

JHWH-bijbel

JHWH-bijbel 3^e druk

1e druk, oplage: 200 Bijbels, april 2024, ISBN: 978 909 038 124.

Formaat B5 (17,6 x 25 cm.),

2e druk, oplage 200 Bijbels, november 2025.

Formaat A5 (15,5 x 21 cm.),

3^e druk, oplage 350 Bijbels. april 2026.

Formaat A5 200 Bijbels.

Formaat B5 150 Bijbels,

Uitgave: **Ami Anah** (2 Kronieken 7:14)

Druk: Pretore, Dordrecht

© 2024, 2025, 2026 Wim en Dianne van Duijvenbode-van der Staaij, Rotterdam

Uit de **JHWH**-bijbel mag, met bronvermelding, vrij worden geciteerd.

Voor het, geheel of gedeeltelijk, vermenigvuldigen van de **JHWH**-bijbel is toestemming vereist.

Bij het herzien van de NBG-vertaling naar de **JHWH**-bijbel is gebruik gemaakt van het bijbelvertaalprogramma Paratext.

Voor de kruisverwijzingen geldt © United Bible Societies.

Bijbelbewerking en vormgeving: Wim van Duijvenbode

Mit alle dank en eer aan “de God des hemels, die het ons deed gelukken” (Nehemia 2:20a).

Maar ook met dank aan mijn vrouw Dianne voor jarenlange onmisbare ondersteuning/bemoediging.

En dank aan verschillende vrienden die hele bijbelboeken hebben nagelezen op onvolkomenheden en aanvullingen.

Website: jhwh-bijbel.nl

E-mailadres: wim@jhwh-bijbel.nl

Praktische opmerkingen

Versnummers

De blauw gekleurde cijfers zonder haakjes zijn de versnummers.

Woorden tussen ()

Zoals in de meeste bijbelvertalingen staan er af en toe woorden tussen haakjes in de tekst. Die komen niet in de grondtekst voor, maar zijn toegevoegd voor de leesbaarheid.

Voetnoten

Alle voetnoten worden in de tekst zelf en onderaan de pagina aangegeven met een cijfer tussen haakjes in blauw, bijvoorbeeld (1), (2), etc.

Tekst- of kruisverwijzingen

Alle kruisverwijzingen worden in de tekst zelf en onderaan de pagina aangegeven met een hoofdletter tussen haakjes, bijvoorbeeld (A). Elke bladzijde begint opnieuw met (A), (B), etc.

Regelmatig bestaat een bijbelvers uit meerdere gedeelten met elk eigen tekstverwijzingen. Dan zijn die weer onderverdeeld in een vetgedrukte **a** en **b**, etc.

Aanvullende overzichten

Na het laatste bijbelboek, Openbaring van **Jesjoea**, zijn er nog een aantal aanvullende overzichten toegevoegd.

Twee Testamenten

Vrijwel alle bijbels zijn verdeeld in het Oude Testament en het Nieuwe Testament. Omdat deze termen onbewust suggereren dat het oude door het nieuwe is vervangen, staan in deze **JHWH**-bijbel de aanduidingen “Eerste Testament” (Boeken van het eerste Verbond), en “Tweede Testament” (Boeken van het Vernieuwde Verbond) of: het “Vernieuwde Testament”.

Vernieuwd wil volgens **Jeremia 31:31-33** en **Ezechiël 36:26-27** zeggen dat het hetzelfde Verbond is, maar in een Vernieuwde vorm.

Net als bij de maan: de uitdrukking “nieuwe maan” is in het Hebreeuws “vernieuwde maan”. Dat wil zeggen, dezelfde maan, maar in een vernieuwde verschijning.

Toelichting op de JHWH-bijbel

In de loop der eeuwen zijn in onze bijbelvertalingen verschillende veranderingen ten opzichte van de oorspronkelijke tekst binnengeslopen. Eén daarvan betreft de naam van onze God.

Dat is de directe en eerste aanleiding voor het uitbrengen van de **JHWH** -bijbel.

Over Gods naam JHWH

In Exodus 3:14 en 15 leert God ons zijn naam, namelijk **ÈHJH** (dat betekent **IK BEN**) en **JHWH** (dat betekent **HIJ IS**). Met de toevoeging “de God van uw vaderen Abraham., Isaak en Jakob”.

En er staat nadrukkelijk bij dat Hij zo genoemd wil worden. Letterlijk: dit is mijn gedachtenis van geslacht tot geslacht.

Deze heilige naam komt bijna 7000 ! keer voor in het eerste Testament.

Ik vind het heel verdrietig dat wij christenen en Joden de naam van onze hemelse Vader nooit uitspreken.

Omdat meer dan 2000 jaar geleden de toenmalige vertalers hebben besloten om de naam **JHWH** te veranderen in **HERE** (of varianten daarvan) is die naam langzamerhand uit beeld verdwenen.

Maar . . . Iemand nooit bij zijn naam noemen is zo triest en schept zo'n afstand. Ik vind dat we onze hemelse Vader er zo mee te kort doen.

Daarom kreeg ik de overtuiging om een bijbelbewerking te maken waarin die naam weer in ere wordt hersteld. En dat is de **JHWH** -bijbel geworden.

De basis voor de **JHWH**-bijbel is de NBG-vertaling. Deze ligt namelijk heel dicht bij de Hebreeuwse en Griekse grondtekst.

We hebben daar van de NBG toestemming voor gekregen. Inmiddels is gebleken dat het auteursrecht van de NBG1951-vertaling per 2021 is verlopen.

In de tekst van de NBG-vertaling hebben we overal waar de naam van God is weergegeven met **HERE** (of varianten daarvan) dat terugvertaald naar Gods werkelijke naam, namelijk **JHWH**. In het Hebreeuws zijn dat de letters jod-heh-wav-heh.

Naast de naam **JHWH** komt 48 keer ook de naam **JH** voor.

Wat de uitspraak van de naam **JHWH** betreft, het is niet bekend en ook niet meer te achterhalen, welke klinkers daarbij horen om te weten hoe je die naam moet uitspreken. Nu zijn alle klinkers ademtochten. Daarom geloof ikzelf dat het niet uitmaakt welke klinkers je gebruikt, zolang de naam **JHWH** maar wordt in - en uitgeademd. En in het Hebreeuws is adem en geest hetzelfde woord, namelijk **ROE-ACH**. Gods naam wordt tijdens het uitspreken gedragen door Gods Geest.

Maar God geeft ook een waarschuwing bij het noemen van de naam **JHWH**, “U zult

de naam van **JHWH**, uw God, *niet onnodig* gebruiken, want **JHWH** zal niet onschuldig houden wie zijn naam *onnodig* gebruikt” (Exodus 20:7).

Tenslotte: wanneer we een tijdje bij het dagelijks bijbellezen Gods naam (hardop) noemen, krijgt die naam een vertrouwde klank en geeft het meer liefde en diepgang in onze relatie met de Vader.

Verdere principiële veranderingen

Behalve de naam **JHWH** hebben we nog enkele namen/woorden dichter naar de oorspronkelijke grondtekst teruggebracht. Dat betreft het volgende:

1. De naam Jezus is terugveranderd in **Jesjoea**. Dat is Aramees en betekent “Hij redt”. In het Hebreeuws is zijn naam **Jehosjoea**, en dat betekent “**JHWH redt**”. Dat is beide namen in **ÉÉN**.
2. Het Griekse woord “**Christus**” en het Hebreeuwse woord “Messias” betekenen beide “Gezalfde”. Omdat het er in het Vernieuwde Verbond juist om gaat dat **Jesjoea De** Messias is (Johannes 20:31, Handelingen 5:42), is gekozen voor het woord “Messias”.
3. **Wet en Torah**. Het Hebreeuwse woord “*torah*” is in de meeste bijbelvertalingen vertaald met “wet”. Dat is onjuist. *Torah* betekent “Onderwijzing”, in de zin van “Vaderlijke onderwijzing”. Gevoelsmatig klinkt dat laatste veel vriendelijker dan “wet”. Daarom staat er in deze **JHWH**-bijbel “*Torah*” in plaats van “wet”. Zo stemt het meer overeen met Gods oorspronkelijke bedoeling.
Torah is ook de naam van de eerste vijf boeken van de bijbel, Genesis t/m Deuteronomium. Wanneer “*torah*” verwijst naar die vijf boeken, is “Torah” met een hoofdletter geschreven.
Soms slaat het woord “wet” niet op “*torah/Torah*” (o.a. in het boek Esther), dan staat er wel gewoon “wet”.
4. **Gods Heilige Dagen, ook wel bijbelse Feesten of Gods Feesten genaamd**. De door God “vastgestelde Tijden” vormen de profetische ruggengraat van Gods heilsplan met deze wereld. Daarom staan ze in de **JHWH**-bijbel met een hoofdletter geschreven: Sjabbat, Pèsach, Feest van de Ongezuurde Broden, Dag van de Eerstelingen, Wekenfeest (Pinksteren), Dag van Bazuingschal, Dag van Verzoeningen, Loofhuttenfeest.
Zie verder ook de speciale bijlage hierover achter in deze **JHWH**-bijbel.
5. **Sjabbat**. Het Hebreeuwse woord “sjabbat” is zowel de naam van de zevende en laatste dag van de week als ook een werkwoord. Het werkwoord “sjabbat” betekent niet “rusten”, maar “stoppen” of “ophouden”. Wanneer sjabbat als werkwoord in de grondtekst staat, is het in deze **JHWH**-bijbel ook als werkwoord weergegeven. Bijvoorbeeld: “Toen rustte het volk” wordt dan “Toen sjabbatte het volk”. Omdat de wekelijkse Sjabbat één van de bijbelse

Feesten is, staat dat woord ook met een hoofdletter.

Het NBG-taalgebruik

Naast deze principiële aanpassingen hebben we ook het ouderwetse NBG-taalgebruik grotendeels omgezet naar meer hedendaags Nederlands. Bijvoorbeeld: U bent i.p.v. gij zijt, van de koning i.p.v. des konings, ed.

Toch is de **JHWH**-bijbel geen hele nieuwe vertaling, maar een herziening. Daarom vindt u toch ook veel vertrouwde NBG-bijbelwoorden terug.

Wijzigingen in de 2^e druk, november 2025.

In de 2^e druk, op A5-formaat (15,8 x 21 cm.), zijn ruim 3200 tekstverwijzingen opgenomen. In de bijbeltekst staat er dan (meestal) aan het begin van een tekst, direct na het versnummer, een letter tussen (A, B, etc.).

De verwijzing zelf staat onderaan de pagina met de corresponderende letter ook tussen haakjes (A, B, etc.).

Om makkelijker een bijbelboek te kunnen vinden is er op elke rechter-pagina een “tab” afgedrukt, rood met witte tekst, met daarin een afkorting van de naam van het bijbelboek, bijvoorbeeld **Gen.**, **Mat.**, etc.

Wijzigingen in de 3e druk, april 2026

De 3e druk bevat relatief weinig wijzigingen t.o.v. de 2e druk.

Het betreft voornamelijk kleine foutjes zoals één ontbrekende letter, of een spatie teveel, of kleine aanpassingen zoals de naam **JHWH** in kleur, een extra voetnoot, etc.

De **JHWH**-bijbel heeft nu ruim 400 voetnoten, o.a. met opmerkingen over de Hebreeuwse grondtekst, en ruim 3500 tekstverwijzingen.

De **JHWH**-bijbel heeft voorin en achterin de Bijbel aanvullende overzichten.

De **JHWH**-bijbel is er in 2 afmetingen:

A5 (15,5 x 21 cm) en **B5** (17,6 x 25 cm.).

Zowel de A5- als de B5-versie hebben hetzelfde lettertype en dezelfde lettergrootte.

De A5-versie weegt 1200 gram, de B5-versie 1600 gram.

Verootmoediging – Ami Anah

In de 2^e druk van de **JHWH**-bijbel zijn alle woorden waarin “ootmoed” (of varianten daarvan) voorkomen **groen** gedrukt.

De “ootmoed”-woorden zijn voor het merendeel een vertaling van de Hebreeuwse woorden “Anah” en “Kana” en het Griekse woord “tapeinoo”.

“Anah” heeft van zichzelf vier hoofdbetekeningen, nl.

1. Antwoorden, beantwoorden
2. Verootmoedigen, lijden, gepijnigd worden, en vele varianten daarop
3. Je ergens mee bezig houden
4. (Beurt)zang

“Kana” en “Tapeinoo” hebben voornamelijk verootmoedigen, vernederen, onderwerpen, ed. als betekenis.

Overall waar “Anah” of “Kana” of “Tapeinoo” in de Hebreeuwse en Griekse grondtekst voorkomt, hebben we het Nederlandse woord in **groen** weergegeven.

Waarom zijn deze woorden groen gedrukt?

De **JHWH**-bijbel is ontstaan vanuit de “2 Kronieken 7:14”-beweging “Ami Anah”.

Ami Anah betekent vrij vertaald “Indien mijn volk . . . zich verootmoedigt”. En dat zijn de beginwoorden van 2 Kronieken 7:14.

Onder het kopje “Toelichting op de **JHWH**-bijbel” hiervoor, hebben we aangegeven dat er in onze bijbelvertalingen in de loop der eeuwen verschillende veranderingen ten opzichte van de oorspronkelijke Hebreeuwse en Griekse grondtekst zijn binnengeslopen.

Die hebben er helaas voor gezorgd dat wij als Lichaam van Christus hier en nu ernstig verzwakt zijn geraakt, waardoor wij niet meer zo vruchtbaar kunnen zijn als God het bedoelt (Johannes 15:8).

Maar, er is hoop, **2 Kronieken 7:14** is *hét* medicijn tegen die ernstige verzwakking. Vader **JHWH** belooft daarin namelijk gegarandeerde genezing van de oorzaak van die verzwakking. Daarom is dit bijbelvers in zijn geheel **groen** gedrukt.

Indien wij collectief **2 Kronieken 7:14** in praktijk brengen, zullen wij als Lichaam van Christus weer wél veel vrucht gaan dragen.

Tot verheerlijking van de Vader en tot redding van vele zielen die verloren dreigen te gaan.

Hierover valt nog veel meer uit te leggen, zie daarvoor www.jhwh-bijbel.nl.

Genesis

Hebreeuws: Be-ré-sjiet (In begin)

De schepping

1 ¹In het begin schiep God⁽¹⁾ de hemelen en de aarde. ²De aarde nu was woest en leeg, en duisternis lag op de vloed, en de Geest van God zweefde over de wateren.

^{3(A)} En God zei: Er zij licht; en er was licht.

⁴En God zag, dat het licht goed was, en God maakte scheiding tussen het licht en de duisternis. ⁵En God noemde het licht dag, en de duisternis noemde Hij nacht. En het was avond geweest en het was morgen geweest: dag één.

^{6(B)} En God zei: Laat er een uitspan- sel in het midden van de wateren zijn dat scheiding maakt tussen wateren en wateren.

⁷En God maakte het uitspan- sel en Hij scheidde de wateren die onder het uit- span- sel waren, van de wateren die boven het uitspan- sel waren; en het was also.

⁸En God noemde het uitspan- sel hemel. En het was avond geweest en het was morgen geweest: de tweede dag.

⁹En God zei: Dat de wateren onder de hemel op één plaats samenvloeien en het droge tevoorschijn zal komen; en het was also.

¹⁰En God noemde het droge aarde, en de samengevloede wateren noemde Hij zeeën. En God zag, dat het goed was.

¹¹En God zei: Dat de aarde jong groen zal voortbrengen, zaadgevend ge- was, vruchtbomen, die naar hun aard vruchten dragen, welke zaad bevatten, op de aarde; en het was also.

¹²En de aarde bracht jong groen voort, gewas, dat naar zijn aard zaad geeft, en bomen, die naar hun aard vruchten dra- gen, welke zaad bevatten. En God zag, dat het goed was.

¹³En het was het avond geweest en het was morgen geweest: de derde dag.

¹⁴En God zei: Dat er lichten zijn aan het uitspan- sel van de hemel om schei- ding te maken tussen de dag en de nacht, en dat zij dienen tot aanwijzing zowel van vaste tijden als van dagen en ja- ren; ¹⁵en dat zij tot lichten zijn aan het uitspan- sel van de hemel om licht te geven op de aarde; en het was also.

¹⁶En God maakte de beide grote lichten, het grootste licht tot heerschappij over de dag, en het kleinere licht tot heer- schappij over de nacht, en ook de ster- ren. ¹⁷En God stelde ze aan het uitspan- sel van de hemel om licht te geven op de aarde, ¹⁸en om te heersen over de dag en over de nacht, en om het licht en de duis- ternis te scheiden. En God zag, dat het goed was. ¹⁹En het was avond geweest en het was morgen geweest: de vierde dag.

²⁰En God zei: Dat de wateren weme- len van levende wezens, en dat de vo-

⁽¹⁾ 1:1 In de Hebreeuwse grondtekst staat in dit vers, en in vele andere verzen, een woord van twee Hebreeuwse letters, namelijk de alef en de tav. In dit geval uit te spreken als "eet". Dat zijn de eerste en laatste letter van het Hebreeuwse alfabet. Die lettercombinatie wordt nooit vertaald. Het is als het ware vergelijkbaar met het Griekse alfa en omega. Er is geen eenduidigheid over de betekenis van die twee onvertaalde Hebreeuwse letters.

^(A) 1:3 2Cor. 4:6. ^(B) 1:6 2Pet. 3:5.

gels over de aarde zullen vliegen langs het uitspansel van de hemel. ²¹En God schiep de grote zeedieren en alle krioelende levende wezens, waarvan de wateren wemelen, naar hun aard, en allerlei vogels met vleugels naar hun aard. En God zag, dat het goed was. ²²En God zegende hen en zei: Weest vruchtbaar, wordt talrijk en vervult de wateren in de zeeën, en laten de vogels talrijk worden op de aarde. ²³En het was avond geweest en het was morgen geweest: de vijfde dag.

²⁴En God zei: Dat de aarde levende wezens naar hun aard zal voortbrengen, vee en kruipende dieren en wilde dieren naar hun aard; en het was alzo. ²⁵En God maakte de wilde dieren naar hun aard en het vee naar hun aard en alles wat op de aardbodem kruipt naar hun aard. En God zag, dat het goed was.

²⁶(A) En God zei: Laat Ons mensen maken naar ons beeld, als onze gelijkenis, opdat zij heersen over de vissen van de zee en over de vogels van de hemel en over het vee en over de hele aarde en over alle kruipende dieren, die op de aarde kruipen. ²⁷(B) En God schiep de mens naar zijn beeld; naar het beeld van God schiep Hij hem; mannelijk en vrouwelijk schiep Hij hen. ²⁸En God zegende hen en God zei tot hen: Weest vruchtbaar en wordt talrijk; vervult de aarde en onderwerpt haar, heerst over de vissen van de zee en over de vogels van de hemel en over al de dieren, die op de aarde kruipen.

²⁹En God zei: Zie, Ik geef u al het zaaddragend gewas op de hele aarde en al de bomen, waaraan zaaddragende vruchten

zijn; het zal u tot voedsel dienen. ³⁰Maar aan al de dieren van de aarde en al de vogels van de hemel en al wat op de aarde kruipt, waarin leven is, (geef Ik) al het groene kruid tot voedsel; en het was alzo. ³¹En God zag alles wat Hij gemaakt had, en zie, het was zeer goed. En het was avond geweest en het was morgen geweest: de zesde dag.

2 ¹Zo werden voltooid de hemelen en de aarde en al hun legermachten. ²(C) En God had op de zevende dag het werk voltooid, dat Hij gemaakt had, En Hij stopte⁽¹⁾ op de zevende dag van al het werk, dat Hij gemaakt had. ³En God zegende de zevende dag en heiligde die, omdat Hij daarop gerust⁽²⁾ heeft van al het werk, dat God scheppende tot stand had gebracht.

⁴Dit is de geschiedenis van de hemelen en de aarde, toen zij geschapen werden. In de tijd, dat **JHWH** God aarde en hemelen maakte, ⁵- er was nog geen enkel veldgewas op de aarde, en er was nog geen enkel kruid van het veld ontkiemd, want **JHWH** God had het niet op de aarde doen regenen, en er was geen mens om de aardbodem te bewerken; ⁶maar een damp steeg op uit de aarde en bevochtigde de hele aardbodem - ⁷(D) toen formeerde **JHWH** God de mens van stof uit de aardbodem en blies de levensadem in zijn neus; alzo werd de mens tot een levend wezen.

Het paradijs

⁸Voorts plantte **JHWH** God een hof in Eden, in het Oosten, en Hij plaatste daar de mens, die Hij geformeerd had. ⁹(E) Ook deed **JHWH** God allerlei bomen uit

(1) 2:2 Het Hebreeuwse woord "sjabbat" is de naam van de 7e dag der week, maar het is ook een werkwoord dat "stoppen" of "ophouden" betekent. (2) 2:3 Idem.

(A) 1:26 1Cor. 11:7. (B) 1:27 Gen. 5:1,2; Mat. 19:4; Mar. 10:6. (C) 2:2 Ex. 20:11; Heb. 4:4,10. (D) 2:7 1Cor. 15:45. (E) 2:9 Oph. 2:7; 22:2,14.

de aardbodem opschieten, begeerlijk om te zien en goed om van te eten; en de Boom van het leven in het midden van de hof, en ook de Boom van kennis van goed en kwaad.

¹⁰Er ontsprong in Eden een rivier om de hof te bevochtigen, en daar splitste zij zich in vier stromen. ¹¹De naam van de eerste is Pison; deze stroomt om het hele land Chawila, waar het goud is; ¹²en het goud van dat land is goed; daar is de balsemhars en de steen chrysopraas. ¹³De naam van de tweede rivier is Gichon; deze stroomt om het hele land Ethiopië. ¹⁴De naam van de derde rivier is Tigris; deze stroomt ten oosten van Assur. En de vierde rivier is de Eufraat.

¹⁵En **JHWH** God nam de mens en plaatste hem in de hof van Eden om die te bewerken en te bewaren. ¹⁶En **JHWH** God legde de mens het gebod op: Van alle bomen in de hof mag u vrij eten, ¹⁷maar van de boom van de kennis van goed en kwaad, daarvan zult u niet eten, want op de dag, dat u daarvan eet, zult u voor zeker sterven.

¹⁸En **JHWH** God zei: Het is niet goed, dat de mens alleen zij. Ik zal hem een hulp maken, die bij hem past. ¹⁹En **JHWH** God formeerde uit de aardbodem al de dieren van het veld en al de vogels van de hemel. Ook bracht Hij hen tot de mens, om te zien hoe deze hen noemen zou; en zoals de mens elk levend wezen noemen zou, zo zou het heten. ²⁰En de mens gaf namen aan al het vee, aan de vogels van de hemel en aan al de dieren van het veld, maar voor zichzelf vond hij geen hulp, die bij hem paste. ²¹En **JHWH** God deed een diepe slaap op de mens vallen; en terwijl deze sliep, nam Hij een van zijn ribben en sloot haar plaats toe met vlees.

²²En **JHWH** God bouwde de rib, die Hij uit de mens genomen had, tot een vrouw, en Hij bracht haar tot de mens. ²³En de mens zei: Dit is nu eindelijk been van mijn gebeente en vlees van mijn vlees; deze zal "mannin" heten, omdat zij uit de man genomen is. ²⁴(A) Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en zij zullen tot één vlees zijn. ²⁵En zij beiden waren naakt, de mens en zijn vrouw, maar zij schaamden zich voor elkaar niet.

De eerste zonde

3 ¹(B) De slang nu was het listigste van alle dieren van het veld, die **JHWH** God gemaakt had; en zij zei tot de vrouw: God heeft zeker wel gezegd: U zult niet eten van enige boom in de hof? ²En de vrouw zei tot de slang: Van de vrucht van de bomen in de hof mogen wij eten, ³maar van de vrucht van de boom, die in het midden van de hof staat, heeft God gezegd: U zult daarvan niet eten noch die aanraken; anders zult u sterven. ⁴De slang echter zei tot de vrouw: U zult zeker niet sterven, ⁵maar God weet, dat op de dag, dat u daarvan eet, uw ogen geopend zullen worden, en u als God zult zijn, kennende goed en kwaad. ⁶En de vrouw zag, dat de boom goed was om van te eten, en dat hij een lust was voor de ogen, ja, dat de boom begeerlijk was om daardoor verstandig te worden, en zij nam van zijn vrucht en at, en zij gaf ook haar man, die bij haar was, en hij at. ⁷En de ogen van hun beiden werden geopend, en zij merkten, dat zij naakt waren; zij hechtten vijgenbladeren aaneen en maakten zich schorten.

⁸Toen zij het geluid hoorden van **JHWH** God, die in de hof wandelde in de avondkoelte, verborgen de mens en zijn

(A) 2:24 Mat. 19:5; Mar. 10:7,8; 1Cor. 6:16; Efez. 5:31. (B) 3:1 Opb. 12:9; 20:2.

vrouw zich voor **JHWH** God tussen de bomen in de hof.

⁹En **JHWH** God riep de mens tot Zich en zei tot hem: Waar bent u? ¹⁰En hij zei: Ik hoorde uw geluid in de hof, en ik werd bang, want ik ben naakt; en ik verborg mijzelf. ¹¹En Hij zei: Wie heeft u te kennen gegeven, dat u naakt bent? Hebt u van de boom gegeten, waarvan Ik u verboden had te eten? ¹²En de mens zei: De vrouw, die U aan mijn zijde gesteld hebt, die heeft mij van de boom gegeven en toen heb ik gegeten. ^{13(A)} Daarop zei **JHWH** God tot de vrouw: Wat hebt u daar gedaan? En de vrouw zei: De slang heeft mij verleid en toen heb ik gegeten. ¹⁴Daarop zei **JHWH** God tot de slang: Omdat u dit gedaan hebt, bent u vervloekt onder al het vee en onder al de dieren van het veld; op uw buik zult u gaan en stof zult u eten, zolang u leeft. ^{15(B)} En Ik zal vijandschap zetten tussen u en de vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad; dit zal u de kop vermorzelen en u zult het de hiel vermorzelen. ¹⁶Tot de vrouw zei Hij: Ik zal zeer vermeerderen de moeite van uw zwangerschap; met pijn zult u kinderen baren en naar uw man zal uw verlangen uitgaan, en hij zal over u heersen. ^{17(C)} En tot de mens zei Hij: Omdat u naar uw vrouw hebt geluisterd en van de boom gegeten, waarvan Ik u geboden had: U zult daarvan niet eten, is de aardbodem omwille van u vervloekt; al zwoegende zult u daarvan eten zolang u leeft, ¹⁸en doornen en distels zal hij u voortbrengen, en u zult het gewas van het veld eten; ¹⁹in het zweet van uw aanschijn zult u brood eten, totdat u tot de aardbo-

dem weerkeert, omdat u daaruit genomen bent; want stof bent u en tot stof zult u weerkeren.

²⁰En de mens noemde zijn vrouw Eva, omdat zij de moeder van alle levenden is geworden. ²¹En **JHWH** God maakte voor de mens en voor zijn vrouw klederen van vellen en bekleedde hen daarmee.

^{22(D)} En **JHWH** God zei: Zie, de mens is geworden als één van Ons door de kennis van goed en kwaad; nu dan, laat hij zijn hand niet uitstrekken en ook van de levensboom nemen en eten, zodat hij in eeuwigheid zou leven. ²³En **JHWH** God zond hem weg uit de hof van Eden om de aardbodem te bewerken, waaruit hij genomen was. ²⁴En Hij verdreef de mens en Hij stelde ten oosten van de hof van Eden de cherubs met een flikkerend zwaard, dat zich heen en weer wendde, om de weg tot de levensboom te bewaken.

Kaïn en Abel

4 ¹De mens nu had gemeenschap met Eva, zijn vrouw, en zij werd zwanger en Kaïn werd geboren; en zij zei: Ik heb met de hulp van **JHWH** een man verkregen. ²Voorts werd zijn broer Abel geboren; en Abel werd schaapherder, Kaïn landbouwer. ³Na verloop van tijd nu bracht Kaïn van de vruchten van de aarde aan **JHWH** een offer; ^{4(E)} ook Abel bracht er een van de eerstelingen van zijn schapen, van hun vet; en **JHWH** sloeg acht op Abel en zijn offer, ⁵maar op Kaïn en zijn offer sloeg Hij geen acht. Toen werd Kaïn zeer boos en zijn gezicht betrok. ⁶En **JHWH** zei tot Kaïn: Waarom bent u boos en waarom is uw gezicht

(A) 3:13 2Cor. 11:3; 1Ti. 2:14. (B) 3:15 Opb. 12:17. (C) 3:17 Heb. 6:8. (D) 3:22 Opb. 22:14. (E) 4:4 Heb. 11:4.

betrokken?⁽¹⁾ ⁷ Mag u (het) niet opheffen, indien u goed handelt? Maar indien u niet goed handelt, ligt de zonde als een belager aan de deur, wiens begeerte naar u uitgaat, maar over wie u moet heersen. ⁸(A) Maar Kaïn zei tot zijn broer Abel: (Laten wij het veld ingaan). Toen zij nu in het veld waren, stond Kaïn tegen zijn broer Abel op en doodde hem. ⁹ Toen zei **JHWH** tot Kaïn: Waar is uw broer Abel? En hij zei: Ik weet het niet; moet ik mijn broer in de gaten houden? ¹⁰(B) En Hij zei: Wat hebt u gedaan? Hoor, het bloed van uw broer roept tot Mij van de aardbodem. ¹¹ En nu, vervloekt bent u, ver van de bodem, die zijn mond heeft opengesperd om het bloed van uw broer van uw hand te ontvangen. ¹² Wanneer u de aardbodem bewerken zult, zal hij u zijn volle opbrengst niet meer geven; een zwerver en een vluchteling zult u op de aarde zijn. ¹³ Toen zei Kaïn tot **JHWH**: Mijn misdaad is te groot om de straf te dragen. ¹⁴ Zie, U verdrijft mij heden uit het land en ik zal voor uw aangezicht verborgen zijn, een zwerver en een vluchteling op de aarde; ieder, die mij aantreft, zal mij doden. ¹⁵ Toen zei **JHWH** tot hem: Zeker niet; ieder, die Kaïn doodt, zal zevenvoudig boeten. En **JHWH** stelde een teken aan Kaïn, dat niemand, die hem zou aantreffen, hem zou verslaan. ¹⁶ Toen ging Kaïn weg van het aangezicht van **JHWH**, en ging wonen in het land Nod, ten oosten van Eden. ¹⁷ En Kaïn had gemeenschap met zijn vrouw en zij werd zwanger en Henoeh werd geboren; daarna werd hij de stichter van een stad en hij noemde deze stad naar zijn zoon Henoeh. ¹⁸ En aan Henoeh werd Irad

geboren en Irad verwekte Mechujaël, en Mechujaël verwekte Metusaël, en Metusaël verwekte Lamech. ¹⁹ En Lamech nam zich twee vrouwen; de ene heette Ada, en de andere Silla. ²⁰ En bij Ada werd Jabal geboren; hij is de vader geworden van hen, die in tenten en bij de kudde wonen. ²¹ En de naam van zijn broeder was Jubal; hij is de vader geworden van allen, die citer en fluit bespelen. ²² En Silla kreeg eveneens een zoon, namelijk Tubal-Kaïn, (de vader van) de smeden, allen, die koper en ijzer bewerken. En de zuster van Tubal-Kaïn was Naäma.

²³ En Lamech zei tot zijn vrouwen: Ada en Silla, hoort naar mijn stem; vrouwen van Lamech, neigt uw oor tot mijn rede. Ik sloeg een man dood om mijn wonde, een knaap om mijn striem; ²⁴ want Kaïn wordt zevenvoudig gewroken, maar Lamech zevenenzeventig maal!

²⁵ En Adam had weer gemeenschap met zijn vrouw en zij bracht een zoon ter wereld en gaf hem de naam Set, want (zei zij) God heeft mij een andere zoon gegeven in plaats van Abel; hem immers heeft Kaïn gedood. ²⁶ En ook aan Set werd een zoon geboren, en hij noemde hem Enos. Toen begon men de naam van **JHWH** aan te roepen.

De oudvaders

5 ¹(C) Dit is het geslachtsregister van Adam. In de tijd, dat God Adam schiep, maakte Hij hem naar de gelijkenis van God; ²(D) mannelijk en vrouwelijk schiep Hij hen, en Hij zegende hen en noemde hen "mens" op de dag, dat zij geschapen werden. ³ Toen Adam honderd

(1) 4:6-7 Letterlijk staat er "waarom is uw aangezicht gevallen?". Vandaar dat in vers 7 over het tegenovergestelde, "opheffen", wordt gesproken.

(A) 4:8 Mat. 23:35; Luk. 11:51; 1Joh. 3:12. (B) 4:10 Heb. 12:24. (C) 5:1 Gen. 1:27,28. (D) 5:2 Mat. 19:4; Mar. 10:6.

dertig jaar geleefd had, verwekte hij (een zoon) naar zijn gelijkenis, als zijn beeld, en noemde hem Set. ⁴En de dagen van Adam, nadat hij Set verwekt had, waren achthonderd jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ⁵Zo waren al de dagen van Adam, die hij geleefd heeft, negenhonderd dertig jaar; en hij stierf.

⁶Toen Set honderd vijf jaar geleefd had, verwekte hij Enos. ⁷En Set leefde, nadat hij Enos verwekt had, achthonderd zeven jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ⁸Zo waren al de dagen van Set negenhonderd twaalf jaar; en hij stierf.

⁹Toen Enos negentig jaar geleefd had, verwekte hij Kenan. ¹⁰En Enos leefde, nadat hij Kenan verwekt had, achthonderd vijftien jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ¹¹Zo waren al de dagen van Enos negenhonderd vijf jaar; en hij stierf.

¹²Toen Kenan zeventig jaar geleefd had, verwekte hij Mahalalel. ¹³En Kenan leefde, nadat hij Mahalalel verwekt had, achthonderd veertig jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ¹⁴Zo waren al de dagen van Kenan negenhonderd tien jaar; en hij stierf.

¹⁵Toen Mahalalel vijfenzestig jaar geleefd had, verwekte hij Jered. ¹⁶En Mahalalel leefde, nadat hij Jered verwekt had, achthonderd dertig jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ¹⁷Zo waren al de dagen van Mahalalel achthonderd vijfennegentig jaar; en hij stierf.

¹⁸Toen Jered honderd tweeënzestig jaar geleefd had, verwekte hij Henoch. ¹⁹En Jered leefde, nadat hij Henoch verwekt had, achthonderd jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ²⁰Zo waren al de dagen van Jered negenhonderd tweeënzestig jaar; en hij stierf.

²¹Toen Henoch vijfenzestig jaar geleefd had, verwekte hij Metuselach. ²²En Henoch wandelde met God, nadat hij Metuselach verwekt had, driehonderd jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ²³Zo waren al de dagen van Henoch driehonderd vijfenzestig jaar. ^{24(A)} En Henoch wandelde met God, en hij was niet meer, want God had hem opgenomen.

²⁵Toen Metuselach honderd zevenentachtig jaar geleefd had, verwekte hij Lamech. ²⁶En Metuselach leefde, nadat hij Lamech verwekt had, zevenhonderd tweeëntachtig jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ²⁷Zo waren al de dagen van Metuselach negenhonderd negenenzestig jaar; en hij stierf.

²⁸Toen Lamech honderd tweeëntachtig jaar geleefd had, verwekte hij een zoon, ²⁹en gaf hem de naam Noach, zeggende: Deze zal ons troosten over de moeitelijke arbeid van onze handen op deze aardbodem, die **JHWH** vervloekt heeft. ³⁰En Lamech leefde, nadat hij Noach verwekt had, vijfhonderd vijfennegentig jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ³¹Zo waren al de dagen van Lamech zevenhonderd zevenenzeventig jaar; en hij stierf.

³²Toen Noach vijfhonderd jaar oud geworden was, verwekte Noach Sem, Cham en Jafet.

Het huwelijk van de zonen van God

6 ^{1(B)} Toen de mens zich op de aarde begon te vermenigvuldigen en hun dochters geboren werden, ²zagen de zonen van God, dat de dochters van de mensen mooi waren, en zij namen zich daaruit vrouwen, wie zij maar verkozen. ³En **JHWH** zei: Mijn Geest zal niet altijd in de mens blijven, nu zij zich misgaan

(A) 5:24 Heb. 11:5; Judas 1:14. (B) 6:1 Job 1:6; 2:1.

hebben; hij is vlees; zijn dagen zullen honderd twintig jaar zijn. ^{4(A)} De reuzen waren in die dagen op de aarde, en ook daarna, toen de zonen van God tot de dochters van de mensen kwamen, en er werden kinderen geboren; dit zijn de geweldigen uit de voortijd, mannen van naam.

De zondvloed

^{5(B)} Toen **JHWH** zag, dat de boosheid van de mens groot was op de aarde en al wat de overleggingen van zijn hart voortbrachten altijd slechts boos was, ⁶berouwde het **JHWH**, dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en Hij had daarover verdriet in zijn hart. ⁷En **JHWH** zei: Ik zal de mens, die Ik geschapen heb, van de aardbodem uitroeien, de mens zowel als het vee en de kruipende dieren en de vogels van de hemel, want het berouwt Mij, dat Ik hen gemaakt heb. ⁸Maar Noach vond genade in de ogen van **JHWH**.

^{9(C)} Dit is de familiegeschiedenis van Noach. Noach was onder zijn tijdgenoten een rechtvaardig en onberispelijk man; Noach wandelde met God. ¹⁰En Noach verwekte drie zonen: Sem, Cham en Jafet. ¹¹De aarde nu was verdorven voor het aangezicht van God, en de aarde was vol geweld. ¹²En God zag de aarde aan, en zie, zij was verdorven, want al wat leeft had zijn weg op de aarde verdorven.

¹³Toen zei God tot Noach: Het einde van al wat leeft is door Mij besloten, want door hun schuld is de aarde vol geweld, ⁽¹⁾ en zie, Ik ga hen met de aarde verdelgen. ¹⁴Maak u een ark van goferhout; met vakken zult u de ark maken en haar van binnen en van buiten met pek bestrijken. ¹⁵En zó zult u haar maken:

driehonderd el zal de lengte van de ark zijn, vijftig el haar breedte en dertig el haar hoogte. ¹⁶U zult aan de ark een lichtopening maken, en een el van boven af zult u die afwerken, en de ingang van de ark zult u in haar zijkant aanbrenge; met een onderste, een tweede en een derde verdieping zult u haar maken. ¹⁷Want zie, Ik ga een watervloed over de aarde brengen om al wat leeft, waarin een levensgeest is, van onder de hemel te verdelgen; alles wat op de aarde is, zal omkomen. ¹⁸Maar met u zal Ik mijn verbond oprichten, en u zult in de ark gaan, u en uw zonen en uw vrouw en de vrouwen van uw zonen met u. ¹⁹En van al wat leeft, van alle vlees, van alles zult u één paar in de ark brengen om het met u in het leven te behouden; mannelijk en vrouwelijk zullen zij zijn. ²⁰Van de vogels naar hun aard en van het vee naar zijn aard, van al de kruipende dieren van de aardbodem naar hun aard, van alles zal één paar tot u komen om het in het leven te behouden. ²¹En u, neem u van al het voedsel, dat gegeten wordt, en verzamel het bij u, opdat het voor u en voor hen tot voedsel zal zijn. ^{22(D)} En Noach deed het; geheel zoals God het hem geboden had, deed hij.

7 ¹En **JHWH** zei tot Noach: Ga in de ark, u en heel uw huis, want u heb Ik in dit geslacht voor mijn aangezicht rechtvaardig bevonden. ²Van alle reine dieren zult u zeven paar nemen, het mannetje en zijn vrouwtje, maar van de dieren, die niet rein zijn, één paar, het mannetje en zijn vrouwtje; ³ook van de vogels van de hemel zeven paar, mannelijk en vrouwelijk, om het geslacht in het leven te behouden op de hele aarde. ⁴Want over nog zeven dagen zal Ik het op de

⁽¹⁾ 6:13 Geweld is in het Hebreeuws "chamas".

^(A) 6:4 Num. 13:33. ^(B) 6:5 Mat. 24:37; Luk. 17:26; 1Pet. 3:20. ^(C) 6:9 2Pet. 2:5. ^(D) 6:22 Heb. 11:7.

aarde veertig dagen en veertig nachten doen regenen, en Ik zal alles wat bestaat, wat Ik gemaakt heb, van de aardbodem verdelgen. ⁵En Noach deed naar alles wat **JHWH** hem geboden had. ⁶En Noach was zeshonderd jaar oud, toen de water-vloed over de aarde kwam. ⁷(A) En Noach ging met zijn zonen en zijn vrouw en de vrouwen van zijn zonen met hem, in de ark vanwege de wateren van de vloed. ⁸Van de reine dieren en van de dieren, die niet rein waren, van de vogels en (van) alles wat op de aarde kruipt, ⁹kwamen er twee aan twee tot Noach in de ark, mannelijk en vrouwelijk, zoals God Noach geboden had.

¹⁰Na zeven dagen kwamen de wateren van de vloed over de aarde. ¹¹(B) In Noachs zeshonderdste levensjaar, in de tweede maand, op de zeventiende dag van de maand, op die dag braken alle kolken van de grote waterdiepten open en werden de sluizen van de hemel geopend. ¹²En de slagregen was veertig dagen en veertig nachten over de aarde. ¹³Op diezelfde dag gingen Noach en Sem, Cham en Jafet, Noachs zonen, en de vrouw van Noach en de drie vrouwen van zijn zonen met hem in de ark, ¹⁴zij en alle wilde dieren naar hun aard en al het vee naar zijn aard en alle kruipende dieren, die op de aarde kruipen, naar zijn aard en al de vogels naar hun aard, allerlei soorten vogels; ¹⁵zij kwamen dan tot Noach in de ark twee aan twee, van al wat leeft, waarin een levensgeest is. ¹⁶En die kwamen, kwamen als mannelijk en vrouwelijk van al wat leeft, zoals God hem geboden had; en **JHWH** sloot de deur achter hem. ¹⁷En de vloed was veertig dagen over de aarde en de wateren stegen en hieven de ark op, zodat zij oprees boven de aarde. ¹⁸Toen de wateren zeer toe-

namen en sterk boven de aarde stegen, dreef de ark op de wateren. ¹⁹En de wateren namen geweldig sterk toe over de aarde, en alle hoge bergen onder de hemel werden overdekt. ²⁰Vijftien el daarboven stegen de wateren, en de bergen werden overdekt. ²¹En al wat leeft, dat zich op de aarde roert, de vogels, het vee en de wilde dieren en alle wemelende dieren, die op de aarde wemelen, en ook elk mens, kwamen om. ²²Alles, waarvan in de neus de adem van de levensgeest was, alles wat op het droge was, stierf. ²³Zo verdelgde Hij alles wat bestond, wat op de aardbodem was, mens zowel als vee en kruipende dieren en de vogels van de hemel, zodat zij verdelgd werden van de aarde; Noach alleen bleef over en wat met hem in de ark was. ²⁴En de wateren hadden de overhand over de aarde, honderd vijftig dagen lang.

8 ¹Toen dacht God aan Noach en alle wilde dieren en al het vee, dat met hem in de ark was, en God deed een wind over de aarde strijken, zodat de wateren daalden. ²De kolken van de waterdiepte en de sluizen van de hemel werden toegesloten en de regen uit de hemel hield op, ³en de wateren vloeiden langzamerhand van de aarde weg. Aldus namen de wateren na verloop van honderd vijftig dagen af. ⁴En in de zevende maand, op de zeventiende dag van de maand, bleef de ark vastzitten op de bergen van Ararat. ⁵En de wateren namen tot de tiende maand gestadig af; in de tiende maand, op de eerste van de maand, werden de toppen van de bergen zichtbaar.

⁶Na verloop van veertig dagen opende Noach het venster, dat hij in de ark gemaakt had, ⁷en hij liet een raaf uit, en deze vloog heen en weer, totdat de wateren van de aarde waren opgedroogd.

(A) 7:7 Mat. 24:38,39; Luk. 17:27. (B) 7:11 2Pet. 3:6.

⁸Daarna liet hij een duif uit om te zien, of de wateren afgenomen waren van de aardbodem. ⁹Maar de duif vond geen rustplaats voor het hol van haar voet en keerde tot hem in de ark terug, omdat op de hele aarde water was, en hij stak zijn hand uit, greep haar en bracht haar tot zich in de ark. ¹⁰Toen wachtte hij nog zeven dagen en hij liet de duif weer uit de ark; ¹¹tegen de avond kwam de duif bij hem, en zie, een vers olijfbblad was in haar snavel. Hieraan bemerkte Noach, dat de wateren afgenomen waren van de aarde. ¹²Voorts wachtte hij nog zeven dagen en hij liet de duif uit, en zij keerde niet weer tot hem terug. ¹³In het zeshonderd en eerste jaar, in de eerste (maand), op de eerste van de maand, waren de wateren opgedroogd van de aarde; daarop verwijderde Noach het luik van de ark, en hij zag uit, en zie, de aardbodem droogde op. ¹⁴In de tweede maand, op de zevenentwintigste dag van de maand, was de aarde droog.

¹⁵En God sprak tot Noach: ¹⁶Ga uit de ark, u en uw vrouw en uw zonen en de vrouwen van uw zonen met u; ¹⁷doe alle dieren die met u zijn, van al wat leeft: de vogels, het vee en alle kruipende dieren, die op de aarde kruipen, met u uitgaan, opdat zij wemelen op de aarde, en vruchtbaar zijn en talrijk worden op de aarde. ¹⁸Toen ging Noach uit, en zijn zonen en zijn vrouw en de vrouwen van zijn zonen met hem. ¹⁹Alle wilde dieren, alle kruipende dieren en alle vogels, alles wat zich op de aarde beweegt, naar hun geslachten, gingen uit de ark. ²⁰En Noach bouwde een altaar voor **JHWH**, en hij nam van al het reine vee en van alle reine vogels en bracht brandoffers op het altaar. ²¹Toen

JHWH de liefelijke reuk rook, zei **JHWH** bij Zichzelf: Ik zal de aardbodem niet weer vervloeken om de mens, omdat het voortbrengsel van het hart van de mens van zijn jeugd aan boos is, en Ik zal al wat leeft niet weer slaan, zoals Ik gedaan heb. ²²Voortaan zullen, zolang de aarde bestaat, zaaiing en oogst, koude en hitte, zomer en winter, dag en nacht, niet ophouden.

⁹^(A) En God zegende Noach en zijn zonen en zei tot hen: Weest vruchtbaar, wordt talrijk en vervult de aarde. ²En het ontzag en de schrik voor u zal zijn over alle dieren van de aarde en over alle vogels van de hemel, al wat zich op de aardbodem roert en alle visen van de zee; zij zijn in uw hand gegeven. ³Alles wat zich roert, wat leeft, zal u tot voedsel zijn; Ik heb het u alles gegeven evenals het groene kruid. ⁴^(B) Alleen vlees met zijn ziel, zijn bloed, zult u niet eten. ⁵En zeker, Ik zal uw eigen bloed eisen; van alle dieren zal Ik het eisen en van de mens zal Ik het leven van elk van zijn broeders eisen. ⁶^(C) Wie het bloed van de mens vergiet, zijn eigen bloed zal door de mens vergoten worden, want naar het beeld van God heeft Hij de mens gemaakt. ⁷^(D) En u, weest vruchtbaar en wordt talrijk, wemelt op de aarde, ja, wordt talrijk daarop.

Gods verbond met Noach

⁸En God zei tot Noach en tot zijn zonen met hem: ⁹Zie, Ik richt mijn verbond op met u en met uw nageslacht, ¹⁰en met alle levende wezens die bij u zijn: de vogels, het vee en de wilde dieren van de aarde bij u, allen, die uit de ark gegaan zijn, alle dieren van de aarde. ¹¹Ik dan richt mijn verbond met u op,

^(A) 9:1 Gen. 1:28. ^(B) 9:4 Lev. 7:26,27; 17:10-14; 19:26; Deut. 12:16,23; 15:23. ^(C) 9:6 Ex. 20:13; Gen. 1:26. ^(D) 9:7 Gen. 1:28.

dat voortaan niets dat leeft, meer door de wateren van de zondvloed zal worden uitgeroeid, en dat er geen zondvloed meer zijn zal, om de aarde te verderven. ¹²En God zei: Dit is het teken van het verbond, dat Ik geef tussen Mij en u en alle levende wezens, die bij u zijn, voor alle volgende geslachten: ¹³mijn boog stel Ik in de wolken, opdat die tot een teken zal zijn van het verbond tussen Mij en de aarde. ¹⁴Wanneer Ik dan wolken over de aarde breng en de boog in de wolken verschijnt, ¹⁵zal Ik mijn verbond gedenken, dat tussen Mij en u en alle levende wezens van alle vlees bestaat, zodat de wateren niet weer tot een vloed zullen worden om al wat leeft te verderven. ¹⁶Als de boog in de wolken is, dan zal Ik hem zien, zodat Ik mijn eeuwig verbond gedenk tussen God en alle levende wezens van alle vlees, dat op aarde is. ¹⁷En God zei tot Noach: Dit is het teken van het verbond, dat Ik heb opgericht tussen Mij en al wat op de aarde leeft.

Noach en zijn zonen

¹⁸De zonen van Noach, die uit de ark gegaan waren, waren Sem, Cham en Jafet; Cham was de vader van Kanaän. ¹⁹Deze drie waren de zonen van Noach, en uit dezen is de hele aarde bevolkt. ²⁰En Noach werd een landman en plantte een wijngaard. ²¹Toen hij van de wijn gedronken had, werd hij dronken en hij ontblootte zich in zijn tent. ²²Toen zag Cham, de vader van Kanaän, de naaktheid van zijn vader en hij vertelde het aan zijn beide broeders buiten. ²³Daarop namen Sem en Jafet een mantel, legden die op hun beide schouders, liepen achterwaarts en bedekten de naaktheid van hun vader, terwijl hun aangezicht afgewend was, zodat zij de naaktheid van hun vader niet zagen. ²⁴Toen Noach uit zijn roes wakker werd

en vernam, wat zijn jongste zoon hem aangedaan had, ²⁵zei hij: Vervloekt zij Kanaän, een dienaar van de knechten zal hij voor zijn broeders zijn. ²⁶Voorts zei hij: Geprezen is **JHWH**, de God van Sem, maar Kanaän zal hem tot knecht zijn. ²⁷Mag God Jafet uitbreiden, en hij zal wonen in de tenten van Sem, en Kanaän zal hem tot knecht zijn. ²⁸En Noach leefde na de vloed driehonderd vijftig jaar; ²⁹zo waren al de dagen van Noach negenhonderd vijftig jaar; en hij stierf.

De volkenlijst

10 ¹Dit zijn de nakomelingen van de zonen van Noach: Sem, Cham en Jafet; hun werden namelijk zonen geboren na de vloed. ²De zonen van Jafet waren Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesek en Tiras. ³En de zonen van Gomer waren Askenaz, Rifat en Togarma. ⁴En de zonen van Jawan waren Elisa, Tarsis, de Kittiers en de Dodanieten. ⁵Naar dezen zijn de kustlanden van de volken in hun landen verdeeld, elk naar zijn taal, naar hun geslachten, onder hun volken. ⁶En de zonen van Cham waren Kus, Misraïm, Put en Kanaän. ⁷En de zonen van Kus: Seba, Chawila, Sabta, Rama en Sabteka; en de zonen van Rama waren Seba en Dedan. ⁸En Kus verwekte Nimrod; deze was de eerste machthebber op de aarde; ⁹hij was een geweldig jager voor het aangezicht van **JHWH**; daarom zegt men: Een geweldig jager voor het aangezicht van **JHWH** als Nimrod. ¹⁰En het begin van zijn koninkrijk was Babel, Erech, Akkad en Kalne, in het land Sinear. ¹¹Uit dat land trok hij naar Assur en hij bouwde Nineve, Rechobot-Ir, Kalach ¹²en Resen tussen Nineve en Kalach; dat is de grote stad. ¹³En Misraïm verwekte de

Ludieten, de Anamieten, de Lehabieten, de Naftuchieten, ¹⁴de Patrusieten, de Kasluchieten, uit wie de Filistijnen zijn voortgekomen, en de Kaftorieten. ¹⁵En Kanaän verwekte Sidon, zijn eerstgeborene, en Chet ¹⁶en de Jebusiet, de Amoriet, de Girgasiet, ¹⁷de Chiwwiet, de Arkiet, de Siniet, ¹⁸de Arwadiet, de Semariet en de Hamatiet; en daarna verspreidden zich de geslachten van de Kanaäniet. ¹⁹En de grens van de Kanaäniet was van Sidon in de richting van Gerar tot Gaza, in de richting van Sodom, Gomorra, Adma en Seboïm tot Lesa. ²⁰Dit waren de zonen van Cham naar hun geslachten, naar hun talen, in hun landen, in hun volken.

²¹En aan Sem, de vader van alle zonen van Eber, de oudere broer van Jafet, werden eveneens (zonen) geboren. ²²De zonen van Sem waren Elam, Assur, Arpaksad, Lud en Aram. ²³En de zonen van Aram waren: Us, Chul, Geter en Mas. ²⁴En Arpaksad verwekte Selach, en Selach verwekte Eber. ²⁵En aan Eber werden twee zonen geboren; de naam van de ene was Peleg, want in zijn dagen werd de aarde verdeeld, en de naam van zijn broeder was Joktan. ²⁶En Joktan verwekte Almodad, Selef, Chasarmawet, Jerach, ²⁷Hadoram, Uzal, Dikla, ²⁸Obal, Abimaël, Seba, ²⁹Ofir, Chawila en Jobab; deze allen waren de zonen van Joktan. ³⁰En hun woonplaats strekte zich uit van Mesa in de richting van Sefar, het gebergte in het Oosten. ³¹Dit waren de zonen van Sem naar hun geslachten, naar hun talen, in hun landen, naar hun volken.

³²Dit zijn de geslachten van de zonen van Noach naar hun afstammingen, in hun volken. En van dezen verdeelden zich de volken op de aarde na de vloed.

De torenbouw van Babel

11 ¹De hele aarde nu was één van taal en één van spraak. ²Toen zij oostwaarts trokken, vonden zij een vlakte in het land Sinear, waar zij zich vestigden. ³En zij zeiden tot elkaar: Wel-aan, laten wij tichelen maken en die goed bakken. En de tichel diende hun tot steen en het asfalt diende hun tot leem. ⁴Ook zeiden zij: Welaan, laten wij ons een stad bouwen met een toren, waarvan de top tot de hemel reikt, en laten wij ons een naam maken, opdat wij niet over de hele aarde verstrooid worden. ⁵Toen daalde **JHWH** neer om de stad en de toren, die de mensenkinderen bouwden, te bezien, ⁶en **JHWH** zei: Zie, het is één volk en zij allen hebben één taal. Dit is het begin van hun streven; nu zal niets van wat zij denken te doen voor hen onuitvoerbaar zijn. ⁷Welaan, laat Ons neerdalen en daar hun taal verwarren, zodat zij elkaars taal niet verstaan. ⁸Zo verstrooide **JHWH** hen vandaar over de hele aarde, en zij staakten de bouw van de stad. ⁹Daarom noemt men haar Babel, omdat **JHWH** daar de taal van de hele aarde verward heeft en **JHWH** hen vandaar over de hele aarde verstrooid heeft.

De nakomelingen van Sem

¹⁰Dit zijn de nakomelingen van Sem. Toen Sem honderd jaar oud was, verwekte hij Arpaksad, twee jaar na de vloed. ¹¹En Sem leefde, nadat hij Arpaksad verwekt had, vijfhonderd jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ¹²Toen Arpaksad vijfendertig jaar geleefd had, verwekte hij Selach. ¹³En Arpaksad leefde, nadat hij Selach verwekt had, vierhonderd drie jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ¹⁴Toen Selach dertig jaar geleefd had, verwekte hij Eber. ¹⁵En Selach leefde, nadat hij

Eber verwekt had, vierhonderd drie jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ¹⁶Toen Eber vierendertig jaar geleefd had, verwekte hij Peleg. ¹⁷En Eber leefde, nadat hij Peleg verwekt had, vierhonderd dertig jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ¹⁸Toen Peleg dertig jaar geleefd had, verwekte hij Reü. ¹⁹En Peleg leefde, nadat hij Reü verwekt had, tweehonderd negen jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ²⁰Toen Reü tweeëndertig jaar geleefd had, verwekte hij Serug. ²¹En Reü leefde, nadat hij Serug verwekt had, tweehonderd zeven jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ²²Toen Serug dertig jaar geleefd had, verwekte hij Nachor. ²³En Serug leefde, nadat hij Nachor verwekt had, tweehonderd jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ²⁴Toen Nachor negenentwintig jaar geleefd had, verwekte hij Terach. ²⁵En Nachor leefde, nadat hij Terach verwekt had, honderd negentien jaar, en hij verwekte zonen en dochters. ²⁶Toen Terach zeventig jaar geleefd had, verwekte hij Abram, Nachor en Haran. ²⁷En dit zijn de nakomelingen van Terach: Terach verwekte Abram, Nachor en Haran, en Haran verwekte Lot. ²⁸En Haran stierf bij het leven van zijn vader Terach in zijn geboorteland, in Ur der Chaldeeën. ²⁹En Abram en Nachor namen zich vrouwen; de naam van Abrams vrouw was Sarai, en de naam van Nachors vrouw was Milka, de dochter van Haran, de vader van Milka en Jiska. ³⁰Sarai nu was onvruchtbaar; zij had geen kinderen. ³¹En Terach nam zijn zoon Abram en Lot, de zoon van Haran, zijn kleinzoon, en Sarai, zijn schoondochter, de vrouw van zijn zoon Abram; en hij deed hen wegtrekken uit Ur der

Chaldeeën om te gaan naar het land Kanaän, en zij kwamen te Haran en bleven daar. ³²En de dagen van Terach waren tweehonderd vijf jaar, en Terach stierf te Haran.

De roeping van Abram

12 ^{1(A)} **JHWH** nu zei tot Abram: Ga voor u(zelf) uit uw land en uit uw maagschap en uit het huis van uw vader naar het land, dat Ik u wijzen zal; ²Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen, en uw naam groot maken, en wees een zegen. ^{3(B)} Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt zal Ik vervloeken, en in u zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden.

⁴Toen ging Abram, zoals **JHWH** tot hem gesproken had, en Lot ging met hem; en Abram was vijfenzeventig jaar oud, toen hij uit Haran trok. ⁵Abram nu nam zijn vrouw Sarai en Lot, de zoon van zijn broeder, en al hun have, die zij verworven hadden, en de mensen, die zij in Haran verkregen hadden, en zij trokken uit om te gaan naar het land Kanaän, en zij kwamen in het land Kanaän. ⁶En Abram trok het land door tot de plek bij Sichem, tot de terebint More; en de Kanaänieten waren toen in het land.

^{7(C)} Toen verscheen **JHWH** aan Abram en zei: Aan uw nageslacht zal Ik dit land geven. En hij bouwde daar een altaar voor **JHWH**, die hem verscheenen was. ⁸Toen brak hij vandaar op naar het gebergte ten oosten van Betel, en hij spande zijn tent, met Betel tegen het westen en Ai tegen het oosten, en hij bouwde daar een altaar voor **JHWH** en riep de naam van **JHWH** aan. ⁹Daarna trok Abram steeds verder, naar het Zuiderland.

(A) 12:1 Hand. 7:2,3; Heb. 11:8. (B) 12:3 Gal. 3:8. (C) 12:7 Hand. 7:5; Gal. 3:16.

Abram in Egypte

¹⁰Toen er hongersnood in het land uitbrak, trok Abram naar Egypte, om daar als vreemdeling te verblijven, want de hongersnood was zwaar in het land. ¹¹Toen hij op het punt stond Egypte binnen te trekken, zei hij tot zijn vrouw Sarai: Zie toch, ik weet, dat u een vrouw bent mooi van uiterlijk. ¹²Wanneer de Egyptenaren u zien, zullen zij zeggen: Dit is zijn vrouw; en zij zullen mij doden, en u in het leven laten. ^{13(A)} Zeg toch, dat u mijn zus bent, opdat het mij omwille van u welga, en ik omwille van u in het leven mag blijven. ¹⁴Zodra Abram Egypte binnentrok, zagen de Egyptenaren, dat de vrouw zeer mooi was; ¹⁵en toen de vorsten van Farao haar zagen, roemden zij haar bij Farao, zodat de vrouw naar het huis van Farao gehaald werd. ¹⁶En hij deed Abram wél omwille van haar, zodat hij schapen, runderen, ezels, slaven, slavinnen, ezellinnen en kamelen ontving. ¹⁷Maar **JHWH** sloeg Farao met zware plagen, evenals zijn huis, vanwege Sarai, de vrouw van Abram. ¹⁸Toen riep Farao Abram en zei: Wat hebt u mij daar aangedaan? Waarom hebt u mij niet meege-deeld, dat zij uw vrouw is? ¹⁹Waarom hebt u gezegd: Zij is mijn zus, zodat ik haar mij tot vrouw genomen heb? En nu, ziehier uw vrouw, neem haar en ga heen. ²⁰En Farao gaf enige mannen over hem opdracht, en zij deden hem, zijn vrouw en al wat hij bezat, uitgeleide.

Abram en Lot scheiden van elkaar

13¹En Abram trok uit Egypte naar het Zuiderland, hij en zijn vrouw en al wat hij bezat, en Lot met hem. ²Abram nu was zeer rijk aan vee, aan zilver en aan goud. ³En hij ging van de

ene pleisterplaats naar de andere, uit het Zuiderland tot bij Betel, de plaats, waar zijn tent in het eerst gestaan had, tussen Betel en Ai, ⁴naar de plaats van het altaar, dat hij daar vroeger gemaakt had, en Abram riep daar de naam van **JHWH** aan. ⁵En ook Lot, die met Abram meeinging, had schapen en runderen en tenten. ⁶Maar het land liet niet toe, dat zij samen bleven wonen, want hun bezit was talrijk, zodat zij niet samen konden wonen. ⁷Daardoor ontstond er ruzie tussen de herders van Abrams vee en de herders van Lots vee. De Kanaänieten nu en de Perizzieten woonden toen in het land. ⁸Dus zei Abram tot Lot: Laat er toch geen ruzie zijn tussen mij en u, en tussen mijn herders en uw herders, want wij zijn mannenbroeders. ⁹Ligt het hele land niet voor u open? Scheid u toch van mij af; hetzij naar links, dan ga ik rechts, hetzij naar rechts, dan ga ik links. ^{10(B)}Toen sloeg Lot zijn ogen op en zag, dat de hele streek van de Jordaan rijk aan water was; voordat **JHWH** Sodom en Gomorra verwoest had, was zij tot Soar toe als de hof van **JHWH**, als het land Egypte. ¹¹Dus koos Lot voor zich de hele streek van de Jordaan, en Lot brak op naar het oosten; en zij scheidden van elkaar. ¹²Abram bleef wonen in het land Kanaän en Lot vestigde zich in de steden van de Streek, en sloeg zijn tenten op tot bij Sodom. ¹³De mannen van Sodom nu waren zeer slecht en zondig tegenover **JHWH**.

¹⁴En **JHWH** zei tot Abram, nadat Lot zich van hem gescheiden had: Sla toch uw ogen op, en zie van de plaats, waar u bent, naar het noorden, zuiden, oosten en westen, ^{15(C)}want het hele land, dat u ziet, zal Ik u en uw nageslacht voor altijd geven. ¹⁶En Ik zal uw nageslacht

(A) 12:13 Gen. 20:2; 26:7. (B) 13:10 Gen. 2:10. (C) 13:15 Hand. 7:5.

maken als het stof van de aarde, zodat, indien iemand het stof van de aarde zou kunnen tellen, ook uw nageslacht te tellen zou zijn. ¹⁷Sta op, doorwandel het land in zijn lengte en breedte, want u zal Ik het geven. ¹⁸Daarna sloeg Abram zijn tenten op en ging wonen bij de terebinten van Mamre, bij Hebron, en hij bouwde daar een altaar voor **JHWH**.

Abrams overwinning op de koningen van het Oosten

14¹Het gebeurde nu in de dagen van Amrafel, de koning van Sinear, Arjok, de koning van Ellasar, Kedorlaomer, de koning van Elam, en Tidal, de koning van de volken, ²dat dezen oorlog voerden tegen Bera, de koning van Sodom, Birsä, de koning van Gomorra, Sinab, de koning van Adma, Semeber, de koning van Seboim, en de koning van Bela, dat is Soar. ³Deze allen kwamen in bondgenootschap naar het dal Siddim, dat is de Zoutzee. ⁴Twaalf jaar hadden zij Kedorlaomer gediend en in het dertiende jaar waren zij in opstand gekomen; ⁵en in het veertiende jaar kwam Kedorlaomer met de koningen die bij hem waren, en zij sloegen de Refaïeten te Asterot-Karnaïm, de Zuzieten te Ham, de Emieten te Sawe-Kirjataïm ⁶en de Choriëten op hun gebergte Seïr tot El-Paran, dat aan de rand van de woestijn ligt. ⁷Daarna keerden zij terug en kwamen te En-Mispä, dat is Kades, en sloegen het hele gebied van de Amalekieten, en ook de Amoriëten, die te Chaseson-Tamar woonden. ⁸Toen rukten de koning van Sodom, de koning van Gomorra, de koning van Adma, de koning van Seboim en de koning van Bela, dat is Soar, uit en zij stelden zich tegen

hen in slagorde in het dal Siddim, ⁹tegen Kedorlaomer, de koning van Elam, Tidal, de koning van de volken, Amrafel, de koning van Sinear, en Arjok, de koning van Ellasar, vier koningen tegen vijf. ¹⁰Het dal Siddim nu was vol asfaltputten. Toen de koning van Sodom en die van Gomorra vluchtten, vielen zij daarin, en de overgeblevenen vluchtten naar het gebergte. ¹¹En zij namen al het bezit van Sodom en Gomorra en al hun voedsel en trokken af. ¹²Ook namen zij Lot mee, de zoon van Abrams broeder, en zijn have, en trokken af - hij nu woonde te Sodom. ¹³Toen kwam een vluchteling en deelde dit mee aan de Hebrëër Abram, - hij nu woonde bij de terebinten van de Amoriet Mamre, de broeder van Eskol en Aner, die Abrams bondgenoten waren. ¹⁴Toen Abram hoorde, dat zijn broeder als gevangene was weggevoerd, bracht hij zijn geërfden, degenen die in zijn huis geboren waren, in de strijd, driehonderd achttien man, en achtervolgde hen tot Dan toe. ¹⁵En zij verdeelden zich 's nachts tegen hen in troepen, hij en zijn slaven, en versloegen hen en achtervolgden hen tot Choba toe, dat ten noorden van Damascus ligt. ¹⁶En hij bracht alle bezittingen terug, en ook zijn broeder Lot en zijn eigendom bracht hij terug, evenals de vrouwen en het volk. ¹⁷Toen ging de koning van Sodom uit, hem tegemoet, nadat hij teruggekeerd was van het verslaan van Kedorlaomer en de koningen die met hem waren, naar het dal Sawe, dat is het Koningsdal.

Abrams ontmoeting met Melchisedek

^{18(A)} En Melchisedek, de koning van Salem⁽¹⁾, bracht brood en wijn; hij nu

⁽¹⁾ **14:18** Het Hebreeuwse woord "sjaleem" betekent "volkomen"

^(A) **14:18** Heb. 7:1-10.

was een priester van God, de Allerhoogste. ¹⁹En hij zegende hem en zei: Gezegend zij Abram door God, de Allerhoogste, de Schepper van hemelen en aarde, ²⁰en geprezen zij God, de Allerhoogste, die uw vijanden in uw macht heeft overgeleverd. En hij gaf hem van alles de tienden.

²¹De koning van Sodom nu zei tot Abram: Geef mij de mensen, en behoud de eigendommen voor u. ²²Maar Abram zei tot de koning van Sodom: Ik zweer bij **JHWH**, bij God, de Allerhoogste, de Schepper van hemelen en aarde: ²³Zelfs geen draad of schoenriem, ja niets van wat van u is zal ik nemen, opdat u niet kunt zeggen: Ik heb Abram rijk gemaakt! ²⁴Zeker niet, alleen wat de knechten hebben verteerd en het aandeel van de mannen, die met mij gegaan zijn, Aner, Eskol en Mamre, laten die hun aandeel ontvangen.

Belofte en teken

15 ¹Hierna kwam het woord van **JHWH** tot Abram in een gezicht: Wees niet bang, Abram, Ik ben uw schild; uw loon zal zeer groot zijn. ²En Abram zei: Heer **JHWH**, wat zult U mij geven, daar ik kinderloos heenga en de bezitter van mijn huis, dat zal deze Damascener Eliëzer zijn. ³En Abram zei: Zie, mij hebt U geen nageslacht gegeven, en nu moet een onderhorige mijn erfgenaam zijn. ⁴En zie, het woord van **JHWH** kwam tot hem: Deze zal uw erfgenaam niet zijn, maar uw lijfelijke zoon, die zal uw erfgenaam zijn. ⁵(A) Toen leidde Hij hem naar buiten, en zei: Zie toch op naar de hemel en tel de sterren, indien u ze tellen kunt; en Hij zei tot hem: Zo zal uw nageslacht

zijn. ⁶(B) En hij geloofde in **JHWH**, en Hij rekende het hem toe als gerechtigheid.

⁷En Hij zei tot hem: Ik ben **JHWH**, die u uit Ur der Chaldeëen heb geleid om u dit land in bezit te geven. ⁸En hij zei: Heer **JHWH**, waaraan zal ik weten, dat ik het bezitten zal? ⁹En Hij zei tot hem: Haal Mij een driejarige jonge koe, een driejarige geit, een driejarige ram, een tortelduif en een jonge duif. ¹⁰Hij haalde die alle voor Hem, deelde ze middendoor en legde de stukken tegenover elkaar, maar de vogels deelde hij niet. ¹¹Toen de roofvogels op de dode dieren neerstreken, joeg Abram ze weg.

¹²(C) Toen de zon op het punt stond onder te gaan, viel een diepe slaap op Abram. En zie, hem overviel een angstwekkende, dikke duisternis. ¹³(D) En Hij zei tot Abram: Weet voorzeker, dat uw nakomelingen vreemdelingen zullen zijn in een land, dat niet van hun is, en dat zij hen dienen zullen, en dat die hen zullen *verdrukken*, vierhonderd jaar. ¹⁴(E) Maar ook het volk, dat zij zullen dienen, zal Ik richten, en daarna zullen zij met groot bezit uittrekken. ¹⁵Maar u zult in vrede tot uw vaderen gaan; u zult in hoge ouderdom begraven worden. ¹⁶Het vierde geslacht echter zal hierheen terugkeren, want eerder is de maat van de ongerechtigheid van de Amorieten niet vol.

¹⁷Toen de zon was ondergegaan, en er dikke duisternis was, zie, een rokende oven met een vurige fakkel, welke tussen die stukken doorging. ¹⁸(F) In die dagen sloot **JHWH** een verbond met Abram, zeggende: Aan uw nageslacht zal Ik dit land geven, van de rivier van Egypte tot de grote rivier, de rivier de Eufraat: ¹⁹de Keniet, de Kenizziet, de Kadmoniet, ²⁰de Hethiet, de Perizziet, de Refaïeten,

(A) 15:5 Rom. 4:18; Heb. 11:12.

(B) 15:6 Rom. 4:3; Gal. 3:6; Jak. 2:23.

(C) 15:12 Job 4:13,14.

(D) 15:13 Ex. 1:1-14; Hand. 7:6.

(E) 15:14 Ex. 12:40,41; Hand. 7:7.

(F) 15:18 Hand. 7:5.

²¹ de Amoriet, de Kanaäniet, de Girgasiet en de Jebusiet.

Hagars vlucht voor Sarai

16¹ Sarai nu, de vrouw van Abram, schonk hem geen kinderen, en zij had een Egyptische slavin, haar naam was Hagar. ² En Sarai zei tot Abram: Zie toch, **JHWH** heeft mij niet vergund te baren; ga toch tot mijn slavin; misschien zal ik uit haar gebouwd worden. En Abram luisterde naar Sarai. ³ En Sarai, de vrouw van Abram, nam Hagar, de Egyptische, haar slavin, nadat Abram tien jaar in het land Kanaän gewoond had, en gaf haar aan haar man Abram tot vrouw. ⁴ En hij ging tot Hagar en zij werd zwanger; toen zij zag, dat zij zwanger geworden was, was haar meesteres verachtelijk in haar ogen. ⁵ Toen zei Sarai tot Abram: De krenking mij aangedaan, komt voor uw rekening; ik heb mijn slavin in uw schoot gegeven, en nu zij ziet, dat zij zwanger geworden is, ben ik verachtelijk in haar ogen; laat **JHWH** recht doen tussen mij en u. ⁶ En Abram zei tot Sarai: Zie, uw slavin is in uw macht; doe met haar wat goed is in uw ogen. Toen *verootmoedigde* Sarai haar, en zij vluchtte van haar weg.

⁷ En de Engel van **JHWH** trof haar aan bij een waterbron in de woestijn, bij de bron aan de weg naar Sur. ⁸ En Hij zei: Hagar, slavin van Sarai, vanwaar komt u en waarheen gaat u? En zij zei: Ik ben op de vlucht voor mijn meesteres Sarai. ⁹ En de Engel van **JHWH** zei tot haar: Keer naar uw meesteres terug en *verootmoedig* uzelf onder haar hand. ¹⁰ En de Engel van **JHWH** zei tot haar: Ik zal uw nageslacht zeer talrijk maken, zodat het vanwege de menigte niet geteld kan worden. ¹¹ Voorts zei de Engel van **JHWH** tot haar:

Zie, u bent zwanger, en zult een zoon baren, en hem Ismaël noemen, want **JHWH** heeft naar uw ellende gehoord. ¹² Hij zal een wilde ezel van een mens zijn; zijn hand zal tegen allen zijn en de hand van allen tegen hem, en hij zal voor de ogen van al zijn broeders wonen. ¹³ Toen noemde zij de naam van **JHWH**, die tot haar gesproken had: U bent een God van aanzien; want, zei zij, heb ik op mijn beurt ook gezien naar Hem, die naar mij ziet? ¹⁴ Daarom noemt men die put: de put Lachai-Roi; zie, hij is tussen Kades en Bered.

^{15(A)} En Abram en Hagar kregen een zoon en Abram noemde de zoon, die Hagar ter wereld had gebracht had, Ismaël. ¹⁶ En Abram was zesentachtig jaar oud, toen Hagar Ismaël aan Abram baarde.

Gods verbond met Abram

17¹ Toen Abram negenennegentig jaar oud was, verscheen **JHWH** aan Abram en zei tot hem: Ik ben God, de Almachtige, wandel voor mijn aangezicht, en wees onberispelijk; ² Ik zal mijn verbond tussen Mij en u stellen, en u uitermate talrijk maken. ³ Toen wierp Abram zich op zijn aangezicht en God sprak tot hem: ⁴ Wat Mij aangaat, zie, mijn verbond is met u, en u zult de vader van een menigte volken worden; ^{5(B)} en u zult niet meer Abram genoemd worden, maar uw naam zal zijn Abraham, omdat Ik u tot een vader van een menigte volken gesteld heb. ⁶ Ik zal u uitermate vruchtbaar maken en u tot volken stellen, en koningen zullen uit u voortkomen. ^{7(C)} Ik zal mijn verbond oprichten tussen Mij en u en uw nageslacht in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u en uw nageslacht tot een God te zijn.

(A) 16:15 Gal. 4:22. (B) 17:5 Rom. 4:17. (C) 17:7 Luk. 1:55.

^{8(A)} Ik zal aan u en uw nageslacht het land, waarin u als vreemdeling verblijft, het hele land Kanaän, tot een altijddurende bezitting geven, en Ik zal hun tot een God zijn.

⁹Voorts zei God tot Abraham: En wat u aangaat, u zult mijn verbond houden, u en uw nageslacht, in hun geslachten.

^{10(B)} Dit is mijn verbond, dat u zult houden tussen Mij en u en uw nageslacht: dat bij u al wat mannelijk is besneden zal worden; ¹¹u zult het vlees van uw voorhuid laten besnijden, en dat zal tot een teken van het verbond zijn tussen Mij en u. ¹²Wie acht dagen oud is, zal bij u besneden worden, al wat mannelijk is in uw geslachten: zowel wie in uw huis geboren is, als wie van enige vreemdeling voor geld is gekocht, maar niet van uw nageslacht is. ¹³Wie in uw huis geboren is en wie door u voor geld gekocht is, moet voorzeker besneden worden; zo zal mijn verbond in uw vlees zijn tot een eeuwig verbond. ¹⁴En de onbesnedene, de man namelijk, die het vlees van zijn voorhuid niet laat besnijden, die mens zal uitgeroeid worden uit zijn volksgenoten: hij heeft mijn verbond verbroken.

¹⁵Verder zei God tot Abraham: Wat uw vrouw Sarai betreft, u zult haar niet Sarai noemen, maar Sara zal haar naam zijn. ¹⁶En Ik zal haar zegenen, en ook zal Ik u uit haar een zoon schenken, ja, Ik zal haar zegenen, zodat zij tot volken worden zal; koningen van volken zullen uit haar voortkomen. ¹⁷Toen wierp Abraham zich op zijn aangezicht, lachte en zei bij zichzelf: Zal dan aan een honderdjarige een kind geboren worden, en zal Sara, een negentigjarige, baren? ¹⁸En Abraham zei tot God: Och, mocht Ismaël voor uw aangezicht leven! ¹⁹Maar God zei: Neen, maar uw vrouw Sara zal

u een zoon baren, en u zult hem Isaak noemen, en Ik zal mijn verbond met hem oprichten tot een eeuwig verbond, voor zijn nageslacht. ²⁰En wat Ismaël betreft, Ik heb u verhoord; zie, Ik zal hem zegenen, hem vruchtbaar doen zijn en uitermate talrijk maken; twaalf vorsten zal hij verwekken, en Ik zal hem tot een groot volk stellen. ²¹Maar mijn verbond zal Ik oprichten met Isaak, die Sara u op deze zelfde tijd in het volgend jaar baren zal. ²²Toen God geëindigd had met hem te spreken, voer Hij van Abraham op.

²³Daarop nam Abraham zijn zoon Ismaël en allen die in zijn huis geboren waren, ook allen die door hem voor geld gekocht waren, al wat mannelijk was onder Abrahams huisgenoten, en hij besneed het vlees van hun voorhuid op diezelfde dag, zoals God tot hem gesproken had. ²⁴En Abraham was negenennegentig jaar oud, toen hij het vlees van zijn voorhuid liet besnijden. ²⁵En zijn zoon Ismaël was dertien jaar oud, toen hij het vlees van zijn voorhuid liet besnijden. ²⁶Op diezelfde dag werden Abraham en zijn zoon Ismaël besneden. ²⁷En al zijn huisgenoten, zowel die in zijn huis geboren, als die van een vreemdeling voor geld gekocht waren, werden met hem besneden.

God belooft Abraham opnieuw een zoon

18¹En **JHWH** verscheen aan hem bij de terebinten van Mamre, terwijl hij op het heetst van de dag in de ingang van de tent zat. ^{2(C)}En hij sloeg zijn ogen op en zag, en zie, drie mannen stonden bij hem; toen hij hen zag, liep hij hun uit de ingang van zijn tent tegemoet, en boog zich ter aarde; ³en hij zei: Mijn heer, indien ik uw genegenheid gewonnen heb, ga dan niet aan uw die-

(A) 17:8 Hand. 7:5. (B) 17:10 Hand. 7:8; Rom. 4:11. (C) 18:2 Heb. 13:2.

naar voorbij. ⁴Laat toch een weinig water gehaald worden, en wast uw voeten en legt u neer onder de boom; ⁵dan wil ik wat brood gaan halen, opdat u uw hart versterkt; daarna kunt u verder trekken; daartoe bent u immers langs uw dienaar getrokken? En zij zeiden: Doe zoals u gesproken hebt. ⁶Toen haastte Abraham zich naar de tent tot Sara, en zei: Haast u! Drie maten fijn meel! Kneed het en bereid koeken! ⁷En Abraham liep naar de runderen, nam een kalf, mals en goed, en gaf het aan een knecht, en deze haastte zich om het te bereiden. ⁸Ook nam hij boter en melk en het kalf, dat hij bereid had, en zette het hun voor; en hij stond onder de boom bij hen, terwijl zij aten. ⁹Toen zeiden zij tot hem: Waar is uw vrouw Sara? En hij zei: Daar, in de tent. ^{10(A)} En Hij zei: Voorzeker zal Ik over een jaar tot u terugkeren, en dan zal uw vrouw Sara een zoon hebben. En Sara luisterde bij de ingang van de tent, die zich achter Hem bevond. ¹¹Abraham nu en Sara waren oud en hoogbejaard; het ging Sara niet meer naar de wijze van de vrouwen. ^{12(B)} Dus lachte Sara in zichzelf, denkende: Zal ik wellust hebben, nadat ik vervallen ben, terwijl mijn heer oud is? ¹³Toen zei **JHWH** tot Abraham: Waarom lacht Sara daar en zegt: Zal ik werkelijk nog een kind ter wereld brengen, terwijl ik oud geworden ben? ^{14(C)} Zou voor **JHWH** iets te wonderlijk zijn? Op de bestemde tijd, over een jaar, zal Ik tot u terugkeren, en Sara zal een zoon hebben. ¹⁵Toen loog Sara daarover: Ik heb niet gelachen, want zij was bang; maar Hij zei: Neen, u hebt wél gelachen.

Abrahams voorbede voor Sodom

¹⁶Toen vertrokken die mannen van daar en zagen in de richting van Sodom;

en Abraham ging met hen mee om hen uitgeleide te doen. ¹⁷En **JHWH** dacht: Zou Ik voor Abraham verbergen wat Ik ga doen? ¹⁸Abraham immers zal voorzeker tot een groot en machtig volk worden en met hem zullen alle volken van de aarde gezegend worden; ¹⁹want Ik heb hem gekend, opdat hij gebieden zou, dat zijn zonen en zijn huis na hem de weg van **JHWH** zouden bewaren door gerechtigheid en recht te doen, opdat **JHWH** aan Abraham zal vervullen wat Hij over hem gesproken heeft. ²⁰Daarop zei **JHWH**: Het geroep over Sodom en Gomorra is voorwaar groot, en haar zonde is voorwaar zeer zwaar. ²¹Ik wil neerdalen om te zien, of zij inderdaad gedaan hebben naar het geroep, dat tot Mij gekomen is, of niet; Ik wil het weten.

²²Toen keerden die mannen zich vandaar om en gingen naar Sodom, maar Abraham bleef nog staan voor **JHWH**. ²³En Abraham trad nader en zei: Zult U dan de rechtvaardige met de goddeloze verdelgen? ²⁴Misschien zullen er vijftig rechtvaardigen in de stad zijn; zult U haar dan verdelgen, en aan de plaats geen vergeving schenken ter wille van de vijftig rechtvaardigen, die in haar zijn? ²⁵Het zij verre van U, aldus te handelen, de rechtvaardige te doden met de goddeloze, zodat de rechtvaardige zou zijn zoals de goddeloze; verre zij het van U; zou de Rechter van de hele aarde geen recht doen? ²⁶En **JHWH** zei: Indien Ik te Sodom vijftig rechtvaardigen in de stad vind, zal Ik de hele plaats vergeving schenken omwille van hen. ²⁷En Abraham *antwoordde*: Zie toch, ik heb het gewaagd tot de Heer te spreken, hoewel ik stof en as ben. ²⁸Misschien ontbreken er aan de vijftig rechtvaardigen vijf; zult U dan om die vijf de hele stad verwoesten? En Hij

(A) 18:10 Rom. 9:9. (B) 18:12 1Pet. 3:6. (C) 18:14 Luk. 1:37.

zei: Ik zal haar niet verwoesten, indien Ik er vijfenveertig vind. ²⁹En hij sprak verder tot Hem en zei: Misschien worden er daar veertig gevonden. En Hij zei: Ik zal het niet doen ter wille van de veertig. ³⁰En hij zei: **JHWH** wordt toch niet boos, als ik nog eens spreek; misschien worden er daar dertig gevonden. En Hij zei: Ik zal het niet doen, indien Ik er daar dertig vind. ³¹En hij zei: Zie toch, ik heb het gewaagd om tot de Heer te spreken; misschien worden er daar twintig gevonden. En Hij zei: Ik zal haar niet verwoesten ter wille van de twintig. ³²En hij zei: De Heer wordt toch niet boos, als ik nog eenmaal spreek; misschien worden er daar tien gevonden. En Hij zei: Ik zal haar niet verwoesten ter wille van de tien. ³³Toen ging **JHWH** weg, nadat Hij geëindigd had tot Abraham te spreken, en Abraham keerde naar zijn woonplaats terug.

De verwoesting van Sodom

19¹En de twee engelen kwamen in de avond te Sodom. Lot zat in de poort van Sodom en toen Lot hen zag, stond hij op, ging hun tegemoet, boog zich neer met het aangezicht ter aarde, ²en zei: Zie toch, mijne heren, neemt toch uw intrek in het huis van uw dienaar, overnacht en wast uw voeten, dan kunt u morgenvroeg uw weg vervolgen. Maar zij zeiden: Neen, wij zullen de nacht op het plein doorbrengen. ³Toen hij echter sterk bij hen aandrong, namen zij bij hem hun intrek en kwamen in zijn huis; en hij bereidde voor hen een maaltijd en bakte ongezuurde koeken, en zij aten. ⁴Zij hadden zich nog niet ter ruste gelegd, of de mannen van de stad, de mannen van Sodom, omsingelden het huis, van jong tot oud, de hele bevol-

king, niemand uitgezonderd, ^{5(A)} en zij riepen Lot toe en zeiden tot hem: Waar zijn de mannen, die vannacht bij u gekomen zijn? Breng hen bij ons buiten, opdat wij met hen gemeenschap hebben. ⁶Toen ging Lot tot hen naar buiten, maar de deur sloot hij achter zich toe, ⁷en hij zei: Mijn broeders, doet toch geen kwaad; ⁸zie toch, ik heb twee dochters, die met geen man gemeenschap hebben gehad; laat mij die tot u naar buiten brengen en doet met hen, zoals goed is in uw ogen; alleen doet deze mannen niets, want daartoe zijn zij onder de schaduw van mijn dak gekomen. ⁹Maar zij zeiden: Ga op zij! En zij zeiden: Deze ene is als vreemdeling komen verblijven om ons geheel en al de wet te stellen! Nu zullen wij u meer kwaad doen dan hun. En zij drongen sterk op tegen de man, tegen Lot, en kwamen naderbij om de deur open te breken. ¹⁰Maar die mannen staken hun hand uit, trokken Lot tot zich naar binnen en sloten de deur. ^{11(B)} En de mensen, die bij de ingang van het huis waren, sloegen zij met blindheid, van klein tot groot, zodat zij zich tevergeefs moeite gaven om de ingang te vinden.

¹²Toen zeiden die mannen tot Lot: Wie hebt u hier nog meer? Schoonzons, of uw zonen, uw dochters, of wie u ook in de stad hebt, voer hen uit deze plaats, ¹³want wij gaan deze plaats verwoesten; want groot is het geroep over haar voor **JHWH**; daarom heeft **JHWH** ons gezonden om haar te verwoesten. ¹⁴Toen ging Lot heen en sprak tot zijn schoonzons, die met zijn dochters zouden trouwen, en zei: Staat op, verlaat deze plaats, want **JHWH** gaat de stad verwoesten. Maar hij was in de ogen van zijn schoonzons als iemand, die schertste.

(A) 19:5 Richt. 19:22-24. (B) 19:11 2Kon. 6:18.

¹⁵Toen de dageraad gekomen was, drongen de engelen bij Lot op spoed aan en zeiden: Sta op, neem uw vrouw en uw beide dochters, die zich hier bevinden, opdat u niet vanwege de ongerechtigheid van de stad verdelgd wordt. ^{16(A)} En toen hij treuzelde, grepen de mannen hem en zijn vrouw en zijn beide dochters bij de hand, omdat **JHWH** hem wilde sparen, en leidden hem uit en brachten hem buiten de stad. ¹⁷En zodra zij hen naar buiten geleid hadden, zei een van hen: Vlucht omwille van uw leven; zie niet om, en sta nergens in de Streek stil; vlucht naar het gebergte, opdat u niet verdelgd wordt. ¹⁸En Lot zei tot hen: Neen toch, mijn heer. ¹⁹Zie toch, uw knecht heeft genade gevonden in uw ogen, en u hebt mij een grote weldaad bewezen door mij in het leven te behouden, maar ik zal niet naar het gebergte kunnen ontkomen, zonder dat het onheil mij achterhaalt en ik sterf. ²⁰Zie toch, gindse stad is dicht genoeg bij om daarheen de wijk te nemen; zij is maar klein; laat mij toch daarheen vluchten; zij is immers klein? Dan zal ik in leven blijven. ²¹Toen zei hij tot hem: Zie, ik zal u ook in dit opzicht ter wille zijn, dat ik de stad, waarvan u gesproken hebt, niet zal omkeren. ²²Haast u, vlucht daarheen, want ik zal niets kunnen doen, voordat u daar aangekomen bent. ²³Daarom noemt men die stad Soar. De zon was over de aarde opgegaan, toen Lot te Soar aankwam.

^{24(B)} Toen liet **JHWH** zwavel en vuur op Sodom en Gomorra regenen, van **JHWH**, uit de hemel; ²⁵en Hij keerde die steden om, en ook de hele Streek, met al de inwoners van de steden en het gewas van de aardbodem. ^{26(C)} Maar zijn vrouw, die

achter hem liep, zag om, en werd een zoutpilaar.

²⁷Toen Abraham zich vroeg in de morgen begaf naar de plaats, waar hij voor **JHWH** gestaan had, ²⁸en uitzag in de richting van Sodom en Gomorra en het hele land van de Streek, zag hij, en zie, de rook van de aarde steeg op als de rook van een smeltoven.

²⁹Toen God de steden van de Streek verwoestte, gedacht God Abraham, en Hij leidde Lot uit het midden van de omkering, toen Hij de steden waarin Lot gewoond had, omkeerde.

Lot en zijn dochters

³⁰En Lot trok op uit Soar en vestigde zich met zijn beide dochters op het gebergte, want hij durfde niet in Soar te blijven, en hij ging wonen in een spelonk, hij met zijn beide dochters. ³¹En de eerstgeborene zei tot de jongste: Onze vader is oud, en daar is geen man in het land om tot ons te komen, naar de gewoonte van de hele aarde. ³²Kom, laten wij onze vader wijn te drinken geven en bij hem neerliggen, opdat wij door onze vader aan nageslacht het leven geven. ³³Toen gaven zij in die nacht haar vader wijn te drinken, en de eerstgeborene ging naar binnen en legde zich bij haar vader neer, zonder dat hij er iets van merkte toen zij zich neerlegde of toen zij opstond. ³⁴En de volgende morgen zei de eerstgeborene tot de jongste: Zie, ik heb gisterennacht bij mijn vader gelegen; wij zullen hem ook deze nacht wijn te drinken geven, en ga u dan naar binnen, en leg u bij hem neer, opdat wij door onze vader aan nageslacht het leven geven. ³⁵Zo gaven zij haar vader ook die nacht wijn te drinken, en de jong-

(A) 19:16 2Pet. 2:7. (B) 19:24 Mat. 10:15; 11:23,24; Luk. 10:12; 17:29; 2Pet. 2:6; Judas 1:7. (C) 19:26 Luk. 17:32.

ste stond op en legde zich bij hem neer, zonder dat hij er iets van merkte, toen zij zich neerlegde of toen zij opstond. ³⁶En de beide dochters van Lot werden zwanger van hun vader. ³⁷En de eerstgeborene ontving een zoon, en noemde hem Moab; hij is de vader van de tegenwoordige Moabieten. ³⁸Ook de jongste kreeg een zoon, en noemde hem Ben-Ammi; hij is de vader van de tegenwoordige Ammonieten.

Abraham en Abimelech van Gerar

20 ¹Abraham nu brak vandaar op naar het Zuiderland en vestigde zich tussen Kades en Sur, en verbleef als vreemdeling in Gerar. ^{2(A)}Daar Abraham van zijn vrouw Sara gezegd had: Zij is mijn zus, liet Abimelech, de koning van Gerar, Sara weghalen. ³Maar God kwam 's nachts in een droom tot Abimelech en zei tot hem: Zie, u gaat sterven, omdat u die vrouw genomen hebt, want zij is gehuwd. ⁴Abimelech nu was niet tot haar genaderd. En hij zei: Heer, zult U dan een rechtvaardig volk doden? ⁵Heeft hij zelf niet tot mij gezegd: Zij is mijn zus? En zij heeft zelf ook gezegd: Hij is mijn broer; in onschuld van mijn hart en reinheid van mijn handen heb ik dit gedaan. ⁶En God zei tot hem in de droom: Ik weet ook, dat u het in onschuld van uw hart gedaan hebt, Ik heb u dan ook ervan weerhouden tegen Mij te zondigen; daarom heb Ik u niet toegelaten haar aan te raken. ⁷En nu breng de vrouw van deze man terug, want hij is een profeet; dan zal hij voor u bidden, opdat u in het leven mag blijven; maar indien u haar niet terugbrengt, weet, dat u voorzeeker zult sterven, u en allen die bij u horen.

⁸De volgende morgen vroeg riep Abimelech al zijn dienaren en bracht

dit alles aan hen ter kennis, en de mannen werden zeer bang. ⁹Voorts riep Abimelech Abraham en zei tot hem: Wat hebt u ons aangedaan, en waarin heb ik tegen u gezondigd, dat u over mij en mijn koninkrijk een grote zonde hebt gebracht? U hebt tegenover mij dingen gedaan, die niet gedaan mochten worden. ¹⁰Ook zei Abimelech tot Abraham: Wat hebt u beoogd, dat u dit deed? ¹¹Toen zei Abraham: Ik dacht: misschien is er geen ontzag voor God in deze plaats; zij zullen mij doden om mijn vrouw. ¹²En bovendien is zij werkelijk mijn zus; zij is de dochter van mijn vader, maar niet de dochter van mijn moeder; en zij is mij tot vrouw geworden. ¹³Toen God mij uit het huis van mijn vader liet omzwerven, zei ik tot haar: Dit zal de liefdedienst zijn, die u mij bewijzen zult: zeg van mij op elke plaats, waar wij komen: hij is mijn broer. ¹⁴Toen nam Abimelech schapen en runderen, slaven en slavinnen, en schonk die aan Abraham, en hij gaf hem zijn vrouw Sara terug. ¹⁵En Abimelech zei: Zie, mijn land staat voor u open, vestig u, waar het u goed lijkt. ¹⁶En tot Sara zei hij: Zie, ik geef aan uw broer duizend zilverstukken; zie, dat zal voor u de ogen bedekken van allen die bij u zijn; en u zult gerechtvaardigd zijn, ja, in elk opzicht. ¹⁷Toen bad Abraham tot God, en God genas Abimelech en zijn vrouw en zijn slavinnen, zodat zij kinderen kregen. ¹⁸**JHWH** had namelijk elke moederschoot in Abimelechs huis toegesloten vanwege Sara, de vrouw van Abraham.

Geboorte van Isaak

21 ¹**JHWH** bezocht Sara, zoals Hij gezegd had, en **JHWH** deed aan Sara,

(A) 20:2 Gen. 12:13; 26:7.

zoals Hij gesproken had. ^{2(A)} En Sara werd zwanger van Abraham, en zij kreeg een zoon in hun ouderdom, op de bestemde tijd, waarvan God tot hem gesproken had. ³ En Abraham noemde de zoon, die hem geboren was, die Sara hem geboord had, Isaak. ^{4(B)} En Abraham besneed zijn zoon Isaak, toen hij acht dagen oud was, zoals God hem geboden had. ⁵ Abraham nu was honderd jaar oud, toen hem zijn zoon Isaak geboren werd. ⁶ En Sara zei: God heeft gemaakt, dat ik lach; ieder die het hoort, zal omwille van mij lachen. ⁷ En zij zei: Wie had aan Abraham durven toezeggen: Sara geeft kinderen de borst? Want ik heb een zoon ter wereld gebracht in zijn ouderdom.

Abraham verdrijft Hagar en Ismaël

⁸ En het kind groeide op en werd gespeend⁽¹⁾, en Abraham richtte een grote maaltijd aan op de dag dat Isaak gespeend werd. ⁹ Toen zag Sara, dat de zoon van Hagar, de Egyptische, die zij Abraham geboord had, spotte, ^{10(C)} en zij zei tot Abraham: Jaag die slavin met haar zoon weg, want de zoon van deze slavin zal niet erven met mijn zoon, met Isaak. ¹¹ Dit nu wekte groot ongenoeven op bij Abraham ter wille van zijn zoon. ^{12(D)} Maar God zei tot Abraham: Laat dit niet kwaad zijn in uw ogen, om de jongen en om uw slavin; in alles wat Sara tot u zegt, moet u naar haar luisteren, want door Isaak zal men van uw nageslacht spreken. ¹³ Maar ook de zoon van de slavin zal Ik tot een volk stellen, omdat hij uw nakomeling is.

¹⁴ De volgende morgen vroeg nam Abraham brood en een zak water, en

gaf het aan Hagar, dat leggende op haar schouder, alsook het kind, en hij zond haar weg; daarop ging zij heen en dwaalde door de woestijn van Berseba. ¹⁵ Toen het water uit de zak op was, wierp zij het kind onder één van de struiken, ¹⁶ en ging op een afstand zitten, zo ver als een boogschot reikt, want zij zei: Ik kan het sterven van het kind niet aanzien. Terwijl zij op een afstand zat, verhief zij haar stem en hilde.

¹⁷ En God hoorde de stem van de jongen, en de Engel van God riep van de hemel tot Hagar en zei tot haar: Wat maakt u van streek, Hagar? Wees niet bang, want God heeft naar de stem van de jongen gehoord, daar waar hij is. ¹⁸ Sta op, neem de jongen op, en houd hem vast met uw hand, want Ik zal hem tot een groot volk stellen. ¹⁹ Toen opende God haar ogen, en zij zag een waterput; zij ging de zak met water vullen en liet de jongen drinken. ²⁰ En God was met de jongen en hij groeide op; hij ging in de woestijn wonen en werd een boogschutter. ²¹ En hij woonde in de woestijn Paran, en zijn moeder nam voor hem een vrouw uit het land Egypte.

Abraham en Abimelech

^{22(E)} In die tijd zei Abimelech, alsook zijn legeroverste Pikol, tot Abraham: God is met u in alles wat u doet. ²³ Nu dan, zweer mij toch hier bij God, dat u niet bedrieglijk met mij zult handelen, noch met mijn kroost, noch met mijn nageslacht; naar de vriendschap, die ik u betoond heb, zult u mij en het land waarin u als gast verblijft, behandelen. ²⁴ En Abraham zei: Ik zweer het. ²⁵ Maar Abraham maakte

⁽¹⁾ 21:8 "Gespeend" wil zeggen dat een kind voortaan niet meer van de moederborst drinkt

^(A) 21:2 Heb. 11:11. ^(B) 21:4 Gen. 17:12; Hand. 7:8. ^(C) 21:10 Gal. 4:29,30. ^(D) 21:12 Rom. 9:7; Heb. 11:18. ^(E) 21:22 Gen. 26:26.

Abimelech een verwijt over een waterput, die de knechten van Abimelech zich hadden toegeëigend. ²⁶Daarop zei Abimelech: Ik weet niet, wie dat gedaan heeft; ook hebt u het mij niet meegedeeld, en ik heb het ook niet vernomen vóór vandaag. ²⁷Toen nam Abraham schapen en runderen en gaf ze aan Abimelech, en die beiden sloten een verbond. ²⁸Maar Abraham zette zeven lammeren van de schapen afzonderlijk. ²⁹Toen zei Abimelech tot Abraham: Wat betekenen die zeven lammeren hier, die u afzonderlijk gezet hebt? ³⁰En hij zei: Voorzeker moet u de zeven lammeren uit mijn hand aannemen, opdat het mij tot een getuigenis zal zijn, dat ik deze put gegraven heb. ³¹Daarom noemt men die plaats Berseba, want die beiden hebben daar gezworen. ³²Toen zij te Berseba het verbond gesloten hadden, gingen Abimelech en zijn legeroverste Pikol heen, en keerden naar het land van de Filistijnen terug. ³³En hij (Abraham) plantte te Berseba een tamarisk, en riep daar de naam van **JHWH**, de eeuwige God, aan. ³⁴En Abraham verbleef vele dagen als vreemdeling in het land van de Filistijnen.

Abrahams geloof op de proef gesteld

22 ^{1(A)} Hierna gebeurde het, dat God Abraham op de proef stelde. Hij zei tot hem: Abraham, en deze zei: Hier ben ik. ^{2(B)} En Hij zei: Neem toch uw zoon, uw enige, die u liefhebt, Isaak, en ga naar het land Moria ⁽¹⁾, en offer hem daar tot een brandoffer op een van de bergen, die Ik u noemen zal. ³Toen stond Abraham 's morgens vroeg op, zadelde

zijn ezel, en nam twee van zijn knechten met zich, en ook zijn zoon Isaak; hij kloofde hout voor het brandoffer, begaf zich op weg en ging naar de plaats, die God hem genoemd had. ⁴Toen Abraham op de derde dag zijn ogen opsloeg, zag hij die plaats in de verte. ⁵En Abraham zei tot zijn knechten: Blijft u hier met de ezel, terwijl ik en de jongen daarginds heengaan; wanneer we ons hebben neergebogen, zullen wij tot u terugkeren. ⁶Toen nam Abraham het hout voor het brandoffer, legde het op zijn zoon Isaak, en nam vuur en een mes met zich mee. Zo gingen die beiden tezamen. ⁷Toen sprak Isaak tot zijn vader Abraham en zei: Mijn vader, en deze zei: Hier ben ik, mijn zoon. En hij zei: Hier is het vuur en het hout, maar waar is het lam ten brandoffer? ⁸En Abraham zei: God zal Zichzelf voorzien van een lam ten brandoffer, mijn zoon. Zo gingen die beiden tezamen.

^{9(C)} Toen zij aan de plaats die God hem genoemd had, gekomen waren, bouwde Abraham daar een altaar, schikte het hout, bond zijn zoon Isaak en legde hem op het altaar boven op het hout. ¹⁰Daarop strekte Abraham zijn hand uit en nam het mes om zijn zoon te slachten. ¹¹Maar de Engel van **JHWH** riep tot hem van de hemel en zei: Abraham, Abraham! En hij zei: Hier ben ik. ¹²En Hij zei: Strek uw hand niet uit naar de jongen en doe hem niets, want nu weet Ik, dat u ontzag voor God hebt, en uw zoon, uw enige, Mij niet hebt onthouden. ¹³Toen sloeg Abraham zijn ogen op en daar zag hij een ram achter zich, met zijn hoorns verward in het struikgewas.

⁽¹⁾ 22:2 Deze naam bestaat uit 2 delen, nl. Mori en Jah. Er zijn twee uitleggingen over Mori, nl. dat het komt van het werkwoord zien of van het werkwoord onderwijzen. **Jah** is de verkorte vorm van **JHWH**, dus Moria kan óf "**JHWH** onderwijst" óf "**JHWH** ziet" betekenen.

^(A) 22:1 Heb. 11:17-19. ^(B) 22:2 2Kron. 3:1. ^(C) 22:9 Jak. 2:21.

En Abraham ging en nam de ram en offerde hem ten brandoffer in plaats van zijn zoon. ¹⁴En Abraham noemde die plaats: **JHWH** zal erin voorzien; waarom nog heden gezegd wordt: Op de berg van **JHWH** zal erin voorzien worden. ¹⁵Toen riep de Engel van **JHWH** voor de tweede keer van de hemel tot Abraham en zei: ^{16(A)} Ik zweer bij Mijzelf, luidt het woord van **JHWH**: omdat u dit gedaan hebt, en uw zoon, uw enige, Mij niet onthouden hebt, ^{17(B)} zal Ik u rijkelijk zegenen, en uw nageslacht zeer talrijk maken, als de sterren van de hemel en als het zand aan de oever van de zee, en uw nageslacht zal de poort van zijn vijanden in bezit nemen. ^{18(C)} En met uw nageslacht zullen alle volken van de aarde gezegend worden, omdat u naar mijn stem gehoord hebt. ¹⁹Toen keerde Abraham terug tot zijn knechten, en zij gingen samen op weg naar Berseba, en Abraham woonde te Berseba.

De zonen van Milka

²⁰Hierna werd aan Abraham bericht: Zie, ook Milka heeft Nachor, uw broeder, zonen gebaard: ²¹zijn eerstgeborene Us, zijn broer Buz, en Kemuël, de vader van Aram, ²²en Kesed, Chazo, Pildas, Jidlaf en Betuël. ²³En Betuël verwekte Rebekka. Deze acht heeft Milka aan Nachor, de broeder van Abraham, gebaard. ²⁴En ook zijn bijvrouw, haar naam was Reüma, kreeg (zonen), Tebach, Gacham, Tachas en Maäka.

Dood en begrafenis van Sara

23 ¹En Sara leefde honderd zeven-entwintig jaar; dit waren de jaren van het leven van Sara. ²En Sara stierf te Kirjat-Arba, dat is Hebron, in het land Kanaän, en Abraham ging naar binnen

om over Sara te rouwen en te huilen. ³Toen stond Abraham op, en ging heen van zijn dode, en sprak tot de Hethieten: ^{4(D)} Een vreemdeling en bijwoner ben ik bij u, geeft mij een eigen grafstede bij u, opdat ik mijn dode mag uitdragen en begraven. ⁵Toen *antwoordden* de Hethieten Abraham en zeiden tot hem: ⁶Luister naar ons, mijn heer, een vorst van God bent u in ons midden: begraaf uw dode in de keur van onze grafsteden; niemand van ons zal u zijn grafstede weigeren om uw dode te begraven. ⁷Daarna stond Abraham op, wierp zich neer voor het volk van het land, de Hethieten, en sprak tot hen: ⁸Indien het naar uw wil is, dat ik mijn dode zal uitdragen en begraven, luister dan naar mij en dring voor mij bij Efron, de zoon van Sochar, erop aan, ⁹dat hij mij de spelonk van Makpela zal geven, welke hem toebehoort en aan het einde van zijn veld ligt; laat hij die mij geven voor de volle prijs tot een eigen grafstede onder u. ¹⁰Efron nu was een gezeten man onder de Hethieten. En de Hethiet Efron *antwoordde* Abraham ten aanhoren van de Hethieten, van allen die de poort van zijn stad ingingen: ¹¹Neen, mijn heer, luister naar mij; het veld geef ik u en de spelonk aldaar geef ik u: in tegenwoordigheid van mijn volksgenoten geef ik het u; begraaf uw dode. ¹²Toen wierp Abraham zich neer voor het volk van het land, ¹³en sprak tot Efron ten aanhoren van het volk van het land: Waarlijk, indien u (genegen) bent, luister dan naar mij: ik geef de prijs van het veld; neem die van mij aan, opdat ik mijn dode daar zal begraven. ¹⁴En Efron *antwoordde* Abraham en zei tot hem: ¹⁵Och, mijn heer, luister naar mij: een stuk land van vierhonderd sikkelen zilver, wat maakt

(A) 22:16 Heb. 6:13,14. (B) 22:17 Heb. 11:12. (C) 22:18 Hand. 3:25. (D) 23:4 Heb. 11:9,13; Hand. 7:16.

dat uit tussen mij en u? Begraaf toch uw dode. ¹⁶Toen hoorde Abraham naar Efron, en Abraham woog aan Efron het geld af, waarvan hij gesproken had ten aanhoren van de Hethieten, vierhonderd sikkelen zilver, gangbaar bij de koopman. ¹⁷Zo ging het veld van Efron, dat in Makpela tegenover Mamre ligt, het veld en de spelonk aldaar, en al de bomen op het veld, op het hele terrein ervan rondom, ¹⁸in eigendom aan Abraham over, in tegenwoordigheid van de Hethieten, van allen die de poort van zijn stad ingingen. ¹⁹Daarna heeft Abraham zijn vrouw Sara begraven in de spelonk van het veld van Makpela, tegenover Mamre, dat is Hebron, in het land Kanaän. ²⁰Zo is het veld met de spelonk aldaar van de Hethieten aan Abraham overgegaan tot een eigen grafstede.

Isaaks huwelijk met Rebekka

24 ¹Abraham nu was oud en hoogbejaard, en **JHWH** had Abraham in alles gezegend. ²En Abraham zei tot zijn knecht, de oudste in zijn huis, die alles wat hij had bestuurde: Leg toch uw hand onder mijn heup, ³opdat ik u doe zweren bij **JHWH**, de God van de hemel en van de aarde, dat u voor mijn zoon geen vrouw zult nemen uit de dochters van de Kanaänieten, bij wie ik in hun mid-den woon. ⁴Maar u zult naar mijn land en naar mijn maagschap gaan om een vrouw te nemen voor mijn zoon Isaak. ⁵Toen zei de knecht tot hem: Misschien zal die vrouw mij niet willen volgen naar dit land; moet ik dan uw zoon terugbrengen naar het land, vanwaar u uitgetrokken bent? ⁶Maar Abraham zei tot hem: Wacht u ervoor mijn zoon daarheen terug te brengen. ⁷**JHWH**, de God van de hemelen, die mij genomen heeft uit het huis van mijn vader en uit het land van mijn maagschap, en die tot mij gespro-

ken heeft, en mij heeft gezworen: aan uw nageslacht zal Ik dit land geven - Hij zal zijn engel voor uw aangezicht zenden, en u zult vandaar voor mijn zoon een vrouw nemen. ⁸Indien echter die vrouw u niet wil volgen, zult u van deze eed aan mij ontslagen zijn; alleen, u zult mijn zoon daarheen niet terugbrengen. ⁹Toen legde de knecht zijn hand onder de heup van zijn heer Abraham, en zwoer hem, wat hij gevraagd had.

¹⁰Hierop nam de knecht tien van de kamelen van zijn heer en ging op weg met allerlei kostbaarheden van zijn heer bij zich; hij maakte zich op en ging naar Mesopotamië, naar de stad van Nachor. ¹¹En hij liet de kamelen neerknielen buiten de stad bij een waterput, tegen de avond, de tijd, dat de vrouwen uitgaan om te putten. ¹²Toen zei hij: **JHWH**, God van mijn heer Abraham, laat mij toch heden slagen en bewijs genade aan mijn heer Abraham. ¹³Ik sta hier bij de waterbron, en de dochters van de mannen van de stad gaan uit om water te putten. ¹⁴Laat het nu zo zijn, dat het meisje, tot wie ik zeg: Geef toch uw kruik, opdat ik zal drinken, en dat zegt: Drink, en ook uw kamelen zal ik te drinken geven, - dat U haar hebt bestemd voor uw knecht Isaak; dan zal ik daaraan weten, dat U genade bewezen hebt aan mijn heer. ¹⁵Hij was nog niet uitgesproken, of zie, Rebekka, die geboren was aan Betuël, de zoon van Milka, de vrouw van Nachor, de broer van Abraham, kwam naar buiten met haar kruik op haar schouder. ¹⁶En het meisje was zeer mooi van uiterlijk, een maagd, met wie geen man gemeenschap had gehad. Zij daalde af naar de bron, vulde haar kruik, en kwam naar boven. ¹⁷Toen liep de knecht haar tegemoet en zei: Laat mij toch een weinig water drinken uit uw kruik. ¹⁸Daarop zei zij: Drink, mijn heer, en zij liet haar

kruik snel op haar hand neer glijden, en gaf hem te drinken. ¹⁹Toen zij hem genoeg had laten drinken, zei zij: Ik zal ook voor uw kamelen putten, totdat zij genoeg gedronken hebben. ²⁰Daarop goot zij snel haar kruik leeg in de drinkbak, liep weer naar de put om te scheppen en putte voor al zijn kamelen. ²¹En de man sloeg haar zwijgend gade om te weten, of **JHWH** zijn weg voorspoedig gemaakt had of niet.

²²Toen de kamelen genoeg gedronken hadden, nam de man een gouden ring van een halve sikkels in gewicht, en twee armbanden van tien halve sikkels goud in gewicht, ²³en hij zei: Wiens dochter bent u? Vertel het mij toch. Is er in het huis van uw vader voor ons plaats om te overnachten? ²⁴Daarop zei zij tot hem: Ik ben de dochter van Betuël, de zoon van Milka, die zij Nachor geboort heeft. ²⁵Verder zei zij tot hem: Er is bij ons zowel stro als voer in overvloed, ook plaats om te overnachten. ²⁶Toen boog de man zijn knieën en wierp zich neer voor **JHWH**, ²⁷en zei: Geprezen zij **JHWH**, de God van mijn heer Abraham, die zijn goedheid en trouw niet onttrokken heeft aan mijn heer; wat mij aangaat, **JHWH** heeft mij geleid op de weg naar het huis van de broeders van mijn heer.

²⁸En het meisje snelde heen en vertelde het gebeurde aan haar moeders huis. ²⁹Rebekka nu had een broer, die Laban heette. En Laban snelde naar de man, naar buiten, bij de bron. ³⁰Zodra hij namelijk de ring gezien had en de armbanden aan de handen van zijn zus, en zodra hij de woorden van zijn zus Rebekka gehoord had: Zo heeft die man tot mij gesproken, ging hij naar de man toe; en zie, deze stond bij de kamelen aan de bron. ³¹En hij zei: Kom, u gezegende van **JHWH**, waarom staat u buiten, terwijl ik reeds het huis gereed ge-

maakt heb en ook de plaats voor de kamelen. ³²Toen kwam de man in huis. En men ontzadelde de kamelen, gaf aan de kamelen stro en voer en bracht water om zijn voeten en de voeten van de mannen die bij hem waren, te wassen. ³³Maar toen hem te eten werd voorgezet, zei hij: Ik zal niet eten, voordat ik mijn woord gesproken heb. En hij (Laban) zei: Spreek.

³⁴Daarop zei hij: Ik ben de knecht van Abraham. ³⁵**JHWH** heeft mijn heer gezegend, zodat hij rijk geworden is; Hij heeft hem gegeven kleinvee en runderen, zilver en goud, slaven en slavinnen, kamelen en ezels. ³⁶En Sara, de vrouw van mijn heer, heeft mijn heer een zoon geboort, nadat zij oud geworden was, en hij heeft hem gegeven alles wat hij bezit. ³⁷Nu heeft mijn heer mij doen zweren: U zult voor mijn zoon geen vrouw nemen uit de dochters van de Kanaänieten, bij wie ik in hun land woon, ³⁸maar u zult naar het huis van mijn vader gaan en naar mijn geslacht, en daar een vrouw voor mijn zoon nemen. ³⁹En ik zei tot mijn heer: Misschien zal die vrouw mij niet volgen. ⁴⁰Maar hij zei tot mij: **JHWH**, voor wiens aangezicht ik gewandeld heb, zal zijn engel met u zenden, en zal uw weg voorspoedig maken, zodat u voor mijn zoon een vrouw zult nemen uit mijn geslacht en uit het huis van mijn vader. ⁴¹Slechts dan zult u ontslagen zijn van de eed aan mij, wanneer u komt tot mijn geslacht, en men haar aan u niet wil geven; dan zult u ontslagen zijn van de eed aan mij. ⁴²Nu kwam ik heden bij de bron, en ik zei: **JHWH**, God van mijn heer Abraham, wil toch de weg, waarop ik ga, voorspoedig maken; ⁴³zie, ik sta bij de waterbron; laat het nu zo zijn dat de maagd, die naar buiten komt om te putten en die, als ik tot haar zeg: Geef mij toch een weinig water te drinken uit uw

kruik, tot mij zal zeggen: ⁴⁴Drink zelf, en ook voor uw kamelen zal ik putten, dat zij de vrouw zal zijn, die **JHWH** voor de zoon van mijn heer bestemd heeft. ⁴⁵Ik had dit nog nauwelijks bij mijzelf gezegd, of zie, Rebekka kwam naar buiten met haar kruik op haar schouder, en zij daalde af naar de bron, en putte. En ik zei tot haar: Geef mij toch te drinken. ⁴⁶Toen liet zij snel haar kruik neer glijden en zij zei: Drink, en ook uw kamelen zal ik te drinken geven. Toen dronk ik, en ook de kamelen gaf zij te drinken. ⁴⁷Daarop vroeg ik haar en zei: Wiens dochter bent u? En zij zei: De dochter van Betuël, de zoon van Nachor, die Milka hem gebaard heeft. Toen deed ik de ring aan haar neus, en de armbanden aan haar handen. ⁴⁸Ik boog mijn knieën en wierp mij neer voor **JHWH**, en ik prees **JHWH**, de God van mijn heer Abraham, die mij op de rechte weg geleid had om de dochter van de broeder van mijn heer voor zijn zoon te nemen. ⁴⁹En nu, indien u liefde en trouw wilt bewijzen aan mijn heer, laat het mij weten; en zo niet, laat het mij ook weten, opdat ik mij naar rechts of naar links zal wenden.

⁵⁰Toen *antwoorde* Laban, alsook Betuël en zij zeiden: Dit is een besturing van **JHWH**; wij kunnen niets tot u zeggen, ten kwade of ten goede. ⁵¹Zie, daar is Rebekka, neem haar en ga heen, opdat zij de vrouw zal worden van de zoon van uw heer, zoals **JHWH** gesproken heeft. ⁵²Toen de knecht van Abraham hun woorden hoorde, wierp hij zich ter aarde neer voor **JHWH**. ⁵³En de knecht bracht zilveren en gouden sieraden tevoorschijn, en klederen, en gaf deze aan Rebekka; ook gaf hij aan haar broer en aan haar moeder kostbare geschenken. ⁵⁴Daarna aten en dronken zij, hij en de mannen

die bij hem waren, en zij overnachtten er.

Toen zij 's morgens opstonden, zei hij: Laat mij naar mijn heer gaan. ⁵⁵Maar haar broer zei, alsook haar moeder: Laat het meisje een dag of tien bij ons blijven, ga daarna heen. ⁵⁶Hij echter zei tot hen: Houd mij niet op, nu **JHWH** mijn weg voorspoedig gemaakt heeft; laat mij vertrekken, opdat ik naar mijn heer ga. ⁵⁷Daarop zeiden zij: Laten wij het meisje roepen en het haar zelf vragen. ⁵⁸Toen riepen zij Rebekka en zeiden tot haar: Wilt u met deze man mee-gaan? En zij zei: Ja. ⁵⁹Zij dan lieten hun zuster Rebekka en haar voedster en de knecht van Abraham en zijn mannen gaan. ⁶⁰En zij zegenden Rebekka en zeiden tot haar: Onze zuster, mag u tot duizenden van tienduizenden worden, en dat uw nageslacht de poort van zijn haters zal bezitten. ⁶¹Toen maakte Rebekka zich met haar dienstmeisjes gereed en zij reden op kamelen weg, en volgden de man. De knecht nam Rebekka mee en ging heen.

⁶²En Isaak kwam uit de richting van de put Lachai-Roi; hij woonde namelijk in het Zuiderland. ⁶³Isaak ging tegen het vallen van de avond uit om te peinzen in het veld. Hij sloeg zijn ogen op, en zag daar kamelen aankomen. ⁶⁴Toen Rebekka haar ogen opsloeg en Isaak zag, liet zij zich van de kameel glijden. ⁶⁵En zij zei tot de knecht: Wie is die man daar, die ons tegemoet komt in het veld? En de knecht zei: Dat is mijn heer. Daarop nam zij de sluier en bedekte zich. ⁶⁶En de knecht vertelde Isaak alles wat hij gedaan had. ⁶⁷Toen bracht Isaak haar in de tent van zijn moeder Sara, en hij nam Rebekka, en zij werd hem tot vrouw, en hij kreeg haar lief. Zo vond Isaak troost na de dood van zijn moeder.

Abrahams dood

25¹En Abraham nam opnieuw een vrouw, Ketura geheten. ²En zij kregen Zimran, Joksan, Medan, Midjan, Jisbak en Suach. ³En Joksan verwekte Seba en Dedan. En de zonen van Dedan waren de Assurieten, de Letusieten en de Leümiëten. ⁴En de zonen van Midjan waren Efa, Efer, Chanok, Abida en Eldaä. Deze allen waren de zonen van Ketura. ⁵Abraham nu gaf alles wat hij had aan Isaak, ⁶maar aan de zonen van de bijvrouwen, die Abraham had, gaf Abraham geschenken, en hij zond hen, nog bij zijn leven, weg van zijn zoon Isaak, oostwaarts, naar het Oosterland.

⁷Dit nu was het getal van de jaren van Abrahams leven, die hij geleefd heeft: honderd vijfenzeventig jaar. ⁸En Abraham gaf de geest en stierf in hoge ouderdom, oud en van het leven verzadigd, en hij werd vergaderd tot zijn voorgeslacht. ⁹En zijn zonen Isaak en Ismaël begroeven hem in de spelonk van Makpela, in het veld van Efron, de zoon van de Hethiet Sochar, dat tegenover Mamre gelegen is, ^{10(A)} het veld, dat Abraham van de Hethieten had gekocht; daar werd Abraham begraven, evenals zijn vrouw Sara. ¹¹Na de dood van Abraham zegende God zijn zoon Isaak; en Isaak woonde bij de put Lachai-Roi.

De zonen van Ismaël

¹²Dit nu zijn de nakomelingen van Ismaël, de zoon van Abraham, die Hagar, de Egyptische, de slavin van Sara, Abraham gebaard had. ¹³Dit zijn dan de namen van de zonen van Ismaël, genoemd naar hun afstamming: de eerstgeborene van Ismaël Nebajot, voorts Kedar,

Adbeël, Mibsam, ¹⁴Misma, Duma, Massa, ¹⁵Hadar, Tema, Jetur, Nafis en Kedema. ¹⁶Dit zijn dan de zonen van Ismaël, en dit zijn hun namen, naar hun dorpen en hun tentenkampen, twaalf vorsten naar hun volksstammen. - ¹⁷En dit waren de jaren van Ismaëls leven: honderd zevenendertig jaar. Toen gaf hij de geest en stierf, en werd vergaderd tot zijn voorgeslacht. - ¹⁸En zij woonden van Chawila tot Sur, dat ten oosten van Egypte ligt, in de richting van Assur. Zij hebben zich tegenover al hun broeders gevestigd.

Esau en Jakob

¹⁹Dit is de geschiedenis van Isaak, de zoon van Abraham. Abraham verwekte Isaak. ²⁰En Isaak was veertig jaar oud, toen hij Rebekka, de dochter van Betuël, de Arameeër uit Paddan-Aram, de zuster van de Arameeër Laban, tot vrouw nam. ²¹Nu bad Isaak **JHWH** voor zijn vrouw, want zij was onvruchtbaar; en **JHWH** liet Zich door hem verbidden, en zijn vrouw Rebekka werd zwanger. ²²En de kinderen stootten in haar binnenste tegen elkaar. Toen zei zij: Indien het aldus gesteld is, waarom overkomt mij dat? Daarop ging zij heen om **JHWH** te vragen. ^{23(B)}En **JHWH** zei tot haar: Twee volken zijn in uw schoot, en twee natiën zullen zich scheiden uit uw lichaam; de ene natie zal sterker zijn dan de andere, en de oudste zal de jongste dienstbaar zijn.

²⁴Toen nu haar dagen vervuld waren, dat zij baren zou, waren er dan ook tweelingen in haar schoot. ²⁵En de eerste kwam tevoorschijn, rossig, geheel als een haren mantel; en men gaf hem de naam Esau. ²⁶En daarna kwam zijn broer tevoorschijn, terwijl zijn hand de hiel van Esau vasthield; en hem noemde men Jakob. En Isaak was zestig jaar oud bij

(A) 25:10 Gen. 23:3-16. (B) 25:23 Rom. 9:12.

hun geboorte. ²⁷Toen de jongens opgroeiden, werd Esau een man, ervaren in de jacht, een man van het veld, maar Jakob was een huiselijk⁽¹⁾ man, die in tenten woonde. ²⁸En Isaak had Esau lief, want wilddraad was naar zijn smaak; maar Rebekka had Jakob lief.

²⁹Eens had Jakob een gerecht gekookt, en Esau kwam vermoeid van het veld. ³⁰Toen zei Esau tot Jakob: Laat mij toch slokken van dat rode, dat rode daar, want ik ben moe. Daarom gaf men hem de naam Edom. ³¹Maar Jakob zei: Verkoop mij dan eerst uw eerstgeboorterecht. ³²En Esau zei: Zie, ik ga toch sterven; waartoe dient mij dan het eerstgeboorterecht? ^{33(A)} Daarop zei Jakob: Zweer mij eerst. En hij zwoer hem. Zo verkocht hij aan Jakob zijn eerstgeboorterecht. ³⁴Toen gaf Jakob aan Esau brood en het linzengerecht; hij at en dronk, stond op en ging heen. Zo verachtte Esau het eerstgeboorterecht.

Isaak bij de Filistijnen

26¹Eens kwam er een hongersnood in het land, behalve de eerste hongersnood, die er geweest was in de dagen van Abraham; en Isaak ging naar Abimelech, de koning van de Filistijnen, naar Gerar. ²Toen verscheen hem **JHWH** en zei: Trek niet naar Egypte, woon in het land, dat Ik u zeggen zal, ^{3(B)} verblijf in dit land als een vreemdeling, dan zal Ik met u zijn en u zegenen, want u en uw nageslacht zal Ik al die landen geven, en Ik zal Mij houden aan de eed, die Ik uw vader Abraham gezworen heb. ⁴En Ik zal uw nageslacht vermenigvuldigen als de sterren van de hemel, en Ik zal uw nageslacht al die landen geven, en met uw nageslacht zullen alle

volken van de aarde gezegend worden, ⁵omdat Abraham naar Mij geluisterd en mijn dienst in acht genomen heeft: mijn geboden, mijn inzettingen en mijn wetten. ⁶Dus bleef Isaak in Gerar.

^{7(C)} Toen de mannen van die plaats hem naar zijn vrouw vroegen, zei hij: Zij is mijn zus, want hij durfde niet zeggen: Zij is mijn vrouw, (want hij dacht:) de mannen van die plaats mochten mij anders eens doden om Rebekka, omdat zij mooi van uiterlijk is. ⁸Toen hij lange tijd daar geweest was, en Abimelech, de koning van de Filistijnen, eens door het venster keek, zag hij, en zie, Isaak was aan het minnekozen met zijn vrouw Rebekka. ⁹Toen riep Abimelech Isaak en zei: Zij is zowaar uw vrouw; hoe hebt u dan kunnen zeggen: zij is mijn zus? Daarop zei Isaak tot hem: Omdat ik dacht: ik mocht anders eens om haar het leven verliezen. ¹⁰Maar Abimelech zei: Wat hebt u ons toch aangedaan? Het had zomaar gekund, dat iemand van het volk bij uw vrouw had kunnen liggen, en dan zou u schuld over ons gebracht hebben. ¹¹Toen gebod Abimelech al het volk: Wie deze man of zijn vrouw aanraakt, zal zeker ter dood gebracht worden.

¹²En Isaak zaaide in dat land en oogstte in dat jaar honderdvoudig; want **JHWH** zegende hem. ¹³En die man werd rijk, ja gaandeweg rijker, totdat hij zeer rijk geworden was. ¹⁴En hij had kudden kleinvee en runderen en een talrijke slavenstoet, zodat de Filistijnen hem benijdden.

¹⁵Al de putten nu, die de knechten van zijn vader in de dagen van zijn vader Abraham gegraven hadden, hadden de Filistijnen dichtgestopt en met aarde gevuld.

⁽¹⁾ 25:27 Het Hebreeuwse woord "taam" betekent niet huiselijk, maar "perfect, onberispelijk" (ogend).

^(A) 25:33 Heb. 12:16. ^(B) 26:3 Gen. 22:16-18. ^(C) 26:7 Gen. 12:13; 20:2.

¹⁶Toen zei Abimelech tot Isaak: Ga van ons heen, want u bent veel machtiger geworden dan wij. ¹⁷Dus ging Isaak vandaar en hij legerde zich in het dal van Gerar, en woonde daar. ¹⁸En Isaak groef de waterputten, die men gegraven had in de dagen van zijn vader Abraham, en die de Filistijnen na Abrahams dood hadden dichtgestopt, weer op, en noemde ze met dezelfde namen, waarmee zijn vader ze genoemd had.

¹⁹Daarna groeven de knechten van Isaak in het dal en vonden daar een put met levend water. ²⁰Toen maakten de herders van Gerar ruzie met de herders van Isaak en zeiden: Dit water is van ons. En hij gaf aan die put de naam Esek, omdat zij ruzie met hem gemaakt hadden. ²¹Toen zij een andere put groeven, ruzieden zij ook daarover. En hij noemde die Sitna. ²²Toen brak hij vandaar op en groef een andere put, waarover zij niet ruzieden. Deze noemde hij Rechobot, en zei: Nu heeft **JHWH** ons ruimte gemaakt, zodat wij vruchtbaar kunnen zijn in het land.

²³En hij trok vandaar op naar Berseba. ²⁴En **JHWH** verscheen hem in die nacht en zei: Ik ben de God van uw vader Abraham; vrees niet, want Ik ben met u; Ik zal u zegenen en uw nageslacht vermenigvuldigen ter wille van mijn knecht Abraham. ²⁵Toen bouwde hij daar een altaar en riep de naam van **JHWH** aan. Hij spande daar zijn tent, en de knechten van Isaak groeven daar een put.

²⁶(A) En Abimelech ging uit Gerar tot hem, met zijn vriend Achuzzat en zijn legeroverste Pikol. ²⁷En Isaak zei tot hen: Waarom komt u tot mij, daar u mij haat, en mij van u weggezonden hebt? ²⁸Daarop zeiden zij: Wij hebben duidelijk gezien, dat **JHWH** met u is; daarom

zeiden wij: laat er toch een verdrag onder ede tussen ons zijn, tussen ons en u; en laten wij een verbond met u sluiten: ²⁹dat u ons geen kwaad zult doen, evenals wij u niet aangeraakt hebben, en evenals wij u enkel goed gedaan hebben en u in vrede hebben laten heengaan; nu bent u de gezegende van **JHWH**. ³⁰Toen richtte hij hun een maaltijd aan, en zij aten en dronken. ³¹De volgende morgen vroeg zwoeren zij elkaar de eed. Daarop deed Isaak hen uitgeleide, en zij gingen van hem heen in vrede.

³²In die dagen kwamen de knechten van Isaak hem bericht brengen over een put die zij gegraven hadden, en zeiden tot hem: Wij hebben water gevonden. ³³En hij noemde hem Seba; daarom is de naam van de stad Berseba tot op de huidige dag.

³⁴Toen Esau veertig jaar oud geworden was, nam hij tot vrouw Jehudit, dochter van de Hethiet Beëri, en Basemat, dochter van de Hethiet Elon. ³⁵En zij waren een kwelling van de geest voor Isaak en voor Rebekka.

Jakob ontsteelt Esau de vaderlijke zegen

27¹Toen Isaak oud geworden was, werden zijn ogen zo verzwakt, dat hij niet zien kon. Hij riep zijn oudste zoon Esau en zei tot hem: Mijn zoon. En deze zei tot hem: Hier ben ik. ²En hij zei: Zie toch, ik ben oud geworden, ik weet de dag van mijn dood niet. ³Nu dan, neem toch uw wapentuig, uw pijlkoker en uw boog, en ga uit, het veld in en schiet voor mij een stuk wild; ⁴bereid mij dan een smakelijk gerecht, zoals ik het graag heb, en breng het mij, opdat ik zal eten; dan zal ik u zegenen, voordat ik sterf.

⁵Rebekka had geluisterd, toen Isaak tot zijn zoon Esau sprak. Nadat Esau het

(A) 26:26 Gen. 21:22.

veld ingegaan was om een stuk wild te schieten en het (zijn vader) te brengen, ⁶zei Rebekka tot haar zoon Jakob: Zie, ik heb uw vader horen spreken tot uw broer Esau: ⁷Breng mij toch een stuk wild en bereid mij een smakelijk gerecht, opdat ik zal eten, en ik zal u vóór mijn dood zegenen voor het aangezicht van **JHWH**. ⁸Nu dan, mijn zoon, luister naar mij in wat ik u gebied. ⁹Ga naar de kudde, haal mij vandaar twee beste geitenbokjes, dan zal ik die tot een smakelijk gerecht voor uw vader bereiden, zoals hij het graag heeft. ¹⁰Breng dit dan aan uw vader om te eten, opdat hij u zegent vóór zijn dood.

¹¹Maar Jakob zei tot zijn moeder Rebekka: Zie, mijn broer Esau is een ruig man, en ik ben een onbehaard man. ¹²Misschien zal mijn vader mij betasten; dan zal ik in zijn ogen zijn als iemand, die de spot met hem drijft, en ik zal vloek over mij brengen en geen zegen. ¹³Maar zijn moeder zei tot hem: Uw vloek mag op mij zijn, mijn zoon; luister nu naar mij en ga ze mij halen. ¹⁴Toen ging hij ze halen en bracht ze aan zijn moeder, en zijn moeder bereidde een smakelijk gerecht, zoals zijn vader het graag had. ¹⁵Ook nam Rebekka de beste klederen van haar oudste zoon Esau, die bij haar in huis waren, en liet ze haar jongste zoon Jakob aantrekken. ¹⁶En de vellen van de geitenbokjes trok zij over zijn handen en over zijn gladde hals. ¹⁷Toen stelde zij het smakelijk gerecht en het brood, dat zij bereid had, haar zoon Jakob ter hand.

¹⁸Daarop kwam hij bij zijn vader en zei: Mijn vader. En deze zei: Hier ben ik; wie bent u, mijn zoon? ¹⁹En Jakob zei tot zijn vader: Ik ben Esau, uw eerstgeborene; ik heb gedaan, zoals u tot mij

gesproken hebt. Richt u op, ga zitten en eet van mijn wildbraad, opdat u mij mag zegenen. ²⁰Daarop zei Isaak tot zijn zoon: Wat hebt u het spoedig gevonden, mijn zoon! En hij zei: Omdat **JHWH**, uw God, mij deed slagen. ²¹Toen zei Isaak tot Jakob: Kom toch dichterbij, opdat ik u betast, mijn zoon, of u inderdaad mijn zoon Esau bent of niet. ²²Jakob dan kwam dichterbij tot zijn vader Isaak, en deze betastte hem. En hij zei: De stem is de stem van Jakob, maar de handen zijn de handen van Esau. ²³Maar hij herkende hem niet, omdat zijn handen behaard waren evenals de handen van zijn broer Esau. En hij wilde hem zegenen en zei: ²⁴Bent u inderdaad mijn zoon Esau zelf? En hij zei: Ja. ²⁵Toen zei hij: Zet het dicht bij mij, dan wil ik eten van het wildbraad van mijn zoon, opdat ik u zeg. Toen zette hij het dicht bij hem, en hij at; ook bracht hij hem wijn, en hij dronk. ²⁶Daarna zei zijn vader Isaak tot hem: Kom toch dichterbij en kus mij, mijn zoon. ^{27(A)} En hij kwam dichterbij en kustte hem. Toen hij de geur van zijn klederen rook, zegende hij hem en zei: Zie, de geur van mijn zoon is als de geur van het veld, dat **JHWH** gezegend heeft. ²⁸God zal u geven van de dauw van de hemel en van de vette streken van de aarde, en overvloed van koren en most. ^{29(B)} Volken zullen u dienen, en natiën zich voor u neerwerpen; wees heerser over uw broeders, en de zonen van uw moeder zullen zich voor u neerbuigen. Wie u vervloekt, die is vervloekt, en wie u zegent, die is gezegend.

³⁰Toen Isaak geëindigd had Jakob te zegenen en Jakob nog maar nauwelijks van zijn vader Isaak naar buiten was gegaan, kwam zijn broer Esau van de jacht. ³¹Ook hij bereidde een smakelijk ge-

(A) 27:27 Heb. 11:20. (B) 27:29 Gen. 12:3.

recht en bracht dat aan zijn vader. En hij zei tot zijn vader: Vader richt u op en eet van het wildbraad van uw zoon, opdat u mij zegent. ³²En zijn vader Isaak zei tot hem: Wie bent u? En hij zei: Ik ben uw eerstgeboren zoon Esau. ³³Toen schrok Isaak geweldig en hij zei: Wie was het dan toch, die het wild geschoten en mij gebracht heeft? En ik heb van alles gegeten, voordat u kwam en heb hem gezegend; ook zal hij gezegend zijn. ³⁴Zodra Esau de woorden van zijn vader hoorde, gaf hij een luide en bittere schreeuw, en hij zei tot zijn vader: Zegen mij, ook mij, mijn vader! ³⁵Toen zei deze: Uw broer is met bedrog gekomen en heeft uw zegen weggenomen. ^{36(A)} En hij zei: Noemt men hem niet terecht Jakob, omdat hij mij nu al tweemaal bedrogen heeft? Mijn eerstgeboorterecht heeft hij weggenomen, en zie, nu heeft hij mijn zegen weggenomen. En hij zei: Hebt u voor mij geen zegen overgehouden? ³⁷Toen *antwoordde* Isaak en zei tot Esau: Zie, ik heb hem tot een heerser over u gesteld, en al zijn broeders heb ik hem tot knechten gegeven, en van koren en most heb ik hem voorzien; wat kan ik dan voor u doen, mijn zoon? ^{38(B)} Daarop zei Esau tot zijn vader: Hebt u slechts deze éne zegen, mijn vader? Zegen mij, ook mij, mijn vader! En Esau verhief zijn stem en hilde. ^{39(C)} Toen *antwoordde* zijn vader Isaak en zei tot hem: Zie, ver van de vette streken van de aarde zal uw woonplaats zijn, en zonder dauw van de hemel van boven. ^{40(D)} Maar van uw zwaard zult u leven en u zult uw broer dienen. En het zal gebeuren, wanneer u zich krachtig inspant, dat u zijn juk van uw hals zult afrukken.

Jakob vlucht naar Mesopotamië

⁴¹En Esau koesterde wrok tegen Jakob om de zegen, waarmee zijn vader hem gezegend had, en Esau zei bij zichzelf: De dagen van de rouw over mijn vader zijn aanstaande; dan zal ik mijn broer Jakob doden. ⁴²Toen aan Rebekka de woorden van Esau, haar oudste zoon, waren meegedeeld, liet zij Jakob, haar jongste zoon, roepen, en zei tot hem: Zie, uw broer Esau wil zich op u wreken door u te doden. ⁴³Nu dan, mijn zoon, luister naar mij, maak u gereed, vlucht naar mijn broer Laban, in Haran, ⁴⁴en blijf enige tijd bij hem, totdat de grimmigheid van uw broer gestild is, ⁴⁵totdat de toorn van uw broer van u afgewend is; als hij vergeten is, wat u hem hebt aangedaan, zal ik u vandaar laten halen. Waarom zou ik op één dag van u beiden beroofd worden?

⁴⁶Voorts zei Rebekka tot Isaak: Ik walg van mijn leven om die Hethitische vrouwen; indien Jakob zich nu ook zo'n Hethitische vrouw neemt uit de dochters van het land, waarvoor leef ik dan nog?

28¹Toen riep Isaak Jakob en zegende hem, en hij gebood hem en zei tot hem: Neem geen vrouw uit de dochters van Kanaän. ²Maak u gereed, ga naar Paddan-Aram, naar het huis van Betuël, de vader van uw moeder, en neem u vandaar een vrouw uit de dochters van Laban, de broer van uw moeder. ³En mag God, de Almachtige, u zegenen, u vruchtbaar maken en u vermenigvuldigen, zodat u tot een menigte van volken wordt. ^{4(E)} Mag Hij u de zegen van Abraham geven, u en uw nageslacht met u, zodat u het land van uw vreemdelingschap, dat God aan Abraham gegeven heeft, in

(A) 27:36 Gen. 25:29-34. (B) 27:38 Heb. 12:17. (C) 27:39 Heb. 11:20. (D) 27:40 Gen. 36:8; 2Kon. 8:20. (E) 28:4 Gen. 17:4-8.

bezit krijgt. ⁵ Zo zond Isaak Jakob weg, en deze ging naar Paddan-Aram, naar Laban, de zoon van Betuël, de Arameeër, de broer van Rebekka, de moeder van Jakob en Esau.

⁶ Toen Esau zag, dat Isaak Jakob gezegend had en hem met een zegen had weggezonden naar Paddan-Aram, om zich vandaar een vrouw te nemen, en dat hij hem geboden had: Neem geen vrouw uit de dochters van Kanaän; ⁷ en dat Jakob naar zijn vader en zijn moeder geluisterd had, en naar Paddan-Aram gegaan was - ⁸ toen Esau nu zag, dat de dochters van Kanaän zijn vader Isaak zeer mishagden, ⁹ ging hij naar Ismaël, en nam zich bij zijn vrouwen Machalat, de dochter van Ismaël, de zoon van Abraham, de zuster van Nebajot, tot vrouw.

De droom van Jakob te Bethel

¹⁰ Jakob vertrok uit Berseba en ging naar Haran. ¹¹ En hij bereikte een plaats, waar hij bleef overnachten, omdat de zon ondergegaan was. En hij nam een van de stenen van de plaats, legde die onder zijn hoofd en ging op die plaats slapen. ^{12(A)} Toen droomde hij, en zie, op de aarde was een ladder opgericht, waarvan de top tot aan de hemel reikte, en zie, engelen van God klommen daarlangs op en daalden daarlangs neer. ^{13(B)} En zie, **JHWH** stond bovenaan en zei: Ik ben **JHWH**, de God van uw vader Abraham en de God van Isaak; het land, waarop u ligt, zal Ik aan u en aan uw nageslacht geven. ^{14(C)} En uw nageslacht zal zijn als het stof van de aarde, en u zult u uitbreiden naar het westen, oosten, noorden en zuiden, en met u en met uw nageslacht zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden.

¹⁵ En zie, Ik ben met u en Ik zal u behoeden overal waar u gaat, en Ik zal u terugbrengen naar dit land, want Ik zal u niet verlaten, totdat Ik gedaan heb wat Ik u heb toegezegd.

¹⁶ Toen Jakob uit zijn slaap ontwaakte, zei hij: Waarlijk, **JHWH** is in deze plaats, en ik heb het niet geweten. ¹⁷ En hij was vol ontzag en zei: Hoe ontzagwekkend is deze plaats. Dit is niet anders dan een huis van God, dit is de poort van de hemel. ¹⁸ De volgende morgen vroeg nam Jakob de steen die hij onder zijn hoofd gelegd had, stelde die tot een opgerichte steen en goot er olie bovenop. ¹⁹ En hij noemde die plaats Betel, maar tevoren was de naam van de stad Luz.

²⁰ En Jakob deed een gelofte: Indien God met mij zal zijn, en mij behoeden zal op deze weg, die ik ga, mij zal geven brood om te eten en klederen om aan te trekken, ²¹ en ik behouden tot het huis van mijn vader terugkeer, dan zal **JHWH** mij tot een God zijn. ²² En deze steen, die ik tot een opgerichte steen gesteld heb, zal een huis van God zijn, en van alles wat U mij schenken zult, zal ik U stipt de tienden geven.

Jakob bij Laban

29 ¹ En Jakob begaf zich op weg en ging naar het land van de stammen van het Oosten. ² Toen hij rondkeek, zag hij een put in het veld, en zie, drie kudden kleinvee waren daarbij gelegerd, want men was gewoon de kudden uit die put te drinken te geven. De steen op de opening van de put was groot; ³ als alle kudden daar bijeengedreven waren, wentelde men de steen van de opening van de put en gaf het vee te drinken; daarna bracht men de steen weer op de opening van de put op zijn plaats.

(A) 28:12 Joh. 1:51. (B) 28:13 Gen. 13:14,15. (C) 28:14 Gen. 12:3; 22:18.

⁴En Jakob zei tot (de herders): Mijn broeders, vanwaar bent u? En zij zeiden: Wij zijn uit Haran. ⁵Daarop zei hij tot hen: Kent u ook Laban, de zoon van Nachor? En zij zeiden: Ja. ⁶Vervolgens zei hij tot hen: Gaat het hem wél? En zij zeiden: Ja, maar zie, daar komt zijn dochter Rachel aan met het kleinvee. ⁷Toen zei hij: Zie, het is nog volop dag, het is nog geen tijd, dat de kudde bijeengedreven wordt; geeft het vee te drinken en gaat het weer weiden. ⁸Maar zij zeiden: Dat kunnen wij niet, voordat al de kudden bijeengedreven zijn; dan wentelt men de steen van de opening van de put, en geven wij het vee te drinken.

⁹Terwijl hij nog met hen sprak, kwam Rachel er aan met het kleinvee van haar vader, want zij was een herderin. ¹⁰Zodra Jakob Rachel, de dochter van Laban, de broer van zijn moeder, zag, en het kleinvee van Laban, de broer van zijn moeder, trad Jakob toe, wentelde de steen van de opening van de put en gaf het vee van Laban, de broer van zijn moeder, te drinken. ¹¹En Jakob kuste Rachel en verhief zijn stem en hilde. ¹²Daarop vertelde Jakob Rachel, dat hij een bloedverwant van haar vader was, en de zoon van Rebekka. Toen snelde zij weg en deelde het haar vader mee. ¹³Zodra Laban het bericht over Jakob, de zoon van zijn zuster, hoorde, snelde hij hem tegemoet, omhelsde hem en kuste hem hartelijk, en bracht hem in zijn huis. En hij vertelde dit alles aan Laban. ¹⁴Toen zei Laban tot hem: Waarlijk, u bent mijn eigen vlees en bloed. En hij bleef een volle maand bij hem.

¹⁵En Laban zei tot Jakob: Zou u, omdat u mijn bloedverwant bent, mij dienen om niet? Zeg mij, wat uw loon moet zijn. ¹⁶Nu had Laban twee dochters; de oudste heette Lea en de jongste Rachel. ¹⁷Lea's ogen waren flets, maar Rachel

was mooi van gestalte en mooi van uiterlijk. ¹⁸En Jakob had Rachel lief. Daarom zei hij: Ik wil u zeven jaren dienen om uw jongste dochter Rachel. ¹⁹En Laban zei: Het is beter, dat ik haar aan u geef dan dat ik haar aan een andere man geef; blijf bij mij. ²⁰Dus diende Jakob zeven jaren om Rachel, en die waren in zijn ogen als enkele dagen, omdat hij haar liefhad.

²¹Daarna zei Jakob tot Laban: Geef mij mijn vrouw, want mijn tijd is om, opdat ik tot haar zal komen. ²²En Laban vergaderde al de mannen van die plaats, en richtte een maaltijd aan. ²³'s Avonds echter nam hij zijn dochter Lea en bracht haar tot hem, en hij kwam tot haar. ²⁴Ook gaf Laban haar zijn slavin Zilpa, tot een slavin voor zijn dochter Lea. ²⁵Maar 's morgens, zie, het was Lea. Toen zei hij tot Laban: Wat hebt u mij daar gedaan? Heb ik niet om Rachel bij u gediend, waarom hebt u mij dan bedrogen? ²⁶Daarop zei Laban: Zo doet men niet hier ter plaatse, dat men de jongste ten huwelijk geeft vóór de eerstgeborene. ²⁷Breng de bruiloftsweek met deze ten einde, dan krijgt u ook de andere voor de dienst, waarmee u nog eens zeven jaren bij mij dienen zult.

²⁸En Jakob deed zo; hij bracht de bruiloftsweek met haar ten einde; daarop gaf hij hem zijn dochter Rachel tot vrouw. ²⁹En Laban gaf aan zijn dochter Rachel zijn slavin Bilha, haar tot een slavin. ³⁰(Jakob) kwam ook tot Rachel, en hij had Rachel lief, in tegenstelling tot Lea. Aldus diende hij bij hem nog eens zeven jaren.

De kinderen van Jakob

³¹Toen **JHWH** zag, dat Lea niet geliefd was, opende Hij haar schoot, maar Rachel bleef onvruchtbaar. ³²En Lea werd zwanger, kreeg een zoon, en gaf hem de naam Ruben, want, zo zei zij,

voorwaar, **JHWH** heeft mijn ellende aangezien; voorwaar, nu zal mijn man mij liefhebben. ³³En zij werd opnieuw zwanger, kreeg een zoon, en zei: Voorwaar, **JHWH** heeft gehoord, dat ik niet bemind ben, en heeft mij ook deze geschenken; en zij gaf hem de naam Simeon. ³⁴Opnieuw werd zij zwanger, kreeg een zoon, en zei: Nu zal mijn man zich ditmaal aan mij hechten, omdat ik hem drie zonen gebaar heb; daarom gaf zij hem de naam Levi. ³⁵En zij werd opnieuw zwanger, kreeg een zoon, en zei: Nu zal ik **JHWH** loven; daarom gaf zij hem de naam Juda. Toen hield zij op met baren.

30 ¹Toen Rachel zag, dat Jakob en zij geen kinderen kregen, werd Rachel jaloers op haar zuster, en zij zei tot Jakob: Geef mij kinderen; zo niet, dan sterf ik. ²Toen ontbrandde de toorn van Jakob tegen Rachel, en hij zei: Neem ik de plaats van God in, die u de vrucht van de schoot ontzegd heeft? ³Maar zij zei: Hier is mijn slavin Bilha, kom tot haar, en laat zij op mijn knieën baren, opdat ook ik uit haar gebouwd zal worden. ⁴En zij gaf hem haar slavin Bilha tot vrouw; en Jakob kwam tot haar. ⁵Bilha werd zwanger en gaf Jakob een zoon. ⁶Toen zei Rachel: God heeft mij recht verschaft, ook heeft Hij mij verhoord en mij een zoon gegeven; daarom gaf zij hem de naam Dan. ⁷Opnieuw werd Bilha, de slavin van Rachel, zwanger en gaf Jakob een tweede zoon. ⁸Toen zei Rachel: Op bovenmenselijke wijze heb ik met mijn zuster geworsteld, ook heb ik overwonnen; en zij gaf hem de naam Naftali. ⁹Toen Lea zag, dat zij had opgehouden te baren, nam zij haar slavin Zilpa en gaf haar aan Jakob tot vrouw. ¹⁰En Zilpa, de slavin van Lea, gaf Jakob een zoon. ¹¹Toen zei Lea: Het geluk is gekomen, en zij gaf hem de naam Gad. ¹²En Zilpa, de slavin van Lea, gaf Jakob een tweede

zoon. ¹³Toen zei Lea: Ik gelukkige! Voorzeker zullen de jongedochters mij gelukkig prijzen; en zij gaf hem de naam Aser.

¹⁴Toen Ruben in de dagen van de tarweoogst naar buiten ging, vond hij op het veld liefdesappelen, die hij aan zijn moeder Lea bracht. En Rachel zei tot Lea: Geef mij toch enige van de liefdesappelen van uw zoon. ¹⁵Maar zij zei tot haar: Is het niet genoeg, dat u mijn man genomen hebt? En nu ook nog de liefdesappelen van mijn zoon nemen? Rachel zei: Daarom mag hij vannacht bij u liggen voor de liefdesappelen van uw zoon. ¹⁶Toen Jakob ; s avonds uit het veld kwam, ging Lea hem tegemoet, en zei: Kom bij mij, want ik heb u eerlijk gehuurd voor de liefdesappelen van mijn zoon. Daarom lag hij die nacht bij haar. ¹⁷En God hoorde naar Lea, zij werd zwanger en gaf Jakob een vijfde zoon. ¹⁸Toen zei Lea: God heeft mij mijn loon gegeven, omdat ik mijn slavin aan mijn man gegeven heb; en zij gaf hem de naam Issakar. ¹⁹Opnieuw werd Lea zwanger en gaf Jakob een zesde zoon. Toen zei Lea: ²⁰God heeft mij een mooi geschenk gegeven; ditmaal zal mijn man bij mij wonen, omdat ik hem zes zonen gebaar heb; en zij gaf hem de naam Zebulon. ²¹Daarna kreeg zij een dochter en noemde haar Dina.

²²Toen gedacht God Rachel, en God verhoorde haar; Hij opende haar schoot, ²³en zij werd zwanger en kreeg een zoon. Toen zei zij: God heeft mijn smaad weggenomen; ²⁴en zij gaf hem de naam Jozef, zeggende: mag **JHWH** mij er nog een andere zoon bijvoegen.

Jakob verwerft zijn kudde

²⁵Nadat Rachel Jozef ter wereld had gebracht, zei Jakob tot Laban: Laat mij vertrekken, opdat ik naar mijn geboorteplaats en mijn land ga. ²⁶Geef (mij)

mijn vrouwen en kinderen, om wie ik u gediend heb, opdat ik mag heengaan, want u weet welke diensten ik voor u verricht heb. ²⁷Daarop zei Laban tot hem: Mocht ik uw genegenheid gewonnen hebben! Ik heb waargenomen, dat **JHWH** mij omwille van u gezegend heeft. ²⁸En hij zei: Bepaal, wat uw loon bij mij zal zijn; en ik zal het geven. ²⁹Daarop zei hij tot hem: U zelf weet, hoe ik u gediend heb, en hoe het met uw kudde bij mij gegaan is; ³⁰want wat u bezat, voordat ik kwam, was weinig, maar het heeft zich uitgebreid in menigte, en **JHWH** heeft u gezegend, waarheen ik mijn voet ook wendde; nu dan, wanneer zal ik ook eens voor mijn eigen huis kunnen werken? ³¹Toen zei hij: Wat zal ik u geven? Maar Jakob zei: U hoeft mij niets te geven; ik zal opnieuw uw vee weiden en hoeden, indien u mij slechts dit wilt toestaan: ³²Ik zal heden door al uw kleinvee gaan en daaruit elk gespikkeld en gevlekt stuk kleinvee afzonderen; elk zwart stuk onder de schapen, en wat gevlekt en gespikkeld is onder de geiten, dat zal mijn loon zijn. ³³En mijn eerlijkheid zal morgen voor mij *getuigen*, wanneer u mijn loon zult komen bezichtigen: alles wat niet gespikkeld of gevlekt is onder de geiten of zwart onder de schapen, dat zal als door mij gestolen gelden. ³⁴Daarop zei Laban: Zie, het zal gebeuren naar uw woord. ³⁵Toen zonderde hij op die dag de gestreepte en gevlekte bokken af en alle gespikkelde en gevlekte geiten, alles waaraan iets wits was, en ook alles wat zwart was onder de schapen, en hij stelde het onder de hoede van zijn zonen. ³⁶En (Laban) bepaalde een afstand van drie dagreizen tussen zich en Jakob, en Jakob weidde het overige vee van Laban.

³⁷Toen nam Jakob zich verse takken van populieren, amandelbomen en

platanen, en schildde daarop witte strepen door het wit aan de takken te ontbloten. ³⁸Hij legde de takken die hij geschild had, in de troggen, in de drinkbakken, waar het kleinvee kwam drinken, vlak voor het kleinvee; en zij werden bronsstig, als zij kwamen drinken. ³⁹Was het kleinvee bronsstig geworden bij de takken, dan wierp het gestreepte, gespikkelde en gevlekte jongen. ⁴⁰Dan scheidde Jakob de schapen af, keerde de koppen van het kleinvee naar het gestreepte en naar al het zwarte onder Labans kleinvee, en zette die kudden voor zich afzonderlijk, en plaatste ze niet bij het kleinvee voor Laban. ⁴¹En telkens, als het sterkste kleinvee bronsstig werd, legde Jakob de takken voor het kleinvee in de troggen, opdat zij bij de takken bronsstig zouden worden. ⁴²Maar als het kleinvee zwak was, legde hij ze er niet in; aldus waren de zwakke dieren voor Laban en de sterke voor Jakob. ⁴³Daarom nam die man ten zeerste toe in bezit, en hij had veel kleinvee, slavinnen, slaven, kamelen en ezels.

Jakob vlucht van Laban weg

31 ¹En hij hoorde de zonen van Laban zeggen: Jakob heeft zich alles toegeëigend wat van onze vader was, en uit wat van onze vader was heeft hij zich al deze rijkdom gevormd. ²Ook lette Jakob op het gezicht van Laban, en zie, het was tegenover hem niet als gisteren en eergisteren. ³Toen zei **JHWH** tot Jakob: Keer terug naar het land van uw vaders en naar uw maagschap, en Ik zal met u zijn. ⁴Daarop liet Jakob Rachel en Lea roepen naar het veld, bij zijn kleinvee, en zei tot hen: ⁵Ik bemerk, dat het gezicht van uw vader tegenover mij niet is als gisteren en eergisteren, maar de God van mijn vader is met mij geweest. ⁶Ook weet u zelf,

dat ik met al mijn kracht uw vader ge-
diend heb. ⁷Maar uw vader heeft mij be-
drogen en mijn loon tienmaal veranderd,
maar God heeft hem niet toegelaten mij
te benadelen. ⁸Wanneer hij zei: de ge-
spikkelde zullen uw loon zijn, dan wierp
al het kleinvee gespikkelde jongen; en
wanneer hij zei: de gestreepte zullen uw
loon zijn, dan wierp al het kleinvee ge-
streepte jongen. ⁹Zo heeft God de kudde
van uw vader weggenomen en mij gege-
ven. ¹⁰Het gebeurde eens in de tijd, toen
het kleinvee bronstig was, dat ik mijn
ogen opsloeg en ik zag in de droom, en
zie, de bokken die het kleinvee bespron-
gen, waren gestreept, gespikkeld en ge-
vlekt. ¹¹En de Engel van God zei tot mij
in de droom: Jakob. En ik zei: Hier ben
ik. ¹²En Hij zei: Sla toch uw ogen op
en zie toe: al de bokken die het klein-
vee bespringen, zijn gestreept, gespik-
keld en gevlekt, want Ik heb gezien alles
wat Laban u aandoet. ^{13(A)} Ik ben de God
van Betel, waar u een opgerichte steen
gezalfd hebt, waar u Mij een gelofte ge-
daan hebt; welnu, maak u reisvaardig, ga
uit dit land weg en keer naar het land
van uw maagschap terug. ¹⁴Toen *ant-
woorden* Rachel en Lea en zeiden tot
hem: Hebben wij nog deel of erfenis in
het huis van onze vader? ¹⁵Zijn wij door
hem niet als vreemden geacht, omdat hij
ons verkocht heeft? Ook heeft hij ons
geld geheel en al opgemaakt. ¹⁶Maar al
de rijkdom, die God van onze vader weg-
genomen heeft, die behoort ons en onze
kinderen; nu dan, doe al wat God u ge-
zegd heeft.

¹⁷Toen maakte Jakob zich reisvaardig,
zette zijn kinderen en zijn vrouwen op
de kamelen, ¹⁸en dreef zijn hele kudde
voort en al de have, die hij verworven
had, de kudde, die zijn eigendom was,

die hij in Paddan-Aram verworven had,
om te gaan naar zijn vader Isaak, naar
het land Kanaän.

¹⁹Laban nu was heengegaan om zijn
schapen te scheren. Toen stal Rachel
de terafim van haar vader. ²⁰En Jakob
misleidde de Arameeër Laban door hem
niet te vertellen, dat hij wilde vluchten.
²¹Zo vluchtte hij met alles wat hij had,
begaf zich op weg, trok over de Rivier en
sloeg de richting in naar het gebergte van
Gilead.

Verbond tussen Jakob en Laban

²²Toen aan Laban op de derde dag
werd bericht, dat Jakob gevlucht was,
²³nam hij zijn verwanten met zich mee,
achtervolgde hem zeven dagreizen ver,
en haalde hem in op het gebergte van
Gilead. ²⁴En God kwam in een droom
's nachts tot de Arameeër Laban en zei
tot hem: Neem u wel in acht, dat u
met Jakob niet ten goede of ten kwade
spreekt. ²⁵Toen Laban Jakob bereikte,
had Jakob zijn tent opgeslagen in het
gebergte; ook Laban met zijn verwan-
ten sloegen (hun tent) in het gebergte
van Gilead op. ²⁶En Laban zei tot Jakob:
Wat hebt u gedaan, dat u mij misleid en
mijn dochters als krijgsgevangenen weg-
gevoerd hebt? ²⁷Waarom bent u stiekem
gevlucht en hebt u mij misleid en het
mij niet meegedeeld? Ik zou u dan uit-
geleide hebben gedaan met vreugdebe-
toon en liederen, met tamboerijn en ci-
ter. ²⁸U hebt mij niet eens gelegenheid
gegeven mijn zonen en dochters te kus-
sen; zodoende hebt u dwaas gehandeld.
²⁹Het is in mijn macht u kwaad te doen,
maar de God van uw vader heeft gis-
terennacht tot mij gezegd: Neem u in
acht, dat u met Jakob niet ten goede of
ten kwade spreekt. ³⁰Nu dan, als u bent

(A) 31:13 Gen. 28:18-22.

heengegaan, enkel omdat u zo vurig naar het huis van uw vader verlangt, waarom hebt u dan mijn goden gestolen? ³¹Toen *antwoorde* Jakob en zei tot Laban: Ik was bang, omdat ik dacht, dat u mij uw dochters zou ontrukken. ³²Bij wie u uw goden vindt, die zal niet in leven blijven; onderzoek in tegenwoordigheid van onze verwanten al wat ik bij mij heb, en neem het mee. Want Jakob wist niet, dat Rachel ze gestolen had. ³³Toen kwam Laban in de tent van Jakob en in de tent van Lea en in de tent van de beide slavinnen, maar hij vond ze niet. Nadat hij uit de tent van Lea gegaan was, kwam hij in de tent van Rachel. ³⁴Rachel nu had de terafim genomen en in het kameelzadel gelegd, en was daarop gaan zitten. En Laban doorzocht de hele tent, maar vond ze niet. ³⁵En zij zei tot haar vader: Mijn heer wordt niet boos, omdat ik voor u niet kan opstaan, want het gaat mij naar de wijze van de vrouwen. En hij zocht nauwkeurig, maar vond de terafim niet.

³⁶Toen werd Jakob boos en twistte met Laban, en Jakob *antwoorde* en zei tot Laban: Wat is mijn overtreding, wat is mijn zonde, dat u mij zo heftig achtervolgd hebt? ³⁷Nu u al mijn huisraad doorzocht hebt, wat hebt u gevonden van al het huisraad van uw huis? Leg het hier neer voor de ogen van mijn en uw broeders, opdat zij scheidsrechters tussen ons zijn. ³⁸Het is nu twintig jaar, dat ik bij u geweest ben; uw ooien en uw geiten hebben geen misdracht gehad en de rammen van uw kleinvee heb ik niet gegeten. ³⁹Wat verscheurd was, bracht ik niet tot u, ik moest het zelf vergoeden; wat gestolen was, hetzij bij dag, hetzij bij nacht, hebt u van mijn hand geëist. ⁴⁰Zo ging het mij: overdag sloopte mij de hitte en 's nachts de koude, en de slaap week van mijn ogen. ⁴¹Het is nu twintig jaar, dat ik in uw huis geweest ben; ik

heb u veertien jaar om uw beide dochters gediend en zes jaar om uw vee, en u hebt mijn loon tienmaal veranderd. ⁴²Indien de God van mijn vader, de God van Abraham en Degene voor wie Isaak ontzag had, niet met mij was geweest, dan zou u mij nu voorzeker met lege handen hebben weggezonden; mijn *ellende* en de arbeid van mijn handen heeft God aangezien en Hij heeft gisterennacht het geding beslist.

⁴³Toen *antwoorde* Laban en zei tot Jakob: Deze dochters zijn mijn dochters en deze kinderen zijn mijn kinderen en dit vee is mijn vee, ja, al wat u ziet, dat is van mij; wat zou ik dan nu mijn eigen dochters en de kinderen die zij gebaard hebben, kunnen aandoen? ⁴⁴Welnu, komaan, laten wij een verbond sluiten, ik en u, opdat het tot een getuige zij tussen mij en u. ⁴⁵Daarop nam Jakob een steen en zette die overeind als een opgerichte steen.

⁴⁶Voorts zei Jakob tot zijn verwanten: Brengt stenen bijeen. Toen haalden zij stenen en maakten een hoop en zij hielden daar bij die hoop een maaltijd. ⁴⁷Laban noemde hem Jegar-Sahaduta, en Jakob noemde hem Gal-Ed. ⁴⁸En Laban zei: Deze steenhoop zij heden getuige tussen mij en u. Daarom noemde hij hem Gal-Ed, ⁴⁹en ook Mispa, want hij zei: Dat **JHWH** de wacht zal houden tussen mij en u, wanneer wij van elkaar gescheiden zullen zijn. ⁵⁰Indien u mijn dochters *kwelt*, en indien u behalve mijn dochters vrouwen neemt, zie toe, al is er niemand bij ons, God is getuige tussen mij en u.

⁵¹Voorts zei Laban tot Jakob: Zie, deze steenhoop, en zie, de opgerichte steen die ik geplaatst heb tussen mij en u - ⁵²deze steenhoop zij getuige, en de opgerichte steen zij getuige: voorzeker, ik zal deze steenhoop niet voorbijtrekken naar u toe, en u zult deze hoop

en deze opgerichte steen niet voorbijtrekken naar mij toe, met kwade bedoeling. ⁵³De God van Abraham en de God van Nachor, de God van hun vader, mogen richten tussen ons. Toen zwoer Jakob bij de Vreze van zijn vader Isaak. ⁵⁴En Jakob bracht een slachtoffer op die berg en nodigde zijn verwanten tot een maaltijd. En zij hielden de maaltijd en overnachtten op de berg. ⁵⁵De volgende morgen vroeg kuste Laban zijn zonen en dochters en zegende hen, en Laban keerde terug naar zijn woonplaats.

Jakob is bang om Esau te ontmoeten

32 ¹Ook Jakob vervolgde zijn weg, en engelen van God ontmoetten hem. ²Toen hij hen zag, zei Jakob: Dit is een leger van God. Daarom noemde hij die plaats Machanaïm. ³En Jakob zond boden voor zich uit tot zijn broer Esau, naar het land Seïr, het gebied van Edom. ⁴En hij gebood hun: Zo zult u tot mijn heer, tot Esau, zeggen: Zo zegt uw dienaar Jakob: ik heb als vreemdeling bij Laban gewoond en ben daar tot nu toe gebleven. ⁵En ik heb runderen, ezels en kleinvee, slaven en slavinnen verworven, en ik laat dit mijn heer meedelen om uw genegenheid te winnen. ⁶De boden nu keerden tot Jakob terug en zeiden: Wij kwamen bij uw broer, bij Esau, en hij is al op weg u tegemoet, met vierhonderd man bij zich. ⁷Toen werd Jakob zeer bevreesd en het werd hem bang te moede; en hij verdeelde het volk dat bij hem was, en het kleinvee, de runderen en de kamelelen in twee groepen. ⁸Want hij dacht: Indien Esau op de ene groep afkomt en die verslaat, dan kan de groep die overblijft, ontkomen. ⁹Toen zei Jakob: O God van mijn vader Abraham en God van mijn vader Isaak, **JHWH**, die tot mij gezegd

hebt: keer terug naar uw land en naar uw maagschap en Ik zal u weldoen - ¹⁰ik ben te gering voor al de gunstbewijzen en voor al de trouw, die U aan uw dienaar bewezen hebt, want met mijn staf trok ik over de Jordaan hier en nu ben ik tot twee legers geworden. ¹¹Red mij toch uit de hand van mijn broer, uit de hand van Esau, want ik ben bang voor hem: misschien zal hij komen en mij verslaan, zowel moeder als kinderen. ¹²U toch hebt gezegd: Ik zal u zeker weldoen en uw nageslacht maken als het zand van de zee, dat vanwege de menigte niet geteld kan worden. ^{13(A)} En hij bleef daar die nacht over.

Toen nam hij van wat hij verworven had een geschenk voor zijn broer Esau: ¹⁴tweehonderd geiten en twintig bokken, tweehonderd ooien en twintig rammen, ¹⁵dertig zogende kamelen met haar veulens, veertig koeien en tien stieren, twintig ezelinnen en tien ezelhengsten. ¹⁶En hij stelde ze onder de hoede van zijn slaven, elke kudde afzonderlijk, en zei tot zijn slaven: Trekt voor mij uit en laat ruimte tussen de verschillende kudden. ¹⁷En hij gebood de voorste: Als mijn broer Esau u ontmoet en u vraagt: van wie bent u? en waarheen gaat u? en van wie is dat vee daar voor u uit? ¹⁸zeg dan: van uw dienaar, van Jakob; dit is een geschenk, gezonden aan mijn heer, aan Esau, en zie, hij komt ook zelf achter ons aan. ¹⁹En hij gebood zowel de tweede als de derde en verder allen die achter de kudden liepen: Aldus zult u tot Esau spreken, als u hem aantreft; ²⁰en u zult zeggen: ook uw dienaar Jakob komt daar reeds achter ons aan. Hij dacht namelijk: Laat ik hem verzoenen met het geschenk dat voor mij uitgaat, en daarna wil ik zijn aangezicht zien; misschien zal

(A) 32:13 Gen. 22:17.

hij mij goedgezind zijn⁽¹⁾ ²¹ Aldus ging het geschenk vóór hem uit, maar zelf bleef hij die nacht in de legerplaats.

De worsteling van Jakob

²² Toen stond hij in die nacht op, nam zijn beide vrouwen, zijn beide slavinnen en zijn elf zonen, en trok de doorwaadbare plaats van de Jabbok over; ²³ hij nam hen en deed hen de beek overtrekken, en hij bracht alles wat hij had naar de overzijde. ²⁴ Zo bleef Jakob alleen achter. En een man worstelde met hem, totdat de dag aanbrak. ²⁵ (A) Toen deze zag, dat hij hem niet kon overwinnen sloeg hij hem op zijn heupgewricht, zodat het heupgewricht van Jakob ontworicht werd, terwijl hij met hem worstelde. ²⁶ Toen zei hij: Laat mij gaan, want de dageraad is gekomen. Maar hij zei: Ik laat u niet gaan, tenzij u mij zegent. ²⁷ Daarop zei hij tot hem: Hoe is uw naam? En hij zei: Jakob. ²⁸ Toen zei hij: Uw naam zal niet meer Jakob luiden, maar Israël, want u hebt gestreden met God en mensen, en u hebt overwonnen. ²⁹ (B) Daarop vroeg Jakob: Zeg mij toch uw naam. Maar hij antwoordde: Waarom vraagt u toch naar mijn naam? En hij zegende hem daar. ³⁰ (C) En Jakob noemde de plaats Pniël, want (zei hij) ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht en mijn leven is behouden gebleven. ³¹ En de zon ging over hem op, toen hij door Penuël getrokken was; en hij ging mank aan zijn heup. ³² Daarom eten de Israëlieten tot op heden de heupspier niet, die op het heupgewricht ligt, omdat Hij Jakob op het heupgewricht, aan de heupspier, geslagen had.

Jakob met Esau verzoend

33 ¹ Jakob nu sloeg zijn ogen op en daar zag hij Esau aankomen, en met hem vierhonderd man. Toen verdeelde hij de kinderen onder Lea en Rachel en de beide slavinnen. ² Hij plaatste de slavinnen en haar kinderen vooraan, Lea en haar kinderen daarachter, en Rachel en Jozef achteraan. ³ En zelf ging hij voor hen uit en boog zich zevenmaal ter aarde, totdat hij bij zijn broer gekomen was. ⁴ Maar Esau snelde hem tegemoet, omarmde hem, viel hem om de hals en kustte hem, en zij huilden. ⁵ Daarna sloeg hij zijn ogen op, zag de vrouwen en de kinderen, en vroeg: Wie hebt u daar bij u? En hij antwoordde: De kinderen, die God in zijn genade aan uw knecht geschonken heeft. ⁶ Daarop naderden de slavinnen met hun kinderen en bogen zich neer. ⁷ Vervolgens naderde ook Lea met haar kinderen en zij bogen zich neer. En ten laatste naderden Jozef en Rachel en zij bogen zich neer. ⁸ Toen zei hij: Wat bedoelt u met die hele menigte, die ik ontmoette? En hij zei: Om de genegenheid van mijn heer te winnen. ⁹ Maar Esau zei: Ik heb al veel, mijn broer; wat u hebt, mag van u blijven. ¹⁰ Maar Jakob zei: Zeker niet, indien u mij vriendelijk gezind bent, neem dan mijn gave uit mijn hand aan, omdat ik uw aangezicht gezien heb zoals men het aangezicht van God ziet, en u welgevallen aan mij gehad hebt. ¹¹ Neem toch mijn geschenk, dat u gebracht werd, want God is mij genadig geweest en ik heb alles. En hij hield bij hem aan, zodat hij het nam. ¹² En hij zei: Laat ons toch opbreken en verder reizen; ik wil u begeleiden. ¹³ Maar hij zei tot hem: Mijn heer weet,

(1) 32:20 Letterlijk staat er: "misschien wil hij mijn aangezicht verheffen".

(A) 32:25 Hos. 12:4,5. (B) 32:29 Gen. 35:10. (C) 32:30 Richt. 13:17,18.

dat de kinderen teer zijn, en dat ik kleinvee en zogende runderen bij mij heb; zou men die één dag al te zeer jagen, dan zou de hele kudde sterven. ¹⁴Laat mijn heer toch vóór zijn knecht uittrekken en ik zal op mijn gemak verder trekken naar de tred van het vee, dat vóór mij uitgaat, en naar de tred van de kinderen, totdat ik bij mijn heer in Seir kom. ¹⁵Toen zei Esau: Laat mij dan van het volk dat bij mij is, enigen bij u achterlaten. Maar hij zei: Waarom toch? Laat mij de genegenheid van mijn heer winnen. ¹⁶Dus vervolgde Esau die dag weer zijn weg, naar Seir. ¹⁷Maar Jakob brak op naar Soekkot en hij bouwde zich daar een huis, en voor zijn kudde maakte hij hutten. Daarom noemde hij die plaats Soekkot.

¹⁸Jakob kwam op zijn tocht uit Paddan-Aram behouden bij de stad Sichem, in het land Kanaän en sloeg zijn legerplaats ten oosten van de stad op; ^{19(A)} hij kocht voor honderd geldstukken het stuk land waarop hij zijn tent gespannen had, van de zonen van Hemor, de vader van Sichem. ²⁰Daar richtte hij een altaar op en noemde dat: De God van Israël is God.

Dina en de Sichemieten

34 ¹Dina, de dochter van Lea, die zij Jakob gebaard had, ging eens uit om de dochters van het land te bezoeken. ²Toen zag Sichem, de zoon van de Chiwriet Hemor, de vorst van het land, haar en hij nam haar en lag bij haar en *verkrachtte* haar. ³En hij was aan Dina, de dochter van Jakob, innig gehecht; hij had het meisje lief en sprak tot het hart van het meisje. ⁴Daarom zei Sichem tot zijn vader Hemor: Neem mij dit meisje tot vrouw. ⁵Jakob nu had gehoord, dat hij zijn dochter Dina onteerd

had. Daar zijn zonen bij zijn kudde in het veld waren, zweeg Jakob erover totdat zij thuiskwamen.

⁶Hemor nu, de vader van Sichem, ging tot Jakob om met hem te spreken. ⁷De zonen van Jakob kwamen thuis uit het veld, zodra zij het hoorden; de mannen waren gegriefd en zeer boos, omdat hij een schandelijke dwaasheid in Israël begaan had door bij de dochter van Jakob te liggen, want zoiets doet men niet. ⁸En Hemor sprak met hen en zei: Mijn zoon Sichem hangt met geheel zijn hart aan uw dochter; geeft haar dan aan hem tot vrouw, ⁹en verzwagert u met ons; geeft ons uw dochters en neemt onze dochters voor u, ¹⁰woont dan bij ons: het land ligt voor u open; zet u daar neer, trekt daarin rond en vestigt u daar. ¹¹En Sichem zei tot haar vader en tot haar broers: Schenkt mij toch uw genegenheid; ik zal u geven wat u mij zegt. ¹²Al maakt u mij de bruidsprijs en de huwelijksgift nog zo hoog, ik zal geven wat u mij zult zeggen; maar geeft mij het meisje tot vrouw.

¹³Toen *antwoordden* de zonen van Jakob Sichem en zijn vader Hemor bedrieglijk en spraken, omdat hij hun zusster Dina onteerd had, tot hen als volgt: ¹⁴Wij kunnen dit niet doen, onze zuster aan een man geven, die onbesneden is, want dat zou voor ons een schande zijn. ¹⁵Slechts op deze voorwaarde kunnen wij u ter wille zijn: indien u ons gelijk wordt, doordat bij u al wie mannelijk is, besneden wordt; ¹⁶dan zullen wij u onze dochters geven, en uw dochters voor ons nemen, en wij zullen bij u wonen, en wij zullen tot één volk zijn. ¹⁷Maar indien u naar ons niet luistert en u niet laat besnijden, dan nemen wij onze dochter mee en gaan heen. ¹⁸En hun woorden

(A) 33:19 Joz. 24:32; Joh. 4:5.

vonden bijval bij Hemor en bij Sichem, de zoon van Hemor. ¹⁹En de jonge man aarzelde niet dit te doen, want hij vond de dochter van Jakob aantrekkelijk en hij was de aanzienlijkste in zijn hele familie.

²⁰Toen gingen Hemor en zijn zoon Sichem naar de poort van hun stad en spraken tot de mannen van hun stad:

²¹Die mannen hebben vredelievende bedoelingen over ons; laten zij wonen in dit land en daarin rondtrekken; het land is immers ruim genoeg voor hen. Wij kunnen dan hun dochters voor ons tot vrouwen nemen en onze dochters kunnen wij hun geven. ²²Maar slechts op deze voorwaarde zullen die mannen ons ter wille zijn om bij ons te wonen, zodat wij één volk zijn: dat van ons al wie mannelijk is, besneden zal worden, zoals zij besneden zijn. ²³Hun kudde, hun bezittingen en al hun vee, zullen die niet ons toebehoren? Laat ons hun slechts ter wille zijn, zodat zij bij ons blijven wonen. ²⁴Toen vonden Hemor en zijn zoon Sichem gehoor bij allen die uitgegaan waren naar de poort van zijn stad, en besneden werd al wie mannelijk was, allen die naar de poort van zijn stad waren uitgegaan.

²⁵Op de derde dag nu, toen zij hevige pijn leden, namen twee zonen van Jakob, Simeon en Levi, broers van Dina, ieder zijn zwaard en zij overvielen de argeloze stad en doodden al wie mannelijk was.

²⁶Ook Hemor en zijn zoon Sichem doodden zij met de scherpste van het zwaard, en zij namen Dina mee uit het huis van Sichem en gingen weg. ²⁷De zonen van Jakob wierpen zich op de verslagenen en plunderden de stad, omdat zij hun zuster onteerd hadden. ²⁸Hun kleinvee en rundvee, hun ezels en al wat in de stad en op het veld was, namen zij mee. ²⁹En hun hele bezit, al hun kleine kinde-

ren en hun vrouwen namen zij gevangen en zij maakten die buit, evenals alles wat in de huizen was.

³⁰Toen zei Jakob tot Simeon en Levi: U hebt mij in het ongeluk gestort door mij in een kwade reuk te brengen bij de inwoners van dit land, bij de Kanaänieten en de Perizzieten, terwijl ik slechts met weinige mensen ben; als zij tegen mij samenspannen, zullen zij mij verslaan, en ik zal verdelgd worden, ik en mijn huis.

³¹Maar zij zeiden: Mocht hij soms onze zuster als een hoer behandelen?

Jakob opnieuw te Betel

35 ^{1(A)}En God zei tot Jakob: Maak u reisvaardig, trek naar Betel, blijf daar, en richt er een altaar op voor de God, die u verschenen is, toen u vluchtte voor uw broer Esau. ²Toen zei Jakob tot zijn huis en tot allen die bij hem waren: Doet weg de vreemde goden die in uw midden zijn, reinigt u en verwisselt uw klederen. ³Laten wij ons dan gereed maken en naar Betel trekken, en ik zal daar een altaar oprichten voor die God, die mij *geantwoord* heeft in de dagen van mijn benauwdheid, en die met mij geweest is op de weg die ik gegaan ben. ⁴Toen gaven zij Jakob al de vreemde goden die in hun bezit waren, en de ringen die in hun oren waren, en Jakob begroef ze onder de terebint die bij Sichem is. ⁵Daarna braken zij op. En de schrik voor God viel op de steden rondom hen, zodat zij de zonen van Jakob niet achtervolgden.

⁶Toen Jakob aangekomen was te Luz, in het land Kanaän, - dat is Betel - hij en al het volk dat bij hem was, ⁷bouwde hij daar een altaar, en hij noemde die plaats El-Betel, omdat God Zich daar aan hem geopenbaard had, toen hij voor zijn

(A) 35:1 Gen. 28:11-17.

broer vluchtte. ⁸Toen Debora, de voedster van Rebekka, gestorven was, werd zij begraven beneden Betel onder een eik, en men noemde die: Eik van tranen.

⁹En God verscheen opnieuw aan Jakob, bij zijn komst uit Paddan-Aram, en zegende hem; ^{10(A)} en God zei tot hem: U heet Jakob; u zult niet meer Jakob heten, maar Israël zal uw naam zijn. En Hij noemde hem Israël. ^{11(B)} En God zei tot hem: Ik ben God, de Almachtige, wees vruchtbaar en word talrijk; een volk, ja een menigte van volken, zal uit u ontstaan, en koningen zullen uit uw lendenen voortkomen. ¹²En dit land, dat Ik Abraham en Isaak gegeven heb, zal Ik u geven; en uw nageslacht zal Ik dit land geven. ¹³En God voer op van hem ter plaatse, waar Hij met hem gesproken had. ^{14(C)} En Jakob zette een opgerichte steen ter plaatse, waar Hij met hem gesproken had, een stenen zuil, en hij stortte een plengoffer⁽¹⁾ erover uit en goot er olie op. ¹⁵En Jakob noemde de plaats, waar God met hem gesproken had, Betel.

*Dood van Rachel en Isaak, Ruben
gaat met Bilha naar bed*

¹⁶Daarna braken zij op uit Betel. Toen zij nog maar kort van Efrat verwijderd waren, bracht Rachel een kind ter wereld, en zij had een moeilijke bevalling. ¹⁷En terwijl zij die moeilijke bevalling had, zei de vroedvrouw tot haar: Wees niet bang, ook ditmaal hebt u een zoon. ¹⁸En toen het leven uit haar wegvloeiende - want zij stierf - noemde zij hem Ben-Oni, maar zijn vader noemde hem Benjamin. ¹⁹Zo stierf Rachel en werd begraven aan de weg naar Efrat, dat is Betlehem.

²⁰En Jakob zette op haar graf een opgerichte steen, dat is de opgerichte steen van Rachels graf tot op heden.

²¹Daarna brak Israël op en zette zijn tent op aan de andere zijde van Migdal-Eder. ^{22(D)} En toen Israël in dit land woonde, ging Ruben heen en lag bij Bilha, de bijvrouw van zijn vader, en Israël hoorde het.

De zonen van Jakob nu waren twaalf in getal. ²³De zonen van Lea: de eerstgeborene van Jakob, Ruben, voorts Simeon, Levi, Juda, Issakar en Zebulon. ²⁴De zonen van Rachel: Jozef en Benjamin. ²⁵Verder de zonen van Bilha, de slavin van Rachel: Dan en Naftali. ²⁶Vervolgens de zonen van Zilpa, de slavin van Lea: Gad en Aser. Dit zijn de zonen van Jakob, die hem geboren zijn in Paddan-Aram.

^{27(E)} En Jakob kwam bij zijn vader Isaak te Mamre bij Kirjat-Arba - dat is Hebron - waar Abraham en Isaak als vreemdeling gewoond hadden. ²⁸En de dagen van Isaak waren honderd tachtig jaar. ²⁹En Isaak gaf de geest en stierf en hij werd tot zijn voorgeslacht vergaderd, oud en van het leven verzadigd, en zijn zonen Esau en Jakob begroeven hem.

De nakomelingen van Esau

36¹Dit zijn de nakomelingen van Esau, dat is Edom. ^{2(F)} Esau nam zijn vrouwen uit de dochters van Kanaän, Ada, dochter van de Hethiet Elon, en Oholibama, dochter van Ana, dochter van de Chiwriet Sibon, ^{3(G)} en Basemat, dochter van Ismaël, zuster van Nebajot. ⁴En Ada gaf aan Esau een zoon, Elifaz, en Basemat kreeg Reüel, ⁵en Oholibama kreeg Jeüs, Jalam en Korach. Dit waren de zonen van Esau,

(1) 35:14 Een plengoffer is een offer van vloeistof, bijvoorbeeld olie, wijn of water.

(A) 35:10 Gen. 32:29. (B) 35:11 Gen. 17:4-8. (C) 35:14 Gen. 28:18,19. (D) 35:22 Gen. 49:4.

(E) 35:27 Gen. 13:18. (F) 36:2 Gen. 26:34. (G) 36:3 Gen. 28:9.

die hem in het land Kanaän geboren zijn. ⁶Esau nu nam zijn vrouwen, zijn zonen, zijn dochters en al de mensen die tot zijn huis behoorden, zijn kudde, al zijn vee en al zijn bezit, die hij in het land Kanaän verworven had, en hij ging van zijn broer Jakob weg, naar een (ander) land. ⁷Want hun bezit was te veel dan dat zij konden samenwonen, en het land van hun vreemdelingschap kon hen niet onderhouden vanwege hun kudden. ⁸Daarom ging Esau op het gebergte Seïr wonen; Esau, dat is Edom.

⁹Dit zijn de nakomelingen van Esau, de vader van de Edomieten, op het gebergte Seïr. ¹⁰Dit zijn de namen van de zonen van Esau: Elifaz, de zoon van Esaus vrouw Ada; Reüel, de zoon van Esaus vrouw Basemat. ¹¹En de zonen van Elifaz waren Teman, Omar, Sefo, Gatam en Kenaz. ¹²Timna was een bijvrouw van Elifaz, de zoon van Esau, en zij en Elifaz kregen Amalek; dit waren de zonen van Esaus vrouw Ada. ¹³En dit waren de zonen van Reüel: Nachat, Zerach, Samma en Mizza; dit waren de zonen van Esaus vrouw Basemat. ¹⁴En dit waren de zonen van Esaus vrouw Oholibama, dochter van Ana, dochter van Sibon, zij gaf aan Esau Jeüs, Jalam en Korach.

¹⁵Dit waren de stamhoofden van de zonen van Esau: de zonen van Elifaz, de eerstgeborene van Esau, waren de stamhoofden Teman, Omar, Sefo, Kenaz, ¹⁶Korach, Gatam, Amalek; dit waren de stamhoofden van Elifaz in het land Edom; dit waren de zonen van Ada. ¹⁷En dit waren de zonen van Reüel, de zoon van Esau: de stamhoofden Nachat, Zerach, Samma en Mizza; dit waren de stamhoofden van Reüel in het land Edom; dit waren de zonen van Esaus vrouw Basemat. ¹⁸En dit waren de zonen van Esaus vrouw Oholibama; de stamhoofden Jeüs, Jalam en Korach; dit wa-

ren de stamhoofden van Esaus vrouw Oholibama, dochter van Ana. ¹⁹Dit waren de zonen van Esau en dit waren hun stamhoofden; dat is Edom.

²⁰Dit waren de zonen van Seïr, de Choriëten, de inwoners van het land: Lotan, Sobal, Sibon, Ana, ²¹Dison, Eser en Disan; dit waren de stamhoofden van de Choriëten, van de zonen van Seïr in het land Edom. ²²En de zonen van Lotan waren Chori en Hemam, en de zuster van Lotan was Timna. ²³En dit waren de zonen van Sobal: Alwan, Manachat, Ebal, Sefo en Onam. ²⁴En dit waren de zonen van Sibon: zowel Ajja als Ana; dit is de Ana, die de hete bronnen in de woestijn gevonden heeft, toen hij de ezels van zijn vader Sibon hoedde. ²⁵En dit waren de kinderen van Ana: Dison; en Oholibama was de dochter van Ana. ²⁶En dit waren de zonen van Disan: Chemdan, Esban, Jitran en Keran. ²⁷Dit waren de zonen van Eser: Bilhan, Zaäwan en Akan. ²⁸Dit waren de zonen van Disan: Us en Aran. ²⁹Dit waren de stamhoofden van de Choriëten: Lotan, Sobal, Sibon, Ana, ³⁰Dison, Eser en Disan; dit waren de stamhoofden van de Choriëten, naar hun stammen in het land Seïr.

³¹En dit waren de koningen, die over het land Edom regeerden, voordat er een koning over de Israëliëten regeerde. ³²In Edom dan regeerde Bela, de zoon van Beor, en zijn stad heette Dinhaba. ³³Toen Bela gestorven was, werd koning in zijn plaats Jobab, de zoon van Zerach, uit Bosra. ³⁴Toen Jobab gestorven was, werd koning in zijn plaats Chusam, uit het land van de Temanieten. ³⁵Toen Chusam gestorven was, werd koning in zijn plaats Hadad, de zoon van Bedad, die Midjan versloeg in het veld van Moab, en zijn stad heette Awit. ³⁶Toen Hadad gestorven was, werd ko-

ning in zijn plaats Samla, uit Masreka. ³⁷Toen Samla gestorven was, werd koning in zijn plaats Saul, uit Rechobot aan de rivier. ³⁸Toen Saul gestorven was, werd koning in zijn plaats Baäl-Chanan, de zoon van Akbor. ³⁹Toen Baäl-Chanan, de zoon van Akbor, gestorven was, werd koning in zijn plaats Hadar, en zijn stad heette Paü, en zijn vrouw heette Mehetabel, de dochter van Matred, de dochter van Me-Zahab.

⁴⁰En dit zijn de namen van de stamhoofden van Esau naar hun geslachten, naar hun plaatsen, met hun namen: Timna, Alwa, Jetet, ⁴¹Oholibama, Ela, Pinon, ⁴²Kenaz, Teman, Mibsar, ⁴³Magdiël en Iram; dit waren de stamhoofden van Edom naar hun woonplaatsen in het land van hun bezitting; dat is Esau, de vader van de Edomieten.

Jozef naar Egypte verkocht

37¹Jakob echter woonde in het land van vreemdelingschap van zijn vader, in het land Kanaän. ²Dit is de geschiedenis van Jakob. Jozef, zeventien jaar oud - hij was dus nog jong - was gewoon om met zijn broers, de zonen van Bilha en de zonen van Zilpa, de vrouwen van zijn vader, de schapen te hoeden. En Jozef bracht kwaad gerucht over hen aan hun vader over. ³En Israël had Jozef lief boven al zijn zonen, omdat hij hem een zoon in zijn ouderdom was; en hij maakte hem een pronkgewaad. ⁴Toen zijn broers zagen, dat hun vader hem boven al zijn broers liefhad, haatten zij hem en konden niet vriendelijk met hem spreken.

⁵En Jozef had een droom en vertelde die aan zijn broers; daarom haatten zij hem nog meer. ⁶Hij zei namelijk tot hen:

Hoort toch deze droom die ik gehad heb. ⁷Zie, wij waren aan het schoven binden in het veld - daar richtte mijn schoof zich op en bleef overeind staan, en zie, uw schoven omringden haar en bogen zich voor mijn schoof neer. ⁸Daarop zeiden zijn broers tot hem: Wilt u soms koning over ons zijn? Wilt u soms over ons heersen? Toen haatten zij hem nog meer om zijn droom en om zijn woorden.

⁹En hij had nog een andere droom, die hij aan zijn broers vertelde. Hij zei: Nu heb ik weer een droom gehad, en zie, de zon, de maan en elf sterren bogen zich voor mij neer. ¹⁰Toen hij dit aan zijn vader en zijn broers vertelde, onderhield zijn vader hem daarover, en zei tot hem: Wat voor een droom is dat, die u gehad hebt? Zullen soms ik, uw moeder en uw broers komen om ons voor u ter aarde neer te buigen? ^{11(A)}Zijn broers dan benijdden hem, maar zijn vader hield de zaak in gedachten.

¹²Eens waren zijn broers heengegaan om de schapen van hun vader bij Sichem te weiden. ¹³Toen zei Israël tot Jozef: Uw broers weiden immers bij Sichem? Kom, ik wil u tot hen zenden. En hij zei tot hem: Hier ben ik. ¹⁴Verder zei hij tot hem: Ga toch en doe onderzoek naar de welstand van uw broers en naar de welstand van de schapen en breng mij bericht. En hij liet hem gaan uit het dal van Hebron en hij kwam te Sichem. ¹⁵Toen hij nu in het veld rondddwaalde, trof hem een man aan, die hem vroeg: Wat zoekt u? ¹⁶En hij zei: Ik zoek mijn broers; vertel mij toch, waar zij weiden. ¹⁷Daarop zei die man: Zij zijn van hier opgebroken, want ik heb hen horen zeggen: Laten wij naar Dotan gaan. Toen ging Jozef zijn broers achterna en hij trof hen aan te Dotan.

(A) 37:11 Hand. 7:9.

¹⁸En zij zagen hem van verre. Maar voordat hij bij hen gekomen was, smeedden zij een aanslag tegen hem om hem te doden. ¹⁹Zij zeiden tot elkaar: Zie, daar komt die aartsdromer aan. ⁽¹⁾ ²⁰Nu dan, komt, laten wij hem doden en in een van de putten werpen, en laten wij dan zeggen: een wild dier heeft hem verslonden. Dan zullen wij zien, wat er van zijn dromen terechtkomt. ²¹Toen Ruben dit hoorde, wilde hij hem uit hun hand redden, en zei: Laten wij hem niet doodslaan. ²²Verder zei Ruben tot hen: Vergiet geen bloed; werpt hem in deze put, die in de woestijn is, maar slaat de hand niet aan hem - met de bedoeling hem uit hun hand te redden en naar zijn vader terug te brengen.

²³Zodra Jozef bij zijn broers gekomen was, trokken zij Jozef zijn kleed uit, het pronkgewaad, dat hij droeg. ²⁴En zij namen hem en wierpen hem in de put; de put nu was leeg, er stond geen water in. ²⁵Daarna zetten zij zich neer om te eten. Toen zij hun ogen opsloegen - daar zagen zij een karavaan van Ismaëlieten aankomen uit Gilead, hun kamelen droegen gom, balsem en hars, op weg om dat naar Egypte te brengen. ²⁶Toen zei Juda tot zijn broers: Wat voordeel is erin gelegen, wanneer wij onze broer doden en zijn bloed verbergen? ²⁷Komt dan, laten wij hem aan de Ismaëlieten verkopen, maar laten wij niet de hand aan hem slaan, want hij is onze broer, ons eigen vlees. En zijn broers gaven daaraan gehoor. ^{28(A)} Toen Midjanitische mannen, kooplieden, voorbijgingen, trokken zij Jozef omhoog, haalden hem op uit de put en verkochten Jozef voor twintig zilverstukken aan de Ismaëlieten; en dezen brachten Jozef naar Egypte. ²⁹Toen

Ruben bij de put kwam, zie, Jozef was niet in de put. En hij scheurde zijn klederen, ³⁰keerde naar zijn broers terug en zei: De knaap is er niet, en ik, waar moet ik heen?

³¹Toen namen zij Jozefs kleed, slachten een geitenbok en doopten het kleed in het bloed. ³²En zij lieten het pronkgewaad aan hun vader brengen met de boodschap: Dit hebben wij gevonden; zie toch, of dit het kleed van uw zoon is of niet. ³³En hij herkende het en zei: Het is het kleed van mijn zoon; een wild dier heeft hem verslonden; Jozef is stellig verscheurd. ³⁴En Jakob scheurde zijn mantel, deed een rouwgewaad om zijn heupen en treurde lange tijd over zijn zoon. ³⁵Al zijn zonen en al zijn dochters deden hun best hem te troosten, maar hij weigerde zich te laten troosten, en zei: Neen, rouw dragend zal ik tot mijn zoon in het dodenrijk neerdalen. En zijn vader hilde om hem. ³⁶De Midjanieten nu verkochten hem naar Egypte, aan Potifar, een hoveling van Farao, de overste van de lijfwacht.

Juda en Tamar

38 ¹In die tijd trok Juda van zijn broers weg en nam zijn intrek bij een man van Adullam, en zijn naam was Chira. ²En Juda zag daar de dochter van een Kanaänitisch man, en zijn naam was Sua; hij huwde haar en kwam tot haar. ³En zij werd zwanger, bracht een zoon ter wereld, en noemde hem Er. ⁴Daarna werd zij opnieuw zwanger, kreeg een zoon en noemde hem Onan. ⁵Vervolgens kreeg zij weer een zoon, en noemde hem Sela. Hij was te Kezib, toen zij hem ter wereld bracht. ⁶En Juda nam voor Er, zijn eerstgeborene, een vrouw,

⁽¹⁾ 37:19 Aartsdromer = letterlijk: "meester (of: bezitter) van de dromen".

^(A) 37:28 Hand. 7:9.

en haar naam was Tamar. ⁷En Er, de eerstgeborene van Juda, wekte het ongenoegen van **JHWH** op, en **JHWH** doodde hem. ⁸Toen zei Juda tot Onan: Ga tot de vrouw van uw broer, sluit met haar het zwagerhuwelijk en verwek voor uw broer nageslacht. ⁹Maar Onan wist, dat het nageslacht hem niet zou toebehoren, daarom, zo vaak hij tot de vrouw van zijn broer kwam, verspilde hij het zaad op de grond, om aan zijn broer geen nageslacht te geven. ¹⁰En wat hij gedaan had, was kwaad in de ogen van **JHWH**, en Hij doodde ook hem. ¹¹Toen zei Juda tot zijn schoondochter Tamar: Ga als weduwe in het huis van uw vader wonen, totdat mijn zoon Sela groot is, want hij dacht: Dat ook hij niet zal sterven evenals zijn broers. En Tamar ging in het huis van haar vader wonen.

¹²Na verloop van vele dagen stierf de dochter van Sua, de vrouw van Juda. En toen Juda de rouwtijd ten einde had gebracht, ging hij naar de scheerders van zijn schapen, hij en zijn vriend Chira, de Adullamiet, naar Timna. ¹³Toen aan Tamar bericht werd: Zie, uw schoonvader is naar Timna gegaan om zijn schapen te scheren, ¹⁴trok zij haar weduwkleed uit, bedekte zich met een sluier, vermomde zich en ging zitten aan de ingang van Enaïm, dat aan de weg naar Timna ligt, omdat zij gezien had, dat Sela groot geworden was, en zij hem niet tot vrouw was gegeven. ¹⁵Toen Juda haar zag, hield hij haar voor een hoer, omdat zij haar aangezicht bedekt had. ¹⁶En hij keerde zich tot haar aan de weg en zei: Welaan, laat mij toch tot u komen, want hij wist niet, dat zij zijn schoondochter was. Daarop zei zij: Wat zult u mij geven, wanneer u tot mij komt? ¹⁷En hij zei: Ik zal u een geitenbokje van de kudde zenden. Zij dan zei: Als u mij dan maar een pand geeft, totdat u het gezonden hebt.

¹⁸Hij zei: Wat voor pand moet ik u geven? Zij zei: Uw zegelring, uw snoeren en de staf, die in uw hand is. Toen gaf hij het haar, en hij kwam tot haar en zij werd zwanger van hem. ¹⁹Daarna stond zij op, en ging heen, legde haar sluier af en trok haar weduwkleed aan.

²⁰Juda nu zond het geitenbokje door bemiddeling van zijn vriend, de Adullamiet, om het pand uit de hand van de vrouw in ontvangst te nemen, maar deze trof haar niet aan. ²¹En hij vroeg de mannen van haar woonplaats: Waar is die vrouw, die te Enaïm aan de weg zat? En zij zeiden: Er is hier geen vrouw geweest. ²²Hij dan kwam tot Juda terug en zei: Ik heb haar niet gevonden; en ook de mannen van die plaats zeiden: Er is hier geen vrouw geweest. ²³Toen zei Juda: Laat zij het behouden, opdat wij niet tot spot worden; zie, ik heb het bokje gezonden, maar u hebt haar niet kunnen vinden.

²⁴Na verloop van ongeveer drie maanden werd Juda bericht: Uw schoondochter Tamar heeft hoererij bedreven, en zie, zij is ook zwanger door hoererij. Toen zei Juda: Brengt haar naar buiten, opdat zij verbrand zal worden. ²⁵Terwijl zij naar buiten gebracht werd, zond zij haar schoonvader deze boodschap: Van de man, van wie deze dingen zijn, ben ik zwanger. Ook zei zij: Zie eens goed, van wie deze zegelring en snoeren en staf zijn. ²⁶Toen herkende Juda ze en hij zei: Zij staat tegenover mij in haar recht, omdat ik haar niet aan mijn zoon Sela heb gegeven. En hij heeft geen gemeenschap meer met haar gehad.

²⁷Toen het nu de tijd was, dat zij baren zou, was er een tweeling in haar schoot. ²⁸En toen zij beviel, stak er één zijn hand uit, en de vroedvrouw nam die, bond om zijn hand een scharlaken draad en zei: Deze is het eerst gekomen. ²⁹En toen hij

zijn hand weer introk, daar kwam zijn broer, en zij zei: Hoe krachtig bent u doorgebroken, en zij gaf hem de naam Peres. ³⁰En daarna kwam zijn broeder aan wiens hand de scharlaken draad was, en men noemde hem Zerach.

Jozef in Potifars huis

39¹Jozef nu werd naar Egypte gebracht; en Potifar, een hoveling van Farao, de overste van de lijfwacht, een Egyptenaar, kocht hem van de Ismaëlieten die hem daarheen gebracht hadden. ²(A) En **JHWH** was met Jozef, zodat hij een voorspoedig man werd, en hij woonde in het huis van zijn heer, de Egyptenaar. ³Toen zijn heer zag, dat **JHWH** met hem was, en dat **JHWH** alles wat hij ondernam onder zijn hand deed gelukken, ⁴won Jozef zijn genegenheid en hij mocht hem bedienen; hij stelde hem aan over zijn huis, en alles wat hij had, gaf hij in zijn hand. ⁵Van het ogenblik af, dat hij hem over zijn huis en over al wat hij bezat had aangesteld, zegende **JHWH** het huis van de Egyptenaar om Jozefs wil: de zegen van **JHWH** rustte op alles wat hij had, zowel in huis als op het veld. ⁶En hij liet al zijn bezit aan Jozef over, en met hem naast zich, bemoeide hij zich enkel met het brood dat hij at. Jozef nu was mooi van gestalte en mooi van uiterlijk.

⁷Hierna sloeg de vrouw van zijn heer haar ogen op Jozef, en zij zei: Kom bij mij liggen. ⁸Maar hij weigerde en zei tot de vrouw van zijn heer: Zie, mijn heer bemoeit zich, met mij naast zich, met niets van wat er in huis is, en alles wat hij heeft, heeft hij in mijn hand gegeven; ⁹niemand is in dit huis machtiger dan ik, en hij heeft mij niets onthouden dan alleen u, omdat u zijn vrouw bent; hoe

zou ik dan dit grote kwaad doen en zondigen tegen God? ¹⁰En ofschoon zij dag aan dag tot Jozef sprak, voldeed hij niet aan haar wens bij haar te gaan liggen en omgang met haar te hebben.

¹¹Op zekere dag kwam hij het huis binnen om zijn werk te verrichten, terwijl niemand van de huisgenoten daar in huis was. ¹²Toen greep zij hem bij zijn kleed en zei: Kom bij mij liggen. Maar hij liet zijn kleed in haar hand achter, vluchtte en liep naar buiten. ¹³Toen zij nu zag, dat hij zijn kleed in haar hand achtergelaten had en naar buiten gevlucht was, ¹⁴riep zij haar huisgenoten en zei tot hen: Ziet toch, hij heeft ons een Hebreeuwse man gebracht opdat deze zijn spel met ons speelt; hij is bij mij gekomen om bij mij te liggen, maar ik heb met luide stem geroepen; ¹⁵en toen hij hoorde, dat ik mijn stem verhief en riep, liet hij zijn kleed bij mij achter, vluchtte en liep naar buiten. ¹⁶Daarop legde zij zijn kleed bij zich neer, totdat zijn heer thuiskwam. ¹⁷En zij sprak tot hem op deze manier: Die Hebreeuwse slaaf, die u ons gebracht hebt, is bij mij gekomen om zijn spel met mij te drijven. ¹⁸Maar toen ik mijn stem verhief en riep, heeft hij zijn kleed bij mij achtergelaten en is naar buiten gevlucht. ¹⁹Zodra zijn heer de woorden hoorde, die zijn vrouw tot hem sprak: zo en zo heeft uw slaaf mij gedaan, ontbrandde zijn toorn. ²⁰En Jozefs heer greep hem en wierp hem in de gevangenis, de plaats waar de gevangenen van de koning gevangen zaten. Zo kwam hij daar in de gevangenis.

²¹(B) En **JHWH** was met Jozef; Hij beees hem genade en deed hem de genegenheid van de overste van de gevangenis winnen. ²²Daarom vertrouwde de overste van de gevangenis al de ge-

(A) 39:2 Hand. 7:9. (B) 39:21 Hand. 7:9.

vangen die in de gevangenis waren, aan Jozef toe, en al wat daar te doen was, deed hij. ²³De overste van de gevangenis keek niet om naar iets dat hem was toevertrouwd, omdat **JHWH** met hem was; en wat hij verrichtte, deed **JHWH** gelukken.

De dromen van de schenker en de bakker

40¹Hierna gebeurde het, dat de schenker en de bakker van de koning van Egypte zondigden tegen hun heer, de koning van Egypte. ²En Farao werd boos op zijn beide hovelingen, de overste van de schenkers en de overste van de bakkers. ³Hij zette hen in hechtenis in het huis van de overste van de lijfwacht, in de gevangenis, de plaats waar Jozef gevangen zat. ⁴En de overste van de lijfwacht stelde Jozef bij hen aan, om hen te bedienen. En zij waren geruime tijd in hechtenis.

⁵Zij nu hadden beiden een droom, ieder zijn eigen droom, in dezelfde nacht, ieder een droom met een eigen betekenis, zowel de schenker als de bakker van de koning van Egypte, die in de gevangenis gevangen zaten. ⁶Toen Jozef in de morgen bij hen kwam, zag hij hen aan, en zie, zij waren mismoedig. ⁷Hij vroeg aan de hovelingen van Farao, die met hem in hechtenis waren in het huis van zijn heer: Waarom staat uw gezicht zo somber vandaag? ⁸Daarop zeiden zij tot hem: Wij hebben een droom gehad en er is niemand, die hem kan uitleggen. Toen zei Jozef tot hen: Zijn de uitleggingen niet Gods zaak? Vertelt het mij toch. ⁹Daarop vertelde de overste van de schenkers aan Jozef zijn droom en zei tot hem: In mijn droom, zie, er stond een wijnstok vóór mij. ¹⁰Aan de wijnstok waren drie ranken, en nauwelijks begon hij uit te botten, of zijn bloesem was er, en zijn trossen droegen rijpe

druiven. ¹¹En de beker van Farao was in mijn hand. Ik nam de druiven, perste ze uit in Farao's beker en gaf de beker in Farao's hand. ¹²Toen zei Jozef tot hem: Dit is de uitlegging ervan: de drie ranken, dat zijn drie dagen; ¹³binnen drie dagen zal Farao uw hoofd verhogen en u in uw rang herstellen, en u zult Farao de beker in de hand geven, zoals u tevoren gewoon was te doen, toen u zijn schenker was. ¹⁴Maar blijf aan mij denken, wanneer het u goed zal gaan; toon mij toch uw dankbaarheid door van mij gewag te maken bij Farao, en breng mij uit dit huis. ¹⁵Want gestolen ben ik uit het land van de Hebreëen, en ook hier heb ik niets gedaan, waarom zij mij in dit kerkerhol hadden kunnen zetten.

¹⁶Toen de overste van de bakkers zag, dat Jozef een gunstige uitlegging gegeven had, zei hij tot hem: Ook ik had een droom: zie, er waren op mijn hoofd drie korven met gebak. ¹⁷In de bovenste korf was allerlei voedsel voor Farao, wat een bakker bereidt. De vogels aten dit uit de korf, boven mijn hoofd. ¹⁸Toen *antwoordde* Jozef: Dit is de uitlegging ervan: de drie korven, dat zijn drie dagen; ¹⁹binnen drie dagen zal Farao uw hoofd verhogen, boven u, en u aan een paal hangen en de vogels zullen het vlees van u afeten.

²⁰Op de derde dag nu, de geboortedag van Farao, maakte hij een maaltijd voor al zijn dienaren. En hij verhief het hoofd van de overste van de schenkers en het hoofd van de overste van de bakkers te midden van zijn dienaren. ²¹Want hij herstelde de overste van de schenkers in zijn schenkersambt, zodat hij de beker weer in Farao's hand gaf. ²²Maar de overste van de bakkers hing hij op, zoals Jozef hun had uitgelegd. ²³Maar de overste van de schenkers dacht niet aan Jozef, maar vergat hem.

De dromen van Farao - Jozef verhoogd

41¹Na verloop van twee volle jaren droomde Farao, dat hij aan de Nijl stond. ²En zie, uit de Nijl kwamen zeven koeien op, mooi van uiterlijk en vet van vlees, en zij weidden in het oevergras. ³Maar zie, zeven andere koeien kwamen na deze op uit de Nijl, lelijk van uiterlijk en mager van vlees, en zij gingen naast die koeien staan aan de oever van de Nijl. ⁴En de koeien die lelijk van uiterlijk en mager van vlees waren, aten de zeven koeien op, die mooi van uiterlijk en vet waren. Toen werd Farao wakker.

⁵Daarna sliep hij weer in en droomde voor de tweede keer, en zie, zeven dikke en mooie aren schoten op uit één halm. ⁶Maar zie, zeven dunne en door de oostenwind verbrande aren kwamen na deze op. ⁷En de dunne aren verslonden de zeven dikke en volle aren. Toen werd Farao wakker, en het was een droom.

^{8(A)}De volgende morgen was zijn geest onrustig en hij ontbood al de geleerden en al de wijzen van Egypte, en Farao vertelde hun zijn dromen, maar er was niemand, die ze Farao kon uitleggen. ⁹Toen sprak de overste van de schenkers tot Farao: Heden moet ik mijn zonden in herinnering brengen. ¹⁰Farao was boos op zijn dienaren, en zette mij gevangen in het huis van de overste van de lijfwacht, mij en de overste van de bakkers. ¹¹In één zelfde nacht nu hadden wij een droom, ik en hij, ieder had een droom met een eigen betekenis. ¹²Nu was daar bij ons een Hebreeuwse jongeman, een slaaf van de overste van de lijfwacht, en wij vertelden hem onze dromen, en hij legde ze ons uit; aan ieder gaf hij uitleg naar zijn droom. ¹³En zoals hij ons uitgelegd had, zo is het gebeurd; mij her-

stelde Farao weer in mijn ambt, hem liet hij ophangen.

¹⁴Toen ontbood Farao Jozef, en zij haalden hem met spoed uit de kerker; men schoor hem en gaf hem andere klederen, en hij kwam bij Farao. ¹⁵Toen zei Farao tot Jozef: Ik heb een droom gehad, en er is niemand, die hem kan uitleggen, maar ik heb van u horen zeggen: U hoeft een droom maar te horen om hem te kunnen uitleggen. ¹⁶En Jozef *antwoordde* Farao: Zeker niet; God zal (over) Farao's welzijn *antwoorden*. ¹⁷Toen sprak Farao tot Jozef: In mijn droom stond ik aan de oever van de Nijl. ¹⁸En zie, uit de Nijl kwamen zeven koeien op, vet van vlees en mooi van gedaante, en zij weidden in het oevergras. ¹⁹Maar zie, zeven andere koeien kwamen na deze op, schraal, zeer lelijk van gedaante en mager van vlees; ik heb nooit zulke lelijke als deze gezien in het hele land Egypte. ²⁰En de magere en lelijke koeien aten de zeven eerste, vette koeien op. ²¹Toen deze in haar maag gekomen waren, was daarvan niets te merken; zij bleven er even lelijk uitzien als tevoren. Toen werd ik wakker. ²²Verder zag ik in mijn droom, en zie, zeven aren schoten op uit één halm, vol en mooi. ²³Maar zie, zeven dorre, dunne en door de oostenwind verbrande aren kwamen na deze op. ²⁴En de dunne aren verslonden de zeven mooie aren. En ik heb dit de geleerden gezegd, maar er is niemand, die het mij kan verklaren.

²⁵Toen zei Jozef tot Farao: Farao's dromen zijn één; God heeft Farao bekend gemaakt, wat Hij zal doen. ²⁶De zeven mooie koeien, dat zijn zeven jaren, en de zeven mooie aren, dat zijn zeven jaren; de dromen zijn één. ²⁷En de zeven magere en lelijke koeien, die na deze op-

(A) 41:8 Dan. 2:2.

kwamen, dat zijn zeven jaren, en de zeven loze, door de oostenwind verzengde aren betekenen zeven jaren van hongersnood. ²⁸Dit bedoelde ik, toen ik tot Farao sprak: God heeft Farao getoond, wat Hij zal doen. ²⁹Zie, er komen zeven jaren, waarin grote overvloed in het hele land Egypte zijn zal. ³⁰Daarna zullen zeven jaren van hongersnood aanbreken; dan zal al de overvloed in het land Egypte vergeten zijn en de honger het land verteren. ³¹Van de overvloed zal men daarna in het land niets meer merken vanwege die hongersnood, want die zal zeer zwaar zijn. ³²Dat de droom tot tweemaal toe aan Farao herhaald is, wil zeggen, dat de zaak bij God vaststaat, en dat God die haastig zal volbrengen. ³³Nu dan, Laat Farao omzien naar een verstandig en wijs man, en hem aanstellen over het land Egypte. ³⁴Laat Farao ook dit doen: laat hij opzichters over het land aanstellen, en van het land Egypte een vijfde heffen, in de zeven jaren van de overvloed. ³⁵Zij moeten al het voedsel van deze goede jaren die komen zullen, verzamelen en koren opslaan ter beschikking van Farao, als voedsel in de steden, en dit bewaren. ³⁶Zo zal dat voedsel het land tot voorraad dienen voor de zeven jaren van hongersnood, die in het land Egypte zullen zijn, opdat het land door de honger niet te gronde wordt gericht.

³⁷Dit voorstel nu was goed in de ogen van Farao en in de ogen van al zijn dienaren. ³⁸En Farao zei tot zijn dienaren: Zouden wij iemand kunnen vinden als deze, een man, in wie de Geest van God is? ³⁹En Farao zei tot Jozef: Aangezien God u dit alles bekend gemaakt heeft, is er niemand zo verstandig en wijs als u. ^{40(A)} U zult over mijn huis zijn, en

op uw bevel zal mijn hele volk zich voeden; alleen door de troon zal ik boven u staan. ⁴¹Voorts zei Farao tot Jozef: Zie, ik stel u aan over het hele land Egypte. ^{42(B)} Daarop trok Farao zijn zegelring van zijn hand en deed hem aan Jozefs hand; hij bekleedde hem met linnen klederen, en hing een gouden ketting om zijn hals. ⁴³En hij liet hem rijden op de tweede wagen die hij had, en men riep voor hem uit: Eerbied! Aldus stelde hij hem aan over het hele land Egypte. ⁴⁴Ook zei Farao tot Jozef: Ik ben Farao, maar zonder u zal niemand in het hele land Egypte zijn hand of zijn voet opheffen. ⁴⁵En Farao noemde Jozef: Safenat-Paneach, en hij gaf hem Asnat, de dochter van Potifera, de priester van On, tot vrouw. En Jozef ging uit, (als heer) over het land Egypte.

Jozef als onderkoning in Egypte

⁴⁶Jozef was dertig jaar oud, toen hij voor Farao, de koning van Egypte, stond. En Jozef ging van Farao heen en trok door het hele land Egypte. ⁴⁷Het land nu gaf zijn opbrengst in de zeven jaren van overvloed bij handen vol, ⁴⁸en hij verzamelde al het voedsel van de zeven jaren, dat in het land Egypte was, en hij sloeg het voedsel in steden op; de opbrengst van de velden die om elke stad gelegen waren, sloeg hij daarin op. ⁴⁹En Jozef hoopte koren op als zand van de zee, geweldig veel, zodat men ophield te tellen, want er was geen tellen aan.

⁵⁰En voordat er een jaar van hongersnood kwam, werden Jozef twee zonen geboren, die Asnat, de dochter van Potifera, de priester van On, hem gaf. ⁵¹Jozef gaf aan de eerstgeborene de naam Manasse, want (zei hij): God heeft mij al mijn moeite doen vergeten, en ook

(A) 41:40 Hand. 7:10. (B) 41:42 Dan. 5:29.

het hele huis van mijn vader. ⁵² En aan de tweede gaf hij de naam Efraïm (= meer-voudig vruchtbaar), want (zei hij): God heeft mij vruchtbaar gemaakt in het land van mijn ellende.

⁵³ Toen de zeven jaren van overvloed, die er in het land Egypte geweest was, verstreken waren, ^{54(A)} begonnen de zeven jaren van de hongersnood te komen, zoals Jozef gezegd had; in alle landen was hongersnood, maar in het hele land Egypte was brood. ^{55(B)} Toen het hele land Egypte honger leed, en het volk tot Farao om brood riep, zei Farao tot alle Egyptenaren: Gaat tot Jozef; doet wat hij u zegt. ⁵⁶ Toen de hongersnood nu over de hele aarde heerste, opende Jozef alle schuren en verkocht koren aan de Egyptenaren; want de honger was sterk in het land Egypte. ⁵⁷ En de hele wereld kwam naar Egypte om bij Jozef koren te kopen, want de honger was sterk op de hele aarde.

Eerste reis van Jozefs broers naar Egypte

42 ¹ Toen Jakob vernam, dat er in Egypte koren was, zei hij tot zijn zonen: Waarom ziet u elkaar aan! ^{2(C)} Voorts zei hij: Zie, ik heb gehoord, dat er in Egypte koren is; trekt daarheen en koopt daar koren voor ons, opdat wij in leven blijven en niet sterven. ³ Toen trokken tien broeders van Jozef heen om in Egypte koren te kopen. ⁴ Maar Jakob liet Benjamin, Jozefs broeder, niet met zijn broeders meegaan, want hij dacht; er mocht hem eens een ongeluk overkomen. ⁵ Onder degenen die kwamen om koren te kopen, waren ook de zonen van Israël, want er was hongersnood in het land Kanaän. ⁶ Jozef nu was de machthebber over het land; hij was het, die aan al het volk van het land koren verkocht.

Toen nu de broers van Jozef aangekomen waren, bogen zij zich voor hem neer met het aangezicht ter aarde. ⁷ Zodra Jozef zijn broers zag, herkende hij hen, maar hij deed alsof hij een vreemde voor hen was; hij sprak hen bits aan, en zei tot hen: Vanwaar komt u? Zij zeiden: Uit het land Kanaän, om voedsel te kopen. ⁸ Jozef herkende zijn broers wel, maar zij herkenden hem niet. ^{9(D)} Toen herinnerde Jozef zich de dromen die hij van hen gedroomd had. En hij zei tot hen: U bent verspieters, u bent gekomen om te zien, waar het land openligt. ¹⁰ Maar zij zeiden tot hem: Neen, mijn heer, maar uw knechten zijn gekomen om voedsel te kopen. ¹¹ Wij zijn allen zonen van één man; wij zijn eerlijke mensen; uw knechten zijn geen verspieters. ¹² Maar hij zei tot hen: Neen, maar u bent gekomen om te zien, waar het land openligt. ¹³ Daarop zeiden zij: Uw knechten waren twaalf in getal, wij zijn broers, zonen van één man in het land Kanaän, en zie, de jongste is nu bij onze vader, en één is niet meer. ¹⁴ Toen zei Jozef tot hen: Het is, zoals ik tot u gesproken heb: u bent verspieters. ¹⁵ Hieraan zult u getoetst worden: zowaar Farao leeft, u zult vanhier niet weggaan, tenzij uw jongste broer hierheen komt. ¹⁶ Zendt één van u om uw broer te halen, maar u zult gevangen blijven; zo zullen uw woorden getoetst worden, of u waarheid spreekt; maar indien niet, zowaar Farao leeft, dan bent u verspieters. ¹⁷ En hij zette hen gezamenlijk drie dagen lang in hechtenis.

¹⁸ Op de derde dag nu zei Jozef tot hen: Doet dit, opdat u in leven blijft; ik heb ontzag voor God. ¹⁹ Indien u eerlijke mensen bent, laat dan één broer van u gevangen blijven in het huis van bewaring, maar gaat u heen, neemt koren mee

(A) 41:54 Hand. 7:11. (B) 41:55 Joh. 2:5. (C) 42:2 Hand. 7:12. (D) 42:9 Gen. 37:5-10.

voor de honger van uw gezinnen. ²⁰Maar dan moet u uw jongste broer tot mij brengen, opdat uw woorden waarheid mogen blijken en u niet sterft. ²¹Zij nu deden aldus en zeiden tot elkaar: Voorwaar, nu boeten wij voor wat wij onze broer aangedaan hebben: wij zagen zijn zielsbenauwdheid, toen hij ons om ontferming smeekte, maar wij hoorden niet; daarom is deze benauwdheid over ons gekomen. ²²(A) Toen *antwoordde* Ruben hun: Heb ik u niet gezegd: bezondigt u niet aan de knaap! Maar u hebt niet geluisterd. Nu wordt zijn bloed van ons geëist. ²³Zij wisten echter niet, dat Jozef hen verstond, want zij gebruikten een tolk. ²⁴Toen keerde hij zich van hen af en hilde. Daarna keerde hij tot hen terug en sprak met hen; hij nam Simeon uit hun midden en liet hem in hun bijzijn binden. ²⁵En Jozef beval, dat men hun zakken met koren vullen en ieder het geld in zijn zak teruggeven zou, en dat men hun voedsel voor de reis zou geven. En men deed hun aldus. ²⁶Daarna laadden zij hun koren op hun ezels en gingen vandaar weg. ²⁷Toen één zijn zak opende om in het nachtverblijf zijn ezel voer te geven, zag hij zijn geld, en zie, het lag boven in zijn zak. ²⁸Hij zei tot zijn broers: Mijn geld is teruggegeven; zie maar, het ligt in mijn zak. Toen ontzong hun de moed, en zij keerden zich bevende tot elkaar en zeiden: Wat heeft God ons nu aangedaan!

²⁹Toen zij bij hun vader Jakob gekomen waren, in het land Kanaän, deelden zij hem alles mee wat hun overkomen was, en zeiden: ³⁰Die man, de heer van dat land, heeft ons bits aangesproken en bejegende ons als verspieters van dat land. ³¹Toen zeiden wij tot hem: Wij zijn eerlijke mensen, wij zijn geen verspie-

ders. ³²Wij waren twaalf in getal, broers, zonen van onze vader; één is niet meer, en de jongste is nu bij onze vader, in het land Kanaän. ³³Toen zei die man, de heer van dat land, tot ons: Hieraan zal ik weten, dat u eerlijke mensen bent: één broer van u zult u bij mij laten; neemt dan koren voor de honger van uw gezinnen en gaat heen; ³⁴en brengt uw jongste broer tot mij, opdat ik weet, dat u geen verspieters bent, maar eerlijke mensen; dan zal ik uw broer aan u teruggeven, en u mag vrij in het land rondtrekken.

³⁵Toen zij hun zakken leegden - daar lag ieders geldbuidel in zijn zak; en toen zij en hun vader hun geldbuidels zagen, werden zij bang. ³⁶En hun vader Jakob zei tot hen: U berooft mij van kinderen; Jozef is niet meer, en Simeon is er niet meer, en Benjamin wilt u meenemen; dit alles is tegen mij. ³⁷Toen zei Ruben tot zijn vader: U mag mijn twee zonen doden, indien ik hem niet tot u breng; geef hem onder mijn hoede en ik zal hem tot u terugbrengen. ³⁸Maar hij zei: Mijn zoon gaat niet met u mee, want zijn broer is dood en hij is alleen overgebleven; overkomt hem een ongeluk op de weg die u gaan zult, dan zult u mijn grijze haar met verdriet in het dodenrijk doen neerdalen.

*Tweede reis van Jozefs
broers naar Egypte*

43 ¹Maar de hongersnood was zwaar in het land. ²En toen zij het uit Egypte meegebrachte koren verbruikt hadden, zei hun vader tot hen: Gaat ons weer een weinig voedsel kopen. ³Toen zei Juda tot hem: Die man heeft ons uitdrukkelijk verzekerd: u zult mijn aangezicht niet zien, tenzij uw broer bij u is. ⁴Wilt u onze broer met ons laten gaan,

(A) 42:22 Gen. 37:21,22.

dan zullen wij heentrekken en voedsel voor u kopen. ⁵Maar indien u hem niet wilt laten gaan, dan zullen wij niet heentrekken, want die man heeft tot ons gezegd: u zult mijn aangezicht niet zien, tenzij uw broer bij u is. ⁶Toen zei Israël: Waarom hebt u mij kwaad aangedaan door die man mee te delen, dat u nog een broer hebt? ⁷Daarop zeiden zij: Die man heeft ons nauwkeurig ondervraagd over onszelf en onze maagschap: leeft uw vader nog? Hebt u nog een broer? En wij hebben het hem naar waarheid meegedeeld. Konden wij soms weten, dat hij zou zeggen: brengt uw broer mee? ⁸En Juda zei tot zijn vader Israël: Laat de jongen toch met mij meegaan; dan zullen wij ons gereed maken en op reis gaan, opdat wij in het leven mogen blijven en niet sterven, zowel wij als u en onze kinderen. ⁹Ik blijf borg voor hem; van mijn hand mag u hem eisen; indien ik hem niet tot u breng en vóór u stel, dan mag ik voor altijd tegenover u als een schuldige staan. ¹⁰Hadden wij niet gearzeld, dan zouden wij zeker al tweemaal terug zijn. ¹¹Toen zei hun vader Israël tot hen: Indien het zo gesteld is, doet dan dit: neemt van het fijnste van het land in uw zakken en brengt die man een geschenk: een weinig balsem en een weinig honing, gom en hars, terpentijnnoten en amandelen. ¹²En neemt dubbel geld mee; ook het geld, dat boven in uw zakken gelegd was, moet u terugbrengen; misschien was het een vergissing. ¹³En neemt uw broer mee, maakt u reisvaardig en keert terug tot die man. ¹⁴En mag God, de Almachtige, u barmhartigheid geven voor het aangezicht van die man, opdat hij uw andere broer zal laten gaan, alsook Benjamin. En wat mij aangaat, als ik van kinderen beroofd moet worden, dan wordt ik beroofd.

¹⁵Toen namen de mannen dat geschenk en zij namen dubbel geld mee, en ook Benjamin; zij maakten zich reisvaardig, trokken naar Egypte en stonden voor het aangezicht van Jozef. ¹⁶Toen Jozef Benjamin bij hen zag, zei hij tot zijn huisbestuurder: Breng deze mannen in huis en slacht slachtvee en bereid het, want hedenmiddag zullen deze mannen met mij eten. ¹⁷En de man deed zoals Jozef gezegd had, en bracht hen in Jozefs huis. ¹⁸De mannen werden bang, toen zij naar Jozefs huis gebracht werden, en zeiden: Wij worden hier gebracht vanwege het geld dat de eerste maal in onze zakken is teruggekomen, om ons te overrompelen en te overvallen, en om ons tot slaven te maken en onze ezels weg te nemen. ¹⁹En zij traden toe op de man die Jozefs huisbestuurder was, en spraken tot hem aan de ingang van het huis, ²⁰en zeiden: Met uw verlof, mijn heer, wij zijn reeds een vorige maal gekomen om voedsel te kopen; ²¹en toen wij in het nachtverblijf kwamen, en onze zakken openden - daar lag ieders geld boven in zijn zak, ons geld naar zijn volle gewicht. Maar wij hebben het mee teruggebracht, ²²en ander geld hebben wij meegenomen om voedsel te kopen; wij weten niet, wie ons geld in onze zakken gelegd heeft. ²³Maar hij zei: Weest gerust, weest niet bang; de God van u en van uw vader heeft u ongemerkt een schat in uw zakken gegeven; uw geld heb ik ontvangen. Vervolgens bracht hij Simeon bij hen terug.

²⁴Toen die man hen in Jozefs huis gebracht had, gaf hij water om hun voeten te wassen, en hij gaf voer aan hun ezels. ²⁵Daarop legden zij het geschenk gereed tegen het ogenblik, waarop Jozef in de middag zou komen, want zij hadden gehoord, dat zij daar een maaltijd zouden gebruiken. ²⁶Toen Jozef het huis

binnengekomen was, brachten zij het geschenk dat zij bij zich hadden, bij hem binnen en zij bogen zich voor hem ter aarde. ²⁷Daarop vroeg hij hen naar hun welstand en zei: is het wél met uw oude vader, over wie u gesproken hebt? Leeft hij nog? ²⁸En zij zeiden: Het is wél met uw knecht, onze vader; hij leeft nog. Daarop knielden zij en bogen zich neer. ²⁹Toen hij zijn ogen opsloeg, zag hij zijn broer Benjamin, de zoon van zijn moeder, en zei: Is dit uw jongste broer, over wie u tot mij gesproken hebt? En hij zei: God zij u genadig, mijn zoon. ³⁰Toen haastte Jozef zich weg, want zijn hart ging in ontroering uit naar zijn broer, en hij zocht gelegenheid om te huilen; hij trad een kamer binnen en hilde daar. ³¹Daarna waste hij zijn gezicht en trad naar buiten, bedwong zichzelf en zei: Dient het maal op. ³²Toen dienden zij het op voor hem afzonderlijk en voor hen afzonderlijk en voor de Egyptenaren die met hem aten, afzonderlijk; de Egyptenaren toch mogen geen maaltijd gebruiken met de Hebreëën, want dat is voor de Egyptenaren een gruwel. ³³En zij zaten voor zijn aangezicht, van de eerstgeborene tot de jongste naar zijn jeugd, zodat de mannen elkaar verbaasd aanzagen. ³⁴En men bracht hun van de gerechten die vóór hem stonden, en het gerecht voor Benjamin was vijfmaal zo groot als het gerecht van ieder van hen. Zo dronken zij en werden dronken met hem.

44 ¹En hij beval zijn huisbestuurder: Vul de zakken van de mannen met koren, zoveel zij kunnen vervoeren, en leg ieders geld boven in zijn zak. ²En mijn beker, de zilveren beker, moet u boven in de zak van de jongste leggen met het geld voor zijn koren. En hij deed naar het woord, dat Jozef gesproken had. ³Toen het eerste morgen-

licht opkwam, liet men de mannen weggaan, met hun ezels. ⁴Nauwelijks waren zij de stad uitgegaan, nog niet ver weg, of Jozef zei tot zijn huisbestuurder: Maak u op, jaag die mannen achterna, en als u hen ingehaald hebt, zeg dan tot hen: Waarom hebt u goed met kwaad vergolden? (Waarom hebt u de zilveren beker gestolen?) ⁵Is deze het niet, waaruit mijn heer drinkt en waarmee hij de toekomst pleegt te voorspellen? U hebt slecht gehandeld met dit te doen.

⁶Toen hij hen ingehaald had, sprak hij deze woorden tot hen. ⁷En zij zeiden tot hem: Waarom spreekt mijn heer zulke woorden? Verre zij het van uw knechten zoiets te doen. ⁸Zie, het geld dat wij boven in onze zakken vonden, hebben wij uit het land Kanaän tot u teruggebracht, en hoe zouden wij dan uit het huis van uw heer zilver of goud stelen? ⁹Degene van uw knechten, bij wie (de beker) gevonden wordt, mag sterven, en bovendien zullen wij mijn heer tot slaven zijn. ¹⁰Daarop zei hij: Welaan, het zij zoals u gezegd hebt; degene, bij wie hij gevonden wordt, die zal mij tot slaaf zijn, maar u zult vrij uitgaan. ¹¹Toen haastte ieder van hen zich zijn zak af te laden op de grond, en ieder opende zijn zak. ¹²En hij stelde een onderzoek in; hij begon bij de oudste en eindigde bij de jongste; en de beker werd gevonden in Benjamins zak. ¹³Toen scheurden zij hun klederen, en ieder van hen belaadde zijn ezel en zij keerden terug naar de stad.

¹⁴Zo kwamen Juda en zijn broers in het huis van Jozef, waar hij nog was, en zij wierpen zich voor hem ter aarde. ¹⁵En Jozef zei tot hen: Wat is dat voor daad, die u gedaan hebt? Wist u niet, dat een man als ik dat ongetwijfeld ontdekken moest? ¹⁶Daarop zei Juda: Wat zullen wij tot mijn heer zeggen, wat zullen wij spreken, en waarmee zullen wij ons

rechtvaardigen? God heeft de schuld van uw knechten aan het licht gebracht. Zie, wij zijn slaven voor mijn heer, wij evenals degene, bij wie de beker gevonden is. ¹⁷Maar hij zei: Het zij verre van mij dat te doen; de man, bij wie de beker gevonden is, die zal mij tot slaaf zijn, maar u, trekt in vrede naar uw vader.

¹⁸Toen naderde Juda tot hem en zei: Met uw verlof, mijn heer, uw knecht mag toch een enkel woord ten aanhoren van mijn heer spreken en laat uw toorn niet tegen uw knecht ontbranden, want u bent als Farao. ¹⁹Mijn heer heeft zijn knechten gevraagd: Hebt u nog een vader of een broer? ²⁰En wij zeiden tot mijn heer: Wij hebben een oude vader en daar is nog een jonge zoon van zijn ouderdom; maar zijn broer is dood; hij is de enig overgeblevene van zijn moeder, en zijn vader heeft hem zeer lief. ²¹Toen zei u tot uw knechten: Brengt hem tot mij, opdat ik mijn ogen op hem sla. ²²Maar wij zeiden tot mijn heer: De jongen kan zijn vader niet verlaten, want verlaat hij zijn vader, dan zal deze sterven. ²³Daarop zei u tot uw knechten: Indien uw jongste broer niet met u meekomt, zult u mijn aangezicht niet meer zien. ²⁴Nadat wij naar uw knecht, mijn vader, waren teruggereisd, deelden wij hem de woorden van mijn heer mee. ²⁵Toen nu onze vader zei: Gaat ons weer een weinig voedsel kopen, ²⁶zeiden wij: Wij kunnen niet heentrekken; als onze jongste broer bij ons is, dan zullen wij heentrekken; want wij zullen het aangezicht van die man niet mogen zien, wanneer onze jongste broer niet bij ons is. ²⁷Daarop zei uw knecht, mijn vader, tot ons: U weet, dat mijn vrouw mij twee zonen heeft gebaard; ²⁸de éne is van mij weggegaan, en ik heb moeten

zeggen: voorzeker is hij verscheurd, en ik heb hem tot nu toe niet weergezien. ²⁹En neemt u ook deze van mij weg, en overkomt hem een ongeluk, dan zult u mijn grijze haar met verdriet in het dodenrijk doen neerdalen. ³⁰En nu, wanneer ik bij uw knecht, mijn vader, kom, en de jongen is niet bij ons, aan wiens ziel zijn eigen ziel nauw verbonden is, ³¹dan zal het gebeuren, als hij ziet, dat de jongen er niet is, dat hij sterven zal, en uw knechten zullen het grijze haar van uw knecht, onze vader, met verdriet in het dodenrijk doen neerdalen. ³²Maar uw knecht is borg geworden voor de jongen bij mijn vader met deze woorden: indien ik hem niet tot u breng, dan mag ik voor altijd tegenover mijn vader schuldig staan. ³³Nu dan, laat toch uw knecht in de plaats van de jongen als slaaf voor mijn heer achterblijven, en laat de jongen met zijn broers meetrekken. ³⁴Want hoe zal ik naar mijn vader heentrekken, wanneer de jongen niet bij mij is? Ik zou het verdriet niet kunnen aanzien, dat mijn vader zou treffen.

Jozef maakt zich aan zijn broers bekend

45 ^{1(A)}Toen kon Jozef zich niet langer bedwingen voor allen die bij hem stonden, en hij riep: Laat allen van mij weggaan. En daar stond niemand bij hem, toen Jozef zich aan zijn broers bekend maakte. ²Daarop brak hij uit in luid gekerm, zodat de Egyptenaren en Farao's huis het hoorden. ³En Jozef zei tot zijn broers: Ik ben Jozef; leeft mijn vader nog? Maar zijn broers konden hem niet *antwoorden*, want zij deinsden van schrik voor hem terug. ⁴Toen zei Jozef tot zijn broers: Komt toch naderbij. Daarop naderden zij. En hij zei: Ik ben uw broer Jozef, die u naar Egypte

(A) 45:1 Hand. 7:13.

verkocht hebt. ⁵Maar weest nu niet verdrietig en ziet er niet zo ontsteld uit, omdat u mij hierheen verkocht hebt, want om u in het leven te behouden heeft God mij voor u uit gezonden. ⁶Want al twee jaren is er hongersnood geweest in dit land en er komen nog vijf jaren, waarin niet geploegd of geoogst zal worden. ⁷Daarom heeft God mij voor u uit gezonden om u een voortbestaan te verzekeren op aarde, en om voor u een groot aantal geredden in het leven te behouden. ⁸Dus bent u het niet, die mij hierheen gezonden hebt, maar God; Hij heeft mij gesteld tot Farao's vader en tot heer over heel zijn huis en tot heerser in het hele land Egypte. ^{9(A)}Trekt haastig naar mijn vader en zegt tot hem: Zo zegt uw zoon Jozef: God heeft mij gesteld tot heer over heel Egypte, kom tot mij, wacht niet. ¹⁰U zult in het land Gosen wonen en u zult dicht bij mij zijn, u en uw kinderen en uw kleinkinderen, uw kleinvee en uw runderen en al wat u hebt. ¹¹En ik zal daar voor u zorgen - want er zal nog vijf jaar hongersnood zijn - opdat u niet verarmt, u, noch uw huis, noch iemand van hen die bij u horen. ¹²En zie, uw eigen ogen en die van mijn broer Benjamin zien, dat het mijn mond is, die tot u spreekt. ¹³Vertelt dan aan mijn vader al de heerlijkheid die ik in Egypte bezit, en alles wat u gezien hebt, en brengt mijn vader haastig hierheen. ¹⁴Toen viel hij zijn broer Benjamin om de hals en hilde, en Benjamin hilde aan zijn hals. ¹⁵En hij kuste al zijn broers hartelijk en hilde, hen omhelzende. Daarna eerst spraken zijn broers met hem.

¹⁶Toen het gerucht in Farao's huis vernomen werd, dat Jozefs broers waren gekomen, was dit Farao en zijn dienaren

aangenaam. ¹⁷En Farao zei tot Jozef: Zeg tot uw broers: doet dit: belaad uw dieren en trekt heen naar het land Kanaän, ¹⁸en haalt uw vader en uw gezinnen en komt tot mij, dan zal ik u het beste van het land Egypte geven, zodat u het vette van het land eten zult. ¹⁹Voorts hebt u de opdracht hun te gelasten: Neemt u uit het land Egypte wagens voor uw kinderen en voor uw vrouwen, brengt uw vader mee en komt. ²⁰U moet het niet jammer vinden van uw huisraad, want het beste van het hele land Egypte zal voor u zijn.

²¹Toen deden de zonen van Israël aldus; en Jozef gaf hun wagens volgens Farao's bevel; ook gaf hij hun teerkost voor de reis. ²²Aan hen allen, man voor man, gaf hij een stel kostbare klederen en aan Benjamin gaf hij driehonderd zilverstukken en vijf stel kostbare klederen. ²³Daarbij zond hij zijn vader tien ezels, beladen met het beste van Egypte, en tien ezellinnen, beladen met koren en brood en voedsel, voor zijn vader op de reis. ²⁴Hierop deed hij zijn broers uitgeleide, en zij gingen heen, en hij zei tot hen: Maakt geen onenigheid onderweg.

²⁵Zij dan trokken weg uit Egypte en kwamen in het land Kanaän bij hun vader Jakob. ²⁶Toen zij hem vertelden: Jozef leeft nog en hij is zelfs heerser over het hele land Egypte, bleef zijn hart er koud onder, want hij kon het niet geloven. ²⁷Maar toen zij hem al de woorden overbrachten, die Jozef tot hen gesproken had, en toen hij de wagens zag, die Jozef gezonden had om hem te vervoeren, leefde de geest van hun vader Jakob op. ²⁸En Israël zei: Het is genoeg, mijn zoon Jozef leeft nog; ik wil gaan en hem zien, voordat ik sterf.

(A) 45:9 Hand. 7:14.

Jakob trekt naar Egypte

46¹En Israël brak op met alles wat hij had en kwam te Berseba en bracht de God van zijn vader Isaak slachtoffers. ²En God sprak tot Israël in nachtgezichten, en Hij zei: Jakob, Jakob. En hij zei: Hier ben ik. ³Toen zei Hij: Ik ben God, de God van uw vader, wees niet bang om naar Egypte te trekken, want Ik zal u daar tot een groot volk maken. ⁴Ik zal zelf met u naar Egypte trekken en Ik zal u ook zeker weer terugbrengen en Jozef zal u de ogen toedrukken. ⁵Toen ging Jakob uit Berseba op weg, en de zonen van Israël vervoerden hun vader Jakob, en ook hun kinderen en hun vrouwen, op de wagens die Farao gezonden had om hem te vervoeren. ^{6(A)} Zij namen ook hun vee en hun bezittingen mee, die zij in het land Kanaän verworven hadden, en zij kwamen in Egypte, Jakob en al zijn kroost met hem. ⁷Zijn zonen en kleinzonen, zijn dochters en kleindochters en zijn hele kroost bracht hij met zich naar Egypte.

⁸Dit nu zijn de namen van de zonen van Israël, die in Egypte kwamen, van Jakob en zijn zonen. De eerstgeborene van Jakob was Ruben. ⁹De zonen van Ruben waren Chanok, Pallu, Chesron en Karmi. ¹⁰De zonen van Simeon waren Jemuël, Jamin, Ohad, Jakin, Sochar en Saul, de zoon van een Kanaänitische. ¹¹De zonen van Levi waren Gerson, Kehat en Merari. ¹²De zonen van Juda waren Er, Onan, Sela, Peres en Zerach; maar Er en Onan waren in het land Kanaän gestorven; en de zonen van Peres waren Chesron en Chamul. ¹³De zonen van Issakar waren Tola, Puwwa, Job en Simron. ¹⁴De zonen van Zebulon waren Sered, Elon en Jachleël. ¹⁵Dit wa-

ren de zonen van Lea, die zij aan Jakob gebaarde heeft in Paddan-Aram, en ook zijn dochter Dina. Het hele zielental van zijn zonen en dochters was drieëndertig. ¹⁶De zonen van Gad waren Sifjon, Chaggi, Suni, Esbon, Eri, Arodi en Areli. ¹⁷De zonen van Aser waren Jimna, Jiswa, Jiswi en Beria, en ook hun zuster Serach, en de zonen van Beria waren Cheber en Malkiël. ¹⁸Dit waren de zonen van Zilpa, die Laban aan zijn dochter Lea gegeven had, en zij baarde dezen aan Jakob - zestien zielen. ¹⁹De zonen van Rachel, de vrouw van Jakob, waren Jozef en Benjamin. ^{20(B)} En aan Jozef werden in het land Egypte Manasse en Efraïm geboren, die Asnat, de dochter van Potifera, de priester van On, hem gaf. ²¹De zonen van Benjamin waren Bela, Beker, Asbel, Gera, Naäman, Echi, Ros, Muppim, Chuppim en Ard. ²²Dit waren de zonen van Rachel, die aan Jakob geboren werden, het hele zielental veertien. ²³De zoon van Dan was Chusim. ²⁴De zonen van Naftali waren Jachseël, Guni, Jeser en Sillem. ²⁵Dit waren de zonen van Bilha, die Laban aan zijn dochter Rachel gegeven had, en zij gaf dezen aan Jakob, het hele zielental zeven. ²⁶Alle personen die met Jakob naar Egypte kwamen, zijn afstammelingen, behalve de vrouwen van de zonen van Jakob, het hele zielental was zesenzestig. ^{27(C)} En de zonen van Jozef, die hem in Egypte geboren waren, waren twee in getal. Het hele getal van de zielen van het huis van Jakob, die naar Egypte kwamen, was zeventig.

²⁸Hij dan zond Juda voor zich uit naar Jozef, opdat deze hem in Gosen zou ontmoeten. En zij kwamen in het land Gosen aan. ²⁹En Jozef spande zijn wagen aan en trok naar Gosen, zijn vader Israël te-

(A) 46:6 Hand. 7:15. (B) 46:20 Gen. 41:50-52. (C) 46:27 Hand. 7:14.

gemoet. Toen hij hem ontmoette, viel hij hem om de hals en hilde geruime tijd aan zijn hals. ³⁰Toen zei Israël tot Jozef: Nu kan ik sterven, nadat ik uw aangezicht gezien heb, omdat u nog leeft. ³¹En Jozef zei tot zijn broers en tot het huis van zijn vader: Ik zal heengaan, het Farao meedelen en hem zeggen: mijn broeders en het huis van mijn vader, die in het land Kanaän waren, zijn tot mij gekomen; ³²die mannen zijn schaapherders, want zij zijn veehouders en hebben hun kleinvee, hun runderen en alles wat zij bezitten, meegebracht. ³³En wanneer Farao u roept en zegt: wat is uw bedrijf? ³⁴zegt dan: uw knechten zijn veehouders geweest van onze jeugd aan tot heden, zowel wij als onze vaders - opdat u in het land Gosen mag wonen, want al wat schaapherder is, is voor de Egyptenaren een gruwel.

47 ¹Toen kwam Jozef bij Farao, deelde het hem mee, en zei: Mijn vader en mijn broers zijn met hun kleinvee, hun runderen en al wat zij bezitten, gekomen uit het land Kanaän, en zij zijn in het land Gosen. ²Nu had hij vijf mannen uit zijn broers meegenomen, en hij stelde die aan Farao voor. ³En Farao zei tot zijn broers: Wat is uw bedrijf? Daarop zeiden zij tot Farao: Uw knechten zijn schaapherders, wij evenals onze vaders. ⁴Ook zeiden zij tot Farao: Wij zijn gekomen om als vreemdelingen in dit land te verblijven, want er is geen weide meer voor de kudde, die uw knechten hebben, omdat de hongersnood zwaar is in het land Kanaän; nu dan, sta uw knechten toe in het land Gosen te wonen. ⁵Toen zei Farao tot Jozef: Uw vader en uw broers zijn tot u gekomen; ⁶het land Egypte ligt voor u open. Wijs uw vader en uw broers in het beste deel van het land woonplaatsen aan, laten zij in het land Gosen wonen; indien u weet, dat onder

hen flinke mannen zijn, stel die dan tot opzichters over mijn kudde aan.

⁷Ook bracht Jozef zijn vader Jakob en stelde hem aan Farao voor. En Jakob zegende Farao. ⁸Toen zei Farao tot Jakob: Hoe groot is het getal van uw levensjaren? ⁹En Jakob zei tot Farao: Het getal van de jaren van mijn vreemdelingschap is honderd en dertig; weinig in getal en kwaad zijn al mijn levensjaren geweest, en zij hebben niet bereikt het getal van de levensjaren van mijn vaders in de dagen van hun vreemdelingschap. ¹⁰Toen zegende Jakob Farao en ging van Farao heen. ¹¹Jozef nu wees zijn vader en zijn broers woonplaatsen aan en gaf hun grondbezit in het land Egypte, in het beste deel van het land, in het land Rameses, zoals Farao geboden had. ¹²En Jozef onderhield zijn vader, zijn broers en het hele huis van zijn vader met brood, naar het getal van de kinderen.

Jozefs maatregelen

¹³Er was nu in het hele land geen brood, want de hongersnood was zeer zwaar, en het land Egypte en het land Kanaän raakten uitgeput als gevolg van de honger. ¹⁴En Jozef zamelde al het geld in, dat zich in het land Egypte en in het land Kanaän bevond, voor het koren dat men kwam kopen, en Jozef bracht het geld in Farao's huis. ¹⁵Toen het geld uit het land Egypte en uit het land Kanaän op was, kwamen alle Egyptenaren tot Jozef en zeiden: Geef ons brood! Waarom toch zouden wij voor uw ogen sterven? Want er is geen geld meer. ¹⁶En Jozef zei: Geeft uw vee, dan zal ik u (brood) geven in ruil voor uw vee, indien er geen geld meer is. ¹⁷Toen brachten zij hun vee tot Jozef, en Jozef gaf hun brood in ruil voor de paarden, het kleinvee, het rundvee en de ezels, en

hij voorzag hen in dat jaar van brood in ruil voor al hun vee. ¹⁸Toen dat jaar ten einde was, kwamen zij tot hem in het tweede jaar en zeiden tot hem: Wij zullen het voor mijn heer niet verzwijgen dat, nu het geld op is en onze vee-stapel aan mijn heer is gekomen, er voor mijn heer niet anders overblijft dan ons lichaam en onze grond. ¹⁹Waarom zouden wij voor uw ogen sterven, en zou onze grond verkommeren? Koop ons en onze grond in ruil voor brood; en wij en onze grond zullen Farao dienstbaar zijn. Geef ons dan zaad, opdat wij leven en niet sterven, en opdat de grond niet woest zal worden. ²⁰Toen kocht Jozef al de grond van de Egyptenaren voor Farao, want de Egyptenaren verkochten ieder zijn akker, omdat de honger hun te sterk werd. Zo kwam het land aan Farao. ²¹En wat het volk aangaat, dat maakte hij dienstbaar van het ene einde van het gebied van Egypte tot het andere einde. ²²Alleen de grond van de priesters kocht hij niet, want de priesters hadden vaste inkomsten van Farao, en zij leefden van hun vaste inkomsten, die Farao hun gegeven had, daarom verkochten zij hun grond niet.

²³En Jozef zei tot het volk: Zie, ik heb heden u en uw grond voor Farao gekocht; zie, hier is zaad voor u, opdat u de grond kunt bezaaien. ²⁴Maar van de opbrengst zult u een vijfde deel aan Farao geven, en vier delen zullen voor u zijn tot zaad voor de akker en tot voedsel voor u en voor hen die in uw huizen zijn, en tot voedsel voor uw kinderen. ²⁵Toen zeiden zij: U hebt ons in het leven behouden; mogen wij de genegenheid van mijn heer winnen, dan zullen wij Farao dienstbaar zijn. ²⁶En Jozef maakte het tot een inzetting tot op de huidige dag met be-

trekking tot het grondbezit in Egypte, dat Farao daarvan een vijfde deel zou hebben; alleen de grond van de priesters kwam niet aan Farao.

De laatste levensjaren van Jakob

²⁷Israël dan woonde in het land Egypte, in het land Gosen, en zij werden daar ingezetenen. Zij waren vruchtbaar en vermenigvuldigden zich zeer. ²⁸En Jakob leefde in het land Egypte zeventien jaar, en de dagen van Jakob, de jaren van zijn leven, waren honderd zevenenveertig jaar. ²⁹(A) Toen de tijd naderde, dat Israël zou sterven, riep hij zijn zoon Jozef en zei tot hem: Indien u mij genegenheid toedraagt, leg dan uw hand onder mijn heup, (en zweer) dat u mij liefde en trouw zult bewijzen: begraaf mij niet in Egypte. ³⁰Want ik wil bij mijn vaderen liggen, vervoer mij daarom uit Egypte en begraaf mij in hun graf. En hij zei: Ik zal doen naar uw woord. ³¹Daarop zei hij: Zweer het mij dan. En hij zwoer het hem. En Israël boog zich aanbeddend neer aan het hoofdeinde van het bed.

Jakob zegent de zonen van Jozef

48 ¹Hierna gebeurde het, dat men tot Jozef zei: Zie, uw vader is ziek. Daarop nam hij zijn beide zonen met zich, Manasse en Efraïm. ²Toen men aan Jakob meegedeeld had: Zie, uw zoon Jozef komt tot u, verzamelde Israël al zijn krachten en ging op het bed zitten. ³(B) En Jakob zei tot Jozef: God, de Almachtige, is mij verschenen te Luz in het land Kanaän en heeft mij gezegend ⁴en tot mij gezegd: zie, Ik zal u vruchtbaar maken, u vermenigvuldigen en u maken tot een menigte van volken; Ik zal dit land aan uw nageslacht geven tot een altyddurende bezitting.

(A) 47:29 Gen. 49:29-32; 50:6. (B) 48:3 Gen. 28:13,14.

⁵En nu, uw beide zonen, die u in het land Egypte geboren zijn, voordat ik tot u naar Egypte gekomen was, zij zijn mijn zonen; Efraïm en Manasse zullen mij als Ruben en Simeon zijn. ⁶Maar uw nakomelingen, die u na hen verwekt hebt, zullen uw zonen zijn; naar de naam van hun broers zullen zij genoemd worden in hun erfdeel. ^{7(A)}Wat mij aangaat, toen ik uit Paddan kwam, is Rachel mij door de dood ontvallen in het land Kanaän op de reis, toen wij nog maar kort van Efrat verwijderd waren, en heb ik haar daar begraven aan de weg naar Efrat, dat is Betlehem.

⁸Toen Israël de zonen van Jozef zag, zei hij: Wie zijn dit? ⁹En Jozef zei tot zijn vader: Dat zijn mijn zonen, die God mij hier gegeven heeft. Daarop zei hij: Breng hen toch tot mij, opdat ik hen zal zegenen. ¹⁰De ogen nu van Israël waren dof geworden van ouderdom, hij kon niet zien. En (Jozef) bracht hen dichterbij hem; en hij kuste en omhelsde hen. ¹¹Daarna zei Israël tot Jozef: Ik had niet kunnen vermoeden, dat ik uw aangezicht zou zien, en zie, God heeft mij zelfs uw nageslacht doen zien. ¹²Toen deed Jozef hen van zijn knieën weggaan, en boog zich neer met zijn aangezicht ter aarde. ¹³En Jozef nam hen beiden, met zijn rechterhand Efraïm aan de linkerhand van Israël, en met zijn linkerhand Manasse aan de rechterhand van Israël, en hij bracht hen dichterbij hem. ¹⁴Toen strekte Israël zijn rechterhand uit en legde die op het hoofd van Efraïm, hoewel hij de jongste was, en zijn linkerhand op het hoofd van Manasse; hij legde zijn handen kruiselings, ofschoon Manasse de eerstgeborene was. ¹⁵En hij

zegende Jozef en zei: God, voor wiens aangezicht mijn vaderen Abraham en Isaak gewandeld hebben; God, die mij als herder geleid heeft, mijn leven lang tot op deze dag; ¹⁶de Engel, die mij verlost heeft uit alle nood, zegent deze jonge mannen, zodat in hen mijn naam en die van mijn vaderen Abraham en Isaak voortleven en zij in menigte mogen toenemen in het land.

¹⁷Toen Jozef zag, dat zijn vader zijn rechterhand op Efraïms hoofd gelegd had, was dat verkeerd in zijn ogen, en hij greep de hand van zijn vader om die van Efraïms hoofd te verleggen naar het hoofd van Manasse. ¹⁸En Jozef zei tot zijn vader: Zó niet, mijn vader, want deze is de eerstgeborene, leg uw rechterhand op zijn hoofd. ¹⁹Maar zijn vader weigerde het en zei: Ik weet het, mijn zoon, ik weet het; ook hij zal tot een volk worden en ook hij zal groot worden; toch zal zijn jongere broer groter zijn dan hij, en zijn nageslacht zal een volheid van volken⁽¹⁾ worden. ^{20(B)}En hij zegende hen in die dagen en zei: Met u zal Israël zegen toewensen door te zeggen: Dat God u zal maken als Efraïm en als Manasse. En hij plaatste Efraïm vóór Manasse. ²¹En Israël zei tot Jozef: Zie, ik ga sterven, maar God zal met u zijn en u terugbrengen naar het land van uw vaderen. ²²En ik geef u, boven uw broers, een bergrug, die ik met mijn zwaard en mijn boog aan de Amorieten heb ontrukkt.

*De laatste woorden van
Jakob tot zijn zonen*

49¹En Jakob ontbood zijn zonen en zei: Komt bijeen, opdat ik u bekend zal maken, wat u in toekomstige

⁽¹⁾ 48:19 Volken is in het Hebreeuws *lojim*, dat woord duidt vrijwel altijd op heidenvolken, d.w.z. "niet-Israëlieten"; zie ook Matteüs 4:15 en Romeinen 11:25.

^(A) 48:7 Gen. 35:16-19. ^(B) 48:20 Heb. 11:21.

dagen⁽¹⁾ zult ervaren. ²Verzamelt u en luistert, u zonen van Jakob, luistert naar Israël, uw vader.

³Ruben, mijn eerstgeborene bent u, mijn sterkte en de eersteling van mijn kracht, de voornaamste in hoogheid, de voornaamste in vermogen. ⁴U, die opbruist als water, u zult de voornaamste niet zijn, omdat u het bed van uw vader hebt beklommen; toen hebt u het ontijd. Hij heeft mijn bed beklommen.

⁵Simeon en Levi zijn broers; hun gereedschappen zijn werktuigen van geweld. ⁶Mijn ziel zal geen deel hebben aan hun beraadslaging, mijn geest zal zich niet aansluiten bij hun vergadering, want in hun toorn hebben zij mannen gedood en in hun moedwil hebben zij runderen de pezen doorgesneden. ⁷Vervloekt zij hun toorn, want die is hevig, en hun grimmigheid, want die is hard. Ik zal hen verdelen onder Jakob en verstrooien onder Israël.

⁸Juda, uw broers zullen u loven, uw hand zal zijn op de nek van uw vijanden, voor u zullen de zonen van uw vader zich neerbuigen. ⁹(A) Een leeuwenwelp is Juda; na de roof bent u omhooggeklommen, mijn zoon; hij kromt zich, legt zich neer als een leeuw of als een leeuwin; wie durft hem opjagen? ¹⁰De scepter zal van Juda niet wijken, noch de heersersstaf tussen zijn voeten, totdat Silo komt, en hem zullen de volken gehoorzaam zijn. ¹¹Hij zal zijn ezel aan de wijnstok binden en het jong van zijn ezelin aan de wingerd; hij zal zijn kleeid in wijn wassen en in druivenbloed zijn gewaad. ¹²Hij zal donkerder van ogen zijn dan wijn en witter van tanden dan melk.

¹³Zebulon zal wonen aan het strand van de wijde zee, ja, hij zal wonen aan

het strand bij de schepen, en zijn zijde zal naar Sidon gekeerd zijn.

¹⁴Issakar is een bonkige ezel, die tussen de stallen ligt; ¹⁵als hij ziet, dat de rust goed is, en dat het land liefelijk is, buigt hij zijn schouder om te torsen en leent zich tot slavenarbeid.

¹⁶Dan zal zijn volk richten als een van de stammen van Israël. ¹⁷Mag Dan een slang op de weg zijn, een hoornslang op het pad, die in de hielen van het paard bijt, zodat zijn berijder achterover valt.

¹⁸Op uw heil wacht ik, o **JHWH**.

¹⁹Gad, een bende zal hem belagen, maar hij zal hun hielen belagen.

²⁰Aser, zijn voedsel zal vet zijn, en hij zal koninklijke lekkernijen leveren.

²¹Naftali is een losgelaten hert; hij laat schone woorden horen.

²²Een jonge vruchtboom is Jozef, een jonge vruchtboom aan een bron; zijn takken stijgen boven de muur uit; ²³de boogschutters hebben hem getergd, beschoten en vijandig bejegend, ²⁴maar zijn boog bleef stevig en zijn sterke handen bleven lenig, door de handen van de Machtige van Jakob, daar de Steenrots van Israël zijn herder is; ²⁵door de God van uw vader, die u zal helpen, en de Almachtige, die u zal zegenen met zegeningen van de hemel van boven, met zegeningen van de water-vloed, die beneden ligt, met zegeningen van de borsten en de moederschoot. ²⁶De zegeningen van uw vader gaan de zegeningen van mijn voorvaderen te boven, reikende tot het kostelijkste van de eeuwige heuvelen; zij zullen komen op het hoofd van Jozef, op de schedel van de uitverkorene onder zijn broeders.

(1) 49:1 Een betere vertaling is "in de laatste dagen".

(A) 49:9 Num. 24:9; Opb. 5:5.

²⁷ Benjamin is een verscheurende wolf; in de morgen verslindt hij zijn prooi en tegen de avond verdeelt hij de buit.

²⁸ Dit zijn al de stammen van Israël, twaalf in getal; en dit is wat hun vader over hen gesproken heeft, toen hij hen zegende; ieder zegende hij met een eigen zegen.

De dood en begrafenis van Jakob

²⁹ Daarna gaf hij hun bevel en zei tot hen: Ik word tot mijn voorgeslacht vergaderd, begraaft mij bij mijn vaderen in de spelonk in het veld van de Hethiet Efron, ^{30(A)} in de spelonk in het veld van Makpela, dat tegenover Mamre in het land Kanaän ligt, welk veld Abraham gekocht heeft van de Hethiet Efron tot een eigen grafstede. ^{31(B)} Daar heeft men Abraham en zijn vrouw Sara begraven; daar heeft men Isaak en zijn vrouw Rebekka begraven, en daar heb ik Lea begraven; ³² het veld met de spelonk daarin, is gekocht van de Hethieten.

^{33(C)} Toen Jakob geëindigd had zijn zonen bevelen te geven, trok hij zijn voeten terug op het bed en gaf de geest, en hij werd tot zijn voorgeslacht vergaderd.

50 ¹ Toen wierp Jozef zich op het aangezicht van zijn vader en hij hilde over hem en kuste hem. ² En Jozef gebod zijn dienaren, de geneesheren, zijn vader te balsemen; en de geneesheren balsemden Israël. ³ Dit duurde bij hem veertig dagen, want zo lang duurden de dagen van het balsemen, en de Egyptenaren huilden over hem zeventig dagen. ⁴ En toen de dagen dat men over hem verdriet had, voorbijgegaan waren, sprak Jozef tot het huis van Farao: Indien ik uw genegenheid gewonnen heb, spreekt dan ten aanhoren van Farao: ^{5(D)}

mijn vader heeft mij doen zweren: zie, ik sterf; in mijn graf, dat ik mij in het land Kanaän uitgehouwen heb, daar moet u mij begraven. Nu dan, laat mij toch heentrekken, opdat ik mijn vader kan begraven, en dan zal ik terugkeren. ⁶ Daarop zei Farao: Trek heen en begraaft uw vader, zoals hij u heeft doen zweren. ⁷ Toen trok Jozef heen om zijn vader te begraven, en met hem trokken alle dienaren van Farao, de oudsten van zijn huis, en al de oudsten van het land Egypte, ⁸ en ook het hele huis van Jozef, zijn broers en het huis van zijn vader; alleen hun kleine kinderen, hun schapen en hun runderen lieten zij in het land Gosen achter. ⁹ Ook trokken met hem zowel wagens als ruiters, zodat de stoet geweldig groot was.

¹⁰ En toen zij gekomen waren bij de Doornen-dorsvloer aan de overzijde van de Jordaan, hielden zij daar een grote en zeer plechtige rouwklacht, en hij liet over zijn vader zeven dagen rouw bedrijven. ¹¹ Toen de inwoners van het land, de Kanaänieten, de rouw op de Doornen-dorsvloer zagen, zeiden zij: Dit is een zware rouw van de Egyptenaren; daarom gaf men daaraan de naam Abel-Misraïm, dat aan de overzijde van de Jordaan ligt.

¹² En zijn zonen deden met hem zoals hij hun geboden had. ^{13(E)} Zijn zonen vervoerden hem naar het land Kanaän, en zij begroeven hem in de spelonk van het veld van Makpela, welk veld, tegenover Mamre gelegen, Abraham tot een eigen grafstede had gekocht van de Hethiet Efron. ¹⁴ Na zijn vader begraven te hebben, keerde Jozef naar Egypte terug, hij en zijn broers en allen, die waren meegegaan om zijn vader te begraven.

(A) 49:30 Gen. 23:3-20.

(B) 49:31 a Gen. 25:9-10.

49:31 b Gen. 35:29.

(C) 49:33 Hand. 7:15.

(D) 50:5 Gen. 47:29-31.

(E) 50:13 Hand. 7:16.

Jozef troost zijn broers

¹⁵Toen Jozefs broers zagen, dat hun vader gestorven was, zeiden zij: Als Jozef zich nu maar niet op ons gaat wreken en ons ten volle al het kwaad vergeldt, dat wij hem hebben aangedaan. ¹⁶Daarom zonden zij Jozef deze boodschap: Uw vader heeft vóór zijn sterfen geboden: ¹⁷zo moet u tot Jozef zeggen: och, vergeef toch de overtreding van uw broers en hun zonde, want zij hebben u kwaad aangedaan. Nu dan, vergeef toch de overtreding van de dienaren van de God van uw vader. En Jozef hilde, toen men zo tot hem sprak. ¹⁸Ook kwamen zijn broers zelf, wierpen zich voor hem neer en zeiden: Zie, wij zijn u tot slaven. ¹⁹Maar Jozef zei tot hen: Weest niet bang, want ben ik in Gods plaats? ²⁰U hebt wel kwaad tegen mij gedacht, maar God heeft dat ten goede gedacht, om te doen, zoals heden het geval is:

een groot volk in het leven te behouden. ²¹Weest dus niet bang, ik zal u onderhouden en ook uw kinderen. Zo troostte hij hen en sprak tot hun hart.

Jozefs dood

²²En Jozef bleef in Egypte wonen, hij en het huis van zijn vader; en Jozef leefde honderdtien jaar. ²³En Jozef zag van Efraïm het derde geslacht; ook de kinderen van Makir, de zoon van Manasse, werden op Jozefs knieën geboren. ²⁴En Jozef zei tot zijn broers: Ik ga sterven; God zal zeker naar u omzien en u uit dit land voeren naar het land, dat Hij Abraham, Isaak en Jakob onder ede beloofd heeft. ²⁵(A) En Jozef deed de zonen van Israël zweren: God zal zeker naar u omzien; dan zult u mijn gebeente van hier meevoeren. ²⁶En Jozef stierf, honderdtien jaar oud, en men balsemde hem, en hij werd in een kist gelegd, in Egypte.

(A) 50:25 Ex. 13:19; Joz. 24:32; Heb. 11:22.

Exodus

Hebreeuws: Sje-mot (Namen)

Israël in Egypte onderdrukt

1 ^(A) Dit nu zijn de namen van de zonen van Israël, die met Jakob naar Egypte gekomen zijn; zij kwamen er ieder met zijn gezin: ²Ruben, Simeon, Levi en Juda; ³Issakar, Zebulon en Benjamin; ⁴Dan en Naftali, Gad en Aser. ⁵De afstammelingen van Jakob waren zeventig zielen in het geheel. Jozef echter was al in Egypte. ⁶En Jozef stierf, en ook al zijn broers en dat hele geslacht. ⁷(B) De Israëlieten nu waren vruchtbaar en breidden zich snel uit; zij vermenigvuldigden zich en werden uitermate talrijk, zodat het land met hen vervuld werd.

⁸(C) Toen kwam er een nieuwe koning over Egypte, die Jozef niet gekend had. ⁹Deze nu zei tot zijn volk: Zie, het volk van de Israëlieten is groter en talrijker dan wij. ¹⁰(D) Welnu, laten wij met beleid tegen hen optreden, opdat zij zich niet vermenigvuldigen en zich - als wij in oorlog komen - bij onze tegenstanders aansluiten, tegen ons strijden en uit het land wegtrekken. ¹¹Daarom stelde men opzichters van slavenarbeid over hen aan om hen, door de hun opgelegde dwangarbeid, te *onderdrukken*; zij moesten voor Farao voorraadsteden bouwen, Pitom en Raämses. ¹²Maar hoe meer men hen *onderdrukte*, des te meer vermenigvuldigden zij zich en breidden zij zich uit, zodat men bang werd voor de Israëlieten. ¹³Toen deed Egypte de Israëlieten onder mishandeling werken; ¹⁴ja, zij maakten hun het leven bitter

door harde slavenarbeid met leem en tichelstenen en door allerlei arbeid op het veld - alle werk, waartoe zij hen onder mishandeling als slaven gebruikten.

¹⁵Ook beval de koning van Egypte de vroedvrouwen van de Hebreeuwse vrouwen, van wie de één Sifra heette en de ander Poea: ¹⁶Wanneer u de Hebreeuwse vrouwen bij de bevalling helpt, dan moet u goed toezien bij de verlossing; indien het een zoon is, dan moet u hem doden, maar indien het een dochter is, mag zij blijven leven. ¹⁷De vroedvrouwen echter hadden ontzag voor God en deden niet wat de koning van Egypte hen had gezegd, maar lieten de jongens in leven. ¹⁸Toen onthoofde de koning van Egypte de vroedvrouwen en zei tot hen: Waarom hebt u dit gedaan en de jongens laten leven? ¹⁹En de vroedvrouwen zeiden tot Farao: De Hebreeuwse vrouwen zijn niet als de Egyptische; zij zijn sterk: voordat een vroedvrouw bij haar komt, hebben zij al gebaard. ²⁰En God deed de vroedvrouwen wél; het volk vermenigvuldigde zich en werd zeer talrijk. ²¹En daar de vroedvrouwen ontzag voor God hadden, gaf Hij hen ieder een gezin. ²²(E) Toen gebod Farao aan zijn hele volk: Werpt alle jongens die geboren worden, in de Nijl, maar alle meisjes mag u laten leven.

De geboorte en opvoeding van Mozes

2 ¹Een man uit het huis van Levi huwde een Levitische vrouw; ²(F) deze werd zwanger en baarde een zoon. Toen zij zag, dat hij mooi was, verborg

(A) 1:1 Gen. 46:8-27. (B) 1:7 Hand. 7:17. (C) 1:8 Hand. 7:18. (D) 1:10 Hand. 7:19. (E) 1:22 Hand. 7:19. (F) 2:2 Hand. 7:20; Heb. 11:23.

zij hem drie maanden lang. ³Maar langer kon zij hem niet verborgen houden; daarom nam zij voor hem een kistje van riet, bestreek het met asfalt en pek, legde het kind erin en zette het in het riet aan de oever van de Nijl; ⁴zijn zus ging op enige afstand staan om te zien, wat er met hem gebeuren zou. ⁵Toen kwam de dochter van Farao om in de Nijl te baden, en intussen wandelden haar dienaressen langs de Nijl; zij zag het kistje in het riet en zond haar slavin om het te halen. ⁶Toen zij het open deed, zag zij het kind, en zie, het jongetje hilde, zodat zij medelijden met hem kreeg en zei: Dit is een Hebreeuws kind.

⁷Toen zei zijn zus tot de dochter van Farao: Zal ik voor u uit de Hebreeuwse vrouwen een voedster gaan roepen, om het kind voor u de borst te geven? ⁸En de dochter van Farao zei tot haar: Ja. Toen ging het meisje de moeder van het kind roepen. ⁹En de dochter van Farao zei tot deze: Neem dit kind mee en geef het de borst voor mij, dan zal ik u het u toekomende loon geven. Daarop nam de vrouw het kind mee en gaf het de borst. ^{10(A)} En toen het kind groot geworden was, bracht zij het naar de dochter van Farao; en hij werd door haar als zoon aangenomen, en zij noemde hem Mozes, want, zei zij: ik heb hem uit het water getrokken.

Mozes en zijn volk - Vlucht naar Midjan

^{11(B)} In die tijd, toen Mozes groot geworden was, ging hij uit tot zijn broeders en lette op hun slavenarbeid; toen zag hij, hoe een Egyptenaar een Hebreeër, iemand van zijn broeders, sloeg. ¹²Hij keek naar alle kanten, en toen hij zag, dat er niemand was, sloeg

hij de Egyptenaar dood en verborg hem in het zand.

¹³Toen hij op een andere dag uitging, zie, daar waren twee Hebreeuwse mannen aan het vechten, en hij zei tot de schuldige: Waarom slaat u uw naaste? ¹⁴Deze echter zei: Wie heeft u tot overste en rechter over ons aangesteld? Denkt u soms mij te doden, zoals u de Egyptenaar gedood hebt? Daarop werd Mozes bang, want hij dacht: Voorwaar, de zaak is bekend geworden. ^{15(C)} Toen Farao over deze zaak hoorde, trachtte hij Mozes te doden, maar Mozes vluchtte voor Farao en zocht verblijf in het land Midjan.

¹⁶Daar zat hij neer bij een bron. De priester van Midjan nu had zeven dochters; zij kwamen juist water putten en vulden de drinkbakken om de kudde van hun vader te drinken te geven. ¹⁷Er kwamen echter herders, die hen verjoegen, maar Mozes stond op en kwam hen te hulp en gaf hun kudde te drinken. ¹⁸Toen zij bij hun vader Reëeël (is Jetro) gekomen waren, zei deze: Waarom bent u vandaag zo spoedig terug? ¹⁹Zij antwoordden: Een Egyptenaar heeft ons geholpen tegen de herders en bovendien volop voor ons geput en de kudde te drinken gegeven. ²⁰Hij zei tot zijn dochters: En waar is hij? Waarom hebt u die man achtergelaten? Nodigt hem ten eten. ²¹En Mozes bewilligde erin bij de man te blijven, en deze gaf zijn dochter Sippora aan Mozes. ²²Zij baarde een zoon en hij noemde hem Gersom, want, zei hij: ik ben een vreemdeling geworden in een vreemd land.

Roeping van Mozes

²³In die lange tijd stierf de koning van Egypte; en de Israëlieten zucht-

(A) 2:10 Hand. 7:21. (B) 2:11 Hand. 7:23-28; Heb. 11:24. (C) 2:15 Hand. 7:29; Heb. 11:27.

ten nog steeds onder de slavernij en schreeuwden het uit, zodat hun hulpgeroep over de slavernij omhoog steeg tot God. ^{24(A)} En God hoorde hun klacht en God gedacht aan zijn verbond met Abraham, Isaak en Jakob. ²⁵ Zo zag God de Israëlieten aan en God wist het.

3 ¹ Mozes nu was gewoon de kudde van zijn schoonvader Jetro, de priester van Midjan, te hoeden. Eens, toen hij de kudde naar de overkant van de woestijn geleid had, kwam hij bij de berg van God, Horeb. ^{2(B)} Daar verscheen hem de Engel van **JHWH** als een vuurvlam midden uit een braamstruik. Hij keek toe, en zie, de braamstruik stond in brand, maar werd niet verteerd. ³ Mozes nu dacht: Laat ik toch dat wonderlijke verschijnsel gaan bezien, waarom de braamstruik niet verbrandt. ⁴ Toen **JHWH** zag, dat hij het ging bezien, riep God hem uit de braamstruik toe: Mozes, Mozes! En hij antwoordde: Hier ben ik. ⁵ Daarop zei Hij: Kom niet dichterbij: doe uw schoenen van uw voeten, want de plaats, waarop u staat, is heilige grond. ⁶ Voorts zei Hij: Ik ben de God van uw vader, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob. Toen verborg Mozes zijn gezicht, want hij was bang om God te zien. ⁷ En **JHWH** zei: Ik heb wel degelijk gezien de ellende van mijn volk, dat in Egypte is, en hun gejammer over hun drijvers gehoord, ja, Ik ken hun lijden. ⁸ Daarom ben Ik neergedaald om hen uit de macht van de Egyptenaren te redden en uit dit land te voeren naar een goed en ruim land, een land vloeiende van melk en honing, naar de woonplaats van de Kanaänieten, Hethieten, Amorieten, Perizzieten, Chiwwieten en

Jebusieten. ⁹ En nu, zie, het gejammer van de Israëlieten is tot Mij doorgedrongen; ook heb Ik gezien, hoezeer de Egyptenaren hen verdrukken. ¹⁰ Nu dan, ga, Ik zend u tot Farao, om mijn volk, de Israëlieten, uit Egypte te leiden. ¹¹ Maar Mozes zei tot God: Wie ben ik, dat ik naar Farao zou gaan en de Israëlieten uit Egypte zou leiden? ¹² Toen zei Hij: Ik ben immers met u! En dit zal u het teken zijn, dat Ik u gezonden heb: wanneer u het volk uit Egypte hebt geleid, zult u God dienen op deze berg.

^{13(C)} Daarop zei Mozes tot God: Maar wanneer ik tot de Israëlieten kom en hun zeg: De God van uw vaders heeft mij tot u gezonden, en zij mij vragen: hoe is zijn naam - wat moet ik hun dan antwoorden? ^{14(D)} Toen zei God tot Mozes: **IK BEN**, die **IK BEN**. En Hij zei: Aldus zult u tot de Israëlieten zeggen: **IK BEN** heeft mij tot u gezonden.

¹⁵ Voorts zei God tot Mozes: Aldus zult u tot de Israëlieten zeggen: **JHWH**, de God van uw vaders, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob, heeft mij tot u gezonden; dit is mijn naam voor eeuwig en zo wil Ik genoemd worden ⁽¹⁾ van geslacht tot geslacht. ⁽²⁾ ¹⁶ Ga heen, vergader de oudsten van Israël en zeg tot hen: **JHWH**, de God van uw vaders, de God van Abraham, Isaak en Jakob is mij verschenen en heeft gezegd: Ik heb wel degelijk acht geslagen op u en op wat u in Egypte wordt aangedaan. ¹⁷ Ik heb gezegd, dat Ik u uit de ellende van Egypte voeren zal naar het land van de Kanaänieten, Hethieten, Amorieten, Perizzieten, Chiwwieten en Jebusieten, naar een land vloeiende van melk en honing. ¹⁸ En zij zullen naar uw

⁽¹⁾ 3:15 Letterlijk staat er: "en dit is mijn gedachtenis" (van het werkwoord gedenken). ⁽²⁾ 3:15 Zie ook 1 Kronieken 16:8 en Psalm 135:13.

^(A) 2:24 Gen. 15:13,14. ^(B) 3:2 Hand. 7:30-34. ^(C) 3:13 Ex. 6:2,3. ^(D) 3:14 Opb. 1:4,8.

stem horen; dan zult u met de oudsten van Israël naar de koning van Egypte gaan en tot hem zeggen: **JHWH**, de God van de Hebreëen, heeft ons ontmoet; nu dan, wij wilden wel drie dagreizen ver de woestijn intrekken om **JHWH**, onze God, een offer te brengen. ¹⁹Ik weet echter, dat de koning van Egypte u niet zal toestaan te gaan, zelfs niet door een sterke hand. ²⁰Maar Ik zal mijn hand uitstrekken en de Egyptenaren slaan met alle wondertekenen, die Ik in hun midden zal doen; daarna zal hij u laten gaan. ^{21(A)} En Ik zal bewerken, dat de Egyptenaren dit volk gunstig gezind zijn, zodat u, wanneer u wegtrekt, niet leeg wegtrekt: ²²iedere vrouw moet dan van haar buurvrouw en van haar huisgenoten zilveren en gouden voorwerpen vragen en klederen, die u uw zoons en dochters te dragen geeft; zo zult u de Egyptenaren beroven.

4 ¹Toen *antwoordde* Mozes: Maar als zij mij niet geloven en niet naar mij luisteren, maar zeggen: **JHWH** is u niet verschenen? ²En **JHWH** zei tot hem: Wat hebt u daar in uw hand? Hij antwoordde: Een staf. ³Daarop zei Hij: Werp die op de grond. En toen hij die op de grond geworpen had, werd hij een slang, zodat Mozes ervoor wegvluchtte. ⁴Maar **JHWH** zei tot Mozes: Strek uw hand uit en grijp ze bij de staart - toen strekte hij zijn hand uit en greep haar vast en zij werd een staf in zijn hand - ⁵opdat zij geloven, dat **JHWH**, de God van hun vaderen, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob, u verschenen is.

⁶Opnieuw zei **JHWH** tot hem: Steek uw hand in uw boezem. En hij stak zijn hand in zijn boezem en toen hij ze eruit trok, zie, zijn hand was melaats, sneeuwwit. ⁷Daarop zei Hij: Steek uw hand opnieuw

in uw boezem. En hij stak zijn hand opnieuw in zijn boezem en toen hij ze eruit trok, zie, zij was weer geworden als zijn overige vlees. ⁸Indien zij u niet geloven en geen acht geven op wat het eerste teken te zeggen heeft, dan zullen zij geloven wat het tweede teken te zeggen heeft. ⁹En indien zij ook deze beide tekenen niet geloven en naar u niet luisteren, dan zult u Nijlwater nemen en uitgieten op het droge, en het water dat u uit de Nijl neemt, zal bloed worden op het droge.

¹⁰Toen zei Mozes tot **JHWH**: Och **JHWH**, ik ben geen man van het woord, noch sinds gisteren, noch sinds eergisteren, noch sinds U tot uw knecht gesproken hebt, want ik ben zwaar van mond en zwaar van tong. ¹¹Maar **JHWH** zei tot hem: Wie heeft de mens een mond gegeven, wie maakt stom of doof, ziende of blind; ben Ik het niet, **JHWH**? ¹²Nu dan, ga heen. Ik zal met uw mond zijn en u leren, wat u spreken moet.

¹³Maar hij zei: Och Heer, zend toch iemand anders. ¹⁴Toen ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen Mozes en Hij zei: Is niet de Leviet Aäron uw broer? Ik weet, dat hij goed spreekt; en zie, hij is op weg gegaan, u tegemoet, en als hij u ziet, zal hij zich van harte verheugen. ¹⁵Dan zult u tot hem spreken en de woorden in zijn mond leggen, en Ik zal zijn met uw mond en zijn mond en Ik zal u leren, wat u doen moet. ¹⁶Hij zal voor u tot het volk spreken en zo zal hij u tot een mond zijn en u zult hem tot God zijn. ¹⁷En deze staf, waarmee u de tekenen moet doen, moet u in uw hand nemen.

De terugkeer van Mozes naar Egypte

¹⁸Toen keerde Mozes naar zijn schoonvader Jetro terug en zei tot

(A) 3:21 Ex. 12:35,36.

hem: Ik wilde wel terugkeren naar mijn broeders, die in Egypte zijn, en zien, of zij nog leven. En Jetro zei tot Mozes: Ga in vrede. ¹⁹Want **JHWH** had tot Mozes in Midjan gezegd: Keer terug naar Egypte, want alle mannen, die u naar het leven stonden, zijn dood.

²⁰Daarop nam Mozes zijn vrouw en zijn zonen, zette hen op een ezel en keerde naar het land Egypte terug; ook nam Mozes de staf van God in zijn hand. ²¹En **JHWH** zei tot Mozes: Nu u gaat terugkeren naar Egypte, zie toe, dat u voor het aangezicht van Farao al de wonderen doet, die Ik in uw macht gesteld heb. Maar Ik zal zijn hart verharderen, zodat hij het volk niet zal laten gaan. ²²Dan zult u tot Farao zeggen: Zo zegt **JHWH**: Israël is mijn eerstgeboren zoon; ²³(A) daarom zeg Ik u: laat mijn zoon gaan, opdat hij Mij zal dienen; zou u echter weigeren hem te laten gaan, dan zal Ik uw eerstgeboren zoon doden.

²⁴Onderweg nu, in een nachtverblijf, kwam **JHWH** hem tegen en zocht hem te doden. ²⁵Toen nam Sippora een steenen mes, besneed de voorhuid van haar zoon, raakte daarmee zijn voeten aan en zei: Voorzeker, u bent mij een bloedbruidgom. ²⁶En Hij liet hem met rust. Bloedbruidgom, zei zij toen, met het oog op de besnijdenis.

²⁷En **JHWH** zei tot Aäron: Ga Mozes in de woestijn tegemoet. Hij ging en ontmoette hem bij de berg van God en kuste hem. ²⁸Mozes nu deelde Aäron al de woorden van **JHWH** mee, met welke Hij hem gezonden had, en al de tekenen, die Hij hem had opgedragen. ²⁹En Mozes ging met Aäron op weg en zij verzamelden al de oudsten van de Israëlieten. ³⁰Aäron sprak al de woorden, die **JHWH** tot Mozes gesproken had, en hij deed

de tekenen voor de ogen van het volk. ³¹Het volk nu geloofde, en toen zij hoorden, dat **JHWH** op de Israëlieten acht geslagen en hun ellende gezien had, knielden zij en bogen zich neer.

*Het eerste optreden van Mozes
- De druk verzwaard*

5 ¹Daarna kwamen Mozes en Aäron tot Farao en zeiden tot hem: Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: laat mijn volk gaan om tot mijn eer in de woestijn een feest te vieren. ²Maar Farao zei: Wie is **JHWH**, naar wie ik zou moeten luisteren om Israël te laten gaan? Ik ken **JHWH** niet, en ik zal Israël ook niet laten gaan.

³Toen zeiden zij: De God van de Hebreëen heeft ons ontmoet; laat ons toch drie dagreizen ver de woestijn intrekken, om aan **JHWH**, onze God, te offeren, anders zou Hij ons treffen met de pest of met het zwaard. ⁴Maar de koning van Egypte zei tot hen: Waarom tracht u, Mozes en Aäron, het volk van zijn werk af te houden! Vooruit, aan uw slavenarbeid! ⁵Ook zei Farao: Zie, het volk van het land is al zo talrijk en u wilt hen met hun slavenarbeid doen ophouden! ⁶Farao beval op die dag de drijvers en opzichters van het volk: ⁷U mag het volk geen stro meer geven om tichelstenen te maken, zoals gisteren en eergisteren; zij moeten nu zelf stro gaan verzamelen, ⁸maar toch zult u hun de vastgestelde hoeveelheid tichelstenen, die zij gisteren en eergisteren moesten maken, opleggen zonder er iets van af te doen; want zij zijn lui, daarom roepen zij: laat ons aan onze God gaan offeren. ⁹Het werk van deze mannen moet worden verzwaard, zodat zij daarmee bezig zijn en geen aandacht schenken aan leugentaal. ¹⁰Toen gingen de drijvers en op-

(A) 4:23 Ex. 12:29.

zichters van het volk heen en zeiden tot het volk: Zo zegt Farao: ik geef u geen stro. ¹¹Gaat er zelf op uit en haalt stro, waar u het vindt, maar van uw taak gaat niets af.

¹²Toen verspreidde zich het volk over het hele land Egypte om stoppels te verzamelen voor het stro. ¹³En de drijvers drongen aan met de woorden: Maakt uw werk af, de bepaalde dagtaak voor elke dag, evengoed als toen er stro was. ¹⁴En de Israëlitische opzichters, aan wie de drijvers van Farao die taak hadden opgelegd, werden geslagen, terwijl hun werd toegevoegd: Waarom hebt u het vastgestelde getal tichelstenen niet klaar, zoals gisteren en eergisteren, vandaag evengoed als gisteren?

¹⁵Daarop kwamen de Israëlitische opzichters tot Farao en riepen tot hem: Waarom doet u zó met uw knechten?

¹⁶Stro wordt uw knechten niet meer gegeven en toch zegt men ons: maak tichelstenen. En zie, uw knechten worden geslagen. Maar de schuld ligt bij uw volk.

¹⁷Hij echter zei: Lui bent u, lui! Daarom zegt u: Laat ons aan **JHWH** gaan offeren. ¹⁸Nu dan, vooruit, aan het werk! Stro wordt u niet gegeven, maar dezelfde hoeveelheid tichelstenen moet u leveren. ¹⁹Toen begrepen de Israëlitische opzichters, hoe erg het met hen gesteld was, daar men zei: U mag het aantal tichelstenen, uw vastgestelde taak voor elke dag, niet verminderen. ²⁰Bij hun vertrek van Farao ontmoetten zij Mozes en Aäron, die tegenover hen stonden, ²¹en zij zeiden tot hen: Laat **JHWH** op u zien en oordelen, omdat u ons bij Farao en zijn knechten in een kwade reuk gebracht hebt, waarmee u hun een zwaard in handen hebt gegeven, om ons te doden.

Mozes voor de tweede keer gezonden

²²Toen keerde Mozes terug tot **JHWH** en zei: **JHWH**, waarom behandelt U dit volk zo hard? Waarom hebt U mij gezonden? ²³Want van het ogenblik af, dat ik bij Farao gekomen ben, om in uw naam te spreken, heeft hij dit volk slecht behandeld, en U hebt uw volk op geen enkele manier gered. ²⁴Maar **JHWH** zei tot Mozes: Nu zult u zien, wat Ik aan Farao doen zal; want door een sterke hand zal hij hen laten gaan, ja door een sterke hand hen uit zijn land drijven.

6 ¹Voorts sprak God tot Mozes en zei tot hem: Ik ben **JHWH**. ^{2(A)} Ik ben aan Abraham, Isaak en Jakob verschenen als God de Almachtige, maar met mijn naam **JHWH** ben Ik hun niet bekend geweest. ³Ook heb Ik mijn verbond met hen opgericht om hun het land Kanaän te geven, het land van hun vreemdelingschap, waar zij als vreemdelingen gewoond hebben; ⁴maar ook heb Ik de klacht van de Israëlieten gehoord, die door de Egyptenaren tot slaven gemaakt zijn, en Ik heb gedacht aan mijn verbond. ⁵Zeg daarom tot de Israëlieten: Ik ben **JHWH**, Ik zal u onder de slavenarbeid van de Egyptenaren uitleiden, u redden van hun slavernij en u verlossen door een uitgestrekte arm en onder zware gerichten. ⁶Ik zal Mij u tot een volk aan nemen en Ik zal u tot een God zijn, opdat u weet, dat Ik, **JHWH**, uw God, het ben, die u onder de slavenarbeid van de Egyptenaren uitleid. ⁷En Ik zal u brengen naar het land, waarvan Ik gezworen heb het aan Abraham, Isaak en Jakob te zullen geven, en Ik zal het u geven tot een bezitting, Ik, **JHWH**.

⁸Toen sprak Mozes aldus tot de Israëlieten, maar zij luisterden niet naar

(A) 6:2 Gen. 17:1; 28:3; 35:11; Ex. 3:13-15.

Mozes uit ongeduld⁽¹⁾ en wegens de harde slavernij.

⁹Vervolgens zei **JHWH** tot Mozes: ¹⁰Ga naar Farao, de koning van Egypte, en zeg, dat hij de Israëlieten uit zijn land moet laten gaan. ¹¹Maar Mozes sprak voor het aangezicht van **JHWH**: De Israëlieten luisterden niet eens naar mij, hoe zou dan Farao naar mij luisteren, terwijl ik zo slecht van taal ben?⁽²⁾ ¹²**JHWH** echter sprak tot Mozes en Aäron en vaardigde hen af naar de Israëlieten en naar Farao, de koning van Egypte, om de Israëlieten uit het land Egypte te leiden.

*Geslachtsregister van
Ruben, Simeon en Levi*

¹³Dit zijn hun familiehoofden: De zonen van Ruben, de eerstgeborene van Israël: Chanok, Pallu, Chesron en Karmi; dit zijn de geslachten van Ruben.

¹⁴De zonen van Simeon: Jemuël, Jamin, Ohad, Jakin, Sochar en Saul, de zoon van een Kanaänitische; dit zijn de geslachten van Simeon.

¹⁵En dit zijn de namen van de zonen van Levi naar de volgorde van hun geboorten: Gerson, Kehat en Merari. En de levensjaren van Levi waren honderd zevenendertig jaar. ¹⁶(A) De zonen van Gerson: Libni en Simi, naar hun geslachten. ¹⁷De zonen van Kehat: Amram, Jishar, Chebron en Uzziël. En de levensjaren van Kehat waren honderd drieëndertig jaar. ¹⁸De zonen van Merari: Machli en Musi. Dit zijn de geslachten van Levi naar de volgorde van hun geboorten.

¹⁹En Amram nam zich Jokebed, zijn tante, tot vrouw, en zij baarde hem Aäron en Mozes. En de levensjaren van

Amram waren honderd zevenendertig jaar. ²⁰De zonen van Jishar: Korach, Nefeg en Zikri. ²¹De zonen van Uzziël: Misaël, Elsafan en Sitri.

²²En Aäron nam zich Eliseba, de dochter van Amminadab, de zuster van Nachson, tot vrouw, en zij baarde hem Nadab, Abihu, Eleazar en Itamar.

²³De zonen van Korach: Assir, Elkana en Abiasaf; dit zijn de geslachten van de Korachieten. ²⁴Eleazar, de zoon van Aäron, nam zich een van de dochters van Putiël tot vrouw, en zij baarde hem Pinechas. Dit zijn de familiehoofden van de Levieten naar hun geslachten.

²⁵Dit zijn Aäron en Mozes, tot wie **JHWH** gezegd heeft: Leidt de Israëlieten uit het land Egypte volgens hun leger-scharen. ²⁶Zij zijn het, die tot Farao, de koning van Egypte, gesproken hebben, dat hij de Israëlieten uit Egypte zou laten gaan. Dit zijn Mozes en Aäron.

Het tweede optreden van Mozes

²⁷Op de dag, dat **JHWH** sprak tot Mozes in het land Egypte, ²⁸sprak **JHWH** tot Mozes aldus: Ik ben **JHWH**; zeg tot Farao, de koning van Egypte, alles wat Ik tot u zeg. ²⁹Maar Mozes zei voor het aangezicht van **JHWH**: Ik ben immers slecht van taal; hoe zou Farao dan naar mij luisteren?

7¹**JHWH** echter zei tot Mozes: Zie, Ik stel u als God voor Farao; en uw broer Aäron zal uw profeet zijn. ²U zult alles zeggen wat Ik u gebied, en uw broer Aäron zal bij Farao het woord voeren, opdat deze de Israëlieten uit zijn land laat gaan. ³(B) Maar Ik zal het hart van Farao hard maken, en Ik zal mijn tekenen en wonderen talrijk maken in het land Egypte, ⁴maar Farao zal naar u niet

(1) 6:8 Letterlijk: korthed van geest. (2) 6:11 "Slecht van taal" = letterlijk: onbesneden van lippen.

(A) 6:16 Num. 3:17-20; 26:57,58; 1Kron. 6:1-4. (B) 7:3 Hand. 7:36.

luisteren. Daarom zal Ik mijn hand op Egypte leggen en mijn legerscharen, mijn volk, de Israëlieten, uit het land Egypte leiden onder zware gerichten. ⁵En de Egyptenaren zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer Ik mijn hand tegen Egypte uitstrek en de Israëlieten uit hun midden wegleid. ⁶Aldus deden Mozes en Aäron; zoals **JHWH** hun geboden had, zo deden zij. ⁷Mozes nu was tachtig jaar oud en Aäron drieëntachtig jaar, toen zij tot Farao spraken.

⁸En **JHWH** zei tot Mozes en Aäron: ⁹Wanneer Farao tot u zegt: vertoon een wonderteken, dan zult u tot Aäron zeggen: neem uw staf en werp die neer voor het aangezicht van Farao; dan zal hij een slang worden.

¹⁰Mozes en Aäron kwamen tot Farao en zij deden, zoals **JHWH** geboden had; Aäron wierp zijn staf neer voor het aangezicht van Farao en zijn dienaren, en hij werd een slang. ¹¹Daarop riep Farao van zijn kant de wijzen en de tovenaars en ook zij, de Egyptische geleerden, deden door hun toverkunsten hetzelfde. ¹²Ieder wierp zijn staf neer en deze werden tot slangen; de staf van Aäron echter verslond hun staven. ¹³Maar het hart van Farao verhardde en hij luisterde niet naar hen - zoals **JHWH** gezegd had.

7:14-25 De eerste plaag: Het water in bloed veranderd

¹⁴En **JHWH** zei tot Mozes: Het hart van Farao is onvermurwbaar, hij weigert het volk te laten gaan. ¹⁵Ga in de morgen tot Farao; zie, hij is gewoon naar het water te gaan, u zult hem opwachten aan de oever van de Nijl en de staf, die in een slang veranderd is geweest, in uw hand nemen. ¹⁶En u zult tot hem zeggen: **JHWH**, de God van de Hebreeën, heeft

mij tot u gezonden met de boodschap: laat mijn volk gaan, om Mij te dienen in de woestijn; maar zie, tot nu toe hebt u niet willen horen. ¹⁷(A) Zó zegt **JHWH**: hieraan zult u weten, dat Ik **JHWH** ben: zie, ik zal met de staf die in mijn hand is, op het water in de Nijl slaan; het zal in bloed veranderd worden, ¹⁸en de vis in de Nijl zal sterven, zodat de Nijl zal stinken; dan zullen de Egyptenaren het water uit de Nijl niet kunnen drinken.

¹⁹Toen zei **JHWH** tot Mozes: Zeg tot Aäron: neem uw staf en strek uw hand uit over de wateren van de Egyptenaren, over hun stromen, hun kanalen, hun poelen en al hun verzamelplaatsen van water, opdat zij bloed worden, en er zal bloed zijn in het hele land Egypte, zelfs in het houten en stenen vaatwerk. ²⁰En Mozes en Aäron deden, zoals **JHWH** geboden had; hij hief de staf op en sloeg het water in de Nijl voor de ogen van Farao en zijn dienaren, en al het water in de Nijl werd in bloed veranderd; ²¹de vis in de Nijl stierf, zodat de Nijl stonk en de Egyptenaren het water uit de Nijl niet konden drinken; en er was bloed in het hele land Egypte. ²²Maar de Egyptische geleerden deden door hun toverkunsten hetzelfde, zodat het hart van Farao verhardde en hij naar hen niet luisterde - zoals **JHWH** gezegd had. ²³Farao keerde zich af, ging naar huis en nam ook dit niet ter harte. ²⁴Alle Egyptenaren echter groeven in de omgeving van de Nijl naar water om te drinken, want Nijlwater konden zij niet drinken. ²⁵Zo verlieten zeven volle dagen, nadat **JHWH** de Nijl geslagen had.

De tweede plaag: Kikvorsen

8 ¹Daarna zei **JHWH** tot Mozes: Ga tot Farao en zeg tot hem: zó zegt **JHWH**:

(A) 7:17 Opb. 16:4.

laat mijn volk gaan, om Mij te dienen; ²indien u weigert het te laten gaan, zal Ik uw hele gebied met kikvorsen teisteren. ³De Nijl zal wemelen van kikvorsen, zij zullen komen opzetten en in uw huis en slaapkamer binnendringen, ja, op uw bed, en in de huizen van uw dienaren en onder uw volk, ja, in uw bakovens en baktroggen. ⁴Tegen u, uw volk en al uw dienaren zullen de kikvorsen opkomen.

⁵Voorts zei **JHWH** tot Mozes: Zeg tot Aäron: strek uw hand met uw staf uit over de stromen, de kanalen en de poelen, en doe kikvorsen opkomen over het land Egypte. ⁶Toen strekte Aäron zijn hand uit over de wateren van Egypte, en de kikvorsen kwamen opzetten en bedekten het land Egypte. ⁷Maar de geleerden deden hetzelfde door hun toverkunsten, zodat zij kikvorsen over het land Egypte deden opkomen.

⁸Toen riep Farao Mozes en Aäron en zei: Bidt tot **JHWH**, dat Hij de kikvorsen van mij en mijn volk zal wegdoen; dan zal ik het volk laten gaan, om **JHWH** offers te brengen. ⁹En Mozes zei tot Farao: Verwaardig u mij te zeggen, tegen wanneer ik voor u, uw dienaren en uw volk zal bidden om uitroeiing van de kikvorsen bij u en uit uw huizen; alleen in de Nijl zullen zij overblijven. ¹⁰En hij zei: Tegen morgen. Toen zei hij: Zoals u beveelt, opdat u weet, dat er niemand is zoals **JHWH**, onze God: ¹¹de kikvorsen zullen u, uw huizen, uw dienaren en uw volk verlaten; alleen in de Nijl zullen zij overblijven.

¹²Toen gingen Mozes en Aäron van Farao heen, en Mozes riep tot **JHWH** vanwege de kikvorsen, waarmee Hij Farao bezocht had.

¹³En **JHWH** deed naar het woord van Mozes, zodat de kikvorsen uit de huizen,

uit de hoven en van de velden wegstierden. ¹⁴Men verzamelde ze bij hopen, zodat het land ervan stonk. ¹⁵(A) Maar toen Farao zag, dat er verlichting was ingetreden, liet hij zijn hart niet vermurwen en luisterde niet naar hen, zoals **JHWH** gezegd had.

De derde plaag: Muggen

¹⁶En **JHWH** zei tot Mozes: Zeg tot Aäron: strek uw staf uit en sla het stof van de aarde; het zal tot muggen worden in het hele land Egypte. ¹⁷Toen deden zij aldus; Aäron strekte zijn hand uit met zijn staf en sloeg het stof van de aarde, en de muggen kwamen op mens en dier. Alle stof van de aarde werd muggen in het hele land Egypte. ¹⁸Ook de geleerden deden hetzelfde om door hun toverkunsten de muggen tevoorschijn te brengen; maar zij konden het niet. En de muggen kwamen op mens en dier. ¹⁹Toen zeiden de geleerden tot Farao: Dit is Gods vinger. Maar het hart van Farao verhardde, en hij luisterde niet naar hen - zoals **JHWH** gezegd had.

De vierde plaag: Steekvliegen

²⁰En **JHWH** zei tot Mozes: Sta vroeg in de morgen op en stel u voor Farao; zie, hij is gewoon naar het water te gaan, en u zult tot hem zeggen: zo zegt **JHWH**: laat mijn volk gaan, om Mij te dienen; ²¹want indien u mijn volk niet laat gaan, dan zal Ik tegen u, uw dienaren, uw volk en uw huizen steekvliegen loslaten, zodat de huizen van de Egyptenaren, ja zelfs de bodem, waarop zij zich bevinden, vol steekvliegen zijn. ²²Maar op die dag zal Ik het land Gosen, waar mijn volk verblijf houdt, uitzonderen, dat daar geen steekvliegen voorkomen; opdat u weet, dat Ik, **JHWH**, in het land ben. ²³Want Ik

(A) 8:15 Luk. 11:20.

zal mijn volk van uw volk bevrijden. Morgen zal dit teken gebeuren. ²⁴ **JHWH** deed also; en er kwamen steekvliegen in zwermen in het huis van Farao en van zijn dienaren en in het hele land Egypte; het land werd geteisterd door de steekvliegen.

²⁵ Toen ontbood Farao Mozes en Aäron en zei: Gaat, offert aan uw God in dit land. ²⁶ Maar Mozes zei: Het is onmogelijk zo te doen, wij zouden aan **JHWH**, onze God, offeren, wat de gruwel van de Egyptenaren is. Wanneer wij datgene, wat de gruwel van de Egyptenaren is, voor hun ogen zouden offeren, zouden zij ons dan niet stenigen? ²⁷ Wij willen drie dagreizen ver de woestijn intrekken en **JHWH**, onze God, offers brengen, zoals Hij ons gezegd heeft. ²⁸ Toen zei Farao: Ik zal u laten gaan om aan **JHWH**, uw God, in de woestijn te offeren; slechts mag u niet al te ver weggaan. Bidt voor mij. ²⁹ Toen zei Mozes: Zie, ik ga van u heen en zal tot **JHWH** bidden, en de steekvliegen zullen Farao, zijn dienaren en zijn volk, morgen verlaten; alleen, dat Farao niet langer bedrieglijk zal handelen, door het volk niet te laten gaan om **JHWH** een offer te brengen.

³⁰ Daarop ging Mozes van Farao heen en bad tot **JHWH**. ³¹ En **JHWH** deed naar het woord van Mozes: de steekvliegen verlieten Farao, zijn dienaren en zijn volk; niet één bleef er over. ³² Toch liet Farao zijn hart ook ditmaal niet vermuren; hij liet het volk niet gaan.

De vijfde plaag: Veepest

⁹ ¹ En **JHWH** zei tot Mozes: Ga tot Farao en spreek tot hem: zó zegt **JHWH**, de God van de Hebreëen: laat mijn volk gaan om Mij te dienen. ² Want indien u weigert hen te laten gaan en hen nog weerhoudt, ³ dan zal de hand van **JHWH**

zijn tegen uw vee, dat in het veld is, tegen de paarden, de ezels, de kamelen, de runderen en het kleinvee, - een zeer zware pest. ⁴ En **JHWH** zal het vee van Israël afzonderen van het vee van de Egyptenaren, zodat er geen stuk van het vee dat de Israëlieten bezitten, zal sterven. ⁵ **JHWH** stelde voorts een bepaalde tijd vast en zei: Morgen zal **JHWH** dit doen in het land. ⁶ En **JHWH** deed dit op de volgende dag; al het vee van de Egyptenaren stierf, maar niet één stuk van het vee van de Israëlieten stierf. ⁷ Toen zond Farao (dienaren) heen en zie, van het vee van de Israëlieten was zelfs niet één stuk gestorven. Toch bleef het hart van Farao onvermurwbaar en liet hij het volk niet gaan.

De zesde plaag: Zweren

⁸ En **JHWH** zei tot Mozes en Aäron: Neemt uw handen vol roet uit een smeltoven, en laat Mozes dit in de lucht strooien voor de ogen van Farao. ⁹ Dan zal het tot stof over het hele land Egypte worden, het zal bij mens en dier in het hele land Egypte tot zweren worden, die als puisten uitbreken. ¹⁰ ^(A) Toen namen zij roet uit een smeltoven, gingen voor Farao staan en Mozes strooide het in de lucht en er kwamen bij mens en dier zweren, die als puisten uitbraken, ¹¹ zodat de geleerden niet konden blijven staan voor Mozes, vanwege de zweren; want de geleerden kregen evenzeer zweren als alle Egyptenaren. ¹² Maar **JHWH** verhardde het hart van Farao, zodat hij naar hen niet luisterde - zoals **JHWH** tot Mozes gezegd had.

De zevende plaag: Hagel

¹³ En **JHWH** zei tot Mozes: Sta vroeg in de morgen op, en stel u voor Farao en

^(A) 9:10 Opb. 16:2.

zeg tot hem: zó zegt **JHWH**, de God van de Hebreëën: laat mijn volk gaan om Mij te dienen. ¹⁴Want ditmaal zal Ik al mijn plagen laten losbreken tegen u persoonlijk, tegen uw dienaren en uw volk, opdat u weet dat er niemand is op de hele aarde zoals Ik. ¹⁵Reeds nu had Ik mijn hand kunnen uitstrekken om u en uw volk met de pest te slaan en zou u van de aarde weggevaagd zijn; ^{16(A)} maar hierom laat Ik u bestaan, om u mijn kracht te tonen, opdat men mijn naam zal verkondigen op de hele aarde. ¹⁷Nog steeds verzet u zich tegen mijn volk, zodat u het niet laat gaan. ¹⁸Zie, Ik zal het morgen om deze tijd zeer zwaar laten hagelen, zoals in Egypte nog niet gebeurd is van de dag af, dat het gegrondvest werd, tot nu toe. ¹⁹Nu dan, laat uw kudde en alles wat u op het veld hebt, in veiligheid brengen; op alle mensen en al het vee, die zich op het veld bevinden en niet thuis gehaald zijn, zal de hagel neervallen, zodat zij sterven. ²⁰Wie onder de dienaren van Farao ontzag voor het woord van **JHWH** had, liet zijn knechten en zijn vee in de huizen een toevlucht zoeken, ²¹ maar wie geen acht sloeg op het woord van **JHWH**, liet zijn knechten en zijn kudde op het veld blijven.

²²En **JHWH** zei tot Mozes: Strek uw hand uit naar de hemel, opdat er hagel over het hele land Egypte zal komen, over mens en dier en over al het veldgewas in het land Egypte. ²³Toen strekte Mozes zijn staf uit naar de hemel, en **JHWH** liet het donderen en hagelen, vuur schoot naar de aarde, en **JHWH** deed het hagelen over het land Egypte. ^{24(B)} En, terwijl er vuur door de hagelbuien heen flikkerde, hagelde het zo buitengewoon zwaar als nooit tevoren in het hele land

van de Egyptenaren, sinds zij tot een volk geworden waren. ²⁵De hagel sloeg in het hele land Egypte alles neer, wat op het veld was, van mens tot dier; ook al het veldgewas sloeg de hagel neer en alle bomen op het veld deed hij afknappen. ²⁶Alleen in het land Gosen, waar de Israëlieten woonden, hagelde het niet. ²⁷Toen liet Farao Mozes en Aäron ontbieden en zei tot hen: Ik heb ditmaal gezondigd, **JHWH** is rechtvaardig, maar ik en mijn volk zijn schuldig. ²⁸Bid tot **JHWH**; de donderslagen van God en de hagel zijn te erg. Dan zal ik u laten gaan, u hoeft niet langer te blijven.

²⁹En Mozes zei tot hem: Zodra ik buiten de stad gekomen ben, zal ik mijn handen uitbreiden tot **JHWH**; de donderslagen zullen ophouden en het zal niet meer hagelen, opdat u weet, dat de aarde aan **JHWH** toebehoort. ³⁰Maar wat u en uw dienaren aangaat, ik weet, dat u nog niet vreest voor het aangezicht van **JHWH** God. - ³¹Het vlas en de gerst nu waren neergeslagen, want de gerst stond in de aar en het vlas was in bloei. ³²Maar de tarwe en de spelt waren niet neergeslagen, want die komen later. - ³³En Mozes ging van Farao heen, de stad uit, en hij breidde zijn handen uit tot **JHWH**; toen hielden de donderslagen en de hagel op en de regen stroomde niet meer op de aarde neer.

³⁴Maar toen Farao zag, dat de regen, de hagel en de donderslagen hadden opgehouden, ging hij voort met zondigen; hij liet zijn hart niet vermurwen, hij noch zijn dienaren. ³⁵Het hart van Farao verhardde, zodat hij de Israëlieten niet liet gaan - zoals **JHWH** door Mozes gezegd had.

(A) 9:16 Rom. 9:17. (B) 9:24 Opb. 8:7; 16:21.

De achtste plaag: Sprinkhanen

10¹En **JHWH** zei tot Mozes: Ga tot Farao, want Ik heb zijn hart en dat van zijn dienaren onvermurwbaar gemaakt, opdat Ik deze mijn tekenen onder hen zal tonen,² en u aan uw kind en kleinkind kunt vertellen, wat Ik de Egyptenaren heb aangedaan en welke tekenen Ik onder hen verricht heb, opdat u weet dat Ik **JHWH** ben.

³Toen kwamen Mozes en Aäron tot Farao en zeiden tot hem: Zo zegt **JHWH**, de God van de Hebreëen: hoe lang zult u weigeren u voor mijn aangezicht te *verootmoedigen*? Laat mijn volk gaan om Mij te dienen.⁴ Want indien u weigert mijn volk te laten gaan, dan zal Ik morgen sprinkhanen in uw gebied laten komen; ⁵ zij zullen de oppervlakte van het land bedekken, zodat men het land niet zal kunnen zien; zij zullen de rest, het overgeblevene, dat u nog uit de hagelbuien gespaard is, afvreten, ja, alle bomen die op uw veld groeien, afvreten.⁶ En zij zullen uw huizen, de huizen van al uw dienaren, de huizen van alle Egyptenaren zo vullen, als uw vaders en voorvaders het nooit hebben gezien, van de dag af, dat zij op de wereld waren, tot deze dag toe. Toen keerde hij zich af en ging van Farao heen.

⁷Daarop zeiden de dienaren van Farao tot hem: Hoe lang zal deze ons tot een valstrik zijn? Laat die mannen gaan om **JHWH**, hun God, te dienen. Beseft u nog niet, dat Egypte te gronde gaat? ⁸Toen werden Mozes en Aäron tot Farao teruggebracht, en hij zei tot hen: Gaat, dient **JHWH**, uw God. Wie zijn eigenlijk van plan te gaan? ⁹En Mozes antwoordde: Wij gaan met onze jongens en grijsaards, wij gaan met onze zonen en

dochters, met ons kleinvee en onze runderen, want wij hebben een feest van **JHWH**. ¹⁰Hij echter zei tot hen: **JHWH** mag met u zijn, als ik van plan ben u met uw kinderen te laten gaan! Neemt u in acht, want onheil bedreigt u! ¹¹Niet alzo, u mannen mag gaan om **JHWH** te dienen, want dat was uw verzoek. En men joeg hen van Farao weg.

¹²Daarna zei **JHWH** tot Mozes: Strek uw hand uit over het land Egypte, om de sprinkhanen, en zij zullen over het land Egypte opkomen en al het kruid van het land afvreten, alles wat de hagel heeft overgelaten. ¹³Toen strekte Mozes zijn staf over het land Egypte uit, en **JHWH** bracht een oostenwind over het land, gedurende die hele dag en de hele nacht, en toen het morgen geworden was, voerde de oostenwind de sprinkhanen mee. ^{14(A)} Zo kwamen de sprinkhanen op over het hele land Egypte en streken in het hele gebied van Egypte in massa neer; nooit tevoren was er zulk een sprinkhanenzwerm geweest en nooit nadien zal er meer zo een zijn.

¹⁵Zij bedekten de hele oppervlakte van het land, zodat het land erdoor verduisterd werd en zij vraten al het veldgewas af en alle vruchten van de bomen, die de hagel had overgelaten, zodat er geen groen meer overbleef aan boom of veldgewas in het hele land Egypte.

¹⁶Toen haastte Farao zich Mozes en Aäron te ontbieden en hij zei: Ik heb gezondigd tegen **JHWH**, uw God, en tegen u. ¹⁷Nu dan, vergeef toch nog ditmaal mijn zonde en bid **JHWH**, uw God, dat Hij althans deze dood van mij doet wijken. ¹⁸Toen ging hij van Farao heen en bad tot **JHWH**. ¹⁹En **JHWH** liet een andere, een zeer sterke westenwind waaien, die de sprinkhanen meevoerde en ze in

(A) 10:14 Opb. 9:2,3.

de Schelfzee dreef: niet één sprinkhaan bleef er over in het hele gebied van Egypte. ²⁰Maar **JHWH** verhardde het hart van Farao, zodat hij de Israëlieten niet liet gaan.

De negende plaag: Duisternis

²¹Daarna zei **JHWH** tot Mozes: Strek uw hand uit naar de hemel, opdat er duisternis zij over het land Egypte, zodat men de duisternis kan tasten. ²²(A) En Mozes strekte zijn hand uit naar de hemel, en er was gedurende drie dagen een dikke duisternis in het hele land Egypte. ²³Gedurende drie dagen kon niemand een ander zien, noch van zijn plaats opstaan; maar alle Israëlieten hadden licht, waar zij woonden.

²⁴Toen ontbood Farao Mozes en zei: Gaat, dient **JHWH**, alleen uw kleinvee en uw runderen moeten achterblijven; ook uw kinderen mogen met u meegaan. ²⁵Maar Mozes zei: U moet ons niet alleen slachtoffers en brandoffers ter beschikking stellen, die wij voor **JHWH**, onze God, kunnen toebereiden, ²⁶maar ook moet ons vee met ons meegaan, zonder dat er een hoef ontbreekt, want daarvan zullen wij nemen om **JHWH**, onze God, te dienen; want wij weten niet, waarmee wij **JHWH** zullen moeten dienen vóórdát wij daar aankomen. ²⁷Maar **JHWH** verhardde het hart van Farao, zodat hij hen niet wilde laten gaan. ²⁸En Farao zei tot hem: Ga weg van mij; zorg ervoor, dat u mijn aangezicht niet meer ziet, want op de dag, dat u mijn aangezicht ziet, zult u sterven. ²⁹Hierop zei Mozes: U hebt juist gesproken; ik zal uw aangezicht niet meer zien.

De aankondiging van de tiende plaag

11 ¹- **JHWH** nu had tot Mozes gezegd: Nog één plaag zal Ik over Farao en over Egypte brengen, daarna zal hij u in uw geheel vanhier laten gaan; wanneer hij u laat gaan, zal hij u met geweld vanhier wegdrijven. ²Spreek toch ten aanhoren van het volk, dat ieder van zijn buurman en iedere vrouw van haar buurvrouw zilveren en gouden voorwerpen zal vragen. ³En **JHWH** bewerkte, dat de Egyptenaren het volk gunstig gezind waren; ook was Mozes een zeer gezien man in het land Egypte, bij de dienaren van Farao en bij het volk -.

⁴En Mozes zei: Zó zegt **JHWH**: te middernacht ga Ik door het midden van Egypte. ⁵Dan zal iedere eerstgeborene in het land Egypte sterven, van de eerstgeborene van Farao, die op zijn troon zou zitten, tot de eerstgeborene van de slavin achter de handmolen, ook alle eerstgeborenen van het vee. ⁶En er zal een luid gejammer zijn in het hele land Egypte, zoals er nooit is geweest en zoals er nooit meer zal zijn. ⁷Maar tegen niemand van de Israëlieten zal een hond zijn tong durven roeren, tegen mens noch dier, opdat u weet, dat **JHWH** scheiding maakt tussen de Egyptenaren en de Israëlieten. ⁸En al uw dienaren hier zullen tot mij komen en zich voor mij neerbuigen en zeggen: Ga heen, u en al het volk dat u volgt; daarna zal ik heengaan. Toen ging hij in brandende toorn van Farao heen.

⁹En **JHWH** zei tot Mozes: Farao zal naar u niet luisteren, opdat mijn wonderen in het land Egypte talrijk worden. ¹⁰Mozes en Aäron nu hebben al deze wonderen gedaan voor het aangezicht van Farao. Maar **JHWH** verhardde het

(A) 10:22 Ps. 105:28; Opb. 16:10.

hart van Farao, zodat hij de Israëlieten niet uit zijn land liet gaan.

De instelling van Pèsach

12 ^{1(A)} En **JHWH** zei tot Mozes en tot Aäron in het land Egypte: ²Deze maand zal u het begin van de maanden zijn; zij zal u de eerste van de maanden van het jaar zijn. ³Spreekt tot de hele vergadering van Israël als volgt: op de tiende van deze maand zal ieder voor zich een stuk kleinvee nemen, familiesgewijs, een stuk kleinvee per gezin. ⁴Maar indien een gezin te klein is voor een stuk kleinvee, dan zullen hij en de naaste buurman van zijn gezin er een nemen, naar het aantal personen; u zult bij het stuk kleinvee rekenen met ieders behoefte. ⁵Een gaaf, mannelijk, eenjarig stuk kleinvee moet u nemen; u kunt dit nemen van de schapen of van de geiten. ⁶En u zult het bewaren tot de veertiende dag van deze maand; dan zal de hele vergadering van de gemeente van Israël het slachten in de avondschemering. ⁷Vervolgens zal men van het bloed nemen en dit strijken aan de beide deurposten en de bovendorpel, aan die huizen, waarin men het eet. ⁸Het vlees zullen zij dezelfde nacht eten; zij zullen het eten op het vuur gebraden, met ongezuurde broden, en ook bittere kruiden. ⁹Rauw of gaar gekookt in water zult u het niet eten; slechts op het vuur gebraden met kop, schenkels en ingewanden. ¹⁰U zult daarvan niets overlaten tot de morgen; wat ervan overblijft tot de morgen, dat zult u met vuur verbranden. ¹¹En aldus zult u het eten: uw lendenen omgord, uw schoenen aan uw voeten en uw staf in uw hand; overhaast zult u het eten; het is een Pèsach voor **JHWH**. ¹²Want Ik zal in

deze nacht het land Egypte doortrekken en alle eerstgeborenen, zowel van mens als dier, in het land Egypte slaan en aan alle goden van Egypte zal Ik gerichtten oefenen, Ik, **JHWH**. ¹³En het bloed zal u dienen als een teken aan de huizen, waar u bent, en wanneer Ik het bloed zie, dan ga Ik u voorbij. Aldus zal er geen verdervende plaag onder u zijn, wanneer Ik het land Egypte sla.

^{14(B)} En deze dag zal u een gedenkdag zijn, u zult hem vieren als een feest voor **JHWH**; in uw geslachten zult u hem als een altijddurende inzetting vieren. ¹⁵Zeven dagen zult u ongezuurde broden eten; dadelijk op de eerste dag zult u het zuurdeeg uit uw huizen verwijderen, want ieder die iets gezuurds eet, van de eerste tot de zevende dag, zo iemand zal uit Israël worden uitgeroeid. ¹⁶Zowel op de eerste als op de zevende dag zult u een heilige samenkomst hebben; geen enkele arbeid zal daarop verricht worden; slechts wat door ieder gegeten wordt, alleen dat mag door u bereid worden.

¹⁷Onderhoudt dan (het feest der) Ongezuurde Broden, want op deze zelfde dag leid Ik uw legerscharen uit het land Egypte. Daarom moet u deze dag onderhouden in uw geslachten als een altijddurende inzetting.

¹⁸In de eerste (maand), op de veertiende dag van de maand, 's avonds, zult u ongezuurde broden eten, tot aan de eenentwintigste dag van de maand, 's avonds. ¹⁹Zeven dagen zal er geen zuurdeeg in uw huizen gevonden worden, want ieder, die iets gezuurds eet, zo iemand zal uit de vergadering van Israël worden uitgeroeid, hetzij hij een vreemdeling, hetzij hij in het land geboren is.

(A) **12:1** Lev. 23:5; Num. 9:1-5; 28:16; Deut. 16:1,2, 28:17-25; Deut. 16:3-8.

(B) **12:14** Ex. 23:15; 34:18; Lev. 23:6-8; Num.

²⁰Niets wat gezuurd is, zult u eten; u zult in al uw woonplaatsen ongezuurde broden eten.

²¹Toen ontbood Mozes al de oudsten van Israël en zei tot hen: Trekt heen, haalt kleinvee voor uw geslachten en slacht het Pèsach. ²²Daarna zult u een bundel hysop nemen en in het bloed in een schaal dopen, en van het bloed in die schaal strijken aan de bovendorpel en aan de beide deurposten; niemand van u zal de deur van zijn huis uitgaan tot de morgen. ^{23(A)} En **JHWH** zal Egypte doortrekken om het te slaan; wanneer Hij dan het bloed aan de bovendorpel en aan de beide deurposten ziet, dan zal **JHWH** die deur voorbijgaan en de verderver niet toelaten in uw huizen te komen om te slaan.

²⁴U zult dit voorschrift houden als een altijddurende inzetting voor u en uw zonen. ²⁵En wanneer u komt in het land dat **JHWH** u geven zal, zoals Hij gezegd heeft, zult u deze dienst onderhouden. ²⁶En wanneer uw zonen tot u zeggen: Wat betekent deze dienst van u, ²⁷dan zult u zeggen: Het is een Pèsachoffer voor **JHWH**, die in Egypte aan de huizen van de Israëlieten voorbijging, toen Hij de Egyptenaren sloeg, maar onze huizen spaarde. Toen knielde het volk en boog zich neer. ²⁸En de Israëlieten gingen heen en deden dit; zoals **JHWH** Mozes en Aäron geboden had, zo deden zij.

De tiende plaag: Dood van de eerstgeborenen - Uittocht

^{29(B)} En te middernacht sloeg **JHWH** iedere eerstgeborene in het land Egypte, van de eerstgeborene van Farao, die op zijn troon zou zitten, tot de eerstgebo-

rene van de gevangene, die in de kerker was, en ook alle eerstgeborenen van het vee. ³⁰En Farao stond 's nachts op, hij en al zijn dienaren en alle Egyptenaren; en er was een luid gejammer in Egypte; want er was geen huis, waarin geen dode was.

³¹Toen ontbood hij 's nachts Mozes en Aäron en zei: Maakt u gereed, gaat weg uit het midden van mijn volk, zowel u als de Israëlieten; gaat, dient **JHWH**, zoals u gezegd hebt. ³²Neemt ook uw kleinvee en uw runderen mee, zoals u gezegd hebt; maar gaat! En wil ook mij zegenen. ³³De Egyptenaren drongen eveneens sterk bij het volk aan, om het snel uit het land te laten gaan, want, zeiden zij, wij sterven allen.

³⁴Toen nam het volk zijn deeg op, voordat het gezuurd was, met hun baktroggen in hun klederen gebonden op hun schouders. ^{35(C)} Voorts deden de Israëlieten naar het woord van Mozes en vroegen van de Egyptenaren zilveren en gouden voorwerpen en klederen. ³⁶En **JHWH** bewerkte, dat de Egyptenaren het volk gunstig gezind waren, zodat zij hun verzoek inwilligden. Zo beroofden zij de Egyptenaren. ³⁷Daarna trokken de Israëlieten op van Raämses naar Soekkot, ongeveer zeshonderdduizend man te voet, ongerekend de kinderen. ³⁸Ook trok een menigte van allerlei slag met hen mee; en kleinvee en runderen, een zeer talrijke veestapel.

³⁹En zij baken van het deeg dat zij uit Egypte hadden meegenomen, ongezuurd koeken, want het was niet gezuurd, omdat zij uit Egypte waren verdreven en niet hadden kunnen wachten en ook geen teerkost voor zich hadden bereid.

(A) 12:23 Heb. 11:28. (B) 12:29 Ex. 4:22,23. (C) 12:35 Ex. 3:21,22.

^{40(A)} De tijd, dat de Israëlieten in Egypte gewoond hadden, was vierhonderd en dertig jaar.

⁴¹ En na vierhonderd en dertig jaar, juist op de dag af, gingen al de legerscharen van **JHWH** uit het land Egypte.

⁴² Een nacht van waken was dit voor **JHWH**, om hen uit het land Egypte te leiden. Dit is de nacht van waken tot eer van **JHWH** voor alle Israëlieten in hun geslachten.

Nadere bepalingen betreffende Pèsach

⁴³ **JHWH** zei tot Mozes en Aäron: Dit is de inzetting van het Pèsach: geen enkele vreemdeling mag ervan eten. ⁴⁴ Iedere slaaf, die door iemand voor geld is gekocht, mag er eerst van eten, wanneer u hem besneden hebt. ⁴⁵ Een bijwoner en een dagloner mogen er niet van eten. ^{46(B)} In één huis zal het gegeten worden; u zult van het vlees niets uit het huis naar buiten brengen; geen been zult u ervan breken⁽¹⁾. ⁴⁷ De hele vergadering van Israël zal dit vieren. ⁴⁸ Maar wanneer een vreemdeling bij u verblijft en **JHWH** het Pèsach wil vieren, dan zal ieder van het mannelijk geslacht, die bij hem behoort, besneden worden; eerst dan mag hij naderen om het te vieren; hij zal gelden als in het land geboren. Maar geen enkele onbesneden mag ervan eten. ⁴⁹ Eenzelfde *torah* (*onderwijzing*) zal gelden voor de geboren Israëliet en voor de vreemdeling, die in uw midden verblijft.

⁵⁰ Alle Israëlieten deden aldus; zoals **JHWH** Mozes en Aäron geboden had, zo deden zij. ⁵¹ En op deze zelfde dag leidde **JHWH** de Israëlieten uit het land Egypte, volgens hun legerscharen.

Gods onderwijzing over de eerstgeborenen

13¹ **JHWH** sprak tot Mozes: ^{2(C)} Heilig Mij alle eerstgeborenen, die onder de Israëlieten het eerst uit een moederschoot voortkomen, zowel van mens als van dier; zij zijn mijn eigendom.

³ Toen zei Mozes tot het volk: Gedenkt deze dag, waarop u uit Egypte, uit het slavenhuis, gegaan bent; want met een sterke hand heeft **JHWH** u daaruit geleid. Daarom mag niets gezuurds gegeten worden. ⁴ Heden trekt u uit, in de maand Aviev. ⁵ Wanneer **JHWH** u gebracht heeft naar het land van de Kanaänieten, Hethieten, Amorieten, Chiwvieten en Jebusieten, waarvan Hij uw vaders gezwoeren heeft, dat Hij het u zal geven, een land, vloeiende van melk en honing, dan zult u deze dienst in deze maand onderhouden. ⁶ Zeven dagen zult u ongezuurde broden eten en op de zevende dag zal er een feest voor **JHWH** zijn. ⁷ Ongezuurde broden zullen gedurende de zeven dagen gegeten worden; er mag zelfs niets gezuurds bij u gezien worden, ja, in uw hele gebied mag er geen zuurdeeg worden gezien.

⁸ En op die dag zult u uw zoon uitleggen: Dit is ter wille van wat **JHWH** mij heeft gedaan bij mijn uittocht uit Egypte. ⁹ Het zal u zijn als een teken op uw hand en als een herinnering tussen uw ogen, opdat de *Torah* van **JHWH** in uw mond zal zijn; want met een sterke hand heeft **JHWH** u uit Egypte geleid. ¹⁰ U zult deze inzetting onderhouden op haar vaste tijd, van jaar tot jaar.

¹¹ Wanneer dan **JHWH** u gebracht heeft naar het land van de Kanaänieten, zoals

⁽¹⁾ 12:46 Psalm 34:21, Johannes 19:36

^(A) 12:40 Gen. 15:13; Gal. 3:17. ^(B) 12:46 Num. 9:12; Joh. 19:36. ^(C) 13:2 Num. 3:13; Luk. 2:23.

Hij u en uw vaderen gezworen heeft, en het u gegeven heeft, ^{12(A)} dan zult u al wat het eerst uit de moederschoot voortkomt, **JHWH** wijden; ook van elke eerste worp van het vee dat u hebt, zullen de mannelijke dieren voor **JHWH** zijn. ¹³ Maar elk eerste ezelsveulen zult u lossen met een stuk kleinvee; of, indien u het niet lost, zult u het de nek breken. Iedere menselijke eerstgeborene onder uw zonen echter zult u lossen. ¹⁴ En wanneer uw zoon u later zal vragen: Wat betekent dat? dan zult u tot hem zeggen: Met een sterke hand heeft **JHWH** ons uit Egypte, uit het slavenhuis, geleid. ¹⁵ Want toen Farao bezwaar maakte ons te laten gaan, doodde **JHWH** alle eerstgeborenen in het land Egypte, zowel de eerstgeborenen van de mensen als die van het vee. Daarom ben ik gewoon alle mannelijke dieren, die het eerst uit de moederschoot voortkomen, **JHWH** te offeren, terwijl ik alle eerstgeborenen van mijn zonen los. ¹⁶ Het zal tot een teken op uw hand en tot een merkteken tussen uw ogen zijn, want met een sterke hand heeft **JHWH** ons uit Egypte geleid.

De doortocht door de Schelfzee

¹⁷ Toen Farao het volk had laten gaan, leidde God hen niet op de weg naar het land van de Filistijnen, hoewel deze de naaste was; want God zei: Het volk mocht eens berouw krijgen, wanneer zij in strijd gewikkeld werden, en naar Egypte terugkeren. ¹⁸ Daarom liet God het volk zwenken, de woestijnweg op naar de Schelfzee. Ten strijde toegerust trokken de Israëlieten op uit het land Egypte. ^{19(B)} En Mozes nam het gebeente van Jozef mee, omdat deze de zonen van Israël plechtig had doen zweren: God zal zeker naar u omzien, dan zult u

mijn gebeente vanhier met u meevoeren. ²⁰ Zo braken zij van Soekkot op en legerden zich in Etam, aan de rand van de woestijn. ²¹ **JHWH** ging voor hen uit, overdag in een wolkkolom om hen te leiden op de weg, en 's nachts in een vuurkolom om hun voor te lichten, zodat zij dag en nacht konden voortgaan. ²² Zonder ophouden bleef de wolkkolom overdag en de vuurkolom 's nachts aan de spits van het volk.

14 ¹ **JHWH** sprak tot Mozes: ² Zeg tot de Israëlieten, dat zij teruggaan en zich legeren voor Pi-Hachiroth, tussen Migdol en de zee; recht tegenover Baäl-Sefon zult u zich legeren, aan de zee. ³ Dan zal Farao van de Israëlieten denken: zij zijn in het land verdwaald, de woestijn heeft hun de weg versperd. ⁴ En Ik zal het hart van Farao verharren, zodat hij hen achtervolgt. Dan zal Ik Mij aan Farao en aan zijn hele legermacht verheerlijken, en de Egyptenaren zullen weten, dat Ik **JHWH** ben. En zij deden also. ⁵ Toen aan de koning van Egypte bericht werd, dat het volk gevlucht was, veranderde de gezindheid van Farao en van zijn dienaren ten aanzien van het volk, en zij zeiden: Wat hebben wij gedaan, dat wij Israël uit onze dienst hebben ontslagen? ⁶ Daarop spande hij zijn wagen aan en nam zijn volk met zich. ⁷ Hij nam zeshonderd uitgelezen wagens, ja, al de wagens van Egypte, alle volledig bemand. ⁸ Zo verhardde **JHWH** het hart van Farao, de koning van Egypte, zodat hij de Israëlieten achtervolgde. Maar de Israëlieten zetten hun uittocht voort, door een verheven hand geleid.

⁹ De Egyptenaren nu, al de paarden en wagens van Farao, zijn ruiters en zijn legermacht, achtervolgden hen en haal-

(A) 13:12 Ex. 34:19,20; Luk. 2:23. (B) 13:19 Gen. 50:25; Joz. 24:32.

den hen in, terwijl zij gelegerd waren aan de zee, bij Pi-Hachiroth, tegenover Baäl-Sefon. ¹⁰Toen Farao naderbij gekomen was, sloegen de Israëlieten hun ogen op, en zie, de Egyptenaren rukten achter hen aan. Toen werden de Israëlieten zeer bang en schreeuwden tot **JHWH**, ¹¹en zij zeiden tot Mozes: Waren er soms geen graven in Egypte, dat u ons hebt meegenomen om te sterven in de woestijn? Wat hebt u ons aangedaan door ons uit Egypte te leiden? ¹²Hebben wij u dit al niet gezegd in Egypte: laat ons met rust, en laten wij de Egyptenaren dienen. Want wij kunnen beter de Egyptenaren dienen dan in de woestijn sterven.

¹³Maar Mozes zei tot het volk: Vreest niet, houdt stand, dan zult u de verlossing van **JHWH** zien, die Hij u heden bereiden zal; want de Egyptenaren, die u heden gezien hebt, zult u nooit meer zien. ¹⁴**JHWH** zal voor u strijden, en u zult stil zijn.

¹⁵Toen zei **JHWH** tot Mozes: Wat roept u zo luid tot Mij? Zeg tot de Israëlieten, dat zij opbreken. ¹⁶En u, hef uw staf op en strek uw hand uit over de zee en splijt haar; dan zullen de Israëlieten midden door de zee kunnen gaan op het droge. ¹⁷Maar zie, Ik zal het hart van de Egyptenaren verharderen, zodat zij hen achterna zullen trekken, en Ik zal Mij verheerlijken aan Farao en aan zijn hele legermacht, aan zijn wagens en aan zijn ruiters. ¹⁸En de Egyptenaren zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, doordat Ik Mij verheerlijken zal aan Farao, aan zijn wagens en aan zijn ruiters.

¹⁹Toen verliet de Engel van God, die vóór het leger van Israël uitging, zijn plaats en ging achter hen aan; ook verliet de wolkkolom haar plaats aan hun spits en ging achter hen staan. ²⁰Zo kwam zij

tussen het leger van de Egyptenaren en dat van de Israëlieten in, - en de wolke was duisternis, maar tegelijk verlichtte zij de nacht - zodat de één de ander niet kon naderen, de hele nacht.

²¹Toen strekte Mozes zijn hand uit over de zee en **JHWH** deed de zee de hele nacht door een sterke oostenwind wegvloeien, maakte haar droog, en de wateren werden gespleten. ^{22(A)}Zo gingen de Israëlieten in het midden van de zee op het droge; terwijl rechts en links de wateren voor hen waren als een muur.

²³En de Egyptenaren vervolgden hen en kwamen achter hen aan - alle paarden van Farao, zijn wagens en zijn ruiters - midden in de zee. ²⁴Toen dan, tijdens de morgenwacht, keek **JHWH** in vuurkolom en wolke naar het leger van de Egyptenaren en bracht het leger van de Egyptenaren in verwarring. ²⁵Hij deed de wielen van hun wagens wegglijden en met moeite voortrijden, zodat de Egyptenaren zeiden: Laten wij vluchten voor de Israëlieten, want **JHWH** strijdt voor hen tegen Egypte.

²⁶Toen zei **JHWH** tot Mozes: Strek uw hand uit over de zee, opdat de wateren terugvloeien over de Egyptenaren, over hun wagens en ruiters. ²⁷En Mozes strekte zijn hand uit over de zee en tegen het aanbreken van de morgen vloede de zee terug in haar bedding, terwijl de Egyptenaren haar tegemoet vluchtten; zo dreef **JHWH** de Egyptenaren midden in de zee. ²⁸De wateren vloeiden terug en bedekten de wagens en de ruiters van de hele legermacht van Farao, die hen in de zee achterna getrokken waren; er bleef van hen niet één over.

²⁹Maar de Israëlieten gingen op het droge midden door de zee en de wateren waren hun rechts en links als

(A) 14:22 1Cor. 10:1,2; Heb. 11:29.

een muur. ³⁰Zo verlost **JHWH** op die dag de Israëlieten uit de macht van de Egyptenaren. En Israël zag de Egyptenaren dood op de oever van de zee liggen. ³¹Toen zag Israël, welk een machtige daad **JHWH** tegen Egypte gedaan had; en het volk was vol ontzag voor **JHWH** en zij geloofden in **JHWH** en in Mozes, zijn knecht.

Het lied van Mozes aan de Schelfzee

15 ^{1(A)} Toen zong Mozes met de Israëlieten **JHWH** dit lied en zij zeiden: Ik wil **JHWH** zingen, want Hij is hoog verheven, het paard en zijn ruiter stortte Hij in de zee.

^{2(B)} **JH** is mijn kracht en mijn psalm, Hij is mij tot heil geweest. Hij is mijn God, Hem verheerlijk ik, de God van mijn vader, Hem prijs ik.

³ **JHWH** is een krijgsheld; **JHWH** is zijn naam.

⁴ De wagens van Farao en zijn legermacht wierp Hij in de zee; de keur van zijn wagenhielden werd in de Schelfzee gedompeld.

⁵ Watervloeden overdekten hen; in de diepte zonken zij als een steen.

⁶ Uw rechterhand, **JHWH**, heerlijk door kracht, uw rechterhand, **JHWH**, verpletterde de vijand.

⁷ In uw grote majesteit vernietigde U wie tegen U opstonden; U liet uw toorn gloed los, hij verteerde hen als stoppels.

⁸ Door de adem van uw neus werden de wateren opgestuwd; als een dam stonden de stromen; de watervloeden stonden in het hart van de zee.

⁹ De vijand zei: Ik achtervolg, haal in, deel de buit; ik koel mijn lust aan hen, trek mijn zwaard; mijn hand roeit hen uit.

¹⁰ U blies met uw adem, de zee overdekte hen; als lood zonken zij in geweldige wateren.

¹¹ Wie is als U, onder de goden, **JHWH**, wie is als U, heerlijk in heiligheid, ontzagwekkend in roemrijke daden, wonderbaar in uw doen?

¹² U strekte uw rechterhand uit; de aarde verzwoeg hen.

¹³ U leidde in uw goedheid het volk dat U verlost hebt; U leidde het door uw kracht naar uw heilige woonplaats.

¹⁴ Volkeren hoorden het, zij sidderden; beving greep de bewoners van Filistea aan.

¹⁵ Toen schrokken Edoms stamhoofden, huivering greep Moabs machtingen aan; alle bewoners van Kanaän sidderden.

¹⁶ Ontzetting en schrik overviel hen, door uw geweldige arm verstarde zij als een steen, terwijl uw volk, **JHWH**, doortrok, uw volk, dat U Zich hebt verworven, doortrok.

¹⁷ U brengt hen en plant hen op de berg die uw erfdeel is; de plaats die U, **JHWH**, tot uw woning gemaakt hebt; het heiligdom, **JHWH**, dat door uw hand is gesticht.

¹⁸ **JHWH** regeert voor altijd en eeuwig.

¹⁹ Toen Farao's paarden met zijn wagens en ruiters in de zee gekomen waren, deed **JHWH** de wateren van de zee over hen terugvloeien, maar de Israëlieten gingen op het droge midden door de zee. ²⁰ Toen nam Mirjam, de profetes, de zuster van Aäron, de tamboerijn in haar hand, en alle vrouwen gingen achter haar aan met tamboerijnen en in reidansen. ²¹ En Mirjam *zong hun ten antwoord*: Zingt **JHWH**, want Hij is hoog verheven,

(A) 15:1 Opb. 15:3. (B) 15:2 Ps. 118:14; Jes. 12:2.

het paard en zijn ruiter stortte Hij in de zee.

Mara en Elim

²²Toen liet Mozes de Israëlieten opbreken van de Schelfzee en zij gingen naar de woestijn Sur; drie dagreizen trokken zij door de woestijn zonder water te vinden. ²³En zij kwamen in Mara, maar zij konden het water van Mara niet drinken, omdat het bitter was. Daarom noemde men die plaats Mara. ²⁴Toen mopperde het volk tegen Mozes en zei: Wat moeten wij drinken? ²⁵En hij riep luid tot **JHWH**, en **JHWH** wees hem een stuk hout; hij wierp het in het water; toen werd het water zoet. Daar gaf Hij hun inzettingen en verordeningen en daar stelde Hij hen op de proef, ²⁶terwijl Hij zei: Indien u aandachtig luistert naar de stem van **JHWH**, uw God, en doet wat recht is in zijn ogen, en uw oor neigt tot zijn geboden en al zijn inzettingen onderhoudt, zal Ik u geen enkele van de kwalen opleggen, die Ik de Egyptenaren opgelegd heb; want Ik, **JHWH**, ben uw Heelmeester.

²⁷Daarna kwamen zij in Elim; daar waren twaalf waterbronnen en zeventig palmbomen, en zij legerden zich daar aan het water.

Het manna - De Sjabbat

16¹Toen zij van Elim opgebroken waren, kwam de hele vergadering van de Israëlieten in de woestijn Sin, die tussen Elim en de Sinai ligt, op de vijftiende dag van de tweede maand sinds hun uittocht uit het land Egypte.

²En in die woestijn mopperde de hele vergadering van de Israëlieten tegen Mozes en Aäron; ³en de Israëlieten zeiden tot hen: Och, dat wij door de hand van **JHWH** in het land Egypte gestorven

waren, toen wij bij de vleespotten zaten en volop brood aten; want u hebt ons in deze woestijn geleid om deze hele gemeente van honger te doen omkomen.

⁴(A) Toen zei **JHWH** tot Mozes: Zie, Ik zal voor u brood uit de hemel laten regenen; dan zal het volk uitgaan en verzamelen zoveel als voor elke dag nodig is, opdat Ik het op de proef stel, of het al dan niet wandelt naar mijn *Torah*. ⁵En als zij op de zesde dag bereiden wat zij hebben binnengebracht, dan zal dit dubbel zoveel zijn als wat zij op de andere dagen verzamelen.

⁶Daarop zeiden Mozes en Aäron tot alle Israëlieten: Vanavond zult u weten, dat **JHWH** u uit het land Egypte heeft geleid. ⁷En morgenochtend zult u de heerlijkheid van **JHWH** zien, omdat Hij uw gemopper tegen **JHWH** gehoord heeft. Want wat zijn wij, dat u tegen ons moppert? ⁸En Mozes zei: Als **JHWH** u in de avond vlees te eten geeft en in de morgen volop brood, omdat **JHWH** het gemopper waarmee u tegen Hem gemopperd hebt, gehoord heeft - wat zijn wij? Niet tegen ons was uw gemopper, maar tegen **JHWH**.

⁹En Mozes zei tot Aäron: Zeg tot de hele vergadering van de Israëlieten: naderd voor het aangezicht van **JHWH**: want Hij heeft uw gemopper gehoord. ¹⁰Terwijl nu Aäron sprak tot de hele vergadering van de Israëlieten, richtten zij hun blik naar de woestijn - en zie, de heerlijkheid van **JHWH** verscheen in een wolk.

¹¹Toen sprak **JHWH** tot Mozes en zei: ¹²Ik heb het gemopper van de Israëlieten gehoord; zeg tot hen: in de avondschemering zult u vlees eten en in de morgen zult u met brood verzadigd worden; en u zult weten, dat Ik, **JHWH**, uw God ben.

(A) 16:4 Joh. 6:31.

¹³En 's avonds kwamen kwakkels opzetten en overdekten de legerplaats; en 's morgens was er een dauwlaag rondom de legerplaats. ¹⁴Toen de dauwlaag opgetrokken was, zie, daar lag over de woestijn iets fijns, iets schilferachtigs, fijn als rijm⁽¹⁾ op de aarde. ¹⁵(A) Toen de Israëlieten het zagen, zeiden zij tot elkaar: Wat is dit? Want zij wisten niet, wat het was. Maar Mozes zei tot hen: Dit is het brood dat **JHWH** u tot voedsel gegeven heeft. ¹⁶Dit is wat **JHWH** geboden heeft: verzamelt ervan naar ieders behoefte; ieder van u kan voor zijn tentgenoten een gomer⁽²⁾ per hoofd nemen, naar gelang van het zielental.

¹⁷De Israëlieten nu deden zo en verzamelden het, de één meer en de ander minder. ¹⁸(B) Toen zij het in een gomer⁽³⁾ maten, had hij die meer verzameld had, niet te veel en hij die minder verzameld had, kwam niet te kort. Ieder had naar zijn behoefte verzameld.

¹⁹En Mozes zei tot hen: Laat niemand ervan overlaten tot de morgen. ²⁰Maar sommigen luisterden niet naar Mozes en lieten ervan over tot de morgen, maar toen was het bedorven van de wormen en stonk. En Mozes werd boos op hen.

²¹Zij nu verzamelden het elke morgen ieder naar zijn behoefte; maar als de zon heet werd, smolt het. ²²En op de zesde dag verzamelden zij tweemaal zoveel brood, twee gomer⁽⁴⁾ voor ieder; en al de vorsten van de vergadering kwamen het Mozes berichten. ²³(C) Toen zei hij tot hen: Dit is wat **JHWH** gezegd heeft: een volkomen Sjabbat, een heilige Sjabbat is het morgen voor **JHWH**; bakt wat u bakken wilt en kookt wat u koken wilt;

laat al wat overblijft liggen om het tot de volgende morgen te bewaren. ²⁴Zij lieten het dan tot de volgende morgen liggen, zoals Mozes bevolen had; toen stonk het niet, en er waren geen maden in.

²⁵Voorts zei Mozes: Eet dit vandaag, want heden is het Sjabbat voor **JHWH**, vandaag zult u het niet vinden op het veld. ²⁶Zes dagen zult u het verzamelen, maar op de zevende dag is het Sjabbat; dan is het er niet. ²⁷Toen er dan ook van het volk op de zevende dag heengingen om wat te verzamelen, vonden zij het niet. ²⁸Daarom zei **JHWH** tot Mozes: Hoelang weigert u mijn geboden en wetten (onderwijzingen) te onderhouden? ²⁹Bedenkt, dat **JHWH** u de Sjabbat gegeven heeft; daarom geeft Hij u op de zesde dag brood voor twee dagen. Ieder moet op zijn plaats blijven; niemand mag zijn plaats op de zevende dag verlaten. ³⁰Toen stopte⁽⁵⁾ het volk op de zevende dag. ³¹(D) Het huis Israël noemde het: manna; en het was wit als korianderzaad en de smaak ervan was als die van een honingkoek.

³²Mozes zei: Dit is wat **JHWH** geboden heeft: vul er een gomer⁽⁶⁾ mee, om het voor de toekomstige geslachten te bewaren, opdat zij het brood zien, dat Ik u in de woestijn te eten heb gegeven, toen Ik u uit het land Egypte leidde. ³³(E) Daarom zei Mozes tot Aäron: Neem een kruik, doe daarin een volle gomer⁽⁷⁾ manna en leg dit voor het aangezicht van **JHWH**, om het voor de toekomstige geslachten te bewaren. ³⁴Zoals **JHWH** Mozes geboden had, legde Aäron het vóór de Getuigenis ter bewaring.

(1) 16:14 rijm is een vorm van ijzel (2) 16:16 Een gomer is ongeveer twee liter (3) 16:18 Idem

(4) 16:22 Idem (5) 16:30 In het Hebreeuws staat er: "sjabbatte", zie ook voetnoot bij Genesis 2:2.

(6) 16:32 Zie voetnoot bij 16:16 (7) 16:33 Idem

(A) 16:15 1Cor. 10:3. (B) 16:18 2Cor. 8:15. (C) 16:23 Ex. 20:8-11. (D) 16:31 Num. 11:7,8. (E) 16:33 Heb. 9:4.

³⁵(A) De Israëlieten nu hebben veertig jaar het manna gegeten, totdat zij kwamen in bewoond land; het manna hebben zij gegeten, totdat zij kwamen aan de grens van het land Kanaän.

³⁶Eén gomer⁽¹⁾ nu is het tiende van een efa.

Massa en Meriba⁽²⁾

17¹(B) De hele vergadering van de Israëlieten brak daarna op uit de woestijn Sin, trekkende van pleisterplaats tot pleisterplaats naar het bevel van **JHWH**, en legerde zich te Refidim, maar daar was geen water voor het volk om te drinken. ²Het volk kreeg met Mozes onenigheid en zei: Geeft ons water, zodat wij kunnen drinken. Maar Mozes zei tot hen: Wat twist u met mij? Wat stelt u **JHWH** op de proef? ³En het volk dorstte daar naar water, het mopperde tegen Mozes en zei: Waarom toch hebt u ons uit Egypte gevoerd, om mij, mijn kinderen en mijn kudde van dorst te doen omkomen?

⁴Toen riep Mozes luid tot **JHWH** en zei: Wat moet ik met dit volk doen? Nog een ogenblik en zij gaan mij stenigen!

⁵Daarop zei **JHWH** tot Mozes: Ga vóór het volk uit en neem enige van de oudsten van Israël met u; neem ook de staf waarmee u de Nijl geslagen hebt, in uw hand en ga heen. ⁶Zie, Ik zal daar vóór u op de rots bij Horeb staan; dan zult u op de rots slaan en daaruit zal water tevoorschijn komen, zodat het volk kan drinken. En Mozes deed alzo voor de ogen van de oudsten van Israël.

⁷Hij noemde die plaats Massa en Meriba, wegens het getwist van de Israëlieten en omdat zij **JHWH** op de

proef gesteld hadden door te zeggen: Is **JHWH** in ons midden of niet?

Overwinning op Amalek

⁸Toen kwam Amalek en streed tegen Israël te Refidim. ⁹En Mozes zei tot Jozua: Kies ons mannen uit, trek uit, strijd tegen Amalek, morgen zal ik op de heuveltop staan met de staf van God in mijn hand.

¹⁰Jozua nu deed, zoals Mozes tot hem gezegd had en streed tegen Amalek; maar Mozes, Aäron en Chur hadden de heuveltop bestegen. ¹¹En wanneer Mozes zijn hand ophief, had Israël de overhand, maar wanneer hij zijn hand liet zakken, had Amalek de overhand. ¹²Toen de handen van Mozes zwaar werden, namen zij een steen, legden die onder hem neer, zodat hij daarop kon gaan zitten; en Aäron en Chur ondersteunden zijn handen, de één aan de ene en de ander aan de andere zijde, zodat zijn handen onbeweeglijk bleven tot zons-
ondergang. ¹³Zo overwon Jozua Amalek en zijn volk door de scherpte van het zwaard.

¹⁴(C) En **JHWH** zei tot Mozes: Schrijf dit om te gedenken in een boek, en prent het Jozua in, dat Ik de herinnering aan Amalek onder de hemel volledig zal uitwissen.

¹⁵Toen bouwde Mozes een altaar en noemde het: **JHWH** is mijn banier. ¹⁶En hij zei: De hand op de troon van **JH**! **JHWH** heeft een strijd tegen Amalek, van geslacht tot geslacht.

Bezoek van Jetro

18¹En Jetro, de priester van Midjan, de schoonvader van Mozes, hoorde alles wat God voor Mozes en

(1) 16:36 Idem (2) 17:0 Massa betekent "verzoeken", Meriba betekent "ruzieën, strijden".

(A) 16:35 Joz. 5:12. (B) 17:1 Num. 20:2-13. (C) 17:14 Deut. 25:17-19; 1Sam. 15:2-9.

zijn volk Israël gedaan had, dat **JHWH** Israël uit Egypte had geleid. ^{2(A)} Toen nam Jetro, de schoonvader van Mozes, Sippora, de vrouw van Mozes - nadat deze haar had weggezonden - ^{3(B)} en ook haar beide zonen; van wie de ene Gersom heette, want, had hij gezegd, ik ben een vreemdeling geweest in een vreemd land, ⁴ en de andere Eliëzer, want de God van mijn vader is mijn hulp geweest en heeft mij gered van het zwaard van Farao.

⁵ Toen Jetro, de schoonvader van Mozes, met zijn zonen en vrouw bij Mozes kwam in de woestijn, waar hij gelegerd was bij de berg van God, liet hij aan Mozes zeggen: ⁶ Ik, uw schoonvader Jetro, kom tot u met uw vrouw en haar beide zonen.

⁷ Daarop ging Mozes zijn schoonvader tegemoet, boog zich voor hem neer en kuste hem; zij vroegen naar elkaars welstand en gingen naar de tent.

⁸ Toen vertelde Mozes zijn schoonvader al wat **JHWH** Farao en de Egyptenaren had aangedaan ter wille van Israël, alle moeiten die hen onderweg getroffen hadden, en hoe **JHWH** hen had gered.

⁹ En Jetro verheugde zich over al het goede dat **JHWH** aan Israël gedaan had, dat Hij het uit de macht van de Egyptenaren had gered. ¹⁰ En Jetro zei: Geprezen zij **JHWH**, die u gered heeft uit de macht van de Egyptenaren en van Farao. ¹¹ Nu weet ik, dat **JHWH** groter is dan alle goden; want Hij heeft het volk uit de macht van de Egyptenaren gered, omdat dezen overmoedig tegen hen waren opgetreden.

¹² En Jetro, de schoonvader van Mozes, nam een brandoffer en slachtoffers voor God; en Aäron en alle oudsten van Israël

kwamen om met de schoonvader van Mozes voor het aangezicht van God maaltijd te houden.

¹³ De volgende dag hield Mozes zitting om recht te spreken over het volk; en het volk stond vóór Mozes van de morgen tot de avond. ¹⁴ Toen de schoonvader van Mozes zag al wat hij te doen had met het volk, zei hij: Wat hebt u toch met het volk te doen! Waarom houdt u alleen zitting, terwijl het hele volk vóór u staat van de morgen tot de avond?

¹⁵ En Mozes zei tot zijn schoonvader: Omdat het volk tot mij komt om God te vragen. ¹⁶ Wanneer zij een zaak hebben, komt deze tot mij en spreek ik recht tussen de één en de ander; bovendien maak ik de inzettingen en wetten van God bekend.

¹⁷ Maar de schoonvader van Mozes zei tot hem: Het is niet goed, wat u doet. ¹⁸ U raakt geheel uitgeput, u zowel als dit volk dat met u is; want dit is te zwaar voor u, u kunt het alleen niet doen. ¹⁹ Luister nu naar mij, ik zal u raad geven en God zal met u zijn. Vertegenwoordig u het volk bij God en breng de zaken voor God. ²⁰ Voorts moet u hun de inzettingen en de wetten van God inscherpen, en hun de weg bekend maken, die zij te gaan, en het werk dat zij te volbrengen hebben. ²¹ Daarnaast moet u onder het hele volk omzien naar flinke mannen, die ontzag voor God hebben en betrouwbaar zijn, die winstbejag haten, en hen over hen aanstellen als oversten van duizend, oversten van honderd, oversten van vijftig en oversten van tien. ²² Die zullen voor altijd onder het volk rechtspreken; dan zullen zij alle grote zaken voor u brengen, maar alle kleine zaken zullen zij zelf berechten, zodat zij u verlichting geven en met u meedragen.

(A) 18:2 Ex. 2:21,22. (B) 18:3 Hand. 7:29.

²³ Indien u dit doet en God het u gebiedt, dan zult u staande kunnen blijven en zal ook al dit volk tevreden naar zijn woonplaats gaan.

²⁴ Mozes nu luisterde naar de woorden van zijn schoonvader en deed al wat hij gezegd had. ²⁵ Onder heel Israël koos Mozes flinke mannen en stelde hen aan als hoofden over het volk, oversten van duizend, oversten van honderd, oversten van vijftig en oversten van tien. ²⁶ Dezen spraken voor altijd recht onder het volk; de moeilijke zaken brachten zij tot Mozes, maar alle kleine zaken be-rechtten zij zelf.

²⁷ Toen liet Mozes zijn schoonvader gaan en deze ging naar zijn land.

De verschijning van JHWH op de Sinai

19¹ In de derde maand na de uittocht van de Israëlieten uit het land Egypte, op dezelfde dag, kwamen zij in de woestijn Sinai. ² Nadat zij van Refidim opgebroken waren, kwamen zij in de woestijn Sinai en legerden zich in de woestijn; en Israël legerde zich daar tegenover de berg (Horeb).

³ Toen klom Mozes op tot God, en **JHWH** riep tot hem van de berg, en zei: Zó zult u zeggen tot het huis van Jakob en meedelen aan de Israëlieten: ⁴ u hebt gezien, wat Ik de Egyptenaren heb aangedaan, en dat Ik u op vleugels van een arend gedragen en tot Mij gebracht heb. ⁵ ^(A) Nu dan, indien u aandachtig naar Mij luistert en mijn verbond bewaart, dan zult u uit alle volken Mij ten eigendom zijn, want de hele aarde behoort Mij. ⁶ ^(B) En u zult Mij een koninkrijk van priesters zijn en een heilig volk. Dit zijn de woorden die u tot de Israëlieten spreken zult.

⁷ Toen kwam Mozes en ontbood de oudsten van het volk en legde hun al deze woorden, die **JHWH** hem geboden had, voor. ⁸ En het hele volk *antwoordde* eenparig: Alles wat **JHWH** gesproken heeft, zullen wij doen. En Mozes bracht de woorden van het volk weer aan **JHWH** over. ⁹ Daarna zei **JHWH** tot Mozes: Zie, Ik kom tot u in een donkere wolk, opdat het volk kan horen, wanneer Ik met u spreek, en zij ook voor altijd in u geloven. En Mozes deelde de woorden van het volk aan **JHWH** mee.

¹⁰ En **JHWH** zei tot Mozes: Ga tot het volk; heilig hen heden en morgen, en laten zij hun klederen wassen. ¹¹ En tegen de derde dag zullen zij gereed zijn, want op de derde dag zal **JHWH** neerdalen voor de ogen van het hele volk op de berg Sinai. ¹² ^(C) Daarom zult u het volk buiten een bepaalde kring houden en zeggen: Wacht er u voor de berg te bestijgen, of maar de voet ervan aan te raken; ieder die de berg aanraakt, zal zeker ter dood gebracht worden. ¹³ Geen hand zal hem aanraken, want dan zal men zeker gestenigd of met pijlen doorschoten worden; hetzij dier hetzij mens, hij zal niet blijven leven. Eerst bij de langgerekte toon van de hoorn mogen zij de berg bestijgen.

¹⁴ Toen daalde Mozes de berg af naar het volk; hij heiligde het volk en zij wassen hun klederen. ¹⁵ En hij zei tot het volk: Weest over drie dagen gereed, nadert niet tot een vrouw.

¹⁶ ^(D) En het gebeurde op de derde dag, toen het morgen werd, dat er donderslagen en bliksemstralen en een zware wolk op de berg (Horeb) waren en zeer sterk sjofargeschal, zodat al het volk dat in de legerplaats was, beefde.

^(A) 19:5 1Pet. 2:9; Deut. 4:20; 7:6; 14:2; 26:18; Titus 2:14.

^(D) 19:16 Opb. 4:5; Deut. 4:11,12.

^(B) 19:6 Opb. 1:6; 5:10.

^(C) 19:12 Heb. 12:18-20.

¹⁷Toen leidde Mozes het volk uit de legerplaats God tegemoet en zij stelden zich op onder aan de berg. ¹⁸En de berg Sinai stond geheel in rook, omdat **JHWH** daarop neerdaalde in vuur; de rook daarvan steeg op als de rook van een oven, en de hele berg beefde zeer. ¹⁹Het geluid van de sjofar werd gaandeweg zeer sterk. Mozes sprak, en God *antwoorde* hem in de donder. ²⁰Toen daalde **JHWH** neer op de berg Sinai, op de bergtop, en **JHWH** riep Mozes naar de bergtop, en Mozes klom naar boven.

²¹Daarna zei **JHWH** tot Mozes: Daal af, waarschuw het volk, dat zij niet doordringen tot **JHWH** om iets te zien; dan zouden velen van hen vallen. ²²En ook de priesters die tot **JHWH** naderen, zullen zich heiligen, opdat **JHWH** niet tegen hen zal losbreken. ²³Toen zei Mozes tot **JHWH**: Het volk kan de berg Sinai niet bestijgen, want U hebt ons gewaarschuwd: zet de berg af en heilig hem.

²⁴Daarop zei **JHWH** tot hem: Ga, daal af en klim met Aäron naar boven; maar de priesters en het volk mogen niet doordringen om tot **JHWH** op te klimmen, opdat Hij tegen hen niet zal losbreken.

²⁵Toen daalde Mozes af tot het volk en zei het hun.

De tien Woorden

20¹Toen sprak God al deze woorden: ²Ik ben **JHWH**, uw God, die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heb. ³U zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.

⁴(A) U zult u geen gesneden beeld maken noch enige gestalte van wat boven in de hemel, noch van wat beneden op de aarde, noch van wat in de wateren onder de aarde is. ⁵(B) U zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, **JHWH**, uw God, ben een jaloers God, die de ongerechtigheid van de vadersen bezoekt aan de kinderen, aan het derde en aan het vierde geslacht van hen die Mij haten⁽¹⁾, ⁶en die barmhartigheid doet aan duizenden van hen die Mij liefhebben en mijn geboden onderhouden.

⁷(C) U zult de naam van **JHWH**, uw God, niet onnodig gebruiken, want **JHWH** zal niet onschuldig houden wie zijn naam onnodig gebruikt.

⁸(D) Gedenk de Sjabbatdag, dat u die heiligt; ⁹(E) zes dagen zult u arbeiden en al uw werk doen; ¹⁰maar de zevende dag is de Sjabbat van **JHWH**, uw God; dan zult u geen werk doen, u noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmeisje, noch uw vee, noch de vreemdeling die in uw steden woont. ¹¹(F) Want in zes dagen heeft **JHWH** de hemelen en de aarde gemaakt, de zee en al wat daarin is, en Hij rustte op de zevende dag; daarom zegende **JHWH** de Sjabbatdag en heiligde die.

¹²(G) Eer uw vader en uw moeder, opdat uw dagen verlengd worden in het land dat **JHWH**, uw God, u geven zal.

¹³(H) U zult niet doodslaan.

¹⁴(I) U zult niet echtbreken.

¹⁵(J) U zult niet stelen.

(1) 20:5 Het 3e en 4e geslacht zijn de kleinkinderen en de achterkleinkinderen.

(A) 20:4 Ex. 34:17; Lev. 19:4; 26:1; Deut. 4:15-18; 27:15. (B) 20:5 Ex. 34:6,7; Num. 14:18; Deut. 7:9,10.

(C) 20:7 Lev. 19:12. (D) 20:8 Ex. 16:23-30; 31:12-14. (E) 20:9 Ex. 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Lev. 23:3.

(F) 20:11 Gen. 2:1-3; Ex. 31:17. (G) 20:12 a Deut. 27:16; Mat. 15:4; 19:19; Mar. 7:10; 10:19; Luk. 18:20; Efez. 6:2. 20:12 b Efez. 6:3. (H) 20:13 Gen. 9:6; Lev. 24:17; Mat. 5:21; 19:18; Mar. 10:19; Luk. 18:20; Rom. 13:9; Jak. 2:11. (I) 20:14 Lev. 20:10; Mat. 5:27; 19:18; Mar. 10:19; Luk. 18:20; Rom. 13:9; Jak. 2:11. (J) 20:15 Lev. 19:11; Mat. 19:18; Mar. 10:19; Luk. 18:20; Rom. 13:9.

16(A) U zult niet vals *getuigen* tegen uw naaste.

17(B) U zult niet het huis van uw naaste willen hebben; u zult niet de vrouw van uw naaste willen hebben, noch zijn dienstknecht, noch zijn dienstmeisje, noch zijn rund, noch zijn ezel, noch iets dat van uw naaste is.

*Israël vreest voor de
verschijning van JHWH*

18(C) En het hele volk was getuige van de donderslagen, de bliksemstralen, het geluid van de sjofar en de rokende berg. Toen het volk het zag, beefde het en bleef van verre staan. **19** En zij zeiden tot Mozes: Spreek u met ons, dan zullen wij horen; maar laat God niet met ons spreken, opdat wij niet sterven. **20** Maar Mozes zei tot het volk: Weest niet bang, want God is gekomen om u op de proef te stellen, opdat er ontzag voor Hem over u zal komen, zodat u niet zondigt.

21 Het volk nu bleef van verre staan, maar Mozes naderde tot de donkerheid waarin God was.

Voorschriften betreffende het offeren

22 Toen zei **JHWH** tot Mozes: Zó zult u zeggen tot de Israëlieten: u hebt gezien, dat Ik vanuit de hemel met u gesproken heb: **23** u zult naast Mij geen goden maken; noch van zilver noch van goud zult u ze u maken.

24 Een altaar van aarde zult u voor Mij maken en daarop offeren uw brandoffers en uw vredeoffers, uw kleinvee en uw runderen. Op elke plaats waar Ik mijn naam doe gedenken, zal Ik tot u komen en u zegenen. **25(D)** Indien u echter een altaar van stenen voor Mij maakt, dan mag

u het niet bouwen van gehouwen steen; wanneer u dat met uw houweel bewerkt, ontwijdt u het.

26 Ook mag u niet langs een trap naar mijn altaar opklimmen, opdat daarop uw schaamte niet zichtbaar zal worden.

Rechten van de Hebreeuwse slaven

21 ¹ Dit zijn de verordeningen die u hun zult voorhouden.

2(E) Wanneer u een Hebreeuwse slaaf koopt, zal hij zes jaar dienen, maar in het zevende jaar zal hij om niet als een vrij man weggaan. ³ Indien hij alleen gekomen is, zal hij alleen weggaan; indien hij gehuwd was, dan zal zijn vrouw met hem weggaan. ⁴ Indien zijn heer hem een vrouw gegeven heeft en zij hem zonen of dochters geboort heeft, zal de vrouw met haar kinderen het eigendom blijven van haar heer, en hij zal alleen weggaan. ⁵ Maar indien de slaaf nadrukkelijk zegt: Ik heb mijn heer, mijn vrouw en mijn kinderen lief, ik wil niet als vrij man weggaan, ⁶ dan zal zijn heer hem bij God⁽¹⁾ brengen, hij zal hem bij de deur of de deurpost brengen, en zijn heer zal zijn oor met een priem doorboren en hij zal hem voor altijd dienen.

⁷ En wanneer iemand zijn dochter als slavin verkoopt, zal zij niet weggaan zoals de slaven weggaan. ⁸ Indien zij haar heer niet bevalt, die haar voor zichzelf bestemd had, dan moet hij haar laten loskopen; hij heeft niet de bevoegdheid haar aan een vreemd volk te verkopen, omdat hij trouweloos tegen haar gehandeld heeft. ⁹ Indien hij haar voor zijn zoon bestemt, zal hij haar naar het recht van de dochters doen. ¹⁰ Indien hij zich een andere neemt, zal hij haar voeding,

⁽¹⁾ **21:6** Letterlijk staat er bij de goden.

^(A) **20:16** Ex. 23:1; Mat. 19:18; Mar. 10:19; Luk. 18:20.

^(B) **20:17** Rom. 7:7; 13:9.

^(C) **20:18** Heb.

12:18,19. ^(D) **20:25** Deut. 27:5-7; Joz. 8:31. ^(E) **21:2** Lev. 25:39-46.

haar kleding en de echtelijke gemeenschap met haar niet verminderen. ¹¹Indien hij haar deze drie dingen niet doet, zal zij weggaan, om niet, zonder geld.

*Voorschriften betreffende
het leven van de naaste*

¹²(A) Wie iemand zo treft, dat hij sterft, zal zeker ter dood gebracht worden. ¹³(B) Maar voor het geval, dat hij het er niet op toelagde, maar dat God het zijn hand deed overkomen, zal Ik u een plaats aanwijzen, waarheen hij kan vluchten. ¹⁴Maar wanneer iemand misdadig handelt tegen zijn naaste en hem met list doodt, dan zult u hem van mijn altaar weghalen, opdat hij zal sterven.

¹⁵Wie zijn vader of zijn moeder slaat, zal zeker ter dood gebracht worden.

¹⁶(C) Wie een mens rooft, hetzij hij hem al verkocht heeft, hetzij deze nog in zijn bezit wordt aangetroffen, zal zeker ter dood gebracht worden.

¹⁷(D) Wie zijn vader of zijn moeder vervloekt, zal zeker ter dood gebracht worden.

¹⁸Wanneer mannen met elkaar strijden en de één slaat de ander met een steen of met de vuist, zodat deze niet sterft, maar wel bedlegerig wordt, ¹⁹dan zal hij die de slag gaf, ongestraft blijven, wanneer de ander opstaat en met zijn stok buiten wandelt; slechts zijn gedwongen rusttijd zal hij vergoeden en voor genezing zorgen.

²⁰Wanneer iemand zijn slaaf of zijn slavin met een stok slaat, zodat deze onder zijn hand sterft, zal deze zeker gewroken worden. ²¹Slechts indien hij een dag of twee in leven blijft, zal hij niet gewroken worden, want het is zijn eigen geld.

²²Wanneer mannen vechten en een van hen stoot een zwangere vrouw, zodat haar vrucht afgaat, maar zonder ander letsel, dan zal zeker een boete worden geëist, naardat de man van die vrouw hem oplegt, en hij zal het volgens besluit van de rechters geven. ²³Maar indien er een ander letsel is, zult u geven leven voor leven, ²⁴(E) oog voor oog, tand voor tand, hand voor hand, voet voor voet, ²⁵blaar voor blaar, wond voor wond, striem voor striem.

²⁶Wanneer iemand het oog van zijn slaaf - of het oog van zijn slavin - raakt en het vernielt, zal hij hem om zijn oog vrijlaten. ²⁷En indien hij een tand van zijn slaaf - of een tand van zijn slavin - uitslaat, zal hij hem om zijn tand vrijlaten.

²⁸Wanneer een rund een man of een vrouw stoot, zodat deze sterft, dan zal het rund zeker gestenigd worden en zijn vlees zal niet gegeten worden, maar de eigenaar van het rund zal vrijuit gaan.

²⁹Indien echter dat rund al vroeger stigtig was en zijn eigenaar gewaarschuwd was, maar hij het niet bewaakte, en het doodt een man of een vrouw, dan zal het rund gestenigd worden, maar ook de eigenaar zal ter dood gebracht worden. ³⁰Indien hem een verzoeningsboete wordt opgelegd, dan zal hij alles wat hem opgelegd wordt, als losprijs voor zijn leven geven. ³¹Stoot het een zoon of een dochter, dan zal met hem gehandeld worden volgens dezelfde verordening. ³²Maar indien het rund een slaaf of een slavin stoot, dan zal hij dertig sikels zilver aan de heer van deze geven, en het rund zal gestenigd worden.

³³Wanneer iemand een put opent, of wanneer iemand een put graaft, zonder die te bedekken, en er valt een rund of

(A) 21:12 Lev. 24:17. (B) 21:13 Num. 35:10-34; Deut. 19:1-13; Joz. 20:1-9. (C) 21:16 Deut. 24:7.

(D) 21:17 Lev. 20:9; Mat. 15:4; Mar. 7:10. (E) 21:24 Lev. 24:19,20; Deut. 19:21; Mat. 5:38.

een ezel in, ³⁴dan zal de eigenaar van de put vergoeding geven: hij zal er geld voor teruggeven aan de eigenaar ervan, maar het dode dier zal zijn eigendom zijn. ³⁵Wanneer iemands rund het rund van zijn naaste stoot, zodat het sterft, dan zal men het levende rund verkopen en zijn prijs verdelen en ook het dode dier zal men verdelen. ³⁶Of als het bekend was, dat het rund al vroeger stotig was, en als zijn eigenaar het desondanks niet bewaakte, dan zal hij volledig rund voor rund vergoeden, maar het dode dier zal zijn eigendom zijn.

*Voorschriften betreffende het
eigendom van de naaste*

22 ¹Wanneer iemand een rund of een stuk kleinvee steelt en het slacht of verkoopt, dan zal hij vijf stuks rundvee als vergoeding geven voor het rund en vier stuks kleinvee voor het stuk kleinvee. ²Indien een dief bij een inbraak betrapt en zo getroffen wordt, dat hij sterft, dan rust daarop geen bloedschuld; ³indien de zon was opgegaan, rust daarop wel bloedschuld. Hij zal volledig vergoeding geven; indien hij niets heeft, zal hij verkocht worden om wat hij gestolen heeft. ⁴Indien werkelijk datgene wat gestolen is, levend in zijn bezit gevonden wordt, hetzij rund, ezel of een stuk kleinvee, zal hij het dubbele als vergoeding geven.

⁵Wanneer iemand een akker of een wijngaard laat afweiden door zijn vee erin los te laten, en dit weidt de akker van een ander af, dan zal hij het beste deel van zijn eigen akker of het beste deel van zijn wijngaard als vergoeding geven.

⁶Wanneer brand ontstaat en doornstruiken aantast, maar ook een schoof of het staande koren of het hele veld verteerd wordt, dan zal hij, die de brand aanstak, volledig vergoeding geven.

⁷Wanneer iemand aan zijn naaste geld of goed te bewaren geeft, en het uit het huis van die man gestolen wordt, zal de dief, indien hij gevonden wordt, het dubbele als vergoeding geven. ⁸Indien de dief niet gevonden wordt, zal de heer van het huis tot de goden⁽¹⁾ naderen, om te zweren, dat hij zijn hand niet uitgestoken heeft naar het bezit van zijn naaste. ⁹Bij elke zaak van verduistering, hetzij van een rund, een ezel, een stuk kleinvee, een gewaad, hetzij van welk verlorren voorwerp ook, waarvan (de eigenaar) zegt: dat is het - zal de zaak van hen beiden tot de goden⁽²⁾ komen. Hij, die door de goden schuldig wordt verklaard, zal aan zijn naaste het dubbele als vergoeding geven.

¹⁰Wanneer iemand aan zijn naaste een ezel of een rund of een stuk kleinvee of welk dier ook, te bewaren geeft en het sterft, of het wordt gewond of geroofd, zonder dat iemand het ziet, ¹¹dan zal de eed bij **JHWH** tussen hen beslissen, of hij niet zijn hand uitgestoken heeft naar het bezit van zijn naaste, en de eigenaar zal er genoeg mee nemen, de ander hoeft geen vergoeding te geven. ¹²Maar indien het zonder meer van hem gestolen is, zal hij aan de eigenaar vergoeding geven. ¹³Indien het zonder meer verscheurd is, zal hij het als bewijsstuk overleggen. Het verscheurde zal hij niet vergoeden.

¹⁴Wanneer iemand van zijn naaste (een dier) leent, en het wordt gewond of sterft, terwijl de eigenaar er niet bij was, dan zal hij volledig vergoeding geven.

⁽¹⁾ 22:8 Misschien in de betekenis van de oudsten van het volk, zie ook vers 28. ⁽²⁾ 22:9 Idem.

15(A) Indien de eigenaar erbij was, zal hij geen vergoeding geven. Indien het gehuurd was, is de schade in de huurprijs inbegrepen.

16 Wanneer iemand een meisje verleidt, die niet ondertrouwd is, en gemeenschap met haar heeft, dan zal hij haar tegen de volle bruidsprijs tot vrouw nemen. **17(B)** Indien haar vader ten stelligste weigert haar aan hem te geven, dan zal hij de bruidsprijs van de meisjes aan zilver afwegen.

*Voorschriften betreffende
gruwelijke zonden*

18(C) Een tovenaars zult u niet in leven laten.

19(D) Al wie met een dier gemeenschap heeft, zal zeker ter dood gebracht worden.

20(E) Wie aan de goden⁽¹⁾ offert, behalve aan **JHWH** alleen, zal met de ban geslagen worden.

*Voorschriften betreffende
hulpbehoevenden*

21 Een vreemdeling zult u niet *onderdrukken*, noch hem benauwen, want u bent vreemdelingen geweest in het land Egypte.

22 Geen enkele weduwe of wees zult u *verdrukken*. **23** Indien u dezen toch *verdrukt*, voorzeker zal Ik, indien zij luid tot Mij roepen, hun geroep horen, **24(F)** en mijn toorn zal ontbranden en Ik zal u met het zwaard doden, zodat uw vrouwen weduwen worden en uw kinderen wezen.

25(G) Indien u aan mijn volk, aan de *arme* bij u, geld leent, zult u zich niet

als een schuldeiser tegenover hem gedragen: u zult hem geen rente opleggen.

26 Indien u het opperkleed van uw naaste tot pand neemt, zult u het hem vóór zonsondergang teruggeven, **27(H)** want dat is zijn enige bedekking, dat is de bekleding voor zijn huid - waarin zal hij zich te ruste leggen? Wanneer hij tot Mij om hulp zal roepen, zal Ik horen, want Ik ben genadig.

*Voorschriften met betrekking tot
de overheid, de eerstelingen
en het verscheurde*

28 De goden⁽²⁾ zult u niet vervloeken en een vorst onder uw volk zult u niet verwensen.

29 U zult niet talmen, van uw graan- en van uw wijnoogst te geven. De eerstgeborene van uw zonen zult u Mij geven. **30(I)** Evenzo zult u doen met uw runderen en met uw kleinvee: zeven dagen zullen zij bij de moeder blijven, op de achtste dag zult u ze Mij geven.

31 U zult Mij heilige mensen zijn; vlees van dieren, die in het veld verscheurd zijn, zult u niet eten, u zult het voor de honden werpen.

*Voorschriften betreffende de
verhouding tot de naaste*

23 ^{1(I)} U zult geen vals gerucht verbreiden; u mag de schuldige niet helpen als misdadig getuige. ² U zult de meerderheid in het kwade niet volgen, noch in een rechtsgeding *getuigenis afleggen* met de meerderheid mee, om het recht te buigen. ^{3(K)} Ook zult u een onaanzienlijke niet voortrekken in zijn rechtsgeding.

⁽¹⁾ 22:20 Hier in de betekenis van afgoden. ⁽²⁾ 22:28 Zie de noot bij 22:8.

^(A) 22:15 Deut. 22:28,29. ^(B) 22:17 Deut. 18:10,11. ^(C) 22:18 Lev. 18:23; 20:15,16; Deut. 27:21.

^(D) 22:19 Deut. 17:2-7. ^(E) 22:20 Ex. 23:9; Lev. 19:33,34; Deut. 24:17,18; 27:19. ^(F) 22:24 Lev. 25:35-38; Deut. 15:7-11; 23:20,21. ^(G) 22:25 Deut. 24:10-13. ^(H) 22:27 Hand. 23:5. ^(I) 22:30 Lev. 17:15.

^(J) 23:1 Ex. 20:16; Lev. 19:11,12; Deut. 5:20. ^(K) 23:3 Lev. 19:15.

⁴(A) Wanneer u een verdwaald rund of ezel van uw vijand aantreft, zult u ze hem zeker terugbrengen. ⁵Wanneer u de ezel van uw vijand onder zijn last ziet bezwijken, zult u dit niet onverschillig aan hem overlaten. U zult hem zeker helpen met afladen.

⁶(B) U zult het recht van de arme onder u in zijn rechtsgeding niet buigen. ⁷Van een bedrieglijke zaak moet u zich verhouden. De onschuldige en de rechtvaardige mag u niet doden, want Ik verklaar de schuldige niet rechtvaardig. ⁸Een geschenk zult u niet aannemen, want een geschenk maakt zienden blind en verdraait de zaak van de onschuldigen. ⁹(C) De vreemdeling zult u niet benauwen, want u kent de gezindheid van de vreemdeling, omdat u vreemdelingen bent geweest in het land Egypte.

¹⁰(D) Zes jaar zult u uw land bezaaien en zijn opbrengst inzamelen, ¹¹maar in het zevende zult u het braak laten liggen en het met rust laten, opdat de armen van uw volk eten, en wat zij overlaten zullen de dieren van het veld eten. Evenzo zult u doen met uw wijngaard en met uw olijfbomen. ¹²(E) Zes dagen zult u uw werk doen, maar op de zevende dag zult u rusten⁽¹⁾, opdat uw rund en uw ezel uitrusten, en de zoon van uw slavin en de vreemdeling adem scheppen.

*Voorschriften betreffende de
verhouding tot JHWH*

¹³Ten aanzien van alles, wat Ik u bevelen heb, zult u op uw hoede zijn; de naam van andere goden zult u niet noemen, hij zal uit uw mond niet gehoord worden.

¹⁴Driemaal in het jaar zult u Mij een feest houden. ¹⁵(F) Het Feest van de Ongezuurde Broden zult u onderhouden; zeven dagen zult u ongezuurde broden eten, zoals Ik u geboden heb, op de bepaalde tijd van de maand Aviev, want daarin bent u uit Egypte getrokken; maar men zal niet met lege handen voor mijn aangezicht verschijnen. ¹⁶(G) Ook het feest van de oogst, van de eerstelingen van uw vruchten, die u op de akker zaaien zult; en het feest van de inzameling aan het einde van het jaar, wanneer u uw vruchten van de akker ingezameld hebt. ¹⁷Driemaal in het jaar zullen al uw mannen voor het aangezicht van de Heer **JHWH** verschijnen.

¹⁸U zult het bloed van mijn slachtoffer niet met iets gezuurds offeren, noch zal het vet van mijn feestoffer de nacht overblijven tot de morgen. ¹⁹(H) Het beste van de eerstelingen van uw bodem zult u in het huis van **JHWH**, uw God, brengen. U zult een bokje niet koken in de melk van zijn moeder.

²⁰Zie, Ik zend een engel vóór uw aangezicht, om u te bewaren op de weg en om u te brengen naar de plaats, die Ik bereid heb. ²¹Neem u voor hem in acht en luister naar hem, wees tegen hem niet weerspannig, want hij zal uw overtredingen niet vergeven, want mijn naam is in hem. ²²Maar indien u aandachtig naar hem luistert, en alles doet, wat Ik zeg, zal Ik uw vijanden vijandig bejegenen, en benauwen die u benauwen. ²³Want mijn engel zal voor uw aangezicht gaan en u brengen naar de Amoriet, de Hethiet, de Perizziet, de Kanaäniet, de Chiwwiet en de Jebusiet, en Ik zal hen vernietigen.

⁽¹⁾ 23:12 In het Hebreeuws staat hier het werkwoord "sjabbatten", dat is "stoppen, ophouden".

(A) 23:4 Deut. 22:1-4. (B) 23:6 Lev. 19:15; Deut. 16:19. (C) 23:9 Ex. 22:20; Lev. 19:33,34; Deut. 24:17,18; 27:19. (D) 23:10 Lev. 25:1-7. (E) 23:12 Ex. 20:9-11; 31:15; 34:21; 35:2; Lev. 23:3; Deut. 5:13,14. (F) 23:15 Ex. 12:14-20; Lev. 23:6-8; Num. 28:17-25. (G) 23:16 a Lev. 23:15-21; Num. 28:26-31. 23:16 b Lev. 23:39-43. (H) 23:19 Deut. 26:2; Ex. 34:26; Deut. 14:21.

²⁴U zult u niet neerbuigen voor hun goden noch hen dienen en u zult niet doen naar hun werken, maar u zult ze volkomen vernielen en hun gewijde stenen zult u geheel verbrijzelen. ²⁵Maar u zult **JHWH**, uw God, dienen; dan zal Hij uw brood en uw water zegenen en Ik zal ziekte uit uw midden verwijderen. ²⁶Geen vrouw in uw land zal een misgeboorte hebben of onvruchtbaar zijn. Het getal van uw dagen zal Ik vol maken.

²⁷De schrik voor Mij zal Ik voor u uit zenden; Ik zal in verwarring brengen elk volk, waarmee u in aanraking komt, en Ik zal al uw vijanden voor u doen vluchten. ²⁸Ook zal Ik hoornaars voor u uit zenden, opdat zij de Chiwwiet, de Kanaäniet en de Hethiet voor u uit verdrijven. ²⁹Ik zal hen niet in één jaar voor u uit verdrijven, opdat het land geen woestenij wordt en de wilde dieren u niet te veel worden. ³⁰Langzamerhand zal Ik hen voor u uit verdrijven, totdat u zo vruchtbaar wordt, dat u het land in bezit kunt nemen. ³¹En Ik zal u het gebied geven van de Schelfzee tot de Zee van de Filistijnen en van de woestijn tot de Rivier, want Ik zal de inwoners van het land in uw macht geven, zodat u hen voor u uit verdrijft. ³²U zult noch met hen noch met hun goden een verbond sluiten. ³³Zij zullen in uw land niet blijven wonen, opdat zij u niet tegen Mij doen zondigen, doordat u hun goden gaat dienen, want dit zou u tot een valstrik zijn.

De verbondssluiting

24¹Tot Mozes zei Hij: Klim op tot **JHWH**, u en Aäron, Nadab en Abihu en zeventig van de oudsten van Israël en buigt u van verre neer. ²Maar Mozes alleen zal tot **JHWH** naderen, zij

echter zullen niet naderen, en het volk zal niet met hem opklimmen.

³Toen kwam Mozes en deelde het volk al de woorden van **JHWH** en al de verordeningen mee, en het hele volk *antwoordde* eenstemmig: Al de woorden, die **JHWH** gesproken heeft, zullen wij doen. ⁴En Mozes schreef al de woorden van **JHWH** op. Vroeg in de morgen bouwde hij een altaar onder aan de berg, met twaalf opgerichte stenen overeenkomstig de twaalf stammen van Israël. ⁵Toen zond hij de jonge mannen van de Israëlieten heen, en zij brachten brandoffers en offerden stieren als vredeoffers voor **JHWH**. ⁶Daarop nam Mozes de helft van het bloed en deed het in bekens, en de andere helft van het bloed sprengde hij op het altaar. ⁷Hij nam het boek van het verbond en las het voor de oren van het volk en zij zeiden: Alles wat **JHWH** gesproken heeft, zullen wij doen en daarnaar zullen wij horen. ^{8(A)}Toen nam Mozes het bloed en sprengde het op het volk en hij zei: Zie, het bloed van het verbond dat **JHWH** met u sluit, op grond van al deze woorden.

⁹En Mozes klom op met Aäron, Nadab en Abihu en zeventig van de oudsten van Israël. ¹⁰En zij zagen de God van Israël en het was alsof onder zijn voeten een plaveisel lag van lazuur, als de hemel zelf in helderheid. ¹¹Maar tot de vooraanstaanden van de Israëlieten strekte Hij zijn hand niet uit; zij zagen God en zij aten en dronken.

¹²**JHWH** zei tot Mozes: Klim op tot Mij, de berg op, en blijf daar, dan zal Ik u de stenen tafelen geven, de *Torah* en het gebod, die Ik opgeschreven heb, om hen te onderwijzen. ¹³Toen stond Mozes op met zijn dienaar Jozua, en Mozes besteedde de berg van God. ¹⁴Maar tot de

(A) **24:8 a** Mat. 26:28; Mar. 14:24; Luk. 22:20; 1Cor. 11:25; Heb. 10:29. **24:8 b** Heb. 9:19,20.

oudsten zei hij: Wacht hier op ons, tot dat wij bij u terugkeren; Aäron en Chur zijn immers bij u, wie zaken heeft, moet zich tot hen wenden. ¹⁵Daarop besteed Mozes de berg, en de wolk bedekte de berg. ¹⁶De heerlijkheid van **JHWH** rustte op de berg Sinaï, en de wolk bedekte hem zes dagen lang; op de zevende dag riep Hij tot Mozes midden uit de wolk. ¹⁷De verschijning van de heerlijkheid van **JHWH** was als verterend vuur op de top van de berg voor de ogen van de Israëlieten.

^{18(A)} Mozes ging de wolk in en besteed de berg. En hij bleef op de berg veertig dagen en veertig nachten.

De heffing voor de tabernakel

25 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Zeg tot de Israëlieten, dat zij voor Mij een heffing inzamelen; van iedere man, wiens hart hem dringt, zult u voor Mij een heffing inzamelen. ³Dit nu is de heffing die u van hen inzamelen zult: goud, zilver, koper; ⁴blauwpurper, roodpurper, scharlaken, fijn linnen, geitenhaar; ⁵roodgeverfde ramsvellen, tachasvellen en acaciahout; ⁶olie voor het licht, specerijen voor de zalfolie en voor het welriekend reukwerk; ⁷chrysopraasstenen en vulstenen voor de efod en voor het borstschild. ⁸En zij zullen Mij een heiligdom maken, en Ik zal in hun midden wonen. ⁹U zult het maken overeenkomstig alles wat Ik u toon, het model van de tabernakel en het model van al zijn voorwerpen.

De ark

¹⁰Zij moeten dan een ark van acaciahout maken, twee en een halve el lang, anderhalve el breed, en anderhalve el

hoog. ¹¹U zult die overtrekken met louter goud; van binnen en van buiten zult u die overtrekken en er rondom een gouden omlijsting op maken. ¹²U zult er vier gouden ringen voor gieten en die bevestigen aan de vier voetstukken en wel twee ringen aan de ene zijwand en twee ringen aan de andere zijwand. ¹³U zult draagstokken van acaciahout maken en die met goud overtrekken. ¹⁴U zult de draagstokken steken in de ringen aan de zijwanden van de ark, om daarmee de ark te dragen. ¹⁵De draagstokken zullen in de ringen van de ark blijven, zij zullen er niet uit verwijderd worden.

¹⁶In de ark zult u de getuigenis leggen, die Ik u geven zal. ^{17(B)}Ook zult u een verzoendeksel van louter goud maken, twee en een halve el lang en anderhalve el breed. ¹⁸En u zult twee cherubs van goud maken, van gedreven werk zult u ze maken, aan de beide einden van het verzoendeksel. ¹⁹Maak één cherub aan het ene einde en één cherub aan het andere einde; uit één stuk met het verzoendeksel zult u de cherubs op zijn beide einden maken. ²⁰De cherubs zullen twee vleugels uitgespreid houden naar boven, met hun vleugels het verzoendeksel bedekkende en hun aangezicht naar elkaar gericht; naar het verzoendeksel zullen de aangezichten van de cherubs gericht zijn.

²¹U zult het verzoendeksel bovenop de ark leggen en in de ark zult u de getuigenis leggen, die Ik u geven zal. ²²En Ik zal dáár met u samenkomen en van het verzoendeksel af, tussen de beide cherubs op de ark van de getuigenis, over alles met u spreken wat Ik u voor de Israëlieten gebieden zal.

(A) 24:18 Deut. 9:9. (B) 25:17 Heb. 9:5.

De tafel

²³U zult een tafel van acaciahout maken, twee el lang, een el breed en anderhalve el hoog. ²⁴U zult die overtrekken met louter goud en er een gouden omlijsting omheen maken. ²⁵U zult er een rand van een handbreedte omheen maken en een gouden omlijsting rondom haar rand. ²⁶U zult vier gouden ringen ervoor maken en de ringen zetten op de vier hoeken aan haar vier poten. ²⁷Dicht bij de rand zullen zich de ringen bevinden als houders voor draagstokken, om de tafel te dragen. ²⁸U zult de draagstokken van acaciahout maken en ze met goud overtrekken, opdat daarmee de tafel gedragen zal worden. ²⁹U zult schotels, schalen, kannen en kommen maken, waarmee geplengd wordt; van louter goud zult u ze maken. ³⁰(A) En u zult op de tafel geregeld toonbrood leggen voor mijn aangezicht.

De menorah⁽¹⁾

³¹U zult een menorah van louter goud maken, van gedreven werk zal de menorah gemaakt worden, het voetstuk zowel als de schacht; de bloemkelken, met knoppen en bloesems, zullen daarmee één geheel vormen. ³²Zes armen nu zullen uit zijn zijden uitsteken: drie armen van de menorah uit de ene zijde en drie armen van de menorah uit de andere zijde. ³³Drie bloemkelken in de vorm van amandelbloesem aan de ene arm, met knop en bloesem; en drie bloemkelken in de vorm van amandelbloesem aan de andere arm, met knop en bloesem; aldus voor de zes armen, die uit de menorah uitsteken. ³⁴Op de menorah vier bloemkelken in de vorm van amandel-

bloesem, met zijn knoppen en bloesems. ³⁵Ook een knop onder het eerste paar armen, die uit hem voortkomen, en een knop onder het tweede paar armen, die uit hem voortkomen, en een knop onder het derde paar armen, die uit hem voortkomen; (aldus) bij de zes armen, die uit de menorah uitsteken. ³⁶De knoppen en de armen zullen uit hem voortkomen, terwijl het geheel één gedreven werk van louter goud is. ³⁷U zult er zeven lampen voor maken en men zal die lampen erop zetten en het licht laten vallen naar de voorkant. ³⁸Zijn snuiters en zijn bakjes zullen van louter goud zijn. ³⁹Van een talent louter goud zal men hem maken, met al deze voorwerpen. ⁴⁰(B) Zie nu toe, dat u alles maakt naar het model dat u daarvan op de berg getoond is.

De tabernakel

26¹De tabernakel zult u maken van tien tentkleden; van getweerd fijn linnen, blauwpurper, roodpurper en scharlaken, met kunstig geweven cherubs zult u ze maken. ²De lengte van elk tentkleed zal achtentwintig el zijn en de breedte van elk tentkleed vier el: eenzelfde maat voor al de tentkleden. ³Vijf van de tentkleden zullen verbonden zijn aan elkaar, en nog eens vijf tentkleden zullen verbonden zijn aan elkaar. ⁴Ook zult u blauwpurperen lussen maken op de rand van het ene tentkleed aan het einde, aan het ene stel, en evenzo zult u doen op de rand van het laatste tentkleed aan het andere stel. ⁵Vijftig lussen zult u maken op het ene tentkleed en vijftig lussen zult u maken aan het einde van het tentkleed, dat tot het andere stel behoort, zodat de lussen tegenover elkaar staan, de ene tegenover de

(1) 25:31 Opschrift: Het Hebreeuwse woord menorah betekent kandelaar.

(A) 25:30 Lev. 24:5-8. (B) 25:40 Hand. 7:44; Heb. 8:5.

andere. ⁶En u zult vijftig gouden haken maken en de tentkleden aan elkaar door de haken verbinden, zodat de tabernakel één geheel is.

⁷Ook zult u tentkleden van geitenhaar maken tot een tent over de tabernakel, elf tentkleden zult u maken. ⁸De lengte van elk tentkleed zal dertig el zijn en de breedte van elk tentkleed vier el: eenzelfde maat voor de elf tentkleden. ⁹U zult vijf van de tentkleden afzonderlijk verbinden en zes van de tentkleden afzonderlijk, en u zult het zesde tentkleed dubbel leggen, aan de voorkant van de tent. ¹⁰U zult vijftig lussen maken op de rand van het ene tentkleed, het laatste aan het ene stel, en vijftig lussen op de rand van het tentkleed, aan het andere stel. ¹¹U zult vijftig koperen haken maken en de haken in de lussen steken en de tent samenvoegen, zodat zij één geheel is. ¹²Wat het overhangende betreft, dat overhangt aan de tentkleden van de tent, de helft van het overhangende tentkleed zal overhangen aan de achterkant van de tabernakel. ¹³Een el aan deze zijde en een el aan de andere zijde van wat overhangt in de lengte van de tentkleden van de tent zal overhangen aan de zijde van de tabernakel, aan deze en aan de andere zijde, om haar te bedekken. ¹⁴Ook zult u een dekkleed voor de tent maken van roodgeverfde ramsvellen, en een dekkleed van tachasvellen daaroverheen.

¹⁵U zult de planken voor de tabernakel maken van acaciahout, rechtopstaande; ¹⁶tien el zal een plank lang zijn en anderhalve el breed. ¹⁷Elke plank zal twee tappen hebben, zodat zij aan elkaar kunnen worden verbonden; zo zult u met al de planken van de tabernakel doen. ¹⁸U zult de planken voor de tabernakel maken, twintig planken aan de zuidkant. ¹⁹En veertig zilveren voetstukken zult u

maken onder de twintig planken, twee voetstukken onder de ene plank voor haar beide tappen, en twee voetstukken onder de andere plank voor haar beide tappen. ²⁰Evenzo voor de andere zijde van de tabernakel aan de noordkant twintig planken ²¹met veertig zilveren voetstukken: twee voetstukken onder de ene plank en twee voetstukken onder de andere plank. ²²Voor de achterzijde van de tabernakel aan de westkant zult u zes planken maken. ²³Twee planken zult u maken voor de hoeken van de tabernakel aan de achterkant. ²⁴Volkomen gelijk nu zullen zij zijn aan de onderkant en aan de bovenkant, tot de ene ring; zo zal het voor die beide zijn: zij zullen de beide hoeken vormen. ²⁵Er zullen dus acht planken zijn met haar zilveren voetstukken: zestien voetstukken; twee voetstukken onder de ene plank en twee voetstukken onder de andere plank.

²⁶Ook zult u dwarsbalken maken van acaciahout: vijf voor de planken van de ene zijde van de tabernakel, ²⁷vijf dwarsbalken voor de planken van de andere zijde van de tabernakel, en vijf dwarsbalken voor de planken van de zijde van de tabernakel aan de achterkant naar het westen, ²⁸met de middelste dwarsbalk, in het midden van de planken, dwars doorlopende van het ene einde naar het andere. ²⁹De planken nu zult u met goud overtrekken, de ringen zult u van goud maken als houders voor de dwarsbalken, en de dwarsbalken zult u met goud overtrekken. ³⁰Dan zult u de tabernakel oprichten overeenkomstig het plan dat u daarvan op de berg getoond werd.

³¹U zult een voorhangsel maken van blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweerd fijn linnen; met kunstig geweven cherubs zult u het maken. ³²U zult

het hangen aan vier pilaren van acacia-hout, met goud overtrokken, van gouden haken voorzien, op vier zilveren voetstukken. ^{33(A)} U zult het voorhangsel onder de haken hangen en daarheen, binnen het voorhangsel, de ark van de getuigenis brengen, zodat het voorhangsel voor u scheiding maakt tussen het heilige en het heilige der heiligen. ³⁴ U zult het verzoendeksel op de ark van de getuigenis leggen in het heilige der heiligen. ³⁵ U zult de tafel buiten het voorhangsel zetten, en de kandelaar tegenover de tafel aan de zuidzijde van de tabernakel, en de tafel zult u plaatsen aan de noordzijde.

³⁶ Ook zult u een gordijn voor de ingang van de tent maken van blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweerd fijn linnen: veelkleurig weefwerk. ³⁷ U zult voor het gordijn vijf pilaren van acaciahout maken en ze met goud overtrekken, van gouden haken voorzien, en u zult daarvoor vijf koperen voetstukken gieten.

Het brandofferaltaar

27 ¹ U zult het altaar van acaciahout maken, vijf el lang en vijf el breed, zodat het altaar vierkant is, en drie el hoog. ² U zult hoornen aan de vier hoeken maken; de hoornen zullen daarmee één geheel vormen, en u zult het overtrekken met koper. ³ Ook zult u er potten voor maken, om het van as te reinigen, en scheppen, sprengbekkens, vorken en vuurpannen; al zijn voorwerpen zult u van koper maken. ⁴ U zult een traliwerk ervoor maken, een koperen netwerk, en op het net vier koperen ringen maken aan de vier einden. ⁵ U zult het onder de rand van het altaar van onderen bevestigen, zodat het netwerk hal-

verwege het altaar reikt. ⁶ U zult draagstukken voor het altaar maken, draagstukken van acaciahout en die met koper overtrekken. ⁷ Zijn draagstukken moeten in de ringen gestoken worden en de draagstukken zullen zich aan de beide zijden van het altaar bevinden, wanneer men het draagt. ⁸ Hol, van planken, zult u het maken; zoals Hij u op de berg getoond heeft, zó zal men het maken.

De voorhof

⁹ U zult de voorhof van de tabernakel maken; aan de zuidzijde gordijnen voor de voorhof van getweerd fijn linnen, honderd el lengte aan de ene zijde; ¹⁰ en daarvoor twintig pilaren, en twintig voetstukken van koper, voor de pilaren haken en dwarsstangen van zilver. ¹¹ Zo ook aan de noordzijde in de lengte gordijnen van honderd el lengte en daarvoor twintig pilaren, en twintig voetstukken van koper, voor de pilaren haken en dwarsstangen van zilver. ¹² In de breedte nu van de voorhof aan de westzijde gordijnen van vijftig el, met hun tien pilaren en de tien voetstukken daarvan. ¹³ De breedte nu van de voorhof aan de oostzijde: vijftig el. ¹⁴ En vijftien el gordijnen voor het ene zijstuk, met hun drie pilaren en de drie voetstukken daarvan. ¹⁵ Ook voor het andere zijstuk vijftien el gordijnen, met hun drie pilaren en de drie voetstukken daarvan. ¹⁶ En voor de poort van de voorhof een gordijn van twintig el van blauwpurper, roodpurper, scharlaken en van getweerd fijn linnen - veelkleurig weefwerk - met de vier pilaren en de vier voetstukken daarvan. ¹⁷ Al de pilaren rondom de voorhof door zilveren dwarsstangen verbonden, en hun haken van zilver en hun voetstukken van koper. ¹⁸ De lengte van de voor-

(A) 26:33 Heb. 6:19; 9:3-5.

hof honderd el, de breedte telkens vijftig en de hoogte vijf el van getweerd fijn linnen, en de voetstukken ervan van koper.

¹⁹Wat alle voorwerpen voor de hele inrichting van de tabernakel betreft, en al zijn pinnen en al de pinnen van de voorhof - dat moet van koper zijn.

De olie voor het licht

²⁰U zult de Israëlieten bevelen, dat zij u brengen zuivere olie, uit gestoten olijven, voor het licht, om voortdurend een lamp te kunnen laten branden.

²¹In de tent der samenkomst buiten het voorhangsel dat vóór de getuigenis is, zal Aäron met zijn zonen die verzorgen, van de avond tot de morgen, voor het aangezicht van **JHWH**: een altijdduurende inzetting bij de Israëlieten voor hun geslachten.

De priesterkleding

28¹U dan, doe uw broer Aäron tot u naderen, en zijn zonen met hem, uit het midden van de Israëlieten, om voor Mij het priesterambt te bekleden: Aäron, Nadab en Abihu, Eleazar en Itamar, de zonen van Aäron. ²U zult heilige klederen maken voor uw broer Aäron, tot een prachtig sieraad. ³U zult zeggen tot allen die kunstvaardig zijn, welke Ik met een geest van wijsheid vervuld heb, dat zij de klederen van Aäron maken, om hem te heiligen, om voor Mij het priesterambt te bekleden. ⁴Dit nu zijn de klederen die zij maken zullen: een borstschild, een efod, een opperkleed, een onderkleed van bewerkte stof, een tulband en een gordel. Zo zullen zij heilige klederen maken voor uw broer Aäron, en voor zijn zonen, om voor Mij het priesterambt te bekleden. ⁵Daartoe zullen zij nemen goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en fijn lin-

nen. ⁶Zij zullen de efod maken van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweerd fijn linnen: kunstig werk. ⁷Twee verbonden schouderstukken zal hij hebben, aan de beide einden moet hij verbonden worden. ⁸De gordel aan de efod om die aan te binden, op dezelfde wijze vervaardigd, zal daarmee één geheel vormen, van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweerd fijn linnen. ⁹U zult twee chrysopaasstenen nemen en de namen van de zonen van Israël daarin graveren, ¹⁰zes van hun namen op de éne steen en de zes overige namen op de andere steen, naar de volgorde van hun geboorte. ¹¹Als kunstwerk van een steensnijder, als zegelgraveerwerk, zult u de twee stenen met de namen van de zonen van Israël graveren; ingevat in gouden kassen zult u ze maken. ¹²Dan zult u de twee stenen op de schouderstukken van de efod zetten als gedenkstenen voor de Israëlieten: Aäron zal hun namen om te gedenken voor het aangezicht van **JHWH** op zijn beide schouderstukken dragen. ¹³U zult kassen van goud maken ¹⁴en twee kettinkjes van louter goud; als snoeren zult u ze maken, vlechtwerk, en u zult de gevlochten kettinkjes aan de kassen bevestigen.

¹⁵U zult een borstschild van de beslissing maken, kunstig werk. Op dezelfde wijze als de efod zult u het maken: van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweerd fijn linnen zult u het maken. ¹⁶Vierkant zal het zijn, dubbel, een span lang en een span breed. ¹⁷U zult het vullen met een steenvulling, vier rijen stenen: een rij rode jaspis, chrysoliet en malachiet, de eerste rij; ¹⁸de tweede rij: hematiet, lazursteen en prasem; ¹⁹de derde rij: barnsteen, agaath en amethyst; ²⁰de vierde rij: turkoois, chrysopaas en nefriet. Met

goud omgeven zullen zij in hun zettingen gevat zijn. ²¹En de stenen zullen overeenkomstig de namen van de zonen van Israël twaalf in getal zijn, overeenkomstig hun namen; als zegelgraveerwerk zullen zij, elk met zijn naam, zijn voor de twaalf stammen. ²²Ook zult u op het borstschild gedraaide kettinkjes maken, vlechtwerk, van louter goud. ²³U zult op het borstschild twee gouden ringen maken en de beide ringen aan de beide einden van het borstschild zetten. ²⁴U zult de beide gevlochten kettinkjes van goud in de beide ringen aan de einden van het borstschild doen. ²⁵De beide andere einden van de beide gevlochten kettinkjes zult u aan de beide kassen vastmaken en op de schouderstukken van de efod zetten, aan de voorkant. ²⁶U zult twee gouden ringen maken en ze aan de beide einden van het borstschild zetten, op de binnenrand, die naar de efod toegekeerd is. ²⁷Ook zult u twee gouden ringen maken en ze op de beide schouderstukken van de efod zetten, onderaan, aan de voorkant, dicht bij de plaats waar hij verbonden is, boven de gordel van de efod. ²⁸Dan zal men het borstschild met zijn ringen aan de ringen van de efod vastbinden met een blauwpurperen snoer, zodat het op de gordel van de efod vastzit, en het borstschild niet van de efod kan afschuiven. ²⁹Zo zal Aäron de namen van de zonen van Israël in het borstschild van de beslissing op zijn hart dragen, wanneer hij in het heiligdom komt, tot een voortdurend gedenken voor het aangezicht van **JHWH**. ³⁰(A) En u zult in het borstschild van de beslissing de Urim en de Tummim leggen; zij zullen op het hart van Aäron zijn, wanneer hij voor het aangezicht van **JHWH** komt, en Aäron zal de beslis-

sing voor de Israëlieten voortdurend op zijn hart dragen, voor het aangezicht van **JHWH**.

³¹U zult het opperkleed van de efod geheel van blauwpurper maken. ³²De halsopening zal in het midden ervan zijn: de halsopening zal rondom een rand hebben van weefsel als bij een pantser, opdat het niet zal scheuren. ³³En u zult op zijn zomen granaatappels in blauwpurper, roodpurper en scharlaken, rondom op zijn zomen, zetten, en gouden belletjes overal daartussen: ³⁴telkens een gouden belletje en een granaatappel, rondom op de zomen van het opperkleed. ³⁵Aäron nu zal dit aanhebben, als hij dienst doet, en het geluid ervan zal gehoord worden, wanneer hij in het heiligdom komt voor het aangezicht van **JHWH** en wanneer hij naar buiten komt, opdat hij niet zal sterven. ³⁶Ook zult u een plaat van louter goud maken en daarop graveren als zegelgraveerwerk: **JHWH** heilig. ³⁷U zult haar aan een blauwpurperen snoer bevestigen, en zij zal zich bevinden op de tulband, aan de voorkant van de tulband. ³⁸Zij zal op het voorhoofd van Aäron zijn, en Aäron zal de schuld dragen, gelegen in de heilige dingen die de Israëlieten heiligen bij al de gaven van hun heilige dingen; ja, zij zal voortdurend op zijn voorhoofd zijn, zodat zij aangenaam zijn vóór het aangezicht van **JHWH**.

³⁹U zult het onderkleed van fijn linnen met ingeweven patroon weven, en een tulband maken van fijn linnen en een gordel zult u maken van veelkleurig weefwerk. ⁴⁰Voor de zonen van Aäron zult u onderklederen maken en u zult voor hen gordels maken, en hoofddoeken zult u voor hen maken tot een prachtig sieraad. ⁴¹Dan zult u daarmee

(A) 28:30 Num. 27:21; Deut. 33:8; Ezra 2:63; Neh. 7:65.

uw broer Aäron en zijn zonen bekleden en hen zalven, wijden en heiligen, zodat zij voor Mij het priesterambt bekleden kunnen. ⁴²Maak voor hen linnen broeken, om hun schaamte te bedekken: van de heupen tot aan de dijnen zullen zij reiken. ⁴³Aäron en zijn zonen zullen die dragen, wanneer zij komen naar de tent der samenkomst of wanneer zij naderen tot het altaar, om dienst te doen in het heiligdom, opdat zij geen ongerechtigheid op zich laden en sterven. Het is een altijddurende inzetten voor hem en voor zijn nakomelingschap.

De priesterwijding

29¹ Dit nu is wat u hun doen zult, om hen te heiligen om voor Mij het priesterambt te bekleden: Neem één jonge stier, en twee gave rammen, ² ongezuurd brood en ongezuurde koeken, met olie aangemaakt, en ongezuurde, dunne koeken, met olie bestreken; van fijn tarwemeel zult u ze maken. ³ Leg ze in een korf en draag ze in de korf naderbij, met de stier en de beide rammen.

⁴ Ook zult u Aäron en zijn zonen doen naderen tot de ingang van de tent der samenkomst en u zult hen met water wassen. ⁵ Dan zult u de klederen nemen en Aäron bekleden met het onderkleed, het opperkleed van de efod, de efod en het borstschild; u zult hem de gordel van de efod ombinden, ⁶ u zult de tulband op zijn hoofd zetten en de heilige diadeem aan de tulband vastmaken. ⁷ Dan zult u de zalfolie nemen en over zijn hoofd uitgieten, en hem zalven. ⁸ U zult zijn zonen doen naderen en hen met onderklederen bekleden. ⁹ U zult hen omgorden met een gordel, Aäron en zijn zonen, en hun de hoofddoeken ombinden, en zij zullen het priesterambt hebben tot een

altijddurende inzetten; zo zult u Aäron en zijn zonen wijden.

¹⁰ Voorts zult u de stier doen naderen vóór de tent der samenkomst, en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op de kop van de stier leggen. ¹¹ U zult de stier slachten voor het aangezicht van **JHWH** bij de ingang van de tent der samenkomst. ¹² U zult van het bloed van de stier nemen en dat met uw vinger aan de hoornen van het altaar strijken, en al het bloed zult u aan de voet van het altaar uitgieten. ¹³ Dan zult u nemen al het vet dat de ingewanden bedekt, het aanhangsel aan de lever, de beide nieren en het vet dat daaraan zit, en u zult het op het altaar in rook doen opgaan. ¹⁴ Maar het vlees van de stier, zijn huid en zijn mest zult u met vuur buiten de legerplaats verbranden; het is een zondoffer.

¹⁵ Dan zult u de éne ram nemen en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op de kop van de ram leggen. ¹⁶ U zult de ram slachten en zijn bloed nemen en sprenkelen rondom op het altaar. ¹⁷ De ram zult u in zijn delen verdelen, zijn ingewanden en onderschenkels wassen en op zijn delen en zijn kop leggen. ^{18(A)} Dan zult u de hele ram op het altaar in rook doen opgaan; het is een brandoffer voor **JHWH**, met een liefelijke reuk; het is een vuuroffer voor **JHWH**.

¹⁹ Dan zult u de andere ram nemen, en Aäron en zijn zonen zullen hun handen op de kop van de ram leggen. ²⁰ U zult de ram slachten, van zijn bloed nemen en het strijken aan de rechter oorlel van Aäron en aan die van zijn zonen, aan hun rechterduim en aan hun rechter grote teen, en u zult de rest van het bloed rondom op het altaar sprenkelen. ²¹ U zult van het bloed, dat op het altaar is, en van de zalfolie nemen en sprenke-

(A) 29:18 Efez. 5:2; Filip. 4:18.

len op Aäron en op zijn klederen, en ook op zijn zonen en op de klederen van zijn zonen; en hij zal heilig zijn, hij en zijn klederen, en ook zijn zonen en de klederen van zijn zonen.

²²U zult van de ram nemen het vet, de vetstaart, het vet dat de ingewanden bedekt, het aanhangsel aan de lever, de beide nieren, het vet dat daaraan zit, de rechterschenkel - het is een ram ter inwijding -, ²³één brood, één geoliede broodkoek en één dunne koek uit de korf met ongezuurde broden, die voor het aangezicht van **JHWH** is. ²⁴U zult alles op de handen van Aäron en op die van zijn zonen leggen en u zult dat bewegen als een beweegoffer voor het aangezicht van **JHWH**. ²⁵Daarna zult u het van hen aannemen en op het altaar op het brandoffer in rook doen opgaan tot een liefelijke reuk voor het aangezicht van **JHWH**; het is een vuuroffer voor **JHWH**. ²⁶Vervolgens zult u de borst van de ram ter inwijding voor Aäron nemen en die bewegen als een beweegoffer voor het aangezicht van **JHWH**, en zij zal u ten deel vallen. ²⁷Zo zult u de beweegborst heiligen en de hefschenkel, die bewogen en geheven zijn van de ram van de inwijding, die zowel voor Aäron als voor zijn zonen is.

²⁸Het zal ten behoeve van Aäron en ten behoeve van zijn zonen tot een altijddurende verordening zijn voor de Israëlieten, want dat is een heffing, en als zodanig zal zij geheven worden van de Israëlieten, van hun vredeoffers, hun heffing voor **JHWH**.

²⁹De heilige klederen nu van Aäron zullen voor zijn zonen na hem zijn, om hen daarin te zalven en te wijden. ³⁰Zeven dagen zal de priester, die uit zijn zonen in zijn plaats komen zal naar de tent der samenkomst, om in het heilighedienst te doen, ze aantrekken.

³¹De ram van de inwijding zult u nemen en zijn vlees koken op een heilige plaats. ³²Aäron en zijn zonen zullen het vlees van de ram en het brood dat in de korf is, eten bij de ingang van de tent der samenkomst. ³³Zij zullen dan dat eten, waarmee verzoening gedaan werd, om hen te wijden en te heiligen, maar een onbevoegde zal er niet van eten, want het is iets heiligs. ³⁴Indien er van het vlees van de inwijding en van het brood overblijft tot de morgen, zult u het overgeblevene met vuur verbranden, het zal niet gegeten worden, want het is iets heiligs. ³⁵U zult voor Aäron en zijn zonen zó doen, naar alles wat Ik u geboden heb; gedurende zeven dagen zult u hen wijden.

³⁶Dagelijks zult u een stier als zondoffer ter verzoening bereiden en het altaar ontzondigen, doordat u er verzoening over doet; u zult het zalven om het te heiligen. ³⁷Zeven dagen zult u over het altaar verzoening doen; u zult het heiligen en het altaar zal allerheiligst zijn; ieder die het altaar aanraakt, zal heilig zijn.

Het dagelijks morgen- en avondoffer

³⁸Dit is, wat u op het altaar zult bereiden: twee eenjarige lammeren, voortdurend elke dag. ³⁹Het éne lam zult u in de morgen bereiden en het andere lam zult u in de avondschemering bereiden, ⁴⁰en ook een tiende fijn meel aangeemaakt met een vierde hin gestoten olie, en een plengoffer van een vierde hin wijn voor het éne lam. ⁴¹Het andere lam zult u in de avondschemering bereiden; zoals het morgenspijsoffer en het daarbij behorende plengoffer zult u het bereiden tot een liefelijke reuk, een vuuroffer voor **JHWH**, ⁴²een dagelijks brandoffer voor uw geslachten bij de ingang van de tent der samenkomst voor het aangezicht van **JHWH**, waar Ik met u zal sa-

menkomen, om daar tot u te spreken. ⁴³Ik zal dan dáár samenkomen met de Israëlieten, en zij zullen door mijn heerlijkheid geheiligd worden. ⁴⁴Ik zal de tent der samenkomst en het altaar heiligen, en Aäron en zijn zonen zal Ik heiligen om voor Mij het priesterambt te bekleden. ⁴⁵Ik zal in het midden van de Israëlieten wonen en Ik zal hun tot een God zijn. ⁴⁶En zij zullen weten, dat Ik, **JHWH**, hun God ben, die hen uit het land Egypte geleid heb, opdat Ik in hun midden woon; Ik ben **JHWH**, hun God.

Het reukofferaltaar

30 ¹U zult een altaar, een offerplaats voor reukwerk, maken; van acaciahout zult u het maken; ²een el lang en een el breed, zodat het vierkant is, en twee el zal zijn hoogte zijn; de hoornen zullen daarmee één geheel vormen. ³U zult het overtrekken met louter goud, het bovenvlak en de zijvlakken rondom, en de hoornen. U zult er een gouden omlijsting omheen maken. ⁴Twee gouden ringen zult u ervoor maken onder de omlijsting, aan de beide zijanten zult u ze maken, op de beide zijden, en zij zullen dienen als houders voor draagstokken om het daarmee te dragen. ⁵U zult dan de draagstokken van acaciahout maken en ze overtrekken met goud. ⁶U zult het zetten vóór het voorhangsel, dat vóór de ark van de Getuigenis is, vóór het verzoendeksel, dat boven de getuigenis is, waar Ik met u zal samenkomen.

⁷Aäron nu zal daarop welriekend reukwerk in rook doen opgaan; elke morgen, wanneer hij de lampen in orde maakt, zal hij het in rook doen opgaan. ⁸Ook wanneer Aäron de lampen aansteekt in de avondschemering, zal hij het in rook doen opgaan voor het aangezicht

van **JHWH** als een voortdurend reukwerk voor uw geslachten. ⁹U zult daarop geen vreemd reukwerk brengen noch brandoffer noch spijsoffer, ook een plengoffer zult u er niet op plengen. ¹⁰Aäron zal met het bloed van het zondoffer van de verzoening eenmaal per jaar op zijn hoornen verzoening doen; eenmaal per jaar zal hij er verzoening op doen voor uw geslachten; allerheiligst is het voor **JHWH**.

De heffing bij de telling

¹¹**JHWH** sprak tot Mozes: ¹²Wanneer u het getal van de Israëlieten bij de telling opneemt, dan zullen zij, ieder voor zijn leven, aan **JHWH** geld ter verzoening geven, wanneer men hen telt, opdat er onder hen geen plaag zal zijn bij de telling. ¹³(A) Dit zal ieder die tot de getelden gaat behoren, geven: een halve sikkkel, gerekend naar de heilige sikkkel - deze sikkkel is twintig gera - een halve sikkkel is de heffing voor **JHWH**. ¹⁴Ieder die tot de getelden gaat behoren van twintig jaar oud en daarboven, zal de heffing voor **JHWH** geven. ¹⁵De rijke zal niet meer noch de arme minder dan een halve sikkkel opbrengen, om die te geven als heffing voor **JHWH** ter verzoening voor uw leven. ¹⁶En u zult het geld van de verzoening van de Israëlieten nemen en het bestemmen voor de dienst in de tent der samenkomst; het zal voor de Israëlieten om te gedenken zijn voor het aangezicht van **JHWH** ter verzoening voor hun leven.

Het wasvat

¹⁷**JHWH** sprak tot Mozes: ¹⁸(B) U nu zult een vat van koper maken met een voetstuk van koper, voor de afwassingen, het plaatsen tussen de tent der samenkomst en het altaar, en daar water

(A) 30:13 Ex. 38:25,26; Mat. 17:24. (B) 30:18 Ex. 38:8.

in doen. ¹⁹En Aäron en zijn zonen zullen daarin hun handen en voeten wassen. ²⁰Wanneer zij naar de tent der samenkomst komen, zullen zij zich met water wassen, opdat zij niet sterven; of wanneer zij naderen tot het altaar, om dienst te doen en een vuuroffer in rook te doen opgaan voor **JHWH**. ²¹Zij zullen dan hun handen en voeten wassen, opdat zij niet sterven; het zal voor hen een altijdduurende inzetting zijn, voor hem en voor zijn nakomelingen naar hun geslachten.

De heilige zalfolie

²²(A) **JHWH** sprak tot Mozes: ²³U nu, neem u zeer fijne specerijen: vijfhonderd sikkels vanzelf gevloeide mirre, en half zoveel: tweehonderd en vijftig sikkels, welriekende kaneel, en tweehonderd en vijftig sikkels welriekende kalmoes, ²⁴en vijfhonderd sikkels kassie, naar de heilige sikkels, en een hin olijfolie. ²⁵U zult het tot een heilige zalfolie maken, als een zorgvuldig bereid mengsel, zoals een zalfbereider dat bereidt; het zal een heilige zalfolie zijn.

²⁶U zult daarmee zalven de tent der samenkomst en de ark van de getuigenis, ²⁷de tafel met al haar voorwerpen, de kandelaar met al zijn voorwerpen, en het reukofferaltaar; ²⁸het brandofferaltaar met al zijn voorwerpen, het wasvat met zijn voetstuk. ²⁹U zult ze heiligen, zodat zij allerheiligst zijn; ieder die ze aanraakt, zal heilig zijn. ³⁰Ook Aäron en zijn zonen zult u zalven en heiligen om voor Mij het priesterambt te bekleden.

³¹En tot de Israëlieten zult u spreken: Dit is voor Mij een heilige zalfolie van geslacht tot geslacht. ³²Op het lichaam van een mens zal zij niet uitgegoten worden, en volgens deze bereidingswijze mag u niets soortgelijks

maken: zij is iets heiligs, heilig zal zij u zijn. ³³De man die iets soortgelijks zal bereiden en iets daarvan op een onbevogde laat komen, zal uit zijn volksgenoten uitgeroeid worden.

Het heilig reukwerk

³⁴**JHWH** zei tot Mozes: Neem u welriekende stoffen: druipende hars, onyx en galbanum, welriekende stoffen en reine wierook, in gelijke delen. ³⁵U zult dit alles maken tot een reukwerk, een mengsel, zoals een zalfbereider bereidt, gezouten, zuiver, heilig. ³⁶Een gedeelte daarvan zult u uiterst fijnwrijven, en iets ervan leggen vóór de Getuigenis in de tent der samenkomst, waar Ik met u zal samenkomen; allerheiligst zal dit voor u zijn. ³⁷En wat het reukwerk betreft, dat u bereiden zult, volgens deze bereidingswijze zult u niets voor uzelf maken; het zal u iets heiligs zijn, voor **JHWH**. ³⁸De man die iets soortgelijks maken zal, om daaraan te ruiken, zal uit zijn volksgenoten uitgeroeid worden.

Aanwijzing van Besaleël en Oholiab

31 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Zie, Ik heb bij name geroepen Besaleël, de zoon van Uri, de zoon van Chur, uit de stam Juda, ³en hem vervuld met Gods Geest, met wijsheid, inzicht en kennis, en dat voor allerlei werk, om ontwerpen te bedenken, ⁴om die uit te voeren in goud, zilver en koper; ⁵om stenen te bewerken, om die in te zetten; om hout te snijden en werkzaam te zijn in allerlei arbeid. ⁶En zie, Ik heb naast hem gesteld Oholiab, de zoon van Achisamak, uit de stam Dan; in het hart van ieder die kunstvaardig is, heb Ik wijsheid gelegd. Zij zullen alles maken, wat Ik u geboden heb: ⁷de tent der samenkomst, de

(A) 30:22 Ex. 37:29.

ark voor de getuigenis, het verzoendeksel dat daarop ligt, en alle voorwerpen van de tent, ⁸de tafel met haar voorwerpen, de kandelaar van louter goud met al zijn voorwerpen, het reukofferaltaar, ⁹het brandofferaltaar met al zijn voorwerpen, het wasvat met zijn voetstuk, ¹⁰de ambtsklederen, zowel de heilige klederen van de priester Aäron als de klederen van zijn zonen, om het priesterambt te bekleden, ¹¹de zalfolie en het welriekend reukwerk voor het heilighdom; naar alles wat Ik u geboden heb, zullen zij dit maken.

*Herinnering aan het sjabbatsgebod,
ontvangst stenen tafelen*

¹²**JHWH** zei tot Mozes: ¹³U dan, spreek tot de Israëlieten: maar mijn Sjabbatten moet u onderhouden, want dat is een teken tussen Mij en u, van geslacht tot geslacht, zodat u weet, dat Ik **JHWH** ben, die u heilig. ¹⁴U zult de Sjabbat onderhouden, want deze is iets heiligs voor u; wie hem ontheiligt, zal zeker ter dood gebracht worden, want ieder die daarop werk verricht, zal uitgeroeid worden uit het midden van zijn volksenoten. ¹⁵(A) Zes dagen mag men arbeiden, maar op de zevende dag zal er een volkomen Sjabbat zijn, **JHWH** geheiligd: ieder die op de Sjabbatdag werk verricht, zal zeker ter dood gebracht worden. ¹⁶De Israëlieten zullen de Sjabbat onderhouden, door de Sjabbat te doen, zij en hun nageslacht, als een altijddurend verbond. ¹⁷(B) Tussen Mij en de Israëlieten is deze een teken voor altijd, want in zes dagen heeft **JHWH** de hemelen en de aarde gemaakt, en op de ze-

vende dag heeft Hij gerust⁽¹⁾ en adem geschept.

¹⁸En Hij gaf aan Mozes, toen Hij geëindigd had met hem te spreken op de berg Sinaï, de twee tafelen van de getuigenis, tafelen van steen, beschreven door Gods vinger.

Het gouden kalf

32 ¹(C) Toen het volk zag, dat Mozes op zich liet wachten om van de berg af te dalen, verzamelde het zich rondom Aäron, en zei tot hem: Welaan, maak ons goden, die vóór ons uitgaan, want deze Mozes, die man, die ons uit het land Egypte heeft gevoerd - wij weten niet, wat er van hem geworden is. ²En Aäron zei tot hen: Rukt de gouden ringen af, die in de oren van uw vrouwen, uw zonen en uw dochters zijn, en brengt ze mij. ³Toen rukte het hele volk zich de gouden ringen die in hun oren waren, af en zij brachten ze aan Aäron. ⁴(D) Hij nam ze van hen aan, gaf er vorm aan met een stift en maakte er een gegoten kalf van. En zij zeiden: Dit is uw god, Israël, die u uit het land Egypte heeft gevoerd. ⁵Toen Aäron dat zag, bouwde hij daarvóór een altaar en riep uit: Morgen is er een feest voor **JHWH**! ⁶(E) En de volgende morgen vroeg offerden zij brandoffers en brachten vredeoffers, en het volk zette zich neer om te eten en te drinken; daarna stonden zij op om vreugde te bedrijven.

⁷En **JHWH** sprak tot Mozes: Ga, daal af, want uw volk, dat u uit het land Egypte hebt gevoerd, heeft het verdorven. ⁸Zij hebben zich gehaast om af te wijken van de weg die Ik hun geboden had; zij hebben zich een gegoten kalf ge-

(1) 31:17 Eigenlijk staat er "gesjabbat", d.w.z. is Hij gestopt.

(A) 31:15 Ex. 20:8-11; 23:12; 34:21; 35:2; Lev. 23:3; Deut. 5:12-14. (B) 31:17 Ex. 20:11. (C) 32:1 Hand.

7:40. (D) 32:4 1Kon. 12:28; Hand. 7:41. (E) 32:6 1Cor. 10:7.

maakt, waarvoor zij zich hebben neergebogen en waaraan zij geofferd hebben, terwijl zij zeiden: dit is uw god, Israël, die u uit het land Egypte heeft gevoerd. ⁹Vervolgens zei **JHWH** tot Mozes: Ik heb dit volk gezien en zie, het is een hardnekkig volk. ¹⁰Nu dan, laat Mij begaan, dat mijn toorn tegen hen ontbrande en Ik hen zal vernietigen, maar u zal Ik tot een groot volk maken. ^{11(A)}Toen zocht Mozes de gunst van **JHWH**, zijn God, en hij zei: Waarom, **JHWH**, zou uw toorn ontbranden tegen uw volk, dat U uit het land Egypte hebt geleid met grote kracht en met een sterke hand? ¹²Waarom zouden de Egyptenaren zeggen: Tot hun onheil heeft Hij hen uitgeleid, om hen te doden in de bergen en hen van de aardbodem te vernietigen? Laat uw brandende toorn varen en heb berouw over het onheil, waarmee U uw volk bedreigt. ^{13(B)}Denk aan Abraham, Isaak en Israël, uw dienaren, aan wie U gezworen hebt bij Uzelf en tot wie U gesproken hebt: Ik zal uw nakomelingschap vermenigvuldigen als de sterren van de hemel en dit hele land, waarover Ik gesproken heb, zal Ik aan uw nakomelingschap geven, om het voor altijd te bezitten. ¹⁴En **JHWH** kreeg berouw over het kwaad, dat Hij gezegd had zijn volk te zullen aandoen.

¹⁵Toen keerde Mozes zich om en daalde van de berg af met de twee tafelen van de getuigenis in zijn hand, tafelen, die aan beide zijden beschreven waren: aan de éne en aan de andere zijde waren zij beschreven. ¹⁶De tafelen waren het werk van God en het schrift was het schrift van God, op de tafelen gegrift. ¹⁷Toen nu Jozua het rumoer van het juichende volk hoorde, zei hij tot Mozes: Er is krijgsgescheeuw in de le-

gerplaats. ¹⁸Maar deze zei: Geen geluid van *overwinningsgezag* en geen geluid van *gezag* bij nederlaag - (maar) een geluid van *beurtzang* is het, wat ik hoor. ¹⁹En zodra hij de legerplaats genaderd was en het kalf en de reidansen zag, ontbrandde de toorn van Mozes; hij wierp de tafelen uit zijn hand en verbrijzelde ze aan de voet van de berg. ²⁰Daarop nam hij het kalf dat zij gemaakt hadden, verbrandde het met vuur en vermaalde het, totdat het fijn gestoten was, vervolgens strooide hij het op het water en gaf dit aan de Israëlieten te drinken.

²¹Toen zei Mozes tot Aäron: Wat heeft dit volk u gedaan, dat u zulk een zware schuld daarover gebracht hebt? ²²Maar Aäron zei: De toorn van mijn heer ontbrande niet; u weet zelf, dat dit volk in het boze ligt. ²³Zij zeiden tot mij: Maak ons goden, die vóór ons uitgaan, want deze Mozes, die man, die ons uit het land Egypte heeft gevoerd - wij weten niet, wat er van hem geworden is. ²⁴Toen zei ik tot hen: Wie heeft goud? Rukt het af! Zij gaven het mij en ik wierp het in het vuur, en dit kalf kwam eruit.

²⁵Daar Mozes zag, dat het volk teugelloos was - want Aäron had het de vrije teugel gelaten, tot spot voor hun tegenstanders - ²⁶ging Mozes staan in de poort van de legerplaats en zei: Wie is voor **JHWH**? laat die tot mij komen! En tot hem verzamelden zich al de Leviëten. ²⁷En hij zei tot hen: Zó zegt **JHWH**, de God van Israël: Ieder gorde zijn zwaard aan zijn heup en ga heen en weer door de legerplaats van poort tot poort en laat ieder zijn broeder en ieder zijn verwant en ieder zijn naaste doden. ²⁸De Leviëten deden naar het woord van Mozes en er vielen van het volk op die dag ongeveer drieduizend man. ²⁹Mozes nu zei: Weest

(A) 32:11 Num. 14:13-19. (B) 32:13 Gen. 22:16,17; 17:8.

heden **JHWH** gewijd - want ieder was tegen zijn zoon en zijn broeder - en wel om heden een zegen over u te brengen.

³⁰De volgende dag zei Mozes tot het volk: U hebt een grote zonde begaan, maar nu zal ik opklimmen tot **JHWH**, misschien zal ik voor uw zonde verzoening bewerken. ³¹Toen keerde Mozes tot **JHWH** terug en zei: Ach, dit volk heeft een grote zonde begaan, want zij hebben zich een gouden god gemaakt. ^{32(A)}Maar nu, vergeef toch hun zonde - en zo niet, delg mij dan uit het boek dat U geschreven hebt. ³³Maar **JHWH** zei tot Mozes: Wie tegen Mij gezondigd heeft, zal Ik uit mijn boek delgen. ³⁴Maar ga nu heen, leid het volk naar de plaats waarvan Ik u gesproken heb; zie, mijn engel zal voor u uit gaan, maar in de dagen van mijn bezoeking zal Ik aan hen hun zonde bezoeken.

³⁵Zo sloeg **JHWH** het volk, omdat dit het kalf gemaakt had, dat Aäron vervaardigd had.

33 ^{1(B)}En **JHWH** sprak tot Mozes: Ga, trek van hier op, u en het volk dat u uit het land Egypte hebt gevoerd, naar het land, waarvan Ik Abraham, Isaak en Jakob gezworen heb: aan uw nakomelingschap zal Ik het geven - ²Ik zal een engel voor uw aangezicht zenden en verdrijven de Kanaäniet, de Amoriet, de Hethiet, de Perizziet, de Chiwwiet en de Jebusiet -, ³naar een land, vloeiende van melk en honing. Want Ik zal in uw midden niet optrekken, daar u een hardnekkig volk bent, opdat Ik u niet onderweg zal verteren. ⁴Toen het volk dit kwade woord hoorde, treurde het en niemand deed zijn sieraad aan. ⁵**JHWH** nu zei tot Mozes: Zeg tot de Israëlieten: u bent een hardnekkig volk. Indien Ik ook maar één ogenblik in uw midden zou optrekken,

zou Ik u vernietigen. Nu dan, doe uw sieraad af, dan zal Ik zien, wat Ik u doen zal. ⁶En de Israëlieten onthielden zich van sieraad, van de berg Horeb af.

⁷Mozes nu nam een tent en spande haar voor zich uit buiten de legerplaats, ver van de legerplaats, en noemde haar: tent der samenkomst. Ieder, die **JHWH** zocht, ging uit naar de tent der samenkomst, die buiten de legerplaats was. ⁸Wanneer Mozes uitging naar de tent, stond het hele volk op en ging staan, ieder aan de ingang van zijn tent, en zij zagen Mozes na, totdat hij de tent was binnengegaan. ⁹Zodra Mozes in de tent kwam, daalde de wolkkolom neer en bleef staan aan de ingang van de tent, en Hij sprak met Mozes. ¹⁰Wanneer het hele volk de wolkkolom zag staan aan de ingang van de tent, stond het op en boog zich neer, ieder aan de ingang van zijn tent. ¹¹En **JHWH** sprak tot Mozes van aangezicht tot aangezicht, zoals iemand spreekt met zijn vriend; dan keerde hij terug naar de legerplaats. Maar zijn dienaar Jozua, de zoon van Noen, een jonge man, week niet uit de tent.

*Mozes vraagt de heerlijkheid
van JHWH te zien*

¹²Toen zei Mozes tot **JHWH**: Zie, U zegt tot mij: doe dit volk optrekken, maar U hebt mij niet doen weten, wie U met mij zult zenden, terwijl U toch gezegd hebt: Ik ken u bij name en ook hebt u genade gevonden in mijn ogen. ¹³Nu dan, indien ik genade in uw ogen gevonden heb, maak mij toch uw wegen bekend, zodat ik U ken; opdat ik genade mag vinden in uw ogen. Bedenk toch, dat deze natie uw volk is.

¹⁴Toen zei Hij: Moet Ik zelf meegaan om u gerust te stellen? ¹⁵En hij zei tot

(A) 32:32 Ps. 69:29; Opb. 3:5. (B) 33:1 a Gen. 12:7. 33:1 b Gen. 26:3. 33:1 c Gen. 28:13.

Hem: Indien U zelf niet meegaat, doe ons vanhier niet optrekken. ¹⁶ Waaraan zal anders geweten worden, dat ik en uw volk genade in uw ogen gevonden hebben, dan doordat U met ons meegaat? Immers daardoor zijn ik en uw volk afgezonderd uit alle volken, die op de aardbodem zijn. ¹⁷ En **JHWH** zei tot Mozes: Ook deze zaak, waarover u gesproken hebt, zal Ik doen, omdat u genade in mijn ogen gevonden hebt en Ik u bij name ken.

¹⁸ Maar hij zei: Doe mij toch uw heerlijkheid zien. ¹⁹ (A) Hij nu zei: Ik zal mijn luister aan u doen voorbijgaan en de naam van **JHWH** voor u uitroepen: Ik zal genadig zijn, wie Ik genadig ben, en Mij ontfermen, over wie Ik Mij ontferm. ²⁰ Hij zei: U zult mijn aangezicht niet kunnen zien, want geen mens zal Mij zien en leven. ²¹ **JHWH** zei: Zie, bij Mij is een plaats, waar u op de rots kunt staan; ²² wanneer mijn heerlijkheid voorbijgaat, zal Ik u in de rotsholte zetten en u met mijn hand bedekken, totdat Ik ben voorbijgegaan. ²³ Dan zal Ik mijn hand wegnemen en u zult Mij van achteren zien, maar mijn aangezicht zal niet gezien worden.

De twee nieuwe stenen tafelen

34 ¹ **JHWH** zei tot Mozes: Hak u twee stenen tafelen zoals de eerste, dan zal Ik op de tafelen de woorden schrijven, die stonden op de eerste tafelen, welke u verbrijzeld hebt. ² Wees gereed tegen de morgen en beklim in de morgen de berg Sinaï; vervoeg u daar bij Mij op de top van de berg. ³ Maar niemand zal met u opklimmen en ook mag niemand gezien worden op de hele berg, zelfs het kleinvee en de runderen mogen niet weiden in de nabijheid van de berg.

⁴ Toen hakte Mozes twee stenen tafelen uit zoals de eerste; hij beklom vroeg in de morgen de berg Sinaï, zoals **JHWH** hem geboden had, en nam de twee stenen tafelen in zijn hand. ⁵ En **JHWH** daalde neer in een wolk, stelde Zich daar bij hem op en riep de naam van **JHWH** uit. ⁶ (B) **JHWH** ging aan hem voorbij en riep: **JHWH**, **JHWH**, God, barmhartig en genadig, geduldig, groot van goedheid en trouw, ⁷ die goedheid doet voortduren aan duizenden, die ongerechtigheid, overtreding en zonde vergeeft; maar (de schuldige) houdt Hij zeker niet onschuldig, de ongerechtigheid van de vaders bezoekt Hij aan kinderen en kleinkinderen, aan het derde en vierde geslacht.

⁸ Mozes knielde haastig ter aarde, boog zich neer ⁹ en zei: Indien ik genade in uw ogen gevonden heb, Heer, dan mag Heer toch in ons midden gaan, want het is een hardnekkig volk, maar vergeef onze ongerechtigheden en onze zonden; neem ons als erfdeel in bezit.

¹⁰ Hij zei: Zie, Ik sluit een verbond; in het bijzijn van uw hele volk zal Ik wonderen doen, zoals niet gewerkt zijn op de hele aarde en bij al de volken; het hele volk, waar u in het midden bent, zal het werk van **JHWH** zien, want ontzagwekkend is wat Ik met u doe. ¹¹ Onderhoud wat Ik u heden gebied. Zie, voor u uit verdrijf Ik de Amoriet, de Kanaäniet, de Hethiet, de Perizziet, de Chiwriet en de Jebusiet. ¹² Neem u in acht, dat u geen verbond sluit met de inwoners van het land, waarheen u gaat, opdat zij niet tot een valstrik in uw midden worden. ¹³ (C) Integendeel, hun altaren zult u omverhalen, hun gewijde stenen verbrijzelen en hun gewijde palen omhakken. ¹⁴ Want u zult u niet neerbuigen voor een andere god, immers **JHWH**, wiens naam Jaloerse

(A) **33:19** Rom. 9:15. (B) **34:6** Ex. 20:5,6; Num. 14:18; Deut. 5:9,10; 7:9,10. (C) **34:13** Deut. 16:21.

is, is een jaloers God. ¹⁵Sluit toch geen verbond met de inwoners van het land; wanneer zij hun goden overspelig nalopen en aan hun goden offeren, dan zouden zij u uitnodigen en u zou van hun slachtoffer eten. ¹⁶Wanneer u van hun dochters voor uw zonen neemt en zij hun goden overspelig nalopen, dan zouden zij tevens uw zonen tot overspelig nalopen van hun goden verleiden. ¹⁷(A) Gegoten goden zult u zich niet maken. ¹⁸(B) Het Feest van de Ongezuurde Broden zult u onderhouden: zeven dagen zult u ongezuurde broden eten, zoals Ik u geboden heb, op de bepaalde tijd van de maand Aviev, want in de maand Aviev bent u uit Egypte getrokken.

¹⁹(C) Alles wat het eerst uit de moederschoot voortkomt, is mijn eigendom, en al uw vee van het mannelijk geslacht, dat de eerstgeboorte is van een rund of van een stuk kleinvee. ²⁰(D) Maar de eerstgeboorte van een ezel zult u lossen voor een stuk kleinvee; indien u het niet lost, zult u het de nek breken. Iedere eerstgeborene van uw zonen zult u lossen, en men zal niet met lege handen voor mijn aangezicht verschijnen.

²¹(E) Zes dagen zult u arbeiden, maar op de zevende dag zult u rusten⁽¹⁾, ook in de ploegtijd en in de oogst zult u de rustdag ⁽²⁾houden. ²²(F) Het Feest der Weken, van de eerstelingen van de tarweoogst, zult u vieren, en het feest van de inzameling bij de wisseling van het jaar. ²³Driemaal in het jaar zal ieder van u, die van het mannelijk geslacht is, voor het aangezicht van de Heer **JHWH**, de God van Israël, verschijnen, ²⁴want Ik zal volken voor uw aangezicht verdrijven en uw

gebied ruim maken; en niemand zal uw land willen hebben, wanneer u opgaat, om voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, te verschijnen driemaal in het jaar. ²⁵(G) U zult het bloed van mijn slachtoffer niet op iets gezuurds slachten, en het slachtoffer van het Pèsach mag de nacht niet overblijven tot de morgen.

²⁶(H) Het beste van de eerstelingen van uw bodem zult u in het huis van **JHWH**, uw God, brengen.

U zult een bokje niet koken in de melk van zijn moeder.

²⁷**JHWH** zei tot Mozes: Schrijf u deze woorden op, want op grond van deze woorden heb Ik met u en met Israël een verbond gesloten. ²⁸En hij was daar bij **JHWH** veertig dagen en veertig nachten, brood at hij niet en water dronk hij niet, en Hij schreef op de tafelen de woorden van het verbond, de Tien Woorden.

²⁹(I) Toen Mozes van de berg Sinaï afdaalde, - de twee tafelen van de getuigenis nu waren in de hand van Mozes, toen hij van de berg afdaalde - wist hij niet, dat de huid van zijn gezicht straalde, doordat hij met Hem gesproken had. ³⁰Toen Aäron en al de Israëlieten Mozes zagen, zie, de huid van zijn gezicht straalde, en zij durfden hem niet te naderen. ³¹Toen riep Mozes hen tot zich, en Aäron en al de vorsten in de vergadering keerden tot hem terug en Mozes sprak hen toe. ³²Daarna naderden al de Israëlieten en hij gebod hun al wat **JHWH** tot hem gesproken had op de berg Sinaï. ³³Toen Mozes geëindigd had met hen te spreken, deed hij een doek voor zijn gezicht. ³⁴Maar wanneer Mozes kwam voor het aangezicht van

(1) 34:21 Letterlijk staat er "stoppen" (Hebreeuws: "sjabbatten"). (2) 34:21 Idem.

(A) 34:17 Ex. 20:4; Lev. 19:4; Deut. 5:8; 27:15. (B) 34:18 Ex. 12:14-20; Lev. 23:6-8; Num. 28:16-25.

(C) 34:19 Ex. 13:2. (D) 34:20 Ex. 13:13. (E) 34:21 Ex. 20:9,10; 23:12; 31:15; 35:2; Lev. 23:3; Deut. 5:13,14. (F) 34:22 a Lev. 23:15-21; Num. 28:26-31. 34:22 b Lev. 23:39-43. (G) 34:25 Ex. 12:10.

(H) 34:26 a Deut. 26:2. 34:26 b Deut. 14:21. (I) 34:29 2Cor. 3:7-16.

JHWH, om met Hem te spreken, deed hij de doek af, totdat hij naar buiten ging; daarna ging hij naar buiten en zei tot de Israëlieten wat geboden was.

³⁵ Wanneer de Israëlieten aan het gezicht van Mozes zagen, dat de huid van zijn gezicht straalde, deed Mozes de doek weer voor zijn gezicht, totdat hij naar binnen ging, om met Hem te spreken.

Herinnering aan het sjabbatsgebod

35 ¹ Toen liet Mozes de hele vergadering van de Israëlieten samenkomen en zei tot hen: Dit zijn de geboden, die **JHWH** bevolen heeft te doen. ^{2(A)} Zes dagen zal werk verricht worden, maar op de zevende dag zal het voor u een heilige tijd zijn, een volkomen Sjabbat voor **JHWH**; ieder, die daarop werk verricht, zal ter dood gebracht worden. ³ U zult in geen van uw woningen vuur ontsteken op de Sjabbatdag.

Heffing voor de bouw en de dienst van de tabernakel

⁴ Mozes zei tot de hele vergadering van de Israëlieten: Dit is het gebod dat **JHWH** gegeven heeft: ⁵ neemt van uw bezit een heffing voor **JHWH**; ieder zal deze gewillig van hart opbrengen als heffing voor **JHWH**, goud, zilver, koper; ⁶ blauwpurper, roodpurper, scharlaken, fijn linnen, geitenhaar; ⁷ roodgeverfde ramsvellen, tachasvellen, acacia-hout; ⁸ olie voor het licht, specerijen voor de zalfolie en voor het welriekend reukwerk; ⁹ chrysopaasstenen en vulstenen voor de efod en voor het borstschild. ¹⁰ Allen die onder u kunstvaardig zijn, zullen komen maken al wat **JHWH** geboden heeft; ¹¹ de tabernakel, zijn tent en zijn dekkleed, zijn haken en zijn

planken, zijn dwarsbalken, zijn pilaren en zijn voetstukken; ¹² de ark met haar draagstokken, het verzoendeksel en het voorhangsel ter bedekking; ¹³ de tafel met haar draagstokken, al haar toebehoren en het toonbrood; ¹⁴ de lichtkandelelaar met zijn voorwerpen, zijn lampen en de olie voor het licht; ¹⁵ het reukofferaltaar met zijn draagstokken, de zalfolie en het welriekend reukwerk; het gordijn van de ingang, voor de ingang van de tabernakel; ¹⁶ het brandofferaltaar met het bijbehorende koperen traliwerk, zijn draagstokken en al zijn voorwerpen, het wasvat met zijn voetstuk; ¹⁷ de gordijnen van de voorhof, zijn pilaren, zijn voetstukken en het gordijn van de poort van de voorhof; ¹⁸ de pinnen van de tabernakel en de pinnen van de voorhof, en hun touwen; ¹⁹ de ambtskleren voor de dienst in het heiligdom, de heilige klederen voor de priester Aäron en de klederen van zijn zonen, om het priesterambt te bekleden.

²⁰ Toen ging de hele vergadering van de Israëlieten van Mozes heen. ²¹ Daarop kwam iedere man wiens hart hem dreef, ieder wiens geest hem drong, en bracht de heffing voor **JHWH** ten behoeve van het werk aan de tent der samenkomst en voor de hele dienst en de heilige klederen. ²² Zij kwamen dan, de mannen zowel als de vrouwen, en ieder bracht gewillig van hart neusringen, oorringen, zegelringen en halssieraden, allerlei gouden voorwerpen. Iedere man die een beweegoffer van goud voor **JHWH** bewoog, ²³ en iedere man die blauwpurper, roodpurper, scharlaken, fijn linnen, geitenhaar, roodgeverfde ramsvellen en tachasvellen in zijn bezit had, bracht dit. ²⁴ Ieder die een heffing van zilver of koper hief, bracht de heffing voor **JHWH**,

(A) 35:2 Ex. 20:8-11; 23:12; 31:15; 34:21; Lev. 23:3; Deut. 5:12-14.

en ieder die acaciahout voor al het werk ten behoeve van de dienst in zijn bezit had, bracht dit. ²⁵Iedere vrouw, die kunstvaardig was, spon eigenhandig en zij bracht het gesponnene, het blauwpuurper, roodpuurper, scharlaken en het fijne linnen. ²⁶Alle kunstvaardige vrouwen, van wie hun hart hen daartoe dreef, sponnen het geitenhaar. ²⁷De vorsten brachten de chrysopraasstenen en de vulstenen voor de efod en voor het borstschild, ²⁸de specerij en de olie voor het licht, voor de zalfolie en voor welriekend reukwerk. ²⁹Alle mannen en vrouwen, van wie hun hart hen drong om iets te brengen voor al het werk dat **JHWH** door Mozes geboden had te maken - de Israëlieten brachten het als een vrijwillige gave voor **JHWH**.

Aanstelling van Besaleël en Oholiab

³⁰Mozes zei tot de Israëlieten: Ziet, **JHWH** heeft Besaleël, de zoon van Uri, de zoon van Chur, uit de stam Juda, bij name geroepen, ³¹en heeft hem vervuld met Gods Geest, met wijsheid, inzicht en kennis en dat voor allerlei werk: ³²om ontwerpen te bedenken en om die uit te voeren in goud, zilver en koper; ³³om stenen te bewerken en om die in te zetten; om hout te snijden en om al het ontworpen werk te maken. ³⁴En Hij heeft hem en Oholiab, de zoon van Achisamak, uit de stam van Dan in het hart gegeven om anderen te onderwijzen. ³⁵Hij heeft hen vervuld met kunstvaardigheid, om te maken al het werk van een handwerker, van een kunstenaar, van een maker van veelkleurig weefwerk in blauwpuurper, roodpuurper, scharlaken en fijn linnen, en van een wever: uitvoerders van allerlei werk en makers van ontwerpen. **36**¹Zo moeten Besaleël en Oholiab werken, en iedere man die kunstvaardig is, aan wie **JHWH** wijsheid en in-

zicht in die dingen geschonken heeft, zodat hij verstand heeft van het vervaardigen van al het werk voor de dienst van het heiligdom, overeenkomstig alles wat **JHWH** geboden heeft.

²Toen ontbood Mozes Besaleël en Oholiab en iedere man die kunstvaardig was, in wiens hart **JHWH** wijsheid had gelegd, ieder wiens hart hem drong om het werk te komen verrichten. ³Zij namen van Mozes de hele heffing over, die de Israëlieten gebracht hadden ten behoeve van het werk voor de dienst van het heiligdom, om dit te verrichten. Dezen nu brachten nog elke morgen een vrijwillige gave tot hem. ⁴En al de vaklieden, die het hele werk ten behoeve van het heiligdom maakten, kwamen ieder van het werk dat hij verrichtte, ⁵en zeiden tot Mozes: Het volk brengt meer dan nodig is voor de uitvoering van het werk dat **JHWH** geboden heeft te maken. ⁶Toen gaf Mozes een bevel en men liet het overal in de legerplaats afroepen: Laat man noch vrouw verder enig werk maken ten behoeve van de heffing voor het heiligdom. Zo werd het volk weerhouden meer te brengen. ⁷Want het materiaal was voldoende om al het werk te maken, ja, er was te veel.

Het maken van de tabernakel

⁸Toen maakten al de kunstvaardigen onder de werklieden de tabernakel van tien tentkleden van getweernd fijn linnen en van blauwpuurper, roodpuurper en scharlaken; met kunstig geweven cherubs maakte men die. ⁹De lengte van elk tentkleed was achtentwintig el, en de breedte van elk tentkleed vier el: eenzelfde maat voor al de tentkleden. ¹⁰Men verbond vijf van de tentkleden aan elkaar, en nog eens vijf tentkleden aan elkaar. ¹¹Ook maakte men blauwpuurperen lussen op de rand van het ene tentkleed, aan het einde, aan het ene

stel; evenzo deed men op de rand van het laatste tentkleed aan het andere stel. ¹²Vijftig lussen maakte men op het ene tentkleed en vijftig lussen aan het einde van het tentkleed, dat tot het andere stel behoorde, zodat de lussen tegenover elkaar stonden, de één tegenover de andere. ¹³Men maakte vijftig gouden haken en verbond de tentkleden aan elkaar door de haken, zodat de tabernakel één geheel was. ¹⁴Men maakte tentkleden van geitenhaar tot een tent over de tabernakel, elf tentkleden maakte men. ¹⁵De lengte van elk tentkleed was dertig el en de breedte van elk tentkleed vier el: eenzelfde maat voor de elf tentkleden. ¹⁶Men verbond vijf van de tentkleden afzonderlijk en zes van de tentkleden afzonderlijk. ¹⁷Men maakte vijftig lussen op de rand van het laatste tentkleed aan het ene stel, en vijftig lussen op de rand van het tentkleed aan het andere stel. ¹⁸Men maakte vijftig koperen haken, om de tent te verbinden, zodat zij één geheel was. ¹⁹Ook maakte men een dekkleed voor de tent van roodgeverfde ramsvellen, en een dekkleed van tachasvellen daaroverheen.

²⁰Men maakte de planken voor de tabernakel van acaciahout, rechtopstaande; ²¹tien el was een plank lang en anderhalve el breed. ²²Elke plank had twee tappen, zodat zij aan elkaar verbonden konden worden; zo deed men met al de planken van de tabernakel. ²³Men maakte de planken voor de tabernakel, twintig planken aan de zuidkant. ²⁴En veertig zilveren voetstukken maakte men onder de twintig planken, twee voetstukken onder de ene plank voor haar beide tappen, en twee voetstukken onder de andere plank voor haar beide tappen. ²⁵Evenzo maakte men voor de andere zijde van de tabernakel aan de

noordkant twintig planken ²⁶en veertig zilveren voetstukken daarvoor: twee voetstukken onder de ene plank en twee voetstukken onder de andere plank. ²⁷Voor de achterzijde van de tabernakel aan de westkant maakte men zes planken. ²⁸Twee planken maakte men voor de hoeken van de tabernakel aan de achterkant. ²⁹Zij waren volkomen gelijk aan de onderkant en aan de bovenkant, tot de ene ring. Zo deed men met die beide, om de twee hoeken te vormen. ³⁰Er waren dus acht planken met haar zilveren voetstukken: zestien voetstukken; telkens twee voetstukken onder één plank.

³¹Men maakte dwarsbalken van acaciahout: vijf voor de planken van de ene zijde van de tabernakel, ³²vijf dwarsbalken voor de planken van de andere zijde van de tabernakel, en vijf dwarsbalken voor de planken van de tabernakel aan de achterkant naar het westen. ³³Men maakte de middelste dwarsbalk in het midden van de planken, dwars doorlopende van het ene einde naar het andere. ³⁴De planken overtrok men met goud, de ringen maakte men van goud als houders voor de dwarsbalken, en de dwarsbalken overtrok men met goud.

³⁵Men maakte het voorhangsel van blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweerd fijn linnen; met kunstig geweven cherubs maakte men het. ³⁶Men maakte daarvoor vier pilaren van acaciahout en overtrok ze met goud; de haken waren van goud, en men goot er vier zilveren voetstukken voor.

³⁷Men maakte een gordijn voor de ingang van de tent van blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweerd fijn linnen: veelkleurig weefwerk; ³⁸en de vijf pilaren van acaciahout, met hun haken; men overtrok hun toppen en dwarsstan-

gen met goud, en de vijf voetstukken waren van koper.

Het maken van de ark

37¹Besaleël maakte de ark van acaciahout, twee en een halve el lang, anderhalve el breed, en anderhalve el hoog. ²Hij overtrok die met louter goud, van binnen en van buiten, en hij maakte er een gouden omlijsting omheen. ³Hij goot er vier gouden ringen voor, aan de vier voetstukken en wel twee ringen aan de ene zijwand en twee ringen aan de andere zijwand. ⁴Hij maakte draagstokken van acaciahout en overtrok die met goud. ⁵En hij stak de draagstokken in de ringen aan de zijwanden van de ark om de ark te dragen.

⁶Hij maakte een verzoendeksel van louter goud, twee en een halve el lang en anderhalve el breed. ⁷Hij maakte twee cherubs van goud, van gedreven werk maakte hij ze, aan de beide einden van het verzoendeksel, ⁸één cherub aan het ene einde en één cherub aan het andere einde. Uit één stuk met het verzoendeksel maakte hij de cherubs op zijn beide einden. ⁹En de cherubs hielden twee vleugels uitgespreid naar boven, met hun vleugels het verzoendeksel bedekkende en hun aangezicht naar elkaar gericht; naar het verzoendeksel waren de aangezichten van de cherubs gericht.

Het maken van de tafel

¹⁰Hij maakte de tafel van acaciahout, twee el lang, één el breed en anderhalve el hoog. ¹¹Hij overtrok die met louter goud en maakte er een gouden omlijsting omheen. ¹²Hij maakte er een rand van een handbreedte omheen en een gouden omlijsting rondom haar rand. ¹³Hij goot er vier gouden ringen voor en

hij zette de ringen op de vier hoeken aan haar vier poten. ¹⁴Dicht bij de rand bevonden zich de ringen, als houders voor de draagstokken om de tafel te dragen. ¹⁵Hij maakte de draagstokken van acaciahout en overtrok ze met goud, om de tafel te dragen. ¹⁶En hij maakte de voorwerpen die op de tafel behoorden, de schotels, schalen, kommen, en de kannen, waarmee de offerwijn wordt uitgetogen, van louter goud.

Het maken van de kandelaar

¹⁷Hij maakte de kandelaar van louter goud; van gedreven werk maakte hij de kandelaar, het voetstuk zowel als de schacht, de bloemkelken, met knoppen en bloesems, vormden één geheel daarmee. ¹⁸Zes armen staken uit zijn zijden: drie armen van de kandelaar uit de ene zijde en drie armen van de kandelaar uit de andere zijde. ¹⁹Drie bloemkelken in de vorm van amandelbloesem aan de ene arm, met knop en bloesem, en drie bloemkelken, in de vorm van amandelbloesem, aan de andere arm, met knop en bloesem; aldus voor de zes armen, die uit de kandelaar uitstaken. ²⁰Op de kandelaar vier bloemkelken, in de vorm van amandelbloesem, met zijn knoppen en bloesems. ²¹Ook een knop onder het eerste paar armen, die uit hem voortkwamen, en een knop onder het tweede paar armen, die uit hem voortkwamen, en een knop onder het derde paar armen, die uit hem voortkwamen; (aldus) bij de zes armen, die er uitstaken. ²²De knoppen en de armen kwamen uit hem voort, terwijl het geheel één gedreven werk van louter goud was. ²³En hij maakte er de zeven lampen voor met snuiters en bakjes van louter goud. ²⁴Van een talent louter goud maakte hij hem met al zijn voorwerpen.

*Het maken van het
reukofferaltaar en de zalfolie*

²⁵Hij maakte het reukofferaltaar van acaciahout, een el lang en een el breed, vierkant, en twee el hoog; de hoornen vormden daarmee één heel. ²⁶Hij overtrok het met louter goud, het bovenslak en de zijvlakken rondom, en de hoornen. Hij maakte er een gouden omlijsting omheen. ²⁷Hij maakte er twee gouden ringen voor, onder de omlijsting, aan de beide zijkanen op de beide zijden, als houders voor draagstokken om het daarmee te dragen. ²⁸En hij maakte draagstokken van acaciahout en overtrok ze met goud.

^{29(A)} En hij maakte de heilige zalfolie en het zuivere welriekend reukwerk, zoals een zalfbereider die bereidt.

*Het maken van het
brandofferaltaar en het wasvat*

38 ¹Hij maakte het brandofferaltaar van acaciahout, vijf el lang en vijf el breed, vierkant, en drie el hoog. ²Hij maakte hoornen aan de vier hoeken, de hoornen vormden daarmee één geheel en hij overtrok het met koper. ³Hij maakte alle voorwerpen van het altaar: de potten, de scheppen, de sprengbekkens, de vorken en de vuurpannen, al zijn voorwerpen maakte hij van koper. ⁴Hij maakte voor het altaar een traliewerk, een koperen netwerk, tot halverwege beneden zijn rand. ⁵Hij goot vier ringen aan de vier einden van het koperen traliewerk, als houders voor de draagstokken. ⁶Hij maakte de draagstokken van acaciahout en overtrok ze met koper. ⁷En hij stak de draagstokken in de ringen aan de zijden van het altaar,

om het daarmee te dragen; hol, van planken maakte hij dit.

^{8(B)} Hij maakte het wasvat van koper, met een voetstuk van koper, van de spiegels van de dienstdoende vrouwen, die dienst deden bij de ingang van de tent der samenkomst.

Het maken van de voorhof

⁹Hij maakte de voorhof; voor de zuidzijde: de gordijnen van de voorhof van getweernd fijn linnen, honderd el; ¹⁰hun twintig pilaren met daarvoor twintig voetstukken van koper, en voor de pilaren haken en dwarsstangen van zilver. ¹¹Voor de noordzijde: honderd el; hun twintig pilaren met daarvoor twintig voetstukken van koper en voor de pilaren haken en dwarsstangen van zilver. ¹²Voor de westzijde: de gordijnen vijftig el; en hun tien pilaren met daarvoor tien voetstukken, en voor de pilaren haken en dwarsstangen van zilver. ¹³En voor de oostzijde: vijftig el.

¹⁴Voor het ene zijstuk: de gordijnen vijftien el, met hun drie pilaren met de drie voetstukken daarvan. ¹⁵En voor het andere zijstuk - aan weerszijden van de poort van de voorhof waren gordijnen - vijftien el, met de drie pilaren en de drie voetstukken daarvan. ¹⁶Al de gordijnen van de voorhof rondom, waren van getweernd fijn linnen. ¹⁷De voetstukken voor de pilaren waren van koper, de haken en de dwarsstangen voor de pilaren van zilver, ook het overtrek van hun bovineinde was van zilver. Zij waren door zilveren dwarsstangen verbonden, al de pilaren van de voorhof. ¹⁸Het gordijn voor de poort van de voorhof was veelkleurig weefwerk van blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweernd fijn linnen; twintig el was de

(A) 37:29 Ex. 30:22-38. (B) 38:8 Ex. 30:18.

lengte, en de hoogte - tevens de breedte (van de stof) - was vijf el, in overeenstemming met de gordijnen van de voorhof. ¹⁹De vier pilaren en de vier voetstukken daarvan waren van koper; de haken, het overtrek van hun boven einde en de dwarsstangen waren van zilver. ²⁰Al de pinnen voor de tabernakel en voor de voorhof rondom, waren van koper.

De kosten van de tabernakel

²¹Dit zijn de kosten van de tabernakel, de tabernakel van de getuigenis, die berekend zijn op bevel van Mozes door de Levieten onder leiding van Itamar, de zoon van de priester Aäron. ²²Besaleël nu, de zoon van Uri, de zoon van Chur, uit de stam Juda, maakte alles wat **JHWH** Mozes geboden had, ²³en met hem Oholiab, de zoon van Achisamak, uit de stam Dan, een handwerker en kunstenaar, vervaardiger van veelkleurig weefwerk in blauwpurper, roodpurper, scharlaken en fijn linnen. ²⁴Al het goud dat gebruikt werd bij de verrichting van alle werkzaamheden aan het heiligdom, het goud van het beweegoffer, was negenentwintig talenten en zevenhonderd en dertig sikkels, naar de heilige sikkkel. ²⁵(A) Het zilver van de getelden van de vergadering was honderd talenten en duizend zevenhonderd en vijfenzeventig sikkels naar de heilige sikkkel: ²⁶(B) een beka per hoofd, dat is een halve sikkkel, naar de heilige sikkkel, voor ieder die tot de getelden ging behoren, van twintig jaar oud en daarboven, en dat waren zeshonderdendrieduizend vijfhonderd en vijftig man. ²⁷Honderd talenten zilver dienden om de voetstukken van het heiligdom en van het voorhangsel te gieten, honderd voetstukken, naar de honderd talenten, een talent voor een

voetstuk. ²⁸Van de duizend zevenhonderd en vijfenzeventig sikkels maakte hij haken voor de pilaren, overtrok er hun boven einde mee en maakte daarvoor verbindingen. ²⁹Het koper van het beweegoffer was zeventig talenten en tweeduizend vierhonderd sikkels. ³⁰Daarvan maakte hij de voetstukken voor de ingang van de tent der samenkomst, het koperen altaar met het bijbehorende koperen traliewerk, alle voorwerpen van het altaar, ³¹de voetstukken van de voorhof rondom, de voetstukken van de poort van de voorhof, al de pinnen van de tabernakel en al de pinnen van de voorhof rondom.

Het maken van de priesterklederen

39 ¹Van het blauwpurper, roodpurper en scharlaken maakten zij ambtsklederen voor de dienst in het heiligdom; ook maakten zij de heilige klederen die voor Aäron bestemd waren, zoals **JHWH** Mozes geboden had.

²Hij maakte de efod van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweerd fijn linnen. ³Zij pletten de gouden platen en hij sneed ze in draden, om die te verwerken tussen het blauwpurper, het roodpurper, het scharlaken en het fijn linnen: kunstig werk. ⁴Verbonden schouderstukken maakten zij ervoor, aan de beide einden was de efod verbonden; ⁵en de gordel om hem aan te binden, die daarmee één geheel vormde, was op dezelfde wijze vervaardigd: van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweerd fijn linnen, zoals **JHWH** Mozes geboden had. ⁶Zij bewerkten de chrysopraasstenen, ingevat in gouden kassen, gegraveerd als zegelgraveerwerk, met de namen van de zonen van Israël. ⁷Hij zette ze op de schouder-

(A) 38:25 Ex. 30:11-16. (B) 38:26 Mat. 17:24.

stukken van de efod als gedenkstenen voor de Israëlieten, zoals **JHWH** Mozes geboden had.

⁸En hij maakte het borstschild, kunstig werk, op dezelfde wijze als de efod: van goud, blauwpurper, roodpurper, scharlaken en getweerd fijn linnen. ⁹Vierkant was het; dubbel maakten zij het borstschild, een span lang en een span breed, dubbel. ¹⁰Zij vulden het met vier rijen stenen: een rij rode jaspis, chrysoliet en malachiet, de eerste rij; ¹¹de tweede rij: hematiet, lazursteen en prasem; ¹²de derde rij: barnsteen, agaathist; ¹³de vierde rij: turkoois, chrysopraas en nefriet. In gouden kassen waren zij ingevat in hun zettingen. ¹⁴De stenen overeenkomstig de namen van de zonen van Israël, waren twaalf in getal, overeenkomstig hun namen; als zegelgraveerwerk waren zij, elk met zijn naam, voor de twaalf stammen. ¹⁵Zij maakten op het borstschild gedraaide kettinkjes, vlechtwerk van louter goud. ¹⁶Zij maakten twee gouden kassen en twee gouden ringen en zetten de beide ringen aan de beide einden van het borstschild. ¹⁷Zij deden de beide gevlochten kettinkjes van goud in de beide ringen aan de einden van het borstschild. ¹⁸De beide andere einden van de beide gevlochten kettinkjes maakten zij aan de beide kassen vast en zetten ze op de schouderstukken van de efod, aan de voorkant. ¹⁹Zij maakten twee gouden ringen en zetten ze aan de beide einden van het borstschild, op de binnenrand, die naar de efod was toegekeerd. ²⁰Ook maakten zij twee gouden ringen en zetten die op de beide schouderstukken van de efod, onderaan aan de voorkant, dicht bij de plaats waar hij verbonden was, boven de gordel van de efod. ²¹Zij bonden het borstschild met zijn ringen aan de ringen van de efod vast met een blauwpur-

peren snoer, zodat het op de gordel van de efod vastzat, en het borstschild niet van de efod kon afschuiven - zoals **JHWH** Mozes geboden had.

²²En hij maakte het opperkleed van de efod, weefwerk, geheel blauwpurper. ²³De opening van het opperkleed was in het midden ervan als bij een pantser, rondom die opening was een rand, opdat het niet scheurde. ²⁴Zij zetten op de zomen van het opperkleed granaatappels in blauwpurper, roodpurper en scharlaken, getweerd. ²⁵Zij maakten belletjes van louter goud en zetten de belletjes tussen de granaatappels op de zomen van het opperkleed, overal tussen de granaatappels: ²⁶telkens een belletje en een granaatappel, rondom op de zomen van het opperkleed voor de dienst - zoals **JHWH** Mozes geboden had.

²⁷En zij maakten de onderklederen van fijn linnen, weefwerk, voor Aäron en zijn zonen, ²⁸de tulband van fijn linnen, de sierlijke hoofddoeken van fijn linnen, de linnen broeken van getweerd fijn linnen, ²⁹en de gordel van getweerd fijn linnen, blauwpurper, roodpurper en scharlaken: veelkleurig weefwerk - zoals **JHWH** Mozes geboden had. ³⁰Zij maakten een plaat, de heilige diadeem, van louter goud, en schreven daarin een inschrift, zegelgraveerwerk: Heilig voor **JHWH**. ³¹Zij zetten er een blauwpurperen snoer aan om ze op de tulband vast te maken - zoals **JHWH** Mozes geboden had.

Het werk door Mozes goedgekeurd

³²Toen was alle arbeid aan de tabernakel, de tent der samenkomst, voltooid, en de Israëlieten hadden het werk verricht overeenkomstig alles wat **JHWH** Mozes geboden had, zó hadden zij het verricht. ³³En zij brachten de tabernakel tot Mozes, de tent met al haar

voorwerpen, de haken, planken, dwarsbalken, pilaren met hun voetstukken, ³⁴het dekkleed van roodgeverfde ramsvellen, het dekkleed van tachasvellen, het voorhangsel ter bedekking, ³⁵de ark van de getuigenis met de draagstokken en het verzoendeksel, ³⁶de tafel, al haar voorwerpen en het toonbrood, ³⁷de kandelaar van louter goud, zijn lampen - de lampen die men daarop hun plaats geven moest - en al zijn voorwerpen, de olie voor het licht, ³⁸het gouden altaar, de zalfolie, het welriekend reukwerk, het gordijn voor de ingang van de tent, ³⁹het koperen altaar met het bijbehorend koperen traliewerk, de draagstokken en al zijn voorwerpen, het wasvat met zijn voetstuk, ⁴⁰de gordijnen van de voorhof, zijn pilaren en zijn voetstukken, en het gordijn voor de poort van de voorhof, zijn touwen en zijn pinnen, alle voorwerpen voor de dienst van de tabernakel, de tent der samenkomst, ⁴¹de ambtsklederen voor de dienst in het heiligdom, de heilige klederen voor de priester Aäron, en de klederen van zijn zonen, om het priesterambt te bekleden. ⁴²Overeenkomstig alles, wat **JHWH** Mozes geboden had, zó hadden de Israëlieten al de arbeid verricht. ⁴³En Mozes zag al het werk, en zie, zij hadden het gemaakt zoals **JHWH** geboden had; zó hadden zij het gemaakt. Toen zegende Mozes hen.

Mozes richt de tabernakel op

40 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Op de eerste dag van de eerste maand zult u de tabernakel, de tent der samenkomst, oprichten. ³U zult daarin de ark van de getuigenis plaatsen en u zult de ark door het voorhangsel aan het oog onttrekken. ⁴U zult de tafel brengen en schikken wat erop behoort; u zult de kandelaar brengen en zijn lampen erop

zetten. ⁵U zult het gouden altaar voor het reukwerk vóór de ark van de getuigenis zetten. U zult het gordijn voor de ingang van de tabernakel ophangen. ⁶U zult het brandofferaltaar vóór de ingang van de tabernakel, de tent der samenkomst, zetten. ⁷U zult het wasvat tussen de tent der samenkomst en het altaar zetten en er water in doen. ⁸U zult de voorhof rondom uitzetten en het gordijn voor de poort van de voorhof ophangen. ⁹Dan zult u de zalfolie nemen en de tabernakel met al wat daarin is, zalven; zo zult u hem heiligen met al zijn voorwerpen, en hij zal heilig zijn. ¹⁰Ook zult u het brandofferaltaar zalven met al zijn voorwerpen; zo zult u het heiligen, en het altaar zal allerheiligst zijn. ¹¹Ook zult u het wasvat met zijn voetstuk zalven en het heiligen.

¹²Dan zult u Aäron en zijn zonen doen naderen tot de ingang van de tent der samenkomst en u zult hen met water wasen. ¹³U zult Aäron met de heilige klederen bekleden, hem zalven en heiligen, om voor Mij het priesterambt te bekleden. ¹⁴Ook zijn zonen zult u doen naderen en hen met onderklederen kleden. ¹⁵U zult hen zalven, zoals u hun vader gezalfd hebt, om voor Mij het priesterambt te bekleden; en dit gebeurt, opdat hun zalving voor hen tot een altijddurend priesterschap zal zijn in hun geslachten. ¹⁶En Mozes deed dit; overeenkomstig alles wat **JHWH** hem geboden had, zó deed hij.

¹⁷Het gebeurde in de eerste maand in het tweede jaar op de eerste van de maand, dat de tabernakel werd opgericht. ¹⁸Mozes richtte de tabernakel op, plaatste de voetstukken, stelde de planken, bracht dwarsbalken aan en richtte de pilaren op. ¹⁹Hij breidde de tent over de tabernakel uit en legde het dekkleed

van de tent er overheen - zoals **JHWH** Mozes geboden had.

²⁰Hij nam de getuigenis en legde die in de ark, hij schoof de draagstokken aan de ark en legde het verzoendeksel bovenop de ark. ²¹Hij bracht de ark naar de tabernakel, hing het voorhangsel ter bedekking op en onttrok de ark van de getuigenis aan het oog - zoals **JHWH** Mozes geboden had.

²²Hij zette de tafel in de tent der samenkomst aan de noordzijde van de tabernakel, buiten het voorhangsel.

²³Hij schikte daarop het brood voor het aangezicht van **JHWH** - zoals **JHWH** Mozes geboden had.

²⁴Hij plaatste de kandelaar in de tent der samenkomst tegenover de tafel, aan de zuidzijde van de tabernakel.

²⁵Hij zette de lampen erop voor het aangezicht van **JHWH** - zoals **JHWH** Mozes geboden had.

²⁶Hij zette het gouden altaar in de tent der samenkomst vóór het voorhangsel.

²⁷Hij ontstak daarop welriekend reukwerk - zoals **JHWH** Mozes geboden had.

²⁸Hij hing het gordijn voor de ingang van de tabernakel op. ²⁹Het brandofferaltaar zette hij bij de ingang van de tabernakel, de tent der samenkomst, en hij offerde daarop het brandoffer en het

spijsoffer - zoals **JHWH** Mozes geboden had.

³⁰Hij zette het wasvat tussen de tent der samenkomst en het altaar en hij deed er water in voor de afwassingen.

³¹Mozes en Aäron en zijn zonen wasten daarmee hun handen en hun voeten.

³²Wanneer zij kwamen in de tent der samenkomst en wanneer zij naderden tot het altaar, wasten zij zich - zoals **JHWH** Mozes geboden had.

³³Hij richtte de voorhof op rondom de tabernakel en het altaar, en hij hing het gordijn voor de poort van de voorhof op. Zo voleindigde Mozes het werk.

^{34(A)} En de wolk bedekte de tent der samenkomst, en de heerlijkheid van **JHWH** vervulde de tabernakel, ³⁵zodat Mozes de tent der samenkomst niet kon binnengaan, want de wolk rustte daarop, en de heerlijkheid van **JHWH** vervulde de tabernakel. ³⁶Wanneer de wolk zich verhief van boven de tabernakel, braken de Israëlieten op, op al hun tochten. ³⁷Maar indien de wolk zich niet verhief, dan braken zij niet op tot de dag, dat zij zich verhief. ³⁸Want op de tabernakel rustte overdag de wolk van **JHWH**, en 's nachts was er een vuur in voor de ogen van het hele huis Israël, op al zijn tochten.

(A) 40:34 1Kon. 8:10,11; Jes. 6:4; Eze. 43:4,5; Opb. 15:8.

Leviticus

Hebreeuws: Waj-jiq-ra (En hij riep)

Brandoffers

1 **JHWH** nu riep Mozes en sprak tot hem uit de tent der samenkomst: **2** Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer iemand onder u **JHWH** een offergave⁽¹⁾ brengen wil, dan zult u uw offergave brengen van het vee, zowel van het rundvee als van het kleinvee.

3 Indien zijn offergave een brandoffer van rundvee is, dan zal hij een gaaf dier van het mannelijk geslacht brengen. Naar de ingang van de tent der samenkomst zal hij het brengen, opdat hij aangenaam zal zijn voor het aangezicht van **JHWH**. **4** Dan zal hij zijn hand op de kop van het brandoffer leggen; zo zal het, hem ten goede, aangenaam zijn, om over hem verzoening te doen. **5** Vervolgens zal hij het rund voor het aangezicht van **JHWH** slachten, en de zonen van Aäron, de priesters, zullen het bloed brengen en dat sprenkelen rondom op het altaar, dat bij de ingang van de tent der samenkomst staat. **6** Daarna zal hij het brandoffer de huid aftrekken en het in stukken verdelen. **7** Dan zullen de zonen van de priester Aäron vuur op het altaar leggen en stukken hout op het vuur schikken. **8** En de zonen van Aäron, de priesters, zullen de delen, de kop en het vet, schikken op het hout dat op het vuur op het altaar ligt. **9** En de ingewanden en de onderschenkels ervan zal men met water wassen, en de priester zal alles op het altaar in rook doen opgaan als een brandoffer, een vuuroffer tot een liefelijke reuk voor **JHWH**.

10 Indien zijn offergave een brandoffer van kleinvee is, van schapen of van geiten, dan zal hij een gaaf dier van het mannelijk geslacht brengen. **11** Hij zal het aan de noordzijde van het altaar slachten voor het aangezicht van **JHWH**; de zonen van Aäron, de priesters, zullen het bloed rondom op het altaar sprenkelen. **12** Dan zal hij het in stukken verdelen, en de priester zal die, met de kop en het vet, schikken op het hout dat op het vuur op het altaar ligt. **13** De ingewanden en onderschenkels zal hij met water wassen en de priester zal alles brengen en het in rook doen opgaan op het altaar; het is een brandoffer, een vuuroffer tot een liefelijke reuk voor **JHWH**.

14 Indien zijn offergave voor **JHWH** een brandoffer van vogels is, dan zal hij zijn offergave brengen van tortelduiven of van jonge duiven. **15** De priester zal die op het altaar brengen en de kop afknippen en ze op het altaar in rook doen opgaan; en het bloed zal tegen de zijde van het altaar worden uitgedrukt. **16** Hij zal de krop met de voedselresten erin verwijderen en die naast het altaar aan de oostzijde op de asbelt werpen. **17** En hij zal ze bij de vleugels inscheuren, zonder deze eraf te trekken, en de priester zal ze in rook doen opgaan op het altaar, op het hout dat op het vuur ligt; het is een brandoffer, een vuuroffer tot een liefelijke reuk voor **JHWH**.

Spijsoffers

2 **1** Wanneer iemand **JHWH** een offergave van spijsoffer brengen wil, dan

⁽¹⁾ 1:2 in het Hebreeuws betekent het werkwoord voor offeren (qarav) ook "naderen".

zal zijn offergave bestaan uit fijn meel, en hij zal olie daarop gieten en wierook daarbij doen.

²En hij zal het tot de zonen van Aäron, de priesters, brengen; hij zal een handvol fijn meel en olie daarvan nemen met al de daarbij behorende wierook, en de priester zal dat als gedenkoffer op het altaar in rook doen opgaan, als een vuuroffer tot een liefelijke reuk voor **JHWH**.
³En wat overblijft van het spijsoffer, is voor Aäron en zijn zonen, als het allerheiligste van de vuuroffers van **JHWH**.

⁴Wanneer u als offergave van spijsoffer een baksel uit de oven zult brengen, dan zal het uit fijn meel bestaan: ongezuurde koeken, met olie aangemaakt, en ongezuurde, dunne koeken, met olie bestreken. ⁵Indien uw offergave een spijsoffer van de bakplaat is, dan zal het van fijn meel, aangemaakt met olie, en ongezuurd zijn. ⁶Men zal het in stukken breken en u zult olie daarop gieten; het is een spijsoffer. ⁷Indien uw offergave een spijsoffer uit de pan is, dan zal het van fijn meel met olie bereid worden. ⁸En u zult het spijsoffer, dat hieruit bereid is, **JHWH** brengen; men zal het tot de priester brengen en deze zal het naar het altaar dragen. ⁹En de priester zal het gedenkoffer van het spijsoffer opheffen en het op het altaar in rook doen opgaan, als een vuuroffer tot een liefelijke reuk voor **JHWH**. ¹⁰En wat overblijft van het spijsoffer, is voor Aäron en zijn zonen, als het allerheiligste van de vuuroffers van **JHWH**.

¹¹Geen spijsoffer, dat u **JHWH** brengt, zal gezuurd bereid worden, want van zuurdeeg noch honing zult u iets als een vuuroffer voor **JHWH** in rook doen opgaan. ¹²Als offergave van de eerstelingen zult u ze **JHWH** brengen, maar zij zullen niet tot een liefelijke reuk op het altaar komen. ¹³En elke offergave van

uw spijsoffer zult u zouten, u zult het zout van het verbond van uw God aan uw spijsoffer niet laten ontbreken; bij al uw offergaven zult u zout voegen.

¹⁴Indien u **JHWH** een spijsoffer van de eerste vruchten zult brengen, dan zult u in het vuur geroosterde aren, fijngewreven graankorrels, als spijsoffer van uw eerste vruchten brengen. ¹⁵U zult daar olie bij doen en wierook daarop leggen; het is een spijsoffer. ¹⁶En de priester zal een deel van dat wat fijngewreven is en van de olie, met al de daarbij behorende wierook, als gedenkoffer in rook doen opgaan, als een vuuroffer voor **JHWH**.

Vredeoffers

3 ¹Indien zijn offergave een vredeoffer is: indien hij dat brengt van rundvee, dan zal hij een gaaf dier, hetzij van het mannelijk, hetzij van het vrouwelijk geslacht, voor het aangezicht van **JHWH** brengen. ²Hij zal zijn hand op de kop van zijn offergave leggen en die slachten bij de ingang van de tent der samenkomst, en de zonen van Aäron, de priesters, zullen het bloed rondom op het altaar sprenkelen. ³En als vuuroffer voor **JHWH** zal hij van het vredeoffer brengen het vet dat de ingewanden bedekt, en al het vet dat op de ingewanden ligt; ⁴en ook de beide nieren en het vet dat daaraan zit, dat aan de lenden is, en het aanhangsel aan de lever, dat hij met de nieren moet wegnemen. ⁵En de zonen van Aäron zullen het op het altaar in rook doen opgaan, op het brandoffer, dat op het hout op het vuur ligt, als een vuuroffer tot een liefelijke reuk voor **JHWH**.

⁶Indien zijn offergave een stuk kleinvee is als vredeoffer voor **JHWH**, dan zal hij een gaaf dier, hetzij van het mannelijk, hetzij van het vrouwelijk geslacht, brengen. ⁷Indien hij een schaap als zijn

offergave brengt, dan zal hij het voor het aangezicht van **JHWH** brengen, ⁸ en zijn hand op de kop van zijn offergave leggen en die slachten voor de tent der samenkomst, en de zonen van Aäron zullen het bloed daarvan rondom op het altaar sprenkelen. ⁹ Van het vredeoffer zal hij het vet brengen als vuuroffer voor **JHWH**: de hele vetstaart, die hij dicht bij de ruggengraat moet afsnijden, het vet dat de ingewanden bedekt, en al het vet dat op de ingewanden ligt. ¹⁰ Ook de beide nieren en het vet dat daaraan zit, dat aan de lenden is, en het aanhangsel aan de lever, dat hij met de nieren moet wegnemen. ¹¹ En de priester zal het in rook doen opgaan op het altaar, als een spijs ten vuuroffer voor **JHWH**.

¹² Indien zijn offergave een geit is, dan zal hij (het dier) brengen voor het aangezicht van **JHWH**, ¹³ hij zal zijn hand leggen op zijn kop, het slachten voor de tent der samenkomst, en de zonen van Aäron zullen het bloed daarvan rondom op het altaar sprenkelen. ¹⁴ Dan zal hij daarvan zijn offergave als vuuroffer voor **JHWH** brengen: het vet dat de ingewanden bedekt, en al het vet dat op de ingewanden ligt; ¹⁵ ook de beide nieren en het vet dat daaraan zit, dat aan de lenden is, en het aanhangsel aan de lever, dat hij met de nieren moet wegnemen.

¹⁶ En de priester zal het in rook doen opgaan op het altaar als een spijs ten vuuroffer, tot een liefelijke reuk; al het vet is voor **JHWH**.

¹⁷ Dit is een altijddurende inzetting voor uw geslachten in al uw woonplaatsen: u zult volstrekt geen vet en geen bloed eten.

Zondoffers

4 ¹ **JHWH** sprak tot Mozes: ² Spreek tot de Israëlieten: Wanneer iemand zon-

der opzet zondigt in een van de dingen die **JHWH** verboden heeft te doen, en één daarvan doet - ³ dan zal, indien de gezalfde priester zonde gedaan en daardoor het volk in schuld gebracht heeft, hij voor de zonde die hij begaan heeft, een jonge, gave stier **JHWH** tot een zondoffer brengen. ⁴ Hij zal de stier naar de ingang van de tent der samenkomst brengen voor het aangezicht van **JHWH**, zijn hand op de kop van de stier leggen en de stier slachten voor het aangezicht van **JHWH**. ⁵ De gezalfde priester zal een deel van het bloed van de stier nemen en dat brengen naar de tent der samenkomst. ⁶ De priester zal zijn vinger in het bloed dopen en van het bloed zevenmaal sprenkelen voor het aangezicht van **JHWH**, vóór het voorhangsel van het heiligdom. ⁷ En de priester zal van het bloed strijken aan de hoorns van het reukofferaltaar, dat voor het aangezicht van **JHWH** staat in de tent der samenkomst; al het (overige) bloed van de stier zal hij uitgieten aan de voet van het brandofferaltaar, dat bij de ingang van de tent der samenkomst staat. ⁸ En al het vet van de stier van het zondoffer zal hij eruit nemen: het vet dat de ingewanden bedekt, en al het vet dat op de ingewanden ligt; ⁹ en de beide nieren en het vet dat daaraan zit, dat aan de lenden zit, en het aanhangsel aan de lever, dat hij met de nieren moet wegnemen, ¹⁰ zoals het weggenomen wordt van het rund van het vredeoffer; en de priester zal het in rook doen opgaan op het brandofferaltaar. ¹¹ En de huid van de stier en al zijn vlees, en ook zijn kop en zijn onderschenkels en zijn ingewanden en zijn mest, ¹² alles van de stier zal hij buiten de legerplaats brengen, op een reine plek, waar men de as stort, en hij zal hem op een houtvuur verbranden; op

de plaats waar de as wordt uitgestort, zal hij verbrand worden.

¹³ Indien de hele vergadering van Israël zonder opzet zonde gedaan heeft, en dit voor de ogen van de gemeente verborgen is gebleven, en zij tegen één van al de geboden van **JHWH** iets gedaan heeft, dat niet gedaan mocht worden, en dus schuldig geworden is, ¹⁴ dan zal de gemeente, wanneer de zonde die zij begaan heeft, haar bekend geworden is, een jonge stier ten zondoffer brengen en zij zal die leiden vóór de tent der samenkomst. ¹⁵ En de oudsten van de vergadering zullen hun handen op de kop van de stier leggen voor het aangezicht van **JHWH**, en men zal de stier voor het aangezicht van **JHWH** slachten. ¹⁶ De gezalfde priester zal een deel van het bloed van de stier in de tent der samenkomst brengen, ¹⁷ en die priester zal zijn vinger in het bloed dopen en zevenmaal voor het aangezicht van **JHWH** vóór het voorhangsel sprenkelen. ¹⁸ En een deel van het bloed zal hij strijken aan de hoorns van het altaar, dat voor het aangezicht van **JHWH** in de tent der samenkomst staat; al het overige bloed zal hij uitgieten aan de voet van het brandofferaltaar, dat bij de ingang van de tent der samenkomst staat. ¹⁹ En al het vet zal hij eruit nemen en op het altaar in rook doen opgaan. ²⁰ En met de stier zal hij doen, zoals hij met de stier van het zondoffer gedaan heeft, zó zal hij daarmee doen. Zo zal de priester over hen verzoening doen, en het zal hun vergeven worden.

²¹ En hij zal de stier buiten de legerplaats brengen en hem verbranden, zoals hij de eerste stier verbrand heeft. Dit is het zondoffer van de gemeente.

²² Als een vorst gezondigd heeft en zonder opzet tegen één van al de ge-

boden van **JHWH**, zijn God, iets gedaan heeft dat niet gedaan mocht worden, en dus schuldig geworden is, ²³ dan zal hij, als hem de zonde die hij begaan heeft, bekend geworden is, als zijn offergave een u brengen, een gaaf dier van het mannelijk geslacht. ²⁴ Hij zal zijn hand op de kop van de bok leggen en hem slachten op de plaats waar men ook het brandoffer voor het aangezicht van **JHWH** pleegt te slachten; een zondoffer is het.

²⁵ En de priester zal met zijn vinger een deel van het bloed van het zondoffer nemen en dat strijken aan de hoorns van het brandofferaltaar; het overige bloed zal hij aan de voet van het brandofferaltaar uitgieten. ²⁶ Maar al het vet zal hij op het altaar in rook doen opgaan, zoals het vet van het vredeoffer. Zo zal de priester over hem verzoening doen voor zijn zonde, en het zal hem vergeven worden.

^{27(A)} Indien iemand uit het volk van het land zonder opzet gezondigd heeft door een van de dingen te doen, die **JHWH** verboden heeft, en dus schuldig geworden is, ²⁸ dan zal hij, als hem de zonde die hij begaan heeft, bekend geworden is, voor de zonde die hij begaan heeft, als zijn offergave een geit, een gaaf dier van het vrouwelijk geslacht, brengen. ²⁹ Hij zal zijn hand op de kop van het zondoffer leggen en het zondoffer slachten op de plaats van het brandoffer. ³⁰ En de priester zal met zijn vinger een deel van het bloed nemen en het strijken aan de hoorns van het brandofferaltaar; al het overige bloed zal hij aan de voet van het altaar uitgieten. ³¹ Maar al het vet ervan zal hij wegnemen, zoals het vet bij het vredeoffer weggenomen wordt, en de priester zal het op het altaar in rook doen opgaan, tot een liefelijke reuk voor

(A) 4:27 Num. 15:27,28.

JHWH. Zo zal de priester over hem verzoening doen, en het zal hem vergeven worden.

³²Indien hij een schaap brengt als zijn offergave ten zondoffer, dan zal hij een gaaf dier van het vrouwelijk geslacht brengen. ³³Hij zal zijn hand op de kop van het zondoffer leggen en het slachten ten zondoffer op de plaats waar men het brandoffer pleegt te slachten. ³⁴En de priester zal met zijn vinger een deel van het bloed van het zondoffer nemen en het strijken aan de hoorns van het brandofferaltaar; al het overige bloed zal hij aan de voet van het altaar uitgieten. ³⁵Maar al het vet ervan zal hij wegnemen, zoals het vet van het schaap van het vredeoffer weggenomen wordt, en de priester zal het op het altaar in rook doen opgaan op de vuuroffers van **JHWH**. Zo zal de priester over hem verzoening doen voor de zonde die hij begaan heeft, en het zal hem vergeven worden.

5 ¹Wanneer iemand zondigt, in geval hij een overluid gesproken vervloeking hoort en getuige is, hetzij hij het zelf gehoord heeft of het te weten gekomen is, dan draagt hij, indien hij het niet aanbrengt, zijn ongerechtigheid. ²Of als iemand iets onreins aanraakt, hetzij het aas van een onrein wild dier, of van een onrein stuk vee, of van een onrein kruipend dier, zonder er zich van bewust te zijn, dan is hij onrein en schuldig. ³Of wanneer hij de onreinheid van een mens aanraakt, door welke onreinheid hij ook onrein geworden is, zonder er zich van bewust te zijn, en hij bemerkt het, dan is hij schuldig. ⁴Of wanneer iemand onbezonnen een eed uitspreekt, om iets te doen, hetzij kwaad, hetzij goed, hoe een mens ook maar in een eed onbezonnen spreken kan, zonder er zich van bewust te zijn, en hij be-

merkt het, dan is hij schuldig aan een van deze dingen. ⁵Wanneer hij nu aan een van deze dingen schuldig is, dan zal hij belijden, waarin hij gezondigd heeft, ⁶en aan **JHWH** als boete voor de zonde die hij begaan heeft, een dier van het vrouwelijk geslacht uit het kleinvee, een schaap of een geit, ten zondoffer brengen; zo zal de priester over hem voor zijn zonde verzoening doen. ⁷Maar indien zijn draagkracht ontoereikend is voor een stuk kleinvee, dan zal hij als boete voor de zonde die hij gedaan heeft, twee tortelduiven of twee jonge duiven **JHWH** brengen, een ten zondoffer en een ten brandoffer. ⁸Hij zal die tot de priester brengen, en deze zal het eerst offeren die, welke ten zondoffer bestemd is. En hij zal haar kop van haar nek afknippen, maar die niet afscheiden. ⁹Hij zal van het bloed van het zondoffer tegen de zijde van het altaar sprenkelen, maar wat van het bloed overblijft zal aan de voet van het altaar uitgedrukt worden; het is een zondoffer. ¹⁰En de tweede zal hij als brandoffer bereiden, volgens het voorschrift. Zo zal de priester verzoening over hem doen voor de zonde die hij begaan heeft, en het zal hem vergeven worden. ¹¹Indien echter zijn draagkracht ontoereikend is voor twee tortelduiven of twee jonge duiven, dan zal hij als offergave voor de zonde die hij gedaan heeft, een tiende efa fijn meel ten zondoffer brengen. Hij zal er geen olie op gieten en er geen wierook bijvoegen, want het is een zondoffer. ¹²Hij zal het tot de priester brengen, en de priester zal daarvan een handvol nemen als gedenkoffer en op het altaar in rook doen opgaan op de vuuroffers van **JHWH**; het is een zondoffer. ¹³Zo zal de priester verzoening over hem doen voor de zonde die hij in een van deze dingen begaan heeft, en het zal hem vergeven worden. En het

zal, evenals het spijsoffer, voor de priester zijn.

Schuldoffers

¹⁴**JHWH** sprak tot Mozes: ¹⁵Wanneer iemand ontrouw wordt en zonder opzet zonde doet tegen iets van wat **JHWH** geheiligd is, dan zal hij, als zijn boete, **JHWH** een gave ram van het kleinvee brengen ten schuldoffer, de waarde geschat in zilveren sikkels, naar de heilige sikkkel. ¹⁶En het heilige waartegen hij gezondigd heeft, zal hij vergoeden en daaraan een vijfde toevoegen: hij zal het aan de priester geven, en de priester zal over hem verzoening doen met de ram van het schuldoffer, en het zal hem vergeven worden.

¹⁷Indien iemand zondigt en doet één van de dingen die **JHWH** verboden heeft, zonder dat hij het weet, dan is hij toch schuldig en draagt zijn ongerechtigheid. ¹⁸Hij zal een gave ram van het kleinvee, in waarde geschat, ten schuldoffer tot de priester brengen, en de priester zal verzoening over hem doen voor wat hij zonder opzet gedaan heeft, zonder dat hij het wist, en het zal hem vergeven worden. ¹⁹Het is een schuldoffer; hij heeft **JHWH** zijn schuld volkomen geboet.

6 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Wanneer iemand zonde doet en ontrouw wordt tegenover **JHWH**, en tegenover zijn volksgenoot ontkent, dat hij iets in bewaring heeft, of dat hem iets is ter hand gesteld, of dat hij iets weggeroofd heeft; ³of hij heeft zijn volksgenoot iets afgeperst, of hij heeft iets dat verloren was, gevonden en hij ontkent het, en doet een valse eed ten opzichte van enige zaak die een mens doen kan, zodat hij zich daaraan bezondigt, ⁴wanneer hij zo zonde doet en schuldig wordt, dan zal hij het geroofde teruggeven, of wat hij

afgeperst heeft, of wat hij in bewaring heeft gegeven, of het verlorene dat hij gevonden had, ⁵of alles, ten opzichte waarvan hij een valse eed heeft gezworen. Hij zal de volle waarde ervan vergoeden en nog een vijfde daaraan toevoegen; aan degene wie het behoorde, die zal hij het geven, op de dag wanneer hij zijn schuldoffer brengt. ⁶Als zijn schuldoffer zal hij voor **JHWH** brengen een gave ram uit het kleinvee, in waarde geschat, ten schuldoffer tot de priester. ⁷En de priester zal over hem verzoening doen voor het aangezicht van **JHWH**, en hem zal vergeving geschonken worden, ten aanzien van elke zaak waardoor hij schuld op zich laadt.

Het brandoffer

⁸**JHWH** sprak tot Mozes: ⁹Gebied Aäron en zijn zonen het volgende: Dit is de onderwijzing over het brandoffer. Het brandoffer zal op de vuurhaard op het altaar de hele nacht tot de morgen blijven liggen, en het vuur van het altaar zal daarop blijven branden. ¹⁰En de priester zal zijn linnen kleed aandoen en een linnen broek over zijn lichaam aantrekken; dan zal hij de as wegnemen, waartoe het vuur het brandoffer op het altaar verteerd heeft, en hij zal die naast het altaar storten. ¹¹Daarna zal hij zijn klederen uitdoen en andere klederen aantrekken, en de as zal hij brengen buiten de legerplaats, op een reine plaats. ¹²En het vuur op het altaar zal brandende gehouden worden, het mag niet uitgaan. Daarop zal de priester elke morgen hout aansteken, het brandoffer erop schikken en daarop de vetstukken van het vredeoffer in rook doen opgaan. ¹³Een vuur zal voortdurend brandende gehouden worden op het altaar, het mag niet uitgaan.

Het spijsoffer

¹⁴ Dit is de onderwijzing over het spijsoffer. De zonen van Aäron zullen het voor het aangezicht van **JHWH** voor het altaar brengen. ¹⁵ En een zal daarvan een handvol nemen, van het fijn meel van het spijsoffer en van de olie daarvan, en al de wierook die op het spijsoffer ligt, en zo zal hij dit op het altaar in rook doen opgaan, tot een liefelijke reuk ten gedenkofer daarvan voor **JHWH**. ¹⁶ Wat daarvan overblijft, zullen Aäron en zijn zonen eten: als ongezuurde koeken zal het gegeten worden op een heilige plaats; in de voorhof van de tent der samenkomst zullen zij het eten. ¹⁷ Het zal ongezuurd gebakken worden; als hun aandeel aan mijn vuuroffers heb Ik het gegeven; het is allerheiligst, evenals het zondoffer en het schuldoffer. ¹⁸ Allen die van het mannelijk geslacht zijn onder de nakomelingen van Aäron, zullen het eten; dit zij een altijddurende inzetting voor uw geslachten ten aanzien van de vuuroffers van **JHWH**; al wie het aanraakt, zal heilig worden.

¹⁹ **JHWH** sprak tot Mozes: ²⁰ Dit is de offergave, die Aäron en zijn zonen **JHWH** zullen brengen op de dag, dat hij gezalfd wordt: een tiende efa fijn meel als een dagelijks spijsoffer, de helft 's morgens en de helft 's avonds. ²¹ Het zal op een bakplaat in olie bereid worden, u zult het doorgeroerd brengen, als een spijsoffer, aan brokken zult u het offeren, tot een liefelijke reuk voor **JHWH**. ²² En de priester, die uit zijn zonen in zijn plaats de gezalfde zal zijn, zal dit doen; het is een altijddurende inzetting, het zal geheel voor **JHWH** verbrand worden. ²³ Elk spijsoffer van een priester zal geheel verbrand worden, het zal niet worden gegeten.

Het zondoffer

²⁴ **JHWH** sprak tot Mozes: ²⁵ Spreek tot Aäron en zijn zonen: Dit is de onderwijzing over het zondoffer: ter plaatse waar het brandoffer geslacht wordt, zal ook het zondoffer geslacht worden voor het aangezicht van **JHWH**, het is allerheiligst. ²⁶ De priester die het als zondoffer offert, zal het eten; op een heilige plaats zal het gegeten worden, in de voorhof van de tent der samenkomst. ²⁷ Al wat met het vlees daarvan in aanraking komt, zal heilig zijn, en als iets van het bloed ervan op een kledingstuk spat, zult u wat waarop het spatte, op een heilige plaats wassen.

²⁸ En het aarden vat waarin het gekookt is, zal stukgeslagen worden, en indien het in een koperen vat gekookt is, dan zal dit geschuurd en met water gespoeld worden. ²⁹ Allen die van het mannelijk geslacht zijn onder de priesters, zullen het eten, het is allerheiligst. ³⁰ Maar geen zondoffer, waarvan het bloed in de tent der samenkomst werd gebracht om in het heiligdom verzoening te doen, zal gegeten worden; met vuur zal het verbrand worden.

Het schuldoffer

7 ¹ Dit is de onderwijzing over het schuldoffer: het is allerheiligst.

² Ter plaatse waar men het brandoffer slacht, zal men het schuldoffer slachten; en het bloed daarvan zal men rondom op het altaar sprenkelen. ³ Al het vet daarvan zal men offeren, de vetstaart en het vet dat de ingewanden bedekt. ⁴ Ook de beide nieren en het vet dat daaraan zit, dat aan de lenden is, en het aanhangsel aan de lever, dat hij met de nieren moet wegnemen. ⁵ De priester zal dit op het altaar in rook doen opgaan als een vuuroffer voor **JHWH**; het is een

schuldoffer. ⁶Allen die van het mannelijk geslacht zijn onder de priesters, zullen het eten; op een heilige plaats zal het gegeten worden; het is allerheiligst. ⁷Wat voor het schuldoffer geldt, geldt ook voor het zondoffer; eenzelfde onderwijzing geldt daarvoor: het zal zijn voor de priester die daardoor verzoening doet. ⁸En de priester die iemands brandoffer brengt - de huid van het brandoffer dat hij brengt, zal voor die priester zijn. ⁹Elk spijsoffer dat gebakken wordt in de oven, en al wat bereid is in de pan en op de bakplaat, is voor de priester die het brengt, voor hem zal het zijn. ¹⁰Elk spijsoffer dat met olie aangemaakt of droog is, zal voor alle zonen van Aäron zijn, voor de één zowel als voor de andere.

Het vredeoffer

¹¹Dit is de onderwijzing over het vredeoffer, dat men **JHWH** brengen zal.

¹²Indien men het zal brengen als een loffer, dan zal men met het loffer ongezuurde koeken brengen, met olie aangemaakt, en ongezuurde dunne koeken, met olie bestreken, en doorgeroerd fijn meel, koeken met olie aangemaakt. ¹³Met koeken van gezuurd brood zal hij zijn offergave brengen, naast zijn vredeoffer als loffer. ¹⁴En van elke offergave zal hij er een brengen als heffing aan **JHWH**; voor de priester die het bloed van het vredeoffer sprenkelt, zal die zijn. ¹⁵En het vlees van zijn vredeoffer als loffer zal op de dag van zijn offergave gegeten worden; niets daarvan zal hij tot de morgen over laten.

¹⁶Indien het slachtoffer dat hij als offergave brengt, een gelofteoffer of een vrijwillig offer is, dan zal het op de dag waarop hij zijn slachtoffer brengt, gegeten worden, en op de volgende dag

zal ook wat daarvan overbleef, gegeten worden. ¹⁷Maar wat dan nog van het vlees van het slachtoffer overblijft, zal op de derde dag met vuur worden verbrand. ¹⁸Indien toch op de derde dag gegeten wordt van het vlees van zijn vredeoffer, dan zal hij die dat gebracht heeft, niet aangenaam zijn; het zal hem niet ten goede gerekend worden, het zal iets verfoeilijks zijn, en wie daarvan eet, zal zijn ongerechtigheid dragen. ¹⁹En vlees dat met iets onreins in aanraking komt, zal niet gegeten worden, het zal met vuur verbrand worden; wat overigens het vlees betreft, die rein is, mag vlees eten. ²⁰Maar iemand die, terwijl onreinheid hem aankleeft, vlees eet van het vredeoffer dat **JHWH** toebehoort, die zal uit zijn volksgenoten uitgeroeid worden. ²¹En wanneer iemand iets onreins aanraakt, onreinheid van mensen of onreine dieren of enig onrein kruipend dier, en eet van het vlees van het vredeoffer dat **JHWH** toebehoort, dan zal hij uit zijn volksgenoten uitgeroeid worden.

Verbod van vet en bloed

²²**JHWH** sprak tot Mozes: ²³Spreek tot de Israëlieten: U zult in het geheel geen vet van rund, schaap of geit eten. ²⁴Het vet van een gestorven of verscheurd dier mag voor allerlei doeleinden gebruikt worden, maar eten zult u het in geen geval. ²⁵Want ieder die vet eet van het vee, waarvan men een vuuroffer voor **JHWH** brengt, - wie dat eet, zal uit zijn volksgenoten uitgeroeid worden. ^{26(A)}Ook zult u in al uw woonplaatsen in het geheel geen bloed eten, van vogels noch van vee. ²⁷Al wie enig bloed eet, die zal uit zijn volksgenoten uitgeroeid worden.

(A) 7:26 Gen. 9:4; Lev. 17:10-14; 19:26; Deut. 12:16,23; 15:23.

Het priesterlijk aandeel in de vredeoffers

²⁸ **JHWH** sprak tot Mozes: ²⁹ Spreek tot de Israëlieten: Hij die **JHWH** zijn vredeoffer offert, moet **JHWH** een deel van zijn vredeoffer als offergave brengen. ³⁰ Eigenhandig zal hij de vuuroffers van **JHWH** brengen; het vet met de borst zal hij brengen, de borst, om die als beweegoffer te bewegen voor het aangezicht van **JHWH**. ³¹ En de priester zal het vet in rook doen opgaan op het altaar, maar de borst zal voor Aäron en zijn zonen zijn. ³² De rechterschenkel zult u als een heffing van uw vredeoffers aan de priester geven. ³³ Diegene van de zonen van Aäron, die het bloed van het vredeoffer en het vet offert, hem zal de rechterschenkel ten deel vallen. ³⁴ Want de beweegborst en de hefschenkel neem Ik van de Israëlieten van hun vredeoffers en geef die aan de priester Aäron, en aan zijn zonen, als een altijddurende inzetting voor de Israëlieten. ³⁵ Dit is het gewijde deel van Aäron en zijn zonen in de vuuroffers van **JHWH**, in de tijd toen Hij hen deed naderen om als priester **JHWH** te dienen, ³⁶ wat **JHWH** gebod hun te geven, ten dage dat Hij hen zalfde uit de Israëlieten, als een altijddurende inzetting voor hun geslachten. ³⁷ Dit is de onderwijzing over het brandoffer, het spijsoffer, het zondoffer, het schuldoffer, het wijdingsoffer en het vredeoffer, ³⁸ die **JHWH** Mozes gebod op de berg Sinaï, in de tijd toen Hij de Israëlieten gebod hun offers **JHWH** te brengen, in de woestijn Sinaï.

Wijding van Aäron en zijn zonen

8 ¹ **JHWH** sprak tot Mozes: ² Neem Aäron en zijn zonen met hem, de klederen, de zalfolie, de stier van het zondoffer, de beide rammen en de korf met de ongezuurde broden, ³ en roep de hele

vergadering samen bij de ingang van de tent der samenkomst.

⁴ En Mozes deed, zoals **JHWH** hem geboden had, en de vergadering werd samengeroepen bij de ingang van de tent der samenkomst. ⁵ Toen zei Mozes tot de vergadering: Dit is het, wat **JHWH** geboden heeft te doen. ⁶ En Mozes deed Aäron en zijn zonen naderen en waste hen met water; ⁷ daarna deed hij hem het onderkleed aan, omgordde hem met de gordel, bekleedde hem met het opperkleed, deed de efod daarover, omgordde hem met de band van de efod en bond hem die om. ⁸ Daarna deed hij hem het borstschild aan en legde in het borstschild de Urim en de Tummim. ⁹ Vervolgens zette hij hem de tulband op het hoofd en bevestigde vóór op de tulband de gouden plaat, de heilige diadeem, zoals **JHWH** Mozes geboden had.

¹⁰ Toen nam Mozes de zalfolie en zalfde de tabernakel en alles wat daarin was en heiligde dat. ¹¹ Ook sprenkelde hij daarvan op het altaar, zevenmaal, en zalfde het altaar met al zijn toebehoren, en ook het wasbekken en zijn voetstuk, om ze te heiligen. ¹² Daarna goot hij van de zalfolie op het hoofd van Aäron, en hij zalfde hem om hem te heiligen. ¹³ En Mozes deed de zonen van Aäron naderen, bekleedde hen met een onderkleed, omgordde hen met een gordel en bond hun hoofddoeken om, zoals **JHWH** Mozes geboden had.

¹⁴ Toen liet hij de stier van het zondoffer nader brengen, en Aäron en zijn zonen legden hun handen op de kop van de stier van het zondoffer. ¹⁵ En hij slachtte die, en Mozes nam het bloed en streek dat met zijn vinger rondom aan de hoorns van het altaar en ontzondigde het altaar; het overige bloed goot hij uit aan de voet van het altaar. Zo heiligde hij dit en deed daarover verzoe-

ning. ¹⁶En hij nam al het vet dat op de ingewanden ligt, het aanhangsel aan de lever, de beide nieren en het vet daaraan, en Mozes deed het in rook opgaan op het altaar. ¹⁷Maar de stier met zijn huid, zijn vlees en zijn mest verbrandde hij met vuur buiten de legerplaats, zoals **JHWH** Mozes geboden had.

¹⁸Daarop bracht hij de ram van het brandoffer nader, en Aäron en zijn zonen legden hun handen op de kop van de ram, en hij slachtte die, ¹⁹en Mozes sprenge het bloed rondom tegen het altaar. ²⁰De ram verdeelde hij in stukken, en Mozes deed de kop, de stukken en het vet in rook opgaan. ²¹De ingewanden echter en de onderschenkels waste hij met water, en Mozes deed de hele ram op het altaar in rook opgaan; het was een brandoffer tot een liefelijke reuk, een vuuroffer was het voor **JHWH**, zoals **JHWH** Mozes geboden had. ²²Nu bracht hij de tweede ram, de ram ter inwijding, nader, en Aäron en zijn zonen legden hun handen op de kop van de ram. ²³En hij slachtte die, en Mozes nam een deel van het bloed en streek het aan Aärons rechter oorlel, aan zijn rechterduim en aan zijn rechter grote teen. ²⁴En hij deed de zonen van Aäron naderen en Mozes streek het bloed aan hun rechter oorlel en aan hun rechterduim en aan hun rechter grote teen, en Mozes sprenge het bloed rondom tegen het altaar. ²⁵En hij nam het vet, de vetstaart, al het vet dat op de ingewanden ligt, het aanhangsel aan de lever, de beide nieren en het vet daaraan en de rechterschenkel. ²⁶En uit de korf met ongezuurde broden, die voor het aangezicht van **JHWH** stond, nam hij één ongezuurd brood, één geoliede broodkoek en één dunne koek, legde die op de vetdelen en op de rechterschenkel, ²⁷en legde dat

alles op de handen van Aäron en van zijn zonen en bewoog dat als een beweegoffer voor het aangezicht van **JHWH**. ²⁸Daarna nam Mozes het van hen over en deed het op het altaar op het brandoffer in rook opgaan; het was een wijdingsoffer tot een liefelijke reuk; een vuuroffer was het voor **JHWH**. ²⁹En Mozes nam de borst en bewoog die als beweegoffer voor het aangezicht van **JHWH**; van de ram ter inwijding viel die Mozes ten deel, zoals **JHWH** Mozes geboden had. ³⁰Voorts nam Mozes een deel van de zalfolie en van het bloed, dat op het altaar was, en sprenkelde dat op Aäron, op zijn klederen en ook op zijn zonen en de klederen van zijn zonen; zo heiligde hij Aäron en zijn klederen en ook zijn zonen en de klederen van zijn zonen.

³¹En Mozes zei tot Aäron en zijn zonen: Kookt het vlees aan de ingang van de tent der samenkomst; daar zult u het eten met het brood dat in de korf van de wijdingsoffers is, zoals ik geboden heb, dat Aäron en zijn zonen het zouden eten. ³²Wat nu van het vlees en het brood overblijft, zult u met vuur verbranden. ³³En van de ingang van de tent der samenkomst zult u gedurende zeven dagen niet weggaan, tot de dag waarop de dagen van uw wijding vervuld zijn; want zeven dagen zal uw wijding duren. ³⁴Zoals men op deze dag gedaan heeft, zo heeft **JHWH** geboden voortaan te handelen, om over u verzoening te doen. ³⁵Bij de ingang van de tent der samenkomst zult u dag en nacht, zeven dagen lang, blijven en u zult het u door **JHWH** gegeven voorschrift in acht nemen, opdat u niet sterft, want zo is mij geboden. ³⁶Aäron en zijn zonen nu deden alles wat **JHWH** door de dienst van Mozes geboden had.

Ambtsaanvaarding van de priesters

9¹Op de achtste dag riep Mozes Aäron, zijn zonen en de oudsten van Israël en zei tot Aäron: ²Neem u een kalf, een jong rund, ten zondoffer, en een ram ten brandoffer, beide gaaf, en breng ze voor het aangezicht van **JHWH**.

³En tot de Israëlieten zult u spreken: Neemt u een ram ten zondoffer, en een kalf en een schaap ten brandoffer, elk één jaar oud, en gaaf. ⁴Daarbij een rund en een ram ten vredeoffer om ze voor het aangezicht van **JHWH** te offeren, en ook een spijsoffer, met olie aangemaakt, want heden zal u **JHWH** verschijnen.

⁵Toen brachten zij wat Mozes geboden had naar de tent der samenkomst, en de hele vergadering naderde en stond voor het aangezicht van **JHWH**. ⁶En Mozes zei: Dit is het, wat **JHWH** u geboden heeft te doen, opdat de heerlijkheid van **JHWH** u zal verschijnen. ^{7(A)}Toen zei Mozes tot Aäron: Nader tot het altaar en bereid uw zondoffer en uw brandoffer en doe verzoening voor u en voor het volk; bereid daarna de offergave van het volk en doe voor hen verzoening, zoals **JHWH** geboden heeft.

⁸Toen naderde Aäron tot het altaar en slachtte het kalf dat voor hem ten zondoffer bestemd was. ⁹En de zonen van Aäron brachten hem het bloed en hij doopte zijn vinger in het bloed en streek dat aan de hoorns van het altaar; het bloed goot hij uit aan de voet van het altaar. ¹⁰Maar het vet, de nieren en het aanhangsel aan de lever van het zondoffer deed hij in rook opgaan op het altaar, zoals **JHWH** Mozes geboden had. ¹¹Het vlees en de huid echter verbrandde hij met vuur buiten de legerplaats.

¹²Daarop slachtte hij het brandoffer, en de zonen van Aäron reikten hem het bloed aan, en hij sprengde het rondom tegen het altaar. ¹³Ook het brandoffer reikten zij hem aan, in zijn stukken verdeeld, met de kop, en hij deed dit op het altaar in rook opgaan. ¹⁴Hij waste de ingewanden en de onderschenken en deed ze op het brandoffer in rook opgaan op het altaar. ¹⁵Hierna offerde hij de offergave van het volk; hij nam de bok van het zondoffer, die voor het volk bestemd was, slachtte die en bereidde hem ten zondoffer zoals het vorige. ¹⁶Daarna offerde hij het brandoffer en deed daarmee volgens het voorschrift. ¹⁷Vervolgens liet hij het spijsoffer brengen, nam er een handvol van en deed het in rook opgaan op het altaar, en ook het morgenbrandoffer.

^{18(B)}Ook slachtte hij het rund en de ram, die als vredeoffer voor het volk bestemd waren, en de zonen van Aäron reikten hem het bloed, en hij sprengde het rondom tegen het altaar. ¹⁹De vetstukken van het rund echter, de vetstaart van de ram, en ook het vet dat de ingewanden bedekt, de nieren en het aanhangsel aan de lever, ²⁰deze vetstukken legden zij op de borststukken, en hij deed deze vetstukken in rook opgaan op het altaar. ²¹En de borststukken en de rechterbovenschenkel bewoog Aäron als beweegoffer voor het aangezicht van **JHWH**, zoals Mozes geboden had. ^{22(C)}Toen hief Aäron zijn handen op over het volk en zegende het; daarna daalde hij af, nadat hij het zondoffer, het brandoffer en het vredeoffer gebracht had.

²³Mozes nu en Aäron gingen in de tent der samenkomst, en toen zij er weer uitkwamen, zegenden zij het volk, en de heerlijkheid van **JHWH** verscheen aan

(A) 9:7 Heb. 7:27. (B) 9:18 Lev. 3:1-11. (C) 9:22 Num. 6:22-26.

het hele volk. ²⁴En er ging vuur uit van **JHWH** en dit verteerde op het altaar het brandoffer en de vetstukken; toen het volk dat zag, juichten allen en wierpen zich op hun aangezicht.

Dood van Nadab en Abihu

10¹En de zonen van Aäron, Nadab en Abihu, namen ieder zijn vuurpan, deden daar vuur in en legden daar reukwerk op; zo brachten zij vreemd vuur voor het aangezicht van **JHWH**, wat Hij hun niet geboden had. ²Toen ging er vuur uit van **JHWH** en dit verteerde hen, zodat zij stierven voor het aangezicht van **JHWH**. ³En Mozes zei tot Aäron: Dit is het, wat **JHWH** gesproken heeft: aan degenen die Mij het naaste staan, zal Ik Mij de Heilige betonen en voor de ogen van het hele volk zal Ik Mij verheerlijken. En Aäron zweeg. ⁴Toen riep Mozes Misaël en Elsafan, de zonen van Uzziël, de oom van Aäron, en zei tot hen: Naderd, draagt uw broeders van het heilighdom weg buiten de legerplaats. ⁵Zij naderden en droegen hen in hun onderklederen weg buiten de legerplaats, zoals Mozes gesproken had.

⁶En Mozes zei tot Aäron en zijn zonen Eleazar en Itamar: Uw hoofdhaar zult u niet los laten hangen en uw klederen zult u niet scheuren, opdat u niet sterft, en Hij niet zal toornen over de hele vergadering; maar uw broeders, het hele huis van Israël, zullen over de brand huilen, die **JHWH** heeft doen ontbranden. ⁷Van de ingang van de tent der samenkomst zult u niet weggaan, opdat u niet sterft, want de zalfolie van **JHWH** is op u. En zij deden naar het woord van Mozes.

Verbod van bedwelvende drank voor de dienstdoende priesters

⁸**JHWH** sprak tot Aäron: ⁹Wijn of bedwelvende drank zult u niet drinken, u noch uw zonen, wanneer u de tent der samenkomst binnengaat, opdat u niet sterft - het is een altijddurende inzetten voor uw geslachten - ¹⁰opdat u scheiding kunt maken tussen heilig en onheilig, tussen onrein en rein, ¹¹en opdat u de Israëlieten kunt onderwijzen in al de inzetten die **JHWH** door de dienst van Mozes tot hen gesproken heeft.

Het priesterlijk aandeel in de offers

¹²(A) En Mozes sprak tot Aäron en Eleazar en Itamar, zijn overgebleven zonen: Neemt het spijsoffer dat overgebleven is van de vuuroffers van **JHWH**, en eet het als ongezuurde broden naast het altaar, want het is allerheiligst. ¹³U zult het eten op een heilige plaats, want het is uw deel en het deel van uw zonen in de vuuroffers van **JHWH**; zó is mij geboden. ¹⁴(B) De beweegborst en de hefschenkel zult u op een reine plaats eten, u met uw zonen en dochters; want dat is het deel van de vredeoffers van de Israëlieten, dat aan u en uw kinderen gegeven is. ¹⁵De hefschenkel en de beweegborst zullen zij brengen bij de vuuroffers van de vetstukken, om die als een beweegoffer te bewegen voor het aangezicht van **JHWH**. En het zal voor u en uw kinderen tot een altijddurende inzetten zijn, zoals **JHWH** geboden heeft.

¹⁶En Mozes zocht ijverig naar de bok van het zondoffer, maar zie, hij was verbrand. Toen werd hij zeer boos op Eleazar en Itamar, de overgebleven zonen van Aäron, en zei: ¹⁷(C) Waarom hebt u het zondoffer niet op de heilige plaats

(A) 10:12 Lev. 6:7-11. (B) 10:14 Lev. 7:30-34. (C) 10:17 Lev. 6:17-19.

gegeten? Want het was allerheiligst, en Hij gaf u dit om de ongerechtigheid van de vergadering weg te nemen en over hen verzoening te doen voor het aangezicht van **JHWH**.¹⁸ Zie, het bloed daarvan is niet binnen in het heiligdom gebracht; u had het immers in het heiligdom moeten eten, zoals ik geboden had.¹⁹ Toen sprak Aäron tot Mozes: Zie, heden hebben zij hun zondoffer en hun brandoffer voor het aangezicht van **JHWH** gebracht, en zulke dingen zijn mij overkomen; indien ik heden zondoffer gegeten had, zou dat goed geweest zijn in de ogen van **JHWH**?²⁰ Toen Mozes dit hoorde, was het goed in zijn ogen.

Reine en onreine dieren

11¹ **JHWH** sprak tot Mozes en Aäron en zei tot hen: ²Spreekt tot de Israëlieten: Dit zijn de dieren, die u eten mag van al de dieren die op de aarde zijn.³ Al wat gespleten hoeven heeft, te weten geheel doorkloofde hoeven, en wat herkauwt onder de dieren mag u eten.

⁴De volgende echter zult u niet eten van de dieren die herkauwen of gespleten hoeven hebben: de kameel, omdat die wel herkauwt, maar geen gespleten hoeven heeft; onrein zal die voor u zijn.⁵ Ook de klipdas, omdat die wel herkauwt, maar geen gespleten hoeven heeft; onrein zal die voor u zijn.⁶ Ook de haas, omdat die wel herkauwt, maar geen gespleten hoeven heeft; onrein zal die voor u zijn.⁷ Ook het zwijn, omdat het wel gespleten hoeven, ja zelfs geheel doorkloofde hoeven heeft, maar niet herkauwt; onrein zal het voor u zijn.⁸ Van hun vlees zult u niet eten en hun aas zult u niet aanraken; onrein zullen die voor u zijn.

⁹Dit mag u eten van al wat in het water leeft: al wat vinnen en schubben heeft, in het water, in de zeeën en in de stromen,

dat mag u eten.¹⁰ Maar al wat geen vinnen of schubben heeft, in de zeeën en de stromen, onder al wat in het water wemelt en onder alle levende wezens die in het water zijn, dat zal u een gruwel zijn.¹¹ Ja, een gruwel zullen zij u zijn; van hun vlees zult u niet eten en hun aas zult u verafschuwen.¹² Alles in het water, dat geen vinnen of schubben heeft, dat zal u een gruwel zijn.

¹³Deze zult u verafschuwen onder de vogels, - zij mogen niet gegeten worden, een gruwel zijn zij -: de arend, de lammergier en de zeearend,¹⁴ de wouw en alle soorten gieren,¹⁵ alle soorten raven,¹⁶ de struisvogel, de katuil en de meeuw en alle soorten sperwers,¹⁷ de steenuil, de aalscholver en de oehoe,¹⁸ de witte uil, de pelikaan, de aagstier¹⁹ en de ooievaar, alle soorten reigers, de hop en de vleermuis.

²⁰Alle wemelende dieren met vleugels, die op vier poten gaan - die zullen u een gruwel zijn.²¹ Deze echter mag u eten van alle wemelende dieren met vleugels, die op vier poten gaan: die boven zijn voeten dijen heeft om daarmee over de grond te springen.²² Deze mag u daarvan eten: alle soorten sprinkhanen, alle soorten treksprinkhanen, alle soorten veldsprinkhanen en alle soorten kleine treksprinkhanen.²³ Maar alle wemelende dieren met vleugels, die vier poten hebben, die zullen u een gruwel zijn.²⁴ Aan deze verontreinigt u zich; ieder die hun aas aanraakt, zal onrein zijn tot de avond,²⁵ en ieder die van hun aas opneemt, zal zijn klederen wassen en onrein zijn tot de avond.

²⁶Alle dieren die gespleten hoeven hebben, maar niet geheel doorkloofde hoeven, en die niet herkauwen, zullen u onrein zijn; ieder die ze aanraakt, zal onrein zijn.²⁷ Ook alle zoogdiers onder al de viervoetige dieren zullen u onrein

zijn: ieder die hun aas aanraakt, zal onrein zijn tot de avond. ²⁸En hij die hun aas opneemt, zal zijn klederen wassen en onrein zijn tot de avond; onrein zullen zij u zijn.

²⁹Dit zal u het onreine zijn onder de wemelende dieren die op de grond wemelen: de mol, de muis en alle soorten padden; ³⁰en de egel, de waraan en de hagedis, de slak en het kameleon. ³¹Deze zullen u onrein zijn onder alle wemelende dieren. Ieder die ze aanraakt, als zij dood zijn, zal onrein zijn tot de avond. ³²En alles waarop zulk een dier valt, als het dood is, zal onrein zijn; elk houten vat of kledingstuk of vel of zak, elk gebruiksvoorwerp, zal in het water gelegd worden en onrein zijn tot de avond; dan zal het rein zijn. ³³En elk aarden vat, waarin zulk een dier valt - alles wat daarin is, zal onrein zijn, en u zult het stuk breken. ³⁴Al het voedsel dat gegeten mag worden, waarop water komt, zal onrein zijn; en alle drank die gedronken mag worden, zal in al zulk vaatwerk onrein zijn. ³⁵En alles waarop zulk aas valt, zal onrein zijn: de oven en de bakpan zullen gebroken worden, onrein zijn zij en onrein zullen zij u zijn; ³⁶een bron echter of een put, een vergaarbak van water, zal rein zijn; maar die zulk aas aanraakt, zal onrein zijn. ³⁷En wanneer zulk aas valt op enig zaaizaad dat uitgezaaid zal worden, dan zal dit rein blijven. ³⁸Maar wanneer water op dat zaad gedaan is en er valt zulk aas op, dan zal het u onrein zijn.

³⁹Wanneer één van de dieren die u tot voedsel zijn, sterft, dan zal hij die zijn aas aanraakt, onrein zijn tot de avond. ⁴⁰En hij die van zijn aas eet, zal zijn klederen wassen en onrein zijn tot de avond; ook hij die zijn aas opneemt, zal

zijn klederen wassen en onrein zijn tot de avond.

⁴¹En alle wemelende dieren die op de grond wemelen, zijn een gruwel, zij zullen niet worden gegeten. ⁴²Alles wat op de buik gaat en alles wat op vier voeten gaat, ook alle veelvoetigen van allerlei wemelende dieren die op de grond wemelen, die zult u niet eten, want die zijn een gruwel. ⁴³Maak uzelf niet verfoeilijk door enig wemelend dier en verontreinigt u daardoor niet, zodat u daardoor onrein wordt. ⁴⁴(A) Want Ik ben **JHWH**, uw God; heiligt u en weest heilig, want Ik ben heilig; verontreinigt uzelf niet door allerlei wemelende dieren die op de grond krioelen. ⁴⁵Want Ik ben **JHWH**, die u uit het land Egypte heb doen trekken, om u tot een God te zijn; weest heilig, want Ik ben heilig. ⁴⁶Dit is de onderwijzing over het vee, de vogels en elk levend wezen dat krioelt in het water, en elk wezen dat op de grond wemelt - ⁴⁷om scheiding te maken tussen het onreine en het reine, tussen de dieren die gegeten mogen worden, en de dieren die niet gegeten mogen worden.

Reiniging na geboorte

12 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Spreek tot de Israëlieten: Wanneer een vrouw moeder wordt en een kind van het mannelijk geslacht baart, dan zal zij zeven dagen onrein zijn; als in de tijd van haar maandelijksse afzondering zal zij onrein zijn. ³(B) En op de achtste dag zal het vlees van zijn voorhuid besneden worden. ⁴Drieëndertig dagen zal zij blijven in het reinigingsbloed; niets heiligs zal zij aanraken, naar het heiligdom zal zij niet komen, totdat de dagen van haar reiniging vervuld zijn. ⁵Indien zij echter een kind van het vrouwelijk ge-

(A) 11:44 Lev. 19:2; 1Pet. 1:16. (B) 12:3 Gen. 17:12; Luk. 2:21.

slacht baart, zal zij twee weken onrein zijn zoals in haar maandelijke afzondering; zesenzeftig dagen zal zij blijven in het reinigingsbloed. ⁶Als de dagen van haar reiniging vervuld zijn, zal zij voor een zoon of voor een dochter een eenjarige schaap ten brandoffer, en een jonge duif of tortelduif ten zondoffer, naar de ingang van de tent der samenkomst tot de priester brengen. ⁷Deze zal het voor het aangezicht van **JHWH** offeren en over haar verzoening doen; dan zal zij rein zijn van haar bloedvloeïing. Dit is de onderwijzing voor haar die gebaard heeft, hetzij het een kind van het mannelijk of van het vrouwelijk geslacht betreft. ^{8(A)} Indien echter haar vermogen niet toereikend is voor een stuk kleinvee, dan zal zij twee tortelduiven of twee jonge duiven nemen: de ene ten brandoffer en de andere ten zondoffer, en de priester zal over haar verzoening doen, en zij zal rein zijn.

Melaatsheid

13 ¹En **JHWH** sprak tot Mozes en Aäron: ²Wanneer iemand op de huid van zijn lichaam een zwelling of uitslag of lichte plek heeft, welke op de huid van zijn lichaam tot de plaag van melaatsheid zou kunnen worden, dan zal hij tot de priester Aäron of een van zijn zonen, de priesters, gebracht worden. ³De priester zal dan de aangetaste plek op de huid van het lichaam bezien, en als het haar op de aangetaste plek wit is geworden en het blijkt, dat de aangetaste plek dieper zit dan de huid van zijn lichaam, dan is het de plaag van melaatsheid; als de priester dat ziet, zal hij hem onrein verklaren. ⁴Indien het echter een witte plek op de huid van zijn lichaam is, en het niet blijkt, dat die dieper dan

de huid zit, en het haar niet wit geworden is, dan zal de priester de aangetaste zeven dagen opsluiten. ⁵De priester zal hem op de zevende dag bezien; wanneer hem dan blijkt, dat de aangetaste plek gelijk gebleven is en zich over de huid niet heeft uitgebreid, dan zal de priester hem voor de tweede keer zeven dagen opsluiten. ⁶En de priester zal hem op de zevende dag voor de tweede maal bezien; wanneer dan blijkt, dat de aangetaste plek is verdoft en zich over de huid niet heeft uitgebreid, dan zal de priester hem rein verklaren; het is uitslag; dan zal hij zijn kleding wassen en rein zijn. ⁷Maar indien de uitslag zich wel over de huid heeft uitgebreid, nadat hij zich aan de priester vertoond heeft om rein verklaard te worden, dan zal hij weer voor de priester verschijnen. ⁸Wanneer de priester hem beziet en het blijkt, dat de uitslag zich over de huid heeft uitgebreid, dan zal de priester hem onrein verklaren; het is melaatsheid.

⁹Wanneer de plaag van de melaatsheid zich bij enig mens voordoet, dan zal hij tot de priester gebracht worden. ¹⁰Wanneer de priester hem beziet en het blijkt, dat er op de huid een witte zwelling is, die het haar heeft wit gemaakt, of dat er wild vlees groeit in de zwelling, ¹¹dan is dat verouderde melaatsheid in de huid van zijn lichaam, en de priester zal hem niet opsluiten, want hij is onrein.

¹²En indien de melaatsheid sterk uitgesproken is in de huid en de melaatsheid de hele huid van de aangetaste bedekt, van zijn hoofd tot zijn voeten, zover de priester ziet, ¹³en de priester beziet hem en het blijkt, dat de melaatsheid zijn hele lichaam heeft bedekt, dan zal hij de aangetaste rein verklaren; hij is geheel wit geworden, hij is rein. ¹⁴Maar

(A) 12:8 Luk. 2:24.

als zich wild vlees bij hem vertoont, dan is hij onrein; ¹⁵ ziet de priester dat wild vlees, dan zal hij hem onrein verklaren; het wild vlees is onrein, het is melaatsheid. ¹⁶ Of wanneer het wild vlees weer verdwijnt en hij wit wordt, dan zal hij tot de priester gaan. ¹⁷ En de priester zal hem bezien; wanneer dan blijkt dat de aangetaste wit geworden is, dan zal de priester de aangetaste rein verklaren; hij is rein.

¹⁸ Wanneer er op de huid van het lichaam een zweer was, die genezen is, ¹⁹ maar er ontstaat op de plaats van de zweer een witte zwelling of een roodachtig witte plek, dan zal die aan de priester getoond worden. ²⁰ Wanneer de priester die beziet en het blijkt, dat zij beneden de huid zit, en het haar daarop wit geworden is, dan zal de priester hem onrein verklaren; het is de plaag van de melaatsheid, die in de zweer is uitgebroken. ²¹ Maar indien de priester haar beziet en het blijkt dat er geen wit haar op is, en dat zij niet beneden de huid zit, maar verdoft is, dan zal de priester hem zeven dagen opsluiten; ²² en indien zij zich verder over de huid heeft uitgebreid, dan zal de priester hem onrein verklaren; het is de plaag. ²³ Maar indien de lichte plek gelijk gebleven is op dezelfde plaats en zich niet heeft uitgebreid, dan is zij het litteken van de zweer, en de priester zal hem rein verklaren.

²⁴ Of wanneer iemand op zijn huid een brandwond heeft, en het wild vlees van de brandwond is een roodachtig witte of witte plek, ²⁵ dan zal de priester die bezien; wanneer dan blijkt, dat het haar op die lichte plek wit geworden is, en het blijkt, dat zij dieper zit dan de huid, dan is het melaatsheid, die in de brandwond is uitgebroken, en de priester zal hem onrein verklaren; het is de plaag van

de melaatsheid. ²⁶ Maar indien de priester die beziet en het blijkt, dat op die lichte plek geen wit haar is en zij niet beneden de huid zit, maar verdoft is, dan zal de priester hem zeven dagen opsluiten. ²⁷ En de priester zal hem op de zevende dag bezien; indien zij zich verder over de huid heeft uitgebreid, dan zal de priester hem onrein verklaren; het is de plaag van de melaatsheid. ²⁸ Maar indien de lichte plek gelijk gebleven is op dezelfde plaats en zich niet over de huid heeft uitgebreid, maar verdoft is, dan is dat de zwelling van de brandwond, en de priester zal hem rein verklaren, want het is het litteken van de brandwond.

²⁹ Wanneer een man of een vrouw een aangetaste plek op het hoofd of in de baard heeft, ³⁰ dan zal de priester die aangetaste plek bezien; wanneer het blijkt, dat zij dieper zit dan de huid, en daar geel, dun haar op is, dan zal de priester hem onrein verklaren; het is uitslag, het is melaatsheid van het hoofd of van de baard. ³¹ En wanneer de priester de door uitslag aangetaste plek beziet, en het niet blijkt, dat zij dieper zit dan de huid, en daar geen zwart haar op is, dan zal de priester de door uitslag aangetaste zeven dagen opsluiten. ³² En de priester zal de aangetaste plek op de zevende dag bezien; wanneer dan blijkt, dat de uitslag zich niet heeft uitgebreid, en dat daar geen geel haar op is, en het blijkt, dat de uitslag niet dieper zit dan de huid, ³³ dan zal hij zich scheren, maar de uitslag zal hij niet scheren; en de priester zal de door uitslag aangetaste nog een keer zeven dagen opsluiten. ³⁴ En de priester zal de uitslag op de zevende dag bezien; wanneer dan blijkt, dat de uitslag zich niet over de huid heeft uitgebreid, en het niet blijkt, dat deze dieper zit dan de huid, dan zal de priester hem rein verklaren, en

hij zal zijn kleding wassen; hij is rein. ³⁵Maar indien de uitslag zich verder over de huid heeft uitgebreid, nadat hij rein verklaard is, ³⁶en de priester beziet hem, en het blijkt, dat de uitslag zich over de huid uitgebreid heeft, dan hoeft de priester niet naar het gele haar te zoeken, hij is onrein. ³⁷Maar indien de uitslag, naar hij zien kan, gelijk gebleven is, en daar zwart haar op groeit, dan is de uitslag genezen, hij is rein, en de priester zal hem rein verklaren. ³⁸Wanneer een man, of een vrouw, op de huid van hun lichaam lichte plekken hebben, witte plekken, ³⁹en de priester beziet ze, en het blijkt, dat op de huid van hun lichaam doffe, witte plekken zijn, dan is het gewone uitslag, die in de huid uitgeboren is; hij is rein. ⁴⁰Wanneer het hoofd van een man kaal wordt, is hij slechts kaalhoofdig; hij is rein. ⁴¹Indien iemands voorhoofd kaal wordt, dan is hij van voren kaal; hij is rein. ⁴²Maar wanneer op de kale kruin of op het kale voorhoofd een roodachtig witte, aangetaste plek is, dan is het melaatsheid, die uitgeboren is op zijn kale kruin of op zijn kale voorhoofd. ⁴³En de priester zal hem bezien; wanneer dan blijkt, dat de zwelling van de aangetaste plek roodachtig wit is op zijn kale kruin of op zijn kale voorhoofd, zoals melaatsheid van de huid van het lichaam er uit ziet, ⁴⁴dan is hij een melaatse, hij is onrein, de priester zal hem zeker onrein verklaren; op zijn hoofd is zijn plaag.

⁴⁵De kleding van de melaatse, die door de plaag getroffen is, zullen gescheurd zijn, zijn hoofdhaar zal hij los laten hangen en de bovenlip bedekken en roepen: Onrein, onrein! ⁴⁶Zolang hij de plaag heeft, blijft hij onrein; hij is onrein; afgezonderd zal hij wonen, buiten de legerplaats zal zijn verblijf zijn.

⁴⁷Wanneer aan een kleed een plaag van de melaatsheid zal zijn, aan een wollen of linnen kleed, hetzij aan de schering, ⁴⁸hetzij aan de inslag van het linnen of van de wol, of aan leder of iets van leder gemaakt, ⁴⁹en indien de aangetaste plek groenachtig of roodachtig is aan het kleed of aan het leder, hetzij aan de schering, hetzij aan de inslag, of aan enig lederwerk, dan is dat de plaag van de melaatsheid, en zal het aan de priester getoond worden. ⁵⁰De priester zal de aangetaste plek bezien en het aangetaste zeven dagen wegsluiten. ⁵¹Op de zevende dag zal hij de aangetaste plek bezien; wanneer de aangetaste plek aan het kleed, hetzij aan de schering, hetzij aan de inslag of aan het leder, voor welk doel het leder ook gebruikt wordt, zich heeft uitgebreid, dan is de plaag een kwaadaardige melaatsheid, het is onrein. ⁵²Hij zal het kleed, zowel de schering als de inslag van wol of van linnen, of enig lederwerk, waaraan de plaag is, verbranden, want het is een kwaadaardige melaatsheid, met vuur zal het verbrand worden. ⁵³En wanneer de priester het beziet, en het blijkt, dat de aangetaste plek aan het kleed, hetzij aan de schering, hetzij aan de inslag, of aan enig lederwerk, zich niet uitgebreid heeft, ⁵⁴dan zal de priester gebieden het aangetaste voorwerp te wassen, en hij zal het voor de tweede keer zeven dagen wegsluiten. ⁵⁵Nadat het gewassen is, zal de priester het aangetaste bezien; wanneer blijkt, dat de aangetaste plek er niet anders uitziet, ook al heeft de aangetaste plek zich niet uitgebreid, dan is het onrein; met vuur zult u het verbranden, het is ingevreten aan zijn achterkant of aan zijn voorkant. ⁵⁶En wanneer de priester het beziet, en het blijkt, dat de aangetaste plek verdoft is, nadat het gewassen is, dan zal hij die uit het kleed of uit het

leder, hetzij uit de schering, hetzij uit de inslag, uitscheuren. ⁵⁷Indien zij zich echter opnieuw vertoont in het kleed, hetzij in de schering, hetzij in de inslag, of in enig lederwerk, dan is het uitbrekende melaatsheid; met vuur zult u dan het stuk waaraan de plaag zit, verbranden. ⁵⁸Maar het kleed, hetzij de schering, hetzij de inslag, of enig lederwerk, dat u wassen zult, en waaruit de plaag is geweken, zal voor de tweede keer worden gewassen, en het zal rein zijn.

⁵⁹Dit is de onderwijzing over de plaag van de melaatsheid aan wollen of linnen kleding, hetzij aan de schering, hetzij aan de inslag, of aan enig lederwerk - om het rein of onrein te verklaren.

14 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ^{2(A)}Dit zal de onderwijzing voor de melaatse zijn in de dagen van zijn reiniging: hij zal tot de priester gebracht worden, ³en de priester zal uitgaan buiten de legerplaats; wanneer de priester hem beziet en het blijkt, dat de plaag van de melaatsheid genezen is, van de melaatse is geweken, ⁴dan zal de priester gebieden voor hem die gereinigd moet worden, twee levende, reine vogels te nemen, ook cederhout, scharlaken en hysop. ⁵De priester zal gebieden de ene vogel te slachten boven een aarden pot met levend water. ⁶De levende vogel echter zal hij nemen en ook het cederhout, het scharlaken en de hysop, en hij zal die met de levende vogel dopen in het bloed van de vogel die boven het levende water geslacht is. ⁷En hij zal hem die van de melaatsheid gereinigd moet worden, zevenmaal besprenkelen en hem reinigen, en de levende vogel zal hij in het open veld laten wegvliegen. ⁸En hij die gereinigd moet worden, zal zijn klederen wassen, al zijn haar afscheren en

zich in water baden, en hij zal rein zijn: daarna zal hij in de legerplaats komen, maar zeven dagen buiten zijn tent blijven. ⁹Op de zevende dag zal hij al zijn haar afscheren: zijn hoofd, zijn baard en zijn wenkbrouwen, al zijn haar zal hij afscheren, zijn klederen wassen en zijn lichaam in water baden; en hij zal rein zijn.

¹⁰En op de achtste dag zal hij twee gave schapen nemen, en één eenjarige gave ooi en drie tienden efa fijn meel als spijsoffer, aangemaakt met olie, en één log olie. ¹¹En de priester die de reiniging voltrekt, zal de man die gereinigd moet worden, met dit alles stellen voor het aangezicht van **JHWH**, bij de ingang van de tent der samenkomst. ¹²De priester zal het ene schaap nemen en het tot een schuldoffer offeren met het log olie, en hij zal ze bewegen als beweegoffer voor het aangezicht van **JHWH**. ¹³Hij zal het schaap slachten op de plaats, waar men het zondoffer en het brandoffer slacht, op de heilige plaats, want evenals het zondoffer komt ook het schuldoffer de priester toe; het is allerheiligst. ¹⁴De priester zal een deel van het bloed van het schuldoffer nemen en dit strijken aan de rechter oorlel van hem die gereinigd moet worden, en aan zijn rechterduim en zijn rechter grote teen. ¹⁵En de priester zal een deel van het log olie nemen en op zijn eigen linkerhand gieten; ¹⁶de priester zal zijn rechtervinger dopen in de olie die in zijn linkerhand is, en van die olie met zijn vinger zevenmaal sprenkelen voor het aangezicht van **JHWH**. ¹⁷Van de rest van de olie die in zijn hand is, zal de priester iets strijken aan de rechter oorlel van hem die gereinigd moet worden, en aan zijn rechterduim en zijn rechter grote

(A) **14:2** Mat. 8:4; Mar. 1:44; Luk. 5:14; 17:14.

teen, boven op het bloed van het schuldoffer. ¹⁸En wat van de olie in zijn hand is overgebleven, zal de priester doen op het hoofd van hem die gereinigd moet worden; zo zal de priester over hem verzoening doen voor het aangezicht van **JHWH**. ¹⁹En de priester zal het zondoffer bereiden en verzoening doen over hem die gereinigd moet worden van zijn onreinheid, en daarna zal hij het brandoffer slachten. ²⁰De priester zal het brandoffer en het spijsoffer op het altaar offeren. En de priester zal verzoening over hem doen, en hij zal rein zijn.

²¹Maar indien hij arm is en zijn vermogen niet toereikend is, dan zal hij nemen één schaap als schuldoffer, tot een beweegoffer, om verzoening over hem te doen, met één tiende efa fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer, en een log olie. ²²Ook twee tortelduiven of twee jonge duiven, naar dat zijn vermogen toereikend is, en de ene zal zondoffer en de andere een brandoffer zijn. ²³Hij zal ze tot zijn reiniging op de achteste dag tot de priester brengen, bij de ingang van de tent der samenkomst voor het aangezicht van **JHWH**. ²⁴De priester zal het schaap voor het schuldoffer nemen en het log olie, en de priester zal ze bewegen als beweegoffer voor het aangezicht van **JHWH**. ²⁵Hij zal het schaap voor het schuldoffer slachten en de priester zal van het bloed van het schuldoffer nemen en dat strijken aan de rechter oorlel van hem die gereinigd moet worden, en aan zijn rechterduim en zijn rechter grote teen. ²⁶En een deel van de olie zal de priester in zijn eigen linkerhand gieten, ²⁷en de priester zal met zijn rechtervinger van de olie die in zijn linkerhand is, zevenmaal sprenkelen voor het aangezicht van **JHWH**. ²⁸En de priester zal iets van de olie die in zijn hand is, strijken aan de rechter oor-

lel van hem die gereinigd moet worden, en aan zijn rechterduim en zijn rechter grote teen, boven op de plaats van het bloed van het schuldoffer. ²⁹En wat van de olie in zijn hand is overgebleven, zal de priester doen op het hoofd van hem die gereinigd moet worden, om over hem verzoening te doen voor het aangezicht van **JHWH**. ³⁰En hij zal één van de tortelduiven of van de jonge duiven, wat waartoe zijn vermogen toereikend is, bereiden, ³¹wat waartoe zijn vermogen toereikend is: de ene als zondoffer en de andere als brandoffer, en ook het spijsoffer; en de priester zal verzoening doen over hem, die gereinigd moet worden, voor het aangezicht van **JHWH**.

³²Dit is de onderwijzing over hem die de plaag van de melaatsheid heeft, wiens vermogen niet toereikend is voor zijn reiniging. ³³En **JHWH** sprak tot Mozes en Aäron: ³⁴Wanneer u komt in het land Kanaän, dat Ik u ten bezit geef, en Ik de plaag van de melaatsheid doe ontstaan in een huis in het land dat u bezit, ³⁵dan zal hij, van wie dat huis is, het de priester komen meedelen en zeggen: bij mij aan huis vertoont zich iets als de plaag. ³⁶Dan zal de priester gebieden het huis te ontruimen, voordat de priester komt om de plaag te bezien, opdat niet alles wat in het huis is, onrein zal zijn; daarna zal de priester komen om het huis te bezien. ³⁷En hij zal de plaag bezien; wanneer dan blijkt, dat de plaag op de wanden van het huis zit als groenachtige of roodachtige kuiltjes, die dieper schijnen te zitten dan de wand, ³⁸dan zal de priester uit het huis gaan, naar de ingang van het huis en het huis zeven dagen sluiten. ³⁹Op de zevende dag zal de priester terugkomen; wanneer hij het dan beziet en het blijkt, dat de plaag zich op de wanden van het huis heeft uitgebreid, ⁴⁰dan zal de

priester gebieden, de stenen waarop de plaag zit, eruit te halen en ze buiten de stad op een onreine plaats te werpen. ⁴¹Het huis zal hij van binnen rondom laten afschrappen, en men zal het leem dat men afgeschraapt heeft, buiten de stad op een onreine plaats storten. ⁴²En men zal andere stenen nemen en die in de plaats van de vorige aanbrengen; men zal ook andere leem nemen en het huis bepleisteren. ⁴³Maar indien de plaag opnieuw in het huis uitbreekt, nadat men de stenen uitgebroken en het huis afgeschraapt heeft en nadat het bepleisterd is, ⁴⁴en de priester komt en beziet het en het blijkt, dat de plaag zich in het huis heeft uitgebreid, dan is het een kwaadaardige melaatsheid in het huis: het is onrein. ⁴⁵Dan zal men het huis omverhalen, zijn stenen en zijn houtwerk en al het leem van het huis, en men zal het buiten de stad brengen op een onreine plaats. ⁴⁶En hij die in het huis komt gedurende al de dagen dat men het afgesloten heeft, zal onrein zijn tot de avond. ⁴⁷En hij die zich te slapen legt in dat huis, zal zijn kleding wassen; ook hij die in dat huis eet, zal zijn kleding wassen. ⁴⁸Maar wanneer de priester komt en het beziet en het blijkt, dat de plaag zich niet heeft uitgebreid in het huis, nadat het huis bepleisterd was, dan zal de priester het huis rein verklaren, omdat de plaag genezen is. ⁴⁹Dan zal hij, om het huis te ontzondigen, twee vogels, cederhout, scharlaken en hysop nemen. ⁵⁰Hij zal de ene vogel slachten boven een aarden pot met levend water. ⁵¹Het cederhout, de hysop, het scharlaken en de levende vogel zal hij nemen en ze dopen in het bloed van de geslachte vogel en het levende water, en zevenmaal dat huis besprenkelen. ⁵²Zo zal hij het huis ontzondigen met het bloed van de vogel, het levende water, de levende vogel, het

cederhout, de hysop en het scharlaken. ⁵³En de levende vogel zal hij buiten de stad in het open veld laten wegvliegen; zo zal hij verzoening doen over dat huis, en het zal rein zijn.

⁵⁴Dit is de onderwijzing over allerlei plaag van melaatsheid, op haaruitslag, ⁵⁵melaatsheid van kleed en huis, ⁵⁶zwelling, uitslag en lichte plek - ⁵⁷om aan te wijzen, wanneer iets onrein of wanneer iets rein is; dit is de onderwijzing op de melaatsheid.

Onreinheid bij mannen en vrouwen

15 ¹En **JHWH** sprak tot Mozes en Aäron: ²Spreek tot de Israëlieten en zegt tot hen: Wanneer enig man een vloeïng uit zijn lichaam heeft, zijn vloeïng is onrein. ³Zo staat het ten aanzien van zijn onreinheid bij zijn vloeïng: hetzij zijn lichaam die vloeïng laat lopen, hetzij het die inhoudt, zodat hij niet meer vloeit; dat is zijn onreinheid. ⁴Elk bed waarop hij die de vloeïng heeft, ligt, is onrein, en elk voorwerp waarop hij zit, is onrein. ⁵Ieder die zijn bed aanraakt, zal zijn kleding wassen, zich in water baden en onrein zijn tot de avond. ⁶Wie zit op een voorwerp, waarop hij die de vloeïng heeft, gezeten heeft, zal zijn kleding wassen, zich in water baden en onrein zijn tot de avond. ⁷Wie het lichaam van hem die de vloeïng heeft, aanraakt, zal zijn kleding wassen, zich in water baden en onrein zijn tot de avond. ⁸Wanneer hij die de vloeïng heeft, op een reine spuw, dan zal deze zijn kleding wassen, zich in water baden en onrein zijn tot de avond. ⁹En elk zadel, waarop hij die de vloeïng heeft, rijdt, zal onrein zijn. ¹⁰En ieder, die iets aanraakt dat onder hem is, zal onrein zijn tot de avond; wie dit opneemt, zal zijn kleding wassen, zich in water baden en onrein zijn tot de avond. ¹¹En ieder, welke

hij die de vloeiing heeft aanraakt zonder de handen met water te hebben afgespoeld, zal zijn kleding wassen, zich in water baden en onrein zijn tot de avond. ¹²Het aardewerk, dat hij die de vloeiing heeft, aanraakt, zal stukgeslagen worden, en elk houten voorwerp zal met water afgespoeld worden.

¹³Wanneer hij, die de vloeiing heeft, rein zal zijn van zijn vloeiing, dan zal hij zeven dagen tellen met het oog op zijn reiniging, zijn kleding wassen, zijn lichaam in levend water baden, en hij zal rein zijn. ¹⁴Op de achtste dag zal hij twee tortelduiven of twee jonge duiven nemen en voor het aangezicht van **JHWH** komen bij de ingang van de tent der samenkomst en ze de priester geven. ¹⁵En de priester zal ze bereiden, de ene als zondoffer en de andere als brandoffer. En de priester zal verzoening over hem doen voor het aangezicht van **JHWH** vanwege zijn vloeiing.

¹⁶Wanneer bij een man zaaduitstorting plaats heeft, dan zal hij zijn hele lichaam in water baden en hij zal onrein zijn tot de avond. ¹⁷Elk kleed en al het leder, waarop zaad is uitgestort, zal in water gewassen worden en onrein zijn tot de avond.

¹⁸Wanneer een man bij een vrouw gelegen heeft en zaaduitstorting heeft plaats gehad, dan zullen zij zich in water baden en tot de avond onrein zijn.

¹⁹Wanneer een vrouw vloeit - namelijk de bloedvloeiing van haar lichaam heeft - dan zal zij zeven dagen in haar maandelijks onreinheid blijven, en ieder die haar aanraakt, zal onrein zijn tot de avond. ²⁰Alles waarop zij in haar maandelijks onreinheid ligt, zal onrein zijn, en alles waarop zij zit, zal onrein zijn. ²¹Ieder die haar bed aanraakt, zal zijn kleding wassen, zich in water baden en onrein zijn tot de avond. ²²Ieder die

een of ander voorwerp, waarop zij gezeten heeft, aanraakt, zal zijn kleding wassen, zich in water baden en onrein zijn tot de avond. ²³Indien hij iets aanraakt, dat zich op het bed of op het voorwerp waarop zij gezeten heeft, bevindt, dan zal hij onrein zijn tot de avond. ²⁴Indien een man bij haar ligt, dan zal haar maandelijks onreinheid op hem komen, en zeven dagen zal hij onrein zijn, en elk bed waarop hij ligt zal onrein zijn.

²⁵Wanneer bij een vrouw lange tijd bloed vloeit, buiten de tijd van haar maandelijks onreinheid, of wanneer zij langer vloeit dan haar maandelijks onreinheid, dan zal zij gedurende al de tijd dat zij vloeit, onrein zijn als in de tijd van haar maandelijks onreinheid; zij is onrein. ²⁶Elk bed waarop zij ligt, al de tijd dat zij vloeit, zal voor haar zijn als het bed van haar maandelijks onreinheid, en elk voorwerp waarop zij zit, zal onrein zijn als in de onreinheid van haar maandelijks onreinheid. ²⁷Ieder die deze dingen aanraakt, zal onrein zijn, zijn kleding wassen, zich baden in water, en onrein zijn tot de avond. ²⁸Maar indien zij van haar vloed rein geworden is, dan zal zij nog zeven dagen tellen en daarna zal zij rein zijn. ²⁹Op de achtste dag zal zij twee tortelduiven of twee jonge duiven nemen en ze tot de priester brengen naar de ingang van de tent der samenkomst. ³⁰En de priester zal de ene tot een zondoffer en de andere tot een brandoffer bereiden; zo zal de priester verzoening over haar doen voor het aangezicht van **JHWH**, om haar onreine vloed. ³¹Zo zult u de Israëlieten zuiveren van hun onreinheid, opdat zij niet in hun onreinheid sterven, wanneer ze mijn woning, die in hun midden is, zouden verontreinigen.

³²Dit is de onderwijzing over hem die een vloeiing heeft of die een zaaduitstor-

ting heeft, waardoor men onrein wordt, ³³ en over haar die vloeit in haar maandelijks onreinheid, en over iemand, hetzij van het mannelijk hetzij van het vrouwelijk geslacht, die een vloeiing heeft, en over de man, die ligt bij een onreine.

De Dag van Verzoeningen

16¹ Na de dood van de beide zonen van Aäron, die gestorven waren, toen zij voor het aangezicht van **JHWH** waren genaderd, sprak **JHWH** tot Mozes. ^{2(A)} **JHWH** nu zei tot Mozes: Spreek tot uw broer Aäron, dat hij niet altijd in het heiligdom zal komen, binnen het voorhangsel voor het verzoendeksel dat op de ark ligt, opdat hij niet zal sterven; want in de wolk verschijn Ik boven het verzoendeksel. ^{3(B)} Slechts op deze wijze zal Aäron het heiligdom binnengaan: met een jonge stier ten zondoffer en een ram ten brandoffer. ⁴ Het heilige linnen onderkleed zal hij aantrekken en een linnen broek zal over zijn vlees zijn en met een linnen gordel zal hij zich omgorden en een linnen tulband zal hij zich ombinden; dit zijn heilige klederen, die hij zal aantrekken, nadat hij zijn lichaam in water gebaad heeft. ⁵ En van de vergadering van de Israëlieten zal hij twee geitenbokken ten zondoffer en één ram ten brandoffer nemen. ⁶ Dan zal Aäron de stier van zijn eigen zondoffer brengen en verzoening doen voor zich en zijn huis. ⁷ Hij zal de twee bokken nemen en ze voor het aangezicht van **JHWH** stellen bij de ingang van de tent der samenkomst, ⁸ en Aäron zal over de beide bokken het lot werpen; één lot voor **JHWH**, en één lot voor Azazel. ⁹ Dan zal Aäron de bok waarop het lot voor **JHWH** gevallen is, brengen en hem ten zondoffer bereiden. ¹⁰ Maar de bok waarop het lot

voor Azazel gevallen is, zal men levend voor het aangezicht van **JHWH** stellen, om daarmee verzoening te doen, door hem voor Azazel de woestijn in te zenden. ¹¹ Dan zal Aäron de stier van zijn eigen zondoffer brengen en verzoening doen voor zich en zijn huis; hij zal de stier van zijn eigen zondoffer slachten. ¹² En hij zal een pan vol gloeiende kolen van het altaar voor het aangezicht van **JHWH** nemen en zijn handen vullen met fijngestoten welriekend reukwerk en dat alles brengen binnen het voorhangsel. ¹³ Dan zal hij het reukwerk op het vuur leggen voor het aangezicht van **JHWH**, zodat de wolk van het reukwerk het verzoendeksel dat op de getuigenis ligt, bedekt, opdat hij niet zal sterven. ¹⁴ Dan zal hij een deel van het bloed van de stier nemen en dat met zijn vinger sprenkelen op het verzoendeksel, aan de voorzijde; en vóór het verzoendeksel zal hij zevenmaal dat bloed met zijn vinger sprenkelen. ^{15(C)} Dan zal hij de bok van het zondoffer, voor het volk bestemd, slachten en zijn bloed naar binnen, achter het voorhangsel brengen, en met dat bloed doen, zoals hij met het bloed van de stier gedaan heeft: hij zal het op het verzoendeksel en vóór het verzoendeksel sprenkelen. ¹⁶ Zo zal hij verzoening doen over het heiligdom om de onreinheden van de Israëlieten en om hun overtredingen in al hun zonden; aldus zal hij doen met de tent der samenkomst, die bij hen verblijf houdt te midden van hun onreinheden. ¹⁷ Geen mens zal in de tent der samenkomst zijn, wanneer hij daar binnengaat om in het heiligdom verzoening te doen, totdat hij naar buiten komt en verzoening gedaan heeft voor zichzelf, voor zijn huis en voor de hele gemeente Israël. ¹⁸ Dan zal

(A) 16:2 Heb. 6:19. (B) 16:3 Heb. 9:7. (C) 16:15 Heb. 9:12.

hij naar buiten gaan naar het altaar, dat voor het aangezicht van **JHWH** staat, en daarover verzoening doen; hij zal van het bloed van de stier en van het bloed van de bok nemen en dat rondom aan de hoorns van het altaar strijken. ¹⁹ Dan zal hij daarop met zijn vinger zevenmaal van het bloed sprenkelen en het reinigen en heiligen van de onreinheden van de Israëlieten. ²⁰ Wanneer hij de verzoening van het heiligdom en van de tent der samenkomst en van het altaar vol-eindigd heeft, dan zal hij de levende bok brengen, ²¹ en Aäron zal zijn beide handen op de kop van de levende bok leggen en over hem al de ongerechtigheden van de Israëlieten en al hun overtredingen in al hun zonden, belijden; ⁽¹⁾ hij zal die op de kop van de bok leggen en die door iemand, die daarvoor gereed staat, naar de woestijn laten brengen. ²² Zo zal de bok al hun ongerechtigheden op zich dragen naar een onvruchtbaar land, en hij zal die bok in de woestijn vrijlaten. ^{23 (A)} Daarna zal Aäron naar de tent der samenkomst komen en de linnen klederen uittrekken, die hij aangeetrokken had, toen hij het heiligdom binnenging, en zal ze daar laten liggen. ²⁴ Hij zal zijn lichaam in water baden op een heilige plaats en zijn gewone kleding aantrekken; dan naar buiten gaan en zijn brandoffer en het brandoffer van het volk bereiden en verzoening doen voor zich en voor het volk. ²⁵ En het vet van het zondoffer zal hij op het altaar in rook doen opgaan. ²⁶ Hij nu, die de bok voor Azazel weggebracht heeft, zal zijn kleding wassen, zijn lichaam in water baden en daarna in de legerplaats komen. ^{27 (B)} En de stier van het zondoffer

en de bok van het zondoffer, waarvan het bloed gebracht werd om verzoening te doen in het heiligdom, zal men buiten de legerplaats brengen en hun huid, hun vlees en hun mest met vuur verbranden. ²⁸ Wie dat verbrandt, zal zijn kleding wassen, zijn lichaam in water baden en daarna in de legerplaats komen.

^{29 (C)} Dit zal u tot een altijddurende inzetting zijn: in de zevende maand op de tiende van de maand zult u uw zielen *verootmoedigen* ⁽²⁾ en geen enkel werk doen, zomin de geboren Israëliet als de vreemdeling, die in uw midden verblijft. ³⁰ Want op deze dag zal over u verzoening gedaan worden, om u te reinigen; van al uw zonden zult u gereinigd worden voor het aangezicht van **JHWH**. ³¹ Het zal u een volkomen Sjabbat zijn en u zult u *verootmoedigen* ⁽³⁾, het is een altijddurende inzetting. ³² En de verzoening zal de priester doen, die men gezalfd heeft en die men gewijd heeft, om in de plaats van zijn vader het priesterambt te bekleden; hij zal de linnen klederen, de heilige klederen, aantrekken; ³³ het heilige der heiligen zal hij verzoenen, ook de tent der samenkomst en het altaar zal hij verzoenen, en over de priesters en het hele volk van de gemeente verzoening doen. ³⁴ En dit zal u een altijddurende inzetting zijn, ten einde verzoening te doen over de Israëlieten om al hun zonden, eenmaal in het jaar. En hij deed, zoals **JHWH** Mozes bevolen had.

De offerplaats

17 ¹ **JHWH** sprak tot Mozes: ² Spreek tot Aäron en zijn zonen en tot al de Israëlieten en zeg tot hen: Dit is wat **JHWH** geboden heeft: ³ Ieder van het huis

⁽¹⁾ **16:21** Zie 1 Johannes 1:9. ⁽²⁾ **16:29** Het Hebreeuwse woord voor vasten, tsoem, komt hier niet voor. ⁽³⁾ **16:31** Idem.

^(A) **16:23** Eze. 44:19. ^(B) **16:27** Heb. 13:11. ^(C) **16:29** Lev. 23:26-32; Num. 29:7-11.

Israël, die een rund, een schaap of een geit in de legerplaats of buiten de legerplaats slacht, ⁴maar die niet brengt naar de ingang van de tent der samenkomst, om een offergave aan **JHWH** te brengen vóór de tabernakel van **JHWH** - als bloedschuld zal dat die man worden aangerekend; hij heeft bloed vergoten en die man zal uit het midden van zijn volk uitgeroeid worden, ⁵opdat de Israëlieten hun slachtoffers brengen, die zij op het open veld plegen te offeren; zij moeten ze brengen voor **JHWH**, naar de ingang van de tent der samenkomst, tot de priester, om ze als vredeoffers **JHWH** te offeren. ⁶Dan zal de priester het bloed op het altaar van **JHWH**, bij de ingang van de tent der samenkomst, sprenkelen en het vet in rook doen opgaan tot een liefelijke reuk voor **JHWH**. ⁷En zij zullen hun offers niet meer brengen aan de veldgeesten, die zij overspelig nalopen. Een altijddurende inzetting zal dit voor hen zijn in hun geslachten. ⁸En u zult tot hen zeggen: Ieder van het huis Israël of van de vreemdelingen, die in uw midden verblijven, die een brandoffer of slachtoffer offert, ⁹maar dat niet naar de ingang van de tent der samenkomst brengt om het **JHWH** te bereiden, die zal uit zijn volksgenoten uitgeroeid worden.

Verbod om bloed of aas te eten

¹⁰(A) Ieder van het huis Israël en van de vreemdelingen, die in hun midden verblijven, die enig bloed eet - tegen zo iemand, die dat bloed gegeten heeft, zal Ik mijn aangezicht keren en hem uit het midden van zijn volk uitroeien. ¹¹(B) Want de ziel van het vlees is in het bloed en Ik heb het u op het altaar gegeven om verzoening over uw zielen te doen,

want het bloed bewerkt verzoening door middel van de ziel. ¹²Daarom heb Ik tot de Israëlieten gezegd: Niemand van u zal bloed eten. Ook de vreemdeling, die in uw midden verblijft, zal geen bloed eten. ¹³En ieder van de Israëlieten en van de vreemdelingen, die in uw midden verblijven, die op wild of vogels jaagt, die gegeten mogen worden, zal het bloed daarvan uitgieten en dat bedekken met aarde. ¹⁴Want, wat de ziel van alle vlees betreft - het bloed ervan is zijn ziel; daarom heb Ik tot de Israëlieten gezegd: U zult van geen enkel vlees bloed eten, want de ziel van alle vlees is het bloed: ieder die het eet, zal uitgeroeid worden. ¹⁵En ieder, hetzij geboren Israëliet of vreemdeling, die een gestorven of verscheurd dier eet, zal zijn kleding wassen, zich in water baden en onrein zijn tot de avond; dan zal hij rein zijn. ¹⁶Maar indien hij ze niet wast en zijn lichaam niet baadt, dan zal hij zijn ongerechtigheid dragen.

Onderwijs over huwelijk en zuiverheid

18 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Ik ben **JHWH**, uw God. ³U zult niet doen, zoals men doet in het land Egypte, waar u gewoond hebt; u zult niet doen, zoals men doet in het land Kanaän, waarheen Ik u breng; naar hun inzettingen zult u niet wandelen. ⁴Mijn verordeningen zult u volbrengen en mijn inzettingen in acht nemen en daarnaar wandelen: Ik ben **JHWH** uw God. ⁵(C) Ja, u zult mijn inzettingen en mijn verordeningen in acht nemen; de mens die ze doet, zal daardoor leven: Ik ben **JHWH**.

⁶Niemand zal naderen tot zijn naaste bloedverwant, om de schaamte te ontbloten: Ik ben **JHWH**. ⁷U zult

(A) 17:10 Gen. 9:4; Lev. 7:26,27; 19:26; Deut. 12:16,23; 15:23. (B) 17:11 Heb. 9:22. (C) 18:5 Neh. 9:29; Eze. 18:9; 20:11-13; Luk. 10:28; Rom. 10:5; Gal. 3:12.

de schaamte van uw vader, dat is de schaamte van uw moeder, niet ontbloten; het is uw moeder, u zult haar schaamte niet ontbloten. ^{8(A)} De schaamte van de vrouw van uw vader zult u niet ontbloten; het is de schaamte van uw vader. ^{9(B)} De schaamte van uw zuster, de dochter van uw vader of de dochter van uw moeder, geboren in huis of geboren daarbuiten, haar schaamte zult u niet ontbloten. ¹⁰ De schaamte van de dochter van uw zoon of van de dochter van uw dochter, haar schaamte zult u niet ontbloten, want uw schaamte zijn zij. ¹¹ De schaamte van de dochter van de vrouw van uw vader, die aan uw vader geboren is, zij is uw zuster - haar schaamte zult u niet ontbloten. ^{12(C)} De schaamte van de zuster van uw vader zult u niet ontbloten; zij is bloedverwant van uw vader. ¹³ De schaamte van de zuster van uw moeder zult u niet ontbloten, want zij is de bloedverwant van uw moeder. ¹⁴ De schaamte van de broeder van uw vader zult u niet ontbloten; tot zijn vrouw zult u niet naderen, het is uw tante. ^{15(D)} De schaamte van uw schoondochter zult u niet ontbloten; het is de vrouw van uw zoon, u zult haar schaamte niet ontbloten. ^{16(E)} De schaamte van de vrouw van uw broeder zult u niet ontbloten; het is de schaamte van uw broeder. ^{17(F)} De schaamte van een vrouw en die van haar dochter zult u niet ontbloten; u zult niet de dochter van haar zoon en de dochter van haar dochter nemen, om haar schaamte te ontbloten; zij zijn bloedverwanten: bloedschande is het. ¹⁸ U zult geen vrouw nemen als bijvrouw naast haar

zuster om haar schaamte te ontbloten naast haar, tijdens haar leven. ^{19(G)} En tot een vrouw in haar maandelijkse onreinheid zult u niet naderen, om haar schaamte te ontbloten. ^{20(H)} En met de vrouw van uw naaste zult u geen vleselijke gemeenschap hebben, zodat u zich met haar verontreinigt.

^{21(I)} En u zult geen van uw kinderen overgeven, om het aan de Moloch te wijden, opdat u de naam van uw God niet ontwijdt. Ik ben **JHWH**. ^{22(J)} En u zult geen gemeenschap hebben met iemand, die van het mannelijk geslacht is, zoals men gemeenschap heeft met een vrouw: een gruwel is het. ^{23(K)} En met geen enkel dier zult u vleselijke gemeenschap hebben, om u daarmee te verontreinigen; en een vrouw mag niet staan voor een dier, om daarmee gemeenschap te hebben: schandelijke ontucht is het.

²⁴ Verontreinigt u niet door dit alles, want door dit alles hebben zich verontreinigd de volken die Ik voor u uit wegdrijf. ²⁵ Het land toch werd verontreinigd en Ik vergold daaraan zijn ongerechtigheid, zodat het land zijn inwoners uitspuugde. ²⁶ U echter zult mijn inzettingen en mijn verordeningen in acht nemen en geen van deze gruwelen doen, noch de geboren Israëliet, noch de vreemdeling die in uw midden verblijft - ²⁷ want al deze gruwelen deden de mensen van het land, die vóór u waren, zodat het land onrein werd - ²⁸ opdat het land u niet zal uitspugen, wanneer u het verontreinigt, zoals het het volk heeft uitgespuugd, dat vóór u was. ²⁹ Want ieder die iets van al deze gruwelen doet, - degenen, die ze doen, zullen uit het midden van hun volk uitgeroeid worden.

(A) 18:8 Lev. 20:11; Deut. 23:1; 27:20. (B) 18:9 Lev. 20:17; Deut. 27:22. (C) 18:12 Lev. 20:19,20.
 (D) 18:15 Lev. 20:12. (E) 18:16 Lev. 20:21. (F) 18:17 Lev. 20:14; Deut. 27:23. (G) 18:19 Lev. 20:18.
 (H) 18:20 Lev. 20:10. (I) 18:21 Lev. 20:1-5. (J) 18:22 Lev. 20:13. (K) 18:23 Ex. 22:18; Lev. 20:15,16; Deut. 27:21.

³⁰ Zo zult u het voorschrift dat Ik u geef, in acht nemen, zodat u de gruwelijke inzettingen niet doet, die vóór u gedaan werden, opdat u zich daardoor niet verontreinigt. Ik ben **JHWH**, uw God.

Levensheiliging

19 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²(A) Spreek tot de hele vergadering van de Israëlieten en zeg tot hen: Heilig zult u zijn, want Ik, **JHWH**, uw God, ben heilig. ³(B) Ieder zal voor zijn moeder en zijn vader ontzag hebben en mijn Sjabbatten houden: Ik ben **JHWH**, uw God. ⁴(C) U zult u niet tot de afgoden wenden en u geen gegoten beelden maken: Ik ben **JHWH**, uw God. ⁵ En wanneer u **JHWH** een vredeoffer offert, zult u het zo offeren, dat u Hem aangenaam bent. ⁶ Het zal gegeten worden op de dag dat u het offert, en op de volgende dag, maar wat tot de derde dag overblijft, zal met vuur verbrand worden. ⁷ Indien het dan toch op de derde dag gegeten wordt, zal het iets verfoeilijks zijn, het zal niet aangenaam zijn. ⁸ Wie het eet, zal zijn ongerechtigheid dragen, omdat hij het heilige van **JHWH** ontwijd heeft; zo iemand zal uit zijn volksgenoten worden uitgeroeid.

⁹(D) Wanneer u de oogst van uw land binnenhaalt, zult u de rand van uw veld niet geheel afmaaien, en wat nog is blijven liggen van uw oogst, zult u niet oplezen. ¹⁰ Ook zult u uw wijngaard niet afzoeken en het afgevallene van uw wijngaard niet oplezen; dit zult u voor de *armen* en de vreemdelingen laten liggen: Ik ben **JHWH**, uw God. ¹¹(E) U zult niet stelen, u zult niet liegen en u zult elkaar niet

bedriegen. ¹²(F) U zult bij mijn naam niet vals zweren en zo de naam van uw God ontheiligen: Ik ben **JHWH**. ¹³(G) U zult uw naaste niet afpersen en u zult niet roven; het loon van een dagloner zal niet de nacht bij u overblijven tot de morgen. ¹⁴(H) Een dove zult u niet vloeken en voor een blinde zult u geen struikelblok leggen, maar u zult ontzag voor uw God hebben: Ik ben **JHWH**. ¹⁵(I) U zult bij het rechtspreken geen onrecht doen; u zult de arme niet begunstigen en de aanzienlijke niet voortrekken: op rechtvaardige wijze zult u uw naaste berechten. ¹⁶ U zult onder uw volksgenoten niet als een lasteraar rondgaan; u zult uw naaste niet naar het leven staan: Ik ben **JHWH**.

¹⁷(J) U zult uw broeder in uw hart niet haten; openlijk zult u uw volksgenoot terechtwijzen en niet ter wille van hem zonde op u laden. ¹⁸(K) U zult niet wraakzuchtig en haatdragend zijn tegenover de kinderen van uw volk, maar uw naaste liefhebben als uzelf: Ik ben **JHWH**.

¹⁹(L) Mijn inzettingen zult u bewaren, u zult van uw vee niet twee verschillende soorten laten paren, uw akker zult u niet met tweeërlei zaad bezaaien, en een kleed, uit tweeërlei stof vervaardigd, zult u niet dragen.

²⁰ Wanneer iemand geslachtsgemeenschap heeft met een vrouw, terwijl zij, als slavin, aan een man ondergeschikt is, maar niet losgekocht, noch haar een vrijbrief is gegeven, dan zal een straf toegepast worden; zij zullen niet ter dood gebracht worden, omdat zij niet vrijgelaten was. ²¹ Hij zal zijn schuldoffer voor **JHWH** bij de ingang van de tent

(A) 19:2 Lev. 11:44,45; 1Pet. 1:16. (B) 19:3 a Ex. 20:12; Deut. 5:16. 19:3 b Ex. 20:8; Deut. 5:12. (C) 19:4 a Lev. 26:1. 19:4 b Ex. 20:23; 34:17; Deut. 17:2-5. (D) 19:9 Lev. 27:15; Deut. 24:19-22. (E) 19:11 a Ex. 20:15; Deut. 5:19. 19:11 b Ex. 20:16; Deut. 5:20. (F) 19:12 Ex. 20:7; Deut. 5:11; Mat. 5:33. (G) 19:13 Deut. 24:14,15. (H) 19:14 Deut. 27:18. (I) 19:15 Ex. 23:6-8; Deut. 16:19. (J) 19:17 Mat. 18:15. (K) 19:18 Mat. 5:43; 19:19; 22:39; Mar. 12:31; Luk. 10:27; Rom. 13:9; Gal. 5:14; Jak. 2:8. (L) 19:19 Deut. 22:9-11.

der samenkomst brengen, een ram ten schuldoffer. ²²En de priester zal door de ram van het schuldoffer verzoening over hem doen voor het aangezicht van **JHWH**, voor de zonde die hij begaan heeft, en hem zal vergeving geschonken worden voor de zonde die hij begaan heeft.

²³Wanneer u komt in het land en allerlei vruchtbomen plant, dan zult u de vrucht daarvan als verboden beschouwen; drie jaar lang zal zij u verboden zijn, zij zal niet gegeten worden. ²⁴In het vierde jaar echter zullen alle vruchten daarvan tot een lofprijzing **JHWH** geheiligd zijn. ²⁵In het vijfde jaar zult u dan de vrucht daarvan eten, opdat zij u een grotere opbrengst geven: Ik ben **JHWH**, uw God.

²⁶(A) U zult niets met het bloed eten; u zult niet aan waarzeggerij of toverij doen. ²⁷(B) U zult de rand van uw hoofdhaar niet rond afscheren, en u zult de rand van uw baard niet afsnijden. ²⁸U zult geen insnijding voor een dode in uw lichaam maken en geen tekens in uw huid laten prikken: Ik ben **JHWH**. ²⁹(C) U zult uw dochter niet ontwijden door haar aan ontucht over te geven, opdat het land geen ontucht zal bedrijven en het land niet vol van schanddaden zal worden. ³⁰(D) Mijn Sjabbatten zult u houden en voor mijn heiligdom eerbied hebben: Ik ben **JHWH**. ³¹(E) U zult u niet wenden tot de geesten van doden of tot waarzeggende geesten, u zult hen niet zoeken, om u met hen te verontreinigen: Ik ben **JHWH**, uw God.

³²Voor het grijze haar zult u opstaan en aan de oude zult u eer bewijzen en voor uw God zult u ontzag hebben: Ik

ben **JHWH**. ³³(F) En wanneer een vreemdeling bij u in uw land verblijft, zult u hem niet onderdrukken. ³⁴Als een onder u geboren Israëliet zal u de vreemdeling gelden, die bij u verblijft; u zult hem liefhebben als uzelf, want u bent vreemdeling geweest in het land Egypte: Ik ben **JHWH**, uw God. ³⁵(G) U zult geen onrecht doen bij het rechtspreken, bij lengtemaat, gewicht of inhoudsmaat. ³⁶Een zuivere weegschaal, zuivere gewichten, een zuivere efa en een zuivere hin zult u gebruiken: Ik ben **JHWH**, uw God, die u uit het land Egypte geleid heb. ³⁷Zo zult u al mijn inzettingen en al mijn verordeningen nauwgezet in acht nemen: Ik ben **JHWH**.

Strafwetten

20¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Tot de Israëlieten zult u zeggen: Iedere Israëliet en iedere vreemdeling, die in Israël verblijft, die van zijn kinderen aan de Moloch geeft, zal zeker ter dood gebracht worden: het volk van het land zal hem stenigen. ³Ook zal Ik mijn aangezicht tegen die man keren en hem uit het midden van zijn volk uitroeien, omdat hij van zijn kinderen aan de Moloch gegeven heeft, om mijn heiligdom te verontreinigen en mijn heilige naam te ontwijden. ⁴Indien echter het volk van het land oogluikend toelaat, dat die man van zijn kinderen aan de Moloch geeft en hem niet ter dood brengt, ⁵dan zal Ik mijn aangezicht tegen die man en tegen zijn geslacht keren en Ik zal hem en allen die hem in zijn overspelige verering van de Moloch volgen, uit het midden van hun volk uitroeien.

(A) 19:26 a Gen. 9:4; Lev. 7:26,27; 17:10-14; Deut. 12:16,23; 15:23. 19:26 b Deut. 18:10. (B) 19:27 Lev. 21:5; Deut. 14:1. (C) 19:29 Deut. 23:18. (D) 19:30 Lev. 26:2. (E) 19:31 Deut. 18:11; 1Sam. 28:3; 2Kon. 23:4; Jes. 8:19. (F) 19:33 Ex. 22:20; Deut. 24:17,18; 27:19. (G) 19:35 Deut. 25:13-16; Spr. 20:10; Eze. 45:10.

⁶En iemand, die zich tot de geesten van doden of tot waarzeggende geesten wendt, om die overspelig na te lopen - tegen zo iemand zal Ik mijn aangezicht keren en hem uit het midden van zijn volk uitroeien. ⁷Heiligt u dan, en weest heilig, want Ik ben **JHWH**, uw God.

⁸Zo zult u mijn inzettingen nauwgezet in acht nemen; Ik ben **JHWH**, die u heilig. ⁹(A) Wanneer er iemand is, die zijn vader of zijn moeder vervloekt, die zal zeker ter dood gebracht worden; zijn vader of zijn moeder heeft hij vervloekt, zijn bloedschuld is op hem. ¹⁰(B) En een man, die echtbreuk pleegt met iemands vrouw, echtbreuk pleegt met de vrouw van zijn naaste, zal zeker ter dood gebracht worden; zowel de overspeler als de overspeelster. ¹¹(C) Een man die gemeenschap heeft met de vrouw van zijn vader, de schaamte van zijn vader heeft hij ontbloot - beiden zullen zeker ter dood gebracht worden, hun bloedschuld is op hen. ¹²(D) Een man die gemeenschap heeft met zijn schoondochter - beiden zullen zeker ter dood gebracht worden, schandelijke ontucht hebben zij bedreven, hun bloedschuld is op hen. ¹³(E) Een man die gemeenschap heeft met iemand van het mannelijk geslacht, zoals men gemeenschap heeft met een vrouw, - beiden hebben een gruwel gedaan, zij zullen zeker ter dood gebracht worden, hun bloedschuld is op hen. ¹⁴(F) Een man die een vrouw en ook haar moeder neemt - bloedschande is het - met vuur zal men hem en haar verbranden, opdat er geen bloedschande in uw midden zij. ¹⁵(G) Een man die met een dier gemeenschap heeft, zal zeker ter dood gebracht worden; het dier zal men afma-

ken. ¹⁶Een vrouw die tot enig dier nadert, opdat het met haar gemeenschap heeft - de vrouw en het dier zult u doden, zij zullen zeker ter dood gebracht worden, hun bloedschuld is op hen. ¹⁷(H) Een man die zijn zuster, de dochter van zijn vader of de dochter van zijn moeder, neemt en haar schaamte ziet en zij ziet zijn schaamte - een schande is het en zij zullen voor de ogen van hun volksgenoten worden uitgeroeid; de schaamte van zijn zuster heeft hij ontbloot, zijn onge-rechtigheid zal hij dragen. ¹⁸(I) Een man die bij een vloeiende vrouw ligt en haar schaamte ontbloot - haar bron heeft hij ontbloot en zij heeft de bron van haar bloed ontbloot; beiden zullen zij uitgeroeid worden uit het midden van hun volk. ¹⁹(J) De schaamte van de zuster van uw moeder en van de zuster van uw vader zult u niet ontbloten, want dan ontbloot men zijn bloedverwant; hun onge-rechtigheid zullen zij dragen. ²⁰Een man die gemeenschap heeft met zijn tante - de schaamte van zijn oom ontbloot hij; hun zonde zullen zij dragen, kinderloos zullen zij sterven. ²¹(K) Een man die de vrouw van zijn broer neemt - bloedschande is het; de schaamte van zijn broer heeft hij ontbloot, kinderloos zullen zij zijn.

²²Neemt dan al mijn inzettingen en al mijn verordeningen nauwgezet in acht, opdat het land, waarheen Ik u breng om daarin te wonen, u niet zal uitspugen. ²³Wandelt niet naar de inzettingen van het volk, dat Ik voor u uit verdrijf: want al deze dingen hebben zij gedaan, zodat Ik een afschuw van hen gekregen heb. ²⁴Maar tot u zei Ik: u zult hun land in bezit nemen en Ik zal het u geven om het

(A) 20:9 Ex. 21:17; Mat. 15:4; Mar. 7:10. (B) 20:10 Ex. 20:14; Lev. 18:20; Deut. 5:18. (C) 20:11 Lev. 18:8; Deut. 23:1; 27:20. (D) 20:12 Lev. 18:15. (E) 20:13 Lev. 18:22. (F) 20:14 Lev. 18:17; Deut. 27:23. (G) 20:15 Ex. 22:18; Lev. 18:23; Deut. 27:21. (H) 20:17 Lev. 18:9; Deut. 27:22. (I) 20:18 Lev. 18:19. (J) 20:19 Lev. 18:12-14. (K) 20:21 Lev. 18:16.

te bezitten, een land vloeiende van melk en honing; Ik ben **JHWH**, uw God, die u van de andere volken heb afgezonderd. ²⁵Maakt dan scheiding tussen rein en onrein vee en tussen onreine en reine vogels, opdat u uzelf niet verfoeilijk maakt door vee en vogels en alles wat op de aarde kruipt, dat Ik u ontzegd heb door het onrein te verklaren. ²⁶Weest Mij heilig, want heilig ben Ik, **JHWH**, en Ik heb u afgezonderd van de volken, opdat u Mij zou toebehoren.

²⁷Wanneer een man of een vrouw door zich de geest van een dode laat spreken of een waarzeggende geest bezit, zullen zij zeker ter dood gebracht worden; stenen zal men hen, hun bloedschuld is op hen.

Heiligingswetten voor de priesters

21 ¹En **JHWH** zei tot Mozes: Spreek tot de priesters, de zonen van Aäron, en zeg tot hen, dat geen van hen zich aan een dode zal verontreinigen onder zijn volksgenoten, ²behalve aan zijn naaste bloedverwant: zijn moeder, zijn vader, zijn zoon, zijn dochter, zijn broer, ³zijn zuster, die nog ongetrouwd en hem na verwant is, die nog geen man toebehoorde, - aan die mag hij zich verontreinigen. ⁴Als echtgenoot zal hij zich onder zijn volksgenoten niet verontreinigen en zich daardoor ontheiligen.

⁵(A) Zij zullen op hun hoofd geen kale plek maken, noch de rand van hun baard wegscheren noch insnijdingen in hun lichaam maken. ⁶Heilig zullen zij hun God zijn en de naam van hun God zullen zij niet ontheiligen, want zij brengen de vuuroffers van **JHWH**, het voedsel van hun God, daarom zullen zij heilig zijn. ⁷Geen ontuchtige of onteerde vrouw zullen zij huwen, en een vrouw

die door haar man verstoten is, zullen zij niet nemen, want hij is heilig voor zijn God. ⁸En u zult hem heilig houden, want het voedsel van uw God offert hij: hij zal u heilig zijn, want heilig ben Ik, **JHWH**, die u heilig. ⁹En wanneer een priesterdochter zich ontheiligt door ontucht te plegen, dan ontheiligt zij daarmee haar vader; met vuur zal zij verbrand worden.

¹⁰En de priester, die de hoogste is onder zijn broeders, op wiens hoofd de zalfolie is gegoten en die men gewijd heeft, door hem de heilige klederen aan te trekken, zal zijn hoofdhaar niet los laten hangen en zijn klederen niet scheuren. ¹¹Bij geen enkele dode zal hij komen; aan zijn vader of moeder zal hij zich niet verontreinigen. ¹²Het heiligdom zal hij niet verlaten, opdat hij het heiligdom van zijn God niet zal ontheiligen, want de wijding van de zalfolie van zijn God is op hem: Ik ben **JHWH**. ¹³Een vrouw in haar maagdelijke staat zal hij nemen. ¹⁴Een weduwe, een verstotene, een onteerde of ontuchtige vrouw - deze zal hij niet huwen, maar een maagd uit zijn volksgenoten zal hij tot vrouw nemen, ¹⁵opdat hij zijn nakomelingen onder zijn volksgenoten niet zal ontheiligen, want Ik ben **JHWH**, die hem heilig.

¹⁶En **JHWH** sprak tot Mozes aldus: ¹⁷Spreek tot Aäron: Wie van uw nakomelingen in latere geslachten een lichaamsgebrek heeft, zal niet naderen om het voedsel van zijn God te offeren, ¹⁸want niemand die een lichaamsgebrek heeft, zal naderen: een blinde of een verlamde of iemand met mismaakt gezicht of met te lange leden, ¹⁹of iemand die een breuk aan been of arm heeft, ²⁰of een bultenaar of een uitgeteerde, of iemand, die een vlek op zijn oog heeft, of die uit-

(A) 21:5 Lev. 19:27,28; Deut. 14:1.

slag of huidziekte heeft, of die geschonden is aan de geslachtsdelen. ²¹Geen nakomeling van de priester Aäron, die een lichaamsgebrek heeft, zal naderen om de vuuroffers van **JHWH** te brengen; hij heeft een lichaamsgebrek, met het voedsel van zijn God zal hij niet naderen om te offeren. ²²Het voedsel van zijn God, zowel van het allerheiligste als van het heilige, mag hij eten. ²³Alleen bij het voorhangsel zal hij niet komen en tot het altaar zal hij niet naderen, want hij heeft een lichaamsgebrek; opdat hij mijn heilighdommen niet zal ontheiligen, want Ik ben **JHWH**, die hen heilig. ²⁴Zo sprak Mozes tot Aäron en zijn zonen en tot alle Israëlieten.

22 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Spreek tot Aäron en zijn zonen, dat zij, om mijn heilige naam niet te ontheiligen, zich in acht nemen ten aanzien van de heilige gaven die de Israëlieten Mij heiligen: Ik ben **JHWH**. ³Zeg tot hen: Ieder in uw geslachten, die uit al uw nakomelingen nadert tot de heilige gaven die de Israëlieten **JHWH** heiligen, terwijl zijn onreinheid nog aan hem is, die zal van voor mijn aangezicht uitgeroeid worden: Ik ben **JHWH**. ⁴Geen van Aärons nakomelingen, die melaats is of een vloeiing heeft, zal eten van de heilige gaven, tot dat hij gereinigd is; evenmin hij die iets aanraakt, dat onrein geworden is door een dode, of iemand die een zaaduitstorting heeft, ⁵of iemand die enig kruipend dier aanraakt, waardoor hij onrein wordt, of een mens, door wie hij onrein wordt, doordat deze een of andere onreinheid aan zich heeft; ⁶hij, die zoiets aanraakt, blijft onrein tot de avond en zal niet eten van de heilige gaven, tenzij hij zijn lichaam in water gebaad heeft. ⁷En als de zon ondergegaan is, zal hij rein zijn en daarna zal hij van de hei-

lige gaven eten, want het is zijn voedsel. ⁸Een gestorven of verscheurd dier zal hij niet eten en zich daardoor niet verontreinigen: Ik ben **JHWH**. ⁹En zij zullen mijn voorschrift in acht nemen, opdat zij om die reden geen zonde op zich laden en daardoor sterven, omdat zij dat ontheiligd hebben: Ik ben **JHWH**, die hen heilig. ¹⁰En geen onbevoegde zal iets heiligs eten, geen inwonende bij de priester of dagloner zal iets heiligs eten. ¹¹Maar wanneer de priester iemand als eigendom koopt met zijn geld, mag deze daarvan eten, ook zij, die in zijn huis geboren werden, mogen van zijn voedsel eten. ¹²En wanneer een priesterdochter met iemand, die geen priester is, getrouwd is, dan zal zij van de heffing van de heilige gaven niet eten. ¹³Wanneer echter een priesterdochter weduwe wordt of verstoten wordt en geen kinderen heeft en teruggekeerd is naar het huis van haar vader, zoals in haar jeugd, dan mag zij van het voedsel van haar vader eten; maar geen onbevoegde zal daarvan eten. ¹⁴Wanneer nu iemand zonder opzet iets heiligs gegeten heeft, dan zal hij het heilige de priester vergoeden en een vijfde deel erbij voegen. ¹⁵En zij zullen de heilige gaven die de Israëlieten voor **JHWH** heffen, niet ontheiligen, ¹⁶want zij zouden hen also zondeschuld doen dragen, wanneer zij hun heilige gaven zouden eten: want Ik ben **JHWH**, die hen heilig.

¹⁷En **JHWH** sprak tot Mozes: ¹⁸Spreek tot Aäron en zijn zonen en tot al de Israëlieten en zeg tot hen: Ieder van het huis Israël en van de vreemdelingen in Israël, die zijn offergave brengt, overeenkomstig al de geloften en vrijwillige offers, die zij **JHWH** als brandoffer willen offeren: ¹⁹het moet, zo u aangenaam wilt zijn, gaaf zijn, van het mannelijke geslacht van het rundvee, van de scha-

pen en van de geiten. ^{20(A)} Niets dat enig gebrek heeft, zult u offeren; want het zou zich geen welgevallen doen vinden. ²¹ Ook wanneer iemand **JHWH** een vredeoffer brengt, om een gelofte te vervullen of als een vrijwillig offer van runderen of van kleinvee, dan zal het gaaf zijn, opdat het aangenaam zal zijn: geen enkel gebrek zal het hebben. ²² Wat blind is of gebroken of een wond, buil, uitslag of huidziekte heeft, dat zult u **JHWH** niet offeren en daarvan zult u **JHWH** geen vuuroffer op het altaar geven. ²³ Maar een rund of schaap met te lange of te korte leden, dat mag u als vrijwillig offer toebereden, maar als gelofte zal het niet aangenaam zijn. ²⁴ Wat echter door kneuzen, stoten, uitrukken of snijden verminkt is, zult u **JHWH** niet offeren; dat zult u in uw land niet doen. ²⁵ Ook uit de hand van een vreemdeling zult u niets van dat alles uw God als voedsel offeren, want zij zijn geschonden, er is een gebrek aan; het zal u niet aangenaam doen zijn.

²⁶ En **JHWH** sprak tot Mozes: ²⁷ Wanneer een rund of schaap of geit geboren wordt, dan zal dat zeven dagen bij zijn moeder blijven, maar van de achtste dag af en daarna zal het als een gave **JHWH** ten vuuroffer aangenaam zijn.

²⁸ Een rund of een stuk kleinvee zult u niet tegelijk met zijn jong op één dag slachten. ²⁹ En wanneer u **JHWH** een lofoffer slacht, zult u het zo slachten, dat u welgevallen vindt. ³⁰ Op dezelfde dag zal het gegeten worden; niets mag u daarvan overlaten tot de morgen: Ik ben **JHWH**.

³¹ Neemt dan mijn geboden nauwgezet in acht: Ik ben **JHWH**. ³² En ont-heiligt mijn heilige naam niet, zodat Ik

geheiligd wordt in het midden van de Israëlieten: Ik ben **JHWH**, die u heilig, ³³ die u uit het land Egypte deed trekken, opdat Ik u tot een God zou zijn: Ik ben **JHWH**.

Gods feesten⁽¹⁾

23 ¹ **JHWH** sprak tot Mozes: ² Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: De feesttijden van **JHWH**, die u zult uitroepen als heilige samenkomsten, zijn mijn feesttijden. ^{3(B)} Zes dagen mag arbeid verricht worden, maar op de zevende dag zal er een volkomen Sjabbat zijn: een heilige samenkomst; geen enkele arbeid zult u verrichten, het is een Sjabbat voor **JHWH** in al uw woonplaatsen.

⁴ Dit zijn de feesttijden van **JHWH**, heilige samenkomsten, die u uitroepen zult op de daarvoor bepaalde tijd. ^{5(C)} In de eerste maand, op de veertiende van de maand, in de avondschemering, is het Pèsach voor **JHWH**.

^{6(D)} En op de vijftiende dag van deze maand is het Feest van de Ongezuurde Broden voor **JHWH**, zeven dagen zult u ongezuurde broden eten. ⁷ Op de eerste dag zult u een heilige samenkomst hebben; dan zult u geen enkele slaafse arbeid verrichten. ⁸ U zult **JHWH** een vuuroffer brengen gedurende zeven dagen; op de zevende dag zal er een heilige samenkomst zijn; geen enkele slaafse arbeid zult u verrichten.

⁹ En **JHWH** sprak tot Mozes: ¹⁰ Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer u komt in het land dat Ik u geef, en de oogst daarvan binnenhaalt, dan zult u de eerstelingsgarve van uw oogst naar de

⁽¹⁾ **23:1** Hebreeuws: de Moadiem, d.w.z. door God vastgestelde tijdstippen van ontmoeting, ook wel Bijbelse feesten genoemd.

^(A) **22:20** Deut. 17:1. ^(B) **23:3** Ex. 20:8-10; 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Deut. 5:12-14. ^(C) **23:5** Ex.

12:1-13; Deut. 16:1,2. ^(D) **23:6** Ex. 12:14-20; 23:15; 34:18; Deut. 16:3-8.

priester brengen, ¹¹ en hij zal de schoof voor het aangezicht van **JHWH** bewegen, opdat u aangenaam bent; de dag na de Sjabbat zal de priester die bewegen. ¹² U zult op de dag waarop u de schoof beweegt, een gaaf eenjarig schaap **JHWH** ten brandoffer bereiden, ¹³ met als bijbehorend spijsoffer twee tienden fijn meel, met olie aangemaakt, ten vuuroffer tot een liefelijke reuk voor **JHWH**, en als bijbehorend plengoffer een vierde hin wijn. ¹⁴ Tot op die dag zult u geen brood, geen geroosterd of vers koren eten, totdat u de offergave van uw God gebracht hebt: het is een altijddurende inzetten voor uw geslachten, in al uw woonplaatsen. ¹⁵ (A) Dan zult u tellen van de dag na de Sjabbat, van de dag waarop u de schoof van het beweegoffer gebracht hebt: zeven volle weken zullen het zijn; ¹⁶ tot de dag na de zevende Sjabbat zult u tellen, vijftig dagen; dan zult u een nieuw spijsoffer **JHWH** brengen. ¹⁷ Uit uw woonplaatsen zult u twee beweegbroden meebrengen; uit twee tienden efa fijn meel zullen zij bereid worden, gezuurd zullen zij gebakken worden, eerstelingen voor **JHWH**. ¹⁸ Bij het brood zult u zeven gave eenjarige schapen offeren en een jonge stier en twee rammen; zij zullen een brandoffer voor **JHWH** zijn, met de bijbehorende spijsoffers en plengoffers, een vuuroffer tot een liefelijke reuk voor **JHWH**. ¹⁹ Dan zult u een geitenbok ten zondoffer, en twee eenjarige schapen ten vredeoffer bereiden. ²⁰ En de priester zal ze bewegen, bij het brood van de eerstelingen, als beweegoffer voor het aangezicht van **JHWH** bij de twee schapen: zij zullen **JHWH** heilig zijn, zij zijn voor de priester. ²¹ Op deze zelfde dag

zult u een oproep doen uitgaan, u zult een heilige samenkomst hebben, geen enkele slaafse arbeid zult u verrichten; het is een altijddurende inzetten, in al uw woonplaatsen, voor uw geslachten. ²² (B) Wanneer u de oogst van uw land binnenhaalt, dan zult u de rand van uw veld bij uw oogst niet geheel afmaaien, en wat van uw oogst is blijven liggen, zult u niet oplezen; dat zult u voor de arme en de vreemdeling laten liggen: Ik ben **JHWH**, uw God.

²³ En **JHWH** sprak tot Mozes: ²⁴ Spreek tot de Israëlieten: In de zevende maand, op de eerste van de maand, zult u een volkomen Sjabbat hebben, een gedenken door bazuingeschal, een heilige samenkomst. ²⁵ Geen enkele slaafse arbeid zult u verrichten en u zult **JHWH** een vuuroffer brengen. ²⁶ (C) En **JHWH** sprak tot Mozes: ²⁷ Maar op de tiende van die zevende maand is de Dag van Verzoeningen; een heilige samenkomst zult u hebben en u zult uw zielen *verootmoedigen* ⁽¹⁾ en **JHWH** een vuuroffer brengen. ²⁸ Op die dag zult u geen enkele arbeid verrichten, want het is de Dag van Verzoeningen, om over u verzoening te doen voor het aangezicht van **JHWH**, uw God. ²⁹ Want ieder die zich op die dag niet zal *verootmoedigen*, zal uitgeroeid worden uit zijn volksgenoten. ³⁰ Ieder die enige arbeid verricht op die dag, zal ik verdelgen uit het midden van zijn volk. ³¹ Geen enkele arbeid zult u verrichten: het is een altijddurende inzetten voor uw geslachten, in al uw woonplaatsen. ³² Het zal u een volkomen Sjabbat zijn en u zult uw zielen *verootmoedigen* ⁽²⁾. Op de negende van de maand, 's

(1) 23:27 Het Hebreeuwse woord voor vasten, "tsoem", komt hier niet voor. (2) 23:32 Idem.

(A) 23:15 Ex. 23:16; 34:22; Deut. 16:9-12. (B) 23:22 Lev. 19:9,10; Deut. 24:19-22. (C) 23:26 Lev. 16:29-34.

avonds, van avond tot avond, zult u uw Sabbat vieren.

^{33(A)} En **JHWH** sprak tot Mozes: ³⁴Spreek tot de Israëlieten: Op de vijftiende dag van deze zevende maand begint het Loofhuttenfeest voor **JHWH**, zeven dagen lang. ³⁵Op de eerste dag zal er een heilige samenkomst zijn; geen enkele slaafse arbeid zult u verrichten. ³⁶Zeven dagen zult u **JHWH** een vuuroffer brengen; op de achtste dag zult u een heilige samenkomst hebben en **JHWH** een vuuroffer brengen; het is een feest, geen enkele slaafse arbeid zult u verrichten.

³⁷Dit zijn de feesttijden van **JHWH**, waarop u heilige samenkomsten zult uitroepen, om **JHWH** een vuuroffer te brengen: brandoffer en spijsoffer, slachtoffer en plengoffers, naar het voorschrift voor iedere dag, ³⁸behalve de Sjabbatten van **JHWH** en behalve de gaven en al de gelofteoffers en al de vrijwillige offers, die u **JHWH** geven wilt.

³⁹Maar op de vijftiende dag van de zevende maand, wanneer u de opbrengst van uw land inzamelt, zult u zeven dagen het feest van **JHWH** vieren; op de eerste dag zal het een volkomen Sabbat zijn en op de achtste dag zal het een volkomen Sabbat zijn. ⁴⁰Op de eerste dag zult u vruchten van sierlijke bomen nemen, takken van palmen en twijgen van loofbomen en van beekwilgen, en u zult vrolijk zijn voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, zeven dagen lang. ⁴¹U zult het als een feest van **JHWH** vieren zeven dagen in het jaar, een altijddurende inzetting voor uw geslachten; in de zevende maand zult u het vieren. ⁴²In loofhutten zult u wonen zeven dagen; allen die in Israël geboren zijn, zullen in loofhutten wonen, ⁴³opdat uw ge-

slachten weten, dat Ik de Israëlieten in hutten heb doen wonen, toen Ik hen uit het land Egypte leidde: Ik ben **JHWH**, uw God. ⁴⁴Zo maakte Mozes de feesttijden van **JHWH** aan de Israëlieten bekend.

De kandelaar en de toonbroden

24 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Gebied de Israëlieten, dat zij tot u brengen zuivere olie, uit gestoten olijven, voor de kandelaar, om voortdurend een lamp te laten branden. ³Buiten het voorhangsel van de getuigenis in de tent der samenkomst zal Aäron die voortdurend verzorgen, van de avond tot de morgen, voor het aangezicht van **JHWH**. Het is een altijddurende inzetting voor uw geslachten. ⁴Op de kandelaar van louter goud zal hij voortdurend de lampen verzorgen voor het aangezicht van **JHWH**.

^{5(B)} En u zult fijn meel nemen en daarvan twaalf koeken bakken, uit twee tien-den efa zal elke koek bereid worden; ⁶u zult ze op twee stapels leggen, zes op een stapel, op de tafel van louter goud, voor het aangezicht van **JHWH**. ⁷U zult zuivere wierook op elke stapel leggen; dit zal dan dienen als gedenkoffer van het brood, een vuuroffer voor **JHWH**. ⁸Elke Sjabbatdag zal hij dat steeds opnieuw gereed maken voor het aangezicht van **JHWH**; van de zijde van de Israëlieten is het een verbond voor altijd. ^{9(C)} En het zal voor Aäron en zijn zonen zijn, en zij zullen het op een heilige plaats eten, want het is allerheiligst voor hem; het behoort tot de vuuroffers van **JHWH**; het is een altijddurende inzetting.

Straf op Godsclastering

¹⁰Eens ging een zoon van een Israëlitische vrouw, die tevens de zoon was van een Egyptisch man onder

(A) 23:33 Deut. 16:13-15. (B) 24:5 Ex. 25:30. (C) 24:9 Mat. 12:4; Mar. 2:26; Luk. 6:4.

de Israëlieten, naar buiten, en de zoon van deze Israëlitische (vrouw) en een Israëlitisch man kregen in de legerplaats onenigheid. ¹¹En de zoon van de Israëlitische vrouw lasterde de naam en vloekte; toen brachten zij hem tot Mozes. De naam nu van zijn moeder was Selomit, de dochter van Dibri, van de stam Dan. ¹²En zij zetten hem in verzekerde bewaring in afwachting van een beslissing op grond van een uitspraak van **JHWH**. ¹³Toen sprak **JHWH** tot Mozes: ¹⁴Breng de vloeker buiten de legerplaats, en allen die het gehoord hebben, zullen hun handen op zijn hoofd leggen, daarna zal de hele vergadering hem stenigen. ¹⁵En tot de Israëlieten zult u zeggen: Een ieder, die zijn God vloekt, zal zijn zonde dragen. ¹⁶Wie de naam van **JHWH** lastert, zal zeker ter dood gebracht worden: de hele vergadering zal hem stenigen: zowel een vreemdeling als een geboren Israëliet, zal, wanneer hij de naam lastert, ter dood gebracht worden.

¹⁷(A) Ook wanneer iemand enig mens doodslaat, zal hij zeker ter dood gebracht worden. ¹⁸Maar wie een stuk vee doodt, zal dat vergoeden: stuk voor stuk. ¹⁹En wanneer iemand zijn volksgenoot lichamelijk letsel toebrengt, dan zal hem evenzo gedaan worden als hij gedaan heeft: ²⁰(B) breuk voor breuk, oog voor oog, tand voor tand; hetzelfde letsel, dat hij een mens heeft toegebracht, zal hem toegebracht worden. ²¹En wie een beest doodslaat, zal het vergoeden, maar wie een mens doodslaat, zal ter dood gebracht worden. ²²(C) Éénzelfde recht zult u hebben; de vreemdeling zal zijn zoals de geboren Israëliet, want Ik ben **JHWH**, uw God.

²³Zo sprak Mozes tot de Israëlieten; toen brachten zij de vloeker buiten de legerplaats en stenigden hem, en de Israëlieten deden zoals **JHWH** Mozes bevolen had.

Sjabbat- en jubeljaar

25 ¹(D) En **JHWH** sprak tot Mozes op de berg Sinai: ²Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer u in het land komt, dat Ik u geef, dan zal het land rusten, een Sjabbat voor **JHWH**. ³Zes jaar zult u uw akker bezaaien en zes jaar zult u uw wijngaard snoeien, en de opbrengst daarvan inzamelen, ⁴maar in het zevende jaar zal het land een volkomen Sjabbat hebben, een Sjabbat voor **JHWH**: uw akker zult u niet bezaaien en uw wijngaard niet snoeien. ⁵Wat vanzelf opkomt van uw oogst, zult u niet oogsten en de druiven van uw ongesnoeide wijnstok zult u niet inzamelen; het zal een jaar van volkomen sjabbat zijn voor het land. ⁶De sjabbatopbrengst van het land zal u tot voedsel zijn: u en uw slaaf en uw slavin, uw dagloner en uw bijwoner, die bij u verblijven. ⁷Ook voor uw vee en voor de dieren, die in uw land zijn, zal de hele opbrengst daarvan tot voedsel zijn.

⁸Voorts zult u zich zeven jaarsjabbatten tellen, zevenmaal zeven jaren; zodat de dagen van de zeven jaarsjabbatten negenenvertig jaren zijn. ⁹Dan zult u sjofargeschal doen rondgaan in de zevende maand op de tiende van de maand; op de Dag van Verzoeningen zult u de sjofar doen rondgaan door uw hele land. ¹⁰U zult het vijftigste jaar heiligen en vrijheid in het land afkondigen voor al zijn bewoners, een jubeljaar zal het voor u zijn, dan zal ieder van u tot zijn be-

(A) 24:17 Ex. 21:12. (B) 24:20 Ex. 21:23-25; Deut. 19:21; Mat. 5:38. (C) 24:22 Num. 15:16. (D) 25:1 Ex. 23:10,11.

zitting en tot zijn geslacht terugkeren. ¹¹Een jubeljaar zal dit vijftigste jaar voor u zijn, dan zult u niet zaaien, en wat dan vanzelf opkomt zult u niet oogsten en dan zult u de ongesnoeide wijnstok niet aflezen. ¹²Want het zal u een jubeljaar zijn, heilig zal het u zijn; van de akker zult u eten wat hij opbrengt. ¹³In dit jubeljaar zal ieder van u zijn bezitting terugkrijgen.

¹⁴Wanneer u iets aan uw volksgenoot verkoopt of iets van hem koopt, dan zal de één de ander niet benadelen. ¹⁵Rekening houdend met de jaren na een jubeljaar, zult u het van uw volksgenoot kopen; rekening houdend met de oogstjaren zal hij het u verkopen. ¹⁶Bij een groter aantal jaren zult u de koopsom naar verhouding hoger stellen; bij een geringer aantal jaren zult u de koopsom naar verhouding lager stellen: want het getal van de oogsten verkoopt hij u. ¹⁷U zult elkaar niet benadelen, maar ontzag voor uw God hebben, want Ik ben **JHWH**, uw God.

¹⁸Zo zult u mijn inzettingen opvolgen en mijn verordeningen nauwgezet in acht nemen; dan zult u veilig wonen in het land. ¹⁹En het land zal zijn vrucht geven, zodat u tot verzadiging eet en daarin veilig woont. ²⁰Wanneer u zegt: wat zullen wij in het zevende jaar eten, zie, wij mogen niet zaaien noch onze oogst inzamelen, ²¹dan zal Ik mijn zegen in het zesde jaar over u gebieden, dat het u een opbrengst zal geven voor drie jaren. ²²In het achtste jaar zult u zaaien, maar van de vorige oogst eten, tot het negende jaar; totdat de oogst daarvan binnenkomt, zult u van de vorige eten.

Lossing van land

²³En het land zal niet voor altijd verkocht worden, want het land is van Mij, en u bent vreemdelingen en bijwoners

bij Mij. ²⁴In het hele land, dat u in bezit hebt, zult u lossing voor het land toestaan. ²⁵Wanneer uw broeder verarmd is en iets van zijn bezitting heeft moeten verkopen, dan zal zijn naaste bloedverwant als lossier optreden, en hij zal loskopen wat zijn broeder heeft moeten verkopen. ²⁶Wanneer iemand geen lossier heeft, maar zijn vermogen wordt toereikend, zodat hij verwerft, wat hij voor lossing nodig heeft, ²⁷dan zal hij de jaren sinds de verkoop in rekening brengen, en wat nog overblijft de man terugbetalen aan wie hij het verkocht heeft, opdat hij zijn bezitting terugkrijgt. ²⁸Maar indien hij niet verwerft wat nodig is, om hem terug te betalen, dan blijft wat hij verkocht heeft, in het bezit van hem die het gekocht heeft, tot het jubeljaar: maar in het jubeljaar zal het vrijkomen, en hij zal zijn bezitting terugkrijgen.

Lossing van huizen

²⁹Wanneer iemand een woonhuis verkoopt in een ommuurde stad, dan zal het recht van lossing duren tot er een jaar na de verkoop verstreken is; een jaar zal het recht van lossing duren. ³⁰Maar indien het niet gelost is, voordat een vol jaar verstreken is, dan komt dat huis, dat in een ommuurde stad stond, voorgoed aan hem die het gekocht heeft, in zijn geslacht: in het jubeljaar zal het niet vrijkomen. ³¹De huizen echter in de dorpen, waar geen muur om is, zullen bij het akkerland gerekend worden, daarvoor zal wel recht van lossing zijn en in het jubeljaar zullen zij vrijkomen. ³²En over de steden van de Leviëten, de huizen van de steden, die zij in bezit hebben - de Leviëten zullen een altijddurend recht van lossing hebben. ³³Als iemand van de Leviëten het inlost, dan zal het verkochte huis, in de stad van zijn

bezit, in het jubeljaar vrijkomen; want de huizen van de steden van de Levieten zijn hun bezit in het midden van de Israëlieten. ³⁴En het weideland bij hun steden zal niet verkocht worden, want dat is hun altijddurend bezit.

Houding tegenover de arme

³⁵(A) Wanneer uw broeder verarmt en zich bij u niet meer staande kan houden, dan zult u hem - vreemdeling en bijwoner - ondersteunen, opdat hij bij u in het leven zal blijven.

³⁶U zult geen rente of winst van hem nemen, maar u zult ontzag voor uw God hebben, opdat uw broeder bij u in het leven zal blijven. ³⁷(B) U zult hem uw geld niet op rente geven noch uw voedsel tegen winst. ³⁸Ik ben **JHWH**, uw God, die u uit het land Egypte heb geleid, om u het land Kanaän te geven, opdat Ik u tot een God zou zijn.

³⁹(C) Wanneer uw broeder verarmt bij u en zich aan u verkoopt, dan zult u hem geen slavenarbeid laten verrichten. ⁴⁰Als een dagloner, als een bijwoner zal hij bij u zijn; tot het jubeljaar zal hij bij u arbeiden. ⁴¹Dan zal hij van u weggaan, hij met zijn kinderen, en naar zijn geslacht terugkeren en hij zal het bezit van zijn vaderen terugkrijgen. ⁴²Want zij zijn mijn knechten, die Ik uit het land Egypte heb geleid: zij zullen niet verkocht worden, zoals men een slaaf verkoopt. ⁴³U zult niet met hardheid over hem heersen, maar u zult ontzag voor uw God hebben. ⁴⁴Maar uw slaaf of slavin, die u houdt, zullen zijn uit de volken rondom u; uit hen zult u een slaaf of slavin kopen. ⁴⁵Ook uit de kinderen van de bijwoners die bij u verblijven, uit hen zult u ze kopen en uit hun geslacht, dat bij u is, dat zij in uw land heb-

ben voortgebracht, en zij zullen uw bezit zijn; ⁴⁶u zult hen aan uw kinderen na u tot een erfenis geven, zodat zij in hun bezit overgaan; voor altijd zult u hen in dienst houden, maar over uw broeders, de Israëlieten, zult u niet, de één over de andere, met hardheid heersen.

⁴⁷Wanneer het vermogen van een vreemdeling of bijwoner bij u toeneemt, en uw broeder bij hem verarmt en zich aan die vreemdeling of bijwoner bij u, of aan iemand die uit een geslacht van vreemdelingen afkomstig is, verkoopt, ⁴⁸dan zal hij, nadat hij zich verkocht heeft, recht van lossing hebben: een van zijn broeders mag hem loskopen; ⁴⁹of zijn oom of de zoon van zijn oom mag hem loskopen, of zijn naastbestaande uit zijn geslacht mag hem loskopen, of, als zijn vermogen toereikend wordt, mag hij zichzelf loskopen. ⁵⁰Dan zal hij samen met zijn koper een berekening maken van het jaar af, dat hij zich aan hem verkocht, tot het jubeljaar, en de prijs van zijn verkoop zal zich richten naar het aantal jaren; op de wijze van een dagloner zal hij bij hem zijn. ⁵¹Indien het nog vele jaren zijn, zal hij dienovereenkomstig zijn losgeld terugbetalen van het geld, waarvoor hij was gekocht. ⁵²Indien er weinige jaren overblijven tot het jubeljaar, dan zal hij met hem een berekening maken; overeenkomstig die jaren zal hij zijn losgeld terugbetalen. ⁵³Zo zal hij als een dagloner van jaar tot jaar bij hem zijn; deze zal bij u niet met hardheid over hem heersen. ⁵⁴Maar indien hij op deze wijze niet gelost wordt, dan komt hij in het jubeljaar vrij, hij met zijn kinderen. ⁵⁵Want de Israëlieten zijn Mij tot knechten: mijn knechten zijn zij, die Ik

(A) 25:35 Deut. 15:7,8. (B) 25:37 Ex. 22:24; Deut. 23:20,21. (C) 25:39 Ex. 21:2-6; Deut. 15:12-18.

uit het land Egypte heb geleid; Ik ben **JHWH**, uw God.

Zegen en vloek

26^{1(A)} U zult u geen afgoden maken; een gesneden beeld noch een gewijde steen zult u zich oprichten; ook een steen met beeldhouwwerk zult u in uw land niet zetten, om u daarvoor neer te buigen, want Ik ben **JHWH**, uw God.
² Mijn Sjabbatten zult u houden en mijn heiligdom ontzien, Ik ben **JHWH**.

^{3(B)} Indien u in mijn inzettingen wandelt en mijn geboden nauwgezet in acht neemt, ⁴ dan zal Ik u op de juiste tijd uw regens geven, zodat het land zijn opbrengst geeft en de bomen van het veld hun vrucht dragen; ⁵ de dorstijd zal bij u duren tot de wijnoogst, en de wijnoogst tot de zaaitijd; u zult uw brood eten tot verzadiging en veilig in uw land wonen. ⁶ En Ik zal vrede in het land geven, zodat u neerliggen zult, zonder dat iemand u opschrikt; Ik zal de wilde dieren uit het land uitroeien, en het zwaard zal uw land niet teisteren. ⁷ En u zult uw vijanden vervolgen, en zij zullen voor uw aangezicht door het zwaard vallen. ⁸ Vijf van u zullen honderd achtervolgen, en honderd van u zullen tienduizend achtervolgen, en uw vijanden zullen voor uw aangezicht door het zwaard vallen. ⁹ En Ik zal Mij tot u wenden, u vruchtbaar doen zijn en u talrijk maken, en Ik zal mijn verbond met u bevestigen. ¹⁰ En u zult het overjarige, dat overgebleven is, eten, en het overjarige zult u vóór het nieuwe moeten wegdoen. ¹¹ En Ik zal mijn tabernakel in uw midden zetten, en Ik zal geen afkeer van u hebben, ^{12(C)} maar Ik zal in uw midden wandelen en u tot een God zijn en u zult Mij tot een

volk zijn. ¹³ Ik ben **JHWH**, uw God, die u uit het land Egypte heb geleid, opdat u hun niet meer tot slaven zou zijn; Ik heb de stangen van uw juk verbroken en u rechttop doen gaan.

^{14(D)} Maar indien u naar Mij niet luistert en al deze geboden niet doet, ¹⁵ indien u mijn inzettingen versmaadt en van mijn verordeningen een afkeer hebt, zodat u geen van mijn geboden doet en mijn verbond verbreekt, ¹⁶ dan zal Ik ook aldus met u doen en met verschrikking u bezoeken: tering en koorts, die de ogen verteren en het leven doen wegsterven; dan zult u tevergeefs uw zaad zaaien, want uw vijanden zullen het eten. ¹⁷ Ik zal mijn aangezicht tegen u keren, zodat u voor uw vijanden geslagen zult worden, en die u haten, zullen over u heersen, en u zult vluchten, zonder dat iemand u vervolgt.

¹⁸ En indien u desondanks niet naar Mij luistert, dan zal Ik u blijven tuchtigen wegens uw zonden, tot zevenmaal toe, ¹⁹ en uw trotse macht zal Ik breken en uw hemel maken als ijzer en uw land als koper. ²⁰ Dan zal uw kracht tevergeefs verbruikt worden; uw land zal zijn opbrengst niet geven en de bomen van het land zullen hun vrucht niet dragen.

²¹ Indien u zich tegen Mij verzet en naar Mij niet wilt luisteren, dan zal Ik u nog zevenmaal harder slaan, naar uw zonden; ²² Ik zal de wilde dieren op u loslaten, die u van kinderen beroven en uw vee uitroeien zal en uw aantal zo zal verminderen, dat uw wegen verlaten zullen zijn.

²³ Indien u zich door deze tuchting nog niet tot Mij keert en u tegen Mij blijft verzetten, ²⁴ dan zal ook Ik Mij tegen u verzetten en dan zal Ik u ook zevenmaal

(A) 26:1 a Lev. 19:4. 26:1 b Ex. 20:4; Deut. 5:8; 16:21,22; 27:1.

(C) 26:12 2Cor. 6:16.

(D) 26:14 Deut. 28:15-68.

(B) 26:3 Deut. 11:13-15; 28:1-14.

slaan wegens uw zonden, ²⁵ en over u een zwaard brengen, dat wraak neemt over het verbond; wanneer u dan in uw steden bijeenkomt, dan zal Ik de pest onder u zenden en u zult aan de vijand overgeleverd worden. ²⁶ Als Ik u de staf van het brood verbreek, dan zullen tien vrouwen uw brood in één oven bakken en zij zullen uw brood afgewogen teruggeven, en u zult eten, maar niet verzadigd worden.

²⁷ En indien u desondanks niet naar Mij luistert en u tegen Mij blijft verzetten, ²⁸ dan zal Ik Mij met grimmigheid tegen u verzetten en Ik, ja Ik, zal u zevenmaal tuchtigen over uw zonden, ²⁹ en u zult het vlees van uw zonen eten en het vlees van uw dochters zult u eten. ³⁰ En uw hoogten zal Ik verwoesten en uw wieroekaltaren uitroeien; Ik zal uw lijken werpen op de lijken van uw afgoden en Ik zal een afkeer van u hebben. ³¹ Uw steden zal Ik tot een puinhoop maken en uw heiligdommen verwoesten en Ik wil niet meer uw liefelijke reuk ruiken. ³² Ik zelf zal het land verwoesten, zodat uw vijanden, die daarin wonen, zich daarover zullen ontzetten. ³³ Maar u zal Ik onder de volken verstrooien en Ik zal achter u het zwaard trekken, en uw land zal een woestenij zijn en uw steden een puinhoop. ³⁴ Dan zal het land zijn sjabbatsjaren vergoed krijgen, al de dagen dat het woest ligt en u in het land van uw vijanden bent; dan zal het land rusten⁽¹⁾ en zijn sjabbatsjaren vergoeden. ³⁵ Al de tijd van de verwoesting zal het rusten⁽²⁾, de rust die het niet gehad heeft gedurende uw sjabbatsjaren, toen u daarin woonde. ³⁶ En Ik zal vrees brengen in de harten van hen die van u zijn overgebleven, in de landen van hun vijanden, zo-

dat het geluid van een opgewaaid blad hen opjaagt, en zij zullen vluchten, zoals men vlucht voor het zwaard, en vallen, zonder dat er een vervolger is. ³⁷ En de één zal over de andere struikelen als voor het zwaard, zonder dat er een vervolger is, en u zult voor uw vijanden geen stand kunnen houden. ³⁸ En u zult onder de volken te gronde gaan, en het land van uw vijanden zal u verteren. ³⁹ En wie van u overgebleven zijn, zullen in de landen van hun vijanden wegteren vanwege hun ongerechtigheid en ook vanwege de ongerechtigheden van hun vadersen zullen zij, evenals dezen, wegteren.

⁴⁰ Maar belijden zij hun ongerechtigheid en die van hun vadersen, in de ontrouw waarmee zij tegen Mij ontrouw zijn geweest, en ook dat zij zich tegen Mij verzet hebben, - ⁴¹ ook Ik verzette Mij tegen hen en bracht hen in het land van hun vijanden - of *verootmoedigt* zich dan hun onbesneden hart en boeten zij dan hun ongerechtigheid, ⁴² (A) dan zal Ik mijn verbond met Jakob gedenken; ook mijn verbond met Isaak en ook mijn verbond met Abraham zal Ik gedenken, en Ik zal het land gedenken.

⁴³ Maar het land zal door hen verlaten worden en het zal zijn sjabbatsjaren vergoed krijgen, terwijl het verwoest ligt zonder hen, en zij zullen hun ongerechtigheid boeten, omdat, ja, omdat zij mijn verordeningen versmaadden en van mijn inzettingen een afkeer hadden. ⁴⁴ Maar ook zelfs, wanneer zij in het land van hun vijanden zijn, versmaad Ik hen niet en heb Ik geen afkeer van hen, zodat Ik hen zou vernietigen en mijn verbond met hen verbreken: want Ik ben **JHWH**, hun God. ⁴⁵ Maar Ik zal hun ten goede gedenken het verbond met hun voorva-

(1) 26:34 In het Hebreeuws staat er het werkwoord "sjabbatten", d.w.z. ophouden. (2) 26:35 Idem.

(A) 26:42 a Gen. 28:13,14. 26:42 b Gen. 26:3,4. 26:42 c Gen. 17:7,8.

deren, die Ik voor de ogen van de volken uit het land Egypte heb geleid, om hun tot een God te zijn. Ik ben **JHWH**.

⁴⁶Dit zijn de inzettingen en verordeningen en wetten, die **JHWH** gegeven heeft tussen Zich en de Israëlieten op de berg Sinaï, door de dienst van Mozes.

Lossing bij geloften

27 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer iemand een gelofte aflegt, naar uw schatting van personen voor **JHWH**, ³dan zal uw schatting zijn voor iemand van het mannelijk geslacht van twintig tot zestig jaar, - uw schatting zal zijn vijftig sikkels zilver, naar de heilige sikkel; ⁴maar indien het iemand van het vrouwelijk geslacht is, dan zal uw schatting dertig sikkels zijn. ⁵Indien het iemand is van vijf tot twintig jaar, dan zal uw schatting zijn voor iemand van het mannelijk geslacht twintig sikkels en voor iemand van het vrouwelijk geslacht tien sikkels. ⁶Indien het een kind is van een maand tot vijf jaar, dan zal uw schatting zijn voor een van het mannelijk geslacht vijf sikkels zilver en voor een van het vrouwelijk geslacht drie sikkels zilver. ⁷Indien het iemand is van zestig jaar of daarboven, indien het iemand van het mannelijk geslacht is, dan zal uw schatting zijn vijftien sikkels, en voor iemand van het vrouwelijk geslacht tien sikkels. ⁸Maar indien hij te arm is om uw schatting te betalen, dan zal men hem voor de priester stellen, en de priester zal hem schatten; overeenkomstig het vermogen van hem die de gelofte deed, zal de priester hem schatten.

⁹En indien het vee is, waarvan men **JHWH** een offergave brengt, dan zal alles wat men daarvan **JHWH** geeft, heilig zijn. ¹⁰Men zal het niet verwisselen noch verruilen, goed voor slecht of slecht voor

goed. Maar indien men toch een stuk vee voor een ander verruilt, dan zal dit zowel als het daarvoor verruilde heilig zijn. ¹¹Indien het enig stuk onrein vee is, waarvan men **JHWH** geen offergave mag brengen, dan zal men dat dier voor de priester stellen, ¹²en de priester zal het schatten naar dat het goed of slecht is; zoals de priester het schat, zal het zijn. ¹³En indien men het toch wil lossen, dan zal men een vijfde deel bij de geschatte waarde voegen.

¹⁴Wanneer iemand zijn huis heiligt als iets heiligs voor **JHWH**, dan zal de priester het schatten, naar dat het goed of slecht is; zoals de priester het schat, zo zal het vaststaan. ¹⁵Maar indien hij, die geheiligd heeft, zijn huis wil lossen, zal hij een vijfde deel van het geld van de geschatte waarde daarbij voegen; dan zal het van hem zijn.

¹⁶Indien iemand een deel van zijn grondbezit **JHWH** heiligt, dan zal uw schatting zijn overeenkomstig het daarin gezaaide: een homer zaaisel van gerst op vijftig sikkels zilver. ¹⁷Indien hij van het jubeljaar af zijn akker heiligt, zal het op de geschatte waarde blijven staan. ¹⁸Maar indien hij na het jubeljaar zijn akker heiligt, zal de priester hem het geld berekenen overeenkomstig de jaren die nog overblijven tot het jubeljaar, en het zal van de geschatte waarde afgetrokken worden. ¹⁹En indien hij, die de akker geheiligd heeft, erop staat die te lossen, dan zal hij een vijfde deel van het geld van de geschatte waarde daar bijvoegen, en die akker zal van hem blijven. ²⁰Maar indien hij de akker niet lost, of indien hij de akker aan iemand anders verkocht heeft, dan kan die niet meer gelost worden, ²¹maar de akker zal, wanneer die in het jubeljaar vrijkomt, **JHWH** heilig zijn, zoals een akker, die

onder de ban ligt; de priester zal hem in bezit hebben.

²²En indien hij een akker, die hij gekocht heeft, die niet tot zijn grondbezit behoorde, **JHWH** heiligt, ²³zal de priester hem het bedrag van de geschatte waarde tot het jubeljaar berekenen, en hij zal deze geschatte waarde op die dag geven, als iets heiligs voor **JHWH**. ²⁴In het jubeljaar komt die akker terug aan hem van wie hij hem gekocht heeft, aan hem die het land oorspronkelijk in bezit had.

²⁵En al de geschatte waarde zal naar de heilige sikkkel zijn: twintig gera zal die sikkkel zijn. ²⁶Het eerstgeborene echter, dat als eerstgeborene **JHWH** toebehoort onder het vee, zal niemand heiligen, hetzij een rund, hetzij een stuk kleinvee, het is van **JHWH**. ²⁷Maar indien het van een stuk onrein vee is, dan zal men het naar de geschatte waarde loskopen en het vijfde deel daarvan erbij voegen, en indien het niet gelost wordt, dan zal het verkocht worden naar de geschatte waarde.

²⁸(A) Niets echter van wat iemand **JHWH** door de ban wijdt, uit al wat hij bezit, van mens of vee, of zijn grondbezit, zal verkocht worden of gelost: alles wat onder de ban ligt, dat is allerheiligst voor **JHWH**. ²⁹Niets, dat met de ban geslagen is, dat door de ban getroffen is onder de mensen, kan losgekocht worden; het zal zeker ter dood gebracht worden.

³⁰(B) Ook is alle tiende van het land, van het zaad van het land, van de vrucht van de bomen, van **JHWH**; het is **JHWH** heilig. ³¹Maar indien iemand toch van zijn tiende zal willen lossen, dan zal hij het vijfde deel daarvan erbij voegen. ³²En alle tienden van runderen of kleinvee, al wat onder de staf doorgaat, het tiende daarvan zal **JHWH** heilig zijn. ³³Men zal niet onderzoeken, of het goed of slecht is, en men zal het niet verruilen; indien men het toch verruilt, dan zal dit zowel als het verruilde **JHWH** heilig zijn; het zal niet gelost worden.

³⁴Dit zijn de geboden, die **JHWH** Mozes gegeven heeft voor de Israëlieten op de berg Sinai.

(A) 27:28 Num. 18:14. (B) 27:30 Num. 18:21; Deut. 14:22-29.

Numeri

Hebreeuws: Be-mid-bar (In woestijn)

De telling van Israëls leger

1 ^{1(A)} **JHWH** sprak tot Mozes in de woestijn Sinaï, in de tent der samenkomst, op de eerste dag van de tweede maand in het tweede jaar na hun uittocht uit het land Egypte: ²Neemt het aantal op van de hele vergadering van de Israëlieten naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen, allen die van het mannelijk geslacht zijn, hoofd voor hoofd, ³van twintig jaar oud en daarboven, allen die in het leger uitrukken in Israël; u zult hen tellen naar hun legerscharen, u en Aäron. ⁴Daarbij zal u uit elke stam één man behulpzaam zijn, de man, die het hoofd is van zijn families. ⁵En dit zijn de namen van de mannen die u ter zijde zullen staan: van Ruben Elisur, de zoon van Sedeür; ⁶van Simeon Selumiël, de zoon van Surisaddai; ⁷van Juda Nachson, de zoon van Amminadab; ⁸van Issakar Netanel, de zoon van Suar; ⁹van Zebulon Eliab, de zoon van Chelon; ¹⁰van de zonen van Jozef: van Efraïm Elisama, de zoon van Ammihud; van Manasse Gamliël, de zoon van Pedasur; ¹¹van Benjamin Abidan, de zoon van Gidoni; ¹²van Dan Achiëzer, de zoon van Ammisaddai; ¹³van Aser Pagiël, de zoon van Okran; ¹⁴van Gad Eljasaf, de zoon van Reüel; ¹⁵van Naftali Achira, de zoon van Enan. ¹⁶Dit zijn degenen die uit de vergadering moeten worden opgeroepen, vorsten van de stammen van hun vaderen; hoofden van de geslachten van Israël zijn zij.

¹⁷Toen namen Mozes en Aäron deze met name aangewezen mannen, ¹⁸en zij riepen op de eerste dag van de tweede maand de hele vergadering samen, die zich opstelde volgens geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen, van twintig jaar oud en daarboven, hoofd voor hoofd, ¹⁹zoals **JHWH** Mozes geboden had. En hij telde hen in de woestijn Sinaï. ²⁰De zonen nu van Ruben, Israëls eerstgeborene, hun nakomelingen naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen, hoofd voor hoofd, allen die van het mannelijk geslacht waren, van twintig jaar oud en daarboven, allen die in het leger uitrukten, ²¹de getelden van de stam Ruben waren zesenvieftigduizend vijfhonderd. ²²Van de zonen van Simeon, hun nakomelingen naar hun geslachten en families overeenkomstig het aantal namen, hoofd voor hoofd, allen die van het mannelijk geslacht waren, van twintig jaar oud en daarboven, allen die in het leger uitrukten, ²³de getelden van de stam Simeon waren negenenvijftigduizend driehonderd. ²⁴Van de zonen van Gad, hun nakomelingen naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen van wie twintig jaar oud was en daarboven, allen die in het leger uitrukten, ²⁵de getelden van de stam Gad waren vijfenveertigduizend zeshonderd vijftig. ²⁶Van de zonen van Juda, hun nakomelingen naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen van wie twintig jaar oud was en daarboven, allen die in het leger uitruk-

(A) 1:1 Num. 26:1-51.

ten, ²⁷ de getelden van de stam Juda waren vierenzeventigduizend zeshonderd. ²⁸ Van de zonen van Issakar, hun nakomelingen naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen van wie twintig jaar oud was en daarboven, allen die in het leger uitrukten, ²⁹ de getelden van de stam Issakar waren vierenvijftigduizend vierhonderd. ³⁰ Van de zonen van Zebulon, hun nakomelingen naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen van wie twintig jaar oud was en daarboven, allen die in het leger uitrukten, ³¹ de getelden van de stam Zebulon waren zevenenvijftigduizend vierhonderd. ³² Van de zonen van Jozef, van de zonen van Efraïm, hun nakomelingen naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen van wie twintig jaar oud was en daarboven, allen die in het leger uitrukten, ³³ de getelden van de stam Efraïm waren veertigduizend vijfhonderd; ³⁴ van de zonen van Manasse, hun nakomelingen naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen van wie twintig jaar oud was en daarboven, allen die in het leger uitrukten, ³⁵ de getelden van de stam Manasse waren tweeëndertigduizend tweehonderd. ³⁶ Van de zonen van Benjamin, hun nakomelingen naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen van wie twintig jaar oud was en daarboven, allen die in het leger uitrukten, ³⁷ de getelden van de stam Benjamin waren vijfendertigduizend vierhonderd. ³⁸ Van de zonen van Dan, hun nakomelingen naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen van wie twintig jaar oud was en daarboven, allen die in het leger uitrukten, ³⁹ de getelden van de stam Dan waren tweeënzestigduizend zevenhonderd. ⁴⁰ Van de zonen van Aser, hun

nakomelingen naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen van wie twintig jaar oud was en daarboven, allen die in het leger uitrukten, ⁴¹ de getelden van de stam Aser waren eenenveertigduizend vijfhonderd. ⁴² Van de zonen van Naftali, hun nakomelingen naar hun geslachten en families, overeenkomstig het aantal namen van wie twintig jaar oud was en daarboven, allen die in het leger uitrukten, ⁴³ de getelden van de stam Naftali waren drieënvijftigduizend vierhonderd. ⁴⁴ Dit zijn de getelden, die Mozes telde met Aäron en de vorsten van Israël, twaalf man; ieder vertegenwoordigde zijn families. ⁴⁵ Dus waren al de getelden van de Israëlieten, naar hun families, van twintig jaar oud en daarboven, allen die in het leger uitrukten in Israël, ⁴⁶ al de getelden waren zeshonderddrieduizend vijfhonderd vijftig.

⁴⁷ Maar de Levieten naar de stam van hun vaderen werden niet samen met hen geteld. ⁴⁸ **JHWH** had namelijk tot Mozes gesproken: ⁴⁹ Slechts de stam Levi zult u niet tellen, noch hun aantal onder de Israëlieten opnemen, ⁵⁰ maar stel u de Levieten over de tabernakel van de getuigenis en over al zijn voorwerpen en over al zijn toebehoren; zij zullen de tabernakel en al zijn voorwerpen dragen; zij zullen daarbij dienstdoen en zich rondom de tabernakel legeren. ⁵¹ Wanneer de tabernakel moet opbreken, dan zullen de Levieten hem uit elkaar nemen, en wanneer de tabernakel moet legeren, dan zullen de Levieten hem oprichten, maar de onbevoegde, die nadert, zal ter dood gebracht worden. ⁵² Terwijl de Israëlieten zich zullen legeren, ieder bij zijn legerplaats en zijn vaandel, naar hun legerscharen, ⁵³ zullen de Levieten zich rondom de tabernakel van de getuigenis legeren, opdat er

geen toorn ruste op de vergadering van de Israëlieten; de Leviëten zullen zorgdragen voor de tabernakel van de getuigenis. ⁵⁴En de Israëlieten deden het; juist zoals **JHWH** Mozes geboden had, deden zij.

De opstelling van de stammen

2¹**JHWH** sprak tot Mozes en Aäron: ²De Israëlieten zullen zich legeren ieder bij zijn vaandel onder de veldtekenen van hun families; op een afstand zullen zij zich rondom de tent der samenkomst legeren. ³Aan de oostzijde, aan de kant waar de zon opgaat, zal het vaandel van de legerplaats van Juda zich legeren naar hun legerscharen. De vorst nu van de zonen van Juda was Nachson, de zoon van Amminadab; ⁴en zijn leger, dat uit hun getelden bestond, bedroeg vierenzeventigduizend zeshonderd. ⁵Naast hem zal de stam Issakar zich legeren. De vorst nu van de zonen van Issakar was Netanel, de zoon van Suar; ⁶en zijn leger, dat uit zijn getelden bestond, bedroeg vierenvijftigduizend vierhonderd. ⁷Voorts de stam Zebulon: de vorst nu van de zonen van Zebulon was Eliab, de zoon van Chelon; ⁸en zijn leger, dat uit zijn getelden bestond, bedroeg zevenenvijftigduizend vierhonderd. ⁹Al de getelden van de legerplaats van Juda waren honderdzesentachtigduizend vierhonderd naar hun legerscharen. Zij zullen het eerst opbreken.

¹⁰Het vaandel van de legerplaats van Ruben zal aan de zuidzijde zijn, naar hun legerscharen. De vorst nu van de zonen van Ruben was Elisur, de zoon van Sedeür; ¹¹en zijn leger, dat uit zijn getelden bestond, bedroeg zesenvijftigduizend vijfhonderd. ¹²Naast hem zal de stam Simeon zich legeren. De vorst nu van de zonen van Simeon was Selumiël, de zoon van Surisaddai;

¹³en zijn leger, dat uit hun getelden bestond, bedroeg negenenvijftigduizend driehonderd. ¹⁴Voorts de stam Gad: de vorst nu van de zonen van Gad van Eljasaf, de zoon van Reüel; ¹⁵en zijn leger dat uit hun getelden bestond, bedroeg vijfenveertigduizend zeshonderd vijftig. ¹⁶Al de getelden van de legerplaats van Ruben waren honderdeenenvijftigduizend vierhonderd vijftig naar hun legerscharen. Zij zullen in de tweede plaats opbreken.

¹⁷De tent der samenkomst nu, de legerplaats van de Leviëten, zal te midden van de legerplaatsen opbreken; zoals zij zich zullen legeren, zullen zij ook opbreken, ieder op zijn plaats naar hun vaandels.

¹⁸Het vaandel van de legerplaats van Efraïm naar hun legerscharen zal aan de westzijde zijn. De vorst nu van de zonen van Efraïm was Elisama, de zoon van Ammihud; ¹⁹en zijn leger, dat uit hun getelden bestond, bedroeg veertigduizend vijfhonderd. ²⁰Naast hem de stam Manasse: de vorst nu van de zonen van Manasse was Gamliël, de zoon van Pedasur; ²¹en zijn leger, dat uit hun getelden bestond, bedroeg tweeëntigduizend tweehonderd. ²²Voorts de stam Benjamin: de vorst nu van de zonen van Benjamin was Abidan, de zoon van Gidoni; ²³en zijn leger, dat uit hun getelden bestond, bedroeg vijfenkertigduizend vierhonderd. ²⁴Al de getelden van de legerplaats van Efraïm waren honderdachtduizendeneenhonderd, naar hun legerscharen. Zij zullen in de derde plaats opbreken.

²⁵Het vaandel van de legerplaats van Dan zal aan de noordzijde zijn, naar hun legerscharen. De vorst nu van de zonen van Dan was Achiëzer, de zoon van Ammisaddai; ²⁶en zijn leger, dat uit hun getelden bestond, bedroeg tweeënzestig-

duizend zevenhonderd. ²⁷Naast hem zal de stam Aser zich legeren: de vorst nu van de zonen van Aser was Pagiël, de zoon van Okran; ²⁸en zijn leger, dat uit hun getelden bestond, bedroeg eenenveertigduizend vijfhonderd. ²⁹Voorts de stam Naftali: de vorst nu van de zonen van Naftali was Achira, de zoon van Enan; ³⁰en zijn leger, dat uit hun getelden bestond, bedroeg drieënvijftigduizend vierhonderd. ³¹Al de getelden van de legerplaats van Dan waren honderdzevenenvijftigduizend zeshonderd. Zij zullen naar hun vaandels het laatst opbreken.

³²Dit waren de getelden van de Israëlieten naar hun families; al de getelden van de legerplaatsen naar hun legerscharen waren zeshonderddrieduizend vijfhonderd vijftig. ³³De Leviëten echter werden niet samen met de Israëlieten geteld, zoals **JHWH** Mozes geboden had. ³⁴En de Israëlieten deden het; juist zoals **JHWH** Mozes geboden had, legerden zij zich naar hun vaandels, en braken zij op, ieder naar zijn geslacht, bij zijn familie.

De Leviëten

3 ¹Dit nu waren de nakomelingen van Aäron en Mozes in de tijd, dat **JHWH** met Mozes sprak op de berg Sinaï. ²(A) Dit waren de namen van de zonen van Aäron: de eerstgeborene was Nadab, voorts Abihu, Eleazar en Itamar. ³Dit waren de namen van de zonen van Aäron, de gezalfde priesters, die hij gewijd had om het priesterambt te bekleden. ⁴(B) Nadat Nadab en Abihu voor het aangezicht van **JHWH** gestorven waren in de woestijn Sinaï, toen zij vreemd vuur vóór **JHWH** brachten - zij hadden geen zonen - bekleedden Eleazar en Itamar het pries-

terambt tijdens het leven van hun vader Aäron.

⁵**JHWH** nu sprak tot Mozes: ⁶Laat de stam Levi aantreden en stel hem voor het aangezicht van de priester Aäron, opdat zij hem dienen, ⁷en zij zullen hun taak vervullen te zijnen behoeve en ten behoeve van de hele vergadering vóór de tent der samenkomst, door de dienst bij de tabernakel te verrichten; ⁸zij zullen zorg dragen voor alle voorwerpen van de tent der samenkomst, en hun taak vervullen ten behoeve van de Israëlieten door de dienst bij de tabernakel te verrichten. ⁹U zult de Leviëten schenken aan Aäron en zijn zonen; uit de Israëlieten zullen dezen hem onvoorwaardelijk geschonken zijn. ¹⁰Maar aan Aäron en zijn zonen zult u opdragen hun priesterambt waar te nemen; maar de onbevoegde, die nadert, zal ter dood gebracht worden.

¹¹En **JHWH** sprak tot Mozes: ¹²(C) Zie, Ik zelf neem uit de Israëlieten de Leviëten in plaats van alle eerstgeborenen van de Israëlieten, die het eerst uit de moederschoot voortkomen, opdat de Leviëten mijn eigendom zijn, ¹³want alle eerstgeborenen zijn mijn eigendom. In de tijd, dat Ik alle eerstgeborenen in het land Egypte sloeg, heiligde Ik Mij alle eerstgeborenen in Israël, zowel van mens als van dier; zij zijn mijn eigendom; Ik ben **JHWH**.

¹⁴En **JHWH** sprak tot Mozes in de woestijn Sinaï: ¹⁵Tel de Leviëten naar hun families en geslachten; allen die van het mannelijk geslacht zijn, van één maand oud en daarboven, die zult u tellen. ¹⁶Toen telde Mozes hen naar het bevel van **JHWH**, zoals geboden was. ¹⁷Dit nu waren de namen van de zonen van Levi: Gerson, Kehat en Merari.

(A) 3:2 Num. 26:60. (B) 3:4 Lev. 10:1,2; Num. 26:61. (C) 3:12 Ex. 13:2.

¹⁸Dit waren de namen van de zonen van Gerson naar hun geslachten: Libni en Simi. ¹⁹De zonen van Kehat naar hun geslachten waren Amram, Jishar, Chebron en Uzziël. ²⁰En de zonen van Merari naar hun geslachten waren Machli en Musi. Dit zijn de geslachten van de Leviëten naar hun families. ²¹Tot Gerson behoorde het geslacht van de Libniëten en dat van de Simiëten; dit waren de geslachten van de Gersoniëten. ²²Hun getelden, overeenkomstig het aantal van allen die van het mannelijk geslacht waren, van één maand oud en daarboven, waren zeventienduizend vijfhonderd. ²³De geslachten van de Gersoniëten legerden zich achter de tabernakel aan de westzijde. ²⁴En het familiehoofd van de Gersoniëten was Eljasaf, de zoon van Laël. ²⁵De Gersoniëten nu hadden bij de tent der samenkomst, zowel tabernakel als tent, de zorg voor de dakbedekking, het voorhangsel voor de ingang van de tent der samenkomst, ²⁶de gordijnen van de voorhof en het voorhangsel voor de ingang van de voorhof, die rondom de tabernakel en het altaar was, en de daarbij behorende touwen, naar alles wat daaraan te doen was.

²⁷Tot Kehat behoorde het geslacht van de Amramiëten, dat van de Jishariëten, dat van de Chebronien en dat van de Uzziëliëten; dit waren de geslachten van de Kehatiëten. ²⁸Hun getelden, overeenkomstig het aantal van allen die van het mannelijk geslacht waren, van één maand oud en daarboven, waren achtduizend zeshonderd: zij hadden de zorg voor het heilige. ²⁹De geslachten van de Kehatiëten legerden zich langs de tabernakel aan de zuidzijde. ³⁰En het familiehoofd van de geslachten van de Kehatiëten was Elisafan, de zoon van Uzziël. ³¹Zij hadden de zorg voor de ark, de tafel, de kandelaar, de altaren,

de heilige voorwerpen, waarmee men de dienst verrichtte, het voorhangsel en alles wat daaraan te doen was. ³²Het opperste hoofd nu van de Leviëten was Eleazar, de zoon van de priester Aäron, die het opzicht had over hen, die de zorg hadden voor het heilige.

³³Tot Merari behoorde het geslacht van de Machliëten en dat van de Musiëten; dit waren de geslachten van Merari. ³⁴Hun getelden, overeenkomstig het aantal van allen die van het mannelijk geslacht waren, van één maand oud en daarboven, waren zesduizend tweehonderd. ³⁵En het familiehoofd van de geslachten van Merari was Suriël, de zoon van Abichail. Zij legerden zich langs de tabernakel aan de noordzijde. ³⁶Aan de Merariëten was opgedragen de zorg voor de planken van de tabernakel, zijn balken, zijn pilaren, zijn voetstukken, al zijn voorwerpen en alles wat daaraan te doen was, ³⁷eveneens voor de pilaren van de voorhof rondom, de voetstukken, de pinnen en de touwen daarvan. ³⁸Voorts legerden zich vóór de tabernakel aan de oostzijde, vóór de tent der samenkomst aan de kant, waar de zon opgaat, Mozes en Aäron en zijn zonen, die de zorg hadden voor het heiligdom namens de Israëliëten; maar de onbevoegde, die naderde, moest ter dood gebracht worden.

³⁹Al de getelden van de Leviëten, die Mozes met Aäron naar het bevel van **JHWH** naar hun geslachten telde, allen van het mannelijk geslacht, van één maand oud en daarboven, waren tweeëntwintigduizend.

⁴⁰Toen zei **JHWH** tot Mozes: Tel alle mannelijke eerstgeborenen van de Israëliëten van één maand oud en daarboven, en neem het aantal van hun namen op, ⁴¹en u zult voor Mij de Leviëten nemen - Ik ben **JHWH** - in

plaats van alle eerstgeborenen onder de Israëlieten, evenals het vee van de Levieten in plaats van alle eerstgeborenen onder het vee van de Israëlieten. ⁴²Toen telde Mozes, zoals **JHWH** hem geboden had, alle eerstgeborenen onder de Israëlieten. ⁴³Alle mannelijke eerstgeborenen, overeenkomstig het aantal namen, van één maand oud en daarboven, bleken bij telling te zijn tweeëntwintigduizend tweehonderd drieënzeventig.

⁴⁴Toen sprak **JHWH** tot Mozes: ⁴⁵Neem de Levieten in plaats van alle eerstgeborenen onder de Israëlieten, evenals het vee van de Levieten in plaats van hun vee, opdat de Levieten mijn eigendom zijn; Ik ben **JHWH**. ⁴⁶Als losgeld voor de tweehonderd drieënzeventig eerstgeborenen van de Israëlieten, die het getal van de Levieten te boven gaan, ⁴⁷zult u voor ieder per hoofd vijf sikkels nemen, naar de heilige sikkel zult u het nemen - deze sikkel is twintig gera - ⁴⁸en dat geld zult u aan Aäron en zijn zonen geven als het losgeld voor diegenen onder hen, die het getal (van de Levieten) te boven gaan. ⁴⁹Toen nam Mozes het losgeld van degenen die het getal van hen, die door de Levieten waren losgekocht, te boven gingen; ⁵⁰van de eerstgeborenen van de Israëlieten nam hij het geld, duizend driehonderd vijftig sikkels naar de heilige sikkel, ⁵¹en Mozes gaf het losgeld aan Aäron en zijn zonen naar het bevel van **JHWH**, zoals **JHWH** aan Mozes geboden had.

4 ¹En **JHWH** sprak tot Mozes en Aäron: ²Neem het aantal op van de Kehatieten onder de Levieten, naar hun geslachten en families, ³van dertig jaar oud en daarboven tot vijftig jaar oud, ieder, die dienstplichtig is om werk te verrichten in de tent der samenkomst. ⁴Dit zal de dienst van de Kehatieten in de tent der samenkomst

zijn: de zorg voor de allerheiligste dingen. ⁵Bij het opbreken van de legerplaats zullen Aäron en zijn zonen naar binnen gaan en het bedekkend voorhangsel afnemen, en daarmee de ark van de getuigenis bedekken; ⁶daarover zullen zij een bedekking van tachasvel leggen, en daarover een kleed, geheel van blauwpurper, spreiden en de draagstokken aanbrenge. ⁷Ook over de tafel van de toonbroden zullen zij een blauwpurperen kleed spreiden, en daarop plaatsen de schotels, de schalen, de kommen en de plengkannen, terwijl ook het steeds aanwezige brood erop zal blijven liggen: ⁸daarover zullen zij een scharlaken kleed spreiden en dit bedekken met een bedekking van tachasvel, en de draagstokken aanbrenge. ⁹Dan zullen zij een blauwpurperen kleed nemen en daarmee de kandelaar voor het licht bedekken met zijn lampen, snuiters, bakjes, en al zijn voorwerpen voor de olie, waarvan men zich daarbij bedient, ¹⁰en zij zullen hem met al zijn voorwerpen plaatsen op een bedekking van tachasvel en op een draagbaar zetten. ¹¹Over het gouden altaar zullen zij een blauwpurperen kleed spreiden en dit bedekken met een bedekking van tachasvel en de draagstokken aanbrenge. ¹²Dan zullen zij al het dienstgerei nemen, waarmee zij in het heilige dienst doen en dat op een blauwpurperen kleed plaatsen en het bedekken met een bedekking van tachasvel en op een draagbaar plaatsen. ¹³En het altaar zullen zij van as reinigen, er een roodpurperen kleed overheen spreiden, ¹⁴en daarop leggen al zijn voorwerpen, waarvan men zich daarbij bedient, de vuurpannen, de vorken, de scheppen, de sprengbekkens, alle voorwerpen van het altaar, en daarover een bedekking van tachasvel spreiden, en de draagstokken aanbrenge. ¹⁵Als Aäron en zijn zonen

bij het opbreken van de legerplaats gereed zijn met het bedekken van het heilige en alle heilige voorwerpen, dan zullen daarna de Kehatieten binnengaan om het te dragen; zij zullen echter het heilige niet aanraken, want dan zouden zij sterven. Dit is wat de Kehatieten aan de tent der samenkomst te dragen hebben. ¹⁶En Eleazar, de zoon van de priester Aäron, heeft het toezicht op de olie voor het licht, het welriekend reukwerk, het dagelijkse spijsoffer en de zalfolie; hij heeft het toezicht op de hele tabernakel en alles wat daarin is, zowel het heilige als zijn voorwerpen.

¹⁷En **JHWH** sprak tot Mozes en Aäron: ¹⁸Laat de stam van de geslachten van de Kehatieten niet uitgeroeid worden uit de Levieten. ¹⁹Maar dit zult u voor hen doen, opdat zij blijven leven en niet sterven, wanneer zij de allerheiligste dingen naderen. Aäron en zijn zonen zullen naar binnen gaan en hun een plaats aanwijzen, ieder bij wat hij te doen of te dragen heeft. ²⁰Maar zij zullen niet naar binnen gaan, zodat zij het heilige ook maar voor een ogenblik zien, want dan zouden zij sterven.

²¹En **JHWH** sprak tot Mozes: ²²Neem ook het aantal op van de Gersonieten naar hun families en geslachten: ²³van dertig jaar oud en daarboven tot vijftig jaar oud zult u hen tellen, ieder, die dienstplichtig is om arbeid te verrichten in de tent der samenkomst. ²⁴Dit zal de dienst van de geslachten van de Gersonieten zijn bij het dienen en het dragen: ²⁵zij zullen dragen de tentkleden van de tabernakel en de tent der samenkomst, de bedekking daarvan en de bedekking van tachasvel, die daar overheen ligt, het voorhangsel voor de ingang van de tent der samenkomst, ²⁶de gordijnen van de voorhof en het voorhangsel van de ingang van

de poort van de voorhof, die bij de tabernakel en het altaar rondom is, met de bijbehorende touwen en al hun dienstgereedschap en alles wat daaraan te doen is, daarbij zullen zij dienst doen. ²⁷Naar het bevel van Aäron en zijn zonen zal de hele dienst van de Gersonieten verricht worden, bij al hun dragen en bij al hun dienen; u zult hun als taak aanwijzen alles wat zij moeten dragen. ²⁸Dit is de dienst van de geslachten van de Gersonieten aan de tent der samenkomst en hun taak onder leiding van Itamar, de zoon van de priester Aäron.

²⁹Wat de Merarieten betreft, hen zult u tellen naar hun geslachten en families; ³⁰van dertig jaar oud en daarboven tot vijftig jaar oud zult u hen tellen, ieder, die dienstplichtig is om de arbeid te verrichten aan de tent der samenkomst. ³¹En dit is hun taak in het dragen, wat betreft al hun dienst aan de tent der samenkomst: de planken van de tabernakel, zijn balken, zijn pilaren, zijn voetstukken, ³²de pilaren van de voorhof rondom met de voetstukken, de pinnen en de touwen, al het bijbehorende gereedschap en alles wat daaraan te doen is; en bij name zult u het gereedschap noemen, dat zij moeten dragen. ³³Dit is de dienst van de geslachten van de Merarieten naar al hun dienst aan de tent der samenkomst, onder leiding van Itamar, de zoon van de priester Aäron.

³⁴Toen Mozes met Aäron en de hoofden van de vergadering de Kehatieten telde naar hun geslachten en families, ³⁵van dertig jaar oud en daarboven tot vijftig jaar oud, ieder, die dienstplichtig was tot de arbeid aan de tent der samenkomst, ³⁶waren hun getelden naar hun geslachten tweeduizend zevenhonderd vijftig; ³⁷dit waren de getelden van de geslachten van de Kehatieten, allen

die dienst deden aan de tent der samenkomst, die Mozes met Aäron telde naar het bevel van **JHWH** door de dienst van Mozes.

³⁸De getelden van de Gersonieten naar hun geslachten en families, ³⁹van dertig jaar oud en daarboven tot vijftig jaar oud, ieder, die dienstplichtig was tot de arbeid aan de tent der samenkomst, ⁴⁰hun getelden naar hun geslachten en families waren tweeduizend zeshonderd dertig. ⁴¹Dit waren de getelden van de geslachten van de Gersonieten, allen die dienst deden aan de tent der samenkomst, die Mozes met Aäron telde naar het bevel van **JHWH**.

⁴²De getelden van de geslachten van de Merarieten naar hun geslachten en families, ⁴³van dertig jaar oud en daarboven tot vijftig jaar oud, ieder, die dienstplichtig was tot de arbeid aan de tent der samenkomst, ⁴⁴hun getelden naar hun geslachten waren drieduizend tweehonderd. ⁴⁵Dit waren de getelden van de geslachten van de Merarieten, die Mozes met Aäron telde naar het bevel van **JHWH** door de dienst van Mozes.

⁴⁶Al de getelden, die Mozes met Aäron en de hoofden van Israël naar hun geslachten en families telde, namelijk de Levieten, ⁴⁷van dertig jaar oud en daarboven tot vijftig jaar oud, ieder, die dienstplichtig was tot dienen en tot dragen aan de tent der samenkomst, ⁴⁸hun getelden waren achtduizend vijfhonderd tachtig.

⁴⁹Naar het bevel van **JHWH** door de dienst van Mozes droeg men ieder op, wat hij te dienen en te dragen had, te weten de getelden, zoals **JHWH** Mozes geboden had.

Voorschrift betreffende de onreinen

5 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Gebied de Israëlieten, dat zij uit de legerplaats wegzenden alle melaatsen, allen die een vloeiing hebben, en allen die onrein zijn door aanraking van een lijk; ³zowel mannen als vrouwen zult u wegzenden; u zult hen buiten de legerplaats zenden, opdat zij hun legerplaats niet verontreinigen, daar Ik toch in hun midden woon. ⁴Toen deden de Israëlieten aldus en zonden hen weg buiten de legerplaats; de Israëlieten deden, zoals **JHWH** tot Mozes gesproken had.

Voorschrift betreffende vergoeding van schuld

⁵ (A) **JHWH** nu sprak tot Mozes: ⁶Spreek tot de Israëlieten: Wanneer iemand, man of vrouw, een of andere zonde doet, die mensen begaan, en daardoor ontrouw wordt tegenover **JHWH** zodat hij een schuld op zich laadt, ⁷dan zullen zij de zonden belijden, die zij begaan hebben; en daarna de volle waarde van wat hij schuldig is, vergoeden, vermeerderd met een vijfde, en dat geven aan degene tegenover wie hij zich schuldig gemaakt heeft. ⁸Maar heeft die man geen lossen, aan wie de schuld vergoed zou kunnen worden, dan zal de schuld die vergoed moet worden, aan **JHWH** vervallen, ten bate van de priester, ongeacht de ram van de verzoening, waarmee deze over hem verzoening zal doen. ⁹En elke heffing van al de heilige gaven, die de Israëlieten tot de priester brengen, zal voor hem zijn; ¹⁰maar wat de heilige gaven zelf betreft, die zullen voor de priester zijn; alleen wat hij de priester geeft, zal voor deze zijn.

(A) 5:5 Lev. 6:1-6.

Gods onderwijzing over jaloersheid

¹¹ **JHWH** nu sprak tot Mozes: ¹² Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer iemands vrouw zich misgaan zal hebben en hem ontrouw zal zijn geworden, ¹³ en een ander met haar geslachts-gemeenschap zal hebben gehad, zonder dat het aan haar man bekend werd, daar het verborgen bleef, dat zij zich verontreinigd had, en er geen getuige tegen haar was, en zij niet betrapt werd, ¹⁴ en wanneer dan de geest van jaloersheid over hem komt, zodat hij jaloers wordt ten aanzien van zijn vrouw, terwijl zij zich verontreinigd heeft, of wanneer de geest van jaloersheid over hem komt, zodat hij jaloers wordt ten aanzien van zijn vrouw, terwijl zij zich niet verontreinigd heeft, ¹⁵ dan zal die man zijn vrouw tot de priester brengen met een offergave voor haar van een tiende efa gerstemeel, waarover hij geen olie gegoten heeft en waaraan hij geen wierook toegevoegd heeft, omdat het een spijsoffer van jaloersheid is, een herinneringsoffer, dat ongerechtigheid in gedachten brengt. ¹⁶ Dan zal de priester haar doen naderen en voor het aangezicht van **JHWH** stellen, ¹⁷ en de priester zal heilig water nemen in een aarden vat, en de priester zal van het stof dat op de vloer van de tabernakel ligt, nemen en aan het water toevoegen. ¹⁸ Heeft de priester de vrouw voor het aangezicht van **JHWH** gesteld, dan zal hij het hoofdhaar van de vrouw losmaken, en op haar handpalmen het herinneringsoffer, het spijsoffer van jaloersheid, leggen, terwijl in de hand van de priester zal zijn dat bittere water, dat de vloek brengt. ¹⁹ Dan zal de priester haar onder ede stellen en tot de vrouw zeggen: Indien geen man met u gemeenschap heeft gehad, en indien u geen onreinheid begaan

hebt, terwijl u uw man toebehoorde, blijf dan ongestraft van dit bittere water, dat de vloek brengt; ²⁰ maar indien u zich, terwijl u uw man toebehoorde, misgaan en u verontreinigd hebt, doordat een ander dan uw eigen man met u gemeenschap heeft gehad - ²¹ de priester zal de vrouw onder een eed van vervloeking stellen, en de priester zal tot de vrouw zeggen: **JHWH** stelt u dan tot een vervloeking en een verwensing onder uw volk, doordat **JHWH** uw heup zal doen invallen en uw buik zal doen opzwellen, ²² want dit water, dat de vloek brengt, zal in uw binnenste komen om uw buik te doen opzwellen en uw heup te doen invallen. Daarop zal de vrouw zeggen: Amen, amen.

²³ Daarna zal de priester die vervloeken op een blad schrijven en in het bittere water afwassen ²⁴ en hij zal de vrouw het bittere water, dat de vloek brengt, te drinken geven, en het water, dat de vloek brengt, zal in haar worden tot bitterheid. ²⁵ Dan zal de priester het spijsoffer van jaloersheid van de hand van de vrouw nemen, en dit, na het voor het aangezicht van **JHWH** bewogen te hebben, naar het altaar brengen, ²⁶ en de priester zal een handvol ervan als een gave om te gedenken afnemen en die op het altaar in rook doen opgaan; daarna zal hij de vrouw het water te drinken geven. ²⁷ Heeft hij haar het water te drinken gegeven, dan zal, wanneer zij zich verontreinigd heeft en zij aan haar man ontrouw is geweest, het water, dat de vloek brengt, in haar worden tot bitterheid, zodat haar buik zal opzwellen en haar heup zal invallen, en die vrouw tot een vloek onder haar volk zal zijn. ²⁸ Heeft de vrouw zich echter niet verontreinigd en is zij rein, dan zal zij ongestraft blijven en zwanger kunnen worden.

²⁹ Dit is de onderwijzing over gevallen van jaloersheid als een vrouw zich misgaan heeft tegenover haar man en zich verontreinigd heeft, ³⁰ of als over een man de geest van jaloersheid is gekomen, zodat hij jaloers is ten aanzien van zijn vrouw; hij zal de vrouw voor het aangezicht van **JHWH** stellen en de priester zal heel deze onderwijzing op haar toepassen. ³¹ De man zal vrij zijn van ongerechtigheid, maar de vrouw zal haar ongerechtigheid dragen.

*Gods onderwijzing over
het Nazireeërschap*

6 ¹ **JHWH** sprak tot Mozes: ² Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer iemand, man of vrouw, een bijzondere gelofte wil afleggen, de nazireeërgelofte, om zich aan **JHWH** te wijden, ³ (A) dan zal hij zich van wijn en bedwelvende drank onthouden, geen azijn van wijn of van bedwelvende drank drinken noch enige uit druiven bereide drank, en geen druiven eten, noch verse noch gedroogde. ⁴ Al de tijd van zijn nazireeërschap zal hij niets eten, dat van de wijnstok afkomstig is, van de pitten af tot de toppen van de ranken toe. ⁵ Al de tijd van zijn nazireeërgelofte zal geen scheermes over zijn hoofd komen; tot dat de tijd, voor welke hij zich aan **JHWH** gewijd heeft, ten einde is, zal hij heilig zijn, hij zal zijn hoofdhaar lang laten groeien. ⁶ Al de tijd, dat hij zich aan **JHWH** gewijd heeft, zal hij bij geen dode komen; ⁷ aan zijn vader noch zijn moeder, aan zijn broeder noch zijn zuster mag hij zich, na hun sterven, verontreinigen, want het nazireeërschap van zijn God is op zijn hoofd.

⁸ Al de tijd van zijn nazireeërschap is hij **JHWH** heilig. ⁹ Sterft echter heel

onverwacht iemand in zijn omgeving, zodat hij het hoofdhaar van zijn nazireeërschap verontreinigt, dan zal hij zijn hoofdhaar afscheren op de dag van zijn reiniging, op de zevende dag zal hij het afscheren; ¹⁰ op de achtste dag zal hij twee tortelduiven of twee jonge duiven naar de priester aan de ingang van de tent der samenkomst brengen. ¹¹ Dan zal de priester de ene tot een zondoffer en de andere tot een brandoffer bereiden, en hij zal verzoening over hem doen, omdat hij zich door aanraking van een lijk (Hebreeuws: ziel) heeft bezondigd, en hij zal op diezelfde dag zijn hoofd heiligen. ¹² Dan zal hij opnieuw aan **JHWH** de tijd van zijn nazireeërschap wijden en een eenjarig schaap tot een schuldoffer brengen; de voorafgaande tijd zal niet meetellen, omdat zijn nazireeërschap verontreinigd was.

¹³ (B) Dit nu is de onderwijzing met betrekking tot de nazireeër. Wanneer de tijd van zijn nazireeërschap ten einde is, dan zal men hem naar de ingang van de tent der samenkomst brengen, ¹⁴ en hij zal zijn offergave **JHWH** aanbieden: een gaaf eenjarig schaap als brandoffer en een gave, eenjarige ooi als zondoffer en een gave ram als vredeoffer, ¹⁵ met een korf ongezuurde broden van fijn meel, koeken aangemaakt met olie, en dunne ongezuurde broden bestreken met olie, met het bijbehorend spijsoffer en de bijbehorende plengoffers. ¹⁶ En de priester zal het voor het aangezicht van **JHWH** brengen en zijn zondoffer en zijn brandoffer bereiden; ¹⁷ de ram zal hij toebereiden als vredeoffer aan **JHWH** met de korf ongezuurde broden; ook zal de priester het bijbehorend spijsoffer en het bijbehorend plengoffer bereiden. ¹⁸ Dan zal de nazireeër vóór de ingang van de tent

(A) 6:3 Luk. 1:15. (B) 6:13 Hand. 21:23,24.

der samenkomst het hoofdhaar van zijn nazireeërschap afscheren en dat hoofdhaar van zijn nazireeërschap nemen en het in het vuur onder het vredeoffer werpen. ¹⁹De priester zal de schouder van de ram nemen, nadat deze gekookt is, en één ongezuurde koek uit de korf, met één ongezuurde dunne koek, en deze leggen op de handpalmen van de nazireeër, nadat deze zich het haar van zijn nazireeërschap heeft afgeschoren; ²⁰vervolgens zal de priester deze voor het aangezicht van **JHWH** bewegen als een beweegoffer; het zal een heiligheid voor de priester zijn, met de beweegborst en de hefschenkel. Eerst daarna zal de nazireeër wijn mogen drinken.

²¹Dit is de onderwijzing met betrekking tot de nazireeër. Wat hij als offergave **JHWH** belooft op grond van zijn nazireeërschap, behalve datgene waartoe hij in staat is, overeenkomstig zijn gelofte die hij belooft, aldus zal hij doen overeenkomstig de onderwijzing op zijn nazireeërschap.

De priesterlijke zegen

²²**JHWH** nu sprak tot Mozes:

²³Spreek tot Aäron en zijn zonen: Zó zult u de Israëlieten zegenen:

²⁴**JHWH** zegent u en behoedt u;

²⁵**JHWH** doet zijn aangezicht over u lichten en is u genadig;

²⁶**JHWH** verheft zijn aangezicht over u en geeft u sjaloorn.

²⁷Zó zullen zij mijn naam (**JHWH**) op de Israëlieten leggen, en Ik zal hen zegenen.

De offergaven bij de inwijding van de tabernakel

⁷¹Op de dag nu, dat Mozes gereed was met het oprichten van de tabernakel, zalfde en heiligde hij die met al zijn toebehoren, en ook het altaar met al zijn

toebehoren; en toen hij deze gezalfd en geheiligd had, ²offerden de vorsten van Israël, de hoofden van hun families - dit waren de vorsten van de stammen, degenen, die aan het hoofd van de getelden stonden; - ³als hun offergave brachten zij voor het aangezicht van **JHWH**: zes overdekte wagens en twaalf runderen, één wagen voor elke twee vorsten en voor ieder één rund, en zij brachten ze vóór de tabernakel. ⁴Toen zei **JHWH** tot Mozes: ⁵Neem deze van hen in ontvangst en laat ze dienen voor de dienst aan de tent der samenkomst; geef ze aan de Leviëten, naardat ieder voor zijn dienst nodig heeft. ⁶Toen nam Mozes de wagens en de runderen in ontvangst en gaf ze aan de Leviëten; ⁷twee wagens en vier runderen gaf hij aan de Gersonieten, naardat zij voor hun dienst nodig hadden, ⁸en vier wagens en acht runderen gaf hij aan de Merariëten, naardat zij voor hun dienst nodig hadden, onder leiding van Itamar, de zoon van de priester Aäron. ⁹Maar aan de Kehatiëten gaf hij niets, omdat op hen rustte de dienst van de heilige voorwerpen, die zij op hun schouder droegen.

¹⁰Ook brachten de vorsten een wijdingsgave voor het altaar, op de dag dat het gezalfd werd; de vorsten brachten hun offergave vóór het altaar. ¹¹En **JHWH** zei tot Mozes: laat op elke dag één vorst zijn offergave voor de inwijding van het altaar brengen. ¹²Die nu op de eerste dag zijn offergave bracht, was Nachson, de zoon van Amminadab, van de stam van Juda. ¹³Zijn offergave bestond uit één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van zeventig sikkels, naar de heilige sikkels, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer; ¹⁴één schaal van tien sikkels

goud, gevuld met reukwerk; ¹⁵ één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ¹⁶ één geitenbok tot een zondoffer; ¹⁷ en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Nachson, de zoon van Aminadab.

¹⁸ Op de tweede dag bracht Netanel, de zoon van Suar, de vorst van Issakar, zijn offergave. ¹⁹ Hij bracht als zijn offergave één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van zeventig sikkels, naar de heilige sikkel, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie tot een spijsoffer; ²⁰ één schaal van tien sikkels goud, gevuld met reukwerk; ²¹ één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ²² één geitenbok tot een zondoffer; ²³ en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Netanel, de zoon van Suar.

²⁴ Op de derde dag de vorst van de Zebulonieten, Eliab, de zoon van Chelon. ²⁵ Zijn offergave bestond uit één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van zeventig sikkels, naar de heilige sikkel, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer; ²⁶ één schaal van tien sikkels goud, gevuld met reukwerk; ²⁷ één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ²⁸ één geitenbok tot een zondoffer; ²⁹ en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Eliab, de zoon van Chelon.

³⁰ Op de vierde dag de vorst van de Rubenieten, Elisur, de zoon van Sedeür. ³¹ Zijn offergave bestond uit één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van

zeventig sikkels, naar de heilige sikkel, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer; ³² één schaal van tien sikkels goud, gevuld met reukwerk; ³³ één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ³⁴ één geitenbok tot een zondoffer; ³⁵ en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Elisur, de zoon van Sedeür.

³⁶ Op de vijfde dag de vorst van de Simeonieten, Selumiël, de zoon van Surisaddai. ³⁷ Zijn offergave bestond uit één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van zeventig sikkels, naar de heilige sikkel, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer; ³⁸ één schaal van tien sikkels goud, gevuld met reukwerk; ³⁹ één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ⁴⁰ één geitenbok tot een zondoffer; ⁴¹ en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Selumiël, de zoon van Surisaddai.

⁴² Op de zesde dag de vorst van de Gadieten, Eljasaf, de zoon van Reüel. ⁴³ Zijn offergave bestond uit één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van zeventig sikkels, naar de heilige sikkel, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer; ⁴⁴ één schaal van tien sikkels goud, gevuld met reukwerk; ⁴⁵ één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ⁴⁶ één geitenbok tot een zondoffer; ⁴⁷ en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Eljasaf, de zoon van Reüel.

⁴⁸Op de zevende dag de vorst van de Efraïmieten, Elisama, de zoon van Ammihud. ⁴⁹Zijn offergave bestond uit één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van zeventig sikkels, naar de heilige sikkels, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer; ⁵⁰één schaal van tien sikkels goud, gevuld met reukwerk; ⁵¹één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ⁵²één geitenbok tot een zondoffer; ⁵³en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Elisama, de zoon van Ammihud.

⁵⁴Op de achtste dag de vorst van de Manassieten, Gamliël, de zoon van Pedasur. ⁵⁵Zijn offergave bestond uit één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van zeventig sikkels, naar de heilige sikkels, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer; ⁵⁶één schaal van tien sikkels goud, gevuld met reukwerk; ⁵⁷één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ⁵⁸één geitenbok tot een zondoffer; ⁵⁹en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Gamliël, de zoon van Pedasur.

⁶⁰Op de negende dag de vorst van de Benjaminieten, Abidan, de zoon van Gidoni. ⁶¹Zijn offergave bestond uit één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van zeventig sikkels, naar de heilige sikkels, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer; ⁶²één schaal van tien sikkels goud, gevuld met reukwerk; ⁶³één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ⁶⁴één geitenbok tot een

zondoffer; ⁶⁵en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Abidan, de zoon van Gidoni.

⁶⁶Op de tiende dag de vorst van de Daniëten, Achiëzer, de zoon van Ammisaddai. ⁶⁷Zijn offergave bestond uit één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van zeventig sikkels, naar de heilige sikkels, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer; ⁶⁸één schaal van tien sikkels goud, gevuld met reukwerk; ⁶⁹één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ⁷⁰één geitenbok tot een zondoffer; ⁷¹en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Achiëzer, de zoon van Ammisaddai.

⁷²Op de elfde dag de vorst van de Aserieten, Pagiël, de zoon van Okran. ⁷³Zijn offergave bestond uit één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van zeventig sikkels, naar de heilige sikkels, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer; ⁷⁴één schaal van tien sikkels goud, gevuld met reukwerk; ⁷⁵één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ⁷⁶één geitenbok tot een zondoffer; ⁷⁷en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Pagiël, de zoon van Okran.

⁷⁸Op de twaalfde dag de vorst van de Naftalieten, Achira, de zoon van Enan. ⁷⁹Zijn offergave bestond uit één zilveren schotel, honderd dertig sikkels in gewicht, en één zilveren sprengbekken van zeventig sikkels, naar de heilige sikkels, beide gevuld met fijn meel, aangemaakt met olie, tot een spijsoffer; ⁸⁰één schaal

van tien sikkels goud, gevuld met reukwerk; ⁸¹ één jonge stier, één ram en één eenjarig schaap tot een brandoffer; ⁸² één geitenbok tot een zondoffer; ⁸³ en tot een vredeoffer twee runderen, vijf rammen, vijf bokken en vijf eenjarige schapen. Dit was de offergave van Achira, de zoon van Enan.

⁸⁴ Dit was de wijdingsgave voor het altaar op de dag dat het gezalfd werd, geschonken door de vorsten van Israël: twaalf zilveren schotels, twaalf zilveren sprengebekken, twaalf gouden schalen, ⁸⁵ honderd dertig sikkels zilver elke schotel, en zeventig elk sprengebekken; al het zilver van de vaten bedroeg tweeduizend vierhonderd sikkels, naar de heilige sikkels; ⁸⁶ twaalf gouden schalen gevuld met reukwerk, elke schaal tien sikkels, naar de heilige sikkels; al het goud van de schalen bedroeg honderd twintig sikkels. ⁸⁷ Al het vee voor het brandoffer bestond uit twaalf jonge stieren, twaalf rammen, twaalf eenjarige schapen, met het bijbehorende spijsoffer; daarbij twaalf geitenbokken tot een zondoffer. ⁸⁸ Al het vee van het vredeoffer bestond uit vierentwintig jonge stieren, zestig rammen, zestig bokken, zestig eenjarige schapen. Dit was de wijdingsgave voor het altaar, nadat het gezalfd was.

⁸⁹ Wanneer nu Mozes de tent der samenkomst binnenging om met Hem te spreken, dan hoorde hij een stem, die tot hem sprak van boven het verzoendeksel, dat op de ark van de getuigenis was, van tussen de beide cherubs, en Hij sprak tot hem.

De kandelaar

8 ^{1(A)} **JHWH** sprak tot Mozes: ² Spreek tot Aäron en zeg tot hem: Wanneer u

de lampen opstelt, moeten de zeven lampen haar licht doen vallen op de voorzijde van de kandelaar. ³ En Aäron deed alzo; aan de voorzijde van de kandelaar stelde hij de lampen daarvan op, zoals **JHWH** Mozes geboden had. ⁴ En aldus was de kandelaar gemaakt: van gedreven goud; zowel wat zijn schacht als wat zijn bloesemversiering betreft, was hij gedreven werk; overeenkomstig het voorbeeld dat **JHWH** hem had getoond, had Mozes de kandelaar gemaakt.

De wijding van de Leviëten

⁵ En **JHWH** sprak tot Mozes: ⁶ Neem de Leviëten uit de Israëliëten en reinig hen. ⁷ Aldus zult u met hen handelen om hen te reinigen: sprenkel op hen ontzondigingswater, daarna moeten zij een scheermes over hun hele lichaam laten gaan en hun klederen wassen, opdat zij gereinigd worden. ⁸ Dan zullen zij een jonge stier nemen met het bijbehorend spijsoffer, fijn meel aangemaakt met olie, en een tweede jonge stier zult u nemen tot een zondoffer. ⁹ Vervolgens zult u de Leviëten doen naderen vóór de tent der samenkomst, en de hele vergadering van de Israëliëten samenroepen. ¹⁰ Hebt u de Leviëten voor het aangezicht van **JHWH** doen naderen, dan zullen de Israëliëten de Leviëten de handen opleggen, ¹¹ en Aäron zal de Leviëten bewegen als een beweegoffer uit de Israëliëten voor het aangezicht van **JHWH**, en zij zullen bestemd zijn om de dienst van **JHWH** te verrichten. ¹² Nadat de Leviëten hun handen op de kop van de jonge stieren gelegd hebben, bereid dan de ene tot een zondoffer en de andere tot een brandoffer voor **JHWH** om verzoening te doen over de Leviëten. ¹³ Dan zult u de Leviëten vóór Aäron en zijn zonen plaat-

(A) 8:1 Ex. 25:31-40; 37:17-24.

sen en hen bewegen als een beweegoffer voor **JHWH**.

¹⁴Aldus zult u de Leviëten uit de Israëliëten afzonderen, opdat de Leviëten mijn eigendom zijn. ¹⁵Eerst daarna zullen de Leviëten naar binnen gaan om bij de tent der samenkomst dienst te doen; u zult hen reinigen en hen als een beweegoffer bewegen.

¹⁶Want zij zullen uit de Israëliëten Mij onvoorwaardelijk geschonken zijn; Ik heb hen voor Mij genomen in de plaats van alles wat het eerst uit de moederschoot voortkomt, van alle eerstgeborenen onder de Israëliëten.

^{17(A)} Want alle eerstgeborenen onder de Israëliëten, zowel van mens als van dier, zijn mijn eigendom; op de dag dat Ik alle eerstgeborenen in het land Egypte sloeg, heb Ik hen Mij geheiligd, ¹⁸en Ik nam de Leviëten in de plaats van alle eerstgeborenen onder de Israëliëten, ¹⁹en Ik gaf de Leviëten uit de Israëliëten als geschonkenen aan Aäron en zijn zonen, om de dienst van de Israëliëten bij de tent der samenkomst te verrichten, en om verzoening te doen over de Israëliëten, opdat er geen plaag zij onder de Israëliëten, wanneer de Israëliëten tot het heilige zouden naderen.

²⁰Toen volbrachten Mozes, Aäron en de hele vergadering van de Israëliëten deze handeling aan de Leviëten; juist zoals **JHWH** Mozes ten aanzien van de Leviëten geboden had, deden de Israëliëten met hen. ²¹De Leviëten lieten zich ontzondigen en wasten hun kleding, Aäron bewoog hen als een beweegoffer voor het aangezicht van **JHWH**, en deed verzoening over hen en reinigde hen. ²²Daarna gingen de Leviëten naar binnen om hun dienst bij de tent der sa-

menkomst te verrichten, onder toezicht van Aäron en zijn zonen. Zoals **JHWH** Mozes over de Leviëten geboden had, deed men met hen.

De diensttijd van de Leviëten

²³En **JHWH** sprak tot Mozes: ²⁴Dit geldt voor de Leviëten: iemand van vijftientwintig jaar oud en daarboven zal komen om zijn taak te verrichten in de dienst van de tent der samenkomst, ²⁵en op vijftigjarige leeftijd zal hij van het dienstwerk ontslagen zijn, zodat hij niet langer hoeft te dienen. ²⁶Al zal hij zijn broeders in de tent der samenkomst bij het vervullen van hun taak behulpzaam mogen zijn, hij zal geen dienst meer behoeven te doen. Aldus zult u met de Leviëten handelen ten aanzien van hun taak.

Het tweede Pèsach

9 ^{1(B)} En **JHWH** sprak tot Mozes in de woestijn Sinaï, in het tweede jaar na hun uittocht uit het land Egypte, in de eerste maand: ²De Israëliëten nu zullen het Pèsach vieren op de daarvoor bepaalde tijd; ³op de veertiende dag van deze maand, in de avondschemering, zult u het vieren op de daarvoor bepaalde tijd, naar al de inzettingen en verordeningen, die daarop betrekking hebben, zult u het vieren. ⁴Toen beval Mozes de Israëliëten het Pèsach te vieren; ⁵en zij vierden het Pèsach in de eerste maand, op de veertiende dag van de maand, in de avondschemering, in de woestijn Sinaï; juist zoals **JHWH** Mozes geboden had, deden de Israëliëten. ⁶Nu waren er enige mannen, die onrein waren door aanraking van het lijk van een mens, zodat zij op die dag het Pèsach niet konden vieren; dezen

(A) 8:17 Ex. 13:2. (B) 9:1 Ex. 12:1-13.

verschenen op die dag vóór Mozes en Aäron. ⁷En die mannen zeiden tot hen: Wij zijn onrein door aanraking van het lijk van een mens, waarom wordt ons nu verhinderd de offergave van **JHWH** op de daarvoor bepaalde tijd te midden van de Israëlieten te brengen? ⁸Toen zei Mozes tot hen: Blijft hier staan, dan wil ik horen, wat mij **JHWH** ten aanzien van u zal gebieden.

⁹Toen sprak **JHWH** tot Mozes: ¹⁰Spreek tot de Israëlieten: wanneer iemand onrein is door aanraking van een lijk of op een verre reis is, - het geldt zowel voor u als voor uw nageslacht - dan zal hij toch van **JHWH** Pèsach vieren. ¹¹In de tweede maand, op de veertiende dag, in de avondschemering, zal men het vieren, met ongezuurde broden en bittere kruiden zal men het eten. ^{12(A)} Men zal niets ervan laten overblijven tot de volgende morgen, en geen been eraan breken; geheel volgens de inzetting van het Pèsach zal men het vieren. ¹³Maar de man, die rein is, en niet op reis, en nalaat het Pèsach te vieren, die zal uitgeroeid worden uit zijn volksgenoten, omdat hij op de daarvoor bepaalde tijd de offergave van **JHWH** niet heeft gebracht; die man zal zijn zonde dragen. ¹⁴Wanneer bij u een vreemdeling verblijft, die **JHWH** het Pèsach vieren wil, dan moet hij het vieren naar de inzetting van het Pèsach en de verordeningen, die daarop betrekking hebben. Eénzelfde inzetting zal voor u gelden, zowel voor de vreemdeling als voor de in het land geborene.

De wolk- en vuurkolom

¹⁵Op de dag nu van de oprichting van de tabernakel bedekte de wolk de ta-

bernakel, de tent der getuigenis, en 's avonds was zij op de tabernakel als een vuurverschijnsel tot aan de morgen. ¹⁶Zo was het voortdurend: de wolk bedekte hem, en het vuurverschijnsel 's nachts. ¹⁷En zo vaak als de wolk van boven de tent optrok, braken daarna de Israëlieten op, en op de plek waar de wolk bleef rusten, daar legerden zich de Israëlieten. ¹⁸Op het bevel van **JHWH** braken de Israëlieten op, en op het bevel van **JHWH** legerden zij zich; zolang de wolk op de tabernakel rustte, bleven zij gelegerd. ¹⁹Bleef de wolk lange tijd op de tabernakel, dan onderhielden de Israëlieten de dienst van **JHWH**, en braken niet op. ²⁰Soms bleef de wolk enkele dagen op de tabernakel; dan legerden zij zich op het bevel van **JHWH** en op het bevel van **JHWH** braken zij op. ²¹Soms was de wolk er van de avond tot de morgen; trok de wolk dan in de morgen op, dan braken zij op; hetzij overdag of 's nachts, als de wolk optrok, dan braken zij op. ²²Wanneer de wolk langere tijd op de tabernakel rustte, hetzij twee dagen, een maand of nog langer, dan bleven de Israëlieten gelegerd en braken niet op; eerst, als zij optrok, braken zij op. ²³Op het bevel van **JHWH** legerden zij zich en op het bevel van **JHWH** braken zij op; zij onderhielden de dienst van **JHWH**, volgens het bevel van **JHWH** door de dienst van Mozes.

De trompetten

10¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Maak u twee zilveren trompetten; van gedreven werk zult u deze maken, om u te dienen tot het samenroepen van de vergadering en tot het opbreken van de legerplaatsen. ³Geeft men op beide een stoot, dan zal de hele vergadering zich

(A) 9:12 Ex. 12:46; Joh. 19:36.

tot u verzamelen bij de ingang van de tent der samenkomst. ⁴Geeft men op één een stoot, dan zullen de vorsten, de stamhoofden van Israël, zich tot u verzamelen. ⁵Blaast u één signaal, dan zullen de legerafdelingen die aan de oostzijde gelegerd zijn, opbreken; ⁶blaast u een tweede signaal, dan zullen de legerafdelingen die aan de zuidzijde gelegerd zijn, opbreken. Men zal een signaal blazen, als zij moeten opbreken; ⁷bij het samenroepen van de gemeente zult u alleen een stoot geven, maar geen signaal blazen. ⁸De zonen van Aäron, de priesters, zullen op de trompetten blazen; dit zal u tot een altijddurende inzetting zijn voor uw nageslacht. ⁹En wanneer u in uw land ten strijde trekt tegen de vijand die u benauwt, dan zult u op de trompetten een signaal blazen, waardoor u in gedachten gebracht zult worden voor het aangezicht van **JHWH** uw God, zodat u van uw vijanden verlost zult worden. ¹⁰Ook op uw vreugdedagen, op uw feesten (Hebreeuws: moadiem) en op uw nieuwemaansdagen zult u een stoot op de trompetten geven bij uw brandoffers en vredeoffers; zij zullen u dienen om u voor het aangezicht van uw God in gedachten te brengen; Ik ben **JHWH** uw God.

Het vertrek van de Sinai

¹¹In het tweede jaar, in de tweede maand, op de twintigste dag van de maand, trok de wolk van boven de tabernakel der getuigenis op. ¹²Toen braken de Israëlieten uit de woestijn Sinai op in de voorgeschreven orde van opbreken, en de wolk bleef rusten in de woestijn Paran. ¹³Dit nu was de eerste maal, dat zij opbraken volgens het bevel van **JHWH** door de dienst van Mozes. ¹⁴In de eerste plaats brak het vaandel van de legerplaats van de Judeeërs op

volgens hun legerscharen; aan het hoofd van het leger van Juda stond Nachson, de zoon van Amminadab; ¹⁵aan het hoofd van het leger van de stam van de Issakarieten stond Netanel, de zoon van Suar; ¹⁶aan het hoofd van het leger van de stam van de Zebulonieten stond Eliab, de zoon van Chelon. ¹⁷Daarna werd de tabernakel afgebroken, en braken de Gersonieten en de Merarieten op, die de tabernakel droegen. ¹⁸Vervolgens brak het vaandel van de legerplaats van Ruben op volgens hun legerscharen; aan het hoofd van het leger van Ruben stond Elisur, de zoon van Sedeür; ¹⁹aan het hoofd van het leger van de stam van de Simeonieten stond Selumiël, de zoon van Surisaddai; ²⁰aan het hoofd van het leger van de stam van de Gadieten stond Eljasaf, de zoon van Reüel. ²¹Daarna braken de Kehatieten op, die het heilige droegen; men richtte de tabernakel op, voordat zij kwamen. ²²Dan brak het vaandel van de legerplaats van de Efraïmieten op volgens hun legerscharen; aan het hoofd van het leger van Efraïm stond Elisama, de zoon van Ammihud; ²³aan het hoofd van het leger van de stam van de Manassieten stond Gamliël, de zoon van Pedasur; ²⁴aan het hoofd van het leger van de stam van de Benjaminieten stond Abidan, de zoon van Gidoni. ²⁵Als laatste van alle legerplaatsen brak het vaandel van de legerplaats van de Danieten op volgens hun legerscharen; aan het hoofd van het leger van Dan stond Achiëzer, de zoon van Ammisaddai; ²⁶aan het hoofd van het leger van de stam van de Aserieten stond Pagiël, de zoon van Okran; ²⁷aan het hoofd van het leger van de stam van de Naftalieten stond Achira, de zoon van Enan. ²⁸Aldus was de orde van opbreken van de Israëlieten volgens hun legerscharen. En zij braken op.

²⁹Toen zei Mozes tot Chobab, de zoon van de Midjaniet Reüel, de schoonvader van Mozes: Wij trekken op naar de plaats waarvan **JHWH** gezegd heeft: Ik zal u haar geven; ga met ons, dan zullen wij u weldoen, want **JHWH** heeft het goede gesproken over Israël. ³⁰Hij echter zei tot hem: Neen, maar ik wil naar mijn land en naar mijn verwanten gaan. ³¹Hij nu zei: Wil ons toch niet verlaten, want u weet immers, hoe wij ons in de woestijn moeten legeren, en u kunt ons tot ogen dienen. ³²Indien u nu met ons meegaat, en wanneer het goede er zal zijn, waarmee **JHWH** ons zal weldoen, dan zullen wij u weldoen. ³³Toen braken zij op van de berg van **JHWH** en trokken drie dagreizen ver, terwijl de ark van het verbond van **JHWH** vóór hen uit optrok, drie dagreizen ver, om voor hen een rustplaats te zoeken. ³⁴En de wolke van **JHWH** was overdag boven hen, wanneer zij uit de legerplaats opbraken.

³⁵(A) Wanneer nu de ark opbrak, zei Mozes: Sta op, **JHWH**, opdat uw vijanden verstrooid worden en uw haters van uw aangezicht wegvlugten. ³⁶En wanneer zij bleef rusten, zei hij: Keer weer, **JHWH**, tot de tienduizenden van de duizenden van Israël.

Het vuur van JHWH

11 ¹Toen het volk aan het klagen was, was het kwaad in de oren van **JHWH**; **JHWH** hoorde het en zijn toorn ontstak, waarop het vuur van **JHWH** onder hen ontbrandde en aan de rand van de legerplaats woedde. ²Toen kermde het volk tot Mozes en Mozes bad tot **JHWH**; daarop doofde het vuur. ³Daarom gaf men aan die plaats de naam Tabera, omdat onder hen het vuur van **JHWH** had gebrand.

De zeventig oudsten - De kwakkels

⁴Het samenraapsel nu, dat zich onder hen bevond, werd met gulzig verlangen vervuld; ook de Israëlieten begonnen weer te klagen en zeiden: Wie geeft ons vlees te eten? ⁵Wij denken terug aan de vis, die wij in Egypte aten om niet, aan de komkommers en de meloenen, het look, de uien en het knoflook. ⁶Maar nu drogen wij uit, er is in het geheel niets, wij krijgen alleen dit manna te zien. ⁷(B) Het manna nu leek op korianderzaad en het zag er uit als balsemhars; ⁸(C) het volk verspreidde zich om het te verzamelen en maalde het in handmolens of stampde het in vijzels en kookte het in potten en bereidde het tot koeken; en de smaak ervan was als van oliegebak; ⁹telkens wanneer 's nachts de dauw op de legerplaats neerdaalde, daalde ook het manna daarop neer.

¹⁰Toen Mozes het volk, geslacht aan geslacht, hoorde huilen, ieder aan de ingang van zijn tent, ontbrandde de toorn van **JHWH** hevig, en het was kwaad in de ogen van Mozes, ¹¹en Mozes zei tot **JHWH**: Waarom hebt U uw knecht slecht behandeld en waarom heb ik geen genade gevonden in uw ogen, dat U de last van dit hele volk op mij legt? ¹²Heb ik dit hele volk ontvangen of heb ik het gebaard, dat U tot mij zou kunnen zeggen: Draag het in uw schoot, zoals een voedstervader een zuigeling draagt, naar het land dat U aan zijn vaderen onder ede beloofd hebt? ¹³Vanwaar zou ik het vlees halen om aan dit hele volk te geven? want zij klagen tegen mij: Geef ons vlees te eten! ¹⁴Ik alleen kan de zorg voor dit hele volk niet dragen: dat is mij te zwaar. ¹⁵Wilt U zó met mij handelen, dood mij dan liever, indien ik genade heb

(A) 10:35 Ps. 68:2. (B) 11:7 Ex. 16:31. (C) 11:8 Ex. 16:13-15.

gevonden in uw ogen, opdat ik mijn ongeluk niet hoeft aan te zien.

¹⁶Toen zei **JHWH** tot Mozes: Breng voor Mij uit de oudsten van Israël zeventig mannen bijeen, van wie u weet, dat zij oudsten en opzieners van het volk zijn, en breng hen naar de tent der samenkomst, opdat zij zich daar bij u opstellen. ¹⁷Dan zal Ik neerdalen en daar met u spreken en een deel van de Geest die op u is, nemen en op hen leggen, opdat zij met u de last van het volk dragen, en u die niet alleen hoeft te dragen. ¹⁸Maar tot het volk zult u zeggen: Heiligt u tegen morgen, dan zult u vlees eten; u hebt immers hoorbaar tegen **JHWH** geklaagd: Wie zal ons vlees te eten geven? wij hadden het zo goed in Egypte. - **JHWH** zal u vlees geven en u zult eten. ¹⁹U zult het niet één dag eten en geen twee dagen, geen vijf dagen, geen tien dagen en geen twintig dagen, ²⁰maar een volle maand lang, totdat het uw neus uitkomt en u ervan walgt - omdat u **JHWH** hebt veracht, die in uw midden is en aldus voor zijn aangezicht hebt geklammerd: Waarom zijn wij toch uit Egypte getrokken? ²¹Maar Mozes zei: Zeshonderdduizend man te voet bedraagt dit volk, en ik ben in hun midden, en U zegt: Vlees zal Ik hun geven, en een volle maand zullen zij het eten! ²²Kunnen er zoveel schapen en runderen voor hen geslacht worden, dat zij er genoeg aan hebben? Of kunnen alle vissen uit de zee voor hen gevangen worden, dat zij er genoeg aan hebben? ²³**JHWH** echter zei tot Mozes: Zou de hand van **JHWH** te kort zijn? Nu zult u zien, of mijn woord aan u gebeuren zal of niet!

²⁴Toen Mozes naar buiten was gekomen, sprak hij de woorden van **JHWH** tot het volk; daarop vergaderde hij zeventig mannen uit de oudsten van het volk en stelde hen rondom de tent. ²⁵Toen

daalde **JHWH** in de wolk neer en sprak tot hem, en Hij nam een deel van de Geest die op hem was, en legde dat op de zeventig mannen, op de oudsten; toen de Geest op hen rustte, profeteerden zij, maar daarna niet meer. ²⁶Twee mannen nu waren in de legerplaats achtergebleven; de één heette Eldad, en de ander Medad. Toen de Geest op hen rustte - zij behoorden tot de opgeschrevenen, maar waren niet naar de tent gegaan - profeteerden zij in de legerplaats. ²⁷Een jongeman snelde daarop heen en bracht Mozes bericht en zei: Eldad en Medad zijn aan het profeteren in de legerplaats. ²⁸Jozua nu, de zoon van Noen, die van jongs af de dienaar van Mozes was geweest, *antwoorde* daarop en zei: Mijn heer Mozes, verhindert het hun. ²⁹Maar Mozes zei tot hem: Wilt u voor mij opkomen? Och, was het hele volk van **JHWH** maar profeten, doordat **JHWH** zijn Geest op hen gaf! ³⁰Daarop trok Mozes zich in de legerplaats terug, vergezeld van de oudsten van Israël.

³¹Toen stak er een wind op, door **JHWH** gezonden; die voerde kwakkels aan van de zee en strooide ze uit over de legerplaats, zodat zij een dagreis ver naar alle kanten rondom de legerplaats lagen, ongeveer twee ellen hoog boven de grond. ³²Toen maakte het volk zich op, die hele dag en de hele nacht en de hele volgende dag, en verzamelde de kwakkels - die het minst had, verzamelde tien homer - en zij spreidden deze wijd uit, rondom de legerplaats. ³³Terwijl het vlees nog tussen hun tanden was, vóórdát het gekauwd was, ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen het volk en **JHWH** sloeg het volk met een zeer zware slag. ³⁴Daarom gaf men aan die plaats de naam Kibrot-Hattaäwa, omdat men daar het gulzige volk begraven had. ³⁵Uit Kibrot-Hattaäwa brak het

volk op naar Chaserot en zij bleven te Chaserot.

Mirjam met melaatsheid gestraft

12¹Mirjam nu sprak met Aäron over Mozes naar aanleiding van de Ethiopische vrouw, die hij genomen had, want hij had een Ethiopische vrouw genomen,² en zij zeiden: Heeft **JHWH** soms uitsluitend door Mozes gesproken, heeft Hij ook niet door ons gesproken? En **JHWH** hoorde het.³ Mozes nu was een zeer zachtmoedig man, meer dan enig mens op de aardbodem.⁴ Toen zei **JHWH** direct tot Mozes, Aäron en Mirjam: Gaat met uw drieën uit naar de tent der samenkomst. Daarop gingen zij met hun drieën uit.⁵ Toen daalde **JHWH** neer in de wolkkolom, stelde Zich in de ingang van de tent, en riep Aäron en Mirjam; en zij traden beiden naar voren.⁶ Toen zei Hij: Hoort nu mijn woorden. Indien onder u een profeet is, dan maak Ik, **JHWH** Mij in een gezicht aan hem bekend, in een droom spreek Ik met hem.^{7(A)} Zo niet met mijn knecht Mozes, vertrouwd als hij is in heel mijn huis.⁸ Van mond tot mond spreek Ik met hem, duidelijk en niet in raadsels, maar hij ziet de gestalte van **JHWH**. Waarom hebt u zich dan niet ontzien tegen mijn knecht Mozes te spreken?⁹ Daarom ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen hen en Hij ging heen.

¹⁰Toen nu de wolk van boven de tent geweken was, zie, Mirjam was melaats als sneeuw; toen Aäron zich tot Mirjam omwendde, ziedaar een melaatse!¹¹ Toen zei Aäron tot Mozes: Ach mijn heer, reken ons toch de zonde niet toe, die wij in onze dwaasheid begaan hebben.¹² Laat haar toch niet zijn als een doodgeborene, waarvan het vlees al

half vergaan is, wanneer hij uit de schoot van zijn moeder komt.¹³ En Mozes riep tot **JHWH**: O God, genees haar toch.^{14(B)} Daarop zei **JHWH** tot Mozes: Had haar vader haar openlijk in het gezicht gespuwd, zou zij dan niet gedurende zeven dagen te schande zijn? Laat haar gedurende zeven dagen buiten de legerplaats gesloten worden, en daarna mag zij zich er weer bijvoegen.¹⁵ Daarop werd Mirjam zeven dagen buiten de legerplaats gesloten; en het volk brak niet op, vóórdát Mirjam zich bij hen gevoegd had.¹⁶ Toen brak het volk op uit Chaserot en legerde zich in de woestijn Paran.

De twaalf verspieters

13¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Zend voor u(zelf) mannen uit om het land Kanaän te verspieden, dat Ik de Israëlieten geven zal; telkens één man zult u zenden als vertegenwoordiger van de stam van zijn vaderen: allen vorsten onder hen.³ Toen zond Mozes hen heen uit de woestijn Paran, naar het bevel van **JHWH**; al die mannen waren hoofden van de Israëlieten.⁴ En dit zijn hun namen: van de stam Ruben Sammua, de zoon van Zakkur;⁵ van de stam Simeon Safat, de zoon van Chori;⁶ van de stam Juda Kaleb, de zoon van Jefunne;⁷ van de stam Issakar Jigal, de zoon van Josef;⁸ van de stam Efraïm Hosea, de zoon van Noen;⁹ van de stam Benjamin Palti, de zoon van Rafu;¹⁰ van de stam Zebulon Gaddiël, de zoon van Sodi;¹¹ van de stam Jozef, van de stam Manasse Gaddi, de zoon van Susi;¹² van de stam Dan Ammiël, de zoon van Gemalli;¹³ van de stam Aser Setur, de zoon van Michaël;¹⁴ van de stam Naftali Nachbi, de zoon van Wofsi;¹⁵ van de stam Gad Geüel, de

(A) 12:7 Heb. 3:2. (B) 12:14 Num. 5:2,3.

zoon van Maki. ¹⁶Dit zijn de namen van de mannen, die Mozes uitzond om het land te verspieden; en Mozes noemde Hosea, de zoon van Noen, Jozua.

¹⁷Mozes dan zond hen uit om het land Kanaän te verspieden en zei tot hen: Trekt hier het Zuiderland in en trekt op naar het bergland, ¹⁸en ziet, hoe het land is, en of het volk dat erin woont, sterk is of zwak, klein of talrijk; ¹⁹en of het land, waarin het woont, goed is of slecht, hoe de steden zijn, waarin het woont, of het in legerplaatsen woont dan wel in vestingen, ²⁰en of het land vet is of schraal, of er bomen op staan of niet. Weest moedig en neemt van de vrucht van het land mee. Het was toen juist de tijd van de eerste druiven.

²¹Zij trokken op en verspieden het land van de woestijn Sin af tot aan Rechob toe, waar de weg naar Hamat begint. ²²Toen zij door het Zuiderland optrokken, kwam men tot Hebron; daar woonden Achiman, Sesai en Talmai, de kinderen van Enak. Hebron is zeven jaar eerder gebouwd dan Soan in Egypte. ²³Toen zij in het dal Eskol gekomen waren, sneden zij daar een rank met één tros druiven af, die zij met hun tweeën aan een draagstok droegen; ook enige granaatappelen en vijgen. ²⁴Die plaats noemde men het dal Eskol wegens de druiventros, die de Israëlieten daar afgesneden hadden.

²⁵Na verloop van veertig dagen keerden zij terug van het verspieden van het land; ²⁶zij gingen op weg en kwamen tot Mozes en Aäron en de hele vergadering van de Israëlieten in Kades, in de woestijn Paran, en brachten hun en de hele vergadering bericht en toonden hun de vrucht van het land. ²⁷Zij vertelden hem dan en zeiden: Wij kwamen

in het land, waarheen u ons gezonden had, en ja, het vloeit van melk en honing, en dit is zijn vrucht. ²⁸Het volk echter, dat in het land woont, is sterk en de steden zijn ommuurd en zeer groot, en ook de kinderen van Enak zagen wij daar; ²⁹Amalek woont in het Zuiderland, de Hethieten, Jebusieten en Amorieten wonen in het bergland, de Kanaänieten aan de zee en aan de oever van de Jordaan. ³⁰Daarop trachtte Kaleb het volk tot bedaren te brengen tegenover Mozes en zei: Laat ons gerust optrekken en het in bezit nemen, want wij zullen het zeker kunnen vermeesteren. ³¹Maar de mannen die met hem opgetrokken waren, zeiden: Wij zullen tegen dat volk niet kunnen optrekken, want het is sterker dan wij. ³²Ook verspreidden zij onder de Israëlieten een kwaad gerucht over het land dat zij verspied hadden, door te zeggen: Het land dat wij zijn doorgetrokken om het te verspieden, is een land dat zijn inwoners verslindt, en alle mensen die wij daar zagen, waren mannen van grote lengte. ^{33(A)}Ook zagen wij daar de reuzen, Enakieten, die tot de reuzen behoren, en wij waren als sprinkhanen in onze eigen ogen en ook in hun ogen.

14 ¹²⁵ Toen verhief de hele vergadering haar stem en het volk huilde in die nacht. ²Al de Israëlieten mopperden tegen Mozes en Aäron; en de hele vergadering zei tot hen: Och, waren wij in het land Egypte gestorven, of waren wij in deze woestijn gestorven! ³Waarom toch brengt **JHWH** ons naar dit land, opdat wij door het zwaard vallen, onze vrouwen en kinderen ten buit worden? Zou het voor ons niet beter zijn naar Egypte terug te keren? ⁴En zij zeiden tot elkaar: Laat ons een hoofd aanstellen en naar Egypte terugkeren.

(A) 13:33 Gen. 6:4.

⁵Toen wierpen Mozes en Aäron zich op hun aangezicht voor de ogen van de hele gemeente van de vergadering van de Israëlieten. ⁶En Jozua, de zoon van Noen, en Kaleb, de zoon van Jefunne, die behoorden tot degenen die het land verspied hadden, scheurden hun klederen ⁷en zeiden tot de hele vergadering van de Israëlieten: Het land dat wij doorgetrokken zijn om het te verspieden, dat land is buitengewoon goed. ⁸Indien **JHWH** welgevallen aan ons heeft, dan zal Hij ons in dit land brengen en het ons geven, een land, dat vloeit van melk en honing. ^{9(A)} Alleen, weest dan niet opstandig tegen **JHWH** en u, vreest het volk van het land niet, want zij zijn ons tot voedsel, hun schaduw is van hen geweken, en **JHWH** is met ons; vreest hen niet. ¹⁰Toen zei de hele vergadering, dat men hen stenigen zou. Maar de heerlijkheid van **JHWH** verscheen in de tent der samenkomst aan al de Israëlieten.

¹¹En **JHWH** zei tot Mozes: Hoelang zal dit volk Mij versmaden, en hoelang zullen zij niet op Mij vertrouwen bij al de tekenen die Ik in hun midden gedaan heb? ¹²Ik zal het met de pest slaan en het uitroeien, en u tot een volk maken, groter en machtiger dan dit. ^{13(B)} Maar Mozes zei tot **JHWH**: Hoort Egypte het - U hebt immers dit volk door uw kracht uit zijn midden doen optrekken - ¹⁴dan zullen zij zeggen tot de inwoners van dit land, die gehoord hebben, dat u, **JHWH**, in het midden van dit volk bent, dat U, **JHWH**, oog in oog U hebt laten zien, terwijl uw wolk boven hen staat en U in de wolkkolom vóór hen heen gaat overdag en in de vuurkolom 's nachts - ¹⁵zult U nu dit volk tot op de laatste man doden, dan zullen de volken die van U

bij geruchte hoorden, zeggen: ¹⁶Omdat **JHWH** dit volk niet kon brengen naar het land dat Hij hun onder ede beloofd had, daarom heeft Hij hen in de woestijn omgebracht. ¹⁷Nu dan, laat toch de kracht van **JHWH** zich groot betonen, zoals U gesproken hebt: ^{18(C)} **JHWH** is geduldig en groot van goedheid, vergevende ongerechtigheid en overtreding, hoewel Hij zeker niet ongestraft laat, maar de ongerechtigheid van de vaders bezoekt aan de kinderen, aan het derde en vierde geslacht. ¹⁹Vergeef toch de ongerechtigheid van dit volk naar de grootheid van uw goedheid, zoals U dit volk vergeving geschonken hebt van Egypte af tot hiertoe.

²⁰En **JHWH** zei: Op uw gebed schenk Ik vergeving. ^{21(D)} Evenwel, zo waar Ik leef en de heerlijkheid van **JHWH** de hele aarde vervullen zal: ²²Geen van de mannen die mijn heerlijkheid gezien hebben, en de tekenen die Ik in Egypte en in de woestijn gedaan heb, en die Mij nu al tienmaal verzocht en naar mijn stem niet geluisterd hebben, ²³zal het land zien, dat Ik onder ede aan hun vaders beloofd heb! Ja, niemand van hen, die Mij versmaad hebben, zal het zien. ^{24(E)} Maar omdat bij mijn knecht Kaleb een andere geest geweest is en hij Mij volkomen gevolgd heeft, zal Ik hem naar het land brengen, waar hij heen geweest is, en zijn nakomelingschap zal het bezitten. ²⁵De Amalekieten nu en de Kanaänieten wonen in de Laagvlakte. Keert u morgen om en trekt op naar de woestijn in de richting van de Schelfzee.

²⁶Verder sprak **JHWH** tot Mozes en Aäron: ²⁷Hoelang zal het duren dat deze boze vergadering tegen Mij blijft mopperen? Het gemor, dat de Israëlieten te

(A) 14:9 Heb. 3:16.

(B) 14:13 Ex. 32:11-14.

(C) 14:18 Ex. 20:5,6; 34:6,7; Deut. 5:9,10; 7:9,10.

(D) 14:21 Heb. 3:11,18.

(E) 14:24 Joz. 14:9-12.

gen Mij uiten, heb Ik gehoord. ²⁸ Zeg tot hen: Zowaar Ik leef, luidt het woord van **JHWH**, Ik zal zeker met u doen zoals u tot Mij gesproken hebt! ^{29(A)} In deze woestijn zullen uw lijken vallen, namelijk zovelen als er van u geteld zijn, naar uw volle getal, van twintig jaar oud en daarboven, omdat u tegen Mij gemopperd hebt. ³⁰ Voorwaar, u zult niet komen in het land, waarvan Ik gezworen heb u daarin te doen wonen, behalve Kaleb, de zoon van Jefunne en Jozua, de zoon van Noen! ³¹ En uw kinderen, van welke u gezegd hebt: Die zullen tot een buit zijn - hen zal Ik er brengen, opdat zij het land leren kennen, dat u veracht hebt. ³² Maar wat u betreft, uw lijken zullen vallen in deze woestijn, ^{33(B)} en uw zonen zullen veertig jaar lang in de woestijn rondzwerven en uw overspelig gedrag boeten, totdat uw lijken alle in de woestijn liggen. ³⁴ Overeenkomstig het aantal dagen, gedurende welke u het land verspied hebt, veertig dagen, zult u uw ongerechtigheden veertig jaar lang boeten, voor elke dag één jaar, opdat u weet wat het betekent, als Ik Mij afkeer. ³⁵ Ik, **JHWH**, heb het gesproken. Ik zal dit zeker doen aan heel deze boze vergadering, die tegen Mij samenspanst. In deze woestijn zullen zij hun einde vinden en daar zullen zij sterven.

³⁶ De mannen nu, die Mozes uitgezonden had om het land te verspieden, en die, toen zij teruggekomen waren, de hele vergadering tegen hem hadden doen mopperen door een kwaad gerucht over het land te verspreiden, ³⁷ deze mannen, die een kwaad gerucht over het land verspreid hadden, stierven door een plaag voor het aangezicht van **JHWH**. ³⁸ Maar van die mannen die uitgegaan waren om het land te verspieden, bleven

Jozua, de zoon van Noen, en Kaleb, de zoon van Jefunne, in leven.

De inval in het Zuiden mislukt

³⁹ Toen Mozes deze woorden tot al de Israëlieten gesproken had, bedreef het volk zware rouw. ⁴⁰ En de volgende morgen vroeg wilden zij de bergtop beklimmen, onder de uitroep: Ziet, wij trekken op naar de plaats, van welke **JHWH** gesproken heeft, want wij hebben gezondigd. ⁴¹ Maar Mozes zei: Waarom staat u op het punt het bevel van **JHWH** te overtreden? Dit zal toch niet gelukken. ⁴² Trekt niet op, want **JHWH** is niet in uw midden - opdat u niet de nederlaag lijdt tegen uw vijanden, ⁴³ want de Amalekieten en de Kanaänieten zijn daar tegenover u, en u zult door het zwaard vallen, daarom dat u zich van **JHWH** hebt afgekeerd, en **JHWH** zal niet met u zijn. ⁴⁴ Toch waagden zij het de bergtop te beklimmen, maar de ark van het verbond van **JHWH** en Mozes verlieten de legerplaats niet. ⁴⁵ Toen kwamen de Amalekieten en de Kanaänieten die dat gebergte bewoonden, naar beneden, versloegen hen en dreven hen terug tot Chorma toe.

Het vuuroffer

15 ¹ **JHWH** sprak tot Mozes: ² Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer u komt in het land, dat Ik u ter woning geven zal, ³ en u brengt **JHWH** een vuuroffer, hetzij brandoffer of slachtoffer, hetzij om een gelofte in te lossen, of vrijwillig, of op uw feesten, om **JHWH** een liefelijke reuk te bereiden van runderen of kleinvee, ⁴ dan zal hij die **JHWH** zijn offergave aanbiedt, als spijsoffer aanbieden een tiende efa fijn meel, aangemaakt met een vierde

(A) 14:29 Heb. 3:17. (B) 14:33 Hand. 7:36.

hin olie, ⁵ en wijn tot een plengoffer; een vierde hin zult u voor elk schaap bij het brandoffer of bij het slachtoffer doen. ⁶ Bij een ram zult u als spijsoffer twee tienden efa fijn meel doen, aangemaakt met een derde hin olie, ⁷ en wijn tot een plengoffer, een derde hin; u zult **JHWH** een liefelijke reuk aanbieden. ⁸ Wanneer u een rund zult bereiden als brandoffer of als slachtoffer, hetzij om een gelofte in te lossen, of als vredeoffer voor **JHWH**, ⁹ dan zal men bij het rund als spijsoffer drie tienden efa fijn meel aanbieden, aangemaakt met een halve hin olie. ¹⁰ En wijn zult u brengen tot een plengoffer, een halve hin, als een vuuroffer tot een liefelijke reuk voor **JHWH**. ¹¹ Aldus zal gedaan worden voor elk rund of voor elke ram of voor een stuk kleinvee, schaap of geit. ¹² Zoveel u er zult bereiden, voor elk daarvan zult u aldus doen, naar hun aantal.

¹³ Iedere geboren Israëliet zal aldus handelen, wanneer hij een vuuroffer aanbiedt tot een liefelijke reuk voor **JHWH**. ¹⁴ En wanneer een vreemdeling bij u verblijft, of iemand, die van geslacht op geslacht onder u is, en hij brengt een vuuroffer tot een liefelijke reuk voor **JHWH** dan zal hij handelen zoals u; ¹⁵ wat de gemeente betreft, eenzelfde inzetting zal gelden zowel voor u als voor de vreemdeling die bij u verblijft; een altijdduurende inzetting zal het zijn voor uw geslachten: u en de vreemdeling zullen voor **JHWH** gelijk zijn. ¹⁶ ^(A) Éénzelfde *Torah* en éénzelfde voorschrift zal gelden zowel voor u als voor de vreemdeling die bij u verblijft.

¹⁷ **JHWH** nu sprak tot Mozes: ¹⁸ Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer u komt in het land, waarheen Ik u brengen zal, ¹⁹ dan zult u, wanneer u van

het voedsel van het land eet, **JHWH** een heffing geven. ²⁰ De eerstelingen van uw gerstemeel zult u, in de vorm van een koek, als heffing geven; zoals u een heffing geeft van uw dorsvloer, zo zult u het als een heffing geven. ²¹ Van de eerstelingen van uw gerstemeel zult u **JHWH** een heffing geven, van geslacht tot geslacht.

De onopzettelijke zonde

²² Wanneer u nu onopzettelijk een van deze geboden niet volbrengt, die **JHWH** tot Mozes gesproken heeft, ²³ van alles wat **JHWH** u geboden heeft door de dienst van Mozes van die dag af, dat **JHWH** zijn geboden gaf en daarna, van geslacht tot geslacht, ²⁴ en wanneer het buiten weten van de vergadering onopzettelijk gebeurd is, dan zal de hele vergadering een jonge stier tot een brandoffer bereiden, tot een liefelijke reuk voor **JHWH** met het bijbehorend spijsoffer en plengoffer volgens het voorschrift, en ook een geitenbok tot een zondoffer. ²⁵ Dan zal de priester over de hele vergadering van de Israëlieten verzoening doen, en het zal hun vergeven worden, omdat het onopzettelijk was, en omdat zij hun offergaven **JHWH** als een vuuroffer hebben gebracht met hun zondoffer voor het aangezicht van **JHWH** wegens hun onopzettelijke zonde. ²⁶ Het zal aan de hele vergadering van de Israëlieten vergeven worden, zowel als aan de vreemdeling die in uw midden verblijft, want het was onopzettelijk over het hele volk gekomen.

²⁷ ^(B) Wanneer één persoon onopzettelijk gezondigd heeft, dan zal hij een eenjarige geit tot een zondoffer aanbieden; ²⁸ en de priester zal over hem die onopzettelijk gezondigd heeft met een onopzettelijke zonde tegen **JHWH** verzoen-

^(A) 15:16 Lev. 24:22. ^(B) 15:27 Lev. 4:27-31.

ning doen door over hem de verzoening te volbrengen, en het zal hem vergeven worden. ²⁹Eénzelfde *Torah* zal voor u gelden, voor de onder de Israëlieten geborene en voor de vreemdeling die in uw midden verblijft, ten aanzien van hem, die iets doet door een onopzettelijke zonde. ³⁰Maar wie iets bewust doet, hetzij geboren Israëliet, hetzij vreemdeling, die zal een lasteraar van **JHWH** zijn, die zal uit zijn volk worden uitgeroeid, ³¹want hij heeft het woord van **JHWH** veracht en zijn gebod geschonden; die zal zeker uitgeroeid worden, zijn onge-rechtigheid is op hem.

De sjabbatsschender

³²Terwijl de Israëlieten in de woestijn waren, betrapten zij iemand, die op de Sjabbatdag aan het houtspokkelen was, ³³en zij, die hem betrapt hadden, terwijl hij aan het houtspokkelen was, brachten hem tot Mozes en Aäron en de hele vergadering; ³⁴dezen stelden hem in bewaring omdat nog niet bepaald was wat met hem gedaan moest worden. ³⁵Toen zei **JHWH** tot Mozes: Die man zal zeker ter dood gebracht worden; de hele vergadering zal hem buiten de legerplaats stenigen. ³⁶Toen leidde de hele vergadering hem buiten de legerplaats, en zij stenigden hem, zodat hij stierf - zoals **JHWH** Mozes geboden had.

*De gedenkkwasten (in
het Hebreeuws: tsietsiet)*

³⁷**JHWH** nu zei tot Mozes: ³⁸(A) Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen, dat zij zich gedenkkwasten maken aan de hoeken van hun klederen, van geslacht tot geslacht, en dat zij in de gedenkkwasten aan de hoeken een blauwpuurperen draad

verwerken. ³⁹Dat zal u dan tot een gedenkkwast zijn; als u daarnaar ziet, dan zult u al de geboden van **JHWH** gedenken en die volbrengen zonder uw hart of uw ogen te volgen, dat u zich daardoor tot overspel zou laten verleiden, ⁴⁰opdat u gedenkt en volbrengt al mijn geboden en heilig bent voor uw God. ⁽¹⁾ ⁴¹Ik ben **JHWH** uw God, die u uit het land Egypte heb uitgeleid om u tot een God te zijn; Ik ben **JHWH** uw God.

*De opstand van Korach,
Datan en Abiram*

16 ¹(B) Korach nu, de zoon van Jishar, de zoon van Kehat, de zoon van Levi, nam met Datan en Abiram, zonen van Eliab, en On, de zoon van Pelet, Rubenieten, (een aantal mannen); ²en zij stelden zich vóór Mozes met tweehonderd vijftig mannen uit de Israëlieten, hoofden van de vergadering, opgeroepe-nen ter volksvergadering, mannen van naam. ³Zij dan liepen te hoop tegen Mozes en Aäron en zeiden tot hen: Laat het u genoeg zijn, want de hele vergadering, zij allen zijn heiligen, en **JHWH** is in hun midden. Waarom verheft u zich dan boven de gemeente van **JHWH**? ⁴Toen Mozes het hoorde, wierp hij zich op zijn aangezicht. ⁵En hij sprak tot Korach en zijn hele aanhang: Morgen, dan zal **JHWH** doen weten, wie Hem toebehoort, en wie de heilige is, dat Hij hem tot Zich doet naderen; die Hij verkiezen zal, zal Hij tot Zich doen naderen. ⁶Doet dit: neemt u vuurpannen, u, Korach en u, zijn hele aanhang, ⁷doet dan vuur daarin en legt er morgen reukwerk op voor het aangezicht van **JHWH**, en de man die **JHWH** verkiezen zal, die zal de heilige zijn. Laat het u genoeg zijn, Levieten.

(1) 15:40 zie het verhaal van de bloedvloeiende vrouw in Matteüs 9:20-22.

(A) 15:38 Deut. 22:12. (B) 16:1 Judas 1:11.

⁸Toen zei Mozes tot Korach: Hoort toch, u Leviëten! ⁹Is het u te weinig, dat de God van Israël u heeft afgezonderd van de vergadering van Israël om u tot Zich te doen naderen, om de dienst aan de tabernakel van **JHWH** te verrichten en voor het aangezicht van de vergadering te staan om hen te dienen, ¹⁰en dat Hij u en al uw broeders, de Leviëten, met u deed naderen? Streeft u nu ook naar het priesterschap? ¹¹Daarom, u en uw hele aanhang, u spant samen tegen **JHWH** want wat is Aäron, dat u tegen hem zou mopperen? ¹²Mozes nu zond (helpers) heen om Datán en Abiram, de zonen van Eliab, te ontbieden, maar zij zeiden: Wij komen niet. ¹³Is het een kleinigheid, dat u ons uit een land hebt gevoerd, vloeiende van melk en honing, om ons te laten sterven in de woestijn, en wilt u zich ook nog als heerser over ons opwerpen? ¹⁴U hebt ons waarlijk niet gebracht in een land, vloeiende van melk en honing, noch ons akkers en wijngaarden in bezit gegeven; meent u de ogen van deze mannen te kunnen verblinden? Wij komen niet. ¹⁵Toen werd Mozes zeer boos en hij zei tot **JHWH**: Keer U niet tot hun spijsoffer; niet één ezel heb ik van hen weggenomen, noch iemand van hen kwaad gedaan.

¹⁶En Mozes zei tot Korach: U en uw hele aanhang, verschijnt morgen voor het aangezicht van **JHWH**, u en zij en Aäron! ¹⁷Neemt dan ieder zijn vuurpan, legt er reukwerk op en biedt **JHWH** ieder zijn vuurpan aan, tweehonderd vijftig vuurpannen, u en Aäron, ieder zijn vuurpan. ¹⁸Zij namen dan ieder zijn vuurpan, deden vuur daarin, legden reukwerk daarop, en stelden zich op bij de ingang van de tent der samenkomst met Mozes en Aäron. ¹⁹Toen Korach de hele aanhang bij de ingang van de tent der samenkomst tegen hen

had bijeengebracht, verscheen de heerlijkheid van **JHWH** aan de hele vergadering. ²⁰En **JHWH** sprak tot Mozes en Aäron: ²¹Scheidt u af van deze vergadering, opdat Ik haar in één oogwenk zal verteren. ²²Toen wierpen zij zich op hun aangezicht en zeiden: O God, God van de geesten van alle levende schepselen, als één man zondigt, zult U dan tegen de hele vergadering toornen?

²³**JHWH** dan sprak tot Mozes: ²⁴Spreek tot de vergadering: Trekt u terug uit de omtrek van de woning van Korach, Datán en Abiram. ²⁵Toen maakte Mozes zich op en ging tot Datán en Abiram, en de oudsten van Israël volgden hem. ²⁶En hij sprak tot de vergadering: Wijkt toch van de tenten van deze goddeloze mannen en raakt niets aan, dat hun toebehoort, opdat u niet door al hun zonden wordt weggeraapt. ²⁷Toen trokken zij weg uit de omtrek van de woning van Korach, Datán en Abiram, en Datán en Abiram traden naar buiten en stonden aan de ingang van hun tenten met hun vrouwen, zonen en kleine kinderen. ²⁸Daarop zei Mozes: Hieraan zult u weten, dat **JHWH** mij gezonden heeft om al deze daden te doen, en dat het niet mijn bedenkfel is: ²⁹indien dezen zullen sterven, zoals ieder mens sterft, en over hen bezoeking zal worden gedaan, zoals ieder mens bezocht wordt, dan heeft **JHWH** mij niet gezonden. ³⁰Maar, indien **JHWH** iets nieuws zal scheppen, zodat de grond zijn mond zal opensperren en hen verzwelgen met alles wat hun toebehoort, zodat zij levend in het dodenrijk zullen dalen, dan zult u weten, dat deze mannen **JHWH** gesmaad hebben. ³¹Nauwelijks had hij al deze woorden uitgesproken, of de grond spleet onder hen, ³²en de aarde opende haar mond en verzwoeg hen met hun huisgezinnen en met alle mensen die bij Korach behoorden en

met alle have. ³³ Zo daalden zij, met allen die bij hen hoorden, levend in het dodenrijk; en de aarde overdekte hen, zodat zij uit het midden van de gemeente omkwamen. ³⁴ En alle Israëlieten die om hen heen stonden, vluchtten weg op hun groep, want zij dachten: De aarde moest ook ons eens verzwelgen! ³⁵ Toen ging er een vuur uit van **JHWH** en verteerde de tweehonderd vijftig mannen, die het reukwerk geofferd hadden.

³⁶ **JHWH** nu sprak tot Mozes: ³⁷ Zeg tot Eleazar, de zoon van de priester Aäron, dat hij de vuurpannen uit de brand wegneemt, en strooi het vuur ver weg, omdat zij heilig zijn, ³⁸ te weten de vuurpannen van degenen die ten koste van hun leven gezondigd hebben, en maakt deze tot dunne platen, tot een overtrek voor het altaar, want zij hebben ze voor het aangezicht van **JHWH** gebracht, zodat deze geheiligd zijn; zo zullen zij de Israëlieten tot een teken zijn. ³⁹ Toen nam de priester Eleazar de koperen vuurpannen, welke zij die verbrand waren, hadden gebracht en men plette ze tot een overtrek voor het altaar, ⁴⁰ een herinnering voor de Israëlieten, opdat geen onbevoegde, die niet behoort tot de nakomelingen van Aäron, zal naderen om reukwerk te branden voor het aangezicht van **JHWH**, en het hem niet zal vergaan als Korach en zijn aanhang, zoals **JHWH** tot hem gesproken had door de dienst van Mozes.

⁴¹ De volgende dag echter mopperde de hele vergadering van de Israëlieten tegen Mozes en Aäron, zeggende: U hebt het volk van **JHWH** gedood. ⁴² Toen nu de vergadering tegen Mozes en Aäron te hoop liep, en zij zich naar de tent der samenkomst wendden, zie, de wolk bedekte haar en de heerlijkheid van **JHWH** verscheen. ⁴³ Toen kwamen Mozes en Aäron tot vóór de tent der samenkomst.

⁴⁴ **JHWH** dan sprak tot Mozes: ⁴⁵ Trekt u terug uit deze vergadering, opdat Ik haar in één ogenblik zal verteren. Toen wierpen zij zich neer op hun aangezicht. ⁴⁶ En Mozes zei tot Aäron: Neem een vuurpan, doe er vuur in van het altaar, leg er reukwerk op, en ga haastig tot de vergadering en doe verzoening over hen, want de toorn is van **JHWH** uitgegaan, de plaag is begonnen. ⁴⁷ Aäron nam (een vuurpan), zoals Mozes gesproken had, en snelde tot midden onder de gemeente, en zie, de plaag was onder het volk begonnen; toen legde hij er reukwerk op en deed verzoening over het volk. ⁴⁸ Toen hij tussen de doden en de levenden stond, hield de plaag op. ⁴⁹ En zij, die gestorven waren door de plaag, waren veertienduizend zeventienhonderd, behalve degenen die gestorven waren terzake van Korach. ⁵⁰ Toen Aäron tot Mozes terugkeerde aan de ingang van de tent der samenkomst, had de plaag opgehouden.

De bloeiende staf van Aäron

17 ¹ **JHWH** sprak tot Mozes: ² Spreek tot de Israëlieten en neem van hen voor elke stam één staf van al hun vorsten, naar hun stammen twaalf staven; ieders naam zult u op zijn staf schrijven; ³ maar de naam van Aäron zult u op de staf van Levi schrijven, want één staf dient voor het hoofd van hun stam. ⁴ Dan zult u deze neerleggen in de tent der samenkomst vóór de getuigenis, waar Ik met u pleeg samen te komen. ⁵ En de man die Ik verkies, zijn staf zal bloeien; zo zal Ik het gemor, waarmee de Israëlieten tegen u moppen, tot zwijgen brengen, zodat Ik het niet meer hoor. ⁶ Nadat nu Mozes tot de Israëlieten gesproken had, gaven al hun vorsten hem voor iedere vorst één staf, naar hun stammen twaalf staven, en de

staf van Aäron was onder hun staven. ⁷Mozes nu legde de staven neer vóór het aangezicht van **JHWH** in de tent van de getuigenis. ⁸Toen Mozes de volgende dag de tent van de getuigenis binnenging, zie, de staf van Aäron, voor het huis van Levi, bloeide; hij had bloesem voortgebracht, bloemen gedragen en amandelen doen rijpen. ⁹Toen Mozes al de staven van vóór het aangezicht van **JHWH** tot al de Israëlieten naar buiten bracht, zagen zij het en namen ieder zijn staf.

¹⁰En **JHWH** zei tot Mozes: Breng de staf van Aäron terug vóór de getuigenis, om bewaard te worden tot een teken voor de weerspanningen, zodat u aan hun gemor een einde maakt en Ik het niet meer hoor, opdat zij niet sterven. ¹¹En Mozes deed het: zoals **JHWH** hem geboden had, deed hij. ¹²De Israëlieten immers hadden tot Mozes gezegd: Zie wij geven de geest, wij komen om, wij komen allen om. ¹³Al wie ook maar nadert tot de tabernakel van **JHWH**, zal sterven. Moeten wij dan tot de laatste man de geest geven?

Plichten en inkomsten van priesters en Levieten

18 ¹**JHWH** nu zei tot Aäron: U en uw zonen en uw familie met u zult de ongerechtigheid, tegen het heiligdom begaan, dragen; en u en uw zonen zult de ongerechtigheid, in uw priesterambt begaan, dragen. ²Doe ook uw broeders, de stam Levi, de stam van uw vader, met u naderen, opdat zij zich bij u aansluiten en u, zowel als uw zonen dienen, vóór de tent van de getuigenis; ³opdat zij hun taak vervullen tegenover u, zowel als hun taak met betrekking tot de hele tent; tot de voorwerpen van het heiligdom en tot het altaar echter, zullen zij niet naderen, opdat zij niet sterven, niet alleen zij, maar ook u; ⁴en opdat zij zich bij u aansluiten en hun taak vervullen met

betrekking tot de tent der samenkomst naar de hele dienst van de tent; maar een onbevoegde zal tot u niet naderen. ⁵U echter zult uw taak vervullen met betrekking tot het heilige en het altaar, opdat er geen toorn meer op de Israëlieten ruste. ⁶Zie, Ik zelf heb uw broeders, de Levieten, uit de Israëlieten genomen als een geschenk voor u, als gegeven aan **JHWH**, om de dienst aan de tent der samenkomst te verrichten; ⁷maar u en uw zonen met u zult uw priesterambt vervullen in alles wat bij het altaar behoort en bij wat achter het voorhangsel is, en daarbij dienst doen; als een dienst, die een geschenk is, geef Ik u uw priesterambt; maar de onbevoegde, die nadert, zal ter dood gebracht worden.

⁸En **JHWH** sprak tot Aäron: Zie, Ik zelf geef u de verzorging van mijn heffingen; wat al de heilige gaven van de Israëlieten betreft, die geef Ik u en uw zonen tot een gewijd deel, tot een altijddurende inzetting. ⁹Van de allerheiligste gaven, voor zover zij niet verbrand worden, zal dit voor u zijn: al hun offergaven, zowel met betrekking tot al hun spijsoffers als al hun zondoffers en al hun schuldoffers, die zij Mij vergelden; de allerheiligste gaven, die zullen voor u en uw zonen zijn. ¹⁰Als iets, dat allerheiligst is, zult u het eten; al wat van het mannelijk geslacht is, zal het eten, het zal u iets heiligs zijn. ¹¹Dit komt u toe als heffing van al de beweegoffers die de Israëlieten geven; die geef ik u en uw zonen en uw dochters met u tot een altijddurende inzetting; al wie in uw gezin rein is, zal het eten. ¹²Al het beste van de olie en al het beste van most en koren, het eerste daarvan, dat zij **JHWH** geven, geef Ik u. ¹³De eerstelingen van alles wat op hun land is, die zij **JHWH** brengen, zullen voor u zijn; al wie in uw

gezin rein is, zal het eten. ^{14(A)} Alles, waarop in Israël de ban ligt, zal voor u zijn. ¹⁵ Alles, wat het eerst uit de moederschoot voortkomt van al wat leeft, wat zij **JHWH** aanbieden, zowel van mensen als van dieren, zal voor u zijn; alleen zult u de eerstgeborenen van de mensen loskopen, ook zult u de eerstgeborenen van de onreine dieren loskopen. ¹⁶ Wat zijn losprijs aangaat, u zult hen, zodra zij één maand oud zijn, loskopen volgens uw schatting tegen een bedrag van vijf sikkels naar de heilige sikkels; deze bedraagt twintig gera. ¹⁷ Echter zult u de eerstgeborenen van een rund, schaap of geit niet loskopen; zij zijn iets heiligs, hun bloed zult u op het altaar sprenken en hun vet doen roken als een vuuroffer tot een liefelijke reuk voor **JHWH**; ¹⁸ maar hun vlees zal voor u zijn; evenals de beweegborst en de rechterschenkel zal het voor u zijn. ¹⁹ Alle heffingen van de heilige gaven, die de Israëlieten als heffingen **JHWH** brengen, geef Ik u en uw zonen en uw dochters met u tot een altijddurende inzetting, een altijddurend zoutverbond is het voor het aangezicht van **JHWH** voor u en uw nakomelingschap. ²⁰ En **JHWH** zei tot Aäron: In hun land zult u geen erfdeel hebben en een stuk land zal u onder hen niet ten deel vallen; Ik ben uw deel en uw erfdeel onder de Israëlieten.

^{21(B)} Wat nu de Leviëten betreft, zie, Ik geef hun alle tienden in Israël als erfdeel, een vergoeding voor de dienst die zij verrichten, de dienst van de tent der samenkomst. ²² De Israëlieten namelijk zullen niet meer tot de tent der samenkomst naderen, zodat zij zonde op zich laden en sterven; ²³ de Leviëten echter zullen de dienst van de tent der samenkomst

verrichten en zij zullen hun ongerechtigheid dragen, een altijddurende inzetting voor uw nageslacht, en in het midden van de Israëlieten zullen zij geen erfdeel verkrijgen; ²⁴ want aan de Leviëten geef Ik als erfdeel de tiende, die de Israëlieten **JHWH** als heffing brengen; daarom heb Ik van hen gezegd: In het midden van de Israëlieten zullen zij geen erfdeel verkrijgen.

²⁵ **JHWH** nu sprak tot Mozes: ²⁶ Tot de Leviëten zult u spreken en tot hen zeggen: Wanneer u van de Israëlieten de tiende ontvangt, die Ik u van hen als erfdeel geef, dan zult u daarvan als een heffing voor **JHWH** een tiende van de tiende brengen, ²⁷ en het zal voor u als een heffing beschouwd worden, als was het het koren van de dorsvloer en de inhoud van de perskuip. ²⁸ Aldus zult ook u van al de tienden die u van de Israëlieten ontvangt, een heffing voor **JHWH** brengen en u zult daarvan de heffing voor **JHWH** aan de priester Aäron geven. ²⁹ Van alles wat u geschonken wordt, zult u de hele heffing voor **JHWH** brengen, van al het beste ervan, wat daarvan geheiligd wordt. ³⁰ En u zult tot hen zeggen: Wanneer u het beste daarvan als heffing brengt, zal dat voor de Leviëten beschouwd worden als de opbrengst van de dorsvloer en van de perskuip; ³¹ u zult het met uw gezin op elke plaats mogen eten, want het strekt u tot loon als vergoeding voor uw dienst aan de tent der samenkomst. ³² U zult ten aanzien daarvan geen zonde op u laden, indien u maar het beste daarvan als heffing brengt; zo zult u de heilige gaven van de Israëlieten niet ontwijden, opdat u niet sterft.

(A) 18:14 Lev. 27:28. (B) 18:21 Lev. 27:30-33; Deut. 14:22-29.

Het reinigingswater

19¹**JHWH** nu sprak tot Mozes en Aäron: ²Dit is het wetsvoorschrift, dat **JHWH** gebiedt: Spreek tot de Israëlieten, dat zij u een rode, gave koe brengen, waaraan geen gebrek is, en die geen juk gedragen heeft. ³En u zult haar aan de priester Eleazar geven: dan zal men haar buiten de legerplaats brengen en haar in zijn tegenwoordigheid slachten. ⁴Dan zal de priester Eleazar met zijn vinger van haar bloed nemen en van haar bloed zevenmaal sprenkelen in de richting van de voorzijde van de tent der samenkomst. ⁵Daarna zal men de koe voor zijn ogen tot as verbranden; haar huid, haar vlees en haar bloed zal men met haar mest verbranden. ⁶En de priester zal cederhout, hysop en scharlaken nemen en dat midden op de brandende koe werpen. ⁷Vervolgens zal de priester zijn klederen wassen en zijn lichaam in water baden en daarna in de legerplaats komen, maar de priester zal tot de avond onrein zijn. ⁸Hij die haar verbrand heeft, zal zijn klederen in water wassen en zijn lichaam in water baden, maar tot de avond onrein zijn. ^{9(A)}Dan zal een rein man de as van de koe verzamelen en buiten de legerplaats op een reine plaats neerleggen, opdat zij voor de vergadering van de Israëlieten bewaard blijft ter bereiding van het water van de reiniging; het is een middel tot ontzondiging. ¹⁰En hij die de as van de koe verzameld heeft, zal zijn klederen wassen, maar tot de avond onrein zijn. Dit zal gelden als een altijddurende inzetting voor de Israëlieten en voor de vreemdeling die onder u verblijft.

¹¹Hij die het lijk van enig mens aanraakt, zal zeven dagen onrein zijn.

¹²Hij zal zich op de derde dag ermee ontzondigen, en op de zevende dag zal hij rein zijn. Maar indien hij zich op de derde dag niet ontzondigt, zal hij op de zevende dag niet rein zijn. ¹³Ieder die een lijk van enig mens, die gestorven is, aanraakt, en zich niet ontzondigt, verontreinigt de tabernakel van **JHWH**, en hij zal uit Israël uitgeroeid worden; omdat het water van de reiniging op hem niet gesprengd werd, zal hij onrein zijn; zijn onreinheid is nog op hem.

¹⁴Dit is de onderwijzing over wanneer in een tent iemand gestorven is: ieder die de tent binnengaat en alles wat in de tent is, zal zeven dagen onrein zijn; ¹⁵elk open vat waarover geen doek gebonden is, zal onrein zijn. ¹⁶Ook zal ieder die op het veld iemand aanraakt, die met het zwaard gedood is, of een lijk, of het gebeente van een mens, of een graf, zeven dagen onrein zijn. ¹⁷Men zal voor de onreine van de as van het dier dat voor ontzondiging verbrand is, nemen en daarop in een vat levend water gieten. ¹⁸Dan zal een rein man hysop nemen, dat in het water dopen en dit sprenkelen op de tent en op al de vaten en op de personen die daarin zijn, en op degene die het gebeente, of de gedode, of het lijk, of het graf heeft aangeraakt; ¹⁹de reine zal op de derde dag en op de zevende dag de onreine besprenkelen, en hij zal hem op de zevende dag ontzondigen; en hij zal zijn klederen wassen, zich in water baden en 's avonds rein zijn. ²⁰Maar iemand die onrein geworden is, en zich niet laat ontzondigen, die zal uit de gemeente uitgeroeid worden, omdat hij het heiligdom van **JHWH** verontreinigd heeft; er is geen water van de reiniging op hem gesprengd, hij is onrein. ²¹En het zal hun tot een altijddu-

(A) 19:9 Heb. 9:13.

rende inzetting zijn. Wie het water van de reiniging gesprenkeld heeft, zal zijn klederen wassen en wie het water van de reiniging aangeraakt heeft, zal tot de avond onrein zijn. ²² Alles wat de onreine aanraakt, zal onrein zijn, en wie hem aanraakt, zal tot de avond onrein zijn.

De dood van Mirjam en de zonde van Mozes en Aäron

20¹ De Israëlieten dan, de hele vergadering, kwamen in de woestijn Sin, in de eerste maand, en het volk verbleef te Kades; Mirjam stierf daar en werd daar begraven.

^{2(A)} Toen de vergadering geen water had, liep zij te hoop tegen Mozes en Aäron, ³ en het volk twistte met Mozes en zei: Waren wij maar gestorven, toen onze broeders voor het aangezicht van **JHWH** stierven! ⁴ Waarom hebt u de gemeente van **JHWH** in deze woestijn gebracht, zodat wij en ons vee daar moeten sterven? ⁵ Waarom hebt u ons uit Egypte doen optrekken, om ons in dit barre oord te brengen, waar geen koren, vijgenboom, wijnstok en granaatappel groeien en waar geen water is om te drinken. ⁶ Toen ging Mozes met Aäron van de gemeente weg naar de ingang van de tent der samenkomst en zij wierpen zich neer op hun aangezicht, en de heerlijkheid van **JHWH** verscheen hun.

⁷ Toen sprak **JHWH** tot Mozes: ⁸ Neem de staf en laat de vergadering samenkomen, u en uw broer Aäron; spreek dan in hun tegenwoordigheid tot de rots, dan zal zij haar water geven; u zult voor hen water uit de rots tevoorschijn doen komen en de vergadering en hun vee te drinken geven. ⁹ Toen nam Mozes de staf van vóór het aangezicht van **JHWH**, zoals

Hij hem geboden had. ¹⁰ Toen Mozes en Aäron de gemeente vóór de rots hadden doen samenkomen, zei hij tot hen: Hoort toch, weerspannigen, zullen wij uit deze rots water voor u tevoorschijn doen komen? ¹¹ Daarop hief Mozes zijn hand op en sloeg de rots met zijn staf tweemaal, en er kwam veel water uit, zodat de vergadering en ook het vee kon drinken.

¹² Maar **JHWH** zei tot Mozes en Aäron: Aangezien u niet op Mij hebt vertrouwd en Mij voor de ogen van de Israëlieten niet hebt geheiligd, daarom zult u deze gemeente niet brengen in het land, dat Ik hun geef.

¹³ Dit is het water van Meriba, waar de Israëlieten met **JHWH** twistten en Hij Zich onder hen de Heilige betoonde.

Edom weigert de doortocht

¹⁴ Mozes nu zond uit Kades boden tot de koning van Edom: Zo zegt uw broeder Israël: U weet van al de moeite, die ons overkomen is: ¹⁵ hoe onze vaders naar Egypte trokken, en wij lange tijd in Egypte woonden, en de Egyptenaren ons en onze vaders slecht behandelden. ¹⁶ Toen riepen wij tot **JHWH** en Hij hoorde onze stem, zond een engel en leidde ons uit Egypte; en zie, nu zijn wij te Kades, een stad aan de grens van uw gebied. ¹⁷ Laat ons toch door uw land trekken; wij zullen niet door akkers en wijngaarden trekken en wij zullen geen welwater drinken; de koninklijke weg zullen wij gaan, zonder naar rechts of naar links af te wijken, totdat wij uw gebied zullen zijn doorgetrokken. ¹⁸ Maar Edom zei tot hem: U zult niet door mijn gebied gaan, anders trek ik met het zwaard u tegemoet. ¹⁹ Toen zeiden de Israëlieten tot hem: Wij zullen langs de gebaande weg optrekken, en in-

(A) 20:2 Ex. 17:1-7.

De strijd bij Chorma

dien ik en mijn vee van uw water drinken, dan zal ik de prijs daarvoor betalen; ik wil niet anders dan te voet doortrekken. ²⁰Maar hij zei: U zult niet doortrekken. En Edom rukte uit hem tegemoet met een geweldig leger en een sterke macht. ²¹Toen nu Edom weigerde Israël door zijn gebied te laten trekken, boog Israël zijwaarts van hem af.

De dood van Aäron

²²Nadat zij uit Kades opgebroken waren, kwamen de Israëlieten, de hele vergadering, bij de berg Hor. ²³Toen zei **JHWH** tot Mozes en Aäron bij de berg Hor, aan de grens van het land Edom: ²⁴Aäron zal tot zijn voorgeslacht vergaderd worden, want hij zal niet komen in het land, dat Ik de Israëlieten geef, omdat u allen bij het water van Meriba tegen mijn bevel weerspanning bent geweest. ²⁵Neem Aäron en zijn zoon Eleazar en laat hen de berg Hor beklimmen; ²⁶laat Aäron zijn klederen uittrekken en bekleed zijn zoon Eleazar daarmee, dan zal Aäron tot zijn voorgeslacht vergaderd worden en daar sterven. ²⁷En Mozes deed, zoals **JHWH** geboden had en zij beklommen de berg Hor voor de ogen van de hele vergadering. ^{28(A)}En Mozes liet Aäron zijn klederen uittrekken en bekleedde daarmee zijn zoon Eleazar. Toen stierf Aäron daar op de top van de berg, en Mozes daalde met Eleazar van de berg af. ²⁹Toen de hele vergadering bemerkte, dat Aäron de geest gegeven had, huilde het hele huis Israël dertig dagen over Aäron.

21 ^{1(B)}Toen de Kanaäniet, de koning van Arad, die in het Zuiderland woonde, hoorde, dat Israël langs de weg van Atarim kwam, streed hij tegen Israël, en voerde enigen gevankelijk weg. ²Daarop deed Israël **JHWH** een gelofte en zei: Indien U dit volk volkomen in mijn macht geeft, zal ik hun steden met de ban slaan. ³En **JHWH** hoorde naar Israël en gaf de Kanaäniet over; toen sloegen zij hen en hun steden met de ban. Daarom noemde men die plaats Chorma.

De koperen slang

^{4(C)}Toen zij van de berg Hor opgebroken waren in de richting van de Schelfzee teneinde om het land Edom heen te trekken, werd het volk onderweg ongeduldig. ^{(1) 5(D)}En het volk sprak tegen God en tegen Mozes: Waarom hebt u ons uit Egypte gevoerd? om te sterven in de woestijn? Want er is geen brood en geen water en van dit flauwe voedsel walgen wij. ⁶Toen zond **JHWH** vurige slangen onder het volk; die beten het volk, zodat er velen van Israël sterven. ⁷Daarop kwam het volk tot Mozes en zei: Wij hebben gezondigd, want wij hebben tegen **JHWH** en tegen u gesproken; bid tot **JHWH** dat Hij de slangen van ons zal wegdoen. Toen bad Mozes ten gunste van het volk. ⁸**JHWH** dan zei tot Mozes: Maak een vurige slang en plaats die op een staak; ieder, die daarnaar ziet, wanneer hij gebeten is, zal in leven blijven. ^{9(E)}Toen maakte Mozes een koperen slang en plaatste die op een staak; en wie, wanneer een slang hem gebeten

⁽¹⁾ 21:4 Letterlijk: kort van ziel.

^(A) 20:28 Ex. 29:29; Num. 33:38; Deut. 10:6. ^(B) 21:1 Num. 33:40. ^(C) 21:4 Deut. 2:1. ^(D) 21:5 1Cor. 10:9. ^(E) 21:9 2Kon. 18:4; Joh. 3:14.

had, op de koperen slang de blik richtte, bleef in leven.

De tocht naar het veld van Moab

¹⁰De Israëlieten nu braken op en legerden zich te Obot. ¹¹En zij braken op uit Obot en legerden zich bij de puinhopen van Abarim, in de woestijn, die ten oosten van Moab ligt, tegen de opgang van de zon. ¹²Vandaar braken zij op en legerden zich in het dal van de Zered. ¹³Vandaar braken zij op en legerden zich aan de overzijde van de Arnon, die in de woestijn stroomt en die uit het gebied van de Amorieten komt, want de Arnon is de grens tussen Moab en de Amorieten. ¹⁴Daarom wordt gezegd in het boek van de oorlogen van **JHWH**: Waheb in Sufa en de dalen, de Arnon, ¹⁵en de helling van de dalen, die zich uitstrekt naar de woning van Ar en leunt tegen de grens van Moab. ¹⁶Vandaar ging het naar Beër. Dit is de bron, waarvan **JHWH** tot Mozes gezegd had: Vergader het volk, dan zal Ik hun water geven. ¹⁷Toen heeft Israël dit lied gezongen:

Wel op, u bron: zingt haar in *beurtzang* toe; ¹⁸de bron, die de vorsten groeven, die edelen van het volk boorden met hun scepter, met hun staven.

En van de woestijn ging het naar Mattana. ¹⁹En van Mattana naar Nachaliël; en van Nachaliël naar Bamot, ²⁰en van Bamot naar het dal, dat in het veld van Moab is, bij de top van de Pisga, die uitziert over de Wildernis.

De strijd tegen Sichon van Chesbon

²¹Israël nu zond boden tot Sichon, de koning van de Amorieten, met het verzoek: ²²Laat mij door uw land trekken; wij zullen niet afbuigen door akkers en wijngaarden, wij zullen geen welwa-

ter drinken, de koninklijke weg zullen wij gaan, totdat wij uw gebied doorgetrokken zijn. ²³Maar Sichon stond Israël niet toe door zijn gebied te trekken, maar verzamelde zijn hele krijgsmacht en trok Israël tegemoet de woestijn in, en gekomen bij Jahas, streed hij tegen Israël. ²⁴Maar Israël sloeg hem met de scherpte van het zwaard en nam zijn land in bezit van de Arnon af tot de Jabbok, tot aan de Ammonieten toe, want de grens van de Ammonieten was sterk. ²⁵En Israël nam al die steden in en ging wonen in alle steden van de Amorieten, in Chesbon en al haar onderhorige plaatsen. ²⁶Want Chesbon was de stad van Sichon, de koning van de Amorieten; deze had tegen de vorige koning van Moab gestreden en zijn hele land aan zijn macht ontruikt, tot de Arnon toe. ²⁷Daarom zeggen de spreukendichters:

Komt te Chesbon, gebouwd en versterkt wordt Sichons stad! ^{28(A)} Want vuur ging er uit van Chesbon, een vlam uit Sichons stad; het verteerde Ar-Moab, de heerseres over de hoogten van de Arnon.

²⁹Wee u, Moab; verloren bent u, volk van Kemos! Hij maakte zijn zonen vluchtelingen, zijn dochters gevangenen van Sichon, de koning van de Amorieten.

³⁰Wij hebben hen beschoten, Chesbon ging verloren, samen met Dibon, en wij verwoestten het tot Nofach, dat reikt tot Medeba.

De strijd tegen Og van Basan

³¹Israël woonde in het land van de Amorieten. ³²Nadat Mozes Jazer had laten verspieden, namen zij haar onderhorige plaatsen in en verdreven de Amorieten, die daar waren. ³³Daarop

(A) 21:28 Jer. 48:45,46.

keerden zij zich om en trokken op in de richting van Basan; toen trok Og, de koning van Basan, hun tegemoet, hij en zijn hele volk, om bij Edreï slag te leveren. ³⁴Maar **JHWH** zei tot Mozes: Wees niet bang voor hem, want Ik geef hem met zijn hele volk en zijn land in uw macht, en u zult met hem doen, zoals u gedaan hebt met Sichon, de koning van de Amorieten, die te Chesbon woonde. ³⁵En zij versloegen hem en zijn zonen en zijn hele volk zo volkomen, dat zij niemand lieten ontkomen; en zij namen zijn land in bezit.

22 ¹Toen braken de Israëlieten op en legerden zich in de velden van Moab, aan de overzijde van de Jordaan bij Jericho.

Bileam zegent Israël

²Balak nu, de zoon van Sippor, zag alles wat Israël met de Amorieten had gedaan. ³Toen werd Moab zeer bang voor het volk, omdat het talrijk was, en Moab werd bevreesd vanwege de Israëlieten. ⁴Toen zei Moab tot de oudsten van Midjan: Nu zal die menigte onze hele streek afscheren, zoals een rund het groen van het veld afscheert. In die tijd nu was Balak, de zoon van Sippor, koning over Moab. ^{5(A)}Hij dan zond boden naar Bileam, de zoon van Beor, naar Petor, dat aan de Rivier ligt, naar het land van zijn volksgenoten, om hem te ontbieden met deze woorden: Daar is een volk getrokken uit Egypte; zie, het overdekt de oppervlakte van het land, terwijl het tegenover mij gelegerd is. ⁶Nu dan, kom toch en vervloek mij dit volk, want het is sterker dan ik; misschien zal ik dan in staat zijn het te verslaan en uit het land te verdrijven, want ik weet: wie u ze-

gent, die is gezegend, en wie u vervloekt, die is vervloekt.

⁷Toen gingen de oudsten van Moab en van Midjan, met het waarzeggersloon bij zich, op weg, en bij Bileam aangekomen, brachten zij hem de woorden van Balak over. ⁸Hij dan zei tot hen: Overnacht hier deze nacht, dan zal ik u antwoord geven, zoals **JHWH** tot mij spreken zal. Toen bleven de vorsten van Moab bij Bileam. ⁹God nu kwam tot Bileam en zei: Wie zijn die mannen bij u? ¹⁰En Bileam zei tot God: Balak, de zoon van Sippor, de koning van Moab, heeft tot mij de boodschap gezonden: ¹¹Zie, er is een volk, dat getrokken is uit Egypte, en dat de oppervlakte van het land overdekt; nu dan, kom vervloek het mij, misschien zal ik dan in staat zijn daartegen te strijden en zal ik het verdrijven. ¹²Toen zei God tot Bileam: U zult met hen niet meegaan, u zult dat volk niet vervloeken, want het is gezegend.

¹³En Bileam stond 's morgens op en zei tot de vorsten van Balak: Gaat naar uw land, want **JHWH** weigert mij toe te staan met u mee te gaan. ¹⁴Toen begaven de vorsten van Moab zich op weg en bij Balak aangekomen, zeiden zij: Bileam weigerde met ons mee te gaan. ¹⁵Maar Balak zond opnieuw vorsten, talrijker en aanzienlijker dan dezen. ¹⁶Bij Bileam aangekomen, zeiden zij tot hem: Zó zegt Balak, de zoon van Sippor: Laat u toch niet weerhouden tot mij te komen, ¹⁷want ik zal u rijk belonen; alles wat u mij zult zeggen, zal ik doen; kom toch, en vervloek mij dit volk. ¹⁸Maar Bileam *antwoordde* en zei tot de dienaren van Balak: Al gaf Balak mij zijn huis vol zilver en goud, ik zou niet in staat zijn het bevel van **JHWH** mijn God, te overtreden, door iets kleins

(A) 22:5 Num. 31:8; 2Pet. 2:15,16; Judas 1:11.

of iets groots te doen. ¹⁹Nu dan, blijft ook u toch deze nacht hier, opdat ik zal weten, wat **JHWH** verder tot mij spreken zal. ²⁰God nu kwam tot Bileam 's nachts en zei tot hem: Nu die mannen gekomen zijn om u te ontbieden, sta op, ga met hen mee, maar alleen het woord, dat Ik tot u spreken zal, zult u volbrengen. ²¹Toen stond Bileam 's morgens op, zadelde zijn ezelin en ging met de vorsten van Moab mee.

²²Maar de toorn van God ontbrandde, toen hij ging, en de Engel van **JHWH** stelde zich op de weg als zijn tegenstander; (Bileam) reed op zijn ezelin en had twee van zijn dienaren bij zich. ²³Toen de ezelin de Engel van **JHWH** op de weg zag staan, met getrokken zwaard in de hand, boog zij van de weg af en ging de akker op; en Bileam sloeg de ezelin om haar naar de weg terug te drijven. ²⁴Daarop ging de Engel van **JHWH** staan in een holle weg tussen wijngaarden, waar een muur was aan beide zijden. ²⁵Toen de ezelin de Engel van **JHWH** zag, drukte zij zich tegen de muur aan, zodat zij Bileams voet tegen de muur klemde; toen sloeg hij haar opnieuw. ²⁶De Engel van **JHWH** ging weer verder en ging staan op een enge plaats, waar geen ruimte was om rechts of links uit te wijken. ²⁷Toen de ezelin de Engel van **JHWH** zag, ging zij onder Bileam liggen; toen ontbrandde de toorn van Bileam en hij sloeg de ezelin met de stok. ²⁸Nu opende **JHWH** de mond van de ezelin, en zij zei tot Bileam: Wat heb ik u gedaan, dat u mij nu driemaal geslagen hebt? ²⁹En Bileam zei tot de ezelin: Omdat u de spot met mij drijft; had ik een zwaard in mijn hand, dan zou ik u nu zeker doden. ³⁰Maar de ezelin zei tot Bileam: Ben ik niet uw ezelin, waarop u uw leven lang tot op deze dag hebt gereden? Ben ik ooit gewoon geweest u zó te behandelen? En hij

zei: Neen. ³¹Toen opende **JHWH** de ogen van Bileam; hij zag de Engel van **JHWH** met getrokken zwaard in de hand op de weg staan en hij knielde neer en wierp zich op zijn aangezicht. ³²De Engel van **JHWH** zei tot hem: Om welke reden hebt u uw ezelin nu driemaal geslagen? Zie, Ik ben uitgegaan als een tegenstander, want deze weg voert bij Mij ten ondergang. ³³Toen de ezelin Mij zag, is zij nu driemaal voor Mij uitgeweken; ware zij voor Mij niet uitgeweken, voorwaar, dan zou Ik nu juist u gedood en haar in het leven hebben gelaten. ³⁴Toen zei Bileam tot de Engel van **JHWH**: Ik heb gezondigd, omdat ik niet wist, dat U zich op de weg tegenover mij gesteld had, en nu, indien het kwaad is in uw ogen, wil ik wel omkeren. ³⁵Maar de Engel van **JHWH** zei tot Bileam: Ga met die mannen mee, maar alleen het woord, dat Ik tot u spreken zal, zult u spreken. Daarop ging Bileam met de vorsten van Balak mee.

³⁶Toen Balak hoorde, dat Bileam in aantocht was, ging hij hem tegemoet tot de stad van Moab in het gebied van de Arnon, aan de uiterste grens van het gebied. ³⁷En Balak zei tot Bileam: Heb ik u niet dringend laten ontbieden? Waarom bent u niet tot mij gekomen? Ben ik werkelijk niet in staat u te belonen? ³⁸Maar Bileam zei tot Balak: Zie, nu ben ik tot u gekomen; zal ik wel iets kunnen spreken? Het woord, dat God in mijn mond zal leggen, zal ik spreken. ³⁹Toen ging Bileam met Balak mee en zij kwamen te Kirjat-Chusot, ⁴⁰Balak offerde rundren en schapen en zond daarvan aan Bileam en de vorsten die bij hem waren. ⁴¹De volgende morgen nam Balak Bileam mee en liet hem de hoogten van Bamot-Baäl beklimmen, vanwaar hij het uiterste deel van het volk zag.

23 ¹Toen zei Bileam tot Balak: Bouw mij hier zeven altaren en bereid

mij hier zeven stieren en zeven rammen. ²Balak deed, zoals Bileam gesproken had, en Balak offerde met Bileam een stier en een ram op elk altaar. ³Daarop zei Bileam tot Balak: Ga bij uw brandoffer staan, dan wil ik heengaan; misschien zal **JHWH** mij tegemoet komen, en welk woord Hij mij ook doet zien, dat zal ik u bekend maken. Toen ging hij een kale heuvel op. ⁴God nu ontmoette Bileam en hij zei tot Hem: De zeven altaren heb ik gereed gemaakt en op elk altaar een stier en een ram geofferd. ⁵En **JHWH** legde een woord in de mond van Bileam en zei: Keer tot Balak terug en spreek aldus. ⁶Toen hij bij hem terugkwam, stond hij daar nog bij zijn brandoffer, hij en al de vorsten van Moab. ⁷Toen hief hij zijn spreuk aan en zei: Uit Aram voerde mij Balak, Moabs koning, uit de bergen van het Oosten: Kom, vervloek mij Jakob, en kom, verwens Israël.

⁸Hoe zal ik vervloeken, die God niet vervloekt? Hoe zal ik verwensen, die **JHWH** niet verwenst?

⁹Want van de top van de rotsen zie ik hem, van de heuvelen zie ik hem. Zie, een volk, dat alleen woont en onder de heidenvolken zich niet rekent.

¹⁰Wie telt het stof van Jakob en wie berekent de drommen van Israël? Dat ik zelf de dood van de oprechten zal sterfen en mijn einde daaraan gelijk zal zijn!

¹¹Toen zei Balak tot Bileam: Wat hebt u mij gedaan? Om mijn vijanden te vervloeken heb ik u gehaald en zie, u hebt juist gezegd. ¹²Maar hij *antwoorde* en zei: Zal ik niet nauwgezet spreken, wat **JHWH** in mijn mond legt?

¹³Balak dan zei tot hem: Ga toch met mij mee naar een andere plaats, vanwaar u het (volk) zien kunt; u ziet slechts het uiterste deel ervan, maar in zijn geheel ziet u het niet; vervloek het mij dan vandaar. ¹⁴Toen nam hij hem mee naar het

veld van de Spieders, naar de top van de Pisga; hij bouwde zeven altaren en offerde een stier en een ram op elk altaar. ¹⁵En hij zei tot Balak: Ga hier bij uw brandoffer staan, terwijl mij ginds een ontmoeting ten deel valt. ¹⁶**JHWH** nu ontmoette Bileam en legde een woord in zijn mond en Hij zei: Keer tot Balak terug en spreek aldus. ¹⁷Toen hij bij hem terugkwam, stond hij daar nog bij zijn brandoffer en de vorsten van Moab met hem. En Balak zei tot hem: Wat heeft **JHWH** gesproken? ¹⁸Toen hief hij zijn spreuk aan en zei: Sta op, Balak, en hoor; leen mij het oor, zoon van Sippor.

¹⁹God is geen man, dat Hij liegen zou; of een mensenkind, dat Hij berouw zou hebben. Zou Hij zeggen en niet doen, of spreken en niet volbrengen?

²⁰Zie, ik heb bevel ontvangen te zegenen, en zegent Hij, dan keer ik het niet.

²¹Men schouwt geen onheil in Jakob, en ziet geen onheil in Israël. **JHWH**, zijn God, is met hem, en gejubel over de Koning is bij hem.

²²God, die hen uitleidde uit Egypte, is hem als de hoorns van de wilde stier,

²³want er bestaat geen bezwering tegen Jakob, noch waarzeggerij tegen Israël. Thans wordt gezegd van Jakob en van Israël wat God doet:

²⁴Zie, een volk, dat als een leeuwin opstaat, en als een leeuw zich verheft, die zich niet neerlegt, voordat hij buit gegeten en bloed van gevallen gedronken heeft.

²⁵Toen zei Balak tot Bileam: Als u het beslist niet vervloeken wilt, dan zult u het in geen geval zegenen. ²⁶Maar Bileam *antwoorde* en zei tot Balak: Heb ik u niet gezegd: Alles wat **JHWH** zal spreken, dat zal ik doen?

²⁷Balak dan zei tot Bileam: Kom toch, ik zal u meenemen naar een andere plaats; misschien zal het in Gods ogen

recht zijn, dat u hem mij vandaar vervloekt. ²⁸Toen nam Balak Bileam mee naar de top van de Peor, die uitziet over de Wildernis. ²⁹En Bileam zei tot Balak: Bouw mij hier zeven altaren en bereid mij hier zeven stieren en zeven rammen. ³⁰Toen deed Balak, zoals Bileam gezegd had, en offerde een stier en een ram op elk altaar.

24 ¹Daar Bileam zag, dat het in de ogen van **JHWH** goed was Israël te zegenen, ging hij niet, zoals elke keer, op bezwering uit, maar richtte zijn gezicht naar de woestijn. ²Toen Bileam zijn ogen ophief, zag hij Israël naar zijn stammen gelegerd, en de Geest van God kwam over hem. ³Toen hief hij zijn spreuk aan en zei: De spreuk van Bileam, de zoon van Beor, en de spreuk van de man met het geopend oog; ⁴de spreuk van hem, die de woorden van God hoort, die het gezicht van de Almachtige schouwt, neerliggende met ontsloten ogen.

⁵Hoe goed zijn uw tenten, o Jakob, uw woningen, o Israël! ⁶Als valleien breiden zij zich uit; als tuinen aan een rivier; als aloë's, die **JHWH** plantte; als ceders aan het water.

⁷Water vloeit uit zijn emmers, en zijn zaad zal overvloedig water hebben; ja, zijn koning verheft zich boven Agag, en zijn koninkrijk zal verheven zijn.

⁸God, die hem uitleidde uit Egypte, is hem als de hoornen van de wilde stier. Volken, die zijn vijanden zijn, verslindt hij, en hun beenderen vermorzelt hij en hij doorboort ze met zijn pijlen.

⁹(A) Hij kromt zich, en legt zich neer als een leeuw, en als een leeuw; wie zal hem doen opstaan? Gezegend, die u zegenen; en die u vervloeken, vervloekt!

¹⁰Toen ontbrandde de toorn van Balak tegen Bileam en hij sloeg zijn handen in

elkaar en Balak zei tot Bileam: Om mijn vijanden te vervloeken heb ik u geroepen, en zie, u hebt nu driemaal achtereen een zegen uitgesproken. ¹¹Nu dan, pak u weg naar uw woonplaats; ik heb wel gezegd: Ik zal u rijk belonen, maar zie, **JHWH** heeft u het loon onthouden. ¹²Maar Bileam zei tot Balak: Heb ik dan niet tot de boden, die u gezonden hebt, gesproken: ¹³Al gaf Balak mij zijn huis vol zilver en goud, ik zou niet in staat zijn het bevel van **JHWH** te overtreden door goed of kwaad te doen uit mijzelf; wat **JHWH** spreken zal, dat zal ik spreken. ¹⁴En nu, zie, ik sta op het punt naar mijn volk te gaan; kom, ik zal u aankondigen wat dit volk in de toekomst uw volk zal aandoen.

¹⁵Toen hief hij zijn spreuk aan en zei: De spreuk van Bileam, de zoon van Beor, en de spreuk van de man met het geopend oog;

¹⁶de spreuk van hem, die de woorden van God hoort, en die de wetenschap van de Allerhoogste kent, die het gezicht van de Almachtige ziet, neerliggende met ontsloten ogen.

¹⁷Ik kijk naar hem, maar niet nu; ik zie hem, maar niet van nabij; een ster gaat op uit Jakob, een scepter rijst op uit Israël, en verbrijzelt Moabs slapen, en verplettert alle zonen van Set.

¹⁸Dan zal Edom een veroverd gebied zijn, en Seïr zal een veroverd gebied zijn - zijn vijanden. Maar Israël zal kracht oefenen, ¹⁹en hij zal heersen uit Jakob, en de vluchtelingen uit de stad verdelgen.

²⁰Toen hij Amalek zag, hief hij zijn spreuk aan en zei: Eerste van de volken is Amalek, maar zijn einde zal ondergang zijn.

(A) **24:9 a** Gen. 49:9. **24:9 b** Gen. 12:3.

²¹Toen hij de Kenieten zag, hief hij zijn spreuk aan en zei: Vast is uw woning, gesteld op de rots is uw nest,

²²toch zal Kaïn tot verwoesting zijn; hoe lang nog of Assur voert u gevanke-lijk weg.

²³Hij hief ook zijn spreuk aan en zei: Wee! Wie zal leven, als God dat tot stand zal brengen?

²⁴Maar schepen van de kust van de Kittiers! Die zullen Assur *onderdrukken* en Eber *onderdrukken*, maar ook hij zal ten onder gaan.

²⁵Toen maakte Bileam zich op en keerde naar zijn woonplaats terug, en ook Balak vervolgde zijn weg.

Israëls afgoderij met Baäl-Peor

25¹Terwijl Israël in Sittim verbleef, begon het volk ontucht te plegen met de dochters van Moab. ²Dezen nodigden het volk tot de slachtoffers van haar goden en het volk at daarvan en boog zich neer voor haar goden. ³Toen Israël zich aan Baäl-Peor gekoppeld had, ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen Israël ⁴en **JHWH** zei tot Mozes: Neem al de oversten van het volk en hang hen in het openbaar op voor **JHWH** opdat de brandende toorn van **JHWH** zich van Israël afwende. ⁵Toen zei Mozes tot de richters van Israël: Laat ieder diegenen onder zijn mannen doden, die zich aan Baäl-Peor gekoppeld hebben.

⁶En zie, een van de Israëlieten kwam een Midjanitische bij zijn broeders brengen voor de ogen van Mozes en van de hele vergadering van de Israëlieten, terwijl dezen huilden aan de ingang van de tent der samenkomst. ⁷Toen Pinechas, de zoon van Eleazar, de zoon van de priester Aäron, dat zag, stond hij midden uit de vergadering op en

nam een speer in zijn hand; ⁸toen hij de Israëlitische man tot in het vertrek achterhaald had, doorstak hij hen beiden, zowel de Israëlitische man, als de vrouw, in het onderlijf. Toen hield de plaag over de Israëlieten op. ⁹Het getal van hen die aan de plaag gestorven waren, bedroeg vierentwintigduizend. ¹⁰**JHWH** nu zei tot Mozes: ¹¹Pinechas, de zoon van Eleazar, de zoon van de priester Aäron, heeft mijn toorn van de Israëlieten afgewend, doordat hij met een ijver voor Mij in hun midden heeft geijverd, zodat Ik de Israëlieten in mijn ijver niet heb verdelgd. ¹²Zeg daarom: Zie, Ik geef hem mijn vredesverbond, ¹³opdat het voor hem en zijn nakomelingen tot een verbond van een altyddurend priesterschap zal zijn, omdat hij voor zijn God geijverd en over de Israëlieten verzoening gedaan heeft.

¹⁴De Israëliet die tegelijk met de Midjanitische gedood werd, heette Zimri en was de zoon van Salu, een familieliefvriend van de Simeonieten, ¹⁵en de Midjanitische vrouw die gedood was, heette Kozbi en was de dochter van Sur; hij was een familiestamhoofd in Midjan.

¹⁶**JHWH** nu sprak tot Mozes: ¹⁷Behandelt de Midjanieten als vijanden en doodt hen, ¹⁸want zij hebben u vijandig behandeld met de list die zij tegen u bedacht hebben ten aanzien van Peor en ten aanzien van Kozbi, de dochter van de Midjanitische vorst, hun zuster, die gedood is in de dagen van de plaag ter oorzaak van Peor.

Tweede telling van Israël

26^{1(A)} Na de plaag zei **JHWH** tot Mozes en tot Eleazar, de zoon van de priester Aäron; ²Neemt het aantal van de hele vergadering van de Israëlieten

(A) 26:1 Num. 1:1-46.

op, van twintig jaar oud en daarboven naar hun families, allen die in het leger uitrukken in Israël. ³Toen spraken Mozes en de priester Eleazar, tot hen in de velden van Moab aan de Jordaan bij Jericho: ⁴Van twintig jaar oud en daarboven! Zoals **JHWH** Mozes geboden had, te weten de Israëlieten, die uit het land Egypte getrokken waren.

⁵Ruben was Israëls eerstgeborene; de zonen van Ruben waren: van Chanok het geslacht van de Chanokieten; van Pallu het geslacht van de Palluïeten; ⁶van Chesron het geslacht van de Chesronieten en van Karmi het geslacht van de Karmieten. ⁷Dit waren de geslachten van de Rubenieten, en hun getelden waren drieënveertigduizend zeventienhonderd dertig. ⁸De zoon nu van Pallu was Eliab, ⁹en de zonen van Eliab waren Nemuël, Datan en Abiram. Deze Datan en Abiram waren de opgeroepten van de vergadering, die met Mozes en Aäron overhoop lagen in de bende van Korach, toen dezen tegen **JHWH** gingen, ¹⁰maar de aarde had haar mond geopend en hen met Korach verslonden, toen de bende stierf, doordat het vuur de tweehonderd vijftig mannen verteerde, zodat zij tot een teken werden; ¹¹maar de zonen van Korach waren niet gestorven.

¹²De zonen van Simeon, naar hun geslachten, waren: van Nemuël het geslacht van de Nemuëlieten; van Jamin het geslacht van de Jaminieten; van Jakin het geslacht van de Jakinieten; ¹³van Zerach het geslacht van de Zarchieten en van Saul het geslacht van de Saulieten. ¹⁴Dit waren de geslachten van de Simeonieten, tweeëntwintigduizend tweehonderd.

¹⁵De zonen van Gad, naar hun geslachten, waren: van Sefon het geslacht van de Sefonieten; van Chaggi het ge-

slacht van de Chaggieten; van Suni het geslacht van de Sunieten; ¹⁶van Ozni het geslacht van de Oznieten; van Eri het geslacht van de Erieten; ¹⁷van Arod het geslacht van de Arodieten en van Areli het geslacht van de Arelieten. ¹⁸Dit waren de geslachten van de zonen van Gad, naar hun getelden, veertigduizend vijfhonderd.

¹⁹De zonen van Juda waren: Er en Onan; en Er en Onan stierven in het land Kanaän. ²⁰De zonen van Juda, naar hun geslachten, nu waren: van Sela het geslacht van de Selanieten; van Peres het geslacht van de Parsieten en van Zerach het geslacht van de Zarchieten. ²¹De zonen van Peres waren: van Chesron het geslacht van de Chesronieten en van Chamul het geslacht van de Chamulieten. ²²Dit waren de geslachten van Juda, naar hun getelden, zesenzeventigduizend vijfhonderd.

²³De zonen van Issakar, naar hun geslachten, waren: van Tola het geslacht van de Tolaieten; van Puwwa het geslacht van de Punieten; ²⁴van Jasub het geslacht van de Jasubieten en van Simron het geslacht van de Simronieten. ²⁵Dit waren de geslachten van Issakar, naar hun getelden, vierenzestigduizend driehonderd.

²⁶De zonen van Zebulon, naar hun geslachten, waren: van Sered het geslacht van de Sardieten; van Elon het geslacht van de Elonieten en van Jachleël het geslacht van de Jachleëlieten. ²⁷Dit waren de geslachten van de Zebulonieten, naar hun getelden, zestigduizend vijfhonderd.

²⁸De zonen van Jozef, naar hun geslachten, waren Manasse en Efraïm. ²⁹De zonen van Manasse waren: van Makir het geslacht van de Makirieten; en Makir verwekte Gilead; van Gilead het geslacht van de Gileadieten. ³⁰Dit waren

de zonen van Gilead: van Iëzer het geslacht van de Iëzrieten; van Chelek het geslacht van de Chelekieten; ³¹van Asriël het geslacht van de Asriëlieten; van Sekem het geslacht van de Sekemieten; ³²van Semida het geslacht van de Semidaïeten en van Chefer het geslacht van de Cheferieten; ³³en Selofchad, de zoon van Chefer, had geen zonen, maar wel dochters, en de namen van de dochters van Selofchad waren Machla, Noa, Chogla, Milka en Tirsä. ³⁴Dit waren de geslachten van Manasse, en hun getelden waren tweeënvijftigduizend zevenhonderd.

³⁵Dit waren de zonen van Efraïm, naar hun geslachten: van Sutelach het geslacht van de Sotalchieten; van Beker het geslacht van de Bakrieten en van Tachan het geslacht van de Tachanieten. ³⁶En dit waren de zonen van Sutelach: van Eran het geslacht van de Eranieten. ³⁷Dit waren de geslachten van de zonen van Efraïm, naar hun getelden, tweeëndertigduizend vijfhonderd. Dit waren de zonen van Jozef naar hun geslachten.

³⁸De zonen van Benjamin, naar hun geslachten, waren: van Bela het geslacht van de Balieten; van Asbel het geslacht van de Asbelieten; van Achiram het geslacht van de Achiramieten; ³⁹van Sefufam het geslacht van de Sufamieten en van Chufam het geslacht van de Chufamieten. ⁴⁰En de zonen van Bela waren Ard en Naäman; (van Ard was) het geslacht van de Ardieten en van Naäman het geslacht van de Naämieten. ⁴¹Dit waren de zonen van Benjamin naar hun geslachten, en hun getelden waren vijfenveertigduizend zeshonderd.

⁴²Dit waren de zonen van Dan, naar hun geslachten: van Sucham het geslacht

van de Suchamieten. Dit waren de geslachten van Dan naar hun geslachten. ⁴³Al de geslachten van de Suchamieten, naar hun getelden, waren vierenzestigduizend vierhonderd.

⁴⁴De zonen van Aser, naar hun geslachten, waren: van Jimna het geslacht Jimna; van Jiswi het geslacht van de Jiswieten en van Beria het geslacht van de Berïieten. ⁴⁵Over de zonen van Beria: van Cheber het geslacht van de Cheberieten en van Malkiël het geslacht van de Malkiëlieten. ⁴⁶En de naam van de dochter van Aser was Serach. ⁴⁷Dit waren de geslachten van de zonen van Aser, naar hun getelden, drieënvijftigduizend vierhonderd.

⁴⁸De zonen van Naftali, naar hun geslachten, waren: van Jachseël het geslacht van de Jachseëlieten; van Guni het geslacht van de Gunieten; ⁴⁹van Jeser het geslacht van de Jisrieten en van Sillem het geslacht van de Sillemieten. ⁵⁰Dit waren de geslachten van Naftali, naar hun geslachten, en hun getelden waren vijfenveertigduizend vierhonderd. ⁵¹Dit waren de getelden van de Israëlieten: zeshonderdeënduizend zevenhonderd dertig.

⁵²(A) En **JHWH** sprak tot Mozes: ⁵³Onder dezen zal het land ten erfdeel worden verdeeld naar het aantal namen; ⁵⁴is dit groot, dan zult u het erfdeel groot maken, en is dit klein, dan zult u het erfdeel klein maken; overeenkomstig de getelden zal aan ieder zijn erfdeel gegeven worden. ⁵⁵Evenwel zal het land door het lot verdeeld worden; naar de namen van de stammen van hun vaderen zullen zij het erven; ⁵⁶naar het lot zal ieders erfdeel toegewezen worden, naar gelang van groter of kleiner aantal.

(A) 26:52 Num. 34:13; Joz. 14:1,2.

⁵⁷En dit waren de getelden van de Levieten, naar hun geslachten: van Gerson het geslacht van de Gersonieten; van Kehat het geslacht van de Kehatieten en van Merari het geslacht van de Merarieten. ⁵⁸Dit waren de geslachten van Levi: het geslacht van de Libnieten, het geslacht van de Chebronieten, het geslacht van de Machlieten, het geslacht van de Musieten en het geslacht van de Korachieten. ⁵⁹En Kehat verwekte Amram. En de naam van de vrouw van Amram was Jokebed, de dochter van Levi, die (haar moeder) aan Levi in Egypte baarde; en zij baarde aan Amram Aäron en Mozes en Mirjam, hun zuster. ^{60(A)} En aan Aäron werden Nadab en Abihu, Eleazar en Itamar geboren. ^{61(B)} En Nadab en Abihu stierven, toen zij vreemd vuur voor het aangezicht van **JHWH** brachten. ⁶²En hun getelden waren drieëntwintigduizend, allen van het mannelijk geslacht, van één maand oud en daarboven; want zij werden niet samen met de Israëlieten geteld, omdat hun onder de Israëlieten geen erfdeel werd gegeven.

⁶³Dit waren degenen, die geteld waren door Mozes en de priester Eleazar, die de Israëlieten telden in de velden van Moab aan de Jordaan bij Jericho. ⁶⁴Onder hen bevond zich niemand van hen, die door Mozes en de priester Aäron geteld waren, toen dezen de Israëlieten in de woestijn Sinaï telden, ^{65(C)} want **JHWH** had van hen gezegd: Zij zullen voorzeker in de woestijn sterven. En van hen was niemand overgebleven dan Kaleb, de zoon van Jefunne, en Jozua, de zoon van Noen.

Het erfrecht van dochters

27¹En de dochters van Selofchad, de zoon van Chefer, de zoon van Gilead, de zoon van Makir, de zoon van Manasse, van de geslachten van Manasse, de zoon van Jozef - en dit zijn de namen van zijn dochters: Machla, Noa, Chogla, Milka en Tirsa - naderden ²en stelden zich vóór Mozes en de priester Eleazar en de vorsten en de hele vergadering aan de ingang van de tent der samenkomst en zeiden: ³Onze vader is in de woestijn gestorven, hoewel hij niet behoorde tot de bende, die tegen **JHWH** samenspande, tot de bende van Korach, maar om zijn eigen zonde is hij gestorven, en hij had geen zonen. ⁴Waarom zal de naam van onze vader uit het midden van de geslachten verdwijnen, daar hij geen zoon heeft? Geef ons bezit onder de broeders van onze vader. ⁵Toen bracht Mozes haar rechtsvraag voor het aangezicht van **JHWH**.

⁶En **JHWH** zei tot Mozes: ^{7(D)} De dochters van Selofchad hebben gelijk; u zult haar voorzeker erfelijk bezit onder de broeders van haar vader geven, en u zult het erfdeel van haar vader op haar doen overgaan. ⁸En tot de Israëlieten zult u aldus spreken: Wanneer iemand sterft zonder een zoon te hebben, dan zult u zijn erfdeel op zijn dochter doen overgaan. ⁹Heeft hij geen dochter, dan zult u zijn erfdeel aan zijn broeders geven. ¹⁰Heeft hij geen broeders, dan zult u zijn erfdeel aan de broeders van zijn vader geven. ¹¹En heeft zijn vader geen broers, dan zult u zijn erfdeel geven aan de naaste bloedverwant uit zijn geslacht, opdat die het zal bezitten. En dit zal voor de Israëlieten tot een rechtsinzet-

(A) 26:60 Num. 3:2. (B) 26:61 Lev. 10:1,2; Num. 3:4. (C) 26:65 Num. 14:26-35. (D) 27:7 Num. 36:2.

ting zijn, zoals **JHWH** aan Mozes geboden heeft.

De opvolger van Mozes

¹²(A) En **JHWH** zei tot Mozes: Beklim dit gebergte Abarim, en zie het land, dat Ik de Israëlieten gegeven heb. ¹³Als u het gezien hebt, dan zult ook u tot uw voorgeslacht vergaderd worden, zoals uw broer Aäron; ¹⁴omdat u in de woestijn Sin, toen de vergadering opstandig was, mijn bevel om Mij voor hun ogen bij het water te heiligen, weerstreefd hebt. Dat is het water van Meribat-Kades in de woestijn Sin.

¹⁵Toen sprak Mozes tot **JHWH**: ¹⁶Laat **JHWH**, de God van de geesten van alle levende schepselen, over de vergadering een man aanstellen, ¹⁷(B) die voor hun aangezicht uitgaat en die voor hun aangezicht ingaat, en die hen doet uittrekken en hen weer terugbrengt, opdat de vergadering van **JHWH** niet zal zijn als schapen die geen herder hebben.

¹⁸(C) Toen zei **JHWH** tot Mozes: Neem u Jozua, de zoon van Noen, een man, van geest vervuld, en leg hem uw hand op, ¹⁹en stel hem voor de priester Eleazar en voor de hele vergadering, en geef hem in hun tegenwoordigheid uw bevelen ²⁰en leg op hem van uw heerlijkheid, opdat de hele vergadering van de Israëlieten het zal horen. ²¹(D) Hij zal voor de priester Eleazar staan, opdat deze voor het aangezicht van **JHWH** de beslissing van de Urim voor hem zal vragen; op zijn bevel zullen zij uitrukken en op zijn bevel zullen zij inrukken, hij en alle Israëlieten met hem, en de hele vergadering. ²²En Mozes deed, zoals **JHWH** hem geboden had, en hij nam Jozua en stelde hem voor de priester Eleazar en

voor de hele vergadering; ²³(E) hij legde hem zijn handen op en gaf hem zijn bevelen, zoals **JHWH** door de dienst van Mozes gesproken had.

Het dagelijks offer en de feestoffers

28 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Gebied de Israëlieten en zeg tot hen: U zult zorgdragen mijn offergave, mijn voedsel, als mijn vuuroffers, een liefelijke reuk voor Mij, op de bepaalde tijd aan Mij te brengen. ³Zeg dan tot hen: Dit is het vuuroffer, dat u **JHWH** brengen zult: twee gave, eenjarige schapen per dag als dagelijks brandoffer; ⁴het ene schaap zult u 's morgens bereiden, het andere schaap zult u in de avondschemering bereiden. ⁵Daarbij een tiende efa fijn meel tot een spijsoffer, aangemaakt met een vierde hin gestoten olie. ⁶Het is het dagelijks brandoffer, dat op de berg Sinaï ingesteld is tot een liefelijke reuk, een vuuroffer voor **JHWH**. ⁷En het bijbehorend plengoffer zal zijn een vierde hin voor elk schaap; pleng een plengoffer van bedwelvende drank in het heiligdom voor **JHWH**. ⁸En het andere schaap zult u in de avondschemering bereiden; zoals het spijsoffer 's morgens en zoals het bijbehorend plengoffer zult u het bereiden, een vuuroffer van liefelijke reuk voor **JHWH**.

⁹En op de Sjabbatdag twee gave, eenjarige schapen en twee tienden fijn meel als spijsoffer, aangemaakt met olie, en het bijbehorend plengoffer. ¹⁰Het is het brandoffer van de Sjabbat op elke Sjabbat boven het dagelijks brandoffer en het bijbehorend plengoffer.

¹¹En bij het begin van uw maanden zult u **JHWH** een brandoffer brengen: twee jonge stieren, één ram, zeven gave,

(A) 27:12 Deut. 3:23-27; 32:48-52. (B) 27:17 1Kon. 22:17; Eze. 34:5; Mat. 9:36; Mar. 6:34. (C) 27:18 Ex. 24:13. (D) 27:21 Ex. 28:30; 1Sam. 14:41; 28:6. (E) 27:23 Deut. 31:23.

eenjarige schapen; ¹² en drie tienden fijn meel als spijsoffer, aangemaakt met olie, bij elke stier; en twee tienden fijn meel als spijsoffer, aangemaakt met olie, bij de éne ram; ¹³ en telkens een tiende fijn meel als spijsoffer, aangemaakt met olie, bij elk schaap; een brandoffer, een liefelijke reuk, een vuuroffer voor **JHWH**. ¹⁴ En de bijbehorende plengoffers zullen bestaan uit een halve hin wijn bij een stier, en een derde hin bij een ram, en een vierde hin bij een schaap. Dit is het maandelijks brandoffer in elke maand van de maanden van het jaar. ¹⁵ En één geitenbok zal tot een zondoffer voor **JHWH** bereid worden met het bijbehorend plengoffer boven het dagelijks brandoffer.

^{16(A)} En in de eerste maand, op de veertiende dag van de maand, zal het Pèsach voor **JHWH** zijn. ^{17(B)} Op de vijftiende dag van die maand zal er een feest zijn; zeven dagen lang zullen ongezuurde broden worden gegeten. ¹⁸ Op de eerste dag zal er een heilige samenkomst zijn, u zult geen enkele slaafse arbeid verrichten. ¹⁹ En u zult **JHWH** een vuuroffer, een brandoffer brengen; twee jonge stieren, één ram en zeven eenjarige schapen; gaaf zullen zij zijn. ²⁰ Het bijbehorend spijsoffer, fijn meel aangemaakt met olie, drie tienden bij een stier en twee tienden bij de ram, zult u bereiden; ²¹ telkens een tiende zult u bereiden bij elk van de zeven schapen. ²² Voorts één bok als zondoffer om over u verzoening te doen; ²³ ongeacht het morgenbrandoffer, dat tot het dagelijks brandoffer behoort, zult u deze bereiden. ²⁴ Dienovereenkomstig zult u dagelijks gedurende zeven dagen het voedsel van het vuuroffer, een liefelijke reuk voor **JHWH** berei-

den; boven het dagelijks brandoffer zal het bereid worden met het bijbehorend plengoffer. ²⁵ En op de zevende dag zult u een heilige samenkomst hebben, u zult geen enkele slaafse arbeid verrichten.

^{26(C)} En op de dag van de eerstelingen, wanneer u een nieuw spijsoffer **JHWH** brengen zult, op uw Feest der Weken, zult u een heilige samenkomst hebben, u zult geen enkele slaafse arbeid verrichten. ²⁷ Dan zult u een brandoffer brengen tot een liefelijke reuk voor **JHWH**: twee jonge stieren, één ram, zeven eenjarige schapen; ²⁸ en het bijbehorend spijsoffer: fijn meel aangemaakt met olie, drie tienden bij elke stier, twee tienden bij de éne ram, ²⁹ telkens een tiende bij elk van de zeven schapen; ³⁰ één geitenbok om over u verzoening te doen. ³¹ U zult het ongeacht het dagelijks brandoffer en het bijbehorend spijsoffer bereiden, zij zullen gaaf zijn met de bijbehorende plengoffers.

29 ¹ En in de zevende maand, op de eerste dag van de maand, zult u een heilige samenkomst hebben, u zult geen enkele slaafse arbeid verrichten, het zal een jubeldag voor u zijn. ² Dan zult u tot een brandoffer bereiden tot een liefelijke reuk voor **JHWH**; één jonge stier, één ram, zeven gawe, eenjarige schapen; ³ en het bijbehorend spijsoffer: fijn meel, aangemaakt met olie, drie tienden bij de stier, twee tienden bij de ram ⁴ en één tiende bij elk van de zeven schapen; ⁵ en een geitenbok als zondoffer om over u verzoening te doen, ⁶ behalve het maandelijks brandoffer en het bijbehorend spijsoffer, en het dagelijks brandoffer en het bijbehorend spijsoffer en de bijbehorende plengoffers naar het desbetreffend voorschrift,

(A) 28:16 Ex. 12:1-13; Deut. 16:1,2. (B) 28:17 Ex. 12:14-20; 23:15; 34:18; Deut. 16:3-8. (C) 28:26 Ex. 23:16; 34:22; Deut. 16:9-12.

tot een liefelijke reuk, een vuuroffer voor **JHWH**.

^{7(A)} Op de tiende dag van deze zevende maand zult u een heilige samenkomst hebben en uw zielen *verootmoedigen* ⁽¹⁾, u zult geen enkele arbeid verrichten. ⁸ Dan zult u **JHWH** een brandoffer, een liefelijke reuk, brengen: één jonge stier, één ram, zeven eenjarige schapen; gaaf zullen zij zijn; ⁹ en het bijbehorend spijsoffer: fijn meel aangemaakt met olie, drie tienden bij de stier, twee tienden bij de éne ram, ¹⁰ telkens een tiende bij elk van de zeven schapen; ¹¹ één geitenbok als zondoffer, ongeacht het zondoffer van de verzoening en het dagelijks brandoffer en het bijbehorend spijsoffer en de bijbehorende plengoffers.

^{12(B)} En op de vijftiende dag van de zevende maand zult u een heilige samenkomst hebben, u zult geen enkele slaafse arbeid verrichten; dan zult u zeven dagen feest vieren voor **JHWH**. ¹³ U zult een brandoffer brengen, een vuuroffer, een liefelijke reuk voor **JHWH**: dertien jonge stieren, twee rammen, veertien eenjarige schapen, gaaf zullen zij zijn; ¹⁴ en het bijbehorend spijsoffer: fijn meel aangemaakt met olie, drie tienden bij elk van de dertien stieren, twee tienden bij elk van de twee rammen, ¹⁵ en telkens een tiende bij elk van de veertien schapen; ¹⁶ en één geitenbok als zondoffer, ongeacht het dagelijks brandoffer, het bijbehorend spijsoffer en het bijbehorend plengoffer.

¹⁷ Op de tweede dag twaalf jonge stieren, twee rammen, veertien gawe, eenjarige schapen, en het bijbehorend spijsoffer ¹⁸ en de bijbehorende plengoffers bij de stieren, bij de rammen en bij de schapen, naar hun aantal, volgens

het voorschrift; ¹⁹ en één geitenbok als zondoffer, ongeacht het dagelijks brandoffer en het bijbehorend spijsoffer en de bijbehorende plengoffers.

²⁰ Op de derde dag elf stieren, twee rammen, veertien gawe, eenjarige schapen, ²¹ en het bijbehorend spijsoffer en de bijbehorende plengoffers bij de stieren, bij de rammen en bij de schapen naar hun aantal, volgens het voorschrift; ²² en één bok als zondoffer, ongeacht het dagelijks brandoffer en het bijbehorend spijsoffer en het bijbehorend plengoffer.

²³ Op de vierde dag tien stieren, twee rammen, veertien gawe, eenjarige schapen, ²⁴ en het bijbehorend spijsoffer en de bijbehorende plengoffers bij de stieren, bij de rammen en bij de schapen naar hun aantal, volgens het voorschrift; ²⁵ en één geitenbok als zondoffer, ongeacht het dagelijks brandoffer, het bijbehorend spijsoffer en het bijbehorend plengoffer.

²⁶ Op de vijfde dag negen stieren, twee rammen, veertien gawe, eenjarige schapen, ²⁷ en het bijbehorend spijsoffer en de bijbehorende plengoffers bij de stieren, bij de rammen en bij de schapen naar hun aantal, volgens het voorschrift; ²⁸ en één bok als zondoffer, ongeacht het dagelijks brandoffer en het bijbehorend spijsoffer en het bijbehorend plengoffer.

²⁹ Op de zesde dag acht stieren, twee rammen, veertien gawe, eenjarige schapen, ³⁰ en het bijbehorend spijsoffer en de bijbehorende plengoffers bij de stieren, bij de rammen en bij de schapen naar hun aantal, volgens het voorschrift; ³¹ en één bok als zondoffer, ongeacht het dagelijks brandoffer, het bijbehorend spijsoffer en de bijbehorende plengoffers.

⁽¹⁾ 29:7 Het Hebreeuwse woord voor vasten, tsoem, komt hier niet voor.

^(A) 29:7 Lev. 16:29-34. ^(B) 29:12 Lev. 23:34; Deut. 16:13-15.

³²Op de zevende dag zeven stieren, twee rammen, veertien gawe, eenjarige schapen, ³³en het bijbehorend spijsoffer en de bijbehorende plengoffers bij de stieren, bij de rammen en bij de schapen naar hun aantal, volgens het voorschrift; ³⁴en één bok als zondoffer, ongeacht het dagelijks brandoffer, het bijbehorend spijsoffer en het bijbehorend plengoffer.

³⁵Op de achtste dag zult u een feestelijke vergadering hebben, u zult geen enkele slaafse arbeid verrichten.

³⁶Dan zult u een brandoffer brengen, een vuuroffer, een liefelijke reuk voor **JHWH**: één stier, één ram, zeven gawe, eenjarige schapen, ³⁷het bijbehorend spijsoffer en de bijbehorende plengoffers bij de stier, bij de ram en bij de schapen naar hun aantal, volgens het voorschrift; ³⁸en één bok als zondoffer, ongeacht het dagelijks brandoffer en het bijbehorend spijsoffer en het bijbehorend plengoffer.

³⁹Dit zult u voor **JHWH** op uw feesten bereiden als uw brandoffers, uw spijsoffers, uw plengoffers en uw vredeoffers, behalve uw gelofteoffers en uw vrijwillige offers.

⁴⁰En Mozes sprak tot de Israëlieten naar alles wat **JHWH** Mozes geboden had.

De geloften van de vrouwen

30¹En Mozes sprak tot de stamhoofden van de Israëlieten: Dit is het woord, dat **JHWH** geboden heeft. ²Wanneer een man **JHWH** een gelofte doet of een eed zweert, waardoor hij een verplichting op zich neemt, dan zal hij zijn woord niet schenden; geheel zoals hij het uitgesproken heeft, zal hij doen. ^{3(A)}Maar wanneer een vrouw **JHWH** een gelofte gedaan en een verplichting op zich

genomen heeft in het huis van haar vader in haar jeugd, ⁴en haar vader de gelofte en de verplichting die zij op zich heeft genomen, gehoord heeft, maar haar vader tegen haar gezwezen heeft, dan zullen al haar geloften van kracht zijn en elke verplichting die zij op zich genomen heeft, zal van kracht zijn. ⁵Indien echter haar vader haar weerstaan heeft, toen hij het hoorde, dan zal geen van de geloften en van de verplichtingen die zij op zich genomen heeft, van kracht zijn; en **JHWH** zal het haar vergeven, want haar vader heeft haar weerstaan.

⁶Indien zij echter een man toebehoort, terwijl haar geloften of de verplichting die zij door een onbezonnen uitspraak op zich genomen heeft, op haar rusten, ⁷en haar man het hoort en tegen haar zwijgt, wanneer hij het hoort, dan zullen haar geloften van kracht zijn en de verplichtingen die zij op zich genomen heeft, zullen ook van kracht zijn. ⁸Maar als haar man, toen hij het hoorde, haar weerstaan heeft, dan heeft hij de gelofte die op haar is, en de verplichting die zij door een onbezonnen uitspraak op zich genomen heeft, ongeldig gemaakt; en **JHWH** zal het haar vergeven.

⁹Wat de geloften van een weduwe of van een verstoten vrouw betreft, elke verplichting die zij op zich genomen heeft, zal voor haar van kracht zijn.

¹⁰En indien zij een gelofte gedaan heeft in het huis van haar man of onder ede een verplichting op zich genomen heeft, ¹¹en haar man het gehoord, maar tegen haar gezwezen en haar niet weerstaan heeft, dan zullen al haar geloften van kracht zijn, en elke verplichting die zij op zich genomen heeft, zal van kracht zijn. ¹²Indien echter haar man deze nadrukkelijk ongeldig maakt, wanneer hij

(A) 30:3 Deut. 23:22-24; Mat. 5:33.

het hoort, zal niets, wat over haar lippen gekomen is, zowel van haar gelofte als van haar verplichting, van kracht zijn; haar man heeft ze ongeldig gemaakt en **JHWH** zal het haar vergeven. ¹³Elke gelofte en elke verplichting onder ede om haar ziel te *verootmoedigen*, zal haar man kunnen bekrachtigen en haar man zal ze ongeldig kunnen maken. ¹⁴Zwijgt echter haar man van dag tot dag geheel tegen haar, dan bekrachtigt hij al haar geloften of al de verplichtingen die op haar rusten; hij bekrachtigt ze, omdat hij tegen haar zwijgt, wanneer hij het hoort. ¹⁵Maar maakt hij ze nadrukkelijk ongeldig, nadat hij ze gehoord heeft, dan zal hij haar ongerechtigheid dragen.

¹⁶Dit zijn de inzettingen, die **JHWH** Mozes geboden heeft over de verhouding van een man tot zijn vrouw, en van een vader tot zijn dochter in haar jeugd, in het huis van haar vader.

De wraak op de Midjanieten

31 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Neem voor de Israëlieten wraak op de Midjanieten; daarna zult u tot uw voor­geslacht vergaderd worden. ³Toen sprak Mozes tot het volk: Laat een aantal mannen van u zich ten strijde toerusten, dat zij zich tegen Midjan keren om de wraak van **JHWH** aan Midjan te voltrekken. ⁴Uit elke stam van alle stammen van Israël zult u er duizend ten strijde zenden. ⁵Zo werden van de geslachten van Israël duizend voor elke stam geleverd, twaalfduizend ten strijde toegerusten. ⁶Toen zond Mozes hen ten strijde, duizend voor elke stam; hen en Pinechas, de zoon van de priester Eleazar, ten strijde, en de heilige voorwerpen en de signaal­trompetten had hij bij zich. ⁷En zij trokken ten strijde tegen Midjan, zoals **JHWH**

Mozes geboden had, en doodden allen die van het mannelijk geslacht waren. ⁸Behalve degenen, die onder hen verslagen werden, doodden zij ook de koningen van Midjan, Ewi, Rekem, Sur, Chur en Reba, de vijf koningen van Midjan; ook Bileam, de zoon van Beor, doodden zij met het zwaard. ⁹En de Israëlieten namen de vrouwen van Midjan gevangen en hun kinderen; en al hun vee, al hun bezit en hun hele vermogen maakten zij buit; ¹⁰al hun steden, waar zij woonden, en al hun tentenkampen verbrandden zij met vuur. ¹¹Daarna namen zij de hele buit en de hele roof aan mensen en dieren ¹²en brachten de gevangenen, de roof en de buit tot Mozes en de priester Eleazar en de vergadering van de Israëlieten in de legerplaats, naar de velden van Moab aan de Jordaans bij Jericho.

¹³Toen gingen Mozes en de priester Eleazar en al de hoofden van de vergadering hun tegemoet tot buiten de legerplaats; ¹⁴en Mozes werd zeer boos op de aanvoerders van het leger, op de oversten over duizend en de oversten over honderd, die van de krijgstoet kwamen, ¹⁵en Mozes zei tot hen: Hebt u allen die van het vrouwelijk geslacht zijn, laten leven? ^{16(A)}Zie, dezen waren op raad van Bileam voor de Israëlieten aanleiding om trouwbreuk te plegen tegen **JHWH** ter oorzaak van Peor, zodat de plaag kwam onder de vergadering van **JHWH**. ¹⁷Nu dan, doodt al wat onder de jeugdigen van het mannelijk geslacht is; en ook alle vrouwen die gemeenschap met een man hebben gehad, zult u doden. ¹⁸Maar alle jeugdigen onder de vrouwen, die geen gemeenschap met een man hebben gehad, zult u voor u laten leven. ¹⁹En u, legerd u zeven dagen buiten de legerplaats; ieder van u, die iemand ge-

(A) 31:16 Num. 25:1-9.

dood heeft, en ieder van u, die een verslagene aangeraakt heeft, moet zich op de derde en op de zevende dag laten ontzondigen, u zelf en uw gevangenen; ²⁰ ook zal elk kleed en elk voorwerp van leer en al wat van geitenhaar gemaakt is en elk houten voorwerp ontzondigd worden.

²¹ Toen zei de priester Eleazar tot de strijders, die ten strijde getrokken waren: Dit is het wetsvoorschrift, dat **JHWH** Mozes geboden heeft. ²² Alleen het goud en het zilver, het koper, het ijzer, het tin en het lood, ²³ alles wat door het vuur kan gaan, zult u door het vuur doen gaan, opdat het rein zal worden; evenwel zal het met het water van de reiniging ontzondigd worden; en alles wat niet door het vuur kan gaan, zult u door het water doen gaan. ²⁴ En u zult op de zevende dag uw klederen wassen, opdat u rein wordt, en daarna zult u in de legerplaats komen.

De oorlogsbuit

²⁵ En **JHWH** zei tot Mozes: ²⁶ Stel het totaal vast van de buit, die meegevoerd is aan mensen en dieren, u en de priester Eleazar en de familiehoofden van de vergadering, ²⁷ en verdeel de buit in twee helften tussen hen, die de krijgswapens gehanteerd hebben, die ten strijde uitgetrokken zijn, en de hele vergadering. ²⁸ En u zult voor **JHWH** een schatting heffen van de strijders, die ten strijde uitgetrokken zijn, één op de vijfhonderd van de mensen, de runderen, de ezels en de schapen; ²⁹ van de voor hen bestemde helft zult u deze nemen en aan de priester Eleazar geven als een heffing voor **JHWH**. ³⁰ Maar van de helft die voor de Israëlieten bestemd is, zult u één gevangene op de vijftig nemen van de mensen, de runderen, de ezels en de schapen, van al het vee, en ze aan de Levieten

geven, die zorg dragen voor de tabernakel van **JHWH**.

³¹ En Mozes en de priester Eleazar deden, zoals **JHWH** Mozes geboden had. ³² De buit nu, het overige van de roof, die het krijgsvolk geroofd had, was zeshonderdvijfeneventigduizend schapen ³³ en tweeënzeventigduizend runderen, ³⁴ en eenenzestigduizend ezels, ³⁵ voorts mensen, namelijk vrouwen, die geen gemeenschap met een man hadden gehad, in het geheel tweeëndertigduizend. ³⁶ En de helft, het aandeel van degenen die in de strijd uitgetrokken waren, was samen driehonderdzevenendertigduizend vijfhonderd schapen, ³⁷ en de schatting voor **JHWH** van de schapen bedroeg zeshonderd vijfeneventig; ³⁸ en de runderen zesendertigduizend en hun schatting voor **JHWH** tweeënzeventig; ³⁹ en de ezels dertigduizend vijfhonderd en hun schatting voor **JHWH** eenenzestig; ⁴⁰ en de mensen zestienduizend en hun schatting voor **JHWH** tweeëndertig. ⁴¹ En Mozes gaf de schatting, de heffing voor **JHWH** aan de priester Eleazar, zoals **JHWH** Mozes geboden had. ⁴² En de helft, bestemd voor de Israëlieten, die Mozes van de mannen welke uitgetrokken waren, afgescheiden had, ⁴³ de helft voor de vergadering bestemd, bedroeg van de schapen driehonderdzevenendertigduizend vijfhonderd, ⁴⁴ en de runderen zesendertigduizend, ⁴⁵ en de ezels dertigduizend vijfhonderd, ⁴⁶ en de mensen zestienduizend. ⁴⁷ En Mozes nam van de helft, voor de Israëlieten bestemd, één gevangene op de vijftig, van mensen en van vee, en gaf die aan de Levieten, die zorg droegen voor de tabernakel van **JHWH**, zoals **JHWH** Mozes geboden had.

⁴⁸ Toen naderden de aanvoerders van de legerafdelingen, de oversten over duizend en de oversten over hon-

derd, tot Mozes en zeiden tot hem: ⁴⁹Uw knechten hebben het getal van de strijders opgenomen, die onder ons bevel stonden en er wordt van hen niet één gemist. ⁵⁰Wij brengen nu de offergave van **JHWH**, ieder wat hij aan gouden voorwerpen gevonden heeft, een beenketting, een armband, een zegelring, een oorring en een halssieraad om voor het aangezicht van **JHWH** over onze zielen verzoening te doen. ⁵¹Mozes nu en de priester Eleazar namen het goud van hen aan, alles bewerkte voorwerpen. ⁵²En al het goud van de schatting, die zij voor **JHWH** van de oversten over duizend en de oversten over honderd geheven hadden, was zestienduizend zevenhonderd vijftig sikkels. ⁵³De strijders hadden ieder voor zichzelf buit gemaakt. ⁵⁴Toen Mozes en de priester Eleazar het goud hadden aangenomen van de oversten over duizend en over honderd, brachten zij het naar de tent der samenkomst als een herinnering voor de Israëlieten voor het aangezicht van **JHWH**.

De toewijzing van het Overjordanse

32 ¹De Rubenieten nu hadden veel vee en de Gadieten geweldig veel, en zij zagen het land van Jazer en van Gilead, en zie, die plaats was geschikt voor vee. ²Toen kwamen de Gadieten en de Rubenieten en zeiden tot Mozes en tot de priester Eleazar en tot de hoofden van de vergadering: ³Atarot, Dibon, Jazer, Nimra, Chesbon, Elale, Sebam, Nebo en Beon, ⁴het land, dat **JHWH** voor het aangezicht van de vergadering van Israël geslagen heeft, dat is een land voor vee, en uw knechten hebben vee. ⁵Voorts zeiden zij: Indien u ons genegen bent, laat dan dit land aan uw knechten als bezitting worden gegeven; doe ons niet over

de Jordaan trekken. ⁶Maar Mozes zei tot de Gadieten en de Rubenieten: Zullen uw broeders ten strijde trekken en zult u hier blijven? ⁷Waarom wilt u nu het hart van de Israëlieten afkerig maken om over te trekken naar het land, dat **JHWH** hun gegeven heeft? ^{8(A)} Zo deden uw vaders, toen ik hen uitzond van Kades-Barnea om het land te bezien; ⁹zij trokken op tot het dal Eskol en bezagen het land en maakten het hart van de Israëlieten afkerig, zodat zij niet wilden gaan naar het land, dat **JHWH** hun gegeven had; ^{10(B)} toen ontbrandde de toorn van **JHWH** in die dagen en Hij zwoer: ¹¹Voorwaar, de mannen die uit Egypte opgetrokken zijn, van twintig jaar oud en daarboven, zullen het land niet zien, dat Ik aan Abraham, Isaak en Jakob bij ede toegezegd heb, omdat zij Mij niet volkomen volgden, ¹²behalve Kaleb, de zoon van Jefunne, de Kenizziet, en Jozua, de zoon van Noen, omdat dezen **JHWH** volkomen volgden. ¹³Daarom ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen Israël, zodat Hij hen veertig jaren in de woestijn liet omzwerven, totdat het hele geslacht dat kwaad gedaan had in de ogen van **JHWH**, zijn einde gevonden had. ¹⁴En zie, nu staat u op in de plaats van uw vaders, een menigte van zondige mannen, om de brandende toorn van **JHWH** over Israël nog te vergroten. ¹⁵Indien u zich van Hem afkeert, dan zal Hij het nog langer in de woestijn laten en u zult over dit hele volk verderf brengen. ¹⁶Maar zij traden op hem toe en zeiden: Wij willen hier schaapskooien bouwen voor ons vee en steden voor onze kinderen, ¹⁷maar wijzelf zullen ons toerusten, ons voortspoedende in de voorhoede van de Israëlieten, totdat wij hen op hun plaats gebracht hebben; onderwijl zullen onze

(A) 32:8 Num. 13:17-33. (B) 32:10 Num. 14:26-35.

kinderen in de vestingsteden wonen wegens de inwoners van het land; ¹⁸wij zullen naar onze huizen niet terugkeren, totdat ieder van de Israëlieten zijn erfdeel verworven heeft; ¹⁹want wij willen met hen geen erfdeel verwerven aan de overzijde van de Jordaan en verder, wanneer ons erfdeel ons ten deel valt over de Jordaan, aan de kant, waar de zon opgaat.

²⁰Toen zei Mozes tot hen: Indien u dit zult doen, indien u zich voor het aangezicht van **JHWH** ten strijde zult toerusten, ²¹en ieder van u, die toegerust is, voor het aangezicht van **JHWH** over de Jordaan zal trekken, totdat Hij zijn vijanden van zijn aangezicht verdreven heeft, ²²zodat het land voor het aangezicht van **JHWH** ten onder gebracht is, en u daarna terugkeert, dan zult u vrij staan tegenover **JHWH** en tegenover Israël, en dan zal dit land voor u zijn tot een bezitting voor het aangezicht van **JHWH**. ²³Maar doet u aldus niet, zie, dan zondigt u tegen **JHWH** en u zult gewaarworden, dat uw zonde u vinden zal. ²⁴Bouwt u steden voor uw kinderen en kooien voor uw kleinvee, en doet wat u gezegd hebt.

²⁵En de Gadieten en de Rubenieten zeiden tot Mozes: Uw knechten zullen doen, zoals mijn heer gebiedt. ²⁶Onze kinderen, onze vrouwen, ons bezit en al ons vee zullen daar blijven in de steden van Gilead, ²⁷maar uw knechten zullen voor het aangezicht van **JHWH** overtrekken om te strijden, een ieder, die ten strijde toegerust is, zoals mijn heer spreekt.

²⁸(A) Toen gaf Mozes ten aanzien van hen opdracht aan de priester Eleazar en aan Jozua, de zoon van Noen, en aan de familiehoofden van de stammen van de Israëlieten, ²⁹en Mozes zei tot hen: Indien de Gadieten en de Rubenieten

met u over de Jordaan zullen zijn getrokken om te strijden voor het aangezicht van **JHWH**, een ieder, die toegerust is, en het land voor uw aangezicht ten onder zal zijn gebracht, dan zult u hun het land Gilead tot een bezitting geven. ³⁰Maar trekken zij niet toegerust met u over, dan zullen zij zich in uw midden vestigen in het land Kanaän. ³¹Toen *antwoordden* de Gadieten en de Rubenieten: Wat **JHWH** tot uw knechten gesproken heeft, zullen wij doen. ³²Wijzelf zullen, toegerust, voor het aangezicht van **JHWH** overtrekken naar het land Kanaän, maar voor ons zal de erfelijke bezitting aan de overzijde van de Jordaan zijn. ³³Toen gaf Mozes aan hen, aan de Gadieten, de Rubenieten en de halve stam Manasse, de zoon van Jozef: het koninkrijk van Sichon, de koning van de Amorieten, en het koninkrijk van Og, de koning van Basan, het land verdelende naar de steden in de verschillende gebieden, de steden van het land rondom. ³⁴En de Gadieten bouwden ³⁵Dibon, Atarot, Aroër, Atrot-Sofan, Jazer, Jogbeha, ³⁶Bet-Nimra, Bet-Haran, vestingsteden en schaapskooien. ³⁷En de Rubenieten bouwden Chesbon, Elale, Kirjataïm, ³⁸Nebo, Baäl-Meon, Musabbot-Sem en Sibma; en zij gaven namen aan de steden, die zij bouwden.

³⁹De zonen van Makir, de zoon van Manasse, gingen naar Gilead, zij namen het in en verdreven de Amorieten, die daarin woonden. ⁴⁰En Mozes gaf Gilead aan Makir, de zoon van Manasse, en hij woonde daarin. ⁴¹En Jaïr, de zoon van Manasse, ging heen, nam hun dorpen in en noemde ze de dorpen van Jaïr. ⁴²En Nobach ging heen, nam Kenat en

(A) 32:28 Joz. 1:12-15.

onderhorige plaatsen in en noemde het naar zijn naam, Nobach.

Overzicht van de tocht door de woestijn

33¹ Dit zijn de pleisterplaatsen van de Israëlieten, die uit het land Egypte uitgetrokken waren naar hun legerscharen onder leiding van Mozes en Aäron; ² Mozes namelijk beschreef hun tochten van pleisterplaats tot pleisterplaats naar het bevel van **JHWH**; en dit zijn hun pleisterplaatsen op hun tochten. ³ Zij braken op van Rameses in de eerste maand, op de vijftiende dag van de eerste maand; de dag na het Pèsach trokken de Israëlieten uit door een opgeheven hand, voor de ogen van alle Egyptenaren, ⁴ terwijl de Egyptenaren bezig waren degenen te begraven, die **JHWH** onder hen geslagen had, alle eerstgeborenen; **JHWH** toch had aan hun goden strafgericht geoeffend. ⁵ De Israëlieten dan braken op van Rameses en legerden zich te Soekkot. ⁶ Zij braken op van Soekkot en legerden zich te Etam, dat aan de rand van de woestijn ligt. ⁷ Zij braken op van Etam en keerden weer naar Pi-Hachiroth, dat tegenover Baäl-Sefon ligt, en zij legerden zich tegenover Migdol. ⁸ Zij braken op van Pi-Hachiroth en gingen midden door de zee naar de woestijn, en zij gingen drie dagreizen ver door de woestijn van Etam en legerden zich te Mara. ⁹ Zij braken op van Mara en kwamen te Elim; te Elim nu waren twaalf waterbronnen en zeventig palmbomen; daar legerden zij zich. ¹⁰ Zij braken op van Elim en legerden zich aan de Schelfzee. ¹¹ Zij braken op van de Schelfzee en legerden zich in de woestijn Sin. ¹² Zij braken op van de woestijn Sin en legerden zich te Dofka. ¹³ Zij braken op van

Dofka en legerden zich te Alus. ¹⁴ Zij braken op van Alus en legerden zich te Refidim, waar voor het volk geen water was om te drinken. ¹⁵ Zij braken op van Refidim en legerden zich in de woestijn Sinai. ¹⁶ Zij braken op van de woestijn Sinai en legerden zich te Kibrot-Hattaäwa. ¹⁷ Zij braken op van Kibrot-Hattaäwa en legerden zich te Chaserot. ¹⁸ Zij braken op van Chaserot en legerden zich te Ritma. ¹⁹ Zij braken op van Ritma en legerden zich te Rimmon-Peres. ²⁰ Zij braken op van Rimmon-Peres en legerden zich te Libna. ²¹ Zij braken op van Libna en legerden zich te Rissa. ²² Zij braken op van Rissa en legerden zich te Kehelata. ²³ Zij braken op van Kehelata en legerden zich te Har-Safer. ²⁴ Zij braken op van Har-Safer en legerden zich te Charada. ²⁵ Zij braken op van Charada en legerden zich te Makhelot. ²⁶ Zij braken op van Makhelot en legerden zich te Tachath. ²⁷ Zij braken op van Tachath en legerden zich te Terach. ²⁸ Zij braken op van Terach en legerden zich te Mitka. ²⁹ Zij braken op van Mitka en legerden zich te Chasmona. ³⁰ Zij braken op van Chasmona en legerden zich te Moserot. ³¹ Zij braken op van Moserot en legerden zich te Bene-Jaäkan. ³² Zij braken op van Bene-Jaäkan en legerden zich te Chor-Haggidgad. ³³ Zij braken op van Chor-Haggidgad en legerden zich te Jotbata. ³⁴ Zij braken op van Jotbata en legerden zich te Abrona. ³⁵ Zij braken op van Abrona en legerden zich te Esjon-Geber. ³⁶ Zij braken op van Esjon-Geber en legerden zich in de woestijn Sin, dat is Kades. ³⁷ Zij braken op van Kades en legerden zich aan de berg Hor, aan de grens van het land Edom. ^{38(A)} Toen beklom de priester Aäron de berg Hor naar het bevel van **JHWH** en hij stierf

(A) 33:38 Num. 20:22-28; Deut. 10:6; 32:50.

aldaar in het veertigste jaar na de uittocht van de Israëlieten uit het land Egypte, in de vijfde maand, op de eerste van de maand; ³⁹Aäron was honderd drieëntwintig jaar oud, toen hij op de berg Hor stierf. ^{40(A)} Toen hoorde de Kanaäniet, de koning van Arad, die in het Zuiderland in het land Kanaän woonde, dat de Israëlieten in aantocht waren. ⁴¹En zij braken op van de berg Hor en legerden zich te Salmona. ⁴²Zij braken op van Salmona en legerden zich te Punon. ⁴³Zij braken op van Punon en legerden zich te Obot. ⁴⁴Zij braken op van Obot en legerden zich bij de puinhopen van Abarim in het gebied van Moab. ⁴⁵Zij braken op van de puinhopen en legerden zich te Dibon-Gad. ⁴⁶Zij braken op van Dibon-Gad en legerden zich te Almon-Diblataïm. ⁴⁷Zij braken op van Almon-Diblataïm en legerden zich in het gebergte Abarim tegenover Nebo. ⁴⁸Zij braken op van het gebergte Abarim en legerden zich in de velden van Moab bij de Jordaan tegenover Jericho; ⁴⁹zij legerden zich langs de Jordaan van Bet-Hajjesimot af tot Abel-Hassittim toe in de velden van Moab.

De inbezitneming van Kanaän

⁵⁰En **JHWH** sprak tot Mozes in de velden van Moab bij de Jordaan van Jericho: ⁵¹Spreek tot de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer u de Jordaan overtrekt naar het land Kanaän, ⁵²dan zult u al de bewoners van het land voor uw aangezicht verdrijven en al hun beeldhouwwerk vernietigen; ook zult u al hun gegoten beelden vernietigen en al hun hoogten verwoesten. ⁵³U zult het land in bezit nemen en daarin wonen, want aan u heb Ik het land gegeven om het in bezit te nemen. ^{54(B)} Dan zult u het land door

het lot onder elkaar als erfdeel toewijzen naar uw geslachten: voor een groot (geslacht) zult u het erfdeel groot maken, en voor een klein zult u het erfdeel klein maken; waarop voor hen het lot valt, dat zal ieders eigendom zijn; naar de stammen van uw vadersen zult u onder elkaar het erfdeel toewijzen. ⁵⁵Maar indien u de bewoners van het land voor uw aangezicht niet verdrijft, dan zullen degenen die u van hen over laat, tot dorens in uw ogen en tot prikkels in uw zijden zijn, en zij zullen u benauwen in het land waarin u woonachtig bent. ⁵⁶Dan zal Ik met u doen, zoals Ik gedacht had met hen te doen.

De grenzen van Kanaän

34 ¹**JHWH** sprak tot Mozes: ²Gebied de Israëlieten en zeg tot hen: Wanneer u in het land Kanaän komt, dan zal dit het land zijn, dat u ten erfdeel toevallen zal, het land Kanaän naar zijn grenzen. ³De zuidkant dan zal zijn van de woestijn Sin langs Edom, en uw zuidelijke grens zal zijn van het einde van de Zoutzee in het oosten. ⁴Dan zal de grens zich ombuigen van het zuiden naar de Schorpioenenpas en verder lopen tot Sin, en haar eindpunt zal ten zuiden van Kades-Barnea zijn, en zij zal gaan naar Chasar-Addar en verder lopen tot Asmon. ⁵Dan zal de grens zich van Asmon ombuigen naar de Beek van Egypte en haar eindpunt zal zijn bij de zee. ⁶En uw westelijke grens zal zijn de grote zee en de kust; dit zal uw westelijke grens zijn. ⁷En dit zal uw noordelijke grens zijn: van de grote zee af zult u die trekken naar de berg Hor, ⁸van de berg Hor zult u die trekken tot de weg naar Hamat, en het eindpunt van de grens zal bij Sedad zijn. ⁹Dan gaat de

(A) 33:40 Num. 21:1. (B) 33:54 Num. 26:54-56.

grens naar Zifron en haar eindpunt zal zijn bij Chasar-Enan; dit zal uw noorderlijke grens zijn. ¹⁰En als de grens in het oosten zult u een afbakening maken van Chasar-Enan naar Sefam. ¹¹En van Sefam zal de grens afdalen naar Ribla, ten oosten van Ain; vervolgens zal de grens afdalen en langs de oever van het meer van Kinneret lopen aan de oostzijde. ¹²Dan zal de grens naar de Jordaan afdalen en haar eindpunt zal de Zoutzee zijn. Dit zal uw land zijn naar zijn grenzen rondom.

Verdeling van het land Kanaän

^{13(A)} En Mozes gebod de Israëlieten: Dit is het land, dat u elkaar door het lot als erfdeel zult toewijzen, hetwelk **JHWH** geboden heeft aan negen en een halve stam te geven. ¹⁴Want de stam van de Rubenieten naar hun families en de stam van de Gadieten naar hun families hebben hun erfdeel al ontvangen; ook heeft de halve stam van Manasse het ontvangen. ¹⁵Twee en een halve stam hebben hun erfdeel al ontvangen aan de overzijde van de Jordaan tegenover Jericho, in het oosten, naar de kant, waar de zoon opgaat.

¹⁶En **JHWH** sprak tot Mozes: ¹⁷Dit zijn de namen van de mannen, die u het land ten erfdeel zullen toewijzen: de priester Eleazar en Jozua, de zoon van Noen. ¹⁸Voorts zult u uit elke stam één vorst nemen om het land ten erfdeel toe te wijzen. ¹⁹Dit zijn de namen van die mannen: voor de stam Juda Kaleb, de zoon van Jefunne; ²⁰voor de stam van de Simeonieten Semuël, de zoon van Ammihud; ²¹voor de stam Benjamin Elidad, de zoon van Kislón; ²²voor de stam van de Danieten een vorst, Bukki, de zoon van Jogli; ²³voor de zonen van

Jozef, voor de stam van de Manassieten een vorst, Channiël, de zoon van Efod; ²⁴voor de stam van de Efraïmieten een vorst, Kemuël, de zoon van Siftan; ²⁵voor de stam van de Zebulonieten een vorst, Elisafan, de zoon van Parnak; ²⁶voor de stam van de Issakarieten een vorst, Paltiël, de zoon van Azzan; ²⁷voor de stam van de Aserieten een vorst, Achihud, de zoon van Selomi; ²⁸voor de stam van de Naftalieten een vorst, Pedaël, de zoon van Ammihud. ²⁹Dit zijn degenen aan wie **JHWH** gebod een erfdeel aan de Israëlieten toe te wijzen in het land Kanaän.

De steden van de Levieten

35 ^{1(B)} **JHWH** sprak tot Mozes in de velden van Moab bij de Jordaan tegenover Jericho: ²Gebied de Israëlieten, dat zij van hun erfelijk bezit steden afstaan aan de Levieten om er te wonen; ook zult u aan de Levieten de weidegronden geven, die rondom de steden liggen. ³De steden zullen voor hen zijn om er te wonen en haar weidegronden zullen voor hun vee en voor hun bezit en voor al hun levende bezittingen zijn. ⁴De weidegronden van de steden die u aan de Levieten geven zult, zullen van de stadsmuur naar buiten rondom duizend ellen meten. ⁵U zult buiten de stad afmeten aan de oostzijde tweeduizend ellen en aan de zuidzijde tweeduizend ellen en aan de westzijde tweeduizend ellen en aan de noordzijde tweeduizend ellen, met de stad in het midden: dit zullen voor hen de weidegronden van de steden zijn. ⁶Wat nu de steden betreft, die u aan de Levieten geven zult, het zullen de zes vrijsteden zijn, die u zult aanwijzen, opdat de doodslager daarheen zal

(A) 34:13 Num. 26:52-56; Joz. 14:1-5. (B) 35:1 Joz. 21:1-42.

vluchten, en daarenboven zult u tweeënveertig steden geven. ⁷Al de steden die u aan de Leviëten geven zult, zullen achtenveertig steden zijn, deze met haar weidegronden. ⁸Wat de steden betreft, die u van de bezitting van de Israëliëten geven zult, van die er veel heeft, zult u er meer nemen, en van die er weinig heeft, zult u er minder nemen; ieder zal naar gelang van zijn erfdeel, dat men zal toegewezen krijgen, van zijn steden aan de Leviëten geven.

De vrijsteden

^{9(A)} En **JHWH** sprak tot Mozes: ¹⁰Spreek tot de Israëliëten en zeg tot hen: Wanneer u over de Jordaan trekt naar het land Kanaän, ¹¹dan zult u zich enige steden uitkiezen, die u tot vrijsteden zullen zijn, opdat daarheen de doodslager zal vluchten, die onopzettelijk iemand gedood heeft. ¹²En die steden zullen u tot een wijkplaats zijn tegen de bloedwreker, opdat de doodslager niet zal sterven, voordat hij voor de vergadering heeft terechtgestaan. ¹³En de steden die u aanwijzen zult, zullen voor u zes vrijsteden zijn. ¹⁴Drie steden zult u aanwijzen aan de overzijde van de Jordaan en drie steden zult u aanwijzen in het land Kanaän; vrijsteden zullen het zijn. ¹⁵Die zes steden zullen voor de Israëliëten en voor de vreemdeling en voor de bijwoner onder u tot een wijkplaats zijn, opdat daarheen ieder zal vluchten, die onopzettelijk iemand gedood heeft.

¹⁶Maar indien hij hem met een ijzeren voorwerp zo geslagen heeft, dat hij stierf, dan is hij een doodslager; de doodslager zal zeker gedood worden. ¹⁷En indien hij hem met een steen in

de hand, waardoor iemand zou kunnen sterven, zo heeft geslagen, dat hij stierf, dan is hij een doodslager; de doodslager zal zeker gedood worden. ¹⁸Of indien hij hem met een houten voorwerp in de hand, waardoor iemand zou kunnen sterven, zo heeft geslagen, dat hij stierf, dan is hij een doodslager; de doodslager zal zeker gedood worden. ¹⁹De bloedwreker zelf zal de doodslager doden; wanneer hij hem aantreft, zal hij hem doden. ²⁰En indien hij hem in haat gestoten of met opzet naar hem geworpen heeft, zodat hij stierf, ²¹of indien hij hem in vijandschap met zijn hand zo geslagen heeft, dat hij stierf, zal degene die gedood heeft, zeker gedood worden; hij is een doodslager; de bloedwreker zal de doodslager doden, als hij hem aantreft.

²²Maar indien hij hem onbedoeld, zonder vijandschap, gestoten of zonder opzet enig voorwerp naar hem geworpen heeft, ²³of achteeloos een steen, waardoor iemand zou kunnen sterven, op hem heeft laten vallen, zodat hij stierf, terwijl hij hem niet vijandig gezind was noch zijn kwaad zocht, ²⁴dan zal de vergadering krachtens deze bepalingen recht spreken tussen degene die gedood heeft, en de bloedwreker; ²⁵en de vergadering zal de doodslager uit de hand van de bloedwreker bevrijden, en de vergadering zal hem naar de vrijstad doen terugkeren, waarheen hij gevlucht was, waar hij wonen zal tot de dood van de hogepriester, die men met de heilige olie gezalfd heeft. ²⁶Indien echter de doodslager de grens van de vrijstad, waarheen hij gevlucht was, ook maar even overschrijdt, ²⁷en de bloedwreker vindt hem buiten het gebied van zijn vrijstad, en de bloedwreker slaat de doodslager dood, dan zal het hem niet tot bloedschuld

(A) 35:9 Deut. 19:2-4; Joz. 20:1-9.

zijn. ²⁸Want in de vrijstad zal hij moeten wonen tot de dood van de hogepriester, en na de dood van de hogepriester zal de doodslager naar het land van zijn bezitting mogen terugkeren. ²⁹Dit zal voor u als een rechtsinzetting gelden voor uw nageslacht in al uw woonplaatsen.

³⁰(A) Men zal ieder, die iemand gedood heeft, volgens de verklaring van getuigen als een doodslager doden, maar één enkele getuige zal niet tegen iemand kunnen *getuigen* in een halszaak.

³¹En u zult voor het leven van een doodslager, die des doods schuldig is, geen losgeld aannemen, maar hij zal zeker gedood worden. ³²U zult evenmin losgeld aannemen voor iemand die naar zijn vrijstad gevlucht is, opdat hij zou mogen terugkeren om in zijn land te wonen vóór de dood van de priester.

³³Zo zult u het land waarin u woont, niet ontwijden, want bloed, dát ontwijdt het land, en voor het land kan ten aanzien van het bloed dat daarin vergoten is, geen verzoening worden gedaan dan door het bloed van degene, die het vergoten heeft. ³⁴Verontreinigt dan het land niet, waarin u woont, waar Ik in het midden mijn woonplaats heb, want Ik, **JHWH** heb mijn woonplaats in het midden van de Israëlieten.

Het huwelijk van erfdochteren

36¹De familiehoofden van het geslacht van de zonen van Gilead, de zoon van Makir, de zoon van Manasse, uit de geslachten van de zonen van Jozef, naderden en spraken in tegenwoordigheid van Mozes en van de vorsten, de familiehoofden van de Israëlieten, ²(B) en zeiden: **JHWH** heeft mijn heer geboden het land door het lot de Israëlieten ten erfdeel te geven, en

door **JHWH** is aan mijn heer geboden het erfdeel van onze broeder Selofchad aan zijn dochters te geven. ³Mochten zij nu huwen met iemand van de zonen van de (andere) stammen van de Israëlieten, dan zou haar erfdeel van het erfdeel van onze vaders afgenomen worden en bij het erfdeel van de stam worden gevoegd, waartoe zij dan zouden behoren, maar van het erfdeel dat ons door het lot is toegewezen, zou het worden afgenomen. ⁴Wanneer de Israëlieten dan het jubeljaar zouden hebben, zou haar erfdeel gevoegd worden bij het erfdeel van de stam, waartoe zij dan zouden behoren, en van het erfdeel van de stam van onze vaders zou haar erfdeel worden afgenomen.

⁵Toen gebod Mozes de Israëlieten volgens het bevel van **JHWH**: De stam van de zonen van Jozef heeft gelijk. ⁶Dit is het woord, dat **JHWH** gebiedt over de dochters van Selofchad: Zij mogen huwen met wie haar wenst, mits zij huwen binnen het geslacht van de stam van haar vader. ⁷Want een erfdeel van de Israëlieten zal niet van de ene stam op de andere overgaan, maar de Israëlieten zullen vasthouden, ieder aan het erfdeel van de stam van zijn vaders. ⁸Dus zal iedere dochter, die een erfdeel uit de stammen van de Israëlieten verworven heeft, huwen met iemand van het geslacht van de stam van haar vader, opdat ieder van de Israëlieten het erfdeel van zijn vaders zal erven. ⁹Want het erfdeel zal niet van de ene stam op de andere overgaan, maar de Israëlieten zullen vasthouden, ieder aan zijn eigen erfdeel.

¹⁰Zoals **JHWH** Mozes geboden had, zo deden de dochters van Selofchad;

(A) 35:30 Deut. 17:6; 19:15. (B) 36:2 Num. 27:7.

¹¹ en Machla, Tirsa en Chogla en Milka en Noa, de dochters van Selofchad, huwden met de zonen van haar ooms; ¹² met mannen uit de geslachten van de zonen van Manasse, de zoon van Jozef, huwden zij, zodat haar erfdeel aan de

stam van het geslacht van haar vader verbleef.

¹³ Dit zijn de geboden en verordeningen, die **JHWH** door de dienst van Mozes aan de Israëlieten geboden heeft in de velden van Moab bij de Jordaan tegenover Jericho.

Deuteronomium

Hebreeuws: Had-de-va-riem (De woorden)

Terugblik van Mozes

1 Dit zijn de woorden, die Mozes tot heel Israël gesproken heeft aan de overzijde van de Jordaan, in de woestijn, in de Vlake, tegenover Suf, tussen Paran, Tofel, Laban, Chaserot en Dizahab; **2** elf dagreizen is het van Horeb in de richting van het gebergte Seir tot Kades-Barnea. **3** In het veertigste jaar nu, in de elfde maand, op de eerste van de maand, heeft Mozes tot de Israëlieten gesproken overeenkomstig alles wat **JHWH** hem ten aanzien van hen geboden had; **4(A)** nadat hij Sichon, de koning van de Amorieten, die in Chesbon woonde, en Og, de koning van Basan, die in Astarot woonde, bij Edrei verslagen had; **5** aan de overzijde van de Jordaan, in het land van Moab, begon Mozes deze *Torah* te ontvouwen en hij zei:

6 JHWH, onze God, heeft tot ons bij Horeb gesproken⁽¹⁾: u bent lang genoeg bij deze berg (Horeb) gebleven; **7** begeeft u op weg, breekt op, trekt naar het gebergte van de Amorieten en naar al hun burenen, in de Vlake, op het Gebergte, in de Laagte, in de Negev en aan de zee kust, - het land van de Kanaänieten, en de Libanon tot aan de grote rivier, de Eufraat. **8** Zie, Ik heb dat land tot uw beschikking gesteld; trekt er binnen en neemt bezit van het land, waarvan **JHWH** aan uw vaders, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft, dat Hij het hun en hun nageslacht geven zou.

9 In die tijd zei ik tot u: ik alléén zal de zorg voor u niet kunnen dragen. **10 JHWH**, uw God, heeft u vermenigvuldigd en zie, heden bent u zo talrijk als de sterren van de hemel. **11** Mag **JHWH**, de God van uw vaders, er aan u nog duizendmaal zoveel toevoegen als u nu telt en mag Hij u zegenen, zoals Hij u beloofd heeft. **12** Hoe zou ik dan alléén uw moeite, uw last en uw rechtsgedingen kunnen dragen? **13** Wijst uit uw stammen wijze, verstandige en ervaren mannen aan, dat ik hen als uw hoofden aanstel. **14** Toen *antwoordde* u mij en zei: het is goed, wat u hebt voorgesteld te doen. **15** Daarop nam ik de hoofden van uw stammen, wijze en ervaren mannen, en stelde hen als hoofden over u aan, oversten over duizend, oversten over honderd, oversten over vijftig en oversten over tien, en opzieners voor uw stammen. **16** En ik gebod in die tijd aan uw rechters: hoort (de geschillen) tussen uw broeders en oordeelt rechtvaardig tussen de één en de ander, of dit (nu) zijn broeder is dan wel de vreemdeling die bij hem woont. **17** U zult in de rechtspraak de persoon niet aanzien; u zult de onaanzienlijke evenzeer horen als de aanzienlijke; u zult voor niemand bang zijn, want de rechtspraak is van God. De zaak echter, die voor u te zwaar is, zult u tot mij brengen, opdat ik die zal horen. **18** Zo gebod ik u in die tijd alle dingen, die u doen moest.

19 Toen braken wij van Horeb op en gingen heel die grote en vreselijke woestijn

⁽¹⁾ **1:6** Zie Exodus 19:1-20:21.

^(A) **1:4** Num. 21:21-35.

door, die u gezien hebt, in de richting van het gebergte van de Amorieten, zoals **JHWH**, onze God, ons geboden had; en wij kwamen in Kades-Barnea. ²⁰Toen zei ik tot u: u bent gekomen tot het gebergte van de Amorieten, dat **JHWH**, onze God, ons geven zal. ²¹Zie, **JHWH**, uw God, heeft het land tot uw beschikking gesteld, trek op, neem het in bezit, zoals **JHWH**, de God van uw vaderen, tot u gesproken heeft; wees niet bang en wees niet verschrikt. ²²Toen naderde u allen tot mij en zei: laten wij enige mannen vooruit zenden om voor ons het land te verkennen en ons in te lichten over de weg waarlangs wij moeten optrekken, en over de steden die wij zullen bereiken.

²³Dit nu was goed in mijn ogen. Dus koos ik uit u twaalf mannen, voor elke stam één; ²⁴zij begaven zich op weg, trokken het gebergte in, kwamen tot aan het dal Eskol en verkenden dit. ²⁵Ook namen zij vruchten van het land mee en brachten ons die; tevens brachten zij ons verslag uit en zeiden: Het land dat **JHWH**, onze God, ons geven zal, is goed. ^{26(A)} Maar u wilde niet optrekken en was weer-spannig tegen het bevel van **JHWH**, uw God; ²⁷u mopperde in uw tenten en zei: omdat **JHWH** ons haat, heeft Hij ons uit het land Egypte geleid om ons te brengen in de macht van de Amorieten en ons te verdelen. ²⁸Waarheen trekken wij op? Onze broeders hebben ons het hart doen smelten met de tijding: de mensen zijn groter en langer dan wij, de steden zijn groot en hemelhoog versterkt, en ook hebben wij daar Enakieten gezien. ²⁹Ik zei wel tot u: Beeft niet, weest niet bang voor hen. ³⁰**JHWH**, uw God, die voor u uit gaat, Hij zal voor u strijden in overeenstemming met al-

les wat Hij voor uw ogen met u gedaan heeft in Egypte ^{31(B)} en in de woestijn, waar u hebt gezien, hoe **JHWH**, uw God, u droeg, zoals een man zijn kind draagt, op heel de weg die u gegaan bent, tot dat u op deze plaats gekomen bent. ^{32(C)} Maar ondanks dit woord geloofde u niet in **JHWH**, uw God, ³³die voor u uit ging op de weg om voor u een plaats te zoeken, waar u zich kon legeren: 's nachts in een vuur om u te doen zien op de weg waarlangs u moest gaan, en overdag in een wolke.

^{34(D)} Toen **JHWH** uw woorden hoorde, werd Hij zeer boos en zwoer: ³⁵niet één van deze mannen, dit boze geslacht, zal het goede land zien, waarvan Ik gezworen heb, dat Ik het aan uw vaderen zou geven, ³⁶behalve Kaleb, de zoon van Jefunne; die zal het zien, ja, aan hem zal Ik het land geven, dat hij betreden heeft, en aan zijn kinderen, omdat hij **JHWH** volkomen gevolgd heeft.

³⁷Ook op mij werd **JHWH** vertoornd omwille van u, zodat Hij zei: ook u zult daar niet komen. ³⁸Jozua, de zoon van Noen, die in uw dienst staat, die zal daar komen; sterk hem, want hij zal het Israël doen beërven. ³⁹En uw kleine kinderen, waarvan u gezegd hebt: ten roof zullen zij zijn, - en uw zonen, die op dit ogenblik nog geen kennis hebben van goed en kwaad, ⁽¹⁾die zullen daar komen, ja, aan hen zal Ik het geven en zij zullen het in bezit nemen. ⁴⁰U echter, keert om en breekt op naar de woestijn, in de richting van de Schelfzee.

⁴¹Toen *antwoordde* u en zei tot mij: wij hebben tegen **JHWH** gezondigd. Wij willen optrekken en strijden, naar alles wat **JHWH**, onze God, ons geboden heeft. En laat ieder van u zijn wapens aanbinden,

⁽¹⁾ 1:39 Zie Jesaja 7:15

^(A) 1:26 Deut. 9:23; Heb. 3:16. ^(B) 1:31 Hand. 13:18. ^(C) 1:32 Heb. 3:19. ^(D) 1:34 Heb. 3:18.

want u achtte het licht naar het gebergte op te trekken. ⁴²Maar **JHWH** zei tot mij: zeg tot hen: u zult niet optrekken en strijden, want Ik zal niet in uw midden zijn; opdat u niet verslagen wordt voor uw vijanden. ⁴³En ik sprak tot u, maar u luisterde niet en was weerspanning tegen het bevel van **JHWH**; u handelde overmoedig en trok op naar het gebergte.

⁴⁴Daarop trokken de Amoriëten, die dat gebergte bewoonden, uit, u tegevoet, en zij vervolgden u als bijen en versloegen u in Seïr, tot Chorma toe. ⁴⁵Toen keerde u terug en huilde voor het aangezicht van **JHWH**; maar **JHWH** luisterde niet naar u en neigde zijn oor niet tot u. ⁴⁶Zo bleef u dan lange tijd in Kades; de vele dagen, dat u daar gewoond hebt.

2 ^{1(A)} Daarop keerden wij ons om en braken op naar de woestijn, in de richting van de Schelfzee, zoals **JHWH** tot mij gesproken had; vele dagen trokken wij om het gebergte Seïr heen. ²Toen zei **JHWH** tot mij: ³u hebt lang genoeg om dit gebergte heen getrokken, keert om naar het noorden; ^{4(B)} gebied het volk aldus: u gaat nu trekken door het gebied van uw broeders, de zonen van Esau, die in Seïr wonen; die zullen bang voor u zijn. Neemt u echter zeer in acht; ⁵daagt hen niet uit, want Ik zal u van hun land zelfs geen voetbreed geven, omdat Ik het gebergte Seïr aan Esau tot een bezitting gegeven heb. ⁶Voedsel om te eten zult u van hen voor geld kopen; ook water om te drinken zult u van hen voor geld kopen. ⁷Want **JHWH**, uw God, heeft u gezegend in al het werk van uw handen; Hij heeft uw tocht door deze grote woestijn gekend; deze veertig jaar was **JHWH**, uw God, met u, u hebt aan niets gebrek gehad. ⁸Daarom trokken wij verder, weg

van onze broeders, de zonen van Esau, die in Seïr wonen, weg van de vlakke, van Elat en Esjon-Geber. Daarna keerden wij ons om en gingen in de richting van de woestijn van Moab.

^{9(C)} Toen zei **JHWH** tot mij: benauw Moab niet, en daag het niet uit ten strijde, want Ik zal u van zijn land niets in bezit geven, omdat Ik Ar aan de zonen van Lot tot een bezitting gegeven heb.

¹⁰- De Emiëten hadden vroeger daarin gewoond, een groot en talrijk volk, lang als de Enakiëten; ¹¹ook dezen werden voor Refaïëten gehouden, evenals de Enakiëten, maar de Moabiëten noemen hen Emiëten. ¹²En in Seïr hadden vroeger de Choriëten gewoond, maar de zonen van Esau hadden hen uit hun gebied verdreven, hen verdelgd en zich in hun plaats gevestigd, evenals Israël gedaan heeft met het land, dat **JHWH** hun in bezit gegeven heeft. -

¹³Maakt u nu gereed en trekt de beek Zered over. Toen trokken wij over de beek Zered. ^{14(D)} En de tijd dat wij reisden vanaf Kades-Barnea, totdat wij de beek Zered overtrokken, bedroeg achtendertig jaar - totdat dit hele geslacht, de strijders uit de legerplaats, gestorven was tot de laatste man, zoals **JHWH** hun had gezworen; ¹⁵ja, ook was de hand van **JHWH** op hen geweest om hen uit de legerplaats weg te rukken, totdat zij gestorven waren tot de laatste man.

¹⁶Toen dan van het volk alle strijders gestorven waren tot de laatste man, ¹⁷sprak **JHWH** tot mij: ¹⁸heden trekt u langs het gebied van Moab, te weten Ar, ^{19(E)} en dan komt u in de nabijheid van de Ammoniëten; benauw hen niet en daag hen niet uit, want Ik zal u van het land van de Ammoniëten niets in bezit geven,

(A) 2:1 Num. 21:4. (B) 2:4 Gen. 36:8. (C) 2:9 Gen. 19:37. (D) 2:14 Num. 14:28-35. (E) 2:19 Gen. 19:38.

omdat Ik het aan de zonen van Lot tot een bezitting gegeven heb.

²⁰- Ook dit wordt voor een land van Refaïeten gehouden; Refaïeten hadden vroeger daarin gewoond, maar de Ammonieten noemden hen Zamzummiën, ²¹een groot en talrijk volk, lang als de Enakieten, maar **JHWH** had hen verdreven en verdelgd, zodat anderen hun gebied in bezit genomen en zich in hun plaats gevestigd hadden; ²²evenals Hij voor de zonen van Esau gedaan had, die in Seïr wonen: vóór wie Hij de Choriëten verdreven en verdelgd had, zodat anderen hun gebied in bezit genomen hadden en daar in hun plaats wonen tot op de huidige dag. ²³De Kaftorieten, die uit Kaftor gekomen waren, hadden de Awwieten, die tot Gaza in dorpen woonden, verdelgd en zich in hun plaats gevestigd. - ²⁴Maakt u gereed, breekt op en trekt de beek Arnon over. Zie, Ik geef Sichon, de koning van Chesbon, de Amoriet, en zijn land in uw macht; begin met het in bezit te nemen en daag hem uit ten strijde. ²⁵Op deze dag begin Ik schrik en angst voor u te leggen op de volken onder de hele hemel, zodat zij voor u sidderen en beven, wanneer zij van u horen getuigen. ²⁶Daarop zond ik uit de woestijn Kedemot boden tot Sichon, de koning van Chesbon, met een vredelievende boodschap: ²⁷laat mij door uw land trekken; ik zal uitsluitend de weg blijven volgen, zonder naar rechts of links af te buigen. ²⁸Voedsel om te eten zult u mij voor geld verkopen en water om te drinken zult u mij voor geld geven; laat mij slechts te voet doortrekken, ²⁹zoals de zonen van Esau, die in Seïr wonen, mij toegestaan hebben en de Moabieten, die in Ar wonen - totdat ik de Jordaan overtrek naar het land, dat **JHWH**, onze

God, ons geven zal. ³⁰Maar Sichon, de koning van Chesbon, wilde ons niet door zijn gebied laten trekken, want **JHWH**, uw God, verhardde zijn geest en maakte zijn hart stijfkoppig, ten einde hem in uw macht te geven, zoals dit heden het geval is.

³¹Toen zei **JHWH** tot mij: Zie, Ik begin met Sichon en zijn land u ter beschikking te stellen; begin het te veroveren en neem zijn land in bezit. ³²En Sichon trok uit, ons tegemoet, hij en zijn hele volk, om bij Jahas slag te leveren, ³³maar **JHWH**, onze God, gaf hem aan ons over, zodat wij hem versloegen met zijn zonen en al zijn volk. ³⁴Wij namen in die tijd al zijn steden in en sloegen elke stad met de ban, mannen, vrouwen en kinderen; wij lieten niemand ontkomen; ³⁵alleen het vee roofden wij voor ons evenals de buit uit de steden, die wij ingenomen hadden. ³⁶Van Aroër af, aan de oever van de beek Arnon, en de stad in het dal, tot aan Gilead was er geen stad, die voor ons onneembaar was; **JHWH**, onze God, stelde alles tot onze beschikking.

³⁷Alleen tot het land van de Ammonieten bent u niet genaderd: tot de hele oever van de beek Jabbok niet, noch tot de steden van het gebergte, noch tot enige plaats, waarvoor **JHWH**, onze God, ons een verbod gegeven had.

3 ¹Daarop keerden wij ons om en trokken op in de richting van Basan. En Og, de koning van Basan, trok uit, ons tegemoet, hij en zijn hele volk, om bij Edrei slag te leveren. ²Maar **JHWH** zei tot mij: Wees niet bang voor hem, want Ik geef hem met zijn hele volk en zijn land in uw macht, en u zult met hem doen, zoals u gedaan hebt met Sichon, de koning van de Amorieten, die te Chesbon woonde. ³En **JHWH**, onze God, gaf ook Og, de koning van Basan, en zijn hele volk in onze macht en wij versloegen hem zo

volkomen, dat wij van hem niemand ont-komen lieten. ⁴Wij namen in die tijd al zijn steden in; er was geen stad, die wij hem niet ontnamen, zestig steden, de hele landstreek van Argob, het koninkrijk van Og in Basan. ⁵Dit waren allemaal versterkte steden, met hoge muren, met deuren en grendels; ongerekend zeer vele onversterkte steden. ⁶Wij sloegen ze met de ban, zoals wij met Sichon, de koning van Chesbon, gedaan hadden, elke stad met de ban slaande, mannen, vrouwen en kinderen. ⁷Maar al het vee en de buit en de steden roofden wij voor ons.

⁸Zo ontnamen wij toen aan de beide koningen van de Amorieten het land, dat aan de overzijde van de Jordaan ligt, van de beek Arnon af tot de berg Hermon, - ⁹de Sidoniërs noemen de Hermon Sirjon en de Amorieten noemen hem Senir - ¹⁰al de steden van de hoogvlakte, zowel als heel Gilead en heel Basan tot Salka en Edreï, steden van het koninkrijk Og in Basan. ¹¹Alleen Og, de koning van Basan, was overgebleven als laatste van de Refaïeten; zie, zijn rustbank was een rustbank van ijzer; zij staat immers in Rabba van de Ammonieten. Negen el is zij lang en vier el breed naar de gewone el. ¹²Dit land nu namen wij in die tijd in bezit; van Aroër af, dat aan de beek Arnon ligt, met de helft van het gebergte van Gilead en zijn steden gaf ik het aan de Rubenieten en aan de Gadieten; ¹³en de rest van Gilead met heel Basan, het koninkrijk van Og, gaf ik aan de halve stam Manasse, de hele landstreek van Argob. - Dit hele Basan wordt land van de Refaïeten genoemd. - ¹⁴Jair, de zoon van Manasse, nam de hele landstreek van Argob tot het gebied van de Gesurieten en van de Maakatieten, en

noemde deze, namelijk Basan, naar zijn naam: de dorpen van Jaïr, tot op deze dag. ¹⁵Aan Makir gaf ik Gilead. ¹⁶Aan de Rubenieten en aan de Gadieten gaf ik een deel van Gilead, aan de ene kant tot aan de beek Arnon, halverwege de beek met het oeverland, en aan de andere kant tot de beek Jabbok, de grens van de Ammonieten; ¹⁷voorts de Vlake en de Jordaan en het bijbehorend gebied, van Kinneret af tot aan de zee van de Vlake, de Zoutzee, aan de voet van de hellingen van de Pisga oostwaarts.

^{18(A)} In die tijd nu gebod ik u: **JHWH**, uw God, heeft u dit land gegeven om het in bezit te nemen; maar toch zult u aan de spits van uw broeders, de Israëlieten, gewapend naar de overzijde trekken: alle weerbare mannen. ¹⁹Alleen uw vrouwen, uw kinderen en uw vee - ik weet dat u veel vee hebt - mogen in de steden blijven, die ik u gegeven heb, ²⁰totdat **JHWH** uw broeders rust gegeven heeft zoals u, en ook zij het land in bezit genomen hebben, dat **JHWH**, uw God, hun aan de overzijde van de Jordaan geven zal; dan mag u terugkeren, ieder naar de bezitting die ik u gegeven heb.

²¹En aan Jozua gebod ik in die tijd: Uw ogen hebben alles gezien, wat **JHWH**, uw God, aan deze twee koningen gedaan heeft; zó zal **JHWH** aan alle koninkrijken doen, waar u naar toe trekt; ²²u zult voor hen niet bang zijn, want **JHWH**, uw God, is het, die voor u strijdt.

^{23(B)} Ook smeekte ik toen **JHWH**: ²⁴Heer **JHWH**, U bent begonnen uw knecht uw grootheid en uw sterke macht te laten zien; want welke god is er in de hemel of op de aarde, die zulke werken en zulke krachtige daden kan doen als U? ²⁵Laat ik toch naar de overzijde mogen trekken en het goede land zien, dat

(A) 3:18 Joz. 1:12-15. (B) 3:23 Num. 27:12-14; Deut. 32:48-52.

aan de overkant van de Jordaan ligt, dat mooie bergland en de Libanon. ²⁶ Maar **JHWH** was tegen mij verontwaardigd omwille van u en hoorde niet naar mij; **JHWH** zei tot mij: Laat het genoeg zijn, spreek Mij niet meer over deze zaak. ²⁷ Beklim de top van de Pisga en sla uw ogen op naar het westen, naar het noorden, naar het zuiden en naar het oosten en zie met uw ogen in het rond, want de Jordaan hier zult u niet overtrekken. ²⁸ Maar geef Jozua uw bevelen, sterk hem en bemoedig hem, want hij zal aan de spits van dit volk naar de overzijde trekken en dit het land doen beërven, dat u zult zien. ²⁹ En wij bleven in het dal tegenover Bet-Peor.

*Mozes vermaant het volk de
Torah te onderhouden*

4 ¹ Nu dan, o Israël, hoor de inzettingen en de verordeningen, die ik u leer na te komen, opdat u leeft en opdat u het land binnengaat en in bezit neemt, dat **JHWH**, de God van uw vaderen, u geven zal.

²(A) U zult aan wat ik u gebied, niet toedoen en daarvan niet afdoen, opdat u de geboden van **JHWH**, uw God, onderhoudt, die ik u opleg. ⁽¹⁾

³(B) Met eigen ogen hebt u gezien, wat **JHWH** ten aanzien van Baäl-Peor gedaan heeft, hoe **JHWH**, uw God, alle mannen die Baäl-Peor achterna liepen, uit uw midden verdeld heeft; ⁴ terwijl u, die **JHWH**, uw God, aanhing, heden nog allen in leven bent. ⁵ Zie, ik heb u inzettingen en verordeningen geleerd, zoals **JHWH**, mijn God, mij geboden had, opdat u aldus zou doen in het land, dat u in bezit gaat nemen. ⁶ Onderhoudt ze

dan ijverig, want dat zal uw wijsheid en uw inzicht zijn in de ogen van de volken, die bij het horen van al deze inzettingen zullen zeggen: Waarlijk, dit grote volk is een wijze en verstandige natie. ⁷ Immers welk groot volk is er, waaraan de goden zó nabij zijn als **JHWH**, onze God, telkens als wij tot Hem roepen? ⁸ En welk groot volk is er, dat inzettingen en verordeningen heeft zo rechtvaardig, als heel deze *Torah*, die ik u heden voorleg? ⁹ Alleen neem u ervoor in acht en hoed u er wel degelijk voor, dat u de dingen die u met eigen ogen gezien hebt, niet vergeet, en zij niet uit uw hart wijken zolang u leeft; maak ze aan uw kinderen en kleinkinderen bekend: ¹⁰ de dag, waarop u voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, bij Horeb stond, toen **JHWH** tot mij zei: roep Mij het volk samen, dan zal Ik het mijn woorden doen horen, opdat zij leren ontzag voor Mij te hebben alle dagen, dat zij op de aardbodem leven, en opdat zij het hun kinderen leren. ¹¹(C) En u naderde en stond onderaan de berg, terwijl de berg laaide van vuur tot in het hart van de hemel - duisternis, wolken en donkerheid. ¹² Toen sprak **JHWH** tot u uit het midden van het vuur; een geluid van woorden hoorde u, maar een gestalte nam u niet waar, er was alleen een stem. ¹³(D) En Hij maakte u het verbond bekend, dat Hij u gebod te houden, de Tien Woorden, en Hij schreef ze op twee stenen tafelen. ¹⁴(E) En **JHWH** gebod mij toen u inzettingen en verordeningen te leren, opdat u die zou nakomen in het land, waarheen u trekt om het in bezit te nemen. ¹⁵ Neemt u er dan wel degelijk voor in acht - want u hebt geen enkele gedaante gezien op de dag dat **JHWH** op

(1) 4:2 Zie ook 12:32, Spreuken 30:6, Openbaring van **Jesjoea** 22:18-19.

(A) 4:2 Opb. 22:18,19. (B) 4:3 Num. 25:1-9. (C) 4:11 Ex. 19:16-18; Heb. 12:18,19. (D) 4:13 Ex. 31:18; 34:28; Deut. 9:10. (E) 4:14 Ex. 21:1.

Horeb tot u sprak uit het midden van het vuur - ^{16(A)} dat u niet verderfelijk handelt door u een gesneden beeld te maken in de gedaante van enige afgod: een afbeelding van een mannelijk of vrouwelijk wezen; ^{17(B)} een afbeelding van een of ander dier op de aarde; een afbeelding van een of andere gevleugelde vogel, die langs de hemel vliegt; ¹⁸ een afbeelding van een of ander dier, dat op de aardbodem kruipt; een afbeelding van een of andere vis, die in het water onder de aarde is; ¹⁹ en dat u ook uw ogen niet opslaat naar de hemel, en de zon, de maan en de sterren, het hele heer van de hemel, aanziet en u laat verleiden u voor die neer te buigen en hen te dienen, die **JHWH**, uw God, heeft toebedeeld aan alle volken onder de hele hemel - ^{20(C)} terwijl **JHWH** u genomen en uit de ijzeroven, uit Egypte, geleid heeft om voor Hem te zijn tot een eigen volk, zoals dit heden het geval is.

^{21(D)} Maar **JHWH** werd boos op mij omwille van u en Hij zwoer, dat ik de Jordaan niet zou overtrekken en in het goede land niet zou komen, dat **JHWH**, uw God, u tot een erfdeel geven zal. ²² Want ik zal in dit land sterven, ik zal de Jordaan niet overtrekken; maar u zult die overtrekken en dat goede land in bezit nemen. ²³ Neemt u ervoor in acht, dat u het verbond van **JHWH**, uw God, dat Hij met u gesloten heeft, niet vergeet en u een beeld maakt in de gedaante van iets, dat **JHWH**, uw God, u verboden heeft. ^{24(E)} Want **JHWH**, uw God, is een verteerend vuur, een jaloers God. ²⁵ Wanneer u kinderen en kleinkinderen verwekt hebt en in het land ingeburgerd bent en u dan verderfelijk handelt door een beeld te maken in welke gedaante ook, en doet

wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, uw God, en Hem boos maakt - ²⁶ ik neem heden de hemelen en de aarde tegen u tot getuigen, dat u zeker spoedig zult omkomen in het land, dat u na het overtrekken van de Jordaan in bezit zult nemen; u zult daarin niet lang leven, maar zeker verdelgd worden; ^{27(F)} **JHWH** zal u onder de natiën verstrooien en u zult met een klein getal overblijven onder de volken, bij wie **JHWH** u brengen zal; ²⁸ dan zult u daar goden dienen: werk van mensenheden, hout en steen, die niet zien, noch horen noch eten noch ruiken. ^{29(G)} En dan zult u daar **JHWH**, uw God, zoeken en Hem vinden, wanneer u naar Hem vraagt met uw hele hart en met uw hele ziel.

³⁰ Wanneer u bang wordt en u in de toekomst al deze dingen zult ervaren, dan zult u zich bekeren tot **JHWH**, uw God, en naar Hem luisteren. ³¹ Want **JHWH**, uw God, is een barmhartig God, Hij zal u niet verlaten noch u verderven en Hij zal niet vergeten het verbond met uw vaders, dat Hij hun onder ede bevestigd heeft. ³² Want vraag toch naar de dagen van het verleden, van vóór uw tijd, sinds de dag dat God de mens op de aarde schiep; en vraag van het ene einde van de hemel tot het andere, of er zo iets groots is gebeurd of iets dergelijks is gehoord. ³³ Heeft ooit een volk een goddelijke stem gehoord, sprekende uit het midden van het vuur, zoals u die gehoord hebt, en het leven behouden? ³⁴ Of heeft ooit een god beproefd te komen om zich een volk uit het midden van een ander volk te nemen, door beproeven, door tekenen, door wonderen en strijd, met een sterke hand en een uitge-

(A) 4:16 Ex. 20:4; Lev. 26:1; Deut. 5:8; 27:15. (B) 4:17 Rom. 1:23. (C) 4:20 Ex. 19:5; Deut. 7:6; 14:2; 26:18; Titus 2:14; 1Pet. 2:9. (D) 4:21 Num. 20:12. (E) 4:24 Heb. 12:29. (F) 4:27 Deut. 28:36. (G) 4:29 Jer. 29:13.

strekte arm en met grote verschrikkingen, zoals **JHWH**, uw God, omwille van u dit alles in Egypte voor uw ogen gedaan heeft? ³⁵(A) U hebt het te zien gekregen, opdat u zou weten, dat **JHWH** de enige God is, er is geen ander behalve Hij. ³⁶Uit de hemel heeft Hij u zijn stem doen horen om u te vermanen, op de aarde heeft Hij u zijn groot vuur doen zien, en zijn woorden hebt u gehoord uit het midden van het vuur. ³⁷Omdat Hij uw vaders heeft liefgehad en hun nageslacht heeft uitverkoren, heeft Hij zelf u met zijn grote kracht uit Egypte geleid, ³⁸om volken, groter en machtiger dan u, voor u uit te verdrijven, om u in hun land te brengen en het u ten erfdeel te geven, zoals dit heden het geval is. ³⁹Weet daarom heden en neem het ter harte, dat **JHWH** de enige God is in de hemel daar boven en op de aarde hier beneden, er is geen ander. ⁴⁰Onderhoud dan zijn inzettingen en zijn geboden, die ik u heden opleg, opdat het u en uw kinderen na u wél zal gaan en opdat u lang leeft in het land, dat **JHWH**, uw God, u geven zal voor altijd.

*Aanwijzing van vrijsteden
in het Overjordaanse*

⁴¹(B) Toen zonderde Mozes drie steden af aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten, ⁴²opdat een doodslager, die zijn naaste onvoorbedacht gedood had, zonder dat hij tevoren haat tegen hem koesterde, daarheen zou vluchten, zodat hij, wanneer hij naar een van deze steden was gevlucht, in het leven kon blijven: ⁴³Beser in de woestijn, in het gebied van de hoogvlakte, voor de Rubenieten, Ramot in Gilead voor de Gadieten en Golan in Basan voor de Manassieten.

Inleiding tot de rede van Mozes

⁴⁴Dit nu is de *Torah*, die Mozes de Israëlieten voorlegde. ⁴⁵Dit zijn de ge-
tuigenissen, de inzettingen en de verordeningen, die Mozes de Israëlieten aangezegd heeft, op hun tocht uit Egypte; ⁴⁶aan de overzijde van de Jordaan, in het dal tegenover Bet-Peor, in het land van Sichon, de koning van de Amorieten, die te Chesbon had gewoond, die Mozes en de Israëlieten verslagen hadden op hun tocht uit Egypte, ⁴⁷en wiens land zij in bezit genomen hadden, evenals het land van Og, de koning van Basan: de beide koningen van de Amorieten, die aan de overzijde van de Jordaan woonden, in het oosten, ⁴⁸van Aroër af, dat aan de oever van de beek Arnon ligt, tot de berg Sirjon - dat is de Hermon - ⁴⁹met de hele vlakte aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten, en tot aan de zee van de Vlake toe, onderaan de hellingen van de Pisga.

*Herinnering aan het geven van
de Torah op de Sinai*

⁵¹Mozes riep heel Israël samen en zei tot hen: Hoor, Israël, de inzettingen en de verordeningen, die ik heden doe horen, opdat u ze leert en ijverig onderhoudt. ²**JHWH**, onze God, heeft met ons een verbond gesloten op Horeb. ³Niet met onze vaders heeft **JHWH** dit verbond gesloten, maar met ons, zoals wij hier heden allen in leven zijn. ⁴Van aangezicht tot aangezicht heeft **JHWH** met u gesproken op de berg uit het midden van het vuur - ⁵ik stond in die tijd tussen **JHWH** en u om u het woord van **JHWH** mee te delen, want u was bang voor het vuur en u kwam de berg niet op - en Hij zei:

(A) 4:35 Mar. 12:32. (B) 4:41 Joz. 20:8,9.

⁶Ik ben **JHWH**, uw God, die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heb.

⁷U zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben.

⁸(A) U zult u geen gesneden beeld maken van enige gestalte, die boven in de hemel of onder op de aarde is of die in de wateren onder de aarde is. ⁹(B) U zult u voor die niet buigen, noch hen dienen; want Ik, **JHWH**, uw God, ben een jaloers God, die de ongerechtigheid van de vaderen bezoekt aan de kinderen en aan het derde en aan het vierde geslacht van hen die Mij haten⁽¹⁾, ¹⁰en die barmhartigheid doet aan duizenden van hen die Mij liefhebben en mijn geboden onderhouden.

¹¹(C) U zult de naam van **JHWH**, uw God, niet ijdel gebruiken, want **JHWH** zal niet onschuldig houden wie zijn naam ijdel gebruikt.

¹²(D) Onderhoud de Sjabbatdag, dat u die heiligt, zoals **JHWH**, uw God, u geboden heeft. ¹³(E) Zes dagen zult u arbeiden en al uw werk doen, ¹⁴maar de zevende dag is de Sjabbat van **JHWH**, uw God; dan zult u geen werk doen, u, noch uw zoon, noch uw dochter, noch uw dienstknecht, noch uw dienstmeisje, noch uw rund, noch uw ezel, noch uw overige vee, noch de vreemdeling die in uw steden woont, opdat uw dienstknecht en uw dienstmeisje rusten zoals u; ¹⁵want u zult gedenken, dat u slaven in het land Egypte geweest bent, en dat **JHWH** uw God, u vandaar heeft uitgeleid met een sterke hand en met een uitgestrekte arm;

daarom heeft **JHWH** uw God, u geboden de Sjabbatdag te houden.

¹⁶(F) Eer uw vader en uw moeder, zoals **JHWH**, uw God, u geboden heeft, opdat uw dagen verlengd worden en het u wél zal gaan in het land, dat **JHWH**, uw God, u geeft.

¹⁷(G) U zult niet doodslaan.

¹⁸(H) En u zult niet echtbreken.

¹⁹(I) En u zult niet stelen.

²⁰(J) En u zult niet vals *getuigen* tegen uw naaste.

²¹(K) En u zult niet de vrouw van uw naaste willen hebben, u zult uw zinnen niet zetten op het huis van uw naaste, noch op zijn akker, noch op zijn dienstknecht, zijn dienstmeisje, zijn rund, zijn ezel, noch op iets, dat van uw naaste is.

²²(L) Deze woorden heeft **JHWH** tot uw hele gemeente gesproken op de berg, uit het midden van het vuur, de wolk en de donkerheid, met luide stem, en Hij voegde daaraan niets toe; Hij schreef ze op twee stenen tafelen en gaf mij die.

²³Toen u nu de stem hoorde uit het midden van de duisternis, terwijl de berg in een brand van vuur stond, naderde u tot mij, alle hoofden van uw stammen en uw oudsten, en u zei: ²⁴Zie, **JHWH**, onze God, heeft ons zijn heerlijkheid en zijn grootheid getoond, en zijn stem hebben wij gehoord uit het midden van het vuur; op deze dag hebben wij gezien, dat God spreekt met een mens, en dat deze toch in leven blijft. ²⁵Maar nu, waarom zouden wij sterven? Want dit grote vuur zal ons verteren; als wij nog langer de stem

(1) 5:9 Het 3e en 4e geslacht zijn de kleinkinderen en de achterkleinkinderen.

(A) 5:8 Lev. 26:1; Deut. 4:15-18; 27:15. (B) 5:9 Ex. 34:6,7; Num. 14:18; Deut. 7:9,10. (C) 5:11 Lev. 19:12.

(D) 5:12 Ex. 16:23-30; 31:12-14. (E) 5:13 Ex. 23:12; 31:15; 34:21; 35:2; Lev. 23:3. (F) 5:16 a Deut.

27:16; Mat. 15:4; 19:19; Mar. 7:10; 10:19; Luk. 18:20; Efez. 6:2. 5:16 b Efez. 6:3. (G) 5:17 Gen. 9:6;

Lev. 24:17; Mat. 5:21; 19:18; Mar. 10:19; Luk. 18:20; Rom. 13:9; Jak. 2:11. (H) 5:18 Lev. 20:10; Mat.

5:27; 19:18; Mar. 10:19; Luk. 18:20; Rom. 13:9; Jak. 2:11. (I) 5:19 Lev. 19:11; Mat. 19:18; Mar. 10:19;

Luk. 18:20; Rom. 13:9. (J) 5:20 Ex. 23:1; Mat. 19:18; Mar. 10:19; Luk. 18:20. (K) 5:21 Rom. 7:7; 13:9.

(L) 5:22 Heb. 12:18,19.

van **JHWH**, onze God, horen, zullen wij sterven. ²⁶ Want welke sterveling is er, die de stem van de levende God heeft horen spreken uit het midden van het vuur, zoals wij, en die in leven is gebleven? ²⁷ Nader u en hoor alles wat **JHWH**, onze God, zegt, en breng u dan alles aan ons over wat **JHWH**, onze God, tot u spreekt; dan zullen wij het horen en doen.

²⁸ Toen **JHWH** uw woorden hoorde, terwijl u tot mij sprak, zei **JHWH** tot mij: Ik heb de woorden van dit volk gehoord, die zij tot u spraken; het is goed, alles wat zij gezegd hebben. ²⁹ Och, hadden zij steeds zulk een hart om ontzag voor Mij te hebben en om al mijn geboden te onderhouden, opdat het hun en hun kinderen voor altijd wél zou mogen gaan! ³⁰ Ga, zeg tot hen: Keert naar uw tenten terug. ³¹ Maar sta u hier bij Mij, opdat Ik u zal meedelen heel het gebod, al de inzettingen en verordeningen, die u hun moet leren, opdat zij die nakomen in het land, dat Ik hun geven zal om het in bezit te nemen.

³² Onderhoudt ze ijverig, zoals **JHWH**, uw God, u geboden heeft; wijkt niet af, naar rechts noch naar links. ³³ Heel de weg, die **JHWH**, uw God, u geboden heeft, zult u gaan, opdat u leeft en het u wél zal gaan en u lang woont in het land, dat u in bezit zult nemen.

De liefde tot God het grote gebod

6 ¹ Dit nu is het gebod, dit zijn de inzettingen en verordeningen, die **JHWH**, uw God, bevolen heeft u te leren om die na te komen in het land, waarheen u zult trekken om het in bezit te nemen, ² opdat u voor **JHWH**, uw God, ontzag zult hebben door al zijn inzettingen en geboden te onderhouden, die

ik u opleg, u en uw zoon en uw kleinzoon, al de dagen van uw leven, en opdat u lang leven mag. ³ Hoor dan, Israël, en onderhoud ze ijverig, opdat het u wél zal gaan, en opdat u zeer talrijk wordt, zoals **JHWH**, de God van uw vaderen, u heeft toegezegd, in een land, vloeiende van melk en honing.

⁴ ^(A) Hoor, Israël: **JHWH** is onze God; **JHWH** is één! ⁽¹⁾ ⁵ ^(B) U zult **JHWH**, uw God, liefhebben met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht. ⁶ ^(C) Wat ik u heden gebied, zal in uw hart zijn, ⁷ u zult het uw kinderen inprenten en daarover spreken, wanneer u in uw huis zit, wanneer u onderweg bent, wanneer u neerligt en wanneer u opstaat. ⁸ U zult het ook tot een teken op uw hand binden en het zal u een voorhoofdsband tussen uw ogen zijn, ⁹ en u zult ze schrijven op de deurposten van uw huis en aan uw poorten.

¹⁰ ^(D) Wanneer nu **JHWH**, uw God, u in het land zal gebracht hebben, waarvan Hij uw vaderen, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft het u te zullen geven - grote en goede steden, die u niet gebouwd hebt; ¹¹ huizen, vol met allerlei goederen, waarmee u ze niet gevuld hebt; uitgehouwen bakken, die u niet uitgehouwen hebt; wijngaarden en olijfbomen, die u niet geplant hebt - en u gegeten hebt en verzadigd bent, ¹² neem u er dan voor in acht, dat u **JHWH** niet vergeet, die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heeft. ¹³ ^(E) Voor **JHWH**, uw God, zult u ontzag hebben, Hem zult u dienen en bij zijn naam zweren. ¹⁴ U zult geen andere goden achternalopen, van de goden van de volken rondom u, ¹⁵ want **JHWH**, uw God, is

⁽¹⁾ 6:4 Letterlijk staat er "Eenheid".

^(A) 6:4 Mar. 12:29. ^(B) 6:5 Mat. 22:37; Mar. 12:30; Luk. 10:27. ^(C) 6:6 Deut. 11:18-20. ^(D) 6:10 a Gen. 12:7. 6:10 b Gen. 26:3. 6:10 c Gen. 28:13. ^(E) 6:13 Mat. 4:10; Luk. 4:8.

een jaloers God in uw midden; opdat de toorn van **JHWH**, uw God, niet tegen u zal ontbranden en Hij u van de aardbodem zou verdelen.

^{16(A)} U zult **JHWH**, uw God, niet verzoeken, zoals u bij Massa gedaan hebt. ¹⁷U zult nauwgezet de geboden van **JHWH**, uw God, onderhouden en de getuigenissen en de inzettingen, die Hij u opgelegd heeft; ¹⁸u zult doen wat recht en goed is in de ogen van **JHWH**, opdat het u wél zal gaan en u het goede land, dat **JHWH** aan uw vaders onder ede beloofd heeft, binnengaat en in bezit neemt, ¹⁹door al uw vijanden voor u uit te jagen, zoals **JHWH** heeft gesproken.

²⁰Wanneer later uw zoon u vraagt: Wat zijn dat voor getuigenissen, inzettingen en verordeningen, die **JHWH**, onze God, u opgelegd heeft? ²¹dan zult u tot uw zoon zeggen: Wij waren in Egypte slaven van Farao, maar **JHWH** heeft ons met een sterke hand uit Egypte geleid; ²²**JHWH** deed voor onze ogen tekenen en wonderen, groot en onheil brengend, aan Egypte, aan Farao en aan zijn hele huis; ²³maar ons heeft Hij daaruit geleid, om ons te brengen in het land dat Hij aan onze vaders onder ede beloofd had, en ons dit te geven. ²⁴**JHWH** gebod ons al deze inzettingen te onderhouden en om ontzag voor **JHWH**, onze God, te hebben, opdat het ons altijd wél zou gaan en Hij ons in het leven zou behouden, zoals dit heden het geval is. ²⁵En het zal ons tot gerechtigheid zijn, wanneer wij heel dit gebod ijverig onderhouden voor het aangezicht van **JHWH**, onze God, zoals Hij ons geboden heeft.

Verhouding tot de inwoners van Kanaän

7^{1(B)} Wanneer **JHWH**, uw God, u in het land gebracht zal hebben, dat u in bezit gaat nemen, en Hij voor u uit vele volken verdreven zal hebben, de Hethieten, de Girgasieten, de Amorieten, de Kanaänieten, de Perizzieten, de Chiwwieten, en de Jebusieten, zeven volken, talrijker en machtiger dan u, ²en **JHWH**, uw God, hen aan u overgeleverd zal hebben, zodat u hen verslaat, dan zult u hen volkomen met de ban slaan; u zult met hen geen verbond sluiten en hun geen genade verlenen. ³U zult u ook met hen niet verzwageren; uw dochters zult u aan hun zonen niet geven, noch hun dochters nemen voor uw zonen; ⁴want zij zouden uw zonen van **Mij** doen afwijken, zodat zij andere goden zouden dienen, en de toorn van **JHWH** tegen u zou ontbranden en Hij u weldra zou verdelen.

^{5(C)} Maar aldus zult u met hen doen: hun altaren zult u afbreken, hun gewijde stenen verbrijzelen, hun gewijde palen omhakken en hun gesneden beelden met vuur verbranden. ^{6(D)} Want u bent een volk, dat **JHWH**, uw God, heilig is; ú heeft **JHWH**, uw God, uit alle volken op de aardbodem uitverkoren om zijn eigen volk te zijn.

⁷Niet, omdat u talrijker was dan enig ander volk, heeft **JHWH** Zich aan u verbonden en u uitverkoren; veeleer bent u het kleinste van alle volken. ⁸Maar, omdat **JHWH** u liefhad en de eed hield, die Hij uw vaders gezworen had, heeft **JHWH** u met een sterke hand uitgeleid en u verlost uit het slavenhuis, uit de macht van Farao, de koning van Egypte,

(A) 6:16 a Mat. 4:7; Luk. 4:12. 6:16 b Ex. 17:1-7. (B) 7:1 Hand. 13:19. (C) 7:5 Deut. 12:3. (D) 7:6 Ex. 19:5; Deut. 4:20; 14:2; 26:18; Titus 2:14; 1Pet. 2:9.

^{9(A)} opdat u zou weten, dat **JHWH**, uw God, de enige God is, de trouwe God, die het verbond en de goedheid houdt tegenover wie Hem liefhebben en zijn geboden onderhouden, tot in duizend geslachten; ¹⁰ maar aan ieder persoonlijk van hen die Hem haten, oefent Hij vergelding door hem te gronde te richten; Hij stelt het niet uit voor wie Hem haat, aan hem persoonlijk vergeldt Hij het. ¹¹ Onderhoud dus het gebod, de inzettingen en verordeningen, die ik u heden gebied na te komen.

^{12(B)} Het zal gebeuren, omdat u aan deze verordeningen gehoor geeft en ze ijverig onderhoudt, dat **JHWH**, uw God, tegenover u het verbond en de goedheid zal bevestigen, die Hij aan uw vaders met een eed bekrachtigd heeft; ¹³ Hij zal u liefhebben, zegenen en talrijk maken; Hij zal zegenen de vrucht van uw schoot en de vrucht van uw bodem, uw koren, most en olie, de worp van uw runderen en de dracht van uw kleinvee, in het land, waarvan Hij uw vaders gezworen heeft, dat Hij het u geven zou. ¹⁴ Gezegend zult u zijn boven alle volken; er zal geen onvruchtbare zijn onder uw mannen of vrouwen, noch onder uw vee. ¹⁵ **JHWH** zal alle ziekten van u afwenden, en geen van de boze kwalen van Egypte, die u kent, zal Hij u opleggen, maar Hij zal die brengen over allen die u haten. ¹⁶ U zult alle volken die **JHWH**, uw God, u geven zal, verslinden; u zult hen niet ontzien en hun goden niet dienen, want dat zou u tot een valstrik worden.

¹⁷ Wanneer u bij uzelf zou zeggen: Deze volken zijn talrijker dan ik, hoe zou ik dan in staat zijn hen te verdrijven? ¹⁸ dan moet u niet bang voor hen zijn; houd steeds in gedachten, wat **JHWH**, uw God, aan Farao en heel Egypte gedaan

heeft, ¹⁹ de grote beproevingen, die uw ogen gezien hebben, de tekenen en wonderen, de sterke hand en de uitgestrekte arm, waarmee **JHWH**, uw God, u uitgeleid heeft - zó zal **JHWH**, uw God, doen aan alle volken, voor welke u bang bent. ²⁰ Bovendien zal **JHWH**, uw God, hoornaars op hen afzenden, totdat wie overgebleven waren en zich voor u verborgen hadden, zijn omgekomen. ²¹ Sidder niet voor hen, want **JHWH**, uw God, is in uw midden, een grote en vreselijke God. ²² **JHWH**, uw God, zal deze volken langzamerhand voor u uit verdrijven; u zult hen niet in korte tijd mogen vernietigen, opdat de wilde dieren u niet te talrijk worden. ²³ Zo zal **JHWH**, uw God, hen aan u overleveren en hen in grote verwarring brengen, totdat zij verdelgd zijn. ²⁴ Hun koningen zal Hij in uw macht geven, zodat u hun naam van onder de hemel doet verdwijnen; niemand zal tegen u standhouden, totdat u hen verdelgd hebt. ²⁵ De gesneden beelden van hun goden zult u met vuur verbranden; het zilver en het goud daaraan zult u niet verlangen en u niet toeigenen, opdat u daardoor niet verstrikt wordt, want het is een gruwel voor **JHWH**, uw God. ²⁶ En u zult geen gruwel in uw huis brengen, zodat uzelf evenzo onder de ban zou komen; u zult het ten sterkste verfoeien en verafschuwen, want het ligt onder de ban.

Gods weldaden vragen dankbaarheid

8 ¹ Heel het gebod, dat ik u heden opleg, zult u ijverig onderhouden, opdat u mag leven en talrijk worden en het land binnengaan en in bezit nemen, dat **JHWH** uw vaders onder ede beloofd heeft. ² Gedenk dan heel de weg, waarop **JHWH**, uw God, u deze veertig jaar in de

(A) 7:9 Ex. 20:5,6; 34:6,7; Num. 14:18; Deut. 5:9,10.

(B) 7:12 Deut. 11:13-17.

woestijn heeft geleid, om u te *verootmoedigen* en u op de proef te stellen om te weten, wat er in uw hart was: of u al dan niet zijn geboden zou onderhouden. ³(A) Ja, Hij *verootmoedigde* u, deed u honger lijden en gaf u het manna te eten, dat u niet kende en dat ook uw vaders niet gekend hebben, om u te doen weten, dat de mens niet alleen van brood leeft, maar dat de mens leeft van alles wat uit de mond van **JHWH** uitgaat. ⁴De kleding die u draagt, is niet versleten en uw voet is niet gezwollen in deze veertig jaar. ⁵Erken dan van harte, dat **JHWH**, uw God, u vermaant, zoals een man zijn zoon vermaant, ⁶en onderhoud de geboden van **JHWH**, uw God, door in zijn wegen te wandelen en ontzag voor Hem te hebben. ⁷Want **JHWH**, uw God, brengt u in een goed land, een land van beken, bronnen en wateren, die in de dalen en op de bergen ontspringen; ⁸een land van tarwe en gerst, van wijnstokken, vijgenbomen en granaatappels; een land van olierijke olijfbomen en honing; ⁹een land, waarin u niet in armoede uw brood zult eten, waarin u aan niets gebrek zult hebben; een land, waarvan de stenen ijzer zijn en uit de bergen waarvan u koper zult uit hakken. ¹⁰U zult eten en verzadigd worden en **JHWH**, uw God, prijzen om het goede land dat Hij u gaf.

¹¹(B) Neem u ervoor in acht, dat u **JHWH**, uw God, niet vergeet door zijn geboden, zijn verordeningen en zijn inzettingen, die ik u heden opleg, te verwaarlozen, ¹²opdat, wanneer u eet en verzadigd wordt, goede huizen bouwt en die bewoont, ¹³uw runderen en kleinvee zich vermenigvuldigen en uw zilver en goud zich vermeerderen, ja, al wat u hebt, zich vermeerdert, ¹⁴uw hart zich niet zal verheffen, en u **JHWH**, uw God,

vergeet, die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heeft, ¹⁵die u deed gaan door de grote en vreselijke woestijn, met vurige slangen en schorpioenen en dorstig land zonder water; die uit de harde rots voor u water tevoorschijn deed komen, ¹⁶die u in de woestijn met het manna voedde, dat uw vaders niet gekend hebben, om u te *verootmoedigen*, u op de proef te stellen en u ten laatste wél te doen. ¹⁷Zeg dan niet bij uzelf: mijn kracht en de sterkte van mijn hand heeft mij dit vermogen verworven. ¹⁸Maar u zult aan **JHWH**, uw God, denken, want Hij is het, die u kracht geeft om vermogen te verwerven, om Zich aan het verbond te houden, dat Hij uw vaders gezworen heeft - zoals dit heden het geval is.

¹⁹Maar het zal gebeuren, indien u **JHWH**, uw God, eenmaal vergeet en andere goden achterna loopt, hen dient en u voor hen neerbuigt - ik betuig heden tegen u, dat u voorzeker zult omkomen; ²⁰evenals de volken, die **JHWH** doet omkomen omwille van u, zult ook u omkomen, omdat u naar de stem van **JHWH**, uw God, niet wilde luisteren.

Waarschuwing tegen eigengerechtigheid

9 ¹Hoor, Israël! U zult heden over de Jordaan trekken om het gebied in bezit te gaan nemen van volken, die groter en machtiger zijn dan u, grote steden, hemelhoog versterkt - ²een groot en rijzig volk, Enakieten, die u wel kent en waarvan u hebt horen zeggen: wie kan voor de Enakieten standhouden? ³Weet dan heden, dat **JHWH**, uw God, zelf voor u uit gaat als een verterend vuur; Hij zal hen verdelgen en voor uw ogen *onderwerpen*; zo zult u in korte tijd hun gebied in bezit nemen en hen vernietigen, zoals

(A) 8:3 Mat. 4:4; Luk. 4:4. (B) 8:11 Hos. 13:5,6.

JHWH tot u gesproken heeft. ⁴Zeg niet bij uzelf, wanneer **JHWH**, uw God, hen voor u uit gejaagd heeft: wegens mijn gerechtigheid heeft **JHWH** mij dit land in bezit doen nemen; want wegens hun goddeloosheid drijft **JHWH** deze volken voor u weg. ⁵Niet wegens uw gerechtigheid noch wegens de oprechtheid van uw hart gaat u hun land in bezit nemen, maar wegens hun goddeloosheid drijft **JHWH**, uw God, deze volken voor u weg en om Zich te houden aan het woord, dat **JHWH** uw vaderen, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft. ⁶Weet dus dat **JHWH**, uw God, u dit goede land niet in bezit geeft wegens uw gerechtigheid; u bent immers een hardnekkig volk.

⁷Denk eraan, vergeet het niet, hoe u in de woestijn **JHWH**, uw God, vertoornd hebt; van de dag af, dat u uit het land Egypte getrokken bent, tot u kwam op deze plaats, bent u weerspanning geweest tegen **JHWH**. ⁸Voor al bij Horeb hebt u **JHWH** vertoornd, ja, zó vertoornd werd **JHWH** op u, dat Hij u wilde verdelgen. ^{9(A)} Toen ik de berg was opgegaan om de stenen tafelen te ontvangen, de tafelen van het verbond, dat **JHWH** met u gesloten had, verbleef ik veertig dagen en veertig nachten op de berg; brood at ik niet en water dronk ik niet. ¹⁰En **JHWH** gaf mij de twee stenen tafelen, beschreven met de vinger van God, waarop al de woorden stonden, die **JHWH** op de berg tot u gesproken had uit het midden van het vuur, op de dag van de samenkomst; ¹¹na verloop van veertig dagen en veertig nachten gaf **JHWH** mij de twee stenen tafelen, de tafelen van het verbond. ¹²Toen zei **JHWH** tot mij: sta op, daal haastig van hier naar beneden, want uw volk, dat u uit Egypte geleid hebt, heeft

het verdorven; zij hebben zich gehaast om af te wijken van de weg, die Ik hun geboden heb; zij hebben zich een gegoten beeld gemaakt. ¹³Voorts zei **JHWH** tot mij: Ik heb dit volk gezien en zie, het is een hardnekkig volk. ¹⁴Laat Mij begaan, dat Ik hen verdelg en hun naam van onder de hemel uitwis; dan zal Ik u tot een volk maken, machtiger en groter dan dit.

¹⁵Daarop keerde ik mij om en daalde de berg af, die stond in een brand van vuur; en de twee tafelen van het verbond waren in mijn beide handen. ¹⁶Toen zag ik, en zie, u had gezondigd tegen **JHWH**, uw God; u had u een gegoten kalf gemaakt, u had u gehaast om af te wijken van de weg, die **JHWH** u geboden had; ¹⁷toen greep ik de twee tafelen, wierp ze met beide handen weg en verbrijzelde ze voor uw ogen. ¹⁸Daarop wierp ik mij voor **JHWH** neer, zoals de eerste maal, veertig dagen en veertig nachten - brood at ik niet en water dronk ik niet - vanwege heel uw zondig bedrijf: dat u deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH** en Hem krenkte. ^{19(B)} Want ik vreesde de toorn en de grimmigheid, waarmee **JHWH** tegen u boos geworden was, zodat Hij u wilde verdelgen. Maar ook ditmaal hoorde **JHWH** naar mij. ²⁰Ook op Aäron was **JHWH** zozeer vertoornd, dat Hij hem wilde verdelgen; daarom bad ik toen ook voor Aäron. ²¹Maar het voorwerp van uw zonde, het kalf dat u gemaakt had, nam ik, verbrandde het met vuur, vergruizelde het en vermaalde het grondig, totdat het tot stof gestoten was; en het stof wierp ik in de beek, die van de berg afvloeit.

^{22(C)} Ook bij Tabera, bij Massa en bij Kibrot-Hattaäwa hebt u telkens **JHWH** vertoornd. ^{23(D)} En toen **JHWH** u van

(A) 9:9 Ex. 24:18. (B) 9:19 Heb. 12:21. (C) 9:22 a Num. 11:3. 9:22 b Ex. 17:7. 9:22 c Num. 11:34.
(D) 9:23 a Num. 13:17. 9:23 b Deut. 1:21. 9:23 c Num. 13:31; Deut. 1:26; Heb. 3:16.

Kades-Barnea uitzond met de opdracht: trekt op en neemt het land in bezit, dat Ik u gegeven heb - toen was u weerspanning tegen het bevel van **JHWH**, uw God: u geloofde Hem niet en luisterde niet naar zijn stem. ²⁴Weerspanning was u tegen **JHWH**, zolang ik u ken.

²⁵Ik wierp mij dan voor **JHWH** neer - veertig dagen en veertig nachten lag ik neergeworpen -, omdat **JHWH** gezegd had u te zullen verdelen, ²⁶en ik bad tot **JHWH**. Ik zei: Heer **JHWH**, vernietig uw volk en erfdeel niet, dat U bevrijd hebt door uw grootheid, dat U met een sterke hand uit Egypte hebt geleid. ²⁷Denk aan uw knechten, aan Abraham, Isaak en Jakob; let niet op de hardheid van dit volk noch op zijn goddeloosheid en zijn zonde, ²⁸opdat het land, waaruit U ons geleid hebt, niet zal zeggen: omdat **JHWH** hen niet kon brengen in het land, dat Hij hun toegezegd had, en omdat Hij hen haatte, heeft Hij hen uitgeleid om hen te doden in de woestijn. ²⁹Zij zijn toch uw volk en uw erfdeel, dat U door uw grote kracht en uw uitgestrekte arm hebt uitgeleid.

10¹Toen zei **JHWH** tot mij: Hak u twee stenen tafelen uit zoals de eerste, klim tot Mij op de berg, en maak u een houten ark; ²dan zal Ik op de tafelen de woorden schrijven, die stonden op de eerste tafelen, welke u verbrijzeld hebt, en u zult ze in de ark leggen. ³En ik maakte een ark van acaciahout en hakte twee stenen tafelen uit zoals de eerste; toen beklom ik de berg met de twee tafelen in mijn hand. ⁴En Hij schreef op de tafelen met hetzelfde schrift als de eerste maal, de Tien Woorden, die **JHWH** op de berg tot u gesproken had uit het midden van het vuur op de dag van de samenkomst; en **JHWH** gaf ze mij. ⁵Toen

keerde ik mij om en daalde de berg af, en ik legde de tafelen in de ark, die ik gemaakt had; en zij bleven daar, zoals **JHWH** mij geboden had.

- ⁶(A) De Israëlieten nu braken op van Beërot-Bene-Jaäkan naar Mosera; daar stierf Aäron en daar werd hij begraven, en zijn zoon Eleazar werd priester in zijn plaats. ⁷Vandaar braken zij op naar Gudgod, en van Gudgod naar Jotbata, een streek rijk aan beken. -

⁸(B) Toen zonderde **JHWH** de stam van de Levieten af om de ark van het verbond van **JHWH** te dragen, vóór **JHWH** te staan om Hem te dienen, en in zijn naam te zegenen tot op deze dag. ⁹Daarom heeft Levi geen bezit of erfdeel met zijn broeders; **JHWH** is zijn erfdeel, zoals **JHWH**, uw God, tot hem gezegd heeft.

¹⁰(C) Ik stond dan op de berg, evenals de eerste maal, veertig dagen en veertig nachten, en ook ditmaal hoorde **JHWH** naar mij; **JHWH** wilde u niet vernietigen. ¹¹Toen zei **JHWH** tot mij: Maak u gereed, ga, trek op aan de spits van het volk, opdat zij in het land komen en het in bezit nemen, waarvan Ik hun vaderen gezworen heb, dat Ik het hun geven zou.

Vermaning tot dankbare gehoorzaamheid

¹²Nu dan, Israël, wat vraagt **JHWH**, uw God, van u dan ontzag te hebben voor **JHWH**, uw God, door in al zijn wegen te wandelen; Hem lief te hebben; **JHWH**, uw God, te dienen met uw hele hart en met uw hele ziel; ¹³de geboden en de inzettingen van **JHWH**, die ik u heden opleg, te onderhouden, opdat het u wél zal gaan. ¹⁴Zie, van **JHWH**, uw God, is de hemel, ja, de hemel der hemelen, de aarde en alles wat daarop is; ¹⁵alleen aan uw vaderen heeft **JHWH** Zich ver-

(A) 10:6 Num. 20:28; 33:38. (B) 10:8 Num. 3:5-8. (C) 10:10 Ex. 34:28.

bonden en alleen hen heeft Hij liefgehad, en u, hun nageslacht, heeft Hij uit alle volken uitverkoren, zoals dit heden het geval is. ¹⁶ Besnijdt dan de voorhuid van uw harten en weest niet meer hardnekkig. ^{17(A)} Want **JHWH**, uw God, is de God der goden en de Heer der heren, de grote, sterke en vreselijke God, die geen partijdigheid kent noch een geschenk aanneemt; ¹⁸ die wees en weduwe recht doet en de vreemdeling liefde bewijst door hem brood en kleding te geven. ¹⁹ Daarom zult u de vreemdeling liefde bewijzen, want vreemdelingen bent u geweest in het land Egypte. ²⁰ Voor **JHWH**, uw God, zult u ontzag hebben, Hem zult u dienen, Hem aanhangen en bij zijn naam zweren. ²¹ Hij is uw lof en Hij is uw God, die onder u deze grote en vreselijke dingen gedaan heeft, welke uw ogen gezien hebben. ^{22(B)} Met zeventig zielen trokken uw vaders naar Egypte, en nu heeft **JHWH**, uw God, u talrijk gemaakt als de sterren van de hemel.

De zegen van gehoorzaamheid, de vloek van ongehoorzaamheid

11 ¹ U zult **JHWH**, uw God, liefhebben en alle dagen zijn dienst, zijn inzettingen, zijn verordeningen en zijn geboden in acht nemen. ² Immers, u kent nu - want dit geldt niet voor uw kinderen, die de tuchtiging van **JHWH**, uw God, niet kennen en niet gezien hebben - zijn grootheid, zijn sterke hand en zijn uitgestrekte arm, ^{3(C)} de tekenen en de daden, die Hij in Egypte gedaan heeft aan Farao, de koning van Egypte, en aan zijn hele land; ^{4(D)} en wat Hij gedaan heeft met het leger van Egypte, met zijn paarden en zijn wagens: hoe Hij de wateren van

de Schelfzee hen deed overstromen, toen zij u achtervolgden en hoe **JHWH** hen ten onder gebracht heeft tot op deze dag; ⁵ en wat Hij u gedaan heeft in de woestijn, tot u kwam op deze plaats, ^{6(E)} ook wat Hij aan Datan en Abiram, de zonen van Eliab, de zoon van Ruben, gedaan heeft: hoe de aarde haar mond openperde en hen verzwolg met hun huisgezinnen, tenten en alle have, die zij meevoerden, in het midden van heel Israël; ⁷ want uw ogen hebben heel het grote werk gezien, dat **JHWH** gedaan heeft.

⁸ Onderhoudt dus heel het gebod, dat ik u heden opleg, opdat u sterk mag zijn en het land binnengaan en in bezit nemen, waarheen u trekt om het als bezit te verwerven, ⁹ en opdat u lang mag leven in het land, waarvan **JHWH** uw vaders gezworen heeft, dat Hij het hun en hun nageslacht zou geven, een land vloeiende van melk en honing. ¹⁰ Want het land, waarheen u komt om het in bezit te nemen, is niet als het land Egypte, waaruit u getrokken bent, dat u na het zaaien kunstmatig water moest geven als een moestuin. ¹¹ Maar het land, waarheen u trekt om het in bezit te nemen, is een land van bergen en dalen, dat water drinkt van de regen van de hemel; ¹² een land, waarvoor **JHWH**, uw God, zorgt; voortdurend zijn de ogen van **JHWH**, uw God, daarop gericht, van het begin van het jaar tot het einde.

^{13(F)} Indien u nu aandachtig luistert naar de geboden, die ik u heden opleg, zodat u **JHWH**, uw God, liefhebt en Hem dient met uw hele hart en uw hele ziel, ¹⁴ dan zal Ik de regen voor uw land op zijn tijd geven, de vroege en de late regen, zodat u uw koren en uw most en

(A) 10:17 1Ti. 6:15; Opb. 17:14; 19:16; Hand. 10:34; Rom. 2:11; Gal. 2:6; Efez. 6:9. (B) 10:22 a Gen. 46:27. 10:22 b Gen. 15:5; 22:17. (C) 11:3 Ex. 7:8-12:13. (D) 11:4 Ex. 14:28. (E) 11:6 Num. 16:31,32. (F) 11:13 Lev. 26:3-5; Deut. 7:12-16; 28:1-14.

uw olie kunt inzamelen, ¹⁵en Ik zal op uw veld gras geven voor uw vee, zodat u kunt eten en verzadigd worden. ¹⁶Neemt u ervoor in acht, dat uw hart zich niet laat verlokken, zodat u afwijkt, andere goden dient en u voor hen neerbuigt. ¹⁷Dan zou de toorn van **JHWH** tegen u ontbranden en Hij zou de hemel toesluiten, zodat er geen regen komt, de bodem zijn opbrengst niet geeft en u weldra te gronde gaat in het goede land, dat **JHWH** u geven zal. ^{18(A)} Maar u zult deze mijn woorden in uw hart en in uw ziel leggen; u zult ze tot een teken op uw hand binden en zij zullen een voorhoofdsband tussen uw ogen zijn. ¹⁹U zult ze uw kinderen leren en daarover spreken, wanneer u in uw huis zit en wanneer u onderweg bent, wanneer u neerligt en wanneer u opstaat; ²⁰u zult ze schrijven op de deurposten van uw huis en aan uw poorten, ²¹opdat u en uw kinderen in het land, waarvan **JHWH** uw vaderen gezworen heeft, dat Hij het hun zou geven, zó lang leven, als de hemel boven de aarde staat.

²²Want indien u heel dit gebod, dat ik u heden opleg, zeer ijverig onderhoudt, **JHWH**, uw God, liefhebt, in al zijn wegen gaat en Hem aanhangt, ²³dan zal **JHWH** al deze volken voor u wegdrijven, zodat u het gebied van volken, groter en machtiger dan u, in bezit zult nemen. ^{24(B)} Elke plaats die uw voetzool betreedt, zal van u zijn; van de woestijn af tot de Libanon, van de rivier af, de rivier de Eufraat, tot de westelijke zee toe zal uw gebied zich uitstrekken. ²⁵Niemand zal vóór u standhouden; **JHWH**, uw God, zal schrik en vrees voor u leggen op het hele land dat u betreedt, zoals Hij u heeft toegezegd.

²⁶Zie, ik houd u heden zegen en vloek voor: ²⁷zegen, wanneer u luistert naar de geboden van **JHWH**, uw God, die ik u heden opleg; ²⁸maar vloek, indien u naar de geboden van **JHWH**, uw God, niet luistert en afwijkt van de weg die ik u heden gebied, door het achterna lopen van andere goden, die u niet gekend hebt.

^{29(C)} Wanneer nu **JHWH**, uw God, u gebracht zal hebben in het land, dat u in bezit gaat nemen, dan zult u de zegen uitspreken op de berg Gerizim en de vloek op de berg Ebal; ³⁰liggen zij niet aan de overzijde van de Jordaan achter de westelijke heerbaan, in het land van de Kanaänieten, die in de vlakte wonen, tegenover Gilgal bij de terebinten van More? ³¹Want u staat op het punt de Jordaan over te trekken om het land in bezit te gaan nemen, dat **JHWH**, uw God, u geven zal, en u zult het in bezit nemen en daarin wonen; ³²dan zult u ijverig onderhouden al de inzettingen en de verordeningen, die ik u heden voorhoud.

De ene plaats van de offerdienst

12 ¹Dit zijn de inzettingen en de verordeningen, die u ijverig zult onderhouden in het land dat **JHWH**, de God van uw vaderen, u gegeven heeft om het te bezitten, zolang u op de aardbodem leeft.

²U zult alle plaatsen volkomen vernietigen, waar de volken, van wie u hun gebied in bezit neemt, hun goden gediend hebben, op hoge bergen en op heuvels en onder elke groene boom. ^{3(D)} U zult hun altaren afbreken, hun gewijde stenen verbrijzelen, hun gewijde palen met vuur verbranden, de gesneden beelden van hun goden omhakken en hun naam van die plaats doen verdwijnen. ⁴Niet alzo zult u **JHWH**, uw God, dienen. ⁵Maar

(A) 11:18 Deut. 6:6-9. (B) 11:24 Joz. 1:3-5. (C) 11:29 Deut. 27:11-14; Joz. 8:33-35. (D) 12:3 Deut. 7:5.

de plaats, die **JHWH**, uw God, uit het gebied van al uw stammen verkiezen zal om daar zijn naam te vestigen, om daar te wonen, die zult u zoeken en daarheen zult u gaan. ⁶Daarheen zult u brengen uw brandoffers en slachtoffers, uw tienden en uw wijgeschenken, uw gelofteoffers en uw vrijwillige offers, de eerstgeborenen van uw runderen en van uw kleinvee. ⁷Daar zult u eten voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, en u verheugen, u en uw huisgezinnen, over alles wat u ondernomen hebt, waarin **JHWH**, uw God, u gezegend heeft.

⁸U zult zeker niet doen wat wij hier nu doen: ieder geheel naar wat hij zelf denkt dat goed is. ⁹Want u bent nog niet gekomen tot de rustplaats en het erfdeel, dat **JHWH**, uw God, u geven zal. ¹⁰Maar wanneer u de Jordaan zult zijn overgetrokken en woont in het land dat **JHWH**, uw God, u zal doen beërven, en Hij u rust geeft van al uw vijanden aan alle kanten, en u veilig woont - ¹¹dan zult u naar de plaats, die **JHWH**, uw God, verkiezen zal om daar zijn naam te doen wonen, alles brengen, wat ik u gebied: uw brandoffers en slachtoffers, uw tienden en wijgeschenken en uw beste geloften, die u **JHWH** doen zult; ¹²u zult u verheugen voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, u, uw zonen, uw dochters, uw dienstknechten en uw dienstmeisjes, en de Leviet, die binnen uw poorten woont, want hij heeft bezit noch erfdeel met u.

¹³Neem u ervoor in acht, dat u uw brandoffers niet brengt op elke willekeurige plaats; ¹⁴maar op de plaats die **JHWH** in het gebied van één van uw stammen verkiezen zal, daar zult u uw brandoffers brengen, en daar zult u doen alles wat ik u gebied. ¹⁵U mag evenwel slachten en vlees eten zoveel u wilt,

overeenkomstig de zegen, die **JHWH**, uw God, u in al uw woonplaatsen geeft; de onreine zowel als de reine mag daarvan eten, als van een gazel en een hert; ^{16(A)}alleen het bloed zult u niet eten, u zult het op de aarde uitgieten als water. ¹⁷In uw woonplaatsen zult u de tiende van uw koren niet mogen eten, noch die van uw most en uw olie, noch de eerstelingen van uw runderen en van uw kleinvee, noch iets van de gelofteoffers, die u beloven zult, noch uw vrijwillige offers, noch uw wijgeschenken. ¹⁸Maar voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, zult u ze eten, op de plaats die **JHWH**, uw God, verkiezen zal, u en uw zoon en uw dochter, uw dienstknecht en uw dienstmeisje, en de Leviet, die binnen uw poorten woont, en u zult u verheugen voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, over alles wat u ondernomen hebt. ¹⁹Neem u ervoor in acht, dat u de Leviet niet aan zijn lot overlaat, zolang u in uw land woont.

²⁰Wanneer **JHWH**, uw God, uw gebied zal uitbreiden, zoals Hij u toegezegd heeft, en u denkt: ik wil vlees eten - omdat het uw verlangen is vlees te eten, dan mag u vlees eten zoveel u wilt. ²¹Wanneer de plaats die **JHWH**, uw God, verkiezen zal om daar zijn naam te vestigen, te ver voor u is, dan zult u van de runderen en van het kleinvee, die **JHWH** u gegeven heeft, slachten, zoals ik u geboden heb, en in al uw woonplaatsen daarvan eten zoveel u wilt. ²²Maar u zult daarvan eten als van een gazel en een hert: de onreine en de reine beiden mogen ervan eten. ^{23(B)}Houd er echter aan vast, dat u geen bloed eet, want het bloed is de ziel en u zult niet de ziel met het vlees eten. ²⁴U zult het niet eten; u zult het op de aarde uitgieten als water. ²⁵U zult het niet eten; opdat het u en uw kinde-

(A) 12:16 Gen. 9:4; Lev. 7:26,27; 17:10-14; 19:26; Deut. 15:23. (B) 12:23 Lev. 17:10-14.

ren na u wél zal gaan, als u doet wat recht is in de ogen van **JHWH**. ²⁶Maar wat u aan heilige gaven hebt en uw gelofteoffers, die zult u met u meenemen naar de plaats die **JHWH** verkiezen zal; ²⁷u zult uw brandoffers, het vlees en het bloed, bereiden op het altaar van **JHWH**, uw God, en het bloed van uw slachtoffers zal op het altaar van **JHWH**, uw God, uitgegoten worden, maar het vlees mag u eten. ²⁸Luister aandachtig naar al deze geboden, die ik u geef; opdat het u en uw kinderen na u voor altijd wél zal gaan, wanneer u doet wat goed en recht is in de ogen van **JHWH**, uw God.

²⁹Wanneer **JHWH**, uw God, de volken, terwijl u naar hun gebied trekt om hen te verdrijven, uitgeroeid heeft, en u hun gebied in bezit genomen hebt en in hun land woont, ³⁰neem u er dan voor in acht, dat u zich niet laat verleiden na hun verdelging hun voorbeeld te volgen, en dat u hun goden niet zoekt, zeggende: hoe dienden deze volken hun goden? zo wil ik het ook doen. ³¹Niet also zult u **JHWH**, uw God, dienen; want al wat **JHWH** een gruwel is, wat Hij haat, doen zij voor hun goden; zelfs hun zonen en hun dochters verbranden zij voor hun goden met vuur.

³²Al wat ik u gebied, zult u ijverig onderhouden; u zult daaraan niet toedoen, noch daarvan afdoen.⁽¹⁾

Tegen de verleiding tot afgoderij

13 ^{1(A)} Wanneer onder u een profeet optreedt of iemand, die dromen heeft, en hij u een teken of een wonder aankondigt, ²en het teken of het wonder komt, waarover hij u gesproken heeft met de woorden: laten wij andere goden achterna lopen, die u niet gekend hebt,

en laten wij hen dienen - ³dan zult u naar de woorden van die profeet of van die dromer niet luisteren; want **JHWH**, uw God, stelt u op de proef om te weten, of u **JHWH**, uw God, liefhebt met uw hele hart en met uw hele ziel. ⁴**JHWH**, uw God, zult u volgen, ontzag voor Hem hebben, zijn geboden houden en naar zijn stem luisteren: Hem zult u dienen en aanhangen. ⁵Die profeet of dromer zal ter dood gebracht worden, omdat hij afval gepredikt heeft van **JHWH**, uw God, die u uit het land Egypte geleid en uit het slavenhuis verlost heeft - om u af te trekken van de weg, die **JHWH**, uw God, u geboden heeft te gaan. Zo zult u het kwaad uit uw midden wegdoen.

⁶Wanneer uw broeder, de zoon van uw moeder, of uw zoon, uw dochter, uw eigen vrouw of uw boezemvriend u in het geheim wil verleiden en zegt: laten wij andere goden gaan dienen, goden die noch u noch uw vaders gekend hebben, ⁷behorende tot de goden van de volken rondom u, dichtbij of veraf, van het ene einde van de aarde tot het andere - ⁸dan zult u hem niet ter wille zijn noch naar hem luisteren; u zult hem niet ontzien, noch hem sparen en zijn schuld bedekken, ⁹maar hem zeker doden; het eerst zal uw hand zich tegen hem keren om hem ter dood te brengen en daarna de hand van het hele volk. ¹⁰U zult hem stenigen, zodat hij sterft, omdat hij geprobeerd heeft u af te trekken van **JHWH**, uw God, die u uit het land Egypte, uit het slavenhuis, geleid heeft. ¹¹Dan zal heel Israël het horen en ontzag hebben en men zal niet opnieuw zulk een wandaad in uw midden doen.

¹²Wanneer u in een van de steden, die **JHWH**, uw God, u geven zal om daar te

⁽¹⁾ 12:32 Zie ook 4:2, Spreuken 30:6, Openbaring van **Jesjoea** 22:18-19.

^(A) 13:1 Deut. 4:2; Opb. 22:18,19.

wonen, hoort zeggen: ¹³Er zijn slechte mannen uit uw midden voortgekomen, die de inwoners van hun stad tot afval gebracht hebben door te zeggen: laten wij andere goden gaan dienen, die u niet gekend hebt - ¹⁴dan zult u wel degelijk onderzoek doen en grondig navragen; en als het waar blijkt, als het vast staat, als deze gruwel in uw midden bedreven is, ¹⁵dan zult u de inwoners van die stad zeker slaan met de scherpte van het zwaard, door haar zelf met al wat daarin is en met haar vee door de scherpte van het zwaard met de ban te treffen. ¹⁶De hele buit zult u midden op het plein bijeenbrengen en u zult de stad met de hele buit met vuur verbranden als een volledig brandoffer voor **JHWH**, uw God: zij zal altijd een puinhoop blijven en niet herbouwd worden; ¹⁷ook zal niets van het gebannene aan uw hand kleven; opdat **JHWH** zijn brandende toorn zal laten varen, u barmhartigheid zal betonen, Zich over u zal ontfermen en u talrijk zal maken, zoals Hij uw vaderen gezworen heeft; ¹⁸want dan luistert u naar de stem van **JHWH**, uw God, om al zijn geboden te onderhouden, die ik u heden opleg - door te doen wat recht is in de ogen van **JHWH**, uw God.

Verboden rouwgebruiken

14 ^{1(A)} U bent kinderen van **JHWH**, uw God; u zult uzelf om een dode geen insnijdingen toebrengen, noch het haar boven uw voorhoofd wegscheren; ^{2(B)} want u bent een volk, dat **JHWH**, uw God, heilig is, en u heeft **JHWH** uitverkoren om Hem een eigen volk te zijn uit al de volken, die op de aardbodem wonen.

Reine en onreine dieren

³U zult niets eten, dat een gruwel is. ⁴Dit zijn de dieren die u eten mag: rund, schaap en geit; ⁵hert, gazel, antilope, steenbok, das, wilde os en wild schaap; ⁶elk dier, dat gespleten hoeven heeft - namelijk de beide hoeven geheel gekloofd - en herkauwt onder de dieren, mag u eten. ⁷De volgende echter zult u niet eten van de dieren die herkauwen of geheel gespleten hoeven hebben: de kameel, de haas, en de klipdas, omdat zij wel herkauwen, maar geen gespleten hoeven hebben; onrein zullen zij voor u zijn. ⁸Ook het zwijn, omdat het wel gespleten hoeven heeft, maar niet herkauwt; onrein zal het voor u zijn. Van hun vlees zult u niet eten en hun aas zult u niet aanraken.

⁹Dit mag u eten van al wat in het water leeft: al wat vinnen en schubben heeft, mag u eten, ¹⁰maar u zult niets eten dat geen vinnen of schubben heeft; onrein zal dat voor u zijn.

¹¹Elke reine vogel mag u eten. ¹²Maar deze zijn het, waarvan u niet eten zult: de arend, de lammergier en de zeearend; ¹³de wouw, de gier en alle soorten kraaien; ¹⁴alle soorten raven; ¹⁵de struisvogel, de katuil, de meeuw en alle soorten sperwers; ¹⁶de steenuil, de oehoe en de witte uil; ¹⁷de pelikaan, de aasgier en de aalscholver; ¹⁸de ooievaar en alle soorten reigers, de hop en de vleermuis. ¹⁹Ook alle wemelende dieren met vleugels - die zullen voor u onrein zijn, zij zullen niet gegeten worden. ²⁰Alle reine vogels mag u eten.

^{21(C)} U zult geen aas eten; aan de vreemdeling, die binnen uw poorten verblijft, mag u het te eten geven, of u mag

(A) 14:1 Lev. 19:28; 21:5. (B) 14:2 Ex. 19:5,6; Deut. 4:20; 7:6; 26:18; Titus 2:14; 1Pet. 2:9. (C) 14:21 Ex. 23:19; 34:26.

het aan een buitenlander verkopen, want u bent een volk, dat **JHWH**, uw God, heilig is. U zult een bokje niet koken in de melk van zijn moeder.

De tienden

²²(A) U zult van de hele opbrengst van het zaad dat uit uw akker voortkomt, stipt tienden geven, jaar op jaar. ²³U zult voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, in de plaats die Hij verkiezen zal om zijn naam daar te doen wonen, eten de tiende van uw koren, uw most en uw olie, en de eerstelingen van uw runderen en van uw kleinvee, opdat u voor **JHWH**, uw God, uw leven lang ontzag zult hebben. ²⁴Wanneer de weg voor u te lang zou zijn, zodat u ze niet zou kunnen vervoeren, omdat de plaats die **JHWH**, uw God, verkiezen zal om daar zijn naam te vestigen, te ver van u verwijderd is, wanneer **JHWH**, uw God, u gezegend heeft - ²⁵dan zult u ze te gelde maken en dat geld bij u steken en naar de plaats gaan, die **JHWH**, uw God, verkiezen zal, ²⁶en u zult dat geld besteden voor alles waarin u lust hebt, voor runderen of kleinvee, voor wijn of bedwelmende drank, of wat u ook wenst, en u zult daar voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, eten en u verheugen, u met uw huisgezin; ²⁷ook de Leviet, die binnen uw poorten woont, zult u aan zijn lot niet overlaten, want hij heeft geen bezit of erfdeel met u.

²⁸Na verloop van drie jaar zult u alle tienden van uw opbrengst in dat jaar brengen en in uw poorten neerleggen; ²⁹dan zullen de Leviet, omdat hij bezit noch erfdeel met u heeft, en de vreemdeling, de wees en de weduwe, die binnen uw poorten wonen, komen en eten en zich verzadigen - opdat **JHWH**, uw God,

u zal zegenen in al het werk, dat uw hand doet.

Het sjabbatsjaar

15¹Na verloop van zeven jaar zult u een kwijtschelding doen plaats hebben. ²En dit is de wijze van kwijtschelding: iedere schuldeiser zal wat hij aan zijn naaste leende, kwijtschelden; hij zal zijn naaste en zijn broeder niet tot betaling dwingen, omdat men een kwijtschelding voor **JHWH** heeft afgekondigd. ³Een buitenlander mag u tot betaling dwingen, maar wat u van uw broeder te goed hebt, zult u hem kwijtschelden. ⁴Er zal echter geen arme onder u zijn, want **JHWH** zal u zeker zegenen in het land, dat **JHWH**, uw God, u als erfdeel in bezit zal geven, ⁵indien u maar aandachtig luistert naar **JHWH**, uw God, door heel dit gebod, dat ik u heden opleg, ijverig te onderhouden. ⁶Wanneer **JHWH**, uw God, u zegent, zoals Hij u beloofd heeft, dan zult u aan vele volken lenen, maar zelf zult u niet ter leen ontvangen; u zult over vele volken heersen, maar over u zullen zij niet heersen.

⁷(B) Wanneer er onder u een arme mocht zijn, een van uw broeders, in een van uw woonplaatsen, in het land, dat **JHWH**, uw God, u geven zal, dan zult u uw hart niet verstokken noch uw hand gesloten houden voor uw arme broeder, ⁸maar u zult uw hand wijd voor hem openen en hem met mildheid lenen, voldoende voor wat hem ontbreekt. ⁹Neem u ervoor in acht, dat in uw hart niet de lage gedachte opkomt: het zevende jaar, het jaar van de kwijtschelding, nadert - waardoor u onbarmhartig wordt tegenover uw arme broeder, en u hem niets geeft, zodat hij tegen u tot **JHWH** roept en u zich bezondigt. ¹⁰U zult hem met

(A) 14:22 Lev. 27:30-33; Num. 18:21. (B) 15:7 Lev. 25:35.

mildheid geven en uw hart zal niet verdrietig zijn, wanneer u hem geeft, want ter wille daarvan zal **JHWH**, uw God, u zegenen in al uw werk en in alles wat u onderneemt. ^{11(A)} Want armen zullen nooit in het land ontbreken; daarom gebied ik u aldus: U zult uw hand wijd openen voor uw broeder, voor de *ellendige* en de arme in uw land.

De vrijlating van slaven

^{12(B)} Wanneer uw broeder, een Hebreeuwse man, of een Hebreeuwse vrouw, zich aan u verkoopt, dan zal hij u zes jaar dienen, maar in het zevende jaar zult u hem vrij laten weggaan. ¹³ En wanneer u hem vrij laat weggaan, zult u hem niet met lege handen laten gaan; ¹⁴ u zult hem met mildheid meegeven van uw kleinvee, van uw dorsvloer en uw perskuip; van datgene waarmee **JHWH**, uw God, u gezegend heeft, zult u hem geven. ¹⁵ U zult gedenken, dat u een dienstknecht geweest bent in het land Egypte, en dat **JHWH**, uw God, u bevrijd heeft; daarom geef ik u heden dit gebod. ¹⁶ Maar wanneer hij tot u zegt: Ik wil niet van u heengaan - omdat hij u en uw gezin liefheeft, daar hij het goed bij u heeft, ¹⁷ dan zult u een priem nemen, en die door zijn oor in de deur steken, opdat hij voor altijd uw dienstknecht zal zijn. En ook met uw dienstmeisje zult u zo doen. ¹⁸ Laat het u niet hard vallen, als u hem vrij laat weggaan, want zes jaar heeft hij het dubbele loon van een dagloner voor u verdiend; dan zal **JHWH**, uw God, u zegenen in alles wat u doet.

De eerstelingen van het vee

^{19(C)} Alle eerstelingen van het mannelijk geslacht, die onder uw runderen en uw kleinvee geboren worden, zult u **JHWH**, uw God, heiligen; u zult niet arbeiden met de eersteling van uw rund, en de eersteling van uw schaap zult u niet scheren. ²⁰ Voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, zult u ze jaar op jaar eten op de plaats die **JHWH** verkiezen zal, u met uw huisgezin. ²¹ Maar wanneer er een gebrek aan is, als het kreupel of blind is of enig ernstig gebrek heeft, dan zult u het voor **JHWH**, uw God, niet slachten. ²² In uw woonplaatsen zult u, zowel de onreine als de reine, er dan van eten, als van een gazel en een hert. ^{23(D)} Alleen zijn bloed zult u niet eten; u zult het op de aarde uitgieten als water.

De drie hoge feesten (Hebreeuws: Moadiem)

16 ^{1(E)} Neem de maand Aviev in acht en vier het Pèsach tot eer van **JHWH**, uw God, want in de maand Aviev heeft **JHWH**, uw God, u in de nacht uit Egypte geleid. ² Dan zult u als Pèsach voor **JHWH**, uw God, kleinvee en runderen slachten op de plaats die **JHWH** verkiezen zal om zijn naam daar te doen wonen. ³ U zult daarbij geen gezuurd brood eten; zeven dagen zult u daarbij ongezuurde broden eten, brood van de verdrukking, want overhaast bent u uit het land Egypte getrokken; opdat u alle dagen van uw leven de dag van uw uittocht uit het land Egypte gedenkt. ⁴ Er zal geen zuurdeeg bij u aangetroffen worden in uw hele gebied, zeven dagen lang; en van het vlees, dat u in de avond op

(A) 15:11 Mat. 26:11; Mar. 14:7; Joh. 12:8. (B) 15:12 Lev. 25:39-46. (C) 15:19 Ex. 13:12. (D) 15:23 Gen. 9:4; Lev. 7:26,27; 17:10-14; 19:26; Deut. 12:16,23. (E) 16:1 Ex. 12:1-20; Lev. 23:5-8; Num. 28:16-25.

de eerste dag slacht, zal niets de nacht overblijven tot de morgen.

⁵U zult het Pèsach niet mogen slachten in een van de steden, die **JHWH**, uw God, u geven zal. ⁶Maar op de plaats die **JHWH**, uw God, verkiezen zal om zijn naam daar te doen wonen, zult u het Pèsach slachten, tegen de avond, als de zon ondergaat, op het tijdstip van uw uittocht uit Egypte. ⁷U zult het koken (of: roosteren) en het eten op de plaats die **JHWH**, uw God, verkiezen zal; dan zult u in de morgen de terugreis aanvaarden en naar uw tenten gaan. ⁸Zes dagen lang zult u ongezuurde broden eten en op de zevende dag zal er een feestelijke vergadering zijn tot eer van **JHWH**, uw God; dan zult u geen werk doen.

⁹(A) Zeven weken zult u tellen: van dat de sikkkel voor het eerst in het staande koren geslagen wordt, zult u zeven weken beginnen te tellen. ¹⁰Dan zult u het Feest der Weken vieren tot eer van **JHWH**, uw God, naar de mate van de gaven, die u vrijwillig geven zult, naar dat **JHWH**, uw God, u gezegend heeft; ¹¹u zult u verheugen voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, u met uw zoon en uw dochter, uw dienstknecht en uw dienstmeisje, met de Leviet, die binnen uw poorten woont, en met de vreemdeling, de wees en de weduwe, die in uw midden zijn, op de plaats die **JHWH**, uw God, verkiezen zal om zijn naam daar te doen wonen. ¹²U zult gedenken, dat u een dienstknecht geweest bent in Egypte en u zult deze inzettingen ijverig onderhouden.

¹³(B) Het Loofhuttenfeest zult u zeven dagen vieren, wanneer u de opbrengst hebt ingezameld van uw dorsvloer en van uw perskuip. ¹⁴U zult u verheugen op uw feest, u met uw zoon en uw dochter, uw dienstknecht en uw dienstmeisje, met de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, die binnen uw poorten wonen. ¹⁵Zeven dagen zult u feest vieren tot eer van **JHWH**, uw God, op de plaats die **JHWH**, uw God, zal u zegenen in geheel uw oogst en in al het werk van uw handen, zodat u helemaal vrolijk kunt zijn.

¹⁶Driemaal per jaar zal ieder die onder u van het mannelijk geslacht is, voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, verschijnen op de plaats die Hij verkiezen zal: op het Feest van de Ongezuurde Broden, op het Feest der Weken en op het Loofhuttenfeest. Maar hij zal dan niet met lege handen voor het aangezicht van **JHWH** verschijnen: ¹⁷ieder naar zijn vermogen, naar de zegen die **JHWH**, uw God, u gegeven heeft.

Rechtvaardige rechtspraak

¹⁸Rechters en opzieners zult u aanstellen in al de steden die **JHWH**, uw God, u geven zal, naar uw stammen; zij zullen het volk berechten met een rechtvaardige rechtspraak. ¹⁹(C) U zult het recht niet buigen; u zult de persoon niet aanzien en geen geschenk aannemen; want een geschenk verblindt de ogen van de wijzen en verdraait de woorden van de onschuldigen. ²⁰U zult alleen gerechtigheid najagen - opdat u mag leven en het land bezitten, dat **JHWH**, uw God, u geven zal.

Geen heidense praktijken - Geen gebrekkige offerdieren

²¹(D) U zult u geen gewijde paal noch enige boom planten naast het altaar van **JHWH**, uw God, dat u zich maken zult.

(A) 16:9 Lev. 23:15-21; Num. 28:26-31. (B) 16:13 Lev. 23:33-36,39-43; Num. 29:12-38. (C) 16:19 Ex. 23:6-8; Lev. 19:15. (D) 16:21 Ex. 34:13.

22(A) U zult u ook geen gewijde steen oprichten, wat **JHWH**, uw God, haat.

17¹U zult voor **JHWH**, uw God, geen rund en geen stuk kleinvee slachten, waaraan een gebrek is, iets, dat niet deugt; want dat is een gruwel voor **JHWH**, uw God.

Straf op afgoderij

²Wanneer in uw midden in een van de steden, die **JHWH**, uw God, u geven zal, een man of een vrouw aangetroffen wordt, die doet wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, uw God, door zijn verbond te overtreden; ^{3(B)} die andere goden gaat dienen en zich daarvoor neerbuigt, voor de zon of de maan of de hele legermacht van de hemel, wat Ik verboden heb; ⁴en het wordt u meegedeeld en u hoort daarvan, dan zult u dit degelijk onderzoeken. Als het dan waar blijkt, als het feit vast staat, als deze gruwel in Israël bedreven is, ⁵dan zult u de man of de vrouw, die deze wandaad gedaan heeft, naar de poort brengen, die man of die vrouw, en u zult ze stenigen, zodat zij sterven. ^{6(C)} Op de verklaring van twee of drie getuigen zal de ter dood veroordeelde ter dood gebracht worden; op de verklaring van één getuige zal hij niet ter dood gebracht worden. ^{7(D)} Het eerst zal de hand van de getuigen zich tegen hem keren om hem ter dood te brengen, en daarna de hand van het hele volk. Zo zult u het kwaad uit uw midden wegdoen.

De hoogste rechtspraak

⁸Wanneer een zaak voor u te moeilijk is om daarin uitspraak te doen, in geval van bloedschuld, geschil of lichamelijk letsel - aanleidingen tot rechtsge-

dingen in uw steden - dan zult u zich begeven naar de plaats die **JHWH**, uw God, verkiezen zal; ⁹u zult gaan tot de Levitische priesters en tot de rechter, die er dan zijn zal, en hen raadplegen; zij zullen u hun rechterlijke uitspraak aanzeggen. ¹⁰En u zult handelen naar de uitspraak, die zij u aanzeggen op de plaats die **JHWH** verkiezen zal; u zult nauwgezet doen naar alles, waarvan zij u onderwijzen. ¹¹Naar het onderwijs dat zij u geven, en naar de beslissing die zij u bekend maken, zult u handelen; u zult van de uitspraak die zij u aanzeggen, niet afwijken naar rechts of naar links. ¹²De man, die in overmoed handelt door niet te luisteren naar de priester, die daar in dienst staat van **JHWH**, uw God, of naar de rechter, die man zal sterven; zo zult u het kwaad uit Israël wegdoen. ¹³Dan zal het hele volk dit horen en ontzag hebben en niet meer overmoedig zijn.

De koning

^{14(E)} Wanneer u gekomen bent in het land dat **JHWH**, uw God, u geven zal, dit in bezit genomen hebt en daarin woont, en u dan zou zeggen: Ik wil een koning over mij aanstellen, zoals alle volken rondom mij hebben, ¹⁵dan zult u over u de koning aanstellen, die **JHWH**, uw God, verkiezen zal; uit het midden van uw broeders zult u een koning over u aanstellen; geen buitenlander, die uw broeder niet is, zult u over u mogen aanstellen. ^{16(F)} Maar hij zal niet veel paarden houden en het volk niet naar Egypte terugvoeren om zich veel paarden aan te schaffen; want **JHWH** heeft tot u gezegd: Op deze weg zult u nooit meer terugke-

(A) 16:22 Lev. 26:1. (B) 17:3 Ex. 22:19. (C) 17:6 Num. 35:30; Deut. 19:15; Mat. 18:16; 2Cor. 13:1; 1Ti. 5:19; Heb. 10:28. (D) 17:7 1Cor. 5:13. (E) 17:14 1Sam. 8:5. (F) 17:16 1Kon. 10:28; 2Kron. 1:16; 9:28.

ren. ^{17(A)} Ook zal hij zich niet vele vrouwen nemen, opdat zijn hart niet zal afwijken; ook zal hij voor zich niet te veel zilver en goud verzamelen. ¹⁸ Wanneer hij nu op de koninklijke troon gezeten is, dan zal hij voor zich een afschrift laten maken van deze *Torah*, welke bij de Levitische priesters berust. ¹⁹ Dat zal hij bij zich hebben en daarin zal hij lezen gedurende heel zijn leven om te leren om voor **JHWH**, zijn God, ontzag te hebben door al de woorden van deze *Torah* en al deze inzettingen ijverig te onderhouden, ²⁰ opdat zijn hart zich niet zal verheffen boven zijn broeders, en hij van het gebod niet zal afwijken naar rechts of naar links, opdat hij lange tijd koning mag blijven, hijzelf en zijn zonen, te midden van Israël.

Inkomsten van priesters en Levieten

18 ¹ De Levitische priesters, de hele stam Levi, zullen geen bezit of erfdeel hebben samen met Israël; van de vuuroffers van **JHWH** en van zijn erfdeel zullen zij eten, ^{2(B)} maar onder zijn broeders zal hij geen erfdeel hebben: **JHWH** is zijn erfdeel, zoals Hij hem beloofd heeft. ³ Dit nu is het recht van de priesters ten opzichte van het volk, van hen die een slachtoffer brengen, hetzij een rund hetzij een stuk kleinvee: men zal de priester geven de schouder, de beide wangstukken en de maag. ⁴ De eerstelingen van uw koren, uw most en uw olie en de eerste wol van uw schapen zult u hem geven. ⁵ Want **JHWH**, uw God, heeft hem uit al uw stammen uitverkoren, opdat hij voor **JHWH** zou staan en dienst zou doen in zijn naam, hij en zijn zonen, altijd door.

⁶ Wanneer nu een Leviet komt uit een van uw steden in heel Israël, waar hij als vreemdeling verblijft, en naar de wens van zijn hart gaat naar de plaats die **JHWH** verkiezen zal, ⁷ en dienst doet in de naam van **JHWH**, zijn God, zoals al zijn broeders, de Levieten, die daar vóór het aangezicht van **JHWH** staan, ⁸ dan zal hij dezelfde inkomsten hebben als zij, niet meegerekend wat hij door verkoop van zijn vaderlijk goed verworven heeft.

Waarzeggerij en profetie

⁹ Wanneer u gekomen bent in het land dat **JHWH**, uw God, u geven zal, dan zult u niet leren doen naar de gruwelen van die volken. ^{10(C)} Onder u zal er niemand worden aangetroffen, die zijn zoon of zijn dochter door het vuur doet gaan, die waarzeggerij pleegt, geen wichelaar, uitlegger van voortekenen, of tovenaars, ^{11(D)} geen bezweerder, niemand, die de geest van een dode of een waarzeggende geest ondervraagt of die de doden raadpleegt. ¹² Want ieder die deze dingen doet, is **JHWH** een gruwel, en ter wille van deze gruwelen drijft **JHWH**, uw God, hen voor u weg. ^{13(E)} U zult onberispelijk staan tegenover **JHWH**, uw God; ¹⁴ want deze volken, die u verdrijven zult, luisteren naar wichelaars en waarzeggers, maar u heeft **JHWH**, uw God, dit niet toegelaten. ^{15(F)} Een profeet uit uw midden, uit uw broeders, zoals ik ben, zal **JHWH**, uw God, u verwekken; naar hem zult u luisteren. ¹⁶ Juist zoals u van **JHWH**, uw God, gevraagd hebt op de Horeb, op de dag van de samenkomst, toen u zei: Ik wil niet langer de stem van **JHWH**, mijn God, horen en dit grote vuur niet langer zien, opdat ik niet zal sterven. ¹⁷ Toen

(A) 17:17 a 1Kon. 11:1-8. 17:17 b 1Kon. 10:14-22,27; 2Kron. 1:15; 9:27. (B) 18:2 Num. 18:20.

(C) 18:10 a Lev. 19:26. 18:10 b Ex. 22:17. (D) 18:11 Lev. 19:31. (E) 18:13 Mat. 5:48. (F) 18:15 Hand. 3:22; 7:37.

zei **JHWH** tot mij: Het is goed, wat zij gesproken hebben; ¹⁸een profeet zal Ik hun verwekken uit het midden van hun broeders, zoals u bent; Ik zal mijn woorden in zijn mond leggen, en hij zal alles tot hen zeggen, wat Ik hem gebied. ^{19(A)} De man, die niet luistert naar de woorden welke hij in mijn naam spreken zal, van die zal Ik rekenschap vragen. ²⁰Maar een profeet, die overmoedig genoeg is om in mijn naam een woord te spreken, dat Ik hem niet gebod te spreken, of die in de naam van andere goden spreekt - die profeet zal sterven.

²¹Wanneer u nu bij uzelf mocht zeggen: Hoe onderkennen wij het woord dat **JHWH** niet gesproken heeft? - ²²als een profeet spreekt in de naam van **JHWH** en zijn woord wordt niet vervuld en komt niet uit, dan is dit een woord, dat **JHWH** niet gesproken heeft; in overmoed heeft de profeet het gesproken, u zult voor hem geen ontzag hebben.

De vrijsteden

19 ^{1(B)} Wanneer **JHWH**, uw God, de volken, van wie **JHWH**, uw God, u hun land geven zal, uitgeroeid heeft en u hun gebied in bezit genomen hebt en in hun steden en huizen woont, ²dan zult u drie steden afzonderen in het land dat **JHWH**, uw God, u tot een bezitting geven zal. ³U zult de afstand bepalen en het grondgebied dat **JHWH**, uw God, u zal doen beërven, in drieën delen, opdat iedere doodslager erheen kan vluchten. ⁴In het volgende geval zal de doodslager, die daarheen vlucht, in leven blijven: als hij zijn naaste zonder opzet gedood heeft, terwijl hij tevoren geen haat tegen hem koesterde. ⁵Als bijvoorbeeld iemand met zijn naaste in het bos komt, om hout te hakken, en zijn hand maakt

een zwaai met de bijl om een boom te vellen, en het ijzer schiet van de steel af en treft zijn naaste, zodat deze sterft, dan kan hij naar een van die steden vluchten en in leven blijven. ⁶Anders zou de bloedwreker, terwijl zijn hart nog verhit is, bij zijn achtervolging de doodslager kunnen inhalen, omdat de weg te lang is, en hem om het leven brengen, hoewel hij niet schuldig is tot de dood, aangezien hij tevoren geen haat koesterde. ⁷Daarom gebied ik u aldus: drie steden zult u afzonderen.

⁸En wanneer **JHWH**, uw God, uw gebied vergroot zal hebben, zoals Hij uw vaderen gezworen heeft, en u het hele land gegeven zal hebben, waarvan Hij gezegd heeft, dat Hij het uw vaderen zou geven, ⁹dan zult u - wanneer u heel dit gebod, dat ik u heden opleg, ijverig onderhoudt door **JHWH**, uw God, lief te hebben en altijd in zijn wegen te wandelen - nog drie steden aan deze drie toevoegen, ¹⁰opdat geen onschuldig bloed vergoten zal worden in het land dat **JHWH**, uw God, u als erfdeel geven zal, en opdat geen bloedschuld op u zal komen.

¹¹Wanneer echter iemand zijn naaste haat, hem belaagt, zich tegen hem keert en hem dodelijk treft, zodat hij sterft, en dan naar een van deze steden vlucht, ¹²dan zullen de oudsten van zijn stad hem vandaar laten halen en hem aan de bloedwreker overleveren, opdat hij zal sterven. ¹³U zult hem niet ontzien; zo zult u het bloed van de onschuldige uit Israël wegdoen, opdat het u wél zal gaan.

Tegen landroof en valse getuigenis

^{14(C)} U zult de grensscheiding van uw naaste, die de voorvaderen hebben vastgesteld, niet verleggen in het erfdeel, dat

(A) 18:19 Hand. 3:23. (B) 19:1 Joz. 20:1-9. (C) 19:14 Deut. 27:17.

u erven zult in het land dat **JHWH**, uw God, u in bezit geeft.

^{15(A)} Een enkele getuige zal niet tegen iemand kunnen optreden ter zake van enige ongerechtigheid of zonde, welke ook, die hij begaan mocht hebben; op de verklaring van twee of drie getuigen zal een zaak vaststaan.

¹⁶ Wanneer een misdadig getuige tegen iemand optreedt om hem vanwege een overtreding *aan te klagen*, ¹⁷ dan zullen de twee mannen, die dit geschil hebben, zich vóór **JHWH** stellen, vóór de priesters en de rechters, die er dan zijn zullen.

¹⁸ Dan zullen de rechters dit nauwkeurig onderzoeken, en blijkt, dat de getuige een valse getuige is en dat hij vals heeft *getuigd* tegen zijn broeder, ¹⁹ dan zult u hem doen, zoals hij zijn broeder dacht te doen. Zo zult u het kwaad uit uw midden wegdoen, ²⁰ want de overigen zullen dit horen en ontzag hebben en niet weer zulk een kwaad in uw midden doen. ^{21(B)} U zult hem niet ontzien; leven om leven, oog om oog, tand om tand, hand om hand, voet om voet.

Oorlogswetten

20 ¹ Wanneer u ten strijde trekt tegen uw vijanden, en u ziet paarden en wagens: een volk, talrijker dan u - dan zult u daarvoor niet bang zijn, want **JHWH**, uw God, is met u, die u uit het land Egypte heeft gevoerd. ² Wanneer u dan vlak voor de strijd staat, moet een priester naar voren treden, het volk toespreken ³ en zeggen: Hoor, Israël! U staat nu vlak voor de strijd tegen uw vijanden; laat uw hart niet week worden, weest niet bang, wordt niet angstig en siddert niet voor hen, ⁴ want **JHWH**, uw God, is het, die met u gaat om voor u te strijden te-

gen uw vijanden, ten einde u de overwinning te geven.

⁵ En de opzieners zullen aldus het volk toespreken: Wie heeft een nieuw huis gebouwd, maar het nog niet in gebruik genomen? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd zal omkomen en een ander het in gebruik zal nemen. ⁶ En wie heeft een wijngaard geplant, maar de vrucht daarvan nog niet genoten? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd zal omkomen en een ander de vrucht daarvan zal genieten. ⁷ En wie heeft een vrouw ondertrouwd, maar haar nog niet gehuwd? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat hij niet in de strijd zal omkomen en een ander haar huwt.

⁸ Verder zullen de opzieners nog tot het volk zeggen: Wie is bang en week van hart? Hij mag heengaan en naar zijn huis terugkeren, opdat het hart van zijn broeders niet zal versmelten zoals dat van hem. ⁹ Wanneer nu de opzieners hun rede tot het volk hebben beëindigd, dan zal men legeroversten aan het hoofd van het volk stellen.

¹⁰ Wanneer u een stad nadert om daartegen te strijden, dan zult u ze vrede aanbieden. ¹¹ Als zij u dan een vredelievend *antwoord geeft* en de poort voor u opent, dan zal de hele bevolking, die zich daar bevindt, u tot slavenarbeid verplicht zijn en u dienen. ¹² Maar als zij geen vrede met u sluit, maar de strijd met u aanbindt, dan zult u ze belegeren. ¹³ En **JHWH**, uw God, zal ze in uw macht geven en u zult al haar mannelijke inwoners slaan met de scherpte van het zwaard. ¹⁴ Alleen de vrouwen, de kinderen, het vee en alles wat zich in de stad

(A) 19:15 Num. 35:30; Deut. 17:6; Mat. 18:16; Joh. 8:17; 2Cor. 13:1; 1Ti. 5:19; Heb. 10:28. (B) 19:21 Ex. 21:23-25; Lev. 24:19,20; Mat. 5:38.

bevindt, de hele buit, mag u voor uzelf roven, en deze op uw vijanden behaalde buit, die **JHWH**, uw God, u geeft, mag u zich ten nutte maken. ¹⁵ Zo zult u doen met alle steden, die op zeer verre afstand van u liggen, die niet behoren tot de steden van deze volken.

¹⁶ Maar uit de steden van déze volken die **JHWH**, uw God, u ten erfdeel zal geven, zult u niets wat adem heeft, in leven laten, ¹⁷ maar u zult ze volledig met de ban slaan, de Hethieten, de Amorieten, de Kanaänieten, de Perizzieten, de Chiwvieten, en de Jebusieten, zoals **JHWH**, uw God, u geboden heeft, ¹⁸ opdat zij u niet leren te doen naar al de gruwelen, die zij voor hun goden doen, zodat u tegen **JHWH**, uw God, zou zondigen.

¹⁹ Wanneer u lange tijd een stad belevert, daartegen strijdende om haar in te nemen, dan mag u de bomen daaromheen niet vernietigen door de bijl erin te slaan, maar u mag daarvan wel eten, maar het niet vellen; want zijn de bomen in het veld mensen, dat zij door u bij het beleg betrokken zouden worden? ²⁰ Alleen de bomen waarvan u weet, dat het geen bomen met eetbare vruchten zijn, die mag u vernietigen en vellen om een belegeringswal te bouwen tegen de stad die met u strijd voert, totdat zij valt.

*Verzoening van de moord door
een onbekende gepleegd*

21 ¹ Wanneer men in het land dat **JHWH**, uw God, u in bezit zal geven, in het open veld iemand vindt liggen, die vermoord is, zonder dat men weet, wie hem gedood heeft, ² dan zullen uw oudsten en rechters uitgaan en de afstand meten van de vermoorde naar de steden in de omtrek. ³ En de oudsten van de stad die het dichtst bij de vermoorde gelegen is, zullen een jonge koe

nemen, waarmee nog geen werk gedaan is, die nog in geen juk heeft getrokken. ⁴ De oudsten van die stad zullen de jonge koe brengen naar een dal, dat altijd water heeft en bewerkt noch bezaaid is, en daar in het dal de jonge koe de nek breken. ⁵ De priesters, de zonen van Levi, zullen naar voren treden - want hen heeft **JHWH**, uw God, verkozen om Hem te dienen en te zegenen in de naam van **JHWH**; naar hun uitspraak zal elk rechtsgeding en elk geval van lichamelijk letsel beslecht worden -. ⁶ En al de oudsten van die stad - zij, die het dichtst bij de vermoorde wonen - zullen hun handen wasen boven de jonge koe, waarvan in het dal de nek gebroken is, ⁷ en zij zullen *be-
tuigen*: Onze handen hebben dit bloed niet vergoten en onze ogen hebben het niet gezien. ⁸ Doe verzoening voor uw volk Israël, dat U bevrijd hebt, **JHWH**, en leg geen onschuldig bloed in het midden van uw volk Israël. Dan zal het bloed voor hen verzoend zijn. ⁹ Zo zult u het onschuldig bloed uit uw midden wegdoen, want zo doet u wat recht is in de ogen van **JHWH**.

De krijgsgevangen vrouw

¹⁰ Wanneer u uittrekt ten strijde tegen uw vijanden en **JHWH**, uw God, hen in uw macht geeft en u uit hen gevangenen maakt, ¹¹ en u ziet onder de gevangenen een vrouw, mooi van gestalte, zodat u behagen in haar hebt en haar tot vrouw wilt nemen, ¹² dan zult u haar in uw huis brengen; zij zal haar hoofdhaar afscheren, haar nagels knippen, ¹³ het kleed, dat zij bij haar wegvoering droeg, afleggen en in uw huis blijven om haar vader en moeder een volle maand te bewenen; daarna mag u tot haar komen en haar huwen, zodat zij uw vrouw wordt. ¹⁴ Hebt u geen behagen meer in haar, dan zult u haar laten gaan, waarheen zij wil; u mag

haar in geen geval voor geld verkopen; u mag haar niet als slavin behandelen - want u hebt haar gedwongen. ⁽¹⁾

Het eerstgeboorterecht

¹⁵ Wanneer een man twee vrouwen heeft, van wie hij de ene bemint en de andere niet, en zij hebben hem zonen gebaard, zowel de beminde als de niet-beminde, en de eerstgeboren zoon is van de niet-beminde, ¹⁶ dan mag hij, wanneer hij zijn bezit aan zijn zonen vermaakt, aan de zoon van de beminde niet het eerstgeboorterecht geven ten nadele van de zoon van de niet-beminde, de eerstgeborene. ¹⁷ Maar de eerstgeborene, de zoon van de niet-beminde, moet hij erkennen door hem een dubbel deel te geven van alles wat van hem zal blijken te zijn, want deze is de eersteeling van zijn kracht: hem behoort het eerstgeboorterecht.

De weerspannige zoon

¹⁸ Wanneer een man een weerbarstige, weerspannige zoon heeft, die naar zijn vader en moeder niet wil luisteren, en hun niet gehoorzaamt, hoewel zij hem tuchtigen, ¹⁹ dan zullen zijn vader en moeder hem grijpen en naar de oudsten van zijn stad brengen, in de poort van zijn woonplaats, ²⁰ en zij zullen tot de oudsten van zijn stad zeggen: Deze zoon van ons is weerbarstig en weerspannig, hij wil naar ons niet luisteren, hij is een doorbrenger en een drinker. ²¹ Dan zullen alle mannen van zijn stad hem stenigen, zodat hij sterft. Zo zult u het kwaad uit uw midden wegdoen; heel Israël zal dit horen en ontzag hebben.

Begravenis na de doodstraf

²² Wanneer iemand een zonde begaat, waarop de doodstraf staat, en hij wordt ter dood gebracht en u hangt hem aan een paal, ^{23(A)} dan zal zijn lijk gedurende de nacht niet aan de paal blijven, maar u zult hem dezelfde dag nog begraven, want een gehangene is door God vervloekt en u zult het land dat **JHWH**, uw God, u als erfdeel geven zal, niet verontreinigen.

Weggeraakt goed

22 ^{1(B)} Als u ziet, dat het rund of een stuk kleinvee van uw broeder verdwaald is, zult u zich aan de zorg daarvoor niet onttrekken; u zult het zeker aan uw broeder terugbrengen. ² En indien uw broeder niet in uw nabijheid woont en u hem niet kent, dan zult u het in uw huis opnemen en het zal bij u blijven, totdat uw broeder het zoekt; dan zult u het hem teruggeven. ³ Zo zult u ook doen met zijn ezel, zo zult u ook doen met zijn kleed, zo zult u doen met elk verloren voorwerp van uw broeder, dat hij verloren heeft en u gevonden hebt; u mag u daaraan niet onttrekken.

⁴ Als u de ezel of het rund van uw broeder op de weg ziet neervallen, zult u zich aan de zorg daarvoor niet onttrekken; u zult ze voorzeker met hem weer ophelpen.

Verschillende voorschriften

⁵ Een vrouw zal geen kleding van een man dragen en een man geen kleding van een vrouw aantrekken, want ieder die deze dingen doet, is **JHWH**, uw God, een gruwel.

⁽¹⁾ 21:14 Letterlijk staat er: u hebt haar *verootmoedigd/vernederd*.

^(A) 21:23 Gal. 3:13. ^(B) 22:1 Ex. 23:4,5.

⁶Wanneer u onderweg een vogelnest aantreft in een of andere boom of op de grond, met jongen of eieren - en de moeder zit op de jongen of de eieren - dan zult u met de jongen niet ook de moeder wegnemen; ⁷de moeder zult u in elk geval laten wegvliegen, maar de jongen mag u meenemen; opdat het u wél zal gaan en u lang leeft.

⁸Wanneer u een nieuw huis bouwt, dan zult u aan uw dak een borstwering maken, opdat u geen bloedschuld over uw huis brengt, als iemand eraf valt.

⁹(A) U zult uw wijngaard niet met tweeërlei zaad bezaaien, opdat niet de hele oogst van het zaad dat u gezaaid hebt, en de opbrengst van de wijngaard aan het heiligdom vervalt. ¹⁰U zult niet ploegen met een rund en een ezel samen. ¹¹U zult u niet kleden met een kleed van tweeërlei stof, wol en linnen samen. ¹²(B) U zult u gedraaide snoeren maken aan de vier hoeken van het kleed, waarmee u zich bedekt.

Huwelijkswetten

¹³Wanneer een man een vrouw huwt en na de echtelijke gemeenschap een afkeer van haar krijgt, ¹⁴haar in opspraak brengt en haar een slechte naam bezorgt door te zeggen: Deze vrouw heb ik gehuwd, maar bij de echtelijke gemeenschap bevond ik, dat zij geen maagd was - ¹⁵dan zullen de vader en de moeder van het meisje de bewijzen van de maagdelijkheid van het meisje nemen en tot de oudsten van de stad, naar de poort, brengen. ¹⁶En de vader van het meisje zal tot de oudsten zeggen: Ik heb mijn dochter aan deze man tot vrouw gegeven, maar hij heeft een afkeer van haar gekregen, ¹⁷en zie, hij brengt haar in opspraak door te zeggen: ik heb bevonden, dat uw

dochter geen maagd was; maar dit zijn de bewijzen van de maagdelijkheid van mijn dochter. Daarbij zullen zij het kleed vóór de oudsten van de stad uitspreiden.

¹⁸Dan zullen de oudsten van die stad de man nemen, hem tuchtigen, ¹⁹hem een boete van honderd zilverlingen opleggen en die aan de vader van het meisje geven - omdat hij een slechte naam aan een Israëlitische maagd bezorgd heeft; en zij zal hem tot vrouw zijn: hij zal haar niet mogen wegzenden, zolang hij leeft.

²⁰Maar indien deze beschuldiging waar is en de maagdelijkheid bij het meisje niet gevonden is, ²¹dan zal men het meisje voor de ingang van het huis van haar vader brengen, en de mannen van haar stad zullen haar stenigen, zodat zij sterft - omdat zij een schanddaad in Israël gepleegd heeft door in het huis van haar vader ontucht te bedrijven. Zo zult u het kwaad uit uw midden wegdoen.

²²Wanneer een man betrapt wordt, terwijl hij gemeenschap heeft met een vrouw, die gehuwd is, dan zullen zij beiden sterven: de man, die met de vrouw gemeenschap gehad heeft, en ook de vrouw. Zo zult u het kwaad uit Israël wegdoen.

²³Wanneer een man een meisje, dat nog maagd is en dat met iemand ondertrouwd is, in de stad ontmoet en gemeenschap met haar heeft, ²⁴dan zult u hen beiden naar de poort van die stad brengen en hen stenigen, zodat zij sterven: het meisje, omdat zij in de stad niet om hulp geroepen heeft, en de man, omdat hij de vrouw van zijn naaste *onteerd* heeft. Zo zult u het kwaad uit uw midden wegdoen.

²⁵Maar als de man het ondertrouwde meisje in het veld ontmoet, haar vastgrijpt en gemeenschap met haar heeft,

(A) 22:9 Lev. 19:19. (B) 22:12 Num. 15:37-41.

dan zal alleen de man sterven, die gemeenschap met haar gehad heeft; ²⁶het meisje echter zult u niets doen, aan het meisje kleeft geen zonde, waarop de doodstraf staat, want dit geval is hetzelfde als wanneer iemand zich tegen zijn naaste keert en hem om het leven brengt. ²⁷Want hij heeft haar in het veld ontmoet; het ondertrouwde meisje heeft om hulp geroepen, maar er was niemand, die haar te hulp kwam.

²⁸(A) Wanneer een man een meisje ontmoet, dat nog maagd is en niet ondertrouwd, haar aangrijpt en gemeenschap met haar heeft, en zij worden betrapt - ²⁹dan zal de man, die bij haar gelegen heeft, aan de vader van het meisje vijftig zilverlingen geven, en zij zal hem tot vrouw zijn, omdat hij haar *onteerd* heeft; hij zal haar niet mogen wegzenden, zolang hij leeft.

³⁰Een man zal de vrouw van zijn vader niet nemen, noch de deken van zijn vader opslaan.

*Wie niet in de gemeente van
JHWH mogen komen*

23 ¹(B) Hij, die door kneuzing ontmant is of wie het mannelijk lid is afgesneden, zal niet in de gemeente van **JHWH** komen.

²Een bastaard zal niet in de gemeente van **JHWH** komen; zelfs zijn tiende geslacht zal niet in de gemeente van **JHWH** komen.

³Een Ammoniet of Moabiet zal niet in de gemeente van **JHWH** komen; zelfs hun tiende geslacht zal nimmer in de gemeente van **JHWH** komen, ⁴(C) omdat zij u bij uw uittocht uit Egypte op de weg niet met brood en water tegemoet geko-

men zijn, en omdat zij tegen u Bileam, de zoon van Beor, uit Petor in Mesopotamië, gehuurd hadden om u te vervloeken. ⁵(D) Maar **JHWH**, uw God, heeft naar Bileam niet willen luisteren en **JHWH**, uw God, heeft de vloek voor u in een zegen veranderd, omdat **JHWH**, uw God, u liefhad. ⁶(E) U zult zolang u leeft nimmer de vrede en het goede voor hen zoeken.

⁷De Edomiet zult u niet verafschuwen, want hij is uw broeder. De Egyptenaar zult u niet verafschuwen, want u bent vreemdeling geweest in zijn land.

⁸De kinderen, die hun in het derde geslacht geboren worden, mogen in de gemeente van **JHWH** komen.

Reinheid van de legerplaats

⁹Wanneer u als leger tegen uw vijanden uittrekt, dan zult u zich wachten voor al wat kwaad is.

¹⁰Wanneer er onder u een man is, die niet rein is als gevolg van wat hem 's nachts is overkomen, dan zal hij buiten de legerplaats gaan, hij zal niet binnen de legerplaats komen. ¹¹Dan zal hij zich tegen het vallen van de avond met water wassen, en bij zonsondergang mag hij binnen de legerplaats komen.

¹²U zult buiten de legerplaats een plek hebben om u daarheen naar buiten te begeven; ¹³u zult bij uw uitrusting een schopje hebben en, wanneer u buiten gaat zitten, daarmee een gat graven en uw uitwerpselen weer bedekken. ¹⁴Want **JHWH**, uw God, wandelt in uw legerplaats, om u te redden en uw vijanden aan u over te geven; daarom zal uw legerplaats heilig zijn, zodat Hij niets onbehoorlijks bij u ziet en Zich niet van u afwendt.

(A) 22:28 Ex. 22:15,16. (B) 23:1 Lev. 18:8; 20:11; Deut. 27:20. (C) 23:4 Neh. 13:1,2. (D) 23:5 Num. 22:1-6. (E) 23:6 Num. 23:7-24:9.

*Barmhartigheid jegens
een gevluchte slaaf*

¹⁵U zult een slaaf, die van zijn meester naar u gevlucht is, niet aan zijn meester uitleveren; ¹⁶bij u, in uw midden, mag hij blijven waar hij verkiest, in een van uw steden, waar het hem goed lijkt; u zult hem niet hard behandelen.

Tegen gewijde ontucht

¹⁷Er zal onder de dochters van Israël geen aan ontucht gewijde vrouw zijn, en er zal onder de zonen van Israël geen aan ontucht gewijde man zijn. ^{18(A)} U zult geen hoerenloon of hondengeld in het huis van **JHWH**, uw God, brengen ter vervulling van een of andere gelofte, want deze beide zijn **JHWH**, uw God, een gruwel.

Geen rente van de volksgenoot

¹⁹U zult van uw broeder geen rente nemen noch van geld noch van levensmiddelen noch van iets, dat men tegen rente lenen kan. ^{20(B)} Van de buitenlander mag u rente nemen, maar van uw broeder zult u geen rente nemen - opdat **JHWH**, uw God, u zal zegenen in alles wat u onderneemt in het land, dat u in bezit gaat nemen.

Over geloften

²¹Wanneer u **JHWH**, uw God, een gelofte doet, zult u er niet mee aarzelen haar in te lossen, want **JHWH**, uw God, zou ze toch van u eisen en dan zou u zich bezondigen. ^{22(C)} Maar, wanneer u zich onthoudt van het doen van een gelofte, bezondigt u zich niet. ²³Wat over uw lippen gegaan is, moet u stipt volbrengen; u hebt immers **JHWH**, uw God, volkomen

vrijwillig een gelofte gedaan, die u hebt uitgesproken met eigen mond.

*Over het plukken van druiven en aren
op de grond van een ander*

²⁴Wanneer u in de wijngaard van uw naaste komt, dan mag u om u te verzaadigen druiven eten, zoveel u wilt, maar u mag ze niet ergens in meenemen.

²⁵Wanneer u in het staande koren van uw naaste komt, mag u aren plukken met uw hand, maar de sikkel mag u in het staande koren van uw naaste niet slaan.

Over echtscheiding

24^{1(D)} Wanneer iemand een vrouw genomen en gehuwd heeft, dan zal, - als hij haar geen genegenheid toedraagt, omdat hij iets onbehoorlijks aan haar gevonden heeft, en hij een scheidbrief geschreven en haar die overhandigd heeft, waarna hij haar uit zijn huis heeft weggezonden; ²en als zij dan uit zijn huis vertrokken, haar eigen weg is gegaan en de vrouw van een ander geworden is; ³en als dan de laatste man een afkeer van haar krijgt, een scheidbrief schrijft, haar die overhandigt en haar uit zijn huis wegzendt; of als de laatste man, die haar tot vrouw genomen heeft, gestorven is - ⁴dan zal de eerste echtgenoot, die haar weggezonden heeft, haar niet opnieuw tot vrouw mogen nemen, nadat zij verontreinigd is geworden; want dat is een gruwel voor het aangezicht van **JHWH**; u zult geen zonde brengen over het land dat **JHWH**, uw God, u ten erfdeel geven zal.

⁵Wanneer iemand pas een vrouw gehuwd heeft, zal hij in het leger niet uitrukken en men zal hem in geen enkel opzicht bezwaren; gedurende één jaar zal

(A) 23:18 Lev. 19:29. (B) 23:20 Ex. 22:24; Lev. 25:36,37; Deut. 15:7-11. (C) 23:22 Num. 30:1-16; Mat. 5:33. (D) 24:1 Mat. 5:31; 19:7; Mar. 10:4.

hij vrijgesteld zijn ten behoeve van zijn huis, en hij zal de vrouw die hij gehuwd heeft verblijden.

*Bepalingen tot bescherming
van de naaste*

⁶Men zal de handmolen of de bovenste molensteen niet tot pand nemen, want dan neemt men het leven tot pand.

⁷(A) Wanneer iemand betrappt wordt, terwijl hij een mens, een van zijn broeders, uit de Israëlieten, rooft, en hem als slaaf behandelt en verkoopt, dan zal die dief sterven. Zo zult u het kwaad uit uw midden wegdoen.

⁸(B) Draag er ten aanzien van de plaag van de melaatsheid zorg voor, dat u zeer stipt alles onderhoudt, waarin de Levitische priesters u onderwijzen; wat ik hun geboden heb zult u stipt onderhouden. ⁹(C) Gedenk wat **JHWH**, uw God, aan Mirjam gedaan heeft op uw tocht, toen u uit Egypte getrokken was.

¹⁰(D) Wanneer u van uw naaste enige schuld te vorderen hebt, zult u zijn huis niet binnengaan om een pand van hem weg te nemen. ¹¹U zult buiten blijven staan, en de man, van wie u een schuld te vorderen hebt, zal het pand buiten bij u brengen. ¹²Indien hij een *arm* man is, zult u zich niet te ruste leggen in wat hij u als pand gaf; ¹³u zult hem dat pand bij zonsondergang teruggeven, opdat hij zich in zijn eigen mantel te ruste zal leggen en u zal zegenen. Zo zal het u tot gerechtigheid zijn voor **JHWH**, uw God.

¹⁴(E) U zult de *ellendige* en arme dagloner niet hard behandelen, hetzij hij behoort tot uw broeders, hetzij tot de vreemdelingen, die zich in uw land, in uw steden zullen bevinden. ¹⁵Op de dag

zelf zult u zijn loon uitbetalen, de zon mag daarover niet ondergaan, omdat hij *arm* is en er dus naar uitziet - opdat hij niet over u tot **JHWH** zal roepen en u zich bezondigt.

¹⁶(F) De vaders zullen niet om hun kinderen ter dood gebracht worden; ook zullen de kinderen niet om hun vaders ter dood gebracht worden; ieder zal om zijn eigen zonde ter dood gebracht worden.

Aansporing tot barmhartigheid

¹⁷(G) U zult het recht van vreemdeling en wees niet buigen; ook zult u het kleed van de weduwe niet tot pand nemen.

¹⁸U zult gedenken, dat u in Egypte slaaf geweest bent, en dat **JHWH**, uw God, u daaruit bevrijd heeft; daarom gebied ik u dit te doen.

¹⁹(H) Wanneer u de oogst op uw akker binnenhaalt en een schoof op de akker vergeet, dan zult u niet teruggaan om die weg te halen; voor de vreemdeling, de wees en de weduwe zal die zijn - opdat **JHWH**, uw God, u zal zegenen in al het werk van uw handen. ²⁰Wanneer u uw oliven afslaat, zult u de takken niet nog eens afzoeken; voor de vreemdeling, de wees en de weduwe zal dit zijn. ²¹Wanneer u de oogst van uw wijngaard inzamelt, zult u niet nog eens een nalezing houden; voor de vreemdeling, de wees en de weduwe zal dit zijn. ²²U zult gedenken, dat u in het land Egypte slaaf geweest bent; daarom gebied ik u dit te doen.

Geen onnodige wreedheid

25¹Wanneer mannen onenigheid hebben en daarmee voor

(A) 24:7 Ex. 21:16. (B) 24:8 Lev. 13:1-14:54. (C) 24:9 Num. 12:10. (D) 24:10 Ex. 22:25,26. (E) 24:14 Lev. 19:13. (F) 24:16 2Kon. 14:6; 2Kron. 25:4; Eze. 18:20. (G) 24:17 Ex. 23:9; Lev. 19:33,34; Deut. 27:19. (H) 24:19 Lev. 19:9,10; 23:22.

het gerecht komen, en men wijst vonnis door de onschuldige in het gelijk te stellen en de schuldige te veroordelen, ²dan zal, indien de schuldige slagen verdiend heeft, de rechter hem doen neerliggen en hem in zijn tegenwoordigheid een aantal slagen doen geven in overeenstemming met zijn schuld. ^{3(A)} Veertig slagen zal hij hem doen geven, niet meer; opdat niet, wanneer hij hem nog meer slagen zou laten geven, uw broeder in uw ogen verachtelijk zou worden.

^{4(B)} U zult een dorsende os niet muilbanden.

Het zwagerhuwelijk

^{5(C)} Wanneer broeders samen wonen, en één van hen sterft zonder een zoon na te laten, dan zal de vrouw van de gestorvene niet buiten de familie de vrouw van een vreemde man mogen worden; haar zwager zal gemeenschap met haar hebben, haar tot vrouw nemen en zo het zwagerhuwelijk met haar sluiten. ⁶En de eerstgeborene, die zij baren zal, zal op naam van de gestorven broeder staan, opdat zijn naam uit Israël niet uitgewist zal worden. ^{7(D)} Maar indien die man er geen zin in heeft om zijn schoonzuster te nemen, dan zal zijn schoonzuster naar de poort, tot de oudsten, gaan en zeggen: Mijn zwager weigert de naam van zijn broeder in Israël in stand te houden, hij wil het zwagerhuwelijk met mij niet sluiten. ⁸Dan zullen de oudsten van zijn stad hem roepen en met hem spreken. Blijft hij daarbij en zegt hij: Ik heb geen zin om haar te nemen - ⁹dan zal zijn schoonzuster voor de ogen van de oudsten bij hem gaan staan, hem zijn schoen van de voet trekken, hem in het

gezicht spuwen en aldus *betuigen*: Zo zal men de man doen, die het huis van zijn broer niet bouwt. ¹⁰En onder Israël zal zijn naam luiden: Het huis van degene van wie zijn schoen is uitgetrokken.

Tegen schaamteloosheid

¹¹Wanneer mannen met elkaar vechten en de vrouw van de één komt tussenbeide om haar man te bevrijden uit handen van degene die hem slaat, en zij steekt haar hand uit en grijpt hem bij zijn schaamdelen, ¹²dan zult u haar hand afkappen; u zult haar niet ontzien.

Zuivere maat en gewicht

^{13(E)} U zult in uw buidel geen tweeërlei gewicht hebben, een groot en een klein. ¹⁴U zult in uw huis geen tweeërlei efa hebben, een grote en een kleine. ¹⁵U zult een vol en zuiver gewicht hebben; u zult een volle en zuivere efa hebben, opdat u lang leeft in het land, dat **JHWH**, uw God, u geven zal. ¹⁶Want ieder die deze dingen doet, ieder die onrecht doet, is **JHWH**, uw God, een gruwel.

Amalek moet uitgeroeid worden

^{17(F)} Gedenk wat Amalek u gedaan heeft op uw tocht, toen u uit Egypte getrokken was; ¹⁸hoe hij u onderweg tegenkwam en al de zwakken in uw achterhoede afsneed, terwijl u vermoeid en uitgeput was, en hoe hij geen ontzag voor God had. ¹⁹Als dan **JHWH**, uw God, u rust gegeven heeft van al de vijanden rondom u in het land, dat **JHWH**, uw God, u ten erfdeel geven zal om het te bezitten, dan zult u de herinnering aan Amalek onder de hemel uitwissen; vergeet het niet.

(A) 25:3 2Cor. 11:24. (B) 25:4 1Cor. 9:9; 1Ti. 5:18. (C) 25:5 Mat. 22:24; Mar. 12:19; Luk. 20:28.

(D) 25:7 Rut 4:7,8. (E) 25:13 Lev. 19:35,36. (F) 25:17 Ex. 17:8-14; 1Sam. 15:2-9.

De aanbidding van de eerstelingen

26¹ Wanneer u komt in het land, dat **JHWH**, uw God, u ten erfdeel geven zal en u het in bezit neemt en daarin woont, ^{2(A)} dan zult u van de eerstelingen van alle vruchten van de bodem, die u zult inzamelen van het land, dat **JHWH**, uw God, u geven zal, nemen, en in een mand doen en naar de plaats gaan, die **JHWH**, uw God, verkiezen zal om daar zijn naam te doen wonen. ³ En gekomen bij de priester, die er dan zijn zal, zult u tot hem zeggen: Ik verklaar heden voor **JHWH**, uw God, dat ik gekomen ben in het land, waarvan **JHWH** aan onze vaders gezwooren heeft, dat Hij het ons zou geven. ⁴ Dan zal de priester uw mand aannemen en die voor het altaar van **JHWH**, uw God, zetten. ⁵ Daarna zult u voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, *betuigen*: Een zwervende Arameeër was mijn vader; hij trok met weinige mannen naar Egypte en verbleef daar als vreemdeling, maar werd er tot een groot, machtig en talrijk volk. ⁶ Toen de Egyptenaren ons mishandelden en *verdrukten* en ons harde slavenarbeid oplegden, ⁷ riepen wij tot **JHWH**, de God van onze vaders, en **JHWH** hoorde onze stem en zag onze ellende, moeite en verdrukking. ⁸ Toen leidde **JHWH** ons uit Egypte met een sterke hand, een uitgestrekte arm en grote verschrikking, door tekenen en wonderen; ⁹ Hij bracht ons naar deze plaats en gaf ons dit land, een land, vloeiende van melk en honing. ¹⁰ En nu, zie, ik breng de eerstelingen van de vrucht van het land, dat U, **JHWH** mij gegeven hebt.

U zult ze neerzetten voor het aangezicht van **JHWH**, uw God; u zult u voor

het aangezicht van **JHWH**, uw God, neerbuigen, ¹¹ en u zult u verheugen over al het goede dat **JHWH**, uw God, u en uw huis gegeven heeft: u, de Leviet en de vreemdeling, die in uw midden is.

De tienden

^{12(B)} Wanneer u in het derde jaar, het jaar van de tienden, gereed gekomen zult zijn met het afzonderen van alle tienden uit uw opbrengst, dan zult u ze geven aan de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, opdat zij eten en zich verzadigen in uw steden. ¹³ En u zult voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, zeggen: Ik heb het heilige uit het huis weggedaan; ook heb ik dat gegeven aan de Leviet, de vreemdeling, de wees en de weduwe, geheel overeenkomstig het gebod, dat U mij gegeven hebt. Ik heb geen van uw geboden overtreden of vergeten; ¹⁴ in mijn rouw heb ik daarvan niet gegeten, noch daarvan iets weggedaan, terwijl ik onrein was, noch iets daarvan aan een dode gegeven; ik heb geluisterd naar de stem van **JHWH**, mijn God, ik heb gedaan naar alles wat U ons geboden hebt. ¹⁵ Zie neer uit uw heilige woning, uit de hemel, en zegen uw volk Israël en het land, dat U ons gegeven hebt - zoals U onze vaders onder ede beloofd hebt - een land, vloeiende van melk en honing.

Slotwoord

¹⁶ Heden beveelt **JHWH** uw God u deze inzettingen en verordeningen na te komen; onderhoud ze dan ijverig met heel uw hart en heel uw ziel. ¹⁷ U hebt heden van **JHWH** het woord aanvaard, dat Hij u tot een God zal zijn, en dat u in zijn wegen moet wandelen, zijn inzettingen, geboden en verordeningen onder-

(A) 26:2 Ex. 23:19. (B) 26:12 Deut. 14:28,29.

houden en naar zijn stem luisteren. ^{18(A)} En **JHWH** heeft heden van u het woord aanvaard, dat u zijn eigen volk zult zijn, zoals Hij u gezegd heeft, en dat u al zijn geboden zult onderhouden - ¹⁹ dan zal Hij u verheffen tot een lof, een naam en een sieraad, boven alle volken die Hij geschapen heeft en dan zult u een volk zijn, geheiligd aan **JHWH**, uw God, zoals Hij gezegd heeft.

Gedenkstenen en altaar op de Ebal

27¹ Voorts geboden Mozes en de oudsten van Israël het volk: Onderhoudt heel het gebod, dat ik u heden opleg - ^{2(B)} op de dag, waarop u de Jordaan overtrekt naar het land dat **JHWH**, uw God, u geven zal, zult u grote stenen oprichten, die met kalk bestrijken ³ en daarop na uw overtocht al de woorden van deze *Torah* schrijven - opdat u komt in het land dat **JHWH**, uw God, u geven zal, een land, vloeiende van melk en honing, zoals **JHWH**, de God van uw vaders, u toegezegd heeft.

⁴ Als u dan de Jordaan overgetrokken bent, zult u deze stenen, ten aanzien waarvan ik u heden opdracht geef, op de berg Ebal oprichten en met kalk bestrijken. ^{5(C)} Ook zult u daar een altaar bouwen voor **JHWH**, uw God, een altaar van stenen, die u niet met ijzer zult bewerken. ⁶ Van onbehouwen stenen zult u het altaar van **JHWH**, uw God, bouwen, en daarop brandoffers brengen aan **JHWH**, uw God. ⁷ Ook zult u vredeoffers slachten, die daar eten en u verheugen voor het aangezicht van **JHWH**, uw God. ⁸ Vervolgens zult u op die stenen al de

woorden van deze *Torah* klaar en duidelijk schrijven.

⁹ Ook spraken Mozes en de Levitische priesters tot heel Israël: Wees stil, Israël, en luister. Heden bent u geworden tot het volk van **JHWH**, uw God. ¹⁰ Daarom zult u luisteren naar de stem van **JHWH**, uw God, en zijn geboden en inzettingen onderhouden, die ik u heden opleg.

Zegen op de Gerizim, vloek op de Ebal

¹¹ Op die dag gebod Mozes het volk: ^{12(D)} Wanneer u de Jordaan overgetrokken bent, zullen zich op de berg Gerizim opstellen om het volk te zegenen: Simeon, Levi, Juda, Issakar, Jozef en Benjamin. ¹³ En op de berg Ebal zullen zich opstellen om te vervloeken: Ruben, Gad, Aser, Zebulon, Dan en Naftali. ¹⁴ Dan zullen de Levieten met luide stem voor alle mannen in Israël *be-tuigen*: ^{15(E)} Vervloekt is de man, die een gesneden of gegoten beeld maakt, een gruwel voor **JHWH**, het maaksel van de handen van een werkman, en dit in het verborgene opstelt. En het hele volk zal *antwoorden*: Amen. ^{16(F)} Vervloekt is hij, die zijn vader of moeder veracht. En het hele volk zal zeggen: Amen. ^{17(G)} Vervloekt is hij, die de grensscheiding van zijn naaste verlegt. En het hele volk zal zeggen: Amen. ^{18(H)} Vervloekt is hij, die een blinde op een verkeerde weg leidt. En het hele volk zal zeggen: Amen. ^{19(I)} Vervloekt is hij, die het recht van vreemdeling, wees en weduwe buigt. En het hele volk zal zeggen: Amen. ^{20(J)} Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met de vrouw van zijn vader, want hij heeft de deken van zijn vader opgeslagen. En het hele

(A) 26:18 Ex. 19:5; Deut. 4:20; 7:6; 14:2; Titus 2:14; 1Pet. 2:9. (B) 27:2 Joz. 8:30-32. (C) 27:5 Ex. 20:25. (D) 27:12 Deut. 11:29; Joz. 8:33-35. (E) 27:15 Ex. 20:4; 34:17; Lev. 19:4; 26:1; Deut. 4:15-18; 5:8. (F) 27:16 Ex. 20:12; Deut. 5:16. (G) 27:17 Deut. 19:14. (H) 27:18 Lev. 19:14. (I) 27:19 Ex. 22:20; 23:9; Lev. 19:33,34; Deut. 24:17,18. (J) 27:20 Lev. 18:8; 20:11; Deut. 23:1.

volk zal zeggen: Amen. ^{21(A)} Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met een dier. En het hele volk zal zeggen: Amen. ^{22(B)} Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met zijn zus, de dochter van zijn vader of van zijn moeder. En het hele volk zal zeggen: Amen. ^{23(C)} Vervloekt is hij, die gemeenschap heeft met zijn schoonmoeder. En het hele volk zal zeggen: Amen. ²⁴ Vervloekt is hij, die in het geheim zijn naaste doodt. En het hele volk zal zeggen: Amen. ²⁵ Vervloekt is hij, die een geschenk aanneemt om iemand te doden en onschuldig bloed te vergieten. En het hele volk zal zeggen: Amen. ^{26(D)} Vervloekt is hij, die de woorden van deze *Torah* niet met de daad volbrengt. En het hele volk zal zeggen: Amen.

Zegen en vloek

28 ^{1(E)} Indien u dan aandachtig luistert naar de stem van **JHWH**, uw God, en al zijn geboden, die ik u heden opleg, ijverig onderhoudt, dan zal **JHWH**, uw God, u verheffen boven alle volken van de aarde. ² De volgende zegeningen zullen alle over u komen en uw deel worden, indien u luistert naar de stem van **JHWH**, uw God: ³ Gezegend zult u zijn in de stad en gezegend op het veld. ⁴ Gezegend zal zijn de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw bodem en de vrucht van uw vee: de worp van uw runderen en de dracht van uw kleinvee. ⁵ Gezegend zullen zijn uw mand en uw baktrog. ⁶ Gezegend zult u zijn bij uw ingang en gezegend zult u zijn bij uw uitgang.

⁷ **JHWH** zal uw vijanden, die tegen u opstaan, verslagen aan u overleveren. Langs één enkele weg zullen zij tegen u optrekken, maar langs zeven wegen

voor u vluchten. ⁸ **JHWH** zal over u de zegen gebieden in uw schuren en in alles wat u onderneemt; Hij zal u zegenen in het land dat **JHWH**, uw God, u geven zal. ⁹ **JHWH** zal u als zijn heilig volk bevestigen, zoals Hij u gezworen heeft, indien u de geboden van **JHWH**, uw God, onderhoudt en in zijn wegen wandelt. ¹⁰ Dan zullen alle volken van de aarde zien, dat de naam van **JHWH** over u uitgeroepen is, en zij zullen voor u ontzag hebben.

¹¹ Ook zal **JHWH** u overvloedig het goede schenken, in de vrucht van uw schoot, de vrucht van uw vee en de vrucht van uw bodem - in het land, waarvan **JHWH** aan uw vaders gezworen heeft, dat Hij het u geven zou. ¹² **JHWH** zal zijn rijke schatkamer, de hemel, voor u openen om op zijn tijd de regen voor uw land te geven en al het werk van uw handen te zegenen, zodat u aan vele volken zult uitlenen zonder zelf te leen te ontvangen. ¹³ **JHWH** zal u stellen tot een hoofd en niet tot een staart, u zult enkel opgaan en niet neergaan, wanneer u luistert naar de geboden van **JHWH**, uw God, die ik u heden opleg om die ijverig te onderhouden, ¹⁴ en wanneer u niet afwijkt van alle geboden, die ik u heden geef, noch naar rechts noch naar links, door het achterna lopen en dienen van andere goden.

¹⁵ Maar indien u niet luistert naar de stem van **JHWH**, uw God, en niet al zijn geboden en inzettingen, die ik u heden opleg, ijverig onderhoudt, dan zullen de volgende vervloekingen alle over u komen en u treffen: ¹⁶ Vervloekt zult u zijn in de stad en vervloekt op het veld. ¹⁷ Vervloekt zullen zijn uw mand en uw baktrog. ¹⁸ Vervloekt zal zijn de vrucht

(A) 27:21 Ex. 22:18; Lev. 18:23; 20:15.

(B) 27:22 Lev. 18:9; 20:17.

(C) 27:23 Lev. 18:17; 20:14.

(D) 27:26 Gal. 3:10. (E) 28:1 Deut. 11:13-17.

van uw schoot, de vrucht van uw bodem, de worp van uw runderen en de dracht van uw kleinvee. ¹⁹Vervloekt zult u zijn bij uw ingang en vervloekt bij uw uitgang.

²⁰**JHWH** zal over u de vloek, de verwar- ring en de bedreiging doen komen in al- les wat u onderneemt en wat u doet, tot- dat u verdelgd wordt en snel te gronde gaat vanwege de slechtheid van uw da- den, omdat u Mij verlaten hebt. ²¹**JHWH** zal de pest aan u doen kleven, totdat zij u heeft weggevaagd uit het land, dat u in bezit gaat nemen. ²²**JHWH** zal u slaan met tering, koorts, brand, ontstekingen, droogte, brandkoren en honingdauw: zij zullen u vervolgen, totdat u te gronde gaat. ²³Ook zal de hemel boven uw hoofd van koper zijn en de aarde on- der u van ijzer. ²⁴**JHWH** zal poeder en stof over uw land laten regenen; van de hemel zullen die op u neerdalen, totdat u verdelgd bent. ²⁵**JHWH** zal u versla- gen aan uw vijanden overleveren. Langs één enkele weg zult u tegen hen optrek- ken, maar langs zeven wegen voor hen vluchten, zodat u tot een schrikbeeld zult zijn voor alle koninkrijken van de aarde. ²⁶Uw lijken zullen tot voedsel die- nen voor al de vogels van de hemel en de dieren van de aarde, zonder dat iemand die opschrikt.

²⁷**JHWH** zal u slaan met Egyptische zweren, met builen, uitslag en schurft, waarvan u niet kunt genezen. ²⁸**JHWH** zal u slaan met waanzin, verblinding en verstandsverbijstering, ²⁹zodat u op de middag rondtast, als een blinde in de duisternis; u zult op uw wegen niet voorspoedig zijn, maar bij voortduring slechts verdrukt en beroofd worden, zonder dat iemand u redt. ³⁰U zult een vrouw ondertrouwen, maar een andere man zal haar beslapen. U zult een huis bouwen, maar het niet bewonen. U zult

een wijngaard planten, maar de vrucht daarvan niet genieten. ³¹Uw rund zal voor uw ogen geslacht worden, maar u zult daarvan niet eten. Uw ezel zal in uw bijzijn geroofd worden, en niet tot u te- rugkeren. Uw kleinvee zal aan uw vijan- den worden gegeven, zonder dat iemand u te hulp komt. ³²Uw zonen en dochters zullen aan een ander volk worden over- geleverd, terwijl u het met eigen ogen ziet, en de hele dag naar hen smacht, zonder iets te kunnen doen. ³³Een volk, dat u niet kent, zal de vrucht van uw bo- dem eten en alles waarvoor u gezwoegd hebt; bij voortduring zult u slechts ver- drukt en vertrapt worden. ³⁴U zult waan- zinnig worden vanwege het schouwspel, dat uw ogen zullen zien. ³⁵**JHWH** zal u slaan met boze zweren aan de knieën en aan de dijen, waarvan u niet kunt gene- zen - van uw voetzool af tot uw sche- del toe. ³⁶**JHWH** zal u en de koning, die u over u hebt aangesteld, naar een volk voeren dat u niet kende, u noch uw vade- ren; aldaar zult u andere goden dienen, hout en steen. ³⁷U zult een voorwerp van ontzetting worden, een spreekwoord en een spotrede onder alle volken, terwijl **JHWH** u naar hun land wegvoert.

³⁸Veel zaad zult u naar de akker bren- gen, maar weinig inzamelen, want de sprinkhaan zal het afvreten. ³⁹Wijngaar- den zult u planten en bewerken, maar geen wijn drinken of opleggen; want de worm zal eraan knagen. ⁴⁰Olijfbomen zult u hebben in uw hele gebied, maar u niet met olie zalven; want uw olij- ven zullen afvallen. ⁴¹U zult zonen en dochters verwekken, maar zij zullen u niet toebehoren, want zij zullen in ge- vangenschap gaan. ⁴²Van al uw bomen en veldvruchten zullen de sprinkhanen zich meester maken. ⁴³Steeds meer zal de vreemdeling in uw midden u te boven gaan, terwijl u al dieper zinkt. ⁴⁴Hij zal

u te leen geven, maar u niet aan hem; hij zal hoofd zijn, en u staart.

⁴⁵ Al deze vervloekingën zullen over u komen, u achtervolgen en u treffen, totdat u verdelgd bent, omdat u niet geluisterd hebt naar de stem van **JHWH**, uw God, en de geboden en inzettingen die Hij u opgelegd heeft, niet onderhouden hebt; ⁴⁶ zij zullen onder u tot een teken en wonder zijn, en onder uw nageslacht, voor altijd. ⁴⁷ Omdat u **JHWH**, uw God, niet met vreugde en blijdschap gediend hebt vanwege al uw overvloed, ⁴⁸ zult u de vijanden, die **JHWH** tegen u zal doen optrekken, dienen, onder honger en dorst, in naaktheid en met gebrek aan alles; Hij zal een ijzeren juk op uw hals leggen, totdat Hij u verdelgd heeft. ⁴⁹ **JHWH** zal tegen u doen aanrukken een volk, dat van verre komt, van het einde van de aarde, zoals een arend aanzweeft: een volk, waarvan u de taal niet verstaat, ⁵⁰ een hardvochtig volk, dat geen grijsaard ontziet en geen knaap genade bewijst; ⁵¹ dat de vrucht van uw vee en van uw bodem zal opeten, totdat u verdelgd bent; dat u geen koren, most of olie zal overlaten, noch de worp van uw runderen of de dracht van uw kleinvee, totdat het u te gronde gericht heeft. ⁵² Het zal u in het nauw brengen in al uw steden, totdat de hoge, versterkte muren vallen, waarop u in uw hele land vertrouwd; ja, het zal u in het nauw brengen in al uw steden, in heel het land dat **JHWH**, uw God, u geven zal. ⁵³ In de benardheid en benauwdheid, waarmee uw vijand u kwellen zal, zult u de vrucht van uw eigen schoot eten, het vlees van de zonen en dochters, die **JHWH**, uw God, u geven zal. ⁵⁴ De meest verwekelijkte en verwende man onder u zal zijn broeder noch zijn eigen vrouw noch de kinderen,

die hem nog resten, iets gunnen, ⁵⁵ zodat hij geen van hen iets zal willen geven van het vlees van zijn kinderen, die hij eet, omdat uw vijand hem niets anders overgelaten heeft, in de benardheid en benauwdheid, waarmee deze u in al uw steden kwellen zal. ^{56(A)} De verwekelijkte en verwende vrouw onder u, die van verwendheid en weekheid het nooit gewaagd heeft haar voetzool op de grond te zetten, zal haar eigen man noch haar zoon en dochter iets gunnen, ⁵⁷ zelfs niet de nageboorte uit haar schoot noch de kinderen, die zij baart, want bij gebrek aan alles zal zij die in het geheim eten, in de benardheid en benauwdheid, waarmee uw vijand u in uw steden kwellen zal.

⁵⁸ Indien u niet ijverig onderhoudt al de woorden van de *Torah*, die in dit boek geschreven zijn, en u geen ontzag hebt voor deze heerlijke, ontzagwekkende naam, **JHWH**, uw God, ⁵⁹ dan zal **JHWH** u en uw nageslacht ongemeen zwaar tuchtigen met felle, aanhoudende slagen en boze, aanhoudende ziekten. ⁶⁰ Hij zal alle kwalen van Egypte, waarvoor u bang bent, weer over u brengen, zodat zij aan u kleven. ⁶¹ Ook allerlei ziekten en slagen, die in het boek van deze *Torah* niet beschreven zijn, zal **JHWH** over u doen komen, totdat u verdelgd bent. ⁶² Met weinigen zult u overblijven, terwijl u talrijk geweest bent als de sterren van de hemel - omdat u niet geluisterd hebt naar de stem van **JHWH**, uw God. ⁶³ Zoals de Heer er behagen in had om u wél te doen en u talrijk te maken, zo zal **JHWH** er behagen in hebben om u te gronde te richten en te verdelgen; en u zult weggerukt worden uit het land, dat u in bezit gaat nemen. ⁶⁴ **JHWH** zal u verstrooien onder alle na-

(A) 28:56 2Kon. 6:28,29; Klaagl. 4:10.

tiën van het ene einde van de aarde tot het andere; aldaar zult u andere goden dienen, die noch u noch uw vaders gekend hebben: hout en steen. ⁶⁵U zult onder die volken geen rust vinden noch een rustplaats voor uw voetzool; **JHWH** zal u daar een bevend hart geven, ogen vol heimwee en een treurende ziel. ⁶⁶Zonder ophouden zal uw leven in gevaar verkeren; 's nachts en overdag zult u opschrikken en van uw leven niet zeker zijn. ⁶⁷'s Morgens zult u zeggen: Was het maar avond; en 's avonds: Was het maar morgen - vanwege de angst, die uw hart vervult, en vanwege het schouwspel, dat uw ogen zien. ⁶⁸**JHWH** zal u op schepen naar Egypte terugbrengen langs de weg, waarvan Ik u gezegd had: U zult die nooit weerzien; u zult daar aan uw vijanden als slaven en slavinnen te koop aangeboden worden, maar er zal geen koper zijn.

Vernieuwing van het verbond met God

29¹ Dit zijn de woorden van het verbond dat **JHWH** Mozes geboden heeft met de Israëlieten te sluiten in het land Moab, naast het verbond dat Hij met hen bij Horeb gesloten had.⁽¹⁾

²Mozes dan riep heel Israël tot zich en zei tot hen: U hebt alles gezien wat **JHWH** in het land Egypte voor uw ogen Farao, al zijn dienaren en zijn hele land heeft aangedaan: ³de grote beproevingen, die u met eigen ogen gezien hebt, die grote tekenen en wonderen. ⁴Maar **JHWH** heeft u geen hart gegeven om te begrijpen of ogen om te zien, of oren om te horen, tot op de huidige dag.

⁵Veertig jaar liet Ik u door de woestijn trekken; de kleding die u droeg, zijn niet versleten evenmin als de schoenen aan uw voeten. ^{6(A)} Brood hebt u niet ge-

geten, wijn of bedwelmende drank niet gedronken - opdat u zou weten, dat Ik **JHWH**, uw God, ben.

^{7(B)} Toen u op deze plaats gekomen was, trokken Sichon, de koning van Chesbon, en Og, de koning van Basan, ten strijde tegen ons op, en wij versloegen hen, ⁸veroverden hun land en gaven dat tot een erfdeel aan Ruben, Gad en de halve stam Manasse. ⁹Onderhoudt dan ijverig de woorden van dit verbond, opdat u voorspoedig alles volbrengen mag wat u doet. ¹⁰Allen staat u heden voor het aangezicht van **JHWH**, uw God: uw aanvoerders, uw stamhoofden, uw oudsten en uw opzieners, alle mannen van Israël; ¹¹uw kinderen, uw vrouwen en de vreemdelingen in uw legerplaats, zelfs uw houthakkers en waterputters, ¹²om toe te treden tot het verbond van **JHWH**, uw God, tot dit met een vervloeking bekrachtigd verdrag, dat **JHWH**, uw God, heden met u sluit, ¹³opdat Hij u heden als zijn volk zal bevestigen en u tot een God zal zijn, zoals Hij u toegezegd heeft, en uw vaders, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft. ¹⁴Niet met u alleen sluit Ik dit verbond en dit met een vervloeking bekrachtigd verdrag; ¹⁵maar zowel met ieder, die zich hier bij ons bevindt en heden staat voor het aangezicht van **JHWH**, onze God, als met ieder, die heden hier niet bij ons is. ¹⁶Want u weet, hoe wij in het land Egypte gewoond hebben en hoe wij midden door de volken gegaan zijn, en u door hun land bent doorgetrokken, ^{17(C)} en u hebt de gruwelen en afgoden gezien, die men bij hen vindt: hout en steen, zilver en goud. ¹⁸Laat er daarom onder u geen man of vrouw, geen geslacht of stam zijn, van wie het hart zich

⁽¹⁾ 29:1 zie Exodus 19:1-20:21.

^(A) 29:6 a Num. 21:21-30. ^{29:6 b} Num. 21:31-35. ^(B) 29:7 Num. 32:33. ^(C) 29:17 Heb. 12:15.

nu van **JHWH**, onze God, afwendt om de goden van deze volken te gaan dienen; laat er onder u geen wortel zijn, die gif of alsem voortbrengt. ¹⁹Maar als iemand bij het horen van deze vervloekingen meent, dat hij gezegend zal blijven en zegt: Ik zal vrede hebben, wanneer ik in de stijfkoppigheid van mijn hart wandel - waardoor hij verdelging brengt zowel over het bevroede als over het dorre (land) - ²⁰dan zal **JHWH** die man niet willen vergeven, maar zullen de toorn en de ijver van **JHWH** tegen hem branden; heel de vloek, die in dit boek opgetekend staat, zal op hem rusten, en **JHWH** zal zijn naam uitwissen onder de hemel. ²¹**JHWH** zal hem uit alle stammen van Israël afzonderen tot verderf overeenkomstig alle vervloekingen van het verbond, dat in dit boek van de *Torah* is beschreven. ²²(A) Dan zullen het volgende geslacht - uw zonen, die na u zullen opstaan - en de buitenlander, die van verre komt, wanneer zij de plagen en de ziekten zien, die **JHWH** in dit land heeft doen uitbreken, ²³en dat de hele bodem zwavel, zout en verbrand is, dat hij niet bezaaid wordt en niets laat opkomen en er geen gewas uit opschiet, zoals toen Sodom, Gomorra, Adma en Seboïm ondersteboven gekeerd werden, die **JHWH** in zijn toorn en grimmigheid ondersteboven gekeerd heeft - ²⁴dan zullen alle volken zeggen: Waarom heeft **JHWH** zo met dit land gedaan? Wat betekent deze geweldig brandende toorn? ²⁵En men zal antwoorden: Omdat zij verlaten hebben het verbond van **JHWH**, de God van hun vaders, het verbond dat Hij met hen gesloten had toen Hij hen uit het land Egypte leidde, ²⁶en omdat zij andere goden zijn gaan dienen en zich daarvoor hebben neergebogen, goden, die zij niet

gekend hebben en die Hij hun niet toebedeeld had - ²⁷dáárom is de toorn van **JHWH** tegen dit land ontbrand om daarover heel de vervloeking te brengen, die in dit boek opgetekend staat: ²⁸**JHWH** heeft hen in toorn en grimmigheid en grote boosheid uit hun land gerukt en hen weggeslingerd naar een ander land, zoals dit nu het geval is. ²⁹De verborgen dingen zijn voor **JHWH**, onze God, maar de geopenbaarde dingen zijn voor ons en onze kinderen voor altijd, opdat wij al de woorden van deze *Torah* volbrengen.

Na berouw verlossing

30 ¹Wanneer dan al deze dingen over u komen, de zegen en de vloek, die ik u voorgehouden heb, en u dit ter harte neemt te midden van al de volken, waar **JHWH**, uw God, u naar hun gebied verdreven heeft, ²en wanneer u zich dan tot **JHWH**, uw God, bekeert en naar zijn stem luistert overeenkomstig alles wat ik u heden gebied, u en uw kinderen, met heel uw hart en met heel uw ziel - ³dan zal **JHWH**, uw God, in uw lot een keer brengen en Zich over u ontfemen; Hij zal u weer bijeenbrengen uit het gebied van al de volken, naar wie **JHWH**, uw God, u verstrooid heeft. ⁴Al waren uw verdrevenen aan het einde van de hemel, **JHWH**, uw God, zal u vandaar bijeenbrengen en vandaar halen; ⁵**JHWH**, uw God, zal u brengen naar het land, dat uw vaders bezeten hebben, u zult het bezitten en Hij zal u weldoen en u talrijker maken dan uw vaders. ⁶En **JHWH**, uw God, zal uw hart en het hart van uw nageslacht besnijden, zodat u **JHWH**, uw God, liefhebt met heel uw hart en met heel uw ziel, opdat u leeft. ⁷**JHWH**, uw God, zal al deze vervloekingen op uw vijanden en uw haters leggen, die u

(A) 29:22 Gen. 19:24,25.

vervolgd hebben. ⁸U zult weer naar de stem van **JHWH** luisteren en al zijn geboden volbrengen, die ik u heden opleg. ⁹**JHWH**, uw God, zal u in overvloed het goede schenken bij al het werk van uw handen, in de vrucht van uw schoot, in de vrucht van uw vee, in de vrucht van uw bodem, want **JHWH** zal weer behagen in u hebben, u ten goede, zoals Hij behagen had in uw vaderen - ¹⁰wanneer u naar de stem van **JHWH**, uw God, luistert door zijn geboden en inzettingen te onderhouden, die in dit torahboek geschreven staan; wanneer u zich tot **JHWH**, uw God, bekeert met heel uw hart en met heel uw ziel.

De beslissende keuze

¹¹Want dit gebod, dat ik u heden opleg, is niet te moeilijk voor u en het is niet ver weg. ¹²(A) Het is niet in de hemel, zodat u zou moeten zeggen: Wie zal opstijgen ten hemel, het voor ons halen, en het ons doen horen opdat wij het volbrengen? ¹³En het is niet aan de overkant van de zee, zodat u zou moeten zeggen: Wie zal oversteken naar de overkant van de zee, het voor ons halen, en het ons doen horen opdat wij het volbrengen? ¹⁴Maar dit woord is zeer dicht bij u, in uw mond en in uw hart om het te volbrengen. ¹⁵Zie, ik houd u heden het leven en het goede voor, maar ook de dood en het kwade: ¹⁶doordat ik u heden gebied **JHWH**, uw God, lief te hebben door in zijn wegen te wandelen en zijn geboden, inzettingen en verordeningen te onderhouden, opdat u leeft en talrijk wordt en **JHWH**, uw God, u zal zegenen in het land, dat u in bezit gaat nemen. ¹⁷Maar indien uw hart zich afkeert en u niet luistert maar u laat verleiden en u voor andere goden

neerbuigt en hen dient, ¹⁸dan verkondig ik u heden, dat u zeker te gronde zult gaan; niet lang zult u leven in het land, dat u na het overtrekken van de Jordaan in bezit gaat nemen. ¹⁹Ik neem heden de hemel en de aarde tegen u tot getuigen; het leven en de dood stel ik u voor, de zegen en de vloek; kies dan het leven, opdat u leeft, u en uw nageslacht, ²⁰(B) door **JHWH**, uw God, lief te hebben, naar zijn stem te luisteren en Hem aan te hangen, want dat is uw leven en waarborg voor een langdurig wonen in het land, waarvan **JHWH** uw vaderen, Abraham, Isaak en Jakob, gezworen heeft, dat Hij het hun geven zou.

Jozua, de opvolger van Mozes

31 ¹Toen is Mozes deze woorden tot heel Israël gaan spreken; ²(C) hij zei tot hen: Ik ben nu honderd en twintig jaar oud; ik kan niet meer uitgaan of ingaan, en **JHWH** heeft tot mij gezegd: De Jordaan hier zult u niet overtrekken. ³**JHWH**, uw God, zelf zal voor u uit overtrekken; Hij zelf zal die volken vóór u verdrijven en verdelgen, zodat u hun land in bezit kunt nemen; Jozua zal voor u uit overtrekken, zoals **JHWH** geboden heeft. ⁴(D) En **JHWH** zal met hen doen, zoals Hij gedaan heeft met Sichon en Og, de koningen van de Amorieten, die Hij heeft verdelgd; en met hun land. ⁵**JHWH** zal hen aan u overleveren, en u zult met hen doen geheel overeenkomstig het gebod, dat ik u gegeven heb. ⁶Weest sterk en moedig, weest niet bang en siddert niet voor hen, want **JHWH**, uw God, zelf gaat met u; Hij zal u niet begeven en u niet verlaten.

⁷Toen riep Mozes Jozua en zei tot hem in tegenwoordigheid van geheel Israël:

(A) 30:12 Rom. 10:6-8. (B) 30:20 a Gen. 12:7. 30:20 b Gen. 26:3. 30:20 c Gen. 28:13. (C) 31:2 Num. 20:12. (D) 31:4 Num. 21:21-35.

Wees sterk en moedig, want u zult met dit volk komen in het land, waarvan **JHWH** hun vaders gezwoeren heeft, dat Hij het hun geven zou, en u zult het hen doen beërven. ^{8(A)} Want **JHWH** zelf zal vóór u uit trekken, Hij zelf zal met u zijn, Hij zal u niet begeven en u niet verlaten; wees niet bang en word niet verschrikt.

De lezing van de Torah om de zeven jaar

⁹Toen Mozes deze *Torah* opgeschreven had, gaf hij ze aan de priesters, de zonen van Levi, die de ark van het verbond van **JHWH** droegen, en aan al de oudsten van Israël. ^{10(B)} En Mozes gebod hun: Na verloop van zeven jaar, op de bepaalde tijd van het jaar van de kwijschelding, namelijk het Loofhuttenfeest, ¹¹wanneer heel Israël opgaat om voor het aangezicht van **JHWH**, uw God, te verschijnen, op de plaats die Hij verkiesen zal, zult u deze *Torah* ten aanhoren van heel Israël voorlezen. ¹²Roep het volk samen, mannen, vrouwen en kinderen, ook de vreemdeling, die in uw steden woont, opdat zij ernaar horen en voor **JHWH**, uw God, leren ontzag te hebben en al de woorden van deze *Torah* ijverig onderhouden, ¹³en opdat hun kinderen, die er niet van weten, het horen en zullen leren om voor **JHWH**, uw God, ontzag te hebben - al de tijd, dat u leeft in het land, dat u na het overtrekken van de Jordaan in bezit zult nemen.

Israëls afval aangekondigd

¹⁴**JHWH** nu zei tot Mozes: Zie, de tijd nadert, dat u sterven zult; roep dan Jozua en ga met hem in de tent der samenkomst staan, opdat Ik hem bevelen zal geven. Toen gingen Mozes en

Jozua in de tent der samenkomst staan. ¹⁵En **JHWH** verscheen in de tent in een wolkkolom, en de wolkkolom stond aan de ingang van de tent.

¹⁶**JHWH** zei tot Mozes: Zie, u gaat bij uw vaders te ruste en dit volk zal overspelig de vreemde goden gaan nalopen van het land, waarin het komt; zij zullen Mij verlaten en mijn verbond verbreken, dat Ik met hen gesloten heb. ¹⁷In die dagen zal mijn toorn tegen hen ontbranden, Ik zal hen verlaten en mijn aangezicht voor hen verbergen, zodat zij verteerd worden en vele rampen en benauwdheden hen treffen. Dan zullen zij in die dagen zeggen: Hebben die rampen ons niet daarom getroffen, omdat onze God niet in ons midden is? ¹⁸Maar Ik zal in die dagen mijn aangezicht volkomen verbergen vanwege al het kwaad, dat zij gedaan hebben: dat zij zich tot andere goden hebben gewend. ¹⁹Nu dan, schrijf dit lied op en leer het de Israëlieten, leg het hun op de lippen, opdat dit lied Mij tot getuige zal zijn tegen de Israëlieten. ²⁰Want Ik zal hen naar het land brengen, dat Ik hun vaders onder ede beloofd heb, vloeiende van melk en honing; zij zullen eten en verzadigd en vet worden, maar zij zullen zich tot andere goden wenden en die dienen; Mij echter zullen zij versmaden en mijn verbond verbreken. ²¹Wanneer dan vele rampen en benauwdheden hen treffen, dan zal dit lied tegen hen *getuigen*, want het zal in de mond van hun nageslacht niet verstommen. Immers, Ik ken de gezindheid die zij heden koesteren, voordat Ik hen breng naar het land, dat Ik hun onder ede beloofd heb.

²²Toen schreef Mozes dit lied op en leerde het de Israëlieten. ^{23(C)} En

(A) 31:8 Joz. 1:5; Heb. 13:5. (B) 31:10 a Deut. 15:1,2. 31:10 b Deut. 16:13-15. (C) 31:23 Num. 27:23; Joz. 1:6.

Hij gebod Jozua, de zoon van Noen: Wees sterk en moedig, want u zult de Israëlieten brengen in het land, dat Ik hun onder ede beloofd heb, en Ik zal met u zijn.

²⁴Toen Mozes gereed was met de woorden van deze *Torah* volledig in een boek op te schrijven, ²⁵gebood hij de Leviëten, die de ark van het verbond van **JHWH** droegen: ²⁶Neemt dit boek van de *Torah* en legt het naast de ark van het verbond van **JHWH**, uw God, opdat het daar tot getuige tegen u zal zijn. ²⁷Want ik ken uw weerspannigheid en hardnekkigheid. Wanneer u, terwijl ik nu nog levend bij u ben, tegen **JHWH** weerspannig bent geweest, hoeveel te meer dan na mijn dood! ²⁸Roept alle oudsten van uw stammen en uw opzieners bij mij samen, opdat Ik, terwijl zij horen de volgende woorden zal spreken en tegen hen de hemel en de aarde tot getuigen zal aanroepen. ²⁹Want ik weet, dat u na mijn dood zeer verderfelijik handelen zult en afwijken van de weg, die ik u geboden heb; daarom zal na verloop van tijd het onheil over u komen, wanneer u doet wat kwaad is in de ogen van **JHWH** en Hem krenkt door het maaksel van uw handen.

³⁰Toen sprak Mozes ten aanhoren van de hele gemeente van Israël de woorden van dit lied ten einde toe.

Het lied van Mozes

32 ¹Neig uw oor, u hemel, dan wil ik spreken, en de aarde zal horen naar de woorden van mijn mond.

²Mijn leer zal druipen als regen, mijn rede zal druppelen als dauw, als regenbuiën op het jonge groen, en als regenstromen op het kruid;

³want ik zal de naam van **JHWH** uitroepen; geeft grootheid aan onze God,

⁴de Rots, wiens werk volkomen is, omdat al zijn wegen recht zijn; een God van trouw, zonder onrecht, rechtvaardig en waarachtig is Hij.

⁵Verderfelijik hebben tegen Hem gehandeld, die zijn zonen niet zijn, maar een schandvlek, een verkeerd en vals geslacht.

⁶Vergeldt u op deze wijze **JHWH**, u dwaas en onwijs volk? Is Hij niet uw Vader, die u geschapen heeft, die u gemaakt heeft en toebereid?

⁷Gedenk aan de dagen van weleer let op de jaren van geslacht tot geslacht; vraag uw vader, dat hij het u zal meedelen, uw oudsten, dat zij het u zeggen.

^{8(A)} Toen de Allerhoogste aan de volken hun bezit toedeelde, toen Hij de mensenkinderen van elkaar scheidde, heeft Hij de grenzen van de volken vastgesteld naar het aantal van de zonen van Israël.

⁹Want het deel van **JHWH** is zijn volk, Jakob het Hem toegemeten erfdeel.

¹⁰Hij vond hem in een land van steppen, in een woest land van gekerm in de wildernis. Hij beschutte hem, lette op hem, bewaarde hem als zijn oogappel.

¹¹Als een arend, die zijn broedsel opwekt, over zijn jongen zweeft, zijn wieken uitspreidt, er een opneemt en draagt op zijn vlerken,

¹²zo heeft **JHWH** hem alleen geleid, en geen vreemde god stond hem terzijde.

¹³Hij deed hem rijden over de hoogten van de aarde, en eten de opbrengst van het veld; Hij deed hem honing zuigen uit de rots, en olie uit het keihard gesteente.

¹⁴Boter van runderen en melk van kleinvee, met vet van lammeren; en rammen van Basan en bokken, met het vetste van de tarwe; en druivenbloed dronk u, schuimende wijn.

(A) 32:8 Hand. 17:26.

¹⁵Toen werd Jesurun vet, en sloeg achteruit - vet werd u, dik en vet gemest - en hij verwierp God, die hem gemaakt had, hij minachtte de Rots van zijn heil.

¹⁶Zij verwekten Hem tot jaloezie door vreemde goden, met gruwelen maakten zij Hem boos;

^{17(A)} zij offerden aan de boze geesten, die geen goden zijn, aan goden, die zij niet hebben gekend, nieuwe goden, die kort tevoren opgekomen waren, voor welke uw vaders niet gehuiverd hadden.

¹⁸De Rots, die u verwekt heeft, hebt u veronachtzaamd en vergeten de God, die u heeft voortgebracht.

¹⁹Toen **JHWH** dat zag, heeft Hij hen verworpen, omdat Hij boos was gemaakt door zijn zonen en dochters;

²⁰Hij zei: Ik wil mijn aangezicht voor hen verbergen en zien, wat hun einde zijn zal, want zij zijn een verkeerd geslacht, kinderen, die geen trouw kennen.

^{21(B)} Zij verwekten Mij tot jaloezie door wat geen god is, zij maakten Mij boos met hun nietigheden. Daarom zal Ik hen tot jaloezie verwekken door wat geen natie is, door een dwaas volk zal Ik hen boos maken.

²²Want een vuur is in mijn toorn ontstoken, het brandt tot in de diepten van het dodenrijk; het verteert de aarde met wat zij opbrengt en verzengt de grondvesten van de bergen.

²³Ik zal rampen over hen ophopen, al mijn pijlen tegen hen afschieten.

²⁴Als zij uitgeput zijn van honger en verteerd van koortsgloed en dodelijke ziekte, dan zal Ik de tanden van de wilde dieren tegen hen loslaten, met het venijn van wat schuift in het stof.

²⁵Buitenshuis zal het zwaard verdelgen, en binnenskamers de ontzetting: jongeman zowel als maagd, zuigeling en grijsaard.

²⁶Ik zou gezegd hebben: Ik zal hen wegbazen, een einde maken aan hun herinnering onder de stervelingen,

²⁷indien Ik de hoon van de vijand niet gevreesd had, dat hun tegenstanders het zouden misverstaan en zeggen: onze hand was verheven, niet **JHWH** heeft dit alles gedaan.

²⁸Want zij zijn een volk, dat elk begrip mist, en er is bij hen geen inzicht.

²⁹Indien zij wijs waren, zouden zij dit begrijpen, zij zouden op hun einde letten.

³⁰Hoe zou één er duizend kunnen naja-gen en zouden twee er tienduizend op de vlucht kunnen drijven, als niet hun Rots hen verkocht en **JHWH** hen prijsgegeven had.

³¹Want hun rots is niet als onze rots; onze vijanden mogen zelf oordelen.

³²Waarlijk, hun wijnstok stamt uit de wijnstok van Sodom en uit de wijngaarden van Gomorra; hun druiven zijn giftige druiven, bitter zijn hun trossen.

³³Hun wijn is slangenvenijn en wreed addervergif.

³⁴Is het niet bij Mij weggeborgen, verzegeld in mijn schatkamers?

^{35(C)} Mij komt de wraak toe en de vergelding tegen de tijd, dat hun voet zal wankelen, want de dag van hun verderf is nabij, snel komt nader wat over hen is besloten.

^{36(D)} Want **JHWH** zal recht doen aan zijn volk en Zich ontfermen over zijn knechten; wanneer Hij ziet, dat hun kracht vergaan is, van hoog tot laag allen hun einde gevonden hebben,

(A) 32:17 1Cor. 10:20. (B) 32:21 a 1Cor. 10:22. 32:21 b Rom. 10:19. (C) 32:35 Rom. 12:19; Heb. 10:30. (D) 32:36 Ps. 135:14.

³⁷ dan zal Hij zeggen: Waar zijn hun goden, - de rots, waarbij zij schuilden -

³⁸ die het vet van hun slachtoffers aten, de wijn van hun plengoffers dronken? Laat hen opstaan om u te redden, zodat u bescherming vindt.

³⁹ Ziet nu, dat Ik, Ik het ben, daar is geen God, behalve Mij. Ik dood en doe herleven, Ik verbrijzel en Ik genees, en niemand is er die redt uit mijn macht.

⁴⁰ Voorwaar, Ik hef mijn hand ten hemel en zeg: Zowaar Ik in eeuwigheid leef:

⁴¹ als Ik mijn bliksemend zwaard scherp maak, en mijn hand grijpt naar het oordeel, dan zal Ik wraak oefenen aan mijn tegenstanders, en vergelding brengen over wie Mij haten.

⁴² Ik zal mijn pijlen dronken maken van bloed, en mijn zwaard zal vlees verslinden: het bloed van de verslagenen en van de gevangenen, de harige hoofden van de vijanden.

⁴³ (A) Jubelt, u natiën, om zijn volk, want Hij wreekt het bloed van zijn knechten, Hij oefent wraak aan zijn tegenstanders en verzoent zijn land, zijn volk.

Het einde van Mozes nadert

⁴⁴ Mozes dan kwam en sprak ten aanhoren van het volk al de woorden van dit lied, samen met Hosea⁽¹⁾, de zoon van Noen. ⁴⁵ En nadat Mozes al deze woorden tot heel Israël gesproken had, ⁴⁶ zei hij tot hen: Neemt al de woorden ter harte, waarmee ik u heden vermaan, opdat u daarmee uw kinderen zult opdragen al de woorden van deze *Torah* nauwgezet te onderhouden. ⁴⁷ Want dit is voor u geen leeg woord, maar dit is uw leven: door dit woord zult u lang wonen

in het land, dat u na het overtrekken van de Jordaan in bezit zult nemen.

⁴⁸ (B) Voorts zei **JHWH** op diezelfde dag tot Mozes: ⁴⁹ Beklim dit gebergte, de Abarim - de berg Nebo, die in het land Moab ligt, tegenover Jericho - en zie het land Kanaän, dat Ik de Israëlieten in bezit zal geven, ⁵⁰ en sterf op de berg, die u beklimmen zult, opdat u tot uw voorgeslacht vergaderd wordt, zoals uw broer Aäron op de berg Hor gestorven en tot zijn voorgeslacht vergaderd is - ⁵¹ omdat u ontrouw tegenover Mij geweest bent te midden van de Israëlieten, bij de wateren van Meribat-Kades in de woestijn Sin, en u Mij niet geheiligd hebt te midden van de Israëlieten. ⁵² Want u zult het land vóór u zien liggen, maar daar niet binnengaan, het land dat Ik de Israëlieten geven zal.

De zegen van Mozes

33 ¹ Dit is de zegen, waarmee Mozes, de man van God, de Israëlieten vóór zijn sterven gezegend heeft. ² Hij zei: **JHWH** is gekomen van Sinaï en over hen opgegaan uit Seïr; Hij is in lichtglans verschenen van het gebergte Paran en gekomen uit het midden van heilige tienduizenden; aan zijn rechterzijde zagen zij een brandend vuur. ³ Ja, Hij heeft de volken lief; al zijn heiligen - in uw hand zijn zij, aan uw voeten legeren zij zich, vangen iets op van uw woorden. ⁴ Mozes heeft ons de *Torah* geboden, een bezit voor de gemeente van Jakob. ⁵ Hij werd Koning in Jesurun, toen de hoofden van het volk bijeenkwamen, de stammen van Israël alle samen.

⁶ Ruben zal leven en niet sterven, maar laten zijn mannen te tellen blijven.

(1) **32:44** Op alle andere plaatsen wordt deze Hosea Jozua genoemd.

(A) **32:43** Rom. 15:10; Opb. 19:2. (B) **32:48** Num. 27:12-14; Deut. 3:23-27.

⁷En dit betreft Juda. Hij zei: Hoor, **JHWH**, de stem van Juda en breng hem tot zijn volk; zijn handen strijden voor hem, en wees U hem een hulp tegen zijn tegenstanders.

⁸(A) Van Levi zei hij: Uw Tummim en Urim behoren de man toe, die uw gunstgenoot is, die U bij Massa op de proef gesteld hebt, met wie U getwist hebt bij de wateren van Meriba; ⁹die van zijn vader en zijn moeder zei: ik zie hen niet; zijn broeders wilde hij niet kennen en van zijn kinderen wilde hij niet weten. Want zij onderhouden uw woord en bewaren uw verbond; ¹⁰zij onderwijzen Jakob uw verordeningen, Israël uw *Torah*; zij doen reukwerk in uw neus opstijgen en leggen het brandoffer op uw altaar. ¹¹Zegen, **JHWH**, zijn kracht en zie het werk van zijn handen met welgevallen aan. Verpletter de lendenen van zijn tegenstanders en van wie hem haten, zodat zij niet meer kunnen opstaan.

¹²Van Benjamin zei hij: De beminde van **JHWH**, die veilig bij Hem wonen zal. Hij beschermt hem voor altijd en woont tussen zijn berghellingen.

¹³Van Jozef zei hij: Laat zijn land door **JHWH** gezegend zijn met de kostelijkste gave van de hemel, met de dauw, en met de watervloed die beneden ligt; ¹⁴met de kostelijkste gave, die de zon voortbrengt, en met de kostelijkste gave, die de maan doet opkomen; ¹⁵met het uitnemendste van de aloude bergen, ¹⁶en met de kostelijkste gave van de eeuwige heuvels, en met de kostelijkste gave van de aarde en haar volheid; met het welbehagen van Hem, die in de braamstruik tegenwoordig was; dat mag komen op het hoofd van Jozef, op de schedel van de uitverkorene onder zijn broeders. ¹⁷De eersteling van zijn

runderen is zijn trots en zijn hoorns zijn hoorns van een woudos; daarmee zal hij de volken stoten, alle einden van de aarde. Dit zijn de tienduizenden van Efraïm en dit zijn de duizenden van Manasse.

¹⁸Van Zebulon zei hij: Verheug u, u Zebulon, over uw tochten, en u, Issakar, over uw tenten. ¹⁹Volken zullen zij roepen tot de berg; daar zullen zij offers brengen naar de eis, want zij zullen de overvloed van de zeeën drinken en gevuld worden met de meest verborgen schatten van het strand.

²⁰Van Gad zei hij: Geprezen zij Hij, die voor Gad ruimte maakt; hij legt zich neer als een leeuw en verbrijzelt de arm, ja, de schedel. ²¹Hij voorzag zichzelf van het beste deel, want daar was het deel van de heersersstaf verborgen; hij kwam tot de hoofden van het volk; het heeft de gerechtigheid van **JHWH** en zijn gerichten ten uitvoer gebracht met Israël.

²²En van Dan zei hij: Dan is een leeuwenwelp, die uit Basan tevoorschijn springt.

²³En van Naftali zei hij: Naftali is verzaadigd van welbehagen en vervuld van de zegen van **JHWH**; neem het Meer in bezit en het Zuiden.

²⁴Van Aser zei hij: Gezegend zij Aser onder de zonen; laat hij bemind zijn bij zijn broeders, en laat hij zijn voet in olie dopen. ²⁵Ijzer en koper mogen uw grendels zijn, uw sterkte mag zijn als uw levensduur.

²⁶Daar is niemand als God, o Jesurun; Hij rijdt langs de hemel als uw helper en in zijn hoogheid over de wolken.

²⁷De eeuwige God is u een woning en onder u zijn eeuwige armen. Omdat Hij de vijand vóór u verdreef en zei: Verdelf! ²⁸Daarom woonde Israël veilig en

(A) 33:8 a Ex. 28:30. 33:8 b Ex. 17:7. 33:8 c Ex. 17:7; Num. 20:13.

bleef de bron van Jakob ongestoord in een land van koren en most; ja, zijn hemel sprenkelt dauw. ²⁹Gezegend bent u, Israël; wie is aan u gelijk? Een volk, verlost door **JHWH**, die het schild van uw hulp en het zwaard van uw hoogheid is. Daarom zullen uw vijanden u veinzend hulde brengen, en u zult op hun hoogten marcheren.

De dood van Mozes

34¹ ⁷¹⁵ Toen beklom Mozes uit de velden van Moab de berg Nebo, de top van de Pisga, die tegenover Jericho ligt, en **JHWH** liet hem het hele land zien: Gilead tot Dan toe, ²het hele Naftali, het land van Efraïm en Manasse, het hele land van Juda tot aan de achterste zee, ³de Negev en de Streek, het dal van Jericho, de Palmstad, tot Soar toe. ⁴(A) En **JHWH** zei tot hem: Dit is het land, dat Ik Abraham, Isaak en Jakob onder ede beloofd heb met deze woorden: aan uw nageslacht zal Ik het geven. Ik heb het u met uw ogen laten zien, maar u zult daarheen niet overtrekken. ⁵Toen stierf Mozes, de knecht van **JHWH**, al-

daar in het land Moab, volgens het woord van **JHWH**. ⁶En Hij begroef hem in een dal in het land Moab, tegenover Bet-Peor, en niemand heeft zijn graf geweten tot op de huidige dag. ⁷Mozes was honderd twintig jaar oud, toen hij stierf; zijn oog was niet verduisterd en zijn kracht was niet geweken. ⁸En de Israëlieten rouwden over Mozes in de velden van Moab dertig dagen lang, totdat de dagen van de rouwklacht over Mozes ten einde waren.

⁹Jozua nu, de zoon van Noen, was vol van de geest van wijsheid, want Mozes had zijn handen op hem gelegd. Daarom luisterden de Israëlieten naar hem en deden zoals **JHWH** Mozes geboden had. ¹⁰(B) Zoals Mozes, die **JHWH** gekend heeft van aangezicht tot aangezicht, is er in Israël geen profeet meer opgestaan - ¹¹getuige al de tekenen en wonderen, die **JHWH** hem heeft opgedragen te doen in het land Egypte aan Farao, aan al zijn hovelingen en aan zijn hele land, ¹²en getuige al het machtsbetoon en al de schrikwekkende, grote daden, die Mozes voor de ogen van heel Israël gedaan heeft.

(A) 34:4 a Gen. 12:7. 34:4 b Gen. 26:3. 34:4 c Gen. 28:13. (B) 34:10 Ex. 33:11.

Jozua

Hebreeuws: Je-hò-sjoea (**JHWH** redt)

De opdracht van **JHWH** aan Jozua
om Kanaän in bezit te nemen

1 Het gebeurde na de dood van Mozes, de knecht van **JHWH**, dat **JHWH** tot Jozua, de zoon van Noen, de dienaar van Mozes, zei: **2** Mijn knecht Mozes is gestorven; welnu, maak u gereed, trek hier de Jordaan over, u en dit hele volk, naar het land, dat Ik hun, de Israëlieten, geven zal. **3**(A) Elke plaats die uw voetzool betreden zal, geef Ik u allen, zoals Ik tot Mozes gesproken heb. **4** Van de woestijn en de Libanon ginds tot aan de grote rivier, de rivier de Eufraat, het hele land van de Hethieten, en tot aan de Grote Zee in het westen zal uw gebied zijn. **5**(B) Niemand zal voor u standhouden al de dagen van uw leven; zoals Ik met Mozes geweest ben, zal Ik met u zijn; Ik zal u niet begeven en u niet verlaten. **6**(C) Wees sterk en moedig, want u zult dit volk het land doen beërven, dat Ik hun vaderen gezworen heb hun te zullen geven. **7** Alleen, wees zeer sterk en moedig en handel nauwgezet overeenkomstig de hele *Torah* die mijn knecht Mozes u geboden heeft; wijk daarvan niet af naar rechts noch naar links, opdat u voorspoedig bent, overal waar u gaat. **8** Dit boek van de *Torah* mag niet wijken uit uw mond, maar overpeins het dag en nacht, opdat u nauwgezet handelt overeenkomstig alles wat daarin geschreven is, want dan zult u op uw wegen uw doel bereiken en zult u voorspoedig zijn. **9** Heb Ik u niet geboden: wees sterk

en moedig? Sidder niet en word niet verschrikt, want **JHWH**, uw God, is met u, overal waar u gaat.

10 Toen beval Jozua de opzieners van het volk: **11** Gaat midden door de legerplaats en beveelt het volk aldus: bereidt u voedsel, want binnen drie dagen zult u de Jordaan hier overtrekken om bezit te gaan nemen van het land, dat **JHWH**, uw God, u tot een bezitting geven zal. **12**(D) Tot de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse zei Jozua: **13** Gedenk het woord dat Mozes, de knecht van **JHWH**, u geboden heeft: **JHWH**, uw God, schenkt u rust en geeft u dit land; **14** uw vrouwen, uw kleine kinderen en uw vee mogen blijven in het land, dat Mozes u gegeven heeft aan de overzijde van de Jordaan, maar u zult, ten strijde toegerust, aan de spits van uw broeders optrekken, alle dappere helden, en u zult hen helpen, **15** totdat **JHWH** uw broeders rust geschonken heeft evenals u, en ook zij bezit genomen hebben van het land dat **JHWH**, uw God, hun geven zal. Dan mag u terugkeren naar uw eigen land en dat in bezit nemen, hetwelk Mozes, de knecht van **JHWH**, u gegeven heeft aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten.

16 Daarop *antwoordden* zij Jozua: Al wat u ons bevolen hebt, zullen wij doen en overal, waarheen u ons zenden zult, zullen wij gaan; **17** evenzeer als wij naar Mozes geluisterd hebben, zullen wij naar u luisteren; mag alleen **JHWH** uw God, met u zijn, juist zoals Hij met Mozes

(A) 1:3 Deut. 11:24,25.

(B) 1:5 Deut. 31:6,8; Heb. 13:5.

(C) 1:6 Deut. 31:6,7,23.

(D) 1:12 Num. 32:28-32; Deut. 3:18-20; Joz. 22:1-6.

is geweest. ¹⁸Ieder die uw bevel weerstreeft en niet hoort naar uw woorden, wat u hem ook bevelen zult, zal ter dood gebracht worden. Alleen, wees sterk en moedig!

De verspieters te Jericho

2 ^{1(A)} Jozua, de zoon van Noen, zond van Sittim ongemerkt twee verspieters uit met de opdracht: Gaat heen, neemt het land in ogenschouw en Jericho. Zij gingen dan en kwamen in het huis van een hoer, Rachab geheten, waar zij gingen slapen. ²Toen werd aan de koning van Jericho gemeld: Zie, er zijn hier hedennacht mannen gekomen van de Israëlieten om het land te verkennen. ³De koning van Jericho zond daarop een boodschap aan Rachab: Lever de mannen uit, die tot u zijn gekomen, die uw huis binnengegaan zijn, want zij zijn gekomen om het hele land te verkennen. ⁴Maar de vrouw had de beide mannen genomen en hen verborgen, en zij zei: Zeker, die mannen zijn tot mij gekomen, maar ik wist niet, vanwaar zij waren. ⁵Toen de poort bij het invallen van de duisternis gesloten zou worden, zijn die mannen weggegaan; ik weet niet, waarheen die mannen gegaan zijn. Jaagt hen snel achterna, voorzeker zult u hen inhalen. ⁶Zij had hen echter op het dak doen klimmen en hen verborgen onder de vlasstengels, die zij uitgespreid had liggen op het dak. ⁷Die mannen nu jaagden hen achterna in de richting van de Jordaan naar de doorwaadbare plaatsen, en men sloot de poort, zodra de achtervolgers eruit gegaan waren.

⁸Voordat zij echter gingen slapen, klom zij tot hen op het dak, ⁹en zei tot de mannen: Ik weet dat **JHWH** u het land gegeven heeft en dat de schrik voor

u op ons gevallen is en dat alle inwoners van het land voor u sidderen. ^{10(B)} Want wij hebben gehoord, dat **JHWH** de wateren van de Schelfzee voor uw ogen heeft doen opdrogen, toen u uittrok uit Egypte, en wat u gedaan hebt aan de beide koningen van de Amorieten aan de overzijde van de Jordaan, Sichon en Og, die u met de ban geslagen hebt. ¹¹Toen wij dat hoorden, versmolt ons hart en vanwege u bleef bij niemand meer enige moed over, want **JHWH**, uw God, is een God in de hemel boven en op de aarde beneden. ¹²Nu dan, zweert mij toch bij **JHWH**, dat, aangezien ik u een weldaad bewezen heb, u ook aan mijn familie een weldaad zult bewijzen; en geeft mij een betrouwbaar teken, ¹³dat u mijn vader en moeder, mijn broers en zussen en allen die bij hen horen in leven zult laten en ons van de dood redden zult. ¹⁴Toen zeiden de mannen tot haar: Wij staan met ons leven voor u borg, indien u deze onze zaak niet bekend maakt; wanneer dan **JHWH** ons het land gegeven heeft, zullen wij u dankbaarheid en trouw bewijzen. ¹⁵Daarop liet zij hen met een touw door het venster naar beneden, want haar huis was gelegen op de buitenzijde van de stadsmuur, zodat zij woonde op de muur, ¹⁶en zij zei tot hen: Gaat naar het gebergte, opdat de achtervolgers u niet aantreffen en houdt u daar drie dagen schuil, totdat de achtervolgers teruggekeerd zijn; daarna kunt u uw weg vervolgen. ¹⁷De mannen zeiden tot haar: Wij zullen ontslagen zijn van deze eed aan u, die u ons hebt doen zweren - ¹⁸zie, wanneer wij het land binnenkomen, moet u dit koord van scharlaken-draad binden aan het venster waardoor u ons hebt neergelaten, en uw vader en uw moeder, uw broers en de hele familie

(A) 2:1 Heb. 11:31; Jak. 2:25. (B) 2:10 a Ex. 14:21. 2:10 b Num. 21:21-35.

bij u in huis bijeenbrengen. ¹⁹Ieder, die dan uit de deur van uw huis naar buiten gaat, zijn bloed komt op zijn eigen hoofd, maar wij zijn onschuldig; al wie echter bij u in huis zal zijn, zijn bloed komt op ons hoofd, indien men de hand aan hem slaat. ²⁰Indien u echter deze onze zaak bekend maakt, dan zijn wij ontslagen van de eed aan u, die u ons hebt doen zweren. ²¹Zij nu zei: Zoals u gezegd hebt, zo zal het zijn. Daarop liet zij hen gaan en zij gingen heen; en zij bond het scharlaken koord aan het vens-ter. ²²Zij nu gingen heen, kwamen in het gebergte en bleven daar drie dagen, totdat de vervolgers teruggekeerd waren. De vervolgers hadden overal langs de wegen gezocht zonder te vinden. ²³Toen keerden de beide mannen terug, daalden van het gebergte af, staken over en kwamen bij Jozua, de zoon van Noen, en zij vertelden hem al hun ervaringen. ²⁴Zij zeiden tot Jozua: **JHWH** heeft het hele land in onze macht gegeven, ja zelfs sidderen voor ons alle inwoners van het land.

De overtocht over de Jordaan

3 ¹Toen stond Jozua 's morgens vroeg op, en hij en al de Israëlieten braken op van Sittim en kwamen tot aan de Jordaan, waar zij overnachtten, voordat zij overtrokken. ²Na verloop van drie dagen gingen de opzieners de legerplaats door ³en zij gaven het volk dit bevel: Zodra u de ark van het verbond van **JHWH**, uw God, ziet en de Levitische priesters, die haar dragen, dan zult u ook van uw plaats opbreken en achter haar aan trekken. ⁴Laat er echter tussen u en haar een afstand zijn van ongeveer tweeduizend el lengte; komt niet dicht bij haar; opdat u de weg mag weten, waarlangs u gaan zult, want langs die weg bent u noch gisteren noch eergisteren getrok-

ken. ⁵En Jozua zei tot het volk: Heiligt u, want morgen zal **JHWH** in uw midden wonderen doen. ⁶Tot de priesters zei Jozua: Neemt de ark van het verbond op en trekt over, vóór het volk uit. Toen namen zij de ark van het verbond op en gingen vóór het volk uit.

⁷En **JHWH** zei tot Jozua: Op deze dag zal Ik beginnen u groot te maken in de ogen van geheel Israël, opdat zij weten dat Ik met u zal zijn, zoals Ik met Mozes geweest ben. ⁸Beveel dan de priesters, die de ark van het verbond dragen: zodra u gekomen bent aan de oever van het water van de Jordaan, zult u in de Jordaan blijven staan. ⁹Toen zei Jozua tot de Israëlieten: Komt naderbij en hoort de woorden van **JHWH**, uw God. ¹⁰Voorts zei Jozua: Hieraan zult u weten, dat de levende God in uw midden is en dat Hij zeker de Kanaänieten, de Hethieten, de Chiwwieten, de Perizzieten, de Girgasiëten, de Amorieten en de Jebusieten voor u uit verdrijven zal: ¹¹ziet, de ark van het verbond van **JHWH** van de hele aarde trekt vóór u uit, de Jordaan in. ¹²Welnu, neemt u twaalf mannen uit de stammen van Israël, uit elke stam één man. ¹³Zodra dan de voetzolen van de priesters, die de ark van **JHWH**, de Heer van de hele aarde, dragen, in het water van de Jordaan rusten, zal het water van de Jordaan afgesneden worden; het water, dat van boven afkomt, zal als een dam blijven staan. ¹⁴Het gebeurde nu, toen het volk uit zijn tenten opbrak om de Jordaan over te trekken, - de priesters die de ark van het verbond droegen, bevonden zich aan de spits van het volk - ¹⁵dat, zodra de dragers van de ark aankwamen bij de Jordaan en de voeten van de priesters, die de ark droegen, aan de oever in het water gedompeld

waren - de Jordaan nu was geheel buiten zijn oevers getreden gedurende de hele oogsttijd - ¹⁶het water, dat van boven afkwam, bleef staan; het rees op als een dam, zeer ver weg bij Adam, de stad, die naast Saretan ligt, terwijl het water dat afvloeide naar de zee van de Vlake, de Zoutzee, volkomen werd afgesneden. Toen trok het volk over, tegenover Jericho. ¹⁷Maar de priesters die de ark van het verbond van **JHWH** droegen, bleven onbeweeglijk staan op het droge, midden in de Jordaan, terwijl heel Israël op het droge overtrok, totdat het hele volk de overtocht over de Jordaan voleindigd had.

4 ¹Nadat het hele volk de overtocht over de Jordaan voleindigd had, zei **JHWH** tot Jozua: ²Neemt u uit het volk twaalf mannen, uit elke stam één man, en beveelt hun: ³Neemt twaalf stenen op, hier midden uit de Jordaan, van de plaats waar de voeten van de priesters onbeweeglijk staan, brengt ze met u naar de overzijde en legt ze in het kwartier, waar u deze nacht zult doorbrengen.

⁴Toen riep Jozua de twaalf mannen, die hij uit de Israëlieten had aangesteld, uit elke stam één man, ⁵en Jozua zei tot hen: Trekt over, vóór de ark van **JHWH**, uw God, naar het midden van de Jordaan, en heft u ieder één steen op de schouder, naar het getal van de stammen van de Israëlieten, ⁶opdat dit een teken onder u zal zijn. Wanneer uw kinderen later vragen: Wat hebben deze stenen voor u te betekenen? ⁷dan zult u tot hen zeggen: Dat de wateren van de Jordaan afgesneden werden voor de ark van het verbond van **JHWH**; toen deze door de Jordaan trok, werden de wateren van de Jordaan afgesneden; daarom zullen deze stenen voor de Israëlieten tot een gedenkteken zijn voor altijd. ⁸De Israëlieten nu deden, zoals Jozua bevolen had. Zij licht-

ten twaalf stenen midden uit de Jordaan, zoals **JHWH** tot Jozua gesproken had, naar het getal van de stammen van de Israëlieten, en brachten ze met zich mee naar het nachtkwartier, waar zij ze neerlegden. ⁹Ook richtte Jozua twaalf stenen op midden in de Jordaan, op de plaats, waar de voeten van de priesters die de ark van het verbond droegen, hadden gestaan; en zij zijn daar tot op de huidige dag.

¹⁰De priesters nu, die de ark droegen, bleven midden in de Jordaan staan, totdat alles volbracht was, wat **JHWH** Jozua bevolen had tot het volk te spreken, naar alles wat Mozes Jozua geboden had; en het volk trok met haast over. ¹¹Toen het hele volk de overtocht volbracht had, trok de ark van **JHWH** over en de priesters, voor de ogen van het volk. ¹²Ook trokken de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse over, ten strijde toegerust, aan de spits van de Israëlieten, zoals Mozes tot hen gesproken had, ¹³ongeveer veertigduizend tot de strijd gewapenden; voor het aangezicht van **JHWH** trokken zij over ten strijde, naar de vlakten van Jericho. ¹⁴In die dagen heeft **JHWH** Jozua groot gemaakt in de ogen van geheel Israël, zodat zij ontzag voor hem hadden, zoals zij ontzag voor Mozes hadden al de dagen van zijn leven.

¹⁵En **JHWH** zei tot Jozua: ¹⁶Beveel de priesters die de ark van de getuigenis dragen, uit de Jordaan op te klimmen. ¹⁷En Jozua beval de priesters: Klimt op uit de Jordaan. ¹⁸Toen dan de priesters die de ark van het verbond van **JHWH** droegen, uit het midden van de Jordaan opklommen, hadden de voetzolen van de priesters zich nauwelijks losgemaakt en het droge betreden, of de wateren van de Jordaan keerden terug naar hun plaats en stroomden als tevoren langs

zijn hele oever. ¹⁹Het volk nu is uit de Jordaan opgeklommen op de tiende van de eerste maand en zij legerden zich te Gilgal, aan de oostelijke grens van Jericho.

²⁰Die twaalf stenen, welke men uit de Jordaan genomen had, richtte Jozua te Gilgal op. ²¹En hij zei tot de Israëlieten: Wanneer uw kinderen later hun vaders vragen: Wat betekenen deze stenen? ²²dan zult u uw kinderen aldus inlichten: Op het droge is Israël hier door de Jordaan getrokken, ²³omdat **JHWH**, uw God, de wateren van de Jordaan voor u heeft doen opdrogen, totdat u erdoor getrokken was, zoals **JHWH**, uw God, gedaan heeft met de Schelfzee, die Hij voor ons heeft doen opdrogen, totdat wij erdoor getrokken waren, ²⁴opdat alle volken van de aarde zouden weten, dat de hand van **JHWH** sterk is, en zij ontzag voor **JHWH**, uw God zouden hebben, al de dagen.

Besnijdenis en Pèsach te Gilgal

5¹Zodra al de koningen van de Amorieten aan de westzijde van de Jordaan en al de koningen van de Kanaänieten aan de zee hoorden, dat **JHWH** de wateren van de Jordaan voor het aangezicht van de Israëlieten had doen opdrogen, totdat zij erdoor getrokken waren, versmolt hun hart en zij hadden geen moed meer vanwege de Israëlieten.

²In die tijd zei **JHWH** tot Jozua: Maak u stenen messen en besnijdt de Israëlieten opnieuw, voor de tweede keer. ³Toen maakte Jozua zich stenen messen en hij besneed de Israëlieten op de Heuvel van de voorhuiden. ⁴(A) Dit nu was de reden, waarom Jozua hen besneed: al het volk van het mannelijk geslacht, dat uit

Egypte getrokken was, alle strijders waren in de woestijn onderweg gestorven, nadat zij uit Egypte getrokken waren. ⁵Want al het volk dat uitgetrokken was, was besneden geweest, maar al het volk dat geboren was in de woestijn onderweg na de uittocht uit Egypte, had men niet besneden. ⁶Want veertig jaren zijn de Israëlieten door de woestijn getrokken, totdat het hele volk omgekomen was, de strijders, die uit Egypte getrokken waren, die naar de stem van **JHWH** niet geluisterd hadden, aan wie **JHWH** gezworen had, dat Hij hun niet zou laten zien het land, waarvan **JHWH** hun vaderen gezworen had, dat Hij het ons geven zou, een land, overvloeiende van melk en honing. ⁷Maar hun zonen heeft Hij in hun plaats gesteld; dezen heeft Jozua besneden, want zij waren onbesneden, omdat men hen onderweg niet besneden had. ⁸Toen het hele volk zich tot de laatste man toe had laten besnijden, bleven zij waar zij waren in de legerplaats, totdat zij hersteld waren. ⁹En **JHWH** zei tot Jozua: Heden heb Ik de smaad van Egypte van u allen afgewenteld. Daarom noemt men die plaats Gilgal, tot op de huidige dag.

¹⁰(B) Terwijl de Israëlieten te Gilgal gelegerd waren, vierden zij het Pèsach op de veertiende dag van die maand, 's avonds, in de vlakten van Jericho; ¹¹en zij aten, de dag na het Pèsach, van de opbrengst van het land, ongezuurde broden en geroosterd koren, op dezelfde dag. ¹²(C) En het manna hield op, de dag nadat zij van de opbrengst van het land hadden gegeten. Dus hadden de Israëlieten geen manna meer, maar zij aten dat jaar van wat het land Kanaän opleverde.

(A) 5:4 Num. 14:28-35. (B) 5:10 Ex. 12:1-13. (C) 5:12 Ex. 16:35.

De val van Jericho

¹³Het gebeurde nu, terwijl Jozua bij Jericho was, dat hij zijn ogen opsloeg - zie, daar stond een man tegenover hem met een uitgetrokken zwaard in de hand. Jozua trad op hem toe en vroeg hem: Behoort u tot ons of tot onze tegenstanders? ¹⁴Maar hij antwoordde: Neen, maar ik ben de vorst van het leger van **JHWH**. Nu ben ik gekomen. Toen wierp Jozua zich op zijn aangezicht ter aarde, boog zich neer en zei tot hem: Wat heeft mijn heer tot zijn knecht te zeggen? ¹⁵En de vorst van het leger van **JHWH** zei tot Jozua: Doe uw schoenen van uw voeten, want de plaats waarop u staat, is heilig. En Jozua deed dit.

6¹Intussen had Jericho de poort gesloten; het was volkomen gesloten voor de Israëlieten; niemand kon daar uit of in gaan. ²En **JHWH** sprak tot Jozua: Zie, Ik geef Jericho met zijn koning, de krachtige helden, in uw macht. ³U moet om de stad heen trekken, terwijl alle strijders eenmaal om de stad heen gaan; ⁴zó moet u zes dagen doen, terwijl zeven priesters zeven sjofars voor de ark uit dragen. Maar op de zevende dag moet u zevenmaal om de stad heen trekken en de priesters zullen op de sjofars blazen. ⁵Wanneer men op de ramshoorn de toon aanhoudt en u het geluid van de sjofar hoort, dan moet het hele volk een luid gejuich aanheffen en de stadsmuur zal ineenstorten en het volk moet daarop klimmen, ieder recht voor zich uit.

⁶Toen riep Jozua, de zoon van Noen, de priesters en zei tot hen: Neemt de ark van het verbond op en laten zeven priesters zeven sjofars dragen voor de ark van **JHWH** uit. ⁷En tot het volk zei hij: Trekt voort en gaat om de stad heen en laten de gewapenden vóór de ark van **JHWH** uit trekken. ⁸Zodra Jozua tot het volk ge-

sproken had, trokken de zeven priesters, die de zeven ramshoorns voor het aangezicht van **JHWH** droegen, voort en bliezen op de hoorns, terwijl de ark van het verbond van **JHWH** hen volgde. ⁹En de gewapenden gingen voor de priesters uit, die de sjofars bliezen, en de achterhoede kwam achter de ark aan, terwijl er voortdurend op de sjofar geblazen werd. ¹⁰Jozua nu had het volk bevolen: U zult niet juichen en uw stem niet laten horen, ja, laat er geen woord uit uw mond uitgaan tot op de dag, dat ik u zeg: Juicht! - dan moet u juichen. ¹¹Dus trok de ark van **JHWH** om de stad, eenmaal rondgaande. Daarop kwamen zij in de legerplaats en overnachtten in de legerplaats.

¹²En Jozua stond 's morgens vroeg op en de priesters namen de ark van **JHWH** op. ¹³De zeven priesters nu, die de zeven sjofars voor de ark van **JHWH** uitdroegen, gingen heen en bliezen al gaande op de sjofars, en de gewapenden gingen voor hen uit en de achterhoede kwam achter de ark van **JHWH** aan, terwijl er voortdurend op de sjofar geblazen werd. ¹⁴Dus trokken zij op de tweede dag eenmaal om de stad heen en keerden terug in de legerplaats. Aldus deden zij zes dagen.

¹⁵Op de zevende dag echter stonden zij vroeg op, zodra de dageraad gekomen was, en trokken op dezelfde wijze zevenmaal om de stad heen; alleen op die dag trokken zij zevenmaal om de stad heen. ¹⁶Toen de priesters bij de zevende maal op de hoorns bliezen, zei Jozua tot het volk: Juicht, want **JHWH** heeft u de stad gegeven! ¹⁷Maar de stad en al wat erin is, zal door de ban **JHWH** gewijd zijn; alleen de hoer Rachab zal in leven blijven, zij en allen die met haar in het huis zijn, omdat zij de boden die wij uitgezonden hadden, heeft verbor-gen. ¹⁸U echter, neemt u in acht voor het

gebannene, opdat u niet, terwijl u met de ban slaat, van het gebannene neemt en de legerplaats van Israël onder de ban brengt en in het ongeluk stort. ¹⁹Al het zilver en goud en de koperen en ijzeren voorwerpen zullen **JHWH** heilig zijn: het zal bij de schat van **JHWH** komen. ^{20(A)} Het volk dan juichte, terwijl men op de hoorns blies; zodra het volk het geluid van de hoorn hoorde, hief het een luid gejuich aan. En de muur stortte ineen, en het volk klom de stad binnen, ieder recht voor zich uit, en zij namen de stad in. ²¹Toen sloegen zij alles wat in de stad was, met de ban, zowel man als vrouw, zowel jong als oud, tot runderen, schapen en ezels toe, met de scherpte van het zwaard. ²²Maar tot de twee mannen die het land verspied hadden, zei Jozua: Gaat het huis van de hoer binnen en brengt de vrouw en allen, die haar toebehoren, naar buiten, zoals u haar gezworen hebt. ²³Toen gingen de jonge mannen, de verspieders, naar binnen en brachten Rachab naar buiten en haar vader, haar moeder, haar broers en allen die haar toebehoorden - ja, haar hele geslacht brachten zij naar buiten - en zij wezen haar een verblijf aan buiten de legerplaats van Israël. ²⁴De stad echter en alles wat erin was, verbrandden zij met vuur; alleen het zilver, het goud en de koperen en ijzeren voorwerpen voegden zij bij de schat van het huis van **JHWH**. ^{25(B)} Zo heeft Jozua de hoer Rachab en haar familie en allen die haar toebehoorden, in leven gelaten, en zij heeft onder Israël gewoond tot op de huidige dag, omdat zij de boden verborgen had gehouden, die Jozua uitgezonden had om Jericho te verkennen. ^{26(C)} In die tijd deed Jozua deze eed: Vervloekt voor het aangezicht van **JHWH** is de man, die

zich opmaakt en deze stad Jericho herbouwt; ten koste van zijn eerstgeborene zal hij haar grondvesten, ten koste van zijn jongste haar poortdeuren inzetten.

²⁷En **JHWH** was met Jozua en een goed bericht over hem ging door het hele land.

*Achans misdaad en straf
- Nederlaag bij Ai*

7¹De Israëlieten vergrepen zich evenwel aan het gebannene, doordat Achan, de zoon van Karmi, de zoon van Zabdi, de zoon van Zerach, uit de stam Juda, iets wegnam van het gebannene. Toen ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen de Israëlieten. ²Jozua nu zond mannen van Jericho naar Ai, dat bij Bet-Awen ligt, oostelijk van Betel, en zei tot hen: Trekt op en verkent het land. Toen trokken die mannen op en verkenden Ai. ³Daarop kwamen zij tot Jozua terug en zeiden tot hem: Het hele volk hoeft niet op te trekken, laten ongeveer twee- of drieduizend man optrekken om Ai te verslaan; vermoei niet het hele volk door een tocht daarheen, want zij zijn daar weinig talrijk. ⁴Zo trokken van het volk ongeveer drieduizend man daarheen; zij sloegen echter voor de mannen van Ai op de vlucht. ⁵Want de mannen van Ai versloegen van hen ongeveer zesender-tig man; zij vervolgden hen buiten de poort tot aan de steengroeven en versloegen hen op de helling. Toen versmolt het hart van het volk en het werd als water. ⁶En Jozua scheurde zijn klederen en wierp zich op zijn aangezicht ter aarde voor de ark van **JHWH** tot aan de avond, hij en de oudsten van Israël, terwijl zij zich stof op het hoofd strooiden. ⁷En Jozua zei: Ach, Heer **JHWH**, waarom hebt U dit volk dan toch over de Jordaan laten trekken, wanneer U ons in

(A) 6:20 Heb. 11:30. (B) 6:25 Heb. 11:31. (C) 6:26 1Kon. 16:34.

de macht van de Amorieten wilt geven, zodat die ons te gronde richten? Hadden wij maar besloten aan de andere zijde van de Jordaan te blijven! ⁸Och, Heer, wat zal ik zeggen, nu Israël zijn vijanden de rug heeft toegekeerd? ⁹Wanneer de Kanaänieten en alle inwoners van het land het horen, zullen zij ons omsingelen en onze naam van de aarde uitroeien. En wat zult U dan voor uw grote naam doen?

¹⁰Toen zei **JHWH** tot Jozua: Sta toch op; waarom ligt u daar op uw aangezicht? ¹¹Israël heeft gezondigd en zij hebben mijn verbond, dat Ik hun geboden had, overtreden, en ook iets van het gebannene weggenomen, en ook gestolen, en het stiekem bij hun huisraad gelegd. ¹²Daarom kunnen de Israëlieten geen stand houden tegen hun vijanden. Zij keren hun vijanden de rug toe, want zij liggen onder de ban. Ik zal voortaan niet meer met u zijn, indien u niet de ban uit uw midden uitdelgt. ¹³Sta op, heilig het volk en zeg: Heiligt u voor morgen, want, zo zegt **JHWH**, de God van Israël: er is een ban onder u, Israël, u kunt geen stand houden voor uw vijanden, voordat u de ban uit uw midden hebt verwijderd. ¹⁴In de ochtend zult u volgens uw stammen aantreden, en de stam, die **JHWH** aanwijst, zal aantreden volgens de geslachten, en het geslacht, dat **JHWH** aanwijst, zal aantreden volgens de families, en de familie, die **JHWH** aanwijst, zal aantreden man voor man. ¹⁵En wie aangewezen wordt als schuldig aan de ban, zal met vuur verbrand worden, hij en al wat hem toebehoort, omdat hij het verbond van **JHWH** overtreden en een schandelijke dwaasheid in Israël gedaan heeft.

¹⁶Toen liet Jozua 's morgens vroeg Israël volgens zijn stammen aantreden, en de stam Juda werd aangewezen.

¹⁷Toen hij de geslachten van Juda liet aantreden, wees Hij het geslacht van de Zarchieten aan, en toen hij het geslacht van de Zarchieten liet aantreden, man voor man, werd Zabdi aangewezen.

¹⁸Toen hij zijn familie liet aantreden man voor man, werd Achan aangewezen, de zoon van Karmi, de zoon van Zabdi, de zoon van Zerach uit de stam Juda.

¹⁹En Jozua zei tot Achan: Mijn zoon, geef toch eer aan **JHWH**, de God van Israël, en doe voor Hem belijdenis; vertel mij toch wat u gedaan hebt, verberg het niet voor mij. ²⁰Daarop *antwoordde*

Achan Jozua: Waarlijk, ik ben het, die gezondigd heeft tegen **JHWH**, de God van Israël, want zo en zo heb ik gehandeld: ²¹ik zag bij de buit een mantel van Sinear, een mooi stuk, en tweehonderd sikkelen zilver en een staaf goud van vijftig sikkelen gewicht, en uit verlangen ernaar heb ik ze weggenomen; zie, ze zijn in mijn tent in de grond verborgen, en wel het zilver onderaan. ²²Toen zond Jozua boden, die zich naar de tent spoedden, en zie: het was in zijn tent verborgen, het zilver onderaan; ²³en zij haalden het uit de tent, brachten het bij Jozua en al de Israëlieten, en stortten het uit voor het aangezicht van **JHWH**.

²⁴Daarop nam Jozua, samen met heel Israël, Achan, de zoon van Zerach, en het zilver, de mantel en de staaf goud, zijn zonen en dochters, zijn runderen, ezels en kleinvee, zijn tent en al wat hem toebehoorde, en zij voerden hen naar het dal Achor. ²⁵En Jozua zei: Zoals u ons in het ongeluk hebt gestort, zal **JHWH** u op deze dag in het ongeluk storten. Toen stenigde heel Israël hem, en men verbrandde hen met vuur, en wierp stenen op hen. ²⁶Daarna richtte men een grote steenhoop boven hem op, die er is tot op de huidige dag. Toen liet **JHWH** zijn brandende toorn varen. Daarom noemt

men die plaats het dal Achor, tot op de huidige dag.

Verdelging van Ai

8¹ Hierop sprak **JHWH** tot Jozua: Wees niet bang en verschrikt; neem al het krijgsvolk met u en maak u gereed, trek op naar Ai. Zie, Ik geef de koning van Ai, zijn volk, zijn stad en zijn land in uw macht,² en u zult met Ai en zijn koning handelen zoals u met Jericho en zijn koning gehandeld hebt; alleen mag u zich meester maken van zijn buit en zijn vee. Leg mannen in hinderlaag aan de achterzijde van de stad.³ Toen maakte Jozua zich gereed met al het krijgsvolk om op te trekken naar Ai. Dertigduizend man, dappere helden, koos Jozua uit, die hij 's nachts uitzond met de opdracht:⁴ Ziet, u zult u tegen de stad in hinderlaag leggen, aan de achterzijde van de stad, gaat niet te ver van de stad af en houdt u allen gereed.⁵ Ik zelf en al het volk dat bij mij is, wij zullen de stad naderen; wanneer zij dan uittrekken ons tegemoet, zoals de eerste maal, zullen wij voor hen vluchten;⁶ dan zullen zij ons achterna trekken, zodat wij hen van de stad weglokken, want zij zullen denken: zij vluchten voor ons zoals de eerste maal. Als wij dan voor hen vluchten,⁷ zult u uit de hinderlaag opstaan en u van de stad meester maken, en **JHWH**, uw God, zal haar in uw macht geven.⁸ Zodra u de stad hebt bezet, zult u haar in brand steken; naar het woord van **JHWH** zult u het doen; ziet, ik heb het u geboden.⁹ Daarna zond Jozua hen uit en zij trokken naar de hinderlaag en bleven tussen Betel en Ai, ten westen van Ai. Maar Jozua bracht die nacht door onder het volk.

¹⁰ Vroeg in de morgen monsterde Jozua het volk en trok met de oudsten van Israël aan de spits van het volk naar

Ai;¹¹ ook al het krijgsvolk dat bij hem was, trok op en zij naderden en kwamen tegenover de stad en legerden zich ten noorden van Ai, zodat het dal lag tussen hem en Ai.¹² Hij nu had ongeveer vijfduizend man genomen en hen in hinderlaag gelegd tussen Betel en Ai, ten westen van de stad.¹³ Aldus had men het volk opgesteld: het hele leger, dat ten noorden van de stad was, en zijn achterhoede ten westen van de stad. Maar Jozua was die nacht midden door het dal gegaan.¹⁴ Zodra de koning van Ai dit gezien had, trokken de mannen van de stad 's morgens vroeg haastig uit ten strijde, Israël tegemoet, hij en al zijn volk, naar de verzamelplaats tegenover de vlakte; want hij wist niet, dat hem een hinderlaag achter de stad gelegd was.¹⁵ Jozua en heel Israël lieten zich door hen verslaan en vluchtten in de richting van de woestijn;¹⁶ daarom werd al het volk, dat in de stad was, opgeroepen om hen te achtervolgen, en terwijl zij Jozua achtervolgden, werden zij van de stad afgesneden;¹⁷ er bleef niemand over in Ai en Betel, die niet uittrok, Israël achterna, en zij lieten de stad open achter, terwijl zij Israël achtervolgden.

¹⁸ Toen zei **JHWH** tot Jozua: Strek de spies die in uw hand is, uit naar Ai, want Ik geef het in uw macht. En Jozua strekte de spies die in zijn hand was, uit, naar de stad.¹⁹ Toen stonden de mannen in allerijl op uit de hinderlaag en snelden toe, zodra hij zijn hand uitstreekte, trokken de stad binnen, namen haar in en staken de stad ogenblikkelijk met vuur in brand.²⁰ Toen de mannen van Ai zich omwendden en toezagen, zie, de rook van de stad steeg op ten hemel en zij hadden geen gelegenheid om naar de ene of de andere kant te vluchten; immers het volk dat naar de woestijn gevlucht was, keerde zich om naar de ver-

volgers. ²¹ Zodra Jozua en heel Israël zagen, dat de mannen van de hinderlaag de stad ingenomen hadden en dat de rook van de stad opsteeg, keerden zij zich om en sloegen de mannen van Ai. ²² Intussen trokken de anderen uit de stad hun tegemoet, zodat zij midden tussen de Israëlieten geraakten, dezen van hier en anderen van daar; en zij sloegen hen, zonder dat men iemand van hen overliet, die ontsnapte of ontkwam. ²³ Maar de koning van Ai grepen zij levend en brachten hem tot Jozua.

²⁴ Zodra Israël gereed was met alle inwoners van Ai te doden in het veld, in de woestijn, waar zij hen vervolgd hadden, en deze allen tot de laatste man door de scherpste van het zwaard gevallen waren, keerde heel Israël terug naar Ai en sloeg het met de scherpste van het zwaard. ²⁵ Allen die op die dag vielen, zowel mannen als vrouwen, waren twaalfduizend, al de burgers van Ai. ²⁶ En Jozua trok zijn hand, waarmee hij de spies uitgestrekt hield, niet in, voordat hij alle inwoners van Ai met de ban geslagen had. ²⁷ Alleen van het vee en de buit van de stad hebben de Israëlieten zich meester gemaakt naar het woord van **JHWH**, dat Hij Jozua geboden had. ²⁸ Jozua verbrandde Ai en maakte het tot een puinhoop voor altijd, een woestenij tot op de huidige dag. ²⁹ De koning van Ai spietste hij op een paal tot aan de avondstond; tegen zonsondergang gebod Jozua, dat men zijn lijk van de paal zou afnemen en men wierp het neer bij de ingang van de stadspoort; daarna richtte men boven hem een grote steenhoop op, die er is tot op de huidige dag.

Het altaar op de Ebal - Voorlezing van de Torah

^{30(A)} Toen bouwde Jozua een altaar voor **JHWH**, de God van Israël, op de berg Ebal, ^{31(B)} zoals Mozes, de knecht van **JHWH**, de Israëlieten geboden had, naar wat geschreven stond in het boek van de *Torah* van Mozes; een altaar van ruwe stenen, die men met geen ijzer bewerkt had; zij brachten daarop brandoffers aan **JHWH** en slachtten vredeoffers. ³² En dáár schreef hij op de stenen een afschrift van de *Torah* van Mozes, hetwelk hij opschreef voor de ogen van de Israëlieten.

^{33(C)} Geheel Israël nu, zijn oudsten, de opziensers en zijn rechters stonden aan weerszijden van de ark, tegenover de Levitische priesters, die de ark van het verbond van **JHWH** droegen, zowel vreemdelingen als geboren Israëlieten, de ene helft tegenover de berg Gerizim en de andere helft tegenover de berg Ebal, zoals Mozes, de knecht van **JHWH**, vroeger geboden had, om het volk Israël te zegenen. ³⁴ Daarna las hij al de woorden van de *Torah* voor, de zegen en de vloek, naar alles wat in het boek van de *Torah* geschreven stond. ³⁵ Er was geen woord van al wat Mozes geboden had, dat Jozua niet voorlas aan de hele gemeente van Israël en de vrouwen, de kinderen en de vreemdelingen, die met hen meegegaan waren.

De list van de Gibeonieten

9¹ Zodra al de koningen aan de westzijde van de Jordaan, op het Gebergte, in de Laagte en langs de hele kust van de Grote Zee tot tegenover de Libanon, de Hethieten, de Amorieten, de Kanaänieten, de

(A) 8:30 Deut. 27:2-8. (B) 8:31 Ex. 20:25. (C) 8:33 Deut. 11:29; 27:11-14.

Perizzieten, de Chiwwieten en de Jebusieten dit hoorden, ² sloten zij zich aaneen om eendrachtig Jozua en Israël te bestrijden.

³ Maar toen de inwoners van Gibeon gehoord hadden, wat Jozua met Jericho en Ai gedaan had, ⁴ gingen ook zij met list te werk: zij begaven zich als afgezanten op weg, namen versleten zakken voor hun ezels en versleten wijnzakken, gescheurd en weer dichtgebonden, ⁵ en versleten, opgelapte schoenen aan hun voeten en versleten kleren aan het lijf, terwijl al het brood van hun voedsel uitgedroogd was; het was een en al kruimels. ⁶ Zo gingen zij tot Jozua, naar de legerplaats te Gilgal, en zeiden tot hem en tot de mannen van Israël: Wij zijn uit een ver land gekomen; sluit dan nu een verbond met ons. ⁷ ^(A) Maar de mannen van Israël zeiden tot de Chiwwieten: Mischien woont u in ons midden en hoe kunnen wij dan een verbond met u sluiten? ⁸ Zij zeiden tot Jozua: Wij zijn uw knechten. Toen vroeg Jozua hun: Wie bent u en vanwaar komt u? ⁹ Zij antwoordden hem: Uit een zeer ver land zijn uw knechten gekomen vanwege de naam van **JHWH**, uw God, want wij hebben gehoord wat er over Hem wordt gezegd: al wat Hij gedaan heeft in Egypte, ¹⁰ ^(B) en al wat Hij gedaan heeft aan de beide koningen van de Amorieten aan de overzijde van de Jordaan, Sichon de koning van Chesbon en Og de koning van Basan, die te Astarot woonde. ¹¹ Daarom zeiden onze oudsten en al de inwoners van ons land tot ons: Neemt voedsel voor de reis mee en gaat hun tegemoet en zegt tot hen: wij zijn uw knechten, sluit dan nu een verbond met ons. ¹² Dit is ons brood: warm hebben wij het als voedsel uit onze huizen meegenomen op de dag,

toen wij naar u op reis gingen, en nu, zie, het is droog en een en al kruimels. ¹³ En dit zijn de wijnzakken, die nieuw waren, toen wij ze vulden, en zie, zij zijn gescheurd; en dit zijn onze kleren en onze schoenen, ze zijn versleten van de zeer lange tocht. ¹⁴ Hierop namen de mannen van hun voedsel maar zij raadpleegden **JHWH** niet. ¹⁵ En Jozua sloot vriendschap met hen en maakte een verbond met hen, dat hij hen in leven zou laten; en de hoofden van de vergadering bezwoeren het hun.

¹⁶ Na verloop van drie dagen echter, nadat zij met hen het verbond gesloten hadden, hoorden zij, dat zij in hun nabijheid, ja, in hun midden woonden. ¹⁷ De Israëlieten braken namelijk op en bereikten op de derde dag hun steden, te weten: Gibeon, Kefira, Beërot en Kirjat-Jearim. ¹⁸ De Israëlieten sloegen hen echter niet, omdat de hoofden van de vergadering het hun bezworen hadden bij **JHWH**, de God van Israël. Toen mopperde de hele vergadering tegen de hoofden. ¹⁹ Maar al de hoofden zeiden tot de hele vergadering: Wij hebben hun gezworen bij **JHWH**, de God van Israël; daarom kunnen wij hen niet aantasten. ²⁰ Aldus zullen wij met hen doen: hen in leven laten, opdat geen toorn over ons zal komen vanwege de eed, die wij hun gezworen hebben. ²¹ En de hoofden zeiden tot hen: Laat hen in leven blijven. En zij werden houthakkers en waterputters voor de hele vergadering, zoals de hoofden over hen hadden bepaald. ²² Daarna ontbood Jozua hen en sprak tot hen: Waarom hebt u ons bedrogen door te zeggen: wij wonen zeer ver van u verwijderd, terwijl u in ons midden woont? ²³ Daarom, vervloekt bent u en nimmer zult u ophouden knechten te

^(A) 9:7 Ex. 23:32; 34:12; Deut. 7:2. ^(B) 9:10 Num. 21:21-35.

zijn, houthakkers en waterputters voor het huis van mijn God. ²⁴Zij *antwoord-den* Jozua : Omdat aan uw knechten ten stelligste werd meegedeeld wat **JHWH**, uw God, zijn knecht Mozes geboden had, namelijk om het hele land aan u te geven en al de inwoners van het land voor uw aangezicht te verdelgen, waren wij zeer bang voor u omwille van ons leven; daarom hebben wij dit gedaan. ²⁵Welnu, zie, wij zijn in uw macht; doe met ons, zoals goed en recht is in uw ogen om met ons te doen. ²⁶En hij deed aldus met hen, en hij redde hen uit de hand van de Israëlieten, zodat dezen hen niet doodden. ²⁷Jozua namelijk maakte hen in die dagen tot houthakkers en waterputters voor de vergadering en voor het altaar van **JHWH**, tot op de huidige dag, op de plaats die Hij verkiezen zou.

*Slag bij Gibeon - Jozua verovert
het zuiden van Kanaän*

10¹Zodra Adonisedek, de koning van Jeruzalem, hoorde, dat Jozua Ai veroverd en met de ban geslagen had - evenals hij met Jericho en zijn koning gedaan had, zo had hij ook met Ai en zijn koning gedaan - en dat de inwoners van Gibeon met Israël vriendschap gesloten hadden en in hun midden waren, ²toen werd men zeer bang, want Gibeon was een grote stad, als een van de koninklijke steden, ja, het was groter dan Ai, en al haar mannen waren helden. ³Daarom zond Adonisedek, de koning van Jeruzalem, aan Hoham, de koning van Hebron, aan Piram, de koning van Jarmut, aan Jafia, de koning van Lakis, en aan Debir, de koning van Eglon, deze boodschap: ⁴Trekt op tot mij en helpt mij, opdat wij Gibeon slaan, omdat het vriendschap gesloten heeft met Jozua en

de Israëlieten. ⁵Hierop verenigden zich de vijf koningen van de Amorieten en trokken op: de koning van Jeruzalem, de koning van Hebron, de koning van Jarmut, de koning van Lakis en de koning van Eglon, zij met al hun legers; zij belegerden Gibeon en streken ertegen.

⁶Toen zonden de mannen van Gibeon tot Jozua, naar de legerplaats te Gilgal, deze boodschap: Trek uw hand niet van uw knechten af, ruk haastig tot ons op, verlos ons en help ons, want alle koningen van de Amorieten, die op het gebergte wonen, hebben zich tegen ons verzameld. ⁷Toen trok Jozua uit Gilgal op, hij en al het krijgsvolk met hem, allen dappere helden. ⁸En **JHWH** zei tot Jozua: Wees niet bang voor hen, want Ik geef hen in uw macht, niemand van hen zal voor u standhouden. ⁹En Jozua overviel hen plotseling - de hele nacht was hij, van Gilgal uit, opgetrokken - ¹⁰en **JHWH** bracht hen voor het aangezicht van Israël in verwarring, zodat hij hun een grote nederlaag toebracht bij Gibeon, hen vervolgde in de richting van de bergpas van Bet-Choron en hen versloeg tot bij Azeka en Makkeda. ¹¹Terwijl zij nu voor Israël vluchtten en zij juist op de helling van Bet-Choron waren, wierp **JHWH** uit de hemel grote stenen op hen, tot Azeka toe, zodat zij stierven; die door de hagelstenen stierven, waren talrijker dan die, welke de Israëlieten met het zwaard doodden. ¹²Toen sprak Jozua tot **JHWH** op de dag, waarop **JHWH** de Amorieten aan de Israëlieten overleverde, en hij zei in tegenwoordigheid van Israël: Zon, sta stil te Gibeon en u, maan, in het dal van Ajjalon! ¹³(A) En de zon stond stil en de maan bleef staan, totdat het volk zich op zijn vijand gewroken had. Is dit niet ge-

(A) 10:13 2Sam. 1:18.

schreven in het Boek van de Oprechten? De zon nu bleef staan midden aan de hemel en haastte zich niet onder te gaan omstreeks een volle dag. ¹⁴Een dag als deze is er noch vroeger, noch later ooit geweest, waarop **JHWH** zó iemands stem verhoorde, want **JHWH** streed voor Israël. ¹⁵Hierop keerde Jozua en heel Israël met hem terug naar de legerplaats te Gilgal.

¹⁶Die vijf koningen echter vluchtten en verborgen zich in de spelonk bij Makkeda. ¹⁷En aan Jozua werd gemeld: De vijf koningen zijn gevonden, verborgen in de spelonk bij Makkeda. ¹⁸Toen zei Jozua: Wentelt grote stenen voor de ingang van de spelonk en zet er mannen bij om hen te bewaken. ¹⁹Maar u, blijft niet staan, jaagt uw vijanden na en slaat op hun achterhoede los; laat hun niet toe binnen hun steden te komen, want **JHWH**, uw God, geeft hen in uw macht. ²⁰Nadat nu Jozua en de Israëlieten hun een zeer grote nederlaag hadden toegebracht, zodat zij geheel vernietigd waren - hoewel er enigen van hen waren ontkomen en de versterkte steden hadden bereikt - ²¹keerde het hele volk ongedeerd naar de legerplaats terug, tot Jozua te Makkeda; niemand had zijn tong tegen de Israëlieten durven roeren. ²²Daarna zei Jozua: Opent de ingang van de spelonk en brengt die vijf koningen uit de spelonk tot mij. ²³Men deed aldus en men bracht tot hem die vijf koningen uit de spelonk: de koning van Jeruzalem, de koning van Hebron, de koning van Jarmut, de koning van Lakis en de koning van Eglon. ²⁴Zodra men die koningen tot Jozua gebracht had, riep Jozua alle mannen van Israël tot zich en zei tot de aanvoerders van de strijders, die met hem getrokken waren: Treedt nader, zet uw voet op de nek van deze koningen. Zij kwamen naderbij en zetten hun de

voet op de nek. ²⁵Toen zei Jozua tot hen: Weest niet bang en weest niet verslagen, weest sterk en moedig, want aldus zal **JHWH** doen aan al uw vijanden, tegen wie u strijdt. ²⁶Vervolgens sloeg Jozua hen, doodde hen en spietste hen op vijf palen, en zij bleven hangen op de palen tot de avond. ²⁷Maar tegen de tijd, dat de zon onderging, nam men hen, op bevel van Jozua, van de palen af, en men wierp hen in de spelonk, waar zij zich verborgen hadden; en men plaatste grote stenen voor de ingang van de spelonk, die er tegenwoordig nog zijn.

²⁸Op die dag nam Jozua Makkeda in en hij sloeg het met de scherpte van het zwaard, ook zijn koning; hij trof het en alle levende wezens, die daarin waren, met de ban, hij liet niemand ontkomen en deed met de koning van Makkeda, zoals hij met de koning van Jericho gedaan had. ²⁹Daarna trok Jozua verder, en heel Israël met hem, van Makkeda naar Libna en hij streed tegen Libna. ³⁰En **JHWH** gaf ook dat in de macht van Israël, met zijn koning. En hij sloeg het en alle levende wezens, die daarin waren, met de scherpte van het zwaard; hij liet niemand daarin ontkomen en deed met zijn koning, zoals hij met de koning van Jericho gedaan had. ³¹Daarna trok Jozua verder, en heel Israël met hem, van Libna naar Lakis; hij belegerde het en streed ertegen ³²en **JHWH** gaf Lakis in de macht van Israël; men nam het in op de tweede dag en sloeg het met de scherpte van het zwaard, alle levende wezens, die daarin waren, geheel zoals hij met Libna gedaan had. ³³Toen trok Horam, de koning van Gezer, op om Lakis te helpen, maar Jozua sloeg hem en zijn volk, totdat hij hem niemand had overgelaten. ³⁴Daarna trok Jozua verder, en heel Israël met hem, van Lakis naar Eglon; zij belegerden het en streden er

tegen, ³⁵ namen het in op dezelfde dag en sloegen het met de scherpste van het zwaard; alle levende wezens, die daarin waren, troffen zij op die dag met de ban, geheel zoals men met Lakis gedaan had. ³⁶ Daarna trok Jozua op, en heel Israël met hem, van Eglon naar Hebron, en zij streden ertegen. ³⁷ Zij namen het in en sloegen het met de scherpste van het zwaard, ook zijn koning en al zijn steden en alle levende wezens, die daarin waren; men liet niemand ontkomen, geheel zoals men met Eglon gedaan had: men sloeg het en alle levende wezens, die daarin waren, met de ban. ³⁸ Daarna keerde Jozua zich om, en heel Israël met hem, naar Debir en hij streed ertegen, ³⁹ en hij nam het, met zijn koning, en al zijn steden en men sloeg hen met de scherpste van het zwaard; alle levende wezens, die daarin waren, sloegen zij met de ban, men liet niemand ontkomen; evenals men met Hebron gedaan had, zo deed men met Debir en zijn koning, zoals men ook met Libna en zijn koning gedaan had.

⁴⁰ Aldus sloeg Jozua het hele land, het Gebergte, het Zuiderland, de Laagte en de hellingen, met al hun koningen; hij liet niemand ontkomen, maar hij sloeg al wat adem had met de ban, zoals **JHWH**, de God van Israël, geboden had. ⁴¹ Jozua sloeg hen van Kades-Barnea tot Gaza, ook het hele land van Gosen tot Gibeon. ⁴² Al deze koningen en hun land heeft Jozua op in een keer overwonnen, want **JHWH**, de God van Israël, streed voor Israël. ⁴³ Daarna keerde Jozua, en heel Israël met hem, terug naar de legerplaats te Gilgal.

Verovering van noordelijk Kanaän

11 ¹ Zodra nu Jabin, de koning van Hasor, dit hoorde, zond hij een boodschap aan Jobab, de koning van

Madon, aan de koning van Simron en aan de koning van Aksaf, ² en ook aan de koningen, die in het noorden woonden op het Gebergte, in de Vlake ten zuiden van Kinarot, in de Laagte en in de heuvelstreek van Dor in het westen, ³ de Kanaänieten in het oosten en in het westen, de Amorieten, de Hethieten, de Perizzieten, de Jebusieten op het gebergte, en de Chiwwieten aan de voet van de Hermon, in de landstreek van Mispa. ⁴ Daarop trokken dezen uit en al hun legers met hen, veel volk, talrijk als het zand aan het strand van de zee, met zeer veel paarden en strijdwagens. ⁵ Al deze koningen sloten zich aaneen en kwamen zich gezamenlijk legeren bij de wateren van Merom, om tegen Israël te strijden.

⁶ Toen zei **JHWH** tot Jozua: Wees niet bang voor hen, want morgen om deze tijd zal Ik hen allen als verslagenen aan Israël overleveren; hun paarden zult u de pezen doorsnijden en hun strijdwagens met vuur verbranden. ⁷ Toen kwam Jozua, en al het krijgsvolk met hem, plotseling op hen af bij de wateren van Merom, en zij overvielen hen. ⁸ En **JHWH** gaf hen in de macht van Israël; zij versloegen en achtervolgden hen tot aan Groot-Sidon en tot Misrefot-Maïm, en oostwaarts tot de vallei van Misper. Zij versloegen hen, totdat zij niemand van hen hadden overgelaten. ⁹ En Jozua handelde met hen zoals **JHWH** hem gezegd had: hun paarden sneed hij de pezen door en hun wagens verbrandde hij met vuur.

¹⁰ Terzelfder tijd keerde Jozua terug en nam Hasor in, en zijn koning sloeg hij met het zwaard; want Hasor was vroeger het voornaamste van al deze koninkrijken. ¹¹ Zij versloegen alle levende wezens, die daarin waren, met de scherpste van het zwaard, de ban voltrekend; niets wat adem had, bleef over en

Hasor verbrandde hij met vuur. ¹²Verder heeft Jozua alle steden van deze koningen, en al hun koningen, overwonnen en hen geslagen met de scherpte van het zwaard; hij trof hen met de ban, zoals Mozes, de knecht van **JHWH**, geboden had. ¹³De steden echter, die op haar heuvels lagen, heeft Israël niet verbrand, met uitzondering alleen van Hasor, dat Jozua verbrand had. ¹⁴De hele buit uit deze steden, en ook het vee, hebben de Israëlieten buitgemaakt; alle mensen echter hebben zij geslagen met de scherpte van het zwaard, totdat zij hen verdelgd hadden; zij lieten niets overblijven wat adem had. ¹⁵Zoals **JHWH** zijn knecht Mozes geboden had, zo had Mozes Jozua geboden en daarnaar heeft Jozua gehandeld: hij heeft niets nagelaten van al wat **JHWH** aan Mozes geboden had.

Overzicht van de veroveringen

¹⁶Aldus heeft Jozua dit hele land veroverd, het gebergte, het hele Zuiderland, het hele land van Gosen, de Laagte, de Vlake, en het Gebergte van Israël met zijn Laagte; ¹⁷van het Kale Gebergte af, dat oploopt in de richting van Seïr, tot aan Baäl-Gad in de vallei van de Libanon, aan de voet van het Hermongebergte. Al hun koningen nam hij gevangen, en hij sloeg hen dood. ¹⁸Lange tijd heeft Jozua tegen al deze koningen gestreden. ¹⁹Er was geen enkele stad, die vriendschap sloot met de Israëlieten, behalve de Chiwwieten, die te Gibeon woonden. Alles namen zij gewapenderhand in. ²⁰(A) Immers, **JHWH** had het zó besloten, dat zij met een stijfkoppig hart de strijd met Israël aanboden, opdat men hen, zonder genade, met de ban slaan en hen verdelgen zou, zoals **JHWH** Mozes

geboden had. ²¹In die tijd kwam Jozua en roeide de Enakieten uit, van het gebergte, uit Hebron, Debir en Anab, van het hele gebergte van Juda en van het hele gebergte van Israël. Hen en hun steden heeft Jozua met de ban geslagen. ²²Er bleven geen Enakieten over in het land van de Israëlieten; alleen te Gaza, te Gat en te Asdod zijn er overgebleven.

²³Toen nu Jozua het hele land veroverd had overeenkomstig alles wat **JHWH** tot Mozes gesproken had, gaf Jozua het aan Israël ten erfdeel, volgens hun indeling in stammen. En het land rustte van de strijd.

Lijst van de verslagen koningen

12 ¹(B) Dit zijn de koningen van het land, die de Israëlieten verslagen hebben en van wie zij het land in bezit hebben genomen aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten, van de beek Arnon tot het Hermongebergte en ook de hele Vlake oostwaarts: ²Sichon, de koning van de Amorieten, die te Chesbon woonde, die heerste van Aroër af, dat aan de oever van de beek Arnon ligt, aan de middenloop van de beek, en over half Gilead tot aan de beek Jabbok, de grens van de Ammonieten, ³en over de Vlake tot aan de oostzijde van het meer van Kinneret en tot aan de oostzijde van de zee van de Vlake, de Zoutzee, in de richting van Bet-Hajjesimot en zuidwaarts aan de voet van de hellingen van de Pisga. ⁴Verder het gebied van Og, de koning van Basan, een van de overgeblevenen van de Refaïeten; deze woonde te Astarot en te Edrei, ⁵en heerste over het Hermongebergte, Salka en heel Basan tot aan het gebied van de Gesurieten en van de Maäkatieten, en over half Gilead, tot het gebied van Sichon, de koning

(A) 11:20 Deut. 7:16. (B) 12:1 Num. 21:21-35; Deut. 2:26-3:11.

van Chesbon. ^{6(A)} Mozes, de knecht van **JHWH**, en de Israëlieten hebben hen verslagen, en Mozes, de knecht van **JHWH**, heeft het tot een bezitting gegeven aan de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse.

⁷ Dit zijn de koningen van het land, die Jozua en de Israëlieten verslagen hebben aan de westzijde van de Jordaan, van Baäl-Gad in de vallei van de Libanon tot het Kale Gebergte, dat oploopt in de richting van Seïr, Jozua gaf hun land aan de stammen van Israël tot een bezitting, volgens hun afdelingen; ⁸ op het gebergte, in de Laagte, in de Vlake, op de hellingen, in de woestijn en in het Zuiderland: de Hethieten; de Amorieten en de Kanaänieten; de Perizzieten, de Chiwvieten en de Jebusieten.

⁹ De koning van Jericho: één; de koning van Ai naast Betel: één; ¹⁰ de koning van Jeruzalem: één; de koning van Hebron: één; ¹¹ de koning van Jarmut: één; de koning van Lakis: één; ¹² de koning van Eglon: één; de koning van Gezer: één; ¹³ de koning van Debir: één; de koning van Geder: één; ¹⁴ de koning van Chorma: één; de koning van Arad: één; ¹⁵ de koning van Libna: één; de koning van Adullam: één; ¹⁶ de koning van Makkeda: één; de koning van Betel: één; ¹⁷ de koning van Tappuach: één; de koning van Chefer: één; ¹⁸ de koning van Afek: één; de koning van Lasaron: één; ¹⁹ de koning van Madon: één; de koning van Hasor: één; ²⁰ de koning van Simron-Meroön: één; de koning van Aksaf: één; ²¹ de koning van Taänak: één; de koning van Megiddo: één; ²² de koning van Kedes: één; de koning van Jokneam bij de Karmel: één; ²³ de koning van Dor bij de heuvelstreek van Dor: één; de koning van Gojim bij Gilgal: één; ²⁴ de ko-

ning van Tirsä: één; samen eenendertig koningen.

Nog niet veroverde streken

13 ¹ Toen Jozua oud en hoogbejaard was, zei **JHWH** tot hem: U bent oud en hoogbejaard, en er is nog zeer veel land overgebleven om in bezit te nemen. ² Dit is het land, dat overgebleven is: alle landstreken van de Filistijnen en het hele land van de Gesurieten, ³ van de Sichor aan de oostzijde van Egypte af tot aan het gebied van Ekron noordwaarts; dit wordt tot het land van de Kanaänieten gerekend; de vijf stadsvorstten van de Filistijnen: die van Gaza, die van Asdod, die van Askelon, die van Gat en die van Ekron; en de Awwieten ⁴ in het zuiden, het hele land van de Kanaänieten en Meara, dat aan de Sidoniërs behoort, tot Afek toe, tot het gebied van de Amorieten; ⁵ verder het land van de Giblieten en de hele Libanon in het oosten, van Baäl-Gad aan de voet van het gebergte Hermon tot de weg naar Hamat; ^{6(B)} alle bergbewoners, van de Libanon tot Misrefot-Maïm toe; alle Sidoniërs. Ik zal hen verdrijven voor de Israëlieten; wijs het bij voorbaat door het lot aan Israël ten erfdeel toe, zoals Ik u geboden heb. ⁷ Nu dan, verdeel dit land ten erfdeel onder de negen stammen en de halve stam Manasse.

De verdeling van het Overjordaanse

^{8(C)} Tezamen met de (andere helft van de stam Manasse) hebben de Rubenieten en de Gadieten hun erfdeel ontvangen, dat Mozes hun gegeven had aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten, zoals Mozes, de knecht van **JHWH**, het hun gegeven had: ⁹ van Aroër af, dat aan de oever van de beek Arnon ligt,

(A) 12:6 Num. 32:33; Deut. 3:12. (B) 13:6 Num. 33:54. (C) 13:8 Num. 32:33; Deut. 3:12.

de stad, die aan de middenloop van de beek ligt, en de hele hoogvlakte, van Medeba tot Dibon; ¹⁰en alle steden van Sichon, de koning van de Amorieten, die te Chesbon regeerde, tot aan het gebied van de Ammonieten; ¹¹verder Gilead en het gebied van de Gesurieten en van de Maakatieten, en ook het hele Hermongebergte en heel Basan tot Salka toe, ¹²het hele koninkrijk van Og in Basan, die te Astarot en Edreï regeerde; deze was de laatst overgeblevene van de Refaïeten, die Mozes verslagen en verdreven had. ¹³Maar de Israëlieten hebben de Gesurieten en de Maakatieten niet verdreven, zodat Gesur en Maakat te midden van Israël zijn blijven wonen tot op de huidige dag. ^{14(A)}Slechts aan de stam van de Leviëten gaf Hij geen erfdeel: de vuuroffers van **JHWH**, de God van Israël, zijn hem ten erfdeel, zoals Hij hem beloofd had.

¹⁵Mozes had aan de stam van de Rubenieten naar hun geslachten dit gegeven: ¹⁶zij verkregen het gebied van Aroër af, dat aan de beek Arnon ligt, de stad, die aan de middenloop van de beek ligt, en de hele hoogvlakte bij Medeba; ¹⁷Chesbon en al zijn steden, die op de hoogvlakte lagen: Dibon, Bamot-Baäl, Bet-Baäl-Meon, ¹⁸Jasa, Kedemot, Mefaät, ¹⁹Kirjataïm, Sibma, Seret-Hassachar op de berg van de vallei, ²⁰Bet-Peor, de hellingen van de Pisga, Bet-Hajjesimot, ²¹en voorts alle steden van de hoogvlakte en het hele rijk van Sichon, de koning van de Amorieten, die te Chesbon regeerde; hem had Mozes verslagen tegelijk met de vorsten van Midjan: Ewi, Rekem, Sur, Chur en Reba, vazallen van Sichon, inwoners van het land. ²²Ook Bileam, de zoon van Beor, de waarzegger, hadden de Israëlieten met

het zwaard gedood, tegelijk met degenen, die zij versloegen. ²³Zo was de grens van de Rubenieten de Jordaan met het oeverland. Dit was het erfdeel van de Rubenieten naar hun geslachten, de steden en haar dorpen.

²⁴Voorts had Mozes aan de stam Gad, aan de Gadiëten naar hun geslachten dit gegeven: ²⁵zij verkregen het gebied van Jazer en alle steden van Gilead, en ook het halve land van de Ammonieten tot aan Aroër, dat tegenover Rabba ligt, ²⁶namelijk van Chesbon af tot Ramat-Hammispe en Betonim toe, en van Machanaïm af tot aan het gebied van Lidbir; ²⁷en in de vallei: Bet-Haram, Bet-Nimra, Soekkot en Safon, het overschot van het koninkrijk van Sichon, de koning van Chesbon; de Jordaan met het oeverland, tot aan het uiteinde van het meer van Kinneret, aan de overzijde van de Jordaan, in het oosten. ²⁸Dit was het erfdeel van de Gadiëten naar hun geslachten, de steden en haar dorpen.

²⁹Ook had Mozes aan de halve stam Manasse, bestemd voor de halve stam van de Manassieten naar hun geslachten, dit gegeven: ³⁰hun gebied strekte zich uit van Machanaïm af: heel Basan, het hele rijk van Og, de koning van Basan, en al de dorpen van Jaïr, die in Basan zijn, zestig nederzettingen; ³¹verder waren half Gilead, Astarot en Edreï, de koningssteden van Og in Basan, voor de kinderen van Makir, de zoon van Manasse, en wel voor de helft van de Makirieten naar hun geslachten.

³²Dit zijn de erfdelen, die Mozes toegevoegd had in de velden van Moab, aan de oostzijde van de Jordaan bij Jericho. ^{33(B)}Maar aan de stam Levi gaf Mozes geen erfdeel: **JHWH**, de God van Israël, is zelf hun erfdeel, zoals Hij hun beloofd had.

(A) 13:14 Deut. 18:1. (B) 13:33 Num. 18:20; Deut. 18:2.

Verdeling van Kanaän

14¹ Dit nu zijn de erfdeelen, die de Israëlieten in het land Kanaän ontvangen hebben, welke de priester Eleazar, Jozua, de zoon van Noen, en de familiehoofden van de stammen aan de Israëlieten ten erfdeel gegeven hebben, ^{2(A)} het erfdeel van een ieder door het lot, zoals **JHWH** door de dienst van Mozes geboden had betreffende de negen stammen en de halve stam (Manasse). ^{3(B)} Want Mozes had aan twee stammen en een halve stam (Manasse) een erfdeel gegeven aan de overzijde van de Jordaan; maar aan de Leviëten had hij in hun midden geen erfdeel gegeven. ⁴ Verder vormden de Jozefieten twee stammen, Manasse en Efraïm. En men gaf aan de Leviëten geen aandeel in het land, maar steden om te bewonen, met haar weidegronden voor hun vee en hun have. ⁵ Zoals **JHWH** Mozes geboden had, zo hebben de Israëlieten gehandeld, toen zij het land verdeelden.

Kaleb verkrijgt Hebron

^{6(C)} De Judeeërs nu naderden tot Jozua te Gilgal; en Kaleb, de zoon van Jefunne, de Kenizziet, zei tot hem: U kent het woord, dat **JHWH** tot Mozes, de man van God, over mij en u te Kades-Barnea gesproken heeft. ^{7(D)} Veertig jaar was ik oud, toen Mozes, de knecht van **JHWH**, mij van Kades-Barnea uitzond, om het land te verspieden; en ik bracht hem nauwgezet verslag uit. ⁸ Terwijl mijn broeders, die met mij opgetrokken waren, het hart van het volk deden versmelten, bleef ik volkomen trouw aan **JHWH**, mijn God. ^{9(E)} Daarom heeft Mozes in die dagen gezworen: voorzeker zal het

land, dat uw voet betreden heeft, voor altijd het erfdeel van u en uw zonen zijn, omdat u volkomen trouw gebleven bent aan **JHWH**, mijn God. ¹⁰ Welnu, zie, **JHWH** heeft mij in het leven behouden, zoals Hij beloofd heeft. Het is nu vijfenveertig jaar, sinds **JHWH** dit woord tot Mozes gesproken heeft, gedurende welke tijd Israël in de woestijn rondgetrokken heeft. Welnu, zie, ik ben heden vijftientachtig jaar oud; ¹¹ ik ben nu nog even sterk als toen Mozes mij uitzond; de kracht, die ik nu bezit is dezelfde als die ik toen had, kracht om te strijden en om uit en in te gaan. ¹² Geef mij daarom dit bergland, waarvan **JHWH** in die dagen gesproken heeft, want u zelf hebt toen gehoord, dat daar Enakieten zijn met grote, versterkte steden; misschien zal **JHWH** met mij zijn en zal ik hen verdrijven, zoals **JHWH** gesproken heeft.

¹³ Toen zegende Jozua hem, en hij gaf aan Kaleb, de zoon van Jefunne, Hebron ten erfdeel. ¹⁴ Daarom is Hebron het erfdeel van Kaleb, de zoon van Jefunne, de Kenizziet, tot op de huidige dag, omdat hij volkomen trouw gebleven is aan **JHWH**, de God van Israël. ¹⁵ De naam van Hebron was vroeger Kirjat-Arba; deze Arba was onder de Enakieten de grootste man. En het land rustte van de strijd.

Het erfdeel van Juda

15¹ Het lot voor de stam van de Judeeërs naar hun geslachten strekte zich uit tot aan het gebied van Edom, tot aan de woestijn Sin zuidwaarts, in het uiterste Zuiden. ² Hun zuidgrens liep van het einde van de Zoutzee af, van de zeeboezem, die zich in zuidelijke richting uitstrekt; ³ kwam dan uit ten zuiden van de

(A) 14:2 Num. 26:52-56; 34:13. (B) 14:3 Num. 32:33; 34:14,15; Deut. 3:12-17. (C) 14:6 Num. 14:30.

(D) 14:7 Num. 13:1-30. (E) 14:9 Num. 14:24.

Schorpioenenpas, liep vervolgens naar Sin en liep op tot zuidelijk van Kades-Barnea, liep dan langs Chesron, liep op naar Adar, liep op in een bocht naar Karka,⁴ vervolgens naar Asmon, en kwam uit aan de Beek van Egypte, zodat de grens aan de zee eindigde. Dit zal voor u de zuidgrens zijn.⁵ De oostgrens was de Zoutzee tot aan de uitmonding van de Jordaan. De grens aan de noordzijde begon bij de zeeboezem aan de uitmonding van de Jordaan:⁶ de grens liep op naar Bet-Chogla, liep noordelijk van Bet-Araba, en dan liep de grens op naar de rots van Bohan, de zoon van Ruben;⁷ vervolgens steeg de grens op naar Debir vanuit de vallei van Achor, vanwaar zij zich noordwaarts keerde naar Gilgal tegenover de bergpas van Adummim, ten zuiden van de beek. Voorts liep de grens naar de wateren van En-Semes en eindigde bij En-Rogel.⁸ Vervolgens liep de grens op naar het dal Ben-Hinnom, naar de zuidelijke berghelling van de Jebusieten, dat is van Jeruzalem; dan liep de grens op naar de top van de berg, die westelijk tegenover het dal Ben-Hinnom aan het noordelijke uiteinde van de vallei van de Refaïeten ligt.⁹ Dan boog de grens van de top van de berg om naar de bron van Neftoach, kwam vervolgens uit bij de steden van het gebergte van Efron; voorts boog de grens om naar Baäla, dat is Kirjat-Jearim.¹⁰ Vervolgens liep de grens van Baäla westwaarts in een bocht naar het gebergte Seïr, dan noordwaarts naar de bergrug van Jearim, dat is Kesalon; dan daalde zij af naar Bet-Semes en liep naar Timna.¹¹ Dan kwam de grens noordwaarts uit bij de bergrug van Ekron; de grens boog vervolgens om naar Sikkaron, liep

naar de berg van Baäla, en kwam uit bij Jabneël, terwijl de grens bij de zee eindigde.¹² De westgrens viel samen met de Grote Zee en de kust. Dit zijn, naar alle zijden, de grenzen van de Judeeërs naar hun geslachten.

^{13(A)} Aan Kaleb echter, de zoon van Jefunne, gaf hij een deel in het midden van de Judeeërs, namelijk Kirjat-Arba, overeenkomstig het bevel van **JHWH** aan Jozua; Arba was de vader van Enak. Dit is Hebron.¹⁴ En Kaleb verdreef vandaar de drie Enakieten: Sesai, Achiman en Talmi, zonen van Enak.¹⁵ Vandaar trok hij op tegen de inwoners van Debir. De naam van Debir was tevoren Kirjat-Sefer.¹⁶ Toen zei Kaleb: Wie Kirjat-Sefer slaat en het inneemt, die geef ik mijn dochter Aksa tot vrouw.¹⁷ Otniël nu, de zoon van Kenaz, de broer van Kaleb, nam het in; en hij gaf hem zijn dochter Aksa tot vrouw.¹⁸ Bij haar aankomst haalde zij hem over om van haar vader bouwland te vragen. Daarop sprong zij van de ezel af, en Kaleb zei tot haar: Wat hebt u?¹⁹ Zij zei: Geef mij toch een huwelijksgift; nu u mij een dor land gegeven hebt, geef mij ook waterbronnen. Toen gaf hij haar de hoog- en de laaggelegen bronnen.

²⁰ Dit nu is het erfdeel van de stam van de Judeeërs naar hun geslachten.

²¹ De verafgelegen steden van de stam van de Judeeërs, bij de grens van Edom in het Zuiderland, waren: Kabseël, Eder, Jagur,²² Kina, Dimona, Adada,²³ Kedes, Hasor, Jitnan,²⁴ Zif, Telem, Bealot,²⁵ Chasor-Chadatta en Keriot-Chesron, dat is Hasor;²⁶ Amam, Sema, Molada,²⁷ Chasar-Gadda, Chesmon, Bet-Pelet,²⁸ Chasar-Sual, Berseba en zijn onderhorige plaatsen,²⁹ Baäla, Ijjim, Esem,³⁰ Eltolad, Kesil, Chorma,³¹ Siklag, Madmanna, Sansanna,³² Lebaot, Silchim,

(A) 15:13 Richt. 1:20.

Aïn en Rimmon; in het geheel negenen-twintig steden en haar dorpen.

³³In de Laagte: Estaol, Sora, Asna, ³⁴Zanoach, En-Gannim, Tappuach, Enam, ³⁵Jarmut, Adullam, Soko, Azeka, ³⁶Saäraïm, Aditaïm, Gederen en Gederotaïm; veertien steden en haar dorpen.

³⁷Senan, Chadasa, Migdal-Gad, ³⁸Dilan, Misper, Jokteël, ³⁹Lakis, Boskat, Eglon, ⁴⁰Kabbon, Lachmas, Kitlis, ⁴¹Gederot, Bet-Dagon, Naäma en Makkeda; zestien steden en haar dorpen. ⁴²Libna, Eter, Asan, ⁴³Jiftach, Asna, Nesib, ⁴⁴Keïla, Akzib en Maresa, negen steden en haar dorpen. ⁴⁵Ekron en zijn onderhorige plaatsen en dorpen.

⁴⁶Van Ekron af naar de zee alles, wat naast Asdod ligt, en zijn dorpen, ⁴⁷Asdod en zijn onderhorige plaatsen en dorpen, Gaza en zijn onderhorige plaatsen en dorpen, tot aan de Beek van Egypte, de Grote Zee en de kust.

⁴⁸Verder op het Gebergte: Samir, Jattir, Soko, ⁴⁹Danna, Kirjat-Sanna, dat is Debir; ⁵⁰Anab, Estemo, Anim, ⁵¹Gosen, Cholon en Gilo; elf steden en haar dorpen; ⁵²Arab, Duma, Esan, ⁵³Janum, Bet-Tappuach, Afeka, ⁵⁴Chumta, Kirjat-Arba, dat is Hebron, en Sior; negen steden en haar dorpen.

⁵⁵Maon, Karmel, Zif, Jutta, ⁵⁶Jizreël, Jokdeam, Zanoach, ⁵⁷Kaïn, Gibeä en Timna; tien steden en haar dorpen. ⁵⁸Chalchul, Bet-Sur, Gedor, ⁵⁹Maärat, Bet-Anot en Eltekon; zes steden en haar dorpen.

⁶⁰Kirjat-Baäl - dat is Kirjat-Jearim - en Rabba; twee steden en haar dorpen.

⁶¹In de woestijn: Bet-Araba, Middin, Sekaka, ⁶²Nibsan, Ir-Hammelach en Engedi; zes steden en haar dorpen.

^{63(A)} De Judeeërs echter konden de Jebusieten, die in Jeruzalem woonden, niet verdrijven, zodat de Jebusieten bij de Judeeërs in Jeruzalem zijn blijven wonen tot op de huidige dag.

Het erfdeel van Efraïm en Manasse

16¹Daarna kwam het lot voor de Jozefieten tevoorschijn. (De grens liep) van de Jordaan bij Jericho, oostelijk van de wateren van Jericho, door de woestijn, die van Jericho oploopt in het gebergte naar Betel, ²en verder van Betel naar Luz; zij ging verder naar het gebied van de Arkieten, naar Atarot; ³en zij daalde westwaarts naar het gebied van de Jaflieten, tot het gebied van Laag-Bet-Choron en verder tot Gezer, om bij de zee te eindigen.

⁴De kinderen van Jozef, Manasse en Efraïm, kregen als volgt hun erfdeel.

⁵Het gebied van de Efraïmieten naar hun geslachten was als volgt: de oostelijke grens van hun erfdeel was Atrot-Addar tot Hoog-Bet-Choron.

⁶Westwaarts liep de grens ten noorden van Mikmetat; dan boog de grens oostwaarts naar Taänat-Silo, en ging vandaar verder tot oostelijk van Janoach; ⁷dan daalde zij van Janoach af naar Atarot en Naärat, raakte het gebied van Jericho en eindigde bij de Jordaan. ⁸Van Tappuach af liep de grens westwaarts naar de beek Kana, om te eindigen bij de zee. Dit was het erfdeel van de stam van de Efraïmieten naar hun geslachten. ⁹Verder de steden, die voor de Efraïmieten binnen het erfdeel van de Manassieten waren afgezonderd, al die steden en haar dorpen. ^{10(B)} Maar de Kanaänieten, die te Gezer woonden, hebben zij niet verdreven, zodat de Kanaänieten in het

(A) 15:63 Richt. 1:21; 2Sam. 5:6; 1Kron. 11:4. (B) 16:10 Richt. 1:29.

midden van Efraïm zijn blijven wonen tot op de huidige dag. Maar zij waren gebracht tot slavenarbeid.

17¹ Verder was dit lot voor de stam Manasse, want hij was de eerstgeborene van Jozef. Aan Makir, de eerstgeborene van Manasse, de vader van Gilead, waren reeds Gilead en Basan toegevalen, omdat hij een krijgshaftig man was.² Daarom was het voor de overige zonen van Manasse, naar hun geslachten, namelijk voor de zonen van Abiëzer, van Chelek, van Asriël, van Sekem, van Chefer en van Semida; dit zijn de mannelijke nakomelingen van Manasse, de zoon van Jozef, naar hun geslachten.³ Selofchad echter, de zoon van Chefer, de zoon van Gilead, de zoon van Makir, de zoon van Manasse, had geen zonen, maar alleen dochters. Dit zijn de namen van zijn dochters: Machla, Noa, Chogla, Milka en Tirsa.^{4(A)} Dezen verschenen voor de priester Eleazar, voor Jozua, de zoon van Noen, en voor de hoofden, en zeiden: **JHWH** heeft Mozes geboden ons een erfdeel te geven te midden van onze broeders. Daarom gaf men hun, overeenkomstig het bevel van **JHWH**, een erfdeel te midden van de broers van hun vader.⁵ Zo vielen aan Manasse tien delen toe, behalve het land Gilead en Basan aan de overzijde van de Jordaan,⁶ want de dochters van Manasse hebben een erfdeel verkregen te midden van zijn zonen, terwijl het land Gilead aan de overige zonen van Manasse ten deel viel.

⁷ De grens van Manasse nu was van Aser naar Mikmetat, dat oostelijk van Sichem lag; dan liep de grens zuidwaarts naar de bewoners van En-Tappuach.⁸ Het land van Tappuach behoorde aan Manasse, maar Tappuach

zelf, bij de grens van Manasse, behoorde aan de Efraïmieten.⁹ Vervolgens daalde de grens af naar de beek Kana, zuidelijk van de beek. De steden aldaar behoorden bij Efraïm, ofschoon zij te midden van de steden van Manasse lagen. De grens van Manasse liep dan noordelijk van de beek en eindigde bij de zee.¹⁰ Het zuidelijk gebied behoorde bij Efraïm en het noordelijke bij Manasse. Zijn grens was de zee; in het noorden raakten zij aan Aser, en in het oosten aan Issakar.

¹¹ In Issakar en in Aser behoorden echter ook bij Manasse: Bet-Sean en zijn onderhorige plaatsen, Jibleam en zijn onderhorige plaatsen, de inwoners van Dor en van zijn onderhorige plaatsen, de inwoners van Endor en van zijn onderhorige plaatsen, de inwoners van Taänak en van zijn onderhorige plaatsen, en de inwoners van Megiddo en van zijn onderhorige plaatsen: de drie heuvelstreken.^{12(B)} De Manassieten konden echter deze steden niet in bezit nemen, want de Kanaänieten slaagden erin in dat land te blijven wonen.¹³ Maar toen de Israëlieten machtig werden, brachten zij de Kanaänieten tot slavenarbeid, maar zij verdreven hen niet geheel en al.

¹⁴ De Jozefieten echter spraken tot Jozua: Waarom hebt u mij ten erfdeel maar één lot en één deel gegeven, terwijl ik toch een talrijk volk ben, aangezien **JHWH** mij tot dusverre gezegend heeft?¹⁵ Toen zei Jozua tot hen: Als u een talrijk volk bent, trekt dan naar het woudgebied en kapt u daar ruimte in het land van de Perizzieten en Refaïeten, als het gebergte van Efraïm u te eng is.¹⁶ Daarop zeiden de Jozefieten: Dat bergland zal voor ons niet toereikend zijn, en al de Kanaänieten, die in de vlakke

(A) 17:4 Num. 27:1-7. (B) 17:12 Richt. 1:27,28.

streken wonen, hebben ijzeren wagens, zowel die van Bet-Sean en zijn onderhorige plaatsen als die van de vlakke van Jizreël. ¹⁷Toen zei Jozua tot het huis van Jozef, tot Efraïm en Manasse: U bent een talrijk volk en hebt grote kracht; u zult niet één lot hebben, ¹⁸maar het bergland zal u ook toebehoren; en omdat het een woudgebied is, zult u het kappen. Ook de uitlopers daarvan zullen u toebehoren, want u zult de Kanaänieten verdrijven, al hebben zij ijzeren wagens en al zijn zij sterk.

Verdeling van het overige land te Silo

18¹En de hele gemeente van de Israëlieten werd samengeroepen te Silo, waar zij de tent der samenkomst oprichtten, aangezien de streek onderworpen was en hun ter beschikking stond. ²Toen waren er onder de Israëlieten zeven stammen over, die hun erfdeel nog niet gekregen hadden. ³Daarom zei Jozua tot de Israëlieten: Hoelang zult u traag blijven, om het land in bezit te nemen, dat **JHWH**, de God van uw vaders, u gegeven heeft? ⁴Wijst drie mannen uit elke stam aan; dan zal ik hen uitzenden, en zij zullen zich op weg begeven, het land doorkruisen, een beschrijving daarvan maken, naar gelang van ieders erfdeel, en daarna tot mij terugkeren. ⁵Vervolgens zullen zij het onderling in zeven stukken verdelen. Juda zal in zijn gebied in het zuiden blijven en het huis van Jozef in zijn gebied in het noorden. ⁶U zult een beschrijving van het land maken in zeven gedeelten en mij die hier brengen; dan zal ik hier het lot voor u werpen voor het aangezicht van **JHWH**, onze God. ⁷De Leviëten immers hebben geen deel in uw midden, omdat het priesterschap van **JHWH** hun erfdeel is, terwijl Gad, Ruben en de halve stam Manasse aan de overzijde van de

Jordaan, in het oosten, het erfdeel gekregen hebben, dat Mozes, de knecht van **JHWH**, hun gegeven heeft.

⁸Toen maakten die mannen zich gereed en gingen heen, terwijl Jozua hun bij het vertrek gebod, een beschrijving van het land te maken, zeggende: Gaat heen, doorkruist het land, maakt een beschrijving daarvan en keert daarna weer tot mij terug; dan zal ik hier het lot voor u werpen voor het aangezicht van **JHWH** te Silo. ⁹De mannen nu gingen heen en trokken door het land; zij maakten daarvan een beschrijving, stad voor stad, in zeven gedeelten, en kwamen bij Jozua in de legerplaats te Silo. ¹⁰Toen wierp Jozua voor hen het lot te Silo, voor het aangezicht van **JHWH**, en Jozua deelde daar de Israëlieten het land toe, overeenkomstig hun afdelingen.

Het erfdeel van Benjamin

¹¹Het lot van de stam van de Beniaminieten kwam tevoorschijn naar hun geslachten, en het gebied, hun door het lot toegewezen, lag tussen de Judeeërs en de Jozefieten. ¹²De noordgrens begon voor hen bij de Jordaan; vervolgens liep de grens op in de richting van de bergrug ten noorden van Jericho, en liep dan westwaarts het gebergte op, om te eindigen in de woestijn van Bet-Awen. ¹³Vandaar liep de grens door naar Luz, zuidwaarts in de richting van de bergrug van Luz, dat is Betel; vervolgens liep de grens af naar Atrot-Addar op het gebergte zuidelijk van Laag-Bet-Choron. ¹⁴Daarna boog de grens af en maakte een zwenking in zuidwestelijke richting van het gebergte af, dat zuidoostelijk van Bet-Choron ligt, om te eindigen in de richting van Kirjat-Baäl, dat is Kirjat-Jearim, een stad van de Judeeërs. Dit was de westzijde. ¹⁵De zuidzijde begon bij

Kirjat-Jearim; daarna liep de grens westwaarts, vervolgens naar de bron van Neftoach. ¹⁶Verder daalde de grens naar het uiteinde van het gebergte, dat oostelijk van het dal Ben-Hinnom ten noorden van de vallei van de Refaïeten ligt; vervolgens daalde zij naar het dal Hinnom, zuidelijk langs de berghelling van de Jebusieten, en daalde dan naar de bron Rogel. ¹⁷Daarna boog zij af in noordelijke richting, kwam uit bij En-Semes en verder bij de steenkringen tegenover de bergpas van Adummim, daalde naar de steen van Bohan, de zoon van Ruben, ¹⁸ging in de richting van de berghelling tegenover Bet-Araba noordwaarts, en daalde dan naar de Vlake. ¹⁹Vervolgens liep de grens door in de richting van de berghelling van Bet-Chogla noordwaarts, en het uiteinde van de grens was bij de noordelijke inham van de Zoutzee, aan de uitmonding van de Jordaan in het zuiden. Dit was de zuidgrens. ²⁰De Jordaan vormde zijn grens aan de oostzijde. Dit was het erfdeel van de Benjaminieten naar hun geslachten, met zijn grenzen rondom. ²¹De steden nu van de stam van de Benjaminieten naar hun geslachten waren: Jericho, Bet-Chogla, Emek-Kesis, ²²Bet-Araba, Semaraim, Betel, ²³Awvim, Para, Ofra, ²⁴Kefar-Haammoni, Ofni en Geba; twaalf steden en haar dorpen, ²⁵Gibeon, Rama, Beërot, ²⁶Mispa, Kefira, Mosa, ²⁷Rekem, Jirpeël, Tarala, ²⁸Sela, Elef en Jebus, dat is Jeruzalem, Gibat en Kirjat; veertien steden en haar dorpen. Dit was het erfdeel van de Benjaminieten naar hun geslachten.

Het erfdeel van Simeon

19 ¹Het tweede lot kwam tevoorschijn voor Simeon, voor de stam van de Simeonieten naar hun geslachten. Hun erfdeel lag midden in het erfdeel van de Judeeërs. ^{2(A)}Zij verkregen in hun erfdeel: Berseba, Seba, Molada, ³Chasar-Sual, Bala, Esem, ⁴Eltolad, Betul, Chorma, ⁵Siklag, Bet-Hammarkabot, Chasar-Susa, ⁶Bet-Lebaot en Saruchen; dertien steden en haar dorpen. ⁷Ain, Rimmon, Eter en Asan; vier steden en haar dorpen; ⁸ook alle dorpen, die rondom deze steden waren, tot aan Baälat-Beër, het Rama van het zuiden. Dit was het erfdeel van de stam van de Simeonieten naar hun geslachten. ⁹Uit het deel van de Judeeërs was het erfdeel van de Simeonieten genomen. Omdat het deel van de Judeeërs voor hen te groot was, kregen de Simeonieten een erfdeel in hun midden.

Het erfdeel van Zebulon

¹⁰Het derde lot kwam tevoorschijn voor de Zebulonieten naar hun geslachten. De grens van hun erfdeel strekte zich uit tot Sarid. ¹¹Westwaarts liep hun grens op tot Marala, reikte tot aan Dabbeset, en naderde vervolgens de beek, tegenover Jokneam. ¹²Van Sarid uit liep zij in tegengestelde richting zuiver oostwaarts over het gebied van Kislot-Tabor, kwam uit bij Daberat en liep dan op naar Jafia; ¹³vandaar ging zij zuiver oostwaarts naar Gat-Hachefer, naar Et-Kasin en kwam uit bij Rimmon, dat zich uitstrekt in de richting van Nea. ¹⁴Vervolgens boog de grens daaromheen noordelijk van Channaton, om te eindigen in het dal van Jiftach-El. ¹⁵Voorts Kattat, Nahalal, Simron, Jidala

(A) 19:2 1Kron. 4:28-33.

en Betlehem; twaalf steden en haar dorpen. ¹⁶Dit was het erfdeel van de Zebulonieten naar hun geslachten; deze steden en haar dorpen.

Het erfdeel van Issakar

¹⁷Voor Issakar kwam het vierde lot tevoorschijn voor de Issakarieten naar hun geslachten. ¹⁸Hun gebied omvatte: Jizreël, Kesullot, Sunem, ¹⁹Chafaraïm, Sion, Anacharat, ²⁰Rabbit, Kisjon, Ebes, ²¹Remet, En-Gannim, En-Chadda en Bet-Passes. ²²Vervolgens reikte de grens tot Tabor, Sachasima en Bet-Semes; en het einde van hun grens was de Jordaan; zestien steden en haar dorpen. ²³Dit was het erfdeel van de stam van de Issakarieten naar hun geslachten, deze steden en haar dorpen.

Het erfdeel van Aser

²⁴Het vijfde lot kwam tevoorschijn voor de stam van de Aserieten naar hun geslachten. ²⁵Hun gebied omvatte: Chelkat, Chali, Beten, Aksaf, ²⁶Allammelek, Amad en Misal; het reikte in het westen tot de Karmel en Sichor-Libnat. ²⁷Vervolgens keerde (de grens) zich oostwaarts naar Bet-Dagon, reikte tot Zebulon en het dal van Jiftach-El in het noorden, Bet-Haëmek en Neïel, en kwam noordelijk bij Kabul uit. ²⁸Voorts Ebron, Rechob, Chammon en Kana tot aan Groot-Sidon. ²⁹Vervolgens keerde de grens zich naar Rama en tot aan de vesting Tyrus, keerde zich dan naar Chosa en eindigde aan de zee, van Chebel naar Akzib. ³⁰Voorts Umma, Afek en Rechob; tweeëntwintig steden en haar dorpen. ³¹Dit was het erfdeel van de stam van de Aserieten naar hun geslachten, deze steden en haar dorpen.

Het erfdeel van Naftali

³²Voor de Naftalieten kwam het zesde lot tevoorschijn, voor de Naftalieten naar hun geslachten. ³³Hun gebied strekte zich uit van Chelef, van de terebint te Saänannim, Adami-Nekeb en Jabneël af, tot aan Lakkum toe, en eindigde bij de Jordaan. ³⁴Vervolgens keerde de grens zich westwaarts naar Aznot-Tabor, zette zich daar voort naar Chukok, reikte tot Zebulon in het zuiden, tot Aser in het westen en tot Juda aan de Jordaan, in het oosten. ³⁵Vestingsteden waren: Siddim, Ser, Chammat, Rakkat, Kinneret, ³⁶Adama, Rama, Hasor, ³⁷Kedes, Edrei, En-Chasor, ³⁸Jiron, Migdal-El, Choreim, Bet-Anat en Bet-Semes; negentien steden en haar dorpen. ³⁹Dit was het erfdeel van de stam van de Naftalieten naar hun geslachten; deze steden en haar dorpen.

Het erfdeel van Dan

⁴⁰Voor de stam van de Daniëten naar hun geslachten kwam het zevende lot tevoorschijn. ⁴¹Het gebied van hun erfdeel omvatte Sora, Estaol, Ir-Semes, ⁴²Saälabbîn, Ajjalon, Jitla, ⁴³Elon, Timna, Ekron, ⁴⁴Elteke, Gibbeton, Baälat, ⁴⁵Jehud, Bene-Berak, Gat-Rimmon, ⁴⁶Me-Hajjarkon en Rakkon, met het gebied tegenover Jafo. ^{47(A)} Daar het gebied van de Daniëten hun te klein geworden was, trokken de Daniëten op en streden tegen Lesem. Zij veroverden het, sloegen het met de scherpte van het zwaard en namen het in bezit. Toen vestigden zij zich daar en gaven aan Lesem de naam Dan, naar de naam van hun vader Dan. ⁴⁸Dit was het erfdeel van de stam van de Daniëten naar hun geslachten; deze steden en haar dorpen.

(A) 19:47 Richt. 18:27-29.

Het erfdeel van Jozua

⁴⁹Toen de Israëlieten gereed waren met de verdeling van het land naar zijn gebieden, gaven zij aan Jozua, de zoon van Noen, een erfdeel in hun midden. ⁵⁰Naar het bevel van **JHWH** gaven zij hem de stad, die hij gevraagd had: Timnat-Serach op het gebergte van Efraïm. Hij bouwde de stad op en ging daar wonen.

⁵¹Dit zijn de erfdelen, welke de priester Eleazar, Jozua, de zoon van Noen, en de familiehoofden aan de stammen van de Israëlieten te Silo door het lot hebben toegewezen, voor het aangezicht van **JHWH** aan de ingang van de tent der samenkomst. Aldus beëindigden zij de verdeling van het land.

De vrijsteden

20^{1(A)} **JHWH** sprak tot Jozua: ²Spreek tot de Israëlieten: Wijst de vrijsteden aan, waarover Ik tot u heb gesproken door de dienst van Mozes, ³opdat een doodslager, die iemand zonder opzet, onvoorbedacht, gedood heeft, daarheen kan vluchten, zodat zij u tot een toevluchtsoord tegen de bloedwreker zijn. ⁴Als hij naar een van deze steden gevlucht is, zal hij bij de ingang van de stadspoort blijven staan en zijn zaak openlijk aan de oudsten van die stad meedelen; dan zullen zij hem tot zich in de stad nemen en hem een plaats aanwijzen; en hij zal bij hen blijven wonen. ⁵Wanneer dan de bloedwreker hem vervolgt, zullen zij de doodslager niet aan hem uitleveren, omdat hij zijn naaste onvoorbedacht heeft gedood, zonder dat hij tevoren haat tegen hem koesterde. ⁶Hij zal dan in die stad blijven wonen, totdat hij

voor de gemeente zal terechtstaan; (of) tot de dood van de hogepriester, die er in die dagen zal zijn. Dan zal de doodslager mogen teruggaan naar zijn stad en naar zijn huis, naar de stad, waaruit hij gevlucht was.

⁷Toen heiligden zij Kedes in Galilea, op het gebergte van Naftali, en Sichem, op het gebergte van Efraïm, en Kirjat-Arba, dat is Hebron, op het gebergte van Juda. ⁸En aan de overzijde van de Jordaan, oostwaarts van Jericho, wezen zij Beser aan, in de woestijn, op de hoogvlakte, uit de stam Ruben; en Ramot in Gilead uit de stam Gad, en Golan in Basan uit de stam Manasse.

⁹Dit waren de steden, die voor alle Israëlieten en voor de in hun midden verblijvende vreemdelingen aangewezen werden, opdat iedereen, die iemand zonder opzet gedood had, daarheen zou kunnen vluchten en niet door de hand van de bloedwreker zou sterven, voordat hij voor de gemeente zou hebben terechtgestaan.

De Leviëtensteden

21¹De familiehoofden van de Leviëten nu naderden tot de priester Eleazar, tot Jozua, de zoon van Noen, en tot de familiehoofden van de stammen van de Israëlieten, ^{2(B)}en spraken tot hen te Silo in het land Kanaän: **JHWH** heeft door Mozes geboden ons steden te geven om in te wonen en haar weidegronden voor ons vee. ³Toen gaven de Israëlieten naar het bevel van **JHWH**, van hun erfdeel deze steden en haar weidegronden aan de Leviëten. ⁴Het lot nu kwam tevoorschijn voor de geslachten van de Kehatiëten. Onder de Leviëten verkregen de zonen van de priester Aäron door het lot, uit

(A) 20:1 Num. 35:9-34; Deut. 4:41-43; 19:1-13. (B) 21:2 Num. 35:1-8.

de stam Juda, uit de stam Simeon en uit de stam Benjamin, dertien steden. ⁵De overige Kehatieten verkregen door het lot uit de geslachten van de stam Efraïm, uit de stam Dan en uit de halve stam Manasse, tien steden.

⁶De Gersonieten verkregen door het lot uit de geslachten van de stam Issakar, van de stam Aser, van de stam Naftali en van de halve stam Manasse in Basan, dertien steden.

⁷De Merarieten verkregen naar hun geslachten uit de stam Ruben, uit de stam Gad en uit de stam Zebulon, twaalf steden. ⁸De Israëlieten gaven aan de Levieten deze steden en haar weidegronden door het lot, zoals **JHWH** door Mozes geboden had.

⁹Zij gaven uit de stam van de Judeeërs en uit de stam van de Simeonieten deze steden, die men met name noemde: ¹⁰aan de Aäronieten, uit de geslachten van de Kehatieten, behorende bij de Levieten, gaf men, daar het eerste lot op hen viel: ¹¹Kirjat-Arba, - deze Arba is de vader van Anok - dat is Hebron, op het gebergte van Juda, en zijn omliggende weidegronden; ¹²maar het akkerland van die stad en haar dorpen hadden zij aan Kaleb, de zoon van Jefunne, in bezit gegeven. ¹³Aan de zonen van de priester Aäron gaven zij Hebron, de vrijstad voor de doodslager, en haar weidegronden, Libna en zijn weidegronden, ¹⁴Jattir en zijn weidegronden, Estemoa en zijn weidegronden, ¹⁵Cholon en zijn weidegronden, Debir en zijn weidegronden, ¹⁶Aïn en zijn weidegronden, Jutta en zijn weidegronden, en Bet-Semes en zijn weidegronden: negen steden uit deze twee stammen. ¹⁷En uit de stam Benjamin: Gibeon en zijn weidegronden, Geba en zijn weidegronden, ¹⁸Anatot en zijn weidegronden, en Almon en zijn weidegronden: vier steden. ¹⁹In het ge-

heel hadden de Aäronieten, de priesters, dertien steden en haar weidegronden.

²⁰Wat de geslachten van de Kehatieten betreft, de Levieten, die nog overgebleven waren uit de Kehatieten, zij verkregen de hun door het lot toegewezen steden uit de stam Efraïm. ²¹Men gaf hun Sichem, de vrijstad voor de doodslager, en haar weidegronden, op het gebergte van Efraïm, Gezer en zijn weidegronden, ²²Kibsaïm en zijn weidegronden, en Bet-Choron en zijn weidegronden: vier steden. ²³En uit de stam Dan: Elteke en zijn weidegronden, Gibbeton en zijn weidegronden, ²⁴Ajjalon en zijn weidegronden, Gat-Rimmon en zijn weidegronden: vier steden. ²⁵En uit de halve stam Manasse: Taänak en zijn weidegronden, en Gat-Rimmon en zijn weidegronden: twee steden. ²⁶In het geheel tien steden en haar weidegronden voor de geslachten van de overige Kehatieten. ²⁷De Gersonieten uit de geslachten van de Levieten verkregen uit de halve stam Manasse: Golan, de vrijstad voor de doodslager, in Basan, en haar weidegronden, en Beëstera en zijn weidegronden: twee steden. ²⁸En uit de stam Issakar: Kisjon en zijn weidegronden, Dabera en zijn weidegronden, ²⁹Jarmut en zijn weidegronden, En-Gannim en zijn weidegronden: vier steden. ³⁰En uit de stam Aser: Misal en zijn weidegronden, Abdon en zijn weidegronden, ³¹Chelkat en zijn weidegronden, en Rechob en zijn weidegronden: vier steden. ³²En uit de stam Naftali: Kedes, de vrijstad voor de doodslager, in Galilea, en haar weidegronden, Chammat-Dor en zijn weidegronden, en Kartan en zijn weidegronden: drie steden. ³³In het geheel verkregen de Gersonieten naar hun geslachten dertien steden en haar weidegronden.

³⁴Wat betreft de geslachten van de Merarieten, de overige Levieten, zij ver-

kregen uit de stam Zebulon: Jokneam en zijn weidegronden, Karta en zijn weidegronden, ³⁵Dimna en zijn weidegronden, Nahalal en zijn weidegronden: vier steden. ³⁶En uit de stam Ruben: Baser en zijn weidegronden, Jasa en zijn weidegronden, ³⁷Kedemot en zijn weidegronden, en Mefaät en zijn weidegronden: vier steden. ³⁸Voorts uit de stam Gad: Ramot, de vrijstad voor de doodslager, in Gilead, en haar weidegronden, Machanaïm en zijn weidegronden, ³⁹Chesbon en zijn weidegronden, Jazer en zijn weidegronden: in het geheel vier steden. ⁴⁰Al deze steden verkregen de Merarieten naar hun geslachten, die nog overgebleven waren van de geslachten van de Leviëten. Door het lot vielen hun twaalf steden toe.

⁴¹In het geheel waren de steden van de Leviëten in het midden van de bezitting van de Israëliëten achtenveertig in getal, en haar weidegronden. ⁴²Deze steden bestonden telkens uit een stad en de omliggende weidegronden, zo was het met al deze steden.

⁴³Zo heeft **JHWH** aan Israël het hele land gegeven, dat Hij gezworen had hun vaderen te zullen geven; zij namen het in bezit en gingen er wonen. ⁴⁴En **JHWH** gaf hun aan alle zijden rust, geheel zoals Hij hun vaderen gezworen had; niet één van al hun vijanden heeft voor hen kunnen standhouden; al hun vijanden gaf **JHWH** in hun macht. ⁴⁵Niet één van alle goede beloften, die **JHWH** aan het huis van Israël had toegezegd, is on vervuld gebleven; alles is uitgekomen.

*Terugkeer van de
Overjordaanse stammen*

22¹Toen riep Jozua de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam

Manasse samen, en zei tot hen: ^{2(A)}U hebt onderhouden alles wat Mozes, de knecht van **JHWH**, u geboden heeft, en u hebt naar mij geluisterd in alles wat ik u geboden heb. ³U hebt nu lange tijd, tot op de huidige dag, uw broeders niet in de steek gelaten, maar u hebt de taak vervuld, u opgelegd door **JHWH**, uw God. ⁴Nu echter heeft **JHWH**, uw God, aan uw broeders rust gegeven, zoals Hij hun beloofd had. Welnu, keert terug en gaat naar uw tenten, naar het land van uw bezitting, dat Mozes, de knecht van **JHWH**, u aan de overzijde van de Jordaan gegeven heeft. ⁵Alleen, volbrengt zeer nauwgezet het gebod en de *Torah*, welke Mozes, de knecht van **JHWH**, u geboden heeft: dat u **JHWH**, uw God, zou liefhebben, in al zijn wegen wandelen, zijn geboden onderhouden, Hem aanhangen, en Hem dienen met heel uw hart en met heel uw ziel.

⁶Toen heeft Jozua hen gezegend en hen laten gaan. En zij gingen naar hun tenten. ⁷Aan de ene helft van de stam Manasse had Mozes in Basan een erfdeel gegeven; aan de andere helft had Jozua een erfdeel gegeven bij hun broeders ten westen van de Jordaan. Daarenboven heeft Jozua, toen hij hen naar hun tenten liet gaan en hen gezegend had, tot hen gezegd: ⁸Keert terug naar uw tenten met grote schatten en zeer veel vee, met zilver, goud, koper, ijzer en klederen in grote overvloed; deelt de buit, op uw vijanden behaald, met uw broeders.

*Het altaar van de
Overjordaanse stammen*

⁹De Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse keerden terug en trokken heen van de Israëliëten uit Silo in het land Kanaän, om te gaan naar

(A) 22:2 Num. 32:20-32; Joz. 1:12-15.

het land Gilead, het land van hun bezitting, dat zij zich verworven hadden volgens het bevel dat **JHWH** door de dienst van Mozes had gegeven. ¹⁰Toen zij gekomen waren bij de steenkringen aan de Jordaan, gelegen in het land Kanaän, bouwden de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse daar een altaar aan de Jordaan, een altaar, groot van afmetingen. ¹¹En de Israëlieten hoorden zeggen: Zie, de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse hebben een altaar gebouwd, gericht naar het land Kanaän, bij de steenkringen aan de Jordaan, aan de kant van de Israëlieten. ¹²Toen de Israëlieten dit hoorden, kwam de hele gemeente van de Israëlieten samen te Silo, om tegen hen ten strijde te trekken. ¹³De Israëlieten zonden daarop naar de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse, naar het land Gilead, de priester Pinechas, de zoon van Eleazar, ¹⁴en met hem tien vorsten, namens elke stam van Israël één familiehoofd. Ieder van hen was het hoofd van zijn familie onder de geslachten van Israël. ¹⁵Toen zij bij de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse in het land Gilead gekomen waren, spraken zij aldus met hen: ^{16(A)} Zo zegt de hele gemeente van **JHWH**: Wat is dat toch voor trouwbreuk, die u tegen de God van Israël hebt gepleegd, dat u zich heden van **JHWH** afkeert door u een altaar te bouwen en alzo heden tegen **JHWH** in opstand te komen? ^{17(B)} Is ons de ongerechtigheid met Peor nog niet genoeg, waarvan wij ons tot op deze dag nog niet gereinigd hebben, en waardoor de plaag over de gemeente van **JHWH** gekomen is? ¹⁸Zou u zich nu van **JHWH** afkeren? Als u heden in opstand komt tegen **JHWH**, zal Hij morgen tegen de hele gemeente

van Israël toornen. ¹⁹Trouwens, als het erfland van uw bezitting onrein is, komt dan over naar het land, dat van **JHWH** eigendom is, waar de tabernakel van **JHWH** verblijft, en vestigt u dan in ons midden. Maar staat niet op tegen **JHWH** en staat niet op tegen ons, door u een altaar te bouwen, behalve het altaar van **JHWH**, onze God. ^{20(C)} Is er niet, toen Achan, de zoon van Zerach, zich aan het gebannene vergreep, toorn gekomen over de hele gemeente van Israël? Het was niet die man alleen, die in zijn ongerechtigheid is overleden.

²¹Hierop *antwoordden* de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse en spraken tot de hoofden van de geslachten van Israël: ²²De God der goden, **JHWH**, de God der goden, **JHWH**, Hij weet het, en Israël zal het weten: indien dit in opstand of trouwbreuk tegen **JHWH** gebeurd is - behoud U ons dan heden niet! ²³Indien wij een altaar zouden gebouwd hebben, om ons van **JHWH** af te keren, om daarop brandoffers en spijsoffers te offeren en daarop vredeoffers te brengen, dan mag **JHWH** zelf bezoeking erover doen. ²⁴Maar in waarheid, wij hebben dit uit bezorgdheid, om een bepaalde reden, gedaan. Wij zeiden namelijk: Later zouden uw kinderen tot onze kinderen kunnen zeggen: wat hebt u te maken met **JHWH**, de God van Israël? ²⁵**JHWH** heeft immers tussen ons en u, Rubenieten en Gadieten, de Jordaan als grens gesteld, u hebt geen deel aan **JHWH**. Zo zouden uw kinderen onze kinderen doen ophouden om voor **JHWH** ontzag te hebben. ²⁶Daarom zeiden wij: Laten wij dit doen: een altaar bouwen, niet voor brandoffers en niet voor slachtoffers, ²⁷maar het zal getuige zijn tussen ons en u, en tussen onze geslachten

(A) 22:16 Deut. 12:13,14. (B) 22:17 Num. 25:1-9. (C) 22:20 Joz. 7:1-26.

na ons, dat wij de dienst van **JHWH** voor zijn aangezicht zullen waarnemen met onze brandoffers, slachtoffers en vredeoffers. Dan zullen uw kinderen later niet tot onze kinderen kunnen zeggen: U hebt geen deel aan **JHWH**.²⁸ Verder zeiden wij: Wanneer men later tot ons en tot onze geslachten zo iets zeggen zal, dan zullen wij zeggen: Ziet het evenbeeld van het altaar van **JHWH**, dat onze vaders gemaakt hebben; het is niet bestemd voor brandoffers en slachtoffers, maar het is getuige tussen ons en u.²⁹ Het zij verre van ons, in opstand te komen tegen **JHWH**, en ons heden van **JHWH** af te keren, door een altaar voor brandoffers, spijsoffers of slachtoffers te bouwen buiten het altaar voor **JHWH**, onze God, dat vóór zijn tabernakel staat!

³⁰Toen de priester Pinechas, de hoofden van de gemeente en de oversten van de geslachten van Israël, die met hem waren, de woorden hoorden, welke de Rubenieten, de Gadieten en de Manassieten spraken, was het goed in hun ogen.³¹ Daarop zei de priester Pinechas, de zoon van Eleazar, tot de Rubenieten, de Gadieten en de Manassieten: Nu weten wij, dat **JHWH** in ons midden is, omdat u deze trouwbreek tegen **JHWH** niet hebt bedreven. Daardoor hebt u de Israëlieten uit de hand van **JHWH** gered.

³²Daarna keerden de priester Pinechas, de zoon van Eleazar, en de hoofden terug van de Rubenieten en de Gadieten uit het land Gilead naar het land Kanaän tot de Israëlieten, en zij brachten aan dezen verslag uit.³³ Dit nu was goed in de ogen van de Israëlieten, zodat de Israëlieten God loofden en er niet meer aan dachten tegen hen ten strijde te trekken om het land te

verwoesten, waarin de Rubenieten en de Gadieten woonden.³⁴ En de Rubenieten en de Gadieten noemden het altaar: Het is getuige tussen ons, dat **JHWH** God is.

*Afscheidsrede van Jozua tot de
hoofden van het volk*

23¹Lange tijd, nadat **JHWH** Israël rust gegeven had van al zijn vijanden aan alle zijden, en toen Jozua oud en hoogbejaard was,² riep Jozua heel Israël, zijn oudsten, zijn hoofden, zijn rechters en zijn opzieners samen en zei tot hen: Ik ben oud en hoogbejaard geworden,³ en zelf hebt u gezien al wat **JHWH**, uw God, al deze volken gedaan heeft, omwille van u. Want **JHWH**, uw God, heeft zelf voor u gestreden.⁴ Ziet, ik heb deze volken, die overgebleven zijn, door het lot aan uw stammen als erfdeel toegewezen, van de Jordaan af, en ook al de volken die ik uitgeroeid heb tot aan de Grote Zee in het westen.⁵ En **JHWH**, uw God, zelf zal hen voor u uitjagen en hen voor u wegdrijven, en u zult hun land in bezit nemen, zoals **JHWH**, uw God, u heeft toegezegd.⁶ Weest zeer standvastig in het onderhouden en volbrengen van alles wat geschreven staat in het boek van de *Torah* van Mozes, opdat u daarvan niet afwijkt naar rechts of links,⁷ en u niet inlaat met deze volken, die nog bij u overgebleven zijn, de naam van hun goden niet belijdt of daarbij zweert, noch hen dient of u voor hen neerbuigt.⁸ Maar **JHWH**, uw God, zult u aanhangen, zoals u tot op deze dag gedaan hebt.⁹ **JHWH** toch heeft grote en machtige volken voor u uitgedreven, en wat u aangaat: niemand heeft voor u kunnen standhouden tot op deze dag.^{10(A)} Eén van u vervolgde duizend, want **JHWH**, uw God, zelf streed voor u, zo-

(A) 23:10 a Deut. 32:30. 23:10 b Deut. 3:22.

als Hij u beloofd heeft. ¹¹Neemt u zorgvuldig in acht en hebt **JHWH**, uw God, lief; ¹²want indien u zich afkeert en het overschot van deze volken, die nog bij u overgebleven zijn, aanhangt, u met hen verzwagert en u met hen inlaat en zij met u, ¹³weet dan voorzeker, dat **JHWH**, uw God, deze volken niet verder voor u verdrijven zal; dan zullen zij u worden tot een strik en een val, tot een gesel op uw zijden en dorens in uw ogen, totdat u vergaan zult uit dit goede land, dat **JHWH**, uw God, u gegeven heeft. ¹⁴Zie, ik ga nu de weg van al het aardse; erkent nu met heel uw hart en heel uw ziel, dat niet één van alle goede beloften die **JHWH**, uw God, u gegeven heeft, on vervuld gebleven is. Alles is voor u uitgekomen. Van zijn kant is niets on vervuld gebleven. ¹⁵Maar zoals al het goede over u gekomen is, dat **JHWH**, uw God, u beloofd heeft, zo zal **JHWH** alle kwaad over u brengen, totdat Hij u verdelgd zal hebben uit dit goede land dat **JHWH**, uw God, u gegeven heeft. ¹⁶Wanneer u het verbond schendt, dat **JHWH**, uw God, u heeft opgelegd, en u andere goden gaat dienen en u voor hen neerbuigt, dan zal de toorn van **JHWH** tegen u ontbranden en u zult spoedig vergaan uit het goede land dat Hij u gegeven heeft.

Verbandsvernieuwing te Sichem

24 ¹Daarna vergaderde Jozua alle stammen van Israël te Sichem. Hij ontbood de oudsten van Israël, zijn oversten, zijn rechters en zijn opzieners, en zij stelden zich voor het aangezicht van God. ^{2(A)} En Jozua zei tot het hele volk: Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: aan de overzijde van de Rivier hebben oudtijds

uw vaders gewoond, Terach, de vader van Abraham en de vader van Nachor, en zij hebben andere goden gediend. ^{3(B)} Maar Ik nam uw vader Abraham van de overzijde van de Rivier, en leidde hem door het hele land Kanaän; Ik maakte zijn nakomelingschap talrijk en schonk hem Isaak. ^{4(C)} En aan Isaak schonk Ik Jakob en Esau. Aan Esau gaf Ik het gebergte Seir, opdat hij het in bezit zou nemen, terwijl Jakob en zijn zonen naar Egypte trokken. ^{5(D)} Toen zond Ik Mozes en Aäron en sloeg Egypte, zoals Ik dat onder hen gedaan heb, en daarna leidde Ik u uit. ^{6(E)} Toen Ik uw vaders uit Egypte geleid had en u aan de zee kwam, achtervolgden de Egyptenaren uw vaders met wagens en ruiters, naar de Schelfzee. ⁷ Daarom riepen zij tot **JHWH**, en Hij stelde duisternis tussen u en de Egyptenaren en liet de zee over hen komen, die hen overdekte. En uw eigen ogen hebben gezien, wat Ik Egypte aan deed. Daarna hebt u lange tijd in de woestijn verbleven. ^{8(F)} Ik bracht u in het land van de Amorieten, die aan de overzijde van de Jordaan woonden, en toen zij tegen u streden, gaf Ik hen in uw macht; u nam hun land in bezit, terwijl Ik hen voor u heen verdelgde.

^{9(G)} Toen maakte Balak, de zoon van Sippor, de koning van Moab, zich op en streed tegen Israël. Hij ontbood Bileam, de zoon van Beor, om u te vervloeken. ¹⁰ Maar Ik wilde naar Bileam niet horen, zodat hij u integendeel gezegend heeft. Zo redde Ik u uit zijn macht. ^{11(H)} Nadat u de Jordaan overgestoken en bij Jericho gekomen was, streden tegen u de burgers van Jericho, de Amorieten, de Perizzieten, de Kanaänieten,

(A) 24:2 Gen. 11:27. (B) 24:3 a Gen. 12:1-9. 24:3 b Gen. 21:1-3. (C) 24:4 a Gen. 25:24-26. 24:4 b Gen. 36:8; Deut. 2:5. 24:4 c Gen. 46:1-7. (D) 24:5 Ex. 3:1-12:42. (E) 24:6 Ex. 14:1-31. (F) 24:8 Num. 21:21-35. (G) 24:9 Num. 22:1-24:25. (H) 24:11 a Joz. 3:14-17. 24:11 b Joz. 6:1-21.

de Hethieten, de Girgasieten, de Chiwwieten en de Jebusieten, maar Ik gaf hen in uw macht. ^{12(A)} Toen zond Ik hoornaars voor u heen, en deze dreven hen voor u uit, zoals de twee koningen van de Amorieten; waarlijk niet door uw zwaard, noch door uw boog. ^{13(B)} Zo gaf Ik u een land waarvoor u niet gezwoegd hebt, en steden die u niet gebouwd hebt, en waarin u toch woont; en u eet van wijngaarden en olijfbomen die u niet geplant hebt.

¹⁴ Welnu, hebt dan ontzag voor **JHWH** en dient Hem oprecht en getrouw; doet weg de goden die uw vaders gediend hebben aan de overzijde van de Rivier en in Egypte, en dient **JHWH**. ¹⁵ Maar indien het kwaad is in uw ogen, **JHWH** te dienen, kiest dan heden, wie u dienen zult: of de goden die uw vaders aan de overzijde van de Rivier gediend hebben, of de goden van de Amorieten van het land waar u in woont. Maar ik en mijn huis, wij zullen **JHWH** dienen!

¹⁶ Toen *antwoorde* het volk en zei: Het is verre van ons om **JHWH** te verlaten en andere goden te dienen. ¹⁷ Want **JHWH** is onze God. Hij is het, die ons en onze vaders uit het land Egypte heeft gevoerd, uit het slavenhuis, en die voor onze eigen ogen deze grote tekenen gedaan heeft, en ons behoed heeft op heel de weg die wij gingen, en onder alle volken van wie wij door hun midden trokken. ¹⁸ **JHWH** dreef alle volken en de Amorieten, de bewoners van dit land, voor ons uit. Ook wij zullen **JHWH** dienen, want Hij is onze God.

¹⁹ Maar Jozua zei tot het volk: U zult niet in staat zijn **JHWH** te dienen, want Hij is een heilig God. Hij is een jaloers God. Hij zal uw overtreding en uw zonden niet vergeven. ²⁰ Wanneer u **JHWH**

verlaat en vreemde goden dient, dan zal Hij Zich omkeren, u kwaad doen en verdelgen, nadat Hij u heeft welgedaan. ²¹ Het volk zei echter tot Jozua: Neen, maar **JHWH** zullen wij dienen. ²² Daarop zei Jozua tot het volk: U bent getuigen tegen uzelf, dat u zich **JHWH** verkozen hebt, om Hem te dienen. Toen zeiden zij: Wij zijn getuigen!

²³ Nu dan, doet de vreemde goden weg, die in uw midden zijn, en neigt uw harten tot **JHWH**, de God van Israël. ²⁴ En het volk zei tot Jozua: **JHWH**, onze God, zullen wij dienen, en naar zijn stem zullen wij horen.

²⁵ In die dagen sloot Jozua een verbond met het volk en stelde insetting en recht voor hen vast te Sichem. ²⁶ Jozua schreef deze dingen in het boek van de *Torah* van God, en hij nam een grote steen en richtte die aldaar op, onder de terebint, op de heilige plaats van **JHWH**. ²⁷ En Jozua zei tot het hele volk: Zie, deze steen zal tegen ons tot getuige zijn, want hij heeft al de woorden van **JHWH** gehoord, die Hij tot ons gesproken heeft. Daarom zal hij tot getuige tegen u zijn, opdat u uw God niet verloochent.

²⁸ Daarop liet Jozua het volk gaan, een ieder naar zijn erfdeel.

Dood van Jozua en Eleazar

²⁹ Het gebeurde na deze gebeurtenissen, dat Jozua, de zoon van Noen, de knecht van **JHWH**, stierf, honderd en tien jaar oud. ^{30(C)} En men begroef hem binnen het gebied van zijn erfdeel, te Timnat-Serach op het gebergte van Efraïm, ten noorden van de berg Gaäs.

³¹ Israël diende **JHWH** al de dagen van Jozua en al de dagen van de oudsten die Jozua overleefd hebben, en die al de daden gekend hadden, welke **JHWH**

(A) 24:12 Ex. 23:28; Deut. 7:20. (B) 24:13 Deut. 6:10,11. (C) 24:30 Joz. 19:49,50.

voor Israël verricht had. ^{32(A)} Het gebeente van Jozef, dat de Israëlieten uit Egypte meegevoerd hadden, heeft men te Sichem begraven, in het stuk land, dat Jakob voor honderd stukken geld van de zonen van Hemor, de vader van Sichem,

gekocht had, en dat de Jozefieten verkregen tot een erfelijke bezitting.

³³ Ook stierf Eleazar, de zoon van Aäron, en men begroef hem op de heuvel die aan zijn zoon Pinechas was gegeven, op het gebergte van Efraïm.

(A) **24:32** Gen. 33:19; 50:24,25; Ex. 13:19; Joh. 4:5; Hand. 7:16.

Richteren

Hebreeuws: *Sjof-tiem (Rechters)*

De Israëlieten na de dood van Jozua

1 Het gebeurde na de dood van Jozua, dat de Israëlieten **JHWH** vroegen: Wie van ons zal het eerst tegen de Kanaänieten optrekken om met hen te strijden? **2** En **JHWH** zei: Juda zal optrekken; zie, Ik geef het land in zijn macht. **3** Toen zei Juda tot zijn broeder Simeon: Trek met mij op in het mij toebedeelde gebied en laat ons strijden tegen de Kanaänieten, dan zal ik ook met u optrekken in het aan u toebedeelde gebied. En Simeon ging met hem. **4** Toen Juda opgetrokken was, gaf **JHWH** de Kanaänieten en de Perizzieten in hun macht, en zij versloegen hen bij Bezek, tienduizend man; **5** want zij troffen Adonibezek aan te Bezek en streden tegen hem, en zij versloegen de Kanaänieten en de Perizzieten. **6** Adonibezek nu vluchtte, maar zij achtervolgden en grepen hem, en hakten hem zijn duimen en zijn grote tenen af. **7** Toen zei Adonibezek: Zeventig koningen met afgehakte duimen en grote tenen hebben onder mijn tafel (de restjes) opgeraapt; naar wat ik gedaan heb, heeft God mij vergolden. En men bracht hem naar Jeruzalem, waar hij stierf.

8 Vervolgens streden de Judeeërs tegen Jeruzalem, namen het in, sloegen het met de scherpte van het zwaard, en staken de stad in brand. **9** Daarna daalden de Judeeërs af om te strijden tegen de Kanaänieten, die in het gebergte, het Zuiderland en de Laagte woonden.

10 Toen trok Juda op tegen de Kanaänieten, die in Hebron woonden - de naam van Hebron was vroeger Kirjat-Arba - en versloeg Sesai, Achiman en Talmi. **11** Vandaar trok hij op tegen de inwoners van Debir. De naam van Debir was vroeger Kirjat-Sefer. **12** Toen zei Kaleb: Wie Kirjat-Sefer verslaat en inneemt, die geef ik mijn dochter Aksa tot vrouw. **13** Otniël nu, de zoon van Kenaz, de jongere broeder van Kaleb, nam het in; en hij gaf hem zijn dochter Aksa tot vrouw. **14** Toen zij aankwam, haalde zij hem over om van haar vader een stuk bouwland te vragen. - Zij sprong van haar ezel en Kaleb zei tot haar: Wat hebt u? **15** Zij zei tot hem: Geef mij toch een huwelijksgift (letterlijk: een zegen); nu u mij dor land gegeven hebt, geef mij er ook waterbronnen bij. Toen gaf Kaleb haar de hoog- en de laaggelegen bronnen.

16 De zonen van de Keniet, de schoonvader van Mozes, trokken met de Judeeërs van de Palmstad (Jericho) op naar de woestijn van Juda, welke ligt in het Zuiderland bij Arad; zij gingen er onder de bevolking wonen. **17** Juda trok op met zijn broeder Simeon en zij versloegen de Kanaänieten, die te Sefat woonden; zij sloegen het met de ban, daarom noemde men die stad Chorma. **18** Verder nam Juda Gaza met zijn gebied, Askelon met zijn gebied en Ekron met zijn gebied. **19** En **JHWH** was met Juda, zodat hij het gebergte in bezit nam; maar hij was niet in staat de bewoners van de vlakte te verdrijven, want dezen hadden ijzeren

strijdwagens. ^{20(A)} Aan Kaleb nu hadden Hebron gegeven, zoals Mozes hun gezegd had, en hij had vandaar de drie zonen van Enak verdreven.

^{21(B)} De Benjaminiten hebben de Jebusieten, de bewoners van Jeruzalem, niet verdreven, zodat de Jebusieten bij de Benjaminiten in Jeruzalem zijn blijven wonen tot op de huidige dag.

²² Ook het huis van Jozef trok op en wel tegen Betel, en **JHWH** was met hen.

²³ Toen het huis van Jozef Betel liet verkennen - de naam van de stad was voorheen Luz - ²⁴ zagen de verkenners een man uit de stad komen en zeiden tot hem: Wijs ons toch, hoe wij in de stad kunnen komen, dan zullen wij u een wederdienst bewijzen. ²⁵ Toen wees hij hun, hoe zij in de stad konden komen en zij sloegen de stad met de scherpte van het zwaard, maar die man lieten zij ongedeerd heengaan met zijn hele familie. ²⁶ En die man ging naar het land van de Hethieten, bouwde een stad, en noemde ze Luz; zo heet zij tot op de huidige dag.

^{27(C)} Manasse heeft de inwoners van Bet-Sean met zijn onderhorige plaatsen niet verdreven, noch die van Taanak met zijn onderhorige plaatsen, noch de inwoners van Dor met zijn onderhorige plaatsen, noch de inwoners van Jibleam met zijn onderhorige plaatsen, noch de inwoners van Megiddo met zijn onderhorige plaatsen, zodat de Kanaänieten erin slaagden in die streek te blijven wonen.

²⁸ Toen Israël sterk geworden was, verplichtte het de Kanaänieten wel tot slavenarbeid, maar verdreven heeft het hen niet.

^{29(D)} Ook Efraïm heeft de Kanaänieten, die te Gezer woonden, niet verdreven,

zodat de Kanaänieten in hun midden bleven wonen te Gezer.

³⁰ Zebulon heeft de inwoners van Kitron en van Nahalol niet verdreven, zodat de Kanaänieten in hun midden bleven wonen, al werden zij tot slavenarbeid verplicht.

³¹ Aser heeft de inwoners van Akko niet verdreven, noch die van Sidon, noch die van Achlab, Akzib, Chelba, Afek en Rechob; ³² zodat de Aserieten woonden te midden van de Kanaänieten, die er inheems waren, want zij verdreven hen niet.

³³ Naftali heeft de inwoners van Bet-Semes en van Bet-Anat niet verdreven, zodat zij woonden te midden van de Kanaänieten, die er inheems waren; maar wel werden de inwoners van Bet-Semes en Bet-Anat tot slavenarbeid aan hen verplicht.

³⁴ De Amorieten drongen de Daniëten het gebergte in, want zij lieten hun niet toe in de vlakte af te dalen, ³⁵ en de Amorieten slaagden erin te blijven wonen in Har-Cheres, in Ajjalon en Saälbim, maar de hand van het huis van Jozef drukte zwaar op hen, zodat zij tot slavenarbeid verplicht werden. ³⁶ Het gebied van de Amorieten strekte zich uit van de Schorpioenenpas, van Sela af en hoger.

De Engel van JHWH te Bokim

2 ¹ Toen ging de Engel van **JHWH** van Gilgal naar Bokim en zei: Ik heb u uit Egypte doen trekken en gebracht in het land dat Ik uw vaderen onder ede beloofd had, en Ik heb gezegd: Ik zal mijn verbond met u in eeuwigheid niet verbreken, ^{2(E)} maar u zult geen verbond sluiten met de bewoners van dit

(A) 1:20 Joz. 15:13,14. (B) 1:21 Joz. 15:63; 2Sam. 5:6; 1Kron. 11:4. (C) 1:27 Joz. 17:11-13. (D) 1:29 Joz. 16:10. (E) 2:2 Ex. 34:12,13; Deut. 7:2-5.

land; hun altaren zult u afbreken. Maar u hebt naar mijn stem niet geluisterd. Wat hebt u gedaan? ³En Ik heb óók gezegd: Ik zal hen niet voor u uit wegrijven, maar zij zullen u tot tegenstanders en hun goden u tot een valstrik zijn. ⁴Toen de Engel van **JHWH** deze woorden tot al de Israëlieten gesproken had, verhief het volk zijn stem en huilde; ⁵daarom noemde men die plaats Bokim. En zij offerden daar aan **JHWH**.

*Israël vervalt tot afgoderij
- JHWH geeft richters*

⁶Toen Jozua het volk had laten gaan, waren de Israëlieten heengetrokken, ieder naar zijn erfdeel, om het land in bezit te nemen. ⁷Het volk diende **JHWH** gedurende heel het leven van Jozua en van de oudsten die Jozua overleefden, en die heel het grote werk gezien hadden, dat **JHWH** voor Israël gedaan had. ⁸En Jozua, de zoon van Noen, de knecht van **JHWH**, stierf, honderd en tien jaar oud; ^{9(A)} men begroef hem in het gebied van zijn erfdeel te Timnat-Cheres, in het gebergte van Efraïm, ten noorden van de berg Gaäs.

¹⁰Nadat ook dat hele geslacht tot zijn vaders vergaderd was, kwam na hen een ander geslacht op, dat **JHWH** niet kende, noch het werk, dat Hij voor Israël gedaan had. ¹¹Toen deden de Israëlieten wat kwaad is in de ogen van **JHWH** en gingen de Baäls dienen. ¹²Zij verlieten **JHWH**, de God van hun vaders, die hen uit het land Egypte geleid had, liepen andere goden achterna uit de goden van de volken rondom hen, bogen zich daarvoor neer en maakten **JHWH** boos. ¹³Wanneer zij **JHWH** verlieten en de Baäl en de Astartes dienden, ¹⁴ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen Israël: Hij gaf

hen in de macht van plundersaars, die hen uitplunderden, en Hij gaf hen over in de macht van hun vijanden rondom hen, zodat zij niet meer tegen dezen konden standhouden. ¹⁵Telkens als zij uittrokken, was de hand van **JHWH** tegen hen tot verderf, zoals **JHWH** hun onder ede aangezegd had, en zij kwamen in grote benauwdheid; ¹⁶dan verwekte **JHWH** richters, die hen verlostten uit de macht van hun plundersaars.

¹⁷Ook naar hun richters luisterden zij echter niet, maar liepen overspelig andere goden na en bogen zich daarvoor neer; zij haastten zich om af te wijken van de weg die hun vaders bewandeld hadden door te luisteren naar de geboden van **JHWH**; zij handelden niet naar behoren. ¹⁸Telkens wanneer **JHWH** hun een richter verwekte, was **JHWH** met de richter en verlostte hen uit de macht van hun vijanden, zolang die richter leefde; want **JHWH** werd bewogen door hun gekerm over hun verdrukkers en benauwers. ¹⁹Maar met de dood van de richter begonnen zij weer verderfelijk te handelen, erger dan hun vaders, door andere goden achterna te lopen, die te dienen en zich daarvoor neer te buigen; in niets gaven zij hun halsstarrige handel en wandel op. ²⁰Wanneer dan de toorn van **JHWH** ontbrandde tegen Israël, zei Hij: Omdat dit volk het verbond heeft geschonden, dat Ik hun vaders opgelegd had, en omdat zij niet geluisterd hebben naar mijn stem, ²¹zal Ik ook geen van de volken die Jozua bij zijn dood heeft overgelaten, meer voor hen uit wegrijven ²²om door hen Israël op de proef te stellen, en te zien of zij al dan niet de weg van **JHWH** zouden houden, door daarop te wandelen, zoals hun vaders gedaan hebben.

(A) 2:9 Joz. 19:49,50.

²³Immers, **JHWH** had die volken laten overblijven; Hij had ze niet direct willen verdrijven, en hen niet in de macht van Jozua gegeven.

3¹Dit nu zijn de volken, die **JHWH** liet overblijven om door hen al die Israëlieten op de proef te stellen, welke geen van de oorlogen om Kanaän gekend hadden, ²slechts opdat de geslachten van de Israëlieten, voor zover zij daarvan tevoren geen ervaring hadden, met de strijd vertrouwd zouden raken, doordat Hij hen daarin oefende: ³de vijf stadsvorsten van de Filistijnen en al de Kanaänieten, Sidoniërs en Chiwwieten, die het gebergte Libanon bewonen, van de berg Baäl-Hermon tot de weg naar Hamat. ⁴Zij toch waren ertoe bestemd, dat Hij door hen Israël op de proef zou stellen, om te weten, of zij zouden luisteren naar de geboden, die **JHWH** hun vaders door de dienst van Mozes geboden had.

Otniël

⁵De Israëlieten dan woonden te midden van de Kanaänieten, Hethieten, Amoriëten, Perizzieten, Chiwwieten en Jebusieten; ⁶zij namen zich hun dochters tot vrouw en gaven de eigen dochters aan hun zonen en dienden hun goden. ⁷De Israëlieten deden wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, zij vergaten **JHWH**, hun God, en dienden de Baäls en de Asjera's. ⁸Toen ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen Israël: Hij gaf hen over in de macht van Kusan-Risataïm, koning van Mesopotamië, en de Israëlieten dienden Kusan-Risataïm acht jaar. ⁹Toen riepen de Israëlieten tot **JHWH**, en **JHWH** verwekte de Israëlieten een verlosser om hen te bevrijden: Otniël, de zoon van Kenaz, de jongere broeder van Kaleb. ¹⁰De Geest van **JHWH** kwam over hem, hij richtte Israël en trok uit

ten strijde. **JHWH** gaf Kusan-Risataïm, de koning van Aram, in zijn macht, zodat hij de overhand kreeg over Kusan-Risataïm. ¹¹Toen had het land veertig jaar rust. En Otniël, de zoon van Kenaz, stierf.

Ehud

¹²Maar de Israëlieten deden opnieuw wat kwaad is in de ogen van **JHWH**; toen maakte **JHWH** Eglon, de koning van Moab, sterk tegen Israël, omdat zij gedaan hadden wat kwaad is in de ogen van **JHWH**. ¹³Hij dan verbond zich met de Ammonieten en de Amalekieten, trok op en versloeg Israël; de Palmstad namen zij in bezit. ¹⁴Achttien jaar dienden de Israëlieten Eglon, de koning van Moab. ¹⁵Toen riepen de Israëlieten tot **JHWH**, en **JHWH** verwekte hun een verlosser: Ehud, de zoon van Gera, de Benjaminit, een man, die links was. De Israëlieten waren gewoon door zijn dienst schatting te zenden aan Eglon, de koning van Moab. ¹⁶En Ehud maakte zich een tweesnijdend zwaard van nog geen el lengte, bond dat aan onder zijn klederen, aan zijn rechterheup, ¹⁷en zo bracht hij de schatting aan Eglon, de koning van Moab; Eglon nu was een zeer zwaarlijvig man. ¹⁸Toen hij gereed was met het afdragen van de schatting, zond hij de mannen die de schatting gedragen hadden, weg; ¹⁹zelf echter keerde hij van de gebeeldhouwde stenen te Gilgal terug en zei: Ik heb een geheime boodschap voor u, o koning. Deze zei: Stilte! En allen die bij hem stonden, gingen naar buiten. ²⁰Toen kwam Ehud bij hem binnen, terwijl hij zat in het koele bovenvertrek, dat hij voor zich alleen had, en Ehud zei: Ik heb een woord van God voor u. Toen stond hij op van zijn zetel. ²¹En Ehud strekte zijn linkerhand uit, greep het zwaard van zijn rechterheup en stootte

dat in zijn buik, ²² zodat zelfs het heft met het lemmet erin drong; en het vet sloot zich om het lemmet, want hij trok het zwaard niet uit de buik. Toen ging hij heen door een achteruitgang. ²³ Zo kwam Ehud in de galerij; de deur van het bovenvertrek had hij met de grendel achter zich toegesloten. ²⁴ Nauwelijks was hij buiten of daar kwamen de dienaren kijken, maar zie, de deur van het vertrek was vergrendeld; toen zeiden zij: Hij zal zich zeker in de koele binnenkamer hebben afgezonderd. ²⁵ Toen wachtten zij, tot zij er verlegen mee werden, maar zie, hij deed de deur van het bovenvertrek niet open; toen haalden zij de sleutel, deden open en zie, op de grond lag hun heer, dood. ²⁶ Terwijl zij talmde, was Ehud echter ontkomen; hij kwam langs de gebeeldhouwde stenen en bereikte veilig Seïra. ²⁷ Toen hij daar aangekomen was, blies hij de hoorn op het gebergte van Efraïm, en de Israëlieten daalden met hem het gebergte af, hij zelf voorop. ²⁸ Hij zei tot hen: Volgt mij, want **JHWH** heeft uw vijanden, de Moabieten, in uw macht gegeven. Zij dan daalden af, hem achterna, en bezetten de voordren van de Jordaan naar Moab en lieten niemand oversteken. ²⁹ In die tijd versloegen zij van Moab ongeveer tienduizend man, allen welgedane en krachtige mannen, niemand ontkwam. ³⁰ Zo werd Moab op die dag *verootmoedigd* onder de hand van Israël, en het land had rust, tachtig jaar.

Samgar

³¹ Na hem nu kwam Samgar, de zoon van Anat; hij versloeg de Filistijnen met een ossenstok, zeshonderd man; zo verloor ook hij Israël.

Debora en Barak

4 ¹ Nadat Ehud gestorven was, deden de Israëlieten opnieuw wat kwaad is in de ogen van **JHWH**. ² Toen gaf **JHWH** hen over in de macht van Jabin, de koning van Kanaän, die regeerde te Hasor, en wiens krijgsoverste Sisera was, die te Charoset-Haggojim woonde. ³ En de Israëlieten riepen tot **JHWH**, want hij bezat negenhonderd ijzeren strijdswagens en hij had de Israëlieten wreed verdrukt, twintig jaar.

⁴ De profetes Debora, de vrouw van Lappidot, richtte destijds Israël; ⁵ zij was gewoon zitting te houden onder de Deborapalm tussen Rama en Bet-El op het gebergte van Efraïm, en de Israëlieten kwamen bij haar voor een rechterlijke uitspraak. ⁶ Zij nu ontbood Barak, de zoon van Abinoam uit Kedes in Naftali, en zei tot hem: Heeft **JHWH**, de God van Israël, niet geboden: ga heen, trek naar de berg Tabor en neem met u tienduizend man Naftalieten en Zebulonieten, ⁷ en Ik zal aan de beek Kison Sisera, de krijgsoverste van Jabin, naar u toe voeren met zijn strijdswagens en zijn troepen, en Ik zal hem in uw macht geven? ⁸ Barak echter zei tot haar: Indien u met mij gaat, zal ik gaan, maar indien u niet met mij gaat, ga ik niet. ⁹ Zij zei: Ik ga met u mee, maar u zult geen eer behalen op de tocht die u onderneemt, want in de macht van een vrouw zal **JHWH** Sisera overgeven. Toen stond Debora op en ging met Barak naar Kedes. ¹⁰ Barak riep Zebulon en Naftali te Kedes samen, en tienduizend man trokken op in zijn gevolg; ook Debora ging met hem mee.

¹¹ De Keniet Cheber nu had zich afgescheiden van de Kenieten, van de zonen van Chobab, de zwager van Mozes, en

had zijn tenten opgeslagen tot aan de terebint van Saännaim, dat bij Kedes ligt.

¹²Toen men Sisera had meegedeeld, dat Barak, de zoon van Abinoam, de berg Tabor bezet had, ¹³riep hij al zijn wagens, negenhonderd ijzeren strijd-wagens, en al het volk dat bij hem was, uit Charoset-Haggojim samen aan de beek Kison. ¹⁴Toen zei Debora tot Barak: Breek op, want dit is de dag, dat **JHWH** Sisera in uw macht gegeven heeft: is niet **JHWH** vóór u uitgetrokken? En Barak daalde af van de berg Tabor en tienduizend man achter hem; ¹⁵en **JHWH** bracht Sisera met al zijn wagens en zijn hele leger door de scherpte van het zwaard in verwarring vóór Barak, zodat Sisera van zijn wagen klom en te voet vluchtte. ¹⁶Toen achtervolgde Barak de wagens en het leger tot aan Charoset-Haggojim, en het hele leger van Sisera viel door de scherpte van het zwaard; niet één bleef er over. ¹⁷Sisera dan vluchtte te voet naar de tent van Jaël, de vrouw van de Keniet Cheber, want er was vrede tussen Jabin, de koning van Hasor, en het huis van de Keniet Cheber. ¹⁸Jaël nu kwam naar buiten, Sisera tegemoet, en zei tot hem: Kom binnen, mijn heer, kom bij mij binnen. Wees niet bang. Toen ging hij bij haar in de tent, en zij dekte hem toe met een deken. ¹⁹Daarop zei hij tot haar: Geef mij toch wat water te drinken, want ik heb dorst. En zij maakte een melkzak open, gaf hem te drinken en dekte hem weer toe. ²⁰En hij zei tot haar: Ga bij de ingang van de tent staan en wanneer er iemand aankomt en u vraagt: Is hier iemand? zeg dan: Neen. ²¹Maar Jaël, de vrouw van Cheber, nam een tent-pin, greep de hamer, trad zacht op hem toe en dreef de pin in zijn slaap tot zij in de grond drong - want hij was van

uitputting in een diepe slaap gevallen - en hij stierf. ²²En zie, daar kwam Barak, die Sisera achtervolgde. Jaël ging naar buiten, hem tegemoet, en zei tot hem: Kom, en ik zal u de man tonen, die u zoekt. Toen trad hij bij haar binnen en zie, Sisera lag daar dood, met de pin in zijn slaap. ²³Zo *verootmoedigde* God op die dag Jabin, de koning van Kanaän, voor de Israëlieten. ²⁴En de hand van de Israëlieten drukte steeds zwaarder op Jabin, de koning van Kanaän, totdat zij Jabin, de koning van Kanaän, verdelgd hadden.

Het lied van Debora

5 ¹Op die dag zongen Debora en Barak, de zoon van Abinoam, dit lied:

²Nu de leiders in Israël de leiding hebben genomen, nu het volk zich vrijwillig heeft gegeven, prijst **JHWH**!

³Hoort, u koningen! Leent het oor, u machthebbers! Ik wil, ja, ik wil voor **JHWH** zingen, psalmzingen voor **JHWH**, de God van Israël.

⁴**JHWH**, toen u uittrok uit Seïr, toen U voortschreed uit de velden van Edom, beefde de aarde, ook droop de hemel, ook dropen de wolken van water;

⁵(A) de bergen wankelden voor **JHWH**, zelfs de Sinaï voor **JHWH**, de God van Israël.

⁶In de dagen van Samgar, de zoon van Anat, in de dagen van Jaël waren de wegen verlaten, en zij die op de paden liepen, gingen kronkelende zijpaden; ⁷leiders ontbraken in Israël, ja, zij ontbraken, totdat ik opstond, Debora, opstond als een moeder in Israël.

⁸Verkoos men nieuwe goden, dan was er strijd bij de poorten. Waarlijk, schild noch speer werd gezien onder veertig-duizend in Israël.

⁹Mijn hart gaat uit naar de aanvoerders van Israël, naar hen die vrijwillig zich aanboden onder het volk, prijst **JHWH**!

¹⁰U, die rijdt op witte ezelinnen, u, die gezeten bent op tapijten, u, wandelaars op de weg, vertelt erover!

¹¹Op het geluid van hen die de maat aangeven bij de drinkplaatsen, laat men daar de rechtvaardige daden van **JHWH** bezingen, de rechtvaardige daden van zijn leiders in Israël. Toen daalde het volk van **JHWH** af naar de poorten.

¹²Waak op, waak op, Debora! waak op, waak op, zing een lied! Sta op, Barak! en voer uw krijgsgevangenen weg, u zoon van Abinoam!

¹³Toen stelde Hij die ontkomen waren, als heersers over edelen, het volk van **JHWH** deed Hij voor mij heersen als helden:

¹⁴uit Efraïm kwamen zij, van wie de woonplaats in Amalek ligt, in uw gevolg, Benjamin, met uw menigten; uit Makir daalden aanvoerders af, en uit Zebulon dragers van de schrijversstaf⁽¹⁾;

¹⁵ook vorsten van Issakar, met Debora. En als Issakar, zó ook Barak! Achter hem aan stormde men het dal in. Onder de geslachten van Ruben waren de overleggingen vele.

¹⁶Waarom bleef u zitten tussen de vee-stallen, al luisterend naar het fluitspel bij de kudden? Onder de geslachten van Ruben waren de overleggingen vele.

¹⁷Gilead bleef rustig aan de overzijde van de Jordaan; en Dan, waarom liet het op zich wachten bij de schepen? Aser zat aan het strand van de wijde zee, bleef rustig wonen aan zijn zeehavens.

¹⁸Maar Zebulon is een volk, dat zijn leven op het spel zette, ook Naftali, in het hooggelegen land.

¹⁹Koningen kwamen en streden, toen streden de koningen van Kanaän bij Taanak, aan de wateren van Megiddo; geen stuk zilver maakten zij buit!

²⁰Van de hemel streden de sterren, vanuit haar banen streden zij tegen Sisera.

²¹De beek Kison sleurde ze mee, de al-oude beek, de beek Kison - ga voort, mijn ziel, met kracht! -

²²toen dreunden de hoeven van de paarden van het wilde jagen van die dapperen.

²³Vervloekt Meroz! spreekt de Engel van **JHWH**, vervloekt, vervloekt zijn inwoners, omdat zij niet **JHWH** tot hulp zijn gekomen, **JHWH** tot hulp, als helden.

²⁴Gezegend boven de vrouwen zij Jaël, de vrouw van Cheber, de Keniet, gezegend boven de vrouwen in de tent.

²⁵Water vroeg hij, melk gaf zij; in een kostbare schaal reikte zij room.

²⁶Haar hand strekt zij uit naar de pin, haar rechterhand naar de hamer van de werklieden, en zij hamert op Sisera, doornagelt zijn hoofd, verbrijzelt en doorboort zijn slaap.

²⁷Tussen haar voeten kromp hij ineen, viel en lag daar, tussen haar voeten kromp hij ineen en viel, waar hij ineenkromp, daar viel hij, overweldigd.

²⁸Uit het venster zag de moeder van Sisera en riep luid door het traliewerk: Waarom talmt zijn strijdswagen te komen? Waarom blijft het geratel van zijn wagens uit?

²⁹De schrandersten van haar edelvrouwen **antwoorden** haar, ook geeft zij zelf op haar eigen woorden antwoord:

³⁰Zouden zij geen buit vinden en verdelen, één (krijgsgevangen) vrouw, twee vrouwen voor iedere man, buit van ge-

⁽¹⁾ 5:14 Volgens de StudieBijbel van het Oude Testament worden met "dragere van de schrijversstaf" de legeraanvoerders bedoeld".

kleurde gewaden voor Sisera, buit van gekleurde gewaden, bont borduursel, een stel bonte borduursels voor mijn hals als buit?

³¹ Zo zullen al uw vijanden omkomen, o **JHWH**! Maar die Hem liefhebben zijn als de opgaande zon in haar kracht. Toen had het land veertig jaar rust.

Gideon tot richter geroepen

6¹ Maar de Israëlieten deden wat kwaad is in de ogen van **JHWH**; daarom gaf **JHWH** hen over in de macht van Midjan gedurende zeven jaar, ² waarin Midjan de overhand had over Israël. Uit vrees voor Midjan richtten de Israëlieten voor zich de schuilplaatsen in, die in het gebergte liggen, de holen en burchten. ³ Wanneer Israël gezaaid had, kwamen Midjan, Amalek en de stammen van het Oosten opdagen en trokken tegen hen op, ⁴ sloegen hun kamp op in hun gebied en vernielden het veldgewas tot bij Gaza, en lieten geen leeftocht over in Israël, geen schaap, geen rund of ezel. ⁵ Want zij trokken op met kudden en tenten, en zij kwamen talrijk als sprinkhanen; zij waren niet te tellen, zij, noch hun kamelen, en zij kwamen het land verwoesten, ⁶ zodat Israël zeer verarmde door toedoen van de Midjanieten. Toen riepen de Israëlieten tot **JHWH**.

⁷ Toen nu de Israëlieten tot **JHWH** riepen vanwege de Midjanieten, ⁸ zond **JHWH** een profeet tot de Israëlieten, die tot hen zei: Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: Ik heb u uit Egypte gevoerd en uit het slavenhuis geleid; ⁹ Ik heb u verlost uit de macht van de Egyptenaren en uit de macht van allen die u verdrukten, ja, Ik heb hen voor u uit weggedreven en hun land aan u gegeven. ¹⁰ En Ik heb tot u gezegd: Ik ben **JHWH**, uw God; eert dan niet de goden van de Amorieten terwijl

u in hun land woont. Maar u hebt naar mijn stem niet geluisterd.

¹¹ Toen kwam de Engel van **JHWH** en zette zich neer onder de terebint te Ofra, eigendom van de Abiëzriet Joas, terwijl zijn zoon Gideon bezig was in de wijnpers tarwe uit te kloppen om die voor de Midjanieten in veiligheid te brengen.

¹² De Engel van **JHWH** verscheen hem en zei tot hem: **JHWH** is met u, u dappere held. ¹³ Maar Gideon zei tot hem: Och, mijn heer, indien **JHWH** met ons is, waarom is dit alles ons dan overkomen? Waar zijn dan al zijn wonderen, waarvan onze vaders ons vertelden, als zij zeiden: Heeft **JHWH** ons niet uit Egypte gevoerd? Maar nu heeft **JHWH** ons verstoten en ons prijsgegeven aan de greep van Midjan. ¹⁴ Toen keerde **JHWH** Zich tot hem en zei: Ga heen in deze uw kracht en verlos Israël uit de greep van Midjan. Ik zend u immers? ¹⁵ Maar hij zei tot Hem: Och, **JHWH**, waarmee zal ik Israël verlossen? Zie, mijn geslacht is het geringste in Manasse en ik ben de jongste van mijn familie. ¹⁶ En **JHWH** zei tot hem: **IK BEN** met u, daarom zult u Midjan verslaan als was het één man. ¹⁷ Toen zei hij tot Hem: Indien ik genade in uw ogen gevonden heb, geef mij dan een teken, dat U het bent, die met mij spreekt. ¹⁸ Ga niet vanhier weg, voordat ik bij U terugkom en de gave die ik ga halen, voor U neerleg. En Hij zei: Ik zal blijven, tot u terugkomt. ¹⁹ Toen ging Gideon naar binnen en bereidde een geitenbokje en ongezuurde broden van een efa meel; het vlees deed hij in een mand en het vleesnat in een pot, en hij bracht het Hem onder de terebint en zette het Hem voor. ²⁰ De Engel van God zei tot hem: Neem het vlees en de ongezuurde broden en leg ze op deze rots en giet het vleesnat uit. En hij deed dat. ²¹ Toen strekte de Engel van **JHWH** de staf die hij in de hand

hield, uit en raakte met het uiteinde het vlees en de ongezuurde broden aan; en vuur steeg op uit de rots en verteerde het vlees en de ongezuurde broden. Daarop verdween de Engel van **JHWH** uit zijn gezicht. ²²Toen begreep Gideon, dat het de Engel van **JHWH** was, en hij zei: Wee mij, Heer **JHWH**! want ik heb de Engel van **JHWH** gezien van aangezicht tot aangezicht. ²³Maar **JHWH** zei tot hem: Vrede zij u! Wees niet bang, u zult niet sterven. ²⁴Toen bouwde Gideon daar een altaar voor **JHWH** en noemde dat: **JHWH** is vrede. Het staat tot op de huidige dag nog in Ofra van de Abiëzrieten.

²⁵In die nacht nu zei **JHWH** tot hem: Neem een stier van uw vader, namelijk de tweede stier van zeven jaar, haal het altaar van Baäl, dat van uw vader is, omver en hak de gewijde paal om, die daarbij staat. ²⁶Bouw dan een altaar voor **JHWH**, uw God, op de top van deze versterkte plaats; breng het in gereedheid, en neem de tweede stier en offer hem als brandoffer met het hout van de gewijde paal, die u zult omhakken.

²⁷Toen nam Gideon tien mannen van zijn knechten en deed zoals **JHWH** hem gezegd had; omdat hij dit echter uit angst voor zijn familie en de mannen van de stad niet overdag wilde doen, deed hij het 's nachts. ²⁸Toen nu de mannen van de stad in de vroege morgen opstonden, zie toen was het altaar van Baäl afgebroken, de gewijde paal die daarbij stond, was omgehakt en de tweede stier geofferd op het altaar, dat er gebouwd was. ²⁹Zij zeiden tot elkaar: Wie heeft dit gedaan? En toen zij een onderzoek instelden en navraag deden, zei men: Gideon, de zoon van Joas, heeft dit gedaan. ³⁰Daarop zeiden de mannen van de stad tot Joas: Breng uw zoon naar buiten: hij moet sterven, omdat hij het al-

taar van Baäl heeft afgebroken en de gewijde paal omgehakt, die daarbij stond. ³¹Maar Joas zei tot allen, die bij hem stonden: Wilt u voor Baäl strijden? Of wilt u hem helpen? Wie voor hem strijdt, zal nog deze morgen ter dood gebracht worden. Indien hij een god is, laat hij voor zichzelf strijden, nu iemand zijn altaar neergehaald heeft. - ³²En men gaf hem op die dag de naam Jerubbaäl, daar men zei: Laat Baäl met hem strijden, nu hij zijn altaar afgebroken heeft.

³³Geheel Midjan nu en Amalek en de stammen van het Oosten hadden zich met elkaar verenigd; zij waren overgestoken en hadden zich gelegerd in de vlakte van Jizreël. ³⁴Toen vervulde de Geest van **JHWH** Gideon: hij blies op de hoorn, en de Abiëzrieten werden opgeroepen om hem te volgen. ³⁵Ook zond hij boden uit door heel Manasse, en ook dat werd opgeroepen om hem te volgen. Ook zond hij boden uit door Aser, Zebulon en Naftali, en dezen trokken op om zich bij hen aan te sluiten.

³⁶Toen zei Gideon tot God: Indien U door mijn hand Israël wilt verlossen, zoals U gezegd hebt - ³⁷zie, ik leg een vlies wol op de dorsvloer; wanneer er alleen op het vlies dauw zal zijn, maar het hele land droog blijft, dan zal ik weten, dat U door mijn hand Israël verlossen wilt, zoals U gezegd hebt. ³⁸En zo gebeurde het; de volgende morgen stond hij vroeg op en wrong het vlies uit; hij perste dauw uit het vlies, een schaal vol water. ³⁹Toen zei Gideon tot God: Mag uw toorn niet tegen mij ontbranden, mag ik nog slechts ditmaal spreken; laat mij nog eenmaal met het vlies een proef nemen; laat nu alleen het vlies droog blijven, en dat op het hele land dauw is. ⁴⁰En God deed alzo in die nacht; alleen het vlies was droog, maar op het hele land was dauw.

Gideon jaagt de vijand uit het land

7¹ En Jerubbaäl - dat is Gideon - stond in de vroegte op met al het volk dat bij hem was, en zij legerden zich bij de bron Charod; de legerplaats van Midjan lag ten noorden van hem, gezien van de heuvel More, in de vlakte. ² En **JHWH** zei tot Gideon: Er is te veel krijgsvolk bij u dan dat Ik Midjan in hun macht zou geven; anders zou Israël zich tegen Mij kunnen beroemen, zeggende: mijn eigen hand heeft mij verlost. ³(A) Nu dan, roep ten aanhoren van het volk: wie bang is en beeft, keert terug en sluipt weg van het gebergte Gilead. Toen keerden er tweeëntwintigduizend van het krijgsvolk terug en er bleven tienduizend over.

⁴ Maar **JHWH** zei tot Gideon: Nog is er te veel krijgsvolk; doe het afdalen naar het water, dan zal Ik hen daar voor u schiften. Ieder van wie Ik u zeggen zal: deze zal met u gaan, die zal met u gaan, maar ieder van wie Ik u zeggen zal: deze zal niet met u gaan, die zal niet gaan. ⁵ Toen deed Gideon het volk afdalen naar het water, en **JHWH** zei tot hem: Al wie met zijn tong het water opslurpt als een hond, die zult u afzonderen van al degenen, die op hun knieën gaan liggen om te drinken. ⁶ Het getal nu van hen die slurpten met de hand aan de mond, bedroeg driehonderd man, maar al het overige volk ging op de knieën liggen om water te drinken.

⁷ Toen zei **JHWH** tot Gideon: Door de driehonderd mannen, die geslurpt hebben, zal Ik u verlossen: Ik zal Midjan in uw macht geven; maar al het overige volk kan heengaan, ieder naar zijn woonplaats. ⁸ Daarop namen zij de teerkost en de hoorns van dit volk met zich mee; en alle mannen van Israël liet hij heengaan,

ieder naar zijn tent, maar die driehonderd mannen hield hij bij zich. De legerplaats nu van Midjan lag beneden hem in de vlakte.

⁹ In die nacht zei **JHWH** tot hem: Sta op, val de legerplaats binnen, want Ik heb die in uw macht gegeven. ¹⁰ Indien u echter bang bent om die binnen te vallen, daal dan met uw dienaar Pura af naar de legerplaats; ¹¹ dan zult u horen wat zij zeggen; daarna zullen uw handen gesterkt worden en zult u de legerplaats binnenvallen. Toen daalde hij met zijn dienaar Pura af tot aan de voorposten van de strijdmacht in de legerplaats. ¹² Midjan nu en Amalek en al de stammen van het Oosten lagen in de vlakte, talrijk als sprinkhanen, en hun kamelen waren ontelbaar, talrijk als het zand aan de oever van de zee. ¹³ Toen Gideon aankwam, vertelde juist een man een droom aan zijn makker en zei: Ik heb een droom gehad; zie, een gerstebroodkoek rolde de legerplaats van Midjan binnen, kwam tot aan de tent, stootte die om, zodat ze neerviel, en keerde ze ondersteboven, en daar lag de tent. ¹⁴ Toen **antwoordde** zijn makker en zei: Dit is niet anders dan het zwaard van Gideon, de zoon van Joas, de Israëliet; God heeft Midjan en de hele legerplaats in zijn macht gegeven.

¹⁵ Zodra Gideon het verhaal van de droom en de uitlegging daarvan gehoord had, boog hij zich in aanbidding neer; daarop keerde hij terug naar de legerplaats van Israël en zei: Staat op, want **JHWH** heeft de legerplaats van Midjan in uw macht gegeven. ¹⁶ Toen verdeelde hij de driehonderd man in drie groepen en gaf hun allen hoorns en lege kruiken in de hand met fakkels binnen in de kruiken. ¹⁷ En hij zei tot hen: U moet op mij letten en doen als ik. Zie, wanneer ik aan

(A) 7:3 Deut. 20:8.

de buitenrand van de legerplaats gekomen ben, doet dan als ik: ¹⁸wanneer ik op de sjofar blaas met allen die bij mij zijn, dan moet ook u op de sjofars blazen rondom de hele legerplaats, en roepen: Voor **JHWH** en voor Gideon!

¹⁹Gideon nu en de honderd mannen die bij hem waren, kwamen aan de buitenrand van de legerplaats bij het begin van de middelste nachtwake, toen men juist de wachtposten had uitgezet. Toen bliezen zij op de sjofars, terwijl zij de kruiken stuksloegen, die zij in de hand hadden. ²⁰Zo bliezen de drie groepen op de sjofars, braken de kruiken stuk en hielden in de linkerhand de fakkels en in de rechterhand de sjofars om te blazen en riepen: Het zwaard van **JHWH** en van Gideon! ²¹Daarbij bleven zij staan, ieder op zijn plaats, rondom de legerplaats, maar het hele leger ging op de loop en vluchtte al schreeuwend. ²²Terwijl nu de driehonderd op de hoorns bliezen, richtte **JHWH** in de hele legerplaats het zwaard van de één tegen de ander, en het leger vluchtte tot Bet-Hassitta, in de richting van Serera tot aan de oever van Abel-Mechola boven Tabbat.

²³Toen werden de mannen van Israël bijeengeroepen uit Naftali en uit Aser en uit heel Manasse en zij achtervolgden Midjan. ²⁴Ook zond Gideon boden uit in het hele gebergte van Efraïm met de boodschap: Daalt af de Midjanieten tegemoet, en snijdt hun tot aan Bet-Bara de overtocht af over het water, over de Jordaan. Toen werden alle mannen van Efraïm bijeengeroepen en sneden hun tot aan Bet-Bara de overtocht af over het water, over de Jordaan, ²⁵en zij namen twee vorsten van Midjan gevangen, Oreb en Zeëb. Oreb doodden zij op de rots Oreb en Zeëb doodden zij in de pers-

kuip Zeëb; en zij vervolgden Midjan; de hoofden van Oreb en Zeëb brachten zij Gideon aan de overzijde van de Jordaan.

Midjan verslagen, zijn koningen gedood

8 ¹Toen zeiden de mannen van Efraïm tot hem: Wat is dit voor een handelwijze tegenover ons, dat u ons niet hebt opgeroepen, toen u ten strijde trok tegen Midjan? En zij maakten hem hevige verwijten. ²Maar hij antwoordde hun: Wat heb ik nu gedaan in vergelijking met u? Is de nalezing van Efraïm niet beter dan de wijnoogst van Abiëzer? ³(A) In uw macht heeft God gegeven Oreb en Zeëb, de vorsten van Midjan; wat heb ik kunnen doen in vergelijking met u? Toen hij zo sprak, bedaarde hun toorn tegen hem.

⁴Toen Gideon aan de Jordaan gekomen was, stak hij over met zijn driehonderd mannen, die ondanks hun vermoeidheid de vervolging voortzetten. ⁵En hij zei tot de inwoners van Soekkot: Geeft toch enige broden voor de manschappen, die mij volgen, want zij zijn vermoeid, en ik achtervolg Zebach en Salmunna, de koningen van Midjan. ⁶Maar de vorsten van Soekkot zeiden: Hebt u de handpalm van Zebach en Salmunna al in uw hand, dat wij brood aan uw leger zouden geven? ⁷Toen zei Gideon: Hierom zal ik, wanneer **JHWH** Zebach en Salmunna in mijn macht geeft, uw lichamen met woestijndorens en distels dorsen. ⁸Vandaar nu trok hij naar Penuël, en hij zei tot de inwoners van Penuël hetzelfde, maar dezen *antwoordden* hem, zoals de mensen van Soekkot hadden *geantwoord*. ⁹Toen zei hij tot de inwoners van Penuël: Wanneer ik behouden terugkeer, zal ik deze toren afbreken.

¹⁰Intussen waren Zebach en Salmunna te Karkor met hun leger, ongeveer vijf-

(A) 8:3 Ps. 83:12.

tienduizend man, alles wat van heel het leger van de stammen uit het Oosten overgebleven was; de gevallen bedroegen honderdtwintigduizend mannen, die het zwaard konden voeren. ¹¹Gideon nu trok op langs de weg van de tentbewoners ten oosten van Nobach en Jogbeha en versloeg dit leger, terwijl het zich veilig waande. ¹²Zebach en Salmunna gingen op de vlucht, maar hij achtervolgde ze en nam de beide koningen van Midjan, Zebach en Salmunna, gevangen, terwijl hij het hele leger uiteenjoeg. ¹³Daarop keerde Gideon, de zoon van Joas, terug uit de strijd, langs de pas van Cheres; ¹⁴hij kreeg een jongeman in handen uit de inwoners van Soekkot, ondervroeg hem en deze schreef de vorsten en de oudsten van Soekkot voor hem op, zevenenzeventig mannen. ¹⁵Toen ging hij naar de inwoners van Soekkot en zei: Zie, hier zijn nu Zebach en Salmunna, om wie u mij gehoord hebt met de woorden: hebt u de handpalm van Zebach en Salmunna al in uw hand, dat wij brood aan uw vermoeide mannen zouden geven? ¹⁶En hij nam de oudsten van de stad en woestijndorens en distels, en gaf daarmee de inwoners van Soekkot een gevoelige les; ¹⁷de toren van Penuël brak hij af en hij doodde de mannen van de stad.

¹⁸Voorts zei hij tot Zebach en Salmunna: Waar zijn de mannen, die u op Tabor gedood hebt? En zij antwoordden: Zij waren aan u gelijk, van gestalte ieder als een koningszoon. ¹⁹Toen zei hij: Mijn broeders waren het, zonen van mijn moeder! Zowaar **JHWH** leeft, indien u hen in leven gelaten had, zou ik u niet doden. ²⁰En hij zei tot Jeter, zijn eerstgeborene: Sta op, dood hen. Maar de knaap trok zijn zwaard niet, omdat hij bang was, want hij was nog jong. ²¹Toen zeiden

Zebach en Salmunna: Sta u zelf op en stoot ons neer, want zoals de man is, is zijn kracht. Dus stond Gideon op, doodde Zebach en Salmunna en nam de maantjes, die hun kamelen aan de hals droegen.

*Het verdere optreden
en levenseinde van Gideon*

²²De mannen van Israël nu zeiden tot Gideon: Heers over ons, zowel u als uw zoon en uw kleinzoon, want u hebt ons uit de macht van Midjan verlost. ²³Maar Gideon antwoordde hun: Ik zal over u niet heersen en ook mijn zoon zal over u niet heersen, **JHWH** zal over u heersen. ²⁴Voorts zei Gideon tot hen: Een verzoek wil ik u doen. Laat ieder van u mij een ring uit zijn buit geven - omdat het Ismaëlieten waren, hadden zij namelijk gouden ringen gedragen -. ²⁵Zij zeiden: Wij willen ze graag geven. En nadat men een mantel uitgespreid had, wierp ieder daarop een ring uit zijn buit. ²⁶Het gewicht nu van de gouden ringen, die hij gevraagd had, bedroeg zeventienhonderd gouden sikkels, afgezien van de maantjes, de oorhangers en de roodpurperen klederen, die de koningen van Midjan gedragen hadden, en afgezien van de kettinkjes, die hun kamelen aan de hals droegen. ²⁷Gideon dan maakte daarvan een efod en plaatste die in zijn stad Ofra. Daar bedreef heel Israël er overspelig afgoderij mee; hij werd voor Gideon en zijn huis tot een valstrik.

²⁸Zo moest Midjan voor de Ismaëlieten *bukken* en stak het hoofd niet weer op; toen had het land ten tijde van Gideon veertig jaar rust.

²⁹Jerubbaäl nu, de zoon van Joas, ging wonen in zijn huis. ³⁰En Gideon had zeventig zonen, die van hem afstamden, want hij had vele vrouwen; ³¹en ook zijn bijvrouw, die te Sichem woonde, baarde

een zoon, aan wie hij de naam Abimelech gaf.

³²Gideon, de zoon van Joas, stierf in hoge ouderdom en werd begraven in het graf van zijn vader Joas in Ofra van de Abiëzrieten. ³³En nadat Gideon gestorven was, gingen de Israëlieten opnieuw overspelig de Baäls nalopen en maakten Baäl-Berit tot hun god; ³⁴de Israëlieten dachten niet aan **JHWH**, hun God, die hen uit de macht van al hun vijanden rondom gered had, ³⁵en waren het huis van Jerubbaäl-Gideon niet erkentelijk in verhouding tot al het goede, dat hij aan Israël gedaan had.

Abimelechs koningschap te Sichem

9¹Abimelech nu, de zoon van Jerubbaäl, begaf zich naar Sichem naar de broers van zijn moeder en hij zei tot hen en tot het hele geslacht van de familie van zijn moeder: ²Spreek toch ten aanhoren van al de burgers van Sichem: wat is voor u het beste, dat zeventig mannen over u heersen, al de zonen van Jerubbaäl, of dat één man over u heerst? En bedenkt, dat ik uw eigen vlees en bloed ben. ³Toen zeiden de broers van zijn moeder dit alles over hem ten aanhoren van al de burgers van Sichem, en dezen kozen partij voor Abimelech, want zij zeiden: Hij is onze broer. ⁴Daarop gaven zij hem zeventig zilverstukken uit de tempel van Baäl-Berit, en Abimelech huurde daarmee lichtzinnige en vermetele mannen, die hem volgden; ⁵en gekomen in het huis van zijn vader te Ofra, doodde hij zijn broers, de zonen van Jerubbaäl, zeventig man, op één steen. Maar Jotam, de jongste zoon van Jerubbaäl, bleef gespaard, want hij had zich verborgen.

⁶Toen verzamelden zich al de burgers van Sichem en heel Bet-Millo, gingen heen en riepen Abimelech tot koning uit bij de terebint van het gedenkteken te Sichem.

⁷Toen men dit aan Jotam had meegedeeld, ging hij bovenop de berg Gerizim staan, verhief zijn stem en riep hun toe: Luistert naar mij, u burgers van Sichem, en God zal naar u luisteren. ⁸Eens begaven de bomen zich op weg om een koning over zich te zalven en zij zeiden tot de olijfbboom: wees toch koning over ons! ⁹Maar de olijfbboom zei tot hen: zou ik de vettigheid prijsgeven, welke God en mensen in mij eren, om te gaan zweven boven de bomen? ¹⁰Toen zeiden de bomen tot de vijgenboom: welaan, wees u koning over ons! ¹¹Maar de vijgenboom zei tot hen: zou ik mijn zoetigheid prijsgeven en mijn goede vruchten, om te gaan zweven boven de bomen? ¹²Toen zeiden de bomen tot de wijnstok: welaan, wees u koning over ons! ¹³Maar de wijnstok zei tot hen: zou ik mijn most prijsgeven, die God en mensen vrolijk maakt, om te gaan zweven boven de bomen? ⁽¹⁾ ¹⁴Toen zeiden al de bomen tot de doornstruik: welaan, wees u koning over ons! ¹⁵En de doornstruik zei tot de bomen: indien u mij werkelijk tot koning over u wilt zalven, komt dan en schuilt in mijn schaduw; maar zo niet, dan zal er vuur uitgaan van de doornstruik en de ceders van de Libanon verslinden. ¹⁶Nu dan, indien u eerlijk en oprecht hebt gehandeld door Abimelech tot koning te maken, en indien u iets goeds gedaan hebt aan Jerubbaäl en zijn huis en hem vergolden hebt naar wat hij gedaan heeft - ¹⁷mijn vader heeft immers voor u gestreden en zijn leven in de waagschaal gesteld, en u gered uit de

⁽¹⁾ 9:13 Zie ook Psalm 104:15.

macht van Midjan, ¹⁸terwijl u heden tegen het huis van mijn vader bent opgestaan en zijn zonen, zeventig man, op één steen gedood hebt en Abimelech, de zoon van zijn slavin, tot koning over de burgers van Sichem gemaakt, omdat hij uw broer is, - ¹⁹indien u dus op deze dag eerlijk en oprecht gehandeld hebt tegenover Jerubbaäl en zijn huis, verheugt u dan over Abimelech en hij zal zich over u verheugen. ²⁰Maar zo niet, dan zal er vuur uitgaan van Abimelech en de burgers van Sichem en Bet-Millo verslinden, en er zal vuur uitgaan van de burgers van Sichem en van Bet-Millo en Abimelech verslinden.

²¹Daarop nam Jotam de wijk; hij vluchtte naar Beër en bleef daar uit vrees voor zijn broer Abimelech.

²²Toen Abimelech drie jaar over Israël had geheerst, ²³zond God een boze geest tussen Abimelech en de burgers van Sichem, zodat de burgers van Sichem ontrouw werden aan Abimelech, ²⁴opdat de misdaad, begaan aan de zeventig zonen van Jerubbaäl, het vergieten van hun bloed, vergelding zou vinden, doordat Hij dit deed neerkomen op hun broer Abimelech, die hen had gedood, en op de burgers van Sichem, die hem gesteund hadden bij het doden van zijn broers. ²⁵De burgers van Sichem namelijk legden hinderlagen tegen hem op de toppen van de bergen en plunderden ieder uit, die hen op de weg voorbijkwam. Dit werd Abimelech meegedeeld.

²⁶Intussen was Gaäl, de zoon van Ebed, met zijn broeders gekomen en Sichem binnenge trokken. De burgers van Sichem vertrouwden op hem ²⁷en gingen dus het veld in, zamelden de oogst in van hun wijngaarden, traden de wijnpers en vierden feest; zij gingen in de tempel van hun god, aten en dronken en vervloekten Abimelech.

²⁸Gaäl, de zoon van Ebed, zei: Wie is Abimelech, en wat is Sichem, dat wij hem zouden dienen? Is hij niet de zoon van Jerubbaäl en is niet Zebul zijn stadhouder? Dient de mannen van Hemor, de vader van Sichem, maar waarom zouden wij hem dienen? ²⁹Had ik dit volk maar in mijn hand, dan zou ik Abimelech wel verjagen. En hij zei, terwijl hij dit bedoelde voor Abimelech: Versterk uw leger en trek maar op! ³⁰Toen Zebul, de bevelhebber van de stad, de woorden van Gaäl, de zoon van Ebed, hoorde, ontbrandde hij in toorn, ³¹en zond boden tot Abimelech in Aruma met de boodschap: Zie, Gaäl, de zoon van Ebed, en zijn broeders zijn in Sichem gekomen en zie, zij ruïen de stad tegen u op. ³²Nu dan, breek 's nachts op, u en het krijgsvolk dat u bij u hebt, en leg u op het veld in hinderlaag. ³³'s Morgens vroeg, bij het opgaan van de zon, moet u dan de stad overvallen. En als hij met zijn manschappen tegen u uittrekt, dan kunt u naar bevind van zaken met hem handelen.

³⁴Daarom brak Abimelech 's nachts op met al het krijgsvolk dat hij bij zich had, en zij legden zich in vier groepen tegen Sichem in hinderlaag. ³⁵Toen Gaäl, de zoon van Ebed, buiten kwam en in de doorgang van de stadspoort stond, brak juist Abimelech met zijn krijgsvolk op uit de hinderlaag. ³⁶Gaäl nu zag dit krijgsvolk en zei tot Zebul: Zie, er dalen mensen af van de toppen van de bergen. Maar Zebul zei tot hem: U ziet de schaduw van de bergen voor mensen aan. ³⁷Gaäl echter hernam: Zie, er dalen mensen af van de Navel-van-het-land en één groep komt langs de weg van de Waarzeggers-terebint. ³⁸Toen zei Zebul tot hem: Waar is nu de grote mond, waarmee u zei: Wie is Abimelech, dat wij hem

dienen zouden? Zijn dit niet de mensen die u geminacht hebt? Trek nu uit en strijd tegen hen.

³⁹En Gaäl trok uit voor de ogen van de burgers van Sichem en streed tegen Abimelech. ⁴⁰Maar Abimelech achtervolgde hem, toen hij voor hem vluchtte, en er vielen vele doden tot aan de ingang van de poort. ⁴¹Abimelech nu bleef te Aruma, maar Zebul verdreef Gaäl en zijn broeders, zodat zij niet in Sichem bleven. ⁴²De volgende dag ging het volk het veld in. Toen men dit aan Abimelech meegedeeld had, ⁴³nam hij zijn krijgsvolk, splitste dat in drie groepen en legde zich in hinderlaag op het veld. Toen hij zag, dat het volk de stad uit kwam, brak hij tegen hen op en sloeg hen uiteen. ⁴⁴Abimelech nu en de groep die hij bij zich had, rukten snel op en bezetten de ingang van de stadspoort, terwijl de twee andere groepen allen die zich op het veld bevonden, overvielen en neersloegen. ⁴⁵Die hele dag streed Abimelech tegen de stad; hij nam haar in en doodde de inwoners; daarna brak hij de stad af en bestrooide ze met zout.

⁴⁶Dit horende, gingen al de burgers van Sichem-Toren in het keldergewelf van de tempel van El-Berit; ⁴⁷en aan Abimelech werd meegedeeld, dat al de burgers van Sichem-Toren daar verzameld waren. ⁴⁸Toen beklom Abimelech met al zijn krijgsvolk de berg Salmon; Abimelech nam een bijl ter hand, hakte boomtakken af, nam die op, legde ze op zijn schouder en zei tot zijn krijgsvolk: Haast u om te doen, wat u mij hebt zien doen. ⁴⁹Daarop hakte ook ieder van de manschappen takken af en zij volgden Abimelech, legden ze op het gewelf en staken het gewelf boven hen in brand. Zo stierven ook al de inwo-

ners van Sichem-Toren, ongeveer duizend mannen en vrouwen.

⁵⁰Vervolgens trok Abimelech naar Tebes, belegerde het en nam het in. ⁵¹Er stond echter een sterke toren midden in de stad, en alle mannen en vrouwen, alle burgers van de stad, vluchtten daarheen; zij sloten de deur achter zich en klommen op het plat van de toren. ⁵²Toen kwam Abimelech bij de toren, deed er een aanval op, en drong door tot de ingang van de toren om die in brand te steken. ^{53(A)}Toen wierp een vrouw een bovenste molensteen op het hoofd van Abimelech en verbrijzelde hem de schedel. ⁵⁴Ogenblikkelijk riep hij de dienaar die zijn wapens droeg, en zei tot hem: Trek uw zwaard en dood mij, opdat men niet van mij zal zeggen: Een vrouw heeft hem gedood. Toen doorstak zijn dienaar hem, zodat hij stierf.

⁵⁵Toen de mannen van Israëel zagen, dat Abimelech dood was, gingen zij heen, ieder naar zijn woonplaats. ⁵⁶Zo heeft God het kwaad vergolden, dat Abimelech zijn vader had aangedaan door zijn zeventig broers te doden; ⁵⁷ook deed God al het kwaad van de inwoners van Sichem op hun eigen hoofd terugkeren; zo werd de vervloeking van Jotam, de zoon van Jerubbaäl, aan hen vervuld.

Tola

10¹Na Abimelech stond Tola op om Israëel te verlossen, de zoon van Pua, de zoon van Dodo, een man uit Issakar. Hij woonde te Samir op het gebergte van Efraïm ²en richtte Israëel drieëntwintig jaar; hij stierf en werd begraven te Samir.

(A) 9:53 2Sam. 11:21.

Jaïr

³Na hem stond de Gileadiet Jaïr op, en richtte Israël tweeëntwintig jaar. ⁴Hij nu had dertig zonen, die reden op dertig ezelhengsten, en dertig nederzettingen hadden; tot op de huidige dag noemt men ze de dorpen van Jaïr in het land Gilead. ⁵En Jaïr stierf en werd begraven te Kamon.

Jefta en Gilead

⁶De Israëlieten deden opnieuw wat kwaad is in de ogen van **JHWH**; zij dienden de Baäls en de Astartes, de goden van Aram, Sidon en Moab, de goden van de Ammonieten en van de Filistijnen, maar **JHWH** verlieten zij en dienden Hem niet. ⁷Toen ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen Israël, en Hij gaf hen over in de macht van de Filistijnen en van de Ammonieten. ⁸In datzelfde jaar verdrukten en vertraptten zij de Israëlieten: en achttien jaar lang deden zij dit met alle Israëlieten aan de overzijde van de Jordaan, in het land van de Amorieten in Gilead. ⁹En de Ammonieten trokken de Jordaan over om ook tegen Juda, Benjamin en het huis van Efraïm oorlog te voeren, zodat Israël in grote benauwdheid geraakte.

¹⁰Toen riepen de Israëlieten tot **JHWH**: Wij hebben tegen U gezondigd, want wij hebben onze God verlaten en de Baäls gediend. ¹¹Maar **JHWH** zei tot de Israëlieten: Heb Ik u niet verlost uit de macht van de Egyptenaren, de Amorieten, de Ammonieten, de Filistijnen, ¹²de Sidoniërs, Amalek en Maon, toen zij u verdrukten en u tot Mij riep? ¹³U echter hebt Mij verlaten en andere goden gediend; daarom zal Ik u niet meer verlossen. ¹⁴Gaat maar de goden aanroepen, die u verkozen hebt; laten die u verlossen wanneer u

in benauwdheid bent. ¹⁵Toen zeiden de Israëlieten tot **JHWH**: Wij hebben gezondigd. Doe met ons al wat U denkt dat goed is. Maar red ons toch deze keer! ¹⁶En zij verwijderden de vreemde goden uit hun midden en dienden **JHWH**; toen kon Hij Israëls ellende niet langer aanzien.

¹⁷De Ammonieten werden opgeroepen en legerden zich in Gilead; de Israëlieten verzamelden zich en legerden zich te Mispä. ¹⁸Toen zei het volk - de vorsten van Gilead tot elkaar -: Wie is de man, die de strijd tegen de Ammonieten aanbindt? Hij zal aan het hoofd staan van alle bewoners van Gilead.

11 ¹De Gileadiet Jefta nu was een dapper held, maar hij was de zoon van een hoer; Gilead had Jefta verwekt. ²Ook de vrouw van Gilead baarde hem zonen. Toen de zonen van deze vrouw volwassen waren, stootten zij Jefta uit en zeiden tot hem: U krijgt geen erfdeel in onze familie, want u bent de zoon van een andere vrouw. ³Daarop vluchtte Jefta van zijn broeders weg om te wonen in het land Tob, waar zich lichtzinnige mannen om hem verzamelden, die er met hem op uittrokken.

⁴Enige tijd later voerden de Ammonieten oorlog met Israël. ⁵En toen de Ammonieten met Israël oorlog voerden, gingen de oudsten van Gilead Jefta uit het land Tob halen, ⁶en zeiden tot Jefta: Welaan, wees u onze aanvoerder en laten wij de Ammonieten bestrijden. ⁷Maar Jefta zei tot de oudsten van Gilead: Hebt u mij niet gehaat en uit mijn familie verstoten? Waarom komt u dan nu bij mij, nu u in benauwdheid zit? ⁸Daarop zeiden de oudsten van Gilead tot Jefta: Inderdaad, wij zijn bij u teruggekomen, ga met ons mee en strijd tegen de Ammonieten; dan zult u hoofd zijn

over ons, over alle bewoners van Gilead. ⁹En Jefta zei tot de oudsten van Gilead: Indien u mij terughaalt om tegen de Ammonieten te strijden, en **JHWH** hen aan mij overlevert, dan zal ik dus hoofd over u zijn. ¹⁰Hierop zeiden de oudsten van Gilead tot Jefta: **JHWH** mag onze afspraak horen, dat wij inderdaad zó zullen doen, als u zegt! ¹¹Toen ging Jefta met de oudsten van Gilead mee en het volk stelde hem tot hoofd en aanvoerder over zich aan; Jefta sprak al zijn woorden voor het aangezicht van **JHWH** te Mispá.

Jefta en Ammon

¹²Hierop zond Jefta boden naar de koning van de Ammonieten met de vraag: Wat hebben wij met elkaar te maken, dat u tegen mij opgetrokken bent om mijn land te bestrijden? ¹³De koning van de Ammonieten zei tot de boden van Jefta: Israël heeft, toen het uit Egypte getrokken was, mijn land overheerst van de Arnon tot de Jabbok en de Jordaan. Nu dan, geeft het mij goedschiks terug. ¹⁴Hierop zond Jefta nogmaals boden naar de koning van de Ammonieten en zei tot hem: ¹⁵Zo zegt Jefta: Israël heeft noch het land van Moab noch dat van de Ammonieten overheerst. ¹⁶Want toen Israël uit Egypte trok, ging het de woestijn door tot de Schelfzee en kwam te Kades. ^{17(A)} Toen zond Israël boden naar de koning van Edom met het verzoek: Laat mij toch door uw land trekken. Maar de koning van Edom wilde daarvan niet horen. En ook zond het boden naar de koning van Moab, maar deze weigerde, waarop Israël te Kades bleef. ^{18(B)} Het ging toen de woestijn door om het land van Edom en dat van Moab heen, kwam ten oosten van het land

van Moab en legerde zich aan de overzijde van de Arnon, zonder het gebied van Moab te betreden, want de Arnon vormde de grens van Moab. ^{19(C)} Toen zond Israël boden naar Sichon, de koning van de Amorieten, de koning van Chesbon, en Israël zei tot hem: Laat mij toch door uw land trekken naar de plaats van mijn bestemming. ²⁰Maar Sichon had er geen vertrouwen in, dat Israël slechts door zijn gebied zou trekken, en Sichon verzamelde al zijn krijgsvolk, legerde zich te Jahas, en streed tegen Israël. ²¹**JHWH**, de God van Israël, echter gaf Sichon en al zijn krijgsvolk over in de macht van Israël, en zij versloegen hen, waarop Israël het hele land van de Amorieten, die dat bewoonden, in bezit nam. ²²Zo kregen zij het hele gebied van de Amorieten in bezit, van de Arnon tot de Jabbok en van de woestijn tot de Jordaan. ²³Nu dan, **JHWH**, de God van Israël, heeft de Amorieten voor zijn volk Israël uit weggedreven; wilt u dit dan weer verdringen? ²⁴Zou u niet in bezit nemen wat uw god Kemos u in bezit gaf? Zo nemen wij in bezit al wat **JHWH**, onze God, voor ons onteigent. ^{25(D)} Nu dan, bent u zoveel beter dan Balak, de zoon van Sippor, de koning van Moab? ²⁶Heeft hij ruzie gemaakt met Israël of er oorlog tegen gevoerd? En waarom hebt u, terwijl Israël in Chesbon met onderhorige plaatsen, in Aroër met onderhorige plaatsen, en in alle steden aan de oevers van de Arnon gedurende driehonderd jaar gevestigd was, die in die tijd niet bevrijd? ²⁷Ik heb dus niets misdreven tegen u, maar u handelt onrechtvaardig tegenover mij door oorlog tegen mij te voeren. Laat **JHWH**, die Rechter is, heden rechtspreken tussen de Israëlieten en de Ammonieten.

(A) 11:17 Num. 20:14-21. (B) 11:18 Num. 21:4. (C) 11:19 Num. 21:21-24. (D) 11:25 Num. 22:1-6.

²⁸Maar de koning van de Ammonieten gaf geen gehoor aan de boodschap, die Jefta hem gezonden had. ²⁹Toen kwam de Geest van **JHWH** over Jefta; hij trok Gilead en Manasse door, daarna door Mispa in Gilead en van Mispa in Gilead trok hij verder naar de Ammonieten.

Jefta's gelofte

³⁰Toen deed Jefta **JHWH** een gelofte en zei: Indien U de Ammonieten in mijn macht geeft, ³¹dan zal wat mij uit de deur van mijn huis tegemoetkomt, wanneer ik behouden van de Ammonieten terugkeer, **JHWH** toebehoren, en ik zal het ten brandoffer brengen. ³²Vervolgens trok Jefta tegen de Ammonieten op om met hen te strijden en **JHWH** gaf hen in zijn macht. ³³Hij versloeg ze van Aroër af tot in de nabijheid van Minnit - twintig steden - en tot Abel-Keramim: een geweldige nederlaag, waardoor de Ammonieten voor (de ogen van) de Israëlieten werden *onderworpen*.

³⁴Toen Jefta naar Mispa, naar zijn huis kwam, zie, zijn dochter ging hem tegemoet met tamboerijnen en reidansen. Zij was zijn enig kind; behalve haar had hij zoon noch dochter. ^{35(A)} En zodra hij haar zag, scheurde hij zijn klederen, en riep uit: Ach, mijn dochter, u buigt mij diep terneer en u bent het, die mij in het ongeluk stort; ik heb tegenover **JHWH** een woord gesproken en kan niet terug. ³⁶Maar zij antwoordde hem: Vader, als u tegenover **JHWH** een woord gesproken hebt, doe mij dan naar wat u beloofd hebt, nu **JHWH** u volledig wraak verschaft heeft over uw vijanden, de Ammonieten. ³⁷Verder zei zij tot haar vader: Laat mij dit worden vergund: geef mij twee maanden uitstel om heen te gaan, de bergen in te trek-

ken en met mijn vriendinnen te treuren over mijn maagdom. ³⁸En hij zei: Ga; en hij liet haar voor twee maanden gaan. Toen ging zij met haar vriendinnen treuren over haar maagdom in de bergen. ³⁹Na de twee maanden keerde zij naar haar vader terug, en deze voltrok aan haar de gelofte, welke hij gedaan had; zij heeft geen gemeenschap gehad met een man. En het werd een inzetting in Israël, ⁴⁰dat jaarlijks de Israëlitische meisjes gedurende vier dagen in het jaar de dochter van de Gileadiet Jefta gingen bezingen.

Jefta en Efraïm

12¹De Efraïmieten werden opgeroepen en trokken naar Safon. En zij zeiden tot Jefta: Waarom bent u opgetrokken om tegen de Ammonieten te strijden, zonder ons te hebben opgeroepen om met u te gaan? Daarom zullen wij uw huis boven uw hoofd in brand steken! ²Maar Jefta zei tot hen: Ik en mijn volk hadden een hevige ruzie met de Ammonieten; toen riep ik u, maar u hebt mij niet uit hun macht gered. ³Toen ik zag, dat u niet ter redding kwam, heb ik mijn leven op het spel gezet en ben ik tegen de Ammonieten opgetrokken, en **JHWH** heeft hen in mijn macht gegeven. Waarom bent u dan heden tegen mij opgetrokken om mij te bestrijden? ⁴Jefta riep hierop alle mannen van Gilead op en streed tegen Efraïm. En de mannen van Gilead versloegen de Efraïmieten. Dezen immers hadden gezegd: U bent weggevloden Efraïmieten - Gilead ligt midden tussen Efraïm en Manasse -. ⁵Gilead bezette de doorwaadbare plaatsen van de Jordaan naar Efraïm. Wanneer nu een van de vluchtelingen van Efraïm zei: Laat mij oversteken, dan zeiden de mannen

(A) 11:35 Num. 30:3.

van Gilead tot hem: Bent u een Efraïmiet? En antwoordde hij: Neen, ⁶dan zeiden zij tot hem: Zeg eens sibboleth. Zei hij dan: sibboleth, en kon hij het dus niet op de juiste wijze uitspreken, dan grepen zij hem en sloegen hem dood bij de doorwaadbare plaatsen van de Jordaan. In die tijd vielen er van Efraïm tweeënveertigduizend man.

⁷Jefta richtte Israël zes jaar. En de Gileadiet Jefta stierf, en werd begraven in een stad in Gilead.

Ibsan

⁸Na hem richtte Ibsan uit Betlehem Israël. ⁹Hij had dertig zonen. Dertig dochters huwelijkte hij uit en dertig dochters haalde hij van elders voor zijn zonen. ¹⁰Hij richtte Israël zeven jaar. En Ibsan stierf en werd te Betlehem begraven.

Elon

¹¹Na hem richtte de Zebuloniet Elon Israël. Hij richtte Israël tien jaar. ¹²En de Zebuloniet Elon stierf en werd begraven te Ajjalon, in het land Zebulon.

Abdon

¹³Na hem richtte de Piratoniet Abdon, de zoon van Hillel, Israël. ¹⁴Hij had veertig zonen en dertig kleinzonen, die op zeventig ezelhengsten reden. Hij richtte Israël acht jaar. ¹⁵En de Piratoniet Abdon, de zoon van Hillel, stierf, en werd begraven te Piraton, in het land Efraïm, in het gebergte van de Amalekieten.

De geboorte van Simson

13 ¹De Israëlieten deden opnieuw wat kwaad is in de ogen van **JHWH**; toen gaf **JHWH** hen over in de macht van de Filistijnen, veertig jaar.

²Nu was er een man uit Sora, uit het geslacht van de Danieten, en zijn naam was Manoach, wiens vrouw onvruchtbaar was en niet baarde. ³En de Engel van **JHWH** verscheen aan de vrouw en zei tot haar: Zie, u bent onvruchtbaar en baart niet, maar u zult zwanger worden en een zoon baren. ⁴Dus neem u in acht en drink geen wijn of bedwelvende drank en eet niets onreins. ^{5(A)}Want zie, u zult zwanger worden en een zoon baren; geen scheermes zal ooit op zijn hoofd komen, want van de moederschoot af zal de jongen een nazireeër van God zijn; hij zal een begin maken met de verlossing van Israël uit de macht van de Filistijnen.

⁶De vrouw nu kwam en zei tot haar man: Een man van God kwam bij mij, die er uitzag als een engel van God, zeer vreselijk. Ik heb hem niet gevraagd, vanwaar hij was, en hij heeft mij zijn naam niet bekendgemaakt. ⁷Maar hij zei tot mij: Zie, u zult zwanger zijn en een zoon baren; dus drink geen wijn of bedwelvende drank en eet niets onreins, want van de moederschoot af tot de dag van zijn dood zal de jongen een nazireeër van God zijn.

⁸Toen bad Manoach tot **JHWH** en zei: Och, Heer, mag de man van God, die U gezonden hebt, nog eens tot ons komen en ons leren, wat wij met de jongen moeten doen, die geboren zal worden. ⁹En God verhoorde het gebed van Manoach, zodat de Engel van God opnieuw tot de vrouw kwam, toen zij in het veld verbleef en haar man Manoach niet bij haar was. ¹⁰Daarop liep de vrouw haastig heen om het haar man mee te delen, en zei tot hem: Zie, de man die onlangs tot mij kwam, is mij verschenen. ¹¹En Manoach stond op, volgde zijn vrouw, en bij die

(A) 13:5 Num. 6:1-5.

man gekomen, zei hij tot hem: Bent u de man, die tot deze vrouw gesproken heeft? En hij zei: Ja. ¹²Toen zei Manoach: Wanneer uitkomt, wat u gezegd hebt, hoe moeten dan de leefwijze en het werk van de jongen zijn? De Engel van **JHWH** zei tot Manoach: ¹³Laat de vrouw zich in acht nemen voor alles, wat ik haar genoemd heb. ¹⁴Zij mag niets eten, dat van de wijnstok afkomstig is; wijn of bedwelvende drank mag zij niet drinken en niets onreins eten. Zij moet alles in acht nemen, wat ik haar geboden heb.

¹⁵En Manoach zei tot de Engel van **JHWH**: Wij zouden u graag hier houden en een geitenbokje voor u bereiden. ¹⁶Maar de Engel van **JHWH** zei tot Manoach: Al zou u mij ook hier houden, van uw voedsel zal ik niet eten. Maar indien u het bereiden wilt, offer het als een brandoffer aan **JHWH**. Manoach immers wist niet, dat het de Engel van **JHWH** was. ¹⁷Daarop zei Manoach tot de Engel van **JHWH**: Hoe is uw naam, want, wanneer uitkomt, wat u gezegd hebt, dan willen wij u eren. ¹⁸Maar de Engel van **JHWH** zei tot hem: Waarom vraagt u toch naar mijn naam? Immers, die is wonderbaar.

¹⁹Daarop nam Manoach een geitenbokje en een spijsoffer en offerde dit op een rots aan **JHWH**. Toen deed Hij een wonder, terwijl Manoach en zijn vrouw toezagen. ²⁰Terwijl de vlam van het altaar omhoogsteeg naar de hemel, voer de Engel van **JHWH** op in de vlam van het altaar. Toen Manoach en zijn vrouw dit zagen, wierpen zij zich op hun aangezicht ter aarde. ²¹De Engel van **JHWH** verscheen niet meer aan Manoach en zijn vrouw. Toen begreep Manoach, dat het de Engel van **JHWH** geweest was. ²²En Manoach zei tot zijn vrouw: Wij zullen zeker sterven, want wij hebben God gezien. ²³Maar zijn vrouw zei tot hem: Indien **JHWH** ons had willen doden, dan

zou Hij geen brandoffer en spijsoffer uit onze hand hebben aangenomen en Hij zou ons dit alles niet hebben laten zien en ons nu zulke dingen niet hebben laten horen.

²⁴De vrouw baarde een zoon en noemde hem Simson. De jongen groeide op, en **JHWH** zegende hem. ²⁵En de Geest van **JHWH** begon hem aan te drijven in Machane-Dan tussen Sora en Estaol.

Huwelijk en raadsel van Simson

14¹Simson begaf zich naar Timna en zag te Timna een vrouw, een van de dochters van de Filistijnen. ²Hij keerde terug en deelde zijn vader en zijn moeder mee: Ik heb te Timna een vrouw gezien, een van de dochters van de Filistijnen: nu dan, neemt haar mij tot vrouw. ³Maar zijn vader en zijn moeder zeiden tot hem: Is er onder de dochters van uw stamgenoten en onder heel mijn volk geen vrouw, dat u een vrouw gaat halen bij de Filistijnen, die onbesnedenen? Maar Simson zei tot zijn vader: Neem háár voor mij, want zij bevalt mij. ⁴Zijn vader en moeder wisten echter niet, dat dit zo door **JHWH** besloten was, dat hij een voorwendsel tegen de Filistijnen zocht. In die tijd toch heersten de Filistijnen over Israël.

⁵Simson nu ging met zijn vader en zijn moeder naar Timna. Toen zij bij de wijnbergen van Timna gekomen waren, zie, een jonge leeuw kwam hem brullend tegemoet. ⁶Maar de Geest van **JHWH** greep hem aan, zodat hij die uiteenscheurde, zoals men een bokje uiteenscheurt - zonder dat hij iets in de hand had. Noch aan zijn vader noch aan zijn moeder deelde hij echter mee, wat hij gedaan had.

⁷Daarna ging hij met de vrouw spreken, want zij beviel Simson. ⁸Na enige tijd keerde hij terug om haar te huwen;

en toen hij van de weg afweek om naar de dode leeuw te zien, was er een bijenzwerm in het lichaam van de leeuw en ook honing. ⁹Hij haalde die eruit, nam die in zijn hand en ging al etende verder, waarna hij naar zijn vader en moeder ging en ook hun ervan te eten gaf. Maar hij vertelde hun niet, dat hij de honing uit het lichaam van de leeuw had gehaald.

¹⁰Toen zijn vader naar de vrouw gegaan was, richtte Simson daar een feestmaal aan, want zo waren de jonge mensen gewend om te doen. ¹¹Zodra men hem zag, koos men dertig metgezellen om met hem samen te zijn. ¹²En Simson zei tot hen: Ik wil u een raadsel opgeven. Indien u mij de oplossing geeft binnen de zeven dagen van het feestmaal en het raadt, dan zal ik u dertig onderklederen en dertig bovenklederen geven. ¹³Maar indien u mij de oplossing niet kunt geven, dan zult u mij dertig onderklederen en dertig bovenklederen geven. En zij zeiden tot hem: Geef uw raadsel op, dat wij het horen. ¹⁴Toen zei hij tot hen: Voedsel ging uit van de eter, en zoetheid van de sterke.

Drie dagen lang konden zij het raadsel niet oplossen, ¹⁵maar op de zevende dag zeiden zij tot de vrouw van Simson: Haal uw man over om ons de oplossing van het raadsel mee te delen; anders zullen wij u en uw familie met vuur verbranden. Hebt u ons uitgenodigd om ons arm te maken, of niet? ¹⁶Toen kwam de vrouw van Simson bij hem huilen en zei: U geeft niets om mij en hebt mij niet lief; u hebt aan mijn volksgenoten een raadsel opgegeven, maar mij de oplossing niet verteld. Hij echter zei tot haar: Ik heb die zelfs aan mijn vader en moeder niet verteld; zou ik het u dan wel doen? ¹⁷Maar zij hilde bij hem de zeven dagen, die hun feestmaal duurde. Op

de zevende dag vertelde hij het haar, omdat zij bij hem bleef aandringen, waarna zij de oplossing van het raadsel aan haar volksgenoten meedeelde. ¹⁸Toen zeiden de mannen van de stad op de zevende dag, voordat de zon was ondergegaan, tot hem: Wat is zoeter dan honing, wat is sterker dan een leeuw? Maar hij zei tot hen: Had u niet met mijn kalf geploegd, u had mijn raadsel niet geraden.

¹⁹En de Geest van **JHWH** greep hem aan: hij ging naar Askalon, sloeg daar dertig mannen dood, nam hun bovenklederen en gaf die aan hen, die het raadsel hadden opgelost. Maar zijn toorn was ontbrand en hij keerde terug naar het huis van zijn vader. ²⁰En de vrouw van Simson werd gegeven aan degene, die zijn bruidsjonker geweest was.

Simsons strijd met de Filistijnen

15 ¹Na enige tijd echter, in de dagen van de tarweoogst, ging Simson zijn vrouw bezoeken, met een geitenbokje bij zich, en zei: Laat mij naar mijn vrouw in de kamer gaan. Maar haar vader stond hem niet toe naar binnen te gaan. ²En haar vader zei: Ik dacht stellig, dat u in het geheel niet om haar gaf; daarom heb ik haar aan uw metgezel gegeven. Is haar jongere zuster niet mooier dan zij? Laat die toch in haar plaats van u worden. ³Toen zei Simson tot hem: Ditmaal zal ik onschuldig zijn tegenover de Filistijnen, wanneer ik hun kwaad doe. ⁴En Simson ging heen, ving driehonderd vossen, nam fakkels, bond staart aan staart en bevestigde tussen elke twee staarten een fakkel. ⁵Daarna stak hij de fakkels in brand en joeg de vossen in het staande koren van de Filistijnen; hij stak in brand zowel de garven als het staande koren en de olijfgaarden. ⁶En de Filistijnen zeiden: Wie heeft dit gedaan? En men zei: Simson, de schoonzoon van

de Timniet, want deze heeft zijn vrouw genomen en aan zijn metgezel gegeven. Daarna trokken de Filistijnen erheen en verbrandden haar en haar vader met vuur. ⁷Toen zei Simson tot hen: Indien u zó doet, waarlijk, dan zal ik niet ophouden, vóórdát ik mij op u gewroken heb. ⁸En hij sloeg hun de ruggengraat stuk: een zware slag. Toen ging hij heen en hield zich op in de rotsspleet van Etam.

⁹Toen trokken de Filistijnen op, legerden zich in Juda en verspreidden zich bij Lechi. ¹⁰En de mannen van Juda zeiden: Waarom bent u tegen ons opgetrokken? Toen zeiden zij: Wij zijn opgetrokken om Simson te binden en hem te behandelen, zoals hij ons behandeld heeft.

¹¹Daarop daalden drieduizend man uit Juda naar de rotsspleet van Etam af en zeiden tot Simson: Wist u niet, dat de Filistijnen over ons heersen? Wat hebt u ons toch aangedaan? Maar hij zei tot hen: Zoals zij mij behandeld hebben, zo heb ik hen behandeld. ¹²Zij zeiden tot hem: Wij zijn gekomen om u te binden en u aan de Filistijnen over te leveren. Maar Simson zei tot hen: Zweert mij, dat u zelf mij niet zult neerstoten. ¹³Hierop zeiden zij tot hem: Neen, wel zullen wij u binden en aan hen overleveren, maar doden zullen wij u niet. En zij bonden hem met twee nieuwe touwen en voerden hem uit de rotsspleet mee. ¹⁴Zodra hij te Lechi gekomen was en de Filistijnen hem met gejuich tegemoetkwamen, greep de Geest van **JHWH** hem aan en de touwen om zijn armen werden als in het vuur verbrande vlasstengels en zijn banden smolten weg van zijn handen. ¹⁵Daarop vond hij een nog verse ezelskaak, strekte de hand uit, greep ze en sloeg daarmee duizend man dood. ¹⁶En Simson zei: Met een ezelskaak sloeg ik dat ezelstuig, met een ezelskaak duizend man.

¹⁷Toen hij uitgesproken was, wierp hij de kaak weg en noemde die plaats Ramat-Lechi.

¹⁸Toen hij hevige dorst kreeg, riep hij tot **JHWH**: U hebt door uw knecht deze grote verlossing geschonken, en nu moet ik van dorst sterven en zal ik in handen vallen van de onbesnedenen! ¹⁹Daarop deed God een spleet ontstaan in de holte te Lechi, en er stroomde water uit, zodat hij drinken kon, en zijn levenskracht terugkeerde en hij weer opleefde. Daarom noemde hij die bron: Bron van de roepende. Zij bevindt zich te Lechi tot op de huidige dag.

²⁰Hij richtte Israël in de dagen van de Filistijnen, twintig jaar.

Simson te Gaza

16¹Eens, toen Simson naar Gaza ging, zag hij daar een hoer en kwam tot haar. ²Zodra aan de Gazieten meegedeeld was: Simson is hier gekomen, stelden zij zich aan alle kanten op en loerden de hele nacht op hem in de stadspoort; die hele nacht echter deden zij niets, denkende: als het morgenlicht aanbreekt, zullen wij hem doden. ³Maar Simson bleef slapen tot middernacht. Te middernacht stond hij op, greep de deuren van de stadspoort en de beide posten, rukte ze met grendel en al los, legde ze op zijn schouders en bracht ze naar de top van de berg, die tegenover Hebron ligt.

Simson en Delila

⁴Daarna vatte hij liefde op voor een vrouw in het dal Sorek, en haar naam was Delila. ⁵En de stadsvorsten van de Filistijnen kwamen bij haar en zeiden tot haar: Tracht door overreding van hem te weten te komen, waardoor zijn kracht zo groot is, en hoe wij hem kunnen overmeesteren en binden om hem te *bedwin-*

gen. Wij zullen u dan ieder elfhonderd zilverstukken geven. ⁶Toen zei Delila tot Simson: Vertel mij toch, waardoor uw kracht zo groot is, en waarmee u gebonden zou moeten worden om u te *bedwingen*. ⁷En Simson zei tot haar: Indien men mij bindt met zeven verse pezen, die nog niet verdroogd zijn, dan zal ik machteloos zijn en gelijk aan ieder ander mens. ⁸Toen brachten de stadsvorsten van de Filistijnen haar zeven verse pezen, die nog niet verdroogd waren, en zij bond hem daarmee, ⁹terwijl zij in haar binnenvertrek in hinderlaag lagen. Toen riep zij: De Filistijnen over u, Simson! Maar hij verscheurde de pezen, zoals een vlassnoer verscheurd wordt, wanneer het vuur geroken heeft. En het werd niet bekend, waarin zijn kracht lag.

¹⁰Delila zei tot Simson: Zie, u hebt mij bedrogen en mij leugens verteld. Zeg mij nu toch, waarmee u gebonden kunt worden. ¹¹En hij zei tot haar: Indien men mij stevig bindt met nieuwe touwen, die nog niet gebruikt zijn, dan zal ik machteloos zijn en gelijk aan ieder ander mens. ¹²Daarop nam Delila nieuwe touwen, bond hem daarmee en riep hem toe: De Filistijnen over u, Simson! - er lagen in het binnenvertrek mannen in hinderlaag - maar hij scheurde ze van zijn armen af als een draad.

¹³Delila zei tot Simson: Tot nu toe hebt u mij bedrogen en mij leugens verteld. Zeg mij, waarmee u gebonden kunt worden. Toen zei hij tot haar: Als u de zeven haarvlechten van mijn hoofd met de schering van een weefgetouw samenweeft. ¹⁴En zij hechtte ze vast met een pin, waarna zij hem toeriep: De Filistijnen over u, Simson! Maar, toen hij uit zijn slaap ontwaakte, rukte hij de weerspin en de schering los.

¹⁵Zij zei tot hem: Hoe kunt u zeggen: Ik heb u lief, terwijl uw hart mij niet toebehoort? Nu hebt u mij al driemaal bedrogen en mij niet verteld, waardoor uw kracht zo groot is. ¹⁶En toen gebeurde het, nadat zij dag aan dag bij hem met haar vragen was blijven aandringen en aanhouden, dat hij ongeduldig⁽¹⁾ werd tot stervens toe, ¹⁷zijn hele hart voor haar blootlegde en haar zei: Geen scheermes is ooit op mijn hoofd gekomen, want van de moederschoot af ben ik een nazireeër van God. Indien ik geschoren werd, zou mijn kracht van mij wijken, en ik zou machteloos zijn en gelijk aan ieder ander mens. ¹⁸Toen Delila zag, dat hij zijn hele hart voor haar blootgelegd had, liet zij de stadsvorsten van de Filistijnen roepen, en zei: Ditmaal moet u komen, want hij heeft mij zijn hele hart blootgelegd. En de stadsvorsten van de Filistijnen kwamen bij haar en brachten het geld mee. ¹⁹Daarop liet zij hem op haar knieën inslapen, riep iemand en liet de zeven vlechten van zijn hoofd afscheren. Zo begon zij hem te *bedwingen*, want zijn kracht week van hem. ²⁰En zij riep: De Filistijnen over u, Simson! Toen ontwaakte hij uit zijn slaap en dacht: evenals de vorige keren zal ik vrijkomen en mij losrukken; maar hij wist niet, dat **JHWH** van hem geweken was. ²¹De Filistijnen grepen hem, staken hem de ogen uit, voerden hem naar Gaza en boeiden hem met twee koperen kettingen. En hij moest in de gevangenis de molen draaien. ²²Maar van het ogenblik af, dat zijn hoofdhaar afgeschoren was, begon het weer aan te groeien.

Dood van Simson

²³Daarop kwamen de stadsvorsten van de Filistijnen bijeen om een groot of-

⁽¹⁾ 16:16 Letterlijk: kort van ziel.

ferfeest te vieren voor hun god Dagon en om vrolijk te zijn; zij zeiden: Onze god gaf Simson, onze vijand, in onze macht. ²⁴En toen het volk hem zag, loofden zij hun god, terwijl zij riepen: Onze god gaf onze vijand in onze macht, de verwoester van ons land, die velen van ons gedood heeft. ²⁵Toen zij in een vrolijke stemming gekomen waren, zeiden zij: Roept Simson om ons te vermaken. En zij lieten Simson uit de gevangenis halen en hij vermaakte hen; men gaf hem een plaats tussen de zuilen. ²⁶Toen zei Simson tot de jongen die hem bij de hand hield: Laat mij los en laat mij de pilaren tasten, waarop het gebouw rust, om daartegen te kunnen leunen. ²⁷Het gebouw nu was vol mannen en vrouwen; alle stadsvorsten van de Filistijnen waren daar, en op het dak bevonden zich ongeveer drieduizend mannen en vrouwen, die naar het spel van Simson keken. ²⁸En Simson riep tot **JHWH** en zei: Heer **JHWH**, gedenk mij toch en maak mij nog slechts ditmaal sterk, o God, opdat ik mij met één wraakactie voor mijn beide ogen op de Filistijnen mag wreken. ²⁹Daarop greep Simson de beide middelste zuilen, waarop het gebouw rustte, met zijn rechterhand tegen de ene steunende en met zijn linkerhand tegen de andere. ³⁰En Simson zei: Dat ik met de Filistijnen zal sterven. Toen boog hij zich met kracht, en het gebouw stortte in boven de stadsvorsten en boven al het volk, dat daarin was. De doden die hij in zijn sterven gedood heeft, waren talrijker dan die hij in zijn leven gedood had. ³¹Daarop kwamen zijn broeders en zijn hele familie, namen hem op, voerden hem mee en begroeven hem tussen Sora en Estaol in

het graf van zijn vader Manoach. Hij nu had Israël twintig jaar gericht.

Micha en de Leviet uit Betlehem

17¹Er was een man uit het gebergte Efraïm, en zijn naam was Micha. ²Deze zei tot zijn moeder: De elfhonderd zilverstukken, die u ontvreemd zijn en om welke u een vervloeking geuit en tegenover mij hebt uitgesproken - zie, dat geld is in mijn bezit, ik had het weggenomen. En zijn moeder zei: Gezegend is mijn zoon door **JHWH**. ³Daarop gaf hij de elfhonderd zilverstukken aan zijn moeder terug. Maar zijn moeder zei: Voorwaar, ik heilig dit geld aan **JHWH** en sta het af ten behoeve van mijn zoon om er een gesneden en gegoten beeld van te maken. Nu dan, ik geef het u terug. ⁴En hij gaf het geld aan zijn moeder terug, waarna zijn moeder tweehonderd zilverstukken nam en die aan een zilversmid gaf, die er een gesneden en gegoten beeld van maakte, dat in het huis van Micha kwam te staan. ⁵Deze Micha had namelijk een godshuis. Hij maakte een efod en terafim, wijdde een van zijn zonen en deze werd zijn priester. ^{6(A)}In die dagen was er geen koning in Israël; ieder deed wat goed was in zijn ogen.

⁷Nu was er een jongeman uit Betlehem in Juda, uit het geslacht Juda; hij was een Leviet en hij verbleef daar als vreemdeling. ⁸Deze ging uit de stad Betlehem in Juda weg om te verblijven waar hij terecht kon; en op zijn tocht kwam hij in het gebergte van Efraïm bij het huis van Micha. ⁹Micha zei tot hem: Vanwaar komt u? En hij zei tot hem: Ik ben een Leviet uit Betlehem in Juda, en ik ga mij vestigen waar ik terecht kan. ¹⁰Toen zei Micha tot hem: Blijf bij mij en wees mij tot vader en priester; dan zal ik u jaar-

(A) 17:6 Richt. 21:25.

lijks tien zilverstukken, een stel klederen en leeftocht geven. ¹¹En de Leviet kwam tot het besluit bij die man te blijven. Deze jongeman werd hem als een van zijn eigen zonen. ¹²Micha wijdde de Leviet: de jongeman werd zijn priester en woonde in het huis van Micha. ¹³Toen dacht Micha: Nu weet ik, dat **JHWH** mij zal weldoen, omdat ik een Leviet als priester heb.

De rooftocht der Daniëten

18¹In die dagen was er geen koning in Israël en in die dagen was de stam van de Daniëten op zoek naar een erfdeel om zich daar te vestigen, want tot die dag was hem te midden van de stammen van Israël geen erfdeel toegevalen. ²Daarom zonden de Daniëten vijf mannen uit het hele geslacht, dappere mannen uit Sora en Estaol, om het land te verspieden en te verkennen. Zij zeiden tot hen: Gaat het land verkennen. Toen dezen nu in het gebergte van Efraïm bij het huis van Micha gekomen waren, overnachtten zij daar. ³Bij het huis van Micha werden zij opmerkzaam op de tongval van de Levitische jongeman, traden naderbij en zeiden tot hem: Wie heeft u hierheen gebracht? Wat doet u hier en wat voert u hier uit? ⁴En hij zei tot hen: Zó en zó heeft Micha met mij gedaan; hij heeft mij in dienst genomen en ik ben zijn priester geworden. ⁵Zij zeiden tot hem: Vraag God dan, opdat wij weten of de tocht die wij maken, voorspoedig zal zijn. ⁶En de priester zei tot hen: Gaat in vrede! De tocht die u maakt, is **JHWH** aangenaam.

⁷Daarop gingen de vijf mannen heen en kwamen te Laïs. En zij zagen, dat het volk, dat daar woonde, veilig leefde, op de wijze van de Sidoniërs, vreedzaam en gerust; er was geen heerser, die hen in enig opzicht in hun land lastigviel.

Ook waren zij ver verwijderd van de Sidoniërs en hadden met niemand iets te maken.

⁸Toen zij bij hun stamgenoten te Sora en Estaol teruggekomen waren, zeiden hun stamgenoten tot hen: Wat is uw bevinding? ⁹En zij zeiden: Maakt u gereed, laten wij tegen hen optrekken, want wij hebben het land gezien en zie, het is zeer goed. En u blijft stilzitten! Talmt niet met optrekken om het land in bezit te gaan nemen. ¹⁰Als u daar komt, komt u bij een in gerustheid levend volk, en het land biedt naar alle zijden ruimte. Voorwaar, God heeft het in uw macht gegeven; het is een oord, waar aan niets ter wereld gebrek is.

¹¹Toen braken vandaar, uit Sora en Estaol, zeshonderd man van het geslacht van de Daniëten op, aangegord met krijgswapens. ¹²Zij trokken op en legerden zich bij Kirjat-Jearim in Juda. Daarom noemt men die plaats Machanedan tot op de huidige dag; zij ligt achter Kirjat-Jearim. ¹³Vandaar trokken zij het gebergte van Efraïm door en kwamen bij het huis van Micha.

¹⁴Toen *antwoordden* de vijf mannen, die het gebied van Laïs waren gaan verspieden, en zeiden tot hun stamgenoten: Weet u, dat er in deze huizen een efod is, terafim, een gesneden en gegoten beeld? Nu dan, weet wat u te doen staat! ¹⁵Daarop sloegen zij daarheen af, kwamen bij het huis van de Levitische jongeman, het huis van Micha, en vroegen naar zijn welstand. ¹⁶Terwijl de zeshonderd mannen uit de Daniëten, die met krijgswapens aangegord waren, postvatte bij de ingang van de poort, ¹⁷liepen de vijf mannen, die het land waren gaan verspieden, verder. En binnengekomen, namen zij het gesneden beeld, de efod, de terafim en het gegoten beeld weg. De priester nu stond in de ingang

van de poort bij de zeshonderd mannen, die met krijgswapens waren aange-gord. ¹⁸Maar, toen de anderen het huis van Micha binnengegaan waren en het gesneden beeld, de efod, de terafim en het gegoten beeld weggenomen hadden, zei de priester tot hen: Wat doet u daar? ¹⁹Zij zeiden echter tot hem: Zwijg en houd uw mond dicht; ga met ons mee en wees onze vader en priester; wat is beter voor u: priester te zijn voor het huis van één man of priester te zijn voor een stam en een geslacht in Israël? ²⁰Toen werd de priester blij gestemd, hij nam de efod, de terafim en het gesneden beeld en voegde zich bij het volk. ²¹En zij keerden om en trokken weg, terwijl zij hun kleine kinderen, het vee en de bezittingen voorop deden gaan.

²²Toen zij zich van het huis van Micha verwijderd hadden, werden de mannen uit de woningen bij het huis van Micha opgeroepen, en zij haalden de Daniëten in. ²³Zij riepen de Daniëten aan, waarop dezen zich omkeerden en tot Micha zeiden: Wat is er, dat u zich verzameld hebt? ²⁴Toen antwoordde hij: Mijn god, die ik gemaakt heb, en ook de priester hebt u meegenomen, en bent weggegaan. Wat rest mij nu nog? Waarom zegt u dan tot mij: Wat is er? ²⁵Daarop zeiden de Daniëten tot hem: Laat ons uw stem niet langer horen, opdat er geen mannen in verbittering u neerstoten en u uw eigen leven en dat van hen die bij u horen verspeelt. ²⁶Toen vervolgden de Daniëten hun weg en omdat Micha zag, dat zij sterker waren dan hij, keerde hij om en ging naar zijn huis terug.

²⁷Aldus namen zij met zich mee wat Micha gemaakt had, en ook de priester die hij had; zij overvielen Laïs, het volk dat vreedzaam en gerust leefde, sloegen het met de scherpte van het zwaard en verbrandden de stad met vuur. ²⁸Nie-

mand kwam te hulp, want zij lag ver van Sidon en zij hadden met niemand iets te maken. Zij lag in het dal van Bet-Rechob. Daarna herbouwden zij de stad en gingen haar bewonen. ²⁹Zij noemden de stad Dan, naar de naam van hun stamvader Dan, die aan Israël geboren werd, maar tevoren heette de stad Laïs. ³⁰De Daniëten stelden het gesneden beeld op, en Jonatan, de zoon van Gersom, de zoon van Mozes, hij en zijn zonen, waren priesters voor de stam van de Daniëten, totdat de bevolking in ballingschap werd weggevoerd. ³¹Zij richtten voor zich het gesneden beeld op, dat Micha gemaakt had, (en het bleef daar) zolang het godshuis in Silo was.

De schanddaad te Gibeä

19¹Nu gebeurde het in die dagen, toen er geen koning in Israël was, dat diep in het gebergte van Efraïm een Leviet als vreemdeling verbleef, die zich een bijvrouw uit Betlehem in Juda genomen had. ²Maar zijn bijvrouw werd hem ontrouw en liep van hem weg naar het huis van haar vader te Betlehem in Juda, waar zij vier volle maanden bleef. ³En haar man maakte zich reisvaardig en ging haar achterna, om op haar gevoel te werken en haar terug te brengen; zijn knecht en een span ezels had hij bij zich. Toen de jonge vrouw hem in het huis van haar vader gebracht had, en haar vader hem zag, ging hij hem verheugd tegemoet. ⁴Zijn schoonvader, de vader van de jonge vrouw, hield hem bij zich; en drie dagen bleef hij bij hem; zij aten, dronken en overnachtten daar. ⁵Maar op de vierde dag, toen zij vroeg in de morgen waren opgestaan en hij zich gereed maakte om te vertrekken, zei de vader van de jonge vrouw tot zijn schoonzoon: Verkwik u eerst met een stuk brood en daarna mag u vertrekken.

⁶Dus bleven zij nog en aten en dronken beiden samen. Toen zei de vader van de jonge vrouw tot de man: Stem erin toe om te blijven overnachten en wees vrolijk. ⁷En toen de man opstond om toch weg te gaan, hield zijn schoonvader bij hem aan, zodat hij daar weer bleef overnachten. ⁸Maar op de vijfde dag, toen hij vroeg in de morgen opstond om te vertrekken, zei de vader van de jonge vrouw: Verkwik u toch eerst, en blijf nog wat, totdat de dag ten avond komt. En zij aten samen. ⁹Toen de man opstond om te vertrekken met zijn bijvrouw en zijn knecht, zei zijn schoonvader, de vader van de jonge vrouw, tot hem: Zie, het is bijna avond; blijf toch overnachten, zie, hoe de dag voorbij is, blijf hier overnachten en wees vrolijk; dan kunt u morgen vroeg opstaan voor uw reis en naar huis gaan. ¹⁰Maar de man wilde niet blijven overnachten en maakte zich reisvaardig en vertrok. Zo kwam hij tot tegenover Jebus - dat is Jeruzalem - samen met zijn span gezadelde ezels en zijn bijvrouw.

¹¹Toen zij dicht bij Jebus waren en de zon laag gedaald was, zei de knecht tot zijn heer: Laten wij nu toch afslaan naar deze stad van de Jebusieten en daar overnachten. ¹²Maar zijn heer antwoordde hem: Wij zullen niet afslaan naar een vreemde stad, waar geen Israëlieten wonen, maar verder trekken tot Gibeā. ¹³Ook zei hij tot zijn knecht: Kom, laten wij trachten de één of andere plaats te bereiken, dan zullen wij in Gibeā of in Rama overnachten. ¹⁴Toen zij verder trokken op hun tocht, ging de zon onder bij Gibeā, dat tot Benjamin behoort. ¹⁵Daarom sloegen zij daarheen af om te Gibeā te gaan overnachten, en toen zij daar gekomen waren, bleven

zij op het stadsplein. Maar er was niemand, die hen naar huis meenam om te overnachten.

¹⁶Maar zie, daar kwam 's avonds een oud man van zijn werk, van het veld. Die man was uit het gebergte van Efraïm en woonde als vreemdeling te Gibeā; de bewoners van die plaats waren Benjaminieten. ¹⁷Toen hij opkeek en de reiziger op het stadsplein zag, zei de oude man: Waar gaat u heen en vandaar komt u? ¹⁸Hij antwoordde hem: Wij trekken uit Betlehem in Juda tot diep in het gebergte van Efraïm. Ik ben daarvandaan; ik ben naar Betlehem in Juda geweest en ben op weg naar huis, nu is er niemand, die mij meeneemt naar zijn huis, ¹⁹ofschoon ik stro en voeder voor onze ezels heb zowel als brood en wijn voor mijzelf, voor uw dienaar en de knecht, die uw dienstknecht bij zich heeft; er ontbreekt ons niets. ²⁰Toen zei de oude man: Vrede zij u! Laat mij maar zorgen voor al wat u nodig hebt; op het plein echter moet u niet overnachten. ²¹Daarop bracht hij hem naar zijn huis en gaf voer aan de ezels; en zij wassen hun voeten, aten en dronken.

^{22(A)} Maar zie, terwijl zij zich te goed deden, omsingelden de nietswaardige mannen van de stad het huis, bonsden op de deur en zeiden tot de oude man, de heer van het huis: Breng de man, die in uw huis gekomen is, naar buiten, opdat wij gemeenschap met hem hebben. ²³Toen ging de man, de heer van het huis, naar hen toe, buiten en zei tot hen: Neen, mijn broeders, doet toch geen kwaad; nu deze man in mijn huis gekomen is, moet u deze schandelijke dwaasheid niet begaan. ²⁴Zie, mijn dochter, die een maagd is, en zijn bijvrouw wil ik wel naar buiten brengen; *verkracht*

(A) 19:22 Gen. 19:5-8.

hen en doet met hen wat u wilt, maar met deze man moet u deze schandelijke dwaasheid niet begaan. ²⁵Maar de mannen wilden niet naar hem luisteren. Toen greep de man zijn bijvrouw en bracht haar bij hen buiten, waarop zij gemeenschap met haar hadden en de hele nacht met haar bezig waren tot de morgen toe. Bij het aanbreken van de dag lieten zij haar gaan. ²⁶Zo kwam de vrouw, bij het naderen van de morgen, viel neer bij de ingang van het huis van de man, waar haar heer was, (en bleef daar liggen) tot dat het licht was geworden.

²⁷Toen haar heer 's morgens was opgestaan, de deuren van het huis opende en naar buiten trad om zijn weg te vervolgen, zie, daar lag de vrouw, zijn bijvrouw, bij de ingang van het huis met haar handen op de drempel. ²⁸En hij zei tot haar: Sta op, laten wij vertrekken. Maar er kwam geen *antwoord*. Toen legde de man haar op de ezel, maakte zich reisvaardig en ging naar zijn woonplaats. ^{29(A)} Thuis gekomen, greep hij een mes, nam zijn bijvrouw, verdeelde haar, lid voor lid, in twaalf stukken en zond haar rond in het hele gebied van Israël. ³⁰En ieder die dit zag, zei: Zo iets is nooit gebeurd noch gezien van de dag af, dat de Israëlieten uit het land Egypte trokken, tot op deze dag. Overlegt het, beraadt u en spreek!

*De strijd van de Israëlieten
tegen de Benjaminiten*

20¹Toen trokken al de Israëlieten uit; van Dan tot Berseba en ook uit het land Gilead kwam de vergadering als één man samen bij **JHWH** te Mispā. ²En de hoofden van het hele volk, van alle stammen van Israël, namen de leiding over de gemeente van het

volk van God: vierhonderdduizend man voetvolk, die het zwaard konden voeren. - ³De Benjaminiten hoorden, dat de Israëlieten naar Mispā waren getrokken. - De Israëlieten nu zeiden: Vertelt, hoe dit kwaad gebeurd is. ⁴Daarop *antwoordde* de Levitische man, de man van de vermoorde vrouw, en zei: Ik kwam met mijn bijvrouw te Gibeā, dat tot Benjamin behoort, om er te overnachten. ⁵Toen namen de burgers van Gibeā een vijandige houding tegen mij aan en omzingelden 's nachts het huis met boze bedoelingen tegen mij; zij waren van plan mij te doden, en mijn bijvrouw hebben zij zo *verkracht*, dat zij stierf. ⁶Ik nam toen mijn bijvrouw, sneed haar in stukken en zond haar rond door het hele gebied van Israëls erfdeel, want zij hadden een gruwel, een schandelijke dwaasheid, in Israël begaan. ⁷Nu bent u allen hier, Israëlieten. Geeft, hier, uw mening en raad! ⁸Daarop stond het hele volk als één man op en zei: Niemand van ons zal naar zijn tent gaan; niemand van ons zal naar zijn huis terugkeren. ⁹Dit is wat wij Gibeā zullen aandoen: Ertegen optrekken, volgens het lot! ¹⁰Wij zullen uit alle stammen van Israël van elke honderd mannen tien, van elke duizend honderd, van elke tienduizend duizend mannen nemen om teerkost voor het krijgsvolk te halen, om na hun komst met Gibeā in Benjamin te doen zoals past bij de schandelijke dwaasheid, die het in Israël begaan heeft. ¹¹Zo verzamelden zich alle mannen van Israël als één man verbonden, tegen de stad.

¹²De stammen van Israël zonden nu mannen door de hele stam Benjamin met de boodschap: Wat is dat voor een kwaad, dat onder u gebeurd is? ¹³Nu dan, levert die nietswaardige man-

(A) 19:29 1Sam. 11:7.

nen te Gibeā, uit, opdat wij hen ter dood brengen en het kwaad uit Israël uitroeien. Maar de Benjaminiten wilden niet luisteren naar de stem van hun broeders, de Israëlieten. ¹⁴Integendeel, de Benjaminiten uit de andere steden verzamelden zich te Gibeā om ten strijde te trekken tegen de Israëlieten. ¹⁵Op die dag werden de Benjaminiten uit de andere steden geteld: zesentwintigduizend man, die het zwaard konden voeren; behalve de bewoners van Gibeā, waarvan geteld werden zevenhonderd uitgelezen mannen. ¹⁶Van al dit krijgsvolk waren zevenhonderd uitgelezen mannen linkshandig, en ieder van hen slingerde met een steen tot op een haar, zonder te missen.

¹⁷Ook de mannen van Israël werden geteld; behalve Benjamin waren het vierhonderdduizend man, die het zwaard konden voeren: deze allen waren strijders. ¹⁸De Israëlieten braken op en trokken naar Betel, waar zij God raadpleegden en zeiden: Wie van ons zal het eerst ten strijde trekken tegen de Benjaminiten? En **JHWH** antwoordde: Juda het eerst. ¹⁹Toen braken de Israëlieten in de morgen op en legerden zich tegen Gibeā, ²⁰waarna de mannen van Israël ten strijde trokken tegen Benjamin; de mannen van Israël stelden zich in slagorde tegen hen bij Gibeā. ²¹De Benjaminiten trokken echter uit Gibeā op en velden op die dag uit Israël tweeëntwintigduizend man ter aarde. ²²Maar de strijders, de mannen van Israël, vermanden zich en schaarden zich opnieuw in slagorde op de plaats, waar zij zich de vorige dag hadden opgesteld. ²³En de Israëlieten gingen heen en huilden voor het aangezicht van **JHWH** tot aan de avond, waarna zij **JHWH** vroegen: Zal ik opnieuw ten strijde trekken tegen de zonen van mijn broeder

Benjamin? En **JHWH** zei: Trekt tegen hen op. ²⁴Toen echter de Israëlieten op de tweede dag dicht bij de Benjaminiten gekomen waren, ²⁵trok Benjamin hen op de tweede dag uit Gibeā tegemoet, en zij velden onder de Israëlieten nog achttienduizend man ter aarde; deze allen hadden het zwaard gevoerd. ²⁶Daarop trokken alle Israëlieten, het hele volk op, en kwamen te Betel; daar bleven zij huilen voor het aangezicht van **JHWH**, vasten op die dag tot de avond en offerden brandoffers en vredeoffers voor het aangezicht van **JHWH**. ²⁷En de Israëlieten raadpleegden **JHWH** - in die dagen stond daar de ark van het verbond van God, ²⁸en Pinechas, de zoon van Eleazar, de zoon van Aäron, deed in die dagen voor Hem dienst - en zij zeiden: Zal ik opnieuw ten strijde trekken tegen de zonen van mijn broeder Benjamin, of zal ik daarmee ophouden? En **JHWH** zei: Trekt op, want morgen zal Ik hen in uw macht geven.

²⁹En Israël legde hinderlagen rondom Gibeā. ³⁰Op de derde dag trokken de Israëlieten tegen de Benjaminiten op en schaarden zich in slagorde tegen Gibeā zoals de vorige keren. ³¹De Benjaminiten rukten uit, het krijgsvolk tegemoet; zij werden van de stad afgesneden, maar begonnen zoals de vorige keren op de heerbanen - waarvan de éne voerde naar Betel, en de andere over het veld naar Gibeā - onder het krijgsvolk slachtoffers te maken, ongeveer dertig man in Israël. ³²En de Benjaminiten dachten: Zij zijn door ons verslagen zoals eerst. Maar de Israëlieten hadden afgesproken: Laten wij vluchten en hen van de stad weglokken naar de heerbanen. ³³Dus waren alle mannen van Israël van hun plaats opgestaan en hadden zich in slagorde geschaard te Baäl-Tamar,

terwijl de in hinderlaag gelegde afdeling van Israël van haar plaats, de open plek bij Geba, opbrak ³⁴ en tegenover Gibeakwam, tienduizend uitgelezen mannen uit heel Israël. De strijd was zwaar, maar de Benjaminiten wisten niet, dat het onheil hun nabij was. ³⁵ **JHWH** deed Benjamin voor Israël de nederlaag lijden, en de Israëlieten velden op die dag onder de Benjaminiten vijftiwintigduizend en honderd man, die allen het zwaard hadden gevoerd.

³⁶ De Benjaminiten zagen, dat zij verslagen waren. Terwijl de mannen van Israël voor Benjamin terugweken - immers, zij vertrouwden op de hinderlaag die zij tegen Gibeagelegd hadden - ³⁷ deden de mannen die in hinderlaag hadden gelegen, haastig een aanval op Gibeatrokken op haar los en sloegen de hele stad met de scherpte van het zwaard.

³⁸ Nu hadden de mannen van Israël een afspraak met degenen die in hinderlaag waren gelegd, dat dezen een zware rookwalm uit de stad zouden doen opstijgen.

³⁹ Toen in de strijd de mannen van Israël zich omwendden, en de Benjaminiten enige slachtoffers onder de mannen van Israël begonnen te maken, ongeveer dertig man, omdat zij dachten: zij zijn ongetwijfeld geheel en al door ons verslagen evenals in de vorige strijd, ⁴⁰ begon de walm uit de stad op te stijgen als een rookkolom. En Benjamin keek om, en zie, de hele stad ging in rook op. ⁴¹ Toen de mannen van Israël zich omwendden, werden de mannen van Benjamin bang, want zij zagen, dat het onheil hun nabij was. ⁴² Dus gingen zij voor de mannen van Israël op de vlucht, in de richting van de woestijn, maar zij konden de strijd niet ontlopen, en zij, die uit de steden kwamen, velden hen neer in hun midden. ⁴³ Zij omsingelden Benjamin, vervolgden hem rusteloos en

liepen hem onder de voet tot tegenover Gibeaaan de oostkant. ⁴⁴ Er vielen van Benjamin achttienduizend man, allen strijders.

⁴⁵ En (de anderen) keerden zich om en vluchtten naar de woestijn, naar de rots Rimmon. Op de heerbanen hield men nog een nalezing onder hen: vijfduizend man achtervolgden hen tot Gidom en versloegen van hen tweeduizend man. ⁴⁶ De gevallen uit Benjamin op die dag bedroegen in het geheel vijftiwintigduizend man, die het zwaard voerden, en wel allen strijders. ⁴⁷ Zeshonderd man echter keerden zich om en vluchtten naar de woestijn, naar de rots Rimmon, en zij bleven vier maanden op de rots Rimmon. ⁴⁸ Maar de mannen van Israël keerden naar de Benjaminiten terug en versloegen ze met de scherpte van het zwaard, zowel mensen als vee en alles wat aangetroffen werd. Ook al de steden die zich daar bevonden, gaven zij prijs aan het vuur.

Het voortbestaan van Benjamin verzekerd

21 ¹ De mannen van Israël nu hadden te Mispagezwoeren: Niemand van ons zal zijn dochter aan een Benjaminitetot vrouw geven. ² Toen dan het volk te Betel gekomen was en daar tot de avond voor Gods aangezicht bleef, verhieven zij hun stem, huilden luid ³ en zeiden: Waarom, **JHWH**, God van Israël, is dit in Israël gebeurd, dat er nu één stam uit Israël gemist wordt? ⁴ De volgende morgen, in de vroegte, bouwde het volk daar een altaar en bracht brandoffers en vredeoffers. ⁵ En de Israëlieten zeiden: Wie uit alle stammen van Israël is niet in de gemeente opgekomen naar **JHWH**? Zij hadden namelijk een dure eed afgelegd tegen wie niet zou opkomen naar

JHWH te Mispa, luidende: Hij zal stellig ter dood gebracht worden.

⁶De Israëlieten hadden echter medelijden met hun broeder Benjamin en zeiden: Heden is er één stam van Israël afgesneden; ⁷hoe kunnen wij aan hen die overgebleven zijn, vrouwen verschaffen, nu wij bij **JHWH** gezworen hebben om hun geen van onze dochters tot vrouw te geven? ⁸Daarom zeiden zij: Is er één uit de stammen van Israël, die niet naar **JHWH** te Mispa is opgekomen? Toen bleek, dat er uit Jabes in Gilead niemand naar de legerplaats tot de gemeente was gekomen. ⁹Men stelde een onderzoek in onder het volk, en zie, er was daar niemand uit de inwoners van Jabes in Gilead. ¹⁰Toen zond de vergadering daarheen twaalfduizend man uit de strijders met het bevel: Gaat, en slaat de inwoners van Jabes in Gilead met de scherpte van het zwaard, ook de vrouwen en de kinderen. ¹¹Maar doet het aldus: slechts al de mannen, en al de vrouwen die gemeenschap met een man hebben gehad, zult u met de ban slaan. ¹²En zij troffen onder de inwoners van Jabes in Gilead vierhonderd meisjes aan, meisjes die geen gemeenschap met een man hadden gehad, en zij brachten dezen naar de legerplaats te Silo, in het land Kanaän.

¹³Daarna zond de hele vergadering een boodschap tot de Benjaminieten, die op de rots Rimmon waren, en kondigde hun vrede aan. ¹⁴Toen keerde Benjamin terug, en men gaf hun de vrouwen, die men uit de vrouwen van Jabes in Gilead in leven had gelaten. Toch waren er nog niet genoeg voor hen. ¹⁵Het volk had echter medelijden met Benjamin, omdat **JHWH** een breuk had geslagen onder de stammen van Israël.

¹⁶Daarop zeiden de oudsten van de vergadering: Hoe kunnen wij aan de overgeblevenen vrouwen verschaffen? Want de vrouwen zijn uit Benjamin uitgeroeid. ¹⁷En zij zeiden: Het erfbezit van de ontkomenen moet aan Benjamin blijven, opdat er niet een stam uit Israël zal worden uitgewist. ¹⁸Maar wij kunnen hun uit onze dochters geen vrouwen geven. Want de Israëlieten hebben gezworen: Vervloekt zij, wie aan Benjamin een vrouw geeft! ¹⁹Toen zeiden zij: Zie, jaarlijks is er een feest voor **JHWH** in Silo, dat noordelijk van Betel ligt, oostelijk van de heerbaan, die van Betel naar Sichem loopt, en zuidelijk van Lebona.

²⁰Zij gaven dan aan de Benjaminieten de volgende aanwijzing: Gaat u in hinderlaag leggen in de wijngaarden. ²¹Let dan goed op; zie, wanneer de meisjes van Silo uittrekken om reidansen uit te voeren, komt dan uit de wijngaarden tevoorschijn, schaakt u ieder een vrouw uit de meisjes van Silo en gaat dan naar het land Benjamin. ²²Wanneer hun vaders of broers zich bij ons komen beklagen, zullen we zeggen: Wees zo goed hen aan ons af te staan; niet iedereen heeft in de strijd een vrouw kunnen bemachtigen, en tenslotte hebt u hun uw dochters niet vrijwillig tot vrouw gegeven, dus u treft geen schuld. ²³En de Benjaminieten deden aldus; zij namen ieder een vrouw uit de dansende meisjes die zij roofden, keerden terug naar hun erfdeel, herbouwden de steden en gingen daar wonen.

²⁴Toen gingen de Israëlieten vandaar weg, ieder in het verband van zijn stam en geslacht; zij vertrokken vandaar ieder naar zijn erfdeel.

25 (A) In die dagen was er geen koning in Israël; ieder deed wat goed was in zijn ogen.

(A) 21:25 Richt. 17:6.

Ruth

Hebreeuws: Roet (vriendelijk)

Ruth komt uit Moab in Betlehem

1 ¹In de dagen dat de richters richtten, gebeurde het, dat er een hongersnood in het land was. Toen trok een man uit Betlehem in Juda met zijn vrouw en zijn beide zonen weg om als vreemdeling te verblijven in de velden van Moab. ²De naam van de man was Elimelek, de naam van zijn vrouw Noömi en de namen van zijn beide zonen Machlon en Kiljon, Efratiëten uit Betlehem in Juda; en in de velden van Moab aangekomen, bleven zij daar. ³Toen stierf Elimelek, de man van Noömi, zodat deze met haar beide zonen achterbleef. ⁴Dezen namen zich Moabitische vrouwen: de ene heette Orpa en de andere Ruth; en zij woonden daar ongeveer tien jaar. ⁵Toen stierven ook die twee, Machlon en Kiljon, zodat die vrouw achterbleef, zonder haar beide zonen en haar man. ⁶Daarna maakte zij zich met haar schoondochters op en keerde uit de velden van Moab terug, want zij had in het veld van Moab gehoord, dat **JHWH** naar zijn volk omgezien had door hun brood te geven.

⁷Dus trok zij met haar beide schoondochters weg uit de plaats, waar zij gewoond had. Toen zij onderweg waren om naar het land van Juda terug te keren, ⁸zei Noömi tot haar beide schoondochters: Gaat heen, keert terug, ieder naar het huis van uw moeder; Mag **JHWH** u liefde bewijzen, zoals u die bewezen hebt aan de gestorvenen en aan mij; ⁹Mag **JHWH** u geven, dat u rust mag vinden, ieder in het huis van uw man. Hierop kuste zij ze, maar zij verhieven hun stem en huilden, ¹⁰en zij zeiden

tot haar: Wij keren zeker met u terug naar uw volk. ¹¹Maar Noömi zei: Keert terug, mijn dochters, waarom zou u met mij meegaan? Heb ik nog zonen in mijn schoot, die u tot mannen zouden kunnen worden? ¹²Keert terug, mijn dochters, gaat heen, want ik ben te oud om een man toe te behoren. Indien ik al dacht: Ik heb hoop; ja, al zou ik vannacht een man toebehoren, ja, al zou ik zonen baren, ¹³zou u daarop wachten, tot zij volwassen waren? Zou u daarom verhinderd worden een man toe te behoren? Neen toch, mijn dochters, het is immers voor mij veel verdrietiger dan voor u, want de hand van **JHWH** is tegen mij uitgestrekt. ¹⁴Toen verhieven zij opnieuw hun stem en huilden, en Orpa kuste haar schoonmoeder, maar Ruth klemde zich aan haar vast. ¹⁵Toen zei zij: Zie, uw schoonzuster is teruggekeerd naar haar volk en haar goden; keer terug, uw schoonzuster achterna. ¹⁶Maar Ruth zei: Dring er bij mij niet op aan, dat ik u in de steek zou laten, door van u terug te keren; want waar u zult heengaan, zal ik heengaan, en waar u zult verblijven, zal ik verblijven: uw volk is mijn volk en uw God is mijn God; ¹⁷waar u zult sterven, zal ik sterven, en daar zal ik begraven worden. Zo mag **JHWH** mij doen, ja nog erger: voorwaar, de dood alleen zal scheiding maken tussen mij en u. ¹⁸Toen zij zag, dat zij vastbesloten was met haar mee te gaan, hield zij op tot haar te spreken. ¹⁹En zij gingen beiden voort, totdat zij te Betlehem kwamen. Toen zij Betlehem binnenkwamen, geraakte de hele stad over hen in opschudding, en de vrouwen zeiden: Is dat Noömi? ²⁰Maar zij zei tot

haar: Noemt mij niet Noömi; noemt mij Mara, want de Almachtige heeft mij veel bitterheid aangedaan. ²¹Vol ben ik heen-gegaan, maar leeg heeft mij **JHWH** doen terugkeren. Waarom zou u mij Noömi noemen, daar **JHWH** tegen mij heeft *ge-tuigd* en de Almachtige mij kwaad heeft aangedaan? ²²Zo keerde Noömi terug met Ruth, de Moabitische, haar schoondochter, die met haar uit het veld van Moab meegekomen was. En zij kwamen te Betlehem aan in het begin van de gerstooogst.

Ruth ontmoet Boaz

2¹Noömi nu had een bloedverwant van haar mans kant, een zeer vermogend man uit het geslacht van Elimelek, Boaz geheten. ^{2(A)}En Ruth, de Moabitische, zei tot Noömi: Laat mij naar het veld gaan en aren lezen achter hem, die mij genegen zal zijn. En zij zei tot haar: Ga, mijn dochter. ³Zij ging dan heen en kwam en las op in het veld achter de maaiers; bij geval trof zij het stuk land van Boaz, die uit het geslacht van Elimelek was. ⁴En zie, Boaz kwam uit Betlehem en hij zei tot de maaiers: mag **JHWH** met u zijn! Zij zeiden tot hem: Mag **JHWH** u zegenen! ⁵Toen zei Boaz tot zijn knecht, die over de maaiers gesteld was: Bij wie behoort deze jonge vrouw? ⁶De knecht, die over de maaiers gesteld was, *antwoordde*: Dat is een jonge vrouw uit Moab, die met Noömi meegekomen is uit het veld van Moab; ⁷zij heeft gezegd: laat mij toch oplezen en inzamelen bij de schoven achter de maaiers. En zo is zij gekomen en zij is bezig geweest van de morgenstond af tot nu toe; het is iemand, die weinig thuis zit.

⁸Hierop zei Boaz tot Ruth: Hoor eens, mijn dochter, ga niet oplezen in een ander veld en ga ook niet hiervandaan; sluit u dan aan bij mijn arbeidsters, - ⁹u ziet daar het veld vóór u, dat men bezig is te maaïen - en ga achter hen aan. Heb ik de knechten niet verboden u aan te raken? Hebt u dorst, ga dan naar de vaten en drink van wat de knechten schep-
pen. ¹⁰Toen wierp zij zich op haar aangezicht, boog zich ter aarde en zei tot hem: Waarom betoont u mij uw gunst, dat u uw oog slaat op mij, hoewel ik een vreemdelinge ben? ¹¹Boaz *antwoordde* haar: Mij is uitgebreid meegedeeld alles wat u voor uw schoonmoeder gedaan hebt na de dood van uw man, en hoe u uw vader en uw moeder en het land van uw geboorte hebt verlaten en gegaan bent naar een volk, dat u tevoren niet kende. ¹²Dat **JHWH** u uw daad zal vergelden, en dat uw loon u onverkort ten deel zal vallen van **JHWH**, de God van Israël, onder wiens vleugels u bent komen schuilen. ¹³Daarop zei zij: U betoont mij wel uw gunst, mijn heer, want u hebt mij vertroost en naar het hart van uw dienaar gesproken, hoewel ik niet de gelijke ben van een van uw dienstmeisjes. ¹⁴Toen het nu etenstijd was, zei Boaz tot haar: Kom hierheen en eet van het brood en doop uw brood in de azijn. En zij ging zitten naast de maaiers, en hij reikte haar geroosterd koren toe; zij at en werd verzadigd en hield over. ¹⁵Toen zij was opgestaan om op te lezen, beval Boaz zijn knechten aldus: Ook tussen de schoven mag zij oplezen en maakt haar niet beschaamd; ¹⁶veeleer moet u opzettelijk iets voor haar uit de bundels trekken en het laten liggen, opdat zij het kan oprapen; vaart niet ruw tegen haar uit. ¹⁷En zij raapte op in het veld tot de

(A) 2:2 Lev. 19:9,10; Deut. 24:19.

avond; en zij klopte uit wat zij opgeraapt had, en het was ongeveer één efa (ongeveer 450 liter) gerst.

¹⁸En zij nam het op en kwam in de stad. Toen haar schoonmoeder zag wat zij opgelezen had, en toen zij tevoorschijn haalde en haar gaf wat zij had overgehouden na verzadigd te zijn, ¹⁹zei haar schoonmoeder tot haar: Waar hebt u vandaag opgelezen en waar hebt u gewerkt? Gezegend is hij, die zijn oog op u heeft geslagen! Toen vertelde zij haar schoonmoeder bij wie zij gewerkt had, en zei: De naam van de man bij wie ik vandaag gewerkt heb, is Boaz. ^{20(A)} Daarop zei Noömi tot haar schoondochter: Gezegend zal hij zijn door **JHWH**, die zijn goedheid niet heeft onttrokken aan de levenden noch aan de doden. Verder zei Noömi tot haar: Die man is aan ons verwant, hij is een van onze lossers. ²¹En Ruth, de Moabitische, zei: Bovendien heeft hij tot mij gezegd: Sluit u aan bij mijn knechten, totdat zij gereed zijn met mijn hele oogst. ²²Toen zei Noömi tot Ruth, haar schoondochter: Het is goed, mijn dochter, dat u met zijn arbeidsters uitgaat, opdat men u op een ander veld niet hard zal vallen. ²³Zo sloot zij zich aan bij de arbeidsters van Boaz om op te lezen, totdat de gerstooogst en de tarweoogst afgelopen waren. En zij bleef wonen bij haar schoonmoeder.

Ruth en Boaz op de dorsvloer

3¹Noömi nu, haar schoonmoeder, zei tot haar: Mijn dochter, zou ik voor u geen rust zoeken, opdat het u wel zal gaan? ²Welnu, is Boaz niet onze bloedverwant, bij wiens arbeidsters u geweest bent? Zie, hij gaat vannacht op de dors-

vloer gerst wannen; ³baad u dan en zalf u en doe uw opperkleed aan en daal af naar de dorsvloer. Maar laat de man niets van u merken, voordat hij klaar is met eten en drinken. ⁴Als hij zich neerlegt, moet u goed letten op de plaats waar hij ligt; kom dan nader en sla zijn voetendek op en leg u neer. Dan zal hij u wel duidelijk maken, wat u doen moet. ⁵En zij zei tot haar: Al wat u zegt, zal ik doen.

⁶Daarop daalde zij af naar de dorsvloer en zij deed naar alles wat haar schoonmoeder haar geboden had. ⁷Toen nu Boaz gegeten en gedronken had en zijn hart vrolijk was, kwam hij om zich neer te leggen aan het uiteinde van de korenhoop. Daarop kwam zij stil nader, sloeg zijn voetendek op en legde zich neer. ⁸Het gebeurde nu te middernacht, dat de man wakker schrok en om zich heen greep en zie, daar lag een vrouw aan zijn voeteneind. ⁹En hij vroeg: Wie bent u? Zij antwoordde: Ik ben Ruth, uw dienaars: spreid uw vleugel⁽¹⁾ uit over uw dienaars, want u bent de lossers. ¹⁰Toen zei hij: Gezegend mag u zijn door **JHWH**, mijn dochter, u hebt met uw laatste daad van liefde de eerste nog overtroffen, doordat u geen jonge mannen nagelopen bent, hetzij arm of rijk. ¹¹Nu dan, mijn dochter, wees niet bang; alles wat u zegt, zal ik voor u doen; want ieder in de poort van mijn volk weet, dat u een krachtige vrouw bent. ^{12(B)} Nu dan, weliswaar ben ik lossers, maar er is nog een lossers, nader dan ik. ¹³Blijf vannacht hier; en morgenochtend, indien hij u lossen wil, goed, laat hem lossen; maar is hij niet genegen u te lossen, dan zal ik u lossen, zo waar **JHWH** leeft. Blijf liggen tot de morgen. ¹⁴Dus bleef zij aan zijn voeteneind liggen tot de morgen; toen stond

⁽¹⁾ 3:9 dat is de plaats waar de gedenkkwasten zitten, zie Numeri 15:38.

^(A) 2:20 Lev. 25:25. ^(B) 3:12 Rut 2:20.

zij op, voordat de één de ander herkennen kon, want hij zei: laat het niet bekend worden, dat een vrouw op de dorsvloer gekomen is. ¹⁵Verder zei hij: Geef de omslagdoek die u draagt, en houd hem op. En zij hield hem op. Hierop mat hij zes maten gerst en legde die daarin. Daarop ging hij naar de stad.

¹⁶Toen zij bij haar schoonmoeder gekomen was, zei deze: Hoe is het, mijn dochter? En zij vertelde haar alles wat de man haar gedaan had, en zei: ¹⁷Deze zes maten gerst heeft hij mij gegeven; want, zei hij, u moet niet met lege handen bij uw schoonmoeder komen. ¹⁸Toen zei deze: Blijf stil afwachten, mijn dochter, totdat u te horen krijgt, hoe de zaak uitvalt; want die man zal niet rusten, voordat hij vandaag deze zaak tot een einde heeft gebracht.

Boaz huwt Ruth

4 ¹Intussen was Boaz naar de poort gaan en had zich daar neergezet. En zie, daar ging de lossers voorbij, van wie Boaz gesproken had. Toen zei hij: U daar, kom eens hier, zet u hier neer. Hij dan kwam en zette zich neer. ²Daarop nam hij tien mannen uit de oudsten van de stad en zei: Zet u hier neer. En zij zetten zich neer. ³Toen zei hij tot de lossers: Noömi, die uit het veld van Moab teruggekeerd is, verkoopt het stuk land, dat aan onze broeder Elimelek toebehoorde. ⁴Nu heb ik gedacht - ik vertrouw het uw oor toe -: Koop u het in tegenwoordigheid van hen die hier zitten en van de oudsten van mijn volk. Indien u lossen wilt, los het; maar indien u niet wilt lossen, verklaar het mij dan, opdat ik het zal weten, want er is niemand om te lossen behalve u, en daarna ik. Toen zei hij: Ik zal lossen. ⁵Maar Boaz zei:

Op de dag dat u het land koopt uit de hand van Noömi, verwerft u ook Ruth, de Moabitische, de vrouw van de gestorvene, om de naam van de gestorvene op zijn erfdeel in stand te houden. ⁶Toen zei de lossers: Dan kan ik het voor mij niet lossen, want ik zou mijn eigen erfdeel te gronde richten. Los u voor u wat ik zou moeten lossen; want ik kan het niet lossen. ⁷(A) Nu was het vroeger in Israël bij lossing en ruiling gebruik, dat, wilde men aan enige zaak geldigheid verlenen, de één zijn schoen uittrok en aan de ander gaf. Dit was in Israël de bekrachtiging. ⁸En de lossers zei tot Boaz: Koop u het voor u. En hij trok zijn schoen uit. ⁹Hierop zei Boaz tot de oudsten en tot al het volk: U bent heden getuigen, dat ik al wat Elimelek heeft toebehoord en al wat Kiljon en Machlon heeft toebehoord, koop uit de hand van Noömi; ¹⁰(B) ook Ruth, de Moabitische, de vrouw van Machlon, verwerf ik mij tot vrouw om de naam van de gestorvene op zijn erfdeel in stand te houden. Zo zal de naam van de gestorvene niet uitgeroeid worden uit zijn broeders en uit de poort van zijn woonplaats. U bent heden getuigen. ¹¹(C) En al het volk dat in de poort was, en de oudsten zeiden: Wij zijn getuigen. Dat **JHWH** de vrouw die in uw huis komt zal maken als Rachel en Lea, die beiden het huis van Israël gebouwd hebben! Handel dan dapper in Efrata en maak u een naam in Betlehem; ¹²(D) dat uw huis mag worden als het huis van Peres, die Tamar aan Juda baarde, door de kinderen die **JHWH** u geven zal uit deze jonge vrouw!

¹³Toen nam Boaz Ruth en zij werd hem tot vrouw en hij ging tot haar in. En **JHWH** schonk haar zwangerschap en zij baarde een zoon. ¹⁴En de vrouwen zeiden tot Noömi: Geprezen zij **JHWH** die

(A) 4:7 Deut. 25:9. (B) 4:10 Deut. 25:5,6. (C) 4:11 Gen. 29:31. (D) 4:12 Gen. 38:27-30.

het u heden niet laat ontbreken aan een lossen, en zijn naam zal beroemd worden in Israël. ¹⁵En hij zal uw ziel verkwikken en u in uw ouderdom verzorgen; want uw schoondochter, die u liefheeft, heeft hem geboort, zij, die u meer waard is dan zeven zonen. ¹⁶En Noömi nam het kind en legde het op haar schoot en zij werd zijn verzorgster. ¹⁷En de buurvrouwen gaven het een naam, zeggende: Aan Noömi is een zoon geboren; en zij noem-

den hem Obed. Deze is de vader van Isai, de vader van David.

Davids voorgeslacht

¹⁸Dit nu zijn de nakomelingen van Peres: Peres verwekte Chesron, ¹⁹Chesron verwekte Ram, Ram verwekte Amminadab, ²⁰Amminadab verwekte Nachson, Nachson verwekte Salma, ²¹Salmon verwekte Boaz, Boaz verwekte Obed, ²²Obed verwekte Isai en Isai verwekte David.

1 Samuël

Hebreeuws: Sje-moe-eel (God heeft gehoord)

De geboorte van Samuël

1 ¹Er was een zeker man uit Ramataïm-Sofim, uit het gebergte van Efraïm, die Elkana heette, de zoon van Jerocham, de zoon van Elihu, de zoon van Tochu, de zoon van Suf, een Efratiet. ²Deze had twee vrouwen: de ene heette Hanna en de andere Peninna; Peninna had kinderen, maar Hanna had geen kinderen. ³Hij nu ging van jaar tot jaar uit zijn stad om **JHWH** van de legermachten te Silo te aanbidden en Hem offers te brengen. Daar waren priesters van **JHWH** de beide zonen van Eli, Chofni en Pinechas.

⁴Wanneer de dag aanbrak, dat Elkana offerde, gaf hij aan zijn vrouw Peninna en aan al haar zonen en dochters ieder een deel, ⁵maar aan Hanna gaf hij een dubbel deel, want hij had Hanna lief, hoewel **JHWH** haar moederschoot toegesloten had. ⁶Haar mededingster echter tergde haar voortdurend om haar tot drift te prikkelen, omdat **JHWH** haar moederschoot toegesloten had. ⁷Jaar op jaar, zo dikwijls zij opging naar het huis van **JHWH**, handelde hij zo en tergde zij haar; dan hilde zij en at niet. ⁸En haar man Elkana zei tot haar: Hanna, waarom huilt u en waarom eet u niet? Waarom bent u zo verdrietig gestemd? Ben ik u niet meer waard dan tien zonen?

⁹Eens, nadat men te Silo gegeten en gedronken had, stond Hanna op - de priester Eli zat op een stoel bij de deurpost van de tempel van **JHWH** - ¹⁰en bitter bedroefd bad zij tot **JHWH** en hilde

zeer. ¹¹(A) Toen deed zij een gelofte en zei: **JHWH** van de legermachten, indien U werkelijk naar de ellende van uw dienaars omziet en mij gedenkt en uw dienaars niet vergeet, maar aan uw dienaars een mannelijke nakomeling geeft, dan zal ik die voor zijn hele leven aan **JHWH** geven en geen scheermes zal op zijn hoofd komen. ¹²Toen zij lang bleef bidden voor het aangezicht van **JHWH**, lette Eli op haar mond; ¹³en omdat Hanna bij zichzelf sprak en slechts haar lippen zich bewogen, maar haar stem niet te horen was, dacht Eli, dat zij dronken was. ¹⁴En Eli zei tot haar: Hoelang zult u zich als een beschonkene gedragen? Zorg, dat u uw roes kwijtraakt. ¹⁵Maar Hanna *antwoordde*: Neen, mijn heer, ik ben een diepbedroefde vrouw; wijn noch bedwelmende drank heb ik gedronken, maar ik heb mijn hart uitgestort voor het aangezicht van **JHWH**. ¹⁶Houd uw dienaars niet voor een nietswaardige; want gekweld door grote zorg en verdriet heb ik zo lang gesproken. ¹⁷En Eli *antwoordde*: Ga heen in vrede, en de God van Israël zal u geven, wat u van Hem gebeden hebt. ¹⁸Daarop zei zij: Uw dienaars mag uw gunst verwerven. Toen ging de vrouw weg, zij at weer en haar gezicht toonde geen droefheid meer.

¹⁹De volgende morgen stonden zij vroeg op en bogen zich neer voor het aangezicht van **JHWH**; daarop keerden zij terug naar hun huis te Rama. Toen Elkana gemeenschap had met zijn vrouw Hanna, dacht **JHWH** aan haar, ²⁰en omstreeks een jaar later baarde

(A) 1:11 Num. 6:5.

Hanna, zwanger geworden, een zoon. Zij noemde hem Samuël, want (zei zij) ik heb hem van **JHWH** gebeden.

²¹ Die man, Elkana, ging met zijn hele gezin om het jaarlijkse slachtoffer en zijn gelofteoffer aan **JHWH** te brengen.

²² Hanna ging echter niet, want zij zei tot haar man: Als de jongen gespeend⁽¹⁾ is, dan zal ik hem brengen en zal hij verschijnen voor het aangezicht van **JHWH** en daar voor altijd blijven. ²³ En haar man Elkana zei tot haar: Doe wat goed is in uw ogen; blijf, totdat u hem gespeend⁽²⁾ hebt; Mag **JHWH** slechts zijn woord gestand doen.

De vrouw bleef dus en gaf haar zoon de borst, totdat zij hem speende. ²⁴ Nadat zij hem gespeend⁽³⁾ had, nam zij hem mee, met drie stieren, één efa meel en een kruik wijn, en zij bracht hem, een kleine jongen nog, in het huis van **JHWH** te Silo. ²⁵ Toen zij een stier geslacht hadden, brachten zij de knaap tot Eli, ²⁶ en zij zei: Met uw verlof, mijn heer, zo waar u leeft, mijn heer, ik ben de vrouw, die hier bij u stond om tot **JHWH** te bidden; ²⁷ om deze jongen heb ik gebeden, en **JHWH** heeft mij gegeven, wat ik van Hem gebeden heb. ²⁸ Daarom sta ik hem aan **JHWH** af; zolang hij leeft, is hij aan **JHWH** afgestaan. En hij boog zich daar voor **JHWH** neer.

Lofzang van Hanna

2 ^(A) ¹ Toen bad Hanna en zei: Mijn hart juicht in **JHWH**, mijn hoorn is verhoogd in **JHWH**. Wijd opent zich mijn mond tegen mijn vijanden, want ik verheug mij in uw hulp.

² Er is niemand heilig zoals **JHWH**, want niemand is er buiten U, en er is geen rots zoals onze God.

³ Spreekt toch niet steeds zo hoogmoedig, laat geen hoogmoedige taal uit uw mond komen. **JHWH** immers is een alwetend God en door Hem worden de daden getoetst.

⁴ De boog van de helden is verbroken, maar de wankelenden zijn met kracht omgord.

⁵ Wie verzadigd waren, verhuren zich om brood, maar wie hongerig waren, mogen rusten. Zelfs een onvruchtbare baart er zeven, maar wie rijk was aan kinderen, verwelkt.

⁶ **JHWH** doodt en doet herleven, Hij doet naar het dodenrijk neerdalen en daaruit opkomen.⁽⁴⁾

⁷ **JHWH** maakt arm en maakt rijk; Hij vernedert, ook verhoogt Hij.

⁸ Hij heft de geringe op uit het stof, Hij heft de arme omhoog uit het slijk, om hem te doen zitten bij edelen, en een erezetel te doen verwerven. Want de grondvesten van de aarde zijn van **JHWH**; Hij heeft daarop het aardrijk gesteld.

⁹ De voeten van zijn gunstgenoten behoedt Hij, maar de goddelozen komen om in duisternis, want niet door kracht is een man sterk.

¹⁰ Wie met **JHWH** strijden, worden gebroken; over hen dondert Hij in de hemel. **JHWH** richt de eindigen van de aarde; Hij geeft sterkte aan zijn koning en verhoogt de hoorn van zijn gezalfde.

De slechtheid van Eli's zonen

¹¹ Toen ging Elkana naar Rama, naar zijn huis, maar de jongen was in de

⁽¹⁾ 1:22 "Gespeend" wil zeggen dat een kind voortaan niet meer van de moederborst drinkt.

⁽²⁾ 1:23 Idem ⁽³⁾ 1:24 Idem ⁽⁴⁾ 2:6 Zie het verhaal van Saul te Endor in 1 Samuël 28.

^(A) 2:1 Luk. 1:46-55.

dienst van **JHWH** onder toezicht van de priester Eli.

¹²De zonen van Eli nu waren nietswaardige mensen; ¹³zij rekenden niet met **JHWH**, noch met het recht van de priesters tegenover het volk. Telkens wanneer iemand een slachtoffer bracht, kwam, zodra men het vlees ging koken, de knecht van de priester, met een drietandige vork in zijn hand ¹⁴en stak die in de pot of in de pan of in de ketel of in de kookpot; al wat de vork naar boven bracht, nam de priester voor zich. Zo behandelden zij alle Israëlieten, die daar te Silo kwamen. ¹⁵Zelfs voordat zij het vet in rook deden opgaan, kwam de knecht van de priester en zei tot de man die het slachtoffer bracht: Geef de priester vlees om te braden, want gekookt vlees wil hij van u niet aannemen, alleen rauw. ¹⁶Als de man hem dan antwoordde: Maar men moet het vet toch eerst in rook doen opgaan, neem dan voor u zoveel als uw hart begeert, dan zei hij tot hem: Direct zult u het geven, anders neem ik het met geweld. ¹⁷Zo was de zonde van die jonge mannen zeer groot voor het aangezicht van **JHWH**, want de mensen gingen het offer van **JHWH** gering achten.

¹⁸Samuël nu diende voor het aangezicht van **JHWH**, een jongen, met een linnen lijfrok omgord. ¹⁹Zijn moeder was gewoon een kleine mantel voor hem te maken, en zij bracht hem die van jaar tot jaar, als zij met haar man ging om het jaarlijkse slachtoffer te brengen. ²⁰Dan zegende Eli Elkana en zijn vrouw en zei: Mag **JHWH** u uit deze vrouw nakomelingen geven in plaats van hem die aan **JHWH** is afgestaan. Daarna gingen zij terug naar zijn woonplaats. ²¹En **JHWH** sloeg acht op Hanna, zodat

zij zwanger werd en nog drie zonen en twee dochters baarde. De jonge Samuël groeide intussen op bij **JHWH**.

²²Eli nu was zeer oud. Wanneer hij hoorde, wat zijn zonen heel Israël al niet aandeden en dat zij sliepen bij de vrouwen die dienst deden bij de ingang van de tent der samenkomst, ²³zei hij tot hen: Waarom doet u dergelijke dingen, dat ik het hele volk over die wandaden van u hoor spreken? ²⁴Dat gaat niet, mijn zonen. Het is geen goed gerucht, dat ik hoor: zij brengen het volk van **JHWH** tot overtreding. ²⁵Indien de ene mens tegen de andere mens zondigt, dan zal God hem oordelen; maar indien een mens tegen **JHWH** zondigt, wie zal dan voor hem tussenbeide treden? Maar zij luisterden niet naar hun vader, want **JHWH** wilde hen doden.

^{26(A)} Maar de jonge Samuël nam toe in aanzien en in gunst, zowel bij **JHWH** als bij de mensen.

Profetie over Eli en zijn huis

²⁷Er kwam een man van God tot Eli en zei tot hem: Zo zegt **JHWH**: heb Ik Mij niet duidelijk aan het huis van uw vader geopenbaard, toen dit in Egypte aan het huis van Farao onderworpen was? ^{28(B)} En Ik heb hem uit alle stammen van Israël Mij tot priester verkozen om mijn altaar te beklimmen, reukwerk te ontsteken en de efod te dragen voor mijn aangezicht; aan het huis van uw vader heb Ik alle vuuroffers van de Israëlieten gegeven. ²⁹Waarom veracht u mijn slachtoffer en mijn spijsoffer, die Ik in (mijn) woning voorgeschreven heb, eert u uw zonen boven Mij, en doet u zich te goed aan het beste deel van elk spijsoffer van mijn volk Israël? ³⁰Daarom, luidt het woord van **JHWH**, de God van Israël, Ik

(A) 2:26 Luk. 2:52. (B) 2:28 a Ex. 28:1-4. 2:28 b Lev. 7:35,36.

heb duidelijk gezegd: uw huis en het huis van uw vader zullen voor altijd voor mijn aangezicht wandelen, maar nu luidt het woord van **JHWH**: dit zij verre van Mij! Want wie Mij eren, zal Ik eren, maar wie Mij versmaden, zullen gering geacht worden. ³¹Zie, de dagen komen, dat Ik uw kracht en die van het huis van uw vader verbreken zal, zodat er geen oud man in uw huis zal zijn. ³²U zult de nood van (mijn) woning moeten aanzien ondanks alle weldaden, die Hij aan Israël bewijst, en in uw huis zal er nooit een oud man zijn. ³³Maar de enkeling, die Ik niet zal verdelen van bij mijn altaar, zal uw ogen verteren en uw leven doen verzwakken; al wat uit uw familie stamt, zal op mannelijke leeftijd sterven.

³⁴(A) En wat uw beide zonen Chofni en Pinechas zal overkomen, zal u tot teken zijn: op één dag zullen zij beiden sterven. ³⁵En Ik zal Mij een betrouwbaar priester aanstellen, die naar mijn hart en in mijn geest handelt en Ik zal voor hem een duurzaam huis bouwen, zodat hij voor altijd voor het aangezicht van mijn gezalfde wandelen zal. ³⁶Wie dan nog in uw huis mocht overgebleven zijn, zal komen om zich voor hem neer te buigen voor een zilverstukje of een brood, en zal zeggen: stel mij toch aan bij een van de priesterdiensten, opdat ik een stuk brood te eten heb.

De roeping van Samuël

3 ¹De jonge Samuël was in de dienst van **JHWH** onder toezicht van Eli. Nu was in die dagen het woord van **JHWH** schaars; gezichten waren niet talrijk.

²In die tijd had Eli zich eens op zijn gewone plaats te ruste begeven - zijn ogen begonnen zwak te worden, hij kon niet meer zien. ³Nog was de lamp van God

niet uitgegaan. Samuël had zich te ruste begeven in de tempel van **JHWH** waar de ark van God was. ⁴Toen riep **JHWH** Samuël, en hij zei: Hier ben ik. ⁵Toen snelde hij naar Eli en zei: Hier ben ik, u hebt mij immers geroepen. Maar deze zei: Ik heb niet geroepen, leg u weer neer. Toen ging hij heen en legde zich weer neer. ⁶En **JHWH** riep Samuël opnieuw. Toen stond Samuël op, ging naar Eli en zei: Hier ben ik, u hebt mij immers geroepen. Maar deze zei: Ik heb niet geroepen, mijn zoon; leg u weer neer. ⁷Samuël nu kende **JHWH** nog niet; nog nooit was hem een woord van **JHWH** geopenbaard. ⁸En **JHWH** riep Samuël nog eens, voor de derde maal. Toen stond hij op, ging naar Eli en zei: Hier ben ik, u hebt mij immers geroepen. Toen begreep Eli, dat **JHWH** de jongen riep. ⁹Daarom zei Eli tot Samuël: Ga heen, leg u weer neer, en als Hij u roept, zeg dan: spreek **JHWH**, want uw knecht hoort. En Samuël ging heen en legde zich weer op zijn plaats neer. ¹⁰Toen kwam **JHWH**, bleef daar staan en riep als de vorige keren: Samuël, Samuël! En Samuël zei: Spreek, want uw knecht hoort.

¹¹Toen zei **JHWH** tot Samuël: Zie, Ik ga in Israël iets doen, zodat een ieder die ervan hoort, beide oren zullen klappen. ¹²In die dagen zal Ik aan Eli in vervulling doen gaan al wat Ik over zijn huis gesproken heb, van het begin tot het einde. ¹³Want Ik heb hem te kennen gegeven, dat Ik over zijn huis voor altijd zal oordelen om de ongerechtigheid, waarvan hij geweten heeft; immers zijn zonen brachten een vloek over zich en hij heeft hen niet eens berispt. ¹⁴Daarom heb Ik het huis van Eli gezworen: nooit zal de ongerechtigheid van het huis van

(A) 2:34 1Sam. 4:11.

Eli worden verzoend door slachtoffer of door spijsoffer.

¹⁵Samuël nu bleef liggen tot de morgen; toen opende hij de deuren van het huis van **JHWH**. Samuël zag ertegen op Eli het gezicht mee te delen. ¹⁶Maar Eli riep Samuël en zei: Samuël, mijn zoon. Deze zei: Hier ben ik. ¹⁷En hij zei: Wat is het woord, dat Hij tot u gesproken heeft? Verberg het toch niet voor mij. Zo mag God u doen, ja nog erger, indien u iets voor mij verbergt van het hele woord, dat Hij tot u gesproken heeft. ¹⁸Toen deelde Samuël hem alles mee zonder iets voor hem te verzwijgen. En hij zei: Hij is **JHWH**, Laat Hij doen wat goed is in zijn ogen.

¹⁹Samuël nu groeide op, en **JHWH** was met hem en liet geen van zijn woorden ter aarde vallen. ²⁰En heel Israël van Dan tot Berseba kwam tot de erkenning, dat aan Samuël door **JHWH** het ambt van profeet was toevertrouwd. ²¹**JHWH** verscheen ook verder in Silo, want Hij openbaarde Zich in Silo aan Samuël door het woord van **JHWH**.

De ark van God buitgemaakt

4¹En het woord van Samuël kwam tot heel Israël.

Israël trok ten strijde tegen de Filistijnen en legerde zich bij Eben-Haëzer; de Filistijnen echter hadden zich gelegerd te Afek.

²De Filistijnen stelden zich in slagorde op tegenover Israël. De strijd werd algemeen en Israël leed de nederlaag tegen de Filistijnen; en dezen versloegen in de slag op het open veld ongeveer vierduizend man. ³Toen het volk in de legerplaats terugkeerde, zeiden de oudsten van Israël: Waarom heeft **JHWH** ons heden de nederlaag laten lijden

tegen de Filistijnen? Laten wij de ark van het verbond van **JHWH** uit Silo halen, zodat die midden onder ons zal komen en ons zal verlossen uit de macht van onze vijanden. ⁴(A) Daarop zond het volk bericht naar Silo, en zij brachten vandaar de ark van het verbond van **JHWH** van de legermachten, die op de cherubs troont; daar waren bij de ark van het verbond van God de beide zonen van Eli, Chofni en Pinechas. ⁵Zodra de ark van het verbond van **JHWH** in de legerplaats kwam, hief heel Israël een gejuich aan, zo luid, dat de aarde dreunde. ⁶En de Filistijnen, die dat gejuich hoorden, zeiden: Wat betekent toch dat luide gejuich in de legerplaats van de Hebreëen? Toen zij vernamen, dat de ark van **JHWH** in de legerplaats gekomen was, ⁷werden de Filistijnen bang, want zij zeiden: God is in de legerplaats gekomen, en zij zeiden: Wee ons, want zo iets is noch gisteren noch eergisteren gebeurd. ⁸Wee ons! Wie redt ons uit de macht van deze geweldige god? Dit is dezelfde god, die de Egyptenaren met allerlei plagen in de woestijn geslagen heeft. ⁹Grijpt moed en weest mannen, u Filistijnen, opdat u geen slaven van de Hebreëen wordt, zoals zij van u geweest zijn. Weest mannen en strijdt! ¹⁰Toen streden de Filistijnen en Israël werd verslagen. Ieder vluchtte naar zijn tent, en de slachting was zeer groot: van Israël vielen dertigduizend man voetvolk. ¹¹Ook werd de ark van God buitgemaakt en de beide zonen van Eli, Chofni en Pinechas, vonden de dood.

¹²Een Benjaminiet snelde weg uit de gelederen en bereikte nog op dezelfde dag Silo, in gescheurde klederen en met aarde op zijn hoofd. ¹³Toen hij aan-

(A) 4:4 Ex. 25:22.

kwam, zie, Eli zat op zijn stoel aan de kant van de weg in afwachting, want zijn hart was vol zorg over de ark van God. Toen de man in de stad kwam en het bericht overbracht, ging er een gejammer door de hele stad. ¹⁴Eli hoorde het geluid van het gejammer en vroeg: Wat is dat voor een rumoer? De man haastte zich naar Eli en deelde het hem mee. ¹⁵Eli nu was achtennegentig jaar oud en zijn ogen stonden star, zodat hij niet zien kon.

¹⁶De man zei tot Eli: Ik kom van het slagveld; ik ben vandaag nog van het slagveld gevlucht. Hij zei: Wat is er gebeurd, mijn zoon? ¹⁷De boodschapper *antwoorde*: Israël is voor de Filistijnen op de vlucht geslagen; een grote nederlaag heeft het volk geleden; ook uw beide zonen, Chofni en Pinechas, zijn dood, en de ark van God is buitgemaakt. ¹⁸Toen hij melding maakte van de ark van God, viel Eli achterover van zijn stoel naast de poort, brak zijn nek en stierf. Want de man was oud en zwaar. En hij was veertig jaar richter over Israël geweest.

¹⁹Zijn schoondochter nu, de vrouw van Pinechas, was zwanger en zou spoedig baren. Toen zij het bericht vernam, dat de ark van God buitgemaakt was en dat haar schoonvader en haar man gestorven waren, kromde zij zich en baarde, want de weeën overvielen haar. ²⁰Toen zij op sterven lag, spraken de vrouwen die om haar heen stonden: Vrees niet, want u hebt een zoon gebaard. Maar zij *antwoorde* niet en sloeg er geen acht op. ²¹Zij noemde de jongen Ikabod en zei: weg is de eer uit Israël - omdat de ark van God was buitgemaakt en om haar schoonvader en haar man. ²²Zij zei: Weg is de eer uit Israël, want de ark van God is buitgemaakt.

De ark in het land van de Filistijnen

⁵¹De Filistijnen hadden de ark van God buitgemaakt en haar van Eben-Haëzer naar Asdod gebracht. ²Toen namen de Filistijnen de ark van God, brachten haar in de tempel van Dagon en zetten haar neer naast Dagon. ³Toen de Asdodieten de volgende morgen vroeg opstonden, zie, Dagon was op zijn gezicht ter aarde gevallen vóór de ark van **JHWH**; en zij namen Dagon en zetten hem weer op zijn plaats. ⁴Maar toen zij de volgende morgen vroeg opstonden, zie, Dagon was op zijn gezicht ter aarde gevallen vóór de ark van **JHWH**, maar het hoofd van Dagon en zijn beide handen lagen afgehakt op de drempel, slechts de romp was nog over. ⁵Daarom treden de priesters van Dagon en allen die de tempel van Dagon binnengaan, niet op de drempel van Dagon te Asdod, tot op de huidige dag.

⁶Zwaar drukte de hand van **JHWH** op de Asdodieten en Hij verbijsterde hen: Hij sloeg hen met builen, zowel Asdod als het omliggende gebied. ⁷Toen de mannen van Asdod zagen, dat de zaken zo stonden, zeiden zij: De ark van de God van Israël mag bij ons niet blijven, want zijn hand is hard tegen ons en tegen onze god Dagon. ⁸Daarom riepen zij alle stadsvorsten van de Filistijnen bijeen en zeiden: Wat zullen wij doen met de ark van de God van Israël? En zij zeiden: De ark van de God van Israël moet naar Gat worden overgebracht.

Zij brachten dus de ark van de God van Israël daarheen over. ⁹Maar nadat zij haar overgebracht hadden, trof de hand van **JHWH** de stad met een zeer grote verwarring: Hij sloeg de bewoners van de stad, klein en groot, zodat builen bij hen uitbraken. ¹⁰Toen zonden zij de ark van God naar Ekron. Maar zodra

de ark van God in Ekron kwam, jammerden de Ekronieten: Zij brengen de ark van de God van Israël tot ons om ons en ons volk te doden. ¹¹Zij riepen daarom alle stadsvorsten van de Filistijnen bijeen en zeiden: Zendt de ark van de God van Israël weg; laat zij terugkeren naar haar eigen plaats, opdat zij ons en ons volk niet zal doden. Want in de hele stad heerste een dodelijke verwarring; de hand van God drukte daar zeer zwaar: ¹²de mannen die niet gestorven waren, werden met builen geslagen, zodat het gejammer van de stad ten hemel klom.

De ark naar Israël teruggezonden

6¹Toen de ark van **JHWH** zeven maanden in het gebied van de Filistijnen geweest was, ²riepen de Filistijnen de priesters en de waarzeggers en vroegen hun: Wat moeten wij doen met de ark van **JHWH**? Geeft ons te kennen, hoe wij haar zullen terugzenden naar haar eigen plaats. ³Zij zeiden: Wanneer u de ark van de God van Israël terugzendt, dan moet u haar niet zonder meer heenzenden, maar u moet Hem in ieder geval genoegdoening geven; dan zult u genezen en zal u bekend worden, waarom zijn hand niet van u wijkt. ⁴Daarop vroegen zij: Welke genoegdoening zullen wij Hem geven? En zij antwoordden: Naar het aantal van de stadsvorsten van de Filistijnen, vijf gouden builen en vijf gouden muizen, want eenzelfde plaag treft allen, ook uw stadsvorsten. ⁵Maakt dus afbeeldingen van uw builen en van de muizen, die het land verwoesten, en bewijst de God van Israël hulde. Misschien zal Hij de druk van zijn hand van u, van uw goden en van uw land wegnemen. ⁶Waarom toch zou u uw hart verharden, zoals de Egyptenaren en Farao hun hart verhard hebben? Lieten zij hen niet trekken, toen Hij hun zijn macht liet

gevoelen, en zij gingen? ⁷Nu dan, neemt en maakt gereed een nieuwe wagen met twee zogende koeien, die nog geen juk gedragen hebben; spant die koeien voor de wagen, maar brengt haar kalveren bij haar vandaan naar huis terug. ⁸Neemt dan de ark van **JHWH**, zet haar op de wagen en legt de gouden voorwerpen, die u Hem als genoegdoening geeft, in een kistje ernaast. Zendt haar dan weg; laat zij gaan. ⁹Geeft acht: indien zij de weg naar haar gebied opgaat, naar Bet-Semes, dan is Hij het, die dit grote onheil over ons gebracht heeft. En zo niet, dan weten wij, dat niet zijn hand ons getroffen heeft; dan is het ons bij geval overkomen.

¹⁰De mannen deden alzo. Zij namen twee zogende koeien en spanden die voor de wagen, maar haar kalveren hielden zij thuis. ¹¹Zij zetten de ark van **JHWH** op de wagen, evenals het kistje met gouden muizen en de afbeeldingen van hun gezwellen. ¹²De koeien gingen regelrecht de weg op naar Bet-Semes; zij liepen al loeiende rechtdoor zonder naar rechts of links af te buigen, en de stadsvorsten van de Filistijnen volgden ze tot aan het gebied van Bet-Semes toe. ¹³De mensen van Bet-Semes waren juist bezig met het oogsten van de tarwe in de vallei. Toen zij opkeken, zagen zij de ark, en zij waren verheugd haar te zien. ¹⁴De wagen nu kwam bij het veld van de Bet-Semiet Jehosjoea en hield daar stil. Daar lag een grote steen. Zij kloofden het hout van de wagen en offerden de koeien als een brandoffer voor **JHWH**. ¹⁵De Levieten hadden de ark van **JHWH** met het kistje, dat daarbij stond, waarin de gouden voorwerpen waren, afgeladen en op de grote steen geplaatst, en op die dag offerden de mannen van Bet-Semes aan **JHWH** brandoffers en slachtten Hem slachtoffers. ¹⁶Toen de vijf stadsvorsten

van de Filistijnen dit zagen, keerden zij op dezelfde dag naar Ekron terug.

¹⁷ Dit nu zijn de gouden gezwollen, die de Filistijnen als genoegdoening **JHWH** gaven: één voor Asdod, één voor Gaza, één voor Askelon, één voor Gat, één voor Ekron; ¹⁸ verder de gouden muizen naar het getal van alle steden van de Filistijnen, die aan de vijf stadsvorsten behoorden, van de versterkte steden af tot de dorpen toe; en getuige is tot op de huidige dag de grote steen, waarop zij de ark van **JHWH** geplaatst hebben, in het veld van de Bet-Semiet Jehosjoea.

¹⁹ En Hij richtte een slachting aan onder de mannen van Bet-Semes, omdat zij in de ark van **JHWH** gekeken hadden; Hij sloeg van het volk zeventig man, vijftig op de duizend. Het volk bedreef rouw, omdat **JHWH** zulk een grote slachting onder het volk had aangericht. ²⁰ En de mannen van Bet-Semes zeiden: Wie kan bestaan voor het aangezicht van **JHWH**, deze heilige God? Naar wie zal Hij bij ons vandaan optrekken? ²¹ En zij zonden naar de bewoners van Kirjat-Jearim boden, die moesten zeggen: De Filistijnen hebben de ark van **JHWH** teruggebracht; daalt af en voert ze tot u.

7 ^{1(A)} De mannen van Kirjat-Jearim kwamen, voerden de ark van **JHWH** mee en brachten haar in het huis van Abinadab op de heuvel. En zijn zoon Elazar heiligden zij om voor de ark van **JHWH** zorg te dragen.

De Filistijnen bij Mispa verslagen

² Van de dag af, dat de ark in Kirjat-Jearim verbleef, verliep er een geruime tijd - twintig jaar - en het hele huis Israël achtervolgde **JHWH** met zijn klachten.

³ Toen zei Samuël tot het hele huis Israël:

Indien u zich met uw hele hart tot **JHWH** bekeert, doet dan de vreemde goden en de Astartes uit uw midden weg en richt uw hart op **JHWH** en dient Hem alleen; dan zal Hij u redden uit de macht van de Filistijnen. ⁽¹⁾ ⁴ Daarop deden de Israëlieten de Baäls en de Astartes weg en dienden **JHWH** alleen. ⁵ Toen zei Samuël: Roept heel Israël bijeen te Mispa; dan zal ik voor u tot **JHWH** bidden. ⁶ Te Mispa bijeengekomen, putten zij water en goten het uit voor het aangezicht van **JHWH**. Ook vastten zij op die dag en zeiden daar: Wij hebben tegen **JHWH** gezondigd. En Samuël richtte de Israëlieten te Mispa. ⁷ Toen de Filistijnen hoorden, dat de Israëlieten zich verzameld hadden te Mispa, trokken de stadsvorsten van de Filistijnen tegen Israël op. De Israëlieten hoorden dit, en zij werden bang voor de Filistijnen. ⁸ En de Israëlieten zeiden tot Samuël: Laat niet na voor ons tot **JHWH**, onze God, te roepen, opdat Hij ons zal verlossen uit de macht van de Filistijnen. ⁹ Toen nam Samuël een melklam en offerde het in zijn geheel **JHWH** tot een brandoffer. En toen Samuël voor Israël tot **JHWH** riep, *antwoordde JHWH* hem.

¹⁰ Terwijl Samuël bezig was het brandoffer te brengen, rukten de Filistijnen op ten strijde tegen Israël, maar **JHWH** deed in die dagen machtig de donder rollen over de Filistijnen en bracht hen in verwarring, zodat zij tegen Israël de nederlaag leden. ¹¹ De mannen van Israël trokken toen uit Mispa, vervolgden de Filistijnen en versloegen hen tot beneden Bet-Kar. ¹² En Samuël nam een steen en stelde die op tussen Mispa en Sen; hij gaf hem de naam Eben-Haëzer, en zei: Tot hiertoe heeft ons **JHWH** ge-

⁽¹⁾ 7:3 Zie 1 Samuël 12:10.

^(A) 7:1 2Sam. 6:2-4; 1Kron. 13:5-7.

holpen. ¹³ Zo werden de Filistijnen *verootmoedigd* en drongen het gebied van Israël niet meer binnen. De hand van **JHWH** was tegen de Filistijnen al de dagen van Samuël, ¹⁴ en de steden die de Filistijnen aan Israël ontnomen hadden, kwamen opnieuw aan Israël, van Ekron af tot Gat toe; en Israël ontrukte het daarbij behorende gebied aan de macht van de Filistijnen. Ook was er vrede tussen Israël en de Amorieten.

¹⁵ Samuël nu was richter over Israël, zolang hij leefde. ¹⁶ Hij maakte van jaar tot jaar een rondreis langs Betel, Gilgal en Mispá, en richtte Israël op al deze plaatsen; ¹⁷ daarna keerde hij naar Rama terug, want daar was zijn huis en daar richtte hij Israël; en hij bouwde daar **JHWH** een altaar.

Het volk begeert een koning

8 ¹ Toen Samuël oud geworden was, stelde hij zijn zonen aan tot richters over Israël. ² De naam van zijn eerstgeboren zoon was Joël, die van de tweede Abia; zij waren richters te Berseba. ³ Maar zijn zonen wandelden niet in zijn wegen; zij waren op winstbejag uit, namen geschenken aan en bogen het recht. ⁴ Daarom kwamen alle oudsten van Israël bijeen; zij gingen naar Samuël in Rama ^{5(A)} en zeiden tot hem: Zie, u bent oud geworden en uw zonen wandelen niet in uw wegen; stel nu een koning over ons aan om ons te leiden, als bij alle andere volken.

⁶ Toen zij zeiden: Geef ons een koning om ons te leiden, wekte dat het ongenoegen van Samuël op, en hij bad tot **JHWH**. ⁷ **JHWH** zei tot Samuël: Luister naar het volk, in alles wat zij tot u zeggen, want niet ú hebben zij verworpen, maar Mij hebben zij verworpen, dat Ik geen ko-

ning over hen zou zijn. ⁸ Juist zoals zij gedaan hebben van de dag af, toen Ik hen uit Egypte leidde, tot op de huidige dag, dat zij Mij hebben verlaten en andere goden gediend, zó doen zij nu ook tegen u. ⁹ Nu dan, luister naar hen, maar waar-schuw hen ernstig en zeg hun aan, hoe het optreden zal zijn van de koning die over hen regeren zal.

¹⁰ En Samuël sprak al de woorden van **JHWH** tot het volk, dat hem om een koning gevraagd had ¹¹ en hij zei: Zo zal het optreden zijn van de koning die over u regeren zal: uw zonen zal hij nemen en hen dienst laten doen bij zijn wagens en bij zijn paarden, en zij zullen voor zijn wagen uit lopen; ¹² hij zal hen aanstellen als oversten over duizend en oversten over vijftig; zij zullen zijn akkerland ploegen en zijn oogst binnenhalen; zijn wapens en wagentuig zullen zij vervaardigen. ¹³ Uw dochters zal hij nemen als zalfbereidsters, kooksters en baksters. ¹⁴ Verder zal hij van uw akkers, wijngaarden en olijftuinen de beste nemen en aan zijn dienaren geven; ¹⁵ van uw koren en de opbrengst van uw wijngaarden zal hij tienden nemen en aan zijn hovelingen en aan zijn dienaren geven. ¹⁶ Uw slaven, slavinnen, de beste van uw jonge mannen, en uw ezels zal hij nemen en gebruiken voor zijn werk. ¹⁷ Van uw kleinvee zal hij tienden nemen, en zelf zult u hem tot slaven zijn. ¹⁸ In die dagen zult u jammeren over uw koning die u zich gekozen hebt, maar **JHWH** zal u in die dagen niet *antwoorden*.

¹⁹ Het volk weigerde echter naar Samuël te luisteren en zij zeiden: Neen, toch moet er een koning over ons zijn; ²⁰ dan zullen ook wij zijn als alle andere volken; onze koning zal ons leiden, vóór ons uitrukken en onze oorlogen voeren.

(A) 8:5 Deut. 17:14.

²¹ Samuël hoorde al de woorden van het volk en bracht ze aan **JHWH** over. ²² **JHWH** zei tot Samuël: Luister naar hen en stel een koning over hen aan. Toen zei Samuël tot de mannen van Israël: Gaat heen, een ieder naar zijn stad.

Saul tot koning gezalfd

9¹ Er was een man uit Benjamin, Kis geheten, de zoon van Abiël, de zoon van Seror, de zoon van Bekorat, de zoon van Afiach, een Benjaminit, een vermogend man; ² deze had een zoon, Saul geheten, jong en schoon; onder de Israëlieten was er niemand mooier dan hij: hij stak een hoofd uit boven al het volk. ³ Nu waren van Kis, de vader van Saul, de ezelinnen zoekgeraakt. Toen zei Kis tot zijn zoon Saul: Neem toch een van de knechten mee en ga heen, zoek de ezelinnen. ⁴ Hij trok het gebergte van Efraïm door; ook trok hij door het gebied van Salisa, maar zij vonden ze niet. Daarna trokken zij door het gebied van Saälim, maar zij waren er niet. Daarna trokken zij door het gebied van Benjamin, maar zij vonden ze niet. ⁵ Toen zij in het gebied van Tsoef gekomen waren, zei Saul tot zijn knecht die bij hem was: Kom, laten wij terugkeren. Anders zal mijn vader niet meer aan de ezelinnen denken, maar zich over ons bezorgd maken. ⁶ Deze echter zei tot hem: Zie toch, er is in deze stad een man van God; en die man is hoog in aanzien; al wat hij zegt, komt stellig uit. Laten wij daar direct heen gaan, misschien kan hij ons inlichten over de tocht die wij ondernomen hebben. ⁷ Toen zei Saul tot zijn knecht: Maar als wij gaan, wat kunnen wij dan voor die man meebrengen? Het brood uit onze reiszakken is immers op, en een geschenk om aan de man van God te brengen, hebben wij niet. Wat hebben wij? ⁸ De knecht *antwoordde* Saul nog-

maals en zei: Zie, ik heb nog het vierde deel van een zilveren sikkel bij mij; ik zou dit de man van God kunnen geven, dan zal hij ons over onze tocht inlichten. - ⁹ Vroeger zei men in Israël, wanneer men God ging raadplegen: Komt, laten wij naar de ziener gaan. Want de profeet van tegenwoordig werd vroeger ziener genoemd. - ¹⁰ Daarop zei Saul tot zijn knecht: Uw voorstel is goed; kom, laten wij gaan. Zij gingen dus naar de stad, waar de man van God was.

¹¹ Juist toen zij de helling naar de stad beklommen, ontmoetten zij meisjes op weg om water te putten. Zij zeiden tot hen: Is de ziener hier? ¹² Toen *antwoordden* zij hun: Ja, zie, hij is u voor, haast u nu, want hij is vandaag in de stad gekomen, omdat het volk vandaag een offermaal heeft op de hoogte. ¹³ Zodra u de stad inkomt, zult u hem vinden, voordat hij de hoogte opgaat om te eten. Want het volk eet niet, voordat hij gekomen is; hij zegent namelijk het offer en daarna eten de genodigden. Nu dan, gaat heen, want u zult hem dadelijk vinden. ¹⁴ Zij gingen dan naar de stad, en toen zij de stad ingingen, kwam Samuël juist naar buiten, hun tegemoet, om de hoogte op te gaan.

¹⁵ **JHWH** nu had één dag vóór de komst van Saul aan Samuël geopenbaard: ¹⁶ Morgen om deze tijd zal Ik een man uit het land van Benjamin tot u zenden; hem zult u tot vorst over mijn volk Israël zalven en hij zal mijn volk verlossen uit de macht van de Filistijnen. Want Ik heb acht geslagen op mijn volk, omdat hun hulpgeroep tot Mij is doorgedrongen.

¹⁷ Toen Samuël Saul zag, *antwoordde* **JHWH** hem: Dit is de man, over wie Ik u gesproken heb; deze zal over mijn volk heersen. ¹⁸ Saul nu trad op Samuël toe midden in de poort en zei: Wijs mij toch,

waar het huis van de ziener is. ¹⁹Samuël *antwoordde* Saul: Ik ben de ziener. Ga voor mij uit de hoogte op. Vandaag blijft u bij mij eten en morgen vroeg zal ik u laten vertrekken. En over alles wat u bezighoudt, zal ik u inlichten. ²⁰Wat uw ezelinnen betreft, die sinds drie dagen zoek zijn, maak u daarover niet bezorgd, want zij zijn terecht. Maar aan wie behoort alles waar Israëls verlangen naar uitgaat? Behoort het niet aan u en aan uw hele familie? ²¹Saul echter *antwoordde*: Ben ik niet een Benjaminiet, uit een van de kleinste stammen van Israël? En is mijn geslacht niet het geringste van alle geslachten van de stam Benjamin? Waarom spreekt u dan zó tot mij?

²²Daarop nam Samuël Saul en zijn knecht mee, bracht hen in het vertrek en gaf hun een plaats aan het hoofd van de genodigden, ongeveer dertig man. ²³En Samuël zei tot de kok: Breng het stuk dat ik u gaf, waarvan ik zei: Houd het bij u. ²⁴Toen diende de kok de schenkel op met wat daaraan was en zette deze Saul voor. En hij zei: Zie, wat overgebleven is, wordt u voorgezet; eet, want voor het feest is het voor u bewaard, toen ik zei: Ik heb het volk genodigd. Zo at Saul op die dag met Samuël. ²⁵Daarna daalden zij van de hoogte af naar de stad. En hij sprak met Saul op het dak.

²⁶Zij stonden vroeg op, en toen het morgenrood begon te gloren, riep Samuël Saul, die op het dak was, en zei: Sta op, dan zal ik u uitgeleide doen. Toen stond Saul op en zij beiden gingen naar buiten, hij en Samuël. ²⁷Toen zij aan de grens van de stad gekomen waren, zei Samuël tot Saul: Zeg de knecht, dat hij voor ons uitgaat - daarop ging deze weg - maar blijf u nu staan, dan zal ik u het woord van God doen horen.

10 ¹Toen nam Samuël de oliekruijk, goot haar uit over zijn hoofd, kuste hem en zei: Heeft **JHWH** u niet tot vorst over zijn erfdeel gezalfd? ²Wanneer u heden van mij bent heengegaan, zult u twee mannen ontmoeten bij het graf van Rachel, in het gebied van Benjamin, te Selsach. Die zullen tot u zeggen: De ezelinnen die u bent gaan zoeken, zijn terecht; en zie, uw vader denkt niet meer aan het geval met de ezelinnen, maar over u is hij bezorgd en hij zegt: Wat kan ik voor mijn zoon doen? ³Als u dan verder trekt en bij de terebint van Tabor komt, zullen u daar drie mannen ontmoeten op weg naar God in Betel; één van hen draagt drie bokjes, een ander drie broden en de derde een kruik wijn. ⁴Zij zullen u begroeten en u twee broden geven, die u van hen zult aannemen. ⁵Daarna zult u te Gibeá van God komen, waar de bezetting van de Filistijnen ligt. Zodra u daar de stad ingaat, zult u een menigte profeten tegenkomen, die van de hoogte afdalen, vóór hen uit harpen, tamboerijnen, fluiten en citers; zelf zullen zij in geestvervoering zijn. ⁶Dan zal de Geest van **JHWH** u aangrijpen; u zult met hen in geestvervoering geraken en tot een ander mens worden. ⁷Wanneer deze tekenen aan u gebeuren, doe dan wat uw hand vindt, want God is met u. ⁸U zult u voor mij uit naar Gilgal begeven, en zie, ik zal tot u komen om brandoffers te offeren en vredeoffers te slachten. Zeven dagen zult u wachten, totdat ik bij u kom en u te kennen geef wat u doen zult.

⁹Terwijl hij zich omkeerde om van Samuël weg te gaan, schonk God hem een ander hart. En al de genoemde tekenen gebeurden op die dag. ¹⁰Toen zij daar te Gibeá kwamen, zie, een menigte profeten trad hem tegemoet; de Geest van God greep hem aan en hij raakte

onder hen in geestvervoering. ¹¹En allen die hem van vroeger kenden, zagen hoe hij met de profeten profeteerde; en men zei tot elkaar: Wat is toch de zoon van Kis overkomen? Is Saul ook onder de profeten? ¹²(A) Toen antwoordde iemand daarvandaan: Wie is hun vader? - Daarom is het tot een spreekwoord geworden: Is Saul ook onder de profeten?

¹³Toen er een einde gekomen was aan zijn geestvervoering, begaf hij zich naar de hoogte. ¹⁴En de oom van Saul zei tot hem en tot zijn knecht: Waar bent u geweest? Hij antwoordde: De ezelinnen zoeken, maar toen wij zagen, dat zij er niet waren, zijn wij naar Samuël gegaan. ¹⁵Daarop zei de oom van Saul: Vertel mij toch, wat Samuël u gezegd heeft. ¹⁶Saul zei tot zijn oom: Hij heeft ons dadelijk meegedeeld, dat de ezelinnen terecht waren. Maar dat Samuël gesproken had over het koningschap, vertelde hij hem niet.

¹⁷Daarna riep Samuël het volk samen tot JHWH te Mispá ¹⁸en hij zei tot de Israëlieten: Zo zegt JHWH, de God van Israël: Ik heb Israël uit Egypte geleid en u gered uit de macht van de Egyptenaren en uit de macht van alle koninkrijken die u verdrukten. ¹⁹Maar nu verwerpt u uw God, die voor u een verlosser was uit al uw rampen en noden, en zegt: Neen, stel een koning over ons aan. Nu dan, stelt u voor het aangezicht van JHWH, naar uw stammen en naar uw geslachten. ²⁰Toen liet Samuël alle stammen van Israël naderbij komen, en de stam Benjamin werd aangewezen. ²¹Daarna liet hij de stam Benjamin naderbij komen naar zijn geslachten, en het geslacht van Matri werd aangewezen. Ten slotte werd Saul, de zoon van Kis, aangewezen. Maar toen men hem zocht, was hij niet te vinden.

²²Daarom stelde men nogmaals JHWH een vraag: Is de man wel hier gekomen? JHWH nu zei: Zie, hij houdt zich ergens tussen het pakgoed schuil. ²³Men snelde heen en haalde hem daarvandaan, en toen hij midden onder het volk stond, bleek het, dat hij een hoofd boven al het volk uitstak. ²⁴En Samuël zei tot het hele volk: Ziet u wel, wie JHWH verkozen heeft? Want er is niemand als hij onder het hele volk. Toen juichte het hele volk en riep: Leve de koning!

²⁵Daarna zette Samuël voor het volk het recht van het koningschap uiteen, schreef dit in een oorkonde en legde die neer voor het aangezicht van JHWH; daarop liet Samuël het hele volk gaan, ieder naar zijn huis. ²⁶Ook Saul ging naar zijn huis, naar Gibea, en de dapperen, aan wie God dit in het hart gegeven had, gingen met hem. ²⁷Maar nietswaardige mensen zeiden: Hoe zou deze ons verlossen? Zij verachtten hem en brachten hem geen geschenk. Maar hij hield zich doof.

Saul verlost Jabes

11 ¹De Ammoniet Nachas trok op en sloeg het beleg voor Jabes in Gilead. Toen zeiden alle mannen van Jabes tot Nachas: Sluit een verbond met ons, dan zullen wij ons aan u onderwerpen. ²Maar de Ammoniet Nachas zei tot hen: Op deze voorwaarde zal ik met u een verbond sluiten, dat ik bij ieder van u het rechtersoog uitsteek; ik zal dit als een smaad op heel Israël leggen. ³De oudsten van Jabes zeiden tot hem: Geef ons zeven dagen de tijd; dan willen wij boden zenden door het hele gebied van Israël; en indien niemand ons te hulp komt, zullen wij ons aan u overgeven.

(A) 10:12 1Sam. 19:23,24.

⁴Toen de boden te Gibeä van Saul kwamen, en het bericht aan het volk brachten, verhief het hele volk zijn stem en hilde. ⁵En zie, Saul kwam achter de runderen aan van het veld en Saul zei: Wat heeft het volk, dat het huilt? Zij vertelden hem wat de mannen van Jabes gezegd hadden. ⁶Toen Saul deze woorden hoorde, greep de Geest van God hem aan, en hij ontstak in hevige toorn, ⁷nam een span runderen, hakte ze in stukken en zond deze met de boden door het hele gebied van Israël, zeggende: Wie niet uittrekt achter Saul en achter Samuël - met zijn runderen zal evenzo gehandeld worden. Toen viel de schrik van **JHWH** op het volk, en zij trokken uit als één man. ⁸Hij monsterde hen te Bezek; er waren driehonderdduizend Israëlieten en dertigduizend Judeeërs. ⁽¹⁾ ⁹Tot de boden die gekomen waren, zeiden zij: Zo zult u spreken tot de mannen van Jabes in Gilead: morgen als de zon heet wordt zal er voor u verlossing komen. Toen de boden kwamen en dit aan de mannen van Jabes berichtten, verheugden dezen zich. ¹⁰En de mannen van Jabes zeiden (tot Nachas): Morgen zullen wij ons aan u overgeven; dan kunt u met ons doen naar al wat goed is in uw ogen.

¹¹De volgende morgen nu verdeelde Saul het volk in drie groepen. Deze drongen in de morgenwake in de legerplaats door en versloegen de Ammonieten, vóór het heetst van de dag; wie overbleven werden verstrooid, zodat er onder hen geen twee bij elkaar bleven.

¹²Toen zei het volk tot Samuël: Wie heeft er gezegd: Zou Saul over ons koning zijn? Geeft hier die mannen, dat wij hen doden. ¹³Maar Saul zei: Op deze dag

zal niemand ter dood gebracht worden, want **JHWH** heeft heden verlossing aan Israël geschonken.

¹⁴En Samuël zei tot het volk: Komt, laten wij naar Gilgal gaan en daar het koningschap vernieuwen. ¹⁵Toen ging heel het volk naar Gilgal en riep daar Saul tot koning uit voor het aangezicht van **JHWH** te Gilgal, en zij slachtten daar vredeoffers voor het aangezicht van **JHWH**, en Saul en alle mannen van Israël verheugden zich daar zeer.

Samuëls afscheid van het volk

12 ¹Samuël nu zei tot heel Israël: Zie, ik heb naar u geluisterd in al wat u tot mij gezegd hebt, en heb een koning over u aangesteld. ²Nu dan, zie, de koning gaat u voor; ik echter ben oud en grijs geworden, en zie, mijn zonen zijn bij u; van mijn jeugd af tot op deze dag ben ik u voorgegaan. ³Hier ben ik. *Getuigt* tegen mij in tegenwoordigheid van **JHWH** en in tegenwoordigheid van zijn gezalfde: wiens rund heb ik genomen? Wiens ezel heb ik genomen? Wie heb ik verdrukt? Wie heb ik verongelijkt? Uit wiens hand heb ik een geschenk aangenomen en heb daarom mijn ogen toegedaan? Dan zal ik het u teruggeven. ⁴En zij zeiden: U hebt ons niet verdrukt en u hebt ons niet verongelijkt en u hebt uit niemands hand iets aangenomen. ⁵Toen zei hij tot hen: **JHWH** is getuige tegenover u, en zijn gezalfde is op deze dag getuige, dat u bij mij niets gevonden hebt. Zij zeiden: Hij is getuige.

⁶^(A) En Samuël zei tot het volk: **JHWH** is het, die Mozes en Aäron heeft doen optreden en die uw vaders uit het land Egypte heeft geleid. ⁷Nu dan, stelt u op,

⁽¹⁾ **11:8** Al ver vóór de tweedeling van het rijk, zie 1 Koningen 12, is hier sprake van een onderscheid tussen het 2-stammenrijk Juda en het 10-stammenrijk Israël.

^(A) **12:6** Ex. 6:26.

opdat ik als richter u, voor het aangezicht van **JHWH**, alle rechtvaardige daden, die **JHWH** voor u en uw vaderen gedaan heeft, zal voorhouden. ^{8(A)} Toen Jakob in Egypte gekomen was en uw vaderen tot **JHWH** riepen, zond **JHWH** Mozes en Aäron, die uw vaderen uit Egypte leidden, en hen hier deden wonen. ^{9(B)} Maar zij vergaten **JHWH**, hun God, en Hij gaf hen over in de macht van Sisera, de legeroverste van Hasor, en in die van de Filistijnen en de koning van Moab; die streken tegen hen. ^{10(C)} Zij riepen tot **JHWH** en zeiden: Wij hebben gezondigd, want wij hebben **JHWH** verlaten en de Baäls en Astartes gediend; nu dan, red ons toch uit de macht van onze vijanden, dan zullen wij U dienen. ^{(1) 11(D)} Daarop zond **JHWH** Jerubbaäl, Barak, Jefta en Samuël, en redde u uit de macht van de vijanden die u omringden, zodat u veilig woonde. ^{12(E)} Toen u echter zag, dat Nachas, de koning van de Ammonieten, tegen u optrok, zei u tot mij: Neen, een koning zal over ons regeren - terwijl toch **JHWH**, uw God, uw koning is. ¹³ Nu dan, ziedaar de koning, die u verkozen hebt, die u verlangd hebt; zie, **JHWH** heeft een koning over u aangesteld. ¹⁴ Als u maar ontzag voor **JHWH** hebt, Hem dient, naar Hem luistert en tegen het bevel van **JHWH** niet weerspanning bent, en zowel u als de koning die over u regeren zal, **JHWH**, uw God, volgt! ¹⁵ Maar, indien u naar **JHWH** niet luistert en tegen het bevel van **JHWH** weerspanning bent, dan zal de hand van **JHWH** tegen u zijn zoals ook tegen uw vaderen. ¹⁶ Blijf nu nog staan en ziet dit geweldige dat **JHWH** voor uw ogen doen

zal. ¹⁷ Is het nu niet de tijd van de tarweoogst? Ik zal tot **JHWH** roepen, dat Hij donderslagen en regen zal geven. Weet dan en ziet, dat het kwaad groot is, dat u in de ogen van **JHWH** gedaan hebt door voor u een koning te vragen. ¹⁸ Toen riep Samuël tot **JHWH**, en **JHWH** gaf op die dag donderslagen en regen, zodat het hele volk zeer bang werd voor **JHWH** en voor Samuël, ¹⁹ en het hele volk zei tot Samuël: Bid voor uw knechten tot **JHWH**, uw God, opdat wij niet sterven, want aan al onze zonden hebben wij nog kwaad toegevoegd door voor ons een koning te vragen.

²⁰ En Samuël zei tot het volk: Weest niet bang; wel hebt u al dit kwaad gedaan, maar wijkt niet langer van **JHWH** af, dient **JHWH** met uw hele hart. ²¹ U zult niet afwijken achter de nietigheden, die baten noch redden kunnen; zij zijn slechts nietigheid. ²² Want **JHWH** zal zijn volk niet verstoten, omwille van zijn grote naam. **JHWH** heeft er immers voor gekozen om u tot zijn volk te maken. ²³ Wat mij betreft, het zij verre van mij, dat ik tegen **JHWH** zou zondigen door op te houden voor u te bidden; ik zal u de goede en rechte weg leren. ²⁴ Hebt slechts ontzag voor **JHWH** en dient Hem trouw met uw hele hart, want ziet, welke grote dingen Hij onder u gedaan heeft. ²⁵ Maar indien u toch kwaad doet, zult u zowel als uw koning weggevaagd worden.

Sauls ongehoorzaamheid tijdens het oprukken van de Filistijnen

13 ¹ Saul nu was één jaar aan de regering geweest.

⁽¹⁾ 12:10 Zie 1 Samuël 7:3.

^(A) 12:8 Ex. 2:23. ^(B) 12:9 a Richt. 4:2. 12:9 b Richt. 13:1. 12:9 c Richt. 3:12. ^(C) 12:10 Richt. 10:10-15. ^(D) 12:11 a Richt. 7:1. 12:11 b Richt. 4:6. 12:11 c Richt. 11:29. 12:11 d 1Sam. 3:20.

^(E) 12:12 1Sam. 8:19.

Toen hij twee jaar over Israël geregeerd had, ² koos Saul zich drieduizend man uit Israël, waarvan er tweeduizend waren bij Saul te Mikmas en op het gebergte van Betel en duizend bij Jonatan te Gibeā in Benjamin, maar de rest van het volk liet hij weggaan, ieder naar zijn tent.

³ Jonatan nu versloeg de bezetting van de Filistijnen, die te Geba lag; dit vernamen de Filistijnen. Tegelijkertijd liet Saul in het hele land op de sjofar blazen, want hij dacht: De Hebreëen moeten het vernemen. ⁴ Zo hoorde heel Israël de boodschap: Saul heeft de bezetting van de Filistijnen verslagen en zodoende is Israël bij de Filistijnen in een kwade reuk gekomen. Toen werd het volk opgeroepen om Saul te volgen naar Gilgal.

⁵ De Filistijnen nu hadden zich verzameld om tegen Israël te strijden, drieduizend wagens, zesduizend ruiters en voetvolk even talrijk als het zand aan de oever van de zee. Zij trokken op en legerden zich te Mikmas, oostelijk van Bet-Awen. ⁶ Toen de mannen van Israël zagen, dat zij in het nauw kwamen, dat het volk bedreigd werd, verborg het volk zich in de spelonken, spleten, rotsen, grotten en putten; ⁷ ook gingen Hebreëen over de Jordaan naar het land van Gad en Gilead, terwijl Saul nog te Gilgal was en al het volk bevende in zijn gevolg bleef. ^{8(A)} Hij wachtte zeven dagen, tot de tijd die Samuël had bepaald. Maar toen Samuël niet naar Gilgal kwam, begon het volk van hem weg te lopen; ⁹ daarom zei Saul: Brengt mij het brandoffer en de vredeoffers. En hij offerde het brandoffer. ¹⁰ Nauwelijks was hij gereed met het offeren van het brandoffer, of zie, daar kwam Samuël. Saul ging hem tegemoet om hem te begroeten. ¹¹ Toen zei Samuël: Wat hebt u gedaan? Saul ant-

woordde: Daar ik zag, dat het volk van mij wegliep en u niet op de afgesproken tijd kwam, terwijl de Filistijnen te Mikmas verzameld waren, ¹² dacht ik: nu zullen de Filistijnen op mij afkomen te Gilgal, en ik heb de gunst van **JHWH** nog niet gezocht; toen ben ik zo vrij geweest om het brandoffer te offeren.

¹³ Samuël zei tot Saul: U hebt dwaas gehandeld; u hebt niet in acht genomen het gebod van **JHWH**, uw God, dat Hij u geboden heeft, anders zou **JHWH** uw koningschap over Israël voor altijd bevestigd hebben. ^{14(B)} Maar nu zal uw koningschap niet blijvend zijn. **JHWH** heeft Zich een man uitgezocht naar zijn hart en **JHWH** heeft hem tot een vorst over zijn volk aangesteld, omdat u niet in acht genomen hebt wat **JHWH** u geboden had.

¹⁵ Daarna stond Samuël op en ging van Gilgal naar Gibeā in Benjamin. Maar Saul monsterde het volk dat zich bij hem bevond: ongeveer zeshonderd man. ¹⁶ Saul nu en zijn zoon Jonatan en het volk dat zich bij hen bevond, lagen te Geba in Benjamin, terwijl de Filistijnen zich gelegerd hadden te Mikmas. ¹⁷ En er trokken plunderaars uit de legerplaats van de Filistijnen in drie afdelingen; de ene afdeling sloeg de weg in naar Ofra, naar het gebied Sual; ¹⁸ de tweede sloeg de weg in naar Bet-Choron, en de derde sloeg de weg in naar de streek, die uitziet over het dal van Seboim, in de richting van de woestijn.

¹⁹ Een smid was er niet te vinden in het hele land van Israël, want de Filistijnen hadden gezegd: De Hebreëen mogen zich geen zwaarden of speren maken. ²⁰ Dus moesten alle Israëlieten naar de Filistijnen gaan om ieder zijn zeis, zijn ploegschaar, zijn bijl of zijn sikkkel te laten scherpen - ²¹ de prijs nu

(A) 13:8 1Sam. 10:8. (B) 13:14 Hand. 13:22.

was twee derde sikkkel voor de zeisen en de ploegscharen en een derde sikkkel voor de rieken en de bijlen en voor het rechtzetten van de tanden (van het gereedschap) -, ²² zodat er op de dag van de strijd zwaard noch speer gevonden werd bij al het volk dat bij Saul en Jonatan was. Maar bij Saul en zijn zoon Jonatan werden zij wel gevonden.

*Jonatans heldendaad,
Overwinning op de Filistijnen*

²³ En een wachtpost van de Filistijnen was uitgetrokken naar de bergpas van Mikmas.

14 ¹ Op zekere dag zei Jonatan, de zoon van Saul, tot zijn wapendrager: Kom, laten wij oversteken naar de wachtpost van de Filistijnen daar verderop. Maar zijn vader deelde hij het niet mee.

² Saul nu zat aan de grens van Gibeä onder de granaatappelboom te Migron. En het krijgsvolk dat bij hem was, telde ongeveer zeshonderd man. ³ Achia, de zoon van Achitub, de broeder van Ikabod, de zoon van Pinechas, de zoon van Eli, de priester van **JHWH** te Silo, droeg de efod. Het volk nu wist niet, dat Jonatan weggegaan was.

⁴ Tussen de bergpassen, waarlangs Jonatan trachtte over te steken naar de wachtpost van de Filistijnen, was aan weerszijden een rotspunt: de ene heette Boses, de andere Senne. ⁵ De ene punt stond als een zuil in het noorden tegenover Mikmas, de andere in het zuiden tegenover Geba.

⁶ Jonatan nu zei tot zijn wapendrager: Kom, laten wij oversteken naar de wachtpost van deze onbesnedenen. Misschien zal **JHWH** voor ons handelen, want **JHWH** kan evengoed verlossen door weinigen als door velen. ⁷ Toen zei zijn wapendrager tot hem: Doe al wat uw hart begeert;

ga uw gang, ik ben met u wat ook uw hart begeert. ⁸ Jonatan zei: Zie, wij steken naar die mannen over en vertonen ons aan hen. ⁹ Indien zij tot ons zeggen: Blijft staan, tot wij bij u komen - dan blijven wij staan waar wij zijn en klimmen niet tot hen op; ¹⁰ maar indien zij zeggen: klimt tot ons op - dan zullen wij opklimmen, want dan heeft **JHWH** hen in onze macht gegeven. Dit zal voor ons het teken zijn.

¹¹ Toen zij beiden zich aan de wachtpost van de Filistijnen vertoonden, zeiden de Filistijnen: Zie, Hebreeënen komen tevoorschijn uit de holen waarin zij zich verborgen hadden. ¹² De mannen van de wachtpost *antwoordden* Jonatan en zijn wapendrager: Klimt tot ons op, dan zullen wij u leren. Hierop zei Jonatan tot zijn wapendrager: Klim achter mij op, want **JHWH** heeft hen in de macht van Israël gegeven. ¹³ Toen klom Jonatan op handen en voeten naar boven, met zijn wapendrager achter zich aan. En zij werden door Jonatan neergeveld; zijn wapendrager maakte hen af achter hem. ¹⁴ Deze eerste nederlaag nu, die Jonatan en zijn wapendrager hun toebrachten, kostte hun ongeveer twintig man, over een lengte van ongeveer een halve ploegsnede van een juk land. ¹⁵ Toen kwam er schrik in de legerplaats, op het veld en onder al het volk. Ook de wachtpost en de plundersaars schrokken, en de aarde beefde, zodat het werd tot een schrik van God.

¹⁶ Toen de uitkijkposten van Saul te Gibeä in Benjamin dit zagen - en zie, de menigte liep sidderend heen en weer - ¹⁷ zei Saul tot het volk dat met hem was: Stelt een onderzoek in en ziet, wie van ons is weggegaan. Zij stelden dan een onderzoek in, en zie, Jonatan en zijn wapendrager ontbraken. ¹⁸ Toen zei Saul tot Achia: Breng toch de ark

van God hier. Want de ark van God bevond zich in die tijd bij de Israëlieten. ¹⁹Maar terwijl Saul tot de priester sprak, werd het rumoer in de legerplaats van de Filistijnen gaandeweg sterker, zodat Saul tot de priester zei: Trek uw hand terug. ²⁰Saul nu en al het volk dat bij hem was, verzamelden zich; en toen zij op de plaats van de strijd kwamen, zie, het zwaard van de één was tegen de ander - een zeer grote verwarring. ²¹ Bovendien voegden de Hebreëen, die reeds lang bij de Filistijnen waren en verspreid met hen in het leger waren opgetrokken, zich bij de Israëlieten, die bij Saul en Jonatan waren. ²²Ja, toen alle mannen van Israël die zich op het gebergte van Efraïm verborgen hadden, hoorden, dat de Filistijnen op de vlucht waren geslagen, sloten ook zij zich bij hen aan in de strijd. ²³Zo verloor **JHWH** op die dag Israël. De strijd strekte zich uit tot voorbij Bet-Awen.

²⁴Toen de mannen van Israël op die dag bedreigd werden, had Saul het volk een vervloeking doen uitspreken: Vervloekt is de man, die voedsel eet vóór de avond en voordat ik mij op mijn vijanden gewroken heb. Daarom gebruikte niemand van het volk enig voedsel. ²⁵En het hele volk kwam bij een bos en er was honing op het veld. ²⁶Toen het volk bij het bos kwam, zie, daar vloeide honing, maar niemand bracht de hand aan de mond, want het volk had ontzag voor de eed.

²⁷Jonatan echter had niet gehoord, dat zijn vader het volk had doen zweren. Hij strekte de stok die hij in de hand had, uit en doopte de punt in de honingraat; daarop bracht hij de hand aan de mond en zijn ogen stonden weer helder. ²⁸En iemand uit het volk *ant-*

woordde en zei: Uw vader heeft het volk uitdrukkelijk doen zweren: vervloekt is de man, die heden voedsel eet; daarom is het volk uitgeput. ²⁹Toen zei Jonatan: Mijn vader heeft het land in het ongeluk gestort; ziet eens, hoe helder mijn ogen staan, nu ik een weinig van deze honing geproefd heb. ³⁰Hoeveel te meer, wanneer het volk heden vrij had kunnen eten van de buit van zijn vijanden, die het behaald heeft! Maar nu is de slachting onder de Filistijnen niet groot.

³¹En zij versloegen op die dag de Filistijnen van Mikmas tot Ajjalon, of-schoon het volk zeer uitgeput was. ³²Daarom viel het volk aan op de buit; zij namen kleinvee, runderen en kalveren, slachtten die op de grond, en het volk at ervan met bloed en al. ³³(A) Toen deelde men Saul mee: Zie, het volk zondigt tegen **JHWH** door te eten met bloed en al. En hij zei: U bezondigt u; wentelt ogenblikkelijk een grote steen hier naar mij toe. ³⁴Saul zei ook: Verspreidt u onder het volk en zegt hun: ieder moet zijn rund of stuk kleinvee tot mij brengen; slacht het hier, dan kunt u het eten. Maar zondigt niet tegen **JHWH** door het met bloed en al te eten. Toen bracht ieder van het hele volk die nacht zijn rund met zich, en zij slachtten ze aldaar. ³⁵Saul bouwde **JHWH** een altaar; dit was het eerste altaar, dat hij voor **JHWH** bouwde.

³⁶Verder zei Saul: Laten wij vannacht de Filistijnen achternatrekken en hen be-roven tot het aanbreken van de morgen en niemand van hen overlaten. Zij nu zeiden: Doe al wat goed is in uw ogen. Maar de priester zei: Laten wij hier tot God naderen. ³⁷Saul vroeg aan God: Zal ik de Filistijnen achternatrekken? Zult U hen in de macht van Israël geven? Maar op die dag *antwoordde* Hij hem

(A) **14:33** Gen. 9:4; Lev. 7:26,27; 17:10-14; 19:26; Deut. 12:16,23; 15:23.

niet. ³⁸Toen zei Saul: Komt hierheen, alle u hoofden van het volk; onderzoekt en ziet, waardoor deze schuld heden ontstaan is. ³⁹Want zo waar **JHWH** leeft, die Israël verlost, al lag deze bij mijn zoon Jonatan, hij zal zeker sterven. Maar van het hele volk was er niemand, die hem *antwoorde*.

⁴⁰Daarop zei hij tot heel Israël: U zult aan de ene kant staan en ik en mijn zoon zullen aan de andere kant staan. Toen zei het volk tot Saul: Doe wat goed is in uw ogen. ⁴¹(A) Saul nu zei tot **JHWH**: God van Israël, breng de waarheid aan het licht. Toen werden Saul en Jonatan aangewezen, maar het volk ging vrijuit. ⁴²Saul zei: Werpt het lot tussen mij en mijn zoon Jonatan. Toen werd Jonatan aangewezen. ⁴³Saul zei tot Jonatan: Deel mij mee, wat u gedaan hebt. Toen deelde Jonatan het hem mee en zei: Ik heb inderdaad met de punt van de stok die ik in mijn hand had, een weinig honing geproefd. Hier ben ik: ik ben bereid te sterven.

⁴⁴Saul zei: Zo mag God mij doen, ja nog erger, voorwaar, u moet zeker sterven, Jonatan. ⁴⁵Maar het volk zei tot Saul: Zou Jonatan sterven, die deze grote overwinning in Israël behaald heeft? Dat zij verre! Zo waar **JHWH** leeft, er zal geen haar van zijn hoofd ter aarde vallen. Want met Gods hulp heeft hij heden dit verricht. Zo bevrijdde het volk Jonatan, en hij stierf niet.

⁴⁶Saul keerde terug van de vervolging van de Filistijnen, en de Filistijnen gingen naar hun eigen woonplaats.

⁴⁷Nadat Saul het koningschap over Israël verworven had, voerde hij oorlog naar alle kanten tegen al zijn vijanden: tegen Moab, de Ammonieten, Edom, de koningen van Soba en de Filistijnen. En

overall, waarheen hij zich wendde, zegevierde hij. ⁴⁸Hij verrichtte dappere daden, versloeg de Amalekieten, en redde Israël uit de macht van hen die het plunderden.

⁴⁹De zonen van Saul waren Jonatan, Jiswi en Malkisua. Van zijn twee dochters heette de oudste Merab en de jongste Migal. ⁵⁰De vrouw van Saul heette Achinoam; zij was de dochter van Achimaäs. Zijn legeroverste heette Abner, de zoon van Ner, de oom van Saul. ⁵¹En Kis was de vader van Saul; en Ner, de vader van Abner, was de zoon van Abiël.

⁵²Er werd fel gestreden tegen de Filistijnen al de dagen van Saul. En alle heldhaftige en dappere mannen, die hij zag, verzamelde Saul om zich.

Saul verworpen

15 ¹(B) Samuël zei tot Saul: Mij heeft **JHWH** gezonden om u tot koning te zalven over zijn volk, over Israël; nu dan, luister naar de woorden van **JHWH**. ²(C) Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Ik doe bezoeking over wat Amalek Israël heeft aangedaan, hoe hij zich hem in de weg heeft gesteld, toen het uit Egypte trok. ³Ga nu heen, versla Amalek, sla al wat hij bezit met de ban en spaar hem niet. Dood man en vrouw, kind en zuigeling, rund en schaap, kameel en ezel.

⁴Saul riep het volk op en monsterde het te Telaim, tweehonderdduizend man voetvolk; daarbij tienduizend Judeeërs. ⁵Toen Saul de stad van Amalek bereikt had, legde hij in het dal een hinderlaag. ⁶Saul nu zei tot de Kenieten: Gaat heen, verwijdt u, trekt weg uit het midden van de Amalekieten, opdat ik u niet met hen verdelg; u hebt immers trouw bewezen aan alle Israëlieten, toen zij

(A) 14:41 Num. 27:21; 1Sam. 28:6. (B) 15:1 1Sam. 10:1. (C) 15:2 Ex. 17:8-14; Deut. 25:17-19.

uit Egypte trokken. Daarop verwijderden zich de Kenieten uit het midden van Amalek. ⁷En Saul versloeg Amalek van Chawila af tot in de nabijheid van Sur, dat ten oosten van Egypte ligt. ⁸Agag, de koning van Amalek, greep hij levend, maar het hele volk sloeg hij met de ban door de scherpte van het zwaard. ⁹Saul echter en het volk spaarden Agag en het beste van het kleinvee en van de runderen, ook het naastbeste, verder de lammeren, kortom al wat waardevol was; dat wilden zij niet met de ban slaan. Maar al het vee dat waardeloos was en ondeugdelijk, sloegen zij met de ban.

¹⁰Toen kwam het woord van **JHWH** tot Samuël: ¹¹Het berouwt Mij, dat Ik Saul tot koning heb aangesteld, want hij heeft zich van Mij afgekeerd en mijn bevelen niet uitgevoerd. Hierop ontroerde Samuël hevig en hij riep tot **JHWH** de hele nacht. ¹²Vroeg in de morgen ging Samuël Saul tegemoet, en Samuël werd meegedeeld: Saul is te Karmel gekomen en zie, hij heeft zich daar een gedenkteken opgericht; daarna heeft hij zich omgewend en is weggegaan; hij is afgedaald naar Gilgal.

¹³Toen Samuël bij Saul kwam, zei deze tot hem: Wees gezegend door **JHWH**; ik heb het bevel van **JHWH** uitgevoerd. ¹⁴Maar Samuël zei: Wat betekent dan dat geblaas van kleinvee, dat in mijn oren klinkt, en het geloei van runderen, dat ik hoor? ¹⁵Saul zei: Die heeft men van de Amalekieten meegebracht, want het volk heeft het beste van het kleinvee en van de runderen gespaard om **JHWH**, uw God, offers te brengen; maar de rest hebben wij met de ban geslagen. ¹⁶Toen zei Samuël tot Saul: Houd stil, dan zal ik u meedelen wat **JHWH** in deze nacht tot mij gesproken heeft. Hij zei tot hem: Spreek.

¹⁷Daarop zei Samuël: Bent u niet, hoewel u klein was in eigen oog, geworden tot een hoofd van de stammen van Israël? En heeft **JHWH** u niet gezalfd tot koning over Israël? ¹⁸**JHWH** had u uitgezonden met de opdracht: Ga heen, sla die boosdoeners, de Amalekieten, met de ban, strijd tegen hen, totdat u hen hebt uitgeroeid. ¹⁹Waarom hebt u dan niet naar **JHWH** geluisterd, maar hebt u zich op de buit geworpen en hebt gedaan wat kwaad is in de ogen van **JHWH**?

²⁰Toen zei Saul tot Samuël: Ik heb wel naar **JHWH** geluisterd en ben de weg gegaan, waarop **JHWH** mij zond en ik heb Agag, de koning van Amalek, meegebracht, maar Amalek zelf heb ik met de ban geslagen. ²¹Maar het volk nam van de buit kleinvee en runderen, het beste van het gebannene, om **JHWH**, uw God, offers te brengen in Gilgal. ²²Maar Samuël zei: Heeft **JHWH** evenzeer welgevallen aan brandoffers en slachtoffers als aan het horen naar de stem van **JHWH**? Zie, gehoorzamen is beter dan slachtoffers, luisteren beter dan het vette van de rammen. ²³Voorwaar, weerspanningheid is zonde van de toverij en ongezeglijkheid is afgoderij en dienen van terafim. Omdat u het woord van **JHWH** verworpen hebt, heeft Hij u verworpen, zodat u geen koning meer zult zijn.

²⁴Saul zei tot Samuël: Ik heb gezondigd, want ik heb het bevel van **JHWH**, uw opdracht, overtreden; maar ik was bang voor het volk en ik heb naar hen geluisterd. ²⁵Nu dan, vergeef toch mijn zonde; keer met mij terug, dan zal ik mij voor **JHWH** neerbuigen. ²⁶Maar Samuël zei tot Saul: Ik zal met u niet terugkeren, want u hebt het woord van **JHWH** verworpen; daarom heeft **JHWH** u verworpen, dat u geen koning meer over Israël zult zijn.

²⁷(A) Toen Samuël zich omkeerde en wilde weggaan, greep Saul het uiteinde van zijn mantel⁽¹⁾, maar deze scheurde af. ²⁸Daarop zei Samuël tot hem: **JHWH** heeft heden het koningschap over Israël van u afgescheurd en heeft het gegeven aan uw naaste, die beter is dan u. ²⁹Ook liegt de Onveranderlijke van Israël niet en Hij kent geen berouw; want Hij is geen mens, dat Hij berouw zou hebben. ³⁰Maar hij zei: Ik heb gezondigd; bewijs mij nu toch eer in tegenwoordigheid van de oudsten van mijn volk en van Israël. Keer toch met mij terug, dan wil ik mij voor **JHWH**, uw God, neerbuigen. ³¹Hierop keerde Samuël terug achter Saul. En Saul boog zich neer voor **JHWH**.

³²Toen zei Samuël: Breng Agag, de koning van Amalek, bij mij. Optimistisch ging Agag naar hem toe, want hij zei: Voorwaar, de bitterheid van de dood is geweken. ³³Maar Samuël zei: Zoals uw zwaard vrouwen kinderloos maakte, zo zal onder de vrouwen uw moeder kinderloos worden. Daarop hakte Samuël Agag aan stukken voor het aangezicht van **JHWH** te Gilgal.

³⁴Samuël begaf zich naar Rama, maar Saul ging naar zijn huis, naar het Gibeon van Saul. ³⁵Samuël zag Saul niet meer tot de dag van zijn dood, maar Samuël droeg leed over Saul. En **JHWH** had berouw, dat Hij Saul tot koning over Israël had aangesteld.

David tot koning gezalfd

16¹**JHWH** zei tot Samuël: Hoelang zult u nog leed dragen over Saul, en Ik heb hem toch verworpen, dat hij geen koning meer over Israël zal zijn? Vul uw hoorn met olie en ga heen: Ik

zend u naar de Betlehemiet Isai, want onder zijn zonen heb Ik Mij een koning uitgezocht. ²Maar Samuël zei: Hoe zou ik kunnen gaan? Als Saul het hoort, zal hij mij doden. **JHWH** zei: U zult een jonge koe meenemen en zeggen: ik ben gekomen om **JHWH** een slachtoffer te brengen. ³Dan zult u Isai tot dit offer nodigen, en Ik zal u te kennen geven wat u doen moet; u zult voor Mij zalven wie Ik u zal aanwijzen.

⁴Samuël deed wat **JHWH** gezegd had en hij kwam te Betlehem. De oudsten van de stad kwamen hem bevend van vrees tegemoet en zeiden: Betekent uw komst vrede? ⁵En hij zei: Ja, ik ben gekomen om **JHWH** een slachtoffer te brengen. Heiligt u, dan mag u met mij aan dit offer deelnemen. En hij heiligde Isai en zijn zonen en nodigde hen tot het offer.

⁶Toen zij binnenkwamen, en hij Eliab zag, dacht hij: Zeker staat hier voor **JHWH** zijn gezalfde. ⁷Maar **JHWH** zei tot Samuël: Let niet op zijn voorkomen noch op zijn rijzige gestalte, want Ik heb hem verworpen. Het komt immers niet aan op wat de mens ziet; de mens toch ziet aan wat voor ogen is, maar **JHWH** ziet het hart aan.

⁸Toen riep Isai Abinadab en liet hem aan Samuël voorbijgaan, maar hij zei: Ook deze heeft **JHWH** niet verkozen. ⁹Daarna liet Isai Samma aan hem voorbijgaan, maar hij zei: Ook deze heeft **JHWH** niet verkozen. ¹⁰En Isai liet zijn zeven zonen aan Samuël voorbijgaan, maar Samuël zei tot Isai: **JHWH** heeft dezen niet verkozen.

¹¹Hierop zei Samuël tot Isai: Zijn dit al de jongens? Deze antwoordde: De jongste ontbreekt nog; zie, hij weidt de schapen. Toen zei Samuël tot Isai: Laat

⁽¹⁾ 15:27 dat is de plaats waar de gedenkkwasten zitten, zie Numeri 15:38.

^(A) 15:27 1Sam. 28:17; 1Kon. 11:30,31.

hem halen, want wij zullen niet gaan aanzitten, voordat hij hier gekomen is. ¹²Daarop liet hij hem halen. Hij nu was rossig, ook had hij mooie ogen en een mooi voorkomen. Toen zei **JHWH**: Sta op, zalf hem, want deze is het. ¹³Samuël nam de oliehoorn en zalfde hem te midden van zijn broers. Van die dag af greep de Geest van **JHWH** David aan. Daarna stond Samuël op en ging naar Rama.

David bij Saul

¹⁴Maar van Saul was de Geest van **JHWH** geweken, en een boze geest, die van **JHWH** kwam, joeg hem angst aan.⁽¹⁾ ¹⁵Toen zeiden de dienaren van Saul tot hem: Zie toch, een boze geest van God jaagt u angst aan; ¹⁶laat onze heer toch zeggen, dat uw knechten, die in uw dienst staan, iemand zoeken, die op de citer kan spelen. Als dan de boze geest van God over u komt, moet hij die bespele, en u zult zich beter voelen. ¹⁷Saul zei tot zijn dienaren: Ziet voor mij uit naar iemand, die goed speelt en brengt hem tot mij. ¹⁸Toen *antwoorde* een van de knechten: Ik heb een zoon van de Betlehemiet Isaï gezien, die spelen kan; en hij is een dapper held, een krijgsman, kan goed spreken, is mooi van gestalte; en **JHWH** is met hem.

¹⁹Daarop zond Saul boden naar Isaï met het verzoek: Zend mij uw zoon David, die bij de schapen is. ²⁰Toen nam Isaï een ezel, brood, een zak wijn en een geitenbokje, en liet het door zijn zoon David aan Saul brengen. ²¹Zo kwam David bij Saul en werd zijn dienaar. Deze hield veel van hem, en hij werd zijn wapendrager. ²²Daarom zond Saul tot Isaï de boodschap: Laat David toch in mijn dienst blijven, want hij heeft mijn ge-

negenheid gewonnen. ²³En telkens als die geest van God over Saul kwam, nam David de citer en speelde; dat schonk Saul verlichting, hij voelde zich beter en de boze geest week van hem.

David en Goliath

17¹De Filistijnen nu verzamelden hun leger tot de strijd en trokken zich samen te Soko, dat tot Juda behoort. Zij legerden zich te Efes-Dammim tussen Soko en Azeka. ²Saul en de mannen van Israël verzamelden zich ook en legerden zich in het Terebintendal; en zij stelden zich op in slagorde tegenover de Filistijnen. ³En de Filistijnen stonden aan de ene zijde op een berghelling, en Israël aan de andere zijde op een berghelling, met het dal tussen hen in. ⁴Toen trad een kampvechter uit het leger van de Filistijnen naar voren. Hij heette Goliath, uit Gat. Hij was zes el en een span lang. ⁵Een koperen helm had hij op zijn hoofd, en hij was bekleed met een geschubd pantser; het gewicht van dit pantser was vijfduizend sikkels koper. ⁶Aan zijn benen had hij koperen scheenplaten en op zijn schouder droeg hij een koperen werpspies. ⁷De schacht van zijn lans was als een weversboom, en de punt van zijn lans was van zeshonderd sikkels ijzer. En een schilddrager ging voor hem uit.

⁸Hij stond daar en riep de slagorden van Israël toe: Waarom trekt u uit om u in slagorde te scharen? Ben ik geen Filistijn, en bent u geen knechten van Saul? Kiest u een man, en laat hij naar mij toe komen. ⁹Indien hij met mij durft te strijden en mij verslaat, dan zullen wij u tot knechten zijn; maar indien ik hem overwin en versla, dan zult u

⁽¹⁾ 16:14 Over een boze geest die van **JHWH** kwam, zie Job 2:10, Jesaja 45:7, met bijbehorende voetnoten.

ons tot knechten zijn en ons dienen. ¹⁰Ook zei de Filistijn: Ik tart heden de slagorden van Israël: geeft mij een man, dat wij samen strijden. ¹¹Toen Saul en heel Israël deze woorden van de Filistijn hoorden, werden zij verschrikt en waren heel bang.

¹²David nu was de zoon van die Efratiet uit Betlehem in Juda, wiens naam was Isai, deze had acht zonen. In Sauls tijd was deze man al oud en hoogbejaard. ¹³De drie oudste zonen van Isai waren Saul in de strijd gevolgd. Zijn drie zonen, die ten strijde waren getrokken, heetten: de eerstgeborene Eliab, de tweede Abinadab, en de derde Samma. ¹⁴En David was de jongste. De drie oudsten waren dus Saul gevolgd. ¹⁵Maar David keerde telkens van Saul terug om te Betlehem de schapen van zijn vader te weiden.

¹⁶De Filistijn nu kwam 's morgens en 's avonds naar voren en stelde zich op, veertig dagen lang.

¹⁷Isai zei tot zijn zoon David: Neem toch voor uw broeders een efa van dit geroosterd koren en deze tien broden en breng ze vlug naar de legerplaats, naar uw broeders. ¹⁸En deze tien melkazen moet u aan de overste over duizend brengen; en u moet gaan zien hoe uw broeders het maken en breng van hen een pand mee. ¹⁹Saul en zij en alle mannen van Israël zijn in het Terebintendal in strijd gewikkeld met de Filistijnen.

²⁰Toen stond David 's morgens vroeg op, liet de schapen achter bij een wachter, laadde op en ging heen, zoals Isai hem bevolen had. Hij kwam bij de wagenburg, juist toen het leger uitrok om zich in slagorde te scharen en de strijdkreet aanhief. ²¹De Israëlieten en de Filistijnen stelden zich op, slagorde tegenover slagorde. ²²Toen liet David zijn bagage achter onder de hoede van

de bewaker van het kamp en liep haastig naar de slagorde; daar angekommen, vroeg hij zijn broeders naar hun welstand. ²³Terwijl hij met hen sprak, zie, daar kwam de kampvechter; hij heette Goliat, de Filistijn uit Gat, uit de slagorde van de Filistijnen. Hij sprak dezelfde woorden als altijd, en David hoorde ze. ²⁴Toen alle mannen van Israël de man zagen, sloegen zij voor hem op de vlucht en waren zeer bang.

²⁵De Israëlieten zeiden tot elkaar: Hebt u deze man wel gezien, die daar aankomt? Ja, hij komt om Israël te tarten! Wie hem verslaat, die zal de koning grote rijkdom schenken, hij zal hem zijn dochter geven en zijn familie vrijstellen van lasten in Israël. ²⁶Toen zei David tot de mannen die bij hem stonden: Wat zal men de man doen, die de Filistijn daar verslaat en de smaad van Israël afwentelt? Wie toch is deze onbesneden Filistijn, dat hij de slagorden van de levende God tart? ²⁷En het volk gaf hem hetzelfde antwoord: Aldus zal men de man doen, die hem verslaat.

²⁸Toen Eliab, zijn oudste broeder, David met de mannen hoorde spreken, werd hij boos op hem en hij zei: Waarom bent u eigenlijk gekomen? En bij wie hebt u die paar schapen daarginds in de woestijn achtergelaten? Ik ken uw overmoed en de boosheid van uw hart: u bent gekomen om de strijd te zien. ²⁹Maar David zei: Wat heb ik nu misdaan? Het was maar een vraag. ³⁰Daarop keerde hij zich van hem af naar een ander en stelde dezelfde vraag. En het volk gaf hem hetzelfde antwoord als de eerste keer.

³¹De woorden die David gesproken had, werden opgemerkt en men bracht ze aan Saul over. Deze liet hem halen. ³²En David zei tot Saul: Laat niemand om hem de moed verliezen; uw knecht zal gaan en met deze Filistijn strijden.

³³ Maar Saul zei tot David: U zult met deze Filistijn de strijd niet kunnen aanbinden, want u bent nog jong en hij is een krijgsman van zijn jeugd aan. ³⁴ David echter zei tot Saul: Uw knecht was gewoon voor zijn vader de schapen te hoeden. Kwam er een leeuw of een beer, die een schaap uit de kudde wegroofde, ³⁵ dan liep ik hem na, sloeg hem en redde het uit zijn muil. Als hij zich dan tegen mij keerde, greep ik hem bij zijn baard en sloeg hem dood. ³⁶ Zowel leeuw als beer heeft uw knecht verslagen. En deze onbesneden Filistijn zal het vergaan als één van dezen, omdat hij de slagorden van de levende God getart heeft. ³⁷ Ook zei David: **JHWH**, die mij gered heeft uit de klauwen van leeuw en beer, Hij zal mij ook redden uit de hand van deze Filistijn. En Saul zei tot David: Ga, en **JHWH** zal met u zijn. ³⁸ Toen kleepte Saul David in zijn wapenrok, zette hem een koperen helm op het hoofd en deed hem een pantser aan. ³⁹ En David bond zijn zwaard aan, over zijn wapenrok, en hij deed moeite om te lopen, want hij had het nog nooit beproefd. Toen zei David tot Saul: Ik kan hierin niet lopen, want ik heb het nog nooit beproefd. Daarop ontdeed David zich ervan, ⁴⁰ nam zijn staf in de hand, zocht zich vijf gladde stenen uit de beekbedding en deed ze in de herderstas, die hij bij zich had, in de tas voor de slingerstenen, maar zijn slinger hield hij in de hand. Zo naderde hij de Filistijn. ⁴¹ De Filistijn kwam al dichter bij David; voor hem uit ging de schilddrager. ⁴² Toen de Filistijn David in het oog kreeg en hem bezag, verachtte hij hem, omdat hij nog jong was; rossig, mooi van gestalte. ⁴³ De Filistijn zei tot David: Ben ik een hond, dat u met een stok op mij

afkomt? En de Filistijn vervloekte David bij zijn goden. ⁴⁴ Ook zei de Filistijn tot David: Kom maar eens hier, dan zal ik uw vlees aan de vogels van de hemel en aan de dieren van het veld geven.

⁴⁵ Maar David zei tot de Filistijn: U treedt mij tegemoet met zwaard en speer en werpspies, maar ik treed u tegemoet in de naam van **JHWH** van de legermachten, de God van de slagorden van Israël, die u getergd hebt. ⁴⁶ Deze dag zal **JHWH** u in mijn macht overleveren en ik zal u verslaan en u het hoofd afhakken; op deze dag zal ik de lijken van het leger van de Filistijnen aan de vogels van de hemel en aan de dieren van het veld geven, opdat de hele aarde zal weten, dat Israël een God heeft, ⁴⁷ en deze hele menigte zal weten, dat **JHWH** niet verlost door zwaard en speer. Want de strijd is van **JHWH** en Hij geeft u in onze macht.

⁴⁸ Toen de Filistijn tot de aanval overging en al nader kwam, David tegemoet, haastte David zich en snelde op de slagorde toe, de Filistijn tegemoet, ⁴⁹ stak zijn hand in de tas, nam er een steen uit, slingerde die weg en trof de Filistijn tegen zijn voorhoofd, zodat de steen in zijn voorhoofd drong, en hij voorover ter aarde viel. ^{50(A)} Zo overwon David de Filistijn met een slinger en een steen; hij versloeg de Filistijn en doodde hem; en David had geen zwaard in zijn hand. ^{51(B)} David snelde toe, bleef bij de Filistijn staan, greep zijn zwaard, trok het uit de schede en doodde hem. Hij hakte hem het hoofd ermee af. Toen de Filistijnen zagen, dat hun held dood was, sloegen zij op de vlucht. ⁵² De mannen van Israël en Juda sprongen op, hieven een krijgsgeschreeuw aan en vervolgden de Filistijnen in de richting van Gat en tot aan de poorten van Ekron. En

(A) 17:50 2Sam. 21:19. (B) 17:51 2Sam. 21:19.

de verslagenen van de Filistijnen lagen op de weg naar Saäraïm, tot Gat en tot Ekron. ⁵³Daarna keerden de Israëlieten terug van de heftige achtervolging van de Filistijnen en plunderden hun legerplaats. ⁵⁴En David nam het hoofd van de Filistijn en bracht het naar Jeruzalem, maar zijn wapens legde hij in zijn tent.

⁵⁵Toen Saul David de Filistijn tegemoet had zien gaan, had hij tot de krijgsoverste Abner gezegd: Wiens zoon is toch deze jongeman, Abner? En Abner had geantwoord: Zo waar u leeft, o koning, ik weet het niet. ⁵⁶Daarop had de koning gezegd: Vraag u, wiens zoon deze jongeman is. ⁵⁷Zodra David terugkeerde van het verslaan van de Filistijn, nam Abner hem mee en bracht hem bij Saul; en hij hield het hoofd van de Filistijn in zijn hand. ⁵⁸Saul zei tot hem: Wiens zoon bent u, jongeman? David antwoordde: De zoon van uw knecht, de Betlehemiet Isai.

Sauls haat tegen David

18¹Direct, nadat David opgehouden had tot Saul te spreken, werd de ziel van Jonatan innig gehecht aan die van David; en Jonatan had hem lief als zichzelf. ²Saul nam hem die dag met zich mee en stond hem niet toe naar het huis van zijn vader terug te keren. ³Jonatan sloot een verbond met David, omdat hij hem liefhad als zichzelf. ⁴Jonatan trok de mantel uit, die hij droeg, en gaf die aan David, ook zijn wapenrok, zelfs zijn zwaard, zijn boog en zijn gordel. ⁵David dan trok ten strijde en was voorspoedig waar Saul hem ook heen zond, zodat Saul hem over de soldaten stelde. Dit was goed in het oog van al het volk en ook in het oog van de dienaren van Saul.

⁶Het gebeurde echter, toen zij thuiskwamen, toen David na de overwinning op de Filistijn terugkeerde, dat de vrouwen uit alle steden van Israël koning Saul onder gezang en in reidans tegemoet gingen met tamboerijnen, vreugdebetoon en triangels; ^{7(A)} en de dansende vrouwen *zongen een beurtzang* en zeiden: Saul heeft zijn duizenden verslagen, maar David zijn tienduizenden. ⁸Toen werd Saul zeer boos; dit woord gaf hem ongenoegen en hij dacht: Aan David hebben zij tienduizenden gegeven, maar aan mij de duizenden; ook het koningschap zal nog voor hem zijn. ⁹Sinds die dag keek Saul met wantrouwen naar David.

¹⁰De volgende morgen greep de boze geest van God Saul aan, en hij gedroeg zich in het huis als een razende, terwijl David zoals elke dag de snaren tokkelde. Saul had zijn speer in de hand. ¹¹En hij wierp de speer en dacht: Ik zal David aan de wand spietsen. Maar David ontweek hem tot tweemaal toe. ¹²Saul werd bang voor David, omdat **JHWH** met hem was, terwijl Hij van Saul geweken was; ¹³daarom verwijderde Saul hem uit zijn omgeving en stelde hem aan tot overste over duizend, zodat hij aan het hoofd van het krijgsvolk uittrok en terugkwam. ¹⁴En David was voorspoedig op al zijn wegen, want **JHWH** was met hem.

¹⁵Toen Saul zag, dat hij zeer voorspoedig was, werd hij bang voor hem; ¹⁶maar heel Israël en Juda hadden David lief, daar hij aan het hoofd van hen uittrok en terugkwam.

¹⁷Saul zei tot David: Ziehier mijn oudste dochter Merab; haar zal ik u tot vrouw geven, mits u in mijn dienst een dapper man bent en de oorlogen van **JHWH** voert. Maar Saul dacht:

(A) 18:7 1Sam. 21:12; 29:5.

Laat niet mijn hand, maar de hand van de Filistijnen tegen hem zijn. ¹⁸David echter zei tot Saul: Wie ben ik en wie zijn mijn verwanten, het geslacht van mijn vader, in Israël, dat ik een schoonzoon van de koning zou worden? ¹⁹Toen evenwel de tijd was aangebroken, dat Merab, de dochter van Saul, aan David zou worden gegeven, werd zij aan Adriël, de Mecholatie, tot vrouw geschonken. ²⁰Migal echter, de dochter van Saul, kreeg David lief; toen men dit aan Saul meedeelde, leek het hem goed; ²¹want Saul dacht: Ik wil haar aan hem geven; laat zij voor hem een valstrik worden, en laat de hand van de Filistijnen tegen hem zijn. En Saul zei tot David: Heden kunt u voor de tweede keer mijn schoonzoon worden. ²²Tevens beval Saul zijn dienaren: Spreekt in het geheim tot David: zie, de koning heeft een welgevalen aan u en al zijn dienaren houden van u; nu dan, word de schoonzoon van de koning. ²³Toen brachten de dienaren van Saul deze woorden aan David over, maar deze zei: Lijkt het u een kleinigheid de schoonzoon van de koning te worden? Ik ben immers een arm en gering man. ²⁴De dienaren van Saul deelden hem mee: Dit heeft David gezegd. ²⁵Daarop zei Saul: Aldus zult u tot David spreken: de koning begeert geen andere bruidsprijs dan honderd voorhuiden van Filistijnen als wraakneming op de vijanden van de koning. Saul had de bedoeling David door de hand van de Filistijnen te doen vallen. ²⁶Toen zijn dienaren deze woorden aan David meedeelden, stemde David ermee in, dat hij de schoonzoon van de koning werd.

De dagen waren nog niet verstreken, ²⁷of David stond op, ging met zijn mannen heen, versloeg van de Filistijnen tweehonderd man en bracht hun voorhuiden mee; en zij gaven het hele aan-

tal aan de koning, opdat hij de schoonzoon van de koning zou worden. Daarop schonk Saul hem zijn dochter Migal tot vrouw. ²⁸Toen zag Saul het in en begreep, dat **JHWH** met David was. En Migal, de dochter van Saul, had hem lief. ²⁹En Saul vreesde David des te meer. Saul bleef een vijand van David zijn leven lang.

³⁰Wanneer de vorsten van de Filistijnen uitrukten, had David, zo vaak zij uitrukten, meer voorspoed dan alle dienaren van Saul, zodat zijn naam zeer beroemd werd.

David vlucht voor Sauls aanslagen

19¹Saul sprak er met zijn zoon Jonatan en met al zijn dienaren over om David te doden. Maar Jonatan, Sauls zoon, was David zeer genegen, ²zodat Jonatan aan David meedeelde: Mijn vader Saul tracht u te doden; nu dan, neem u toch morgenvroeg in acht, ga naar een schuilplaats en verberg u daar. ³Ik zal naar buiten gaan en in het veld waar u zich bevindt, aan de zijde van mijn vader gaan staan. Dan zal ik met mijn vader over u spreken; ik zal zien, hoe het staat, en het u meedelen.

⁴Toen sprak Jonatan tot zijn vader Saul goed van David en zei tot hem: Laat de koning zich niet bezondigen aan zijn knecht David, want hij heeft zich aan u niet bezondigd; integendeel, wat hij gedaan heeft, is u zeer ten goede gekomen: ⁵hij heeft zijn leven op het spel gezet en de Filistijn verslagen, en **JHWH** heeft een grote verlossing voor heel Israël bewerkt. U hebt het gezien en u verheugd. Waarom zou u zich dan aan onschuldig bloed bezondigen door David zonder oorzaak te doden? ⁶Saul luisterde naar Jonatan en zwoer: Zo waar **JHWH** leeft, hij zal niet ter dood gebracht worden. ⁷Toen riep Jonatan David en deelde hem

dit hele gesprek mee. Jonatan bracht David bij Saul en hij was in zijn dienst als tevoren.

⁸Toen nu de oorlog opnieuw uitbrak, trok David uit en streed tegen de Filistijnen; hij bracht hun een grote nederlaag toe, zodat zij voor hem op de vlucht sloegen.

⁹Maar de boze geest van **JHWH** kwam over Saul, toen hij in zijn huis zat, met zijn speer in de hand; en David tokkelde de snaren. ¹⁰Toen trachtte Saul David met de speer aan de wand te spietsen, maar deze ontweek Saul, zodat hij met de speer de wand trof. Daarop vluchtte David en ontkwam in die nacht.

¹¹(A) En Saul zond boden naar het huis van David om het te bewaken en hem 's morgens te doden. Maar Migal, de vrouw van David, deelde hem mee: Indien u vannacht uw leven niet weet te redden, zult u morgen ter dood gebracht worden. ¹²Toen liet Migal David door het venster naar beneden; hij ging op de vlucht en ontkwam. ¹³Daarop nam Migal de terafim en legde die op het bed; zij legde een net van geitenhaar aan het hoofdeinde daarvan en spreidde er een kleed over uit.

¹⁴Toen zond Saul boden om David te halen, ¹⁵maar zij zei: Hij is ziek. Daarna zond Saul de boden om naar David te gaan zien met het bevel: Brengt hem op het bed tot mij, opdat ik hem zal doden. ¹⁶Toen kwamen de boden binnen en zie, daar lag de terafim op het bed met het net van geitenhaar aan het hoofdeinde daarvan. ¹⁷Saul zei tot Migal: Waarom hebt u mij zo bedrogen, dat u mijn vijand liet gaan, zodat hij ontkomen is? Maar Migal zei tot Saul: Hij zei tot mij: laat mij gaan, waarom zou ik u doden?

¹⁸Nadat David gevlucht en ontkomen was, kwam hij bij Samuël te Rama en deelde hem mee al wat Saul hem aangedaan had. Daarop ging hij met Samuël weg en zij bleven te Najot. ¹⁹Toen aan Saul werd meegedeeld: Zie, David is te Najot, bij Rama, ²⁰zond Saul boden om David te halen. Dezen zagen een groep profeten in geestvervoering met Samuël aan hun hoofd. En de Geest van God kwam over de boden van Saul, zodat ook zij in geestvervoering raakten. ²¹Toen deelde men het aan Saul mee; deze zond andere boden, maar ook dezen raakten in geestvervoering. Opnieuw zond Saul boden, een derde groep, en ook dezen raakten in geestvervoering. ²²Toen ging hij zelf ook naar Rama. Bij de grote put te Seku gekomen, vroeg hij: Waar zijn Samuël en David? En men zei: Zie, te Najot, bij Rama. ²³Toen ging hij daarheen, naar Najot, bij Rama en ook over hem kwam de Geest van God en hij verkeerde, terwijl hij zijn weg vervolgde, in geestvervoering, totdat hij te Najot bij Rama kwam. ²⁴(B) Ook hij trok zijn klederen uit en was in geestvervoering in tegenwoordigheid van Samuël: hij lag die hele dag en de hele nacht naakt terneer. Daarom zegt men: Is Saul ook onder de profeten?

Verbond tussen David en Jonatan

20¹Toen vluchtte David uit Najot, bij Rama; hij kwam bij Jonatan en zei: Wat heb ik gedaan? Wat is mijn ongerechtigheid of wat is mijn zonde tegenover uw vader, dat hij mij naar het leven staat? ²Maar deze zei tot hem: Dat zij verre, u zult niet sterven. Zie, mijn vader doet hoegenaamd niets, zonder het mij toe te vertrouwen. Waarom zou mijn vader dan deze zaak voor mij verbor-

(A) 19:11 Ps. 59:1. (B) 19:24 1Sam. 10:11,12.

gen houden? Het is niet waar. ³David echter verzekerde het nog eens met een eed: Uw vader weet heel goed, dat u mij genegenheid toedraagt. Daarom denkt hij: Jonatan moet dit niet weten, anders wordt hij maar verdrietig. Toch, zo waar **JHWH** leeft en zo waar u leeft, er is slechts één stap tussen mij en de dood.

⁴Jonatan vroeg David: Wat is uw wens? Ik zal het voor u doen. ^{5(A)}David antwoordde Jonatan: Zie, morgen is het de nieuwe maan, dan zou ik bij de koning aan de maaltijd moeten deelnemen. Indien u mij verlof geeft, houd ik mij in het veld verborgen tot overmorgenavond. ⁶Mist uw vader mij, dan moet u zeggen: David heeft mij dringend gevraagd direct naar zijn stad Betlehem te mogen gaan, omdat daar het jaarlijkse offerfeest plaatsvindt voor het hele geslacht. ⁷Zegt hij dan: Het is goed, dan is uw dienaar veilig. Maar als hij zeer boos wordt, weet dan, dat hij vast besloten is dit kwaad te doen. ⁸Betoon dan trouw aan uw knecht, want u hebt met uw knecht bij **JHWH** een verbond gesloten. Maar indien er bij mij ongerechtigheid is, breng u mij dan zelf ter dood. Waarom zou u mij aan uw vader overleveren? ⁹Jonatan zei echter: Zeg dat niet! Want, als ik zeker weet, dat mijn vader vast besloten is, dit kwaad over u te brengen, zou ik het u niet meedelen? ¹⁰Toen vroeg David aan Jonatan: Wie zal het mij meedelen, wanneer uw vader u een hard antwoord geeft? ¹¹Jonatan zei tot David: Kom, laten wij naar buiten gaan, het veld in. En beiden gingen het veld in.

¹²Toen antwoordde Jonatan David: Bij **JHWH**, de God van Israël - ik zal morgen of overmorgen omstreeks deze tijd mijn vader polsen; wanneer het er dan voor David goed voor staat, zal ik u dan geen

boodschap zenden en het u in vertrouwen meedelen? ¹³Zo mag **JHWH** Jonatan doen, ja nog erger: wanneer mijn vader besloten is dat kwaad over u te brengen, zal ik het u meedelen en u laten gaan, zodat u in vrede kunt vertrekken. **JHWH** mag met u zijn, zoals Hij met mijn vader geweest is. ¹⁴Zult u mij niet, indien ik dan nog in leven ben, de goedgunstigheid van **JHWH** betonen, zodat ik niet sterf? ^{15(B)}U zult mijn huis ook nimmer uw trouw onttrekken, ook dan niet, als **JHWH** alle vijanden van David van de aardbodem uitroeit. ¹⁶Toen sloot Jonatan dit verbond met het huis van David: **JHWH** zal het eisen van de hand van de vijanden van David. ¹⁷En Jonatan liet David opnieuw zweren bij zijn liefde voor hem, want hij had hem lief als zichzelf.

¹⁸Daarop zei Jonatan tot hem: Morgen is het de nieuwe maan; dan zult u gemist worden, want uw plaats zal leeg blijven. ¹⁹Maar op de derde dag moet u in ieder geval komen en u begeven naar de plaats, waar u zich verborgen had op de dag van die gebeurtenis, en u zetten bij de steen Haëzel. ²⁰Dan zal ik drie pijlen daarlangs schieten, alsof ik op een doel mikte. ²¹En zie, ik zal de jongen opdragen: Ga de pijlen zoeken. Als ik uitdrukkelijk tot de jongen zeg: Zie, de pijlen liggen dichterbij, neem ze - kom dan, want dan is het veilig voor u: dan is er niets, zo waar **JHWH** leeft. ²²Maar indien ik tot de jongeman zeg: Zie, de pijlen liggen verder weg - ga dan heen, want **JHWH** zendt u weg. ²³Wat echter de afspraak betreft, die ik en u gemaakt hebben, zie, **JHWH** is tussen mij en u voor altijd.

²⁴Daarna verborg David zich in het veld. Toen de nieuwe maan was aanbroken, zette de koning zich aan de

(A) 20:5 Num. 28:11. (B) 20:15 2Sam. 9:1.

maaltijd om te eten. ²⁵En de koning zat op zijn gewone plaats, op de plaats bij de wand. Jonatan stond op, Abner zette zich naast Saul, maar de plaats van David bleef leeg. ²⁶Saul echter zei er die dag niets van, want hij dacht: Er is iets met hem gebeurd; hij zal niet rein zijn; ja, hij zal niet rein zijn.

²⁷Maar toen op de dag na de nieuwe maan, op de tweede dag, Davids plaats leeg bleef, vroeg Saul zijn zoon Jonatan: Waarom heeft de zoon van Isaï gisteren en ook heden niet aan de maaltijd deelgenomen? ²⁸Jonatan *antwoordde* Saul: David heeft mij dringend gevraagd, naar Betlehem te mogen gaan. ²⁹Hij zei: Laat mij toch gaan, want wij hebben een offerfeest voor ons geslacht in de stad, en mijn broer zelf heeft mij ontboden. Nu dan, indien u mij genegen bent, laat mij toch heengaan om mijn broers te bezoeken. Daarom is hij niet aan de tafel van de koning gekomen.

³⁰Toen ontbrandde de toorn van Saul tegen Jonatan, en hij zei tot hem: Zoon van een weerspannige tuchteloze! Wist ik niet, dat u voor de zoon van Isaï gekozen hebt tot uw eigen schande en tot de schande van de naaktheid van uw moeder? ³¹Dit is zeker, zolang de zoon van Isaï op de aardbodem leeft, zullen noch u, noch uw koningschap staande blijven. Nu dan, laat hem tot mij brengen, want hij is ten dode opgeschreven.

³²Maar Jonatan *antwoordde* zijn vader Saul en zei tot hem: Waarom zou hij ter dood gebracht worden? Wat heeft hij gedaan? ³³Daarop wierp Saul zijn speer naar hem om hem te doden. Toen wist Jonatan, dat zijn vader vast besloten had David ter dood te brengen. ³⁴Daarom stond Jonatan van tafel op in brandende toorn. Op de tweede dag van de nieuwe

maan at hij niets, want ter wille van David was hij bedroefd, omdat zijn vader hem schandelijk had bejegend.

³⁵In de ochtend ging Jonatan volgens de afspraak met David het veld in; hij had een kleine jongen bij zich. ³⁶En hij zei tot zijn jongen: Loop, zoek de pijlen die ik afschiet. Nauwelijks was de jongen weggelopen, of hij schoot een pijl af over hem heen. ³⁷Toen de jongen kwam bij de plek waarheen Jonatan de pijl afgeschoten had, riep Jonatan hem na: De pijl ligt toch verder weg. ³⁸Daarop riep Jonatan de jongen na: Vlug, maak haast, blijf niet staan! Toen raapte de jongen van Jonatan de pijl op en kwam bij zijn heer. ³⁹De jongen wist van niets; slechts Jonatan en David wisten, waarom het ging. ⁴⁰Daarna gaf Jonatan zijn wapens aan de jongen die hem vergezelde, en beval hem: Ga heen, breng ze naar de stad. ⁴¹De jongen ging naar huis. Toen kwam David aan de zuidzijde tevoorschijn en wierp zich op zijn aangezicht ter aarde en boog zich driemaal neer. Zij kusten elkaar en huilden met elkaar. Ten slotte vermande David zich. ⁴²Daarna zei Jonatan tot David: Ga in vrede; daar wij immers beiden in de naam van **JHWH** elkaar gezworen hebben: **JHWH** zal tussen mij en u staan en tussen mijn en uw nakomelingen voor altijd. ⁴³(David) stond op en ging heen; en Jonatan begaf zich naar de stad.

David te Nob

21 ¹David kwam te Nob bij de priester Achimelek. Toen ging Achimelek David bevende tegemoet en vroeg hem: Waarom bent u alleen en is er niemand bij u? ²(A) David antwoordde de priester Achimelek: De koning heeft mij iets opgedragen en tot mij gezegd:

(A) 21:2 Mat. 12:3,4; Mar. 2:25,26; Luk. 6:3.

niemand mag ook maar iets weten van de zaak waarvoor ik u uitzend en die ik u heb opgedragen. De manschappen heb ik ergens heengezonden. ³Nu dan, wat hebt u voorhanden? Geef mij vijf broden mee of wat er maar is. ⁴Daarop *antwoordde* de priester David: Ik heb geen gewoon brood voorhanden, maar er is wel heilig brood; als de manschappen zich maar van de vrouwen onthouden hebben.

⁵David *antwoordde* de priester en zei tot hem: Zeker, de omgang met vrouwen is ons, evenals vroeger, ontzegd, wanneer ik uittrek, de wapens van de manschappen zijn heilig, en al is dit een ongewijde tocht, niettemin is hij heden heilig door de wapens. ⁶Toen gaf de priester hem het heilige brood, omdat er geen ander was dan het toonbrood dat men gewoon is voor het aangezicht van **JHWH** weg te nemen, om op de dag dat men het wegneemt, vers brood neer te leggen.

⁷(A) Nu was daar op die dag één van de dienaren van Saul, die voor het aangezicht van **JHWH** afgezonderd was; hij heette Doëg, een Edomiet, de opzichter over de herders van Saul. ⁸David zei tot Achimelek: Hebt u hier geen speer of zwaard voorhanden? Want ik heb noch mijn zwaard noch mijn andere wapens kunnen meenemen, omdat de opdracht van de koning dringend was. ⁹Daarop zei de priester: Het zwaard van de Filistijn Goliath, die u verslagen hebt in het Terebintendal, zie, dat is hier, gewikkeld in een mantel achter de efod. Indien u het nemen wilt, neem het; een ander is er niet, alleen dit. David zei: Er is er geen ander zoals deze; geef het mij.

David te Gat

¹⁰(B) Daarop maakte David zich op en vluchtte die dag van Saul weg; hij kwam bij Akis, de koning van Gat. ¹¹De dienaren van Akis zeiden tot hem: Is dit niet David, de koning van het land? Hebben zij niet van hem bij de reidans *een beurtzang gezongen*: Saul heeft zijn duizenden verslagen, maar David zijn tienduizenden? ¹²(C) David sloeg acht op deze woorden en werd zeer bang voor Akis, de koning van Gat. ¹³(D) Daarom stelde hij zich in hun tegenwoordigheid aan als een waanzinnige en gedroeg zich bij hen als een razende; hij bekrabde de deurvleugels van de poort en liet het speeksel in zijn baard lopen. ¹⁴(E) Toen zei Akis tot zijn dienaren: Zie, u merkt toch, dat de man waanzinnig is? ¹⁵Waarom brengt u hem bij mij? Heb ik gebrek aan waanzinnigen, dat u mij deze gebracht hebt om bij mij uit te razen? Moet zo iemand in mijn huis komen?

David bij Adullam

22 ¹(F) David ging vandaar weg en ontkwam naar de spelonk van Adullam. Toen zijn broers en zijn hele familie dit hoorden, kwamen zij daar bij hem. ²Ook voegde zich bij hem ieder die in moeilijkheden verkeerde, ieder die verbitterd was, en hij werd hun aanvoerder. Zij bleven bij hem, ongeveer vierhonderd man.

³Vandaar ging David naar Mispe in Moab en zei tot de koning van Moab: Laat mijn vader en mijn moeder toch bij u mogen komen, totdat ik weet, wat God met mij voor heeft. ⁴Toen bracht hij hen onder bij de koning van Moab, en zij ble-

(A) 21:7 Lev. 24:5-9. (B) 21:10 1Sam. 17:51.

(E) 21:14 Ps. 34:1. (F) 22:1 Ps. 57:1; 142:1.

(C) 21:12 1Sam. 18:7; 29:5.

(D) 21:13 Ps. 56:1.

ven bij hem, zolang David in de bergvesting was.

⁵Maar de profeet Gad zei tot David: Blijf niet in de bergvesting, ga heen en trek naar het land Juda. Toen ging David heen en trok naar het woud van Cheret.

Moord op de priesters van Nob

⁶Saul hoorde dit, want David en de mannen bij hem waren ontdekt. Saul nu zat te Gibea onder de tamarisk op de hoogte, met de speer in zijn hand en al zijn dienaren stonden bij hem. ⁷Toen zei Saul tot de dienaren die bij hem stonden: Hoort toch, u Benjaminieten! Zal de zoon van Isai u allen soms akkers en wijngaarden geven, zal hij u allen tot oversten over duizend en tot oversten over honderd aanstellen, ⁸dat u allen tegen mij hebt samengespannen en niemand het mij meegedeeld heeft, toen mijn zoon een verbond sloot met de zoon van Isai? Niemand van u is over mij bezorgd; niemand heeft mij meegedeeld, dat mijn zoon mijn dienaar tegen mij heeft opgehitst om mij, op deze dag, een valstrik te spannen.

⁹(A) Toen *antwoordde* de Edomiet Doëg, die bij de dienaren van Saul stond: Ik heb gezien dat de zoon van Isai te Nob kwam, bij Achimelek, de zoon van Achitub. ¹⁰Deze raadpleegde **JHWH** voor hem en gaf hem teerkost; ook het zwaard van de Filistijn Goliat gaf hij hem. ¹¹Toen ontbood de koning de priester Achimelek, de zoon van Achitub, met zijn hele familie, de priesters die te Nob waren; en zij kwamen allen bij de koning.

¹²Saul zei: Hoor toch, u zoon van Achitub! Hij antwoordde: Hier ben ik, mijn heer. ¹³Daarop vroeg Saul hem: Waarom hebt u met de zoon van Isai tegen mij samengespannen door hem

brood en een zwaard te geven, God voor hem te raadplegen, zodat hij tegen mij is opgestaan en mij zoals nu gebeurt, een valstrik spant? ¹⁴Toen *antwoordde* Achimelek de koning: Maar wie onder al uw dienaren is zo betrouwbaar als David, nog wel de schoonzoon van de koning, lid van uw lijfwacht, geëerd in uw huis? ¹⁵Heb ik ditmaal voor het eerst God voor hem geraadpleegd? Volstrekt niet! Laat de koning toch zijn knecht, ja mijn hele familie, niets ten laste leggen, want uw knecht wist niets van dit alles af, hoe genaamd niets. ¹⁶Maar de koning zei: U moet sterven, Achimelek, u en uw hele familie. ¹⁷Toen gebod de koning de soldaten van de garde, die naast hem stonden: Treedt nader en doodt de priesters van **JHWH**, want ook zij zijn op de hand van David; ofschoon zij geweten hebben, dat hij op de vlucht was, hebben zij mij dat niet meegedeeld. Maar de dienaren van de koning wilden hun hand niet uitstrekken om de priesters van **JHWH** neer te stoten. ¹⁸Toen zei de koning tot Doëg: Treed nader en stoot de priesters neer. De Edomiet Doëg trad nader en stootte de priesters neer. Hij doodde op die dag vijftientig man, die de linnen lijfrok droegen. ¹⁹Ook sloeg hij de priesterstad Nob met de scherpste van het zwaard: mannen en vrouwen, kinderen en zuigelingen, runderen, ezels en kleinvee - met de scherpste van het zwaard.

²⁰Eén zoon van Achimelek, de zoon van Achitub, Abjatar geheten, ontkwam; en hij vluchtte naar David. ²¹Toen Abjatar aan David meedeelde, dat Saul de priesters van **JHWH** gedood had, ²²zei David tot Abjatar: Omdat de Edomiet Doëg daar was, begreep ik op die dag wel, dat hij het zeker aan Saul zou meedelen. Ik ben de oorzaak van de

(A) 22:9 1Sam. 21:8-10; Ps. 52:2.

dood van al uw familieleden. ²³Blijf bij mij, vrees niet; want wie mij naar het leven staat, staat u naar het leven; bij mij bent u volkomen veilig.

David te Keïla

23 ¹Men deelde David mee: Zie, de Filistijnen strijden tegen Keïla en roven de dorsvloeren leeg. ²Toen vroeg David **JHWH**: Zal ik heengaan en deze Filistijnen verslaan? **JHWH** antwoordde David: Ga heen, versla de Filistijnen en bevrijd Keïla. ³Maar de mannen van David zeiden tot hem: Zie, wij leven hier in Juda al in vrees; hoeveel te meer, wanneer wij naar Keïla trekken, tegen de slagorden van de Filistijnen. ⁴Toen vroeg David **JHWH** opnieuw, en **JHWH** antwoordde hem: Trek op, ga naar Keïla, want Ik zal de Filistijnen in uw macht geven. ⁵Daarop ging David met zijn mannen naar Keïla; hij streed met de Filistijnen, dreef hun vee weg en bracht hun een grote nederlaag toe. Zo bevrijdde David de inwoners van Keïla.

⁶Toen Abjatar, de zoon van Achimelek, naar David bij Keïla vluchtte, had hij de efod bij zich.

⁷Aan Saul werd meegedeeld, dat David Keïla was binnengetrokken. Toen zei Saul: God heeft hem aan mij overgeleverd, want door een stad met deuren en grendels binnen te trekken, heeft hij zichzelf opgesloten. ⁸En Saul riep al het volk ten strijde om naar Keïla te trekken en David met zijn mannen te belegeren.

⁹Toen David vernam, dat Saul kwaad tegen hem in de zin had, beval hij de priester Abjatar: Breng de efod hier. ¹⁰En David zei: **JHWH**, God van Israël, uw knecht heeft voorzeker gehoord, dat Saul van plan is naar Keïla te komen en omwille van mij verderf over de stad te

brengen. ¹¹Zullen de burgers van Keïla mij aan hem uitleveren? Zal Saul komen, zoals uw knecht gehoord heeft? **JHWH**, God van Israël, deel het toch uw knecht mee. **JHWH** antwoordde: Hij zal komen. ¹²Daarna vroeg David: Zullen de burgers van Keïla mij en mijn mannen aan Saul uitleveren? **JHWH** zei: Zij zullen u uitleveren. ¹³Toen braken David en zijn mannen, ongeveer zeshonderd, op, verlieten Keïla en trokken op goed geluk rond. Aan Saul werd meegedeeld, dat David uit Keïla ontkomen was, en hij gaf de tocht op.

David in de woestijn van Zif

¹⁴David hield verblijf in de woestijn, in bergvestingen. Hij verbleef in het gebergte, in de woestijn van Zif. Alle dagen zocht Saul hem, maar God gaf hem niet in zijn macht. ¹⁵David vernam, dat Saul uitgetrokken was om hem naar het leven te staan. David bevond zich in de woestijn van Zif te Choresa. ¹⁶Toen begaf Jonatan, de zoon van Saul, zich op weg en ging naar David in Choresa. Hij versterkte zijn vertrouwen op God ¹⁷en zei tot hem: Vrees niet, want de hand van mijn vader Saul zal u niet vinden; u zult koning over Israël zijn, en ik zal onmiddellijk onder u staan. Ook mijn vader Saul weet dit maar al te goed. ^{18(A)}Hierop sloten die beiden een verbond voor het aangezicht van **JHWH**. En David bleef in Choresa, maar Jonatan ging naar zijn huis.

^{19(B)}Enige Zifieten echter trokken naar Saul in Gibeon en zeiden: Weet u wel, dat David zich bij ons verborgen houdt in de bergvestingen bij Choresa, op de heuvel van Chakila, ten zuiden van de wildernis? ²⁰Nu dan, indien het u, o koning, behaagt te komen, kom dan; wij nemen op

(A) 23:18 1Sam. 18:3. (B) 23:19 Ps. 54:2.

ons, hem aan de koning uit te leveren. ²¹Saul zei: Wees gezegend door **JHWH**, omdat u met mij begaan bent. ²²Gaat heen, overtuigt u, ziet te weten te komen, waar hij zich bevindt en wie hem daar gezien heeft; want men heeft mij gezegd, dat hij zeer listig te werk gaat. ²³Ziet al de schuilplaatsen te weten te komen, waar hij zich verbergt. Komt dan met betrouwbare gegevens bij mij terug; en ik zal met u gaan. Indien hij in het land is, zal ik hem opsporen onder alle duizenden van Juda. ²⁴Direct begaven zij zich op weg naar Zif, voor Saul uit. En David en zijn mannen waren in de woestijn Maon, in de steppe ten zuiden van de wildernis.

²⁵Toen Saul met zijn mannen David ging zoeken, meldde men dit aan hem, en hij trok weg naar de rots en bleef in de woestijn Maon. Saul hoorde dit en achtervolgde David in de woestijn Maon; ²⁶Saul ging langs de ene en David met zijn mannen langs de andere zijde van de berg. David trachtte in allerijl aan Saul te ontkomen; en reeds stond Saul met zijn mannen op het punt David en zijn mannen te omsingelen en te grijpen, ²⁷toen er een bode tot Saul kwam met de tijding: Trek haastig weg, want de Filistijnen zijn het land binnengevallen. ²⁸Daarop keerde Saul terug van de achtervolging van David en trok de Filistijnen tegemoet. Daarom noemt men die plaats: Rots van de Ontkoming.

David spaart Sauls leven

24¹David trok vandaar en hield verblijf in de bergvestingen van Engedi. ²Toen Saul teruggekeerd was van de vervolging van de Filistijnen, deelde men hem mee: Zie, David is

in de woestijn van Engedi. ³Daarop nam Saul drieduizend uitgelezen mannen uit heel Israël, en ging heen om David en zijn mannen te zoeken bij de Steenbokrotsen. ^{4(A)}Hij bereikte de schaapskooien aan de weg. Daar was een spelonk waar Saul binnenging om zich af te zonderen; David en zijn mannen zaten achter in de spelonk. ⁵Toen zeiden Davids mannen tot hem: Dit is de dag, waarvan **JHWH** tot u gezegd heeft: zie, Ik geef uw vijand in uw macht; doe met hem wat u wilt. David stond op en sneed ongemerkt een uiteinde van Sauls mantel af.⁽¹⁾ ⁶Daarna bonsde Davids hart, omdat hij dat stukje mantel had afgesneden; ^{7(B)}hij zei tot zijn mannen: mag **JHWH** mij ervoor bewaren, dat ik aan mijn heer, aan de gezalfde van **JHWH**, dit zou doen, dat ik mijn hand aan hem zou slaan; want hij is de gezalfde van **JHWH**. ⁸En David weerhield zijn mannen door zijn woord; hij liet hun niet toe Saul te overvallen.

Saul was inmiddels opgestaan, hij verliet de spelonk en vervolgde zijn weg. ⁹Daarna stond David op, ging de spelonk uit en riep Saul na: Mijn heer de koning! Saul keek om en David knielde met het aangezicht ter aarde en boog zich neer. ¹⁰Toen zei David tot Saul: Waarom luistert u naar de woorden van mensen, die zeggen: zie, David beraamt kwaad tegen u? ¹¹Zie, op deze dag zien uw eigen ogen, dat **JHWH** u heden in de spelonk in mijn macht gegeven heeft; men sprak ervan u te doden, maar ik spaarde u en zei: ik zal mijn hand niet slaan aan mijn heer, want hij is de gezalfde van **JHWH**. ¹²Zie eens, mijn vader, zie toch een hoekpunt van uw mantel in mijn hand! Want hieruit, dat ik een stukje van uw mantel afge-

⁽¹⁾ 24:5 dat is de plaats waar de gedenkkwasten zitten, zie Numeri 15:38.

^(A) 24:4 Ps. 57:1; 142:1. ^(B) 24:7 1Sam. 26:11.

sneden heb zonder u te doden, kunt u duidelijk opmaken, dat ik geen kwaad of muerij in de zin heb, en dat ik tegen u niets heb misdaan; u echter legt het erop toe mij het leven te benemen. ¹³ **JHWH** mag rechtspreken tussen mij en u, **JHWH** mag mij aan u wreken, mijn hand echter zal niet tegen u zijn; ¹⁴ zoals het spreekwoord van de ouden zegt: van goddelozen komt goddeloosheid. Maar mijn hand zal niet tegen u zijn. ¹⁵ **(A)** Wie is de koning van Israël achterna getrokken? Wie achtervolgt u? Een dode hond! Eén enkele vlo! ¹⁶ Daarom mag **JHWH** Rechter zijn, en tussen mij en u oordelen; Hij mag toezien, mijn zaak beslechten en mij recht verschaffen tegenover u.

¹⁷ Toen David deze woorden tot Saul geëindigd had, vroeg Saul: Is dat uw stem, mijn zoon David? Daarop verhief Saul zijn stem en hilde. ¹⁸ Hij zei tot David: U bent rechtvaardiger dan ik, want u hebt mij goed gedaan, terwijl ik u kwaad gedaan heb; ¹⁹ u hebt heden getoond, hoezeer u mij goed hebt gedaan: hoewel **JHWH** mij in uw macht had overgeleverd, hebt u mij niet gedood. ²⁰ Wanneer iemand zijn vijand aantreft, zal hij hem dan ongehinderd laten gaan? **JHWH** mag u belonen voor wat u mij heden gedaan hebt. ²¹ Nu dan, zie, ik weet, dat u zeker koning zult worden en dat het koningschap over Israël in uw hand blijvend zal zijn. ²² Zweer mij dan bij **JHWH**, dat u mijn nakomelingen niet zult uitroeien noch mijn naam uit mijn familie zult uitdelgen. ²³ En David zwoer dit aan Saul. Toen ging Saul naar zijn huis, maar David en zijn mannen trokken naar de bergvesting.

David, Nabal en Abigaïl

25 ¹ Samuël stierf. Toen kwam heel Israël bijeen, bedreef rouw over hem en begroef hem in zijn huis te Rama. En David ging op weg en trok naar de woestijn Paran.

² Nu woonde er in Maon een man, die te Karmel zijn bedrijf had. Die man was zeer rijk: hij bezat drieduizend schapen en duizend geiten. Hij was te Karmel bij het scheren van zijn schapen. ³ De man heette Nabal en zijn vrouw Abigaïl. De vrouw had een goed verstand en was mooi van gestalte, maar de man was hard en ruw in zijn optreden. Hij was een Kalebiet. ⁴ Toen David in de woestijn hoorde, dat Nabal zijn schapen schoor, ⁵ zond hij tien mannen en David zei tot de mannen: Gaat naar Karmel en begeeft u naar Nabal. Vraagt hem uit mijn naam naar zijn welstand ⁶ en zegt dit: Gegroet! Vrede zij u, vrede zij uw familie, vrede zij over al wat u bezit. ⁷ Nu dan, ik heb gehoord, dat men bij u aan het scheren is. Nu zijn wij uw herders, die bij ons hebben verbleven, niet lastig gevallen en nooit hebben zij iets gemist zolang zij te Karmel waren. ⁸ Vraag uw knechten, dan zullen zij het u bevestigen. Wil daarom aan deze mannen gunst betonen; wij zijn immers op een feestdag gekomen. Geef toch uw dienaren en uw zoon David, wat u voor de hand hebt.

⁹ Toen de mannen van David daar gekomen waren, spraken zij tot Nabal uit naam van David alles wat hun opgedragen was, en wachtten af. ¹⁰ Maar Nabal *antwoordde* de dienaren van David: Wie is David? En wie is de zoon van Isai? Er zijn tegenwoordig veel knechten, die van hun heer weglopen. ¹¹ Zou ik dan mijn brood, mijn water en wat ik voor mijn

(A) 24:15 1Sam. 26:20.

scheerders geslacht heb, nemen en aan mensen geven, van wie ik niet weet waar zij vandaan komen?

¹²Toen maakten de mannen van David rechtsomkeert, kwamen terug en berichtten hem alles wat er gebeurd was.

¹³Daarop zei David tot zijn manschap: Laat ieder van u zijn zwaard aanbinden. Toen bond ieder zich het zwaard aan; ook David zelf bond zijn zwaard aan. Daarna trokken ongeveer vierhonderd man op achter David, terwijl er tweehonderd bij het pakgoed bleven.

¹⁴Maar aan Abigaïl, de vrouw van Nabal, had één van de knechten meegedeeld: Zie, David heeft uit de woestijn boden gezonden om onze heer te begroeten en hij is tegen hen uitgevaren.

¹⁵Toch zijn die mannen zeer goed voor ons geweest; zij zijn ons niet lastig gevallen en wij hebben niets gemist al de tijd, dat wij in het veld waren en in hun nabijheid op en neer trokken. ¹⁶Een muur waren zij om ons heen, zowel bij nacht als bij dag, al de tijd, dat wij in hun nabijheid de schapen weidden. ¹⁷Nu dan, weet wel wat u te doen staat, want over onze heer en over zijn hele huis is het onheil vast besloten, en hij is een man van niets, men kan met hem niet spreken. ¹⁸Toen nam Abigaïl haastig tweehonderd broden, twee kruiken wijn, vijf toebereide schapen, vijf maten geroosterd koren, honderd rozijnenkoeken en tweehonderd klompen vijgen, laadde die op ezels, ¹⁹en zei tot haar knechten: Trekt voor mij uit; zie, ik kom achter u aan. Maar haar man Nabal deelde zij het niet mee.

²⁰Toen zij, gezeten op de ezel, door een bergkloof omlaag reed, zie, David en zijn mannen daalden af, haar tegemoet, en zij stond voor hen. ²¹David nu had gezegd: Ik ben er geheel bedrogen mee uitgekomen, dat ik alles beschermd heb wat

deze in de steppe had, zodat hij niets mist van al wat hij bezit; hij heeft mij kwaad voor goed vergolden. ²²Zó mag God aan de vijanden van David doen, ja nog erger, indien ik, voordat het morgen is, van al wat hij bezit, ook maar één man in leven laat.

²³Toen Abigaïl David zag, sprong zij haastig van de ezel af en wierp zich vlak voor David op haar aangezicht; zij boog zich ter aarde, ²⁴wierp zich voor zijn voeten neer en zei: Op mij, mijn heer, rust de schuld. Laat uw dienaar toch tot u mogen spreken, en hoor de woorden van uw dienaar aan. ²⁵Laat mijn heer zich niet storen aan deze man van niets, aan Nabal, want zoals zijn naam is, is hij: Nabal heet hij en een dwaas is hij. Maar ik, uw dienaar heb de mannen die mijn heer gezonden heeft, niet gezien. ²⁶Nu dan, mijn heer, zo waar **JHWH** leeft en zo waar u zelf leeft, die **JHWH** ervoor bewaard heeft bloedschuld op u te laden en het recht in eigen hand te nemen, nu dan, mag het uw vijanden en hun die kwaad tegen mijn heer beraamen, vergaan als Nabal. ²⁷Dit geschenk dan, dat uw slavin aan mijn heer brengt, mag aan de mannen gegeven worden, die in het gevolg van mijn heer zijn. ²⁸Vergeef toch de overtreding van uw dienaar, want **JHWH** zal voor mijn heer zeker een blijvend huis maken, omdat mijn heer de oorlogen van **JHWH** voert en er geen kwaad bij u gevonden wordt, uw leven lang. ²⁹Mocht ooit een mens zich opmaken om u te vervolgen en u naar het leven te staan, dan zal de ziel van mijn heer gebonden zijn in de bundel van de levenden bij **JHWH**, uw God, maar de ziel van uw vijanden zal Hij wegslingeren uit de holte van de slinger. ³⁰Als nu **JHWH** mijn heer doet naar al het goede dat Hij u heeft toegezegd en u tot vorst over Israël aanstelt, ³¹dan zal het mijn heer

niet tot een struikelblok of zijn hart tot een aanstoot zijn, dat mijn heer zonder oorzaak bloed vergoten en zichzelf recht verschaft zou hebben. En als **JHWH** aan mijn heer wel gedaan heeft, denk dan aan uw dienares.

³²Toen zei David tot Abigaïl: Geprezen zij **JHWH**, de God van Israël, die u op deze dag mij tegemoet gezonden heeft; ³³geprezen zij uw verstand en gezegend bent u zelf, dat u mij op deze dag ervan weerhouden hebt om bloedschuld op mij te laden en het recht in eigen hand te nemen. ³⁴Maar zo waar **JHWH**, de God van Israël, leeft, die mij ervoor bewaard heeft u kwaad te doen - indien u mij niet haastig tegemoet gekomen was, er zou bij Nabal niet één man in leven gebleven zijn, voordat het morgenlicht aanbreekt. ³⁵Toen nam David van haar aan, wat zij hem bracht, en zei tot haar: Ga in vrede naar uw huis terug; zie, ik luister naar u en ben u welgezind.

³⁶Abigaïl kwam bij Nabal en zie, hij had in zijn huis een feestmaal, als het feestmaal van een koning. Nabal was in een vrolijke stemming en hij was zwaar beschonken. Daarom vertelde zij hem hoegenaamd niets, voordat het morgenlicht aanbrak. ³⁷De volgende morgen echter, toen de roes van Nabal geweken was, vertelde zijn vrouw hem deze dingen. Toen stakte zijn hart in zijn binnenste en hij werd als een steen. ³⁸En na ongeveer tien dagen sloeg **JHWH** Nabal, zodat hij stierf.

³⁹Toen David hoorde, dat Nabal dood was, zei hij: Geprezen zij **JHWH**, die het rechtsgeding voor de schande, mij door Nabal aangedaan, gevoerd heeft en die zijn knecht van het kwade afgehouden heeft. **JHWH** heeft het kwade van Nabal op zijn eigen hoofd doen neerkomen.

Daarop zond David boden om er met Abigaïl over te spreken, dat hij haar tot vrouw wilde nemen.

⁴⁰De dienaren van David kwamen tot Abigaïl te Karmel en spraken tot haar: David heeft ons tot u gezonden opdat hij u tot zijn vrouw zou nemen. ⁴¹Toen stond zij op, boog zich neer met het aangezicht ter aarde en zei: Zie, uw dienares wil de slavin zijn, die de voeten van de knechten van mijn heer wast. ⁴²Daarna begaf Abigaïl zich haastig op weg: zij reed op haar ezel, met vijf van haar dienaresen in haar gevolg. Zij volgde de boden van David en werd zijn vrouw.

⁴³Ook Achinoam uit Jizreël had David tot vrouw genomen; beiden waren zijn vrouwen. ^{44(A)}Saul echter had zijn dochter Migal, de vrouw van David, gegeven aan Palti, de zoon van Laïs, uit Gallim.

David spaart opnieuw Sauls leven

26 ^{1(B)}De Zifieten kwamen tot Saul te Gibeon en zeiden: Weet u wel, dat David zich verborgen houdt op de heuvel van Chakila bij de wildernis? ²Toen begaf Saul zich op weg en daalde af naar de woestijn van Zif, en met hem drieduizend uitgelezen mannen van Israël, om David in de woestijn van Zif te zoeken. ³Saul legerde zich op de heuvel van Chakila, die bij de wildernis aan de weg ligt, terwijl David zich ophield in de woestijn. Toen David merkte, dat Saul hem in de woestijn gevolgd was, ⁴zond hij verspieters uit en vernam, dat Saul werkelijk gekomen was. ⁵En David trok op en kwam bij de plaats waar Saul zich gelegd had. Toen David de plaats zag, waar Saul lag met zijn krijgsoverste Abner, de zoon van Ner - Saul lag in de wagenburg, terwijl het volk rondom hem

(A) 25:44 2Sam. 3:14-16. (B) 26:1 Ps. 54:2.

gelegerd was - ⁶En David *antwoordde* en zei tot de Hethiet Achimelek en tot Abisai, de zoon van Seruja, de broeder van Joab, en vroeg: Wie wil met mij naar Saul in de legerplaats afdalen? Abisai zei: Ik zal met u afdalen.

⁷David kwam met Abisai in de nacht tot het volk, en zie, daar lag Saul in de wagenburg te slapen, met zijn speer aan zijn hoofdeinde in de grond gestoken, terwijl Abner en het volk om hem heen lagen. ⁸Toen zei Abisai tot David: Heden heeft God uw vijand aan u overgeleverd; nu dan, laat ik hem toch met de speer aan de aarde spietsen, in één stoot, ik hoef het geen tweede maal te doen. ⁹Maar David zei tot Abisai: Breng hem niet om, want wie slaat ongestraft zijn hand aan de gezalfde van **JHWH**? ¹⁰David zei: Zo waar **JHWH** leeft, voorzeker, **JHWH** zal hem slaan; hetzij, dat zijn sterfdag komt, hetzij, dat hij ten strijde trekt en weggevaagd wordt. ¹¹(A) Mag **JHWH** mij ervoor bewaren, dat ik mijn hand zou slaan aan de gezalfde van **JHWH**. Nu dan, neem de speer aan zijn hoofdeinde en de waterkruik, en laten wij weggaan. ¹²Daarop nam David de speer en de waterkruik van Sauls hoofdeinde weg, en zij gingen heen. Niemand zag het, niemand merkte het, niemand werd wakker, want allen sliepen, daar er een diepe slaap van **JHWH** op hen gevallen was. ¹³Toen David aan de overzijde gekomen was, ging hij op de bergtop staan, ver weg, zodat er een grote afstand tussen hen was. ¹⁴En David riep tot het volk en tot Abner, de zoon van Ner: *Antwoordt* u niet, Abner? En Abner *antwoordde*: Wie bent u, die daar tot de koning roept? ¹⁵Daarop riep David tot Abner: Bent u dan geen man? Wie is in Israël u gelijk? Waarom hebt u dan uw

heer, de koning, niet bewaakt? Want er is iemand van het volk gekomen om de koning, uw heer, om te brengen. ¹⁶Wat u gedaan hebt, is niet goed. Zo waar **JHWH** leeft, u bent ten dode opgeschreven, omdat u uw heer, de gezalfde van **JHWH**, niet bewaakt hebt. Nu dan, zie eens, waar de speer van de koning is en de waterkruik, die aan zijn hoofdeinde stond.

¹⁷Saul herkende Davids stem en hij riep: Is dat uw stem, mijn zoon David? En David antwoordde: Ja, mijn heer de koning. ¹⁸Toen zei hij: Waarom achtervolgt mijn heer toch zijn knecht? Wat heb ik toch gedaan? Wat voor kwaad heb ik bedreven? ¹⁹Nu dan, laat mijn heer de koning luisteren naar de woorden van zijn knecht. Indien **JHWH** u tegen mij opzet, dan mag Hij een offer ruiken; maar indien het mensen zijn, vervloekt zijn zij voor het aangezicht van **JHWH**, omdat zij mij nu verwijderd houden van de gemeenschap met het erfdeel van **JHWH**, en zeggen: ga heen, dien andere goden. ²⁰Nu dan, mijn bloed mag niet ter aarde vloeien, ver van het aangezicht van **JHWH**. Want de koning van Israël is uitgetrokken om één enkele vlo te zoeken, zoals men een veldhoen op de bergen najaagt.

²¹Toen zei Saul: Ik heb gezondigd, keer terug, mijn zoon David, want ik zal u geen kwaad meer doen, omdat mijn leven op deze dag kostbaar geweest is in uw ogen. Zie, ik heb dwaas gehandeld en zeer ernstig gedwaald. ²²Maar David *antwoordde*: Ziehier de speer, o koning! Laat een van de manschappen hier komen en haar halen. ²³En **JHWH** zal ieder zijn gerechtigheid en zijn trouw vergelden, want **JHWH** had u heden in mijn macht gegeven, maar ik wilde mijn hand niet aan de gezalfde van **JHWH** slaan. ²⁴Zie,

(A) 26:11 1Sam. 24:7.

zoals uw leven op deze dag kostbaar was in mijn ogen, zo mag mijn leven kostbaar zijn in de ogen van **JHWH**, en Hij mag mij redden uit alle benauwdheid. ²⁵Saul zei tot David: Gezegend bent u, mijn zoon David. Wat u ook doet, u zult zeker slagen. Toen vervolgde David zijn weg, en Saul keerde terug naar zijn plaats.

David bij de Filistijnen

27¹David echter dacht bij zichzelf: Op de één of andere dag zal ik toch nog door de hand van Saul omkomen. Het is voor mij het beste, dat ik een toevlucht zoek in het land van de Filistijnen; dan zal Saul mij met rust laten en mij niet langer in het hele gebied van Israël zoeken, dan ben ik aan zijn greep ontkomen. ²Toen trok David heen met de zeshonderd mannen die bij hem waren, naar Akis, de zoon van Maok, de koning van Gat. ³David vestigde zich met zijn mannen bij Akis te Gat, ieder met zijn gezin; David met zijn beide vrouwen Achinoam, de Jizreëlitische, en Abigail, de vrouw van Nabal, de Karmelitische. ⁴Toen aan Saul was meegedeeld, dat David naar Gat gevluucht was, zocht hij hem niet langer.

⁵David zei tot Akis: Indien u mij gunstig gezind bent, geef mij dan een plaats in een van de steden van het vlakke land om daar te wonen. Waarom zou uw knecht bij u wonen in de koninklijke stad? ⁶Toen gaf Akis hem op die dag Siklag; daarom behoort Siklag aan de koningen van Juda tot op de huidige dag. ⁷En de duur van Davids verblijf in het gebied van de Filistijnen was één jaar en vier maanden.

⁸David nu en zijn mannen trokken uit en deden overvallen op de Gesurieten, de Gizrieten en de Amalekieten; want

dezen zijn de bewoners van het land - van vroeger, in de richting van Sur tot aan het land Egypte. ⁹Telkens wanneer David dat land overviel, liet hij man noch vrouw in leven; hij roofde kleinvee, runderen, ezels, kamelen en klederen en kwam dan weer bij Akis terug. ¹⁰Vroeg Akis: Waar hebt u heden een inval gedaan? - dan antwoordde David: In het Zuiderland van Juda, of: in het Zuiderland van de Jerachmeëlieten, of: in het Zuiderland van de Kenieten. ¹¹David liet man noch vrouw in leven om ze naar Gat mee te voeren, want hij dacht: Laten zij ons niet verraden en zeggen: zo heeft David gehandeld. Dit was zijn gewoonte, zolang hij in het gebied van de Filistijnen verbleef. ¹²Akis echter vertrouwde David, denkende: Hij heeft zich stellig bij zijn volk, bij Israël, in een kwade reuk gebracht; voor altijd zal hij mijn knecht zijn.

Saul te Endor

28¹In die dagen verzamelden de Filistijnen hun legers om een veldtocht tegen Israël te ondernemen. En Akis zei tot David: Bedenk wel, dat u en uw mannen met mij in het leger moeten uitrukken. ²Toen antwoordde David Akis: Goed, u weet wel wat uw knecht doen moet. Daarop zei Akis tot David: Dan stel ik u als mijn lijfwacht aan, voor altijd.

^{3(A)} Samuël nu was gestorven. Geheel Israël had over hem rouw bedreven en men had hem begraven in zijn stad Rama. En Saul had de dodenbezweerders en de waarzeggers uit het land verwijderd.

⁴De Filistijnen verzamelden zich, rukten op en legerden zich bij Sunem. Saul verzamelde heel Israël, en het legerde

(A) **28:3** 1Sam. 25:1; Lev. 20:27; Deut. 18:10,11.

zich op Gilboa. ⁵Toen Saul het leger van de Filistijnen zag, werd hij bang en zijn hart beefde zeer. ^{6(A)} En Saul vroeg **JHWH**, maar **JHWH** antwoordde hem niet, noch door dromen noch door de Urim noch door de profeten. ⁷Toen zei Saul tot zijn dienaren: Zoekt mij een vrouw die geesten van doden kan bezweren; dan wil ik naar haar toe gaan en haar raadplegen. Zijn dienaren antwoordden hem: Zie, er is een vrouw die geesten van doden kan bezweren, in Endor. ⁸Toen vermomde Saul zich, hij trok andere klederen aan en ging met twee mannen op weg. Toen zij in de nacht bij die vrouw gekomen waren, zei hij: Wil mij waarzeggen met behulp van de geest van een dode, en laat mij opkomen die ik u noemen zal. ⁹Maar de vrouw antwoordde hem: Zie, u weet, wat Saul gedaan heeft, dat hij de dodenbezweerders en waarzeggers in het land heeft uitgeroeid. Waarom spant u mij dan een valstrik, om mij te doden? ¹⁰Toen zwoer Saul haar bij **JHWH**: Zo waar **JHWH** leeft, om deze zaak zal geen schuld over u komen. ¹¹Daarop vroeg de vrouw: Wie moet ik u laten opkomen? En hij antwoordde: Laat mij Samuël opkomen. ¹²Toen de vrouw Samuël zag, gaf zij een luide gil. En de vrouw zei tot Saul: Waarom hebt u mij bedrogen? U bent Saul zelf! ¹³Maar de koning sprak tot haar: Vrees niet; maar wat ziet u? De vrouw antwoordde Saul: Ik zie een bovennatuurlijk wezen uit de aarde opkomen. ¹⁴Daarop vroeg hij haar: Hoe is zijn gestalte? Zij antwoordde: Een oud man komt op, gehuld in een mantel. Toen begreep Saul, dat het Samuël was, en hij knielde met het aangezicht ter aarde en boog zich neer.

¹⁵Daarna sprak Samuël tot Saul: Waarom hebt u mij verontrust en mij

laten opkomen? Saul zei: Ik verkeer in grote nood: de Filistijnen strijden tegen mij, en God is van mij geweken. Hij antwoordde mij niet meer, noch door de dienst van profeten noch door dromen. Daarom heb ik u geroepen, opdat u mij bekend zou maken, wat ik doen moet. ¹⁶Toen sprak Samuël: Waarom raadpleegt u mij; **JHWH** is immers van u geweken en uw vijand geworden. ^{17(B)} **JHWH** heeft gedaan, zoals Hij door mijn dienst gesproken had: **JHWH** heeft het koningschap uit uw hand gescheurd en aan uw naaste, aan David, gegeven. ^{18(C)} Omdat u naar **JHWH** niet geluisterd hebt en zijn brandende toorn over Amalek niet hebt doen komen, daarom heeft **JHWH** u op deze dag dit aangedaan. ¹⁹**JHWH** zal ook Israël met u in de macht van de Filistijnen geven, en morgen zult u met uw zonen bij mij zijn. Ook het leger van Israël zal **JHWH** in de macht van de Filistijnen geven. ²⁰Op hetzelfde ogenblik viel Saul in zijn volle lengte op de grond, zeer bang door de woorden van Samuël. Ook begaf hem zijn kracht, omdat hij de hele dag en de hele nacht niets gegeten had.

²¹De vrouw nu trad op Saul toe en zag, dat hij zeer ontsteld was. Toen zei zij tot hem: Zie, uw dienaar heeft naar u geluisterd; ik heb mijn leven op het spel gezet en geluisterd naar de woorden die u tot mij gesproken hebt. ²²Luis-ter u nu ook naar uw dienaar. Ik wil u een stukje brood voorzetten; eet dan, opdat u kracht mag hebben, wanneer u op weg gaat. ²³Hij weigerde echter en zei: Ik zal niets eten. Maar toen zowel zijn dienaren als de vrouw er bij hem op aandrongen, luisterde hij naar hen, stond op van de grond en zette zich op het rustbed. ²⁴De vrouw nu had in haar huis

(A) 28:6 Num. 27:21. (B) 28:17 1Sam. 15:28. (C) 28:18 1Sam. 15:3-9.

een mestkalf en slachtte dit haastig. Zij nam meel, kneedde het en bakte er ongezuurde koeken van. ²⁵Dit zette zij Saul en zijn dienaren voor en zij aten. Daarna stonden zij op en gingen heen, diezelfde nacht.

David door de Filistijnen teruggezonden

29¹De Filistijnen verzamelden al hun legers te Afek, terwijl de Israëlieten bij de bron te Jizreël gelegerd waren. ²Toen nu de stadsvorsten van de Filistijnen voorbijtrokken in afdelingen van honderd en duizend, en ook David en zijn mannen tenslotte met Akis voorbijtrokken, ³zeiden de aanvoerders van de Filistijnen: Wat moeten deze Hebreeën? Akis antwoordde de aanvoerders van de Filistijnen: Dat is immers David, de dienaar van Saul, de koning van Israël, die al sinds jaar en dag bij mij is, zonder dat ik iets op hem aan te merken had van de dag af, dat hij overgelopen is, tot op deze dag. ⁴Maar de aanvoerders van de Filistijnen werden boos op hem; de aanvoerders van de Filistijnen zeiden tot hem: Zend die man heen, laat hij teruggaan naar de plaats die u hem aangewezen hebt, en niet met ons ten strijde trekken, opdat hij geen tegenstander van ons zal worden in de strijd. Waarmee zou deze bij zijn heer in de gunst kunnen komen? ⁵(A) Is het niet met de hoofden van deze mannen? Is dit niet dezelfde David, van wie zij bij de reidans de *beurtzang* aanhieven: Saul heeft zijn duizenden verslagen, maar David zijn tienduizenden? ⁶Toen riep Akis David en zei tot hem: Zo waar **JHWH** leeft, u bent een eerlijk man en ik zou het wel goed vinden, dat u in het leger met mij uittrekt en terugkeert, want ik heb in u geen kwaad gevonden van de

dag af, dat u bij mij gekomen bent, tot op deze dag; maar u bent niet aangenaam in de ogen van de stadsvorsten. ⁷Nu dan, ga in vrede terug en doe niets wat de stadsvorsten van de Filistijnen mishaaft.

⁸David echter zei tot Akis: Wat heb ik gedaan? En wat hebt u op uw knecht aan te merken gehad van de dag af, dat ik in uw dienst sta, tot op deze dag, zodat ik niet mag meegaan om te strijden tegen de vijanden van mijn heer de koning? ⁹Toen *antwoordde* Akis David: Ik weet het, u bent werkelijk aangenaam in mijn ogen als een engel van God. Maar de aanvoerders van de Filistijnen hebben gezegd: hij mag niet tegelijk met ons ten strijde trekken. ¹⁰Nu dan, sta vroeg in de morgen op met de dienaren van uw heer die met u gekomen zijn; ja, staat vroeg in de morgen op, zodra het begint te lichten, en gaat heen. ¹¹Toen stond David met zijn mannen vroeg op om 's morgens heen te gaan, terug naar het land van de Filistijnen. En de Filistijnen rukten op naar Jizreël.

*Siklag verbrand - Davids
wraak op de Amalekieten*

30¹Toen David met zijn mannen op de derde dag in Siklag kwam, hadden de Amalekieten een inval gedaan in het Zuiderland en Siklag overvallen; Siklag hadden zij veroverd en met vuur verbrand. ²En de vrouwen die daar waren, jong en oud, hadden zij gevangengenomen, zonder iemand te doden; zij dreven ze weg en gingen weer weg. ³David kwam met zijn mannen bij de stad en zie, zij was met vuur verbrand, en hun vrouwen, zonen en dochters waren gevangengenomen. ⁴Toen verhieven David en het volk dat bij hem was, hun stem en huilden, tot zij niet meer huilen konden.

(A) 29:5 1Sam. 18:7; 21:12.

⁵(A) Ook de beide vrouwen van David waren gevangengenomen: Achinoam, de Jizreëlitische, en Abigail, de vrouw van de Karmeliet Nabal. ⁶En David geraakte zeer in het nauw, omdat het volk ervan sprak hem te stenigen, want het hele volk was bitter gestemd, ieder om zijn zonen en dochters. Maar David sterkte zich in **JHWH**, zijn God.

⁷(B) Toen beval David de priester Abjatar, de zoon van Achimelek: Breng mij de efod. En Abjatar bracht David de efod. ⁸Daarop vroeg David **JHWH**: Moet ik deze bende achtervolgen? Zal ik ze inhalen? En Hij antwoordde hem: Achtervolg, want stellig, u zult inhalen en bevrijden. ⁹Toen ging David heen met de zeshonderd mannen die bij hem waren, en zij kwamen aan de beek Besor. Terwijl de rest achterbleef, ¹⁰zette David met vierhonderd man de vervolging voort. Tweehonderd mannen die te uitgeput waren om de beek Besor over te trekken, bleven achter.

¹¹Toen vonden zij op het veld een Egyptenaar en brachten hem bij David. Zij gaven hem brood en hij at, zij lieten hem water drinken, ¹²en gaven hem een schijf geperste vijgen en twee rozijnenkoeken, en toen hij dat gegeten had, keerde zijn geest in hem terug, want hij had gedurende drie dagen en drie nachten niets gegeten of gedronken. ¹³Daarop vroeg David hem: Van wie bent u en waar komt u vandaan? Hij antwoordde: Ik ben een Egyptische jongeman, een slaaf van een Amalekiet. Mijn heer heeft mij achtergelaten, omdat ik drie dagen geleden ziek werd. ¹⁴Wij hadden een inval gedaan in het Zuiderland van de Keretieten, in het gebied van Juda en in het Zuiderland van Kaleb, en Siklag hebben wij met vuur ver-

brand. ¹⁵David vroeg hem: Zou u mij naar deze bende kunnen brengen? Hij zei: Zweer mij bij God, dat u mij niet zult doden, en mij niet aan mijn heer zult uitleveren; dan zal ik u naar die bende brengen. ¹⁶Hij bracht hem erheen, en zie, zij lagen verspreid over de hele streek, etende, drinkende en feestvierende wegens heel die grote buit, die zij uit het land van de Filistijnen en uit het land van Juda geroofd hadden. ¹⁷David richtte een slachting onder hen aan, van de schemering af tot aan de avond van de volgende dag; en niemand van hen ontkwam, behalve vierhonderd jonge mannen, die op de kamelen wegreden en ontvluchtten. ¹⁸David redde alles wat de Amalekieten geroofd hadden; ook zijn beide vrouwen bevrijdde hij. ¹⁹Zij misten hoegenaamd niets, zonen noch dochters, noch iets van de buit, ja, niets van wat zij hun ontroofd hadden; alles bracht David terug. ²⁰Ook nam David al het kleinvee en de runderen in bezit; men dreef die vóór het bezit uit en zei: Dit is Davids buit.

²¹Toen David bij de tweehonderd mannen kwam, die te uitgeput waren geweest om hem te volgen, zodat hij hen bij de beek Besor achtergelaten had, gingen dezen David en het volk dat bij hem was, tegemoet. En David kwam bij de manschappen, en vroeg hun naar hun welstand. ²²Daarop **antwoordden** alle slechte en nietswaardige onder de mannen die met David meegegaan waren, en zij zeiden: Omdat zij niet met ons meegegaan zijn, geven wij hun niets van de buit die wij gered hebben, behalve aan ieder zijn vrouw en zijn kinderen. Laten zij die meenemen, en weggaan. ²³Maar David zei: Zo moet u niet doen, mijn broeders, met wat **JHWH** ons

(A) 30:5 1Sam. 25:42,43. (B) 30:7 1Sam. 22:20-23.

gegeven heeft; Hij heeft ons bewaard en de bende die ons overviel, in onze macht gegeven. ²⁴Wie zou hierin naar u luisteren? Neen, het deel van wie bij het pakgoed blijft, zal hetzelfde zijn als van wie ten strijde trekt; gelijk op zullen zij delen. ²⁵En zo is het geweest van die dag af; hij stelde het tot inzetting en regel voor Israël tot op deze dag.

*David zendt geschenken aan
de oudsten van Juda*

²⁶Toen David te Siklag gekomen was, zond hij een deel van de buit aan de oudsten van Juda, zijn vrienden, met de boodschap: Hier is voor u een geschenk uit de buit, op de vijanden van **JHWH** behaald, ²⁷aan die te Betel, aan die te Ramot in het Zuiderland, aan die te Jattir, ²⁸aan die te Aroër, aan die te Sifmot, aan die te Estemoa, ²⁹aan die te Rakal, aan die in de steden van de Jerachmeëlieten, aan die in de steden van de Kenieten, ³⁰aan die te Chorma, aan die te Bor-Asan, aan die te Atak, ³¹aan die te Hebron en aan alle plaatsen waar David met zijn mannen rondgezworven had.

Sauls dood

31 ¹Intussen streden de Filistijnen tegen Israël. De mannen van Israël sloegen voor hen op de vlucht en er vielen doden op het gebergte Gilboa. ²De Filistijnen dan zaten Saul en zijn zonen op de hielen en zij doodden Jonatan, Abinadab en Malkisua, de zonen van Saul. ³Daarop werd de strijd voor Saul te zwaar; toen de boogschutters hem onder schot kregen, beefde hij zeer voor de schutters. ⁴En Saul zei tot zijn wa-

pendrager: Trek uw zwaard en doorsteek mij daarmee, opdat deze onbesnedenen niet komen en mij doorsteken en de spot met mij drijven. Maar zijn wapendrager wilde niet, omdat hij ervoor terugschrok. Daarop nam Saul het zwaard en stortte zich erin. ⁵Toen zijn wapendrager zag, dat Saul dood was, stortte hij zich ook in zijn zwaard en stierf met hem. ⁶Zo stierfen op die dag Saul, zijn drie zonen en zijn wapendrager, ook al zijn mannen, tegelijk.

⁷Toen de Israëlieten aan de overzijde van de vlakte en aan de overzijde van de Jordaan bemerkten, dat de mannen van Israël de vlucht genomen hadden, en dat Saul en zijn zonen dood waren, verlieten zij de steden en vluchtten; daarna kwamen de Filistijnen en nestelden zich daarin. ⁸Toen nu de Filistijnen de volgende dag de gesneuvelden kwamen plunderen, vonden zij Saul en zijn drie zonen liggen op het gebergte Gilboa. ⁹Zij hakten zijn hoofd af, roofden zijn wapenrusting en zonden boden rond in het land van de Filistijnen om de goede tijding te melden in de tempels van hun afgoden en aan het volk. ¹⁰En zij legden zijn wapenrusting neer in de tempel van Astarte, en zijn lijk hingen zij aan de muur van Bet-San.

¹¹Toen de inwoners van Jabes in Gilead hoorden wat de Filistijnen met Saul gedaan hadden, ¹²begaven alle strijders zich op weg, liepen de hele nacht door en haalden de lijken van Saul en zijn zonen van de muur van Bet-San. Daarna kwamen zij in Jabes terug en verbrandden ze daar. ¹³Zij namen hun gebeente en begroeven het onder de tamarisk te Jabes. Toen vastten zij zeven dagen lang.

2 Samuël

Hebreeuws: Sje-moe-eel (God heeft gehoord)

David ontvangt bericht van Sauls dood

1 Na de dood van Saul, toen David was teruggekeerd van het verslaan van de Amalekieten, en David twee dagen in Siklag had verbleven, **2** kwam er op de derde dag een man uit het leger, bij Saul vandaan, met gescheurde klederen en aarde op zijn hoofd. Toen hij bij David kwam, wierp hij zich ter aarde en boog zich neer.

3 En David vroeg hem: Vanwaar komt u? Hij zei tot hem: Ik ben ontkomen uit het leger van Israël. **4** Daarop vroeg David hem: Wat is er gebeurd? Vertel het mij. Hij antwoordde: Het volk is gevlucht uit de strijd; niet alleen zijn velen van het volk gevallen en omgekomen, maar ook Saul en zijn zoon Jonatan zijn dood. **5** David zei tot de jongeman die hem het bericht bracht: Hoe weet u, dat Saul en zijn zoon Jonatan dood zijn? **6(A)** De jongeman die hem het bericht bracht, zei: Ik bevond mij toevallig op het gebergte Gilboa; en zie, Saul leunde op zijn speer, zie, de wagens en de ruiters drongen op hem aan. **7** Toen keerde hij zich om, zag mij en riep mij; en ik zei: Hier ben ik. **8** Daarop vroeg hij mij: Wie bent u? Ik antwoordde hem: Ik ben een Amalekiet. **9** Toen zei hij tot mij: Treed op mij toe en dood mij, want een duizeling heeft mij bevangen, maar mijn leven is nog geheel in mij. **10** Toen trad ik op hem toe en doodde hem, want ik begreep, dat hij, na eenmaal gevallen te zijn, toch niet in leven zou blijven. Daarop nam ik de diadeem, die om zijn hoofd en de armband,

die om zijn arm was; en deze breng ik hier aan mijn heer.

11 Toen greep David zijn klederen en scheurde ze; en alle mannen die bij hem waren, evenzo. **12** En zij jammerden, huilten en vastten tot de avond over Saul, over zijn zoon Jonatan, over het volk van **JHWH** en over het huis Israël, omdat zij door het zwaard gevallen waren.

13 David nu vroeg de jongeman die hem het bericht had gebracht: Vanwaar bent u? Hij antwoordde: Ik ben de zoon van een vreemdeling, een Amalekiet. **14** Daarop zei David tot hem: Hoe? Hebt u zich niet ontzien, uw hand uit te steken om de gezalfde van **JHWH** om te brengen? **15** Toen riep David een van zijn jongemannen en gebod: Treed nader, stoot hem neer. Deze sloeg hem, zodat hij stierf. **16** En David zei tot hem: Uw bloed zij op uw hoofd, want uw eigen mond heeft tegen u *getuigd*, doordat u gezegd hebt: ik heb de gezalfde van **JHWH** gedood.

David's klaagzang over Saul en Jonatan

17 En David zong dit klaaglied over Saul en zijn zoon Jonatan, **18(B)** en hij gaf bevel, de Judeeërs (dit lied van) de boog te leren; zie, het is geschreven in het Boek van de Oprechten.

19 Het sieraad, o Israël - op uw hoogen ligt het verslagen! Hoe zijn de helden gevallen!

20 Verkondigt het niet te Gat, boodschapt het niet op de straten van Askelon, opdat de dochters van de Filistijnen zich niet verheugen, opdat

(A) 1:6 1Sam. 31:1-6; 1Kron. 10:1-6. (B) 1:18 Joz. 10:13.

de dochters van de onbesnedenen niet jubelen!

²¹ Bergen van Gilboa, noch dauw, noch regen, zal op u zijn, u velden van de heffingen. Want daar is het schild van de helden weggegooid, het schild van Saul, niet met olie bestreken.

²² Zonder het bloed van de verslagenen en het vet van de helden keerde de boog van Jonatan nooit terug, en leeg kwam het zwaard van Saul niet weer.

²³ Saul en Jonatan, de beminden en geliefde mannen, waren in leven en sterven niet gescheiden. Zij waren sneller dan arenden, sterker dan leeuwen.

²⁴ Dochters van Israël, huilt over Saul, die u weelderig kleepte in scharlaken, die gouden sieraden hechtte aan uw klederen.

²⁵ Hoe zijn de helden gevallen te midden van de strijd! Jonatan ligt verslagen op uw hoogten.

²⁶ Het is mij bang om u, mijn broeder Jonatan, u was mij zeer lief; uw liefde was mij wonderlijker dan liefde van vrouwen.

²⁷ Hoe zijn de helden gevallen, de krijgswapens verloren gegaan!

David wordt koning over Juda

² ¹ Hierna vroeg David **JHWH**: Zal ik optrekken naar één van de steden van Juda? **JHWH** antwoordde hem: Trek op. David zei: Waarheen zal ik optrekken? En Hij antwoordde: naar Hebron. ^{2(A)} Toen trok David daarheen met zijn twee vrouwen: Achinoam, de Jizreëlitische, en Abigaïl, de vrouw van de Karmeliet Nabal. ³ Ook liet David zijn mannen die bij hem waren, meetrokken, ieder met zijn gezin, en zij vestigden zich in de steden van Hebron. ^{4(B)} En de mannen van

Juda kwamen en zalfden David daar tot koning over het huis van Juda.

Toen men David meedeelde, dat de mannen van Jabes in Gilead Saul hadden begraven, ⁵ zond hij boden naar de mannen van Jabes in Gilead en liet hun zeggen: Weest gezegend door **JHWH**, omdat u aan uw heer, aan Saul, deze liefdedienst bewezen en hem begraven hebt. ⁶ En nu, mag **JHWH** u liefde en trouw bewijzen. Ook ik zal u gelijke weldaad bewijzen, omdat u dit gedaan hebt. ⁷ Nu dan, laten uw handen sterk zijn en weest dappere mannen, al is uw heer Saul dood; en het huis van Juda heeft mij tot koning over zich gezalfd.

Strijd tussen David en Isboset

⁸ Abner, de zoon van Ner, de legeroverste van Saul, had Isboset, de zoon van Saul, genomen, naar Machanaïm overgebracht ⁹ en koning gemaakt over Gilead, over de Asuriëten, over Jizreël, over Efraïm en over Benjamin, ja, over heel Israël. ¹⁰ Isboset, de zoon van Saul, was veertig jaar oud, toen hij koning werd over Israël, en hij regeerde twee jaar. Slechts het huis van Juda volgde David. ¹¹ De hele tijd, dat David te Hebron koning was over het huis van Juda, was zeven jaar en zes maanden.

¹² Abner dan, de zoon van Ner, trok met de manschappen van Isboset, de zoon van Saul, uit Machanaïm naar Gibeon. ¹³ Ook Joab, de zoon van Seruja, en de manschappen van David, trokken uit. Zij ontmoetten elkaar bij de vijver van Gibeon en bleven ieder aan een kant van de vijver. ¹⁴ Toen zei Abner tot Joab: Laten de jonge mannen aantreden en in onze tegenwoordigheid een kampspel houden. Joab antwoordde: Dat is goed. ¹⁵ Toen traden zij aan en werden geteld:

(A) 2:2 1Sam. 25:42,43. (B) 2:4 1Sam. 31:11-13.

twaalf voor Benjamin, voor Isboset, de zoon van Saul, en twaalf uit de manschappen van David. ¹⁶En zij grepen elkaar bij het hoofd, en terwijl de één zijn zwaard in de zijde van de ander stootte, stortten zij samen neer; daarom noemt men die plaats Chelkat-Hassurim; zij ligt bij Gibeon. ¹⁷Die dag werd de strijd buitengewoon hevig, en Abner en de mannen van Israël werden verslagen door de manschappen van David.

¹⁸Nu waren aldaar drie zonen van Seruja: Joab, Abisai en Asaël; Asaël was snelvoetig als een gazel in het veld. ¹⁹En hij achtervolgde Abner en week van achter Abner niet af, door naar rechts of naar links te gaan. ²⁰Toen keerde Abner zich om en vroeg: Bent u het, Asaël? Hij antwoordde: Ja. ²¹Daarop zei Abner tot hem: Wijk af naar rechts of naar links, grijp een van de jonge mannen en neem zijn uitrusting. Maar Asaël wilde niet achter hem vandaan gaan. ²²Abner zei opnieuw tot Asaël: Ga toch achter mij vandaan. Waarom zou ik u ter aarde slaan? Hoe zou ik dan uw broeder Joab onder de ogen kunnen komen? ²³Maar hij weigerde weg te gaan. Toen stak Abner hem met het achtereind van de speer in het onderlijf, zodat de speer er aan de achterkant weer uitkwam; en hij viel daar en bleef op de plaats dood. En allen die bij de plaats kwamen, waar Asaël gevallen en gestorven was, bleven stilstaan.

²⁴Maar Joab en Abisai achtervolgden Abner. Toen de zon ondergegaan was en zij gekomen waren bij de heuvel Amma, die ten oosten van Giach ligt, in de richting van de woestijn van Gibeon, ²⁵verzamelden de Benjaminiten zich achter Abner, sloten zich tot één groep aan en hielden halt op de top van een heuvel. ²⁶En Abner riep Joab toe: Moet het zwaard dan maar steeds blijven

verslinden? Weet u niet, dat het einde bitter zal zijn? Hoelang zal het duren, voordat u het volk beveelt terug te keren van de achtervolging van hun broeders? ²⁷Joab antwoordde: Zo waar God leeft, had u maar eerder gesproken, dan zou het krijgsvolk reeds deze morgen zich hebben teruggetrokken en de achtervolging van zijn broeders gestaakt hebben. ²⁸Toen blies Joab op de hoorn en al het volk hield halt; het achtervolgde Israël niet langer en zette de strijd niet voort.

²⁹Abner en zijn mannen trokken die hele nacht door de Vlake, staken de Jordaan over, liepen een groot deel van de dag door en kwamen te Machanaïm. ³⁰Maar Joab keerde terug van de achtervolging van Abner en riep het hele volk bijeen. Van Davids manschappen werden vermist negentien man, en ook Asaël; ³¹maar de manschappen van David hadden een slachting aangericht onder Benjamin, zodat er van de mannen van Abner driehonderd en zestig gesneuveld waren. ³²Zij namen Asaël op en begroeven hem in het graf van zijn vader te Betlehem. Daarop trokken Joab en zijn mannen de hele nacht voort; en het begon licht te worden, toen zij in Hebron aankwamen.

3 ¹En er was een langdurige strijd tussen het huis van Saul en het huis van David; David werd gaandeweg sterker en het huis van Saul gaandeweg zwakker.

Zonen van David

²In Hebron werden David zonen geboren. Zijn eerstgeborene was Amnon, van Achinoam, de Jizreëlitische; ³zijn tweede was Kileab, van Abigail, de vrouw van de Karmeliet Nabal; de derde was Absalom, de zoon van Maäka, de dochter van Talmai, de koning van Gesur; ⁴de vierde Adonia, de zoon van Chaggit; de vijfde Sefatja, de zoon van

Abital; ⁵ en de zesde Jitream, van Eglā, de vrouw van David. Deze werden David te Hebron geboren.

Abner onderhandelt met David

⁶ Gedurende de strijd tussen het huis van Saul en het huis van David, kreeg Abner steeds meer invloed in het huis van Saul. ⁷ Saul nu had een bijvrouw gehad, die Rispa heette; zij was de dochter van Ajja. (Isboset) zei tot Abner: Waarom bent u gekomen tot de bijvrouw van mijn vader? ⁸ Toen werd Abner zeer boos over de woorden van Isboset en zei: Ben ik een hondskop, die het met Juda houdt? Ik ben nog steeds trouw aan het huis van uw vader Saul, aan zijn broeders en aan zijn vrienden, en ik heb u niet in Davids handen laten vallen, en nu verwijt u mij een misstap met een vrouw? ^{9(A)} Zo mag God Abner doen, ja nog erger: wat **JHWH** aan David gezworen heeft, zal ik voor hem bewerken: ¹⁰ het koningschap aan het huis van Saul ontnemen en de troon van David oprichten over Israël en over Juda, van Dan tot Berseba. ¹¹ En hij was niet meer in staat, Abner iets te antwoorden, omdat hij bang voor hem was.

¹² Toen zond Abner boden tot David, ter plaatse waar hij was, met de boodschap: van wie is het land? Sluit toch een verbond met mij; zie, dan zal ik u helpen om heel Israël uw zijde te doen kiezen. ¹³ En hij zei: Goed, ik zal een verbond met u sluiten, maar één ding eis ik van u: dat u mij niet bezoekt, zonder eerst, wanneer u mij komt bezoeken, Migal, de dochter van Saul, te brengen.

^{14(B)} Ook zond David boden tot Isboset, de zoon van Saul, met de boodschap: Geef mijn vrouw Migal, die ik mij tot bruid verworven heb met honderd voorhuiden van Filistijnen. ¹⁵ Toen liet

Isboset haar van haar man, van Paltiël, de zoon van Laïs, weghalen. ¹⁶ En haar man ging met haar mee; hij volgde haar, al huilend, tot Bachurim toe. Toen zei Abner tot hem: Ga weg, keer terug. En hij keerde terug.

¹⁷ Abner overlegde met de oudsten van Israël en zei: Al lange tijd hebt u David tot koning over u verlangd. ¹⁸ Handelt dan nu, want **JHWH** heeft van David gezegd: door de macht van David, mijn knecht, zal Ik mijn volk Israël verlossen uit de macht van de Filistijnen en van al zijn vijanden. ¹⁹ Ook sprak Abner vertrouwelijk met Benjamin; bovendien ging hij David in Hebron in vertrouwen meedelen, al wat Israël en het hele huis van Benjamin van plan waren.

²⁰ Abner kwam tot David in Hebron, vergezeld van twintig man. Toen richtte David voor Abner en de mannen, die bij hem waren, een maaltijd aan. ²¹ En Abner zei tot David: Laat ik mij opmaken en geheel Israël gaan verzamelen tot mijn heer, de koning, opdat zij een verbond met u sluiten en u koning wordt over het geheel, waarnaar uw verlangen uitgaat. Toen liet David Abner gaan en hij vertrok in vrede.

Abner door Joab omgebracht

²² En zie, de manschappen van David en Joab keerden van een strooptocht terug en brachten een rijke buit mee. Abner nu was niet meer bij David in Hebron, want hij had hem in vrede laten vertrekken. ²³ Toen Joab en het hele leger dat bij hem was, waren teruggekeerd, deelde men Joab mee: Abner, de zoon van Ner, is bij de koning gekomen en hij heeft hem in vrede laten gaan. ²⁴ Daarop ging Joab naar de koning en zei: Wat hebt u gedaan? Zie, Abner is bij u geko-

(A) 3:9 1Sam. 15:28. (B) 3:14 1Sam. 18:27.

men; waarom hebt u hem dan laten gaan, zodat hij ongehinderd kon vertrekken?

²⁵U kent Abner, de zoon van Ner. Hij is gekomen om u te bedriegen en op de hoogte te komen van uw doen en laten en van wat u van plan bent te ondernemen.

²⁶Daarna ging Joab van David weg en zond Abner boden achterna, die hem deden terugkeren van de put Sira. Maar David wist er niets van. ²⁷Toen Abner in Hebron terugkeerde, nam Joab hem binnen in de poort ter zijde, alsof hij vertrouwelijk met hem wilde spreken; en hij stak hem daar in het onderlijf zodat hij stierf, om het bloed van zijn broeder Asaël. ²⁸Toen David dit later hoorde, zei hij: Ik en mijn koningschap zijn voor altijd tegenover **JHWH** onschuldig aan het bloed van Abner, de zoon van Ner. ²⁹Mag het neerkomen op het hoofd van Joab en op zijn hele familie; mag er nooit in het huis van Joab iemand ontbreken, die een vloeïng heeft, melaats is, op een stok moet steunen, door het zwaard valt of broodgebrek heeft.

³⁰Zo hebben Joab en zijn broeder Abisai Abner omgebracht, omdat hij hun broeder Asaël te Gibeon in de strijd had gedood. ³¹En David zei tot Joab en tot al het volk dat bij hem was: Scheurt uw klederen, omgordt u met rouwgewaden en gaat jammerend voor Abner uit. Koning David ging achter de baar. ³²Toen men Abner in Hebron begroef, verhief de koning zijn stem en hilde bij het graf van Abner en al het volk hilde. ³³De koning hief dit klaaglied aan over Abner: Moest Abner sterven zoals een dwaas sterft?

³⁴Uw handen waren niet gebonden en uw voeten waren niet in kettingen geklonken. U bent gevallen, zoals men door booswichten valt. - En al het volk hilde nog meer over hem.

³⁵Al het volk kwam bij David aandringen, nog diezelfde dag iets te eten, maar David zwoer: Zo mag God mij doen, ja nog erger, indien ik voor zonsondergang brood of wat dan ook proef. ³⁶Al het volk bemerkte dit en keurde het goed, zoals het alles goedkeurde, wat de koning deed. ³⁷Toen begreep al het volk en heel Israël op die dag, dat het niet van de koning was uitgegaan, Abner, de zoon van Ner, te doden.

³⁸De koning zei tot zijn dienaren: Weet u niet, dat er deze dag een vorst, een groot man, gevallen is in Israël? ³⁹Maar ik ben nu nog zwak, ofschoon tot koning gezalfd, terwijl deze mannen, de zonen van Seruja, harder zijn dan ik. Mag **JHWH** hem die het kwaad gedaan heeft, naar zijn kwaad vergelden.

Isboset vermoord

4 ¹Toen de zoon van Saul hoorde, dat Abner in Hebron de dood had gevonden, ontzonk hem de moed, en heel Israël was verbijsterd. ²Nu had de zoon van Saul twee mannen, aanvoerders van krijgsbenden, de één heette Baäna en de ander Rekab, zij waren zonen van de Beërotiet Rimmon, die tot de Benjaminiten behoorde. - Want ook Beërot wordt bij Benjamin gerekend. ³De Beërotieten waren naar Gittaïm gevlucht en daar vreemdelingen geworden tot op de huidige dag. -

⁴(A) Jonatan, de zoon van Saul, had een zoon, die verlamd was aan zijn voeten. Vijf jaar was hij oud, toen de tijding over Saul en Jonatan uit Jizreël binnenkwam. Zijn voedster had hem toen opgenomen en was gevlucht, maar door haar haastige vlucht was hij gevallen en kreupel geworden. Hij heette Mefiboset.

(A) 4:4 2Sam. 9:3.

⁵De zonen nu van de Beërotiet Rimmon, Rekab en Baäna, gingen heen en kwamen op het heetst van de dag bij het huis van Isboset, terwijl hij zijn middagrust nam. ⁶En zie, zij gingen tot midden in het huis, alsof zij tarwe wilden halen, en staken hem in het onderlijf. Daarop ontkwamen Rekab en zijn broeder Baäna. ⁷Zij waren in het huis gegaan, terwijl hij op zijn bed lag in zijn slaapkamer; en zij sloegen hem dood en hakten zijn hoofd af. Zij namen zijn hoofd mee, liepen de hele nacht voort langs de weg door de Vlake, ⁸brachten het hoofd van Isboset tot David te Hebron en zeiden tot de koning: Ziehier het hoofd van Isboset, de zoon van uw vijand Saul, die u naar het leven heeft gestaan; **JHWH** heeft op deze dag aan mijn heer de koning wraak geschonken op Saul en op zijn nageslacht. ⁹David echter *antwoorde* Rekab en zijn broeder Baäna, de zonen van de Beërotiet Rimmon, en zei tot hen: Zo waar **JHWH** leeft, die mij uit alle benauwdheid verlost heeft - ^{10(A)} ik heb hem die mij het bericht bracht: zie, Saul is dood, en die zichzelf beschouwde als brenger van goede tijding, in Siklag gegrepen en gedood, en zo hem zijn bodeloos gegeven; ¹¹hoeveel te meer, nu goddeloze mannen een rechtvaardig man in zijn huis op zijn bed gedood hebben! Zou ik dan nu zijn bloed niet van uw hand eisen en u van de aarde wegdoen? ¹²En op bevel van David doodden hen de dienaren; zij hakten hun de handen en voeten af en hingen hen op bij de vijver in Hebron. Maar zij namen het hoofd van Isboset en begroeven het in het graf van Abner te Hebron.

David wordt koning over heel Israël

5 ¹Toen kwamen alle stammen van Israël bij David te Hebron en zeiden: Zie, wij zijn uw eigen vlees en bloed. ²Reeds vroeger, toen Saul nog koning over ons was, was u het, die Israël deed uittrekken en weer terugbracht. En **JHWH** sprak tot u: U zult mijn volk Israël weiden en vorst over Israël zijn. ³Dus kwamen alle oudsten van Israël bij de koning te Hebron, en koning David sloot met hen voor het aangezicht van **JHWH** te Hebron een verbond; daarop zalfden zij David tot koning over Israël. ^{4(B)}Dertig jaar was David oud, toen hij koning werd; veertig jaar heeft hij geregeerd. ⁵In Hebron heeft hij zeven jaar en zes maanden geregeerd over Juda, en in Jeruzalem drieëndertig jaar over heel Israël en Juda.

David veroverd Jeruzalem en vestigt zich daar

^{6(C)} De koning trok met zijn mannen naar Jeruzalem op, tegen de Jebusieten, die in die landstreek woonden. Dezen zeiden tot David: U komt hier niet binnen; blinden en lammen zullen u terugdrijven! Zij bedoelden: David komt hier nooit binnen. ⁷Maar David veroverde de burcht Sion, dat is de stad van David. ⁸David had toen gezegd: Wie de Jebusieten wil verslaan, moet door de watergang binnendringen; van lammen en blinden heeft David een hartgrondige afkeer. Daarom zegt men: Blinden en lammen mogen niet binnenkomen.

⁹En David ging in de burcht wonen en noemde die: Stad van David. Hij bouwde versterkingen rondom, van de Millo af binnenwaarts. ¹⁰En David nam steeds

(A) 4:10 2Sam. 1:1-16. (B) 5:4 1Kon. 2:11; 1Kron. 3:4; 29:27. (C) 5:6 Joz. 15:63; Richt. 1:21.

toe in grootheid, en **JHWH** God van de legermachten, was met hem.

¹¹Chiram, de koning van Tyrus, zond gezanten naar David, en cederhout, timmerlieden en steenhouwers; zij bouwden voor hem een paleis. ¹²Toen bemerkte David, dat **JHWH** hem als koning over Israël bevestigd had en zijn koningschap in hoog aanzien had gebracht ter wille van zijn volk Israël.

¹³David nam ook nog bijvrouwen en vrouwen uit Jeruzalem, nadat hij van Hebron gekomen was, en er werden David nog meer zonen en dochters geboren. ¹⁴Dit zijn de namen van hen die hem in Jeruzalem geboren werden: Sammua, Sobab, Natan, Salomo, ¹⁵Jibchar, Elisua, Nefeg, Jafia, ¹⁶Elisama, Eljada en Elifelet.

David verslaat de Filistijnen

¹⁷Toen de Filistijnen hoorden, dat men David tot koning over Israël gezalfd had, trokken alle Filistijnen op om zich van David meester te maken. Maar David hoorde het, en begaf zich naar de vesting. ¹⁸Toen de Filistijnen gekomen waren en zich in de vlakte Refaïm verspreid hadden, ¹⁹vroeg David **JHWH**: Zal ik optrekken tegen de Filistijnen? Zult U hen in mijn macht geven? En **JHWH** antwoordde David: Trek op, want Ik zal de Filistijnen zeker in uw macht geven. ²⁰Toen kwam David te Baäl-Perasim, waar hij hen versloeg. En hij zei: **JHWH** is voor mij uit door mijn vijanden heengebroken, zoals water doorbreekt. Daarom noemde men die plaats Baäl-Perasim. ²¹Zij lieten daar zelfs hun afgodsbeelden achter, en David en zijn mannen namen ze mee.

²²Toen de Filistijnen opnieuw opgetrokken waren en zich in de vlakte Refaïm verspreid hadden, ²³raadpleegde

David **JHWH**, en Hij zei: Trek niet op; maak een omtrekkende beweging tot achter hen, zodat u hen kunt aanvalen van de kant van de balsemstruiken. ²⁴En zodra u een geluid van stappen hoort in de toppen van de balsemstruiken, haast u dan, want dan is **JHWH** voor u uitgetrokken om het leger van de Filistijnen te verslaan. ²⁵David nu deed aldus, zoals **JHWH** hem geboden had, hij versloeg de Filistijnen, van Geba af tot bij Gezer.

De ark overgebracht naar Jeruzalem

6¹Opnieuw vergaderde David alle jongemannen in Israël, dertigduizend; ^{2(A)}en trok op en ging met al het volk dat bij hem was, uit Baäle-Jehuda, om vandaar de ark van God mee te voeren, waarover de naam is uitgeroepen: de naam van **JHWH** van de legermachten, die op de cherubs troont. ^{3(B)}Zij vervoerden de ark van God op een nieuwe wagen; zij haalden haar uit het huis van Abinadab op de heuvel, en Uzza en Achio, de zonen van Abinadab, leidden de wagen met de ark van God; ⁴Achio liep voor de ark uit. ⁵David en het hele huis van Israël dansen voor het aangezicht van **JHWH**, onder begeleiding van allerlei (instrumenten van) cipressenhout, citers, harpen, tamboerijnen, rinkelbellen en cimbalen.

⁶Maar toen zij bij de dorsvloer van Nakon kwamen, strekte Uzza zijn hand uit naar de ark van God en greep haar, omdat de runderen uitgleden. ⁷En de toorn van **JHWH** ontbrandde tegen Uzza en God sloeg hem daar om deze onbedachtzaamheid; hij stierf daar bij de ark van God. ⁸David was diep getroffen, omdat **JHWH** zulk een zware slag aan Uzza had toegebracht; daarom noemt men die plaats Peres-Uzza tot op de huidige dag.

(A) 6:2 Ex. 25:22. (B) 6:3 1Sam. 7:1,2.

⁹In die dagen vreesde David **JHWH** en hij zei: Hoe zou de ark van **JHWH** tot mij komen? ¹⁰Daarom wilde David de ark van **JHWH** niet bij zich nemen in de stad van David, maar liet haar onderbrengen in het huis van de Gatiët Obed-Edom.

¹¹(A) En de ark van **JHWH** bleef drie maanden in het huis van de Gatiët Obed-Edom, en **JHWH** zegende Obed-Edom en zijn hele huis. ¹²Aan koning David werd meegedeeld: **JHWH** heeft het huis van Obed-Edom en al wat hij bezit, gezegend, ter wille van de ark van God. Toen ging David heen en haalde de ark van God onder gejuich uit het huis van Obed-Edom naar de stad van David. ¹³Nadat de dragers van de ark van **JHWH** zes stappen voortgegaan waren, offerde hij een rund en een gemest kalf. ¹⁴En David danste uit alle macht voor het aangezicht van **JHWH**; David nu was omgord met een linnen lijfrok.

¹⁵David en het hele huis Israël haalden de ark van **JHWH**, onder gejubel en hoorngeschal. ¹⁶Toen de ark van **JHWH** de stad van David binnenkwam, keek Migal, de dochter van Saul, door het venster en zag koning David huppelen en dansen voor het aangezicht van **JHWH**; en zij verachtte hem in haar hart.

¹⁷Nadat zij de ark van **JHWH** binnengebracht hadden, zetten zij haar neer op haar plaats, in de tent die David voor haar gespannen had, en David bracht brandoffers en vredeoffers voor het aangezicht van **JHWH**. ¹⁸Toen David gereed was met het brengen van de brandoffers en de vredeoffers, zegende hij het volk in de naam van **JHWH** van de legermachten. ¹⁹(B) Hij deelde uit aan het hele volk, aan de hele menigte van Israël, zowel mannen als vrouwen, ieder één broodkoek, één stuk vlees, en één druiv-

enkoek. Daarop ging al het volk heen, ieder naar zijn huis.

²⁰Toen David terugkeerde om zijn gezin te begroeten, ging Migal, de dochter van Saul, David tegemoet, en zei: Wat een eer heeft de koning van Israël zich nu verworven, dat hij zich heden ontbloot heeft voor de ogen van de slavinnen van zijn dienaren, zoals een lichtzinnig man zich schaamteloos ontbloot! ²¹Maar David zei tot Migal: Voor het aangezicht van **JHWH**, die mij verkozen heeft boven uw vader en boven heel zijn huis om mij aan te stellen tot vorst over het volk van **JHWH**, over Israël, - voor het aangezicht van **JHWH** heb ik gedanst. ²²Ja, ik zal mij nog geringer gedragen dan ik deed; ik zal onaanzienlijk zijn in eigen ogen, en bij de slavinnen van wie u spreekt, bij hen wil ik eer verwerven. ²³Migal nu, de dochter van Saul, bleef kinderloos tot de dag van haar dood toe.

Belofte over Salomo's tempelbouw

7¹Toen de koning in zijn paleis was gaan wonen en **JHWH** hem aan alle zijden van al zijn vijanden rust gegeven had, ²zei de koning tot de profeet Natan: Zie toch, ik woon in een cederen paleis, terwijl de ark van God verblijft onder een tentkleed. ³Toen zei Natan tot de koning: Welaan, doe al wat in uw hart is, want **JHWH** is met u.

⁴Maar in die nacht kwam het woord van **JHWH** tot Natan: ⁵Ga, spreek tot mijn knecht, tot David: Zo zegt **JHWH**: zou u voor Mij een huis bouwen om in te wonen? ⁶Ik heb immers in geen huis gewoond van de dag af, dat Ik de Israëlieten uit Egypte voerde, tot nu toe, maar Ik ben rondgetrokken in een tent, in een tabernakel. ⁷Heb Ik ooit, terwijl Ik met al de Israëlieten rondtrok,

(A) 6:11 1Kron. 26:4,5. (B) 6:19 1Kron. 16:43.

tot één van de stamhoofden van Israël die Ik geboden had, mijn volk Israël te weiden, het woord gesproken: Waarom bouwt u Mij niet een huis van cederhout?

⁸Nu dan, zo moet u spreken tot mijn knecht, tot David: Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Ik heb u gehaald uit de weide van achter de schapen, om vorst te zijn over mijn volk, over Israël, ⁹en Ik ben met u geweest overal waar u gegaan bent. Al uw vijanden heb Ik vóór u uitgeroeid. Ook zal Ik u een grote naam maken zoals die van de groten van de aarde. ¹⁰Ik zal een plaats bepalen voor mijn volk, voor Israël, en het planten, zodat het op zijn eigen plaats kan wonen, zonder dat het meer opgeschrikt wordt en boosdoeners het *onderdrukken* zoals vroeger, ¹¹sinds de tijd dat Ik richters over mijn volk Israël aangesteld heb. Ik zal u rust geven van al uw vijanden. Ook kondigt **JHWH** u aan: **JHWH** zal u een huis bouwen. ¹²(A) Wanneer uw dagen vervuld zijn en u bij uw vadersen te ruste bent gegaan, dan zal Ik uw nakomeling, uw eigen zoon, na u doen optreden, en Ik zal zijn koningschap bevestigen. ¹³Die zal voor mijn naam een huis bouwen, en Ik zal zijn koninklijke troon voor altijd bevestigen. ¹⁴(B) Ik zal hem tot een vader zijn, en hij zal Mij tot een zoon zijn. Wanneer hij ongerechtigheid bedrijft, zal Ik hem tuchtigen met een roede van de mensen en met slagen van de mensenkinderen. ¹⁵Maar mijn goedheid zal van hem niet wijken, zoals Ik haar heb doen wijken van Saul, die Ik voor uw aangezicht heb weggedaan. ¹⁶(C) Uw huis en uw koningschap zullen voor altijd blijvend zijn voor uw aangezicht, uw troon zal vast staan voor altijd.

¹⁷Geheel overeenkomstig deze woorden en dit gezicht, heeft Natan tot David gesproken.

David's dankgebed

¹⁸Toen ging koning David naar binnen, zette zich neer voor het aangezicht van **JHWH** en zei: Wie ben ik, Heer **JHWH**, en wat is mijn huis, dat U mij tot hiertoe gebracht hebt? ¹⁹En dit was nog te weinig in uw ogen, Heer **JHWH**; daarom hebt U over het huis van uw knecht ook gesproken over de verre toekomst, en dit is de *torah* voor de mens, Heer **JHWH**.

²⁰Wat kan David nog meer tot U spreken? U kent uw knecht, Heer **JHWH**. ²¹Ter wille van uw woord en naar uw hart hebt U al dit grote gedaan en aan uw knecht verkondigd. ²²Daarom bent U groot, Heer **JHWH**, want niemand is U gelijk en geen God is er behalve U naar al wat wij met onze oren gehoord hebben. ²³(D) En wie is gelijk uw volk, zoals Israël, het enige volk op aarde, dat God Zich tot een volk ging vrijkopen, om Zich een naam te maken, en voor hen grote en vreselijke daden te doen: voor uw land, voor het aangezicht van uw volk, dat U uit Egypte, uit de (heiden)volken en hun goden hebt vrijgekocht? ²⁴U hebt voor Uzelf uw volk Israël voor altijd bevestigd tot uw volk, en U, **JHWH**, was hun tot een God.

²⁵En nu, **JHWH** God, houd U voor altijd aan het woord dat U gesproken hebt over uw knecht en zijn huis, en doe zoals U gesproken hebt. ²⁶Dan zal uw naam groot zijn voor altijd, zodat men zeggen zal: **JHWH** van de legermachten is God over Israël: en dan zal het huis van uw knecht David blijvend zijn voor uw aangezicht. ²⁷Want U, **JHWH** van de le-

(A) 7:12 Ps. 89:4,5; 132:11; Joh. 7:42; Hand. 2:30. (B) 7:14 Ps. 89:27,28; 2Cor. 6:18; Heb. 1:5. (C) 7:16 Ps. 89:37,38. (D) 7:23 Deut. 4:34.

germachten, God van Israël, hebt aan uw knecht geopenbaard: Ik zal u een huis bouwen. Daarom heeft uw knecht het gewaagd, dit gebed tot U te richten. ²⁸Nu dan, Heer **JHWH**, U bent God en uw woorden zijn waarheid; U hebt dit goede over uw knecht gesproken. ²⁹Het behaagt U nu het huis van uw knecht te zegenen, opdat het voor altijd voor uw aangezicht mag bestaan. Want U, Heer **JHWH**, hebt gesproken, en door uw zegen zal het huis van uw knecht voor altijd gezegend zijn.

Davids overwinningen

8¹Daarna versloeg David de Filistijnen en *onderwierp* hen; en David ontnam de Filistijnen het bestuur over de hoofdstad. ²Ook versloeg hij de Moabieten, en mat hen af met een snoer, terwijl hij hen op de grond deed neerliggen; hij mat telkens twee snoeren af om te doden en één vol snoer om in het leven te laten. En de Moabieten werden schatplichtige onderdanen van David.

³Voorts versloeg David Hadadezer, de zoon van Rechob, de koning van Soba, toen deze zijn macht aan de rivier de Eufraat ging herstellen. ⁴En David nam van hem gevangen zeventienhonderd ruiters en twintigduizend man voetvolk, en David liet alle wagenpaarden, met uitzondering van honderd, de pezen doorsnijden. ⁵Toen kwamen de Arameeërs van Damascus Hadadezer, de koning van Soba, te hulp, maar David versloeg van de Arameeërs tweeëntwintigduizend man. ⁶Daarop legde David bezettingen in het Aramese rijk van Damascus, en de Arameeërs werden Davids schatplichtige onderdanen. **JHWH** gaf David de overwinning overal waar hij heen-

trok. ⁷En David nam de gouden schilden die de dienaren van Hadadezer gedragen hadden, en bracht ze naar Jeruzalem. ⁸En uit Betach en Berotai, steden van Hadadezer, voerde koning David zeer veel koper weg.

⁹Toen Toï, de koning van Hamat, hoorde, dat David het hele leger van Hadadezer verslagen had, ¹⁰zond Toï zijn zoon Joram naar koning David om hem naar zijn welstand (Hebreeuws: sjaloem) te vragen en hem ermee te prijzen dat hij Hadadezer had bestreden en verslagen - want Hadadezer was Toï's tegenstander -; zilveren, gouden en koperen voorwerpen bracht hij mee. ¹¹Ook deze voorwerpen heiligde koning David aan **JHWH**, evenals het zilver en het goud dat hij geheiligd had van al de (heiden)volken, die hij had onderworpen: ¹²van Aram, Moab, de Ammonieten, de Filistijnen, Amalek, en van de buit van Hadadezer, de zoon van Rechob, de koning van Soba.

^{13(A)} David verwierf zich roem bij zijn terugkeer door het verslaan van de Edomieten in het Zoutdal: achttienduizend man. ¹⁴En hij legde in Edom bezettingen; in heel Edom legde hij bezettingen, zodat alle Edomieten onderdanen werden van David. **JHWH** gaf David de overwinning overal waar hij heentrok.

Davids beampten

¹⁵Toen David over heel Israël koning was geworden, handhaafde David recht en gerechtigheid onder zijn hele volk. ¹⁶Joab, de zoon van Seruja, voerde het bevel over het leger; Josafat, de zoon van Achilud, was kanselier; ¹⁷Sadok, de zoon van Achitub en Achimelek, de zoon van Abjatar, waren priesters; Seraja was schrijver; ¹⁸Benaja, de zoon van Jojada,

(A) 8:13 Ps. 60:2.

voerde het bevel over de Keretieten en de Peletieten; en de zonen van David waren priesters.⁽¹⁾

David en Mefiboset

9^(A) David zei: Is er soms nog iemand over van het huis van Saul? Dan zal ik hem trouw bewijzen ter wille van Jonatan. ²Nu behoorde tot het huis van Saul een knecht, die Siba heette. Men riep hem bij David en de koning vroeg hem: Bent u Siba? Hij antwoordde: Uw dienaar. ³^(B) Daarop zei de koning: Is er soms nog iemand over van het huis van Saul? Dan wil ik hem de goedheid van God bewijzen. Toen sprak Siba tot de koning: Er is nog een zoon van Jonatan, die verlamd is aan beide voeten. ⁴De koning vroeg: Waar is hij? En Siba antwoordde de koning: Zie, hij is in het huis van Makir, de zoon van Ammiël, te Lo-Debar.

⁵Daarop liet koning David hem halen uit het huis van Makir, de zoon van Ammiël, uit Lo-Debar. ⁶En Mefiboset, de zoon van Jonatan, de zoon van Saul, kwam bij David, wierp zich op zijn aangezicht en boog zich neer. David zei: Mefiboset! En hij antwoordde: Hier is uw dienaar. ⁷Daarop sprak David tot hem: Wees niet bang, want ik zal u voorzer trouw bewijzen ter wille van uw vader Jonatan; ik zal u alle landerijen van uw vader Saul teruggeven, en u zult geregeld aan mijn tafel eten. ⁸Toen boog hij zich neer en zei: Wat is uw knecht, dat u zich bekommert om een dode hond, als ik ben? ⁹Daarna riep de koning Siba, de knecht van Saul, en zei tot hem: Al wat aan Saul en aan zijn hele huis toebehoorde, geef ik aan de zoon van uw heer. ¹⁰U moet voor hem

het land bewerken, u, uw zonen en uw knechten, en de oogst binnenhalen, opdat de zoon van uw heer te eten zal hebben. Mefiboset, de zoon van uw heer, zal geregeld aan mijn tafel eten. Siba nu had vijftien zonen en twintig knechten. ¹¹Siba zei tot de koning: Geheel zoals mijn heer de koning zijn knecht gebiedt, zal uw knecht doen. Dus at Mefiboset aan de tafel van David als één van de zonen van de koning. ¹²En Mefiboset had een jonge zoon, die Micha heette. Allen die in het huis van Siba woonden, waren knechten van Mefiboset. ¹³Mefiboset woonde te Jeruzalem, want hij at geregeld aan de tafel van de koning. Hij nu was verlamd aan beide voeten.

Davids oorlog tegen Ammonieten en Arameeërs

10¹Daarna stierf de koning van de Ammonieten en zijn zoon Chanun werd koning in zijn plaats. ²Toen zei David: Ik zal vriendschap betonen aan Chanun, de zoon van Nachas, zoals zijn vader mij vriendschap betoond heeft. Daarom liet David hem door zijn dienaren zijn deelneming betuigen wegens het verlies van zijn vader. Maar toen de dienaren van David in het land van de Ammonieten gekomen waren, ³zeiden de vorsten van de Ammonieten tot hun heer Chanun: Meent u, dat David uw vader eren wil, nu hij u boden van rouwbeklag gezonden heeft? Heeft David zijn dienaren niet tot u gezonden om de stad te verkennen, haar te verspieden en haar te verwoesten?

⁴Toen nam Chanun de dienaren van David, liet de helft van hun baard weg-

⁽¹⁾ 8:18 Vraag (zonder antwoord): Hoe kunnen Davids zonen priesters zijn als alleen Leviëten priesters kunnen zijn en David en zijn zonen uit de stam Juda zijn?

^(A) 9:1 1Sam. 20:15-17. ^(B) 9:3 2Sam. 4:4.

scheren, en hun kleren halverwege, tot hun achterste, afsnijden, waarna hij hen heenzond. ⁵Men deelde dit aan David mee en hij zond hun boden tegemoet, want de mannen waren diep beschaamd; en de koning beval: Blijft in Jericho, tot dat uw baard weer aangegroeid is, en komt dan terug.

⁶Toen de Ammonieten bemerkten, dat zij zich in een kwade reuk gebracht hadden bij David, zonden zij boden en huurden van de Arameeërs van Bet-Rechob en van de Arameeërs van Soba twintigduizend man voetvolk, en van de koning van Maäka duizend man; en verder de mannen van Tob: twaalfduizend man. ⁷Toen David dit hoorde, zond hij Joab uit met het hele leger, de helden. ⁸En de Ammonieten rukten uit en schaarden zich in slagorde bij de ingang van de poort, terwijl de Arameeërs van Soba en Rechob en de mannen van Tob en Maäka afzonderlijk in het veld gelegerd waren. ⁹Daar Joab bemerkte, dat de aanval hem zowel vóór als achter bedreigde, deed hij een keus uit alle uitgelezen manschappen van Israël, en stelde hen op tegenover de Arameeërs. ¹⁰De rest van de soldaten daarentegen plaatste hij onder bevel van zijn broeder Abisai, die hen in slagorde tegenover de Ammonieten stelde. ¹¹Toen zei hij: Indien de Arameeërs mij te sterk zijn, dan moet u mij te hulp komen; en indien de Ammonieten u te sterk zijn, dan zal ik u te hulp komen. ¹²Wees sterk en laten wij ons dapper gedragen voor ons volk en voor de steden van onze God. Laat **JHWH** doen wat goed is in zijn ogen. ¹³Daarop bonden Joab en het krijgsvolk dat bij hem was, de strijd aan met de Arameeërs en zij sloegen voor hem op de vlucht. ¹⁴Toen de Ammonieten zagen,

dat de Arameeërs gevlucht waren, sloegen zij voor Abisai op de vlucht en trokken zich terug in de stad. Daarna keerde Joab terug van de Ammonieten en kwam te Jeruzalem.

¹⁵Toen de Arameeërs zagen, dat zij tegen Israël de nederlaag geleden hadden, trokken zij zich samen, ¹⁶en Hadadezer liet de Arameeërs die aan de overzijde van de Rivier woonden, uitrukken; zij kwamen te Chelam onder aanvoering van Sobak, de krijgsoverste van Hadadezer. ¹⁷Op dit bericht vergaderde David heel Israël, trok de Jordaan over en kwam naar Chelam. Toen schaarden de Arameeërs zich in slagorde tegenover David en streden met hem, ¹⁸maar de Arameeërs sloegen voor Israël op de vlucht, en David doodde van de Arameeërs zevenhonderd wagenpaarden en veertigduizend ruiters. Hun krijgsoverste Sobak verwondde hij zó, dat hij daar stierf. ¹⁹Toen al de koningen, de vazallen van Hadadezer, bemerkten, dat zij door Israël verslagen waren, sloten zij vrede met Israël en onderwierpen zich aan hen; en de Arameeërs durfden de Ammonieten niet weer te hulp te komen.

David en Batseba

11 ^{1(A)}In het daaropvolgende jaar, ten tijde, dat de koningen plegen ten strijde te trekken, zond David Joab uit en zijn knechten met hem, en ook heel Israël, en zij vernietigden de Ammonieten en sloegen het beleg voor Rabba, maar David bleef in Jeruzalem.

²Op zekere avond stond David van zijn rustbed op en wandelde op het dak van het paleis, en hij zag van het dak af een vrouw, bezig zich te baden; en die vrouw was zeer mooi van uiterlijk. ³Toen liet

(A) 11:1 1Kron. 20:1.

David naar die vrouw vragen en men zei: Wel, dat is Batseba, de dochter van Eliam, de vrouw van de Hethiet Uriah. ⁴Daarop zond David boden om haar te halen. Zij kwam tot hem, en hij lag bij haar - zij had zich van haar onreinheid gezuiverd -; daarna keerde zij terug naar haar huis. ⁵En de vrouw werd zwanger en liet David weten: Ik ben zwanger.

⁶Toen zond David een boodschap tot Joab: Zend de Hethiet Uriah tot mij. En Joab zond Uriah naar David. ⁷Toen Uriah bij hem kwam, vroeg David naar de welstand van Joab en van het volk en naar de stand van de oorlog. ⁸Daarop zei David tot Uriah: Ga naar uw huis en was uw voeten. Toen Uriah heenging uit het paleis, werd hem een geschenk van de koning nagebracht. ⁹Maar Uriah legde zich te ruste bij de ingang van het paleis bij al de knechten van zijn heer en ging niet naar zijn huis. ¹⁰Men deelde David mee: Uriah is niet naar zijn huis gegaan. Toen zei David tot Uriah: Bent u niet van de reis gekomen? Waarom bent u niet naar uw huis gegaan? ¹¹Maar Uriah sprak tot David: De ark en Israël en Juda verblijven in tenten en mijn heer Joab en de knechten van mijn heer zijn in het veld gelegerd; zou ik dan naar mijn huis gaan om te eten en te drinken en bij mijn vrouw te liggen? Zo waar u leeft en zo waar uw ziel leeft, dat zal ik niet doen! ¹²David zei tot Uriah: Blijf ook vandaag hier, dan zal ik u morgen laten gaan. En Uriah bleef in Jeruzalem die dag en de volgende dag.

¹³Toen riep David hem tot zich om in zijn tegenwoordigheid te eten en te drinken, en hij maakte hem dronken. Hij echter ging 's avonds heen om op zijn slaapplek bij de knechten van zijn heer

zich te ruste te leggen. En naar zijn huis ging hij niet.

¹⁴Toen schreef David de volgende morgen een brief aan Joab en verzond die door Uriah. ¹⁵En hij schreef in die brief: Plaatst Uriah in het heetst van de strijd; trekt u dan van hem terug, opdat hij zal worden getroffen en zal sneuvelen.

¹⁶Bij de belegering van de stad zette Joab toen Uriah op een plaats, waarvan hij wist, dat daar geoefende strijders stonden. ¹⁷Toen de mannen van de stad een uitval deden en met Joab streden, vielen er enigen van het krijgsvolk, van de knechten van David; ook de Hethiet Uriah sneuvelde. ¹⁸Daarop liet Joab aan David de hele loop van de strijd melden. ¹⁹Hij beval de bode: Indien de koning, nadat u hem de hele loop van de strijd van het begin tot het einde verteld hebt, ²⁰in toorn geraakt en tot u zegt: waarom bent u zo dicht bij de stad gekomen om te strijden; wist u niet, dat men van de muur af schieten zou, ^{21(A)}wie versloeg Abimelech, de zoon van Jerubbeset, wierp niet een vrouw een bovenste molensteen op hem van de muur af, zodat hij bij Tebes de dood vond, waarom bent u zo dicht bij de muur gekomen? - dan moet u zeggen: ook uw knecht, de Hethiet Uriah, is dood.

²²De bode ging heen en deelde bij zijn aankomst David alles mee wat Joab hem had opgedragen. ²³De bode zei tot David: Die mannen waren sterker dan wij en deden tegen ons een uitval, in het open veld. Maar wij drongen hen terug tot de ingang van de poort. ²⁴Toen schoten de boogschutters van de muur af op uw knechten, zodat er enige knechten van de koning sneuvelen; ook uw knecht, de Hethiet Uriah, is

(A) 11:21 Richt. 9:53.

dood. ²⁵Daarop zei David tot de bode: Zo moet u spreken tot Joab: Bekommer u hierover niet, want het zwaard verteert nu eens dezen, dan weer anderen. Zet de strijd tegen de stad krachtig voort en verwoest haar. Bemoedig hem daarmee.

²⁶Toen Uria's vrouw hoorde, dat Uria, haar man, dood was, bedreef zij rouw over haar echtgenoot. ²⁷Nadat de rouw voorbij was, liet David haar naar zijn huis halen. Zij werd hem tot vrouw en baarde hem een zoon. Maar de zaak, die David gedaan had, was kwaad in de ogen van **JHWH**.

Natans bestraffing, Davids berouw

12 ^{1(A)} En **JHWH** zond Natan tot David. Deze kwam bij hem en zei tot hem: Er waren in een stad twee mannen; de één was rijk en de ander arm. ²De rijke had zeer veel schapen en runderen; ³de arme had niets, behalve één klein oilam dat hij had gekocht en opgekweekt. Het groeide bij hem op, samen met zijn kinderen; het at van zijn brood, dronk uit zijn beker en sliep in zijn schoot, het was hem als een dochter.

⁴Eens kreeg de rijke man bezoek; en hij kon er niet toe komen, een van zijn schapen of runderen te nemen en te bereiden voor de reiziger die bij hem was gekomen; dus nam hij het oilam van de arme man en bereidde dat voor de man die bij hem gekomen was.

⁵Toen ontbrandde de toorn van David zeer tegen die man en hij zei tot Natan: Zo waar **JHWH** leeft: de man die dit gedaan heeft, is ten dode opgeschreven. ⁶En het oilam moet hij viervoudig vergoeden omdat hij dit gedaan heeft en geen medelijden had. ⁷Daarop sprak Natan tot David: U bent die man! Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: Ik heb u ge-

zalfd tot koning over Israël en u gered uit de macht van Saul. ⁸Ik heb u gegeven het huis van uw heer, en de vrouwen van uw heer in uw schoot. Ik heb u gegeven het huis van Israël en Juda - en indien dat te weinig geweest was, dan had Ik u nog wel meer gegeven.

⁹Waarom hebt u het woord van **JHWH** veracht, en gedaan wat kwaad is in zijn ogen? De Hethiet Uria hebt u door het zwaard verslagen; zijn vrouw hebt u zich tot vrouw genomen, hemzelf hebt u door het zwaard van de Ammonieten gedood.

¹⁰Nu dan, het zwaard zal van uw huis nooit meer wijken, omdat u Mij hebt veracht, en de vrouw van de Hethiet Uria genomen hebt, opdat zij u tot vrouw zou zijn. ^{11(B)} Zo zegt **JHWH**: Zie, Ik zal over u een kwaad doen komen, uit uw eigen huis; Ik zal uw vrouwen voor uw ogen weghalen en aan uw naaste geven; die zal bij uw vrouwen liggen op klaarlichte dag. ¹²Want u hebt het wel in het verborgen gedaan, maar Ik zal dit doen in tegenwoordigheid van heel Israël en in het volle licht. ¹³Toen sprak David tot Natan: Ik heb tegen **JHWH** gezondigd. En Natan zei tot David: **JHWH** heeft uw zonde vergeven: u zult niet sterven, ¹⁴ofschoon u door deze daad de vijanden van **JHWH** zeer hebt doen lasteren, - de zoon echter, die u geboren is, zal sterven.

¹⁵Daarop ging Natan naar zijn huis. En **JHWH** sloeg het kind, dat de vrouw van Uria aan David gebaard had, met een ziekte. ¹⁶Toen zocht David God ter wille van de jongen, hij vastte en telkens, als hij naar binnen gegaan was, bracht hij de nacht door, liggend op de grond. ¹⁷En de oudsten van zijn huis kwamen bij hem om hem van de grond te doen opstaan, maar hij wilde niet; ook at hij niet met hen.

(A) 12:1 Ps. 51:2. (B) 12:11 2Sam. 16:22.

¹⁸Op de zevende dag nu stierf het kind. En de dienaren van David durfden hem niet mee te delen, dat het kind dood was. Want zij zeiden: Zie, toen het kind nog in leven was, hebben wij tot hem gesproken en heeft hij naar ons niet geluisterd; hoe zouden wij dan tot hem kunnen zeggen: het kind is dood? Hij zou iets kwaads kunnen doen. ¹⁹Toen David zag, dat zijn dienaren onder elkaar fluisterden, begreep hij, dat het kind dood was. En David vroeg zijn dienaren: Is het kind dood? Zij zeiden: Het is dood. ²⁰Toen stond David op van de grond, waste zich, zalfde zich en verwisselde zijn klederen; hij ging het huis van **JHWH** binnen en boog zich neer. Daarna ging hij naar zijn huis terug, en op zijn verzoek zetten zij hem brood voor en hij at. ²¹Toen zeiden zijn dienaren tot hem: Waarom hebt u dit gedaan? Terwijl het kind nog leefde, hebt u ter wille daarvan gevast en gehuild, maar nu het kind gestorven is, bent u opgestaan en hebt brood gegeten. ²²En hij zei: Zolang het kind nog leefde, heb ik gevast en gehuild, omdat ik dacht: misschien is **JHWH** mij genadig, zodat het kind in leven blijft. ²³Maar nu is het dood - waarom zou ik dan vasten? Kan ik het nog doen terugkeren? Ik zal wel tot hem gaan, maar hij keert tot mij niet terug.

²⁴Daarna troostte David zijn vrouw Batseba; hij kwam tot haar en had gemeenschap met haar, zij baarde een zoon en hij noemde hem Salomo. **JHWH** nu had hem lief. ²⁵Hij zond een boodschap door de profeet Natan en noemde hem Jedidja, omwille van **JHWH**.

*Einde van de oorlog
tegen de Ammonieten*

²⁶Joab deed een aanval op Rabba van de Ammonieten en nam de koningsstad in. ²⁷Toen zond Joab boden naar David

met het bericht: Ik heb op Rabba een aanval gedaan, zelfs heb ik de waterstad ingenomen. ²⁸Nu dan, breng u de rest van het krijgsvolk bijeen, beleger de stad en neem haar in, opdat niet ik de stad inneem en niet mijn naam over haar zal worden uitgeroepen.

²⁹Daarop vergaderde David al het krijgsvolk, trok naar Rabba en nam het stormenderhand in. ³⁰Hij nam hun koning de kroon van het hoofd - zij had een gewicht van een talent goud, en bevatte een kostbare steen. Die werd op het hoofd van David gezet. Ook voerde hij zeer veel buit uit de stad weg. ³¹De bevolking die erin was, liet hij naar buiten brengen en hij legde ze onder zagen, ijzeren pinnen en ijzeren bijlen; ook liet hij hen overbrengen naar de tichelwerken. Evenzo deed David met alle steden van de Ammonieten. Hierop keerde David met al het volk naar Jeruzalem terug.

Amnon en Tamar

13 ¹Daarna gebeurde het volgende. Absalom, de zoon van David, had een bekoorlijke zus, Tamar geheten; en Amnon, de zoon van David, kreeg haar lief. ²Amnon leed er zó onder, dat hij ziek werd omwille van zijn zus Tamar; want zij was een maagd en het leek Amnon onmogelijk haar iets aan te doen. ³Nu had Amnon een vriend, Jonadab geheten, de zoon van Sima, de broer van David; en Jonadab was een zeer schrandere man. ⁴Deze zei tot hem: Waarom, o koningszoon, ziet u er elke morgen zo somber uit? Zou u het mij niet meedelen? En Amnon zei tot hem: Ik heb Tamar, de zus van mijn broer Absalom lief. ⁵Toen zei Jonadab tot hem: Leg u in bed en houd u ziek. Wanneer uw vader u dan komt bezoeken, dan moet u tot hem zeggen: laat toch mijn zus Tamar komen

om mij te eten te geven. Als zij dan voor mijn ogen het voedsel bereidt, zodat ik het zien kan, dan zal ik dat uit haar hand eten.

⁶Daarop ging Amnon in bed liggen en hield zich ziek. Toen de koning hem kwam bezoeken, zei Amnon tot de koning: Laat toch mijn zus Tamar komen om voor mijn ogen een paar koeken te bakken, dat ik die uit haar hand zal eten.

⁷Toen zond David aan Tamar in het paleis de boodschap: Ga naar het huis van uw broer Amnon en bereid hem voedsel. ⁸Toen ging Tamar naar het huis van haar broer Amnon, die in bed lag, en zij nam deeg, kneedde het, maakte er voor zijn ogen koeken van en bakte ze.

⁹Daarop nam zij de pan en diende ze voor hem op, maar Amnon weigerde te eten en zei: Laat iedereen bij mij weggaan. Toen ging iedereen bij hem weg.

¹⁰Daarop zei Amnon tot Tamar: Breng mij het eten in de slaapkamer, opdat ik het uit uw hand zal eten. En Tamar nam de koeken die zij bereid had, en bracht die aan haar broer Amnon in de slaapkamer. ¹¹Toen zij hem het eten aanreikte, greep hij haar vast en zei tot haar: Kom, ga bij mij liggen, mijn zus.

¹²Maar zij zei tot hem: Neen, mijn broer, *onteer* mij niet, want zo iets doet men niet in Israël; doe toch niet zulk een schandelijke dwaasheid. ¹³En ik, waarheen zou ik met mijn schande gaan? En u, u zou in Israël voor een dwaas gehouden worden. Nu dan, spreek toch met de koning, want hij zal u mij niet weigeren.

¹⁴Hij wilde echter naar haar niet luisteren, maar overweldigde haar, *onteerde* haar⁽¹⁾ en lag bij haar. ¹⁵Daarna kreeg Amnon een zeer grote afkeer van haar;

ja, de afkeer die hij tegen haar kreeg, was groter dan de liefde waarmee hij haar had liefgehad; en Amnon zei tot haar: Sta op, ga weg! ¹⁶Toen sprak zij tot hem met het oog op dit grote kwaad: Mij weg te zenden is erger dan het andere dat u mij aangedaan hebt. Maar hij wilde naar haar niet luisteren, ¹⁷en riep zijn knecht, die hem bediende, en zei: Breng ze bij mij vandaan, naar buiten, en grendel de deur achter haar. ¹⁸Zij nu droeg een pronkgewaad; want in zulke lange gewaden gingen de dochters van de koning, zolang zij meisjes waren, gekleed. En zijn dienaar bracht haar naar buiten en grendelde de deur achter haar. ¹⁹Toen strooide Tamar as op haar hoofd, scheurde het pronkgewaad dat zij droeg, legde haar hand op haar hoofd en ging al jammerend heen.

²⁰En haar broer Absalom zei tot haar: Heeft uw broer Amnon omgang met u gehad? Nu dan, mijn zus, zwijg erover; hij is uw broer, trek u dit niet te zeer aan. En Tamar ging in het huis van haar broer Absalom wonen, als een eenzame. ²¹Toen de koning David dit alles hoorde, werd hij zeer boos. ²²Absalom sprak echter met Amnon noch ten kwade noch ten goede, maar Absalom haatte Amnon, omdat deze zijn zus Tamar *onteerde* had.⁽²⁾

Amnon gedood - Absaloms vlucht

²³Na twee volle jaren gebeurde het, dat Absalom schaapscheerders had in Baäl-Chasor, dat bij Efraïm ligt; en Absalom nodigde al de zonen van de koning uit. ²⁴Toen kwam Absalom bij de koning en zei: Zie, uw knecht heeft schaapscheerders; laat toch de koning en zijn dienaar

⁽¹⁾ 13:14 Hier wordt het Hebreeuwse werkwoord "anah" gebruikt. Dat woord heeft vier hoofdbetekenissen, 1. antwoorden, 2. *verootmoedigen*, 3. mee bezig houden en 4. beurtzang; "onteren" valt onder 2. *verootmoedigen*. ⁽²⁾ 13:22 Idem.

ren met uw knecht meegaan. ²⁵ Maar de koning sprak tot Absalom: Neen, mijn zoon, laten wij niet allen gaan, opdat wij u niet tot last zijn. Toen drong hij er bij hem op aan; hij wilde echter niet gaan, maar gaf hem zijn zegen. ²⁶ Daarop zei Absalom: Zo niet, laat dan tenminste mijn broer Amnon met ons meegaan. De koning echter antwoordde hem: Waarom zou hij met u gaan? ²⁷ Maar toen Absalom er bij hem op aandrong, liet hij Amnon en al de zonen van de koning met hem meegaan.

²⁸ Absalom nu gaf zijn knechten het bevel: Ziet toch, als het hart van Amnon vrolijk is van de wijn en ik tot u zeg: slaat Amnon dood, dan moet u hem doden. Vreest niet. Ik heb het u toch bevolen? Weest sterk; weest dappere mannen! ²⁹ En de knechten van Absalom deden met Amnon, zoals Absalom bevolen had. Toen stonden al de zonen van de koning op, zij bestegen allen hun muil-dieren en vluchtten.

³⁰ Zij waren nog onderweg, toen het gerucht David bereikte: Absalom heeft al de zonen van de koning doodgeslagen, niet één van hen is overgebleven. ³¹ Toen stond de koning op, scheurde zijn klederen en legde zich neer op de grond; en al zijn dienaren stonden met gescheurde klederen bij hem. ³² Maar Jonadab, de zoon van Sima, de broer van David, *antwoordde* en zei: Laat mijn heer niet denken, dat men al de jonge mannen, al de zonen van de koning, gedood heeft; alleen Amnon is dood, want dat was op Absaloms gezicht te lezen van de dag af, dat hij zijn zus Tamar *onteerde*. ⁽¹⁾ ³³ Nu dan, laat mijn heer de koning deze gedachte in zijn hart niet toelaten, dat

al de zonen van de koning dood zouden zijn, want alleen Amnon is dood.

³⁴ Absalom nu nam de vlucht. Toen sloeg de knecht die de wacht had, zijn ogen op, en zag opeens een grote menigte op de weg achter hem, langs de zijde van de berg. ³⁵ En Jonadab zei tot de koning: Zie, daar komen de zonen van de koning; het is zoals uw knecht gezegd heeft. ³⁶ Nauwelijks was hij uitgesproken, of de zonen van de koning kwamen. Zij verhieven hun stem en huilden; ook de koning en al zijn dienaren huilden zeer luid.

^{37(A)} Absalom dan was gevlucht en gegaan naar Talmai, de zoon van Ammichur, de koning van Gesur. En (David) treurde alle dagen over zijn zoon. ³⁸ Absalom dan was gevlucht en naar Gesur gegaan; hij bleef daar drie jaar. ³⁹ Toen smachtte koning David van verlangen naar Absalom; want hij had zich getroost over de dood van Amnon.

Terugkeer van Absalom

14 ¹ Toen Joab, de zoon van Seruja, bemerkte, dat het hart van de koning naar Absalom uitging, ² zond hij een boodschap naar Tekoa en liet vandaar een wijze vrouw halen; en hij zei tot haar: Doe, alsof u in de rouw bent, trek rouwklederen aan, zalf u niet met olie, en gedraag u als een vrouw die al lange tijd over een dode treurt. ³ Ga dan naar de koning en spreek tot hem als volgt - en Joab legde haar de woorden in de mond.

⁴ Toen de Tekoïtische vrouw bij de koning binnengetreden was, wierp zij zich op haar aangezicht ter aarde, boog zich neer en zei: Help, o koning! ⁵ De koning vroeg haar: Wat hebt u? Zij antwoordde: Helaas, ik ben een weduwe,

⁽¹⁾ 13:32 Idem.

^(A) 13:37 2Sam. 3:3.

want mijn man is gestorven. ⁶Uw dienaress had twee zonen; zij kregen samen onenigheid in het veld en daar niemand tussenbeide kwam, sloeg de één de ander dood. ⁷En zie, het hele geslacht heeft zich tegen uw dienaress gekeerd en zegt: Lever hem die zijn broeder doodgeslagen heeft uit, opdat wij hem ter dood brengen om zijn broeder, die hij gedood heeft, en zo ook de erfgenaam van het leven beroven. Uitdoven willen zij de gloeiende kool, die mij nog rest, om voor mijn man geen naam of nakomelingschap op de aardbodem over te laten.

⁸Toen sprak de koning tot de vrouw: Ga naar uw huis, dan zal ik over u beslissingen nemen. ⁹De Tekoïtische vrouw zei tot de koning: De schuld, mijn heer de koning, komt op mij neer en op mijn familie; de koning en zijn troon gaan vrijuit. ¹⁰Toen zei de koning: Breng ieder die iets tegen u mocht zeggen, tot mij; dan zal hij u niet meer lastig vallen. ¹¹Zij zei: Laat toch de koning denken aan **JHWH**, uw God, opdat de bloedwreker niet te veel onheil zal aanrichten en opdat zij mijn zoon niet van het leven beroven. Toen sprak hij: Zo waar **JHWH** leeft - geen haar van uw zoon zal ter aarde vallen!

¹²Daarop zei de vrouw: Mag uw dienaress toch een woord tot mijn heer de koning spreken. Hij antwoordde: Spreek. ¹³En de vrouw zei: Waarom koestert u dan zulke gedachten tegen het volk van God? Want doordat de koning dit woord gesproken heeft, is hij zelf als een schuldige, nu de koning niet laat terugkeren die hij verstoten heeft. ¹⁴Want wij moeten zeker sterven, en worden als water, op de aarde uitgegoten, dat niet verzameld wordt. God neemt echter het leven niet weg, maar zoekt wegen dat een ver-

stotene niet van Hem verstoten zal blijven. ¹⁵Welnu, de reden waarom ik gekomen ben om dit woord tot de koning, mijn heer, te spreken, is deze, dat het volk mij bang gemaakt heeft. Daarom dacht uw dienaress: ik wil eens tot de koning spreken, misschien willigt de koning het verzoek van zijn dienaress in, ¹⁶want de koning zal gehoor geven en zijn dienaress redden uit de macht van de man die mij en mijn zoon samen wil uitroeien uit het erfdeel van God. ^{17(A)}Ook dacht uw dienaress: het woord van mijn heer de koning zal wel geruststellend zijn, want als een engel van God, zo is mijn heer de koning, die horen kan wat goed is en kwaad. En **JHWH**, uw God, zij met u.

¹⁸Toen *antwoordde* de koning en zei tot de vrouw: Verberg mij toch niets van wat ik u vragen zal. De vrouw zei: Spreek mijn heer de koning. ¹⁹Daarop sprak de koning: Is Joabs hand met u in dit alles? En de vrouw *antwoordde*: Zo waar u leeft, mijn heer de koning, het is niet mogelijk naar rechts of naar links uit te wijken, wanneer mijn heer de koning iets zegt. Inderdaad is het uw dienaar Joab, die mij bevolen heeft; hij heeft uw dienaress al deze woorden in de mond gelegd. ²⁰Om de zaak een ander aanzien te geven, heeft uw dienaar Joab dit gedaan. Maar mijn heer is zo wijs als een engel van God: hij weet alles wat op aarde gebeurt.

²¹Daarna zei de koning tot Joab: Welnu, ik willig dit verzoek in; ga dus heen, breng de jongeman Absalom terug. ²²Toen wierp Joab zich op zijn aangezicht ter aarde, boog zich neer en zeggende de koning. En Joab sprak: Heden weet uw knecht, dat u mij geneegen bent, mijn heer de koning, omdat de

(A) 14:17 2Sam. 19:28.

koning het verzoek van zijn knecht ingewilligd heeft. ²³Toen stond Joab op, ging naar Gesur en bracht Absalom naar Jeruzalem. ²⁴En de koning zei: Hij moet zich naar zijn eigen huis begeven, mijn aangezicht mag hij niet zien. Dus begaf Absalom zich naar zijn eigen huis en het aangezicht van de koning zag hij niet.

²⁵Nu was er in heel Israël niemand die zo zeer om zijn schoonheid te prijzen viel als Absalom. Van de voetzool af tot de hoofdschedel toe was er geen gebrek aan hem. ²⁶Wanneer hij zijn hoofdhaar liet afscheren - hij liet het aan het einde van elk jaar afscheren; omdat het hem te zwaar werd, liet hij het afscheren - dan liet hij het haar van zijn hoofd wegen: tweehonderd sikkels, naar het koninklijke gewicht. ²⁷Aan Absalom werden drie zonen geboren en een dochter, Tamar geheten. Zij werd een vrouw, mooi van uiterlijk.

²⁸Nadat Absalom twee volle jaren in Jeruzalem gewoond had, zonder het aangezicht van de koning te zien, ²⁹ontbood hij Joab om deze naar de koning te zenden. Maar hij wilde niet bij hem komen. Daarop ontbood hij hem nog eens, voor de tweede keer, maar hij wilde niet komen. ³⁰Toen zei hij tot zijn dienaren: Ziet, Joabs akker ligt naast de mijne en hij heeft daar gerst; gaat heen, steekt het in brand. En de dienaren van Absalom staken de akker in brand.

³¹Toen stond Joab op en kwam bij Absalom in huis, en vroeg hem: Waarom hebben uw dienaren de akker die van mij is, in brand gestoken? ³²Absalom antwoordde Joab: Zie, ik heb tot u de boodschap gezonden: kom hierheen, opdat ik u naar de koning zend om te zeggen: waarom ben ik van Gesur gekomen? Ik had beter daar kunnen blijven. En nu wil ik het aangezicht van de koning zien. Indien ik schuldig ben, laat hij mij dan ter

dood brengen. ³³Daarop kwam Joab bij de koning en deelde het hem mee. Deze riep Absalom, en hij kwam bij de koning, boog zich voor hem, voor de koning, met het aangezicht ter aarde; en de koning kuste Absalom.

Samenzwering van Absalom

15 ¹Hierna schafte Absalom zich een wagen en paarden aan, en ook vijftig mannen die voor hem uit moesten lopen. ²Geregeld ging Absalom 's morgens vroeg aan de kant van de weg naar de poort staan. Dan riep Absalom ieder toe, die een rechtsgeding had en tot de koning wilde gaan om recht, en vroeg: Uit welke stad bent u? Als hij dan antwoordde: Uw knecht komt uit deze of die stam van Israël, ³dan zei Absalom tot hem: Zie, uw zaken zijn goed en recht, maar van de zijde van de koning is er niemand die naar u luistert. ⁴Ook zei Absalom: Stelde men mij maar als rechter in het land aan! Dan zou ieder die een geding of een rechtszaak heeft, tot mij komen, en ik zou hem recht verschaffen. ⁵Wanneer iemand naderde om zich voor hem neer te buigen, dan strekte hij zijn hand uit, greep hem en kuste hem. ⁶Op deze wijze deed Absalom met alle Israëlieten die om recht tot de koning kwamen, en zo stal Absalom het hart van de mannen van Israël.

⁷Na vier jaren vroeg Absalom de koning: Laat mij toch gaan, opdat ik te Hebron de gelofte zal betalen, die ik **JHWH** gedaan heb. ⁸Want uw knecht heeft, toen ik in Gesur, in Aram, woonde, de gelofte gedaan: indien **JHWH** mij werkelijk naar Jeruzalem terugbrengt, dan zal ik **JHWH** vereren. ⁹Daarop antwoordde hem de koning: Ga in vrede. Toen stond hij op en ging naar Hebron.

¹⁰En Absalom zond spionnen onder alle stammen van Israël met de opdracht: Zodra u het hoorngeschal hoort, zult u zeggen: Absalom is koning te Hebron! ¹¹Met Absalom gingen tweehonderd mannen uit Jeruzalem mee, genodigden die zonder argwaan megingen en van de zaak niets afwisten. ¹²Ook ontbood Absalom, toen hij de offers zou brengen, de Giloniet Achitofel, de raadsman van David, uit zijn stad Gilo. Zo werd het een machtige samenzwering, en voortdurend kwam er meer volk bij Absalom.

David vlucht voor Absalom

¹³Toen kwam iemand David berichten: De mannen van Israël hebben Absaloms partij gekozen. ¹⁴Daarop sprak David tot al zijn dienaren die te Jeruzalem bij hem waren: Staat op, laten wij vluchten, want anders zullen wij niet aan Absalom ontkomen. Gaat haastig heen, opdat hij ons niet ogenblikkelijk zal inhalen, onheil over ons zal brengen en de stad met de scherpte van het zwaard zal slaan! ¹⁵De dienaren van de koning zeiden tot hem: Zoals mijn heer de koning verkiest, zie hier zijn uw dienaren! ¹⁶Toen ging de koning heen en zijn hele huis volgde hem op de voet; tien bijvrouwen liet de koning achter om toezicht te houden op het paleis. ¹⁷De koning dan ging heen en al het volk volgde hem op de voet; bij het Verre Huis bleven zij staan ¹⁸en al zijn dienaren trokken langs hem heen, en ook alle Keretieten en alle Peletieten. Ook alle Gatieten, zeshonderd man, uit Gat afkomstig, die zich bij hem hadden aangesloten, trokken langs de koning heen.

¹⁹Toen vroeg de koning de Gatiet Ittai: Waarom gaat ook u met ons? Keer terug en blijf bij de koning, want u bent een vreemdeling en bovendien bent u verbannen uit uw woonplaats. ²⁰Giste-

ren bent u gekomen en heden zou ik u met ons mee laten rondzwerven? Want ik moet gaan, waarheen ik maar gaan kan. Keer terug en laat ook uw broeders terugkeren; mag goedheid en trouw met u zijn! ²¹Maar Ittai *antwoordde* de koning: Zo waar **JHWH** leeft, en zo waar mijn heer de koning leeft, overal waar mijn heer de koning zal zijn, ten dode of ten leven, daar zal voorzeker uw dienaar zijn. ²²Toen sprak David tot Ittai: Ga, trek voorbij. Daarop trok de Gatiet Ittai met al zijn mannen en al de kinderen die bij hem waren, voorbij. ²³Het hele land hilde luid, toen al het volk voorbijtrok; de koning stak de beek Kidron over en al het volk trok in de richting van de woestijn.

²⁴En zie, daar was ook Sadok en met hem alle Levieten die de ark van het verbond van God droegen. Zij zetten de ark van God neer - ook Abjatar was meegekomen - totdat al het volk uit de stad tot de laatste man voorbijgetrokken was. ²⁵Toen zei de koning tot Sadok: Breng de ark van God weer naar de stad; indien ik genade vind in de ogen van **JHWH**, dan zal Hij mij doen terugkeren en mij haar en haar plaats doen weerzien. ²⁶Indien Hij echter aldus spreekt: Ik heb geen welgevallen aan u, - hier ben ik, laat Hij met mij doen zoals goed is in zijn ogen.

²⁷Ook zei de koning tot de priester Sadok: U bent immers een ziener? Keer in vrede naar de stad terug, met uw zoon Achimaäs, en Jonatan, de zoon van Abjatar, uw beide zonen, met u. ²⁸Ziet, ik zal wachten bij de doorwaadbare plaatsen van de woestijn, tot er van u een bericht komt, dat mij inlicht. ²⁹Toen bracht Sadok met Abjatar de ark van God naar Jeruzalem terug en zij bleven daar.

³⁰David nu besteede de helling van de Olijfberg, en hilde onder het voortgaan, het hoofd omhuld en blootsvoets;

en allen die bij hem waren, hadden het hoofd omhuld en trokken al huilende voort. ³¹Toen aan David bericht werd: Achitofel is onder hen die met Absalom samenspannen, zei David: Verijdel toch de raad van Achitofel, o **JHWH**.

³²Toen David op de top was aangekomen, waar men zich voor God pleegt neer te buigen, zie, daar kwam de Arkiet Chusai hem tegemoet in een gescheurd kleed en met aarde op zijn hoofd. ³³En David zei tot hem: Indien u met mij uittrekt, dan zult u mij tot last zijn, ³⁴maar indien u naar de stad terugkeert en tot Absalom zegt: Ik ben uw dienaar, o koning, voorheen was ik de dienaar van uw vader, maar nu ben ik uw dienaar, - dan kunt u mij de raad van Achitofel teniet doen. ³⁵Daar zijn immers de priesters Sadok en Abjatar bij u. Alles wat u hoort uit het koninklijk paleis, moet u aan de priesters Sadok en Abjatar meedelen. ³⁶Zie, hun beide zonen zijn daar bij hen, Achimaäs van Sadok en Jonatan van Abjatar; door hen moet u alles wat u hoort, aan mij overbrengen.

³⁷En Chusai, de vriend van David, kwam Jeruzalem binnen, juist, toen Absalom de stad binnentrok.

David ontmoet Siba

16 ^{1(A)}Toen David nog maar net voorbij de top was getrokken, kwam Siba, de knecht van Mefiboset, hem tegemoet met een paar gezadelde ezels, beladen met tweehonderd broden, honderd rozijnenkoeken, honderd rijpe vruchten en een kruik wijn. ²En de koning vroeg Siba: Wat wilt u daarmee? Siba antwoordde: De ezels zijn voor het koninklijk huis om op te rijden; het brood en de vruchten voor de dienaren om te eten; en de wijn om in de woestijn ge-

dronken te worden door hen die vermoeid raken. ^{3(B)}Daarop sprak de koning: En waar is de zoon van uw heer? Siba antwoordde de koning: Zie, hij blijft te Jeruzalem, want hij heeft gezegd: heden zal het huis Israël mij het koninkrijk van mijn vader teruggeven. ⁴Toen sprak de koning tot Siba: Dan is al wat Mefiboset bezit, van u. En Siba zei: Ik buig mij neer; blijf mij uw gunst betonen, mijn heer de koning.

Simi vervloekt David

⁵Toen koning David bij Bachurim gekomen was, kwam vandaar een man uit het geslacht van het huis van Saul; hij heette Simi en was de zoon van Gera. Onder het uitspreken van vervloekingen kwam hij nader. ⁶En hij wierp met stenen naar David en naar alle dienaren van koning David, ofschoon al het volk en alle helden rechts en links van hem liepen. ⁷Terwijl hij zijn vervloekingen uitte, sprak Simi, aldus: Ga weg, ga weg, bloedvergieter, nietswaardige! ⁸**JHWH** vergeldt u al het bloed van het huis van Saul, in wiens plaats u koning geworden bent, **JHWH** geeft het koningschap aan uw zoon Absalom; zie, u bent nu in de ellende, omdat u een bloedvergieter bent. ⁹Toen zei Abisai, de zoon van Seruja, tot de koning: Waarom vervloekt deze dode hond mijn heer de koning? Laat mij toch naar de overkant gaan en hem het hoofd afhakken. ¹⁰Maar de koning sprak: Wat heb ik met u te doen, zonen van Seruja? Laat hem mij maar vervloeken! Wanneer **JHWH** tot hem zegt: vervloek David, - wie zal dan zeggen: waarom doet u dat? ¹¹Ook zei David tot Abisai en tot al zijn dienaren: Zie, mijn eigen zoon staat mij naar het leven, hoeveel te meer dan nu deze

(A) 16:1 2Sam. 9:9,10. (B) 16:3 2Sam. 19:26-28.

Benjaminiet! Laat hem met rust en laat hij mij vervloeken, want **JHWH** heeft het hem gezegd. ¹²Misschien zal **JHWH** op mijn ellende letten en mij het goede schenken in plaats van zijn vervloeking van deze dag. ¹³En David ging met zijn mannen verder, terwijl Simi op de berg-helling tegenover hem voortliep, en onder het gaan vervloekingens uitsprak, met stenen naar hen wierp en stof opjoeg. ¹⁴Vermoeid kwamen de koning en al het volk dat bij hem was, op een plek, waar zij rust namen.

Chusai en Achitofel bij Absalom

¹⁵Absalom nu en al het volk, al de mannen van Israël, waren te Jeruzalem gekomen, en Achitofel was bij hem. ¹⁶Toen de Arkiet Chusai, de vriend van David, bij Absalom kwam, zei Chusai tot hem: Leve de koning! Leve de koning! ¹⁷En Absalom zei tot Chusai: Is dit uw trouw tegenover uw vriend? Waarom bent u niet met uw vriend meegegaan? ¹⁸Toen zei Chusai tot Absalom: Neen, maar hem die **JHWH** en dit volk en alle man van Israël verkozen heeft, hem wil ik toebehoren en bij hem zal ik blijven. ¹⁹En bovendien, wie ga ik dienen? Is het niet zijn zoon? Zoals ik uw vader ge-dienend heb, zal ik ook u dienen.

²⁰Daarop sprak Absalom tot Achitofel: Geeft raad; wat zullen wij doen? ²¹Toen zei Achitofel tot Absalom: Ga tot de bij-vrouwen van uw vader, die hij achter-gelaten heeft om toezicht te houden op het paleis. Als heel Israël hoort, dat u zich bij uw vader in een kwade reuk ge-bracht hebt, dan zullen allen die met u zijn, moed vatten. ²²(A) Men spande dan voor Absalom een tent op het dak, en Absalom ging tot de bijvrouwen van zijn vader voor de ogen van heel Israël.

²³De raad nu, die Achitofel gaf, woog in die dagen even zwaar als wanneer men een woord van God gevraagd had; zó zwaar woog elke raad van Achitofel zo-wel bij David als bij Absalom.

De raad van Achitofel door Chusai verijdel

17¹Achitofel zei tot Absalom: Laat mij toch twaalfduizend man uitkiezen; dan wil ik mij gereedmaken en David vannacht nog achtervolgen; ²dan zal ik hem overvallen, terwijl hij vermoeid is en machteloos, en hem schrik aanjagen; al het volk dat bij hem is, zal dan vluchten, en ik zal alleen de koning neerslaan. ³Zo zal ik het hele volk tot u doen terugkeren; de man, die u zoekt, betekent zoveel als de terugkeer van allen; het hele volk zal behouden blijven. ⁴Dit voorstel verwierf de goed-keuring van Absalom en van alle oudsten van Israël.

⁵Maar Absalom zei: Roep ook de Arkiet Chusai, opdat wij horen, wat ook hij te zeggen heeft. ⁶Toen Chusai bij Absalom gekomen was, zei Absalom tot hem: Zo heeft Achitofel gesproken; zullen wij zijn raad opvolgen? Indien niet, zeg u het dan. ⁷En Chusai sprak tot Absalom: De raad die Achitofel gegeven heeft, is ditmaal niet goed. ⁸Chusai vervolgde: U weet, dat uw vader en zijn mannen hel-den zijn, verbitterd als een berin in het veld, die van jongen beroofd is. Daar-bij is uw vader een krijgsman; hij zal het volk geen nachtrust gunnen. ⁹Zie, hij houdt zich nu verborgen in een kuil of op een andere plaats. Wanneer hij hen in het begin reeds overvalt en men hoort ervan, dan zal men zeggen: het volk dat Absalom volgt, heeft een nederlaag ge-leden. ¹⁰Dan zal zelfs een dapper man

(A) 16:22 2Sam. 12:11,12.

met het hart van een leeuw, de moed geheel verliezen, want heel Israël weet, dat uw vader een held is en dat er dappere mannen bij hem zijn. ¹¹Daarom raad ik u: laat heel Israël van Dan af tot Berseba toe zich om u verzamelen, talrijk als het zand bij de zee; zelf moet u zich ook in het strijdgewoel begeven; ¹²overval len wij hem dan ergens, waar hij zich be vindt, dan zullen wij ons op hem storten, zoals de dauw op de aardbodem valt; er zal van hem en van alle mannen die bij hem zijn, ook niet één overblijven. ¹³En indien hij zich in een stad terug getrokken heeft, zal heel Israël touwen om die stad leggen, en wij zullen haar wegslepen naar de beek, tot er zelfs geen steentje meer van te vinden is.

¹⁴Toen zeiden Absalom en alle man nen van Israël: De raad van de Arkiet Chusai is beter dan die van Achitofel. - Want **JHWH** had beschikt, dat de goede raad van Achitofel teniet gedaan zou worden, opdat **JHWH** onheil over Absalom zou brengen.

David naar Machanaïm

¹⁵Daarna zei Chusai tot de pries ters Sadok en Abjatar: Zo en zo heeft Achitofel Absalom en de oudsten van Israël geraden, maar zo en zo heb ik geraden. ¹⁶Nu dan, laat in allerijl aan David weten: Breng de nacht niet door aan de doorwaadbare plaatsen bij de woestijn, maar begeef u naar de over kant, anders zal de koning en al het volk dat bij hem is, vernietigd worden. ¹⁷Jonatan nu en Achimaäs stonden bij de bron Rogel; en een slavin kwam hun telkens bericht brengen; dan gingen zij heen en brachten dat aan koning David over, want zij konden zich in de stad niet vertonen. ¹⁸Maar een jongen zag hen en deelde het aan Absalom mee. Toen gin gen beiden haastig weg en kwamen bij

het huis van een man te Bachurim die in zijn hof een put had; en zij daalden daarin af. ¹⁹Daarop nam de vrouw een kleed, spreidde dat over de opening van de put en strooide er graankorrels over heen, zodat er niets te bemerken viel. ²⁰En de dienaren van Absalom kwamen bij de vrouw in huis en vroegen: Waar zijn Achimaäs en Jonatan? De vrouw ant woordde hun: Zij zijn dat waterbeekje overgetrokken. Daarop gingen zij zoeken, maar zij vonden hen niet en keerden naar Jeruzalem terug.

²¹Nadat dezen weggegaan waren, klommen zij uit de put, gingen heen en brachten koning David het bericht over, en zij zeiden tot David: Maakt u gereed en trekt haastig het water over, want zo en zo heeft Achitofel tegen u geraden.

²²Toen maakte David zich gereed en al het volk dat bij hem was, en zij trokken de Jordaan over. Bij het aanbreken van de morgen was er niemand meer, ook niet één, die de Jordaan niet was overge trokken. ²³Toen Achitofel zag, dat zijn raad niet was opgevolgd, zadelde hij de ezel, begaf zich op weg en ging naar zijn huis, naar zijn stad; hij trof beschikkin gen voor zijn huis en hing zichzelf op. Zo stierf hij, en hij werd begraven in het graf van zijn vader.

²⁴David nu was te Machanaïm aan gekomen, en Absalom was de Jordaan overgetrokken, hij en alle mannen van Israël met hem. ²⁵En Absalom had Amasa in plaats van Joab over het leger aangesteld. Amasa was de zoon van een man die Jitra heette, een Ismaëliet die gekomen was tot Abigal, de dochter van Nachas, de zuster van Seruja, de moeder van Joab. ²⁶Israël nu en Absalom leger den zich in het land Gilead.

²⁷Toen David in Machanaïm gekomen was, brachten Sobi, de zoon van Nachas, uit Rabba van de Ammonieten, en Makir,

de zoon van Ammiël, uit Lo-Debar, en de Gileadiet Barzillai, uit Rogelim, ²⁸bedden, schalen, aardewerk, tarwe, gerst, meel, geroosterd koren, bonen, linzen, ook geroosterd, ²⁹honing, boter, kleinvee en kaas van rundermelk voor David en voor het krijgsvolk dat bij hem was, om te eten, want zij zeiden: Het volk zal wel hongerig, vermoeid en dorstig zijn geworden in de woestijn.

Absaloms nederlaag en dood

18¹Daarna monsterde David het krijgsvolk dat bij hem was, en stelde aan hun hoofd oversten over duizend en oversten over honderd. ²Een derde deel van het volk plaatste David onder bevel van Joab, een derde deel onder bevel van Abisai, de zoon van Seruja, de broer van Joab, en een derde deel onder bevel van de Gatiet Ittai. En de koning zei tot het volk: Ook ik zal vast en zeker met u uittrekken. ³Maar het volk zei: U moet niet uittrekken; want, als wij soms moeten vluchten, zal men op ons geen acht slaan; ja, al zou de helft van ons sterven, zou men op ons geen acht slaan; maar u bent evenveel waard als tienduizend van ons. Nu dan, het is beter, dat u van de stad uit ons te hulp komt. ⁴Daarop zei de koning tot hen: Wat u denkt dat goed is, zal ik doen. Toen ging de koning terzijde van de poort staan en al het volk trok uit, in afdelingen van honderd en van duizend. ⁵En de koning beval Joab, Abisai en Ittai: Behandelt de jongeman, Absalom, met zachtheid. En al het volk hoorde, wat de koning ten aanzien van Absalom aan alle oversten beval.

⁶Toen trok het volk het veld in, Israël tegemoet, en het kwam tot een strijd in het woud van Efraïm. ⁷En het volk van Israël werd daar door de knechten van David verslagen, het werd daar op die

dag een grote slachting: twintigduizend. ⁸De strijd breidde zich daar over de hele streek uit, en het woud verteerde die dag meer van het volk dan het zwaard verteerd had.

⁹De knechten van David troffen Absalom aan, terwijl deze op een muilnier reed. Toen het muilnier onder de dichte takken van een grote terebint kwam, raakte zijn hoofd vast in de terebint, zodat hij tussen hemel en aarde bleef hangen; en het muilnier liep onder hem weg. ¹⁰Iemand zag dit en ging Joab het mededelen; hij zei: Zie, ik heb Absalom aan een terebint zien hangen. ¹¹Joab zei tot de man die hem dit meedeelde: Als u dat dan gezien hebt, waarom hebt u hem daar niet tegen de grond geslagen? Dan was het aan mij geweest u tien zilverstukken en een gordel te geven. ¹²Maar de man zei tot Joab: Al woog ik ook duizend zilverstukken op mijn handen, ik zou mijn hand niet naar de zoon van de koning uitstrekken, want ten aanhoren van ons heeft de koning u, Abisai en Ittai bevolen: Spaart mij de jongeman, Absalom. ¹³Of, zou ik hem verraderlijk het leven benomen hebben, dan blijft toch niets voor de koning verborgen; en u zou er u buiten houden. ¹⁴Maar Joab zei: Ik wil mij op deze wijze niet door u laten ophouden. Toen nam hij drie werpspiesen in zijn hand en stootte ze in het hart van Absalom, terwijl deze nog levend in de terebint hing. ¹⁵En tien knechten, wapendragers van Joab, omringden Absalom en sloegen hem dood. ¹⁶Daarop blies Joab op de hoorn, zodat het volk terugkeerde van de achtervolging van Israël; want Joab wilde het volk sparen. ¹⁷Toen namen zij Absalom en wierpen hem in een grote kuil in het woud en richtten boven hem een zeer grote steenhoop op. Geheel

Israël echter vluchtte, ieder naar zijn tent. ¹⁸ Absalom nu had bij zijn leven de steenzuil die in het Koningsdal staat, genomen en die voor zichzelf opgericht, want hij zei: Ik heb geen zoon om de herinnering aan mijn naam te bewaren. En hij had die opgerichte steen naar zijn eigen naam genoemd; daarom heet hij tot op deze dag: gedenkteken van Absalom.

¹⁹ En Achimaäs, de zoon van Sadok, zei: Laat ik toch heensnellen en de koning de goede tijding brengen, dat **JHWH** hem recht verschaft heeft tegenover zijn vijanden. ²⁰ Maar Joab zei tot hem: Op deze dag moet u liever geen boodschapper zijn, maar op een andere dag kunt u tijding brengen; op deze dag echter zou u geen goede tijding brengen, omdat de zoon van de koning dood is. ²¹ Toen zei Joab tot een Ethiopiër: Ga, meld de koning, wat u gezien hebt. En de Ethiopiër boog zich voor Joab neer en snelde weg. ²² Maar Achimaäs, de zoon van Sadok, zei nogmaals tot Joab: Wat er ook gebeurt, ik wil ook heensnellen, de Ethiopiër achterna. Joab echter zei: Waarom toch zou u heensnellen, mijn zoon? U hebt immers geen boodschap die u wat oplevert? ²³ (Hij antwoordde:) Wat er ook gebeurt, ik snel heen. Toen zei hij tot hem: Snel dan maar heen. En Achimaäs snelde heen in de richting van de Streek en kwam de Ethiopiër voor.

²⁴ David nu zat tussen de beide poortdeuren. De wachter ging naar het dak van de poort, op de muur. Toen hij zijn ogen opsloeg, zag hij, dat er een man kwam aansnellen, geheel alleen. ²⁵ De wachter riep dit de koning toe, en de koning zei: Indien hij alleen is, brengt hij goede tijding. Toen hij steeds nabij kwam, ²⁶ zag de wachter een andere man lopen en hij riep de poortwachter toe: Zie, daar komt nog een man aan-

snellen, alleen. De koning sprak: Ook die brengt goede tijding. ²⁷ Daarop zei de wachter: Voor zover ik aan de loop van de eerste zien kan, is het Achimaäs, de zoon van Sadok. De koning sprak: Dat is een goed man, hij komt met goede tijding. ²⁸ En Achimaäs riep de koning toe: Het is wel! Daarop boog hij zich voor de koning neer met het aangezicht ter aarde en zei: Geprezen zij **JHWH**, uw God, die de mannen die hun hand opgeheven hadden tegen mijn heer de koning, heeft overgeleverd. ²⁹ Toen vroeg de koning: Is het wel met de jongeman, met Absalom? Achimaäs antwoordde: Ik zag een grote oploop, toen Joab de knecht van de koning, uw knecht, zond; maar ik weet niet wat het was. ³⁰ Daarop zei de koning: Treed terzijde, ga hier staan. Hij trad terzijde en bleef daar staan. ³¹ En zie, toen kwam de Ethiopiër. De Ethiopiër zei: Mijn heer de koning ontvangt een goede tijding, want **JHWH** heeft u heden recht verschaft tegenover allen die tegen u waren opgestaan. ³² Maar de koning vroeg de Ethiopiër: Is het wel met de jongeman, met Absalom? En de Ethiopiër antwoordde: Mogen de vijanden van mijn heer de koning en allen die tegen u zijn opgestaan om kwaad te doen, worden als die jongeman.

³³ Toen ontroerde de koning; hij ging naar het bovenvertrek van de poort en hilde. En terwijl hij heen en weer liep, sprak hij: Mijn zoon Absalom, mijn zoon, mijn zoon Absalom! Och, dat ik in uw plaats gestorven was, Absalom, mijn zoon, mijn zoon!

19 ¹ En aan Joab werd meegedeeld: Zie, de koning huilt en treurt over Absalom. ² Op die dag keerde de overwinning voor al het volk om in rouw, daar het op die dag hoorde zeggen: De koning heeft verdriet om zijn zoon. ³ Daarom kwam het volk op die dag hei-

melijk de stad binnen, zoals krijgsvolk doet, dat zich schaamt als het gevluht is uit de strijd.

⁴De koning nu had zijn aangezicht omhuld. Met luide stem riep de koning: Mijn zoon Absalom, Absalom, mijn zoon, mijn zoon! ⁵Toen kwam Joab tot de koning in het huis en zei: U beschaamt nu al uw knechten, die heden uw leven gered hebben en dat van uw zonen en uw dochters en dat van uw vrouwen en van uw bijvrouwen, ⁶want u hebt lief wie u haten, en haat wie u liefhebben! U laat nu duidelijk merken, dat oversten en soldaten voor u niets betekenen. Want ik merk nu, dat het dan recht zou zijn in uw ogen, wanneer Absalom nog in leven was en wij vandaag allen dood waren. ⁷Nu dan, sta op, ga naar buiten en spreek tot het hart van uw knechten. Want ik zweer bij **JHWH**: wanneer u niet naar buiten gaat, blijft er vannacht niemand bij u; en dat zou voor u een onheil zijn, groter dan al het onheil dat u overkomen is van uw jeugd af tot nu toe. ⁸Toen stond de koning op en ging in de poort zitten. En men deelde aan al het volk mee: Zie, de koning zit in de poort. Daarop verscheen al het volk voor de koning.

Israël nu was gevluht, ieder naar zijn tent.

Dauids terugkeer te Jeruzalem

⁹En onder het hele volk, bij alle stammen van Israël, was tweedracht; men zei: De koning heeft ons bevrijd uit de macht van onze vijanden, hij is het die ons gered heeft uit de macht van de Filistijnen. En nu is hij uit het land gevluht voor Absalom; ¹⁰maar Absalom, die wij over ons gezalfd hadden, is in de strijd omgekomen. Nu dan, waarom aarzelt u de koning te doen terugkeren?

¹¹Koning David nu had aan de priesters Sadok en Abjatar de boodschap gezonden: Spreekt tot de oudsten van Juda: waarom zou u de laatsten zijn om de koning naar zijn paleis terug te brengen? - Wat heel Israël zei, was namelijk tot de koning, tot zijn huis, doorgedrongen -. ¹²U bent mijn broeders, mijn eigen vlees en bloed bent u; waarom zou u dan de laatsten zijn om de koning terug te brengen? ¹³En tot Amasa moet u zeggen: Bent u niet mijn eigen vlees en bloed? Zo mag God mij doen, ja, nog erger, indien u niet voor altijd bij mij krijgsoverste zult zijn in plaats van Joab. ¹⁴En hij haalde alle mannen van Juda zonder uitzondering over, zodat zij de koning de boodschap zonden: Keer terug, u en al uw dienaren.

¹⁵Toen keerde de koning terug en kwam bij de Jordaan. Intussen was Juda al naar Gilgal gekomen om de koning tegemoet te gaan en hem over de Jordaan te brengen. ¹⁶De Benjaminit Simi, de zoon van Gera, uit Bachurim, kwam in allerijl met de mannen van Juda, koning David tegemoet. ^{17(A)}Ook waren er duizend man uit Benjamin bij hem, en ook Siba, de knecht van het huis van Saul, met zijn vijftien zonen en twintig knechten. Zij hadden de Jordaan bereikt tegenover de koning; ¹⁸en men was overgetrokken om het huis van de koning over te zetten, en te doen wat hem behaagde.

Simi nu, de zoon van Gera, wierp zich voor de koning neer, toen deze de Jordaan zou overtrekken, ¹⁹en zei tot de koning: Laat mijn heer mij de ongerechtigheid niet toerekenen, en gedenk toch niet wat uw knecht misdreven heeft op de dag, toen mijn heer de koning uit Jeruzalem wegging; laat de koning er

(A) 19:17 2Sam. 16:5-13.

toch geen acht meer op slaan. ²⁰Want uw knecht weet, dat hij gezondigd heeft; en zie, ik ben heden van het hele huis van Jozef de eerste die gekomen is, om mijn heer de koning tegemoet te gaan.

²¹Toen *antwoordde* Abisai, de zoon van Seruja en vroeg: Moet Simi hiervoor niet ter dood gebracht worden, dat hij de gezalfde van **JHWH** vervloekt heeft?

²²Maar David zei: Wat heb ik met u te doen, zonen van Seruja, dat u nu mijn tegenstanders bent? Zou heden iemand in Israël ter dood gebracht worden? Ik weet immers, dat ik heden weer koning over Israël ben. ²³Daarop zei de koning tot Simi: U zult niet sterven. En de koning zwoer het hem.

²⁴Ook Mefiboset, de zoon van Saul, was de koning tegemoet gekomen. Hij had zijn voeten en zijn baard niet verzorgd en zijn kleding niet gewassen van de dag af, dat de koning weggegaan was, tot op de dag dat hij behouden terugkwam. ²⁵(A) Toen hij te Jeruzalem de koning tegemoet kwam, vroeg de koning hem: Waarom bent u niet met mij meegegaan, Mefiboset? ²⁶Hij antwoordde: Mijn heer de koning, mijn dienaar heeft mij bedrogen. Want uw knecht dacht: Ik zal de ezel zadelen, en daarop rijden en met de koning meegaan; uw knecht is immers verlamd. ²⁷Hij heeft uw knecht bij mijn heer de koning belasterd. Maar mijn heer de koning is als een engel van God; doe daarom, wat u denkt dat goed is. ²⁸Ofschoon mijn hele familie van mijn heer de koning slechts de dood te wachten had, hebt u uw knecht opgenomen onder hen die aan uw tafel eten. Wat voor recht zou ik dan nog hebben, hoe zou ik dan nog op de koning een beroep mogen doen? ²⁹De koning echter zei tot hem: Waartoe zou u

nog meer woorden spreken? Ik beveel: u en Siba delen het bouwland. ³⁰Toen zei Mefiboset tot de koning: Hij mag ook alles wel nemen, nu mijn heer de koning behouden naar zijn huis is teruggekeerd.

³¹De Gileadiet Barzillai was uit Rogelim gekomen en trok met de koning de Jordaan over om hem over de Jordaan uitgeleide te doen. ³²(B) Barzillai nu was zeer oud, hij was tachtig jaar. Hij had in het onderhoud van de koning voorzien gedurende zijn verblijf te Machanaïm, want hij was een zeer vermogend man. ³³En de koning zei tot Barzillai: Trek u met mij mee, dan zal ik bij mij te Jeruzalem in uw onderhoud voorzien. ³⁴Maar Barzillai zei tot de koning: Hoeveel zullen de dagen van mijn levensjaren nog zijn, dat ik met de koning naar Jeruzalem zou trekken? ³⁵Ik ben nu tachtig jaar; zou ik dan nog kunnen onderscheiden tussen iets goeds en iets kwaads? Zou uw knecht nog proeven wat hij eet of drinkt? Of zou ik nog kunnen luisteren naar de stem van zangers en zangeressen? Waarom zou uw knecht mijn heer de koning dan nog tot last zijn? ³⁶Uw knecht zal over de Jordaan maar een kort gedeelte met de koning meetrekken. Waarom zou de koning mij op deze wijze belonen? ³⁷Laat uw knecht mogen terugkeren, zodat ik sterven kan in mijn eigen stad, bij het graf van mijn vader en van mijn moeder. Maar zie, uw knecht Kimham kan met mijn heer de koning meetrekken; doe met hem wat u denkt dat goed is. ³⁸Toen sprak de koning: Kimham zal met mij meetrekken en ik zal met hem doen wat u denkt dat goed is; alles wat u van mij verlangt, zal ik voor u doen.

(A) 19:25 2Sam. 9:1-13; 16:1-4. (B) 19:32 2Sam. 17:27-29.

³⁹En al het volk trok de Jordaan over. Ook de koning trok over. Toen kuste de koning Barzillai en zegende hem, en deze keerde naar zijn woonplaats terug.

⁴⁰Daarna trok de koning voort naar Gilgal, en Kimham trok met hem mee. Al het volk van Juda en de helft van het volk van Israël zette de koning over.

⁴¹En zie, alle mannen van Israël kwamen tot de koning en zeiden tot hem: Waarom hebben onze broeders, de mannen van Juda, u ontvoerd en de koning en zijn huis, en ook al de mannen van David met hem, over de Jordaan gebracht? ⁴²Toen *antwoordden* alle mannen van Juda de mannen van Israël: Omdat de koning aan ons verwant is. Waarom wordt u dan boos hierover? Hebben wij soms op kosten van de koning gegeten? Hebben wij soms enig voordeel genoten? ⁴³Maar de mannen van Israël *antwoordden* de mannen van Juda: Wij hebben tienmaal meer recht op de koning, ja op David, dan u. Waarom hebt u ons veracht? Stond het niet allereerst aan ons onze koning te doen terugkeren? Maar de woorden van de mannen van Juda hadden meer kracht dan die van de mannen van Israël.

Opstand van Seba

20 ^{1(A)} Nu was daar bij geval een nietswaardig man, Seba geheten, de zoon van Bikri, een Benjaminit. Deze blies op de hoorn en zei: Wij hebben geen deel aan David, geen erfbezit met de zoon van Isai; ieder naar zijn tenten, Israël!

²Toen trokken alle mannen van Israël van David weg, Seba, de zoon van Bikri, achterna; maar de mannen van Juda bleven hun koning trouw volgen van de Jordaan af tot Jeruzalem.

^{3(B)} Toen David in zijn paleis te Jeruzalem was gekomen, nam de koning de tien vrouwen, de bijvrouwen die hij achtergelaten had om toezicht te houden op het paleis, en stelde hen onder bewaking. Hij voorzag in hun onderhoud, maar kwam niet tot hen. Zij bleven als in weduwschap afgezonderd tot de dag van hun dood toe.

⁴De koning zei tot Amasa: Roep mij de mannen van Juda samen, drie dagen; wees dan weer hier! ⁵En Amasa ging Juda samenroepen, maar toen hij de tijd die hij hem had gesteld, overschreden had, ⁶zei David tot Abisai: Nu zal Seba, de zoon van Bikri, ons nog gevaarlijker worden dan Absalom; neem u de dienaren van uw heer en achtervolg hem, voordat hij enige versterkte stad bereikt en zich zo aan ons oog onttrekt. ⁷Toen trokken de mannen van Joab uit, achter hem aan: de Keretieten en de Peletieten en al de keurtroepen. Zij rukten op uit Jeruzalem om Seba, de zoon van Bikri, te achtervolgen.

⁸Toen zij bij de grote steen in Gibeon waren, was Amasa daar vóór hen aangekomen. Joab nu was omgord met zijn kleed, zijn wapenrok, en daarover was de gordel van een zwaard, dat aan zijn heup was vastgebonden en in de schede stak; toen hij dan voorttrad, viel het eruit. ⁹En Joab zei tot Amasa: Is het wel met u, mijn broeder? Tegelijk greep Joab met zijn rechterhand de baard van Amasa, om hem te kussen. ¹⁰En Amasa was niet op zijn hoede voor het zwaard dat in Joabs hand was; deze stak hem daarmee in het onderlijf, zodat zijn ingewanden ter aarde stortten. Hij hoefde het geen tweede maal te doen, want hij stierf. - Joab nu en zijn broeder Abisai zetten de achtervolging van Seba, de zoon

(A) 20:1 1Kon. 12:16; 2Kron. 10:16. (B) 20:3 2Sam. 16:22.

van Bikri, voort. - ¹¹En iemand bleef bij hem staan, een van Joabs knechten, en deze zei: Wie op de hand van Joab is en aan Davids zijde staat, achter Joab aan! ¹²Amasa nu lag, badend in zijn bloed, midden op de weg. Toen die man zag, dat al het volk bleef staan, trok hij Amasa van de weg af op het veld en wierp een kleed over hem heen, daar hij zag, dat ieder die daar kwam, bleef staan. ¹³En nadat hij hem van de weg verwijderd had, volgden alle mannen Joab, om Seba, de zoon van Bikri, na te zetten. ¹⁴Deze echter was door alle stammen van Israël heengetrokken naar Abel-Bet-Maäka, met alle Berieten, die zich hadden verzameld en zich bij hem hadden aangesloten. ¹⁵Maar zij kwamen daar en belegerden hem in Abel-Bet-Maäka; zij wierpen tegen de stad een wal op. Deze kwam tot aan de voormuur te staan, en al het volk bij Joab was bezig de muur te ondermijnen om die te doen instorten.

¹⁶Toen riep een wijze vrouw uit de stad: Hoort, hoort! Zegt toch tot Joab: Kom hier dichterbij, opdat ik met u kan spreken. ¹⁷En hij kwam dichterbij haar. De vrouw vroeg: Bent u Joab? Hij antwoordde: Ja. Toen zei zij tot hem: Luister naar de woorden van uw dienaar! Hij zei: Ik luister. ¹⁸Daarna sprak zij: Van vroeger was men gewoon te zeggen: gaat om raad naar Abel, en zo handelde men een zaak af. ¹⁹Ik ben één van de vreedzame mensen, de getrouwen van Israël; maar u tracht een stad te gronde te richten, nog wel een moeder in Israël. Waarom wilt u het erfdeel van **JHWH** verslinden? ²⁰Toen *antwoordde* Joab: Verre, verre zij het van mij, dat ik zou verslinden en dat ik zou verwoesten. ²¹Zo is de zaak niet. Maar een man van het gebergte van Efraïm, Seba geheten, de zoon van

Bikri, heeft zijn hand tegen de koning, tegen David, opgeheven; levert hem alleen uit, dan zal ik van de stad wegtrekken. Toen zei de vrouw tot Joab: Zie, zijn hoofd zal u over de muur worden toegeworpen. ²²De vrouw nu kwam tot het hele volk met haar wijsheid; daarop hakten zij Seba, de zoon van Bikri, het hoofd af en wierpen het Joab toe. Deze blies op de hoorn en zij trokken in alle richtingen van de stad weg, ieder naar zijn tenten. En Joab keerde naar Jeruzalem tot de koning terug.

Davids beampten

²³Joab voerde het bevel over het hele leger van Israël, en Benaja, de zoon van Jojada, over de Keretieten en de Peletieten. ²⁴Adoram had de leiding over de slavenarbeid en Josafat, de zoon van Achilud, was kanselier. ²⁵Seja was schrijver; Sadok en Abjatar waren priesters. ²⁶Ook de Jairiet Ira was priester bij David.

De Gibeonieten en het huis van Saul

21 ¹Er was in de dagen van David een hongersnood gedurende drie achtereenvolgende jaren; en David zocht het aangezicht van **JHWH**. **JHWH** zei: Op Saul en op zijn huis rust een bloedschuld, omdat hij de Gibeonieten gedood heeft. ^{2(A)}Toen riep de koning de Gibeonieten en zei tot hen - de Gibeonieten nu behoorden niet tot de Israëlieten, maar tot de rest van de Amorieten en ofschoon de Israëlieten hun een eed hadden gedaan, had Saul in zijn ijverig opkomen voor de Israëlieten en voor de Judeeërs geprobeerd hen om te brengen - ³David zei dan tot de Gibeonieten: Wat kan ik voor u doen en waarmee kan ik verzoening bewerken,

(A) 21:2 Joz. 9:3-15.

opdat u het erfdeel van **JHWH** zegent? ⁴Toen zeiden de Gibeonieten tot hem: Het gaat ons in de zaak met Saul en zijn huis niet om zilver of goud, en het staat niet aan ons iemand in Israël te doden. Maar hij zei: Wat verlangt u, dat ik voor u doen zal? ⁵Daarop zeiden zij tot de koning: De man die ons wilde vernietigen en die het erop toelagde ons te verdelgen, zodat wij nergens in het gebied van Israël zouden kunnen voortbestaan - ⁶laat ons uit zijn zonen zeven mannen gegeven worden, opdat wij hen ophangen, voor **JHWH**, in het Gibeon van Saul, de uitverkorene van **JHWH**. En de koning zei: Ik zal hen geven. ⁷(A) Maar de koning spaarde Mefiboset, de zoon van Jonatan, de zoon van Saul, vanwege de eed bij **JHWH**, die hen, David en Jonatan, de zoon van Saul, verbond. ⁸(B) Toen nam de koning de beide zonen van Rispa, de dochter van Ajja, die zij Saul gebaar had, Armoni en Mefiboset, en de vijf zonen van Merab, de dochter van Saul, die zij Adriël, de zoon van de Mecholatiet Barzillai, gebaar had, ⁹en gaf hen over aan de Gibeonieten. Dezen hingen hen op, voor het aangezicht van **JHWH**, op de berg. Die zeven vielen tezamen en werden ter dood gebracht in de eerste dagen van de oogst, in het begin van de gerst-oogst. ¹⁰Toen nam Rispa, de dochter van Ajja, een stuk grove stof en spreidde het voor zich uit op de rots; (het lag er) van het begin van de oogst af tot er water van de hemel op hen neerstroomde; en zij liet overdag de vogels van de hemel niet toe zich op hen neer te zetten, noch de dieren van het veld bij nacht. ¹¹Toen aan David werd meegedeeld wat Rispa, de dochter van Ajja, de bijvrouw van Saul, gedaan had, ¹²(C) ging David

heen en haalde bij de burgers van Jabes in Gilead de beenderen van Saul en zijn zoon Jonatan vandaan, die zij stiekem van het plein in Bet-San hadden weggenomen, waar de Filistijnen hen hadden opgehangen, toen de Filistijnen Saul op Gilboa verslagen hadden. ¹³Hij bracht de beenderen van Saul en zijn zoon Jonatan vandaar mee; en men verzamelde ook de beenderen van hen die opgehangen waren, ¹⁴en begroef de beenderen van Saul en van zijn zoon Jonatan in het land van Benjamin, in Sela, in het graf van zijn vader Kis. Men deed alles wat de koning had geboden, en hierna ontfermde God Zich over het land.

Strijd tegen de Filistijnen

¹⁵Toen er opnieuw strijd was tussen de Filistijnen en Israël, trok David met zijn dienaren uit, en zij streden tegen de Filistijnen, totdat David uitgeput raakte. ¹⁶Jisbibenob nu, een van de afstammelingen van Rafa - het gewicht van zijn lans was driehonderd eenheden koper en hij droeg een nieuwe wapenrusting - dacht David neer te vellen. ¹⁷(D) Maar Abisai, de zoon van Seruja, kwam hem te hulp en sloeg de Filistijn dood. Toen bezwoeren de mannen van David hem: U zult niet meer met ons ten strijde uittrekken, opdat u de lamp van Israël niet uitblust.

¹⁸Daarna was er weer strijd met de Filistijnen, te Gob; de Chusatiet Sibbekai versloeg toen Saf, een van de afstammelingen van Rafa.

¹⁹Opnieuw was er strijd met de Filistijnen te Gob; en Elchanan, de zoon van de Betlehemiet Jaäre-Oregim, versloeg de Gatiet Goliath, die een

(A) 21:7 1Sam. 20:15-17; 2Sam. 9:1-7. (B) 21:8 1Sam. 18:19. (C) 21:12 1Sam. 31:8-13. (D) 21:17 1Kon. 11:36; Ps. 132:17.

speer had met een schacht als een weversboom.

²⁰Toen was er opnieuw strijd te Gat; en daar was een man van zeer grote lengte, die zes vingers aan zijn handen en zes tenen aan zijn voeten had: vierentwintig bij elkaar; ook deze stamde af van Rafa.

²¹Hij hoonde Israël, en Jonatan, de zoon van Sima, Davids broer, versloeg hem.

²²Deze vier stamden af van Rafa te Gat; zij vielen door de hand van David en zijn dienaren.

Danklied van David (1)

22¹David sprak tot **JHWH** de woorden van dit lied in de tijd, dat **JHWH** hem verlost had uit de greep van al zijn vijanden en uit de greep van Saul.

²Hij zei: O, **JHWH**, mijn steenrots, mijn vesting en mijn bevrijder,

³mijn God, de Rots, bij wie ik schuil, mijn schild, hoorn van mijn redding, mijn burcht, mijn toevlucht, mijn verlosser; van geweld hebt U mij verlost.

⁴Geloofd zij **JHWH**, roep ik uit; want van mijn vijanden ben ik verlost.

⁵Voorwaar, dodelijke golven hadden mij omvangen en stromen van verderf hadden mij overvallen,

⁶banden van het dodenrijk hadden mij omgeven, dodelijke valstrikken lagen op mijn weg.

⁷Toen ik in mijn binnenste bang was, riep ik **JHWH** aan; tot mijn God riep ik. En Hij hoorde mijn stem uit zijn paleis, mijn hulpgeroep klonk in zijn oren.

⁸Toen dreunde en beefde de aarde, de grondvesten van de hemel sidderden en daverden, omdat Hij in toorn ontbrand was.

⁹Rook steeg op uit zijn neus, verterend vuur kwam voort uit zijn mond, kolen raakten erdoor in brand.

¹⁰Hij neigde de hemelen en daalde neer, donkerheid was onder zijn voeten,

¹¹Hij reed op een cherub en vloog, Hij verscheen op de vleugels van de wind.

¹²En Hij stelde het duister tot een beschutting rondom Zich: duistere wateren, wolkengevaarten.

¹³Van de glans vóór Hem raakten vurige kolen in brand.

¹⁴**JHWH** deed de donder uit de hemel weerklinken, de Allerhoogste verhief zijn stem.

¹⁵Hij schoot pijlen en verstrooide hen, bliksemen en bracht hen in verschrikking.

¹⁶Toen werden de beddingen van de zee zichtbaar, de grondvesten van de wereld kwamen bloot door het dreigen van **JHWH**, vanwege het blazen van de adem van zijn neus.

¹⁷Hij reikte van omhoog, greep mij, trok mij op uit grote wateren.

¹⁸Hij ontrukte mij aan mijn machtige vijand, aan mijn haters, omdat zij sterker waren dan ik.

¹⁹Zij traden mij in de weg in de dagen van mijn ongeluk, maar **JHWH** was mij een steun;

²⁰Hij leidde mij uit in de ruimte, Hij redde mij, omdat Hij welgevallen aan mij had.

²¹**JHWH** deed mij naar mijn gerechtigheid, naar de reinheid van mijn handen vergold Hij mij,

²²want ik heb de wegen van **JHWH** gehouden en ben niet goddeloos afgeweken van mijn God.

²³Want al zijn verordeningen stonden mij voor ogen en van zijn inzettingen week ik niet af,

²⁴maar ik was onberispelijk voor Hem, en wachtte mij voor ongerechtigheid.

(1) 22:0 Zie ook Psalm 18

²⁵ **JHWH** heeft mij vergolden naar mijn gerechtigheid, naar mijn reinheid vóór zijn ogen.

²⁶ Tegenover de getrouwe toont U Zich getrouw, tegenover de onberispelijke toont U Zich onberispelijk,

²⁷ tegenover de reine toont U Zich rein, maar tegenover de verkeerde toont U Zich een tegenstander.

²⁸ Het *ellendige* volk verlost U, en uw ogen zijn tegen de hoogmoedigen; U vernedert hen.

²⁹ Want U, o **JHWH**, bent mijn lamp, en **JHWH** doet mijn duisternis opklaren.

³⁰ Met U immers loop ik op een legerbende in, met mijn God spring ik over een muur.

³¹ Gods weg is volmaakt; het woord van **JHWH** is zuiver. Hij is een schild voor allen die bij Hem schuilen.

³² Want wie is God behalve **JHWH**, wie is een rots buiten onze God?

³³ Die God, die mijn sterke vesting is en mijn weg effen maakt;

³⁴ (A) die mijn voeten maakt als die van de herten en mij op mijn hoogten doet staan;

³⁵ die mijn handen oefent ten strijde, zodat mijn armen een koperen boog spannen.

³⁶ Ook gaf U mij het schild van uw heil, door mij te *verhoren* ⁽¹⁾ hebt U mij groot gemaakt.

³⁷ U hebt mij ruimte gegeven voor mijn stappen, en mijn enkels wankelden niet.

³⁸ Ik vervolgde mijn vijanden om hen te verdelen, en liet niet af, voordat ik hen had vernietigd;

³⁹ ik vernietigde en verpletterde hen, zodat zij niet weer opstonden, en zij vielen onder mijn voeten.

⁴⁰ U hebt mij aangegord met kracht tot de strijd, U deed onder mij bukken wie tegen mij opstonden;

⁴¹ U deed mijn vijanden mij de rug toekeren, en mijn haters verdelgde ik.

⁴² Zij riepen tot **JHWH** om hulp, maar niemand redde, en Hij *antwoorde* hen niet;

⁴³ toen vermaalde ik hen als stof van de aarde; ik vertrad en vertrapte hen als slijk van de straten.

⁴⁴ U deed mij ontkomen aan de onderlinge strijd van mijn volk, U hebt mij bewaard om hoofd te zijn van de natieën; volken die ik niet kende, werden mij dienstbaar.

⁴⁵ Vreemden veinsden onderdanigheid tegenover mij; nauwelijks hadden zij van mij gehoord, of zij gehoorzaamden mij.

⁴⁶ Vreemden verloren hun kracht en verlieten bevend hun burchten.

⁴⁷ **JHWH** leeft. Geprezen is mijn Rots, en verheerlijkt is de God van de rots van mijn redding,

⁴⁸ de God, die mij wraak heeft verleend, die volken aan mij onderworpen heeft

⁴⁹ en mij van mijn vijanden heeft bevrijd. U hebt mij verhoogd boven hen die tegen mij opstonden, U hebt mij gered van de gewelddenaar.

⁵⁰ (B) Daarom loof ik U, o **JHWH**, onder de volken en wil ik uw naam psalmzingen.

⁵¹ Hij schenkt zijn koning grote uitredingen, en betoont trouw aan zijn gezalfde, aan David en zijn nageslacht voor altijd.

Laatste woorden van David

23 ¹ Dit zijn de laatste woorden van David: Spreuk van David, de zoon van Isaï, en spreuk van de man die hoog

(1) 22:36 Letterlijk staat er "antwoorden".

(A) 22:34 Hab. 3:19. (B) 22:50 Rom. 15:9.

geplaatst is, de gezalfde van de God van Jakob, de liefelijke in de lofzangen van Israël.

²De Geest van **JHWH** spreekt door mij, zijn woord is op mijn tong;

³De God van Israël spreekt, de Rots van Israël zegt tot mij: Een rechtvaardige heerser over de mensen, een heerser in het ontzag voor God,

⁴hij is als het morgenlicht bij het opgaan van de zon, een morgen zonder wolken: door de glans na de regen spruit jong groen uit de aarde.

⁵Maar niet alzo mijn huis bij God! Toch heeft Hij mij een eeuwig verbond gegeven, geordend in alles en verzekerd. Want al mijn heil en alle welbehagen, zou Hij die niet laten opkomen?

⁶Maar de nietswaardigen - zij zijn allen als verstrooide doornen; voorwaar, zij worden niet bij de hand genomen:

⁷moet iemand ze aanraken, dan voorziet hij zich van ijzer of lansschacht, en met vuur worden zij op de plaats zelf geheel verbrand!

Dauids helden

⁸Dit zijn de namen van de helden van David: Een inwoner van Sebet van de Tachkemonieten, de aanvoerder van de hoofdlieden, namelijk Adino, de Esniet, (zwaaid zijn speer) over achthonderd, die in één keer verslagen waren. ⁹En na hem kwam El-azar, de zoon van Dodo, de zoon van een Achochiet; hij behoorde tot de drie helden. Hij was bij David, toen zij de Filistijnen tartten, die zich daar ten strijde verzameld hadden, terwijl de mannen van Israël weggetrokken waren. ¹⁰Hij stond op en richtte een slachting aan onder de Filistijnen, tot zijn hand vermoeid werd, tot zijn hand aan het zwaard kleefde. **JHWH** schonk op die dag een grote overwinning. Het volk keerde na hem terug, alleen nog om te plunde-

ren. ¹¹Na hem kwam Samma, de zoon van de Harariet Age. Toen de Filistijnen zich te Lechi verzameld hadden - daar was een stuk land, vol linzen - en het volk voor de Filistijnen vluchtte, ¹²ging hij midden op dat stuk land staan, wist het te behouden en versloeg de Filistijnen; een grote overwinning schonk **JHWH**.

¹³Eens daalden drie van de dertig aanvoerders af en kwamen tot David, tegen de oogsttijd, bij de grot van Adullam, terwijl een menigte Filistijnen gelegerd was in de vlakte Refaïm. ¹⁴David bevond zich toen in de vesting en een wachtpost van de Filistijnen lag toen in Betlehem. ¹⁵En er kwam een verlangen bij David op en hij zei: O, dat iemand mij water te drinken gaf uit de put van Betlehem, die bij de poort is! ¹⁶Toen braken die drie helden door het leger van de Filistijnen heen, schepten water uit de put van Betlehem, die bij de poort is, namen het mee en brachten het naar David. Maar deze wilde het niet drinken, maar goot het uit voor **JHWH**, ¹⁷en zei: Het zij verre van mij, **JHWH**, dat ik dit zou doen! Is dit niet het bloed van de mannen die met gevaar voor hun leven gegaan zijn? En hij wilde het niet drinken. Dit hebben de drie helden gedaan.

¹⁸Abisai, de broer van Joab, de zoon van Seruja, was het hoofd van de drie. En hij zwaaid zijn speer over driehonderd verslagenen; hij had groot aanzien onder de drie. ¹⁹Was hij onder de drie niet geëerd? Ja, hij was hun overste, maar tot de (eerste) drie reikte hij niet.

²⁰Voorts Benaja, de zoon van Jojada, de zoon van een krijgsman, groot van daden, uit Kabseël; hij versloeg de twee grote helden van Moab. Ook liet hij zich eens, op een dag dat er sneeuw lag, in een kuil zakken en doodde daarin een leeuw. ²¹Hij versloeg ook een Egyptenaar, een geweldig man; in

de hand van de Egyptenaar was een speer, maar hij ging met een stok op hem toe, rukte de speer uit de hand van de Egyptenaar en doodde hem met zijn eigen speer. ²²Dit heeft Benaja, de zoon van Jojada, gedaan; hij had groot aanzien onder de drie helden. ²³Onder de dertig was hij geëerd, maar tot de (eerste) drie reikte hij niet. En David gaf hem het bevel over zijn lijfwacht.

²⁴Asaël, de broer van Joab, was onder de dertig; voorts Elchanan, de zoon van Dodo, uit Betlehem; ²⁵de Charodiet Samma; de Charodiet Elika; ²⁶de Paltiet Cheles; Ira, de zoon van de Tekoët Ikkes; ²⁷de Antotiet Abiëzer; de Chusatiet Mebunnai; ²⁸de Achochiet Salmon; de Netofatiet Maharai; ²⁹Cheleb, de zoon van de Netofatiet Baäna; Ittai, de zoon van Ribai, uit Gibeä van de Benjaminiten; ³⁰de Piratoniet Benaja; Hiddai uit de dalen van Gaäs; ³¹de Arbatiet Abialbon; de Barchumiet Azmawet; ³²de Saälboniet Eljachba; de zonen van Jasen; Jonatan; ³³de Harariet Samma; Achiam, de zoon van de Harariet Sarar; ³⁴Elifelet, de zoon van Achasbai, de zoon van een Maäkatiet; Eliam, de zoon van de Giloniet Achitofel; ³⁵de Karmeliet Chesrai; de Arbiet Paärai; ³⁶Jigal, de zoon van Natan, uit Soba; de Gadiet Bani; ³⁷de Ammoniet Seleke; de Beërotiet Nachrai, de wapendrager van Joab, de zoon van Seruja; ³⁸de Jetriet Ira; de Jetriet Gareb; ³⁹de Hethiet Uriä; samen zevenendertig.

Volkstelling en straf

24 ¹De toorn van **JHWH** ontbrandde weer tegen Israël; Hij zette David tegen hen op en zei: Ga, tel Israël en Juda. ²Toen zei de koning tot de legeroverste Joab, die bij hem was: Doorkruis al de stammen van Israël van Dan af tot

Berseba toe; tel het volk, opdat ik het getal van het volk zal weten. ³Toen zei Joab tot de koning: **JHWH**, uw God, mag aan het volk honderdmaal zoveel toevoegen als er zijn, en mogen de ogen van mijn heer de koning het zien; waarom echter wenst mijn heer de koning dit? ⁴Maar het bevel van de koning was sterker dan het verzet van Joab en de legeroversten; dus gingen Joab en de legeroversten heen in opdracht van de koning om het volk Israël te tellen. ⁵Zij staken de Jordaan over en legerden zich te Aroër, ten zuiden van de stad, die midden in het dal van Gad ligt, en bij Jazer. ⁶Daarna kwamen zij naar Gilead en naar het land Tachtim Chodsi. Verder kwamen zij naar Dan-Jaän en naar de omgeving van Sidon. ⁷Daarna kwamen zij aan de vesting Tyrus en alle steden van de Chiwwieten en van de Kanaänieten; en zij kwamen tenslotte uit in het zuiden van Juda, te Berseba. ⁸Nadat zij het hele land doorkruist hadden, kwamen zij na verloop van negen maanden en twintig dagen weer te Jeruzalem. ⁹En Joab meldde de koning de uitkomst van de volkstelling: Israël telde achthonderd-duizend strijders die het zwaard konden voeren; en de mannen van Juda waren vijfhonderdduizend.

¹⁰Maar David had wroeging, nadat hij het volk geteld had, en David zei tot **JHWH**: Ik heb zwaar gezondigd, doordat ik dit gedaan heb; nu dan, **JHWH**, doe toch de ongerechtigheid van uw knecht weg, want ik heb zeer dwaas gehandeld. ¹¹Toen David in de morgen opgestaan was, kwam het woord van **JHWH** tot de profeet Gad, de ziener van David: ¹²Ga heen, spreek tot David: zo zegt **JHWH**: drie dingen leg Ik u voor; kies u er één van; dan zal Ik dat over u doen komen. ¹³Daarop kwam Gad bij David, deelde hem dit mee en zei tot hem: Zal er

zeven jaar hongersnood in uw land komen? Of wilt u drie maanden vluchten voor uw tegenstanders, terwijl dezen u vervolgen? Of zal er drie dagen pest zijn in uw land? Welnu, denk na en overweeg, wat ik mijn Zender moet antwoorden.

¹⁴Toen zei David tot Gad: Het is mij zeer bang te moede; laat ons toch vallen in de hand van **JHWH**, want zijn barmhartigheid is groot; maar laat mij niet vallen in de hand van de mensen.

¹⁵Dus bracht **JHWH** de pest over Israël van de morgen af tot aan de vastgestelde tijd, en er stierven van het volk, van Dan tot Berseba, zeventigduizend man. ¹⁶Toen de engel zijn hand naar Jeruzalem uitstreckte om het te verdelgen, berouwde het onheil **JHWH**, en Hij zei tot de engel die verderf bracht onder het volk: Genoeg! Laat nu uw hand zakken. De engel stond toen bij de dorsvloer van de Jebusiet Arauna. ¹⁷En David sprak tot **JHWH**, toen hij de engel zag, die onder het volk verderf bracht: Zie, ik heb gezondigd, en ik heb ongerechtigheid bedreven, maar deze schapen - wat hebben zij gedaan? Laat toch uw hand zijn tegen mij en mijn familie.

Het altaar bij Jeruzalem

¹⁸Op die dag kwam Gad tot David en zei tot hem: Ga heen, richt een altaar op voor **JHWH** op de dorsvloer van

de Jebusiet Arauna. ¹⁹En David ging heen, naar het woord van Gad, naar het gebod van **JHWH**. ²⁰Toen Arauna uitkeek en de koning met zijn dienaren zag naderen, ging Arauna naar buiten en boog zich voor de koning neer met het aangezicht ter aarde. ²¹En Arauna vroeg: Waarom komt mijn heer de koning tot zijn knecht? David antwoordde: Om van u de dorsvloer te kopen, ten einde een altaar voor **JHWH** te bouwen, opdat de plaag van het volk mag ophouden. ²²Toen zei Arauna tot David: Mijn heer de koning mag nemen en offeren wat hij denkt dat goed is; zie daar de runderen voor het brandoffer, en de dorssleden en het tuig van de runderen tot brandhout. ²³Dit alles geeft Arauna, o koning, aan de koning. Voorts zei Arauna tot de koning: **JHWH**, uw God, mag in u behagen hebben. ²⁴Maar de koning zei tot Arauna: Neen, maar ik wil het in elk geval van u voor de volle prijs kopen, want **JHWH**, mijn God, wil ik geen brandoffers brengen, die mij niets kosten. Daarop kocht David de dorsvloer en de runderen voor vijftig sikkels zilver. ²⁵En David bouwde daar een altaar voor **JHWH** en bracht brandoffers en vredeoffers. Toen liet **JHWH** Zich verbidden ten gunste van het land, en de plaag werd van Israël weggenomen.

1 Koningen

Hebreeuws: Me-la-giem (Koningen)

Salomo's troonsbestijging

1 ¹Koning David nu was oud en hoogbejaard, en hoewel men hem met dekens toedekte, werd hij niet warm. ²Toen zeiden zijn dienaren tot hem: Laat men voor mijn heer de koning een jonge maagd zoeken, opdat zij de koning ten dienste zal staan en hem tot verzorgster zal zijn, en in uw schoot zal liggen, zodat mijn heer de koning warm wordt. ³Men zocht dan een mooi meisje in het hele gebied van Israël en men vond Abisag, de Sunamitische, en bracht haar tot de koning. ⁴Het meisje was uitermate schoon; zij was de koning tot verzorgster en bediende hem, maar de koning had geen gemeenschap met haar.

⁵(A) Adonia nu, de zoon van Chaggit, was zo overmoedig te denken: Ik zal koning worden; hij schafte zich wagens en ruiters aan en vijftig mannen, die voor hem uit liepen. ⁶Nu had zijn vader hem zijn leven lang geen verwijt gemaakt: Waarom doet u zo? Ook was hij zeer welgevormd van gestalte en volgde in geboorte op Absalom. ⁷Hij dan hield besprekingen met Joab, de zoon van Seruja, en met de priester Abjatar, en zij werden helpers en volgelingen van Adonia. ⁸Maar de priester Sadok, Benaja, de zoon van Jojada, de profeet Natan, Simi, Reï en Davids helden stonden niet aan de zijde van Adonia.

⁹Daarop slachtte Adonia schapen, runderen en gemest vee bij de steen Zochelet naast de bron Rogel, en nodigde al zijn broeders uit, de zonen van de ko-

ning, en alle mannen van Juda, de dienaren van de koning; ¹⁰maar de profeet Natan, Benaja, de helden en zijn broer Salomo nodigde hij niet uit.

¹¹(B) Toen zei Natan tot Batseba, de moeder van Salomo: Hebt u niet gehoord, dat Adonia, de zoon van Chaggit, koning is geworden, zonder dat onze heer David het weet? ¹²Nu dan, laat mij u toch een raad geven, opdat u uw leven en dat van uw zoon Salomo redt. ¹³Ga heen, treed bij koning David binnen en zeg tot hem: Hebt u, mijn heer de koning, aan uw dienaress niet gezworen: Voorzeker, Salomo, uw zoon, zal na mij koning worden en hij zal op mijn troon zitten? Waarom is dan Adonia koning geworden? ¹⁴Zie, terwijl u dan nog met de koning in gesprek bent, zal ik na u binnenkomen en uw woorden aanvullen. ¹⁵Dus trad Batseba bij de koning de kamer binnen; de koning was zeer oud en Abisag, de Sunamitische, bediende de koning. ¹⁶Toen knielde Batseba en boog zich voor de koning neer, waarop de koning zei: Wat hebt u? ¹⁷Daarop zei zij tot hem: Mijn heer, u hebt bij **JHWH**, uw God, uw dienaress gezworen: Voorzeker, Salomo, uw zoon, zal na mij koning worden, en hij zal op mijn troon zitten. ¹⁸Maar nu, zie, Adonia is koning geworden, en zelfs nu weet u, mijn heer de koning, het niet. ¹⁹Hij heeft runderen, gemest vee en schapen in menigte geslacht, en al de zonen van de koning en de priester Abjatar en de legeroverste Joab uitgenodigd, maar uw knecht Salomo heeft hij niet uitgenodigd. ²⁰Op u echter, mijn

(A) 1:5 2Sam. 3:4. (B) 1:11 2Sam. 12:24.

heer de koning, op u zijn de ogen van heel Israël gericht, dat u hun bekend zult maken wie op de troon van mijn heer de koning na hem zitten zal. ²¹ Anders zal het gebeuren, dat ik en mijn zoon Salomo als opstandelingen zullen gelden, zodra mijn heer de koning bij zijn vaderen te ruste gegaan is.

²² En zie, terwijl zij nog met de koning in gesprek was, daar kwam de profeet Natan, ²³ en men meldde de koning: De profeet Natan is er. Toen Natan tot de koning gekomen was, en zich voor de koning had neergebogen met het aangezicht ter aarde, ²⁴ zei hij: Mijn heer de koning, u hebt dus zelf gezegd: Adonia zal na mij koning zijn en hij zal op mijn troon zitten; ²⁵ want hij is heden runderen, gemest vee en schapen in menigte gaan slachten; hij heeft al de zonen van de koning, de legeroversten en de priester Abjatar uitgenodigd, en zie, zij zijn bij hem aan het eten en drinken, en zij roepen: Leve koning Adonia! ²⁶ Maar mij, uw knecht, de priester Sadok, Benaja, de zoon van Jojada, en uw knecht Salomo heeft hij niet uitgenodigd. ²⁷ Indien dit vanwege mijn heer de koning is gebeurd, dan hebt u uw knechten niet laten weten, wie op de troon van mijn heer de koning na hem zitten zal.

²⁸ Toen *antwoorde* koning David: Roept mij Batseba. Zij trad binnen bij de koning en bleef voor de koning staan. ²⁹ Toen zwoer de koning en zei: Zo waar **JHWH** leeft, die mij uit alle benauwdheid heeft verlost, ³⁰ zeker, zoals ik u bij **JHWH**, de God van Israël gezworen heb: Salomo, uw zoon, zal na mij koning zijn en hij zal in mijn plaats op mijn troon zitten, zo zal ik heden doen. ³¹ Toen knielde Batseba met het aangezicht ter aarde, boog zich voor de koning neer en zei: Mijn heer de koning David leve in eeuwigheid!

³² Voorts zei koning David: Roept mij de priester Sadok, de profeet Natan en Benaja, de zoon van Jojada; en zij traden binnen bij de koning. ³³ En de koning zei tot hen: Neemt de dienaren van uw heer met u; laat mijn zoon Salomo op mijn eigen muilrijden, en brengt hem naar Gichon. ³⁴ Daar zullen de priester Sadok en de profeet Natan hem tot koning over Israël zalven; blaast dan op de sjofar en roept: Leve koning Salomo! ³⁵ Trekt dan achter hem op en laat hij binnenkomen en op mijn troon gaan zitten; hij namelijk moet koning worden in mijn plaats; hem heb ik bestemd tot vorst over Israël en Juda. ³⁶ En Benaja, de zoon van Jojada, *antwoorde* de koning: Amen, zo mag **JHWH** de woorden van mijn heer de koning bevestigen! ³⁷ Zoals **JHWH** geweest is met mijn heer de koning, mag Hij ook zo zijn met Salomo; mag Hij zijn troon groter maken dan de troon van mijn heer koning David.

³⁸ Toen gingen de priester Sadok, de profeet Natan en Benaja, de zoon van Jojada, met de Keretieten en Peletieten heen, lieten Salomo op het muilrijden van koning David rijden en leidden hem naar Gichon. ³⁹ De priester Sadok had de hoorn met olie uit de tent meegenomen, en hij zalfde Salomo; toen blies men op de sjofar, en al het volk riep: Leve koning Salomo! ⁴⁰ Daarna trok al het volk achter hem op, terwijl het op fluiten speelde en zich met grote blijdschap verheugde, zodat de aarde van hun geluid spleet.

⁴¹ Dit hoorden Adonia en al de genodigden die bij hem waren, toen zij juist met de maaltijd gereed waren. Toen Joab het geluid van de sjofar hoorde, zei hij: Waarom klinkt dit geluid in de rumoerige stad?

⁴² Terwijl hij nog sprak, daar kwam Jonatan, de zoon van de priester Abjatar, en Adonia zei: Treed binnen, want u

bent een flink man en zult wel een goede tijding brengen. ⁴³Maar Jonatan *antwoordde* Adonia: Integendeel, onze heer koning David heeft Salomo koning gemaakt. ⁴⁴De koning toch heeft met hem de priester Sadok, de profeet Natan en Benaja, de zoon van Jojada, met de Keretieten en Peletieten uitgezonden, en zij hebben hem op het muildier van de koning laten rijden; ⁴⁵de priester Sadok en de profeet Natan hebben hem te Gichon tot koning gezalfd, en zij zijn vandaar juichend opgetrokken, zodat de stad in opschudding is; dat is het geluid dat u gehoord hebt. ⁴⁶En ook zit Salomo al op de koninklijke troon; ⁴⁷bovendien zijn de dienaren van de koning onze heer koning David hun zegenwens komen brengen: Mag uw God de naam van Salomo roemrijker maken dan die van u en zijn troon verhevener dan die van u. Daarop heeft de koning zich op het rustbed neergebogen. ⁴⁸En de koning heeft aldus gesproken: Geprezen zij **JHWH**, de God van Israël, die heden, terwijl mijn ogen het nog zien, iemand gegeven heeft, die op mijn troon zit.

⁴⁹Toen sprongen al de genodigden die bij Adonia waren ontsteld op en gingen ieder zijn eigen weg. ⁵⁰Ook Adonia was bang voor Salomo; hij stond op, ging heen en greep de hoornen van het altaar. ⁵¹En men meldde Salomo: Zie, Adonia is bang voor koning Salomo, en zie, hij heeft de hoornen van het altaar gegrepen, en gezegd: Laat koning Salomo mij eerst zweren, dat hij zijn knecht niet met het zwaard zal doden. ⁵²Toen zei Salomo: Indien hij zich betrouwbaar gedraagt, dan zal geen haar van hem ter aarde vallen, maar indien er kwaad in hem bevonden wordt, dan zal hij sterven. ⁵³Daarop liet koning Salomo hem

van het altaar halen. Toen hij binnengetreden was, boog hij zich voor koning Salomo neer, waarop Salomo tot hem zei: Ga naar uw huis.

Salomo's eerste regeringsdaden

2 ¹Toen de dagen van Davids sterven naderden, gebod hij zijn zoon Salomo: ²Ik sta op het punt de weg van de hele aarde te gaan, wees u nu sterk en toon u een man; ³en neem uw plicht tegenover **JHWH**, uw God, in acht: wandel op zijn wegen en onderhoud zijn inzettingen, geboden, verordeningen en getuigenissen, zoals geschreven staat in de *Torah* van Mozes, opdat u voorspoedig volvoeren mag alles wat u doet en alles wat u onderneemt, ⁴opdat **JHWH** Zich zal houden aan het woord, dat Hij over mij gesproken heeft: Indien uw zonen op hun weg acht geven en in trouw, met hun hele hart en met hun hele ziel, voor mijn aangezicht wandelen, dan zal het u niet ontbreken aan een man op de troon van Israël.

⁵(A) Nu weet u ook wel, wat Joab, de zoon van Seruja, mij aangedaan heeft, wat hij namelijk gedaan heeft aan de beide legeroversten van Israël, aan Abner, de zoon van Ner, en aan Amasa, de zoon van Jeter, hoe hij hen gedood en in vredestijd bloed vergoten heeft als was het oorlog, en dit bloed gebracht heeft aan de gordel om zijn middel en aan het schoeisel aan zijn voeten. ⁶Handel dan naar uw wijsheid, en laat zijn grijze haar niet in vrede in het dodenrijk neerdalen.

⁷(B) Maar aan de zonen van de Gileadiet Barzillai zult u weldoen, zodat zij onder uw disgenoten zijn, want zo zijn zij mij tegemoet gekomen, toen ik voor uw broer Absalom vluchtte. ⁸(C) En zie, bij u

(A) 2:5 a 2Sam. 3:27. 2:5 b 2Sam. 20:10. (B) 2:7 2Sam. 17:27-29. (C) 2:8 2Sam. 16:5-13; 19:17-24.

is Simi, de zoon van Gera, de Benjaminit uit Bachurim; hij was het, die mij met een vreselijke vloek vervloekte, toen ik naar Machanaïm ging; hij was het ook, die mij tegemoet kwam naar de Jordaan; toen heb ik hem bij **JHWH** gezworen: Ik zal u niet met het zwaard doden. ⁹ Maar nu moet u hem niet ongestraft laten, want u bent een wijs man, en weet wel, wat u hem doen moet om zijn grijze haar met bloed in het dodenrijk te doen neerdalen.

¹⁰ Toen ging David te ruste bij zijn vaders en werd begraven in de stad van David.

¹¹ (A) De tijd nu, die David over Israël geregeerd heeft, is veertig jaar; te Hebron regeerde hij zeven jaar, en te Jeruzalem regeerde hij drieëndertig jaar. ¹² (B) En Salomo zat op de troon van zijn vader David, en zijn koningschap werd zeer bevestigd.

¹³ En Adonia, de zoon van Chaggit, trad binnen bij Batseba, de moeder van Salomo, en zij vroeg: Komt u met vrede-lievende bedoeling? En hij antwoordde: Ja. ¹⁴ Voorts zei hij: Ik heb iets met u te bespreken. En zij zei: Spreek. ¹⁵ Toen zei hij: U weet, dat mij het koningschap toekwam; ook had heel Israël naar mij uitgezien, dat ik koning zou worden, maar door een ommekeer viel het koningschap aan mijn broer ten deel, want het is hem van **JHWH** ten deel gevallen. ¹⁶ Nu wil ik u één verzoek doen; wijs mij niet af. ¹⁷ (C) En zij zei tot hem: Spreek. En hij zei: Zeg toch tot koning Salomo - want hij zal u niet afwijzen - dat hij mij Abisag, de Sunamitische, tot vrouw zal geven. ¹⁸ Daarop zei Batseba: Goed, ik zal over u tot de koning spreken.

¹⁹ Toen Batseba bij koning Salomo binnentrad om tot hem over Adonia te spreken, rees de koning op om haar tegemoet te gaan, en boog zich voor haar neer; daarna zette hij zich op zijn troon en liet een zetel plaatsen voor de koningin-moeder, en zij zette zich aan zijn rechterhand. ²⁰ En zij zei: Ik wil u een klein verzoek doen, wijs mij niet af. En de koning zei tot haar: Vraag, moeder, want ik zal u niet afwijzen. ²¹ Toen zei zij: Mag Abisag, de Sunamitische, aan uw broer Adonia tot vrouw worden gegeven. ²² Maar koning Salomo *antwoordde* zijn moeder: En waarom vraagt u (enkel) Abisag, de Sunamitische, voor Adonia? Vraag liever voor hem het koningschap, omdat hij mijn oudere broer is; zowel voor hem, als voor de priester Abjatar, alsook voor Joab, de zoon van Seruja. ²³ Toen zwoer koning Salomo bij **JHWH**: Zo mag God mij doen, ja nog erger: Adonia heeft dit woord tegen zijn leven gesproken. ²⁴ En nu, zo waar **JHWH** leeft, die mij aangesteld heeft en mij heeft doen zitten op de troon van mijn vader David, en die mij een huis gemaakt heeft, zoals Hij toegezegd had, Adonia zal heden ter dood gebracht worden. ²⁵ En koning Salomo liet hem door Benaja, de zoon van Jojada, neerstoten, zodat hij stierf.

²⁶ (D) Tot de priester Abjatar zei de koning: Ga naar Anatot, op uw landgoed, want u bent ten dode opgeschreven, maar op deze dag zal ik u niet doden, omdat u de ark van de Heer **JHWH** voor het aangezicht van mijn vader David gedragen hebt, en omdat u *medegeleden* hebt alles wat mijn vader *leed*. ²⁷ (E) Toen verdreef Salomo Abjatar, zodat hij geen priester van **JHWH** meer was, waardoor

(A) 2:11 2Sam. 5:4,5; 1Kron. 3:4. (B) 2:12 1Kron. 29:23. (C) 2:17 1Kon. 1:3,4. (D) 2:26 a 2Sam. 15:24. 2:26 b 1Sam. 22:20-23. (E) 2:27 1Sam. 2:27-36.

hij het woord van **JHWH** vervulde, dat Hij over het huis van Eli te Silo gesproken had.

²⁸Toen het gerucht tot Joab doordrong - Joab had immers partij gekozen voor Adonia, maar hij had geen partij gekozen voor Absalom - vluchtte Joab naar de tent van **JHWH** en greep de hoorns van het altaar. ²⁹Daarop meldde men koning Salomo: Joab is naar de tent van **JHWH** gevluht, en zie, hij bevindt zich naast het altaar. Toen zond Salomo Benaja, de zoon van Jojada, uit met deze opdracht: Ga, stoot hem neer. ³⁰En Benaja trad de tent van **JHWH** binnen en zei tot hem: Zo zegt de koning: Kom naar buiten. Maar hij zei: Neen, hier wil ik sterven. En Benaja berichtte dit aan de koning: Zo heeft Joab gesproken en zo heeft hij mij *geantwoord*. ³¹Toen zei de koning tot hem: Doe zoals hij gezegd heeft, stoot hem neer en begraaft hem; verwijder van mij en van het huis van mijn vader het onschuldige bloed dat Joab vergoten heeft. ³²Zo zal **JHWH** zijn bloed op zijn hoofd doen terugkeren, omdat hij twee mannen, rechtvaardiger en beter dan hij, zonder medeweten van mijn vader David, heeft neergestoten en met het zwaard gedood: Abner, de zoon van Ner, de legeroverste van Israël, en Amasa, de zoon van Jeter, de legeroverste van Juda. ³³Zo zal hun bloed op het hoofd van Joab en van zijn nageslacht voor altijd terugkeren, maar David, zijn nageslacht, zijn huis en zijn troon zullen voor altijd vrede hebben van **JHWH**. ³⁴Daarop ging Benaja, de zoon van Jojada, heen, stootte hem neer en doodde hem, waarna hij in zijn huis in de woestijn begraven werd. ³⁵En de koning stelde Benaja, de zoon van Jojada, in zijn plaats over het leger aan, en de priester Sadok stelde de koning aan in de plaats van Abjatar.

³⁶Vervolgens ontbood de koning Simi, en zei tot hem: Bouw u een huis in Jeruzalem, en vestig u aldaar; u zult daar niet vandaan gaan, niet erin en niet eruit; ³⁷weet goed, dat u op de dag, waarop u daarvandaan gaat en de beek Kidron overschrijdt, zeker sterven zult; uw bloed zal op uw hoofd zijn. ³⁸En Simi zei tot de koning: Het is goed; zoals mijn heer de koning gesproken heeft, zo zal uw knecht doen. En Simi woonde geruime tijd te Jeruzalem.

³⁹Na verloop van drie jaren liepen twee slaven van Simi weg naar Akis, de zoon van Maäka, de koning van Gat, en men deelde Simi mee: Zie, uw slaven zijn te Gat. ⁴⁰Toen stond Simi op, zadelde zijn ezel, en ging naar Gat, naar Akis, om zijn slaven te zoeken; en Simi ging heen en bracht zijn slaven uit Gat terug. ⁴¹Toen men Salomo meldde, dat Simi uit Jeruzalem naar Gat gegaan en teruggekeerd was, ⁴²liet de koning Simi roepen, en zei tot hem: Heb ik u niet bij **JHWH** bezworen en u ingescherpt: Weet goed, dat u op de dag, waarop u daarvandaan gaat, erin of eruit, zeker sterven zult? En u zei tot mij: Het is goed, ik heb het gehoord. ⁴³Waarom hebt u dan de eed bij **JHWH** en het gebod dat ik u opgelegd had, niet gehouden? ⁴⁴Voorts zei de koning tot Simi: U weet al het kwaad - uw hart is zich daarvan bewust -, dat u mijn vader David hebt aangedaan; nu zal **JHWH** uw kwaad op uw hoofd doen terugkeren; ⁴⁵koning Salomo echter zij gezegend en de troon van David zij voor altijd bevestigd voor het aangezicht van **JHWH**. ⁴⁶Toen gebod de koning Benaja, de zoon van Jojada, en hij ging heen en stootte hem neer, zodat hij stierf. En het koningschap was in de hand van Salomo bevestigd.

Salomo's gebed om wijsheid

3¹ En Salomo verzwagerde zich met Farao, de koning van Egypte; hij nam namelijk Farao's dochter en bracht haar in de stad van David, totdat hij de bouw van zijn huis en van het huis van **JHWH** en van de muur rondom Jeruzalem voltooid zou hebben.

² Alleen was het volk gewoon op de hoogten te offeren, omdat tot op die dagen nog geen huis voor de naam van **JHWH** gebouwd was. ³ En Salomo betoonde zijn liefde tot **JHWH** door te wandelen in de inzettingen van zijn vader David;⁽¹⁾ alleen was hij gewoon op de hoogten offers te slachten en in rook te doen opgaan.

⁴ Zo ging de koning naar Gibeon om daar te offeren, omdat dit de voornaamste hoogte was; duizend brandoffers bracht Salomo op dat altaar. ⁵ Te Gibeon verscheen **JHWH** aan Salomo 's nachts in een droom, en God zei: Vraag; wat zal Ik u geven? ⁶ Toen zei Salomo: U hebt uw knecht, mijn vader David, grote goedheid bewezen, evenals hij voor uw aanzicht in trouw en rechtvaardigheid en oprechtheid van hart tegenover U gewandeld heeft; en U hebt aan hem deze grote goedheid bevestigd door hem een zoon te geven, die op zijn troon zit, zoals heden het geval is. ⁷ En nu, **JHWH**, mijn God, U zelf hebt uw knecht in de plaats van mijn vader David koning gemaakt, hoewel ik een jonge man ben; ik weet niet uit te gaan of in te gaan. ⁸ Zo staat uw knecht te midden van uw volk, dat U uitgekozen hebt, een groot volk, dat niet te tellen of te schatten is vanwege de menigte. ⁹ Geef dan uw knecht een opmerkzaam hart, opdat hij uw volk zal richten, door te onderscheiden tussen goed en

kwaad, want wie zou in staat zijn dit uw talrijk volk te richten? ¹⁰ En het was goed in de ogen van **JHWH**, dat Salomo dit gevraagd had. ¹¹ En God zei tot hem: Omdat u dit gevraagd hebt, en voor u geen lang leven hebt gevraagd, en geen rijkdom, en ook niet gevraagd hebt het leven van uw vijanden, maar voor u inzicht hebt gevraagd om een rechtszaak te kunnen horen, ¹² zie, Ik doe naar uw woord; zie, Ik geef u een wijs en verstandig hart, zoals niemand vóór en niemand na u had. ¹³ En ook wat u niet gevraagd hebt, geef Ik u, zowel rijkdom als eer, zodat er onder de koningen niemand aan u gelijk zal zijn, al uw dagen. ¹⁴ En indien u op mijn wegen wandelt en mijn inzettingen en geboden bewaart, zoals uw vader David gewandeld heeft, dan zal Ik uw leven verlengen. ¹⁵ Daarop werd Salomo wakker, en zie, het was een droom. En toen hij te Jeruzalem gekomen was, stelde hij zich voor de ark van het verbond van **JHWH** en offerde brandoffers en bereidde vredeoffers, en hij richtte een feestmaal aan voor al zijn dienaren.

Salomo's wijze rechtspraak

¹⁶ In die tijd kwamen twee vrouwen, hoeren, tot de koning en stelden zich vóór hem. ¹⁷ En de ene vrouw zei: Met uw verlof, mijn heer, ik en deze vrouw wonen in één huis, en ik heb bij haar in huis gebaard. ¹⁸ Op de derde dag nadat ik gebaard had, heeft ook deze vrouw gebaard, en wij waren samen, er was geen vreemde bij ons in huis; alleen wij tweeën waren in huis. ¹⁹ Toen is de zoon van deze vrouw 's nachts gestorven, doordat zij op hem gelegen had. ²⁰ En zij is te middernacht opgestaan en heeft mijn zoon naast mij weggenomen,

⁽¹⁾ 3:3 Zie vers 14, Deuteronomium 6:1-7.

terwijl uw dienaar sliep, en heeft hem in haar schoot gelegd, en haar dode zoon heeft zij in mijn schoot gelegd. ²¹Toen ik 's morgens opstond om mijn zoon te voeden, zie, hij was dood; maar ik gaf in de morgen acht op hem, en zie, het was niet de zoon, die ik gebaard had. ²²Maar de andere vrouw zei: Niet waar! de levende is mijn zoon en de dode is uw zoon. En deze zei weer: Niet waar! de dode is uw zoon en de levende is mijn zoon. Zo ruzieden zij in tegenwoordigheid van de koning. ²³Toen zei de koning: De ene zegt: Deze, de levende, is mijn zoon, en de dode is uw zoon; en de andere zegt: Niet waar! de dode is uw zoon en de levende is mijn zoon. ²⁴Daarop zei de koning: Haalt mij een zwaard. En zij brachten een zwaard bij de koning. ²⁵En de koning zei: Snijdt het levende kind in tweeën en geeft de helft aan de ene en de helft aan de andere. ²⁶Toen sprak de vrouw, van wie het levende kind was, tot de koning, omdat haar moederlijk gevoel voor haar zoon was opgewekt; zij zei dan: Met uw verlof, mijn heer, geeft haar het levende kind, maar doodt het in geen geval. Maar de andere zei: Het zal noch van mij noch van u zijn, snijdt door. ²⁷Toen *antwoordde* de koning en zei: Geeft haar het levende kind en doodt het in geen geval: zij is de moeder. ²⁸Toen heel Israël het oordeel vernam, die de koning had uitgesproken, werden zij met ontzag voor de koning vervuld, want zij merkten, dat de wijsheid van God in hem was om recht te doen.

Salomo's vorsten en landvoogden

4¹Koning Salomo was dus koning over heel Israël. ²Dit waren zijn vorsten: Azarja, de zoon van Sadok, was de priester; ³Elichoref en Achia, de zonen van Sisa, waren schrijvers; Josafat, de zoon

van Achilud, was de kanselier; ⁴Benaja, de zoon van Jojada, voerde het bevel over het leger; Sadok en Abjatar waren priesters; ⁵Azarja, de zoon van Natan, ging over de landvoogden; Zabud, de zoon van Natan, een priester, was vriend van de koning; ⁶Achisar was de hofmaarschalk; en Adoniram, de zoon van Abda, stond over de verplichte arbeid.

⁷En Salomo had over heel Israël twaalf landvoogden, die de koning en zijn huis van voedsel moesten voorzien; één maand per jaar rustte op ieder de plicht om te leveren. ⁸En dit zijn hun namen: Ben-Chur op het gebergte van Efraïm; ⁹Ben-Deker in Makas, Saälbim, Bet-Semes en Elon-Bet-Chanan; ¹⁰Ben-Chesed in Arubbot, hij had Soko en het hele land Chefer; ¹¹Ben-Abinadab: de hele heuvelstreek van Dor; Salomo's dochter Tafat had hij tot vrouw; ¹²Baäna, de zoon van Achilud: Taänak, Megiddo en heel Bet-Sean, dat naast Saretan is, beneden Jizreël, van Bet-San tot Abel-Mechola, tot aan de andere kant van Jokmeam; ¹³Ben-Geber te Ramot in Gilead; hij had de dorpen van Jair, de zoon van Manasse, in Gilead, hij had de streek van Argob in Basan, zestig grote steden met muren en koperen grendels; ¹⁴Achinadab, de zoon van Iddo, te Machanaïm; ¹⁵Achimaäs in Naftali; ook hij had een dochter van Salomo, Basemat, tot vrouw genomen; ¹⁶Baäna, de zoon van Chusai, in Aser en Alot; ¹⁷Josafat, de zoon van Paruach, in Issakar; ¹⁸Simi, de zoon van Ela, in Benjamin; ¹⁹Geber, de zoon van Uri, in het land Gilead, het land van Sichon, de koning van de Amorieten, en van Og, de koning van Basan, en wel als enige landvoogd in dit land. ²⁰Juda en Israël waren talrijk als het zand aan de zee in menigte; zij aten en dronken en waren blij.

Salomo's grootheid

²¹En Salomo was heerser over al de koninkrijken van de Rivier af tot het land van de Filistijnen, tot de grens van Egypte; zij brachten geschenken en dienden Salomo, zijn leven lang.

²²Het voedsel nu van Salomo voor één dag bedroeg: dertig kor fijn meel en zestig kor meel,⁽¹⁾ ²³tien gemeste runderen en twintig weiderunderen en honderd schapen, behalve herten, gazellen, damherten en gemeste ganzen, ²⁴want hij heerste over alles aan deze zijde van de Rivier, van Tifsach tot Gaza, over alle koningen aan deze zijde van de Rivier, en hij had vrede rondom aan alle zijden, ²⁵zodat Juda en Israël gerust woonden, ieder onder zijn wijnstok en onder zijn vijgenboom, van Dan tot Berseba, gedurende het hele leven van Salomo.

²⁶Voorts had Salomo veertigduizend voederbakken voor de paarden van zijn wagenpark, en twaalfduizend ruiters. ²⁷En die landvoogden voorzagen koning Salomo en allen die aan de tafel van koning Salomo kwamen, van voedsel, ieder in zijn maand; zij lieten niets ontbreken. ²⁸En de gerst en het stro voor de trekpaarden en renpaarden brachten zij naar de plaats, waar het zijn moest, ieder volgens het hem gegeven voorschrift.

²⁹En God gaf Salomo wijsheid en zeer veel verstand en een begrip, zo wijd als het zand aan de oever van de zee, ³⁰zodat de wijsheid van Salomo groter was dan die van allen uit het Oosten, en dan al de wijsheid van Egypte. ³¹Ja, hij was wijzer dan alle mensen, dan de Ezrachiet Etan en Heman en Kalkol en Darda, de zonen van Machol, zodat hij naam had onder al de volken⁽²⁾ rondom.

³²Hij sprak immers drieduizend spreuken, en er waren duizendenvijf liederen van hem. ³³Hij sprak over de bomen, van de ceder op de Libanon af tot de hysop toe, die aan de muur uitschiet; hij sprak ook over het vee, de vogels, de kruipende dieren en de vissen. ³⁴En uit alle volken kwamen er om de wijsheid van Salomo te horen, van al de koningen van de aarde, die van zijn wijsheid gehoord hadden.

De voorbereiding voor de bouw van de tempel

5 ^{1(A)}Chiram nu, de koning van Tyrus, zond zijn dienaren naar Salomo, omdat hij gehoord had, dat men hem tot koning gezalfd had in de plaats van zijn vader, want Chiram was altijd met David zeer bevriend geweest. ²En Salomo liet aan Chiram zeggen: ³U weet, dat mijn vader David niet in staat was voor de naam van **JHWH**, zijn God, een huis te bouwen wegens de oorlog, die zij van alle kanten tegen hem voerden, totdat **JHWH** hen onder zijn voetzolen gelegd had. ⁴En nu heeft **JHWH**, mijn God, mij op allerlei manieren rust gegeven; er is geen tegenstander en geen enkel onheil. ⁵En zie, ik denk voor de naam van **JHWH**, mijn God, een huis te bouwen, zoals **JHWH** mijn vader David toegezegd heeft: uw zoon, die Ik in uw plaats op uw troon zal zetten, die zal dat huis voor mijn naam bouwen. ^{6(B)}Gebied dan, dat men voor mij ceders van de Libanon zal vellen, en laat mijn knechten uw knechten helpen, en het loon van uw knechten zal ik u geven geheel zoals u het bepalen zult, want u weet, dat onder ons niemand is, die zoveel verstand heeft van bomen vellen als de Sidoniërs.

⁽¹⁾ 4:22 1 kor is circa 425 liter. ⁽²⁾ 4:31 volken is hier in het Hebreeuws "Ġojim", d.w.z. niet-Israëlvolken.

^(A) 5:1 Gen. 15:18; 2Kron. 9:26. ^(B) 5:6 1Kon. 10:26; 2Kron. 1:14; 9:25.

⁷Zodra Chiram de woorden van Salomo hoorde, verheugde hij zich zeer en zei: Geprezen zij heden **JHWH**, die aan David een wijze zoon gegeven heeft over dit talrijke volk. ⁸En Chiram liet aan Salomo zeggen: Ik heb gehoord wat u mij hebt laten zeggen; ik zal alles doen wat u wenst, betreffende het cederhout en het cipressenhout. ⁹Mijn knechten zullen het van de Libanon naar de zee brengen, en ik zal het in de zee aan vlotten leggen (en ze vervoeren) tot aan de plaats die u mij zult opgeven, en ze daar uit elkaar slaan, zodat u het kunt halen; u echter moet mijn wens vervullen door voedsel te leveren voor mijn hof. ¹⁰Zo gaf Chiram aan Salomo voortdurend cederhout en cipressenhout, zoveel als hij wenste, ^{11(A)} terwijl Salomo aan Chiram twintigduizend kor tarwe als voedsel voor zijn hof gaf en twintig kor olie van gestoten olijven; dit gaf Salomo aan Chiram jaar op jaar. ^{12(B)} **JHWH** nu had Salomo wijsheid geschonken, zoals Hij hem had toegezegd. En er was vrede tussen Chiram en Salomo, en die beiden sloten een verbond.

¹³En koning Salomo riep uit heel Israël een lichting op voor gedwongen arbeid; de lichting bedroeg dertigduizend man. ¹⁴Van hen zond hij maandelijks bij afwisseling tienduizend naar de Libanon, zodat zij één maand in de Libanon waren en twee maanden thuis; en Adoniram gaf leiding aan de gedwongen arbeid. ¹⁵Voorts had Salomo zeventigduizend lastdragers en tachtigduizend steenhouwers in het gebergte, ¹⁶behalve Salomo's hoofdopzichters over de arbeid, drieduizend driehonderd, die aangesteld waren over het volk dat de arbeid verrichtte. ¹⁷En de koning gebod, dat men grote,

kostbare stenen zou uitbreken om het huis op gehouwen stenen te grondvesten. ¹⁸De bouwlieden van Salomo en van Chiram en de Giblieten behakten de boomstammen en de stenen, en maakten ze pasklaar voor de bouw van het huis.

Salomo's tempelbouw

6¹In het vierhonderd tachtigste jaar na de uittocht van de Israëlieten uit het land Egypte, in het vierde jaar van Salomo's regering over Israël, in de maand Ziw, dat is de tweede maand, bouwde hij het huis voor **JHWH**. ²Het huis dat koning Salomo voor **JHWH** bouwde, was zestig el lang, twintig el breed en dertig el hoog. ³De voorhal aan de voorzijde van de hoofdzaal van het huis was twintig el lang over de breedte van het huis en tien el diep, vóór aan het huis. ⁴Ook maakte hij aan het huis vensters van latwerk met schuine kanten. ⁵Voorts bouwde hij tegen de muur van het huis een aanbouw, rondom tegen de muren van het huis, rondom tegen de hoofdzaal en de achterzaal; en hij maakte die rondom met verdiepingen. ⁶De benedenste verdieping had een breedte van vijf el, de middelste van zes el en de derde van zeven el, want hij bracht aan het huis rondom van buiten inkortingen aan om niet in de muren van het huis in te hoeven grijpen. ⁷Toen het huis gebouwd werd, werd het opgetrokken van steen, afgewerkt aan de steengroeven, en geen hamer of beitel of enig ijzeren gereedschap werd gehoord bij het bouwen van het huis. ⁸De toegang tot de benedenste verdieping was aan de rechtervleugel van het huis, en met wenteltrappen ging men op naar de middelste en van de middelste naar de derde. ⁹Toen hij de bouw van het huis voltooid

(A) 5:11 Ps. 89:1. (B) 5:12 Spr. 1:1; 10:1; 25:1; Hoogl. 1:1.

had, dekte hij het huis bij wijze van vakken en rijen met cederhout. ¹⁰En nadat hij de aanbouw tegen het hele huis opgetrokken had, (elke verdieping) vijf el hoog, betimmerde hij het huis met cederhout.

¹¹En het woord van **JHWH** kwam tot Salomo: ¹²Over dit huis, dat u bezig bent te bouwen - indien u in mijn inzettingen wandelt, mijn verordeningen doet en al mijn geboden in acht neemt door daarnaar te wandelen, zal Ik Mijn woord aan u nakomen, dat Ik tot uw vader David gesproken heb, ¹³dat Ik te midden van de Israëlieten zal wonen en mijn volk Israël niet zal verlaten.

¹⁴Toen Salomo de bouw van het huis voltooid had, ¹⁵betimmerde hij de muren van het huis van binnen met cederen planken; van de vloer van het huis af tot de balken van de zoldering overtrok hij ze van binnen met hout; hij bedekte echter de vloer van het huis met cipressen planken. ¹⁶(A) Voorts schoot hij de twintig el achter aan het huis af met cederen planken, van de vloer af tot de balken, en bouwde het daarbinnen tot een achterzaal, tot het heilige der heiligen. ¹⁷En veertig el mat het huis, namelijk de hoofdzaal, daarvóór. ¹⁸En cederhout was aan het huis van binnen: beeldwerk van kolokwinten en open bloemknoppen; het was alles cederhout, er was geen steen te zien. ¹⁹Zo richtte hij binnen in het huis een achterzaal in, om daar de ark van het verbond van **JHWH** te plaatsen.

²⁰De achterzaal nu was twintig el lang, twintig el breed en twintig el hoog, en hij overtrok die met zuiver goud; hij maakte ook een altaar van cederhout. ²¹En Salomo overtrok het huis van binnen met zuiver goud, en liet (een voor-

hangsel) lopen aan gouden kettingen vóór de achterzaal, die hij met goud overtrokken had. ²²(B) Ja, het hele huis overtrok hij met goud, totdat het hele huis daarmee bedekt was; ook overtrok hij het hele altaar dat bij de achterzaal behoorde, met goud.

²³(C) Voorts maakte hij in de achterzaal twee cherubs van oleasterhout van tien el hoog. ²⁴Vijf el was de ene vleugel van de cherub en vijf el was de andere vleugel van de cherub; tien el van het ene tot het andere einde van zijn vleugels. ²⁵De andere cherub was ook tien el; de beide cherubs hadden dezelfde maat en dezelfde gedaante. ²⁶De hoogte van de ene cherub was tien el en evenzo die van de andere cherub. ²⁷Hij plaatste de cherubs in het binnenste vertrek en zij spreidden hun vleugels uit, zodat de vleugel van de ene aan de ene muur raakte, en de vleugel van de andere cherub aan de andere muur, terwijl hun vleugels aan elkaar raakten in het midden van het huis. ²⁸En hij overtrok de cherubs met goud.

²⁹En op al de muren van het huis rondom, die van de binnenste en van de buitenste zaal, bracht hij ingesneden beeldwerk aan: cherubs, palmen en open bloemknoppen. ³⁰Ook de vloer van het huis, die van de binnenste en van de buitenste zaal, bedekte hij met goud. ³¹Als toegang tot de achterzaal maakte hij deuren van oleasterhout; het geraamte van de posten vormde een vijfhoek. ³²De beide deurvleugels waren van oleasterhout, en hij bracht daar beeldwerk op aan: cherubs, palmen en open bloemknoppen, en overtrok ze met goud; hij legde het goud op de cherubs en de palmen. ³³Evenzo maakte hij voor de toegang naar de hoofdzaal posten van

(A) 6:16 Ex. 26:33,34. (B) 6:22 Ex. 30:1-3. (C) 6:23 Ex. 25:18-20.

oleasterhout, die een vierhoek vormden, ³⁴en twee deurvleugels van cipressenhout, de ene deurvleugel met twee draaibare vleugelhelften en de andere deurvleugel met twee draaibare vleugelhelften. ³⁵En hij bracht daar cherubs, palmen en open bloemknoppen op aan en overtrok het met goud, dun uitgeslagen over het graveerwerk.

³⁶Hij ommuurde de binnenste voorhof met drie rijen gehouwen stenen en één rij gehouwen cederen balken.

³⁷In het vierde jaar werd het huis van **JHWH** gegrondvest, in de maand Zi, ³⁸en in het elfde jaar, in de maand Boel, dat is de achtste maand, was het huis in al zijn onderdelen en geheel volgens bestek voltooid; hij bouwde het dus in zeven jaar.

Salomo's paleis

7¹Maar over zijn eigen huis bouwde Salomo dertien jaar; toen had hij zijn hele huis voltooid. ²Hij bouwde namelijk het huis: Woud van de Libanon, honderd el lang, vijftig el breed en dertig el hoog, met vier rijen van cederen zuilen, terwijl er gehouwen cederen balken op de zuilen lagen. ³Het was van boven met cederhout gedekt, op de verdiepingen, die op de zuilen rusten, vijfenveertig (vertrekken), vijftien op een rij. ⁴Voorts drie rijen vensters van latwerk, en driemaal een open venster tegenover een open venster. ⁵En al de toegangen en de open vensters waren vierhoekig, van houtwerk; driemaal een open venster tegenover een open venster. ⁶Ook maakte hij de zuilenhal van vijftig el lengte en dertig el breedte en een hal daarvóór, namelijk zuilen met een vooruitstekend afdak. ⁷En hij maakte de troonzaal, waar hij recht sprak, de rechtszaal, die van

de vloer tot de zoldering met cederhout bekleed was. ⁸(A) Ook zijn woonhuis in de andere voorhof, meer binnenwaarts gelegen dan de zaal, was van hetzelfde maaksel. Salomo maakte ook een huis, zoals aan deze zaal, voor Farao's dochter, die hij gehuwd had. ⁹Dit alles was van kostbare stenen in de afmeting van gehouwen steen, die zowel aan de binnenzijde als aan de buitenzijde met de zaag gezaagd waren, en dat van het fundament af tot de nok toe, en ook van de straat af tot de grote voorhof. ¹⁰Het was gegrondvest op kostbare stenen, grote stenen, stenen van tien el en van acht el. ¹¹Maar daarboven lagen kostbare stenen, in de afmeting van gehouwen steen, en cederhout. ¹²De grote voorhof nu had rondom (een muur) van drie rijen gehouwen stenen en één rij gehouwen cederen balken; en evenzo de binnenste voorhof van het huis van **JHWH** [en de zaal van het paleis].

Het metaalwerk van de tempel

¹³En koning Salomo ontbood Chiram uit Tyrus. ¹⁴Hij was de zoon van een weduwe uit de stam Naftali, terwijl zijn vader een Tyriër was, een koperslager; hij was vervuld met de wijsheid, het verstand en de kennis, nodig om elk werk in koper te verrichten; deze nu kwam tot koning Salomo en voerde al zijn werk uit.

¹⁵Hij vormde namelijk de beide koperen zuilen; achttien el was de ene zuil hoog, en een meetsnoer van twaalf el kon haar omspannen, en evenzo was het bij de tweede zuil. ¹⁶Ook maakte hij twee kapitelen om die op de toppen van de zuilen te plaatsen, gietwerk van koper; vijf el was de hoogte van het ene kapiteel en vijf el de hoogte van het andere kapiteel. ¹⁷Voorts maakte hij twee vlecht-

(A) 7:8 1Kon. 3:1.

werken voor de kapitelen die op de top van de zuilen waren; het vlechtwerk was gemaakt van gedraaide snoeren, op de wijze van slingers: zeven voor het ene kapiteel en zeven voor het andere kapiteel. ¹⁸Dan maakte hij nog de granaat-appels, en wel twee rijen rondom op het ene vlechtwerk, om de kapitelen op de top van de zuilen te bedekken; evenzo deed hij met het andere kapiteel. ¹⁹En de kapitelen aan de voorhal, vier el hoog, op de top van de zuilen, waren lelievormig, ²⁰namelijk de kapitelen op de beide zuilen, geheel bovenaan, voorbij het vlechtwerk dat vlak op de bol zat; granaat-appels waren er tweehonderd aan rijen rondom op het ene kapiteel en evenzo op het andere kapiteel. ²¹Daarna stelde hij de zuilen op bij de voorhal van de hoofdzal; toen hij de rechterzuil opstelde, noemde hij haar Jakin; toen hij de linkerzuil opstelde, noemde hij haar Boaz. ⁽¹⁾ ²²Nadat het lelietwerk op de top van de zuilen was aangebracht, was de arbeid aan de zuilen voltooid.

²³Voorts maakte hij de zee ⁽²⁾ van gietwerk, tien el van rand tot rand, geheel rond, vijf el hoog, terwijl een meetsnoer van dertig el haar rondom kon omspannen. ²⁴Beneden de rand waren kolokwinten, die haar geheel omgaven, tien in een el, geheel rondom de zee; in twee rijen zaten de kolokwinten, in één gietsel met haar gegoten. ²⁵Zij stond op twaalf runderen, waarvan drie noordwaarts gekeerd waren, drie westwaarts, drie zuidwaarts en drie oostwaarts, en de zee ⁽³⁾ rustte boven op hen, en al hun achterdelen waren binnenwaarts gewend. ²⁶Haar dikte was een handbreed en haar rand was in de vorm van een bekerrand, een

leliekelk. Zij had een inhoud van tweeduizend bath. ⁽⁴⁾

²⁷Verder maakte hij de onderstellen, en wel tien, van koper; vier el was de lengte van één onderstel, vier el de breedte en drie el zijn hoogte. ²⁸Aldus was de vorm van een onderstel: er waren sluitplaten aan, en wel sluitplaten tussen de stijlen. ²⁹Op de sluitplaten tussen de stijlen stonden leeuwen, runderen en cherubs, en op de stijlen evenzo; boven en beneden de leeuwen en de runderen waren afhanginge kransen. ³⁰Dan waren aan één onderstel vier koperen raderen en ook koperen assen; ook waren aan de vier hoekstijlen handvatten, onder het bekken waren de handvatten gegoten, tegenover elk waren kransen. ³¹En de opening daarvan was binnen de handvatten en een el verderop, en zijn opening was rond, bij wijze van een voetstuk, anderhalve el (diep); en ook aan de opening was beeldwerk, maar hun sluitplaten vormden een vierkant, waren dus niet rond. ³²De vier raderen waren beneden de sluitplaten, en de steunpunten van de raderen waren aan het onderstel; en de hoogte van één rad was anderhalve el. ³³De vorm van de raderen was als die van een wagenrad; hun steunpunten echter, velgen, spaken en naven, waren geheel van gietwerk. ³⁴Wat nu de vier handvatten betreft, aan de vier hoeken van elk onderstel: aan het onderstel zaten zijn handvatten vast. ³⁵En aan de bovenkant van het onderstel was een rand van een halve el hoog, geheel rond; en boven aan het onderstel zaten zijn handvatten en zijn sluitplaten vast. ³⁶En hij graveerde op de vlakken van zijn handvatten en op zijn sluitpla-

⁽¹⁾ 7:21 Jakin betekent "stevig gevestigd" en Boaz betekent "(in, of in hem is) kracht". ⁽²⁾ 7:23

en 7:25 "zee" is dit geval de omschrijving voor het gegoten wasvat (waar 80.000 liter water in zat).

⁽³⁾ 7:25 zie de voetnoot bij vers 23. ⁽⁴⁾ 7:26 een bath is circa 40 liter.

ten cherubs, leeuwen en palmen, naardat elk ruimte bood, en kransen rondom. ³⁷ Aldus maakte hij de tien onderstellen; zij waren alle van één gietsel, één maat, één vorm.

³⁸ (A) Verder maakte hij tien koperen bekkens, veertig bath⁽¹⁾ kon elk bekken bevatten, vier el (mat) elk bekken, één bekken op elk van de tien onderstellen. ³⁹ En hij plaatste de onderstellen: vijf aan de rechtervleugel van het huis en vijf aan de linkervleugel; en de zee plaatste hij aan de rechtervleugel van het huis, naar het zuidoosten. ⁴⁰ Ook maakte Chiram de potten, scheppen en sprengbekkens.

Zo voltooide Chiram al het werk, dat hij voor koning Salomo aan het huis van **JHWH** had te doen: ⁴¹ de twee zuilen, de twee bollen van de kapitelen op de top van de zuilen, de twee vlechtwerken om beide bollen van de kapitelen op de top van de zuilen te bedekken, ⁴² de vierhonderd granaatappels voor beide vlechtwerken, twee rijen granaatappels voor elk vlechtwerk, om de beide bollen van de kapitelen op de zuilen te bedekken, ⁴³ de tien onderstellen en de tien bekkens op de onderstellen, de éne zee, ⁴⁴ de twaalf runderen onder de zee, ⁴⁵ en de potten, scheppen en sprengbekkens; al deze voorwerpen die Chiram voor koning Salomo voor het huis van **JHWH** maakte, waren van gepolijst koper. ⁴⁶ In de Streek aan de Jordaan goot de koning ze, in diepe grond, tussen Soekkot en Saretan. ⁴⁷ En Salomo liet al de voorwerpen ongewogen vanwege de overgrote hoeveelheid; het gewicht aan koper werd niet berekend.

⁴⁸ (B) Ook maakte Salomo al de voorwerpen in het huis van **JHWH**, het gou-

den altaar, en de tafel waarop het toonbrood lag, van goud; ⁴⁹ (C) de vijf kandelaars rechts en de vijf links vóór de achterzaal, van zuiver goud; de kelken, lampen en snuiters, van goud; ⁵⁰ de schalen, messen, sprengbekkens, schotels en vuurpannen van zuiver goud; de scharnieren voor de deuren van het binnenste vertrek naar het heilige der heiligen (en) voor de deuren van de hoofdzal van de tempel, van goud.

⁵¹ (D) Toen al het werk dat koning Salomo aan het huis van **JHWH** deed, voltooid was, bracht Salomo de geheiligde voorwerpen van zijn vader David erin; het zilver, het goud en die voorwerpen legde hij in de schatkamers van het huis van **JHWH**.

De inwijding van de tempel

8 ¹ (E) Toen vergaderde Salomo de oudsten van Israël en al de stamhoofden, de familievorsten van de Israëlieten, tot koning Salomo te Jeruzalem, om de ark van het verbond van **JHWH** uit de stad van David, dat is Sion, opwaarts te brengen. ² (F) En alle mannen van Israël kwamen bij koning Salomo samen, op het feest in de maand Etanim, dat is de zevende maand. ³ Toen alle oudsten van Israël gekomen waren, hieven de priesters de ark op, ⁴ en zij brachten de ark van **JHWH**, en de tent der samenkomst en alle heilige voorwerpen die in de tent waren, opwaarts; de priesters en de Levieten brachten ze opwaarts. ⁵ Koning Salomo nu en de hele vergadering van Israël met hem, die bij hem samengekomen was vóór de ark, offerden schapen en runderen, niet te tellen noch te berekenen vanwege de menigte.

(1) 7:38 Een bath is circa 40 liter.

(A) 7:38 Ex. 30:17-21. (B) 7:48 a Ex. 30:1-3. 7:48 b Ex. 25:23-30. (C) 7:49 Ex. 25:31-40. (D) 7:51 2Sam. 8:11; 1Kron. 18:11. (E) 8:1 2Sam. 6:12-16; 1Kron. 15:25-29. (F) 8:2 Lev. 23:34.

⁶Vervolgens brachten de priesters de ark van het verbond van **JHWH** naar haar plaats, de achterzaal van het huis, het heilige der heiligen, onder de vleugels van de cherubs; ⁷want de cherubs spreidden beide vleugels uit over de plaats van de ark, zodat de cherubs de ark en haar draagbomen van boven overdekten. ⁸De draagbomen waren zo lang, dat hun uiteinden van het heilige uit vóór de achterzaal zichtbaar waren, maar buiten kon men ze niet zien; zij zijn daar gebleven tot op de huidige dag. ⁹(A) Er was niets in de ark dan alleen de twee stenen tafelen die Mozes op Horeb erin gelegd had, de tafelen van het verbond dat **JHWH** met de Israëlieten gesloten had, bij hun uittocht uit het land Egypte.

¹⁰(B) Toen de priesters uit het heilighdom naar buiten traden, vulde een wolk het huis van **JHWH**, ¹¹zodat de priesters vanwege de wolk niet konden blijven staan om dienst te doen, want de heerlijkheid van **JHWH** had het huis van **JHWH** vervuld.

¹²(C) Toen zei Salomo: **JHWH** heeft gezegd in donkerheid te willen wonen; ¹³voltooid heb ik de bouw van het huis U ter woning, een vaste plaats om daar eeuwig te wonen.

¹⁴Daarna keerde de koning zich om en zegende de hele gemeente van Israël, terwijl de hele gemeente van Israël stond. ¹⁵En hij zei: Geprezen zij **JHWH**, de God van Israël, die met zijn hand volbracht heeft, wat Hij met zijn mond aldus tot mijn vader David gesproken had: ¹⁶(D) van de dag af, dat Ik mijn volk Israël uit Egypte leidde, heb Ik geen stad uit alle stammen van Israël verkozen om er een huis te bouwen, opdat mijn naam daar

zijn zou, maar Ik heb David verkozen om over mijn volk Israël te heersen. ¹⁷(E) Toen mijn vader David voornemens was een huis te bouwen voor de naam van **JHWH**, de God van Israël, ¹⁸zei **JHWH** tot mijn vader David: dat u het voornemen had voor mijn naam een huis te bouwen, - u hebt er goed aan gedaan, dat u dit voornemen had, ¹⁹(F) u evenwel zult het huis niet bouwen, maar de zoon die uit uw lendenen zal voortkomen, die zal het huis voor mijn naam bouwen. ²⁰**JHWH** nu heeft Zich gehouden aan het woord, dat Hij gesproken had, en ik ben opgetreden in de plaats van mijn vader David, en heb mij gezet op de troon van Israël, zoals **JHWH** gesproken heeft, en ik heb dit huis voor de naam van **JHWH**, de God van Israël, gebouwd, ²¹en er een plaats bereid voor de ark, waarin het verbond van **JHWH** berust, dat Hij met onze vaders gesloten heeft, toen Hij hen uit het land Egypte had geleid.

²²Daarop ging Salomo vóór het altaar van **JHWH** staan voor de ogen van de hele gemeente van Israël, breidde zijn handen uit naar de hemel ²³en zei: **JHWH**, God van Israël, er is in de hemel boven en op de aarde beneden geen God als U, die vasthoudt aan het verbond en de goedheid tegenover uw knechten welke met hun hele hart voor uw aangezicht wandelen; ²⁴die tegenover uw knecht, mijn vader David, gehouden hebt wat U tot hem gesproken had, ja, die wat U met uw mond had gesproken, met uw hand hebt volbracht, zoals heden blijkt. ²⁵(G) Nu dan, **JHWH**, God van Israël, houd tegenover uw knecht, mijn vader David, wat U tot hem gesproken hebt: nimmer zal u voor mijn aangezicht een man ontbre-

(A) 8:9 Deut. 10:5. (B) 8:10 Ex. 40:34,35. (C) 8:12 Ps. 18:12; 97:2. (D) 8:16 2Sam. 7:4-11; 1Kron. 17:3-10. (E) 8:17 2Sam. 7:1-3; 1Kron. 17:1,2. (F) 8:19 2Sam. 7:12,13; 1Kron. 17:11,12. (G) 8:25 1Kon. 2:4.

ken, die op de troon van Israël zitten zal, indien slechts uw zonen hun weg in acht nemen en voor mijn aangezicht wandelen zoals u voor mijn aangezicht gewandeld hebt. ²⁶ Nu dan, God van Israël, laat toch het woord bewaarheid worden, dat U tot uw knecht, mijn vader David, gesproken hebt.

²⁷(A) Zou God dan waarlijk op aarde wonen? Zie, de hemel, zelfs de hemel der hemelen, kan U niet bevatten, hoeveel te min dit huis dat ik gebouwd heb. ²⁸ Keer U dan tot het gebed van uw knecht en tot zijn smeking, **JHWH**, mijn God, en hoor naar het geroep en het gebed dat uw knecht heden voor uw aangezicht bidt, ²⁹(B) zodat uw ogen nacht en dag geopend zijn over dit huis, de plaats waarvan U gezegd hebt: mijn naam zal aldaar zijn - zodat U hoort naar het gebed dat uw knecht op deze plaats zal opzenden. ³⁰ Hoor dan naar de smeking van uw knecht en van uw volk Israël, die zij op deze plaats zullen opzenden. Ja, U zult het horen in de plaats van uw woning, in de hemel; en wanneer U het hoort, zult U vergeving schenken.

³¹ Indien iemand tegen zijn naaste gezondigd heeft, en deze een eed van hem vergt, waardoor hij een vloek over zich inroept, en hij die eed komt afleggen vóór uw altaar in dit huis, ³² hoor U dan in de hemel, en grijp in, en richt uw knechten door de goddeloze schuldig te verklaren en zijn handelwijze op zijn eigen hoofd te doen neerkomen, en door de rechtvaardige vrij te spreken, en hem te doen naar zijn gerechtigheid.

³³ Wanneer uw volk Israël verslagen wordt door de vijand, omdat zij tegen U gezondigd hebben, en zij zich tot U bekeren, uw naam belijden, en tot U bidden en smeken in dit huis, ³⁴ hoor U dan in

de hemel, vergeef de zonde van uw volk Israël, en breng hen terug naar het land, dat U hun vaderen gegeven hebt.

³⁵ Wanneer de hemel gesloten blijft, zodat er geen regen komt, daar zij tegen U gezondigd hebben, en zij op deze plaats bidden, uw naam belijden, en zich van hun zonde bekeren, omdat U hen *verootmoedigd* hebt, ³⁶ hoor U dan in de hemel, vergeef de zonde van uw knechten en van uw volk Israël - want U wijst hun de goede weg waarop zij moeten wandelen - en geef regen op het land, dat U uw volk ten erfdeel geschonken hebt.

³⁷ Wanneer er hongersnood in het land is, wanneer er pest is, brandkoren, honingdauw, sprinkhanen, kaalvreeters; wanneer de vijand het volk in de steden van zijn land benauwt, welke plaag en welke ziekte ook; ³⁸ welk gebed, welke smeking ook, die enig mens van uw hele volk Israël doen zal, omdat ieder van hen de plaag van zijn eigen hart kent, zodat hij zijn handen in dit huis uitbreidt, - ³⁹ hoor U dan in de hemel, de vaste plaats van uw woning, en vergeef, grijp in, en vergeld ieder naar al zijn wegen, daar U zijn hart kent - want U alleen kent het hart van alle mensenkinderen -, ⁴⁰ opdat zij ontzag voor U hebben al de dagen die zij leven in het land dat U onze vaderen gegeven hebt.

⁴¹ Ook wanneer een vreemdeling die niet tot uw volk Israël behoort, ter wille van uw naam uit een ver land komt, - ⁴² want men zal horen van uw grote naam, uw sterke hand en uw uitgestrekte arm -, en hij komt bidden in dit huis, ⁴³ hoor U dan in de hemel, de vaste plaats van uw woning, en doe naar alles wat de vreemdeling tot U roept, opdat alle volken van de aarde uw naam leren kennen, zodat zij ontzag voor U hebben zoals uw

(A) 8:27 2Kron. 2:5. (B) 8:29 Deut. 12:11.

volk Israël, en weten, dat uw naam uitgeroepen is over dit huis dat ik gebouwd heb.

⁴⁴ Wanneer uw volk ten strijde trekt tegen zijn vijand langs de weg waarop U hen zendt, en zij bidden tot **JHWH** in de richting van de stad die U verkozen hebt, en van het huis dat ik voor uw naam gebouwd heb, ⁴⁵ hoor dan in de hemel naar hun gebed en smeking, en verschaf hun recht. ⁴⁶ Wanneer zij tegen U zondigen - er is immers geen mens die niet zondigt - en U op hen toornig wordt en hen overlevert aan een vijand, zodat men hen als gevangenen wegvoert naar het land van de vijand, ver of nabij, ⁴⁷ wanneer zij het dan ter harte nemen in het land waarheen zij weggevoerd zijn, zich bekeren, en tot U smeken in het land van wie hen weggevoerd hebben en zeggen: wij hebben gezondigd, ongerechtigheid bedreven en goddeloos gehandeld, ⁴⁸ wanneer zij zich dan tot U bekeren met hun hele hart en hun hele ziel in het land van hun vijanden die hen weggevoerd hebben, en wanneer zij tot U bidden in de richting van het land dat U hun vaders gegeven hebt, van de stad die U verkozen hebt, en van dit huis dat ik voor uw naam gebouwd heb - ⁴⁹ hoor dan in de hemel, de vaste plaats van uw woning, naar hun gebed en smeking en verschaf hun recht. ⁵⁰ Vergeef uw volk datgene waarin zij tegen U gezondigd hebben, en al hun overtredingen die zij tegen U begaan hebben, en geef hun barmhartigheid bij degenen die hen weggevoerd hebben, zodat zij zich over hen ontfermen, ⁵¹ want zij zijn uw volk en uw erfdeel dat U uit Egypte hebt geleid, midden uit de ijzeroven.

⁵² Laten dan uw ogen geopend zijn voor de smeking van uw knecht en voor de smeking van uw volk Israël, en hoor

naar hen, zo dikwijls zij tot U roepen, ⁵³ want U hebt hen U ten erfdeel afgezonderd uit alle volken van de aarde, zoals U gesproken hebt door de dienst van uw knecht Mozes, toen U onze vaders uit Egypte hebt geleid, Heer **JHWH**.

⁵⁴ Toen Salomo dit hele gebed en deze smeking tot **JHWH** beëindigd had, stond hij op van vóór het altaar van **JHWH** uit zijn knielende houding, waarbij zijn handen naar de hemel uitgebreid waren ⁵⁵ en staande zegende hij de hele gemeente van Israël met luide stem: ^{56(A)} Geprezen zij **JHWH**, die zijn volk Israël rust gegeven heeft volgens alles wat Hij gesproken heeft; er is niet één woord on vervuld gebleven van al zijn goede woorden, die Hij door de dienst van zijn knecht Mozes gesproken heeft. ⁵⁷ Mag **JHWH**, onze God, met ons zijn, zoals Hij met onze vaders geweest is; dat Hij ons niet zal verlaten en verwerpen, ⁵⁸ maar ons hart tot Zich zal neigen, om al zijn wegen te bewandelen, en de geboden, inzettingen en verordeningen in acht te nemen, die Hij aan onze vaders geboden heeft. ⁵⁹ Mogen deze mijn woorden, die ik voor het aangezicht van **JHWH** gesmeekt heb, overdag en 's nachts nabij **JHWH**, onze God, zijn, opdat Hij zijn knecht en zijn volk Israël recht zal verschaffen dag aan dag, ⁶⁰ opdat alle volken van de aarde mogen weten, dat **JHWH** God is en niemand meer, ⁶¹ en mag uw hart volkomen zijn met **JHWH**, onze God, om in zijn inzettingen te wandelen, en zijn geboden in acht te nemen, zoals op deze dag.

⁶² De koning en heel Israël met hem offerden slachtoffers voor het aangezicht van **JHWH**. ⁶³ Salomo offerde als vredeoffer, dat hij **JHWH** bracht, tweeëntwintigduizend runderen en honderdtwintig-

(A) 8:56 Deut. 12:10; Joz. 21:44,45.

duizend stuks kleinvee. Aldus hebben de koning en alle Israëlieten het huis van **JHWH** ingewijd.

⁶⁴In die dagen heiligde de koning het midden van de voorhof, vóór het huis van **JHWH**, want daar bereidde hij het brandoffer, het spijsoffer en de vetstukken van de vredeoffers, omdat het koperen altaar dat vóór het aangezicht van **JHWH** stond, te klein was om het brandoffer, het spijsoffer en de vetstukken van de vredeoffers te bevatten.

⁶⁵Toen vierde koning Salomo het feest, en heel Israël met hem, een grote menigte, van de weg naar Hamat af tot aan de Beek van Egypte, voor het aangezicht van **JHWH**, onze God, gedurende zeven dagen, en nog eens zeven dagen: veertien dagen. ⁶⁶Op de achtste dag liet hij het volk gaan, en zij zegenden de koning, en gingen naar hun tenten, verheugd en opgewekt wegens al het goede dat **JHWH** aan zijn knecht David en aan zijn volk Israël gedaan had.⁽¹⁾

*De tweede verschijning
van JHWH aan Salomo*

9¹Toen Salomo de bouw van het huis van **JHWH** en van het huis van de koning voltooid had, en alles wat Salomo verlangd had te maken, ^{2(A)}verscheen **JHWH** voor de tweede keer aan Salomo, zoals Hij hem te Gibeon verschenen was. ³En **JHWH** zei tot hem: Ik heb uw gebed en uw smeking gehoord, die u voor mijn aangezicht opgezonden hebt; Ik heb dit huis dat u gebouwd hebt, geheiligd door mijn naam daar voor altijd te vestigen, en mijn ogen en mijn hart zullen daar voor altijd zijn. ⁴Wat u aangaat, indien u voor mijn aangezicht wandelt zoals uw vader David in volkomenheid van hart

en in oprechtheid gewandeld heeft, en doet naar alles wat Ik u geboden heb, als u mijn inzettingen en verordeningen in acht neemt, ^{5(B)}dan zal Ik uw koningstroon over Israël voor altijd bevestigen, zoals Ik tot uw vader David gesproken heb: nimmer zal u een man ontbreken op de troon van Israël. ⁶Maar indien u zich met uw zonen ooit van Mij afkeert en Mij niet volgt, mijn geboden en inzettingen die Ik u voorgehouden heb, niet volbrengt, maar andere goden gaat dienen, en u voor die neerbuigt, ⁷dan zal Ik Israël uitroeien van de bodem die Ik hun gegeven heb, en het huis dat Ik aan mijn naam geheiligd heb, zal Ik van mij wegstoten, zodat Israël tot een spreekwoord en een spotrede onder alle volken zal worden. ^{8(C)}Dit huis zal tot puinhopen worden; ieder, die eraan voorbijgaat, zal zich ontzetten en fluiten, en zeggen: waarom heeft **JHWH** alzo aan dit land en aan dit huis gedaan? ⁹Dan zal men zeggen: omdat zij **JHWH**, hun God, die hun vaders uit het land Egypte had geleid, hebben verlaten, zich aan andere goden gehecht, zich voor die neergebogen en die gediend hebben, daarom heeft **JHWH** al dit onheil over hen gebracht.

Salomo's overige bouwwerken

¹⁰Na afloop van de twintig jaren, waarin Salomo de beide huizen gebouwd had, het huis van **JHWH** en het huis van de koning - ¹¹Chiram, de koning van Tyrus, had Salomo geholpen met cederhout en cipressenhout en met goud, zoveel hij wenste - toen gaf koning Salomo aan Chiram twintig steden in het land Galilea. ¹²Maar toen Chiram uit Tyrus trok om de steden te bezichtigen, die Salomo hem gegeven had, bevielen zij

⁽¹⁾ 8:65-66 Dit is het Loofhuttenfeest, zie 2 Kronieken 7:8-10.

^(A) 9:2 1Kon. 3:5; 2Kron. 1:7. ^(B) 9:5 1Kon. 2:4. ^(C) 9:8 2Kon. 25:9; 2Kron. 36:19.

hem niet. ¹³En hij zei: Wat voor steden zijn dat, die u mij gegeven hebt, mijn broeder? En men noemt ze het land Kabul tot op de huidige dag. ¹⁴Chiram nu heeft de koning honderd twintig talenten goud gezonden.

¹⁵Zo stond het nu met de lichting voor de verplichte arbeid, die koning Salomo deed opkomen om het huis van **JHWH**, zijn eigen huis, de Millo, de muur van Jeruzalem, Hasor, Megiddo en Gezer te bouwen. ¹⁶Farao, de koning van Egypte, was opgetrokken, had Gezer ingenomen en met vuur verbrand en de Kanaänieten die in de stad woonden, gedood, waarna hij haar als bruidsschat schonk aan zijn dochter, de vrouw van Salomo. ¹⁷En Salomo versterkte Gezer, Laag-Bet-Choron, ¹⁸Baälat, Tamar in de woestijn, [in het land], ¹⁹en al de voorraadsteden die Salomo had, de wagensteden, de ruiterssteden en wat Salomo verlangde te bouwen in Jeruzalem, op de Libanon en in heel het land van zijn heerschappij. ²⁰Al het volk dat overgebleven was van de Amorieten, Hethieten, Perizzieten, Chiwwieten en Jebusieten, die niet tot de Israëlieten behoorden, ²¹hun nakomelingen, welke na hen in het land waren overgebleven, die de Israëlieten niet met de ban hadden kunnen slaan, hen riep Salomo op om slavenarbeid te verrichten, tot op de huidige dag. ²²Maar van de Israëlieten maakte Salomo niemand tot slaaf; zij waren echter strijders, zijn hovelingen, zijn vorsten, zijn hoofdlieden en oversten van zijn wagens en van zijn ruiters.

²³Dit waren de hoofdopzichters over Salomo's werk: vijfhonderd en vijftig, die bevel voerden over het volk dat de arbeid verrichtte.

²⁴Nauwelijks was de dochter van Farao uit de stad van David gegaan naar haar eigen huis, dat hij voor haar gebouwd had, of hij bouwde de Millo.

²⁵(A) En Salomo bracht driemaal per jaar brandoffers en vredeoffers op het altaar dat hij voor **JHWH** gebouwd had, en hij deed zijn vuuroffers in rook opgaan voor het aangezicht van **JHWH**, zodat hij aan het huis zijn volle recht gaf.

Salomo's scheepvaart

²⁶Ook rustte koning Salomo een vloot uit te Esjon-Geber bij Elot, aan de oever van de Schelfzee, in het land Edom. ²⁷En Chiram zond zijn knechten op die vloot, scheepslieden die met de zee vertrouwd waren, naast de knechten van Salomo. ²⁸En zij kwamen naar Ofir en haalden vandaar vierhonderd twintig talenten goud, die zij bij koning Salomo brachten.

Het bezoek van de koningin van Seba

10 ¹(B) De koningin van Seba vernam de roep over Salomo in verband met de naam van **JHWH**. Toen kwam zij om hem door raadsels op de proef te stellen. ²Zij kwam dan naar Jeruzalem met een zeer groot gevolg, kamelen, beladen met specerijen, zeer veel goud en edelgesteente. Nadat zij bij Salomo gekomen was, sprak zij tot hem alles wat zij op haar hart had. ³En Salomo loste al haar vraagstukken op; niets was voor de koning te diepzinnig om voor haar op te lossen. ⁴Toen de koningin van Seba al de wijsheid van Salomo zag, en het huis dat hij gebouwd had, ⁵het voedsel van zijn tafel, het zitten van zijn dienaren, het staan van zijn bedienden en hun kleding, zijn dranken en zijn brandoffers die hij gewoon was om in het huis van **JHWH**

(A) 9:25 Ex. 23:17; 34:23; Deut. 16:16. (B) 10:1 Mat. 12:42; Luk. 11:31.

te brengen, toen was zij buiten zichzelf. ⁶En zij zei tot de koning: Het is dus waar, wat ik in mijn land over u en uw wijsheid gehoord heb, ⁷maar ik geloofde de woorden niet, totdat ik kwam en het met eigen ogen zag; waarlijk, de helft was mij niet aangezegd; u hebt in wijsheid en welvaart de roep overtroffen, die ik vernomen had. ⁸Gelukkig zijn uw mannen, gelukkig deze dienaren van u, die voortdurend in uw dienst staan, die uw wijsheid horen! ⁹Geprezen zij **JHWH**, uw God, die zulk een welgevallen aan u had, dat Hij u op de troon van Israël geplaatst heeft! Omdat **JHWH** Israël voor altijd liefheeft, heeft Hij u tot koning aangesteld om recht en gerechtigheid te oefenen. ¹⁰Zij gaf de koning honderd twintig talenten goud, zeer veel specerijen en edelgesteente; zulke specerij, als de koningin van Seba aan koning Salomo gaf, is er nooit meer aangekomen.

¹¹Bovendien bracht de vloot van Chiram, die goud uit Ofir aanvoerde, uit Ofir zeer veel almoeggimhout en edelgesteente mee. ¹²De koning verwerkte het almoeggimhout tot meubels voor het huis van **JHWH** en voor het huis van de koning, ook tot citers en harpen voor de zangers. Zulk almoeggimhout is nooit meer aangekomen noch gezien tot op deze dag.

¹³Koning Salomo gaf aan de koningin van Seba al wat zij verlangde en vroeg, behalve wat hij haar schonk, zoals men dat van koning Salomo verwachten mocht. Daarop keerde zij met haar dienaren terug naar haar land.

Salomo's inkomsten en rijkdom

¹⁴Het gewicht van het goud dat in één jaar voor Salomo binnenkwam, bedroeg

zeshonderd zesenzestig talenten goud, ¹⁵behalve wat er inkwam van de handelslieden en van de winst van de kramers en van alle koningen van Arabië en van de stadhouders van het land.

¹⁶Tweehonderd grote schilden maakte koning Salomo van geslagen goud, zeshonderd eenheden goud gebruikte hij voor één groot schild; ¹⁷eveneens driehonderd kleine schilden van geslagen goud, drie minen goud gebruikte hij voor één klein schild. De koning plaatste ze in het huis: Woud van de Libanon.

¹⁸Voorts maakte de koning een grote ivoren troon, die hij overtrok met gelouterd goud. ¹⁹De troon had zes treden, en een ronde kop was van achteren aan de troon, en leuninggen aan weerszijden van de zitplaats, en twee leeuwen stonden naast de leuninggen; ²⁰en twaalf leeuwen stonden aan weerszijden op de zes treden; nooit was zo iets voor enig koninkrijk gemaakt.

²¹Alle voorwerpen om te drinken van koning Salomo waren van goud, en alle voorwerpen van het huis: Woud van de Libanon, waren van zuiver goud; er was geen zilver bij; dat werd in de dagen van Salomo niet van waarde geacht. ²²Want de koning had een Tarsisvloot in zee met de vloot van Chiram; en eens in de drie jaar kwam de Tarsisvloot binnen, beladen met goud en zilver, ivoor, apen en pauwen. ²³Koning Salomo overtrof alle koningen van de aarde in rijkdom en wijsheid. ²⁴De hele aarde verlangde Salomo te zien om de wijsheid te horen, die God in zijn hart gelegd had. ²⁵Ieder van hen bracht zijn geschenk: zilveren en gouden voorwerpen, klederen, wapens, specerijen, paarden en muil dieren, jaar op jaar.

^{26(A)} Voorts bracht Salomo wagens en ruiters bijeen, zodat hij veertienhonderd wagens had en twaalfduizend ruiters, en hij legde ze in de wagensteden en bij de koning te Jeruzalem.

^{27(B)} En de koning maakte het zilver in Jeruzalem overvloedig als stenen, en de ceders als moerbeivijgen die in menigte in de Laagte groeien.

^{28(C)} De levering van de paarden die voor Salomo bestemd waren, gebeurde uit Egypte en uit Kewe; de handelaars van de koning haalden ze tegen marktprijs uit Kewe. ²⁹Een wagen uit Egypte stelden zij echter bij levering op zeshonderd, en een paard op honderd vijftig eenheden zilver; evenzo voerde men ze door hun bemiddeling uit naar alle koningen van de Hethieten en naar de koningen van Aram.

Salomo's afgoderij

11 ^{1(D)} Koning Salomo nu had, behalve de dochter van Farao, vele vreemde vrouwen lief, Moabitische, Ammonitische, Edomitische, Sidonische en Hethitische, ^{2(E)} behorende tot die volken, van wie **JHWH** tot de Israëlieten had gezegd: U zult zich met hen niet inlaten, en zij zullen zich met u niet inlaten, voorwaar, zij zouden uw hart meevoeren achter hun goden; hen hing Salomo met liefde aan. ³En hij heeft als vrouwen gehad zevenhonderd vorstinnen en driehonderd bijvrouwen; en zijn vrouwen verleidden zijn hart. ⁴Het gebeurde namelijk, toen Salomo oud geworden was, dat zijn vrouwen zijn hart meevoerden achter andere goden, zodat zijn hart **JHWH**, zijn God, niet volkomen was toegewijd zoals dat van zijn vader David. ⁵Zo liep Salomo

Astarte, de godin van de Sidoniërs, achterna, en Milkom, de gruwel van de Ammonieten, ⁶en Salomo deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, en hij volgde **JHWH** niet ten volle, zoals zijn vader David. ⁷In die tijd bouwde Salomo een hoogte voor Kemos, de gruwel van Moab, op de berg ten oosten van Jeruzalem, en voor Moloch, de gruwel van de Ammonieten. ⁸Hetzelfde deed hij voor al zijn vreemde vrouwen, die reukoffers en slachtoffers aan haar goden brachten.

⁹Daarom werd **JHWH** vertoornd op Salomo, omdat zijn hart zich afgewend had van **JHWH**, de God van Israël, die hem tweemaal verschenen was, ¹⁰en die hem over deze zaak geboden had geen andere goden na te lopen; maar hij had niet in acht genomen wat **JHWH** geboden had. ¹¹Toen zei **JHWH** tot Salomo: Omdat het zo met u gesteld is, dat u mijn verbond en mijn inzettingen, die Ik u geboden had, niet in acht genomen hebt, zal Ik voorzeker het koninkrijk van u afscheuren en het uw knecht geven. ¹²Maar bij uw leven zal Ik dat niet doen, ter wille van uw vader David; uit de hand van uw zoon zal Ik het afscheuren. ¹³Evenwel zal Ik niet het hele koninkrijk afscheuren, één stam zal Ik aan uw zoon geven ter wille van mijn knecht David en ter wille van Jeruzalem, dat Ik verkozen heb.

Salomo's tegenstanders

¹⁴En **JHWH** deed een tegenstander tegen Salomo opstaan, de Edomiet Hadad; deze was van het koninklijk geslacht in Edom. ¹⁵Toen namelijk David met Edom bezig was, en de legeroverste Joab optrok om de gevallen te begraven, en

(A) 10:26 1Kon. 5:6. (B) 10:27 Deut. 17:17. (C) 10:28 Deut. 17:16. (D) 11:1 Deut. 17:17. (E) 11:2 Ex. 34:16; Deut. 7:3,4.

hij ieder doodde, die van het mannelijk geslacht was in Edom - ¹⁶want zes maanden was Joab daar gebleven met heel Israël, totdat men ieder die van het mannelijk geslacht was, uitgeroeid had in Edom - ¹⁷toen vluchtte Hadad, en met hem enige Edomitische mannen, hovelingen van zijn vader, om naar Egypte uit te wijken; en Hadad was nog zeer jong. ¹⁸Zij maakten zich op uit Midjan en kwamen in Paran, en zij namen uit Paran enige mannen met zich en kwamen in Egypte, tot Farao, de koning van Egypte; deze gaf hem een huis, zei hem brood toe en schonk hem land. ¹⁹En Hadad won zozeer de genegenheid van Farao, dat deze hem de zus van zijn vrouw, de zus van Tachpenes, de gebiedster, tot vrouw gaf. ²⁰En de zus van Tachpenes baarde hem zijn zoon Genubat, en Tachpenes speende hem in Farao's huis, zodat Genubat in Farao's huis tot Farao's zonen behoorde. ²¹Toen Hadad in Egypte hoorde, dat David bij zijn vaderen te ruste gegaan was, en de legeroverste Joab gestorven was, zei Hadad tot Farao: Sta mij toe, dat ik naar mijn land ga. ²²Maar Farao vroeg hem: Maar wat ontbreekt u dan bij mij, dat u opeens begeert naar uw land te gaan? En hij antwoordde: Niets, laat mij toch gaan.

²³God deed nog een tegenstander tegen hem opstaan, Rezon, de zoon van Eljada, die zijn heer Hadadezer, de koning van Soba, ontvlucht was. ²⁴Hij vergaderde mannen tot zich, zodat hij aanvoerder van een bende werd; toen David hen wilde doden, gingen zij naar Damascus, bleven daar wonen, en maakten hem koning in Damascus. ²⁵En hij was een tegenstander van Israël zolang Salomo leefde, nog afgezien van het kwaad dat Hadad deed. Hij had een afschuw van Israël en was koning over Aram.

²⁶Ook Jerobeam, de zoon van Nebat, een Efraïmiet, uit Sereda, wiens moeder, een weduwe, Serua heette, een dienaar van Salomo, hief de hand tegen de koning op. ²⁷Dit nu was de aanleiding, waarom hij de hand tegen de koning ophef: Salomo bouwde de Millo, maakte de scheur in de muur van de stad van zijn vader David dicht. ²⁸Nu was die man Jerobeam een flinke kracht; toen Salomo zag, dat de jonge man een goede werker was, stelde hij hem aan over de hele lichting van het huis Jozef. ²⁹Toen Jerobeam eens in die tijd uit Jeruzalem was gegaan, ontmoette hem onderweg de profeet Achia, de Siloniet, bekleed met een nieuwe mantel. ³⁰En die beiden waren alleen op het veld. Toen greep Achia de nieuwe mantel die hij droeg, en scheurde die in twaalf stukken; ³¹hij zei tot Jerobeam: Neem voor u tien stukken, want zo zegt **JHWH**, de God van Israël: zie, Ik ga het koninkrijk van Salomo afscheuren, en Ik geef u de tien stammen - ³²maar één stam zal voor hem zijn, ter wille van mijn knecht David en van Jeruzalem, de stad die Ik uit alle stammen van Israël verkozen heb -, ³³omdat hij Mij heeft verlaten, en zich neergebogen heeft voor Astarte, de godin van de Sidoniërs, voor Kemos, de god van Moab, en voor Milkom, de god van de Ammonieten, en niet in mijn wegen gewandeld heeft en niet gedaan heeft wat recht is in mijn ogen: mijn inzettingen en mijn verordeningen, zoals zijn vader David. ³⁴Evenwel zal Ik geen enkel deel van het koninkrijk uit zijn hand nemen, maar Ik zal hem tot een vorst stellen zijn leven lang, ter wille van mijn knecht David, die Ik verkozen heb, die mijn geboden en inzettingen in acht genomen heeft. ³⁵Maar Ik zal het koninkrijk uit de hand van zijn zoon nemen, en u de tien stammen geven. ³⁶Aan zijn zoon

zal Ik echter één stam geven, opdat mijn knecht David altijd een lamp voor mijn aangezicht zal hebben in Jeruzalem, de stad die Ik Mij verkozen heb om mijn naam daar te vestigen. ³⁷Maar u zal Ik nemen, opdat u heerst over alles wat u begeert, en koning bent over Israël. ³⁸En het zal gebeuren, indien u hoort naar alles wat Ik u gebied, in mijn wegen wandelt, en doet wat recht is in mijn ogen door mijn inzettingen en geboden in acht te nemen, zoals mijn knecht David gedaan heeft, dat Ik met u zal zijn, en u een duurzaam huis zal bouwen, zoals Ik voor David gebouwd heb, en Ik zal u Israël geven. ³⁹Ik zal daartoe het nageslacht van David *verootmoedigen*, echter niet voor altijd.

⁴⁰En Salomo trachtte Jerobeam te doden, maar Jerobeam maakte zich op en vluchtte naar Egypte, tot Sisak, de koning van Egypte; en hij bleef in Egypte tot de dood van Salomo.

Dood van Salomo

⁴¹Het overige van de geschiedenis van Salomo en alles wat hij gedaan heeft, ook zijn wijsheid, zijn die niet beschreven in het boek van de geschiedenis van Salomo? ⁴²De tijd nu, die Salomo te Jeruzalem over heel Israël geregeerd heeft, was veertig jaar. ⁴³En Salomo ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven in de stad van zijn vader David; zijn zoon Rechabeam werd koning in zijn plaats.

De scheuring van het rijk⁽¹⁾

12 ¹Rechabeam ging naar Sichem, want naar Sichem was heel Israël gekomen om hem koning te maken. ²Zodra Jerobeam, de zoon van Nebat, het hoorde - hij was nog in Egypte, waarheen

hij voor koning Salomo gevlucht was - keerde hij uit Egypte terug. ³Toen lieten zij hem roepen, waarna Jerobeam en de hele gemeente van Israël tot Rechabeam kwamen en spraken: ⁴Uw vader heeft ons juk hard gemaakt; maak u nu de harde dienst van uw vader en het zware juk dat hij ons opgelegd heeft lichter; dan zullen wij u dienen. ⁵Daarop zei hij tot hen: Gaat heen tot overmorgen, en komt dan bij mij terug. En het volk ging heen.

⁶Koning Rechabeam raadpleegde hierop de ouden die in dienst van zijn vader Salomo gestaan hadden, toen deze nog leefde, en zei: Wat raadt u dit volk te antwoorden? ⁷Zij zeiden tot hem: Indien u heden een knecht van dit volk wilt zijn en hen dienen, en hen zal *antwoorden* en goede woorden tot hen spreken, dan zullen zij voor altijd uw knechten zijn. ⁸Maar hij verwierp de raad die de ouden hem gegeven hadden, en raadpleegde de jonge mannen die met hem opgegroeid waren en in zijn dienst stonden; ⁹hij zei tot hen: Wat raadt u, dat wij zullen antwoorden aan dit volk, dat tot mij gesproken heeft: maak het juk dat uw vader ons opgelegd heeft, lichter? ¹⁰De jonge mannen die met hem opgegroeid waren, zeiden tot hem: Dit moet u zeggen tot dit volk dat tot u gesproken heeft: uw vader heeft ons juk zwaar gemaakt, maar geef u ons verlichting, - dit moet u tot hen spreken: mijn pink is dikker dan de lendenen van mijn vader. ¹¹Welnu, mijn vader heeft u een zwaar juk opgelegd, maar ik zal uw juk nog verzwaren; mijn vader heeft u met zwepen getuchtigd, maar ik zal u tuchtigen met gesels.

¹²Op de derde dag kwam Jerobeam met het hele volk tot Rechabeam, zo-

⁽¹⁾ 12:0 Zie in 1 Samuël 11:8 al het onderscheid tussen Juda en Israël.

als de koning gesproken had: Komt overmorgen bij mij terug. ¹³Toen gaf de koning aan het volk een hard *antwoord*; hij verwierp de raad die de ouden hem gegeven hadden, ¹⁴en sprak tot hen naar de raad van de jonge mannen: Mijn vader heeft uw juk zwaar gemaakt, maar ik zal uw juk nog verzwaren; mijn vader heeft u met zweepen getuchtigd, maar ik zal u tuchtigen met gesels.

¹⁵Dus luisterde de koning niet naar het volk, want het was een beschikking vanwege **JHWH**, om het woord waar te maken, dat **JHWH** door de dienst van de Siloniet Achia, tot Jerobeam, de zoon van Nebat, gesproken had.

^{16(A)} Toen heel Israël zag, dat de koning niet naar hen luisterde, gaf het volk de koning ten antwoord: Wij hebben geen deel aan David, en geen erfbezit met de zoon van Isäi! Naar uw tenten, Israël! Zorg nu voor uw eigen huis, David! En Israël ging naar zijn tenten. ¹⁷Maar over de Israëlieten die in de steden van Juda woonden, werd Rechabeam koning. ¹⁸Koning Rechabeam zond Adoram, die over de dwangarbeid gesteld was, maar heel Israël stenigde hem, zodat hij stierf, en koning Rechabeam slaagde er ternauwernood in, de wagen te beklimmen, om naar Jeruzalem te vluchten. ¹⁹Aldus werden de Israëlieten van Davids huis afvallig tot op de huidige dag. ²⁰Zodra heel Israël gehoord had, dat Jerobeam teruggekeerd was, hadden zij hem ontboden naar de volksvergadering en hem koning gemaakt over heel Israël. Niemand volgde het huis van David dan de stam Juda alleen.

²¹Toen Rechabeam te Jeruzalem was gekomen, riep hij het hele huis van Juda en de stam Benjamin bijeen, honderdtachtigduizend strijdbare jonge man-

nen, om te strijden tegen het huis van Israël en het koningschap terug te brengen aan Rechabeam, de zoon van Salomo. ²²Maar het woord van God kwam tot Semaja, de man van God: ²³Zeg tot Rechabeam, de zoon van Salomo, de koning van Juda, en tot het hele huis van Juda en Benjamin en de rest van het volk: ²⁴zo zegt **JHWH**: u zult niet optrekken en niet strijden tegen uw broeders, de Israëlieten. Keert terug, ieder naar zijn huis, want door Mij is deze zaak gebeurd. Toen luisterden zij naar het woord van **JHWH** en begaven zich volgens het woord van **JHWH** op de terugweg.

Jerobeam stelt een nieuwe offerdienst in

²⁵Jerobeam versterkte Sichem op het gebergte van Efraïm, en ging er wonen. Hij trok vandaar en versterkte Penuël. ²⁶En Jerobeam zei bij zichzelf: Nu zal het koningschap tot het huis van David terugkeren. ²⁷Indien dit volk optrekt om slachtoffers te brengen in de tempel van **JHWH** te Jeruzalem, zal het hart van dit volk terugkeren tot hun heer, tot Rechabeam, de koning van Juda; dan zullen zij mij doden en terugkeren tot Rechabeam, de koning van Juda. ^{28(B)} Toen overlegde de koning en maakte twee gouden kalveren, en zei tot het volk: Het is te veel voor u om op te trekken naar Jeruzalem. Dit zijn uw goden, o Israël, die u uit het land Egypte hebben geleid. ²⁹Hij stelde het ene op te Betel en het andere plaatste hij te Dan. ³⁰En dit werd een oorzaak tot zonde. Zelfs was het volk voor het ene (beeld) uitgelopen tot Dan toe. ³¹Verder maakte hij tempels op de hoogten, en stelde priesters aan uit alle kringen van het volk, die niet tot de Levieten behoorden. ^{32(C)} Ook

(A) 12:16 2Sam. 20:1. (B) 12:28 Ex. 32:4. (C) 12:32 Lev. 23:33,34.

voerde Jerobeam een feest in voor de achtste maand, voor de vijftiende dag van die maand, overeenkomstig het feest in Juda, en hij besteeg het altaar. Zo deed hij te Betel en offerde aan de kalveren die hij gemaakt had. Daarbij liet hij telkens de priesters van de hoogten, die hij aangesteld had, in Betel optreden.

De man van God uit Juda

³³Toen hij het altaar bestegen had, dat hij te Betel gemaakt had - op de vijftiende dag in de achtste maand, in de maand die hij eigener beweging had uitgekozen om voor de Israëlieten een feest in te stellen - toen hij dan het altaar bestegen had om het offer te ontsteken,

13¹zie, daar kwam een man van God door het woord van **JHWH** uit Juda te Betel, terwijl Jerobeam op het altaar stond om het offer te ontsteken. ^{2(A)} Deze nu predikte tegen het altaar door het woord van **JHWH**, en zei: Altaar, altaar, zo zegt **JHWH**: zie, een zoon zal aan Davids huis geboren worden met name Josia; en hij zal op u de priesters van de hoogten slachten, die offers op u ontsteken, en mensenbeenderen zal men op u verbranden. ³Ook kondigde hij op die dag een wonderteken aan en zei: Dit is het wonderteken (ten bewijze), dat **JHWH** gesproken heeft: zie, het altaar zal scheuren, zodat de as die erop ligt, uitgestort wordt.

⁴Zodra de koning het woord hoorde, dat de man van God tegen het altaar te Betel gepredikt had, strekte Jerobeam van het altaar af zijn hand uit en zei: Grijpt hem. Maar de hand die hij tegen hem uitgestrekt had, verstijfde, zodat hij haar niet weer tot zich kon trekken. ⁵Ook scheurde het altaar, zodat de as werd afgestort van het altaar, als het

wonderteken dat de man van God door het woord van **JHWH** aangekondigd had. ⁶Toen *antwoordde* de koning en zei tot de man van God: Zoek toch de gunst van **JHWH**, uw God, en bid voor mij, opdat mijn hand weer teruggetrokken kan worden. En de man van God zocht de gunst van **JHWH**, en de hand van de koning kon weer teruggetrokken worden, en werd zoals tevoren. ⁷Toen sprak de koning tot de man van God: Kom toch met mij naar huis en verkwik u, dan wil ik u een geschenk geven. ⁸Maar de man van God zei tot de koning: Al gaf u mij de helft van uw huis, ik zou niet met u binnengaan, noch brood eten, noch water drinken aan deze plaats, ⁹want zo is mij geboden door het woord van **JHWH**: Eet er geen brood, en drink er geen water, en keer niet terug langs de weg die u gekomen bent. ¹⁰Toen sloeg hij een andere weg in, en keerde niet terug langs de weg, waarlangs hij te Betel gekomen was.

¹¹Nu woonde er te Betel een oude profeet, wiens zonen hem de hele handeling kwamen vertellen, welke de man van God die dag te Betel verricht had. Ook de woorden die hij tot de koning gesproken had, vertelden zij hun vader.

¹²Toen sprak hun vader tot hen: Welke weg is hij gegaan? Daarop duiden zijn zonen hem de weg uit, die de man van God toen hij uit Juda kwam, gegaan was. ¹³Toen zei hij tot zijn zonen: Zadelt mij de ezel. Zij zadelden hem de ezel; hij besteeg die, ¹⁴ging de man van God achterna, en trof hem aan, zittende onder een terebint, en hij vroeg hem: Bent u de man van God, die uit Juda gekomen is? En hij antwoordde: Ja. ¹⁵Voorts zei hij tot hem: Ga met mij naar huis en eet brood. ¹⁶Maar hij zei: Ik mag niet

(A) 13:2 2Kon. 23:15,16.

met u terugkeren noch met u binnengaan, en ik zal met u geen brood eten en geen water drinken aan deze plaats, ¹⁷want ik heb door het woord van **JHWH** deze opdracht: eet geen brood en drink er geen water; en ga niet terug langs de weg, waarlangs u gekomen bent. ¹⁸Toen zei hij tot hem: Ook ik ben een profeet evenals u, en een engel heeft tot mij gesproken door het woord van **JHWH**: laat hem met u terugkeren naar uw huis, om brood te eten en water te drinken. Hij loog hem dat voor. ¹⁹Daarop keerde deze met hem terug, en at brood in zijn huis en dronk water.

²⁰Maar terwijl zij aan tafel zaten, kwam het woord van **JHWH** tot de profeet die hem had doen terugkeren, ²¹en hij riep tot de man van God, die uit Juda gekomen was: Zo zegt **JHWH**: omdat u weerspanning geweest bent tegen het bevel van **JHWH**, en het gebod dat **JHWH**, uw God, u geboden heeft, niet hebt gehouden, ²²maar teruggekeerd bent en brood hebt gegeten en water gedronken ter plaatse, waarvan Hij tot u gesproken had: u mag er geen brood eten en geen water drinken - daarom zal uw lijk niet komen in het graf van uw vaderen.

²³Nadat hij brood gegeten had en gedronken, zadelde hij de ezel voor de profeet die hij had doen terugkeren. ²⁴Maar, toen deze heengegaan was, trof hem een leeuw aan op de weg en doodde hem. En zijn lijk lag neergeworpen op de weg, terwijl de ezel ernaast stond, en de leeuw ook naast het lijk stond. ²⁵En zie, er gingen mannen voorbij; die zagen het lijk op de weg liggen, en de leeuw naast het lijk staan. En zij gingen het vertellen in de stad waar de oude profeet woonde.

²⁶Toen de profeet die hem van de weg had doen terugkeren, het hoorde, zei hij: Dat is de man van God, die weerspan-

nig is geweest tegen het bevel van **JHWH**; **JHWH** heeft hem overgegeven aan de leeuw, die hem heeft verbrijzeld en gedood naar het woord van **JHWH**, dat Hij tot hem gesproken had. ²⁷Daarop sprak hij tot zijn zonen: Zadelst mij de ezel. En zij zadelden die. ²⁸Toen ging hij heen, en vond zijn lijk neergeworpen op de weg, terwijl de ezel en de leeuw naast het lijk stonden; de leeuw had het lijk niet verslonden en de ezel niet verbrijzeld. ²⁹En de profeet nam het lijk van de man van God op, legde hem op de ezel en bracht hem terug. Zo kwam hij naar de stad van de oude profeet om te rouwklagen en hem te begraven. ³⁰En hij legde het lijk in zijn graf, en men rouwklaagde over hem: Ach, mijn broeder! ³¹Nadat hij hem begraven had, zei hij tot zijn zonen: Als ik sterf, begraaft mij dan in het graf waarin de man van God begraven is; legt mijn beenderen naast zijn beenderen. ³²Want ongetwijfeld zal het woord gebeuren, dat hij door het woord van **JHWH** gepredikt heeft tegen het altaar te Betel en tegen al de tempels op de hoogten in de steden van Samaria.

³³Na deze gebeurtenis bekeerde Jerobeam zich niet van zijn kwade weg, maar hij stelde opnieuw uit alle kringen van het volk priesters aan voor de hoogten. Wie het verlangde, die wijdde hij, zodat hij tot priester van de hoogten werd. ³⁴En het volharden hierin werd tot zonde voor het huis van Jerobeam, tot zijn vernietiging en tot zijn verdelging van de aardbodem.

*Het overige van de
geschiedenis van Jerobeam*

14¹In die tijd werd Abia, de zoon van Jerobeam, ziek. ²Toen zei Jerobeam tot zijn vrouw: Maak u reisvaardig en verkleed u, zodat men niet kan merken, dat u de vrouw van

Jerobeam bent, en ga naar Silo; daar woont immers de profeet Achia. Hij heeft mij voorzegd, dat ik koning over dit volk zou worden. ³Neem tien broden mee, rozijnenkoeken, en een kruik honing, en ga tot hem. Hij zal u meedelen, wat er met de jongen gebeuren zal. ⁴En Jerobeams vrouw deed dit. Zij maakte zich reisvaardig, ging naar Silo en trad het huis van Achia binnen; Achia nu kon niet zien, omdat zijn ogen star stonden van ouderdom. ⁵**JHWH** echter had tot Achia gezegd: Zie, daar komt Jerobeams vrouw om u een uitspraak te vragen betreffende haar zoon, want hij is ziek. U moet zo en zo tot haar spreken, en wel zodra zij binnenkomt, terwijl zij doet alsof zij een onbekende is. ⁶Zodra nu Achia het geluid van haar voeten hoorde, toen zij de deur binnenkwam, zei hij: Kom binnen, gemalin van Jerobeam. Waarom doet u alsof u een onbekende bent? Ik ben belast met een harde boodschap voor u. ⁷Ga heen, zeg aan Jerobeam: Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: omdat Ik u verheven heb uit het midden van het volk, en u tot een vorst heb aangesteld over mijn volk Israël, ⁸en het koningschap van het huis van David heb afgescheurd en aan u gegeven, maar u niet geweest bent als mijn knecht David, die mijn geboden in acht genomen heeft, en die Mij gevolgd is met zijn hele hart door alleen te doen wat recht is in mijn ogen, ⁹maar u bozer gehandeld hebt dan allen die vóór u geweest zijn, en u andere goden bent gaan maken, ja gegoten beelden om Mij boos te maken, en u Mij achter uw rug geworpen hebt - ^{10(A)} zie, daarom ga Ik een ramp over het huis van Jerobeam brengen. Ja, Ik zal van Jerobeam allen van het mannelijk geslacht uitroeien, van hoog tot laag in

Israël. Ik zal het huis van Jerobeam wegeven, zoals men drek wegveegt, totdat er niets van over is. ¹¹Wie van Jerobeam in de stad sterft, die zullen door de honden worden verslonden; en wie op het veld sterft, die zullen door de vogels van de hemel worden verslonden. Want **JHWH** heeft gesproken.

¹²U echter, sta op, ga naar uw huis. Op het ogenblik dat uw voeten de stad binnentreden, zal de jongen sterven. ¹³Dan zal heel Israël over hem jammeren en hem begraven, want (van het huis) van Jerobeam zal deze alleen in een graf komen, omdat in Jerobeams huis in hem alleen iets goeds gevonden wordt voor **JHWH**, de God van Israël. ¹⁴En **JHWH** zal Zich een koning over Israël verwekken, die het huis van Jerobeam zal uitroeien. Dit (is voor) vandaag en wat (volgt) nog meer? ¹⁵Dan zal **JHWH** Israël slaan, zodat het wiegelt als riet in het water en Hij zal Israël wegrukken van deze goede grond die Hij hun vaders gegeven heeft, en Hij zal hen aan de overzijde van de Rivier verstrooien, omdat zij hun gewijde palen gemaakt, en daardoor **JHWH** boos gemaakt hebben. ¹⁶Ja, Hij zal Israël prijsgeven wegens de zonden die Jerobeam gedaan heeft, en die hij Israël heeft doen bedrijven.

¹⁷Toen stond Jerobeams vrouw op, ging heen en kwam te Tirsa. Toen zij de drempel van het huis betrad, was de jongen gestorven. ¹⁸En men begroef hem, en heel Israël rouwklaagde over hem naar het woord van **JHWH**, dat Hij gesproken had door de dienst van zijn knecht, de profeet Achia.

¹⁹Het overige van de geschiedenis van Jerobeam, hoe hij gestreden en hoe hij geregeerd heeft, zie, dat is beschreven in het boek van de kronieken van de konin-

(A) 14:10 1Kon. 15:29.

gen van Israël. ²⁰De tijd nu, die Jerobeam geregeerd heeft, was tweeëntwintig jaar. En hij ging bij zijn vaderen te ruste en zijn zoon Nadab werd koning in zijn plaats.

*Het overige van de geschiedenis
van Rechabeam en Juda*

²¹Rechabeam nu, de zoon van Salomo, was koning in Juda. Eenenvetertig jaar was Rechabeam oud, toen hij koning werd, en zeventien jaar regeerde hij te Jeruzalem, de stad die **JHWH** uit alle stammen van Israël verkozen had om zijn naam aldaar te vestigen. Zijn moeder heette Naäma; zij was een Ammonitische.

²²En Juda deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, en zij prikkelden Hem tot jaloezheid - meer dan hun vaderen ooit gedaan hadden - door de zonden die zij deden. ²³(A) Ook zij bouwden zich hoogten en gewijde stenen en gewijde palen op elke hoge heuvel en onder elke groene boom. ²⁴(B) Zelfs waren er aan ontucht gewijden in het land. Zij deden naar al de gruwelen van de volken, die **JHWH** voor het aangezicht van de Israëlieten verdreven had.

²⁵(C) Het gebeurde echter in het vijfde jaar van koning Rechabeam, dat Sisak, de koning van Egypte, optrok tegen Jeruzalem. ²⁶(D) Hij nam de schatten van het huis van **JHWH** en van het huis van de koning, ja alles nam hij. Ook nam hij al de gouden schilden die Salomo gemaakt had. ²⁷Toen maakte koning Rechabeam in plaats daarvan koperen schilden, welke hij toevertrouwde aan de oversten van de garde, die wacht hield aan de ingang van het koninklijk paleis. ²⁸Zo dikwijls de koning naar het

huis van **JHWH** ging, haalden de soldaten van de garde ze, en brachten ze weer naar de kamer van de garde terug. ²⁹Het overige van de geschiedenis van Rechabeam en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? ³⁰Er was voortdurend oorlog tussen Rechabeam en Jerobeam. ³¹Rechabeam ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven bij zijn vaderen in de stad van David. Zijn moeder heette Naäma; zij was een Ammonitische. Zijn zoon Abiam werd koning in zijn plaats.

Abiam, koning van Juda

15¹In het achttiende jaar van koning Jerobeam, de zoon van Nebat, werd Abiam koning over Juda. ²Drie jaar regeerde hij te Jeruzalem. Zijn moeder heette Maäka; zij was de dochter van Abisalom. ³Hij wandelde in al de zonden die zijn vader vóór hem gedaan had; zijn hart was **JHWH**, zijn God, niet volkomen toegewijd, zoals dat van zijn vader David. ⁴(E) Maar ter wille van David gaf **JHWH**, zijn God, hem een lamp in Jeruzalem door zijn zoon na hem te doen optreden, en door Jeruzalem staande te houden, ⁵(F) omdat David gedaan had wat recht is in de ogen van **JHWH**, en zolang hij leefde niet was afgeweken van iets, dat Hij hem geboden had, behalve in de zaak van de Hethiet Uriä. ⁶(G) En er was oorlog tussen Rechabeam en Jerobeam, zolang hij leefde.

⁷Het overige van de geschiedenis van Abiam, en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? En er was oorlog tussen Abiam en

(A) 14:23 2Kon. 17:9,10. (B) 14:24 Deut. 23:18. (C) 14:25 2Kron. 12:2-8. (D) 14:26 1Kon. 10:16,17; 2Kron. 9:15,16. (E) 15:4 1Kon. 11:36. (F) 15:5 2Sam. 11:1-27. (G) 15:6 2Kron. 13:3-21.

Jerobeam. ⁸ Abiam ging bij zijn vaderen te ruste en men begroef hem in de stad van David; zijn zoon Asa werd koning in zijn plaats.

Asa, koning van Juda

⁹ In het twintigste jaar van Jerobeam, de koning van Israël, kwam Asa als koning van Juda aan de regering. ¹⁰ Een- enveertig jaar regeerde hij te Jeruzalem. Zijn moeder heette Maäka; zij was de dochter van Abisalom. ¹¹ Asa deed wat recht is in de ogen van **JHWH**, evenals zijn vader David. ¹² (A) Hij verdreef de aan ontucht gewijden uit het land en verwijderde al de afgodsbeelden die zijn vaderen gemaakt hadden. ¹³ Zelfs heeft hij zijn moeder Maäka als gebiedster afgezet, omdat zij een gruwelijk beeld van Asjera gemaakt had. Asa hakte haar gruwelijk beeld stuk en verbrandde het in het dal Kidron. ¹⁴ De offerhoogten verdwenen echter niet, toch was het hart van Asa, zolang hij leefde, **JHWH** volkomen toegewijd. ¹⁵ Hij bracht de heilige gaven van zijn vader en zijn eigen heilige gaven in het huis van **JHWH**: zilver, goud en allerlei voorwerpen.

¹⁶ En er was oorlog tussen Asa en Basa, de koning van Israël, zolang zij regeerden. ¹⁷ Basa, de koning van Israël, trok op tegen Juda en versterkte Rama om alle verkeer van en naar Asa, de koning van Juda, te verhinderen. ¹⁸ Toen nam Asa al het zilver en het goud, dat overgebleven was in de schatkamers van het huis van **JHWH** en in die van het huis van de koning, en overhandigde dat aan zijn dienaren, en koning Asa zond hen tot Benhadad, de zoon van Tabrimmon, de zoon van Chezjon, de koning van Aram, te Damascus, met deze boodschap: ¹⁹ Er bestaat een verbond tussen

mij en u, tussen mijn vader en uw vader. Hierbij zend ik u een geschenk, zilver en goud. Welnu, verbreek uw verbond met Basa, de koning van Israël, opdat hij van mij wegtrekt. ²⁰ Toen luisterde Benhadad naar koning Asa, en zond zijn legeraanvoerders tegen de steden van Israël; hij overweldigde Ijjon, Dan, Abel-Bet-Maäka en heel Kinneret met het hele land van Naftali. ²¹ Zodra Basa dit hoorde, staakte hij de versterking van Rama en keerde terug naar Tirsä. ²² Koning Asa nu liet heel Juda oproepen, zonder iemand vrij te stellen; de stenen en het hout waarmee Basa Rama versterkt had, namen zij weg en koning Asa versterkte daarmee Geba in Benjamin en Mispa.

²³ Het overige van de geschiedenis van Asa, en al zijn dappere daden en alles wat hij gedaan heeft, en de steden die hij versterkt heeft, is dit niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? Maar ten tijde van zijn ouderdom werd hij ziek aan zijn voeten. ²⁴ Asa ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven bij zijn vaderen in de stad van zijn vader David; zijn zoon Josafat werd koning in zijn plaats.

Nadab, koning van Israël

²⁵ Nadab nu, de zoon van Jerobeam, werd koning over Israël in het tweede jaar van Asa, de koning van Juda, en regeerde twee jaar over Israël. ²⁶ En hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**. Hij wandelde in de weg van zijn vader, en in de zonde die deze Israël had doen bedrijven.

²⁷ En Basa, de zoon van Achia, van het huis Issakar, smeedde een samenzwering tegen hem. En Basa sloeg hem dood te Gibbeton, dat aan de Filistijnen behoorde, terwijl Nadab en heel Israël

(A) 15:12 2Kron. 15:8-15.

Gibbeton belegerden. ²⁸Basa heeft hem gedood in het derde jaar van Asa, de koning van Juda, en werd koning in zijn plaats. ²⁹(A) Zodra hij koning geworden was, sloeg hij het hele huis van Jerobeam dood; hij liet van Jerobeam niets over wat adem had, totdat hij het uitgeroeid had, naar het woord van **JHWH**, dat Hij door de dienst van zijn knecht, de Siloniet Achia, gesproken had, ³⁰wegens de zonden die Jerobeam had gedaan en die hij Israël had doen bedrijven, om de boosheid waartoe hij **JHWH**, de God van Israël, aanleiding had gegeven. ³¹Het overige van de geschiedenis van Nadab, en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? ³²En er was oorlog tussen Asa en Basa, de koning van Israël, zolang zij regeerden.

Basa, koning van Israël

³³In het derde jaar van Asa, de koning van Juda, werd Basa, de zoon van Achia, koning over heel Israël te Tirsa, vieren-twintig jaar. ³⁴En hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**. Hij wandelde in de weg van Jerobeam en in de zonde die deze Israël had doen bedrijven.

16¹Toen kwam het woord van **JHWH** tot Jehu, de zoon van Chanani, tegen Basa: ²Omdat Ik u verhoogd heb uit het stof, en u tot een vorst gesteld over mijn volk Israël, maar u gewandeld hebt in de weg van Jerobeam, en mijn volk Israël hebt doen zondigen, om Mij met hun zonden boos te maken, ³zie, daarom ga Ik Basa en zijn huis wegvegen en uw huis gelijk maken aan het huis van Jerobeam, de zoon van Nebat. ⁴Wie van Basa in de stad sterft, die zullen de honden

verslinden; en wie van hem op het veld sterft, die zullen de vogels van de hemel verslinden.

⁵Het overige van de geschiedenis van Basa, en wat hij gedaan heeft, en zijn dappere daden, is dit niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? ⁶En Basa ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven in Tirsa; zijn zoon Ela werd koning in zijn plaats. ⁷Ook is door de dienst van de profeet Jehu, de zoon van Chanani, het woord van **JHWH** tot Basa en tot zijn huis gekomen, zowel wegens al het kwaad dat hij gedaan heeft in de ogen van **JHWH**, door Hem boos te maken met het werk van zijn handen, zodat hij gelijk werd aan het huis van Jerobeam, alsook omdat hij hem verslagen heeft.

Ela, koning van Israël

⁸In het zesentwintigste jaar van Asa, de koning van Juda, werd Ela, de zoon van Basa, koning over Israël te Tirsa; twee jaar. ⁹Zijn dienaar Zimri, de bevelhebber over de helft van de krijgswagens, smeedde een samenzwering tegen hem. Terwijl hij te Tirsa zich een roes dronk in het huis van Arsa, die hofmaarschalk was te Tirsa, ¹⁰kwam Zimri en sloeg hem dood, in het zevenentwintigste jaar van Asa, de koning van Juda, en werd koning in zijn plaats. ¹¹Toen hij koning geworden was, sloeg hij, zodra hij op de troon zat, het hele huis van Basa dood zonder er iemand van het mannelijk geslacht van over te laten; en ook zijn naaste verwanten en zijn vrienden. ¹²Zo heeft Zimri het hele huis van Basa uitgeroeid, naar het woord van **JHWH**, dat Hij over Basa gesproken had door de dienst van de profeet Jehu, ¹³wegens al de zonden die Basa en zijn

(A) 15:29 1Kon. 14:10.

zoon Ela gedaan hadden, en die zij Israël hadden doen bedrijven, zodat zij **JHWH**, de God van Israël, krenkten met hun nietigheden.

¹⁴Het overige van de geschiedenis van Ela, en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël?

Zimri, koning van Israël

¹⁵In het zevenentwintigste jaar van Asa, de koning van Juda, werd Zimri koning te Tirsa, zeven dagen, terwijl het volk gelegerd was tegen Gibbeton, dat aan de Filistijnen behoorde. ¹⁶Toen het volk dat daar gelegerd was, hoorde zeggen: Zimri heeft een samenzwering gesmeed en ook de koning doodgeslagen, maakte heel Israël Omri, de legeroverste van Israël, in die dagen in de legerplaats koning. ¹⁷Vervolgens trok Omri en heel Israël met hem van Gibbeton weg, en zij belegerden Tirsa. ¹⁸Zodra Zimri zag, dat de stad ingenomen was, ging hij in de burcht van het koninklijk paleis en verbrandde het koninklijk paleis boven zich met vuur, en stierf aldus ¹⁹om de zonden die hij gedaan had door te doen wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, en te wandelen in de weg van Jerobeam en in de zonde die deze bedreven had, om Israël te doen zondigen.

²⁰Het overige van de geschiedenis van Zimri en de samenzwering die hij gesmeed heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël?

Omri, koning van Israël, de berg en stad Samaria

²¹Toen splitste zich het volk Israël⁽¹⁾ in twee helften; de ene helft van het volk volgde Tibni, de zoon van Ginat, om

hem koning te maken, en de andere helft volgde Omri. ²²Maar het volk dat Omri volgde, kreeg de overhand op het volk dat Tibni, de zoon van Ginat, volgde. Toen Tibni gestorven was, werd Omri koning.

²³In het eenendertigste jaar van Asa, de koning van Juda, werd Omri koning over Israël; twaalf jaar. Te Tirsa regeerde hij zes jaar. ²⁴Toen kocht hij van Semer de berg Samaria voor twee talenten zilver, bebouwde de berg en noemde de stad die hij bouwde, Samaria, naar Semer, de eigenaar van de berg. ²⁵En Omri deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, ja hij maakte het erger dan allen die vóór hem geweest waren. ²⁶Hij wandelde in al de wegen van Jerobeam, de zoon van Nebat, en in de zonde die deze Israël had doen bedrijven, zodat zij **JHWH**, de God van Israël, krenkten met hun nietigheden.

²⁷Het overige van de geschiedenis van Omri, wat hij gedaan heeft, en de dappere daden die hij verricht heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? ²⁸En Omri ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven in Samaria; zijn zoon Achab werd koning in zijn plaats.

Achab dient de Baäl

²⁹Achab, de zoon van Omri, werd koning over Israël in het achtendertigste jaar van Asa, de koning van Juda. En Achab, de zoon van Omri, regeerde te Samaria tweeëntwintig jaar over Israël. ³⁰Achab, de zoon van Omri, deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, meer dan allen die vóór hem geweest waren. ³¹Het minst erge was, dat hij wandelde in de zonden van Jerobeam, de zoon van Nebat, maar hij nam tot vrouw Izebel,

⁽¹⁾ 16:21 Hier wordt het 10-stammenrijk bedoeld.

de dochter van Etbaäl, de koning van de Sidoniërs, en ging de Baäl dienen en zich voor hem neerbuigen. ³²Vervolgens richtte hij voor de Baäl een altaar op in het huis van de Baäl, dat hij te Samaria gebouwd had. ³³Verder maakte Achab de gewijde paal; en Achab ging voort met zó te handelen, dat hij **JHWH**, de God van Israël, meer krenkte dan alle koningen van Israël die vóór hem geweest waren.

³⁴(A) In zijn dagen herbouwde de Beteliet Chiël Jericho. Ten koste van Abiram, zijn eerstgeborene, grondvestte hij het; en ten koste van Segub, zijn jongste, plaatste hij haar poortdeuren - naar het woord van **JHWH**, dat Hij gesproken had door de dienst van Jozua, de zoon van Noen.

Elia aan de beek Kerit

17 ¹(B) Toen zei de Tisbiet Elia, uit Tisbe in Gilead, tot Achab: Zo waar **JHWH**, de God van Israël, leeft, in wiens dienst ik sta, er zal deze jaren geen dauw of regen zijn, tenzij dan op mijn woord.

²Daarna kwam het woord van **JHWH** tot hem: ³Ga vanhier, Keer u oostwaarts en verberg u bij de beek Kerit, die in de Jordaan uitmondt. ⁴U kunt uit de beek drinken, en Ik heb de raven geboden u daar van voedsel te voorzien. ⁵Daarop ging hij heen en deed naar het woord van **JHWH**; hij ging verblijf houden bij de beek Kerit, die in de Jordaan uitmondt. ⁶De raven brachten hem 's morgens brood en vlees, en 's avonds brood en vlees, en hij dronk uit de beek.

Elia en de weduwe van Sarefat

⁷Maar na verloop van tijd droogde de beek uit, omdat er geen regen in het land gevallen was. ⁸Toen kwam het woord

van **JHWH** tot hem: ⁹(C) Maak u gereed, ga naar Sarefat, dat aan Sidon behoort, en houd daar verblijf. Zie, Ik heb daar een weduwe geboden u te verzorgen. ¹⁰Daarop maakte hij zich gereed en ging naar Sarefat. Toen hij bij de stadspoort kwam, zie, daar was een weduwe bezig hout te sprokkelen. Hij riep haar toe en zei: Haal mij toch in een kruik een weinig water, opdat ik kan drinken. ¹¹Toen zij het ging halen, riep hij haar na en zei: Breng mij ook een stukje brood mee. ¹²Daarop zei zij: Zo waar **JHWH**, uw God, leeft, ik heb geen broodkoek, maar enkel een handvol meel in de pot en een weinig olie in de kruik. En zie, ik ben bezig een paar stukken hout te sprokkelen. Dan wil ik het thuis voor mij en mijn zoon gaan bereiden, en als wij het gegeten hebben, moeten wij maar sterven. ¹³Maar Elia zei tot haar: Wees niet bang, ga het thuis bereiden, zoals u gezegd hebt, maar bereid mij daarvan eerst een kleine koek en breng mij die hier; voor u en uw zoon kunt u het later bereiden. ¹⁴Want zo zegt **JHWH**, de God van Israël: Het meel in de pot zal niet opraken, en de olie in de kruik zal niet ontbreken tot op de dag, waarop **JHWH** regen op de aardbodem geven zal. ¹⁵Daarop ging zij heen en deed, zoals Elia gezegd had, en een tijdlang at zij, evenals hij, en haar huis. ¹⁶Het meel in de pot raakte niet op, en de olie in de kruik ontbrak niet, naar het woord van **JHWH**, dat Hij door de dienst van Elia gesproken had.

¹⁷Na deze gebeurtenissen werd de zoon van de vrouw van het huis ziek: ja, zijn ziekte werd zeer hevig, totdat er geen adem in hem overbleef. ¹⁸Toen zei zij tot Elia: Hoe heb ik het met u, man van God? U hebt bij mij intrek genomen om mijn ongerechtigheid in herin-

(A) 16:34 Joz. 6:26. (B) 17:1 Jak. 5:17. (C) 17:9 Luk. 4:25,26.

nering te brengen, en te maken, dat mijn zoon sterft. ¹⁹Daarop zei hij tot haar: Geef mij uw zoon. Toen nam hij hem uit haar schoot, droeg hem naar het bovenvertrek, waar hij verblijf hield, en legde hem op zijn bed. ²⁰Daarop riep hij tot **JHWH** en zei: **JHWH**, mijn God! Doet U zelfs de weduwe, bij wie ik als vreemdeling verblijf, het onheil aan, haar zoon te laten sterven? ^{21(A)} Toen strekte hij zich driemaal uit bovenop het kind en riep tot **JHWH** en zei: **JHWH**, mijn God! Laat toch de ziel van dit kind in hem terugkeren. ²² En **JHWH** hoorde naar de stem van Elia, en de ziel van het kind keerde in hem terug, zodat het levend werd. ²³ Toen nam Elia het kind, droeg het uit het bovenvertrek naar beneden in huis en gaf het aan zijn moeder. En Elia zei: Zie, uw zoon leeft. ²⁴ Daarop zei de vrouw tot Elia: nu weet ik, dat u een man van God bent, en dat het woord van **JHWH** in uw mond waarheid is.

Achabs dienaar Obadja ontmoet Elia

18 ¹ Toen er geruime tijd verstreken was, kwam in het derde jaar het woord van **JHWH** tot Elia: Ga heen, vertoon u aan Achab, want Ik wil regen op de aardbodem geven. ² En Elia ging heen om zich aan Achab te vertonen. De honger nu was sterk in Samaria. ³ Daarom had Achab de hofmaarschalk Obadja ontboden. Obadja was iemand, die veel ontzag voor **JHWH** had. ⁴ Toen Izebel de profeten van **JHWH** uitroeide, had Obadja honderd profeten genomen en hen, vijftig bij vijftig, in een spelonk verborgen en met brood en water verzorgd. ⁵ En Achab zei tot Obadja: Trek het land door naar alle waterbronnen en naar alle beken; misschien zullen wij gras vinden, zodat wij paarden en muil-

dieren in het leven kunnen houden en geen deel van het vee behoeven af te maken. ⁶ En zij verdeelden onderling het land om erin rond te trekken. Achab ging afzonderlijk de ene kant uit en Obadja de andere kant.

⁷ Terwijl Obadja op weg was, zie, daar kwam Elia hem tegemoet. Toen hij hem herkende, wierp hij zich op zijn aangezicht en sprak: Bent u daar, mijn heer Elia? ⁸ En hij zei tot hem: Ja, ga heen, zeg tot uw heer: Elia is er. ⁹ Toen zei hij: Wat heb ik misdaan, dat u uw knecht wilt overleveren in de macht van Achab om mij te doden? ¹⁰ Zo waar **JHWH**, uw God, leeft, er is geen volk of koninkrijk, waar mijn heer niet naar u heeft laten zoeken. En zei men: hij is er niet, dan liet hij dat koninkrijk of dat volk zweren, dat men u niet kon vinden. ¹¹ En nu zegt u: ga heen, zeg tot uw heer: Elia is er. ¹² Nu moest het eens gebeuren, terwijl ik van u wegga, dat de Geest van **JHWH** u wegnam, ik weet niet waarheen. Als ik dan aan Achab bericht zou brengen en hij vond u niet, dan zou hij mij doden, terwijl uw knecht nog wel van zijn jeugd af ontzag voor **JHWH** heeft. ¹³ Is het mijn heer niet meegedeeld, wat ik gedaan heb, toen Izebel de profeten van **JHWH** doodde? Toen heb ik van de profeten van **JHWH** honderd man verborgen, vijftig bij vijftig in een spelonk, en ik heb hen met brood en water verzorgd. ¹⁴ Hoe kunt u dan nu zeggen: Ga heen, zeg tot uw heer: Elia is er? Hij zou mij doden. ¹⁵ Daarop zei Elia: Zo waar **JHWH** van de legermachten leeft, in wiens dienst ik sta, vandaag zal ik mij aan hem vertonen.

Elia ontmoet Achab

¹⁶ Toen ging Obadja Achab tegemoet en berichtte het hem, waarop Achab Elia

(A) 17:21 2Kon. 4:34,35.

tegemoet ging. ¹⁷ Zodra Achab Elia zag, zei Achab tot hem: Bent u daar, u, die Israël in het ongeluk stort? ¹⁸ Maar hij zei: Ik heb Israël niet in het ongeluk gestort, maar u en het huis van uw vader, doordat u de geboden van **JHWH** hebt verzaakt en de Baäls bent nagelopen. ¹⁹ Nu dan, laat heel Israël tot mij bijeenroepen naar de berg Karmel, ook de vierhonderd vijftig profeten van de Baäl en de vierhonderd profeten van de Asjera, die van de tafel van Izebel eten.

Elia op de Karmel

²⁰ Daarop zond Achab heen onder alle Israëlieten en riep de profeten naar de berg Karmel bijeen. ²¹ Toen naderde Elia tot het hele volk en zei: Hoelang zult u aan beide zijden mank gaan? Indien **JHWH** God is, volgt Hem na; maar indien het de Baäl is, volgt hem na. Maar het volk *antwoordde* hem niets. ²² Voorts zei Elia tot het volk: Ik ben als profeet van **JHWH** alléén overgebleven, en de profeten van de Baäl zijn vierhonderd vijftig man. ²³ Laat men ons nu twee stieren geven; laten zij voor zich de ene stier uitkiezen, die aan stukken hakken en op het hout leggen, maar geen vuur daarbij aanbrengen; dan zal ik de andere stier bereiden, op het hout leggen, en ook geen vuur daarbij aanbrengen. ²⁴ Roept u dan de naam van uw god aan, en ik zal de naam van **JHWH** aanroepen. De God die met vuur zal *antwoorden*, die zal God zijn. En het hele volk *antwoordde*: Dat is goed.

²⁵ Daarna zei Elia tot de profeten van de Baäl: Kiest voor u de ene stier uit en bereidt hem eerst, want u bent met zovelen. Roept dan de naam van uw god aan, maar brengt geen vuur daarbij. ²⁶ Toen namen zij de stier die hij hun gaf, bereid-

den hem, riepen van de morgen tot de middag de naam van de Baäl aan en zeiden: Baäl, *antwoord* ons! Maar er kwam geen geluid en niemand gaf *antwoord*. Daarbij hinkten zij om het altaar dat zij gemaakt hadden. ²⁷ Toen het middag was geworden, begon Elia hen te bespotten en zei: Roept luid, want hij is immers een god. Hij is zeker in gepeins, of hij heeft zich afgezonderd, of hij is op reis; misschien slaapt hij en moet wakker worden. ²⁸ Toen riepen zij luid en maakten zich naar hun gewoonte insnijdingen met zwaarden en speren, totdat zij dropen van bloed. ²⁹ En zodra de middag voorbij was, tot tegen het brengen van het avondoffer, geraakten zij in geestvervoering, maar er kwam geen geluid, en niemand gaf *antwoord*, of sloeg er acht op.

³⁰ Toen zei Elia tot het hele volk: Nader tot mij. En het hele volk naderde tot hem. Daarop herstelde hij het altaar van **JHWH**, dat omvergehaald was. ³¹ ^(A) Elia nam twaalf stenen naar het getal van de stammen van de zonen van Jakob, tot wie het woord van **JHWH** gekomen was: Israël zal uw naam zijn. ³² Hij bouwde met de stenen een altaar in de naam van **JHWH**, en maakte rondom het altaar een geul ter breedte van twee maten zaad. ³³ Hij schikte het hout, hakte de stier aan stukken en legde die op het hout. ³⁴ Toen zei hij: Vult vier kruiken met water en giet ze uit over het brandoffer en over het hout. Daarna zei hij: Doet het voor de tweede keer. En zij deden het voor de tweede keer. Daarna zei hij: Doet het voor de derde keer. En zij deden het voor de derde keer, ³⁵ zodat het water rondom het altaar liep; zelfs de geul vulde hij met water.

^(A) 18:31 Gen. 32:29; 35:10.

³⁶Op de tijd nu, dat men het avond-offer brengt, trad de profeet Elia naar voren en zei: **JHWH**, God van Abraham, Isaak en Israël, heden mag bekend worden, dat U God bent in Israël, en dat ik uw knecht ben, en op uw bevel al deze dingen doe. ³⁷*Antwoord* mij, **JHWH**, *antwoord* mij, opdat dit volk zal weten, dat U, **JHWH**, God bent, en dat U hun hart weer terugneigt. ³⁸Toen schoot het vuur van **JHWH** neer en verteerde het brand-offer, het hout, de stenen en de aarde, en het water in de geul. ³⁹Toen het hele volk dat zag, wierpen zij zich op hun aangezicht en zeiden: **JHWH**, die is God! **JHWH**, die is God! ⁴⁰Daarop zei Elia tot hen: Grijpt de profeten van de Baäl, laat niemand van hen ontkomen. Zij grepen hen, en Elia voerde hen naar de beek Kison en liet hen daar slachten.

⁴¹Vervolgens zei Elia tot Achab: Ga, eet en drink, want daar is het geruis van een stortregen. ⁴²(A) Toen ging Achab heen om te eten en te drinken. Elia echter klom naar de hoogte van de Karmel, boog zich ter aarde en legde zijn aangezicht tussen zijn knieën. ⁴³Daarop zei hij tot zijn knecht: Klim omhoog, zie uit naar de zeekant. Hij klom omhoog en zag uit, maar zei: Er is niets. Daarop zei hij: Ga weer. Tot zevenmaal toe. ⁴⁴Bij de zevende maal nu zei hij: Zie, een wolkje ter grootte van de hand van een man stijgt op uit de zee. Toen zei hij: Ga heen, zeg aan Achab: Span in en daal af, laat de stortregen u niet ophouden. ⁴⁵Toen, in een oogwenk, werd de hemel zwart van wolken en wind, en viel er een zware stortregen. Daarop reed Achab weg en ging naar Jizreël. ⁴⁶Maar de hand van **JHWH** was over Elia, zodat hij een gordel om zijn middel deed en vóór Achab

uit snelde tot waar men de richting naar Jizreël inslaat.

Elia's tocht naar Horeb

19¹Toen Achab aan Izebel vertelde alles wat Elia gedaan had, en hoe hij al de profeten met het zwaard gedood had, ²zond Izebel een bode tot Elia om te zeggen: Zo mogen de goden doen, ja nog erger, indien ik morgen om deze tijd uw ziel niet gelijk zal maken aan de ziel van één van hen. ³Toen hij dat had vernomen, maakte hij zich gereed en ging weg om zijn leven te redden; en gekomen tot Berseba, dat tot Juda behoort, liet hij zijn knecht daar achter. ⁴(B) Zelf echter trok hij een dagreis ver de woestijn in, ging zitten onder een bremstruik en verlangde te mogen sterven, en zei: Het is genoeg! Neem nu **JHWH**, mijn leven, want ik ben niet beter dan mijn vaders. ⁵Daarop legde hij zich neer en sliep in onder een bremstruik. Maar zie, daar raakte een engel hem aan en zei tot hem: Sta op, eet. ⁶Toen hij rondzag, was daar, aan zijn hoofdeinde, een koek op gloeiende stenen gebakken en een kruik water. Hij at en dronk en legde zich weer neer. ⁷Maar opnieuw, voor de tweede keer, raakte de engel van **JHWH** hem aan, en zei: Sta op, eet, want de reis zou voor u te ver zijn. ⁸Toen stond hij op, at en dronk en ging door de kracht van dat voedsel veertig dagen en veertig nachten tot aan het gebergte van God, Horeb.

De openbaring van God in Horeb

⁹Hij kwam daar bij een spelonk, waar hij overnachtte. En zie, het woord van **JHWH** kwam tot hem en Hij zei tot hem: Wat doet u hier, Elia? ¹⁰(C) Daarop zei hij: Ik heb zeer geijverd voor **JHWH** God van de legermachten, want de Israëlieten

(A) 18:42 Jak. 5:18. (B) 19:4 Jona 4:3. (C) 19:10 Rom. 11:3.

hebben uw verbond verlaten, uw altaren omvergehaald en uw profeten met het zwaard gedood, zodat ik alleen ben overgebleven, en zij trachten mij het leven te benemen. ¹¹ Daarop zei Hij: Treed naar buiten en ga op de berg staan voor het aangezicht van **JHWH**. En zie, toen **JHWH** juist zou voorbijgaan, was er een geweldige en sterke wind, die bergen verscheurde en rotsen verbrijzelde, die voor **JHWH** uitging. In de wind was **JHWH** niet. En na de wind een aardbeving. In de aardbeving was **JHWH** niet. ¹² En na de aardbeving een vuur. In het vuur was **JHWH** niet. En na het vuur het suizen van een zachte koelte. ¹³ Zodra Elia dit hoorde, omwond hij zijn gezicht met zijn mantel, ging naar buiten en bleef in de ingang van de spelonk staan. En zie, er kwam tot hem een stem, die sprak: Wat doet u hier, Elia? ¹⁴ Daarop zei hij: Ik heb zeer geijverd voor **JHWH** God van de legersmachten, want de Israëlieten hebben uw verbond verlaten, uw altaren omvergehaald en uw profeten met het zwaard gedood, zodat ik alleen ben overgebleven, en zij trachten mij het leven te benemen. ^{15(A)} Daarop zei **JHWH** tot hem: Keer op uw schreden terug, naar de woestijn van Damascus, en als u daar gekomen bent, dan zult u Hazaël zalven tot koning over Aram. ^{16(B)} Voorts zult u Jehu, de zoon van Nimsi, zalven tot koning over Israël; en Elisa, de zoon van Safat, uit Abel-Mechola, zult u zalven tot profeet in uw plaats. ¹⁷ Wie dan aan het zwaard van Hazaël ontkomt, hem zal Jehu doden; en wie aan het zwaard van Jehu ontkomt, hem zal Elisa doden. ^{18(C)} Maar Ik zal in Israël zeventuizend overlaten, alle knieën die zich niet gebogen hebben voor de Baäl, en elke mond die hem niet gekust heeft.

De roeping van Elisa

¹⁹ Nadat hij vandaar gegaan was, trof hij Elisa aan, de zoon van Safat, bezig te ploegen met twaalf span vóór zich, terwijl hij zelf bij het twaalfde was. Toen Elia hem voorbijging, wierp hij hem zijn mantel toe. ²⁰ Daarop verliet hij de runderen, snelde Elia achterna en zei: Laat mij toch mijn vader en mijn moeder kussen, dan wil ik u volgen. En hij zei tot hem: Ga heen, keer terug, want wat heb ik u gedaan? ²¹ Toen keerde hij van achter hem terug, nam het span runderen, slachtte het en kookte ze op het ploeghout van de runderen; het vlees gaf hij aan het volk, en zij aten. Daarna maakte hij zich gereed, volgde Elia en diende hem.

Samaria belegerd en ontzet

20 ¹ Benhadad nu, de koning van Aram, verzamelde zijn hele leger, en tweëndertig koningen waren met hem, tezamen met paarden en wagens. Toen trok hij op, sloeg het beleg voor Samaria en streed tegen haar. ² En hij zond boden naar de stad tot Achab, de koning van Israël, ³ en liet hem zeggen: Zo zegt Benhadad: uw zilver en uw goud, dat is van mij, en uw mooiste vrouwen en kinderen, die zijn van mij. ⁴ Daarop *antwoordde* de koning van Israël en zei: Zoals u beveelt, mijn heer de koning; ik en al het mijne behoren u toe. ⁵ Vervolgens kwamen de boden terug en zeiden: Zo zegt Benhadad: Ik heb u wel laten zeggen: uw zilver en uw goud, uw vrouwen en kinderen zult u mij geven. ⁶ Maar morgen om deze tijd zal ik mijn dienaren tot u zenden, en zij zullen uw huis en de huizen van uw dienaren doorzoeken en al

(A) 19:15 2Kon. 8:7-13. (B) 19:16 2Kon. 9:1-6. (C) 19:18 Rom. 11:4.

les wat in uw ogen begeerlijk is, zullen zij zich toeëigenen en meenemen.

⁷Toen riep de koning van Israël alle oudsten van het land bijeen en zei: Weet toch en ziet, dat deze het kwade zoekt, want hij had reeds tot mij gezonden om mijn vrouwen en kinderen, mijn zilver en goud, en ik heb het hem niet geweigerd.

⁸En al de oudsten en het hele volk zeiden tot hem: U moet niet luisteren en u zult niet inwilligen. ⁹Daarop zei hij tot de boden van Benhadad: Zegt tot mijn heer de koning: Alles wat u eerst tot uw knecht hebt laten zeggen, zal ik doen, maar dit kan ik niet doen. Toen gingen de boden heen en brachten Benhadad verslag uit.

¹⁰Daarop liet deze hem zeggen: Zo mogen mij de goden doen, ja, nog erger, indien het stof van Samaria voldoende zal zijn om de handholten te vullen van al het volk dat achter mij aankomt.

¹¹Maar de koning van Israël *antwoordde*: Spreekt: laten degenen die zich gereedmaken (tot de strijd), zich niet beroemen tegenover hen die dat niet doen. ¹²Zodra Benhadad dit woord hoorde, terwijl hij met de koningen in de tenten aan het drinken was, zei hij tot zijn dienaren: Stelt u op! En zij stelden zich op tegen de stad.

¹³Maar zie, een profeet naderde tot Achab, de koning van Israël, en zei: Zo zegt **JHWH**: hebt u die hele grote, ruimoerige menigte gezien? Zie, Ik geef die heden in uw macht; dan zult u weten, dat Ik **JHWH** ben. ¹⁴En Achab zei: Door wie? Toen zei hij: Zo zegt **JHWH**: door de jonge mannen van de vorsten van de gewesten. Ook vroeg hij: Wie zal de strijd aanbinden? En hij antwoordde: U. ¹⁵Daarop monsterde Achab de jonge mannen van de vorsten van de gewesten; het waren er tweehonderd tweeëndertig. En na hen monsterde hij het hele volk, al de Israëlieten, zeventienduizend. ¹⁶Ver-

volgens deden zij een uitval op de middag, terwijl Benhadad zich in de tenten een roes dronk met de koningen, de tweeëndertig koningen die hem hielpen. ¹⁷Toen de jonge mannen van de vorsten van de gewesten het eerst de uitval deden, brachten de (verkenners) die Benhadad uitgezonden had, hem bericht: Er zijn mannen uit Samaria getrokken. ¹⁸Daarop zei hij: Indien zij tot vrede zijn uitgetrokken, grijpt hen levend, en indien zij ten strijde zijn uitgetrokken, grijpt hen levend. ¹⁹Inmiddels waren dezen de stad uitgetrokken, de jonge mannen van de vorsten van de gewesten, en na hen het leger. ²⁰Toen sloeg ieder van hen zijn man, zodat de Arameeërs op de vlucht sloegen, waarop Israël hen vervolgde.

Maar Benhadad, de koning van Aram, ontkwam te paard met enige ruiters. ²¹En de koning van Israël trok uit en sloeg de paarden en de wagens, en richtte onder de Arameeërs een grote slachting aan. ²²Toen naderde de profeet tot de koning van Israël en zei tot hem: Welaan, toon u sterk, overleg en bedenk, wat u te doen hebt, want in het volgende jaar zal de koning van Aram weer tegen u optrekken.

De slag bij Afek

²³De dienaren van de koning van Aram zeiden tot hem: Hun God is een berggod; daarom zijn zij sterker dan wij. Wanneer wij echter in de vlakte met hen strijden, zullen wij zeker sterker zijn dan zij. ²⁴Doe nu dit: verwijder ieder van de koningen van zijn post, en stel in hun plaats stadhouders aan. ²⁵Voorts moet u zelf u een leger aanwerven zoals aan het leger dat u ontvallen is, evenveel paarden en evenveel wagens. Laten wij tegen hen in de vlakte strijden, dan zullen wij

zeker sterker zijn dan zij. Toen luisterde hij naar hen en deed also.

²⁶In het volgende jaar monsterde Benhadad Aram en trok op naar Afek ten strijde tegen Israël. ²⁷De Israëlieten werden ook gemonsterd en van voedsel voorzien, en trokken hun tegemoet. Daarna legerden de Israëlieten zich tegenover hen als twee kudden geiten, terwijl de Arameeërs het land vulden. ²⁸Toen naderde de man van God en zei tot de koning van Israël: Zo zegt **JHWH**: omdat de Arameeërs gezegd hebben: **JHWH** is een berggod en geen God van de vlakten, daarom zal Ik deze hele grote, rumoerige menigte in uw macht geven, opdat u weet, dat Ik **JHWH** ben. ²⁹Zeven dagen lang waren zij tegenover elkaar gelegerd. Maar op de zevende dag kwam het tot de strijd, en de Israëlieten versloegen de Arameeërs, honderdduizend man voetvolk op één dag. ³⁰De overgeblevenen vluchtten naar Afek, naar de stad, en de muur viel op de zevenentwintigduizend man die overgebleven waren.

Intussen vluchtte Benhadad, die ook naar de stad gekomen was, van de ene kamer in de andere. ³¹Toen zeiden zijn dienaren tot hem: Zie toch, wij hebben gehoord, dat de koningen van het huis Israël waarlijk genadige koningen zijn. Laten wij rouwgewaden om onze lendenen doen en koorden om ons hoofd en laten wij zo uittrekken tot de koning van Israël; misschien zal hij uw leven sparen. ³²Toen gordden zij rouwgewaden om hun lendenen, en deden koorden om hun hoofden; zij kwamen tot de koning van Israël en zeiden: Uw knecht Benhadad zegt: mag toch mijn leven gespaard blijven. Daarop zei hij: Leeft hij nog? Hij is mijn broeder. ³³En de mannen beschouwden dat als een goed voorteken,

hielden hem haastig aan zijn woord en zeiden: Uw broeder Benhadad. Daarop zei hij: Gaat hem halen. Toen Benhadad tot hem kwam, liet hij hem op de wagen klimmen. ³⁴Daarop zei deze tot hem: De steden die mijn vader aan uw vader ontnomen heeft, zal ik teruggeven; voorts mag u zich een handelswijk in Damascus aanleggen, zoals mijn vader in Samaria heeft aangelegd, en ikzelf mag met een verbond afscheid van u nemen. Toen sloot hij een verbond met hem en nam afscheid van hem.

*Profetisch oordeel over
Achabs toegeeflijkheid*

³⁵Maar een man uit de profeten zei tot zijn metgezel door het woord van **JHWH**: Sla mij toch. Maar de man weigerde hem te slaan. ³⁶(A) Toen zei hij tot hem: Omdat u niet geluisterd hebt naar de stem van **JHWH**, zie, wanneer u van mij vandaan gaat, zal een leeuw u doden. En toen hij van hem heenging, trof een leeuw hem aan en doodde hem. ³⁷Daarna trof hij een andere man aan en zei: Sla mij toch. En de man sloeg hem zó, dat hij hem verwondde. ³⁸Toen ging de profeet aan de weg de koning staan opwachten, en maakte zich onkenbaar met een verband over zijn ogen. ³⁹Terwijl de koning voorbijging, riep hij de koning aan en zei: Toen uw knecht in de strijd uitgetrokken was, zie, daar kwam iemand terzijde, die mij een man bracht en zei: Bewaak deze man; als hij vermist wordt, hoe dan ook, dan zal uw leven in de plaats van dat van hem zijn, of u moet een talent zilver betalen. ⁴⁰Toen uw knecht hier en daar doende was, was hij verdwenen. Daarop zei de koning van Israël tot hem: Dan is dat uw vonnis; u hebt het zelf gevelde. ⁴¹Nu verwijderde

(A) 20:36 1Kon. 13:24.

hij snel het verband van zijn ogen, en de koning van Israël herkende hem als een van de profeten. ⁴²En hij zei tot hem: Zo zegt **JHWH**: omdat u de man die onder mijn vloek staat, uit uw hand hebt laten gaan, zal uw leven in de plaats van dat van hem zijn, en uw volk in de plaats van zijn volk. ⁴³Toen ging de koning van Israël ontstemd en boos naar zijn huis en kwam te Samaria.

De wijngaard van Nabot

21 ¹Hierna gebeurde het volgende. De Jizreëliet Nabot had een wijngaard, te Jizreël gelegen naast het paleis van Achab, de koning van Samaria. ²En Achab sprak tot Nabot: Geef mij toch uw wijngaard, opdat hij mij tot moestuin zij, want hij ligt vlak naast mijn huis; dan zal ik u een betere wijngaard daarvoor in de plaats geven, of, indien u dit liever hebt, wil ik u het geld van de koop-prijs geven. ³Maar Nabot zei tot Achab: Dat **JHWH** mij ervoor zal behoeden, dat ik de erfenis van mijn vaderen aan u zou geven. ⁴Toen kwam Achab in zijn huis, ontstemd en boos over het woord dat de Jizreëliet Nabot tot hem had gesproken, namelijk dat hij gezegd had: Ik zal u de erfenis van mijn vaderen niet geven. En hij legde zich neer op zijn bed, keerde zijn gezicht om en wilde niets eten.

⁵Daarop kwam zijn vrouw Izebel bij hem en sprak tot hem: Waarom bent u zo ontstemd, dat u niets eten wilt? ⁶Toen sprak hij tot haar: Ik heb met de Jizreëliet Nabot gesproken en tot hem gezegd: geef mij toch uw wijngaard voor geld, of, indien u dat liever hebt, wil ik u er een wijngaard voor in de plaats geven. Maar hij zei: ik geef u mijn wijngaard niet. ⁷Daarop zei zijn vrouw Izebel tot hem: U oefent nu eens koninklijke macht uit over Israël! Sta op en eet, laat uw hart vrolijk zijn; ik zal u de wijngaard van

de Jizreëliet Nabot geven. ⁸Toen schreef zij brieven in naam van Achab, verzegelde die met zijn zegel en zond de brieven aan de oudsten en de edelen, die bij Nabot in zijn stad woonden. ⁹In die brieven had zij aldus geschreven: Roept een vasten uit en zet Nabot op de eerste plaats van het volk. ¹⁰Zet voorts twee mannen tegenover hem, nietswaardige mensen, die aldus van hem moeten getuigen: u hebt God en de koning vaarwel gezegd; voert hem dan naar buiten en stenigt hem, zodat hij sterft.

¹¹Toen deden de mannen van zijn stad, de oudsten en de edelen, die in zijn stad woonden, zoals Izebel hun had opgedragen, zoals geschreven stond in de brieven die zij hun gezonden had. ¹²Zij riepen een vasten uit en zij zetten Nabot op de eerste plaats van het volk. ¹³Daarop kwamen de twee mannen, nietswaardige mensen, gingen tegenover hem zitten, en deze nietswaardige mensen getuigden van Nabot ten overstaan van het volk aldus: Nabot heeft God en de koning vaarwel gezegd. Toen voerden zij hem buiten de stad en wierpen stenen op hem, zodat hij stierf. ¹⁴Vervolgens zonden zij aan Izebel bericht: Nabot is gestenigd, hij is dood. ¹⁵Zodra Izebel hoorde, dat Nabot gestenigd en dood was, zei Izebel tot Achab: Sta op, neem de wijngaard van de Jizreëliet Nabot in bezit, die hij weigerde u voor geld te geven, want Nabot is niet meer in leven, maar hij is dood. ¹⁶Zodra Achab hoorde, dat Nabot dood was, stond hij op om naar de wijngaard van de Jizreëliet Nabot te gaan en die in bezit te nemen.

¹⁷Toen kwam het woord van **JHWH** tot de Tisbiet Elia: ¹⁸Maak u gereed, ga Achab, de koning van Israël, die te Samaria woont, tegemoet; zie, hij is in de wijngaard van Nabot, waarheen hij

gegaan is om die in bezit te nemen.
¹⁹ Dan zult u tot hem spreken: zo zegt **JHWH**: hebt u gemoord en ook in bezit genomen? Voorts zult u tot hem spreken: zo zegt **JHWH**: ter plaatse, waar de honden het bloed van Nabot gelikt hebben, zullen de honden ook uw bloed likken.

²⁰ Toen zei Achab tot Elia: Hebt u mij gevonden, mijn vijand? Daarop zei hij: Ik heb u gevonden, omdat u zich verkocht hebt om te doen wat kwaad is in de ogen van **JHWH**. ²¹ Zie, Ik doe onheil over u komen en Ik zal u weggeven en Ik zal van Achab allen van het mannelijk geslacht uitroeien, van hoog tot laag in Israël. ²² Dan zal Ik uw huis gelijk maken aan dat van Jerobeam, de zoon van Nebat, en aan dat van Basa, de zoon van Achia, wegens de ergernis die u hebt verwekt, waardoor u Israël hebt doen zondigen. ²³ (A) En ook over Izebel heeft **JHWH** gesproken: de honden zullen Izebel verslinden aan de voorwal van Jizreël. ²⁴ Wie van Achab in de stad sterft, die zullen de honden verslinden, en wie op het veld sterft, die zullen de vogels van de hemel verslinden.

²⁵ Nooit is er iemand geweest, die zich zó verkocht heeft als Achab om te doen wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, waartoe zijn vrouw Izebel hem heeft aangezet. ²⁶ Ja, hij heeft zeer gruwelijk gehandeld door de afgoden achterna te lopen, geheel zoals de Amorieten gedaan hebben, die **JHWH** voor het aangezicht van Israël verdreven heeft.

²⁷ Zodra Achab deze woorden hoorde, scheurde hij zijn klederen, deed een rouwgewaad om zijn lichaam en vastte; ja, hij legde zich in rouwgewaad te ruste en liep met lome tred. ²⁸ Toen kwam het woord van **JHWH** tot de Tisbiet Elia:

²⁹ Hebt u gezien, dat Achab zich voor Mij *verootmoedigd* heeft? Omdat hij zich voor Mij heeft *verootmoedigd*, zal Ik het onheil in zijn dagen niet doen komen; in de dagen van zijn zoon zal Ik het onheil over zijn huis doen komen.

Achabs strijd tegen Ramot in Gilead

22 ¹ Nadat men drie jaar stilgezeten had, zonder oorlog tussen Aram en Israël, ² gebeurde het in het derde jaar, dat Josafat, de koning van Juda, tot de koning van Israël kwam. ³ En de koning van Israël zei tot zijn dienaren: Weet u wel, dat Ramot in Gilead aan ons behoort? En wij zijn nalatig om het uit de macht van de koning van Aram terug te nemen. ⁴ Tot Josafat zei hij: Gaat u met mij ten strijde tegen Ramot in Gilead? En Josafat zei tot de koning van Israël: Ik ben als u, mijn volk is als uw volk, mijn paarden zijn als uw paarden.

⁵ Maar Josafat zei tot de koning van Israël: Vraag toch eerst het woord van **JHWH**. ⁶ Toen riep de koning van Israël de profeten, ongeveer vierhonderd man, bijeen en vroeg hun: Zal ik optrekken ten strijde tegen Ramot in Gilead of zal ik het nalaten? Zij antwoordden: Trek op; **JHWH** zal het in de macht van de koning geven. ⁷ Maar Josafat zei: Is hier niet nog een profeet van **JHWH**? Laten wij het dan door hem vragen. ⁸ De koning van Israël zei tot Josafat: Er is nog één man door wie wij **JHWH** kunnen raadplegen, maar ik haat hem, omdat hij over mij nooit iets goeds, maar alleen onheil profeteert: Micha, de zoon van Jimla. En Josafat zei: Laat de koning niet zo spreken. ⁹ Daarop riep de koning van Israël een hoveling, en zei: Haal dadelijk Micha, de zoon van Jimla. ¹⁰ Nu zaten de koning van Israël en Josafat, de koning van Juda, ieder op

zijn troon, gekleed in staatsiegewaad, op een dorsvloer aan de ingang van de poort van Samaria, terwijl al de profeten vóór hen profeteerden. ¹¹En Sidkia, de zoon van Kenaäna, had zich ijzeren hoorns gemaakt; hij zei: Zo zegt **JHWH**: hiermee zult u Aram stoten totdat u hen verdelgd hebt. ¹²En al de profeten profeteerden evenzo: Trek op naar Ramot in Gilead, en u zult voorspoed hebben; **JHWH** zal het in de macht van de koning geven.

¹³De bode nu, die Micha was gaan roepen, sprak tot hem: Zie, de profeten hebben eenstemmig gunstig voor de koning gesproken; laat dan toch uw woord zijn als het woord van ieder van hen, en spreek gunstig. ¹⁴Maar Micha zei: Zo waar **JHWH** leeft, voorzeker, wat **JHWH** tot mij zeggen zal, dát zal ik spreken. ¹⁵Toen hij bij de koning gekomen was, vroeg de koning hem: Micha, zullen wij tegen Ramot in Gilead ten strijde trekken of zullen wij het nalaten? Hij antwoordde hem: Trek op, en u zult voorspoed hebben; **JHWH** zal het in de macht van de koning geven. ¹⁶Maar de koning zei tot hem: Hoe dikwijls moet ik u bezweren, dat u tot mij slechts de waarheid spreekt in de naam van **JHWH**? ^{17(A)} Daarop zei hij: Ik zag heel Israël op de bergen verstrooid als schapen, die geen herder hebben, en **JHWH** zei: dezen hebben geen heer, laat een ieder in vrede terugkeren naar zijn huis. ¹⁸Toen sprak de koning van Israël tot Josafat: Heb ik u niet gezegd: hij profeteert over mij niets goeds, maar enkel onheil?

^{19(B)} (Micha) zei: Daarom, hoor het woord van **JHWH**. Ik zag **JHWH** op zijn troon zitten, terwijl het hele hemelse leger aan zijn rechter- en aan zijn linkerhand stond. ²⁰En **JHWH** zei: wie zal Achab verleiden, zodat hij optrekt en

sneuvelt te Ramot in Gilead? De één zei dit en de ander dat. ²¹Toen trad er een geest naar voren en stelde zich voor **JHWH** en zei: ik zal hem verleiden. **JHWH** vroeg hem: waarmee? ²²Hij antwoordde: ik zal heengaan en een leugengeest worden in de mond van al zijn profeten. Toen zei Hij: u moet hem verleiden, en u zult er ook toe in staat zijn; ga heen en doe het. ²³Nu dan, zie, **JHWH** heeft een leugengeest gegeven in de mond van al deze profeten van u, en **JHWH** heeft onheil over u besloten.

²⁴Toen trad Sidkia, de zoon van Kenaäna, toe, sloeg Micha op de kaak en zei: Hoe zou de Geest van **JHWH** van mij geweken zijn om tot u te spreken? ²⁵Maar Micha zei: Dat zult u zien op die dag, waarop u van kamer tot kamer zult gaan om u te verbergen. ²⁶Toen zei de koning van Israël: Neem Micha en breng hem weer weg naar Amon, de overste van de stad, en naar prins Joas, ²⁷en zeg: zo zegt de koning: zet deze in de gevangenis en geeft hem brood en water der verdrukking, totdat ik behouden thuis kom. ²⁸Maar Micha zei: Indien u inderdaad behouden terugkomt, heeft **JHWH** door mij niet gesproken. Voorts zei hij: Hoort, u volken, allemaal.

²⁹Daarna trok de koning van Israël op, met Josafat, de koning van Juda, tegen Ramot in Gilead. ³⁰Toen zei de koning van Israël tot Josafat: Ik zal vermomd in de strijd gaan; houd u echter uw staatsiegewaad aan. Daarop vermomde de koning van Israël zich en begaf zich in de strijd.

³¹De koning van Aram nu had zijn wagenoversten, van wie hij er tweeëndertig had, geboden: U zult niet strijden tegen klein of groot, maar alleen tegen de koning van Israël. ³²Zodra de wagen-

(A) 22:17 Num. 27:17; Mat. 9:36; Mar. 6:34. (B) 22:19 Job 1:6; Jes. 6:1.

oversten Josafat zagen, riepen zij: Dat is zeker de koning van Israël; en zij keerden zich tegen hem tot de aanval. Maar Josafat riep luid. ³³ Zodra de wagenoversten zagen, dat hij de koning van Israël niet was, keerden zij zich van hem af.

³⁴ Eén man echter spande de boog zonder bepaald doel en trof de koning van Israël tussen de verbindingsstukken en het pantser. Toen zei deze tot zijn wagenmenner: Keer de teugel en breng mij uit het leger, want ik ben gewond. ³⁵ Maar de strijd werd die dag hevig, en de koning bleef rechtop in zijn wagen staan tegenover de Arameeërs. Maar 's avonds stierf hij en het bloed uit zijn wond vloede in de wagenbak. ³⁶ Toen ging er tegen zonsondergang een luide kreet door het leger: Ieder naar zijn stad, ieder naar zijn land. ³⁷ Zo kwam de koning dood Samaria binnen, en zij begroeven de koning in Samaria. ³⁸ Toen men de wagen bij de vijver van Samaria afspoelde, likten de honden zijn bloed, terwijl de hoeren zich wasten, naar het woord van **JHWH**, dat Hij gesproken had.

³⁹ Het overige van de geschiedenis van Achab en alles wat hij gedaan heeft, het ivoren huis dat hij gebouwd heeft, en al de steden die hij gebouwd heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? ⁴⁰ En Achab ging bij zijn vaderen te ruste en zijn zoon Achazja werd koning in zijn plaats.

Josafat, koning van Juda

⁴¹ Josafat nu, de zoon van Asa, werd koning over Juda in het vierde jaar van Achab, de koning van Israël. ⁴² Josafat was vijfendertig jaar oud, toen hij koning werd en hij regeerde vijfentwintig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Azuba; zij was de dochter van Silchi.

⁴³ Hij bewandelde geheel en al de weg van zijn vader Asa; hij week daarvan niet af en deed wat recht was in de ogen van **JHWH**. ⁴⁴ Alleen verdwenen de hoogten niet; nog steeds slachtte en offerde het volk op de hoogten. ⁴⁵ En Josafat hield vrede met de koning van Israël.

⁴⁶ Het overige van de geschiedenis van Josafat en zijn dappere daden die hij gedaan heeft, en welke oorlogen hij gevoerd heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? ⁴⁷ En de rest van de aan ontucht gewijden, die in de dagen van zijn vader Asa overgebleven waren, deed hij weg uit het land. ⁴⁸ En er was geen koning in Edom, een stadhouder was er koning. ⁴⁹ Josafat bouwde Tarsisschepen om in Ofir goud te gaan halen. Maar men ging niet, want de schepen leden schipbreuk te Esjon-Geber. ⁵⁰ Toen zei Achazja, de zoon van Achab, tot Josafat: Laten mijn knechten met uw knechten op de schepen gaan. Maar Josafat wilde niet. ⁵¹ En Josafat ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven bij zijn vaderen in de stad van zijn vader David; zijn zoon Joram werd koning in zijn plaats.

Achazja, koning van Israël

⁵² Achazja, de zoon van Achab, werd koning over Israël te Samaria in het zeventiende jaar van Josafat, de koning van Juda, en hij regeerde twee jaar over Israël. ⁵³ En hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, en wandelde in de weg van zijn vader en in de weg van zijn moeder en in de weg van Jerobeam, de zoon van Nebat, die Israël deed zondigen. ⁵⁴ Hij diende de Baäl en boog zich voor hem neer, en krenkte **JHWH**, de God van Israël, geheel zoals zijn vader gedaan had.

2 Koningen

Hebreeuws: Me-la-giem (Koningen)

Elia voorzegt de dood van Achazja

1 ¹Moab viel na Achabs dood van Israël af.

²Achazja viel door het traliewerk van zijn bovenvertrek te Samaria, en hij werd ziek. Toen zond hij boden uit en beval hun: Gaat Baäl-Zebub, de god van Ekron, raadplegen, of ik van deze ziekte zal herstellen. ³Maar de Engel van **JHWH** sprak tot de Tisbiet Elia: Sta op, ga de boden van de koning van Samaria tegemoet en zeg tot hen: Is er dan geen God in Israël, dat u Baäl-Zebub, de god van Ekron, gaat raadplegen? ⁴Daarom, zo zegt **JHWH**: Van het bed waarop u bent komen te liggen, zult u niet afkomen, maar u zult voorzeker sterven. En Elia ging heen.

⁵Toen de boden tot hem terugkeerden, zei hij tot hen: Hoe komt u nu al terug?

⁶Zij zeiden tot hem: Een man kwam ons tegemoet en zei tot ons: Gaat terug naar de koning, die u gezonden heeft, en zegt tot hem: Zo zegt **JHWH**: is er dan geen God in Israël, dat u boden zendt om Baäl-Zebub, de god van Ekron, te raadplegen? Daarom, van het bed waarop u bent komen te liggen, zult u niet afkomen, maar u zult voorzeker sterven. ⁷En hij vroeg hun: Wat was het voor een man, die u tegemoet kwam en deze woorden tot u sprak? ⁸(A) En zij antwoordden hem: Het was iemand met een haren kleed, en een lederen gordel was om zijn lendenen gebonden. Toen zei hij: Dat is de Tisbiet Elia.

⁹Daarom zond hij tot hem een overste over vijftig met zijn vijftigtal. En deze

klom tot hem op - want zie, hij zat op een bergtop - en sprak tot hem: Man van God, de koning beveelt: daal af! ¹⁰(B) Toen *antwoordde* Elia en sprak tot de overste over vijftig: Indien ik dan een man van God ben, laat er dan vuur van de hemel neerdalen en u en uw vijftigtal verteren. Toen daalde vuur van de hemel en verteerde hem en zijn vijftigtal.

¹¹Opnieuw zond hij tot hem een andere overste over vijftig met zijn vijftigtal. En deze *antwoordde* en zei tot hem: Man van God, zo beveelt de koning: haast u, daal af! ¹²Toen *antwoordde* Elia en sprak tot hen: Indien ik een man van God ben, laat er dan vuur van de hemel neerdalen en u en uw vijftigtal verteren. Toen daalde van God vuur van de hemel en verteerde hem en zijn vijftigtal.

¹³Opnieuw zond hij een derde overste over vijftig met zijn vijftigtal. En deze derde overste over vijftig klom tot hem op, kwam nader en knielde voor Elia; hij smeekte hem en zei tot hem: Man van God, laat toch mijn leven en het leven van deze uw vijftig knechten kostbaar zijn in uw ogen. ¹⁴Zie, vuur is van de hemel neergedaald en heeft de eerste twee oversten over vijftig met hun vijftigtallen verteerd. Nu dan, laat mijn leven kostbaar zijn in uw ogen.

¹⁵Toen sprak de Engel van **JHWH** tot Elia: Daal met hem af, wees niet bang voor hem. En hij stond op en daalde met hem af naar de koning. ¹⁶En hij sprak tot hem: Zo zegt **JHWH**: aangezien u boden gezonden hebt om Baäl-Zebub, de god van Ekron, te raadplegen - is er dan

(A) 1:8 Mat. 3:4; Mar. 1:6. (B) 1:10 Luk. 9:54.

geen God in Israël, wiens woord u kunt raadplegen? - daarom zult u van het bed waarop u bent komen te liggen, niet afkomen, maar u zult voorzeker sterven.

¹⁷ Zo stierf hij volgens het woord van **JHWH**, dat Elia gesproken had; en Joram werd koning in zijn plaats in het tweede jaar van Joram, de zoon van Josafat, de koning van Juda; want hij had geen zoon.

¹⁸ Het overige van de geschiedenis van Achazja, wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël?

Elia in de hemel opgenomen

2 ¹ Het gebeurde, toen **JHWH** Elia in een storm in de hemel zou opnemen, dat Elia met Elisa uit Gilgal ging. ² En Elia zei tot Elisa: Blijf toch hier, want **JHWH** heeft mij naar Betel gezonden. Maar Elisa zei: Zo waar **JHWH** leeft en uzelf leeft, ik zal u niet verlaten. Daarop begaven zij zich naar Betel. ³ Toen kwamen de profeten van Betel naar Elisa en vroegen hem: Weet u, dat **JHWH** heden uw heer boven uw hoofd zal wegnemen? En hij antwoordde: Ook ik weet het, zwijgt stil.

⁴ En Elia zei tot hem: Elisa, blijf toch hier, want **JHWH** heeft mij naar Jericho gezonden. Maar hij zei: Zo waar **JHWH** leeft en uzelf leeft, ik zal u niet verlaten. Zo kwamen zij te Jericho. ⁵ Toen naderden de profeten van Jericho tot Elisa en vroegen hem: Weet u, dat **JHWH** heden uw heer boven uw hoofd zal wegnemen? En hij antwoordde: Ook ik weet het, zwijgt stil.

⁶ En Elia zei tot hem: Blijf toch hier, want **JHWH** heeft mij naar de Jordaan gezonden. Maar hij zei: Zo waar **JHWH** leeft en uzelf leeft, ik zal u niet verlaten. Zo gingen zij beiden verder. ⁷ Vijftig man van de profeten waren ook gegaan,

maar bleven op verre afstand staan, toen zij beiden aan de Jordaan stilstonden. ⁸ Daarop nam Elia zijn mantel, wond hem samen en sloeg op het water; en dit verdeelde zich naar hier en daar, zodat zij beiden door het droge overstaken. ⁹ ^(A) En zodra zij overgestoken waren, zei Elia tot Elisa: Doe een wens. Wat zal ik voor u doen, voordat ik van u word weggenomen? En Elisa zei: Mag er zo een dubbel deel van uw geest op mij zijn. ¹⁰ En Elia zei: U hebt een moeilijke zaak gewenst. Indien u mij zult zien, terwijl ik van u word weggenomen, dan zal het u aldus gebeuren. Maar indien niet, dan zal het niet gebeuren.

¹¹ En, terwijl zij voortgingen, al wandelende en sprekende, zie, een vurige wagen en vurige paarden! en die maakten scheiding tussen hen beiden. Zo voer Elia in een storm ten hemel. ¹² ^(B) En Elisa zag het en riep uit: Mijn vader, mijn vader! Wagens en ruiters van Israël! En hij zag hem niet meer. Toen greep hij zijn klederen en scheurde ze in twee stukken. ¹³ Daarop raapte hij de mantel van Elia op, die van hem afgevallen was, keerde terug en ging aan de oever van de Jordaan staan. ¹⁴ En hij nam de mantel van Elia, die van hem afgevallen was, sloeg op het water, en riep: Waar is **JHWH**, de God van Elia, ja Hij? Hij sloeg op het water en dit verdeelde zich naar hier en daar, zodat Elisa kon oversteken.

¹⁵ De profeten van Jericho, die op enige afstand stonden, zagen hem en zeiden: De geest van Elia rust op Elisa. En zij kwamen hem tegemoet en bogen zich voor hem ter aarde. ¹⁶ En zij zeiden tot hem: Zie toch, er zijn onder uw knechten vijftig dappere mannen; laat hen toch uw heer gaan zoeken, of niet misschien de Geest van **JHWH** hem heeft opgeno-

^(A) 2:9 Deut. 21:17. ^(B) 2:12 2Kon. 13:14.

men en op een van de bergen of in een van de dalen heeft neergeworpen. Maar hij zei: Zendt ze niet. ¹⁷Maar, toen zij onbeschaamd bij hem aandrongen, zei hij: Zendt ze dan maar. Zij zonden dan vijftig man, en dezen zochten drie dagen lang, maar vonden hem niet. ¹⁸Toen zij tot hem terugkeerden, terwijl hij in Jericho verbleef, zei hij tot hen: Heb ik u niet gezegd: gaat niet?

Elisa maakt het water te Jericho gezond

¹⁹De mannen van de stad zeiden tot Elisa: Zie toch, de ligging van de stad is goed, zoals mijn heer ziet; maar het water is slecht, en de landstreek veroorzaakt misgeboorte. ²⁰Toen zei hij: Haalt mij een nieuwe schotel en doet er zout in. Zij haalden hem er één. ²¹Daarop ging hij naar de waterbron, wierp het zout daarin en zei: Zo zegt **JHWH**: Ik maak dit water gezond; daaruit zal geen dood of misgeboorte meer voortkomen. ²²En het water werd gezond, tot op deze dag, volgens het woord, dat Elisa gesproken had.

De spottende knapen van Betel

²³Vandaar ging hij naar Betel. En toen hij de weg opklom, kwamen er kleine knapen uit de stad, die de spot met hem dreven en hem toeriepen: Kom op, kaalkop! Kom op, kaalkop! ²⁴Toen keerde hij zich om, zag hen en vervloekte hen in de naam van **JHWH**. Toen kwamen er twee berinnen uit het woud en verscheurden tweeënveertig van die kinderen. ²⁵En hij ging vandaar naar de berg Karmel, en vandaar keerde hij terug naar Samaria.

Jorams veldtocht tegen Moab

3¹Joram, de zoon van Achab, werd koning over Israël te Samaria in het achttiende jaar van Josafat, de koning van Juda, en hij regeerde twaalf jaar. ²Hij deed wat kwaad is in de ogen van

JHWH; echter niet zoals zijn vader en zijn moeder: hij verwijderde de gewijde steen van Baäl, die zijn vader gemaakt had. ³Alleen volhardde hij in de zonden die Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had doen bedrijven; daarvan week hij niet af. ⁴Mesa nu, de koning van Moab, was een schapenfokker; hij bracht aan de koning van Israël honderdduizend lammeren op en de wol van honderdduizend rammen. ⁵Maar zodra Achab gestorven was, viel de koning van Moab van de koning van Israël af.

⁶Koning Joram trok in die dagen op uit Samaria en monsterde heel Israël. ⁷En hij zond tot Josafat, de koning van Juda, deze boodschap: De koning van Moab is van mij afgefallen; trekt u met mij tegen Moab ten strijde? En hij antwoordde: Ik zal optrekken, ik ben als u, mijn volk is als uw volk, mijn paarden zijn als uw paarden. ⁸Ook vroeg hij: Langs welke weg zullen wij optrekken? En hij antwoordde: In de richting van de woestijn van Edom.

⁹Zo ging de koning van Israël op weg met de koning van Juda en de koning van Edom. Maar toen zij zeven dagreizen rondgetrokken hadden, was er geen water voor het leger en de lastdieren die hen volgden. ¹⁰Toen zei de koning van Israël: Ach, voorzeker heeft **JHWH** deze drie koningen geroepen om hen in de macht van Moab te geven! ¹¹Maar Josafat vroeg: Is hier geen profeet van **JHWH** om door hem **JHWH** te raadplegen? Toen *antwoordde* een van de dienaren van de koning van Israël en zei: Hier is Elisa, de zoon van Safat, die water op Elia's handen goot. ¹²En Josafat zei: Bij hem is het woord van **JHWH**.

Daarop gingen de koning van Israël en Josafat, en de koning van Edom naar hem toe. ¹³Maar Elisa zei tot de koning van Israël: Wat heb ik met u te doen?

Ga naar de profeten van uw vader en naar die van uw moeder. Maar de koning van Israël zei tot hem: Neen, want **JHWH** heeft deze drie koningen geroepen om hen in de macht van Moab te geven. ¹⁴Toen zei Elisa: Zo waar **JHWH** van de legermachten leeft, in wiens dienst ik sta, als ik geen rekening wilde houden met Josafat, de koning van Juda, dan zou ik op u geen acht slaan of naar u omzien. ¹⁵Nu dan, haalt mij een citerspeler. En het gebeurde, toen de citerspeler speelde, dat de hand van **JHWH** op hem kwam.

¹⁶En hij zei: Zo zegt **JHWH**: laat men in dit dal vele greppels maken, ¹⁷want zo zegt **JHWH**: u zult geen wind voelen en geen stortregen zien; toch zal dit dal vol water lopen, zodat u kunt drinken, u met uw vee en uw lastdieren. ¹⁸En ook is dit nog maar een kleine zaak in de ogen van **JHWH**: Hij zal bovendien Moab in uw macht geven, ¹⁹zodat u alle versterkte steden, de keur van de steden zult innemen en alle goede bomen vellen en alle waterbronnen dichtstoppen en alle goede akkers met stenen bederven.

²⁰De volgende morgen, juist bij het brengen van het offer, zie daar kwam water uit de richting van Edom, zodat het land vol water liep. ²¹Toen al de Moabieten gehoord hadden, dat de koningen opgetrokken waren om tegen hen te strijden, werden allen bijeengeroepen, die nog de krijgsgordel konden aangorden, ja ook nog ouderen; en zij stelden zich op aan de grens. ²²De volgende morgen vroeg, toen de zon over het water opging, zagen de Moabieten het water tegenover zich rood als bloed; ²³en zij zeiden: Dat is bloed! De koningen zijn voorzeker met elkaar in strijd geraakt en hebben elkaar verslagen. Nu dan, Moabieten, aan de buit! ²⁴Maar, toen zij bij de legerplaats van Israël kwa-

men, stonden de Israëlieten op en versloegen de Moabieten, zodat dezen voor hen op de vlucht gingen; en zij drongen op en versloegen de Moabieten. ²⁵De steden verwoestten zij, op alle goede akkers wierp ieder zijn steen, zodat zij ze daarmee geheel bedekten; alle waterbronnen stopten zij dicht, en alle goede bomen velden zij, totdat men alleen in Kir-Chareset de stenen had laten overblijven. Toen slingeraars het omsingelden en beschoten, ²⁶zag de koning van Moab dat de strijd hem te machtig werd; hij nam met zich zevenhonderd mannen die het zwaard konden voeren, om door te breken in de richting van de koning van Edom; maar zij konden het niet. ²⁷Daarop nam hij zijn eerstgeboren zoon, die in zijn plaats koning zou worden, en offerde hem ten brandoffer op de muur. Toen kwam een grote toorn over Israël, zodat zij van hem wegtrokken en naar hun land terugkeerden.

De olie van de weduwe

4 ¹Een van de vrouwen van de profeten riep tot Elisa om hulp en zei: Uw knecht, mijn man, is gestorven, en u weet zelf, dat uw knecht ontzag voor **JHWH** had. En nu is de schuldeiser gekomen om mijn beide kinderen als slaven voor zich weg te halen. ²En Elisa vroeg haar: Wat kan ik voor u doen? Vertel mij, wat u in uw huis hebt. En zij antwoordde: Uw dienaar heeft niets in huis behalve een kruikje olie. ³Toen zei hij: Ga heen, vraag buitenshuis vaten van al uw burens, lege vaten; laat het er niet weinige zijn. ⁴Ga dan naar binnen, sluit de deur toe achter u en uw zonen en giet in al die vaten; en wat vol is, moet u laten wegzetten. ⁵Zij ging van hem weg, sloot de deur achter zich en haar zonen toe; dezen plaatsten steeds (de vaten) bij haar en zij goot steeds door. ⁶Toen de vaten

vol waren, zei zij tot haar zoon: Breng mij nog een vat. Maar hij zei tot haar: Er is geen vat meer. Toen hield de olie op te stromen. ⁷Zij ging het de man van God vertellen, en deze zei: Ga heen, verkoop de olie en betaal uw schuld, en leef met uw zonen van het overige.

De Sunamitische en haar zoon

⁸Op zekere dag begaf Elisa zich naar Sunem. Daar woonde een welgestelde vrouw, die bij hem aandrong, dat hij zou blijven eten. En zo vaak hij op zijn doorreis daar kwam, ging hij erheen om te eten. ⁹En zij zei tot haar man: Zie toch, ik weet, dat het een heilige man van God is, die altijd bij ons aankomt. ¹⁰Laat ons dan nu een kleine gemetselde bovenkamer maken, en daar voor hem een bed, een tafel, een stoel en een kandelaar plaatsen, opdat hij, wanneer hij bij ons komt, daar zijn intrek kan nemen. ¹¹Op zekere dag kwam hij daar; hij nam zijn intrek in de bovenkamer en legde zich daar te ruste. ¹²Vervolgens zei hij tot zijn knecht Gehazi: Roep deze Sunamitische. Toen hij haar geroepen had, bleef zij voor hem staan. ¹³En hij zei tot Gehazi: Zeg tot haar: zie, u hebt zich voor ons al deze moeite getroost; wat kan er nu voor u gedaan worden? Is er iets waarover ik voor u tot de koning of tot de legeroverste kan spreken? Maar zij antwoordde: Ik woon te midden van mijn familie.

¹⁴En Elisa zei: Maar wat kan er dan voor haar gedaan worden? Gehazi zei: Zij heeft helaas geen zoon, en haar man is oud. ¹⁵Daarop zei hij: Roep haar. En hij riep haar en zij kwam in de ingang staan. ^{16(A)}Toen zei hij: Op deze zelfde tijd over een jaar zult u een zoon omhelzen. Maar zij zei: Och neen, mijn heer, u

man van God, spiegel uw dienares niets voor. ¹⁷Maar de vrouw werd zwanger en baarde een zoon op dezelfde tijd een jaar later, zoals Elisa tot haar gesproken had.

¹⁸Toen de knaap groot geworden was, ging hij op zekere dag naar zijn vader, bij de maaiers. ¹⁹En hij zei tot zijn vader: Mijn hoofd, mijn hoofd! Toen zei deze tot een knecht: Draag hem naar zijn moeder. ²⁰Hij droeg hem weg en bracht hem naar zijn moeder; en hij zat op haar knieën tot aan de middag; toen stierf hij. ²¹Zij ging naar boven, legde hem op het bed van de man van God en sloot de toegang tot hem af. ²²Daarop ging zij naar buiten, riep haar man en zei: Zend mij één van de knechten met een ezelin; ik wil mij naar de man van God spoeden en dan terugkomen. ²³En hij vroeg: Waarom wilt u vandaag naar hem toegaan? Het is immers geen Nieuwe Maan of Sjabbat. Maar zij antwoordde: Wees maar gerust. ²⁴Toen zij de ezelin gezadeld had, zei zij tot haar knecht: Drijf ze steeds aan en laat mij zonder ophouden doorrijden, behalve wanneer ik het u zeg.

²⁵Zo ging zij op weg en kwam bij de man van God op de berg Karmel. Zodra de man van God haar op enige afstand zag, zei hij tot zijn knecht Gehazi: Zie, daar is de Sunamitische. ²⁶Snel haar dadelijk tegemoet en zeg tot haar: Is het wel met u, met uw man en met het kind? En zij zei: Alles wel. ²⁷Toen zij echter bij de man van God op de berg gekomen was, greep zij zijn voeten; Gehazi trad nader om haar terug te stoten, maar de man van God zei: Laat af van haar, want haar ziel is bitter bedroefd, maar **JHWH** heeft het voor mij verborgen gehouden en het mij niet meegedeeld. ²⁸Toen zei zij: Heb ik soms mijn heer om een zoon

(A) 4:16 Gen. 18:14.

gevraagd? Heb ik niet gezegd: U moet mij niet misleiden? ²⁹Hij zei tot Gehazi: Omgord uw lendenen, neem mijn staf in uw hand en ga op weg. Wanneer u iemand ontmoet, groet hem niet, en wanneer iemand u groet, *antwoord* hem niet; en leg mijn staf op het gezicht van de knaap. ³⁰Maar de moeder van de knaap zei: Zo waar **JHWH** leeft en uzelf leeft, ik ga niet bij u vandaan. Toen stond hij op en volgde haar.

³¹Gechazi nu was voor hen uitgegaan en had de staf op het gezicht van de knaap gelegd; maar er kwam geen geluid en geen levensteken; toen keerde hij terug, hem tegemoet en berichtte hem: De jongen is niet ontwaakt. ³²Daarna kwam Elisa het huis binnen en zie, daar lag de jongen dood op zijn bed. ³³Toen Elisa binnengegaan was, sloot hij de deur achter hen beiden en bad tot **JHWH**. ³⁴(A) Daarna ging hij boven op de knaap liggen; hij legde zijn mond op zijn mond, zijn ogen op zijn ogen, zijn handen op zijn handen, en boog zich zo over hem heen. Daarop werd het lichaam van de knaap warm. ³⁵Daarna keerde hij terug en ging eenmaal het huis op en neer; dan ging hij naar boven en boog zich over hem heen. Toen niesde de jongen zevenmaal en opende zijn ogen. ³⁶En hij riep Gehazi en zei: Roep deze Sunamitische. En toen deze haar geroepen had, kwam zij tot hem, en hij zei: Neem uw zoon op. ³⁷Zij trad binnen, wierp zich aan zijn voeten en boog zich ter aarde neer. Daarop nam zij haar zoon en ging heen.

De dood in de pot

³⁸Toen Elisa naar Gilgal terugkeerde, was er honger in het land. Terwijl de pro-

feten vóór hem gezeten waren, zei hij tot zijn knecht: Zet de grootste pot op en kook moes voor de profeten. ³⁹Daarop ging er één naar het veld om groenten te plukken; en hij vond een wilde slingerplant en plukte daarvan wilde kolokwinten⁽¹⁾, zijn kleed vol. Toen hij teruggekomen was, sneed hij die in stukjes in de moespot; want zij kenden ze niet. ⁴⁰Vervolgens schepte men voor de mannen op om te eten. Maar zodra zij van het moes hadden gegeten, schreeuwden zij het uit: De dood is in de pot, man van God! En zij konden het niet eten. ⁴¹Maar hij zei: Haal dan meel. En hij wierp het in de pot en zei: Schep op voor het volk, opdat zij eten. Toen was er niets kwaads meer in de pot.

De spijziging van de honderd

⁴²Er was een man gekomen uit Baäl-Salisa; deze bracht de man van God in zijn tas brood van de eerstelingen, twintig gerstenbroden en vers koren. En hij zei: Geef het aan het volk, opdat zij eten. ⁴³Maar zijn dienaar zei: Hoe kan ik dit aan honderd man voorzetten? En hij zei: Geef het aan het volk, opdat zij eten. Want zo zegt **JHWH**: Men zal eten en overhouden. ⁴⁴Daarop zette hij het hun voor, en zij aten en hielden over, naar het woord van **JHWH**.

De genezing van Naäman

5¹(B) Naäman, de legeroverste van de koning van Aram, was zeer gezien bij zijn heer en stond in hoge gunst, want door hem had **JHWH** een overwinning aan Aram geschonken. Maar deze man, een krijgsheld, was melaats. ²De Arameeërs nu waren eens in benden

(1) **4:39** kolokwinten zijn gele vruchten die op kleine pompoenen lijken, de pulp is bijzonder bitter en zeer giftig.

(A) **4:34** 1Kon. 17:21. (B) **5:1** Luk. 4:27.

uitgetrokken en hadden een jong meisje uit het land van Israël gevangen meegevoerd; zij was in dienst van Naämans vrouw. ³En zij zei tot haar meesteres: Och, was mijn heer maar bij de profeet in Samaria, dan zou deze hem wel van zijn melaatsheid verlossen.

⁴Toen kwam hij en deelde het aan zijn heer mee: Zo en zo heeft het meisje uit het land van Israël gesproken. ⁵De koning van Aram zei: Welaan, ga heen, ik wil een brief aan de koning van Israël zenden. Zo ging hij heen en nam met zich mee tien talenten zilver, zesduizend sikkels goud en tien bovenklederen. ⁶Hij bracht aan de koning van Israël de brief, waarin geschreven stond: Nu dan, zodra deze brief u bereikt, zie, ik zend mijn dienaar Naäman tot u, opdat u hem verlost van zijn melaatsheid. ⁷Zodra de koning van Israël de brief gelezen had, scheurde hij zijn klederen en zei: Ben ik God, om te kunnen doden en levend maken, dat deze man een boodschap tot mij zendt om een man van zijn melaatsheid te verlossen? Voorzeker, let op, ziet: hij zoekt een voorwendsel tegen mij.

⁸Zodra Elisa, de man van God, gehoord had, dat de koning van Israël zijn klederen gescheurd had, zond hij tot de koning de boodschap: Waarom hebt u uw klederen gescheurd? Laat hij toch tot mij komen, opdat hij zal weten, dat er een profeet in Israël is. ⁹En Naäman kwam met zijn paarden en met zijn wagens en hield stil bij de ingang van het huis van Elisa. ¹⁰Elisa zond een bode tot hem met de opdracht: Ga heen en baad u zevenmaal in de Jordaan, dan zal uw lichaam weer gezond worden en u zult rein zijn. ¹¹Toen werd Naäman boos en ging heen, terwijl hij zei: Zie, ik dacht bij mijzelf: hij zal zeker naar buiten komen en daar gaan staan en de naam van **JHWH**, zijn

God, aanroepen en zijn hand over de plek heen en weer bewegen en zo de melaatsheid wegnemen. ¹²Zijn de Abana en de Parpar, de rivieren van Damascus, niet beter dan alle wateren van Israël? Zou ik mij daarin niet kunnen baden en rein worden? Daarop keerde hij zich om en ging heen in grimmigheid.

¹³Toen traden echter zijn dienaren nader, spraken hem aan en zeiden: Mijn vader, wanneer de profeet u iets moeilijks had opgedragen, zou u dat dan niet doen? Hoeveel te meer, nu hij tot u gezegd heeft: Baad u en u zult rein worden? ¹⁴Dus daalde hij af en dompelde zich zevenmaal onder in de Jordaan, naar het woord van de man van God; en zijn lichaam werd weer gezond als het lichaam van een kleine jongen, en hij was rein.

¹⁵Daarop keerde hij terug tot de man van God, hijzelf met zijn hele gevolg; en, bij hem gekomen, ging hij voor hem staan en zei: Zie, nu weet ik, dat er op de hele aarde geen God is behalve in Israël. Neem dan een geschenk aan van uw dienaar. ¹⁶Maar hij zei: Zo waar **JHWH** leeft, in wiens dienst ik sta, ik neem niets aan. En, hoewel hij bij hem aandrong, dat hij iets zou aannemen, bleef hij weigeren. ¹⁷Toen zei Naäman: Indien dan niet, laat aan uw knecht een last aarde geven zoveel als een span muil dieren kan dragen. Want uw knecht zal geen brandoffer of slachtoffer meer brengen aan andere goden dan aan **JHWH**. ¹⁸Maar mag **JHWH** dit aan uw knecht vergeven: wanneer mijn heer in de tempel van Rimmon komt om zich aldaar neer te buigen, terwijl hij op mijn arm leunt, zodat ik mij in de tempel van Rimmon moet neerbuigen - als ik mij dan neerbuig in de tempel van Rimmon, mag **JHWH** deze zaak aan uw knecht vergeven. ¹⁹En hij zei tot hem: Ga in vrede.

Toen hij nog maar net van hem was weggegaan, ²⁰dacht Gehazi, de knecht van Elisa, de man van God: Zie, daar heeft mijn heer deze Arameeër Naäman ontzien door niets van hem aan te nemen van wat hij had meegebracht! Zo waar **JHWH** leeft, ik snel hem achterna en neem iets van hem aan. ²¹Dus ging Gehazi Naäman achterna. Toen Naäman zag, dat iemand hem achterna snelde, sprong hij van de wagen af hem tegemoet en zei: Is het wel? ²²En hij antwoordde: Ja. Mijn heer heeft mij gezonden met deze boodschap: Zie, zojuist zijn twee jonge mannen uit de profeten tot mij gekomen van het gebergte Efraïm. Geef hun toch een talent zilver en twee bovenklederen. ²³En Naäman zei: Wees zo goed en neem twee talenten. En hij drong bij hem aan. Daarop liet hij twee talenten zilver in twee buidels pakken, en ook twee bovenklederen en gaf die aan twee van zijn knechten, die ze voor hem uit droegen. ²⁴Toen hij bij de heuvel gekomen was, nam hij ze van hen over, borg ze op in huis en liet die mannen heengaan. En zij gingen heen.

²⁵Nadat hij binnengekomen was en voor zijn heer was gaan staan, vroeg Elisa hem: Vanwaar Gehazi? En hij antwoordde: Uw knecht is nergens heen geweest. ²⁶Maar hij zei tot hem: Ben ik in de geest niet meegegaan, toen die man zich omkeerde van zijn wagen af u tegemoet? Was het de tijd om dat zilver aan te nemen of om klederen aan te nemen of olijfbomen en wijngaarden, schapen en runderen, slaven en slavinnen? ²⁷Daarom zal de melaatsheid van Naäman u en uw nakomelingen aankleven, voor altijd. Toen ging hij van hem weg, melaats als sneeuw.

De drijvende bijl

6 ¹Eens zeiden de profeten tot Elisa: Zie toch, de plaats, hier voor u, waar wij wonen, is voor ons te bekrompen. ²Laten wij toch naar de Jordaan gaan en ieder een balk daarvandaan halen en laten wij er voor ons een verblijfplaats inrichten om er te wonen. En hij zei: Gaat. ³Toen zei er één: Wees zo goed en ga met uw knechten mee. Hij zei: Ik ga mee. ⁴En hij ging met hen mee. Als zij bij de Jordaan gekomen waren, velden zij bomen. ⁵En, terwijl een van hen een stam velde, viel het ijzer in het water; en hij slaakte een kreet en riep: Ach, mijn heer, het was geleend! ⁶Maar de man van God zei: Waar is het gevallen? En toen hij hem de plaats gewezen had, sneed hij een stuk hout af, wierp het daarheen en deed het ijzer bovendrijven. ⁷En hij zei: Neem het op. Hij strekte zijn hand uit en greep het.

Elisa's optreden in de oorlog tegen Aram

⁸De koning van Aram was in oorlog met Israël. Hij overlegde met zijn dienaren: Op die en die plaats zal mijn legerkamp zijn. ⁹Maar de man van God zond aan de koning van Israël de boodschap: Neem u in acht niet langs die plaats te trekken, want de Arameeërs zijn daarheen afgedaald. ¹⁰De koning van Israël zond dan mannen naar de plaats die de man van God hem genoemd en waarvoor hij hem gewaarschuwd had, zodat hij zich daar in acht kon nemen, en dat niet slechts een- of tweemaal. ¹¹En het hart van de koning van Aram werd hierover verontrust; hij ontbood zijn dienaren en zei tot hen: Kunt u mij niet meedelen, wie van de onzen op de hand van de koning van Israël is? ¹²Maar één van zijn dienaren zei: Neen, mijn heer de koning, maar Elisa, de profeet in Israël, deelt aan

de koning van Israël de woorden mee, die u in uw slaapkamer spreekt. ¹³Toen zei hij: Gaat en ziet, waar hij is; dan zal ik hem laten gevangennemen. Nadat hem gemeld was; Zie, hij is te Dotan, ¹⁴zond hij daarheen paarden en wagens, een sterk leger; zij kwamen 's nachts en omsingelden de stad.

¹⁵Toen de dienaar van de man van God 's morgens vroeg opstond en naar buiten trad, zie, een leger omringde de stad, zowel paarden als wagens. En zijn knecht zei tot hem: Ach, mijn heer! wat moeten wij doen? ¹⁶Maar hij zei: Wees niet bang, want zij, die bij ons zijn, zijn talrijker dan zij, die bij hen zijn. ¹⁷Toen bad Elisa: **JHWH**, open toch zijn ogen, opdat hij zal zien. En **JHWH** opende de ogen van de knecht en hij zag en zie, de berg was vol vurige paarden en wagens rondom Elisa. ¹⁸Toen de vijanden nu tot hem afdaalden, bad Elisa tot **JHWH**: Sla dit volk toch met blindheid. En Hij sloeg hen met blindheid naar het woord van Elisa.

¹⁹Daarop zei Elisa tot hen: Dit is niet de weg en dit is niet de stad; volgt mij, dan zal ik u brengen naar de man die u zoekt. En hij bracht hen naar Samaria. ²⁰Zodra zij nu in Samaria gekomen waren, bad Elisa: **JHWH**, open hun de ogen, opdat zij zien. En **JHWH** opende hun ogen, en zij zagen, en zie, zij waren midden in Samaria. ²¹Toen vroeg de koning van Israël, zodra hij hen zag, aan Elisa: Zal ik hen neerslaan? zal ik hen neerslaan, mijn vader? ²²Maar hij antwoordde: U mag hen niet neerslaan. Slaat u soms hen neer, die u gevangengenomen hebt met uw zwaard en boog? Zet hun brood en water voor, opdat zij eten en drinken en heengaan naar hun heer. ²³Daarop bereidde hij hun een grote maaltijd; en

toen zij hadden gegeten en gedronken, liet hij hen vertrekken en zij gingen heen naar hun heer. Sindsdien kwamen de benden van Aram niet meer in het land van Israël.

Elisa tijdens het beleg van Samaria

²⁴Daarna verzamelde Benhadad, de koning van Aram, zijn hele leger, trok op en sloeg het beleg voor Samaria. ²⁵En er ontstond een zware honger in Samaria; want zij belegerden het zo lang, dat een ezelsskop tachtig zilverstukken kostte en een vierde maat duivenmest vijf zilverstukken. ²⁶Toen de koning eens over de muur voorbijging, riep een vrouw tot hem om hulp: Help toch, mijn heer de koning! ²⁷Maar hij zei: Indien **JHWH** u niet helpt, vanwaar moet ik u dan hulp halen? Van de dorsvloer of van de perskuip? ²⁸Verder vroeg de koning haar: Wat hebt u? Zij antwoordde: Deze vrouw heeft tot mij gezegd: geef uw zoon, dat wij hem vandaag eten; dan zullen wij mijn zoon morgen eten. ^{29(A)} Wij hebben dus mijn zoon gekookt en hem opgegeten. Maar toen ik de volgende dag tot haar zei: Geef nu uw zoon, dat wij hem eten, had zij haar zoon verborgen. ³⁰Zodra nu de koning de woorden van de vrouw hoorde, scheurde hij zijn klederen; en - terwijl hij op de muur voorbijging, zag het volk, dat hij zowaar daaronder een rouwgewaad op het blote lichaam droeg. ³¹En hij zei: Zo mag God mij doen, ja nog erger, indien het hoofd van Elisa, de zoon van Safat, heden op hem blijft staan. - ³²Elisa nu zat in zijn huis en de oudsten zaten bij hem. - En hij zond een man voor zich uit. Voordat die bode bij (Elisa) was gekomen, had deze tot de oudsten gezegd: Hebt u wel gezien, dat deze moordenaarszoon iemand gezonden heeft om

(A) 6:29 Deut. 28:57; Klg. 4:10.

mij te onthoofden? Ziet, zodra de bode komt, moet u de deur sluiten en hem bij de deur terugdringen. Is niet het geluid van de voetstappen van zijn heer achter hem? ³³Terwijl hij nog met hen sprak, zie, daar kwam de bode op hem af. En (de koning) zei: Zie, welk een onheil, door **JHWH** gezonden! Wat zou ik nog op **JHWH** hopen?

7¹Toen zei Elisa: Hoort het woord van **JHWH**. Zo zegt **JHWH**: Morgen om deze tijd zal een maat fijn meel een sikkel kosten, en twee maten gerst een sikkel, bij de poort van Samaria. ²Daarop *antwoorde* de hoofdmans op wiens arm de koning leunde, de man van God: Ook al zou **JHWH** sluizen in de hemel maken, zou dit dan kunnen gebeuren? Maar hij zei: Zie, u zult het met eigen ogen zien, maar daarvan niet eten.

³Er waren vier melaatse mannen buiten voor de poort; zij zeiden tot elkaar: Waarom blijven wij hier, totdat wij sterven? ⁴Indien wij zeggen: Wij zullen de stad binnengaan - in de stad is hongersnood, zodat wij daar zullen sterven; en indien wij hier blijven, dan zullen wij ook sterven. Welaan dan, laten wij overlopen naar de legerplaats van de Arameeërs. Indien zij ons in leven laten, zullen wij leven; en indien zij ons doden, zullen wij sterven. ⁵In de avondschemering stonden zij op om naar de legerplaats van de Arameeërs te gaan. Maar toen zij bij de buitenrand van de legerplaats van de Arameeërs kwamen, zie, daar was niemand. ⁶Want **JHWH** had het leger van de Arameeërs een geluid doen horen van wagens en paarden, het geluid van een grote legermacht, zodat zij tot elkaar zeiden: Zie, de koning van Israël heeft tegen ons de koningen van de Hethieten en van Egypte gehuurd om ons te overvallen. ⁷Daarom waren zij opgesprongen en in de avondschemering gevlucht en had-

den hun tenten achtergelaten, ook hun paarden, hun ezels, de hele legerplaats zoals die was; zij waren gevlucht om hun leven te redden.

⁸Toen deze melaatsen aan de buitenrand van de legerplaats gekomen waren, gingen zij een tent binnen, aten en dronken, namen zilver, goud en klederen eruit weg, en gingen heen en verborgen het. Daarna gingen zij weer een andere tent binnen, namen er (allerlei dingen) uit weg, gingen heen en verborgen het. ⁹Toen zeiden zij tot elkaar: Wij doen niet goed; deze dag is een dag van blijde boodschap, en wij houden ons stil. Indien wij wachten tot het morgenlicht, dan zal ons straf treffen. Welaan dan, laten wij heengaan en het in het koninklijk paleis melden.

¹⁰Daarop kwamen zij en riepen de poortwachter van de stad aan en meldden hun: Wij kwamen bij de legerplaats van de Arameeërs, en zie, daar was niemand, zelfs geen menselijk geluid; maar de paarden waren vastgebonden en de ezels vastgebonden; en de tenten stonden er als tevoren. ¹¹De poortwachters riepen en meldden het binnen in het koninklijk paleis.

¹²De koning stond in de nacht op en zei tot zijn dienaren: Ik wil u vertellen wat de Arameeërs ons gedaan hebben. Zij weten, dat wij honger lijden; nu zijn zij uit de legerplaats weggetrokken om zich in het veld te verbergen, denkende: Wanneer zij de stad uitgaan, zullen wij hen levend grijpen en de stad binnenkomen. ¹³Toen *antwoorde* een van zijn dienaren en zei: Laat men toch vijf van de hier nog overgebleven paarden nemen; hetzij het hun gaat als de hele menigte van Israël, die hier nog over is, hetzij het hun gaat als de hele menigte van Israël, die omgekomen is, laten wij ze maar uitzenden en zien.

¹⁴Daarop namen zij twee wagens met paarden, en de koning zond die het leger van de Arameeërs achterna met de opdracht: Gaat en ziet. ¹⁵Deze gingen hun achterna tot aan de Jordaan, en zie, de hele weg lag vol klederen en wapens, die de Arameeërs bij hun angstige vlucht hadden weggegooid. De boden kwamen terug en meldden het de koning; ¹⁶toen ging het volk naar buiten en zij plunderden de legerplaats van de Arameeërs. En een maat fijn meel kostte een sikkil en twee maten gerst een sikkil, volgens het woord van **JHWH**. ¹⁷En de koning had de hoofdman op wiens arm hij leunde, aangesteld over de poort, maar het volk vertrapte hem in de poort, zodat hij stierf, zoals de man van God gesproken had, juist toen de koning tot hem gekomen was. ¹⁸Aldus is het gebeurd, zoals de man van God tot de koning gesproken had: Twee maten gerst zullen morgen om deze tijd een sikkil kosten en een maat fijn meel een sikkil, bij de poort van Samaria. ¹⁹En de hoofdman had toen de man van God *geantwoord*: Ook al zou **JHWH** sluizen in de hemel maken, zou dan zo iets kunnen gebeuren? Maar hij had gezegd: Zie, u zult het met eigen ogen zien, maar daarvan niet eten. ²⁰Aldus is hem gebeurd: het volk vertrapte hem in de poort, zodat hij stierf.

De koning helpt de Sunamitische

8 ^{1(A)} Elisa had gesproken tot de vrouw van wie hij de zoon weer levend had gemaakt: Maak u gereed en ga heen, u met uw gezin, en verblijf in het buitenland, waar u maar kunt, want **JHWH** heeft een hongersnood opgeroepen. - En deze is inderdaad over het land gekomen, zeven jaren lang. - ²Toen

maakte die vrouw zich gereed en deed naar het woord van de man van God; zij ging heen, zij met haar gezin, en verbleef als vreemdeling in het land van de Filistijnen, zeven jaren lang. ³Aan het eind van die zeven jaren keerde de vrouw terug uit het land van de Filistijnen, en ging de hulp van de koning inroepen met het oog op haar huis en haar akker. ⁴De koning was juist in gesprek met Gehazi, de knecht van de man van God, en had gezegd: Vertel mij toch al de grote daden die Elisa verricht heeft. ⁵Terwijl hij bezig was de koning te vertellen, dat deze een dode levend had gemaakt, riep daar juist de vrouw van wie hij de zoon weer levend had gemaakt, de hulp in van de koning met het oog op haar huis en haar akker. Toen zei Gehazi: Mijn heer de koning, dit is de vrouw en dit is haar zoon, die Elisa levend gemaakt heeft. ⁶De koning ondervroeg daarop de vrouw en zij vertelde het hem; toen gaf de koning haar een hovingeling mee en zei: Zorg, dat al wat haar toebehoort teruggegeven wordt, en ook de hele opbrengst van de akker sinds de dag, waarop zij het land verliet tot nu toe.

Elisa te Damascus

⁷Elisa kwam naar Damascus, terwijl Benhadad, de koning van Aram, ziek lag. Toen hem meegedeeld was: De man van God is hierheen gekomen, ⁸zei de koning tot Hazaël: Voer een geschenk met u, ga de man van God tegemoet en raadpleeg door hem **JHWH** aldus: zal ik van deze ziekte herstellen? ⁹Toen ging Hazaël hem tegemoet en voerde een geschenk met zich mee, allerlei kostbaarheden uit Damascus, een last van veertig kamelen; hij kwam vóór hem staan en

(A) 8:1 2Kon. 4:8-37.

zei: Uw zoon Benhadad, de koning van Aram, heeft mij tot u gezonden met de vraag: zal ik van deze ziekte herstellen?

¹⁰ En Elisa zei tot hem: Ga, zeg hem: u zult zeker herstellen. Maar **JHWH** heeft mij getoond, dat hij zeker zal sterven.

¹¹ En de man van God zette een strak gezicht en hield het onbewogen tot je er verlegen van wordt; daarop barstte hij in huilen uit. ¹² En Hazaël zei: Waarom huilt mijn heer? En hij zei: Omdat ik weet, wat voor kwaad u de Israëlieten zult aandoen: hun vestingen zult u met vuur verbranden, hun jonge mannen zult u met het zwaard doden, hun zuigelingen zult u verpletteren en hun zwangere vrouwen zult u openrijten. ¹³ (A) Toen zei Hazaël: Maar wat is uw knecht, die hond: dat hij zo iets groots zou doen? En Elisa zei: **JHWH** heeft mij getoond, dat u koning over Aram zult zijn. ¹⁴ Toen ging hij van Elisa weg en kwam bij zijn heer; deze vroeg hem: Wat heeft Elisa tot u gezegd? En hij zei: Hij heeft tot mij gezegd: U zult zeker herstellen. ¹⁵ De volgende dag echter nam hij een deken, doopte die in water en spreidde die over zijn gezicht, zodat hij stierf. En Hazaël werd koning in zijn plaats.

Joram, koning van Juda

¹⁶ In het vijfde jaar van Joram, de zoon van Achab, de koning van Israël - Josafat was toen koning van Juda - werd Joram, de zoon van Josafat, koning van Juda. ¹⁷ Hij was tweeëndertig jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde acht jaar te Jeruzalem. ¹⁸ Hij wandelde in de weg van de koningen van Israël, zoals het huis van Achab deed, want hij had een dochter van Achab tot vrouw; hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**. ¹⁹ (B) Maar **JHWH** wilde Juda niet verderven

ter wille van zijn knecht David, aan wie Hij immers had toegezegd hem voor altijd een lamp voor zijn zonen te zullen geven.

²⁰ (C) In zijn dagen onttrokken de Edomieten zich aan de macht van Juda en stelden een koning over zich aan. ²¹ Toen trok Joram naar Sair met al zijn krijgswagens; en 's nachts maakte hij zich op en versloeg de Edomieten, die hem en de bevelhebbers van de krijgswagens omsingeld hadden; en het volk vluchtte naar zijn tenten. ²² Toch ontrok Edom zich aan de macht van Juda tot op de huidige dag. Toen viel ook Libna af, in diezelfde tijd.

²³ Het overige van de geschiedenis van Joram en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? ²⁴ Joram ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven bij zijn vaderen in de stad van David; zijn zoon Achazja werd koning in zijn plaats.

Achazja, koning van Juda

²⁵ In het twaalfde jaar van Joram, de zoon van Achab, de koning van Israël, werd Achazja, de zoon van Joram, koning van Juda. ²⁶ Tweeëntwintig jaar was Achazja oud, toen hij koning werd; hij regeerde een jaar te Jeruzalem; zijn moeder heette Atalja; zij was de kleindochter van Omri, de koning van Israël. ²⁷ Hij wandelde in de weg van het huis van Achab en deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, zoals het huis van Achab, want hij was verzwagerd met het huis van Achab.

²⁸ Hij trok met Joram, de zoon van Achab, uit en streed tegen Hazaël, de koning van Aram, bij Ramot in Gilead. Maar de Arameeërs verwondden Joram.

(A) 8:13 1Kon. 19:15. (B) 8:19 1Kon. 11:36. (C) 8:20 Gen. 27:40.

²⁹Dus keerde koning Joram terug om te Jizreël genezing te zoeken voor de wonden die de Arameeërs hem bij Rama hadden toegebracht, toen hij streed tegen Hazaël, de koning van Aram. En Achazja, de zoon van Joram, de koning van Juda, kwam Joram, de zoon van Achab, in Jizreël bezoeken, want hij lag ziek.

Jehu wordt koning van Israël

9¹De profeet Elisa riep één van de profeten en zei tot hem: Doe een gordel om uw kleding, neem deze oliekruijk met u en ga naar Ramot in Gilead. ²Wanneer u daar gekomen bent, zie dan uit naar Jehu, de zoon van Josafat, de zoon van Nimsi. Ga bij hem binnen, doe hem opstaan uit het midden van zijn wapenbroeders en breng hem in de binnenste kamer. ³Neem dan de kruik met olie, giet ze uit over zijn hoofd en zeg: Zo spreekt **JHWH**: Ik zalf u tot koning over Israël. Open daarna de deur en vlucht zonder treuzelen weg.

⁴Toen ging die jonge man, de jonge profeet, naar Ramot in Gilead. ⁵Toen hij daar kwam, zaten de legeroversten juist bijeen. En hij zei: Ik heb een boodschap voor u, overste. Jehu zei: Voor wie van ons allen? En hij antwoordde: Voor u, overste. ^{6(A)}Toen stond hij op en ging het huis binnen. En hij goot de olie over zijn hoofd en zei tot hem: Zo spreekt **JHWH**, de God van Israël: Ik zalf u tot koning over het volk van **JHWH**, over Israël. ⁷U zult het huis van uw heer Achab slaan, opdat Ik het bloed van mijn knechten, de profeten, ja, het bloed van alle knechten van **JHWH** aan Izebel zal wreken. ⁸En het hele huis van Achab zal omkomen; Ik zal van Achab al wat mannelijk is uitroeien, allen in Israël van hoog tot laag; ⁹dan zal Ik met het huis

van Achab evenzo handelen als met dat van Jerobeam, de zoon van Nebat, en dat van Basa, de zoon van Achia; ^{10(B)}en Izebel zullen de honden verslinden op de akker te Jizreël, en niemand zal haar begraven. Toen opende hij de deur en vluchtte weg.

¹¹Daarna kwam Jehu naar buiten bij de dienaren van zijn heer en een van hen zei tot hem: Is alles wel? Waarom is deze waanzinnige tot u gekomen? En hij antwoordde hun: U kent immers de man en zijn gepraat. ¹²En zij riepen: Leugens! Deel het ons toch mee. Toen zei hij: Zo en zo heeft hij tot mij gesproken: aldus spreekt **JHWH**: Ik zalf u tot koning over Israël. ¹³Daarop nam ieder haastig zijn kleed en spreidde het voor zijn voeten op de treden van de trap; zij bliezen op de hoorn en riepen: Jehu is koning!

¹⁴Aldus smeedde Jehu, de zoon van Josafat, de zoon van Nimsi, een samenzwering tegen Joram. - Joram nu had Ramot in Gilead bezet, hij en heel Israël, tegen Hazaël, de koning van Aram; ¹⁵en koning Joram was teruggekeerd om te Jizreël genezing te zoeken voor de wonden, die de Arameeërs hem hadden toegebracht, toen hij streed met Hazaël, de koning van Aram. - En Jehu zei: Indien u er zo over denkt, laat dan niemand uit de stad ontkomen om dat in Jizreël te gaan berichten.

Dood van Joram en van Achazja

¹⁶Toen besteeg Jehu zijn wagen en ging naar Jizreël, want Joram lag daar (ziek). En Achazja, de koning van Juda, was gekomen om Joram te bezoeken. ¹⁷De wachter nu stond op de toren te Jizreël; hij zag de troep van Jehu aankomen en zei: Ik zie een troep. Toen zei Joram: Neem een ruiter en zend

(A) 9:6 1Kon. 19:16. (B) 9:10 1Kon. 21:23.

hun die tegemoet om te vragen: Is het vrede? ¹⁸De ruiter ging hem tegemoet, en zei: Zo zegt de koning: Is het vrede? Maar Jehu zei: Wat hebt u met vrede te maken? Keer om, volg mij! En de wachter berichtte: De bode is bij hen gekomen, maar keert niet terug. ¹⁹Toen zond hij een tweede ruiter. Ook deze kwam bij hen en zei: Zo zegt de koning: Is het vrede? Maar Jehu zei: Wat hebt u met vrede te maken? Keer om, volg mij! ²⁰En de wachter berichtte: Hij is bij hen aangekomen, maar keert niet terug. En zoals zij voortjagen, zo jaagt alleen Jehu, de zoon van Nimsi, want hij jaagt als een razende.

²¹Toen zei Joram: Span in. En men spande zijn wagen in. En Joram, de koning van Israël, trok uit met Achazja, de koning van Juda, ieder op zijn wagen - zij trokken uit, Jehu tegemoet en troffen hem aan op de akker van de Jizreëliet Nabot. ²²Zodra Joram Jehu zag, vroeg hij: Is het vrede, Jehu? Maar deze antwoordde: Wat vrede, zolang de hoererijen van uw moeder Izebel en haar vele toverijen voortduren? ²³Daarop keerde Joram de teugel, vluchtte en riep Achazja toe: Verraad, Achazja! ²⁴Maar Jehu omklemde de boog en trof Joram tussen zijn schouders, zodat de pijl hem het hart doorboorde; en hij zakte in zijn wagen ineen. ²⁵Toen zei Jehu tot zijn hoofdman Bidkar: Neem hem op en werp hem op de akker van de Jizreëliet Nabot. Want herinner u, dat **JHWH**, toen u en ik zij aan zij reden achter zijn vader Achab, deze Godsspraak over hem gaf: ^{26(A)} Voorzeker, Ik heb gisterenavond het bloed van Nabot en van zijn zonen gezien, luidt het woord van **JHWH**. Ik zal het aan u vergelden op deze akker, luidt het woord van **JHWH**. Nu dan, neem hem

op en werp hem op de akker, volgens het woord van **JHWH**.

²⁷Toen Achazja, de koning van Juda, dat zag, vluchtte hij in de richting van Bet-Haggan. Maar Jehu achtervolgde hem en beval: Hem ook! Schiet hem neer op zijn wagen! (En zij raakten hem) op de helling naar Gur bij Jibleam; hij vluchtte naar Megiddo en stierf daar. ²⁸Zijn dienaren vervoerden hem op een wagen naar Jeruzalem en begroeven hem in zijn graf bij zijn vaders, in de stad van David. ²⁹Achazja nu was koning geworden over Juda in het elfde jaar van Joram, de zoon van Achab.

Dood van Izebel

³⁰Jehu kwam te Jizreël. Toen Izebel dit vernomen had, beschilderde zij haar ogen met zwart en versierde haar hoofd, en zij keek uit het venster. ³¹Toen Jehu de poort binnenkwam, riep zij: Is het wel met Zimri, de moordenaar van zijn heer? ³²En hij hief zijn gezicht op naar het venster en zei: Wie is op mijn hand? Wie? En toen twee, drie hovelingen hem aankeken, ³³gebood hij: Werpt haar naar beneden! En zij wierpen haar naar beneden, zodat haar bloed rondspatte tegen de muur en tegen de paarden, en hij vertrapte haar. ³⁴En hij ging naar binnen, at en dronk. Daarna zei hij: Ziet toch om naar die vervloekte en begraaft haar, want zij is de dochter van een koning. ³⁵Zij gingen heen om haar te begraven, maar vonden van haar niets dan de schedel, de voeten en de handpalmen. ^{36(B)} Toen zij terugkwamen en hem dat berichtten, zei hij: Dit is het woord, dat **JHWH** gesproken heeft door zijn knecht, de Tisbiet Elia: Op de akker te Jizreël zullen de honden het vlees van Izebel verslinden, ³⁷en het lijk van Izebel zal op de

(A) 9:26 1Kon. 21:19. (B) 9:36 1Kon. 21:23.

akker te Jizreël zijn als mest op het veld, zodat men niet kan zeggen: Dit is Izebel.

*Jehu roeit het geslacht
van Achab verder uit*

10¹Achab had zeventig zonen te Samaria. Jehu schreef een brief van de volgende inhoud, en zond die naar Samaria aan de oversten van Jizreël, aan de oudsten en aan de door Achab aangestelde opvoeders: ²Nu dan, zodra deze brief u bereikt, moet u - immers de zonen van uw heer zijn bij u en u hebt de beschikking over krijgswagens, paarden, een versterkte stad en wapens - ³omzien naar de beste en de geschiktste uit de zonen van uw heer en hem plaatsen op de troon van zijn vader en strijden voor het huis van uw heer. ⁴Maar zij waren uitermate bang en zeiden: Zie, twee koningen hebben tegen hem geen stand kunnen houden, hoe zouden wij dan stand kunnen houden? ⁵Toen zonden de hofmaarschalk en de gouverneur van de stad, de oudsten en de opvoeders deze boodschap naar Jehu: Wij zijn uw knechten, al wat u ons zult bevelen, zullen wij doen; wij zullen niemand koning maken; doe wat u denkt dat goed is.

⁶Daarom schreef hij hun voor de tweede keer een brief, waarin stond: Indien u op mijn hand bent en mij wilt gehoorzamen, neemt dan de hoofden van de mannelijke nakomelingen van uw heer en komt tot mij te Jizreël, morgen om deze tijd. De zonen van de koning nu, zeventig man, woonden bij de aanzienlijken van de stad, die hen opvoedden.

⁷Zodra de brief hen bereikte, grepen zij de zonen van de koning en maakten hen af, zeventig man; en zij deden hun hoofden in korven en zonden ze naar hem te Jizreël. ⁸Toen de bode kwam en

hem berichtte: Men heeft de hoofden van de zonen van de koning gebracht, zei hij: Legt ze op twee hopen bij de ingang van de poort, tot de morgen. ⁹Die morgen kwam hij naar buiten, trad naar voren en zei tot al het volk: U bent onschuldig. Zie, ik heb een samenzwering tegen mijn heer gesmeed en hem gedood. Maar wie heeft deze allen dan omgebracht? ¹⁰Weet dan, dat niets onvervuld blijft van het woord van **JHWH**, dat **JHWH** tegen het huis van Achab gesproken heeft; **JHWH** heeft gedaan wat Hij gesproken heeft door zijn knecht Elia. ¹¹(A) En Jehu sloeg allen dood, die van Achabs huis te Jizreël overgebleven waren, en al zijn rijksgroten, vertrouwelingen en priesters, zodat hij daarvan niemand liet ontkomen.

¹²Onmiddellijk ging hij op weg en ging naar Samaria. Toen hij onderweg bij Bet-Eked-der-herders kwam, ¹³trof Jehu de broeders van Achazja, de koning van Juda, aan en vroeg hun: Wie bent u? Zij antwoordden: Wij zijn broeders van Achazja en wij zijn gekomen om de zonen van de koning en die van de gebiedster te bezoeken. ¹⁴En hij gebod: Grijpt hen levend. Toen grepen zij hen levend en sloegen hen dood bij de put van Bet-Eked, tweeënveertig man; niemand van hen liet hij over. ¹⁵Nadat hij vandaar verder was gegaan, trof hij Jonadab, de zoon van Rekab aan, die hem tegemoet kwam; hij groette hem en vroeg hem: Is uw hart mij even oprecht toegedaan als mijn hart u? Jonadab antwoordde: Ja, zeker. (Toen zei hij:) Indien het zo is, geef mij dan uw hand. En hij gaf hem de hand. Hij liet hem bij zich op de wagen klimmen ¹⁶en zei: Kom met mij mee, zie mijn ijver voor **JHWH**. Zo deden zij hem meereijden op zijn wagen. ¹⁷Toen hij nu te

(A) 10:11 Hos. 1:4.

Samaria gekomen was, liet hij allen die van Achabs huis in Samaria overgebleven waren, doodslaan, totdat hij het had uitgeroeid, volgens het woord, dat **JHWH** tot Elia gesproken had.

Jehu roeit de dienst van Baäl uit

¹⁸Daarop vergaderde Jehu het hele volk en zei tot hen: Achab heeft Baäl maar weinig gediend, Jehu zal hem meer dienen. ¹⁹Roept dan nu alle profeten van Baäl, al zijn dienaren en al zijn priesters tot mij, laat niemand gemist worden, want ik wil een groot offerfeest voor Baäl aanrichten; niemand die gemist wordt, zal in leven blijven. Maar Jehu deed dit met listige bedoeling om de dienaren van Baäl uit te roeien. ²⁰Jehu zei: Bereidt een heilig feest voor tot eer van Baäl. En zij riepen dat uit. ²¹Jehu zond boden door heel Israël, en al de dienaren van Baäl kwamen, niemand bleef weg. Zij kwamen naar de tempel van Baäl, en de tempel van Baäl liep vol van het ene einde tot het andere. ²²Toen zei hij tot de opziener van de kleedkamer: Haal voor alle dienaren van Baäl gewaden tevoorschijn. En hij haalde voor hen de kleding tevoorschijn.

²³Daarna kwam Jehu met Jonadab, de zoon van Rekab, naar de tempel van Baäl en zei tot de dienaren van Baäl: Ziet nauwkeurig toe en zorgt, dat hier onder u niemand is van de dienaren van **JHWH**, maar uitsluitend dienaren van Baäl. ²⁴Toen gingen zij naar binnen om slachtoffers en brandoffers te brengen. Jehu nu had tachtig man buiten opgesteld, en had gezegd: Wie één van de mannen die ik in uw handen lever, laat ontsnappen, zijn leven komt in de plaats van zijn leven.

²⁵Zodra hij gereed was met het brengen van het brandoffer, zei Jehu tot de garde en de hoofdlieden: Gaat naar binnen, slaat hen neer, laat niemand ontkomen! Toen sloegen zij hen neer met de scherpste van het zwaard, en de garde en de hoofdlieden wierpen (de lijken) weg. Daarop gingen zij weer naar de stad van de tempel van Baäl. ²⁶En zij brachten de gewijde stenen van de tempel van Baäl naar buiten en verbrandden die. ²⁷Voorts haalden zij de gewijde steen van Baäl omver en ook de tempel van Baäl haalden zij omver en maakten er beerputten van, tot op de huidige dag. ²⁸Zo verdelgde Jehu Baäl uit Israël. ^{29(A)}Alleen week Jehu niet af van de zonden die Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had doen bedrijven: de gouden kalveren die in Betel en in Dan waren.

³⁰**JHWH** zei tot Jehu: Omdat u goed gehandeld hebt door te doen wat recht is in mijn ogen en aan het huis van Achab gedaan hebt naar alles wat in mijn hart was, zullen uw zonen tot in het vierde geslacht op de troon van Israël zitten. ³¹Maar Jehu wandelde niet nauwgezet, met zijn hele hart, naar de *Torah* van **JHWH**, de God van Israël; hij week niet af van de zonden die Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had doen bedrijven.

³²In die dagen begon **JHWH** Israël te besnoeien, want Hazaël sloeg hen in het hele gebied van Israël ³³oostelijk van de Jordaan: het hele land van Gilead, de Gadieten, de Rubenieten en de Manassieten, van Aroër aan de beek Arnon, zowel Gilead als Basan. ³⁴Het overige van de geschiedenis van Jehu, alles wat hij gedaan heeft en al zijn dappere daden, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? ³⁵Jehu ging bij zijn va-

(A) 10:29 1Kon. 12:28-30.

deren te ruste en men begroef hem in Samaria; zijn zoon Joachaz werd koning in zijn plaats. ³⁶De tijd nu, die Jehu over Israël te Samaria geregeerd heeft, was achtentwintig jaar.

Atalja gedood, Joas op de troon gebracht

11 ¹Toen Atalja, de moeder van Achazja, zag, dat haar zoon dood was, maakte zij zich op en bracht het hele koninklijke geslacht om. ²Maar Jehoseba, de dochter van koning Joram, de zuster van Achazja, nam Joas, de zoon van Achazja, en bracht hem met zijn voedster stiekem weg uit de kring van de prinsen die gedood werden, naar de bergplaats voor de bedden; en zij verborgen hem voor Atalja, zodat hij niet ter dood gebracht werd. ³Hij bleef zes jaar bij haar verborgen in het huis van **JHWH**, terwijl Atalja over het land regeerde.

⁴Maar in het zevende jaar ontbood Jojada de oversten over honderd van de lijfwacht en van de garde; hij liet hen bij zich komen in het huis van **JHWH**, sloot met hen een verbond en nam hun een eed af in het huis van **JHWH**. Daarop toonde hij hun de zoon van de koning. ⁵En hij beval hun: Dit moet u doen: het derde deel van u, dat op de Sjabbat dienst moet doen en de wacht betreft bij het koninklijk paleis - ⁶een ander derde deel staat bij de poort Sur en nog een derde deel bij de poort achter de garde - dat moet bij de tempel de wacht houden bij beurten. ⁷De twee afdelingen van u, allen die op de Sjabbat vrijaf krijgen, moeten in het huis van **JHWH** de wacht houden, bij de koning; ⁸u moet u rondom de koning scharen, ieder met zijn wapens in de hand, en wie tussen de gelederen komt, moet ter dood worden

gebracht. En blijft bij de koning, als hij naar buiten gaat of binnenkomt.

⁹De oversten van honderd deden alles wat de priester Jojada geboden had; ieder van hen nam zijn mannen die op de Sjabbat dienst moesten doen, met hen die op de Sjabbat vrijaf kregen, en zij kwamen bij de priester Jojada. ¹⁰De priester gaf aan de oversten over honderd de speren en schilden van koning David, die zich in het huis van **JHWH** bevonden. ¹¹En de garde stelde zich op, ieder met zijn wapens in de hand, van de rechtervleugel tot de linkervleugel van het huis, bij het altaar en bij het huis - rondom de koning. ¹²Toen bracht hij de zoon van de koning naar buiten, zette hem de kroon op en gaf hem de Getuigenis. Zo maakten zij hem koning; zij zalfden hem, klaptten in de handen en riepen: Leve de koning!

¹³Toen Atalja het geroep van de garde (en) van het volk hoorde, ging zij naar het volk in het huis van **JHWH**, ^{14(A)} en zag, zie, daar stond de koning bij de zuil, volgens het gebruik, terwijl de oversten met de trompetten bij de koning waren; en al het volk van het land verheugde zich en blies op trompetten. Toen verscheurde Atalja haar klederen en riep: Verraad, verraad! ¹⁵Maar de priester Jojada gebod de oversten over honderd, de bevelhebbers van het leger, en zei tot hen: Brengt haar tussen de gelederen naar buiten en doodt met het zwaard al wie haar volgt. Want de priester had gezegd: Zij mag niet ter dood gebracht worden in het huis van **JHWH**. ¹⁶Daarop sloegen zij de handen aan haar; en toen zij door de ingang voor de paarden bij het koninklijk paleis gekomen was, werd zij daar ter dood gebracht.

(A) 11:14 2Kon. 23:3.

¹⁷Toen sloot Jojada het verbond tussen **JHWH** en de koning en het volk, dat zij een volk van **JHWH** zouden zijn, en ook tussen de koning en het volk.

¹⁸Het hele volk van het land ging naar de tempel van Baäl en zij haalden die omver, zijn altaren en zijn beelden verbrijzelden zij volkomen en doodden Mattan, de priester van Baäl, vóór de altaren. En de priester stelde wachtposten aan voor het huis van **JHWH**. ¹⁹Daarop nam hij met zich de oversten over honderd, de lijfwacht, de garde en het hele volk van het land; zij leidden de koning uit het huis van **JHWH** en kwamen door de poort van de garde in het koninklijk paleis, en hij nam plaats op de koningstroon. ²⁰Het hele volk van het land verheugde zich en de stad bleef rustig, nadat zij Atalja met het zwaard ter dood gebracht hadden in het koninklijk paleis.

Joas, koning van Juda

²¹Joas was zeven jaar oud, toen hij koning werd.

12¹In het zevende jaar van Jehu werd Joas koning en hij regeerde veertig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Sibja; zij was uit Berseba. ²Joas deed wat recht is in de ogen van **JHWH**, al de dagen, dat de priester Jojada hem onderwees. ³Alleen verdwenen de hoogten niet; nog steeds slachtte en offerde het volk op de hoogten. ⁴Joas gebod de priesters: Al wat onder de heilige gaven aan geld in het huis van **JHWH** gebracht wordt, gangbaar geld, het hoofdgeld, waarop ieder geschat is, (en) al het geld, dat ieder naar de drang van zijn hart in het huis van **JHWH** brengt, ^{5(A)} dat moeten de priesters in ontvangst nemen, ieder van zijn bekenden; en zij moeten daarmee de bouwvallige gedeel-

ten van het huis herstellen, overal waar iets bouwvalligs gevonden wordt.

⁶Maar in het drieëntwintigste jaar van koning Joas hadden de priesters de bouwvallige gedeelten van de tempel nog niet hersteld. ⁷Toen ontbood koning Joas de priester Jojada en de overige priesters en zei tot hen: Waarom herstelt u de bouwvallige gedeelten van de tempel niet? Nu dan, u mag van uw bekenden geen geld meer in ontvangst nemen, maar u moet het afleveren voor de bouwvallige gedeelten van de tempel. ⁸En de priesters bewilligden erin, dat zij geen geld meer van het volk zouden ontvangen, maar dat zij dan ook de bouwvallige gedeelten van de tempel niet zouden behoeven te herstellen.

⁹Toen nam de priester Jojada een kist, boorde een gat in het deksel en plaatste die naast het altaar, aan de rechterzijde, wanneer men het huis van **JHWH** binnenkomt; en daarin deden de priesters, de dorpelwachters, al het geld dat in het huis van **JHWH** gebracht werd. ¹⁰Zodra zij gezien hadden, dat er veel geld in de kist was, kwam de schrijver van de koning met de hogepriester; zij pakten het geld dat in het huis van **JHWH** gevonden werd, in buidels en telden het. ¹¹Dan stelden zij het afgewogen geld ter hand aan de opzichters die over het huis van **JHWH** aangesteld waren, en dezen betaalden het uit aan de timmerlieden en de bouwlieden die aan het huis van **JHWH** werkten, ¹²aan de metselaars en de steenhouwers; ook besteedden zij het voor het aankopen van hout en gehouwen stenen, om te herstellen wat bouwvallig was aan het huis van **JHWH**, en voor al wat uitgegeven werd tot herstel van het huis. ¹³Maar er werden voor het huis van **JHWH** geen zilveren scha-

(A) 12:5 Ex. 30:11-16.

Joachaz, koning van Israël

13 ¹In het drieëntwintigste jaar van Joas, de zoon van Achazja, de koning van Juda, werd Joachaz, de zoon van Jehu, koning over Israël te Samaria; hij regeerde zeventien jaar. ²Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH** en volgde de zonden na, die Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had doen bedrijven; daarvan week hij niet af. ³Daarom ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen Israël, en Hij gaf hen in de macht van Hazaël, de koning van Aram, en in de macht van Benhadad, de zoon van Hazaël, al die tijd.

⁴Maar Joachaz zocht de gunst van **JHWH**, en **JHWH** hoorde naar hem, want Hij had gezien hoe zwaar de koning van Aram Israël verdrukte. ⁵En **JHWH** gaf aan Israël een verlosser, zodat zij onder de overheersing van Aram uit kwamen en de Israëlieten in hun tenten konden wonen zoals tevoren. ⁶Toch weken zij niet af van de zonden van het huis van Jerobeam, die hij Israël had doen bedrijven; daarmee gingen zij voort. Ook bleef te Samaria de gewijde paal staan.

⁷Waarlijk, hij had aan Joachaz geen krijgsvolk overgelaten dan vijftig ruiters, tien strijdwagens en tienduizend man voetvolk; want de koning van Aram had hen te gronde gericht en hen gemaakt als stof bij het dorsen.

⁸Het overige van de geschiedenis van Joachaz en alles wat hij gedaan heeft en zijn dappere daden, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? ⁹Joachaz ging bij zijn vaderen te ruste en men begroef hem in Samaria; zijn zoon Joas werd koning in zijn plaats.

len, messen, sprengbekkens, trompetten, geen enkele gouden of zilveren voorwerpen gemaakt van het geld dat in het huis van **JHWH** gebracht was. ¹⁴Maar zij gaven dit aan de opzichters om daarmee het huis van **JHWH** te herstellen, ¹⁵en hielden geen afrekening met de mannen aan wie zij het geld ter hand gesteld hadden om het aan de werklieden te geven; want zij handelden in goed vertrouwen. ¹⁶(A) Maar het geld van schuldoffers en van zondoffers werd niet in het huis van **JHWH** gebracht, maar dat was voor de priesters.

¹⁷(B) Toen trok Hazaël, de koning van Aram, op, streed tegen Gat en nam het in. Toen Hazaël aanstalten maakte om tegen Jeruzalem op te trekken, ¹⁸nam Joas, de koning van Juda, al de heilige gaven die Josafat, Joram en Achazja, zijn vaderen, koningen van Juda, geheiligd hadden, en ook de door hem zelf geheiligde gaven en al het goud dat zich in de schatkamers van het huis van **JHWH** en van het koninklijk paleis bevond, en zond het aan Hazaël, de koning van Aram. Toen trok deze weg van Jeruzalem.

¹⁹Het overige van de geschiedenis van Joas en alles wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? ²⁰Zijn dienaren maakten zich op en smeedden een samenzwering; zij sloegen Joas neer in Bet-Millo, dat op de helling naar Silla ligt. ²¹Jozabad namelijk, de zoon van Simat, en Jozabad, de zoon van Somer, zijn dienaren, sloegen hem neer, zodat hij stierf. En men begroef hem bij zijn vaderen in de stad van David; zijn zoon Amasja werd koning in zijn plaats.

(A) 12:16 2Kon. 22:7. (B) 12:17 Lev. 7:7.

Joas, koning van Israël

¹⁰In het zevenendertigste jaar van Joas, de koning van Juda, werd Joas, de zoon van Joachaz, koning over Israël te Samaria; hij regeerde zestien jaar. ¹¹Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**; hij week niet af van al de zonden die Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had doen bedrijven; daarmee ging hij voort. ¹²Het overige van de geschiedenis van Joas en alles wat hij gedaan heeft en zijn dappere daden, hoe hij gestreden heeft tegen Amasja, de koning van Juda, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël. ¹³Nadat Joas bij zijn vaderen te ruste gegaan was, zette Jerobeam zich op de troon. Joas werd begraven in Samaria bij de koningen van Israël.

Elisa's sterfbed - Het wonder bij zijn graf

¹⁴(A) Elisa lag ziek aan de ziekte, waaraan hij zou sterven. Joas, de koning van Israël, kwam tot hem en huilde over hem en zei: Mijn vader, mijn vader! Wagens en ruiters van Israël! ¹⁵Elisa zei tot hem: Haal boog en pijlen. En toen hij voor hem boog en pijlen gehaald had, ¹⁶zei hij tot de koning van Israël: Leg uw hand aan de boog. En hij legde er zijn hand aan. Toen legde Elisa zijn handen op die van de koning. ¹⁷Daarna beval hij: Open het venster naar het oosten. En toen hij het geopend had, zei Elisa: Schiet. En hij schoot. Toen zei hij: Een pijl van de overwinning van **JHWH**, ja, een pijl van de overwinning op Aram. U zult Aram bij Afek tot vernietiging toe verslaan. ¹⁸Daarna zei hij: Neem de pijlen. Toen hij ze genomen had, zei hij tot de koning van Israël: Sla op de grond. Hij sloeg driemaal en hield toen op. ¹⁹En de man

van God werd boos op hem en zei: U had vijf- of zesmaal moeten slaan, dan had u Aram verslagen tot vernietiging toe. Maar nu zult u Aram driemaal verslaan.

²⁰Daarna stierf Elisa en men begroef hem. Nu waren de benden van de Moabieten gewoon om bij het aanbreken van het jaar in het land te komen. ²¹Terwijl men eens bezig was iemand te begraven, zie, daar zagen zij een bende: toen wierpen zij de man in het graf van Elisa en liepen weg. En toen de man met het gebeente van Elisa in aanraking kwam, werd hij levend, en rees overeind op zijn voeten.

De overwinningen van Joas op Aram

²²Hazaël, de koning van Aram, verdrukte Israël al de dagen van Joachaz. ²³Maar **JHWH** was hun genadig, erbarmde Zich over hen, en keerde Zich weer tot hen ter wille van zijn verbond met Abraham, Isaak en Jakob; Hij wilde hen niet verdelgen en had hen nog niet van voor zijn aangezicht verworpen. ²⁴Nadat Hazaël, de koning van Aram, gestorven was, werd zijn zoon Benhadad koning in zijn plaats. ²⁵En Joas, de zoon van Joachaz, heroverde op Benhadad, de zoon van Hazaël, de steden die deze op zijn vader Joachaz in de oorlog veroverd had; Joas versloeg hem driemaal en heroverde de steden van Israël.

Amasja, koning van Juda

14¹In het tweede jaar van Joas, de zoon van Joachaz, de koning van Israël, werd Amasja koning, de zoon van Joas, de koning van Juda. ²Hij was vijftientig jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde negenentwintig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Jehoaddan; zij was uit Jeruzalem. ³En hij

(A) **13:14** 2Kon. 2:12.

deed wat recht is in de ogen van **JHWH**, echter niet zoals zijn vader David; hij deed geheel zoals zijn vader Joas gedaan had: ⁴alleen de hoogten verdwenen niet, nog steeds slachtte en offerde het volk op de hoogten. ⁵Zodra hij het koningschap vast in handen had, doodde hij de dienaren die zijn vader, de koning, hadden gedood. ^{6(A)}Maar de kinderen van de moordenaars bracht hij niet ter dood, overeenkomstig wat geschreven staat in het boek van de *Torah* van Mozes, waar **JHWH** geboden heeft: De vaders zullen niet om de kinderen ter dood gebracht worden, ook zullen de kinderen niet om de vaders ter dood gebracht worden; maar ieder zal om zijn eigen zonde ter dood gebracht worden.

⁷Hij versloeg de Edomieten in het Zoutdal, tienduizend man; in die strijd veroverde hij Sela en het kreeg van hem de naam Jokteël, tot op de huidige dag.

⁸Toen zond Amasja boden tot Joas, de zoon van Joachaz, de zoon van Jehu, de koning van Israël, om te zeggen: Kom, laten wij ons met elkaar meten! ⁹Maar Joas, de koning van Israël, zond aan Amasja, de koning van Juda, dit antwoord: De distel op de Libanon zond tot de ceder op de Libanon de uitnodiging: geef toch uw dochter aan mijn zoon tot vrouw. Maar de dieren van het veld op de Libanon kwamen voorbij en vertraptten de distel. ¹⁰U hebt Edom geheel verslagen; daardoor heeft uw hart u overmoedig gemaakt. Behoud uw roem en blijf in uw huis. Waarom zou u het ongeluk uitdagen, zodat u ten val komt, en Juda met u? ¹¹Maar Amasja luisterde niet. Toen trok Joas, de koning van Israël, op, en zij maten zich met elkaar, hij en Amasja, de koning van Juda, te Bet-Semes in Juda. ¹²En Juda werd door Israël verslagen

en zij vluchtten allen naar hun tenten. ¹³Joas nu, de koning van Israël, nam Amasja, de koning van Juda, de zoon van Joas, de zoon van Achazja, te Bet-Semes gevangen. En hij kwam naar Jeruzalem en brak de muur van Jeruzalem af, van de Efraïmpoort tot de Hoekpoort, vierhonderd el. ¹⁴Daarop nam hij al het goud en zilver en alle voorwerpen die in het huis van **JHWH** gevonden werden en in de schatkamers van het koninklijk paleis, en ook gijzelaars, en keerde terug naar Samaria. ¹⁵Het overige van de geschiedenis van Joas, wat hij gedaan heeft en zijn dappere daden, en hoe hij gestreden heeft tegen Amasja, de koning van Juda, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? ¹⁶Joas ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven in Samaria bij de koningen van Israël; zijn zoon Jerobeam werd koning in zijn plaats. ¹⁷Amasja, de zoon van Joas, de koning van Juda, leefde na de dood van Joas, de zoon van Joachaz, de koning van Israël, vijftien jaar.

¹⁸Het overige van de geschiedenis van Amasja, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? ¹⁹Men smeedde te Jeruzalem een samenzwering tegen hem en hij vluchtte naar Lakis. Maar men liet hem achternazitten naar Lakis en daar doden. ²⁰Men legde hem op paarden, en hij werd te Jeruzalem begraven bij zijn vaderen in de stad van David. - ²¹Nu had het hele volk van Juda Azarja, toen deze zestien jaar oud was, genomen en koning gemaakt in de plaats van zijn vader Amasja. ²²Hij versterkte Elat en bracht het aan Juda terug, nadat de koning bij zijn vaderen te ruste was gegaan.

(A) 14:6 Deut. 24:16.

Jerobeam II, koning van Israël

²³In het vijftiende jaar van Amasja, de zoon van Joas, de koning van Juda, werd Jerobeam, de zoon van Joas, de koning van Israël, koning te Samaria; hij regeerde eenenveertig jaar. ²⁴Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, hij week niet af van al de zonden die Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had doen bedrijven. ²⁵(A) Hij heroverde het gebied van Israël, van de weg naar Hamat tot de zee der Vlakten, volgens het woord dat **JHWH**, de God van Israël, gesproken had door zijn knecht, de profeet Jona, de zoon van Amittai, uit Gat-Hachefer. ²⁶Want **JHWH** had gezien, dat de ellende van Israël zeer bitter was, dat het met hoog als met laag gedaan was en dat er geen helper was voor Israël. ²⁷Maar **JHWH** had niet gezegd, dat Hij de naam van Israël van onder de hemel zou uitwissen; dus verlost Hij hen door Jerobeam, de zoon van Joas.

²⁸Het overige van de geschiedenis van Jerobeam en al wat hij gedaan heeft en zijn dappere daden, hoe hij gestreden heeft en hoe hij Damascus en Hamat, (die eens behoord hadden) aan Juda, aan Israël teruggebracht heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël? ²⁹Jerobeam ging bij zijn vaderen, de koningen van Israël, te ruste en zijn zoon Zekarja werd koning in zijn plaats.

Azarja, koning van Juda

15¹In het zevenentwintigste jaar van Jerobeam, de koning van Israël, werd Azarja koning, de zoon van Amasja, de koning van Juda. ²Hij was zestien jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde tweeënvijftig jaar te

Jeruzalem. Zijn moeder heette Jekolja; zij was uit Jeruzalem. ³Hij deed wat recht is in de ogen van **JHWH**, geheel zoals zijn vader Amasja gedaan had. ⁴Alleen verdwenen de hoogten niet; nog steeds slachtte en offerde het volk op de hoogten. ⁵**JHWH** sloeg de koning, zodat hij melaats was tot de dag van zijn dood, en hij woonde in een afgezonderd huis, terwijl Jotam, de zoon van de koning, het paleis beheerde en het volk van het land bestuurde.

⁶Het overige van de geschiedenis van Azarja, en al wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? ⁷(B) Azarja ging bij zijn vaderen te ruste en men begroef hem bij zijn vaderen in de stad van David; zijn zoon Jotam werd koning in zijn plaats.

Zekarja, koning van Israël

⁸In het achtendertigste jaar van Azarja, de koning van Juda, werd Zekarja, de zoon van Jerobeam, koning over Israël te Samaria; hij regeerde zes maanden. ⁹Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, zoals zijn vaderen gedaan hadden; hij week niet af van de zonden die Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had doen bedrijven. ¹⁰Sallum, de zoon van Jabes, smeedde een samenzwering tegen hem en sloeg hem voor de ogen van het volk dood. En hij werd koning in zijn plaats. ¹¹Het overige van de geschiedenis van Zekarja, zie, het is beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël. ¹²(C) Aldus was immers het woord dat **JHWH** gesproken had tot Jehu: Uw zonen zullen tot in het vierde geslacht op de troon van Israël zitten. En zo is het ook gebeurd.

(A) 14:25 Jona 1:1. (B) 15:7 Jes. 6:1. (C) 15:12 2Kon. 10:30.

Sallum, koning van Israël

¹³Sallum, de zoon van Jabes, werd koning in het negenendertigste jaar van Uzzia, de koning van Juda; hij regeerde een volle maand te Samaria. ¹⁴Toen trok Menachem, de zoon van Gadi, uit Tirsa op, kwam naar Samaria en sloeg Sallum, de zoon van Jabes, te Samaria dood. En hij werd koning in zijn plaats.

¹⁵Het overige van de geschiedenis van Sallum en de samenzwering die hij gesmeed heeft, zie, zij zijn beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël. ¹⁶Toen sloeg Menachem Tifsach met allen die daarin waren, en het daarbij behorend gebied, van Tirsa af, omdat het de poort niet had geopend. Hij sloeg het, al de zwangere vrouwen daarin liet hij openrijten.

Menachem, koning van Israël

¹⁷In het negenendertigste jaar van Azarja, de koning van Juda, werd Menachem, de zoon van Gadi, koning over Israël; hij regeerde tien jaar te Samaria. ¹⁸Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**; hij week al zijn dagen niet af van de zonden die Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had doen bedrijven, ¹⁹Pul, de koning van Assur, trok tegen het land op; Menachem gaf Pul duizend talenten zilver, opdat deze hem zou bijstaan om het koningschap in zijn hand te bevestigen. ²⁰En Menachem eiste dit geld van Israël, van alle vermogende mensen, om het de koning van Assur te geven: vijftig sikkels zilver per hoofd. Toen keerde de koning van Assur terug en bleef daar niet in het land.

²¹Het overige van de geschiedenis van Menachem en al wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël?

²²Menachem ging bij zijn vaderen te ruste, en zijn zoon Pekachja werd koning in zijn plaats.

Pekachja, koning van Israël

²³In het vijftigste jaar van Azarja, de koning van Juda, werd Pekachja, de zoon van Menachem, koning over Israël te Samaria, en regeerde twee jaar. ²⁴Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, hij week niet af van de zonden die Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had doen bedrijven. ²⁵Zijn hoofdman Pekach, de zoon van Remaljahu, smeedde een samenzwering tegen hem en sloeg hem dood te Samaria, in de burcht van het koninklijk paleis, ook Argob en Arje, met de hulp van vijftig mannen uit de Gileadieten; hij doodde hem en werd koning in zijn plaats.

²⁶Het overige van de geschiedenis van Pekachja en al wat hij gedaan heeft, zie, dat is beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël.

Pekach, koning van Israël

²⁷In het tweeënvijftigste jaar van Azarja, de koning van Juda, werd Pekach, de zoon van Remaljahu, koning over Israël te Samaria; hij regeerde twintig jaar. ²⁸Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, hij week niet af van de zonden die Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had doen bedrijven. ²⁹In de dagen van Pekach, de koning van Israël, kwam Tiglatpileser, de koning van Assur, en veroverde Iejon, Abel-Bet-Maäka, Janoach, Kedes en Hasor, Gilead en Galila, het hele land van Naftali; en hij voerde de bevolking in ballingschap naar Assur. ³⁰En Hosea, de zoon van Ela, smeedde een samenzwering tegen Pekach, de zoon van Remaljahu; hij sloeg hem dood en werd koning in zijn plaats

in het twintigste jaar van Jotam, de zoon van Uzzia.

³¹ Het overige van de geschiedenis van Pekach en al wat hij gedaan heeft, zie, dat is beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Israël.

Jotam, koning van Juda

³² In het tweede jaar van Pekach, de zoon van Remaljahu, de koning van Israël, werd Jotam koning, de zoon van Uzzia, de koning van Juda. ³³ Hij was vijftientig jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde zestien jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Jerusa; zij was de dochter van Sadok. ³⁴ Hij deed wat recht is in de ogen van **JHWH**, geheel zoals zijn vader Uzzia gedaan had. ³⁵ Alleen verdwenen de hoogten niet; nog steeds slachtte en offerde het volk op de hoogten. Hij bouwde de Bovenpoort van het huis van **JHWH**.

³⁶ Het overige van de geschiedenis van Jotam en al wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda?

³⁷ In die dagen begon **JHWH** Resin, de koning van Aram, en Pekach, de zoon van Remaljahu, op Juda los te laten. ³⁸ Jotam ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven bij zijn vaderen in de stad van David; zijn zoon Achaz werd koning in zijn plaats.

Achaz, koning van Juda

16 ¹ In het zeventiende jaar van Pekach, de zoon van Remaljahu, werd Achaz koning, de zoon van Jotam, de koning van Juda. ² Achaz was twintig jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde zestien jaar te Jeruzalem. Hij deed niet wat recht is in de ogen van **JHWH**, zijn God, zoals zijn vader David,

^{3(A)} maar hij wandelde in de weg van de koningen van Israël. Ook deed hij zijn zoon door het vuur gaan in overeenstemming met de gruwelen van de volken, die **JHWH** voor de Israëlieten had verdreven. ⁴ Hij slachtte en offerde op de hoogten, op de heuvels en onder elke groene boom. ^{5(B)} Toen trok Resin, de koning van Aram, met Pekach, de zoon van Remaljahu, de koning van Israël, op ten strijde tegen Jeruzalem. En zij belegerden Achaz, maar konden in de strijd de overhand niet behalen.

⁶ In die tijd heroverde Resin, de koning van Aram, Elat voor Aram en hij wierp de Judeeërs uit Elat; en de Edomieten kwamen naar Elat en woonden daar tot op de huidige dag. ⁷ Toen zond Achaz boden naar Tiglatpileser, de koning van Assur, om te zeggen: Ik ben uw knecht en uw zoon; trek op en verlos mij uit de macht van de koning van Aram en uit de macht van de koning van Israël, die tegen mij zijn opgetrokken. ⁸ Achaz nam het zilver en het goud, dat zich bevond in het huis van **JHWH** en in de schatkamers van het koninklijk paleis, en hij zond het als een geschenk aan de koning van Assur. ⁹ En de koning van Assur gaf hem gehoor; de koning van Assur trok op tegen Damascus, nam het in en voerde de bevolking in ballingschap weg naar Kir; en Resin bracht hij ter dood.

¹⁰ Daarop ging koning Achaz Tiglatpileser, de koning van Assur, tegemoet naar Damascus. Toen hij het altaar dat te Damascus was, gezien had, zond koning Achaz aan de priester Uria een tekening en een nauwkeurig gelijkend model van het altaar. ¹¹ En de priester Uria bouwde het altaar; geheel volgens alles wat koning Achaz vanuit Damascus had gestuurd, maakte de

(A) 16:3 Deut. 12:31. (B) 16:5 Jes. 7:1.

priester Uria het, totdat koning Achaz uit Damascus zou terugkomen. ¹²Toen de koning uit Damascus teruggekomen was, zag hij het altaar. En de koning trad nader tot het altaar, besteeg het ¹³en ontstak zijn brandoffer en zijn spijsoffer, goot zijn plengoffer uit en sprenge op het altaar het bloed van zijn vredeoffers. ^{14(A)} Maar het koperen altaar, dat voor het aangezicht van **JHWH** stond, liet hij van de voorkant van het huis van **JHWH**, van de plaats tussen het (nieuwe) altaar en het huis, verplaatsen en zetten aan de noordzijde van dat altaar. ¹⁵En koning Achaz gebod de priester Uria: Ontsteek op het grote altaar het morgenbrandoffer en het avondspijsoffer, en ook het brandoffer en het spijsoffer van de koning, voorts het brandoffer, het spijsoffer en de plengoffers van het hele volk van het land; ook zult u al het bloed van brandoffer en slachtoffer daarop sprenkelen. Maar het koperen altaar zal mij tot onderzoek dienen. ¹⁶En de priester Uria deed geheel zoals koning Achaz geboden had. ^{17(B)} En koning Achaz sneed de sluitplaten van de onderstellen weg, en nam de bekkens eraf, hij lichtte de zee af van de koperen runderen die haar droegen, en zette haar op een stenen plaveisel. ¹⁸Voorts liet hij aan het huis van **JHWH** de sjabbatsgalerij, die men aan het huis gebouwd had, alsook de buitenste ingang voor de koning verplaatsen, ter wille van de koning van Assur.

¹⁹Het overige van de geschiedenis van Achaz, wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? ^{20(C)} Achaz ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven bij zijn vaderen in de stad van

David; zijn zoon Hizkia werd koning in zijn plaats.

Hosea, koning van Israël

17¹In het twaalfde jaar van Achaz, de koning van Juda, werd Hosea, de zoon van Ela, koning over Israël te Samaria; hij regeerde negen jaar. ²Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, echter niet zoals de koningen van Israël die vóór hem geweest waren. ³Tegen hem trok Salmanassar, de koning van Assur, op; en Hosea onderwierp zich aan hem en betaalde hem schatting. ⁴Maar toen de koning van Assur een samenzwering bij Hosea ontdekte, dat hij gezanten naar So, de koning van Egypte, gezonden had en aan de koning van Assur geen schatting meer opbracht, zoals van jaar tot jaar, nam de koning van Assur hem gevangen en sloot hem in boeien in de gevangenis. ⁵De koning van Assur trok door het hele land, rukte op naar Samaria en belegerde het drie jaar. ⁶In het negende jaar van Hosea nam de koning van Assur Samaria in; hij voerde Israël in ballingschap naar Assur en deed hen wonen in Chalach, aan de Chabor, de rivier van Gozan en in de steden van de Meden.

Israëls ondergang vanwege zijn zonden

⁷Dit nu is gebeurd, omdat de Israëlieten gezondigd hadden tegen **JHWH**, hun God, die hen uit het land Egypte geleid had, uit de macht van Farao, de koning van Egypte, en omdat zij andere goden hadden vereerd ⁸en gewandeld hadden naar de inzettingen van de volken die **JHWH** voor het aangezicht van Israël verdreven had en naar die, welke de koningen van Israël hadden ingesteld. ⁹De Israëlieten

(A) 16:14 Ex. 27:1,2; 2Kron. 4:1. (B) 16:17 1Kon. 7:23-39; 2Kron. 4:2-6. (C) 16:20 Jes. 14:28.

hadden bedacht wat tegenover **JHWH**, hun God, niet recht was: zij hadden zich offerhoogten gebouwd in al hun steden, van de wachttorens af tot de versterkte stad toe; ^{10(A)} en zij hadden zich gewijde stenen opgericht en gewijde palen op elke hoge heuvel en onder elke groene boom. ¹¹ Daar, op alle hoogten, hadden zij offers gebracht, evenals de volken die **JHWH** voor hun aangezicht had weggevoerd; zij hadden slechte dingen gedaan en daardoor **JHWH** boos gemaakt; ¹² zij hadden afgodendienst bedreven, waarvan **JHWH** tot hen gezegd had: Zo iets zult u niet doen. ¹³ **JHWH** had Israël en Juda gewaarschuwd door alle profeten, alle zieners: Bekeert u van uw boze wegen en onderhoudt mijn geboden en inzettingen, volgens de hele *Torah* die Ik uw vaders heb geboden, en door mijn knechten, de profeten, u heb doen overbrengen. ¹⁴ Maar zij hadden niet geluisterd maar zich even hardnekkig betoond als hun vaders, die niet vertrouwd hadden op **JHWH**, hun God. ¹⁵ Zij hadden zijn inzettingen veracht en zijn verbond, dat Hij met hun vaders gesloten had, alsook zijn vermaningen, die Hij tot hen gericht had; zij hadden achter de nietigheden aan gelopen, zodat zij tot ijdelheid werden, en achter de volken aan, die rondom hen woonden, ofschoon **JHWH** hun geboden had niet te doen zoals deze. ^{16(B)} Zij hadden al de geboden van **JHWH**, hun God, verlaten en zich gegoten beelden gemaakt, twee kalveren; ook hadden zij gewijde palen gemaakt, en zich neergebogen voor alle hemelse legermachten en de Baäl gediend. ^{17(C)} Voorts hadden zij hun zonen en dochters door het vuur

doen gaan, waarzeggerij en wichelarij gepleegd en zich verkocht om te doen wat kwaad is in de ogen van **JHWH** en Hem daardoor boos te maken. ¹⁸ Daarom was **JHWH** zeer vertoornd geworden op Israël en had hen van voor zijn aangezicht verwijderd: niets bleef er over dan alleen de stam van Juda.

¹⁹ Ook Juda heeft de geboden van **JHWH**, zijn God, niet onderhouden, maar gewandeld naar de inzettingen die Israël had ingesteld.

²⁰ Daarom verwierp **JHWH** het hele geslacht van Israël. Hij *verootmoedigde* hen en gaf hen over in de macht van plunderaars, totdat Hij hen van zijn aangezicht had weggeworpen. ²¹ Toen Hij Israël losgescheurd had van het huis van David, en zij Jerobeam, de zoon van Nebat, tot koning hadden gemaakt, had Jerobeam Israël van **JHWH** afgetrokken en hen grote zonde doen bedrijven, ²² zodat de Israëlieten wandelden in al de zonden die Jerobeam begaan had; zij weken daarvan niet af, ²³ totdat **JHWH** Israël van voor zijn aangezicht verwijderde, zoals Hij gesproken had door al zijn knechten, de profeten. En Israël werd uit zijn land in ballingschap weggevoerd naar Assur, tot op de huidige dag.

De Samaritanen

²⁴ De koning van Assur bracht mensen uit Babel, Kuta, Awwa, Hamat en Sefarwaim en deed hen wonen in de steden van Samaria in plaats van de Israëlieten. Zij namen Samaria in bezit en vestigden zich in de steden daarvan. ²⁵ In de eerste tijd nu, dat zij daar woonden, vereerden zij **JHWH** niet; daarom zond **JHWH** leeuwen onder hen, die sommigen van hen doodden. ²⁶ Toen zei men

(A) 17:10 1Kon. 14:23. (B) 17:16 1Kon. 12:28. (C) 17:17 Deut. 18:10.

tot de koning van Assur: De volken die u hebt weggevoerd en in de steden van Samaria hebt doen wonen, kennen de juiste dienst van de God van het land niet; daarom heeft Hij leeuwen onder hen gezonden en zie, deze doden hen, omdat zij de juiste dienst van de God van het land niet kennen. ²⁷Toen gebod de koning van Assur: Brengt daarheen één van de priesters die u vandaar hebt weggevoerd, om daar te gaan wonen; hij moet hun de juiste dienst van de God van het land leren. ²⁸Toen kwam één van de priesters die men uit Samaria weggevoerd had; deze ging te Betel wonen en leerde hun, hoe zij **JHWH** moesten vereren.

²⁹Daarnaast maakte elk volk zijn eigen goden, en zij plaatsten die in de tempels op de hoogten, welke de Samaritanen hadden gebouwd, elk volk voor zich, in de steden waar zij woonde: ³⁰de mensen van Babel maakten (een beeld van) Soekkot-Benot, de mensen uit Kuta van Nergal, de mensen uit Hamat van Asima, ³¹en de Awwieten van Nibchaz en Tartak. De Sefarwieten verbrandden hun kinderen voor Adrammelek en Anammelek, de goden van Sefarwaïm. ³²Daarnaast vereerden zij **JHWH** en stelden uit alle kringen priesters voor de hoogten aan, die voor hen dienst deden in de tempels op de hoogten.

³³Zij vereerden **JHWH**, maar bleven ook hun goden dienen naar de gewoonte van de volken waaruit men hen had weggevoerd. ³⁴(A) Tot op de huidige dag doen zij naar de vroegere gewoonten. Zij vereren **JHWH** niet, en doen niet naar de inzettingen en verordeningen, naar de *Torah* en het gebod, welke **JHWH** geboden had aan de zonen van Jakob, aan wie

Hij de naam Israël had gegeven. ³⁵(B) Met hen toch had **JHWH** een verbond gesloten en hun geboden: U mag geen andere goden vereren, u voor hen niet neerbuijen, noch hen dienen of aan hen offeren. ³⁶(C) Maar **JHWH**, die u uit het land Egypte heeft gevoerd, met grote kracht en met uitgestrekte arm, Hem moet u vereren, voor Hem u neerbuijen en aan Hem offeren; ³⁷en de inzettingen, de verordeningen, de *Torah* en het gebod, die Hij u heeft voorgeschreven, zult u voor altijd ijverig onderhouden. U zult geen andere goden vereren, ³⁸u mag het verbond niet vergeten, dat Ik met u gesloten heb: u zult geen andere goden vereren; ³⁹maar **JHWH**, uw God, zult u vereren: dan zal Hij u redden uit de macht van al uw vijanden.

⁴⁰Maar zij hebben niet geluisterd, maar doen nog steeds naar hun vroegere gewoonte. ⁴¹Zo vereerden deze volken **JHWH**, en dienden tevens hun beelden. Ook hun kinderen en kleinkinderen doen tot op de huidige dag zoals hun vaders gedaan hebben.

Hizkia, koning van Juda

18¹In het derde jaar van Hosea, de zoon van Ela, de koning van Israël, werd Hizkia koning, de zoon van Achaz, de koning van Juda. ²Vijfentwintig jaar was hij oud, toen hij koning werd, en hij regeerde negenentwintig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Abi; zij was een dochter van Zekarja. ³Hij deed wat recht is in de ogen van **JHWH**, geheel zoals zijn vader David gedaan had. ⁴(D) Hij verwijderde de offerhoogten, verbrijzelde de gewijde stenen en hakte de gewijde palen om; ook sloeg hij de koperen slang stuk, die Mozes gemaakt had, omdat tot op die tijd het voor de Israëlieten

(A) 17:34 Gen. 32:29; 35:10. (B) 17:35 Ex. 20:5; Deut. 5:9. (C) 17:36 Deut. 6:13. (D) 18:4 Num. 21:9.

gebruikelijk was om daaraan te offeren. En men noemde haar Nechoestan. ⁵Hij vertrouwde op **JHWH**, de God van Israël; na hem was niemand onder al de koningen van Juda gelijk aan hem; noch ook onder hen die vóór hem geweest waren; ⁶hij hing **JHWH** aan, week niet van Hem af en onderhield de geboden die **JHWH** aan Mozes geboden had. ⁷**JHWH** was met hem; overal, waarheen hij uittrok, was hij voorspoedig. En hij kwam in opstand tegen de koning van Assur en diende hem niet meer. ⁸Hij versloeg de Filistijnen tot aan Gaza en (verwoestte) het gebied ervan, van de wachttorens af tot de versterkte stad toe.

⁹In het vierde jaar van koning Hizkia - dat is het zevende jaar van Hosea, de zoon van Ela, de koning van Israël - trok Salmanassar, de koning van Assur, op tegen Samaria en sloeg het beleg ervoor. ¹⁰Men nam het in na verloop van drie jaren; in het zesde jaar van Hizkia - dat is het negende jaar van Hosea, de koning van Israël - werd Samaria ingenomen. ¹¹De koning van Assur voerde Israël in ballingschap naar Assur en bracht hen naar Chalach, Chabor, de rivier van Gozan en de steden van de Meden, ¹²omdat zij niet hadden geluisterd naar **JHWH**, hun God, maar zijn verbond hadden overtreden: al wat Hij aan Mozes, de knecht van **JHWH**, had geboden; zij hadden er niet naar geluisterd en het niet gedaan.

Jeruzalem door Sanherib bedreigd

¹³In het veertiende jaar van koning Hizkia trok Sanherib, de koning van Assur, op tegen alle versterkte steden van Juda en bezette ze. ¹⁴En Hizkia, de koning van Juda, zond tot de koning van Assur, naar Lakis, deze boodschap: Ik heb gezondigd; trek van mij weg; wat u mij oplegt, zal ik opbrengen. Toen

legde de koning van Assur aan Hizkia, de koning van Juda, driehonderd talenten zilver op, en ook dertig talenten goud. ¹⁵En Hizkia gaf al het zilver dat zich bevond in het huis van **JHWH** en in de schatkamers van het koninklijk paleis. ¹⁶In die tijd ontblootte Hizkia de deuren en de posten van de tempel van **JHWH**, die Hizkia, de koning van Juda, had laten beleggen; en hij gaf het aan de koning van Assur.

¹⁷Daarna zond de koning van Assur de veldmaarschalk, de hofmaarschalk en de maarschalk uit Lakis met een sterke legermacht naar Jeruzalem, tot koning Hizkia. Zij trokken op en kwamen te Jeruzalem; en toen zij opgetrokken en gekomen waren, stelden zij zich op bij de waterleiding van de bovenste vijver op de weg naar het Vollersveld. ¹⁸Toen zij om de koning riepen, ging de hofmaarschalk Eljakim, de zoon van Chilkia, tot hen uit, met de schrijver Sebna en de kanselier Joach, de zoon van Asaf. ¹⁹En de maarschalk zei tot hen: Zegt tot Hizkia: Zo spreekt de grote koning, de koning van Assur: Wat is dat voor een vertrouwen, dat u koestert? ²⁰U meent zeker, dat louter lippentaal voor beleid en kracht tot strijden kan doorgaan. Op wie vertrouwt u toch, dat u tegen mij in opstand komt? ²¹Nu dan, zie, u vertrouwt op die geknakte rietstaf, op Egypte, die, als iemand daarop steunt, hem in de hand dringt en ze doorboort: zó is Farao, de koning van Egypte, voor allen die op hem vertrouwen. ²²En als u tot mij zegt: Wij vertrouwen op **JHWH**, onze God - is Hij niet dezelfde, wiens offerhoogten en altaren Hizkia heeft verwijderd, terwijl hij tot Juda en Jeruzalem zei: Voor dit altaar te Jeruzalem zult u zich neerbuigen? ²³Welaan dan, ga toch een weddenschap aan met mijn heer, de koning van Assur: ik zal u tweeduizend

paarden geven, indien u van uw kant de ruiters daarop geven kunt. ²⁴Hoe zou u ooit een aanval kunnen afslaan van één enkele landvoogd, een van de geringste dienaren van mijn heer? En u hebt uw vertrouwen gevestigd op Egypte voor wagens en ruiters! ²⁵Ben ik dan zonder de wil van **JHWH** opgetrokken tegen deze plaats om haar te verwoesten? **JHWH** heeft mij gelast: trek op tegen dit land en verwoest het.

²⁶Toen zeiden Eljakim, de zoon van Chilkia, Sebna en Joach tot de maarschalk: Spreek toch tot uw dienaren in het Aramees, want wij verstaan dat wel; maar spreek met ons ten aanhoren van het volk op de muur niet in het Judees.

²⁷Maar de maarschalk zei tot hen: Heeft mijn heer mij soms tot uw heer en tot u gezonden, om deze woorden te spreken, en niet tot de mannen die op de muur zitten, om met u hun drek te eten en hun water te drinken? ²⁸Toen trad de maarschalk naar voren, riep met luide stem in het Judees, en sprak het woord: Hoort het woord van de grote koning, de koning van Assur! ²⁹Zo zegt de koning: Laat Hizkia u niet bedriegen, want hij kan u uit mijn macht niet redden. ³⁰En laat Hizkia u niet op **JHWH** doen vertrouwen, door te zeggen: **JHWH** zal ons zeker redden, zodat deze stad niet in de macht van de koning van Assur wordt gegeven. ³¹Luistert niet naar Hizkia, want zo zegt de koning van Assur: Brengt mij hulde en geeft u aan mij over, dan zal ieder mogen eten van zijn wijnstok en van zijn vijgenboom, en het water van zijn put mogen drinken, ³²totdat ik kom en u meevoer naar een land als dat van u, een land van koren en most, een land van brood en wijngaarden, een land van olijfbomen, olie en honing; zo zult u leven en niet sterven. Maar luistert niet naar Hizkia, want

hij misleidt u door te zeggen: **JHWH** zal ons redden. ³³Heeft soms één van de goden van de volken zijn land ooit kunnen redden uit de macht van de koning van Assur? ³⁴Waar zijn de goden van Hamat en Arpad, waar de goden van Sefarwaïm, Hena en Iwwa? Hebben zij soms Samaria uit mijn macht gered? ³⁵Wie waren er onder al de goden van de landen, die hun land uit mijn macht hebben gered, dat **JHWH** Jeruzalem uit mijn macht zou kunnen redden?

³⁶Maar het volk bleef zwijgen en zij *antwoordden* hem met geen enkel woord, want het bevel van de koning was: U zult hem niet *antwoorden*. ³⁷Toen kwamen de hofmaarschalk Eljakim, de zoon van Chilkia, de schrijver Sebna, en de kanselier Joach, de zoon van Asaf, met gescheurde klederen tot Hizkia en zij brachten hem de woorden van de maarschalk over.

Eerste voorzegging van Jeruzalems bevrijding

19¹Zodra koning Hizkia deze hoorde, scheurde hij zijn klederen, bedekte zich met een rouwgewaad en ging het huis van **JHWH** binnen. ²Ook zond hij de hofmaarschalk Eljakim, de schrijver Sebna en de oudsten van de priesters, bedekt met rouwgewaden, tot de profeet Jesaja, de zoon van Amoz. ³Zij zeiden tot hem: Zo zegt Hizkia: deze dag is een dag van benauwdheid, straf en smaad; want kinderen zijn aan de geboorte toe, maar er is geen kracht om hen ter wereld te laten komen. ⁴Misschien hoort **JHWH**, uw God, al de woorden van de maarschalk, waarmee zijn heer, de koning van Assur, hem gezonden heeft om de levende God te honen, en zal Hij straf oefenen om de woorden die **JHWH**, uw God, gehoord

heeft; wil dan een gebed opzenden voor het overblijfsel dat nog gevonden wordt.

⁵Toen kwamen de dienaren van koning Hizkia tot Jesaja, ⁶en Jesaja zei tot hen: Zo zult u tot uw heer zeggen: Zo zegt **JHWH**: Wees niet bang voor de woorden die u gehoord hebt, waarmee de hovelingen van de koning van Assur Mij gelasterd hebben. ⁷Zie, Ik zend een geest in hem, en hij zal een gerucht vernemen, zodat hij naar zijn land zal terugkeren, en Ik zal hem door het zwaard vellen in zijn eigen land.

*Sanheribs hernieuwde poging om
Jeruzalem tot overgave te bewegen*

⁸Toen de maarschalk terugkeerde, vond hij de koning van Assur strijdende tegen Libna, want hij had gehoord, dat hij van Lakis opgebroken was. ⁹Maar, toen deze over Tirhaka, de koning van Ethiopië, vernam: Zie, hij is opgetrokken om tegen u te strijden - zond hij opnieuw gezanten naar Hizkia met deze opdracht: ¹⁰Zo zult u zeggen tot Hizkia, de koning van Juda: Laat uw God, op wie u vertrouwt, u niet bedriegen door te zeggen: Jeruzalem zal niet in de macht van de koning van Assur gegeven worden. ¹¹Zie, u zelf hebt gehoord wat de koningen van Assur met alle landen gedaan hebben door ze met de ban te slaan; zou u dan gered worden? ¹²Hebben soms de goden van de volken die mijn vaderen vernietigd hebben, hen gered: Gozan, Haran, Resef en de bewoners van Eden in Telassar? ¹³Waar is hij, de koning van Hamat, de koning van Arpad, de koning van de stad Sefarwaïm, van Hena en van Iwwa?

Hizkia's gebed

¹⁴Hizkia nam de brief uit de hand van de gezanten en las hem. Toen ging Hizkia op naar het huis van **JHWH**, spreidde hem uit voor het aangezicht van **JHWH**, ¹⁵(A) en bad voor het aangezicht van **JHWH** en zei: **JHWH**, God van Israël, die op de cherubs troont, U, U alleen bent God over alle koninkrijken van de aarde; U hebt de hemelen en de aarde gemaakt. ¹⁶Neig, **JHWH**, uw oor en hoor; open, **JHWH**, uw ogen en zie; hoor de boodschap, die Sanherib heeft gezonden om de levende God te honen. ¹⁷Waarlijk, **JHWH**, de koningen van Assur hebben de volken en hun landen verwoest ¹⁸en hun goden in het vuur geworpen, want het waren geen goden, maar slechts het maaksel van mensenhanden: hout en steen; daarom hebben zij die kunnen vernietigen. ¹⁹Nu dan, **JHWH**, onze God, verlos ons uit zijn macht; dan zullen alle koninkrijken van de aarde weten, dat U, **JHWH**, alleen God bent.

*Tweede voorzegging van
Jeruzalems bevrijding*

²⁰Toen zond Jesaja, de zoon van Amoz, tot Hizkia deze boodschap: Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: wat u tot Mij gebeden hebt betreffende Sanherib, de koning van Assur, heb Ik gehoord. ²¹Dit is het woord, dat **JHWH** over hem spreekt: zij veracht u, zij bespot u, de jonkvrouw, de dochter van Sion; zij schudt het hoofd achter u, de dochter van Jeruzalem. ²²Wie hebt u gehoond en gelasterd, en tegen wie de stem verheven en uw ogen trots opgeslagen? Tegen de Heilige van Israël! ²³Door uw gezanten hebt u **JHWH** gehoond en gezegd: met de menigte van mijn wagens bestijg

(A) 19:15 Ex. 25:22.

ik de hoogten van de bergen, tot ver in de Libanon; ik vel zijn statige ceders, de keur van zijn cipressen; ik dring door zelfs tot zijn verste schuilplaats, zijn weelderig woud. ²⁴Ik graaf en drink water in het vreemde; ik leg met mijn voetzool alle Nijlarmen van Egypte droog. ²⁵Hebt u het dan niet gehoord, dat Ik het van overlang bereid en van de dagen van ouds vorm gegeven heb? Nu heb Ik het doen komen: u moest de versterkte steden verwoesten tot puinhopen; ²⁶haar inwoners werden machteloos, verslagen en beschaamd; zij werden tot kruid van het veld of tot jong groen, tot gras op de daken, of tot koren, verdord voordat het rijp wordt. ²⁷Maar Ik ken uw zitten, uw uitgaan en ingaan en uw razen tegen Mij. ²⁸Omdat u tegen Mij geraasd hebt en uw overmoed tot mijn oren is opgestegen, zal Ik mijn haak in uw neus slaan en mijn bit in uw mond leggen, en u doen terugkeren langs de weg die u gekomen bent.

²⁹En dit zal u het teken zijn: u zult dit jaar eten wat vanzelf opkomt en in het tweede jaar wat nagroeit; maar zaait in het derde jaar en oogst, plant wijngaarden, en eet de vrucht daarvan. ³⁰Immers wat van het huis van Juda ontkomen is, wat over is, dat zal opnieuw naar beneden wortel schieten en naar boven vrucht dragen. ³¹Want van Jeruzalem zal een overblijfsel uitgaan, en van de berg Sion wat ontkomen zal; de ijver van **JHWH** van de legermachten zal dit doen.

³²Daarom, zo zegt **JHWH** van de koning van Assur: hij zal in deze stad niet komen; hij zal geen pijl daarin schieten, geen schild daartegen opheffen en geen wal daartegen opwerpen. ³³Langs de weg die hij gekomen is, zal hij terugkeren, maar in deze stad zal hij niet komen, luidt het woord van **JHWH**. ³⁴En Ik zal deze stad beschermen om haar te

verlossen omwille van Mij en ter wille van mijn knecht David.

De verlossing

³⁵In die nacht ging de Engel van **JHWH** uit en sloeg in het leger van Assur honderdvijfentachtigduizend man. Toen men vroeg in de morgen opstond, zie, zij allen waren lijken. ³⁶Dus brak Sanherib, de koning van Assur, op en aanvaardde de terugtocht; en hij bleef te Nineve.

³⁷Eens, toen hij zich neerboog in de tempel van zijn god Nisrok, doodden zijn zonen, Adrammelek en Sareser, hem met het zwaard; maar zij ontkwamen naar het land Ararat. Zijn zoon Esarhaddon werd koning in zijn plaats.

Hizkia's ziekte en genezing

20¹In die dagen werd Hizkia ten dode toe ziek. Toen kwam de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, tot hem en zei tot hem: Zo zegt **JHWH**: tref beschikkingen voor uw huis, want u zult sterven en niet herstellen. ²Toen keerde hij zijn gezicht naar de wand en bad tot **JHWH**: ³Ach, **JHWH**, gedenk toch, dat ik voor uw aangezicht in trouw en met een volkomen toegewijd hart gewandeld heb en gedaan heb wat goed is in uw ogen. En Hizkia hilde luid. ⁴Nog had Jesaja de middelste voorhof niet verlaten, toen het woord van **JHWH** tot hem kwam: ⁵Keer terug en zeg tot Hizkia, de vorst van mijn volk: zo zegt **JHWH**, de God van uw vader David: Ik heb uw gebed gehoord. Ik heb uw tranen gezien; zie, Ik zal u gezond maken, op de derde dag zult u opgaan naar het huis van **JHWH**. ⁶Ik zal aan uw levensdagen vijftien jaar toevoegen, en Ik zal u en deze stad uit de macht van de koning van Assur redden en deze stad beschermen, omwille van Mij en omwille van mijn knecht David. ⁷Jesaja nu zei: Neemt een vijgenkoek. Zij

namen die en legden hem op de zweer. Toen genas hij. ⁸Hizkia had Jesaja gevraagd: Wat is het teken, dat **JHWH** mij gezond zal maken en dat ik op de derde dag zal opgaan naar het huis van **JHWH**? ⁹Daarop antwoordde Jesaja: Dit zal u het teken zijn van de kant van **JHWH**, dat **JHWH** ook doen zal wat Hij gesproken heeft: zal de schaduw tien treden vooruitgaan, of zal zij tien treden teruggaan? ¹⁰En Hizkia zei: Het is gemakkelijk voor de schaduw tien treden omlaag te gaan. Neen, de schaduw moet weer tien treden teruggaan. ¹¹Toen riep de profeet Jesaja tot **JHWH**, en Hij deed de schaduw op de treden waarlangs zij afgedaald was op de trap van Achaz, weer tien treden teruggaan.

Het gezantschap uit Babel

¹²In die tijd zond Berodak-Baladan, de zoon van Baladan, de koning van Babel, gezanten met een brief, en een geschenk aan Hizkia, want hij had gehoord, dat deze ziek geweest was. ¹³En Hizkia hoorde naar hen en hij liet hun zijn hele schathuis zien: het zilver en het goud, de specerijen en de kostbare olie, zijn hele tuighuis en alles wat zich onder zijn schatten bevond. Er was niets in zijn paleis en in zijn hele rijk, dat Hizkia hun niet liet zien.

¹⁴Toen kwam de profeet Jesaja tot koning Hizkia en vroeg hem: Wat hebben deze mannen gezegd en vanwaar zijn zij tot u gekomen? En Hizkia antwoordde: Uit een ver land zijn zij gekomen, uit Babel. ¹⁵En hij vroeg: Wat hebben zij in uw paleis gezien? Hizkia antwoordde: Alles wat in mijn paleis is, hebben zij gezien; er is niets onder mijn schatten, dat ik hun niet heb getoond. ¹⁶Toen zei

Jesaja tot Hizkia: Hoor het woord van **JHWH**: ^{17(A)} zie, er zullen dagen komen, dat alles wat in uw paleis is en wat uw vaders hebben opgestapeld tot op deze dag, naar Babel zal worden weggevoerd. Niets zal er overblijven, zegt **JHWH**. ^{18(B)} En van uw zonen, die uit u voortkomen zullen, die u zult verwekken, zullen zij nemen, om hoveling te zijn in het paleis van de koning van Babel. ¹⁹Hizkia zei tot Jesaja: Het woord van **JHWH**, dat u gesproken hebt, is goed. Ook dacht hij: Het zal immers gedurende mijn leven blijvend vrede zijn.

²⁰Het overige van de geschiedenis van Hizkia en al zijn dappere daden, en hoe hij de vijver en de waterleiding heeft aangelegd en het water naar de stad heeft gebracht, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? ²¹Hizkia ging bij zijn vaders te ruste; zijn zoon Manasse werd koning in zijn plaats.

Manasse, koning van Juda

21 ¹Manasse was twaalf jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde vijfenvijftig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Chefsiba. ^{2(C)} Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, naar de gruwelen van de volken die **JHWH** voor de Israëlieten uit had verdreven. ³Hij herbouwde de offerhoogten die zijn vader Hizkia verwoest had, richtte altaren voor de Baäl op, maakte gewijde pelen, zoals Achab, de koning van Israël, gedaan had, en boog zich neer voor alle hemelse machten en diende die. ^{4(D)} Ook bouwde hij altaren in het huis van **JHWH**, met het oog waarop **JHWH** gezegd had: In Jeruzalem zal Ik mijn naam vestigen. ⁵En hij bouwde altaren voor alle

(A) 20:17 2Kon. 24:13; 2Kron. 36:10.

(B) 20:18 2Kon. 24:14,15; Dan. 1:1-7.

(C) 21:2 Jer. 15:4.

(D) 21:4 2Sam. 7:13.

hemelse machten in de beide voorhoven van het huis van **JHWH**. ⁶Ja, hij deed zijn zoon door het vuur gaan, liet zich in met toverij en waarzeggerij, en stelde bezweerdere van doden en van geesten aan. Hij deed veel, dat kwaad is in de ogen van **JHWH**, en krenkte Hem daardoor. ^{7(A)}Hij plaatste ook een beeld van Asjera, dat hij gemaakt had, in het huis, waarvan **JHWH** gezegd had tot David en zijn zoon Salomo: In dit huis, hier in Jeruzalem, dat Ik verkozen heb uit al de stammen van Israël, zal Ik mijn naam vestigen tot in eeuwigheid; ⁸Ik zal Israëls voet niet meer doen wijken van het land dat Ik aan hun vaderen gegeven heb, indien zij slechts ijverig doen naar al wat Ik hun geboden heb, en naar de hele *Torah*, die mijn knecht Mozes hun geboden heeft. ⁹Maar zij luisterden niet; want Manasse verleidde hen, zodat zij meer kwaad deden dan de volken die **JHWH** vóór de Israëlieten had vernietigd. ¹⁰Daarom sprak **JHWH** door zijn knechten, de profeten, aldus: ¹¹Aangezien Manasse, de koning van Juda, deze gruwelen gedaan heeft, bedreef hij meer kwaad dan al wat de Amoriëten gedaan hebben, die vóór hem geweest zijn; ook Juda heeft hij door zijn afgoden doen zondigen. ¹²Daarom, zo zegt **JHWH**, de God van Israël: Zie, Ik breng onheil over Jeruzalem en Juda, waardoor allen die ervan horen, beide oren zullen klappen; ¹³en Ik zal aan Jeruzalem het meetsnoer aanleggen, dat Ik aan Samaria, en het paslood dat Ik aan het huis van Achab aangelegd heb, en Ik zal Jeruzalem uitvegen, zoals men een schotel uitveegt; heeft men hem uitgeveegd, dan keert men hem ondersteboven. ¹⁴Ik zal het overschot van mijn erfdeel verwerpen, en hen geven

in de macht van hun vijanden, zodat zij worden ten buit en tot plundering voor al hun vijanden; ¹⁵omdat zij gedaan hebben wat kwaad is in mijn ogen en Mij voortdurend hebben gekrenkt, van de dag af, waarop hun vaderen uit Egypte zijn getrokken tot op de dag van vandaag.

¹⁶Ook vergoot Manasse zoveel onschuldig bloed, dat hij Jeruzalem daarmee vulde van het ene einde tot het andere; nog boven de zonde die hij Juda had doen bedrijven, waardoor het deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**. ¹⁷Het overige van de geschiedenis van Manasse en alles wat hij gedaan heeft en de zonde die hij heeft gedaan, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? ¹⁸Manasse ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven in de hof van zijn huis, de hof van Uzza; zijn zoon Amon werd koning in zijn plaats.

Amon, koning van Juda

¹⁹Amon was tweeëntwintig jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde twee jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Mesullemet, een dochter van Charus; zij was uit Jotba. ²⁰Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, zoals zijn vader Manasse gedaan had: ²¹hij wandelde op al de wegen, waarop zijn vader gewandeld had, diende de afgoden die zijn vader gediend had, en boog zich voor hen neer. ²²Hij verliet **JHWH**, de God van zijn vaderen, en wandelde niet op de weg van **JHWH**. ²³En de dienaren van Amon smeedden een samenzwering tegen hem en doodden de koning in zijn paleis. ²⁴Maar het volk van het land sloeg allen dood, die tegen koning Amon samengezworen hadden. En het volk van het

(A) 21:7 1Kon. 9:3-5; 2Kron. 7:12-18.

land maakte zijn zoon Josia koning in zijn plaats.

²⁵ Het overige van de geschiedenis van Amon, wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? ²⁶ Men begroef hem in zijn graf in de hof van Uzza; zijn zoon Josia werd koning in zijn plaats.

Josia, koning van Juda - Het boek van de Torah gevonden

22 ^{1(A)} Josia was acht jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde eenendertig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Jedida, een dochter van Adaja; zij was uit Boskat. ² Hij deed wat recht is in de ogen van **JHWH** en wandelde op al de wegen van zijn vader David; hij week niet af, rechts noch links.

³ In het achttiende jaar nu van koning Josia zond de koning de schrijver Safan, de zoon van Asaljahu, de zoon van Mesullam, naar het huis van **JHWH** met de opdracht: ⁴ Ga naar de hogepriester Chilkia; laat hij het geld gereed houden, dat in het huis van **JHWH** gebracht is, dat de dorpelwachters ingezameld hebben van het volk; ⁵ laat men het ter hand stellen aan de opzichters die over het huis van **JHWH** aangesteld zijn, opdat dezen het geven aan hen die het werk verrichten, die in het huis van **JHWH** bezig zijn om de bouwvallige gedeelten van de tempel te herstellen: ⁶ aan de werklieden, de bouwlieden en de metselaars, en voor het aankopen van hout en gehakte stenen, om de tempel te herstellen; ^{7(B)} maar van het geld dat hun ter hand wordt gesteld, zal geen verantwoording worden gevraagd, want zij handelen in goed vertrouwen.

⁸ En de hogepriester Chilkia zei tot de schrijver Safan: Ik heb het boek van de *Torah* gevonden in het huis van **JHWH**. En Chilkia gaf het boek aan Safan en deze las het. ⁹ En de schrijver Safan kwam bij de koning, deed hem verslag en zei: Uw dienaren hebben het geld dat zich in de tempel bevond, uitgestort en het ter hand gesteld aan de opzichters die aangesteld waren over het huis van **JHWH**. ¹⁰ Ook deelde de schrijver Safan de koning mee: De priester Chilkia heeft mij een boek gegeven. En Safan las het de koning voor.

¹¹ Zodra de koning de woorden van het boek van de *Torah* gehoord had, scheurde hij zijn klederen. ¹² En de koning gebod de priester Chilkia, Achikam, de zoon van Safan, Akbor, de zoon van Michaja, de schrijver Safan en Asaja, de dienaar van de koning: ¹³ Gaat **JHWH** om raad vragen ten behoeve van mij, van het volk en van heel Juda, over de woorden van dit gevonden boek, want groot is de toorn van **JHWH**, die over ons ontbrand is, omdat onze vaders naar de woorden van dit boek niet hebben geluisterd en niet hebben gedaan overeenkomstig alles wat ons voorgeschreven is.

¹⁴ En de priester Chilkia en Achikam, Akbor, Safan en Asaja gingen naar de profetes Chulda, de vrouw van de kledingbewaarder Sallum, de zoon van Tikwa, de zoon van Charchas. Zij nu woonde te Jeruzalem in het nieuwe gedeelte. En zij spraken met haar. ¹⁵ Zij zei tot hen: Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: zegt tot de man die u tot Mij gezonden heeft: ¹⁶ zo zegt **JHWH**: zie, Ik breng onheil over deze plaats en over haar inwoners: de hele inhoud van het boek dat de koning van Juda gelezen heeft;

(A) 22:1 Jer. 3:6. (B) 22:7 2Kon. 12:16.

¹⁷ omdat zij Mij verlaten hebben en offerers ontstoken voor andere goden, om Mij boos te maken met al het maaksel van hun handen. Daarom zal mijn boosheid over deze plaats ontbranden, zonder geblust te worden. ¹⁸ Maar tot de koning van Juda, die u zond om **JHWH** om raad te vragen, tot hem zult u aldus zeggen: Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: wat de woorden betreft, die u gehoord hebt - ¹⁹ omdat uw hart week geworden is en u zich *verootmoedigd* hebt voor het aangezicht van **JHWH**, toen u hoorde wat Ik gesproken heb tegen deze plaats en haar inwoners, dat zij een voorwerp van ontzetting en van vervloeking zullen worden, en omdat u uw klederen gescheurd hebt en gehuild voor mijn aangezicht, zo heb ook Ik gehoord, luidt het woord van **JHWH**. ²⁰ Daarom, zie, Ik zal u tot uw vaders brengen; u zult in vrede in uw graf bijgezet worden, en uw ogen zullen niets van het onheil zien, dat Ik over deze plaats breng. En zij brachten de koning het antwoord over.

De hervorming van Josia

23 ¹ Toen zond de koning een boodschap en men riep al de oudsten van Juda en Jeruzalem tot hem bijeen. ² De koning ging naar het huis van **JHWH**, en met hem al de mannen van Juda en al de inwoners van Jeruzalem, de priesters, de profeten en het hele volk, van klein tot groot. Terwijl zij het aanhoorden las hij al de woorden van het boek van het verbond dat in het huis van **JHWH** gevonden was. ³ Toen ging de koning staan bij de zuil en sloot een verbond voor het aangezicht van **JHWH**, dat men **JHWH** zou volgen en met heel hun hart en heel hun ziel zijn geboden, getuigenissen en inzettingen zou houden en de woorden

van dit verbond, die in dit boek geschreven waren, zou nakomen. En het hele volk trad tot het verbond toe.

⁴ (A) Toen gebod de koning de hogepriester Chilkia en de priesters van de tweede orde en de dorpelwachters om alle voorwerpen die voor de Baäl, de Asjera en alle hemelse machten gemaakt waren, uit de tempel van **JHWH** naar buiten te brengen; en hij verbrandde die buiten Jeruzalem op de velden van de Kidron, en de as ervan bracht hij naar Betel. ⁵ Ook schafte hij de afgodspriesters af, die de koningen van Juda hadden aangesteld om offerers te ontsteken op de hoogten, in de steden van Juda en in de omgeving van Jeruzalem, en ook hen die voor de Baäl, de zon, de maan, de sterrenbeelden en alle hemelse machten offerers ontstaken. ⁶ Voorts bracht hij de gewijde paal uit het huis van **JHWH** weg, buiten Jeruzalem naar de beek Kidron, en verbrandde hem bij de beek Kidron en verpulverde hem tot stof; daarna wierp hij het stof ervan op de begraafplaats van het gewone volk. ⁷ Hij brak de verblijven af van de aan ontucht gewijde mannen, in het huis van **JHWH**, waar de vrouwen hoezen voor de Asjera weefden. ⁸ Hij liet al de priesters uit de steden van Juda komen en verontreinigde de hoogten, waar die priesters offerers ontstoken hadden, van Geba tot Berseba. En hij brak de hoogten bij de poorten af, net zo als die bij de ingang van de poort van de stadsoverste Jehosjoea, en wel aan de linkerhand als men de stadspoort binnengaat. ⁹ Maar de priesters van de hoogten mochten het altaar van **JHWH** te Jeruzalem niet betreden, maar wel ongezuurde broden eten te midden van hun broeders. ¹⁰ (B) En hij verontreinigde Tofet, dat in het dal Ben-Hinnom

(A) 23:4 2Kon. 21:3; 2Kron. 33:3. (B) 23:10 a Jer. 7:31; 19:1-6; 32:35. 23:10 b Lev. 18:21.

lag, opdat niemand meer zijn zoon of zijn dochter voor de Moloch door het vuur zou doen gaan. ¹¹Hij verwijderde de paarden die de koningen van Juda aan de zon gewijd hadden, van de ingang van het huis van **JHWH** bij de kamer van de hoveling Netanmelek in de bijgebouwen; en de zonnewagen verbrandde hij met vuur. ¹²(A) De altaren op het dak, bij de bovenzaal van Achaz, die de koningen van Juda gemaakt hadden, en ook de altaren die Manasse gemaakt had in de twee voorhoven van het huis van **JHWH**, haalde de koning omver; hij bracht het puin vandaar weg en wierp het in de beek Kidron. ¹³(B) De hoogten ten oosten van Jeruzalem, ten zuiden van de berg van de Verwoesting, welke Salomo, de koning van Israël, gebouwd had voor Astoret, de gruwel van de Sidoniërs, voor Kemos, de gruwel van Moab, en voor Milkom, de afschuw van de Ammonieten, ook die verontreinigde de koning. ¹⁴Hij verbrijzelde de gewijde stenen, hakte de gewijde palen om en wierp die plaats vol met mensenbeenderen.

¹⁵(C) Ook het altaar te Betel - de offerhoogte welke Jerobeam, de zoon van Nebat, die Israël deed zondigen, gemaakt had - ook dat altaar, die hoogte, haalde hij omver; hij verbrandde de hoogte, verpulverde ze tot stof en verbrandde de gewijde paal. ¹⁶(D) En toen Josia zich omkeerde en de graven zag, die daar op de berg waren, liet hij de beenderen uit de graven halen, verbrandde die op het altaar en verontreinigde dit, naar het woord van **JHWH**, dat de man van God verkondigd had, die deze dingen aangekondigd heeft. ¹⁷(E) Voorts zei hij: Wat is dat voor een grafteken, dat ik daar zie? En de mensen van de stad zeiden

tot hem: Het is het graf van de man van God, die uit Juda gekomen is en deze dingen tegen het altaar van Betel aangekondigd heeft, welke u volbracht hebt. ¹⁸En hij zei: Hem moet u met rust laten, laat niemand zijn gebeente storen. Zo liet men zijn gebeente onaangeroerd, samen met het gebeente van de profeet die uit Samaria gekomen was.

¹⁹Ook al de tempels op de hoogten in de steden van Samaria, welke de koningen van Israël gemaakt hadden om (**JHWH**) boos te maken, verwijderde Josia en hij handelde daarmee geheel zoals hij te Betel gedaan had. ²⁰Hij slachtte al de priesters van de hoogten die daar waren, op de altaren, en verbrandde daarop mensenbeenderen. Daarna keerde hij naar Jeruzalem terug.

²¹Toen gebod de koning het hele volk: Viert **JHWH**, uw God, het Pèsach, zoals geschreven is in dit boek van het verbond. ²²Want zulk een Pèsach was er niet gevierd van de dagen van de richters af, die Israël regeerden, en gedurende al de dagen van de koningen van Israël en Juda. ²³Maar in het achttiende jaar van koning Josia werd dit Pèsach **JHWH** te Jeruzalem gevierd.

²⁴Ook de dodenbezweerders, de waarzeggers, en de terafim, de afgodsbeelden en al de gruwelen die in het land van Juda en te Jeruzalem aangetroffen werden, deed Josia weg, om de woorden van de *Torah* na te komen, welke geschreven waren in het boek dat de priester Chilkia in het huis van **JHWH** gevonden had. ²⁵Vóór hem is er geen koning geweest, die zich zo tot **JHWH** keerde met zijn hele hart, zijn hele ziel en zijn hele kracht, naar de hele *Torah* van Mozes; en na hem stond niemand die gelijk aan

(A) 23:12 2Kon. 21:5; 2Kron. 33:5.

(B) 23:13 1Kon. 11:7.

(C) 23:15 1Kon. 12:33.

(D) 23:16 1Kon.

13:2. (E) 23:17 1Kon. 13:30-32.

hem was op. ²⁶ Maar **JHWH** keerde Zich niet af van zijn hevig brandende toorn, die ontvlamd was tegen Juda om al de boosheden waarmee Manasse Hem had gekrenkt. ²⁷ En **JHWH** zei: Ook Juda zal Ik van mijn aangezicht wegdoen, zoals Ik Israël verwijderd heb; en versmaden zal Ik deze stad die Ik verkozen heb, Jeruzalem, en het huis waarvan Ik gezegd heb: Mijn naam zal daar zijn.

²⁸ Het overige van de geschiedenis van Josia en al wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda?

²⁹ In zijn dagen trok Farao Neko, de koning van Egypte, naar de koning van Assur, naar de rivier de Eufraat. Koning Josia ging hem tegemoet; en deze doodde hem te Megiddo, zodra hij hem zag. ³⁰ Zijn dienaren vervoerden zijn lijk van Megiddo, op een wagen; zij brachten hem naar Jeruzalem en begroeven hem in zijn graf. Daarop nam het volk van het land Joachaz, de zoon van Josia; zij zalfden hem en maakten hem koning in de plaats van zijn vader.

Joachaz, koning van Juda

³¹ Joachaz was drieëntwintig jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde drie maanden te Jeruzalem. Zijn moeder heette Chamutal; zij was een dochter van Jirmeja uit Libna. ³² Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, geheel zoals zijn vaderen gedaan hadden. ³³ Farao Neko zette hem gevangen te Ribla in het land van Hamat, opdat hij te Jeruzalem niet zou regeren, en hij legde het land een boete op van honderd talenten zilver en een talent goud. ³⁴ (A) En Farao Neko maakte Eljakim, de zoon van Josia, koning in de plaats van zijn vader Josia en veranderde zijn naam in Jojakim. Maar

hij nam Joachaz mee; en deze kwam in Egypte en stierf aldaar.

Jojakim, koning van Juda

³⁵ Jojakim gaf het zilver en het goud aan Farao; maar hij legde het land een heffing op om dat geld te kunnen afdragen naar het bevel van Farao; naar dat ieder aangeslagen was, vorderde hij het zilver en goud van het volk van het land om het aan Farao Neko te geven. ³⁶ (B) Jojakim was vijfentwintig jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde elf jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Zebudda; zij was een dochter van Pedaja uit Ruma. ³⁷ En hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, geheel zoals zijn vaderen gedaan hadden.

24 ¹ (C) In zijn dagen trok Nebukadnessar, de koning van Babel, op en Jojakim werd hem onderdanig, drie jaar; maar daarna kwam hij weer tegen hem in opstand. ² En **JHWH** zond tegen hem de benden van de Chaldeeën, en die van Aram, Moab en de Ammonieten; Hij zond hen tegen Juda om het te gronde te richten, volgens het woord dat **JHWH** gesproken had door zijn knechten, de profeten. ³ Waarlijk, dit overkwam Juda naar het woord van **JHWH**, die het van zijn aangezicht wilde wegdoen, wegens alle zonden die Manasse gedaan had, ⁴ en ook wegens het onschuldige bloed dat hij vergoten had; hij had immers Jeruzalem gevuld met onschuldig bloed. **JHWH** wilde dat niet vergeven. ⁵ Het overige van de geschiedenis van Jojakim en al wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? ⁶ Jojakim ging bij zijn vaderen te ruste en zijn zoon Jojakim werd koning in

(A) 23:34 Jer. 22:11,12. (B) 23:36 Jer. 22:18,19; 26:1-6; 35:1-19. (C) 24:1 Jer. 25:1-38; Dan. 1:1,2.

zijn plaats. ⁷De koning van Egypte trok niet weer op buiten zijn land; want de koning van Babel had alles veroverd wat aan de koning van Egypte had toebehoord, van de Beek van Egypte af tot de rivier de Eufraat toe.

Jojakin, koning van Juda

⁸Jojakin was achttien jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde drie maanden te Jeruzalem. Zijn moeder heette Nechusta; zij was een dochter van Elnatan uit Jeruzalem. ⁹Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, geheel zoals zijn vader gedaan had. ¹⁰In die tijd trokken de knechten van Nebukadnessar, de koning van Babel, tegen Jeruzalem op; en de stad werd belegerd. ¹¹Nebukadnessar, de koning van Babel, kwam zelf vóór de stad, terwijl zijn knechten haar belegerden. ¹²(A) Toen ging Jojakim, de koning van Juda, uit tot de koning van Babel, hij, zijn moeder, zijn dienaren, zijn vorsten en zijn hovelingen. En de koning van Babel nam hem gevangen, in het achtste jaar van zijn regering. ¹³Hij voerde vandaar weg al de schatten van het huis van **JHWH** en die van het koninklijk paleis; en van alles wat Salomo, de koning van Israël, gemaakt had in de tempel van **JHWH**, haalde hij het goud af, zoals **JHWH** gesproken had. ¹⁴Hij voerde heel Jeruzalem, al de vorsten en al de weerbare mannen - tienduizend - in ballingschap, ook al de handwerkslieden en de smeden; niemand werd overgelaten behalve de armen van het volk van het land. ¹⁵(B) Hij voerde Jojakim in ballingschap naar Babel; ook de koningin-moeder, de vrouwen van de koning, zijn hovelingen

en de machtigen van het land deed hij in ballingschap gaan van Jeruzalem naar Babel; ¹⁶en de koning van Babel bracht heel de weerbare manschap - zeventienduizend -, de handwerkslieden en de smeden - duizend -, allemaal dappere strijders, als ballingen naar Babel. ¹⁷(C) En de koning van Babel maakte Jojakins oom Mattanja koning in zijn plaats en veranderde zijn naam in Sedekia.

*Sedekia, koning van Juda -
Ondergang van het rijk*

¹⁸(D) Sedekia was eenentwintig jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde elf jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Chamutal; zij was een dochter van Jirmeja, uit Libna. ¹⁹Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, geheel zoals Jojakim gedaan had. ²⁰(E) Zo kwam het door de toorn van **JHWH** zover met Jeruzalem en Juda, dat Hij hen van zijn aangezicht verwierp. Sedekia nu kwam in opstand tegen de koning van Babel.

25 ¹(F) In het negende jaar van zijn regering, in de tiende maand, op de tiende van de maand, rukte Nebukadnessar, de koning van Babel, zelf met zijn hele leger tegen Jeruzalem op en sloeg het beleg erom, en zij bouwden er een belegeringswal omheen. ²Zo werd de stad belegerd tot het elfde jaar van koning Sedekia. ³Op de negende van de (vierde) maand, toen de hongersnood in de stad zwaar geworden was en er geen brood meer was voor het volk van het land, ⁴(G) werd een bres in de stadsmuur geslagen; en al de soldaten (vluchtten) 's nachts door de poort tussen de beide muren bij de koninklijke tuin - de Chaldeeën nu lagen rondom

(A) 24:12 Jer. 22:24-30; 24:1-10; 29:1,2. (B) 24:15 Eze. 17:12. (C) 24:17 Jer. 37:1; Eze. 17:13.

(D) 24:18 Jer. 27:1-22; 28:1-17. (E) 24:20 Eze. 17:15. (F) 25:1 Jer. 21:1-10; 34:1-5; Eze. 24:2. (G) 25:4 Eze. 33:21.

tegen de stad -, en sloegen de weg in naar de Vlake. ⁵Maar het leger van de Chaldeeën zette de koning na en achterhaalde hem in de vlakte van Jericho; zijn hele leger werd van hem gescheiden en verstrooid. ⁶Zij grepen de koning, brachten hem naar de koning van Babel te Ribla, en men velde vonnis over hem: ^{7(A)}de zonen van Sedekia bracht men voor zijn ogen ter dood; en hij liet de ogen van Sedekia verblinden en hem met twee koperen kettingen binden; en men bracht hem naar Babel.

⁸Daarna, in de vijfde maand, op de zevende van de maand - dat was het negentiende jaar van koning Nebukadnessar, de koning van Babel - kwam Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, de dienaar van de koning van Babel, te Jeruzalem, ^{9(B)}en verbrandde het huis van **JHWH** en het koninklijk paleis; alle huizen in Jeruzalem, althans alle huizen van de aanzienlijken, verbrandde hij met vuur. ¹⁰En het leger van de Chaldeeën, dat met de bevelhebber van de lijfwacht was, haalde gezamenlijk de muren rondom Jeruzalem neer. ¹¹De rest van het volk, die in de stad nog was overgebleven, en de overlopers die naar de koning van Babel overgelopen waren - de rest van de menigte voerde Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, in ballingschap. ¹²Slechts enige van de armen van het land liet de bevelhebber van de lijfwacht achterblijven als wijngaardeniers en als landbouwers.

^{13(C)}Voorts braken de Chaldeeën de koperen zuilen die in het huis van **JHWH** waren, aan stukken, en ook de onderstellen en de koperen zee die in het huis

van **JHWH** waren; en zij voerden het koper daarvan naar Babel. ^{14(D)}Ook de potten, de scheppen, de messen, de schalen en al het koperen gereedschap, waarmee men de dienst verrichtte, namen zij mee. ¹⁵En de vuurpannen, de sprengbekkens, al wat van goud en van zilver was, nam de bevelhebber van de lijfwacht mee. ¹⁶De twee zuilen, de éne zee en de onderstellen die Salomo voor het huis van **JHWH** gemaakt had - er was geen wegen aan het koper van al deze voorwerpen. ¹⁷Achttien el was de hoogte van de éne zuil; daarop rustte een koperen kapiteel, en de hoogte van het kapiteel bedroeg drie el, en rondom bovenaan het kapiteel was een geheel koperen vlechtwerk aangebracht, versierd met granaatappels. En evenzo was het met het vlechtwerk aan de tweede zuil.

¹⁸Toen nam de bevelhebber van de lijfwacht de opperpriester Seraja, de tweede priester Sefanja, en de drie dorpelwachters; ¹⁹en uit de stad nam hij één hoveling, die het bevel had over de strijders, en vijf mannen uit de onmiddellijke omgeving van de koning, die in de stad aangetroffen werden, en de schrijver van de legeroverste, die het volk van het land tot de krijgsdienst opriep, en zestig mannen uit het volk van het land, die binnen de stad aangetroffen werden. ²⁰Dezen nam Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, en hij bracht hen tot de koning van Babel te Ribla; ²¹de koning van Babel bracht hen ter dood te Ribla in het land van Hamat. Zo werd Juda uit zijn land in ballingschap weggevoerd. ^{22(E)}Over de rest van het volk in het land van Juda, die hij had laten overblijven, stelde Nebukadnessar, de koning van Babel, Gedalja aan, de zoon van Achikam, de

(A) 25:7 Eze. 12:13. (B) 25:9 1Kon. 9:8. (C) 25:13 a 1Kon. 7:15-26; 2Kron. 3:15-17. 25:13 b 1Kon. 7:23-26; 2Kron. 4:2-5. (D) 25:14 1Kon. 7:45; 2Kron. 4:16. (E) 25:22 Jer. 40:7-9.

zoon van Safan. ²³Toen al de legeroversten met hun mannen hoorden, dat de koning van Babel Gedalja had aangesteld, kwamen zij tot Gedalja te Mispa, namelijk Jismaël, de zoon van Netanja, Jochanan, de zoon van Kareach, Seraja, de zoon van de Netofatiet Tanchumet, en Jaäzanja, de zoon van de Maäkatiet, zij met hun mannen. ²⁴En Gedalja zwoer hun en hun mannen en zei tot hen: u hoeft niet bang te zijn voor de dienaren van de Chaldeeën; blijft in het land wonen en weest de koning van Babel onderworpen, dan zal het u wél gaan.

²⁵(A) Maar het gebeurde in de zevende maand, dat Jismaël, de zoon van Netanja, de zoon van Elisama, een man van koninklijken bloede, kwam met tien mannen bij zich; zij sloegen Gedalja dood, en tevens de Judeeërs en de Chaldeeën, die bij hem te Mispa waren. ²⁶(B) Toen ging het hele volk, klein en

groot, met de legeroversten op weg, en zij kwamen in Egypte; want zij waren bang voor de Chaldeeën.

Jojakin ontvangt genade

²⁷En het gebeurde in het zevenendertigste jaar van de ballingschap van Jojakin, de koning van Juda, in de twaalfde maand, op de zevenentwintigste van de maand, dat Ewil-Merodak, de koning van Babel, in het jaar van zijn troonsbestijging, Jojakin, de koning van Juda, genade gaf en hem uit de gevangenis ontsloeg; ²⁸hij sprak vriendelijk met hem en stelde zijn zetel boven die van de koningen die met hem in Babel waren; ²⁹hij mocht zijn gevangeniskleding afleggen, en hij at geregeld aan zijn tafel, zolang hij leefde. ³⁰En zijn levensonderhoud werd hem geregeld vanwege de koning verstrekt, zoveel hij elke dag nodig had, zolang hij leefde.

(A) 25:25 Jer. 41:1-3. (B) 25:26 Jer. 43:5-7.

1 Kronieken

*Hebreeuws: Div-reej haj-ja-miem
(letterlijk: Woorden van de dagen)*

Geslachtsregister van Adam tot Abraham

1 ¹Adam, Set, Enos, ²Kenan, Mahalalel, Jered, ³Enoch, Metuselach, Lamech, ⁴Noach, Sem, Cham en Jafet.

⁵De zonen van Jafet waren: Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesek en Tiras. ⁶De zonen van Gomer: Askenaz, Difat en Togarma. ⁷De zonen van Jawan: Elisa en Tarsis, de Kittiers en de Rodanieten.

⁸De zonen van Cham waren: Kus en Misraïm, Put en Kanaän. ⁹De zonen van Kus: Seba, Chawila, Sabta, Rama en Sabteka; de zonen van Rama: Seba en Dedan. ¹⁰Kus verwekte ook Nimrod; deze was de eerste, die machtig werd op aarde. ¹¹Misraïm verwekte de Ludieten, de Anamieten, de Lehabieten, de Naftuchieten, ¹²de Patrusieten, de Kasluchieten, uit wie de Filistijnen zijn voortgekomen, en de Kaftorieten. ¹³En Kanaän verwekte Sidon, zijn eerstgeborene, en Chet, ¹⁴ook de Jebusiet, de Amoriet, de Girgasiet, ¹⁵de Chiwwiet, de Arkiet, de Siniet, ¹⁶de Arwadiet, de Semariet en de Hamatiet.

¹⁷De zonen van Sem waren: Elam, Assur, Arpaksad, Lud, Aram, Us, Chul, Geter en Mesek. ¹⁸Arpaksad verwekte Selach, en Selach verwekte Eber. ¹⁹Aan Eber werden twee zonen geboren: de naam van de één was Peleg, want in zijn dagen werd de aarde verdeeld; en de naam van zijn broeder was Joktan. ²⁰En Joktan verwekte Almodad, Selef,

Chasarmawet, Jerach, ²¹Hadoram, Uzal, Dikla, ²²Ebal, Abimaël, Seba, ²³Ofir, Chawila, en Jobab; deze allen waren de zonen van Joktan.

²⁴Sem, Arpaksad, Selach, ²⁵Eber, Peleg, Reü, ²⁶Serug, Nachor, Terach, ²⁷Abram - dat is Abraham.

De nakomelingen van Abraham

²⁸De zonen van Abraham waren: Isaak en Ismaël. ²⁹Dit zijn hun nakomelingen: de eerstgeborene van Ismaël was Nebajot; voorts Kedar, Adbeël, Mibsam, ³⁰Misma en Duma, Massa, Chadad en Tema, ³¹Jetur, Nafis en Kedema; dit zijn de zonen van Ismaël.

³²En de zonen van Ketura, Abrahams bijvrouw: zij baarde Zimran, Joksan, Medan, Midjan, Jisbak en Suach. De zonen van Joksan nu waren Seba en Dedan; ³³en de zonen van Midjan: Efa, Efer, Chanok, Abida en Eldaä. Deze allen waren de zonen van Ketura.

³⁴En Abraham verwekte Isaak; de zonen van Isaak waren Esau en Israël. ³⁵De zonen van Esau: Elifaz, Reüel, Jeüs, Jalam en Korach; ³⁶de zonen van Elifaz: Teman en Omar, Sefi en Gatam, Kenaz, Timna en Amalek; ³⁷de zonen van Reüel: Nachat, Zerach, Samma en Mizza; ³⁸en de zonen van Seïr: Lotan, Sobal, Sibon, Ana, Dison, Eser en Disan. ³⁹De zonen van Lotan: Chori en Homam, en de zuster van Lotan was Timna; de zonen van Sobal: Aljan, Manachat, Ebal, Sefi en Onam; ⁴⁰de zonen van Sibon: Ajja en Ana; ⁴¹de zonen van Ana: Dison, en de zonen van Dison: Chamran, Esban, Jitran

en Keran; ⁴²de zonen van Eser: Bilhan, Zaäwan en Jaäkan; de zonen van Disan: Us en Aran.

Regeerders over Edom

⁴³Dit zijn de koningen die over het land Edom regeerden, voordat er een koning over de Israëlieten regeerde: Bela, de zoon van Beor; zijn stad heette Dinhaba. ⁴⁴Toen Bela gestorven was, werd koning in zijn plaats Jobab, de zoon van Zerach, uit Bosra. ⁴⁵Toen Jobab gestorven was, werd koning in zijn plaats Chusam, uit het land van de Temanieten. ⁴⁶Toen Chusam gestorven was, werd koning in zijn plaats Hadad, de zoon van Bedad, die Midjan versloeg in het veld van Moab; zijn stad heette Awit. ⁴⁷Toen Hadad gestorven was, werd koning in zijn plaats Samla, uit Masreka. ⁴⁸Toen Samla gestorven was, werd koning in zijn plaats Saul, uit Rechobot aan de rivier. ⁴⁹Toen Saul gestorven was, werd koning in zijn plaats Baäl-Chanan, de zoon van Akbor. ⁵⁰Toen Baäl-Chanan gestorven was, werd koning in zijn plaats Hadad; en zijn stad heette Pai. Zijn vrouw heette Mehetabel; zij was de dochter van Matred, de dochter van Me-Zahab. ⁵¹Toen Hadad gestorven was, werden stamhoofden van Edom: Timna, Alja, Jetet, ⁵²Oholibama, Ela, Pinon, ⁵³Kenaz, Teman, Mibsar, ⁵⁴Magdiël en Iram. Dit zijn de stamhoofden van Edom.

De nakomelingen van Juda

²¹Dit zijn de zonen van Israël: Ruben, Simeon, Levi en Juda, Issakar en Zebulon, ²Dan, Jozef en Benjamin, Naftali, Gad en Aser.

³De zonen van Juda waren: Er, Onan en Sela, een drietal dat hem geboren werd uit de dochter van Sua, de Kanaänitische.

Maar Er, de eerstgeborene van Juda, wekte het ongenoegen op van **JHWH**, en Hij doodde hem. ⁴Tamar, zijn schoondochter, baarde hem echter Peres en Zerach. In het geheel waren er vijf zonen van Juda.

⁵De zonen van Peres waren: Chesron en Chamul; ⁶de zonen van Zerach: Zimri, Etan, Heman, Kalkol en Dera, samen vijf. ^{7(A)}De zonen van Karmi: Akar, die Israël in het ongeluk stortte, doordat hij zich aan het gebannene vergreep; ⁸en de zonen van Etan: Azarja.

⁹De zonen, die aan Chesron werden geboren, waren: Jerachmeël, Ram en Kelubai. ¹⁰Ram verwekte Amminadab; Amminadab verwekte Nachson, de vorst van de Judeeërs; ¹¹Nachson verwekte Salma; Salma verwekte Boaz; ¹²Boaz verwekte Obed; Obed verwekte Isai; ¹³en Isai verwekte Eliab, zijn eerstgeborene, Abinadab, zijn tweede, Sima, zijn derde; ¹⁴Netanel, zijn vierde, Raddai, zijn vijfde; ¹⁵Osem, zijn zesde, David, zijn zevende. ¹⁶Hun zussen waren Seruja en Abigail. De zonen van Seruja waren: Absai, Joab en Asaël, drie; ¹⁷Abigail baarde Amasa, en de vader van Amasa was de Ismaëliet Jeter.

¹⁸Kaleb nu, de zoon van Chesron, verwekte Jeriot bij zijn vrouw Azuba; en dit zijn haar zonen: Jeser, Sobab en Ardon. ¹⁹Toen Azuba gestorven was, nam Kaleb zich Efrat tot vrouw en deze baarde hem Chur; ²⁰Chur verwekte Uri, en Uri verwekte Besaleël.

²¹Daarna kwam Chesron tot de dochter van Makir, de vader van Gilead - hij nam haar tot vrouw, toen hij zestig jaar oud was -, en zij baarde hem Segub. ²²En Segub verwekte Jair; deze bezat drieëntwintig nederzettingen in het land Gilead. ²³Maar Gesur en

(A) ^{2:7}Joz. 7:1.

Aram namen de dorpen van Jaïr in, en eveneens Kenat en onderhorige plaatsen, zestig nederzettingen. Deze alle behoorden aan Makir, de vader van Gilead. ²⁴Maar na de dood van Chesron in Kaleb-Efrata baarde de vrouw van Chesron, Abia, hem ook nog Aschur, de vader van Tekoa.

²⁵De zonen van Jerachmeël, de eerstgeborene van Chesron, waren: de eerstgeborene Ram, voorts Buna, Oren, Osem en Achia. ²⁶Jerachmeël had echter nog een andere vrouw, die Atara heette; deze was de moeder van Onam. ²⁷De zonen van Ram, de eerstgeborene van Jerachmeël, nu waren: Maäs, Jamin en Eker. ²⁸De zonen van Onam: Sammai en Jada, en de zonen van Sammai: Nadab en Abisur. ²⁹De vrouw van Abisur heette Abihail; deze baarde hem Achban en Molid. ³⁰De zonen van Nadab waren: Seled en Appaïm; Seled stierf kinderloos; ³¹de zonen van Appaïm: Jisi; de zonen van Jisi: Sesan, en de zonen van Sesan: Achlai. ³²De zonen van Jada, de broeder van Sammai: Jeter en Jonatan; Jeter stierf kinderloos; ³³en de zonen van Jonatan: Pelet en Zaza. Dit zijn de zonen van Jerachmeël.

³⁴En Sesan had geen zonen, maar alleen dochters; wel had Sesan een Egyptische slaaf, die Jarcha heette. ³⁵Nu gaf Sesan zijn dochter aan zijn slaaf Jarcha tot vrouw en zij baarde hem Attai. ³⁶En Attai verwekte Natan, Natan verwekte Zabad, ³⁷Zabad verwekte Eflal, Eflal verwekte Obed, ³⁸Obed verwekte Jehu, Jehu verwekte Azarja, ³⁹Azarja verwekte Cheles, Cheles verwekte Elasa, ⁴⁰Elasa verwekte Sisemai, Sisemai verwekte Sallum, ⁴¹Sallum verwekte Jekamja, Jekamja verwekte Elisama.

⁴²De zonen van Kaleb, de broeder van Jerachmeël, waren: Mesa, zijn eerstgeborene - dat is de vader van Zif -, en

de zonen van Maresa, de vader van Hebron. ⁴³De zonen van Hebron: Korach, Tappuach, Rekem en Sema; ⁴⁴Sema verwekte Racham, de vader van Jorkeam, en Rekem verwekte Sammai. ⁴⁵De zoon van Sammai was Maon, en Maon was de vader van Bet-Sur. ⁴⁶Efa, de bijvrouw van Kaleb, baarde Charan, Mosa en Gazez; Charan nu verwekte Gazez. ⁴⁷De zonen van Jodai waren: Regem, Jotam, Gesan, Pelet, Efa en Saäf. ⁴⁸Kalebs bijvrouw Maäka had Seber en Tirchana gebaard; ⁴⁹ook baarde zij Saäf, de vader van Madmanna, Sewa, de vader van Makbena, en de vader van Giba; en de dochter van Kaleb was Aksa. ⁵⁰Dit zijn de zonen van Kaleb. De zonen van Chur, de eerstgeborene van Efrata: Sobal, de vader van Kirjat-Jearim; ⁵¹Salma, de vader van Betlehem, en Charef, de vader van Bet-Gader. ⁵²Van Sobal, de vader van Kirjat-Jearim, stamden af Haroë en half Menuchot. ⁵³En de geslachten van Kirjat-Jearim waren: de Jitrieten, de Putieten, de Sumatieten en de Misraïeten; uit deze zijn de Soratieten en de Estaolieten voortgekomen. ⁵⁴De zonen van Salma waren: Betlehem, de Netofatieten, Atrot - Bet-Joab, de helft van de Manachtieten en de Sorieten. ⁵⁵En de geslachten van de schrijvers die te Jabes woonden, waren: de Tiratieten, de Simatieten, de Sukatieten; dat waren de Kenieten die afstammelingen zijn van Chammat, de vader van het huis van Rekeb.

De nakomelingen van David

3 ¹Dit waren de zonen van David, die hem geboren werden in Hebron: de eerstgeborene was Amnon, van Achinoam, de Jizreëlitische; de tweede Daniël, van Abigail, de Karmelitische; ²de derde Absalom, de zoon van Maäka, de dochter van Talmai, de koning van Gesur; de vierde Adonia, de zoon van

Chaggit; ³de vijfde Sefatja, van Abital; de zesde Jitream, van zijn vrouw Eglā. ^{4(A)}Zes werden er hem in Hebron geboren, waar hij zeven jaar en zes maanden regeerde. En drieëndertig jaar regeerde hij te Jeruzalem.

^{5(B)}De volgende werden hem in Jeruzalem geboren: Sima, Sobab, Natan en Salomo - vier van Bat-Sua, de dochter van Ammiël; ⁶voorts Jibchar, Elisama, Elifelet, ⁷Noga, Nefeg, Jafia, ⁸Elisama, Eljada, Elifelet - negen, ⁹allen zonen van David, behalve de zonen van de bijvrouwen. Tamar was hun zus.

¹⁰De zoon van Salomo was Rechabeam; zijn zoon was Abia, zijn zoon Asa, zijn zoon Josafat, ¹¹zijn zoon Joram, zijn zoon Achazja, zijn zoon Joas, ¹²zijn zoon Amasja, zijn zoon Azarja, zijn zoon Jotam, ¹³zijn zoon Achaz, zijn zoon Hizkia, zijn zoon Manasse, ¹⁴zijn zoon Amon, zijn zoon Josia. ¹⁵De zonen van Josia waren: de eerstgeborene Jochanan, de tweede Jojakim, de derde Sedekia, de vierde Sallum. ¹⁶De zonen van Jojakim: zijn zoon Jechonja en zijn zoon Sidkia.

¹⁷De zonen van Jechonja waren: Assir en zijn zoon Sealtiel; ¹⁸voorts Malkiram, Pedaja, Senassar, Jekamja, Hosama en Nedabja; ¹⁹de zonen van Pedaja: Zerubbabel en Simi; de zonen van Zerubbabel: Mesullam en Chananja - en hun zuster was Selomit -, ²⁰voorts Chasuba, Ohel, Berekja, Chasadja, Jusab-Chesed, vijf. ²¹De zonen van Chananja waren: Pelatja en Jesaja; zijn zoon was Refaja, zijn zoon Arnan, zijn zoon Obadja, en zijn zoon Sekanja. ²²De zonen van Sekanja: Semaja, en de zonen van Semaja: Chattus, Jigal, Bariach, Nearja en Safat, zes; ²³de zonen van Nearja: Eljoënai,

Chizkia en Azrikam, drie; ²⁴en de zonen van Eljoënai: Hodawjahu, Eljasib, Pelaja, Akkub, Jochanan, Delaja en Anani, zeven.

Andere nakomelingen van Juda

4 ¹De zonen van Juda waren: Peres, Chesron, Karmi, Chur en Sobal.

²Reaja, de zoon van Sobal, verwekte Jachat, en Jachat verwekte Achumai en Lahad; dit zijn de geslachten van de Soratiëten.

³Dit waren de zonen van Etam: Jizreël, Jisma en Jidbas, hun zuster heette Hasselelpoñi; ⁴voorts Penuël, de vader van Gedor, en Ezer, de vader van Chusa. Dit zijn de zonen van Chur, de eerstgeborene van Efrata, de vader van Betlehem.

⁵Aschur, de vader van Tekoa, had twee vrouwen: Chela en Naära. ⁶En Naära baarde hem Achuzzam, Chefer, de Temeniëten en de Achastariëten; dit zijn de zonen van Naära. ⁷En de zonen van Chela waren: Seret, Jesochar en Etnan. ⁸Kos verwekte Anub en Hassobeba, ook de geslachten van Acharchel, de zoon van Harum.

⁹Jabes was de aanzienlijkste onder zijn broeders; zijn moeder had hem Jabes genoemd: want, zei zij, ik heb hem met pijn ter wereld gebracht. ¹⁰Jabes nu riep de God van Israël aan met de woorden: Wil mij toch overvloedig zegenen en mijn gebied vergroten; laat uw hand met mij zijn; weer van mij het kwade, zodat mij geen verdriet treft! En God schonk wat hij had gevraagd.

¹¹Kelub, de broeder van Sucha, verwekte Mechir; deze was de vader van Eston. ¹²En Eston verwekte Bet-Rafa, Paseach en Techinna, de vader van Ir-Nachas; dit waren de mannen van Reka.

(A) 3:4 2Sam. 5:4,5; 1Kon. 2:11; 1Kron. 29:27. (B) 3:5 2Sam. 11:3.

¹³De zonen van Kenaz waren: Otniël en Seraja; de zonen van Otniël: Chatat en Meonotai; ¹⁴en Meonotai verwekte Ofra. En Seraja verwekte Joab, de vader van de bewoners van het Handwerkersdal, want dezen waren handwerkslieden.

¹⁵De zonen van Kaleb, de zoon van Jefunne, waren: Iru, Ela en Naäm, en de zonen van Ela: Kenaz.

¹⁶De zonen van Jehallelel: Zif, Zifa, Tireja en Asarel.

¹⁷De zonen van Ezra waren: Jeter, Mered, Efer en Jalon. Dit zijn de zonen van Bitja, de dochter van Farao, die Mered tot vrouw genomen had: zij baarde Mirjam, Sammai en Jisbach, de vader van Estemoa. ¹⁸En zijn Judeese vrouw baarde Jered, de vader van Gedor, Cheber, de vader van Soko, en Jekutiël, de vader van Zanoach. ¹⁹De zonen van de vrouw van Hodia, de zuster van Nacham, waren: Abi-Keïla, de Garmiet en Estemoa, de Maäkatiet. ²⁰De zonen van Simon waren: Amnon, Rinna, Ben-Chanan en Tilon; de zonen van Jisi: Zochet en Ben-Zochet.

²¹De zonen van Sela, de zoon van Juda, waren: Er, de vader van Leka, Lada, de vader van Maresa, en de geslachten van de linnenwevers van Bet-Asbea. ²²Voorts Jokim en de mannen van Kozeba; Joas en Saraf die Moab hebben beheerst; en Jasubi-Lechem - dit zijn oude geschiedenissen. ²³Zij waren de pottenbakkers, bewoners van Netaïm en Gedera; zij woonden daar bij de koning en stonden in zijn dienst.

De nakomelingen van Simeon

²⁴De zonen van Simeon waren: Nemuël, Jamin, Jarib, Zerach en Saul; ²⁵zijn zoon was Sallum, zijn zoon Mibsam, zijn zoon Misma. ²⁶En de

zonen van Misma: zijn zoon Chammuël, zijn zoon Zakkur, zijn zoon Simi. ²⁷En Simi had zestien zonen en zes dochters; zijn broeders echter hadden niet vele zonen. Hun hele geslacht was niet zo talrijk als de nakomelingen van Juda. ^{28(A)} Zij woonden in Berseba, Molada, Chasar-Sual, ²⁹Bilha, Esem, Tolad, ³⁰Betuël, Chorma, Siklag, ³¹Bet-Hammarkabot, Chasar-Susim, Bet-Biri en Saäraim; dit waren hun steden, totdat David koning werd. ³²En hun nederzettingen waren Etam, Ain, Rimmon, Token en Asan, vijf steden, ³³ook al hun nederzettingen die rondom deze steden lagen, tot aan Baäl. Dit waren hun woonplaatsen. Zij hielden hun eigen geslachtsregisters.

³⁴En Mesobab, Jamlek, Josa, de zoon van Amasja, ³⁵Joël, Jehu - de zoon van Josibja, de zoon van Seraja, de zoon van Asiël -, ³⁶Eljoënai, Jaäkoba, Jesochaja, Asaja, Adiël, Jesimiël, Benaja ³⁷en Ziza - de zoon van Sifi, de zoon van Allon, de zoon van Jedaja, de zoon van Simri, de zoon van Semaja - ³⁸dezen die met hun naam zijn genoemd, waren vorsten in hun geslachten. Hun families breidden zich sterk uit; ³⁹daarom gingen zij westwaarts van Gedor, tot aan de oostkant van het dal, om weidegrond te zoeken voor hun kudde. ⁴⁰Zij vonden ook vette en vruchtbare weidegrond; het land was zeer uitgestrekt, en het was rustig en vredig, hoewel zij die daar voorheen woonden, van Cham afstamden. ⁴¹Dege-nen, van wie de namen zijn opgetekend, kwamen in de dagen van Jechizkia, de koning van Juda, en vernielden hun tenten en versloegen de Meünieten die zich daar bevonden. Zij sloegen hen met de ban, tot op deze dag, en zij gingen daar

(A) 4:28 Joz. 19:2-8.

in hun plaats wonen, omdat daar weidegrond was voor hun kudde.

⁴²Ook ging een deel van de Simeonieten, vijfhonderd man, naar het gebergte Seïr, onder aanvoering van Pelatja, Nearja, Refaja, en Uzziël, de zonen van Jisi; ⁴³zij sloegen het overblijfsel van Amalek, dat ontkomen was; en bleven daar wonen tot op de dag van vandaag.

De Overjordanse stammen

5 ^{1(A)} De zonen van Ruben, de eerstgeborene van Israël, want hij was de eerstgeborene, maar omdat hij het bed van zijn vader had ontwijfd, was zijn eerstgeboorterecht geschonken aan de zonen van Jozef, de zoon van Israël - maar deze werd niet in het register als eerstgeborene ingeschreven; ^{2(B)} wel was Juda de sterkste onder zijn broeders en één uit hem werd tot vorst, maar het eerstgeboorterecht viel ten deel aan Jozef -, ³de zonen dan van Ruben, de eerstgeborene van Israël, waren: Chanok en Pallu, Chesron en Karmi. ^{4(C)} En de zonen van Joël: zijn zoon Semaja, zijn zoon Gog, zijn zoon Simi, ⁵zijn zoon Micha, zijn zoon Reaja, zijn zoon Baäl, ⁶en zijn zoon Beëra, welke Tillegatpilneser, de koning van Assur, wegvoerde; hij was vorst over de Rubenieten.

⁷Zijn broeders, naar hun geslachten, in het register volgens hun afstamming ingeschreven, waren: het hoofd Jeïel, Zekarja ⁸en Bela, de zoon van Azaz, de zoon van Sema, de zoon van Joël; deze woonde in Aroër en tot aan Nebo en Baäl-Meon; ⁹en oostwaarts woonde hij langs de rand van de woestijn die zich van de rivier de Eufraat af uitstrekt; want in het land Gilead hadden hun kudde zich vermeerderd. ¹⁰In de dagen van Saul voer-

den zij oorlog met de Hagrieten; toen dezen hun in handen gevallen waren, gingen zij in hun tenten wonen aan de hele oostzijde van Gilead.

¹¹De zonen van Gad woonden tegenover hen in het land Basan, tot aan Salka. ¹²Joël was het hoofd, Safam de tweede; ook Janai en Safat hadden hun woonplaats in Basan. ¹³Hun broeders, naar families ingedeeld, waren: Michaël, Mesullam, Seba, Jorai, Jakan, Zia en Eber, zeven. ¹⁴Dezen waren zonen van Abichaïl, de zoon van Churi, de zoon van Jaroach, de zoon van Gilead, de zoon van Michaël, de zoon van Jesisai, de zoon van Jachdo, de zoon van Buz. ¹⁵Achi, de zoon van Abdiël, de zoon van Guni, was hoofd van hun familie. ¹⁶Zij woonden dan in Gilead, in Basan en de daarbij behorende streken, en op alle weidegronden van Saron tot waar deze eindigen. ¹⁷Zij allen werden in het register ingeschreven ten tijde van Jotam, de koning van Juda, en van Jerobeam, de koning van Israël.

¹⁸De zonen van Ruben, de Gadieten en de helft van de stam Manasse, zoveel er weerbaar waren - de mannen die schild en zwaard droegen, de boog spanden en geoefend waren in de strijd - waren vierenvertigduizend zeventienhonderd zestig man, die in het leger uittrokken. ¹⁹Dezen voerden oorlog met de Hagrieten en met Jetur, Nafis en Nodab; ²⁰zij werden in de strijd tegen hen geholpen, zodat de Hagrieten met allen die bij hen waren, in hun handen vielen; want zij riepen in de strijd tot God en Hij liet Zich door hen verbidden, omdat zij op Hem hadden vertrouwd. ²¹Zij voerden hun kudde weg: vijftigduizend kamelen, tweehonderdvijftigduizend schapen, tweeduizend ezels, en ook honderd-

(A) 5:1 Gen. 35:22; 49:3,4. (B) 5:2 Gen. 49:8-10. (C) 5:4 2Kon. 15:29.

duizend mensen - ²²want er waren vele doden gevallen, omdat het een strijd was vanwege God; - en zij woonden in hun plaats tot aan de ballingschap.

²³De zonen van de halve stam Manasse woonden in dat land; talrijk waren zij van Basan af tot Baäl-Hermon, Senir en het gebergte Hermon toe. ²⁴En dit waren hun familiehoofden: Efer, Jisi, Eliël, Azriël, Jirmeja, Hodawja en Jachdiël, dappere helden, mannen van naam, hoofden van hun families.

²⁵Maar toen zij ontrouw werden tegenover de God van hun vaders en de goden van de volken van het land, die God vóór hen had verdelgd, overspelig naliepen, ^{26(A)} wekte de God van Israël de geest op van Pul, de koning van Assur, namelijk de geest van Tillegatpilneser, de koning van Assur, en deze voerde hen weg: de Rubenieten, de Gadieten en de helft van de stam Manasse. En hij bracht hen naar Chalach, Chabor, Hara en de rivier van Gozan, waar zij zijn tot op de dag van vandaag.

Registers van de stam Levi

6 ^{1(B)} De zonen van Levi waren: Gerson, Kehat en Merari; ²de zonen van Kehat: Amram, Jishar, Chebron en Uzziël; ³de kinderen van Amram: Aäron, Mozes en Mirjam; en de zonen van Aäron: Nadab en Abihu, Eleazar en Itamar.

⁴Eleazar verwekte Pinechas; Pinechas verwekte Abisua; ⁵Abisua verwekte Bukki; Bukki verwekte Uzzi; ⁶Uzzi verwekte Zerachja; Zerachja verwekte Merajot; ⁷Merajot verwekte Amarja; Amarja verwekte Achitub; ⁸Achitub verwekte Sadok; Sadok verwekte Achimaáz; ⁹Achimaáz verwekte Azarja; Azarja verwekte Jochanan; ¹⁰Jochanan

verwekte Azarja; deze is het, die het priesterambt bekleedde in de tempel die Salomo te Jeruzalem gebouwd had. ¹¹En Azarja verwekte Amarja; Amarja verwekte Achitub; ¹²Achitub verwekte Sadok; Sadok verwekte Sallum; ¹³Sallum verwekte Chilkia; Chilkia verwekte Azarja; ¹⁴Azarja verwekte Seraja; Seraja verwekte Josadak. ¹⁵En Josadak ging mee, toen **JHWH** (de bewoners) van Juda en Jeruzalem liet wegvoeren door Nebukadnessar.

¹⁶De zonen van Levi dan waren: Gersom, Kehat en Merari. ¹⁷Dit zijn de namen van de zonen van Gersom: Libni en Simi; ¹⁸de zonen van Kehat: Amram, Jishar, Chebron en Uzziël; ¹⁹de zonen van Merari: Machli en Musi.

En dit zijn de geslachten van de Leviëten, naar hun vaders. ²⁰Van Gersom: zijn zoon Libni, zijn zoon Jachat, zijn zoon Zimma, ²¹zijn zoon Joach, zijn zoon Iddo, zijn zoon Zerach, en zijn zoon Jeaterai.

²²De zonen van Kehat: zijn zoon Amminadab, zijn zoon Korach, zijn zoon Assir, ²³zijn zoon Elkana, zijn zoon Ebjasaf, zijn zoon Assir, ²⁴zijn zoon Tachat, zijn zoon Uriël, zijn zoon Uzzia en zijn zoon Saul. ²⁵De zonen van Elkana: Amasai, Achimot ²⁶(en) Elkana; de zonen van (deze) Elkana: zijn zoon Sofai en zijn zoon Nachat, ²⁷zijn zoon Eliab, zijn zoon Jerocham, zijn zoon Elkana ²⁸en de zonen van Samuël: de eerstgeborene (Joël), en de tweede: Abia.

²⁹De zonen van Merari: Machli, zijn zoon Libni, zijn zoon Simi, zijn zoon Uzza, ³⁰zijn zoon Sima, zijn zoon Chaggia en zijn zoon Asaja.

³¹Dit waren degenen die David aanstelde om de zang in het huis van **JHWH** te leiden, nadat de ark haar rust-

(A) 5:26 a 2Kon. 15:19. 5:26 b 2Kon. 15:29. 5:26 c 2Kon. 17:6. (B) 6:1 Ex. 6:16-19.

plaats gevonden had; ³²vóór de tabernakel, de tent der samenkomst, deden zij dienst als zangers, totdat Salomo het huis van **JHWH** bouwde te Jeruzalem; en zij vervulden hun ambt overeenkomstig het hun gegeven voorschrift. ³³Dit waren dan degenen die hun ambt vervulden, met hun zonen: van de zonen van de Kehatieten: Heman, de zanger, de zoon van Joël, de zoon van Samuël, ³⁴de zoon van Elkana, de zoon van Jerocham, de zoon van Eliël, de zoon van Toach, ³⁵de zoon van Suf, de zoon van Elkana, de zoon van Machat, de zoon van Amasai, ³⁶de zoon van Elkana, de zoon van Joël, de zoon van Azarja, de zoon van Sefanja, ³⁷de zoon van Tachath, de zoon van Assir, de zoon van Ebjasaf, de zoon van Korach, ³⁸de zoon van Jishar, de zoon van Kehat, de zoon van Levi, de zoon van Israël.

³⁹Aan zijn rechterhand stond Asaf, zijn broeder; deze was de zoon van Berekja, de zoon van Sima, ⁴⁰de zoon van Michaël, de zoon van Baäseja, de zoon van Malkia, ⁴¹de zoon van Etni, de zoon van Zerach, de zoon van Adaja, ⁴²de zoon van Etan, de zoon van Zimma, de zoon van Simi, ⁴³de zoon van Jachath, de zoon van Gersom, de zoon van Levi.

⁴⁴Aan de linkerzijde stonden hun broeders, de zonen van Merari: Etan, de zoon van Kisi, de zoon van Abdi, de zoon van Malluk, ⁴⁵de zoon van Chasabja, de zoon van Amasja, de zoon van Chilkia, ⁴⁶de zoon van Amsi, de zoon van Bani, de zoon van Semer, ⁴⁷de zoon van Machli, de zoon van Musi, de zoon van Merari, de zoon van Levi.

⁴⁸Hun broeders, de Leviëten, waren bestemd voor de hele dienst van de tabernakel, het huis van God. ⁴⁹Maar Aäron en zijn zonen hadden tot taak, de offers te brengen op het brandofferaltair en het reukofferaltair, en al het werk in

het allerheiligste te verrichten en verzoening te doen over Israël, geheel overeenkomstig het gebod van Mozes, de knecht van God. ⁵⁰Dit zijn de zonen van Aäron: zijn zoon Eleazar, zijn zoon Pinechas, zijn zoon Abisua, ⁵¹zijn zoon Bukki, zijn zoon Uzzi, zijn zoon Zerachja, ⁵²zijn zoon Merajot, zijn zoon Amarja, zijn zoon Achitub, ⁵³zijn zoon Sadok, en zijn zoon Achimaäs.

⁵⁴Hun woonplaatsen, de tentenkampen op hun grondgebied, waren de volgende: aan de zonen van Aäron die tot het geslacht van de Kehatieten behoorden - aan wie het (eerste) lot was ten deel gevallen - ⁵⁵gaf men Hebron, in het land Juda, met de omliggende weidegronden; ⁵⁶maar het akkerland van de stad met de daarbij behorende dorpen had men gegeven aan Kaleb, de zoon van Jefunne. ⁵⁷Aan de zonen van Aäron gaf men de vrijstad Hebron, voorts Libna met zijn weidegronden, Jattir, Estemoa met zijn weidegronden, ⁵⁸Chilen met zijn weidegronden, Debir met zijn weidegronden, ⁵⁹Asan met zijn weidegronden, Bet-Semes met zijn weidegronden; ⁶⁰en van de stam Benjamin: Geba met zijn weidegronden, Alemet met zijn weidegronden, Anatot met zijn weidegronden. Al de steden, aan hun geslachten toegewezen, waren dertien steden. ⁶¹En aan de overige zonen van Kehat, die uit deze stam gesproten waren, (gaf men) bij loting tien steden uit de halve stam, namelijk uit de helft van Manasse.

⁶²Aan de geslachten van de zonen van Gersom (gaf men): uit de stam Issakar, uit de stam Aser, uit de stam Naftali en uit de stam Manasse in Basan: dertien steden. ⁶³Aan de geslachten van de zonen van Merari (gaf men) bij loting: uit de stam Ruben, uit de stam Gad en uit de stam Zebulon: twaalf steden.

⁶⁴Dus gaven de Israëlieten aan de Levieten de steden met haar weidegronden: ⁶⁵zij gaven uit de stam van de Judeeërs, uit de stam van de Simeonieten en uit de stam van de Benjaminiten bij loting deze steden, die zij met name noemden.

⁶⁶En aan de overige geslachten van de zonen van Kehat - de steden van hun gebied behoorden tot de stam Efraïm - ⁶⁷gaf men de vrijstad Sichem met haar weidegronden, in het gebergte van Efraïm, voorts Gezer met zijn weidegronden, ⁶⁸Jokmeam met zijn weidegronden, Bet-Choron met zijn weidegronden, ⁶⁹Ajjalon met zijn weidegronden, en Gat-Rimmon met zijn weidegronden. ⁷⁰En uit de halve stam Manasse: Aner met zijn weidegronden, en Bileam met zijn weidegronden. (Deze steden) waren voor de overige geslachten van de zonen van Kehat.

⁷¹Aan de zonen van Gersom (gaf men) uit het geslacht van de halve stam Manasse: Golan in Basan met zijn weidegronden en Astarot met zijn weidegronden; ⁷²uit de stam Issakar: Kedes met zijn weidegronden, Daberat met zijn weidegronden, ⁷³Ramot met zijn weidegronden en Anem met zijn weidegronden; ⁷⁴uit de stam Aser: Masal met zijn weidegronden, Abdon met zijn weidegronden, ⁷⁵Chukok met zijn weidegronden en Rechob met zijn weidegronden; ⁷⁶en uit de stam Naftali: Kedes in Galila met zijn weidegronden, Chammon met zijn weidegronden en Kirjataïm met zijn weidegronden.

⁷⁷Aan de overige zonen van Merari gaf men uit de stam Zebulon: Rimmono met zijn weidegronden en Tabor met zijn weidegronden; ⁷⁸en aan de overzijde van de Jordaan bij Jericho, ten oosten van de Jordaan, uit de stam Ruben: Beser in de woestijn met

zijn weidegronden, Jahas met zijn weidegronden, ⁷⁹Kedemot met zijn weidegronden en Mefaät met zijn weidegronden; ⁸⁰en uit de stam Gad: Ramot in Gilead met zijn weidegronden, Machanaïm met zijn weidegronden, ⁸¹Chesbon met zijn weidegronden en Jazer met zijn weidegronden.

De overige stammen

7¹De zonen van Issakar waren: Tola en Pua, Jasib en Simron, vier. ²En de zonen van Tola: Uzzi, Refaja, Jeriël, Jachmai, Jibsam en Semuël, familiehoofden van Tola, dappere helden krachtens hun afkomst; hun aantal bedroeg in de dagen van David tweeëntwintigduizend zeshonderd. ³De zonen van Uzzi waren: Jizrachja, en de zonen van Jizrachja: Michaël, Obadja, Joël, Jissia; in het geheel vijf hoofden. ⁴Bij hen behoorden, getel op hun afstammelingen en families, zesendertigduizend man krijgsbenden; want zij hadden veel vrouwen en kinderen. ⁵En hun broeders uit alle geslachten van Issakar, dappere helden, waren allen tezamen, zevenentachtigduizend, in het register ingeschreven.

⁶De zonen van Benjamin waren: Bela, Beker en Jediaël, drie. ⁷De zonen van Bela: Esbon, Uzzi, Uzziël, Jerimot en Iri, vijf familiehoofden, dappere krijgshelden; hun register (telde) tweeëntwintigduizend vierendertig man. ⁸De zonen van Beker: Zemira, Joas, Eliëzer, Eljoënai, Omri, Jeremot, Abia, Anatot en Alemet; deze allen waren zonen van Beker; ⁹hun register, naar afstamming en familiehoofden gerangschikt, telde twintigduizend tweehonderd dappere helden. ¹⁰En de zonen van Jediaël waren: Bilhan, en de zonen van Bilhan: Jeüs, Benjamin, Ehud, Kenaäna, Zetan, Tarsis en Achisachar; ¹¹deze allen, zonen van Jediaël, naar hun familiehoofden gerang-

schikt, waren dappere krijgshelden: zeventienduizend tweehonderd, die in het leger ten strijde uittrokken. ¹²En de Suppim en Chuppim waren zonen van Ir; de Chusim zonen van Acher.

¹³De zonen van Naftali waren: Jachasiël, Guni, Jeser en Sallum; kinderen van Bilha.

¹⁴De zonen van Manasse waren: Asriël, die (zijn vrouw) baarde; zijn Aramese bijvrouw baarde Makir, de vader van Gilead. ¹⁵Makir nu nam een vrouw van de Chuppim en Suppim; de naam van zijn zuster was Maäka. De naam van de tweede was Selofchad. Selofchad nu had (alleen) dochters, ¹⁶maar Maäka, de vrouw van Makir, baarde een zoon en noemde hem Peres. Zijn broer heette Seres, en zijn zonen waren Ulam en Rekem. ¹⁷De zonen van Ulam waren: Bedan. Dit zijn de zonen van Gilead, de zoon van Makir, de zoon van Manasse. ¹⁸Zijn zus Moleket baarde Ishod, Abiëzer en Machla. ¹⁹En de zonen van Semida waren: Achjan, Sekem, Likchi en Aniam.

²⁰De zonen van Efraïm waren: Sutelach, zijn zoon Bered, zijn zoon Tachath, zijn zoon Elada, zijn zoon Tachath, ²¹zijn zoon Zabad, zijn zoon Sutelach; voorts Ezer en Elad. En de mannen van Gat, die in het land geboren waren, doodden hen, omdat zij waren gekomen om hun vee te roven. ²²Efraïm dan, hun vader, bedreef vele dagen rouw over hen, en zijn broers kwamen om hem te troosten. ²³Daarna kwam hij tot zijn vrouw, zij werd zwanger en er werd een zoon geboren, die hij Beria noemde, omdat zijn huis door onheil getroffen was. ²⁴Zijn dochter was Seëra; zij bouwde Beneden- en Boven Bet-Choron, en Uzzan-Seëra. ²⁵Refach was zijn zoon; ook Resef, en zijn zoon was Telach, zijn zoon Tachan,

²⁶zijn zoon Ladan, zijn zoon Ammihud, zijn zoon Elisama, ²⁷zijn zoon Noen, zijn zoon Jozua. ²⁸Hun bezittingen en woonplaatsen waren: Betel met zijn onderhorige plaatsen, in het oosten Naäran, in het westen Gezer met zijn onderhorige plaatsen, Sichem met zijn onderhorige plaatsen, tot aan Ajja met zijn onderhorige plaatsen. ²⁹En tot het bezit van de Manassieten behoorden: Bet-Sean met zijn onderhorige plaatsen, Taänak met zijn onderhorige plaatsen, Megiddo met zijn onderhorige plaatsen en Dor met zijn onderhorige plaatsen. Hier woonden de zonen van Jozef, de zoon van Israël.

³⁰De zonen van Aser waren: Jimna, Jiswa, Jiswi en Beria; Serach was hun zuster. ³¹De zonen van Beria: Cheber en Malkiël; dit is de vader van Bir-Zait. ³²Cheber verwekte Jaflet, Somer en Chotam, en hun zus Sua. ³³De zonen van Jaflet waren: Pasak, Bimhal en Aswat; dit waren de zonen van Jaflet. ³⁴De zonen van Semer: Achi, Roga, Jechubba en Aram. ³⁵De zonen van zijn broeder Helem: Sofach, Jimna, Seles en Amal. ³⁶De zonen van Sofach: Suach, Charnefer, Sual, Beri, Jimra, ³⁷Beser, Hod, Samma, Silsa, Jitran en Beëra. ³⁸De zonen van Jeter: Jefunne, Pispä en Ara. ³⁹En de zonen van Ulla: Arach, Channiël en Risja. ⁴⁰Al dezen waren zonen van Aser, familiehoofden, uitgelezenen, dappere krijgshelden, de voornaamste van de vorsten; en in hun register voor de krijgsdienst stond een getal van zesentwintigduizend man opgeschreven.

Geslachtsregister van Benjamin

8¹En Benjamin verwekte Bela, zijn eerstgeborene; Asbel, zijn tweede; Achrach, zijn derde; ²Nocha, zijn vierde, en Rafa, zijn vijfde. ³Zonen van Bela

waren: Addar, Gera, Abihud, ⁴Abisua, Naāman, Achoach, ⁵Gera, Sefufan, en Churam. ⁶Dit waren de zonen van Echud - dezen waren familiehoofden van de inwoners van Geba, die men wegvoerde naar Manachat: ⁷Naāman, Achia en Gera voerde men weg - hij dan verwekte Uzza en Achichud.

⁸En Sacharaïm kreeg kinderen in het veld van Moab, nadat hij zijn vrouwen Chusim en Baāra had weggezonden; ⁹hij verwekte namelijk bij zijn vrouw Chodes: Jobab, Sibja, Mesa, Malkam, ¹⁰Jeüs, Sakeja en Mirma; dit waren zijn zonen, familiehoofden; ¹¹bij Chusim had hij Abitub en Elpaāl verwekt. ¹²De zonen van Elpaāl waren: Eber, Misam en Semed; deze bouwde Ono, en Lod met zijn onderhorige plaatsen.

¹³Beria en Sema waren familiehoofden van de inwoners van Ajjalon; dezen dreven de inwoners van Gat op de vlucht. ¹⁴Achio, Sasak, Jeremot, ¹⁵ook Zebadja, Arad, Eder, ¹⁶Michaël, Jispa en Jocha waren de zonen van Beria. ¹⁷Zebadja, Mesullam, Chizki, Cheber, ¹⁸Jismerai, Jizlia en Jobab waren de zonen van Elpaāl. ¹⁹Jakim, Zikri, Zabdi, ²⁰Eljoēnai, Silletai, Eliël, ²¹Adaja, Beraja en Simrat waren de zonen van Simi. ²²Jispan, Eber, Eliël, ²³Abdon, Zikri, Chanan, ²⁴Chananja, Elam, Antotia, ²⁵Jifdeja en Penuël waren de zonen van Sasak. ²⁶En Samserai, Secharja, Atalja, ²⁷Jaāresja, Elia en Zikri waren de zonen van Jerocham. ²⁸Dit waren familiehoofden, hoofden over hun geslachten; zij woonden te Jeruzalem.

Geslachtsregister van Saul

²⁹Te Gibeon woonden: de vader van Gibeon - en de naam van zijn vrouw

was Maāka - ³⁰en zijn eerstgeboren zoon Abdon, voorts Sur, Kis, Baāl, Nadab, ³¹Gedor, Achio en Zeker. ³²Miklot verwekte Sima; ook zij gingen, van hun overige broeders gescheiden, bij hun broeders in Jeruzalem wonen. ³³En Ner verwekte Kis, Kis verwekte Saul, Saul verwekte Jonatan, Malkisua, Abinadab en Esbaāl. ³⁴De zoon van Jonatan was Meribbaāl, en Meribbaāl verwekte Micha. ³⁵De zonen van Micha waren: Piton, Melek, Tarea en Achaz. ³⁶Achaz verwekte Jehoadda; Jehoadda verwekte Alemet, Azmawet en Zimri; Zimri verwekte Mosa; ³⁷en Mosa verwekte Bina; zijn zoon was Rafa, zijn zoon Elasa, zijn zoon Asel. ³⁸Asel had zes zonen, van wie de namen waren: Azrikam, Bokeru, Jismaël, Searja, Obadja en Chanan; deze allen waren zonen van Asel. ³⁹De zonen van Esek, zijn broer, waren: Ulam, zijn eerstgeborene, Jeüs, zijn tweede, Elifelet, zijn derde. ⁴⁰De zonen van Ulam waren dappere helden, die de boog spanden, en zij hadden vele kinderen en kleinkinderen: honderd vijftig. Deze allen behoorden tot de zonen van Benjamin.

De bevolking van Jeruzalem

⁹¹Heel Israël was in registers opgenomen; zij waren opgeschreven in het boek van de koningen van Israël. De Judeeërs werden naar Babel weggevoerd om hun ontrouw. ²(A) En de eersten, die weer op hun bezitting in hun steden kwamen wonen, waren gewone Israëlieten, de priesters, de Levieten, en de tempelhorigen.

³Te Jeruzalem woonden van de zonen van Juda, Benjamin, Efraïm en Manasse: ⁴Utai, de zoon van Ammihud, de zoon van Omri, de zoon van Imri, de zoon van Bani, uit de zonen van Peres, de zoon

(A) ^{9:2} Ezra 2:27; Neh. 7:72.

van Juda; ⁵van de Silonieten: Asaja, de eerstgeborene, en zijn zonen; ⁶en van de zonen van Zerach: Jeüel, en hun broeders; zeshonderd negentig. ⁷Van de zonen van Benjamin: Sallu, de zoon van Mesullam, de zoon van Hodawja, de zoon van Hassenua; ⁸Jibneja, de zoon van Jerocham; Ela, de zoon van Uzzi, de zoon van Mikri; en Mesullam, de zoon van Sefatja, de zoon van Reüel, de zoon van Jibnia; ⁹voorts hun broeders, naar hun afstamming, negenhonderd zesenvijftig. Al deze mannen waren hoofden van hun families.

¹⁰Van de priesters: Jedaja, Jojarib, Jakin, ¹¹Azarja, de zoon van Chilkia, de zoon van Mesullam, de zoon van Sadok, de zoon van Merajot, de zoon van Achitub, de vorst van het huis van God; ¹²Adaja, de zoon van Jerocham, de zoon van Paschur, de zoon van Malkia; Masai, de zoon van Adiël, de zoon van Jachzera, de zoon van Mesullam, de zoon van Mesillemit, de zoon van Altijd; ¹³en hun broeders, hoofden van hun families; duizend zevenhonderd zestig, wakkere mannen voor het dienstwerk in het huis van God.

¹⁴Van de Levieten: Semaja, de zoon van Chassub, de zoon van Azrikam, de zoon van Chasabja, uit de zonen van Merari; ¹⁵en Bakbakkar, Cheres, Galal, Mattanja, de zoon van Micha, de zoon van Zikri, de zoon van Asaf, ¹⁶Obadja, de zoon van Semaja, de zoon van Galal, de zoon van Jedutun; en Berekja, de zoon van Asa, de zoon van Elkana, die in de dorpen van de Netofatieten woonde.

¹⁷En de poortwachters: Sallum, Akkub, Talmon en Achiman. Hun broeder Sallum was het hoofd, ¹⁸nog heeft hij zijn plaats bij de Koningspoort aan de oostzijde. Zij waren poortwachters bij de legerplaatsen van de Levieten. ¹⁹Sallum, de zoon van Kore, de zoon

van Ebjasaf, de zoon van Korach, en zijn broeders, uit zijn familie, de Korachieten, hadden in het dienstwerk de taak van dorpelwachters bij de tent. Hun vaderen waren immers bij de legerplaats van **JHWH** bewakers van de ingang geweest; ²⁰vroeger had Pinechas, de vorst, de zoon van Eleazar, de leiding over hen gehad; **JHWH** zij met hem! ²¹Zekarja, de zoon van Meselemja, was poortwachter bij de ingang van de tent der samenkomst. ²²Het hele getal van hen die uitgekozen waren tot poortwachters bij de dorpen, was tweehonderdentwaalf. In hun dorpen zijn zij in het register opgenomen; David en Samuël, de ziener, hadden hen in hun ambt aangesteld. ²³Zij en hun zonen hielden tot bewaking toezicht op de poorten van het huis van **JHWH**, de tentwoning. ²⁴Naar de vier windstreken waren de poortwachters opgesteld: naar het oosten, het westen, het noorden en het zuiden. ²⁵En hun broeders, in hun dorpen, moesten op bepaalde tijden voor zeven dagen met hen dienst doen, ²⁶want in dit ambt waren zij de vier voornaamste poortwachters; zij waren Levieten.

Zij hadden ook het opzicht over de vertrekken en de schatkamers van het huis van God; ²⁷en rondom het huis van God overnachtten zij, want de bewaking rustte op hen, en ook moesten zij elke morgen openen. ²⁸En sommigen van hen hadden de zorg voor wat bij de dienst nodig was; zij telden dat, als zij het naar binnen brachten en als zij het weer naar buiten brachten. ²⁹En anderen van hen waren aangesteld over de voorwerpen, namelijk over al de heilige voorwerpen, en over het fijn meel, de wijn, de olie, de wierook, en de specerijen. ³⁰Maar priesters bereidden de specerijen tot zalf. ³¹En Mattitja, een van de Levieten, - hij

was de eerstgeborene van de Korachiet Sallum - had ambtshalve het toezicht op de bereiding van het bakwerk,³² en enige van de Kehatieten, hun broeders, hadden tot taak, elke Sjabbat het toonbrood neer te leggen.³³ Maar de zangers, die in de vertrekken verbleven, - familiehoofden van de Levieten - dezen waren vrij van andere dienst; het was hun opgedragen dag en nacht met hun werk bezig te zijn.

³⁴Dit waren de familiehoofden van de Levieten, krachtens hun afkomst hoofden. Dezen woonden te Jeruzalem.

Geslachtsregister van de Gibeonieten

³⁵Te Gibeon woonden: de vader van Gibeon, Jeïel, - de naam van zijn vrouw was Maäka - ³⁶en zijn eerstgeboren zoon Abdon; voorts Sur, Kis, Baäl, Ner, Nadab, ³⁷Gedor, Achio, Zekarja en Miklot. ³⁸Miklot verwekte Simam; ook zij gingen, van hun overige broeders gescheiden, bij hun broeders in Jeruzalem wonen. ³⁹Ner verwekte Kis; Kis verwekte Saul; Saul verwekte Jonatan, Malkisua, Abinadab en Esbaäl. ⁴⁰De zoon van Jonatan was Meribbaäl, en Meribbaäl verwekte Micha. ⁴¹De zonen van Micha waren Piton, Melek en Tachrea. ⁴²Achaz verwekte Jara; Jara verwekte Alemet, Azmawet en Zimri; Zimri verwekte Mosa; ⁴³Mosa verwekte Bina, en zijn zoon was Refaja; zijn zoon Elasa, zijn zoon Asel. ⁴⁴En Asel had zes zonen, van wie de namen waren: Azrikam, Bokeru, Jismaël, Searja, Obadja en Chanan. Dit zijn de zonen van Asel.

Sauls dood

10¹Toen de Filistijnen tegen Israël strede, sloegen de mannen van Israël op de vlucht voor de Filistijnen, en er vielen tal van verslagenen op het

gebergte Gilboa. ²De Filistijnen nu zaten Saul en zijn zonen op de hielen en zij doodden Jonatan, Abinadab en Malkisua, de zonen van Saul. ³Daarop werd de strijd voor Saul zwaar; toen de boogschutters hem onder schot kregen, beefde hij voor de schutters. ⁴En Saul zei tot zijn wapendrager: Trek uw zwaard en doorsteek mij daarmee, opdat niet deze onbesnedenen komen en de spot met mij drijven. Maar zijn wapendrager wilde niet, omdat hij ervoor terugschrok. Daarop nam Saul het zwaard en stortte zich erin. ⁵Toen zijn wapendrager zag, dat Saul dood was, stortte ook hij zich in zijn zwaard en stierf. ⁶Zo stierf Saul met zijn drie zonen: zijn hele gezin stierf tegelijk met hem. ⁷Toen al de mannen van Israël, die in de vlakte woonden, bemerkten, dat men de vlucht genomen had, en dat Saul en zijn zonen dood waren, verlieten zij hun steden en vluchtten, waarna de Filistijnen kwamen en zich daarin vestigden.

⁸Toen de Filistijnen de volgende dag de verslagenen kwamen plunderen, vonden zij Saul en zijn zonen liggen op het gebergte Gilboa. ⁹Zij plunderden hem, namen zijn hoofd en zijn wapenrusting mee, en zonden boden rond in het land van de Filistijnen om de goede tijding te melden aan hun afgoden en het volk. ¹⁰Zijn wapenrusting legden zij neer in de tempel van hun god, maar zijn schedel hechtten zij aan de tempel van Dagon.

¹¹Toen heel Jabes in Gilead hoorde al wat de Filistijnen met Saul gedaan hadden, ¹²begaven alle strijders zich op weg en namen het lijk van Saul en de lijken van zijn zonen mee; zij brachten ze naar Jabes en begroeven hun gebeente onder de terebint te Jabes, waarna zij zeven dagen vastten.

^{13(A)} Zo stierf Saul, omdat hij **JHWH** ontrouw geweest was, omdat hij het woord van **JHWH** niet in acht had genomen, ja, zelfs de geest van een dode ondervraagd en geraadpleegd had, ¹⁴ en niet **JHWH** had geraadpleegd. Daarom doodde Hij hem en deed het koningschap overgaan op David, de zoon van Isai.

*David wordt koning en
veroverd Jeruzalem*

11 ¹ Toen kwam heel Israël samen bij David te Hebron, en zei: Zie, wij zijn uw eigen vlees en bloed. ² Reeds vroeger, al toen Saul koning was, was u het, die Israël deed uittrekken en weer terugbracht; en **JHWH**, uw God, sprak tot u: U zult mijn volk Israël weiden en vorst zijn over mijn volk Israël. ³ Dus kwamen alle oudsten van Israël bij de koning te Hebron, en David sloot met hen voor het aangezicht van **JHWH** te Hebron een verbond; daarop zalfden zij David tot koning over Israël, naar het woord van **JHWH** door de dienst van Samuël.

^{4(B)} Toen ging David met heel Israël naar Jeruzalem, dat is Jebus; daar woonden de Jebusieten, de bevolking van die landstreek. ⁵ De inwoners van Jebus hadden tot David gezegd: U komt hier niet binnen - maar David veroverde de burcht Sion, dat is de stad van David. ⁶ David nu had gezegd: Wie de Jebusieten de eerste slag toebrengt, zal aanvoerder en overste worden. En Joab, de zoon van Seruja, klom het eerst naar boven; daarom werd hij aanvoerder. ⁷ En David ging in de burcht wonen; hierom noemde men deze de stad van David. ⁸ Hij versterkte de stad aan alle kanten, van de Millo af en geheel rondom, terwijl Joab het overige deel van de stad herstelde. ⁹ En David

nam steeds toe in grootheid, en **JHWH** van de legermachten was met hem.

David's helden

¹⁰ Dit zijn de aanvoerders van David's helden, die hem, samen met heel Israël, krachtig terzijde stonden bij de verwerping van zijn koningschap, om hem, naar het woord van **JHWH** over Israël, koning te maken. - ¹¹ Dit is dan de opsomming van de helden van David: Jasobam, de zoon van Chakmoni, aanvoerder van de dertig; hij zwaaid zijn speer over driehonderd, die in één keer verslagen waren. ¹² En na hem kwam Elazar, de zoon van de Achochiet Dodo; hij behoorde tot de drie helden. ¹³ Hij was met David in Pas-Dammim, toen de Filistijnen zich daar ten strijde hadden verzameld. Er was een stuk land, waarop overvloedig gerst stond, en het volk vluchtte voor de Filistijnen. ¹⁴ Maar zij gingen midden op dat stuk land staan, wisten het te behouden en versloegen de Filistijnen; een grote overwinning schonk **JHWH**.

¹⁵ Eens daalden drie van de dertig aanvoerders af naar de rots, tot David bij de grot van Adullam, terwijl het leger van de Filistijnen in de vlakte Refaïm lag. ¹⁶ David bevond zich toen in de vesting en een bezetting van de Filistijnen was toen in Betlehem. ¹⁷ En er kwam een verlangen bij David op en hij zei: O, dat iemand mij water te drinken gaf uit de put van Betlehem, die bij de poort is. ¹⁸ Toen braken die drie door het leger van de Filistijnen heen, schepten water uit de put van Betlehem, die bij de poort is, namen het mee en brachten het naar David. Maar David wilde het niet drinken, maar goot het uit voor **JHWH**, en zei: ¹⁹ Mag mijn God mij ervoor bewa-

(A) 10:13 a 1Sam. 13:8-14; 15:1-24. 10:13 b Lev. 19:31; 20:6; 1Sam. 28:7,8. (B) 11:4 Joz. 15:63; Richt. 1:21.

ren, dat ik dit zou doen! Zou ik het bloed van deze mannen drinken, voor de prijs van hun leven? Want met gevaar voor hun leven hebben zij het gebracht. En hij wilde het niet drinken. Dit hebben de drie helden gedaan. ²⁰Abisai, de broeder van Joab, was het hoofd van de drie. En hij zwaaide zijn speer over driehonderd verslagenen; hij had groot aanzien onder de drie. ²¹Onder de drie was hij door de andere twee geëerd, ja, hij was hun overste, maar tot de (eerste) drie reikte hij niet.

²²Benaja, de zoon van Jojada, de zoon van een krijgsman, groot van daden, uit Kabseël, versloeg de twee grote helden van Moab. Ook liet hij zich eens, op een dag dat er sneeuw lag, in een kuil zakken en doodde daarin een leeuw. ²³Hij versloeg ook een Egyptenaar, een man van vijf el lengte; in de hand van de Egyptenaar was een speer als een weversboom; maar hij ging met een stok op hem toe, rukte de speer uit de hand van de Egyptenaar en doodde hem met zijn eigen speer. ²⁴Dit heeft Benaja, de zoon van Jojada, gedaan; hij had groot aanzien onder de drie helden. ²⁵Maar zie, al was hij onder de dertig geëerd - tot de (eerste) drie reikte hij niet. En David gaf hem het bevel over zijn lijfwacht.

²⁶Voorts de dappere krijgshelden: Asaël, de broer van Joab; Elchanan, de zoon van Dodo, uit Betlehem; ²⁷de Haroriet Sammot; de Peloniet Cheles; ²⁸Ira, de zoon van de Tekoïet Ikkes; de Antotiet Abiëzer; ²⁹de Chusatiet Sibbekai; de Achochiet Ilai; ³⁰de Netofatiet Maharai; Cheled, de zoon van de Netofatiet Baäna; ³¹Itai, de zoon van Ribai, uit Gibeä van de Benjaminiten; de Piratoniet Benaja; ³²Churai uit de dalen van Gaäs; de Arbatiet Abiël; ³³de Bacharumiet Azmawet; de Saälboniet Eljachba;

³⁴de zonen van de Gizoniet Hasem; Jonatan, de zoon van de Harariet Sage; ³⁵Achiam, de zoon van de Harariet Sakar; Elifal, de zoon van Ur; ³⁶de Mekeratiet Chefer; de Peloniet Achia; ³⁷de Karmeliet Chesro; Naärai, de zoon van Ezbai; ³⁸Joël, de broer van Natan; Mibchar, de zoon van Hagri; ³⁹de Ammoniet Seleke; de Berotiet Nachrai, de wapendrager van Joab, de zoon van Seruja; ⁴⁰de Jetriet Ira; de Jetriet Gareb; ⁴¹de Hethiet Uriä; Zabad, de zoon van Achlai; ⁴²Adina, de zoon van de Rubeniet Siza, hoofd van de Rubenieten, en met hem dertig man; ⁴³Chanan, de zoon van Maäka; de Mitniet Josafat; ⁴⁴de Asteratiet Uzziä; Sama en Jeïel, de zonen van de Aroëriet Chotam; ⁴⁵Jediaël, de zoon van Simri, en zijn broer de Tisiet Jocha; ⁴⁶Eliël, de Machawiet; Jeribai en Josawja, de zonen van Elnaäm; de Moabiet Jitma; ⁴⁷Eliël, Obed en Jaäsiël van Mesobaja.

Davids aanhangers te Siklag

12 ¹De volgenden zijn het, die tot David kwamen te Siklag, toen hij nog uit de nabijheid van Saul, de zoon van Kis, verbannen was. Ook zij behoorden tot de helden, de helpers in de strijd, ²met bogen uitgerust, bekwaam om zowel rechter- als linkerhand te gebruiken bij het slingeren van stenen en het schieten met pijl en boog. Uit de stamgenoten van Saul, uit Benjamin, waren het: ³de aanvoerder Achiezer en Joas, de zonen van de Gibeatiet Semaä; Jeziël en Pelet, de zonen van Azmawet; Beraka en de Antotiet Jehu; ⁴de Gibeoniet Jismaja, één van de dertig helden, die bevel voerde over de dertig; Jirmeja, Jachaziël, Jochanan en de Gederatiet Jozabad; ⁵Eluzai, Jerimot, Bealja, Semarja en de Charufiet Sefatja; ⁶Elkana,

Jissia, Azarel, Joëzer en Josobam, de Korachieten; ⁷Joëla en Zebadja, de zonen van Jerocham, uit Gedor.

⁸Van de Gadieten voegden zich eveneens sommige bij David in de vesting in de woestijn, dappere helden, strijdvaardige strijders, met schild en speer uitgerust, er uitziende als leeuwen, en vlug als gazellen op de bergen: ⁹Ezer, de aanvoerder; Obadja, de tweede; Eliab, de derde; ¹⁰Mismanna, de vierde; Jirmeja, de vijfde; ¹¹Attai, de zesde; Eliël, de zevende; ¹²Jochanan, de achtste; Elzabad, de negende; ¹³Jirmeja, de tiende; Makbannai, de elfde. ¹⁴Dezen behoorden tot de zonen van Gad, aanvoerders van het leger; de kleinste reeds woog op tegen honderd, de grootste tegen duizend. ¹⁵Dezen waren het, die in de eerste maand de Jordaan overstaken, toen deze geheel buiten zijn oevers getreden was, en die al de bewoners van de vallei oostwaarts en westwaarts op de vlucht joegen.

¹⁶Toen er enige Benjaminiten en Judeeërs bij de vesting tot David kwamen, ¹⁷ging David hun tegemoet en hij *antwoorde* en zei: Indien u met sjaloom tot mij komt, om mij te helpen, dan wil ik met u één van hart zijn; maar is het om mij te verraden aan mijn tegenstanders, terwijl mijn handen niet met onrecht bevlekt zijn, dan mag de God van onze vaders het zien en straffen! ¹⁸Toen vervulde de Geest Amasai, de aanvoerder van de dertig: Van u, o David; met u, zoon van Isai! sjaloom, sjaloom voor u! En sjaloom voor hem die u helpt! Want u helpt uw God. Toen nam David hen aan en maakte hen tot aanvoerders van de troep.

¹⁹Ook uit Manasse liepen er tot David over, toen hij met de Filistijnen ten strijde trok tegen Saul; dezen heeft hij echter niet geholpen, daar de stadsvors-

ten van de Filistijnen hem met opzet hadden weggezonden, want zij zeiden: Hij zal ten koste van onze hoofden naar zijn heer Saul overlopen. ²⁰Toen hij naar Siklag ging, kozen uit Manasse zijn zijde: Adnach, Jozabad, Jediaël, Michaël, Jozabad, Elihu en Silletai, aanvoerders van de duizenden van Manasse. ²¹Dezen stonden David terzijde bij het aanvoeren van de troep, want zij waren allen dappere helden en werden oversten in het leger. ²²Want van dag tot dag kwamen er tot David om hem te helpen, tot het een groot leger werd, als een leger van God.

Davids leger te Hebron

²³Dit nu zijn de getallen van de afdelingen van degenen die, ten strijde toegerust, tot David kwamen te Hebron om volgens de belofte van **JHWH** het koningschap van Saul op hem te doen overgaan: ²⁴Judeeërs, schild en speer dragend, zesduizend achthonderd ten strijde toegerusten. ²⁵Van de Simeonieten: dappere helden in de strijd, zeventuizend en honderd. ²⁶Van de Levieten: vierduizend zeshonderd; ²⁷voorts Jehojada, een vorst van de Aäronieten, en met hem drieduizend zeventienhonderd; ²⁸en Sadok, een jongeman, een dapper held, met zijn familie: tweeëntwintig oversten. ²⁹Van de Benjaminiten, de stamgenoten van Saul, drieduizend; het grootste gedeelte van hen was echter tot dusver trouw gebleven aan het huis van Saul. ³⁰Van de Efraïmieten: twintigduizend achthonderd, dappere helden, mannen van naam in hun families. ³¹Van de halve stam Manasse: achttienduizend, met name aangewezen, gekomen om David koning te maken. ³²Van de Issakarieten, die de juiste tijden kenden, zodat zij wisten wat Israël doen moest: tweehonderd aanvoerders van hen met al hun broeders over wie zij het bevel voer-

den. ³³ Van Zebulon, in het leger uitrukkend, toegerust tot de strijd met allerlei wapentuig: vijftigduizend, die zich zonder aarzeling in slagorde zouden opstellen. ³⁴ Van Naftali: duizend oversten, en met hen zevenendertigduizend man met schild en speer. ³⁵ Van de Daniëten, toegerust tot de strijd: achtentwintigduizend zeshonderd. ³⁶ Van Aser, in het leger uitrukkend, toegerust tot de krijg: veertigduizend. ³⁷ En van de overzijde van de Jordaan, uit de Rubenieten, de Gadieten en de halve stam Manasse, voorzien van allerlei wapentuig voor de strijd: honderdentwintigduizend.

³⁸ Deze allen, strijders in het gelid opgesteld, kwamen met een volkomen toegewijd hart naar Hebron, om David koning te maken over heel Israël; ook al de overige Israëlieten waren één van zin om David koning te maken. ³⁹ Zij bleven daar bij David drie dagen, etende en drinkende, want hun broeders hadden alles voor hen bereid; ⁴⁰ ja ook de omwonenden, zelfs tot Issakar, Zebulon en Naftali toe, brachten voedsel aan op ezels, kamelen, muil dieren en runderen: meelspijs, vijgenkoeken en rozijnenkoeken, wijn en olie, runderen en kleinvee in grote hoeveelheid, want er was vreugde in Israël.

De ark uit Kirjat-Jearim gehaald

13 ¹ Nadat David met de oversten over duizend en over honderd, met alle aanzienlijken, had overlegd, ² zei hij tot de hele gemeente van Israël: Indien u denkt dat het goed is en het naar de wil van **JHWH**, onze God, is, laten wij dan naar alle kanten boden uitzenden tot onze overige broeders in alle landstrecken van Israël, en ook tot de priesters en de Leviëten in de steden, waarbij

hun weidegronden liggen, dat zij tot ons samenkomen; ³ en laten wij de ark van onze God naar ons overbrengen, want wij hebben in de dagen van Saul geen aandacht aan haar geschonken. ⁴ En de hele gemeente zei, dat men zo doen zou, want de zaak was recht in de ogen van het hele volk.

⁵ (A) Toen riep David heel Israël samen van de Sichor in Egypte af tot aan de weg naar Hamat, om de ark van God uit Kirjat-Jearim te halen. ⁶ (B) En David trok met heel Israël naar Baäla, naar Kirjat-Jearim, dat tot Juda behoort, om vandaar de ark van God te halen, **JHWH**, die op de cherubs troont, de ark, waarover de Naam is uitgeroepen. ⁷ Zij vervoerden de ark van God op een nieuwe wagen, uit het huis van Abinadab, terwijl Uzza en Achio de wagen leidden. ⁸ En David en heel Israël dansten uit alle macht voor het aangezicht van God, begeleid door zang en door muziek van citers, harpen, tamboerijnen, cimbalen en trompetten.

⁹ Maar toen zij bij de dorsvloer van Kidon kwamen, strekte Uzza zijn hand uit om de ark te grijpen, daar de runderen uitgleden. ¹⁰ De toorn van **JHWH** ontbrandde tegen Uzza; Hij sloeg hem, omdat hij zijn hand naar de ark had uitgestrekt; hij stierf daar voor Gods aangezicht. ¹¹ David was diep getroffen, omdat **JHWH** zulk een zware slag aan Uzza had toegebracht; daarom noemt men die plaats Peres-Uzza, tot op de dag van vandaag. ¹² In die dagen kreeg David ontzag voor God, en hij zei: Hoe zou ik de ark van God tot mij brengen? ¹³ Daarom nam David de ark niet bij zich in de stad van David, maar bracht haar onder in het huis van de Gatiëten Obed-Edom. ¹⁴ (C) En de ark van God bleef drie maanden bij het gezin van Obed-Edom, in zijn huis;

(A) 13:5 1Sam. 7:1,2. (B) 13:6 Ex. 25:22. (C) 13:14 1Kron. 26:4,5.

en **JHWH** zegende het huis van Obed-Edom en al wat hij bezat.

Het paleis en het gezin van David

14¹Chiram, de koning van Tyrus, zond gezanten naar David met cederhout, metselaars en timmerlieden, om een paleis voor hem te bouwen. ²Toen bemerkte David, dat **JHWH** hem bevestigd had als koning over Israël, want zijn koningschap werd hoog verheven, ter wille van zijn volk Israël.

³Ook nam David in Jeruzalem nog meer vrouwen, en verwekte nog meer zonen en dochters. ⁴Dit zijn de namen van de kinderen, die hij te Jeruzalem kreeg: Sammua, Sobab, Natan, Salomo, ⁵Jibchar, Elisua, Elpelet, ⁶Noga, Nefeg, Jafia, ⁷Elisama, Beëljada en Elifelet.

David verslaat de Filistijnen

⁸Toen de Filistijnen hoorden, dat David tot koning over heel Israël gezalfd was, trokken alle Filistijnen op om zich van David meester te maken. David hoorde het en trok uit hun tegevoet. ⁹Toen de Filistijnen gekomen waren en zich verspreid hadden in de vlakke Refaïm, ¹⁰vroeg David God: Zal ik optrekken tegen de Filistijnen, en zult U hen in mijn macht geven? En **JHWH** antwoordde hem: Trek op, Ik geef hen in uw macht. ¹¹Zij trokken dan op naar Baäl-Perasim, waar David hen versloeg. En David zei: Door mijn hand is God door mijn vijanden heengebroken, zoals water doorbreekt. Daarom noemde men die plaats Baäl-Perasim. ¹²Zij lieten daar zelfs hun goden achter, en op bevel van David verbrandde men die met vuur.

¹³Toen de Filistijnen zich opnieuw in de vlakke verspreid hadden, ¹⁴raadpleegde David God opnieuw, en God zei

tot hem: Trek niet op, achter hen aan; maak een omtrekkende beweging, zodat u hen kunt aanvallen van de kant van de balsemstruiken. ¹⁵Zodra u een geluid van stappen hoort in de toppen van de balsemstruiken, trek dan uit ten strijde, want dan is God vóór u uitgetrokken om het leger van de Filistijnen te verslaan. ¹⁶David nu deed zoals God hem geboden had, en zij sloegen het leger van de Filistijnen van Gibeon tot Gezer. ¹⁷En Davids naam breidde zich in alle landen uit; **JHWH** legde de schrik voor hem op alle volken.

De ark overgebracht naar Jeruzalem

15¹Hij bouwde zich huizen in de stad van David, bereidde een plaats voor de ark van God en spande voor haar een tent. ²(A) Toen zei David: Niemand mag de ark van God dragen dan alleen de Levieten, want hen heeft **JHWH** uitverkoren om de ark van **JHWH** te dragen en Hem voor altijd te dienen.

³En David riep heel Israël samen te Jeruzalem om de ark van **JHWH** te brengen naar de plaats die hij voor haar had bereid. ⁴David nu vergaderde de zonen van Aäron en de Levieten; ⁵van de zonen van Kehat: de overste Uriël en zijn broeders, honderd twintig; ⁶van de zonen van Merari: de overste Asaja en zijn broeders, tweehonderd twintig; ⁷van de zonen van Gersom: de overste Joël en zijn broeders, honderd dertig; ⁸van de zonen van Elisafan: de overste Semaja en zijn broeders, tweehonderd; ⁹van de zonen van Chebron: de overste Eliël en zijn broeders, tachtig; ¹⁰van de zonen van Uzziël: de overste Amminadab en zijn broeders, honderd twaalf.

¹¹Toen riep David de priesters Sadok en Abjatar, en de Levieten Uriël, Asaja,

(A) 15:2 Deut. 10:8.

Joël, Semaja, Eliël en Amminadab, ¹²en zei tot hen: U, familiehoofden van de Levieten, heiligt u, u en uw broeders, opdat u de ark van **JHWH**, de God van Israël, kunt brengen naar de plaatsen die ik voor haar heb bereid. ¹³Want daar u het de vorige keer niet gedaan hebt, heeft **JHWH**, onze God, ons een zware slag toegebracht, omdat wij Hem niet hadden geraadpleegd, zoals het behoorde. ¹⁴Daarom heiligden zich de priesters en de Levieten om de ark van **JHWH**, de God van Israël, over te brengen. ^{15(A)} De Levieten nu droegen de ark van God, met draagbomen op hun schouders, zoals Mozes naar het woord van **JHWH** geboden had.

¹⁶Ook beval David aan de oversten van de Levieten hun broeders, de zangers, op te stellen met muziekinstrumenten, harpen, citers en cimbalen, om luide vreugdeklanken te laten horen. ¹⁷De Levieten stelden op: Heman, de zoon van Joël; en van zijn broeders: Asaf, de zoon van Berekja; en van de zonen van Merari, hun broeders: Etan, de zoon van Kusajahu; ¹⁸en met hen hun broeders van de tweede orde: Zekarja, Ben, Jaäziël, Semiramot, Jechiël, Unni, Eliab, Benaja, Maäseja, Mattitja, Elifelehu, Miknejahu, Obed-Edom en Jeïel, de poortwachters. ¹⁹De zangers Heman, Asaf en Etan met koperen cimbalen om muziek te maken; ²⁰Zekarja, Aziël, Semiramot, Jechiël, Unni, Eliab, Maäseja en Benaja met harpen, hoog afgestemd; ²¹en Mattitja, Elifelehu, Miknejahu, Obed-Edom, Jeïel en Azazjahu met citers, acht tonen lager, ter begeleiding. ²²Kenanja, de overste van de Levieten, ging over het vervoer; hij regelde het vervoer, omdat hij een man van inzicht was. ²³Berekja en Elkana waren poortwachters bij de ark;

²⁴de priesters Sebanja, Josafat, Netanel, Amasai, Zekarja, Benaja en Eliëzer bleven op de trompetten voor de ark van God; en Obed-Edom en Jechia waren poortwachters bij de ark.

²⁵Toen gingen David, de oudsten van Israël en de oversten over duizend heen om met vreugdebetoon de ark van het verbond van **JHWH** over te brengen uit het huis van Obed-Edom. ²⁶En nu God de Levieten hielp, die de ark van het verbond van **JHWH** droegen, offerden zij zeven stieren en zeven rammen. ²⁷David was gekleed in een mantel van fijn linnen, evenals al de Levieten die de ark droegen, de zangers, en Kenanja, die over het vervoer en de zangers de leiding had; en David droeg een linnen lijfrok. ²⁸Geheel Israël haalde de ark van het verbond van **JHWH** onder gejubel en hoorgeschal, met trompetten en cimbalen, spelend op harpen en citers. ²⁹Toen de ark van het verbond van **JHWH** bij de stad van David kwam, keek Migal, de dochter van Saul, uit het venster en zag koning David huppelen en dansen, en zij verachtte hem in haar hart.

16¹Nadat zij de ark van God binnengebracht hadden, zetten zij haar neer midden in de tent die David voor haar gespannen had, en zij brachten brandoffers en vredeoffers voor het aanzicht van God. ²Toen David gereed was met het brengen van de brandoffers en de vredeoffers, zegende hij het volk in de naam van **JHWH** ³en deelde uit aan alle Israëlieten, mannen zowel als vrouwen, ieder een brood, een stuk vlees en een druivenkoek (of: rozijnenkoek).

⁴En hij stelde voor de ark van **JHWH** dienaren aan uit de Levieten: om **JHWH**, de God van Israël, te roemen, te loven en te prijzen. ⁵Asaf was het hoofd; op hem

(A) 15:15 Ex. 25:14.

volgde Zekarja; voorts Jeïel, Semiramot, Jechiël, Mattitja, Eliab, Benaja, Obed-Edom en Jeïel met muziekinstrumenten: harpen en citers: terwijl Asaf op cimbalen, ⁶ en de priesters Benaja en Jachaziël op trompetten, voortdurend speelden voor de ark van het verbond van God.

Dauids lofzang

⁷Toen, op die dag, droeg David voor de eerste maal Asaf en zijn broeders op, **JHWH** te loven:

⁸Looft **JHWH**, roept zijn naam aan, maakt onder de volken zijn daden bekend;

⁹zingt Hem, psalmzingt Hem, vertelt over al zijn wonderen.

¹⁰Beroemt u in zijn heilige naam, laat het hart van wie **JHWH** zoeken, zich verheugen.

¹¹Vraagt naar **JHWH** en zijn sterkte, zoekt zijn aangezicht voortdurend.

¹²Gedenkt aan de wonderen die Hij heeft gedaan, zijn tekenen en de verordeningen van zijn mond,

¹³u nageslacht van Israël, zijn knecht, u kinderen van Jakob, zijn uitverkorenen.

¹⁴Hij, **JHWH**, is onze God, zijn verordeningen gelden voor de hele aarde;

¹⁵Gedenkt voor altijd aan zijn verbond, - het woord, dat Hij gebood aan duizend geslachten -

¹⁶(A) dat Hij met Abraham sloot, en aan zijn eed aan Isaak;

¹⁷(B) ook stelde Hij het voor Jakob tot een inzetting, voor Israël tot een eeuwig verbond,

¹⁸toen Hij zei: U zal Ik het land Kanaän geven als het u toegemeten erfdeel.

¹⁹Toen zij weinige mensen in getal waren, een kleine menigte en vreemdelingen daarin,

²⁰en van volk tot volk trokken, van het ene koninkrijk tot de andere natie,

²¹(C) liet Hij niet toe, dat enig mens hen verdruchte, en bestrafte Hij koningen omwille van hen:

²²Raakt mijn gezalfden niet aan, en doet mijn profeten geen kwaad.

²³Zingt **JHWH**, u hele aarde, boodschapt zijn heil van dag tot dag.

²⁴Vertelt onder de volken zijn heerlijkheid, onder alle natiën zijn wonderen.

²⁵Want **JHWH** is groot en zeer te prijzen, ontzagwekkend is Hij boven alle goden;

²⁶want alle goden van de volken zijn afgoden, maar **JHWH** heeft de hemelen gemaakt;

²⁷majesteit en luister zijn voor zijn aangezicht, sterkte en vreugde in de plaats waar Hij woont.

²⁸Geeft **JHWH**, u geslachten van de volken, geeft **JHWH** heerlijkheid en sterkte.

²⁹Geeft **JHWH** de heerlijkheid van zijn naam, brengt offer en komt voor zijn aangezicht. Buigt u neer voor **JHWH** in heilige feestdos,

³⁰beef voor zijn aangezicht, u hele aarde: vast staat nu de wereld, zodat zij niet wankelt.

³¹De hemel verheugt zich, de aarde juicht en men zegt onder de volken: **JHWH** is Koning.

³²De zee bruist en haar volheid, het veld en al wat daarop is, verheugt zich;

³³dan zullen de bomen van het woud jubelen voor **JHWH**, want Hij komt om recht te spreken over de aarde.

³⁴(D) Looft **JHWH**, want Hij is goed, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid.

(A) 16:16 a Gen. 12:7. 16:16 b Gen. 26:3. (B) 16:17 Gen. 28:13. (C) 16:21 Gen. 20:3-7. (D) 16:34 2Kron. 5:13; 7:3; Ezra 3:11; Ps. 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jer. 33:11.

³⁵En zegt: Verlos ons, o God van ons heil, verzamel ons en red ons uit de volken, opdat wij uw heilige naam loven, ons beroemen in uw lof.

³⁶Geprezen is **JHWH**, de God van Israël, van eeuwigheid en tot eeuwigheid. En al het volk zei: Amen, en: Loof **JHWH**.

Maatregelen voor de offerdienst

³⁷Toen liet hij daar, voor de ark van het verbond van **JHWH**, Asaf en zijn broeders blijven om voortdurend dienst te doen vóór de ark, zoals het voor elke dag was voorgeschreven; ³⁸evenzo Obed-Edom en hun broeders, achtenzestig; voorts Obed-Edom, de zoon van Jedutun, en Chosa als poortwachters.

³⁹De priester Sadok echter, en zijn broeders, de priesters, (liet hij blijven) voor de tabernakel van **JHWH** op de offerhoogte te Gibeon, ⁴⁰om voortdurend 's morgens en 's avonds **JHWH** brandoffers te brengen op het brandoffertaltaar en alles te volbrengen wat voorgeschreven is in de *Torah* van **JHWH**, die Hij Israël geboden had. ⁴¹Bij hen bevonden zich Heman en Jedutun en de overige uitgelezen mannen, die met name waren aangewezen, om aan te heffen: Looft **JHWH**, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid. ⁴²Zij, Heman en Jedutun, hadden bij zich trompetten en cimbalen voor de muzikanten, en instrumenten ter begeleiding van de zang tot eer van God. En de zonen van Jedutun stonden bij de poort.

⁴³(A) Toen ging het hele volk heen, ieder naar zijn huis, en David keerde terug om zijn gezin te begroeten.

Belofte over Salomo's tempelbouw

17 ¹Nadat David in zijn paleis was gaan wonen, zei hij tot de profeet

Natan: Zie, ik woon in een cederen paleis, terwijl de ark van het verbond van **JHWH** onder tentkleden staat. ²Toen zei Natan tot David: Doe al wat in uw hart is, want God is met u.

³Maar in die nacht kwam het woord van God tot Natan: ⁴Ga, spreek tot mijn knecht David: Zo zegt **JHWH**: Niet u zult Mij een huis bouwen om in te wonen, ⁵want Ik heb in geen huis gewoond van de dag af, dat Ik Israël hierheen voerde, tot nu toe, maar Ik verkeerde steeds in tent en tabernakel. ⁶Heb Ik ooit, terwijl Ik door heel Israël rondtrok, tot één van Israëls richters die Ik geboden had mijn volk te weiden, het woord gesproken: Waarom bouwt u Mij niet een huis van cederhout? ⁷Nu dan, zo moet u spreken tot mijn knecht, tot David: Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Ik zelf heb u gehaald uit de weide, van achter de schapen, om vorst te zijn over mijn volk Israël, ⁸en Ik ben met u geweest overal waar u gegaan bent. Al uw vijanden heb Ik vóór u uitgeroeid. Ook zal Ik u een naam maken zoals die van de groten van de aarde. ⁹Ik zal een plaats bepalen voor mijn volk Israël en het planten, zodat het op zijn eigen plaats kan wonen en niet meer opgeschrikt wordt, en zonder dat boosdoeners het mishandelen zoals vroeger, ¹⁰sinds de tijd dat Ik richters over mijn volk Israël heb aangesteld. Ik zal al uw vijanden *onderwerpen*. Ook kondig Ik u aan: **JHWH** zal u een huis bouwen. ¹¹Wanneer uw dagen vervuld zijn om tot uw vaderen te gaan, dan zal Ik uw nakomeling na u doen optreden, één van uw zonen, en Ik zal zijn koningschap bevestigen. ¹²Die zal Mij een huis bouwen, en Ik zal zijn troon voor altijd bevestigen. ¹³(B) Ik zal hem tot een vader zijn en hij zal Mij tot een zoon zijn;

(A) 16:43 2Sam. 6:19,20. (B) 17:13 2Cor. 6:18; Heb. 1:5.

mijn goedheid zal Ik niet van hem doen wijken, zoals Ik haar van uw voorganger heb doen wijken. ¹⁴Ik zal hem voor altijd in mijn huis en in mijn koninkrijk aanstellen, en zijn troon zal vast staan voor altijd.

¹⁵Geheel overeenkomstig deze woorden en dit gezicht, heeft Natan tot David gesproken.

David's dankgebed

¹⁶Toen ging koning David naar binnen, zette zich neer voor het aangezicht van **JHWH** en zei: Wie ben ik, **JHWH** God, en wat is mijn huis, dat U mij tot hiertoe gebracht hebt? ¹⁷En dit was nog te weinig in uw ogen, o God; daarom hebt U over het huis van uw knecht gesproken over de verre toekomst, en in mij een rij mensen gezien in opgaande lijn, **JHWH** God.

¹⁸Wat zou David nog kunnen toevoegen aan de eer, die U uw knecht bewijst? U kent uw knecht. ¹⁹**JHWH**, ter wille van uw knecht en naar uw hart hebt U al dit grote gedaan en al deze grote dingen verkondigd. ²⁰**JHWH**, niemand is U gelijk, en geen God is er behalve U naar al wat wij met onze oren gehoord hebben. ²¹En welk volk is zoals Israël, het enige volk op de aarde, dat God Zich tot een volk ging vrijkopen, om Uzelf een naam te maken door grote en vreselijke daden, doordat U vóór uw volk, dat U uit Egypte had vrijgekocht, volken verdreven hebt. ²²U hebt uw volk Israël voor altijd U tot een volk gemaakt, en U, **JHWH**, was hun tot een God.

²³En nu, **JHWH**, laat het woord, dat U gesproken hebt over uw knecht en zijn huis, voor altijd bevestigd worden; doe zoals U gesproken hebt. ²⁴Dan zal uw naam standhouden en groot zijn voor altijd, zodat men zeggen zal: **JHWH** van

de legermachten, de God van Israël, is een God voor Israël; en dan zal het huis van uw knecht David blijvend zijn voor uw aangezicht. ²⁵Want U, mijn God, hebt aan uw knecht geopenbaard, dat U hem een huis bouwen zult; daarom heeft uw knecht het gewaagd, dit gebed tot U te richten. ²⁶Nu dan, **JHWH**, U bent God en U hebt dit goede over uw knecht gesproken; ²⁷nu heeft het U behaagd het huis van uw knecht te zegenen, zodat het voor altijd, voor uw aangezicht zal zijn. Want U, **JHWH**, hebt het gezegend, daarom zal het gezegend zijn voor altijd.

David's overwinningen

18¹Daarna versloeg David de Filistijnen en *onderwierp* hen; en hij ontnam de Filistijnen Gat en zijn onderhorige plaatsen. ²Ook versloeg hij Moab, zodat de Moabieten schatplichtige onderdanen van David werden. ³Voorts versloeg David Hadadezer, de koning van Soba, bij Hamat, toen hij zijn macht ging vestigen bij de rivier de Eufraat. ⁴David veroverde op hem duizend wagens, zeventienduizend ruiters en twintigduizend man voetvolk; alle wagenpaarden, met uitzondering van honderd, liet David de pezen doorsnijden. ⁵Toen kwamen de Arameeërs van Damascus Hadadezer, de koning van Soba, te hulp, maar David versloeg van de Arameeërs tweeëntwintigduizend man. ⁶Daarop legde David (een bezetting) in het Aramese rijk van Damascus, en de Arameeërs werden Davids schatplichtige onderdanen. **JHWH** gaf David de overwinning overal waar hij heentrok. ⁷En David nam de gouden schilden die de dienaren van Hadadezer droegen, en bracht ze naar Jeruzalem;

^{8(A)} en uit Tibchat en Kun, steden van Hadadezer, voerde David zeer veel koper weg; daarvan heeft Salomo de koperen zee gemaakt, de zuilen en de koperen voorwerpen.

⁹Toen Touï, de koning van Hamat, hoorde, dat David het hele leger van Hadadezer, de koning van Soba, verslagen had, ¹⁰zond hij zijn zoon Hadoram met allerlei gouden, zilveren en koperen voorwerpen naar koning David om hem naar zijn welstand te vragen en hem ermee te prijzen, dat hij Hadadezer had bestreden en verslagen, want Hadadezer was Touï's tegenstander. ¹¹Ook deze voorwerpen heiligde koning David aan **JHWH**, evenals het goud en het zilver, dat hij van alle volken had weggevoerd: van Edom, Moab, de Ammonieten, de Filistijnen en Amalek.

^{12(B)} Absai, de zoon van Seruja, versloeg Edom in het Zoutdal: achttienduizend man. ¹³En hij legde in Edom bezettingen, zodat alle Edomieten onderdanen werden van David. **JHWH** gaf David de overwinning overal waar hij heentrok.

David's beambten

¹⁴Toen David over heel Israël koning was geworden, handhaafde hij recht en gerechtigheid onder zijn hele volk. ¹⁵Joab, de zoon van Seruja, voerde het bevel over het leger; Josafat, de zoon van Achilud, was kanselier; ¹⁶Sadok, de zoon van Achitub, en Abimelech, de zoon van Abjatar, waren priesters; Sawsa was schrijver; ¹⁷Benaja, de zoon van Jojada, voerde het bevel over de Keretieten en Peletieten, en de zonen van David waren de voornaamsten die de koning terzijde stonden.

Oorlog tegen Ammonieten en Arameeërs

19¹Daarna stierf Nachas, de koning van de Ammonieten, en zijn zoon werd koning in zijn plaats. ²Toen zei David: Ik zal vriendschap betonen aan Chanun, de zoon van Nachas, want zijn vader heeft mij vriendschap betoond. Daarom zond David gezanten om hem zijn deelneming te betuigen wegens het verlies van zijn vader. Maar toen nu de dienaren van David in het land van de Ammonieten bij Chanun gekomen waren om hem zijn deelneming te betuigen, ³zeiden de vorsten van de Ammonieten tot Chanun: Meent U, dat David uw vader eren wil, nu hij u boden van rouwbeklag gezonden heeft? Veeleer is het, om het land te verkennen en te gronde te richten; zijn dienaren zijn tot u gekomen om het te verspieden, ⁴Hierop nam Chanun de dienaren van David gevangen, liet hen scheren, en hun kleren halverwege afsnijden, tot aan de heup, waarna hij hen heenzond. ⁵Terwijl zij onderweg waren, bracht men David bericht over deze mannen, waarop hij hun boden tegemoet zond, want de mannen waren diep beschaamd; en de koning beval: Blijft te Jericho, totdat uw baard weer aangegroeid is, en komt dan terug.

⁶Toen de Ammonieten bemerkten, dat zij zichzelf in een kwade reuk hadden gebracht bij David, zonden Chanun en de Ammonieten duizend talenten zilver om uit Mesopotamië, Aram-Maäka en Soba wagens en ruiters te huren. ⁷Zij huurden tweëndertigduizend wagens, en ook de koning van Maäka met zijn krijgsvolk. Dezen kwamen en legerden zich vóór Medeba. Ook de Ammonieten waren uit hun steden bijeengekomen en ten strijde getrokken.

(A) 18:8 1Kon. 7:40-47; 2Kron. 4:11-18. (B) 18:12 Ps. 60:2.

⁸Toen David dit hoorde, zond hij Joab uit met het hele leger, de helden. ⁹En de Ammonieten rukten uit en schaarden zich in slagorde bij de ingang van de stad, terwijl de koningen die gekomen waren, afzonderlijk in het veld gelegerd waren. ¹⁰Daar Joab bemerkte, dat de aanval hem zowel vóór als achter bedreigde, deed hij een keus uit al de uitgelezen manschappen van Israël, en stelde hen op tegenover de Arameeërs. ¹¹De rest van de soldaten plaatste hij onder bevel van zijn broer Absai; en zij schaarden zich in slagorde tegenover de Ammonieten. ¹²Toen zei hij: Indien de Arameeërs mij te sterk zijn, dan moet u mij te hulp komen; en indien de Ammonieten u te sterk zijn, dan zal ik u te hulp komen. ¹³Wees sterk en laten wij ons dapper gedragen voor ons volk en voor de steden van onze God. Mag **JHWH** doen wat goed is in zijn ogen. ¹⁴Daarop bonden Joab en het krijgsvolk dat bij hem was, de strijd aan met de Arameeërs en zij sloegen voor hem op de vlucht. ¹⁵Toen de Ammonieten zagen, dat de Arameeërs gevlucht waren, sloegen ook zij voor zijn broer Absai op de vlucht en trokken zich terug in de stad. Daarna kwam Joab in Jeruzalem terug.

¹⁶Toen de Arameeërs zagen, dat zij tegen Israël de nederlaag geleden hadden, zonden zij boden en lieten de Arameeërs die aan de overzijde van de Rivier woonden, uitrukken, en Sofak, de krijgsoverste van Hadadezer, stond aan hun hoofd. ¹⁷Op dit bericht vergaderde David heel Israël, trok de Jordaan over, rukte tegen hen op en stelde zich tegen hen in slagorde op. Toen David zijn slagorde tegenover de Arameeërs tot de strijd had opgesteld, streden zij met hem, ¹⁸maar de Arameeërs sloegen voor

Israël op de vlucht, en David doodde van de Arameeërs zeventienduizend wagenpaarden en veertigduizend man voetvolk. Ook Sofak, de krijgsoverste, doodde hij. ¹⁹Toen de vazallen van Hadadezer bemerkten, dat zij door Israël verslagen waren, sloten zij vrede met David en onderwierpen zich aan hem; en Aram wilde de Ammonieten niet weer te hulp komen.

20^{1(A)} In het volgende jaar bracht Joab, tegen de tijd, dat de koningen gewoon zijn ten strijde te trekken, zijn legermacht in het veld, en verwoestte het land van de Ammonieten; daarna rukte hij op en sloeg het beleg voor Rabba, maar David bleef in Jeruzalem. Toen Joab Rabba had veroverd en verwoest, ²nam David hun koning de kroon van het hoofd. Hij constateerde dat zij een gewicht had van een talent goud; zij bevatte een kostbare steen. Die werd op het hoofd van David gezet. Ook voerde hij zeer veel buit uit de stad weg. ³Haar bevolking liet hij naar buiten brengen en in stukken delen met zagen, ijzeren zwaarden en bijlen; evenzo deed David met alle steden van de Ammonieten. Hierop keerde David met al het krijgsvolk naar Jeruzalem terug.

Strijd tegen de Filistijnen

⁴Daarna ontstond er te Gezer een strijd met de Filistijnen; en de Chusatiet Sibbekai versloeg toen Sippai, een van de afstammelingen van de Refaïeten, zodat zij zich moesten *onderwerpen*. ^{5(B)} Opnieuw was er strijd met de Filistijnen, en Elchanan, de zoon van Jaïr, versloeg Lachmi, de broer van de Gatiet Goliath, die een spies had met een schacht als een weversboom. ⁶Opnieuw was er strijd, bij

(A) 20:1 2Sam. 11:1. (B) 20:5 1Sam. 17:4-7.

Gat, en daar was een man van zeer grote lengte, die zes vingers en zes tenen had, vierentwintig (in het geheel); ook deze stamde af van Rafa. ⁷Hij hoonde Israël en Jonatan, de zoon van Sima, Davids broer, versloeg hem. ⁸Dezen stamden af van Rafa te Gat; zij vielen door de hand van David en zijn dienaren.

Volkstelling en straf - De plaats voor de tempel

21 ¹Satan keerde zich tegen Israël en zette David aan, Israël te tellen. ²Toen zei David tot Joab en tot de oversten van het volk: Gaat Israël tellen van Berseba tot Dan, en brengt mij de uitslag, opdat ik het getal zal weten. ³Toen zei Joab: **JHWH** mag aan zijn volk nog honderdmaal zoveel toevoegen als er nu zijn. Zijn zij, mijn heer de koning, niet allen dienaren van mijn heer? Waarom verlangt mijn heer dit? Waarom moet daardoor een schuld op Israël komen? ⁴Maar het bevel van de koning was sterker dan Joabs verzet; dus ging Joab heen en trok heel Israël door, waarna hij te Jeruzalem terugkwam. ⁵Toen meldde Joab aan David de uitkomst van de volkstelling: alle Israëlieten tezamen waren één miljoen honderdduizend man, die het zwaard konden voeren; en Juda telde vierhonderdzeventigduizend man, die het zwaard konden voeren. ⁶Levi en Benjamin echter had hij niet meegeteld, want het bevel van de koning was Joab een gruwel.

⁷Maar deze zaak was kwaad in de ogen van God, en Hij sloeg Israël. ⁸Toen zei David tot God: Ik heb zwaar gezondigd, doordat ik dit gedaan heb; nu dan, doe toch de ongerechtigheid van uw knecht weg, want ik heb zeer dwaas gehandeld. ⁹En **JHWH** sprak tot Gad, de ziener van David: ¹⁰Ga heen en spreek tot David: Zo zegt **JHWH**: drie dingen leg ik u voor; kies

u er één van; dan zal Ik dat over u doen komen.

¹¹Daarop kwam Gad bij David en zei tot hem: Zo zegt **JHWH**: kies ¹²òf drie jaren hongersnood, òf drie maanden vluchten voor uw tegenstanders, terwijl het zwaard van uw vijanden u achterhaalt, òf drie dagen dat het zwaard van **JHWH**, de pest, in het land heerst en de engel van **JHWH** in het hele gebied van Israël verderf brengt. Overweeg dan nu, wat ik mijn Zender moet antwoorden. ¹³Toen zei David tot Gad: Het is mij zeer bang te moede; laat mij toch vallen in de hand van **JHWH**, want zijn barmhartigheid is zeer groot; maar laat mij niet vallen in de hand van mensen.

¹⁴Dus bracht **JHWH** de pest over Israël, en er vielen van Israël zeventigduizend man. ¹⁵Ook zond God een engel naar Jeruzalem om dat te verdelgen, maar zodra hij daarmee begon, zag **JHWH** het, en het onheil berouwde Hem; Hij zei tot de verderfengel: Genoeg! Laat nu uw hand zinken. De engel van **JHWH** stond toen bij de dorsvloer van de Jebusiet Ornan.

¹⁶Toen sloeg David zijn ogen op en zag de engel van **JHWH** staan tussen hemel en aarde, met in zijn hand het getrokken zwaard, uitgestrekt over Jeruzalem; en David en de oudsten, in rouwgewaad gehuld, wierpen zich op hun aangezicht. ¹⁷Hierna zei David tot God: Was ik het niet, die bevel gaf het volk te tellen? Ja, ik ben het, die gezondigd en zeer verkeerd gehandeld heb; maar deze schapen - wat hebben zij gedaan? **JHWH**, mijn God, laat uw hand gericht zijn tegen mij en mijn familie, maar niet tegen uw volk, om het te slaan.

¹⁸Toen gebod de engel van **JHWH** Gad, tot David te zeggen, dat deze moest opgaan om een altaar voor **JHWH** op te richten op de dorsvloer van de Jebusiet Ornan. ¹⁹En David ging heen, naar het

woord van Gad, dat deze in de naam van **JHWH** had gesproken.

²⁰Ornan nu keerde zich om en zag de engel; zijn vier zonen, die bij hem waren, verborgen zich; Ornan was aan het tarwe dorsen.

²¹Toen David bij Ornan kwam, en deze opzag en David bemerkte, kwam hij van de dorsvloer af en boog zich voor David neer met het aangezicht ter aarde.

²²David zei tot Ornan: Geef mij de plaats van de dorsvloer, om daarop een altaar voor **JHWH** te bouwen; geef ze mij voor de volle prijs, opdat de plaag van het volk mag ophouden. ²³Maar Ornan zei tot David: Neem haar; mijn heer de koning mag doen wat hij denkt dat goed is. Zie, ik geef de runderen ten brandoffer, de dorssleden tot brandhout en de tarwe ten spijsoffer, alles geef ik. ²⁴Maar koning David zei tot Ornan: Neen, maar ik wil stellig de volle prijs geven, want ik wil niet wat u behoort, aan **JHWH** opdragen en geen brandoffer brengen dat mij niets kost. ²⁵En David gaf Ornan voor die plaats zeshonderd gouden sikkels in gewicht. ²⁶David bouwde daar een altaar voor **JHWH**, bracht brandoffers, en vredeoffers, en riep tot **JHWH**, die hem *antwoordde* met vuur uit de hemel op het brandofferaltaar. ²⁷Toen gaf **JHWH** de engel bevel, zijn zwaard in de schede te steken.

²⁸Op dat tijdstip, toen David zag, dat **JHWH** hem op de dorsvloer van de Jebusiet Ornan *geantwoord* had, offerde hij daar.

²⁹De tabernakel van **JHWH**, die Mozes gemaakt had in de woestijn, en het brandofferaltaar stonden in die tijd wel op de hoogte te Gibeon, ³⁰maar David kon daar niet voor God verschijnen om Hem te zoeken, want hij was bevangen

door schrik voor het zwaard van de engel van **JHWH**.

22 ¹Toen zei David: Dit is het huis van **JHWH** God, en dit is het brandofferaltaar voor Israël.

Voorbereiding voor de tempelbouw

²David nu beval, de vreemdelingen die in het land van Israël waren, bijeen te brengen, en hij stelde steenhouwers aan om steenblokken te hakken voor de bouw van het huis van God. ³David liet een grote hoeveelheid ijzer gereed leggen voor de spijkers van de deurvleugels van de poorten en voor de krammen; ook zoveel koper, dat het niet te wegen was; ⁴voorts cederbomen zonder tal, want de Sidoniërs en de Tyriërs brachten David cederbomen in menigte. ⁵Want David dacht: Mijn zoon Salomo is nog een tengere knaap, terwijl het huis dat voor **JHWH** gebouwd zal worden, zo groot moet zijn, dat het de roem en pracht van alle landen te boven gaat; ik wil dus voorbereidingen voor hem treffen. Daarom trof David vóór zijn dood uitgebreide voorbereidingen.

⁶Toen ontbood hij zijn zoon Salomo en droeg hem op, een huis te bouwen voor **JHWH**, de God van Israël, ^{7(A)} en David zei tot Salomo: Mijn zoon, ik zelf had het voornemen een huis te bouwen voor de naam van **JHWH**, mijn God, ⁸maar het woord van **JHWH** kwam tot mij: U hebt veel bloed vergoten en grote oorlogen gevoerd; u mag voor mijn naam geen huis bouwen, omdat u veel bloed voor mijn aangezicht ter aarde hebt doen vloeien. ⁹Zie, u zal een zoon geboren worden; hij zal een man van rust zijn, Ik zal hem rust geven van al zijn vijanden rondom. Want hij zal Salomo heten, en Ik zal vrede en rust in Israël geven in zijn dagen.

(A) **22:7** 2Sam. 7:1-16; 1Kron. 17:1-14.

¹⁰Die zal een huis bouwen voor mijn naam; hij zal Mij tot een zoon zijn, en Ik hem tot een vader; Ik zal zijn koninklijke troon in Israël voor altijd bevestigen.

¹¹Nu dan, mijn zoon, **JHWH** zal met u zijn, opdat u het huis van **JHWH**, uw God, voorspoedig zult kunnen bouwen, zoals Hij over u gesproken heeft. ¹²Voorwaar, mag **JHWH** u verstand en inzicht geven, en u over Israël stellen, opdat u de *Torah* van **JHWH**, uw God, onderhoudt. ^{13(A)} Dan zult u voorspoed hebben, indien u stipt onderhoudt de inzettingen en de verordeningen, die **JHWH** Mozes geboden heeft Israël op te leggen. Wees sterk en moedig; vrees niet en wees niet verschrikt.

¹⁴Zie, ik heb bij al mijn ellende, voor het huis van **JHWH** gereed gelegd: honderdduizend talenten goud, een miljoen talenten zilver; zoveel koper en ijzer dat het niet te wegen is, ook hout en stenen heb ik gereed gelegd; en u moet dit nog aanvullen. ¹⁵Bovendien staan u ter beschikking een menigte werklieden: steenhouwers, metselaars, timmerlieden, en allerlei vaklieden voor alle soorten werk ¹⁶in goud, zilver, koper en ijzer, zonder tal. Sta op, aan de arbeid! **JHWH** is met u.

¹⁷En David gebood al de oversten van Israël zijn zoon Salomo te helpen: ¹⁸Is niet **JHWH** uw God met u, en heeft Hij u niet aan alle kanten rust gegeven? Hij heeft immers de inwoners van het land in mijn macht gegeven, zodat het land onderworpen is voor het aangezicht van **JHWH** en van zijn volk. ¹⁹Zet nu uw hart en uw ziel erop, **JHWH**, uw God, te zoeken. Sta op! Bouwt het heiligdom van **JHWH** God, opdat men de ark van het verbond van **JHWH** en de heilige voorwerpen van God naar het huis kan bren-

gen, dat voor de naam van **JHWH** gebouwd wordt.

Indeling en taak van de Levieten

23 ^{1(B)} Toen David oud geworden was en van het leven verzadigd, maakte hij zijn zoon Salomo koning over Israël, ²en hij vergaderde alle oversten van Israël, de priesters en de Levieten. ³De Levieten nu van dertig jaar oud en daarboven werden geteld, en het getal van hun mannen, hoofd voor hoofd geteld, bedroeg achtendertigduizend. ⁴Van dezen moeten er vierentwintigduizend op het werk van het huis van **JHWH** toezicht houden; zesduizend zullen opzieners en rechters zijn; ⁵vierduizend poortwachters; en vierduizend zullen **JHWH** prijzen op de instrumenten, die ik voor het lofprijzen heb laten maken.

⁶Ook verdeelde David hen in afdelingen volgens de zonen van Levi: Gerson, Kehat en Merari. ⁷Tot de Gersonieten behoorden Ladan en Simi. ⁸De zonen van Ladan waren: het hoofd Jechiël, Zetam en Joël, drie; ⁹de zonen van Simi: Selomit, Chaziël en Haran, drie. Dat waren de familiehoofden van Ladan. ¹⁰En de zonen van Simi: Jachat, Zina, Jeüs en Beria; dat waren de zonen van Simi, vier. ¹¹Jachat was het hoofd, Ziza de tweede; maar Jeüs en Beria hadden niet veel zonen, daarom vormden zij samen één familie, één dienstgroep.

¹²De zonen van Kehat waren: Amram, Jishar, Chebron en Uzziël, vier. ^{13(C)} De zonen van Amram: Aäron en Mozes; Aäron werd afgezonderd, opdat hij voor altijd als allerheiligst geheiligd zou worden, hij met zijn zonen, om offers te ontsteken voor het aangezicht van **JHWH**, om Hem te dienen en in zijn naam te

(A) 22:13 Joz. 1:6-9. (B) 23:1 1Kon. 1:1-40. (C) 23:13 Ex. 28:1.

zegenen voor altijd. ¹⁴Wat Mozes, de man van God, betreft, zijn zonen werden bij de stam Levi gerekend. ¹⁵De zonen van Mozes waren: Gersom en Eliëzer; ¹⁶de zonen van Gersom: Sebuël, het hoofd. ¹⁷De zonen van Eliëzer: Rechabja, het hoofd; en andere zonen had Eliëzer niet, maar de zonen van Rechabja waren buitengewoon talrijk. ¹⁸De zonen van Jishar waren: Selomit, het hoofd; ¹⁹de zonen van Chebron: Jeria, het hoofd; Amarja, de tweede; Jachaziël, de derde; Jekamam, de vierde. ²⁰De zonen van Uzziël: Micha, het hoofd, en Jissia, de tweede.

²¹De zonen van Merari waren: Machli en Musi; de zonen van Machli: Elazar en Kis. ²²Toen Elazar stierf, had hij geen zonen, maar alleen dochters; de zonen van Kis, hun neven, namen ze tot vrouw. ²³De zonen van Musi waren: Machli, Eder en Jeremot, drie.

²⁴Dit waren de Levieten naar hun families - de familiehoofden naar hun telling opgesomd met hun namen, hoofd voor hoofd - die een taak hadden bij de dienst van het huis van **JHWH**, van twintig jaar oud en daarboven. ²⁵Want David had gezegd: **JHWH**, de God van Israël, heeft zijn volk rust geschonken, en Hij woont voor altijd te Jeruzalem; ^{26(A)} nu hoeven de Levieten de tabernakel en al zijn dienstgerei niet meer te dragen. ²⁷Immers volgens de laatste bevelen van David werd het getal van de Levieten gevormd door hen, die twintig jaar oud waren en daarboven. ^{28(B)} Zij stonden dan de zonen van Aäron terzijde bij de dienst in het huis van **JHWH** en gingen over de voorhoven, de vertrekken, de reiniging van al het heilige, de werkzaamheden van de dienst in het huis van God, ²⁹het toonbrood, het fijn meel voor het spijsoffer,

de ongezuurde dunne koeken, de bakplaat, het beslag, en alle inhouds- en lengtematen; ³⁰en moesten voorts elke morgen en avond gereedstaan om **JHWH** te loven en te prijzen, ³¹en ook bij het brengen van alle brandoffers aan **JHWH**, op de Sjabbatten, de nieuwe maanden en de feesten, voortdurend voor het aangezicht van **JHWH** staande in een aantal, als hun voorgeschreven was. ³²Zij moesten aan de tent der samenkomst hun taak vervullen, zowel ten aanzien van het heiligdom als van Aärons zonen, hun broeders, bij de dienst in het huis van **JHWH**.

De indeling van de priesters

24 ¹De afdelingen van de zonen van Aäron. De zonen van Aäron waren Nadab, Abihu, Eleazar en Itamar. ^{2(C)} Nadab en Abihu stierven nog vóór hun vader, zonder zonen te hebben, zodat Eleazar en Itamar het priesterambt bekleedden.

³David, Sadok - uit de zonen van Eleazar - en Achimelek - uit de zonen van Itamar - verdeelden hen voor hun ambtswerk in dienstgroepen. ⁴Toen bleek het, dat de zonen van Eleazar meer groepshoofden hadden dan de zonen van Itamar; daarom deelde men hen aldus in: zestien hoofden voor de families van de zonen van Eleazar, en acht voor de families van de zonen van Itamar. ⁵Men deelde hen in bij loting, de ene groep zowel als de andere, omdat er oversten van het heiligdom - oversten van God - zowel onder de zonen van Eleazar als onder de zonen van Itamar waren.

⁶En Semaja, de zoon van Netanel, de schrijver, die tot de Levieten behoorde, schreef hen in ten overstaan van de koning, de oversten, de priester Sadok,

(A) 23:26 Deut. 10:8. (B) 23:28 Num. 3:5-9. (C) 24:2 Lev. 10:1,2.

Achimelek - de zoon van Abjatar - en van de familiehoofden van de priesters en van de Levieten; telkens werd één familie van Eleazar genomen, en dan ook één van Itamar.

⁷Het eerste lot nu viel op Jojarib, het tweede op Jedaja, ⁸het derde op Charim, het vierde op Seorim, ⁹het vijfde op Malkia, het zesde op Miamin, ¹⁰het zevende op Hakkos, het achtste op Abia, ¹¹het negende op Jesjoea, het tiende op Sekanja, ¹²het elfde op Eljasib, het twaalfde op Jakim, ¹³het dertiende op Chuppa, het veertiende op Jesebab, ¹⁴het vijftiende op Bilga, het zestiende op Altijd, ¹⁵het zeventiende op Chезir, het achttiende op Happisses, ¹⁶het negentiende op Petachja, het twintigste op Jechezkel, ¹⁷het eenentwintigste op Jakin, het tweeëntwintigste op Gamul, ¹⁸het drieëntwintigste op Delaja, het vierentwintigste op Maázja. ¹⁹Dit zijn hun dienstgroepen voor hun ambtswerk, opdat zij het huis van **JHWH** zouden binnengaan volgens de verordeningen, hun gegeven door hun vader Aäron, naar wat **JHWH**, de God van Israël, hem geboden had.

De families van de Levieten

²⁰Wat de overige zonen van Levi aangaat: tot de zonen van Amram behoorden nog Subaël, tot de zonen van Subaël: Jechdejahu. ²¹Wat Rechabja aangaat: tot de zonen van Rechabja behoorde het hoofd Jissia; ²²tot de Jisharieten behoorde Selomot; tot de zonen van Selomot Jachat. ²³De zonen (van Chebron waren: het hoofd) Jeria; Amarja, de tweede; Jachaziël, de derde; Jekamam, de vierde. ²⁴De zonen van Uzziël: Micha; uit de zonen van Micha: Samir. ²⁵De broeder van Micha was Jissia; uit de zonen van Jissia: Zekarja. ²⁶De zonen van Merari waren

Machli en Musi, de zonen van zijn zoon Jaäziahu. ²⁷De zonen van Merari uit zijn zoon Jaäziahu: Soham, Zakkur en Ibri. ²⁸Van Machli: Elazar; deze had geen zonen. ²⁹Wat Kis aangaat, de zonen van Kis: Jerachmeël. ³⁰En de zonen van Musi waren Machli, Eder en Jerimot. Dit zijn de zonen van de Levieten volgens hun families. ³¹Ook zij wierpen het lot, evenals hun broeders, de zonen van Aäron, ten overstaan van koning David, Sadok, Achimelek en de familiehoofden van de priesters en van de Levieten; het hoofd van elke familie evenzeer als zijn jongste broeder.

De zangers

25 ¹Voorts zonderden David en de legeroversten tot de dienst af de zonen van Asaf, Heman en Jedutun, die profeteerden bij het spel van citers, harpen en cimbalen. De lijst van de mannen die dit dienstwerk verrichtten, was de volgende. ²De zonen van Asaf: Zakkur, Jozef, Netanja, Asarela, zonen van Asaf, onder leiding van Asaf, die profeteerde, daartoe door de koning aangewezen. ³Jedutun: de zonen van Jedutun: Gedalja, Seri, Jesaja, Chasabja en Mattitja, zes, onder leiding van hun vader Jedutun, die bij het spel van de citer profeteerde onder het loven en prijzen van **JHWH**. ⁴Heman: de zonen van Heman: Bukkiah, Mattanja, Uzziël, Sebuël, Jerimot, Chananja, Chanani, Eliata, Giddalti, Romamti-Ezer, Josbekasa, Malloti, Hotir en Machaziot. ⁵Deze allen waren zonen van Heman, de ziener van de koning, die de woorden van God vertolkte, om de hoorn te verhogen; God had Heman veertien zonen en drie dochters gegeven.

⁶Die allen namen, onder leiding van hun vader, deel aan het gezang in het huis van **JHWH** met cimbalen, harpen

en citers, bij de dienst in het huis van God, op aanwijzing van de koning - Asaf, Jedutun en Heman; ⁷en hun aantal bedroeg, met inbegrip van hun broeders die onderwezen waren in de zang voor **JHWH**, allen die volleerd waren: tweehonderd achtentachtig.

⁸Zij wierpen het lot voor de regeling van de diensten, de jongste evenzeer als de oudste, de volleerde zowel als de leerling. ⁹Het eerste lot - voor Asaf - viel op Jozef; Gedalja was de tweede: hijzelf, zijn broeders en zijn zonen: twaalf. ¹⁰De derde was Zakkur, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ¹¹de vierde was Jisri, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ¹²de vijfde was Netanja, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ¹³de zesde was Bukkiah, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ¹⁴de zevende was Jesarela, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ¹⁵de achtste was Jesaja, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ¹⁶de negende was Mattanja, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ¹⁷de tiende was Simi, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ¹⁸de elfde was Azarel, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ¹⁹de twaalfde was Chasabja, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ²⁰de dertiende was Subaël, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ²¹de veertiende was Mattitja, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ²²de vijftiende was Jeremot, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ²³de zestiende was Chananja, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ²⁴de zeventiende was Josbekasa, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ²⁵de achttiende was Chanani, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ²⁶de negentiende was Malloti, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ²⁷de twintigste was Eliata, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ²⁸de eenen-

twintigste was Hotir, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ²⁹de tweeëntwintigste was Giddalti, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ³⁰de drieëntwintigste was Machaziot, zijn zonen en zijn broeders: twaalf; ³¹de vierentwintigste was Romamti-Ezer, zijn zonen en zijn broeders: twaalf.

*Poortwachters,
schatmeesters en opzichters*

26¹De afdelingen van de poortwachters. De Korachieten: Meselemja, de zoon van Kore, uit de zonen van Asaf. ²Van Meselemja de zonen: de eerstgeborene Zekarja, de tweede Jediaël, de derde Zebadja, de vierde Jatniël, ³de vijfde Elam, de zesde Jochanan, de zevende Eljoënai. ^{4(A)}Van Obed-Edom de zonen: de eerstgeborene Semaja, de tweede Jozabad, de derde Joach, de vierde Sakar, de vijfde Netanel, ⁵de zesde Ammiël, de zevende Issakar, de achtste Peülletai; want God had hem gezegend. ⁶Aan zijn zoon Semaja werden zonen geboren, die regeerden over hun familie, want zij waren dappere helden. ⁷De zonen van Semaja waren Otni, Refaël, Obed, Elzabad met zijn broeders, dappere mannen, Elihu en Semakjahu. ⁸Deze allen behoorden tot de zonen van Obed-Edom; zij, hun zonen en hun broeders, dappere mannen, tot de dienst bekwaam: tweeënzestig uit het geslacht Obed-Edom. ⁹En van Meselemja, de zonen en broeders, dappere mannen, achttien.

¹⁰Van Chosa, uit de zonen van Merari, de zonen: Simri het hoofd - al was hij niet de eerstgeborene, zijn vader had hem tot hoofd gemaakt -, ¹¹Chilkia de tweede, Tebaljahu de derde, Zekarja de vierde; de

(A) 26:4 2Sam. 6:11; 1Kron. 13:14.

zonen en broeders van Chosa waren samen dertien. ¹²Deze afdelingen van de poortwachters, naar de groepshoofden ingedeeld, hadden evenals hun broeders tot taak te dienen in het huis van **JHWH**. ¹³Zij lootten om elke poort, volgens hun families, zowel de jongste als de oudste. ¹⁴Het lot voor de Oostpoort viel op Selemja; toen men het lot wierp voor zijn zoon Zekarja, een verstandig raadsman, viel zijn lot op de Noordpoort. ¹⁵Voor Obed-Edom was de Zuidpoort, en voor zijn zonen de voorraadkamer. ¹⁶Voor Suppim en Chosa de Westpoort, en ook de Salleketpoort bij de oplopende straat, de ene wachtpost tegenover de andere: ¹⁷aan de oostkant (dagelijks) zes Leviëten, aan de noordkant dagelijks vier, aan de zuidkant dagelijks vier, en bij de voorraden om beurten twee; ¹⁸bij het bijgebouw aan de westzijde vier aan de straat en twee bij het bijgebouw. ¹⁹Dit waren de afdelingen van de poortwachters van de zonen van Korach en van de zonen van Merari.

²⁰Hun broeders, de Leviëten, die het opzicht hadden over de schatten van het huis van God en over de schatten van de geheiligde voorwerpen, ²¹waren de zonen van de Gersoniet Ladan, de familiehoofden van de Gersoniet Ladan: Jechiëli. ²²De zonen van Jechiëli, Zetam en zijn broeder Joël, hadden het opzicht over de schatten van het huis van **JHWH**. ²³Van de Amramieten, de Jishariëten, de Chebronieten en de Uzziëliëten ²⁴was Sebuël, de zoon van Gersom, de zoon van Mozes, vorst over de schatten. ²⁵Zijn verwanten in de lijn van Eliëzer waren: zijn zoon Rechabja, zijn zoon Jesaja, zijn zoon Joram, zijn zoon Zikri en zijn zoon Selomit - ²⁶deze Selomit en zijn broeders hadden het opzicht over alle schatten van de geheiligde voorwerpen, die koning David en de fa-

miliehoofden, de oversten over duizend en honderd en de legeroversten, hadden geheiligd. ²⁷Uit de oorlogsbuit hadden zij ze geheiligd, tot verrijking van het huis van **JHWH**. ²⁸Ook stond alles wat de ziener Samuël, Saul, de zoon van Kis, Abner, de zoon van Ner, en Joab, de zoon van Seruja, of wie ook maar, geheiligd hadden, onder toezicht van Selomit en zijn broeders.

²⁹Uit de Jishariëten waren Kenanja en zijn zonen in de buitendienst als beambten en rechters over Israël werkzaam. ³⁰Van de Chebronieten hadden Chasabja en zijn verwanten, zeventienhonderd dappere mannen, het opzicht over Israël aan de westzijde van de Jordaan, voor alles wat het werk voor **JHWH** en de dienst van de koning betrof. ³¹Uit de Chebronieten was Jeria het hoofd, van de nakomelingen en families van de Chebronieten; naar hen werd in het veertigste jaar van Davids koningschap onderzoek gedaan, en er werden dappere helden onder hen gevonden in Jazer in Gilead. ³²Zijn verwanten waren dappere mannen, tweeduizend zeventienhonderd, familiehoofden. Dezen stelde koning David aan over de Rubeniëten, de Gadiëten en de halve stam van de Manassiëten, voor alles wat de dienst van God en de zaken van de koning betrof.

*De indeling van het leger -
De hoge ambtenaren*

27¹Dit zijn de Israëliëten naar hun getal, de familiehoofden, de oversten over duizend en honderd, en hun beambten, die de koning dienden in alle zaken betreffende de legerafdelingen, waarvan er maandelijks één opkwam en een ander met verlof ging, alle maanden van het jaar door; elke afdeling telde vierentwintigduizend man.

²Aan het hoofd van de eerste afdeling, voor de eerste maand, stond Jasobam, de zoon van Zabdiël; tot zijn afdeling behoorden vierentwintigduizend man; ³hij was uit de zonen van Peres, en het hoofd van alle legeroversten in de eerste maand. ⁴En over de afdeling van de tweede maand stond Dodai, de Achochiet, en tot zijn afdeling behoorde de vorst Miklot; tot zijn afdeling behoorden vierentwintigduizend man. ⁵De derde legeroverste, voor de derde maand, was Benaja, de zoon van Jojada, de hogepriester; tot zijn afdeling behoorden vierentwintigduizend man; ⁶deze Benaja was één van de dertig helden en stond aan het hoofd van de dertig; en (tot) zijn afdeling (behoorde) zijn zoon Ammizabad. ⁷De vierde, voor de vierde maand, was Asaël, de broeder van Joab, en na hem zijn zoon Zebadja; tot zijn legerafdeling behoorden vierentwintigduizend man. ⁸De vijfde, voor de vijfde maand, was de overste Samhut, de Jizrachiet; tot zijn afdeling behoorden vierentwintigduizend man. ⁹De zesde, voor de zesde maand, was Ira, de zoon van de Tekoïet Ikkes; tot zijn afdeling behoorden vierentwintigduizend man. ¹⁰De zevende, voor de zevende maand, was de Peloniet Cheles, uit de Efraïmieten; tot zijn afdeling behoorden vierentwintigduizend man. ¹¹De achtste, voor de achtste maand, was de Chusatiet Sibbekai, van de Zarchieten; tot zijn afdeling behoorden vierentwintigduizend man. ¹²De negende, voor de negende maand, was de Antotiet Abiëzer, van de Benjaminiten; tot zijn afdeling behoorden vierentwintigduizend man. ¹³De tiende, voor de tiende

maand, was de Netofatiet Maharai, van de Zarchieten; tot zijn afdeling behoorden vierentwintigduizend man. ¹⁴De elfde, voor de elfde maand, was de Piratoniet Benaja, van de Efraïmieten; tot zijn afdeling behoorden vierentwintigduizend man. ¹⁵De twaalfde, voor de twaalfde maand, was de Netofatiet Cheldai, die afstamde van Otniël; tot zijn afdeling behoorden vierentwintigduizend man.

¹⁶Aan het hoofd van de stammen van Israël stonden: bij de Rubenieten vorst Eliëzer, de zoon van Zikri; bij de Simeonieten Sefatja, de zoon van Maäka; ¹⁷bij Levi Chasabja, de zoon van Kemuël; bij Aäron Sadok; ¹⁸bij Juda Elihu, een van Davids broeders; bij Issakar Omri, de zoon van Michaël; ¹⁹bij Zebulon Jismaja, de zoon van Obadja; bij Naftali Jerimot, de zoon van Azriël; ²⁰bij de Efraïmieten Hosea, de zoon van Azazjahu; bij half Manasse Joël, de zoon van Pedaja; ²¹bij de halve stam Manasse in Gilead Jiddo, de zoon van Zekarja; bij Benjamin Jaäsiël, de zoon van Abner; ²²bij Dan Azarel, de zoon van Jerocham; dit waren de oversten van Israëls stammen.

²³(A) Nu had David niet opgenomen het getal van hen, die twintig jaar en daarbeneden waren, want **JHWH** had gezegd, dat Hij Israël talrijk zou maken als de sterren van de hemel, ²⁴(B) en Joab, de zoon van Seruja, was wel met tellen begonnen, maar had dit niet voleindigd, omdat hierdoor toorn over Israël gekomen was. Daarom is het getal niet opgenomen in de lijst van de kronieken van koning David.

²⁵Over de voorraden van de koning ging Azmawet, de zoon van Adiël; over de voorraden op het land, in de steden, de dorpen en de torens Jonatan, de zoon

(A) 27:23 Gen. 15:5; 22:17; 26:4. (B) 27:24 2Sam. 24:15; 1Kron. 21:1-14.

van Uzzia. ²⁶ Over de veldarbeiders, die het land moesten bebouwen, ging Ezri, de zoon van Kelub; ²⁷ over de wijngaarden de Ramatiet Simi; over de voorraden wijn in de wijngaarden echter de Sifmiet Zabdi. ²⁸ Over de olijfbomen en de moerbeivijgenbomen in de Laagte ging de Gederiet Baäl-Chanan, en over de olievoorraden Joas. ²⁹ Over de runderen, die in Saron weidden, ging de Saroniet Sitrai, maar over de runderen in de dalen Safat, de zoon van Adlai. ³⁰ Over de kamelen ging de Ismaëliet Obil; over de ezelinnen de Meronotiet Jechdejahu; ³¹ en over het kleinvee de Hagriet Jaziz. Deze allen waren de beheerders van de bezittingen van koning David.

³² Jonatan, Davids oom, was raadsheer, een man van inzicht en een schrijver; en Jechiël, de zoon van Chakmoni, was bij de zonen van de koning. ³³ Achitofel was eveneens een raadsheer van de koning, terwijl de Arkiet Chusai vriend van de koning was; ³⁴ en na Achitofel: Jojada, de zoon van Benaja, en Abjatar. Krijgsoverste van de koning was Joab.

David draagt Salomo de tempelbouw op

28 ¹ David riep te Jeruzalem samen alle oversten van Israël, de oversten van de stammen, de oversten van de afdelingen die de koning dienden, de oversten over duizend, de oversten over honderd en de beheerders van alle bezittingen en vee van de koning en van zijn zonen, samen met de hovelingen, de helden en alle weerbare mannen.

^{2(A)} Toen stond koning David op en zei: Hoort mij aan, mijn broeders en mijn volk. Ikzelf had het voornemen, een huis van rust te bouwen voor de ark van het verbond van **JHWH** en voor de voetbank van onze God; ik heb de bouw dan ook

voorbereid. ³ Maar God heeft tot mij gezegd: U mag voor mijn naam geen huis bouwen, want u bent een krijgsman en u hebt bloed vergoten. ⁴ Toch heeft **JHWH**, de God van Israël, mij uit mijn hele familie verkozen om voor altijd koning te zijn over Israël; want Hij verkoos Juda tot een vorst, en uit het huis Juda mijn familie, en onder de zonen van mijn vader heeft Hij een welgevallen gehad aan mij, zodat Hij mij koning maakte over heel Israël. ⁵ Uit al mijn zonen - want **JHWH** heeft mij vele zonen gegeven - verkoos Hij mijn zoon Salomo om te zitten op de troon van het koningschap van **JHWH** over Israël. ⁶ En Hij zei tot mij: Uw zoon Salomo is het, die mijn huis en mijn voorhoven bouwen zal, want Ik heb Mij hem tot een zoon verkozen, ook zal Ik hem tot een vader zijn; ⁷ en Ik zal zijn koningschap voor altijd bevestigen, wanneer hij volhardt in het doen van mijn geboden en mijn verordeningen, zoals heden. ⁸ Nu dan, voor de ogen van heel Israël, de gemeente van **JHWH**, en ten aanhoren van onze God (zeg ik u): Onderhoudt en onderzoekt alle geboden van **JHWH**, uw God, opdat u dit goede land mag bezitten, en voor altijd geven tot een erfenis aan uw zonen na u. ⁹ En u, mijn zoon Salomo, ken de God van uw vader, en dien Hem met een volkomen toegewijd en bereidwillig hart, want **JHWH** doorzoekt alle harten en doorgrondt al wat er in gedachten opkomt. Indien u Hem zoekt, zal Hij Zich door u laten vinden; maar indien u Hem verlaat, zal Hij u voor eeuwig verwerpen. ¹⁰ Zie nu, hoe **JHWH** u heeft verkozen om een huis tot heiligdom te bouwen; wees sterk en doe het.

¹¹ Toen gaf David aan zijn zoon Salomo het ontwerp van de voorhal met de daarbij behorende gebouwen, schatka-

(A) **28:2** 2Sam. 7:1-16; 1Kron. 17:1-14.

mers, bovenvertrekken en binnenzalen, en van het vertrek voor het verzoendeksel; ¹² ook het ontwerp van alles wat hij in zijn geest had bedacht: voor de voorhoven van het huis van **JHWH**, voor alle vertrekken in het rond, voor de schatkamers van het huis van God en voor die van de geheiligde voorwerpen, ¹³ voor de afdelingen van de priesters en van de Levieten, voor alle dienstwerk in het huis van **JHWH**, en voor alle voorwerpen voor de dienst in het huis van **JHWH**. ¹⁴ (Hij gaf) het benodigde gewicht aan goud voor alle voorwerpen van elke dienst afzonderlijk en het benodigde gewicht aan zilver voor alle voorwerpen van elke dienst afzonderlijk, ¹⁵ namelijk het gewicht voor de gouden kandelaars en hun gouden lampen, overeenkomstig het gewicht van elke kandelaar en de daarbij behorende lampen afzonderlijk, en dat voor de zilveren kandelaars overeenkomstig het gewicht van elke kandelaar en zijn lampen, naar de bestemming van elke kandelaar afzonderlijk; ¹⁶ ook het benodigde gewicht aan goud voor de tafels van de toonbroden, elke tafel afzonderlijk, en aan zilver voor de zilveren tafels. ¹⁷ Voorts zuiver goud voor de vorken, de sprengbekkens en de kannen; voor de gouden bekers, overeenkomstig het gewicht van elke beker afzonderlijk, en voor de zilveren bekers, overeenkomstig het gewicht van elke beker afzonderlijk. ¹⁸ Ook gelouterd goud voor het reukofferaltaar, overeenkomstig het gewicht; en goud voor de afbeelding van de wagen, de cherubs, die met uitgespreide vleugels de ark van het verbond van **JHWH** moesten bedekken.

¹⁹ Alles staat in een geschrift, ontvangen uit de hand van **JHWH**, waarin

Hij mij onderwees over de hele uitvoering van het ontwerp.

²⁰ Toen zei David tot zijn zoon Salomo: Wees sterk en moedig, en doe het: wees niet bang en wees niet verschrikt, want **JHWH** God, mijn God, is met u. Hij zal u niet begeven en u niet verlaten, totdat al het werk voor de dienst van het huis van **JHWH** gereed is. ²¹ Zie, de afdelingen van de priesters en van de Levieten zijn daar voor heel de dienst van het huis van God, en u hebt bij elk soort van werk de beschikking over allerlei gewillige mensen, die bekwaam zijn in elke arbeid; de oversten en het hele volk staan bij alles tot uw dienst.

De bijdrage voor de tempelbouw

29 ^{1(A)} Daarop zei koning David tot de hele gemeente: Mijn zoon Salomo, de enige, door God verkozen, is nog een tengere knaap, en het werk is groot, want deze burcht is niet voor een mens bestemd, maar voor **JHWH** God. ² Daarom heb ik, zoveel als ik kon, gereedgelegd voor het huis van mijn God: goud voor de gouden, zilver voor de zilveren, koper voor de koperen, ijzer voor de ijzeren, hout voor de houten voorwerpen, chrysoprasen en vulstenen, zwarte en kleurige stenen, allerlei edelgesteente en wit marmer in menigte. ³ Maar nu schenk ik nog bovendien, uit liefde voor het huis van mijn God, van wat ik zelf aan goud en zilver bezit, aan het huis van mijn God, behalve wat ik voor het heiligdom heb gereedgelegd: ⁴ drieduizend talenten goud, goud van Ofir, en zeventuizend talenten gelouterd zilver, om de muren van de gebouwen te overtrekken; ⁵ goud voor de gouden en zilver voor de zilveren voorwerpen, en voor alles wat door de handwerkslieden wordt

(A) 29:1 1Kron. 22:5.

gemaakt. Wie verklaart zich nu bereid, om heden **JHWH** zijn gave te schenken?

⁶Toen verklaarden zich daartoe bereid de oversten van de families, de oversten van Israëls stammen, de oversten over duizend en honderd en de oversten over het werk van de koning; ⁷zij gaven voor de dienst van het huis van God vijfduizend talenten goud en tienduizend darrieken; tienduizend talenten zilver; acht-tienduizend talenten koper en honderduizend talenten ijzer. ⁸Wie edelstenen bij zich had, gaf die, voor de schat van het huis van **JHWH**, in handen van de Gersoniet Jechiël. ⁹Het volk verheugde zich over hun gewilligheid, want zij gaven met een volkomen toegewijd hart vrijwillig aan **JHWH**; ook koning David verheugde zich met grote vreugde.

Loflied van David

¹⁰Toen prees David **JHWH** in het zicht van de hele gemeente, en David zei: Geprezen bent U, **JHWH**, God van onze vader Israël, van eeuwigheid tot eeuwigheid. ¹¹(A) Van U, o **JHWH**, is de grootheid en de kracht, de heerlijkheid, de roem en de majesteit, ja, alles wat in de hemel en op de aarde is; van U is de heerschappij, o **JHWH**, en U bent als hoofd boven alles verheven. ¹²Want rijkdom en eer komen van U, en U heerst over alles; in uw hand is sterkte en kracht, en U hebt het in uw macht een ieder groot en sterk te maken.

¹³Nu loven wij U, o onze God, en prijzen wij uw heerlijke naam. ¹⁴Wie toch ben ik, en wat is mijn volk, dat wij in staat zouden zijn zulke vrijwillige gaven te schenken? Want het komt alles van U, en wij geven het U uit uw hand. ¹⁵Voorwaar, wij zijn vreemdelingen en bijwoners voor uw aangezicht, zoals al onze vaders; als een schaduw zijn onze

dagen op aarde, zonder hoop. ¹⁶**JHWH**, onze God, al deze rijkdom die wij bijeengebracht hebben om U een huis te bouwen voor uw heilige naam, komt uit uw hand; U behoort het alles. ¹⁷Ik weet, mijn God, dat U het hart toetst en een welbehagen hebt in oprechtheid - ik heb in oprechtheid van mijn hart U dit alles vrijwillig gegeven; nu heb ik met vreugde gezien, hoe ook uw volk dat zich hier bevindt, U vrijwillig gaven bracht. ¹⁸**JHWH**, God van onze vaders Abraham, Isaak en Israël, houd deze gezindheid in het hart van uw volk voor altijd in stand, en richt hun hart op U. ¹⁹En geef mijn zoon Salomo een volkomen toegewijd hart, opdat hij uw geboden, uw getuigenissen en uw inzettingen onderhoudt, het alles volbrengt, en de burcht, die ik heb ontworpen, bouwt.

Salomo's troonsbestijging - Davids einde

²⁰Daarop zei David tot de hele gemeente: Prijst nu **JHWH**, uw God. Toen prees de hele gemeente **JHWH**, de God van hun vaders, knielde en boog zich neer voor **JHWH** en voor de koning. ²¹De volgende dag slachtten zij voor **JHWH** slachtoffers en brachten zij **JHWH** brandoffers: duizend stieren, duizend rammes, duizend schapen met de daarbij behorende plengoffers, en slachtoffers in menigte voor heel Israël. ²²Zij aten en dronken die dag voor het aangezicht van **JHWH** met grote vreugde, riepen Salomo, de zoon van David, voor de tweede keer tot koning uit en zalfden hem voor **JHWH** tot vorst, en voor Sadok tot priester. ²³(B) En Salomo zette zich op de troon van **JHWH** als koning in de plaats van zijn vader David, en hij was voorspoedig, zodat heel Israël hem gehoorzaamde. ²⁴Alle oversten en

(A) 29:11 Mat. 6:13. (B) 29:23 1Kon. 2:12.

helden en ook alle zonen van koning David betuigden hun trouw aan koning Salomo. ²⁵ **JHWH** gaf Salomo een uitermate groot aanzien bij heel Israël en schonk hem koninklijke majesteit, zoals geen enkele koning over Israël vóór hem bezeten had.

²⁶ David, de zoon van Isai, heeft geregeerd over heel Israël, ²⁷ **(A)** en de tijd, die hij over Israël regeerde, was veertig jaar: in Hebron regeerde hij zeven, in Jeruzalem drieëndertig jaar. ²⁸ Toen hij

in goede ouderdom, verzadigd van leven, rijkdom en eer, gestorven was, werd zijn zoon Salomo koning in zijn plaats.

²⁹ De geschiedenis van koning David, uit vroeger en later tijd, zie, deze staat beschreven in de geschiedenis van de ziener Samuël, van de profeet Natan en van de ziener Gad, ³⁰ samen met zijn hele koninklijke staat en zijn macht, en met de tijden die over hem en Israël en over alle koninkrijken van de andere landen zijn heengegaan.

(A) 29:27 2Sam. 5:4,5; 1Kron. 3:4.

2 Kronieken

*Hebreeuws: Div-reej haj-ja-miem
(letterlijk: Woorden van de dagen)*

Het gebed om wijsheid van Salomo

1 ¹Salomo, de zoon van David, be-
toonde zich krachtig in zijn koning-
schap; **JHWH**, zijn God, was met hem en
maakte hem uitermate machtig. ²Toen
vaardigde Salomo een bevel uit aan heel
Israël: aan de oversten over duizend en
over honderd, aan de rechters en aan
al de vorsten van heel Israël, de fami-
liehoofden; ³en Salomo en de hele ge-
meente met hem gingen naar de hoogte
te Gibeon, want dáár stond de tent der
samenkomst van God, die Mozes, de
knecht van **JHWH**, in de woestijn ge-
maakt had. ⁴(A) De ark van God had
David wel uit Kirjat-Jearim gevoerd naar
de plaats die hij voor haar gereedge-
maakt had - want David had voor haar
een tent gespannen in Jeruzalem -, ⁵(B)
maar het koperen altaar dat Besaleël,
de zoon van Uri, de zoon van Chur,
had gemaakt, had hij vóór de taberna-
kel van **JHWH** geplaatst. Salomo nu en
de gemeente gingen Hem raadplegen.
⁶En Salomo offerde daar voor het aan-
gezicht van **JHWH** op het koperen al-
taar, dat bij de tent der samenkomst
behoorde; hij offerde daarop duizend
brandoffers.

⁷In die nacht verscheen God aan
Salomo en zei tot hem: Vraag, wat zal
Ik u geven? ⁸Toen zei Salomo tot God:
U hebt aan mijn vader David grote goed-
heid bewezen en mij in zijn plaats ko-

ning gemaakt. ⁹(C) **JHWH** God, laat nu
uw woord tot mijn vader David bewaar-
heid worden, want U hebt mij koning ge-
maakt over een volk, talrijk als het stof
van de aarde. ¹⁰Geef mij nu wijsheid en
kennis, dat ik voor dit volk kan uitgaan
en ingaan, want wie zal dit grote volk
van U kunnen leiden? ¹¹Toen zei God tot
Salomo: Omdat dit in uw hart geweest is
en u geen rijkdom, schatten of eer ge-
vraagd hebt, noch het leven van uw ha-
ters, en zelfs geen lang leven, maar wijs-
heid en kennis voor u gevraagd hebt, om
mijn volk, waarover Ik u koning gemaakt
heb, te leiden, ¹²zo is de wijsheid en
de kennis u gegeven; bovendien zal Ik u
rijkdom, schatten en eer geven, zoals de
koningen vóór u niet gehad hebben en
na u niet zullen hebben. ¹³Toen keerde
Salomo van de hoogte te Gibeon, van de
tent der samenkomst, naar Jeruzalem te-
rug, en hij regeerde over Israël.

De welvaart van Salomo

¹⁴(D) Salomo nu bracht wagens en rui-
ters bijeen, zodat hij veertienhonderd
wagens en twaalfduizend ruiters had;
hij deed hen verblijven in de wagen-
steden en bij de koning in Jeruzalem.
¹⁵Ook maakte de koning het zilver en
het goud in Jeruzalem overvloedig als
stenen, en de ceders als moerbeivijgen,
die in menigte in de Laagte groeien.
¹⁶(E) De levering van de paarden, die
voor Salomo bestemd waren, gebeurde

(A) 1:4 2Sam. 6:1-17; 1Kron. 13:5-14; 15:25-16:1.

(D) 1:14 1Kon. 5:6. (E) 1:16 Deut. 17:16.

(B) 1:5 Ex. 38:1-7.

(C) 1:9 Gen. 13:16; 28:14.

uit Egypte en uit Kewe; de handelaars van de koning haalden ze tegen marktprijs uit Kewe. ¹⁷Een wagen uit Egypte stelden zij echter bij levering op zeshonderd, en een paard op honderd vijftig eenheden zilver; evenzo voerde men ze door hun bemiddeling uit naar alle koningen van de Hethieten en naar de koningen van Aram.

Voorbereidingen voor de tempelbouw

2 ¹Salomo beval een tempel te bouwen voor de naam van **JHWH** en een koninklijk paleis voor zichzelf. ²En Salomo wees een getal aan van zeventigduizend man lastdragers, tachtigduizend steenhouders in het gebergte en drieduizend en zeshonderd opzichters over hen.

³Toen zond Salomo aan Churam, de koning van Tyrus, de boodschap: (Handel met mij), zoals u met mijn vader David gehandeld hebt door hem ceders te zenden, om voor zich een huis te bouwen, waarin hij kon wonen. ⁴Zie, ik ga een huis bouwen voor de naam van **JHWH**, mijn God, om het Hem te heiligen, om voor zijn aangezicht heerlijk ruikend reukwerk te brengen, voortdurend toonbrood, en brandoffers 's morgens en 's avonds, op de Sabbatten, op de Nieuwemaansdagen en op de Feesten van **JHWH**, onze God. ⁽¹⁾Dit is een altijddurende verplichting voor Israël. ^{5(A)}Het huis, dat ik ga bouwen, zal groot zijn, want onze God is groter dan alle goden. ⁶Wie zou in staat zijn voor Hem een huis te bouwen, want de hemel, zelfs de hemel der hemelen, kan Hem niet bevatten. Wie ben ik dan, dat ik voor Hem een huis zou bouwen, indien het niet was om voor zijn aangezicht offers te ontsteken? ⁷Nu dan, zend mij een man, die bekwaam is in

de bewerking van goud, zilver, koper, ijzer, roodpurper, karmozijn en blauwpurper, en die het verstaat graveerwerk te vervaardigen, samen met de vaklieden die bij mij in Juda en in Jeruzalem zijn, en waarvoor mijn vader David gezorgd heeft. ⁸Zend mij ook ceder-, cipressen-, en alummimhout van de Libanon, want mij is bekend, dat uw knechten de bomen van de Libanon weten te vellen; en zie, mijn knechten zullen uw knechten helpen ⁹hout in overvloed voor mij gereed te maken, want het huis, dat ik ga bouwen, zal groot en wonderbaar zijn. ¹⁰Zie, in ruil voor de houthakkers, die de bomen vellen, geef ik tot voedsel voor uw knechten twintigduizend kor tarwe, twintigduizend kor gerst, twintigduizend bath wijn en twintigduizend bath olie.⁽²⁾

¹¹En Churam, de koning van Tyrus, antwoordde in een schrijven dat hij aan Salomo zond: Omdat **JHWH** zijn volk liefheeft, heeft Hij u tot koning over hen aangesteld. ¹²Voorts zei Churam: Geprezen zij **JHWH**, de God van Israël, die de hemelen en de aarde gemaakt heeft, daar Hij aan koning David een wijze zoon, met inzicht, heeft gegeven, die een tempel voor **JHWH** en een koninklijk paleis voor zichzelf bouwen zal.

¹³Ik zend u dan een wijs man, met inzicht, Churam-Abi, ¹⁴zoon van een vrouw uit de dochters van Dan, wiens vader een Tyriër was; hij heeft verstand van de bewerking van goud, zilver, koper, ijzer, stenen, hout, roodpurper, blauwpurper, fijn linnen en karmozijn, van het vervaardigen van allerlei graveerwerk en van het ontwerpen van allerlei kunstwerk dat hem wordt opgedragen samen met uw vaklieden en die van mijn heer,

⁽¹⁾ 2:4 Zie Leviticus 23. ⁽²⁾ 2:10 1 kor is circa 425 liter; een bath is circa 25 liter.

^(A) 2:5 1Kon. 8:27; 2Kron. 6:18.

uw vader David. ¹⁵Laat dan mijn heer de tarwe en de gerst, de olie en de wijn, die hij heeft toegezegd, aan zijn knechten zenden. ¹⁶Dan zullen wij bomen vellen van de Libanon, zoveel als u nodig hebt, en ze u in vloten over zee naar Jafo brengen; en u kunt ze naar Jeruzalem vervoeren.

¹⁷Toen telde Salomo al de mannelijke vreemdelingen, die in het land van Israël waren, na de telling die zijn vader David had gehouden, en er bleken er honderddrieënvijftigduizend zeshonderd te zijn. ¹⁸En hij maakte zeventigduizend van hen tot lastdragers en tachtigduizend tot steenhouwers in het gebergte en drieduizend zeshonderd tot opzichters, om het volk aan het werk te zetten.

De tempelbouw van Salomo

3 ^{1(A)}Toen begon Salomo met de bouw van de tempel te Jeruzalem op de berg Moria ⁽¹⁾, waar **JHWH** aan zijn vader David verschenen was; op de plaats die David daarvoor had bestemd, op de dorsvloer van de Jebusiet Ornan. ²Hij begon met de bouw in de tweede maand, op de tweede dag, in het vierde jaar van zijn regering. ³Dit is het grondplan van Salomo voor de bouw van het huis van God: de lengte in ellen naar de oude maat was zestig el en de breedte twintig el. ⁴De voorhal aan de voorkant was in de lengte langs de breedte van het huis twintig el, en de hoogte honderd twintig; hij overtrok haar van binnen met zuiver goud. ⁵Hij betimmerde het grote vertrek met cipressenhout, overtrok dit met fijn goud en bracht daarop palmen en slingers aan. ⁶Ter versiering voorzag hij het

vertrek van kostbare steen. Het goud was goud van Parwaïm. ⁷Aldus overtrok hij het vertrek, de balken, de drempels, zijn wanden en zijn deurvleugels met goud; en op de wanden graveerde hij cherubs.

^{8(B)}Voorts maakte hij het vertrek van het heilige der heiligen; de lengte ervan, langs de breedte van het huis, was twintig el, en de breedte eveneens twintig el; hij overtrok het met fijn goud van zeshonderd talenten. ⁹Het gewicht van de spijkers was vijftig sikkels goud. De bovenvertrekken overtrok hij eveneens met goud. ^{10(C)}Hij maakte in het vertrek van het heilige der heiligen twee cherubs, beeldhouwwerk, en men overtrok ze met goud. ¹¹De vleugels van de cherubs hadden een gezamenlijke lengte van twintig el; de ene vleugel van de ene was vijf el en raakte aan de wand van het huis, terwijl de andere vleugel vijf el was en aan de vleugel van de andere cherub raakte. ¹²En de ene vleugel van de tweede cherub was vijf el en raakte aan de wand van het huis, terwijl de andere vleugel vijf el was en aansloot aan de vleugel van de eerste cherub. ¹³De vleugels van deze cherubs strekten zich twintig el uit; zelf stonden zij op hun voeten met hun aangezichten naar het huis. ^{14(D)}Hij maakte het voorhangsel van blauwpurper, roodpurper, karmozijn en fijn linnen en bracht daarop cherubs aan. ¹⁵Voorts maakte hij vóór het huis twee zuilen, vijftendertig el hoog, met een kapiteel erbovenop van vijf el. ¹⁶Ook maakte hij slingers om de rand, die hij aanbracht op de top van de zuilen, en hij maakte honderd granaatappels en hechte ze aan de slingers.

⁽¹⁾ **3:1** Deze naam bestaat uit 2 delen, nl. Mori en Jah. Er zijn twee uitleggingen over Mori, nl. dat het komt van het werkwoord zien of van het werkwoord onderwijzen. Jah is de verkorte vorm van **JHWH**, dus Moria kan óf "**JHWH** onderwijst" óf "**JHWH** ziet" betekenen.

^(A) **3:1** Gen. 22:22. ^(B) **3:8** Ex. 26:33,34. ^(C) **3:10** Ex. 25:18-20. ^(D) **3:14** Ex. 26:31.

¹⁷Hij stelde de zuilen vóór de tempel, één aan de rechter- en één aan de linkerkant en noemde de rechter Jakin, en de linker Boaz.

4 ^{1(A)} Ook maakte hij een koperen altaar; het was twintig el lang, twintig el breed en tien el hoog. ²Voorts maakte hij de zee (het wasvat), van gietwerk, tien el van rand tot rand, geheel rond, vijf el hoog, terwijl een meetsnoer van dertig el haar rondom kon omspannen. ³Om de onderkant heen bevonden zich afbeeldingen van runderen, die haar geheel omgaven, tien el, geheel rondom de zee, twee rijen runderen, in één gietsel met haar gegoten. ⁴Zij stond op twaalf runderen, waarvan drie noordwaarts gekeerd waren, drie westwaarts, drie zuidwaarts en drie oostwaarts; de zee rustte boven op hen en al hun achterdelen waren naar binnen gekeerd. ⁵Haar dikte was een handbreed en haar rand had de vorm van een bekerrand, van een leliekelk. Zij had een inhoud van drieduizend bath. ^{6(B)} Voorts maakte hij tien wasvaten, plaatste er vijf aan de rechterkant en vijf aan de linkerkant, voor de wassingen. De benodigdheden voor het brandoffer spoelden zij daarin af, maar de zee diende voor de priesters, om zich daarin te wassen. ^{7(C)} Hij maakte de tien gouden kandelaars volgens het voorschrift daarvoor en plaatste ze in de hoofdzaal, vijf aan de rechter- en vijf aan de linkerkant. ⁸Ook maakte hij tien tafels en zette ze in de hoofdzaal, vijf aan de rechter- en vijf aan de linkerkant. Honderd gouden sprengbekkens maakte hij. ⁹Eveneens maakte hij de voorhof van de priesters, de grote voorhof en de deuren van de voorhof, welke deuren hij met koper overtrok. ¹⁰De zee nu plaatste hij aan de rechtervleugel van het

huis, naar het zuidoosten. ¹¹En Churam maakte eveneens de potten, scheppen en sprengbekkens.

Zo voltooide Churam het werk dat hij voor koning Salomo aan het huis van God had te doen: ¹²de twee zuilen; de bollen; de twee kapitelen op de top van de zuilen; de twee vlechtwerken om beide bollen van de kapitelen op de top van de zuilen te bedekken; ¹³en de vierhonderd granaatappels voor beide vlechtwerken, twee rijen granaatappels voor elk vlechtwerk, om de beide bollen van de kapitelen op de zuilen te bedekken. ¹⁴Hij maakte de onderstellen, de bekkens op de wagens, ¹⁵de éne zee en de twaalf runderen daaronder; ¹⁶ook de potten, de scheppen, de vorken met al hun toebehoren maakte Churam-Abi van gepolijst koper voor koning Salomo voor het huis van **JHWH**. ¹⁷In de Streek van de Jordaan goot de koning ze, in diepe grond, tussen Soekkot en Seredata. ¹⁸Salomo maakte al deze voorwerpen in zeer grote hoeveelheid; het gewicht aan koper werd dan ook niet berekend. ¹⁹Ook maakte Salomo al de voorwerpen van het huis van God, het gouden altaar, de tafels waarop het toonbrood lag, ²⁰de kandelaars en hun lampen, die volgens het voorschrift voor de achterzaal moesten branden, alles van zuiver goud; ²¹de kelken, lampen en snuiters van goud, van het louterste goud; ²²de messen, sprengbekkens, schotels en vuurpannen van zuiver goud; de ingang van het huis, zijn binnenste deuren naar het heilige der heiligen, en de deuren van de hoofdzaal van de tempel, van goud.

5 ^{1(D)} Toen al het werk, dat Salomo aan het huis van **JHWH** deed, voltooid was, bracht Salomo de geheiligde voor-

(A) 4:1 Ex. 27:1,2. (B) 4:6 Ex. 30:17-21. (C) 4:7 Ex. 25:31-40; 25:23-30. (D) 5:1 2Sam. 8:11; 1Kron. 18:11.

werpen van zijn vader David erin; het zilver, het goud en al die voorwerpen legde hij in de schatkamers van het huis van God.

Inwijding van de tempel

^{2(A)} Toen vergaderde Salomo de oudsten van Israël, en al de stamhoofden, de familievorsten van de Israëlieten, te Jeruzalem, om de ark van het verbond van **JHWH** uit de stad van David, dat is Sion, opwaarts te brengen. ³ En alle mannen van Israël kwamen bij de koning op het feest samen; dat was in de zevende maand. ⁴ Toen alle oudsten van Israël gekomen waren, hieven de Levieten de ark op ⁵ en brachten de ark, de tent der samenkomst en alle heilige voorwerpen die in de tent waren, opwaarts; de Levitische priesters brachten ze opwaarts. ⁶ Koning Salomo en de hele vergadering van Israël, die bij hem samengekomen was vóór de ark, offerden schapen en runderen, niet te tellen, noch te berekenen vanwege de menigte. ⁷ Vervolgens brachten de priesters de ark van het verbond van **JHWH** naar haar plaats, de achterzaal van het huis, het heilige der heiligen, onder de vleugels van de cherubs, ⁸ zodat de cherubs beide vleugels uitspreidden over de plaats van de ark en de cherubs de ark en haar draagbomen van boven bedekten. ⁹ De draagbomen waren zo lang, dat hun uiteinden buiten de ark vóór de achterzaal zichtbaar waren, maar buiten kon men ze niet zien; zij is daar geweest tot op de huidige dag. ^{10(B)} Er was niets in de ark dan alleen de twee tafelen die Mozes erin gedaan had op de Horeb, waar **JHWH** met de Israëlieten een verbond had gesloten bij hun uittocht uit Egypte. ^{11(C)}

Toen de priesters uit het heiligdom naar buiten traden, want al de priesters, die zich daar bevonden, hadden zich geheiligd zonder zich aan de afdelingen te houden, ¹² stonden al de Levitische zangers, Asaf, Heman, Jedutun, hun zonen en hun broeders, met fijn linnen bekleed, ten oosten van het altaar, met cimbalen, harpen en citers; bij hen waren honderd twintig priesters, die op de trompetten bliezen. ¹³ Toen zij samen op de trompetten bliezen en eenstemmig een lied lieten horen, om **JHWH** te loven en te prijzen, en de stem verhieven met trompetten, cimbalen en andere muziekinstrumenten, en **JHWH** aldus prezen: Want Hij is goed, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid - toen werd het huis, het huis van **JHWH**, vervuld met een wolk, ¹⁴ zodat de priesters vanwege de wolk niet konden blijven staan om dienst te doen, want de heerlijkheid van **JHWH** had het huis van God vervuld.

6 ¹ Toen zei Salomo: **JHWH** heeft gezegd in donkerheid te willen wonen; ² ik heb U een huis om in te wonen gebouwd, en een vaste plaats om daar eeuwig te wonen.

³ Daarna keerde de koning zich om en zegende de hele gemeente van Israël, terwijl de hele gemeente van Israël stond. ^{4(D)} En hij zei: Geprezen zij **JHWH**, de God van Israël, die met zijn handen volbracht heeft, wat Hij met zijn mond aldus tot mijn vader David gesproken had: ⁵ van de dag aan, dat Ik mijn volk uit het land Egypte leidde, heb Ik geen stad uit alle stammen van Israël verkozen, om er een huis te bouwen, opdat mijn naam daar zou zijn, en geen man verkozen, om vorst te zijn over mijn volk Israël;

(A) 5:2 2Sam. 6:12-15; 1Kron. 15:25-28. (B) 5:10 Deut. 10:5. (C) 5:11 1Kron. 16:34; 2Kron. 7:3; Ezra 3:11; Ps. 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jer. 33:11; Ex. 40:34,35. (D) 6:4 2Sam. 7:1-13; 1Kron. 17:1-12.

⁶maar nu heb Ik Jeruzalem verkozen, opdat mijn naam daar zou zijn, en heb Ik David verkozen, opdat hij over mijn volk Israël zou heersen. ⁷Toen mijn vader David het voornemen had een huis te bouwen voor de naam van **JHWH**, de God van Israël, ⁸zei **JHWH** tot mijn vader David: dat u het voornemen had voor mijn naam een huis te bouwen, - u hebt er goed aan gedaan, dat u dit voornemen had; ⁹Echter, u zult het huis niet bouwen, maar de zoon, die uit uw lendenen zal voortkomen, die zal het huis voor mijn naam bouwen. ¹⁰**JHWH** heeft Zich gehouden aan het woord dat Hij gesproken had, en ik ben opgetreden in de plaats van mijn vader David, en heb mij gezet op de troon van Israël, zoals **JHWH** gesproken heeft, en ik heb dit huis voor de naam van **JHWH**, de God van Israël, gebouwd, ¹¹en er de ark geplaatst, waarin het verbond van **JHWH** berust, dat Hij met de Israëlieten gesloten heeft.

¹²Toen ging hij vóór het altaar van **JHWH** staan, voor de ogen van de hele gemeente van Israël, en breidde zijn handen uit. ¹³Want Salomo had een koperen platform gemaakt en dat midden in de voorhof gezet, vijf el lang, vijf el breed, drie el hoog, en hij ging daarop staan, knielde voor de ogen van de hele gemeente van Israël, breidde zijn handen uit naar de hemel, ¹⁴en zei: **JHWH**, God van Israël, er is in de hemel en op de aarde geen God als U, die het verbond en de goedheid houdt tegenover uw knechten welke met hun hele hart voor uw aangezicht wandelen; ¹⁵die tegenover uw knecht, mijn vader David, gehouden hebt wat U tot hem gesproken had, ja die wat U met uw mond had gesproken, met uw hand hebt volbracht, zoals heden blijkt. ¹⁶(A) Nu dan,

JHWH, God van Israël, houd tegenover uw knecht, mijn vader David, wat U tot hem gesproken hebt: nimmer zal u voor mijn aangezicht een man ontbreken, die op de troon van Israël zitten zal, indien slechts uw zonen hun weg in acht nemen, door in mijn *Torah* te wandelen zoals u voor mijn aangezicht gewandeld hebt. ¹⁷Nu dan, **JHWH**, God van Israël, laat toch het woord bewaarheid worden, dat U tot uw knecht, tot David gesproken hebt.

¹⁸(B) Zou God dan echt bij de mensen op aarde wonen? Zie, de hemel, zelfs de hemel der hemelen, kan U niet bevatten, hoeveel minder dit huis dat ik gebouwd heb! ¹⁹Keer U dan tot het gebed van uw knecht en tot zijn smeking, **JHWH**, mijn God, en hoor naar het geroep en het gebed, dat uw knecht voor uw aangezicht bidt, ²⁰(C) zodat uw ogen dag en nacht geopend zijn over dit huis, de plaats waar U naar uw belofte uw naam zou doen wonen, - zodat U hoort naar het gebed dat uw knecht op deze plaats opzenden zal. ²¹Hoor dan naar de smekingen van uw knecht en van uw volk Israël, die zij op deze plaats opzenden zullen. Ja, U zult het horen uit de plaats van uw woning, uit de hemel; en wanneer U het hoort, zult U vergeving schenken.

²²Indien iemand tegen zijn naaste gezondigd heeft en deze een eed van hem vergt, waardoor hij een vloek over zich inroept, en hij die eed komt afleggen vóór uw altaar in dit huis, ²³hoor U dan uit de hemel, en grijp in, en spreek recht over uw knechten door de goddeloze zijn handelwijze te vergelden en deze op zijn eigen hoofd te doen neerkomen, en door de rechtvaardige vrij te spreken, en hem te doen naar zijn gerechtigheid.

(A) 6:16 1Kon. 2:4. (B) 6:18 2Kron. 2:5. (C) 6:20 Deut. 12:11.

²⁴Indien uw volk Israël verslagen wordt door de vijand, omdat zij tegen U gezondigd hebben, en zij zich bekeren, uw naam belijden en voor uw aangezicht in dit huis bidden en smeken, ²⁵hoor U dan uit de hemel, vergeef de zonde van uw volk Israël en breng hen terug naar het land dat U hun en hun vaderen gegeven hebt.

²⁶Wanneer de hemel gesloten blijft, zodat er geen regen komt, daar zij tegen U gezondigd hebben, en zij op deze plaats bidden, uw naam belijden en zich van hun zonde bekeren, omdat U hen *verootmoedigd* hebt, ²⁷hoor U dan in de hemel, vergeef de zonde van uw knechten en van uw volk Israël, - want U wijst hun de goede weg waarop zij moeten wandelen - en geef regen op uw land, dat U uw volk ten erfdeel geschonken hebt.

²⁸Wanneer er hongersnood in het land is, wanneer er pest is, brandkoren of honingdauw, sprinkhanen of kaalvreters, wanneer de vijand het volk in de steden van zijn land benauwt, welke plaag en welke ziekte ook; ²⁹welk gebed, welke smeking ook, die enig mens of uw hele volk Israël doen zal, omdat ieder zijn plaag en zijn verdriet kent, zodat hij zijn handen in dit huis uitbreidt, - ³⁰hoor U dan uit de hemel, de vaste plaats van uw woning, vergeef en geef ieder naar al zijn wegen, daar U zijn hart kent - want U alleen kent het hart van de mensenkinderen -, ³¹opdat zij ontzag voor U hebben en in uw wegen wandelen al de dagen die zij leven in het land dat U onze vaderen gegeven hebt.

³²Ook wanneer een vreemdeling die niet tot uw volk Israël behoort, ter wille van uw grote naam, uw sterke hand en uw uitgestrekte arm uit een ver land komt, en men komt bidden in dit huis,

³³hoor U dan uit de hemel, de vaste plaats van uw woning, en doe naar alles wat de vreemdeling tot U roept, opdat alle volken van de aarde uw naam leren kennen, en ontzag voor U hebben zoals uw volk Israël, en weten dat uw naam uitgeroepen is over dit huis dat ik gebouwd heb.

³⁴Wanneer uw volk ten strijde trekt tegen zijn vijanden langs de weg waarop U hen zendt, en zij bidden tot U in de richting van deze stad die U verkozen hebt, en van het huis dat ik voor uw naam gebouwd heb, ³⁵hoor dan uit de hemel naar hun gebed en smeking, en verschaf hun recht.

³⁶Wanneer zij tegen U zondigen - er is immers geen mens die niet zondigt - en U op hen toornig wordt en hen overlevert aan een vijand, zodat men hen als gevangenen wegvoert naar een land ver of nabij, ³⁷wanneer zij het dan ter harte nemen in het land waarheen zij weggevoerd zijn, zich bekeren, tot U smeken in het land van hun gevangenschap en zeggen: wij hebben gezondigd, ongerechtigheid bedreven en goddeloos gehandeld, ³⁸wanneer zij zich dan tot U bekeren met hun hele hart en met hun hele ziel in het land van hen die ze in gevangenschap weggevoerd hebben, wanneer zij bidden in de richting van hun land dat U hun vaderen gegeven hebt, en van de stad die U verkozen hebt, en van dit huis dat ik voor uw naam gebouwd heb - ³⁹hoor dan uit de hemel, de vaste plaats van uw woning, naar hun gebed en smekingen, verschaf hun recht en vergeef uw volk datgene waarin zij tegen U hebben gezondigd.

⁴⁰Nu dan, mijn God, laten uw ogen geopend en uw oren opmerkzaam zijn op het gebed op deze plaats. ⁴¹(A) Nu

(A) 6:41 Ps. 132:8-10.

dan, sta op, **JHWH** God, naar uw rustplaats, U en de ark van uw sterkte. Laten uw priesters, **JHWH** God, zich bekleden met heil, en uw gunstgenoten zich in het goede verheugen. ⁴² **JHWH** God, wijs uw gezalfde niet af, gedenk de gunstbewijzen aan uw knecht David.

⁷ ^(A) Zodra Salomo zijn gebed geëindigd had, daalde vuur uit de hemel neer en verteerde het brandoffer en de slachtoffers; en de heerlijkheid van **JHWH** vervulde het huis. ² De priesters konden het huis van **JHWH** niet binnengaan, want de heerlijkheid van **JHWH** had het huis van **JHWH** vervuld. ³ ^(B) Toen alle Israëlieten het vuur en de heerlijkheid van **JHWH** op het huis zagen neerdalen, knielden zij met het aangezicht ter aarde op de vloertegels, bogen zich neer en prezen **JHWH**. Want Hij is goed, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid.

⁴ De koning en het hele volk offerden slachtoffers voor het aangezicht van **JHWH**. ⁵ Koning Salomo offerde een slachtoffer van tweeëntwintigduizend runderen en honderdentwintigduizend stuks kleinvee. Aldus hebben de koning en het hele volk het huis van God ingewijd. ⁶ De priesters stonden op hun posten; eveneens de Levieten met de muziekinstrumenten van **JHWH**, die koning David vervaardigd had om **JHWH**, wanneer David door hun dienst het loflied deed horen, aldus te prijzen: Want zijn goedheid is tot in eeuwigheid. Tegenover hen bliezen de priesters op de trompet, en heel Israël stond. ⁷ Salomo heiligde het midden van de voorhof, vóór het huis van **JHWH**, want daar bereidde hij de brandoffers en de vetstukken van

de vredeoffers, omdat het koperen altaar dat Salomo gemaakt had, het brandoffer, het spijsoffer en de vetstukken niet kon bevatten.

⁸ Toen vierde Salomo gedurende zeven dagen het feest en heel Israël met hem, een zeer grote gemeente, van de weg naar Hamat af tot aan de Beek van Egypte. ⁹ En op de achtste dag hielden zij een feestelijke vergadering, want de inwijding van het altaar hadden zij zeven dagen lang gevierd; het feest duurde zeven dagen. ¹⁰ Op de drieëntwintigste dag van de zevende maand liet hij het volk naar hun tenten gaan, verheugd en opgewekt wegens het goede dat **JHWH** aan David, aan Salomo en aan zijn volk Israël gedaan had. ⁽¹⁾

*De tweede verschijning
van **JHWH** aan Salomo*

¹¹ Toen Salomo het huis van **JHWH** en het huis van de koning voltooid had, en alles wat Salomo in de zin gekomen was, in het huis van **JHWH** en in zijn eigen huis te maken, voorspoedig tot stand gebracht had, ¹² verscheen **JHWH** aan Salomo 's nachts en zei tot hem: Ik heb uw gebed gehoord en deze plaats voor Mij tot een huis van offers verkozen. ¹³ Wanneer Ik de hemel toesluit, zodat er geen regen is, wanneer Ik de sprinkhanen gebied het land kaal te vreten, indien Ik pest onder mijn volk zend, ¹⁴ *en mijn volk waarover mijn naam is uitgeroepen, verootmoedigt zich en zij bidden en zoeken mijn aangezicht en bekeren zich van hun boze wegen, dan zal Ik uit de hemel horen, en hun zonde vergeven en hun land genezen.* ¹⁵ Nu zul-

⁽¹⁾ **7:8-10** Zie leviticus 23:39-43, Dit feest van de tempelinwijzing vond dus plaats tijdens het Loofhuttenfeest.

^(A) **7:1** Lev. 9:23-24. ^(B) **7:3** 1Kron. 16:34; 2Kron. 5:13; Ezra 3:11; Ps. 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jer. 33:11.

len mijn ogen geopend zijn, en zullen mijn oren luisteren naar het gebed op deze plaats. ¹⁶Nu heb Ik dit huis verkozen en geheiligd, opdat mijn naam daar zal zijn tot in eeuwigheid; mijn ogen en mijn hart zullen daar al de dagen zijn. ¹⁷Wat u aangaat, indien u voor mijn aangezicht wandelt, zoals uw vader David gewandeld heeft, en doet naar alles wat Ik u geboden heb, en mijn inzettingen en mijn verordeningen in acht neemt, ^{18(A)} dan zal Ik uw koningstroon bevestigen, zoals Ik Mij tegenover uw vader David verbonden heb met de woorden: nimmer zal u een man ontbreken, die over Israël heerst. ¹⁹Maar indien u zich afkeert en mijn inzettingen en verordeningen die Ik u voorgehouden heb, verlaat, andere goden gaat dienen en u voor hen neerbuigt, ²⁰ dan zal Ik hen uitrusten uit mijn land dat Ik hun gegeven heb; dit huis dat Ik aan mijn naam geheiligd heb, zal Ik dan van mijn aangezicht wegwerpen, en Ik zal het tot een spreekwoord en een spotrede onder alle volken maken. ²¹Dit huis, dat hoog verheven was - ieder die eraan voorbijgaat, zal zich ontzetten en zeggen: Waarom heeft **JHWH** alsoo aan dit land en aan dit huis gedaan? ²²Dan zal men zeggen: Omdat zij **JHWH**, de God van hun vaderen, die hen uit het land Egypte had geleid, hebben verlaten, zich aan andere goden gehecht, zich voor die neergebogen en die gediend hebben, daarom heeft Hij al dit onheil over hen gebracht.

De overige bouwwerken van Salomo en de regeling van de offerdienst

8¹Na afloop van de twintig jaren, waarin Salomo het huis van **JHWH** en zijn eigen huis had gebouwd,

²versterkte Salomo de steden die Churam aan Salomo gegeven had, en liet hij de Israëlieten daarin wonen. ³Ook trok Salomo naar Hamat-Soba en overweldigde het. ⁴Daarna versterkte hij Tadmor in de woestijn en al de voorraadsteden die hij in Hamat gebouwd had. ⁵Voorts versterkte hij Hoog-Bet-Choron en Laag-Bet-Choron, vestingsteden met muren, deuren en grendels; ⁶ook Baälat en al de voorraadsteden die Salomo had, al de wagensteden en de ruiterssteden, al wat Salomo verlangde te bouwen in Jeruzalem, op de Libanon en in het hele land van zijn heerschappij. ⁷Al het volk dat overgebleven was van de Hethieten, Amorieten, Perizzieten, Chiwwieten en Jebusieten, die geen deel van Israël waren - ⁸hun nakomelingen, welke na hen in het land waren overgebleven en door de Israëlieten niet waren verdelgd, riep Salomo op om verplichte arbeid te verrichten tot op de huidige dag. ⁹Maar van de Israëlieten maakte Salomo niemand tot slaaf voor zijn arbeid; zij waren echter strijders, oversten van zijn garde, en oversten van zijn wagens en ruiters.

¹⁰Dit waren de hoogste ambtenaren van koning Salomo: tweehonderd vijftig, die het volk bestuurden.

¹¹Salomo bracht de dochter van Farao uit de stad van David naar het huis dat hij voor haar gebouwd had, want hij zei: Een vrouw van mij mag niet in het huis van David, de koning van Israël, wonen, want heilig zijn de plaatsen waar de ark van **JHWH** gekomen is. ¹²Toen bracht Salomo brandoffers aan **JHWH** op het altaar van **JHWH** dat hij vóór de voorhal gebouwd had, ^{13(B)} namelijk wat naar

(A) 7:18 1Kon. 2:4. (B) 8:13 a Num. 28:9,10. 8:13 b Num. 28:11-15. 8:13 c Ex. 23:14-17; 34:22,23; Num. 28:16-29:39; Deut. 16:16.

het gebod van Mozes voor elke dag als offer vastgesteld was, voor de Sabbatten, voor de nieuwe maanden en voor de feesttijden driemaal per jaar: op het Feest van de Ongezuurde Broden, het Feest der Weken en het Loofhuttenfeest. ¹⁴Hij stelde naar de verordening van zijn vader David de dienst voor de afdelingen van de priesters vast en de ambtsplichten voor de Levieten: te loven en te dienen in het bijzijn van de priesters, zoals voor elke dag was vastgesteld; ook (de dienst) voor de poortwachters naar hun afdelingen voor elke poort, want zó was het gebod van David, de man van God. ¹⁵Zij weken niet af van het gebod van de koning betreffende de priesters en de Levieten, in geen enkel opzicht, ook niet van de schatten. ¹⁶Al het werk van Salomo kwam tot stand, van de dag van de grondlegging van het huis van **JHWH** af tot aan zijn voltooiing. Het huis van **JHWH** was gereed.

De scheepvaart van Salomo

¹⁷Toen ging Salomo naar Esjon-Geber en naar Elot aan de zeekust, in het land Edom. ¹⁸Churam zond hem door zijn knechten schepen en kundige zeelieden; zij kwamen met de knechten van Salomo naar Ofir en haalden vandaar vierhonderd vijftig talenten goud, die zij bij koning Salomo brachten.

Het bezoek van de koningin van Seba

9 ^{1(A)} De koningin van Seba had de roep over Salomo vernomen. Toen kwam zij te Jeruzalem om Salomo door raadsels op de proef te stellen, met een zeer groot gevolg en met kamelen, die specerijen, goud in overvloed en edelgesteente droegen. Nadat zij bij Salomo gekomen was, sprak zij met hem over al-

les wat zij op haar hart had. ²En Salomo loste al haar vraagstukken op; niets was voor Salomo te diepzinnig, om voor haar op te lossen. ³Toen de koningin van Seba de wijsheid van Salomo zag, en het huis dat hij gebouwd had, ⁴het voedsel van zijn tafel, het zitten van zijn dienaren, het staan van zijn bedienden en hun kleding, zijn schenkers en hun kleding, zijn brandoffers die hij in het huis van **JHWH** gewoon was te brengen, was zij buiten zichzelf. ⁵En zij zei tot de koning: Het is dus waar, wat ik in mijn land over u en uw wijsheid gehoord heb, ⁶maar ik geloofde hun woorden niet, totdat ik kwam en het met eigen ogen zag; inderdaad, de helft van uw grote wijsheid was mij niet aangezegd; u hebt de roep overtroffen, die ik vernomen had. ⁷Gelukkig zijn uw mannen en gelukkig deze dienaren van u, die voortdurend in uw dienst staan en uw wijsheid horen! ⁸Geprezen zij **JHWH**, uw God, die zulk een welgevallen aan u had, dat Hij u op zijn troon gezet heeft, tot koning voor **JHWH**, uw God! Omdat uw God Israël zo liefheeft, dat Hij het voor altijd in stand wil houden, heeft Hij u over hen tot koning gesteld, om recht en gerechtigheid te oefenen. ⁹Zij gaf de koning honderd twintig talenten goud en specerijen in grote overvloed en edelgesteente; nooit was er zulke specerij als die, welke de koningin van Seba aan koning Salomo gaf.

¹⁰Bovendien brachten de knechten van Churam en van Salomo, die goud uit Ofir haalden, alummimhout en edelgesteente mee. ¹¹De koning maakte van het alummimhout trappen voor het huis van **JHWH** en voor het huis van de koning, ook citers en harpen voor de zangers. Nimmer tevoren was zo iets in het land van Juda gezien.

(A) 9:1 Mat. 12:42; Luk. 11:31.

¹²Koning Salomo gaf aan de koningin van Seba al wat zij verlangde en vroeg, meer dan zij de koning gebracht had. Daarop keerde zij met haar dienaren terug naar haar land.

De inkomsten en rijkdom van Salomo

¹³Het gewicht van het goud dat in één jaar voor Salomo binnenkwam, bedroeg zeshonderd zesenzestig talenten goud, ¹⁴behalve wat de handelaars en de kooplieden brachten; ook brachten alle koningen van Arabië en de stadhouders van het land goud en zilver tot Salomo.

¹⁵Tweehonderd grote schilden maakte koning Salomo van geslagen goud, zeshonderd eenheden geslagen goud gebruikte hij voor één groot schild; ¹⁶eveneens driehonderd kleine schilden van geslagen goud, driehonderd eenheden goud gebruikte hij voor één klein schild. De koning plaatste ze in het huis: Woud van de Libanon.

¹⁷Voorts maakte de koning een grote ivoren troon, die hij overtrok met gelouterd goud. ¹⁸De troon had zes treden, een gouden voetbank, die aan de troon bevestigd was, en aan weerszijden van de zitplaats leuning; twee leeuwen stonden naast de leuning ¹⁹en twaalf leeuwen stonden aan weerszijden op de zes treden; nooit was zo iets voor enig koninkrijk gemaakt.

²⁰Alle voorwerpen om te drinken van koning Salomo waren van goud, alle voorwerpen van het huis: Woud van de Libanon, waren van zuiver goud; zilver werd in de dagen van Salomo niet van waarde geacht. ²¹Want de koning had schepen, die naar Tarsis voeren met de knechten van Churam; eens in de drie jaar kwamen de schepen van Tarsis binnen, beladen met goud en zilver, ivoor,

apen en pauwen. ²²Koning Salomo overtrof alle koningen van de aarde in rijkdom en wijsheid. ²³Alle koningen van de aarde verlangden Salomo te zien om de wijsheid te horen, die God in zijn hart gelegd had. ²⁴Ieder van hen bracht zijn geschenk: zilveren en gouden voorwerpen, klederen, wapens, specerijen, paarden en muilieren, jaar op jaar.

²⁵(A) Voorts had Salomo vierduizend stallen voor de paarden en de wagens, en twaalfduizend ruiters; hij legde ze in de wagensteden en bij de koning te Jeruzalem. ²⁶(B) Hij heerste over al de koningen, van de Rivier af tot aan het land van de Filistijnen en de grens van Egypte. ²⁷De koning maakte het zilver in Jeruzalem overvloedig als stenen, en de ceders als moerbeivijgen die in menigte in de Laagte groeien. ²⁸(C) Men leverde Salomo paarden uit Egypte en uit alle landen.

Dood van Salomo

²⁹Het overige van de geschiedenis van Salomo, uit vroeger en later tijd, is dat niet beschreven in de geschiedenis van de profeet Natan, in de profetie van de Siloniet Achia en in de gezichten van de ziener Jedo over Jerobeam, de zoon van Nebat? ³⁰Veertig jaar regeerde Salomo te Jeruzalem over heel Israël. ³¹Daarna ging Salomo bij zijn vaderen te ruste en men begroef hem in de stad van zijn vader David; zijn zoon Rechabeam werd koning in zijn plaats.

De scheuring van het rijk

10¹Rechabeam ging naar Sichem, want naar Sichem was heel Israël gekomen om hem koning te maken. ²Zodra Jerobeam, de zoon van Nebat, het hoorde - hij was in Egypte, waarheen

(A) 9:25 1Kon. 5:6. (B) 9:26 Gen. 15:18; 1Kon. 5:1. (C) 9:28 Deut. 17:16.

hij voor koning Salomo gevlucht was - keerde hij uit Egypte terug. ³Toen lieten zij hem roepen, waarna Jerobeam met heel Israël tot Rechabeam kwam, en zij zeiden: ⁴Uw vader heeft ons juk hard gemaakt; maakt u nu de harde dienst van uw vader en het zware juk dat hij ons opgelegd heeft, lichter; dan zullen wij u dienen. ⁵Daarop zei hij tot hen: Komt overmorgen bij mij terug. En het volk ging heen.

⁶Koning Rechabeam raadpleegde hierop de ouden die in dienst van zijn vader Salomo gestaan hadden, toen deze nog leefde, en zei: Wat raadt u dit volk te antwoorden? ⁷Zij zeiden tot hem: Indien u vriendelijk bent voor dit volk, hun ter wille bent en goede woorden tot hen spreekt, dan zullen zij voor altijd uw knechten zijn. ⁸Maar hij verwierp de raad die de ouden hem gegeven hadden, en raadpleegde de jonge mannen die met hem opgegroeid waren en in zijn dienst stonden; hij zei tot hen: ⁹Wat raadt U, dat wij zullen antwoorden aan dit volk dat tot mij gesproken heeft: maak het juk dat uw vader ons opgelegd heeft lichter? ¹⁰De jonge mannen die met hem opgegroeid waren, zeiden tot hem: Dit moet u zeggen tot het volk dat tot u gesproken heeft: uw vader heeft ons juk zwaar gemaakt, maar geef u ons verlichting, - dit moet u tot hen zeggen: mijn pink is dikker dan de lendenen van mijn vader. ¹¹Welnu, mijn vader heeft u een zwaar juk opgelegd, maar ik zal uw juk nog verzwaren; mijn vader heeft u met zwepen getuchtigd, maar ik zal u tuchtigen met gesels.

¹²Op de derde dag kwam Jerobeam met het hele volk tot Rechabeam, zoals de koning gesproken had: Komt over-

morgen bij mij terug. ¹³Toen gaf de koning hun een hard *antwoord*; want koning Rechabeam verwierp de raad van de ouden ¹⁴en sprak tot hen naar de raad van de jonge mannen: Mijn vader heeft uw juk zwaar gemaakt, maar ik zal het nog verzwaren; mijn vader heeft u met zwepen getuchtigd, maar ik zal u tuchtigen met gesels. ¹⁵Dus luisterde de koning niet naar het volk, want zo was het door God beschikt, opdat **JHWH** zijn woord waar zou maken, dat Hij door de dienst van de Siloniet Achia tot Jerobeam, de zoon van Nebat, gesproken had.

^{16(A)} Toen heel Israël zag, dat de koning niet naar hen luisterde, gaf het volk de koning ten antwoord: Wij hebben geen deel aan David, en geen erfbezit met de zoon van Isai! Ieder naar uw tenten, Israël! Zorg nu voor uw eigen huis, David! En heel Israël ging naar zijn tenten. ¹⁷Maar over de Israëlieten die in de steden van Juda woonden, werd Rechabeam koning. ¹⁸Koning Rechabeam zond Hadoram, die over de verplichte arbeid gesteld was, maar de Israëlieten stenigden hem, zodat hij stierf, en koning Rechabeam slaagde er ternauwernood in, de wagen te beklimmen om naar Jeruzalem te vluchten. ¹⁹Aldus werden de Israëlieten van Davids huis afvallig tot op de huidige dag.

11 ¹Toen Rechabeam te Jeruzalem was gekomen, riep hij het huis van Juda en Benjamin bijeen, honderdtachtigduizend strijdbare jonge mannen, om tegen Israël te strijden en het koningschap aan Rechabeam terug te brengen. ²Maar het woord van **JHWH** kwam tot Semaja, de man van God: ³Zeg tot Rechabeam, de zoon van Salomo, de ko-

(A) 10:16 2Sam. 20:1.

ning van Juda, en tot heel Israël, in Juda en Benjamin: ⁴zó zegt **JHWH**: u zult optrekken noch strijden tegen uw broeders. Keert terug, ieder naar zijn huis, want door Mij is deze zaak gebeurd. Toen luisterden zij naar de woorden van **JHWH** en keerden terug zonder tegen Jerobeam op te trekken.

Rechabeams eerste regeringsjaren

⁵Rechabeam woonde te Jeruzalem, en hij bouwde in Juda vestingsteden: ⁶hij bouwde Betlehem, Etam, Tekoa, ⁷Bet-Sur, Soko, Adullam, ⁸Gat, Maresa, Zif, ⁹Adoraïm, Lakis, Azeka, ¹⁰Sora, Ajjalon en Hebron, die in Juda en in Benjamin liggen, vestingsteden. ¹¹Hij versterkte de vestingen, en zonder bevelhebbers heen, en voorraden van levensmiddelen, olie en wijn; ¹²bovendien naar elke stad schilden en speren. En hij maakte ze buitengewoon sterk. Juda en Benjamin behoorden hem toe.

¹³De priesters en de Levieten echter uit heel Israël voegden zich uit hun hele gebied bij hem, ¹⁴want de Levieten verlieten hun weidegronden en hun bezitting en gingen naar Juda en Jeruzalem, omdat Jerobeam en zijn zonen het hun onmogelijk maakten voor **JHWH** het priesterambt te bekleden. ¹⁵(A) Want hij stelde zich priesters aan voor de hoogten, voor de veldgeesten, en voor de kalveren die hij gemaakt had. ¹⁶Na hen zijn uit al de stammen van Israël zij die hun hart erop gezet hadden **JHWH**, de God van Israël, te zoeken, te Jeruzalem gekomen, om aan **JHWH**, de God van hun vaderen, te offeren. ¹⁷Zij versterkten het koninkrijk Juda en waren gedurende drie jaren een krachtige steun voor Rechabeam, de

zoon van Salomo, want zij bewandelden drie jaren de weg van David en Salomo.

Rechabeams vrouwen en zonen

¹⁸Rechabeam nam zich tot vrouw Machalat, de dochter van Davids zoon Jerimot, (en van) Abichail, de dochter van Isai's zoon Eliab. ¹⁹Zij baarde hem de zonen Jeüs, Semarja en Zaham. ²⁰Na haar nam hij Maäka, de dochter van Absalom; zij baarde hem Abia, Attai, Ziza en Selomit.

²¹Rechabeam had Maäka, de dochter van Absalom, lief boven al zijn vrouwen en bijvrouwen; hij had namelijk achttien vrouwen en zestig bijvrouwen genomen en verwekte achtentwintig zonen en zestig dochters. ²²Rechabeam stelde Abia, de zoon van Maäka, tot hoofd aan, tot een vorst onder zijn broeders, want hij wilde hem koning maken. ²³Hij handelde verstandig en verdeelde een aantal van zijn zonen over al de streken van Juda en Benjamin, over al de vestingsteden; hij gaf hun voedsel in overvloed en zocht (voor hen) een menigte vrouwen.

Inval van Sisak en dood van Rechabeam

12 ¹Toen Rechabeam zijn koninklijke macht stevig gevestigd had en sterk geworden was, verliet hij de *Torah* van **JHWH**, en heel Israël met hem. ²Daarom gebeurde het in het vijfde jaar van koning Rechabeam, dat Sisak, de koning van Egypte, optrok tegen Jeruzalem - want zij waren ontrouw geworden tegenover **JHWH** - ³met twaalfhonderd wagens en zestigduizend ruiters, terwijl het volk, dat met hem uit Egypte kwam, Libiërs, Sukkieten en Ethiopiërs, niet te tellen was. ⁴Hij nam de vestingsteden in, die tot Juda behoorden, en drong door tot Jeruzalem.

(A) 11:15 1Kon. 12:31.

⁵Toen kwam de profeet Semaja tot Rechabeam en de oversten van Juda, die wegens de komst van Sisak te Jeruzalem bijeen waren, en zei tot hen: Zo zegt **JHWH**: u hebt Mij verlaten, nu heb Ik ook u verlaten en gegeven in de macht van Sisak. ⁶Hierop *verootmoedigden* zich de oversten van Israël en de koning, en zij zeiden: **JHWH** is rechtvaardig. ⁷Toen **JHWH** zag, dat zij zich *verootmoedigd* hadden, kwam het woord van **JHWH** tot Semaja: Zij hebben zich *verootmoedigd*, Ik zal hen niet verdelen, maar hun spoedig uitredding geven, zodat mijn toorn zich niet over Jeruzalem zal uitstorten door de hand van Sisak. ⁸Zij zullen hem echter tot knechten zijn, zodat zij mijn dienst en de dienst van de koninkrijken van de landen leren kennen.

^{9(A)} Sisak dan, de koning van Egypte, trok op tegen Jeruzalem en nam de schatten van het huis van **JHWH** en van het huis van de koning, alles nam hij. Ook nam hij de gouden schilden die Salomo gemaakt had. ¹⁰Toen maakte koning Rechabeam in plaats daarvan koperen schilden, welke hij toevertrouwde aan de oversten van de garde, die wacht hielden aan de ingang van het koninklijk paleis. ¹¹Zo dikwijls als de koning naar het huis van **JHWH** ging, kwamen de soldaten van de garde ze halen en brachten zij ze weer naar de kamer van de garde terug.

¹²Omdat hij zich *verootmoedigde*, keerde de toorn van **JHWH** zich van hem af, zodat Hij hem niet geheel en al te gronde richtte. Ook was er in Juda nog wel iets goeds. ¹³Koning Rechabeam betoonde zich krachtig te Jeruzalem in zijn regering; eenenveertig jaar was Rechabeam oud, toen hij koning werd, en hij regeerde te Jeruzalem,

de stad die **JHWH** uit al de stammen van Israël verkozen had om zijn naam daar te vestigen, zeventien jaar. Zijn moeder heette Naäma, zij was een Ammonitische. ¹⁴Hij deed wat kwaad is, want hij had er zijn hart niet op gezet **JHWH** te zoeken. ¹⁵De geschiedenis van Rechabeam, uit vroeger en later tijd, is die niet beschreven in de geschiedenis van de profeet Semaja, en van de ziener Iddo, volgens het geslachtsregister? Er was voortdurend oorlog tussen Rechabeam en Jerobeam. ¹⁶Rechabeam ging bij zijn vaders te ruste en werd begraven in de stad van David; zijn zoon Abia werd koning in zijn plaats.

*Regering van Abia - Zijn
overwinning op Jerobeam*

13 ¹In het achttiende jaar van koning Jerobeam werd Abia koning over Juda. ²Drie jaar regeerde hij te Jeruzalem. Zijn moeder heette Michaja; zij was een dochter van Uriël uit Gibeä. Tussen Abia en Jerobeam was oorlog. ³Abia bond met een leger van dappere helden, vierhonderdduizend soldaten, de strijd aan, terwijl Jerobeam zich tegen hem in slagorde stelde met achthonderdduizend soldaten, dappere helden. ⁴Toen ging Abia staan op de berg Semaraïm, in het gebergte van Efraïm, en zei: Hoort naar mij, Jerobeam en heel Israël! ⁵Is het u niet bekend, dat **JHWH**, de God van Israël, het koningschap over Israël voor altijd aan David gegeven heeft, aan hem en aan zijn zonen, een zoutverbond? ⁶Maar Jerobeam, de zoon van Nebat, de knecht van Salomo, de zoon van David, stond op en maakte oproer tegen zijn heer. ⁷Tot hem vergaderden zich lichtzinnige mannen, nietswaardige mensen, die de overhand

(A) 12:9 1Kon. 10:16,17; 2Kron. 9:15,16.

hadden over Rechabeam, de zoon van Salomo. Rechabeam nu was jong en week van hart en was tegen hen niet opgewassen. ⁸Welnu, u denkt het koningschap van **JHWH**, dat in de hand van de zonen van David is, te kunnen trotseren, omdat u een grote menigte bent en de gouden kalveren hebt, die Jerobeam u tot goden gemaakt heeft. ⁹Hebt u niet de priesters van **JHWH**, de zonen van Aäron, en de Levieten verdreven, en u priesters gemaakt zoals bij de volken van de landen? Ieder, die kwam, om zich te laten wijden met een jonge stier en zeven rammen, werd priester voor wat geen goden zijn. ¹⁰Wij daarentegen - **JHWH** is onze God, wij hebben Hem niet verlaten; de zonen van Aäron dienen **JHWH** als priesters, de Levieten doen hun werk ¹¹en ontsteken voor **JHWH** brandoffers elke morgen en elke avond, en welriekend reukwerk; zij zorgen voor het toonbrood op de reine tafel en voor de gouden kandelaar en zijn lampen, om die elke avond aan te steken, want wij nemen waar, wat ons door **JHWH**, onze God, is opgedragen; maar u hebt Hem verlaten. ¹²En zie, bij ons gaat God aan de spits - en zijn priesters met alarmtrompetten, om tegen u alarm te blazen. Israëlieten, strijdt toch niet tegen **JHWH**, de God van uw vaders, want u zult niet voorspoedig zijn!

¹³Jerobeam nu had een omtrekkende beweging laten maken, waardoor een hinderlaag achter hen kwam, zodat (het leger) vóór de Judeeërs was en de hinderlaag achter hen. ¹⁴Toen keerden zich de Judeeërs om; en zie, zij hadden de strijd van voren en van achteren, maar zij riepen tot **JHWH**, de priesters bleven op de trompetten ¹⁵en de mannen van Juda hieven de strijdkreet aan. Toen de mannen van Juda de strijdkreet aanhieven, deed God Jerobeam en heel Israël tegen Abia en Juda de nederlaag

lijden. ¹⁶De Israëlieten vluchtten voor Juda, en God gaf hen in hun macht. ¹⁷Abia en zijn volk richtten onder hen een grote slachting aan en er sneuvelden van Israël vijfhonderdduizend soldaten. ¹⁸Aldus werden de Israëlieten in die tijd *verootmoedigd*; de Judeeërs hadden de overhand, omdat zij steunden op **JHWH**, de God van hun vaders. ¹⁹Abia achtervolgde Jerobeam en nam sommige steden van hem in: Betel met zijn onderhorige plaatsen, Jesana met zijn onderhorige plaatsen, en Efron met zijn onderhorige plaatsen. ²⁰Jerobeam had in de dagen van Abia geen kracht meer over; **JHWH** sloeg hem, zodat hij stierf.

²¹Maar Abia was machtig. Hij nam zich veertien vrouwen en verwekte tweeëntwintig zonen en zestien dochters. ²²Het overige van de geschiedenis van Abia, en zijn handel en wandel zijn beschreven in de Uitlegging van de profeet Iddo.

14¹Abia ging bij zijn vaders te ruste en men begroef hem in de stad van David. Zijn zoon Asa werd koning in zijn plaats; in zijn dagen had het land tien jaren rust.

Overwinning van Asa op Zerach

²Asa deed wat goed en recht was in de ogen van **JHWH**, zijn God. ³Hij verwijderde de uitheemse altaren en de offerhoogten, verbrijzelde de gewijde stenen, hakte de gewijde palen om ⁴en beval de Judeeërs, **JHWH**, de God van hun vaders, te zoeken en de *Torah* en het gebod te volbrengen. ⁵Hij verwijderde uit al de steden van Juda de offerhoogten en de wierookaltaren. Onder hem had het koninkrijk rust. ⁶Ook bouwde hij vestingsteden in Juda, want het land had rust en er was geen oorlog tegen hem in die jaren, daar **JHWH** hem vrede gegeven had. ⁷Hij zei tot Juda: Laten wij deze

steden versterken en ze omringen met muren, voorzien van torens, deuren en grendels; nog is het land van ons, want wij hebben **JHWH**, onze God, gezocht, wij hebben Hem gezocht en Hij heeft ons aan alle kanten vrede gegeven. En zij bouwden voorspoedig. ⁸Asa nu had een leger van driehonderdduizend man uit Juda, die schild en speer droegen, en van tweehonderdentachtigduizend man uit Benjamin, die een klein schild droegen en de boog spanden. Deze allen waren dappere helden.

⁹De Kusiet Zerach trok tegen hen ten strijde met een leger van duizendmaal duizend man en driehonderd wagens, en hij drong door tot Maresa. ¹⁰Asa trok hem tegemoet; en zij stelden zich in slagorde op in het dal Sefata bij Maresa. ¹¹Toen riep Asa tot **JHWH**, zijn God, en zei: **JHWH**, er is niemand buiten U, om de machteloze te helpen tegen de machtige. Help ons, **JHWH**, onze God, want op U steunen wij en in uw naam zijn wij opgetrokken tegen deze menigte. **JHWH**, U bent onze God, laat toch tegen U geen sterveling iets kunnen inbrengen. ¹²En **JHWH** deed de Kusieten de nederlaag lijden tegen Asa en Juda, zodat de Kusieten vluchtten. ¹³Asa en zijn krijgsvolk vervolgden hen tot Gerar, en van de Kusieten vielen er zovelen, dat niemand van hen in leven bleef, want zij werden verpletterd voor het aangezicht van **JHWH** en van zijn leger. Men behaalde een zeer grote buit. ¹⁴Daarop overweldigden zij al de steden rondom Gerar, want de schrik van **JHWH** lag erop; zij plunderden al de steden, omdat daarin veel buit was. ¹⁵Ook de tenten van de veehoeders overweldigden zij en zij voerden kleinvee in menigte en kamelen weg. Daarna keerden zij naar Jeruzalem terug.

Het optreden van Asa tegen afgoderij

15 ¹De Geest van God kwam over Azarja, de zoon van Oded; ²hij ging Asa tegemoet en zei tot hem: Hoort naar mij, Asa en heel Juda en Benjamin! **JHWH** is met u, zolang u met Hem bent; indien u Hem zoekt, zal Hij Zich door u laten vinden; maar indien u Hem verlaat, zal Hij u verlaten. ³Lange tijd was Israël zonder de ware God, zonder priester die onderwijs gaf, en zonder *Torah*; ⁴maar keerden zij in hun benauwdheid tot **JHWH**, de God van Israël, terug en zochten zij Hem, dan liet Hij Zich door hen vinden. ⁵In die tijden was er geen vrede voor hem die uitging noch voor hem die inging, maar er was grote beroering onder al de inwoners van de landen: ⁶volk botste tegen volk en stad tegen stad, want God schudde hen (wakker) door allerlei benauwdheid. ⁷U dan, weest sterk, en laten uw handen niet verslappen, want uw werk zal beloond worden.

⁸Zodra Asa deze woorden hoorde, de profetie die Azarja, de zoon van Oded, gesproken had, greep hij moed, en hij deed de gruwelen weg uit het hele land Juda en Benjamin, en uit de steden die hij op het gebergte van Efraïm ingenomen had. Ook vernieuwde hij het altaar van **JHWH**, dat vóór de voorhal van **JHWH** stond. ⁹Hij riep heel Juda en Benjamin bijeen, met degenen die bij hen verblijf hielden uit Efraïm, Manasse en Simeon - want velen uit Israël gingen tot hem over, toen zij zagen, dat **JHWH**, zijn God, met hem was -, ¹⁰en zij kwamen bijeen te Jeruzalem in de derde maand van het vijftiende jaar van de regering van Asa ¹¹en offerden aan **JHWH** op die dag van de buit die zij meegebracht hadden, zevenhonderd runderen en zeven-duizend stuks kleinvee. ¹²Zij gingen een

verbond aan, dat zij **JHWH**, de God van hun vaders, zouden zoeken met hun hele hart en met hun hele ziel; ¹³en ieder die **JHWH**, de God van Israël, niet zou zoeken, moest ter dood gebracht worden, zowel klein als groot, zowel man als vrouw. ¹⁴Zij zwoeren **JHWH** met luide stem en onder gejuich, en onder het geschal van trompetten en hoorns. ¹⁵Geheel Juda verheugde zich over de eed, want met heel hun hart hadden zij gezworen, met heel hun wil hadden zij **JHWH** gezocht en Hij had Zich door hen laten vinden; Hij gaf hun vrede aan alle kanten. ¹⁶Zelfs heeft koning Asa zijn moeder Maäka als gebiedster afgezet, omdat zij een gruwelijk beeld van Asjera gemaakt had. Asa hakte haar gruwelijk beeld stuk, verpulverde en verbrandde het in het dal Kidron. ¹⁷De offerhoogten verdwenen echter niet uit Israël; toch was het hart van Asa, zolang hij leefde, (**JHWH**) volkomen toegewijd. ¹⁸Hij bracht de heilige gaven van zijn vader en zijn eigen heilige gaven naar het huis van God: zilver, goud en allerlei voorwerpen. ¹⁹En er was geen oorlog tot het vijfendertigste jaar van de regering van Asa.

*Het verbond van Asa met Aram
tegen Israël - Zijn dood*

16 ¹In het zesendertigste jaar van de regering van Asa trok Basa, de koning van Israël, op tegen Juda en versterkte Rama, om alle verkeer van en naar Asa, de koning van Juda, te verhinderen. ²Toen haalde Asa zilver en goud uit de schatkamers van het huis van **JHWH** en van het huis van de koning en hij zond het tot Benhadad, de koning van Aram, die te Damascus woonde, met deze boodschap: ³Er bestaat een verbond tussen mij en u, tussen mijn vader en uw vader. Hierbij zend ik u zil-

ver en goud. Welnu, verbreek uw verbond met Basa, de koning van Israël, opdat hij van mij zal wegtrekken. ⁴Toen luisterde Benhadad naar koning Asa, en zond zijn legeraanvoerders naar de steden van Israël; zij overweldigden Ijjon, Dan, Abel-Maïm en al de voorraadsteden van Naftali. ⁵Zodra Basa dit hoorde, staakte hij de versterking van Rama en hield met zijn werk op. ⁶Toen ontbood koning Asa heel Juda; en de stenen en het hout waarmee Basa Rama versterkt had, namen zij weg; hij versterkte daarmee Geba en Mispä.

⁷In die tijd kwam de ziener Chanani tot Asa, de koning van Juda, en zei tot hem: Omdat u gesteund hebt op de koning van Aram en niet gesteund hebt op **JHWH**, uw God, daarom is het leger van de koning van Aram aan uw macht ontkomen. ⁸Waren de Kusieten en de Libiërs niet een groot leger met zeer veel wagens en ruiters? Toch heeft **JHWH** hen in uw macht gegeven, omdat u op Hem gesteund hebt. ⁹Want de ogen van **JHWH** gaan over de hele aarde, om krachtig bij te staan hen, van wie hun hart volkomen naar Hem uitgaat. U hebt hierin dwaas gehandeld, want van nu af zult u oorlogen hebben. ¹⁰Toen werd Asa vertoornd op de ziener en hij zette hem in de gevangenis, want hij was hierover toornig op hem. Asa mishandelde in die tijd ook enigen uit het volk.

¹¹Zie, de geschiedenis van Asa, uit vroeger en later tijd, zij is beschreven in het boek van de koningen van Juda en van Israël. ¹²In het negenendertigste jaar van zijn regering werd Asa ziek aan zijn voeten en zijn ziekte werd hoogst ernstig. Maar zelfs in zijn ziekte zocht Asa geen hulp bij **JHWH**, maar bij de heelmeeesters. ¹³Asa ging bij zijn vaders te ruste en stierf in het eenenveertigste jaar van zijn regering; ¹⁴men begroef

hem in zijn graf, dat hij voor zich in de stad van David had uitgehouwen; zij legden hem op een rustbed dat men gevuld had met specerijen en kruiden, naar de kunst van de zalfbereiders gemengd; en zij ontstaken voor hem een zeer groot vuur.

Regering en macht van Josafat

17¹ Zijn zoon Josafat werd koning in zijn plaats. Hij trad krachtig op tegen Israël, ²legde een legermacht in al de versterkte steden van Juda en bezettingen in het land Juda en in de steden van Efraïm die zijn vader Asa had ingenomen. ³**JHWH** was met Josafat, want hij bewandelde de oude paden van zijn vader David; hij zocht de Baäls niet, maar de God van zijn vader; ⁴hij wandelde naar Gods geboden en deed niet zoals Israël. ⁵**JHWH** gaf hem de koninklijke macht vast in handen, heel Juda bracht Josafat geschenken, zodat hij rijkdom en eer in overvloed had. ⁶Met een moedig hart bewandelde hij de wegen van **JHWH**, en bovendien verwijderde hij de hoogten en de gewijde palen uit Juda.

⁷In het derde jaar van zijn regering zond hij zijn oversten Ben-Chaïl, Obadja, Zekarja, Netanel en Michaja uit, om in de steden van Juda onderwijs te geven; ⁸bij hen waren de Leviëten Semaja, Netanja, Zebadja, Asaël, Semiramot, Jonatan, Adonia, Tobia en Tob-Adonia, Leviëten, en ook de priesters Elisama en Joram. ⁹Zij gaven onderwijs in Juda en hadden het boek van de *Torah* van **JHWH** bij zich; zij trokken al de steden van Juda rond en onderwezen het volk. ¹⁰En de schrik van **JHWH** lag op al de koninkrijken van de landen rondom Juda, zodat zij met Josafat geen oorlog voerden. ¹¹Een deel van de Filistijnen bracht geschenken aan Josafat en een schatting in zilver; zelfs

de Arabieren brachten hem kleinvee: zeventuizend zevenhonderd rammen en zeventuizend zevenhonderd bokken. ¹²Gaandeweg bereikte Josafat het toppunt van zijn macht en bouwde in Juda burchten en voorraadsteden. ¹³Hij had veel voorraden in de steden van Juda, en in Jeruzalem strijders, dappere helden. ¹⁴Dit is hun telling naar hun families: van Juda waren oversten van duizend: de overste Adna, met driehonderdduizend dappere helden; ¹⁵naast hem stond de overste Jochanan, met tweehonderdtachtigduizend; ¹⁶naast deze stond Amasja, de zoon van Zikri, die zich vrijwillig aan **JHWH** gegeven had, met tweehonderdduizend dappere helden. ¹⁷En van Benjamin een dappere held: Eljada, met tweehonderdduizend man, uitgerust met boog en schild; ¹⁸naast hem stond Jozabad met honderdtachtigduizend man, ten strijde toegerust. ¹⁹Dezen waren het, die de koning dienden, ongerekend degenen die de koning in de vestingsteden in heel Juda had gelegd.

Verbond van Josafat met Achab

18¹ Toen Josafat rijkdom en eer in overvloed bezat, verzwoerde hij zich met Achab. ²Hij ging na verloop van jaren naar Achab te Samaria; toen slachtte Achab voor hem en zijn gevolg kleinvee en runderen in menigte, en trachtte hem over te halen om op te trekken tegen Ramot in Gilead. ³Achab, de koning van Israël, zei tot Josafat, de koning van Juda: Gaat u met mij naar Ramot in Gilead? Hij antwoordde hem: Ik ben als U, mijn volk is als uw volk; ik ga met u in de strijd.

⁴Maar Josafat zei tot de koning van Israël: Vraag toch eerst het woord van **JHWH**. ⁵Toen riep de koning van Israël de profeten, vierhonderd man, bijeen

en vroeg hun: Zullen wij optrekken ten strijde tegen Ramot in Gilead of zal ik het nalaten? Zij antwoordden: Trek op; God zal het in de macht van de koning geven. ⁶Maar Josafat zei: Is hier niet nog een profeet van **JHWH**? Laten wij het dan door hem vragen. ⁷De koning van Israël zei tot Josafat: Er is nog één man door wie wij **JHWH** kunnen raadplegen, maar ik haat hem, omdat hij over mij nooit iets goeds, maar altijd onheil profeteert; het is Micha, de zoon van Jimla. En Josafat zei: Laat de koning zo niet spreken. ⁸Daarop riep de koning van Israël een hoveling en zei: Haal dadelijk Micha, de zoon van Jimla! ⁹Nu zaten de koning van Israël en Josafat, de koning van Juda, ieder op zijn troon, gekleed in staatsiegewaad, op een dorsvloer aan de ingang van de poort van Samaria, terwijl al de profeten vóór hen profeteerden. ¹⁰En Sidkiah, de zoon van Kenaäna, had zich ijzeren hoorns gemaakt; hij zei: Zo zegt **JHWH**: hiermee zult u Aram stoten totdat u hen verdelgd hebt. ¹¹En al de profeten profeteerden evenzo: Trek op naar Ramot in Gilead en u zult voorspoed hebben; **JHWH** zal het in de macht van de koning geven.

¹²De bode nu, die Micha was gaan roepen, sprak tot hem: Zie, de profeten hebben eenstemmig gunstig voor de koning gesproken; laat dan toch uw woord zijn als dat van ieder van hen, en spreek gunstig. ¹³Maar Micha zei: Zo waar **JHWH** leeft, voorzeker, wat mijn God zeggen zal, dát zal ik spreken. ¹⁴Toen hij tot de koning gekomen was, vroeg de koning hem: Micha, zullen wij tegen Ramot in Gilead ten strijde trekken of zal ik het nalaten? Hij antwoordde: Trekt op, en u zult voorspoed hebben; zij zullen in uw macht gegeven wor-

den. ¹⁵Maar de koning zei tot hem: Hoe dikwijls moet ik u bezweren, dat u tot mij slechts de waarheid spreekt in de naam van **JHWH**? ^{16(A)} Daarop zei hij: Ik zag heel Israël op de bergen verstrooid als schapen die geen herder hebben, en **JHWH** zei: dezen hebben geen heer, een ieder kere in vrede naar zijn huis. ¹⁷Toen sprak de koning van Israël tot Josafat: Heb ik u niet gezegd: hij profeteert over mij niets goeds, maar enkel onheil?

¹⁸(Micha) zei: Daarom, hoort het woord van **JHWH**. Ik zag **JHWH** op zijn troon zitten, terwijl het hele hemelse leger aan zijn rechter- en aan zijn linkerhand stond. ¹⁹En **JHWH** zei: wie zal Achab, de koning van Israël, verleiden, zodat hij optrekt en sneuvelt te Ramot in Gilead? De één zei dit en de ander dat. ²⁰Toen trad er een geest naar voren, stelde zich voor **JHWH** en zei: ik zal hem verleiden. **JHWH** vroeg hem: waarmee? ²¹Hij antwoordde: Ik zal heengaan en tot een leugengeest worden in de mond van al zijn profeten. Toen zei Hij: u moet hem verleiden en u zult er ook toe in staat zijn; ga heen en doe het. ²²Nu dan, zie, **JHWH** heeft een leugengeest gegeven in de mond van deze profeten van u, en **JHWH** heeft onheil over u besloten.

²³Toen trad Sidkiah, de zoon van Kenaäna, toe, sloeg Micha op de kaak en zei: Langs welke weg zou de Geest van **JHWH** van mij geweken zijn om tot u te spreken? ²⁴Maar Micha zei: Dát zult u zien op die dag, waarop u van kamer tot kamer zult gaan om u te verbergen. ²⁵Toen zei de koning van Israël: Neemt Micha, brengt hem weer weg naar Amon, de overste van de stad, en naar prins Joas, en zegt: ²⁶zo spreekt de koning: zet deze in de gevangenis en geeft hem brood en water der verdrukking,

(A) 18:16 Num. 27:17; Eze. 34:5; Mat. 9:36; Mar. 6:34.

totdat ik behouden terugkom. ²⁷Maar Micha zei: Indien u inderdaad behouden terugkomt, heeft **JHWH** door mij niet gesproken. Voorts zei hij: Hoort, u volken allemaal!

²⁸Daarna trok de koning van Israël op, met Josafat, de koning van Juda, tegen Ramot in Gilead. ²⁹Toen zei de koning van Israël tot Josafat: Ik zal vermomd in de strijd gaan; houd u echter uw staatsiegewaad aan. Daarop vermomde zich de koning van Israël en zij begaven zich in de strijd. ³⁰De koning van Aram nu had zijn wagenoversten geboden: U zult niet strijden tegen klein of groot, maar alleen tegen de koning van Israël. ³¹Zodra de wagenoversten Josafat zagen, riepen zij: Dat is de koning van Israël; en zij omsingelden hem om hem aan te vallen. Maar Josafat riep luid en **JHWH** hielp hem, God lokte hen van hem weg. ³²Zodra de wagenoversten zagen, dat hij de koning van Israël niet was, keerden zij zich van hem af.

³³Eén man echter spande de boog zonder bepaald doel en trof de koning van Israël tussen de verbindingsstukken en het pantser. Toen zei deze tot de wagenmenner: Keer de teugel en breng mij uit het leger, want ik ben gewond. ³⁴Maar de strijd werd op die dag hevig, en de koning van Israël hield zich staande in de wagen tegenover de Arameeërs tot aan de avond. Maar hij stierf tegen zonsondergang.

19¹Toen Josafat, de koning van Juda, behouden naar zijn huis te Jeruzalem terugkeerde, ²ging de ziener Jehu, de zoon van Chanani, hem tegemoet en zei tot koning Josafat: Mag u de goddeloze helpen en bevriend zijn met hen die **JHWH** haten? Hierom rust er toorn op u van de zijde van **JHWH**.

³Toch is er wel iets goeds bij u gevon-

den, want u hebt de gewijde palen uit het land weggedaan en uw hart erop gezet God te zoeken.

Josafat regelt de rechtspraak

⁴Josafat verbleef te Jeruzalem. Opnieuw trok hij uit onder het volk, van Berseba af tot aan het gebergte van Efraïm, en deed het terugkeren tot **JHWH**, de God van zijn vaderen. ⁵Hij stelde rechters in het land aan, in al de versterkte steden van Juda, van stad tot stad. ⁶Tot de rechters zei hij: Ziet toe, wat u doet, want u oefent de rechtspraak niet uit voor mensen, maar voor **JHWH**, die bij u is, als u rechtspreekt. ⁷Nu dan, laat het ontzag voor **JHWH** over u zijn; handelt nauwgezet, want bij **JHWH**, onze God, is geen onrecht, geen partijdigheid noch aanneming van geschenken.

⁸Ook in Jeruzalem stelde Josafat sommige Levieten, priesters en familiehoofden van Israël aan, voor de rechtspraak van **JHWH** en voor de meningsverschillen. Zij zetelden in Jeruzalem. ⁹Hij gebod hun: In het ontzag voor **JHWH**, in getrouwheid en met een volkomen hart zult u aldus handelen: ¹⁰bij elk verschil van inzicht, dat u door uw broeders die in hun steden wonen, voorgelegd wordt, - over gevallen van bloedschuld, over de *Torah*, gebod, inzettingen en verordeningen -, zult u hen vermanen niet schuldig te worden voor **JHWH**, waardoor er toorn zou rusten op u en uw broeders. Als u zo handelt, zult u niet schuldig worden. ¹¹Zie, de hogepriester Amarja is over u gesteld voor elke zaak van **JHWH**, en Zebadja, de zoon van Jismaël, de vorst van het huis Juda, voor elke zaak van de koning, en als opzieners staan de Levieten tot uw beschikking. Handelt vastberaden, **JHWH** zal met hem zijn, die goed is.

*Overwinning op de
Moabieten en Ammonieten*

20¹Daarna gebeurde het, dat de Moabieten, de Ammonieten en met hen een deel van de Meünieten tegen Josafat ten strijde trokken. ²Men kwam Josafat melden: Een grote menigte is tegen u opgetrokken van de overkant van de zee, uit Aram; zie, zij zijn in Chaseson-Tamar - dat is Engedi -. ³Toen werd Josafat bang en besloot **JHWH** te raadplegen; hij riep voor heel Juda een vasten uit, ⁴en Juda kwam bijeen om hulp te zoeken bij **JHWH**; ja, men kwam uit al de steden van Juda om **JHWH** te zoeken. ⁵Josafat ging te midden van de gemeente van Juda en Jeruzalem staan, in het huis van **JHWH** vóór de nieuwe voorhof, ⁶en zei: **JHWH**, God van onze vaders, bent U niet God in de hemel, heerst U niet over al de koninkrijken van de volken? In uw hand is kracht en sterkte, niemand kan standhouden tegen U. ^{7(A)} Bent U niet onze God, die voor het aangezicht van uw volk Israël verdreven hebt de inwoners van dit land en dit voor altijd hebt gegeven aan het nageslacht van Abraham, uw vriend? ⁸Zij woonden daarin, bouwden U daarin voor uw naam een heiligdom en zeiden: ⁹Indien ons een onheil overkomt: zwaard, oordeel, pest of honger, dan zullen wij ons voor dit huis en voor uw aangezicht stellen, want uw naam is in dit huis; wanneer wij in onze benauwdheid tot U roepen, zult U horen en helpen. ^{10(B)} Nu dan, zie, de Ammonieten, de Moabieten en de mensen van het gebergte Seir, tegen wie U Israël niet toestond op te rukken, toen het uit het land Egypte kwam - want het trok langs hen heen en verdelgde hen niet - ¹¹zie toch,

zij vergelden het ons door op te trekken om ons uit uw bezitting die U ons tot erfdeel hebt gegeven, te verdrijven. ¹²Onze God, zult U over hen niet oordelen? Wij immers zijn niet opgewassen tegen deze grote menigte die tegen ons is opgerukt, en wij weten niet, wat wij doen moeten, maar op U zijn onze ogen gevestigd.

¹³Heel Juda stond voor het aangezicht van **JHWH**, zelfs hun kleine kinderen, hun vrouwen en hun zonen.

¹⁴Toen kwam in het midden van de gemeente de Geest van **JHWH** op de Leviet Jachaziël, de zoon van Zekarja, de zoon van Benaja, de zoon van Jeïel, de zoon van Mattanja, uit de zonen van Asaf, ^{15(C)} en hij zei: Luistert, heel Juda en inwoners van Jeruzalem en koning Josafat! Zo zegt **JHWH** tot u: weest niet bang en wordt niet verschrikt voor deze grote menigte, want het is geen strijd van u, maar van God. ¹⁶Morgen moet u tegen hen oprukken; wanneer zij de helling van Sis bestegen hebben, zult u hen aantreffen aan het einde van het beekdal vóór de woestijn van Jeruël. ^{17(D)} Niet u zult hierbij behoeven te strijden: stelt u op, blijft staan, dan zult u zien, dat **JHWH** u de overwinning geeft. Juda en Jeruzalem, weest niet bang en wordt niet verschrikt; morgen moet u tegen hen uittrekken, **JHWH** is met u. ¹⁸Toen boog Josafat zich neer met het aangezicht ter aarde, en heel Juda en de inwoners van Jeruzalem wierpen zich neer voor het aangezicht van **JHWH**, om **JHWH** te aanbidden. ¹⁹En de Levieten, behorende tot de Kehatieten en de Korachieten, stonden op om **JHWH**, de God van Israël, met zeer krachtige stem te loven.

²⁰De volgende morgen vroeg trokken zij uit naar de woestijn van Tekoa. En terwijl zij uittrokken, trad Josafat naar

(A) 20:7 Jes. 41:8; Jak. 2:23. (B) 20:10 Deut. 2:4-19. (C) 20:15 Deut. 20:1-4. (D) 20:17 Ex. 14:13,14.

voren en zei: Luistert naar mij, Juda en inwoners van Jeruzalem, gelooft in **JHWH**, uw God, en u zult bevestigd worden, gelooft in zijn profeten en u zult voorspoedig zijn. ²¹Na het volk te hebben geraadpleegd, stelde hij mannen op, die **JHWH** een lied zongen en Hem loofden in heilige feestdos, terwijl zij voor de gewapenden uittrokken en zeiden: Looft **JHWH**, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid. ²²Op het ogenblik, dat zij de jubel en de lof aanhieven, liet **JHWH** de Ammonieten, de Moabieten en de mensen van het gebergte Seir, die tegen Juda waren opgerukt, uit hinderlagen overvallen, en zij werden verslagen. ²³Daarop keerden de Ammonieten en de Moabieten zich tegen de bewoners van het gebergte Seir, om hen met de ban te slaan en te verdelgen. Zodra zij met de bewoners van Seir hadden afgerekend, hielpen zij elkaar in het verderf. ²⁴Toen Juda gekomen was bij de wachttorens in de woestijn keerden zij zich naar het krijgsvolk, en zie, het waren slechts lijken, ter aarde neergevallen: niemand was ontkomen. ²⁵Daarna kwamen Josafat en zijn volk hun buit roven en vonden bij hen in overvloed zowel goederen als klederen en kostbaarheden; zij plunderden zoveel, dat het niet te dragen was; gedurende drie dagen waren zij bezig met het roven van de buit, zo groot was deze. ²⁶Op de vierde dag kwamen zij samen in het Dal van de Lofprijzing: daar prezen zij **JHWH**, hierom noemt men die plaats tot op heden Dal van de Lofprijzing. ²⁷Toen keerden al de mannen van Juda en van Jeruzalem om, met Josafat aan het hoofd, en gingen naar Jeruzalem terug met blijdschap, want **JHWH** had hen verheugd over hun vijanden. ²⁸Zij kwamen te Jeruzalem, naar het huis van **JHWH**, met harpen, citers en trompetten.

²⁹En de schrik van God viel op al de koninkrijken van de landen, toen zij hoorden, dat **JHWH** tegen Israëls vijanden gestreden had, ³⁰maar het koninkrijk van Josafat had rust, want zijn God gaf hem vrede aan alle kanten.

Einde van Josafats regering

³¹Josafat dan regeerde over Juda. Hij was vijfendertig jaar oud, toen hij koning werd, en regeerde vijftientwintig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Azuba; zij was de dochter van Silchi. ³²Hij wandelde in de weg van zijn vader Asa; hij week daarvan niet af, en deed wat recht is in de ogen van **JHWH**. ³³Alleen verdwenen de offerhoogten niet en het volk had zijn hart nog niet gericht op de God van zijn vaderen. ³⁴Het overige van de geschiedenis van Josafat, uit vroeger en later tijd, zie, dat is beschreven in de geschiedenis van Jehu, de zoon van Chanani, die opgenomen is in het boek van de koningen van Israël.

³⁵Hierna verbond zich Josafat, de koning van Juda, met Achazja, de koning van Israël. Deze handelde goddeloos ³⁶en sloot met hem een overeenkomst om schepen te bouwen voor de vaart op Tarsis. En zij bouwden schepen te Esjon-Geber. ³⁷Maar Eliëzer, de zoon van Dodawahu, van Maresa, profeteerde tegen Josafat: Omdat u zich verbonden hebt met Achazja, verbreekt **JHWH** uw werken. En de schepen leden schipbreuk, zodat zij niet naar Tarsis konden varen.

21 ¹Josafat ging bij zijn vaderen te ruste en werd begraven bij zijn vaderen in de stad van David; zijn zoon Joram werd koning in zijn plaats.

Jorams goddeloze regering

²Zijn broers, de zonen van Josafat, waren: Azarja, Jechiël, Zekarja, Azarjahu, Michaël en Sefatja. Deze allen waren zo-

nen van Josafat, de koning van Israël.
³Hun vader had hun vele geschenken gegeven, bestaande uit zilver, goud en kostbaarheden, en ook vestingsteden in Juda; maar het koningschap had hij gegeven aan Joram, want deze was de eerstgeborene.

⁴Toen Joram het koningschap van zijn vader aanvaard had en zich krachtig voelde, doodde hij al zijn broers met het zwaard en ook enige oversten van Israël.
⁵Joram was tweeëndertig jaar oud, toen hij koning werd, en hij regeerde acht jaar te Jeruzalem. ⁶Hij wandelde in de weg van de koningen van Israël, zoals het huis van Achab gedaan had, want hij had een dochter van Achab tot vrouw en deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**.
⁷(A) Maar **JHWH** wilde het huis van David niet verdelgen, ter wille van het verbond dat Hij met David gesloten had, en omdat Hij gezegd had, dat Hij hem en zijn zonen altijd een lamp zou geven.

⁸(B) In zijn dagen onttrokken de Edomieten zich aan de macht van Juda en stelden een koning over zich aan.
⁹Toen trok Joram met zijn oversten en met al de wagens op, en nadat hij zich in de nacht gereedgemaakt had, versloeg hij de Edomieten die hem en de wagenoversten omsingeld hadden. ¹⁰Toch onttrok Edom zich aan de macht van Juda tot op de huidige dag. Toen onttrok zich ook Libna aan zijn macht, in diezelfde tijd, want hij had **JHWH**, de God van zijn vaders, verlaten.

¹¹Ook hij maakte offerhoogten op de bergen van Juda, hij bracht de inwoners van Jeruzalem tot afgoderij en verleidde Juda. ¹²Toen kwam er een schrijver tot hem van de profeet Elia, dat luidde: Zó zegt **JHWH**, de God van uw vader David: Omdat u niet gewandeld hebt in de we-

gen van uw vader Josafat en van Asa, de koning van Juda, ¹³maar gewandeld hebt in de weg van de koningen van Israël, en Juda en de inwoners van Jeruzalem tot afgoderij hebt gebracht naar het voorbeeld van het huis van Achab, ja, omdat u ook uw broers, het gezin van uw vader, hebt gedood, terwijl zij beter waren dan u; ¹⁴zie, **JHWH** zal uw volk, uw zonen, uw vrouwen en al uw bezit zeer zwaar treffen; ¹⁵en u zelf zult aan een ernstige ziekte lijden, een ingewandsziekte, totdat na verloop van tijd uw ingewanden ten gevolge van de ziekte naar buiten komen.

¹⁶**JHWH** wekte tegen Joram de strijd-lust op van de Filistijnen en van de Arabieren, die naast de Kusieten wonen, ¹⁷zodat zij tegen Juda optrokken, het binnendrongen en alle bezittingen die zich in het koninklijk paleis bevonden, ja zelfs zijn zonen en zijn vrouwen wegvoerden, zodat hem geen zoon overbleef dan Joachaz, zijn jongste zoon. ¹⁸Na dit alles sloeg **JHWH** hem met een ongeneeslijke ziekte in zijn ingewanden. ¹⁹En na verloop van tijd, toen ongeveer twee jaren voorbijgegaan waren, kwamen ten gevolge van zijn ziekte zijn ingewanden naar buiten, zodat hij aan die kwaadaardige ziekte stierf. Maar zijn volk ontstak voor hem geen vuur, zoals voor zijn vaders. ²⁰Hij was tweeëndertig jaar oud, toen hij koning werd, en hij regeerde acht jaren te Jeruzalem. Hij ging heen, onbetreurd; men begroef hem in de stad van David, maar niet in de graven van de koningen.

Achazja, door Jehu gedood

22 ¹Toen maakten de inwoners van Jeruzalem Achazja, zijn jongste zoon, koning in zijn plaats, want een ro-

(A) 21:7 1Kon. 11:36. (B) 21:8 Gen. 27:40.

versbende die met de Arabieren in de legerplaats gekomen was, had al de ouden gedood. Zo werd Achazja, de zoon van Joram, de koning van Juda, koning. ²Achazja was tweeënveertig jaar oud, toen hij koning werd, en hij regeerde één jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Atalja; zij was de kleindochter van Omri. ³Ook hij wandelde in de wegen van het huis van Achab, want zijn moeder verleide hem door haar raadgevingen tot goddeloze daden. ⁴Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, evenals de leden van het huis van Achab, want zij waren zijn raadgevers, na de dood van zijn vader, tot zijn eigen verderf.

⁵Ook ging hij op hun raad heen en trok met Joram, de zoon van Achab, de koning van Israël, op en streed tegen Hazaël, de koning van Aram, bij Ramot in Gilead. Maar de Arameeërs verwonden Joram. ⁶Dus keerde hij terug, om te Jizreël genezing te zoeken voor de wonden die zij hem bij Rama hadden toegebracht, toen hij streed tegen Hazaël, de koning van Aram. En Achazja, de zoon van Joram, de koning van Juda, kwam Joram, de zoon van Achab, in Jizreël bezoeken, want hij lag ziek. ⁷Dat Achazja naar Joram kwam, werd echter door een beschikking van God zijn ondergang, want toen hij daar gekomen was, gingen Joram en hij Jehu, de zoon van Nimsi, tegemoet, die **JHWH** gezalfd had om het huis van Achab uit te roeien; ⁸en toen Jehu over het huis van Achab het strafgericht hield, trof hij de oversten van Juda aan en de zonen van de broers van Achazja, die Achazja dienden, en doodde hen. ⁹En hij zocht Achazja. Men nam hem gevangen, toen hij zich verborgen had te Samaria, voerde hem naar Jehu en bracht hem ter dood; maar men

begroef hem, want men zei: Hij is de zoon van Josafat, die **JHWH** zocht met zijn hele hart. En het huis van Achazja had niemand, die in staat was te regeren.

*Atalja - Joas door Jojada
op de troon gebracht*

¹⁰Toen Atalja, de moeder van Achazja, zag, dat haar zoon dood was, maakte zij zich op en roeide het hele koninklijke geslacht van het huis Juda uit. ¹¹Maar prinses Jehosabat nam Joas, de zoon van Achazja, en voerde hem ongemerkt weg uit de kring van de prinsen die gedood werden en bracht hem en zijn voedster in de bergplaats voor de bedden. En Jehosabat, de dochter van koning Joram, de vrouw van de priester Jojada - zij was namelijk de zuster van Achazja - verborg hem voor Atalja, zodat deze hem niet doodde. ¹²Hij bleef zes jaar bij hen verborgen in het huis van God, terwijl Atalja over het land regeerde.

23 ¹Maar in het zevende jaar vatte Jojada moed en verbond zich met de oversten over honderd: Azarja, de zoon van Jerocham, Jismaël, de zoon van Jochanan, Azarja, de zoon van Obed, Maäseja, de zoon van Adaja, en Elisafat, de zoon van Zikri. ²Zij gingen in Juda rond en verzamelden de Levieten uit al de steden van Juda, en ook de familiehoofden van Israël, en dezen kwamen naar Jeruzalem. ^{3(A)}Toen sloot de hele gemeente een verbond met de koning in het huis van God en (Jojada) zei tot hen: Zie, de zoon van de koning zal regeren, zoals **JHWH** over de zonen van David gesproken heeft. ⁴Dit moet u doen: een derde deel van u, dat op de Sjabbat dienst moet doen, zowel priesters als Levieten, moet als dorpelwachters optreden; ⁵een derde deel moet in het konink-

(A) 23:3 2Sam. 7:12.

lijk paleis aanwezig zijn, een derde deel in de Fundamentpoort, en het hele volk in de voorhoven van het huis van **JHWH**.⁶ Niemand mag het huis van **JHWH** binnengaan behalve de priesters en de dienstdoende Levieten; zij mogen binnengaan, want zij zijn heilig. Maar het hele volk moet het voorschrift van **JHWH** in acht nemen.⁷ De Levieten moeten zich rondom de koning scharen, ieder met zijn wapens in de hand, en wie de tempel wil binnengaan, moet ter dood gebracht worden. Blijft bij de koning, als hij naar binnen komt of naar buiten gaat.⁸ De Levieten nu en heel Juda deden alles wat de priester Jojada geboden had; ieder van hen nam zijn mannen die op de Sjabbat dienst moesten doen, samen met hen die op de Sjabbat vrijaf zouden krijgen, want de priester Jojada had de afdelingen geen vrij gegeven.⁹ De priester Jojada gaf aan de oversten over honderd de speren en de kleine zowel als de grote schilden die koning David toebehoord hadden en in het huis van God waren.¹⁰ Hij stelde het hele volk op, ieder met zijn werpspies in de hand, van de rechtervleugel tot de linkervleugel van het huis, bij het altaar en bij het huis, rondom de koning.¹¹ Toen brachten zij de zoon van de koning naar buiten, zetten hem de kroon op, gaven hem de Getuigenis en maakten hem koning. Jojada en zijn zonen zalfden hem en riepen: Leve de koning!

¹²Toen Atalja het geroep hoorde van het volk dat toeliep en de koning toejuichte, ging zij naar het volk in het huis van **JHWH**,¹³ en zag, zie, daar stond de koning bij zijn zuil aan de ingang; en bij de koning de oversten met de trompetten, ook al het volk van het land, dat zich verheugde en op de trompetten blies, en de zangers met de muziekinstrumenten, die leiding gaven bij de lof-

zang. Toen verscheurde Atalja haar klederen en riep: Verraad! Verraad!

¹⁴Daarop deed de priester Jojada de oversten over honderd, de bevelhebbers van het leger, naar buiten gaan en zei tot hen: Brengt haar tussen de gelederen naar buiten, en wie haar volgt, moet met het zwaard gedood worden. Want de priester had gezegd: U zult haar niet ter dood brengen in het huis van **JHWH**.¹⁵ Daarop sloegen zij de handen aan haar, en toen zij bij de ingang van de Paardenpoort van het koninklijk paleis gekomen was, bracht men haar daar ter dood.

¹⁶Toen sloot Jojada een verbond tussen zich en het hele volk en de koning, dat zij een volk van **JHWH** zouden zijn.¹⁷ Het hele volk ging naar de tempel van Baäl, zij haalden die omver, verbrijzelden zijn altaren en zijn beelden, en doodden Mattan, de priester van Baäl, vóór de altaren.¹⁸ Jojada droeg de hele zorg voor het huis van **JHWH** op aan de Levitische priesters die David over het huis van **JHWH** verdeeld had om de brandoffers van **JHWH** te offeren, zoals voorgeschreven is in de *Torah* van Mozes, met vreugde en met gezang, naar de regeling van David.¹⁹ Voorts plaatste hij de poortwachters bij de poorten van het huis van **JHWH**, opdat niemand, die in enig opzicht onrein was, zou binnenkomen.²⁰ Hij nam de oversten over honderd, de aanzienlijken, hen die over het volk heersten, en al het volk van het land, en hij bracht de koning uit het huis van **JHWH**. Zij kwamen door de Bovenpoort in het koninklijk paleis, en lieten de koning op de koningstroon plaatsnemen.²¹ Al het volk van het land verheugde zich en de stad bleef rustig, nadat zij Atalja met het zwaard ter dood hadden gebracht.

De regering van Joas

24¹Joas was zeven jaar oud, toen hij koning werd, en hij regeerde veertig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Sibja; zij was uit Berseba. ²Joas deed wat recht is in de ogen van **JHWH**, zolang de priester Jojada leefde. ³Jojada nu nam twee vrouwen voor hem, bij wie hij zonen en dochters verwekte. ⁴Daarna besloot Joas het huis van **JHWH** te vernieuwen. ⁵Hij riep de priesters en de Levieten bijeen en zei tot hen: Trekt uit naar de steden van Juda en verzamelt uit heel Israël geld om het huis van uw God elk jaar te herstellen. Zet spoed achter deze zaak. Maar de Levieten deden het niet. ^{6(A)}Toen ontbood de koning de hogepriester Jojada en zei tot hem: Waarom hebt u er niet op gelet, dat de Levieten uit Juda en uit Jeruzalem de heffing van Mozes, de knecht van **JHWH**, bijeenbrachten, zoals de gemeente van Israël deed ten behoeve van de tent van de getuigenis? ⁷Want de zonen van de goddeloze Atalja hebben in het huis van God ingebroken en zelfs al de geheiligde voorwerpen van het huis van **JHWH** voor de Baäls gebruikt.

⁸Op bevel van de koning maakte men toen een kist, zette die buiten bij de poort van het huis van **JHWH** ⁹en liet in Juda en in Jeruzalem omroepen, dat zij **JHWH** de heffing moesten brengen, die Mozes, de knecht van God, aan Israël in de woestijn had opgelegd. ¹⁰Toen verheugden zich al de oversten en het hele volk; zij brachten geld bijeen en wierpen het in de kist, tot deze vol was. ¹¹Telkens wanneer de kist door de Levieten naar de ambtenaren van de koning gebracht werd en dezen zagen, dat er veel geld in was, kwamen de schrijver van de

koning en de gevolmachtigde van de hogepriester en leegden de kist; dan namen haar op en zette haar weer op haar plaats. Zó deed men iedere keer, en zij verzamelden geld in overvloed. ¹²De koning en Jojada gaven dit aan de opzichters over het werk aan het huis van **JHWH**; en dezen huurden steenhouwers en timmerlieden om het huis van **JHWH** te vernieuwen, en ook ijzer- en koper-smeden om het huis van **JHWH** te herstellen. ¹³Toen gingen de werklieden aan de arbeid, en het herstellingswerk vorderde onder hun handen: zij vernieuwden het huis van God naar het oorspronkelijk bestek en brachten het in goede staat. ¹⁴Toen zij klaar waren, brachten zij de rest van het geld naar de koning en Jojada; deze maakte daarvan allerlei voorwerpen voor het huis van **JHWH**: gebruiksvoorwerpen voor de dienst en het offer, ook schalen, en ander gouden en zilveren voorwerpen. Zolang Jojada leefde, bracht men voortdurend brandoffers in het huis van **JHWH**.

¹⁵Jojada werd oud en van het leven verzadigd, en stierf. Hij was, toen hij stierf, honderd dertig jaar oud. ¹⁶Men begroef hem in de stad van David bij de koningen, want hij had gedaan wat goed was in Israël, zowel tegenover God als tegenover zijn huis.

¹⁷Maar na de dood van Jojada kwamen de oversten van Juda en bogen zich voor de koning neer; toen luisterde de koning naar hen. ¹⁸Zij verlieten het huis van **JHWH**, de God van hun vaders, en dienden de gewijde palen en de afgodsbeelden, zodat er toorn kwam over Juda en Jeruzalem wegens deze schuld van hen. ¹⁹En **JHWH** zond onder hen profeten om hen tot Zich te doen terugkeren; hoewel dezen hen ernstig waarschuw-

(A) 24:6 Ex. 30:11-16.

den, luisterden zij niet. ^{20(A)} Toen vervulde de Geest van God Zekarja, de zoon van de priester Jojada, en hij ging tegenover het volk staan en zei tot hen: Zo zegt God: waarom overtreedt u de geboden van **JHWH** en wilt u niet voorspoe-dig zijn? Omdat u **JHWH** verlaten hebt, heeft Hij u verlaten. ²¹ Maar zij maakten een samenzwering tegen hem en stenigden hem op bevel van de koning in de voorhof van het huis van **JHWH**. ²² Koning Joas hield de trouwe hulp, die zijn vader Jojada hem betoond had, niet in gedachten, maar doodde zijn zoon. En, toen deze stierf, zei hij: Laat **JHWH** het zien en wraak nemen!

²³ Bij de wisseling van het jaar trok het leger van Aram tegen hem op. Zij drongen door tot Juda en Jeruzalem en vernietigden alle volksoversten onder het volk en zonden de hele buit aan de koning van Damascus. ²⁴ Hoewel het leger van Aram met een gering aantal mannen kwam, gaf **JHWH** toch een zeer talrijk leger in hun macht, omdat (de Judeeërs) **JHWH**, de God van hun vaderen, hadden verlaten. En zij voltrokken aan Joas strafgerichten. ²⁵ En toen zij van hem weggetrokken waren - zij lieten hem namelijk in een ernstige ziekte achter - maakten zijn dienaren een samenzwering tegen hem wegens het bloed van de zoon van de priester Jojada; zij sloegen hem op zijn bed dood en hij stierf. Men begroef hem in de stad van David, maar niet in de graven van de koningen. ²⁶ Dezen nu zijn het, die tegen hem hebben samengezworen: Zabad, de zoon van Simat, de Ammonitische, en Jozabad, de zoon van Simrit, de Moabitische. ²⁷ Over zijn zonen, over de talrijke Godsspraken tegen hem en over de grondlegging van het huis van God is geschreven in de Uit-

legging van het boek van de koningen. Zijn zoon Amasja werd koning in zijn plaats.

Overwinning van Amasja op Edom en zijn nederlaag tegen Israël

25 ¹ Toen Amasja vijftientwintig jaar oud was, werd hij koning en hij regeerde negenentwintig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Jehoaddan; zij was uit Jeruzalem. ² Hij deed wat recht is in de ogen van **JHWH**, maar niet met een volkomen toegewijd hart. ³ Zodra hij het koningschap vast in handen had, bracht hij de dienaren om, die zijn vader, de koning, hadden gedood. ^{4(B)} Maar hun kinderen bracht hij niet ter dood, overeenkomstig wat geschreven staat in de *Torah*, in het boek van Mozes, waar **JHWH** geboden heeft: De vaders zullen niet sterven om de kinderen, en de kinderen zullen niet sterven om de vaders, maar ieder zal om zijn eigen zonde sterven.

⁵ Daarna riep Amasja Juda bijeen en stelde het op naar de families, naar de oversten van de duizenden en naar de oversten van de honderden van heel Juda en Benjamin; hij telde hen, van twintig jaar oud en daarboven, en bevond, dat er driehonderdduizend soldaten waren, die in het leger konden uitrukken, die speer en schild hanteerden. ⁶ Ook huurde hij uit Israël honderdduizend soldaten voor honderd talenten zilver. ⁷ Maar een man van God kwam tot hem en zei: O koning, laat het leger van Israël niet met u gaan, want **JHWH** is niet met Israël, met al die Efraïmieten. ⁸ Maar U, ga, doe maar, wees sterk tot de strijd: God zal u doen struikelen voor de vijand, want God heeft de macht te

(A) 24:20 Mat. 23:35; Luk. 11:51. (B) 25:4 Deut. 24:16.

helpen en de macht te doen struikelen.
⁹Toen zei Amasja tot de man van God: Wat dan te doen met het oog op de honderd talenten die ik aan de troepen van Israël gegeven heb? Maar de man van God zei: **JHWH** kan u meer geven dan dit.
¹⁰Daarop zonderde Amasja de troepen af, die uit Efraïm tot hem gekomen waren, opdat zij naar hun woonplaats zouden gaan. Toen ontbrandde hun toorn zeer tegen Juda en zij keerden naar hun plaats terug, ziedend van toorn.

¹¹Amasja betoonde zich een krachtig man, hij voerde zijn volk naar het Zoutdal en versloeg van de Seïrieten tienduizend man. ¹²Ook voerden de Judeeërs tienduizend man gevangenen levend weg en brachten hen op de top van een rots en wierpen hen van de top van de rots, zodat zij allen verpletterd werden. ¹³De troepen echter, die Amasja had doen terugkeren, zodat zij niet met hem ten strijde trokken, deden van Samaria uit een overval op de steden van Juda, tot Bet-Choron toe; zij sloegen er drieduizend man dood en roofden een grote buit.

¹⁴Nadat Amasja van het verslaan van de Edomieten teruggekeerd was, stelde hij de goden van de Seïrieten, die hij meegebracht had, voor zich als goden op, boog zich voor hen neer en ontstak voor hen offers. ¹⁵Toen ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen Amasja en Hij zond een profeet tot hem, die tot hem zei: Waarom hebt u van dat volk de goden gezocht, die immers hun eigen volk niet uit uw macht gered hebben? ¹⁶Maar terwijl deze tot hem sprak, zei hij tot hem: Heeft men u tot raadsman van de koning aangesteld? Houd op, waarom zou men u doden? Toen hield de profeet op en zei: Ik weet, dat God besloten heeft u in het verderf te storten; omdat u dit doet en niet naar mijn raad luistert.

¹⁷Daarna pleegde Amasja, de koning van Juda, overleg en zond Joas, de zoon van Joachaz, de zoon van Jehu, de koning van Israël, de boodschap: Kom, laten wij ons met elkaar meten! ¹⁸Maar Joas, de koning van Israël, zond aan Amasja, de koning van Juda, dit antwoord: De distel op de Libanon zond tot de ceder op de Libanon de uitnodiging: geef toch uw dochter aan mijn zoon tot vrouw. Maar de dieren van het veld op de Libanon kwamen voorbij en vertrapten de distel. ¹⁹U denkt: zie, ik heb Edom verslagen; daardoor heeft uw hart u overmoedig gemaakt en zoekt u eer. Blijf nu in uw huis. Waarom zou u het ongeluk tarten en ten val komen en Juda met u? ²⁰Maar Amasja luisterde niet, want God had dit beschikt, om hen prijs te geven, omdat zij de goden van Edom gezocht hadden. ²¹Toen trok Joas, de koning van Israël, op en zij maten zich met elkaar, hij en Amasja, de koning van Juda, te Bet-Semes, in Juda. ²²En Juda werd door Israël verslagen; zij vluchtten allen naar hun tenten. ²³Joas nu, de koning van Israël, nam Amasja, de koning van Juda, de zoon van Joas, de zoon van Joachaz, te Bet-Semes gevangen. En hij bracht hem naar Jeruzalem en brak de muur van Jeruzalem af, van de Efraïmpoort tot de Hoekpoort, vierhonderd el. ²⁴Daarop nam hij al het goud en zilver en alle voorwerpen, die zich in het huis van God bij Obed-Edom bevonden, ook de schatten van het koninklijk paleis, en ook gijzelaars, en keerde terug naar Samaria.

²⁵Amasja, de zoon van Joas, de koning van Juda, leefde na de dood van Joas, de zoon van Joachaz, de koning van Israël, nog vijftien jaar. ²⁶Het overige van de geschiedenis van Amasja, uit vroeger en later tijd, zie, het is immers beschreven in het boek van de koningen van Juda en van Israël. ²⁷Van de tijd af, dat

Amasja afweek van **JHWH**, smeedde men te Jeruzalem een samenzwering tegen hem. En hij vluchtte naar Lakis. Maar men liet hem achternazitten naar Lakis en daar doden. ²⁸Men legde hem op paarden en begroef hem bij zijn vaderen in de stad van David.

De voorspoedige regering van Uzzia

26¹Het hele volk van Juda nam Uzzia, die zestien jaar oud was, en zij maakten hem koning in de plaats van zijn vader Amasja. ²Hij versterkte Elot en bracht het aan Juda terug, nadat de koning bij zijn vaderen te ruste was gegaan. ³Uzzia dan was zestien jaar oud, toen hij koning werd, en hij regeerde tweeënvijftig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Jekolja; zij was uit Jeruzalem. ⁴Hij deed wat recht is in de ogen van **JHWH**, geheel zoals zijn vader Amasja gedaan had. ⁵Hij zocht God, zolang Zekarja leefde, die hem onderwees in het ontzag voor God; zolang hij **JHWH** zocht, maakte God hem voorspoedig.

⁶Hij trok uit en streed tegen de Filistijnen, brak de muren van Gat af, Jabne en Asdod en bouwde versterkingen bij Asdod en in het gebied van de Filistijnen. ⁷God hielp hem tegen de Filistijnen, tegen de Arabieren die in Gurbal woonden, en tegen de Meünieten. ⁸De Ammonieten brachten Uzzia schatting. En tot in Egypte breidde zijn roem zich uit, want hij klom tot een top punt van macht. ⁹Uzzia bouwde in Jeruzalem torens aan de Hoekpoort, aan de Dalpoort en aan de Punt, en hij versterkte die. ¹⁰Ook bouwde hij torens in de woestijn en hakte veel bronnen uit, omdat hij veel vee bezat, zowel in de Laagte als op de Hoogvlakte; verder had hij landbouwers en wijngaardeniers op

de bergen en in het vruchtbare land, want hij hield van de landbouw.

¹¹Voorts had Uzzia een leger, geoefend in de oorlog te velde, ingedeeld in troepen volgens de telling door de schrijver Jeiel en de beambte Maäseja, onder leiding van Chananja, één van de oversten van de koning. ¹²Het hele getal van de familiehoofden van de soldaten bedroeg tweeduizend zeshonderd. ¹³Onder hun leiding stond een leger van driehonderdzevenduizend vijfhonderd tot de strijd geoefende strijdbare mannen om de koning tegen de vijand te helpen. ¹⁴Uzzia verschaftte aan het hele leger schilden, speren, helmen, pantsers, bogen en slingerstenen. ¹⁵Ook vervaardigde hij te Jeruzalem kunstig bedachte oorlogswerktuigen om op de torens en de hoeken geplaatst te worden tot het afschieten van pijlen en grote stenen. Wijd en zijd breidde zijn roem zich uit, want hij werd wonderbaar geholpen, totdat hij machtig geworden was.

Melaatsheid en dood van Uzzia

¹⁶Maar toen hij machtig geworden was, werd zijn hart zo hoogmoedig, dat hij zeer boos handelde en ontrouw werd tegenover **JHWH**, zijn God, door de tempel van **JHWH** binnen te gaan om op het reukofferaltaar reukwerk te ontsteken. ¹⁷Maar de priester Azarja ging hem achterna en met hem tachtig priesters van **JHWH**, flinke mannen, ^{18(A)} en zij stelden zich tegenover koning Uzzia en zeiden tot hem: U komt het niet toe, Uzzia, reukwerk te ontsteken voor **JHWH**, maar de priesters, de zonen van Aäron, die geheiligd zijn om reukwerk te ontsteken. Ga uit het heiligdom, want u bent ontrouw en het zal u niet tot eer gerekend worden door **JHWH** God. ¹⁹Toen

(A) 26:18 Ex. 30:7,8; Num. 3:10.

werd Uzzia boos; het wierookvat om reukwerk te ontsteken was in zijn hand. En terwijl hij tegen de priesters toornde, brak de melaatsheid uit aan zijn voorhoofd voor de ogen van de priesters, in het huis van **JHWH** bij het reukofferaltaar. ²⁰De hogepriester Azarja en al de priesters keerden zich naar hem toe en zie, hij was melaats aan het voorhoofd; toen dreven zij hem haastig vandaar weg, en ook hij zelf haastte zich naar buiten te gaan, want **JHWH** had hem geslagen. ²¹Koning Uzzia nu was melaats tot de dag van zijn dood. En als melaatse woonde hij in een afgezonderd huis, want hij was uitgesloten van het huis van **JHWH**. Zijn zoon Jotam beheerde het paleis van de koning en bestuurde het volk van het land.

²²Het overige van de geschiedenissen van Uzzia, uit vroeger en later tijd, heeft de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, beschreven. ²³(A) Uzzia ging bij zijn vaderen te ruste, en men begroef hem bij zijn vaderen, in het veld naast de begraafplaats van de koningen, want men zei: Hij was melaats. Zijn zoon Jotam werd koning in zijn plaats.

De regering van Jotam

27 ¹Jotam was vijftientig jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde zestien jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Jerusa; zij was de dochter van Sadok. ²En hij deed wat recht is in de ogen van **JHWH**, geheel zoals zijn vader Uzzia gedaan had, maar ging de tempel van **JHWH** niet binnen. Maar het volk volhardde in zijn slechte handelwijze. ³Hij bouwde de Bovenpoort van het huis van **JHWH**. Ook bouwde hij veel aan de muur van Ofel. ⁴Hij bouwde ver-

sterkingen in het gebergte van Juda, en in de bossen bouwde hij burchten en torens. ⁵Hij streed met de koning van de Ammonieten en overwon deze, zodat de Ammonieten hem in dat jaar honderd talenten zilver, tienduizend kor tarwe en tienduizend kor gerst gaven. ⁽¹⁾ Dit brachten hem de Ammonieten ook in het tweede en in het derde jaar op. ⁶Jotam betoonde zich een krachtig man, want hij was standvastig in zijn wandel voor het aangezicht van **JHWH**, zijn God.

⁷Het overige van de geschiedenis van Jotam, al zijn oorlogen en handelingen, zie, zij zijn beschreven in het boek van de koningen van Israël en van Juda. ⁸Vijftientig jaar was hij oud, toen hij koning werd, en hij regeerde zestien jaar te Jeruzalem. ⁹Jotam ging bij zijn vaderen te ruste en men begroef hem in de stad van David; zijn zoon Achaz werd koning in zijn plaats.

De goddeloze regering van Achaz

28 ¹Achaz was twintig jaar oud, toen hij koning werd: hij regeerde zestien jaar te Jeruzalem. Hij deed niet wat recht is in de ogen van **JHWH** zoals zijn vader David, ²maar hij wandelde in de wegen van de koningen van Israël en maakte zelfs gegoten beelden voor de Baäls; ³ja, hij ontstak offers in het dal Ben-Hinnom en verbrandde zijn zonen met vuur in overeenstemming met de gruwelen van de volken, die **JHWH** voor het aangezicht van de Israëlieten had verdreven. ⁴Hij bracht offers en ontstak die op de hoogten, op de heuvels en onder elke groene boom. ⁵(B) Daarom gaf **JHWH**, zijn God, hem over in de macht van de koning van Aram, zodat zij hem versloegen en veel ge-

(1) 27:5 1 kor is circa 425 liter.

(A) 26:23 Jes. 6:1. (B) 28:5 2Kon. 16:5; Jes. 7:1.

vangen van hem wegvoerden en naar Damascus brachten. Ook werd hij in de macht van de koning van Israël overgegeven, die hem een zware nederlaag toebracht. ⁶Pekach, de zoon van Remaljahu, doodde in Juda honderdttwintigduizend man op één dag, allen strijders, - omdat zij **JHWH**, de God van hun vaders, hadden verlaten. ⁷Zikri, een held van Efraïm, doodde Maäseja, de zoon van de koning, Azrikam, de paleisoverste, en Elkana, de eerste na de koning. ⁸Ook voerden de Israëlieten van hun broeders tweehonderdduizend vrouwen, zonen en dochters als gevangenen weg, en roofden tevens van hen een grote buit, die zij naar Samaria brachten.

⁹Daar was echter een profeet van **JHWH**, die Oded heette. Deze ging het leger dat naar Samaria kwam, tegemoet en zei tot hen: Zie, in zijn grimmigheid over Juda heeft **JHWH**, de God van uw vaders, hen in uw macht overgegeven, en u hebt onder hen een bloedbad aangericht met zulk een woede, dat het ten hemel roept. ¹⁰En nu denkt u de mensen uit Juda en Jeruzalem als slaven en slavinnen aan u te onderwerpen. Is er ook bij u geen grote schuld tegen **JHWH**, uw God? ¹¹Nu dan, hoort naar mij: laat de gevangenen die u van uw broeders weggevoerd hebt, terugkeren, want de brandende toorn van **JHWH** rust op u. ¹²Toen stonden enige mannen uit de hoofden van de Efraïmieten: Azarja, de zoon van Jochanan, Berekja, de zoon van Mesillemot, Jechizkia, de zoon van Sallum, en Amasa, de zoon van Chadlai, op tegen hen die uit de strijd gekomen waren, ¹³en zeiden tot hen: U zult deze gevangenen niet hier brengen, want uw voornemen maakt ons schuldig tegenover **JHWH** en vermeerdert onze zonden en onze schulden; wij hebben toch al

grote schuld, en brandende toorn rust op Israël.

¹⁴Toen lieten de gewapenden de gevangenen en de roof bij de oversten en de hele menigte achter. ¹⁵En de mannen, van wie de namen hier vermeld zijn, maakten zich op en hielpen de gevangenen: alle naakten onder hen kleedden zij van de buit; zij kleedden en schoeiden hen, gaven hun te eten en te drinken en zalfden hen; allen onder hen, die moeizaam voortstompelden, vervoerden zij op ezels; zij brachten hen naar Jericho, de Palmstad, bij hun broeders; daarna keerden zij naar Samaria terug.

¹⁶In die tijd zond koning Achaz het verzoek tot de koningen van Assur hem te helpen. ¹⁷Ook waren de Edomieten nog gekomen, hadden aan Juda een nederlaag toegebracht en gevangenen weggevoerd. ¹⁸En de Filistijnen hadden een overval gedaan op de steden van de Laagte en van het Zuiderland van Juda; zij hadden Bet-Semes, Ajjalon, Gederot, Soko en zijn onderhorige plaatsen, Timna en zijn onderhorige plaatsen, Gimzo en zijn onderhorige plaatsen ingenomen en zich daar gevestigd. ¹⁹Want **JHWH** *verootmoedigde* Juda om Achaz, de koning van Israël, daar deze de tuchteloosheid in Juda bevorderd had en zeer ontrouw geworden was tegenover **JHWH**. ²⁰Tillegatpilneser dan, de koning van Assur, rukte naar hem op, maar bracht hem in het nauw en ondersteunde hem niet. ²¹Want al had Achaz het huis van **JHWH** en het huis van de koning en van de oversten leeggehaald en alles aan de koning van Assur gegeven, het hielp hem niets.

²²In de tijd, dat hij in het nauw geraakte, ging hij, diezelfde koning Achaz, voort met ontrouw te zijn tegenover **JHWH**; ²³hij offerde aan de goden van Damascus, die hem verslagen hadden,

omdat hij dacht: De goden van de koningen van Aram, die helpen hen; aan hen zal ik offeren, opdat zij ook mij helpen. Maar zij deden hem struikelen en heel Israël met hem. ²⁴Achaz liet de voorwerpen van het huis van God bijeenbrengen en stukslaan; hij sloot de deuren van het huis van **JHWH** en maakte zich altaren op elke hoek te Jeruzalem. ²⁵In elke stad van Juda maakte hij offerhoogten, om voor andere goden offers te ontsteken. En hij krenkte **JHWH**, de God van zijn vaderen.

²⁶Het overige van zijn geschiedenis, uit vroeger en later tijd, zie, die is beschreven in het boek van de koningen van Juda en van Israël. ^{27(A)}Achaz ging bij zijn vaderen te ruste en men begroef hem in de stad, in Jeruzalem, maar men bracht hem niet in de graven van de koningen van Israël. Zijn zoon Jechizkia werd koning in zijn plaats.

Hizkia reinigt de tempel

29 ¹Jechizkia werd koning, vijftientwintig jaar oud, en hij regeerde negenentwintig jaar te Jeruzalem. Zijn moeder heette Abia; zij was de dochter van Zekarja. ²Hij deed wat recht is in de ogen van **JHWH**, geheel zoals zijn vader David gedaan had. ³Hij opende in het eerste jaar van zijn regering, in de eerste maand, de deuren van het huis van **JHWH** en herstelde ze. ⁴Toen liet hij de priesters en de Levieten komen en vergaderde hen op het Oostplein ⁵en zei tot hen: Hoort naar mij, Levieten! Heiligt u nu, heiligt het huis van **JHWH**, de God van uw vaderen, brengt het onreine uit het heiligdom naar buiten; ⁶want onze vaders zijn ontrouw geweest, zij hebben gedaan wat kwaad was in de ogen van **JHWH**, onze God, en hebben Hem ver-

laten, hun aangezicht afgewend van de woning van **JHWH** en haar de rug toegekeerd. ⁷Zelfs hebben zij de deuren van de voorhal gesloten, de lampen gedoofd en geen reukwerk ontstoken noch brandoffers gebracht in het heiligdom aan de God van Israël, ⁸zodat de toorn van **JHWH** op Juda en Jeruzalem rustte en Hij hen maakte tot een voorwerp van schrik en ontzetting en tot een aanfluiting, zoals u met eigen ogen kunt zien. ⁹Zie, hierom zijn onze vaders door het zwaard gevallen, en zijn onze zonen, onze dochters en onze vrouwen in gevangenschap. ¹⁰Nu is het mijn voorneemen een verbond te sluiten met **JHWH**, de God van Israël, opdat zijn brandende toorn zich van ons zal afwenden. ¹¹Mijn zonen, weest nu niet nalatig, want **JHWH** heeft u verkozen om in zijn dienst te staan, om zijn dienaren te zijn en aan Hem te offeren.

¹²Toen stonden de Levieten op: Machat, de zoon van Amasai, en Joël, de zoon van Azarja, van de Kehatieten; en van de Merarieten: Kis, de zoon van Abdi, en Azarja, de zoon van Jehallelel; en van de Gersonieten: Joach, de zoon van Zimma, en Eden, de zoon van Joach; ¹³en van de Elisafanieten: Simri en Jeïeel; en van de Asafieten: Zekarja en Mattanja; ¹⁴en van de Hemanieten: Jechiël en Simi; en van de Jedutunieten: Semaja en Uzziël. ¹⁵En zij brachten hun broeders samen, heiligden zich en kwamen, naar het gebod van de koning overeenkomstig de woorden van **JHWH**, het huis van **JHWH** reinigen. ¹⁶Toen gingen de priesters het huis van **JHWH** binnen, om het te reinigen. Zij brachten al het onreine dat zij in de tempel van **JHWH** vonden, naar de voorhof van het huis van **JHWH**, en de Levieten namen

(A) 28:27 Jes. 14:28.

het over om het naar buiten, naar de beek Kidron, te brengen. ¹⁷Op de eerste dag van de eerste maand ⁽¹⁾begonnen zij met de heiliging; op de achtste dag van de maand kwamen zij toe aan de voorhal van **JHWH** en heiligden het huis van **JHWH** in acht dagen; op de zestiende dag van de eerste maand waren zij gereed. ⁽²⁾

¹⁸Toen traden zij bij koning Hizkia binnen en zeiden: Wij hebben het hele huis van **JHWH** gereinigd, het brandofferaltaar met al zijn toebehoren, en de tafel van de toonbroden met al haar toebehoren. ¹⁹En al de voorwerpen die koning Achaz tijdens zijn regering door zijn ontrouw ontwijfd heeft, hebben wij in gereedheid gebracht en geheiligd; zie, zij zijn vóór het altaar van **JHWH**.

²⁰Vroeg in de morgen riep koning Jechizkia de oversten van de stad samen en ging naar het huis van **JHWH**. ²¹En zij brachten zeven stieren, zeven rammen, zeven schapen en zeven geitenbokken tot een zondoffer voor het koningshuis, voor het heiligdom en voor Juda. Hij beval de zonen van Aäron, de priesters, die op het altaar van **JHWH** te offeren. ²²Toen slachtten zij de runderen, en de priesters namen het bloed in ontvangst en sprenkelden het op het altaar. Daarna slachtten zij de rammen en sprenkelden het bloed op het altaar. Vervolgens slachtten zij de schapen en sprenkelden het bloed op het altaar. ²³Voorts brachten zij de bokken van het zondoffer voor het aangezicht van de koning en de gemeente, en zij legden er de handen op. ²⁴En de priesters slachtten ze en offerden het bloed daarvan als zondoffer op het altaar, om over heel Israël verzoening te doen, want de ko-

ning had bevolen, dat het een brandoffer en een zondoffer voor heel Israël zou zijn. ²⁵Hij stelde de Levieten bij het huis van **JHWH** op, met cimbalen, harpen en citers overeenkomstig het gebod van David en van Gad, de ziener van de koning, en van de profeet Natan, want het gebod was gegeven door **JHWH**, door bemiddeling van zijn profeten. ²⁶En de Levieten stonden opgesteld met de instrumenten van David, en de priesters met de trompetten.

²⁷Toen beval Hizkia het brandoffer op het altaar te offeren. En op het ogenblik, dat het brandoffer een aanvang nam, werd een lied van **JHWH** aangeheven en klonk trompetgeschal, begeleid door de instrumenten van David, de koning van Israël. ²⁸De hele gemeente boog zich neer, men zong het lied en blies op de trompetten - dit alles, totdat het brandoffer voleindigd was. ²⁹Toen zij met offeren gereed waren, knielden de koning en allen die zich bij hem bevonden, en bogen zich neer. ³⁰Vervolgens gaven koning Jechizkia en de oversten de Levieten opdracht om **JHWH** te loven met de woorden van David en van de ziener Asaf. En zij zongen de lofzang met vreugde, knielden en bogen zich neer.

³¹Toen *antwoorde* Jechizkia en zei: Nu hebt u zich **JHWH** gewijd. Treedt nader en brengt slachtoffers en lofoffers voor het huis van **JHWH**. En de gemeente bracht slachtoffers en lofoffers; ook bracht ieder die daartoe van harte bereid was, brandoffers. ³²Het aantal brandoffers dat de gemeente bracht, was zeventig runderen, honderd rammen en tweehonderd schapen. Deze dienden alle tot een brandoffer voor **JHWH**. ³³En de heilige gaven bestonden uit zeshonderd

⁽¹⁾ 29:17a De eerste maand is Aviev, zie Exodus 13:4

⁽²⁾ 29:17b Dat is 2 dagen na Pèsach en de 2e dag van het Feest der Ongezuurde Broden

runderen en drieduizend stuks kleinvee. ³⁴Er waren echter te weinig priesters, zodat zij niet al de brandoffers de huid konden aftrekken, maar hun broeders, de Levieten, hielpen hen, totdat het werk gereed was en de priesters zich geheiligd hadden. Want de Levieten hadden met hun heiliging meer ernst gemaakt dan de priesters. ³⁵Ook waren er brandoffers in overvloed met de vetstukken van de vredeoffers en met de plengoffers voor het brandoffer. Aldus werd de dienst van het huis van **JHWH** hersteld. ³⁶Jechizkia en het hele volk verheugden zich over wat God zijn volk bereid had, want onverwacht was deze zaak gebeurd.

Hizkia viert Pèsach

30 ^{1(A)} Toen zond Jechizkia een boodschap tot heel Israël en Juda, ja, zelfs schreef hij brieven aan Efraïm en Manasse, dat zij zouden komen naar het huis van **JHWH** te Jeruzalem, om voor **JHWH**, de God van Israël, het Pèsach te vieren. ⁽¹⁾ ²En de koning, zijn oversten en de hele gemeente te Jeruzalem overlegden, dat zij het Pèsach zouden vieren in de tweede maand, ³want zij konden het op de gewone tijd niet vieren, omdat zich niet voldoende priesters geheiligd hadden en het volk niet in Jeruzalem samengekomen was. ⁴Dit verwierf de goedkeuring van de koning en van de hele gemeente. ⁵Toen namen zij het besluit, een bevel te laten uitgaan door heel Israël van Berseba tot Dan, om in Jeruzalem **JHWH**, de God van Israël, het Pèsach te komen vieren, ⁽²⁾want men had het niet, zoals was voorgeschreven, algemeen gevierd. ⁶De ijlboden nu gingen met de brieven van de koning en zijn oversten

door heel Israël en Juda, en zeiden overeenkomstig het gebod van de koning: Israëlieten, keert weer tot **JHWH**, de God van Abraham, Isaak en Israël, dan zal Hij terugkeren tot de ontkomenen, die u overgebleven zijn uit de macht van de koningen van Assur. ⁷Weest dan niet als uw vaders en als uw broeders, die ontrouw geweest zijn tegenover **JHWH**, de God van hun vaders, zodat Hij hen maakte tot een voorwerp van ontzetting, zoals u ziet. ⁸Weest nu niet hardnekkig zoals uw vaders, geeft **JHWH** uw hand en komt tot zijn heiligdom, dat Hij voor altijd geheiligd heeft, en dient **JHWH**, uw God, opdat zijn brandende toorn zich van u zal afkeren. ⁹Want, wanneer u terugkeert tot **JHWH**, dan zullen uw broeders en zonen ontferming vinden bij degenen die hen als gevangenen hebben weggevoerd, en dan zullen zij naar dit land terugkeren. Want genadig en barmhartig is **JHWH**, uw God: Hij zal het aangezicht niet van u afwenden, indien u tot Hem terugkeert.

¹⁰Toen de ijlboden van stad tot stad door het land van Efraïm en Manasse trokken en tot Zebulon toe, lachte men hen uit en bespotten men hen. ¹¹Maar enige mannen uit Aser, Manasse en Zebulon *verootmoedigden* zich en kwamen naar Jeruzalem. ¹²Ook in Juda bewerkte de hand van God, dat zij één van zin waren, om het gebod van de koning en van de oversten naar het woord van **JHWH** te volbrengen. ¹³En er kwam veel volk te Jeruzalem bijeen, om het Feest van de Ongezuurde Broden in de tweede maand te vieren, een zeer talrijke gemeente. ¹⁴Toen maakten zij zich op en verwijderden de altaren in

⁽¹⁾ 30:1 Voor het werkwoord vieren staat erin de Hebreeuwse grondtekst "vervullen, volbrengen".

⁽²⁾ 30:5 Idem.

^(A) 30:1 Num. 9:9-11.

Jeruzalem, ook al de reukofferaltaren verwijderden zij en wierpen die in de beek Kidron. ¹⁵Daarna slachtten zij het Pèsach op de veertiende van de tweede maand. Toen schaamden zich de priesters en de Levieten, zij heiligden zich en brachten brandoffers in het huis van **JHWH**. ¹⁶En zij stonden op hun plaats volgens de verordening, overeenkomstig de *Torah* van Mozes, de man van God. De priesters sprenkelden het bloed, dat de Levieten hun toereikten. ¹⁷Want, omdat velen onder de gemeente zich niet geheilgd hadden, waren de Levieten belast met het slachten van de Pèsachoffers voor ieder die ze niet zelf **JHWH** kon heiligen, omdat hij niet rein was. ¹⁸Want het grootste gedeelte van het volk - velen uit Efraïm en Manasse, Issakar en Zebulon - had zich niet gereinigd; toch aten zij het Pèsach, in strijd met het voorschrift. Maar Jechizkia bad voor hen: **JHWH**, die goed is, doe verzoening over ieder ¹⁹die zijn hart erop gericht heeft God, **JHWH**, de God van zijn vaders, te zoeken, al was het niet naar de reinheid welke bij het heilige past. ²⁰En **JHWH** verhoorde Jechizkia en genas het volk.

²¹Zeven dagen lang vierden de Israëlieten die zich te Jeruzalem bevonden, het Feest van de Ongezuurde Broden met grote vreugde. De Levieten en de priesters loofden **JHWH** dag aan dag onder begeleiding van instrumenten tot lof van **JHWH**. ²²Jechizkia sprak tot het hart van al de Levieten, die grote kundigheid getoond hadden in de dienst van **JHWH**. Zij aten het feestoffer zeven dagen lang, slachtten vredeoffers en loofden **JHWH**, de God van hun vaders.

²³Toen kwam de hele gemeente overeen, om nog zeven dagen feest te vieren, en zij vierden nog zeven dagen feest,

met vreugde. ²⁴Want Hizkia, de koning van Juda, gaf aan de gemeente duizend stieren en zeventuizend stuks kleinvee; en de oversten gaven aan de gemeente duizend stieren en tienduizend stuks kleinvee. Ook heiligde zich een grote menigte priesters. ²⁵De hele gemeente van Juda, de priesters, de Levieten, de hele gemeente die uit Israël gekomen was, en de vreemdelingen, zowel die uit het land van Israël gekomen waren, als die in Juda woonden, verheugden zich. ²⁶Er was grote vreugde in Jeruzalem, want sinds de dagen van Salomo, de zoon van David, de koning van Israël, was iets dergelijks in Jeruzalem niet gebeurd. ²⁷Toen stonden de Levitische priesters op en zegenden het volk, en hun stem werd gehoord; hun gebed kwam tot in zijn heilige woning, tot in de hemel.

31 ¹Toen nu dit alles geëindigd was, trokken al de Israëlieten, die zich daar bevonden, uit naar de steden van Juda, verbrijzelden de gewijde stenen, hakten de gewijde palen om en vernielden grondig de hoogten en de altaren uit heel Juda en Benjamin en in Efraïm en Manasse. Daarna keerden al de Israëlieten naar hun steden terug, ieder naar zijn eigen bezitting.

*Hizkia regelt de bijdragen
voor de tempeldienst*

²Vervolgens stelde Jechizkia de afdelingen van de priesters en van de Levieten, naar gelang van ieders dienst als priester of als Leviet, vast voor brandoffers en vredeoffers, om te dienen, te loven en te prijzen in de poorten van de legerplaatsen van **JHWH**.

^{3(A)} De bijdrage van de koning, uit eigen bezit, was bestemd voor de brandoffers: voor de morgen- en avondbrand-

(A) 31:3 Num. 28:1-29:39.

offers, en voor de brandoffers op de Sabbatten, de nieuwe maanden en de feesttijden, zoals was voorgeschreven in de *Torah* van **JHWH**. ^{4(A)}Hij beval het volk, de inwoners van Jeruzalem, een bijdrage te geven voor de priesters en de Levieten, opdat dezen al hun krachten zouden kunnen wijden aan de *Torah* van **JHWH**. ⁵Toen dit woord zich verspreidde, brachten de Israëlieten in grote hoeveelheid de eerstelingen van koren, most, olie, honing en van al wat het veld opleverde, en zij brachten in overvloed de tienden van alles. ⁶De Israëlieten en Judeeërs die in de steden van Juda woonden, ook zij brachten de tienden van runderen en kleinvee; eveneens de tienden van de heilige dingen, die **JHWH**, hun God, geheilgd waren, en legden die op stapels. ⁷In de derde maand begonnen zij die stapels aan te leggen en in de zevende maand waren zij gereed. ⁸Toen Jechizkia en de vorsten kwamen en die stapels zagen, prezen zij **JHWH** en zijn volk Israël. ⁹En Jechizkia deed bij de priesters en de Levieten navraag naar die stapels. ¹⁰De hogepriester Azarja, uit het huis van Sadok, zei tot hem: Sinds men begon met de heffing te brengen naar het huis van **JHWH**, hebben wij gegeten en zijn wij verzadigd geworden, wij hebben in ruime mate overgehouden; want **JHWH** heeft zijn volk zo gezegend, dat deze grote voorraad is overgebleven.

¹¹Daarop beval Jechizkia vertrekken in te richten in het huis van **JHWH**, en men richtte ze in. ¹²Trouw bracht men de heffingen, de tienden en de heilige dingen. Het oppertoezicht daarover had de Leviet Konanjahu, en zijn broer Simi als tweede, ¹³terwijl Jechiël, Azazjahu, Nachat, Asaël, Jerimot, Jozabad, Eliël, Jismakjahu, Machat en Benaja opzieners

waren in opdracht van Konanjahu en van zijn broer Simi, volgens bevel van koning Jechizkia en van Azarja, de overste van het huis van God. ¹⁴De Leviet Kore, de zoon van Jimna, de portier aan de Oostpoort, had het toezicht op de vrijwillige gaven aan God, om de heffingen voor **JHWH** en de allerheiligste dingen uit te delen. ¹⁵In de steden van de priesters stonden Eden, Minjamin, Jesjoea, Semaja, Amarja en Sekanja hem getrouwd terzijde bij het uitdelen aan hun broeders in de afdelingen, aan groot en klein. ¹⁶Uitgezonderd waren diegenen onder hen, welke tot het mannelijk geslacht behorend, van drie jaar oud en daarboven, in de registers waren ingeschreven, dus allen die volgens de dagelijkse regeling voor het vervullen van hun taak per afdeling naar het huis van **JHWH** kwamen. ¹⁷De in de registers ingeschreven priesters waren gerangschikt naar hun families, maar de Levieten van twintig jaar oud en daarboven waren per afdeling naar hun taak gerangschikt. - ¹⁸(Zij deelden uit) aan hen die in de registers ingeschreven waren met heel hun familie, vrouwen, zonen en dochters, namelijk aan de hele stand. Want met getrouwheid wijdden zij zich aan het heilige. ¹⁹De zonen van Aäron, de priesters, die in het weidegebied van hun steden woonden, hadden in elke stad mannen, met name genoemd, die aan alle mannelijke leden van de priesterfamilies, en aan ieder van de Levieten die in de registers was ingeschreven, een deel moesten geven.

²⁰Aldus handelde Jechizkia in heel Juda. Hij deed wat goed en recht en trouw was voor het aangezicht van **JHWH**, zijn God. ²¹In al het werk, dat hij begon met betrekking tot de dienst van

(A) 31:4 Num. 18:12,13,21.

het huis van God, tot de *Torah* en het gebod, waarin hij zijn God zocht, handelde hij met volle toewijding en was hij voorspoedig.

Sanheribs inval en aftocht

32¹Na deze gebeurtenissen, waarin (Jechizkia's) trouw bleek, rukte Sanherib, de koning van Assur, op. Hij trok Juda binnen, belegerde de versterkte steden en dacht ze te veroveren.²Toen Jechizkia zag, dat Sanherib gekomen was met het plan tegen Jeruzalem te strijden,³overlegde hij met zijn oversten en zijn helden om de waterbronnen buiten de stad dicht te stoppen, en zij zegden hem hun hulp toe.⁴Er kwam veel volk samen, dat al de bronnen en de beek die midden door dat land stroomde, dichtstopte, en zei: Waarom zouden de koningen van Assur bij hun komst zoveel water vinden?⁵Met man en macht herstelde hij de hele afgebroken muur, bouwde daarop torens en daarbuiten een andere muur. Voorts versterkte hij de Millo van de stad van David en maakte werpspiesen en schilden in menigte.⁶Ook stelde hij krijgsoversten over het volk; hij verzamelde hen bij zich op het plein van de stadspoort en sprak hen bemoedigend toe:⁷Weest sterk en moedig, weest niet bang en wordt niet verschrikt voor de koning van Assur en de hele menigte die met hem is, want met ons is meer dan met hem.⁸Met hem is een vleselijke arm, maar met ons is **JHWH**, onze God, die ons helpt en onze oorlogen voert. En het volk steunde op de woorden van Jechizkia, de koning van Juda.⁹Hierna zond Sanherib, de koning van Assur, die zelf met zijn hele legermacht voor Lakis lag, zijn dienaren naar Jeruzalem, tot Jechizkia, de koning van Juda, en tot alle Judeeërs die zich in Jeruzalem bevonden, met de

boodschap: ¹⁰Zo zegt Sanherib, de koning van Assur: waarop vertrouwt U, terwijl u in Jeruzalem ingesloten zit? ¹¹Misleidt Jechizkia u niet, om u van honger en dorst te laten sterven, door te zeggen: **JHWH**, onze God, zal ons uit de macht van de koning van Assur redden? ¹²Heeft niet deze zelfde Jechizkia zijn hoogten en altaren verwijderd en tot Juda en Jeruzalem gezegd: voor één altaar zult u zich neerbuigen en daarop offers ontsteken? ¹³Weet u niet, wat ik en mijn vaders gedaan hebben aan al de natiën van de andere landen? Hebben soms de goden van de volken van die landen hun land uit mijn macht kunnen redden? ¹⁴Wie is er onder al de goden van deze volken, welke mijn vaders met de ban getroffen hebben, die zijn volk uit mijn macht kon redden, dat uw God u uit mijn macht zou kunnen redden? ¹⁵Nu dan, laat Hizkia op deze wijze u niet bedriegen noch u misleiden, en gelooft hem niet, want geen enkele god van enige natie of koninkrijk heeft zijn volk uit mijn macht en uit de macht van mijn vaders kunnen redden; hoeveel te min zal uw God u uit mijn macht kunnen redden! ¹⁶En nog meer spraken zijn dienaren tegen **JHWH** God en tegen zijn knecht Jechizkia.¹⁷Ook had hij een brief geschreven, waarin hij **JHWH**, de God van Israël, hoonde en van Hem zei: Evenmin als de goden van de volken van de andere landen hun volk uit mijn macht gered hebben, zal de God van Jechizkia zijn volk redden uit mijn macht.¹⁸En zij riepen met luide stem in het Judees tot het volk van Jeruzalem op de muur, om hen bang te maken en hen schrik aan te jagen, opdat zij de stad zouden kunnen innemen.¹⁹Aldus spraken zij over de God van Jeruzalem als over de goden van de volken van de aarde, het maaksel van mensenhanden.

²⁰Maar koning Jechizkia en de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, baden hierover en riepen naar de hemel. ²¹Toen zond **JHWH** een engel, die alle krijgshelden, vorsten en oversten in de legerplaats van de koning van Assur verdelgde, zodat hij met beschaamd gezicht naar zijn land terugkeerde. Eens, toen hij het huis van zijn god was binnengegaan, hebben zijn eigen zonen hem daar met het zwaard geveld. ²²Aldus verloor **JHWH** Jechizkia en de inwoners van Jeruzalem uit de macht van Sanherib, de koning van Assur, en uit de macht van alle anderen, en Hij gaf hun rust aan alle zijden. ²³Velen brachten naar Jeruzalem geschenken voor **JHWH** en kostbaarheden voor Jechizkia, de koning van Juda. Van toen af stond hij bij alle volken hoog in aanzien.

*De hoogmoed en verootmoediging
van Hizkia, zijn dood*

²⁴In die dagen werd Jechizkia ten dode toe ziek. Toen bad hij tot **JHWH** en Hij sprak tot hem en gaf hem een wonderteken. ²⁵Maar Jechizkia schoot te kort in dankbaarheid voor de weldaad, hem bewezen, want hij werd hoogmoedig, zodat er toorn kwam te rusten op hem, op Juda en op Jeruzalem. ²⁶Toen *verootmoedigde* Jechizkia zich over zijn hoogmoed, hij en de inwoners van Jeruzalem, zodat de toorn van **JHWH** niet over hen kwam in de dagen van Jechizkia.

²⁷Jechizkia bezat zeer veel rijkdom en luister; hij maakte zich schatkamers voor zilver, goud, edelgesteente, specerijen, schilden en allerlei kostbare voorwerpen; ²⁸ook opslagplaatsen voor de opbrengst van koren, most en olie, en stallen voor allerlei vee en kooien voor de kudden. ²⁹Hij maakte zich verster-

kingen en verwierf zich een groot bezit aan kleinvee en runderen, want God gaf hem een zeer grote have. ³⁰Jechizkia was het ook, die de bovenste uitgang van het water van Gichon dichtstopte en het naar beneden westwaarts naar de stad van David leidde. In al zijn doen was Jechizkia voorspoedig. ³¹Ter gelegenheid van het gezantschap, dat de vorsten van Babel tot hem gezonden hadden om naar het wonderteken dat in het land gebeurd was, te vragen, was het aldus: God verliet hem om hem op de proef te stellen, om te weten alles wat in zijn hart was.

³²Het overige van de geschiedenis van Jechizkia, en zijn vrome daden, zie, zij zijn beschreven in het Gezicht van de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, in het boek van de koningen van Juda en van Israël. ³³Jechizkia ging bij zijn vaderen te ruste; men begroef hem op de helling, waar de graven van de zonen van David liggen, en heel Juda en de inwoners van Jeruzalem bewezen hem eer bij zijn dood. Zijn zoon Manasse werd koning in zijn plaats.

De regering van Manasse

33¹Manasse was twaalf jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde vijfenvijftig jaar te Jeruzalem. ^{2(A)}Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, in overeenstemming met de gruwelen van de volken die **JHWH** voor de Israëlieten uit had verdreven. ³Hij herbouwde de offerhoogten die zijn vader Jechizkia had afgebroken, richtte altaren voor de Baäls op, maakte gewijde palen en boog zich neer voor het hele hemelse leger en diende ze. ^{4(B)}Ook bouwde hij altaren in het huis van **JHWH**, met het oog waarop **JHWH** ge-

(A) 33:2 Jer. 15:4. (B) 33:4 2Kron. 6:6.

zegd had: In Jeruzalem zal mijn naam zijn tot in eeuwigheid. ⁵Hij bouwde altaren voor het hele hemelse leger in de beide voorhoven van het huis van **JHWH**. ⁶Ja, hij deed zijn zonen⁽¹⁾ door het vuur gaan in het dal Ben-Hinnom en liet zich in met toekomstvoorspellingen, waarzeggerij en toverij, en stelde bezweerders van doden en van geesten aan. Hij deed veel, dat kwaad is in de ogen van **JHWH** en krenkte Hem daardoor. ^{7(A)}Hij plaatste ook een stenen afgodsbeeld, dat hij gemaakt had, in het huis van God, waarvan God tot David en zijn zoon Salomo gezegd had: In dit huis, hier in Jeruzalem, dat Ik verkozen heb uit al de stammen van Israël, zal Ik mijn naam vestigen tot in eeuwigheid; ⁸en Ik zal Israëls voet niet meer doen wijken van het land, dat Ik voor uw vaders bestemd heb, indien zij slechts ijverig doen alles wat Ik hun geboden heb: de *Torah*, de door Mozes gegeven inzettingen en verordeningen. ⁹Manasse verleidde Juda en de inwoners van Jeruzalem ertoe, meer kwaad te doen dan de volken die **JHWH** vóór de Israëlieten had verdelgd.

¹⁰**JHWH** sprak tot Manasse en zijn volk, maar zij luisterden niet. ¹¹Daarom bracht **JHWH** over hen de legeroversten van de koning van Assur, die Manasse grepen met haken, hem boeiden met twee koperen kettingen en naar Babel voerden. ¹²Maar, toen hij in het nauw geraakt was, zocht hij de gunst van **JHWH**, zijn God; hij *verootmoedigde* zich diep voor het aangezicht van de God van zijn vaders ¹³en bad tot Hem; toen liet Hij Zich door hem verbidden, hoorde zijn smeking, bracht hem naar Jeruzalem terug en herstelde hem in zijn koning-

schap. En Manasse erkende, dat **JHWH** God is.

¹⁴Hierna bouwde hij een buitenmuur voor de stad van David, ten westen van Gichon, in het dal en in de richting van de Vispoort, trok hem om Ofel heen en maakte hem zeer hoog. Ook stelde hij legeroversten aan in al de versterkte steden in Juda. ¹⁵Hij verwijderde de vreemde goden en het stenen beeld uit het huis van **JHWH**, en ook al de altaren die hij op de berg van het huis van **JHWH** en in Jeruzalem gebouwd had, en wierp ze buiten de stad. ¹⁶Voorts richtte hij het altaar van **JHWH** weer op, offerde daarop vredeoffers en lofoffers, en beval Juda om **JHWH**, de God van Israël, te dienen. ¹⁷Toch bleef het volk nog offeren op de hoogten, maar alleen aan **JHWH**, hun God.

¹⁸Het overige van de geschiedenis van Manasse, zijn gebed tot zijn God en de woorden die de zieners tot hem gesproken hebben in de naam van **JHWH**, de God van Israël, zie, dit staat (geschreven) in de geschiedenis van de koningen van Israël. ¹⁹Zijn gebed en hoe hem verhooring geschonken is, al zijn zonden, zijn ontrouw, de plaatsen waar hij offerhoogten gebouwd en de gewijde palen en beelden opgesteld heeft, vóórdat hij zich *verootmoedigde*, zie, dit is beschreven in de Woorden van de zieners. ²⁰Manasse ging bij zijn vaders te ruste en men begroef hem in zijn paleis; zijn zoon Amon werd koning in zijn plaats.

De regering van Amon

²¹Amon was tweeëntwintig jaar oud, toen hij koning werd, en hij regeerde twee jaar te Jeruzalem. ²²Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, evenals

(1) 33:6 Zonen mag je soms ook vertalen met "kinderen".

(A) 33:7 1Kon. 9:3-5; 2Kron. 7:12-18.

zijn vader Manasse gedaan had; Amon offerde aan al de beelden, die zijn vader Manasse gemaakt had, en diende ze. ²³Maar hij *verootmoedigde* zich niet voor het aangezicht van **JHWH**, zoals zijn vader Manasse zich *verootmoedigd* had, maar hij, Amon, maakte zijn schuld steeds groter. ²⁴En zijn dienaren smeedden een samenzwering tegen hem en doodden hem in zijn paleis. ²⁵Maar het volk van het land sloeg allen dood, die tegen koning Amon samengezworen hadden. En het volk van het land maakte zijn zoon Josia koning in zijn plaats.

De hervorming van Josia

34 ^{1(A)} Josia was acht jaren oud, toen hij koning werd, en hij regeerde eenendertig jaar te Jeruzalem. ²Hij deed wat recht is in de ogen van **JHWH** en wandelde in de wegen van zijn vader David; hij week niet af, rechts noch links. ³In het achtste jaar van zijn regering, toen hij nog jong was, begon hij de God van zijn vader David te zoeken, en in het twaalfde jaar begon hij Juda en Jeruzalem te reinigen van de hoogten, de gewijde palen, de gesneden en de gegoten beelden. ^{4(B)}Men brak in zijn tegenwoordigheid de altaren van de Baäls af; hij hakte de wierookaltaren die daarop stonden om; de gewijde palen, de gesneden en de gegoten beelden verbrijzelde en verpulverde hij, en het stof strooide hij op de graven van hen die daaraan geofferd hadden; ^{5(C)}de beenderen van de priesters verbrandde hij op hun altaren. Zo reinigde hij Juda en Jeruzalem. ⁶Ook in de steden van Manasse, Efraïm en Simeon, en zelfs in die van Naftali, welke helemaal in puin lagen, ⁷brak hij de altaren en de gewijde palen af, en sloeg hij de gesneden beelden tot gruis;

al de wierookaltaren in het hele land van Israël hakte hij om. Daarna keerde hij terug naar Jeruzalem.

⁸In het achttiende jaar van zijn regering, toen hij bezig was het land en de tempel te reinigen, zond hij Safan, de zoon van Asaljahu, en de stadsoverste Maäseja en de kanselier Joach, de zoon van Joachaz, om het huis van **JHWH**, zijn God, te herstellen. ⁹Toen zij bij de hogepriester Chilkia gekomen waren, droegen zij het geld af, dat in het huis van God gebracht was, en dat de Levieten, de dorpelwachters, uit Manasse en Efraïm, uit het hele overblijfsel van Israël, uit heel Juda en Benjamin en van de inwoners van Jeruzalem bijeengebracht hadden. ¹⁰Zij stelden het ter hand aan de opzichters die aangesteld waren over het huis van **JHWH**, en dezen gaven het aan de werklieden die in het huis van **JHWH** werkzaam waren om het te verbeteren en te herstellen: ¹¹zij gaven het aan de werklieden en aan de bouwlieden, om gehouwen stenen te kopen en hout voor de binten, om daarmee de gebouwen die de koningen van Juda hadden laten vervallen, van zolders te voorzien. ¹²De mannen deden het werk trouw, en over hen waren aangesteld om leiding te geven, van de Merarieten: de Levieten Jachat en Obadja, en van de Kehatieten: Zekarja en Mesullam. Alle Levieten, die muziekinstrumenten konden bespelen, ¹³ston- den aan het hoofd van de lastdragers en hadden, bij welke arbeid ook, de leiding over al de werklieden. Sommige Levieten waren schrijvers, opzieners en poortwachters.

¹⁴Toen zij het geld dat in het huis van **JHWH** gebracht was, tevoorschijn haalden, vond de priester Chilkia het boek van de *Torah* van **JHWH**, gegeven door

(A) 34:1 Jer. 3:6. (B) 34:4 2Kon. 21:3; 2Kron. 33:3. (C) 34:5 1Kon. 13:2.

Mozes. ¹⁵En Chilkia *antwoordde* en zei tot de schrijver Safan: Ik heb het *Torah-boek* gevonden in het huis van **JHWH**. Daarop gaf Chilkia het boek aan Safan, ¹⁶en Safan bracht het boek naar de koning. Bovendien bracht hij de koning verslag uit en zei: Al wat aan uw dienaren is opgedragen, dat doen zij: ¹⁷zij hebben het geld dat zich in het huis van **JHWH** bevond, uitgestort, en hebben het zowel hun die met het opzicht belast zijn, als hun die het werk verrichten, ter hand gesteld. ¹⁸Ook deelde de schrijver Safan de koning mee: De priester Chilkia heeft mij een boek gegeven. En Safan las de koning daaruit voor. ¹⁹Zodra de koning de woorden van de *Torah* hoorde, scheurde hij zijn klederen. ²⁰Toen gebod de koning aan Chilkia, Achikam, de zoon van Safan, Abdon, de zoon van Mika, de schrijver Safan en Asaja, de dienaar van de koning: ²¹Gaat **JHWH** raadplegen ten behoeve van mij en van hen die in Israël en Juda zijn overgebleven, over de woorden van het boek dat gevonden is, want groot is de grimmigheid van **JHWH**, die zich over ons uitgestort heeft, omdat onze vadersen het woord van **JHWH** niet in acht genomen hebben, en niet hebben gehandeld overeenkomstig alles wat in dit boek geschreven staat.

²²Daarop ging Chilkia met hen die de koning gezonden had, naar de profetes Chulda, de vrouw van de kledingbewaarder Sallum, de zoon van Tokhat, de zoon van Chasra. Zij nu woonde te Jeruzalem in het nieuwe gedeelte. En zij spraken tot haar volgens hun opdracht. ²³Zij zei tot hen: Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: zegt tot de man die u tot Mij gezonden heeft: ²⁴zo zegt **JHWH**: zie, Ik breng onheil over deze plaats en over haar inwoners: al de vervloeking die geschreven staan in het boek dat men de ko-

ning van Juda heeft voorgelezen; ²⁵omdat zij Mij verlaten hebben en offers ontstoken voor andere goden, om Mij boos te maken met al de maaksels van hun handen. Daarom zal mijn grimmigheid zich uitstorten over deze plaats zonder geblust te worden. ²⁶Maar tot de koning van Juda, die u zond om **JHWH** te raadplegen, tot hem zult u aldus zeggen: zo zegt **JHWH**, de God van Israël: wat de woorden betreft die u gehoord hebt - ²⁷omdat uw hart week geworden is en u zich *verootmoedigd* hebt voor het aangezicht van God, toen u zijn woorden tegen deze plaats en haar inwoners hoorde, ja, u voor mijn aangezicht *verootmoedigd* hebt en uw klederen gescheurd hebt en voor mijn aangezicht gehuild hebt, zo heb ook Ik gehoord, luidt het woord van **JHWH**. ²⁸Zie, Ik zal u tot uw vadersen brengen en u zult in vrede in uw graf bijgezet worden en uw ogen zullen niets zien van al het onheil, dat Ik over deze plaats en haar inwoners breng. En zij brachten de koning het antwoord over.

²⁹Toen zond de koning een boodschap en riep al de oudsten van Juda en Jeruzalem bijeen. ³⁰De koning ging naar het huis van **JHWH** met al de mannen van Juda, de inwoners van Jeruzalem, de priesters, de Levieten, en het hele volk van groot tot klein. Hij las terwijl zij het hoorden al de woorden van het boek van het verbond dat in het huis van **JHWH** gevonden was. ³¹Toen ging de koning staan op zijn plaats en sloot een verbond voor het aangezicht van **JHWH**, dat men **JHWH** zou volgen en met zijn hele hart en zijn hele ziel zijn geboden, getuigenissen en inzettingen zou houden, en de woorden van het verbond die in dit boek geschreven waren, zou volbrengen. ³²Ook deed hij allen die zich in Jeruzalem en Benjamin bevonden, (tot het verbond) toetreden, en de

inwoners van Jeruzalem handelden overeenkomstig het verbond van God, de God van hun vaderen. ³³ Josia verwijderde al de gruwelen uit al de landstrekken die aan de Israëlieten toebehoorden, en bracht allen die zich in Israël bevonden, tot de dienst van **JHWH**, hun God. Gedurende heel zijn leven weken zij niet af van **JHWH**, de God van hun vaderen.

Josia's viering van het Pèsach

35 ¹ Daarop vierde Josia in Jeruzalem **JHWH** het Pèsach. Men slachtte het Pèsach op de veertiende van de eerste maand. ⁽¹⁾ ² Hij wees de priesters hun taak aan en wekte hen op tot de dienst van het huis van **JHWH**. ³ Ook zei hij tot de Levieten, die aan heel Israël onderwijs gaven en **JHWH** heilig waren: Zet de heilige ark in de tempel die Salomo, de zoon van David, de koning van Israël, gebouwd heeft. U hoeft die niet meer op de schouder te dragen. Dient nu **JHWH**, uw God, en zijn volk Israël; ⁴ ^(A) maakt u gereed naar uw families, overeenkomstig uw afdelingen, volgens het voorschrift van David, de koning van Israël, en volgens het voorschrift van zijn zoon Salomo. ⁵ Stelt u in het heiligdom op voor de familiegroepen van uw broeders, het gewone volk, en wel zo, dat de indeling van de Levieten overeenkomt met die van de families; ⁶ slacht het Pèsach, heiligt u en maakt het gereed voor uw broeders en handelt overeenkomstig het woord van **JHWH** door de dienst van Mozes. ⁷ Josia stelde het gewone volk ter beschikking kleinvee, schapen en geiten, die alle dienden als Pèsachoffers voor ieder die zich daar bevond, ter grootte van dertigduizend; en ook

drieduizend runderen. Deze waren uit het bezit van de koning. ⁸ Zijn vorsten stelden een vrijwillige gave ter beschikking van het volk, de priesters en de Levieten. Chilkia, Zekarja en Jechiël, de oversten van het huis van God, gaven aan de priesters voor de Pèsachoffers tweeduizend zeshonderd stuks (kleinvee) en driehonderd runderen. ⁹ En Konanjahu en zijn broers Semaja en Netanel, en ook Chasabja, Jeïel en Jozabad, de oversten van de Levieten, stelden voor de Pèsachoffers ter beschikking van de Levieten vijfduizend stuks (kleinvee) en vijfhonderd runderen. ¹⁰ Toen werd de dienst geregeld: de priesters gingen op hun plaats staan, evenzo de Levieten, overeenkomstig hun afdelingen, naar het gebod van de koning. ¹¹ En zij slachtten het Pèsach, en de priesters sprenkelden (het bloed), dat de Levieten hun toereikten, en dezen trokken de dieren de huid af. ¹² Zij zonderden de brandoffers af, om ze te geven aan de familiegroepen van het gewone volk, om **JHWH** een offer te brengen, zoals geschreven staat in het boek van Mozes; evenzo deden zij met de runderen. ¹³ ^(B) Zij kookten het Pèsach op het vuur, overeenkomstig de verordening; de heilige stukken kookten zij in potten, ketels en pannen, en zij brachten die met spoed aan geheel het gewone volk. ¹⁴ Daarna maakten zij het gereed voor zichzelf en voor de priesters; want de priesters, de zonen van Aäron, waren tot in de nacht bezig met het offeren van het brandoffer en van de vetstukken. Daarom maakten de Levieten het gereed voor zichzelf en voor de priesters, de zonen van Aäron. ¹⁵ ^(C) En de zangers,

⁽¹⁾ 35:1 De eerste maand is Aviev, zie Exodus 13:4.

^(A) 35:4 2Kron. 8:14. ^(B) 35:13 Ex. 12:8,9. ^(C) 35:15 1Kron. 25:1.

de Asafieten, waren op hun post overeenkomstig het gebod van David, Asaf, Heman en Jedutun, de ziener van de koning; ook de poortwachters bij elke poort. Zij hoefden hun dienst niet te onderbreken, want hun broeders, de Leviëten, maakten het voor hen gereed. ¹⁶Zo was de hele dienst van **JHWH** op die dag voor de viering van het Pèsach en het offeren van de brandoffers op het altaar van **JHWH** geregeld, overeenkomstig het gebod van koning Josia. ^{17(A)} De Israëliëten die zich daar bevonden, vierden toen het Pèsach en ook het Feest van de Ongezuurde Broden, zeven dagen lang. ¹⁸Zulk een Pèsach was in Israël niet gevierd sinds de dagen van de profeet Samuël; geen van de koningen van Israël heeft het Pèsach gevierd zoals Josia het vierde met de priesters, de Leviëten en heel Juda en Israël dat zich daar bevond, en met de inwoners van Jeruzalem. ¹⁹In het achttiende jaar van de regering van Josia werd dit Pèsach gevierd.

Josia's dood

²⁰Nadat Josia dit alles gedaan had om de tempel te herstellen, trok Neko, de koning van Egypte, op, om te strijden bij Karkemis aan de Eufraat; en Josia trok uit, hem tegemoet. ²¹Toen zond hij boden tot hem, die zeiden: Wat heb ik met u te maken, koning van Juda? Het gaat nu niet tegen u, maar tegen het huis waarmee ik in oorlog ben, en God heeft gezegd, dat ik mij haasten moest. Staak uw verzet tegen God, die met mij is, opdat Hij u niet zal verdelen. ²²Maar Josia keerde zich niet van hem af, maar vermomde zich, om tegen hem ten strijde te trekken; hij luisterde niet naar de woorden van Neko,

die uit de mond van God kwamen, en bond de strijd aan in de vlakte van Megiddo. ²³Toen raakten de schutters koning Josia; en de koning zei tot zijn dienaren: Brengt mij weg, want ik ben zwaar gewond. ²⁴En zijn dienaren haalden hem uit de strijdswagen, vervoerden hem op zijn tweede wagen en brachten hem naar Jeruzalem. Toen stierf hij en werd bijgezet in de graven van zijn vaderen, en heel Juda en Jeruzalem bedreven rouw over Josia. ²⁵En Jeremia zong een klaagzang op Josia, en al de zangers en zangeressen noemden Josia in hun klaagzangen, tot heden toe. Zij maakten hiervan een vaste gewoonte in Israël; zie, zij zijn geschreven in de Klaagzangen.

²⁶Het overige van de geschiedenis van Josia, zijn vrome daden, in overeenstemming met wat in de *Torah* van **JHWH** geschreven staat, ²⁷zijn geschiedenis uit vroeger en later tijd, zie, deze is beschreven in het boek van de koningen van Israël en van Juda.

Joachaz, Jojakim, Jojakin

36¹Daarop nam het volk van het land Joachaz, de zoon van Josia, en maakte hem koning in Jeruzalem, in de plaats van zijn vader. ²Joachaz was drieëntwintig jaar oud, toen hij koning werd, en hij regeerde drie maanden in Jeruzalem. ³De koning van Egypte zette hem af in Jeruzalem, en legde het land een boete op van honderd talenten zilver en een talent goud. ^{4(B)}Toen maakte de koning van Egypte zijn broer Eljakim koning over Juda en Jeruzalem en veranderde zijn naam in Jojakim. En Neko nam zijn broer Joachaz mee en bracht hem naar Egypte.

^{5(C)}Jojakim was vijfentwintig jaar oud, toen hij koning werd, en hij regeerde

(A) 35:17 Ex. 12:1-20. (B) 36:4 Jer. 22:11,12. (C) 36:5 Jer. 22:18,19; 26:1-6; 35:1-19.

elf jaar in Jeruzalem. Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, zijn God. ^{6(A)} Nebukadnessar, de koning van Babel, trok tegen hem op en boeide hem met twee koperen kettingen om hem naar Babel te voeren. ⁷ Een deel van de voorwerpen van het huis van **JHWH** bracht Nebukadnessar naar Babel en hij plaatste die in zijn paleis te Babel. ⁸ Het overige van de geschiedenis van Jojakim, de gruwelen die hij bedreven heeft, en het kwaad dat in hem gevonden werd, zie, dit is beschreven in het boek van de koningen van Israël en van Juda. Zijn zoon Jojakim werd koning in zijn plaats.

⁹ Jojakim was achttien jaar oud, toen hij koning werd; hij regeerde drie maanden en tien dagen in Jeruzalem. Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**. ^{10(B)} In het daarop volgende jaar liet koning Nebukadnessar hem naar Babel brengen met de kostbare voorwerpen van het huis van **JHWH**. En hij maakte zijn bloedverwant Sedekia koning over Juda en Jeruzalem.

*Sedekia - Jeruzalem verwoest -
Wegvoering in ballingschap*

^{11(C)} Sedekia was eenentwintig jaar oud, toen hij koning werd, en hij regeerde elf jaar in Jeruzalem. ¹² Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, zijn God. Hij *verootmoedigde* zich niet voor de profeet Jeremia, die in opdracht van **JHWH** sprak. ^{13(D)} Ook kwam hij in opstand tegen koning Nebukadnessar, die hem bij God een eed had doen afleggen; hij verhardde zijn nek en was stijfkoppig van hart, zodat hij zich niet bekeerde tot **JHWH**,

de God van Israël. ¹⁴ Eveneens maakten al de oversten van de priesters en het volk zich voortdurend aan ontrouw schuldig, naar al de gruwelen van de volken; zij maakten het huis van **JHWH** onrein, dat Hij in Jeruzalem geheiligd had.

¹⁵ **JHWH**, de God van hun vaders, zond wel zijn boden tot hen, vroeg en laat, want Hij ontfermde Zich over zijn volk en zijn woning, ¹⁶ maar zij bespotten de boden van God, verachtten zijn woorden en hoonden zijn profeten, totdat de grimmigheid van **JHWH** zich zozeer tegen zijn volk verhief, dat geen herstel meer mogelijk was. ^{17(E)} Hij deed de koning van de Chaldeeën tegen hen optrekken, deze doodde hun jonge mannen met het zwaard in hun heiligdom, en hij spaarde jongeman noch maagd, oude noch grijsaard; alles gaf Hij in zijn macht. ¹⁸ Alle voorwerpen van het huis van God, de grote en de kleine, de schatten van het huis van **JHWH** en de schatten van de koning en van zijn vorsten, alles bracht hij naar Babel. ^{19(F)} Zij verbrandden het huis van God en braken de muur van Jeruzalem af; al zijn paleizen verbrandden zij met vuur en alle kostbaarheden vernietigden zij. ²⁰ Ook voerde hij hen die aan het zwaard ontkomen waren, naar Babel, en zij werden hem en zijn zonen tot slaven, totdat het koninkrijk van Perzië de heerschappij verkreeg; - ^{21(G)} om het woord van **JHWH**, door Jeremia verkondigd, in vervulling te doen gaan: totdat het land zijn sjabbatsjaren vergoed gekregen heeft. Al de dagen die het woest lag, heeft het gerust, om zeventig jaar vol te maken.

(A) 36:6 Jer. 25:1-38; 36:1-32; 45:1-5; Dan. 1:1,2. (B) 36:10 a Jer. 22:24-30; 24:1-10; 29:1,2; Eze. 17:12. 36:10 b Jer. 37:1; Eze. 17:13. (C) 36:11 Jer. 27:1-22; 28:1-17. (D) 36:13 Eze. 17:15. (E) 36:17 Jer. 21:1-10; 34:1-5. (F) 36:19 1Kon. 9:8. (G) 36:21 Jer. 25:11; 29:10.

Kores geeft verlof tot de terugkeer

²²Maar in het eerste jaar van Kores, de koning van Perzië, wekte **JHWH**, opdat het woord van **JHWH**, door Jeremia verkondigd, zou worden voltrokken, de geest van Kores, de koning van Perzië, op, om door zijn hele koninkrijk, ook schriftelijk, deze oproep te doen uit-

gaan: ²³(A) Zo zegt Kores, de koning van Perzië: alle koninkrijken van de aarde heeft **JHWH**, de God van de hemel, mij gegeven en Hij heeft mij opgedragen Hem een huis te bouwen in Jeruzalem, in Juda. Wie nu onder u tot enig deel van zijn volk behoort - **JHWH**, zijn God, zij met hem, laat hij optrekken.

(A) **36:23** Jes. 44:28.

Ezra

Hebreeuws: Ez-ra (Hulp)

*Kores geeft de ballingen
verlof terug te keren*

1 ^{1(A)} In het eerste jaar van Kores, de koning van Perzië, wekte **JHWH**, opdat het woord van **JHWH** door Jeremia verkondigd, zou worden voltrokken, de geest van Kores, de koning van Perzië, op, om door zijn hele koninkrijk, ook schriftelijk, deze oproep te doen uitgaan: ^{2(B)} Zo zegt Kores, de koning van Perzië: alle koninkrijken van de aarde heeft **JHWH**, de God van de hemel, mij gegeven en Hij heeft mij opgedragen Hem een huis te bouwen in Jeruzalem, in Juda. ³ Wie nu onder u tot enig deel van zijn volk behoort - mag zijn God met hem zijn, laat hij naar Jeruzalem in Juda optrekken, en het huis van **JHWH**, de God van Israël bouwen, dat is de God, die in Jeruzalem woont. ⁴ En ieder die overgebleven is, van welke plaats ook, waar hij als vreemdeling verblijft, die moeten zijn plaatsgenoten ondersteunen met zilver en goud, met bezit en vee, behalve de vrijwillige gave voor het huis van de God, die in Jeruzalem woont.

⁵ Toen maakten de familiehoofden van Juda en Benjamin, ook de priesters en de Leviëten, zich gereed, allen van wie God de geest had opgewekt om op te trekken om het huis van **JHWH**, die in Jeruzalem woont, te bouwen. ⁶ En allen die rondom hen woonden, hielpen hen met zilveren voorwerpen, met goud, bezit en vee, en met kostbaarheden, behalve alles wat men vrijwillig gaf.

⁷ Ook liet koning Kores de voorwerpen van het huis van **JHWH**, die Nebukadnessar uit Jeruzalem had weggevoerd en in de tempels van zijn goden had geplaatst, tevoorschijn brengen.

⁸ Kores, de koning van Perzië, liet het tevoorschijn brengen onder toezicht van Mitredat, de schatmeester, en deze telde het uit voor Sesbassar, de vorst van Juda.

⁹ Dit was hun aantal: dertig gouden schalen, duizend zilveren schalen, negenentwintig messen, ¹⁰ dertig gouden bekers, verder vierhonderd en tien zilveren bekers, duizend andere voorwerpen. ¹¹ Alle voorwerpen van goud en zilver waren vijfduizend vierhonderd. Dit alles voerde Sesbassar mee, toen de ballingen uit Babel naar Jeruzalem werden gebracht.

De lijst van degenen die terugkeren

2 ¹ Dit nu zijn de bewoners van het gewest, die optrokken uit het midden van de in ballingschap weggevoerden, welke Nebukadnessar, de koning van Babel, naar Babel had weggevoerd, en die terugkeerden naar Jeruzalem en Juda, ieder naar zijn stad; ² welke meekwamen met Zerubbabel, Jészoea, Nechemja, Seraja, Reëlaja, Mordechai, Bilsan, Mispar, Bigwai, Rechum en Baäna.

Aantal van de mannen van het volk Israël: ³ de zonen van Paros: tweeduizend honderd tweeënzeventig; ⁴ de zonen van Sefatja: driehonderd tweeënzeventig; ⁵ de zonen van Arach: zevenhonderd vijfenzeventig; ⁶ de zonen van Pachat-Moab, en wel

(A) 1:1 Jer. 25:11; 29:10. (B) 1:2 Jes. 44:28.

de zonen van Jesjoea (en) Joab: tweeduizend achthonderd twaalf; ⁷de zonen van Elam: duizend tweehonderd vierenvijftig; ⁸de zonen van Zattu: negenhonderd vijfenveertig; ⁹de zonen van Zakkai: zevenhonderd zestig; ¹⁰de zonen van Bani: zeshonderd tweeënveertig; ¹¹de zonen van Bebai: zeshonderd drieëntwintig; ¹²de zonen van Azgad: duizend tweehonderd tweeëntwintig; ¹³de zonen van Adonikam: zeshonderd zesenzestig; ¹⁴de zonen van Bigwai: tweeduizend zesenvijftig; ¹⁵de zonen van Adin: vierhonderd vierenvijftig; ¹⁶de zonen van Ater, en wel Jechizkia: achtennegentig; ¹⁷de zonen van Besai: driehonderd drieëntwintig; ¹⁸de zonen van Jora: honderd twaalf; ¹⁹de zonen van Chasum: tweehonderd drieëntwintig; ²⁰de zonen van Gibbar: vijfennegentig; ²¹de zonen van Betlehem: honderd drieëntwintig; ²²de mannen van Netofa: zesenvijftig; ²³de mannen van Anatot: honderd achtentwintig; ²⁴de zonen van Azmawet: tweeënveertig; ²⁵de zonen van Kirjat-Arim, Kefira en Beërot: zevenhonderd drieënveertig; ²⁶de zonen van Rama en Geba: zeshonderd eenentwintig; ²⁷de mannen van Mikmas: honderd tweeëntwintig; ²⁸de mannen van Betel en Ai: tweehonderd drieëntwintig; ²⁹de zonen van Nebo: tweeënvijftig; ³⁰de zonen van Magbis: honderd zesenvijftig; ³¹de zonen van de andere Elam: duizend tweehonderd vierenvijftig; ³²de zonen van Charim: driehonderd twintig; ³³de zonen van Lod, Chadid en Ono: zevenhonderd vijfentwintig; ³⁴de zonen van Jericho: driehonderd vijfenveertig; ³⁵de zonen van Senaä: drieduizend zeshonderd dertig.

³⁶De priesters:

de zonen van Jedaja, en wel het huis van Jesjoea: negenhonderd drieënzeventig; ³⁷de zonen van Immer: duizend tweeënvijftig; ³⁸de zonen van Paschur: duizend tweehonderd zevenveertig; ³⁹de zonen van Charim: duizend zeventien.

⁴⁰De Leviëten: de zonen van Jesjoea en Kadmiël, en wel de zonen van Hodawja, vierenzeventig.

⁴¹De zangers: de zonen van Asaf: honderd achtentwintig.

⁴²De poortwachters: de zonen van Sallum, de zonen van Ater, de zonen van Talmon, de zonen van Akkub, de zonen van Chatita, de zonen van Sobai: in het geheel honderd negenendertig.

⁴³De tempelhorigen:

de zonen van Sicha, de zonen van Chasufa, de zonen van Tabbaoth; ⁴⁴de zonen van Keros, de zonen van Siaha, de zonen van Padon; ⁴⁵de zonen van Lebana, de zonen van Chagaba, de zonen van Akkub; ⁴⁶de zonen van Chagab, de zonen van Samlai, de zonen van Chanan; ⁴⁷de zonen van Giddel, de zonen van Gachar, de zonen van Reaja; ⁴⁸de zonen van Resin, de zonen van Nekoda, de zonen van Gazzam; ⁴⁹de zonen van Uzza, de zonen van Paseach, de zonen van Besai; ⁵⁰de zonen van Asna, de zonen van Meünim, de zonen van Nefussim; ⁵¹de zonen van Bakbuk, de zonen van Chakufa, de zonen van Charchur; ⁵²de zonen van Baslut, de zonen van Mechida, de zonen van Charsa; ⁵³de zonen van Barkos, de zonen van Sisera, de zonen van Temach; ⁵⁴de zonen van Nesiach, de zonen van Chatifa.

⁵⁵De nakomelingen van Salomo's knechten: de zonen van Sotai, de zonen van Soferet, de zonen van Peruda; ⁵⁶de zonen van Jaäla, de zonen van Darkon, de zonen van Giddel; ⁵⁷de zonen van Sefatja, de

zonen van Chattil, de zonen van Pokeret-Hassebaïm, de zonen van Ami.

⁵⁸Al de tempelhorigen en nakomelingen van Salomo's knechten: driehonderd tweeënegentig.

⁵⁹En dit zijn degenen die optrokken uit Tel-Melach, Tel-Charsa, Kerub, Addan en Immer - zij konden echter niet aantonen, of hun familie en nakomelingschap tot Israël behoorden -: ⁶⁰de zonen van Delaja, de zonen van Tobia, de zonen van Nekoda, zeshonderd tweeënvijftig; ⁶¹en van de priesterzonen: de zonen van Chobaja, de zonen van Hakkos, de zonen van Barzillai, die een van de dochters van de Gileadiet Barzillai tot vrouw genomen had en naar hun naam genoemd was. ⁶²Dezen zochten naar het schriftelijk bewijs, dat zij ingeschreven waren in het register, maar daar zij er niet in te vinden waren, werden zij van het priesterschap uitgesloten, ⁶³(A) en de stadhouder deed over hen de uitspraak, dat zij van het allerheiligste niet mochten eten, totdat een priester zou optreden met Urim en Tummin.

⁶⁴De hele gemeente samen was tweeënveertigduizend driehonderd zestig, ⁶⁵afgezien van hun slaven en slavinnen, van welke er zeventigduizend driehonderd zevenendertig waren; zangers en zangeressen hadden zij tweehonderd. ⁶⁶Zij hadden zevenhonderd zesendertig paarden, tweehonderd vijfenveertig muilieren, ⁶⁷vierhonderd vijftig kamelen, zesduizend zevenhonderd twintig ezels.

⁶⁸Enige van de familiehoofden schonken, toen zij bij het huis van **JHWH**, dat te Jeruzalem is, aankwamen, vrijwil-

lige gaven voor het huis van God, om het weer op te richten op zijn plaats; ⁶⁹naar hun vermogen droegen zij bij tot de schat, benodigd voor het werk: aan goud eenenzestigduizend drachmen, aan zilver vijfduizend minen, en honderd priesteronderklederen.

⁷⁰(B) De priesters nu en de Levieten, als ook sommigen van het volk, de zangers, de poortwachters en de tempelhorigen, gingen wonen in hun steden, en alle andere Israëlieten in hun steden.

Wederoprichting van het altaar - Grondlegging van de tempel

3 ¹Toen nu de zevende maand aanbrak, terwijl de Israëlieten in hun steden waren, verzamelde het volk zich als één man te Jeruzalem. ²(C) En Jêsjoea, de zoon van Josadak, met zijn broeders, de priesters, en ook Zerubbabel, de zoon van Sealtiël, met zijn broeders, maakten zich op en bouwden het altaar van de God van Israël, om daarop brandoffers te offeren, zoals voorgeschreven is in de *Torah* van Mozes, de man van God. ³(D) Zij richtten het altaar op zijn fundamenten op, want vrees voor de volken van de landen was over hen gekomen, en zij offerden daarop brandoffers voor **JHWH**, brandoffers voor de morgen en voor de avond. ⁴(E) Ook vierden zij het Loofhuttenfeest, zoals voorgeschreven is, en brachten dag aan dag brandoffers in het vereiste aantal, dagelijks het voor die dag vastgestelde; ⁵(F) en van toen af ook het dagelijks brandoffer, en dat voor de nieuwe maanden en voor al heilige feesten⁽¹⁾ van **JHWH**, en voor ieder die **JHWH** een vrijwillig offer bracht.

(1) 3:5 Hier gaat het in de grondtekst over de moadiem. Zie Leviticus 23 en de bijlage over de Moadiem achterin deze JHWH-bijbel.

(A) 2:63 Num. 27:21. (B) 2:70 1Kron. 9:2; Neh. 11:3. (C) 3:2 Ex. 27:1. (D) 3:3 Num. 28:1-8. (E) 3:4 Num. 29:12-38. (F) 3:5 Num. 28:11-29:39.

⁶Van de eerste dag van de zevende maand af⁽¹⁾ begonnen zij **JHWH** brandoffers te offeren; het fundament van de tempel van **JHWH** was echter nog niet gelegd. ⁷En zij gaven geld aan de steenhouwers en de timmerlieden, en voedsel en drinken en olie aan de Sidoniërs en de Tyriërs, om cederhout van de Libanon naar de zee van Jafo te brengen, zoals Kores, de koning van Perzië, hun had toegestaan.

⁸In het tweede jaar na hun aankomst bij het huis van God te Jeruzalem, in de tweede maand, begonnen Zerubbabel, de zoon van Sealtiel, en Jesjoea, de zoon van Josadak, met hun overige broeders, de priesters en de Levieten, en allen die uit de gevangenschap naar Jeruzalem gekomen waren, de Levieten aan te stellen van twintig jaar en daarboven om toezicht te houden op het werk aan het huis van **JHWH**. ⁹Zo traden dan Jesjoea met zijn zonen en broeders, en Kadmiël met zijn zonen, Judeeërs, samen op, om toezicht te houden op hen die het werk aan het huis van God verrichtten; ook de zonen van Chenadad, hun zonen en broeders, de Levieten.

^{10(A)} Toen nu de bouwlieden het fundament van de tempel van **JHWH** legden, stelden zij de priesters op, gekleed in ambtsgewaad, met trompetten, en de Levieten, de zonen van Asaf, met cimbalen, om **JHWH** te loven naar de aanwijzing van David, de koning van Israël. ^{11(B)} Zij zongen *beurtzangen* van lof en prijs aan **JHWH**: want Hij is goed, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid over Israël. En al het volk juichte met groot gejuich en loofde **JHWH**, omdat het fundament van het huis van **JHWH** gelegd was.

¹²Maar vele van de priesters, van de Levieten en van de familiehoofden, de ouden die het eerste huis hadden gezien, huilden luid, toen de grondlegging van dit huis voor hun ogen plaats had; terwijl velen de stem verhieven met gejuich en vreugdebetoon, ¹³zodat het volk het geluid van het vreugdegejuich niet onderscheiden kon van het geluid van het gemjammer van het volk, want het volk juichte met groot gejuich, zodat het geluid tot in de verte werd gehoord.

*Tegenwerking bij de
herbouw van Jeruzalem*

4 ¹Toen de tegenstanders van Juda en Benjamin hoorden, dat zij die in ballingschap waren geweest, een tempel voor **JHWH**, de God van Israël, bouwden, ^{2(C)}kwamen zij tot Zerubbabel en de familiehoofden en zeiden tot hen: Laat ons met u bouwen, want wij zoeken uw God evengoed als u; Hem toch brengen ook wij offers sinds de dagen van Esarhaddon, de koning van Assur, die ons hierheen heeft doen optrekken. ³Maar Zerubbabel, Jesjoea en de overige familiehoofden van Israël zeiden tot hen: Het gaat niet aan, dat u met ons een huis voor onze God bouwt, want wij alleen willen voor **JHWH**, de God van Israël, bouwen, zoals koning Kores, de koning van Perzië, ons geboden heeft.

⁴Toen ontmoedigde de bevolking van het land het volk van Juda en deed hen stoppen met bouwen. ⁵Zelfs kochten zij raadslieden tegen hen om, om hun plan te verijdelen, zolang Kores, de koning van Perzië, leefde, tot de regering van Darius, de koning van Perzië, toe.

⁽¹⁾ 3:6 De eerste dag van de zevende maand is Jom Teroea - zie Verklarende Woordenlijst

^(A) 3:10 1Kron. 25:1. ^(B) 3:11 1Kron. 16:34; 2Kron. 5:13; 7:3; Ps. 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jer. 33:11. ^(C) 4:2 2Kon. 17:24-41.

⁶En onder de regering van Ahasveros, in het begin van zijn regering, dienden zij een schriftelijke aanklacht in tegen de inwoners van Juda en Jeruzalem. ⁷In de dagen echter van Artachsasta schreven Bislam, Mitredat, Tabeël en zijn overige ambtgenoten aan Artachsasta, de koning van Perzië; de brief was in het Aramees geschreven, met een vertaling erbij. ⁸Aramees: Rechum, de landvoogd, en Simsai, de schrijver, hebben een brief geschreven over Jeruzalem aan koning Artachsasta van de volgende inhoud: ⁹Rechum, de landvoogd, en Simsai, de schrijver, en hun overige ambtgenoten, rechters en ambtenaren van het gebied over de Rivier, de burgers van Afarsa, Erek, Babel en Susan, welke Elamieten zijn, ¹⁰en de overige volken, die de grote en doorluchtige Asnappar weggevoerd en in de stad Samaria en in het verdere gebied over de Rivier heeft doen wonen - ¹¹aldus luidt het afschrift van de brief die zij hem zonden - aan koning Artachsasta, uw dienaren, de mensen van het gebied over de Rivier. ¹²Welnu, het zij de koning bekend, dat de Judeeërs, die van u naar ons zijn opgetrokken, te Jeruzalem gekomen zijn; zij zijn bezig die oproerige en slechte stad te herbouwen; zij voltooiën de bouw van de muren en graven de fundamente uit. ¹³Nu zij het de koning bekend, dat, als deze stad herbouwd is en de muren voltooid zijn, men geen belasting, accijns of tol meer zal betalen, zodat zij ten slotte de koningen schade zal berokkenen. ¹⁴Aangezien wij aan het paleis verbonden zijn, en het voor ons niet aangaat toe te zien bij de smaad welke de koning wordt aangedaan, daarom hebben wij de koning bericht gezonden, ¹⁵opdat men onderzoek zal doen in het ge-

denkboek van uw vaderen. U zult in het gedenkteken vinden en ontdekken, dat deze stad een oproerige stad is, dat zij aan koningen en gewesten schade heeft toegebracht en dat men in haar oproer gestookt heeft sinds de dagen van ouds. Daarom is deze stad verwoest. ¹⁶Wij doen de koning weten, dat, als deze stad herbouwd is en de muren voltooid zijn, u daardoor het gebied over de Rivier niet zult kunnen behouden.

¹⁷De koning zond als antwoord:

Aan Rechum, de landvoogd, Simsai, de schrijver, en hun overige ambtgenoten, die wonen in Samaria en in het verdere gebied over de Rivier, heil! ¹⁸Welnu, de brief, welke u ons gezonden hebt, is mij duidelijk voorgelezen; ¹⁹en door mij is bevel gegeven, en men heeft onderzoek gedaan en bevonden, dat deze stad sinds de dagen van ouds tegen de koningen opstandig is geweest, en dat men weerspannigheid en oproer in haar stookte. ²⁰Er zijn zelfs machtige koningen over Jeruzalem geweest, die heersten over het hele gebied aan de overzijde van de Rivier en aan wie men belasting, accijns en tol betaalde. ²¹Geef dan nu bevel, deze mensen de arbeid te doen staken, opdat deze stad niet herbouwd zal worden, voordat door mij bevel wordt gegeven. ²²En wacht u ervoor nalatigheid in deze zaak te betonen; waarom zou het nadeel tot schade van de koningen groter worden?

²³Nadat nu het afschrift van de brief van koning Artachsasta voorgelezen was aan Rechum, Simsai, de schrijver, en hun ambtgenoten, begaven zij zich in allerijl naar Jeruzalem tot de Judeeërs en deden hen met kracht en geweld de arbeid staken.

*Hervatting van de bouw onder
goedkeuring van Darius*

24(A) Zo werd de arbeid aan het huis van God te Jeruzalem gestaakt en bleef stil liggen tot het tweede jaar van de regering van Darius, de koning van Perzië.

5^{1(B)} Maar de profeet Haggai, en Zacharia, de zoon van Iddo, traden bij de Judeeërs die in Juda en Jeruzalem woonden, als profeten op in de naam van de God van Israël. **2(C)** Toen maakten Zerubbabel, de zoon van Sealtiel, en Jesjoea, de zoon van Josadak, zich op en begonnen te bouwen aan het huis van God, die in Jeruzalem woont; en de profeten van God stonden hen met hun hulp terzijde. **3** In diezelfde tijd echter kwam Tattenai, de stadhouder van het gebied over de Rivier, tot hen met Setar-Boznai en hun ambtgenoten en zij spraken tot hen aldus: Wie heeft u bevel gegeven dit huis te bouwen en deze muur te voltooien? **4** Daarna zeiden zij aldus tot hen: Wat zijn de namen van de mannen die dit gebouw bouwen? **5** Maar het oog van hun God rustte op de oudsten van de Judeeërs, zodat zij hen de arbeid niet deden staken, totdat er bericht naar Darius was gegaan en men dan een brief hierover zou hebben teruggezonden.

6 Afschrift van de brief, die Tattenai, de stadhouder van het gebied over de Rivier, met Setar-Boznai en zijn ambtgenoten, de ambtenaren van het gebied over de Rivier, zond aan koning Darius; **7** zij zonden hem een verslag en daarin was aldus geschreven: Aan koning Darius, alle heil!

8 Laat het de koning bekend zijn, dat wij ons begeven hebben naar het gewest Juda, naar het huis van de grote God; dit

nu wordt herbouwd met steenblokken, terwijl de wanden met hout worden bekleed, en dit werk wordt met zorg uitgevoerd en vordert goed onder hun handen. **9** Daarop hebben wij die oudsten ondervraagd; wij hebben tot hen aldus gezegd: Wie heeft u bevel gegeven dit huis te bouwen en deze muur te voltooien? **10** En ook hebben wij aan hen hun namen gevraagd, om ze u te doen weten, door u de namen te schrijven van de mannen die aan hun hoofd staan.

11 Zij hebben ons nu het volgende antwoord gegeven: Wij zijn dienaren van de God van hemel en aarde en wij herbouwen het huis dat vele jaren geleden gebouwd werd; een groot koning van Israël heeft het gebouwd en voltooid. **12(D)** Maar nadat onze vaders de God van de hemel hadden vertoornd, gaf Hij hen over in de macht van Nebukadnessar, de koning van Babel, de Chaldeeër; en die heeft dit huis verwoest en het volk naar Babel weggevoerd. **13(E)** Maar in het eerste jaar van Kores, de koning van Babel, gaf koning Kores bevel dit huis van God te herbouwen. **14** Ook de gouden en zilveren voorwerpen van het huis van God, welke Nebukadnessar uit de tempel te Jeruzalem gehaald en naar de tempel van Babel had gebracht, liet koning Kores uit de tempel van Babel halen, en zij werden gegeven aan een zekere Sessbassar, die hij tot stadhouder had aangesteld. **15** En hij beval hem: neem deze voorwerpen, zet ze neer in de tempel te Jeruzalem, en laat het huis van God op zijn plaats herbouwd worden. **16** Toen is deze Sessbassar gekomen en heeft de fundamenten gelegd van het huis van God, die in Jeruzalem woont, en van toen af tot nu toe is eraan gebouwd,

(A) 4:24 Hag. 1:1; Zac. 1:1. (B) 5:1 Hag. 1:1; Zac. 1:1. (C) 5:2 Hag. 1:12; Zac. 4:6-9. (D) 5:12 2Kon. 25:8-12; 2Kron. 36:17-20; Jer. 52:12-15. (E) 5:13 Ezra 1:2-11.

maar het is niet voltooid. ¹⁷ Welnu, indien de koning denkt dat het goed is, dan mag er een onderzoek worden ingesteld in de schatkamer van de koning, aldaar, namelijk in Babel, of werkelijk vanwege koning Kores bevel is gegeven tot herbouw van dit huis van God te Jeruzalem; en de koning mag ons zijn beslissing hierover doen toekomen.

6 ¹ Toen gaf koning Darius bevel en men deed onderzoek in de bibliotheek te Babel, waar de schatten waren opgeborgen; ² en in Achmeta, de vesting in het gewest Medië, werd een rol gevonden, waarin het volgende geschreven stond.

Oorkonde: ³ In het eerste jaar van koning Kores gaf koning Kores dit bevel: Wat betreft het huis van God te Jeruzalem, dat huis moet worden herbouwd tot een plaats waar men slachtoffers brengt; en zijn fundamenten moeten gelegd worden; zijn hoogte moet zestig el bedragen, zijn breedte zestig el. ⁴ Er zullen drie lagen steenblokken zijn en één laag hout. De kosten moeten uit de koninklijke schatkist betaald worden. ⁵ Ook zal men de gouden en zilveren voorwerpen van het huis van God, welke Nebukadnessar uit de tempel te Jeruzalem heeft gehaald en naar Babel gebracht, teruggeven, opdat het naar de tempel te Jeruzalem, op zijn plaats zal komen, en u zult het neerzetten in het huis van God.

⁶ Nu dan, Tattenai, stadhouder van het gebied over de Rivier, Setar-Boznai en hun ambtgenoten, de ambtenaren van het gebied over de Rivier, u moet u verre houden van daar; ⁷ laat de arbeid aan dat huis van God toe; de stadhouder van de Judeeërs en hun oudsten mogen dat huis van God op zijn plaats bouwen. ⁸ Te-

vens is door mij bevel gegeven over wat u doen zult aan deze oudsten van de Judeeërs bij de bouw van dit huis van God: uit de koninklijke inkomsten, uit de schatting van het gebied over de Rivier, zal nauwkeurig en zonder uitstel uitbetaling aan die mannen worden gedaan. ⁹ En wat er nodig is: jonge stieren, rammen, lammeren voor de brandoffers aan de God van de hemel, tarwe, zout, wijn en olie, volgens de opgave van de priesters te Jeruzalem, dat moet hun dag aan dag volledig ter beschikking worden gesteld, ¹⁰ opdat zij de God van de hemel welriekende offers kunnen brengen en bidden voor het leven van de koning en zijn zonen. ¹¹ Voorts is door mij bevel gegeven, dat er van ieder die dit besluit overtreedt, een paal uit zijn huis zal worden gerukt, opdat hij daaraan gehangen en vastgeslagen zal worden, en dat daarom zijn huis tot een puinhoop zal gemaakt worden. ¹² Laat de God nu, die zijn naam daar heeft doen wonen, iedere koning en elk volk neerstoten, die als overtreders hun hand uitstrekken om dit huis van God te Jeruzalem te verwoesten. Ik, Darius, heb bevel gegeven; het moet nauwkeurig worden uitgevoerd!

*Het werk gereed - Inwijding en
het eerste Pèsachfeest*

¹³ Toen deden Tattenai, de stadhouder van het gebied over de Rivier, Setar-Boznai en hun ambtgenoten, nauwkeurig overeenkomstig wat koning Darius hun had gelast. ^{14(A)} De oudsten van de Judeeërs bouwden voorspoedig voort tijdens het profeteren van de profeet Haggai en van Zacharia, de zoon van Iddo; zij voltooiden de bouw volgens het gebod van de God van Israël en volgens het bevel van Kores, Darius en

(A) 6:14 a Hag. 1:1. 6:14 b Zac. 1:1.

Artachsasta, koning van Perzië, ¹⁵ en zij waren met dit huis gereed tegen de derde dag van de maand Adar, en wel in het zesde jaar van de regering van koning Darius. ⁽¹⁾

¹⁶ Toen vierden de Israëlieten, de priesters, de Levieten en de overigen die in de ballingschap geweest waren, de inwijding van dit huis van God met vreugde, ¹⁷ en offerden ter inwijding van dit huis van God honderd stieren, tweehonderd rammen en vierhonderd lammeren; verder twaalf geitenbokken tot een zondoffer voor heel Israël, naar het getal van de stammen van Israël. ¹⁸ Ook plaatsten zij de priesters in hun afdelingen en de Levieten in hun klassen, met het oog op de dienst van God, die in Jeruzalem woont, naar het voorschrift van het boek van Mozes.

¹⁹ ^(A) En op de veertiende van de eerste maand ⁽²⁾ vierden zij die in de ballingschap geweest waren, het Pèsach. ²⁰ Want de priesters en de Levieten hadden zich gereinigd als één man; zij allen waren rein; zo slachtten zij het Pèsach voor allen die in de ballingschap geweest waren, en voor hun broeders, de priesters, en voor zichzelf. ²¹ De Israëlieten, die uit de ballingschap waren teruggekeerd, aten het, en tevens ieder die zich van de onreinheid van de volken van het land afgescheiden en zich bij hen gevoegd had, om **JHWH**, de God van Israël, te zoeken. ²² Ook vierden zij het Feest van de Ongezuurde Broden met vreugde, gedurende zeven dagen, ⁽³⁾ want **JHWH** had hen blijdschap geschonken; Hij had het hart van de koning van Assur tot hen

gewend om hen te steunen bij de arbeid aan het huis van God, de God van Israël.

Ezra komt de tempeldienst op orde stellen

7 ¹ Hierna, onder de regering van Artachsasta, ⁽⁴⁾ de koning van Perzië, trok Ezra op, de zoon van Seraja, de zoon van Azarja, de zoon van Chilkia, ² de zoon van Sallum, de zoon van Sadok, de zoon van Achitub, ³ de zoon van Amarja, de zoon van Azarja, de zoon van Merajot, ⁴ de zoon van Zerachja, de zoon van Uzzi, de zoon van Bukki, ⁵ de zoon van Abisua, de zoon van Pinechas, de zoon van Eleazar, de zoon van Aäron, de hogepriester - ⁶ deze Ezra trok op uit Babel. Hij was een schriftgeleerde, bekwaam in de *Torah* van Mozes, welke **JHWH**, de God van Israël, gegeven had; en daar de hand van **JHWH**, zijn God, over hem was, had de koning hem alles gegeven wat hij verlangd had.

⁷ Zo trokken ook een aantal Israëlieten en priesters, Levieten, zangers, poortwachters en tempelhorigen naar Jeruzalem, in het zevende jaar van koning Artachsasta. ⁸ En hij kwam te Jeruzalem in de vijfde maand, en wel in het zevende jaar van de koning. ⁹ Op de eerste van de eerste maand namelijk was hij de tocht uit Babel begonnen, en op de eerste van de vijfde maand kwam hij te Jeruzalem aan, daar de goede hand van zijn God over hem was, ¹⁰ want Ezra had er zijn hart op gezet om de *Torah* van **JHWH** te onderzoeken en haar te volbrengen, en om in Israël inzetting en verordening te onderwijzen.

⁽¹⁾ 6:15 Dat is in het jaar 516 vC. ⁽²⁾ 6:19 Dat is de maand Aviev, zie Exodus 13:4. ⁽³⁾ 6:22 Dit bijbelse feest moest gvierd worden van de 15e t/m de 22e van de eerste maand Aviev. ⁽⁴⁾ 7:1 Dat is in het jaar 465 vC.

^(A) 6:19 Ex. 12:1-20.

¹¹ Dit nu is het afschrift van de brief, die koning Artachsasta meegaf aan de priester-schriftgeleerde Ezra, die geleerd was in de woorden van de geboden en voorschriften van **JHWH** voor Israël:

¹² Artachsasta, koning der koningen, aan de priester Ezra, de geleerde in de *Torah* van de God van de hemel, enzovoort. ¹³ Door mij is bevel gegeven, dat ieder die in mijn koninkrijk tot het volk Israël, zijn priesters of de Levieten behoort, en zich bereid verklaart naar Jeruzalem te gaan, met u mag meegaan. ¹⁴ Aangezien u vanwege de koning en zijn zeven raadsheren uitgezonden wordt om een onderzoek in te stellen naar Juda en Jeruzalem, volgens de *Torah* van uw God, welke in uw bezit is; ¹⁵ en ook om het zilver en het goud over te brengen, dat de koning en zijn raadsheren vrijwillig hebben geschonken aan de God van Israël, wiens woning te Jeruzalem is, ¹⁶ en ook al het zilver en goud dat u in het hele gewest Babel zult verkrijgen, met de vrijwillige gaven die het volk en de priesters vrijwillig zullen geven voor het huis van hun God, die in Jeruzalem woont - ¹⁷ daarom moet u als gevolg daarvan zorgvuldig voor dit geld kopen stieren, rammen, lammeren en de daarbij behorende spijsoffers en plengoffers, en deze offeren op het altaar van het huis van uw God, die in Jeruzalem woont. ¹⁸ Wat u en uw broeders echter goed zullen vinden te doen met het overige zilver en goud, dat mag u doen naar de wil van uw God. ¹⁹ De voorwerpen echter, die men u ter hand gesteld heeft voor de dienst in het huis van uw God, lever die af voor de God in Jeruzalem. ²⁰ Wat er verder nodig is voor het huis van uw God, dat u zou moeten betalen, dat kunt u betalen uit de konink-

lijke schatkist. ²¹ Voorts is door mij, koning Artachsasta, bevel gegeven aan alle schatbewaarders van het gebied over de Rivier: alles wat de priester Ezra, de geleerde in de *Torah* van de God van de hemel, u zal vragen, zal precies worden uitgevoerd, ²² tot een bedrag van honderd talenten zilver, honderd kor tarwe, honderd bath wijn, honderd bath olie, en zout in onbeperkte mate. ⁽¹⁾ ²³ Alles wat uit het gebod van de God van de hemel volgt, moet nauwgezet worden uitgevoerd voor het huis van de God van de hemel, opdat er geen toorn zal komen over de regering van de koning en zijn zonen. ²⁴ Ook doen wij u over al de priesters, Levieten, zangers, poortwachters, tempelhorigen en dienaren van dit huis van God weten, dat het niet geoorloofd is hun belasting, accijns of tol op te leggen. ²⁵ U nu, Ezra, stel naar de wijsheid van uw God, die u bezit, regeerders en rechters aan, opdat zij rechtspreken over het hele volk dat in het gebied over de Rivier woont, over allen die de wetten van uw God kennen; en hem die ze niet kent, zult u ze bekendmaken. ²⁶ Aan ieder die de *Torah* van uw God en de wet van de koning niet volbrengt, zal precies recht geoefend worden: hetzij ter dood, hetzij tot verbanning, hetzij tot geldboete of tot gevangenzetting.

²⁷ Geprezen zij **JHWH**, de God van onze vaders, die de koning dat in het hart gegeven heeft, om het huis van **JHWH**, die in Jeruzalem woont, luisterrijk te maken, ^{28a} en mij gunst heeft doen vinden bij de koning, zijn raadsheren en alle machtige vorsten van de koning!

De voorbereiding van de tocht

Ik nu vatte moed, daar de hand van **JHWH**, mijn God, over mij was, en ver-

⁽¹⁾ 7:22 1 kor is circa 425 liter; een bath is circa 25 liter.

gaderde uit Israël de hoofdmannen om met mij op te trekken.

8¹Dit zijn hun familiehoofden en geslachtsregisters, namelijk degenen die onder de regering van koning Artachsasta met mij uit Babel optrokken: ²van de zonen van Pinechas: Gersom; van de zonen van Itamar: Daniël; van de zonen van David: Chattus, de zoon van Sekanja; ³van de zonen van Paros: Zekarja, en met hem waren honderd vijftig personen van het mannelijk geslacht in de registers opgetekend; ⁴van de zonen van Pachat-Moab: Eljehoënai, de zoon van Zerachja, en met hem tweehonderd personen van het mannelijk geslacht; ⁵van de zonen van Zattu: Sekanja, de zoon van Jachaziël, en met hem driehonderd personen van het mannelijk geslacht; ⁶en van de zonen van Adin: Ebed, de zoon van Jonatan, en met hem vijftig personen van het mannelijk geslacht; ⁷van de zonen van Elam: Jesaja, de zoon van Atalja, en met hem zeventig personen van het mannelijk geslacht; ⁸en van de zonen van Sefatja: Zebadja, de zoon van Michaël, en met hem tachtig personen van het mannelijk geslacht; ⁹en van de zonen van Joab: Obadja, de zoon van Jechiël, en met hem tweehonderd achttien personen van het mannelijk geslacht; ¹⁰en van de zonen van Bani: Selomit, de zoon van Josifja, en met hem honderd zestig personen van het mannelijk geslacht; ¹¹en van de zonen van Bebai: Zekarja, de zoon van Bebai, en met hem achtentwintig personen van het mannelijk geslacht; ¹²en van de zonen van Azgad: Jochanan, de zoon van Hakkatan, en met hem honderd tien personen van het mannelijk geslacht; ¹³en van de zonen van Adonikam: de lateren, en dit zijn hun namen: Elifelet, Jeïel, en Semaja, en met hen zestig personen van het mannelijk geslacht; ¹⁴en van

de zonen van Bigwai: Utai en Zabbud en zeventig personen van het mannelijk geslacht.

¹⁵Ik vergaderde hen bij de rivier die naar Ahawa stroomt, en daar legerden wij ons drie dagen. Toen ik acht gaf op het volk en de priesters, vond ik daar niemand van de Leviëten. ¹⁶Daarom zond ik Eliëzer, Ariël, Semaja, Elnatan, Jarib, Elnatan, Natan, Zekarja, Mesullam, hoofden, en Jojarib en Elnatan, leraren, ¹⁷en verstrekte hun een opdracht voor Iddo, het hoofd in de plaats Kasifja, en ik gaf hun de woorden in de mond, die zij moesten spreken tot Iddo, zijn broeders en de tempelhorigen, in de plaats Kasifja, dat zij ons dienaren zouden brengen voor het huis van onze God. ¹⁸Toen brachten zij ons, daar de goede hand van onze God over ons was, verstandige mannen uit de zonen van Machli, de zoon van Levi, de zoon van Israël, namelijk Serebja, met zijn zonen en broeders, achttien man; ¹⁹en Chasabja en met hem Jesaja, uit de zonen van Merari, zijn broeders en zijn zonen, twintig man; ²⁰en uit de tempelhorigen, welke David en de vorsten gegeven hadden voor de dienst van de Leviëten: tweehonderd twintig tempelhorigen, allen met name genoemd.

²¹Toen riep ik daar, bij de rivier Ahawa, een vasten uit om ons te *verootmoedigen* voor onze God, en van Hem een voorspoedige tocht af te smeken voor ons, onze kinderen en al ons vee. ²²Want ik had mij geschaamd van de koning een leger en ruiters te vragen om ons te beschermen tegen vijanden onderweg; wij hadden namelijk tot de koning gezegd: De hand van onze God is ten goede over allen die Hem zoeken, maar zijn macht en zijn toorn zijn tegen allen die Hem verlaten. ²³Dus vastten wij

en smeekten onze God hierover, en Hij liet Zich door ons verbidden.

²⁴Vervolgens zonderde ik twaalf van de oversten van de priesters af: Serebja, Chasabja, en met hen tien van hun broeders. ²⁵Ik woog voor hen het zilver en het goud af en de voorwerpen die de heffing voor het huis van onze God waren, die de koning, zijn raadsheren, zijn vorsten en alle Israëlieten die zich daar bevonden, als heffing hadden gebracht; ²⁶afgewogen stelde ik hun ter hand: zeshonderd vijftig talenten zilver; voor honderd talenten zilveren voorwerpen; honderd talenten goud; ²⁷twintig gouden bekers ter waarde van duizend darieken, en twee voorwerpen van prachtig goudglanzend brons, kostbaar als goud. ²⁸En ik zei tot hen: U bent **JHWH** geheiligd, evenzo zijn deze voorwerpen geheiligd, en het zilver en het goud zijn een vrijwillige gave voor **JHWH**, de God van uw vaders; ²⁹bewaakt ze en houdt ze onder uw hoede, totdat u ze kunt afwegen in het bijzijn van de oversten van de priesters, van de Levieten en van de oversten van Israëls families te Jeruzalem, in de vertrekken van het huis van **JHWH**. ³⁰Toen namen de priesters en de Levieten het afgewogen zilver en goud en de voorwerpen in ontvangst om ze te brengen naar Jeruzalem, naar het huis van onze God.

Vertrek en aankomst te Jeruzalem

³¹Wij braken dan op van de rivier Ahawa op de twaalfde van de eerste maand om naar Jeruzalem te gaan, en de hand van onze God was over ons en redde ons uit de macht van vijanden en struikrovers. ³²Zo kwamen wij te Jeruzalem aan. Nadat wij daar drie dagen verbleven hadden, ³³werden op de vierde dag het zilver en het goud en de voorwerpen gewogen in het huis van

onze God onder toezicht van Meremot, de zoon van Uria, de priester; met hem was daar ook Elazar, de zoon van Pinechas, en tevens bevonden zich bij hen de Levieten Jozabad, de zoon van Jesjoea, en Noadja, de zoon van Binnui, - ³⁴alles naar getal en gewicht, en het hele gewicht werd opgetekend.

³⁵In diezelfde tijd brachten de ballingen die uit de gevangenschap waren gekomen, brandoffers aan de God van Israël: twaalf stieren voor heel Israël, zesennegentig rammen, zevenenzeventig lammeren, twaalf bokken tot een zondoffer; alles als een brandoffer voor **JHWH**. ³⁶Ook overhandigden zij de bevelschriften van de koning aan de stadhouders en landvoogden van de koning van het gebied over de Rivier, en dezen verleenden hun steun aan het volk en aan het huis van God.

Ezra's maatregelen tegen de gemengde huwelijken

9¹Toen dit gebeurd was, kwamen de oversten tot mij en zeiden: Het volk Israël, de priesters en de Levieten hebben zich niet afgezonderd gehouden van de volken van de landen, wat hun gruwelen betreft: van de Kanaänieten, de Hethieten, de Perizzieten, de Jebusieten, de Ammonieten, de Moabieten, de Egyptenaren en de Amorieten. ²Want zij hebben uit hun dochters vrouwen genomen voor zich en hun zonen, waardoor het heilige zaad zich vermengd heeft met de volken van de landen; ja, de oversten en de leiders zijn in deze trouwbreuk voorgegaan.

³Toen ik dit vernam, scheurde ik mijn kleed en mijn mantel, trok de haren uit mijn hoofd en uit mijn baard, en zat verbijsterd neer; ⁴en tot mij kwamen samen allen die beefden voor de woorden

van de God van Israël, wegens de trouwbreuk van de ballingen, maar ik bleef verbijsterd neerzitten tot het avondoffer. ⁵Tijdens het avondoffer echter stond ik op uit mijn *verootmoediging*, en met gescheurd kleeid en gescheurde mantel knielde ik, breidde mijn handen uit tot **JHWH**, mijn God, ⁶en zei: Mijn God, Ik schaam mij en durf mijn ogen niet tot U opslaan, o mijn God, want onze ongerechtigheden zijn ons boven het hoofd gegroeid en onze schuld is gestegen tot de hemel. ⁽¹⁾ ⁷Van de dagen van onze vaders af tot op deze dag toe zijn wij in grote schuld en om onze ongerechtigheden zijn wij overgeleverd, wij, onze koningen, onze priesters, in de macht van de koningen van de landen, aan het zwaard, aan gevangenschap, aan plundering, aan openlijke schande, zoals nu. ⁸En nu is ons sinds kort genade bewezen van **JHWH**, onze God, doordat Hij ons degenen die ontkomen waren heeft overgelaten, en ons een tentpin heeft gegeven in zijn heilige plaats, waardoor onze God onze ogen deed oplichten en ons een weinig verademing gaf in onze slavernij; ⁹want wij zijn wel slaven, maar in onze slavernij heeft onze God ons niet verlaten; Hij heeft ons gunst doen vinden bij de koningen van Perzië, dat zij ons verademing gaven om het huis van onze God te doen herrijzen en zijn puinhopen te herstellen, en ons een omheining gaven in Juda en in Jeruzalem.

¹⁰Maar nu, wat zullen wij hierna zeggen, onze God? Wij hebben immers uw geboden verlaten, ¹¹die U ons door de dienst van uw knechten, de profeten, gegeven had met deze woorden: Het land, waar u komt om het in bezit te nemen, is een bevuild land wegens de bevuiling

door de volken van de landen, vanwege de gruwelen, waarmee zij het in hun onreinheid hebben gevuld van het ene einde tot het andere. ¹²(A) Dus mag u uw dochters niet aan hun zonen tot vrouw geven, noch hun dochters voor uw zonen tot vrouw nemen; zoekt nimmer hun welzijn en hun geluk, opdat u sterk mag zijn, het goede van het land mag eten en het voor altijd aan uw kinderen ten erfenis mag geven. ¹³Zouden wij dan - na alles wat ons overkomen is vanwege onze boze daden en onze grote schuld, terwijl U, onze God, ons minder hebt toegerekend dan onze ongerechtigheden verdienden, en ons nog zovelen geschonken hebt die ontkomen zijn - ¹⁴opnieuw uw geboden schenden en ons verzwagen met deze gruwelijke volken? Zou U dan niet tegen ons toornen om te verdelgen, zodat er geen overblijfsel of ontkomene meer zou zijn? ¹⁵O **JHWH**, God van Israël, U bent rechtvaardig, daarin, dat wij als een menigte ontkomenen zijn overgebleven, zoals heden het geval is. Zie, wij staan voor uw aangezicht in onze schuld. Waarlijk, niemand kan om die reden voor uw aangezicht standhouden.

10 ¹Terwijl Ezra bad en schuld beleed, huilend zich neerwerpende voor het huis van God, verzamelde zich tot hem een zeer grote menigte uit Israël, mannen, vrouwen en kinderen, want het volk was in luid gekerm uitgebarsten. ²Toen *antwoordde* Sekanja, de zoon van Jechiël, uit de zonen van Elam, en zei tot Ezra: Wij zijn ontrouw geweest tegenover onze God, doordat wij vreemde vrouwen uit de volken van het land hebben gehuwd; desondanks is er nog hoop voor Israël. ³Laat ons dan nu een verbond sluiten met onze God, dat wij alle

(1) 9:6 Zie ook de Psalmen 38:5, 40:13 en 65:4.

(A) 9:12 Ex. 34:11-16; Deut. 7:1-5.

vrouwen met de uit haar geboren kinderen zullen wegzenden, volgens de raad van mijn heer en van hen die beven voor het gebod van onze God; en laat er gehandeld worden volgens de *Torah*.⁴ Sta op, want op u rust de taak; wij zullen met u zijn; wees sterk en handel!

⁵Toen stond Ezra op en deed de oversten van de priesters en van de Levieten en heel Israël zweren, dat zij naar dit woord zouden handelen, en zij hebben gezworen. ⁶Hierna stond Ezra op van voor het huis van God en ging naar het vertrek van Jochanan, de zoon van Eljasib, waar hij de nacht doorbracht; brood at hij niet en water dronk hij niet, want hij bedreef rouw over de trouwbreuk van de ballingen.

⁷Daarop deed men een oproep uitgaan door Juda en Jeruzalem tot al degenen die in de ballingschap geweest waren, om zich te Jeruzalem te verzamelen. ⁸Als iemand niet binnen drie dagen kwam, zou volgens besluit van de oversten en de oudsten al zijn bezit met de ban worden geslagen, en zou hij uit de gemeente van de ballingen worden afgesneden. ⁹En alle mannen van Juda en Benjamin verzamelden zich binnen drie dagen te Jeruzalem, en wel in de negende maand, op de twintigste van de maand. Het hele volk zat neer op het plein van het huis van God, rillend zowel om de zaak als door de regenbuien. ¹⁰Toen stond de priester Ezra op en zei tot hen: U hebt trouwbreuk gepleegd, omdat u vreemde vrouwen hebt gehuwd; daardoor hebt u Israëls schuld nog vermeerderd. ¹¹Maar geeft nu eer aan **JHWH**, de God van uw vaders, doet wat Hem aangenaam is en scheidt u af van de volken van het land en van de vreemde vrouwen. ¹²En de hele gemeente *antwoorde* en zei met luide stem: Aldus, naar uw woord, is het aan

ons om te doen. ¹³Maar het volk is talrijk en het is regentijd, zodat het niet mogelijk is buiten te blijven staan; ook is dit geen werk voor één of twee dagen, want wij hebben in dit opzicht veel overtreden. ¹⁴Laten toch onze oversten optreden voor de hele gemeente; dan kunnen allen in onze steden, die vreemde vrouwen hebben gehuwd, op vastgestelde tijden verschijnen, en met hen de oudsten en de rechters van elke stad, totdat wij de brandende toorn van onze God over deze zaak van ons hebben afgewend.

¹⁵Alleen Jonatan, de zoon van Asaël, en Jachzeja, de zoon van Tikwa, verzetten zich hiertegen, en Mesullam en de Leviet Sabbetai vielen hun bij. ¹⁶Maar zij die in de ballingschap waren geweest, deden zo. Toen zonderde de priester Ezra zich mannen af, familiehoofden, (ieder) voor zijn familie, allen bij name genoemd, en dezen begonnen zitting te houden op de eerste dag van de tiende maand om de zaak te onderzoeken, ¹⁷en zij waren met alle mannen die vreemde vrouwen hadden gehuwd, gereed op de eerste dag van de eerste maand. ¹⁸En onder de priesterzonen die vreemde vrouwen hadden gehuwd, bevonden zich: van de zonen van Jesjoea, de zoon van Josadak, en zijn broeders: Maäseja, Eliëzer, Jarib en Gedalja. ¹⁹En zij gaven er hun hand op, dat zij hun vrouwen zouden wegzenden; hun schuldoffer nu was een ram uit de kudde vanwege hun schuld. ²⁰Van de zonen van Immer: Chanani en Zebadja; ²¹van de zonen van Charim: Maäseja, Elia, Semaja, Jechiël en Uzzia; ²²en van de zonen van Paschur: Eljoënai, Maäseja, Jismaël, Netanel, Jozabad en Elasa.

²³En van de Levieten: Jozabad, Simi, Kelaja (dat is Kelita), Petachja, Jehuda en Eliëzer.

²⁴En van de zangers: Eljasib. En van de poortwachters: Sallum, Telem en Uri.

²⁵Voorts uit Israël: van de zonen van Paros: Ramja, Jizzia, Malkia, Miamin, Elazar, Malkia en Benaja. ²⁶Van de zonen van Elam: Mattanja, Zekarja, Jechiël, Abdi, Jeremot, en Elia. ²⁷Van de zonen van Zattu: Eljoënai, Eljasib, Mattanja, Jeremot, Zabad en Aziza. ²⁸Van de zonen van Bebai: Jochanan, Chananja, Zabbai en Atlai. ²⁹Van de zonen van Bani: Mesullam, Malluk, Adaja, Jasub, Seal en Jeramot. ³⁰Van de zonen van Pachat-Moab: Adna en Kelal, Benaja, Maäseja, Mattanja, Besaleël, Binnui en Manasse. ³¹Van de zonen van Charim: Eliëzer, Jissia, Malkia,

Semaja, Simeon, ³²Benjamin, Malluk en Semarja. ³³Van de zonen van Chasum: Mattenai, Mattatta, Zabad, Elifelet, Jeremai, Manasse en Simi. ³⁴Van de zonen van Bani: Maädai, Amram, Uël, ³⁵Benaja, Bedeja, Keluhu, ³⁶Wanja, Meremot, Eljasib, ³⁷Mattanja, Mattenai, Jaäsai, ³⁸Bani, Binnui, Simi, ³⁹Selemja, Natan, Adaja, ⁴⁰Maknadbai, Sasai, Sarai, ⁴¹Azarel, Selemja, Semarja, ⁴²Sallum, Amarja en Josef. ⁴³Van de zonen van Nebo: Jeïel, Mattitja, Zabad, Zebina, Jaddai, Joël en Benaja. ⁴⁴Deze allen hadden vreemde vrouwen genomen; hieronder waren vrouwen die zonen hadden voortgebracht.

Nehemia

Hebreeuws: Ne-chem-jah (Troost van JaH) ⁽¹⁾

*Verootmoedigingsgebed van Nehemia
voor zichzelf en zijn volk Israël*

1 ¹De geschiedenis van Nehemia, de zoon van Chakalja.

In de maand Kislew, in het twintigste jaar, toen ik in de burcht Susan was, ²kwam tot mij Chanani, één van mijn broeders, met enige mannen uit Juda. En ik vroeg hen naar de Joden, de ontkomenen, die uit de gevangenschap waren overgebleven en ook naar Jeruzalem. ³Zij zeiden tot mij: De overgeblevenen, die daar in het gewest uit de gevangenschap zijn overgebleven, verkeren in groot onheil en smaad, en de muur van Jeruzalem is afgebroken, en zijn poorten zijn met vuur verbrand.⁽²⁾

⁴Zodra ik deze woorden hoorde, zette ik mij neer, hilde en bedreef rouw, dagen lang. Ook vastte en bad ik voor het aangezicht van de God van de hemel ⁵en zei: Ach, **JHWH**, God van de hemel, grote en ontzagwekkende God, die Zich houdt aan het verbond en de goedheid tegenover hen die U liefhebben en uw geboden onderhouden, ⁶laat toch uw oor opmerkzaam en uw ogen geopend zijn, om te horen naar het gebed van uw knecht, dat ik nu dag en nacht voor de Israëlieten, uw knechten, tot U opzend; en ik doe belijdenis van de zonden van de Israëlieten, die wij tegen U gedaan hebben; ook ik en mijn familie, wij hebben gezondigd. ⁷Zwaar hebben wij tegen U misdreven; wij hebben niet onderhou-

den de geboden, inzettingen en verordeningen, die U aan uw knecht Mozes geboden had. ⁸(A) Maar gedenk aan het woord, dat U aan uw knecht Mozes voorgehouden hebt: Pleegt u trouwbreuk, dan zal Ik u onder de volken verstrooien. ⁹(B) Maar, bekeert u zich tot Mij en onderhoudt u ijverig mijn geboden - al waren uw verdrevenen aan het einde van de hemel, Ik zal hen vandaar bijeenbrengen en hen brengen naar de plaats die Ik verkozen heb om daar mijn naam te doen wonen. ¹⁰Zij zijn toch uw knechten en uw volk, dat U verlost hebt door uw grote kracht en door uw sterke hand. ¹¹Ach, Heer, laat toch uw oor opmerkzaam zijn op het gebed van uw knecht en op het gebed van uw knechten, die een welgevallen hebben aan het ontzag voor uw naam, en doe uw knecht heden slagen en laat hem ontferming vinden bij deze man. Ik was namelijk schenker van de koning.

*Nehemia door koning Artachsasta naar
Jeruzalem gezonden*

2 ¹In de maand Nisan, in het twintigste jaar van koning Artachsasta, toen er wijn voor hem gereed stond, hief ik de wijn op en reikte die de koning toe. Nu was ik nooit treurig geweest in zijn tegenwoordigheid. ²De koning zei tot mij: Waarom staat uw gezicht zo somber, hoewel u niet ziek bent? Dit kan niet anders dan hartzeer zijn. Toen werd ik zeer bang, ³(C) en zei tot de koning: De

⁽¹⁾ 1:0 Nehemia was als landvoogd van Juda actief van 445 tot circa 430 vC. ⁽²⁾ 1:3 Dat was al 140 jaar zo, sinds 586 vC. toen Nebukadnesar de stad verwoestte.

(A) 1:8 Lev. 26:33. (B) 1:9 Deut. 30:1-5. (C) 2:3 2Kon. 25:8-10; 2Kron. 36:19; Jer. 52:12-14.

koning leve in eeuwigheid! Hoe zou mijn gezicht niet somber staan, daar de stad, de plaats waar de graven van mijn vaders zijn, verwoest is en haar poorten door vuur verteerd zijn? ⁴En de koning zei tot mij: Wat is dan uw verzoek? Toen bad ik tot de God van de hemel. ⁵En ik zei tot de koning: Dat U, indien de koning denkt dat het goed is en indien uw knecht u aangenaam is, mij zendt naar Juda, naar de stad waar de graven van mijn vaders zijn, om haar te herbouwen. ⁶De koning zei tot mij, terwijl de koningin naast hem zat: Hoelang zal uw reis duren, en wanneer zult u terugkeren? En de koning stemde erin toe mij te zenden; en ik gaf hem een bepaalde tijd op.

⁷En ik zei tot de koning: Indien de koning denkt dat het goed is, laat men mij brieven geven voor de landvoogden van het gebied over de Rivier, dat zij mij laten doortrekken, totdat ik in Juda kom; ⁸ook een brief aan Asaf, de houtvester van de koning, dat hij mij hout zal geven om de poorten van de burcht die bij de tempel behoort, van zolders te voorzien, en voor de muur van de stad en voor het huis, waar ik mijn intrek nemen zal. En de koning gaf ze mij, daar de goede hand van mijn God over mij was. ⁹Ik kwam bij de landvoogden van het gebied over de Rivier en gaf hun de brieven van de koning. Ook had de koning legeroversten en ruiters met mij meegezonden.

¹⁰Toen de Choroniet Sanballat en de Ammonitische slaaf Tobia het hoorden, werden zij er zeer hevig over ontstemd, dat er iemand gekomen was om het goede voor de Israëlieten te zoeken.

*Nehemia's eerste
werkzaamheden in Jeruzalem*

¹¹Zo kwam ik te Jeruzalem; toen ik daar drie dagen was, ¹²trok ik er in

de nacht met enkele mannen op uit. Nu had ik aan geen mens verteld, wat mijn God mij in het hart gegeven had om voor Jeruzalem te doen. Ook had ik geen ander dier bij mij dan dat, waarop ik reed. ¹³Ik trok 's nachts uit door de Dalpoort, in de richting van de Slangenbron en naar de Aspoort en ik stelde een onderzoek in naar de muren van Jeruzalem, die afgebroken waren, en naar zijn poorten, die door vuur verteerd waren. ¹⁴En ik trok door naar de Bronpoort en naar de Koningsvijver, maar daar was geen ruimte meer voor het dier, waarop ik reed, om voort te gaan. ¹⁵Daarom klom ik in de nacht door het dal naar boven, en stelde een onderzoek in naar de muur. Daarop ging ik weer door de Dalpoort en zo keerde ik terug.

¹⁶De leiders nu wisten niet, waarheen ik gegaan was en wat ik gedaan had; want aan de Joden, de priesters, de edelen, de leiders en de overige beampten, had ik het tot nog toe niet verteld. ¹⁷Toen zei ik tot hen: U ziet het onheil, waarin wij verkeren, dat Jeruzalem verwoest is en zijn poorten met vuur verbrand zijn. Komt, laat ons de muur van Jeruzalem herbouwen, zodat wij niet langer een voorwerp van smaad zijn. ¹⁸Toen ik hun meedeelde, dat de hand van mijn God goed over mij geweest was, eveneens, hoe de koning tot mij gesproken had, zeiden zij: Wij zullen ons tot de herbouw gereedmaken. En met krachtige hand vatten zij het goede werk aan.

¹⁹Toen de Choroniet Sanballat en de Ammonitische slaaf Tobia en de Arabier Gesem het hoorden, bespotten en verachtten zij ons en zeiden: Wat doet u daar? Komt u tegen de koning in opstand? ²⁰Maar ik diende hen van antwoord en zei tot hen: De God van de he-

mel, Hij zal het ons doen gelukken,⁽¹⁾ en wij, zijn knechten, zullen ons gereedmaken en bouwen; u echter hebt deel noch recht noch zal er aan u gedacht worden in Jeruzalem.

Herbouw van de muren en poorten van Jeruzalem

3¹Toen maakte de hogepriester Eljasib zich gereed met zijn broeders, de priesters, en zij herbouwden de Schaapspoort. Zij heiligden haar en brachten de deuren aan; zij heiligden haar, en daarnaast de Meatoren⁽²⁾ en de Chananeltoren.² Daarnaast bouwden de mannen van Jericho; daarnaast bouwde Zakkur, de zoon van Imri.³ De zonen van Senaä herbouwden de Vispoort; zij voorzagen haar van een zoldering en brachten de deuren, sluitbalken en grendels aan.⁴ Daarnaast was bezig met het herstellingswerk Meremot, de zoon van Uriä, de zoon van Hakkos. Daarnaast was bezig Mesullam, de zoon van Berekja, de zoon van Mesezabel. Daarnaast was bezig Sadok, de zoon van Baäna.⁵ Daarnaast waren bezig de Tekoïeten, maar de aanzienlijken onder hen wilden hun schouders niet zetten onder het werk van hun heer.⁶ De Oude Poort herstelden Jojada, de zoon van Paseach, en Mesullam, de zoon van Besodja. Zij voorzagen haar van een zoldering en brachten de deuren, sluitbalken en grendels aan.⁷ Daarnaast waren bezig de Gibeoniet Melatja en de Meronotiet Jadon, de mannen van Gibeon en van Mispa, die stonden onder het gezag van de landvoogd van het gebied over de Rivier.⁸ Daarnaast was bezig Uzziël, de zoon van Charhaja, een van de goudsmiden. Daarnaast

was bezig Chananja, een zalfbereider; en zij hoefden aan Jeruzalem bij de brede muur niets te doen.⁹ Daarnaast was bezig Refaja, de zoon van Chur, de overste van de ene helft van het district Jeruzalem.¹⁰ Daarnaast was bezig Jedaja, de zoon van Charumaf, en wel tegenover zijn eigen huis. Daarnaast was bezig Chattus, de zoon van Chasabneja.

¹¹Een tweede stuk herstelden Malkia, de zoon van Charim, en Chassub, de zoon van Pachat-Moab; ook (herstelden zij) de Bakomentoren.¹² Daarnaast was bezig Sallum, de zoon van Halloches, de overste van de andere helft van het district Jeruzalem, hij en zijn dochters.¹³ De Dalpoort herstelden Chanun en de inwoners van Zanoach; zij herbouwden haar en brachten de deuren, sluitbalken en grendels aan; bovendien (herbouwden zij) duizend el van de muur tot aan de Aspoort.¹⁴ De Aspoort herstelde Malkia, de zoon van Rekab, de overste van het district Bet-Hakkerem. Hij herbouwde haar en bracht de deuren, sluitbalken en grendels aan.¹⁵ De Bronpoort herstelde Sallum, de zoon van Kolchoze, de overste van het district Mispa; hij herbouwde haar en verzorgde haar van een dak en bracht de deuren, sluitbalken en grendels aan; bovendien (herbouwde hij) de muur van de waterleidingvijver bij de tuin van de koning, tot aan de trappen die afdalen van de stad van David.

¹⁶Verderop was bezig Nechemja, de zoon van Azbuk, de overste van het halve district Bet-Sur, tot tegenover de graven van David en tot aan de aangelegde vijver en tot aan het huis van de helden.¹⁷ Verderop waren bezig de Levieten: Rechum, de zoon van Bani. Daarnaast was bezig Chasabja, de over-

⁽¹⁾ 2:20a Zie ook Psalm 1:3. ⁽²⁾ 3:1 Of: Honderdtoren.

ste van de ene helft van het district Keila, voor zijn district. ¹⁸ Verderop waren bezig hun broeders: Bawwai, de zoon van Chenadad, de overste van de andere helft van het district Keila. ¹⁹ Daarnaast herstelde Ezer, de zoon van Jesjoea, de overste van Mispa, een volgend stuk, tegenover de opgang naar het tuighuis aan de hoek. ²⁰ Verderop herstelde Baruch, de zoon van Zabbaï, vol ijver een volgend stuk, van de hoek tot aan de ingang van het huis van de hogepriester Eljasib. ²¹ Verderop herstelde Meremot, de zoon van Urija, de zoon van Hakkos, een volgend stuk, van de ingang van het huis van Eljasib tot aan het einde van het huis van Eljasib. ²² Verderop waren bezig de priesters, de mannen van de Streek. ²³ Verderop waren bezig Benjamin en Chassub tegenover hun huis. Verderop was bezig Azarja, de zoon van Maäseja, de zoon van Ananja, naast zijn huis. ²⁴ Verderop herstelde Binnui, de zoon van Chenadad, een volgend stuk, van het huis van Azarja tot aan de Punt en tot aan de hoek. ²⁵ Palal, de zoon van Uzai, (was bezig) tegenover de Punt en de hoge toren, die uitspringt uit het huis van de koning, bij de gevangenhof. Verderop (was bezig) Pedaja, de zoon van Paros - ²⁶ de tempelhorigen woonden op de Ofel - tot bij de Waterpoort aan de oostzijde, en de uitspringende toren. ²⁷ Verderop herstelden de Tekoïeten een volgend stuk van bij de grote uitspringende toren tot aan de muur van de Ofel. ²⁸ Vanaf de Paardenpoort waren de priesters bezig, ieder tegenover zijn huis. ²⁹ Verderop was bezig Sadok, de zoon van Immer, tegenover zijn huis. Verderop weer was bezig Semaja, de zoon van Sekanja, de wachter van de Oostpoort. ³⁰ Verderop herstelden Chananja, de zoon van Selemja, en Chanun, de zesde zoon van Salaf, een volgend stuk. Verderop was

bezig Mesullam, de zoon van Berekja, tegenover zijn kamer. ³¹ Verderop was bezig Malkia, de goudsmid, tot aan het huis van de tempelhorigen en van de handelaren, tegenover de Wachtpoort en tot de bovenzaal aan de hoek. ³² En tussen de bovenzaal aan de hoek en de Schaapspoort waren de goudsmiden en de handelaars met het herstellingswerk bezig.

*Voortzetting van het
werk ondanks tegenstand*

4 ¹ Maar toen Sanballat gehoord had, dat wij de muur aan het herbouwen waren, ontstak hij in woede en ergerde zich zeer; hij bespote de Joden, ² en zei in tegenwoordigheid van zijn broeders en van het leger van Samaria: Wat doen die machteloze Joden? Zal men hen laten begaan? Zullen zij offeren? Zullen zij vandaag gereed komen? Zullen zij de stenen uit de puinhopen, verbrand als ze zijn, weer tot leven wekken? ³ De Ammoniet Tobia nu stond naast hem en zei: Al bouwen zij ook, als er maar een vos tegen hun stenen muur opspringt, doet hij hem afbrokkelen. -

⁴ Hoor, onze God, hoe wij gehoord worden, en doe hun smaad terugkeren op hun eigen hoofd en geef hen als buit over in een land van gevangenschap. ⁵ Bedek hun ongerechtigheden niet en laat hun zonde niet uitgewist worden voor uw aangezicht, omdat zij die herbouwen boos hebben gemaakt. -

⁶ Maar wij herbouwden de muur, en de hele muur werd tot zijn halve hoogte voltooid, want het volk had lust om te werken.

⁷ Maar toen Sanballat, Tobia, de Arabieren, de Ammonieten en de Asdodieten gehoord hadden, dat het herstel van de muren van Jeruzalem vorderde, dat de bressen zich begonnen

te sluiten, ontstaken zij in hevige woede, ⁸en maakten allen met elkaar een samenzwering, om ten strijde te trekken tegen Jeruzalem en er verwarring te stichten. ⁹Maar wij baden tot onze God, en vanwege hun houding zetten wij dag en nacht een wacht tegen hen uit.

¹⁰Juda zei: De kracht van de dragers schiet te kort en puin is er te veel; wij zijn niet in staat de muur te bouwen. ¹¹Onze tegenstanders echter zeiden: Zij zullen niets merken noch in de gaten krijgen, totdat wij in hun midden komen, hen doden en het werk stopzetten. ¹²Toen de Joden die bij hen woonden, het ons wel tienmaal kwamen zeggen, uit al de plaatsen die onze zijde kozen, ¹³liet ik, op de laagst gelegen gedeelten van het terrein achter de muur, het volk zich, naar hun geslachten geordend, opstellen met hun zwaarden, speren en bogen. ¹⁴Ik zag toe, en stond op en zei tot de edelen, de leiders en het overige volk: Weest toch niet bang voor hen; denkt aan de grote en ontzagwekkende Heer en strijdt voor uw broeders, uw zonen en uw dochters, uw vrouwen en uw huizen.

¹⁵Toen nu onze vijanden gehoord hadden, dat wij op de hoogte gekomen waren en dat God hun plan verijdeld had, konden wij allen terugkeren naar de muur, ieder tot zijn werk. ¹⁶En sinds die dag deed de ene helft van mijn knechten het werk en de andere helft droeg de speren, de schilden, de bogen en de pantsers, terwijl de oversten achter het hele huis Juda stonden, ¹⁷dat aan de muur bouwde. De lastdragers verrichtten hun arbeid zo, dat zij met de ene hand het werk deden en met de andere hand de werpspies vasthielden; ¹⁸de bouwers hadden ieder zijn zwaard aan de heup gebonden, terwijl zij aan het bouwen waren. De sjofarblazer stond naast mij.

¹⁹En ik zei tot de edelen, de leiders en het overige volk: Het werk is groot en uitgebreid en wij zijn langs de muur verspreid, ver van elkaar. ²⁰Op de plaats, vanwaar u het sjofargeschal hoort, moet u zich bij ons verzamelen. Onze God zal voor ons strijden.

²¹Wij waren dan bezig met het werk, terwijl de helft van de mannen de speren hield, van het aanbreken van de dageraad tot aan het opkomen van de sterren. ²²Ook gaf ik in diezelfde tijd aan het volk het bevel: Ieder moet met zijn knecht binnen Jeruzalem overnachten, zodat zij 's nachts voor ons de wacht kunnen houden en overdag aan het werk kunnen zijn. ²³En ik, mijn broeders, mijn knechten en de mannen van de wacht die mij volgden, wij kwamen nooit uit de kleren. Ieder hield zijn werpspies in zijn rechterhand.

Maatregelen van Nehemia voor de armen

5 ¹Er ontstond nu een groot geroep van het volk met hun vrouwen tegen hun Joodse volksgenoten. ²Er waren er, die zeiden: Onze zonen en onze dochters zijn talrijk, en wij willen koren hebben om te eten en te leven. ³Ook waren er, die zeiden: Onze velden, onze wijngaarden en onze huizen hebben wij moeten verpanden om in de honger koren te hebben. ⁴Dan waren er, die zeiden: Wij hebben geld voor de belasting van de koning geleend op onze velden en wijngaarden. ⁵Nu dan, wij zijn van hetzelfde vlees en bloed als onze broeders, onze zonen zijn even goed als die van hen en zie, wij moeten onze zonen en onze dochters tot slaven laten worden, en sommige van onze dochters zijn al tot slavinnen gemaakt, zonder dat wij er iets tegen kunnen inbrengen; en ande-

ren hebben onze velden en wijngaarden in bezit.

⁶En ik werd zeer boos, toen ik hun ge-roep en deze feiten gehoord had: ^{7(A)}nadat ik alles goed had overwogen, verweet ik de edelen en de leiders: U neemt woeker, ieder van zijn volksgenoot. Ook belegde ik tegen hen een grote vergadering en ⁸zei tot hen: Wij hebben onze broeders, de Joden, die aan de volken verkocht waren, losgekocht, voor zover wij konden; maar u gaat uw broeders verkopen en zij verkopen zich aan ons! En zij zwegen en vonden geen antwoord. ⁹Toen zei ik: Wat u doet, is niet goed. Zult u niet wandelen in ontzag voor onze God om de hoon van de volken, onze vijanden, te ontgaan? ¹⁰Ook ik, mijn broeders en mijn dienaren hebben hun geld en koren te leen gegeven; wij willen deze schuld kwijtschelden. ¹¹Geeft hun vandaag nog hun velden, hun wijngaarden, hun olijfbomen en hun huizen terug, en de rente van het geld, ook het koren, de most en de olie, die u hun te leen gegeven hebt. ¹²En zij zeiden: Wij zullen ze teruggeven en van hen niets vorderen, wij zullen zó doen als u zegt. Toen liet ik hen zweren, nadat ik de priesters geroepen had, dat zij dienovereenkomstig zouden doen. ¹³Ook schudde ik de boezem van mijn kleed uit en zei: Zó zal God iedere man die zich niet houdt aan dit woord, uitschudden uit zijn huis en uit zijn bezit en zó zal hij uitgeschud en leeg zijn. En de hele gemeente zei: Amen, en zij loofden **JHWH**. Het hele volk deed volgens deze afspraak.

Nehemia's onbaatzuchtigheid

¹⁴Ook hebben van de dag af, dat koning Artachsasta mij aanstelde tot landvoogd over het land Juda, van zijn twin-

tigste tot zijn tweëndertigste regeringsjaar, twaalf jaar lang, noch ik, noch mijn broeders het brood van een landvoogd gegeten. ¹⁵De vroegere landvoogden daarentegen, die vóór mij geweest waren, legden het volk zware lasten op en vorderden van hen brood en wijn, bovendien veertig sikkels zilver. Zelfs hun knechten gedroegen zich als heer en meester over het volk. Maar ik heb zo niet gedaan uit ontzag voor God. ¹⁶Ook het werk aan deze muur nam ik zelf ter hand, zonder enig veld in eigendom te verwerven; en al mijn knechten waren daar bij het werk bijeen. ¹⁷De Joden nu en de leiders, honderd vijftig man, en zij die tot ons van de volken rondom ons gekomen waren, aten aan mijn tafel. ¹⁸Wat op één dag bereid werd: één rund, zes uitgelezen stuks kleinvee, en vogels, kwam op mijn kosten, en alle tien dagen allerlei wijn in overvloed. En met dat al heb ik het brood van een landvoogd niet gevorderd, omdat de dienst zwaar op dit volk drukt. ¹⁹Gedenk mij, mijn God, ten goede al wat ik aan dit volk gedaan heb.

Voltooiing van de muur onder tegenstand

6¹Toen Sanballat, Tobia, de Arabier Gesem, en de rest van onze vijanden vernamen, dat ik de muur herbouwd had en dat daarin geen bres meer was overgebleven, hoewel ik tot die tijd nog geen deuren in de poorten aangebracht had, ²zonden Sanballat en Gesem tot mij de boodschap: Kom, laten wij samenkomen te Kefirim in het dal van Ono. Maar zij waren van plan, mij kwaad te doen. ³Toen zond ik tot hen boden met het antwoord: Ik ben bezig een groot werk te doen en kan niet komen. Waarom zou het werk stil liggen, doordat ik het ver-

(A) 5:7 Ex. 22:24; Lev. 25:35-37; Deut. 23:20,21.

liet en tot u kwam? ⁴Zij zonden viermaal zulk een boodschap tot mij, en ik gaf hun steeds op dezelfde wijze antwoord. ⁵Toen zond Sanballat op dezelfde wijze voor de vijfde maal zijn knecht tot mij met een open brief in zijn hand. ⁶Daarin stond geschreven: Onder de volken gaat een gerucht en Gesem bevestigt het, dat u en de Joden van plan bent in opstand te komen; daarom bent u bezig de muur te herbouwen, en u wilt volgens dat bericht hun koning worden. ⁷Zelfs hebt u profeten aangesteld, om over u in Jeruzalem uit te roepen: Er is een koning in Juda! Nu dan, dergelijke dingen zullen de koning ter ore komen; kom dan nu, laten wij samen overleggen. ⁸Maar ik zond hem het antwoord: Er is van zulke dingen, als u noemt, niets gebeurd, maar u verzint ze zelf. ⁹Want zij allen trachtten ons bang te maken, daar zij dachten: Hun handen zullen dan het werk nalaten, zodat het niet gedaan wordt. - Nu dan, sterk mijn handen!

¹⁰Toen ik in het huis van Semaja, de zoon van Delaja, de zoon van Mehetabel, gekomen was, - deze nu was verhinderd - zei hij: Wij moeten samen naar het huis van God gaan, binnen de tempel, en dan de deuren van de tempel sluiten, want zij komen om u te doden, ja vannacht nog komen zij om u te doden. ¹¹Maar ik zei: Zou een man als ik vluchten? Hoe kan iemand als ik de tempel binnengaan en in leven blijven? Ik ga niet! ¹²Want ik merkte duidelijk, dat God hem niet gezonden had, maar hij had die profetie over mij gesproken, omdat Tobia en Sanballat hem omgekocht hadden. ¹³Daartoe was hij omgekocht, dat ik bang zou worden en, door iets dergelijks te doen, zou zondigen; dan zou het hun stof gegeven hebben tot een

kwaad gerucht om een smaad op mij te werpen. - ¹⁴Gedenk, mijn God, Tobia en Sanballat ieder naar dit zijn werk en ook de profetes Noadja en de overige profeten, die geprobeerd hebben mij bang te maken. - ¹⁵De muur nu was voltooid op de vijfentwintigste Elul, in tweeënvijftig dagen. ¹⁶Toen al onze vijanden dat gehoord hadden, werden al de volken rondom ons bang en zeer terneergeslagen, en erkenden, dat dit werk met de hulp van onze God gedaan was.

¹⁷Ook richtten in die dagen de edelen van Juda vele brieven aan Tobia en ook kwamen er van Tobia tot hen, ¹⁸want velen in Juda waren eedgenoten van hem, omdat hij een schoonzoon was van Sekanja, de zoon van Arach, en zijn zoon Jochanan de dochter van Mesullam, de zoon van Berekja, getrouwd had. ¹⁹Ook vertelden zij goede dingen van hem in mijn tegenwoordigheid en brachten mijn woorden aan hem over. Tobia zond brieven om mij bang te maken.

De bewaking van de stad

7¹Toen dan de muur herbouwd was, bracht ik de deuren aan, en werden de poortwachters, de zangers en de Levieten aangesteld. ²Over Jeruzalem stelde ik aan mijn broeder Chanani en Chananja, de overste van de burcht, - want deze was een betrouwbaar man die ontzag voor God had, meer dan vele anderen - ³en ik zei tot hen: De poorten van Jeruzalem mogen niet geopend worden, voordat de zon heet wordt; en, terwijl men op zijn post staat, moet men de deuren sluiten, en u moet ze grendelen. En u zult wachtposten opstellen van de inwoners van Jeruzalem, ieder op zijn post, ieder tegenover zijn huis.

*De lijst van de onder
Zerubbabel teruggekeerden*

⁴De stad nu was ruim en groot, maar het inwonertal was gering, en er waren geen huizen gebouwd. ⁵Toen gaf mijn God mij in het hart, de edelen, de leiders en het volk te doen bijeenkomen, om zich in de registers te laten inschrijven. En ik vond het register van hen die het eerst opgetrokken waren, en ik vond daarin geschreven: ⁶Dit zijn de bewoners van het gewest, die optrokken uit het midden van de in ballingschap weggevoerden, welke Nebukadnessar, de koning van Babel, had weggevoerd, en die terugkeerden naar Jeruzalem en naar Juda, ieder naar zijn stad; ⁷welke meekwamen met Zerubbabel, Jesjoea, Nechemja, Azarja, Raämja, Nachamani, Mordechai, Bilsan, Misperet, Bigwai, Nechum en Baäna. Aantal van de mannen van het volk Israëel: ⁸de zonen van Paros: tweeduizend honderd tweeënzeventig; ⁹de zonen van Sefatja: driehonderd tweeënzeventig; ¹⁰de zonen van Arach: zeshonderd tweeënvijftig; ¹¹de zonen van Pachat-Moab, en wel de zonen van Jesjoea en Joab: tweeduizend achthonderd achttien; ¹²de zonen van Elam: duizend tweehonderd vierenvijftig; ¹³de zonen van Zattu: achthonderd vijfenveertig; ¹⁴de zonen van Zakkai: zeshonderd zestig; ¹⁵de zonen van Binnui: zeshonderd achtenveertig; ¹⁶de zonen van Bebai: zeshonderd achtentwintig; ¹⁷de zonen van Azgad: tweeduizend driehonderd tweeëntwintig; ¹⁸de zonen van Adonikam: zeshonderd zevenenzestig; ¹⁹de zonen van Bigwai: tweeduizend zevenenzestig; ²⁰de zonen van Adin: zeshonderd vijfvijftig; ²¹de zonen van Ater, en wel Chizkia:

achtennegentig; ²²de zonen van Chasum: driehonderd achtentwintig; ²³de zonen van Besai: driehonderd vierentwintig; ²⁴de zonen van Charif: honderd en twaalf; ²⁵de zonen van Gibeon: vijfennegentig; ²⁶de mannen van Betlehem en Netofa: honderd achtentachtig; ²⁷de mannen van Anatot: honderd achtentwintig; ²⁸de mannen van Bet-Azmawet: tweeënveertig; ²⁹de mannen van Kirjat-Jearim, Kefira en Beërot: zeshonderd drieënveertig; ³⁰de mannen van Rama en Geba: zeshonderd eenentwintig; ³¹de mannen van Mikmas: honderd tweeëntwintig; ³²de mannen van Betel en Ai: honderd drieëntwintig; ³³de mannen van het andere Nebo: tweeënvijftig; ³⁴de zonen van de andere Elam: duizend tweehonderd vierenvijftig; ³⁵de zonen van Charim: driehonderd twintig; ³⁶de zonen van Jericho: driehonderd vijfenveertig; ³⁷de zonen van Lod, Chadid en Ono: zeshonderd eenentwintig; ³⁸de zonen van Senaä: drieduizend negenhonderd dertig.

³⁹De priesters: de zonen van Jedaja, en wel het huis van Jesjoea: negenhonderd drieënzeventig; ⁴⁰de zonen van Immer: duizend tweeënvijftig; ⁴¹de zonen van Paschur: duizend tweehonderd zevenenveertig; ⁴²de zonen van Charim: duizend zeventien.

⁴³De Leviëten: de zonen van Jesjoea, en wel Kadmiël en de zonen van Hodewa: vienzeventig.

⁴⁴De zangers: de zonen van Asaf: honderd achtenveertig.

⁴⁵De poortwachters: de zonen van Sallum, de zonen van Ater, de zonen van Talmon, de zonen van Akkub, de zonen van Chatita, de zonen van Sobai: honderd achtendertig.

⁴⁶De tempelhorigen: de zonen van Sicha, de zonen van Chasufa, de zo-

nen van Tabbaoth; ⁴⁷de zonen van Keros, de zonen van Sia, de zonen van Padon; ⁴⁸de zonen van Lebana, de zonen van Chagaba, de zonen van Salmaj; ⁴⁹de zonen van Chanan, de zonen van Giddel, de zonen van Gachar; ⁵⁰de zonen van Reaja, de zonen van Resin, de zonen van Nekoda; ⁵¹de zonen van Gazzam, de zonen van Uzza, de zonen van Paseach; ⁵²de zonen van Besai, de zonen van Meünim, de zonen van Nefussim; ⁵³de zonen van Bakbuk, de zonen van Chakufa, de zonen van Charchur; ⁵⁴de zonen van Baslit, de zonen van Mechida, de zonen van Charsa; ⁵⁵de zonen van Barkos, de zonen van Sisera, de zonen van Temach; ⁵⁶de zonen van Nesiach, de zonen van Chatifa.

⁵⁷De nakomelingen van Salomo's knechten: de zonen van Sotai, de zonen van Soferet, de zonen van Perida; ⁵⁸de zonen van Jaäla, de zonen van Darkon, de zonen van Giddel; ⁵⁹de zonen van Sefatja, de zonen van Chattil, de zonen van Pokeret-Hassebaïm, de zonen van Amon. ⁶⁰Al de tempelhorigen en nakomelingen van Salomo's knechten: driehonderd tweeënnegentig.

⁶¹En dit zijn degenen die optrokken uit Tel-Melach, Tel-Charsa, Kerub, Addon en Immer - zij konden echter niet aantonen, of hun familie en nakomelingschap tot Israël behoorden -: ⁶²de zonen van Delaja, de zonen van Tobia, de zonen van Nekoda, zeshonderd tweeënvijftig; ⁶³en van de priesters: de zonen van Chobaja, de zonen van Hakkos, de zonen van Barzillai, die een van de dochters van de Gileadiet Barzillai tot vrouw genomen had en naar hun naam genoemd was. ⁶⁴Dezen zochten naar het schriftelijk bewijs, dat zij ingeschreven waren in

het register, maar daar het niet te vinden was, werden zij van het priesterschap uitgesloten, ^{65(A)} en de stadhouder deed over hen de uitspraak, dat zij van het allerheiligste niet mochten eten, totdat een priester zou optreden met Urim en Tumim.

⁶⁶De hele gemeente samen was tweeënvijftigduizend driehonderd zestig, ⁶⁷afgezien van hun slaven en slavinnen, van welke er zeventuizend driehonderd zevenendertig waren; zangers en zangeressen hadden zij tweehonderd vijfenveertig. ⁶⁸Kamelen: vierhonderd vijftendertig; ezels: zesduizend zevenhonderd en twintig.

⁶⁹Een deel van de familiehoofden heeft bijgedragen tot het werk. De stadhouder heeft bijgedragen tot de schat: aan goud duizend drachmen, vijftig sprengbekkens, vijfhonderd dertig priesteronderklederen.

⁷⁰Enige van de familiehoofden droegen bij tot de schat, benodigd voor het werk: aan goud twintigduizend drachmen; aan zilver tweeduizend tweehonderd minen. ⁷¹Wat het overige volk bijdroeg was: aan goud twintigduizend drachmen, aan zilver tweeduizend minen en zevenenzestig priesteronderklederen.

^{72(B)}De priesters nu en de Levieten, de poortwachters, de zangers, alsook sommigen van het volk, en de tempelhorigen en alle andere Israëlieten gingen wonen in hun steden.

*Voorlezing van de Torah
- Het Loofhuttenfeest*

8¹Toen nu de zevende maand aanbrak en de Israëlieten in hun steden waren, ²kwam het hele volk als één man bijeen op het plein voor de

(A) 7:65 Ex. 28:30; Deut. 33:8. (B) 7:72 1Kron. 9:2; Neh. 11:3.

Waterpoort. En men verzocht de schriftgeleerde Ezra het boek van de *Torah* van Mozes, die **JHWH** aan Israël gegeven had, te halen.³ Toen bracht de priester Ezra de *Torah* vóór de gemeente, zowel mannen als vrouwen en ieder die het kon begrijpen, op de eerste dag van de zevende maand⁽¹⁾.⁴ En hij las daaruit voor op het plein vóór de Waterpoort van dat het licht werd tot de namiddag in tegenwoordigheid van de mannen en de vrouwen en van hen die het konden begrijpen. Het hele volk hoorde aandachtig naar het boek van de *Torah*.⁵ De schriftgeleerde Ezra stond op een houten verhoging, die men voor die gelegenheid gemaakt had. En naast hem, aan zijn rechterhand, stonden Mattitja, Sema, Anaja, Uria, Chilkia en Maäseja; en aan zijn linkerhand Pedaja, Misaël, Malkia, Chasum, Chasbaddana, Zekarja, Mesullam.

⁶Ezra opende dus het boek voor de ogen van het hele volk, want hij stond hoger dan het hele volk. En zodra hij het boek opende, stond het hele volk op.⁷ Ezra loofde **JHWH**, de grote God, en het hele volk *antwoorde*, terwijl het de handen omhoog hief: Amen, Amen. En zij knielden en bogen zich voor **JHWH** neer met het gezicht ter aarde.⁸ En Jesjoea, Bani, Serebja, Jamin, Akkub, Sabbetai, Hodia, Maäseja, Kelita, Azarja, Jozabad, Chanan, Pelaja en de Levieten gaven het volk onderwijs in de *Torah*, terwijl het op zijn plaats bleef staan.⁹ Zij lazen namelijk uit het boek, uit de *Torah* van God, duidelijk voor en gaven uitlegging, zodat men het voorgelezene begreep.¹⁰ En Nehemia - dat is de stadhouder

- met de priester-schriftgeleerde Ezra en de Levieten, die het volk onderwijs gaven, zeiden tot het hele volk: Deze dag is voor **JHWH**, uw God, heilig;⁽²⁾ bedrijft geen rouw en huilt niet. Want het hele volk huilde, toen het de woorden van de *Torah* hoorde.¹¹ Voorts zei hij tot hen: Gaat heen, eet lekkernijen en drinkt zoete dranken en zendt aan ieder voor wie niets bereid is, een deel, want deze dag is voor onze Heer heilig: weest dus niet verdrietig, want de vreugde in **JHWH**, die is uw toevlucht.¹² Ook de Levieten brachten het hele volk tot kalmte door te zeggen: Weest stil, want deze dag is heilig, weest dus niet verdrietig.⁽³⁾ ¹³Toen ging het hele volk heen, om te eten en te drinken, en een deel ervan te zenden en grote vreugde te bedrijven, want zij hadden begrepen wat men hun had bekendgemaakt.

^{14(A)} En op de tweede dag kwamen de familiehoofden van het hele volk, de priesters en de Levieten bij de schriftgeleerde Ezra bijeen, en wel om de woorden van de *Torah* te onderzoeken.¹⁵ Toen vonden zij in de *Torah*, die **JHWH** door de dienst van Mozes gegeven had, geschreven, dat de Israëlieten op het feest in de zevende maand in loofhutten zouden wonen⁽⁴⁾ ¹⁶en dat zij een bevel zouden uitvaardigen en laten omroepen in al hun steden en in Jeruzalem van deze inhoud: Trekt uit naar het gebergte en brengt het loof van de olijfboom, van de olijfwilg, van de mirt, van palmen, van loofbomen, om loofhutten te maken, zoals geschreven staat.

¹⁷Het volk trok uit en zij haalden het loof en maakten zich loofhutten, ieder

⁽¹⁾ 8:3 De eerste dag van de zevende maand is Jom Teroea - Dag van Bazuingschal ⁽²⁾ 8:10 Zie vers 3 met de daarbij behorende voetnoot. ⁽³⁾ 8:12 Idem. ⁽⁴⁾ 8:15 Dit is op de 15e tot en met de 22e dag van de zevende maand, het Loofhuttenfeest.

^(A) 8:14 Lev. 23:33-36,39-43; Deut. 16:13-15.

op zijn dak, en in hun hoven en in de voorhoven van het huis van God en op het plein van de Waterpoort en op het plein van de Efraïmpoort. ¹⁸De hele gemeente van hen die uit de ballingschap waren teruggekeerd, maakte loofhutten en woonde in de loofhutten. Zó hadden de Israëlieten niet gedaan sinds de dagen van Jozua, de zoon van Noen, tot op die dag. Er heerste dus zeer grote vreugde. ¹⁹Uit het boek van de *Torah* van God las men elke dag voor, van de eerste tot de laatste dag; zij vierden zeven dagen feest, en op de achtste dag was er een feestelijke vergadering, volgens het voorschrift⁽¹⁾.

Dag van boete en gebed

9¹Op de vierentwintigste dag nu van deze (zevende) maand kwamen de Israëlieten bijeen, vastende en in rouwgewaad en met aarde op het hoofd. ²De nakomelingen van Israël scheidden zich af van alle vreemdelingen en zij stelden zich op en deden belijdenis van hun zonden en van de ongerechtigheden van hun vaders. ³Toen zij op hun plaats waren gaan staan, las men voor uit het boek van de *Torah* van **JHWH**, hun God, een vierde deel van de dag; en een ander vierde deel deden zij belijdenis en bogen zich neer voor **JHWH**, hun God. ⁴Op de verhoging van de Leviëten stonden Jesjoea, Bani, Kadmiël, Sebanja, Bunni, Serebja, Bani en Kenani; zij riepen met luide stem tot **JHWH**, hun God. ⁵En de Leviëten Jesjoea, Kadmiël, Bani, Chasabneja, Serebja, Hodia, Sebanja en Petachja zeiden: Staat op, prijst **JHWH**, uw God, van eeuwigheid tot eeuwigheid;

ja, laat men uw heerlijke naam prijzen, die verheven is boven alle lof en prijs.

⁶U toch bent alleen **JHWH**, U hebt de hemel, de hemel der hemelen en zijn hele menigte gemaakt, de aarde en al wat daarop is, de zeeën en al wat daarin is; ja, U geeft hun allen het leven, en het hemelse leger buigt zich voor U neer. ⁷(A) U toch bent **JHWH**, de God, die Abram verkozen, hem uit Ur der Chaldeeën geleid en hem de naam Abraham gegeven hebt. ⁸(B) U hebt zijn hart getrouwd bevonden voor uw aangezicht en met hem een verbond gesloten, om het land van de Kanaänieten, de Hethieten, de Amorieten, de Perizzieten, de Jebusieten en de Girgasieten te geven aan zijn nageslacht. En U hebt Zich gehouden aan uw woorden, want U bent rechtvaardig. ⁹(C) Ook hebt U de *ellende* van onze vaders in Egypte gezien en hun geroep bij de Schelfzee gehoord; ¹⁰(D) U hebt tekenen en wonderen gedaan aan Faraο, aan al zijn dienaren en aan al het volk van zijn land, want U wist, dat zij misdadig tegen hen handelden, en U hebt U een naam gemaakt zoals die heden is. ¹¹(E) U hebt vóór hen de zee gespleten, zodat zij op het droge midden door de zee trokken, maar hun vervolgers hebt U in de diepte geworpen als een steen in geweldige wateren. ¹²(F) Met een wolkkolom hebt U hen overdag geleid en met een vuurkolom 's nachts, om hun op de weg die zij gingen, licht te geven. ¹³(G) Op de berg Sinai bent U neergedaald en hebt met hen gesproken uit de hemel, en hun rechtvaardige verordeningen, betrouwbare wetten ⁽²⁾, goede inzettingen en geboden gegeven. ¹⁴Ook hebt U hen

(1) 8:19 Idem (2) 9:13 betrouwbare wetten letterlijk staat hier de meervoudsvorm van thora, d.w.z. "onderwijzingen".

(A) 9:7 a Gen. 11:31; 12:1. 9:7 b Gen. 17:5. (B) 9:8 Gen. 15:18-21. (C) 9:9 a Ex. 3:7. 9:9 b Ex. 14:10-12. (D) 9:10 Ex. 7:8-12:32. (E) 9:11 a Ex. 14:21-29. 9:11 b Ex. 15:4,5. (F) 9:12 Ex. 13:21,22. (G) 9:13 Ex. 19:18-23:33.

uw heilige Sjabbat doen kennen en hun geboden, inzettingen en (de) *Torah* gegeven door de dienst van uw knecht Mozes. ^{15(A)} Brood uit de hemel hebt U hun gegeven voor hun honger, en water voor hen uit een rots doen komen voor hun dorst. Ook hebt U hun bevolen het land in bezit te gaan nemen, dat U gezworen had hun te zullen geven. ^{16(B)} Maar zij, onze vaders, handelden misdadig en verhardden hun nek en luisterden niet naar uw geboden; ^{17(C)} zij weigerden te horen en dachten niet aan de wonderen die U onder hen gedaan had, en verhardden hun nek en stelden in hun weerspannigheid een hoofd aan, om terug te keren tot hun slavernij. Maar U bent een God van vergeving, genadig en barmhartig, geduldig en groot van goedheid, en hebt hen niet verlaten. ^{18(D)} Zelfs toen zij zich een gegoten kalf gemaakt hadden en zeiden: dit is uw god, die u uit Egypte heeft gevoerd, en, toen zij grote wandaden bedreven, ^{19(E)} hebt U toch in uw grote barmhartigheid hen niet in de woestijn verlaten. De wolkkolom week niet van boven hen overdag, om hen op de weg te leiden, noch de vuurkolom 's nachts, om hun op de weg die zij gingen, licht te geven. ²⁰ En U hebt hun uw goede Geest gegeven, om hen te onderwijzen, en uw manna hebt U aan hun mond niet onthouden, en U hebt hun water gegeven voor hun dorst. ²¹ Ja, veertig jaar hebt U hen in de woestijn onderhouden, zij hebben geen gebrek gehad, hun klederen zijn niet versleten en hun voeten niet gezwollen.

^{22(F)} U hebt hun koninkrijken en volken gegeven en die als randgebied aan hen toebedeeld; zij hebben het land van

Sichon, de koning van Chesbon, in bezit genomen, en het land van Og, de koning van Basan.

^{23(G)} Ook hebt U hun zonen talrijk gemaakt als de sterren van de hemel en hen gebracht naar het land, dat U hun vaders bevolen had in bezit te gaan nemen. ^{24(H)} En hun zonen zijn gekomen en hebben het land in bezit genomen en U hebt de inwoners van het land, de Kanaänieten, voor hen *verootmoedigd* en die in hun macht gegeven, zowel hun koningen als de volken van het land, om met hen te doen naar hun welgevallen. ^{25(I)} Zij hebben versterkte steden en vette grond veroverd en huizen, vol met allerlei goederen, uitgehouwen waterbakken, wijngaarden, olijfbomen en vruchtbomen in menigte in bezit genomen. En zij aten en werden verzadigd en welgedaan en leefden weelderig door uw grote goedheid. ^{26(J)} Maar zij werden weerspannig en kwamen tegen U in opstand en wierpen uw *Torah* achter hun rug en doodden uw profeten, die hen vermaanden, om hen tot U te doen terugkeren; zij bedreven grote wandaden. ²⁷ Toen gaf U hen in de macht van hun tegenstanders, die hen benauwdde. Maar ten tijde van hun benauwdheid riepen zij tot U, en U hoorde uit de hemel en gaf hun naar uw grote barmhartigheid verlossers, die hen verlostten uit de macht van hun tegenstanders. ²⁸ Zodra zij dan rust gekregen hadden, gingen zij weer kwaad doen voor uw aangezicht en U liet hen over aan de macht van hun vijanden, zodat die over hen heersten. Maar zij riepen U weer aan en U hoorde uit de hemel en redde hen naar uw barmhartigheid, vele malen. ^{29(K)} U

(A) 9:15 a Ex. 16:4-15. 9:15 b Ex. 17:1-7. 9:15 c Deut. 1:21. (B) 9:16 Num. 14:1-4; Deut. 1:26-33.
 (C) 9:17 Ex. 34:6; Num. 14:18. (D) 9:18 Ex. 32:1-4. (E) 9:19 Deut. 8:2-4. (F) 9:22 Num. 21:21-35.
 (G) 9:23 a Gen. 15:5; 22:17. 9:23 b Joz. 3:14-17. (H) 9:24 Joz. 11:23. (I) 9:25 Deut. 6:10,11.
 (J) 9:26 Richt. 2:11-16. (K) 9:29 Lev. 18:5.

vermaande hen, om hen tot uw *Torah* te doen terugkeren, maar zij handelden misdadig, hoorden niet naar uw geboden en zondigden tegen uw verordeningen - de mens die ze opvolgt, zal daardoor leven. Maar zij zetten hun schouder er dwars tegen in en verhardden hun nek en luisterden niet. ^{30(A)} Vele jaren was U geduldig over hen en vermaande hen door uw Geest, door de dienst van uw profeten, maar zij gaven daaraan geen gehoor. Toen hebt U hen in de macht van de volken van de landen gegeven. ³¹ Maar in uw grote barmhartigheid hebt U niet voorgoed met hen afgerekend en hen niet verlaten, want U bent een genadig en barmhartig God.

^{32(B)} Nu dan, onze God, U grote, sterke en ontzagwekkende God, die vasthoudt aan het verbond en de goedheid, laat in uw ogen niet gering zijn al de moeite die ons getroffen heeft, onze koningen, onze oversten, onze priesters, onze profeten, onze vaderen en uw hele volk, van de dagen van de koningen van Assur af tot op de huidige dag. ³³ Maar U hebt het recht aan uw zijde in alles wat ons overkomen is, want U hebt trouw betoond, maar wij hebben goddeloos gehandeld. ³⁴ Onze koningen, onze oversten, onze priesters en onze vaderen hebben uw *Torah* niet onderhouden en geen acht geslagen op uw geboden en op de vermaningen die U tot hen hebt gericht. ³⁵ Zij hebben, ondanks hun koninkrijk en ondanks de grote weldaden die U hun gegeven had, en ondanks het ruime en vette land dat U hun ter beschikking gesteld had, U niet gediend noch zich bekeerd van hun boze daden. ⁽¹⁾ ³⁶ Zie, wij zijn heden slaven, en het land dat U aan onze vaderen gegeven had om de vrucht

en het goede daarvan te genieten - zie, wij zijn daarin slaven; ³⁷ het geeft zijn rijke opbrengst aan de koningen die U over ons gesteld hebt wegens onze zonden, en zij heersen over ons lichaam en over ons vee naar hun welgevallen; daarom zijn wij in grote benauwdheid.

Oorkonde met betrekking tot het onderhouden van de Torah

³⁸ Op grond van dit alles sluiten wij een vast verbond en stellen het op schrift, en onze oversten, onze Levieten, onze priesters zetten hun zegel eronder.

10 ¹ Hun zegel zetten eronder: de stadhouder Nehemia, de zoon van Chakalja, en Sidkia, ² Seraja, Azarja, Jirmeja, ³ Paschur, Amarja, Malkia, ⁴ Chattus, Sebanja, Malluk, ⁵ Charim, Meremot, Obadja, ⁶ Daniël, Ginneton, Baruch, ⁷ Mesullam, Abia, Miamin, ⁸ Maäzja, Bilgai en Semaja; dit zijn de priesters.

⁹ De Levieten, namelijk Jesjoea, de zoon van Azanja, Binnui. Van de zonen van Chenadad: Kadmiël. ¹⁰ En hun broeders: Sebanja, Hodia, Kelita, Pelaja, Chanan, ¹¹ Micha, Rechob, Chasabja, ¹² Zakkur, Serebja, Sebanja, ¹³ Hodia, Bani en Beninu.

¹⁴ De hoofden van het volk: Paros, Pachat-Moab, Elam, Zattu, Bani, ¹⁵ Bunni, Azgad, Bebai, ¹⁶ Adonia, Bigwai, Adin, ¹⁷ Ater, Chizkia, Azzur, ¹⁸ Hodia, Chasum, Besai, ¹⁹ Charif, Anatot, Nebai, ²⁰ Magpias, Mesullam, Chezir, ²¹ Mesezabel, Sadok, Jaddua, ²² Pelatja, Chanan, Anaja, ²³ Hosea, Chananja, Chassub, ²⁴ Halloches, Pilcha, Sobek, ²⁵ Rechum, Chasabna, Maäseja, ²⁶ Achia, Chanan, Anan, ²⁷ Malluk, Charim en Baäna. ²⁸ En het overige volk, de

⁽¹⁾ 9:35 Zie 2 Kronieken 7:14.

^(A) 9:30 2Kon. 17:13-18; 2Kron. 36:15,16. ^(B) 9:32 2Kon. 15:19,29; 17:3-6; Ezra 4:2,10.

priesters, de Levieten, de poortwachters, de zangers, de tempelhorigen en al wie zich van de volken van de landen had afgescheiden om de *Torah* van God te onderhouden, hun vrouwen, hun zonen en hun dochters, al wie tot de jaren van onderscheid gekomen was, ²⁹ sloten zich aan bij hun broeders, hun voornaamsten, en verplichtten zich onder zelfvervloeking en onder ede, om te wandelen naar de *Torah* van God, die door de dienst van Mozes, de knecht van God, gegeven was, en om ijverig te onderhouden al de geboden, verordeningen en inzettingen van **JHWH**, onze Heer. ³⁰ Verder (verplichtten wij ons), dat wij onze dochters niet zouden geven aan de volken van het land en hun dochters niet tot vrouw zouden nemen voor onze zonen. ³¹ (A) Ook dat wij, wanneer de volken van het land koopwaar en allerlei koren op de Sjabbatdag ten verkoop zouden brengen, van hen op de Sjabbat of op een heilige dag niet zouden kopen, en dat wij in het zevende jaar het land braak zouden laten liggen en geen enkele schuld zouden invorderen. ³² (B) Voorts hebben wij de volgende verplichtingen op ons genomen: om onszelf op te leggen het derde deel van een sikkil per jaar voor de dienst van het huis van onze God; ³³ (C) voor het toonbrood, het dagelijks spijsoffer en het dagelijks brandoffer, voor de Sjabbatten, de nieuwe maanden, de Feesten⁽¹⁾ en voor de heilige gaven, voor de zondoffers om over Israël verzoening te doen, en voor allerlei werk in het huis van onze God. ³⁴ Ook hebben wij,

de priesters, de Levieten en het volk, het lot geworpen over de levering van het hout, te brengen naar het huis van onze God, volgens onze families, op vastgestelde tijden, jaar op jaar, om het te verbranden op het altaar van **JHWH**, onze God, zoals in de *Torah* is voorgeschreven. ³⁵ Ook (verplichtten wij ons) de eerstelingen van onze akker en de eerstelingen van alle boomvruchten, jaar op jaar, naar het huis van **JHWH** te brengen; ³⁶ (D) eveneens de eerstgeborenen van onze zonen en van ons vee, zoals in de *Torah* is voorgeschreven, de eerstgeborenen van onze runderen en van ons kleinvee, te brengen naar het huis van onze God tot de priesters, die dienst doen in het huis van onze God. ³⁷ (E) De eerstelingen van ons gerstemeel - de ons opgelegde heffingen - en van alle boomvruchten, most en olie zullen wij tot de priesters, naar de vertrekken van het huis van onze God, brengen, en de tienden van onze akker tot de Levieten, en zij, de Levieten, zullen de tienden heffen in al onze landbouwsteden. ³⁸ (F) Een priester, een zoon van Aäron, zal de Levieten vergezellen, wanneer de Levieten de tienden heffen, en de Levieten zullen een tiende van de tienden brengen naar het huis van onze God, naar de vertrekken van het voorraadhuis. ³⁹ (G) Want naar die vertrekken moeten de Israëlieten en de Levieten de heffing van koren, most en olie brengen; daar bevinden zich de heilige voorwerpen en zijn de dienstdoende priesters, de poortwachters en de zangers. Het huis

(1) 10:33 Zie achterin deze JHWH-bijbel de bijlage over de Bijbelse feesten, de Moadiem.

(A) 10:31 Ex. 34:16; Deut. 7:3. (B) 10:32 a Ex. 23:10,11; Lev. 25:1-7. 10:32 b Deut. 15:1,2.

(C) 10:33 Ex. 30:11-16. (D) 10:36 Ex. 23:19; 34:26; Deut. 26:2. (E) 10:37 Ex. 13:2. (F) 10:38 Num. 18:21. (G) 10:39 Num. 18:26.

van onze God willen wij niet aan zijn lot overlaten.

De nieuwe inwoners van Jeruzalem en van de overige steden

11¹De oversten van het volk gingen te Jeruzalem wonen, maar het overige volk wierp het lot, om één op de tien aan te wijzen in Jeruzalem, de heilige stad, te gaan wonen, en negen tienden in de andere steden.²Het volk nu prees al de mannen, die vrijwillig in Jeruzalem gingen wonen.^{3(A)} Dit zijn de hoofden van het gewest, die zich in Jeruzalem vestigden; - in de steden van Juda woonden, ieder op zijn bezit, in hun steden: Israël, de priesters, de Levieten, de tempelhorigen en de nakomelingen van Salomo's knechten -. ⁴Te Jeruzalem nu woonden van de Judeeërs en van de Benjaminiten: van de Judeeërs: Ataja, de zoon van Uzzia, de zoon van Zekarja, de zoon van Amarja, de zoon van Sefatja, de zoon van Mahalalel, van de zonen van Peres;⁵ en Maäseja, de zoon van Baruch, de zoon van Kolchoze, de zoon van Chazaja, de zoon van Adaja, de zoon van Jojarib, de zoon van Zekarja, de zoon van Sela.⁶Al de zonen van Peres, die te Jeruzalem woonden, waren vierhonderd achtenzestig dappere mannen.⁷En dit zijn de Benjaminiten: Sallu, de zoon van Mesullam, de zoon van Joëd, de zoon van Pedaja, de zoon van Kolaja, de zoon van Maäseja, de zoon van Itiël, de zoon van Jesaja;⁸ en na hem Gabbai, Sallai: negenhonderd achtentwintig.⁹Joël, de zoon van Zikri, was gezaghebber over hen, en Jehuda, de zoon van Hassenua, was plaatsvervangend hoofd over de stad.

¹⁰Van de priesters: Jedaja, de zoon van Jojarib, Jakin;¹¹Seraja, de zoon van Chilkia, de zoon van Mesullam, de zoon

van Sadok, de zoon van Merajot, de zoon van Achitub, was de overste van het huis van God.¹²En hun broeders, die de dienst in de tempel deden: achthonderd tweeëntwintig. Voorts Adaja, de zoon van Jerocham, de zoon van Pelalja, de zoon van Amsi, de zoon van Zekarja, de zoon van Paschur, de zoon van Malkia;¹³ en zijn broeders, familiehoofden: tweehonderd tweeënveertig. Voorts Amassai, de zoon van Azarel, de zoon van Achzai, de zoon van Mesillemot, de zoon van Immer;¹⁴ en hun broeders, dappere helden: honderd achtentwintig. Hun hoofd was Zabdiël, de zoon van Gedolim.

¹⁵En van de Levieten: Semaja, de zoon van Chassub, de zoon van Azrikam, de zoon van Chasabja, de zoon van Bunni.¹⁶Sabbetai en Jozabad, van de hoofden van de Levieten, hadden de leiding over de dienst buiten het huis van God.

¹⁷Mattanja, de zoon van Micha, de zoon van Zabdi, de zoon van Asaf, was de leider, die bij het gebed de lofzegging aanhief, en Bakbukja, de tweede van zijn broeders, en Abda, de zoon van Sammua, de zoon van Galal, de zoon van Jedutun.¹⁸Al de Levieten in de heilige stad waren tweehonderd vierentachtig.¹⁹En de poortwachters: Akkub, Talmon en hun broeders, die de wacht hielden in de poorten: honderd tweeënzeventig.

²⁰Het overige Israël, de priesters, de Levieten, woonde in al de steden van Juda, ieder in zijn erfdeel.²¹De tempelhorigen woonden op de Ofel; Sicha en Gispa stonden aan het hoofd van de tempelhorigen.

²²Het hoofd van de Levieten te Jeruzalem was Uzzi, de zoon van Bani, de zoon van Chasabja, de zoon van Mattanja, de zoon van Micha, uit de

(A) 11:3 Neh. 7:72.

Asafieten, de zangers, voor de dienst bij het huis van God. ²³Want er bestond een koninklijke verordening over hen, namelijk een vaste regeling voor de zangers, naar de behoeften van elke dag. ²⁴Petachja, de zoon van Mesezabel, van de zonen van Zerach, de zoon van Juda, stond ter beschikking van de koning in elke aangelegenheid, die op het volk betrekking had.

²⁵Wat de nederzettingen op het plateland betreft: van de Judeeërs woon-den er te Kirjat-Arba en zijn onderhorige plaatsen, te Dibon en zijn onderhorige plaatsen, te Jekabseël en zijn dorpen, ²⁶te Jesjoea, Molada, Bet-Pelet, ²⁷Chasar-Sual, Berseba en zijn onderhorige plaatsen; ²⁸te Siklag, Mekona en zijn onderhorige plaatsen; ²⁹te En-Rimmon, Sora, Jarmut, ³⁰Zanoach, Adullam en zijn dorpen, Lakis en zijn velden, en te Azeka en zijn onderhorige plaatsen. Zij vestigden zich van Berseba af tot aan het dal Hinnom. ³¹En de Benjaminieten: van Geba af te Mikmas, Ajja, Betel en zijn onderhorige plaatsen, ³²te Anatot, Nob, Ananja, ³³Hasor, Rama, Gittaïm, ³⁴Chadid, Seboïm, Neballat, ³⁵Lod, Ono, het Handwerkersdal. ³⁶Afdelingen van de Leviëten uit Juda voegden zich bij Benjamin.

Lijst van priesters en Leviëten

12 ¹Dit zijn de priesters en de Leviëten die met Zerubbabel, de zoon van Sealtiel, en Jesjoea opgetrokken zijn: Seraja, Jirmeja, Ezra, ²Amarja, Malluk, Chattus, ³Sekanja, Rechum, Meremot, ⁴Iddo, Ginnetoi, Abia, ⁵Miamin, Maädjä, Bilga, ⁶Semaja, Jojarib, Jedaja, ⁷Sallu, Amok, Chilkia en Jedaja. Dit waren de hoofden van de priesters en hun broeders in de dagen van Jesjoea.

⁸En de Leviëten waren: Jesjoea, Binnui, Kadmiël, Serebja, Jehuda en Mattanja. Hij en zijn broeders hadden de leiding over de zangkoren. ⁹Bakbukja en Unni, hun broeders, stonden bij de diensten tegenover hen. ¹⁰Jesjoea nu verwekte Jojakim; Jojakim verwekte Eljasib; Eljasib verwekte Jojada; ¹¹Jojada verwekte Jonatan; Jonatan verwekte Jaddua.

¹²In de dagen van Jojakim waren priesters - familiehoofden -: van Seraja: Meraja; van Jirmeja: Chananja; ¹³van Ezra: Mesullam; van Amarja: Jochanan; ¹⁴van Meliku: Jonatan; van Sebanja: Josef; ¹⁵van Charim: Adna; van Merajot: Chelkai; ¹⁶van Iddo: Zekarja; van Ginneton: Mesullam; ¹⁷van Abia: Zikri; van Minjamin, van Moadja: Piltai; ¹⁸van Bilga: Sammuä; van Semaja: Jonatan; ¹⁹van Jojarib: Mattenai; van Jedaja: Uzzi; ²⁰van Sallai: Kallai; van Amok: Eber; ²¹van Chilkia: Chasabja; van Jedaja: Netanel.

²²Van de Leviëten werden in de dagen van Eljasib, Jojada, Jochanan en Jaddua, de familiehoofden ingeschreven; en de priesters tijdens de regering van de Pers Darius. ²³De zonen van Levi, de familiehoofden, werden ingeschreven in het boek van de kronieken, en wel tot de dagen van Jochanan, de zoon van Eljasib. ²⁴De hoofden van de Leviëten waren: Chasabja, Serebja, en Jesjoea, de zoon van Kadmiël; hun broeders, die tegenover hen stonden, om, afdeling naast afdeling, overeenkomstig het gebod van David, de man van God, lof en prijs aan te heffen, waren: ²⁵Mattanja, Bakbukja en Obadja. Poortwachters waren Mesullam, Talmon en Akkub, die de wacht hielden bij de voorraadkamers van de poorten. ²⁶Zij waren tijdgenoten van Jojakim, de zoon van Jesjoea, de zoon van Josadak, van de land-

voogd Nehemia en van de priester-schriftgeleerde Ezra.

Inwijding van Jeruzalems muur

²⁷ Bij de inwijding van Jeruzalems muur riep men de Levieten uit al hun woonplaatsen op en deed hen naar Jeruzalem komen, om de feestelijke inwijding te verrichten, met lofzangen en liederen bij cimbalen, harpen en citers.

²⁸ De zangers nu kwamen bijeen zowel uit de omstreken van Jeruzalem als uit de dorpen van de Netofatieten, ²⁹ en uit Bet-Hagilgal en de velden van Geba en Azmawet; want de zangers hadden zich dorpen gebouwd rondom Jeruzalem. ³⁰ En de priesters en de Levieten reinigden zich en zij reinigden het volk, de poorten en de muur.

³¹ Toen liet ik de oversten van Juda de muur beklimmen en stelde twee grote zangkoren op om in optocht voort te trekken; één naar rechts over de muur in de richting van de Aspoort.

³² Daarachter gingen Hosaäja, en de helft van de oversten van Juda; ³³ en Azarja, Ezra en Mesullam; ³⁴ Jehuda, Benjamin, Semaja en Jirmeja; ³⁵ en van de priesterzonen, met trompetten: Zekarja, de zoon van Jonatan, de zoon van Semaja, de zoon van Mattanja, de zoon van Micha, de zoon van Zakkur, de zoon van Asaf; ³⁶ en zijn broeders: Semaja, Azarel, Milalai, Gilalai, Maäi, Netanel, Juda en Chanani, met de muziekinstrumenten van David, de man van God. De schriftgeleerde Ezra ging voor hen uit. ³⁷ Langs de Bronpoort beklommen zij, recht tegenover zich, de treden van de stad van David, waar de muur omhoog gaat, langs het paleis van David, en zij trokken tot aan de Waterpoort in het oosten.

³⁸ Het tweede zangkoor, dat in tegenovergestelde richting ging en dat ik met de helft van het volk volgde, (trok) over de muur langs de Bakoventoren tot aan de brede muur, ³⁹ langs de Efraïmpoort, de Oude Poort en de Vispoort, en langs de Chananeltoren en de Meatoren tot de Schaapspoort; zij bleven staan bij de Gevangenpoort.

⁴⁰ Toen stelden de beide zangkoren zich in het huis van God op; ook ik en de helft van de leiders met mij ⁴¹ en de priesters Eljakim, Maäseja, Minjamin, Michaja, Eljoënai, Zekarja en Chananja, met trompetten; ⁴² voorts Maäseja, Semaja, Elazar, Uzzi, Jochanan, Malkia, Elam en Ezer. En de zangers lieten zich horen onder leiding van Jizrachja.

⁴³ Men bracht op die dag talrijke offers; en men verheugde zich, want God had hen verheugd met grote vreugde; ook de vrouwen en de kinderen verheugden zich, zodat de vreugde van Jeruzalem van verre gehoord werd.

Zorg voor de wettelijke bijdragen

⁴⁴ In die dagen werden er mannen aangesteld over de kamers voor de voorraden, voor de heffingen, voor de eerstelingen en voor de tienden, om daarin bijeen te zamelen, naar verhouding van de akkers van de steden, de wettelijke bijdragen voor de priesters en voor de Levieten; want Juda verheugde zich over de dienstdoende priesters en Levieten. ⁴⁵ (A) Zij droegen immers zorg voor de dienst van hun God en voor de reinigingen; evenzo de zangers en de poortwachters, overeenkomstig het gebod van David en zijn zoon Salomo. ⁴⁶ Want in de dagen van David en Asaf, in de tijd van weleer, ligt de oorsprong van de zan-

(A) 12:45 a 1Kron. 25:1-8. 12:45 b 1Kron. 26:12.

gers, van het loflied en de lofzangen aan God. ⁴⁷Heel Israël gaf in de dagen van Zerubbabel en in de dagen van Nehemia de bijdragen voor de zangers en voor de poortwachters, naar de behoeften van elke dag; zij schonken heilige gaven aan de Levieten, en de Levieten schonken ze aan de zonen van Aäron.

Nehemia's ijver voor de Torah

13 ^{1(A)} In die dagen werd uit het boek van Mozes voorgelezen ten aanhoren van het volk, en men vond daarin geschreven, dat geen Ammoniet of Moabiet ooit in de gemeente van God mocht komen, ^{2(B)} omdat zij de Israëlieten niet met brood en met water waren tegemoet gekomen en tegen hen Bileam gehuurd hadden om hen te vervloeken; maar onze God veranderde de vervloeking in een zegen. ³ Zodra zij dan de *Torah* gehoord hadden, zonderden zij al wie van gemengde afkomst waren, van Israël af.

⁴ Nu had vóór deze tijd de priester Eljasib, die aangesteld was over de vertrekken van het huis van onze God, en die een bloedverwant van Tobia was, ⁵ voor deze een groot vertrek ingericht, waarin men tevoren het spijsoffer, de wierook, de voorwerpen, en de tienden van het koren, van de most en van de olie, het wettige aandeel van de Levieten, van de zangers en van de poortwachters, en de heffing van de priesters gewoon was te brengen.

⁶ Maar ik was gedurende dit alles niet te Jeruzalem, want in het tweeëndertigste jaar van Artachsasta, koning van Babel, was ik naar de koning gegaan. Maar na verloop van tijd vroeg ik de koning om verlof; ⁷ en toen ik te Jeruzalem kwam,

bemerkte ik het kwaad dat Eljasib begaan had, door voor Tobia een kamer in te richten in de voorhoven van het huis van God. ⁸ Ik was er zeer over ontstemd en wierp al het huisraad van Tobia het vertrek uit. ⁹ Op mijn bevel reinigde men de vertrekken, en ik bracht de voorwerpen van het huis van God, het spijsoffer en de wierook daarin terug.

^{10(C)} Ook vernam ik, dat de bijdragen voor de Levieten niet gegeven waren, en dat de Levieten en de zangers, die de dienst verrichtten, ieder naar zijn eigen akker de wijk genomen hadden. ¹¹ Toen onderhield ik de leiders hierover en zei: Waarom is het huis van God aan zijn lot overgelaten? Ik bracht hen weer bijeen en stelde hen op hun post. ^{12(D)} En heel Juda bracht de tienden van het koren, van de most en van de olie weer naar de voorraadkamers. ¹³ Ik belastte met de zorg over de voorraadkamers de priester Selemja, de schriftgeleerde Sadok en van de Levieten Pedaja; en onder hun leiding stond Chanan, de zoon van Zakkur, de zoon van Mattanja. Want zij werden betrouwbaar geacht, en het was hun taak, aan hun broeders uit te delen.

¹⁴ Gedenk mij, mijn God, hierom en wis de weldaden niet uit, die ik aan het huis van mijn God en aan zijn instellingen be-
wezen heb.

^{15(E)} In die dagen zag ik in Juda mensen, die wijnpersen traden op de Sjabbat en vrachten koren binnenhaalden en op ezels laadden, alsook wijn, druiven en vijgen en allerlei last, en deze op de Sjabbatdag naar Jeruzalem brachten. Ik gaf een waarschuwing, toen zij levensmiddelen verkochten. ¹⁶ De Tyriërs die daar woonden, brachten vis en allerlei koopwaar en verkochten ze op de Sjab-

(A) 13:1 Deut. 23:4-6. (B) 13:2 Num. 22:1-6. (C) 13:10 Deut. 12:19. (D) 13:12 Mal. 3:10. (E) 13:15 Ex. 20:8-10; Deut. 5:12-14; Jer. 17:21,22.

bat aan de Judeeërs, zelfs in Jeruzalem. ¹⁷Toen onderhield ik de edelen van Juda hierover en zei tot hen: Wat doet u daar voor slechts, dat u de Sjabbatdag ontheiligt? ¹⁸Hebben ook uw vaders niet zo gedaan en heeft onze God niet daarom al dit onheil over ons en over deze stad gebracht? Zult u nu nog heviger toorn gloed over Israël brengen door de Sjabbat te ontheiligen?

¹⁹Zodra het dan in de poorten van Jeruzalem donker werd, vóór de Sjabbat, sloot men op mijn bevel de deuren, en ik beval, dat men ze niet zou openen tot na de Sjabbat. En ik stelde enige van mijn knechten bij de poorten op, - er zou geen vracht op de Sjabbatdag binnenkomen. ²⁰Toen overnachtten de handelaars en de verkopers van allerlei koopwaar meerdere keren buiten Jeruzalem. ²¹En ik waarschuwde hen en zei tot hen: Waarom overnacht u vóór de muur? Indien u dat nog eens doet, zal ik de hand aan u slaan. Van die tijd af kwamen zij niet meer op de Sjabbat.

²²Ook beval ik de Levieten, dat zij zich zouden reinigen en de poorten zouden komen bewaken, om de Sjabbatdag te heiligen. Gedenk mij ook hierom, mijn God, en ontferm U over mij naar uw grote goedheid.

²³(A) Ook zag ik in die dagen Judeeërs, die Asdoditische, Ammonitische en Moabitische vrouwen gehuwd hadden; ²⁴van hun kinderen sprak de helft

Asdoditisch en zij waren niet in staat Judees te spreken, maar wel de taal van dit of dat volk. ²⁵Ik onderhield hen hierover, vervloekte hen, sloeg enigen van hen, trok hun de haren uit, en bezwoer hen bij God: U mag uw dochters niet aan hun zonen geven en geen van hun dochters voor uw zonen of voor uzelf nemen! ²⁶(B) Heeft niet hierdoor Salomo, de koning van Israël, gezondigd? Hoewel onder de vele volken geen koning was als hij en hij een beminde was van zijn God, en God hem tot koning over heel Israël had aangesteld, deden de vreemde vrouwen zelfs hem zondigen. ²⁷Moeten wij dan van u horen, dat u al dit grote kwaad doet en ontrouw bent tegenover onze God door vreemde vrouwen te huwen?

²⁸(C) Eén van de zonen nu van Jojada, de zoon van de hogepriester Eljasib, was schoonzoon van de Choroniet Sanballat. Daarom joeg ik hem van mij weg.

²⁹Gedenk, mijn God, dat zij het priesterschap en het verbond van het priesterschap en van de Levieten hebben bevlekt.

³⁰Ik reinigde hen van al het vreemde; en ik trof beschikkingen voor de taak van de priesters en van de Levieten, ieder in zijn werk, ³¹eveneens voor levering van het hout op vastgestelde tijden en voor de eerstelingen. Gedenk mij, mijn God, ten goede.

(A) 13:23 Ex. 34:11-16; Deut. 7:1-5. (B) 13:26 a 2Sam. 12:24,25. 13:26 b 1Kon. 11:1-8. (C) 13:28 Neh. 3:33.

Ester⁽¹⁾

Hebreeuws: Es-teer (betekent: Ster)

Koningin Wasti verstoten

1 ^{1(A)} In de dagen van Ahasveros - hij is de Ahasveros, die over honderd zevenentwintig gewesten van Indië tot Ethiopië regeerde - ² in die dagen, toen koning Ahasveros op zijn koninklijke troon in de burcht Susan zetelde, ³ in het derde jaar van zijn regering, richtte hij een feestmaal aan voor al zijn vorsten en dienaren; het leger van Perzië en Medië, de edelen en de vorsten van de gewesten waren bij hem. ⁴ Daarbij spreidde hij de rijkdom van zijn koninklijke heerlijkheid en de kostbaarheid van de luister van zijn grootheid gedurende vele dagen ten toon, honderdtachtig dagen.

⁵ Na verloop van deze dagen richtte de koning voor al het volk dat zich in de burcht Susan bevond, van de hoogste tot de laagste, een feestmaal aan van zeven dagen, in de voorhof van de tuin van het koninklijk paleis. ⁶ Linnen, wollen en blauwpurperen gordijnen waren met linnen en roodpurperen koorden vastgemaakt met zilveren knoppen aan witmarmeren zuilen; gouden en zilveren rustbedden waren neergezet op een vloer van albast, witmarmer, parelmoer en veelkleurig gesteente. ⁷ Men gaf te drinken in gouden bekertjes, alle verschillende van elkaar, en er was koninklijke wijn in een overvloed, zoals men van de koning verwachten mocht. ⁸ Het drinken nu gebeurde naar deze regel: geen dwang; de koning had immers aan al de

opperdienaren van zijn paleis deze verordening gegeven, dat men zou doen zoals ieder het wenste.

⁹ Ook koningin Wasti richtte een feestmaal aan voor vrouwen, in het koninklijk paleis van koning Ahasveros. ¹⁰ Op de zevende dag, toen het hart van de koning vrolijk was van de wijn, beval hij Mehuman, Bizzeta, Charbona, Bigta, Abagta, Zetar en Karkas, de zeven hovelingen die in de persoonlijke dienst van koning Ahasveros stonden, ¹¹ dat zij koningin Wasti, met de koninklijke kroon getooid, in de tegenwoordigheid van de koning moesten brengen om de volken en de vorsten haar schoonheid te tonen, want zij was een bekoorlijke verschijning. ¹² Koningin Wasti weigerde echter te komen op het bevel van de koning, dat de hovelingen haar overbrachten, waarop de koning in hevige boosheid ontstak en zijn toorn in hem ontbrandde. ¹³ En de koning zei tot de wijzen, de kenners van de tijden - want zó was het de gewoonte om de aangelegenheden van de koning voor te leggen aan alle kenners van wet en recht, ¹⁴ van wie hem het naast stonden Karsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena en Memukan, de zeven vorsten van Perzië en Medië, die het aangezicht van de koning zagen, die de eerste plaats bekleedden in het rijk -: ¹⁵ Wat moet er volgens de wet met koningin Wasti gebeuren, nu zij het door de hovelingen overgebrachte bevel van

⁽¹⁾ 1:0 In het boek Ester komt vaak het woord "wet(ten)" voor, maar dat is in dit bijbelboek geen vertaling van het Hebreeuwse woord *Torah*.

^(A) 1:1 Ezra 4:6.

koning Ahasveros niet heeft opgevolgd? ¹⁶Toen zei Memukan in tegenwoordigheid van de koning en de vorsten: Koningin Wasti heeft zich niet alleen misdragen tegen de koning, maar tegen al de vorsten en al de volken, die in al de gewesten van koning Ahasveros wonen. ¹⁷Want het gedrag van de koningin zal bij alle vrouwen bekend worden met het gevolg, dat haar mannen in haar ogen geminacht worden, als men vertelt: Koning Ahasveros gaf bevel, koningin Wasti in zijn tegenwoordigheid te brengen, maar zij kwam niet. ¹⁸Vandaag nog zullen de vorstinnen van Perzië en Medië, die van het gedrag van de koningin horen, ervan spreken tegen alle vorsten van de koning, en er zal stof genoeg zijn voor minachting en toorn. ¹⁹Indien de koning denkt dat het goed is, mag er een koninklijk besluit van hem uitgaan, en het wordt geschreven in de wetten van Perzië en Medië, zodat het niet herroepen kan worden, dat Wasti niet meer voor het aangezicht van koning Ahasveros verschijnen mag en dat de koning haar waardigheid als koningin zal schenken aan een andere, beter dan zij. ²⁰Wordt de verordening die de koning mag uitvaardigen, gehoord in zijn hele rijk - voorwaar, dit is groot! - dan zullen alle vrouwen aan haar mannen, van de aanzienlijkste tot de geringste, eer geven.

²¹Dit voorstel verwierf de goedkeuring van de koning en de vorsten, en de koning handelde naar het voorstel van Memukan. ²²En hij zond brieven naar alle gewesten van de koning, naar elk gewest in zijn eigen schrift, en naar alle volken, naar elk volk in zijn eigen taal, dat

iedere man heer zou zijn in zijn huis en spreken naar de taal van zijn volk.

Ester tot koningin verheven

2¹Na deze gebeurtenissen, toen de toorn van koning Ahasveros bedaad was, dacht hij weer aan Wasti, aan wat zij gedaan had en aan wat over haar besloten was. ²Toen zeiden de dienstdoende hovelingen van de koning: Laat men voor de koning jonge meisjes zoeken, meisjes, mooi van uiterlijk; ³laat de koning daartoe ambtenaren aanstellen in alle gewesten van zijn koninkrijk, die alle jonge meisjes, mooi van uiterlijk, moeten bijeenbrengen in de burcht Susan in het vrouwenhuis, onder opzicht van de koninklijke hoveling Hegai, de bewaker van de vrouwen; daar stelt men de schoonheidsmiddelen tot hun beschikking. ⁴Het meisje dan, dat in de ogen van de koning het mooiste zal zijn, wordt koningin in de plaats van Wasti. Dit voorstel verwierf de goedkeuring van de koning en hij handelde ernaar.

⁵Nu was er in de burcht Susan een Joodse man, wiens naam was Mordechai, de zoon van Jaïr, de zoon van Simi, de zoon van Kis, een Benjaminië, ^{6(A)}die weggevoerd was uit Jeruzalem met de ballingen die weggevoerd waren met Jechonja, de koning van Juda, welke Nebukadnessar, de koning van Babel, in ballingschap had weggevoerd. ⁷Hij was de pleegvader van Hadassa - dat is Ester -, de dochter van zijn oom,⁽¹⁾ want zij had vader noch moeder, een meisje, bekoorlijk van gestalte en mooi van uiterlijk. Bij de dood van haar vader en moeder had Mordechai haar als dochter aangenomen.

⁽¹⁾ 2:7 Dus Mordechai en Ester waren neef en nicht.

^(A) 2:6 2Kon. 24:10-16; 2Kron. 36:10.

⁸Toen nu het besluit en de wet van de koning bekend waren geworden en vele meisjes bijeengebracht werden in de burcht Susan onder opzicht van Hegai, werd ook Ester in het koninklijk paleis opgenomen onder opzicht van Hegai, de bewaker van de vrouwen. ⁹En het meisje was aangenaam in zijn ogen en verwierf zijn gunst, zodat hij haar zo spoedig mogelijk de schoonheidsmiddelen en de maaltijden verschaft, haar zeven van de voortreffelijkste dienaressen uit het huis van de koning ter beschikking stelde, en haar en haar dienaressen naar het mooiste gedeelte van het vrouwenhuis bracht. ¹⁰Ester had haar volk en haar afkomst niet bekendgemaakt, daar Mordechai haar geboden had, dat zij die niet zou bekendmaken. ¹¹En iedere dag opnieuw wandelde Mordechai voor de voorhof van het vrouwenhuis om te vernemen, hoe het met Ester ging en wat er met haar zou gebeuren.

¹²Wanneer nu een meisje aan de beurt was om bij koning Ahasveros te komen, nadat zij gedurende twaalf maanden aan de voor de vrouwen geldende bepalingen onderworpen was geweest - want de tijd voor het gebruik van de schoonheidsmiddelen werd aldus ingedeeld: zes maanden met mirreolie en zes maanden met balsem en schoonheidsmiddelen van de vrouwen -, ¹³dan kwam het meisje aldus tot de koning: men gaf haar alles wat zij uit het vrouwenhuis naar het koninklijk paleis verlangde mee te nemen. ¹⁴'s Avonds kwam zij binnen en 's morgens keerde zij terug in een tweede vrouwenhuis, onder opzicht van Saäsgaz, de hoveling van de koning, de bewaker van de bijvrouwen. Zij mocht niet weer bij de koning komen, tenzij de koning behagen in haar had en zij bij name geroepen werd. ¹⁵Toen nu Ester, de dochter van Abichaïl, de oom van

Mordechai, die haar als dochter had aangenomen, aan de beurt was om tot de koning te gaan, verlangde zij niets dan wat Hegai, de hoveling van de koning, de bewaker van de vrouwen, haar aanraadde.

En Ester verwierf de genegenheid van allen die haar zagen. ¹⁶Zo werd dan Ester tot koning Ahasveros gebracht in zijn koninklijk paleis in de tiende maand - dat is de maand Tebet - in het zevende jaar van zijn regering. ¹⁷De koning kreeg Ester lief boven alle vrouwen en zij ontving van hem meer genegenheid en liefde dan alle andere meisjes, zodat hij de koninklijke kroon op haar hoofd zette en haar tot koningin verhief in de plaats van Wasti. ¹⁸Toen richtte de koning een groot feestmaal aan voor al zijn vorsten en dienaren, het feestmaal van Ester, terwijl hij aan de gewesten vrijstelling van belasting gaf en geschenken uitdeelde, zoals men dat van de koning verwachten mocht.

Een samenzwering door Mordechai ontdekt

¹⁹Toen nu voor de tweede maal meisjes bijeengebracht werden en Mordechai in de poort van de koning zat - ²⁰Ester had haar afkomst en haar volk niet bekendgemaakt, zoals Mordechai haar geboden had; want Ester bleef naar het woord van Mordechai handelen, zoals toen zij bij hem opgevoed werd -, ²¹in die dagen dan, toen Mordechai in de poort van de koning zat, werden Bigtan en Teres, twee hovelingen van de koning, behorende tot de dorpelwachters, zeer verbitterd en zij trachtten aan koning Ahasveros de hand te slaan. ²²Mordechai kwam dit echter te weten en hij vertelde het aan koningin Ester en Ester zei het de koning namens Mordechai. ²³De zaak werd toen onderzocht en juist bevonden, en die twee wer-

den op een paal gespietst. En het werd in de kronieken opgeschreven in tegenwoordigheid van de koning.

Hamans aanslag tegen de Joden

3¹Na deze gebeurtenissen maakte koning Ahasveros de Agagiet Haman, de zoon van Hammedata, groot, verhief hem in aanzien en plaatste zijn zetel hoger dan die van alle vorsten die bij hem waren. ²En alle dienaren van de koning die in de poort van de koning waren, knielden en wierpen zich voor Haman ter aarde, want aldus had de koning ten aanzien van hem geboden. Mordechai echter knielde niet en wierp zich niet ter aarde. ³Toen zeiden de dienaren van de koning die in de poort van de koning waren, tot Mordechai: Waarom overtreedt u het gebod van de koning? ⁴Het gebeurde nu, toen zij dit dag aan dag tot hem zeiden, zonder dat hij naar hen hoorde, dat zij het aan Haman meedeelden om te zien, of de handelwijze van Mordechai zou standhouden, want hij had hun te kennen gegeven, dat hij een Jood was. ⁵Toen Haman zag, dat Mordechai niet knielde, en zich niet voor hem ter aarde wierp, werd hij vervuld met woede; ⁶maar hij achtte het te gering om alleen aan Mordechai de hand te slaan, want men had hem meegedeeld, tot welk volk Mordechai behoorde; daarom zocht Haman alle Joden, het volk van Mordechai, te verdelen in het hele koninkrijk van Ahasveros. ⁷In de eerste maand, de maand Nisan⁽¹⁾, in het twaalfde jaar van koning Ahasveros, wierp men in het bijzijn van Haman het poer - dat is het lot - voor elke dag en voor elke maand tot de twaalfde, de maand Adar.

⁸Toen zei Haman tot koning Ahasveros: Er is één volk, dat verstrooid en afgezonderd leeft onder de volken in al de gewesten van uw koninkrijk, en zijn wetten verschillen van die van alle volken, maar de wetten van de koning volbrengt het niet, zodat het de koning niet betaamt het met rust te laten. ⁹Indien de koning denkt dat het goed is, mag er een bevelschrift uitgaan om het uit te roeien: dan zal ik tienduizend talenten zilver afwegen en ter hand stellen aan hen van wie het werk is om die te storten in de schatkist van de koning. ¹⁰Toen deed de koning zijn zegelring van zijn hand, gaf die aan de Agagiet Haman, de zoon van Hammedata, de jodenhater, ¹¹en de koning zei tot Haman: Het zilver zij u geschonken en ook het volk om daarmee te doen naar wat goed is in uw ogen. ¹²Zo werden dan op de dertiende dag van de eerste maand⁽²⁾ de schrijvers van de koning ontboden, en geheel overeenkomstig het gebod van Haman werd er een schrijven gericht aan de stadhouders van de koning, de landvoogden van elk gewest en de vorsten van elk volk, naar elk gewest in zijn eigen schrift en naar elk volk in zijn eigen taal; het werd in de naam van koning Ahasveros geschreven en met de zegelring van de koning verzegeld. ¹³En brieven werden door middel van ijlboden verzonden naar alle gewesten van de koning, dat men zou verdelen, doden en uitroeien alle Joden, van knaap tot grijsaard, zelfs kinderen en vrouwen, op één dag, op de dertiende van de twaalfde maand - dat is de maand Adar - en dat men hun bezittingen zou buitmaken.

⁽¹⁾ **3:7** Aviev is de Bijbelse naam voor deze maand, zie Exodus 13:4, Nisan is de Babylonische naam.

⁽²⁾ **3:12** De 13e van de 1e maand is één dag vóór Pèsach, zie Exodus 12:6.

¹⁴Een afschrift van de brief moest in elk gewest als wet uitgevaardigd en aan alle volken bekendgemaakt worden, opdat zij tegen deze dag zich gereed zouden houden. ¹⁵De ijlboden vertrokken in grote haast, op bevel van de koning, en de wet werd in de burcht Susan uitgevaardigd. En terwijl de koning en Haman zich neerzetten om te drinken, kwam de stad Susan in opschudding.

*Poging van Mordechai
om de Joden te redden*

4 ¹Toen Mordechai vernam al wat er gebeurd was, scheurde Mordechai zijn klederen, hulde zich in zak en as en ging door het midden van de stad, terwijl hij luid en bitter jammerde. ²Zó kwam hij tot vóór de poort van de koning, want niemand mocht met rouwgewaad bekleed de poort van de koning binnengaan. ³In elk gewest, waar het bevel en de wet van de koning waren aangekomen, was bij de Joden diepe rouw, vasten, gekerm en geklaag: voor velen werd zak en as als bed uitgespreid.

⁴Toen nu de dienaressen en de hovelingen van Ester haar dit meedeelden, schrok de koningin hevig en zij zond klederen om Mordechai daarmee te kleden en zijn rouwgewaad van hem weg te nemen, maar hij nam ze niet aan.

⁵Toen ontbood Ester Hatak, een van de hovelingen van de koning, die hij in haar dienst had gesteld, en gaf hem een opdracht over Mordechai om te weten te komen wat het betekende en waartoe het diende. ⁶En Hatak ging naar Mordechai op het stadsplein vóór de poort van de koning, ⁷en Mordechai deelde hem alles mee, wat hem overkomen was, en ook het juiste bedrag van het zilver, dat Haman gezegd had te zullen afwegen voor de schatkist van de koning als prijs voor de uitmoording van de Joden.

⁸Ook een afschrift van de geschreven wet, die in Susan was uitgevaardigd om hen te verdelgen, gaf hij hem om dat aan Ester te laten zien en haar op de hoogte te brengen. Ook moest hij haar opdragen tot de koning te gaan, om zijn genade af te smeken en bij hem voorbede te doen voor haar volk. ⁹Daarop ging Hatak naar binnen en bracht Ester de woorden van Mordechai over.

¹⁰Ester echter droeg Hatak op tot Mordechai te zeggen: ¹¹Alle dienaren van de koning en de inwoners van de gewesten van de koning weten, dat voor ieder, hetzij man of vrouw, die ongeroepen tot de koning in de binnenste voorhof komt, deze éne wet bestaat: dat men hen zal doden. Alleen diegene blijft in het leven gespaard, aan wie de koning de gouden scepter toereikt. Ik nu ben in geen dertig dagen bij de koning geroepen. ¹²Toen men Mordechai dit bericht van Ester had meegedeeld, ¹³zei Mordechai, dat men Ester antwoorden moest: Beeld u niet in, dat u alleen van al de Joden ontkomen zult, omdat u in het paleis van de koning bent. ¹⁴Want, als u in deze tijd blijft zwijgen, dan zal er voor de Joden wel van andere zijde redding en uitkomst opdagen, maar u en het huis van uw vader zult omkomen, en wie weet, of u niet juist met het oog op deze tijd de koninklijke waardigheid verkregen hebt.

¹⁵Toen zei Ester, dat men Mordechai zou antwoorden: ¹⁶Ga heen, vergader al de Joden die zich in Susan bevinden, en vast omwille van mij: eet noch drinkt drie dagen, 's nachts niet en overdag niet. Ook ik en mijn dienaressen zullen op dezelfde wijze vasten en dan zal ik tot de koning gaan ondanks het verbod; kom ik om, dan kom ik om. ¹⁷Mordechai dan ging heen en handelde overeenkomstig alles wat Ester hem geboden had.

Ester bij de koning

5¹Op de derde dag nu hulde Ester zich in een koninklijk gewaad en ging staan in de binnenste voorhof van het paleis van de koning tegenover de koningszaal, terwijl de koning gezeten was op zijn koninklijke troon in de koningszaal tegenover de ingang van de zaal. ²Toen de koning koningin Ester in de voorhof zag staan, won zij zijn genegenheid en de koning reikte Ester de gouden scepter toe, die hij in zijn hand had; Ester kwam daarop nader en raakte de spits van de scepter aan. ³Daarop zei de koning tot haar: Wat hebt U, koningin Ester, en wat is uw wens? Al was het de helft van het koninkrijk - het zal u gegeven worden. ⁴Toen zei Ester: Als het de koning behaagt, laat dan de koning heden met Haman komen tot het feestmaal dat ik voor hem aangericht heb. ⁵Daarop zei de koning: Haalt direct Haman, opdat wij de wens van Ester vervullen. Toen kwam de koning met Haman tot het feestmaal dat Ester had aangericht. ⁶En bij het drinken van de wijn zei de koning tot Ester: Wat is uw verzoek? Het zal u toegestaan worden. En wat is uw wens? Al was het de helft van het koninkrijk - hij zal ingewilligd worden. ⁷Toen *antwoordde* Ester: Mijn verzoek en wens is: ⁸Indien ik de genegenheid van de koning gewonnen heb en het de koning behaagt mijn verzoek toe te staan en mijn wens in te willigen, laat dan de koning met Haman komen tot het feestmaal dat ik voor hen aanrichten wil; dan zal ik morgen doen, zoals de koning zegt.

De paal voor Mordechai opgericht

⁹Die dag ging Haman verheugd en in blijde stemming heen, maar toen Haman in de poort van de koning Mordechai

zag, die niet opstond en zich voor hem niet verroerde, ontstak Haman in hevige woede tegen Mordechai. ¹⁰Haman bedwong zich echter en ging naar zijn huis en liet zijn vrienden en zijn vrouw Zeres bij zich komen, ¹¹en Haman somde hun op zijn grote rijkdom en zijn zonen en de eer waarmee de koning hem overladen had, en zijn verheffing boven de vorsten en dienaren van de koning. ¹²Voorts zei Haman: Bovendien heeft koningin Ester tot het feestmaal dat zij aanrichtte, behalve de koning, alleen mij uitgenodigd, en ook voor morgen ben ik met de koning bij haar gevraagd. ¹³Maar dit alles baat mij niets, zolang ik de Jood Mordechai in de poort van de koning zie zitten. ¹⁴Zijn vrouw Zeres en al zijn vrienden zeiden tot hem: Laat een paal van vijftig el hoogte maken en zeg dan morgen vroeg tot de koning, dat men Mordechai daarop zal spietsen: daarna kunt u verheugd met de koning naar het feestmaal gaan. Dit woord beviel Haman en hij liet een paal gereedmaken.

Mordechai wordt geëerd

6¹In diezelfde nacht was de slaap van de koning geweken. Toen beval hij het gedenkboek, de kronieken, te brengen, en zij werden de koning voorgelezen. ²En toen men geschreven vond wat Mordechai aan het licht had gebracht over Bigtan en Teres, twee hovelingen van de koning, die tot de dorpelwachters behoorden, dat zij geprobeerd hadden de hand aan koning Ahasveros te slaan, ³zei de koning: Welke eer en onderscheiding is daarvoor aan Mordechai bewezen? En de dienstdoende hovelingen van de koning antwoordden: Hem is niets bewezen. ⁴Toen zei de koning: Wie is er in de voorhof? Haman nu was juist in de buitenste voorhof van het koninklijk paleis gekomen om de koning te zeg-

gen, dat hij Mordechai zou spietsen op de paal die hij voor hem had opgericht. ⁵En de hovelingen van de koning zeiden tot hem: Zie, Haman staat in de voorhof. Toen zei de koning: Laat hem binnenkomen.

⁶Toen Haman was binnengekomen, zei de koning tot hem: Wat zal men de man doen, wie de koning eer wil bewijzen? Haman dacht bij zichzelf: Wie zou de koning groter eer willen bewijzen dan mij? ⁷Daarom zei Haman tot de koning: De man, wie de koning eer wil bewijzen - ⁸laat men een koninklijk kleed brengen, dat de koning zelf draagt, en een paard, waarop de koning zelf rijdt, waarvan de kop met een koninklijke kroon is versierd, ⁹en laat men dat kleed en dat paard ter hand stellen aan een van de vorsten van de koning, de edelen, en laat men de man aan wie de koning eer wil bewijzen, dat kleed aantrekken en laat men hem op dat paard doen rijden over het plein van de stad en laat men vóór hem uit roepen: Zó wordt gedaan aan de man wie de koning eer wil bewijzen! ¹⁰Toen zei de koning tot Haman: Haast u, haal dat kleed en dat paard, zoals u gesproken hebt, en doe zo aan de Jood Mordechai, die in de poort van de koning zit. Laat niets na van alles wat u gesproken hebt. ¹¹Toen nam Haman dat kleed en dat paard en hij bekleedde Mordechai en deed hem rijden over het plein van de stad en hij riep vóór hem uit: Zó wordt gedaan aan de man aan wie de koning eer wil bewijzen!

¹²Daarna keerde Mordechai terug naar de poort van de koning, maar Haman haastte zich naar zijn huis, treurig, het hoofd omhuld. ¹³En Haman vertelde aan zijn vrouw Zeres en aan al zijn vrienden alles wat hem overkomen was. Zijn wijzen en zijn vrouw Zeres zeiden tot hem: Indien Mordechai, voor wie u be-

gonnen bent te vallen, uit het zaad van de Joden is, dan zult u niets tegen hem kunnen inbrengen; integendeel: u zult voor hem geheel ten val komen. ¹⁴Terwijl zij nog met hem spraken, kwamen de hovelingen van de koning en zij brachten Haman ogenblikkelijk naar het feestmaal dat Ester had aangericht.

*Hamans aanslag door Ester
aan de koning meegedeeld*

7¹Toen de koning en Haman binnengekomen waren om met koningin Ester het feestmaal te houden, ²zei de koning ook op deze tweede dag bij het drinken van de wijn tot Ester: Wat is uw verzoek, o koningin Ester? Het zal u toegestaan worden. En wat is uw wens? Al zou het de helft van het koninkrijk zijn - hij zal worden ingewilligd. ³Toen *antwoordde* koningin Ester: Indien ik uw genegenheid gewonnen heb, o koning, en indien het de koning behaagt, laat dan mij het leven worden geschonken op mijn verzoek, en mijn volk op mijn wens, ⁴want wij zijn verkocht, ik en mijn volk, om ons te verdelgen, te doden en uit te roeien. Indien wij nog als slaven en slavinnen verkocht waren, ik zou gezwezen hebben, maar deze ramp zal onder de verliezen van de koning zijn weerga niet hebben. ⁵Toen sprak koning Ahasveros en zei tot koningin Ester: Wie is hij en waar is hij, wiens hart er vol van is om zo iets te doen? ⁶En Ester zei: Een verdrukker, een vijand, Haman, die booswicht daar. Toen schrok Haman vanwege het gezicht van de koning en van de koningin. ⁷En de koning stond vol boosheid op van het wijndrinken en begaf zich in de tuin van het paleis; maar Haman bleef staan om van koningin Ester het behoud van zijn leven af te smeken, want hij zag, dat het onheil over hem bij de koning vast besloten was.

Haman gespietst

⁸Toen de koning terugkeerde uit de tuin van het paleis in de zaal, waar men de wijn dronk, was Haman neergevallen op het rustbed, waarop Ester lag. Toen zei de koning: Ook nog de koningin bij mij in het paleis geweld aandoen? Zodra dit woord uit de mond van de koning was uitgegaan, omwond men het gezicht van Haman. ⁹En Charbona, één van de bij de koning dienstdoende hovelingen, zei: Bovendien - zie, de paal welke Haman gemaakt heeft voor Mordechai, die in het belang van de koning gesproken heeft, staat bij het huis van Haman, vijftig el hoog. Toen zei de koning: Spietst hem daarop. ¹⁰En men spietste Haman op de paal die hij voor Mordechai had opgericht. Toen bedaarde de boosheid van de koning.

Het bevel van de koning ten gunste van de Joden

8¹Op diezelfde dag gaf de koning Ahasveros aan koningin Ester het huis van Haman, de jodenhater, en kwam Mordechai in de tegenwoordigheid van de koning, want Ester had te kennen gegeven, in welke familiebetrekking hij tot haar stond. ²En de koning deed zijn zegelring af, die hij van Haman had laten wegnemen, en gaf hem aan Mordechai, en Ester stelde Mordechai aan over het huis van Haman. ³Toen richtte Ester opnieuw het woord tot de koning en zij viel hem te voet en huilende smeekte zij hem, dat hij het boze plan van Haman, de Agagiet, en de aanslag die hij be raamd had tegen de Joden, zou verijdel en. ⁴En de koning reikte Ester de gouden scepter toe. Toen richtte Ester zich op en zij stond voor de koning ⁵en zei: Indien de koning denkt dat het goed is en ik zijn genegenheid gewonnen heb, en

indien dit de koning juist toeschijnt en ik de koning aangenaam ben, laat dan een schrijven verzonden worden om de brieven met het plan van de Agagiet Haman, de zoon van Hammedata, welke deze geschreven heeft om de Joden in al de gewesten van de koning uit te roeien, te herroepen. ⁶Want hoe zou ik het onheil kunnen aanzien, dat mijn volk treffen zou en hoe zou ik de ondergang van mijn geslacht kunnen aanzien? ⁷Toen zei koning Ahasveros tot koningin Ester en de Jood Mordechai: Zie, het huis van Haman heb ik aan Ester gegeven en hemzelf heeft men op de paal gespietst, omdat hij zijn hand tegen de Joden heeft uitgestrekt. ⁸Wat u nu denkt dat goed is ten opzichte van de Joden, schrijft dat in de naam van de koning en verzegelt het met de zegelring van de koning; want een geschrift dat in de naam van de koning geschreven is en met de zegelring van de koning verzegeld is, kan niet herroepen worden.

⁹Toen werden de schrijvers van de koning onthouden in diezelfde tijd, op de drieëntwintigste van de derde maand - dat is de maand Siwan - en in overeenstemming met al wat Mordechai gelastte, werd geschreven aan de Joden en aan de stadhouders en de landvoogden en de vorsten van de gewesten, van Indië tot Ethiopië, honderd zevenentwintig gewesten, aan elk gewest in zijn eigen schrift en aan elk volk in zijn eigen taal, ook aan de Joden in hun eigen schrift en in hun eigen taal. ¹⁰Men schreef dan in naam van koning Ahasveros en verzegelde het met de zegelring van de koning en verzond de brieven door middel van bereden ijlboten, gezeten op vorstelijke paarden, in de paardenfokkerijen geteeld, ¹¹dat de koning de Joden in alle steden toestond zich te verzamelen en hun leven te verdedigen, en alle gewa-

pende macht van volk en gewest, die hen zou benauwen, te verdelgen, te doden en uit te roeien met vrouwen en kinderen, en hun bezittingen buit te maken, ¹²op één dag in al de gewesten van koning Ahasveros, namelijk op de dertiende dag van de twaalfde maand, dat is de maand Adar. ¹³Een afschrift van deze brief, die in alle gewesten als wet moest worden uitgevaardigd, moest ter kennis van alle volken gebracht worden en de Joden moesten zich tegen die dag gereed houden om zich op hun vijanden te wreken. ¹⁴De ijlboden, gezeten op vorstelijke paarden, vertrokken met de grootste spoed, op het bevel van de koning, en de wet werd in de burcht Susan uitgevaardigd.

¹⁵En Mordechai ging van de koning heen in een blauwpurperen en linnen koninklijk kleed en met een grote, gouden diadeem en een mantel van fijn linnen en purper. En de stad Susan juichte en was verheugd: ¹⁶aan de Joden was licht en vreugde, blijdschap en eer ten deel gevallen. ¹⁷Ook in alle gewesten en steden, overal waar het woord en de wet van de koning aankwamen, was bij de Joden vreugde en blijdschap, maaltijd en feestdag, en velen uit de volken van het land werden Joden, want de schrik voor de Joden was op hen gevallen.

De wraak van de Joden op hun vijanden

9¹Op de dertiende dag van de twaalfde maand - dat is de maand Adar - toen het woord en de wet van de koning tot uitvoering zouden komen, op de dag waarop de vijanden van de Joden gehoopt hadden hen te overweldigen, maar die integendeel werd tot een dag waarop de Joden zelf hun haters overweldigen konden, ²verzamelde zich de Joden in hun steden in al de gewesten van koning

Ahasveros om de hand te slaan aan hen die hun onheil zochten, en niemand kon voor hen standhouden, want de schrik voor hen was op alle volken gevallen. ³En alle vorsten van de gewesten en de stadhouders en de landvoogden en de ambtenaren van de koning ondersteunden de Joden, want de schrik voor Mordechai was op hen gevallen. ⁴Want Mordechai was groot in het paleis van de koning en zijn roem breidde zich in alle gewesten uit, want de man Mordechai werd steeds machtiger. ⁵En de Joden richtten onder al hun vijanden met het zwaard een slachting aan en brachten dood en verderf teweeg; zij deden met hun haters naar hun believen. ⁶In de burcht Susan doodden en verdeldgen de Joden vijfhonderd man; ⁷en Parsandata, Dalfon, Aspata, ⁸Porata, Adalja, Aridata, ⁹Parmasta, Arisai, Aridai en Waizata ¹⁰doodden zij, de tien zonen van Haman, de zoon van Hammedata, de jodenhater, maar zij staken hun handen niet uit naar de buit.

¹¹Toen op die dag het getal van degenen die gedood zijn in de burcht Susan de koning ter ore gekomen was, ¹²zei de koning tot koningin Ester: In de burcht Susan hebben de Joden vijfhonderd man gedood en verdeldgd, en ook de tien zonen van Haman. Wat zouden zij gedaan hebben in de overige gewesten van de koning? En wat is uw verzoek? Het zal u toegestaan worden. Wat is nu verder uw wens? Hij zal ingewilligd worden. ¹³En Ester zei: Indien het de koning behaagt, laat dan ook morgen aan de Joden die in Susan zijn, worden toegestaan te doen naar de voor heden geldende wet, en de tien zonen van Haman zal men spietsen op een paal. ¹⁴De koning beval, dat aldus gebeuren zou en een wet werd in Susan uitgevaardigd en men spietste

de tien zonen van Haman. ¹⁵Dus verzamelden zich de Joden in Susan ook op de veertiende dag van de maand Adar en doodden in Susan driehonderd man, maar zij staken hun handen niet uit naar de buit.

¹⁶En de overige Joden in de gewesten van de koning verzamelden zich en verdedigden hun leven en kregen rust van hun vijanden; zij doodden onder hun haters vijfenzeventigduizend, maar zij staken hun handen niet uit naar de buit, ¹⁷op de dertiende dag van de maand Adar. Op de veertiende dag rustten zij en zij maakten die tot een dag van feestmaal en vreugde.

Instelling van het Poerimfeest

¹⁸De Joden in Susan echter verzamelden zich zowel op de dertiende als op de veertiende van die maand. Zij rustten op de vijftiende dag en maakten deze tot een dag van feestmaal en vreugde. ¹⁹Daarom vierden de Joden op het land, zij die in de niet ommuurde steden wonen, de veertiende dag van de maand Adar als een dag van vreugde en feestmaal en als een dag, waarop men elkaar geschenken zendt.

²⁰En Mordechai schreef deze gebeurtenissen op en zond brieven aan al de Joden, nabij en veraf, in al de gewesten van koning Ahasveros, ²¹om hen te verplichten jaarlijks zowel de veertiende als de vijftiende van de maand Adar te vieren, ²²omdat dit de dagen waren, waarop de Joden rust kregen van hun vijanden, en dit de maand was, die voor hen van droefheid veranderde in vreugde en van rouw in een feestdag, en om deze dagen te maken tot dagen van feestmaal en vreugde, waarop men elkaar geschenken zou zenden en giften zou geven aan de armen. ²³En de Joden hebben als inzetting aanvaard wat zij begonnen wa-

ren te doen, en wat Mordechai hun geschreven had. ²⁴Haman toch, de zoon van Hammedata, de Agagiet, de joden-hater, had de gedachte gekoesterd de Joden uit te roeien en hij had het poer - dat is het lot - geworpen om hen te vernietigen en uit te roeien, ²⁵maar toen (Ester) tot de koning gekomen was, beval deze schriftelijk, dat het boze plan dat hij tegen de Joden beraamd had, op zijn eigen hoofd zou neerkomen. Hem nu en zijn zonen heeft men op een paal gespietst. ²⁶Daarom noemt men deze dagen Poerim, naar het woord poer. Hierom, vanwege al de woorden van deze brief en om wat zij in dit opzicht zelf gezien hadden en om wat hun overkomen was, ²⁷bepaalden de Joden en namen als inzetting aan voor zichzelf en hun nakomelingen en voor allen die zich bij hen zouden aansluiten, dat zij, zonder ooit over te slaan, deze beide dagen jaarlijks zouden vieren, zoals ten opzichte van hen geschreven was, en op de voor hen aangegeven tijd, ²⁸en dat deze dagen zouden herdacht en gevierd worden in elk geslacht, in elke familie, in elk gewest, in elke stad, zodat deze Poerimdagen uit het midden van de Joden niet zouden verdwijnen, noch hun herinnering zou ophouden bij hun nakomelingen.

²⁹En koningin Ester, de dochter van Abichaïl, schreef samen met Mordechai, de Jood, met alle nadruk om deze tweede brief over het Poerimfeest zo krachtig mogelijk te maken. ³⁰En hij zond brieven aan al de Joden in de honderd zevenentwintig gewesten van het rijk van Ahasveros, woorden van zegenwens en trouw, ³¹dat men deze Poerimdagen op hun bepaalde tijden zou vieren, zoals Mordechai, de Jood, en koningin Ester voor hen hadden bepaald en zoals zij voor zichzelf en voor hun nako-

melingen bepalingen hadden vastgesteld over de vastentijden en het wegeroep. ³²En het bevel van Ester stelde deze poerimvoorschriften vast en het werd in een boek opgeschreven.

*Het welzijn van het Joodse volk
door Mordechai bevorderd*

10¹En koning Ahasveros legde belasting op aan het vaste land en de kustlanden van de zee. ²Al zijn ge-

weldige en machtige daden en een nauwkeurig bericht over de grootheid, waartoe de koning Mordechai verheven had, zijn die niet geschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Medië en Perzië? ³Want de Jood Mordechai was de eerste na koning Ahasveros; hij was in aanzien bij de Joden en bemind bij de menigte van zijn broeders, want hij zocht het goede voor zijn volk en sprak tot heil van al zijn volksgenoten.

Job

Hebreeuws: Ie-jov

*Jobs vroomheid houdt stand ook
bij de zwaarste beproeving*

1 ¹ Er was in het land Us een man, zijn naam was Job, en die man was vroom en oprecht, hij had ontzag voor God en hij week van het kwaad. ² Hem werden zeven zonen en drie dochters geboren. ³ Zijn bezit bestond uit zeventuizend stuks kleinvee, drieduizend kamelelen, vijfhonderd span runderen, vijfhonderd ezelinnen en een zeer grote slavenstoet, zodat deze man de rijkste was van alle bewoners van het Oosten.

⁴ Voor zijn zonen nu was het gebruikelijk om een feestmaal aan te richten, ieder op zijn beurt in eigen huis, en nodigden dan hun drie zussen uit met hen te eten en te drinken. ⁵ Telkens wanneer de dagen van het feestmaal om waren, ontbood Job hen en heiligde hen; hij stond dan 's morgens vroeg op en bracht voor ieder van hen een brandoffer, want Job dacht: Misschien hebben mijn kinderen gezondigd en in hun hart God vaarwel gezegd. Zo deed Job altijd weer.

⁶(A) Op zekere dag nu kwamen de zonen van God om zich voor **JHWH** te stellen, en onder hen kwam ook de satan⁽¹⁾. ⁷ En **JHWH** zei tot de satan: Vanwaar komt u? En de satan *antwoordde* **JHWH**: Van een zwerftocht over de aarde, die ik doorkruist heb. ⁸ Toen zei **JHWH** tot de satan: Hebt u ook acht geslagen op mijn knecht Job? Want niemand op aarde is als hij, zó vroom en oprecht, met ontzag voor God en wijkende van het kwaad. ⁹(B)

En de satan *antwoordde* **JHWH**: Is het om niet, dat Job God vreest? ¹⁰ Hebt U zelf niet hem en zijn huis en al wat hij bezit aan alle kanten beschut? Het werk van zijn handen hebt U gezegend, en zijn bezit is zeer toegenomen in het land. ¹¹ Strek daarentegen uw hand uit en tast alles aan wat hij bezit - of hij U dan niet openlijk vaarwel zal zeggen! ¹² En **JHWH** zei tot de satan: Zie, al wat hij bezit, zij in uw macht; alleen tegen hemzelf zult u uw hand niet uitstrekken. Toen ging de satan van het aangezicht van **JHWH** heen.

¹³ Op zekere dag, toen zijn zonen en zijn dochters aten en wijn dronken in het huis van hun broeder, de eerstgeborene, ¹⁴ kwam een bode tot Job en zei: De runderen waren aan het ploegen en de ezelinnen dicht erbij aan het grazen, ¹⁵ toen de Sabeeërs een inval deden en ze roofden; en de knechten sloegen zij met de scherpte van het zwaard; ik alleen maar ben ontkomen om het u aan te zeggen.

¹⁶ Terwijl deze nog sprak, kwam een ander en zei: Het vuur van God viel van de hemel en verbrandde de schapen en de knechten en verteerde ze; ik alleen maar ben ontkomen om het u aan te zeggen.

¹⁷ Terwijl deze nog sprak, kwam een ander en zei: De Chaldeeën hadden drie benden gevormd, overvielen de kamelen en roofden ze; en de knechten sloegen zij met de scherpte van het zwaard; ik alleen maar ben ontkomen om het u aan te zeggen.

⁽¹⁾ 1:6 Het Hebreeuwse woord "satan" betekent "tegenstander".

^(A) 1:6 Gen. 6:2. ^(B) 1:9 Opb. 12:10.

¹⁸Terwijl deze nog sprak, kwam een ander en zei: Uw zonen en uw dochters waren aan het eten en wijndrinken in het huis van hun broer, de eerstgeborene, ¹⁹en zie, daar stak een zware storm op van over de woestijn, greep het huis bij de vier hoeken aan, en het viel op de jonge mensen, zodat zij stierven; ik alleen maar ben ontkomen om het u aan te zeggen.

²⁰Toen stond Job op, scheurde zijn mantel en schoor zijn hoofd; daarop wierp hij zich ter aarde, boog zich neer ²¹en zei: Naakt ben ik uit de schoot van mijn moeder gekomen, naakt zal ik daarheen terugkeren. **JHWH** heeft gegeven, **JHWH** heeft genomen, de naam van **JHWH** zij geloofd. ²²In dit alles zondigde Job niet en schreef aan God niets onge rijms toe.

2¹Op zekere dag kwamen de zonen van God om zich voor **JHWH** te stellen, en onder hen kwam ook de satan om zich voor **JHWH** te stellen. ²En **JHWH** zei tot de satan: Vanwaar komt u? En de satan *antwoordde* **JHWH**: Van een zwerftocht over de aarde, die ik doorkruist heb. ³Toen zei **JHWH** tot de satan: Hebt u ook acht geslagen op mijn knecht Job? Want niemand op aarde is als hij, zó vroom en oprecht, met ontzag voor God en wijkende van het kwaad. En nog volhardt hij in zijn vroomheid, hoewel u Mij tegen hem hebt opgezet om hem, zonder oorzaak, in het verderf te storten. ⁴Maar de satan *antwoordde* **JHWH**: Huid voor huid, en al wat iemand heeft, zal hij geven voor zijn leven. ⁵Strek daarentegen uw hand uit en tast zijn gebeente en zijn vlees aan - of hij U dan niet openlijk vaarwel zal zeggen! ⁶En **JHWH** zei tot de sa-

tan: Zie, hij zij in uw macht; alleen, spaar zijn leven. ⁷Toen ging de satan van het aangezicht van **JHWH** heen, en sloeg Job met boze zweren, van zijn voetzool af tot zijn hoofdschedel toe. ⁸En hij nam een potscherf om zich daarmee te krabben, terwijl hij neerzat in de as.

⁹Toen zei zijn vrouw tot hem: Volhardt u nog in uw vroomheid? Zeg God vaarwel en sterf! ¹⁰Maar hij zei tot haar: Zoals een zottin spreekt, spreekt ook u; zouden wij het goede van God aannemen en het kwade niet?⁽¹⁾ In dit alles zondigde Job met zijn lippen niet.

¹¹Toen nu de drie vrienden van Job hoorden van al het leed dat hem getroffen had, kwam ieder van hen uit zijn woonplaats: de Temaniet Elifaz, de Suchiet Bildad en de Naämatiet Sofar; en zij kwamen volgens afspraak bij elkaar om hem te gaan beklagen en te troosten. ¹²Toen zij van verre hun ogen opheven, herkenden zij hem niet. Zij verhieven hun stem en huilden, scheurden hun mantels en strooiden stof op hun hoofd, hemelwaarts. ¹³En zij zaten bij hem op de grond, zeven dagen en zeven nachten; niemand sprak tot hem een woord, want zij zagen, dat zijn verdriet zeer groot was.

Jobs bittere klacht

3^{1(A)}Daarna opende Job zijn mond en vervloekte zijn geboortedag.

²En Job *antwoordde* aan en zei: ³Laat de dag vergaan, waarop ik geboren werd; en de nacht, die zei: Een jongetje is ontvangen.

⁴Laat die dag duisternis zijn, laat God in de hoge niet naar hem vragen, laat geen lichtglans hem bestralen.

(1) **2:10** Mede op grond van de zinsopbouw in de Hebreeuwse grondtekst kan je hier concluderen dat God zowel het goede als het kwade kan geven. Zie ook 1 Samuël 16:14, Jesaja 45:7

(A) **3:1** Jer. 20:14-18.

⁵Mogen donkerheid en diepe duisternis beslag op hem leggen, mogen wolken op hem komen, zonsverduistering hem schrik aanjagen.

⁶Die nacht - laat duisternis hem wegnemen, laat hij zich niet verheugen onder de dagen van het jaar, laat hij niet in de reeks van de maanden komen.

⁷Zie, laat die nacht onvruchtbaar zijn; laat geen gejubel daarin weerklinken.

⁸Dat de mensen die de dag vervloeken hem verwensen, zij, die de kunst verstaan de Leviatan op te hitsen.

⁹Dat de sterren van zijn morgenschemering verduisterd worden; indien hij op licht wacht, laat het niet komen, laat hij niet de wimpers van de dageraad zien, ¹⁰omdat hij de deuren van de schoot van zijn moeder niet toesloot en voor mijn ogen de moeite niet verborgen hield.

¹¹Waarom ben ik niet bij de geboorte gestorven, heb ik niet de geest gegeven, toen ik uit de moederschoot kwam?

¹²Waarom hebben knieën mij opgewacht, waarom borsten, zodat ik kon zuigen?

¹³Dan zou ik nu neerliggen en stil zijn, ik zou slapen; dan zou ik rust hebben ¹⁴bij koningen en raadsheren van het land, die, wat in puin lag, voor zich herbouwden, ¹⁵of bij vorsten, rijk aan goud, die hun huizen met zilver vulden.

¹⁶Of waarom was ik niet als een misgeboorte, die weggestopt wordt, als kinderen, die het licht niet zagen?

¹⁷Daar houden de goddelozen op met woelen, daar rusten zij van wie hun kracht is uitgeput.

¹⁸Gevangenen zijn daar allemaal gerust, de stem van de drijver horen zij niet.

¹⁹Klein en groot is daar gelijk, en de slaaf is vrij van zijn heer.

²⁰Waarom geeft Hij mensen die rampen meemaken het licht, het leven aan hen die bitter bedroefd zijn?

²¹(A) Zij wachten op de dood, en hij komt niet, zij graven ernaar, meer dan naar verborgen schatten; ²²zij zouden zich jubelend verheugen, blij zijn, wanneer zij het graf gevonden hadden.

²³(Waarom geeft Hij het licht) aan een man, van wie zijn weg is verborgen, aan wie God elke uitweg heeft afgesneden?

²⁴Want in plaats van mijn brood komt mijn zuchten, mijn klachten storten zich als water uit.

²⁵Want waarvoor ik vrees, dat overvalt mij, en waar ik bang voor ben, dat treft mij.

²⁶Ik heb geen vrede, geen stilte, ook heb ik geen rust, maar de onrust verheft zich.

*Eerste rede van Elifaz:
Niemand lijdt onschuldig*

4 ¹Toen *antwoordde* de Temaniet Elifaz en zei: ²Zou het u verdriet doen, wanneer men beproeft een woord tot u te spreken? Wie toch zou zijn woorden kunnen inhouden?

³Zie, u hebt velen vermaand, en slappe handen hebt u gesterkt, ⁴uw woorden hebben degene die struikelt opgericht, en knikkende knieën hebt u verstevigd; ⁵maar nu komt het tot u, en u bent moedeloos, het treft u, en u staat verbijsterd.

⁶Is dan niet uw godsvrucht uw toevlucht, uw onberispelijke wandel uw hoop?

⁷Bedenk toch: wie kwam ooit onschuldig om, en waar werden oprechte mensen verdeld?

(A) 3:21 Opb. 9:6.

⁸Naar ik gezien heb: wie onrecht ploegen en moeite zaaien, die maaien het.

⁹Door de adem van God vergaan zij, door het blazen van zijn neus komen zij om.

¹⁰De leeuw brult, de leeuw gromt - de tanden van de jonge leeuwen worden uitgebroken.

¹¹De oude leeuw komt om bij gebrek aan prooi, en de welpen van de leeuw in verstrooien zich.

¹²Een woord drong ongemerkt tot mij door, en mijn oor ving het gefluister daarvan op ^{13(A)}tijdens overpeinzingen, na nachtgezichten, toen diepe slaap op de mensen gevallen was.

¹⁴Schrik en beving overvielen mij en joegen al mijn beenderen schrik aan.

¹⁵Daar gleed een geest mij voorbij, deed het haar van mijn lichaam te berge rijzen.

¹⁶Hij bleef staan, maar ik kon zijn gestalte niet onderscheiden.

Een gedaante stond voor mijn ogen, en ik vernam een fluisterende stem:

¹⁷Zou een sterveling rechtvaardig zijn tegenover God, of een man rein tegenover zijn Maker?

¹⁸Zie, in zijn dienaren stelt Hij geen vertrouwen, en bij zijn engelen vindt Hij dwaling; ¹⁹hoeveel te meer bij hen die in lemen hutten wonen, hun grondslag is in het stof, men drukt hen dood als motten.

²⁰Tussen morgen en avond worden zij verpletterd, onopgemerkt gaan zij voor altijd te gronde.

²¹Wordt niet hun tentkoord bij hen losgerukt? Zij sterven, maar zonder wijsheid.

5 ¹Roep maar - is er iemand, die u *antwoordt*? En tot wie van de heiligen wilt u zich wenden?

²Voorwaar, de ergernis brengt de dwaas de dood, en de jaloezie doodt de onverstandige. ³Ikzelf heb gezien, hoe een dwaas wortel schoot, maar direct vervloekte ik zijn woning. ⁴Zijn zonen blijven van hulp verstoken, zij worden in de poort vertreden, zonder dat iemand hen redt.

⁵Een hongerige eet op, wat hij geoogst heeft, en zelfs uit de doornen haalt hij het weg, en dorstige mensen snakken naar hun bezit.

⁶Want uit het stof komt het onheil niet voort, en uit de aarde spruit de moeite niet op. ⁷Maar de mens wordt tot moeite geboren, zoals de vonken omhoog vliegen.

*Eerste rede van Elifaz
(vervolg): Na kastijding zegen*

⁸Integendeel, ik zou naar God vragen, en aan God zou ik mijn zaak voorleggen.

⁹Hij doet grote, ondoorgrondelijke dingen, wonderen zonder tal.

¹⁰Hij geeft de regen op de aarde, en giet water uit over de velden.

¹¹Hij verheft geringe mensen tot hoge staat, en treurende verkrijgen krachtige hulp.

^{12(B)} Hij verbreekt de overleggingen van listige mensen, en hun handen richten niets deugdelijks uit.

¹³Hij vangt de wijzen in hun sluwheid, en het voornemen van listige mensen wordt verijdeld.

¹⁴Overdag stuiten zij op duisternis en op de middag tasten zij rond als bij nacht.

¹⁵Maar Hij redt van het zwaard van hun mond, de arme uit de hand van de sterke.

¹⁶Zo is er dan voor de geringe hoop, en sluit de boosheid haar mond.

(A) 4:13 Job 33:15. (B) 5:12 1Cor. 3:19.

¹⁷(A) Zie, gezegend is de mens, die God kastijdt; versmaad daarom de tucht van de Almachtige niet.

¹⁸(B) Want Hij verwondt en Hij verbindt, Hij slaat en zijn handen helen.

¹⁹In zes noden redt Hij u, en in zeven treft het kwaad u niet.

²⁰In hongersnood verlost Hij u van de dood, en in oorlog van de macht van het zwaard.

²¹Voor de gesel van de tong bent u geborgen, en voor verwoesting hoeft u niet te vrezen.

²²Verwoesting en honger zult u uitlachen, en voor de wilde dieren hoeft u niet bang te zijn.

²³Want met de stenen van het veld zult u een verbond hebben, en de dieren van het veld zullen in vrede met u leven.

²⁴U zult ervaren, dat uw tent vrede is, en wanneer u uw erf overziet, zult u niets missen.

²⁵U zult ervaren, dat uw kroost talrijk is, uw nakomelingschap als het kruid van de aarde.

²⁶In kracht zult u in het graf komen, zoals een schoof op haar tijd wordt binnengehaald.

²⁷Zie, dit hebben wij nagespeurd, zó is het; hoor het toch en neem u het ter harte.

Jobs eerste antwoord aan Elifaz: Job in zijn vrienden teleurgesteld

6¹Maar Job *antwoordde*: ²O, dat mijn verdriet toch goed gewogen werd, en men mijn leed in een weegschaal daarnaast legde!

³Ja, dan zou het zwaarder blijken dan het zand van de zee; daarom waren mijn woorden ondoordacht.

⁴Want de pijlen van de Almachtige steken in mij, hun gif zuigt mijn geest in;

verschrikkingen van God stellen zich in slagorde tegen mij op.

⁵Balkt de wilde ezel bij het groene gras, of loeit het rund bij zijn voeder? ⁶Laat zich flauw voedsel eten zonder zout, of is er smaak aan eiwit? ⁷Ik weiger ze aan te raken, zij zijn voor mij walgelijk voedsel.

⁸Och, of mijn gebed in vervulling ging, en God mijn hoop wil verwezenlijken, ⁹dat God mij wilde verbrijzelen, dat Hij zijn hand uitstreckte en mij afsneed!

¹⁰Dat zou nog vertroosting voor mij zijn, ja, ik zou van vreugde opspringen bij het leed, dat Hij niet spaart, omdat ik de woorden van de Heilige niet heb verloochend.

¹¹Wat is mijn kracht, dat ik zou kunnen wachten, en wat is mijn vooruitzicht, dat ik nog langer zou willen leven?

¹²Is mijn kracht die van steen, is mijn lichaam van koper?

¹³Of ben ik niet volkomen hulpeloos, en is redding voor mij niet uitgesloten?

¹⁴Wie zijn vriend medelijden onthoudt, die verzaakt het ontzag van de Almachtige.

¹⁵Mijn broeders zijn onbetrouwbaar als een beek, als de waterloop van beken die wegvloeien; ¹⁶die troebel zijn van het ijs, terwijl de sneeuw erin wegsmelt; ¹⁷ten tijde dat zij gaan afnemen, verdwijnen zij geheel; wanneer het heet wordt, drogen zij uit in hun bedding.

¹⁸De paden van hun loop kronkelen zich, zij gaan heen in de wildernis en raken verloren.

¹⁹De karavanen van Tema zien ernaar uit, de reisgezelschappen van Seba hebben hun hoop erop gevestigd.

²⁰Zij komen beschaamd uit met hun verwachting, naderbij gekomen, zien zij zich bedrogen.

(A) 5:17 Spr. 3:11,12; Heb. 12:5,6. (B) 5:18 Hos. 6:1.

²¹ Zo bent u nu voor mij geworden; nauwelijks ziet u iets verschrikkelijks, of u bent bang.

²² Heb ik soms gezegd: Geef mij iets? Of: Helpt mij uit uw vermogen aan omkoopgeld? ²³ Of: Redt mij uit de hand van de verdrukker? En: Koopt mij los uit de hand van de geweldenaars?

²⁴ Onderwijs mij, dan zal ik zwijgen; en laat mij weten, waarin ik gedwaald heb.

²⁵ Hoe krachtig toch zijn oprechte woorden! Maar wat betekent het verwijt van uw kant?

²⁶ Is het uw bedoeling woorden af te keuren? Worden de uitingen van een wanhopige als wind geacht?

²⁷ Zelfs over een wees zou u het lot werpen, en uw vriend als koopwaar verhandelen.

²⁸ Maar nu, wilt u tot mij wenden, in uw aangezicht zal ik u toch niet voorliegen.

²⁹ Komt toch tot bezinning, laat er geen onrecht geschieden; ja, komt weer tot bezinning, mijn recht staat vast.

³⁰ Is er onrecht op mijn tong? Of kan mijn gehemelte geen rampen onderscheiden?

*Jobs eerste antwoord aan Elifaz
(vervolg): Het leven is zwaar*

7¹ Heeft niet de mens een zware dienst op aarde, en zijn zijn dagen niet als die van een dagloner?

² Als een slaaf, die hijgt naar schaduw, of als een dagloner, die wacht op zijn loon, ³ zo werden mij maanden van ellende toebedeeld, en nachten van moeite mij verschaft.

⁴ Als ik ga slapen, denk ik: Wanneer zal ik opstaan? Maar de avond rekt zich, en zo word ik zat van woelen tot de schemering.

⁵ Mijn lichaam is met maden en korsten stof overdekt, mijn huid klopt en ettert.

⁶ Mijn dagen gaan sneller dan een weversspoel, en spoeden ten einde zonder hoop.

⁷ Bedenk toch, dat mijn leven een ademtocht is; mijn oog zal het goede niet weer zien. ⁸ Het oog van hem die mij ziet, zal mij niet meer zien; uw ogen richten zich op mij en ik ben niet meer.

⁹ Zoals een wolk verdwijnt en wegdrijft, zo stijgt wie in het dodenrijk neerdaalt, niet weer op.

¹⁰ Nimmer keert hij terug naar zijn huis, nooit ziet zijn woonplaats hem weer.

¹¹ Maar nu zal ook ik mijn mond niet bedwingen, ik wil spreken in de benauwdheid van mijn geest, klagen in de bitterheid van mijn ziel.

¹² Ben ik de zee of een zeemonster, dat U een wacht tegen mij zet?

¹³ Wanneer ik denk: Mijn bed zal mij troost brengen, mijn bed zal mijn klacht verlichten, ¹⁴ dan verschrikt U mij door dromen en beangstigt mij door gezichten, ¹⁵ zodat ik liever gewurgd zou worden, liever de dood dan mijn lijden.

¹⁶ Ik ben het moe, ik blijf toch niet altijd leven! Laat van mij af, want mijn dagen zijn een ademtocht.

^{17(A)} Wat is de mens, dat U hem zo groot acht en uw aandacht op hem vestigt, ¹⁸ dat U elke morgen hem bezoekt, elk ogenblik hem beproeft?

¹⁹ Wanneer zult u eindelijk uw blik van mij afwenden, mij loslaten, zodat ik mijn speeksel kan wegslikken?

²⁰ Heb ik gezondigd, wat doe ik U daarmee aan, Bewaker van de mensen? Waarom stelt U mij tot uw mikpunt, zodat ik mijzelf tot een last geworden ben?

(A) 7:17 Ps. 8:5; 144:3.

²¹En waarom vergeeft U mijn overtreding niet en doet U mijn ongerechtigheid niet weg? Want weldra zal ik neerliggen in het stof; dan zult U mij zoeken, maar ik zal niet meer zijn.

Bildads eerste rede: God straft naar recht

8¹Toen *antwoordde* de Suchiet Bildad en zei: ²Hoelang zult u op deze wijze spreken en zullen de woorden van uw mond een hevige wind zijn?

³Zou God het recht buigen, of zou de Almachtige de gerechtigheid buigen?

⁴Indien uw kinderen tegen Hem gezondigd hebben, dan heeft Hij hen aan hun overtreding prijsgegeven.

⁵Maar indien u God zoekt, en de Almachtige om genade smeekt, ⁶indien u rein en oprecht bent, dan zal Hij zeker over u waken en uw rechtmatige woning herstellen.

⁷Dan zal uw vorige staat gering schijnen, maar uw toekomstige staat zeer groot worden.

⁸Want doe slechts navraag bij het voor-
geslacht, en geef acht op wat hun vaders
doorvorsten.

⁹Wij toch zijn van gisteren en weten niets; want als een schaduw zijn onze dagen op aarde.

¹⁰Zullen zij u niet onderwijzen, zullen zij het u niet zeggen, en woorden uit hun hart voortbrengen?

¹¹Schiet het riet op, waar geen moeras is? Groeit het oevergras, waar geen water is?

¹²Nog is het in volle groei, het kan nog niet worden afgesneden, of het verdort vóór enig ander gras.

¹³Zo gaat het allen die God vergeten, en vergaat de verwachting van de goddeloze.

¹⁴Zijn betrouwen is een herfstdraad, zijn toeverlaat een spinnenweb.

¹⁵Hij steunt op zijn huis, maar dit blijft niet staan; hij grijpt zich eraan vast, maar het houdt geen stand.

¹⁶Saprijk staat hij in de volle zon, en zijn ranken spreiden zich uit over zijn hof.

¹⁷Zijn wortels slingeren zich over steenhopen, hij boort zich tussen de stenen door.

¹⁸Maar als men hem uitrukt uit zijn plaats, dan verloochent deze hem: Nooit heb ik u gezien!

¹⁹Zie, dat is de vreugde van zijn levensweg, en uit de grond komen anderen tevoorschijn.

²⁰Zie, God verwerpt de oprechte niet en Hij vat de boosdoeners niet bij de hand.

²¹Eens zal Hij uw mond vervullen met gelach en uw lippen met gejuich; ²²uw haters zullen met schaamte overdekt worden, en de tent van de goddelozen zal niet meer zijn.

*Jobs eerste antwoord aan Bildad:
Niemand kan tegen God op*

9^{1(A)}Maar Job *antwoordde*: ²O zeker, ik weet wel, dat het zo is, hoe zou een sterveling gelijk hebben tegenover God?

³Indien Hij met hem wilde gaan rechten, niet één op duizend zou hij Hem kunnen *antwoorden*.

⁴Wie zou, hoe wijs van hart en sterk van kracht, zich tegen Hem kunnen verzetten en ongedeerd blijven?

⁵Hij verplaatst de bergen zonder dat men het merkt, Hij keert ze om in zijn toorn.

⁶Hij doet de aarde van haar plaats wankelen, zodat haar zuilen schudden.

(A) 9:1 Job 4:17.

⁷Hij geeft aan de zon bevel en zij gaat niet op, en Hij sluit de sterren onder zegel weg.

⁸Hij spant geheel alleen de hemelen uit, en Hij schrijdt voort over de hoogten van de zee.

^{9(A)} Hij maakt de Beer en de Orion, de Pleiaden en de Kamers van het Zuiden.

¹⁰Hij doet grote, ondoorgroendelijke dingen, ja, wonderen zonder tal.

¹¹Wanneer Hij langs mij heengaats, zie ik Hem niet, en glijdt Hij voorbij, dan bespeur ik Hem niet. ¹²Wanneer Hij wegrukt, wie zal Hem weerhouden? Wie zal tot Hem zeggen: Wat doet u?

¹³God weerhoudt zijn toorn niet, onder Hem kromden zich de helpers van Rahab;

¹⁴laat staan dan, dat ik Hem zou kunnen *antwoorden*, mijn woorden tegenover Hem uitkiezen, ¹⁵die ik, al had ik gelijk, niet zou weten te *antwoorden*; mijn Rechter zou ik om genade moeten smeken.

¹⁶Indien ik riep, en Hij mij *antwoordde*, zou ik niet kunnen geloven, dat Hij naar mij zou luisteren; ¹⁷Hij, die mij in de storm vermorzelt, mijn wonden zonder oorzaak vermeerderd, ¹⁸mij niet vergunt adem te scheppen, maar mij met bitterheid verzadigt.

¹⁹Ja, wanneer het aankomt op de kracht van de sterkste, - dan is Hij het, en wanneer het aankomt op het recht, (dan zegt Hij): Wie kan Mij ter verantwoording roepen?

²⁰Al was ik in mijn recht, mijn eigen mond zou mij veroordelen; al was ik onschuldig, Hij zou mij schuldig verklaren.

²¹Ik ben onschuldig, ik tel mijzelf niet, ik geef er mijn leven voor prijs.

²²Het is allemaal hetzelfde, daarom zeg ik: De onschuldige en de schuldige verdelgt Hij.

²³Wanneer zijn gesel plotseling doodt, dan spot Hij met de vertwijfeling van onschuldigen.

²⁴De aarde is in de macht van de goddeloze gegeven, en het aangezicht van haar rechters omhult Hij; doet Hij het niet, wie dan?

²⁵Ja, mijn dagen gaan sneller dan een snelbode, zij verdwijnen zonder het goede te zien. ²⁶Zij glijden voorbij zoals boten van riet, als een arend, die toeschiet op de prooi.

²⁷Wanneer ik denk: ik wil mijn klacht vergeten, mijn gezicht veranderen en weer vrolijk worden, ²⁸dan ben ik bang voor al mijn lijden; ik weet, dat U mij niet onschuldig zult verklaren.

²⁹Ik moet nu eenmaal schuldig staan; waarom zou ik mij dan tevergeefs afmatten?

³⁰Al zou ik mij met sneeuw gewassen en mijn handen met loog gereinigd hebben, ³¹dan zou U mij in een poel onderdompelen, zodat mijn klederen van mij zouden gruwen.

³²Want Hij is niet, zoals ik, een mens, die ik zou kunnen *antwoorden*: Laten wij samen naar de rechtbank gaan.

³³Was er maar een scheidsrechter tussen ons, die zijn hand op ons beiden zou kunnen leggen, ³⁴zodat Hij zijn roede van mij zou wegnemen en zijn verschrikking mij niet zou overvallen; ³⁵dan zou ik spreken zonder voor Hem bang te zijn, want daartoe heb ik geen grond.

(A) 9:9 Job 38:31; Amos 5:8.

*Jobs eerste antwoord aan Bildad
(vervolg): Wat bedoelt
God met zoveel lijden?*

10¹Mijn ziel heeft een afschuw van het leven, ik wil mijn klacht de vrije loop laten, spreken in de bitterheid van mijn ziel.

²Ik zal tot God zeggen: Veroordeel mij niet; laat mij weten, waarom U zich tegen mij keert.

³Brengt het U voordeel, dat U verdrukt, dat U verwerpt wat uw handen hebben gemaakt en over de raad van de goddelozen licht laat stralen?

⁴Hebt U dan vleselijke ogen, ziet U zo als stervelingen zien?

⁵Zijn uw dagen als die van een sterveling, uw jaren als de dagen van een man, ⁶dat U naar mijn ongerechtigheid zoekt en speurt naar mijn zonde, ⁷hoewel U weet, dat ik niet schuldig ben, en dat niemand uit uw hand kan redden?

⁸Uw handen hebben mij gemaakt en gevormd, geheel en volledig; en wilt U mij in het verderf storten?

⁹Bedenk toch, dat U mij als leem hebt gevormd, en wilt U mij tot stof doen terugkeren?

¹⁰Hebt U mij niet als melk uitgegeven, en mij als kaas laten stremmen, ¹¹met huid en vlees mij bekleed, met beenderen en spieren mij doorweven?

¹²Leven en genade hebt U mij geschonken, en uw zorg heeft mijn geest bewaakt.

¹³Maar dit had U in uw hart verborgen - ik weet, dat U dit van plan was - : ¹⁴wanneer ik zou zondigen, dan zou U mij waarnemen en mij van mijn ongerechtigheid niet vrijspreken.

¹⁵Indien ik schuldig stond - wee mij! en was ik onschuldig - ik zou, zat van smaad, en ziende op mijn ellende, mijn hoofd niet kunnen opheffen.

¹⁶Zou het zich verheffen, dan zou U als een leeuw jacht op mij maken, en uw wondermacht tegen mij opnieuw tonen.

¹⁷Steeds nieuwe getuigen zou U tegen mij oproepen, uw wrevel tegen mij steeds vergroten - troepen, ja een leger tegen mij!

¹⁸Maar waarom deed U mij uit de moederschoot voortkomen, gaf ik de geest niet, voordat een oog mij zag?

¹⁹Ik zou dan zijn, alsof ik er niet geweest was; van de moederschoot zou ik naar mijn graf zijn gedragen.

²⁰Zijn de dagen van mijn leven niet weinige? Laat van mij af, opdat ik een weinig vreugde zal beleven, ²¹voordat ik heenga, zonder terug te keren, naar het land van donkerheid en diepe duisternis, ²²het stikdonkere land, waar diepe duisternis en wanorde heersen en waar het licht gelijk is aan de duisternis.

*Sofars eerste rede: Dat Job zich zal
verootmoedigen voor de alwetende God*

11¹Toen *antwoordde* de Naämatiet Sofar en zei: ²Zou een woordenvloed niet worden *beantwoord*, en een woordenkramer gelijk hebben?

³Zou uw gezwets de mensen tot zwijgen brengen, en zou u spotten zonder dat iemand u beschaamd maakt?

⁴U zegt: Mijn leer is zuiver, en ik ben rein in uw ogen.

⁵Maar och, of God zelf eens sprak en zijn lippen tegen u opende, ⁶en u de geheimenissen van de wijsheid zou meedelen, omdat zij het inzicht verdubbelt. Dan zou u erkennen, dat God ten gunste van u een deel van uw ongerechtigheid vergeet.

⁷Kunt u de geheimen van God doorgronden, de Almachtige tot het eind toe doorgronden?

⁸ Zij zijn hoog als de hemel; wat kunt u doen? dieper dan het dodenrijk; wat kunt u weten?

⁹ Langer dan de aarde is hun maat, en zij zijn breder dan de zee.

¹⁰ Wanneer Hij toesnelt, gevangen neemt en een vergadering bijeenroept, wie zal Hem dan weerhouden?

¹¹ Want Hij kent de valse mensen, en ziet de ongerechtigheid zonder ernaar te speuren.

¹² Als een leeghoofd tot inzicht gebracht kan worden, kan het veulen van een wilde ezel als mens geboren worden.

¹³ Indien u uw hart bereidt, en uw handen tot Hem uitstrekt; ¹⁴ indien er ongerechtigheid in uw hand is, werp die verre weg, en laat geen onrecht in uw tent wonen - ¹⁵ ja, dan kunt u uw gezicht smetteloos opheffen, dan zult u vast staan en niet vrezen;

¹⁶ ja, dan zult u de moeite vergeeten, eraan denken als aan water dat is weggevoeld.

¹⁷ Helderder dan de middag zal het leven rijzen; al is het nog zo donker, het zal worden als de morgenstond.

¹⁸ U zult vertrouwen, omdat er hoop is, en als u rondgezien hebt, zult u gerust gaan slapen; ¹⁹ u zult neerliggen zonder dat iemand u opschrikt, en velen zullen naar uw gunst dingen.

²⁰ Maar de ogen van de goddelozen zullen versmachten, elke toevlucht is hun afgesneden, wat zij te verwachten hebben, is het uitblazen van de adem.

Jobs eerste antwoord aan Sofar: het bestuur van God schijnt willekeurig

12 ¹ Maar Job *antwoordde*: ² Waarlijk, u bent nog eens mensen: met u zal de wijsheid uitsterven.

³ Ook ik heb verstand, zo goed als u, ik doe voor u niet onder; aan wie zijn zulke dingen niet bekend?

⁴ Tot een spot ben ik voor mijn naaste, als ik tot God riep *antwoordde* Hij; tot een spot is de rechtvaardige, de vrome.

⁵ Voor de ongelukkige, smaad - is de mening van de voorspoedige; dat is het deel van hen van wie hun voet wankelt.

⁶ Vredig staan de tenten van de geweldenaars en veilig zijn zij die God tot toorn prikkelen, ieder die God naar zijn hand wil zetten.

⁷ Maar vraag toch de dieren, en zij zullen u onderwijzen; de vogels van de hemel, en zij zullen u inlichten.

⁸ Of spreek tot de aarde, en zij zal u onderwijzen, en laat de vissen van de zee het u vertellen.

⁹ Wie onder deze alle weet niet, dat de hand van **JHWH** dit doet, ¹⁰ in wiens hand de ziel is van al wat leeft en de geest van iedere sterveling?

¹¹ Toetst het oor de woorden niet, en proeft het gehemelte niet het voedsel?

¹² Bij grijsaards zou wijsheid zijn, en lengte van dagen zou doorzicht betekenen?

¹³ Bij Hem is wijsheid en sterkte, Hij heeft raad en doorzicht.

¹⁴ Breekt Hij af, er wordt niet opgebouwd; sluit Hij iemand op, er wordt niet ontsloten; ¹⁵ houdt Hij de wateren terug, zij verdrogen; laat Hij ze gaan, zij woelen de aarde om.

¹⁶ Bij Hem is kracht en beleid, van Hem is degene die misleid is en de misleider.

¹⁷ Raadsheren zendt Hij blootsvoets heen, en rechters maakt Hij tot dwazen.

¹⁸ Boeien, door koningen aangelegd, maakt Hij los en Hij bindt een band om hun lendenen.

¹⁹ Priesters zendt Hij blootsvoets heen en wie vast staan, stort Hij neer.

²⁰ Hij beneemt de spraak aan hen op wie men vertrouwen stelt, en neemt het onderscheidingsvermogen van de ouden weg.

²¹Hij giet smaad uit over edelen en maakt de gordel van machtigen los.

²²Hij legt de diepten uit de donkerheid bloot en brengt de diepe duisternis aan het licht. ²³Hij maakt de volkeren groot en richt hen te gronde, breidt volkeren uit en voert hen weg. ²⁴Hij beneemt de hoofden van het volk van het land het verstand, en doet hen ronddwalen in ongebende wildernis.

²⁵Zij tasten rond in duisternis zonder licht, en Hij doet hen dwalen als een beschonkene.

*Jobs eerste antwoord aan Sofar (vervolg):
Job wil zijn zaak aan God voorleggen*

13 ¹Zie, alles heeft mijn oog gezien, mijn oor gehoord en in zich opgenomen.

²Wat u weet, weet ik ook, ik doe voor u niet onder.

³Maar toch, ik wil tot de Almachtige spreken, ik wens mijn zaak te bepleiten bij God.

⁴U echter bent mensen die met leugen pleisteren, kwakzalvers allemaal.

⁵Och, of u geheel en al zweeg! Dat zou u tot wijsheid strekken.

⁶Luistert toch naar mijn terechtwijzing en slaat acht op de verwijten van mijn lippen.

⁷Zult u ten gunste van God onrecht spreken en ten behoefte van Hem bedrog?

⁸Wilt u zijn partij kiezen, optreden als pleitbezorgers voor God?

⁹Zal het goed zijn, als Hij u onderzoekt; kunt u Hem bedriegen, zoals men een sterveling bedriegt?

¹⁰Streng zal Hij u straffen, indien u ongemerkt partij kiest.

¹¹Zal zijn hoogheid u niet doen schrikken en de schrik voor Hem u niet overvallen?

¹²Uw uitspraken zijn spreken van as, uw schilden worden schilden van leem.

¹³Hoort mij zwijgend aan, dan wil ik spreken, mij mag overkomen wat wil!

¹⁴Ik neem mijn vlees tussen mijn tanden en leg mijn leven in mijn hand.

¹⁵Wil Hij mij doden, ik blijf op Hem hopen; ja, mijn wandel wil ik voor Hem rechtvaardigen.

¹⁶Hij toch zal mij tot heil zijn, maar een goddeloze zal voor Hem niet verschijnen.

¹⁷Luistert aandachtig naar mijn woord en laat mijn verklaring in uw oren komen.

¹⁸Zie toch, ik zet de rechtszaak uiteen, ik weet, dat ik in mijn recht ben.

¹⁹Wie kan mij weerleggen? Voorzeker, ik zou dan zwijgende de geest geven.

²⁰Doe mij slechts twee dingen niet, dan zal ik mij voor U niet verbergen: ²¹neem uw hand van mij weg en laat uw verschrikking mij niet beangstigen.

²²Roep dan en ik zal *antwoorden*; of ik zal spreken en geef U mij bericht.

²³Hoeveel zijn mijn ongerechtigheden en zonden? Maak mij mijn overtreding en mijn zonde bekend.

²⁴Waarom verbergt U uw aangezicht en beschouwt U mij als uw vijand?

²⁵Wilt U een weggewaaid blad schrik aanjagen, een verdorde strohalm vervolgen, ²⁶dat U mij een bitter lot beschikt en mij doet boeten voor de ongerechtigheden van mijn jeugd, ^{27(A)} dat U mijn voeten in het blok zet en al mijn paden na gaat, voor mijn voetzolen belemmeren legt?

(A) 13:27 Job 33:11.

²⁸En dat bij iemand, die vergaat als vermolmd hout, als een kleed, dat de mot verteert!

Jobs eerste antwoord aan Sofar (slot): Na de dood geen verwachting meer

14¹De mens, uit een vrouw geboren, is kort van dagen en zat van onrust.

²Als een bloem ontluikt hij en verwelkt, als een schaduw verdwijnt hij en houdt geen stand.

³En op zulk één vestigt U nog uw oog; U daagt mij voor U in het oordeel.

⁴Komt ooit een reine uit een onreine - niet één.

⁵Indien zijn dagen vastgesteld zijn, het getal van zijn maanden bij U bepaald is, U zijn grenzen gesteld hebt, die hij niet zal overschrijden, ⁶Keer dan uw blik van hem af, opdat hij rust zal vinden, zodat hij als een dagloner behagen schept in zijn dag.

⁷Want voor een boom blijft er nog hoop; wordt die omgehakt, dan loopt hij weer uit, en zijn nieuwe scheuten blijven niet achterwege.

⁸Wanneer zijn wortel in de aarde veroudert en zijn stronk in de grond afsterft, ⁹dan bot hij weer uit, zodra hij water ruikt, en schiet twijgen als een jonge plant.

¹⁰Maar wanneer een man sterft, dan ligt hij krachteloos neer; geeft een mens de geest, waar is hij gebleven?

¹¹Zoals water verdampt uit een meer en een rivier verloopt en uitdroogt, ¹²zo legt een mens zich neer en staat niet weer op; totdat de hemelen niet meer zijn, ontwaken zij niet en worden niet wakker uit hun slaap.

¹³Och, of U mij in het dodenrijk wilde verstoppen, mij verbergen, totdat uw toorn geweken was; dat U mij een tijd stelde en dan weer aan mij dacht.

¹⁴Als een mens sterft, zou hij herleven? Dan zou ik hoop hebben al de dagen van mijn zware dienst, totdat mijn aflossing zou komen.

¹⁵U zou roepen en ik zou U *antwoorden*, naar het maaksel van uw handen zou U verlangen.

¹⁶Dan zou u, al telde U mijn stappen, geen zonde bij mij waarnemen, ¹⁷mijn overtreding zou in een buidel verzegeld zijn, en mijn ongerechtigheid zou U toepresteren.

¹⁸Zoals een ineensstortende berg in gruis valt, en een rots uit haar plaats wordt gerukt, ¹⁹het water stenen afslijpt, zijn stromen het stof van de aarde wegspoelen, zo vernietigt U de hoop van mensen.

²⁰U overweldigt hem voor altijd en hij gaat heen, U verandert zijn gezicht en zendt hem weg.

²¹Zijn zonen mogen tot eer komen, maar hij weet het niet; of komen zij tot lage staat, hij merkt niets van hen. ²²Slechts over hemzelf lijdt zijn vlees pijn, en zijn ziel treurt over hemzelf.

Tweede rede van Elifaz: Hij handhaaft, dat de goddeloze te gronde gaat

15¹Toen *antwoordde* de Temaniet Elifaz en zei: ²*Beantwoordt* een wijze ijdele kennis, en vult hij zijn binnenste met oostenwind?

³Berispt hij met nutteloze woorden en met krachteloze beweringen?

⁴Bovendien breekt u de godsvrucht af en doet tekort aan de eerbied voor God.

⁵Want uw ongerechtigheid legt u zulke woorden in de mond, en u kiest de taal van listige mensen.

⁶Uw eigen mond *getuigt* tegen u, niet ik; ja, uw eigen lippen getuigen tegen u.

⁷Bent u als eerste van de mensen geboren of eerder dan de heuvelen voortgebracht?

⁸Hebt u geluisterd naar de raad van God en uzelf beheerst in wijsheid?

⁹Wat weet u, dat wij niet weten? Wat voor inzicht hebt u, dat ons ontbreekt?

¹⁰Ook onder ons zijn grijsaards en hoogbejaarden, rijker in jaren dan uw vader.

¹¹Zijn de vertroosting van God u te gering en het woord, dat in zachtheid tot u kwam?

¹²Wat sleept uw hart u mee en wat flikkeren uw ogen, ¹³dat u uw geest tegen God keert en zulke woorden uit uw mond laat gaan?

^{14(A)} Wat is de sterveling, dat hij rein zou zijn, en dat wie uit een vrouw geboren is, rechtvaardig zou zijn?

¹⁵Zie, in zijn heiligen stelt Hij geen vertrouwen, zelfs de hemelen zijn niet rein in zijn ogen; ¹⁶hoeveel te minder de afschuwelijk verdorvene, de mens, die ongerechtigheid indrinkt als water!

¹⁷Ik wil u onderwijzen, luister naar mij:

en wat ik gezien heb, dat wil ik vertellen, ¹⁸datgene wat de wijzen op gezag van hun vaders verkondigen, zonder iets te verbergen,

¹⁹toen alleen aan hen het land was gegeven, en geen vreemdeling bij hen was binnengedrongen.

²⁰De goddeloze verkeert zijn hele leven in angst, en de geweldenaar alle hem geschonken jaren.

²¹Schrikwekkende geluiden klinken in zijn oren, in volle vrede overvalt hem de verwoester.

²²Hij heeft geen vertrouwen, dat hij uit de duisternis zal terugkeren: hij is bestemd voor het zwaard.

²³Hij dwaalt rond om brood - waar is het? Hij weet, dat de dag van de duisternis voor hem nabij is.

²⁴Hem beangstigen nood en benauwdheid, zij overweldigen hem als een koning, gereed tot de stormloop.

²⁵Want hij heeft zijn hand uitgestrekt tegen God en de Almachtige getrotseerd; ²⁶hij snelt op Hem af met trotse nek, met zijn zwaar beslagen schild.

²⁷Want hij heeft zijn aangezicht met vet bedekt en een vetlaag om zijn lendenen gelegd; ²⁸hij heeft zich in verwoeste steden gevestigd, in huizen, waarin men niet mocht wonen, die bestemd waren puinhopen te blijven.

²⁹Hij blijft niet rijk en zijn vermogen houdt geen stand, zijn bezit breidt zich niet uit op aarde.

³⁰Hij ontkomt niet aan de duisternis, de vlam doet zijn loten verdorren en door de adem van zijn mond wordt hij weggevaagd.

³¹Laat hij niet op ijdelheid vertrouwen, hij komt bedrogen uit, want ijdelheid zal zijn vergelding zijn.

³²Vóór zijn tijd zal het met hem gedaan zijn en zijn palmtak zal niet groen worden.

³³Als een wijnstok laat hij zijn druiven onrijp vallen en als een olijfbom werpt hij zijn bloesem af.

³⁴Want de bende van de mensen die niets met God te maken willen hebben is onvruchtbaar, en vuur verteert de tenten van de bedorven mensen.

³⁵Zij gaan zwanger van onheil en baren ongerechtigheid en hun binnenste brengt bedrog voort.

Jobs tweede antwoord aan Elifaz: Hij beroept zich op God tegen God

16¹Maar Job *antwoordde*: ²Iets dergelijks heb ik al vaak gehoord, u bent allen jammerlijke vertroosters.

(A) 15:14 Job 25:4-6.

³Komt er geen einde aan de ijdele woorden? Wat prikkelt u toch, dat u weer *antwoord?*

⁴Ook ik zou kunnen spreken als u, was u slechts in mijn plaats; ik zou mooie woorden tegen u aaneenrijgen en het hoofd over u schudden.

⁵Ik zou u bemoedigen met mijn mond, en het beklag van mijn lippen zou leniging geven.

⁶Maar spreek ik, mijn pijn wordt niet weggenomen, en houd ik mij stil, wat verlichting brengt het mij?

⁷Maar nu heeft Hij mij alle kracht ontnomen; U hebt mijn hele gezin uiteengeslagen, ⁸en mij aangegrepen; tot een getuige is mij dit geworden: mijn kwaal is tegen mij opgestaan en *getuigt* tegen mij.

⁹Zijn toorn verscheurt en bestookt mij, Hij knerst met zijn tanden tegen mij, mijn Tegenstander scherpt zijn ogen tegen mij.

¹⁰Men spert de mond tegen mij open, honend slaat men mij op de kaken, men verzamelt zich als één man tegen mij.

¹¹God levert mij over aan de slechteriken, Hij geeft mij prijs aan de goddelozen.

¹²Ik leefde in vrede, maar Hij deed mij opschrikken; Hij greep mij bij de nek en wierp mij ter aarde, stelde Zich mij ten doelwit.

¹³Talrijke pijlen vliegen om mij heen, meedogenloos doorboort Hij mijn nieren, Hij stort mijn gal ter aarde uit.

¹⁴Met breuk op breuk verbreekt Hij mij, Hij snelt op mij af als een krijgsheld.

¹⁵Een rouwgewaad heb ik over mijn huid genaaid, en mijn hoorn heb ik in het stof gestoken;

¹⁶mijn aangezicht is rood van het huilen, over mijn oogleden ligt diepe duisternis,

¹⁷hoewel geen gewelddaad aan mijn handen kleeft, en mijn gebed rein is.

¹⁸O aarde! bedek mijn bloed niet, en mijn geroep zal geen rustplaats vinden!

^{19(A)}Maar ook nu, zie mijn Getuige is in de hemel, mijn Pleitbezorger in de hoge.

²⁰Ook al bespotten mij mijn vrienden, toch richt zich mijn oog huilend op God,

²¹opdat Hij de mens recht zal doen tegenover God, en recht zal doen tussen de mens en zijn naaste.

²²Want nog weinige jaren zullen komen, en dan zal ik het pad gaan, waarlangs ik niet zal wekeren.

*Jobs tweede antwoord aan Elifaz
(vervolg): Hij verwacht
van het leven niets meer*

17¹Mijn leven is verwoest, mijn dagen zijn uitgeblust, mij rest slechts het graf.

²Voorwaar, bespotting is mijn deel; mijn oog moet rusten op hun dwarsliggerij.

³Stel U zelf als mijn borg bij U; wie anders zal voor mij handslag geven?

⁴Want hun hart hebt U gesloten voor inzicht; daarom zult u hen niet laten zegevieren.

⁵Wie vrienden aanklaagt uit winstbejag, de ogen van zijn kinderen zullen versmachten.

⁶Men heeft mij tot een spreekwoord gemaakt onder de volken, en ik ben iemand, die men in het gezicht spuugt.

⁷Mijn oog is dof geworden van verdriet, al mijn leden zijn als een schaduw.

⁸De oprechten zijn daarover ontzet, en de onschuldige ergert zich over de goddeloze.

⁹Toch houdt de rechtvaardige vast aan zijn weg, en wie rein van handen is, neemt toe in kracht.

(A) 16:19 Job 19:25.

¹⁰Toch komt u allen telkens terug - komt dan maar - een wijze zal ik onder u niet vinden.

¹¹Mijn dagen gaan voorbij, verijdelde zijn mijn plannen, de wensen van mijn hart.

¹²De nacht willen zij maken tot dag: het licht zou meer nabij zijn dan de duisternis.

¹³Wanneer ik het dodenrijk verwacht als mijn thuis, wanneer ik in de duisternis mijn bed spreid,

¹⁴en tot het graf zeg: U bent mijn vader, en tot de wormen: Mijn moeder en mijn zuster, ¹⁵waar ergens is dan mijn hoop? Ja, mijn verwachting, wie kan haar ontdekken?

¹⁶Zij zullen naar de diepten van het dodenrijk neerdalen, wanneer wij tezamen in het stof neerzinken.

Bildads tweede rede: De goddeloze gaat zeker te gronde

18¹Toen *antwoordde* de Suchiet Bildad en zei: ²Hoelang zult u met woorden strikken zetten? Wanneer u verstandig wordt, dan zullen wij daarna spreken.

³Waarom worden wij als vee beschouwd, zijn wij stompzinig in uw ogen?

⁴U, die in toorn uzelf verscheurt. Zal de aarde omwille van u ontvolkt worden en een rots van haar plaats gerukt worden?

⁵(A) Toch zal het licht van de goddelozen uitgeblust worden, en de gloed van zijn vuur zal niet blijven schijnen.

⁶Het licht in zijn tent verduistert, en zijn lamp boven hem wordt uitgeblust.

⁷Zijn krachtige stappen worden belemmerd, en zijn eigen plan werpt hem neer.

⁸Want door zijn eigen voeten raakt hij in het net, en over het vlechtwerk van een valkuil wandelt hij.

⁹Een klem grijpt zijn hiel, een strik houdt hem vast.

¹⁰Een touw is voor hem in de grond verborgen, een valstrik ligt voor hem op het pad.

¹¹Aan alle kanten overvallen hem verschrikkingen en jagen hem voort op zijn stappen.

¹²Het onheil hongert naar hem, het verderf staat bereid tot zijn val.

¹³De eerstgeborene van de dood vreet de stukken van zijn huid weg, vreet zijn leden af.

¹⁴Hij wordt weggerukt uit zijn tent, waar hij zich veilig voelde; dit doet hem voortschrijden naar de koning van de verschrikkingen.

¹⁵In zijn tent huist wat niet bij hem behoort, zwavel wordt over zijn woning gestrooid.

¹⁶Van onderen verdrogen zijn wortels, en van boven verwelken zijn twijgen.

¹⁷Zijn herinnering vergaat van de aardbodem, zijn naam wordt op straat niet meer genoemd.

¹⁸Men stoot hem voort uit het licht in de duisternis, en men jaagt hem weg uit de bewoonde wereld.

¹⁹Hij zal geen kinderen hebben onder zijn volk, en niemand zal overblijven in het oord, waar hij verblijft.

²⁰De jongeren zullen ontzet staan over zijn dag, en huivering zal de ouderen aangrijpen.

²¹Waarlijk, zo gaat het met de woning van de verkeerde, zo met de woonplaats van hem die God niet erkent.

(A) 18:5 Job 21:17.

*Jobs tweede antwoord aan Bildad:
Ondanks alles is zijn hoop op God*

19¹Maar Job *antwoordde*: ²Hoelang nog zult u mijn ziel grieven en mij met woorden verbrijzelen?

³Al tienmaal hebt u mij gesmaad; u schaamt zich niet om mij te kwellen.

⁴Heb ik dan werkelijk gedwaald, woont de dwaling bij mij?

⁵Indien u werkelijk een hoge toon tegen mij wilt aanslaan, levert mij dan het bewijs voor mijn schande.

⁶Erkent toch, dat God mij onrecht gedaan heeft en zijn net over mij heeft heengeworpen.

⁷Zie, ik schreeuw: Geweld! Maar ik krijg geen *antwoord*. Ik roep om hulp, maar er is geen recht.

⁸Mijn weg heeft Hij met een muur omsloten, zodat ik niet verder kan, en op mijn paden spreidt Hij duisternis.

⁹Hij heeft mij mijn eer ontfroefd, de kroon van mijn hoofd weggenomen.

¹⁰Hij heeft mij aan alle kanten afgebroken, zodat ik verga, en mijn hoop als een boom uitgerukt.

¹¹Hij heeft zijn toorn tegen mij doen ontbranden en mij als zijn vijand beschouwd.

¹²Als één man komen zijn benden aan, zij banen zich een weg tegen mij en leggen zich rondom mijn tent.

¹³Mijn broeders heeft Hij van mij verwijderd, en mijn kennissen zijn mij geheel vreemd geworden.

¹⁴Mijn nabestaanden zijn weggebleven en mijn bekenden hebben mij vergeten.

¹⁵Mijn huisgenoten en mijn slavinnen beschouwen mij als een vreemde, ik ben in hun ogen een onbekende geworden.

¹⁶Roep ik mijn slaaf, dan *antwoordt* hij niet; nadrukkelijk moet ik hem smeken.

¹⁷Mijn adem staat mijn vrouw tegen en mijn reuk is walgelijk voor mijn stamgenoten.

¹⁸Zelfs knapen verachten mij, sta ik op, dan spreken zij tegen mij.

¹⁹Allen die vertrouwelijk met mij omgingen, schuwen mij; en die ik liefhad, heeft zich tegen mij gekeerd.

²⁰Mijn gebeente kleeft aan mijn huid en aan mijn vlees, en slechts mijn tandvlees bleef mij over.

²¹Ontfermt u, ontfermt u over mij, mijn vrienden, want de hand van God heeft mij getroffen.

²²Waarom vervolgt u mij, zoals God, en wordt u niet verzadigd van mijn vlees?

²³Och, of mijn woorden toch werden opgeschreven, och, of zij in een boek kwamen,

²⁴met een ijzeren stift in lood werden gegrift, voor eeuwig gehouwen in een rots!

²⁵Maar ik weet: mijn Verlosser leeft en Hij zal op het laatst op de aarde opstaan.

²⁶Nadat mijn huid aldus geschonden is, zal ik uit mijn vlees God zien, ²⁷die ik zelf mij ten goede zien zal, die mijn eigen ogen zullen zien en niet een vreemde; mijn nieren in mijn binnenste versmachten van verlangen.

²⁸Als u dan zegt: Hoe zullen wij hem vervolgen en de grond van de zaak bij hem ontdekken! - ²⁹vreest dan voor uzelf het zwaard, want (uw) grimmigheid is een halsmisdaad, opdat u mag erkennen, dat er een oordeel is.

*Sofars tweede rede: Na korte
voorspoed komt de goddeloze om*

20¹Toen *antwoordde* de Naāmatiet Sofar en zei: ²Nu dwingen mijn gedachten mij toch tot een reactie, omdat het in mij stormt.

³Ik hoorde een voor mij smadelijke terechtwijzing, maar een geest zonder inzicht *antwoorde* mij.

⁴Weet u dit soms vroeger, sinds de mens op aarde geplaatst is?

⁵Voorzeker, het gejubel van de goddelozen duurt kort, en de vreugde van de goddelozen slechts een ogenblik.

⁶Al verheft zich zijn trots hemelhoog, en raakt zijn hoofd aan de wolken, ⁷hij gaat als zijn drek voor altijd te gronde; wie hem gezien hebben, zeggen: Waar is hij?

⁸Als een droom vervliegt hij, onvindbaar, hij wordt weggevaagd als een nachtgezicht.

⁹Het oog, dat hem bespeurde, ziet hem niet meer, en zijn woonplaats ziet hem niet terug.

¹⁰Zijn zonen moeten de gunst van geringe mensen zoeken, en zijn eigen handen moeten zijn vermogen afgeven.

¹¹Zijn gebeente mag vol levenskracht zijn, deze legt zich met hem neer in het stof.

¹²Al mag het kwaad zoet zijn in zijn mond, al mag hij het verbergen onder zijn tong,

¹³al mag hij het sparen en niet prijsgeven,

al mag hij het terughouden tegen zijn gehemelte - ¹⁴toch verandert zijn voedsel in zijn ingewanden, zij wordt addergif in zijn binnenste.

¹⁵Schatten slokte hij in, maar hij moet ze weer uitspugen, God drijft ze uit zijn buik.

¹⁶Addergif zal hij inzuigen, een slangentong zal hem doden.

¹⁷Hij mag zich niet verlustigen in beken, in bewegende stromen van honing en room.

¹⁸Het moeizaam verworvene moet hij afgeven, - hij kan het niet doorslikken; - evenals het vermogen, door zijn ruil-

handel verkregen, zonder dat hij er genot van heeft.

¹⁹Want hij heeft geringen verbrijzeld, aan hun lot overgelaten, een huis geroofd, maar hij kan het niet opbouwen.

²⁰Voorwaar, hij kent geen rust in zijn binnenste, en met zijn schatten zal hij niet ontkomen.

²¹Niets ontsnapt aan zijn vraatzucht, daarom zal zijn voorspoed geen stand houden.

²²Ondanks zijn volle overvloed wordt het hem bang, de volle zwaarte van het onheil overvalt hem.

²³Om zijn buik te vullen laat (God) zijn brandende toorn tegen hem los, die Hij op hem doet neerregenen als zijn voedsel.

²⁴Hij mag vluchten voor het ijzeren wapen, de koperen boog zal hem doorboren.

²⁵Hij mag (de pijl) uittrekken, zodat deze zijn rug uitgaat, en de pijl uit zijn gal tevoorschijn komt: doodsschrik komt over hem.

²⁶Algehele duisternis is bewaard voor wat hij spaart; een vuur, niet (door mensen) aangeblazen, verslindt hem en verteert wat in zijn tent over is gebleven.

²⁷De hemelen openbaren zijn ongerechtigheid, en de aarde staat tegen hem op.

²⁸Wat in zijn huis was opgelegd, wordt weggevoerd, weggevaagd in de dagen van zijn toorn.

²⁹Dat is van Godswege het deel van de goddeloze mens, de erfenis, van God hem toegezegd.

*Jobs tweede antwoord aan Sofar:
De voorspoed van de
goddelozen schijnt duurzaam*

21 ¹Maar Job *antwoorde*: ²Luistert nu eens goed naar mijn woord: laat dit de vertroosting zijn, die u biedt.

³Verdraagt mij, dan zal ik spreken, en nadat ik gesproken heb, mag u spotten.

⁴Richt mijn klacht zich soms tot een mens? Waarom zou ik dan niet ongeduldig⁽¹⁾ worden?

⁵Keert u tot mij, dan zult u ontzet staan en de hand op de mond leggen.

⁶Als ik eraan denk, sta ik verschrikt, en grijpt siddering mij aan.

⁷Waarom blijven de goddelozen in leven, worden zij oud, nemen zelfs toe in kracht?

⁸Hun nageslacht blijft voortdurend met hen, hun kinderen zijn voor hun ogen.

⁹Hun huizen zijn veilig, zonder vrees, de roede van God treft hen niet.

¹⁰Hun stier bespringt en mist niet, hun koe kalft en heeft geen misdracht.

¹¹Hun knapen laten zij uittrekken als een kudde, hun kinderen huppelen in het rond.

¹²Zij zingen bij tamboerijn en citer, en zijn vrolijk bij de tonen van de fluit.

¹³Zij brengen hun dagen door in voorspoed, en in vrede dalen zij in het dodenrijk neer.

¹⁴Maar tot God zeiden zij: Wijk verre van ons, want wij hebben geen zin in de kennis van uw wegen.

¹⁵Wat is de Almachtige, dat wij Hem zouden dienen, en wat baat het ons, dat wij bij Hem zouden aandringen?

¹⁶(U zei:) Zie, hun voorspoed staat niet in hun eigen macht, het plan van de goddelozen is verre van mij.

¹⁷Hoe dikwijls wordt de lamp van de goddelozen uitgeblust, en komt hun verderf over hen, deelt Hij hun in zijn toorn lijden toe!

¹⁸Zij worden als stro voor de wind, als kaf, dat de storm wegblaast.

¹⁹God spaart zijn onheil op voor zijn zonen.

(Maar ik zeg:) Hij moest het hemzelf vergelden, dan zou hij het merken; ²⁰zijn eigen ogen moesten zijn verderf zien, en zelf moest hij drinken van de grimmigheid van de Almachtige.

²¹Want maakt hij zich zorgen om zijn gezin na zijn dood, wanneer het getal van zijn maanden is afgesneden?

²²Zal iemand God kennis leren, Hem, die de hemelbewoners oordeelt?

²³De één sterft in ongebroken kracht, volkomen rustig en vredig; ²⁴zijn lendenen zijn vol vet, en het merg van zijn beenderen blijft fris.

²⁵De ander sterft met een bitter gevoel, zonder het goede te hebben gesmaakt.

²⁶Tezamen liggen zij neer in het stof en de wormen bedekken hen.

²⁷Zie, ik ken uw overleggingen en uw bedenksels, waarmee u mij geweld aandoet, ²⁸dat u zegt: Waar is het huis van die machthebber gebleven? En waar is de tent die de goddelozen bewoonden?

²⁹Hebt u geen navraag gedaan bij hen die op de weg voorbijtrekken - u kunt hun aanwijzingen toch niet loochenen - ³⁰dat de bozen op de dag van het verderf worden bewaard, en op de dag van (Gods) woede in veiligheid worden gebracht?

³¹Wie verwijt hem zijn gedrag in zijn gezicht? En heeft hij iets gedaan, wie vergeldt het hem?

³²Hij wordt naar het graf gedragen, en voor zijn grafheuvel draagt men zorg.

³³Zacht dekken hem de kluiten in het dal, iedereen sluit zich aan achter hem, en voor hem uit (gaan) ontelbaren.

³⁴Ach, wat troost u mij toch met holle woorden, en uw antwoorden - slechts bedrog blijft ervan over!

⁽¹⁾ 21:4 Letterlijk: kort van geest.

Derde rede van Elifaz: dat Job zich zal bekeren van zijn zware zonden

22 ^{1(A)} En de Temaniet Elifaz *antwoordde* en zei:

²Kan een mens aan God een dienst bewijzen? Neen, de verstandige bewijst zichzelf een dienst.

³Geeft het de Almachtige voordeel, dat u rechtvaardig bent, of gewin, wanneer u uw weg zuiver houdt?

⁴Zou Hij u soms om uw godsvrucht bestraffen en met u in het oordeel treden?

⁵Is niet uw boosheid groot, en zijn uw ongerechtigheden niet eindeloos?

⁶Immers, zonder oorzaak nam u pand van uw broeders, en berooiden trok u de klederen uit; ⁷de uitgeputte gaf u geen water te drinken, de hongerige onthield u brood; ⁸maar de man met krachtige arm, die behoorde het land, en de aanzienlijke, die woonde er, ⁹weduwen liet u zonder te voorzien heengaan, en de armen van de wezen werden verbrijzeld.

¹⁰Daarom zijn strikken rondom u, en heeft schrik u plotseling verbijsterd.

¹¹Of ziet u de duisternis niet, en de wervervloed die u overdekt?

¹²Woont God niet in de hoge hemel? Zie toch, hoe hoog de hoogste sterren staan!

¹³Maar u denkt: Wat weet God? Kan Hij richten door de donkerheid heen?

¹⁴Wolken omhullen Hem, zodat Hij niet ziet; Hij wandelt langs de kring van de hemel!

¹⁵Wilt u zich houden aan de overoude weg die de boosdoeners hebben betreden, ¹⁶welke weggerukt zijn vóór hun tijd, van wie de grondslag werd weggespoeld als een rivier?

¹⁷Die tot God zeiden: Wijk van ons! en: Wat kan de Almachtige ons maken?

- ¹⁸En toch was Hij het, die hun huizen met overvloed vulde. Het plan van de goddelozen is echter ver van mij.

¹⁹De rechtvaardigen zien het en verheugen zich, en de onschuldige drijft met hen de spot: ²⁰Waarlijk, onze tegenstanders zijn vernietigd, en het vuur heeft hun nalatenschap verteerd.

²¹Gewen u toch aan Hem, opdat u vrede hebt; daardoor zal uw gewin groot zijn.

²²Neem toch uit zijn mond de onderwijzing aan, en leg zijn woorden weg in uw hart.

²³Wanneer u zich tot de Almachtige bekeert, zult u gebouwd worden; wanneer u het onrecht uit uw tent verwijdert, ²⁴het gouderts wegwerpt in het stof, het goud van Ofir op de rotsgrond van de beken, ²⁵en de Almachtige uw voorraad gouderts en uw zilverschat zal zijn, ²⁶voorwaar, dan zult u zich verlustigen in de Almachtige en uw aangezicht opheffen tot God.

²⁷Als u tot Hem bidt, zal Hij u verhoren, en u zult Hem uw geloften betalen.

²⁸Wanneer u tot iets besluit, dan komt het tot stand, en op uw wegen straalt het licht.

²⁹Wanneer men vernedert, zegt u: Omhoog! en wie de ogen neerslaat, die helpt Hij.

³⁰Hij redt zelfs hem die niet onschuldig is, en door de reinheid van uw handen kunt u gered worden.

Jobs derde antwoord aan Elifaz: Job wenst zich voor God te verdedigen

23 ¹Maar Job *antwoordde*: ²Nu wordt mijn klacht toch tot opstandigheid, hoewel mijn hand mijn zuchten nog bedwingt.

(A) 22:1 Job 35:6-8.

³O, dat ik Hem wist te vinden, dat ik tot zijn woning mocht komen!

⁴Dan zou ik Hem mijn rechtszaak uiteenzetten en mijn mond met bewijzen vullen.

⁵Ik zou de woorden vernemen, die Hij mij zou *antwoorden*, en ik zou begrijpen, wat Hij mij zou zeggen.

⁶Zou Hij met overmacht tegen mij strijden? Neen, maar Hij zou acht op mij slaan.

⁷Dan zou een oprechte bij Hem pleiten, en zou ik voorgoed aan mijn Rechter ontkomen.

⁸Zie, ga ik naar het oosten, Hij is er niet; en naar het westen, ik bespeur Hem niet;

⁹werkt Hij in het noorden, ik zie Hem niet; keert Hij Zich naar het zuiden, ik zie Hem niet.

¹⁰Want Hij weet, hoe mijn wandel is; toetste Hij mij, ik kwam als goud tevoorschijn.

¹¹Mijn voet bleef vast in zijn spoor, ik hield zijn weg zonder af te buigen;

¹²het gebod van zijn lippen deed ik niet wijken, in mijn binnenste verborg ik de woorden van zijn mond.

¹³Maar Hij blijft Zichzelf gelijk - wie kan Hem keren? Wat Hij begeert, voert Hij uit.

¹⁴Want Hij zal volbrengen wat over mij beschikt is, en vele dergelijke dingen heeft Hij in de zin.

¹⁵Daarom ben ik voor Hem verschrikt; als ik mij dat indenk, sidder ik voor Hem.

¹⁶Want God heeft mijn hart doen wanhopen,

de Almachtige heeft mij verschrikt;

¹⁷want niet vanwege de duisternis verga ik, noch omdat donkerheid mijn aangezicht bedekt.

Jobs derde antwoord aan Elifaz (vervolg): Slaat God acht op het lot van de verdrukten?

24¹Waarom zijn vanwege de Almachtige geen oordeelstijden voorbehouden, en zien zij die Hem kennen, zijn dagen van gericht niet?

²Er zijn er, die grensstenen verzetten, die kudde roven en ze weiden.

³De ezel van de wezen voeren zij weg, de koe van de weduwe nemen zij als onderpand; ⁴de armen dringen zij van de weg, de *ellendigen* van het land verbergen zich allemaal.

⁵Zie, als wilde ezels in de woestijn gaan zij uit tot hun werk, zoekend naar voedsel; de steppe moet hun het brood voor de kinderen verschaffen.

⁶In het veld halen zij zich voeder en de wijngaard van de goddeloze lezen zij af.

⁷Naakt overnachten zij, bij gebrek aan kleding, zij hebben geen dekking tegen de koude; ⁸van de stortregen van de bergen worden zij doornat, en bij gebrek aan een schuilplaats drukken zij zich vast tegen de rots.

⁹Er zijn er, die de wees van de moederborst roven en tegen de *ellendige* gewelddadig handelen.

¹⁰Naakt lopen dezen rond, bij gebrek aan kleding, en zelf hongerend, dragen zij schoven; ¹¹tussen twee terrassen persen zij olie en treden de perskuipen, terwijl zij versmachten van dorst.

¹²Uit de stad stijgt het gekerm van stervenden op en roept de ziel van gewonden om hulp, maar God slaat geen acht op het gebed.

¹³Anderen behoren tot de vijanden van het licht, zij kennen zijn wegen niet en blijven niet op zijn paden.

¹⁴Tegen het daglicht maakt de moordenaar zich op en doodt de *ellendige* en de arme, en 's nachts is hij als een dief.

¹⁵Het oog van de overspeler wacht op de schemering, denkende: Geen oog mag mij zien; en hij legt een bedekking op zijn gezicht.

¹⁶In het duister dringt men de huizen binnen; overdag sluiten zij zich op, zij willen niets weten van het daglicht; ¹⁷want voor hen tezamen is diepe duisternis als morgenstond, daar zij met de verschrikkingen van de diepe duisternis vertrouwd zijn.

¹⁸Snel drijven zij voort op het watervlak, vervloekt wordt hun erfdeel in het land, zij slaan de weg naar de wijnbergen niet in.

¹⁹Droogte en hitte roven het sneeuwwater weg, zo het dodenrijk hen die zondigen.

²⁰De moederschoot vergeet hem, de wormen vergenoegen zich aan hem, aan hem wordt niet meer gedacht, de ongerechtigheid wordt gebroken als een boom.

²¹Hij die een onvruchtbare, welke niet baart, uitplundert, en aan een weduwe geen gunst bewijst, ²²en zelfs sterken voortsleept door zijn kracht; hij staat daar, maar is zijn leven niet zeker.

²³Stelt Hij hem in veiligheid, hij leunt daarop, en zijn ogen zijn op hun wegen gericht.

²⁴Een korte tijd verheffen zij zich en zij zijn niet meer, zij zinken ineen en verschrompelen zoals alles, zij worden afgesneden als de top van een halm.

²⁵Indien dit zo niet is, wie durft mij tegen te spreken en mijn woord teniet doen?

Bildads derde rede: Geen mens rechtvaardig voor God

25¹Toen *antwoordde* de Suchiet Bildad en zei: ²Heerschappij en verschrikking zijn bij Hem, die vrede gebiedt in zijn hoge hemel.

³Zijn zijn legers te tellen? En over wie gaat zijn licht niet op?

⁴Hoe zou dan een mens rechtvaardig zijn bij God, of hoe zou hij rein zijn, die uit een vrouw geboren is?

⁵Zie, zelfs de maan - zij schijnt niet helder, en de sterren zijn niet rein in zijn ogen; ⁶hoeveel te minder de sterveling, een larve, het menskind, een worm?

Jobs derde antwoord aan Bildad: Wie kan de grootheid van God begrijpen?

26¹Maar Job *antwoordde*: ²Hoe goed hebt u de onmachtige geholpen, en de krachteloze arm gesteund!

³Wat hebt u goede raad gegeven aan hem die wijsheid mist, en welk een inzicht hebt u overvloedig bekend gemaakt!

⁴Met wiens hulp hebt u zulke woorden geuit, en wiens geest ging van u uit?

⁵De schimmen krimpen ineen onder de wateren, en hun bewoners.

⁶Het dodenrijk ligt voor Hem open, het verderf heeft geen bedekking.

⁷Hij spant het noorden uit over de chaos, Hij hangt de aarde op aan het niet.

⁸Hij bindt de wateren bijeen in zijn wolken, zonder dat het wolkendek daaronder scheurt.

⁹Hij bedekt de aanblik van zijn troon door daarover zijn wolken uit te spreiden.

¹⁰Hij trok een kring over het watervlak, tot waar het licht aan de duisternis grenst;

¹¹de zuilen van de hemel wankelden en stonden ontzet voor zijn dreigen.

¹²Hij stilte de zee door zijn kracht en verpletterde Rahab door zijn beleid.

¹³Door zijn adem werden de hemelen helder, zijn hand doorboorde de snelle slang.

¹⁴Zie, dit zijn nog maar de uitlopers van zijn wegen, en slechts een fluisterend woord vernemen wij van Hem. Wie zou dan de donder van zijn kracht kunnen begrijpen?

Jobs laatste redenen: Geen verwachting voor de goddeloze

27¹En Job ging voort zijn spreuk aan te heffen en zei: ²Zo waar God leeft, die mij mijn recht onthoudt, en de Almachtige, die mijn ziel met bitterheid heeft vervuld - ³zolang mijn adem nog ten volle in mij is, en de geest van God in mijn neusgaten,

⁴zullen mijn lippen werkelijk geen onrecht spreken, en zal mijn tong geen bedrog uiten.

⁵Het zij verre van mij, dat ik u gelijk zou geven; totdat ik de geest geef, zal ik mijn onschuld niet prijsgeven.

⁶Aan mijn gerechtigheid houd ik vast en ik geef haar niet op; mijn hart veroordeelt niet een van mijn dagen.

⁷Het verga mijn vijand als de goddeloze, en mijn tegenstander als de verkeerde.

⁸Want wat is de verwachting van de goddeloze, als God zijn leven afsnijdt, als Hij dat opeist?

⁹Zal God zijn hulpgeroep horen, als benauwdheid hem overvalt?

¹⁰Kan hij zich in de Almachtige verheugen, God altijd aanroepen?

¹¹Ik zal u onderwijzen over de hand van God, wat de Almachtige beoogt, zal ik niet verbergen.

¹²U allen hebt het immers zelf gezien; waarom bent u dan door een tevergeefse waan bevangen?

¹³Dit is van Godswege het deel van de goddeloze mens, het erfdeel van de geweldenaars, dat zij van de Almachtige ontvangen:

¹⁴als zijn kinderen talrijk worden - het is voor het zwaard, en zijn nageslacht wordt niet met brood verzadigd; ¹⁵wie van hem overblijven, worden door de pest in het graf gesleept, en hun weduwen huilen niet.

¹⁶Al hoopt hij geld op als stof en verschaft zich kleding als leem - ¹⁷hij verschaft zich die, maar de rechtvaardige bekleedt er zich mee, en de onschuldigen verdelen het geld.

¹⁸Zijn huis bouwt hij als een mot, of een hut, zoals een wachter die maakt.

¹⁹Rijk zal hij neerliggen, en hij zal niet worden weggenomen, hij doet zijn ogen open en er is niets meer.

²⁰Verschrikkingen grijpen hem aan als waterstromen, bij nacht rukt de storm hem weg; ²¹de oostenwind neemt hem op en blaast hem weg van zijn plaats, daar gaat hij.

²²Zonder ontferming werpt Hij (zijn pijlen) naar hem, en met spoed moet hij voor zijn hand vluchten.

²³Men klapt over hem in de handen en fluit uit zijn woonplaats hem na.

Jobs laatste redenen (vervolg): De wijsheid voor de mens onvindbaar

28¹Er zijn wel plaatsen, waar men het zilver tevoorschijn brengt, en plaatsen, waar men het goud wast;

²ijzer wordt uit de grond gehaald, en steen smelt men tot koper.

³Men maakt een einde aan de duisternis, en tot de uiterste diepte doorvorst men het gesteente in de donkerheid en in de diepe duisternis.

⁴Men boort een mijnschacht ver van waar mensen wonen; zonder steun voor de voet hangen zij, ver van de mensen zweven zij.

⁵De aarde, waaruit het brood voortkomt - onder haar wordt er gewoeld als door vuur.

⁶Haar gesteente is de vindplaats van lazuursteen, die goudstofjes bevat.

⁷Het pad daarheen - geen roofvogel kent het, het oog van de gier bespeurt het niet;

⁸de trotse dieren betreden het niet, de leeuw loopt er niet over.

⁹(De mens) slaat zijn hand aan het harde gesteente, hij woelt de bergen om van hun wortel af; ¹⁰in de rotsen houdt hij gangen uit, en allerlei kostbaars ziet zijn oog; ¹¹de bronnen van de stromen damt hij af, en hij brengt het verborgene aan het licht.

¹²Maar de wijsheid - waar wordt zij gevonden, en waar toch is de verblijfplaats van het inzicht?

¹³De sterveling kent haar waarde niet, en zij wordt niet gevonden in het land van de levenden.

¹⁴De waterdiepte zegt: In mij is zij niet, en de zee zegt: Zij is niet bij mij.

¹⁵Zuiver goud kan voor haar niet gegeven worden, en zilver kan niet als haar koop prijs worden afgewogen; ¹⁶zij kan niet worden geschat tegen het fijne goud van Ofir, noch tegen de kostbare chrysopraas of de lazuursteen.

¹⁷Goud noch glas kunnen haar evenaren, men ruilt haar niet tegen kleine stukjes gelouterd goud; ¹⁸parelmoer noch kristal komen (naast haar) in aanmerking, en het bezit van wijsheid gaat koralen te boven.

¹⁹De chrysoliet uit Ethiopië kan haar niet evenaren, tegen louter, fijn goud kan zij niet geschat worden.

²⁰Deze wijsheid dan - vanwaar komt zij, en waar toch is de verblijfplaats van het inzicht?

²¹Zij is onttrokken aan het oog van al wat leeft, zelfs voor alle vogels van de hemel is zij verborgen.

²²Het verderf en de dood zeggen: Met onze oren hebben wij haar gerucht vernomen.

²³God kent de weg tot haar, Hij weet haar verblijfplaats.

²⁴Want Hij beziet tot de einden van de aarde, wat onder de hele hemel is, ziet Hij.

²⁵Toen Hij voor de wind de kracht vaststelde, en van het water de maat bepaalde, ²⁶toen Hij de regen een (natuur)wet voorschreef en de bliksem-schichten een weg, ²⁷toen zag Hij haar en verkondigde haar, Hij stelde haar op haar plaats en doorgrondde haar; ^{28(A)}maar tot de mens zei Hij: Zie, het ontzag van **JHWH** - dat is wijsheid, en van het kwade te wijken is inzicht.

Jobs laatste redenen (vervolg): De vroegere dagen van voorspoed en eer

29¹En Job ging voort zijn spreuk aan te heffen en zei: ²O, dat ik was als in vroegere maanden, als in de dagen, toen God mij behoedde; ³toen Hij zijn lamp boven mijn hoofd deed schijnen, ik in de duisternis wandelde bij zijn licht; ⁴zoals ik was in de bloeitijd van mijn leven, toen Gods vertrouwelijke omgang in mijn tent was; ⁵toen de Almachtige nog met mij was, en mijn kinderen rondom mij waren; ⁶toen mijn stappen zich baadden in room, en de rots in mijn nabijheid oliebekken uitgoot.

⁷Wanneer ik uitging naar de stadspoort, mijn zetel deed plaats en op het plein, ⁸dan verborgen knapen zich, als zij mij zagen, hoogbejaarden verhieven zich en bleven staan; ⁹vorsten staakten hun gesprek en legden de hand op hun mond; ¹⁰de stem van de edelen verstomde en hun tong kleefde aan hun gehemelte; ¹¹wanneer een oor mij hoorde,

(A) **28:28** Ps. 111:10; Spr. 1:7; 9:10.

prees het mij gelukkig, en wanneer een oog mij zag, gaf het goede getuigenis van mij.

¹²Want ik redde de *ellendige* die om hulp riep, de wees en hem die geen helper had; ¹³de zegenwens van wie dreigde onder te gaan, kwam op mij, en het hart van de weduwe deed ik jubelen; ¹⁴met gerechtigheid bekleedde ik mij, en mijn recht bekleedde mij als mantel en hoofddoek; ¹⁵tot ogen was ik voor de blinde, en tot voeten voor de kreupelen; ¹⁶een vader was ik voor de armen, en het rechtsgeding van onbekende mensen onderzocht ik; ¹⁷ik verbrijzelde het gebit van de onrechtvaardige en rukte de prooi uit zijn tanden.

¹⁸Ik dacht: Tegelijk met mijn familie zal ik de geest geven en mijn dagen vermeerderen als de feniks.

¹⁹Mijn wortel was voor het water toegankelijk, en de dauw overnachtte op mijn takken.

²⁰Mijn eer was altijd nieuw bij mij, en mijn boog verjongde zich in mijn hand.

²¹Men luisterde naar mij en wachtte af, men hoorde zwigend naar mijn raad.

²²Na mijn woord sprak niemand meer, en mijn rede druppelde op hen neer.

²³Men wachtte op mij als op de regen, en opende de mond als naar voorjaarsregen.

²⁴Lachte ik hun toe, zij konden het nauwelijks geloven, maar de glans van mijn aangezicht konden zij niet verminderen.

²⁵Ik koos hun weg en zat vooraan, ik troonde bij de menigte als een koning, als een, die treurenden troost.

*Jobs laatste redenen (vervolg):
Zijn tegenwoordige ellende*

30 ¹Maar nu lachen mij uit, wie jonger van jaren zijn dan ik, van wie

de vaders ik te min vond om bij de honden van mijn kudde te zetten.

²Trouwens, wat zou mij de kracht van hun handen gebaat hebben? Bij hen was de levenskracht vergaan: ³mensen, die door gebrek en honger uitgeput, het dorre land afknagen, de struiken van woestijn en woestenij; ⁴zij plukken de meldeplant bij het struikgewas af, en de wortel van de brem dient hun tot voedsel.

⁵Zij worden uit de samenleving weggejaagd, en men schreeuwt tegen hen als tegen dieven.

⁶In huiveringwekkende dalen moeten zij wonen, in aardholten en rotskloven; ⁷tussen de struiken balken zij, onder de netels hokken zij samen, ⁸dwaze, ja eerloze mensen, die met een zweep uit het land zijn weggejaagd.

⁹Maar nu ben ik hun tot een spotlied geworden en ik werd hun tot een onderwerp van gepraat.

¹⁰Zij verafschuwen mij, houden zich op een afstand van mij, en sparen mijn gezicht het speeksel niet; ¹¹want Hij heeft mijn tentkoord losgemaakt en mij *verootmoedigd*, en tegen mij hebben zij de teugel gevierd.

¹²Aan de rechterzijde verheffen zich scheuten, mijn voeten hebben die weggestoten en hebben tegen mij hun onheilspaden opgeworpen; ¹³mijn pad hebben zij vernield, zij bevorderen mijn ondergang, zij die zelf geen helper hebben.

¹⁴Als door een wijde bres rukken zij aan, te midden van het vallende puin komen zij aangolven.

¹⁵Verschrikkingen worden over mij uitgestort; als een wind wordt mijn aanzien weggevaagd; en mijn voorspoed is als een wolk vervlogen.

¹⁶Maar nu stort mijn ziel zich in mij uit; dagen van ellende grijpen mij aan.

¹⁷De nacht doorboort het gebeente in mij, en mijn knagende pijnen rusten niet.

¹⁸Door overmacht is mijn omhulsel ontreddeerd, het hangt om mij heen als mijn onderkleed.

¹⁹Hij heeft mij in het slijk geworpen, en ik ben aan stof en as gelijk geworden.

²⁰Ik roep tot U om hulp, maar U *antwoordt* mij niet; ik sta daar, maar U let niet op mij.

²¹U verandert Uzelf voor mij in een meedogenloze, U bestrijdt mij met uw sterke hand; ²²U heft mij op de wind en voert mij weg en doet mij in noodweer vergaan.

²³Ja, ik weet: U voert mij ten dode, naar de verzamelplaats van al wat leeft.

²⁴Waarlijk, zal men tot de neergestorte de hand niet uitstrekken, indien hij in zijn ongeluk hulpeloos is?

²⁵Hulde ik niet over hem die zware dagen had? Was ik niet bezorgd over de arme?

²⁶Ik verwachtte het goede, maar het kwade kwam; ik zag uit naar het licht, maar de duisternis kwam.

²⁷Mijn binnenste kookt en komt niet tot rust, dagen van ellende hebben mij overvallen.

²⁸Treurend, zonder zonlicht, ga ik daarheen, om hulp roepend sta ik in de gemeente.

²⁹Een broeder van de jakhalzen ben ik geworden, en een metgezel van de struisvogels.

³⁰Mijn huid is zwart en laat van mij los, mijn gebeente brandt van koorts-gloed; ³¹mijn citerspel werd tot rouwklacht, mijn fluitspel tot bitter gekerm.

Jobs laatste redenen (slot): Hij betuigt voor het laatst zijn onschuld

31 ¹Ik had met mijn ogen een verbond gesloten, hoe zou ik dan een maagd hebben aangezien?

²Want wat is het deel, door God van omhoog beschikt, het erfdeel, door de Almachtige vanuit boven bepaald?

³Is het niet ondergang voor de verkeerde en ongeluk voor de bedrivers van ongerechtigheid?

⁴Slaat Hij niet mijn wegen gade en telt Hij niet al mijn stappen?

⁵Indien ik ooit met leugens heb omgegaan, of mijn voet zich heeft gehaast tot bedrog, ⁶Laat Hij mij wegen op een zuivere weegschaal, dan zal God mijn onschuld erkennen.

⁷Indien ik van de weg ben afgeweken, mijn hart mijn ogen heeft gevolgd, en een smet aan mijn handen kleeft, ⁸dan mag ik zaaien en een ander het eten, en wat voor mij is ontkiemd, mag worden ontworteld!

⁹Indien mijn hart zich heeft laten lokken tot een vrouw, en ik geloerd heb aan de deur van mijn naaste, ¹⁰dan mag mijn vrouw voor een ander malen, en mogen anderen zich over haar neerbuigen.

¹¹Want dat zou een schande zijn, ja, een ongerechtigheid, voor de rechter te boeten.

¹²Voorzeker, het zou een vuur zijn, dat tot verderf zou doorvreten en mijn hele opbrengst zou verdelgen.

¹³Indien ik het recht van mijn slaaf heb veracht, en dat van mijn slavin, wanneer zij geschil met mij hadden, ¹⁴wat zou ik dan doen, als God Zich verhief, als Hij onderzoek deed, wat zou ik Hem antwoorden?

¹⁵Heeft Hij, die mij in de moederschoot maakte, ook hem niet gemaakt? Heeft niet Eenzelfde ons in de baarmoeder bereid?

¹⁶Indien ik ooit het gebed van de geringen heb afgeslagen, de ogen van de weduwe heb laten versmachten, ¹⁷of ooit mijn brood alleen gegeten, zonder dat de wees daarvan at ¹⁸- veeleer van mijn jeugd af groeide hij bij mij op als bij een vader, en van de schoot van mijn moeder af leidde ik haar - ¹⁹indien ik ooit een zwerver heb gezien zonder kleed en een arme zonder bedekking; ²⁰indien zijn lendenen mij niet hebben gezegend, en hij zich niet verwarmd heeft met de vacht van mijn schapen; ²¹indien ik ooit mijn hand heb opgeheven tegen een wees, omdat ik in de poort bijstand voor mij zag, ²²dan mag mijn schouder uit zijn gewricht vallen, en mag mijn arm van zijn pijp afbreken.

²³Want een schrik voor mij was het ongeluk, door God beschikt; en vanwege zijn hoogheid kon ik niets.

²⁴Indien ik op het goud mijn verwachting gesteld heb, en tot het fijne goud heb gezegd: U bent mijn vertrouwen; ²⁵indien ik mij heb verheugd, omdat mijn vermogen groot was en mijn hand geweldige rijkdom had verworven; ²⁶indien ik de zon heb aangezien, wanneer zij straalde, en de maan, die in pracht voortschreed, ²⁷zodat mijn hart ongemerkt verlokt werd, en mijn hand mijn mond heeft gekust, ²⁸dan zou ook dat een ongerechtigheid zijn geweest, voor de rechter te boeten, want ik zou God daarboven hebben verloochend.

²⁹Indien ik mij verheugd heb over het ongeluk van mijn hater en gejubeld, wanneer onheil hem trof ³⁰- ja, ik liet niet toe, dat mijn mond zondigde door hem met een vloek de dood te wensen - ³¹indien mijn tentgenoten niet getuig-

den: wie werd met zijn vleesvoedsel niet verzadigd?

³²- geen vreemdeling overnachtte buiten, mijn deuren deed ik open voor de reiziger - ³³indien ik als Adam mijn overtreding bedekt heb, door mijn schuld in mijn boezem te verbergen, ³⁴omdat ik voor de grote menigte bang was, en de verachting van de geslachten mij schrik aanjoeg, zodat ik zweeg en de deur niet uitging!

³⁵Ach, dat toch iemand naar mij luisterde! Ziehier mijn ondertekening - laat de Almachtige mij *antwoorden* - ook het stuk, dat mijn tegenpartij heeft geschreven.

³⁶Voorwaar, ik zal het op mijn schouder nemen, het mij als een diadeem ombinden.

³⁷Van al mijn stappen zal ik Hem rekenschap geven, als een vorst Hem naderen.

³⁸Indien mijn akker over mij heeft gejammerd en zijn voren gezamenlijk hebben gehuild;

³⁹indien ik zijn opbrengst heb verteerd zonder te betalen en de ziel van zijn bezitters heb bedroefd, ⁴⁰dan mogen dorens voor tarwe opschieten, en onkruid voor gerst. Hier eindigen de woorden van Job.

*Eerste rede van Elihu:
Hij kan niet langer zwijgen*

32¹Toen hielden deze drie mannen op Job te *antwoorden*, omdat hij in eigen ogen rechtvaardig was. ²En de toorn van Elihu, de zoon van Barakel, de Buziet, uit het geslacht van Ram, ontbrandde; tegen Job ontbrandde zijn toorn, omdat deze zich tegenover God voor rechtvaardig hield, ³en tegen zijn drie vrienden ontbrandde zijn toorn, omdat zij geen *antwoord* gevonden en Job toch schuldig verklaard had-

den. ⁴Maar Elihu had gewacht Job aan te spreken, omdat zij ouder waren dan hij. ⁵Maar toen Elihu zag, dat er in de mond van de drie mannen geen *antwoord* meer was, ontbrandde zijn toorn. ⁶En de Buziet Elihu, de zoon van Barakel, *antwoorde* en zei: Ik ben nog jong en u bent hoogbejaard; daarom schroomde ik en was bang u mee te delen, wat ik weet.

⁷Ik dacht: Laat de ouderdom spreken, en de veelheid van jaren wijsheid verkondigen. ⁸Voorwaar, het is de geest in de stervelingen en de adem van de Almachtige, die hun inzicht geeft.

⁹Niet de bejaarden hebben de wijsheid, en niet de ouden verstaan wat recht is.

¹⁰Daarom zeg ik: Luister naar mij, ook ik zal meedelen, wat ik weet.

¹¹Zie, ik heb gewacht op uw woorden, opmerkzaam geluisterd naar uw inzichten, totdat u het gesprokene zou hebben doorgrond.

¹²Ik heb u mijn aandacht gewijd, maar zie, niemand weerlegde Job, niemand van u *beantwoorde* zijn redeneringen.

¹³Zegt nu niet: Wij hebben wijsheid aangetroffen; slechts God, geen mens kan hem uit het veld slaan.

¹⁴Tegen mij heeft hij immers geen woord ingebracht, en met uw redeneringen zal ik hem niet antwoorden.

¹⁵Zij staan verslagen, zij *antwoorden* niet meer; de woorden laten hen in de steek;

¹⁶en ik heb gewacht, omdat zij niet spreken, omdat zij daar staan en niet meer *antwoordden*.

¹⁷Ook ik zal *antwoorden* op mijn beurt, ook ik zal meedelen, wat ik weet.

¹⁸Want ik ben vol woorden, de geest in mijn binnenste dringt mij; ¹⁹zie, mijn binnenste is als wijn die men geen uit-

weg geeft; als nieuwe zakken zou het barsten.

²⁰Ik wil spreken om lucht te krijgen, mijn lippen openen om te *antwoorden*.

²¹Ik zal niemand naar de ogen zien, en geen mens vleien, ²²want vleien kan ik niet, snel zou mijn Maker mij wegnemen.

Eerste rede van Elihu (slot): God spreekt op verschillende wijzen tot de mens

33 ¹Nu dan toch, Job, luister naar mijn rede, en neem al mijn woorden ter ore.

²Zie toch, ik heb mijn mond geopend, mijn tong onder mijn gehemelte spreekt.

³Mijn woorden zijn oprechtheid van hart, en wat mijn lippen weten, geven zij zuiver weer.

⁴De Geest van God heeft mij gemaakt, en de adem van de Almachtige doet mij leven.

⁵Indien u kunt, antwoord mij, maak u tegen mij op, stel u te weer.

⁶Zie, voor God ben ik aan u gelijk, ook ik ben uit leem gevormd.

⁷Dus hoeft geen schrik voor mij u te overvallen, mijn druk zal niet zwaar op u zijn.

⁸Maar u hebt gezegd zodat ik het hoorde,

en het geluid van uw woorden heb ik gehoord: ⁹Ik ben rein, zonder overtreding, ik ben zuiver en zonder ongerechtigheid;

¹⁰maar zie, Hij weet reden tot vijandschap tegen mij te vinden, Hij beschouwt mij als zijn vijand; ^{11(A)} Hij legt mijn voeten in het blok, Hij bespiedt al mijn paden.

¹²Zie, daarin hebt u ongelijk, *antwoord* ik u, want God is meer dan een sterveling.

(A) 33:11 Job 13:27.

¹³Waarom hebt u met Hem getwist, terwijl Hij toch met zijn woorden niet *antwoordt*?

¹⁴Want God spreekt op één wijze, of op twee, maar men let daar niet op.

¹⁵(A) In een droom, in een nachtgezicht, wanneer diepe slaap op de mensen valt, in sluimering op het bed - ¹⁶dan opent Hij het oor van de mensen, en drukt het zegel op de vermaningen, tot hen gericht, ¹⁷om de mens van zijn doen af te brengen, om hoogmoed van de man te weren, ¹⁸om zijn ziel van het graf te redden, zijn leven, dat het niet zal omkomen door de spies.

¹⁹Ook wordt hij door pijn op zijn bed vermaand, terwijl er aanhoudende strijd in zijn gebeente is; ²⁰dan gruwet zijn binnenste van brood, zijn ziel van begeerlijk voedsel; ²¹zijn vlees slinkt weg, men ziet het niet meer, zijn beenderen, eens onzichtbaar, steken uit, ²²zodat zijn ziel tot het graf nadert, zijn leven tot de dodende machten.

²³Indien een engel hem terzijde staat, een voorspraak, één uit duizend, om een mens zijn onschuld te kennen te geven,

²⁴dan zal Hij Zich over hem ontfermen en zeggen: Bevrijd hem, dat hij niet in het graf zal dalen, de losprijs heb Ik verkregen.

²⁵Zijn lichaam wordt frisser dan in zijn jeugd, hij keert terug tot de dagen van zijn jeugd.

²⁶Hij bidt tot God, en Deze neemt hem in welgevallen aan, zodat hij zijn aangezicht met gejubel ziet en Hij de sterfeling zijn gerechtigheid teruggeeft.

²⁷Dan zingt hij ten aanhoren van de mensen en zegt: Ik had gezondigd en het recht gebogen, maar het werd mij niet vergolden;

²⁸Hij heeft mijn ziel bevrijd van de gang naar het graf, en mijn leven verlustigt zich in het licht.

²⁹Zie, dit alles doet God tweemaal, driemaal met een mens: ³⁰zijn ziel terugbrengen van het graf, zodat hij bestraald wordt door het levenslicht.

³¹Merk op, o Job, en luister naar mij, zwijg stil, opdat ik zal spreken.

³²Hebt u iets te zeggen, antwoord mij; spreek, want ik zou u graag gelijk geven.

³³Zo niet, luister u dan naar mij; zwijg, opdat ik u wijsheid zal leren.

Tweede rede van Elihu: God handelt niet onrechtvaardig

34¹En Elihu *antwoordde* en zei: ²Hoort, u wijzen, naar mijn woorden, u verstandigen, leent mij het oor!

³Want het oor toetst de redenen, zoals het gehemelte het voedsel proeft.

⁴Laten wij voor onszelf uitmaken wat recht is, met elkaar beslissen wat goed is.

⁵Want Job zegt: Ik ben in mijn recht, maar God heeft mij mijn recht onthouden; ⁶ondanks mijn recht sta ik als leugenaar, hoewel ik onschuldig ben, is mijn wond onheilbaar.

⁷Wie is een man als Job, die godslastering indrinkt als water, ⁸die in het gezelschap van bedrivers van ongerechtigheid verkeert en omgang heeft met goddeloze mensen?

⁹Want hij heeft gezegd: Het baat de mens niet, als hij behagen heeft in de omgang met God.

¹⁰Daarom, u verstandige mensen, luistert naar mij: God is verre van goddeloosheid, de Almachtige van onrecht.

¹¹(B) Veeleer vergeldt Hij de mens zijn daden en doet ieder ondervinden naar zijn wandel; ¹²ja waarlijk, God handelt

(A) 33:15 Job 4:13. (B) 34:11 Ps. 62:13.

niet onrechtvaardig, de Almachtige buigt hem recht niet.

¹³Wie heeft de aarde onder zijn leiding gesteld, en wie heeft de hele wereld gegrondvest?

¹⁴Indien Hij zijn aandacht op hem richtte, zijn geest en zijn adem tot Zich terugnam, ¹⁵dan zou al wat leeft tegelijk de geest geven, en de mens zou terugkeren tot stof.

¹⁶Indien u verstandig bent, luister hier naar, leen het oor aan het geluid van mijn woorden.

¹⁷Kan iemand, die het recht haat, leidsman zijn, en wilt u de Rechtvaardige, de Geweldige, veroordelen, ¹⁸Hem, die tot een koning zegt: Nietswaardige, tot edelen: U goddelozen; ¹⁹die vorsten niet naar de ogen ziet, de aanzienlijke niet voortrekt boven de geringe, omdat zij allen het maaksel van zijn handen zijn?

²⁰In een oogwenk sterven zij, ja, midden in de nacht, het volk wordt opgeschrikt en vergaat, en de Machtige doet het verdwijnen, niet door mensenhand.

²¹Want zijn ogen gaan over de wegen van de mensen, en Hij ziet al zijn stappen; ²²geen donkerheid is er, noch diepe duisternis, waarin de bedrijvers van ongerechtigheid zich kunnen verbergen.

²³Want voor de mens stelt Hij geen vaste tijd om voor God in het oordeel te verschijnen, ²⁴geweldigen verbrijzelt Hij zonder onderzoek, en anderen stelt Hij in hun plaats.

²⁵Daarom, Hij geeft acht op hun daden, Hij stort hen omver in de nacht, zodat zij verbrijzeld worden.

²⁶Als goddelozen tuchtigt Hij hen, ter plaatse waar men het ziet, ²⁷omdat zij van Hem zijn afgeweken, op geen van zijn wegen acht hebben geslagen, ²⁸zodat zij het gejammer van de geringe tot

Hem deden doordringen, en Hij het gekerm van de *ellendigen* hoorde.

²⁹Als Hij Zich stilhoudt, wie zal dan veroordelen? Als Hij zijn gezicht voor iemand verbergt, wie zal dan naar hem omzien - om het even of het een volk of een enkeling betreft -, ³⁰opdat niet een goddeloos mens koning zal zijn, uit degenen die valstrikken voor het volk zijn.

³¹Maar als iemand tot God zegt: Ik ben overmoedig geweest, ik zal geen geweld meer plegen; ³²wat ik niet inzie, onderwijst U mij daarin; indien ik onrecht gedaan heb, ik zal het niet weer doen - ³³moet Hij het dan naar uw mening toch vergelden? Daar u afkeuring hebt uitgesproken, hebt uzelf te beslissen, niet ik; spreek dus uit, wat u weet.

³⁴Verstandige mensen zullen tot mij zeggen, en een wijs man, die mij aanhoort: ³⁵Job spreekt zonder verstand, en zijn woorden zijn zonder inzicht.

³⁶Och, mocht Job tot het uiterste beproefd worden wegens zijn antwoorden op de wijze van boosdoeners!

³⁷Want bij zijn zonde voegt hij een overtreding, door in ons bijzijn de handen in elkaar te slaan en een groot woord te voeren tegen God.

*Derde rede van Elihu: Gerechtigheid
baat wel de mens, maar niet God*

35 ¹En Elihu *antwoordde* en zei: ²Houdt u dat voor recht, en noemt u dat: mijn gerechtigheid tegenover God, ³dat u zegt, wat baat het u? In hoeverre ben ik beter af dan wanneer ik zondig?

⁴Ik zal u en uw vrienden met u antwoord geven: ⁵Zie de hemel en zie, geef acht op de wolken, hoog boven u; ⁶(A) indien u zondigt, wat doet u Hem daarmee

(A) 35:6 Job 22:2,3.

aan? Al zijn uw overtredingen vele, wat maakt u Hem daarmee?

⁷Indien u rechtvaardig bent, wat geeft u Hem daarmee? Of wat kan Hij uit uw hand ontvangen?

⁸Uw goddeloosheid raakt slechts een mens als u, en uw gerechtigheid een mensenkind.

⁹Wel jammert men over de veelheid van de verdrukkingen, roept om hulp wegens het geweld van de machtigen, ¹⁰maar men zegt niet: Waar is God, mijn Maker, die lofzangen geeft in de nacht; ¹¹die ons verstandiger maakt dan alle dieren van de aarde, ons wijsheid verleent boven alle vogels van de hemel?

¹²Daar roept men, maar Hij *antwoordt* niet, wegens de overmoed van de bozen.

¹³Waarlijk, God hoort niet het nutteloos geroep, de Almachtige ziet er niet naar om.

¹⁴Hoeveel te minder, nu u zegt, dat u Hem niet ziet, dat de rechtszaak vóór Hem ligt, maar dat u op Hem moet wachten.

¹⁵Maar nu: omdat zijn toorn geen bezoeking doet, en Hij Zich om de overtreding niet al te veel zorgen schijnt te maken, ¹⁶nu zet Job tevergeefs een grote mond op, spreekt vele woorden in onverstand.

Vierde rede van Elihu: Vierde rede van Elihu: Beproeving heeft bekering tot doel

36¹En Elihu ging voort en zei: ²Wacht even op mij, dan zal ik u onderwijzen, want er is nog genoeg over God te zeggen.

³Ik zal mijn kennis ver ophalen en mijn Maker rechtvaardigen; ⁴want waarlijk, mijn woorden zijn niet zinloos, een man met juist inzicht staat vóór u.

⁵Zie, God is geweldig, maar acht niets gering, geweldig is Hij in kracht van verstand.

⁶Hij laat de goddeloze niet in leven, maar verschaft recht aan de *ellendigen*;

⁷Hij trekt van de rechtvaardige zijn ogen niet af, maar zet hen voor altijd bij koningen op de troon, zodat zij hoog verheven zijn.

⁸Maar zijn zij met kettingen gebonden, gevangen in banden van ellende, ⁹dan brengt Hij hun hun daden onder het oog en hun overtredingen, omdat zij overmoedig handelen, ¹⁰en opent Hij hun oor voor de vermaning, en gebiedt, dat zij zich bekeren van de boosheid.

¹¹Indien zij horen en zich onderwerpen, dan voleindigen zij hun dagen in voorspoed en hun jaren in geluk.

¹²Maar, indien zij niet horen, dan komen zij om door de spies en geven de geest in onverstand. ¹³De bozen van hart echter verzamelen toorn; zij roepen niet om hulp, als Hij hen bindt; ¹⁴hun ziel sterft in de jeugd, en hun leven met de aan ontucht gewijden.

¹⁵Juist door zijn ellende redt Hij de *elendige*, en door de verdrukking opent Hij hun oor.

¹⁶Zo lokte Hij ook u uit de muil van de nood, naar wijde, onbeperkte ruimte, naar uw rustige maaltijd, die vol vet voedsel was.

¹⁷Maar u hebt het (rechts)oordeel over de goddeloze ten volle verdiend, recht en gerechtigheid grijpen u vast; ¹⁸laat de grimmigheid u niet verlokken tot spot en de zware losprijs u niet van de weg afbrengen.

¹⁹Kan uw rijkdom ertegen opwegen, zonder de nood, of alle krachten van uw vermogen?

²⁰Verlang niet naar de nacht, waarin volken van hun plaats oprijzen.

²¹Wacht u, keer u niet tot de boosheid, want om die reden werd u door ellende beproefd.

²²Zie, God handelt verheven in zijn kracht; wie is een leermeester als Hij?

²³Wie zou Hem zijn weg voorschrijven, en wie durft zeggen: U hebt onrecht gedaan?

²⁴Denk eraan, dat u zijn werk verheerlijkt, hetwelk de mensen bezingen.

²⁵Alle mensen zien het, de sterveling ziet het van verre.

²⁶Zie, God is groot, en wij begrijpen Hem niet, het getal van zijn jaren is onnaspeurlijk.

²⁷Want Hij trekt de waterdruppels omhoog; welke de nevel verdichten tot regen, ²⁸die de wolken doen neerstromen en doen druppelen op vele mensen.

²⁹En ook: wie begrijpt de uitbreiding van de wolken, het dreunen uit zijn hut?

³⁰Zie, Hij spreidt zijn licht erover uit en bedekt de diepten van de zee.

³¹Want daarmee richt Hij de volken, geeft Hij voedsel in overvloed.

³²Beide handen bedekt Hij met bliksemlicht en geeft het opdracht tegen de aanvallers.

³³Zijn strijdkreet kondigt Hem aan, Hij ijvert in toorn tegen het onrecht.

*Vierde rede van Elihu (slot):
Gods majesteit in de natuur*

37 ¹Ja, daarom beeft mijn hart en springt op van zijn plaats.

²Hooft, hoort het daveren van zijn stem, de donder, die uit zijn mond komt.

³Hij laat die los onder de hele hemel en zijn bliksemlicht tot de einden van de aarde.

⁴Zijn stem brult achter Hem aan, Hij dondert met de stem van zijn majesteit en houdt ze niet terug, wanneer zijn stem zich laat horen.

⁵Wonderbaar dondert God met zijn stem;

Hij doet grote dingen, en wij begrijpen ze niet; ⁶want tot de sneeuw zegt Hij:

Val op aarde! en tot de stortregen en de regenstromen: Wordt machtig!

⁷De hand van alle mensen verzegelt Hij, opdat alle mensen die Hij gemaakt heeft, het inzien.

⁸De dieren gaan in hun schuilplaats en leggen zich neer in hun holen.

⁹De storm komt uit de voorraadkamer, en de koude uit de schuren.

¹⁰Door zijn goddelijke adem maakt Hij het ijs, de watervlakte wordt als gegoten metaal.

¹¹Ook verzwaart Hij de wolken met water,

Hij spreidt zijn lichtende wolken uit, ¹²en het schiet naar alle kanten in het rond naar zijn bestel, om al wat Hij gebiedt te volbrengen op het rond van de aarde; ¹³hetzij tot een roede voor zijn aarde, hetzij tot goedheid, Hij doet het zijn doel vinden.

¹⁴Leen toch het oor aan deze dingen, o Job, sta stil en let op Gods wonderen.

¹⁵Begrijpt u, hoe God hun opdracht geeft, en hoe Hij het licht van zijn wolken doet schijnen?

¹⁶Begrijpt u iets van het zweven van de wolken, de wonderwerken van de Volmaakte in kennis, ¹⁷u, wiens klederen heet worden, als de aarde stil is vanwege de zuiderhitte?

¹⁸Kunt u zoals Hij de wolken maken tot een uitspanzel, vast als een gegoten spiegel?

¹⁹Maak ons bekend, wat wij tot Hem zullen zeggen; niets toch kunnen wij aanvoeren vanwege de duisternis.

²⁰Zou het Hem verteld worden, wanneer ik ging spreken? Heeft iemand ooit gezegd, dat hij verdeld wil worden?

²¹Nu eens ziet men geen licht, verduisterd als het is door de wolken, dan weer jaagt de wind voorbij en maakt het helder.

²²Uit het noorden verschijnt goudglans; God is bedekt met ontzagwekkende majesteit.

²³De Almachtige, die wij niet begrijpen, is groot van kracht en recht; Hij, die groot is in gerechtigheid, *buijt* haar niet.

²⁴Daarom hebben de mensen ontzag voor Hem, maar geen van de eigenwijzen ziet Hij aan.

*Het eerste antwoord van JHWH
aan Job: Zijn almacht in de
schepping en zijn voorzienigheid*

38 ¹Toen *antwoordde JHWH* Job uit een storm en zei: ²Wie is het toch, die het raadsbesluit verduistert met woorden zonder verstand?

³Stel uzelf nu als een man op, dan wil Ik u ondervragen, opdat u Mij onderwijst.

⁴Waar was u, toen Ik de aarde grondvestte? Vertel het, indien u inzicht hebt!

⁵Wie heeft haar afmetingen bepaald? U weet het immers! Of wie heeft over haar het meetsnoer gespannen?

⁶Waarop zijn haar pijlers neergelaten, of wie heeft haar hoeksteen gelegd, ⁷terwijl de morgensterren samen juichten, en al de zonen van God jubelden?

^{8(A)} Wie heeft de zee met deuren afgesloten,

toen zij bruisend uit de moederschoot kwam? - ⁹toen Ik wolken maakte tot haar kleed en duisternis tot haar windselen;

¹⁰toen Ik de door Mij gestelde grens uitbrak, grendel en deuren aanbracht;

¹¹toen Ik sprak: Tot hiertoe en niet verder zult u komen, hier zal de trots van uw golven blijven staan!

¹²Hebt u ooit in uw leven de morgen ontboden, de dageraad zijn plaats aangewezen,

¹³om de zomen van de aarde aan te grijpen, zodat de goddelozen van haar worden afgeschud?

¹⁴Zij verandert zich als leem, waarin een zegel wordt gedrukt, de dingen staan daar als in een kleed.

¹⁵Dan wordt de goddelozen hun licht ontnomen, en de opgeheven arm wordt gebroken.

¹⁶Bent u doorgedrongen tot de bronnen van de zee, en hebt u door de geheimenissen van de waterdiepte gewandeld?

¹⁷Zijn de poorten tot de dood voor u onthuld, en hebt u de poorten van de diepe duisternis gezien?

¹⁸Reikt uw begrip zover als de breedte van de aarde? Vertel het, indien u dit alles weet!

¹⁹Waar is de weg naar de woning van het licht, en de duisternis, waar is haar verblijf, ²⁰zodat u haar brengen kunt naar haar gebied, en de paden naar haar huis kent?

²¹U zult dat wel weten, want toen werd u geboren en het getal van uw dagen is groot!

²²Bent u doorgedrongen tot de schatkamers van de sneeuw?

En hebt u de schatkamers van de hagel gezien, ²³die Ik heb opgespaard voor de tijd van benauwdheid, voor de dag van strijd en oorlog?

²⁴Waar is de weg naar de plaats waar het licht zich verdeelt, vanwaar de oostenwind zich verbreidt over de aarde?

²⁵Wie heeft voor de stortvloed een geul gegraven en een weg voor de bliksem-schichten, ²⁶om regen te geven op het onbewoonde land, op de steppe, waar geen mens is, ²⁷om woestijn en woestijn te verzadigen en de spruiten van het jonge groen te doen ontluiken?

(A) 38:8 Jer. 5:22.

²⁸Heeft de regen een vader? Of wie heeft de dauwdruppels verwekt?

²⁹Uit welke schoot komt het ijs tevoorschijn, en de rijp van de hemel, wie baart die?

³⁰Als tot steen verdichten zich de wateren, en de vlakke van de watervloed sluit zich aaneen.

³¹(A) Kunt u de banden van de Pleiaden binden, of de boeien van de Orion losmaken?

³²Doet u de tekens van de Dierenriem op de juiste tijd opgaan, en bestuurt u de Beer met zijn jongen?

³³Kent u de inzetten van de hemel, bepaalt u zijn heerschappij over de aarde?

³⁴Kunt u uw stem tot de wolken verheffen, zodat een stroom van water u bedekt?

³⁵Kunt u de bliksem uitzenden, zodat zij heengaan en tot u zeggen: Hier zijn wij?

³⁶Wie heeft wijsheid gelegd in de donkere wolken of wie heeft inzicht verleend aan de grillige wolkengevaarten?

³⁷Wie telt de wolken met wijsheid af, en wie keert de kruiken van de hemel om,

³⁸wanneer het stof stolt tot gegoten metaal en de kluiten aan elkaar kleven?

39¹Kunt u een prooi jagen voor de leeuw en het verlangen van de jonge leeuwen vervullen, ²wanneer zij wegduiken in hun holen, in het struikgewas op de loer liggen?

³Wie verschaft de raaf zijn buit, wanneer zijn jongen tot God roepen, rondwalen zonder eten?

⁴Kent u de tijd, waarop de gemzen werpen? Neemt u het jongen van de herten waar?

⁵Kunt u de maanden van haar dracht tellen, en kent u de tijd, waarop zij werpen?

⁶Zij krommen zich, brengen haar jongen voort, drijven haar vrucht uit.

⁷Haar jongen worden krachtig, groeien op in het veld, zij lopen weg en keren niet tot haar terug.

⁸Wie heeft de wilde ezel de vrijheid gegeven, ja, wie heeft de banden van de ezel van de steppe losgemaakt, ⁹wie Ik de vlakke tot zijn woning aanwees en het zilte land tot zijn verblijf?

¹⁰Hij lacht om het gewoel van de stad, luistert niet naar het geschreeuw van de drijver; ¹¹hij zoekt de bergen af als zijn weide en speurt naar al wat groen is.

¹²Zou de woudos u dienstbaar willen zijn, willen overnachten bij uw kribbe?

¹³Kunt u de woudos met een touw in de ploeggeul dwingen? Zal hij achter u de dalgrond eggen?

¹⁴Vertrouwt u op hem, omdat zijn kracht zo groot is? of laat u aan hem uw zwoegen over?

¹⁵Rekent u op hem, dat hij uw koren zal binnenhalen en het naar uw dorsvloer zal samenbrengen?

¹⁶Vrolijk klapwieken de vleugels van de struis; zijn dat liefderijke slagpennen en veren, ¹⁷als zij haar eieren overlaat aan de aarde en ze warm laat worden in het zand, ¹⁸en vergeet, dat een voet die kan vertrappen en dat de dieren van het veld ze kunnen vertreden?

¹⁹Zij behandelt haar jongen hard, alsof zij niet van haar zijn; of haar zwoegen tevergeefs is, deert haar niet, ²⁰want God heeft haar wijsheid onthouden en haar geen deel aan het inzicht gegeven.

²¹Wanneer zij fier met de vleugels klapt, lacht zij om paard en ruiter.

(A) 38:31 Job 9:9; Amos 5:8.

²²Kunt u het paard sterkte geven, zijn nek met manen bekleden?

²³Kunt u het doen springen als een sprinkhaan? Zijn trots gesnuif is een verschrikking.

²⁴Het doorwoelt met vreugde het dal, met kracht trekt het de strijd tegemoet; ²⁵het lacht om de angst en is onbevreesd en deinst voor het zwaard niet terug.

²⁶Boven hem rinkelt de pijlkoker, flikkeren lans en speer; ²⁷onstuimig en wild verslindt het de bodem en is niet te houden als de hoorn klinkt; ²⁸het hinnikt, zo vaak de sjofar wordt geblazen en al van verre ruikt het de strijd, het geroep van de aanvoerders en het krijgsgeschreeuw.

²⁹Is het door uw inzicht, dat de valk vliegt, zijn vleugels uitslaat naar het zuiden?

^{30(A)} Is het op uw bevel, dat de gier zich verheft en zijn nest in de hoogte bouwt, ³¹op rotsen woont en overnacht, op rotspunt en bergtop?

³²Vandaar speurt hij naar voedsel, zijn ogen turen in de verte; ³³zijn jongen slurpen bloed, en waar verslagenen liggen, daar is hij.

Job verootmoedigt zich voor God

³⁴En **JHWH** antwoordde Job: ³⁵Wil hij die met de Almachtige argumenteert Hem corrigeren? Laat de aanklager van God daarop antwoorden!

³⁶Toen antwoordde Job **JHWH**: ³⁷Zie, ik ben te gering, hoe zal ik U antwoord geven? Ik leg de hand op mijn mond.

³⁸Eenmaal heb ik gesproken, maar ik doe het niet weer; ja tweemaal, maar ik ga er niet mee voort.

Het tweede antwoord van JHWH aan Job: Laat Job zijn macht tonen

40 ¹Toen **antwoordde JHWH** Job en zei: ²Stel uzelf nu als een man op, Ik wil u ondervragen, laat God hem **antwoorden**.

³Wilt u zelfs mijn recht teniet doen, Mij in het ongelijk stellen om zelf gelijk te hebben?

⁴Hebt u soms een arm als God, en kunt u donderen met een stem als Hij?

⁵Tooi u dan met heerlijkheid en hoogheid, bekleed u met majesteit en luister; ⁶stort uw ziedende toorn uit, en zie al wat trots is, en werp het terneer; ⁷zie al wat trots is, **verootmoedig** het en verpletter de goddelozen op staande voet.

⁸Verberg hen samen in het stof, sluit hen op in het verborgen oord.

⁹Dan zal ook Ik u loven, omdat uw rechterhand u de zege geeft.

Het tweede antwoord van JHWH aan Job (vervolg): Beschrijving van het nijlpaard

¹⁰Zie toch het nijlpaard, dat Ik heb gemaakt, evenals u. Het eet gras zoals het rund.

¹¹Zie toch de kracht in zijn lendenen, de sterkte in zijn buikspieren!

¹²Hij spant zijn staart als een ceder, de spieren van zijn dijnen zijn samengestengeld.

¹³Zijn beenderen zijn buizen van koper, zijn botten zijn zoals staven van ijzer.

¹⁴Hij is de eerste van Gods werken, het schepsel, waaraan Hij zijn zwaard gaf;

¹⁵ja, de bergen leveren hem hun opbrengst, waar alle dieren van het veld spelen.

(A) 39:30 Mat. 24:28; Luk. 17:37.

¹⁶Onder de lotus legt hij zich neer, in de schuilplaats van riet en moeras.

¹⁷Lotusplanten beschutten hem met haar schaduw, de wilgen van de beek omgeven hem.

¹⁸Zie, al is de stroom nog zo sterk, hij deinst niet terug; hij voelt zich gerust, al bruist een Jordaan tegen zijn muil.

¹⁹Durft men hem van voren vastgrijpen, een strik door zijn neus halen?

Het tweede antwoord van JHWH aan Job (slot): Beschrijving van de krokodil

²⁰Kunt u de krokodil met een vishaak optrekken, met een touw zijn tong neerdrukken?

²¹Kunt u een riet door zijn neus halen, met een haak zijn kaak doorboren? ²²Zal hij veel smeekgebeden tot u richten, vriendelijke woorden tot u spreken?

²³Zal hij een overeenkomst met u sluiten, zult u hem voor altijd tot knecht nemen?

²⁴Kunt u met hem als met een vogeltje spelen en hem vastbinden voor uw meisjes?

²⁵(A) Zullen de gezellen hem als koopwaar verhandelen, hem verdelen onder kooplieden?

²⁶Kunt u zijn huid met spiesen vol steken, zijn kop met een visharpoen?

²⁷Leg eens uw hand op hem, denk aan de strijd - u moet het maar niet weer doen.

²⁸Zie, de hoop hem te overmeesteren komt bedrogen uit; reeds bij zijn aanblik wordt men neergeveld.

41 ¹Niemand is zo roekeloos, dat hij hem zou durven tergen; wie is het dan, die voor Mij kan standhouden?

²Wie zou Mij tegemoet treden, die Ik ongedeerd zou laten? Wat onder de hele hemel is, dat behoort Mij toe.

³Ik wil niet zwijgen over zijn leden, noch over zijn geweldige kracht en kunstige lichaamsbouw.

⁴Wie heeft de zoom van zijn kleed opgelicht? Wie dringt door zijn dubbel pantser heen?

⁵Wie heeft de deuren van zijn muil geopend? Rondom zijn tanden is verschrikking.

⁶Zijn rug bestaat uit beschermende schilden, aaneengesloten als een nauwpassend zegel.

⁷Zo dicht raakt het ene het andere, dat de wind er niet tussen kan komen; ⁸het ene kleeft aan het andere, zij grijpen onafscheidelijk ineen.

⁹Zijn niezen doet licht schitteren, zijn ogen zijn als de wimpers van de dageraad.

¹⁰Uit zijn muil komen fakkels, vuurvonken schieten eruit.

¹¹Uit zijn neusgaten komt een damp als uit een kokende en dampende pot.

¹²Zijn adem zet kolen in brand, en een vlam stijgt op uit zijn muil.

¹³In zijn nek zetelt kracht, ontsteltenis springt voor hem uit.

¹⁴Zijn vleeskwabben sluiten vast aan een, onbeweeglijk aan hem vastgegoten.

¹⁵Zijn binnenste is hard als steen, hard als een onderste molensteen.

¹⁶Verheft hij zich, dan worden machtigen bang, zij raken buiten zichzelf van ontzetting.

¹⁷Treft iemand hem met een zwaard, dan houdt het geen stand, evenmin als lans, werphout of pijl.

¹⁸IJzer acht hij als stro, koper als vermolmd hout.

(A) 40:25 Ps. 74:14; 104:26; Jes. 27:1.

¹⁹ Geen pijn jaagt hem op de vlucht, slingerstenen worden voor hem verandert in stoppelen.

²⁰ Als een stoppel acht hij een knots en hij lacht om het suizen van de lans.

²¹ Aan zijn onderzijde zitten puntige scherven, hij breidt een dorsslede uit op het slijk.

²² Hij doet de diepte koken als een pot, maakt de zee aan een zalfketel gelijk.

²³ Achter hem is een lichtend spoor, zodat men de waterdiepte voor zilverhaar zou houden.

²⁴ Zijn gelijke is er op aarde niet, een schepsel zonder vrees.

²⁵ Op al wat hoog is, ziet hij neer, hij is koning over alle trotse dieren.

Job herroept en doet boete

42 ¹ Toen *antwoordde* Job **JHWH**: ² Ik weet, dat U alles kunt, en dat geen van uw plannen wordt verijdeld.

³ (A) "Wie is het toch, die het raadsbesluit omsluitert zonder verstand?" Daarom: ik verkondigde, zonder inzicht, dingen, mij te wonderbaar en die ik niet begreep. ⁴ (B) "Hoor nu, en Ik zal spreken; Ik wil u ondervragen, opdat u Mij onderwijst."

⁵ Slechts van horen zeggen had ik van U vernomen, maar nu heeft mijn oog U gezien.

⁶ Daarom herroep ik en doe boete in stof en as.

Jobs gezegend einde

⁷ Nadat **JHWH** deze woorden tot Job gesproken had, sprak **JHWH** tot de Temaniet Elifaz: Mijn toorn is ontbrand tegen u en tegen uw beide vrienden, want

u hebt niet recht van Mij gesproken zoals mijn knecht Job. ⁸ Welnu, neemt zeven stieren en zeven rammen en gaat naar mijn knecht Job en brengt ze voor u tot een brandoffer, en mijn knecht Job mag voor u bidden, want slechts hem zal Ik ter wille zijn, zodat Ik u niet iets kwaads zal aandoen, omdat u niet recht van Mij gesproken hebt zoals mijn knecht Job. ⁹ Toen gingen de Temaniet Elifaz, de Suchiet Bildad en de Naämatiet Sofar heen en deden zoals **JHWH** tot hen gesproken had. En **JHWH** was Job ter wille.

¹⁰ (C) En **JHWH** bracht een keer in het lot van Job, toen hij voor zijn vrienden gebeden had, en **JHWH** gaf Job het dubbele van al wat hij bezeten had. ¹¹ Toen kwamen al zijn broers en zussen en al zijn vroegere bekenden tot hem en aten met hem in zijn huis. Zij beklagden en troostten hem over al het onheil dat **JHWH** over hem gebracht had, en schonken hem ieder een geldstuk en een gouden ring. ¹² En **JHWH** zegende het verdere leven van Job meer dan het vroegere; hij verkreeg veertienduizend stuks kleinvee en zesduizend kamelen, duizend span runderen en duizend ezelinnen. ¹³ Hij kreeg zeven zonen en drie dochters; ¹⁴ en hij noemde de eerste Jemima, de tweede Kesia en de derde Keren-Happuk. ¹⁵ In het hele land vond men geen vrouwen zo mooi als de dochters van Job, en hun vader gaf hun een erfdeel onder hun broers. ¹⁶ Daarna leefde Job nog honderd veertig jaar; hij zag zijn kinderen en kleinkinderen, vier geslachten. ¹⁷ En Job stierf oud en van het leven verzadigd.

(A) 42:3 Job 38:2. (B) 42:4 Job 38:3. (C) 42:10 Job 1:1-3.

Psalmen

Hebreeuws: Te-hil-liem (Lofzangen)

Psalmen 1-41

De twee wegen

1 ¹ Gezegend is de man die niet wandelt in de raad van goddelozen, die niet staat op de weg van zondaars, noch zit in de kring van spotters;

² maar aan de *Torah* van **JHWH** zijn welgevallen heeft, en zijn *Torah* overpeinst bij dag en bij nacht.

^{3(A)} Want hij is als een boom, geplant aan waterstromen, die zijn vrucht geeft op zijn tijd, zijn loof verwelkt niet; - al wat hij onderneemt, gelukt.⁽¹⁾

⁴ Zo is het niet met de goddelozen: die toch zijn als kaf dat de wind verstrooit.

⁵ Daarom houden de goddelozen geen stand in het oordeel, noch de zondaars in de vergadering van de rechtvaardigen,

⁶ want **JHWH** kent de weg van de rechtvaardigen, maar de weg van de goddelozen vergaat.

De messiaanse koning

2 ^{1(B)} Waarom woelen de volken en zinnen de natiën op ijdelheid?

² De koningen van de aarde verzamelen zich in slagorde en de machthebbers spannen samen tegen **JHWH** en zijn gezalfde⁽²⁾:

³ Laat ons hun banden verscheuren en hun touwen van ons werpen!

⁴ Die in de hemel zetelt, lacht; de Heer spot met hen.

⁵ Dan spreekt Hij tot hen in zijn toorn, en verschrikt hen in zijn boosheid:

⁶ Ik heb immers mijn koning gesteld over Sion, mijn heilige berg.

^{7(C)} Ik wil getuigen van het besluit van **JHWH**: Hij sprak tot mij: Mijn zoon bent u; Ik heb u heden verwekt.

⁸ Vraag Mij en Ik zal volken geven tot uw erfdeel, de einden van de aarde tot uw bezit.

^{9(D)} U zult hen verpletteren met een ijzeren knots, hen stukslaan als pottenbakkerswerk.

¹⁰ Nu dan, u koningen, weest verstandig, laat u gezeggen, u richters van de aarde.

¹¹ Dient **JHWH** met ontzag en verheugt u met beving.

¹² Kust de Zoon, opdat hij niet zal toornen en u onderweg niet te gronde gaat, want zeer licht ontbrandt zijn toorn. Gezegend zijn allen die bij Hem schuilen!

Morgenlied

3 ^{1(E)} Een psalm van David, toen hij vluchtte voor zijn zoon Absalom.

² O **JHWH**, hoe talrijk zijn mijn tegenstanders; velen staan tegen mij op;

³ velen zeggen van mij: Hij vindt geen hulp bij God. *sela*

⁴ Maar U, **JHWH**, bent een schild dat mij dekt, mijn eer, en die mijn hoofd opheft.

⁵ Als ik luid roep tot **JHWH**, *antwoordt* Hij mij van zijn heilige berg. *sela*

⁽¹⁾ 1:3 Zie ook Nehemia 2:20a. ⁽²⁾ 2:2 Gezalfde is in het Hebreeuws "masjiach" wat wordt vertaald met Messias; dus eigenlijk staat er "tegen **JHWH** en zijn Messias"; zie ook Handelingen 4:27.

^(A) 1:3 Jer. 17:8. ^(B) 2:1 Hand. 4:25,26. ^(C) 2:7 Hand. 13:33; Heb. 1:5; 5:5. ^(D) 2:9 Opb. 2:26,27; 12:5; 19:15. ^(E) 3:1 2Sam. 15:13-17:22.

⁶Ik legde mij neer en sliep; ik werd wakker, want **JHWH** ondersteunt mij.

⁷Ik ben niet bang niet voor tienduizenden van volk, die zich rondom tegen mij stellen.

⁸Sta op, **JHWH**, verlos mij, mijn God! Ja, U hebt al mijn vijanden op de kaak geslagen, en de tanden van de goddelozen verbrijzeld.

⁹De verlossing is van **JHWH**, dat uw zegen over uw volk mag zijn. *sela*

Avondlied

4 ¹Voor de koorleider. Bij snarenspeel. Een psalm van David.

²Als ik roep, *antwoord* mij, o God van mijn gerechtigheid, die mij ruimte maakt in benauwdheid; wees mij genadig en hoor mijn gebed.

³U mannen, hoelang is mijn eer tot schande, hoelang hebt u ijdelheid lief, jaagt u de leugen na? *sela*

⁴Weet toch, dat **JHWH** Zich een gunstgenoot heeft afgezonderd; **JHWH** hoort, als ik tot Hem roep.

^{5(A)} Weest boos, maar zondigt niet; spreekt in uw hart op uw bed, en zwijgt. *sela*

⁶Brengt offers naar de eis van de *Torah* en vertrouwt op **JHWH**.

⁷Velen zeggen: Wie zal ons het goede doen zien? verhef over ons het licht van uw aangezicht, o **JHWH**!

⁸U hebt meer vreugde in mijn hart gegeven dan toen hun koren en nieuwe wijn overvloedig waren.

⁹In vrede kan ik mij te ruste begeven en gelijk inslapen, want U alleen, o **JHWH**, doet mij veilig wonen.

Morgengebed

5 ¹Voor de koorleider. Bij fluitspel. Een psalm van David.

²Neem mijn redenen ter ore, o **JHWH**, let op mijn verzuchting.

³Sla acht op mijn hulpgeroep, o mijn Koning en mijn God, want tot U richt ik mijn gebed.

⁴**JHWH**, 's morgens hoort U mijn stem, 's morgens leg ik het U voor, en zie uit.

⁵Want U bent geen God, die goddeloosheid fijn vindt, geen boze zal bij U verblijven;

⁶de opscheppers houden geen stand voor uw ogen, U haat alle bedrijvers van ongerechtigheid;

⁷U richt te gronde de leugensprekers, **JHWH** verafschuwt de man van bloed en bedrog.

⁸Maar ik zal, dank zij uw grote goedheid, uw huis binnengaan, mij neerbuijen naar uw heilige tempel in ontzag voor U.

⁹**JHWH**, leid mij door uw gerechtigheid omwille van mijn belagers; effen uw weg voor mijn aangezicht.

^{10(B)} Want in hun mond is niets betrouwbaar, hun binnenste is enkel verderf, hun keel is een open graf, zij maken hun tong glad.

¹¹Doe hen boeten, o God, laat hen vallen door hun eigen overleggingen, verstoort hen om hun vele overtredingen; want zij zijn weerspannig tegen U.

¹²Maar verheugen zullen zich allen die bij U schuilen, altijd zullen zij jubelen, daar U hen beschermt, en in U zullen juichen wie uw naam liefhebben.

¹³Want U zegent de rechtvaardige, o **JHWH**, U omgeeft hem met welbehagen als met een schild.

Gebed in doodsgevaar

6 ¹Voor de koorleider. Bij snarenspeel. Op de wijze van: De achtste. Een psalm van David.

(A) 4:5 Efez. 4:26. (B) 5:10 Rom. 3:13.

^{2(A)} O **JHWH**, straf mij niet in uw toorn, en kastijd mij niet in uw grimmigheid.

³ Wees mij genadig, **JHWH**, want ik kwijn weg; genees mij, **JHWH**, want mijn gebeente is verschrikt.

⁴ Ja, mijn ziel is ten zeerste verontrust, en U, **JHWH**, hoelang nog?

⁵ Keer weer, **JHWH**, red mijn ziel, verlos mij omwille van uw goedheid.

⁶ Want in de dood wordt aan U niet gedacht; wie zou U loven in het dodenrijk?

⁷ Ik ben afgemat van mijn zuchten; elke nacht doorweek ik mijn bed, doe ik mijn bed van tranen vloeien.

⁸ Mijn oog is dof geworden van verdriet, verzwakt door allen die mij benauwen.

^{9(B)} Wijk van mij, al u bedrivers van ongerechtigheid, want **JHWH** heeft mijn huilen gehoord;

¹⁰ **JHWH** heeft mijn smeking gehoord, **JHWH** neemt mijn gebed aan.

¹¹ Al mijn vijanden zullen beschaamd staan, ten zeerste verschrikt, zij zullen in een oogwenk beschaamd afdeinzen.

Beroep op Gods rechtvaardigheid

7 ¹ Een klaaglied van David, dat hij **JHWH** gezongen heeft om de woorden van de Benjaminit Kus.

² **JHWH**, mijn God, bij U schuil ik, verlos mij van al mijn vervolgers en red mij,

³ opdat hij niet als een leeuw mij zal verscheuren en wegslepen zonder dat iemand redt.

⁴ **JHWH**, mijn God, indien ik dát gedaan heb, indien er onrecht kleeft aan mijn handen,

⁵ indien ik hem kwaad gedaan heb, die vrede met mij had, - ja, ik heb hem gered, die mij zonder oorzaak benauwde -

⁶ dan mag de vijand mij vervolgen en achterhalen, en mijn leven ter aarde ver-

treden, en mijn ziel neerwerpen in het stof. *sela*

⁷ Sta op, **JHWH**, in uw toorn, verhef U tegen de woede van hen die mij benauwen, waak op tot mijn hulp, U, die het recht verordent.

⁸ Dan mag de vergadering van de natiën U omringen; keer weer boven haar naar de hoge.

⁹ **JHWH** richt de volken. Doe mij recht, **JHWH**, naar mijn gerechtigheid, en naar mijn onschuld, die bij mij is.

^{10(C)} Laat de boosheid van de goddelozen een einde nemen, maar bevestig U de rechtvaardige, U, die hart en nieren toetst, rechtvaardige God.

¹¹ Mijn schild is bij God, die de oprechten van hart verlost; ¹² God is een rechtvaardig Rechter en een God, die altijd toornig is.

¹³ Bekeert iemand zich niet, dan maakt Hij zijn zwaard scherp, spant zijn boog en legt aan, ¹⁴ Hij richt op hem zijn dodelijke wapens, maakt zijn pijlen tot brandende pijlen.

¹⁵ Zie, wie met ongerechtigheid bevrucht werd, is zwanger van onheil en baart leugen.

¹⁶ Hij delft een kuil en graaft die uit, maar valt zelf in het graf dat hij maakte.

¹⁷ Het onheil dat hij stichtte, keert weer op zijn hoofd, en zijn geweld komt neer op zijn schedel.

¹⁸ Ik zal **JHWH** loven naar zijn gerechtigheid, en de naam van **JHWH**, de Allerhoogste, psalmzingen.

De mens is de kroon van Gods schepping

8 ¹ Voor de koorleider. Op de Gittit. Een psalm van David.

² O **JHWH**, onze Heer, hoe heerlijk is uw naam op de hele aarde, U, die uw majesteit toont aan de hemel.

(A) 6:2 Ps. 38:2. (B) 6:9 Mat. 7:23; Luk. 13:27. (C) 7:10 Opb. 2:23.

^{3(A)} Uit de mond van kinderen en zuigelingen hebt U sterkte gegrondvest, uw tegenstanders ten spijt, om vijand en wraakgierige te doen verstommen.

⁴ Zie ik uw hemel, het werk van uw vingers, de maan en de sterren, die U bereid hebt: ^{5(B)} wat is de mens, dat U hem gedenkt, en het mensenkind, dat U naar hem omziet?

⁶ Toch hebt U hem bijna goddelijk gemaakt, en hem met heerlijkheid en luister gekroond.

^{7(C)} U doet hem heersen over de werken van uw handen, alles hebt U onder zijn voeten gelegd: ⁸ schapen en runderen allemaal en ook de dieren van het veld, ⁹ de vogels van de hemel en de vissen van de zee, welke de paden van de zeeën doorkruisen.

¹⁰ O **JHWH**, onze Heer, hoe heerlijk is uw naam op de hele aarde.

God de beschermer van de vromen

9¹ Voor de koorleider. Op de wijze van: De dood van de zoon. Een psalm van David.

² Ik zal U loven, **JHWH**, met heel mijn hart, ik wil al uw wonderen vertellen; ³ in U wil ik mij verheugen en juichen, uw naam psalmzingen, o Allerhoogste, ⁴ nu mijn vijanden terugdeinzen, struikelen en vergaan voor uw aangezicht.

⁵ Want mijn pleitzaak en mijn geding hebt U berecht, als rechtvaardig rechter de rechterstoel bestegen.

⁶ U hebt de volken gedreigd, de goddelozen te gronde gericht, hun naam hebt U uitgewist voor altijd en eeuwig; ⁷ de vijanden zijn weg - eeuwige puinhopen -, want steden hebt U verwoest, zelfs hun herinnering is vergaan.

⁸ Maar **JHWH** zetelt voor eeuwig, zijn rechterstoel heeft Hij gezet om recht te spreken; ⁹ ja, Hij doet (als Rechter) uitspraken over de wereld met gerechtigheid, Hij richt de natiën in rechtmatigheid.

¹⁰ Daarom is **JHWH** een burcht voor de verdrukte, een burcht in tijden van nood.

¹¹ Daarom vertrouwen op U wie uw naam kennen, want U hebt nooit verlaten wie U zoeken, o **JHWH**.

¹² Psalmzingt **JHWH**, die op Sion woont, verkondigt onder de volken zijn daden;

¹³ Want Hij, die de bloedschuld wreekt, denkt aan hen, het geroep van de *ellen-digen* vergeet Hij niet.

¹⁴ Wees mij genadig, **JHWH**; zie mijn *el-lende*, door mijn haters mij berokkend, U, die mij opheft uit de poorten van de dood,

¹⁵ opdat ik al uw roemrijke daden zal vertellen, in de poorten van de dochter van Sion zal juichen over uw heil.

¹⁶ De volken zijn verzonken in de kuil die zij dolven; in het net dat zij verbor-gen, raakte hun voet verward.

¹⁷ **JHWH** deed Zich kennen, Hij handhaafde het recht; in het werk van zijn handen is de goddeloze verstrikt. higgajon, *sela*

¹⁸ De goddelozen keren om naar het dodenrijk, al de volken die God vergeten.

¹⁹ Want niet voorgoed blijft de arme vergeten, niet voor altijd gaat de hoop van de *oetmoedigen* verloren.

²⁰ Sta op, **JHWH**, laat de sterveling niet zegepralen, laat de volken voor uw aanwezig gericht worden.

²¹ Jaag hun schrik aan, **JHWH**, zodat de volken erkennen, dat zij stervelingen zijn. *sela*

(A) 8:3 Mat. 21:16. (B) 8:5 Job 7:17,18; Ps. 144:3; Heb. 2:6-8. (C) 8:7 1Cor. 15:27; Efez. 1:22; Heb. 2:8.

Vervolg van Psalm 9

10¹Waarom, **JHWH**, staat U van verre, verbergt U Zich in tijden van nood?

²Met arrogantie vervolgt de goddeloze de *ellendige*, laat hen verstrikt worden in de boze plannen die zij bedacht hebben.

³De goddeloze immers roemt naar hartenlust, de woekeraar spreekt zegenwensen, hij versmaadt **JHWH**.

⁴De goddeloze met zijn neus in de hoogte (denkt): Hij vraagt geen rekenschap; al zijn gedachten zijn: Er is geen God.

⁵Zijn wegen zijn altijd voorspoedig. Uw gerichten zijn hem te hoog, hij blaast tegen allen die hem benauwen; ⁶hij zegt in zijn hart: Ik zal niet wankelen, ik, die van geslacht tot geslacht niet in onheil zal raken.

^{7(A)} Zijn mond is vervuld van vloek en bedrog en verdrukking, onder zijn tong zijn ongerechtigheid en onheil, ⁸hij ligt in hinderlaag bij de gehuchten, in het verborgene doodt hij de onschuldige. Zijn ogen bespieden de zwakke, ⁹hij loert in het verborgene als een leeuw in de struiken; hij loert om de *ellendige* te vangen, hij vangt de *ellendige*, hem trekkend in zijn net.

¹⁰Hij bukt, duikt ineen, en de zwakken vallen in zijn sterke klauwen.

¹¹Hij zegt in zijn hart: God vergeet het, Hij verbergt zijn aangezicht, Hij ziet het in eeuwigheid niet.

¹²Sta op, **JHWH**! o God, hef uw hand op, vergeet de *ellendigen* niet.

¹³Waarom smaadt de goddeloze God, spreekt hij in zijn hart: U vraagt geen rekenschap.

¹⁴U ziet het, want U ziet moeite en verdriet, om het in uw hand te leggen. Op U verlaat zich de zwakke, voor de wees bent U een helper.

¹⁵Verbreek de arm van de goddeloze en boze, straf zijn goddeloosheid, totdat U ze niet meer vindt.

¹⁶**JHWH** is Koning, eeuwig en altijd. De volken zijn vergaan uit zijn land.

¹⁷De begeerte van de *ootmoedigen* hebt U, **JHWH**, gehoord: U sterkt hun hart, uw oor merkt op,

¹⁸om recht te doen de wees en de verdrukte, zodat nooit meer een aards sterfeling schrik aanjaagt.

*Bij **JHWH** is een schuilplaats*

11¹Voor de koorleider. Van David. Bij **JHWH** schuil ik. Hoe durft u dan tot mij zeggen: Vlucht naar uw bergen als vogels?

²Want zie, de goddelozen spannen de boog, zij leggen hun pijl op de pees, om oprechten van hart in het duister te treffen.

³Wanneer de grondslagen zijn vernield, wat kan dan de rechtvaardige doen?

⁴**JHWH** woont in zijn heilig paleis, **JHWH** heeft in de hemelen zijn troon; zijn ogen slaan gade, zijn blikken doorvorsen de mensenkinderen.

⁵**JHWH** toetst de rechtvaardige en de goddeloze; en wie geweld bemint, die haat Hij.

⁶Hij regent op de goddelozen vurige kolen en zwavel, schroeiende wind is het deel van hun beker.

⁷Want **JHWH** is rechtvaardig en Hij heeft gerechtigheid lief; de oprechten zullen zijn aangezicht zien.

(A) 10:7 Rom. 3:14.

Gebed om hulp

12¹Voor de koorleider. Op de wijze van: De achtste. Een psalm van David.

²Help toch, **JHWH**, want er zijn geen vromen meer; ja, de getrouwen zijn schaars onder de mensenkinderen.

³Zij spreken valsheid tegen elkaar, zij spreken dubbelhartig, met gladde lippen.

⁴Laat **JHWH** alle gladde lippen en elke grootsprekende tong verdelgen;

⁵hen die zeggen: Met onze tong zijn wij sterk; onze lippen zijn met ons - wie is heer over ons?

⁶Om de onderdrukking van de *ellendigen*, het zuchten van de armen, richt Ik Mij nu op, zegt **JHWH**; Ik stel in veiligheid wie daarnaar smacht.

⁷De woorden van **JHWH** zijn zuivere woorden, zuiver zilver, in een smeltoven in de aarde zevenvoudig gelouterd.

⁸U, **JHWH**, zult ze nakomen, ons altijd beschermen tegen dit geslacht;

⁹de goddelozen draven rond, terwijl boosheid bij de mensenkinderen het hoofd opsteekt.

Gebedsvertrouwen

13¹Voor de koorleider. Een psalm van David.

²Hoelang, **JHWH**? Zult U mij voortdurend vergeten? Hoelang zult U uw aanzicht voor mij verbergen?

³Hoelang zal ik plannen koesteren in mijn ziel, zorgen hebben in mijn hart, dag aan dag? Hoelang zal mijn vijand zich boven mij verheffen?

⁴Zie toch, *antwoord* mij, **JHWH**, mijn God! Verlicht mijn ogen, opdat ik niet zal inslapen ten dode;

⁵opdat mijn vijand niet zal zeggen: Ik ben hem te sterk geweest; opdat mijn tegenstanders niet juichen, wanneer ik wankel.

⁶Ik echter vertrouw op uw goedheid, over uw verlossing juicht mijn hart. Ik wil **JHWH** zingen, omdat Hij mij heeft welgedaan.

De overmoed van de dwazen

14^{1(A)} Voor de koorleider. Van David. De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God. Zij bedrijven gruwelijke en afschuwelijke misdaden, niemand is er, die goed doet.

²**JHWH** ziet uit de hemel neer op de mensenkinderen, om te zien, of er één verstandig is, één, die God zoekt.

³Allen zijn zij afgeweken, tezamen ontaard; er is niemand die goed doet, zelfs niet één.

⁴Hebben zij dan geen kennis, al die bedrivers van ongerechtigheid, die mijn volk opeten, als aten zij brood? **JHWH** roepen zij niet aan.

⁵Daar overvalt hen de schrik, want God is bij het rechtvaardig geslacht.

⁶Het voornemen van de *ellendige* kunt u wel beschamen, maar **JHWH** is zijn toevlucht.

⁷Och, dat uit Sion Israëls redding zou komen! Als **JHWH** een keer brengt in het lot van zijn volk, dan zal Jakob juichen, Israël zich verheugen.

Wie mag bij God verkeren?

15¹Een psalm van David. **JHWH**, wie mag verblijven in uw tent? Wie mag wonen op uw heilige berg?

²Hij, die onberispelijk wandelt en doet wat recht is en waarheid spreekt in zijn hart,

(A) 14:1 Rom. 3:10-12.

³die met zijn tong niet lastert, die zijn metgezel geen kwaad doet en geen smaad op zijn naaste laadt;

⁴in wiens ogen de verwerpelijke veracht is, terwijl hij hen eert, die ontzag voor **JHWH** hebben. Heeft hij tot zijn schade gezworen, hij verandert het niet;

⁵hij leent zijn geld niet op woeker en aanvaardt geen geschenk tegen de onschuldige. Wie zó handelt zal nimmer wankelen.

Het gezegende lot van de vromen

16¹Een kleinood van David. Bewaar mij, o God, want bij U schuil ik.

²Ik heb tot **JHWH** gezegd: U bent mijn Heer, ik heb geen goed buiten U.

³Wat betreft de heiligen die in het land zijn: zij zijn de heerlijken in wie al mijn behagen is.

⁴Vele zijn de pijnen van hen die dingen naar de gunst van een andere (god); ik zal hun plengoffers van bloed niet plengen, ik zal zelfs hun namen niet op mijn lippen nemen.

⁵O **JHWH**, mijn erfdeel en mijn beker, U zelf maakt blijvend wat het lot mij toeweest.

⁶De meetsnoeren vielen mij in liefelijke gebieden, ja, mijn erfdeel bevat mij.

⁷Ik prijs **JHWH**, die mij raad heeft gegeven, zelfs bij nacht onderwijzen mij mijn nieren.

⁸Ik stel mij **JHWH** voortdurend voor ogen; omdat Hij aan mijn rechterhand staat, wankel ik niet.

⁹Daarom verheugt zich mijn hart en juicht mijn ziel, zelfs mijn lichaam zal in veiligheid wonen;

¹⁰(A) want U geeft mijn ziel niet prijs aan het dodenrijk, noch laat U uw gunstgenoot het graf zien.

¹¹(B) U maakt mij het levenspad bekend; overvloed van vreugde is bij uw aangezicht, liefelijkheid is in uw rechterhand, voor eeuwig.

Gebed van een onschuldig vervolgd

17¹Een gebed van David. Hoor, **JHWH**, naar een rechtvaardige zaak, sla acht op mijn smeking; leen het oor aan mijn gebed, gesproken met onbedrieglijke lippen.

²Mag uw oordeel over mij van uw aangezicht uitgaan: uw ogen zien wat recht is.

³Toetst U mijn hart, onderzoekt U 's nachts, beproeft U mij, U vindt niets; wat ik ook bedenken, mijn mond overtreedt niet.

⁴Wat betreft daden van mensen, naar het woord van uw lippen heb ik mij gewacht voor de paden van de geweldenaar;

⁵ik hield uw spoor, mijn voetstappen wankelden niet.

⁶Ik roep U aan, omdat U, o God, mij *antwoordt*; neig uw oor tot mij, hoor naar mijn woord.

⁷Maak uw gunstbewijzen wonderbaar, Verlosser van hen die voor tegenstanders schuilen bij uw rechterhand.

⁸Bewaar mij als de oogappel, verberg mij, in de schaduw van uw vleugels,

⁹voor de goddelozen die mij overweldigen, voor mijn doodsvijanden die mij omsingelen.

¹⁰Zij sluiten hun vette (hart) toe, met hun mond spreken zij hoogmoedig;

¹¹zij omringen ons nu, waar wij ook gaan, hun oogmerk is om ons ter aarde te werpen.

¹²Hij lijkt op een leeuw die begeert te verscheuren, en op een jonge leeuw, in een schuilhoek gedoken.

(A) 16:10 Hand. 13:35. (B) 16:11 Hand. 2:25-28.

¹³Sta op, **JHWH**, treed hem tegemoet, doe hem bukken, red met uw zwaard mijn leven van de goddeloze,

¹⁴met uw hand, **JHWH**, van de mannen, van de wereldse mannen, van wie hun deel in dit leven is, en vul hun binnenste met wat U voor hen hebt weggelegd, zodat hun zonen er nog zat van zijn, die wat hun rest, aan hun kinderen nalaten.

¹⁵Maar ik zal in gerechtigheid uw aanzicht zien, en bij het ontwaken mij verzadigen met uw beeld.

Danklied van de koning⁽¹⁾

18¹Voor de koorleider. Van de knecht van **JHWH**, van David, die tot **JHWH** de woorden van dit lied sprak, in de tijd waarin **JHWH** hem verlost had uit de greep van al zijn vijanden en uit de hand van Saul.

²Hij zei: Ik heb U hartelijk lief, **JHWH**, mijn sterkte,

³o **JHWH**, mijn steenrots, mijn vesting en mijn bevrijder, mijn God, mijn Rots, bij wie ik schuil, mijn schild, hoorn van mijn redding, mijn burcht.

⁴Geloofd zij **JHWH**, roep ik uit; want van mijn vijanden ben ik verlost.

⁵Dodelijke banden hadden mij omvangen, en stromen van verderf hadden mij overvallen,

⁶banden van het dodenrijk hadden mij omgeven, dodelijke valstrikken lagen op mijn weg.

⁷Toen ik van binnen bang was geworden, riep ik **JHWH** aan, tot mijn God riep ik om hulp. Hij hoorde mijn stem uit zijn paleis, mijn hulpgeroep tot Hem drong door in zijn oren.

⁸Toen dreunde en beefde de aarde en de grondvesten van de bergen sidderden en daverden, omdat Hij in toorn ontbrand was.

⁹Rook steeg op uit zijn neus, verterend vuur kwam voort uit zijn mond, kolen raakten erdoor in brand.

¹⁰Hij neigde de hemel en daalde neer, donkerheid was onder zijn voeten,

¹¹Hij reed op een cherub en vloog en zweefde op de vleugels van de wind.

¹²Hij stelde het duister tot zijn omhulsel, tot zijn beschutting rondom Zich: duistere wateren, wolkengevaarten.

¹³Van de glans vóór Hem verdwenen zijn wolken, hagel en vurige kolen.

¹⁴**JHWH** deed de donder in de hemel weerklinken, de Allerhoogste verhief zijn stem - [hagel en vurige kolen].

¹⁵Hij schoot zijn pijlen en verstrooide hen, hij slingerde bliksemen en bracht hen in verwarring.

¹⁶Toen werden de beddingen van de wateren zichtbaar en de grondvesten van de wereld kwamen bloot vanwege uw dreigen, o **JHWH**, vanwege het blazen van de adem van uw neus.

¹⁷Hij reikte van omhoog, greep mij, trok mij op uit grote wateren.

¹⁸Hij ontrukte mij aan mijn machtige vijand, en aan mijn haters, omdat zij sterker waren dan ik.

¹⁹Zij traden mij in de weg in de dagen van mijn ongeluk, maar **JHWH** was mij tot steun;

²⁰Hij leidde mij uit in de ruimte. Hij redde mij, omdat Hij welgevallen aan mij had.

²¹**JHWH** deed mij naar mijn gerechtigheid, naar de reinheid van mijn handen vergold Hij mij,

²²want ik heb de wegen van **JHWH** gehouden en ben niet goddeloos afgeweken van mijn God.

²³Want al zijn verordeningen stonden mij voor ogen en zijn inzettingen deed ik niet van mij weg,

⁽¹⁾ 18:0 Zie ook 2 Samuël 22

²⁴maar ik was onberispelijk tegenover Hem, en wachtte mij voor ongerechtigheid.

²⁵**JHWH** heeft mij vergolden naar mijn gerechtigheid, naar de reinheid van mijn handen voor zijn ogen.

²⁶Tegenover de getrouwe toont U Zich getrouw, tegenover de onberispelijke toont U Zich onberispelijk,

²⁷tegenover de reine toont U Zich rein, maar tegenover de verkeerde toont U Zich een tegenstander.

²⁸U toch verlost het *ellendige* volk en *vernedert* de hoogmoedige ogen.

²⁹U toch doet mijn lamp schijnen, **JHWH**, mijn God, U doet mijn duisternis opklaren.

³⁰Met U immers loop ik op een legerbende in en met mijn God spring ik over een muur.

³¹Gods weg is volmaakt; het woord van **JHWH** is zuiver. Hij is een schild voor allen die bij Hem schuilen.

³²Want wie is God behalve **JHWH**, wie is een rots buiten onze God?

³³Die God, die mij met kracht omgordt en mijn weg effen maakt;

³⁴(A) die mijn voeten maakt als die van herten en mij op mijn hoogten doet staan;

³⁵die mijn handen oefent ten strijde, zodat mijn armen een koperen boog spannen.

³⁶Ook gaf U mij het schild van uw heil, en uw rechterhand ondersteunde mij, uw *oetmoedige* goedheid maakte mij groot.

³⁷U hebt mij ruimte gegeven voor mijn stappen, en mijn enkels wankelden niet.

³⁸Ik vervolgde mijn vijanden om hen te achterhalen, en liet niet af, voordat ik hen had vernietigd;

³⁹ik verpletterde hen, zodat zij niet konden opstaan, zij vielen onder mijn voeten.

⁴⁰U hebt mij aangegord met kracht tot de strijd, U deed onder mij bukken wie tegen mij opstonden;

⁴¹U deed mijn vijanden mij de rug toekeren, en mijn haters verdelgde ik.

⁴²Zij riepen tot **JHWH** om hulp, maar niemand redde, en Hij *antwoordde* hun niet;

⁴³toen vermaalde ik hen als stof voor de wind. Ik goot hen uit als modder op de straten.

⁴⁴U deed mij ontkomen aan de onderlinge strijd van het volk, U stelde mij tot hoofd van de natiën; volken die ik niet kende, werden mij dienstbaar;

⁴⁵nauwelijks hadden zij van mij gehoord, of zij gehoorzaamden mij; vreemden veinsden onderdanigheid tegenover mij.

⁴⁶Vreemden verloren hun kracht en verlieten bevend hun burchten.

⁴⁷**JHWH** leeft. Geprezen is mijn Rots, en verheerlijkt is de God van mijn redding,

⁴⁸de God, die mij wraak heeft verleend, die volken aan mij heeft onderworpen,

⁴⁹die mij van mijn vijanden heeft gered. Ja, U hebt mij verhoogd boven hen die tegen mij opstonden, U hebt mij gered van de gewelddenaar.

⁵⁰(B) Daarom loof ik U, o **JHWH**, onder de volken en wil ik uw naam psalmzingen.

⁵¹Hij schenkt zijn koning grote uitredingen, en betoont trouw aan zijn gezalfde, aan David en zijn nageslacht voor altijd.

(A) 18:34 Hab. 3:19. (B) 18:50 Rom. 15:9.

*Gods majesteit in de
schepping en in de Torah*

19¹Voor de koorleider. Een psalm van David.

²De hemelen vertellen Gods eer, en het uitspansel verkondigt het werk van zijn handen;

³de dag vertelt het aan de dag, en de nacht vertelt het aan de nacht.

⁴Toch is het geen spreken en zijn het geen woorden, hun stem wordt niet gehoord:

⁵(A) toch gaat hun prediking uit over de hele aarde en hun taal tot aan het einde van de wereld. Hij heeft daarin een tent opgeslagen voor de zon,

⁶die is als een bruidegom die uit zijn bruidsvertrek treedt, jubelend als een held om het pad te lopen.

⁷Van het ene einde van de hemel is haar opgang en haar omloop tot het andere einde; niets blijft verborgen voor haar gloed.

⁸De *Torah* van **JHWH** is volmaakt, zij verkwikt⁽¹⁾ de ziel; het getuigenis van **JHWH** is betrouwbaar, zij schenkt wijsheid aan de onverstandige.

⁹De bevelen van **JHWH** zijn waarachtig, zij verheugen het hart; het gebod van **JHWH** is puur, het verlicht de ogen.

¹⁰Het ontzag voor **JHWH** is rein, voor altijd onveranderlijk; de verordeningen van **JHWH** zijn waarheid, alle rechtvaardig.

¹¹Kostelijker zijn zij dan goud, ja, dan veel fijn goud; en zoeter dan honing, ja, dan honingzeem uit de raat.

¹²Ook laat uw knecht zich daardoor ernstig vermanen; in het houden ervan ligt rijke beloning.

¹³Afdwalingen, wie merkt ze op? Spreek mij van verborgen (zonden) vrij.

¹⁴Behoed ook uw knecht voor overmoed, laat die over mij niet heersen; dan ben ik onberispelijk en vrij van grove overtreding.

¹⁵Mogen de woorden van mijn mond en de overleggingen van mijn hart U aangenaam zijn, o **JHWH**, mijn rots en mijn verlosser.

Gebed om overwinning voor de koning

20¹Voor de koorleider. Een psalm van David.

²Mag **JHWH** u in de dagen van de benauwdheid *antwoorden*, mag de naam van de God van Jakob u onaantastbaar maken;

³Hij zendt u hulp uit het heiligdom en ondersteunt u uit Sion.

⁴Hij gedenkt al uw offers, en uw brandoffer acht Hij aangenaam. *sela*

⁵Hij geeft u naar uw hart, en doet al uw plannen in vervulling gaan.

⁶Wij willen juichen over uw overwinning, en in de naam van onze God de vaandels opsteken; mag **JHWH** al uw verlangens vervullen.

⁷Nu weet ik, dat **JHWH** aan zijn gezalfde⁽²⁾ de overwinning geeft, Hij *antwoordt* hem uit zijn heilige hemel met de machtige heilsdaden van zijn rechterhand.

⁸Dezen beroemen zich op wagens en anderen op paarden, maar wij roemen in de naam van **JHWH**, onze God.

⁹Zij zinken neer en vallen, maar wij richten ons op en houden stand.

¹⁰O **JHWH**, schenk de koning de overwinning, mag Hij ons *antwoorden* op de dag dat wij roepen.

(1) 19:8 In het Hebreeuws staat er "bekeert". (2) 20:7 Gezalfde is in het Hebreeuws "masjiach" wat wordt vertaald met Messias; dus eigenlijk staat er "**JHWH** aan zijn Messias".

(A) 19:5 Rom. 10:18.

Danklied na de overwinning

21¹Voor de koorleider. Een psalm van David.

²**JHWH**, de koning verheugt zich over uw macht, hij juicht over uw heil.

³U hebt hem de wens van zijn hart geschonken, het verlangen van zijn lippen hebt U niet geweigerd. *sela*

⁴Want U treedt hem tegemoet met goede zegeningen. U zet een kroon van fijn goud op zijn hoofd.

⁵Leven vroeg hij van U; U gaf het hem, lengte van dagen voor altijd en eeuwig.

⁶Groot is zijn eer door uw heil, majesteit en luister hebt U hem toebedeeld;

⁷want U maakt hem gezegend voor altijd. U overstelpt hem met blijdschap voor uw aangezicht.

⁸Want de koning vertrouwt op **JHWH** en door de goedheid van de Allerhoogste wankelt hij niet.

⁹Uw hand zal al uw vijanden vinden, uw rechterhand zal uw haters vinden.

¹⁰U zult hen maken als een vurige oven ten tijde dat U verschijnt, o **JHWH**. In zijn toorn zal Hij hen verslinden, en het vuur zal hen verteren;

¹¹hun kroost zult U van de aarde verdelen en hun nageslacht uit de mensenkinderen.

¹²Als zij onheil over u willen brengen, boze plannen beramen, kunnen zij niets.

¹³Ja, U zult hen de rug doen keren, met de pees van uw boog legt U aan op hun gezicht.

¹⁴Verhef U, o **JHWH**, in uw kracht, wij willen uw sterkte met liederen bezingen.

Mijn God, waarom hebt U mij verlaten?

22¹Voor de koorleider. Op de wijze van: Het hert van de dageraad. Een psalm van David.

²(A) Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten, en bent u ver van mijn verlossing, bij de woorden van mijn jammerklacht?

³Mijn God, ik roep overdag, en U *antwoordt* niet, en 's nachts, en ik kom niet tot stilte.

⁴Desondanks bent U de Heilige, die troont op de lofzangen van Israël.

⁵Op U hebben onze vaders vertrouwd, zij hebben vertrouwd, en U deed hen ontkomen;

⁶tot U hebben zij geroepen en zij werden gered, op U hebben zij vertrouwd en zij zijn niet beschaamd.

⁷Maar ik ben een worm en geen man, een smaad voor de mensen en veracht door het volk.

⁸(B) Allen die mij zien, bespotten mij, (1) zij steken de lip uit, zij schudden het hoofd:

⁹(C) Wentel het op **JHWH** - laat die hem verlossen, hem redden, Hij heeft immers welgevallen aan hem!

¹⁰U toch hebt mij uit de moederschoot doen komen, U deed mij vol vertrouwen rusten aan de borst van mijn moeder;

¹¹aan U werd ik overgegeven bij mijn geboorte, van de moederschoot af bent U mijn God.

¹²Wees dan niet ver van mij, want nabij is de nood, en er is geen helper.

¹³Vele stieren hebben mij omringd, buffels van Basan hebben mij omsingeld;

¹⁴zij sperren hun muil tegen mij open - een verscheurende, brullende leeuw.

(1) 22:8 Zie Matteüs 27:31, 39-44.

(A) 22:2 Mat. 27:46; Mar. 15:34. (B) 22:8 Mat. 27:39; Mar. 15:29; Luk. 23:35. (C) 22:9 Mat. 27:43.

¹⁵ Als water ben ik uitgestort en al mijn beenderen zijn ontwricht; mijn hart is geworden als was, het is gesmolten in mijn binnenste;

¹⁶ verdroogd als een scherf is mijn kracht, mijn tong kleeft aan mijn gehemelte; in het stof van de dood legt U mij neer.

¹⁷ Want honden hebben mij omringd, een bende boosdoeners heeft mij omsingeld, die mijn handen en voeten doorboren.

¹⁸ Al mijn beenderen kan ik tellen; zij kijken toe, zij zien met leedvermaak naar mij.

¹⁹(A) Zij verdelen mijn klederen onder elkaar en werpen het lot over mijn gewaad.

²⁰ Maar U, **JHWH**, wees niet verre; mijn sterkte, haast U mij tot hulp.

²¹ Red van het zwaard mijn ziel, mijn eenzame, van het geweld van de hond.

²² Verlos mij uit de muil van de leeuw, en van de hoorns van de woudossen. U hebt mij *geantwoord*!

²³(B) Ik zal uw naam aan mijn broeders verkondigen, in het midden van de gemeente zal ik U lofzingen.

²⁴ U, die **JHWH** vreest, looft Hem, verheerlijkt Hem, u al het nageslacht van Jakob, en hebt ontzag voor Hem, u al het nageslacht van Israël.

²⁵ Want Hij heeft niet veracht noch versmaad de *ellende* van de *ellendige*, en zijn aangezicht niet voor hem verborgen, maar Hij heeft gehoord, toen hij tot Hem riep.

²⁶ Van U komt mijn lof in een grote gemeente, mijn geloften zal ik betalen in de tegenwoordigheid van wie ontzag voor Hem hebben.

²⁷ De *ootmoedigen* zullen eten en verzadigd worden, wie **JHWH** zoeken, zullen Hem loven, laat uw hart opleven, voor altijd.

²⁸ Alle einden van de aarde zullen het gedenken en zich tot **JHWH** bekeren; alle geslachten van de volken zullen zich neerbuigen voor uw aangezicht.

²⁹ Want het koninkrijk is van **JHWH**, Hij is heerser over de volken.

³⁰ Alle welgedanen van de aarde eten en aanbidden; voor Hem knielen allen die in het stof neerdalen, en wie zijn ziel niet in leven kan houden.

³¹ Het nageslacht zal Hem dienen, er zal van de Heer verteld worden aan het komende geslacht;

³² zij zullen zijn gerechtigheid verkondigen aan het volk dat geboren zal worden, omdat Hij het gedaan heeft.

***JHWH** is mijn Herder*

23¹ Een psalm van David. **JHWH** is mijn Herder, mij ontbreekt niets⁽¹⁾;

²(C) Hij doet mij neerliggen in grazige weiden; Hij voert mij aan rustige wateren;

³ Hij herstelt mijn ziel. Hij leidt mij in sporen van gerechtigheid omwille van zijn naam.

⁴ Zelfs al ga ik door een dal van diepe duisternis, ik vrees geen kwaad, want U bent bij mij; uw stok en uw staf, die vertroosten mij.

⁵ U richt voor mij een maaltijd aan voor de ogen van wie mij benauwen; U zalfst mijn hoofd met olie, mijn beker vloeit over.

⁶ Ja, heil en goedheid zullen mij volgen al de dagen van mijn leven; ik zal in het

⁽¹⁾ **23:1** Vanuit de Hebreeuwse grondtekst kan je hier ook lezen "ik zal niet ontbreken".

^(A) **22:19** Mat. 27:35; Mar. 15:24; Luk. 23:34; Joh. 19:24. ^(B) **22:23** Heb. 2:12. ^(C) **23:2** Opb. 7:17.

huis van **JHWH** verblijven tot in lengte van dagen.

Intocht met de koning van eer

24^{1(A)} Van David. Een psalm. Van **JHWH** is de aarde en haar volheid, de wereld en die daarop wonen.

²Want Hij heeft haar op de zeeën gegrond en op de stromen gevestigd.

³Wie mag de berg van **JHWH** beklimmen, wie mag staan in zijn heilige stad?

^{4(B)} Die rein is van handen en zuiver van hart, die zijn ziel niet op valsheid richt, noch bedrieglijk zweert.

⁵Die zal van **JHWH** een zegen wegdragen en gerechtigheid van de God van zijn heil.

⁶Dat is het geslacht van wie naar Hem vragen; die uw aanschijn zoeken; dat is Jakob. *sela*

⁷Heft, poorten, uw hoofden omhoog, en verheft u, u aloude ingangen, opdat de Koning van eer in zal gaan.

⁸Wie is toch de Koning van eer? **JHWH**, sterk en geweldig, **JHWH**, geweldig in de strijd.

⁹Heft, poorten, uw hoofden omhoog, en verheft ze, u aloude ingangen, opdat de Koning van eer in zal gaan.

¹⁰Wie is Hij toch, de Koning van eer? **JHWH** van de legermachten, Hij is de Koning van eer. *sela*

Gebed om vergeving en verlossing

25¹ Van David. Tot U, **JHWH**, hef ik mijn ziel op;

²mijn God, op U vertrouw ik; laat mij niet beschaamd worden, laten mijn vijanden niet over mij juichen.

³Ja, allen die U verwachten, worden niet beschaamd, beschaamd worden wie trouweloos handelen zonder oorzaak.

⁴**JHWH**, maak mij uw wegen bekend, leer mij uw paden,

⁵leid mij in uw waarheid en leer mij, want U bent de God van mijn heil, U verwacht ik de hele dag.

⁶Gedenk uw barmhartigheid, **JHWH**, en uw gunstbewijzen, want die zijn van eeuwigheid;

⁷gedenk niet de zonden van mijn jeugd, noch mijn overtredingen, gedenk aan mij naar uw gunst, omwille van uw goedheid, **JHWH**.

⁸Goed en waarachtig is **JHWH**; daarom onderwijst Hij de zondaars over de weg.

⁹Ootmoedigen doet Hij wandelen in het recht, en Hij leert *ootmoedigen* zijn weg.

¹⁰Alle paden van **JHWH** zijn goedheid en trouw voor wie zijn verbond en zijn getuigenissen bewaren.

¹¹Omwille van uw naam, **JHWH**, vergeef mij mijn ongerechtigheid, want die is groot.

¹²Wie is de man die **JHWH** vreest? Hij onderwijst hem over de weg die hij moet kiezen.

¹³Hij zelf zal in voorspoed verblijven, en zijn nageslacht zal het land beërven.

¹⁴De vertrouwelijke omgang van **JHWH** is met wie ontzag voor Hem hebben, en zijn verbond maakt Hij hun bekend.

¹⁵Mijn ogen zijn voortdurend op **JHWH**, want Hij voert mijn voeten uit het net.

¹⁶Keer U tot mij en wees mij genadig, want eenzaam ben ik en *ellendig*.

¹⁷De benauwdheden van mijn hart hebben zich uitgebreid, voer mij uit mijn angsten.

¹⁸Zie op mijn ellende en mijn moeite, en vergeef al mijn zonden.

(A) 24:1 1Cor. 10:26. (B) 24:4 Mat. 5:8.

¹⁹Zie, hoe talrijk zijn mijn vijanden, en met welk een boosaardige haat haten zij mij.

²⁰Bewaar toch mijn ziel en red mij; laat mij niet beschaamd worden, want bij U schuil ik.

²¹Vroomheid en oprechtheid mogen mij behoeden, want U verwacht ik.

²²O God, verlos Israël uit al zijn benauwdheden.

Betuiging van onschuld

26¹Van David. Doe mij recht, **JHWH**, want ik heb in onschuld gewandeld; op **JHWH** heb ik vertrouwd zonder te wankelen.

²Toets mij, **JHWH**, en beproef mij, keur mijn nieren en mijn hart.

³Want uw goedheid houd ik voor ogen, en ik wandel in uw waarheid.

⁴Bij de valsaards zit ik niet neer, met de huichelaars ga ik niet om;

⁵ik haat het gezelschap van de boosdoeners, en bij de goddelozen zit ik niet neer.

⁶Ik was mijn handen in onschuld, en maak de omgang om uw altaar, o **JHWH**,

⁷terwijl ik luid een loflied doe horen, en al uw wonderen vertel.

⁸**JHWH**, ik heb lief de plaats van uw huis, de woonplaats van uw heerlijkheid.

⁹Raap mijn ziel niet weg met de zondaars, noch mijn leven met hen die bloed vergieten,

¹⁰bij wie misdaad aan hun handen kleeft, en waarvan hun rechterhand vol is van geschenken.

¹¹Ik echter wandel in onschuld - verlos mij en wees mij genadig.

¹²Mijn voet staat op effen baan - in de samenkomsten zal ik **JHWH** prijzen.

Veilig in Gods hoede

27¹Van David. **JHWH** is mijn licht en mijn heil, voor wie zou ik bang

zijn? **JHWH** is de vesting van mijn leven, voor wie zou ik angstig zijn?

²Toen boosdoeners op mij afkwamen om mij te verslinden - mijn tegenstanders en mijn vijanden - zijn zij zelf gestruikeld en gevallen.

³Al legerd zich een leger tegen mij, mijn hart is niet bang; al verheft zich een strijd tegen mij, toch blijf ik vertrouwen.

⁴Eén ding heb ik van **JHWH** gevraagd, dit zoek ik: te verblijven in het huis van **JHWH** al de dagen van mijn leven, om de liefelijkheid van **JHWH** te zien, en om te onderzoeken in zijn tempel.

⁵Want Hij bergt mij in zijn hut in de dagen van het kwaad, Hij verbergt mij in het verborgene van zijn tent, Hij plaatst mij hoog op een rots.

⁶En nu heft mijn hoofd zich op boven mijn vijanden rondom mij; daarom wil ik in zijn tent offeren offers met geschal, ik wil zingen, ja psalmzingen **JHWH**.

⁷Hoor, **JHWH**, hoe ik luid roep, wees mij genadig en *antwoord* mij.

⁸Vanwege U zegt mijn hart: Zoekt mijn aangezicht. Ik zoek uw aangezicht, **JHWH**.

⁹Verberg uw aangezicht niet voor mij, wijs uw knecht niet af in toorn, U was mijn hulp; verwerp mij niet en verlaat mij niet, o God van mijn heil.

¹⁰Al hebben mijn vader en moeder mij verlaten, toch neemt **JHWH** mij aan.

¹¹Onderwijs mij, **JHWH**, uw weg en leid mij op een effen pad omwille van mijn belagers;

¹²geef mij niet prijs aan de lust van mijn tegenstanders, want valse getuigen staan tegen mij op, en hij die geweld blaast.

¹³O, als ik niet had geloofd de goedheid van **JHWH** te zullen zien in het land van de levenden!

¹⁴Wacht op **JHWH**, wees sterk, uw hart zij onbevreesd en dapper; ja wacht op **JHWH**.

God, de beschermer van de vromen

28¹Van David. Tot U roep ik, **JHWH**, mijn rots; keer U niet zwijgend van mij af, opdat ik niet, als U tegen mij blijft zwijgen, zal worden als zij die in het graf neerdalen.

²Hoor naar mijn luide smekingen, als ik tot U roep om hulp, en mijn handen ophef naar uw binnenste heiligdom.

³Ruk mij niet weg met de goddelozen, noch met de bedrivers van ongerechtigheid, die met hun naasten vriendelijk spreken, terwijl boosheid in hun hart is.

^{4(A)} Geef hun naar hun handeling en naar hun schandelijk gedrag; geef hun naar het werk van hun handen, vergeld hun naar hun doen.

⁵Omdat zij niet letten op de daden van **JHWH** noch op het werk van zijn handen, zal Hij hen afbreken en hen niet opbouwen.

⁶Geprezen zij **JHWH**, want Hij heeft gehoord mijn luide smekingen.

⁷**JHWH** is mijn kracht en mijn schild; op Hem vertrouwde mijn hart en ik werd geholpen. Daarom juicht mijn hart en loof ik Hem met mijn lied.

⁸**JHWH** is hun kracht, een vesting van heil is Hij voor zijn gezalfde.

⁹Verlos dan uw volk en zegen uw erfdeel, weid hen en draag hen tot in eeuwigheid.

Gods majesteit in het onweer

29^{1(B)}Een psalm van David. Geeft **JHWH**, u machtigen, geeft **JHWH** heerlijkheid en sterkte;

²geeft **JHWH** de heerlijkheid van zijn naam, buigt u neer voor **JHWH** in heilige feestdos.

³De stem van **JHWH** is over de wateren, de God van de heerlijkheid doet de donder weerklinken, **JHWH** is over geweldige wateren.

⁴De stem van **JHWH** is vol kracht, de stem van **JHWH** is vol glorie.

⁵De stem van **JHWH** breekt ceders, ja, **JHWH** verbreekt de ceders van de Libanon.

⁶Hij doet ze opspringen als een stierkalf, de Libanon en de Sirjon als een jonge woudos.

⁷De stem van **JHWH** klieft vuurvlammen, ⁸de stem van **JHWH** doet de woestijn beven; **JHWH** doet de woestijn van Kades beven;

⁹de stem van **JHWH** doet de herten jongen werpen en zij ontschorst de wouden. Maar in zijn paleis zegt ieder: Ere!

¹⁰**JHWH** troonde boven de zondvloed, ja, **JHWH** troont als koning in eeuwigheid.

¹¹**JHWH** zal zijn volk sterkte verlenen, **JHWH** zal zijn volk zegenen met vrede.

Danklied na uitredding

30¹Een psalm. Een lied voor de tempelwijding. Van David.

²Ik zal U verhogen, **JHWH**, want U hebt mij opgetrokken, en mijn vijanden geen vreugde over mij gegeven.

³**JHWH**, mijn God, tot U riep ik om hulp, en U hebt mij genezen.

⁴**JHWH**, U deed mij opkomen uit het dodenrijk, U hebt mij leven gegeven, zodat ik niet in het graf neerdaalde.

⁵Psalmzingt **JHWH**, u zijn gunstgenoten, en looft zijn heilige naam;

⁶want een ogenblik duurt zijn toorn, een leven lang zijn welbehagen; 's

avonds blijf ik jammeren, tegen de morgen is er gejuich.

⁷In mijn onbezorgdheid had ik gedacht: ik zal nimmer wankelen -

⁸**JHWH**, door uw welbehagen had U mijn berg bevestigd - U verborg uw aangezicht, ik stond verschrikt.

⁹Tot U, **JHWH**, riep ik, en tot de Heer smeekte ik om genade:

¹⁰Wat voor gewin ligt er in mijn bloed, in mijn neerdalen in het graf? Kan het stof U loven, kan dat uw trouw vermelden?

¹¹Hoor, **JHWH**, en wees mij genadig, **JHWH**, wees mij een helper.

¹²Mijn rouwklacht hebt U veranderd in een reidans, mijn rouwkleed hebt U losgemaakt, met vreugde mij omgord,

¹³opdat mijn ziel U zou psalmzingen, en nimmer verstommen. **JHWH**, mijn God, voor altijd zal ik U loven.

Gebed in nood

31¹Voor de koorleider. Een psalm van David.

²Bij U, **JHWH**, schuil ik, laat mij nimmer beschaamd worden. Doe mij ontkomen door uw gerechtigheid,

³neig uw oor tot mij, red mij haastig. Wees mij tot een beschuttende rots, tot een sterke vesting om mij te redden;

⁴want U bent mijn steenrots en mijn vesting, en omwille van uw naam zult U mij voeren en leiden.

⁵U zult mij trekken uit het net dat men voor mij had verborgen, want U bent mijn vesting.

⁶(A) In uw hand beveel ik mijn geest; U verlost mij, **JHWH**, getrouwe God.

⁷Ik haat hen die ijdele nietigheden vereren; ik immers vertrouw op **JHWH**.

⁸Ik wil juichen en mij verheugen over uw goedheid, daar U acht hebt geslagen

op mijn ellende, hebt geweten van de benauwdheden van mijn ziel.

⁹U toch hebt mij aan de vijand niet prijsgegeven, U hebt mijn voeten in de ruimte doen staan.

¹⁰Wees mij genadig, o **JHWH**, want ik ben benauwd; van verdriet verzwakt mijn oog, mijn ziel en mijn lichaam.

¹¹Want mijn leven vergaat in zorgen en mijn jaren in zuchten, mijn kracht struikelt door mijn ongerechtigheid, en mijn gebeente verzwakt.

¹²Voor allen die mij benauwen, ben ik tot een smaad geworden, voor mijn buren allermeeest, en voor mijn bekenden tot een schrik; wie mij op straat zien, vluchten voor mij weg.

¹³Vergeten ben ik, uit het hart, als een dode; ik ben geworden als gebroken vaatwerk.

¹⁴Want ik hoor het gemompel van velen - schrik van rondom -; terwijl zij met elkaar tegen mij overleggen, smeden zij plannen om mij het leven te benemen.

¹⁵Maar ik vertrouw op U, **JHWH**, ik zeg: U bent mijn God.

¹⁶Mijn tijden zijn in uw hand, red mij uit de hand van mijn vijanden en vervolgers.

¹⁷Doe uw aanschijn lichten over uw knecht, verlos mij door uw goedheid.

¹⁸**JHWH**, laat mij niet beschaamd worden, want U roep ik aan; laten de goddelozen beschaamd worden, tot zwijgen gebracht in het dodenrijk.

¹⁹Laten de leugenlippen verstommen, die tegen de rechtvaardige hoogmoedig spreken, met trots en hoon.

²⁰Hoe groot is het goed dat U hebt gelegd voor wie ontzag voor U hebben, dat U bereid hebt voor wie bij U schuilen voor de ogen van de mensenkinderen.

(A) 31:6 Luk. 23:46.

²¹ U verbergt hen in het verborgene van uw aanschijn voor de samenscholing van de mensen; U verbergt hen in een hut voor tongenstrijd.

²² Geprezen zij **JHWH**, want Hij heeft mij wonderbare goedheid betoond in de gloed van de benauwdheid.

²³ Terwijl ik in mijn angst dacht: ik ben verbannen uit uw oog - hebt U voorwaar mijn luide smekingen gehoord, toen ik tot U riep om hulp.

²⁴ Hebt **JHWH** lief, al zijn gunstgenoten; **JHWH** bewaart de getrouwen, maar ruimschoots vergeldt Hij de trotsen.

²⁵ Weest sterk en uw hart zij onbevreesd en dapper, u allen, die op **JHWH** hoopt.

De zegen van de schuldbelijdenis

32 ^{1(A)} Van David. Een leerdicht. Gezegend is hij, van wie zijn overtreding is vergeven, van wie zijn zonde is bedekt;

² gezegend is de mens, wie **JHWH** de ongerechtigheid niet toerekent, en in wiens geest geen bedrog is.

³ Want zolang ik zweeg, werd mijn gebeente steeds zwakker onder mijn jammer de hele dag;

⁴ want dag en nacht drukte uw hand zwaar op mij, mijn merg verdroogde als in zomerse hitte. *sela*

⁵ Mijn zonde maakte ik U bekend, en mijn ongerechtigheid verborg ik niet; ik zei: Ik zal **JHWH** mijn overtredingen belijden, en U vergaf de schuld van mijn zonden. *sela*

⁶ Daarom zal iedere vrome tot U bidden ten tijde dat U Zich laat vinden; zelfs bij een stortvloed van geweldige wateren zullen die hem niet bereiken.

⁷ U bent mij een verberging, U bewaart mij voor benauwdheid, U omringt mij met jubelzangen van bevrijding. *sela*

⁸ Ik leer en onderwijs u over de weg die u gaan moet; Ik raad u; mijn oog is op u.

⁹ Weest niet als een paard, als een muil-dier zonder verstand, waarvan men de trots bedwingt met toom en bit, opdat het u niet te na zal komen.

¹⁰ Talrijk is het lijden van de goddeloze, maar wie op **JHWH** vertrouwt, die omringt Hij met goedheid.

¹¹ Verheugt u in **JHWH** en juicht, u rechtvaardigen; jubelt allen, u oprechten van hart.

Lofpsalm ter ere van de God van Israël

33 ¹ Jubelt, u rechtvaardigen, in **JHWH**, een lofzang betaamt de oprechten.

² Looft **JHWH** met de citer, psalmzingt Hem met de tiensnarige harp.

³ Zingt Hem een nieuw lied, speelt mooi op de snaren onder geschal.

⁴ Want het woord van **JHWH** is waarachtig, al zijn werk gebeurt in trouw;

⁵ Hij heeft gerechtigheid en recht lief, de aarde is vol van de goedheid van **JHWH**.

⁶ Door het woord van **JHWH** zijn de hemelen gemaakt, en door de adem van zijn mond de hele sterrenhemel.

⁷ Hij verzamelt het water van de zee als een dam, Hij legt watervloeden in schatkamers op.

⁸ Laat de hele aarde ontzag hebben voor **JHWH**, al de bewoners van de wereld moeten Hem eerbiedigen.

⁹ Want Hij sprak en het was er, Hij gebod en het stond er.

¹⁰ **JHWH** verbreekt de raad van de volken, Hij doet de gedachten van de natiën teniet;

(A) 32:1 Rom. 4:7,8.

¹¹ de raad van **JHWH** houdt eeuwig stand, de gedachten van zijn hart van geslacht tot geslacht.

¹² Gezegend is het volk, waarvan **JHWH** de God is, de natie, die Hij Zich ten erfdeel koos.

¹³ **JHWH** kijkt uit de hemel, Hij slaat alle mensenkinderen gade;

¹⁴ uit zijn woonplaats ziet Hij naar alle bewoners van de aarde,

¹⁵ Hij, die de harten van hen allen vormt, die al hun werken doorgrondt.

¹⁶ Geen koning wordt behouden door een machtig leger, geen held wordt gered door geweldige kracht;

¹⁷ het paard faalt ter overwinning, en doet niet ontkomen door zijn geweldige sterkte.

¹⁸ Zie, het oog van **JHWH** is op hen die ontzag voor Hem hebben, die op zijn goedheid hopen,

¹⁹ om hun ziel van de dood te redden, en hen in het leven te houden in hongersnood.

²⁰ Onze ziel verwacht **JHWH**, Hij is onze hulp en ons schild.

²¹ Ja, in Hem verheugt zich ons hart, ja, op zijn heilige naam vertrouwen wij.

²² Laat uw goedheid, **JHWH**, over ons zijn, zoals wij op U hopen.

***JHWH** beschermt de zijnen*

34 ^{1(A)} Van David, toen hij zich bij Abimelech als een waanzinnige gedroeg, zodat deze hem wegjoeg, en hij heenging.

² Ik wil **JHWH** altijd prijzen, voortdurend zal zijn lof in mijn mond zijn.

³ Mijn ziel zal zich in **JHWH** beroemen; laten de *ootmoedigen* het horen en zich verheugen.⁽¹⁾

⁴ Maakt met mij **JHWH** groot, en laat ons samen zijn naam verheffen.

⁵ Ik zocht **JHWH** en Hij *antwoordde* mij, Hij redde mij uit al mijn verschrikkingen.

⁶ Zij kijken naar Hem en stralen van vreugde, en hun aangezicht zal niet schaamrood worden.

⁷ Deze *ellendige* hier riep en **JHWH** hoorde, Hij verlostte hem uit al zijn benauwdheden.

⁸ De Engel van **JHWH** legert Zich rondom wie ontzag voor Hem hebben, en redt hen.

^{9(B)} Smaakt en ziet, dat **JHWH** goed is; gezegend is de man die bij Hem schuilt.

¹⁰ Heb ontzag voor **JHWH**, u, zijn heiligen, want zij die ontzag voor Hem hebben, hebben geen gebrek.

¹¹ Jonge leeuwen lijden ontbering en honger, maar wie **JHWH** zoeken, hebben geen gebrek aan enig goed.

¹² Komt, kinderen, luistert naar mij, ik zal u het ontzag voor **JHWH** leren.

^{13(C)} Wie is de man die het leven begeert, vele dagen wenst om het goede te genieten?

¹⁴ Bewaar uw tong voor het kwade en uw lippen voor het spreken van bedrog;

¹⁵ wijk van het kwade en doe het goede, zoek de vrede en jaag die na.

¹⁶ De ogen van **JHWH** zijn op de rechtvaardigen, en zijn oren tot hun hulpgeroep;

¹⁷ het aangezicht van **JHWH** is tegen hen die kwaad doen, om hun herinnering van de aarde uit te roeien.

¹⁸ Roepen zij, dan hoort **JHWH**, en Hij redt hen uit al hun benauwdheden.

¹⁹ **JHWH** is nabij de gebrokenen van hart, en Hij behoudt de verslagenen van geest.

⁽¹⁾ 34:3 Zie Jesaja 29:19.

^(A) 34:1 1Sam. 21:14-15. ^(B) 34:9 1Pet. 2:3. ^(C) 34:13 1Pet. 3:10-12.

²⁰ Talrijk zijn de rampen van de rechtvaardige, maar uit die alle redt hem **JHWH**;

²¹ (A) Hij behoedt al zijn beenderen, niet één daarvan wordt gebroken. ⁽¹⁾

²² Het onheil doodt de goddeloze, en wie de rechtvaardige haten, zullen worden veroordeeld.

²³ **JHWH** verlost de ziel van zijn knechten, allen die bij Hem schuilen, zullen niet worden veroordeeld

Gebed om hulp tegen vijanden

35 ¹ Van David. Strijd, **JHWH**, met degenen die met mij strijden, bestrijd wie mij bestrijden.

² Grijp schild en vuistschild, sta op, mij tot hulp,

³ zwaai speer en strijdbijl tegen mijn vervolgers, zeg tot mijn ziel: Ik ben uw verlossing.

⁴ Laten beschaamd en te schande worden wie mij naar het leven staan, laten terugdeinzen en schaamrood worden wie onheil tegen mij beramen.

⁵ Laten zij worden als kaf voor de wind, wanneer de Engel van **JHWH** hen neerstoot;

⁶ hun weg zij duister en glibberig, wanneer de Engel van **JHWH** hen achtervolgt;

⁷ want zonder oorzaak verborgen zij voor mij hun net, zonder oorzaak hebben zij een kuil voor mijn leven gegraven.

⁸ Mag het verderf over hem komen, zonder dat hij het merkt; laat het net, dat hij verborgen had, hemzelf vangen, laat hij vallen in het verderf.

⁹ Maar mijn ziel juicht in **JHWH**, jubelt in zijn verlossing;

¹⁰ al mijn beenderen zeggen: **JHWH**, wie is als U, die de *ellendige* redt van wie

sterker is dan hij, en de *ellendige* en de arme van wie hem berooft?

¹¹ Misdadige getuigen staan op, zij vragen mij naar wat ik niet weet,

¹² zij vergelden mij kwaad voor goed; mijn ziel lijdt eronder.

¹³ Maar wat mij betreft - toen zij ziek waren, was een rouwgewaad mijn kleed, ik *verootmoedigde* mij met vasten, en mijn gebed keerde in mijn binnenste terug;

¹⁴ als gold het mijn vriend of mijn broeder, zo liep ik rond; in het zwart gaande als in rouw over een moeder, zo boog ik mij neer.

¹⁵ Maar toen ik strompelde verheugden zij zich en liepen te hoop; vechtlustigen, mij onbekend, liepen tegen mij te hoop; zij lasterden zonder ophouden.

¹⁶ Een kring van goddeloze spotters knarsten de tanden tegen mij.

¹⁷ Hoelang Heer zult U toezien? Verlos mijn ziel van hun verwoestingen, van jonge leeuwen, mijn enige (leven).

¹⁸ Dan zal ik U loven in een grote gemeente, onder een geweldige menigte U prijzen.

¹⁹ (B) Dat mijn valse vijanden zich niet over mij verheugen, noch met de ogen knippen wie mij zonder oorzaak haten. ⁽²⁾

²⁰ Waarlijk, van vrede spreken zij niet, en tegen de stillen in het land beramen zij bedrieglijke dingen,

²¹ zij sperren hun mond open tegen mij, zij zeggen: Ha, ha! ons oog heeft het gezien.

²² U hebt het gezien, **JHWH**, zwijg niet; o Heer, wees niet verre van mij.

²³ Waak op en ontwaak voor mijn recht (en) voor mijn rechtsgeding, o mijn God en mijn Heer.

(1) 34:21 Zie Exodus 12:46, Johannes 19:36. (2) 35:19 Zie Psalm 69:5, Johannes 15:25.

(A) 34:21 Joh. 19:36. (B) 35:19 Ps. 69:5; Joh. 15:25.

²⁴ Doe mij recht naar uw gerechtigheid, o **JHWH**, mijn God, dat zij zich niet over mij verheugen;

²⁵ dat zij in hun hart niet zeggen: Ha! onze wens! dat zij niet zeggen: Wij hebben hem verslonden!

²⁶ Laten samen beschaamd en schaamrood worden, wie zich verheugen over mijn onheil, laten met schande en smaad bekleed worden, wie tegen mij opscheppen.

²⁷ Laten jubelen en zich verheugen, wie mijn rechtvaardiging verlangen; dat zij voortdurend zeggen: **JHWH** is groot, die welgevallen heeft aan het heil van zijn knecht.

²⁸ En mijn tong zal van uw gerechtigheid getuigen, van uw lof de hele dag.

De goddeloosheid van de zondaren en Gods goedheid

36¹ Voor de koorleider. Van David, de knecht van **JHWH**.

^{2(A)} De zonde spreekt tot de goddeloze diep in zijn hart; - geen vrees voor God staat hem voor ogen -

³ want zij vleit hem in zijn eigen ogen, totdat men zijn ongerechtigheid ontdekt en haat.

⁴ De woorden van zijn mond zijn onheil en bedrog, hij laat na verstandig en goed te handelen;

⁵ op zijn bed beraamt hij onheil, hij stelt zich op een weg die niet goed is; wat kwaad is, verwerpt hij niet.

⁶ **JHWH**, hemelhoog is uw goedheid, uw trouw reikt tot de wolken;

⁷ uw gerechtigheid is als de bergen van God, uw oordeel is een geweldige waterloed. Mens en dier verlost U, **JHWH**.

⁸ Hoe kostelijk is uw goedheid, o God; daarom schuilen de mensenkinderen in de schaduw van uw vleugels;

⁹ zij doen zich tegoed aan het vette van uw huis, U geeft hen te drinken met de stroom van uw liefelikheden.

¹⁰ Want bij U is de bron van leven, in uw licht zien wij het licht.

¹¹ Laat uw goedheid voortdurend zijn voor wie U kennen, en uw gerechtigheid voor de oprechten van hart.

¹² Laat de trotse voet over mij niet komen, noch de hand van de goddelozen mij doen wijken.

¹³ Daar zijn de bedrivers van ongerechtigheid gevallen; zij zijn neergestoten en kunnen niet opstaan.

De voorspoed van de goddelozen is onvast

37¹ Van David. Wees niet jaloers op de bedrivers van ongerechtigheid, benijd niet wie onrecht plegen;

² want zij verdorren snel als het gras, en verwelken als het groene kruid.

³ Vertrouw op **JHWH** en doe het goede, woon in het land en betracht getrouwheid;

⁴ verlustig u in **JHWH**; dan zal Hij u geven de wensen van uw hart.

⁵ Wentel uw weg op **JHWH** en vertrouw op Hem, en Hij zal het maken;

⁶ Hij zal uw gerechtigheid doen opgaan als het licht, en uw recht als de middag.

⁷ Wees stil voor **JHWH** en wacht op Hem; wees niet jaloers op wie zijn weg voorspoedig maakt, op de man die boze plannen smeedt.

⁸ Sta af van toorn en laat de grimmigheid varen, wees niet jaloers - dat sticht louter kwaad.

⁹ Want boosdoeners worden uitgeroeid, maar wie **JHWH** verwachten, zij zullen het land beërven.

(A) 36:2 Rom. 3:18.

¹⁰ Immers nog een ogenblik, en de goddeloze is niet meer; als u let op zijn plaats, dan is hij niet meer;

¹¹ (A) maar de *ootmoedigen* beërven het land en verlustigen zich in grote vrede.

¹² De goddeloze smeedt boze plannen tegen de rechtvaardige en knarst de tanden tegen hem;

¹³ de Heer lacht over hem, want Hij ziet, dat zijn dag komt.

¹⁴ De goddelozen ontbloten het zwaard en spannen hun boog, om *ellendigen* en armen neer te vellen, om de oprechten van wandel te slachten;

¹⁵ hun zwaard zal in hun eigen hart dringen, en hun bogen zullen verbroken worden.

¹⁶ Beter is het weinige van de rechtvaardige dan de rijkdom van vele goddelozen;

¹⁷ want de armen van de goddelozen worden verbroken, maar **JHWH** ondersteunt de rechtvaardigen.

¹⁸ **JHWH** kent de dagen van de vromen, en hun erfdeel zal voor altijd bestaan;

¹⁹ in boze tijd zullen zij niet beschaamd worden, in dagen van hongersnood zullen zij verzadigd worden.

²⁰ Voorwaar, de goddelozen gaan te gronde, de vijanden van **JHWH** zijn als de pracht van de landerijen: zij vergaan, in rook vergaan zij.

²¹ De goddeloze vraagt te leen en geeft niet terug, maar de rechtvaardige ontfermt zich en schenkt.

²² Voorwaar, de door Hem gezegenden beërven het land, maar de door Hem vervloekten worden uitgeroeid.

²³ Door **JHWH** worden de stappen bevestigd van de man waaraan Hij welgevallen heeft;

²⁴ wanneer hij valt, stort hij niet neer, want **JHWH** ondersteunt zijn hand.

²⁵ Ik ben jong geweest, ook ben ik oud geworden, maar - een rechtvaardige heb ik niet verlaten gezien, en ook niet zijn nageslacht dat naar brood zoekt;

²⁶ Voor altijd ontfermt hij zich en leent uit, en zijn nageslacht is tot een zegen.

²⁷ Wijk van het kwade en doe het goede, dan zult u voor altijd wonen;

²⁸ want **JHWH** bemint het recht, en Hij verlaat zijn gunstgenoten niet. Voor altijd blijven zij bewaard, maar het nageslacht van de goddelozen wordt uitgeroeid.

²⁹ De rechtvaardigen beërven het land en wonen daarin voor altijd.

³⁰ De mond van de rechtvaardige spreekt over wijsheid, zijn tong spreekt het recht;

³¹ de *Torah* van zijn God is in zijn hart, zijn stappen wankelen niet.

³² De goddeloze loert op de rechtvaardige en zoekt hem te doden;

³³ **JHWH** geeft hem in zijn hand niet over, Hij laat niet toe, dat hij veroordeeld wordt, als hij voor het oordeel komt.

³⁴ Wacht op **JHWH** en bewaar zijn weg, dan zal Hij u verhogen om het land te beërven, de uitroeiing van goddelozen zult u met vreugde zien.

³⁵ Ik zag een goddeloze, een geweldenaar, die zich uitbreidde als een weelderige woekerplant;

³⁶ toen iemand voorbijging, zie, hij was niet meer, ik zocht hem, maar hij was niet te vinden.

³⁷ Kijk naar de vrome en zie op de oprechte, want de man van vrede heeft nageslacht;

³⁸ maar de overtreders worden tezamen verdelgd, het nageslacht van de goddelozen wordt uitgeroeid.

(A) 37:11 Mat. 5:5.

³⁹Maar het heil van de rechtvaardigen is van **JHWH**, hun beschutting ten tijde van de benauwdheid;

⁴⁰**JHWH** helpt hen en doet hen ontkomen, Hij doet hen ontkomen aan de goddelozen en verlost hen, want zij schuilen bij Hem.

Gebed in zware ziekte

38¹Een psalm van David. Om te gedenken.

²**JHWH**, straf mij niet in uw toorn, en kastijd mij niet in uw grimmigheid;

³want uw pijlen zijn op mij neergekomen, uw hand is op mij neergedaald.

⁴Niets is meer gezond aan mijn vlees vanwege uw boosheid, niets is heel aan mijn gebeente vanwege mijn zonde;

⁵want mijn ongerechtigheden zijn mij boven het hoofd gegroeid, als een zware last zijn zij mij te zwaar geworden.

⁶Mijn wonden stinken, zij etteren vanwege mijn verdwaasdheid;

⁷ik ben gebogen, zeer diep gebukt, ik ga de hele dag in het zwart.

⁸Want mijn lendenen zijn vol ontsteking, niets is meer gezond aan mijn vlees;

⁹ik ben uitgeput, volslagen verbrijzeld, ik brul het uit vanwege het bonzen van mijn hart.

¹⁰Heer, al mijn verlangen ligt voor U open, mijn zuchten is voor U niet verborgen;

¹¹mijn hart slaat hevig, mijn kracht geeft mij, zelfs het licht van mijn ogen moet ik missen.

¹²Mijn vrienden en bekenden staan afzijdig van mijn plaag, zelfs mijn verwanten staan van verre.

¹³Wie mij naar het leven staan, spannen mij strikken, wie mijn onheil verlangen, spreken van verderf, en zinnen de hele dag op bedrog.

¹⁴Maar ik ben als een dove, ik hoor niet, als een stomme, die zijn mond niet open doet;

¹⁵ja, ik ben als een man die niet hoort, en in wiens mond geen verweer is.

¹⁶Want op U, **JHWH**, hoop ik; U immers zult *antwoorden*, Heer, mijn God.

¹⁷Want ik dacht: Als zij zich maar niet over mij verheugen, niet tegen mij tekeer gaan bij het wankelen van mijn voet.

¹⁸Ja, ik dreig te struikelen, en mijn diepe verdriet staat mij voortdurend voor ogen;

¹⁹want ik belijd mijn ongerechtigheid, ik ben bezorgd vanwege mijn zonde.

²⁰Mijn vijanden echter leven, zij zijn machtig, talrijk zijn zij, die mij trouweloos haten,

²¹zij, die mij kwaad voor goed vergelden en mij weerstaan, omdat ik het goede najaag.

²²**JHWH**, verlaat mij niet, mijn God, wees niet ver van mij!

²³Haast U, mij tot hulp, Heer, mijn heil.

Gebed om berusting

39¹Voor de koorleider. Voor Jedutun. Een psalm van David.

²Ik had gedacht: ik wil mijn wegen bewaren, opdat ik niet zal zondigen met mijn tong; ik wil mijn mond met een muilkorf bedwingen, zolang de goddeloze voor mij staat.

³Ik was verstomd, sprakeloos, ik zweeg van het goede; maar mijn pijn werd heviger,

⁴mijn hart gloeide in mijn binnenste, bij mijn verzuchting laaide vuur op; ik sprak met mijn tong -

⁵Laat mij, **JHWH**, mijn einde kennen, en welke de maat van mijn dagen is; laat mij weten, hoe vergankelijk ik ben.

⁶Zie, U hebt mijn dagen als enige handbreedten gesteld, mijn levensduur is als

niets voor U; ja, ieder mens staat daar, enkel een ademtucht. *sela*

⁷Ja, de mens gaat daarheen als een schaduw, ja, als een ademtucht suizen zij weg, zij garen bijeen en weten niet, wie het tot zich nemen zal.

⁸En nu, wat verwacht ik, Heer? Mijn hoop, die is op U.

⁹Red mij van al mijn overtredingen, stel mij niet tot een smaad voor de dwaas.

¹⁰Ik ben verstomd, ik doe mijn mond niet open, want U zelf hebt het gedaan.

¹¹Neem uw plaag van mij weg, ik bezwijk onder de bestrijding van uw hand.

¹²Kastijdt U iemand met straffen om zijn ongerechtigheid, dan doet U zijn schoonheid verloren gaan als door een mot; immers ieder mens is een ademtucht. *sela*

¹³Hoor mijn gebed, **JHWH**, en neem mijn hulpgeroep ter ore, zwijg niet bij mijn tranen, want ik ben een vreemdeling bij U, een bijwoner zoals al mijn vaders.

¹⁴Keer uw blik van mij af, opdat ik mij opnieuw mag verheugen, voordat dat ik heenga en er niet meer ben.

Geloofsvertrouwen in nood

40¹Voor de koorleider. Van David. Een psalm.

²Vurig verwachtte ik **JHWH**; toen neigde Hij Zich tot mij en hoorde mijn hulpgeroep,

³Hij trok mij op uit de kuil van het verderf, uit het slijk van de modderpoel; Hij stelde mijn voeten op een rots, mijn stappen maakte Hij vast,

⁴Hij gaf mij een nieuw lied in de mond, een lofzang aan onze God. Mogen velen

het zien en ontzag hebben, en op **JHWH** vertrouwen.

⁵Gezegend is de man, die **JHWH** tot zijn vertrouwen heeft gesteld, die zich niet keert tot trotse mensen, en ook niet tot hen die naar leugen afdwalen.

⁶Talrijk hebt U gemaakt, o **JHWH**, mijn God, uw wonderen en uw gedachten over ons; niets is bij U te vergelijken. Wilde ik ze vermelden en uitspreken, te talrijk zijn zij om te noemen.

^{7(A)} In slachtoffer en spijsoffer hebt U geen behagen, - U hebt mij geopende oren gegeven -, brandoffer en zondoffer hebt U niet gevraagd.

⁸Toen zei ik: Zie, ik kom; in de boekrol is over mij geschreven;

⁹ik verlang ernaar om uw wil te doen, mijn God, uw *Torah* is in mijn binnenste.

¹⁰Ik verkondig de blijde boodschap van uw gerechtigheid in een grote gemeente; zie, mijn lippen weerhoud ik niet, **JHWH**, U weet het.

¹¹Uw gerechtigheid verberg ik niet in mijn hart, van uw trouw en uw heil spreek ik, uw goedheid en uw waarheid houd ik niet achter voor een grote gemeente.

¹²U, **JHWH**, onthoud mij uw ontferming niet; uw goedheid en uw waarheid mogen mij voortdurend bewaren.

¹³Want rampen omgeven mij, zonder getal; mijn ongerechtigheden hebben mij achterhaald, ik kan ze niet overzien; zij zijn talrijker dan de haren van mijn hoofd, en ik heb de moed verloren. ⁽¹⁾

¹⁴Mag het U behagen, **JHWH**, mij te redden; **JHWH**, haast U om mij te hulp te komen.

¹⁵Laten beschaamd en schaamrood worden, allen die er op uit zijn om mijn leven te vernietigen, (laten zij) terugdein-

⁽¹⁾ 40:13 Letterlijk: mijn hart heeft mij verlaten.

^(A) 40:7 Heb. 10:5-7.

zen en te schande worden, wie mijn onheil verlangen.

¹⁶Laten verstommen van schaamte, wie over mij roepen: Ha, ha!

¹⁷Laten in U jubelen en zich verheugen allen die U zoeken; laten wie uw heil liefhebben, voortdurend zeggen: **JHWH** is groot!

¹⁸Al ben ik *ellendig* en arm, **JHWH** denk aan mij. U bent mijn hulp en mijn bevrijder; o, mijn God, blijf niet langer weg.

Gebed om genezing

41¹Voor de koorleider. Een psalm van David.

²Gezegend is hij die acht slaat op de geringe; op de dag van het onheil zal **JHWH** hem uitkomst geven;

³**JHWH** zal hem behoeden en hem in het leven behouden; hij zal geprezen worden op aarde; aan de lust van zijn vijanden geeft U hem niet prijs.

⁴**JHWH** steunt hem op het ziekbed, U herstelt hem van zijn ziekte.

⁵Ik zei: **JHWH**, wees mij genadig, genees mij, want tegen U heb ik gezondigd.

⁶Mijn vijanden spreken boosaardig over mij: Wanneer sterft hij, en zal zijn naam vergaan?

⁷Komt iemand mij bezoeken, hij spreekt valsheid, zijn hart verzamelt, hij gaat het op straat vertellen.

⁸Allen die mij haten, fluisteren te samen over mij, zij denken het ergste van mij:

⁹Een dodelijke kwaal is op hem uitgestort, nu hij neerligt, staat hij niet meer op.

¹⁰(A) Zelfs mijn vriend, op wie ik vertrouwde, die mijn brood at, heeft zijn hiel tegen mij opgeheven.⁽¹⁾

¹¹Maar U, **JHWH**, wees mij genadig en richt mij op, dan wil ik het hun vergelden.

¹²Hieraan weet ik, dat U welgevallen aan mij hebt, wanneer mijn vijand niet over mij juicht.

¹³Mij echter, om mijn onschuld steunt U mij, U stelt mij voor uw aangezicht, voor altijd.

¹⁴(B) Geloofd zij **JHWH**, de God van Israël, van eeuwigheid en tot in eeuwigheid. Amen, ja amen.

Psalmen 42-72

Heimwee naar God

42¹Voor de koorleider. Een leerdicht van de Korachieten.

²Zoals een hert dat naar waterbeken smacht, zo smacht mijn ziel naar U, o God.

³Mijn ziel verlangt naar God, naar de levende God; wanneer zal ik komen en voor Gods aangezicht verschijnen?

⁴Mijn tranen zijn mij tot voedsel dag en nacht, omdat men voortdurend tot mij zegt: Waar is uw God?

⁵Hieraan wil ik denken en mijn ziel in mij uitstorten: hoe ik optrok in een dichte menigte, (en) voor hen uit liep naar Gods huis, bij jubelklank en lofgezing - een feestvierende menigte.

⁶Wat buigt u zich neer, o mijn ziel, en bent u onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven, mijn Verlosser en mijn God!

⁷Mijn ziel buigt zich neer in mij, daarom gedenk ik U uit het land van de Jordaan en de Hermonbergen, uit het klein gebergte.

(1) **41:10** Zie Johannes 13:18, Matteüs 26:21, 34.

(A) **41:10** Mat. 26:23; Mar. 14:18; Luk. 22:21; Joh. 13:18. (B) **41:14** Ps. 106:48.

⁸Watervloed roept tot watervloed bij het gebruijs van uw stromen; al uw baren en golven slaan over mij heen.

⁹Overdag zal **JHWH** zijn goedheid gebieden, en 's nachts zal zijn lied bij mij zijn, een gebed tot de God van mijn leven.

¹⁰Ik wil tot God, mijn rots, zeggen: Waarom vergeet U mij? Waarom ga ik in het zwart vanwege de onderdrukking van de vijand?

¹¹Met een doodssteek in mijn beenderen honen mij mijn tegenstanders, doordat zij de hele dag tot mij zeggen: Waar is uw God?

¹²Wat buigt u zich neer, o mijn ziel, en wat bent u onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven, mijn Verlosser en mijn God!

Vervolg van Psalm 42

43 ¹Doe mij recht, o God, en voer mijn rechtszaak tegen een volk zonder godsvrucht; doe mij ontkomen aan de man van bedrog en onrecht.

²Want U bent de God van mijn toelucht; waarom verstoot U mij? Waarom ga ik in het zwart vanwege de onderdrukking van de vijand?

³Zend uw licht en uw waarheid; mogen die mij geleiden, mij brengen naar uw heilige berg en naar uw woningen,

⁴zodat ik kan gaan tot Gods altaar, tot de God van mijn jubelende vreugde, en U loven met de citer, o God, mijn God!

⁵Wat buigt u zich neer, o mijn ziel, en wat bent u onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven, mijn Verlosser en mijn God!

Gebed van het verdrukte volk

44 ¹Voor de koorleider. Van de Korachieten. Een leerdicht.

²O God, met eigen oren hebben wij het gehoord, onze vaders vertelden het

ons: het werk dat U gemaakt hebt in hun dagen, in de dagen van vroeger.

³Met uw hand hebt U volken verdreven, en hen geplant, natiën geteisterd, en hen uitgebreid.

⁴Want niet met hun zwaard hebben zij het land verworven, niet hun arm heeft hen gered, maar uw rechterhand en uw arm en het licht van uw aanschijn, omdat U in hen een welbehagen had.

⁵U toch bent mijn Koning, o God; gebied de verlossing van Jakob.

⁶Met U stoten wij onze tegenstanders neer, in uw naam vertreden wij wie tegen ons opstaan.

⁷Want niet op mijn boog vertrouw ik, en mijn zwaard verlost mij niet;

⁸maar U hebt ons verlost van onze tegenstanders en onze haters beschaamd gemaakt.

⁹In God roemen wij de hele dag, uw naam zullen wij loven voor altijd. *sela*

¹⁰Toch hebt U ons verstoten en te schande gemaakt, en bent met onze legers niet uitgetrokken;

¹¹voor de tegenstander hebt U ons laten wijken, en onze haters hebben naar hartenlust geplunderd.

¹²U hebt ons overgeleverd als slachtvee, ons onder de volken verstrooid;

¹³U hebt uw volk verkocht voor een spotprijs, en bent niet rijk geworden door hun koopsom;

¹⁴U hebt ons gesteld tot smaad voor onze burens, tot spot en hoon voor wie ons omringen;

¹⁵U hebt ons tot een spreekwoord onder de volken gesteld, U doet de natiën over ons het hoofd schudden.

¹⁶De hele dag staat mijn schande mij voor ogen, en bedekt schaamte mijn aangezicht,

¹⁷om de taal van wie hoont en lastert, om de blik van vijand en wraakgierige.

¹⁸ Dit alles is ons overkomen, maar wij vergaten U niet, en ook verloochenden wij uw verbond niet;

¹⁹ ons hart werd niet afvallig, noch waken onze voetstappen van uw pad,

²⁰ zodat U ons in een oord van jakhalzen moest verbrijzelen, en ons overdeken met diepe duisternis.

²¹ Indien wij de naam van onze God hadden vergeten, en onze handen hadden uitgestrekt naar een vreemde god,

²² zou God dat niet uitzoeken? Hij toch kent de geheimen van het hart.

²³ (A) Waarlijk, omwille van U worden wij de hele dag gedood, wij worden gerekend als slachtschapen.

²⁴ Waak op! Waarom slaapt U, Heer? Ontwaak! Verstoot niet voor eeuwig!

²⁵ Waarom verbergt U uw aangezicht, vergeet U onze ellende en verdrukking?

²⁶ Want onze ziel is in het stof gebogen, ons lichaam kleeft aan de grond.

²⁷ Sta op, ons tot hulp, verlos ons omwille van uw goedheid.

Een lied voor de bruiloft van de koning

45 ¹ Voor de koorleider. Op de wijze van: De leliën. Van de Korachieten. Een leerdicht; een lied van de liefde.

² Mijn hart trilt van blijde woorden, ik draag mijn gedicht een koning voor, mijn tong is de stift van een vaardig schrijver.

³ U bent mooier dan de mensenkinderen, liefelijkheid is over uw lippen uitgegoten; daarom heeft God u voor altijd gezegend.

⁴ Bind uw zwaard aan de heup, u held, uw majesteit en uw luister;

⁵ ja uw luister! Rijd voorspoedig uit, voor de zaak van waarheid, *ootmoed* en recht, laat uw rechterhand u ontzagwekkende daden leren:

⁶ uw pijlen zijn gescherpt - volken zijn onder u - zij dringen in het hart van de vijanden van de koning.

⁷ (B) Uw troon, o God, staat voor altijd en eeuwig, uw koninklijke scepter is een rechtmatige scepter.

⁸ U hebt gerechtigheid lief en haat goddeloosheid; daarom heeft, o God, uw God u gezalfd met vreugdeolie boven uw metgezellen;

⁹ mirre, aloë en kassia (een soort kaneel) zijn al uw klederen; uit ivoeren paleizen verheugt het snarenspeel u;

¹⁰ koningsdochters zijn onder uw geliefden; de gemalin staat aan uw rechterhand in goud van Ofir.

¹¹ Hoor, o dochter, en zie, en neig uw oor, vergeet uw volk en het huis van uw vader,

¹² laat de koning uw schoonheid verlangen, want hij is uw heer; buig u dus voor hem neer.

¹³ Dan zoeken, o dochter van Tyrus, de rijksten van het volk met geschenken uw gunst.

¹⁴ Louter pracht is de koningsdochter daarbinnen, van goudbrokaat is haar kleed;

¹⁵ in kleurig geborduurde gewaden wordt zij tot de koning geleid, jonkvrouwen in haar gevolg, haar vriendinnen, worden tot u gebracht;

¹⁶ onder vreugde en jubel worden zij binnengeleid, zij komen in het paleis van de koning.

¹⁷ Op de plaats van uw vaderen zullen uw zonen staan, u zult hen tot vorsten stellen over het hele land.

¹⁸ Ik wil uw naam vermelden in alle geslachten; daarom zullen volken u loven voor altijd en eeuwig.

(A) 44:23 Rom. 8:36. (B) 45:7 Heb. 1:8,9.

Een vaste burcht is onze God

46¹Voor de koorleider. Van de Korachieten. Op de wijze van: De jonkvrouwen. Een lied.

²God is ons een toevlucht en sterkte, Hij is een zeer grote hulp in benauwdheden.

³Daarom zullen wij niet vrezen, al verplaatste zich de aarde, al wankelden de bergen in het hart van de zee.

⁴Laat bruisen, laat schuimen haar wateren, laat de bergen beven door haar onstuimigheid. *sela*

⁵Een rivier - haar stromen verheugen de stad van God, de heiligste onder de woningen van de Allerhoogste.

⁶God is in haar midden, zij zal niet wankelen; God zal haar helpen bij het aanbreken van de morgen.

⁷Volkeren woedden, koninkrijken wankelden, Hij verhief zijn stem, de aarde versmolt.

⁸**JHWH** van de legermachten is met ons, een burcht is ons de God van Jakob. *sela*

⁹Komt, ziet de werken van **JHWH**, die verwoesting op aarde aanricht,

¹⁰die oorlogen doet ophouden tot het einde van de aarde, de boog verbreekt, de lans stukslaat, de strijdwagens met vuur verbrandt.

¹¹Laat af en weet, dat Ik God ben; Ik ben verheven onder de volken, verheven op de aarde.

¹²**JHWH** van de legermachten is met ons, een burcht is ons de God van Jakob. *Sela*

God, de Koning van de hele aarde

47¹Voor de koorleider. Van de Korachieten. Een psalm.

²Alle u volken, klapt in de handen, juicht God toe met jubelgeroep.

³Want **JHWH**, de Allerhoogste, is ontzagwekkend, een groot Koning over de hele aarde.

⁴Hij brengt volken onder ons, natiën onder onze voeten;

⁵Hij kiest ons erfdeel voor ons uit, de trots van Jakob, die Hij liefheeft. *sela*

⁶God is opgevaren onder gejuich, **JHWH** onder sjofargeschal.

⁷Psalmzingt God, psalmzingt, psalmzingt onze Koning, psalmzingt!

⁸Want God is de Koning van de hele aarde, psalmzingt met een kunstig lied.

⁹God regeert over de volken, God is gezeten op zijn heilige troon.

¹⁰De edelen van de volken zijn bijeenvergaderd, als volk van Abrahams God. Want van God zijn de schilden⁽¹⁾ van de aarde; Hij is hoog verheven.

Danklied voor Sions redding

48¹Een lied. Een psalm van de Korachieten.

²Groot is **JHWH** en hoog te loven in de stad van onze God, zijn heilige berg.

³(A) Mooi door zijn verhevenheid, een vreugde voor de hele aarde is de berg Sion, ver in het noorden, de stad van de grote Koning.

⁴God doet in haar paleizen Zich kennen als een burcht.

⁵Want zie, koningen kwamen bijeen, zij trokken gezamenlijk op;

⁶zodra zij het zagen, stonden zij ontzet, werden verschrikt, vluchtten weg.

⁷Beving greep hen daar aan, pijn als van één die baart.

⁸Door de oostenwind verbreekt U de schepen van Tarsis.

⁽¹⁾ 47:10 Met schilden wordt hier Gods bescherming bedoeld.

^(A) 48:3 Mat. 5:35.

⁹ Zoals wij gehoord hadden, zo zagen wij het, in de stad van **JHWH** van de legermachten, in de stad van onze God. God bevestigt haar voor altijd. *sela*

¹⁰ Wij gedenken, o God, uw goedheid in het midden van uw tempel.

¹¹ Zoals uw naam, o God, zo is uw lof tot aan de einden van de aarde; uw rechterhand is vol van gerechtigheid.

¹² Laat de berg Sion zich verheugen; laten de dochters van Juda juichen om uw gerichten.

¹³ Gaat rondom Sion en trekt eromheen, telt haar torens,

¹⁴ richt uw aandacht op haar voormuur, doorwandelt haar paleizen, opdat u het aan het volgende geslacht kunt vertellen:

¹⁵ Waarlijk, zo is God, onze God, voor eeuwig en altijd; tot de dood toe zal Hij ons leiden.

De rijke dwaas

49 ¹ Voor de koorleider. Van de Korachieten. Een psalm.

² Hoor dit, alle u volken, neemt ter ore, alle bewoners van de wereld,

³ zowel geringen als aanzienlijken, rijken en armen samen.

⁴ Mijn mond zal enkel wijsheid spreken, de overdenking van mijn hart is louter inzicht.

⁵ Ik zal mijn oor tot een spreuk neigen, mijn geheimenis bij de citer ontsluiten.

⁶ Waarom zou ik vrezen in kwade dagen, als de ongerechtigheid van mijn belagers mij omringt; ⁷ van hen, die op hun vermogen vertrouwen, en op hun grote rijkdommen zich beroemen?

⁸ Niemand kan ooit een broeder loskopen, noch aan God zijn losprijs betalen,

⁹ - te hoog immers is de prijs voor hun leven, en voor altijd ontoereikend -

¹⁰ dat hij voor altijd zou voortleven, het graf niet zou zien.

¹¹ Veeleer ziet hij, dat wijzen sterven, dat dwazen en redelozen samen te gronde gaan en hun vermogen aan anderen nalaten.

¹² Hun diepste gedachte is, dat hun huizen altijd zullen bestaan, hun woningen van geslacht tot geslacht; zij noemen de landen naar hun namen.

¹³ Maar de mens met al zijn uiterlijk vertoon houdt geen stand; hij is gelijk aan de beesten, die vergaan.

¹⁴ Dit is het lot van hen die op zichzelf vertrouwen, het einde van wie behagen scheppen in hun eigen woorden. *Sela*

¹⁵ Als schapen zinken zij in het dodenrijk, de dood weidt hen; de oprechten heersen over hen in de morgenstond; hun gedaante moet in het dodenrijk vergaan, zodat zij geen (aardse) woning meer heeft.

¹⁶ Maar God zal mijn leven verlossen uit de macht van het dodenrijk, want Hij zal mij opnemen. *Sela*

¹⁷ Vrees niet, als iemand rijk wordt, als de heerlijkheid van zijn huis toeneemt,

¹⁸ want in zijn sterven neemt hij niets van dat alles mee, zijn heerlijkheid daalt hem niet achterna.

¹⁹ Al prijst hij zich in zijn leven gelukkig, al looft men u, omdat u zich te goed doet,

²⁰ toch zult u tot het geslacht van uw vaders komen, die nooit meer het licht zullen zien.

²¹ De mens, die met al zijn uiterlijk vertoon geen inzicht heeft, is gelijk aan de beesten, die vergaan.

De ware godsvrucht

50 ¹ Een psalm van Asaf. De God van de goden, **JHWH**, spreekt en roept de aarde vanwaar de zon opgaat tot waar zij ondergaat.

² Uit Sion, de volkomen schoonheid, verschijnt God in lichtglans.

³Onze God komt en zal niet zwijgen, vuur verteert vóór zijn aangezicht, rondom Hem stormt het geweldig.

⁴Hij roept tot de hemel daarboven, en tot de aarde om zijn volk te richten:

⁵Brengt Mij mijn gunstgenoten bijeen, die met Mij het verbond sluiten met offers.

⁶Daar verkondigen de hemelen hun gerechtigheid, want God is rechter. *sela*

⁷Hoor nu, mijn volk, en Ik wil spreken, Israël, en Ik wil tegen u getuigen: God, uw God, ben Ik.

⁸Niet om uw offers berisp Ik u; uw brandoffers toch zijn voortdurend voor Mij.

⁹Ik neem uit uw huis geen stier, geen bokken uit uw kooien, ¹⁰want aan Mij behoren alle dieren van het woud, het vee op de bergen, rijk aan runderen.

¹¹Ik ken al de vogels van de bergen, wat zich roert op het veld, staat Mij ter beschikking.

¹²Indien Ik honger had, zou Ik het u niet zeggen, want Mij behoort de wereld en haar volheid.

¹³Eet Ik soms stierenvlees, of drink Ik bokkenbloed?

¹⁴Offer aan God lof en betaal aan de Allerhoogste uw geloften; ¹⁵roep Mij aan in dagen van benauwdheid, Ik zal u redden en u zult Mij eren. *sela*

¹⁶Maar tot de goddeloze zegt God: Wat hebt u mijn inzettingen op te tellen, en neemt mijn verbond in uw mond, ¹⁷hoewel u de tucht haat, en mijn woorden achter u werpt?

¹⁸Indien u een dief ziet, dan houdt u het met hem, met overspelers is uw deel.

¹⁹Uw mond laat u in boosheid gaan, uw tong koppelt bedrog aaneen; ²⁰u zit en

spreekt tegen uw broer, u werpt smaad op de zoon van uw moeder.

²¹Dit hebt u gedaan en Ik heb gezweigen; u beeldt u in, dat Ik geheel en al ben als u. Ik wil u berispen en het u onder ogen brengen.

²²Verstaat dit toch, u, die God vergeet, opdat Ik niet zal verscheuren, zonder dat iemand redt.

²³Wie lof offert, eert Mij, en baant de weg, dat Ik hem Gods heil doe zien.

Boetpsalm

51 ¹Voor de koorleider. Een psalm van David,

^{2(A)} toen de profeet Natan bij hem gekomen was, nadat hij tot Batseba was gekomen.

³Wees mij genadig, o God, naar uw goedheid, delg mijn overtredingen uit naar uw grote barmhartigheid; ⁴was mij geheel van mijn ongerechtigheid, reinig mij van mijn zonde. ⁽¹⁾

⁵Want ik ken mijn overtredingen, mijn zonde staat voortdurend vóór mij.

^{6(B)} Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan wat kwaad is in uw ogen, opdat U rechtvaardig blijkt in uw uitspraak, zuiver in uw oordeel.

⁷Zie, in ongerechtigheid ben ik geboren, in zonde heeft mijn moeder mij ontvangen.

⁸Zie, U wilt waarheid in het verborgene, in het geheim maakt U mij wijsheid bekend.

⁹Ontzondig mij met hysop, dan ben ik rein, was mij, dan ben ik witter dan sneeuw; ¹⁰doe mij blijdschap en vreugde horen, laat het gebeente dat U verbrijzeld hebt, weer jubelen.

⁽¹⁾ 51:4 Zie 1 Johannes 1:9.

^(A) 51:2 2Sam. 12:1-15. ^(B) 51:6 Rom. 3:4.

¹¹Verberg uw aangezicht voor mijn zonden, delg al mijn ongerechtigheden uit. ⁽¹⁾

¹²Schep mij een rein hart, o God, en vernieuw in mijn binnenste een vaste geest;

¹³verwerp mij niet van uw aangezicht, en neem uw heilige Geest niet van mij;

¹⁴geef mij de blijdschap over uw heil terug, en laat een gewillige geest mij dragen.

¹⁵Dan zal ik overtreders uw wegen leren, opdat zondaars zich tot U bekeren.

¹⁶Red mij van bloedschuld, o God, God van mijn heil, laat mijn tong over uw gerechtigheid jubelen; ¹⁷Heer, open mijn lippen, opdat mijn mond uw lof zal verkondigen.

¹⁸Want U hebt geen behagen in slachtoffers, dat ik die brengen zou; aan brandoffers hebt U geen welgevallen.

¹⁹De offers van God zijn een verbroken geest; een verbroken en verbrijzeld hart veracht U niet, o God.

²⁰Doe wél aan Sion naar uw welbehagen, bouw de muren van Jeruzalem.

²¹Dan zult U behagen hebben in offers naar de eis, brandoffers in hun geheel gebracht; dan zal men stieren op uw altaar offeren.

Wee de lasteraar!

52 ¹Voor de koorleider. Een leerdicht van David, ^{2(A)} toen de Edomiet Doëg aan Saul mededeling was komen doen en tot hem gezegd had: David is in het huis van Achimelek gekomen.

³Wat beroemt u zich op het kwade, u geweldige? Gods goedheid duurt toch de hele dag.

⁴U zint op verderf, uw tong is als een scherpgeslepen scheermes, u, die bedrog pleegt.

⁵U hebt het kwade lief boven het goede, leugen boven waarheid spreken. *sela*

⁶U houdt van allerlei verderfelijke taal, van een bedrieglijke tong.

⁷Maar God zal u voor eeuwig verbreken, Hij zal u wegrukken en uit de tent sleuren, u ontwortelen uit het land van de levenden. *sela*

⁸Dan zullen de rechtvaardigen het zien en ontzag hebben, en over hem lachen:

⁹Ziedaar de man die God niet tot zijn vesting stelde, maar die op zijn grote rijkdom vertrouwde, zich sterk waande door wat zijn onheil werd.

¹⁰Maar ik ben als een groenende olijfbom in het huis van God; ik vertrouw op Gods goedheid, altijd en eeuwig.

¹¹Voor altijd zal ik U loven, want U hebt het gedaan; ik zal uw naam verwachten - want die is goed - in tegenwoordigheid van uw gunstgenoten.

De overmoed van de dwazen

53 ¹Voor de koorleider. Op: Machalat. Een leerdicht van David.

^{2(B)} De dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God. Zij bedrijven gruwelijk en afschuwelijk onrecht; niemand is er, die goed doet.

³God ziet neer uit de hemel op de mensenkinderen, om te zien, of er één verstandig is, één, die God zoekt.

⁴Allen zijn afgeweken, samen ontaard, er is niemand die goed doet, zelfs niet één.

⁵Hebben zij dan geen kennis, die bedrijvers van ongerechtigheid, die mijn

⁽¹⁾ 51:11 Zie 1 Johannes 1:9.

^(A) 52:2 1Sam. 22:9,10. ^(B) 53:2 Rom. 3:10-12.

volk opeten, als aten zij brood? God roepen zij niet aan.

⁶Daar schrikken zij, terwijl er geen schrik is; want God verstrooit het gebeente van uw belager, u doet hen beschaamd staan, want God heeft hen verworpen.

⁷Och, dat uit Sion Israëls redding daagde! Als God een keer brengt in het lot van zijn volk, dan zal Jakob juichen, Israël zich verheugen.

Gebed om hulp tegen vijanden

54¹Voor de koorleider. Bij snarenspel. Een leerdicht van David,
^{2(A)}toen de Zifieten aan Saul waren komen zeggen: Verbergt David zich niet bij ons?

³O God, verlos mij door uw naam, verschaft mij recht door uw kracht.

⁴O God, hoor mijn gebed, neem ter ore de redenen van mijn mond.

⁵Want vreemden staan tegen mij op, geweldenaars staan mij naar het leven; zij houden God niet voor ogen. *sela*

⁶Zie, God is mij een helper, de Heer is het, die mij ondersteunt.

⁷Hij zal het kwaad vergelden aan wie mij benauwen, verdelg hen in uw trouw.

⁸Ik zal U vrijwillig offers brengen, ik zal uw naam loven, **JHWH**, want Hij is goed;

⁹omdat Hij mij gered heeft uit alle benauwdheid, zodat mijn oog met vreugde op mijn vijanden zag.

Tegen de trouweloze vriend

55¹Voor de koorleider. Bij snarenspel. Een leerdicht van David.

²Neem, o God, mijn gebed ter ore, verberg U niet voor mijn smeking.

³Sla acht op mij en *antwoord* mij; in mijn onrust zwerf ik kreunend rond,

⁴vanwege het geschreeuw van de vijand, vanwege de kwelling van de goddeloze; want zij storten onheil over mij uit, en bestoken mij in toorn.

⁵Mijn hart krimpt in mijn binnenste ineen, dodelijke verschrikkingen zijn op mij gevallen,

⁶vrees en beving komen over mij, schrik overstelpt mij,

⁷zodat ik zeg: O, had ik vleugels als een duif, ik zou wegvliegen en een woonplaats zoeken;

⁸zie, ver zou ik heenvluchten, ik zou overnachten in de woestijn. *sela*

⁹Ik zou mij haastig een wijkplaats zoeken tegen de rukwind, tegen de storm.

¹⁰Verwar hen, Heer, verdeel hun spraak. Want ik zie geweld en onenigheid in de stad, ¹¹dag en nacht gaan zij rondom haar, op haar muren; daarbinnen zijn onheil en moeite, ¹²verderf is daarbinnen, van haar plein wijken verdrukking noch bedrog.

¹³Want het is geen vijand, die mij smaadt; dat zou ik dragen; het is niet mijn hater, die zich over mij verheft; voor hem zou ik mij verbergen.

¹⁴Maar u bent het, een mens – net zoals ik, mijn vriend en vertrouwde: ¹⁵wij, die samen vertrouwelijke omgang genoten, die in het feestgewoel gingen naar Gods huis.

¹⁶Laat de dood hen overvallen, laten zij levend in het dodenrijk neerdalen; want boosheid is in hun woning, in hun binnenste.

¹⁷Maar ik, ik roep tot God, **JHWH** zal mij verlossen.

¹⁸'s Avonds, 's morgens en 's middags klaag en kreun ik; Hij hoort mijn stem.

¹⁹Hij verlost mijn ziel in vrede van de strijd tegen mij, want met velen zijn zij met mij.

(A) 54:2 1Sam. 23:19; 26:1.

²⁰ God hoort en Hij zal hen *antwoorden* - Hij, die van oudsher troont - *sela* - hen, die onbekeerlijk zijn en geen ontzag voor God hebben.

²¹ Hij strekt zijn handen uit tegen hen met wie hij vrede had, hij schendt zijn verbond;

²² zijn mond is gladder dan boter, maar strijd is in zijn hart; zijn woorden zijn zachter dan olie, maar het zijn ontblote messen.

²³ Werp uw zorgen op **JHWH**, Hij zal voor u zorgen; Hij zal nooit meer toelaten, dat de rechtvaardige wankelt.

²⁴ Maar U, o God, zult hen doen neerdalen in de kuil van het verderf; de mannen van bloed en bedrog zullen hun dagen niet halverwege volbrengen. Ik echter vertrouw op U.

Vertrouwen op God in de nood

56 ^{1(A)} Voor de koorleider. Op de wijze van: Een stille duif in de verte. Van David. Een kleinood, toen de Filistijnen te Gat hem gegrepen hadden.

² Wees mij genadig, o God, want de mensen vertrappen mij, de hele dag benauwen mij de bestrijders; ³ wie mij benauwen, vertrappen mij de hele dag, ja velen zijn het, die mij uit de hoogte bestrijden.

⁴ Wanneer ik bang ben, vertrouw ik op U;

⁵ op God, wiens woord ik prijs. Op God vertrouw ik, ik ben niet bang; wat zou vlees (een mens) mij aandoen?

⁶ De hele dag verminken zij mijn woorden; al hun overleggingen zijn tegen mij ten kwade.

⁷ Zij willen aanvallen, zij spieden, zij letten op waar ik ga, terwijl zij loeren op mijn leven.

⁸ Zou er voor hen bij zoveel boosheid ontkoming zijn? Stort de volken in toorn neer, o God!

⁹ Mijn omzwerving hebt U te boek gesteld, doe mijn tranen in uw kruik; zijn zij niet in uw boek?

¹⁰ Dan zullen mijn vijanden terugwijken op het moment dat ik roep; dit weet ik: dat God met mij is.

¹¹ Op God, wiens woord ik prijs, op **JHWH**, wiens woord ik prijs, ¹² op God vertrouw ik, ik ben niet bang; wat zou een mens mij aandoen?

¹³ Op mij, o God, rusten geloften, U toegezegd, lofoffers zal ik U betalen, ¹⁴ want U hebt mijn leven gered van de dood; immers ook mijn voet van aanstoot, zodat ik voor Gods aangezicht mag wandelen in het levenslicht.

Bij God rustig in gevaren

57 ^{1(B)} Voor de koorleider. Op de wijze van: Verderf niet. Van David. Een kleinood, toen hij voor Saul in de spelonk vluchtte.

² Wees mij genadig, o God, wees mij genadig, want bij U schuilt mijn ziel; ja, in de schaduw van uw vleugels zal ik schuilen, totdat het onheil voorbij is.

³ Ik roep tot God, de Allerhoogste, tot God, die het voor mij voleindigt.

⁴ Hij zal van de hemel zenden en mij verlossen, als Hij te schande gemaakt heeft wie mij vertrap; *sela*; God zal zijn goedheid en waarheid zenden.

⁵ Ik lig neer te midden van leeuwen, vlammen spuwende mensenkinderen; hun tanden zijn speer en pijlen, hun tong een scherp zwaard.

⁶ Verhef U boven de hemel, o God; uw heerlijkheid zij over de hele aarde.

⁷ Zij spanden een net voor mijn stappen, zij bogen mijn ziel terneer, zij groe-

(A) 56:1 1Sam. 21:14-16. (B) 57:1 1Sam. 22:1; 24:4.

ven een kuil voor mijn aangezicht, zij vielen daar middenin. *sela*

⁸Mijn hart is gerust, o God, mijn hart is gerust; ik wil zingen, ja psalmzingen.

⁹Waak op, mijn ziel, waak op, harp en citer; ik wil het morgenrood wekken.

¹⁰Ik zal U loven, o Heer, onder de volken, ik zal U psalmzingen onder de natiën; ¹¹want hemelhoog is uw goedheid, tot aan de wolken reikt uw trouw.

¹²Verhef U boven de hemel, o God; uw heerlijkheid zij over de hele aarde.

Handhaaf het recht, o God!

58¹Voor de koorleider. Op de wijze van: Verderf niet. Van David. Een kleinood.

²Spreekt u, goden, inderdaad recht? Oordeelt u de mensenkinderen rechtmatig?

³Veeleer bedrijft u ongerechtigheid in het hart, op aarde weegt u het geweld van uw handen af.

⁴De goddelozen zijn van de geboorte aan afvallig, de leugensprekers dwalen van de moederschoot aan.

⁵Hun venijn is zoals het venijn van een slang; als een dove adder, die haar oor toesluit, ⁶die niet luistert naar de stem van de bezweerders, hoe geleerd zij hun spreken ook zeggen.

⁷O, God, verbrijzel hun tanden in hun mond, sla de hoektanden van de jonge leeuwen uit, **JHWH**; ⁸laten zij vergaan als water dat wegvloeit; legt hij zijn pijlen aan, dan mogen zij als afgestompt zijn; ⁹laten zij vergaan als een slak die voortkruipend wegs melt, als de misdracht van een vrouw, die de zon niet heeft gezien; ¹⁰voordat uw potten de dorens bemerken, zowel groen als verschroeid, vaagt Hij hen weg.

¹¹De rechtvaardige zal zich verheugen, wanneer hij de wraak ziet; hij zal zijn voeten wassen in het bloed van de goddeloze.

¹²En de mensen zullen zeggen: Toch is er loon voor de rechtvaardige, toch is er een God, die recht doet op aarde.

Door vijanden benauwd

59^{1(A)}Voor de koorleider. Op de wijze van: Verderf niet. Van David. Een kleinood, toen Saul zijn huis had laten bewaken om hem te doden.

²Red mij van mijn vijanden, o mijn God; beveilig mij voor hen die tegen mij opstaan;

³red mij van de bedrivers van ongerechtigheid, en verlos mij van de mannen van het bloed.

⁴Want zie, zij loeren op mijn leven; sterken willen op mij aanvallen, zonder mijn overtreding en zonder mijn zonde, **JHWH**; ⁵zonder dat er ongerechtigheid is, lopen zij toe en stellen zich op. Waak op, mij tot hulp, en zie.

⁶U, **JHWH** God van de legermachten, God van Israël, ontwaak om al de volken te straffen, heb geen genade voor alle ongerechte verraders. *sela*

⁷'s Avonds komen zij terug, zij huilen als honden en lopen de stad rond.

⁸Zie, zij honen met hun mond; zwaarden zijn op hun lippen, want - wie hoort het?

⁹Maar U, **JHWH**, lacht om hen, U spot met al de volken.

¹⁰Mijn sterkte, op U wil ik acht slaan, want God is mijn burcht.

¹¹Mijn goedertieren God zal mij tegemoet treden; God doet mij met vreugde zien op hen die mij benauwen.

¹²Dood hen niet, opdat mijn volk het niet zal vergeten; doe hen door uw macht

(A) 59:1 1Sam. 19:11.

omdwalen, stort hen neer, o Heer, ons schild.

¹³Zonde van hun mond is het woord van hun lippen; laten zij daarom in hun hoogmoed gevangen worden, en om de verwensing en de leugen die zij vertellen.

¹⁴Vernietig hen in grimmigheid, vernietig hen, zodat zij niet meer zijn; opdat zij merken, dat God heerst in Jakob, tot aan de einden van de aarde. *sela*

¹⁵'s Avonds toch komen zij terug, zij huilen als honden en lopen de stad rond.

¹⁶Zij zwerven om te eten; als zij niet verzadigd zijn, dan grommen zij.

¹⁷Ik echter bezing uw sterkte, 's morgens jubel ik over uw goedheid; want U was mij een burcht, een toevlucht in de dagen dat ik benauwd was.

¹⁸Mijn sterkte, U wil ik psalmzingen; want God is mijn burcht, mijn goedertieren God.

Gebed om overwinning

60 ¹Voor de koorleider. Op de wijze van: De lelie van de getuigenis.

^{2(A)}Een kleinood van David, tot lering; toen hij de Arameeërs van Mesopotamië en de Arameeërs van Soba had bestreden, en Joab op de terugtocht de Edomieten in het Zoutdal had verslagen, twaalfduizend man.

³O God, U hebt ons verstoten, U hebt ons verbroken, U bent toornig geweest; herstel ons!

⁴U hebt het land doen beven en barsen; genees zijn scheuren, want het wankelt.

⁵U hebt uw volk harde dingen doen zien, U hebt ons bedwelmende wijn doen drinken.

⁶U hebt hun die ontzag voor U hebben, een banier gegeven, om zich bijeen te

verzamelen vanwege de boogschutters, *sela*

⁷opdat uw geliefden ten strijde toegerust zijn. Geef overwinning door uw rechterhand en *antwoord* ons.

⁸God heeft gesproken in zijn heilighdom. Ik wil juichen, ik wil Sichem verdeelen, het dal van Soekkot uitmeten.

⁹Mij behoort Gilead en mij behoort Manasse, Efraïm is de beschutting van mijn hoofd, Juda is mijn heersersstaf;

¹⁰Moab is mijn wasbekken, op Edom werp ik mijn schoen, over Filistea juich ik.

¹¹Wie zal mij naar de versterkte vesting brengen, wie zal mij naar Edom geleiden?

¹²Bent U het niet, o God, die ons verstoten had; zult U, o God, niet uittrekken met onze (hemelse) legers?

¹³Bied ons hulp tegen de tegenstander, want mensenhulp is nutteloos.

¹⁴Met God zullen wij dappere daden doen, want Hij zelf zal onze tegenstanders vertrappen.

Gebed van een balling voor de koning

61 ¹Voor de koorleider. Bij snarenspel. Van David.

²Hoor toch, o God, mijn smeking, sla acht op mijn gebed.

³Van het einde van het land roep ik tot U, omdat mijn hart bezwijkt; leid mij op een rots die mij te hoog zou zijn.

⁴Want U bent mij een schuilplaats geweest, een sterke toren tegen de vijand.

⁵Laat mij in uw tent voor altijd verblijven, laat mij schuilen, geborgen onder uw vleugels. *sela*

⁶Want U, o God, hebt gehoord naar mijn geloften, U hebt het erfdeel gegeven van hen die ontzag voor uw naam hebben.

(A) 60:2 2Sam. 8:13; 1Kron. 18:12.

⁷Voeg dagen toe aan de dagen van de koning, mogen zijn jaren duren als van geslacht tot geslacht; ⁸mag hij voor altijd tronen voor Gods aangezicht, schenk goedheid en trouw, dat zij hem behoeden.

⁹Dan wil ik uw naam voor altijd psalmzingen, terwijl ik dag aan dag mijn geloften betaal.

Stilheid en vertrouwen

62 ¹Voor de koorleider. Naar de wijze van Jedutun. Een psalm van David.

²Waarlijk, mijn ziel keert zich stil tot God, van Hem is mijn heil; ³waarlijk, Hij is mijn rots en mijn heil, mijn burcht, ik zal niet te zeer wankelen.

⁴Hoelang zult u op een man aanstormen? U allen zult omvergestoten worden als een hellende wand, een neerstortende muur.

⁵Waarlijk, zij overleggen om hem van zijn hoogte af te stoten, zij scheppen behagen in leugen; zij zegenen met hun mond, maar in hun binnenste vloeken zij. *sela*

⁶Waarlijk, mijn ziel, keer u stil tot God, want van Hem is mijn verwachting; ⁷waarlijk, Hij is mijn rots en mijn heil, mijn burcht, ik zal niet wankelen.

⁸Op God rust mijn heil en mijn eer, mijn sterke rots, mijn schuilplaats is in God.

⁹Vertrouwt altijd op Hem, o volk, stort uw hart uit voor zijn aangezicht; God is ons een schuilplaats. *sela*

¹⁰Waarlijk, een ademtucht zijn de geringen, een leugen de aanzienlijken; in de weegschaal gaan zij omhoog, samen lichter dan een ademtucht.

¹¹Vertrouwt niet op verdrukking, stelt geen ijdele hoop op roof; als het vermogen groeit, zet er het hart niet op.

¹²God heeft eenmaal gesproken, ik heb dit tweemaal gehoord: de sterkte is van God.

¹³(A) Ook de goedheid, o Heer, is van U, want U zult ieder vergelden naar zijn werk.

Mijn ziel verlangt naar God

63 ¹(B) Een psalm van David, toen hij in de woestijn van Juda was.

²O God, U bent mijn God, U zoek ik, mijn ziel verlangt naar U, mijn vlees (lichaam) verlangt naar U, in een dor en dorstig land, zonder water.

³Zo heb ik U in het heiligdom gezien, ziende uw sterkte en uw heerlijkheid.

⁴Want uw goedheid is beter dan het leven; mijn lippen zullen U roemen.

⁵Zo wil ik U prijzen mijn leven lang, in uw naam mijn handen opheffen.

⁶Als met vet en merg word ik verzadigd, mijn mond looft met jubelende lippen,

⁷wanneer ik aan U denk op mijn bed, in nachtwaken over U peins.

⁸Want U bent mij een hulp geweest, in de schaduw van uw vleugels jubel ik.

⁹Mijn ziel is aan U verkleefd, uw rechterhand houdt mij vast.

¹⁰Maar wie mijn leven zoeken te verderven, zullen komen in de diepten van de aarde.

¹¹Men zal hen overleveren aan de macht van het zwaard, zij zullen een prooi van de vossen worden.

¹²Maar de koning zal zich in God verheugen; ieder die bij Hem zweert, zal zich beroemen, omdat de mond van de leugensprekers wordt gestopt.

(A) 62:13 Job 34:11; Jer. 17:10; Mat. 16:27; Rom. 2:6; Opb. 2:23. (B) 63:1 1Sam. 23:14.

Gods strafgericht over lasteraars

64¹Voor de koorleider. Een psalm van David.

²Hoor, o God, mijn stem in mijn klagen, behoed mijn leven voor de verschrikking van de vijand; ³verberg mij voor het plan van de boosdoeners, voor het woelen van de bedrivers van ongerechtigheid, ⁴die hun tong slijpen als een zwaard, die hun pijl aanleggen - een bitter woord - ⁵om in het verborgene op de onschuldige te schieten; plotse-ling schieten zij op hem, zonder iets te ontzien.

⁶Zij versterken zich tot een boze zaak, zij spreken ervan strikken te verbergen; zij zeggen: Wie ziet ze?

⁷Zij zinnen op onrechtvaardige daden: "Wij zijn gereed, het plan is goed be- dacht". Ja, ieders binnenste en hart is ondoorgronde-lijk.

⁸Maar plotseling treft God hen met een pijl; daar zijn nu hun wonden.

⁹Hun tong doet hen over zichzelf strui- kelen; al wie naar hen ziet, schudt het hoofd.

¹⁰Dan hebben alle mensen ontzag en verkondigen Gods daad, en slaan acht op zijn werken.

¹¹De rechtvaardige zal zich in **JHWH** verheugen en bij Hem schuilen, alle oprechten van hart zullen zich beroemen.

Danklied voor Gods rijke zegen

65¹Voor de koorleider. Een psalm van David. Een lied.

²U komt stilheid toe, een lofzang, o God in Sion; U wordt gelofte betaald.

³Hoorder van het gebed, tot U komt al wat leeft.

⁴Ongerechtigheden hadden de over- hand over mij; onze overtredingen - U verzoent ze.

⁵Gezegend is hij, die U verkiest en doet naderen, opdat hij zal wonen in uw voor- hoven. Wij zullen verzadigd worden met het goede van uw huis, het heilige van uw tempel.

⁶Met ontzagwekkende daden *antwoordt* U ons in gerechtigheid, o God van ons heil, U, vertrouwen van alle einden van de aarde en van de verste zeeën;

⁷U, die de bergen vastzet door uw kracht, met sterkte omgord;

⁸die het bruisen van de zeeën doet be- daren, het bruisen van haar golven en het rumoer van de natiën.

⁹Daarom hebben zij die de einden be- wonen, ontzag voor uw tekenen; waar de morgen gloort en de avond daalt, brengt U gejuich.

¹⁰U bezoekt het land en verleent het overvloed, U maakt het zeer rijk. De beek van God is vol water, U bereidt hun ko- ren. Ja, zo bereidt U alles.

¹¹U geeft zijn akkergeulen water, U doorvochtigt zijn kluiten, door regen- stromen maakt U het week; U zegent zijn gewas.

¹²U kroont het jaar van uw goedheid, uw paden druipen van vet;

¹³de velden van de steppe druipen, de heuvelen omgorden zich met gejuich;

¹⁴de waterrijke gebieden zijn bekleed met kudden, de dalen tooien zich met koren: zij jubelen elkaar toe, ook zingen zij.

Danklied voor Israëls redding

66¹Voor de koorleider. Een psalm. Een lied. Juicht tot God, u hele aarde,

²psalmzingt de heerlijkheid van zijn naam; maakt zijn lof heerlijk.

³Zegt tot God: Hoe ontzagwekkend zijn uw werken; vanwege uw machtige

grootheid brengen uw vijanden U veinzend hulde.

⁴Laat de hele aarde U aanbidden, en U psalmzingen, en uw naam psalmzingen. *sela*

⁵Komt en ziet Gods daden; Hij is ontzagwekkend in zijn doen tegenover de mensenkinderen: ^{6(A)}Hij veranderde de zee in het droge, te voet trokken zij door de rivier. Daar verheugden wij ons in Hem,

⁷die door zijn sterkte voor eeuwig heerst, wiens ogen de volken gadeslaan. Laten de weerspanningen zich niet verheffen. *sela*

⁸Prijst, o volken, onze God, en laat luid zijn lof weerklinken, ⁹die onze ziel herleven deed, en niet toeliet, dat onze voet wankelde.

¹⁰Want U hebt ons getoetst, o God, ons gelouterd, zoals men zilver loutert; ¹¹U hebt ons in het net gebracht, banden gelegd om onze heupen; ¹²U deed mensen over ons hoofd rijden, wij zijn door vuur en door water gegaan; maar U voerde ons uit in de overvloed.

¹³Ik zal met brandoffers uw huis binnengaan, mijn geloften zal ik U betalen, ¹⁴waartoe mijn lippen zich hebben geopend, en mijn mond heeft gesproken, toen ik benauwd was.

¹⁵Brandoffers van mestkalveren zal ik U brengen, met de offergeur van rammen; ik zal runderen met bokken bereiden. *sela*

¹⁶Komt, hoort, en ik wil vertellen, u allen die ontzag voor God hebt, wat Hij gedaan heeft aan mijn ziel.

¹⁷Nauwelijks had ik met mijn mond tot Hem geroepen, of er was een lofzang onder mijn tong.

¹⁸Had ik onrecht beoogd in mijn hart, dan zou de Heer niet hebben gehoord.

¹⁹Voorwaar, God heeft gehoord, Hij heeft gelet op mijn luid gebed.

²⁰Geprezen zij God, die mijn gebed niet afwees, noch mij zijn goedheid onthield.

Danklied voor de oogst

67¹Voor de koorleider. Bij snarenspel. Een psalm. Een lied.

²Mag God ons genadig zijn en ons zegenen, en mag Hij zijn aanschijn over ons doen lichten; *sela*

³opdat men op aarde uw weg zal kennen, onder alle volken uw heil.

⁴Dat de volken U loven, o God; dat alle volken U loven.

⁵Dat de natiën zich verheugen en jubelen, omdat U de volken in rechtmatigheid oordeelt, en de natiën op de aarde leidt. *sela*

⁶Dat de volken U loven, o God, dat alle volken U loven.

⁷De aarde gaf haar gewas, God, onze God, zegent ons;

⁸God zegent ons, opdat alle einden van de aarde ontzag voor Hem hebben.

Gods zegetocht

68¹Voor de koorleider. Van David. Een psalm. Een lied.

²God staat op, zijn vijanden worden verstrooid, zijn haters vluchten voor zijn aangezicht.

³Zoals rook verdreven wordt, verdrijft U hen; zoals was smelt voor het vuur, zo vergaan de goddelozen voor Gods aangezicht.

⁴Maar de rechtvaardigen verheugen zich, zij juichen voor Gods aangezicht en zijn blij met vreugdebetoon.

⁵Zing tot God, psalmzingt zijn naam, baant de weg voor Hem die door de vlak-

(A) 66:6 a Ex. 14:21. 66:6 b Joz. 3:14-17.

ten rijdt; **JH** is zijn naam, juicht dan voor zijn aangezicht.

⁶Hij is de vader van de wezen en de rechter van de weduwen, God in zijn heilige woning;

⁷God, die eenzamen in een huisgezin doet wonen, die gevangenen uitleidt in voorspoed; maar weerspannigen wonen in een dor land.

⁸O God, toen U vóór uw volk uittrok, toen U in de wildernis voortschreed, *sela*

⁹(A) beefde de aarde, ook dropen de hemelen voor het aangezicht van God; zelfs de Sinaï voor het aangezicht van God, de God van Israël.

¹⁰Een regen van milde gaven stortte U uit, o God, U versterkte uw erfdeel, toen het was uitgeput; ¹¹uw menigte zette zich daarin neer, U bereidde het in uw goedheid voor de *ellendige*, o God.

¹²De Heer deed het machtwoord weerklinken; de boodschapsters van goede tijding waren een grote menigte.

¹³De koningen van de legermachten vluchtten, zij vluchtten, en de vrouw van het huis verdeelde de buit.

¹⁴Lag u niet neer tussen de kooien? - de vleugels van de duiven waren overtrokken met zilver, haar slagpennen met glanzend goud - ¹⁵toen de Almachtige de koningen uiteendreef, sneeuwde het door haar op de (berg) Salmon.

¹⁶Een gebergte van God: het gebergte van Basan. Gebergte van Basan, veeltoppig gebergte, ¹⁷waarom ziet u jaloers, u veeltoppige bergen, naar de berg die God Zich ter woning verlangde? Waarlijk, **JHWH** zal er voor eeuwig wonen.

¹⁸Gods wagens zijn tweemaal tienduizend, duizenden bij duizenden; de Heer is van de Sinaï het heiligdom binnengegaan.

¹⁹(B) U bent opgevaren naar de hoge; U hebt gevangenen meegevoerd; U hebt gaven in ontvangst genomen onder de mensen, ja ook van weerspannigen - om daar te wonen, o **JH** God.

²⁰Geprezen zij de Heer. Dag aan dag draagt Hij ons; die God is ons heil. *sela*

²¹Die God is ons een God van uitredingen, bij de Heer **JHWH** zijn uitkomsten tegen de dood.

²²Waarlijk, God verplettert het hoofd van zijn vijanden, de harige schedel van wie volhardt in zijn schuldige daden.

²³De Heer heeft gezegd: Uit Basan breng Ik terug, Ik breng terug uit de diepten van de zee, ²⁴opdat u uw voet baadt in bloed, de tong van uw honden haar deel zal krijgen van de vijanden.

²⁵Men ziet uw feeststoet, o God, de feeststoet van mijn God, mijn Koning, in het heiligdom.

²⁶Voorop gaan zangers, daarachter snarenspeelers, in het midden jonkvrouwen, die de tamboerijn slaan.

²⁷In koren prijzen zij God, **JHWH**, die immers de springader van Israël is.

²⁸Daar is Benjamin, de jongste, hun heerser, de vorsten van Juda in drommen, de vorsten van Zebulon, de vorsten van Naftali.

²⁹Uw God bevestigde uw kracht; toon uw sterkte, o God, die U voor ons hebt gemaakt.

³⁰Vanwege uw tempel, omwille van Jeruzalem bieden koningen u geschenken.

³¹Bedreig de dieren in het riet, een kudde stieren onder de kalveren van de volken, hem die zich onderwerpt met stukken zilver, Hij heeft volken, die plezier hebben in oorlogen, verstrooid.

(A) 68:9 Ex. 19:18. (B) 68:19 Efez. 4:8.

³²Aanzienlijken naderen uit Egypte, Ethiopië strekt haastig de handen uit tot God.

³³U koninkrijken van de aarde, zingt tot God, psalmzingt de Heer; *sela*

³⁴Hem, die door de aloude hemel der hemelen rijdt. Hoor, Hij laat zijn machtige stem weerklinken!

³⁵Geeft aan God sterkte; zijn majesteit is over Israël, zijn sterkte is in de wolken.

³⁶Ontzagwekkend bent U, o God, uit uw heiligdom; Hij, God van Israël, verleent sterkte en volheid van kracht aan zijn volk. Geprezen zij God!

Gebed in doodsgevaar

69¹Voor de koorleider. Op de wijze van: De leliën. Van David.

²Verlos mij, o God, want het water is gekomen tot aan de lippen; ³ik ben diep verzonken in modder, waar ik niet kan staan; ik ben gekomen in diepe wateren, een vloed overstroomt mij.

⁴Ik ben moe door mijn roepen, mijn keel is hees, mijn ogen zijn bezweken van het uitzien naar mijn God.

⁵(A) Talrijker dan de haren van mijn hoofd zijn zij die mij zonder oorzaak haten⁽¹⁾; machtig zijn zij die mij willen verdelgen, mijn valse vijanden; wat ik niet geroofd heb, moet ik toch teruggeven.

⁶O God, U kent mijn verdwaasdheid, mijn schuldige daden zijn voor U niet verborgen.

⁷Laten om mij niet beschaamd worden wie U verwachten, Heer **JHWH** van de legermachten; laten om mij niet schaamrood worden wie U zoeken, o God van Israël.

⁸Want omwille van U draag ik smaad, bedekt schaamte mijn gezicht.

⁹Ik ben een vreemde geworden voor mijn broers, een onbekende voor de zonen van mijn moeder; ¹⁰(B) want de ijver voor uw huis heeft mij verteerd, en de smaadwoorden van wie U smaden, kwamen op mij neer.

¹¹Ik huilde onder het vasten van mijn ziel, maar het werd mij tot diepe smaad; ¹²ik maakte een rouwgewaad tot mijn kleed, maar ik werd hun tot een spreekwoord.

¹³Wie in de poort zitten, praten over mij, - en ik ben een spotlied van de dronkaards.

¹⁴Maar mijn gebed is tot U, **JHWH**, ten tijde van vreugde; o God, *antwoord* mij naar uw grote goedheid met uw trouwe hulp.

¹⁵Red mij uit de modder, opdat ik niet zal verzinken, laat mij gered worden van mijn haters, en uit de diepe wateren.

¹⁶Laat de watervloed mij niet overstroomen, noch de diepte mij verslinden, noch de put zijn mond boven mij toesluiten.

¹⁷*Antwoord* mij, o **JHWH**, want rijk is uw goedheid, keer U tot mij naar uw grote barmhartigheid, ¹⁸verberg uw aangezicht niet voor uw knecht, want ik ben in moeilijkheden; *antwoord* mij haastig.

¹⁹Nader tot mijn ziel, bevrijd haar, verlos mij omwille van mijn vijanden.

²⁰U, U kent mijn smaad, mijn schaamte en mijn schande; allen die mij benauwen, staan vóór U.

²¹De smaad heeft mij het hart gebroken, en ik ben verzwakt. Ik wachtte op een teken van medelijden, maar tevergeefs, op troosters, maar ik vond hen niet.

²²(C) Ja, zij gaven mij gif tot voedsel, en lieten mij in mijn dorst azijn drinken.⁽²⁾

(1) 69:5 Zie Psalm 35:19, Johannes 15:25 (2) 69:22 Zie Matteüs 27:48.

(A) 69:5 Ps. 35:19; Joh. 15:25. (B) 69:10 a Joh. 2:17. 69:10 b Rom. 15:3. (C) 69:22 Mat. 27:48; Mar. 15:36; Luk. 23:26; Joh. 19:28,29.

²³(A) Laat hun tafel voor hun aangezicht tot een strik worden, en hun kennissen tot een val.

²⁴Laten hun ogen verduisterd worden, zodat zij niet zien, doe hun lendenen voortdurend wankelen; ²⁵stort over hen uw boosheid uit, en de gloed van uw toorn zal hen achterhalen.

²⁶(B) Hun kamp zal tot woestenij worden, in hun tenten zal geen bewoner zijn.

²⁷Zij die U hebt geslagen, vallen zij lastig, zij vertellen over de pijn van degenen die door U zijn verwondt.

²⁸Voeg schuld bij hun schuld, zodat zij niet komen tot uw rechtvaardiging.

²⁹(C) Laten zij uit het Boek van (eeuwig) Leven worden uitgedelgd, met de rechtvaardigen niet worden opgeschreven.

³⁰Maar ik ben *ellendig* en verdrietig, laat uw heil, o God, mij beschermen.

³¹Ik zal de naam van God prijzen met een lied, Hem verheerlijken met een lofzang;

³²dat zal **JHWH** meer behagen dan een rund, dan een stier met hoorns en hoeven.

³³De *ootmoedigen* zullen het zien, zij zullen zich verheugen; u, die God zoekt, laat uw hart opleven.

³⁴Want **JHWH** hoort naar de armen, en zijn gevangenen veracht Hij niet.

³⁵Dat hemel en aarde Hem loven, de zeeën en al wat daarin wemelt.

³⁶Want God zal Sion verlossen en de steden van Juda bouwen, opdat zij daar wonen en het bezitten; ³⁷het kroost van zijn knechten zal het beërven, en wie zijn naam liefhebben, zullen daarin wonen.

Gebed om spoedige hulp

70¹Voor de koorleider. Van David. Bij het gedenkoffer.

²O God, haast U om mij te redden, o **JHWH**, mij tot hulp!

³Laten beschaamd en schaamrood worden, wie mij naar het leven staan; terugdeinzen en te schande worden, wie mijn onheil verlangen; ⁴laten zich omkeren van schaamte, wie roepen: Ha, ha!

⁵Laten in U jubelen en zich verheugen allen die U zoeken; laten wie uw heil liefhebben, voortdurend zeggen: God is groot!

⁶Ik ben wel *ellendig* en arm - o God, haast U tot mij! U bent mijn hulp en mijn bevrijder; o **JHWH**, wacht niet!

JHWH, verlaat mij niet in de ouderdom

71¹Bij U, o **JHWH**, schuil ik; laat mij nimmer beschaamd worden.

²Red mij en bevrijd mij door uw gerechtigheid; neig uw oor tot mij en verlos mij.

³Wees mij tot een rots ter woning, waarheen ik voortdurend kan gaan, die U beschikt hebt tot mijn redding, want mijn rots en mijn vesting bent U.

⁴O God, bevrijd mij uit de hand van de goddeloze, uit de greep van booswicht en gewelddenaar.

⁵Want U bent mijn verwachting, Heer **JHWH**, mijn vertrouwen van mijn jeugd aan; ⁶op U heb ik gesteund van mijn geboorte af aan, al in de moederschoot bent U mijn helper; U wil ik altijd loven.

⁷Ik ben voor velen als een wonder geweest, maar U was mijn machtige toevlucht.

⁸Mijn mond is vervuld van uw lof, de hele dag van uw luister.

⁹Verwerp mij niet in de tijd van ouderdom, begeef mij niet, nu mijn kracht vergaat.

(A) 69:23 Rom. 11:9,10. (B) 69:26 Hand. 1:20. (C) 69:29 Ex. 32:32; Opb. 3:5; 13:8; 17:8.

¹⁰Want mijn vijanden spreken over mij, wie mijn leven belagen, overleggen gezamenlijk

¹¹en zeggen: God heeft hem verlaten, vervolgt en grijpt hem, want er is niemand die redt.

¹²O God, wees niet ver van mij; mijn God, haast U mij tot hulp.

¹³Laten beschaamd worden en vergaan, wie mijn leven belagen; in schande en smaad zich hullen, wie mijn onheil zoeken.

¹⁴Maar ik zal voortdurend hopen en al uw lof vermeerderen;

¹⁵mijn mond zal uw gerechtigheid vertellen, de hele dag uw heil, want ik weet de maat daarvan niet.

¹⁶Ik zal de machtige daden van de Heer **JHWH** verkondigen, uw gerechtigheid vermelden, die van U alleen.

¹⁷O God, U hebt mij onderwezen van mijn jeugd aan, tot nu toe verkondig ik uw wonderen; ¹⁸wil mij dan ook tot mijn ouderdom en grijsheid, God, niet verlaten, totdat ik aan dit geslacht uw arm verkondig, aan ieder die komt, uw sterkte.

¹⁹Ja, uw gerechtigheid, o God, reikt tot in de hoge, U, die grote dingen volbracht hebt; o God, wie is aan U gelijk?

²⁰U, die mij vele benauwdheden en rampen hebt doen zien, zult mij weer levend maken, mij uit de kolken van de aarde weer doen opstijgen.

²¹U zult mijn grootheid vermeerderen, en mij omringen met uw troost.

²²Dan zal ook ik U met de harp prijzen, uw getrouwheid, mijn God; ik zal U psalmzingen met de citer, o Heilige van Israël.

²³Mijn lippen zullen jubelen, wanneer ik U zal psalmzingen, en mijn ziel, die U hebt verlost.

²⁴Ook zal mijn tong de hele dag van uw gerechtigheid getuigen, want zij worden beschaamd en schaamrood, die mijn onheil zoeken.

Gebed voor de koning

72 ¹Van Salomo. O God, verleen de koning uw recht, en uw gerechtigheid aan de zoon van de koning.

²Hij richt uw volk met gerechtigheid, uw *ellendigen* met recht.

³Mogen voor het volk de bergen vrede dragen, ook de heuvelen, in gerechtigheid.

⁴Hij verschaft recht aan de *ellendigen* van het volk, Hij redt de armen, maar verbrijzelt de verdrukker.

⁵Dat men ontzag voor U zal hebben, zolang de zon er is, en zolang de maan er is, van geslacht tot geslacht.

⁶Hij zij als de regen die neerdaalt op het grasland, als regenbuien die de aarde besproeien.

⁷De rechtvaardige bloeit in zijn dagen en er zal overvloedige vrede zijn, totdat er geen maan meer is.

^{8(A)} Hij heerst van zee tot zee, van de Rivier tot de einden van de aarde.

⁹Mogen voor hem de woestijnbewoners zich bukken, zijn vijanden het stof likken;

¹⁰de koningen van Tarsis en de kustlanden hem geschenken brengen, de koningen van Saba en Seba hem schatting offeren,

¹¹mogen alle koningen zich voor hem neerbuigen, alle volkeren hem dienen.

¹²Voorwaar, hij zal de arme redden, die om hulp roept, de *ellendige*, en wie geen helper heeft; ¹³hij zal zich ontfemen over de geringe en de arme, hij zal de zielen van de armen verlossen.

(A) 72:8 Zac. 9:10.

¹⁴Van druk en geweld zal hij hun leven bevrijden, hun bloed zal kostbaar zijn in zijn oog.

¹⁵En hij zal leven; men zal hem van het goud van Seba geven, men zal voortdurend voor hem bidden, de hele dag hem zegenen.

¹⁶Laat er een overvloed van koren in het land zijn; laat op de toppen van de bergen zijn vrucht golven als op de Libanon, en de stedelingen mogen opbloeien als het kruid van de aarde.

¹⁷Laat zijn naam er voor eeuwig zijn, laat zijn naam toenemen voor de zon. Mogen alle volken elkaar daarmee zegenen en hem gelukkig prijzen.

¹⁸Geloofd zij **JHWH** God, de God van Israël, die alleen wonderen doet.

¹⁹En geloofd zij zijn heerlijke naam voor eeuwig, en laat zijn heerlijkheid de hele aarde vervullen. Amen, ja, amen.

²⁰De gebeden van David, de zoon van Isai, zijn ten einde.

Psalmen 73-89

*Het raadsel van de voorspoed
van de goddelozen*

73 ¹Een psalm van Asaf. Waarlijk, God is goed voor Israël, voor hen die rein van hart zijn.

²Maar wat mij betreft, bijna waren mijn voeten afgeweken, bijna was ik uitgegleden.

³Want ik was jaloers op de hoogmoe-digen, toen ik de voorspoed van de goddelozen zag.

⁴Want moeiten hebben zij niet, gaaf en welgedaan is hun lichaam; ⁵in de kwelling van de stervelingen delen zij niet, en met andere mensen worden zij niet geplaagd.

⁶Daarom is de trots hun een halssieraad, het geweld omhult hen als een

kleed; ⁷hun ogen puilen uit van vet, de inbeeldingen van hun hart lopen over; ⁸zij spotten, en boosaardig spreken zij van verdrukking, zij spreken uit de hoogte; ⁹ze zetten een mond op tegen de hemel, en hun tong roert zich op de aarde.

¹⁰Daarom keert zijn volk zich hierheen, en als water in overvloed wordt het door hen geslurpt; ¹¹zij zeggen: Hoe zou God het weten; zou er ook wetenschap zijn bij de Allerhoogste?

¹²Zie, zo zijn de goddelozen, altijd onbezorgd vermeerderen zij het bezit.

¹³Maar tevergeefs heb ik mijn hart rein gehouden, mijn handen in onschuld gewassen.

¹⁴De hele dag word ik geplaagd, mijn bestraffing is er elke morgen.

¹⁵Indien ik gezegd had: Ik zal aldus spreken, zie, dan zou ik afvallig geweest zijn van het geslacht van uw kinderen.

¹⁶Ik tobde erover om dit te begrijpen, een kwelling was het in mijn ogen, ¹⁷totdat ik in Gods heiligdommen inging, en op hun einde lette.

¹⁸Waarlijk, U stelt hen op glibberige plaatsen, U doet hen instorten tot puin.

¹⁹Hoe worden zij in een oogwenk tot een voorwerp van ontzetting, zijn zij verdwenen, vergaan door verschrikkingen; ²⁰zoals een droom na het ontwaken, o Heer, verwerpt U, als U het opmerkt, hun beeld.

²¹Toen mijn hart verbitterd was, en ik in mijn nieren geprikkeld werd,

²²toen was ik een grote dwaas en zonder verstand, ik was een redeloos dier bij U.

²³Toch zal ik voortdurend bij U zijn, U hebt mijn rechterhand gevat; ²⁴U zult mij leiden door uw raad, en daarna mij in heerlijkheid opnemen.

²⁵Wie heb ik (behalve U) in de hemel? Naast U begeer ik niets op aarde;

²⁶ al zou mijn vlees (lichaam) en mijn hart bezwijken, God is de rots van mijn hart en mijn erfdeel is voor eeuwig.

²⁷ Want zie, wie verre van U zijn, gaan te gronde, U verdelgt al wie overspelig U verlaat, ²⁸ maar wat mij betreft, het is mij goed nabij God te zijn, de Heer **JHWH** heb ik tot mijn toevlucht gesteld, en ik wil al uw werken vertellen.

Klaaglied over de verwoeste tempel

74 ¹ Een leerdicht van Asaf. Waarom, o God, verstoot U voor altijd, brandt uw toorn tegen de schapen die U weidt?

² Gedenk uw gemeente, die U van ouds hebt verworven, die U verlost hebt als de stam van uw erfdeel, de berg Sion, waarop U uw woning hebt gevestigd.

³ Richt uw stappen naar wat voorgoed in puin ligt; alles heeft de vijand in het heiligdom vernield.

⁴ Uw tegenstanders brulden in uw vergaderplaats en hebben er hun tekenen als banieren opgesteld; ⁵ het had het aanzien, alsof iemand de bijl van omhoog op het kreupelhout deed neerkomen; ⁶ toen sloegen zij het snijwerk daaraan helemaal stuk met bijl en houweel; ⁷ uw heiligdom staken zij in brand, zij ontvijsden tot de grond toe de woning van uw naam; ⁸ zij zeiden bij zichzelf: Laten wij hen allemaal verdrukken. Zij verbrandden alle godshuizen in het land.

⁹ Onze tekenen zien wij niet, geen profeet is er meer, niemand onder ons, die weet tot hoelang.

¹⁰ Ja, hoelang nog zal de tegenstander henen, o God; zal de vijand uw naam voor altijd lasteren?

¹¹ Waarom houdt U uw hand, ja uw rechterhand, terug? Trek ze uit uw boezem, verdelg!

¹² Toch is God mijn Koning van vroeger, die in het midden van de aarde verlossing bewerkt.

¹³ **(A)** U bent het, die de zee hebt gekleefd door uw kracht, de koppen van de draken in het water verbrijzeld.

¹⁴ **(B)** U bent het, die de koppen van de Leviatan hebt vermorzeld, hem aan de dieren van de woestijn tot voedsel hebt gegeven.

¹⁵ U bent het, die bronnen en beken hebt opengebroken; U bent het, die altijd stromende rivieren hebt doen verdrogen.

¹⁶ Van U is de dag, van U ook de nacht; U bent het, die hemellicht en zon hebt gesteld.

¹⁷ U bent het, die al de grenzen van de aarde hebt bepaald; zomer en winter, U hebt ze geformeerd.

¹⁸ Gedenk hieraan; de vijand hoont, o **JHWH**, en een verwaasd volk lastert uw naam.

¹⁹ Lever de ziel van uw tortelduif aan de wilde dieren niet over; vergeet het leven van uw *ellendigen* niet voor altijd.

²⁰ Zie het verbond, want de duistere plaatsen van het land zijn vol holen van geweld.

²¹ Laat de onderdrukte niet beschaamd terugkeren, laat de *ellendige* en de arme uw naam prijzen.

²² Sta toch op, o God! Voer toch uw rechtsgeding. Gedenk de smaad die de dwazen U de hele dag aandoen.

²³ Vergeet het geschreeuw van uw tegenstanders niet, het getier van wie tegen U opstaan, dat voortdurend omhoog stijgt.

(A) 74:13 Ex. 14:21. **(B)** 74:14 Job 40:25; Ps. 104:26; Jes. 27:1.

De beker van toorn van JHWH

75¹Voor de koorleider. Op de wijze van: Verderf niet. Een psalm van Asaf. Een lied.

²Wij loven U, o God, wij loven, want uw naam is dichtbij, men vertelt uw wonderen.

³Wanneer Ik het tijdstip gekozen heb, dan zal Ik rechtmatig oordelen;

⁴al mogen de aarde en al haar bewoners wankelen, Ik ben het, die haar pilaren heb vastgezet. *sela*

⁵Ik zei tot de hoogmoedigen: Weest niet hoogmoedig; en tot de goddelozen: Heft de hoorn niet op,

⁶heft uw hoorn niet op naar de hoge en spreekt niet met trotse hals.

⁷Want het verhogen komt niet van oost of van west, noch uit de woestijn -

⁸maar God is rechter, Hij vernedert de één en verhoogt de ander.

⁹Want in de hand van **JHWH** is een beker en de wijn bruist daarin, overvloedig gemengd; Hij schenkt daaruit tot de droesem toe, alle goddelozen op aarde moeten hem slurpende drinken.

¹⁰Maar wat mij betreft, ik zal dit voor altijd vermelden, ik wil de God van Jakob psalmzingen,

¹¹en alle hoornen van de goddelozen zal ik afhakken; de hoornen van de rechtvaardigen zullen verhoogd worden.

God, de Redder en de Rechter

76¹Voor de koorleider. Bij snarenspeel. Een psalm van Asaf. Een lied.

²God is bekend in Juda, zijn naam is groot in Israël; ³in Salem was immers zijn tent, en op Sion zijn woning; ⁴daar verbrak Hij de vurige pijlen van de boog, het schild en het zwaard en de strijd. *sela*

⁵Schitterend was U, heerlijk, van het roofgebergte af; ⁶de trotsen van hart werden uitgeschud, zij verzonken in

slaap; niemand van de dapperen vond zijn kracht.

⁷Voor uw dreigen, o God van Jakob, verzonken zowel wagens als paarden in diepe slaap.

⁸U, ontzagwekkend bent U; wie kan bestaan voor uw aangezicht, wanneer uw toorn ontbrandt?

⁹Uit de hemel deed U uw rechtspraak horen, de aarde werd bang en werd stil, ¹⁰toen God opstond ten gerichte om al de *ootmoedigen* op aarde te verlossen. *sela*

¹¹Waarlijk, de grimmige mensen moeten U loven, U beteugelt de rest van de grimmigen.

¹²Doet geloften en betaalt ze aan **JHWH**, uw God; allen rondom Hem moeten gaven brengen aan de ontzagwekkende,

¹³die de geest van de vorsten verslaat, die voor de koningen van de aarde ontzagwekkend is.

Troost door herdenken

77¹Voor de koorleider. Op Jedutun. Een psalm van Asaf.

²Mijn stem is tot God, en ik roep; mijn stem is tot God, opdat Hij zijn oor tot mij zal neigen.

³In de dagen van mijn benauwdheid zoek ik de Heer, 's nachts is mijn hand uitgestrekt en zij wordt niet moe, mijn ziel weigert zich te laten troosten.

⁴Denk ik aan God, dan kreun ik; peins ik, dan versmacht mijn geest. *sela*

⁵U houdt mijn ogen open, ik ben onrustig en kan niet spreken.

⁶Ik overdenk de dagen van lang geleden,

de jaren van vroeger; ⁷ik denk in de nacht aan mijn snarenspeel, ik peins in mijn hart en mijn geest vorst na.

⁸Zal de Heer dan voor altijd verstoten, en niet meer goedgunstig zijn?

⁹Neemt zijn goedheid voor altijd een einde, houdt de belofte op van geslacht tot geslacht?

¹⁰Vergeet God genadig te zijn, of sluit Hij zijn barmhartigheid in toorn toe? *sela*

¹¹Daarom zeg ik: Dit doet mij pijn, dat de rechterhand van de Allerhoogste verandert.

¹²Ik zal de daden van **JH** gedenken, ja, ik wil gedenken uw wonderen van ouds, ¹³van al uw werken getuigen en uw daden overdenken.

¹⁴O God, in heiligheid is uw weg; wie is een God, groot als God?

¹⁵U bent de God, die wonderen werkt, U hebt onder de volken uw macht doen kennen.

¹⁶U hebt uw volk met machtige arm verlost, de zonen van Jakob en Jozef. *sela*

¹⁷De wateren zagen U, o God, de wateren zagen U, zij sidderden, zelfs de diepten beefden.

¹⁸De wolken goten water uit, het hemelruim deed de donder horen, ook vloegen uw pijlen rond.

¹⁹Het gedreun van uw donder rolde voort, de bliksemen verlichtten de wereld, de aarde sidderde en beefde.

²⁰Uw weg was in de zee, uw pad in grote wateren, zodat uw voetsporen niet werden gekend.

²¹U leidde uw volk als een kudde door de hand van Mozes en Aäron.

De les van de geschiedenis

78¹Een leerdicht van Asaf. Keer het oor, mijn volk, tot mijn leer, neigt uw oor tot de woorden van mijn mond; ^{2(A)} ik wil mijn mond tot een spreuk opendoen, ik wil aloude verborgenheden verkondigen.

³Wat wij gehoord hebben en weten, en onze vaders ons hebben verteld, ⁴dat willen wij voor hun kinderen niet verbergen; wij willen aan het volgende geslacht vertellen van de roemrijke daden van **JHWH**, van zijn kracht en de wonderen die Hij gedaan heeft.

⁵Hij richtte een getuigenis op in Jakob en stelde in Israël de *Torah* in, die Hij onze vaders gebod hun kinderen te leren,

⁶opdat het volgende geslacht die zou kennen, de kinderen, die geboren zouden worden, dat zij zouden opstaan om ze te vertellen aan hun kinderen: ⁷opdat die (de (kinds)kinderen van Jakob) hun vertrouwen op God zouden stellen, en Gods werken niet vergeten, maar zijn geboden bewaren;

⁸en niet worden zoals hun vaders, een weerbarstig en weerspannig geslacht, een geslacht, onstandvastig van hart, en hun geest was niet trouw tegenover God.

⁹Efraïms zonen, wel toegeruste boogschutters, keerden om in de dagen van de strijd.

¹⁰Zij onderhielden Gods verbond niet, zij weigerden in zijn *Torah* te wandelen

¹¹en vergaten zijn werken en zijn wonderen, die Hij hun had doen zien.

^{12(B)} Voor de ogen van hun vaders deed Hij wonderen in het land Egypte, het veld van Soan;

^{13(C)} Hij kliefde de zee, Hij voerde hen erdoorheen, en bracht het water tot staan als een dam;

^{14(D)} Hij geleidde hen met een wolk overdag en met vurig licht de hele nacht;

¹⁵Hij kliefde rotsen in de woestijn, en gaf hen rijkelijk water te drinken;

(A) 78:2 Mat. 13:35. (B) 78:12 Ex. 7:8-12:32. (C) 78:13 Ex. 14:21,22. (D) 78:14 Ex. 13:21,22.

16(A) Hij deed beken vloeien uit de rots en water neerstroomen als rivieren.
17 Maar zij bleven verder tegen Hem zondigen, zij waren in de wildernis weerspannig tegen de Allerhoogste;
18(B) zij verzochten God in hun hart door voedsel te vragen naar hun lust;
19 zij spraken tegen God, zij zeiden: Kan God een maaltijd aanrichten in de woestijn?
20 Zie, Hij sloeg de rots, dat er water vloeide, en beken stroomden; zou Hij ook brood kunnen geven, of vlees verschaffen aan zijn volk?
21 Daarom werd **JHWH** woedend, toen Hij het hoorde, en een vuur ontbrandde tegen Jakob, ook laaide zich toorn tegen Israël op,
22 omdat zij in God niet geloofden en op zijn hulp niet vertrouwden.
23 Toen gebod Hij de wolken daarboven en opende de deuren van de hemel;
24(C) Hij deed manna tot voedsel op hen regenen, en schonk hun koren uit de hemel;
25 ieder at engelenbrood, Hij zond hun voedsel tot verzadiging.
26 Aan de hemel deed Hij de oostenwind opsteken, en voerde door zijn sterkte de zuidenwind aan;
27 Hij deed vlees op hen regenen als stof, gevleugelde vogels als het zand van de zeeën;
28 Hij deed het vallen, midden in zijn legerplaats, rondom zijn woning.
29 Zij aten en werden volop verzadigd, en Hij schonk aan hen hun verlangen.
30 Nog hadden zij hun verlangen niet gestild, nog was hun voedsel in hun mond -
31 daar laaide Gods toorn zich tegen hen op, richtte een slachting aan onder

hun welgedanen en velde de jonge mannen van Israël neer.
32 Ondanks dit alles zondigden zij verder en vertrouwden niet op zijn wonderen.
33 Toen deed Hij hun dagen eindigen in nietigheid en hun jaren in verschrikking.
34 Als Hij hen doodde, dan vroegen zij naar Hem, bekeerden zich en zochten God,
35 en gedachten, dat God hun rots was, en God, de Allerhoogste, hun verlosser.
36 Maar zij bedrogen Hem met hun mond en logen tegen Hem met hun tong;
37(D) hun hart was niet standvastig bij Hem, zij waren niet getrouw aan zijn verbond.
38 Maar Hij, de barmhartige, verzoende de ongerechtigheid en vernietigde (hen) niet; Hij keerde vele malen zijn toorn af en wekte zijn volle grimmigheid niet op;
39 Hij gedacht, dat zij vlees (mensen) waren, een ademtocht, die vervliegt en niet weerkeert.
40 Hoe vaak waren zij weerspannig tegen Hem in de woestijn, grieden Hem in de wildernis,
41 en verzochten God opnieuw, en maakten de Heilige van Israël boos.
42 Zij gedachten niet aan zijn macht, aan de dag dat Hij hen van de tegenstander verlost;
43 hoe Hij in Egypte zijn tekenen deed, en zijn wonderen in het veld van Soan.
44(E) Hij veranderde hun Nijlwater in bloed, en hun stromen, zodat zij niet konden drinken.
45(F) Hij zond steekvliegen onder hen, die hen verteerden, en kikvorsen, die hen vernietigden;

(A) 78:16 Ex. 17:1-7; Num. 20:2-13. (B) 78:18 Ex. 16:2-15; Num. 11:4-23,31-35. (C) 78:24 Joh. 6:31.
 (D) 78:37 Hand. 8:21. (E) 78:44 Ex. 7:17-21. (F) 78:45 a Ex. 8:16-20. 78:45 b Ps. 8:1-3.

46(A) Hij gaf hun gewas aan de kaalvretter en hun opbrengst aan de sprinkhaan.

47(B) Hij vernietigde hun wijnstok door de hagel en hun moerbeï vijgenboom door de ijzel;

48 hun vee gaf Hij prijs aan de hagel en hun kudde aan de vurige pijlen.

49 Hij zond tegen hen zijn brandende toorn, woede en angstwekkende grimmigheid, een menigte van verderfengelen.

50 Hij baande een pad voor zijn toorn, Hij behoedde hun zielen niet voor de dood, maar gaf hun leven prijs aan de pest.

51(C) Hij sloeg alle eerstgeborenen in Egypte, de eerstelingen van hun kracht in de tenten van Cham.

52(D) Hij liet zijn volk als schapen optrekken, leidde hen als een kudde door de woestijn.

53(E) Hij voerde hen veilig, zodat zij niet bang waren, want de zee had hun vijanden overdekt.

54(F) Hij bracht hen naar zijn heilig gebied, de berg die zijn rechterhand had verworven;

55(G) Hij verdreef volken voor hen uit, mat hun die toe als erfelijk bezit, en liet Israëls stammen in hun tenten wonen.

56(H) Maar zij verzochten God en waren weerspanning tegen Hem, de Allerhoogste, en onderhielden zijn getuigenissen niet;

57 zij werden afvallig en trouweloos evenals hun vaderen; faalden als een bedrieglijke boog,

58 zij tergden Hem door hun hoogten, wekten Hem tot jaloezie door hun beelden.

59 God hoorde het en werd boos, en verafschuwde Israël zeer.

60(I) Hij gaf de woning van Silo prijs, de tent die Hij onder de mensen had opgeslagen;

61(J) zijn sterkte gaf Hij over in gevangenschap, zijn sieraad in de macht van de tegenstander.

62 Hij gaf zijn volk prijs aan het zwaard, en was toornig op zijn erfdeel;

63 het vuur verteerde zijn jeugd, zijn jonge meisjes werden niet bezongen;

64 zijn priesters vielen door het zwaard, zijn weduwen huilden niet.

65 Toen ontwaakte de Heer als een slapende, als een held, door de wijn overmand;

66 zijn tegenstanders sloeg Hij van achteren, alijdurende smaad deed Hij hun aan.

67 En Hij versmaadde de tent van Jozef, en verkoos Efraïms stam niet.

68 Maar Hij verkoos de stam van Juda, de berg Sion, die Hij liefheeft;

69 Hij bouwde zijn heiligdom als de hoogste bergen, als de aarde, die Hij voor altijd grondvestte.

70(K) Hij verkoos David, zijn knecht, en nam hem weg van de schaapskooien;

71 van achter de zogende schapen haalde Hij hem, om Jakob, zijn volk, te weiden, en Israël, zijn erfdeel.

72 Deze weidde hen naar de oprechtheid van zijn hart, en leidde hen met kundige hand.

*Gebed om wraak over
Jeruzalems verwoesting*

79^(L) Een psalm van Asaf. O God, volken zijn uw erfdeel binnengedrongen, zij hebben uw heilige tem-

(A) 78:46 Ex. 10:12-15. (B) 78:47 Ex. 9:22-25. (C) 78:51 Ex. 12:29. (D) 78:52 Ex. 13:17-22. (E) 78:53 Ex. 14:26-28. (F) 78:54 Ex. 15:17; Joz. 3:14-17. (G) 78:55 Joz. 11:16-23. (H) 78:56 Richt. 2:11-15. (I) 78:60 Joz. 18:1; Jer. 7:12-14; 26:6. (J) 78:61 1Sam. 4:4-22. (K) 78:70 1Sam. 16:11,12; 2Sam. 7:8; 1Kron. 17:7. (L) 79:1 2Kon. 25:8-10; 2Kron. 36:17-19; Jer. 52:12-14.

pel ontwaard, Jeruzalem tot puinhopen gemaakt.

² Zij hebben de lijken van uw knechten gegeven tot voedsel aan de vogels van de hemel, het vlees van uw gunstgenoten aan de dieren van het veld.

³ Zij hebben hun bloed als water vergoten rondom Jeruzalem, en er was niemand die begroef.

⁴ Wij zijn onze burens tot smaad geworden, hun die ons omringen, tot spot en hoon.

⁵ Hoelang nog, o **JHWH**? - Zult U voortdurend toornen, zal uw jaloezie branden als een vuur?

⁶ Stort uw grimmigheid uit over de volken die U niet kennen, en over de koninkrijken die uw naam niet aanroepen;

⁷ want zij hebben Jakob verslonden en zijn woonplaats verwoest.

⁸ Reken ons de ongerechtigheid van de voorvaders niet toe, laat uw barmhartigheid ons haastig tegemoet komen, want wij zijn zeer verzwakt.

⁹ Help ons, o God van ons heil, om de heerlijkheid van uw naam; red ons en doe verzoening over onze zonden omwille van uw naam.

¹⁰ Waarom zouden de volken zeggen: Waar is hun God? Laat voor onze ogen onder de volken bekend worden de wraak over het vergoten bloed van uw knechten.

¹¹ Mag het zuchten van de gevangenen voor uw aangezicht komen, doe de ten dode gedoemden overblijven naar de grootheid van uw arm.

¹² Vergeld onze burens in hun boezem zeventvoudig de smaad waarmee zij U bejegenen, o Heer.

¹³ Dan zullen wij, uw volk, en de schapen die U weidt, U voor altijd lo-

ven, van geslacht tot geslacht uw roem verkondigen.

Gebed om verlossing voor Israël

80¹ Voor de koorleider. Op de wijze van: De leliën. Een getuigenis van Asaf. Een psalm.

²(A) Herder van Israël, neem ter ore! U, die Jozef leidt als schapen, U, die op de cherubs troont, verschijn in lichtglans.

³ Wek uw sterkte op vóór Efraïm, Benjamin en Manasse; en kom tot onze verlossing.

⁴ O God, herstel ons, doe uw aanschijn lichten, opdat wij verlost worden.

⁵ **JHWH** God van de legermachten, hoe lang brandt (uw toorn) tegen het gebed van uw volk?

⁶ U hebt hen tranenbrood doen eten, hen tranen doen drinken in overvloed.

⁷ U hebt ons tot een twistappel voor onze burens gesteld, en onze vijanden bespotten ons.

⁸ O God van de legermachten, herstel ons, doe uw aanschijn lichten, opdat wij verlost worden.

⁹ U hebt een wijnstok uit Egypte uitgegraven,⁽¹⁾ U hebt volken verdreven en hem geplant.

¹⁰ U hebt (de grond) voor hem toebe-reid, zodat hij wortel schoot en het land vulde.

¹¹ Bergen waren met zijn schaduw bedekt, en ceders van God met zijn twijgen;

¹² laat hij zijn takken uitbreiden tot aan de zee, en zijn scheuten tot aan de Rivier.

¹³ Waarom hebt U zijn muren doorbroken, zodat ieder die langs de weg voorbijgaat, ervan plukt,

¹⁴ het everzwijn uit het woud hem afvreet, en wat op het veld zich roert, hem afweidt?

⁽¹⁾ 80:9 Zie Johannes 15:1-8.

^(A) 80:2 Ex. 25:22.

¹⁵O God van de legermachten, keer toch weer, zie uit de hemel en zie, en sla acht op deze wijnstok,⁽¹⁾

¹⁶de stek die uw rechterhand heeft geplant, op de zoon die U voor Uzelf hebt grootgebracht.

¹⁷Als afval is hij met vuur verbrand; door uw dreigende aanblik gaan zij te gronde.

¹⁸Laat uw bescherming over de man van uw rechterhand zijn, over het mensenkind dat U voor Uzelf hebt grootgebracht.

¹⁹Dan zullen wij niet van U wijken; maak ons levend, dan zullen wij uw naam aanroepen.

²⁰**JHWH** God van de legermachten, herstel ons, doe uw aanschijn lichten, opdat wij verlost worden.

Luister, Israël, naar uw God

81¹Voor de koorleider. Op de Gittit. Van Asaf.

²Jubelt tot God, onze sterkte, juicht tot eer van de God van Jakob.

³Heft een zang aan, laat de tamboerijn horen, de liefelijke citer met de harp.

⁴(A) Blaast de sjofar op de nieuwe maan, op volle maan voor onze feestdag.

⁵Want dit is voor Israël een inzetting, een verordening van de God van Jakob.

⁶Hij stelde het als een getuigenis in Jozef, toen Hij uitging naar het land Egypte. Ik hoor een taal, die ik niet kende:

⁷Ik heb zijn schouder van de last ontheven, zijn handen werden vrij van de draagkorf;

⁸(B) in de benauwdheid riep u en Ik redde u, Ik *antwoorde* u in de verborgenheid van de donder, Ik toetste u bij de wateren van Meriba. *sela*

⁹Hoor mijn volk, Ik wil u vermanen, o Israël, of u naar Mij hoorde!

¹⁰(C) Geen vreemde god zal onder u zijn, u zult zich niet neerbuigen voor een buitenlandse god.

¹¹Ik, **JHWH**, ben uw God, die u opvoerde uit het land Egypte; doe uw mond wijd open en Ik zal hem vullen.

¹²Maar mijn volk luisterde niet naar mijn stem, Israël was onwillig tegen Mij.

¹³Daarom liet Ik hen gaan in de stijfkoppigheid van hun harten, zodat zij in hun eigen plannen wandelden.

¹⁴Och, dat mijn volk naar Mij zou luisteren, dat Israël in mijn wegen zou wandelen!

¹⁵Bijna zou Ik hun vijanden *onderwerpen*, en mijn hand tegen hun tegenstanders keren.

¹⁶Zij die **JHWH** haten, zouden Hem veinzend hulde brengen, en hun straftijd zou voor altijd duren.

¹⁷Hij zou hen gespijzigd hebben met het vette van de tarwe, ja, Ik zou u verzadigd hebben met honing uit de rots.

God in de vergadering van de goden

82¹Een psalm van Asaf. God staat in de vergadering van de goden, Hij oordeelt te midden van de goden.

²Hoelang zult u onrechtvaardig richten, en de goddelozen gunst bewijzen? *sela*

³Richt de geringe en de wees, doet recht de *ellendige* en de arme,

⁴bevrijdt de geringe en de arme, redt hem uit de hand van de goddelozen.

⁵Zij weten niets en begrijpen niets, in duisternis wandelen zij rond; alle grondvesten van de aarde wankelen.

⁽¹⁾ 80:15 Zie Johannes 15:1-8.

^(A) 81:4 Num. 10:10. ^(B) 81:8 Ex. 17:7; Num. 20:13. ^(C) 81:10 Ex. 20:2,3; Deut. 5:6,7.

^{6(A)} Wel heb Ik gezegd: U bent goden, ja, allen zonen van de Allerhoogste;

⁷ toch zult u sterven als mensen, als één van de vorsten zult u vallen.

⁸ Sta op, o God, spreek recht over de aarde, want U bezit alle volken.

Gebed om hulp tegen vijanden

83 ¹Een lied. Een psalm van Asaf.

²O God, houd U niet stil, zwijg niet en blijf niet werkeloos, o God.

³Want zie, uw vijanden gaan tekeer, uw haters steken het hoofd op;

⁴zij smeden een listige aanslag tegen uw volk en maken plannen tegen uw beschermelingen.

⁵Zij zeggen: Komt laten wij hen als volk verdelgen, zodat aan de naam van Israël niet meer wordt gedacht.

⁶Want zij hebben eensgezind overlegd, tegen U een verbond gesloten:

⁷de tenten van Edom en de Ismaëlieten, Moab en de Hagrieten,

⁸Gebal, Ammon en Amalek, Filistea met de inwoners van Tyrus;

⁹zelfs Assur heeft zich bij hen gevoegd, zij zijn de zonen van Lot tot steun. *sela*

^{10(B)} Doe hun als Midjan, als Sisera, als Jabin aan de beek Kison,

¹¹die bij Endor vernietigd werden, tot mest werden voor het land.

^{12(C)} Maak hen, hun edelen, als Oreb en Zeëb, als Zebach en Salmunna al hun vorsten,

¹³die zeiden: Wij willen in bezit nemen de woonsteden van God.

¹⁴Mijn God, maak hen als een wervel-distel, als kaf voor de wind.

¹⁵Zoals een vuur dat het woud verbrandt, zoals een vlam die de bergen in laaiende gloed zet,

¹⁶vervolg hen zó met uw storm, verschrik hen met uw wervelwind;

¹⁷overdek hun aangezicht met schande, opdat zij uw naam zoeken, o **JHWH**.

¹⁸Laten zij voor altijd beschaamd en verschrikt worden, schaamrood worden en te gronde gaan,

¹⁹opdat zij zullen weten, dat alleen uw naam is: **JHWH**, de allerhoogste over de hele aarde.

Pelgrimslied

84 ¹Voor de koorleider. Op de Gittit. Van de Korachieten. Een psalm.

²Hoe liefelijk zijn uw woningen, o **JHWH** van de legermachten!

³Mijn ziel verlangt, ja smacht naar de voorhoven van **JHWH**; mijn hart en mijn vlees (lichaam) jubelen tot de levende God.

⁴Zelfs vindt de mus een huis, en de zwaluw een nest voor zich, waar zij haar jongen neerlegt: uw altaren, o **JHWH** van de legermachten, mijn Koning en mijn God.

⁵Gezegend zijn zij die in uw huis wonen, zij loven U onophoudelijk. *sela*

⁶Gezegend zijn de mensen die hun sterkte in U hebben, die in hun hart de gebaande wegen hebben.

⁷Als zij trekken door een dal van balsemstruiken, maken zij het tot een oord van bronnen; ook hult de vroege regen het in zegeningen.

⁸Zij gaan voort van kracht tot kracht en verschijnen voor God in Sion.

⁹**JHWH** God van de legermachten, hoor mijn gebed, neem het ter ore, o God van Jakob! *sela*

¹⁰O God, ons schild, zie en bekijk het aangezicht van uw gezalfde.

(A) 82:6 Joh. 10:34. (B) 83:10 a Richt. 7:1-23. 83:10 b Richt. 4:6-22. (C) 83:12 a Richt. 7:25. 83:12 b Richt. 8:12.

¹¹Want één dag in uw voorhoven is beter dan duizend (elders); ik wil liever staan aan de drempel van het huis van mijn God dan verblijven in de tenten van de goddeloosheid.

¹²Want **JHWH** God is een zon en schild, **JHWH** geeft genade en ere; het goede onthoudt Hij niet aan hen die onberispelijk wandelen.

¹³**JHWH** van de legermachten, gezegend is de mens die op U vertrouwt.

Gebed om Israëls herstel

85 ¹Voor de koorleider. Van de Korachieten. Een psalm.

²U bent uw land goedgunstig geweest, o **JHWH**, in het lot van Jakob hebt U een keer gebracht;

³U hebt de ongerechtigheid van uw volk vergeven, al hun zonden bedekt. *sela*

⁴U hebt weggedaan al uw boosheid, U afgewend van uw brandende toorn.

⁵Herstel ons, o God van ons heil, doe teniet uw afkeer van ons!

⁶Zult U voor altijd tegen ons toornen, uw toorn uitstrekken van geslacht tot geslacht?

⁷Zult U ons niet doen herleven, opdat uw volk zich in U zal verheugen?

⁸O **JHWH**, toon ons uw goedheid, en schenk ons uw heil!

⁹Ik wil horen wat God, **JHWH**, spreekt; want Hij zal van vrede spreken tot zijn volk en tot zijn gunstgenoten; maar laten zij niet terugkeren tot dwaasheid.

¹⁰Waarlijk, zijn heil is nabij hen die ontzag voor Hem hebben, zodat heerlijkheid in ons land woont.

¹¹Goedheid en trouw ontmoeten elkaar, gerechtigheid en vrede kussen elkaar,

¹²trouw spruit voort uit de aarde, en gerechtigheid ziet neer van de hemel.

¹³Ook zal **JHWH** het goede geven, en ons land zal zijn gewas voortbrengen;

¹⁴gerechtigheid zal voor Hem uitgaan en de weg bereiden voor zijn voetstappen.

Gebed om hulp

86 ¹Een gebed van David. Neig uw oor, o **JHWH**, *antwoord* mij, want ik ben *ellendig* en arm;

²behoed mijn ziel, want ik heb ontzag voor God; U, mijn God, verlos uw knecht die op U vertrouwt.

³Wees mij genadig, o Heer, want tot U roep ik de hele dag.

⁴Verheug de ziel van uw knecht, want tot U, Heer, hef ik mijn ziel op.

⁵Want U, o Heer, U bent goed en U vergeeft graag, U bent rijk in goedheid voor allen die U aanroepen.

⁶O **JHWH**, neem mijn gebed ter ore, sla acht op mijn luide smekingen.

⁷In de dagen van mijn benauwdheid roep ik U aan, want U *antwoordt* mij.

⁸Onder de goden is niemand U gelijk, o Heer, en niets is als uw werken.

⁹(A) Alle volken, die U gemaakt hebt, zullen komen en zich voor U neerbuigen, o Heer, en uw naam eren;

¹⁰want U bent groot en doet wonderen, U, o God, alleen.

¹¹Leer mij, **JHWH**, uw weg, opdat ik in uw waarheid zal wandelen; verenig mijn hart om ontzag voor uw naam te hebben.

¹²Ik zal U loven, Heer, mijn God, met mijn hele hart, en uw naam eren voor altijd;

¹³want uw goedheid is groot naar mij, U toch hebt mijn ziel gered uit het zeer diepe dodenrijk.

(A) 86:9 Opb. 15:4.

¹⁴O God, overmoedigen maken zich tegen mij op, een bende van geweldenaars staat mij naar het leven, zij stellen U niet voor hun ogen.

¹⁵Maar U, Heer, bent een barmhartig en genadig God, geduldig en rijk aan goedheid en trouw.

¹⁶Keer U tot mij en wees mij genadig, verleen uw knecht uw sterkte, verlos de zoon van de vrouw die U dient.

¹⁷Doe aan mij een teken ten goede, opdat mijn haters het zien en beschaamd staan, wanneer U, **JHWH**, mij geholpen en getroost hebt.

Sion, de stad van de volken

87¹Van de Korachieten. Een psalm. Een lied. Hij heeft zijn stad gevestigd op heilige bergen;

²**JHWH** heeft Sions poorten lief boven alle woningen van Jakob.

³Heerlijke dingen zijn van u te zeggen, u stad van God! *sela*

⁴Rahab en Babel vermeld Ik als degenen die Mij kennen; zie, Filistea en Tyrus met Ethiopië: deze is daar geboren.

⁵Ja, van Sion wordt gezegd: Ieder van hen is in haar geboren, Hij, de Allerhoogste, bevestigt haar.

⁶**JHWH** telt bij het opschrijven van de volken: deze is daar geboren. *sela*

⁷En zij zingen bij reidans: Al mijn bronnen zijn in u!

Gebed in dodelijke ziekte

88¹Een lied. Een psalm van de Korachieten. Voor de koorleider. Op: Machalat *leannot*. Een leerdicht van Heman, de Ezrachiet.

²**JHWH**, God van mijn heil, overdag roep ik, 's nachts ben ik vóór uw ogen.

³Laat mijn gebed voor uw aangezicht komen, neig uw oor tot mijn geroep;

⁴want mijn ziel is verzadigd van rampen, mijn leven is het dodenrijk nabij.

⁵Ik word gerekend onder wie in het graf neerdalen, ik ben geworden als een man zonder kracht.

⁶Onder de doden is mijn verblijf, zoals verslagenen die in het graf liggen, die U niet meer gedenkt, en die aan uw hand ontruikt zijn.

⁷U hebt mij in de diepste kuil gelegd, in duistere plaatsen, in diepten.

⁸Uw grimmigheid rust zwaar op mij, door al uw golven *drukt* U mij *neer*. *sela*

⁹Mijn bekenden hebt U van mij verwijderd, U hebt mij tot een gruwel voor hen gemaakt; ik ben ingesloten, ik kan niet ontkomen.

¹⁰Mijn oog verzwakt van ellende; dagelijks roep ik U aan, o **JHWH**, ik breid mijn handen naar U uit.

¹¹Zult U aan de doden een wonder doen; zullen zij die in het dodenrijk zijn opstaan en U loven? *sela*

¹²Wordt in het graf uw goedheid verkondigd, uw trouw in de plaats van de vernietiging?

¹³Wordt uw wondermacht in de duisternis bekend, uw gerechtigheid in het land van de vergetelheid?

¹⁴Maar ik roep tot U, o **JHWH**, 's morgens komt mijn gebed vóór U.

¹⁵Waarom, o **JHWH**, verstoot U mij, verbergt U uw aangezicht voor mij?

¹⁶Ik ben *ellendig* en wegstervend van mijn jeugd aan, ik draag uw verschrikkingen, ik ben radeloos;

¹⁷uw brandende toorn gaat over mij heen, uw verschrikkingen vernietigen mij;

¹⁸de hele dag omringen zij mij als water, zij omsingelen mij tezamen.

¹⁹Vriend en metgezel hebt U van mij verwijderd; mijn bekenden zijn een en al duisternis.

*Waar blijft de trouw
van **JHWH** aan David?*

89 ^{1(A)} Een leerdicht van Etan, de
Ezrachiet.

² Van de gunstbewijzen van **JHWH** wil
ik altijd zingen, van geslacht tot ge-
slacht zal ik uw trouw met mijn mond
verkondigen.

³ Want ik zei: Voor eeuwig wordt de
goedheid gebouwd; in de hemel beves-
tigt U uw trouw.

⁴ Met mijn uitverkorene heb Ik een ver-
bond gesloten, aan mijn knecht David
heb Ik gezworen:

^{5(B)} Voor altijd zal Ik uw nageslacht be-
vestigen, en uw troon bouwen van ge-
slacht tot geslacht. *sela*

⁶ Daarom loven de hemelen uw won-
dermacht, o **JHWH**, ook uw trouw in de
gemeente van de heiligen;

⁷ want wie in de hemel kan **JHWH** even-
aren, wie onder de goden is **JHWH** gelijk?

⁸ God is zeer ontzagwekkend in de raad
van de heiligen, ontzagwekkend boven
allen die rondom Hem zijn.

⁹ **JHWH** God van de legermachten, wie
is als U grootmachtig, o **JH**, en uw trouw
is rondom U.

¹⁰ U heerst over de overmoed van de
zee; als haar golven zich verheffen, stilt
U ze.

¹¹ U hebt Rahab als een verslagene ver-
brijzeld, door uw sterke arm hebt U uw
vijanden verstrooid.

¹² Van u is de hemel, van u is ook de
aarde; de wereld en haar volheid, U hebt
ze gegrond,

¹³ het Noorden en het Zuiden, U hebt ze
geschapen; Tabor en Hermon jubelen in
uw naam.

¹⁴ U hebt een machtige arm, uw hand is
sterk, uw rechterhand verheven;

¹⁵ gerechtigheid en recht zijn de grond-
slag van uw troon, goedheid en trouw
gaan voor uw aangezicht uit.

¹⁶ Gezegend is het volk dat de jubel-
roep kent, zij wandelen, **JHWH**, in het
licht van uw aanschijn;

¹⁷ in uw naam juichen zij de hele dag,
en door uw gerechtigheid worden zij
verhoogd.

¹⁸ Want U bent de luister van hun
sterkte, en door uw welbehagen zult U
onze hoorn verhogen;

¹⁹ want van **JHWH** is ons schild, van de
Heilige van Israël onze koning.

²⁰ U hebt vroeger in een gezicht gespro-
ken tot uw gunstgenoten en gezegd: Aan
een held heb Ik hulp toebedeeld, Ik heb
een verkorene uit het volk verheven;

^{21(C)} Ik heb David, mijn knecht, gevon-
den, met mijn heilige olie heb Ik hem
gezalfd;

²² voor wie mijn hand tot steun zal zijn,
ook zal mijn arm hem sterken;

²³ geen vijand zal hem overvallen, geen
booswicht zal hem *verdrukken*;

²⁴ ja, Ik zal zijn tegenstanders voor zijn
aangezicht verpletteren, wie hem haten,
zal Ik verslaan.

²⁵ Maar mijn trouw en mijn goedheid
zullen met hem zijn, en in mijn naam zal
zijn hoorn verhoogd worden;

²⁶ ook zal Ik zijn hand leggen op de zee,
en zijn rechterhand op de stromen.

²⁷ Hij zal tot Mij zeggen: U bent mijn
Vader, mijn God en de rots van mijn heil.

^{28(D)} Ja, Ik zal hem tot een eerstgebo-
rene stellen, tot de hoogste van de ko-
ningen van de aarde.

(A) 89:1 1Kon. 5:11. (B) 89:5 2Sam. 7:12-16; 1Kron. 17:11-14; 2Kron. 21:7; Ps. 132:11; Hand. 2:30.

(C) 89:21 a 1Sam. 13:14; Hand. 13:22. 89:21 b 1Sam. 16:12. (D) 89:28 Opb. 1:5.

²⁹Voor altijd zal Ik tegenover hem mijn goedheid bewaren en mijn verbond zal voor hem vast blijven;

³⁰zijn nageslacht zal Ik voor altijd doen voortbestaan, en zijn troon als de dagen van de hemel

³¹Wanneer zijn zonen mijn *Torah* verlaten, en niet naar mijn verordeningen wandelen;

³²wanneer zij mijn inzettingen ontwijden, en mijn geboden niet onderhouden,

³³dan zal Ik hun overtreding met de roede bezoeken, en hun ongerechtigheid met plagen;

³⁴maar mijn goedheid zal Ik hem niet onthouden, mijn trouw zal Ik niet verloochenen,

³⁵mijn verbond zal Ik niet ontwijden, noch veranderen wat over mijn lippen gekomen is.

³⁶Eenmaal heb Ik bij mijn heiligheid gezworen: Hoe zou Ik tegenover David liegen!

³⁷Zijn nageslacht zal voor altijd bestaan, zijn troon zal als de zon vóór Mij zijn;

³⁸als de maan zal hij voor altijd vaststaan, en de getuige aan de hemel is getrouw. *sela*

³⁹Toch hebt U verstoten en versmaad, U bent toornig geweest op uw gezalfde;

⁴⁰het verbond met uw knecht hebt U teniet gedaan, zijn kroon ter aarde toe ontwijd;

⁴¹al zijn muren hebt u verbroken, zijn vestingen tot een puinhoop gemaakt;

⁴²allen die op de weg voorbijgingen, plunderden hem, hij werd een smaad voor zijn bureu;

⁴³U hebt de rechterhand van zijn tegenstanders verhoogd, U hebt al zijn vijanden verheugd;

⁴⁴ook hebt U de scherpste van zijn zwaard afgewend, en hem niet doen standhouden in de strijd;

⁴⁵U hebt zijn glans doen ophouden, en zijn troon ter aarde neergeworpen;

⁴⁶U hebt de dagen van zijn jeugd verkort, U hebt hem met schaamte overdekt. *sela*

⁴⁷Hoelang nog, o **JHWH**? Zult U Zich voortdurend verbergen, zal uw grimmigheid branden als vuur?

⁴⁸Gedenk, wat mijn levensduur is, tot welke nietigheid U alle mensenkinderen hebt geschapen.

⁴⁹Welk mens leeft er, die de dood niet zien zal, die zijn ziel zal redden uit de macht van het dodenrijk? Sela

⁵⁰Waar zijn, o Heer, uw vroegere gunstbewijzen, die U in uw trouw aan David hebt gezworen?

⁵¹Gedenk, Heer, de smaad, uw knechten aangedaan; hoe ik in mijn boezem (de hoon) van alle grote volken draag,

⁵²waarmee uw vijanden smaden, o **JHWH**, waarmee zij smaden de voetsporen van uw gezalfde!

⁵³Geloofd zij **JHWH** voor eeuwig. Amen, ja amen.

Psalmen 90-106

*De eeuwige toevlucht
voor de vergankelijke mens*

90¹Een gebed van Mozes, de man van God. Heer, U bent ons een toevlucht geweest van geslacht tot geslacht;

²voordat de bergen geboren waren, en U aarde en wereld had voortgebracht, ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid bent U God.

³U doet de mens omkeren tot diepe (innerlijke) verbrijzeling, en zegt: bekeert u mensenkinderen!

⁴(A) Want duizend jaren zijn in uw ogen als de dag van gisteren, wanneer hij voorbijgegaan is, en als een nachtwake.

⁵U spoelt hen weg; zij zijn als een slaap in de morgen, als het gras dat opschiet;

⁶in de morgenstond bloeit het en het schiet op, 's avonds verwelkt het en het verdort.

⁷Want wij vergaan door uw toorn, door uw grimmigheid worden wij verdelgd;

⁸U stelt onze ongerechtigheden vóór U, onze verborgen zonden in het licht van uw aanschijn.

⁹Want al onze dagen gaan voorbij door uw boosheid, wij voleindigen onze jaren als een gedachte.

¹⁰De dagen van onze jaren, daarin zijn zeventig jaren, en, indien wij sterk zijn, tachtig jaren; wat daarin onze trots was, is moeite en leed, want het gaat snel voorbij, en wij vliegen heen.

¹¹Wie kent de sterkte van uw toorn, en uw boosheid, naardat U ontzag wekt?

¹²Leer ons zó onze dagen tellen, dat wij een wijs hart krijgen.

¹³Keer weer, o **JHWH**! Hoelang nog? en ontferm U over uw knechten.

¹⁴Verzadig ons in de morgenstond met uw goedheid, opdat wij jubelen en ons verheugen al onze dagen.

¹⁵Verheug ons naar de dagen waarin U ons hebt *verdrukt*, naar de jaren waarin wij onheil hebben gezien.

¹⁶Laat uw werk aan uw knechten openbaar worden, en uw heerlijkheid over hun kinderen;

¹⁷de liefelijkheid van de Heer, onze God, zij over ons, en bevestig U het werk van onze handen over ons, ja, het werk van onze handen, bevestig dat.

Godsvertrouwen in gevaren

91 ¹Wie in de schuilplaats van de Allerhoogste is gezeten, verblijft in de schaduw van de Almachtige.

²Ik zeg tot **JHWH**: Mijn toevlucht en mijn vesting, mijn God, op wie ik vertrouw.

³Want Hij is het, die u redt van de strik van de vogelvanger, van de verderfelijke pest.

⁴Met zijn vlerken beschermt Hij u, en onder zijn vleugels vindt u een toevlucht; zijn trouw is schild en pantser.

⁵U hebt niet te vrezen voor de verschrikking van de nacht, voor de pijl, die overdag vliegt;

⁶voor de pest, die in het duister rondgaat, voor het verderf, dat op de middag verniet.

⁷Al vallen er duizend aan uw zijde, en tienduizend aan uw rechterhand, tot u zal het niet naderen;

⁸slechts zult u het met uw ogen zien, en de vergelding aan de goddelozen zien.

⁹Want U, o **JHWH**, bent mijn toevlucht. De Allerhoogste hebt u tot uw bescherming gesteld;

¹⁰geen onheil zal u treffen, en geen plaag zal uw tent naderen;

¹¹(B) want Hij zal over u zijn engelen gebieden, dat zij u behoeden op al uw wegen;

¹²(C) op de handen zullen zij u dragen, opdat u uw voet niet aan een steen stoot.

¹³(D) Op leeuw en adder zult u treden, jonge leeuw en slang zult u vertrappen.

¹⁴Omdat hij Mij zeer bemint, zal Ik hem bevrijden; Ik zal hem beschutten, omdat hij mijn naam kent.

¹⁵Roept hij Mij aan, Ik zal hem *antwoorden*; Ik zal in de benauwdheid bij

(A) 90:4 2Pet. 3:8. (B) 91:11 Mat. 4:6; Luk. 4:10. (C) 91:12 Mat. 4:6; Luk. 4:11. (D) 91:13 Luk. 10:19.

hem zijn, Ik zal hem uitredden en tot ere brengen.

¹⁶Met lengte van dagen zal Ik hem verzadigen, en Ik zal hem mijn heil doen zien.

Gods rechtvaardig oordeel

92 ¹Een psalm. Een lied voor de Sjabbatdag.

²Het is goed **JHWH** te loven, en een lied voor uw naam te zingen, o Allerhoogste,

³in de morgenstond uw goedheid te verkondigen, en uw trouw in de nachten,

⁴op het tiensnarig instrument en op de harp, bij snarenspeel op de citer.

⁵Want U, **JHWH**, hebt mij verheugd door uw daden, over de werken van uw handen zal ik jubelen.

⁶Hoe groot zijn uw werken, o **JHWH**; zeer diep zijn uw gedachten.

⁷Een redeloos mens verstaat het niet, en een dwaas begrijpt dit niet:

⁸wanneer de goddelozen opkomen als het groene kruid en alle bedrivers van ongerechtigheid bloeien - zij zullen voor altijd verdeld worden.

⁹Maar U, o **JHWH**, zetelt in den hoge voor eeuwig.

¹⁰Want zie, uw vijanden, **JHWH**, want zie, uw vijanden zullen te gronde gaan, verstrooid zullen worden alle boosdoeners.

¹¹Want U hebt mijn hoorn verhoogd als van een woudos, ik ben met verse olie overgoten;

¹²mijn oog kijkt naar hen die mij beloven; mijn oren horen van de boosdoeners die tegen mij opstaan.

¹³De rechtvaardige zal groeien als een palmboom, opschieten als een ceder van de Libanon;

¹⁴geplant in het huis van **JHWH** groeien zij in de voorhoven van onze God;

¹⁵zij zullen in de ouderdom nog vrucht dragen, fris en groen zullen zij zijn;

¹⁶om te verkondigen, dat **JHWH** waarachtig is, mijn rots, in wie geen onrecht is.

***JHWH** is geweldig in de hoge*

93 ¹**JHWH** is Koning. Met majesteit heeft Hij Zich bekleed; **JHWH** heeft Zich bekleed, Hij heeft Zich met kracht omgord. Vast staat nu de wereld, zij wankelt niet.

²Uw troon staat van oudsher vast, van eeuwigheid bent U.

³Stromen verheffen, o **JHWH**, stromen verheffen hun stem, stromen verheffen hun bruisen;

⁴boven de stemmen van vele wateren, van de geweldige golven van de zee, is **JHWH** geweldig in de hoge.

⁵Uw getuigenissen zijn zeer betrouwbaar, de heiligheid is uw huis tot sieraad, o **JHWH**, tot in lengte van dagen.

De overwinning van het recht

94 ¹God van wraak, **JHWH**, God van wraak, verschijn in lichtglans.

²Verhef U, Rechter van de aarde, breng vergelding over de hoogmoedigen.

³Hoelang nog zullen de goddelozen, o **JHWH**, hoelang nog zullen de goddelozen juichen?

⁴Zij smalen, spreken hoogmoedige taal, al die bedrivers van ongerechtigheid voeren een hoog woord;

⁵uw volk, o **JHWH**, vertreden zij, en uw erfdeel *verdrukken* zij;

⁶weduwe en vreemdeling doden zij, en wezen vermoorden zij;

⁷zij zeggen: **JH** ziet het niet, de God van Jakob merkt het niet.

⁸Merkt op, u redelozen onder het volk! En u dwazen, wanneer zult u verstandig worden?

⁹Zou Hij, die het oor plantte, niet horen? die het oog vormde, niet zien?

¹⁰Zou Hij, die de volken onderwijst, niet straffen, Hij, die de mens kennis leert?

¹¹(A) **JHWH** kent de gedachten van de mensen: ijdelheid zijn zij.

¹²Gezegend is de man die U kastijdt, **JH**, die U onderwijst uit uw *Torah*,

¹³om hem rust te verlenen van dagen van onheil, terwijl voor de goddeloze de kuil gegraven wordt.

¹⁴Want **JHWH** zal zijn volk niet verstoren, en zijn erfdeel niet verlaten;

¹⁵want de rechtspraak zal weer rechtvaardig worden, alle oprechten van hart zullen zich daarbij aansluiten.

¹⁶Wie treedt voor mij op tegen de slechte mensen? Wie stelt zich voor mij tegen de bedrijvers van ongerechtigheid?

¹⁷Indien **JHWH** mijn hulp niet was geweest, mijn ziel zou bijna in de stilte gewoond hebben.

¹⁸Als ik dacht: Mijn voet wankelt - dan ondersteunde uw gunst mij, o **JHWH**.

¹⁹Bij de veelheid van mijn gedachten in mijn binnenste verkwikten uw vertroostingen mijn ziel.

²⁰Hebt U iets gemeen met de zetel van het verderf, die onder de schijn van recht onheil sticht?

²¹Zij maken jacht op het leven van de rechtvaardige, en onschuldig bloed verklaren zij schuldig.

²²Maar **JHWH** was mij tot een burcht, en mijn God de rots van mijn toevlucht;

²³Hij toch vergold hun het onrecht, in hun boosheid verdelgde Hij hen, Hij, **JHWH**, onze God, verdelgde hen.

*Eert **JHWH** en gehoorzaamt Hem*

95 ¹Komt, laat ons jubelen voor **JHWH**, juichen tot eer van de rots van ons heil.

²Laat ons met lofzang voor zijn aangezicht komen, tot eer van Hem juichen bij snarenspeel.

³Want **JHWH** is een groot God, een groot Koning, boven alle goden,

⁴in zijn hand zijn de diepten van de aarde, en van Hem zijn de toppen van de bergen;

⁵Van Hem is de zee, daar Hij ze heeft gemaakt, ook het droge, dat zijn handen hebben geformeerd.

⁶Treedt toe, laten wij ons neerwerpen en ons buigen, knielen voor **JHWH**, onze Maker;

⁷(B) want Hij is onze God, en wij zijn het volk dat Hij weidt, de schapen van zijn hand. Och, of u heden naar zijn stem zou horen!

⁸(C) Verhardt uw hart niet, zoals bij Meriba, zoals in de dagen van Massa, in de woestijn,

⁹toen uw vaderen Mij verzochten, Mij op de proef stelden, ofschoon zij mijn werk hadden gezien.

¹⁰Veertig jaren heb Ik Mij geërgerd aan dat geslacht, Ik zei: Het is een volk, dwalende van hart, en zij kennen mijn wegen niet.

¹¹(D) Daarom heb Ik gezworen in mijn toorn: Tot mijn rustplaats zullen zij niet komen!

De heilstijd voor de volken

96 ¹Zingt **JHWH** een nieuw lied, zingt **JHWH**, u hele aarde.

(A) 94:11 1Cor. 3:20. (B) 95:7 Heb. 3:7-11; 3:15; 4:7. (C) 95:8 Ex. 17:1-7; Num. 20:2-13. (D) 95:11 a Num. 14:20-23; Deut. 1:34-36; Heb. 4:3,5. 95:11 b Deut. 12:9,10.

²Zingt **JHWH**, prijst zijn naam, boodschapt zijn heil van dag tot dag.

³Vertel onder de volken zijn heerlijkheid, onder alle natiën zijn wonderen.

⁴Want **JHWH** is groot en zeer te prijzen, ontzagwekkend is Hij boven alle goden;

⁵want alle goden van de volken zijn afgoden, maar **JHWH** heeft de hemelen gemaakt;

⁶majesteit en luister zijn voor zijn aangezicht, sterkte en glorie in zijn heiligdom.

^{7(A)} Geeft **JHWH**, u geslachten van de volken, geeft **JHWH** heerlijkheid en sterkte.

⁸Geeft **JHWH** de heerlijkheid van zijn naam, brengt offer en komt in zijn voorhoven.

⁹Buigt u neer voor **JHWH** in heilige feestdos, beef voor zijn aangezicht, u hele aarde.

¹⁰Zeg onder de volken: **JHWH** is Koning, vast staat nu de wereld, zodat zij niet wankelt; Hij zal de volken richten in rechtmatigheid.

¹¹Laat de hemel zich verheugen, de aarde juichen, de zee en haar volheid bruisen,

¹²Laat het veld en al wat daarop is, zich verheugen; dan zullen alle bomen van het woud jubelen

¹³voor **JHWH**, want Hij komt, want Hij komt om de aarde te richten; Hij zal de wereld richten in gerechtigheid en de volken in zijn trouw.

***JHWH**, de rechtvaardige Rechter*

97¹**JHWH** is Koning. Dat de aarde zal juichen, dat vele kustlanden zich verheugen.

²Rondom Hem zijn wolken en donkerheid, gerechtigheid en recht zijn de grondslag van zijn troon.

³Vuur gaat voor zijn aangezicht uit, het zet zijn tegenstanders rondom in vlam.

⁴Zijn bliksemen verlichten de wereld, de aarde ziet het en beeft.

⁵De bergen versmelten als was voor het aanschijn van **JHWH**, voor het aanschijn van de Heer van de hele aarde.

⁶De hemelen verkondigen zijn gerechtigheid, en alle volken zien zijn heerlijkheid.

⁷Alle beeldendienaars zullen beschaamd worden, zij die zich op afgoden beroemen; buigt u voor Hem neer, alle u goden.

⁸Sion heeft het gehoord en zich verheugd, de dochters van Juda hebben gejuicht om uw gerichten, o **JHWH**.

⁹Want U, **JHWH**, bent de Allerhoogste over de hele aarde, U bent zeer hoog verheven boven alle goden.

¹⁰U, die **JHWH** liefhebt, haat het kwade; Hij, die de zielen van zijn gunstgenoten bewaart, redt hen uit de hand van de goddelozen.

¹¹Het licht is voor de rechtvaardige gezaaid, en vreugde voor de oprechten van hart.

¹²U rechtvaardigen, verheugt u in **JHWH** en looft zijn heilige naam.

De heilstijd voor Israël

98¹Een psalm. Zingt **JHWH** een nieuw lied, want Hij heeft wonderen gedaan, zijn rechterhand en zijn heilige arm gaven Hem redding;

²**JHWH** heeft zijn heil bekendgemaakt, zijn gerechtigheid geopenbaard voor de ogen van de volken;

(A) 96:7 Ps. 29:1,2.

³Hij heeft gedacht aan zijn goedheid en aan zijn trouw tegenover het huis Israël; alle einden van de aarde hebben het heil van onze God gezien.

⁴Juicht **JHWH**, u hele aarde, breekt uit in gejubel en psalmzingt.

⁵Psalmzingt **JHWH** met de citer, met de citer en met luid gezang,

⁶met trompetten en met sjofargeschal; juicht voor de Koning, **JHWH**.

⁷Laat de zee en haar volheid bruisen, de wereld en wie erin wonen;

⁸dat de stromen in de handen klappen, de bergen tezamen jubelen

⁹voor het aangezicht van **JHWH**, want Hij komt om de aarde te richten; Hij zal de wereld richten in gerechtigheid en de volken in rechtmatigheid.

***JHWH**, de heilige Koning van Israël*

99 ^{1(A)} **JHWH** is Koning. Dat de volken zullen beven. Hij troont op de cherubs, dat de aarde zal sidderen.

²**JHWH** is groot in Sion, Hij is verheven boven alle volken.

³Dat zij uw grote en ontzagwekkende naam loven; heilig is Hij.

⁴Want de sterkte van de Koning heeft het recht lief, U hebt rechtmatigheid gevestigd, recht en gerechtigheid hebt U in Jakob gedaan.

⁵Verhoogt **JHWH**, onze God, buigt u neer voor de voetbank van zijn voeten; heilig is Hij.

⁶Mozes en Aäron waren onder zijn priesters, Samuël onder hen die zijn naam aanriepen; zij riepen tot **JHWH** en Hij *antwoordde* hun.

^{7(B)} Hij sprak tot hen in de wolkkolom; zij hebben zijn getuigenissen onderhouden, de inzettingen die Hij hun gegeven had.

⁸**JHWH**, onze God, U hebt hun *geantwoord*, U bent hun een vergevend God geweest, hoewel wraak oefenend over hun daden.

⁹Verhoogt **JHWH**, onze God, buigt u neer voor zijn heilige berg, want: Heilig is **JHWH**, onze God.

Looft God in zijn tempel

100 ¹Een psalm bij het loffer. Juicht **JHWH**, u hele aarde,

²dient **JHWH** met vreugde, komt voor zijn aangezicht met gejubel.

³Erkent, dat **JHWH** God is; Hij heeft ons gemaakt, en Hem behoren wij toe, zijn volk, de schapen die Hij weidt.

⁴Gaat met een loflied zijn poorten binnen, zijn voorhoven met lofgezing, looft Hem, prijst zijn naam;

^{5(C)} want **JHWH** is goed, zijn gunst is tot in eeuwigheid, en zijn trouw is van generatie op generatie.

De rechtvaardige heerser

101 ¹Van David. Een psalm. Van goedheid en recht wil ik zingen, U, o **JHWH**, wil ik psalmzingen.

²Ik wil acht geven op een onberispelijke wandel. Wanneer zult U tot mij komen? Ik wandel in oprechtheid van mijn hart in mijn huis;

³ik stel geen schandelijke dingen voor mijn ogen; ik haat het doen van de afvalligen, het kleeft mij niet aan.

⁴Een verkeerd hart zal verre van mij wijken, de boze wil ik niet kennen.

⁵Wie zijn naaste achter zijn rug om lastert, die zal ik verdelgen; wie hoog van ogen en trots van hart is, die duld ik niet.

⁶Mijn ogen zijn op de getrouwen in het land om bij mij te wonen; wie onberispelijk wandelt, die zal mij dienen.

(A) 99:1 Ex. 25:22. (B) 99:7 Ex. 33:9. (C) 100:5 1Kron. 16:34; 2Kron. 5:13; 7:3; Ezra 3:11; Ps. 106:1; 107:1; 118:1; 136:1; Jer. 33:11.

⁷In mijn huis zal geen bedrieger wonen; de leugenspreker zal niet bestaan voor mijn ogen.

⁸Elke morgen zal ik verdelgen alle goddelozen van het land, en uit de stad van **JHWH** uitroeien alle bedrijvers van ongerechtigheid.

Gebed voor Sion

102 ¹Een gebed van een *ellendige*, wanneer hij bezwijkt en voor **JHWH** zijn klacht uitstort.

²**JHWH**, hoor mijn gebed, laat mijn hulpgeroep tot U komen; ³verberg uw aangezicht niet voor mij wanneer ik innerlijk bang ben; neig uw oor tot mij; op de dag dat ik roep, *antwoord* mij haastig.

⁴Want mijn dagen verdwijnen als rook, mijn gebeente gloeit als een vuurhaard; ⁵mijn hart is verzengd en verdord als gras, want ik vergat mijn brood te eten.

⁶Vanwege mijn luide zuchten kleeft mijn gebeente aan mijn vlees; ⁷ik ben gelijk aan een pelikaan in de woestijn, ik ben als een steenuil te midden van de puinhopen; ⁸ik ben slapeloos, ik lijk op een eenzame vogel op het dak.

⁹Mijn vijanden smaden mij de hele dag, wie tegen mij razen, gebruiken mijn naam als vloek; ¹⁰want ik eet as als brood en vermeng mijn drank met tranen ¹¹vanwege uw toorn en uw boosheid, omdat U mij hebt opgenomen en neergeworpen.

¹²Mijn dagen zijn als een langgerekte schaduw, en ik verdor als gras.

¹³Maar U, o **JHWH**, troont voor eeuwig, uw naam blijft van geslacht tot geslacht.

¹⁴U zult opstaan, U over Sion ontfermen, want het is tijd haar genadig te zijn, want de bepaalde tijd is gekomen; ¹⁵want uw knechten hebben behagen in

haar stenen, zij hebben medelijden met haar puin.

¹⁶Dan zullen de volkeren ontzag voor de naam van **JHWH** hebben, alle koningen van de aarde uw heerlijkheid, ¹⁷wanneer **JHWH** Sion heeft gebouwd, en verschenen is in zijn heerlijkheid, ¹⁸Zich heeft gewend tot het gebed van de be-rooide en hun gebed niet heeft veracht.

¹⁹Dit wordt opgeschreven voor een volgend geslacht, en het volk dat geschapen zal worden, zal **JH** loven; ²⁰want Hij heeft uit zijn heilige hoogte neergezien, **JHWH** heeft uit de hemel op aarde gezien,

²¹om het zuchten van de gevangenen te horen, om degenen die ten dode zijn gedoemd te bevrijden; ²²opdat men de naam van **JHWH** in Sion zal vertellen, en zijn lof in Jeruzalem, ²³wanneer alle volken en de koninkrijken zich zullen verzamelen om **JHWH** te dienen.

²⁴Hij heeft op de weg mijn kracht *gebroken*, mijn dagen verkort.

²⁵Ik zeg: Mijn God, neem mij niet weg op de helft van mijn dagen, uw jaren duren door alle geslachten heen.

²⁶(A) U hebt vroeger de aarde gegrondvest, en de hemel is het werk van uw handen;

²⁷die zullen vergaan, maar U houdt stand, zij alle zullen verslijten als een kleed, U verwisselt ze als een gewaad, en zij verdwijnen;

²⁸maar U blijft dezelfde, aan uw jaren komt geen einde.

²⁹De kinderen van uw knechten zullen veilig wonen, hun nageslacht zal voor uw aangezicht blijven bestaan.

*Looft **JHWH** om zijn genade*

103 ¹Van David. Loof **JHWH**, mijn ziel, en al wat in mij is, zijn

(A) 102:26 Heb. 1:10-12.

heilige naam; ² loof **JHWH**, mijn ziel, en vergeet niet één van zijn weldaden; ³ die al uw ongerechtigheden vergeeft, die al uw ziekten geneest, ⁴ die uw leven verlost van het graf, die u kroont met goedheid en barmhartigheid,

⁵ die uw ziel verzadigt met het goede, zodat uw jeugd zich vernieuwt als die van een arend.

⁶ **JHWH** doet gerechtigheid en recht aan alle verdrukten.

⁷ Hij maakte Mozes zijn wegen bekend, de kinderen van Israël zijn daden.

⁸ ^(A) Barmhartig en genadig is **JHWH**, geduldig en rijk aan goedheid;

⁹ niet altijd blijft Hij twisten, niet eeuwig zal Hij toornen;

¹⁰ Hij doet ons niet naar onze zonden en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden; ¹¹ maar zo hoog de hemel boven de aarde is, zo machtig is zijn goedheid over wie ontzag voor Hem hebben.

¹² Zover het oosten is van het westen, zover doet Hij onze overtredingen van ons; ¹³ zoals zich een vader ontfermt over zijn kinderen, ontfermt Zich **JHWH** over wie ontzag voor Hem hebben.

¹⁴ Want Hij weet, wat maaksel wij zijn, beseffende, dat wij stof zijn.

¹⁵ De sterveling - zijn dagen zijn als het gras, als een bloem van het veld, zo bloeit hij; ¹⁶ wanneer de wind daarover is gegaan, is zij niet meer, en haar plaats wordt niet meer herkend.

¹⁷ Maar de goedheid van **JHWH** is van eeuwigheid tot eeuwigheid over wie ontzag voor Hem hebben, en zijn gerechtigheid over kleinkinderen, ¹⁸ over hen die zijn verbond onderhouden, en aan zijn bevelen denken om die te doen.

¹⁹ **JHWH** heeft zijn troon in de hemelen gevestigd, zijn koningschap heerst over alles.

²⁰ Looft **JHWH**, u zijn engelen, u krachtige helden die zijn woord volvoert, lusterend naar de klank van zijn woord.

²¹ Looft **JHWH**, al zijn legers, u zijn dienaren, die zijn wil volbrengt.

²² Looft **JHWH**, al zijn werken, aan alle plaatsen van zijn heerschappij. Loof **JHWH**, mijn ziel.

*De heerlijkheid van
JHWH in de schepping*

104 ¹ Loof **JHWH**, mijn ziel. **JHWH**, mijn God, U bent zeer groot, U hebt U met majesteit en luister bekleed.

² Hij hult Zich in het licht als in een mantel, Hij spant de hemel uit als een tentkleed,

³ Hij zoldert zijn opperzalen in de wateren, Hij maakt de wolken tot zijn wagen, Hij wandelt op de vleugels van de wind.

⁴ ^(B) Hij maakt de winden tot zijn boden, laaiend vuur tot zijn dienaren.

⁵ Hij heeft de aarde op haar grondslagen gevestigd, zodat zij nooit meer wankelt.

⁶ De waterdiepte - U hebt haar als met een kleed bedekt, boven de bergen stonden de wateren; ⁷ zij vluchtten weg voor uw dreigen, zij haastten zich weg voor de stem van uw donder; ⁸ bergen rezen op, dalen zonken neer op de plaats waar U hun grondslag hebt gelegd.

⁹ U hebt een grens gesteld, die zij niet overschrijden: zij zullen de aarde niet weer bedekken.

¹⁰ Hij zendt de bronnen naar de beken, tussen de bergen vloeien zij daarheen; ¹¹ zij geven alle dieren van het veld te drinken, en wilde ezels lessen hun dorst.

^(A) 103:8 Jak. 5:11. ^(B) 104:4 Heb. 1:7.

¹²Daarbij wonen de vogels van de hemel, vanuit de takken laten zij hun lied horen.

¹³Hij doordrenkt de bergen uit zijn opperzalen, van de vrucht van uw werken wordt de aarde verzadigd.

¹⁴Hij doet het gras ontspruiten voor het vee, het groene kruid ter bewerking door de mens, terwijl Hij het brood uit de aarde voortbrengt

¹⁵en wijn, die het hart van de mensen verheugt⁽¹⁾, het doet het aangezicht glanzen van olie; ja, brood, dat het hart van de mensen versterkt.

¹⁶De bomen van **JHWH** worden verzaaid, de ceders van de Libanon, die Hij heeft geplant, ¹⁷waar de vogels nestelen. De cipressen zijn het huis van de ooievaar,

¹⁸de hoge bergen zijn voor de steenbokken, de rotsen een schuilplaats voor de klipdassen.

¹⁹Hij heeft de maan gemaakt voor de vaste tijden, de zon kent de tijd van haar ondergang.

²⁰Wanneer u voor duisternis zorgt, dan wordt het nacht, dan roeren zich al de dieren van het woud; ²¹de jonge leeuwen brullen om roof en verlangen hun voedsel van God.

²²Gaat de zon op, dan trekken zij zich terug en leggen zich neer in hun holen.

²³De mens gaat dan uit tot zijn werk, en naar zijn arbeid tot de avond toe.

²⁴Hoe talrijk zijn uw werken, o **JHWH**, U hebt ze alle met wijsheid gemaakt; de aarde is vol van uw schepselen.

²⁵Daar is de zee, groot en wijd uitgestrekt, waarin gewemel is, zonder tal, kleine zowel als grote dieren; ^{26(A)} daar gaan de schepen, de Leviatan, die U geformeerd hebt om ermee te spelen.

²⁷Zij alle wachten op U, dat U hun voedsel geeft op het juiste moment; ²⁸geeft U hun die, zij verzamelen het, opent U uw hand, dan worden zij met het goede verzadigd; ²⁹verbergt U uw aangezicht, zij worden verdelgd, neemt U hun adem weg, zij sterven en keren weer tot hun stof; ³⁰zendt U uw Geest uit, zij worden geschapen, en U vernieuwt het gezicht van de aardbodem.

³¹Mag de heerlijkheid van **JHWH** tot in eeuwigheid zijn, **JHWH** zal Zich verheugen over zijn werken.

³²Ziet Hij de aarde aan, dan beeft zij, raakt Hij de bergen aan, dan roken zij.

³³Ik zal **JHWH** zingen, zolang ik leef, ik zal mijn God psalmzingen, zolang ik ben; ³⁴mag mijn overdenking Hem behagen. Ik zal mij in **JHWH** verheugen.

³⁵De zondaren zullen van de aarde vergaan, en de goddelozen zullen niet meer zijn. Loof **JHWH**, mijn ziel. Hallelu**JaH**.

Lofpsalm op Gods heilsdaden

105 ¹Looft **JHWH**, roept zijn naam aan, maakt onder de volken zijn daden bekend; ²zingt Hem, psalmzingt Hem, vertelt over al zijn wonderen.

³Beroemt u in zijn heilige naam; laten zij die het hart van **JHWH** zoeken zich verheugen.

⁴Vraagt naar **JHWH** en zijn sterkte, zoekt zijn aangezicht voortdurend.

⁵Gedenkt aan de wonderen, die Hij heeft gedaan, zijn tekenen en de oordelen van zijn mond, ⁶u nageslacht van Abraham, zijn knecht, u kinderen van Jakob, zijn uitverkorenen.

⁷Hij, **JHWH**, is onze God, zijn oordelen gaan over de hele aarde; ⁸Hij gedenkt voor eeuwig aan zijn verbond, - het woord, dat Hij gebood aan duizend

⁽¹⁾ 104:15 Zie ook Richteren 9:13.

^(A) 104:26 Job 40:25; Ps. 74:14; Jes. 27:1.

geslachten - ^{9(A)} dat Hij met Abraham sloot, en aan zijn eed aan Isaak; ^{10(B)} ook stelde Hij het voor Jakob tot een inzet-ting, voor Israël tot een eeuwig verbond, ¹¹ toen Hij zei: U zal Ik het land Kanaän geven als het u toegemeten erfdeel.

¹² Toen zij weinige mensen in getal wa-ren, een kleine menigte en vreemdelin-gen daarin, ¹³ en van volk tot volk trok-ken, van het ene koninkrijk tot de andere natie, ^{14(C)} liet Hij niet toe, dat enig mens hen verdrukte, en Hij bestrafte koningen omwille van hen: ¹⁵ Raakt mijn gezalf-den niet aan, en doet mijn profeten geen kwaad.

^{16(D)} Toen Hij hongersnood opriep over het land en alle staf van het brood verbrak,

^{17(E)} zond Hij een man voor hen uit: Jozef werd als slaaf verkocht; ^{18(F)} men *knelde* zijn voeten in boeien, hij kwam in de ijzers ¹⁹ tot de tijd, dat zijn woord uitkwam, de uitspraak van **JHWH** hem in het gelijk stelde.

^{20(G)} De koning zond heen en liet hem los, de heerser van de volken maakte hem vrij;

^{21(H)} hij stelde hem tot heer over zijn huis, tot heerser over al zijn bezit, ²² om zijn vorsten te binden naar wat hij denkt dat goed is, en zijn oudsten leerde hij wijsheid.

^{23(I)} Toen Israël naar Egypte gekomen was, en Jakob als vreemdeling verbleef in het land van Cham, ^{24(J)} maakte Hij zijn volk zeer vruchtbaar en machtiger dan zijn tegenstanders.

²⁵ Hij veranderde hun harten, zodat zij zijn volk haatten en listig handelden te-gen zijn knechten.

^{26(K)} Hij zond Mozes, zijn knecht, en Aäron, die Hij Zich verkozen had.

²⁷ Zij deden onder hen zijn aangekon-digde tekenen en wonderen in het land van Cham.

^{28(L)} Hij zond duisternis, maakte het duister; en zij waren tegen zijn woorden niet weerspannig.

^{29(M)} Hij veranderde hun wateren in bloed en deed hun vissen sterven; ^{30(N)} hun land wemelde van kikvorsen, zelfs in de kamers van hun koningen.

^{31(O)} Hij sprak, en er kwamen steekvlie-gen, muggen over hun hele gebied.

^{32(P)} Hij maakte hun regens tot hagel, gaf laaiend vuur over hun land;

³³ Hij sloeg hun wijnstok en hun vij-genboom en verbrak de bomen in hun gebied.

^{34(A)} Hij sprak, en er kwamen sprinkha-nen, verslinders zonder tal; ³⁵ zij aten al het groene kruid in hun land en aten de vrucht van hun akker.

^{36(B)} Hij sloeg alle eerstgeborenen in hun land, de eerstelingen van geheel hun kracht.

^{37(C)} Hij voerde hen uit met zilver en goud, en er was in hun stammen nie-mand die struikelde.

³⁸ Egypte verheugde zich, toen zij uit-trokken, want ontzag voor Gods volk was op hen gevallen.

^{39(D)} Hij breidde een wolk uit tot bedek-king, en vuur om de nacht te verlichten.

(A) 105:9 a Gen. 12:7; 17:8. (B) 105:9 b Gen. 26:3. (B) 105:10 Gen. 28:13. (C) 105:14 Gen. 20:3-7.
 (D) 105:16 Gen. 41:53-57. (E) 105:17 Gen. 37:28; 45:5. (F) 105:18 Gen. 39:20-40:23. (G) 105:20 Gen.
 41:14. (H) 105:21 Gen. 41:39-41. (I) 105:23 a Gen. 46:6. 105:23 b Gen. 47:11. (J) 105:24 Ex.
 1:7-14. (K) 105:26 Ex. 3:1-4:17. (L) 105:28 Ex. 10:21-23. (M) 105:29 Ex. 7:17-21. (N) 105:30 Ex.
 8:1-3. (O) 105:31 a Ex. 8:16-20. 105:31 b Ex. 8:12,13. (P) 105:32 Ex. 9:22-25. (A) 105:34 Ex.
 10:12-15. (B) 105:36 Ex. 12:29. (C) 105:37 Ex. 12:33-36. (D) 105:39 Ex. 13:21,22.

⁴⁰(A) Zij vroegen, en Hij deed kwakkelen komen, met brood uit de hemel verzadigde Hij hen.

⁴¹(B) Hij opende de rots, en wateren vloeiden, zij stroomden door de dorre streken als een rivier;

⁴²want Hij gedacht aan zijn heilig woord, aan Abraham, zijn knecht.

⁴³Hij voerde zijn volk uit met blijdschap, zijn uitverkorenen met gejubel.

⁴⁴(C) Hij gaf hun de landen van de volken, zodat zij de arbeid van de natiën beërfden,

⁴⁵opdat zij zijn inzettingen zouden onderhouden, en zijn *Torah* zouden bewaren. Hallelu**JaH**.

Gods heilsdaden en Israëls ondank

106 ¹(D) Hallelu**JaH**. Looft **JHWH**, want Hij is goed, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid.

²Wie kan de machtige daden van **JHWH** uitspreken, al zijn lof doen horen?

³Gezegend zijn zij, die het recht onderhouden, die voor altijd gerechtigheid doen.

⁴Gedenk aan mij, o **JHWH**, naar het welbehagen in uw volk, bezoek mij met uw heil,

⁵opdat ik het goede voor uw uitverkorenen mag zien, mij verheugen met de vreugde van uw volk, mij beroemen met uw erfdeel.

⁶Wij hebben gezondigd, evenzeer als onze vaders, verkeerd gedaan, goddeloos gehandeld.

⁷(E) Onze vaders in Egypte sloegen geen acht op uw wonderen, zij gedachten niet aan uw talrijke gunstbewijzen, maar waren weerspanning bij de zee, bij de Schelfzee.

⁸Maar Hij verlost hen omwille van zijn naam, om zijn kracht bekend te maken.

⁹(F) Hij dreigde de Schelfzee, en zij verdroogde, Hij deed hen gaan door de waterdiepten als door een woestijn.

¹⁰Hij verlost hen uit de macht van de hater, en bevrijdde hen uit de macht van de vijand;

¹¹want de wateren bedekten hun tegenstanders, niet één van hen bleef over.

¹²(G) Toen geloofden zij zijn woorden, zij zongen zijn lof.

¹³Maar spoedig vergaten zij zijn daden en wachtten niet op zijn raad;

¹⁴(H) zij werden met lust bevangen in de woestijn en verzochten God in de wildernis.

¹⁵Hij gaf hun wat zij verlangden, maar henzelf deed Hij wegteren.

¹⁶(I) Zij waren jaloers op Mozes in de legerplaats, op Aäron, de heilige van **JHWH**.

¹⁷De aarde opende zich en verslond Datan, zij bedekte de bende van Abiram.

¹⁸Een vuur ontbrandde onder hun bende, een vlam verteerde de goddelozen.

¹⁹(J) Zij maakten een kalf bij Horeb en bogen zich neer voor een gegoten beeld;

²⁰zij verruilden hun Eer tegen het beeld van een rund dat gras eet.

²¹Zij vergaten God, hun Verlosser, die grote dingen in Egypte gedaan had,

²²wonderen in het land van Cham, ontzagwekkende daden bij de Schelfzee.

²³Toen zei Hij, dat Hij hen zou verdelen - indien Mozes, zijn uitverkorene, niet vóór Hem in de bres had gestaan om zijn grimmigheid af te wenden, zodat Hij hen niet verdierf.

(A) 105:40 Ex. 16:2-15. (B) 105:41 Ex. 17:1-7; Num. 20:2-13. (C) 105:44 Joz. 11:16-23. (D) 106:1 1Kron. 16:34; 2Kron. 5:13; 7:3; Ezra 3:11; Ps. 100:5; 107:1; 118:1; 136:1; Jer. 33:11. (E) 106:7 Ex. 14:10-12. (F) 106:9 Ex. 14:21-31. (G) 106:12 Ex. 15:1-21. (H) 106:14 Num. 11:4-34. (I) 106:16 Num. 16:1-35. (J) 106:19 Ex. 32:1-14.

24(A) Zij versmaadden het kostelijke land, zij geloofden zijn woord niet;
 25 zij mopperden in hun tenten, zij luis-terden niet naar de stem van **JHWH**.
 26 Toen zwoer Hij hun met opgeheven hand, dat Hij hen zou neervellen in de woestijn,
 27(B) ook hun nageslacht zou neervellen onder de volken, en hen verstrooien over de landen.
 28(C) Toen zij zich aan Baäl-Peor kop-pelden, en dodenoffers aten,
 29 en Hem tergden door hun daden, brak een plaag onder hen uit.
 30 Maar Pinechas trad op en hield ge-richt; toen werd de plaag afgewend.
 31 Dat werd hem tot gerechtigheid ge-rekend, van geslacht tot geslacht, voor altijd.
 32(D) Zij vertoornden Hem bij de wa-teren van Meriba; het verging Mozes kwalijk omwille van hen,
 33 want zij waren tegen zijn Geest weer-span-nig, en hij sprak onbezonnen met zijn lippen.
 34(E) Zij verdelgden de volken niet, van welke **JHWH** tot hen gesproken had;
 35 maar zij lieten zich in met de volken en leerden hun werken,
 36 zij dienden hun afgoden, die hun tot een valstrik werden,
 37(F) zij offerden hun zonen en hun dochters aan de boze geesten;
 38(G) ook vergoten zij onschuldig bloed, het bloed van hun zonen en dochters, die zij offerden aan de afgoden van Kanaän, zodat het land door bloedschuld werd ontwijd.
 39 Zij verontreinigden zich door hun werken, pleegden overspel door hun daden.

40(H) Toen ontbrandde de toorn van **JHWH** tegen zijn volk, en Hij gruwde van zijn erfdeel;
 41 Hij gaf hen in de macht van de vol-ken, zodat hun haters over hen heersten;
 42 hun vijanden verdrukten hen, zodat zij zich *kromden* onder hun macht.
 43 Vele malen redde Hij hen, maar zij waren weerspan-nig in hun voor-nemen, zodat zij wegzonken in hun ongerechtigheid.
 44 Maar, als Hij hun benauwdheid zag, wanneer Hij hun jammer hoorde,
 45 dan gedacht Hij ten gunste van hen aan zijn verbond, en had medelijden naar zijn grote goedheid.
 46 Dan deed Hij hen barmhartigheid vinden bij allen die hen als gevangenen hadden weggevoerd.
 47(I) Verlos ons, **JHWH**, onze God, ver-zamel ons weer uit de volken, opdat wij uw heilige naam loven, ons beroemen in uw lof.
 48 Geloofd zij **JHWH**, de God van Israël, van eeuwigheid tot eeuwigheid, en laat al het volk zeggen: Amen. Hallelu**JaH**!

Psalmen 107-150

God redt uit alle nood

107 ^{1(I)} Looft **JHWH**, want Hij is goed, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid.
 2 Dat de verlost en van **JHWH** zo spre-ken, die Hij uit de macht van de tegen-stander heeft verlost
 3 en uit de landen heeft verzameld, van het oosten en van het westen, van het noorden en van de zee.

(A) 106:24 Num. 14:1-35. (B) 106:27 Lev. 26:33. (C) 106:28 Num. 25:1-13. (D) 106:32 Num. 20:2-13.
 (E) 106:34 Richt. 2:1-3; 3:5,6. (F) 106:37 2Kon. 17:17. (G) 106:38 Num. 35:33. (H) 106:40 Richt. 2:14-18. (I) 106:47 1Kron. 16:35,36. (J) 107:1 1Kron. 16:34; 2Kron. 5:13; 7:3; Ezra 3:11; Ps. 100:5; 106:1; 118:1; 136:1; Jer. 33:11.

⁴Er waren er, die dwaalden in de woestijn, op een eenzame weg, een stad ter woning vonden zij niet;

⁵hongerig waren zij, ja dorstig, hun ziel versmachtte in hen.

⁶Toen riepen zij tot **JHWH** in hun benauwdheid, en Hij redde hen uit hun angsten;

⁷Hij deed hen treden op een effen weg om te gaan naar een stad ter woning.

⁸Dat zij **JHWH** loven om zijn goedheid en om zijn wonderen aan de mensenkinderen,

⁹omdat Hij de dorstige ziel te drinken heeft gegeven en de hongerende ziel met het goede heeft vervuld.

¹⁰Er waren er, die in donkerheid en diepe duisternis zaten, gebonden in ellende en ijzer.

¹¹Omdat zij de woorden van God hadden weerstreefd en de raad van de Allerhoogste versmaad,

¹²had Hij hun hart door moeite *verootmoedigd*; zij struikelden, en er was geen helper.

¹³Toen riepen zij tot **JHWH** in hun benauwdheid, en Hij verlostte hen uit hun angsten;

¹⁴Hij voerde hen uit donkerheid en diepe duisternis en verscheurde hun banden.

¹⁵Dat zij **JHWH** loven om zijn goedheid en om zijn wonderen aan de mensenkinderen,

¹⁶omdat Hij koperen deuren heeft verbroken en ijzeren grendels verbrijzeld.

¹⁷Er waren dwazen, die wegens hun zondige wandel en wegens hun ongerechtigheden *gepijnid* werden;

¹⁸hun ziel gruwde van elk voedsel, zij waren de poorten tot de dood nabij.

¹⁹Toen riepen zij tot **JHWH** in hun benauwdheid, en Hij verlostte hen uit hun angsten;

²⁰Hij zond zijn woord, Hij genas hen en deed hen aan het graf ontkomen.

²¹Dat zij **JHWH** loven om zijn goedheid en om zijn wonderen aan de mensenkinderen;

²²dat zij lofoffers offeren en zijn werken met gejubel vertellen.

²³Er waren er, die met schepen de zee bevoeren, die handel dreven op de grote wateren.

²⁴Zij zagen de werken van **JHWH** en zijn wonderen in de diepte.

²⁵Hij sprak en deed een stormwind opsteken, die haar golven omhoog hief;

²⁶zij rezen ten hemel, zonken neer in de waterdiepten, hun ziel verging van ellende;

²⁷zij tuimelden en wankelden als een beschonkene, al hun wijsheid werd verslonden.

²⁸Toen riepen zij tot **JHWH** in hun benauwdheid, en Hij voerde hen uit hun angsten;

²⁹Hij maakte de storm tot een zacht suizen, zodat de golven stil werden.

³⁰Zij verheugden zich, omdat die tot rust kwamen, en Hij leidde hen naar de haven van hun verlangen.

³¹Dat zij **JHWH** loven om zijn goedheid en om zijn wonderen aan de mensenkinderen;

³²dat zij Hem verhogen in de gemeente van het volk, en Hem loven in de raad van de oudsten.

³³Hij maakt stromen tot een woestijn en waterbronnen tot een dorstig land;

³⁴vruchtbaar land tot zoute grond wegens de boosheid van wie daar wonen;

³⁵Hij maakt de woestijn tot een waterpoel en dorstige grond tot waterbronnen.

³⁶Hongerigen doet Hij daar wonen, zij stichten er een stad ter woning,

³⁷zij bezaaien akkers en planten wijngaarden, die vrucht als opbrengst opleveren.

³⁸Hij zegent hen, zodat zij zeer talrijk worden, en hun vee laat Hij niet verminderen.

³⁹Dan verminderen zij en zinken weg door de druk van onheil en zorgen.

⁴⁰Over de edelen giet Hij schande uit, Hij doet hen ronddwalen in ongebaande wildernis.

⁴¹Maar de arme beschermt Hij tegen verdrukking en maakt geslachten talrijk als een kudde.

⁴²De oprechten zien het en verheugen zich, alle onrecht sluit de mond.

⁴³Wie is wijs? Laat hij op deze dingen letten, laat men acht slaan op de gunstbewijzen van **JHWH**.

Dankzegging en gebed

108¹Een lied. Een psalm van David.

²Mijn hart is gerust, o God, ik wil zingen, psalmzingen, ja van harte.

³Waak op, harp en citer, ik wil het morrenrood wekken.

⁴Ik zal U loven, o **JHWH**, onder de volken, U psalmzingen onder de natiën,

⁵want hoger dan de hemel is uw goedheid, tot aan de wolken reikt uw trouw.

⁶Verhef U boven de hemel, o God, uw heerlijkheid zij over de hele aarde.

⁷Opdat uw geliefden ten strijde toegerust zijn, geef overwinning door uw rechterhand en *antwoord* mij.

⁸God heeft gesproken in zijn heilighdom. Ik wil juichen, ik wil Sichem verdeelen, het dal van Soekkot uitmeten.

⁹Mij behoort Gilead, mij behoort Manasse, Efraïm is de beschutting van mijn hoofd, Juda is mijn heersersstaf;

¹⁰Moab is mijn wasbekken, op Edom werp ik mijn schoen, over Filistea zal ik juichen.

¹¹Wie zal mij naar de versterkte vesting brengen, wie zal mij naar Edom geleiden?

¹²Bent U het niet, o God, die ons verstiten had, zult U, o God, niet uittrekken met onze legermachten?

¹³Bied ons hulp tegen de tegenstander, want mensenhulp is nutteloos.

¹⁴Met God zullen wij dappere daden doen, want Hij zelf zal onze tegenstanders vertreden.

Gebed van een vervolgde

109¹Voor de koorleider. Van David. Een psalm. O God, die ik loof, zwijg niet,

²want een goddeloze en bedrieglijke mond hebben zij tegen mij opengedaan; zij spreken tegen mij met een leugentong,

³met woorden van haat omringen zij mij en zij bestrijden mij zonder oorzaak;

⁴tot loon voor mijn liefde weerstaan zij mij, maar ik ben een en al gebed;

⁵zij laden kwaad op mij in plaats van goed, en haat tot loon voor mijn liefde.

⁶Stel een goddeloze als rechter over hem, laat een aanklager aan zijn rechterhand staan;

⁷hij gaat, voor het gericht gedaagd, als schuldige uit, zijn gebed zal tot zonde worden;

⁸(A) mogen zijn dagen weinige zijn, mag een ander zijn ambt nemen;

⁹mogen zijn kinderen wezen worden, zijn vrouw weduwe;

¹⁰mogen zijn kinderen overal ronddwalen en bedelen, en opgejaagd worden uit hun puinhopen.

(A) 109:8 Hand. 1:20.

¹¹ Laat de schuldeiser op zijn hele bezit azen, vreemden mogen plunderen wat hij met moeite verwierf;

¹² laat hij niemand hebben, die hem liefde blijft bewijzen, laat niemand zich over zijn wezen ontfermen;

¹³ zijn nageslacht zal ter uitroeiing zijn, laat in het volgend geslacht hun naam worden uitgewist.

¹⁴ Laat de ongerechtigheid van zijn vaders bij **JHWH** in gedachten blijven, en laat de zonde van zijn moeder niet worden uitgewist;

¹⁵ dat deze voortdurend vóór **JHWH** zijn, opdat Hij hun herinnering van de aarde zal verdelgen;

¹⁶ omdat hij er niet aan dacht liefde te bewijzen, maar de *ellendige*, de arme en de verslagene van hart ten dode toe vervolgde.

¹⁷ De vloek had hij lief - laat die over hem komen; de zegen wilde hij niet - laat die verre van hem blijven;

¹⁸ hij bekleedde zich met vloek als met zijn gewaad - die zal als water in zijn binnenste komen, als olie in zijn gebeente;

¹⁹ die zal hem als een kleed zijn waarin hij zich hult, als een gordel die hij voortdurend draagt.

²⁰ Dit zal van **JHWH** het loon van mijn belagers zijn, en van hen die kwaad tegen mij spreken.

²¹ Maar U, Heer **JHWH**, handel met mij omwille van uw naam, red mij, want rijk is uw goedheid;

²² want ik ben *ellendig* en arm, mijn hart is doorwond in mijn binnenste;

²³ als een schaduw die zich verlengt, ga ik heen, als een sprinkhaan word ik afgeschud;

²⁴ mijn knieën knikken van het vasten, mijn vlees is vermagerd, zonder vet;

^{25(A)} daarom ben ik hun tot een smaad geworden; als zij mij zien, schudden zij het hoofd.

²⁶ Help mij, **JHWH**, mijn God, verlos mij naar uw goedheid,

²⁷ opdat zij erkennen, dat dit uw hand is, dat U, o **JHWH**, het gedaan hebt.

²⁸ Al vloeken zij - wil U zegenen; al verheffen zij zich - laat hen te schande worden, maar uw knecht mag zich verheugen.

²⁹ Dat mijn belagers met smaad bekleed worden, en zich in hun schande hullen als in een mantel.

³⁰ Ik zal **JHWH** met luide stem loven, ik zal Hem lofzingen te midden van velen;

³¹ want Hij staat aan de rechterhand van de arme, om hem te verlossen van wie hem veroordelen.

*De priesterkoning van **JHWH***

110^{1(B)} Van David. Een psalm. Aldus luidt het woord van **JHWH** tot mijn Heer: Zet u aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden gelegd heb als een voetbank voor uw voeten.

² **JHWH** strekt van Sion de scepter van uw macht uit: heers te midden van uw vijanden.

³ Uw volk is een en al gewilligheid op de dag van uw sterkte; in heilige feestdod rijst uit de schoot van de dageraad de dauw van uw jonge mannen voor u op.

^{4(C)} **JHWH** heeft gezworen en het berouwt Hem niet: U bent priester voor eeuwig, naar de wijze van Melchisedek.

⁵ **JHWH** is aan uw rechterhand. Hij verplettert koningen in de tijd van zijn toorn;

(A) 109:25 Mat. 27:39; Mar. 15:29. (B) 110:1 Mat. 22:44; Mar. 12:36; Luk. 20:42,43; Hand. 2:34,35; 1Cor. 15:25; Efez. 1:20-22; Kol. 3:1; Heb. 1:13; 8:1; 10:12,13. (C) 110:4 Heb. 5:6; 6:20; 7:17,21.

⁶Hij oordeelt onder de volken, hoopt lijken op, verplettert hoofden op het wijde veld.

⁷Hij drinkt onderweg uit de beek; daarom heft hij het hoofd op.

De weldaden van JHWH

111 ¹HalleluJaH. Ik zal JHWH met mijn hele hart loven, in de kring van de oprechten en in de vergadering.

²Groot zijn de werken van JHWH, na te speuren door allen die er behagen in hebben.

³Majesteit en luister is zijn doen, en zijn gerechtigheid houdt eeuwig stand.

⁴Hij heeft voor zijn wonderen een herinnering bepaald; genadig en barmhartig is JHWH.

⁵Hij gaf voedsel aan wie ontzag voor Hem hebben, en gedenkt voor eeuwig zijn verbond.

⁶Hij deed zijn volk de kracht van zijn werken kennen door hun het erfdeel van de volken te geven.

⁷De werken van zijn handen zijn waarheid en recht, betrouwbaar zijn al zijn bevelen,

⁸vastgesteld voor altijd en eeuwig, volbracht in waarheid en oprechtheid.

⁹Hij heeft aan zijn volk verlossing gezonden, Hij heeft zijn verbond voor eeuwig verordend; heilig en geweldig is zijn naam.

^{10(A)}Het ontzag voor JHWH is het begin van de wijsheid, een goed inzicht hebben allen die dat in acht nemen. Zijn lof houdt eeuwig stand.

De zegen voor de rechtvaardige

112 ¹HalleluJaH. Gezegend is de man, die JHWH vreest, die van harte lust heeft in zijn geboden.

²Zijn nageslacht zal machtig zijn op aarde, het geslacht van de oprechten zal gezegend worden;

³overvloed en rijkdom zijn in zijn huis, zijn gerechtigheid houdt voor altijd stand.

⁴Voor de oprechten gaat het licht in de duisternis op, genadig en barmhartig en rechtvaardig.

⁵Voorspoedig is de man die zich ontfert en uitleent, die zijn zaken recht behartigt;

⁶want hij zal nimmer wankelen, tot eeuwige herinnering zal de rechtvaardige zijn.

⁷Voor een kwaad gerucht zal hij niet vrezen, zijn hart is gerust, vol vertrouwen op JHWH;

⁸zijn hart is standvastig, hij vreest niet, terwijl hij met vreugde op zijn vijanden ziet.

^{9(B)}Hij deelt uit, hij geeft aan de armen, zijn gerechtigheid houdt voor altijd stand, zijn hoorn verheft zich in ere.

¹⁰De goddeloze ziet het en ergert zich, hij knarst met de tanden en wordt verteerd; het verlangen van de goddelozen gaat teniet.

JHWH verheft de nederige

113 ¹HalleluJaH. Looft, u knechten van JHWH, looft de naam van JHWH.

²Laat de naam van JHWH geprezen zijn van nu aan tot in eeuwigheid.

³Vanwaar de zon opgaat tot waar zij ondergaat, looft de naam van JHWH.

⁴Verheven boven alle volken is JHWH, boven de hemel is zijn heerlijkheid.

⁵Wie is als JHWH, onze God, die zeer hoog woont,

⁶die zeer laag neerziet, op de hemel en op de aarde?

(A) 111:10 Job 28:28; Spr. 1:7; 9:10. (B) 112:9 2Cor. 9:9.

⁷Die de geringe opricht uit het stof, de arme omhoog heft uit het slijk,
⁸om hem te doen zitten bij de edelen, bij de edelen van zijn volk;
⁹die de onvruchtbare huisvrouw doet wonen als een blijde moeder van kinderen. **HalleluJaH.**

De wonderbare uittocht uit Egypte

114 ^{1(A)}Toen Israël uit Egypte trok, het huis van Jakob uit een volk van vreemde taal,
²werd Juda tot zijn heiligdom, Israël zijn rijksgebied.
^{3(B)}De zee zag het en vluchtte, de Jordaan keerde zich achterwaarts;
⁴de bergen sprongen als rammen, de heuvelen als lammeren.
⁵Wat was er, o zee, dat u vluchtte? u Jordaan, dat u zich achterwaarts wendde?
⁶u bergen, dat u als rammen opsprong, u heuvelen, als lammeren?
⁷U aarde, beef voor het aangezicht van **JHWH**, voor het aangezicht van de God van Jakob,
^{8(C)}die de rots veranderde in een waterplas, de keisteen in een waterbron.

De ware God alleen de eer

115 ¹Niet aan ons, o **JHWH**, niet aan ons, maar uw naam geef eer, om uw goedheid, om uw trouw.
²Waarom zouden de volken zeggen: Waar is toch hun God?
³Onze God is in de hemel, Hij doet al wat Hem behaagt.
^{4(D)}Hun afgoden zijn zilver en goud, het werk van mensenhanden;
⁵zij hebben een mond, maar spreken niet, zij hebben ogen, maar zien niet,

⁶zij hebben oren, maar horen niet, zij hebben een neus, maar ruiken niet,
⁷hun handen - maar zij tasten niet, hun voeten - maar zij gaan niet, zij geven geen geluid met hun keel.
⁸Wie hen maakten, zullen worden als zij, ieder die op hen vertrouwt.
⁹Israël, vertrouw op **JHWH**, Hij is hun hulp en hun schild;
¹⁰u huis van Aäron, vertrouwt op **JHWH**, Hij is hun hulp en hun schild;
¹¹u, die **JHWH** vreest, vertrouwt op **JHWH**, Hij is hun hulp en hun schild.
¹²**JHWH** heeft aan ons gedacht; Hij zal zegenen, Hij zal zegenen het huis Israël, Hij zal zegenen het huis van Aäron;
^{13(E)}Hij zal zegenen wie ontzag voor **JHWH** hebben, kleinen zowel als groten.
¹⁴**JHWH** mag u vermeerderen, u en uw kinderen.
¹⁵Gezegend bent u door **JHWH**, die hemelen en aarde gemaakt heeft.
¹⁶De hemelen zijn de hemelen van **JHWH**, maar de aarde heeft Hij de mensenkinderen gegeven.
¹⁷Niet de doden zullen **JH** loven, niemand van wie in de stilte zijn neergedaald,
¹⁸maar wij, wij zullen **JH** prijzen van nu aan tot in eeuwigheid. **HalleluJaH.**

Gered uit doodsgevaar

116 ¹Ik heb **JHWH** lief, want Hij hoort mijn stem, mijn smekingen.
²Want Hij heeft zijn oor tot mij geneigd, daarom zal ik mijn leven lang (tot Hem) roepen.
³Dodelijke banden hadden mij omvangen, angsten van het dodenrijk hadden mij aangegrepen, ik ondervond benauwdheid en pijn.

(A) 114:1 Ex. 12:51. (B) 114:3 a Ex. 14:21. 114:3 b Joz. 3:16. (C) 114:8 Ex. 17:1-7; Num. 20:2-13.
 (D) 115:4 Ps. 135:15-18; Oph. 9:20. (E) 115:13 Oph. 11:18; 19:5.

⁴Maar ik riep de naam van **JHWH** aan:
Ach **JHWH**, red mijn leven.

⁵Genadig is **JHWH** en rechtvaardig,
onze God is een Ontfermer.

⁶**JHWH** bewaart de eenvoudigen; ik
was verzwakt, maar Hij heeft mij verlost.

⁷Keer weer, mijn ziel, tot uw rust, omdat
JHWH u heeft welgedaan.

⁸Want U hebt mijn leven van de dood
gered, mijn oog van tranen, mijn voet
voor struikelen (behoed).

⁹Ik zal wandelen voor het aangezicht
van **JHWH** in de landen der levenden.

¹⁰(A) Ik heb geloofd, zelfs toen ik sprak:
Ik ben zeer *verdrukt*;

¹¹toen ik in mijn angst zei: Alle men-
sen zijn leugenachtig.

¹²Hoe zal ik **JHWH** vergelden al zijn
weldaden voor mij?

¹³De beker van de verlossing zal ik
opheffen, ik zal de naam van **JHWH**
aanroepen.

¹⁴Mijn geloften zal ik **JHWH** betalen, in
de tegenwoordigheid van heel zijn volk.

¹⁵Kostbaar is in de ogen van **JHWH** de
dood van zijn gunstgenoten.

¹⁶Ach **JHWH**, waarlijk, ik ben uw
knecht, ik ben uw knecht, de zoon
van uw dienares: U hebt mijn banden
logemaakt.

¹⁷Ik zal U een dankoffer brengen en de
naam van **JHWH** aanroepen.

¹⁸Mijn geloften zal ik **JHWH** betalen in
de tegenwoordigheid van al zijn volk,

¹⁹in de voorhoven van het huis van
JHWH in uw midden, o Jeruzalem. Hal-
lelu**JaH**.

*Looft **JHWH**, alle volken*

117 ¹(B) Looft **JHWH**, alle u volken,
prijst Hem, alle u natien;

²want zijn goedheid is machtig over
ons, en de waarheid van **JHWH** is tot in
eeuwigheid. Hallelu**JaH**.

Feestzang na verlossing

118 ¹(C) Looft **JHWH**, want Hij is
goed, ja, zijn goedheid is tot in
eeuwigheid.

²Laat Israël nu zeggen: Zijn goedheid
is tot in eeuwigheid.

³Laat het huis van Aäron nu zeggen:
Zijn goedheid is tot in eeuwigheid.

⁴Laat wie ontzag voor **JHWH** heb-
ben, nu zeggen: Zijn goedheid is tot in
eeuwigheid.

⁵Uit de benauwdheid heb ik tot **JH** ge-
roepen, **JH** heeft mij *geantwoord* en mij
in de ruimte gesteld.

⁶(D) **JHWH** is met mij, ik zal niet bang
zijn; wat zou een mens mij doen?

⁷**JHWH** is met mij, onder mijn helpers,
daarom zal ik op mijn haters neerzien.

⁸Het is beter bij **JHWH** te schuilen dan
op mensen te vertrouwen;

⁹het is beter bij **JHWH** te schuilen dan
op edelen te vertrouwen.

¹⁰Alle volken omringden mij -
in de naam van **JHWH** heb ik ze
neergehouden;

¹¹zij omringden mij, ja, zij omsingel-
den mij - in de naam van **JHWH** heb ik ze
neergehouden;

¹²zij omringden mij als bijen, zij
werden als een doornenvuur uitgeblust
- in de naam van **JHWH** heb ik ze
neergehouden.

¹³U had mij wel behoorlijk gesto-
ten, tot ik viel, maar **JHWH** heeft mij
geholpen.

¹⁴(E) **JH** is mijn sterkte en mijn psalm,
Hij is mij tot heil geweest.

(A) 116:10 2Cor. 4:13. (B) 117:1 Rom. 15:11. (C) 118:1 1Kron. 16:34; 2Kron. 5:13; 7:3; Ezra 3:11; Ps. 100:5; 106:1; 107:1; 136:1; Jer. 33:11. (D) 118:6 Heb. 13:6. (E) 118:14 Ex. 15:2; Jes. 12:2.

¹⁵ Hoort! jubellied en zegezing in de tenten van de rechtvaardigen: De rechterhand van **JHWH** doet krachtige daden,

¹⁶ de rechterhand van **JHWH** verhoogt, de rechterhand van **JHWH** doet krachtige daden!

¹⁷ Ik zal niet sterven, maar leven en ik zal de daden van **JH** vertellen.

¹⁸ **JH** heeft mij zwaar gekastijd, maar aan de dood heeft Hij mij niet overgegeven.

¹⁹ Ontsluit mij de poorten van de gerechtigheid, ik zal daardoor binnengaan, ik zal **JH** loven.

²⁰ Dit is de poort van **JHWH**, de rechtvaardigen gaan daardoor binnen.

²¹ Ik loof U, omdat U mij *geantwoord* hebt en mij tot heil geweest bent.

²² (A) De steen die de bouwlieden verasmaad hebben, is tot een hoeksteen geworden⁽¹⁾;

²³ door **JHWH** is dit gebeurd, het is wonderlijk in onze ogen.

²⁴ Dit is de dag die **JHWH** gemaakt heeft; laten wij juichen en ons daarover verheugen.

²⁵ (B) Och **JHWH**, geef toch heil, och **JHWH**, geef toch voorspoed!

²⁶ (C) Gezegend hij, die komt in de naam van **JHWH**; wij zegenen u uit het huis van **JHWH**.

²⁷ **JHWH** is God, Hij heeft het voor ons doen lichten. Bindt de feestoffers met touwen vast bij de hoornen van het altaar.

²⁸ U bent mijn God, U zal ik loven, o mijn God, U zal ik verhogen.

²⁹ Looft **JHWH**, want Hij is goed, ja, zijn goedheid is tot in eeuwigheid.

De heerlijkheid van de Torah⁽²⁾

119¹ **1. Aleph** Gezegend zijn zij, die onberispelijk van wandel zijn, die in de *Torah* van **JHWH** gaan.

² Gezegend zijn zij, die zijn *getuigenissen* bewaren, die Hem met hun hele hart zoeken;

³ die ook geen onrecht plegen, (maar) wandelen in zijn wegen.

⁴ U hebt uw *bevelen* geboden, opdat men die ijverig zal onderhouden.

⁵ Och, dat mijn wegen vast waren om uw *inzettingen* te onderhouden.

⁶ Dan zou ik niet beschaamd staan, als ik op al uw *geboden* zie.

⁷ Ik zal U loven in oprechtheid van hart, wanneer ik uw rechtvaardige *verordeningen* leer.

⁸ Uw *inzettingen* zal ik onderhouden; verlaat mij niet geheel en al.

2. Beeth

⁹ Waarmee zal een jongeman zijn pad rein bewaren? Als hij dat houdt naar uw *Woord*.

¹⁰ Ik zoek U met mijn hele hart, laat mij niet van uw *geboden* afdwalen.

¹¹ Ik berg uw *Woord* in mijn hart, opdat ik tegen U niet zal zondigen.

(1) **118:22** Zie Matteüs 21:42, Handelingen 4:11.

(2) **119:1-176** Ook in deze psalm wordt het Hebreeuwse woord "Torah" gebruikt, wat (Gods Vaderlijke) "Onderwijzing" betekent, in plaats van de foutieve vertaling "wet". "Torah" is tevens de verzamelnaam voor de eerste vijf boeken van de Bijbel. Psalm 119 bestaat uit 22 blokjes van 8 verzen. Elk blokje begint met een letter van het Hebreeuwse Aleph-Beeth. In de hele psalm komen steeds dezelfde 8 kernwoorden van de *Torah* voor (Woord, Torah, inzettingen, verordeningen, geboden, bevelen, getuigenissen, belofte). Deze kernwoorden zijn schuingedrukt.

(A) **118:22** Luk. 20:17; Hand. 4:11; 1Pet. 2:7; Mat. 21:42; Mar. 12:10,11. (B) **118:25** Mat. 21:9; Mar. 11:9; Joh. 12:13. (C) **118:26** Mat. 21:9; 23:39; Mar. 11:9; Luk. 13:35; 19:38; Joh. 12:13.

¹² Geprezen bent U, **JHWH**; leer mij uw *inzettingen*.

¹³ Met mijn lippen verkondig ik alle *verordeningen* van uw mond.

¹⁴ In de weg van uw *getuigenissen* verheug ik mij als over allerlei rijkdom.

¹⁵ Uw *bevelen* zal ik overdenken en op uw paden zal ik letten.

¹⁶ In uw *inzettingen* zal ik mij verheugen, uw *Woord* zal ik niet vergeten.

3. Gimel

¹⁷ Doe goed aan uw knecht, dan zal ik leven en uw *Woord* onderhouden.

¹⁸ Neem de bedekking van mijn ogen weg, opdat ik de wonderen uit uw *Torah* zal zien.

¹⁹ Ik ben een vreemdeling op aarde, verberg uw *geboden* niet voor mij.

²⁰ Mijn ziel wordt altijd verteerd van verlangen naar uw *verordeningen*.

²¹ U bedreigt de vervloekte overmoedigen, die van uw *geboden* afdwalen.

²² Wentel smaad en verachting van mij af, want ik bewaar uw *getuigenissen*.

²³ Al zetten vorsten zich neer, al overleggen zij tegen mij, uw knecht overdenkt uw *inzettingen*.

²⁴ Ja, uw *getuigenissen* maken mij heel blij, zij zijn mijn raadslieden.

4. Dalet

²⁵ Mijn ziel kleeft aan het aardse, maak mij levend naar uw *Woord*.

²⁶ Mijn wegen heb ik verteld en U hebt mij *geantwoord*, leer mij uw *inzettingen*.

²⁷ Doe mij de weg van uw *bevelen* begrijpen, opdat ik uw wonderen zal overdenken.

²⁸ Mijn ziel huilt van zorgen, richt mij op naar uw *Woord*.

²⁹ Doe de weg van de leugen van mij wijken en schenk mij genadig uw *Torah*.

³⁰ Ik verkies de weg van de waarheid, Ik stel uw *verordeningen* voor mij.

³¹ Ik klem mij vast aan uw *getuigenissen*, o **JHWH**, maak mij niet beschaamd.

³² Ik zal de weg van uw *geboden* lopen, want U verruimt mij het hart.

5. Héh

³³ Onderwijs mij, **JHWH**, de weg van uw *inzettingen*, dan zal ik die ten einde toe bewaren.

³⁴ Geef mij verstand, dan zal ik uw *Torah* bewaren, en haar met mijn hele hart onderhouden.

³⁵ Doe mij het pad van uw *geboden* betreden, want daarin heb ik blijdschap.

³⁶ Neig mijn hart tot uw *getuigenissen* en niet tot winstbejag.

³⁷ Keer mijn ogen af, zodat zij geen ijdele dingen zien, maak mij levend door uw wegen.

³⁸ Bevestig uw *belofte* aan uw knecht, die zich eraan toewijdt om ontzag voor U te hebben

³⁹ Keer mijn smaadheid, waar ik bang voor ben, af, want uw *verordeningen* zijn goed.

⁴⁰ Zie, naar uw *bevelen* verlang ik, maak mij levend door uw *gerechtigheid*.

6 - Wav

⁴¹ Dat uw goedheid over mij mag komen, o **JHWH**, uw heil naar uw *belofte*;

⁴² opdat ik degene die mij smadelijk behandelt iets te *antwoorden* zal hebben, want ik vertrouw op uw *Woord*.

⁴³ Neem het woord van de waarheid niet geheel van mijn mond, want uw *verordeningen* verwacht ik,

⁴⁴ opdat ik uw *Torah* volhardend zal onderhouden, voor altijd en eeuwig.

⁴⁵ Dan zal ik wandelen op ruime baan, want ik zoek uw *bevelen*.

⁴⁶Ook zal ik voor koningen over uw *getuigenissen* spreken zonder mij te schamen.

⁴⁷Ik toch verheug mij in uw *geboden*, die ik liefheb;

⁴⁸daarom hef ik mijn handen op naar uw *geboden* die ik liefheb, en overdenk ik uw *inzettingen*.

7. Zàjin

⁴⁹Gedenk het *Woord* aan uw knecht, dat U mij hoop hebt gegeven;

⁵⁰dit is mijn troost in mijn *ellende*, dat uw *belofte* mij levend maakt.

⁵¹Hoezeer overmoedigen mij bespotten, van uw *Torah* wijk ik niet af.

⁵²Als ik denk aan uw *verordeningen* vanouds, o **JHWH**, dan ben ik getroost.

⁵³Verontwaardiging greep mij aan vanwege de goddelozen, die uw *Torah* verlaten.

⁵⁴Uw *inzettingen* zijn mij tot snarenspeel in het huis van mijn vreemdelingschap.

⁵⁵'s Nachts gedenk ik uw naam, o **JHWH**, en onderhoud ik uw *Torah*.

⁵⁶Dit is mij ten deel geworden, omdat ik uw *bevelen* bewaar.

8. Chet

⁵⁷**JHWH** is mijn deel, ik heb beloofd uw woorden te onderhouden.

⁵⁸Met mijn hele hart zoek ik uw gunst, wees mij genadig naar uw *belofte*.

⁵⁹Ik overdenk mijn wegen, ik keer mijn voeten naar uw *getuigenissen*.

⁶⁰Ik haast mij en aarzel niet om uw *geboden* te onderhouden.

⁶¹Hoewel strikken van de goddelozen mij omgeven, ik vergeet uw *Torah* niet.

⁶²Midden in de nacht sta ik op om U te loven wegens uw rechtvaardige *verordeningen*.

⁶³Ik ben een metgezel van allen die ontzag voor U hebben, en van hen die uw *bevelen* onderhouden.

⁶⁴De aarde is vervuld van uw goedheid, o **JHWH**, leer mij uw *inzettingen*.

9. Teth

⁶⁵U hebt goedgeдаан aan uw knecht, o **JHWH**, naar uw *Woord*.

⁶⁶Leer mij goed onderscheiden en kennen, want ik stel vertrouwen in uw *geboden*.

⁶⁷Eer ik *verdrukt* werd, dwaalde ik, maar nu onderhoud ik uw *Woord*.

⁶⁸U bent goed en goedgeдаende, leer mij uw *inzettingen*.

⁶⁹Overmoedigen wrijven mij leugens aan, ik houd uw *bevelen* met mijn hele hart.

⁷⁰Ongevoelig als vet is hun hart, maar ik verheug mij in uw *Torah*.

⁷¹Het is mij goed, dat ik *verdrukt* ben geweest, opdat ik uw *inzettingen* zou leren.

⁷²De *Torah* van uw mond is mij beter dan duizenden stukken goud en zilver.

10. Jod

⁷³Uw handen hebben mij gemaakt en toebereid, geef mij verstand, opdat ik uw *geboden* zal leren.

⁷⁴Zij, die ontzag voor U hebben, zien mij en verheugen zich, want ik hoop op uw *Woord*.

⁷⁵Ik weet, o **JHWH**, dat uw oordelen *gerechtigheid* zijn, en dat U in trouw mij hebt *verdrukt*.

⁷⁶Laat uw goedheid mij tot vertroosting zijn naar uw *belofte* aan uw knecht.

⁷⁷Dat uw barmhartigheid over mij mag komen, opdat ik zal leven, want uw *Torah* is mijn blijdschap.

⁷⁸Laten de overmoedigen beschaamd worden, omdat zij mij onverdiend verdrukten; ik overdenk uw *bevelen*.

⁷⁹ Laten zich tot mij wenden wie ontzag voor U hebben, en wie uw *getuigenissen* kennen.

⁸⁰ Mijn hart zal onverdeeld zijn in uw *inzettingen*, opdat ik niet beschaamd zal worden.

11. Kaf

⁸¹ Mijn ziel smacht naar uw heil, op uw *Woord* hoop ik;

⁸² mijn ogen verlangen erg naar uw *belofte*: wanneer zult U mij vertroosten?

⁸³ Hoewel ik ben geworden als een leren zak in de rook, heb ik uw *inzettingen* niet vergeten.

⁸⁴ Hoeveel zullen de dagen van uw knecht zijn? Wanneer zult U mijn vervolgers oordelen?

⁸⁵ Overmoedigen hebben mij kuilen gegraven, zij, die niet leven naar uw *Torah*.

⁸⁶ Al uw *geboden* zijn trouw; onverdiend vervolgen zij mij, kom mij te hulp!

⁸⁷ Bijna hebben zij mij op aarde verdeld, maar ik heb uw *bevelen* niet verlaten.

⁸⁸ Maak mij levend naar uw goedheid, opdat ik het *getuigenis* van uw mond zal onderhouden.

12. Lamed

⁸⁹ Voor eeuwig, o **JHWH**, houdt uw *Woord* stand in de hemelen.

⁹⁰ Van geslacht tot geslacht is uw trouw, U hebt de aarde gegrond, zodat zij staat;

⁹¹ naar uw *verordeningen* staan zij heden ten dage, want zij zijn allen uw knechten.

⁹² Zou uw *Torah* niet mijn blijdschap zijn geweest, dan was ik vergaan in mijn *ellende*.

⁹³ Nimmer zal ik uw *bevelen* vergeeten, want door deze hebt U mij levend gemaakt.

⁹⁴ Ik ben van U, verlos mij, want ik zoek uw *bevelen*.

⁹⁵ Goddelozen loeren erop mij te verderven; ik geef acht op uw *getuigenissen*.

⁹⁶ Aan alles, hoe volkomen ook, heb ik een einde gezien, maar uw gebod is onbegrensd.

13. Mem

⁹⁷ Hoe lief heb ik uw *Torah*! Zij is mijn overdenking de hele dag.

⁹⁸ Uw gebod maakt mij wijzer dan mijn vijanden, want het is altijd bij mij.

⁹⁹ Ik ben verstandiger dan al mijn leermeesters, want uw *getuigenissen* zijn mij tot overdenking.

¹⁰⁰ Ik heb meer inzicht dan de ouden, want ik bewaar uw *bevelen*.

¹⁰¹ Ik weerhoud mijn voeten van alle boze paden, opdat ik uw *Woord* zal onderhouden.

¹⁰² Ik wijk niet af van uw *verordeningen*, want U onderwijst mij.

¹⁰³ Hoe aangenaam zijn uw redenen voor mijn verhemelte, meer dan honing voor mijn mond.

¹⁰⁴ Uit uw *bevelen* heb ik inzicht ontvangen; daarom haat ik elk leugenpad.

14. Noen

¹⁰⁵ Uw *Woord* is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad.

¹⁰⁶ Ik heb gezworen, en ik zal mij eraan houden, dat ik uw rechtvaardige *verordeningen* zal onderhouden.

¹⁰⁷ Ik ben al te zeer *verdrukt*, o **JHWH**, maak mij levend naar uw *Woord*.

¹⁰⁸ Heb welbehagen, **JHWH**, in de vrijwillige offers van mijn mond, en leer mij uw *verordeningen*.

¹⁰⁹ Mijn leven is voortdurend in gevaar, maar uw *Torah* vergeet ik niet.

¹¹⁰ Goddelozen leggen mij een strik, maar van uw *bevelen* dwaal ik niet af.

¹¹¹ Uw *getuigenissen* heb ik voor altijd als een erfenis ontvangen, want zij zijn de blijdschap van mijn hart.

¹¹² Ik neig mijn hart om uw *inzettingen* te doen, voor altijd, ten einde toe.

15. Samech

¹¹³ Ik haat weifelaars, maar uw *Torah* heb ik lief.

¹¹⁴ U bent mijn schuilplaats en mijn schild, ik hoop op uw *Woord*.

¹¹⁵ Wijk van mij, u boosdoeners, opdat ik de *geboden* van mijn God zal bewaren.

¹¹⁶ Ondersteun mij naar uw *belofte*, opdat ik zal leven, laat mij met mijn hoop niet beschaamd uitkomen.

¹¹⁷ Ondersteun mij, opdat ik verlost mag worden, dan zal ik mij in uw *inzettingen* voortdurend verheugen.

¹¹⁸ U verwerpt allen die van uw *inzettingen* afdwalen, want hun bedrog is zinloos.

¹¹⁹ Alle goddelozen van de aarde doet u weg als schuim, daarom heb ik uw *getuigenissen* lief.

¹²⁰ Mijn vlees heeft van schrik voor U, ik heb ontzag voor uw oordelen.

16. Ājin

¹²¹ Ik heb recht en *gerechtigheid* gedaan, geef mij niet over aan mijn verdrukken.

¹²² Wees borg voor uw knecht ten goede, laten overmoedigen mij niet verdrukken.

¹²³ Mijn ogen verlangen erg naar uw heil, en naar het *Woord* van uw *gerechtigheid*.

¹²⁴ Doe met uw knecht naar uw goedheid, en leer mij uw *inzettingen*.

¹²⁵ Ik ben uw knecht, geef mij verstand, opdat ik uw *getuigenissen* zal kennen.

¹²⁶ Het is tijd voor **JHWH** om te handelen, zij hebben uw *Torah* verbroken.

¹²⁷ Daarom heb ik uw *geboden* lief, meer dan goud, ja dan fijn goud;

¹²⁸ daarom houd ik al uw *bevelen* in alles voor recht, ik haat elk leugenpad.

17. Pêh

¹²⁹ Wonderbaar zijn uw *getuigenissen*, daarom bewaart mijn ziel die.

¹³⁰ Het openen van uw woorden verspreidt licht, het geeft de onverstandigen inzicht.

¹³¹ Ik doe mijn mond wijd open en hijg, want ik verlang naar uw *geboden*.

¹³² Keer U tot mij en wees mij genadig, zoals recht is voor wie uw naam (**JHWH**) liefhebben.

¹³³ Bevestig mijn stappen naar uw toezegging, laat geen enkel onrecht over mij heersen.

¹³⁴ Verlos mij van de verdrukking van de mensen, dan zal ik uw *bevelen* onderhouden.

¹³⁵ Doe uw aanschijn lichten over uw knecht, en leer mij uw *inzettingen*.

¹³⁶ Mijn ogen vloeien als waterbeken, omdat men uw *Torah* niet onderhoudt.

18. Tsadé

¹³⁷ U bent rechtvaardig, **JHWH**; uw *verordeningen* zijn waarachtig.

¹³⁸ In gerechtigheid hebt U uw *getuigenissen* en in grote trouw.

¹³⁹ Mijn ijver verteert mij, omdat mijn tegenstanders uw woorden vergeten.

¹⁴⁰ Uw *Woord* is geheel gelouterd, uw knecht heeft het lief.

¹⁴¹ Ik ben klein en veracht, uw *bevelen* vergeet ik niet.

¹⁴² Uw *gerechtigheid* is *gerechtigheid* voor eeuwig, en uw *Torah* is waarheid.

¹⁴³ Treffen mij nood en verdrukking, dan zijn uw *geboden* mijn blijdschap.

¹⁴⁴ Uw *getuigenissen* zijn *gerechtigheid* voor eeuwig; geef mij verstand, opdat ik zal leven.

19. Qof

¹⁴⁵ Ik roep met mijn hele hart; *antwoord* mij, **JHWH**; uw *inzettingen* zal ik bewaren.

¹⁴⁶ Ik roep U aan; verlos mij, dan zal ik uw *getuigenissen* onderhouden.

¹⁴⁷ Vóór de morgenschemering roep ik om hulp, op uw *Woord* hoop ik.

¹⁴⁸ Vóór de nachtwaken beginnen, keren mijn ogen zich naar uw toezegging.

¹⁴⁹ Hoor mijn stem, naar uw goedheid; **JHWH**, maak mij levend naar uw recht.

¹⁵⁰ Wie schanddaden najagen, zijn nabij, verre houden zij zich van uw *Torah*;

¹⁵¹ nabij bent U, o **JHWH**, en al uw *geboden* zijn waarheid.

¹⁵² Van vroeger weet ik uit uw *getuigenissen*, dat U ze voor eeuwig hebt vastgesteld.

20. Reesj

¹⁵³ Zie mijn *ellende* en red mij, want uw *Torah* vergeet ik niet.

¹⁵⁴ Voer mijn rechtsgeding en verlos mij, maak mij levend naar uw *belofte*.

¹⁵⁵ Het heil is verre van de goddelozen, want zij zoeken uw *inzettingen* niet.

¹⁵⁶ Uw barmhartigheid is groot, o **JHWH**, maak mij levend naar uw *verordeningen*.

¹⁵⁷ Talrijk zijn mijn vervolgers en mijn tegenstanders, maar van uw *getuigenissen* wijk ik niet af.

¹⁵⁸ Zie ik afvalligen, dan voel ik afschuw, daar zij uw *Woord* niet onderhouden.

¹⁵⁹ Zie, hoe ik uw *bevelen* liefheb; **JHWH**, maak mij levend naar uw goedheid.

¹⁶⁰ Heel uw *Woord* is de waarheid, al uw rechtvaardige *verordeningen* zijn voor eeuwig.

21. Sjien

¹⁶¹ Vorsten vervolgen mij zonder oorzaak, maar mijn hart heeft ontzag voor uw woorden.

¹⁶² Ik verheug mij over uw *Woord* als iemand die rijke buit vindt.

¹⁶³ Ik haat en verafschuw leugen, maar uw *Torah* heb ik lief.

¹⁶⁴ Zevenmaal per dag loof ik U om uw rechtvaardige *verordeningen*.

¹⁶⁵ Zij, die uw *Torah* liefhebben, hebben grote vrede, er is voor hen geen struikelblok.

¹⁶⁶ Op uw heil hoop ik, o **JHWH**, en uw *geboden* doe ik.

¹⁶⁷ Mijn ziel onderhoudt uw *getuigenissen*, ik heb ze hartelijk lief.

¹⁶⁸ Uw *bevelen* en uw *getuigenissen* onderhoud ik, want al mijn wegen zijn zichtbaar voor U.

22. Tav

¹⁶⁹ Mijn vreugdegeroep nadert voor uw aangezicht, o **JHWH**; geef mij verstand naar uw *Woord*.

¹⁷⁰ Mijn smeking komt voor uw aanschijn, red mij naar uw *belofte*.

¹⁷¹ Mijn lippen zullen overvloeien van lof, want U zult mij uw *inzettingen* leren.

¹⁷² Mijn tong zal uw *Woord bezingen*, want al uw *geboden* zijn *gerechtigheid*.

¹⁷³ Laat uw hand mij tot hulp zijn, want uw *bevelen* heb ik verkozen.

¹⁷⁴ Naar uw heil verlang ik, o **JHWH**, uw *Torah* is mijn verlustiging.

¹⁷⁵ Mijn ziel leeft, en looft U, mogen uw *verordeningen* mij helpen.

¹⁷⁶ Ik heb gedwaald als een verloren schaap, zoek uw knecht, want uw *geboden* vergeet ik niet.

Door lastertaal vervolgd

120¹ Een bedevaartslied. In mijn angst heb ik tot **JHWH** geroepen en Hij heeft mij *geantwoord*.

²**JHWH**, red mij van de leugenlippen, van de bedrieglijke tong.

³Wat zal Hij u geven, en wat zal Hij u toevoegen, u bedrieglijke tong?

⁴Gescherpte pijlen van een held, en ook gloeiende kolen van brem.

⁵Wee mij, dat ik in Mesek moet verblijven, dat ik moet wonen bij de tenten van Kedar.

⁶Te lang al woon ik bij wie de vrede haten;

⁷ik ben een en al vrede, maar als ik spreek, dan zijn zij uit op strijd.

Wie God bewaart, is wél bewaard

121 ¹Een bedevaartslied. Ik hef mijn ogen op naar de bergen: vanwaar zal mijn hulp komen?

²Mijn hulp is van **JHWH**, die hemelen en aarde gemaakt heeft.

³Hij zal niet toelaten, dat uw voet wanfelt, uw Bewaarder zal niet sluimeren.

⁴Zie, de Bewaarder van Israël sluimert noch slaapt.

⁵**JHWH** is uw Bewaarder, **JHWH** is uw schaduw aan uw rechterhand.

⁶De zon zal u overdag niet steken, noch de maan 's nachts.

⁷**JHWH** zal u bewaren voor alle kwaad, Hij zal uw ziel bewaren.

⁸**JHWH** zal uw uitgang en uw ingang bewaren van nu aan tot in eeuwigheid.

Vrede over Jeruzalem

122 ¹Een bedevaartslied. Van David. Ik was verheugd, toen men mij zei: Laten wij naar het huis van **JHWH** gaan.

²Onze voeten staan in uw poorten, o Jeruzalem.

³Jeruzalem is gebouwd als een stad, die wél is samengevoegd;

⁴waarheen de stammen opgaan, de stammen van **JH**. Het is een getuigenis voor Israël de naam van **JHWH** te loven.

⁵Want daar staan de zetels om te oordelen, de zetels van het huis van David.

⁶Bidt Jeruzalem vrede toe: mogen wie u liefhebben, rust genieten;

⁷mag er vrede zijn binnen uw muur, rust in uw burchten.

⁸Om mijn broeders en mijn vrienden wil ik zeggen: vrede zal in u zijn;

⁹om het huis van **JHWH**, onze God, wil ik het goede voor u zoeken.

Gebed om ontferming

123 ¹Een bedevaartslied. Ik hef mijn ogen op tot U, die in de hemel troont.

²Zie, zoals de ogen van de knechten zijn op de hand van hun heren, zoals de ogen van de dienaars zijn op de hand van haar gebiedster, zo zijn onze ogen op **JHWH**, onze God, totdat Hij ons genadig zal zijn.

³Wees ons genadig, **JHWH**, wees ons genadig, want wij zijn meer dan verzaagd van verachting;

⁴onze ziel is meer dan verzadigd van de spot van de overmoedigen, de verachting van de hoogmoedigen.

Geprezen zij Israëls Redder

124 ¹Een bedevaartslied. Van David. Als het niet **JHWH** was, die met ons was, zegt nu Israël,

²als het niet **JHWH** was, die met ons was, toen mensen tegen ons opstonden,

³dan hadden zij ons levend verslonden, toen hun toorn tegen ons ontbrandde;

⁴dan hadden de wateren ons overstroomd, een wilde beek zou over ons heen zijn gegaan;

⁵dan waren de overstelpende wateren over ons heengegaan.

⁶Geprezen zij **JHWH**, die ons niet overgaf ten buit aan hun tanden!

⁷Onze ziel is ontkomen als een vogel uit de strik van de vogelvangers; de strik is gebroken, en wij zijn ontkomen!

⁸Onze hulp is in de naam van **JHWH**, die hemelen en aarde gemaakt heeft.

*Vertrouwen op God bij
vreemde overheersing*

125 ¹Een bedevaartslied. Wie op **JHWH** vertrouwen, zijn als de berg Sion, die niet wankelt, maar voor altijd blijft. ²Rondom Jeruzalem zijn bergen; zo is **JHWH** rondom zijn volk van nu aan tot in eeuwigheid.

³Want de scepter van de goddeloosheid zal niet blijven rusten op het erfdeel van de rechtvaardigen, opdat de rechtvaardigen hun handen niet uitstrekken naar onrecht.

⁴Doe goed, **JHWH**, aan de goeden, en aan de oprechten van hart,

⁵maar hen die zich tot kronkelpaden neigen, zal **JHWH** met de bedrivers van ongerechtigheid doen vergaan. Vrede zij over Israël!

Herinnering en verwachting

126 ¹Een bedevaartslied. Toen **JHWH** de gevangenen van Sion deed terugkeren, waren wij als degenen die droomden.

²Toen werd onze mond vervuld met lachen, onze tong met gejuich. Toen zei men onder de volken: **JHWH** heeft grote dingen bij hen gedaan!

³**JHWH** heeft grote dingen bij ons gedaan, wij waren verheugd.

⁴**JHWH**, keer ons lot als beken in het Zuiderland.

⁵Wie met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien.

⁶Hij gaat al huilende voort, die de zaadbuidel draagt; voorzeker zal hij komen met gejuich, dragende zijn schoven.

*Aan de zegen van **JHWH** is alles gelegen*

127 ¹Een bedevaartslied. Van Salomo. Als **JHWH** het huis niet bouwt, tevergeefs zwoegen de bouwlieden daaraan; als **JHWH** de stad niet bewaart, tevergeefs waakt de wachter.

²Het is voor u tevergeefs, dat u vroeg opstaat, laat opblijft, brood van verdriet eet - Hij geeft het immers zijn beminden in de slaap.

³Zie, zonen zijn een erfdeel van **JHWH**, een beloning is de vrucht van de schoot.

⁴Als pijlen in de hand van een held, zo zijn de zonen van de jeugd.

⁵Gezegend is de man die zijn pijlkoker met deze heeft gevuld. Zij worden niet beschaamd, als zij spreken met de vijanden in de poort.

Dat dit huis gezegend mag zijn

128 ¹Een bedevaartslied. Gezegend is ieder die **JHWH** vreest, die in zijn wegen wandelt,

²want u zult eten de opbrengst van uw handen; gezegend bent u, het zal u welgaan.

³Uw vrouw zal zijn als een vruchtbare wijnstok binnen in uw huis; uw zonen als olijscheuten rondom uw maaltijd.

⁴Zie, zo zal de man gezegend worden, die ontzag heeft voor **JHWH**.

⁵Dat **JHWH** u mag zegenen uit Sion, opdat u het goede van Jeruzalem mag zien al uw levensdagen,

⁶en opdat u uw kleinkinderen mag zien. Vrede zij over Israël.

Verdrukking en bevrijding

129 ¹Een bedevaartslied. Zij hebben mij ten zeerste benauwd van mijn jeugd aan, - zegt nu Israël -

² zij hebben mij ten zeerste benauwd van mijn jeugd aan, maar zij hebben mij niet overwonnen.

³ Ploegers ploegden op mijn rug, zij trokken hun voren lang.

⁴ **JHWH**, die rechtvaardig is, heeft de touwen van de goddelozen doorgehakt.

⁵ Beschaamd zullen worden en terugdeinzen allen die Sion haten;

⁶ zij zullen zijn als gras op de daken, dat verdort, voordat men het uittrekt,

⁷ waarmee de maaier zijn hand niet vult, noch de garvenbinder zijn arm;

⁸ zodat wie voorbijgaan, niet zeggen: De zegen van **JHWH** zij met u, wij zegenen u in de naam van **JHWH**.

Een lied uit de diepten

130 ¹ Een bedevaartslied. Uit de diepten roep ik tot U, o **JHWH**.

² Heer, hoor naar mijn stem; laten uw oren opmerkzaam zijn op mijn luide smekingen.

³ Als U, **JH**, de ongerechtigheden in gedachten houdt, Heer, wie zal bestaan?

⁴ Maar bij U is vergeving, opdat er ontzag voor U zal zijn.

⁵ Ik verwacht **JHWH**, mijn ziel verwacht en ik hoop op zijn woord;

⁶ mijn ziel wacht op de Heer, meer dan wachters op de morgen, wachters op de morgen.

⁷ Laat Israël hopen op **JHWH**, want bij **JHWH** is goedheid, bij Hem is veel verlossing;

⁸ (A) Hij zelf zal Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden.

Ootmoedige overgave

131 ¹ Een bedevaartslied. Van David. **JHWH**, mijn hart is niet hoogmoedig, mijn ogen zijn niet

trots; ik wandel niet in grootse dingen, noch in dingen die te wonderbaar voor mij zijn.

² Immers ik heb mijn ziel tot rust en stilte gebracht als een kind dat de borst heeft gehad van zijn moeder; net zo is mijn ziel in mij.

³ Laat Israël hopen op **JHWH** van nu aan en voor altijd.

*Sion door **JHWH** verkozen*

132 ¹ Een bedevaartslied. **JHWH**, gedenk aan David, aan al zijn *kwellingen*;

² hoe hij **JHWH** heeft gezworen, de Machtige van Jakob een gelofte gedaan:

³ Voorwaar, ik zal de tent van mijn woning niet binnengaan, noch mijn bed beklimmen,

⁴ voorwaar, ik zal aan mijn ogen geen slaap gunnen, noch sluimering aan mijn oogleden,

⁵ totdat ik voor **JHWH** een plaats gevonden heb, een woning voor de Machtige van Jakob.

⁶ (B) Zie, wij hebben van haar gehoord in Efrata, wij hebben haar gevonden in de velden van Jaër.

⁷ Laten wij zijn woning binnengaan, laten wij ons neerbuigen voor zijn voetbank.

⁸ Sta op, **JHWH**, naar uw rustplaats, U en de ark van uw sterkte.

⁹ Mogen uw priesters zich bekleden met gerechtigheid, en uw gunstgenoten juichen!

¹⁰ Keer het aangezicht van uw gezalfde niet af omwille van David, uw knecht.

¹¹ (C) **JHWH** heeft David een dure eed gezworen, waarop Hij niet terugkomt: Eén van uw lijfelijke zonen zal Ik op uw troon zetten.

(A) 130:8 Mat. 1:21; Titus 2:14. (B) 132:6 2Kron. 6:41,42. (C) 132:11 2Sam. 7:12-16; 1Kron. 17:11-14; Ps. 89:4,5; Hand. 2:30.

¹² Als uw zonen mijn verbond houden en mijn getuigenis, die Ik hun leer, dan zullen ook hun zonen voor altijd op uw troon zitten.

¹³ Want **JHWH** heeft Sion verkozen, Hij heeft het Zich ter woning verlangd:

¹⁴ Dit is mijn rustplaats voor altijd, hier zal Ik wonen, want haar heb Ik verlangd.

¹⁵ Haar voedsel zal Ik rijkelijk zegenen, haar armen zal Ik met brood verzadigen,

¹⁶ haar priesters zal Ik met heil bekleden, haar vromen zullen vrolijk juichen.

^{17(A)} Daar zal Ik voor David een hoorn doen opkomen, Ik zal voor mijn gezalfde een lamp bereiden;

¹⁸ zijn vijanden zal Ik met schaamte bekleden, maar op hem zal zijn kroon blinken.

Hoe goed is eenheid onder broeders

133 ¹Een bedevaartslied. Van David. Ziet, hoe goed en hoe liefelijk is het, als broeders ook tesamen wonen.

² Het is als de kostelijke olie op het hoofd, neervloeiende op de baard, de baard van Aäron, die neergolft op de zoom van zijn kleding.

³ Het is als dauw van de Hermon, die neerdaalt op de bergen van Sion. Want daar gebiedt **JHWH** de zegen, leven tot in eeuwigheid.

Zegenbede

134 ¹Een bedevaartslied. Komt, prijst **JHWH**, alle knechten van **JHWH**, die 's nachts in het huis van **JHWH** staan.

² Heft uw handen op naar het heiligdom en prijst **JHWH**.

³ Dat **JHWH** u zal zegenen uit Sion, Hij, die hemelen en aarde gemaakt heeft.

God alleen de eer

135 ¹Hallelu**JaH**. Looft de naam van **JHWH**, knechten van **JHWH** prijst Hem,

² u, die staat in het huis van **JHWH**, in de voorhoven van het huis van onze God.

³ Looft **JH**, want **JHWH** is goed, psalm-zingt zijn naam, want die is liefelijk,

⁴ want **JH** heeft Zich Jakob verkozen, Israël tot zijn eigendom.

⁵ Ja, ik weet, dat **JHWH** groot is, dat onze **JHWH** boven alle goden is.

⁶ **JHWH** doet al wat Hem behaagt in de hemelen en op de aarde, in de zeeën en alle waterdiepten;

⁷ Hij doet dampen opstijgen van het einde van de aarde, Hij maakt bliksemen bij de regen, Hij doet de wind uit zijn schatkamers uitgaan.

⁸ Hij was het, die de eerstgeborenen van Egypte sloeg, zowel mens als dier;

⁹ die tekenen en wonderen in uw midden zond, Egypte, tegen Farao en al zijn knechten;

¹⁰ Hij was het, die grote volken versloeg en machtige koningen doodde:

¹¹ Sichon, de koning van de Amorieten, Og, de koning van Basan, en alle koninkrijken van Kanaän;

¹² die hun land ten erfdeel gaf, ten erfdeel aan Israël, zijn volk.

¹³ **JHWH**, uw naam is tot in eeuwigheid, **JHWH**, uw gedenken is van geslacht tot geslacht⁽¹⁾.

¹⁴ Want **JHWH** doet zijn volk recht, over zijn knechten ontfermt Hij Zich.

^{15(B)} De afgoden van de volken zijn zilver en goud, het werk van mensenhanden.

¹⁶ Zij hebben een mond, maar spreken niet, zij hebben ogen, maar zien niet,

⁽¹⁾ 135:13 Zie Exodus 3:15.

^(A) 132:17 1Kon. 11:36. ^(B) 135:15 Ps. 115:4-8; Opb. 9:20.

¹⁷ zij hebben oren, maar horen niet, ook is er geen adem in hun mond.

¹⁸ Wie hen maakten, zullen worden als zij, allen die op hen vertrouwen.

¹⁹ Huis Israël, prijst **JHWH**, huis van Aäron, prijst **JHWH**,

²⁰ huis van Levi, prijst **JHWH**, u die ontzag hebt voor **JHWH**, prijst **JHWH**.

²¹ Geprezen zij **JHWH** uit Sion, Hij, die te Jeruzalem woont. Hallelu**JaH**.

*Gods genadebewijzen in
natuur en geschiedenis*

136 ^{1(A)} Looft **JHWH**, want Hij is goed, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid.

² Looft de God der goden, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid.

³ Looft de Heer der heren, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid.

⁴ Hem, die grote wonderen doet, Hij alleen, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

^{5(B)} die met verstand de hemelen schiep, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

^{6(C)} die de aarde op de wateren uitbreidde, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

^{7(D)} die de grote lichten maakte, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

⁸ de zon tot heerschappij over de dag, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

⁹ de maan en de sterren tot heerschappij over de nacht, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

^{10(E)} die Egypte sloeg in zijn eerstgeborenen, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

^{11(F)} en Israël uit hun midden uitleidde, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

¹² met sterke hand en met uitgestrekte arm, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

^{13(G)} die de Schelfzee in tweeën sneed, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

¹⁴ en Israël er middendoor deed trekken, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

¹⁵ en Farao met zijn leger in de Schelfzee stortte, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

¹⁶ die zijn volk door de woestijn voerde, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

¹⁷ die grote koningen versloeg, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

¹⁸ en geweldige koningen doodde, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

^{19(H)} Sichon, de koning van de Amorieten, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

^{20(I)} en Og, de koning van Basan, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

²¹ die hun land ten erfdeel gaf, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

²² ten erfdeel aan Israël, zijn knecht, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

²³ die in onze vernedering aan ons dacht, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

²⁴ en ons aan onze tegenstanders ontrukte, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid;

²⁵ die voedsel geeft aan al wat leeft, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid.

²⁶ Looft de God van de hemelen, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid.

(A) **136:1** 1Kron. 16:34; 2Kron. 5:13; 7:3; Ezra 3:11; Ps. 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; Jer. 33:11.
(B) **136:5** Gen. 1:1. (C) **136:6** Gen. 1:2. (D) **136:7** Gen. 1:16. (E) **136:10** Ex. 12:29. (F) **136:11** Ex. 12:51. (G) **136:13** Ex. 14:21-29. (H) **136:19** Num. 21:21-30. (I) **136:20** Num. 21:31-35.

Aan Babels stromen

137¹ Aan Babels stromen, daar zaten wij, ook huilden wij, als wij aan Sion dachten.

² Aan de wilgen aldaar hingen wij onze citers;

³ want daar verlangden zij die ons gevangen hielden, van ons een lied, en zij die ons mishandelden, vreugdebetoon: Zingt voor ons één van de liederen van Sion.

⁴ Hoe zouden wij het lied van **JHWH** zingen op vreemde grond?

⁵ Indien ik u zou vergeten, o Jeruzalem, dan zou mijn rechterhand mij vergeten;

⁶ mijn tong zal kleven aan mijn verhemelte, als ik u niet gedenk, als ik Jeruzalem niet verhef boven mijn hoogste vreugde.

⁷ Reken, o **JHWH**, de kinderen van Edom de dag van Jeruzalem toe; hun die zeiden: Breekt af, breekt af, tot op de grond ermee!

⁸(A) U, dochter van Babel, tot verwoesting bestemde, gelukkig hij, die u zal vergelden wat u ons hebt aangedaan;

⁹ gelukkig hij, die uw kinderen zal grijpen en tegen de rots verpletteren.

JHWH is zo getrouw als sterk

138¹ Van David. Ik zal U loven met mijn hele hart, in de tegenwoordigheid van de goden zal ik U psalmzingen.

² Ik zal mij neerbuigen naar uw heilige tempel en uw naam prijzen om uw goedheid en trouw, want U hebt, omwille van uw grote naam, uw toezegging heerlijk gemaakt.

³ Op de dag dat ik riep, hebt U mij *geantwoord*, U hebt mij bemoedigd met kracht in mijn ziel.

⁴ Alle koningen van de aarde zullen U, o **JHWH**, loven, wanneer zij de woorden van uw mond gehoord hebben;

⁵ zij zullen zingen van de wegen van **JHWH**, want de heerlijkheid van **JHWH** is groot.

⁶ Want **JHWH** is verheven, en Hij ziet de nederige, maar de hoogmoedige kent Hij van verre.

⁷ Wanneer ik wandel te midden van benauwdheid, behoudt U mij in het leven; tegen de toorn van mijn vijanden strekt U uw hand uit, en uw rechterhand verlost mij.

⁸ **JHWH** zal het voor mij voleindigen. O **JHWH**, uw goedheid is tot in eeuwigheid. Laat niet varen de werken van uw handen.

*Gods alwetendheid is
troost voor de vromen*

139¹ Voor de koorleider. Van David. Een psalm. **JHWH**, U doorgrondt en kent mij;

² U kent mijn zitten en mijn opstaan, U verstaat van verre mijn gedachten;

³ U onderzoekt mijn gaan en mijn liggen, met al mijn wegen bent U vertrouwd.

⁴ Want er is geen woord op mijn tong, of, zie, **JHWH**, U kent het volkomen;

⁵ U omgeeft mij van achteren en van voren en U legt uw hand op mij.

⁶ Het begrijpen is mij te wonderbaar, te verheven, ik kan er niet bij.

⁷ Waarheen zou ik gaan voor uw Geest, waarheen vluchten voor uw aangezicht?

⁸ Steeg ik ten hemel - U bent daar, of maakte ik het dodenrijk tot mijn bed - U bent er;

⁹ nam ik vleugels van de dageraad, ging ik wonen aan het uiterste van de zee,

(A) 137:8 Opb. 18:6.

¹⁰ ook daar zou uw hand mij geleiden, uw rechterhand mij vastgrijpen.

¹¹ Zei ik: Duisternis mag mij overvallen, dan is de nacht een licht om mij heen;

¹² zelfs de duisternis verbergt niet voor U, maar de nacht licht als de dag, de duisternis is als het licht.

¹³ Want U hebt mijn nieren gevormd, mij in de schoot van mijn moeder geweven.

¹⁴ Ik loof U, omdat ik geheel wonderlijk ben toebereid, wonderlijk zijn uw werken; mijn ziel weet dat zeer wel.

¹⁵ Mijn gebeente was voor U niet verborgen, toen ik in het verborgene gemaakt werd, gevormd in de diepten van het aardrijk;

¹⁶ uw ogen zagen mijn vormeloos begin; in uw boek waren zij alle opgeschreven, de dagen, die geformeerd zouden worden, toen nog geen daarvan bestond.

¹⁷ Hoe kostelijk zijn mij uw gedachten, o God, hoe overweldigend is haar getal.

¹⁸ Wilde ik ze tellen, zij zijn talrijker dan het zand; als ik ontwaak, dan ben ik nog bij U.

¹⁹ O God, dat U toch de goddelozen ombracht - u, bloeddorstige mannen, wijk van mij -

²⁰ die sluw tegen U spreken en uw naam tot leugen gebruiken, uw tegenstanders.

²¹ Zou ik niet haten, **JHWH**, wie U haten, niet verafschuwen wie tegen U opstaan?

²² Ik haat hen met een volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij.

²³ Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart, toets mij en ken mijn gedachten;

²⁴ zie, of bij mij een heilloze weg is, en leid mij op de eeuwige weg.

Gebed om bescherming tegen de bozen

140 ¹ Voor de koorleider. Een psalm van David.

² Red mij, o **JHWH**, van de boze mensen, bewaar mij voor de mannen van het geweld,

³ die boze dingen in hun hart beramen, de hele dag strijd verwekken;

⁴ ^(A) zij hebben hun tong gescherpt als een slang, addervergif is onder hun lippen. *sela*

⁵ Behoed mij, o **JHWH**, voor de handen van de goddelozen, bewaar mij voor de mannen van het geweld, die zich voorneemen mij de voet te lichten.

⁶ Hoogmoedigen verborgen voor mij een strik en touwen, zij spanden een net langs het pad, zetten vallen voor mij op. *sela*

⁷ Ik zeg tot **JHWH**: U bent mijn God, neem ter ore, o **JHWH**, mijn luide smekingen.

⁸ **JHWH** Heer, Sterkte van mijn verlossing, U beschermt mijn hoofd in de dagen van de strijd.

⁹ O **JHWH**, willig de verlangens van de goddeloze niet in, laat zijn aanslag niet gelukken, wanneer zij zich verheffen. *sela*

¹⁰ Het venijn van wie mij omringen, het onheil van hun lippen mag hen overdekken,

¹¹ gloeiende kolen mogen op hen neerdalen. Laat Hij hen doen vallen in het vuur, in kuilen, zodat zij niet weer opstaan.

¹² Dat de kwaadspreker niet mag bestaan in het land, het onheil zal heel snel de man van het geweld vangen.

¹³ Ik weet, dat **JHWH** rechtspreekt over de rechtszaak van de *ellendige*, de pleitzaak van de armen.

^(A) **140:4** Rom. 3:13.

¹⁴Waarlijk, de rechtvaardigen zullen uw naam loven, de oprechten zullen voor uw aangezicht wonen.

Leid mij niet in verzoeking!

141 ¹Een psalm van David. O **JHWH**, ik roep U aan, haast U tot mij; neem mijn stem ter ore, als ik tot U roep.

^{2(A)} Laat mijn gebed als reukoffer voor uw aangezicht staan, het opheffen van mijn handen als avondoffer.

³**JHWH**, stel een wacht voor mijn mond, waak over de deuren van mijn lippen;

⁴neig mijn hart niet tot iets kwaads om in goddeloosheid boze daden te volvoeren met mannen die bedrijvers van ongerechtigheid zijn, en laat mij van hun lekkernijen niet eten.

⁵Slaat een rechtvaardige mij, het is liefde, kastijdt hij mij, het is olie voor mijn hoofd, die mijn hoofd niet zal weigeren. Zelfs rijst mijn gebed nog onder hun boze handelingen;

⁶al werden hun rechters langs de rots neergestoten, zij zouden horen, dat mijn woorden liefelijk waren.

⁷Zoals men de aarde doorploegt en openscheurt, zo liggen onze beenderen verstrooid aan de mond van het dodenrijk.

⁸Want op U, **JHWH** Heer, zijn mijn ogen, bij U schuil ik; giet mijn leven niet uit.

⁹Behoed mij voor de strik die zij mij spanden, voor de vallen van de bedrijvers van ongerechtigheid.

¹⁰Laten de goddelozen in hun kuilen vallen, allemaal, terwijl ik ontkom.

Gebed van een gevangene

142 ^{1(B)}Een leerdicht van David, toen hij in de spelonk was. Een gebed.

²Met luide stem roep ik tot **JHWH**, met luide stem smee ik **JHWH**;

³ik stort mijn klacht voor zijn aangezicht uit, ik maak Hem mijn benauwdheid bekend.

⁴Wanneer mijn geest in mij versmacht, kent U mijn pad. Op de weg die ik ga, verbergen zij mij een strik;

⁵Kijk ik naar rechts en zie ik uit - niemand (her)kent mij; wanneer ik niet meer kan vluchten, vraagt niemand naar mij.

⁶Tot U roep ik, **JHWH**; ik zeg: U bent mijn schuilplaats, mijn deel in het land van de levenden.

⁷Sla acht op mijn smeken, want ik ben zeer verzwakt; red mij van mijn vervolgers, want zij zijn sterker dan ik.

⁸Voer mij uit de kerker, opdat ik uw naam zal loven; de rechtvaardigen zullen mij omringen, wanneer U mij weldoet.

Gebed om redding en lering

143 ¹Een psalm van David. O **JHWH**, hoor mijn gebed, neem mijn smekingen ter ore; *antwoord* mij naar uw trouw, naar uw gerechtigheid;

^{2(C)} ga niet in het gericht met uw knecht, want niemand die leeft, is voor U rechtvaardig.

³Want de vijand vervolgt mijn ziel, hij vertreedt mijn leven ter aarde, hij doet mij wonen in duisternis, aan hen gelijk, die lang geleden gestorven zijn.

⁴Daarom versmacht mijn geest in mij, mijn hart is ontsteld in mijn binnenste.

(A) 141:2 Opb. 5:8. (B) 142:1 1Sam. 22:1; 24:4. (C) 143:2 Rom. 3:20; Gal. 2:16.

⁵Ik gedenk aan de dagen van vroeger, ik overpeins al uw daden, ik overdenk de werken van uw handen.

⁶Ik strek mijn handen tot U uit, mijn ziel smacht naar U als een dorstig land. *sela*

⁷*Antwoord* mij haastig, **JHWH**, mijn geest bezwijkt, verberg uw aangezicht niet voor mij, opdat ik niet zal worden als wie in het graf neerdalen.

⁸Doe mij in de morgen uw goedheid horen, want ik vertrouw op U; maak mij de weg bekend, die ik gaan moet, want tot U hef ik mijn ziel op.

⁹Red mij van mijn vijanden, **JHWH**, tot U vlucht ik.

¹⁰Leer mij uw wil te doen, want U bent mijn God, uw goede Geest geleidt mij in een effen land.

¹¹Omwille van uw naam, **JHWH**, behoud mij in het leven, voer naar uw gerechtigheid mijn ziel uit de benauwdheid,

¹²verdelg mijn vijanden naar uw goedheid, en richt te gronde allen die mij benauwen, want ik ben uw knecht.

Gebed om welvaart

144 ¹Van David. Geprezen zij **JHWH**, mijn rots, die mijn handen oefent ten strijde, mijn vingers tot de krijg.

²Mijn goedheid en mijn vesting, mijn burcht en mijn bevrijder, mijn schild en bij wie ik schuil, die volken aan mij onderwerpt.

^{3(A)} **JHWH**, wat is de mens, dat U op hem let, het menskenkind, dat U acht op hem slaat?

⁴De mens is gelijk aan een ademtocht, zijn dagen zijn als een voorbijglijdende schaduw.

⁵**JHWH**, neig uw hemelen en daal neer, raak de bergen aan, dat zij roken;

⁶slinger uw bliksem en verstrooi hen, werp uw pijlen en breng hen in verwarring;

⁷strek uw hand uit den hoge uit, bevrijd mij en red mij uit grote wateren, uit de macht van de vreemden,

⁸wier mond leugen spreekt, wier rechterhand een hand van bedrog is.

⁹O God, een nieuw lied wil ik U zingen, met de tiensnarige harp wil ik U psalmzingen,

¹⁰U, die de koningen de overwinning geeft, en David, uw knecht, bevrijdt van het boze zwaard.

¹¹Bevrijd en red mij uit de macht van de vreemden, wier mond leugen spreekt, wier rechterhand een hand van bedrog is.

¹²Dat onze zonen zijn als planten, hoog opgegroeid in hun jeugd, onze dochters als hoekzuilen, gebeeldhouwd als voor een paleis;

¹³dat onze voorraadschuren gevuld zijn, leverende allerlei waren, dat onze kudden bij duizenden, bij tienduizenden zich vermeerderen op onze weiden;

¹⁴dat onze runderen wél dragen; dat er geen bres zal zijn en geen vlucht, en geen geschreeuw op onze pleinen.

¹⁵Gezegend is het volk, waarmee het zo gaat! Gezegend is het volk, waarvan **JHWH** God is!

Loflied op de grootheid en goedheid van JHWH

145 ¹Een psalm van David. Ik zal U verhogen, mijn God, U Koning, ik zal uw naam prijzen voor altijd en eeuwig;

²te allen dage zal ik U prijzen, uw naam loven voor altijd en eeuwig.

(A) **144:3** Job 7:17,18; Ps. 8:5.

³ **JHWH** is groot en zeer te prijzen, zijn grootheid is ondoorgroendelijk.

⁴ Generatie op generatie zal uw werken roemen, zij zullen uw machtige daden verkondigen.

⁵ Ik zal van de heerlijke luister van uw majesteit en van uw wonderdaden getuigen.

⁶ Zij zullen spreken van de macht van uw geweldige daden, en uw grootheid wil ik vertellen.

⁷ Zij zullen de roem van uw grote goedheid verkondigen, en jubelen over uw gerechtigheid.

⁸ Genadig en barmhartig is **JHWH**, geduldig en groot van goedheid.

⁹ **JHWH** is voor allen goed, en zijn barmhartigheid is over al zijn werken.

¹⁰ Al uw werken zullen U loven, **JHWH**, uw gunstgenoten zullen U prijzen;

¹¹ zij zullen van de heerlijkheid van uw koningschap spreken en van uw macht getuigen,

¹² om de mensenkinderen zijn machtige daden te verkondigen en de luisterrijke heerlijkheid van zijn koningschap.

¹³ Uw koningschap is een koningschap voor alle eeuwen, uw heerschappij is over alle geslachten.

¹⁴ **JHWH** ondersteunt allen die vallen, Hij richt alle gebogenen op.

¹⁵ Alle ogen wachten op U, en U geeft hun op de juiste tijd hun eten;

¹⁶ U doet uw hand open en verzadigt met welbehagen al wat leeft.

¹⁷ **JHWH** is rechtvaardig in al zijn wegen, goedertieren in al zijn werken.

¹⁸ **JHWH** is nabij allen die Hem aanroepen, allen die Hem aanroepen in waarheid.

¹⁹ Hij vervult de wens van wie ontzag voor Hem hebben, Hij hoort hun hulpge-roep en verlost hen.

²⁰ **JHWH** bewaart allen die Hem liefhebben, maar Hij verdelgt alle goddelozen.

²¹ Mijn mond zal van de lof van **JHWH** spreken, en al wat leeft, zal zijn heilige naam prijzen voor altijd en eeuwig.

God, de enige Helper

146 ¹ Hallelu**JaH**. Loof **JHWH**, mijn ziel.

² Ik zal **JHWH** loven, mijn leven lang, mijn God psalmzingen, zolang ik nog ben.

³ Vertrouwt niet op edelen, op een mensankind, bij wie geen heil is;

⁴ gaat zijn adem uit, dan keert hij terug tot zijn aarde, op die dag vergaan zijn plannen.

⁵ Gezegend is hij, die de God van Jakob tot zijn hulp heeft, wiens verwachting is op **JHWH**, zijn God,

⁶ ^(A) die hemelen en aarde gemaakt heeft, de zee en al wat daarin is, die trouw houdt tot in eeuwigheid;

⁷ die de verdrukten recht verschaft, die de hongerigen brood geeft. **JHWH** maakt de gevangenen los,

⁸ **JHWH** maakt de blinden ziende, **JHWH** richt de gebogenen op, **JHWH** heeft de rechtvaardigen lief;

⁹ **JHWH** behoedt de vreemdelingen, wees en weduwe houdt Hij staande, maar de weg van de goddelozen maakt Hij krom.

¹⁰ **JHWH** is Koning voor eeuwig. Uw God, o Sion, is van geslacht tot geslacht. Hallelu**JaH**.

*De almacht en genade van **JHWH***

147 ¹ Looft **JH**, want het is goed, onze God te psalmzingen, ja,

^(A) **146:6** Hand. 4:24; 14:15.

het is liefelijk, een lofzang is op zijn plaats.

²**JHWH** bouwt Jeruzalem, Hij verzamelt Israëls verdrevenen;

³Hij geneest de verbrokenen van hart en verbindt hun wonden.

⁴Hij bepaalt het getal van de sterren, Hij roept ze alle bij name.

⁵Groot is onze **JHWH** en geweldig in kracht, zijn verstand is onbeperkt.

⁶**JHWH** houdt de *ootmoedigen* staande, maar Hij vernedert de goddelozen ter aarde toe.

⁷*Zingt* **JHWH** een loflied toe, psalmzingt onze God met de citer,

⁸Hij, die de hemel met wolken bedekt, die voor de aarde regen bereidt, die op de bergen gras doet opkomen,

⁹die het vee zijn voer geeft, de jonge raven, als zij roepen.

¹⁰Hij heeft geen welgevallen aan de kracht van het paard, noch behagen in de benen van de man;

¹¹**JHWH** heeft behagen in wie ontzag voor Hem hebben, die op zijn goedheid hopen.

¹²Jeruzalem, roem **JHWH**, Sion, loof uw God.

¹³Want Hij maakt de grendels van uw poorten sterk, Hij zegent uw kinderen in uw midden;

¹⁴Hij geeft uw gebied vrede, Hij verzadigt u met het vette van de tarwe.

¹⁵Hij zendt zijn bevel op de aarde, zijn woord gaat zeer snel;

¹⁶Hij geeft sneeuw als wol, Hij strooit de rijp als as,

¹⁷Hij werpt zijn ijs als stukken; wie kan bestaan voor zijn koude?

¹⁸Hij zendt zijn woord en doet ze smelten, Hij doet zijn wind waaien, - daar vloeien de wateren.

¹⁹Hij heeft Jakob zijn woorden bekendgemaakt, Israël zijn inzettingen en zijn verordeningen.

²⁰Aldus heeft Hij aan geen enkel volk gedaan, en zijn verordeningen kennen zij niet. Hallelu**JaH**.

*Hemelen en aarde, looft **JHWH***

148 ¹Hallelu**JaH**. Looft **JHWH** in de hemel, looft Hem in de hoge.

²Looft Hem, al zijn engelen, looft Hem, al zijn legermachten.

³Looft Hem, zon en maan, looft Hem, al u lichtende sterren.

⁴Looft Hem, hemel der hemelen, en u wateren boven de hemel.

⁵Dat zij de naam van **JHWH** loven, want Hij gebod en zij waren geschapen;

⁶Hij zette hen vast voor altijd en eeuwig, Hij stelde voor hen een inzetting, die geen van hen overtreedt.

⁷Looft **JHWH** op de aarde, u grote zeedieren en alle waterdiepten,

⁸vuur en hagel, sneeuw en nevel, u stormwind, die zijn woord volbrengt;

⁹u bergen en alle heuvels, vruchtboomen en alle ceders;

¹⁰u wilde dieren en alle vee, wat kruipt en wat met vleugels vliegt;

¹¹u koningen van de aarde en alle natïën, u vorsten en alle richters van de aarde;

¹²u jonge mannen en ook meisjes, u ouderen en jongeren samen.

¹³Dat zij de naam van **JHWH** loven, want zijn naam alleen is verheven, zijn majesteit is over aarde en hemel.

¹⁴Hij heeft voor zijn volk een hoorn verhoogd: een lofzang voor al zijn gunstgenoten, voor de kinderen van Israël, het volk dat nabij Hem is. Hallelu**JaH**.

Israëls triomflied

149 ¹Hallelu**JaH**. Zingt **JHWH** een nieuw lied, zijn lof in de gemeente van de vromen.

²Laat Israël zich verheugen in zijn Maker, laten de kinderen van Sion juichen over hun Koning;

³laten zij zijn naam loven met reidans, Hem psalmzingen met tamboerijn en citer.

⁴Want **JHWH** heeft behagen in zijn volk, Hij kroont de *ootmoedigen* met heil.

⁵Laten de vromen juichen met eerbetoon, jubelen op hun bedden.

⁶De lofverheffingen tot God zijn in hun keel, een tweesnijdend zwaard is in hun hand,

⁷om wraak te oefenen aan de volken, bestraffingen aan de natiën;

⁸om hun koningen met kettingen te binden en hun edelen met ijzeren boeien;

⁹om het beschreven vonnis aan hen te voltrekken. Dat is de luister van al zijn gunstgenoten. Hallelu**JaH**.

*Hallelu**JaH***

150 ¹Hallelu**JaH**. Looft God in zijn heiligdom, looft Hem in zijn machtig uitpansel;

²looft Hem om zijn machtige daden, looft Hem naar zijn geweldige grootheid.

³Looft Hem met sjofargeschal, looft Hem met harp en citer,

⁴looft Hem met tamboerijn en reidans, looft Hem met snarenspeel en fluit,

⁵looft Hem met klinkende cimbale, looft Hem met schallende cimbale.

⁶Alles wat adem heeft, looft **JH**. Hallelu**JaH**.

Spreuken

Hebreeuws: Misj-leej (spreuken)

De strekking van de spreuken

1 ^{1(A)} De Spreuken van Salomo, de zoon van David, de koning van Israël, om wijsheid en tucht te verkrijgen, ²om verstandige woorden te begrijpen, om tucht aan te nemen, ³die verstandig maakt, gerechtigheid en recht en recht-schapenheid; ⁴om aan de eenvoudigen verstandigheid, en aan de jongeman kennis en bedachtzaamheid te geven.

⁵Laat de wijze horen en inzicht vermeerderen en laat wie verstandig is, overleg verwerven,

⁶om te begrijpen spreuk en beeld-spraak, woorden en raadsels van wijzen.

^{7(B)} Het ontzag voor **JHWH** is het begin van de kennis; de dwazen verachten wijsheid en tucht.

⁸Hoor, mijn zoon, de tucht van uw vader en verwerp de onderwijzing (Hebreeuws: torah) van uw moeder niet;

⁹want zij zijn een liefelijke krans voor uw hoofd, een ketting voor uw hals.

Vaderlijke waarschuwingen

¹⁰Mijn zoon, indien zondaren u willen verleiden, bewillig niet;

¹¹indien zij zeggen: Ga met ons, laat ons loeren op bloed, laat ons de onschuldige belagen, ook al geeft hij geen oorzaak;

¹²laat ons hen levend verslinden evenals het dodenrijk, met huid en haar, zoals degenen die in het graf neerdalen;

¹³wij zullen allerlei kostbare dingen vinden, wij zullen onze huizen vullen met buit;

¹⁴u zult met ons uw aandeel krijgen, één buidel zal er zijn voor ons allen -

¹⁵mijn zoon, ga niet met hen op weg; weerhoud uw voet van hun pad;

¹⁶want hun voeten snellen naar het kwaad en haasten zich om bloed te vergieten.

¹⁷Want tevergeefs is het net uitgespannen voor de ogen van al wat vleugels heeft;

¹⁸zij echter loeren op hun eigen bloed en leggen een hinderlaag voor hun eigen leven.

¹⁹Zo zijn de paden van ieder die hunkert naar onrechtmatige winst, die haar bezitters het leven ontnemt.

Vermaning van de Wijsheid

^{20(C)} De Wijsheid roept luid op de straat, op de pleinen verheft zij haar stem,

²¹op de hoek van de rumoerige straten roept zij, bij de ingangen van de poorten, in de stad, spreekt zij haar redenen:

²²Hoelang zult u, onverstandigen, het onverstand liefhebben, zullen spotters aan spotternij een welgevallen hebben, en dwazen de kennis haten?

²³Keert u tot mijn vermaning! Zie, ik wil mijn geest voor u uitstorten, u mijn woorden bekendmaken.

²⁴Omdat u weigerde, toen ik riep, niemand acht gaf, toen ik mijn hand uitstreckte,

²⁵u al mijn raadgevingen in de wind sloeg, en mijn vermaning niet wilde,

(A) 1:1 1Kon. 5:12. (B) 1:7 Job 28:28; Ps. 111:10; Spr. 9:10. (C) 1:20 Spr. 8:1-3.

²⁶ daarom zal ik ook lachen om uw verderf; ik zal spotten, wanneer uw verschrikking komen zal.

²⁷ Wanneer uw verschrikking zal komen als een storm en uw verderf zal aansnellen als een wervelwind, wanneer benauwdheid en angst over u zullen komen,

²⁸ dan zullen zij tot mij roepen, maar ik zal niet *antwoorden*, zij zullen mij zoeken, maar mij niet vinden.

²⁹ Omdat zij de kennis hebben gehaat en het ontzag voor **JHWH** niet hebben verkozen,

³⁰ mijn raad niet hebben gewild, al mijn vermaningen hebben afgewezen,

³¹ zullen zij eten van de vrucht van hun wandel en verzadigd worden van hun plannen.

³² Want de afkerigheid van de onverstandigen zal hen doden, de zorgeloosheid van de dwazen zal hen te gronde richten.

³³ Maar wie naar mij luistert, zal gerust wonen, beveiligd tegen de verschrikking van het onheil.

De beschermende wijsheid

2 ¹ Mijn zoon, indien u mijn woorden aanneemt en mijn geboden houdt,

² zodat uw oor de wijsheid opmerkt en u uw hart neigt tot verstandigheid,

³ ja, indien u tot het inzicht roept en tot de verstandigheid uw stem verheft;

⁴ indien u haar zoekt als zilver en naar haar speurt als naar verborgen schatten,

⁵ dan zult u het ontzag voor **JHWH** begrijpen en de kennis van God vinden.

⁶ Want **JHWH** geeft wijsheid, uit zijn mond komen kennis en verstandigheid;

⁷ Hij bewaart hulp voor de oprechten, Hij is een schild voor wie onberispelijk wandelen,

⁸ terwijl Hij waakt over de paden van het recht en de weg van zijn gunstgenoten beschermt.

⁹ Dan zult u gerechtigheid en recht verstaan, ook rechtschapenheid, elke goede weg.

¹⁰ Want de wijsheid zal in uw hart komen en de kennis zal voor uw ziel liefelijk zijn;

¹¹ bedachtzaamheid zal over u waken, verstandigheid zal u behoeden,

¹² om u te redden van de boze weg, van de man die verkeerde dingen spreekt,

¹³ van hen die de rechte paden verlaten, om op duistere wegen te gaan;

¹⁴ die zich verheugen in het doen van kwaad, juichen over boze draaierijen,

¹⁵ van wie hun paden krom zijn en die op hun dwaalwegen gaan;

¹⁶ om u te redden van de vreemde vrouw, van de onbekende die gladde woorden spreekt,

¹⁷ die de echtvriend van haar jeugd verlaat en het verbond van haar God vergeet;

¹⁸ want haar huis zinkt weg naar de dood, haar paden voeren naar de geesten van doden;

¹⁹ niet één van allen die tot haar gaan, keert terug, en zij bereiken de levenspaden niet;

²⁰ opdat u de weg van de goeden bewandelt en de paden van de rechtvaardigen bewaart.

²¹ Want de oprechten zullen het land bewonen en de vromen zullen daarin overblijven,

²² maar de goddelozen zullen uit het land worden uitgeroeid en de trouwelozen zullen eruit worden weggerukt.

De zegenende wijsheid

3 ¹ Mijn zoon, vergeet mijn onderwijzing niet en laat uw hart mijn geboden bewaren,

²want lengte van dagen, en jaren van leven, en vrede zullen zij u vermeerderen.

³Dat liefde en trouw u niet verlaten! Bind ze om uw hals, schrijf ze op de tafel van uw hart,

^{4(A)} dan zult u genegenheid en goedkeuring verwerven in de ogen van God en mensen.

⁵Vertrouw op **JHWH** met uw hele hart en steun op uw eigen inzicht niet.

⁶Ken Hem in al uw wegen, dan zal Hij uw paden recht maken.

^{7(B)} Wees niet wijs in eigen ogen, heb ontzag voor **JHWH** en wijk van het kwaad;

⁸het zal medicijn zijn voor uw vlees, en verfrissing voor uw gebeente.

⁹Vereer **JHWH** met uw rijkdom en met de eerstelingen van al uw inkomsten,

¹⁰dan zullen uw schuren met overvloed gevuld worden en uw perskuipen van most overstromen.

^{11(C)} Veracht, mijn zoon, de tuchtiging van **JHWH** niet en keer u niet met weerszin af van zijn bestraffing.

^{12(D)} Want **JHWH** bestraft wie Hij liefheeft, ja, zoals een vader een zoon, aan wie hij welgevallen heeft.

¹³Gezegend is de mens die wijsheid vindt, de mens die verstandigheid verkrijgt;

¹⁴want wat zij opbrengt, is beter dan de opbrengst van zilver, wat zij doet gewinnen, is beter dan goud.

¹⁵Zij is kostbaarder dan koralen, al wat u kunt verlangen, kan haar niet evenaren.

¹⁶Lengte van dagen is in haar rechterhand, in haar linkerhand rijkdom en eer.

¹⁷Haar wegen zijn liefelijke wegen, al haar paden zijn vrede.

¹⁸Een levensboom is zij voor wie haar aangrijpen, wie haar vasthouden zijn gelukkig te prijzen;

¹⁹**JHWH** heeft door wijsheid de aarde gegrond, door verstand de hemel vastgesteld,

²⁰door zijn kennis zijn de waterdiepten gescheiden en druppelen de wolken dauw.

²¹Mijn zoon, laat ze niet wijken uit uw ogen, bewaar overleg en bedachtzaamheid,

²²dan zullen zij het leven voor uw ziel zijn, een sieraad voor uw hals.

²³Dan zult u uw weg veilig gaan, zonder dat uw voet zich stoot.

²⁴Indien u zich neerlegt, zult u niet opschrikken, maar u zult zich neerleggen en uw slaap zal zoet zijn.

²⁵Wees niet bang voor plotselinge schrik, noch voor de ondergang van de goddelozen, als hij komt.

²⁶Want **JHWH** zal uw betrouwen zijn, Hij zal uw voet bewaren, zodat hij niet gegrepen wordt.

²⁷Onthoud het goed niet aan wie het toekomt, terwijl het in uw macht is het te doen.

²⁸Zeg niet tot uw naaste: Ga heen en kom terug, morgen zal ik geven - terwijl u het hebt.

²⁹Smeed geen kwaad tegen uw naaste, terwijl hij in goed vertrouwen met u omgaat.

³⁰Maak geen ruzie met iemand zonder oorzaak, indien hij u geen kwaad heeft gedaan.

³¹Wees niet jaloers op een man van geweld en verkies geen enkele van zijn wegen,

³²want **JHWH** verafschuwt de verkeerde, maar met de oprechten gaat Hij vertrouwelijk om.

(A) 3:4 Luk. 2:52. (B) 3:7 Rom. 12:16. (C) 3:11 Job 5:17; Heb. 12:5,6. (D) 3:12 Opb. 3:19.

³³ De vloek van **JHWH** is in het huis van de goddelozen, maar de woning van de rechtvaardigen zegent Hij.

³⁴ **(A)** Wanneer Hij met spotters te doen heeft, spot Hij zelf, maar de *nederigen* geeft Hij genade.

³⁵ De wijzen beërven eer, maar de dwazen laden schande op zich.

Vermaning tot wijsheid

4 ¹ Hoort, zonen, de tucht van een vader, en weest opmerkzaam, om inzicht te verkrijgen,

² want ik geef u goede leer; verlaat mijn onderwijzing niet.

³ Want toen ik nog als zoon bij mijn vader was, teder en een enig kind voor het aangezicht van mijn moeder,

⁴ onderwees hij mij en zei tot mij: Laat uw hart mijn woorden vasthouden; onderhoud mijn geboden, opdat u mag leven.

⁵ Verwerf wijsheid, verwerf inzicht, vergeet niet en wijk niet af van de woorden van mijn mond.

⁶ Verlaat haar niet, dan zal zij u bewaren, heb haar lief, dan zal zij u behoeden.

⁷ Het begin van de wijsheid is: verwerf wijsheid en verwerf inzicht bij al wat u bezit.

⁸ Houd haar hoog, dan zal zij u verheffen, zij zal u tot eer brengen, wanneer u haar zult omhelzen.

⁹ Zij zal een liefelijke krans om uw hoofd leggen, een sierlijke kroon zal zij u schenken.

¹⁰ Hoor, mijn zoon, en neem mijn woorden aan, opdat uw levensjaren talrijk worden.

¹¹ Ik onderwijs u in de weg van de wijsheid, ik doe u treden op rechte paden.

¹² Bij uw wandelen zullen uw stappen niet worden belemmerd, wanneer u loopt, zult u niet struikelen.

¹³ Houd vast aan de tucht, laat haar niet los, bewaar haar, want zij is uw leven.

¹⁴ Kom niet op het pad van de goddelozen, betreed de weg van de bozen niet.

¹⁵ Mijd die, ga er niet over; wijk ervan af en ga voorbij.

¹⁶ Want zij kunnen niet slapen, wanneer zij geen kwaad kunnen doen; hun slaap wordt hun ontnomen, wanneer zij niet iemand kunnen doen struikelen;

¹⁷ want zij eten brood van goddeloosheid en drinken wijn van gewelddadigheid.

¹⁸ Maar het pad van de rechtvaardigen is als het glanzende morgenlicht, dat steeds helderder straalt tot de volle dag.

¹⁹ De weg van de goddelozen is als duisternis; zij weten niet, waarover zij kunnen struikelen.

²⁰ Mijn zoon, sla acht op mijn woorden, neig uw oor tot mijn uitspraken;

²¹ laat ze niet wijken uit uw ogen, bewaar ze diep in uw hart.

²² Want zij zijn leven voor wie ze vinden, genezing voor hun hele lichaam.

²³ Behoed uw hart boven al wat te bewaren is, want daaruit zijn de oorsprongen van het leven.

²⁴ Doe weg van u de valsheid van mond en houd ver van u de verkeerdheid van de lippen.

²⁵ Laten uw ogen voorwaarts blikken en uw oogopslag rechtuit zijn.

²⁶ **(B)** Laat uw voet een effen pad inslaan en laten al uw wegen vast zijn.

²⁷ Wijk niet af aan de rechterkant, ook niet aan de linkerkant, houd uw voet verwijderd van het kwade.

Waarschuwing tegen de vreemde vrouw

5 ¹Mijn zoon, sla acht op mijn wijsheid, neig uw oor naar mijn verstandigheid,

²om bedachtzaamheid in acht te nemen en laten uw lippen kennis bewaren.

³Want van honingzeem druipen de lippen van de vreemde vrouw, gladder dan olie is haar gehemelte,

⁴maar op het laatst is zij bitter als alsem, scherp als een tweesnijdend zwaard.

⁵Haar voeten dalen af naar de dood, haar stappen raken het dodenrijk.

⁶Opdat u het pad van het leven niet zou inslaan, zijn haar gangen dwaalwegen, zonder dat u het weet.

⁷Nu dan, zonen, luistert naar mij en wijk niet af van de woorden van mijn mond.

⁸Houd uw weg ver van haar, nader niet tot de deur van haar huis, ⁹opdat u uw luister niet aan anderen geeft noch uw jaren aan een meedogenloze; ¹⁰opdat vreemden zich niet verzadigen met uw vermogen, en uw moeizaam verworven goed niet in het huis van een onbekende zal komen, ¹¹zodat u in het laatst zou kermen, als uw vlees en uw lijf verteerd zijn,

¹²en u zou zeggen: Hoe heb ik de tucht kunnen haten en hoe heeft mijn hart de vermaning kunnen verwerpen; ¹³waarom heb ik niet geluisterd naar de stem van mijn leermeesters, heb ik mijn oor niet geneigd naar hen die mij onderwezen?

¹⁴Bijna was ik in alle kwaad geraakt - te midden van de gemeente en de vergadering.

¹⁵Drink water uit uw eigen regenbak en welwater uit uw eigen bron.

¹⁶Moeten uw bronnen op straat overstromen, (uw) waterbeken op de pleinen?

¹⁷Zij moeten voor u alleen zijn, niet voor vreemden naast u.

¹⁸Uw bron zij gezegend, verheug u over de vrouw van uw jeugd: ¹⁹een liefelijk hert, een bekoorlijke ree; laten haar borsten u altijd vreugdedronken maken, wees voortdurend verrukt over haar liefkozingen.

²⁰Waarom zou u dan, mijn zoon, afdwalen naar een vreemde, de boezem van een onbekende omarmen?

²¹Want voor de ogen van **JHWH** liggen ieders wegen open, Hij weegt al zijn gangen.

²²Zijn ongerechtigheden vangen de goddeloze, in de strikken van zijn zonde raakt hij vast.

²³Hij sterft, omdat tucht hem ontbreekt, door zijn grote dwaasheid verdwaalt hij.

Verskillende waarschuwingen

6 ¹Mijn zoon, indien u borg bent geworden voor uw naaste, voor een vreemde uw handslag hebt gegeven;

²als u verstrikt bent door de woorden van uw mond, gevangen bent door de woorden van uw mond - ³doe dan toch dit, mijn zoon, en red u, want u bent in de greep van uw naaste gekomen: ga, klamp uw naaste aan en bestorm hem; ⁴gun uw ogen geen slaap en uw oogleden geen sluimering; ⁵red u als een gazelle van de vangst, als een vogel uit de hand van de vogelaar.

⁶Ga tot de mier, u luiaard, zie haar wegen en word wijs: ⁷hoewel zij geen aanvoerder heeft, noch leidsman, noch heerser, ⁸bereidt zij in de zomer haar brood, verzamelt zij in de oogst haar voedsel.

⁹Hoelang, luiaard, zult u neerliggen, wanneer zult u opstaan uit uw slaap?

^{10(A)} Nog even slapen, nog even sluimeren, nog even liggen met gevouwen handen -

¹¹ daar komt uw armoede over u als een snelle loper en uw gebrek als een gewapend man.

¹² Een nietsnut, een onheilstichter is hij, die met bedrieglijke mond rondgaat, ¹³ die met zijn ogen knipt, met zijn voeten schuifelt, met zijn vingers wijst, ¹⁴ in wiens hart draaierijen zijn, die aldoor kwaad smeedt, die ruzie stookt.

¹⁵ Daarom komt plotseling zijn ondergang, in een oogwenk wordt hij onherstelbaar verbrijzeld.

¹⁶ Deze zes dingen haat **JHWH**, ja, zeven zijn Hem een hartgrondige gruwel: ¹⁷ hoogmoedige ogen, een valse tong, handen die onschuldig bloed vergieten, ¹⁸ een hart dat heilloze plannen smeedt, voeten die zich haasten om naar het kwade te snellen, ¹⁹ wie leugens uitblaast als een vals getuige en wie ruzie stookt tussen broeders.

Waarschuwing tegen overspel

²⁰ Bewaar, mijn zoon, het gebod van uw vader en verwerp de onderwijzing (H: torah) van uw moeder niet.

²¹ Bind ze voortdurend op uw hart, hang ze om uw hals.

²² Als u op weg bent, mag het u leiden; als u zich neerlegt, mag het over u waken, als u wakker wordt, mag het u toespreken.

²³ Want het gebod is een lamp en de onderwijzing (H: torah) een licht, de vermaningen van de tucht⁽¹⁾ zijn een weg ten leven, ²⁴ om u te bewaren voor de slechte vrouw, voor de gladde tong van de onbekende.

²⁵ Begeer haar schoonheid niet in uw hart, laat zij u niet vangen met haar wimpers.

²⁶ Want ter wille van een hoer (vervalt men) tot een schamel stuk brood, en de vrouw van een ander maakt jacht op een kostbaar leven.

²⁷ Zal iemand vuur in zijn boezem halen, zonder dat zijn klederen in brand geraken?

²⁸ Of zal iemand op gloeiende kolen lopen, zonder dat zijn voeten verbranden?

²⁹ Aldus hij, die tot de vrouw van zijn naaste komt; niemand die haar aanraakt, gaat vrijuit.

³⁰ Men veracht een dief niet, wanneer hij steelt om zijn verlangen te bevredigen, als hij honger heeft, ³¹ maar betrapt zijnde, moet hij zevenvoudige vergoeding geven, al het goed van zijn huis moet hij geven.

³² Wie overspel pleegt met een vrouw, is verstandeloos; wie dit doet, richt zichzelf te gronde.

³³ Schade en schande verkrijgt hij, zijn smaad is onuitwisbaar.

³⁴ Want jaloersheid is vuurgloed in een man, hij kent geen medelijden in dagen van wraak; ³⁵ hij aanvaardt geen enkel zoenmiddel, en blijft onverbiddelijk, al geeft u een nog zo groot geschenk.

7 ¹ Mijn zoon, bewaar mijn woorden en mijn geboden, je zult ze koesteren.

² Bewaar mijn geboden en leef, en bewaar mijn onderwijzing zoals uw oogappel.

³ Bind ze aan uw vingers, schrijf ze op de tafel van uw hart.

⁴ Zeg tot de wijsheid: u bent mijn zuster, en noem het verstand (uw) vertrouweling,

⁽¹⁾ 6:23 Zie Openbaringen 3:19a.

^(A) 6:10 Spr. 24:33,34.

⁵om u te bewaren voor de vreemde vrouw, voor de onbekende, die gladde woorden spreekt.

⁶Want ik keek eens uit het raam van mijn huis, door mijn tralievenster, ⁷en ik zag rond onder de onverstandigen, ik merkte onder de jongelui een verstandeloze knaap, ⁸die over de straat ging, dicht bij haar hoek, en in de richting van haar huis stapte, ⁹in de schemering, aan de avond van de dag, ten tijde van de nacht en de donkerheid; ¹⁰en zie, daar ontmoet hem zulk een vrouw, in hoerenkleding en listig van hart.

¹¹Zij is luidruchtig en losbandig, haar voeten blijven niet in haar huis.

¹²Nu eens op de straat, dan weer op de pleinen, en bij elke hoek loert zij, ¹³en zij grijpt hem aan en kust hem; met een onbeschaamd gezicht zegt zij tot hem: ¹⁴Vredeoffers moest ik brengen, heden heb ik mijn geloften betaald.

¹⁵Daarom ben ik uitgegaan, u tegevoet, om u te zoeken, en ik heb u gevonden.

¹⁶Met dekens heb ik mijn bed bedekt, met bonte spreien van Egyptisch linnen.

¹⁷Ik heb mijn slaapplaats besprenkeld met mirre, aloë en kaneel. ¹⁸Kom, laat ons zwelgen en elkaar beminnen tot de morgen toe, en genieten van liefde.

¹⁹Want mijn man is niet thuis, hij heeft een verre reis ondernomen; ²⁰een buidel geld heeft hij met zich meegenomen, tegen de dag van de volle maan zal hij thuiskomen.

²¹Zij haalde hem over door haar redenering, met haar gladde lippen verleidde zij hem.

²²Argeloos liep hij haar na als een rund dat naar de slachtbank gaat, als een dwaas in boeien geslagen, ²³totdat een

pijl zijn lever doorboorde; zoals een vogel zich haast naar het vangnet, zonder te weten, dat het tegen zijn leven gericht is.

²⁴Nu dan, zonen, luistert naar mij, slaat acht op de redenen van mijn mond.

²⁵Laat uw hart niet afwijken naar haar wegen, dwaal niet af op haar paden.

²⁶Want velen zijn de verslagenen die zij heeft geveeld, talrijk zijn degenen die zij allemaal heeft gedood.

²⁷Haar huis zijn wegen naar het dodenrijk, die afdalen naar de binnenkamers van de dood.

De prediking van de Wijsheid

8 ^{1(A)}Roept de Wijsheid niet en verheft de Verstandigheid niet haar stem?

²Boven op de hoogten aan de weg, daar, waar de paden samenkomen, is zij gaan staan,

³aan de zijde van de poorten, aan de ingang van de stad, waar men de poortdeuren binnengaat, roept zij luid:

⁴Tot u, mannen, roep ik en mijn stem gaat uit tot de mensenkinderen!

⁵u onverstandigen, leert schrandereheid, u dwazen, begrijp het met uw hart.

⁶Hoort, want ik zal verheven dingen spreken en mijn lippen openen tot wat recht is.

⁷Want waarheid spreekt mijn geheimelte, een gruwel voor mijn lippen is de goddeloosheid.

⁸Al de woorden van mijn mond zijn in gerechtigheid gesproken; niets daarin is verdraaid en verkeerd.

⁹Zij alle zijn voor de verstandige juist, betrouwbaar voor wie kennis gevonden hebben.

¹⁰Neemt mijn vermaning aan en niet zilver, en kennis boven uitgelezen goud.

(A) 8:1 Spr. 1:20,21.

¹¹ Want wijsheid is beter dan korallen, al wat men zou kunnen verlangen, kan haar niet evenaren.

¹² Ik, de Wijsheid, woon bij de verstandigheid en ik verkrijg kennis door overleggingen.

¹³ Het ontzag voor **JHWH** is het kwade te haten; hoogmoed en trots en boze wandel en een mond vol draaijerijen haat ik.

¹⁴ Van mij zijn raad en overleg, ik ben het inzicht; van mij is de kracht.

¹⁵ Door mij regeren de koningen en verordenen de machthebbers recht.

¹⁶ Door mij heersen de vorsten en de edelen, al de rechters van de aarde.

¹⁷ Ik heb lief wie mij liefhebben, wie mij ijverig zoeken, zullen mij vinden.

¹⁸ Rijkdom en eer zijn bij mij, duurzaam goed en gerechtigheid.

¹⁹ Mijn vrucht is meer waard dan goud, ja dan gelouterd goud, mijn opbrengst meer dan uitgelezen zilver.

²⁰ Ik wandel op het pad van de gerechtigheid, midden op de wegen van het recht,

²¹ om hen die mij liefhebben, bezit te doen beërven; hun schatkamers zal ik vullen.

²² (A) **JHWH** schiep Mij aan het begin van zijn weg, al vóór zijn werken van oudsher.

²³ Van eeuwigheid aan ben ik geformeerd, vanaf het begin, voordat de aarde bestond.

²⁴ Toen er nog geen oceaan was, ben ik geboren, toen er nog geen bronnen waren, rijk aan water.

²⁵ Eer de bergen omlaag gezonken waren, vóór de heuvelen ben ik geboren;

²⁶ toen Hij het aardrijk en de velden nog niet had gemaakt, noch de eerste stofdeeltjes van de wereld.

²⁷ Toen Hij de hemel bereidde, was ik daar; toen Hij een kring trok op het oppervlak van de oceaan,

²⁸ toen Hij de wolken daarboven bevestigde, en de bronnen van de oceaan met kracht opborrelden,

²⁹ toen Hij aan de zee haar grenzen stelde, opdat de wateren zijn gebod niet zouden overtreden, en Hij de grondslagen van de aarde bepaalde,

³⁰ toen was ik een troetelkind bij Hem, ik was een en al verrukking dag aan dag, altijd mij verheugend voor zijn aangezicht,

³¹ mij verheugend in de wereld van zijn aardrijk, en mijn vreugde was met de mensenkinderen.

³² Nu dan, zonen, luistert naar mij, want gezegend zijn zij die mijn wegen bewaren.

³³ Hoort naar de vermaning, dan wordt u wijs, slaat haar niet in de wind.

³⁴ Gezegend is de mens die naar mij luistert, dag aan dag wachthoudende aan mijn deuren, bewakende de posten van mijn poorten.

³⁵ Want wie mij vindt, heeft het leven gevonden, hij heeft van **JHWH** welgevallen verkregen.

³⁶ Maar wie mij mist, doet zijn leven geweld aan; allen die mij haten, hebben de dood lief.

De uitnodiging van de Wijsheid en van de Dwaasheid

9¹ De Wijsheid heeft haar huis gebouwd, zij heeft haar zeven pilaren uitgehouden,

² zij heeft haar slachtvee geslacht, haar wijn gemengd, ook heeft zij haar tafel bereid.

(A) 8:22 Opb. 3:14.

³ Zij heeft haar dienaressen uitgezonden, zij roept boven op de hoogten van de stad:

⁴ Laat wie onverstandig is, zich hierheen keren; tot de verstandeloze zegt zij:

⁵ Komt, eet van mijn brood en drinkt van de wijn die ik gemengd heb;

⁶ laat varen het onverstand, dan zult u leven, en betreedt de weg van het verstand.

⁷ Wie een spotter terechtwijst, haalt schande over zich, wie een goddeloze tuchtigt, zijn eigen schandvlek.

⁸ Bestraf de spotter niet, opdat hij u niet zal haten, bestraf de wijze, dan zal hij u liefhebben,

⁹ geef aan de wijze, en hij zal nog wijzer worden, onderwijs de rechtvaardige, en hij zal aan inzicht winnen.

^{10(A)} Het ontzag voor **JHWH** is het begin van de wijsheid en het kennen van de Hoogheilige is verstand.

¹¹ Want door mij worden uw dagen vermeerderd, worden jaren van leven u toegevoegd.

¹² Als u wijs bent, bent u wijs tot uw eigen welzijn, als u spot, zult u dat alleen dragen.

¹³ Vrouwe Dwaasheid is luidruchtig, enkel onverstand, en zij weet niets;

¹⁴ zij zit bij de deur van haar huis op een zetel op de hoogten van de stad

¹⁵ om te nodigen wie op de weg voorbijgaan, die hun paden recht maken:

¹⁶ Laat wie onverstandig is, zich hierheen keren; is iemand verstandeloos, dan zegt zij:

¹⁷ Gestolen water is zoet, stiekem gegeten brood is smakelijk.

¹⁸ Maar hij weet niet, dat daar geesten van doden zijn, dat haar genodigden zijn in de diepten van het dodenrijk.

Lessen van levenswijsheid

10¹ De Spreuken van Salomo. Een wijs zoon verheugt zijn vader, maar een dwaas zoon is een zorg voor zijn moeder.

² Schatten, door goddeloosheid verkregen, doen geen nut, maar gerechtigheid redt van de dood.

³ **JHWH** laat de rechtvaardige geen honger lijden, maar de begerigheid van de goddelozen wijst Hij af.

⁴ Een trage hand maakt arm, maar de hand van de vlijtigen maakt rijk.

⁵ Wie verzamelt in de zomer, is een verstandig zoon; wie slaapt in de oogsttijd, is een zoon die zich schandelijk gedraagt.

⁶ Zegeningen zijn op het hoofd van de rechtvaardigen, maar de mond van de goddelozen verbergt geweld.

⁷ De herinnering aan de rechtvaardigen zal tot zegening zijn, maar de naam van de goddelozen zal weggroten.

⁸ Wie wijs van hart is, neemt geboden aan, maar wie dwaas van lippen is, komt ten val.

⁹ Wie in oprechtheid wandelt, gaat veilig, maar wie zijn wegen verdraait, wordt doorzien.

¹⁰ Wie met zijn ogen knipt, veroorzaakt verdriet, wie dwaas van lippen is, komt ten val.

¹¹ De mond van de rechtvaardigen is een bron van leven, maar de mond van de goddelozen verbergt geweld.

^{12(B)} Haat verwekt gekibbel, maar liefde bedekt alle overtredingen.

¹³ Op de lippen van de verstandige wordt wijsheid gevonden, maar de roede is voor de rug van de verstandeloze.

(A) 9:10 Job 28:28; Ps. 111:10; Spr. 1:7. (B) 10:12 Jak. 5:20; 1Pet. 4:8.

¹⁴Wijzen bewaren de kennis, maar de mond van de dwaas is een steeds dreigend onheil.

¹⁵De bezitting van de rijke is zijn sterke stad, het onheil van de armen is hun armoede.

¹⁶Het gewin van de rechtvaardige is ten leven; de inkomsten van de goddeloze zijn tot zonde.

¹⁷Een pad ten leven is hij, die de vermaning in acht neemt, maar wie de terechtwijzing veracht, doet dwalen.

¹⁸Wie haat verbergt, is een leugenlip; wie laster verbreidt, is een dwaas.

¹⁹In veelheid van woorden ontbreekt de overtreding niet, maar wie zijn lippen bedwingt, is verstandig.

²⁰Uitgelezen zilver is de tong van de rechtvaardigen; het hart van de goddelozen is weinig waard.

²¹De lippen van de rechtvaardige weiden er velen, maar de dwazen sterven door gebrek aan verstand.

²²De zegen van **JHWH**, die maakt rijk, zwoegeen voegt er niets aan toe.

²³Zoals het een vermaak is voor de dwaas schanddaden te bedrijven, zo is het met de wijsheid voor de man van verstand.

²⁴Waar de goddeloze bang voor is, dat overkomt hem, maar Hij vervult de wens van de rechtvaardigen.

²⁵Als de stormwind voorbijgaat, dan is de goddeloze niet meer, maar de rechtvaardige staat als een duurzame grondslag.

²⁶Wat azijn is voor de tanden en wat rook is voor de ogen, dat is de luiard voor wie hem zenden.

²⁷Het ontzag voor **JHWH** vermeerdert de dagen, maar de jaren van de goddelozen worden verkort.

²⁸De verwachting van de rechtvaardigen is vreugde, maar de hoop van de goddelozen gaat teniet.

²⁹De weg van **JHWH** is een beschutting voor de oprechten, maar onheil voor de bedrivers van ongerechtigheid.

³⁰De rechtvaardige zal in eeuwigheid niet wankelen, maar de goddelozen zullen de aarde niet bewonen.

³¹De mond van de rechtvaardige brengt wijsheid voort, maar de valse tong wordt verdelgd.

³²De lippen van de rechtvaardige weten wat aangenaam is, maar de mond van de goddelozen is enkel valsheid.

11 ¹Een bedrieglijke weegschaal is **JHWH** een gruwel, maar een zuivere weegsteen is Hem aangenaam.

²Als overmoed komt, komt schande mee, maar wijsheid is bij de *ootmoedigen*.

³De rechtschapenheid van de oprechten leidt hen, maar de verkeerde zin van de trouwelozen is hun tot verderf.

⁴Rijkdom baat niet op de dag van de toorn, maar gerechtigheid redt van de dood.

⁵De gerechtigheid van de rechtschapene effent zijn weg, maar de goddeloze komt door zijn goddeloosheid ten val.

⁶De gerechtigheid van de oprechten zal hen redden, maar de trouwelozen worden door hun begeerlijkheid gevangen.

⁷Bij de dood van een goddeloos mens vergaat de verwachting, en het verlangen van de boosheid gaat teniet.

⁸De rechtvaardige wordt uit benauwdheid gered, en dan komt de goddeloze in zijn plaats.

⁹Met de mond stort de godvergetene zijn naaste in het verderf, maar door kennis worden de rechtvaardigen gered.

¹⁰Over de voorspoed van de rechtvaardigen verheugt zich de stad, bij de ondergang van de goddelozen is er gejuich.

¹¹In de zegen van de oprechten ligt de opkomst van de stad, maar door de mond van de goddelozen wordt zij afgebroken.

¹²Wie zijn naaste veracht, is verstandeloos; maar een verstandig man zwijgt stil.

¹³Wie met laster omgaat, verraadt geheimen; maar wie betrouwbaar van geest is, houdt een zaak verborgen.

¹⁴Als beleid ontbreekt, komt het volk ten val; maar er is redding, als er vele raadgevers zijn.

¹⁵Slecht vergaat het hem die borg is voor een vreemde, maar wie de handslag vermijdt, gaat veilig.

¹⁶Een bevallige vrouw verkrijgt eer, zo verkrijgen de geweldigen rijkdom.

¹⁷Een weldadig man doet zichzelf wél, maar wie onbarmhartig is, kwelt zijn eigen vlees.

¹⁸De goddeloze maakt winst die niet gedijt, maar wie gerechtigheid zaait, heeft blijvend gewin.

¹⁹Ware gerechtigheid strekt ten leven, maar wie het kwaad najaagt, hem strekt het ten dode.

²⁰De verkeerden van hart zijn **JHWH** een gruwel, maar de oprechten van wandel zijn Hem aangenaam.

²¹Voorwaar, de boze blijft niet ongestraft, maar het geslacht van de rechtvaardigen wordt bevrijd.

²²Als een gouden ring in een varkenssnuit is een schone vrouw zonder verstand.

²³Wat de rechtvaardigen wensen, brengt enkel het goede; wat de goddelozen hopen, loopt uit op toorn.

²⁴Er zijn er, die uitstrooien en toch nog meer verkrijgen; terwijl anderen meer inhouden dan recht is en toch gebrek lijden.

²⁵De zegenende ziel wordt overvloedig verkwikt, wie te drinken geeft, krijgt ook zelf te drinken.

²⁶Wie koren achterhoudt, hem vloekt het volk; maar zegening daalt neer op het hoofd van de verkoper.

²⁷Wie het goede nastreeft, zoekt welbehagen; maar wie het kwade najaagt, hem zal het overkomen.

²⁸Wie op zijn rijkdom vertrouwt, die zal vallen; maar als fris loof zullen de rechtvaardigen opkomen.

²⁹Wie zijn huis in wanorde brengt, zal wind erven; de dwaas wordt een slaaf van de wijze van hart.

³⁰De vrucht van de rechtvaardigen is een levensboom, en wie wijs is, wint harten.

^{31(A)} Zie, aan de rechtvaardige wordt vergolden op aarde, hoeveel te meer aan de goddeloze en de zondaar!

12 ¹Wie tucht liefheeft, heeft kennis lief; maar wie terechtwijzing haat, is dom.

²De goede verkrijgt welgevallen van **JHWH**, maar een man met slinkse streken veroordeelt Hij.

³Geen mens blijft staande door goddeloosheid, maar de wortel van de rechtvaardigen is niet te verwrikken.

⁴Een krachtige vrouw is de kroon van haar man, maar als bederf in zijn gebeente is zij, die beschaamd doet staan.

⁵De overleggingen van de rechtvaardigen zijn recht, de voornemens van de goddelozen zijn bedriegerij.

⁶De woorden van de goddelozen leren op bloed, maar de mond van de oprechten redt hen.

⁷De goddelozen worden omvergeworpen en zijn niet meer, maar het huis van de rechtvaardigen blijft in stand.

(A) 11:31 1Pet. 4:18.

⁸Naar de mate van zijn verstand wordt een man geprezen, maar een verkeerde van hart komt in verachting.

⁹Het is beter onaanzienlijk te zijn en een knecht te hebben, dan zich groot voor te doen bij broodgebrek.

¹⁰De rechtvaardige weet wat toekomt aan zijn vee, maar de barmhartigheid van de goddelozen is wreed.

¹¹Wie zijn akker bewerkt, zal zich met brood verzadigen; maar wie ijdele dingen najaagt, is verstandeloos.

¹²De goddeloze begeert de vangst van boze dingen, maar de wortel van de rechtvaardigen geeft (vrucht).

¹³In de overtreding van de lippen ligt een boze valstrik, maar de rechtvaardige ontkomt aan de benauwdheid.

¹⁴Van de vrucht van zijn mond wordt iemand met het goede verzadigd; wat mensenhanden volbrengen, keert weer tot hem.

¹⁵De weg van de dwaas is recht in zijn ogen, maar wie naar raad luistert, is wijs.

¹⁶Een dwaas maakt zijn ergernis dadelijk bekend, maar een schrandere bedekt de smaad.

¹⁷Wie waarheid spreekt, deelt mee wat recht is, maar een leugenachtig getuige (spreekt) bedrog.

¹⁸Er zijn er, van wie hun gepraat werkt als dolksteken, maar de tong van de wijzen brengt genezing aan.

¹⁹Een waarachtige lip bestaat voor altijd, maar een leugenachtige tong slechts voor een ogenblik.

²⁰Bedrog is in het hart van wie kwaad smeden, maar voor wie tot vrede raden, is er vreugde.

²¹De rechtvaardige zal geen enkel onheil treffen, maar de goddelozen zijn vol van onheil.

²²Leugenlippen zijn **JHWH** een gruwel, maar wie trouw handelen, zijn Hem aangenaam.

²³Een schrandere mens houdt zijn kennis voor zich, maar het hart van de zotten verkondigt dwaasheid.

²⁴De hand van vlijtige mensen zal heersen, maar traagheid voert tot dienstbaarheid.

²⁵Zorgen in het hart van de mens buigt het neer, maar een goed woord verheugt het.

²⁶De rechtvaardige onderkent wie hem kwaad wil doen, maar de weg van de goddelozen doet hen dwalen.

²⁷De trage zal zijn wild niet vangen, maar een kostbaar bezit is het deel van de vlijtige.

²⁸Op het pad van de gerechtigheid is leven, maar de weg van de zonde voert naar de dood.

13 ¹Een wijs zoon laat zich tuchtigen door zijn vader, maar een spotter luistert niet naar berisping.

²Van de vrucht van zijn mond zal iemand het goede eten, maar het verlangen van de trouwelozen gaat uit naar geweld.

³Wie zijn mond in toom houdt, bewaart zijn leven; wie zijn lippen openspert, hem wacht het verderf.

⁴De ziel van de luiaard is begerig, maar tevergeefs, maar de ziel van de vlijtigen wordt overvloedig verkwikt.

⁵De rechtvaardige haat leugentaal, maar de goddeloze maakt zich gehaat en wordt te schande.

⁶Gerechtigheid bewaart de onberispelijken van wandel, maar goddeloosheid stort de zondaren in het verderf.

⁷Sommigen stellen zich rijk aan, terwijl zij in het geheel niets hebben; anderen houden zich arm bij veel bezit.

⁸Het losgeld voor iemands leven is zijn rijkdom, maar de arme krijgt geen bedreiging te horen.

⁹Het licht van de rechtvaardigen brandt blij, maar de lamp van de goddelozen wordt uitgeblust.

¹⁰Door overmoed ontstaat slechts ru-zie, maar bij hen die zich laten raden, is wijsheid.

¹¹Een vermogen, uit niets verkregen, slinkt weg; maar wie met eigen hand verzamelt, wordt rijk.

¹²Een langgerekt hopen maakt het hart ziek, maar een vervulde begeerte is een levensboom.

¹³Wie het woord veracht, moet het ontgelden; maar wie ontzag heeft voor het gebod, hem zal vergolden worden.

¹⁴Het onderwijs van de wijze is een bron van leven, om dodelijke strikken te ontwijken.

¹⁵Goed inzicht verschaft gunst, maar de weg van de trouwelozen is onbegaanbaar.

¹⁶Ieder schrandere mens handelt met overleg, maar een zot kraamt dwaasheid uit.

¹⁷Een goddeloos gezant valt in het ongeluk, maar een betrouwbare bode brengt genezing.

¹⁸Armoede en schande treffen hem die de tucht in de wind slaat, maar wie de terechtwijzing in acht neemt, wordt geëerd.

¹⁹Een vervulde begeerte is zoet voor de ziel, het is de dwazen een gruwel van het kwaad af te wijken.

²⁰Wie met wijzen omgaat, wordt wijs; maar wie met dwazen verkeert, wordt slecht.

²¹Het kwaad vervolgt de zondaren, maar de rechtvaardigen vergeldt Hij het goede.

²²De goede doet zijn kleinkinderen erven, maar het vermogen van de zondaar wordt weggelegd voor de rechtvaardigen.

²³Het pas ontgonnen land van de armen kan overvloed van voedsel leveren, maar soms gaat deze door onrecht verloren.

²⁴Wie zijn roede spaart, haat zijn zoon; maar wie hem liefheeft, tuchtigt hem al vroeg.

²⁵De rechtvaardige eet tot verzadiging toe, maar de buik van de goddelozen zal gebrek lijden.

14¹De wijsheid van de vrouwen bouwt haar huis, maar de dwaasheid breekt het af met haar eigen handen.

²Wie in oprechtheid wandelt, heeft ontzag voor **JHWH**; maar hij wiens wegen verkeerd zijn, veracht Hem.

³In de mond van de dwaas ligt een roede voor zijn hoogmoed, maar de lippen van de wijzen bewaren hen.

⁴Als er geen runderen zijn, blijft de kribbe leeg, maar door de kracht van de ploegos is er een rijke opbrengst.

⁵Een betrouwbaar getuige liegt niet, maar wie leugens uitblaast, is een vals getuige.

⁶Een spotter zoekt naar wijsheid, maar tevergeefs, maar voor de verstandige is kennis gemakkelijk te verkrijgen.

⁷Ga de dwaze man uit de weg, want verstandige lippen bemerkt u daar niet.

⁸De wijsheid van de schrandere is: zijn weg te verstaan, maar de dwaasheid van de zotten loopt uit op bedrog.

⁹Het schuldoffer spot met de dwazen, maar onder oprechten woont (Gods) welbehagen.

¹⁰Het hart kent zijn eigen droefheid, en in zijn vreugde kan een vreemde zich niet mengen.

¹¹Het huis van de goddelozen zal verwoest worden, maar de tent van de oprechten zal bloeien.

¹²(A) Soms schijnt een weg iemand recht, maar het einde daarvan voert naar de dood.

¹³Ook onder het lachen kan het hart pijn lijden en het einde van de vreugde kan zorgen zijn.

¹⁴De afvallige van hart verzadigt zich met zijn wegen; maar een goed man met het zijne.

¹⁵De onverstandige gelooft elk woord, maar de schrandere geeft acht op zijn gang.

¹⁶De wijze heeft ontzag en wijkt af van het kwaad, maar de dwaas gaat zich te buiten en voelt zich toch veilig.

¹⁷Wie spoedig boos is, begaat dwaasheid, en een man met slinkse streken wordt gehaat.

¹⁸De onverstandigen krijgen dwaasheid als hun deel, maar de schranderen worden gekroond met kennis.

¹⁹De bozen moeten zich neerbuigen voor de goeden, en de goddelozen bij de poorten van de rechtvaardige.

²⁰Zelfs door zijn naaste wordt de arme gehaat, maar de vrienden van de rijke zijn vele.

²¹Wie zijn naaste veracht, zondigt; maar gezegend is hij, die zich ontfermt over *ellendigen*.

²²Zullen de bewerkers van het kwade niet dwalen? Maar liefde en trouw zijn voor de bewerkers van het goede.

²³In alle moeitevolle arbeid zal voordeel zijn, maar het gepraat van de lippen leidt enkel tot gebrek.

²⁴De kroon van de wijzen is hun rijkdom; de dwaasheid van de zotten blijft dwaasheid.

²⁵Een betrouwbaar getuige is een redder van levens, maar wie leugens blaast, is een en al bedrog.

²⁶In het ontzag voor **JHWH** ligt sterke gerustheid, zelfs voor zijn zonen is er een schuilplaats.

²⁷Het ontzag voor **JHWH** is een levensbron, om dodelijke strikken te ontwijken.

²⁸In een groot volk is de heerlijkheid van de koning, maar in gebrek aan onderdanen ligt de ondergang van de machthebber.

²⁹De geduldige is groot van verstand, maar wie kortaangebonden is, hoopt dwaasheid op.

³⁰Een zachtmoedig hart is leven voor het vlees, maar jaloersheid is vertering voor de beenderen.

³¹Wie de arme verdrukt, smaadt zijn Maker; maar wie zich over de arme ontfermt, eert Hem.

³²In zijn onheil wordt de goddeloze geveld, maar de rechtvaardige vindt zelfs in zijn dood een schuilplaats.

³³In het hart van de verstandige rust de wijsheid, zelfs te midden van de zotten wordt zij onderkend.

³⁴Gerechtigheid verhoogt een volk, maar zonde is een schandvlek van de natien.

³⁵Het welgevalen van de koning valt een verstandig dienaar ten deel, maar hem die zich schandelijk gedraagt, treft zijn boosheid.

15¹Een zacht *antwoord* keert de grimmigheid af, maar een kwetsend woord wekt toorn op.

²De tong van de wijzen brengt degelijke kennis voort, maar de mond van de zotten stort dwaasheid uit.

³De ogen van **JHWH** zijn over alle plaatsen, opmerkzaam acht gevend op kwaden en goeden.

⁴Zachtheid van tong is een levensboom, maar valsheid in haar is een verderf in de geest.

⁵De dwaas versmaadt de tucht van zijn vader, maar wie de terechtwijzing ter harte neemt, is verstandig.

⁶In het huis van de rechtvaardige is een grote schat, maar het gewin van de goddeloze brengt vernieling.

⁷De lippen van de wijzen strooien kennis uit, maar het hart van de dwazen is niet recht.

⁸Het offer van de goddelozen is **JHWH** een gruwel, maar aan het gebed van de oprechten heeft Hij welgevallen.

⁹De weg van de goddeloze is **JHWH** een gruwel, maar wie gerechtigheid najaagt, heeft Hij lief.

¹⁰Gestrenge tuchtiging treft hem die het rechte pad verlaat; wie terechtwijzing haat, zal sterven.

¹¹Dodenrijk en verderf liggen open voor **JHWH**, hoeveel te meer de harten van de mensenkinderen!

¹²De spotter houdt er niet van, dat men hem terechtwijst; tot de wijzen zal hij niet gaan.

¹³Een blij hart maakt het aangezicht vrolijk, maar door hartenleed wordt de geest verslagen.

¹⁴Het hart van de verstandige zoekt kennis, maar de mond van de zotten houdt zich met dwaasheid bezig.

¹⁵Al de dagen van de *ellendige* zijn boos, maar voor de blijmoedige is het altijd feest.

¹⁶Beter is een weinig ontzag voor **JHWH**, dan een grote schat en onrust daarbij.

¹⁷Beter een schotel groente, waar liefde heerst, dan een gemeste os en haat daarbij.

¹⁸Een opvliegend mens wekt ruzie op, maar een geduldige doet de strijd bedaren.

¹⁹De weg van de luiaard is als een doornhaag, maar het pad van de oprechten is welgebaand.

²⁰Een wijs zoon verheugt de vader, maar een dwaas van een mens veracht zijn moeder.

²¹Dwaasheid is vreugde voor de verstandeloze, maar een man van verstand houdt de rechte weg.

²²Plannen mislukken bij gebrek aan overleg, maar door de veelheid van raadgevers komt iets tot stand.

²³Iemand heeft vreugde, als hij een gepast *antwoord* geeft, en hoe goed is een woord op zijn tijd!

²⁴Het pad van het leven gaat voor de verstandige opwaarts, opdat hij het dodenrijk beneden zal ontwijken.

²⁵Het huis van de hoogmoedigen breekt **JHWH** af, maar Hij maakt de grenspaal van de weduwe vast.

²⁶De plannen van de boze zijn **JHWH** een gruwel, maar liefelijke woorden zijn rein.

²⁷Wie hunkert naar onrechtmatige winst, vernielt zijn eigen huis; maar wie geschenken haat, zal leven.

²⁸Het hart van de rechtvaardige overweegt, wat hij zal *antwoorden*, maar de mond van de goddelozen stort boosheden uit.

²⁹Ver is **JHWH** van de goddelozen, maar het gebed van de rechtvaardigen hoort Hij.

³⁰Vriendelijk stralende ogen verheugen het hart; een goede tijding verkwikt het gebeente.

³¹Het oor, dat luistert naar de terechtwijzing die ten leven is, zal verblijven te midden van de wijzen.

³²Wie de tucht in de wind slaat, veracht zijn leven; maar wie naar terechtwijzing luistert, verkrijgt verstand.

³³ Het ontzag voor **JHWH** voedt op tot wijsheid, en *ootmoed* gaat vooraf aan de eer.

16 ¹ De mens heeft overleggingen van het hart, maar het *antwoord* van de tong is van **JHWH**.

² Al iemands wegen zijn rein in zijn ogen, maar **JHWH** toetst de geesten.

³ Beveel **JHWH** uw werken, dan zullen uw voornemens gelukken.

⁴ **JHWH** heeft alles gemaakt voor zijn bedoeling, ja, zelfs de goddeloze voor de dag van het kwaad.

⁵ Iedere hooghartige is **JHWH** een gruwel; voorwaar, hij blijft niet ongestraft.

⁶ Door liefde en trouw wordt de ongerechtigheid verzoend, door het ontzag voor **JHWH** wijkt men van het kwaad.

⁷ Als iemands wegen **JHWH** behagen, doet Hij zelfs zijn vijanden vrede met hem maken.

⁸ Beter een weinig met gerechtigheid, dan grote inkomsten met onrecht.

⁹ Het hart van de mensen overdenkt zijn weg, maar **JHWH** bestuurt zijn gang.

¹⁰ Het oordeel van God is op de lippen van de koning, in het gericht faalt zijn mond niet.

¹¹ Een zuivere waag en weegschaal zijn van **JHWH**; alle weegstenen in de buidel zijn zijn werk.

¹² Voor koningen is het een gruwel, goddeloosheid te plegen, want door gerechtigheid wordt de troon bevestigd.

¹³ Rechtaardige lippen zijn de koningen aangenaam, hem die oprechte woorden spreekt, heeft hij lief.

¹⁴ De grimmigheid van de koning is een voorbode van de dood, maar een wijs man verzoent die.

¹⁵ Het licht op het gezicht van de koning is het leven, en zijn welgevallen is als een wolk van de late regen.

¹⁶ Hoeveel beter is het, wijsheid te verkrijgen dan goud, hoeveel verkieslijker is het, verstand te verwerven dan zilver!

¹⁷ De koers van de oprechten is: te wijken van het kwaad; wie acht geeft op zijn weg, bewaart zijn leven.

¹⁸ Hoogmoed gaat vooraf aan het verderf, en hoogmoed komt voor de val.

¹⁹ Het is beter *nederig* van geest te zijn met de *armen*, dan buit te delen met de hoogmoedigen.

²⁰ Wie op het woord acht geeft, zal het goede vinden; ja, gezegend is hij, die op **JHWH** vertrouwt.

²¹ De wijze van hart wordt verstandig genoemd, en zoetheid van lippen versterkt het betoog.

²² Het verstand is voor zijn bezitters een bron van leven, maar de straf voor de dwazen is hun eigen dwaasheid.

²³ Het hart van de wijze maakt zijn mond verstandig, en versterkt het betoog op zijn lippen.

²⁴ Vriendelijke woorden zijn als honingzeem, zoet voor de ziel en medicijn voor het gebeente.

²⁵ (A) Soms schijnt een weg iemand recht, maar het einde daarvan voert naar de dood.

²⁶ De honger van de werkmans werkt voor hem, want zijn mond spoort hem aan.

²⁷ Een nietswaardig man graaft boosheid op, op zijn lippen is het als verzenzend vuur.

²⁸ Een valsaard veroorzaakt ruzie, een lasteraar brengt scheiding tussen vrienden.

²⁹ Een man van het geweld verleidt zijn naaste en leidt hem op een weg die niet goed is.

³⁰Wie zijn ogen toeknijpt, wil valse dingen verzinnen; wie zijn lippen samendrukt, heeft het kwaad al gedaan.

³¹De grijsheid is een sierlijke kroon, zij wordt op de weg van de gerechtigheid gevonden.

³²Een geduldig mens overtreft een held, wie zijn geest beheerst, hem die een stad inneemt.

³³Het lot wordt in de schoot geworpen, maar elke beslissing daarvan is van **JHWH**.

17¹Beter een droog stuk brood en rust daarbij, dan een huis vol vlees, waarover men ruzie maakt.

²Een verstandige slaaf zal heersen over een zoon die zich schandelijk gedraagt, en zal in de erfenis delen te midden van de broeders.

³De smeltkroes is voor het zilver en de oven voor het goud, maar de toetser van harten is **JHWH**.

⁴Een booswicht schenkt aandacht aan een bedrieglijke lip; valsheid leent het oor aan de verderfelijke tong.

⁵Wie de arme bespot, smaadt zijn Maker; wie zich over onheil verheugt, blijft niet ongestraft.

⁶De kroon van de ouden zijn kleinkinderen en de eer van de kinderen zijn hun ouders.

⁷Een groot woord past niet aan een dwaas, hoeveel te minder leugentaal aan een edele.

⁸Het geschenk is in de ogen van zijn bezitter een kostbare steen, hij is voorspoedig waarheen hij zich ook wendt.

⁹Wie een overtreding bedekt, jaagt liefde na; maar wie een zaak ophaalt, brengt scheiding tussen vrienden.

¹⁰Een berisping maakt op de verstandige meer indruk dan honderd slagen op een zot.

¹¹De weerspannige zoekt slechts het kwade, maar tegen hem zal een onbarmhartige bode worden gezonden.

¹²Laat een van jongen beroofde berin iemand tegenkomen, maar niet een zot in zijn dwaasheid.

¹³Wie kwaad voor goed vergeldt, het kwaad zal van zijn huis niet wijken.

¹⁴Het begin van een ruzie is als het doorsteken van een waterkering; laat dus af van ruzie, voordat hij losbreekt.

¹⁵Wie een goddeloze vrijspreekt en wie een rechtvaardige veroordeelt, deze beiden zijn **JHWH** een gruwel.

¹⁶Wat baat de koop prijs in de hand van de dwaas om wijsheid te kopen, daar hij immers geen verstand heeft?

¹⁷Een vriend heeft altijd lief, maar een broeder wordt voor de nood geboren.

¹⁸Een verstandeloos mens is hij, die handslag geeft, die zich borg stelt voor zijn naaste.

¹⁹Wie ruzie liefheeft, heeft overtreding lief; wie een grote mond opzet, zoekt verderf.

²⁰De verkeerde van hart vindt geen geluk, de valse van tong valt in het ongeluk.

²¹Wie een zot verwekt, die wordt het tot kwelling, de vader van een dwaas zal zich niet verheugen.

²²Een vrolijk hart bevordert de genezing, maar een verslagen geest doet het gebeente verdorren.

²³De goddeloze neemt een geschenk uit de buidel aan, om de paden van het recht te buigen.

²⁴De verstandige heeft de wijsheid voor ogen, maar de ogen van een dwaas dwalen tot het einde van de aarde.

²⁵Een dwaas zoon is zijn vader een ergernis en een verdriet voor wie hem baarde.

²⁶Een rechtvaardige te beboeten is al verkeerd, onbehoorlijk is het een edele te slaan.

²⁷De verstandige houdt zijn woorden in, de man van inzicht is bezonnen.

²⁸Zelfs een dwaas die zwijgt, gaat door voor wijs; als hij zijn lippen gesloten houdt, voor verstandig.

18¹De eenzelvige zoekt zijn eigen verlangen, hij barst los tegen al wat verstandig is.

²Een dwaas schept geen behagen in inzicht, maar hierin, dat zijn hart zich bloot geeft.

³Waar de goddeloze komt, komt ook verachting, en met schande komt smaad.

⁴De woorden van iemands mond zijn diepe wateren, een bruisende beek, een bron van wijsheid.

⁵Het is verkeerd de goddeloze voor te trekken, en de rechtvaardige in het oordeel weg te duwen.

⁶De lippen van de dwaas brengen ruzie voort, en zijn mond roept om slagen.

⁷De mond van de dwaas is hem tot verderf, zijn lippen zijn een valstrik voor hemzelf.

⁸De woorden van de lasteraar zijn als lekkernijen; zij glijden immers af naar de schuilhoeken van het hart.

⁹Hij, die traag is in zijn arbeid, is reeds een broeder van de verderver.

¹⁰De naam van **JHWH** is een sterke toren; de rechtvaardige ijlt daarheen en is onaantastbaar.

¹¹Het bezit van de rijke is zijn sterke stad, en als een hoge muur - in zijn verbeelding.

¹²Vóór de val is het hart van de mens hoogmoedig, maar *ootmoed* gaat vooraf aan eer.

¹³Wie antwoord geeft, voordat hij hoort, die is het tot dwaasheid en smaad.

¹⁴De geestkracht van de mens houdt hem staande in zijn lijden, maar een neerslachtige geest, wie zal die opbeuren?

¹⁵Het hart van de verstandige verwerft kennis, het oor van de wijzen zoekt kennis.

¹⁶Iemands geschenk maakt ruimte voor hem en brengt hem in de tegenwoordigheid van de groten.

¹⁷In het rechtsgeding heeft de eerste (spreker) gelijk, maar dan komt de ander en rekent hem na.

¹⁸Het lot doet onderlinge strijd ophouden en scheidt sterke mannen van elkaar.

¹⁹Een verongelijkte broeder is ontoegankelijker dan een sterke stad, en onenigheid is als de grendel van een burcht.

²⁰Van de vrucht van iemands mond wordt zijn binnenste verzadigd; hij verzadigt zich met de opbrengst van zijn lippen.

²¹Dood en leven zijn in de macht van de tong, wie aan haar toegeeft, zal haar vrucht eten.

²²Wie een vrouw vond, heeft iets goeds gevonden en gunst van **JHWH** verworven.

²³Smekend spreekt de arme, maar hard *antwoordt* de rijke.

²⁴Veel makkers strekken een mens tot ongeluk, maar soms is een vriend afhankelijkker dan een broer.

19¹Beter een arme die in oprechtheid wandelt, dan een verkeerde van lippen, die bovendien dwaas is.

²Zonder verstand deugt zelfs ijver niet, wie haastig is met zijn voeten, begaat een misstap.

³De eigen dwaasheid van de mens verderft zijn weg, en dan is zijn hart boos op **JHWH**.

⁴Rijkdom brengt veel vrienden aan, maar een arme wordt door zijn vriend verlaten.

⁵Een vals getuige blijft niet ongestraft, wie leugens uitblaast, ontkomt niet.

⁶Velen dingen naar de gunst van de aanzienlijke, ieder is vriend van wie geschenken geeft.

⁷Alle broeders van de arme haten hem, hoeveel te meer blijven zijn vrienden verre van hem.

Achtervolgt hij hen met woorden - weg zijn zij. ⁸Wie verstand verwerft, heeft zijn leven lief; wie inzicht bewaart, verkrijgt het goede.

⁹Een vals getuige blijft niet ongestraft, wie leugens uitblaast, zal omkomen.

¹⁰Weelde past een dwaas niet, hoeveel te minder een slaaf te heersen over vorsten.

¹¹Het verstand van de mensen maakt hem geduldig, het is zijn eer een overtreding voorbij te zien.

¹²De toorn van een koning is als het grommen van een jonge leeuw, maar zijn welgevallen is als dauw op het gras.

¹³Een dwaas zoon is een ramp voor zijn vader, het geruzie van een vrouw is als een gestadig druppelend lek.

¹⁴Huis en bezit is een erfdeel van de vaders, maar een verstandige vrouw is van **JHWH**.

¹⁵Luiheid doet in diepe slaap vallen en de trage moet honger lijden.

¹⁶Wie het gebod bewaart, bewaart zijn leven; maar wie niet let op zijn wandel, zal sterven.

¹⁷Wie zich over de arme ontfermt, leent aan **JHWH**; Hij zal hem zijn weldaad vergelden.

¹⁸Kastijd uw zoon, wanneer er nog hoop is, maar laat u niet verleiden hem te doden.

¹⁹Een doldriftige moet boeten, want als u helpen wilt, maakt u het erger.

²⁰Luister naar raad en neem vermaning aan, opdat u ten slotte wijs wordt.

²¹Vele zijn de overleggingen in het hart van een man, maar de raad van **JHWH**, zal standhouden.

²²Het aantrekkelijke van de mens is zijn welwillendheid; beter is een arme dan een leugenachtig man.

²³Het ontzag voor **JHWH** is ten leven; men overnacht verzadigd, door het kwaad niet bezocht.

²⁴Al heeft de luiaard zijn hand in de schotel gestoken, hij brengt ze niet eens aan de mond.

²⁵Slaat u de spotter, dan wordt de onverstandige schrande, tuchtigt u de verstandige, hij put er kennis uit.

²⁶Wie zijn vader mishandelt, zijn moeder verstoot, is een slecht en schandelijk zoon.

²⁷Houd maar op, mijn zoon, naar vermaning te luisteren als u toch afwijkt van verstandige woorden.

²⁸Een nietswaardig getuige spot met het recht, en de mond van de goddelozen verslindt onrecht.

²⁹Voor de spotters zijn straffen gereed en slagen voor de rug van de dwazen.

20¹De wijn is een spotter, de drank een luidruchtige, ieder die zich daaraan overgeeft, is onwijs.

²De dreiging van de koning is als het grommen van een jonge leeuw, wie tegen hem overtreedt, zondigt tegen zijn leven.

³Het is een eer voor een man zich verre te houden van ruzie, maar elke dwaas barst los.

⁴In de herfst ploegt de luiaard niet; zoekt hij in de oogsttijd - dan is er niets.

⁵De plannen in het hart van de mens zijn diepe wateren, maar een man van verstand weet ze op te diepen.

⁶Vele mensen roemen hun eigen welwillendheid, maar een betrouwbaar man - wie kan hem vinden?

⁷Een rechtvaardige, wandelend in zijn oprechtheid - gezegend zijn zijn kinderen na hem.

⁸Een koning, op de rechterstoel gezeten, weet al met zijn ogen al het boze te schiften.

⁹Wie kan zeggen: Ik heb mijn hart rein bewaard, ik ben rein van zonde?

¹⁰Tweeërlei gewicht, tweeërlei maat, beide zijn **JHWH** een gruwel.

¹¹Reeds een knaap laat zich door zijn handelingen kennen, of zijn doen zuiver is en recht.

¹²Het oor dat hoort en het oog dat ziet, **JHWH** heeft beide gemaakt.

¹³Heb de slaap niet lief, opdat u niet verarmt, houd uw ogen open, dan hebt u brood genoeg.

¹⁴Slecht! Slecht! zegt de koper, maar als hij weggaat, dan beroemt hij zich.

¹⁵Al heeft men goud en een menigte koralen, het kostbaarste kleinood zijn verstandige lippen.

¹⁶Ontneem hem zijn kleding, want hij bleef borg voor een vreemde, en neem hem als pand voor onbekenden.

¹⁷Brood van bedrog is zoet voor een mens, maar daarna is zijn mond vol kiezels.

¹⁸Plannen komen tot stand door beraad, voer dus de strijd met overleg.

¹⁹Wie als lasteraar rondgaat, openbaart geheimen; laat u dus niet in met een loslippige.

²⁰Wie zijn vader en zijn moeder vervloekt, zijn lamp wordt uitgeblust ten tijde van de dichte duisternis.

²¹Een bezit, in het begin te spoedig verworven, zal ten slotte niet tot zegen zijn.

²²Zeg niet: Ik zal het kwaad vergelden; wacht op **JHWH**, Hij zal u helpen.

²³Een dubbel gewicht is **JHWH** een gruwel, en een valse weegschaal is verkeerd.

²⁴Van **JHWH** is de gang van een man, maar een mens - hoe zal hij zijn weg doorzien?

²⁵Het is een valstrik voor een mens ondoordacht "heilig" te roepen, en pas na gedane geloften te overwegen.

²⁶Een wijs koning zuivert de goddelozen uit en doet het rad over hen heengaan.

²⁷De geest van de mens is een lamp van **JHWH**, doorzoekende al de schuilhoeken van het hart.

²⁸Liefde en trouw beschermen de koning, en door liefde ondersteunt hij zijn troon.

²⁹Het sieraad van jonge mensen is hun kracht, en de glorie van de ouden is de grijsheid.

³⁰Bloedige striemen zuiveren het kwaad uit, en slagen reinigen de schuilhoeken van het hart.

21 ¹Het hart van de koning is in de hand van **JHWH** als waterbeken, Hij leidt het overal heen, waar het Hem behaagt.

²Elke weg van een mens is recht in zijn ogen, maar **JHWH** beproeft de harten.

³Gerechtigheid en recht doen, is **JHWH** aangenamer dan offers.

⁴Trotsheid van ogen en opgeblazenheid van hart - de glans van de goddelozen is zonde.

⁵De plannen van de vlijtige strekken tot louter overvloed, maar al wie te snel is, komt slechts tot gebrek.

⁶Schatten verwerven met bedrieglijke tong is als een wind aangedreven door mensen die de dood zoeken.

⁷De gewelddaad van de goddelozen sleurt hen mee, want zij weigeren recht te doen.

⁸Kronkelend is de weg van de bedrieger, maar een eerlijk man is recht in zijn doen.

⁹Beter te wonen op een hoek van het dak dan met een twistzieke vrouw in een gemeenschappelijke woning.

¹⁰De begeerte van de goddeloze gaat uit naar het kwaad; zijn naaste draagt hij geen genegenheid toe.

¹¹Straft men de spotter, dan wordt de onverstandige wijs; onderwijst men de wijze, hij zal kennis verwerven.

¹²De Rechtvaardige let op het huis van de goddeloze en stort de goddelozen in het verderf.

¹³Wie zijn oor gesloten houdt voor het hulpgeroep van de geringe, zal, als hij zelf roept, niet *worden beantwoord*.

¹⁴Een verborgen gave doet de toorn be-daren, een geschenk in de buidel hevige boosheid.

¹⁵Recht doen is een vreugde voor de rechtvaardige, maar een verschrikking voor de bedrivers van ongerechtigheid.

¹⁶Een mens die afdwaalt van de weg van het verstand, zal tot rust komen in de vergadering van de geesten van doden.

¹⁷Wie van vermaak houdt, zal gebrek lijden; wie olie en wijn liefheeft, wordt niet rijk.

¹⁸De goddeloze is een losprijs voor de rechtvaardige, en de trouweloze komt in de plaats van de oprechten.

¹⁹Het is beter te wonen in een woestijn dan met een twistzieke en boze vrouw.

²⁰In de woning van de wijze is kostelijke voorraad en olie, maar een dwaas van een mens brengt het door.

²¹Wie gerechtigheid en liefde najaagt, vindt leven, gerechtigheid en eer.

²²Een wijze beklimt een stad van hel-den en werpt de sterkte waarop zij ver-trouwde terneer.

²³Wie zijn mond en zijn tong bewaakt, bewaart zichzelf voor benauwdheden.

²⁴Een overmoedige en vermetele heet spotter, hij, die handelt in mateloze overmoed.

²⁵De begeerte van de luiaard brengt hem ten dode, want zijn handen weige-ren te werken.

²⁶De begerigheid begeert de hele dag, maar de rechtvaardige geeft en houdt niet terug.

²⁷Het offer van de goddelozen is een gruwel, hoeveel te meer, als hij het met boze bedoeling brengt.

²⁸Een leugenachtig getuige zal omko-men, maar een man die luistert, zal ze-gieverend spreken.

²⁹De goddeloze zet een onbeschaamd gezicht, maar de oprechte, hij geeft vast-heid aan zijn wandel.

³⁰Er is geen wijsheid en geen verstand, geen raad is er tegenover **JHWH**.

³¹Het paard wordt opgetuigd tegen de dag van de strijd, maar de zege is van **JHWH**.

22 ¹Een goede naam is verkieslijker dan veel rijkdom, gunst is beter dan zilver en goud.

²Rijken en armen ontmoeten elkaar; de Maker van hen allen is **JHWH**.

³De schrandere ziet het onheil en bergt zich, maar de onverstandigen gaan hun gang en moeten boeten.

⁴Het loon van *ootmoed* – ontzag voor **JHWH** – is rijkdom, eer en leven.

⁵Dorens en strikken liggen op de weg van de verkeerde; wie zichzelf wil bewa-ren, blijft daarvan verre.

⁶Oefen de knaap volgens de eis van zijn weg, ook wanneer hij oud geworden is, zal hij daarvan niet afwijken.

⁷De rijke heerst over de armen, en de man die leent, is een knecht van de uitlener.

⁸Wie onrecht zaait, zal onheil oogsten; de staf van zijn boosheid zal vergaan.

⁹Wie vriendelijk van oog is, die wordt gezegend, omdat hij de arme van zijn brood geeft.

¹⁰Jaag de spotter weg en de twist verdwijnt, en het strijden en smaden houdt op.

¹¹Wie reinheid van hart bemint en wiens lippen vriendelijk zijn, de koning is zijn vriend.

¹²De ogen van **JHWH** bewaken de kennis, maar Hij verijdelde de woorden van de trouweloze.

¹³De luiaard zegt: Er is een leeuw op de straat, ik moest eens op het plein gedood worden!

¹⁴De mond van vreemde vrouwen is een diep graf; hij, op wie **JHWH** boos is, valt daarin.

¹⁵Is dwaasheid vastgehecht in het hart van een knaap, de tuchtroede zal haar vandaar verdrijven.

¹⁶Wie de geringe verdrukt, bevoordeelt hem; wie aan de rijke geeft, verarmt hem slechts.

Luister naar de woorden van de wijzen

¹⁷Neig uw oor en hoor de woorden van de wijzen, richt uw hart op mijn kennis.

¹⁸Want het is liefelijk, dat u ze in uw binnenste bewaart, dat zij alle voortdurend op uw lippen zijn.

¹⁹Opdat uw betrouwen op **JHWH** zal zijn, onderwijs ik u heden, ja u.

²⁰Heb ik niet kernspreuken voor u opgeschreven met raadgevingen en kennis,

²¹om u bekend te maken de juistheid van betrouwbare woorden, opdat u uw zender betrouwbare woorden kunt antwoorden?

²²Beroof de geringe niet, omdat hij arm is, en vertreed de *ellendige* niet in de poort;

²³want **JHWH** zal hun rechtsgeding voeren en hun berovers van het leven beroven.

²⁴Ga niet om met een driftkop en laat u niet in met een heethoofd,

²⁵opdat u niet gewend raakt aan zijn paden en uzelf een strik spant.

²⁶Behoor niet tot hen die handslag geven en zich borg stellen voor schulden;

²⁷als u niets hebt om te betalen, waarom zou men uw bed onder u wegnemen?

²⁸Verleg de aloude grenzen niet, die uw vaders vaststelden.

²⁹Ziet u een man, vaardig in zijn werk, hij zal ten dienste van koningen gesteld worden; ten dienste van onaanzienlijken wordt hij niet gesteld.

23 ¹Wanneer u bij een heerser tafelt, bepaal dan uw aandacht alleen bij wat vóór u staat,

²en zet u een mes op de keel, als u een gulzig mens bent.

³Begeer zijn lekkernijen niet, want het is bedrieglijk voedsel.

⁴Tob u niet af voor rijkdom, zie van uw voornemen af;

⁵richt u uw oog erop, het is er niet meer; want plotseling maakte het zich vleugels, als een arend vliegt het ten hemel.

⁶Eet niet het brood van wie boos van oog is, begeer zijn lekkernijen niet;

⁷want als iemand die zijn eigen plannen maakt, zo is hij; "eet en drink!" zegt hij tot u, maar zijn hart is niet met u;

⁸het stuk brood dat u gegeten hebt, zult u uitspuwen, en uw vriendelijke woorden hebt u verspild.

⁹Spreek niet ten aanhoren van een dwaas, want hij veracht uw verstandige taal,

¹⁰Verleg de aloude grenzen niet en kom niet op de akker van de wezen,

¹¹want hun Losser is sterk; Hij zal hun rechtsgeding tegen u voeren.

¹²Richt uw hart op de vermaning en uw oor op woorden van verstand.

¹³ Onthoud de tucht niet aan de knaap; slaat u hem met de stok, hij sterft er niet van;

¹⁴ u slaat hem wel met de stok, maar redt zijn leven van het dodenrijk.

¹⁵ Mijn zoon, indien uw hart wijs is, dan zal ook mijn hart zich verheugen;

¹⁶ dan zal mijn binnenste jubelen, wanneer uw lippen rechte dingen spreken.

¹⁷ Laat uw hart niet jaloers zijn op de zondaren, maar beijvert u zich voortdurend om ontzag voor **JHWH** te hebben;

¹⁸ waarlijk, dan is er toekomst en uw verwachting wordt niet afgesneden.

¹⁹ Hoor u, mijn zoon, en word wijs, richt uw hart op de weg.

²⁰ Verkeer niet met wie zich te buiten gaan aan wijn en vlees;

²¹ want een drinker en een doorbrenger verarmen, en slaperigheid doet lompen dragen.

²² Luister naar uw vader, die u heeft verwekt; veracht uw moeder niet, wanneer zij oud geworden is.

²³ Koop waarheid en verkoop ze niet, wijsheid en vermaning en verstand.

²⁴ De vader van een rechtvaardige verheugt zich zeer, wie een wijze verwekte, verheugt zich over hem.

²⁵ Mogen uw vader en uw moeder zich verheugen, mag zij, die u baarde, zich verheugen.

²⁶ Mijn zoon, geef mij uw hart, laten uw ogen behagen hebben in mijn wegen;

²⁷ want de hoer is een diepe kuil, de onachtigste een nauwe put;

²⁸ ja, zij ligt op de loer als een rover en vermeedert de trouwelozen onder de mensen.

²⁹ Bij wie is ach en wee? Bij wie is ruzie? Bij wie is geklaag? bij wie zijn wonden zonder reden? bij wie zijn troebele ogen?

³⁰ Bij hen die laat opzitten bij de wijn, die komen om de gemengde drank te proeven.

³¹ Zie niet naar de wijn, wanneer hij roodachtig fonkelt, wanneer hij in de beker parelt; vlot glijdt hij naar binnen,

³² ten slotte bijt hij als een slang en spuwt gif als een adder.

³³ Dan zien uw ogen vreemde dingen en uw hart spreekt wartaal;

³⁴ u bent als een, die in het hart van de zee ligt, als een, die op het uiteinde van een ra ligt.

³⁵ Men heeft mij geslagen, ik voelde geen pijn, mij gebeukt, ik merkte niets; wanneer zal ik wakker worden? Dan zoek ik hem weer op.

24 ¹Wees niet jaloers op booswichten en heb geen verlangen om met hen om te gaan;

² want hun hart bedenkt onderdrukking, hun lippen spreken onheil.

³ Door wijsheid wordt een huis gebouwd, door verstand wordt het bevestigd;

⁴ door kennis worden de kamers gevuld met allerlei kostbaar en liefelijk bezit.

⁵ Een wijs man is sterk, een man van kennis betoont kracht;

⁶ want met overleg moet u de strijd voeren en de overwinning ligt in de veelheid van raadgevers.

⁷ Onbereikbaar is de wijsheid voor een dwaas, in de poort doet hij zijn mond niet open.

⁸ Wie aldoor bedenkt kwaad te doen, die noemt men een aartsboef.

⁹ Het bedenken van dwaasheid is zonde, en de spotter is de mens een gruwel.

¹⁰ Betoont u zich slap in de dagen van de benauwdheid, dan komt uw kracht in het nauw.

¹¹ Red hen die ten dode gegrepen zijn, keer u niet af van hen die ter slachting wankelen.

¹²Wanneer u zegt: Zie, wij wisten dit niet - zal Hij, die de harten doorzoekt, het niet merken, en Hij, die op uw ziel let, het niet weten, en de mens naar zijn doen vergelden?

¹³Eet honing, mijn zoon, want dat is goed, honingzeem is zoet voor uw gehemelte;

¹⁴erken, dat de wijsheid zó is voor uw ziel. Als u haar gevonden hebt, dan is er toekomst en uw verwachting wordt niet afgesneden.

¹⁵U goddelozen, belaaft de woning van de rechtvaardige niet, verwoest zijn verblijfplaats niet;

¹⁶want de rechtvaardige valt zevenmaal, maar staat weer op, maar de goddelozen struikelen in onheil.

¹⁷Als uw vijand valt, verheug u dan niet; als hij struikelt, laat uw hart niet jubelen,

¹⁸opdat **JHWH** het niet zal zien en het Hem zal mishagen, zodat Hij zijn toorn van hem zou afwenden.

¹⁹Wees niet jaloers op de boosdoeners noch jaloers op de goddelozen;

²⁰want voor de boze is er geen toekomst, de lamp van de goddelozen wordt uitgeblust.

²¹Mijn zoon, heb ontzag voor **JHWH** en de koning, laat u niet in met oproermakers;

²²want onverwachts verheft zich hun verderf, en wie weet, hoe hun jaren in ongeluk vergaan!

²³Ook dit zijn (spreken) van wijzen. Aanzien des persoons in het rechtspreken is verkeerd.

²⁴Wie tot de schuldige zegt: u bent onschuldig - hem zullen volken vloeken, natiën zullen hem verwensen,

²⁵maar hun die recht oordelen, gaat het goed, over hen komt de zegen van de voorspoed.

²⁶Wie juiste antwoorden geeft, kust de lippen.

²⁷Maak buiten uw werk gereed en bereid het voor u op het veld; daarna kunt u uw huis bouwen.

²⁸Wees niet een lichtvaardig getuige tegen uw naaste, want zou u misleiden met uw lippen?

²⁹Zeg niet: Zoals hij mij deed, zo zal ik hem doen; ik vergeld de man naar zijn doen.

³⁰Ik ging langs de akker van een lui-aard en langs de wijngaard van een verstandeloos mens,

³¹en zie, hij was geheel begroeid met distels, met onkruid bedekt, zijn stenen muur was neergehaald.

³²Toen ik dit zag, nam ik het ter harte, toen ik het zag, trok ik een les daaruit:

³³(A) nog even slapen, nog even sluimeren, nog even liggen met gevouwen handen,

³⁴daar komt uw armoede aangelopen en uw gebrek als een gewapend man.

*Spreeken verzameld
door de mannen van Hizkia*

25¹Ook dit zijn spreken van Salomo, welke de mannen van Hizkia, de koning van Juda, hebben bijeengebracht.

²Het is Gods eer een zaak te verbergen, maar de eer van koningen om een zaak uit te vorsen.

³De hoogte van de hemel, de diepte van de aarde en het hart van de koningen is niet te doorvorsen.

⁴Doe het schuim van het zilver weg, en er komt een werkstuk uit voor de zilversmid.

(A) **24:33** Spr. 6:10,11.

⁵Doe de goddeloze van de koning weg, en zijn troon wordt bevestigd door gerechtigheid.

^{6(A)} Zoek niet je eigen eer bij de koning, ga niet staan op de plaats van de groten;

⁷want het is beter, dat men tot u zegt: Kom hierheen, hoger op! dan dat men u zal *vernederen* voor de aanzienlijke, die uw ogen hebben gezien.

⁸Ga niet haastig over tot een rechts-geding, want wat zult u ten slotte doen, wanneer uw naaste u beschaamd maakt?

⁹Beslecht uw rechtsgeding met uw naaste, maar openbaar het geheim van een ander niet,

¹⁰opdat wie het hoort u niet zal honen; dan zou het kwaad gerucht over u niet ophouden.

¹¹Een woord, in juiste vorm gesproken, is als gouden appels op zilveren schalen.

¹²Een wijs vermaner bij een luisterend oor, is een gouden ring en een fijn gouden sieraad.

¹³Zoals de koelte van de sneeuw in de oogsttijd, is een betrouwbare bode voor wie hem zendt; hij verkwikt de ziel van zijn heer.

¹⁴Dampen en wind en toch geen regen, zo is iemand die ophef maakt van een waardeloos geschenk.

¹⁵Door geduld wordt de machtige vermurwd, een zachte tong verbreekt beenderen.

¹⁶Hebt u honing gevonden, eet zoveel als u voldoende is, opdat u er niet te veel van krijgt en het uitspuwt.

¹⁷Zet uw voet niet te dikwijls in het huis van uw naaste, opdat hij niet genoeg van u zal krijgen en u zal haten.

¹⁸Een knots en een zwaard en een scherpe pijl, zo is iemand die vals *getuigt* tegen zijn naaste.

¹⁹Als een afbrekende tand en een zikkende voet is het vertrouwen op een trouweloze in de dagen van de benauwdheid.

²⁰Als iemand die een kleed uittrekt op een koude dag, als azijn op loog, is wie liedjes zingt bij een treurig hart.

^{21(B)} Indien uw vijand honger heeft, geef hem brood te eten, indien hij dorst heeft, geef hem water te drinken;

²²want dan hoopt u vurige kolen op zijn hoofd, en **JHWH** zal het u vergelden.

²³De noordenwind verwekt stortregen, stiekem gepraat boze gezichten.

²⁴Beter te wonen op een hoek van het dak dan met een twistzieke vrouw in een gemeenschappelijke woning.

²⁵Goede tijding uit een ver land is koel water voor een dorstige ziel.

²⁶Een troebel gemaakte fontein en een verontreinigde bron, zo is de rechtvaardige die voor de goddeloze wankelt.

²⁷Veel honing eten is niet goed, maar het doorvorsen van zware dingen is een eer.

²⁸Een stad met omvergehaalde muren, zo is iemand die zijn geest niet in bedwang heeft.

26¹Evenmin als sneeuw in de zomer, en regen in de oogsttijd, past er bij een dwaas.

²Zoals een mus wegfladdert en een zwaluw heenvliegt, zo is een ongegronde vloek: hij treft geen doel.

³De zweep is voor het paard, de teugel voor de ezel, en de roede voor de rug van de dwazen.

⁴*Antwoord* een zot niet naar zijn dwaasheid, opdat uzelf hem niet gelijk wordt.

⁵*Antwoord* een zot naar zijn dwaasheid, opdat hij niet wijs zal zijn in eigen oog.

(A) 25:6 Luk. 14:8-10. (B) 25:21 Rom. 12:20.

⁶Wie een boodschap zendt door een dwaas, kapt zich de voeten af en drinkt onheil in.

⁷De benen van een kreupele hangen slap neer, zo is een spreuk in de mond van dwazen.

⁸Zoals wie een steen in een slinger vastbindt, zo is hij, die een dwaas eer geeft.

⁹Zoals een doorn dringt in de hand van een dronkaard, zo is een spreuk in de mond van dwazen.

¹⁰Zoals een boogschutter die alle voorbijgangers verwondt, is hij, die een dwaas en die dronkaards in dienst neemt.

^{11(A)} Een zot die zijn dwaasheid herhaalt, is als een hond die naar zijn uitbraaksel terugkeert.

¹²Ziet u een man die wijs is in eigen oog, voor een dwaas is meer hoop dan voor hem.

¹³De luiaard zegt: Een roofdier op de weg! een leeuw op straat!

¹⁴De deur draait zich om op haar scharnieren, zo de luiaard op zijn bed.

¹⁵Al heeft de luiaard zijn hand in de schotel gestoken, hij is te traag om haar naar zijn mond te brengen.

¹⁶De luiaard is wijzer in eigen oog dan zeven die verstandig antwoord geven.

¹⁷Wie zich mengt in een ruzie die hem niet aangaat, is als iemand die een voorbijlopende hond bij de oren grijpt.

¹⁸Zoals een dolleman, die brandende en dodelijke pijlen afschiet,

¹⁹zo is hij, die zijn naaste bedriegt en zegt: Deed ik het niet voor de grap?

²⁰Als er geen hout is, dooft het vuur; waar geen lasteraar is, komt de ruzie tot rust.

²¹Zoals kolen gaan gloeien en hout in brand gaat, zo doet een twistziek man de strijd ontvlammen.

²²De woorden van de lasteraar zijn als lekkernijen; zij glijden immers af naar de schuilhoeken van het hart.

²³Zilverglazuursel op een potscherf, zo zijn brandende lippen en een boos hart.

²⁴Wie haat koestert, veinst met zijn lippen, maar in zijn binnenste bergt hij bedrog.

²⁵Al spreekt hij met vriendelijke stem, geloof hem niet, want zeven gruwelen zijn in zijn hart.

²⁶Al tracht de haat zich door bedrog te verbergen, zijn boosheid komt in de vergadering wel aan het licht.

²⁷Wie een kuil graaft, zal erin vallen; en wie een steen wentelt, op die zal hij terugrollen.

²⁸Een leugenachtige tong haat hen die zij kwelt, en een gladde mond bereidt verderf.

27 ^{1(B)} Beroem u niet op de dag van morgen, want u weet niet wat een dag kan brengen.

²Laat een ander u roemen, en niet uw eigen mond, een vreemde, en niet uw eigen lippen.

³Steen is zwaar en zand weegt, maar de ergernis over een dwaas is zwaarder dan die beide.

⁴Gramschap is wreed en toorn is overstelpend, maar wie zal voor jaloersheid bestaan?

⁵Een onomwonden bestraffing is beter dan verborgen liefde;

⁶oprecht gemeend zijn de wonden door een vriend geslagen, maar overvloedig zijn de kussen van een vijand.

⁷Een verzadigd mens vertrap
honingzeem, maar voor een hongerige
is al het bittere zoet.

⁸Zoals een vogel die rondzwerft ver
buiten zijn nest, zo is een man die rond-
zwerft ver buiten zijn woonplaats.

⁹Olie en reukwerk verheugen het
hart, en welgemeende raad geeft warme
vriendschap.

¹⁰Laat uw vriend en de vriend van uw
vader niet in de steek, maar betreed het
huis van uw broeder niet op de dag van
uw ongeluk. Beter een buur dichtbij dan
een broeder veraf.

¹¹Wees wijs, mijn zoon, en verheug
mijn hart, opdat ik een antwoord heb
voor wie mij smaadt.

¹²De schrandere ziet het onheil en
bergt zich; de onverstandigen gaan hun
gang en moeten boeten.

¹³Ontneem hem zijn kleed, want hij
bleef borg voor een vreemde; neem hem
als pand voor een onbekende.

¹⁴Wie zijn naaste in de vroege morgen
op luidruchtige wijze groet, het wordt
hem als een vloek aangerekend.

¹⁵Een gestadig druppelend lek op een
dag van stortregen en een twistzieke
vrouw zijn aan elkaar gelijk.

¹⁶Wie haar wil opsluiten, zou wind
opsluiten, en zijn rechterhand zou olie
ontmoeten.

¹⁷Zoals men ijzer met ijzer scherpt, zo
scherpt de ene mens de ander.

¹⁸Wie de vijgenboom verzorgt, geniet
zijn vrucht; wie voor zijn heer zorgt,
wordt geëerd.

¹⁹Zoals het water het gezicht weer-
spiegelt, zo weerspiegelt het hart van de
mens de mens.

²⁰Dodenrijk en verderf zijn onverza-
digbaar; even onverzadigbaar zijn de
ogen van de mensen.

²¹De smeltkroes is voor het zilver en
de oven voor het goud, en de mens
(wordt beoordeeld) naar zijn roem.

²²Al stampt u een dwaas in een vijzel,
tussen de graankorrels met een stamper,
zijn dwaasheid zal niet van hem wijken.

²³Let wel op de staat van uw kleinvee,
en zet uw hart op de kudden,

²⁴want een schat duurt niet voor
eeuwig; blijft soms een kroon van ge-
slacht tot geslacht?

²⁵Als het gras verdwenen is en het
groen zich vertoont en de kruiden van
de bergen zijn ingezameld,

²⁶dan hebt u schapen(wol) voor uw kle-
ding, en bokken tot koop prijs voor een
akker,

²⁷(dan hebt u) voldoende geitenmelk
voor uw voeding, tot voeding voor
uw huis, en levensonderhoud voor uw
dienstmeisjes.

28¹De goddeloze gaat op de vlucht,
zonder dat iemand vervolgt, maar
de rechtvaardige voelt zich veilig als een
jonge leeuw.

²Door opstandigheid van het land zijn
zijn vorsten vele, maar door een man van
inzicht en verstand heeft het recht een
lange duur.

³Een arm man, die geringen verdrukt,
is een wegspoelende regen, zodat er
geen brood is.

⁴Wie de *Torah* verzaken, prijzen de
goddeloze; maar wie de *Torah* doen, er-
geren zich aan hen.

⁵Boze mensen begrijpen het recht niet,
maar wie **JHWH** zoeken, begrijpen alles.

⁶Beter een arme die in oprechtheid
wandelt, dan iemand die verkeerde we-
gen gaat, al is hij rijk.

⁷Wie de *Torah* doet, is een verstandig
zoon, maar wie omgaat met veelvraten,
maakt zijn vader te schande.

⁸Wie zijn vermogen door rente en woeker vermeerderd, verzamelt het voor hem die zich over de geringen ontfermt.

⁹Wie zijn oor afwendt van het horen van de *Torah*, zelfs zijn gebed is een gruwel.

¹⁰Wie de oprechten op een slechte weg voert, zal in zijn eigen kuil vallen, maar de rechtschapenen zullen het goede beërven.

¹¹Een rijk man mag wijs zijn in eigen ogen, een arme die verstandig is, doorziet hem wel.

¹²Als de rechtvaardigen juichen, is de heerlijkheid groot, maar als de goddelozen tot macht komen, verbergen zich de mensen.

¹³Wie zijn overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn; maar wie ze belijdt en nalaat, die vindt ontferming.

¹⁴Gezegend is de mens die voortdurend ontzag heeft, maar wie zijn hart verhardt, valt in het onheil.

¹⁵Een grommende leeuw en een hongerige beer is een goddeloze heerser over een zwak volk.

¹⁶Een vorst zonder inzicht bedrijft veel afpersingen, maar wie onrechtmatig gewin haat, verlengt zijn dagen.

¹⁷Een mens, bezwaard door bloedschuld, zal vluchten tot het graf toe; laat men hem niet weerhouden.

¹⁸Wie in oprechtheid wandelt, zal worden gered; maar hij, wiens wegen verkeerd zijn, valt onverwachts.

¹⁹Wie zijn akker bewerkt, zal zich met brood verzadigen; maar wie ijdele dingen najaagt, zal zich met armoede verzadigen.

²⁰Een betrouwbaar man heeft veel zegen, maar wie naar rijkdom jaagt, blijft niet ongestraft.

²¹Aanzien des persoons is verkeerd: zelfs om een stuk brood kan een man overtreden.

²²Een man, boos van oog, hunkert naar rijkdom, en hij weet niet, dat gebrek hem zal overkomen.

²³Wie een ander vermaant, zal later meer dank oogsten dan wie vleit met gladde tong.

²⁴Wie zijn vader en zijn moeder iets ontrooft en denkt: het is geen zonde,^(A) die is een metgezel van de misdadiger.

²⁵De hebzuchtige verwekt twist, maar wie op **JHWH** vertrouwt, wordt overvloedig verkwikt.

²⁶Wie op eigen hart vertrouwt, is een dwaas; maar wie in wijsheid wandelt, zal ontkomen.

²⁷Wie de arme geeft, zal geen gebrek lijden; maar wie zijn ogen toesluit, wordt zwaar vervloekt.

²⁸Als de goddelozen tot macht komen, verschuilen zich de mensen, maar als zij omkomen, nemen de rechtvaardigen toe.

29¹Wie zijn nek verhardt ondanks herhaalde vermaning, wordt op eens onherstelbaar gebroken.

²Als de rechtvaardigen toenemen, verheugt zich het volk; maar het volk zucht, als een goddeloze heerst.

³Wie wijsheid liefheeft, verheugt zijn vader; maar wie met hoeren verkeert, brengt zijn vermogen door.

⁴Door recht houdt een koning het land staande, maar een afperser richt het te gronde.

⁵Een man die zijn naaste vleit, spreidt een net uit voor zijn stappen.

⁶In de overtreding van de boze ligt een valstrik, maar de rechtvaardige zal jubelen en vrolijk zijn.

^(A) 28:24 Mar. 7:10-12.

⁷De rechtvaardige erkent het recht van de geringen, de goddeloze heeft daar geen weet van.

⁸Overmoedigen brengen de stad in onrust, maar wijzen doen de toorn bedaren.

⁹Als een wijs man een rechtszaak heeft met een dwaas, dan raast en lacht deze zonder bedaren.

¹⁰Mannen van bloed haten de rechtshapene, maar de oprechten zoeken zijn behoud.

¹¹De dwaas laat zijn hele toorn de vrije loop, maar de wijze houdt die in en doet hem bedaren.

¹²Een heerser die acht slaat op leugentaal - al zijn dienaren zijn goddeloos.

¹³De arme en de verdrukker ontmoeten elkaar, **JHWH** geeft hun beiden het licht van de ogen.

¹⁴Een koning die de geringen naar waarheid richt, zijn troon staat voor eeuwig vast.

¹⁵Roede en bestraffing geven wijsheid, maar een aan zichzelf overgelaten knaap maakt zijn moeder te schande.

¹⁶Als de goddelozen talrijk worden, neemt de overtreding toe, maar de rechtvaardigen verlustigen zich in hun val.

¹⁷Tuchtig uw zoon, en hij zal u rust bereiden en u vreugde verschaffen.

¹⁸Indien openbaring ontbreekt, verwildert het volk, maar gezegend is hij die de *Torah* naleeft.

¹⁹Met woorden laat een slaaf zichzelf niet onderwijzen, want al begrijpt hij ze, er zal niemand zijn die *antwoordt*.

²⁰Ziet u iemand die met zijn woorden te haastig is, voor een dwaas is meer hoop dan voor hem.

²¹Wie zijn slaaf van jongs af verwent, voor die zal het einde weerbarstigheid zijn.

²²Een opvliegend man verwekt ruzie en de driftkop begaat vele misdaden.

²³De hoogmoed van een mens verneert hem, maar een nederige van geest zal eer ontvangen.

²⁴Wie met een dief deelt, haat zichzelf; al hoort hij de vloek, toch geeft hij de zaak niet aan.

²⁵Vrees voor mensen spant een strik, maar wie op **JHWH** vertrouwt, is onaantastbaar.

²⁶Velen zoeken de gunst van een heerser, maar van **JHWH** ontvangt de mens zijn recht.

²⁷Een booswicht is de rechtvaardigen een gruwel, wie recht is van wandel, is een gruwel voor de goddeloze.

Spreuken van Agur

30¹De woorden van Agur, de zoon van Jake. De godsspraak. Deze man zegt: Ik tobde mij af, o God, ik tobde mij af, o God, en ik versmacht;

²want ik ben minder slim dan enig mens en mensenverstand heb ik niet;

³ook heb ik geen wijsheid geleerd, dat ik de Hoogheilige zou kennen.

⁴Wie klom op ten hemel en daalde weer neer, wie heeft de wind in zijn vuist verzameld? Wie heeft de wateren samengebonden in zijn kleed, wie heeft al de eindigen van de aarde vastgesteld? Hoe is zijn naam en hoe is de naam van zijn zoon? u weet het toch.

⁵Elk woord van God is gelouterd; zij die bij Hem schuilen, is Hij tot een schild.

⁶Doe niets aan zijn woorden toe, opdat Hij u niet terecht zal wijzen en u een leugenaar bevonden wordt.⁽¹⁾

⁷Twee dingen vraag ik van U, onthoud ze mij niet, voordat ik sterf:

⁽¹⁾ 30:6 Zie Deuteronomium 4:2 en 12:32, Openbaring van **Jesjoea** 22:18-19.

⁸houd valsheid en leugentaal verre van mij, geef mij armoede noch rijkdom, voed mij met het brood, mij toebedeeld;

⁹opdat ik, terwijl ik verzadigd ben, U niet zal verloochen en zeg: Wie is **JHWH**? en dat ik ook niet, terwijl ik verarmd ben, zal stelen en mij aan de naam van mijn God zal vergrijpen.

¹⁰Belaster een knecht niet bij zijn heer, opdat hij u niet zal vloeken en u ervoor moet boeten,

¹¹Er is een geslacht, dat zijn vader vervloekt en zijn moeder niet zegent,

¹²een geslacht, dat rein is in eigen ogen, maar niet van zijn vuil is gewassen;

¹³een geslacht met trotse ogen en opgetrokken wimpers;

¹⁴een geslacht, van wie de tanden zwaarden, van wie het gebit messen zijn, om de *ellendigen* te verteren, zodat er geen meer zijn in het land, en geen arme onder de mensen.

¹⁵De bloedzuiger heeft twee dochters: geef, geef! Deze drie zijn onverzadigbaar, vier zeggen nooit: Het is genoeg:

¹⁶het dodenrijk en de onvruchtbare schoot, de aarde, die nooit van water verzadigd wordt, en het vuur, dat nooit zegt: het is genoeg!

¹⁷Het oog dat de vader bespot en de gehoorzaamheid aan de moeder veracht, dat zullen de raven van de beek uitpikken en de jonge arenden opeten.

¹⁸Deze drie dingen zijn mij te wonderlijk, ja, vier begrijp ik niet:

¹⁹de weg van de adelaar langs de hemel en de weg van de slang op de rots, de weg van een schip in volle zee en de weg van een man bij een jonge vrouw.

²⁰Zo is de weg van de overspelige vrouw: zij eet, veegt haar mond af en zegt: Ik heb geen kwaad gedaan.

²¹Onder drie dingen beeft de aarde, ja, onder vier, die zij niet dragen kan:

²²onder een slaaf, als hij koning wordt, en een nietsnut, als hij verzadigd wordt met brood,

²³onder een versmade, als zij ten huwelijk wordt genomen, en een dienstmeisje, als zij haar meesteres verdringt.

²⁴Deze vier zijn de kleinste op aarde, maar zijn bovenmate wijs:

²⁵de mieren zijn een volk zonder kracht, toch bereiden zij hun voedsel in de zomer;

²⁶de klipdassen zijn een machteloos volk, toch maken zij hun woning in de rots;

²⁷de sprinkhanen hebben geen koning, toch trekken zij gezamenlijk in goede orde op;

²⁸de hagedis kan men met de hand grijpen, toch is zij in de paleizen van de koning.

²⁹Deze drie hebben een statige tred, ja, vier een statige gang:

³⁰de leeuw, de held onder de dieren, die voor niets of niemand terugdeinst;

³¹de windhond, of de geitenbok en een koning wiens krijgsvolk met hem is.

³²Hetzij u zich ondoordacht verheft, hetzij wel overwogen: de hand op de mond!

³³Want drukking van de melk brengt boter voort, en drukking op de neus brengt bloed voort, en drukking van toorn brengt ruzie voort.

De lessen van Lemuëls moeder

31¹Woorden van Lemuël, de koning van Massa, waarmee zijn moeder hem vermaande.

²Wat, mijn zoon, (zal ik u zeggen)? ja wat, zoon van mijn schoot? ja wat, zoon van mijn geloften?

³Geef uw kracht niet aan de vrouwen, noch uw omgang aan hen die koningen verderven.

⁴Het past koningen niet, o Lemuël, het past koningen niet wijn te drinken, noch machthebbers bedwelmende drank te verlangen,

⁵opdat hij niet zal drinken en de inzet-tingen zal vergeten en het recht van alle verdrukten zal verdraaien.

⁶Geef bedwelmende drank aan wie te gronde gaat, en wijn aan wie bitter be-droefd zijn;

⁷opdat hij zal drinken en zijn armoede zal vergeten, en aan zijn moeite niet meer zal denken.

⁸Doe uw mond open ten bate van de stomme, ten behoeve van het recht van allen die wegteren;

⁹open uw mond, oordeel rechtvaardig, verschaf de *verdrukte* en arme recht.

De lof van de krachtige huisvrouw

¹⁰Een krachtige huisvrouw, wie zal haar vinden? haar waarde gaat koralen ver te boven.

¹¹Op haar vertrouwt het hart van haar man, het zal hem aan voordeel niet ontbreken.

¹²Zij doet hem goed en geen kwaad, al de dagen van haar leven.

¹³Zij is bezig met wol en vlas en werkt met vaardige handen.

¹⁴Zij is als de schepen van de koopman en haalt van verre haar voedsel.

¹⁵Zij staat op, als het nog nacht is, zij geeft haar huis het voedsel, haar dienst-meisjes hun deel.

¹⁶Zint zij op een akker, dan verwerft zij die, van de verdienste van haar han-den plant zij een wijngaard.

¹⁷Zij omgordt haar lendenen met kracht en versterkt haar armen.

¹⁸Zij bemerkt, dat haar koophandel succesvol is, 's nachts gaat haar lamp niet uit.

¹⁹Zij grijpt met haar handen de stok om te spinnen en haar handen houden de weefspoel.

²⁰Haar hand breidt zij uit naar de *el-lendige*, haar handen strekt zij uit naar de arme.

²¹Zij vreest de sneeuw niet voor haar gezin, want haar hele gezin is in scharla-ken gekleed.

²²Zij maakt voor zich tapijten; van fijn linnen en rood purper is haar gewaad.

²³Haar man is bekend in de poorten, als hij neerzit te midden van de oudsten van het land.

²⁴Zij vervaardigt linnen kleding en ver-koop die; aan de koopman levert zij gordels.

²⁵Kracht en luister is haar gewaad, de komende dag lacht zij toe.

²⁶Met wijsheid opent zij haar mond, vriendelijke onderwijzing ligt op haar tong.

²⁷Zij houdt toezicht op de gang van haar huishouding, het brood van de traagheid eet zij niet.

²⁸Haar zonen staan op en prijzen haar gelukkig, ook haar man roemt haar:

²⁹Vele dochters gedragen zich wakker, maar u overtreft hen allemaal!

³⁰Bedrieglijk is de bevalligheid en zin-loos de schoonheid, maar een vrouw die **JHWH** vreest, die is te prijzen.

³¹Geef haar van de vrucht van haar handen, dat haar daden haar roemen in de poorten!

Prediker

Hebreeuws: Qò-hè-let (spreker of leraar)

Opschrift, Alles is ijdelheid

1 ¹De woorden van Prediker, de zoon van David, koning te Jeruzalem.

²Ijdelheid der ijdelheden, zegt Prediker, ijdelheid der ijdelheden! Alles is nietigheid! ³Welk voordeel heeft de mens van al zijn zwoegen, waarmee hij zich aftobt onder de zon? ⁴Het ene geslacht gaat en het andere geslacht komt, maar de aarde blijft altijd staan. ⁵De zon komt op en de zon gaat onder en hijgend snelt zij naar de plaats waar zij opkomt. ⁶De wind gaat naar het zuiden en draait naar het noorden, aldoor draaiend gaat hij voort en op zijn kringloop keert de wind weer terug. ⁷Alle beken stromen naar de zee, toch wordt de zee niet vol; naar de plaats waarheen de beken stromen, daarheen stromen zij altijd weer. ⁸Alle dingen zijn onuitsprekelijk vermoeiend; het oog wordt niet verzadigd van zien, en het oor wordt niet vervuld van horen. ⁹Wat geweest is, dat zal er zijn, en wat gedaan is, dat zal gedaan worden; er is niets nieuws onder de zon. ¹⁰Is er iets, waarvan men zegt: Ziehier, dat is nieuw - het was er al in verre tijden, die vóór ons waren. ¹¹Er is geen heugenis van de vorige tijden, en ook van de latere, die er zullen zijn, zal er geen heugenis zijn bij hen die nog later leven zullen.

Het vergeefse streven van Prediker

¹²Ik, Prediker, was koning over Israël te Jeruzalem; ¹³en ik zette mijn hart erop om na te vorsen en onderzoek te doen

naar de wijsheid in alles, wat onder de hemel gebeurt. Dat is een kwade bezigheid, die God aan de mensenkinderen gegeven heeft om zich daarmee *bezig te houden*. ¹⁴Ik nam in ogenschouw alle daden, die onder de zon verricht worden, en zie: alles is ijdelheid en najagen van wind! ¹⁵Het kromme kan niet recht zijn en het ontbrekende kan niet geteld worden. ^{16(A)} Ik zei bij mijzelf: Zie, ik ben groter en rijker in wijsheid geworden dan allen die vóór mij over Jeruzalem geregeerd hebben, en mijn hart heeft in overvloed wijsheid en kennis opgedaan; ¹⁷zo heb ik er mijn hart op gezet om wijsheid en kennis, ver dwaasdheid en onverstand te leren kennen. Ik heb ingezien, dat ook dit is najagen van wind. ¹⁸Want in veel wijsheid ligt veel verdriet, en als iemand zijn kennis vermeedert, vermeedert hij ook zijn moeite.

*Het genot van de goederen
in dit leven is ijdelheid*

2 ¹Ik zei tot mijzelf: Welaan, ik wil u op de proef stellen door vreugde, verlustig u dus in het goede. Maar zie, ook dit is ijdelheid. ²Van het lachen moest ik zeggen: Het is dwaas; en van de vreugde: Wat werkt zij uit? ³Ik stelde bij mijzelf een onderzoek in door mijn lichaam met wijn te verkwikken - terwijl mijn geest de leiding behield door de wijsheid - en het onverstand aan te hangen, totdat ik zou ontdekken, wat de mensenkinderen het beste kunnen doen onder de hemel gedurende de weinige dagen van hun leven.

(A) 1:16 1Kon. 5:9-11.

⁴(A) Ik deed grote dingen: ik bouwde huizen, plantte wijngaarden, ⁵legde tuinen en parken aan en plantte daarin allerlei vruchtbomen, ⁶ik groef watervijvers om daaruit een bos met jonge bomen te bevoeien; ⁷(B) ik kocht slaven en slavinnen, en daar werden er ook in mijn huis geboren; ook had ik een talrijk bezit aan runderen en kleinvee, meer dan allen die vóór mij te Jeruzalem geweest waren; ⁸(C) ik vergaderde mij ook zilver en goud, schatten van koningen en landschappen; ik verschaftte mij zangers en zangeressen en dingen die de mensen bekoren, alle mogelijke genietingen. ⁹(D) Zo werd ik groter en rijker dan allen die vóór mij te Jeruzalem geweest waren; ondertussen bleef mijn wijsheid mij bij. ¹⁰En niets dat mijn ogen wensten, ontzegde ik ze, noch hield ik mijn hart van enige vreugde terug, ja, mijn hart verheugde zich over al mijn zwoegen, en dit was wat al mijn gezwoeg mij opleverde. ¹¹Toen ik mij nu keerde tot alle werken die mijn handen hadden gemaakt, en tot het zwoegen waarmee ik mij had afgetobd om die te volbrengen - zie, alles was ijdelheid en najagen van wind, en er is geen voordeel onder de zon.

¹²En ik keerde mij om, om wijsheid en ook verdwaasdheid en onverstand te bezien, immers, hoe staat de mens die de koning opvolgen zal, tegenover wat deze al gedaan heeft? ¹³Wel ontdekte ik, dat de wijsheid haar voordeel heeft boven het onverstand, zoals het licht zijn voordeel heeft boven de duisternis: ¹⁴de wijze heeft ogen in zijn hoofd, maar de dwaas wandelt in de duisternis; maar ik bemerkte ook, dat één lot hen allen treft, ¹⁵en ik zei bij mijzelf: Wat

de dwaas ervaart, ervaar ik ook: waartoe ben ik dan zo uitermate wijs geweest? Toen sprak ik bij mijzelf, dat ook dit ijdelheid is. ¹⁶Want er is nimmer enige herinnering van de wijze, zomin als van de dwaas, omdat in de komende dagen alles al lang vergeten is, en ach, hoe sterft de wijze evenzeer als de dwaas!

¹⁷Daarom kreeg ik een afkeer van het leven, want kwaad scheen mij het werk, dat onder de zon gebeurt: het is alles ijdelheid en najagen van wind. ¹⁸Ja, ik kreeg een afkeer van al mijn zwoegen, waarmee ik mij had afgetobd onder de zon, daar ik het moet achterlaten voor de mens die na mij zijn zal, ¹⁹en wie weet, of hij wijs zal zijn of dwaas, en toch zal hij macht hebben over alles waarvoor ik gezwoegd heb en waarin ik wijs geweest ben onder de zon. Ook dit is ijdelheid.

²⁰Zo kwam ik ertoe zelf te twijfelen vanwege al het zwoegen, waarmee ik mij afgetobd had onder de zon. ²¹Want is er een mens, die zich voor iets aftobt met wijsheid en kennis en bekwaamheid, dan moet hij het als zijn deel nalaten aan een mens, die zich daarvoor niet afgetobd heeft. Ook dit is ijdelheid en een groot kwaad. ²²Wat toch heeft een mens voor al zijn zwoegen en voor het streven van zijn hart, waarmee hij zich aftobt onder de zon, ²³(E) wanneer hij gedurende al zijn levensdagen zijn werk doet in pijn en verdriet, en zelfs 's nachts zijn hart geen rust vindt? Ook dit is ijdelheid.

²⁴(F) De mens heeft het niet in zijn macht om te eten en te drinken en zich te goed te doen bij zijn zwoegen; dit heb ik wel ontdekt, dat het van de hand van God komt. ²⁵Want wie kan eten en wie kan iets genieten buiten Hem? ²⁶(G)

(A) 2:4 1Kon. 10:23-27; 2Kron. 9:22-27. (B) 2:7 1Kon. 5:3. (C) 2:8 1Kon. 10:10,14-22. (D) 2:9 1Kron. 29:25. (E) 2:23 Job 5:7; 14:1. (F) 2:24 Pred. 3:13; 5:17; 9:7; Jes. 56:12; Luk. 12:19; 1Cor. 15:32. (G) 2:26 Job 32:8; Spr. 2:6.

Want aan een mens die Hem aangenaam is, geeft Hij wijsheid, kennis en vreugde; maar hem die niet aangenaam is, geeft Hij de taak om te verzamelen en bijeen te brengen, ten einde dit te geven aan wie God aangenaam is. Ook dit is ijdelheid en najagen van wind.

Alles heeft zijn tijd

3¹ Alles heeft zijn uur en ieder ding onder de hemel zijn tijd; ²er is een tijd om te baren en een tijd om te sterven, een tijd om te planten en een tijd om het geplante uit te rukken, ³een tijd om te doden en een tijd om te helen, een tijd om af te breken en een tijd om op te bouwen, ⁴een tijd om te huilen en een tijd om te lachen, een tijd om te rouwklagen en een tijd om te dansen, ⁵een tijd om stenen weg te werpen en een tijd om stenen bijeen te zamelen, een tijd om te omhelzen en een tijd om zich van omhelzen te onthouden, ⁶een tijd om te zoeken en een tijd om te laten verloren gaan, een tijd om te bewaren en een tijd om weg te werpen, ⁷een tijd om te scheuren en een tijd om dicht te naaien, een tijd om te zwijgen en een tijd om te spreken, ⁸een tijd om te beminnen en een tijd om te haten, een tijd van oorlog en een tijd van vrede. ⁹Welk voordeel heeft de werker van datgene waarvoor hij zich af-tobt? ¹⁰Ik heb in ogenschouw genomen de *bezigheid*, die God aan de mensenkinderen gegeven heeft om zich daarmee *bezig te houden*. ¹¹Alles heeft Hij voortreffelijk gemaakt op zijn tijd; ook heeft Hij de eeuw in hun hart gelegd, zonder dat de mens van het werk dat God doet, van het begin tot het einde, iets kan ontdekken. ¹²Ik heb ingezien, dat het niet in hun eigen macht staat, maar als men zich verheugt en zich te goed doet in zijn leven, ¹³kortom als iemand eet en drinkt

en het goede geniet bij al zijn zwoegen, dan is dat een gave van God.

¹⁴Ik heb ingezien, dat al wat God doet, voor eeuwig is; daaraan kan men niet toedoen en daarvan kan men niet afdoen; en God doet het, opdat men voor zijn aangezicht ontzag zal hebben. ¹⁵Wat is, was er al lang, en wat zijn zal, is al lang geweest; en God zoekt weer op, wat voorbijgegaan is.

Er gebeurt veel onrecht op aarde

¹⁶Voorts zag ik onder de zon de plaats van het recht: daar heerste het onrecht; en de plaats van de gerechtigheid: daar heerste de slechtheid. ¹⁷Ik zei bij mijzelf: Over de rechtvaardige en de onrechtvaardige zal God recht spreken, want er is voor elke zaak en voor elk werk een bestemde tijd. ¹⁸Ik zei bij mijzelf: Wat de mensenkinderen betreft, God wil hen schiften en laten zien, dat zij eigenlijk dieren zijn. ¹⁹Want het lot van de mensenkinderen is zoals het lot van de dieren, ja, eenzelfde lot treft hen: zoals dezen sterven, zo sterven anderen, en allen hebben enerlei adem, waarbij de mens niets voor heeft boven de dieren; want alles is ijdelheid, ²⁰alles gaat naar één plaats, alles is ontstaan uit stof, en alles keert weer tot stof. ²¹Wie bemerkt, dat de adem van de mensenkinderen opstijgt naar boven en dat de adem van de dieren neerdaalt naar beneden in de aarde? ²²Zo heb ik ingezien, dat er niets beters is dan dat de mens zich verheugt in zijn werken, want dat is zijn deel: wie zal hem ertoe brengen zich te verlustigen in wat na hem zijn zal?

4¹Opnieuw zag ik alle onderdrukkin-gen die onder de zon geschieden, en zie: tranen van de onderdrukten, en zij hadden geen trooster; maar aan de zijde van hun onderdrukkers was macht - en zij hadden geen trooster. ²Daarom prees

ik de doden die al lang gestorven zijn, gelukkig boven de levenden die nog in leven zijn, ³en gelukkiger dan die allen (prees ik) degene, die er nog niet geweest is, die nog niet het boze werk dat onder de zon gebeurt heeft gezien.

⁴Ook zag ik, dat al het zwoegen, als- ook alle bekwaamheid in het werk, louter jaloezie is van de één op de ander; ook dit is ijdelheid en najagen van wind.

⁵De dwaas slaat zijn armen over elkaar en verteert zichzelf. ⁶Beter is een hand- vol rust dan beide vuisten vol zwoegen en najagen van wind.

*Het zwoegen van
de alleenstaande is ijdelheid*

⁷Opnieuw zag ik een ijdelheid onder de zon: ⁸daar is er een zonder metgezel, ook zoon of broeder heeft hij niet, en er is geen einde aan al zijn zwoegen; ook worden zijn ogen niet verzadigd van rijk- dom; - voor wie tob ik mij dan af en ont- zeg ik mij het goede? Ook dit is ijdelheid en een kwaad ding. ⁹Twee zijn beter dan één, omdat zij een goede beloning heb- ben bij hun zwoegen. ¹⁰Want, indien zij vallen, dan richt de één de ander weer op; maar wee de éne, die valt zonder dat een metgezel hem opricht! ¹¹Ook indien er twee neerliggen, zullen zij warm worden, maar hoe zal één alleen warm worden? ¹²Kan iemand er één overweldigen, twee zullen tegenover hem kunnen standhou- den; en een driefvoudig snoer wordt niet spoedig verbroken.

Volksgunst is ijdelheid

¹³Beter is een arme, maar wijze jonge- man dan een oude, maar dwaze koning, die er niet van weten wil zich te laten waarschuwen. ¹⁴Want de eerste komt uit de gevangenis om koning te worden,

hoewel hij onder het koningschap van de ander als een arme geboren was. ¹⁵Ik zag alle levenden onder de zon meelopen met de jongeman, de opvolger, die in de plaats van de ander zou treden, ¹⁶er was geen einde aan al het volk, aan allen, aan wier spits hij stond. Maar zij die daarna kwamen vonden in hem geen vreugde. Dus is ook dit ijdelheid en najagen van wind.

Dien God met eerbied

¹⁷Behoed uw voet, als u naar Gods huis gaat; immers, naderen om te horen is be- ter dan het offeren van de dwazen, want die weten niet, dat zij kwaad doen.

5 ¹Wees niet overhaast met uw mond, en laat uw hart zich niet haasten om een woord voor Gods aangezicht uit te spreken; want God is in de hemel en u bent op de aarde, laten daarom uw woorden weinige zijn. ²Want zoals de droom komt door veel bezigheid, zo komt dwaas gepraat door veel woorden. ^{3(A)} Als u God een gelofte gedaan hebt, wacht er dan niet mee die in te lossen, want Hij heeft geen welgevallen aan de dwazen; wat u beloofd hebt, moet u in- lossen. ⁴Het is beter, dat u niet belooft dan dat u belooft en niet inlost. ⁵Geef uw mond geen gelegenheid om u te doen zondigen, en zeg niet in tegenwoordig- heid van de Godsgezant, dat het een ver- gissing was; waarom zou God vertoornd worden over uw woorden en het werk van uw handen verderven? ⁶Want er zijn dromen in menigte, zo zijn er ook tal- rijke ijdele woorden; heb echter ontzag voor God.

⁷Indien u onderdrukking van de arme en schending van recht en gerechtigheid opmerkt in het gewest, verbaas u daar- over niet, want de ene hooggeplaatste

(A) 5:3 Ps. 66:13,14.

loert op de ander en weer hogeren loeren op hen. ⁸Een voordeel voor het land bij dit alles is een koning die de akkerbouw begunstigt.

Ijdelheid van de rijkdom

⁹Wie geld liefheeft, wordt van geld niet verzadigd, noch wie rijkdom liefheeft, van inkomsten. Ook dit is ijdelheid. ¹⁰Bij het vermeerderen van het bezit vermeerderen ook zij die het verteerden; en wat is het gewin van de bezitter daarvan anders dan het toezien? ¹¹Zoet is de slaap van hem die werkt, of hij weinig of veel eet; maar de verzadiging van de rijke laat hem in het geheel niet slapen. ¹²Er is een pijnlijk kwaad, dat ik gezien heb onder de zon: rijkdom, door zijn bezitter bewaard tot zijn eigen onheil. ¹³Die rijkdom toch gaat door tegenspoed teniet; en heeft hij een zoon verwekt, dan heeft hij niets meer; ¹⁴(A) zoals hij uit de schoot van zijn moeder gekomen is, zo gaat hij weer heen, naakt zoals hij gekomen is, en hij verkrijgt niets door zijn zwoegen, dat hij aan deze zou kunnen nalaten. ¹⁵Zo is ook dit een pijnlijk kwaad; geheel zoals hij gekomen is, zo gaat hij heen, en welk voordeel heeft hij ervan, dat hij zich voor wind heeft afgetoed? ¹⁶Zelfs nuttigt hij zijn voedsel gedurende al zijn levensdagen in duisternis, en hij heeft veel verdriet, lijden en ergernis.

¹⁷Zie, wat ik als goed heb opgemerkt, is dit: dat het voortreffelijk is te eten en te drinken en het goede te genieten bij al het zwoegen, waarmee iemand zich aftoet onder de zon gedurende de weinige dagen van zijn leven, die God hem schenkt, want dit is zijn deel. ¹⁸Ook ieder mens, aan wie God rijkdom en schatten geeft, en die Hij in staat stelt daarvan

te eten en zijn deel te krijgen en zich bij zijn zwoegen te verheugen - dat is een gave van God. ¹⁹Want hij zal zich niet veel herinneren van zijn levensdagen, omdat God hem *bezig houdt* met de blijdschap van zijn hart.

6 ¹Er is een kwaad dat ik waargenomen heb onder de zon, en dat zwaar drukt op de mens: ²een man, aan wie God rijkdom en schatten en vermogen geeft, zodat hem niets ontbreekt, dat hij begeert, maar God stelt hem niet in staat daarvan te genieten, maar een vreemde verteert het. Dit is ijdelheid en een bitter lijden. ³Indien iemand honderd kinderen verwekte en vele jaren leefde en even aanzienlijk was als hoogbejaard, maar hij niet verzadigd werd van het goede en ook geen begrafenis had - ik zeg: een misgeboorte is er beter aan toe dan hij, ⁴want in ijdelheid komt ze en in duisternis gaat ze en met duisternis wordt de naam ervan bedekt; ook heeft ze de zon gezien noch gekend. ⁵Deze heeft rust, maar hij niet. ⁶Al leefde hij ook tweemaal duizend jaar, maar genoot het goede niet - gaat niet alles naar één plaats? ⁷Al het zwoegen van de mens is voor zijn mond, en toch wordt het verlangen niet vervuld. ⁸Want wat heeft de wijze voor boven de dwaas, wat de *arme*, die zich onder de levenden weet te bewegen? ⁹Beter is het zien van de ogen dan het jagen van het verlangen. Ook dit is ijdelheid en najagen van wind.

¹⁰Wat hij ook is, al lang is zijn naam genoemd en het is bekend, dat hij mens is: hij kan niet rechten met Hem, die sterker is dan hij.

¹¹Laten er vele woorden zijn, zij vermeerderen slechts de ijdelheid. Welk voordeel heeft de mens daarvan? ¹²Want wie weet, wat goed voor de mens is in het

(A) 5:14 Job 1:21; Ps. 49:18; 1Ti. 6:7.

leven gedurende de weinige dagen van zijn vergeefse leven, die hij als een schaduw doorbrengt? Wie toch zal de mens te kennen geven wat er na hem onder de zon gebeuren zal?

De ware wijsheid

7^(A) Een goede naam is beter dan goede olie en de dag van de dood is beter dan de dag van iemands geboorte. ²Het is beter te gaan naar een huis van rouw dan te gaan naar een huis van feestgelag; want dat is het einde van ieder mens en laat de levende het ter harte nemen. ³Verdriet is beter dan lachen, want bij een treurig gezicht is het met het hart goed gesteld. ⁴Het hart van de wijzen is in het huis van rouw, maar het hart van de dwazen in het huis van vreugde. ⁵Het is beter te horen naar de berisping van de wijzen dan dat men hoort naar het lied van de dwazen. ⁶Want als het geknetter van dorens onder een pot, zo is het lachen van de dwaas. Ook dit is ijdelheid. ⁷Voorzeker, afpersing maakt een wijze dwaas, en een steekpenning bederft het hart.

⁸Het einde van een zaak is beter dan haar begin; beter een geduldige dan een hoogmoedige. ⁹^(B) Wees niet te spoedig geërgerd in uw geest, want ergernis huist in de boezem van de dwazen. ¹⁰Zeg niet: Hoe komt het, dat de vroegere tijden beter waren dan deze? Want niet uit wijsheid zou u aldus vragen. ¹¹Wijsheid is even goed als een erfdeel en een voorrecht voor wie de zon zien. ¹²Want de wijsheid beschermt evenals het geld, maar het is een voordeel te weten: de wijsheid doet haar bezitters leven. ¹³Zie het werk van God, want wie kan recht maken wat Hij gebogen heeft? ¹⁴Heb goede moed in tijd

van voorspoed, maar denk op de kwade dag: ook deze heeft God gemaakt evenzeer als die; immers kan de mens van de toekomst niets ontdekken.

Voorzichtigheid in het oordeel

¹⁵Ik heb van alles gezien in mijn ijdele dagen: er is een rechtvaardige, die ondanks zijn gerechtigheid te gronde gaat en er is een goddeloze, die ondanks zijn boosheid een lang leven heeft. ¹⁶Wees niet te zeer rechtvaardig en gedraag u niet al te wijs; waarom zou u zichzelf tot verbijstering brengen? ¹⁷Wees niet te zeer goddeloos en wees geen dwaas; waarom zou u sterven vóór uw tijd? ¹⁸Het is goed, dat u aan het ene vasthoudt en ook van het andere uw hand niet aftrekt, want hij, die ontzag voor God heeft, ontkomt aan dit alles. ¹⁹De wijsheid geeft de wijze meer macht dan tien machthebbers in een stad bezitten. ²⁰Want niemand op aarde is zo rechtvaardig, dat hij goed doet zonder te zondigen. ²¹Ook moet u niet letten op alle woorden die men spreekt, opdat u niet hoort, dat uw knecht u vervloekt, ²²want hoe menigmaal bent u zich bewust, dat ook u anderen hebt vervloekt.

De bittere teleurstelling van Prediker

²³Dit alles heb ik met het oog op wijsheid beproefd; ik zei: ik wil wijsheid verwerven, maar zij bleef onbereikbaar voor mij. ²⁴Onbereikbaar is wat bestaat, en onpeilbaar, wie kan het doorgronden? ²⁵Ik veranderde mijzelf en mijn hart was er op uit om kennis te verkrijgen, onderzoek te doen en een wijze slotsom te zoeken en om goddeloosheid als dwaasheid en onverstand als verwaasdheid te leren begrijpen. ²⁶En ik ontdekte iets, bitterder dan de dood: de vrouw, die een

(A) 7:1 Spr. 22:1. (B) 7:9 Jak. 1:19.

valstrik is en van wie haar hart een net is, van wie haar handen boeien zijn. Hij, die aan God aangenaam is, ontkomt aan haar; maar hij, die niet aangenaam is, wordt door haar gevangen.

²⁷Zie, dit heb ik opgemerkt, zegt de Prediker - het een bij het ander voegend, om een slotsom te vinden, ²⁸die ik nog altijd zoek zonder ze gevonden te hebben -: onder duizend heb ik één mens ontdekt, maar een vrouw heb ik onder deze allen niet gevonden. ²⁹Alleen, zie toch: ik heb ontdekt, dat God de mensen recht gemaakt heeft, maar zij zoeken vele bedenksels.

Gehoorzaamheid geboden

8¹Wie is als de wijze? En wie kent de verklaring van de dingen? De wijsheid van een mens doet zijn aangezicht lichten, zodat de hardheid daarvan verandert. ²Neem het bevel van de koning in acht, en wel ter wille van de bij God gezworen eed; ³ga niet overhaast van hem weg, bemoei u niet met een kwade zaak, want hij doet al wat hem behaagt; ⁴want het woord van een koning is machtig, en wie zal tot hem zeggen: Wat doet u?

⁵Wie het gebod in acht neemt, zal geen kwaad ondervinden, en het hart van de wijzen kent tijd en wijze. ⁶Want elk ding heeft zijn tijd en zijn wijze; immers het kwaad van de mensen drukt zwaar op hem. ⁷Niemand toch weet wat er gebeuren zal, want wie zal hem te kennen geven, hoe het gaan zal? ⁸Geen mens heeft macht over de wind om hem tegen te houden; en niemand heeft macht over de dag van de dood en er is geen verlof tijdens de strijd; evenmin zal de goddeloosheid haar bedrivers vrijlaten. ⁹Dit alles heb ik gezien en ik richtte mijn aandacht op alle daden, die onder de zon gebeuren ten tijde dat de ene

mens macht heeft over de ander tot zijn onheil.

De mens kan het Godsbestuur niet doorgronden

¹⁰Eveneens zag ik, hoe goddelozen begraven werden en (de rust) ingingen, terwijl zij die recht gehandeld hadden, van de heilige plaats moesten weggaan en in de stad vergeten werden. Ook dit is ijdelheid. ¹¹Omdat het vonnis over de boze daad niet dadelijk voltrokken wordt, daarom is het hart van de mensen kinderen in hen begerig om kwaad te doen, ¹²daar een zondaar honderdmaal kwaad doet en toch lang leeft. Toch weet ik, dat het degenen die ontzag voor God hebben wel zal gaan, juist omdat zij ontzag voor Hem hebben; ¹³de goddeloze daarentegen zal het niet welgaan en hij zal zijn levensduur niet verlengen als de schaduw, omdat hij geen ontzag voor God heeft.

¹⁴Er is een doelloos ding, dat op aarde gebeurt: er zijn rechtvaardigen, wie het gaat naar de verdienste van de goddelozen en er zijn goddelozen, wie het gaat naar de verdienste van de rechtvaardigen; ik zei, dat ook dit ijdelheid is. ¹⁵Daarom prees ik de vreugde, omdat er niets beters is voor de mens onder de zon dan te eten en te drinken en zich te verheugen; en dat begeleidt hem bij al zijn zwoegen gedurende de levensdagen die God hem geeft onder de zon.

¹⁶Toen ik mijn hart erop zette om wijsheid te leren kennen en om de bezigheid te zien, die op aarde gebeurt terwijl men noch bij dag noch bij nacht met zijn ogen de slaap te zien krijgt - ¹⁷zo zag ik, dat de mens niets kan ontdekken van het werk van God, dat onder de zon gebeurt; want hoezeer de mens zich ook aftocht met zoeken, hij kan het niet ontdekken, en wanneer soms een wijze mocht

zeggen, dat hij het weet, hij kan het niet ontdekken.

Allen treft eenzelfde lot

9¹Voorzeker, dit alles nam ik ter harte en dit alles onderzocht ik: dat de rechtvaardigen en de wijzen met hun werken in Gods hand zijn, zowel liefde als haat; de mens weet niets van wat voor hem ligt.² Alles is gelijk voor allen, eenzelfde lot treft de rechtvaardige en de goddeloze, de goede en de reine, alsook de onreine; hem die offert, en hem die niet offert; het gaat de goede evenals de zondaar, hem die zweert, als hem die de eed schuwt.³ Dit is het ergste, dat onder de zon gebeurt: dat allen eenzelfde lot treft; daarom is het hart van de mensenkinderen vol boosheid en is er ver dwaasdheid in hun hart hun leven lang; en daarna gaat het naar de doden.

⁴Want voor al wie tot de levenden behoort, is er hoop, immers een levende hond is beter dan een dode leeuw.⁵ De levenden weten tenminste, dat zij sterven moeten, maar de doden weten niets; zij hebben geen loon meer te wachten, zelfs de herinnering aan hen is vergeten.⁶ Zowel hun liefde als hun haat en hun jaloezie zijn al lang vergaan; en zij hebben nimmer deel aan iets, dat onder de zon gebeurt.

⁷Welaan dan, eet uw brood met vreugde en drink uw wijn met een vrolijk hart, want als u dit doet, dan heeft God dit al lang zo gewild.⁸ Laat uw kleding altijd wit zijn en laat olie op uw hoofd niet ontbreken.⁹ Geniet het leven met de vrouw die u liefhebt, al de dagen van het ijdele leven, die Hij u geeft onder de zon, al uw ijdele dagen, want dat is uw deel onder de levenden en bij het zwoegen, waarmee u zich aftobt onder de zon.¹⁰ Al wat uw hand vindt om naar uw vermogen te doen,

doe dat, want er is geen werk of overleg of kennis of wijsheid in het dodenrijk, waarheen u gaat.¹¹ Opnieuw zag ik onder de zon, dat niet de snelsten de wedloop winnen, noch de sterksten de strijd, noch ook de wijzen het brood, noch ook de schranderen de rijkdom, noch ook de verstandigen de gunst, want tijd en toeval treffen hen allen.¹² Want ook de mens kent zijn tijd niet, evenmin als de vissen, die in het verraderlijke net gevangen worden, evenmin als de vogels, die in het klapnet gevangen worden. Evenals zij worden de mensenkinderen verstrikt ten tijde van het kwaad, als dit hen plotseling overvalt.

Wijsheid niet in tel

¹³Ook dit zag ik als wijsheid onder de zon en het maakte grote indruk op mij:¹⁴ er was een kleine stad met weinig inwoners, en een groot koning trok tegen haar op en omsingelde haar en richtte hoge belegeringstorens tegen haar op;¹⁵ en in die stad bevond zich een arme, wijze man, die haar had kunnen redden door zijn wijsheid; maar geen mens dacht aan die arme man.¹⁶ Toen zei ik: Wijsheid is beter dan kracht, maar de wijsheid van de arme wordt veracht en naar zijn woorden luistert men niet.¹⁷ Woorden van wijzen, in rust aangehoord, zijn beter dan het geschreeuw van een heerser onder dwazen.¹⁸ Wijsheid is beter dan oorlogstuig, maar één zondaar bederft veel goeds.

10¹Dode vliegen doen de zalf van de zalfbereider stinkend gisten; een weinig onverstand heeft meer invloed dan wijsheid en eer.² De geest van de wijze richt zich naar rechts, maar de geest van de dwaas naar links.³ Waar de dwaas ook gaat, zijn verstand ontbreekt; hij zegt tot ieder, dat hij een dwaas is.

Dwaasheid brengt onheil

⁴Indien de toorn van een heerser zich tegen u verheft, verlaat dan uw plaats niet, want gelatenheid voorkomt grote misslagen. ⁵Er is een kwaad, dat ik zag onder de zon als een dwaling, die bij een machthebber haar oorsprong vond: ⁶de dwaas werd op de hoogste posten gesteld, aanzienlijken en rijken zaten in vernedering; ⁷slaven zag ik te paard en vorsten te voet gaan als slaven. ⁸(A) Wie een kuil graaft, zal er in vallen; en wie een muur doorbreekt, zal door een slang gebeten worden. ⁹Wie steenen losbreekt, wordt erdoor gewond; wie hout klooft, loopt daardoor gevaar. ¹⁰Als het ijzer stomp is geworden en men heeft de snede niet scherp gemaakt, dan moet men zijn krachten meer inspannen, maar het voornaamste om te slagen is wijsheid. ¹¹Indien een slang bijt vóór de bezwering, dan heeft de bezweerder geen zin.

¹²Woorden uit de mond van een wijze zijn innemend, maar de lippen van een dwaas verslinden hemzelf. ¹³Het begin van de woorden uit zijn mond is onverstand, en het einde van zijn spreken is verderfelijke domheid. ¹⁴De dwaas is het, die vele woorden gebruikt - de mens weet niet, wat er gebeurt, en wie zal hem te kennen geven wat er na hem gebeuren zal? ¹⁵Het zwoegen van de dwaas mat hem af, omdat hij de weg naar de stad niet weet.

Tweeërlei koning

¹⁶Wee u, o land, van wie de koning een kind is, van wie de vorsten reeds 's morgens maaltijd houden. ¹⁷Het land van wie de koning een edele is, is gezegend, en van wie de vorsten maaltijd

houden op de juiste tijd, als mannen en niet als dronkaards. ¹⁸Door luiheid vallen de steunbalken ineen en door slapheid van de handen wordt het huis lek. ¹⁹Voor genoeg en richt men een maaltijd aan, en wijn maakt het leven vrolijk en het geld *beantwoordt* alles. ²⁰Vervloek zelfs in uw gedachten de koning niet, en vervloek in uw slaapkamer de rijke niet, want de vogels van de hemel zouden het geluid overbrengen en de vogels zouden te kennen geven wat u gezegd hebt.

Doe uw werk ondanks alles

11 ¹Werp uw brood uit op het water, want u zult het vinden na vele dagen. ²Verdeel het in zevenen, ja, in achten, want u weet niet, welk kwaad er op aarde zijn zal. ³Als de wolken met regen gevuld zijn, gieten zij die uit over de aarde; en als een boom valt, zuidwaarts of noordwaarts, ter plaatse waar de boom valt, daar blijft hij liggen. ⁴Wie steeds op de wind let, zal niet zaaien; en wie steeds naar de wolken ziet, zal niet maaien. ⁵Zoals u de weg van de wind evenmin kent als het gebeente in de schoot van een zwangere vrouw, zomin kent u het werk van God, die alles maakt. ⁶Zaai uw zaad in de morgen en laat uw hand tegen de avond niet rusten, want u weet niet, of het ene gelukken zal of het andere, dan wel of beide tezamen goed zullen zijn.

Gedenk uw Schepper in uw jeugd

⁷Het licht is zoet en het is aangenaam voor de ogen de zon te zien. ⁸Daarom, indien de mens vele jaren leeft, laat hij zich zo verheugen in die alle, maar laat hij bedenken, dat de dagen van de duisternis vele zullen zijn: al wat komt, is ijdelheid. ⁹Verheug u, o jongeman, in

(A) 10:8 Ps. 7:16; Spr. 26:27.

uw jeugd, en laat uw hart vrolijk zijn in de jaren van uw jeugd; ja, volg de lust van uw hart en wat uw ogen zien, maar weet, dat God over al deze dingen zal rechtspreken. ¹⁰Weer dus het verdriet uit uw hart en houd de kwalen weg van uw lichaam, want jeugd en jonkheid zijn ijdelheid.

12 ¹Gedenk dan uw Schepper in de jaren van uw jeugd, voordat de kwade dagen komen en de jaren naderen, waarvan u zegt: Ik heb daarin geen behagen; ²voordat de zon verduisterd wordt evenals het licht en de maan en de sterren en de wolken na de regen terugkeren; ³op de dag, dat de wachters van het huis beven en de sterke mannen zich krommen, en de maalsters ophouden, omdat haar aantal gering geworden is, en zij, die uit de vensters zien, hun glans verliezen, ⁴en de deuren naar de straat gesloten worden; als het geluid van de molen verzwakt, en de stem hoog wordt als die van een vogel en alle tonen gedempt worden; ⁵op de dag, dat men ook vreest voor de hoogte, en er verschrikkingen op de weg zijn, de amandelboom bloeit, de sprinkhaan zich voortsleept en de kapperbes niet meer helpt - want de mens gaat naar zijn eeuwig huis en de rouwklagers gaan rond op de straat -; ⁶voordat het zilveren

koord losgemaakt en de gouden lamp verbroken wordt; voordat de kruik bij de bron verbrijzeld en het scheprad in de put verbroken wordt, ⁷en het stof weerkeert tot de aarde, zoals het geweest is, en de geest weerkeert tot God, die hem geschonken heeft.

Slotwoord

⁸Ijdelheid der ijdelheden, zegt de Prediker, alles is nietigheid!

⁹En behalve dat Prediker wijs geweest is, heeft hij het volk in kennis onderwezen; en hij overwoog en onderzocht, hij stelde vele spreuken op. ¹⁰Prediker zocht aangename woorden te vinden, een oprecht geschrift, betrouwbare woorden. ¹¹De woorden van de wijzen zijn als prikkels; als ingeslagen spijkers zijn de verzamelingen daarvan; gegeven zijn zij door één herder.

¹²En overigens, mijn zoon, wees ge-waarschuwd; er is geen einde aan het maken van veel boeken en veel doorvorsen is afmatting voor het lichaam. ¹³Van al het gehoorde is het slotwoord: Heb ontzag voor God en onderhoud zijn geboden, want dit geldt voor alle mensen. ¹⁴Want God zal over elke daad rechtspreken, over al het verborgene, hetzij goed, hetzij kwaad.

Hooglied

Hebreeuws: Sjier-hà-sjieriem (Lied der liederen)

*Het verlangen van de bruid
naar haar bruidegom*

1 ^{1(A)} Hooglied van Salomo.

² Laat hij mij kussen met de kussen van zijn mond! Want kostelijker dan wijn is uw liefde,

³ heerlijk van geur zijn uw oliën, als uitgegoten olie is uw naam. Daarom hebben de jonge meisjes u lief.

⁴ Trek mij achter u mee, laten wij ons spoeden. De Koning voerde mij naar zijn vertrekken, laten wij juichen en ons in u verheugen, uw liefde prijzen boven de wijn! Met recht heeft men u lief!

⁵ Donker van huid ben ik, maar bekoorlijk, dochters van Jeruzalem, als de tenten van Kedar, de gordijnen van Salomo.

⁶ Let er niet op, dat mijn huid donker is, dat de zon mij verbrand heeft. De zonen van mijn moeder waren hard tegenover mij en stelden mij aan tot bewaakster van de wijngaarden - mijn eigen wijngaard heb ik niet bewaakt.

⁷ Vertel mij toch, mijn zielsbeminde, waar u weidt, waar u op de middag (de kudde) laat rusten. Want waarom zou ik zijn als een gesluerde bij de kudden van uw makkers?

⁸ - Indien u het niet weet, o, u mooiste onder de vrouwen, volg dan de sporen van de schapen, en weid uw geiten bij de verblijven van de herders.

Beurtzang van bruidegom en bruid

⁹ - Bij een merrie voor Farao's wagens vergelijk ik u, mijn liefste!

¹⁰ Bekoorlijk zijn uw wangen tussen de sieraden, is uw hals in de snoeren.

¹¹ Gouden sieraden zullen wij u maken met balletjes van zilver.

¹² - Zolang de koning aan zijn tafel is, geeft mijn nardus zijn geur.

¹³ Mijn geliefde is mij een bundeltje mirre, rustend tussen mijn borsten.

¹⁴ Mijn geliefde is mij een tros van hennabloemen in Engedi's wijngaarden.

¹⁵ - Zie, u bent mooi, mijn liefste, o, u bent mooi, uw ogen zijn als duiven.

¹⁶ - Zie, u bent mooi, mijn geliefde, ja, heerlijk, en onder de bladeren is ons bed,

¹⁷ de balken van ons huis zijn ceders en onze panelen cipressen.

2 ¹ Ik ben een narcis van Saron, een lelie der dalen.

² - Als een lelie tussen de distels zo is mijn liefste onder de jonge meisjes.

³ - Als een appelboom onder de bomen van het woud, zo is mijn geliefde onder de jonge mannen. In zijn schaduw begeer ik te zitten en zoet is zijn vrucht voor mijn verhemelte.

⁴ Hij heeft mij gebracht naar het wijnhuis en zijn banier over mij was de liefde.

⁵ Sterk mij met rozijnenkoeken, verkwik mij met appels, want ik bezwijk van liefde.

⁶ Zijn linkerarm is onder mijn hoofd en zijn rechterarm omvangt mij!

⁷ Ik bezweer u, dochters van Jeruzalem, bij de gazellen of bij de herten van het veld: wekt de liefde niet op en prikkelt haar niet, vóóordat het haar behaagt.

(A) 1:1 1Kon. 5:12.

Liefdeslied van de bruid

⁸Hoor - mijn geliefde! Zie, daar komt hij, springend over de bergen, huppelend over de heuvelen.

⁹Mijn geliefde is als een gazel of het jong van een hert. Zie, hij staat achter onze muur, kijkend door de vensters, speurend door de tralies.

¹⁰Mijn geliefde gaat mij *antwoorden*: Sta toch op, mijn liefste, mijn schone, en kom.

¹¹Want zie, de winter is voorbij, de regen is over, verdwenen.

¹²De bloemen vertonen zich op het veld, de zangtijd is aangebroken, en 't gekir van de tortelduif wordt gehoord in ons land. ¹³De vijgenboom laat zijn vroege vrucht zwellen, en de wijnstokken in bloei geven geur. Sta op, kom, mijn liefste, mijn schone, kom!

¹⁴Mijn duif in de rotskloof, in de schuilhoek van de bergwand, laat mij uw gedaante zien, laat mij uw stem horen, want zoet is uw stem en uw gedaante is bekoorlijk.

¹⁵Vangt ons de vossen, de kleine vossen, die de wijngaarden verderven, nu onze wijngaarden in bloei staan.

¹⁶Mijn geliefde is van mij en ik ben van hem, die te midden van de leliën weidt,

¹⁷tot de avondwind waait en de schaduwen wijken. Keer u dan hierheen, en doe als de gazel, mijn geliefde, of als het jong van een hert op de gekloofde berg.

Liefdesdroom van de bruid

³¹Op mijn bed 's nachts zocht ik mijn zielsbeminde; ik zocht hem, maar ik vond hem niet.

²Ik wil opstaan en rondgaan in de stad, op straten en pleinen en mijn zielsbeminde zoeken; ik zocht hem, maar ik vond hem niet.

³De wachters, die in de stad hun ronde deden, troffen mij aan; "Hebt u ook mijn zielsbeminde gezien?"

⁴Nauwelijks was ik hen voorbijgegaan, of daar vond ik mijn zielsbeminde. Ik greep hem vast en wilde hem niet loslaten, totdat ik hem gebracht had in het huis van mijn moeder, in de kamer van haar die mij gebaard heeft.

⁵Ik bezweer u, dochters van Jeruzalem, bij de gazellen of bij de herten van het veld, wekt de liefde niet op en prikkelt haar niet, vóórdat het haar behaagt.

De bruiloftsstoet

⁶Wat trekt daar op uit de woestijn, als zuilen van rook, met de geur van mirre en wierook en allerlei reukwerk van de koopman?

⁷Zie, dat is Salomo's draagstoel, omringd door zestig helden, uit de helden van Israël,

⁸allen het zwaard houdend, geoefend ten strijde, elk met het zwaard aan zijn heup vanwege de verschrikking in de nacht.

⁹Koning Salomo maakte zich een draagkoets uit hout van de Libanon.

¹⁰De spijlen maakte hij van zilver, de leuning van goud, de zitting van purper, het binnenwerk met een bekleding van liefdesgeschenken, afkomstig van de dochters van Jeruzalem.

¹¹Gaat uit, dochters van Sion, ziet koning Salomo, met de kroon, waarmee zijn moeder hem kroonde op de dag van zijn bruiloft, op de dag van de vreugde van zijn hart.

*Lied van de bruidegom op de
schoonheid van de bruid*

⁴¹Zie, u bent mooi, mijn liefste, o, u bent mooi; uw ogen zijn als duiven, door uw sluier heen, uw haar is als een

kudde geiten, die neergolven van Gileads gebergte.

²Uw tanden zijn als een kudde geschooren schapen, die komen uit de waterplaats, alle met tweelingen, en zonder jongen is er geen.

³Als een scharlaken draad zijn uw lippen en liefelijk is uw mond. Als een gespleten granaatappel zijn uw slapen, door uw sluier heen.

⁴Uw hals is als de Davidstoren, die gebouwd is met kantelen; de duizend schilden hangen daaraan, en alle zijn schilden van helden.

⁵Uw beide borsten zijn als tweelingjongen van gazellen, die te midden van de leliën weiden.

⁶Tot de avondwind waait en de schaduwen wijken, wil ik naar de mirreberg gaan, naar de wierookheuvel.

⁷Alles is mooi aan u, mijn liefste, zonder enig gebrek bent u.

⁸Kom bij mij van de Libanon, bruid, kom bij mij van de Libanon, daal af van de top van de Amana, de top van de Senir, de Hermon, van de hollen van de leeuwen, van de bergen van de panthers.

⁹U hebt mij betoverd, mijn zuster, bruid, betoverd met één blik van uw ogen, met één snoer van uw halsversiering.

¹⁰Hoe kostelijk is uw liefde, mijn zuster, bruid, hoeveel heerlijker uw liefde dan wijn, en de geur van uw oliën dan alle specerijen.

¹¹Van honingzeem druppelen uw lippen, bruid, honing en melk is onder uw tong; en de geur van uw klederen is als de geur van de Libanon.

¹²Een afgesloten hof bent u, mijn zuster, bruid, een afgesloten bron, een verzegelde bron.

¹³Wat uit u opspruit, is een lusthof van granaatappelbomen, met

kostelijke vruchten, hennabloemen en nardusplanten,

¹⁴nardus en saffraan, kalmus en kaneel, met allerlei wierookstruiken, mirre en aloë, met al de kostbaarste specerijen.

¹⁵Fontein van de hoven, bron van levend water, beken van de Libanon!

Beurtzang van bruid en bruidegom

¹⁶- Ontwaak, noordenwind, en kom, zuidenwind, doorwaai mijn hof, opdat zijn balsemgeuren stromen! Dat mijn geliefde tot zijn hof zal komen en daarvan de kostelijke vrucht zal eten.

5 ¹- Ik ben gekomen tot mijn hof, mijn zuster, bruid, ik plukte mijn mirre en mijn balsem, ik at mijn raat en mijn honing, ik dronk mijn wijn en mijn melk. Eet, vrienden, drinkt, en wordt dronken, geliefden.

Liefdesverlangen van de bruid

²Ik sliep, maar mijn hart was wakker. Hoor, mijn geliefde klopt aan. "Doe mij open, mijn zuster, mijn liefste, mijn duif, mijn volmaakte, want mijn hoofd is vol dauw, mijn lokken zijn vol druppels van de nacht."

³"Ik heb mijn kleed al afgelegd, hoe zou ik het weer aandoen? Ik heb mijn voeten gewassen, hoe zou ik ze weer verontreinigen?"

⁴Mijn geliefde stak zijn hand door de opening en mijn hart werd onstuimig over hem.

⁵Ik stond op om mijn geliefde open te doen, mijn handen dropen van mirre, mijn vingers van vloeiende mirre op de greep van de grendel.

⁶Ik deed mijn geliefde open, maar mijn geliefde was weg, verdwenen! Mijn ziel bezwijmde, toen hij sprak, ik zocht hem, maar vond hem niet, ik riep hem, maar hij *antwoordde* mij niet.

⁷De wachters, die in de stad hun ronde deden, troffen mij aan, zij sloegen mij, verwondden mij, zij rukten mij het overkleed af, de wachters van de muren.

*Beurtzang van de bruid en
de dochters van Jeruzalem*

⁸- Ik bezweer u, dochters van Jeruzalem, indien u mijn geliefde vindt, wat zult u hem melden? Dat ik bezwijm van liefde.

⁹- Wat heeft uw geliefde vóór boven een ander, o mooiste van de vrouwen? Wat heeft uw geliefde vóór boven een ander, dat u ons aldus bezweert?

¹⁰- Mijn geliefde is blank en rood, uitblinkend boven tienduizend.

¹¹Zijn hoofd is fijn goud, gelouterd goud, zijn lokken zijn golvend, ravenzwart.

¹²Zijn ogen zijn als duiven bij waterbeken, badend in melk, zittend bij een overvloedige bron.

¹³Zijn wangen zijn als balsembedden, perken van kruiden, zijn lippen zijn leliën, druipend van vloeiende mirre.

¹⁴Zijn armen zijn gouden rollen, bezet met Tarsisstenen, zijn lichaam is een kunstwerk van ivoor, bedekt met lazuraarsteen.

¹⁵Zijn benen zijn witmarmeren zuilen, rustend op voetstukken van gelouterd goud; zijn gestalte is als de Libanon, uitgelezen als de ceders.

¹⁶Zijn verhemelte is enkel zoetheid, en alles aan hem bekoorlijkheid. Zó is mijn geliefde, zó is mijn vriend, dochters van Jeruzalem.

6¹- Waarheen is uw geliefde gegaan, o mooiste van de vrouwen? Waarheen heeft uw geliefde zich gewend? Want wij willen hem met u zoeken.

²- Mijn geliefde is afgedaald naar zijn hof, naar de balsembedden, om zich te

verblijden in de tuinen, om leliën te plukken.

³Van mijn geliefde ben ik en van mij is mijn geliefde, die te midden van de leliën in de weide staat.

De bruidegom prijst zijn bruid

⁴mooi bent u, mijn liefste, als Tirsä, liefelijk als Jeruzalem, geweldig als een leger met banieren.

⁵Keer uw ogen van mij af, want zij brengen mij in verwarring; uw haar is als een kudde geiten, die neergolven van Gilead.

⁶Uw tanden zijn als een kudde ooien, die opkomen uit de drinkplaats, alle (ooien) met tweelingen, en er is er geen zonder jongen.

⁷Als een gespleten granaatappel zijn uw slapen, door uw sluier heen.

⁸Zestig koninginnen zijn er, tachtig bijvrouwen, en jonkvrouwen zonder tal.

⁹Maar enig is zij, mijn duif, mijn volmaakte, een enige was zij voor haar moeder, een reine voor wie haar gebaard heeft. Meisjes zien haar, en prijzen haar gelukkig; koninginnen en bijvrouwen loven haar.

¹⁰Wie is zij, die opgaat als de dageraad, mooi als de blanke maan, stralend als de gloeiende zon, ontzagwekkend als een leger?

¹¹Naar de notenhof daalde ik af om te zien naar de bloesems van het dal, om te zien of de wijnstok botte, de granaatappelbomen bloeiden.

¹²- Ik kende mijzelf niet; u hebt mij op vorstelijke wagens geplaatst.

De schoonheid van de bruid bij de dans

¹³Keer u om, keer u om, u Sulammitische, keer u om, keer u om, dat wij u bezien! "Wat wilt u naar de Sulammitische zien als naar de reidans van Machanaïm?"

7¹ Hoe mooi zijn uw stappen in de sandalen, vorstendochter! De welvingen van uw heupen zijn als sieraden, werk van meesterhanden.

² Uw navel is een mooi rond bekken, waaraan geen gemengde wijn zal ontbreken; uw schoot is een tarwehoop, omzoomd met leliën.

³ Uw beide borsten zijn als tweelingjongen van gazellen.

⁴ Uw hals is als de ivoeren toren, uw ogen zijn als de vijvers van Chesbon bij de poort Bat-Rabbim, uw neus is als de toren van de Libanon, uitziende op Damascus.

⁵ Uw hoofd op u is als de Karmel, uw haardos is als purper: een Koning is gevangen in die lokken.

Liefdesovergave

⁶ - Hoe mooi en lieflijk bent u; hoe heerlijk onder wat men verlangen kan!

⁷ - Ja, uw ranke gestalte is als een palm, en uw borsten zijn als dadelrossen.

⁸ Ik zei: Ik wil die palm beklimmen en zijn vruchtentrossen plukken. Mogen uw borsten als druiventrossen zijn, mag de geur van uw adem als appels zijn,

⁹ en uw verhemelte als de kostelijkste wijn, die regelrecht mijn geliefde toestroomt, en in zijn slaap naar zijn lippen vloeit.

¹⁰ Van mijn geliefde ben ik, en naar mij gaat zijn verlangen uit.

¹¹ Kom, mijn geliefde, laten wij uitgaan naar het veld, laten wij de nacht doorbrengen tussen de hennabloemen.

¹² Laten wij vroeg naar de wijngaarden gaan en zien of de wijnstok uitbot, of de bloesems zijn opengesprongen, de granaaten bloeien. Daar zal ik u mijn liefde geven.

¹³ De liefdesappelen geven hun geur, en bij onze deuren groeien allerlei kos-

telijke vruchten, jonge en oude: ik heb ze voor u, mijn geliefde, bewaard.

8¹ Och, was u als mijn broer, die van de borst van mijn moeder heeft gedronken! Vond ik u dan buiten, ik kuste u en niemand zou mij daarom berispen.

² Ik zou u leiden, ik zou u brengen naar het huis van mijn moeder, die mij opvoedt; van geurige wijn zou ik u te drinken geven, van de nieuwe wijn van mijn granaatappels.

³ Zijn linkerarm is onder mijn hoofd en zijn rechterarm omvangt mij.

⁴ Ik bezweer u, dochters van Jeruzalem, waarom wilt u de liefde opwekken en prikkelen, vóórdat het haar behaagt?

Lof van de liefde

⁵ Wie trekt daar op uit de woestijn, leunend op haar geliefde? - Onder de appelboom wekte ik u, daar ontving u uw moeder, daar ontving zij, die u baarde.

⁶ - Leg mij als een zegel aan uw hart als een zegel aan uw arm. Want sterk als de dood is de liefde, onverbiddelijk als het rijk van de doden de hartstocht, haar vlammen zijn vuurvlammen, een krachtige vuurgloed.

⁷ Vele wateren kunnen de liefde niet blussen en rivieren spoelen haar niet weg. Al bood iemand alles wat hij bezit voor de liefde, smadelijk zou men hem afwijzen.

De bruid en haar broers

⁸ - Wij hebben een jonge zuster, die nog geen borsten heeft. Wat zullen wij met onze zuster doen op de dag, dat iemand naar haar verlangt?

⁹ Als zij een muur is, dan bouwen wij daarop een zilveren kanteel; maar als zij een deur is, dan sluiten wij haar af met cederen planken.

¹⁰- Ik was een muur en mijn borsten waren als torens. Toen werd ik in zijn ogen als een, die overgave aanbiedt.

Rijker dan Salomo

¹¹Salomo bezat een wijngaard te Baäl-Hamon. Hij gaf die wijngaard aan bewakers, ieder geeft voor de vrucht daarvan duizend zilverlingen.

¹²Mijn wijngaard, die van mij, ligt vóór mij; de duizend laat ik aan u, Salomo, en

tweehonderd aan de bewakers van zijn vrucht.

Bruidegom en bruid roepen elkaar

¹³- u bewoonster van de tuinen, naar uw stem luisteren de makkers, laat ze mij horen.

¹⁴- Haast u, mijn geliefde, en doe als de gazel of als het hertenjong op bergen vol balsemkruid.

Jesaja

Hebreeuws: Je-sjà-jahoe (Redding van **JHWH**)

Opschrift

1 ^{1(A)} Het gezicht van Jesaja, de zoon van Amoz, dat hij heeft gezien over Juda en Jeruzalem in de dagen van Uzzia, Jotam, Achaz en Jechizkia, koningen van Juda.

Tevergeefs geslagen

²Hoort, hemelen, en aarde, neig uw oor, want **JHWH** spreekt: Ik heb kinderen grootgebracht en opgevoed, maar zij zijn van Mij afvallig geworden. ³Een rund kent zijn eigenaar en een ezel de krib van zijn meester, maar Israël heeft geen begrip, mijn volk geen inzicht.

⁴Wee het zondige volk, de natie, beladen met ongerechtigheid, het nageslacht van boosdoeners, de verdorven kinderen. Zij hebben **JHWH** verlaten, de Heilige van Israël versmaad, zich achterwaarts gewend. ⁵Waar wilt u nog meer geslagen worden, dat u voortgaat met af te wijken? Het hele hoofd is ziek, het hele hart vol ziekte; ⁶van de voetzool af tot de schedel is er niets gaaf; wonden, striemen en verse blessures, die niet uitgedrukt zijn noch verbonden noch met olie verzacht. ⁷Uw land is een woestenij; uw steden zijn met vuur verbrand; uw akker, daarvan eten vreemden voor uw ogen: een woestenij, als door vreemden ondersteboven gekeerd. ⁸En de dochter van Sion is achtergebleven als een hut in een wijngaard, als een nachthut in een

komkommerveld, als een belegerde stad. ^{9(B)} Indien **JHWH** van de legermachten ons niet enige weinige ontkomenen had overgelaten, waren wij als Sodom geworden, aan Gomorra gelijk.

Bekering beter dan offers

¹⁰Hoort het woord van **JHWH**, bestuurders van Sodom; neigt uw oor tot de onderwijzing van onze God, volk van Gomorra. ^{11(C)} Waartoe dient Mij de menigte van uw slachtoffers? zegt **JHWH**; oververzadigd ben Ik van de brandoffers van rammen en het vet van mestkalveren, en aan het bloed van stieren, schapen en bokken heb Ik geen welgevallen. ¹²Wanneer u komt om voor mijn aangezicht te verschijnen - wie heeft dit van u verlangd mijn voorhoven plat te treden? ¹³Gaat niet voort met huichelachtige offers te brengen - gruwelijk reukwerk is het Mij; nieuwe maan en Sjabbat, het bijeenroepen van de samenkomsten - Ik verdraag het niet: onrecht met feestelijke vergadering. ¹⁴Uw nieuwemaansdagen en uw feesten haat Ik met heel mijn ziel, zij zijn Mij een last. Ik ben moe ze te dragen. ¹⁵Wanneer u uw handen uitbreidt, verberg Ik mijn ogen voor u; zelfs wanneer u het gebed vermenigvuldigt, hoor Ik niet; uw handen zijn vol bloed. ¹⁶Wast u, reinigt u, doet uw boze daden uit mijn ogen weg; houdt op kwaad te doen; ¹⁷leert goed te doen, tracht naar recht, houdt de geweldenaar

(A) 1:1 a 2Kon. 15:1-7; 2Kron. 26:1-23. 1:1 b 2Kon 15:32-38; 2Kron. 27:1-9. 1:1 c 2Kon. 16:1-20; 2Kron. 28:1-27. 1:1 d 2Kon. 18:1-20:21; 2Kron. 29:1-32:33. (B) 1:9 Gen. 19:24; Rom. 9:29.

(C) 1:11 Amos 5:21,22.

in toom, doet recht aan de wees, verdedigt de rechtszaak van de weduwe.

¹⁸Komt toch en laat ons samen oordelen, zegt **JHWH**; al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw; al waren zij rood als karmozijn, zij zullen worden als witte wol. ¹⁹Als u gewillig bent en luistert, zult u het goede van het land eten; ²⁰maar als u weigert en weerspannig bent, zult u door het zwaard worden verteerd, want de mond van **JHWH** heeft het gesproken.

De rechtspraak over Jeruzalem

²¹Hoe is de getrouwe vesting tot een ontuchtige geworden, zij die vervuld was van recht, en waarin gerechtigheid overnachtte, en nu - enkel moordenaars! ²²Uw zilver is met onzuivere bestanddelen vermengd, uw edele wijn is met water vervalst. ²³Uw vorsten zijn opstandelingen en metgezellen van de dieven; ieder van hen is belust op geschenken en jaagt beloningen na; aan de wees doen zij geen recht en de rechtszaak van de weduwe vindt bij hen geen gehoor.

²⁴Daarom luidt het woord van de Heer **JHWH** van de legermachten, de Machtige van Israël: Wee, Ik zal wraak oefenen aan mijn tegenstanders en Ik wil Mij wreken op mijn vijanden; ²⁵Ik wil mijn hand tegen u keren en Ik zal uw slakken als met loog uitzuiveren en al uw looddelen verwijderen; ²⁶uw rechters zal Ik weer maken als vroeger en uw raadsheeren als in het begin. Daarna zal men u noemen: stad van de gerechtigheid, getrouwe vesting.

²⁷Sion zal door recht verlost worden, en wie daaruit zich bekeren, door gerechtigheid; ²⁸maar er zal verplettering zijn van de overtreders en de zondaars tezamen, en wie **JHWH** verlaten, zul-

len vergaan. ²⁹Want u zult beschaamd worden over de terebinten die u hebt verlangd, en u zult schaamrood worden over de tuinen die u verkozen hebt. ³⁰Want u zult worden als een terebint waarvan de bladeren afvallen, en als een tuin die geen water heeft. ³¹En de sterke zal tot afval van vlas worden en zijn werk tot een vonk, en zij zullen beide samen verbranden, zonder dat er iemand blust.

Het komende 1000-jarig rijk

2 ¹Het woord, dat Jesaja, de zoon van Amoz, gezien heeft over Juda en Jeruzalem.

²En het zal gebeuren in het laatste van de dagen: dan zal de berg van het huis van **JHWH** vaststaan als de hoogste van de bergen, en hij zal verheven zijn boven de heuvelen. En alle volkeren zullen daarheen stromen ³en vele volken zullen optrekken en zeggen: Komt, laten wij opgaan naar de berg van **JHWH**, naar het huis van de God van Jakob, opdat Hij ons zal leren over zijn wegen en opdat wij zijn paden bewandelen. Want uit Sion zal de *Torah* uitgaan en het woord van **JHWH** uit Jeruzalem. ^{4(A)} En Hij zal recht spreken tussen volk en volk en vele volken richten. Dan zullen zij hun zwaarden tot ploegscharen omsmeden en hun speren tot snoeimessen; geen volk zal tegen een ander volk het zwaard opheffen, en zij zullen de oorlog niet meer leren. ⁵Huis van Jakob, komt, laten wij wandelen in het licht van **JHWH**.

*De dag van **JHWH** tegen al wat hoog is*

⁶Voorwaar, U hebt uw volk, het huis van Jakob, verworpen, omdat het geheel beïnvloed is door het Oosten en toverij pleegt als de Filistijnen en samendoet met kinderen van buitenlanders. ⁷Zijn

(A) **2:4** Joël 3:10; Mic. 4:3.

land is vol zilver en goud en aan zijn schatten is geen einde; ook is zijn land vol paarden en aan zijn wagens is geen einde;⁸ ook is zijn land vol afgoden: voor het werk van eigen handen, voor wat eigen vingers hebben gemaakt, buigt men zich neer.⁹ Zo verlagen zich de mensen en vernederen de mannen zich. Vergeef het hun niet.

^{10(A)} Ga in de rotskloven en verberg u in de grond voor de verschrikking van **JHWH** en voor de luister van zijn majesteit.¹¹ De hoogmoedige ogen van de mensen worden vernederd en de trots van de mannen wordt neergebogen en **JHWH** alleen is in die dagen verheven.¹² Want er is een dag van **JHWH** van de legermachten tegen al wat hoogmoedig is en trots en tegen al wat zich verheft, opdat het vernederd wordt;¹³ tegen alle trotse en hoge ceders van de Libanon en alle eiken van Basan,¹⁴ tegen alle trotse bergen en alle hoge heuvels,¹⁵ tegen elke hoge toren en elke steile muur,¹⁶ tegen alle schepen van Tarsis en alle kostbare kunstschaten.¹⁷ Dan wordt de hoogmoed van de mensen neergebogen en de trots van de mannen vernederd, en **JHWH** alleen is in die dagen verheven,¹⁸ en de afgoden zullen volkomen verdwijnen.

¹⁹ Dan kruipt men in de spelonken van de rotsen en in de hollen van de grond voor de schrik van **JHWH** en voor de luister van zijn majesteit, wanneer Hij opstaat om de aarde schrik aan te jagen.²⁰ In die dagen zal de mens zijn zilveren en gouden afgoden, die hij zich gemaakt had om zich daarvoor neer te buigen, voor de ratten en de vleermuizen werpen,²¹ bij zijn vlucht in de rotsholten en in de bergspleten vanwege de schrik van **JHWH** en de luister van zijn majesteit,

wanneer Hij opstaat om de aarde schrik aan te jagen.²² Laat toch af van de mens, wiens adem in zijn neus is, want wat is hij te achten?

De verleiders van het volk

3¹ Voorwaar, zie, de Heer **JHWH** van de legermachten, neemt steun en stut uit Jeruzalem en Juda weg: elke steun van brood en elke steun van water;² held en krijgsman, rechter en profeet, waarzegger en oudste,³ hoofdman over vijftig en aanzienlijke, raadsheer en kundig handwerksman en schrander bezweerder.⁴ En jonge mannen zal Ik hun tot vorsten geven en de moedwil zal over hen heersen.⁵ Dan zal het volk dringen, man tegen man, de één tegen de ander; de jongeling zal op de oude en de verachte op de geëerde losstormen.⁶ Wanneer iemand een ander van zijn familie aangrijpt (met de woorden): u hebt een mantel, wees onze aanvoerder en laat deze puinhoop onder uw hoede zijn - ⁷ dan zal deze in die dagen uitroepen: Ik kan geen heelmeester zijn, en in mijn huis is brood noch mantel, u moet mij niet tot aanvoerder over het volk aanstellen.

⁸ Want Jeruzalem struikelt en Juda valt, omdat hun woorden en daden tegen **JHWH** zijn en zij de blik van zijn heerlijkheid tarten.⁹ Hun partijdigheid *getuigt* tegen hen en hun zonde verkondigen zij onomwonden evenals Sodom. Wee hun, want zij berokkenen zichzelf onheil.¹⁰ Zegt van de rechtvaardige, dat het hem zal welgaan, want hij zal de vrucht van zijn daden eten.¹¹ Wee de goddeloze, het zal hem slecht gaan, want het werk van zijn handen zal hem worden vergolden.¹² De tirannen van mijn volk zijn kinderen, en vrouwen overheersen

(A) 2:10 Opb. 6:15; 2Th. 1:9.

het. Mijn volk, uw leiders zijn verleiders en zij maken de weg die u tot pad moest zijn, tot een dwaalweg. ¹³ **JHWH** maakt zich gereed om zijn rechtsgeding te voeren en Hij staat klaar om over volken recht te spreken. ¹⁴ **JHWH** zal recht gaan spreken over de oudsten en de vorsten van zijn volk; u toch, u hebt de wijngaard verwoest; wat de *ellendige* ontroofd is, is in uw huizen. ¹⁵ Wat bezielt u, dat u mijn volk vertrapt en *ellendigen* mishandelt? luidt het woord van de Heer **JHWH** van de legermachten.

De trotse vrouwen van Jeruzalem

¹⁶ Voorts zei **JHWH**: Omdat de dochters van Sion hoogmoedig geworden zijn en rondlopen met gerekte hals en lonkende ogen, omdat zij met trippelende gang wandelen en haar voetringen laten rinkelen, ¹⁷ zo zal de Heer de schedel van de dochters van Sion schurftig maken en **JHWH** zal haar schaamte ontblooten. ¹⁸ In die dagen zal de Heer wegnemen de pronk van de voetringen, de voorhoofdsbanden, maantjes, ¹⁹ oorhangers, armbanden, sluiers, ²⁰ hoofddoeken, voetkettinkjes, gordels, reukflesjes, tovermiddelen, ²¹ zegelringen, neusringen, ²² feestgewaden, mantels, omslagdoeken, tasjes, ²³ handspiegels, onderkleding, hoofdtooi en overkleding. ²⁴ Dan zal er in plaats van balsemgeur vuilheid zijn, in plaats van een gordel een touw, in plaats van haarvlechten kaalheid, in plaats van een pronkgevaad omhulling met een rouwkleed, een brandmerk in plaats van schoonheid. ²⁵ Uw mannen zullen vallen door het zwaard en uw helden in de strijd, ²⁶ en de poorten van de stad zullen zuchten en

jammeren, en uitgeschud zal deze ter aarde neerzitten.

⁴ ¹ Zeven vrouwen zullen in die dagen één man aangrijpen en zeggen: Ons eigen brood willen wij eten en ons eigen kleed aantrekken, laat ons slechts uw naam dragen, neem onze smaad weg.

Jeruzalem gereinigd en beschermd

² In die dagen zal wat **JHWH** doet ontkiemen tot sieraad en heerlijkheid zijn, en de vrucht van het land tot glorie en luister voor de ontkomenen van Israël. ³ En het zal geschieden, dat wie overgebleven is in Sion, overgelaten in Jeruzalem, heilig zal heten - ieder die in Jeruzalem ten leven is opgeschreven, ⁴ wanneer **JHWH** het vuil van de dochters van Sion zal hebben afgewassen en de bloedvlekken van Jeruzalem daaruit zal hebben weggespoeld door de Geest van oordeel en van vernietiging. ^{5(A)} Dan zal **JHWH** over het hele gebied van de berg Sion en over de samenkomsten die daar gehouden worden, overdag een wolk scheppen en 's nachts een schijnsel van vlammen vuur, want over al wat heerlijk is, zal een beschutting⁽¹⁾ zijn. ⁶ En er zal een hut zijn tot een schaduw overdag tegen de hitte, en tot een schuilplaats en een toevlucht tegen stortbui en regen.

Het lied van de wijngaard

⁵ ^{1(B)} Ik wil van mijn geliefde zingen, het lied van mijn beminde over zijn wijngaard. Mijn geliefde had een wijngaard op een vruchtbare heuvel; ² hij spitte hem om, zuiverde hem van stenen, beplante hem met edele wijnstokken, bouwde daarin een toren en

⁽¹⁾ 4:5 Hebreeuws: "choe-pah", dat is een soort baldakijn, waaronder Joodse huwelijken worden gesloten

^(A) 4:5 Ex. 13:21; 24:16. ^(B) 5:1 Mat. 21:33; Mar. 12:1; Luk. 20:9.

hakte ook een perskuip daarin uit. En hij verwachtte, dat de wijngaard goede druiven zou voortbrengen, maar hij bracht wilde druiven voort.

³Nu dan, inwoners van Jeruzalem en mannen van Juda, spreekt toch recht tussen Mij en mijn wijngaard. ⁴Wat was er nog aan mijn wijngaard te doen, dat Ik er niet aan gedaan heb? Waarom verwachtte Ik, dat hij goede druiven zou voortbrengen, en bracht hij wilde druiven voort? ⁵Nu dan, Ik wil u doen weten, wat Ik met mijn wijngaard ga doen: zijn doornhaag wegnemen, opdat hij verwoest wordt; zijn muur doorbreken, opdat hij vertrapt wordt; ⁶Ik zal hem tot een wildernis maken, hij zal gesnoeid noch behakt worden, zodat er dorens en distels opschieten; en Ik zal de wolken gebieden, dat zij op hem geen regen doen vallen. ⁷Welnu, de wijngaard van **JHWH** van de legermachten is het huis van Israël, en de mannen van Juda zijn de planten waarin Hij vreugde heeft; Hij verwachtte goed bestuur, maar zie, het was bloedbestuur; rechtsbetrachting, maar zie, het was rechtsverkrachting.

Het zesvoudig wee

⁸Wee hun die huis aan huis voegen, akker aan akker trekken, totdat er geen plaats meer is, en u alleen de gezeten mensen bent in het land. ⁹**JHWH** van de legermachten sprak tot mij: Voorwaar, vele huizen zullen verwoest worden, grote en schone zonder bewoner zijn; ¹⁰want tien juk wijngaard zullen slechts één bath opleveren en een homer zaaikoren zal slechts een efa opleveren.

¹¹Wee hun die reeds 's morgens vroeg bedwelmende drank zoeken; die laat in de nacht opblijven, terwijl de wijn hen verhit. ¹²Dan bestaat hun feest in citer en harp, tamboerijn, fluit en wijn, maar

op het doen van **JHWH** letten zij niet en het werk van zijn handen zien zij niet. ¹³Daarom gaat mijn volk in ballingschap wegens gemis aan begrip, zijn edelen worden hongerlijders, en zijn menigte versmacht van dorst. ¹⁴Daarom doet het dodenrijk zijn keel wijd open en spert het zijn muil open, mateloos, zodat daarin verzinkt de luister van dit volk, zijn menigte, zijn gedruis en al wat daarin dartel is. ¹⁵Dan wordt de mens verlaagd en de man wordt vernederd, ook worden de ogen van de hoogmoedigen vernederd. ¹⁶Maar **JHWH** van de legermachten wordt verhoogd door recht en de heilige God wordt geheiligd door gerechtigheid. ¹⁷Dan zullen de schapen grazen als op hun eigen weide, en vreemdelingen zullen in de puinhopen van zij die weldoorvoed zijn zoeken wat van hun gading is.

¹⁸Wee hun die de ongerechtigheid tot zich trekken met koorden van valsheid en de zonde als met een wagentouw; ¹⁹die zeggen: Laat Hij Zich haasten, en snel zijn werk volvoeren, opdat wij het zien; Laat het raadsbesluit van de Heilige van Israël naderen en komen, opdat wij het leren kennen.

²⁰Wee hun die het kwade goed noemen en het goede kwaad; die duisternis voorstellen als licht en licht als duisternis; die bitter doen doorgaan voor zoet en zoet voor bitter.

²¹Wee hun die in eigen oog wijs zijn en in eigen oordeel verstandig.

²²Wee hun die helden zijn in het drinken van wijn en dapperen in het mengen van bedwelmende drank; ²³die voor een geschenk de schuldige vrijspreken en de rechtvaardige zijn gerechtigheid ontnemen.

²⁴Daarom zal, zoals een vuurtong stoppelen verteert en brandend stro ineenzinkt, hun wortel als molm worden

en hun bloesem als stof opstuiven, omdat zij de *Torah* van **JHWH** van de legermachten verworpen en het woord van de Heilige van Israël hebben versmaad.

Het volk uit de verte

²⁵Daarom is de toorn van **JHWH** tegen zijn volk ontbrand en heeft Hij zijn hand daartegen uitgestrekt en slaat Hij het, zodat de bergen beven en de lijken mid-den op de straten liggen als vuilnis. Ondanks dit alles keert zijn toorn zich niet af en blijft zijn hand uitgestrekt.

²⁶Daarom heft Hij een banier op voor het volk in de verte en Hij fluit het tot Zich van het einde van de aarde; zie, haastig, ogenblikkelijk komt het. ²⁷Geen vermoeide of struikelende is erbij; het sluimert noch slaapt; de gordel van zijn heupen wordt niet losgemaakt en de riem van zijn schoenen breekt niet; ²⁸zijn pijlen zijn gescherpt en al zijn bogen zijn gespannen; de hoeven van zijn paarden zijn als keisteen en zijn raderen als een wervelwind; ²⁹zijn ge-brul is als dat van een leeuwin en het brult als jonge leeuwen; het gromt, grijpt buit en bergt die, zonder dat iemand red-ding brengt. ³⁰Het zal in die dagen over hen heen bruisen als het bruisen van de zee; ziet men de aarde, zie, er is benau-wende duisternis, en het licht is verduis-terd door de wolken.

De roeping van Jesaja

6 ^{1(A)}In het sterfjaar van koning Uzzia zag ik de Heer zitten op een hoge en verheven troon en zijn zomen vulden de tempel. ²Serafs stonden boven Hem; ieder had zes vleugels: met twee bedekte hij zijn aangezicht, met twee bedekte hij zijn voeten en met twee vloog hij. ^{3(B)}En

de één riep de ander toe: Heilig, heilig, heilig is **JHWH** van de legermachten, de hele aarde is van zijn heerlijkheid vol. ^{4(C)}En de drempelposten beefden van het luide roepen en het huis werd ver-vuld met rook.

⁵Toen zei ik: Wee mij, ik ga ten onder, want ik ben een man, onrein van lippen, en woon te midden van een volk, dat on-rein van lippen is, - en mijn ogen hebben de Koning, **JHWH** van de legermachten, gezien. ⁶Maar één van de serafs vloog naar mij toe met een gloeiende kool, die hij met een tang van het altaar genomen had; ⁷hij raakte mijn mond daarmee aan en zei: Zie, deze heeft uw lippen aange-raakt; nu is uw ongerechtigheid geweken en uw zonde verzoend.

⁸Daarop hoorde ik de stem van de Heer, die zei: Wie zal Ik zenden en wie zal voor Ons gaan? En ik zei: Hier ben ik, zend mij. ^{9(D)}Toen zei Hij: Ga, zeg tot dit volk: Hoort aldoor - maar verstaat niet, en ziet aldoor - maar merkt niet op. ¹⁰Maak het hart van dit volk vet, maak zijn oren doof en doe zijn ogen dichtkle-ven, opdat het met zijn ogen niet zal zien en met zijn oren niet zal horen en op-dat zijn hart niet zal verstaan, zodat het zich niet zal bekeren en genezen zal wor-den. ¹¹Toen vroeg ik: Hoelang, Heer? Hij antwoordde: Totdat de steden verwoest zijn, zodat er geen inwoner meer is, en de huizen, zodat er geen mens meer in is, en het bouwland verwoest is tot een wil-dernis, ¹²en **JHWH** de mensen ver verwij-derd heeft en het verlaten gebied in het land groot is. ¹³Is daarin nog een tiende deel, dan zal dit weer verwoest worden. Evenals van een terebint en een eik na het vellen een tronk overblijft, zo zal zijn tronk een heilig zaad zijn.

(A) 6:1 2Kon. 15:7; 2Kron. 26:23. (B) 6:3 Opb. 4:8. (C) 6:4 Opb. 15:8. (D) 6:9 Mat. 13:14,15; Mar. 4:12; Luk. 8:10; Joh. 12:40; Hand. 28:26,27.

Het teken van Immanuël

7^{1(A)} Het gebeurde nu in de dagen van Achaz, de zoon van Jotam, de zoon van Uzzia, de koning van Juda, dat Resin, de koning van Aram, met Pekach, de zoon van Remaljahu, de koning van Israël, tegen Jeruzalem ten strijde trok; maar hij kon in de strijd daartegen de overhand niet behalen.² Toen men het koningshuis van David berichtte: Aram is neergestreken op Efraïm, beefde zijn hart en ook het hart van zijn volk, zoals de bomen van het woud beven voor de wind.

³ Toen zei **JHWH** tot Jesaja: Ga Achaz tegemoet, u en uw zoon Sear-Jasub, naar het einde van de waterleiding van de bovenste vijver, naar de weg van het Vollersveld,⁴ en zeg tot hem: tracht rustig te blijven, vrees niet, laat uw hart niet bang worden voor deze twee rokende stompen brandhout: voor de brandende toorn van Resin en Aram en de zoon van Remaljahu.⁵ Omdat Aram kwaad tegen u beraamd heeft, Efraïm en de zoon van Remaljahu, door te zeggen:⁶ Wij zullen optrekken tegen Juda, het angst aanjagen, het voor ons veroveren en de zoon van Tabeal daarin koning maken - ⁷ zegt de Heer **JHWH** aldus: Het zal niet bestaan en het zal niet geschieden;⁸ maar Damascus blijft het hoofd van Aram en het hoofd van Damascus blijft Resin - binnen nog vijfenzestig jaar zal Efraïm verbroken worden, zodat het geen volk meer is - ⁹ en Samaria blijft het hoofd van Efraïm en het hoofd van Samaria blijft de zoon van Remaljahu. Indien u niet gelooft, voorwaar, u wordt niet bevestigd.

¹⁰ En **JHWH** ging voort tot Achaz te spreken: ¹¹ Vraag voor u een teken van

JHWH, uw God, diep in het dodenrijk of boven in den hoge. ¹² Maar Achaz zei: Ik zal er geen vragen, en **JHWH** niet verzoecken. ¹³ Toen zei hij: Hoort toch, u huis van David! Is het u niet genoeg mensen te vermoeien, dat u ook mijn God vermoeit? ^{14(B)} Daarom zal de Heer zelf u een teken geven: Zie, de jonge vrouw⁽¹⁾ zal zwanger worden en een zoon baren; en zij zal hem de naam Immanuël geven. ¹⁵ Boter en honing zal hij eten, zodra hij het kwade weet te verwerpen en het goede te verkiezen.⁽²⁾ ¹⁶ Maar voordat de jongen weet het kwade te verwerpen en het goede te verkiezen, zal het land ontvolkt zijn, waarvan u voor beide koningen angstig bent. ¹⁷ **JHWH** zal over u, over uw volk en over het huis van uw vader dagen doen aanbreken, zoals er niet aangebroken zijn sinds de dag, dat Efraïm zich van Juda afscheidde - de koning van Assur!

¹⁸ En het zal in die dagen geschieden, dat **JHWH** de vliegen aan het einde van de Egyptische Nijlarmen en de bijen in het land Assur tot Zich fluiten zal; ¹⁹ die zullen komen en met haar allen neerstrijken in de dalen van de steile hoogten en in de spleten van de rotsen, in alle doornheggen en op alle drinkplaatsen. ²⁰ In die dagen zal **JHWH** met een scheermes, aan de overzijde van de Rivier gehoord, met de koning van Assur, het hoofdhaar en het haar van de benen afscheren, ja, ook de baard zal Hij wegnemen.

²¹ En het zal in die dagen geschieden, dat een man een jonge koe en twee schapen in het leven zal behouden, ²² en dat hij wegens de overvloed van melk die zij geven, boter eten zal; want boter en honing zal ieder eten, die in het land is overgebleven. ²³ En het zal in die dagen

⁽¹⁾ 7:14 Zie Matteüs 1:23 ⁽²⁾ 7:15 Zie ook Deuteronomium 1:39

^(A) 7:1 2Kon. 16:5; 2Kron. 28:5,6. ^(B) 7:14 Mat. 1:23.

geschieden, dat elke plek, waar duizend wijnstokken ter waarde van duizend zilverlingen staan, voor de dorens en de distels zijn zal; ²⁴met pijl en boog zal men daar komen, want het hele land zal een en al dorens en distels zijn. ²⁵En alle bergen, die met de houweel bewerkt worden, daar zal men niet komen uit vrees voor de dorens en distels, maar zij zullen slechts dienen om er de runderen in te drijven en ze door de schapen te laten vertreden.

Haastig buit, spoedig roof

8 ¹**JHWH** zei tot mij: Neem u een groot schrijfbord en schrijf daarop met schrift, dat voor ieder leesbaar is: Haastig buit, spoedig roof. ²Dan wil Ik Mij betrouwbare getuigen nemen, de priester Uria en Zekarja, de zoon van Jeberekjahu.

³En ik was tot de profetes genaderd, en zij was zwanger geworden en baarde een zoon. En **JHWH** zei tot mij: Noem hem: Maher-Salal Chas-Baz, ⁴want voordat de jongen zal kunnen roepen: Mijn vader en mijn moeder, zal men de rijkdom van Damascus en de buit van Samaria vóór de koning van Assur dragen.

Assur in Juda

⁵En **JHWH** ging voort nogmaals tot mij te spreken: ⁶Omdat dit volk de zacht vloeiende wateren van Siloach versmaadt en er vreugde is bij Resin en de zoon van Remaljahu, ⁷daarom, zie, **JHWH** doet over hen opkomen de machtige en geweldige wateren van de Rivier, de koning van Assur met al zijn heerlijkheid; deze zal buiten al zijn beddingen stijgen en buiten al zijn oevers rijzen, ⁸binnendringen in Juda, overstromen en steeds verder om zich heen grij-

pen, reiken tot aan de hals; ja, zijn uitgespreide vleugels zullen de breedte van uw land vullen, o Immanuël.

⁹Woedt, o volken, en weest verslagen; ja, neemt ter ore, alle verre streken van de aarde; maakt u gereed en weest verslagen; maakt u gereed en weest verslagen. ¹⁰Beraamt een plan, maar het wordt verbroken; spreekt een woord, maar het zal niet tot stand komen, want God is met ons.

Jesaja moet zich terugtrekken

¹¹Want aldus heeft **JHWH** tot mij gezegd, toen zijn hand mij overweldigde en Hij mij waarschuwde niet op de weg van dit volk te gaan: ¹²(A) u zult geen samenzwering noemen alles wat dit volk een samenzwering noemt, en voor wat zij vrezen, zult u niet vrezen noch bang zijn. ¹³**JHWH** van de legermachten, Hèm zult u heilig achten en Hij moet het voorwerp van uw ontzag en Hij moet het voorwerp van uw schrik zijn. ¹⁴(B) Dan zal Hij tot een heiligdom zijn, en tot een steen, waaraan men zich stoot, en tot een rotsblok, waarover men struikelt, voor de beide huizen van Israël, tot een vangnet en tot een valstrik voor de inwoners van Jeruzalem. ¹⁵En velen onder hen zullen struikelen en vallen, verpletterd, gestrikt en gevangen worden.

¹⁶Bind de getuigenis toe, verzegel de *Torah* onder mijn leerlingen. ¹⁷(C) En ik zal wachten op **JHWH**, die zijn aangezicht verbergt voor het huis van Jakob, ja, op Hem zal ik hopen. ¹⁸(D) Zie, ik en de kinderen die mij **JHWH** gegeven heeft, zijn tot tekenen en tot zinnebeelden onder Israël vanwege **JHWH** van de legermachten, die op de berg Sion woont.

¹⁹En wanneer men tot u zegt: Vraagt de geesten van doden en de waarzeg-

(A) 8:12 1Pet. 3:14,15. (B) 8:14 1Pet. 2:8. (C) 8:17 Heb. 2:13. (D) 8:18 Heb. 2:13.

gende geesten, die daar piepen en mompelen - zal een volk niet zijn God vragen? Zal men voor de levenden de doden (vragen)? ²⁰Tot de *Torah* en tot de getuigenis! Voor wie niet spreekt naar dit woord, is er geen dageraad. ²¹Dan trekt men rond, gedrukt en hongerig, en wanneer men hongert, zal men in woede uitbarsten, en zijn koning en zijn God vervloeken, en men zal de blik omhoog richten ²²en men zal naar de aarde kijken, en zie, benauwdheid en duisternis, beangstigende donkerheid, en in duisternis is men verstoten.

De geboorte van de Messias

²³(A) Maar er zal geen donkerheid zijn voor het land dat in benauwdheid was. Zoals Hij in het verleden smaad bracht over het land van Zebulon en over het land van Naftali, zo brengt Hij in de toekomst eer over de weg van de zee, de overzijde van de Jordaan, de landstreek van de heidenen⁽¹⁾.

⁹¹(B) Het volk dat in donkerheid wandelt, ziet een groot licht; over hen die wonen in een land van diepe duisternis, straalt een licht. ²U hebt het volk vermenigvuldigd, zijn vreugde groot gemaakt; het verheugt zich voor uw aangezicht als met de vreugde bij de oogst, zoals men juicht bij het verdelen van de buit. ³Want het juk dat het drukte, en de stang op zijn schouder, de roede van zijn drijver, hebt U verbroken als op Midjansdag. ⁴Want elke schoen die dreunend stampet, en elke mantel, in bloed gewenteld, zal verbrand worden, een prooi van het vuur. ⁵Want een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven, en de heerschappij rust op zijn schouder en

zijn naam zal worden genoemd Wonderbaar, Raadsman, Sterke God, Eeuwige Vader, Vrededorst. ⁶(C) Groot zal de heerschappij zijn en eindeloos de vrede op de troon van David en over zijn koninkrijk, doordat hij het sticht en grondvest met recht en gerechtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid. De ijver van **JHWH** van de legermachten zal dit doen.

De slaande hand over Efraïm

⁷De Heer heeft een woord gezonden in Jakob en het is gevallen in Israël. ⁸En het hele volk zal het ervaren, Efraïm en de inwoners van Samaria, die in hoogmoed en grootsheid van hart zeggen: ⁹Tichelstenen zijn gevallen, maar met gehouwen stenen herbouwen wij; wilde vijgenbomen zijn geveld, maar ceders zetten wij daarvoor in de plaats. ¹⁰Maar **JHWH** verhief Resins tegenstanders tegen hen en Hij hitste hun vijanden op: ¹¹Aram in het oosten en de Filistijnen in het westen, zodat zij Israël gulzig verslonden. Ondanks dit alles keert zijn toorn zich niet af en blijft zijn hand uitgestrekt.

¹²Maar het volk heeft zich niet bekeerd tot Hem die het sloeg, en het heeft **JHWH** van de legermachten niet gezocht. ¹³Toen sneed **JHWH** op één dag van Israël kop en staart, palmtak en riet af. ¹⁴De oude en aanzienlijke, die is de kop, en de profeet die leugen onderwijst, die is de staart. ¹⁵De leiders van dit volk waren verleiders en wie zich leiden lieten, werden op een dwaalweg gebracht. ¹⁶Daarom verheugt **JHWH** Zich niet over de jonge mannen en ontfermt Hij Zich niet over de wezen en weduwen, want een ieder is een godvergetene en een booswicht en elke mond spreekt

(1) 8:23 Hebreeuws "gójim" = "volken", daar worden meestal niet-Joodse volken mee bedoeld. Zie ook Matteüs 4:15.

(A) 8:23 Mat. 4:15. (B) 9:1 Mat. 4:16; Luk. 1:79. (C) 9:6 Luk. 1:32,33.

dwaasheid. Ondanks dit alles keert zijn toorn zich niet af en blijft zijn hand uitgestrekt.

¹⁷Want goddeloosheid brandt als een vuur, dat dorens en distels verteert en de dichte takken van het woud aansteekt, zodat zij in rookwolken opgaan. ¹⁸Door de woede van **JHWH** van de legermachten wordt het land in brand gezet, zodat het volk tot een prooi van het vuur wordt; de ene mens spaart de ander niet, ¹⁹men bijt naar rechts en toch hongert men, en men verslindt naar links en toch wordt men niet verzadigd, ieder verslindt het vlees van zijn eigen arm: ²⁰Manasse Efraïm en Efraïm Manasse, en samen keren zij zich tegen Juda. Ondanks dit alles keert zijn toorn zich niet af en blijft zijn hand uitgestrekt.

10¹Wee hun die heilloze verordeningen uitvaardigen, en de schrijvers die lasten voorschrijven, ²om de geringen van het recht weg te dringen en aan de *ellendigen* van mijn volk het recht te ontroven, zodat de weduwen hun buit worden en zij de wezen uitplunderen. ³Wat zult u dan doen op de dag van de bezoeking en bij de verwoesting die uit de verte komt? Tot wie zult u vluchten om hulp en waar zult u uw heerlijkheid laten? ⁴Niets blijft over dan zich te krommen als een geboeide; als verslagenen vallen zij. Ondanks dit alles keert zijn toorn zich niet af en blijft zijn hand uitgestrekt.

Wee over Assur

^{5(A)} Wee Assur, die de roede van mijn toorn is en in zijn hand is mijn boosheid als een stok. ⁶Tegen een godvergeten volk zal Ik (die koning) zenden, en tegen de natie op wie Ik toornig ben, zal Ik hem ontbieden om buit te behalen en

roof te plegen en om het volk te vertrappen als slijk van de straten. ⁷Maar hij zelf bedoelt dit niet zó en zijn hart beraamt het niet zó, want hij heeft in de zin te vernietigen en talloze volken uit te roeien. ⁸Want hij denkt: Zijn mijn vorsten niet allemaal koningen? ⁹Verging het Kalno niet als Karkemis, Hamat als Arpad, Samaria als Damascus? ¹⁰Zo als mijn hand de koninkrijken van de afgoden wist te vinden, ofschoon hun gesneden beelden die van Jeruzalem en Samaria overtroffen, ¹¹zou ik dan niet met Jeruzalem en zijn beelden doen, zoals ik met Samaria en zijn afgoden gedaan heb?

¹²Maar het zal geschieden, wanneer de Heer zijn hele werk op de berg Sion en in Jeruzalem voleindigd heeft, dat Ik de vrucht van de hooghartigheid van de koning van Assur bezoeken zal en de trots van zijn hoogmoedige ogen, ¹³omdat hij gedacht heeft: Door de kracht van mijn hand heb ik het gedaan en door mijn wijsheid, want ik ben verstandig; daarom wis ik de grenzen van de volken uit, plunder hun voorraden en stoot als een stier de inwoners neer. ¹⁴Ja, mijn hand greep naar het vermogen van de volken als naar een vogelnest, en zoals men verlaten eieren opraapt, raapte ik de hele aarde weg, en er was niet één die een vleugel verroerde, de snavel opendeed of piepte.

¹⁵Zal een bijl zich beroemen tegen hem die ermee hakt? Zal een zaag pochen tegen hem die ze hanteert? Alsof een stok zwaait wie hem opneemt; alsof een staf opneemt hem die geen hout is! ¹⁶Daarom zal de Heer **JHWH** van de legermachten, een slopende ziekte zenden in zijn welgedaanheid, en onder zijn heerlijkheid zal een brand branden als

(A) 10:5 Jes. 14:24-27; Nah. 1:1-3:19; Zef. 2:13-15.

de brand van een vuur. ¹⁷Dan zal het Licht van Israël tot een vuur worden en zijn Heilige tot een vlam, die op één dag de distels en dorens van Assur verbrandt en verteert; ¹⁸en de heerlijkheid van zijn woud en van zijn boomgaard zal Hij volledig verdelgen, - ja, het zal zijn als wanneer een mens wegwijnt, ¹⁹en de rest van de bomen van zijn woud zal te tellen zijn, ja, een jongen zal ze kunnen opschrijven.

Een rest wordt behouden

²⁰En het zal in die dagen geschieden, dat de rest van Israël en wat van het huis van Jakob ontkomen is, niet langer zullen steunen op hem die ze sloeg, maar in waarheid steunen zullen op **JHWH**, de Heilige van Israël. ²¹Een rest zal zich bekeren, de rest van Jakob, tot de sterke God. ²²(A) Want, al zou uw volk zijn, o Israël, als het zand van de zee, een rest daaronder zal zich bekeren; verdelging is vast besloten, overvloeiende van gerechtigheid. ²³Ja, een verdelging die vast besloten is, voltrekt de Heer, **JHWH** van de legermachten, in het midden van de hele aarde.

²⁴Daarom, zo zegt de Heer, **JHWH** van de legermachten: Vrees niet, o mijn volk, dat in Sion woont, voor de Assyriërs, wanneer zij u met de stok slaan en hun staf tegen u opheffen, zoals Egypte deed. ²⁵Want nog een korte tijd, dan is de boosheid ten einde en mijn toorn richt zich op hun vernietiging. ²⁶Dan zwaait **JHWH** van de legermachten de gesel over hen, zoals Midjan geslagen werd bij de rots Oreb, en (Hij zwaait) zijn staf over de zee en heft die op zoals in Egypte. ²⁷En het zal in die dagen geschieden, dat hun last van uw schouder zal afglijden

en hun juk van uw hals, ja, het juk zal vernietigd worden op uw schouder.

Opmars van de Assyriërs

²⁸Zij overvallen Ajjat, zij trekken door Migron, te Mikmas legeren zij hun baggage. ²⁹Zij trekken de bergpas door: "Geba zal ons nachtkwartier zijn". Rama siddert, Gibeon van Saul vlucht. ³⁰Gil het uit, o dochter van Gallim! Pas op, Laïs! **Arm Anato!** ³¹Madmena vlucht, de inwoners van Gebim bergen zich. ³²Nog heden stellen zij zich op te Nob: zij zwaaien hun handen in de richting van de berg van de dochter van Sion, de heuvel van Jeruzalem.

³³Zie, de Heer **JHWH** van de legermachten, hakt met vervaarlijke kracht de bladerkroon af, de rijzige stammen worden omgehakt en de hoge geveld; ³⁴het dichte gewas van het woud hakt Hij af met het ijzer, en de Libanon zal vallen door de Heerlijke.

De Messias en het 1000-jarig rijk

11 ¹(B) En er zal een takje voortkomen uit de stronk van Isaï en een scheut uit zijn wortels zal vrucht dragen. ²En op hem zal de Geest van **JHWH** rusten, de Geest van wijsheid en verstand, de Geest van raad en sterkte, de Geest van kennis en ontzag voor **JHWH**; ³ja, zijn verlangen is het ontzag voor **JHWH**. Hij zal niet richten naar wat zijn ogen zien, noch rechtspreken naar wat zijn oren horen; ⁴(C) want hij zal de geringen in gerechtigheid richten en over de **ootmoedigen** van het land in redelijkheid rechtspreken, maar hij zal de aarde slaan met de roede van zijn mond en met de adem van zijn lippen de goddeloze doden. ⁵(D) Gerechtigheid zal de gordel

(A) 10:22 Rom. 9:27. (B) 11:1 Opb. 5:5; 22:16. (C) 11:4 2Th. 2:8. (D) 11:5 Efez. 6:14.

van zijn lendenen zijn en trouw de gordel van zijn heupen.

^{6(A)} Dan zal de wolf bij het schaap verkeren en de panter zich neerleggen bij het bokje; het kalf, de jonge leeuw en het mestvee zullen tezamen zijn, en een kleine jongen zal ze hoeden; ⁷ de koe en de berin zullen samen weiden, haar jongen zullen zich samen neerleggen, en de leeuw zal stro eten als het rund; ⁸ dan zal een zuigeling bij het hol van een adder spelen en naar het nest van een giftige slang zal een gespeend⁽¹⁾ kind zijn hand uitstrekken. ^{9(B)} Men zal geen kwaad doen noch verderf stichten op heel mijn heilige berg, want de aarde zal vol zijn van kennis van **JHWH**, zoals de wateren de bodem van de zee bedekken. ^{10(C)} En het zal in die dagen gebeuren, dat de volken de wortel van Isaï zullen zoeken, die zal staan als een banier van de natieën, en zijn rustplaats zal heerlijk zijn.

De nieuwe heerlijkheid van Israël

¹¹ En het zal in die dagen geschieden, dat de Heer opnieuw zijn hand opheffen zal om los te kopen de rest van zijn volk, dat overblijft in Assur, Egypte, Patros, Ethiopië, Elam, Sinear, Hamat en in de kustlanden van de zee. ¹² En Hij zal een banier opheffen voor de volken, en de verdrevenen van Israël verzamelen en de verstrooide dochters van Juda bijeenbrengen van de vier einden van de aarde. ¹³ Dan zal de jaloezie van Efraïm verdwijnen en zij die Juda benaauwen, zullen uitgeroeid worden; Efraïm zal niet jaloers zijn op Juda en Juda zal Efraïm niet benaauwen. ¹⁴ Westwaarts zullen zij de Filistijnen op de schouder

vliegen, samen zullen zij de stammen van het Oosten plunderen; naar Edom en Moab zullen zij hun hand uitstrekken en de Ammonieten zullen hun onderhorig zijn. ^{15(D)} Dan zal **JHWH** de zeeboezem van Egypte met de ban slaan en Hij zal zijn hand tegen de Rivier bewegen met de gloed van zijn adem, en Hij zal haar tot zeven beken uiteenslaan en maken, dat men geschoeid daardoor kan gaan. ¹⁶ Dan zal er een heerbaan zijn voor de rest van zijn volk, die in Assur overblijven zal, zoals er voor Israël geweest is in de dagen, toen het optrok uit het land Egypte.

Danklied van de verlostten

12 ¹ En u zult in die dagen zeggen: Ik loof U, **JHWH**, omdat U toornig op mij bent geweest; uw toorn heeft zich afgewend en u vertroost mij. ^{2(E)} Zie, God is mijn heil, ik vertrouw en vrees niet, want mijn sterkte en mijn psalm is **JH JHWH**, en Hij is mij tot heil geweest. ³ Dan zult u met vreugde water scheppen uit de bronnen van het heil.

⁴ En u zult in die dagen zeggen: Looft **JHWH**, roept zijn naam aan, maakt onder de volken zijn daden bekend, vermeldt, dat zijn naam verheven is. ⁵ Psalmzingt **JHWH**, want Hij heeft grootse dingen gedaan; dit zal bekend worden gemaakt op de hele aarde. ⁶ Juicht en jubelt, inwoners van Sion, want groot in uw midden is de Heilige van Israël.

Profetie over Babel

13 ^{1(F)} De Godsspraak over Babel, die Jesaja, de zoon van Amoz, gezien heeft.

⁽¹⁾ 11:8 "Gespeend" wil zeggen dat een kind voortaan niet meer van de moederborst drinkt

^(A) 11:6 Jes. 65:25. ^(B) 11:9 Hab. 2:14. ^(C) 11:10 Rom. 15:12. ^(D) 11:15 Opb. 16:12. ^(E) 12:2 Ex. 15:2; Ps. 118:14. ^(F) 13:1 Jes. 47:1-15; Jer. 50:1-51:64.

²Heft op een kale berg een banier op, roept met luide stem hun toe; wenkt met de hand, opdat zij de poorten van de edelen binnentrekken. ³Ik zelf heb mijn geheiligden een opdracht gegeven, ook heb Ik mijn helden tot voltrekking van mijn toorn geroepen, mijn van overmoed juichenden. ⁴Hoor, een gedaver op de bergen als van veel volk. Hoor, een rumoer van de koninkrijken van verzamelde volken. **JHWH** van de legermachten monstert een krijgsheer.

⁵Zij komen uit een ver land, van het einde van de hemel, **JHWH** en de werktuigen van zijn boosheid, om de hele aarde te verderven. ⁶(A) Jammert, want de dag van **JHWH** is nabij; hij komt als een verwoesting van de Almachtige. ⁷Daarom worden alle handen slap en elk mensenhart versmelt. ⁸Ja, zij zijn bang geworden, krampen en weeën grijpen hen aan, als een barende krimpen zij ineen; de één ziet verbijsterd de ander aan, hun gezicht staat in vlam.

⁹Zie, de dag van **JHWH** komt, meedogenloos, met boosheid en brandende toorn, om de aarde tot een woestenij te maken en haar zondaars van haar te verdelgen. ¹⁰(B) Want de sterren en de sterrenbeelden van de hemel doen hun licht niet stralen, de zon is bij haar opgang verduisterd en de maan laat haar licht niet schijnen. ¹¹Dan zal ik aan de wereld het kwaad bezoeken en aan de goddelozen hun ongerechtigheid, en Ik zal de trots van de overmoedigen doen ophouden en de hoogmoed van de geweldenaars vernederen. ¹²Ik zal de stervelingen zeldzamer maken dan gelouterd goud en de mensen dan fijn goud van Ofir. ¹³Daarom zal Ik de hemel doen

wankelen en de aarde zal bevend van haar plaats wijken door de woede van **JHWH** van de legermachten, in de dagen van zijn brandende toorn. ¹⁴En het zal geschieden, dat zij als een opgejaagde gazel en als schapen die niemand bijeen houdt, zich zullen wenden ieder naar zijn eigen volk, en zullen vluchten een ieder naar zijn eigen land. ¹⁵Ieder die men vindt, zal doorstoken worden, en elk die men grijpt, zal door het zwaard vallen; ¹⁶en hun kinderen zullen voor hun ogen verpletterd worden, hun huizen geplunderd en hun vrouwen geschonden.

¹⁷Zie, Ik wek tegen hen de Meden op, die zilver niet achten, noch in goud behagen hebben; ¹⁸hun bogen vellen jonge mannen: zij kennen geen ontferming met de vrucht van de schoot en zelfs kinderen ontzien zij niet. ¹⁹(C) En Babel, het sieraad van de koninkrijken, de trotse luister van de Chaldeeën, zal worden als Sodom en Gomorra, toen God ze ondersteboven keerde; ²⁰het zal in eeuwigheid niet meer bewoond worden, noch bevolkt zijn van geslacht tot geslacht; geen Arabier zal daar zijn tent opslaan, geen herders zullen daar legeren; ²¹(D) maar hyena's zullen er legeren en hun huizen zullen vol uilen zijn; struisvogels zullen daar wonen en veldgeesten daar rondhuppelen, ²²wilde honden zullen *huilen* ⁽¹⁾in de burchten en jakhalzen in de paleizen van wellust. Weldra zal zijn tijd komen en zijn dagen zullen niet verlengd worden.

14¹Want **JHWH** zal Zich over Jakob ontfermen en nog zal Hij Israël verkiezen en ze op hun eigen bodem doen wonen; dan zal de vreemdeling zich bij hen aansluiten en men zal zich

(1) 13:22 Letterlijk staat er "zingen".

(A) 13:6 Joël 1:15. (B) 13:10 Eze. 32:7; Mat. 24:29; Mar. 13:24,25; Luk. 21:25; Opb. 6:12,13; 8:12.

(C) 13:19 Gen. 19:24. (D) 13:21 Jes. 34:14; Zef. 2:14; Opb. 18:2.

voegen bij het huis van Jakob. ²En de volken zullen het met zich nemen en het naar zijn eigen plaats brengen en het huis van Israël zal ze als erfelijk bezit verkrijgen op de grond van **JHWH**, tot slaven en tot slavinnen. Zo zullen zij degenen die hen gevangen namen, gevangen nemen en heersen over hun drijvers. ³En het zal gebeuren in de tijd, wanneer **JHWH** u rust geeft van uw verdriet en van uw onrust en van de harde dienst die men u heeft laten verrichten, ⁴dat u dit spotlied op de koning van Babel zult aanheffen: Hoe heeft de drijver opgehouden, opgehouden is de verdrukking! ⁵**JHWH** heeft de stok van de goddelozen verbroken, de scepter van de heersers, ⁶die in woede zonder ophouden natiën sloeg, die in toorn volken vertrad in meedogenloze vervolging. ⁷De hele aarde heeft rust, is stil; men breekt uit in gejubel; ⁸zelfs de cipressen verheugen zich over u, de ceders van de Libanon: Sinds u neerligt, klimt niemand naar ons op om ons te vellen.

⁹Het dodenrijk beneden is over u in beroering om u bij uw komst te ontmoeten; het wekt de geesten van doden voor u op, al de bokken van de aarde; het doet alle koningen van de volken van hun tronen opstaan. ¹⁰Zij allen zullen antwoorden en tot u te zeggen: Ook u bent krachteloos geworden als wij, u bent aan ons gelijk geworden; ¹¹uw trots is in het dodenrijk neergeworpen, de klank van uw harpen; de wormen liggen onder u gespreid en maden zijn uw bedekking. ¹²(A) Hoe bent u uit de hemel gevallen, u morgenster, zoon van de dageraad; hoe bent u ter aarde geveld, overweldigder van de volken! ¹³(B) En u overlegde nog wel: Ik zal ten hemel opstijgen, boven de ster-

ren van God mijn troon oprichten en zeten op de berg van de samenkomst ver in het noorden; ¹⁴ik wil opstijgen boven de hoogten van de wolken, mij aan de Allerhoogste gelijkstellen. ¹⁵Integendeel, in het dodenrijk wordt u neergeworpen, in het diepste van het graf. ¹⁶Wie u zien, beschouwen u, letten op u: Is dit de man, die de aarde deed sidderen, die koninkrijken deed beven; ¹⁷die de wereld tot een wildernis maakte en haar steden afbrak; die zijn gevangenen niet naar huis liet keren? ¹⁸De koningen van de volken liggen allen met ere, ieder in zijn woning, ¹⁹maar u bent weggegooid, ver van uw graf, als een verafschuwde scheut, overdekt met verslagenen die door het zwaard doorboord zijn, die neerdalen naar de stenen van het graf als een weggetrapt aas. ²⁰U wordt met hen niet in een graf verenigd, omdat u uw land te gronde hebt gericht, uw volk gedood. Nimmer wordt het nageslacht van de boosdoeners genoemd. ²¹Maakt voor zijn zonen een slachtbank gereed om de ongerechtigheid van hun vaders; opdat zij niet opstaan en de aarde in bezit nemen en het oppervlak van de wereld vullen met steden.

²²Zo sta Ik tegen hen op, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, en Ik roei van Babel uit naam en rest, telg en spruit, luidt het woord van **JHWH**. ²³En Ik zal het maken tot een bezit van roerdompen en tot waterpoelen, en Ik zal het wegbezemen met de bezem van de verdelging, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten.

Profetie over Assur

²⁴(C) **JHWH** van de legermachten heeft gezworen: Voorwaar, zoals Ik gedacht

(A) 14:12 Opb. 8:10; 9:1. (B) 14:13 Mat. 11:23; Luk. 10:15. (C) 14:24 Jes. 10:5-34; Nah. 1:1-3:19; Zef. 2:13-15.

heb, zó zal het geschieden, en zoals Ik besloten heb, zal het tot stand komen: ²⁵Ik ga Assur in mijn land verbreken en het op mijn bergen vertreden; dan zal zijn juk van hen worden weggenomen en weggenomen de last van hun schouder. ²⁶Dit is het besluit dat gemaakt is over de hele aarde, en dit is de hand die uitgestrekt is over alle volken. ²⁷Want **JHWH** van de legermachten heeft een besluit genomen; wie zal het verijdelen? En zijn hand is uitgestrekt; wie zal haar afwenden?

Profetie over Filistea

²⁸(A) In het sterfjaar van koning Achaz kwam deze Godsspraak: ²⁹(B) Verheug u niet, u geheel Filistea, omdat de roede die u sloeg, verbroken is, want uit de wortel van de slang zal een adder voortkomen en haar vrucht zal een vliegende draak zijn. ³⁰Dan weiden de eerstgeborenen van de geringen en de armen legeren zich veilig, maar uw wortel doe Ik van honger sterven en uw overblijfsel zal hij doden. ³¹Jammer, u poort; schreeuw, u stad; sidder, u geheel Filistea! Want uit het noorden komt rook en in de gelede- ren blijft niemand achter.

³²Wat zal men dan de gezanten van het volk *antwoorden*? Dat **JHWH** Sion ge- grondvest heeft en dat daarin de *ellendi- gen* van zijn volk zullen schuilen.

Profetie over Moab

15 ¹(C) De Godsspraak over Moab. Waarlijk, in de nacht is Ar- Moab verwoest, verdelgd! Waarlijk, in de nacht is Kir-Moab verwoest, verdelgd! ²Men gaat op naar de tempel, Dibon naar de hoogten om te huilen; in Nebo en Medeba jammert Moab; ieders hoofd is

kaal geschoren, elke baard is afgesne- den. ³Op zijn straten heeft men zich met rouwgewaad omgord; op zijn daken en op zijn pleinen jammert alles, wegsmel- tend in gehuil. ⁴Ook Chesbon en Elale schreeuwen, tot Jahas wordt hun stem gehoord; daarom maken Moabs gewa- pend alarm, zijn moed begeeft hem.

⁵Mijn hart schreeuwt om Moab; zijn vluchtelingen zijn al bij Soar, Eglat- Selisia; ja, de helling van Luchit gaat men al huilende op, ook op de weg van Chironaïm heft men een intense schreeuw aan. ⁶Waarlijk, de wateren van Nimrim worden woestenijen, want het gras is verdord, het kruid is verwelkt, er is geen groen. ⁷Daarom dragen zij over de Wilgenbeek wat zij gespaard en bewaard hadden. ⁸Voorwaar, het ge- schreeuw is Moabs gebied rondgegaan, zijn gejammer klinkt tot Eglaim, zelfs te Beër-Elaim klinkt zijn gejammer. ⁹Want de wateren van Dimon zijn vol bloed, maar Ik zal over Dimon nog meer bren- gen: een leeuw over de ontcomenen van Moab en over het overblijfsel van het land.

16 ¹Heersers van het land, zendt de lammeren van de rotsen de woes- tijnen in naar de berg van de dochter van Sion. ²En het zal geschieden, dat de dochters van Moab als vluchtende vo- gels, een opgejaagd nest, aan de oevers van de Arnon zullen zijn. ³Schaf raad, geef een beslissing, maak op de volle middag uw schaduw als nacht, verberg de verdrevenen, verraad de vluchtelin- gen niet. ⁴Laten Moabs verdrevenen bij u verblijven, wees hun een toevlucht te- gen de verwoester. Wanneer het gedaan is met de verdrukker, de vernieling vol- tooid is, de verwoesters uit het land ver-

(A) 14:28 2Kon. 16:20; 2Kron. 28:27. (B) 14:29 Jer. 47:1-7; Eze. 25:15-17; Joël 3:4-8; Amos 1:6-8; Zef. 2:4-7; Zac. 9:5-7. (C) 15:1 Jes. 25:10-12; Jer. 48:1-47; Eze. 25:8-11; Amos 2:1-3; Zef. 2:8-11.

dwenen zijn, ⁵dan zal op goedheid een troon worden gevestigd en in getrouwheid zal daarop in Davids tent zetelen een, die richt en die het recht zoekt en die zich haast gerechtigheid te oefenen.

⁶Wij hebben gehoord van de trots van Moab, dat zeer trots is, van zijn hoogmoed, zijn trots en zijn overmoed, zijn nutteloze gezwets. ⁷Daarom zal Moab over Moab jammeren, allen zullen zij jammeren; om de druivenkoeken van Kir-Chareset zult u zuchten, volkomen verslagen. ⁸Want de wijngaarden van Chesbon verzwakken: de wijnstok van Sibma, waarvan de heersers van de volken de edele druiven neersloegen, welke reikten tot Jazer, zich verloren in de woestijn, waarvan de ranken zich uitbreidden en heenbogen over de zee. ⁹Daarom zal ik bij het huilen over Jazer de wijnstok van Sibma bewenen; ik zal u met mijn tranen besproeien, u Chesbon en Elale, want krijgsgeschreeuw is neergevallen op uw inzameling en uw oogst. ¹⁰Zo zijn vreugde en jubel geweken uit de boomgaard, en in de wijngaarden wordt niet gejubeld noch gejuicht; de druiventreder treedt geen wijn in de perskuipen, het vreugdegeroep heb Ik doen ophouden. ¹¹Daarom klaagt mijn binnenste over Moab als een citer en mijn hart over Kir-Cheres. ¹²En wanneer Moab verschijnt, zich aftobt op de hoogte en naar zijn heiligdom komt om te bidden, dan zal het niets kunnen doen.

¹³Dit is het woord, dat **JHWH** vroeger over Moab gesproken heeft. ¹⁴Maar nu spreekt **JHWH**: Binnen drie jaar, naar de jaren van een dagloner, zal de heerlijkheid van Moab veracht zijn, ondanks al zijn groot rumoer, en zijn rest zal weinig, gering, onbeduidend zijn.

Profetie over Damascus en Efraïm

17 ^{1(A)} De Godsspraak over Damascus.

Zie, Damascus wordt weggenomen, zodat het geen stad meer is: het wordt een puinhoop, een bouwval. ²Verlaten liggen de steden van Aroër, zij zijn voor de kudde, die er legeren zonder dat iemand ze opschrikt. ³Dan verdwijnt de vesting uit Efraïm en het koningschap uit Damascus en de rest van Aram; het zal met hen gaan als met de heerlijkheid van de Israëlieten, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten.

⁴En het zal in die dagen geschieden, dat de heerlijkheid van Jakob gering zal worden, en dat het vet van zijn lichaam zal wegslinken. ⁵En het zal zijn zoals een maaier het staande koren samengrijpt en zijn arm de aren afsnijdt, ja, het zal zijn zoals iemand aren leest in het dal Refaïm. ⁶Maar een nalezing blijft ervan over zoals bij het afslaan van olijven, twee of drie vruchten boven in de top, vier of vijf aan de takken van de vruchtboom, luidt het woord van **JHWH**, de God van Israël. ⁷In die dagen zal de mens de blik richten op zijn Maker en zijn ogen zullen zien naar de Heilige van Israël; ⁸hij zal de blik niet richten naar de altaren, het maaksel van zijn eigen handen; en wat zijn eigen vingers gemaakt hebben, de gewijde palen en de wierookaltaren, zal hij niet aanzien. ⁹In die dagen zullen zijn vestingsteden zijn als een verlaten gebied in het woud en op een bergtop, dat men vanwege de Israëlieten verlaten heeft, en het zal een woestenij zijn. ¹⁰Want u hebt de God van uw heil vergeten en aan de Rots, uw burcht, hebt u niet gedacht. Daarom legt u bekoorlijke aanplantingen aan en beplant die

(A) 17:1 Jer. 49:23-27; Amos 1:3-5; Zac. 9:1.

met vreemde stekken; ¹¹ op de dag dat u plant, doet u ze opschieten, en 's morgens laat u uw zaaisel bloeien - weg is de oogst op de dag van ziekte en ongeneeslijke pijn!

Het lot van de plunderaars

¹² Wee, een rumoer van vele volken, die rumoer maken als rumoerige zeeën, en een gebruis van natiën, die bruisen zoals geweldige wateren bruisen. ¹³ Natiën bruisen zoals geweldige wateren bruisen, maar dreigt Hij ze, dan vluchten zij ver weg en worden opgejaagd als kaf op de bergen vóór de wind uit en als een werveldistel vóór de storm uit. ¹⁴ Op de tijd van de avond, zie, daar is verschrikking; voordat het morgen wordt, zijn zij er niet meer. Dit is het deel van hen die ons plunderen, en het lot van hen die ons beroven.

Profetie over Ethiopië

18 ^{1(A)} Wee het land van vleugelgegons aan de overzijde van de rivieren van Ethiopië, ² dat boden overzee zendt, in rieten boten over de wateren. Gaat, snelle gezanten, tot een rijzig en glanzend volk, tot een natie, wijd en zijd gevreesd, een volk, heerszuchtig en wreed, waarvan hun land rivieren doorsnijden. ³ Alle inwoners van de wereld en bewoners van de aarde, wanneer men de banier opheft op de bergen, zult u het zien, en wanneer men de sjofar blaast, zult u het horen. ⁴ Want aldus heeft **JHWH** tot mij gezegd: Ik blijf rustig en zie uit mijn woonplaats toe als de stralende hitte bij zonneschijn, als een nevel van dauw in de hitte van de oogsttijd. ⁵ Want vóór de oogst, als de bloei voorbij is en de bloesem tot rijpende druif wordt, zal Hij de ranken met snoeimes-

sen afsnijden en de loten wegnemen en afkappen. ⁶ Tezamen worden zij achtergelaten voor de roofvogels van de bergen en de dieren van de aarde, en de roofvogels zullen daarop de zomer doorbrengen en al de dieren van de aarde daarop de winter. ⁷ In die tijd zal een geschenk gebracht worden aan **JHWH** van de legermachten door een rijzig en glanzend volk, door een volk, wijd en zijd gevreesd, een volk, heerszuchtig en wreed, waarvan hun land rivieren doorsnijden - naar de plaats van de naam van **JHWH** van de legermachten, de berg Sion.

Profetie over Egypte

19 ^{1(B)} De Godsspraak over Egypte. Zie, **JHWH** rijdt op een snelle wolk en komt naar Egypte; dan beven de afgoden van Egypte voor Hem en het hart van Egypte versmelt in zijn binnenste. ² Dan zal Ik Egyptenaren tegen Egyptenaren ophitsen, zodat ieder van hen strijdt tegen zijn broeder en ieder tegen zijn naaste, stad tegen stad, koninkrijk tegen koninkrijk; ³ en Egypte zal zijn bezinning verliezen en Ik zal zijn voornemen verijdelen. Dan zal men de afgoden vragen, de bezweerders, de geesten van doden en de waarzeggende geesten. ⁴ En Ik zal Egypte overgeven in de macht van een hardvochtig heer, en een gestreng koning zal daarover heersen, luidt het woord van de Heer **JHWH** van de legermachten. ⁵ Dan zal het water uit de zee verdrogen en de rivier zal drooglopen en opdrogen, ⁶ zodat de rivieren stinken, de Nijlarmen van Egypte leeglopen en droog worden, riet en biezen verwelken. ⁷ De vlakte langs de oevers van de Nijl, en alles wat bij de Nijl gezaaid is, verdroogt, verwaait en is niet meer. ⁸ De vissers zullen zuchten en treuren,

(A) 18:1 Zef. 2:12. (B) 19:1 Jer. 46:2-26; Eze. 29:1-32:32.

allen die de hengel in de Nijl uitwerpen; zij die het net over het water uitspannen, zullen verkommeren. ⁹De vlasbewerkers zullen beschaamd staan, evenals de linnenwevers; ¹⁰en zijn steunpilaren zullen verbrijzeld worden, alle loonarbeiders zullen zielsbedroefd zijn.

¹¹Louter onverstandigen zijn de vorsten van Soan, de meest wijze raadslieden van Farao - een dwaze raad. Hoe kunt u tot Farao zeggen: Ik ben een wijze, een zoon van de koningen uit de voortijd?

¹²Waar zijn zij dan, uw wijzen? Laten zij het u toch bekend maken, opdat men zal weten, wat **JHWH** van de legermachten over Egypte besloten heeft. ¹³Verdwaasd zijn de vorsten van Soan, bedrogen de vorsten van Nof; zij die de hoeksteen van zijn stammen zijn, leiden Egypte op een dwaalweg. ¹⁴**JHWH** heeft hun een geest van bedwelming ingegoten, zodat zij Egypte op een dwaalweg leiden bij al wat het doet, zoals een beschonkene in zijn uitbraaksel tuimelt. ¹⁵En Egypte zal geen werk hebben, dat door kop of staart, palmtak of riet, zou kunnen gedaan worden.

¹⁶In die dagen zullen de Egyptenaren zijn als vrouwen: zij zullen sidderen en ontzag hebben voor de dreigende hand van **JHWH** van de legermachten, waarmee Hij hen bedreigt; ¹⁷en het land Juda zal voor Egypte een schrik zijn; zo dikwijls iemand het daaraan herinnert, zal het ontzag hebben voor het besluit dat **JHWH** van de legermachten ertegen neemt.

¹⁸In die dagen zullen er vijf steden in het land Egypte zijn, die de taal van Kanaän spreken en die bij **JHWH** van de legermachten zweren; één zal genoemd worden: stad van de verwoesting.

¹⁹In die dagen zal er een altaar voor **JHWH** zijn midden in het land Egypte en aan zijn grens een opgerichte steen voor

JHWH. ²⁰En dit zal tot een teken en tot een getuigenis zijn voor **JHWH** van de legermachten in het land Egypte. Wanneer zij tot **JHWH** roepen vanwege verdrukkers, dan zal Hij hun een verlosser en een strijder zenden, die hen zal redden. ²¹En **JHWH** zal Zich aan Egypte doen kennen, en Egypte zal in die dagen **JHWH** kennen; en zij zullen dienen met slachtoffer en spijsoffer en **JHWH** geloften doen en betalen. ²²Zo zal **JHWH** Egypte geweldig slaan en genezen, en zij zullen zich tot **JHWH** bekeren, en Hij zal Zich door hen laten verbidden en hen genezen.

²³In die dagen zal er een heerbaan zijn van Egypte naar Assur, en Assur zal in Egypte komen en Egypte in Assur, en Egypte zal met Assur (**JHWH**) dienen. ²⁴In die dagen zal Israël de derde zijn naast Egypte en Assur, een zegen in het midden van de aarde, ²⁵omdat **JHWH** van de legermachten het heeft gezegend met de woorden: Gezegend is mijn volk Egypte en het werk van mijn handen, Assur, en mijn erfdeel Israël.

Profetie over Egypte en Ethiopië

20 ¹In het jaar, toen de veldmaarschalk naar Asdod kwam, gezonden door Sargon, de koning van Assur, en hij tegen Asdod streed en het innam; - ²in die tijd sprak **JHWH** door Jesaja, de zoon van Amoz: Ga en maak het grove kleet los van uw lendenen en trek uw schoenen van uw voeten. En hij deed also en liep ongekleed en blootsvoets. ³Toen zei **JHWH**: Zoals mijn knecht Jesaja ongekleed en blootsvoets gelopen heeft drie jaar lang, tot een teken en een zinnebeeld over Egypte en Ethiopië, ⁴zo zal de koning van Assur de gevangenen van Egypte en de ballingen van Ethiopië, jongen en ouden, wegdrijven, ongekleed en blootsvoets en met

ontblote achterdelen, een smaad voor Egypte. ⁵Dan zullen zij verslagen en beschaamd zijn om Ethiopië, hun toeverlaat, en om Egypte, hun trots; ⁶en de inwoners van dit kustland zullen in die dagen zeggen: Zie, zo gaat het met hen, op wie wij ons verlaten hebben, tot wie wij om hulp vluchtten om gered te worden van de koning van Assur; hoe zullen wij dan ontkomen?

Profetie over Babel

21 ¹De Godsspraak over de woestijn aan de zee.

Als stormvlagen, die in het Zuiderland gieren, komt het uit de woestijn, uit een vreselijk land. ²Een dreigend gezicht is mij geopenbaard: een verrader, die verraderlijk handelt en een verwoester, die verwoest. Trek op, Elam! Sla het beleg, Medië! Alle zuchten doe Ik ophouden. ³Daarom zijn mijn heupen een en al siddering, weeën grijpen mij aan als de weeën van iemand die baart; ik krimp ineen bij het horen; ik ben verschrikt bij het zien. ⁴Mijn hart bonst, schrik overvalt mij; dit maakt de schemering, die mij lief is, voor mij tot een verschrikking.

⁵De tafel aanrichten, het tapijt spreiden, eten en drinken? - Op, u vorsten, oliet het schild! ⁶Want aldus heeft de Heer tot mij gezegd: Ga heen, zet een wachter uit; laat hij vertellen wat hij ziet. ⁷Ziet hij een stoet ruiters, twee aan twee, een troep ezels, een troep kamelen, laat hij dan goed acht geven met grote opmerkzaamheid. ⁸Toen riep hij: Zie, mijn Heer, ik sta overdag voortdurend op de wachttorens en op mijn wachtpost stel ik mij alle nachten; ⁹(A) zie, daar komt een troep mannen, een stoet ruiters, twee aan twee. Toen *antwoordde* hij en zei: Gevallen, gevallen is Babel, en alle gesne-

den beelden van zijn goden heeft Hij ter aarde verbrijzeld. ¹⁰O, mijn gedorst en geslagen volk, wat ik van **JHWH** van de legermachten, de God van Israël, gehoord heb, heb ik u verkondigd.

Profetie over Edom

¹¹De Godsspraak over Duma. Men roept tot mij uit Seir: Wachter, wat is er van de nacht? Wachter, wat is er van de nacht? ¹²De wachter zegt: Morgen komt, maar ook nacht; als u vragen wilt, vraagt, komt dan terug.

Profetie over Arabië

¹³De Godsspraak tegen Arabië.

In het woud van Arabië moet u overnachten, karavanen van de Dedanieten. ¹⁴Brengt de dorstige water tegemoet, inwoners van het land Tema; gaat de vluchteling tegen met brood. ¹⁵Want voor de zwaarden zijn zij gevlucht, voor het getrokken zwaard, en voor de gespannen boog en voor de druk van de oorlog. ¹⁶Want aldus heeft **JHWH** tot mij gezegd: Binnen nog een jaar, naar de jaren van een dagloner, zal het gedaan zijn met al de heerlijkheid van Kedar; ¹⁷en gering zal het aantal bogen van de helden van de Kedarieten zijn, dat overblijft; want **JHWH**, de God van Israël, heeft het gesproken.

Jeruzalems lichtzinnigheid

22 ¹De Godsspraak over het dal van het gezicht.

Wat hebt u toch, dat u met u allen op de daken klimt, ²u rumoerige, woelige stad, uitgelaten vesting? Uw verslagenen zijn niet met het zwaard verslagen noch in de oorlog gedood. ³Al uw aanvoerders zijn samen gevlucht, zonder één boogschot zijn zij gevangen; al-

(A) 21:9 Opb. 14:8; 18:2.

len die bij u horen, die men achterhaalde, zijn allen gevangen genomen, hoever zij ook weggevlucht waren. ⁴Daarom zeg ik: Wendt de blik van mij af, laat mij bitter huilen; dringt niet aan om mij te troosten over de verwoesting van de dochter van mijn volk. ⁵Want de Heer **JHWH** van de legermachten, houdt in het dal van het gezicht een dag van verwarring, verwoesting en ontzetting: omverhalen van muren en geschreeuw naar het gebergte. ⁶Elam heeft de pijlkoker opgenomen, met wagens, manschappen, ruiters; Kir heeft het schild ontbloot. ⁷Toen de keur van uw dalen zich met wagens vulde, de ruiters zich in slagorde stelden tegen de poort, ⁸en Hij de beschutting van Juda wegnam - in die dagen richtte u de blik naar het wapentuig van het woudhuis; ⁹u zag, dat de scheuren van de stad van David vele waren; u vergaarde het water van de benedenste vijver; ¹⁰u telde de huizen van Jeruzalem, en u brak huizen af om de muur ontoegankelijk te maken; ¹¹u maakte een vergaarbak tussen de beide muren voor het water van de oude vijver. Maar u richtte de blik niet op Hem, die het gedaan had, en Hem, die het vanouds geformeerd had, zag u niet. ¹²En de Heer **JHWH** van de legermachten, riep in die dagen op tot jammer en tot rouwklacht, tot kaalscheren en om zich met een rouwgewaad te omhullen. ¹³(A) Maar zie, daar is vrolijkheid en vreugde, een doden van runderen en een slachten van schapen, een eten van vlees en een drinken van wijn: laten wij eten en drinken, want morgen sterven wij. ¹⁴Maar **JHWH** van de legermachten heeft Zich voor mijn oren geopenbaard: Voorwaar, voor deze ongerechtigheid zal u geen verzoening ont-

vangen, totdat u sterft, zegt de Heer **JHWH** van de legermachten.

Profetie over Sebna en Eljakim

¹⁵Zo zegt de Heer **JHWH** van de legermachten: Ga heen, treed binnen bij deze hofmaarschalk, bij Sebna, die over het paleis gaat, ¹⁶(en zeg): Wat hebt u hier en wie hebt u hier, dat u zich hier een graf hebt uitgehouwen? U, die in de hoogte uw graf uitgehouwen, u in de rots een woning uitgegraven hebt! ¹⁷Zie, **JHWH** zal u wegslingeren, zoals een man iets wegslingert; Hij zal u stevig ineenwickelen, ¹⁸u vast in elkaar rollen als een kluwen, (u wegwerpen) als een bal naar een zeer uitgestrekt land: daar zult u sterven en daar zullen uw praalwagens zijn, schandvlek van het huis van uw heren! ¹⁹En Ik zal u uit uw post wegstoten, ja, van uw standplaats zal Hij u wegrukken.

²⁰In die dagen zal het geschieden, dat Ik mijn knecht Eljakim, de zoon van Chilkia, roepen zal: ²¹Ik zal hem met uw gewaad bekleden en hem uw gordel ombinden en uw waardigheid zal Ik in zijn hand geven, en hij zal tot een vader zijn voor de inwoners van Jeruzalem en voor het huis van Juda. ²²(B) En Ik zal de sleutel van het huis van David op zijn schouder leggen; opent hij, niemand sluit; sluit hij, niemand opent. ²³En Ik zal hem als een pin in een hechte plaats vastslaan, zodat hij tot een erezetel worden zal voor zijn familie. ²⁴Dan zal men aan hem het hele gewicht van zijn familie hangen, de spruiten en de loten, alle kleine vaatwerk, van de bekkens af tot alle kruiken toe. ²⁵In die dagen, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, zal de pin die in een hechte plaats was vastgeslagen, losraken en afbreken en vallen, en de last die daaraan

(A) 22:13 1Cor. 15:32. (B) 22:22 Opb. 3:7.

hing, zal teniet gaan, want **JHWH** heeft het gesproken.

Profetie over Tyrus en Sidon

23 ^{1(A)} De Godsspraak over Tyrus. Jammert, u schepen van Tarsis, want het is verwoest, zodat er geen huis meer is; sinds zij kwamen uit het land van de Kittiërs, is het hun bekend geworden. ² Verstomt, u bewoners van het kustland; de handelaars van Sidon, die de zee bevaren, hebben u verrijkt; ³ over de grote wateren kwam het zaad van Sichor, de oogst van de Nijl was zijn inkomen, en het was de koopwaar van de volken. ⁴ Sta beschaamd, Sidon, want de zee, de vesting van de zee, zegt: Ik heb geen weën gehad noch gebaard, geen jonge mannen grootgebracht, geen meisjes opgevoed. ⁵ Als de tijding Egypte bereikt, heeft men bij die tijding over Tyrus.

⁶ Steekt over naar Tarsis, jammert u bewoners van het kustland! ⁷ Is dit uw uitgelaten (stad), waarvan de oorsprong van ouds is, van wie de voeten haar wegdroegen om zich in verre landen te vestigen? ⁸ Wie heeft dit over Tyrus besloten, dat over kronen beschikte, waarvan de handelaars vorsten, waarvan de kooplieden de geëerde mensen van de aarde waren? ⁹ **JHWH** van de legermachten heeft het besloten om heel die opzichtige trots te ontluisteren, om al de geëerde mensen van de aarde verachtelijk te maken.

¹⁰ Overstroom uw land als de Nijl, dochter van Tarsis, er is geen dam meer. ¹¹ Hij heeft zijn hand uitgestrekt over de zee, Hij heeft koninkrijken doen beven; **JHWH** heeft over Kanaän bevel gegeven zijn vestingen te verwoesten, ¹² en Hij heeft gezegd: u zult niet langer uitgelaten zijn, u onteerde maagd, dochter

van Sidon. Sta op, steek over naar de Kittiërs; zelfs daar zal geen rust voor u zijn. ¹³ Zie, het land van de Chaldeeën - dit volk, dat niet meer bestaat; Assur bestemde het voor de woestijndieren; zij richtten hun stormtorens op, zij braken zijn burchten af -, men maakte het tot een bouwval. ¹⁴ Jammert, schepen van Tarsis, want uw vesting is verwoest.

¹⁵ En het zal in die dagen geschieden, dat Tyrus vergeten zal worden, zeventig jaar lang, de dagen van één koning. Aan het eind van zeventig jaar zal het Tyrus vergaan naar het lied op de hoer: ¹⁶ Neem de citer, ga rond door de stad, verlaten hoer! Speel mooi, zing veel, opdat men aan u denke. ¹⁷ Zo zal het geschieden, aan het eind van zeventig jaar, dat **JHWH** Tyrus bezoeken zal, zodat zij weer aan hoerenloon komt en hoereert met alle koninkrijken van de aarde op de aardbodem. ¹⁸ Dan zal haar winst en haar hoerenloon **JHWH** heilig zijn; het zal niet opgehoopt noch bewaard worden, maar haar winst zal zijn voor hen die voor het aangezicht van **JHWH** wonen, om tot verzadiging te eten, en om zich sierlijk te kleden.

De rechtspraak over de aarde

24 ¹ Zie, **JHWH** maakt de aarde leeg en woest, keert haar ondersteboven en verstrooit haar inwoners. ² Dan vergaat het de priester als het volk, de heer als de knecht, de meesteres als haar dienstmeisje, de verkoper als de koper, wie te leen ontvangt als wie te leen geeft, de schuldenaar als de schuldeiser. ³ De aarde wordt volkomen leeg en geheel leeggeroofd, want **JHWH** heeft dit woord gesproken.

⁴ De aarde treurt, verwelkt; de wereld teert langzaam weg, verwelkt; de hoog-

(A) **23:1** Eze. 26:1-28:19; Joël 3:4-8; Amos 1:9,10; Zac. 9:1-4; Mat. 11:21,22; Luk. 10:13,14.

sten van het volk van het land teren weg. ⁵Want de aarde is ontwaard door haar bewoners, omdat zij de wetten hebben overtreden, de inzetting ontdoken, het eeuwig verbond verbroken. ⁶Daarom verslindt een vloek de aarde en moeten haar bewoners boeten; daarom worden de bewoners van de aarde door een gloed verteerd en blijven er weinig stervelingen over.

⁷De most treurt, de wijnstok verkwijnt, alle blijden van hart zuchten. ⁸De vrolijke tamboerijnen zwijgen, het rumoer van de uitgelatenen heeft opgehouden, de vrolijke citer zwijgt. ⁹Men drinkt geen wijn meer onder gezang; de bedwelvende drank is bitter voor wie hem drinken. ¹⁰Verbroken ligt de woeste vesting; gesloten is elk huis, zodat men er niet kan binnentreden. ¹¹Gejammer over de wijn in de straten! Alle vreugde is ondergegaan, de vrolijkheid van de aarde is verdwenen. ¹²Wat rest in de stad, is verwoesting, en de poort is tot puin verbrijzeld. ¹³Want zó zal het zijn op de aarde onder de volken: als bij het afslaan van de olijven, als bij de nalezing, wanneer de wijnoogst ten einde is.

¹⁴Daarginds verheft men zijn stem en jubelt; over de majesteit van **JHWH** juicht men van de zee af. ¹⁵Eert daarom **JHWH** in de streken van het licht; in de kustlanden van de zee de naam van **JHWH**, de God van Israël. ¹⁶Van de uiteinden van de aarde horen wij liederen: heerlijkheid voor de rechtvaardige. Maar ik zeg: Verloren, verloren ben ik, wee mij! Verraders plegen verraad, ja, verraders handelen verraderlijk.

¹⁷Schrik en kuil en strik over u, bewoners van de aarde! ¹⁸En het zal geschieden, dat wie vlucht voor het schrikanjagend gedruis, in de kuil valt en dat wie uit de kuil klimt, in de strik gevangen wordt; ja, de sluizen in den hoge worden

geopend en de grondvesten van de aarde beven. ¹⁹De aarde barst geheel open, de aarde schudt hevig, de aarde wankelt vervaarlijk; ²⁰de aarde waggelt zeer als een beschonkene en zwaait heen en weer als een nachthut; want haar overtreding drukt zwaar op haar; zij valt en staat niet weer op.

²¹En in die dagen zal het geschieden, dat **JHWH** bezoeking zal brengen over het leger van de hoogte in den hoge en over de koningen van de aarde op de aardbodem. ²²En zij zullen bijeengebracht worden, zoals men gevangenen bijeenbrengt in een kuil, en zij zullen opgesloten worden in een kerker, en na vele dagen zullen zij bezocht worden. ²³Dan zal de blanke maan schaamrood worden, en de gloeiende zon zal zich schamen, want **JHWH** van de legerschachten zal Koning zijn op de berg Sion en in Jeruzalem, en er zal heerlijkheid zijn voor de ogen van zijn oudsten.

Danklied voor bevrijding

25 ¹O **JHWH**, U bent mijn God, U zal ik verheffen, uw naam loven, want U hebt wonderen gedaan, raadsbesluiten uit een ver verleden in waarheid en trouw volvoerd. ²Want U hebt de stad tot een steenhoop gemaakt, de versterkte vesting tot een bouwval, de burcht van de vreemden tot wat geen stad meer is; in eeuwigheid zal deze niet herbouwd worden. ³Daarom zal een sterke natie U eren, de vesting van geweldadige volken zal ontzag voor U hebben; ⁴want U bent voor de geringe een sterkte geweest, een sterkte voor de arme toen hij benauwd was, een schuilplaats tegen de stortbui, een schaduw tegen de hitte. Want het briesen van de geweldenaars is als een stortbui tegen een muur, als hitte in een dorre streek. Het rumoer van de vreemden onderdrukt U;

⁵ als hitte door de schaduw van een wolk wordt het gezang van de geweldenaars *gedempt*.

Het heil voor de volken

⁶ En **JHWH** van de legermachten zal op deze berg voor alle volken een feestmaal van vet voedsel aanrichten, een feestmaal van belezen wijnen: van mergrijke, vet voedsel, van gezuiverde, belezen wijnen. ⁷ En Hij zal op deze berg de sluier vernietigen, die alle natiën omsluit, en de bedekking, waarmee alle volken bedekt zijn. ^{8(A)} Hij zal voor eeuwig de dood vernietigen, en de Heer **JHWH** zal de tranen van alle aangezichten afwissen en de smaad van zijn volk zal Hij van de hele aarde verwijderen, want **JHWH** heeft het gesproken. ⁹ En men zal in die dagen zeggen: Zie, deze is onze God, van wie wij hoopten, dat Hij ons zou verlossen; dit is **JHWH**, op wie wij hoopten; laten wij juichen en ons verheugen over de verlossing die Hij geeft. ^{10(B)} Want de hand van **JHWH** zal op deze berg rusten, maar Moab zal op zijn plaats neergestamp worden, zoals stro neergestamp wordt in het water van een mestkuil. ¹¹ Spreidt het zijn handen daarin uit, zoals een zwemmer ze uitspreidt om te zwemmen, dan zal Hij zijn hoogmoed vernederen ondanks zijn listige handgrepen. ¹² Ja, de ontoegankelijke versterking van uw muren zal Hij neerwerpen, vernederen, op de grond doen neerstorten tot in het stof.

Verlossing en rechtspraak

26 ¹ In die dagen zal in het land Juda dit lied gezongen worden: Wij hebben een sterke stad; Hij stelt heil tot muren en voorwal. ² Opent de

poorten, opdat een rechtvaardig volk zal binnengaan, dat zijn trouw bewaart. ³ Standvastige zin bewaart u in volkomen vrede, omdat men op U vertrouwt. ⁴ Vertrouwt op **JHWH** voor altijd, want **JH JHWH** is een eeuwige rots. ⁵ Want Hij heeft de bewoners van de hoogte, van de ontoegankelijke vesting neergeworpen, Hij vernedert haar, vernedert haar tot de grond toe, doet haar tot in het stof neerstorten. ⁶ Voeten zullen haar vertreden: de voeten van de *ellendigen*, de treden van de geringen.

⁷ Het pad van de rechtvaardigen is effen; U baant voor de rechtvaardige een effen spoor. ⁸ Ook in de weg van uw gerichten hebben wij U verwacht, o **JHWH**; naar uw naam en naar uw denken ging ons zielsverlangen uit. ⁹ Vanuit mijn hele hart verlang ik naar U in de nacht, ja, uit het diepst van mijn ziel zoek ik U; want wanneer uw gerichten op de aarde zijn, leren de inwoners van de wereld gerechtigheid.

¹⁰ Al wordt de goddeloze genade be-
wezen, hij leert geen gerechtigheid; hij handelt slecht in een land van recht en de majesteit van **JHWH** ziet hij niet. ^{11(C)} **JHWH**, uw hand is verheven, maar zij be-
seffen het niet; zij zullen het echter be-
seffen en beschaamd staan over uw ijver
voor het volk. Ja, het vuur over uw tegen-
standers zal hen verteren.

¹² **JHWH**, U zult vrede over ons beschik-
ken, want ook al onze daden hebt U voor
ons verricht. ¹³ **JHWH**, onze God, andere
heren dan U hebben over ons geheerst;
uw naam alleen huldigen wij. ¹⁴ Doden
herleven niet, geesten van doden staan
niet op; daarom hebt U hen bezocht en
verdelgd en alle herinnering aan hen uit-
geroeid. ¹⁵ U hebt het volk vermeerderd,

(A) 25:8 a 1Cor. 15:54. 25:8 b Opb. 7:17; 21:4.
Amos 2:1-3; Zef. 2:8-11. (C) 26:11 Heb. 10:27.

(B) 25:10 Jes. 15:1-16:14; Jer. 48:1-47; Eze. 25:8-11;

JHWH, het volk vermeerderd, U zelf verheerlijkt, alle grenzen van het land verijd. ¹⁶**JHWH**, in de nood heeft men U gezocht, een verzuchting geslaakt, toen uw tuchtiging trof. ¹⁷Zoals een zwanegere die in barensnood raakt, ineenkrimpt en onder haar weeën schreeuwt, zo waren wij voor uw aangezicht, **JHWH**. ¹⁸Wij waren zwanger, wij krompen ineen; maar het was, als baarden wij wind; wij brachten het land geen verlossing aan en wereldbewoners werden niet geboren.

¹⁹Herleven zullen uw doden - ook mijn lijk -, opstaan zullen zij. Ontwaakt en jubelt, u, die woont in het stof! Want uw dauw is een dauw van licht; en de aarde zal aan de geesten van doden het leven hergeven. ²⁰Kom, mijn volk, ga in uw binnenkamers, en sluit uw deuren achter u; verberg u een korte tijd, tot de grimmigheid over is. ²¹Want zie, **JHWH** verlaat zijn plaats om de ongerechtigheid van de bewoners van de aarde aan hen te bezoeken; dan zal de aarde het op haar vergoten bloed aan het licht brengen en haar verslagenen niet langer bedekken.

Israël verlost van de wereldmachten

27 ^{1(A)}In die dagen zal **JHWH** met zijn fel, groot en sterk zwaard bezoeking brengen over de Leviatan, de snelle slang, over de Leviatan, de kronkelende slang, en Hij zal het monster in de zee doden. ²In die dagen zal er een wijngaard zijn, die bruisende wijn voortbrengt; zingt van hem in *beurtzang*. ³Ik, **JHWH**, zijn behoeder, zal hem aldoor te drinken geven; opdat niets hem zal beschadigen, zal Ik hem nacht en dag behoeden. ⁴Ik voed geen grimmigheid; vond Ik maar dorens en distels, strijdend

zou Ik dan daarop lostrekken, ze samen in brand steken - ⁵tenzij men mijn bescherming aangrijpt, met Mij vrede maakt, vrede met Mij maakt.

⁶In de komende dagen zal Jakob wortel schieten, Israël bloeien en ontkiemen, zodat zij de wereld met vruchten vervullen. ⁷Heeft Hij hen geslagen, zoals degene geslagen werd, die hen sloeg? Zijn zij gedood, zoals hun doden gedood werden? ⁸Door te verjagen, te verdrijven hebt u ze bestreden; Hij heeft ze verwijderd door zijn harde wind in de dagen van de oostenwind. ⁹Daarom zal hierdoor de ongerechtigheid van Jakob verzoend worden, en hierin zal de volle vrucht van de verwijdering van zijn zonde bestaan, dat hij alle altaarstenen tot verbrijzelde kalkstenen maakt, en dat geen gewijde palen en wierookaltaaren overeind blijven staan.

¹⁰Want de versterkte stad ligt eenzaam, een woonplaats ontvolkt en verlaten als een woestijn; daar weiden kalveren en daar legeren zij zich en eten haar twijgen af. ¹¹Wanneer haar takken verdroogd zijn, worden zij afgebroken; vrouwen komen en steken ze aan. Omdat het geen volk van inzicht is, daarom ontfermt zijn Maker er Zich niet over en is zijn Formeerder het niet genadig.

¹²Maar het zal in die dagen geschieden, dat **JHWH** de aren zal dorsen van de Rivier af tot de Beek van Egypte toe, en u zult ingezameld worden één voor één, kinderen van Israël. ¹³En het zal in die dagen geschieden, dat er op een grote sjofar zal worden geblazen, en zij die verloren waren in het land Assur en die verdreven waren in het land Egypte, zullen komen en zich neerbuigen voor **JHWH** op de heilige berg te Jeruzalem.

(A) 27:1 Job 40:25; Ps. 74:14; 104:26.

Profetie over Samaria

28¹Wee de trotse kroon van Efraïms beschonkenen, de afvallende bloem: het prachtig hoofdsieraad van het vruchtbare dal van wie door de wijn zijn overmand. ²Zie, de Heer heeft één die sterk is en krachtig; die als een hagelslag, een verwoestende storm, als een stortbui van geweldige, overstromende wateren met kracht tegen de grond werpt: ³met voeten vertreden wordt de trotse kroon van Efraïms beschonkenen. ⁴En met de afvallende bloem, het prachtig hoofdsieraad op het hoofd van het vruchtbare dal, daarmee zal het gaan als met een vroege vijf vóór de oogst, die iemand ziet en zo uit de hand opslokt.

⁵In die dagen zal **JHWH** van de legermachten tot een sierlijke kroon en een prachtige diadeem zijn voor de rest van zijn volk, ⁶en tot een geest van oordeel voor wie voor de rechter staat en tot heldenkracht voor wie de strijd terugdringen naar de poort.

Tegen de leiders van Jeruzalem

⁷En ook dezen waggelen van wijn en tuimelen van bedwelmende drank: priester en profeet waggelen van bedwelmende drank, zijn verward door wijn, tuimelen van bedwelmende drank, waggelen bij een gezicht, wankelen bij een rechtspraak. ⁸Ja, alle tafels zijn vol walgelijk braaksel, geen plek is er over. ⁹"Wie wil hij kennis leren en wie wil hij een openbaring doen verstaan? Hun die van de melk gespeend⁽¹⁾, aan de borst ontwend zijn? ¹⁰Want het is wet op wet, wet op wet, eis op eis, eis op eis, hier wat, daar wat."

¹¹(A) Voorwaar, door mensen die een onverstaanbare taal spreken, en in een vreemde tongval zal tot dit volk spreken Hij, die tot hen gezegd heeft: ¹²Dit is de rust, geeft de vermoeide rust, en dit is de verademing - maar zij wilden niet horen. ¹³Zo zal voor hen het woord van **JHWH** zijn: wet op wet, wet op wet, eis op eis, eis op eis, hier wat, daar wat, opdat zij bij hun gaan achterwaarts struikelen en te pletter vallen, verstrikt en gevangen worden.

¹⁴Daarom, hoort het woord van **JHWH**, u spotters, heersers over dit volk in Jeruzalem. ¹⁵Omdat u zegt: Wij hebben een verbond met de dood gesloten en met het dodenrijk een verdrag gemaakt; wanneer de voortstormende gesel doortrekt, zal hij ons niet bereiken, want wij hebben leugen tot onze schuilplaats gesteld en in bedrog ons verborgen - ¹⁶(B) daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, Ik leg in Sion een steen ten grondslag, een beproefde steen, een kostbare hoeksteen van een vaste grondslag; hij die gelooft, haast niet. ¹⁷En ik zal het recht tot meet-snoer maken en de gerechtigheid tot paslood; en de hagel zal de leugenschuilplaats wegvagen en het water zal de toe-vlucht wegspoelen. ¹⁸Dan zal uw verbond met de dood uitgewist worden en uw verdrag met het dodenrijk zal geen stand houden; wanneer de voortstormende gesel doortrekken zal, dan zult u daardoor vertrapt worden. ¹⁹Zo dikwijls als hij zal doortrekken, zal hij u grijpen; want morgen aan morgen zal hij doortrekken, bij dag en bij nacht, en het verstaan van de openbaring zal enkel en alleen verschrikking zijn.

²⁰Want het bed zal te kort zijn om zich daarop uit te strekken en de de-

(1) 28:9 "Gespeend" wil zeggen dat een kind voortaan niet meer van de moederborst drinkt

(A) 28:11 1Cor. 14:21. (B) 28:16 Ps. 118:22,23; Rom. 9:33; 10:11; 1Pet. 2:6.

ken te smal om zich daarin te wikkelen. ²¹(A) Want **JHWH** zal opstaan, zoals op de berg Perasim; Hij zal in beweging komen, zoals in het dal bij Gibeon, om zijn werk te doen - vreemd zal zijn werk zijn; en om zijn daad te verrichten - ongewoon zal zijn daad zijn. ²²Nu dan, spot niet, opdat uw banden niet nog vaster worden; want van een verdelging - en zij is vast besloten - heb ik gehoord van de Heer **JHWH** van de legermachten, over het hele land.

*Het werk van **JHWH** is wijs*

²³Neemt ter ore en hoort mijn stem, merkt op en hoort mijn woord! ²⁴Is het altijd door, dat de ploeger ploegt om te zaaien, zijn land openscheurt en egt? ²⁵Immers, als hij de oppervlakte gelijk gemaakt heeft, dan strooit hij dille en werpt komijn uit, en tarwe zaait hij op rijen, gerst in vakken en spelt langs de rand. ²⁶En zijn God onderwijst hem over de juiste wijze en onderwijst hem. ²⁷Dille wordt toch niet met een dorslede gedorst en over komijn rolt men geen wagenwiel, maar dille wordt met een stok uitgeklopt en komijn met een roede. ²⁸Wordt broodkoren verbrijzeld? Men dorst het toch niet altijd door? Al drijft men er zijn wagenwiel en zijn paarden overheen, men verbrijzelt het niet. ²⁹Ook dit gaat van **JHWH** van de legermachten uit; Hij is wonderbaar van raad, groot van beleid.

Jeruzalem benauwd en gered

29¹Wee Vuurhaard, Vuurhaard, vesting waar David zich legerde! Voegt jaar bij jaar, laat de feesten hun kringloop volbrengen; ²maar Ik zal de Vuurhaard benauwen, dan zal er gekreun en gesteun zijn, en het zal Mij

als een vuurhaard zijn. ³Dan zal Ik Mij rondom tegen u legeren en u met wachtposten insluiten en schansen tegen u opwerpen. ⁴Dan zult u diep uit de grond spreken en uw woord zal uit het stof gedempt opklinken; als van de geest van een dode zal uw stem uit de grond komen en uw woord zal uit het stof piepen. ⁵Maar de menigte van uw vijanden zal worden als fijn stof en de menigte van de geweldenaars als wegstuivend kaf; onverwachts, plotseling zal het geschieden. ⁶U zult door **JHWH** van de legermachten bezocht worden met donder, aardbeving en geweldig gedreun, wind, storm en verterende vuurvlam. ⁷En als een droom, een nachtgezicht, zal de menigte van al de volken worden, die ten strijde trokken tegen de Vuurhaard, ja, allen die hem en zijn verschansingen bestreden, en die hem in het nauw brachten. ⁸En het zal zijn, zoals wanneer een hongerige droomt, dat hij eet, maar als hij wakker wordt, is hij nog onverzadigd; en zoals wanneer een dorstige droomt, dat hij drinkt, maar als hij wakker wordt, is hij nog uitgeput en dorstig; zo zal het zijn met de menigte van alle volken, die tegen de berg Sion ten strijde trekken.

Tegen de geestelijk verblinden

⁹Verbaast u en weest verbaasd, verblindt u en weest blind, - zij zijn dronken, maar niet van wijn; zij waggelen, maar niet van bedwelmende drank -. ¹⁰(B) Want **JHWH** heeft een geest van diepe slaap over u uitgestort en Hij heeft uw ogen, de profeten, toegesloten en uw hoofden, de zieners, omhuld. ¹¹Zo werd het gezicht van dit alles voor u als de woorden van een verzegeld boek, dat men aan iemand geeft, die lezen kan, terwijl men zegt: Lees dit eens; maar hij ant-

(A) 28:21 a 2Sam. 5:20; 1Kron. 14:11. 28:21 b Joz. 10:10-12. (B) 29:10 Rom. 11:8.

woordt: Ik kan niet, want het is verze-geld. ¹² Of het boek wordt gegeven aan iemand die niet lezen kan, terwijl men zegt: Lees dit eens; maar hij antwoordt: Ik kan niet lezen.

¹³(A) En **JHWH** zei: Omdat dit volk Mij slechts met woorden nadert en met zijn lippen eert, terwijl het zijn hart verre van Mij houdt, en hun ontzag voor Mij een aangeleerd gebod van mensen is, ¹⁴(B) daarom, zie, Ik ga voort wonderlijk met dit volk te handelen, wonderlijk en wonderbaar: de wijsheid van zijn wijzen zal tenietgaan en het verstand van zijn verstandigen zal schuilgaan. ¹⁵ Wee hun die een plan diep voor **JHWH** verbergen, wier werk in de duisternis gebeurt en die zeg-gen: Wie ziet ons en wie kent ons? ¹⁶(C) O, deze verkeerdheid van u! Of moet de boetseerder op één lijn gesteld worden met het leem, zodat het maaksel van zijn maker zou kunnen zeggen: Hij heeft mij niet gemaakt? en het geboet-seerde van zijn boetseerder: Hij heeft geen verstand?

Heil na verdrukking

¹⁷ Is het niet nog een korte tijd, tot-dat de Libanon in een boomgaard ver-andert en de boomgaard op een woud lijkt? ¹⁸ In die dagen zullen de doven Schriftwoorden horen, en van donker-heid en duisternis verlost, zullen de ogen van de blinden zien. ¹⁹ En *ootmoedigen* zullen steeds meer vreugde hebben in **JHWH**, en de armsten onder de mensen zullen juichen in de Heilige van Israël. ²⁰ Want het zal gedaan zijn met de ge-weldenaar, en de spotter zal vergaan en allen die op boosheid zinnen, zullen uit-geroeid worden, ²¹ zij die een mens om een woord schuldig verklaren en val-strikken leggen in de poort voor wie op-

komt voor het recht, en die met ijdele be-weringen terzijde dringen wie het recht aan zijn zijde heeft. ²² Daarom, zo zegt **JHWH**, die Abraham verlost, tot het huis van Jakob: Jakob zal nu niet meer be-schaamd staan en zijn aangezicht zal niet meer verbleken. ²³ Want wanneer hij en zijn kinderen het werk van mijn han-den in hun midden zien, dan zullen zij mijn naam heiligen en zij zullen de Hei-lige van Jakob heiligen en voor de God van Israël ontzag hebben. ²⁴ Ook dege-nen die dwalen in de geest zullen inzicht kennen en zij die mopperen zullen lering aannemen.

Tegen het verbond met Egypte

30 ¹ Wee de opstandige kinderen, luidt het woord van **JHWH**, die een plan maken, dat echter niet van Mij komt, en een verbond sluiten, dat echter niet uit mijn Geest is, om zonde op zonde te stapelen; ² die op weg gaan naar Egypte zonder Mij te raadplegen, om toevlucht te zoeken onder de be-scherming van Farao en om te schuilen in de schaduw van Egypte. ³ Maar de be-scherming van Farao zal u tot schande worden en het schuilen in de schaduw van Egypte tot smaad. ⁴ Wanneer zijn vorsten te Zoan verblijven en zijn bod-en te Chanes aankomen, ⁵ zullen allen beschaamd staan om een volk dat hun geen voordeel brengt, dat tot hulp noch tot voordeel strekt, maar tot schande, ja tot hoon.

⁶ De Godsspraak over de dieren van het Zuiderland.

Door een land van benauwdheid en angst, waar leeuwin en leeuw, adder en vliegende draak wonen, vervoeren zij op de ruggen van ezels hun vermogen en op de bulten van kamelen hun schatten

(A) 29:13 Mat. 15:8,9; Mar. 7:6,7. (B) 29:14 1Cor. 1:19. (C) 29:16 Jes. 45:9; Rom. 9:20.

naar een volk dat geen voordeel brengt.
⁷En Egypte - leeg en nietig is zijn hulp; daarom noem ik het: stilzittende Rahab.

⁸Ga nu, schrijf het in hun bijzijn op een tafel en teken het op in een boek, opdat het voor latere dagen zal dienen, voor altijd en eeuwig. ⁹Want het is een weerspanning volk, leugenachtige kinderen, kinderen die de *Torah* van **JHWH** niet willen horen; ¹⁰die tot de ziërs zeggen: u zult niet zien; en tot de schouwers: u zult voor ons de waarheid niet schouwen, spreekt tot ons aange-name dingen, schouwt begoochelingen; ¹¹wijkt af van de weg, buigt af van het pad, doet de Heilige van Israël weg uit onze ogen.

¹²Daarom, zo zegt de Heilige van Israël: Omdat u dit woord verwerpt, op onderdrukking en geheimzinnigheid vertrouwt en daarop steunt, ¹³daarom zal deze ongerechtigheid voor u zijn als een losgeraakt brok steen, dat op vallen staat en overhelt aan een hoge muur, die plotseling, onverwachts, ineens stort. ¹⁴Hij zal hem stukbreken, zoals een pottenbakkerskruijk stukgebroken wordt, die meedogenloos wordt vergruizeld, zodat onder zijn gruis geen scherf wordt gevonden om vuur van de haard te nemen of water uit de vijver te scheppen.

¹⁵Want zo zegt de Heer **JHWH**, de Heilige van Israël: Door bekering en rust zou u verlost worden, in stilheid en vertrouwen zou uw sterkte zijn, - maar u hebt niet gewild. ¹⁶U hebt gezegd: Neen, op paarden zullen wij voortvliegen; daarom zult u vluchten; en: Op snelle paarden zullen wij rijden; daarom zullen uw achtervolgers snel zijn. ¹⁷Duizend zullen er vluchten voor het dreigen van één, voor het dreigen van vijf zult u vluchten, totdat u overblijft als een seinpaal op een bergtop en als een banier op een heuvel.

Beloften van heil voor Sion

¹⁸Daarom verlangt **JHWH** ernaar u genadig te zijn, en daarom zal Hij Zich verheffen om Zich over u te ontfermen, want **JHWH** is een God van recht; gezegend zijn allen die op Hem wachten. ¹⁹Want u volk, dat op Sion, in Jeruzalem, woont, u zult niet blijven huilen. Hij zal u zeker genadig zijn op uw luid geroep; zodra Hij dat hoort, zal Hij u *antwoorden*. ²⁰De Heer heeft u wel brood van de benauwdheid en water van de verdrukking gegeven, maar uw leraars zullen zich niet meer verbergen, maar uw ogen zullen uw leraars zien; ²¹en wanneer u rechts of wanneer u links zou willen gaan, zullen uw oren achter u het woord horen: Dit is de weg, wandelt daarop.

²²Dan zult u het zilveren overtrek van uw gesneden beelden en het gouden bekleedsel van uw gegoten beelden onrein achten; u zult ze als iets onreins wegwerpen. Weg! zult u ertegen zeggen. ²³Dan zal Hij regen geven voor het zaad, waarmee u uw akker bezaait, en brood als opbrengst van de akker, dat smakelijk en voedzaam zal zijn. Uw vee zal in die dagen op uitgestrekte weiden grazen; ²⁴en de runderen en ezels, die de akker bewerken, zullen gezouten voeder eten, dat gezeefd is met wan en zeef. ²⁵En op elke hoge berg en op elke verheven heuvel zullen beken, waterstromen, zijn in de dagen van de grote slachting, wanneer de torens zullen vallen. ²⁶Dan zal het licht van de blanke maan zijn als het licht van de gloeiende zon en het licht van de gloeiende zon zevenvoudig als het licht van zeven dagen - op de dag, waarop **JHWH** de breuk van zijn volk verbindt en de toegebrachte wonde geneest.

Het oordeel van God over Assur

²⁷ Zie, de naam van **JHWH** komt van verre - zijn toorn brandt en een zware rook stijgt op, zijn lippen zijn vol boosheid, zijn tong is als een verterend vuur; ²⁸ zijn adem is als een overstromende beek, die tot de hals reikt - om volken te schudden in de zeef van verderf, terwijl een bit dat doet dwalen, tussen de kaken van de natiën ligt.

²⁹ Bij u zullen liederen klinken als in de nacht, waarin men zich wijdt voor een feest, en zal er vreugde van het hart zijn als van iemand die voortschrijdt bij de fluit om te komen op de berg van **JHWH**, tot de Rots van Israël. ³⁰ Dan zal **JHWH** zijn machtige stem doen horen en zal Hij doen zien het neerkomen van zijn arm in grimmige toorn: een verterende vuurvlam, overstroming, stortbui en hagelstenen. ³¹ Want Assur zal voor de stem van **JHWH** schrikken, wanneer Hij met de roede slaat, ³² en elke slag van de dreigende stok, die **JHWH** daarop zal doen neerkomen, zal worden toegebracht bij tamboerijnen- en citerspels, en met strijdbaar geheven arm zal Hij hen bestrijden. ³³ Want al lang is een brandstapel bereid; ook die is voor de koning gereed gemaakt; Hij heeft de vuurhaard daarvan diep en breed gemaakt, er is vuur en hout in overvloed; de adem van **JHWH** steekt hem in brand als een stroom van zwavel.

*Niet Egypte, maar **JHWH***

31 ¹ Wee hun die naar Egypte trekken om hulp, die steunen op paarden en vertrouwen op wagens, omdat zij talrijk zijn, en op ruiters, omdat zij machtig in aantal zijn, maar de blik niet richten op de Heilige van Israël en naar **JHWH** niet vragen. ² Maar ook Hij is wijs, Hij doet het kwaad komen en neemt zijn woorden niet terug; Hij richt Zich tegen

het huis van de boosdoeners en tegen de hulp door de bedrivers van ongerechtigheid verleend. ³ De Egyptenaren daarentegen zijn mensen en geen God, en hun paarden zijn vlees en geen geest; daarom zal **JHWH** zijn hand uitstrekken, zodat de helper struikelt en de geholpene valt, en zij allen samen vergaan.

⁴ Want zo zegt **JHWH** tot mij: Zoals een leeuw of een leeuwenjong over zijn prooi gromt - de hele menigte van de herders wordt tegen hem samengeroepen, maar hij schrikt niet voor hun stem en zal niet *ineenkrimpen* voor hun getier - zo zal **JHWH** van de legermachten tot de strijd neerdalen op de berg Sion en op de heuvel daarvan; ⁵ als vliegende vogels, zo zal **JHWH** van de legermachten Jeruzalem beschermen, beschermend redden en sparend bevrijden.

⁶ Bekeert u tot Hem, van wie de kinderen van Israël diep zijn afgefallen. ⁷ Want in die dagen zal ieder van u de zilveren en gouden afgoden versmaden, die uw handen hebben vervaardigd, u tot zonde. ⁸ En Assur zal vallen door het zwaard van wie geen man is, en het zwaard van wie geen mens is, zal het verslinden; het zal voor het zwaard vluchten en zijn jonge mannen zullen tot slavenarbeid vervallen. ⁹ En zijn rots zal van schrik vergaan en zijn vorsten zullen verschrikt de banier verlaten - luidt het woord van **JHWH**, die op Sion een vuur heeft en in Jeruzalem een oven.

Het Messiaanse rijk

32 ¹ Zie, een koning zal regeren in gerechtigheid en vorsten zullen heersen naar het recht; ² en ieder van hen zal zijn als een beschutting tegen de wind en als een toevlucht tegen de stortbui, als waterstromen in een dorre streek, als de schaduw van een machtige rots in een dorstig land. ³ Dan zullen de

ogen van de zienden niet meer verblind zijn en de oren van zij die horen zullen opmerken; ⁴het hart van onbezonnen mensen zal inzicht en kennis verkrijgen, en de tong van de stamelaars zal in staat zijn tot duidelijk spreken. ⁵Dan zal een dwaas niet meer edel genoemd worden en de bedrieger niet meer aanzienlijk heten. ⁶Want een dwaas spreekt dwaasheid en zijn hart brengt ongerechtigheid voort: het bedrijven van goddeloosheid, en het preken van afval tegen **JHWH**; het onverzadigd laten van de hongerige, en het onthouden van drinken aan de dorstige. ⁷En de listen van de bedrieger zijn slecht; hij beraamt schandelijke plannen om de *ellendigen* door leugentaal in het verderf te storten, zelfs wanneer de arme zijn recht bepleit. ⁸Maar de edele beraamt edele daden en hij staat voor wat edel is.

Valse en ware gerustheid

⁹U zorgeloze vrouwen, staat op; hoort mijn stem, u geruste dochters; neigt uw oor tot mijn woord. ¹⁰Een jaar nog en enkele dagen, dan zult u sidderen, u gerusten, want het is gedaan met de wijn-oogst, de inzameling van het fruit blijft uit. ¹¹Beeft, zorgelozen; siddert, gerusten! Ontkleedt u, ontbloot u en omgordt de heupen (met rouwgewaad!) ¹²Slaat u rouwklagend op de borst om de kostelijke velden, om de vruchtbare wijnstok, ¹³om het akkerland van mijn volk, waar doornen en distels opschieten, ja om al de huizen van vermaak in de uitgelaten vesting. ¹⁴Want de burcht ligt verlaten, het rumoer van de stad is in eenzaamheid veranderd. Ofel en Wachttoeren zijn voor altijd tot spelonken geworden, een vreugde voor de wilde ezels, een weide voor de kudden, ¹⁵totdat over ons uitgestort wordt de Geest uit de hoge.

Dan wordt de woestijn een gaarde en de gaarde lijkt een woud; ¹⁶dan woont het recht in de woestijn en de gerechtigheid verblijft in de gaarde. ¹⁷En de vrucht van de gerechtigheid zal vrede zijn, de uitwerking van de gerechtigheid rust en veiligheid tot in eeuwigheid. ¹⁸En mijn volk zal in een verblijf van vrede wonen, in veilige woningen, in plaatsen van ongestoorde rust, ¹⁹zelfs wanneer het hagelt, zodat het woud neer stort en de stad in de diepte neerzinkt. ²⁰Gezegend bent u die aan alle wateren zaait; die rund en ezel vrij laat ronddwalen.

Jeruzalems nood en redding

33 ¹Wee, verwoester, die zelf niet verwoest bent; verrader, die zelf niet verraden bent; als u voleindigd hebt te verwoesten, zult u verwoest worden; als u gereed bent met verraden, zal men u verraden.

²**JHWH**, wees ons genadig. Op U hopen wij; wees onze arm elke morgen, ja ons heil in tijd van benauwdheid. ³Voor daverend rumoer vluchten natiën weg; als U Zich verheft, stuiven volken uiteen.

⁴Dan wordt de door u behaalde buit weg geraapt, alsof een kaalvreter aan het werk is; zoals sprinkhanen aanval-len, valt men erop aan.

⁵**JHWH** is verheven, want Hij woont in den hoge. Hij heeft Sion met recht en gerechtigheid vervuld. ⁶En uw tijden zullen blijvend zijn, een rijkdom van heil, wijsheid en kennis; het ontzag voor **JHWH** is zijn schat.

⁷Zie, de herauten schreeuwen het uit op de straat, de vredeboden huilen bitter; ⁸de heerbanen zijn verlaten, de reizigers zijn verdwenen. Hij heeft het verbond verbroken, steden veracht, mensen niet geteld. ⁹Het land treurt, verkwijnt; de Libanon staat beschaamd, ver-

welkt; Saron is een steppe gelijk geworden; Basan en Karmel schudden hun bladeren af.

¹⁰Nu zal Ik opstaan, zegt **JHWH**; nu zal Ik Mij verheffen, nu Mij oprichten. ¹¹U gaat zwanger van stro, u zult stoppelen baren; uw adem is een vuur dat u verteren zal. ¹²Volken zullen tot kalk verbrand worden, als afgesneden dorens zijn, die met vuur verbrand worden. ¹³Hoort wat Ik doe, u die ver bent; u die nabij bent, erkent mijn macht.

¹⁴De zondaars in Sion vrezen, beving grijpt de godvergetenen aan. Wie van ons kan verkeren bij een verterend vuur; wie van ons kan verkeren bij een eeuwige gloed? ¹⁵Hij, die in gerechtigheid wandelt en oprecht spreekt; die gewin, door afpersing verkregen, versmaadt; die zijn handen weerhoudt om een geschenk aan te nemen, zijn oor toestopt om niet naar een moordplan te horen en zijn ogen toesluit om het slechte niet aan te zien. ¹⁶Die zal op hoogten wonen; rotsvestingen zullen zijn burcht zijn; zijn brood is zeker, zijn water verzekerd. ¹⁷Uw ogen zullen de Koning in zijn schoonheid zien; zij zullen een wijd uitgestrekt land zien; ¹⁸uw hart zal de verschrikking overpeinzen: Waar is nu de schrijver, waar de weger, waar de teller van de torens? ¹⁹Het onbeschaamde volk zult u niet meer zien, het volk met een duistere, onverstaanbare spraak, met een barbaarse, onbegrijpelijke taal.

²⁰Zie Sion, de stad van onze feestelijke bijeenkomsten. Uw ogen zullen Jeruzalem zien als een veilige woonplaats, als een tent die niet verplaatst wordt, waarvan de pinnen nooit meer uitgerukt worden en geen van de korden ooit losgerukt wordt. ²¹Daar echter

is **JHWH** heerlijk voor ons: een plaats van rivieren en van brede stromen; geen roeiboot zal daarop varen en geen sierlijk jacht ze doorklieven. ²²Want **JHWH**, onze Rechter, **JHWH**, die ons zijn *Torah* heeft gegeven, **JHWH**, onze Koning, Hij zal ons verlossen. ²³Uw touwen hangen slap; zij houden de mast niet in zijn voetstuk, zij spannen het zeil niet. Dan wordt de overvloedig geroofde buit verdeeld, zelfs lammen brengen het geroofde bijeen. ²⁴En geen inwoner zal zeggen: Ik ben ziek; het volk dat daar woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben.

De rechtspraak van God over Edom

34 ¹Nadert, u volken, om te horen; en u natiën, merkt op! Laat de aarde horen en haar volheid, de wereld en al wat daaruit voortkomt. ²Want **JHWH** koestert toorn tegen alle volken en grimmigheid tegen al hun heer; Hij heeft hen met de ban geslagen, hen ter slachting overgegeven. ³Hun verslagenen liggen neergeworpen en de stank van hun lijken stijgt op, ja de bergen versmelten van hun bloed. ⁴(A) Heel het hemelse leger vergaat en als een boekrol worden de hemelen samengerold; al hun heer valt af, zoals het loof van de wijnstok en zoals het blad van de vijgenboom afvalt.

⁵(B) Want mijn zwaard is in de hemel dronken geworden; zie, het daalt neer op Edom en ten oordeel op het volk dat door mijn banvloek werd getroffen. ⁶**JHWH** heeft een zwaard vol bloed, het druipet van vet, van het bloed van de lammen en bokken, van het niervet van de rammen; want **JHWH** richt een offer aan te Bosra en een geweldige slachting in het land van Edom. ⁷Woudossen vallen

(A) **34:4** Mat. 24:29; Mar. 13:25; Luk. 21:26; Opb. 6:13,14. 25:12-14; 35:1-15; Amos 1:11,12; Ob. 1:1-14; Mal. 1:2-5.

(B) **34:5** Jes. 63:1-6; Jer. 49:7-22; Eze.

met hen, stieren met buffels, en hun land wordt dronken van bloed en het stof wordt vet gemaakt; ⁸want **JHWH** houdt een dag van wraak, een jaar van vergelding in Sions rechtsgeding. ⁹Zijn beken verkeren in pek, zijn stof in zwavel en zijn land wordt tot brandend pek, ^{10(A)}dat dag noch nacht uitgaat; voor altijd stijgt zijn rook op, van geslacht tot geslacht ligt het woest, tot in alle eeuwigheiden trekt niemand daardoor. ¹¹Pelikaan en roerdomp nemen het in bezit, uil en raaf huizen daar; Hij spant daarover het meetsnoer van de woestheid en het paslood van de leegheid. ¹²Van zijn edelen is er geen, die het koninkrijk uitroept, en geen van zijn vorsten is er meer. ¹³In zijn burchten schieten dorens op, netels en distels in zijn vestingen; en het zal een verblijf voor de jakhalzen zijn, een hof voor de struisvogels. ¹⁴Hyena's treffen daar wilde honden aan, veldgeesten ontmoeten elkaar; ja, daar zal het nachtspook verblijven en een rustplaats voor zich vinden. ¹⁵Daar nestelt de pijlslang, legt er haar eieren, broedt ze uit en koestert ze in de schaduw; ja, daar verzamelen zich gieren, de één bij de ander. ¹⁶Zoekt na in het boek van **JHWH** en leest; niet één van deze wezens zal ontbreken, zij zullen elkaar niet missen, want zijn mond heeft het geboden en zijn adem bracht ze samen. ¹⁷Hij toch wierp het lot voor hen, en zijn hand deelde hun het (land) toe met het meetsnoer; voor altijd zullen zij het bezitten, van geslacht tot geslacht daarin wonen.

*Het heil voor de verlost van **JHWH***

35 ¹De woestijn en het dorre land zullen zich verheugen, de steppe zal juichen en bloeien als een narcis; ²zij zal welig bloeien en juichen, ja,

juichen en jubelen. De heerlijkheid van de Libanon is haar gegeven, de luister van de Karmel en van Saron; zij zullen zien de heerlijkheid van **JHWH**, de luister van onze God.

^{3(B)} Sterkt de slappe handen en versterkt de knikkende knieën. ⁴Zegt tot de angstigen van hart: Weest sterk, vreest niet; zie, uw God zal komen met wraak, met de vergelding van God; Hij zal komen en Hij zal u verlossen. ^{5(C)} Dan zullen de ogen van de blinden geopend en de oren van de doven ontsloten worden; ⁶dan zal de lamme springen als een hert en de tong van de stomme zal jubelen; want in de woestijn zullen wateren ontspringen en beken in de steppe, ⁷en het gloeiende zand zal tot een plas worden en het dorstige land tot waterbronnen; waar de jakhalzen verblijven en legeren, zal gras met riet en biezen zijn.

⁸Daar zal een gebaande weg zijn, die de heilige weg genaamd wordt; geen onreine zal die betreden; maar hij zal alleen voor hen zijn; reizigers noch dwazen zullen erop dwalen. ⁹Daar zal geen leeuw zijn en geen verscheurend dier zal daarop komen; zij worden daar niet gevonden. Maar de verlost wandelen daarop; ¹⁰de vrijgekochten van **JHWH** zullen weerkeren en met gejubel in Sion komen; eeuwige vreugde zal op hun hoofd zijn, blijdschap en vreugde zullen zij verkrijgen, maar zorgen en zuchten zullen wegvluchten.

Jeruzalem door Sanherib bedreigd

36 ¹In het veertiende jaar van koning Hizkia trok Sanherib, de koning van Assur, op tegen alle versterkte steden van Juda en bezette ze. ²Daarna zond de koning van Assur de maarshalk uit Lakis met een sterke leger-

(A) 34:10 Opb. 14:11; 19:3. (B) 35:3 Heb. 12:12. (C) 35:5 Mat. 11:5; Luk. 7:22.

macht naar Jeruzalem tot koning Hizkia, waar hij zich opstelde bij de waterleiding van de bovenste vijver op de weg naar het Vollersveld. ³Toen ging de hofmaarschalk Eljakim, de zoon van Chilkia, tot hem uit, met de schrijver Sebna en de kanselier Joach, de zoon van Asaf. ⁴En de maarschalk zei tot hen: Zegt tot Hizkia: zo spreekt de grote koning, de koning van Assur: wat is dat voor een vertrouwen, dat u koestert? ⁵U meent zeker, dat louter lippentaal voor beleid en kracht tot strijden kan doorgaan. Op wie vertrouwt u toch, dat u tegen mij in opstand komt? ^{6(A)}Zie, u vertrouwt op die geknakte rietstaf, op Egypte, die, als iemand daarop steunt, hem in de hand dringt en ze doorboort: zó is Farao, de koning van Egypte, voor allen die op hem vertrouwen. ⁷En als u tot mij zegt: Wij vertrouwen op **JHWH**, onze God - is Hij niet dezelfde, wiens offerhoogten en altaren Hizkia heeft verwijderd, terwijl hij tot Juda en Jeruzalem zei: voor dit altaar zult u zich neerbuigen? ⁸Wel-aan dan, ga toch een weddenschap aan met mijn heer, de koning van Assur: ik zal u tweeduizend paarden geven, indien u van uw kant de ruiters daarop geven kunt. ⁹Hoe zou u ooit de aanval kunnen afslaan van één enkele landvoogd, een van de geringste dienaren van mijn heer? En u hebt uw vertrouwen gevestigd op Egypte voor wagens en ruiters! ¹⁰Ben ik dan zonder de wil van **JHWH** opgetrokken tegen dit land om het te verwoesten? **JHWH** heeft mij gelast: trek op tegen dit land en verwoest het.

¹¹Toen zeiden Eljakim, Sebna en Joach tot de maarschalk: Spreek toch tot uw dienaren in het Aramees, want wij verstaan dat wel, maar spreek tot ons ten aanhoren van het volk op de muur niet

in het Judees. ¹²Maar de maarschalk zei: Heeft mijn heer mij soms tot uw heer en tot u gezonden om deze woorden te spreken en niet tot de mannen die op de muur zitten om met u hun drek te eten en hun water te drinken? ¹³Toen trad de maarschalk naar voren en riep met luide stem in het Judees en zei: Hoort de woorden van de grote koning, de koning van Assur! ¹⁴Zo zegt de koning: laat Hizkia u niet bedriegen, want hij kan u niet redden. ¹⁵En laat Hizkia u niet op **JHWH** doen vertrouwen door te zeggen: **JHWH** zal ons zeker redden, zodat deze stad niet in de macht van de koning van Assur wordt gegeven. ¹⁶Luistert niet naar Hizkia, want zo zegt de koning van Assur: brengt mij hulde en geeft u aan mij over, dan zal ieder mogen eten van zijn wijnstok en van zijn vijgenboom, en het water van zijn put mogen drinken, ¹⁷totdat ik kom en u meevoer naar een land zoals dat van u, een land van koren en most, een land van brood en wijngaarden. ¹⁸Laat Hizkia u toch niet misleiden door te zeggen: **JHWH** zal ons redden. Heeft soms één van de goden van de volken zijn land gered uit de macht van de koning van Assur? ¹⁹Waar zijn de goden van Hamat en Arpad, waar de goden van Sefarwaïm? Hebben zij soms Samaria uit mijn macht gered? ²⁰Wie waren er onder alle goden van deze landen, die hun land uit mijn macht hebben gered, dat **JHWH** Jeruzalem uit mijn macht zou kunnen redden?

²¹Maar zij bleven zwijgen en *antwoordden* hem met geen enkel woord, want het bevel van de koning was: u zult hem niet *antwoorden*. ²²Toen kwamen de hofmaarschalk Eljakim, de zoon van Chilkia, de schrijver Sebna en de kanselier Joach, de zoon van Asaf, met

(A) 36:6 Eze. 29:6,7.

gescheurde klederen tot Hizkia en zij brachten hem de woorden van de maarschalk over.

*Eerste voorzegging van
Jeruzalems bevrijding*

37¹ Zodra koning Hizkia deze hoorde, scheurde hij zijn klederen, bedekte zich met een rouwgewaad en ging het huis van **JHWH** binnen. ² Ook zond hij de hofmaarschalk Eljakim, de schrijver Sebna en de oudsten van de priesters, bedekt met rouwgewaden, tot de profeet Jesaja, de zoon van Amoz. ³ Zij zeiden tot hem: Zo zegt Hizkia: deze dag is een dag van benauwdheid, straf en smaad, want kinderen zijn aan de geboorte toe, maar er is geen kracht om te baren. ⁴ Misschien hoort **JHWH**, uw God, de woorden van de maarschalk, waarmee zijn heer, de koning van Assur, hem gezonden heeft om de levende God te honen, en zal Hij straf oefenen om de woorden die **JHWH**, uw God, gehoord heeft: wil dan een gebed opzenden voor het overblijfsel dat nog gevonden wordt.

⁵ Toen kwamen de dienaren van koning Hizkia tot Jesaja, ⁶ en Jesaja zei tot hen: Zo zult u tot uw heer zeggen: zo zegt **JHWH**: vrees niet voor de woorden die u gehoord hebt, waarmee de hovelingen van de koning van Assur Mij gelasterd hebben. ⁷ Zie, Ik zend een geest in hem, en hij zal een gerucht vernemen, zodat hij naar zijn land zal terugkeren, en Ik zal hem door het zwaard vellen in zijn eigen land.

*Sanheribs hernieuwde poging om
Jeruzalem tot overgave te bewegen*

⁸ Toen de maarschalk terugkeerde, vond hij de koning van Assur, strijdende tegen Libna, want hij had gehoord, dat hij van Lakis opgebroken was. ⁹ Maar, toen deze over Tirhaka, de koning van Ethiopië, vernam: Hij is opgetrokken om tegen u te strijden - toen hij dat hoorde, zond hij gezanten naar Hizkia met deze opdracht: ¹⁰ Zo zult u zeggen tot Hizkia, de koning van Juda: laat uw God, op wie u vertrouwt, u niet bedriegen door te zeggen: Jeruzalem zal niet in de macht van de koning van Assur gegeven worden. ¹¹ Zie, u zelf hebt gehoord wat de koningen van Assur met alle landen gedaan hebben door ze met de ban te slaan; zou u dan gered worden? ¹² Hebben soms de goden van de volken die mijn vaderen vernietigd hebben, hen gered: Gozan, Haran, Resef en de bewoners van Eden in Telassar? ¹³ Waar is de koning van Hamat, de koning van Arpad, de koning van de stad Sefarwaïm, van Hena en van Iwwa?

Hizkia's gebed

¹⁴ Hizkia nam de brief uit de hand van de gezanten en las hem. Toen ging Hizkia op naar het huis van **JHWH**, spreidde hem uit voor het aangezicht van **JHWH** ¹⁵ en bad tot **JHWH**: ^{16(A)} **JHWH** van de legermachten, God van Israël, die op de cherubs troont, U, U alleen bent God over alle koninkrijken van de aarde; U hebt de hemelen en de aarde gemaakt. ¹⁷ Neig, **JHWH**, uw oor en hoor; open, **JHWH**, uw ogen en zie; hoor al de woorden van Sanherib, die hij heeft doen overbrengen om de le-

(A) 37:16 Ex. 25:22.

vende God te honen. ¹⁸Waarlijk, **JHWH**, de koningen van Assur hebben alle landen en hun gebied verwoest ¹⁹en hun goden in het vuur geworpen, want het waren geen goden, maar slechts het maaksel van mensenhanden, hout en steen; daarom hebben zij die kunnen vernietigen. ²⁰Nu dan, **JHWH**, onze God, verlos ons uit zijn macht; dan zullen alle koninkrijken van de aarde weten, dat U, **JHWH**, alleen God bent.

*Tweede voorzegging van
Jeruzalems bevrijding*

²¹Toen zond Jesaja, de zoon van Amoz, tot Hizkia deze boodschap: Zo zegt **JHWH**, de God van Israël, daar u tot Mij gebeden hebt betreffende Sanherib, de koning van Assur - ²²dit is het woord, dat **JHWH** over hem spreekt: zij veracht u, zij bespot u, de jonkvrouw, de dochter Sions; zij schudt het hoofd achter u, de dochter van Jeruzalem. ²³Wie hebt u gehoord en gelasterd, en tegen wie de stem verheven en uw ogen trots opgeslagen? Tegen de Heilige van Israël! ²⁴Door uw dienaren hebt u de Heer gehoord en gezegd: met de menigte van mijn wagens bestijg ik de hoogte van de bergen tot ver in de Libanon; ik vel zijn statige ceder, de keur van zijn cipressen; ik bereik zelfs zijn hoogste top, zijn weelderig woud. ²⁵Ik graaf en drink water; ik leg met mijn voetzool alle Nijlarmen van Egypte droog. ²⁶Hebt u het dan niet gehoord, dat Ik het van overlang bereid en het van de dagen van ouds vormgegeven heb? Nu heb Ik het doen komen: u moest de versterkte steden verwoesten tot puinhopen; ²⁷haar inwoners werden machteloos, verslagen en beschaamd; zij werden tot kruid van het veld of tot jong groen, tot gras op de daken, of tot een korenveld, voordat het tot rijpheid komt. ²⁸Maar Ik ken uw zitten, uw uitgaan en

ingaan en uw razen tegen Mij. ²⁹Omdat u tegen Mij geraasd hebt en uw overmoed tot mijn oren is opgestegen, zal Ik mijn haak in uw neus slaan en mijn bit in uw mond leggen, en u doen terugkeren langs de weg die u gekomen bent.

³⁰En dit zal u het teken zijn: u zult dit jaar eten wat vanzelf opkomt en in het tweede jaar wat daarna nog opkomt; maar zaait in het derde jaar en oogst, plant wijngaarden, en eet de vrucht daarvan. ³¹Immers wat van het huis van Juda ontkomen is, wat over is, dat zal opnieuw naar beneden wortel schieten en naar boven vrucht dragen. ³²Want van Jeruzalem zal een overblijfsel uitgaan, en van de berg Sion wat ontkomen zal; de ijver van **JHWH** van de legermachten zal dit doen.

³³Daarom, zo zegt **JHWH** van de koning van Assur: hij zal in deze stad niet komen; hij zal geen pijl daarin schieten, geen schild daartegen opheffen en geen wal daartegen opwerpen. ³⁴Langs de weg die hij gekomen is, zal hij terugkeren, maar in deze stad zal hij niet komen, luidt het woord van **JHWH**. ³⁵En Ik zal deze stad beschutten om haar te verlossen omwille van Mij en ter wille van mijn knecht David.

De verlossing

³⁶Toen ging de Engel van **JHWH** uit en sloeg in het leger van Assur honderdvijfentachtigduizend man. Toen men vroeg in de morgen opstond, zie, zij allen waren lijken. ³⁷Dus brak Sanherib, de koning van Assur, op en aanvaardde de terugtocht; en hij bleef te Nineve.

³⁸Eens, toen hij zich neerboog in de tempel van zijn god Nisrok, doodden zijn zonen, Adrammelek en Sareser, hem met het zwaard; maar zij ontkwamen naar het land Ararat. Zijn zoon Esarhaddon werd koning in zijn plaats.

Hizkia's ziekte en genezing

38¹In die dagen werd Hizkia ten dode toe ziek. Toen kwam de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, tot hem en zei tot hem: Zo zegt **JHWH**: tref beschikkingen voor uw huis, want u zult sterven en niet herstellen.²Toen keerde Hizkia zijn gezicht naar de wand en bad tot **JHWH**³ en zei: Ach, **JHWH**, gedenk toch, dat ik voor uw aangezicht in trouw en met een volkomen toegewijd hart gewandeld heb en gedaan heb wat goed is in uw ogen.⁴En Hizkia hilde luid. Toen kwam het woord van **JHWH** tot Jesaja:⁵Ga en zeg tot Hizkia: zo zegt **JHWH**, de God van uw vader David: Ik heb uw gebed gehoord, Ik heb uw tranen gezien; zie, Ik zal aan uw levensdagen vijftien jaar toevoegen,⁶ en Ik zal u en deze stad uit de macht van de koning van Assur redden en deze stad beschutten.⁷En dit zal u het teken zijn van de kant van **JHWH**, dat **JHWH** ook doen zal wat Hij gesproken heeft:⁸zie, Ik doe de schaduw op de treden waarlangs zij door de zon op de trap van Achaz is afgedaald, weer tien treden teruggaan. En de zon ging tien treden terug op de treden die zij gedaald was.

Hizkia's danklied

⁹Geschrift van Hizkia, de koning van Juda, toen hij ziek geweest en van zijn ziekte hersteld was.

¹⁰Ik zei: In de bloei van mijn dagen moet ik heengaan door de poorten van het dodenrijk, ik zal de rest van mijn jaren missen.¹¹Ik zei: Ik zal **JH** niet zien, **JH** in het land van de levenden; ik zal geen mens meer zien onder de bewoners van de wereld.¹²Mijn woning werd afgebroken en van mij weggerukt als de tent van een herder; ik wikkelde mijn leven samen als een wever, Hij snijdt mij af

van de drom.¹³Dag en nacht geeft u mij prijs; tot aan de morgen zoek ik tot rust te komen. Als een leeuw, zo verbreekt Hij al mijn beenderen. Dag en nacht geeft u mij prijs.¹⁴Als een zwaluw, zo tilp ik; ik kir als een duif. Mijn ogen smachten naar het hoge; o Heer, ik ben angstig, wees borg voor mij.

¹⁵Wat zal ik zeggen, daar Hij tot mij gesproken heeft en Hij het ook gedaan heeft? Ik zal al mijn jaren voortschrijden na dit bittere leed in mijn ziel.¹⁶Heer, bij deze dingen leeft men, ja, in die alle is het leven van mijn geest: dat u mij zult gezond maken en doen leven.

¹⁷Zie, mijn bittere beproeving werd tot heil. U toch bent het, die mijn leven gered hebt van het graf van de vernietiging, want U hebt al mijn zonden achter uw rug geworpen.¹⁸Want het dodenrijk looft U niet, de dood prijst U niet; wie in het graf zijn neergedaald, hopen niet op uw trouw.¹⁹De levende, de levende, hij looft U, zoals ik heden doe; de vader maakt zijn zonen uw trouw bekend.

²⁰**JHWH** is gereed om mij te verlossen. Daarom doen wij het snarenspeel klinken al de dagen van ons leven in het huis van **JHWH**.

²¹Jesaja nu had gezegd: Laat men een vijgenkoek nemen en die op de zweer leggen, dan zal hij genezen.²²En Hizkia had gezegd: Wat is het teken, dat ik zal opgaan naar het huis van **JHWH**?

Het gezantschap uit Babel

39¹In die tijd zond Merodak-Baladan, de zoon van Baladan, de koning van Babel, gezanten met een brief en een geschenk aan Hizkia, omdat hij gehoord had, dat deze ziek geweest en hersteld was.²En Hizkia verheugde zich over hun komst en hij liet hun zijn schathuis zien: het zilver en het goud, de specerijen en de

kostbare olie, zijn hele tuighuis en alles wat zich onder zijn schatten bevond. Er was niets in zijn paleis en in zijn hele rijk, dat Hizkia hun niet liet zien.

³Toen kwam de profeet Jesaja tot koning Hizkia en vroeg hem: Wat hebben deze mannen gezegd en vanwaar zijn zij tot u gekomen? en Hizkia antwoordde: Uit een ver land zijn zij tot mij gekomen, uit Babel. ⁴En hij vroeg: Wat hebben zij in uw paleis gezien? Hizkia antwoordde: Alles wat in mijn paleis is, hebben zij gezien; er is niets onder mijn schatten, dat ik hun niet heb getoond. ⁵Toen zei Jesaja tot Hizkia: Hoor het woord van **JHWH** van de legermachten: ⁶zie, er zullen dagen komen, dat alles wat in uw paleis is en wat uw vaders opgestapeld hebben tot op deze dag, naar Babel zal worden weggevoerd. Niets zal er overblijven, zegt **JHWH**. ^{7(A)} En van uw zonen, die uit u voortkomen zullen, die u zult verwekken, zullen zij nemen, om hoveling te zijn in het paleis van de koning van Babel. ⁸Hizkia zei tot Jesaja: Het woord van **JHWH**, dat u gesproken hebt, is goed. Ook dacht hij: Dan zal het toch gedurende mijn leven voortdurend vrede zijn.

Sions verlossing komt

40 ¹Troost, troost mijn volk, zegt uw God. ²Spreekt tot het hart van Jeruzalem, roept het toe, dat zijn tijd van lijden volbracht is, dat zijn ongerechtigheid geboet is, dat het uit de hand van **JHWH** dubbel ontvangen heeft voor al zijn zonden.

^{3(B)} Hoor, iemand roept: Bereidt in de woestijn de weg van **JHWH**, effent in de wildernis een baan voor onze God.

⁴Elk dal wordt verhoogd en elke berg en heuvel verlaagd, en wat oneffen is wordt tot een vlakte en de rotsbodem tot een vallei. ⁵En de heerlijkheid van **JHWH** zal zich openbaren, en al het levende tezamen zal dit zien, want de mond van **JHWH** heeft het gesproken.

^{6(C)} Hoor, iemand zegt: Roep. En de vraag klinkt: Wat zal ik roepen? - Alle vlees is gras, en al zijn schoonheid als een bloem van het veld. ⁷Het gras verdort, de bloem valt af, als de adem van **JHWH** daarover waait. Voorwaar, het volk is gras. ⁸Het gras verdort, de bloem valt af, maar het woord van onze God houdt eeuwig stand.

⁹Klim op een hoge berg, vreugdebode Sion; verhef uw stem met kracht, vreugdebode Jeruzalem; verhef ze, vrees niet; zeg tot de steden van Juda: ^{10(D)} Zie, hier is uw God! Zie, de Heer **JHWH** zal komen met kracht en zijn arm zal heerschappij oefenen; zie, zijn loon is bij Hem en zijn vergelding gaat voor Hem uit. ^{11(E)} Hij zal als een herder zijn kudde weiden, in zijn arm de lammeren bijeenbrengen en ze in zijn schoot dragen; de vrouwen die de borst geven zal Hij (liefdevol) leiden.

De Verlosser van Sion is de verhevene en machtige

¹²Wie mat de wateren met zijn holle hand, wie bepaalde de omvang van de hemel met een span, vatte met een maat het stof van de aarde, woog de bergen met een waag en de heuvelen met een weegschaal? ^{13(F)} Wie bestuurde de Geest van **JHWH** en onderwees Hem als zijn raadsman? ¹⁴Wie raadpleegde Hij, dat deze Hem inzicht zou geven, het rechte

(A) 39:7 Dan. 1:1-7; 2Kon. 24:10-16; 2Kron. 36:10.

(C) 40:6 Jak. 1:10,11; 1Pet. 1:24,25.

(F) 40:13 Rom. 11:34; 1Cor. 2:16.

(B) 40:3 Mat. 3:3; Mar. 1:3; Joh. 1:23; Luk. 3:4-6.

(D) 40:10 Jes. 62:11; Opb. 22:12. (E) 40:11 Eze. 34:15; Joh. 10:11.

pad zou leren, kennis bijbrengen en de weg van het verstand doen kennen?

¹⁵Zie, volken zijn geacht als een drupel aan een emmer en als een stofje aan een weegschaal; zie, eilanden zijn als fijn stof, dat uitgestrooid wordt; ¹⁶de Libanon is niet toereikend als brandhout, en zijn wilde dieren niet ten brandoffer. ¹⁷Alle volken zijn als niets voor Hem, zij worden door Hem beschouwd als nietig en nutteloos. ^{18(A)}Met wie dan wilt u God vergelijken en welke vergelijking op Hem toepassen?

¹⁹Een vakman giet het beeld en een goudsmid overdekt het met goud en smeedt er zilveren kettingen voor. ²⁰Wie arm is, kiest een stuk hout dat niet verrot; hij zoekt zich een kundige vakman om een beeld op te richten, dat niet wankelt.

²¹Weet u het niet? Hebt u het niet gehoord? Is het u van de aanvang niet verkondigd? Hebt u geen begrip van de grondvesten van de aarde? ²²Hij troont boven het rond van de aarde, en haar bewoners zijn als sprinkhanen; Hij breidt de hemel uit als een doek en spant hem uit als een tent waarin men woont. ²³Hij geeft de machthebbers over ter vernietiging, Hij maakt de regeerders van de aarde tot ijdelheid; ²⁴nauwelijks zijn zij geplant, nauwelijks gezaaid, nauwelijks wortelt hun stek in de aarde, of Hij blaast al op hen, zodat zij verdorren, en een storm neemt ze op als stoppels.

²⁵Met wie dan wilt u Mij vergelijken, dat Ik hem zou gelijk zijn? zegt de Heilige. ²⁶Heft uw ogen naar omhoog en ziet: wie heeft dit alles geschapen? Hij, die de menigte daarvan in een groot aantal uitleidt en elk daarvan bij name roept door de grootheid van zijn sterkte en

omdat Hij geweldig van kracht is; er blijft niet één achter.

²⁷Waarom zegt u, o Jakob, en spreekt, o Israëel: mijn weg is voor **JHWH** verborgen en mijn recht gaat aan mijn God voorbij? ²⁸Weet u het niet, hebt u het niet gehoord? Een eeuwig God is **JHWH**, Schepper van de einden van de aarde. Hij wordt noch moe noch mat, zijn verstand is niet te doorgronden. ²⁹Hij geeft de moede kracht en de machteloze vermeerderd Hij sterkte. ³⁰Kinderen worden moe en mat, zelfs jonge mannen struikelen, ³¹maar wie **JHWH** verwachten, putten nieuwe kracht; zij stijgen op met vleugels als arenden; zij lopen, maar worden niet moe; zij wandelen, maar worden niet mat.

*De overwinnaar door **JHWH** verwekt*

41 ¹Hoort Mij zwijgend aan, u kustlanden, en laten de natiën nieuwe kracht putten; laten zij toetreden en dan spreken; laten wij tezamen in het oordeel gaan. ²Wie heeft hem uit het oosten verwekt, die bij elke stap de overwinning ontmoet? Wie levert volken aan hem over en doet hem koningen vertreden, wiens zwaard hen maakt tot stof, wiens boog hen maakt tot dwarrelende stoppels? ³Hij vervolgt hen, hij gaat ongedeerd voort op een pad dat hij nog nooit had betreden. ⁴Wie heeft dit bewerkt en tot stand gebracht? Hij, die de geslachten van de aanvang af heeft geroepen; Ik, **JHWH**, die de eerste ben, en bij de laatsten ben Ik dezelfde. ⁵De kustlanden zagen het en werden bang; de einden van de aarde sidderden, zij naderden en kwamen nabij; ⁶de één hielp de ander en zei tot zijn makker: Houd moed!

(A) 40:18 Hand. 17:29.

⁷De werkman bemoedigt de goudsmid; wie met de hamer plet, bemoedigt de-gene die op het aambeeld slaat, en hij zegt van het soldeersel: Het is goed. Daarop bevestigt hij het met spijkers, opdat het niet zal wankelen.

De verlossing van Israël nadert

^{8(A)} Maar u, Israël, mijn knecht, Jakob, die Ik verkozen heb, nageslacht van mijn vriend Abraham, ⁹u, die Ik gegrepen heb van de einden van de aarde en geroepen uit haar uithoeken, tot wie Ik zei: u bent mijn knecht, Ik heb u verkozen en u niet versmaad - ¹⁰vrees niet, want Ik ben met u; zie niet angstig rond, want Ik ben uw God. Ik sterk u, ook help Ik u, ook ondersteun Ik u met mijn heilrijke rechterhand.

¹¹Zie, allen die tegen u in woede ontstoken zijn, staan beschaamd en worden te schande; de mannen die u bestrijden, worden als niets en komen om; ¹²u zult hen zoeken, maar niet vinden, de mannen die u bestoken; zij worden als niets, ja vernietigd, de mannen die tegen u oorlog voeren. ¹³Want Ik, **JHWH**, uw God, grijp uw rechterhand vast; die tot u zeg: Vrees niet, Ik help u. ¹⁴Vrees niet, u wormpje Jakob, u volkje Israël! Ik ben het, die u help, luidt het woord van **JHWH**, en uw Verlosser is de Heilige van Israël. ¹⁵Zie, Ik stel u tot een scherpe, nieuwe dorsslede met dubbele sneden; u zult bergen dorsen en verbrijzelen, en heuvelen zult u tot kaf maken. ¹⁶U zult ze wannen, en de wind zal ze opnemen en de storm zal ze verstrooien; maar u zult juichen in **JHWH**, u beroemen in de Heilige van Israël.

¹⁷De *ellendigen* en de armen zoeken naar water, maar het is er niet, hun tong verdroogt van dorst; Ik, **JHWH**, zal hen

verhoren; Ik, de God van Israël, zal hen niet verlaten. ¹⁸Ik zal op kale heuvels rivieren doen ontspringen en bronnen te midden van de valleien; Ik zal de woestijn tot een waterplas maken en het dorre land tot waterbronnen. ¹⁹Ik zal in de woestijn ceder, acacia, mirt en olijfwilg zetten; Ik zal in de wildernis cipres naast plataan en dennenboom planten, ²⁰opdat men ziet en ook erkent, bedenkt en ook begrijpt, dat de hand van **JHWH** dit gedaan en de Heilige van Israël het geschapen heeft.

Het optreden van de overwinnaar voorzegd

²¹Brengt uw rechtsgeding voor, zegt **JHWH**; voert uw bewijsgronden aan, zegt de Koning van Jakob. ²²Laten zij aanvoeren en ons bekendmaken, wat er gebeuren zal. Geeft te kennen, hoe het vroeger was, opdat wij het overdenken en kennis nemen van de afloop. Of doet ons het toekomstige horen; ²³geeft te kennen wat in de toekomst komen zal, opdat wij weten, dat u goden bent. Doet althans iets, goed of kwaad, opdat wij elkaar verbijsterd aanstaren en bang zijn bovendien. ²⁴Zie, u bent niets en uw werk is nietig; een gruwel is hij die u verkiest.

²⁵Ik heb uit het noorden iemand doen opstaan, en hij is gekomen; vanwaar de zon opgaat, die mijn naam aanroept; hij vertreedt stadhouders als leem, zoals een pottenbakker de klei. ²⁶Wie heeft het van de aanvang af bekendgemaakt, zodat wij het weten? En tevoren, zodat wij moeten zeggen: Hij heeft gelijk? Neen, niemand heeft het bekendgemaakt, niemand heeft het doen horen, niemand heeft u daarover horen spreken. ²⁷Als eerste (verkondig Ik) aan Sion: Zie, daar zijn zij - en aan Jeruzalem geef

(A) 41:8 2Kron. 20:7; Jak. 2:23.

Ik een vreugdebode. ²⁸Zie Ik rond, dan is er niemand; en zie Ik naar hen, dan is er geen raadsman, dat Ik hun zou kunnen vragen en zij Mij antwoord zouden kunnen geven. ²⁹Zie, zij allen zijn nietigheid; niets zijn hun werken, wind en ijdelheid hun gegoten beelden.

Eerste profetie over de knecht van JHWH

42 ^{1(A)} Zie, mijn knecht, die Ik ondersteun; mijn uitverkorene, in wie Ik een welbehagen heb. Ik heb mijn Geest op hem gelegd: hij zal de volken het recht openbaren. ²Hij zal niet schreeuwen noch zijn stem verheffen, noch die op de straat doen horen. ³Het geknakte riet zal hij niet verbreken en de walmende vlaspit zal hij niet uitdoven; naar waarheid zal hij het recht openbaren. ⁴Hij zal niet verzwakken en niet geknakt worden, tot hij op aarde het recht zal hebben gebracht; en op zijn onderwijs over de *Torah* zullen de kustlanden wachten.

^{5(B)} Zo zegt God, **JHWH**, die de hemel schiep en hem uitspande; die de aarde uitbreidde met alles wat daaruit ontsproot; die aan de mensen die daarop wonen, de adem gaf en de geest aan hen die daarop wandelen: ^{6(C)} Ik, **JHWH**, heb u geroepen in gerechtigheid, uw hand gevat, u behoed en u gesteld tot een verbond voor het volk, tot een licht van de natiën: ⁷om blinde ogen te openen, om gevangenen uit de kerker te leiden, uit de gevangenis wie in duisternis gezeten zijn.

JHWH trekt uit ter verlossing

⁸Ik ben **JHWH**, dat is mijn naam, en mijn eer zal Ik aan geen ander geven noch mijn lof aan de gesneden beelden.

⁹Het vroegere, zie, het is gekomen, en nieuwe dingen kondig Ik u aan; voordat zij ontkiemen, doe Ik ze u horen.

¹⁰Zingt **JHWH** een nieuw lied, zijn lof van het einde van de aarde, u die de zee bevaart en haar volheid; u kustlanden en hun bewoners. ¹¹Laten de woestijn en haar steden de stem verheffen, de dorpen waar Kedar woont; laten de rotsbewoners jubelen, laten zij van de top van de bergen juichen. ¹²Laten zij **JHWH** eer geven en zijn lof in de kustlanden vermelden.

¹³**JHWH** trekt uit als een held; als een krijgsman doet Hij de strijdlust ontbranden; Hij heft de strijdkreet aan, ja schreeuwt die uit; Hij betoont Zich een held tegen zijn vijanden. ¹⁴Ik heb van vroeger gezwezen, Ik heb gezwezen en Mij ingehouden; nu zal Ik schreeuwen als een barende vrouw; ¹⁵Ik zal snuiven en hijgen tegelijk. Ik zal bergen en heuvels verschroeien en al hun gewas zal Ik doen verdorren; Ik zal rivieren tot land maken en plassen zal Ik doen opdrogen. ¹⁶En Ik zal de blinden leiden op een weg die zij niet kenden; op paden die zij niet kenden, zal Ik hen doen treden; Ik zal de duisternis voor hen uit tot licht maken en de oneffen plaatsen tot een vlakke. Dit zijn de dingen die Ik doen zal en die Ik niet zal nalaten. ¹⁷Zij zullen terugdeinzen en diep beschaamd worden, die op gesneden beelden vertrouwen; die tot gegoten beelden zeggen: u bent onze goden.

Een zondig volk en een genadig God

¹⁸U doven, hoort, en u blinden, slaat uw ogen op om te zien. ¹⁹Wie is er blind dan mijn knecht en doof als de bode die Ik zend? Wie is er blind als de

(A) 42:1 Mat. 3:17; 17:5; Mar. 1:11; Luk. 3:22; 9:35; Mat. 12:18-21. (B) 42:5 Hand. 17:24,25. (C) 42:6 Jes. 49:6; Luk. 2:32; Hand. 13:47; 26:23.

volmaakte en blind als de knecht van **JHWH**? ²⁰U hebt wel veel gezien, maar u hield het niet in herinnering; u hebt de oren wel open gehad, maar u hebt niet gehoord. ²¹**JHWH** had er behagen in ter wille van zijn gerechtigheid een grote, heerlijke onderwijzing te geven. ⁽¹⁾²²Maar dit is een volk, beroofd en uitgeplunderd; men heeft hen allen in kerkerholen geboeid, in gevangenschappen zijn zij weggeborgen; zij werden ten roof en er was geen redder; tot plundering en er was niemand die zei: Geef terug. ²³Wie onder u neemt dit ter ore, schenkt er aandacht aan en luistert in het gevolg? ²⁴Wie heeft Jakob tot plundering overgegeven en Israël aan berovers? Is het niet **JHWH**, tegen wie wij gezondigd hebben, op wiens wegen zij niet hebben willen gaan, en naar wiens *Torah* zij niet geluisterd hebben? ²⁵Daarom stortte Hij de grimmigheid van zijn toorn over hen uit en het geweld van de oorlog. Dat zette hen rondom in vlam, maar zij sloegen er geen acht op; ja, het stak hen in brand, maar zij namen het niet ter harte.

43 ¹Maar nu, zo zegt **JHWH**, uw Schepper, o Jakob, en uw Formeerder, o Israël: Wees niet bang, want Ik heb u verlost, Ik heb u bij uw naam geroepen, u bent van Mij. ²Wanneer u door het water trekt, ben Ik met u; gaat u door rivieren, zij zullen u niet wegspoelen; als u door het vuur gaat, zult u niet verteren en zal de vlam u niet verbranden. ³Want Ik, **JHWH**, ben uw God, de Heilige van Israël, uw Verlosser; Ik geef Egypte, Ethiopië en Seba als losgeld in uw plaats. ⁴Omdat u kostbaar bent in mijn ogen en hooggeschat en Ik u liefheb, geef Ik mensen voor u in de plaats en natiën in ruil voor uw leven. ⁵Wees niet bang,

want Ik ben met u; Ik doe uw nageslacht van het oosten komen en vergader u van het westen. ⁶Ik zeg tot het noorden: Geef, en tot het zuiden: Houd niet terug, breng mijn zonen van verre en mijn dochters van het einde van de aarde, ⁷ieder die naar mijn naam genoemd is, en die Ik geschapen heb tot mijn eer, die Ik geformeerd heb, die Ik ook gemaakt heb. ⁸Doet het volk uitgaan, dat blind is, al heeft het ook ogen, en dat doof is, al heeft het ook oren.

God, de Verlosser, doet nieuwe dingen

⁹Alle volken zijn samen vergaderd en de natiën hebben zich verzameld. Wie onder hen kondigt dit aan en doet ons het verleden horen? Laten zij hun getuigen geven, opdat zij in het gelijk gesteld mogen worden en men het hoort en zegt: Het is waarheid. ¹⁰U bent, luidt het woord van **JHWH**, mijn getuigen, en mijn knecht, die Ik verkozen heb, opdat u het weet en in Mij gelooft en inziet, dat Ik dezelfde ben; vóór Mij is er geen God geformeerd en na Mij zal er geen zijn. ¹¹Ik, Ik ben **JHWH**, en buiten Mij is er geen Verlosser. ¹²Ik heb verkondigd, verlost en doen horen, en ben geen vreemde onder u; u toch bent mijn getuigen, luidt het woord van **JHWH**, en Ik ben God. ¹³Ook voortaan ben Ik dezelfde en niemand redt uit mijn hand. Ik werk, en wie zal het keren?

¹⁴Zo zegt **JHWH**, uw Verlosser, de Heilige van Israël: Omwille van u zend Ik iemand naar Babel en doe al de Chaldeeën als vluchtelingen afdalen naar de schepen waarover zij jubelden, ¹⁵Ik **JHWH**, uw Heilige, de Schepper van Israël, uw Koning.

¹⁶Zo zegt **JHWH**, die door de zee een weg baant en een pad door machtige wa-

⁽¹⁾ 42:21 In het Hebreeuws staat hier: "een grote, heerlijke *Torah* te geven".

teren; ¹⁷ die wagen en paard doet uittrekken, krijgsmacht en helden; samen liggen zij neer, zij staan niet weer op, zij zijn uitgeblust, als een vlaspit uitgedoofd: ¹⁸ Denkt niet aan wat vroeger gebeurde en let niet op wat oudtijds is gebeurd; ¹⁹ zie, Ik maak iets nieuws, nu zal het ontkiemen; zult u er geen acht op slaan? Ja, Ik zal een weg in de woestijn maken, rivieren in de wildernis. ²⁰ De dieren van het veld zullen Mij eren, jakhalzen en struisen, want Ik geef water in de woestijn, rivieren in de wildernis om mijn uitverkoren volk te drinken te geven. ²¹ Het volk dat Ik Mij geformeerd heb, zal mijn lof verkondigen.

Het heil van JHWH voor het zondige volk

²² Maar Mij hebt u niet aangeroepen, o Jakob, of u om Mij moeite gegeven, o Israël. ²³ U hebt Mij de schapen van uw brandoffers niet gebracht en met uw slachtoffers hebt u Mij niet geëerd; Ik heb u niet lastig gevallen om spijsoffers en Ik heb u geen moeite aangedaan om wierook. ²⁴ U hebt Mij voor zilver geen kalmoes gekocht en met het vet van uw slachtoffers hebt u Mij niet geïd. Neen, u bent Mij lastig gevallen met uw zonden, hebt Mij moeite aangedaan met uw ongerechtigheden. ²⁵ Ik, Ik ben het, die uw overtredingen uitdelg omwille van Mij en Ik gedenk uw zonden niet. ²⁶ Denk aan Mij, laat ons samen rechtspreken, spreek, opdat u gerechtvaardigd mag worden. ²⁷ Uw eerste vader heeft al gezondigd en uw woordvoerders hebben tegen Mij overtreden; ²⁸ daarom ontwijdde Ik oversten van het heiligdom en gaf Ik Jakob prijs aan de ban, Israël aan beschimpingen.

44 ¹ Maar nu, hoor, o Jakob, mijn knecht, en Israël, die Ik verkozen

heb. ² Zo zegt **JHWH**, uw Maker en van de moederschoot aan uw Formeerder, die u helpt: Vrees niet, mijn knecht Jakob, en Jesurun, die Ik verkozen heb. ³ Want Ik zal water gieten op het dorstige en beken op het droge; Ik zal mijn Geest uitgieten op uw nageslacht en mijn zegen op uw nakomelingen. ⁴ Zij zullen ontkiemen tussen het gras, als populieren langs de beken. ⁵ De één zal zeggen: Ik ben van **JHWH**, een ander zal zich noemen met de naam Jakob, en een derde zal op zijn hand schrijven: van **JHWH**, en de naam Israël aannemen.

De onmacht van de afgoden

^{6(A)} Zo zegt **JHWH**, de Koning en Verlosser van Israël, **JHWH** van de legersmachten: Ik ben de eerste en Ik ben de laatste en buiten Mij is er geen God. ⁷ En wie is als Ik - laat hij het uitroepen en verkondigen en Mij voorleggen - daar Ik toch het overoude volk in leven riep; en wat er in de toekomst gebeuren zal, mogen zij verkondigen. ⁸ Weest niet verschrikt en weest niet bang. Heb Ik het u niet van vroeger doen horen en verkondigd? u bent mijn getuigen: is er een God buiten Mij? Er is geen andere Rots, Ik ken er geen.

⁹ Zij, die beelden vormen, zijn allen ijdelheid: hun dierbare maaksels brengen geen baat, zijzelf zijn er getuigen van, dat zij niets zien en niets weten, zodat zij beschaamd staan. ¹⁰ Wie vormt een god en giet een beeld, waarvan hij geen baat heeft? ¹¹ Zie, al de aanhangers daarvan zullen beschaamd staan; de werklieden zijn slechts mensen: laten zij bijeenkomen en zich opstellen, zij zullen verschrikt worden en ook beschaamd staan. ¹² De smid heeft een bijl en werkt in de kolengloed en vormt het (beeld)

(A) 44:6 Jes. 48:12; Opb. 1:17; 2:8; 22:13.

met hamers en bewerkt het met zijn krachtige arm; zelfs duldt hij de honger, totdat hij geen kracht meer heeft; en drinkt geen water, totdat hij amechtig wordt. ¹³ De timmerman spant het meet-snoer en tekent de omtrek af met de stift, bewerkt het (beeld) met de schaaf, tekent met de passer de omtrek af en maakt het naar de afbeelding van een man, naar een pronkstuk van een mens, om in een huis te wonen. ¹⁴ Hij velde ceders voor zich en nam een steeneik of een eik en kweekte die voor zich op onder de bomen van het woud, plantte een pijnboom, en de regen deed die groeien. ¹⁵ En dat dient de mens tot brandhout; hij neemt daarvan en warmt zich, ook steekt hij het aan en bakt brood; ook maakt hij er een god van en buigt zich neer; hij maakt er een gesneden beeld van en knielt daarvoor neer. ¹⁶ De helft daarvan verbrandt hij in het vuur; bij die helft eet hij vlees, braadt een gebraad en wordt verzadigd; ook warmt hij zich en zegt: Ha, ik word warm, ik merk vuur. ¹⁷ En het overblijfsel verwerkt hij tot een god, tot zijn gesneden beeld, knielt daarvoor neer, buigt zich, aanbidt het en zegt: Red mij, want u bent mijn god! ¹⁸ Zij hebben geen kennis en geen inzicht, want hun ogen zijn dichtgestreken, zodat zij niet zien; hun harten, zodat zij niet begrijpen. ¹⁹ Niemand neemt dit ter harte, niemand heeft kennis of inzicht, zodat hij zegt: De helft daarvan verbrandde ik in het vuur, ook bakte ik op zijn kolen brood, ik braadde vlees en ik at; zou ik dan van zijn overschot een gruwel maken, zou ik neerknielen voor een blok hout? ²⁰ Wie zich met as bezighoudt, die heeft zijn bedrogen hart verleid; hij redt zijn leven niet en vraagt zich niet af: Is er geen bedrog in mijn rechterhand?

***JHWH** alleen is God*

²¹ Denk hieraan, Jakob; Israël, want u bent mijn knecht; Ik heb u geformeerd, u bent mijn knecht, Israël; u wordt door Mij niet vergeten. ²² Ik vaag uw overtredingen weg als een nevel en uw zonden als een wolk; keer weer tot Mij, want Ik heb u verlost. ²³ Jubelt, u hemelen, want **JHWH** heeft het gedaan; juicht, u diepten van de aarde, breekt uit in gejubel, u bergen, u woud met alle bomen daarin, want **JHWH** heeft Jakob verlost en Hij verheerlijkt Zichzelf in Israël.

²⁴ Zo zegt **JHWH**, uw Verlosser, en uw Formeerder van de moederschoot aan: Ik ben **JHWH**, die alles gemaakt heeft; die de hemel heeft uitgespannen, Ik alleen; die de aarde uitgebreid heeft door eigen kracht; ²⁵ **(A)** die de tekenen van de leugenprofeten teniet doet en de waarzeggers als dwazen aan de kaak stelt; die de wijzen doet terugwijken en hun kennis tot dwaasheid maakt; ²⁶ die het woord van mijn knecht nakomt en de aankondiging van mijn boden volvoert; die tot Jeruzalem zegt: Het zal worden bewoond; tot de steden van Juda: Laten zij herbouwd worden, haar puinhopen richt Ik weer op; ²⁷ die tot de diepte zeg: Verdroog, uw rivieren doe Ik opdrogen; ²⁸ **(B)** die tot Kores zeg: Mijn herder, hij zal al mijn welbehagen volvoeren door tot Jeruzalem te zeggen: Het zal worden herbouwd en de tempel zal worden gegrondvest.

*Kores door **JHWH** gezonden*

45 ¹ Zo zegt **JHWH** tot zijn gezalfde, tot Kores, wiens rechterhand Ik gevat heb om volken vóór hem neer te werpen: Ik verwijder de gordel van de lendenen van koningen; om deuren vóór

(A) 44:25 1Cor. 1:20. **(B)** 44:28 2Kron. 36:23; Ezra 1:2.

hem te openen, geen poorten blijven gesloten. ²Ik zelf zal vóór u uitgaan en de oneffenheden effenen; koperen deuren zal Ik verbreken en ijzeren grendels verbrijzelen. ³En Ik zal u geven de schatten van de duisternis en de rijkdommen van de verborgen plaatsen, opdat u weet, dat Ik, **JHWH**, het ben, die u bij uw naam riep, de God van Israël. ⁴Ter wille van mijn knecht Jakob en van Israël, mijn uitverkorene, riep Ik u bij uw naam, gaf u een erenaam, hoewel u Mij niet kende. ⁵Ik ben **JHWH** en er is geen ander; buiten Mij is er geen God. Ik stelde u op, hoewel u Mij niet kende, ⁶opdat men zal weten waar de zon opgaat en waar zij ondergaat, dat er buiten Mij niemand is; Ik ben **JHWH**, en er is geen ander, ⁷die het licht formeer en de duisternis schep, die het heil bewerk en het onheil schep;⁽¹⁾ Ik, **JHWH**, doe dit alles. ⁸Druppelt, hemelen, van boven en laten de wolken gerechtigheid doen neerstromen; laat de aarde zich openen, opdat het heil zal ontluiken en zij daarbij gerechtigheid zal doen ontkiemen; Ik, **JHWH**, heb dit geschapen.

***JHWH** is de vrijmachtige
en enige Verlosser*

^{9(A)} Wee hem die met zijn Formeerder strijdt, een scherf onder aarden scherven. Zal ook het leem tot zijn vormer zeggen: Wat maakt u? of uw werk: Hij heeft geen handen? ¹⁰Wee hem die tot zijn vader zegt: Wat verwekt u? En tot de vrouw: Waarom hebt u barensweeën? ¹¹Zo zegt **JHWH**, de Heilige van Israël, en zijn Formeerder: Vraagt Mij naar de toekomstige dingen, vertrouwt Mij mijn zonen en het werk van mijn handen toe. ¹²Ik, Ik heb de aarde gemaakt en Ik, Ik heb de mens daarop geschapen; mijn

handen hebben de hemelen uitgespannen en aan al hun legermachten heb Ik mijn bevelen gegeven. ¹³Ik ben het, die hem verwekt heb in gerechtigheid, en al zijn wegen zal Ik effen maken; hij is het, die mijn stad herbouwen zal en mijn ballingen vrijlaten, zonder koop-prijs en zonder geschenk, zegt **JHWH** van de legermachten.

¹⁴Zo zegt **JHWH**: Het vermogen van Egypte en de koopwaar van Ethiopië - de Sabeeërs, die mannen van statige gestalte, zullen tot u overkomen en u toebehoren; zij zullen u volgen, in kettingen overkomen en zich voor u neerwerpen; zij zullen u smeken: Alleen bij u is God, en er is geen ander, geen enkele God.

¹⁵Voorwaar, U bent een God, die Zich verborgen houdt, de God van Israël, een Verlosser. ¹⁶Zij staan beschaamd en zijn ook te schande geworden, allen tezamen zijn zij smadelijk afgedropen, de makers van afgodsbeelden. ¹⁷Israël wordt door **JHWH** verlost met een eeuwige verlossing; u zult noch beschaamd staan noch te schande worden in alle eeuwigheid.

¹⁸Want zo zegt **JHWH**, die de hemelen geschapen heeft - Hij is God - die de aarde geformeerd en haar gemaakt heeft, Hij heeft haar gegrondvest; niet tot een chaos heeft Hij haar geschapen, maar ter bewoning heeft Hij haar geformeerd: Ik ben **JHWH** en er is geen ander. ¹⁹Ik heb niet in het verborgene gesproken noch ergens in het land van de duisternis; Ik heb tot het nageslacht van Jakob niet gezegd: Zoekt Mij tevergeefs. Ik, **JHWH**, spreek wat recht is, verkondig wat rechtmatig is.

²⁰Brengt u bijeen en komt, nadert samen, u die uit de volken ontkomen bent. Zij hebben geen begrip, die hun hou-

⁽¹⁾ 45:7 God heeft dus de duisternis en het onheil geschapen. Zie ook 1 Samuël 16:14, Job 2:10

^(A) 45:9 Jes. 29:16; Rom. 9:20.

ten beeld dragen en bidden tot een god die niet verlossen kan. ²¹ Verkondigt en voert gronden aan. Ja, laten zij gezamenlijk overleggen. Wie heeft dit vanouds doen horen, het van al lange tijd verkondigd? Ben Ik het niet, **JHWH**? En er is geen God behalve Ik, een rechtvaardige, verlossende God is er buiten Mij niet.

²² Wendt u tot Mij en laat u verlossen, alle einden van de aarde, want Ik ben God en niemand meer. ²³ (A) Want Ik heb gezworen bij Mij zelf, waarheid is uit mijn mond uitgegaan, een woord dat niet zal worden herroepen: dat voor Mij elke knie zich zal buigen, dat bij Mij elke tong zal zweren. ²⁴ Alleen bij **JHWH**, zal men van Mij zeggen, is gerechtigheid en sterkte, tot Hem zal men komen; maar beschaamd zullen staan allen die tegen Hem in woede ontstoken zijn; ²⁵ in **JHWH** wordt het hele nageslacht van Israël gerechtvaardigd en zal het zich beroemen.

De goden van Babel redden niet

46 ¹ Bel is ineen gezonken, Nebo is neergebogen, hun beelden zijn toegevallen aan de dieren en aan het vee; zij, die door u rondgedragen werden, zijn opgeladen, een last voor vermoeide dieren. ² Tezamen zijn zij neergebogen, ineen gezonken, zij hebben de last niet kunnen redden en zelf hebben zij in gevangenschap moeten gaan. ³ Hoort naar Mij, huis van Jakob en geheel het overblijfsel van het huis Israël, die door Mij gedragen bent van moeders lijf aan, opgenomen van de moederschoot af. ⁴ Tot de ouderdom ben Ik dezelfde en tot de grijsheid toe zal Ik u torsen; Ik heb het gedaan en Ik zal dragen, Ik zal torsen en redden.

⁵ Met wie wilt u Mij vergelijken en gelijkstellen, aan wie Mij gelijk achten, dat

wij elkaar zouden gelijk zijn? ⁶ Zij schudden goud uit hun buidel en wegen zilver in een weegschaal; zij huren een goudsmid, opdat hij er een god van maakt. Zij knielen, ook buigen zij zich neer. ⁷ Zij heffen hem op de schouder, zij torsen hem en zetten hem neer op zijn plaats; daar staat hij, hij wijkt niet van zijn plaats. Al schreeuwt iemand tot hem, hij *antwoordt* niet, uit de benauwdheid redt hij hem niet.

⁸ Denkt hieraan en vermant u; u overtreders, neemt het ter harte. ⁹ Denkt aan wat vroeger, vanouds, gebeurde; Ik immers ben God, en er is geen ander, God, en niemand is Mij gelijk; ¹⁰ Ik, die vanaf het begin de afloop verkondig en vanouds wat nog niet gebeurd is; die zeg: Mijn raadsbesluit zal volbracht worden en Ik zal al mijn welbehagen doen; ¹¹ die uit het oosten een roofvogel roep, uit een ver land de man van mijn raadsbesluit; Ik heb gesproken, Ik doe het ook komen; Ik heb het ontworpen, Ik breng het ook tot uitvoering. ¹² Hoort naar Mij, u trotsen van hart, die ver van gerechtigheid bent. ¹³ Ik breng mijn gerechtigheid nabij, zij is niet ver, en mijn heil zal niet achterblijven; Ik geef in Sion heil, aan Israël mijn luister.

De ondergang van Babel

47 ¹ (B) Daal af, en zet u neer in het stof, jonkvrouw, dochter van Babel. Zet u neer ter aarde, zonder zetel, dochter van de Chaldeeën, want men zal u niet langer weekhartig en fijngevoelig noemen. ² Neem de handmolen en maal meel, licht uw sluier op, til de uiteinden (van uw kleding) op, ontbloot de dij, doorwaad rivieren. ³ Uw schaamte zal worden ontbloot, uw schande ook gezien. Ik zal wraak nemen en niemand

(A) 45:23 Rom. 14:11; Filip. 2:10,11. (B) 47:1 Jes. 13:1-14:23; Jer. 50:1-51:64.

sparen. ⁴De naam van onze Verlosser is **JHWH** van de legermachten, de Heilige van Israël.

⁵Zet u zwijgend neer en ga in de duisternis, u dochter van de Chaldeeën, want men zal u niet langer gebiedster van de koninkrijken noemen. ⁶Ik ben tegen mijn volk toornig geweest, Ik heb mijn erfdeel ontviid en het in uw macht gegeven; u hebt het geen barmhartigheid bezeugen; op de grijsaard hebt u ook uw juk zwaar doen drukken. ⁷En u zei: Ik blijf eeuwig gebiedster, terwijl u deze dingen niet ter harte nam noch aan de afloop daarvan dacht.

^{8(A)}Nu dan, hoor dit, wellustige, die zo onbezorgd woont; die bij uzelf zegt: Ik ben het en niemand anders; ik zal niet als weduwe neerzitten en geen beroving van kinderen kennen. ⁹Maar deze beide zullen u overkomen, plotseling, op één dag: beroving van kinderen en weduwschap; in volle omvang zullen zij u overkomen, ondanks uw vele toverijen en zeer krachtige bezweringen. ¹⁰U vertrouwd op uw boosheid; u zei: Niemand ziet mij. Uw wijsheid en uw kennis zijn het, die u verleid hebben, zodat u bij uzelf zei: Ik ben het en niemand anders. ¹¹Maar u overkomt een onheil, dat u niet weet te bezweren; u overvalt een verderf, dat u niet vermag te verzoenen; u overkomt plotseling een verwoesting, waarvan u geen vermoeden had. ¹²Houdt maar aan met uw bezweringen en met de talrijke toverijen waarmee u zich van jongs af hebt afgetobd; misschien kunt u iets bereiken, misschien jaagt u schrik aan. ¹³U hebt u afgesloofd met uw vele plannen; laten nu opstaan en u redden, zij die de hemel indelen, die de sterren waarnemen, die maand voor maand doen weten wat u overkomen zal. ¹⁴Zie, zij zijn

als stoppelen, die het vuur verbrandt, zij kunnen hun leven niet redden uit de macht van de vlammen; het is geen koolengloed om zich te warmen, geen vuur om daarbij te zitten. ¹⁵Dat hebt u nu aan hen om wie u zich hebt afgetobd, met wie u van jongs af handel hebt gedreven; ieder van hen dwaalt zijn eigen kant uit, zonder dat iemand u redt.

Nieuwe dingen verkondigd

48 ¹Hoort dit, u huis van Jakob, die u noemt met de naam Israël en die uit de wateren van Juda voortgekomen bent; die zweert bij de naam van **JHWH** en die de God van Israël belijdt - maar niet in waarheid en niet in gerechtigheid - ²ja, zij noemen zich naar de heilige stad en steunen op de God van Israël; **JHWH** van de legermachten is zijn naam.

³De vroegere dingen heb Ik vanouds verkondigd, zij zijn uit mijn mond uitgegaan en Ik heb ze doen horen; plotseling heb Ik ze volbracht en ze zijn gekomen. ⁴Omdat Ik wist, dat u hard bent en uw nek een ijzeren stang is en uw voorhoofd van koper, ⁵daarom heb Ik het u vanouds verkondigd; voordat het kwam, deed Ik het u horen, opdat u niet zou zeggen: Mijn afgod heeft het gedaan en mijn gesneden of gegoten beeld heeft het beschikt. ⁶U hebt het gehoord; zie het alles; zou u het zelf dan niet erkennen?

Van nu aan doe Ik u nieuwe dingen horen, verborgenheden, die u niet wist. ⁷Nu zijn zij geschapen en niet oudtijds, en tot op heden hebt u er niet van gehoord, opdat u niet zou zeggen: Zie, ik heb het geweten. ⁸U hebt noch gehoord noch geweten noch heeft zich vanouds uw oor geopend, want Ik wist, dat u zeer trouweloos bent en een overtreder heet

(A) 47:8 Opb. 18:7,8.

van de moederschoot aan. ⁹Omwille van mijn naam vertraag Ik mijn toorn, omwille van mijn lof bedwing Ik Mij, u ten goede, om u niet uit te roeien. ¹⁰Zie, Ik heb u gelouterd, maar niet als zilver; Ik heb u beproefd in de smeltoven van de ellende. ¹¹Omwille van Mij, omwille van Mij doe Ik het, hoe groot ook de ontwijding is; mijn eer geef Ik aan geen ander.

JHWH bevrijdt Israël

¹²(A) Hoor naar Mij, Jakob, Israël, mijn geroepene. Ik ben dezelfde, Ik ben de eerste, ook ben Ik de laatste; ¹³ook heeft mijn hand de aarde gegrondvest en mijn rechterhand heeft de hemel uitgebreid. Roep Ik hen, zij staan daar tezamen. ¹⁴Komt u allen bijeen en hoort. Wie onder hen heeft dit verkondigd? Hij, die **JHWH** liefheeft, zal zijn welgevallen voltrekken aan Babel en zijn macht aan de Chaldeeën. ¹⁵Ik, Ik heb gesproken, ja, Ik heb hem geroepen; Ik heb hem doen komen en hij zal voorspoed hebben op zijn weg. ¹⁶Nadert tot Mij, hoort dit: van de aanvang af heb Ik niet in het verborgene gesproken; ten tijde dat het gebeurt, ben Ik daar.

En nu heeft de Heer **JHWH** mij met zijn Geest gezonden: ¹⁷Zo zegt **JHWH**, uw Verlosser, de Heilige van Israël: Ik ben **JHWH**, uw God, die u leert, opdat het u wel zal gaan; die u de weg doet betreden, die u moet gaan. ¹⁸Och, dat u naar mijn geboden zou luisteren; dan zou uw vrede zijn als een rivier en uw gerechtigheid als de golven van de zee; ¹⁹dan zou uw nageslacht zijn als het zand en uw nakomelingschap als de korrels daarvan; hun naam zou niet uitgeroeid noch verdelgd worden voor mijn aangezicht.

²⁰(B) Trekt uit Babel, ontvlucht de Chaldeeën. Verkondigt het met jubelgeklank, doet dit horen, verbreidt het tot aan het einde van de aarde; zegt: **JHWH** heeft zijn knecht Jakob verlost. ²¹Zij leden geen dorst, toen Hij hen door de woestijnen leidde; Hij deed voor hen water uit de rots stromen; Hij toch spleet de rots, zodat het water vloeiende.

²²(C) De goddelozen, zegt **JHWH**, hebben geen vrede.

*Tweede profetie over
de knecht van **JHWH***

49 ¹(D) Hoort naar Mij, u kustlanden, en luistert, u natiën in de verte. **JHWH** heeft mij geroepen van moederslijf aan, van de schoot van mijn moeder aan heeft Hij mijn naam vermeld. ²(E) En Hij maakte mijn mond als een scherp zwaard; in de schaduw van zijn hand verborg Hij mij. Hij maakte mij tot een puntige pijl, in zijn pijlkoker stak Hij mij. ³En Hij zei tot mij: u bent mijn knecht, Israël, in wie Ik Mij zal verheerlijken.

⁴Maar ik zei: Tevergeefs heb ik mij afgemat, voor niets en vruchteloos mijn kracht verbruikt. Evenwel, mijn recht is bij **JHWH** en mijn vergelding is bij mijn God. ⁵Maar nu zegt **JHWH**, die mij van de moederschoot aan vormde tot zijn knecht, om Jakob tot Hem terug te brengen en om Israël tot Hem vergaderd te doen worden - en ik werd geëerd in de ogen van **JHWH** en mijn God was mijn sterkte - ⁶(F) Hij zegt dan: Het is te gering, dat u Mij tot een knecht zou zijn om de stammen van Jakob weer op te richten en de bewaarden van Israël terug te brengen; Ik stel u tot een licht van de volken, opdat mijn heil zal rei-

(A) 48:12 Jes. 44:6; Opb. 1:17; 22:13. (B) 48:20 Opb. 18:4. (C) 48:22 Jes. 57:21. (D) 49:1 Jer. 1:5.
(E) 49:2 Heb. 4:12; Opb. 1:16. (F) 49:6 a Jes. 42:6; Luk. 2:32; Hand. 26:23. 49:6 b Hand. 13:47.

ken tot het einde van de aarde. ⁷ Zo zegt **JHWH**, de Verlosser van Israël, zijn Heilige, tot de diep verachte, de bij het volk verafschuwde, de knecht van heersers: Koningen en vorsten zullen dit zien en opstaan; en zich neerbuigen, ter wille van **JHWH**, die getrouw is, de Heilige van Israël, die u verkozen heeft.

De terugkeer

^{8(A)} Zo zegt **JHWH**: In de tijd toen Ik behagen in U had, zal Ik u *antwoorden* (*verhoren*), en in de tijd van redding heb Ik u geholpen; Ik zal u behoeden en u stellen tot een verbond voor het volk om het land weer te herstellen, om verwoeste eigendommen weer tot een erfdeel te maken, ⁹ om tot de gevangenen te zeggen: Gaat uit! tot hen die in de duisternis zijn: Komt tevoorschijn!

Aan de wegen zullen zij weiden, op alle kale heuvels zal hun weide zijn; ^{10(B)} zij zullen hongeren noch dorsten, woestijn-gloed noch zonnesteeke zal hen treffen, want hun Ontfermer zal hen leiden en hen voeren aan waterbronnen. ¹¹ En Ik zal al mijn bergen tot een weg maken en mijn heerbanen zullen opgehoogd worden. ¹² Zie, dezen komen uit de verte, anderen uit het noorden en het westen, weer anderen uit het land Sinim. ¹³ Jubelt, u hemelen, en juich, u aarde, breekt uit in gejubel, u bergen, want **JHWH** heeft zijn volk getroost en Zich over zijn *ellendigen* ontfermd.

¹⁴ Maar Sion zegt: **JHWH** heeft mij verlaten en de Heer heeft mij vergeten. ¹⁵ Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontfermen zou over het kind van haar schoot? Al zouden zij die vergeten, toch vergeet Ik u niet. ¹⁶ Zie, Ik heb u in mijn handpalmen gegrift, uw muren zijn voortdurend

voór Mij. ¹⁷ Uw zonen snellen toe, uw vernielers en uw verwoesters trekken van u weg. ¹⁸ Hef uw ogen op naar rondom en zie hen allen; zij brengen bijeen, zij komen tot u. Zo waar Ik leef, luidt het woord van **JHWH**, u zult hen allen aandoen als een sieraad, en hen ombinden, zoals een bruid. ¹⁹ Want uw puinhopen en uw verwoeste plaatsen en uw vernield land - voorwaar, nu zult u te eng zijn voor de bewoners, en uw verdervers zullen verre zijn. ²⁰ Ook zullen de kinderen, van welke u beroofd was, terwijl u het hoort, zeggen: De plaats is mij te eng, maak mij ruimte, dat ik wonen kan. ²¹ En u zult bij uzelf zeggen: Wie heeft mij dezen gebaard, daar ik toch van kinderen beroofd en onvruchtbaar was, verbannen en verdreven; wie bracht dezen dan groot? Zie, ik was alleen overgebleven, waar waren dan dezen?

²² Zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, Ik zal mijn hand opheffen tot de volken en mijn banier omhoog heffen voor de natiën; in hun armen zullen zij uw zonen brengen, en uw dochters zullen op de schouder gedragen worden. ²³ En koningen zullen als vaders voor u zorgen en hun vorstinnen zullen zijn als degenen die u de borst geven; met het aangezicht ter aarde zullen zij zich voor u neerbuigen, en het stof van uw voeten zullen zij likken. Dan zult u weten, dat Ik **JHWH** ben, en dat zij die Mij verwachten, niet beschaamd worden.

²⁴ Kan aan een sterke de buit ontnomen worden, of zullen de gevangenen van hem die in zijn recht is, ontkomen? ²⁵ Maar zo zegt **JHWH**: Toch worden de gevangenen aan een sterke ontnomen, en ontkomt de buit van een geweldige. Ik zelf zal strijden tegen uw bestrijders en Ik zelf zal uw zonen redden. ²⁶ En Ik

(A) 49:8 2Cor. 6:2. (B) 49:10 Opb. 7:16,17.

zal uw verdrukken hun eigen vlees doen eten, en van hun eigen bloed zullen zij dronken worden als van nieuwe wijn; en al het levende zal weten, dat Ik, **JHWH**, uw Redder ben, en uw Verlosser, de Machtige van Jakob.

50¹ Zo zegt **JHWH**: Waar toch is de scheidbrief van uw moeder, waarmee Ik haar verstoten heb? Of wie van mijn schuldeisers is het, aan wie Ik u verkocht heb? Zie, om uw ongerechtigheden bent u verkocht en om uw overtredingen is uw moeder verstoten.² Waarom was er niemand, toen Ik kwam, en *antwoorde* niemand, toen Ik riep? Is mijn hand dan werkelijk te kort om te verlossen, of is er in Mij geen kracht om te redden? Zie, door mijn dreigen leg Ik de zee droog en maak Ik rivieren tot een woestijn; hun vis wordt stinkend, omdat er geen water is, en sterft van dorst.³ Ik kleed de hemelen in het zwart en geef hun een rouwgevaad tot bedekking.

*Derde profetie over de knecht van **JHWH***

⁴ de Heer **JHWH** heeft mij als een leerling leren spreken om met het woord de vermoeiden te kunnen ondersteunen. Hij wekt elke morgen, Hij wekt mij het oor, opdat ik zal horen zoals leerlingen doen.⁵ De Heer **JHWH** heeft mij het oor geopend en ik ben niet weerspanning geweest, ik ben niet teruggedeinsd.^{6(A)} Mijn rug heb ik gegeven aan wie sloegen, en mijn wangen aan wie mij de baard uitrokken; mijn gezicht heb ik niet verborgen voor smadelijk speeksel.⁽¹⁾

⁷ Maar de Heer **JHWH** helpt mij, daarom werd ik niet te schande; daarom maakte ik mijn gezicht als een keisteen, want ik wist, dat ik niet beschaamd zou worden.

^{8(B)} Hij is nabij, die mij recht verschaft;

wie wil met mij een rechtsgeding voeren? Laten wij samen naar voren treden. Wie zal mijn tegenpartij in de rechtspraak zijn? Laat hij tot mij naderen.⁹ Zie, de Heer **JHWH** helpt mij, wie zal mij dan schuldig verklaren? Zie, zij allen vergaan als een kleed, de mot zal ze verteren.

¹⁰ Wie onder u vreest **JHWH**, wie hoort naar de stem van zijn knecht? Wanneer hij in diepe duisternis wandelt, van licht beroofd, zal hij vertrouwen op de naam van **JHWH** en steunen op zijn God.¹¹ Zie, u allen die vuur ontsteekt, u met brandpijlen uitrust, gaat in de vlam van uw eigen vuur en onder de brandpijlen die u aangestoken hebt. Van mijn hand overkomt u dit, in pijn zult u neerliggen.

Geen vrees voor mensen

51¹ Hoort naar Mij, u die de gerechtigheid najaagt, u die **JHWH** zoekt. Ziet de rots waaruit u gehouwen bent, en de holte van de put waaruit u gegraven bent;² ziet Abraham, uw vader, en Sara, die u baarde; want Ik riep hem als eenling en Ik zegende hem en vermenigvuldigde hem.³ Want **JHWH** troost Sion, Hij troost al haar puinhopen; Hij maakt haar woestijn als Eden en haar wildernis als de hof van **JHWH**; blijdschap en vreugde zullen er gevonden worden, loflied en geklank van gezang.

⁴ Luistert naar Mij, mijn volk, en mijn natie, neig uw oor tot Mij. Want een *Torah* zal van Mij uitgaan en mijn recht zal Ik stellen tot een licht van de volken.⁵ Mijn zege is nabij, mijn heil komt tevoorschijn, en mijn armen zullen de volken richten; op Mij zullen de kustlanden wachten en op mijn arm zullen zij hopen.

⁽¹⁾ 50:6 Zie Matteüs 26:67, 27:30, Markus 14:65

^(A) 50:6 Mat. 26:67; Mar. 14:65. ^(B) 50:8 Rom. 8:33,34.

⁶Heft uw ogen op naar de hemel en ziet de aarde beneden; want de hemel verdwijnt als rook, de aarde vergaat als een kleed en haar bewoners sterven als muggen, maar mijn heil duurt eeuwig en mijn gerechtigheid wordt niet verbroken.

⁷Hooft naar Mij, u die de gerechtigheid kent, u volk, terwijl in uw hart mijn *Torah* is. Weest niet bang voor de smaad van stervelingen, wordt niet verschrikt vanwege hun beschimpingen. ⁸Want als een kleed verteert hen de mot en als wol verteert hen de worm; maar mijn gerechtigheid duurt eeuwig en mijn heil van geslacht tot geslacht.

⁹Waak op, waak op, bekleed u met sterkte, u arm van **JHWH**! Waak op als in de dagen van ouds, van de geslachten uit de voortijd! bent u het niet, die Rahab neergehouwen, de zeedraak doorboord hebt? ¹⁰bent u het niet, die de zee hebt drooggelegd, de wateren van de grote diepte; die de diepte van de zee hebt gemaakt tot een weg, een doortocht voor verlostten? ¹¹De vrijgekochten van **JHWH** zullen weerkeren en met gejubel in Sion komen; eeuwige vreugde zal op hun hoofd zijn, blijdschap en vreugde zullen zij verwerven, en zorgen en gezucht zullen wegluchten.

¹²Ik, Ik ben het, die u troost. Wie bent u, dat u bang bent voor een sterfelijk mens, voor een mensenkind, dat als gras wordt weggeworpen; ¹³dat u vergeet **JHWH**, uw Maker, die de hemel uitspande en de aarde grondvestte; dat u voortdurend, de hele dag, verschrikt bent vanwege de grimmigheid van de verdrukker, wanneer hij uit is op verderven? Waar is nu de grimmigheid van de verdrukker? ¹⁴Ogenblikkelijk wordt de kromgeslotene van zijn boeien losgemaakt, hij zal niet sterven, niet in het

graf dalen en hem zal geen brood ontbreken. ¹⁵Want Ik ben **JHWH**, uw God, die de zee opzweept, zodat haar golven bruisen, wiens naam is **JHWH** van de legermachten. ¹⁶Ik heb mijn woorden in uw mond gelegd en met de schaduw van mijn hand heb Ik u bedekt, Ik, die de hemel uitspan en de aarde grondvest en tot Sion zeg: u bent mijn volk.

Het einde van Jeruzalems lijden

^{17(A)} Ontwaak, ontwaak, sta op, Jeruzalem; u, die uit de hand van **JHWH** de beker van zijn grimmigheid hebt gedronken, de kelk van de bedwelming hebt leeggedronken. ¹⁸Van al de zonen die zij gebaard heeft, was er niemand die haar geleidde; en van al de zonen die zij grootgebracht heeft, was er niemand die haar bij de hand greep. ¹⁹Deze beide dingen zijn u overkomen - wie zal u beklagen? - verwoesting en verderf, honger en zwaard - hoe zal Ik u troosten? ²⁰Uw zonen lagen machteloos neer aan de hoeken van alle straten, als een antilope in de vangkuil; vol als zij waren van de grimmigheid van **JHWH**, van de dreiging van uw God.

²¹Daarom, hoor toch dit, *ellendige*, en beschonkene, maar niet van wijn. ²²Zo zegt uw Heer, **JHWH** en uw God, die de rechtszaak van zijn volk verdedigt: Zie, Ik neem uit uw hand de beker van de bedwelming; de kelk van mijn grimmigheid zult u niet langer drinken. ²³En Ik geef die in de hand van hen die u verdrukken, die tot u zeiden: Werp u neer, opdat wij over u heengaan; en u maakte uw rug als de aarde en als een straat voor wie daarover gingen.

52 ^{1(B)} Waak op, waak op, bekleed u met sterkte, Sion; bekleed u met uw feestgewaden, Jeruzalem, heilige

(A) 51:17 Opb. 14:10; 16:19. (B) 52:1 Opb. 21:2,27.

stad. Want geen onbesnedene of onreine zal meer in u komen. ²Schud het stof van u af, welaan, zet u neer, Jeruzalem; maak de banden van uw hals los, gevangene, dochter Sions. ³Want zo zegt **JHWH**: Om niet bent u verkocht, zonder geld zult u worden gelost. ⁴Want zo zegt de Heer **JHWH**: Eertijds trok mijn volk naar Egypte om daar als vreemdeling te verblijven, en Assur heeft het zonder reden onderdrukt. ^{5(A)} Nu echter, wat vind Ik hier? luidt het woord van **JHWH**. Want om niet is mijn volk weggevoerd, zijn overheersers maken getier, luidt het woord van **JHWH**, en voortdurend, de hele dag, wordt mijn naam gelasterd. ⁶Daarom zal mijn volk in die dagen mijn naam kennen, dat Ik het ben, die spreek: Zie, hier ben Ik.

^{7(B)} Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten van de vreugdebode, die vrede aankondigt, die goede boodschap brengt, die heil verkondigt, die tot Sion spreekt: Uw God is Koning. ⁸Hoor, uw wachters verheffen de stem, zij jubelen samen, want met eigen ogen zien zij, hoe **JHWH** naar Sion weerkeert. ⁹Breekt uit in gejuich, jubelt eenparig, puinhopen van Jeruzalem, want **JHWH** heeft zijn volk getroost, Hij heeft Jeruzalem verlost. ¹⁰**JHWH** heeft zijn heilige arm ontbloot voor de ogen van alle volken en alle einden van de aarde zullen zien het heil van onze God.

^{11(C)} Vertrekt, vertrekt, gaat uit vandaar; raakt het onreine niet aan, gaat weg uit haar midden, reinigt u, u die de vaten van **JHWH** draagt. ¹²Want niet overhaast zult u uittrekken en niet in vlucht heengaan: **JHWH** immers gaat voor u heen en uw achterhoede is de God van Israël.

*Vierde profetie over de knecht van
JHWH: zijn plaatsvervangend lijden*

¹³Zie, mijn knecht zal voorspoedig zijn, hij zal verhoogd, ja, ten hoogste verheven zijn. ¹⁴Zoals velen zich over u ontzet hebben - zozeer misvormd, niet meer menselijk was zijn verschijning, en niet meer als die van de mensenkinderen zijn gestalte - ^{15(D)} zó zal hij vele volken doen besprenkelen, om hem zullen koningen verstommen, want wat hun niet verteld was, zien zij, en wat zij niet gehoord hadden, vernemen zij.

53 ^{1(E)} Wie gelooft, wat wij gehoord hebben, en aan wie is de arm van **JHWH** geopenbaard? ²Want als een loot schoot hij op voor zijn aangezicht, en als een wortel uit dorre aarde; hij had gestalte noch luister, dat wij hem zouden hebben aangezien, noch gedaante, dat wij hem zouden hebben verlangd. ³Hij was veracht en van mensen verlaten, een man van pijnen en vertrouwd met ziekte, ja, als iemand, voor wie men het gezicht verbergt; hij was veracht en wij hebben hem niet geacht.

^{4(F)} Toch, onze ziekten heeft hij op zich genomen, en ons verdriet gedragen; wij echter hielden hem voor een geplaagde, een door God geslagene en *verdrukte*.

^{5(G)} Maar om onze overtredingen werd hij doorboord, om onze ongerechtigheden verbrijzeld; de straf die ons de vrede aanbrengt, was op hem, en door zijn striemen is ons genezing geworden. ^{6(H)} Wij allen dwaalden als schapen, wij keerden ons ieder naar zijn eigen weg, maar **JHWH** heeft de ongerechtigheid van ons allen op hem doen neerkomen. ^{7(I)} Hij werd mishandeld, maar hij

(A) 52:5 Rom. 2:24. (B) 52:7 Nah. 2:1; Rom. 10:15; Efez. 6:15. (C) 52:11 2Cor. 6:17. (D) 52:15 Rom. 15:21. (E) 53:1 Rom. 10:16; Joh. 12:38. (F) 53:4 Mat. 8:17. (G) 53:5 1Pet. 2:24. (H) 53:6 1Pet. 2:25. (I) 53:7 Opb. 5:6; Hand. 8:32,33.

liet zich *verdrukken* en deed zijn mond niet open; als een lam dat ter slachting geleid wordt, en als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed hij zijn mond niet open.

⁸Hij is uit verdrukking en oordeel weggenomen, en wie onder zijn tijdgenoten bedacht, dat hij is afgesneden uit het land van de levenden? Om de overtreding van mijn volk is de plaag op hem geweest. ⁹(A) En men stelde zijn graf bij de goddelozen; bij de rijke was hij in zijn dood, omdat hij geen onrecht gedaan heeft en geen bedrog in zijn mond is geweest. ¹⁰Maar het behaagde **JHWH** hem te verbrijzelen. Hij maakte hem ziek. Wanneer hij zichzelf ten schuldoffer gesteld zal hebben, zal hij nakomelingen zien en een lang leven hebben en het voornemen van **JHWH** zal door zijn hand voortgang hebben. ¹¹Om zijn moeitevol lijden zal hij het zien tot verzadiging toe; door zijn kennis zal mijn knecht, de rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, en hun ongerechtigheden zal hij dragen. ¹²(B) Daarom zal Ik hem een deel geven onder velen en met machtigen zal hij de buit verdelen, omdat hij zijn leven heeft uitgegoten in de dood, en onder de overtreders werd geteld, terwijl hij toch de zonden van velen heeft gedragen en voor de overtreders gebeden heeft.

Sions heerlijke toekomst

54 ¹(C) Jubel, u onvruchtbare, die niet gebaard hebt; breek uit in gejubel en juich, u die geen weeën gekend hebt, want de kinderen van de eenzame zijn talrijker dan de kinderen van de gehuwde, zegt **JHWH**. ²Maak de plaats voor uw tent wijd, en laat men de kleden van

uw woningen uitspannen, wees er niet terughoudend mee, maak uw touwen lang en sla uw pinnen vast. ³Want naar rechts en links zult u uitbreiden en uw nageslacht zal de volken in bezit nemen en de verwoeste steden bevolken.

⁴Vrees niet, want u zult niet beschaamd staan; word niet schaamrood, want u zult niet te schande worden; ja, u zult de schande van uw jeugd vergeten en aan de smaad van uw weduwschap niet meer denken. ⁵Want uw man is uw Maker, **JHWH** van de legermachten is zijn naam; en uw Losser is de Heilige van Israël, God van de hele aarde zal Hij genoemd worden. ⁶Want als een verlaten en diep bedroefde vrouw heeft u **JHWH** geroepen, als een vrouw uit de jeugdtijd, nadat zij versmaad werd - zegt uw God. ⁷Een kort ogenblik heb Ik u verlaten, maar met grote ontferming zal Ik u tot Mij nemen; ⁸in een uitstorting van toorn heb Ik mijn aangezicht een ogenblik voor u verborgen, maar met eeuwige goedheid ontferm Ik Mij over u, zegt uw Losser, **JHWH**.

⁹(D) Dit is Mij als in de dagen van Noach: zoals Ik gezworen heb, dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden komen, zo heb Ik gezworen, dat Ik niet meer toornig op u zal zijn noch u zal dreigen. ¹⁰Want bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar mijn goedheid zal van u niet wijken en mijn vredesverbond zal niet wankelen, zegt uw Ontfermer, **JHWH**.

¹¹(E) U, *ellendige*, die door storm wordt voortgedreven, die ongetroost is, zie, Ik leg uw stenen in blinkend erts, Ik grondvest u op lazuurstenen, ¹²Ik maak uw tinnen van robijnen, uw poorten van karbonkelstenen en uw hele omwalling van

(A) 53:9 1Pet. 2:22. (B) 53:12 Mar. 15:28; Luk. 22:37. (C) 54:1 Gal. 4:27. (D) 54:9 Gen. 9:8-17. (E) 54:11 Oph. 21:18-21.

edelsteen. ^{13(A)} Al uw zonen zullen leerlingen van **JHWH** zijn, en het heil van uw zonen zal groot zijn; ¹⁴ door gerechtigheid zult u bevestigd worden. Weet u verre van onderdrukking, want u hoeft niet bang te zijn, en van verschrikking, want zij zal tot u niet naderen. ¹⁵ Valt men heftig aan, dan gaat dat van Mij niet uit; wie u aanvalt, zal over u vallen. ¹⁶ Zie, Ik ben het, die de smid geschapen heb, welke het kolenvuur aanblaast en naar zijn kunst het wapen vervaardigt, maar Ik ben het ook, die de verderver geschapen heb om te vernielen. ¹⁷ Elk wapen dat tegen u gesmeed wordt, zal niets uitschieten, en elke tong die zich voor het gerecht tegen u keert, zult u in het ongelijk stellen. Dit is het deel van de knechten van **JHWH** en hun recht dat Ik hen geef, luidt het woord van **JHWH**.

*Uitnodiging tot het heil van **JHWH***

55 ^{1(B)} O, alle dorstigen, komt tot de wateren, en u die geen geld hebt, komt, koopt en eet; ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs wijn en melk. ² Waarom weegt u geld af voor wat geen brood is en uw vermogen voor wat niet verzadigen kan? Hoort aandachtig naar Mij, opdat u het goede eet en uw ziel zich in overvloed zal verlustigen. ^{3(C)} Neigt uw oor en komt tot Mij; hoort, opdat uw ziel leve; Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten: de betrouwbare genadebewijzen van David.

⁴ Zie, Ik heb hem tot een getuige voor de natiën gesteld, tot een vorst en gebiedsvoorman van de natiën. ⁵ Zie, een volk dat u niet kende, zult u roepen, en een volk dat u niet kende, zal tot u snellen ter wille van **JHWH**, uw God, en van de Heilige van Israël, omdat Hij u verheerlijkt heeft.

⁶ Zoekt **JHWH**, terwijl Hij Zich laat vinden; roept Hem aan, terwijl Hij nabij is. ⁷ Laat de goddeloze zijn weg verlaten en de ongerechte man zijn gedachten en laat hij zich bekeren tot **JHWH**, dan zal Hij Zich over hem ontfermen - en tot onze God, want Hij vergeeft veelvuldig. ⁸ Want mijn gedachten zijn niet uw gedachten en uw wegen zijn niet mijn wegen, luidt het woord van **JHWH**. ⁹ Want zoals de hemelen hoger zijn dan de aarde, zo zijn mijn wegen hoger dan uw wegen en mijn gedachten dan uw gedachten. ^{10(D)} Want zoals de regen en de sneeuw van de hemel neerdaalt en daardoor niet weerkeert, maar doorvochtigt eerst de aarde en maakt haar vruchtbaar en doet haar ontkiemen en geeft zaad aan de zaaier en brood aan de eter, ¹¹ zo zal mijn woord, dat uit mijn mond uitgaat, ook zijn; het zal niet leeg tot Mij weerkeren, maar het zal doen wat Mij bejaagt en dat volbrengen, waartoe Ik het zend. ¹² Want in vreugde zult u uittrekken en in vrede geleid worden; de bergen en de heuvelen zullen voor u uitbreken in gejuich en alle bomen van het veld zullen in de handen klappen. ¹³ Voor een doornstruik zal een cipres opschieten, voor een distel zal een mirt opschieten, en het zal **JHWH** zijn tot een naam, tot een eeuwig teken, dat niet uitgeroeid zal worden.

Het heil ook voor de vreemdelingen

56 ¹ Zo zegt **JHWH**: Onderhoudt het recht en doet gerechtigheid, want mijn heil staat gereed om te komen en mijn gerechtigheid om zich te openbaren. ² Gezegend is de sterveling die dit doet, en het menskind dat daaraan vasthoudt; die acht geeft op de Sabbat, zodat hij hem niet ontheiligt, en

(A) 54:13 Joh. 6:45. (B) 55:1 Opb. 21:6; 22:17. (C) 55:3 Hand. 13:34. (D) 55:10 2Cor. 9:10.

acht geeft op zijn hand, zodat zij niets kwaads doet. ³Laat dan de vreemdeling die zich bij **JHWH** aansloot, niet zeggen: **JHWH** zal mij zeker afzonderen van zijn volk; en laat de ontmande niet zeggen: Zie, ik ben een dorre boom. ⁴Want zo zegt **JHWH** van de ontmanden, die mijn Sjabbatten onderhouden en verkiezen wat Mij behaagt en vasthouden aan mijn verbond: ⁵Ik geef hun in mijn huis en binnen mijn muren een gedenkteken en een naam, beter dan zonen en dochters; Ik geef hun een eeuwige naam, die niet uitgeroeid zal worden. ⁶En de vreemdelingen die zich bij **JHWH** aansloten om Hem te dienen, en om de naam van **JHWH** lief te hebben, om Hem tot knechten te zijn, allen die de Sjabbat onderhouden, zodat zij hem niet ontheiligen, en die vasthouden aan mijn verbond: ^{7(A)} hen zal Ik brengen naar mijn heilige berg en Ik zal hun vreugde bereiden in mijn huis van gebed; hun brandoffers en hun slachtoffers zullen aange-naam zijn op mijn altaar, want mijn huis zal een huis van gebed heten voor alle volken. ⁸Het woord van de Heer **JHWH**, die de verdrevenen van Israël bijeenbrengt, luidt: Ik zal daartoe nog meerderen bijeenbrengen, dan er al toegebracht zijn.

Wee de goddelozen!

⁹Alle dieren van het veld, komt om te eten, alle dieren in het woud! ¹⁰De wachters zijn blind, zij allen hebben geen kennis, zij zijn allen stomme honden, die niet kunnen blaffen; dromend liggen zij neer, zij hebben de sluimering lief. ¹¹En deze honden zijn vraatzuchtig, zij kennen geen verzadiging; zij zijn herders, die niet weten acht te geven, zij wenden

zich allen naar hun eigen weg, ieder naar zijn gewin, niemand uitgezonderd.

¹²Komt, (zeggen zij:) ik zal wijn halen en laten wij bedwelmende drank zwelgen, en de dag van morgen zal zijn als die van vandaag, nog veel geweldiger.

57 ¹De rechtvaardige komt om en er is niemand, die het zich aantrekt, en de vromen worden weggerukt, terwijl niemand er acht op slaat, want vanwege de boosheid wordt de rechtvaardige weggerukt; hij gaat in vrede; ²zij die de rechte weg bewandeld hebben, rusten op hun bedden. ³Maar, u, nadert hier, kinderen van een tovenares, nageslacht van echtbreker en overspelster. ⁴Over wie maakt u zich vrolijk, tegen wie spert u de mond open, steekt u de tong uit? bent u geen kinderen van de zonde, leugengebroed? ⁵U, die in wellust ontbrandt bij de terebinten, onder elke groene boom; die de kinderen slacht in de dalen, in de rotsspleten; ⁶bij de gladde stenen in het dal is uw deel; ja, die zijn uw lot; ook daarvoor hebt u plengoffer uitgegoten, spijs-offer gebracht. Zou Ik daarmee vrede hebben? ⁷Op een hoge en verheven berg hebt u uw bed opgeslagen; ook daarheen bent u opgeklommen om slachtoffers te brengen. ⁸En achter deur en post hebt u uw herinneringstekens gesteld, want buiten Mij om hebt u uw bed opgeslagen en bent opgeklommen, hebt u uw bed ruim gemaakt; u hebt u loon bedongen van hen met wie u naar bed bent geweest en die u hebt liefgehad, van wie u de schaamte hebt gezien. ⁹U kwam met olie tot de Moloch, u bereidde overvloed van zalven; u zond uw boden uit tot in de verte, ja, u verlaagde uzelf tot in het dodenrijk. ¹⁰Door uw verre tocht werd u moede, toch hebt u niet gezegd: Ik geef

(A) 56:7 Mat. 21:13; Mar. 11:17; Luk. 19:46.

het op. Nieuwe kracht hebt u gevonden; daarom werd u niet uitgeput. ¹¹En voor wie vreesde u en was u zo bang, dat u trouweloos werd en aan Mij niet gedacht hebt, zonder u daarvan iets aan te trekken? Zweeg Ik niet en dat van overlang, zodat u Mij niet vreesde? ¹²Ik zal bekendmaken, wat uw gerechtigheid en uw werken zijn: zij zullen u niets baten; ¹³wanneer u schreeuwt, mag uw godenvergadering u redden. Maar de wind neemt hen allen op, een tocht vaagt hen weg. Maar wie bij Mij schuilt, zal het land beërven en mijn heilige berg bezitten.

Troost voor verbrijzelden

¹⁴Hij zegt: Verhoogt, verhoogt, bereidt de weg. Verwijdert de struikelblokken van de weg van mijn volk. ¹⁵Want zo zegt de Hoge en Verhevene, die in eeuwigheid troont en wiens naam de Heilige is: In den hoge en in het heilige woon Ik en bij de verbrijzelde en nederige van geest, om de geest van de nederigen en het hart van de verbrijzelden te doen opleven. ¹⁶Want Ik zal niet altijd twisten noch voor eeuwig toornig zijn, anders zou de geest voor mijn aangezicht bezwijken, terwijl Ik toch zelf de levensadem heb gegeven. ¹⁷Om de ongerechtigheid van zijn hebzucht was Ik toornig en sloeg het (volk), terwijl Ik Mij in toorn verborg, maar het keerde zich af en ging zijn eigen gekozen weg. ¹⁸Zijn wegen heb Ik gezien, maar Ik zal het genezen, het leiden, en het weer vertroosting schenken, namelijk aan de treurenden ervan. ^{19(A)} Ik schep de vrucht van de lippen: vrede, vrede voor hem die verre, en voor hem die nabij is, zegt **JHWH**; en Ik zal hem genezen. ²⁰Maar de goddelozen zijn als de zee, zo opgezweept, dat

zij niet tot rust kan komen, en wier wateren slijk en modder opwoelen.

^{21(B)} De goddelozen, zegt mijn God, hebben geen vrede.

Het vasten en de Sjabbat

58 ¹Roep luidkeels, houd niet in, verhef uw stem als een sjofar en maak mijn volk zijn overtreding bekend en het huis van Jakob zijn zonden. ²Wel zoeken zij Mij dag aan dag en hebben zij een welgevallen aan de kennis van mijn wegen, als een volk dat gerechtigheid doet en het recht van zijn God niet veronachtzaamt. Zij vragen Mij rechtvaardige verordeningen, zij hebben er een welgevallen aan tot God te naderen. ³Waarom vasten wij, als u er toch niet op let: *verootmoedigen* wij ons, als u er toch geen acht op slaat?

Zie, op uw vastendag doet u zaken en drijft u al uw arbeiders aan. ⁴Zie, tot ruzie en tot strijd vast u en om te slaan met slechte vuist; u vast heden niet om uw stem in den hoge te doen horen. ⁵Zou dit het vasten zijn, dat Ik verkies, een dag, waarop de mens zichzelf *verootmoedigt*: dat hij zijn hoofd laat hangen als een rietstengel en zich rouwgewaad en as tot een bed spreidt? Noemt u dat een vasten, dat een dag die **JHWH** aangenaam is? ⁶Is dit niet het vasten dat Ik verkies: de boeien van de goddeloosheid los te maken, de banden van het juk te ontbinden, verdrukten vrij te laten en elk juk te verbreken? ^{7(C)} Is het niet, dat u voor de hongerige uw brood breekt en *arme* zwervelingen in uw huis brengt, ja, als u een naakte ziet, dat u hem bekleedt en u niet onttrekt aan uw eigen vlees en bloed? ⁸Dan zal uw licht doorbreken als de dageraad en uw wond zich spoedig sluiten; uw heil zal voor u uit

(A) 57:19 Efez. 2:17. (B) 57:21 Jes. 48:22. (C) 58:7 Mat. 25:34.

gaan, de heerlijkheid van **JHWH** zal uw achterhoede zijn. ⁹Als u dan roept, zal **JHWH** antwoorden; als u om hulp roept, zal Hij zeggen: Hier ben Ik. Wanneer u uit uw midden het juk wegdoet, het wijzen met de vinger en het spreken van boosheid nalaat, ¹⁰wanneer u de hongerige schenkt wat u zelf begeert en de verdrukten verzadigt, dan zal in de duisternis uw licht opgaan en uw donkerheid zal zijn als de middag. ¹¹En **JHWH** zal u voortdurend leiden, u in dorre streken verzadigen en uw gebeente krachtig maken; dan zult u zijn als een besproeide hof en als een bron, waarvan het water niet teleurstelt. ¹²En zij die bij u horen zullen de overoude puinhopen herbouwen, de grondvesten van vorige geslachten zult u herstellen, en men zal u noemen: Hersteller van bressen, Herbouwer van straten.

¹³Indien u niet over de Sjabbat heenloopt door uw zaken te doen op mijn heilige dag, maar de Sjabbat een verlustiging noemt, de heilige dag van **JHWH** van gewicht, en die eert door noch uw gewone bezigheden te doen, noch uw zaken te behartigen, of ijdele taal uit te slaan, ¹⁴dan zult u zich verlustigen in **JHWH** en Ik zal u doen rijden over de hoogten van de aarde en u doen genieten het erfdeel van uw vader Jakob, want de mond van **JHWH** heeft het gesproken.

Geen verlossing zonder bekering

59 ¹Zie, de hand van **JHWH** is niet te kort om te verlossen, en zijn oor niet te onmachtig om te horen; ²maar uw ongerechtigheden zijn het, die scheiding brengen tussen u en uw God, en uw zonden doen zijn aangezicht voor u verborgen zijn, zodat Hij niet hoort. ⁽¹⁾ ³Want

uw handen zijn met bloed bevekt en uw vingers met ongerechtigheid; uw lippen spreken leugen, uw tong prevelt onrecht. ⁴Er is niemand die een gegronde aanklacht indient, en niemand die naar waarheid richt; zij vertrouwen op ijdelheid, spreken valsheid, gaan zwanger van moeite en baren onheil. ⁵Zij broeden eieren van giftige slangen uit en weven spinnenwebben. Wie van hun eieren eet, zal sterven; als er een ingedrukt wordt, berst er een adder uit. ⁶Hun webben deugen niet tot kleding, en met hun maaksels kunnen zij zich niet bedekken; hun maaksels zijn maaksels van boosheid, en gewelddaden zijn in hun handen. ^{7(A)} Hun voeten snellen naar het kwade en haasten zich om onschuldig bloed te vergieten; hun gedachten zijn onheils-gedachten, verwoesting en verderf zijn op hun wegen. ⁸De weg van vrede kennen zij niet, en er is geen recht in hun sporen; zij gaan langs kronkelpaden; niemand die ze betreedt, kent vrede.

⁹Daarom blijft het recht ver van ons en de gerechtigheid bereikt ons niet. Wij wachten op licht en zie, er is duisternis; op stralende helderheid en wandelen in dichte donkerte. ¹⁰Wij tasten als blinden langs de wand, als wie geen ogen hebben, tasten wij; wij struikelen op de middag als in de schemering, wij zijn in de kracht van ons leven aan doden gelijk. ¹¹Wij grommen allen als beren en kiren droevig als duiven; wij wachten op recht, maar het is er niet; op verlossing, maar zij blijft verre van ons. ¹²Want onze overtredingen zijn talrijk voor U en onze zonden *getuigen* tegen ons; van onze overtredingen zijn wij ons bewust en onze ongerechtigheden kennen wij: ¹³overtreden, verloochenen van **JHWH**,

⁽¹⁾ 59:2 Zie 1 Johannes 1:9.

^(A) 59:7 Rom. 3:15-17.

afvallen van onze God, spreken van onderdrukking en afwijking, zwanger gaan van leugentaal en die uit het binnenste voortbrengen. ¹⁴Het recht wordt teruggedrongen en de gerechtigheid blijft verre staan, want de waarheid struikelt op het plein en oprechtheid vindt geen ingang. ¹⁵Zo ontbreekt de waarheid en wie wijkt van het kwade, wordt het slachtoffer van uitbuiting.

Maar **JHWH** zag het en het was kwaad in zijn ogen, dat er geen recht was. ¹⁶(A) Hij zag, dat er niemand was, en Hij ontzette Zich, omdat niemand tussenbeide trad. Toen bracht zijn arm Hem hulp en zijn gerechtigheid ondersteunde Hem; ¹⁷(B) Hij bekleedde Zich met gerechtigheid als met een pantser en de helm van het heil was op zijn hoofd; Hij bekleedde Zich met wraak als met een gewaad en Hij hulde Zich in ijver als in een mantel. ¹⁸Naar de daden zal Hij vergelden: grimmigheid aan zijn tegenstanders, vergelding aan zijn vijanden; aan de kustlanden zal Hij vergelding doen. ¹⁹En men zal vanwaar de zon ondergaat voor de naam van **JHWH** ontzag hebben en vanwaar zij opgaat zijn heerlijkheid, want Hij komt als een onstuimige rivier, door de adem van **JHWH** voortgezweept. ²⁰(C) Maar als Verlosser komt Hij voor Sion en voor wie zich in Jakob van overtreding bekeren, luidt het woord van **JHWH**. ²¹En wat Mij aangaat, dit is mijn verbond met hen, zegt **JHWH**. Mijn Geest, die op u is, en mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, zullen niet wijken uit uw mond noch uit de mond van uw kroost, noch uit de mond van het kroost van uw kroost, zegt **JHWH**, van nu aan tot in eeuwigheid.

Sions heerlijkheid

60 ¹Sta op, word verlicht, want uw licht komt en de heerlijkheid van **JHWH** gaat over u op. ²Want zie, duisternis zal de aarde bedekken en donkerheid de natiën, maar over u zal **JHWH** opgaan en zijn heerlijkheid zal over u gezien worden. ³Volken zullen opgaan naar uw licht en koningen naar uw stralende opgang.

⁴Hef uw ogen op en zie rondom: zij allen verzamelen zich, komen tot u; uw zonen komen van verre en uw dochters worden op de heup aangedragen. ⁵Dan zult u het zien en stralen van vreugde; uw hart zal zich ontroerd verruimen, want tot u zal de rijkdom van de zee zich wenden, het vermogen van de volken zal tot u komen. ⁶Een menigte kamelen zal u overdekken, jonge kamelelen van Midjan en Efa; uit Seba zullen zij allen komen; goud en wierook zullen zij aanbrengen en de roemrijke daden van **JHWH** blij verkondigen. ⁷Al de schapen van Kedar zullen zich voor u verzamelen, de rammen van Nebajot zullen zich u ten dienste stellen; zij zullen als een aangenaam offer op mijn altaar komen en aan mijn luisterrijk huis zal Ik luister verlenen.

⁸Wie zijn dezen, die als een wolk komen aangevlogen en als duiven naar hun til? ⁹Want op Mij zullen de kustlanden wachten; en de schepen van Tarsis zullen de eerste zijn om uw zonen van verre aan te brengen; hun zilver en goud voeren zij mee, tot eer van de naam van **JHWH**, van uw God, voor de Heilige van Israël, omdat Hij u luister verleend heeft. ¹⁰Vreemdelingen zullen uw muren herbouwen en hun koningen zullen u dienen, want in mijn toorn heb Ik u gesla-

(A) 59:16 Jes. 63:5. (B) 59:17 Efez. 6:14,17; 1Th. 5:8. (C) 59:20 Rom. 11:26.

gen, maar in mijn welbehagen heb Ik Mij over u ontfermd. ^{11(A)} En uw poorten zullen voortdurend openstaan, dag noch nacht zullen zij gesloten worden, opdat men tot u zal inbrengen het vermogen van de volken, terwijl hun koningen worden meegevoerd. ¹² Want het volk en het koninkrijk, die u niet willen dienen, zullen te gronde gaan, en die volken zullen zeker verwoest worden. ¹³ De heerlijkheid van de Libanon zal tot u komen, cipres, plataan en dennenboom samen, om de plaats van mijn heiligdom op te luisteren; en de plaats van mijn voeten zal Ik heerlijk maken. ^{14(B)} De zonen van uw verdrukkers zullen *ootmoedig* tot u komen, aan uw voeten zullen allen die u *gekweld* hebben zich neerwerpen en zij zullen u noemen: De stad van **JHWH**, het Sion van de Heilige van Israël. ¹⁵ Terwijl u vroeger verlaten was en gehaat, zodat niemand door u heentrok, zal Ik u stellen tot een eeuwige praal, tot een vreugde voor geslacht op geslacht. ¹⁶ En u zult de melk van de volken zuigen, ja koninklijke borsten zuigen, en u zult weten, dat Ik, **JHWH**, uw Redder ben en uw Verlosser, de Machtige van Jakob.

¹⁷ Voor koper zal Ik goud brengen, voor ijzer zilver, voor hout koper, voor stenen ijzer; Ik zal vrede tot uw overheid maken en gerechtigheid tot uw heerseres. ¹⁸ Van geen geweld zal in uw land meer gehoord worden, van verwoesting noch verderf in uw gebied; en u zult uw muren Heil noemen en uw poorten Lof. ^{19(C)} De zon zal u niet meer tot licht zijn bij dag, noch de maan tot een schijnsel voor u lichten; maar **JHWH** zal u tot een eeuwige licht zijn en uw God tot uw luster. ²⁰ Uw zon zal niet meer ondergaan en uw maan niet meer afnemen, want

JHWH zal u tot een eeuwige licht zijn en de dagen van uw rouw zullen ten einde zijn. ²¹ Uw volk zal geheel uit rechtvaardigen bestaan, voor altijd zullen zij het land bezitten: een scheut die Ik geplant heb, een werk van mijn handen, tot mijn verheerlijking. ²² De kleinste zal tot een geslacht worden en de geringste tot een machtig volk; Ik, **JHWH**, zal het te zijner tijd met haast volvoeren.

De heilbode

61 ^{1(D)} De Geest van de Heer **JHWH** is op mij, omdat **JHWH** mij gezalfd heeft; Hij heeft mij gezonden om een blijde boodschap te brengen aan *ootmoedigen*, om te verbinden gebrokenen van hart, om voor gevangenen vrijlating uit te roepen en voor hen die gebonden zijn opening van de gevangenis; ^{2(E)} om uit te roepen een jaar van het welbehagen van **JHWH** en een dag van de wraak van onze God; om alle treurenden te troosten, ³ om over de treurenden van Sion te beschikken, dat men hun hoofdsieraad in plaats van as zal geven, vreugdeolie in plaats van rouw, een lofgewaad in plaats van een treurende geest. En men zal hen noemen: Terebinten van de gerechtigheid, een planting van **JHWH**, tot zijn verheerlijking. ⁴ Zij zullen de overoude puinhopen herbouwen, het verwoeste uit vroeger tijd doen herrijzen en de steden vernieuwen, die in puin liggen, die verwoest hebben gelegen van geslacht op geslacht. ⁵ Vreemden zullen gereed staan om voor u de kudden te weiden, vreemdelingen zullen uw akkerlieden en uw wijngaardeniers zijn; ⁶ maar u zult priesters van **JHWH** heten, dienaars van onze God genoemd worden; u zult het vermogen van de volken genieten en u op

(A) 60:11 Opb. 21:25,26. (B) 60:14 Opb. 3:9. (C) 60:19 Opb. 21:23; 22:5. (D) 61:1 Mat. 11:5; Luk. 7:22; 4:18,19. (E) 61:2 Mat. 5:4.

hun heerlijkheid beroemen. ⁷In plaats van uw schande ontvangt u dubbele vergoeding en in plaats van smaad zullen zij jubelen over hun deel; zo zullen zij dan in hun land dubbele vergoeding verkrijgen, blijvende vreugde zal hun ten deel vallen. ⁸Want Ik, **JHWH**, heb het recht lief. Ik haat onrechtmatige roof, Ik zal hun stipt hun loon geven en een eeuwig verbond met hen sluiten. ⁹En hun nageslacht zal onder de volken vermaard zijn en hun nakomelingschap te midden van de natiën; allen die hen zien, zullen erkennen, dat zij het nageslacht zijn, dat **JHWH** gezegend heeft.

^{10(A)} Ik verheug mij zeer in **JHWH**, mijn ziel juicht in mijn God, want Hij heeft mij bekleed met de klederen van het heil, met de mantel van de gerechtigheid heeft Hij mij omhuld, zoals een bruidegom, die zich als een priester het hoofdsieraad ombindt, en zoals een bruid, die zich met haar versierselen tooit. ¹¹Want zoals de aarde haar gewas voortbrengt en een hof zijn zaaisel doet ontkiemen, zo zal de Heer **JHWH** gerechtigheid en lof doen ontkiemen voor het oog van alle volken.

Sions heil komt

62 ¹Om Sions wil zal ik niet zwijgen en om Jeruzalems wil zal ik niet rusten, totdat zijn heil opgaat als een lichtglans en zijn verlossing als een brandende fakkel. ²Volken zullen uw heil zien, alle koningen uw heerlijkheid en men zal u noemen met een nieuwe naam, die de mond van **JHWH** zal bepalen; ³u zult een sierlijke kroon in de hand van **JHWH** zijn, een koninklijke tulband in de hand van uw God. ⁴Men zal u niet meer noemen: Verlatene, en men

zal uw land niet meer noemen: Woesteland; maar u zult genoemd worden: Mijn Welgevallenen, en uw land: Gehuwde. Want **JHWH** heeft een welgevalle aan u, en uw land wordt ten huwelijk genomen. ⁵Want zoals een jongeman een maagd huwt, zullen uw zonen u huwen, en zoals de bruidegom zich over de bruid verheugt, zal uw God Zich over u verheugen.

⁶Op uw muren, o Jeruzalem, heb Ik wachters aangesteld, die de hele dag en de hele nacht nimmer zullen zwijgen. U, die **JHWH** indachtig maakt, gunt u geen rust. ⁷En laat Hem geen rust, totdat Hij Jeruzalem grondvest en het stelt tot een lof op aarde. ⁸**JHWH** heeft gezworen bij zijn rechterhand en bij zijn sterke arm: Nooit zal Ik uw koren meer aan uw vijanden tot voedsel geven en nooit zullen vreemdelingen meer de most drinken, waarvoor u gezwogen hebt; ⁹maar zij die het oogsten, zullen het eten en **JHWH** loven, en zij die hem inzamelen, zullen hem drinken in de voorhoven van mijn heiligdom.

¹⁰Trekt, trekt door de poorten, bereidt de weg voor het volk, baant, baant de weg, zuivert hem van stenen, heft een bannier omhoog boven de volken. ^{11(B)} Want **JHWH** doet het horen tot het einde van de aarde: Zegt tot de dochter van Sion: zie, uw heil komt; zie, zijn loon is bij Hem en zijn vergelding gaat voor Hem uit. En men zal hen noemen: ¹²"Het heilige volk, de verlost van **JHWH**"; en u zult genoemd worden: "verlangde, niet verlaten stad".

Het wraakgericht van JHWH

63 ^{1(C)} Wie is het, die van Edom komt, in helrode klederen van Bosra, die daar praalt in zijn gewaad, fier

(A) 61:10 Opb. 21:2. (B) 62:11 Jes. 40:10; Opb. 22:12. (C) 63:1 Jes. 34:5-17; Jer. 49:7-22; Eze. 25:12-14; 35:1-15; Amos 1:11,12; Ob. 1:1-14; Mal. 1:2-5.

voortschrijdt in zijn grote kracht? Ik ben het, die in gerechtigheid spreek, machtig om te verlossen.

²Waarom is dat rood aan uw gewaad, en zijn uw klederen als die van iemand die de wijnpers treedt? ^{3(A)} Ik heb de pers alleen getreden en van de volken was niemand bij Mij, Ik trad hen in mijn toorn en vertrad hen in mijn grimmigheid; toen spatte hun bloed op mijn klederen en ik bevulde mijn hele gewaad. ⁴Want een dag van wraak had Ik in de zin en het jaar van mijn verlossing was gekomen. ^{5(B)} En Ik zag rond, maar er was geen helper; Ik ontzette Mij, maar niemand bood steun. Toen verschaftte mijn arm Mij hulp en mijn grimmigheid ondersteunde Mij. ⁶En Ik vertrapte volken in mijn toorn, maakte hen dronken in mijn grimmigheid en deed hun bloed ter aarde stromen.

Het gebed van een boeteling

⁷Ik zal de gunstbewijzen van **JHWH** vermelden, de roemrijke daden van **JHWH**, naar alles wat **JHWH** ons heeft gedaan en naar de grote goedheid tegenover het huis van Israël, welke Hij het betoond heeft naar zijn barmhartigheid en naar zijn vele gunstbewijzen. ⁸Hij zei: Zij zijn toch mijn volk, kinderen, die niet trouweloos worden, en Hij werd hun tot een Verlosser. ⁹In al hun benauwdheid was ook Hij benauwd, en de Engel van zijn aangezicht heeft hen gered. In zijn liefde en in zijn medelijden heeft Hij zelf hen verlost en Hij hief hen op en droeg hen al de dagen van ouds.

¹⁰Maar zij waren weerspannig en bedroefden zijn heilige Geest; daarom veranderde Hij voor hen in een vijand. ¹¹Hij zelf streed tegen hen. Maar Hij

dacht aan de dagen van ouds, aan Mozes, aan zijn volk.

Waar is Hij, die de herders van zijn kudde voerde uit de wateren? Waar is Hij, die zijn heilige Geest in hun binnenste gaf? ^{12(C)} Die zijn luisterrijke arm aan de rechterhand van Mozes deed gaan, die vóór hen de wateren kliefde om Zich een eeuwige naam te maken; ¹³die hen deed gaan door de waterdiepten? Evenmin als een paard in de woestijn struikelden zij; ¹⁴als aan het vee, dat afdaalt in de vallei, gaf de Geest van **JHWH** hun rust. Zo hebt U uw volk geleid om U een luisterrijke naam te maken.

¹⁵Kijk uit de hemel en zie uit uw heilige en luisterrijke woning. Waar zijn uw ijver en uw machtige daden? Uw innerlijke bewogenheid en uw ontferming hebben zich tegenover mij niet laten gelden.

¹⁶U immers bent onze Vader; want Abraham weet van ons niet en Israël kent ons niet; U, **JHWH**, bent onze Vader, onze Verlosser van vroeger is uw naam. ¹⁷Waarom liet U ons afdwalen, **JHWH**, van uw wegen, waarom verhardde U ons hart, zodat wij geen ontzag voor U hadden? Keer weer ter wille van uw knechten, de stammen van uw erfdeel. ¹⁸Voor een korte tijd is uw heilig volk in het bezit daarvan geweest; onze tegenstanders hebben uw heiligdom vertrappt; ¹⁹wij zijn geworden als degenen over wie U vanouds niet hebt geheerst, over wie uw naam niet is uitgeroepen.

64 ¹Och, dat U de hemel scheurde, dat U neerdaalde, dat voor uw aangezicht de bergen wankelden, ²zoals vuur rijshout in vlam zet, zoals vuur water doet overkoken - om uw tegenstanders uw naam te doen kennen, zodat de volken voor uw aangezicht sidde-

(A) 63:3 a Opb. 14:20; 19:15. 63:3 b Opb. 19:13. (B) 63:5 Jes. 59:16. (C) 63:12 Ex. 14:21.

ren, ^{3(A)} daar U geweldige daden verricht, die wij niet verwachtten; dat U neerdaalde, zodat de bergen voor uw aangezicht wankelden! ⁴Ja, van vroeger heeft men het niet gehoord noch vernomen, geen oog heeft gezien een God buiten U, die optreedt ten behoeve van wie op Hem wacht. ⁵U komt hem tegemoet, die met vreugde gerechtigheid doet, hun die op uw wegen aan U denken.

Zie, U bent toornig geweest, omdat wij zondigden; in die toestand verkeerden wij lange tijd, en zouden wij dan verlost worden? ⁶Wij zijn allen geworden als een onreine, al onze gerechtigheden als een bevuild kleed; wij vielen allen af als het loof en onze ongerechtigheden voerden ons weg als de wind. ⁷Er was niemand die uw naam aanriep, die zich beijverde om aan U vast te houden. Want U hebt uw aangezicht voor ons verborgen en ons aan de macht van onze ongerechtigheden prijsgegeven.

⁸Maar nu, **JHWH**, U bent onze Vader; wij zijn het leem, U bent onze Formeerder en wij allen zijn het werk van uw hand. ⁹O **JHWH**, wees niet bovenmatig boos en gedenk niet altijd de ongerechtigheid. Zie, zie toch: wij allen zijn uw volk. ¹⁰Uw heilige steden zijn een woestijn geworden, Sion is een woestijn geworden, Jeruzalem een wildernis. ¹¹Ons heilig en luisterrijk huis, waar onze vaders U loofden, werd een prooi van de vlammen en al wat ons dierbaar was, een puinhoop. ¹²Zult U Zich hierbij inhouden, o **JHWH**? Zult U zwijgen en ons bovenmate *verdrukken*?

*Het antwoord van **JHWH***

65 ^{1(B)} Te raadplegen was Ik voor hen die naar Mij niet vroegen, te vinden voor hen die Mij niet zochten; Ik

zei tot een volk dat mijn naam niet aanriep: Hier ben Ik, hier ben Ik. ^{2(C)} De hele dag breidde Ik mijn armen uit naar een opstandig volk, dat volgens eigen overleggingen wandelde op een weg, die niet goed is; ³een volk, dat Mij voortdurend openlijk boos maakt door te offeren in de hoven en offers te ontsteken op de tichelstenen; ⁴die in de graven zitten en op verborgen plaatsen overnachten; die vlees van varkens eten en in wier vaatwerk verfoeilijk voedsel is; ⁵die zeggen: Blijf daar, nader mij niet, want ik ben voor u ongenaakbaar. Dezen zijn een rook in mijn neus, een vuur dat de hele dag brandt. ⁶Zie, het staat vóór Mij geschreven, Ik zal niet zwijgen, voordat Ik het vergolden heb; ja, Ik zal hun de vergelding in de schoot werpen ⁷voor uw ongerechtigheden en de ongerechtigheden van uw vaders tezamen, zegt **JHWH**; omdat zij offers hebben ontstoken op de bergen, en op de heuvels Mij hebben gehoond, daarom zal Ik hun allereerst het loon in hun schoot toemeten.

⁸Zo zegt **JHWH**: Zoals men, wanneer er nog sap in een druiventros gevonden wordt, zegt: Verderf hem niet, want er ligt een zegen in - zo zal Ik doen ter wille van mijn knechten, dat Ik niet alles zal verderven. ⁹En Ik zal uit Jakob nakomelingschap doen voortkomen en uit Juda een erfgenaam voor mijn bergen; mijn uitverkorenen zullen ze bezitten en mijn knechten zullen daar wonen. ^{10(D)} Saron zal tot een weide voor schapen worden en het dal Achor tot een ligplaats voor runderen, voor mijn volk dat Mij zoekt.

¹¹Maar u die **JHWH** verlaat, die mijn heilige berg vergeet, die voor Gad een tafel aanricht en voor Meni mengdrank schenkt: ¹²Ik zal u voor het zwaard be-

(A) 64:3 1Cor. 2:9. (B) 65:1 Rom. 10:20. (C) 65:2 Rom. 10:21. (D) 65:10 Joz. 7:24-26.

stemmen en u zult allen moeten neerknielen om geslacht te worden, omdat u niet *geantwoord* hebt, toen Ik riep, en niet gehoord hebt, toen Ik sprak, maar gedaan hebt wat kwaad is in mijn ogen en verkozen hebt wat Mij misshaagt.

¹³ Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, mijn knechten zullen eten, maar u zult honger hebben; zie, mijn knechten zullen drinken, maar u zult dorst hebben; zie, mijn knechten zullen zich verheugen, maar u zult beschaamd staan; ¹⁴ zie, mijn knechten zullen jubelen van vreugde in hun hart, maar u zult schreeuwen van verdriet in uw hart en van gebrokenheid van geest zult u jammeren. ¹⁵ En u zult uw naam tot een vloekwoord achterlaten voor mijn uitverkorenen, en de Heer **JHWH** zal u doden; maar zijn knechten zal Hij met een andere naam noemen, zodat wie zich in het land zegent, ¹⁶ zich zal zegenen in de God van de waarheid, en wie in het land zweert, zal zweren bij de God van de waarheid; want de vroegere benauwdheden zijn vergeten, ja, zijn verborgen voor mijn ogen.

^{17(A)} Want zie, Ik schep nieuwe hemelen en een nieuwe aarde; aan wat vroeger was, zal niet gedacht worden, het zal niemand in de zin komen. ¹⁸ Maar u zult u verheugen en juichen voor eeuwig over wat Ik schep, want zie, Ik schep Jeruzalem tot jubel en zijn volk tot blijdschap. ^{19(B)} En Ik zal juichen over Jeruzalem en Mij verheugen over mijn volk. En daarin zal niet meer gehoord worden het geluid van gekerm of van geschreeuw. ²⁰ Daar zal niet langer een zuigeling zijn, die slechts weinige dagen leeft, noch een grijsaard, die zijn dagen niet voleindigt, want de jongeman zal als

honderdjarige sterven, zelfs de zondaar zal eerst als honderdjarige door de vloek getroffen worden.

²¹ Zij zullen huizen bouwen en die bewonen, wijngaarden planten en de vrucht daarvan eten; ²² zij zullen niet bouwen, opdat een ander er zal wonen; zij zullen niet planten, opdat een ander het zal eten, want als de levensduur van de bomen zal de leeftijd van mijn volk zijn en van het werk van hun handen zullen mijn uitverkorenen genieten. ²³ Zij zullen niet tevergeefs zwegen en geen kinderen voortbrengen tot een vroegtijdige dood, want zij zullen een door **JHWH** gezegend geslacht zijn, en hun nakomelingen met hen. ²⁴ En het zal geschieden, dat Ik *antwoorden* zal, voordat zij roepen; terwijl zij nog spreken, zal Ik verhoren. ^{25(C)} De wolf en het lam zullen samen weiden en de leeuw zal stro eten als het rund, en de slang zal stof tot voedsel hebben; zij zullen geen kwaad doen noch verderf stichten op heel mijn heilige berg, zegt **JHWH**.

*De tempeldienst van
de goddelozen veroordeeld*

66 ^{1(D)} Zo zegt **JHWH**: De hemel is mijn troon en de aarde de voetbank van mijn voeten, waar zou dan het huis zijn, dat u Mij zou bouwen, en waar de plaats van mijn rust? ² Dit alles heeft immers mijn hand gemaakt en zo is dit alles ontstaan, luidt het woord van **JHWH**; op zulke mensen sla Ik acht: op de *ellendige*, de verslagene van geest en wie voor mijn woord beeft. ³ Wie een stier slacht, verslaat een mens; wie een schaap offert, breekt een hond de nek; wie spijsoffer brengt, (offert) varkensbloed; wie wierook ten gedenkoffer ont-

(A) 65:17 Jes. 66:22; 2Pet. 3:13; Opb. 21:1. (B) 65:19 Opb. 21:4. (C) 65:25 Jes. 11:6-9. (D) 66:1 Mat. 5:34-35; 23:22; Hand. 7:49-50.

steekt, prijst een afgod. Zoals zij hun eigen wegen verkozen hebben en hun ziel in hun gruwelen plezier schept, ⁴zo zal Ik hun ongeluk verkiezen en dat waar zij bang voor zijn, over hen brengen, omdat niemand *geantwoord* heeft, toen Ik riep, en zij niet gehoord hebben, toen Ik sprak, maar gedaan hebben wat kwaad is in mijn ogen en verkozen waar Ik misnoegen in heb.

Het eindgericht

⁵Hoort het woord van **JHWH**, u die voor zijn woord beeft: Uw broeders die u haten, die u verstoten omwille van mijn naam, zeggen: Laat **JHWH** zijn heerlijkheid tonen, opdat wij uw vreugde zien. Maar zij zelf zullen beschaamd staan. ⁶Er klinkt gedruis uit de stad! Het klinkt uit de tempel! De stem van **JHWH**, die vergelding brengt over zijn vijanden!

^{7(A)}Voordat zij pijn kreeg, heeft zij gebaard; voordat de weeën haar overvielen, heeft zij een zoon ter wereld gebracht. ⁸Wie heeft zo iets gehoord, wie heeft iets dergelijks gezien? Wordt een land op één dag voortgebracht of een volk op eenmaal geboren? Maar Sion heeft nauwelijks barensweeën gekregen, of zij baarde haar kinderen. ⁹Zou Ik ontsluiten en niet doen baren? zegt **JHWH**. Of ben Ik een, die doet baren en toesluit? zegt uw God.

¹⁰Verheugt u met Jeruzalem en juicht over haar, u allen die haar liefhebt. Verheugt u over haar met blijdschap, u allen die over haar treurt, opdat u zuigt en u laaft aan haar vertroostende borst, ¹¹opdat u met volle teugen u laaft aan haar rijke moederborst.

¹²Want zo zegt **JHWH**: Zie, Ik doe haar de vrede toestromen als een rivier en de heerlijkheid van de volken als een over-

volle beek; dan zult u zuigen, u zult op de heup gedragen en op de knieën gekoesterd worden. ¹³Zoals iemands moeder hem troost, zo zal Ik u troosten, ja, in Jeruzalem zult u getroost worden. ¹⁴Als u het ziet, zal uw hart zich verheugen, en uw gebeente zal groeien als het jonge groen; de hand van **JHWH** zal zich aan zijn knechten doen kennen en Hij zal toornen op zijn vijanden.

¹⁵Want zie, **JHWH** zal komen als vuur en zijn wagens zullen zijn als een storm, om zijn toorn te openbaren in gloed en zijn dreiging in vuurvlammen. ¹⁶Te vuur en te zwaard zal **JHWH** oordeel oefenen over al wat leeft, en de door **JHWH** verslagenen zullen talrijk zijn. ¹⁷Zij, die zich heiligen en reinigen, om achter de ene man in het midden naar de hoven te gaan, die zwijnevlees eten, gruwelijke beesten en muizen, zullen tezamen verdwijnen, luidt het woord van **JHWH**.

¹⁸Want Ik (ken) hun werken en hun gedachten; (de tijd) komt om alle volken en talen bijeen te brengen; zij zullen komen en mijn heerlijkheid zien. ¹⁹Ik zal onder hen een teken doen en Ik zal uit hen de ontkomenen zenden naar de volken - naar Tarsis, Pul en Lud, die de boog spannen, naar Tubal en Jawan, de verre kustlanden, die de tijding over Mij niet hebben gehoord noch mijn heerlijkheid hebben gezien - opdat zij mijn heerlijkheid onder de volken verkondigen. ²⁰En zij zullen al uw broeders brengen uit alle volken als een offer voor **JHWH**; op paarden en op wagens, op draagstoelen; op muil dieren en op snelle kamelen, naar mijn heilige berg, naar Jeruzalem, zegt **JHWH**, zoals de Israëlieten het offer in rein vaatwerk naar het huis van **JHWH** brengen. ²¹En ook uit hen zal Ik er nemen tot priesters, tot Levieten, zegt

(A) 66:7 Opb. 12:5.

JHWH. ^{22 (A)} Want zoals de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, die Ik maken zal, voor mijn aangezicht zullen blijven bestaan, luidt het woord van **JHWH**, zo zal uw nageslacht en uw naam blijven bestaan. ²³ En het zal gebeuren van nieuwe maan tot nieuwe maan en van Sjabbat tot Sjabbat, dat al wat leeft zal komen

om zich voor mijn aangezicht neer te buigen, zegt **JHWH.** ^{24 (B)} Zij zullen uitgaan en de lijken zien van de mannen, die van Mij afvallig geworden zijn; want hun worm zal niet sterven, en hun vuur zal niet uitdoven, en zij zullen voor al wat leeft een afgrijzen zijn.

(A) **66:22** Jes. 65:17; 2Pet. 3:13; Opb. 21:1. (B) **66:24** Mar. 9:48.

Jeremia

Hebreeuws: Jir-me-jahoe (door JHWH aangewezen)

Opschrift

1 ¹De woorden van Jeremia, de zoon van Chilkia, uit het priestergeslacht te Anatot in het land van Benjamin; ²(A) tot wie het woord van **JHWH** kwam ten tijde van Josia, de zoon van Amon, de koning van Juda, in het dertiende jaar van zijn regering, ³(B) en verder ten tijde van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda, tot aan het einde van het elfde jaar van Sedekia, de zoon van Josia, de koning van Juda, tot de wegvoering van Jeruzalem in de vijfde maand.

De roeping van Jeremia

⁴Het woord van **JHWH** nu kwam tot mij: ⁵Voordat Ik u vormde in de moederschoot, heb Ik u gekend, en voordat u voortkwam uit de baarmoeder, heb Ik u geheiligd; tot een profeet voor de volkeren heb Ik u gesteld. ⁶Maar ik zei: Ach, Heer **JHWH**, zie, ik kan niet spreken, want ik ben jong. ⁷**JHWH** echter zei tot mij: Zeg niet, ik ben jong, want tot een ieder, tot wie Ik u zend, zult u gaan, en alles wat Ik u gebied, zult u spreken. ⁸Wees niet bang voor hen, want Ik ben met u om u te bevrijden, luidt het woord van **JHWH**. ⁹Toen strekte **JHWH** zijn hand uit en raakte mijn mond aan, en **JHWH** zei tot mij: Zie, Ik leg mijn woorden in uw mond; ¹⁰merk op, Ik stel u heden over de volken en de koninkrijken om uit te rukken en af te breken, om te vernietigen en te verwoesten, om te bouwen en te planten.

¹¹En het woord van **JHWH** kwam tot mij: Wat ziet u, Jeremia? Toen zei ik: Ik zie een amandeltwijg. ¹²Daarop zei **JHWH** tot mij: u hebt goed gezien, want Ik waak over mijn woord om dat te doen.

¹³En het woord van **JHWH** kwam voor de tweede keer tot mij: Wat ziet u? Toen zei ik: Ik zie een kokende pot, verschijnende van de noordzijde. ¹⁴Daarop zei **JHWH** tot mij: Uit het Noorden zal het onheil losbreken over alle inwoners van het land; ¹⁵want zie, Ik roep alle geslachten van de koninkrijken van het Noorden, luidt het woord van **JHWH**, en zij zullen komen en zetten elk zijn troonzetel in de poorten van Jeruzalem en tegen al zijn muren rondom en tegen al de steden van Juda; ¹⁶dan zal Ik mijn oordelen over hen uitspreken om al hun boosheid, dat zij Mij verlaten en voor andere goden offers ontstoken hebben, en zich hebben neergebogen voor de voortbrengselen van hun handen. ¹⁷u dan, maak u gereed, maak u op en spreek tot hen al wat Ik u gebieden zal; schrik niet van hen, opdat Ik u niet voor hen doe schrikken. ¹⁸En Ik, zie Ik zelf stel u heden tot een versterkte stad, een ijzeren zuil en een koperen muur tegen het hele land, tegen de koningen van Juda, zijn vorsten, zijn priesters en het volk van het land; ¹⁹al zullen zij tegen u strijden, zij zullen u niet overwinnen, want Ik ben met u, luidt het woord van **JHWH**, om u te bevrijden.

(A) 1:2 2Kon. 22:3-23:27; 2Kron. 34:8-35:19. (B) 1:3 a 2Kon. 23:36-24:7; 2Kron. 36:5-8. 1:3 b 2Kon. 24:18-25:21; 2Kron. 36:11-21.

De trouweloze echtgenote

2 ¹Het woord van **JHWH** nu kwam tot mij: ²Ga, predik ten aanhoren van Jeruzalem: Zo zegt **JHWH**: Ik gedenk de genegenheid van uw jeugd, de liefde van uw bruidstijd, toen u Mij gevolgd was in de woestijn, in onbezaaid land; ³Israël was **JHWH** geheiligd, de eersteling van zijn opbrengst; allen die daarvan wilden eten, zouden schuld op zich laden, onheil zou over hen komen, luidt het woord van **JHWH**.

⁴Hoort het woord van **JHWH**, o huis van Jakob en alle geslachten van het huis van Israël! ⁵Zo zegt **JHWH**: Wat voor onrecht hebben uw vaders in Mij gevonden, dat zij zich ver van Mij verwijderd hebben, en het nietige zijn achternagelopen, zodat zij tot niets zijn geworden; ⁶en dat zij niet zeiden: Waar is **JHWH**, die ons uit het land Egypte heeft gevoerd, die ons heeft geleid door de woestijn, een land van steppen en kuilen, een land van droogte en diepe duisternis, een land, waar niemand door trekt en geen mens woont? ⁷Ik bracht u toch in een vruchtbaar land om de vrucht en het goede daarvan te eten; maar toen u daar was gekomen, hebt u mijn land verontreinigd en mijn erfdeel tot een gruwel gemaakt. ⁸De priesters zeiden niet: Waar is **JHWH**; en zij die zich met de *Torah* bezighouden, wilden Mij niet kennen; de herders werden van Mij afvallig; de profeten profeteerden door Baäl en liepen hen die geen baat brengen, achterna. ⁹Daarom zal Ik nog met u een rechtsgeding voeren, luidt het woord van **JHWH**, ja, met uw kleinkinderen zal Ik een rechtsgeding voeren. ¹⁰Want steekt maar eens over naar de kustlanden van de Kittiers en ziet, zendt boden naar Kedar en geeft nauwlettend acht, ja, ziet, of iets dergelijks

gebeurd is; ¹¹heeft ooit een volk goden verruild? - en dat zijn toch geen goden! - maar mijn volk heeft zijn Eer verruild voor wat geen baat brengt. ¹²Ontzet u daarover, o hemelen, huivert en weest ten diepste ontroerd, luidt het woord van **JHWH**, ¹³want mijn volk heeft twee boze daden gedaan: Mij, de bron van levend water, hebben zij verlaten, om zichzelf bakken uit te hakken, gebroken bakken, die geen water houden. ¹⁴Is Israël een slaaf? Is hij een onvrij geborene? Waarom is hij dan tot een prooi geworden, ¹⁵waarover jonge leeuwen brullen, hun stem doen klinken? Ja, zij hebben zijn land tot een woestenij gemaakt, zijn steden zijn verbrand, zodat zij zonder inwoners zijn. ¹⁶Zelfs scheren de mensen van Nof en Tachpanches u de schedel kaal. ¹⁷Berokkent u dit niet uw afval van **JHWH**, uw God, ten tijde dat Hij u op de weg leidde? ¹⁸Nu dan, wat hebt u naar Egypte te gaan om het water van de Nijl te drinken? Of wat hebt u naar Assyrië te gaan om het water van de Eufraat te drinken? ¹⁹Laat uw boosheid u tuchtigen en uw afdwaling u kastijden; weet en zie, dat het boos en bitter is, dat u **JHWH** uw God hebt verlaten, en dat er bij u geen ontzag voor Mij is, luidt het woord van de Heer **JHWH** van de legermachten.

²⁰Want van ouds hebt u uw juk verbroken, uw banden verscheurd, en gezegd: Ik wil niet dienstbaar zijn. Want op elke hoge heuvel en onder elke groene boom legt u zich in ontucht neer. ²¹Ik echter had u geplant als een edele druif, een volkomen zuiver zaad; maar hoe bent u voor Mij veranderd in wilde takken van een vreemde wijnstok! ²²Ja, al zou u zich wassen met loog en veel zeep gebruiken, dan blijft toch uw ongerechtigheid als een onuitwisbare vlek voor mijn oog, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

²³Hoe kunt u zeggen: Ik heb mij niet verontreinigd, ik ben de Baäls niet achternagelopen? Zie uw weg in het dal, weet wat u gedaan hebt, u snelle, heen en weer lopende jonge kameel, ²⁴u wilde ezelin, gewend aan de woestijn, die in haar felle lust de wind opsnuift; haar bronst, wie zal die keren? Niemand die haar zoekt, hoeft zich te vermoeien, in haar maand zal hij haar wel vinden. ²⁵Behoed uw voet voor het kwijtraken van uw schoenen en uw keel voor dorst; maar u zegt: Het baat niet, neen, want ik heb vreemden lief, hen zal ik achternalopen.

²⁶Zoals een dief te schande wordt, als hij wordt betrapt, zo wordt het huis van Israël te schande: zij, hun koningen, hun vorsten, hun priesters en hun profeten, ²⁷die tot een stuk hout zeggen: u bent mijn vader, en tot een steen: u hebt mij geboren laten worden. Want zij keren Mij de nek toe en niet het aangezicht; maar ten tijde van hun onheil zeggen zij: Sta op en verlos ons! ²⁸Waar zijn dan uw goden die u zich gemaakt hebt? Laten die opstaan, of zij u kunnen verlossen ten tijde van uw onheil; want even talrijk als uw steden zijn uw goden geworden, o Juda!

²⁹Waarom wilt u ruzie met Mij maken? u allen bent van Mij afvallig geworden, luidt het woord van **JHWH**. ³⁰Tevergeefs heb Ik uw kinderen geslagen, zij wilden geen tuchtiging aannemen; uw zwaard heeft uw profeten verslonden als een verscheurende leeuw. ³¹O, u geslacht, verneem het woord van **JHWH**: Ben Ik voor Israël een woestijn geworden of een land van dichte duisternis? Waarom zegt dan mijn volk: Wij zijn weggelopen, wij zullen niet meer tot U komen? ³²Zal een meisje haar sier vergeten, een bruid haar

gordel? Maar mijn volk heeft Mij vergeten, talloze dagen. ³³Wat wist u goed uw weg te vinden om liefde te zoeken! Daarom hebt u ook uw wegen aan boosheden gewend. ³⁴Zelfs is in uw kleding het bloed gevonden van onschuldige armen, die u niet bij een inbraak hebt betrapt, ³⁵maar boven dit alles zegt u nog: Neen, ik ben onschuldig; inderdaad, zijn toorn heeft zich van mij gewend. Zie, Ik ga met u in het oordeel, omdat u zegt: Ik heb niet gezondigd. ³⁶Hoe vaak gaat u uw weg veranderen! Ook met Egypte zult u beschaamd uitkomen, evenals u beschaamd bent uitgekomen met Assyrië; ³⁷ook vandaar zult u weggaan met uw handen op uw hoofd, want **JHWH** verwerpt hen op wie u vertrouwt, en u zult met hen uw doel niet bereiken.

3 ¹[Het woord van **JHWH** kwam tot mij]: Indien een man zijn vrouw verstoet en zij gaat van hem weg en wordt de vrouw van een andere man, zal hij dan nog tot haar terugkeren? Zal niet dat land ten zeerste ontwijjd worden? Maar u hebt ontucht gepleegd met vele minnaars - en dan tot Mij terugkeren? luidt het woord van **JHWH**. ²Hef uw ogen op naar de kale heuvels en zie, waar hebt u zich niet laten misbruiken? Aan de wegen hebt u op hen zitten wachten als een Arabier in de woestijn, en u hebt het land ontwijjd door uw ontuchtigheden en uw boosheid. ³Zo zijn dan de regenstromen ingehouden en is de late regen niet gekomen; maar u hebt een hoerenvoorhoofd, u verkiest u niet te schamen. ⁴Noemt u Mij niet van nu af: mijn Vader, de trouwde van mijn jeugd bent U! ⁵Zal Hij altijd toornen, of voor altijd de wrok behouden? Zie, zo spreekt u, maar u doet het kwade en maakt u daarin sterk.

Israël de afkerige en Juda de trouweloze

^{6(A)} **JHWH** zei tot mij ten tijde van koning Josia: Hebt u gezien, wat Afkerigheid, Israël, gedaan heeft? Zij is gewoon om heen te gaan op elke hoge berg en onder elke groene boom om daar ontucht te plegen. ⁷En Ik zei, nadat zij dit alles gedaan had: Keer weer tot Mij; maar zij keerde niet weer; en dit zag haar zuster, Trouweloze, Juda. ⁸Maar Ik zag, toen Ik Afkerigheid, Israël, vanwege haar echtbreuk, verstoten en haar de scheidbrief gegeven had, dat haar zuster, Trouweloze, Juda, zich niet liet afschrikken, maar heenging en eveneens ontucht pleegde; ⁹en door haar lichtvaardig gepleegde ontucht ontwijdde zij het land; ja, zij bedreef overspel met steen en met hout. ¹⁰En boven dit alles bekeerde haar zuster, Trouweloze, Juda, zich niet tot Mij met haar hele hart, maar alleen in schijn, luidt het woord van **JHWH**.

¹¹En **JHWH** zei tot mij: Afkerigheid, Israël, heeft zich gerechtvaardigd boven Trouweloze, Juda. ¹²Ga heen en roep deze woorden uit naar het Noorden en zeg: Keer weer, Afkerigheid, Israël, luidt het woord van **JHWH**, Ik zal u niet donker aanzien, want Ik ben genadig, luidt het woord van **JHWH**, Ik zal niet altijd blijven toornen. ¹³Alleen, erken uw ongerechtigheid, dat u van **JHWH**, uw God, bent afgefallen en uw gangen gericht hebt naar de vreemden onder elke groene boom, en naar mijn stem niet hebt gehoord, luidt het woord van **JHWH**.

¹⁴Keert weer, afkerige kinderen, luidt het woord van **JHWH**, want Ik ben heer over u; Ik zal u nemen, één uit een stad en twee uit een geslacht, en u brengen te Sion, ¹⁵en Ik zal u herders naar mijn hart

geven, die u zullen weiden met kennis en verstand. ¹⁶Als u zich dan vermeerdert en vruchtbaar wordt in het land in die dagen, luidt het woord van **JHWH**, dan zal men niet meer spreken over de ark van het verbond van **JHWH**; zij zal niemand in de zin komen, men zal aan haar niet meer denken en haar niet zoeken, en zij zal niet weer gemaakt worden. ¹⁷In die tijd zal men Jeruzalem noemen de troon van **JHWH**, en alle volken zullen zich daarheen verzamelen om de naam van **JHWH** te Jeruzalem, en zij zullen niet meer wandelen naar de stijfkoppigheid van hun boos hart. ¹⁸In die dagen zal het huis van Juda naar het huis van Israël gaan, en zij zullen samen uit het Noorderland komen naar het land dat Ik aan uw vaders ten erfdeel gegeven heb.

¹⁹Ik had wel gezegd: Hoe zal Ik u onder de zonen rekenen en u een uitgezocht land geven, het meest sierlijke erfdeel van de volkeren! En Ik had gedacht, dat u Mij zou noemen: Mijn Vader, en dat u zich van Mij niet zou afkeren, ²⁰maar zoals een vrouw ontrouw wordt aan haar vriend, zo bent u Mij ontrouw geworden, huis van Israël, luidt het woord van **JHWH**.

²¹Hoor, op de kale heuvels klinkt huilend smeken van de kinderen van Israël, omdat zij hun weg verkeerd gekozen hebben, **JHWH**, hun God, hebben vergeten. ²²"Keert terug, afkerige kinderen, Ik zal uw afdwalingen genezen." "Zie, hier zijn wij, wij komen tot U, want U bent **JHWH**, onze God. ²³Voorzeker, bedrog brachten de heuvelen, het gedruis op de bergen; voorzeker, in **JHWH**, onze God, is het heil van Israël! ²⁴Ja, schande heeft de arbeid van onze vaders verslonden van onze jeugd af, hun schapen en runde-

(A) 3:6 2Kon. 22:1-23:30; 2Kron. 34:1-35:27.

ren, hun zonen en dochters; ²⁵wij willen ons neerleggen in onze schande, en onze smaad moet ons dekken, want wij hebben tegen **JHWH**, onze God, gezondigd, wij en onze vaderen, van onze jeugd af tot deze dag toe, en wij hebben niet gehoord naar de stem van **JHWH** onze God."

4 ¹Indien u zich bekeert, Israël, luidt het woord van **JHWH**, dan mag u tot Mij weerkeren, en indien u uw gruwelen wegdoet uit mijn ogen, dan hoeft u niet te vluchten; ²dan zult u zweren: "zo waar **JHWH** leeft", in waarheid, recht en gerechtigheid, en de volken zullen elkaar in Hem de zegen toebidden ³(A) en in Hem zich beroemen. Want zo zegt **JHWH** tot de mannen van Juda en tot Jeruzalem: Ontgint u (H:) braakliggend land en zaait niet tussen de doornen; ⁴besnijdt u voor **JHWH** en doet weg de voorhuid van uw hart, u mannen van Juda en inwoners van Jeruzalem, opdat mijn boosheid niet zal uitslaan als een vuur en onuitblusbaar zal branden om de boosheid van uw handelingen.

Het onheil uit het Noorden

⁵Boodschapt in Juda, laat horen in Jeruzalem en zegt: Blaast de sjofar in het land, roept luidkeels en zegt: Verzamelt u en laat ons in de versterkte steden gaan! ⁶Steekt omhoog het signaal: naar Sion! Bergt u, blijft niet staan! Want het onheil breng Ik uit het Noorden, een groot verderf; ⁷een leeuw is opgerezen uit zijn struikgewas, een verderf van de volken is opgebroken, uitgegaan uit zijn plaats, om uw land tot een woestenij te maken; uw steden zullen verwoest worden, zodat er geen inwoners zijn. ⁸Omgordt u hierom met een rouwgewaad, klaagt en jammert, want de

brandende toorn van **JHWH** keert zich niet van ons af.

⁹In die dagen zal het geschieden, luidt het woord van **JHWH**, dat de koning en de vorsten het hart zal ontzinken, dat de priesters verbijsterd zullen staan en de profeten zich zullen ontzetten, ¹⁰en zeggen: Ach, de Heer **JHWH**, waarlijk, U hebt dit volk en Jeruzalem ten zeerste misleid door te zeggen: u zult vrede hebben; het zwaard raakt immers tot aan het leven. ¹¹In die tijd zal van dit volk en van Jeruzalem gezegd worden: Een gloeiende wind van de heuvels in de woestijn is op weg naar de dochter van mijn volk, niet om te wannen, niet om te zuiveren. ¹²Een zeer hevige wind komt, in mijn dienst; nu ga Ik zelf mijn oordelen over hen uitspreken. ¹³Zie, als een wolkenmassa komt hij opzetten; als een stormwind zijn zijn wagens, sneller dan arenden zijn paarden: wee ons, wij worden vernield! ¹⁴Reinig uw hart van boosheid, Jeruzalem, opdat u behouden wordt; hoelang zullen in uw binnenste uw zondige overleggingen verblijven? ¹⁵Want hoor, men boodschapt uit Dan en van het gebergte Efraïm meldt men onheil. ¹⁶Bericht het aan de volken, zie, meldt het aan Jeruzalem: Belegers komen uit een ver land en heffen tegen de steden van Juda hun strijdkreet aan. ¹⁷Als akkerhoeders omringen zij het van alle kanten, want het is tegen Mij weerspannig geweest, luidt het woord van **JHWH**. ¹⁸Uw handel en wandel heeft u dit aangedaan, dat komt van uw boosheid; voorwaar, bitter is het, ja, het raakt u in het hart.

¹⁹O mijn binnenste, mijn binnenste! Ik moet ineenkrimpen. O wanden van mijn hart! Mijn hart jaagt in mij, ik kan niet zwijgen; want bazuingeschal hoor

(A) 4:3 Hos. 10:12.

ik, strijdrumoer! ²⁰Slag na slag wordt gemeld, ja, het hele land is verwoest; onverwachts zijn mijn tenten verwoest, in een oogwenk mijn tentkleden. ²¹Hoe lang moet ik het signaal zien, het sjofargeschal horen? ²²Want onverstandig is mijn volk, Mij kennen zij niet; dwaze kinderen zijn het, en inzicht hebben zij niet; wijs zijn zij om kwaad te doen, maar van goed doen weten zij niet.

²³Ik zag de aarde, en zie, zij was woest en leeg; ik zag naar de hemel, en zijn licht was er niet. ²⁴Ik zag de bergen, en zie, zij beefden, en alle heuvelen schudde. ²⁵Ik zag, en zie, er was geen mens, en alle vogels van de hemel waren weggevoegen. ²⁶Ik zag, en zie, de boomgaard was woestijn, en al zijn steden waren in puin gestort, voor **JHWH**, voor zijn brandende toorn. ²⁷Want zo zegt **JHWH**: Een woestenij zal het hele land worden, al zal Ik niet voorgoed afrekenen; ²⁸hierom zal de aarde treuren, en de hemel boven rouw dragen, omdat Ik het gesproken en besloten heb, en er geen berouw van heb en er niet op zal terugkomen. ²⁹Voor het rumoer van ruiters en boogschutter is het hele land op de vlucht; zij zijn gegaan in de kreupelbossen en geklommen op de rotsen; elke stad is verlaten, er is niemand meer, die erin woont.

³⁰Nu, u verwoeste, wat doet u, dat u zich kleedt in scharlaken, u siert met gouden sieraad, uw ogen bijwerkt met zwart? Tevergeefs maakt u zich mooi, de minnaars versmaden u, zij staan u naar het leven. ³¹Want ik hoor een kreet als van een, die in barensnood is, benauwdheid als van één, die voor het eerst (van een kind) bevalt, de kreet van de dochter Sions; zij hijgt naar adem, breidt haar handen uit: Wee mij, want ik bezwijk voor moordenaars!

5 ¹Zwerft rond in de straten van Jeruzalem, ziet toch en speurt na,

zoekt op zijn pleinen, of u iemand vindt, of er een is, die recht doet, die oprechtheid betracht, dan zal Ik haar vergeven. ²Al zeggen zij ook: Zo waar **JHWH** leeft, toch zweren zij vals. ³**JHWH**, zien uw ogen niet naar oprechtheid? U hebt hen geslagen, zij voelden geen pijn; U hebt hen vernield, zij hebben geweigerd tuchtiging aan te nemen; zij hebben hun aangezichten harder gemaakt dan een rots, zij hebben geweigerd zich te bekeeren. ⁴Maar, zei ik, dit zijn slechts geringen, zij zijn onwetend, omdat zij de weg van **JHWH**, het recht van hun God, niet kennen; ⁵ik wil gaan naar de groten en met hen spreken, want die kennen de weg van **JHWH**, het recht van hun God. Die echter hadden allen tezamen het juk verbroken, de banden verscheurd. ⁶Daarom slaat hen een leeuw uit het woud terneer, een steppewolf vernielt hen, een panter ligt op de loer bij hun steden, ieder die daaruit gaat, wordt verscheurd. Want vele zijn hun zonden, geweldig hun afdwalingen. ⁷Waarom zou Ik u vergeven? Uw kinderen verlaten Mij en zweren bij niet-goden. Toen Ik hen verzadigd had, pleegden zij echtbreuk, ja, in het hoerenhuis zijn zij thuis. ⁸Wel lustige, rondzwerfende hengsten zijn het, zij hinniken ieder naar de vrouw van zijn naaste. ⁹Zou Ik hierover geen bezoeeking doen, luidt het woord van **JHWH**, of zou Ik aan een volk als dit Mij niet wreken?

¹⁰Beklimt zijn wijnbergen en richt verwoesting aan, maar rekent niet voorgoed af; verwijderd zijn ranken, want zij behoren **JHWH** niet toe. ¹¹Want volslagen trouweloos handelen tegen Mij het huis van Israël en het huis van Juda, luidt het woord van **JHWH**; ¹²zij verloochenen **JHWH** en zeggen: Hij niet! en: Geen onheil zal ons overkomen; zwaard noch honger zullen wij zien. ¹³De profe-

ten zullen tot wind worden; geen is er, die door hen spreekt; zó verga het hun!
¹⁴Daarom, zo zegt **JHWH** God van de legermachten, omdat u dit woord spreekt: zie, Ik maak mijn woorden in uw mond tot vuur en dit volk tot hout en het zal hen verteren.

¹⁵Zie, Ik breng over u een volk van verre, o huis van Israël, luidt het woord van **JHWH**; een volk van eeuwen is het, een overoud volk, een volk, waarvan u de taal niet kent en de spraak niet kunt verstaan; ¹⁶zijn pijlkoker is als een geopend graf, allen zijn het helden. ¹⁷Verslinden zal het uw oogst en uw brood, verslinden zal het uw zonen en uw dochters, verslinden zal het uw schapen en uw runderen, verslinden zal het uw wijnstok en uw vijgenboom; vergruizelen zal het uw versterkte steden, waarop u uw vertrouwen stelt, door het zwaard. ¹⁸Maar, ook in die dagen, luidt het woord van **JHWH**, zal Ik niet voorgoed met u afrekenen. ¹⁹En het zal geschieden, wanneer u zegt: Waarvoor heeft **JHWH**, onze God, ons dit alles aangedaan? zeg dan tot hen: Zoals u Mij hebt verlaten om vreemde goden te dienen in uw land, zo zult u vreemden dienen in een land dat niet van u is.

²⁰Boodschap dit onder het huis van Jakob en laat het horen in Juda: ²¹(A) Hoort dit toch, u dwaas en verstandeloos volk, dat ogen heeft zonder te zien en oren zonder te horen: ²²(B) Wilt u geen ontzag voor Mij hebben, luidt het woord van **JHWH**, of voor Mij niet beven, die het zand gesteld heb tot grens voor de zee, een altijddurende beperking, die zij niet zal overschrijden; al rollen haar golven, zij vermogen niets; al bruisen zij, zij overschrijden haar niet. ²³Maar dit volk heeft een weerbarstig en weerspannig hart, zij zijn afgeweken en heenge-

gaan, ²⁴zij hebben niet bij zichzelf gezegd: Laat ons toch voor **JHWH**, onze God, ontzag hebben, die regen geeft, de vroege en late regen, op zijn tijd, die de vaste oogstweken ons bewaart. ²⁵Uw ongerechtigheden weren deze dingen en uw zonden houden het goede van u terug.

²⁶Want er worden onder mijn volk goddelozen gevonden; men loert, zoals vogelvangers bukken; zij zetten een strik - mensen vangen zij! ²⁷Als een korf vol vogels, zo zijn hun huizen vol bedrog; daarom zijn zij groot en rijk geworden, zij zijn vet en glanzend; ²⁸zelfs gaan zij alle boosheid te buiten. Het pleit voeren zij niet, het pleit van de wees, en zij hebben voorspoed; het recht van de armen richten zij niet. ²⁹Zou Ik hierover geen bezoeking doen, luidt het woord van **JHWH**, of zou Ik aan een volk als dit Mij niet wreken? ³⁰Ontzettend en afschuwelijk is wat er voorvalt in het land; ³¹de profeten profeteren vals en de priesters verschaffen zich voordeel naast hen, en mijn volk heeft het graag zo. Maar wat zult u doen, als het op een einde loopt?

⁶¹Bergt u, u Benjaminieten, uit Jeruzalem vandaan. Blaast de sjofer in Tekoa, doet een rooksignaal opstijgen boven Bet-Hakkerem! Want onheil daagt op uit het Noorden, een groot verderf. ²Die bekoorlijke, die verwende verdelg Ik, de dochter Sions! ³Tegen haar trekken op herders met hun kudden, zij slaan rondom tegen haar tenten op, zij weiden af, ieder zover hij reiken kan. ⁴"Heiligt de oorlog tegen haar; komt aan, laat ons oprukken op de middag! Wee ons, want de dag verstrijkt, de avondschatuwen worden langer; ⁵komt aan, laat ons

(A) 5:21 Jes. 6:9,10; Eze. 12:2; Mar. 8:18. (B) 5:22 Job 38:8-11.

dan oprukken in de nacht en laat ons haar paleizen verwoesten!" ⁶Want zo zegt **JHWH** van de legermachten: Velt haar bomen en werpt tegen Jeruzalem een wal op; dit is de stad die een en al leugen is, in wier midden afpersing tiert. ⁷Zoals een bak zijn water fris houdt, zo houdt zij haar boosheid fris; van geweld en onderdrukking wordt in haar gehoord, voor mijn oog zijn voortdurend wonden en slagen. ⁸Laat u tuchtigen, Jeruzalem, opdat Ik Mij niet van u zal losrukken, opdat Ik u niet zal maken tot een woestenij, een onbewoond land!

⁹Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Lees, lees het overblijfsel van Israël als een wijnstok na; keer uw hand als een wijngaardenier tot de ranken! ¹⁰Tot wie moet ik spreken en betuigen, dat zij horen? Zie, hun oor is onbesneden, zodat zij niet kunnen luisteren; zie, het woord van **JHWH** is hun tot een smaad, zij hebben daarin geen behagen. ¹¹Zo ben ik dan vol van de grimmigheid van **JHWH**, ik heb mij afgemat om haar in te houden. Giet haar uit over het kind op de straat en over de kring van de jonge mensen tezamen! Want ook de man met de vrouw zal gevangen genomen worden, de grijsaard met de oude van dagen; ¹²en hun huizen zullen overgaan aan anderen, akkers en vrouwen tezamen, want Ik zal mijn hand uitstrekken tegen de inwoners van het land, luidt het woord van **JHWH**. ¹³Want van klein tot groot zijn zij er allen op uit zich te bevoordelen; allen, van profeet tot priester, plegen zij bedrog. ¹⁴(A) Zij trachten de breuk van mijn volk op het lichtst te genezen door te zeggen: Vrede, vrede, terwijl er geen vrede is. ¹⁵(B) Zij worden te schande, omdat zij gruwel bedreven hebben; toch

schamen zij zich in het minst niet, toch weten zij niet van blozen. Daarom zullen zij vallen onder allen die vallen; in de tijd dat Ik aan hen bezoeking zal doen, zullen zij struikelen, zegt **JHWH**.

¹⁶Zo zegt **JHWH**: Gaat staan aan de wegen, en ziet en vraagt naar de oude paden, waar toch de goede weg is, opdat u die gaat en rust vindt voor uw ziel; maar zij zeggen: Wij willen die niet gaan. ¹⁷Ook heb Ik wachters over u gesteld: Luistert naar het geklank van de sjofar; maar zij zeggen: Wij willen niet luisteren. ¹⁸Daarom hoort, o volkeren, en weet, o vergadering, wat in hen is. ¹⁹Hoor, u aarde, zie, Ik breng onheil over dit volk, de vrucht van hun eigen overleggingen, want zij luisteren niet naar mijn woorden, en mijn *Torah* verwerpen zij. ²⁰Waarom zou dan voor Mij wierook uit Seba komen en kalmoes uit een ver land? Uw brandoffers geven Mij geen welgevalen en uw slachtoffers zijn Mij niet aangenaam. ²¹Daarom, zo zegt **JHWH**: Zie, Ik leg dit volk struikelblokken in de weg, waarover zij zullen struikelen, vaders en zonen tezamen; de ene buur zal met de andere omkomen.

²²Zo zegt **JHWH**: Zie, er komt een volk uit het Noorderland, een grote natie maakt zich op van het uiterste van de aarde. ²³Boog en spies omklemmen zij; meedogenloos is het en zonder ontferming. Hun rumoer bruist als de zee en zij rijden op paarden; het is toegerust als een man voor de strijd, tegen u, dochter Sions! ²⁴Wij hebben het gerucht ervan gehoord, onze handen zijn verslapt; benauwdheid heeft ons aangegrepen, pijn als van een barendende. ²⁵Ga niet uit op het veld en begeef u niet op de weg, want het zwaard van de vijand is er, schrik van rondom! ²⁶Dochter van mijn volk,

(A) 6:14 Eze. 13:10. (B) 6:15 Jer. 8:10-12.

doe uzelf een rouwkleed om en wentel u in as. Bedrijf rouw als over een enig kind, een bittere jammerklacht; want onverwachts komt de verwoester over ons.

²⁷Tot een toetser heb Ik u onder mijn volk gezet, een keurmeester, opdat u hun weg zou kennen en toetsen. ²⁸Allen zijn zij door en door weerbarstig, rondgaande met kwaadsprekerij; koper en ijzer, verdorven zijn zij, allemaal. ²⁹De blaasbalg zucht, wat gereed uit het vuur komt, is lood; tevergeefs smelt men almaar door, de bozen zijn niet af te scheiden. ³⁰Verworpen zilver noemt men hen, want **JHWH** heeft hen verworpen.

De tempelprediking

7¹Het woord, dat van **JHWH** tot Jeremia kwam: ²Ga staan in de poort van het huis van **JHWH**, predik daar dit woord en zeg: Hoort het woord van **JHWH**, o heel Juda, u die door deze poorten binnenkomt om u neer te buigen voor **JHWH**; ³zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Betert uw handel en wandel, dan wil Ik u op deze plaats laten wonen. ⁴Stelt uw vertrouwen niet op bedrieglijke woorden: de tempel van **JHWH**, de tempel van **JHWH**, de tempel van **JHWH** is dit! ⁵Neen, als u werkelijk uw handel en wandel betert, als u werkelijk onder elkaar recht doet, ⁶vreemdeling, wees en weduwe niet verdrukt, geen onschuldig bloed vergiet op deze plaats en andere goden niet achternaloopt, u tot onheil, ⁷dan wil Ik u op deze plaats, in het land dat Ik aan uw vaders gegeven heb, laten wonen van eeuw tot eeuw. ⁸Zie, u stelt uw vertrouwen op bedrieglijke woorden, zonder baat. ⁹Wat? Stelen, doodslaan, echtbre-

ken, vals zweren, voor de Baäl offers ontsteken en andere goden achternalopen, die u niet gekend hebt - ¹⁰en komt u dan staan voor mijn aangezicht in dit huis, waarover mijn naam is uitgeroepen, en zegt: Wij zijn geborgen! om al deze gruwelen te bedrijven? ^{11(A)}Is dit huis, waarover mijn naam is uitgeroepen, in uw ogen een rovershol? En Ik - zie, Ik heb het wel degelijk opgemerkt, luidt het woord van **JHWH**. ^{12(B)}Want, gaat naar mijn plaats die in Silo was, waar Ik in het eerst mijn naam deed wonen, en ziet wat Ik daarmee gedaan heb om de boosheid van mijn volk Israël. ¹³Nu dan, omdat u al deze dingen gedaan hebt, luidt het woord van **JHWH**, terwijl Ik tot u gesproken heb vroeg en laat, zonder dat u gehoor gegeven hebt, en Ik u geroepen heb, zonder dat u hebt *geantwoord*, ¹⁴daarom zal Ik met het huis, waarover mijn naam is uitgeroepen, waarop u uw vertrouwen stelt, en met de plaats die Ik aan u en uw vaders gegeven heb, doen zoals Ik met Silo gedaan heb, ¹⁵en Ik zal u van voor mijn aangezicht wegwerpen, zoals Ik al uw broeders, het hele zaad van Efraïm, weggeworpen heb.

De dienst van de koningin van de hemel

¹⁶u nu, bid niet voor dit volk; zend voor hen geen smeking op en geen gebed, en dring niet bij Mij aan, want Ik hoor naar u niet. ¹⁷Ziet u niet wat zij doen in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem? ^{18(C)}De kinderen rapen hout, de vaders steken vuur aan en de vrouwen kneden deeg om offerkoeken te maken voor de koningin van de hemel en zij brengen plengoffers aan andere goden om Mij boos te maken. ¹⁹Ben Ik het, die zij boos maken?

(A) 7:11 Mat. 21:13; Mar. 11:17; Luk. 19:46.
44:17-19.

(B) 7:12 Joz. 18:1; Ps. 78:60; Jer. 26:6.

(C) 7:18 Jer.

luidt het woord van **JHWH**. Doen zij het zelf niet, tot beschaming van hun aangezicht? ²⁰Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, mijn grimmige toorn giet zich uit te op deze plaats over mens en dier, over de bomen van het veld en de vrucht van de bodem, en brandt zonder geblust te worden.

Geen offers!

²¹Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Voegt uw brandoffers bij uw slachtoffers en eet vlees; ²²want Ik heb tot uw vaders, toen Ik hen uit het land Egypte leidde, niet gesproken noch hun een gebod gegeven ter zake van brandoffer en slachtoffer, ²³maar dit gebod heb Ik hun gegeven: Hoort naar mijn stem, dan zal Ik u tot een God en zult u Mij tot een volk zijn, en wandelt op de hele weg die Ik u gebied, opdat het u wel zal gaan. ²⁴Maar zij hoorden niet, noch neigden hun oor, maar zij wandelden naar de stijfkoppige overleggingen van hun boos hart en keerden zich achterwaarts en niet voorwaarts, ²⁵van de dag af dat uw vaders uit het land Egypte gingen tot op deze dag. Ook zond Ik tot u al mijn knechten, de profeten, dagelijks, vroeg en laat, ²⁶maar zij hoorden naar Mij niet noch neigden hun oor, maar betoonden zich hardnekkiger dan hun vaders. ²⁷Ook nu u tot hen al deze woorden spreekt, horen zij niet naar u, en nu u tot hen roept, *antwoorden* zij u niet; ²⁸zeg dus van hen: Dit is het volk dat niet hoort naar de stem van **JHWH**, zijn God, en dat geen tuchtiging aanneemt; de oprechtheid is verdwenen en verloren gegaan uit hun mond.

Moorddal

²⁹Scheer uw hoofdhaar af en werp het weg, hef op de kale heuvels een klaaglied aan: **JHWH** heeft verworpen en prijsgegeven het geslacht waarop zijn boosheid rust. ³⁰Want de kinderen van Juda hebben gedaan wat kwaad is in mijn ogen, luidt het woord van **JHWH**; zij hebben hun gruwelen geplaatst in het huis, waarover mijn naam is uitgeroepen, om dat te verontreinigen, ³¹(A) en zij hebben de hoogten van Tofet gebouwd, die zich in het dal Ben-Hinnom bevinden, om hun zonen en dochters met vuur te verbranden, wat Ik niet geboden heb en wat in mijn hart niet is opgekomen. ³²Daarom zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat niet meer gezegd zal worden: Tofet en dal Ben-Hinnom, maar: Moorddal; en men zal in Tofet begraven bij gebrek aan plaats, ³³ja, de lijken van dit volk zullen de vogels van de hemel en de dieren van de aarde tot voedsel strekken, zonder dat iemand ze verjaagt. ³⁴(B) En Ik zal in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem doen verstommen de stem van de vreugde en de stem van de vrolijkheid, de stem van de bruidegom en de stem van de bruid, want het land zal een verwoesting zijn.

8 ¹In die tijd, luidt het woord van **JHWH**, zal men de beenderen van de koningen en de beenderen van de vorsten van Juda, de beenderen van de priesters, de beenderen van de profeten en de beenderen van de inwoners van Jeruzalem uit hun graven halen, ²en ze uitspreiden voor de zon en de maan en het hele heer van de hemel, die zij hebben liefgehad en gediend, die zij achternagelopen zijn en gezocht hebben en waarvoor zij zich hebben neergebogen;

(A) 7:31 a 2Kon. 23:10; Jer. 32:35. 7:31 b Lev. 18:21. (B) 7:34 Jer. 16:9; 25:10; Oph. 18:23.

zij zullen niet bijeen verzameld noch begraven worden, tot mest op de akker zullen zij zijn.³ En de dood zal boven het leven verkozen worden door het hele overblijfsel, door hen die van dit boos geslacht zullen overblijven in alle plaatsen waarheen Ik hen zal verdreven hebben, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten.

Zonde en rechtspraak

⁴U nu zult tot hen zeggen: Zo zegt **JHWH**: Zal men vallen en niet weer opstaan, of zich afkeren en niet weer omkeren? ⁵Waarom is dan dit volk: de Afkerige, en Jeruzalem: Voortdurende Afkerigheid? Zij houden vast aan bedriegelij, zij weigeren zich te bekeren. ⁶Ik heb toegeluisterd en gehoord: zij spreken wat niet recht is, niemand heeft berouw over zijn boosheid, dat hij zou zeggen: Wat heb ik gedaan? Dravende keren allen zich af, zoals een paard dat zich stort in de strijd. ⁷Zelfs de ooievaar aan de hemel kent zijn vaste tijden en tortelduif en zwaluw nemen de tijd van hun komst in acht, maar mijn volk kent het recht van **JHWH** niet. ⁸Hoe durft u zeggen: Wij zijn wijs en de *Torah* van **JHWH** is bij ons? Voorwaar, zie, bedrieglijk heeft de leugenpen van de schrijvers die vervaardigd! ⁹Te schande worden de wijzen, verslagen en verstrikt! Zie, het woord van **JHWH** hebben zij verworpen, wat voor wijsheid zouden zij dan hebben? ¹⁰Daarom zal Ik hun vrouwen aan anderen geven, hun akkers aan veroveraars. Want van klein tot groot zijn allen er op uit zich te bevoordelen; allen, van profeet tot priester, plegen zij bedrog. ¹¹(A) Zij trachten de breuk van de dochter van mijn volk op het lichtst te genezen door te zeggen: Vrede, vrede,

terwijl er geen vrede is. ¹²(B) Zij worden te schande, omdat zij gruwel bedreven hebben; toch schamen zij zich in het minst niet, en van blozen weten zij niet; daarom zullen zij vallen onder hen die vallen, wanneer zij bezocht worden zullen zij struikelen, zegt **JHWH**. ¹³Ik wil hun oogst inzamelen, luidt het woord van **JHWH**; er zijn geen druiven aan de wijnstok en geen vijgen aan de vijgenboom, ja, het loof verwelkt; en wat Ik hun had gegeven, dat ontgaat hun.

¹⁴Waarom blijven wij zitten? Verzamelt u en laat ons naar de versterkte steden gaan en daar omkomen. Want **JHWH**, onze God, doet ons omkomen en drenkt ons met gifsap, omdat wij tegen **JHWH** gezondigd hebben. ¹⁵Hoop op vrede, maar er is niets goeds; op een tijd van genezing, maar zie, verschrikking! ¹⁶van Dan uit is te horen het snuiven van zijn paarden; door het geluid van het hinniken van zijn rossen beeft het hele land; zij komen, zij verslinden het land met al wat erop staat, de stad met wie erin wonen. ¹⁷Want zie, Ik zend onder u giftige slangen, waartegen geen bezwering baat; die zullen u bijten, luidt het woord van **JHWH**.

¹⁸Niet te lenigen zijn mijn zorgen, mijn hart is zo ziek! ¹⁹Hoor! hulpgeroep van de dochter van mijn volk uit het land, wijd en zijd: Is **JHWH** niet in Sion, of is haar Koning niet in haar? - Waarom hebben zij Mij boos gemaakt met hun beelden, met nietigheden uit den vreemde? - ²⁰Voorbij is de oogst, ten einde de zomer, en wij zijn niet verlost! ²¹Om de breuk van de dochter van mijn volk ben ik gebroken, ik ga in rouw, ontzetting heeft mij aangegrepen. ²²Is er geen balsem in Gilead, of is daar geen heelmee-

(A) 8:11 Eze. 13:10. (B) 8:12 Jer. 6:12-15.

ter? Want waarom is de wond van de dochter van mijn volk niet genezen?

9¹ Ach, dat mijn hoofd water was en mijn oog een bron van tranen, dat ik dag en nacht over de verslagenen van de dochter van mijn volk kon huilen!

² Ach, dat ik in de woestijn een nacht-verblijf voor reizigers wist, dat ik mijn volk kon verlaten en van hen weggaan; want allen zijn zij echtbrekers, een troep trouwelozen; ³ zij spannen hun tong als hun leugenboog en niet naar billijkheid oefenen zij de macht in het land, want van het ene kwaad gaan zij over op het andere, en Mij willen zij niet kennen, luidt het woord van **JHWH**. ⁴ Neemt u in acht, een ieder voor zijn naaste, en stelt op niet één broeder uw vertrouwen, want iedere broeder is een aarts-bedrieger, en iedere vriend gaat rond met kwaadsprekerij. ⁵ De één leidt de ander om de tuin en waarheid spreken zij niet; zij hebben hun tong gewend aan leugen spreken, met draaierij maten zij zich af. ⁶ Hier woont onderdrukking op onderdrukking, bedrog op bedrog; zij weigeren Mij te kennen, luidt het woord van **JHWH**. ⁷ Daarom, zo zegt **JHWH** van de legermachten: Zie, Ik smelt en toets hen, want hoe moet Ik doen ten aanzien van de dochter van mijn volk? ⁸ Een moordende pijl is hun tong, die bedrog spreekt; met zijn mond spreekt men van vrede met zijn naaste, maar in zijn binnenste legt men zijn hinderlaag. ⁹ Zou Ik hierover aan hen geen bezoeking doen, luidt het woord van **JHWH**, of zou Ik aan een volk als dit Mij niet wreken?

¹⁰ Over de bergen wil Ik een huilende treurzang aanheffen, en over de velden van de steppe een klaglied; want zij zijn doods geworden, omdat niemand erdoor trekt en men er het blaten van de kudde niet hoort; zowel de vogels van de hemel als het vee zijn geweken, weggegaan.

¹¹ Ja, Ik zal Jeruzalem maken tot steenhopen, een schuilplaats voor jakhalzen, en Ik zal de steden van Juda maken tot een woestijn, zonder inwoners. ¹² Wie is de wijze man, die dit begrijpt, hij, tot wie de mond van **JHWH** gesproken heeft, dat hij het kan verkondigen? Waarom is het land te gronde gegaan, doods geworden als de woestijn, waar niemand doorheen trekt? ¹³ **JHWH** zegt: Omdat zij mijn *Torah* verlaten hebben, die Ik hun had voorgelegd, en niet aan mijn stem gehoor gegeven noch daarnaar gewandeld hebben, ¹⁴ maar gewandeld hebben naar de stijfkoppigheid van hun hart, achter de Baäls aan, zoals hun vaderen hun hadden geleerd. ¹⁵ Daarom, zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik voed hen met alsem, Ik geef hen gifsap te drinken; ¹⁶ Ik verstrooi hen onder de volkeren die zij niet kennen, zij noch hun vaderen, Ik zend hun het zwaard achterna, totdat Ik aan hen een einde zal gemaakt hebben. ¹⁷ Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Let op, roept de klaagvrouwen, dat zij komen, zendt tot de wijze vrouwen, dat zij komen, ¹⁸ dat zij zich spoeden om over ons een jammerklacht aan te heffen, zodat onze ogen van tranen vloeien en onze oogleden van water stromen. ¹⁹ Want het geluid van een jammerklacht wordt gehoord uit Sion: Hoe zijn wij vernield! Wij zijn ten zeerste te schande geworden, omdat wij het land moeten verlaten, omdat zij onze woningen omver werpen. ²⁰ Hoort dan, u vrouwen, het woord van **JHWH**, en laat uw oor in zich opnemen het woord uit zijn mond, leert uw dochters de jammerklacht en elkaar het klaglied:

²¹ De dood is geklommen in onze vens-ters, hij is gekomen in onze paleizen, om uit te roeien het kind van de straat, de jonge mensen van de pleinen;

²²- Spreek, zo luidt het woord van **JHWH** - zodat vallen de lijken van de mensen als mest op het veld en als een schoof achter de maaier, die niemand verzamelt.

²³(A) Zo zegt **JHWH**: Laat de wijze niet op zijn wijsheid roemen, en de sterke niet op zijn kracht roemen, de rijke niet op zijn rijkdom roemen, ²⁴maar wie wil roemen laat hij hierin roemen, dat hij verstand heeft en Mij kent, dat Ik **JHWH** ben, die goedheid, recht en gerechtigheid op aarde doe; want daarin heb Ik behagen, luidt het woord van **JHWH**. ²⁵Zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik bezoeking zal doen over alle besnedenen die toch de voorhuid hebben; ²⁶over Egypte en Juda, Edom en de Ammonieten, Moab en allen, die zich het haar rondom wegscheren, die in de woestijn wonen; want alle volkeren zijn onbesneden, maar het hele huis van Israël bestaat uit onbesnedenen van hart.

God en de afgoden

10¹ Hoort het woord, dat **JHWH** tot u spreekt, huis van Israël! ²Zó zegt **JHWH**: Gewent u niet aan de weg van de volken en schrikt niet voor de tekenen aan de hemel, omdat de volken daarvoor schrikken. ³Want de handelwijze van de volken, die is nietigheid: want als een stuk hout heeft men het uit het woud gehakt, - arbeid van de handen van een werkman met de bijl - ⁴met zilver en goud siert men het op, met spijkers en hamers maakt men het vast, zodat het niet waggelt. ⁵Als een vogelverschriker in een komkommerveld zijn zij, zij spreken niet, zij moeten beslist gedragen worden, want zij kunnen geen stap doen. Weest niet bang voor hen, want zij

doen geen kwaad, maar ook goeddoen is er bij hen niet. ⁶Niemand is U gelijk, **JHWH**! groot bent U en groot is uw naam in kracht! ⁷(B) Wie zou geen ontzag voor U hebben, o Koning van de volken? Want U komt het toe, want onder al de wijzen van de volken en onder al hun koningen is niemand U gelijk! ⁸Ja, met hen allen worden zij dom en dwaas, nietswaardige vermaning, hout is het. ⁹Geplet zilver wordt uit Tarsis gebracht en goud uit Ufaz, het is het werk van de vakman en van de handen van de goudsmid, blauwpurper en roodpurper is hun gewaad; het werk van deskundigen zijn zij geheel en al. ¹⁰Maar **JHWH** is de waarachtige God, Hij is de levende God en een eeuwig Koning; voor zijn toorn beeft de aarde en de volken kunnen zijn boosheid niet verdragen. - ¹¹Zo zult u tot hen zeggen: De goden, die de hemelen en de aarde niet gemaakt hebben, zullen vergaan van de aarde en van onder de hemel. - ¹²Hij maakt de aarde door zijn kracht, Hij bereidt de wereld toe door zijn wijsheid en breidt de hemel uit door zijn verstand. ¹³Als Hij zijn stem doet horen, is er een geruis van water aan de hemel en doet Hij dampen opstijgen van het einde van de aarde; bliksemen maakt Hij bij de regen, en wind doet hij voortkomen uit zijn voorraadkamers. ¹⁴Verstomd staat ieder mens, zonder kennis; beschaamd staat iedere goudsmid om het beeld, want leugen is zijn gietsel en er is geen geest in hen; ¹⁵nietigheid zijn zij, een bespottelijk maaksel; als aan hen bezoeking gedaan wordt, gaan zij teniet. ¹⁶Maar het deel van Jakob is niet als deze; want Hij is de Formeerder van alles, en Israël is de stam van zijn erfenis: **JHWH** van de legermachten is zijn naam!

(A) 9:23 1Cor. 1:31; 2Cor. 10:17. (B) 10:7 Oph. 15:4.

Zwaar geslagen

¹⁷Raap van de aarde uw pak op, u die in de belegering toeft. ¹⁸Want zo zegt **JHWH**: Zie, Ik slinger de inwoners van het land ditmaal weg en Ik breng hen in benauwdheid, opdat zij vinden. ¹⁹Wee mij om mijn breuk! Pijnlijk is mijn wonde. Ja, ik zeg: Waarlijk, dit is een lijden, dat ik zal moeten dragen. ²⁰Mijn tent is vernield en al mijn koorden zijn losgerukt; mijn kinderen zijn van mij weggegaan en zijn er niet; geen is er meer, die mijn tent spant, mijn tentkleden opricht. ²¹Want verdwaasd zijn de herders, **JHWH** zoeken zij niet; daarom hebben zij geen verstand en is heel hun kudde verstrooid. ²²Hoor een gerucht! Zie, het komt! Een groot geraas uit het Noorderland, om de steden van Juda te maken tot een woestini, een verblijfplaats van jakhalzen.

²³Ik weet, o **JHWH**, dat het niet aan de mens staat zijn weg te kiezen, noch aan een man om te gaan en zijn stappen te richten. ²⁴Tuchtig mij, **JHWH**, maar naar recht; niet in uw toorn, opdat u mij niet te gering maakt. ²⁵Stort uw boosheid uit over de volken die U niet kennen, over de geslachten die uw naam niet aanroepen; want zij hebben Jakob verslonden, ja, verslonden en verteerd, en zij hebben zijn weg met bomen tot een woestini gemaakt.

De verbondsbreuk

11 ¹Het woord, dat van **JHWH** tot Jeremia kwam: ²Hoor de woorden van dit verbond en spreek tot de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem en zeg tot hen: ³Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: Vervloekt zij de man die niet hoort naar de woorden van dit verbond, ⁴dat Ik aan uw vaders geboden heb in de tijd toen Ik hen uit het land Egypte, de ijzeroven, leidde met de woorden: Hoort

naar mijn stem en doet naar alles wat Ik u gebied, dan zult u Mij tot een volk en zal Ik u tot een God zijn, ⁵opdat Ik de eed zal bevestigen, die Ik aan uw vaders gezworen heb, dat Ik hun een land, vloeiende van melk en honing, zou geven, zoals zij heden hebben. Toen *antwoordde* ik en zei: Amen, **JHWH**.

⁶Daarop zei **JHWH** tot mij: Predik al deze woorden in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem en zeg: Hoort de woorden van dit verbond en doet ze. ⁷Want nadrukkelijk heb Ik uw vaders betuigd in de tijd toen Ik hen uit het land Egypte voerde tot op deze dag, vroeg en laat: Hoort naar mijn stem. ⁸Maar zij hoorden niet, en waren niet geneigd hun oor te openen, maar zij wandelden allen in de stijfkoppigheid van hun boos hart: dus bracht Ik over hen al de woorden van dit verbond, dat Ik geboden had te houden, maar dat zij niet hebben gehouden.

⁹Verder zei **JHWH** tot mij: Er wordt een samenzwering gevonden onder de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem. ¹⁰Zij zijn teruggekeerd tot de ongerechtigheden van hun voorvaders, die weigerden naar mijn woorden te horen, en zij zijn andere goden achternagelopen om die te dienen; het huis van Israël en het huis van Juda hebben het verbond, dat Ik met hun vaders gesloten had, verbroken. ¹¹Daarom, zo zegt **JHWH**: Zie, Ik breng over hen onheil, waaraan zij niet zullen kunnen ontkomen; als zij dan tot Mij schreeuwen, zal Ik naar hen niet horen. ¹²Laten de steden van Juda en de inwoners van Jeruzalem gaan schreeuwen tot de goden voor welke zij offers ontstoken hebben; maar redding zullen die hun niet brengen ten tijde van hun onheil. ¹³Want even talrijk als uw steden zijn uw goden, o Juda; even talrijk als de straten van

Jeruzalem de altaren die u voor de god van schande hebt opgericht, altaren om voor de Baäl offers te ontsteken.

¹⁴U nu, bid niet voor dit volk; zend voor hen geen smeking op en geen gebed, want Ik luister niet, wanneer zij tot Mij zullen roepen om hun onheil.

De geblakerde olijfbomen

¹⁵Wat heeft mijn geliefde in mijn huis te maken? Haar aanslag te volvoeren? Zouden vele dingen, zou heilig vlees uw onheil aan u doen voorbijgaan? Dan zou u juichen!

¹⁶Een groene olijf, mooi van prachtige vrucht, heeft **JHWH** u genoemd; onder geluid van groot gedruis heeft een vuur zijn loof aangestoken en zijn zijn takken verbrand. ¹⁷Ja, **JHWH** van de legermachten, die u heeft geplant, heeft u met onheil bedreigd wegens het kwaad, dat het huis van Israël en het huis van Juda gedaan hebben, om Mij boos te maken door voor de Baäl offers te ontsteken.

Het leven van de profeet bedreigd

¹⁸**JHWH** nu heeft het mij doen weten en zo bemerkte ik het: toen hebt U mij hun daden laten zien! ¹⁹Ik zelf was als een argeloos lam, dat ter slachting geleid wordt, en ik wist niet, dat zij zulke plannen tegen mij smeedden: "Laat ons de boom met zijn vrucht verderven, laat ons hem uit het land van de levenden uitroeien, opdat aan zijn naam niet meer zal worden gedacht!" ²⁰Maar, **JHWH** van de legermachten, rechtvaardige Rechter, die nieren en hart toetst, ik zal uw wraak aan hen zien, want op U heb ik mijn rechtszaak gewenteld!

²¹Daarom zegt **JHWH** aldus van de mannen van Anatot, die u naar het leven staan en zeggen: Profeteer niet in de naam van **JHWH**, of u sterft door onze hand - ²²daarom zegt **JHWH** van de le-

germachten aldus: Zie, Ik zal bezoeking over hen doen; de jonge mannen zullen sterven door het zwaard, hun zonen en dochters zullen sterven door de honger, ²³niemand van hen zal overblijven; want Ik zal onheil brengen over de mannen van Anatot in het jaar van hun bezoeking.

12 ¹Het recht hebt U aan uw zijde, **JHWH**, als ik met U zou argumenteren; toch wil ik over rechtszaken met U spreken: Waarom is de weg van de goddelozen voorspoedig, en zijn zonder zorg allen die zich trouweloos gedragen? ²U hebt hen geplant, ook hebben zij wortel geschoten; zij wassen, ook zetten zij vrucht. Nabij bent U in hun mond, maar ver van hun binnenste. ³U, o **JHWH**, kent mij toch, U ziet mij en toetst mijn gezindheid tegenover U. Ruk hen weg als slachtschapen en wijd hen voor de dag van de slachting. ⁴Hoelang moet het land verwelken en het gewas van het hele veld verdorren? Om de boosheid van hen die er wonen, is het vee en zijn de vogels verdwenen, want zij zeggen: Hij zal ons einde niet zien.

⁵Als u met voetgangers loopt, maken zij u moe; hoe zult u dan een wedloop beginnen met paarden? In een vredig land voelt u zich niet veilig; hoe zult u het dan maken in de pronk van de Jordaan? ⁶Want zelfs uw broeders en het huis van uw vader, zelfs zij zijn trouweloos tegenover u, zelfs zij roepen u luidkeels na; vertrouw hen niet, wanneer zij vriendelijk tot u spreken.

Juda en de naburige volken

⁷Ik heb mijn huis verlaten, mijn erfdeel verworpen; Ik heb mijn zielsgeliefde gegeven in de greep van haar vijanden. ⁸Mijn erfdeel was Mij geworden als een leeuw in het woud, het had tegen Mij gebruld; daarom ben Ik het gaan ha-

ten. ⁹Een vogel met bonte veren was Mij mijn erfdeel; de roofvogels komen er van alle kanten op af. Gaat heen, verzamel al de dieren van het veld, doet het komen om te eten! ¹⁰Vele herders hebben mijn wijngaard verwoest, mijn akker vertrappt, mijn kostelijke akker gemaakt tot een woeste steppe, ¹¹zij hebben hem tot een woestenij gemaakt; treurig, verwoest ligt hij vóór Mij, verwoest is het hele land; niemand echter neemt het ter harte. ¹²Op alle kale heuvels in de woestijn zijn verwoesters gekomen, want het zwaard van **JHWH** verslindt van het ene einde van het land tot het andere, niemand heeft vrede. ¹³Zij hebben tarwe gezaaid, maar doornen gemaaid, zij hebben zich afgetobd zonder enige bate. Ja, staat beschaamd over de opbrengst die u hebt verkregen ten gevolge van de brandende toorn van **JHWH**.

¹⁴Zo zegt **JHWH**: Over al de boze buren, die losslaan op het erfdeel, dat Ik aan mijn volk, aan Israël, ten erfdeel gegeven heb: zie, Ik ruk hen weg van hun bodem, en het huis van Juda ruk Ik weg uit hun midden. ¹⁵Maar nadat Ik hen heb weggerukt, zal Ik Mij weer over hen ontfermen en hen terugbrengen, een ieder naar zijn erfdeel en een ieder naar zijn land, ¹⁶en als zij zich dan geheel gewennen aan de wegen van mijn volk, zodat zij zweren bij mijn naam: Zo waar **JHWH** leeft!, zoals zij mijn volk eraan gewend hebben te zweren bij de Baäl, dan zullen zij te midden van mijn volk gebouwd worden. ¹⁷Maar als zij geen gehoor geven, dan zal Ik dat volk geheel en al uitrukken en verdelgen, luidt het woord van **JHWH**.

De linnen gordel

13 ¹**JHWH** zei tot mij aldus: Ga heen, koop u een linnen gordel en doe die om uw middel, maar laat hem niet

in water komen. ²En ik kocht de gordel naar het woord van **JHWH** en deed hem om mijn middel. ³Toen kwam het woord van **JHWH** voor de tweede keer tot mij: ⁴Neem de gordel die u gekocht hebt, die u om uw middel draagt, en maak u op, ga naar Perat en verberg hem daar in een rotsspleet. ⁵Dus ging ik heen en verborg hem in Perat, zoals **JHWH** mij geboden had.

⁶Nu gebeurde het vele dagen later, dat **JHWH** tot mij zei: Maak u op, ga naar Perat en haal vandaar de gordel die Ik u geboden had daar te verbergen. ⁷Toen ging ik naar Perat en zag rond en haalde de gordel van de plaats waar ik hem verborgen had, en zie, de gordel was bedorven, hij deugde nergens toe. ⁸Toen kwam het woord van **JHWH** tot mij: ⁹Zo zegt **JHWH**: evenzo zal Ik verderven de glorie van Juda en van Jeruzalem, die groot is. ¹⁰Dit boze volk, dat weigert naar mijn woorden te horen, dat in stijfkoppigheid van hart wandelt, zodat zij andere goden zijn nagelopen om die te dienen en zich daarvoor neer te buigen, dat zal worden zoals deze gordel, die nergens toe deugt. ¹¹Want zoals de gordel kleeft aan het middel van een man, zo had Ik het hele huis van Israël en het hele huis van Juda aan Mij doen kleven, luidt het woord van **JHWH**, om Mij te zijn tot een volk, tot een roem, een lof en een sieraad; maar zij hebben geen gehoor gegeven.

De gevulde wijnkruiken

¹²Spreek ook dit woord tot hen: Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: Alle kruiken zullen met wijn gevuld worden. Als zij tot u zeggen: Weten wij niet heel wel, dat alle kruiken met wijn gevuld zullen worden? ¹³zeg dan tot hen: Zo zegt **JHWH**: Zie, Ik vul alle inwoners van dit land, zowel de koningen, die op de troon

van David zitten, als de priesters, de profeten, en alle inwoners van Jeruzalem, met dronkenschap, ¹⁴en Ik zal hen tegen elkaar aan stukken slaan, vaders en zonen tezamen, luidt het woord van **JHWH**; Ik zal geen medelijden hebben, noch sparen, noch Mij ontfermen, dat Ik hen niet zou verderven.

Laatste waarschuwingen

¹⁵Hoort en leent het oor, verheft u niet, want **JHWH** spreekt. ¹⁶Bewijst **JHWH** uw God, eer, voordat Hij het donker doet worden, voordat uw voeten zich stoten aan de bergen in de schemering, en u op licht hoopt, maar Hij dat tot diepe duisternis maakt, in donkerheid verandert. ¹⁷Maar indien u er niet naar horen wilt, zal mijn ziel in het verborgene moeten huilen om de trots en mijn oog bitter huilen, ja van tranen vloeien, omdat de kudde van **JHWH** is weggevoerd.

¹⁸Zeg tot de koning en tot de gebiedster: Zet u op de laagste plaats, want uw sierlijke kroon is u van het hoofd gevallen. ¹⁹De steden van het Zuiden zijn gesloten en niemand doet open; ontvolkt is Juda geheel en al, volkomen ontvolkt. ²⁰Sla uw ogen op en zie wie daar komen uit het Noorden; waar is de kudde, u gegeven, uw prachtig kleinvee? ²¹Wat zult u zeggen, als Hij over u tot een hoofd stelt hen, die u aan u had gewend als minnaars? Zullen u dan geen weeën aangrijpen zoals een barrende vrouw? ²²En als u bij uzelf zegt: Waarom treft mij dit! - om de grootte van uw ongerechtigheid is uw kleding opgetild, uw hielen ontbloot. ²³Kan een Ethiopiër zijn huid veranderen, of een panter zijn vlekken? Dan zou u ook in staat zijn goed te doen, u, die gewend bent kwaad te doen. ²⁴Ja, Ik zal hen verstrooien als kaf, wegstuivend in de woestijnwind. ²⁵Dat is uw lot, het deel door

Mij u toegemeten, luidt het woord van **JHWH**, daar u Mij hebt vergeten en op de leugen uw betrouwen gesteld. ²⁶Ja, Ik zelf zal uw kleding omhoog tillen tot aan uw aangezicht, zodat uw schande wordt gezien: ²⁷uw echtbreuk en uw gehinnik, uw schandelijke ontucht. Op de heuvels in het veld heb Ik uw gruwelen gezien; wee u, Jeruzalem, hoelang zal het nog duren, voordat u rein wordt?

Naar aanleiding van een grote droogte

14 ¹Wat als woord van **JHWH** tot Jeremia kwam met betrekking tot de grote droogte.

²Juda treurt en zijn poorten zijn ineen gezonken, zij liggen in rouw ter aarde; het gejammer van Jeruzalem stijgt omhoog. ³Hun aanzienlijken zenden hun geringen om water: zij komen bij de bakken, zij vinden geen water, zij keren terug met lege kruiken; zij worden beschaamd en te schande en bedekken hun hoofd. ⁴Ter wille van de akker zijn zij terneergeslagen, omdat er geen regen op de aarde is geweest; beschaamd zijn de akkerlieden, zij bedekken hun hoofd. ⁵Want zelfs het hert in het veld verlaat het jong dat zij wierp, omdat er geen groen is; ⁶en de wilde ezels staan op de kale heuvels te happen naar lucht zoals de jakhalzen, hun ogen smachten, omdat er geen kruid groeit.

⁷Al *getuigen* onze ongerechtigheden tegen ons, **JHWH**, doe het omwille van uw naam. Want vele zijn onze afdwalingen, tegen U hebben wij gezondigd. ⁸Hoop van Israël, zijn Helper in tijd van nood, waarom zou U zijn als een vreemdeling in het land, als een reiziger die slechts zijn intrek neemt om te overnachten? ⁹Waarom zou U zijn als een verbijsterd man, als een strijder die niet kan helpen? U bent toch in ons midden,

JHWH, uw naam is over ons uitgeroepen, laat ons niet aan ons lot over!

¹⁰ Zo zegt **JHWH** van dit volk: Zij hebben zo graag willen omzwerven, zij hebben hun voeten niet gespaard. Daarom heeft **JHWH** geen behagen in hen, nu zal Hij hun ongerechtigheid gedenken en hun zonden bezoeken. ¹¹ En **JHWH** zei tot mij: Bid niet voor dit volk ten goede; ¹² al vasten zij, Ik hoor niet naar hun geroep, en al brengen zij brandoffer en spijsoffer, Ik heb in hen geen behagen, maar door het zwaard, de honger en de pest maak Ik een einde aan hen.

¹³ Toen zei ik: Ach, Heer **JHWH**: zie, de profeten zeggen tot hen: u zult geen zwaard zien en geen honger zal u treffen, maar een ongestoorde vrede zal Ik u op deze plaats geven. ¹⁴ Maar **JHWH** zei tot mij: Leugenachtig profeteren de profeten in mijn naam, Ik heb hen niet gezonden, hun geen opdracht gegeven, en niet tot hen gesproken; een leugengezicht, ijdele waarzeggerij en bedriege-rij van hun eigen hart profeteren zij u. ¹⁵ Daarom, zo zegt **JHWH** van de profeten die in mijn naam profeteren, zonder dat Ik hen gezonden heb, en die zeggen: Zwaard noch honger zal in dit land zijn - door het zwaard en de honger zullen die profeten aan hun eind komen. ¹⁶ En het volk, waarvoor zij profeteren, zal op de straten van Jeruzalem ten gevolge van de honger en het zwaard neergeworpen liggen, zonder dat hen iemand begraaft, zij, hun vrouwen, hun zonen en hun dochters. Zo zal Ik hun boosheid over hen uitgieten.

¹⁷ Spreek dus dit woord tot hen: Mijn ogen moeten van tranen vloeien nacht en dag zonder tot rust te komen, want met een grote breuk is de jonkvrouw,

de dochter van mijn volk, gebroken, met een zeer zware slag. ¹⁸ Als ik uitga in het veld, ziedaar, degenen die door het zwaard geveld zijn; als ik kom in de stad, ziedaar, zij die van honger steeds zwakker worden! Ja, zelfs profeet en priester zwerven rond in het land en weten geen raad. ¹⁹ Hebt U Juda dan geheel en al verworpen? Heeft uw ziel een afkeer van Sion? Waarom hebt U ons geslagen, zodat er voor ons geen genezing is? Hoop op vrede, maar er is niets goeds; op een tijd van genezing, maar zie, verschrikking! ²⁰ Wij kennen, **JHWH**, onze goddeloosheid, de ongerechtigheid van onze vaders, dat wij tegen U gezondigd hebben. ²¹ Verwerp niet omwille van uw naam, onteer niet uw heerlijke troon! Gedenk; verbreek niet uw verbond met ons! ²² Zijn er onder de nietigheden van de volken, die het laten regenen? Of kan de hemel regenstromen geven? Bent U dat niet, **JHWH**, onze God? Zo zullen wij op U hopen, want U doet dit alles.

15 ^{1(A)} Maar **JHWH** zei tot mij: Al stond Mozes met Samuël vóór Mij, dan zou mijn ziel zich toch niet tot dit volk neigen: weg met hen, uit mijn ogen, laat hen heengaan! ^{2(B)} En als zij tot u zeggen: Waar moeten wij heengaan?, zeg dan tot hen: Zo zegt **JHWH**: wie bestemd is tot de dood, tot de dood; wie bestemd is tot het zwaard, tot het zwaard; wie bestemd is tot honger, tot honger; en wie bestemd is tot gevangenschap, tot gevangenschap. ³ Ja, Ik zal over hen een vierdelige bezoeking brengen, luidt het woord van **JHWH**: het zwaard om te doden, de honden om weg te slepen, de vogels van de hemel en de dieren van de aarde om te verslinden en te verscheuren; ^{4(C)} en Ik zal hen maken tot een

(A) 15:1 a Ex. 32:11-14; Num. 14:13-19. 15:1 b 1Sam. 7:5-9. (B) 15:2 Opb. 13:10. (C) 15:4 2Kon. 21:1-16; 2Kron. 33:1-9.

schrikbeeld voor alle koninkrijken van de aarde, ter wille van Manasse, de zoon van Jechizkia, de koning van Juda, om wat hij gedaan heeft in Jeruzalem.

⁵Want wie zal medelijden met u hebben, Jeruzalem, wie zal u beklagen? Wie zal van de weg afslaan om naar uw welstand te vragen? ⁶U hebt Mij verworpen, luidt het woord van **JHWH**, u bent achterwaarts gegaan; dus strek Ik mijn hand tegen u uit en verdelg u: Ik ben het berouwen moe. ⁷Ja, Ik wan hen met een wan in de poorten van het land; kinderloos, teniet maak Ik mijn volk. Van hun wegen zijn zij niet teruggekeerd. ⁸Talrijker worden Mij zijn weduwen dan het zand van de zeeën; Ik breng hun, over moeder en jongeman, een verwoester op de middag, Ik doe onverwachts angst en verschikkingen op hen vallen. ⁹Zij, die er zeven baarde, bezwijmt, zij valt in onmacht; haar zon is ondergegaan, terwijl het nog dag was, zij is beschaamd en in haar verwachtingen bedrogen. Ja, wat van hen nog rest, zal Ik aan het zwaard overgeven, voor het oog van hun vijanden, luidt het woord van **JHWH**.

¹⁰Wee mij, mijn moeder, dat u mij gebarde hebt, een man van ruzie en onenigheid voor het hele land! Ik heb niet te leen gegeven en men heeft mij niet te leen gegeven, toch vervloeken mij allen. ¹¹**JHWH** zei: Indien Ik u niet bevrijd ten goede! Indien Ik ten tijde van onheil en benauwdheid de vijand niet tot u doe smeken! ¹²Zal ijzer breken? ijzer uit het noorden, en koper?

¹³Uw vermogen en uw schatten zal Ik ten buit geven, zonder prijs, en dat om al uw zonden, ja, in uw hele gebied, ¹⁴en Ik zal u uw vijanden doen dienen in een land dat u niet kent, want een vuur is ontstoken in mijn toorn, dat over u zal branden.

¹⁵U weet het, **JHWH**, denk aan mij, sla acht op mij en neem voor mij wraak op mijn vervolgers! Neem, door uw geduld, mij niet weg; weet, dat ik omwille van U smaad draag. ¹⁶Zo vaak uw woorden gevonden werden, at ik ze op, uw woord was mij tot vreugde en blijdschap van mijn hart; want uw naam is over mij uitgeroepen, **JHWH**, God van de legermachten. ¹⁷Ik heb niet gezeten in een kring van lachers, om uitgelaten te zijn; door uw hand was ik eenzaam neergezeten, want U had mij met boosheid vervuld. ¹⁸Waarom is mijn pijn al tijdurend en mijn wond ongeneeslijk, en wil zij zich niet laten helen? U bent mij waarlijk als een uitdrogende beek, water waarop geen staat valt te maken. ¹⁹Daarom, zo zegt **JHWH**: Indien u terugkeert, zal Ik u doen terugkeren; dan zult u vóór Mij staan; en indien u uitspreekt wat waarde heeft, zonder vermetele taal, zult u als mijn mond zijn. Laten zij zich tot u keren, maar u zult u tot hen niet keren. ²⁰Dan zal Ik u voor dit volk maken tot een koperen, onneembare muur, en zij zullen tegen u strijden, maar u niet overwinnen; want Ik ben met u om u te helpen en te bevrijden, luidt het woord van **JHWH**. ²¹Ja, Ik zal u bevrijden uit de hand van de bozen, u verlossen uit de vuist van de geweldenaars.

Ten ondergang gedoemd

16¹Ook kwam het woord van **JHWH** tot mij: ²u zult u geen vrouw nemen en u zult geen zonen of dochters hebben in deze plaats; ³want zo zegt **JHWH** van de zonen en de dochters, die in deze plaats geboren worden, en van hun moeders die hen baren, en van hun vaders die hen verwekken, in dit land: ⁴Aan dodelijke ziekten zullen zij sterfen, zij zullen niet beklaagd noch begraven worden, tot mest op de akker zullen

zij zijn; of door het zwaard en de honger zullen zij aan hun eind komen, en hun lijken zullen tot voedsel zijn voor de vogels van de hemel en de dieren van de aarde.

⁵Want zo zegt **JHWH**: u mag geen klaaghuis binnengaan, u mag niet gaan om rouwbeklag te doen en hun geen deelneming betonen, want Ik neem van dit volk mijn vrede weg, luidt het woord van **JHWH**, de genade en de ontferming! ⁶Groten en kleinen zullen in dit land sterven zonder begraven te worden, men zal hen niet beklagen en niemand zal zich om hen insnijdingen maken of zich kaal scheren; ⁷men zal geen brood breken ten rouw om iemand te troosten over een dode, men zal hun ook geen troostbeker te drinken geven om iemands vader of moeder. ⁸U mag ook geen huis van feestgelag binnengaan om bij hen te zitten en te eten en te drinken; ⁹(A) want zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik doe in deze plaats voor uw ogen en in uw dagen verstommen de stem van de vreugde en de stem van de vrolijkheid, de stem van de bruidegom en de stem van de bruid!

¹⁰Wanneer u nu aan dit volk al deze woorden verkondigt, en zij tot u zeggen: Waarom heeft **JHWH** al dit groot onheil over ons uitgesproken, wat is onze ongerechtigheid en wat is onze zonde, waarmee wij tegen **JHWH**, onze God, gezondigd hebben - ¹¹dan zult u tot hen zeggen: Omdat uw vaders Mij hebben verlaten, luidt het woord van **JHWH**, en andere goden zijn achternagelopen en die hebben gediend en zich voor die hebben neergebogen, en Mij hebben verlaten en mijn *Torah* niet hebben gehouden, ¹²en omdat u nog erger hebt gedaan dan uw vaders, doordat ieder van u

wandelt naar de stijfkoppigheid van zijn boos hart in plaats van naar Mij te horen, ¹³daarom zal Ik u wegslingeren uit dit land naar een land dat u niet hebt gekend, u noch uw vaders, en daar zult u andere goden dienen dag en nacht, doordat Ik u geen genade zal bewijzen.

¹⁴Daarom zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat niet meer zal gezegd worden: Zo waar **JHWH** leeft, die de Israëlieten uit het land Egypte heeft gebracht, ¹⁵maar veeleer: Zo waar **JHWH** leeft, die de Israëlieten heeft doen optrekken uit het Noorderland en uit al de landen waarheen Hij hen verdreven had; ja, Ik zal hen terugbrengen in het land dat Ik aan hun vaders gegeven had. (B) ¹⁶Zie, Ik ontbied vele vissers, luidt het woord van **JHWH**, die hen zullen opvissen, en daarna zal Ik vele jagers ontbieden, die hen zullen opjagen van elke berg en elke heuvel, en uit de rotskloven; ¹⁷want mijn ogen zijn op al hun wegen, deze zijn voor Mij niet verborgen, en hun ongerechtigheid is voor mijn ogen niet bedekt. ¹⁸Daarom zal Ik eerst hun ongerechtigheid en hun zonde dubbel vergelden, omdat zij mijn land hebben ontwaard met het aas van hun gruwelen en afschuwelijkheden, waarmee zij mijn erfdeel hebben vervuld.

¹⁹**JHWH**, mijn sterkte en mijn burcht, mijn toevlucht in de dagen van de benauwdheid, tot U zullen volken komen van de einden van de aarde en zeggen: Enkel leugen hebben onze vaders bezeten, nietigheid, waaronder niet één, die baat kon brengen. ²⁰Zou een mens zich goden maken? Maar dat zijn geen goden!

²¹Daarom zie, Ik laat hen ditmaal bewust worden, Ik laat hen bewust worden van mijn hand en mijn kracht, en zij zullen weten, dat mijn naam is: **JHWH**.

(A) 16:9 Jer. 7:34; 25:10; Opb. 18:23. (B) 16:14-15 Jer. 23:7-8.

17¹De zonde van Juda staat geschreven met ijzeren stift, gegrift met diamanten spits in de tafel van hun hart en in de hoornen van hun altaren, ²als een gedenkteken tegen hen in hun gewijde palen onder elke groene boom en op de hoge heuvels, ³de bergen in het veld. Uw vermogen, al uw schatten zal Ik ten buit geven zonder prijs, om de zonde in uw hele gebied, ⁴en u zult uw hand moeten losmaken van het erfdeel dat Ik u gegeven had, en Ik zal u uw vijanden doen dienen in een land dat u niet kent, want u hebt een vuur ontstoken in mijn toorn, dat aldoor zal branden. ⁵Zo zegt **JHWH**: Vervloekt is de man die op een mens vertrouwt en vlees tot zijn arm stelt, wanneer zijn hart van **JHWH** wijkt; ⁶hij toch zal zijn als een kale struik in de steppe, die het niet merkt, als er iets goeds komt, maar staat in dorre oorden in de woestijn, een zoutachtig, onbewoond land. ⁷Gezegend is de man die op **JHWH** vertrouwt, en die zijn geloof bouwt op **JHWH**; ^{8(A)} hij toch zal zijn als een boom, aan het water geplant, die zijn wortels tot aan een beek uitslaat, en het niet merkt, als er hitte komt, maar zijn loof groen blijft, die in een jaar van droogte geen zorg heeft en niet nalaat vrucht te dragen.⁽¹⁾

⁹Arglistig is het hart boven alles, ja, verderfelijk is het; wie kan het kennen? ^{10(B)} Ik, **JHWH**, doorgrond het hart en toets de nieren, en dat, om aan een ieder te geven naar zijn wegen, naar de vrucht van zijn daden. ¹¹Een veldhoen, die eieren uitbroedt, die het niet gelegd heeft, zó is wie zich rijkdom verwerft, maar op onrechtmatige wijze; op de helft van zijn

dagen zal hij die moeten achterlaten, en bij zijn einde zal hij een dwaas zijn.

¹²Troon van de heerlijkheid, van ouds verheven, plaats van ons heiligdom, ¹³Hoop van Israël, **JHWH**, allen die U verlaten, zullen beschaamd worden; wie afwijken, zullen in de aarde geschreven worden⁽²⁾, omdat zij de bron van levend water, **JHWH**, verlieten. ¹⁴Genees mij, **JHWH**, dan zal ik genezen zijn; help mij, dan zal ik geholpen zijn, want U bent mijn lof. ¹⁵Zie, zij zeggen tot mij: Waar blijft het woord van **JHWH**? Laat het toch komen! ¹⁶Ik echter heb bij U niet op onheil aangedrongen, de onheilsdag heb ik niet verlangd, U weet het, wat van mijn lippen uitging, was U bekend. ¹⁷Word mij niet tot verschrikking, U bent mijn toevlucht in de dagen van onheil. ¹⁸Laat mijn vervolgers beschaamd worden, maar laat ik niet beschaamd worden; laten zij verschrikt worden, maar laat ik niet verschrikt worden. Breng over hen de dag van onheil, verbreek hen met een dubbele verbreking!

Heiliging van de Sjabbat

¹⁹**JHWH** zei tot mij aldus: Ga staan in de poort van de kinderen van het volk, waardoor de koningen van Juda ingaan en uitgaan, en in al de poorten van Jeruzalem, en zeg tot hen: ²⁰Hoort het woord van **JHWH**, u koningen van Juda en geheel Juda en al u inwoners van Jeruzalem, die door deze poorten binnenkomt; ^{21(C)} zo zegt **JHWH**: Hoedt u ervoor, omwille van uw leven, dat u op de Sjabbatdag geen last draagt en door de poorten van Jeruzalem binnenbrengt. ^{22(D)} Ook zult u op de Sjabbatdag geen last naar buiten brengen uit uw huizen of

⁽¹⁾ 17:8 Zie Johannes 15:8. ⁽²⁾ 17:13 Is er hier een verband met Johannes 8:6+8?

^(A) 17:8 Ps. 1:3. ^(B) 17:10 a Opb. 2:23. 17:10 b Ps. 62:13. ^(C) 17:21 Neh. 13:15-22. ^(D) 17:22 Ex. 20:8-10; Deut. 5:12-14.

enigerlei werk doen; u zult de Sjabbatdag heiligen, zoals Ik aan uw vaderen geboden heb. ²³Maar zij hebben niet gehoord, noch hun oor geneigd, maar zij hebben hun nek verhard in plaats van gehoor te geven en zich te laten gezeggen. ²⁴Indien u echter wél naar Mij hoort, luidt het woord van **JHWH**, en op de Sjabbatdag geen last door de poorten van deze stad binnenbrengt, maar de Sjabbatdag heiligt, door daarop geen enkel werk te doen, ²⁵dan zullen door de poorten van deze stad koningen en vorsten, die op de troon van David zitten, binnenkomen, rijdende op wagens en op paarden, zij en hun vorsten, de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem, en zal deze stad blijven bestaan voor altijd. ²⁶Dan zal men komen uit de steden van Juda en de omstreken van Jeruzalem, uit het land van Benjamin en uit de Laagte, van het Gebergte en uit het Zuiderland, en brengen brandoffer, slachtoffer, spijsoffer en wierook, en ook brengen loffer in het huis van **JHWH**. ²⁷Maar indien u niet naar Mij hoort om de Sjabbatdag te heiligen en op de Sjabbatdag geen last te dragen en binnen te komen door de poorten van Jeruzalem, dan zal Ik een vuur ontsteken in zijn poorten, dat de paleizen van Jeruzalem zal verteren zonder te worden geblust.

Bij de pottenbakker

18 ¹Het woord, dat van **JHWH** tot Jeremia kwam: ²Maak u op, daal af naar het huis van de pottenbakker, en daar zal Ik u mijn woorden doen horen. ³Toen daalde ik af naar het huis van de pottenbakker, en zie, hij was juist bezig een werkstuk te maken op de schijf. ⁴Mislukte de pot die hij bezig was te maken, zoals dat gaat met leem in de hand van de pottenbakker, dan maakte

hij daarvan weer een andere pot, zoals het de pottenbakker goed dacht te maken.

⁵Toen kwam het woord van **JHWH** tot mij: ⁶Zal Ik niet met u kunnen doen zoals deze pottenbakker, o huis van Israël? luidt het woord van **JHWH**. Zie, als leem in de hand van de pottenbakker, zo bent u in mijn hand, huis van Israël! ⁷Het ene ogenblik doe Ik over een volk en een koninkrijk de uitspraak, dat Ik het zal uitrukken, afbreken en verdelgen; ⁸maar bekeert zich dit volk waarover Ik een uitspraak deed, van zijn boosheid, dan zal Ik berouw hebben over het kwaad dat Ik hun dacht aan te doen. ⁹Het andere ogenblik doe Ik over een volk en een koninkrijk de uitspraak, dat Ik het zal bouwen en planten; ¹⁰maar, doet het wat kwaad is in mijn ogen door niet naar mijn stem te horen, dan zal Ik berouw hebben over het goede waarmee Ik had gezegd hun te zullen weldoen. ¹¹Nu dan, zeg toch tot de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem: Zo zegt **JHWH**: zie, Ik bereid onheil over u en beraam tegen u een plan; bekeert u toch een ieder van zijn boze weg en betert uw handel en wandel. ¹²Maar zij zeggen: Het baat niet, want wij zullen onze eigen gedachten volgen en een ieder zal naar de stijfkoppigheid van zijn boos hart handelen.

¹³Daarom, zo zegt **JHWH**: Vraagt toch onder de volken, wie zó iets heeft gehoord; iets zeer afschuwelijks heeft de jonkvrouw van Israël gedaan. ¹⁴Wijkt ooit van de rotsen van de berghellingen de Libanon-sneeuw, of drogen ooit de koude, neerstromende wateren van de plasregen? ¹⁵Toch heeft mijn volk Mij vergeten; voor wat onwezenlijk is, ontsteken zij offers; zo zijn zij gestruikeld op hun wegen, de oude paden, door te gaan op de paden van een ongebaande weg, ¹⁶zodat zij hun land tot een ontzet-

ting maken, tot een voorwerp van aanfluiting voor altijd; ieder die daar doortrekt, zal zich ontzetten en zijn hoofd schudden. ¹⁷ Als een oostenwind zal Ik hen verstrooien voor de vijand; de nek zal Ik hun tonen, niet het aangezicht, in de dagen van hun nood.

¹⁸ Toen zeiden zij: Komt, laat ons plannen tegen Jeremia beramen, want nooit ontbreekt een aanwijzing aan de priester, raad aan de wijze, een woord aan de profeet! Komt, laat ons hem treffen door middel van de tong en laten wij niet luis teren naar één van zijn woorden.

¹⁹ Luister, **JHWH**, naar mij en hoor wat mijn bestrijders zeggen. ²⁰ Zal goed met kwaad vergolden worden? Want zij hebben mij een kuil gegraven. Gedenk, hoe ik vóór U gestaan heb om ten gunste van hen te spreken, om uw boosheid van hen af te keren. ²¹ Geef daarom hun kinderen aan de honger prijs, lever hen over aan de macht van het zwaard, zodat hun vrouwen van kinderen beroofd en weduwen worden, hun mannen dodelijke slachtoffers, hun jonge mensen geslagen door het zwaard in de strijd. ²² Laat geschreeuw worden gehoord uit hun huizen, als U hen plotseling vijandelijke menigten doet overvallen. Want zij hebben een kuil gegraven om mij te vangen en strikken verborgen voor mijn voeten; ²³ maar U, **JHWH**, kent heel hun moordplan tegen mij; doe geen verzoening over hun ongerechtigheid, delg hun zonde voor uw oog niet uit; ja, laat hen struikelen voor uw aangezicht, wil ten tijde van uw toorn tegen hen handelen.

19 ¹ **JHWH** zei aldus: Ga heen, koop u een pottenbakkerskruik, en ga met enige van de oudsten van het volk en van de oudsten van de priesters, ^{2(A)} uit naar het dal Ben-Hinnom, dat vóór

de Schervendoort ligt, en roep daar de woorden uit, die Ik tot u zal spreken, ³ en zeg: Hoort het woord van **JHWH**, u koningen van Juda en u inwoners van Jeruzalem. Zo zegt **JHWH** van de legersmachten, de God van Israël: zie, Ik breng onheil over deze plaats, waardoor ieder die ervan hoort, zijn oren zullen klapperen, ⁴ omdat zij Mij verlaten, deze plaats ontwijd, en daar voor andere goden die zij niet gekend hebben, offers hebben ontstoken, zij, hun vaders en de koningen van Juda; en zij deze plaats met het bloed van onschuldigen hebben vervuld, ^{5(B)} en zij de hoogten van de Baäl gebouwd hebben om hun kinderen als brandoffers voor de Baäl met vuur te verbranden, iets wat Ik niet geboden noch uitgesproken heb en wat Mij niet in de zin is gekomen. ⁶ Daarom zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat deze plaats niet meer zal genoemd worden Tofet en dal Ben-Hinnom, maar Moorddal. ⁷ Uitgieten zal Ik op deze plaats wat Juda en Jeruzalem overlegd hebben; Ik zal hen voor hun vijanden doen vallen door het zwaard en door de hand van wie hen naar het leven staan, ja, Ik zal hun lijken aan de vogels van de hemel en de dieren van de aarde tot voedsel geven, ⁸ en Ik zal deze stad maken tot een voorwerp van ontzetting en tot een aanfluiting; ieder die erlangs gaat, zal zich ontzetten en fluiten om al haar slagen. ⁹ Ook zal Ik hen het vlees van hun zonen en hun dochters doen eten, zij zullen elkaars vlees eten in de benardheid en benauwdheid, waarmee hen hun vijanden en wie hen naar het leven staan, benauwen zullen.

¹⁰ Breek dan de kruik voor de ogen van de mannen die met u zijn gegaan, aan stukken en zeg tot hen: ¹¹ Zo zegt **JHWH**

(A) 19:2 2Kon. 23:10; Jer. 7:30-32; 32:34,35. (B) 19:5 Lev. 18:21.

van de legermachten: zo zal Ik dit volk en deze stad aan stukken breken, zoals men pottenbakkersgerei aan stukken breekt, dat niet weer heel gemaakt kan worden; en in Tofet zal men begraven, omdat er geen plaats ter begrafenis is. ¹² Zo zal Ik met deze plaats doen, luidt het woord van **JHWH**, en met haar inwoners, en dat om deze stad te maken als Tofet; ¹³ ja, de huizen van Jeruzalem en van de koningen van Juda zullen als de plaats van Tofet zijn, onrein; al de huizen waarop men op de daken offers heeft ontstoken voor het hele hemelse leger en plengoffers heeft uitgegoten voor andere goden.

¹⁴ Toen Jeremia van Tofet kwam, waarheen hem **JHWH** had gezonden om te profeteren, ging hij staan in de voorhof van het huis van **JHWH** en zei tot het hele volk: ¹⁵ Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: zie, Ik breng over deze stad en al haar steden al het onheil dat Ik tegen haar heb uitgesproken, omdat zij hun nek hebben verhard om niet naar mijn woorden te horen.

20 ¹ En Paschur, de zoon van Immer, de priester, die hoofdopziener was in het huis van **JHWH**, hoorde Jeremia deze woorden profeteren; ² daarom sloeg Paschur de profeet Jeremia en sloot hem in het blok in de bovenste Benjaminpoort aan het huis van **JHWH**. ³ Maar toen Paschur Jeremia de volgende morgen uit het blok liet, zei Jeremia tot hem: **JHWH** noemt uw naam niet Paschur, maar Schrik-van-rondom. ⁴ Want zo zegt **JHWH**: Zie, Ik maak u tot een schrik voor uzelf en voor al uw vrienden; zij zullen door het zwaard van hun vijanden vallen, dat uw ogen het zien, en geheel Juda zal Ik overgeven in de macht van de koning van Babel; hij zal hen wegvoeren naar Babel, hen slaan met het zwaard; ⁵ heel het bezit van deze stad, al haar eigendommen

en al haar waardevol bezit, met al de schatten van de koningen van Juda, zal Ik geven in de macht van hun vijanden, die ze zullen buitmaken en meenemen en brengen naar Babel. ⁶ En u, Paschur, en al uw huisgenoten, zult in gevangenschap gaan; u zult in Babel komen, daar sterven en daar begraven worden, u en al uw vrienden, voor wie u vals hebt geprofeteerd.

Jeremia's zielenstrijd

⁷ U hebt mij overtuigd, **JHWH**, en ik heb mij laten overtuigen; U bent mij te sterk geweest en hebt overwonnen. Ik ben tot een bespotting geworden de hele dag, allen honen zij mij. ⁸ Want telkens wanneer ik spreek, moet ik het uit-schreeuwen, van geweld en onderdrukking roepen; want het woord van **JHWH** is mij geworden tot smaad en spot de hele dag. ⁹ Maar zei ik: Ik wil aan Hem niet denken en in zijn naam niet meer spreken, dan werd het in mijn hart als brandend vuur, opgesloten in mijn gebeente; wel matte ik mij af om het in te houden, maar ik kon het niet.

¹⁰ Want ik heb gehoord het gemompel van velen - schrik van rondom! -: Brengt iets aan, opdat wij hem aanbrengen. Alle mensen met wie ik bevriend ben, loeren op mijn val: misschien zal hij zich laten verleiden, zodat wij hem overwinnen en wraak op hem kunnen nemen. ¹¹ Maar **JHWH** is met mij als een geweldig held; daarom zullen mijn vervolgers struikelen en niets vermogen; zij staan ten diepste beschaamd, omdat zij hun doel niet bereiken, een eeuwige, onvergetelijke smaad. ¹² Ja, **JHWH** van de legermachten is een rechtvaardige toetsen, die nieren en hart doorziet; ik zal uw wraak op hen zien, want op U heb ik mijn rechtszaak gewenteld. ¹³ Zingt **JHWH**, looft **JHWH**, want Hij bevrijdt het

leven van de arme uit de macht van de boosdoeners.

^{14(A)} Vervloekt zij de dag waarop ik geboren ben; de dag waarop mijn moeder mij baarde, zij niet gezegend. ¹⁵ Vervloekt zij de man die mijn vader de blijde boodschap bracht: U is een jongen geboren, waarmee hij hem zozeer verheugde; ¹⁶ laat die man zijn als de steden die **JHWH** ondersteboven heeft gekeerd, zonder dat het Hem berouwde; laat hij 's morgens geschreeuw horen en 's middags krijgsrumoer, ¹⁷ omdat Hij mij niet deed sterven in de moederschoot, zodat mijn moeder mijn graf was geworden en haar schoot voor altijd zwanger was gebleven. ¹⁸ Waarom toch ben ik uit de moederschoot voortgekomen om moeite en zorgen te zien en opdat mijn dagen zich in schande ten einde haasten?

Sedekia's eerste gezantschap

21 ¹ Het woord, dat van **JHWH** tot Jeremia kwam, toen koning Sedekia Paschur, de zoon van Malkia, en de priester Sefanja, de zoon van Maäseja, tot hem had gezonden met de boodschap: ^{2(B)} Vraag toch **JHWH** voor ons, want Nebukadnessar, de koning van Babel, voert strijd tegen ons; misschien zal **JHWH** met ons doen naar al zijn wonderen, zodat hij van ons wegtrekt.

³ Toen zei Jeremia tot hen: Zo zult u tot Sedekia zeggen: ⁴ Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: zie, Ik keer in uw hand het oorlogstuig om, waarmee u buiten de muur strijd voert tegen de koning van Babel en de Chaldeeën die u belegeren, en Ik zal het binnen deze stad bijeenzamelen; ⁵ Ik zal tegen u strijd voeren met uitgestrekte hand en sterke arm, in toorn, boosheid en grote woede, ⁶ en Ik zal de inwoners van deze stad slaan, zo-

wel mens als dier: aan een hevige pest zullen zij sterven. ⁷ En daarna, luidt het woord van **JHWH**, zal Ik Sedekia, de koning van Juda, zijn dienaren en het volk, ja, wie in deze stad van de pest, het zwaard en de honger zullen zijn overgebleven, overgeven in de macht van Nebukadnessar, de koning van Babel, ja, in de macht van hun vijanden en van wie hen naar het leven staan; die zal hen slaan met de scherpte van het zwaard zonder hen te sparen, zonder medelijden of ontferming. ⁸ En tot dit volk zult u zeggen: Zo zegt **JHWH**: Zie, Ik stel u de weg ten leven en de weg ten dode voor: ⁹ wie in deze stad blijft, zal door het zwaard, de honger of de pest sterven, maar wie er uitgaat en naar de Chaldeeën die u belegeren, overloopt, zal leven en zijn leven zal hem ten buit zijn, ¹⁰ want Ik heb mijn aangezicht tegen deze stad gekeerd ten kwade en niet ten goede, luidt het woord van **JHWH**; in de macht van de koning van Babel zal zij worden overgegeven, die haar met vuur zal verbranden.

Over het koningshuis

¹¹ Over het koningshuis van Juda. Hoort het woord van **JHWH**, ¹² o huis van David: Zo zegt **JHWH**: Oefent ten spoedigste recht en bevrijdt de beroofde uit de macht van de verdrukker, opdat mijn boosheid niet als een vuur zal uitslaan en onuitblusbaar zal branden, om de boosheid van uw handelingen.

¹³ Zie, Ik zal u! die daar zetelt in het dal, rots in de vlakte! luidt het woord van **JHWH**, u, die zegt: Wie zal tot ons af dalen, wie zal in onze schuilhoeken binnendringen? ¹⁴ Nu, Ik zal aan u bezoeking doen naar de vrucht van uw handelingen, luidt het woord van **JHWH**, en Ik zal een

(A) 20:14 Job 3:1-19. (B) 21:2 2Kon. 25:1-11; 2Kron. 36:17-21.

vuur in haar woud ontsteken, dat haar hele omgeving verteren zal.

22 ¹**JHWH** zei aldus: Daal af naar het huis van de koning van Juda en spreek daar dit woord en zeg: ²hoor het woord van **JHWH**, o koning van Juda, die op de troon van David gezeten bent, u, uw dienaren en uw volk, die door deze poorten binnenkomt; ³zo zegt **JHWH**: doet recht en gerechtigheid, bevrijdt de beroofde uit de macht van de verdrukker, doet vreemdeling, wees en weduwe schade noch geweld aan en vergiet geen onschuldig bloed op deze plaats. ⁴Want indien u dit nauwgezet doet, dan zullen door de poorten van dit huis koningen binnengaan, die gezeten zijn op de troon van David, rijdende in wagens en op paarden, hij zelf met zijn dienaren en zijn volk; ⁵(A) maar indien u naar deze woorden niet hoort, heb Ik gezworen bij Mijzelf, luidt het woord van **JHWH**, dat dan dit huis tot een puinhoop zal worden.

⁶Want zo zegt **JHWH** over het huis van de koning van Juda: Een Gilead bent u Mij, de top van de Libanon - indien Ik u niet maak tot een woestijn, een onbewoond land! ⁷Ja, Ik wijd verdervers tegen u, een ieder met zijn wapentuig: die zullen uw uitgelezen ceders omhakken en in het vuur werpen. ⁸Dan zullen vele volken langs deze stad voorbijtrekken en tot elkaar zeggen: Waarom heeft **JHWH** zó aan deze grote stad gedaan? ⁹En zij zullen zeggen: Omdat zij het verbond van **JHWH**, hun God, verlaten hebben, en zich voor andere goden hebben neergebogen om die te dienen.

Over Sallum

¹⁰Huilt niet om de dode, klaagt niet om hem; huilt liever om hem die is heengegaan, want hij zal niet terugkeren om zijn geboorteland te zien. ¹¹(B) Want zo zegt **JHWH** van Sallum, de zoon van Josia, de koning van Juda, die na zijn vader Josia koning is geworden, die uit deze plaats vertrokken is: Hij zal daar niet weer terugkeren, ¹²maar in de plaats waarheen men hem in ballingschap heeft gevoerd, dáár zal hij sterven en dit land zal hij niet weerzien.

Over Jojakim

¹³Wee hem die zijn huis bouwt met ongerechtigheid, zijn opperzalen met onrecht; die zijn naaste voor niets laat werken, hem zijn loon niet geeft; ¹⁴die zegt: Ik zal mij een groots huis bouwen, ruime opperzalen; die daarin zijn vensters aanbrengt en het dekt met cederhout, het bestrijkt met menie. ¹⁵Bent u een koning, als u wedijvert in cederhout? Uw vader, heeft hij niet gegeten en gedronken en recht en gerechtigheid gedaan? Toen ging het hem wél. ¹⁶Hij deed de *el-lendige* en arme recht ervaren; toen ging het wél. Is dát niet Mij erkennen? luidt het woord van **JHWH**. ¹⁷Maar u hebt enkel oog en hart voor uw onrechtmatig gewin en voor het vergieten van onschuldig bloed, voor het begaan van onderdrukking en geweld.

¹⁸(C) Daarom zegt **JHWH** aldus van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda: Men zal niet om hem klagen: ach mijn broeder, of: ach zuster; men zal niet om hem klagen: ach heer, of: ach zijne majesteit! ¹⁹Met een begrafenis van een ezel zal hij begraven wor-

(A) 22:5 Mat. 23:28; Luk. 13:35. (B) 22:11 2Kon. 23:31-34; 2Kron. 36:1-4. (C) 22:18 2Kon. 23:36-24:6; 2Kron. 36:5-7.

den: wegslepen en neerwerpen buiten de poorten van Jeruzalem.

Over Jojakim

²⁰Beklim de Libanon en hef geschreeuw aan, laat op de Basan uw stem horen, hef geschreeuw aan van Abarim uit, want al uw minnaars zijn verpletterd. ²¹Ik heb tot u gesproken, toen u in rust verkeerde; u hebt gezegd: Ik wil niet horen. Dat was uw weg van uw jeugd af aan, want u hebt naar mijn stem niet gehoord. ²²Al uw herders zal de wind weiden en uw minnaars zullen in gevangenschap gaan. Want dan zult u beschaamd staan en te schande worden om al uw boosheid. ²³U, die gezeten bent op de Libanon, u nestelt in de ceders, hoe zult u zuchten, als u weeën overkomen, pijn als van een barende!

²⁴(A) Zo waar Ik leef, luidt het woord van **JHWH**, al was Konjahu, de zoon van Jojakim, de koning van Juda, een zegelring aan mijn rechterhand, toch zou Ik u daar afrukken ²⁵en u geven in de macht van wie u naar het leven staan, in de macht van hen voor wie u bang bent, in de macht van Nebukadressar, de koning van Babel, en de Chaldeeën; ²⁶en Ik zal u met uw moeder, die u gebaard heeft, wegslingeren naar een ander land, waar u niet geboren bent, en daar zult u sterven; ²⁷en naar het land waarop zij hun hart zetten om daar terug te keren, daarheen zullen zij niet terugkeren.

²⁸Is hij een versmade, verbrijzelde pot, deze man, Konjahu, of een waardeloos stuk aardewerk? Waarom zijn zij weggeslingerd, hij en zijn geslacht, verworpen naar een land, dat zij niet kenden?

²⁹Land, land, land, hoor het woord van **JHWH**: ³⁰Zo zegt **JHWH**: Schrijf deze

man in als kinderloos, een man die in zijn dagen geen voorspoed heeft, want het zal aan geen van zijn nakomelingen gelukken om te zitten op de troon van David en weer over Juda te regeren.

De rechtvaardige Spruit

23 ¹Wee de herders, die de schapen welke Ik weid, verderven en verstrooien, luidt het woord van **JHWH**. ²Daarom, zo zegt **JHWH**, de God van Israël, tot de herders die mijn volk weiden: u verstroot en verstoot mijn schapen, en zoekt ze niet op; zie, Ik bezoek aan u de boosheid van uw handelingen, luidt het woord van **JHWH**. ³En Ik zal de rest van mijn schapen verzamelen uit al de landen waarheen Ik ze heb verdreven, en Ik zal ze doen terugkeren naar hun weiden, en zij zullen vruchtbaar zijn en zich vermeederen. ⁴Ook zal Ik over hen herders verwekken om hen te weiden, en zij zullen niet meer bang zijn en schrikken, en zij zullen niet gemist worden, luidt het woord van **JHWH**. ⁵(B) Zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik aan David een rechtvaardige Spruit zal verwekken; die zal als koning regeren en verstandig handelen, die zal recht en gerechtigheid doen in het land. ⁶In zijn dagen zal Juda behouden worden en Israël veilig wonen; en dit is zijn naam, waarmee men Hem zal noemen: **JHWH** onze gerechtigheid.(1) ⁷Daarom zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat men niet meer zal zeggen: Zo waar **JHWH** leeft, die de Israëlieten uit het land Egypte heeft doen optrekken, maar veeleer: ⁸Zo waar **JHWH** leeft, die het nageslacht van het huis van Israël heeft doen optrekken en die het heeft doen komen uit het Noorderland

(1) 23:6 In het Hebreeuws: **JHWH** Tsidqénœ.

(A) 22:24 2Kon. 24:8-15; 2Kron. 36:9,10. (B) 23:5 Jer. 33:14-16.

en uit al de landen waarheen Hij hen verdreven had; en zij zullen op hun eigen grond wonen.^(A)

Over de profeten

⁹Over de profeten. Mijn hart is in mijn binnenste gebroken, al mijn beenderen sidderen; ik ben als een beschonken man, als iemand wie de wijn naar het hoofd gestegen is, om **JHWH** en om zijn heilige woorden. ¹⁰Want van echtbrekers is het land vol; want ten gevolge van de vloek heeft het land een treurig aanzien, zijn de velden van de steppe verdroogd; ja, wat zij najagen, is het kwade en waar zij kracht in zoeken, onrecht. ¹¹Want zowel profeet als priester plegen heiligschennis, zelfs in mijn huis heb Ik hun boosheid gevonden, luidt het woord van **JHWH**. ¹²Daarom zal hun weg voor hen worden als glibberige plaatsen in de duisternis, zij zullen daar verdwalen en vallen. Want Ik zal onheil over hen brengen in het jaar van hun bezoeking, luidt het woord van **JHWH**.

¹³Wel heb Ik bij de profeten van Samaria gezien wat ergerlijk was: zij profeteerden door de Baäl en misleidden mijn volk Israël; ^{14(B)} maar bij de profeten van Jeruzalem heb Ik gezien wat afschuwelijk is: echtbreken en met leugen omgaan; zij sterken de handen van de boosdoeners, dat niet één zich van zijn boosheid bekeert; zij zijn Mij altezamen als Sodom geworden, zijn inwoners als Gomorra. ¹⁵Daarom zegt **JHWH** van de legermachten aldus van de profeten: Zie, Ik voed hen met alsem, Ik geef hen gif te drinken, want van de profeten van Jeruzalem is de heiligschennis uitgegaan over het hele land. ¹⁶Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Hoort niet naar de woorden van de profeten, die u profete-

ren; zij maken, dat u zich aan nutteloze waandenkbeelden overgeeft, zij spreken het gezicht van hun eigen hart, niet dat wat uit de mond van **JHWH** komt.

¹⁷Zij zeggen voortdurend tot wie Mij verachten: **JHWH** heeft gesproken: u zult vrede hebben; en tot ieder die wandelt in stijfkoppigheid van hart, zeggen zij: geen kwaad zal u overkomen. ¹⁸Wie toch heeft in de raad van **JHWH** gestaan en zijn woord vernomen en gehoord? Wie heeft zijn woord beluisterd en gehoord? ¹⁹Zie, een stormwind van **JHWH**, boosheid, vaart uit, een wervelende storm; op het hoofd van de goddelozen stort hij zich uit. ²⁰De toorn van **JHWH** zal zich niet afwenden, tot Hij heeft volvoerd en tot stand gebracht de overleggingen van zijn hart; in het laatst van de dagen zult u dat duidelijk inzien. ²¹Ik heb die profeten niet gezonden, toch hebben zij gelopen; Ik heb tot hen niet gesproken, toch hebben zij geprofeteerd. ²²Maar als zij in mijn raad hadden gestaan, dan zouden zij mijn volk mijn woorden hebben doen horen, dan zouden zij hen hebben doen terugkeren van hun boze weg en van de boosheid van hun handelingen.

²³Ben Ik een God van nabij, luidt het woord van **JHWH**, en niet een God van verre? ²⁴Zou zich iemand in schuilhoeken kunnen verschuilen, dat Ik hem niet zou zien? luidt het woord van **JHWH**. Vervul Ik niet de hemel en de aarde? luidt het woord van **JHWH**. ²⁵Ik heb gehoord wat de profeten zeggen, die in mijn naam vals profeteren: Ik heb gedroomd, ik heb gedroomd! ²⁶Tot hoe lang? - is er iets in het hart van de profeten, die leugen profeteren en profeten zijn van bedrog van hart; ²⁷die erop bedacht zijn mijn volk mijn naam te doen vergeten door hun dromen, die zij el-

^(A) 23:7-8 Jer. 16:14-15. ^(B) 23:14 Gen. 18:20; Eze. 16:49.

kaar vertellen, evenals hun vaderen mijn naam hebben vergeten door de Baäl? ²⁸Laat de profeet die een droom heeft, een droom vertellen, en die mijn woord heeft, mijn woord naar waarheid spreken; welke overeenkomst is er tussen het stro en het koren? luidt het woord van **JHWH**. ²⁹Is niet mijn woord zó: als een vuur, luidt het woord van **JHWH**, of als een hamer, die een steenrots vermorzelt? ³⁰Daarom zie, Ik zál de profeten! luidt het woord van **JHWH**, die mijn woorden van elkaar stelen; ³¹zie, Ik zál de profeten! luidt het woord van **JHWH**, die hun tong gebruiken en godsspraken verkondigen; ³²zie, Ik zál hen die leugenachtige dromen profeteren! luidt het woord van **JHWH**, die zij vertellen om mijn volk te misleiden door hun leugens en woordenkramerij; Ik heb hen niet gezonden en hun geen opdracht gegeven; zij zijn dit volk niet van het minste nut, luidt het woord van **JHWH**.

*De last van **JHWH***

³³Wanneer nu dit volk of een profeet of een priester u vraagt: Wat is de last van **JHWH**? zeg dan tot hen: u bent de last, en Ik zal u afwerpen, luidt het woord van **JHWH**. ³⁴De profeet, de priester of het volk, die zegt: De last van **JHWH**: - over die man en zijn huis zal Ik bezoeking doen. ³⁵Zegt aldus, een ieder tot zijn naaste en tot zijn broeder: Wat heeft **JHWH** *geantwoord*, of: Wat heeft **JHWH** gesproken? ³⁶maar van de last van **JHWH** zult u geen melding meer maken; want de last zal voor ieder zijn eigen woord zijn, dat u verdraait de woorden van de levende God, van **JHWH** van de legermachten, onze God.

³⁷Zeg aldus tot de profeet: Wat heeft u **JHWH** *geantwoord*, wat heeft **JHWH** ge-

sproken; ³⁸maar als u "de last van **JHWH**" zegt, daarom zo zegt **JHWH**: Omdat u dit woord zegt: "de last van **JHWH**", hoewel Ik de boodschap tot u gezonden had: zegt niet "de last van **JHWH**", ³⁹daarom zie, Ik hef u zeker op en werp u weg met de stad die Ik u en uw vaderen gaf, van voor mijn ogen, ⁴⁰en Ik leg een eeuwige smaad op u, een eeuwige schande, die niet zal worden vergeten.

De twee korven vijgen

24 ^{1(A)} **JHWH** deed mij zien, en zie, er stonden twee korven vijgen voor de tempel van **JHWH** - nadat Nebukadressar, de koning van Babel, Jechonja, de zoon van Jojakim, de koning van Juda, en de vorsten van Juda en de handwerkslieden en de smeden uit Jeruzalem in ballingschap gevoerd en naar Babel gebracht had -; ²de ene korf bevatte zeer goede vijgen, zoals de vroegrijpe vijgen, maar de andere korf zeer slechte vijgen, zo slecht, dat zij niet te eten waren. ³Toen zei **JHWH** tot mij: Wat ziet u, Jeremia? en ik zei: Vijgen; de goede vijgen zijn zeer goed, maar de slechte zeer slecht, zo slecht, dat zij niet te eten zijn. ⁴Daarop kwam het woord van **JHWH** tot mij: ⁵Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: Zoals deze goede vijgen, zo zal Ik de ballingen van Juda, die Ik uit deze plaats naar het land van de Chaldeeën heb weggezonden, aanzien, ten goede; ⁶Ik zal mijn oog op hen slaan, ten goede, en Ik zal hen naar dit land doen terugkeren; Ik zal hen bouwen en niet afbreken, hen planten en niet uitrukken; ⁷Ik zal hun een hart geven om Mij te kennen, dat Ik **JHWH** ben, en zij zullen Mij tot een volk en Ik zal hun tot een God zijn, wanneer zij zich met hun hele hart tot Mij bekeren. ⁸Maar zoals de slechte

(A) **24:1** 2Kon. 24:12-16; 2Kron. 36:10.

vijgen, zo slecht, dat zij niet te eten zijn -, zo zegt **JHWH**: Zo zal Ik Sedekia, de koning van Juda, maken en zijn vorsten en het overschot van Jeruzalem, die in dit land zijn overgebleven en die in het land Egypte wonen; ⁹Ik zal hen overgeven ter mishandeling, tot verderf, aan alle koninkrijken van de aarde, tot een smaad en een spreekwoord, tot spot en vloek op alle plaatsen waarheen Ik hen zal verstrooien. ¹⁰Ik zal onder hen het zwaard, de honger en de pest zenden, totdat zij geheel verdwenen zijn van de bodem, die Ik hun en hun vaderen gegeven had.

Nebukadressar

25 ^{1(A)} Het woord, dat tot Jeremia kwam over het hele volk van Juda in het vierde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda (dit is het eerste jaar van Nebukadressar, de koning van Babel), ²dat de profeet Jeremia over het hele volk van Juda en alle inwoners van Jeruzalem gesproken heeft: ³Van het dertiende jaar van Josia, de zoon van Amon, de koning van Juda, tot op deze dag, drieëntwintig jaren lang, is het woord van **JHWH** tot mij gekomen en heb ik tot u gesproken vroeg en laat, - maar u hebt geen gehoor gegeven; ⁴ook heeft **JHWH** al zijn knechten, de profeten, tot u gezonden, vroeg en laat, maar u hebt geen gehoor gegeven noch uw oor geneigd om te horen -: ⁵Beekeert u toch een ieder van zijn boze weg en van de boosheid van uw handelingen, dan blijft u in het land dat **JHWH** u en uw vaderen gegeven heeft van eeuw tot eeuw; ⁶loopt geen andere goden achterna om die te dienen en u voor die neer te buigen, en maakt Mij

niet boos door het maaksel van uw handen; dan zal Ik u geen kwaad aandoen. ⁷Maar u hebt Mij geen gehoor gegeven, luidt het woord van **JHWH** - om Mij boos te maken door het maaksel van uw handen, u tot verderf. ⁸Daarom, zo zegt **JHWH** van de legermachten: Omdat u naar mijn woorden niet gehoord hebt, ⁹zie, Ik laat alle geslachten van het Noorden komen, luidt het woord van **JHWH**, en Nebukadressar, de koning van Babel, mijn dienaar, en breng hen tegen dit land en zijn inwoners, ja, tegen al deze volken rondom, en Ik sla hen met de ban, en maak hen tot een voorwerp van ontzetting, tot een aanfluiting en tot een eeuwige smaad, ^{10(B)} en Ik doe uit hun midden verdwijnen de stem van de vreugde en de stem van de vrolijkheid, de stem van de bruidegom en de stem van de bruid, het geluid van de handmolen en het licht van de lamp; ^{11(C)} dan zal dat hele land tot een oord van puinhopen, tot een woestenij worden.

Deze volken nu zullen de koning van Babel dienstbaar zijn zeventig jaren; ¹²maar na verloop van zeventig jaren zal Ik aan de koning van Babel en dit volk, luidt het woord van **JHWH**, hun ongerechtigheid bezoeken, ook aan het land van de Chaldeeën, en Ik zal dat tot eeuwige woestenijen maken. ¹³Dan zal Ik over dit land doen komen al mijn woorden die Ik daartegen gesproken heb, alles wat in dit boek geschreven staat, wat Jeremia over alle volken heeft geprofeteerd. ¹⁴Want ook zij zullen dienstbaar gemaakt worden door machtige volken en grote koningen, en zo zal Ik hun vergelden naar hun doen, naar het werk van hun handen.

(A) 25:1 2Kon. 24:1; 2Kron. 36:5-7; Dan. 1:1,2.

(C) 25:11 2Kron. 36:21; Jer. 29:10; Dan. 9:2.

(B) 25:10 a Jer. 7:34; 16:9. 25:10 b Opb. 18:22,23.

De beker van de boosheid

¹⁵Want aldus heeft **JHWH**, de God van Israël, tot mij gezegd: Neem deze beker met de wijn van de boosheid uit mijn hand en geef die te drinken aan alle volken, tot welke Ik u zend, ¹⁶dat zij drinken en waggelen en dol worden ten gevolge van het zwaard, dat Ik onder hen zend.

¹⁷En ik heb de beker uit de hand van **JHWH** genomen en die aan alle volken, tot welke **JHWH** mij zond, te drinken gegeven: ¹⁸aan Jeruzalem en de steden van Juda, met haar koningen en vorsten, om ze te maken tot een oord van puinhopen, tot een voorwerp van ontzetting, tot een aanfluiting en tot een vloek, zoals tegenwoordig het geval is; ¹⁹aan Farao, de koning van Egypte, met zijn dienaren, zijn vorsten en zijn hele volk, ²⁰en aan de hele gemengde bevolking en aan alle koningen van het land Us; aan alle koningen van het land van de Filistijnen, aan Askelon, Gaza, Ekron en het overschot van Asdod; ²¹aan Edom, Moab en de Ammonieten; ²²aan alle koningen van Tyrus, alle koningen van Sidon en alle koningen van het kustgebied aan de overzijde van de zee; ²³aan Dedan, Tema, Buz en allen die zich het haar rondom wegscheren; aan alle koningen van de Arabieren en ²⁴aan alle koningen van de gemengde bevolking, die in de woestijn wonen; aan alle koningen van Zimri, ²⁵aan alle koningen van Elam, aan alle koningen van Medië; ²⁶aan alle koningen van het Noorden, die nabij of veraf zijn, de één na de ander; aan alle koninkrijken van de aarde, die op de aardbodem zijn, en de koning van Sesak zal na hen drinken. ²⁷Zeg dan tot hen: Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Drinkt, wordt dronken, spuwt, valt neer om niet weer op te

staan, ten gevolge van het zwaard, dat Ik onder u zend! ²⁸Als zij weigeren de beker uit uw hand te nemen om te drinken, zeg dan tot hen: Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Drinken zult u; ²⁹want zie, in de stad waarover mijn naam is uitgeroepen, begin Ik rampen te brengen, en zou u dan vrij uitgaan? u zult niet vrij uitgaan, want het zwaard roep Ik op tegen alle bewoners van de aarde, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten.

³⁰U zult ook tot hen al deze woorden profeteren en tot hen zeggen: **JHWH** zal brullen uit den hoge en uit zijn heilige woning zijn stem verheffen; geweldig zal Hij brullen tegen zijn gebied, een roep als van druiventreders zal Hij aanheffen (letterlijk: *zingen*) tegen alle inwoners van de aarde. ³¹Krijgsrumoer verbreidt zich tot aan het einde van de aarde, want **JHWH** heeft een rechtsgeeding met de volken, Hij spreekt recht over al wat leeft; de goddelozen geeft Hij over aan het zwaard, luidt het woord van **JHWH**. ³²Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Zie, onheil gaat van volk tot volk, een zware storm steekt op van de uithoeken van de aarde, ³³en zij die door **JHWH** geveld zijn, zullen in die dagen liggen van het ene einde van de aarde tot het andere, zij zullen niet beklagd, noch bijeengezameld, noch begraven worden; tot mest op de akker zullen zij zijn.

³⁴Jammert, o herders, schreeuwt het uit! Wentelt u in het stof, o gebieders van de kudde; want voleindigd zijn uw dagen, dat u geslacht wordt. Ik zal u verbrijzelen en u zult neervallen als kostbaar vaatwerk. ³⁵Dan ontvalt de herders toevlucht en de gebieders van de kudde ontkoming. ³⁶Hoor! geschreeuw van de herders en gejammer van de gebieders van de kudde, omdat **JHWH** hun weideplaatsen heeft vernield; ³⁷de vredige velden zijn verwoest ten gevolge van de

brandende toorn van **JHWH**. ³⁸Hij heeft als een jonge leeuw zijn schuilplaats verlaten; ja, hun land wordt tot een woestenij ten gevolge van het gewelddadige zwaard, ten gevolge van zijn brandende toorn.

De tempelprediking en haar gevolgen

26 ^{1(A)} In het begin van de regering van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda, kwam dit woord van **JHWH**: ²Zo zegt **JHWH**: Ga in de voorhof van het huis van **JHWH** staan en spreek tegen alle steden van Juda, die komen om zich in het huis van **JHWH** neer te buigen, al de woorden die Ik u gebied tot hen te spreken; doe er geen woord af. ³Misschien zullen zij gehoor geven en zich bekeren, een ieder van zijn boze weg; dan zal Ik berouw hebben over het kwaad dat Ik hun denk aan te doen om de boosheid van hun handelingen.

⁴Spreek dan tot hen: Zo zegt **JHWH**: Als u niet naar Mij luistert en niet wandelt naar de *Torah* die Ik u voorgelegd heb, ⁵en niet hoort naar de woorden van mijn knechten, de profeten, die Ik tot u zond, vroeg en laat, zonder dat u gehoor gegeven hebt, ^{6(B)} dan zal Ik dit huis gelijk maken aan Silo, en Ik zal deze stad maken tot een vloek voor alle volkeren van de aarde. ⁷De priesters nu, de profeten en het hele volk hoorden Jeremia deze woorden spreken in het huis van **JHWH**, ⁸en nadat Jeremia geëindigd had uit te spreken al wat **JHWH** geboden had tot het hele volk te spreken, grepen de priesters, de profeten en het hele volk hem aan met de woorden: ⁹Sterven moet u; waarom hebt u in de naam van **JHWH** geprofeteerd: Zoals Silo zal dit huis worden, en deze stad zal verwoest worden, zodat er niemand woont! En het hele

volk liep tegen Jeremia te hoop in het huis van **JHWH**. ¹⁰Toen de vorsten van Juda dit hoorden, gingen zij uit het koninklijk paleis naar het huis van **JHWH**, en zetten zich aan de ingang van de nieuwe poort van het huis van **JHWH**. ¹¹En de priesters en de profeten zeiden tot de vorsten en tot het hele volk: Deze man is tot de dood schuldig, omdat hij over deze stad heeft geprofeteerd, zoals u met uw eigen oren hebt gehoord.

¹²Maar Jeremia zei tot al de vorsten en tot het hele volk: **JHWH** heeft mij gezonden om over dit huis en deze stad al de woorden te profeteren, die u gehoord hebt. ¹³Nu dan, betert uw handel en wandel, en hoort naar de stem van **JHWH**, uw God; dan zal **JHWH** berouw hebben over het kwaad dat Hij tegen u gesproken heeft. ¹⁴Wat mij betreft, zie, ik ben in uw hand, doet mij zoals goed en recht is in uw ogen; ¹⁵maar weet wel, dat u, als u mij doodt, onschuldig bloed brengt over uzelf, over deze stad en over haar inwoners; want in waarheid, **JHWH** heeft mij tot u gezonden om ten aanhoren van u al deze woorden te spreken.

¹⁶Toen zeiden de vorsten en het hele volk tot de priesters en de profeten: Neen, deze man is niet tot de dood schuldig, want in de naam van **JHWH** onze God, heeft hij tot ons gesproken. ¹⁷Ook stonden enkelen uit de oudsten van het land op en zeiden tot het hele verzamelde volk: ^{18(C)} De Morastiet Micha was als profeet werkzaam in de dagen van Hizkia, de koning van Juda, en hij zei tot het hele volk van Juda: Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Sion zal als een akker worden omgeploegd, en Jeruzalem zal worden tot steenhopen, ja, de tempelberg tot woudhoogten. ¹⁹Heeft Hizkia, de koning van Juda, met geheel

(A) 26:1 2Kon. 23:36-24:6; 2Kron. 36:5-7. (B) 26:6 Joz. 18:1; Ps. 78:60; Jer. 7:12-14. (C) 26:18 Mic. 3:12.

Juda, hem soms ter dood gebracht? Had hij geen ontzag voor **JHWH**, zodat hij de gunst van **JHWH** zocht? En **JHWH** had berouw over het kwaad dat Hij tegen hen gesproken had. En wij zijn bezig een groot kwaad te begaan tegen onszelf.

²⁰Nu was er ook een man, die als profeet optrad in de naam van **JHWH**, Uria, de zoon van Semaja, uit Kirjat-Jearim; die profeteerde tegen deze stad en tegen dit land geheel zoals Jeremia.

²¹Maar toen koning Jojakim met al zijn machtigen en al de vorsten zijn woorden hoorde, trachtte de koning hem te doden. Uria vernam het en werd bang en hij nam de vlucht en kwam in Egypte. ²²Daarop zond koning Jojakim enige mannen naar Egypte, Elnatan, de zoon van Akbor, en enige mannen met hem, naar Egypte; ²³zij haalden Uria uit Egypte en brachten hem tot koning Jojakim, en deze liet hem met het zwaard ter dood brengen en zijn lijk op de begraafplaats van het gewone volk werpen.

²⁴Achikam echter, de zoon van Safan, beschermde Jeremia, zodat men hem niet overgaf in de handen van het volk om hem te doden.

Onderwerping aan Babel

27 ^{1(A)}In het begin van de regering van Sedekia, de zoon van Josia, de koning van Juda, kwam dit woord van **JHWH** tot Jeremia: ²**JHWH** zei tot mij aldus: Maak u banden en jukken en leg die op uw hals, ³en zend die aan de koning van Edom, aan de koning van Moab, aan de koning van de Ammonieten, aan de koning van Tyrus en aan de koning van Sidon, door bemiddeling van de gezanten die naar Jeruzalem tot Sedekia, de koning van Juda, gekomen zijn, ⁴en geef

hun deze opdracht aan hun heren: Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Aldus zult u tot uw heren zeggen: ⁵Ik heb de aarde, de mens en de dieren, dat op het oppervlak van de aarde zijn, door mijn grote kracht en mijn uitgestrekte arm gemaakt, en Ik geef ze aan wie Ik denk dat het goed is. ⁶Nu heb Ik al deze landen in de macht van Nebukadnessar, de koning van Babel, mijn dienaar, gegeven; ja, zelfs de dieren van het veld heb Ik hem gegeven om hem dienstbaar te zijn; ⁷en alle volken zullen hem, zijn zoon en zijn kleinzoon dienstbaar zijn, tot de tijd ook voor zijn land komt, en ook dat door machtige volkeren en grote koningen dienstbaar gemaakt zal worden. ⁸Het volk en het koninkrijk nu, dat hem, Nebukadnessar, de koning van Babel, niet zal willen dienstbaar zijn en zijn hals niet zal willen voegen onder het juk van de koning van Babel, over dat volk zal Ik bezoeking doen met het zwaard, de honger en de pest, luidt het woord van **JHWH**, tot Ik hen volkomen in zijn macht zal hebben gebracht. ⁹U dan, geeft geen gehoor aan uw profeten, uw waarzeggers, uw dromers, uw toekomstvoorspellers en uw tovenaars, die tot u zeggen: u zult de koning van Babel niet dienstbaar blijven; ¹⁰want leugen profeteren zij u - om u ver van uw bodem te verwijderen, zodat Ik u verdrijf en u teniet gaat. ¹¹Maar het volk dat zijn hals zal voegen onder het juk van de koning van Babel en hem dienstbaar zal blijven, dat zal Ik op zijn bodem laten, luidt het woord van **JHWH**, om die te bewerken en daarop te wonen.

¹²En tot Sedekia, de koning van Juda, heb ik op geheel dezelfde wijze gesproken, aldus: Voegt uw halzen onder het juk van de koning van Babel; blijft hem

(A) **27:1** 2Kon. 24:18-20; 2Kron. 36:11-13.

en zijn volk dienstbaar en behoudt het leven. ¹³Waarom zou u sterven, u en uw volk, door het zwaard, de honger en de pest, zoals **JHWH** gezegd heeft van het volk dat de koning van Babel niet zal willen dienen? ¹⁴Geef dus geen gehoor aan de woorden van de profeten die tot u zeggen: u zult de koning van Babel niet dienstbaar blijven, - want leugen profeteren zij u; - ¹⁵want Ik heb hen niet gezonden, luidt het woord van **JHWH**, en toch profeteren zij in mijn naam ten onrechte, opdat Ik u zal verdrijven en u teniet gaat, u en de profeten die u profeteren.

¹⁶Ook tot de priesters en dit hele volk heb ik gesproken: Zo zegt **JHWH**: Geef geen gehoor aan de woorden van de profeten die u profeteren: Zie, het vaatwerk van het huis van **JHWH** zal uit Babel teruggebracht worden, nu, met spoed! Want leugen profeteren zij u. ¹⁷Geef hun geen gehoor, blijft de koning van Babel dienstbaar, dan zult u het leven behouden. Waarom zou deze stad een puinhoop worden? ¹⁸Ja, indien zij profeten zijn, en indien het woord van **JHWH** bij hen is, laten zij dan toch bij **JHWH** van de legermachten dringend aanhouden, dat niet het vaatwerk dat in het huis van **JHWH**, in het huis van de koning van Juda en in Jeruzalem is achtergebleven, in Babel komt. ¹⁹Want zo zegt **JHWH** van de legermachten van de zuilen, de zee, de onderstellen en de rest van het vaatwerk dat in deze stad is achtergebleven, ²⁰dat Nebukadnessar, de koning van Babel, niet heeft meegenomen, toen hij Jechonja, de zoon van Jojakim, de koning van Juda, met al de edelen van Juda en Jeruzalem in ballingschap naar Babel voerde, - ²¹want zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël, van het

vaatwerk dat in het huis van **JHWH** en in het huis van de koning van Juda en in Jeruzalem is achtergebleven: ²²Naar Babel zal het gebracht worden en daar zal het zijn tot de dag dat Ik ernaar omzie, luidt het woord van **JHWH**, en het haal en terugbreng naar deze plaats.

De profeet Chananja

28 ^{1(A)} Het gebeurde in datzelfde jaar, in het begin van de regering van Sedekia, de koning van Juda, in het vierde jaar, in de vijfde maand, dat de profeet Chananja, de zoon van Azzur, uit Gibeon, in het huis van **JHWH** in tegenwoordigheid van de priesters en het hele volk tot mij zei: ²Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Ik heb het juk van de koning van Babel verbroken. ³Binnen nog twee jaren breng Ik naar deze plaats terug al het vaatwerk van het huis van **JHWH**, dat Nebukadnessar, de koning van Babel, uit deze plaats weggenomen en naar Babel gebracht heeft; ⁴ook Jechonja, de zoon van Jojakim, de koning van Juda, en al de ballingen van Juda, die naar Babel gegaan zijn, breng Ik naar deze plaats terug, luidt het woord van **JHWH**; want Ik zal het juk van de koning van Babel verbreken.

⁵Toen richtte de profeet Jeremia het woord tot de profeet Chananja in tegenwoordigheid van de priesters en het hele volk, die in het huis van **JHWH** stonden, ⁶en de profeet Jeremia zei: Amen, zó doe **JHWH**! Mag **JHWH** de woorden die u geprofeteerd hebt vervullen, door het vaatwerk van het huis van **JHWH** en al de ballingen uit Babel naar deze plaats terug te brengen. ⁷Hoor evenwel naar dit woord, dat ik ten aanhoren van u en van het hele volk spreek: ⁸De profeten die er vóór mij

(A) 28:1 2Kon. 24:18-20; 2Kron. 36:11-13.

en vóór u vanouds geweest zijn, die hebben over machtige landen en grote koninkrijken geprofeteerd van oorlog, onheil en pest; ⁹de profeet die van vrede profeteert - als het woord van die profeet komt, zal van die profeet erkend worden, dat **JHWH** hem in werkelijkheid gezonden heeft.

¹⁰Toen nam de profeet Chananja het juk van de hals van de profeet Jeremia en brak het, ¹¹en Chananja zei in tegenwoordigheid van het hele volk: Zo zegt **JHWH**: Evenzo zal Ik het juk van Nebukadnessar, de koning van Babel, binnen nog twee jaren van de hals van alle volken verbreken. Maar de profeet Jeremia vervolgde zijn weg.

¹²Het woord van **JHWH** echter kwam tot Jeremia, nadat de profeet Chananja het juk van de hals van de profeet Jeremia gebroken had: ¹³Ga heen en zeg tot Chananja: Zo zegt **JHWH**: Een houten juk hebt u gebroken en in de plaats daarvan maakt u zich een ijzeren juk. ¹⁴Want zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Een ijzeren juk heb Ik op de hals van al deze volken gelegd, om Nebukadnessar, de koning van Babel, dienstbaar te zijn, en zij zullen hem dienstbaar zijn; ja, zelfs de dieren van het veld heb Ik hem gegeven. ¹⁵Ook zei de profeet Jeremia tot de profeet Chananja: Hoor nu, Chananja, **JHWH** heeft u niet gezonden, en u hebt dit volk op een leugen doen vertrouwen; ¹⁶daarom, zo zegt **JHWH**: Zie, Ik zend u weg van de aardbodem, nog dit jaar bent u een lijk, omdat u afval van **JHWH** hebt gepredikt.

¹⁷En de profeet Chananja stierf in dat jaar, in de zevende maand.

Brief aan de ballingen in Babel

29 ^{1(A)} Dit is de inhoud van de brief die de profeet Jeremia uit Jeruzalem zond aan het overblijfsel van de oudsten van de ballingen, aan de priesters, de profeten en het hele volk dat Nebukadnessar uit Jeruzalem naar Babel in ballingschap had weggevoerd, ²nadat koning Jechonja, de gebiedster, de hovelingen, de vorsten van Juda en Jeruzalem, de handwerkslieden en de smeden Jeruzalem hadden verlaten, ³door bemiddeling van Elasa, de zoon van Safan, en Gemarja, de zoon van Chilkia, die Sedekia, de koning van Juda, tot Nebukadnessar, de koning van Babel, naar Babel zond: ⁴Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël, tot al de ballingen die uit Jeruzalem naar Babel in ballingschap zijn weggevoerd: ⁵Bouwt huizen en woont daarin, legt tuinen aan en eet de vrucht daarvan; ⁶neemt vrouwen en verwekt zonen en dochters, neemt vrouwen voor uw zonen en geeft uw dochters aan mannen, opdat zij zonen en dochters baren; vermeerderd daar en vermindert niet. ⁷Zoekt de vrede voor de stad waarheen Ik u in ballingschap heb doen wegvoeren, en bidt voor haar tot **JHWH**, want in haar vrede zal uw vrede gelegen zijn.

⁸Want zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Laten uw profeten die in uw midden zijn, en uw waarzeggers u niet misleiden, en luistert niet naar uw dromers, die u laat dromen; ⁹want zij profeteren u vals in mijn naam; Ik heb hen niet gezonden, luidt het woord van **JHWH**. ^{10(B)} Want zo zegt **JHWH**: Neen, als voor Babel zevenzig jaren voorbij zullen zijn, dan zal Ik naar u omzien en mijn heilrijk woord aan

(A) 29:1 2Kon. 24:12-16; 2Kron. 36:10. (B) 29:10 2Kron. 36:21; Jer. 25:11; Dan. 9:2.

u in vervulling doen gaan door u naar deze plaats terug te brengen. ¹¹Want Ik weet, welke gedachten Ik over u koester, luidt het woord van **JHWH**, gedachten van vrede en niet van onheil, om u een hoopvolle toekomst te geven. ¹²Dan zult u Mij aanroepen en heengaan en tot Mij bidden, en Ik zal naar u horen; ^{13(A)}dan zult u Mij zoeken en vinden, wanneer u naar Mij vraagt met uw hele hart. ¹⁴Dan zal Ik Mij door u laten vinden, luidt het woord van **JHWH**, en in uw lot een keer brengen; dan zal Ik u verzamelen uit alle volkeren en van alle plaatsen waarheen Ik u verstoten heb, luidt het woord van **JHWH**, en u terugbrengen naar de plaats vanwaar Ik u in ballingschap heb doen wegvoeren.

¹⁵Wanneer u zegt: **JHWH** heeft ons in Babel profeten verwekt - ¹⁶neen, zo zegt **JHWH** van de koning die op de troon van David gezeten is, en van het hele volk dat in deze stad woont, uw broeders die niet met u in ballingschap gegaan zijn, ¹⁷zo zegt **JHWH** van de legermachten: Zie, Ik zend het zwaard, de honger en de pest onder hen en Ik maak hen als afschuwelijke vijgen, zo slecht, dat zij niet te eten zijn; ¹⁸Ik achtervolg hen met het zwaard, de honger en de pest en Ik maak hen tot een schrikbeeld voor alle koninkrijken van de aarde, tot een voorwerp van verwensing, van ontzetting, tot een aanfluiting en een smaad onder alle volken waarheen Ik hen verstoot, ¹⁹omdat zij niet naar mijn woorden gehoord hebben, luidt het woord van **JHWH**, waarmee Ik mijn knechten, de profeten, tot hen zond, vroeg en laat, zonder dat u gehoord hebt, luidt het woord van **JHWH**. ²⁰Hoort u dan naar het woord van **JHWH**, o alle ballingen die Ik uit Jeruzalem naar Babel weggezonden heb!

²¹Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël, van Achab, de zoon van Kolaja, en van Sidkiah, de zoon van Maäseja, die in mijn naam vals profeteren: Zie, Ik geef hen in de macht van Nebukadressar, de koning van Babel, die hen voor uw ogen ter dood zal brengen, ²²zodat aan hen een vervloeking zal ontleend worden bij alle ballingen van Juda die in Babel zijn: **JHWH** doe met u als met Sidkiah en Achab, die de koning van Babel op het vuur geroosterd heeft! - ²³omdat zij een schandelijke dwaasheid in Israël hebben begaan, overspel hebben gepleegd met de vrouwen van hun naasten en in mijn naam een woord hebben gesproken, dat een leugen was, dat Ik hun niet had opgedragen. Ja, Ik weet het wel en ben er getuige van, luidt het woord van **JHWH**.

Tegen Semaja

²⁴En tot Semaja, de Nechelamiet, moet u dit zeggen: ²⁵Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Omdat u in uw naam aan het hele volk in Jeruzalem en de priester Sefanja, de zoon van Maäseja, en al de priesters een brief gezonden hebt van deze inhoud: ²⁶**JHWH** heeft u tot priester aangesteld in de plaats van de priester Jojada, om opziener te zijn in het huis van **JHWH** over een ieder die waanzinnig is en zich als profeet voordoet en om die in blok en halsijzer te zetten; ²⁷maar waarom bent u dan niet opgetreden tegen Jeremia uit Anatot, die zich bij u als profeet voordoet? - ²⁸hij heeft ons in Babel immers de boodschap gezonden: Het zal nog lang duren, bouwt huizen en woont daarin, legt tuinen aan en eet de vrucht daarvan. ²⁹De priester Sefanja had na-

(A) 29:13 Deut. 4:29.

melijk deze brief aan de profeet Jeremia voorgelezen.

³⁰Het woord van **JHWH** nu kwam tot Jeremia: ³¹Zend deze boodschap aan al de ballingen: Zo zegt **JHWH** van Semaja, de Nechemamiet: Omdat Semaja voor u geprofeteerd heeft, zonder dat Ik hem gezonden heb en u op een leugen heeft doen vertrouwen, ³²daarom zo zegt **JHWH**: Zie Ik doe bezoeking aan Semaja, de Nechemamiet, en zijn nageslacht; van de zijnen zal niemand onder dit volk wonen en hij zal het heil niet zien, dat Ik mijn volk breng, luidt het woord van **JHWH**, omdat hij afval van **JHWH** gepredikt heeft.

Herstel van Israël

30¹Het woord, dat van **JHWH** tot Jeremia kwam: ²Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: Schrijf alle woorden die Ik tot u gesproken heb, in een boek. ³Want zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik in het lot van mijn volk Israël en Juda een keer breng, zegt **JHWH**, en hen terugbreng in het land dat Ik aan hun vaders gegeven heb, zodat zij het zullen bezitten.

⁴Dit nu zijn de woorden die **JHWH** over Israël en Juda gesproken heeft. ⁵Want zo zegt **JHWH**: Angstgeschreeuw horen wij, schrik en geen heil. ⁶Vraagt toch, ziet, of een man baart; waarom zie Ik iedere man met zijn handen aan zijn heupen als een barende en heeft elk gezicht een lijkkleur gekregen? ⁷Wee, want groot is die dag, zonder weerga; een tijd van benauwdheid is het voor Jakob; maar daaruit zal hij gered worden. ⁸Op die dag zal het gebeuren, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, dat Ik het juk van hun hals zal verbreken en hun banden zal verscheuren; vreemden zul-

len hen niet meer knechten, ⁹maar zij zullen **JHWH**, hun God, dienen en David, hun koning, die Ik hun verwekken zal.

^{10(A)}U dan, wees niet bang, mijn knecht Jakob, luidt het woord van **JHWH**, en schrik niet, Israël, want zie, Ik verlos u uit verre streken, uw nageslacht uit het land van hun gevangenschap; Jakob zal terugkeren en rustig en veilig zijn, door niemand opgeschrikt. ¹¹Want Ik ben met u, luidt het woord van **JHWH**, om u te verlossen; want Ik zal met alle volken waaronder Ik u verstrooid heb, voorgoed afrekenen, maar met u zal Ik niet voorgoed afrekenen, maar naar recht u tuchtigen, al zal Ik u zeker niet vrij laten uitgaan.

¹²Want zo zegt **JHWH**: Dodelijk is uw breuk, ongeneeslijk uw wond; ¹³niemand is er, die het voor u opneemt; voor een gezwel zijn er nog geneesmiddelen, voor u is er geen genezing. ¹⁴Al uw minnaars hebben u vergeten, zij vragen naar u niet. Want Ik heb u geslagen, zoals een vijand slaat, zoals een meedogenloze tuchtigt, om de grootte van uw ongerechtigheid, omdat uw zonden geweldig zijn. ¹⁵Wat schreeuwt u om uw breuk, omdat uw pijn dodelijk is? Om de grootte van uw ongerechtigheid, omdat uw zonden geweldig zijn, heb Ik u dit aangedaan.

¹⁶Daarom zullen allen die u verslinden, verslonden worden, al uw vijanden tezamen in gevangenschap gaan, uw plundersaars ter plundering worden en zal Ik al uw berovers ten roef overgeven. ¹⁷Want Ik zal u genezing schenken, u van uw wonden genezen, luidt het woord van **JHWH**, omdat men u, Sion, de verstotene noemt, degene naar wie niemand vraagt.

¹⁸Zo zegt **JHWH**: Zie, Ik breng een keer in het lot van de tenten van Jakob en

(A) 30:10 Jer. 46:27,28.

over zijn woningen zal Ik Mij ontfermen: de stad zal op haar puinheuvel herbouwd worden en de burcht op zijn rechte plaats tronen. ¹⁹Dan zal het loflied uit hun midden opstijgen, vrolijk geluid; Ik zal hen vermeerderen en zij zullen niet verminderen; Ik zal hen tot eer brengen en zij zullen niet veracht zijn. ²⁰Zijn zonen zullen zijn als vroeger, zijn vergadering zal voortdurend vóór Mij zijn en aan al zijn verdrukkers zal Ik bezoeking doen. ²¹Zijn vorst zal uit hem voortkomen, zijn heerser uit zijn midden opstaan, en hem zal Ik doen naderen, dat hij tot Mij zal komen; want wie zou zijn hart als borg kunnen geven om tot Mij te naderen? luidt het woord van **JHWH**. ²²Dan zult u Mij tot een volk zijn en zal Ik u tot een God zijn.

²³Zie, een stormwind van **JHWH**, boosheid vaart uit, een (alles) meesleurende storm! Op het hoofd van de goddelozen zal hij neerkomen. ²⁴De brandende toorn van **JHWH** zal zich niet afwenden, totdat Hij de plannen van zijn hart volvoerd en verwerkelijk heeft; in het laatst van de dagen zult u dat inzien.

31 ¹²⁸ In die tijd, luidt het woord van **JHWH**, zal Ik voor alle geslachten van Israël tot een God zijn en zullen zij Mij tot een volk zijn. ²Zo zegt **JHWH**: Het volk van de ontkomenen aan het zwaard vond genade in de woestijn, Israël, op weg naar zijn rust. ³Van verre is **JHWH** mij verschenen: Ja, Ik heb u liefgehad met eeuwige liefde, daarom heb Ik u getrokken in goedheid. ⁴Weer opbouwen zal Ik u, zodat u gebouwd wordt, jonkvrouw van Israël. Opnieuw zult u zich tooien met tamboerijnen en uittrekken in vrolijke reidans; ⁵u zult weer wijngaarden planten op de bergen van Samaria, en wie ze planten, zullen ook

de vrucht genieten. ⁶Want de dag is daar, dat de wachters roepen op het gebergte van Efraïm: Komt, laat ons opgaan naar Sion, tot **JHWH**, onze God!

⁷Want zo zegt **JHWH**: Jubelt van vreugde over Jakob, juicht om het hoofd van de volkeren, verkondigt, looft en zegt: **JHWH** heeft zijn volk verlost, het overblijfsel van Israël. ⁸Zie, Ik breng hen uit het land van het noorden en verzamel hen van de einden van de aarde; onder hen blinden en lammen, zwangeren en barenden tezamen; in een grote menigte zullen zij hierheen terugkeren. ⁹Onder gekerm zullen zij komen en onder smeking zal Ik hen leiden; Ik zal hen voeren naar waterbeken op een effen weg, waarop zij niet struikelen. Want Ik ben Israël tot een vader, en Efraïm, die is mijn eerstgeborene.

¹⁰Hooft het woord van **JHWH**, o volken, verkondigt het in verre kustlanden en zegt: Hij, die Israël verstrooide, zal het verzamelen en het hoeden als een herder zijn kudde. ¹¹Want **JHWH** maakt Jakob vrij en verlost hem uit de macht van wie sterker is dan hij. ¹²Zo komen zij jubelend op de hoogte van Sion en stromen toe naar het goede van **JHWH**, naar koren, most en olie, naar schapen en runderen; hun ziel zal zijn als een besproeide hof, zij zullen nooit meer hunkeren.

¹³Dan verheugt zich het meisje in de reidans, jonge mensen en grijsaards tezamen. Ik verander hun rouw in vreugde. Ik troost en verheug hen na hun verdriet. ¹⁴Ik laaf de ziel van de priesters met het vette en mijn volk wordt met het goede van Mij verzadigd, luidt het woord van **JHWH**.

¹⁵(A) Zo zegt **JHWH**: Hoor, te Rama klinkt een klacht, bitter gekerm: Rachel huilt om haar kinderen, zij weigert zich

te laten troosten over haar kinderen, omdat er geen meer zijn. ¹⁶ Zo zegt **JHWH**: Huil niet meer, droog uw tranen; want er is loon voor uw arbeid, luidt het woord van **JHWH**, zij zullen terugkeren uit het land van de vijand. ¹⁷ Ja, er is hoop voor uw toekomst, luidt het woord van **JHWH**, de kinderen zullen naar hun gebied terugkeren.

¹⁸ Ik heb werkelijk Efraïm horen klagen: u hebt mij getuchtigd, als een ongetemd kalf werd ik getuchtigd; bekeer mij, dan zal ik mij bekeren, want U, **JHWH**, bent mijn God. ¹⁹ Want nadat ik tot inkeer ben gekomen, heb ik berouw gekregen; nadat ik tot inzicht gekomen ben, heb ik mij op de heup geslagen; ik ben beschaamd, ja, ook te schande geworden, want ik heb de smaad van mijn jeugd gedragen. ²⁰ Is Efraïm Mij een lievelingszoon, een troetelkind, dat Ik, zo vaak als Ik van hem spreek, voortdurend weer aan hem denken moet? Daarom is mijn binnenste over hem ontroerd, Ik zal Mij zeker over hem ontfermen, luidt het woord van **JHWH**. ²¹ Richt u merkenstenen op, zet u wegwijzers neer, zet uw hart op de heerbaan, de weg die u gaat; keer terug, jonkvrouw van Israël, keer terug naar uw steden hier! ²² Hoe lang zult u aarzelen, o afkerige dochter? Want **JHWH** schept iets nieuws op aarde: de vrouw zal de man omvangen.

²³ Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Opnieuw zal men dit woord zeggen in het land van Juda en in zijn steden, wanneer Ik een ommekeer heb gebracht in hun lot: **JHWH** zal zegenen, rechtvaardige woonplaats, heilige berg! ²⁴ Daar zal Juda wonen met al zijn steden tezamen, landbouwers en die

met de kudde uittrekken; ²⁵ want Ik geef frisse moed aan de vermoeide ziel, elke hunkerende ziel verzadig Ik.

²⁶ Hierbij werd ik wakker en zag op; mijn slaap was zo zoet.

²⁷ Zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik het huis van Israël en het huis van Juda bezaai met zaad van mensen en zaad van dieren; ²⁸ en het zal gebeuren, zoals Ik wakker ben geweest om hen uit te rukken en af te breken, te verwoesten en te verdelgen en rampen over hen te brengen, zo zal Ik wakker zijn om hen te bouwen en te planten, luidt het woord van **JHWH**. ^{29(A)} In die dagen zal men niet meer zeggen: De vaders hebben onrijpe druiven gegeten en de tanden van de kinderen zijn stroef geworden. ³⁰ Maar ieder zal om zijn eigen ongerechtigheid sterven; ieder die onrijpe druiven eet, zijn tanden zullen stroef worden.

^{31(B)} Zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik met het huis van Israël en het huis van Juda een vernieuwd verbond sluiten zal. ⁽¹⁾ ³² Niet zoals het verbond, dat Ik met hun vaders gesloten heb in de tijd toen Ik hen bij de hand nam, om hen uit het land Egypte te leiden: mijn verbond, dat zij verbroken hebben, hoewel Ik met hen getrouwd was, luidt het woord van **JHWH**. ^{33(C)} Maar dít is het verbond, dat Ik met het huis van Israël sluiten zal na deze dagen, luidt het woord van **JHWH**: Ik zal mijn *Torah* in hun binnenste leggen en die in hun hart schrijven, Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn. ^{34(D)} Dan zullen zij niet meer een ieder zijn naaste en een ieder zijn broeder leren: Kent **JHWH**: want zij al-

⁽¹⁾ **31:31** zie voor de uitdrukking "een verbond sluiten" de voetnoot bij Daniël 9:26.

^(A) **31:29** Eze. 18:2. ^(B) **31:31** Mat. 26:28; Mar. 14:24; Luk. 22:20; 1Cor. 11:25; 2Cor. 3:6; Heb. 8:8-12.

^(C) **31:33** Heb. 10:16. ^(D) **31:34** Heb. 10:17.

len zullen Mij kennen, van de kleinste tot de grootste onder hen, luidt het woord van **JHWH**, want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en hun zonde niet meer gedenken.

³⁵ Zo zegt **JHWH**, die de zon overdag tot een licht geeft, die de maan en de sterren verordent tot een licht 's nachts, die de zee opzweept, dat haar golven bruisen, wiens naam is **JHWH** van de legermachten: ³⁶ Als deze verordeningen voor mijn ogen zullen wankelen, luidt het woord van **JHWH**, dan zal ook het nageslacht van Israël ophouden al de dagen een volk te zijn voor mijn ogen. ³⁷ Zo zegt **JHWH**: Als de hemel boven te meten is en de fundamenten van de aarde beneden na te speuren zijn, dan zal Ik heel het nageslacht van Israël verwerpen om al wat zij gedaan hebben, luidt het woord van **JHWH**.

³⁸ Zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat de stad voor **JHWH** opgebouwd wordt, van de Chananeltoren af tot aan de Hoekpoort; ³⁹ dan gaat het meetsnoer verder rechtuit tot aan de heuvel Gareb en keert zich naar Goa; ⁴⁰ en het hele lijkendal met de as, en al de velden tot aan de beek Kidron, tot aan de hoek van de Paardenpoort oostwaarts, zal **JHWH** heilig zijn; er zal niet weer vernield en verwoest worden in eeuwigheid.

De koop van een akker

32 ^{1(A)} Het woord, dat van **JHWH** tot Jeremia kwam in het tiende jaar van Sedekia, de koning van Juda; dit jaar was het achttiende jaar van Nebukadressar. ² Toen lag het leger van de koning van Babel om Jeruzalem, en de profeet Jeremia was opgesloten in de gevangenhof, die aan het paleis van de koning van Juda verbonden was, ³ waar

Sedekia, de koning van Juda, hem opgesloten had onder de beschuldiging: Waarom profeteert u: zo zegt **JHWH**: zie, Ik geef deze stad in de macht van de koning van Babel, zodat hij haar innemen zal, ⁴ en Sedekia, de koning van Juda, zal aan de macht van de Chaldeeën niet ontkomen, maar hij zal zeker in de macht van de koning van Babel worden overgeleverd, hij zal van mond tot mond met hem spreken en van aangezicht tot aangezicht hem zien; ⁵ die zal Sedekia naar Babel voeren en daar zal hij blijven, totdat Ik naar hem omzie, luidt het woord van **JHWH**; wanneer u tegen de Chaldeeën strijdt, zult u niet voorspoedig zijn.

⁶ Jeremia dan zei: Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ⁷ Zie, Chanamel, de zoon van uw oom Sallum, komt tot u met het voorstel: Koop u mijn akker die in Anatot ligt, want u hebt het recht van lossing tot de koop. ⁸ En Chanamel, de zoon van mijn oom, kwam naar het woord van **JHWH** tot mij in de gevangenhof en zei tot mij: Koop toch mijn akker die in Anatot, in het gebied van Benjamin ligt, want u hebt het recht van bezit en u hebt de lossing, koop u hem. Toen wist ik, dat dit het woord van **JHWH** was. ⁹ Dus kocht ik van Chanamel, de zoon van mijn oom, de akker die in Anatot ligt, en ik wilde hem het geld, zeventien zilveren sikkelen, afwegen. ¹⁰ Dus schreef ik een koopbrief, zette mijn zegel erop, liet die door getuigen bekrachtigen en woog het geld op een weegschaal af. ¹¹ Daarna nam ik de koopbrief, zowel die, die verzegeld was naar het voorschrift en de wettelijke bepalingen, als de open brief, ¹² en gaf de koopbrief aan Baruch, de zoon van Neria, de zoon van Machseja, in tegenwoordigheid van

(A) 32:1 2Kon. 25:1-7.

Chanamel, de zoon van mijn oom, de getuigen die de koopbrief ondertekend hadden, en al de Judeeërs die zich in de gevangenhof bevonden. ¹³Toen gaf ik Baruch in hun tegenwoordigheid deze opdracht: ¹⁴Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Neem deze brieven, deze koopbrief, zowel de verzegelde als deze open brief, en leg ze in een aarden vat, opdat zij lange tijd bewaard blijven; ¹⁵want zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Er zullen weer huizen, akkers en wijngaarden gekocht worden in dit land.

¹⁶Toen bad ik tot **JHWH**, nadat ik de koopbrief aan Baruch, de zoon van Neria, gegeven had: ¹⁷Ach, de Heer **JHWH**, zie, U hebt de hemelen en de aarde gemaakt door uw grote kracht en uw uitgestrekte arm; niets zou te wonderlijk zijn voor U, ¹⁸die aan duizenden goedheid bewijst en de ongerechtigheid van de vaders in de boezem van hun kinderen na hen vergeldt, o grote, sterke God, wiens naam is **JHWH** van de legermachten, ¹⁹groot van raad en machtig van daad, wiens ogen open zijn over alle wegen van de mensenkinderen om aan een ieder te geven naar zijn wegen en naar de vrucht van zijn handelingen; ²⁰die tekenen en wonderen gedaan hebt in het land Egypte tot op deze dag, zowel in Israël als onder de mensen, en Uzelf een naam hebt gemaakt, zoals heden blijkt; ²¹die uw volk Israël uit het land Egypte geleid hebt door tekenen en wonderen, met een sterke hand, een uitgestrekte arm en grote verschrikking; ²²en hun dit land gegeven hebt, waarvan U aan hun vaders gezworen had het hun te zullen geven, een land, overvloeiende van melk en honing; ²³maar toen zij gekomen waren en het in bezit genomen hadden, hoor-

den zij niet naar uw stem en wandelden niet naar uw *Torah*; zij deden niets van alles wat U hun geboden had te doen; daarom hebt U al dit onheil over hen gebracht. ²⁴Zie, de wallen zijn tot aan de stad gekomen om die in te nemen, en de stad is gegeven in de macht van de Chaldeeën die tegen haar strijden, door het zwaard, de honger en de pest; ja, wat U gesproken hebt, is gebeurd; en zie, U ziet het. ²⁵Toch hebt U zelf tot mij gezegd, de Heer **JHWH**: Koop u de akker voor de prijs en laat het door getuigen bekrachtigen, - terwijl de stad in de macht van de Chaldeeën is gegeven!

²⁶Toen kwam het woord van **JHWH** tot Jeremia: ²⁷Zie, Ik, **JHWH**, ben de God van al wat leeft; zou voor Mij iets te wonderlijk zijn? ^{28(A)}Daarom zegt **JHWH** aldus: Zie, Ik geef deze stad wel in de macht van de Chaldeeën en van Nebukadressar, de koning van Babel, die haar innemen zal; ²⁹en de Chaldeeën die tegen deze stad strijden, zullen komen, deze stad in vlam zetten en haar verbranden, met de huizen, op de daken waarvan men voor de Baäl offers heeft ontstoken en plengoffers aan andere goden heeft gebracht, waarmee men Mij boos heeft gemaakt. ³⁰Want de Israëlieten en de Judeeërs deden van jongs af voortdurend enkel wat kwaad is in mijn ogen; de Israëlieten maakten Mij immers voortdurend boos met het werk van hun handen, luidt het woord van **JHWH**. ³¹Want deze stad heeft mijn toorn en mijn boosheid opgewekt sinds de dag dat men haar bouwde, tot op heden, zodat Ik haar moet wegdoen uit mijn ogen ³²om al de boosheid die de Israëlieten en de Judeeërs bedreven hebben en waarmee zij Mij boos hebben gemaakt; zij, hun koningen, hun vorsten, hun priesters en hun profeten,

(A) 32:28 2Kon. 25:1-11; 2Kron. 36:17-21.

zowel de mannen van Juda als de inwoners van Jeruzalem; ³³ zij keerden mij de nek toe in plaats van het aangezicht; hoewel Ik hen leerde, vroeg en laat, luisterden zij niet en lieten zich niet gezegen. ^{34(A)} Maar zij zetten hun gruwelen in het huis waarover mijn naam is uitgeroepen, om dat te verontreinigen, ^{35(B)} en zij bouwden de hoogten van de Baäl, die zich in het dal Ben-Hinnom bevinden, om hun zonen en dochters aan de Moloch te wijden, wat Ik hun niet geboden had en wat bij Mij niet opgekomen was, het bedrijven van deze gruwel om Juda te doen zondigen.

³⁶ Maar nu, zo zegt **JHWH**, de God van Israël, van deze stad, waarvan u zegt: Zij is in de macht van de koning van Babel gegeven door het zwaard, de honger en de pest - ³⁷ zie, Ik verzamel hen uit al de landen, waarheen Ik hen in mijn toorn en boosheid en grote woede zal verdreven hebben, en Ik zal hen naar deze plaats terugbrengen en hen veilig doen wonen; ³⁸ zij zullen Mij tot een volk zijn en Ik zal hun tot een God zijn; ³⁹ Ik zal hun één hart en één weg geven, zodat zij ontzag voor Mij hebben al de dagen, hun en hun kinderen na hen ten goede; ⁴⁰ ja, Ik zal een eeuwig verbond met hen sluiten, dat Ik Mij niet van achter hen afwenden zal en dat Ik hun wél zal doen, en ontzag voor Mij zal Ik in hun hart leggen, zodat zij niet van Mij afwijken; ⁴¹ Ik zal Mij over hen verheugen en hun weldoen en Ik zal hen voorgoed in dit land planten met heel mijn hart en heel mijn ziel.

⁴² Want zo zegt **JHWH**: Zoals Ik al dit zware onheil over dit volk gebracht heb, zó breng Ik over hen al het heil, dat Ik over hen verkondig. ⁴³ Er zullen akkers gekocht worden in dit land, waarvan u zegt: Een wildernis is het, zon-

der mens en dier, het is in de macht van de Chaldeeën gegeven; ⁴⁴ akkers zal men voor geld kopen en koopbrieven schrijven, deze verzegelen en door getuigen doen bekrachtigen in het land van Benjamin, in de omstreken van Jeruzalem, in de steden van Juda, van het Gebergte, van de Laagte en van het Zuiderland; want Ik zal in hun lot een keer brengen, luidt het woord van **JHWH**.

Belofte van herstel

33 ¹ Toen kwam het woord van **JHWH** voor de tweede keer tot Jeremia, terwijl hij nog in de gevangenhof opgesloten was: ² Zo zegt **JHWH**, die dat doet, **JHWH**, die dat formeert, om het in vervulling te doen gaan, wiens naam **JHWH** is: ³ Roep tot Mij en Ik zal u *antwoorden* en u grote, ondoorgrondelijke dingen verkondigen, waarvan u niet weet. ⁴ Want, zo zegt **JHWH**, de God van Israël, over de huizen van deze stad en de huizen van de koningen van Juda, die afgebroken zijn voor de wallen en voor het zwaard; ⁵ men komt om de Chaldeeën te bestrijden, om ze te vullen met de lijken van de mensen die Ik in mijn toorn en mijn boosheid verslagen heb, en om al wier boosheid Ik mijn aangezicht voor deze stad verborgen heb: ⁶ Zie, Ik zal haar genezing schenken en herstel, Ik zal hen genezen en hun een schat van voortdurende vrede ontsluiten; ⁷ ja, Ik zal een keer brengen in het lot van Juda en Israël en hen opbouwen als weleer; ⁸ Ik zal hen reinigen van al hun ongerechtigheid, waardoor zij tegenover Mij gezondigd hebben, en Ik zal hun vergeven al hun ongerechtigheden, waardoor zij tegenover Mij gezondigd hebben en van Mij afvallig geworden

(A) 32:34 2Kon. 23:10; Jer. 7:30,31; 19:1-6. (B) 32:35 a 2Kon. 23:10; Jer. 7:31. 32:35 b Lev. 18:21.

zijn. ⁹ Dan zal zij Mij tot een blijde naam worden, tot lof en eer bij alle volkeren van de aarde, die van al het goede dat Ik aan hen doe, horen zullen; ja, zij zullen zich verbazen en verwonderen over al het goede en al het heil, dat Ik aan haar doe.

¹⁰ Zo zegt **JHWH**: In deze plaats, waarvan u zegt: Zij is verwoest, mens noch dier is er, in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem die woest liggen, zonder mensen, zonder inwoners en zonder dieren, zal weer gehoord worden de stem van de vreugde ^{11(A)} en de stem van de vrolijkheid, de stem van de bruidegom en de stem van de bruid, de stem van hen die zeggen: Looft **JHWH** van de legermachten, want **JHWH** is goed, want zijn goedheid is tot in eeuwigheid! terwijl zij lofoffers in het huis van **JHWH** brengen; want Ik zal in het lot van het land een keer brengen, zodat het wordt als tevoren, zegt **JHWH**.

¹² Zo zegt **JHWH** van de legermachten: In dit gebied, dat verwoest ligt, zodat er mens noch dier is, en in al zijn steden zal weer een weide zijn voor de herders die de schapen doen legeren; ¹³ in de steden van het Gebergte, van de Laagte en van het Zuiderland, in het land van Benjamin, in de omstreken van Jeruzalem en in de steden van Juda zullen de schapen weer onder de hand van de teller doorgaan, zegt **JHWH**.

^{14(B)} Zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik het goede woord in vervulling zal doen gaan, dat Ik over het huis van Israël en het huis van Juda gesproken heb. ¹⁵ In die dagen en in die tijd zal Ik aan David een Spruit van de gerechtigheid doen ontspruiten, die naar

recht en gerechtigheid in het land zal handelen. ¹⁶ In die dagen zal Juda verlost worden en Jeruzalem veilig wonen, en zó zal men het noemen: **JHWH** onze gerechtigheid. ^{17(C)} Want zo zegt **JHWH**: Nimmer zal het David ontbreken aan een man, die op de troon van het huis van Israël gezeten is; ^{18(D)} en de Levitische priesters zal het nimmer ontbreken voor mijn aangezicht aan een man die brandoffers offert, spijsoffers ontsteekt en slachtoffers brengt al de dagen.

¹⁹ Het woord van **JHWH** kwam tot Jeremia: ²⁰ Zo zegt **JHWH**: Indien u mijn verbond over de dag en de nacht kunt verbreken, zodat er geen dag en nacht meer zou zijn op hun tijd, ²¹ dan zal ook mijn verbond met mijn knecht David verbroken worden, dat hij geen zoon meer hebben zal, die koning is op zijn troon, en met de Levieten, de priesters, mijn dienaren. ²² Zoals het hemelse leger niet geteld en het zand van de zee niet gemeten kan worden, zó talrijk zal Ik maken het nageslacht van mijn knecht David, en de Levieten, die Mij dienen.

²³ Het woord van **JHWH** kwam tot Jeremia: ²⁴ Hebt u niet gemerkt, wat dit volk spreekt: De twee geslachten, die **JHWH** verkozen heeft, heeft Hij verworpen? En mijn volk verachten zij, alsof het in hun ogen geen volk meer is. ²⁵ Zo zegt **JHWH**: Indien Ik mijn verbond over de dag en de nacht, de verordeningen van hemel en aarde, niet heb vastgesteld, ²⁶ dan zal Ik ook het nageslacht van Jakob en mijn knecht David verwerpen, dat Ik uit zijn nazaten geen heersers neem over het nageslacht van Abraham, Isaak en Jakob, want Ik zal een keer brengen in hun lot en Mij over hen ontfermen.

(A) 33:11 1Kron. 16:34; 2Kron. 5:13; 7:3; Ezra 3:11; Ps. 100:5; 106:1; 107:1; 118:1; 136:1. (B) 33:14 Jer. 23:5,6. (C) 33:17 2Sam. 7:12-16; 1Kon. 2:4; 1Kron. 17:11-14. (D) 33:18 Num. 3:5-10.

Waarschuwingen aan Sedekia

34^{1(A)} Het woord, dat van **JHWH** tot Jeremia kwam, terwijl Nebukadressar, de koning van Babel, en zijn hele leger en alle koninkrijken van de aarde, waarover hij regeerde, en alle volken strijd voerden tegen Jeruzalem en alle steden daaromheen: ²Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: Ga heen en spreek tot Sedekia, de koning van Juda, en zeg tot hem: Zo zegt **JHWH**: zie, Ik geef deze stad in de macht van de koning van Babel, die haar met vuur zal verbranden; ³u zult niet ontkomen aan zijn macht, maar voorzeker gegrepen en in zijn macht gegeven worden; van aangezicht tot aangezicht zult u de koning van Babel zien, van mond tot mond zal hij met u spreken en u zult in Babel komen. ⁴Maar hoor het woord van **JHWH**, o Sedekia, koning van Juda! Zo zegt **JHWH** over u: u zult niet door het zwaard sterven; ⁵in vrede zult u sterven, en zoals men tot eer van uw vaderen, de vroegere koningen, die vóór u geweest zijn, een vuur ontstoken heeft, zo zal men dat ook voor u doen en over u klagen: Ach heer! Want Ik heb het woord gesproken, luidt het woord van **JHWH**.

⁶Toen sprak de profeet Jeremia al deze woorden tot Sedekia, de koning van Juda, in Jeruzalem, ⁷terwijl het leger van de koning van Babel strijd voerde tegen Jeruzalem en de steden van Juda, die alleen nog overgebleven waren, Lakis en Azeka, want deze waren de steden van Juda, die als versterkte steden nog overgebleven waren.

De vrijlating van de slaven

⁸Het woord, dat van **JHWH** tot Jeremia kwam, nadat koning Sedekia met al het volk dat zich in Jeruzalem bevond, een verbintenis gesloten had om voor hen een vrijlating af te kondigen, ⁹zodat ieder zijn slaaf of slavin, een Hebreëer of een Hebreeuwse, vrij zou laten gaan, opdat niemand een Judeëer, zijn broeder, in slavernij zou houden. ¹⁰Toen hadden alle vorsten en het hele volk, die de verbintenis hadden aangegaan, erin toegestemd, dat zij ieder zijn slaaf of slavin vrij zouden laten gaan, om hen niet langer in slavernij te houden; zij hadden erin toegestemd en hadden hen laten gaan. ¹¹Maar later waren zij erop teruggekomen en hadden zij de slaven en slavinnen die zij vrij hadden laten gaan, teruggehaald en hen als slaven en slavinnen aan zich ondergeschikt gemaakt.

¹²Nu kwam het woord van **JHWH** tot Jeremia: ¹³Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: Ik heb een verbintenis gesloten met uw vaderen in de tijd toen Ik hen uit het land Egypte, het slavenhuis, leidde, van deze inhoud: ^{14(B)}Na verloop van zeven jaren zult u een ieder zijn broeder, een Hebreëer, die zich aan u verkocht heeft, vrij laten gaan; als hij u zes jaar gediend heeft, zult u hem vrij van u laten gaan. Maar uw vaderen gaven Mij geen gehoor en neigden hun oor niet. ¹⁵U nu had u heden bekeerd en gedaan wat recht is in mijn ogen door een ieder voor zijn naaste een vrijlating af te kondigen, en u had voor mijn aangezicht een verbintenis gesloten in het huis waarover mijn naam is uitgeroepen. ¹⁶Maar u bent weer omgekeerd en hebt mijn naam ontheiligd, doordat u een ieder zijn slaaf en slavin, die u naar hun

(A) 34:1 2Kon. 25:1-11; 2Kron. 36:17-21. (B) 34:14 Ex. 21:2; Deut. 15:12.

verlangen vrij had laten gaan, hebt teruggedhaald en hen als slaven en slavinnen aan u ondergeschikt hebt gemaakt. ¹⁷Daarom zegt **JHWH** aldus: u hebt niet naar Mij gehoord om een vrijlating af te kondigen, een ieder voor zijn broeder en een ieder voor zijn naaste. Zie, Ik kondig voor u een vrijlating af, luidt het woord van **JHWH**, aan het zwaard, de pest en de honger, en Ik zal u tot een schrikbeeld maken voor alle koninkrijken van de aarde. ¹⁸Ik zal de mannen die mijn verbond hebben overtreden, die de bepalingen van de verbintenis welke zij voor mijn aangezicht gesloten hadden, niet hebben nagekomen, maken als het kalf dat zij in tweeën deelden en waarvan zij tussen de stukken doorgingen, ¹⁹de vorsten van Juda en de vorsten van Jeruzalem, de hovelingen en de priesters en het hele volk van het land, die tussen de stukken van het kalf zijn doorgegaan; ²⁰Ik zal hen overgeven in de macht van hun vijanden en van wie hen naar het leven staan, zodat hun lijken tot voedsel zullen strekken voor de vogels van de hemel en de dieren van de aarde. ²¹Ook Sedekia, de koning van Juda, en zijn vorsten zal Ik overgeven in de macht van hun vijanden en van wie hen naar het leven staan, in de macht van het leger van de koning van Babel, dat van u weggetrokken is. ²²Zie, Ik geef bevel, luidt het woord van **JHWH**, en Ik breng hen naar deze stad terug, dat zij tegen haar strijden, haar innemen en haar met vuur verbranden; en de steden van Juda maak Ik tot een wildernis, waar niemand woont.

De Rekabieten

35 ^{1(A)} Het woord, dat van **JHWH** tot Jeremia kwam ten tijde van

Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda: ²Ga naar het huis van de Rekabieten en spreek met hen, breng hen naar het huis van **JHWH** in een van de vertrekken, en geef hun wijn te drinken.

³Toen nam ik Jaāzanja, de zoon van Jirmeja, de zoon van Chabassinja, met zijn broeders en al zijn zonen: het hele huis van de Rekabieten, ⁴en ik bracht hen naar het huis van **JHWH** in het vertrek van de zonen van Chanan, de zoon van Jigdaljahu, de man van God, dat naast het vertrek van de vorsten ligt, boven dat van Maāseja, de zoon van Sallum, de dorpelwachter; ⁵en ik zette de leden van het huis van de Rekabieten kannen vol wijn en bekers voor en zei tot hen: Drinkt wijn! ⁶Maar zij zeiden: Wij drinken geen wijn; want onze vader Jonadab, de zoon van Rekab, heeft ons geboden: Nimmer zult u of uw kinderen wijn drinken; ⁷ook zult u geen huis bouwen, geen zaad zaaien en geen wijngaard aanleggen of in bezit hebben, maar u zult uw leven lang in tenten wonen, opdat u lang leeft in het land waar u als vreemdeling verblijft. ⁸En wij hebben onze vader Jonadab, de zoon van Rekab, gehoor gegeven in alles wat hij ons geboden heeft, zodat wij ons leven lang geen wijn drinken, wijzelf, onze vrouwen, onze zonen en onze dochters, ⁹en geen huizen bouwen om in te wonen, en geen wijngaard, akker of bouwland bezitten, ¹⁰maar wij wonen in tenten en houden ons gehoorzaam aan alles wat onze vader Jonadab ons geboden heeft. ¹¹Maar toen Nebukadressar, de koning van Babel, tegen het land optrok, hebben wij gezegd: Komt, laat ons naar Jeruzalem gaan, vanwege het leger van de Chaldeeën en dat van de Arameeërs. Zo wonen wij in Jeruzalem.

(A) 35:1 2Kon. 23:36-24:6; 2Kron. 36:5-7.

¹²Toen kwam het woord van **JHWH** tot Jeremia: ¹³Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Ga, en zeg tot de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem: Wilt u hieruit geen lering trekken om aan mijn woorden gehoor te geven? luidt het woord van **JHWH**. ¹⁴Het gebod dat Jonadab, de zoon van Rekab, aan zijn zonen heeft opgelegd, om geen wijn te drinken, wordt gehouden; want tot op heden hebben zij geen wijn gedronken, omdat zij gehoor hebben gegeven aan het gebod van hun vader. En Ik heb tot u gesproken, vroeg en laat, maar u hebt Mij geen gehoor gegeven. ¹⁵Ik zond al mijn knechten, de profeten, tot u, vroeg en laat, met de boodschap: Bekeert u toch, een ieder van zijn boze weg, betert uw daden en loopt geen andere goden achterna om die te dienen, dan zult u blijven in het land dat Ik u en uw vaderen gegeven heb; maar u hebt uw oor niet geneigd en Mij geen gehoor gegeven. ¹⁶Ja, de zonen van Jonadab, de zoon van Rekab, hebben het gebod dat hun vader hun opgelegd had, gehouden, maar dit volk heeft Mij geen gehoor gegeven. ¹⁷Daarom zegt **JHWH**, de God van de legermachten, de God van Israël, aldus: Zie, Ik breng over Juda en alle inwoners van Jeruzalem al het onheil waarmee Ik hen bedreigd heb, omdat Ik tot hen gesproken heb, zonder dat zij gehoor gaven, en Ik tot hen geroepen heb, zonder dat zij *antwoordde*n.

¹⁸Maar tot het huis van de Rekabieten zei Jeremia: Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Omdat u aan het gebod van uw vader Jonadab gehoor gegeven hebt en al zijn geboden gehouden en naar alles wat hij u gebod, gedaan hebt, ¹⁹daarom zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël, aldus:

Nimmer zal het Jonadab, de zoon van Rekab, ontbreken aan een man, die voor mijn aangezicht staat al de dagen.

De boekrol

36 ^{1(A)}In het vierde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda, kwam dit woord van **JHWH** tot Jeremia: ²Neem een boekrol en schrijf daarop al de woorden die Ik tot u over Israël, Juda en alle volken gesproken heb, sinds de dag dat Ik tot u gesproken heb, sinds de tijd van Josia tot op heden. ³Misschien zal het huis van Juda luisteren naar al het onheil dat Ik hun denk aan te doen, opdat zij zich bekeren, een ieder van zijn boze weg, en Ik hun ongerechtigheid en zonde zal vergeven.

⁴Toen riep Jeremia Baruch, de zoon van Neria, en Baruch schreef uit Jeremia's mond al de woorden die **JHWH** tot hem gesproken had, op een boekrol. ⁵Daarop gaf Jeremia aan Baruch deze opdracht: Ik ben verhinderd, ik kan niet in het huis van **JHWH** komen. ⁶Ga u dus en lees van de rol die u uit mijn mond hebt opgetekend, de woorden van **JHWH** voor ten aanhoren van het volk in het huis van **JHWH** op de vastendag; en ook ten aanhoren van alle Judeeërs, die uit hun steden gekomen zijn, moet u ze voorlezen. ⁷Misschien zal zich hun smeekgebed uitstorten voor het aangezicht van **JHWH** en zullen zij zich bekeren, een ieder van zijn boze weg; want groot is de toorn en de boosheid, waarmee **JHWH** dit volk bedreigd heeft.

⁸Baruch, de zoon van Neria, handelde daarop geheel, zoals de profeet Jeremia hem opgedragen had, en hij las uit het boek de woorden van **JHWH** in het huis van **JHWH** voor. ⁹In het vijfde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning

(A) 36:1 2Kon. 24:1; 2Kron. 36:5-7; Dan. 1:1,2.

van Juda, in de negende maand, had men een vasten voor **JHWH** afgekondigd, - al het volk in Jeruzalem en al het volk dat uit de steden van Juda in Jeruzalem gekomen was. ¹⁰Toen las Baruch uit het boek de woorden van Jeremia voor, in het huis van **JHWH**, in het vertrek van Gemarja, de zoon van de schrijver Safan, in de bovenste voorhof bij de ingang van de nieuwe poort van het huis van **JHWH**, ten aanhoren van al het volk.

¹¹Nu hoorde Michajehu, de zoon van Gemarja, de zoon van Safan, al de woorden van **JHWH** uit het boek; ¹²en hij daalde af naar het paleis van de koning, naar het vertrek van de schrijver; en zie, daar waren al de vorsten gezeten: de schrijver Elisama, Delaja, de zoon van Semaja, Elnatan, de zoon van Akbor, Gemarja, de zoon van Safan, Sidkiah, de zoon van Chananja, en de overige vorsten. ¹³En Michajehu deelde hun al de woorden mee, die hij gehoord had, toen Baruch uit het boek las ten aanhoren van het volk. ¹⁴Daarop zonden al de vorsten Jehudi, de zoon van Netanja, de zoon van Selemja, de zoon van Kusi, naar Baruch met de boodschap: De rol, waaruit u ten aanhoren van het volk hebt voorgelezen, neem die mee en kom hier. Toen nam Baruch, de zoon van Neria, de rol mee en kwam tot hen. ¹⁵Toen zeiden zij tot hem: Neem plaats en lees ze ons voor. En Baruch las hun voor.

¹⁶Toen zij al de woorden gehoord hadden, uitten zij onder elkaar hun angst en zeiden: Stellig moeten wij al deze woorden aan de koning overbrengen. ¹⁷En zij vroegen Baruch: Vertel ons toch, hoe hebt u al deze woorden opgeschreven? ¹⁸Toen zei Baruch tot hen: Hij las mij mondeling al deze woorden voor, terwijl ik ze met inkt in het boek schreef. ¹⁹Daarop zeiden de vorsten tot Baruch: Ga heen, verberg u, u en Jeremia, en laat

niemand weten, waar u bent. ²⁰Toen gingen zij naar de koning in de hof, nadat zij de rol hadden weggelegd in het vertrek van de schrijver Elisama, en zij vertelden al deze woorden ten aanhoren van de koning.

²¹De koning zond daarop Jehudi om de rol te halen, en deze haalde haar uit het vertrek van de schrijver Elisama. En Jehudi las haar voor ten aanhoren van de koning en van al de vorsten, die rondom de koning stonden. ²²De koning nu was gezeten in het winterpaleis, in de negende maand, met het vuurbekken brandende vóór zich. ²³Telkens als Jehudi drie of vier kolommen gelezen had, sneed de koning ze met een schrijversmes af en wierp ze in het vuur dat in het bekken was, totdat de hele rol verteerd was in het vuur dat in het bekken was. ²⁴Zij verschrokken niet en scheurden hun klederen niet, de koning noch een van zijn dienaren, die al deze woorden hoorden; ²⁵ofschoon zelfs Elnatan en Delaja en Gemarja er bij de koning op aandrongen de rol niet te verbranden, luisterde hij niet naar hen. ²⁶Daarop gebod de koning de prins Jerachmeël en Seraja, de zoon van Azriël, en Selemja, de zoon van Abdeël, om de schrijver Baruch en de profeet Jeremia gevangen te nemen; maar **JHWH** hield hen verborgen.

²⁷Toen kwam het woord van **JHWH** tot Jeremia, nadat de koning de rol met de woorden die Baruch had opgetekend uit de mond van Jeremia, verbrand had, aldus: ²⁸Neem weer een andere rol en schrijf daarop al de vorige woorden die op de eerste rol stonden, welke Jojakim, de koning van Juda, verbrand heeft; ²⁹en zeg over Jojakim, de koning van Juda: Zo zegt **JHWH**: u hebt deze rol verbrand en gezegd: Waarom hebt u daarin geschreven: De koning van

Babel zal zeker komen en dit land verwoesten en er mens en dier uitroeien? ³⁰Daarom, zo zegt **JHWH** over Jojakim, de koning van Juda: Hij zal niemand hebben, die op de troon van David is gezeten, en zijn lijk zal neergeworpen liggen in de hitte overdag en in de koude 's nachts; ³¹Ik zal aan hem, zijn nakomelingen en zijn dienaren hun ongerechtigheid bezoeken, en Ik zal over hen en de inwoners van Jeruzalem en de mannen van Juda al het onheil brengen, waarvan Ik tot hen gesproken heb, zonder dat zij gehoor hebben gegeven.

³²Jeremia nam een andere rol en gaf die aan de schrijver Baruch, de zoon van Neria, en deze schreef daarop uit de mond van Jeremia al de woorden uit het boek dat Jojakim, de koning van Juda, in het vuur verbrand had; en nog vele dergelijke woorden werden daaraan toegevoegd.

Sedekia's tweede gezantschap

37 ^{1(A)} Sedekia, de zoon van Josia, die Nebukadressar, de koning van Babel, over het land Juda koning gemaakt had, kwam aan de regering, in plaats van Konjahu, de zoon van Jojakim. ²En hij gaf geen gehoor, hij noch zijn dienaren, noch het volk van het land, aan de woorden van **JHWH**, die Hij door de dienst van de profeet Jeremia sprak. ³Toen zond koning Sedekia Jehukal, de zoon van Selemja, en de priester Sefanja, de zoon van Maäseja, tot de profeet Jeremia met de vraag: Bid toch voor ons tot **JHWH**, onze God. ⁴Jeremia ging toen nog vrij in en uit te midden van het volk en men had hem nog niet in de gevangenis gezet. ⁵Ook was het leger van Farao uit Egypte opgerukt, en toen de Chaldeeën die

Jeruzalem belegerden, de tijding daarvan vernomen hadden, waren zij van Jeruzalem weggetrokken. ⁶Toen kwam het woord van **JHWH** tot de profeet Jeremia: ⁷Zo zegt **JHWH**, de God van Israël: Zo zult u zeggen tot de koning van Juda, die u tot Mij gezonden heeft om Mij te vragen: zie, het leger van Farao, dat uitgetrokken is om u te helpen, keert naar zijn land, Egypte, terug; ⁸en de Chaldeeën zullen terugkomen en tegen deze stad strijden, haar innemen en met vuur verbranden. ⁹Zo zegt **JHWH**: Bedriegt uzelf niet met de gedachte: De Chaldeeën trekken werkelijk van ons weg; want zij trekken niet weg. ¹⁰Ja, al zou u het hele leger van de Chaldeeën die tegen u oorlog voeren, verslaan, zodat er onder hen slechts zwaargewonden overbleven, dan zouden die, een ieder in zijn tent, nog oprijzen en deze stad met vuur verbranden.

Jeremia gevangen gezet

¹¹Toen het leger van de Chaldeeën van Jeruzalem was opgebroken vanwege het leger van Farao, ¹²wilde Jeremia Jeruzalem verlaten, om naar het land van Benjamin te gaan met het doel daar onder het volk een erfdeel te aanvaarden. ¹³Maar toen hij in de Benjaminpoort kwam, was daar een bevelhebber van de wacht, en zijn naam was Jiria, de zoon van Selemja, de zoon van Chananja, en die hield de profeet aan met de woorden: u wilt naar de Chaldeeën overlopen! ¹⁴Of Jeremia al zei: Het is niet waar, ik wil niet naar de Chaldeeën overlopen, Jiria luisterde niet naar hem, greep hem en bracht hem naar de vorsten. ¹⁵En de vorsten werden boos op Jeremia, gaven hem slagen en zetten hem in de gevangenis in het huis van de schrijver Jonatan,

(A) 37:1 2Kon. 24:17; 2Kron. 36:10.

want dat hadden zij tot kerker ingericht. ¹⁶ Zo kwam Jeremia in het gevangenhuis, in de gewelfde vertrekken; en Jeremia bleef daar lange tijd.

Eerste onderhoud met Sedekia

¹⁷ Toen liet de koning Sedekia hem halen, en de koning vroeg hem in zijn paleis in het geheim en zei: Is er een woord van **JHWH**? En Jeremia zei: Ja; u zult, zei hij, in de macht van de koning van Babel gegeven worden. ¹⁸ Verder zei Jeremia tot koning Sedekia: Wat heb ik tegen u of uw dienaren of dit volk misdaan, dat u mij in de gevangenis hebt gezet? ¹⁹ Waar zijn nu uw profeten, die u profeteerden: De koning van Babel zal niet optrekken tegen u en tegen dit land? ²⁰ Nu dan, hoor toch, mijn heer de koning, laat mijn gebed toch bij u gehoor vinden, en laat mij niet naar het huis van de schrijver Jonatan terugbrengen, opdat ik daar niet zal sterven. ²¹ Toen gaf koning Sedekia bevel en men zette Jeremia in verzekerde bewaring in de gevangenhof en men gaf hem een brood per dag uit de Bakkersstraat, totdat al het brood in de stad op was. En Jeremia bleef in de gevangenhof.

Jeremia in een put geworpen

38 ¹ Toen hoorden Sefatja, de zoon van Mattan, Gedalja, de zoon van Paschur, Jukal, de zoon van Selemja, en Paschur, de zoon van Malkia, de woorden, die Jeremia tot het hele volk bleef spreken: ² Zo zegt **JHWH**: Wie in deze stad blijft, zal sterven door het zwaard, de honger of de pest, maar wie eruit gaat naar de Chaldeeën, zal leven en zijn ziel als buit hebben en in leven blijven. ³ Zo zegt **JHWH**: Voorzeker zal deze stad in de macht van het leger van de koning van Babel gegeven worden en dat zal haar innemen. ⁴ Toen zeiden de vors-

ten tot de koning: Laat deze man toch ter dood gebracht worden, want zó ontmoedigt hij de strijders die in deze stad zijn overgebleven, en de hele bevolking, door op zulk een wijze tot hen te spreken, want deze man zoekt niet het heil voor dit volk, maar het kwade. ⁵ Koning Sedekia zei: Zie hij is in uw hand, want de koning vermag niets tegen u. ⁶ Toen namen zij Jeremia en wierpen hem in de put van prins Malkia, die in de gevangenhof was, en zij lieten hem aan touwen zakken; in de put nu was geen water, maar wel slijk; en Jeremia zonk in het slijk.

⁷ Ebed-Melek echter, de Ethiopiër, een hoveling, die in het paleis van de koning was, hoorde, dat zij Jeremia in de put hadden neergelaten - de koning nu verbleef in de Benjaminpoort - ⁸ en Ebed-Melek ging uit het paleis van de koning en sprak tot de koning: ⁹ Mijn heer de koning, deze mannen hebben slecht gehandeld in alles wat zij de profeet Jeremia hebben aangedaan, dat zij hem in de put hebben geworpen; hij zou toch op de plaats zelf wel sterven van de honger, doordat er geen brood meer in de stad is. ¹⁰ Toen gebod de koning Ebed-Melek, de Ethiopiër: Neem vanhier drie mannen mee en trek de profeet Jeremia uit de put, voordat hij sterft. ¹¹ Toen nam Ebed-Melek de mannen mee en ging in het paleis van de koning in de ruimte onder de voorraadkamer en nam vandaar lappen van afgedragen en gescheurde klederen, die hij aan touwen naar Jeremia in de put neerliet. ¹² En Ebed-Melek, de Ethiopiër, zei tot Jeremia: Leg nu de lappen van de afgedragen klederen en de lompen onder de oksels van uw armen, onder de touwen. En Jeremia deed dit. ¹³ Toen trokken zij Jeremia aan de touwen op en haalden hem uit de put. En Jeremia bleef in de gevangenhof.

Tweede onderhoud met Sedekia

¹⁴Toen liet koning Sedekia de profeet Jeremia bij zich brengen bij de derde ingang, die zich aan het huis van **JHWH** bevindt; en de koning zei tot Jeremia: Ik wil u iets vragen, verberg mij niets. ¹⁵Maar Jeremia zei tot Sedekia: Wanneer ik u antwoord geef, zult u mij dan niet stellig doden? En wanneer ik u raad geef, zult u naar mij niet luisteren. ¹⁶Toen zwoer koning Sedekia Jeremia in het geheim: Zo waar **JHWH** leeft, die ons dit leven gegeven heeft, ik zal u niet doden en ik zal u niet overgeven in de macht van deze mannen die u naar het leven staan. ¹⁷Toen zei Jeremia tot Sedekia: Zo zegt **JHWH**, de God van de legers, de God van Israël: Indien u vrijwillig uitgaat tot de vorsten van de koning van Babel, dan zult u in leven blijven en zal deze stad niet met vuur verbrand worden en zult u met uw huis in leven blijven. ¹⁸Maar indien u niet uitgaat tot de vorsten van de koning van Babel, dan zal deze stad in de macht van de Chaldeeën gegeven worden en die zullen haar met vuur verbranden en u zelf zult aan hun macht niet ontkomen. ¹⁹Maar koning Sedekia zei tot Jeremia: Ik ben bang voor de Judeeërs die naar de Chaldeeën zijn overgelopen, dat men mij in hun macht zal overgeven en zij de spot met mij zullen drijven. ²⁰Daarop zei Jeremia: Dat zal men niet doen; hoor toch naar de stem van **JHWH** in wat ik tot u spreek, dan zal het u wél gaan en zult u in leven blijven. ²¹Maar indien u weigert uit te gaan, dan is dit het woord, dat **JHWH** mij heeft doen zien: ²²Zie nu, al de vrouwen die in het paleis van de koning van Juda zijn overgebleven, werden uitgeleid tot de vorsten van de koning van

Babel, terwijl zij zeiden: Misleid en overweldigd hebben u de mensen, met wie u bevriend was; zij deden uw voeten zinken in de modder, zij weken terug!

²³Men zal dan al uw vrouwen en uw kinderen uitleiden tot de Chaldeeën en u zelf zult aan hun macht niet ontkomen, maar door de hand van de koning van Babel zult u gegrepen worden en deze stad zal met vuur verbrand worden.

²⁴Toen zei Sedekia tot Jeremia: Laat niemand weten van dit onderhoud, opdat u niet sterft. ²⁵Wanneer de vorsten zullen horen, dat ik met u gesproken heb en bij u komen en tot u zeggen: Deel ons toch mee, wat u tot de koning hebt gesproken, verberg het voor ons niet, anders zullen wij u doden, en wat heeft de koning tot u gesproken? - ²⁶dan moet u tot hen zeggen: Ik legde mijn gebed voor de koning neer, dat hij mij niet naar het huis van Jonatan zou laten terugbrengen om daar te sterven. ²⁷Toen nu al de vorsten bij Jeremia kwamen en hem ondervroegen, gaf hij hun antwoord overeenkomstig al deze woorden die de koning geboden had; daarop lieten zij hem met rust, want de zaak was niet bekend geworden. ^{28(A)} En Jeremia bleef in de gevangenhof tot op de dag dat Jeruzalem werd ingenomen, en hij was er nog, toen Jeruzalem werd ingenomen.

De inneming van Jeruzalem

39¹In het negende jaar van Sedekia, de koning van Juda, in de tiende maand, was Nebukadressar, de koning van Babel, met zijn hele leger naar Jeruzalem gekomen om het te belegeren; ²in het elfde jaar van Sedekia, in de vierde maand, op de negende van de maand, werd een bres in de stad geslagen; ³toen trokken al de vorsten van de

(A) 38:28 Eze. 33:21.

koning van Babel binnen en vatten post in de Middenpoort, Nebusazban, de hofmaarschalk, Nergal-Sareser, de bewindvoerder, en al de overige vorsten van de koning van Babel. ⁴Toen Sedekia, de koning van Juda, en al de krijgsbenden hen zagen, namen zij de vlucht en verlieten de stad bij nacht in de richting van de koninklijke tuin, de poort tussen de beide muren door, en zij trokken weg in de richting van de Vlakte. ⁵Maar het leger van de Chaldeeën zette hen na, en zij achterhaalden Sedekia in de vlakten van Jericho; zij namen hem gevangen en brachten hem naar Nebukadressar, de koning van Babel, te Ribla in het land van Hamat, en deze velde vonnis over hem. ⁶De koning van Babel bracht de zonen van Sedekia voor zijn ogen in Ribla ter dood; ook al de edelen van Juda bracht de koning van Babel ter dood; ⁷en hij liet de ogen van Sedekia verblinden en boeide hem met twee koperen kettingen om hem naar Babel te voeren. ⁸En het koninklijk paleis en de huizen van het volk verbrandden de Chaldeeën met vuur, en de muren van Jeruzalem haalden zij neer. ⁹De rest van het volk, die in de stad overgebleven was, en de overlopers die naar hem overgelopen waren, voerde Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, in ballingschap naar Babel. ¹⁰Maar de armen uit het volk, die niets bezaten, liet Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, in het land van Juda achterblijven en hij gaf hun wijngaarden en akkers in die dagen.

¹¹Nu had Nebukadressar, de koning van Babel, over Jeremia door middel van Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, deze order gegeven: ¹²Neem hem onder uw hoede en doe hem geen enkel leed, maar handel met hem, zoals hij zelf tot u spreken zal. ¹³Dus zond Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijf-

wacht heen, met Nebusazban, de hofmaarschalk, Nergal-Sareser, de bewindvoerder, en al de bevelhebbers van de koning van Babel, ¹⁴en zij lieten Jeremia uit de gevangenhof halen en gaven hem over aan Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, om hem in vrijheid te stellen. Zo bleef hij te midden van het volk.

Belofte voor Ebed-Melek

¹⁵Nog was tot Jeremia het woord van **JHWH** gekomen, terwijl hij in de gevangenhof opgesloten was: ¹⁶Ga heen en zeg tot Ebed-Melek, de Ethiopiër: Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik doe mijn woorden over deze stad in vervulling gaan ten kwade en niet ten goede, en zij zullen voor uw ogen gebeuren in die dagen. ¹⁷Maar Ik zal u in die dagen redden, luidt het woord van **JHWH**, en u zult niet overgegeven worden in de macht van de mannen, voor wie u met schrik vervuld bent; ¹⁸want Ik zal u voorzeker doen ontkomen en u zult door het zwaard niet vallen, maar uw leven zal u ten buit zijn, omdat u op Mij vertrouwd hebt, luidt het woord van **JHWH**.

Jeremia bij Gedalja

40 ¹Het woord, dat van **JHWH** tot Jeremia kwam, nadat Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, hem uit Rama had laten gaan, toen deze hem had laten halen, terwijl hij in boeien geslagen was te midden van al de ballingen van Jeruzalem en Juda, die naar Babel zouden worden weggevoerd. ²De bevelhebber nu van de lijfwacht had Jeremia laten halen en had tot hem gezegd: **JHWH**, uw God, heeft van dit onheil over deze plaats gesproken, ³en **JHWH** heeft hem doen komen en gedaan, zoals Hij gesproken

had, omdat u tegen **JHWH** gezondigd hebt en niet naar zijn stem hebt gehoord: zo is u dit dan overkomen. ⁴Nu dan, zie, ik heb u heden bevrijd van de boeien die om uw handen waren; indien het u behaagt met mij naar Babel te gaan, ga dan en ik zal mijn oog op u vestigen; maar indien het u mishaaft met mij naar Babel te gaan, zo laat het; zie, het hele land ligt vóór u; waarheen ook het in uw ogen goed en recht is te gaan, ga daarheen, ⁵en keer terug naar Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, die de koning van Babel over de steden van Juda heeft aangesteld, en blijf bij hem onder het volk, of waarheen ook het recht is in uw ogen te gaan, ga daarheen. Daarop had de bevelhebber van de lijfwacht hem mondvoorraad en een geschenk gegeven en hem laten gaan. ⁶Zo kwam Jeremia tot Gedalja, de zoon van Achikam, te Mispa en bleef bij hem onder het volk dat in het land was overgebleven.

De moord op Gedalja

^{7(A)} Toen al de legeroversten die te velde waren met hun mannen, hoorden, dat de koning van Babel Gedalja, de zoon van Achikam, over het land had aangesteld en hem belast had met het toezicht op mannen, vrouwen en kinderen, namelijk uit de arme bevolking van het land, uit degenen die niet naar Babel waren weggevoerd, ⁸kwamen zij tot Gedalja te Mispa, namelijk Jismaël, de zoon van Netanja, Jochanan en Jonatan, de zonen van Kareach, Seraja, de zoon van Tanchumet, de zonen van Efai, de Netofatiet, en Jezanja, de zoon van de Maakatiet, zij met hun mannen. ⁹En Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, zwoer hun en hun man-

nen: u hoeft er niet bang voor te zijn om de Chaldeeën onderworpen te zijn; blijft in het land wonen en weest de koning van Babel onderworpen, dan zal het u wél gaan. ¹⁰En ik zelf, zie, ik blijf te Mispa als vertegenwoordiger bij de Chaldeeën die tot ons zullen komen; maar u, zamelt wijn, vruchten en olie in en doet die in uw vaten en blijft wonen in uw steden, waar u zich vestigt.

¹¹Toen ook al de Judeeërs die in Moab onder de Ammonieten, in Edom en in alle landen verbleven, hoorden, dat de koning van Babel aan Juda een rest had overgelaten en dat hij over hen Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, aangesteld had, ¹²keerden al de Judeeërs uit alle plaatsen waarheen zij zich verstrooid hadden, terug en kwamen in het land van Juda tot Gedalja te Mispa. En zij zamelden zeer overvloedig wijn en vruchten in.

¹³Toen kwamen Jochanan, de zoon van Kareach, en al de legeroversten, die te velde waren geweest, tot Gedalja te Mispa, ¹⁴en zeiden tot hem: Weet u wel, dat Balis, de koning van de Ammonieten, Jismaël, de zoon van Netanja, heeft afgezonden ten einde u om het leven te brengen? Maar Gedalja, de zoon van Achikam, geloofde hen niet. ¹⁵Daarop zei Jochanan, de zoon van Kareach, in het geheim tot Gedalja te Mispa: Laat mij toch heengaan en Jismaël, de zoon van Netanja, ombrengen, zonder dat iemand het weet; waarom zou hij u om het leven brengen, zodat geheel Juda, dat zich tot u verzameld heeft, verstrooid wordt en het overblijfsel van Juda te gronde gaat? ¹⁶Maar Gedalja, de zoon van Achikam, zei tot Jochanan, de zoon van Kareach: Doe dat niet, want wat u van Jismaël zegt, is een leugen.

(A) 40:7 2Kon. 25:22-24.

41^{1(A)} Maar het gebeurde in de zevende maand, dat Jismaël, de zoon van Netanja, de zoon van Elisama, een man van koninklijken bloede, een van de koninklijke bevelhebbers, met tien mannen bij zich, kwam tot Gedalja, de zoon van Achikam, te Mispa. ²Terwijl zij daar te Mispa tezamen brood aten, stond Jismaël, de zoon van Netanja, met de tien mannen die bij hem waren, op, en zij sloegen Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, met het zwaard. Zo doodde hij hem die de koning van Babel over het land had aangesteld. ³Ook vermoordde Jismaël al de Judeeërs die bij hem, bij Gedalja, te Mispa waren, en de Chaldeeën die zich daar bevonden, de strijders.

⁴De andere dag, nadat hij Gedalja gedood had, terwijl nog niemand het wist, ⁵kwamen er mannen uit Sichem, Silo en Samaria, tachtig man, met afgeschoren baard en gescheurde klederen, terwijl zij zich de huid hadden opengekorven; zij hadden spijsoffer en wierook bij zich om die naar het huis van **JHWH** te brengen, ⁶Jismaël, de zoon van Netanja, ging uit Mispa hun tegemoet, al huilend voortgaande; toen hij bij hen kwam, zei hij tot hen: Komt tot Gedalja, de zoon van Achikam! ⁷En toen zij midden in de stad gekomen waren, maakte Jismaël, de zoon van Netanja, hen af en wierp hen in de put, hij en de mannen die bij hem waren. ⁸Tien mannen bevonden zich echter onder hen, die tot Jismaël zeiden: Dood ons niet, want wij hebben verborgen voorraden in het veld, tarwe, gerst, olie en honing. Toen liet hij hen ongemoeid en doodde hen niet met hun metgezellen. ⁹De put nu, waarin Jismaël al de lijken wierp van de mannen die hij vermoord had, een grote put, is die,

welke koning Asa gemaakt had met het oog op Basa, de koning van Israël; die vulde Jismaël, de zoon van Netanja, met vermoorden.

¹⁰Daarop voerde Jismaël de hele rest van het volk, die in Mispa was, gevanke-lijk weg, de dochters van de koning en al het volk dat te Mispa overgebleven was, waarover Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, Gedalja, de zoon van Achikam, had aangesteld; en Jismaël, de zoon van Netanja, voerde hen gevanke-lijk weg en hij trok heen om naar de Ammonieten uit te wijken. ¹¹Maar toen Jochanan, de zoon van Kareach, en al de legeroversten die bij hem waren, hoorden van al het onheil dat Jismaël, de zoon van Netanja, had aangericht, ¹²namen zij al de mannen en trokken uit om tegen Jismaël, de zoon van Netanja, te strijden. En zij troffen hem aan bij het grote water in Gibeon. ¹³Toen al het volk dat bij Jismaël was, Jochanan, de zoon van Kareach, en al de legeroversten die bij hem waren, zag, waren zij verheugd; ¹⁴en al het volk dat Jismaël van Mispa gevangelijk had weggevoerd, keerde om en voegde zich bij Jochanan, de zoon van Kareach. ¹⁵Maar Jismaël, de zoon van Netanja, ontkwam met acht man aan Jochanan en ging naar de Ammonieten.

De vlucht naar Egypte

¹⁶Toen nam Jochanan, de zoon van Kareach, met al de legeroversten die bij hem waren, de hele rest van het volk, die Jismaël, de zoon van Netanja, gevanke-lijk uit Mispa had weggevoerd na de moord op Gedalja, de zoon van Achikam: mannen, strijders, vrouwen, kinderen en hovelingen, die hij van Gibeon had teruggebracht, ¹⁷en zij trokken heen en hielden halt te Gerut-Kimham, dat bij

(A) 41:1 2Kon. 25:25.

Betlehem ligt, om verder te trekken naar Egypte, ¹⁸met het oog op de Chaldeeën; want voor hen waren zij bang, omdat Jismaël, de zoon van Netanja, Gedalja, de zoon van Achikam, had vermoord, die de koning van Babel over het land had aangesteld.

42 ¹Toen naderden al de legeroversten, namelijk Jochanan, de zoon van Kareach, en Azarja, de zoon van Hosaäja, en al het volk van klein tot groot, ²en zij zeiden tot de profeet Jeremia: Laat toch ons smeken bij u gehoor vinden en bid voor ons tot **JHWH**, uw God, voor dit hele overblijfsel, want wij zijn als weinigen uit velen overgebleven, zoals uw ogen ons zien; ³dat **JHWH**, uw God, ons te kennen zal geven, welke weg wij moeten gaan en wat wij moeten doen. ⁴En de profeet Jeremia zei tot hen: Ik geef u gehoor; zie, ik zal tot **JHWH**, uw God, bidden zoals u gesproken hebt, en dan zal ik alle woord dat **JHWH** u *antwoorden* zal, u meedelen, ik zal u geen enkel woord verzwijgen. ⁵Toen zeiden zij tot Jeremia: **JHWH** zij ons een waarachtig en geloofwaardig getuige, dat wij overeenkomstig alle woord waarmee **JHWH**, uw God, u tot ons zenden zal, doen zullen. ⁶Hetzij goed, hetzij kwaad, naar de stem van **JHWH**, onze God, tot wie wij u zenden, zullen wij luisteren, opdat het ons wél zal gaan, wanneer wij naar de stem van **JHWH**, onze God, luisteren.

⁷Het gebeurde nu na verloop van tien dagen, dat het woord van **JHWH** tot Jeremia kwam. ⁸Toen ontbood hij Jochanan, de zoon van Kareach, en al de legeroversten die bij hem waren, en het hele volk van klein tot groot, en zei tot hen: ⁹Zo zegt **JHWH**, de God van Israël, tot wie u mij gezonden hebt om uw smeekgebed voor Hem uit te storten: ¹⁰Indien u rustig in dit land blijft, dan

zal Ik u bouwen en niet afbreken, u planten en niet uitrukken, want Ik heb berouw over het kwaad dat Ik u heb aangedaan. ¹¹Weest niet bang voor de koning van Babel, voor wie u bang bent, weest niet bang voor hem, luidt het woord van **JHWH**, want Ik ben met u om u te bevrijden, ¹²en Ik zal u ontferming doen vinden, dat hij zich over u zal ontfermen en u in uw land laat blijven. ¹³Maar als u zegt: Wij willen in dit land niet blijven, zodat u niet luistert naar de stem van **JHWH**, uw God, denkende: ¹⁴Neen, maar wij willen naar het land Egypte gaan, waar wij geen strijd zullen zien, noch sjofargeschal horen, noch naar brood honger, en dáár willen wij wonen, ¹⁵nu dan, hoort daarom het woord van **JHWH**, u overblijfsel van Juda, zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Indien u inderdaad uw aangezicht richt om naar Egypte te gaan en heengaat om daar te verblijven, ¹⁶dan zal het zwaard waarvoor u bang bent, u daar in het land Egypte achterhalen, en de honger waarvoor u beangst bent, u daar in Egypte op de hielen zitten en daar zult u sterven. ¹⁷Ja, het zal gebeuren, dat al de mannen die hun aangezicht richten om naar Egypte te gaan om daar te verblijven, zullen sterven door het zwaard, de honger of de pest, en geen enkele van hen zal ontsnappen en ontkomen aan het onheil die Ik over hen breng. ¹⁸Want zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Zoals mijn toorn en boosheid zich over de inwoners van Jeruzalem hebben uitgestort, zó zal mijn boosheid zich over u uitstorten, wanneer u naar Egypte gaat, en u zult een voorwerp van verwensing, van ontzetting, van vervloeking en van smaad zijn en deze plaats zult u niet weerzien. ¹⁹**JHWH** heeft tot u, u overblijfsel van

Juda, gesproken: Gaat niet naar Egypte! Weet wel, dat ik u heden ernstig gewaarschuwd heb; ²⁰want u hebt uzelf misleid ten koste van uw leven, toen u mij tot **JHWH**, uw God, zondt met de woorden: Bid voor ons tot **JHWH**, onze God, en boodschap ons overeenkomstig alles wat **JHWH**, onze God, zal zeggen, en wij zullen het doen. ²¹Want ik heb het u heden geboodschapt, maar u wilt niet luisteren naar de stem van **JHWH**, uw God, namelijk naar alles waarmee Hij mij tot u gezonden heeft. ²²Nu dan, weet wel, dat u door het zwaard, de honger of de pest zult sterven in de plaats waarheen u verkiest te gaan om daar te verblijven.

43 ¹Toen Jeremia geëindigd had tot het hele volk al de woorden van **JHWH**, hun God, te spreken, waarmee **JHWH**, hun God, hem tot hen gezonden had, al die woorden, ²zeiden Azarja, de zoon van Hosaāja, en Jochanan, de zoon van Kareach, en al die drieste mannen tot Jeremia: u spreekt leugens! **JHWH**, onze God, heeft u niet gezonden met de boodschap: Gaat niet naar Egypte om daar te verblijven. ³Maar Baruch, de zoon van Neria, zet u tegen ons op met de bedoeling ons in de macht van de Chaldeeën over te geven, ten einde ons te doden en ons in ballingschap naar Babel te voeren. ⁴Zo hoorden Jochanan, de zoon van Kareach, en al de legeroversten en het hele volk niet naar de stem van **JHWH** om in het land van Juda te blijven; ⁵(A) maar Jochanan, de zoon van Kareach, en al de legeroversten namen het hele overblijfsel van Juda, hen die van alle volken waarheen zij verstrooid waren geweest, teruggekeerd waren om in het land van Juda te verblijven: ⁶de mannen, de vrouwen en de kinderen, de dochters van de koning en al de

mensen die Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, bij Gedalja, de zoon van Achikam, de zoon van Safan, had achtergelaten, ook de profeet Jeremia en Baruch, de zoon van Neria, ⁷en zij trokken naar het land Egypte, want zij luisterden niet naar de stem van **JHWH**; en zij kwamen tot aan Tachpanches.

Profetie over de verovering van Egypte

⁸Toen kwam het woord van **JHWH** tot Jeremia te Tachpanches: ⁹Neem in uw hand grote stenen en verberg die in het leem onder het plaveisel vóór de ingang van het paleis van Farao in Tachpanches, voor de ogen van Judeese mannen, ¹⁰en zeg tot hen: Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik ontbied mijn knecht Nebukadressar, de koning van Babel, opdat hij zijn troon, die Ik verborgen heb, boven op deze stenen zal zetten, en zijn staatsietapijt daarboven zal uitbreiden. ¹¹Hij zal komen en het land Egypte slaan: wie bestemd is ten dode, ten dode, en wie bestemd is voor gevangenschap, voor gevangenschap, en wie bestemd is voor het zwaard, voor het zwaard. ¹²Hij zal vuur leggen aan de tempels van de goden van Egypte en die verbranden of gevankelijk wegvoeren, en hij zal zich in het land Egypte wikkelen, zoals een herder zich in zijn mantel wikkelt en ongehinderd daaruit wegtrekken; ¹³ja, hij zal de obelisk van de zonnetempel, die in het land Egypte staan, verbreken en de tempels van de goden van Egypte met vuur verbranden.

Hernieuwing van de dienst van de hemelkoningin

44 ¹Het woord, dat tot Jeremia kwam voor al de Judeeërs die in

(A) 43:5 2Kon. 25:26.

het land Egypte woonden, die in Migdol, in Tachpanches, in Nof en in het land Patros woonden: ²Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: u hebt zelf al het onheil gezien, dat Ik over Jeruzalem en al de steden van Juda gebracht heb - zie, zij zijn immers een puinhoop tegenwoordig en niemand woont erin - ³ten gevolge van het kwaad, dat zij deden om Mij boos te maken door offers te ontsteken in dienst van andere goden die zij niet gekend hebben, zij zelf, u noch uw vaders; ⁴hoewel Ik al mijn knechten, de profeten, tot u zond, vroeg en laat, met de boodschap: Doet zo iets gruwelijks, dat Ik haat, toch niet! ⁵Maar zij luisterden niet en neigden hun oor niet om zich van hun kwaad te bekeren, dat zij niet voor andere goden offers zouden ontsteken. ⁶Daarom hebben zich mijn boosheid en mijn toorn uitgestort, en zij hebben gebrand in al de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem, zodat zij tot een puinhoop, tot een woestenij zijn geworden, zoals het tegenwoordig is. ⁷Nu dan, zo zegt **JHWH**, de God van de legermachten, de God van Israël: Waarom begaat u een groot kwaad tegen uw leven, dat u onder u man en vrouw, kind en zuigeling uit Juda uitroeit, zodat u zich geen overblijfsel laat, ⁸en dat u Mij krenkt met de werken van uw handen, en in het land Egypte, waar u bent heengegaan om daar te verblijven, voor andere goden offers ontsteekt, opdat u wordt een voorwerp van vervloeking en van smaad onder al de volkeren van de aarde? ⁹Bent u vergeten de boosheid van uw vaders en van de koningen van Juda en van zijn vorsten en de boosheden van uzelf en van uw vrouwen, die zij bedreven hebben in het land van Juda en op de straten van Jeruzalem? ¹⁰Zij hebben zich niet *verootmoedigd* tot op de dag van

heden en zij hebben geen ontzag gehad en niet gewandeld naar mijn *Torah* en mijn inzettingen, die Ik voor het aangezicht van u en van uw vaders gegeven heb. ¹¹Daarom, zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik richt mijn aangezicht tegen u ten kwade, namelijk om geheel Juda uit te roeien; ¹²ja, Ik neem het overblijfsel van Juda weg, dat zijn aangezicht gericht heeft om naar het land Egypte te gaan en daar te verblijven, en zij zullen allen te gronde gaan in het land Egypte; zij zullen vallen door het zwaard, door de honger zullen zij te gronde gaan; van klein tot groot zullen zij door het zwaard en door de honger sterven en zij zullen tot een voorwerp van verwensing, van ontzetting, van vervloeking en van smaad worden. ¹³Ja, Ik zal bezoeking doen over hen die in het land Egypte wonen, zoals Ik bezoeking gedaan heb over Jeruzalem, door het zwaard, de honger en de pest; ¹⁴en van het overblijfsel van Juda, dat gegaan is om daar te verblijven in het land Egypte, zal niemand ontkomen en ontsnappen, namelijk om terug te keren naar het land van Juda, waarop zij hun hart hebben gezet om daar te wonen, want zij zullen er niet terugkeren, behalve enkele vluchtelingen.

¹⁵Toen *antwoordden* al de mannen, die wisten, dat hun vrouwen voor andere goden offers ontstaken, en al de vrouwen die daar stonden, een grote menigte, namelijk al het volk dat in het land Egypte, in Patros, woonde, aan Jeremia: ¹⁶Wat het woord betreft, dat u tot ons in de naam van **JHWH** gesproken hebt, wij zullen niet naar u luisteren; ¹⁷maar wij zullen voorzeker doen alles wat wij uitgesproken hebben, en offers ontsteken voor de koningin van de hemel en haar plengoffers brengen, zoals wij gedaan hebben, wij en onze vaders, onze

koningen en onze vorsten, in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem; toen hadden wij goed ons brood en waren gelukkig en zagen geen onheil. ¹⁸Maar sinds wij zijn opgehouden voor de koningin van de hemel offers te ontsteken en haar plengoffers te brengen, hebben wij aan alles gebrek gehad en zijn wij door het zwaard en de honger omgekomen. ¹⁹Wanneer wij voor de koningin van de hemel offers ontsteken en haar plengoffers brengen, is het dan buiten onze mannen om, dat wij voor haar offerkoeken naar haar beeld maken en haar plengoffers brengen?

²⁰Daarop zei Jeremia tot het hele volk, tot de mannen en de vrouwen en al degenen die hem hadden *geantwoord*: ²¹Aan het ontsteken van offers, dat u deed in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem, u en uw vaderen, uw koningen en uw vorsten en het volk van het land, heeft **JHWH** daaraan niet gedacht en heeft Hij dat niet ter harte genomen, ²²zodat **JHWH** het niet langer kon verdragen wegens de boosheid van uw handelingen, wegens de gruwelen die u gedaan hebt, zodat uw land geworden is tot een puinhoop, een voorwerp van ontzetting en vervloeking, zonder inwoners, zoals het tegenwoordig is? ²³Omdat u offers ontstoken hebt en gezondigd tegen **JHWH** en niet geluisterd hebt naar de stem van **JHWH** en niet gewandeld naar zijn *Torah*, zijn inzettingen en zijn getuigenissen, daarom heeft u dit onheil getroffen, zoals het heden ten dage is. ²⁴Verder zei Jeremia tot het hele volk en al de vrouwen: Hoort het woord van **JHWH**, u heel Juda dat in het land Egypte bent: ²⁵Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: u en uw vrouwen, u hebt dat met uw mond uitge-

sproken en met uw handen volvoerd, wat u daar zei: Voorzeker zullen wij de geloften volbrengen, die wij hebben afgelegd om voor de koningin van de hemel offers te ontsteken en haar plengoffers te brengen. Kom uw geloften maar na en volbrengt uw geloften maar! ²⁶Hoort daarom het woord van **JHWH**, u heel Juda, dat in het land Egypte woont: Zie, Ik zweer bij mijn grote naam, zegt **JHWH**: mijn naam zal niet meer worden aange-roepen door de mond van een Judeeër, die zegt: zo waar de Heer **JHWH** leeft! in het hele land Egypte. ²⁷Zie, Ik waak over hen ten kwade en niet ten goede, en alle Judeeërs die in het land Egypte zijn, zullen te gronde gaan door het zwaard en de honger, totdat zij vernietigd zijn. ²⁸En, aan het zwaard ontkomen, zullen weinigen in getal uit het land Egypte naar het land van Juda terugkeren; zo zal het hele overblijfsel van Juda, dat naar het land Egypte kwam om daar te verblijven, weten, wiens woord standhoudt, dat van mij of dat van hen. ²⁹En dit zal u het teken zijn, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik u in deze plaats zal bezoeken, opdat u weet, dat mijn woorden zeker zullen standhouden tegen u tot vernietiging: ^{30(A)} Zo zegt **JHWH**: zie, Ik geef Farao Chofra, de koning van Egypte, in de macht van zijn vijanden en van wie hem naar het leven staan, zoals Ik Sedekia, de koning van Juda, gegeven heb in de macht van Nebukadressar, de koning van Babel, zijn vijand, die hem ook naar het leven stond.

Aan Baruch

45 ^{1(B)} Het woord dat de profeet Jeremia sprak tot Baruch, de zoon van Neria, nadat hij deze woorden uit de mond van Jeremia te boek gesteld

(A) 44:30 2Kon. 25:1-7. (B) 45:1 2Kon. 24:1; 2Kron. 36:5-7; Dan. 1:1,2.

had in het vierde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda: ²Zo zegt **JHWH**, de God van Israël, tegen u, o Baruch: ³u zegt: wee mij toch, want **JHWH** heeft diep verdriet bij mijn lijden gevoegd, ik ben moe van mijn zuchten en rust vind ik niet. ⁴Aldus zult u tot hem zeggen: Zo zegt **JHWH**: zie, wat Ik gebouwd heb, breek Ik zelf af en wat Ik geplant heb, ruk Ik zelf uit, ⁵en zou u voor u grote dingen zoeken? Zoek ze niet! Want zie, Ik breng onheil over al wat leeft, luidt het woord van **JHWH**, maar Ik geef u uw leven ten buit in alle plaatsen waar u zult heengaan.

Over de heidense volken en over Egypte

46¹ Wat als woord van **JHWH** kwam tot de profeet Jeremia over de volken.

²(A) Over Egypte. Tegen het leger van Farao Neko, de koning van Egypte, dat aan de rivier de Eufraat bij Karkemis stond, en dat Nebukadressar, de koning van Babel, verslagen heeft in het vierde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, de koning van Juda.

³Bereidt rondas en schild en rukt aan tot de strijd! ⁴Spant de paarden in en stijgt op, u ruiters, en stelt u op in slagorde, de helmen op; scherpt de lansen, trekt de pantsers aan! ⁵Waarom zie ik hen angstig, achterwaarts wijkende? Ja, hun helden zijn verslagen en vluchten steeds voort zonder om te zien: schrik van rondom! luidt het woord van **JHWH**. ⁶De snelle kan niet ontvluchten en de held niet ontkomen: in het noorden, aan de rivier de Eufraat, zijn zij gestruikeld en gevallen. ⁷Wie is het, die komt opzetten als de Nijl, wiens wateren bruisen als rivieren? ⁸Egypte komt opzetten als de Nijl, terwijl de wateren bruisen als ri-

vieren, en zegt: Oprukken zal ik, ik zal de aarde overdekken, ik zal steden met inwoners en al vernietigen! ⁹Vooruit, paarden; jaagt voort, wagens; laten de helden uittrekken: Ethiopiërs en Puteeërs, die het schild hanteren, Lydiërs, die de boog spannen! ¹⁰Dit toch is de dag van **JHWH** van de legermachten, de dag van de wrake om wraak te nemen op zijn tegenstanders; ja, het zwaard verslindt en wordt verzadigd en dronken van hun bloed, want een slachtoffer heeft de Heer **JHWH** van de legermachten, in het Noorderland, aan de rivier de Eufraat. ¹¹Trek op naar Gilead en haal balsem, o jonkvrouw, dochter van Egypte; tevergeefs neemt u veel geneesmiddelen, voor u is er geen genezing. ¹²De volken horen uw smaad, en uw gejammer vervult de aarde; want de ene held is gestruikeld over de andere, tezamen zijn zij gevallen.

¹³(B) Het woord dat **JHWH** tot de profeet Jeremia sprak over de komst van Nebukadressar, de koning van Babel, om het land Egypte te slaan.

¹⁴Boodschapt het in Egypte en doet het horen te Migdol, ja, doet het horen te Nof en Tachpanches, zegt: Stel u in slagorde op en tref uw voorbereidingen, want het zwaard verslindt om u heen. ¹⁵Waarom is uw sterke geslagen, hield hij geen stand? Omdat **JHWH** hem neerstootte! ¹⁶In menigte struikelt hij, ook valt de één over de ander en zij zeggen: Op! terug naar ons volk en ons geboorteland voor het gewelddadige zwaard! ¹⁷Noemt de naam van Farao, de koning van Egypte: Rumoermaker, die zijn tijd liet voorbijgaan! ¹⁸Zo waar Ik leef, luidt het woord van de Koning, wiens naam is **JHWH** van de legermachten, als de Tabor onder de bergen en als de Karmel aan de

(A) 46:2 Jes. 19:1-25; Eze. 29:1-32:32. (B) 46:13 Jer. 43:10-13.

zee komt hij aan! ¹⁹Bereid u voor op de ballingschap, u inwoonster, dochter van Egypte, want Nof zal tot een woestenij worden, vernietigd, zonder inwoner.

²⁰Een prachtig koekalf is Egypte; een horzel uit het Noorden komt er op af.

²¹Ook haar huurtroepen in haar mid-den zijn aan mestkalveren gelijk, maar ook die keren om, vluchten tezamen, houden geen stand, want hun ongeluksdag overvalt hen, de tijd van hun be-zoeking. ²²Haar geluid is als van een schuifelende slang, want met macht ruk-ken zij op en met bijlen komen zij op haar af als houthakkers; ²³zij vellen haar woud, luidt het woord van **JHWH**, want zij zijn niet te overzien, want zij zijn tal-rijker dan sprinkhanen, ja, niet te tellen.

²⁴De dochter van Egypte is te schande gemaakt, overgegeven in de macht van het volk uit het Noorden.

²⁵**JHWH** van de legermachten, de God van Israël, zegt: Zie, Ik doe bezoeking aan Amon van No en aan Farao en aan Egypte, aan zijn goden en aan zijn ko-ningen, ja, aan Farao en wie op hem ver-trouwen, ²⁶en Ik geef hen in de macht van wie hen naar het leven staan, name-lijk in de macht van Nebukadressar, de koning van Babel, en in de macht van zijn dienaren. Maar daarna zal het rus-tig liggen als in vroegere dagen, luidt het woord van **JHWH**. ^{27(A)}Wees dan niet bang, mijn knecht Jakob, en wees niet angstig, o Israël, want zie, Ik verlos u uit verre streken, uw nakomelingen uit het land van hun gevangenschap; Jakob zal terugkeren en rustig en veilig zijn, door niemand opgeschrikt. ²⁸Wees niet bang, mijn knecht Jakob, luidt het woord van **JHWH**, want Ik ben met u; want Ik zal met alle volken, waaronder Ik u verstrooid

heb, voorgoed afrekenen, maar met u zal Ik niet voorgoed afrekenen, maar Ik zal naar recht u tuchtigen, al zal Ik u zeker niet vrij laten uitgaan.

Over de Filistijnen

47 ^{1(B)} Wat als woord van **JHWH** tot de profeet Jeremia kwam over de Filistijnen, voordat Farao Gaza innam.

²Zo zegt **JHWH**: Zie, wateren komen opzetten uit het Noorden en worden tot een overstromende beek; ja, zij overstro-men het land met al wat zich erop be-vindt, de stad met inwoners en al, zo-dat de mensen schreeuwen en al de be-woners van het land jammeren, ³op het geluid van het stampen van de hoeven van zijn paarden, het ratelen van zijn wagens, het gedreun van zijn wielen. De vaders zien niet om naar de kinde-ren, ⁴zó zijn hun handen verslapt op de dag die komt om al de Filistijnen uit te roeien, om voor Tyrus en Sidon elke nog overgebleven helper uit te roeien; want **JHWH** verdelgt de Filistijnen, de rest van het eiland Kaftor. ⁵Gaza is kaal gescho-ren, Askelon vernietigd; o rest van de Enakieten, hoelang zult u zich insnijdin-gen maken? ⁶Wee, zwaard van **JHWH**, tot wanneer zult u niet rusten? Trek u terug in uw schede, wees rustig en houd u stil! ⁷Hoe zou u rustig zijn? **JHWH** heeft het immers last gegeven: tegen Askelon en tegen de zeekust, daar heeft Hij het zijn bestemming gegeven.

Over Moab

48 ^{1(C)} Over Moab. Zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Wee over Nebo, want het is ver-woest; te schande geworden, ingenomen is Kirjataïm; te schande geworden is

(A) 46:27 Jer. 30:10,11. (B) 47:1 Jes. 14:29-31; Eze. 25:15-17; Joël 3:4-8; Amos 1:6-8; Zef. 2:4-7; Zac. 9:5-7. (C) 48:1 Jes. 15:1-16:14; 25:10-12; Eze. 25:8-11; Amos 2:1-3; Zef. 2:8-11.

de vesting en terneergeslagen. ² Moabs roem is er niet meer; in Chesbon zint men op onheil tegen hen: Komt, laat ons het uitroeien als volk! Ook u, Madmen, zult verdelgd worden, het zwaard zal u achtervolgen. ³ Hoor! geschreeuw uit Choronaïm: verwoesting en groot verderf! ⁴ Verbroken is Moab; zijn kleinen doen geschreeuw horen. ⁵ Ja, de helling van Luchit gaat men al huilende op; ook in de pas van Choronaïm hoort men noodgeschrei. ⁶ Vlucht, redt uw leven, dat het zal worden als een kale struik in de woestijn. ⁷ Want om uw vertrouwen op uw werken en op uw schatten zult ook u gegrepen worden en zal Kemos in ballingschap gaan, zijn priesters en vorsten tezamen, ⁸ ja, er zal een verwoester komen tot elke stad, zodat geen stad zal ontkomen; en de vallei zal te gronde gaan en de vlakte vernietigd worden, zoals **JHWH** gezegd heeft.

⁹ Geeft vleugels aan Moab, want vliegende moet het weggaan, en zijn steden zullen worden tot een woestenij, waarin niemand woont. ¹⁰ Vervloekt, wie het werk van **JHWH** met lauweheid verricht; en vervloekt, wie zijn zwaard van bloed weerhoudt! ¹¹ Moab heeft van zijn jeugd af rust gehad; het heeft stil op zijn droesem gelegen, het is niet overgegoten van het ene vat in het andere, en het is niet in ballingschap gegaan; daardoor is zijn smaak hem gebleven en is zijn geur niet veranderd. ¹² Daarom zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik hem aftappers zend, die hem zullen aftappen en zijn vaten zullen legen en zijn kruiken verbrijzelen. ¹³ Dan komt Moab beschaamd uit met Kemos, zoals het huis van Israël beschaamd uitkwam met Betel, hun vrouwen. ¹⁴ Hoe kunt u zeggen: Helden zijn wij, en weerbare mannen voor de strijd? ¹⁵ Verwoest is Moab met zijn ste-

den, en de keur van zijn jonge mannen is ter slachting afgedaald, luidt het woord van de Koning, wiens naam is **JHWH** van de legermachten.

¹⁶ Moabs ondergang komt nabij en zijn onheil haast zich zeer. ¹⁷ Beklaagt het, allen die er rondom woont, en allen die zijn naam kent; zegt: Ach, hoe is de scepter van de kracht, de staf van de heerlijkheid, gebroken! ¹⁸ Daal af van uw ereplaats en zet u neer in het vuil, o inwoonster, dochter van Dibon, want de verwoester van Moab trekt tegen u op, hij vernielt uw vestingwerken. ¹⁹ Ga op de weg staan en zie uit, inwoonster van Aroër; ondervraag de vluchteling en de ontkomene, zeg: Wat is er gebeurd? ²⁰ Te schande geworden is Moab, want het is terneergeslagen; jammert het uit en schreeuwt; boodschap aan de Arnon, dat Moab verwoest is. ²¹ Ja, een oordeel is gekomen over het land van de vlakke, over Cholon, Jahas, Mefaät, ²² Dibon, Nebo, Bet-Diblataïm, ²³ Kirjataïm, Bet-Gamul, Bet-Meon, ²⁴ Keriot, Bosra en over al de steden van het land van Moab, die veraf en die dichtbij zijn. ²⁵ Afgehakt is de hoorn van Moab en zijn arm is gebroken, luidt het woord van **JHWH**. ²⁶ Maakt het dronken, omdat het zich tegen **JHWH** heeft verheven, zodat Moab neertuimelt in zijn uitbraaksel en ook zelf ten spot wordt. ²⁷ Of was Israël voor u niet het voorwerp van spot; is het onder dieven betrapt, dat u, zo vaak u erover sprak, met het hoofd ging schudden? ²⁸ Verlaat de steden en gaat op de rots wonen, inwoners van Moab, en weest als de duif die nestelt aan de overzijde van de opening van de kuil. ²⁹ Wij hebben van Moabs trots gehoord - zeer hoogmoedig is het! - van zijn hoogheid, zijn trots, zijn hoogmoed en zijn hooghartigheid. ³⁰ Ik ken, luidt het woord van **JHWH**, zijn overmoed en zijn onbehoor-

lijke taal; zij doen, wat niet behoorlijk is. ³¹Daarom moet ik over Moab jammeren, ja, over geheel Moab geschreeuw aanheffen, over de mannen van Kir-Cheres zuchten. ³²Meer dan Jazer huilt, zal Ik over u huilen, o wijnstok van Sibma; uw ranken reikten tot aan de zee, zij kwamen tot Jazer; uw inzameling en uw wijnoogst heeft een verwoester overvallen. ³³Zo zijn vreugde en jubel geweken uit de gaarde en het land van Moab, en heb Ik de wijn uit de perskuipen geweerd; men zal de druiven niet treden met vreugdegeroep; het vreugdegeroep is geen vreugdegeroep. ³⁴Ten gevolge van Chesbons geschreeuw verheft men zijn stem tot Elale, tot Jahas toe, van Soar tot Choronaim, Eglat-Selisia; want zelfs de wateren van Nimrim worden een woestenij. ³⁵Zo maak Ik bij Moab, luidt het woord van **JHWH**, een einde aan hem die een hoogte bestijgt en voor zijn god offers ontsteekt. ³⁶Daarom klaagt mijn hart over Moab als klaagfluiten, ja, klaagt mijn hart over de mannen van Kir-Cheres als klaagfluiten, omdat het overschot dat men gemaakt had, verloren gaat. ³⁷Want elk hoofd is kaal geschoren, elke baard afgesneden, in alle handen zijn insnijdingen en op alle heupen is rouwkleeding. ³⁸Op alle daken van Moab en op al zijn pleinen is het een en al klacht, want Ik heb Moab verbroken als vaatwerk, waarin men geen behagen heeft, luidt het woord van **JHWH**. ³⁹Hoe terneergeslagen is Moab, hoe heeft het de rug gekeerd! Moab is te schande geworden en tot een spot en verschrikking voor allen die er rondom wonen.

⁴⁰Want zo zegt **JHWH**: Zie, als een gier komt hij aanzweven en hij spreidt zijn vleugels over Moab uit; ⁴¹ingenomen worden de steden en de burchten wor-

den veroverd, en het hart van Moabs helden is in die dagen als het hart van een vrouw in barensnood. ⁴²Dan wordt Moab uitgeroeid, zodat het als volk niet meer bestaat, omdat het zich tegen **JHWH** verheven heeft. ⁴³Schrik en kuil en strik over u, inwoners van Moab! luidt het woord van **JHWH**. ⁴⁴Wie vlucht voor de schrik, zal vallen in de kuil; en wie uit de kuil klimt, zal gevangen worden in de strik; want Ik zal daarover, over Moab, het jaar van zijn bezoeking brengen, luidt het woord van **JHWH**. ⁴⁵In de schaduw van Chesbon staan vluchtelingen zonder kracht; want een vuur is uitgebroken uit Chesbon en een vlam uit het huis van Sichon, die de slapen van Moab en de schedel van de rumoermakers heeft verteerd.

⁴⁶Wee u, Moab! Verloren is het volk van Kemos, want weggehaald zijn uw zonen als gevangenen, uw dochters in gevangenschap. ⁴⁷Maar Ik zal in het lot van Moab een keer brengen in het laatst van de dagen, luidt het woord van **JHWH**. Tot zover het oordeel over Moab.

Over de Ammonieten

49 ^{1(A)}Over de Ammonieten. Zo zegt **JHWH**: Heeft Israël geen kinderen, heeft het geen erfgenaam? Waarom heeft Milkom Gad in bezit genomen en zijn volk zich in zijn steden gevestigd? ²Daarom zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik aan Rabba van de Ammonieten krijgsgeschreeuw zal te horen geven, en het zal tot een woeste puinheuvel worden en zijn onderhorige plaatsen zullen met vuur verbrand worden; dan zal Israël hen in bezit nemen, die het in bezit genomen hadden, zegt **JHWH**. ³Treur, Chesbon, want het is verwoest, een puinhoop; gilt, dochters van

(A) **49:1** Eze. 21:33-37; 25:1-7; Amos 1:13-15; Zef. 2:8-11.

Rabba; doe uzelf een rouwgewaad om, treurt en zwerft rond tussen de akkermuren, want Milkom zal in ballingschap gaan, zijn priesters en vorsten tezamen.

⁴Wat beroemt u zich op de dalen? Uw dal is overstroomd, u overmoedige dochter, die op haar schatten vertrouwt; "Wie zal tegen mij oprukken?" ⁵Zie, Ik laat u schrikken, luidt het woord van de Heer **JHWH** van de legermachten, van alle kanten rondom u, en u zult verstrooid worden, een ieder afzonderlijk, zonder dat iemand de zwervelingen bijeen brengt. ⁶Maar daarna zal Ik in het lot van de Ammonieten een keer brengen, luidt het woord van **JHWH**.

Over Edom

^{7(A)} Over Edom. Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Is er geen wijsheid meer in Teman, is aan de verstandigen raad ontglipt, is hun wijsheid verdwenen? ⁸Vlucht, keert om, schuilt diep weg, inwoners van Dedan, want Esaus verderf heb Ik over hem gebracht, de tijd dat Ik aan hem bezoeking doe. ⁹Als wijnlezers tot u gekomen waren, zouden zij geen nalezing overgelaten hebben; of dieven in de nacht, zij zouden schade gedaan hebben, zoveel hun genoeg was, ¹⁰maar Ik schil Esau af en leg zijn schuilhoeken bloot; wil hij zich verbergen, hij kan het niet; zijn zaad wordt verdelgd en zijn nakomelingschap en van zijn burenhelpt niet één: ¹¹"Uw wezen zal ik in het leven houden en laten uw weduwen op mij vertrouwen". ¹²Want zo zegt **JHWH**: Zie, zij, wie het niet toekwam de beker te drinken, moeten wel drinken; en u, zou u vrij uitgaan? u zult niet vrij uitgaan, maar zeker drinken. ¹³Want Ik heb gezworen bij Mijzelf, luidt het woord van **JHWH**, dat

Bosra tot een voorwerp van ontzetting, van smaad, van verstomming en van vervloeking zal worden en dat al zijn steden tot eeuwige puinhopen zullen worden.

¹⁴Een tijding heb ik van **JHWH** gehoord en een bode is onder de volken gezonden: Verzamelt u, rukt ertegen op en maakt u op tot de strijd! ¹⁵Want zie, klein maak Ik u onder de volken, veracht onder de mensen. ¹⁶De schrik voor u heeft u misleid, de overmoed van uw hart. U, die in rotskloven woont, u vastklemt aan de hoogte van de heuvelen, al maakt u uw nest zo hoog als de gier, Ik zal u vandaar neerhalen, luidt het woord van **JHWH**. ¹⁷Zo zal Edom tot een voorwerp van ontzetting worden; ieder die er doortrekt, zal zich ontzetten en fluiten om al zijn slagen. ^{18(B)} Zoals Sodom en Gomorra met hun burenhelpten boven gekeerd werden, zegt **JHWH**, zal daar niemand wonen en geen mensenkind daar verblijf houden. ¹⁹Zie, zoals een leeuw uit de pronk van de Jordaan, trekt hij op tegen het vaste verblijf, want in een ogenblik doe Ik hen daaruit wegsnellen, en wie is verkozen, die Ik daarover zal stellen? Want wie is Mij gelijk en wie zal Mij tot verantwoording roepen, en wie is zulk een herder, dat hij voor Mij zou bestaan? ²⁰Daarom, hoort het besluit dat **JHWH** tegen Edom genomen heeft, en de plannen die Hij tegen de inwoners van Teman beraamd heeft: Voorwaar, de jongens van de kudde zullen hen wegsleuren, voorwaar, hun gebied zal zich over hen ontzetten; ²¹van het geluid van hun val beeft de aarde, het jammer wordt aan de Schelfzee gehoord. ²²Zie, als een gier stijgt hij op en zweeft aan en spreidt zijn vleugels over Bosra uit, en het hart van Edoms helden zal in

(A) 49:7 Jes. 34:5-17; 63:1-6; Eze. 25:12-14; 35:1-15; Amos 1:11,12; Ob. 1:1-14; Mal. 1:2-5. (B) 49:18 Gen. 19:24,25.

die dagen zijn als het hart van een vrouw in barensnood.

Over Damascus

²³(A) Over Damascus. Beschaamd staan Hamat en Arpad, want slechte tijding hebben zij gehoord; zij zijn in onrust als de zee, zij zijn bezorgd, zij kunnen niet tot rust komen. ²⁴Damascus is ontmoedigd, het keert zich tot de vlucht en is erg geschrokken, benauwdheid en weeën hebben het aangegrepen als een vrouw die een kind ter wereld brengt. ²⁵Hoe is de roemrijke stad verlaten, de vesting van de vreugde! ²⁶Daarom zullen haar jonge mannen vallen op haar pleinen en al de strijders in die dagen omkomen, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, ²⁷en Ik zal een vuur aansteken binnen de muur van Damascus, dat de burchten van Benhadad zal verteren.

Over de Arabieren

²⁸Over Kedar en over de koninkrijken van Hasor, die Nebukadressar, de koning van Babel, verslagen heeft.

Zo zegt **JHWH**: Op, rukt op tegen Kedar en verdelgt de stammen uit het Oosten! ²⁹Laat men hun tenten en hun kleinvee wegnemen, hun tentdoeken en al hun bezit, en laat men hun kamelen voor zich meenemen en over hen uitroepen: Schrik van rondom! ³⁰Vlucht, vlucht ogenblikkelijk, schuilt diep weg, inwoners van Hasor, luidt het woord van **JHWH**, want Nebukadressar, de koning van Babel, heeft tegen u een aanslag gesmeed en een plan beraamd. ³¹Op, rukt op tegen een volk zonder zorg, dat in gerustheid woont, luidt het woord van **JHWH**, dat deuren noch grendel heeft, dat op zichzelf woont; ³²laten hun kamelen ten roof worden en de menigte

van hun vee ten buit; naar alle windstreken zal Ik hen verstrooien, die zich het haar rondom wegscheren, en van alle kanten zal Ik hun ondergang doen komen, luidt het woord van **JHWH**. ³³Hasor zal tot een woonplaats van jakhalzen worden, een woestenij voor altijd, niemand zal daar wonen en geen mensenkind daar verblijf houden.

Over Elam

³⁴Wat als woord van **JHWH** tot de profeet Jeremia kwam over Elam, in het begin van de regering van Sedekia, de koning van Juda.

³⁵Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Zie, Ik breek de boog van Elam, de zenuw van hun kracht, ³⁶en Ik breng over Elam vier winden van de vier hoeken van de hemel en Ik verstrooi hen naar al die windstreken, zodat er geen volk zal zijn, waar niet verdrevenen van Elam komen zullen. ³⁷Ja, Ik maak Elam bang voor hun vijanden en voor wie hen naar het leven staan, Ik breng onheil over hen, mijn brandende toorn, luidt het woord van **JHWH**, Ik zend het zwaard hun achterna, totdat Ik hen verdelgd heb, ³⁸Ik richt mijn troon in Elam op en Ik roei koning en vorsten daar uit, luidt het woord van **JHWH**. ³⁹Maar in het laatst van de dagen zal Ik in het lot van Elam een keer brengen, luidt het woord van **JHWH**.

Over Babel

50^(B) Het woord, dat **JHWH** over Babel, over het land van de Chaldeeën, gesproken heeft door de dienst van de profeet Jeremia.

²Boodschapt onder de volken en laat het horen, verbergt het niet, zegt: Babel is genomen, Bel staat beschaamd, Merodak terneergeslagen, beschaamd

(A) 49:23 Jes. 17:1-3; Amos 1:3-5; Zac. 9:1. (B) 50:1 Jes. 13:1-14:23; 47:1-15.

staan zijn beelden, terneergeslagen zijn dreggoden. ³Want er rukt een volk tegen op uit het Noorden, dat zijn land tot een woestenij zal maken, zodat er geen inwoner in is; zowel mensen als dieren zijn gevlucht, verdwenen. ⁴In die dagen en in die tijd, luidt het woord van **JHWH**, zullen de Israëlieten komen, zij en de Judeeërs tezamen; al huilend zullen zij voortgaan en **JHWH**, hun God, zoeken; ⁵naar Sion zullen zij vragen, op de weg hierheen zal hun aangezicht (gericht) zijn; zij komen en zoeken gemeenschap met **JHWH** in een eeuwig verbond, dat niet zal vergeten worden. ⁶Een kudde verloren schapen was mijn volk, hun herders misleidden hen, naar de bergen voerden zij hen; van berg tot heuvel gingen zij, zij vergaten hun leger. ⁷Allen die hen aantroffen, verslonden hen, en hun vijanden zeiden: Wij laden geen schuld op ons; omdat zij gezondigd hadden tegen **JHWH**, de woonplaats van de gerechtigheid en de hoop van hun vaderen, **JHWH**.

⁸(A) Vlucht uit Babel weg en trekt uit het land van de Chaldeeën en weest als bokken voor de kudde uit! ⁹Want zie, Ik verwek en doe oprukken tegen Babel een menigte grote volken, uit het Noorderland, en zij menigten zich ertegen in slagorde, vandaar zal het ingenomen worden; de pijlen ervan zijn als een gelukkige held, die niet zonder resultaat terugkeert. ¹⁰Zo wordt het land van de Chaldeeën ten roof; allen die het beroven, zullen verzadigd worden, luidt het woord van **JHWH**. ¹¹Al verheugt u zich, al jubelt u, plundersaars van mijn erfdeel, al springt u als een kalf in het gras en hinnikt u als hengsten, ¹²uw moeder staat zeer beschaamd, zij die u baarde, is te schande geworden; ziedaar, het ge-

ringste van de volken, een woestijn, een wildernis en een steppel! ¹³Ten gevolge van de boosheid van **JHWH** zal het niet bewoond worden, maar geheel en al een woestenij zijn; ieder die Babel voorbijgaat, zal zich ontzetten en fluiten om al zijn slagen.

¹⁴Stelt u rondom in slagorde tegen Babel op, allen die de boog spant! Beschiet het, spaart geen pijlen, want tegen **JHWH** heeft het gezondigd! ¹⁵Heft rondom een krijgsgeschreeuw ertegen aan - het heeft zich overgegeven, gevallen zijn zijn zuilen, neergehaald zijn muren; want dit is de wraak van **JHWH**; wreekt u erop, doet het naar wat het gedaan heeft. ¹⁶Roeit uit Babel de zaaier uit en wie in de oogsttijd de sikkel hanteert. Voor het gewelddadige zwaard keert een ieder zich naar zijn volk en vlucht een ieder naar zijn land.

¹⁷Een opgejaagd schaap is Israël, dat leeuwen hebben opgedreven; eerst heeft de koning van Assyrië het verslonden en nu ten laatste heeft Nebukadressar, de koning van Babel, het de beenderen afgeknagd. ¹⁸Daarom, zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: Zie, Ik doe bezoeking aan de koning van Babel en aan zijn land, zoals Ik aan de koning van Assyrië bezoeking gedaan heb, ¹⁹en Ik breng Israël terug naar zijn weide, opdat het Karmel en Basan zal afweiden en op het gebergte van Efraïm en in Gilead zich zal verzadigen. ²⁰In die dagen en in die tijd, luidt het woord van **JHWH**, zal de ongerechtigheid van Israël gezocht worden, maar zij is er niet, en de zonden van Juda, maar zij zijn niet te vinden; want Ik zal vergeving schenken aan wie Ik doe overblijven.

²¹Tegen het land Merataïm, trek daar tegen op en tegen de inwoners van

(A) 50:8 Opb. 18:4.

Pekod. Verdelg en sla met de ban, luidt het woord van **JHWH**, en doe geheel zoals Ik u gebied. ²² Krijgsrumoer in het land en groot verderf! ²³ Hoe is de hamer van de hele aarde stukgeslagen en gebroken. Hoe is Babel onder de volkeren tot een voorwerp van ontzetting geworden. ²⁴ Ik spande u een strik en u was gevangen ook, Babel, voordat u het wist; betrapt bent u en gegrepen ook, omdat u **JHWH** hebt uitgedaagd. ²⁵ **JHWH** heeft zijn tuighuis geopend en de wapens van zijn boosheid tevoorschijn gehaald, want dit is een werk voor de Heer **JHWH** van de legermachten, in het land van de Chaldeeën. ²⁶ Trekt ertegen op tot de laatste man, opent zijn voorraadschuren, stapelt het op als korenhopen en slaat het met de ban, niets blijft ervan over! ²⁷ Verdelgt al zijn stieren, laat ze heengaan ter slachting; wee hun, want hun dag is gekomen, de tijd van hun bezoeking. ²⁸ Hoor, vluchtelingen en ontsnapten uit het land van Babel om in Sion te boodschappen de wraak van **JHWH**, onze God, de wraak voor zijn tempel.

²⁹(A) Roept schutters tegen Babel op, allen die de boog spannen; belegert het aan alle kanten, laat er geen ontkoming zijn! Vergeldt het naar zijn werk, doet het naar al wat het gedaan heeft, want tegen **JHWH** is het overmoedig geweest, tegen de Heilige van Israël. ³⁰ Daarom zullen zijn jonge mannen op zijn pleinen vallen en al de strijders in die dagen omkomen, luidt het woord van **JHWH**. ³¹ Zie, Ik zál u, o Onbeschaamdheid, luidt het woord van de Heer **JHWH** van de legermachten, want uw dag is gekomen, de tijd dat Ik aan u bezoeking zal doen, ³² en Onbeschaamdheid zal struikelen en vallen en niemand zal haar oprichten, en Ik zal een vuur aansteken

in haar steden, dat heel haar omgeving verteert. ³³ Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Verdrukt worden de Israëlieten en de Judeeërs, en allen die hen gevangelijk hebben weggevoerd, houden hen vast, zij weigeren hen te laten gaan; ³⁴ hun Verlosser is sterk, **JHWH** van de legermachten is zijn naam; voorzeker zal Hij hun twistzaak beslechten om aan de aarde rust te brengen, maar de inwoners van Babel zal Hij verontrusten.

³⁵ Het zwaard over de Chaldeeën, luidt het woord van **JHWH**, en over de inwoners van Babel en over zijn vorsten en over zijn wijzen! ³⁶ Het zwaard over de snoevers, dat zij verdwaasd worden! Het zwaard over zijn helden, dat zij verschrikt worden! ³⁷ Het zwaard over zijn paarden en zijn wagens en al de gemengde troepen in zijn midden, dat zij tot vrouwen worden! ³⁸ Het zwaard over zijn schatten, dat zij geplunderd worden! Het zwaard over zijn wateren, dat zij uitdrogen! Want een land van gesneden beelden is het en door schrikwekkende beelden laten zij zich verdwazen. ³⁹(B) Daarom zullen er boskatten met jakhalzen huizen, ook zullen er struisvogels huizen, en het zal niet meer bestaan in eeuwigheid, noch in stand blijven van geslacht tot geslacht. ⁴⁰(C) Zoals God Sodom en Gomorra met hun burens ondersteboven keerde, luidt het woord van **JHWH**, zal daar niemand wonen en geen mensenkind zal daar wonen.

⁴¹ Zie, een volk komt uit het Noorden, een grote natie met machtige koningen breekt op van het uiteinde van de aarde. ⁴² Boog en spies omklemmen zij, meedogenloos zijn zij en zonder ontferming. Hun rumoer bruist als de zee en zij rijden op paarden; het is toegerust als een man tot de strijd, tegen u, dochter

(A) 50:29 Opb. 18:6. (B) 50:39 Opb. 18:2. (C) 50:40 Gen. 19:24,25.

van Babel. ⁴³ Babels koning heeft zijn gerucht gehoord en zijn handen zijn verslapt, benauwdheid heeft hem aangegrepen, pijn als een barende. ⁴⁴ Zie, zoals een leeuw uit de pronk van de Jordaan trekt hij op tegen het vast verblijf, want in een ogenblik doe Ik hen daaruit wegsnellen en wie is verkozen, die Ik daarover zal stellen? Want wie is Mij gelijk en wie zal Mij tot verantwoording roepen, en wie is zulk een herder, dat hij voor Mij zou bestaan? ⁴⁵ Daarom, hoort het besluit dat **JHWH** tegen Babel genomen heeft, en de plannen die Hij tegen het land van de Chaldeeën heeft beraamd: Voorwaar, de jongens van de kudde zullen hen wegsleuren, voorwaar hun woonplaats zal zich over hen ontzetten. ⁴⁶ Van het gerucht: Babel is genomen! heeft de aarde en gekerm wordt onder de volkeren gehoord.

51 ¹ Zo zegt **JHWH**: Zie, Ik verwek tegen Babel en tegen hen die wonen in Leev Qamai de geest van een verderver ² en Ik zend op Babel wanners af, die het zullen wannen en zijn land uitschudden, want zij omringen het van alle kant op de dag van het onheil. ³ Laat de boogschutter zijn boog spannen en zich in zijn pantser steken; spaart zijn jonge mannen niet, slaat zijn hele leger met de ban, ⁴ dat er doden vallen in het land van de Chaldeeën en doorstokenen op zijn straten. ⁵ Want Israël en Juda zijn niet in weduwschap gelaten door hun God, door **JHWH** van de legermachten, al was hun land vol van schuld tegenover de Heilige van Israël. ⁶ Vlucht uit Babel, laat ieder zijn leven redden; komt niet om in zijn ongerechtigheid, want dit is de tijd van de wrake voor **JHWH**, het verdiende loon betaalt Hij hem.

^{7(A)} Babel was in de hand van **JHWH** een gouden beker die de hele aarde dronken maakte; van zijn wijn dronken de volken, daardoor werden zij verdwaasd. ⁸ Plotse-ling is Babel gevallen en gebroken, jam-mert om hem! Haalt balsem voor zijn pijn, misschien is het te genezen. ^{9(B)} Wij hebben Babel trachten te genezen, maar het is niet te genezen; verlaat het en laten wij gaan, een ieder naar zijn land; want tot de hemel reikt zijn oordeel en het verheft zich tot de wolken. ¹⁰ **JHWH** heeft ons recht aan het licht gebracht; komt en laten wij in Sion het werk van **JHWH**, onze God, vertellen.

¹¹ Scherpt de pijlen, vat de schilden! **JHWH** heeft de geest van de koningen van Medië opgewekt, want tegen Babel is zijn plan om het te vernietigen; want dit is de wraak van **JHWH**, de wraak voor zijn tempel. ¹² Heft tegen Babels muren de banier op, versterkt de wacht, zet wachten uit, legt mannen in hinderlagen; want wat **JHWH** heeft besloten, dat volvoert Hij ook: wat Hij over de inwoners van Babel gesproken heeft. ^{13(C)} U, die aan grote wateren woont, die groot bent van schatten, uw einde is gekomen, de maat, waarop u afgesneden wordt. ¹⁴ **JHWH** van de legermachten heeft gezworen bij Zichzelf: Al heb Ik u met mensen gevuld als met sprinkhanen, toch zal men een vreugdegeroep over u *zingen*.

¹⁵ Hij maakt de aarde door zijn kracht, bereidt de wereld toe door zijn wijsheid en breidt de hemel uit door zijn verstand. ¹⁶ Als Hij zijn stem doet horen, is er een geruis van water aan de hemel en doet Hij dampen opstijgen van het einde van de aarde; bliksemen maakt Hij bij de regen en wind doet Hij voortkomen uit zijn voorraadkamers. ¹⁷ Verstomd staat ieder mens, zonder kennis;

(A) 51:7 Opb. 17:2-4; 18:3. (B) 51:9 Opb. 18:5. (C) 51:13 Opb. 17:1.

beschaamd staat iedere goudsmid om het beeld, want leugen is zijn gietsel, en er is geen geest in hen; ¹⁸ nietigheid zijn zij, een bespottelijk maaksel; als aan hen bezoeking gedaan wordt, gaan zij verloren. ¹⁹ Maar het deel van Jakob is niet als deze; Hij is de Formeerder van alles en Israël is de stam van zijn erfenis; **JHWH** van de legermachten is zijn naam!

²⁰ Een hamer was u Mij, een strijdwapen; met u verbrijzelde Ik volkeren en verdelgde Ik koninkrijken; ²¹ Ik verbrijzelde met u paard en ruiter, en Ik verbrijzelde met u wagen en menner; ²² Ik verbrijzelde met u man en vrouw, en Ik verbrijzelde met u grijsaard en knaap; Ik verbrijzelde met u jonge man en jonge vrouw, ²³ en Ik verbrijzelde met u herder en kudde; Ik verbrijzelde met u de landbouwer en zijn koppel runderen, en Ik verbrijzelde met u landvoogden en stadhouders. ²⁴ Maar Ik zal voor uw ogen aan Babel en alle inwoners van Chaldea al het kwaad vergelden dat zij Sion hebben aangedaan, luidt het woord van **JHWH**.

²⁵ Zie, Ik zál u! u berg van het verderf, luidt het woord van **JHWH**, die de hele aarde hebt verdorven, en Ik zal mijn hand tegen u uitstrekken en u van de rotsen afwentelen en u maken tot een berg van brand, ²⁶ en men zal van u geen steen nemen voor een hoek noch een steen voor fundament, want een eeuwige woestenij zult u zijn, luidt het woord van **JHWH**.

²⁷ Heft de banier omhoog op de aarde, blaast de sjofar onder de volken! Heiligt volkeren tegen (de stad), roept koninkrijken tegen haar op, Ararat, Minni en Askenaz! Stelt een overste tegen haar aan, laat paarden aanrukken als opeengepakte sprinkhanen! ²⁸ Heiligt volkeren tegen haar, de koningen van Medië, zijn landvoogden en al zijn stadhouders, ja, het hele land van zijn heerschappij!

²⁹ Dan beeft en siddert de aarde, want de gedachten van **JHWH** tegen Babel gaan in vervulling om het land van Babel tot een woestenij te maken, waar niemand woont. ³⁰ Babels helden houden op met strijden, zij zitten neer in de burchten, hun heldhaftigheid is verdwenen, zij zijn tot vrouwen geworden. Zij hebben haar woningen in brand gestoken, haar grenzdel's zijn verbroken. ³¹ De ene renbode rent de andere tegemoet en de ene boodschapper de andere, om de koning van Babel te melden, dat zijn stad aan alle zijden genomen is, ³² en dat de doorwaadbare plaatsen bezet zijn en dat zij de burchten met vuur verbrand hebben en dat de strijders met schrik bevangen zijn. ³³ Want zo zegt **JHWH** van de legermachten, de God van Israël: De dochter van Babel is als een dorsvloer ten tijde dat men die vaststamp; nog even, dan komt de tijd van de oogst voor haar.

³⁴ Verslonden, vernield heeft mij Nebukadressar, de koning van Babel, hij heeft mij neergezet als een leeg stuk vaatwerk, hij heeft mij ingeslokt als een draak, hij heeft met mijn lekkernijen zijn buik gevuld, hij heeft mij verstoten. ³⁵ Laat mijn mishandeling en verminking over Babel komen, zegt de inwoonster van Sion, en mijn bloed over de inwoners van Chaldea, zegt Jeruzalem. ³⁶ Daarom, zo zegt **JHWH**: Zie, Ik voer uw rechtsgeding en neem voor u wraak, en Ik zal zijn zee droogleggen en zijn bron doen verdrogen, ³⁷ en Babel zal tot steenhopen worden, een verblijf van jakhalzen, een voorwerp van ontzetting en een aanfluiting, zonder inwoner.

³⁸ Tezamen brullen zij als jonge leeuwen, zij grommen als leeuwenwelpen; ³⁹ als zij verhit zijn, zal Ik hun een drinkgelag aanrichten en hen dronken maken, opdat zij in onmacht

neervallen en inslapen tot een eeuwige slaap en niet ontwaken, luidt het woord van **JHWH**. ⁴⁰Ik zal hen afvoeren als lammeren ter slachting, als rammen met bokken.

⁴¹Ach, hoe is Sesak veroverd en de roem van de hele aarde ingenomen! Ach, hoe is Babel onder de volken tot een voorwerp van ontzetting geworden! ⁴²De zee is over Babel heengeslagen, door haar bruisende golven is het bedekt; ⁴³zijn steden zijn tot een woestinijs geworden, een land van dorheid en een steppe; een land, waar niemand woont en waar geen menskind doorheen trekt. ⁴⁴En Ik zal over Babel bezoeking doen, en wat hij verslonden heeft, uit zijn mond halen, en volken zullen niet meer naar hem toestromen; zelfs de muur van Babel is gevallen!

⁴⁵Trekt eruit weg, mijn volk, en laat ieder zijn leven redden voor de brandende toorn van **JHWH**, ⁴⁶opdat uw hart niet week zal worden en u bang wordt bij het gerucht dat in het land gehoord wordt; er komt in het ene jaar het ene gerucht en daarna in een ander jaar het andere; geweld is in het land, heerser tegen heerser. ⁴⁷Daarom zie, de dagen komen, dat Ik bezoeking doe aan de gesneden beelden van Babel en zijn hele land zal beschaamd zijn en al zijn verslagenen zullen in zijn midden vallen. ⁴⁸(A) Dan zullen hemelen en aarde met al wat daarin is, jubelen over Babel, want van het Noorden zullen de verwoesters er op afkomen, luidt het woord van **JHWH**. ⁴⁹(B) Babel moet evenzo vallen voor de verslagenen van Israël, als voor Babel vielen de verslagenen van de hele aarde.

⁵⁰U die aan het zwaard ontkomen bent, gaat voort, staat niet stil, gedenkt uit de verte **JHWH** en laat Jeruzalem u

in de gedachte komen! ⁵¹Wij zijn beschaamd, want wij hebben smaad aan-gehoord: beschaming heeft ons gezicht bedekt, want vreemdelingen zijn gekomen in de heilighdommen van het huis van **JHWH**. ⁵²Daarom zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik bezoeking doe aan zijn gesneden beelden en in heel zijn land zullen de verslagenen kermen. ⁵³Al klom Babel ten hemel op en al maakte het de hoogte van zijn sterkte ontoegankelijk, Ik zal er verwoesters op afsturen, luidt het woord van **JHWH**. ⁵⁴Hoor! geschreeuw uit Babel, en een groot verderf uit het land van de Chaldeeën! ⁵⁵Want **JHWH** verwoest Babel en vaagt het grote ruis-eruit weg; hun golven bruisen als machtige wateren, dreunend klinkt hun geluid, ⁵⁶want tegen Babel is een verwoester gekomen en gevangen worden zijn helden, gebroken zijn bogen; want een God van vergelding is **JHWH**, Hij vergeldt zeker. ⁵⁷En Ik maak zijn vorsten en zijn wijzen, zijn landvoogden, zijn stadhouders en zijn helden dronken, zodat zij inslapen tot een eeuwige slaap en niet ontwaken, luidt het woord van de Koning, wiens naam is **JHWH** van de legers-machten. ⁵⁸Zo zegt **JHWH** van de legers-machten: Babels brede muur zal tot de grond afgebroken worden en zijn hoge poorten zullen met vuur verbrand worden; zo vermoeien volkeren zich voor niets en matten natiën zich af voor het vuur.

⁵⁹Het bevel dat de profeet Jeremia aan Seraja, de zoon van Neria, de zoon van Machseja, gaf, toen deze met Sedekia, de koning van Juda, naar Babel ging in het vierde jaar van zijn regering; Seraja nu was hofmaarschalk.

(A) 51:48 Opb. 18:20. (B) 51:49 Opb. 18:24.

⁶⁰Jeremia dan schreef al het onheil dat over Babel komen zou, in een boek, al deze woorden die over Babel geschreven zijn, ⁶¹en Jeremia zei tot Seraja: Wanneer u in Babel komt, zie dan toe en lees al deze woorden ⁶²en zeg: **JHWH**, u hebt over deze plaats gesproken, dat u haar zult uitroeien, zodat er geen inwoner in zijn zal, mens noch dier, maar dat zij een eeuwige woestenij zal zijn. ⁶³(A) En wanneer u dit boek uitgelezen hebt, bind er dan een steen aan en werp het midden in de Eufraat, en zeg: ⁶⁴Evenzo zal Babel zinken en niet weer bovenkomen, ten gevolge van het onheil dat Ik erover ga brengen. Tot hiertoe de woorden van Jeremia.

Het lot van Jeruzalem

52¹Eenentwintig jaar was Sedekia oud, toen hij koning werd, en elf jaar regeerde hij te Jeruzalem. Zijn moeder heette Chamutal; zij was een dochter van Jirmeja uit Libna. ²Hij deed wat kwaad is in de ogen van **JHWH**, geheel zoals Jojakim gedaan had. ³Zo kwam het door de toorn van **JHWH** zover met Jeruzalem en Juda, dat Hij hen van zijn aangezicht verwierp.

Sedekia nu kwam in opstand tegen de koning van Babel. ⁴(B) In het negende jaar van zijn regering, in de tiende maand, op de tiende van de maand, rukte Nebukadressar, de koning van Babel, zelf met zijn hele leger tegen Jeruzalem op, sloeg het beleg erom en bouwde er een belegeringswal omheen. ⁵Zo werd de stad belegerd tot het elfde jaar van koning Sedekia. ⁶In de vierde maand, op de negende van de maand, toen de hongersnood in de stad zwaar geworden was en er geen brood meer was voor het volk van het land, werd een bres in de stad

geslagen ⁷(C) en al de strijders namen de vlucht en verlieten 's nachts de stad door de poort tussen de beide muren bij de koninklijke tuin - de Chaldeeën nu lagen rondom tegen de stad - en sloegen de weg in naar de Vlakte. ⁸Maar het leger van de Chaldeeën zette de koning na en achterhaalde Sedekia in de vlakten van Jericho en zijn hele leger werd van hem gescheiden en verstrooid. ⁹Zij grepen de koning, brachten hem naar de koning van Babel te Ribla in het land van Hamat, en deze velde vonnis over hem; ¹⁰de koning van Babel bracht de zonen van Sedekia voor zijn ogen ter dood en ook al de vorsten van Juda bracht hij in Ribla ter dood; ¹¹(D) en hij liet de ogen van Sedekia verblinden en hem met twee kettingen binden; en de koning van Babel bracht hem naar Babel en zette hem in de gevangenis tot de dag van zijn dood.

¹²Daarna, in de vijfde maand, op de tiende van de maand - dat jaar was het negentiende jaar van koning Nebukadressar, de koning van Babel - kwam Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, die voor het aangezicht van de koning van Babel stond, te Jeruzalem, ¹³(E) en verbrandde het huis van **JHWH** en het koninklijk paleis; alle huizen van Jeruzalem, althans alle huizen van de aanzienlijken, verbrandde hij met vuur. ¹⁴En het leger van de Chaldeeën, dat bij de bevelhebber van de lijfwacht was, haalde gezamenlijk al de muren rondom Jeruzalem neer. ¹⁵En de armen van het volk en de rest van het volk, die in de stad was overgebleven, en de overlopers die naar de koning van Babel overgelopen waren - de rest van de menigte voerde Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, in ballingschap. ¹⁶Slechts enige van de armen van het

(A) 51:63 Opb. 18:21. (B) 52:4 Eze. 24:2. (C) 52:7 Eze. 33:21. (D) 52:11 Eze. 12:13. (E) 52:13 1Kon. 9:8.

land liet Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, achterblijven als wijn-gaardeniers en landbouwers.

^{17(A)} Voorts braken de Chaldeeën de koperen zuilen die bij het huis van **JHWH** behoorden, en ook de onderstellen en de koperen zee, die in het huis van **JHWH** waren, aan stukken; en zij voerden al het koper daarvan naar Babel. ¹⁸ Ook de potten, de scheppen, de messen, de sprengbekkens, de schalen en al het koperen gereedschap, waarmee men de dienst verrichtte, namen zij mee. ¹⁹ En de scho-tels, de vuurpannen, de sprengbekkens, de potten, de kandelaars, de schalen en de kommen, al wat van goud en van zil-ver was, nam de bevelhebber van de lijf-wacht mee. ²⁰ De twee zuilen, de éne zee en de onderstellen, die koning Salomo voor het huis van **JHWH** gemaakt had - er was geen wegen aan het koper van al deze voorwerpen. ²¹ Wat nu de zuilen be-treft, achttien el was de hoogte van één zuil en een draad van twaalf el kon haar omspannen en haar dikte was vier vin-gers, zij was hol; ²² en een kapiteel rustte erop van koper en de hoogte van één kapiteel was vijf el en rondom boven-aan het kapiteel was een geheel kope-ren vlechtwerk met granaatappels aan-gebracht. En evenzo was het met de gra-naatappels aan de tweede zuil. ²³ En van de granaatappels waren er zesennegen-tig zichtbaar; in het geheel waren er hon-derd granaatappels op het vlechtwerk rondom.

²⁴ Toen nam de bevelhebber van de lijfwacht de opperpriester Seraja, de tweede priester Sefanja, en de drie dor-pelwachters; ²⁵ en uit de stad nam hij één hoveling, die het bevel had over de strij-ders, en zeven mannen uit de onmiddellijke omgeving van de koning, die in de

stad aangetroffen werden, en de schrij-ver van de legeroverste, die het volk van het land tot de krijgsdienst opriep, en zestig mannen uit het volk van het land, die binnen de stad aangetroffen wer-den. ²⁶ Deze nam Nebuzaradan, de be-velhebber van de lijfwacht, en hij bracht hen tot de koning van Babel te Ribla; ²⁷ en de koning van Babel bracht hen ter dood te Ribla in het land van Hamat. Zo werd Juda uit zijn land in ballingschap weggevoerd.

²⁸ Dit is het volk dat Nebukadressar in ballingschap heeft weggevoerd: in het zevende jaar drieduizend drieëntwin-tig Judeeërs; ²⁹ in het achttiende jaar van Nebukadressar uit Jeruzalem acht-honderd tweeëndertig zielen; ³⁰ in het drieëntwintigste jaar van Nebukadressar voerde Nebuzaradan, de bevelhebber van de lijfwacht, van de Judeeërs ze-venhonderd vijfenveertig zielen in bal-lingschap weg; in het geheel vierduizend zeshonderd zielen.

De begenadiging van Jojakin

³¹ En het gebeurde in het zevenen-dertigste jaar van de ballingschap van Jojakin, de koning van Juda, in de twaalfde maand, op de vijftentwintigste van de maand, dat Ewil-Merodak, de ko-ning van Babel, in het jaar van zijn troonsbestijging, Jojakin, de koning van Juda, begenadigde en hem uit de ge-vangenis deed gaan; ³² hij sprak vrien-delijk met hem en stelde zijn zetel bo-ven die van de koningen die met hem in Babel waren; ³³ hij mocht zijn gevange-niskleding afleggen, en at geregeld aan zijn tafel, zolang hij leefde. ³⁴ En zijn le-vensonderhoud werd hem geregeld van-wege de koning van Babel verstrekt, zo-

(A) 52:17 1Kon. 7:15-47.

veel hij elke dag nodig had, tot de dag
van zijn dood, zolang hij leefde.

Klaagliederen

Hebreeuws: Eej-gah (Hoe)

*Eerste klaaglied: Jeruzalem
ten onder gegaan*

1 ¹Hoe zit zij eenzaam neer, de eens volkrijke stad; als een weduwe is zij geworden, die machtig was onder de volken; de vorstin onder de landschappen is onderworpen aan slavenarbeid.

²Bitter huilt zij 's nachts, tranen vloeien langs haar wangen; niemand is er, die haar troost onder al haar minnaars; al haar vrienden werden haar ontrouw, tot vijanden zijn zij haar geworden.

³Juda is ontvolkt door ellende en door harde dienst; het woont te midden van de volken, maar vindt geen rust; al zijn vervolgers hebben het achterhaald, midden in de benauwdheid.

⁴De wegen naar Sion treuren, omdat er geen feestgangers zijn; al haar poorten liggen verlaten, haar priesters zuchten, haar jonkvrouwen zijn bedroefd, en zij zelf - bitter is het haar.

⁵Haar tegenstanders hebben de overhand, haar vijanden zijn vrolijk, want **JHWH** heeft haar in zorgen gedompeld om haar talrijke overtredingen; haar jonge kinderen moesten in gevangenschap gaan, voor de tegenstander uit.

⁶Geweken is van Sions dochter al haar heerlijkheid; haar vorsten werden als herten die geen weide vinden, zij gingen, beroofd van kracht, voor de vervolger uit.

⁷Jeruzalem blijft gedenken, in de dagen van haar ellende en omzwerving, al de kostbaarheden, die zij bezat in de dagen van weleer; toen haar volk in de hand van de vijand viel en zij geen helper had,

zagen de vijanden haar, en lachten om haar ondergang.

⁸Zwaar heeft Jeruzalem gezondigd; daarom wordt zij gemeden als een onreine; allen die haar eerden, verachten haar, omdat zij haar naaktheid zien; en zelf ook zucht zij en keert haar gezicht af.

⁹Haar onreinheid kleeft aan de zoom van haar kleet; zij heeft niet gedacht aan het einde, ontstellend diep is zij gezonken, niemand is er, die haar troost. - Zie, **JHWH**, mijn ellende aan, want de vijand is overmoedig!

¹⁰De vijand heeft zijn hand uitgestrekt naar al haar kostbaarheden; ja, aanzien moest zij, hoe volken haar heilichdom binnentraden, van wie U had geboden: zij zullen niet komen bij u in de gemeente.

¹¹Heel haar bevolking zucht, zoekende naar brood; zij geven hun kostbaarheden voor voedsel, om het leven te rekken. - Zie, **JHWH**, en kijk, hoe veracht ik ben geworden.

¹²Raakt het u niet, u allen die voorbijgaat? Kijk en zie, of er een verdriet is als het verdriet dat mij werd aangedaan, waarmee **JHWH** mij in zorgen dompelde in de dagen van zijn brandende toorn.

¹³Vanuit een hoge plaats zond Hij vuur; tot in mijn gebeente deed Hij het zinken; Hij spreidde een net voor mijn voeten en deed mij deinken achterwaarts; Hij deed mij verbijsterd staan, elendig de hele dag.

¹⁴Zwaar weegt het juk van mijn overtredingen, door zijn hand ineengevlochten; zij liggen op mijn hals, het heeft mijn kracht doen struikelen; de

Heer heeft mij overgegeven in de macht van hen, tegenover wie ik niet staande kon blijven.

¹⁵ **JHWH** in mijn midden heeft al mijn machtigen verworpen; Hij heeft tegen mij een feest uitgeroepen om mijn jonge mensen te verdelgen; de Heer heeft in de pers getreden de jonkvrouw, de dochter van Juda.

¹⁶ Daarom moet ik huilen, mijn oog, mijn oog stroomt van water, want verre van mij is de trooster die mijn ziel verkwikken zou; mijn zonen zijn verbijs-terd - zo machtig is de vijand!

¹⁷ Sion strekt haar handen uit, niemand is er, die haar troost; **JHWH** riep tegen Jakob zijn burens als tegenstanders op. Jeruzalem is geworden als een onreine in hun midden.

¹⁸ Hij, **JHWH**, is rechtvaardig, want tegen zijn woord ben ik weerspanning geweest. Hoor toch, al u volken, en ziet mijn pijn; mijn jonkvrouwen en mijn jonge mensen zijn in gevangenschap gegaan.

¹⁹ Ik heb geroepen om mijn minnaars, zij lieten mij bedrogen staan. Mijn priesters en mijn oudsten zijn in de stad bezweken, toen zij voor zich voedsel zochten, om het leven te rekken.

²⁰ Zie, **JHWH**, hoe bang het mij is; mijn binnenste is vol onrust, mijn hart keert zich om in mijn borst, omdat ik zeer weerspanning geweest ben. Buiten maakt het zwaard kinderloos, binnenshuis de pest.

²¹ Zij horen, hoe ik zucht, maar niemand is er, die mij troost; al mijn vijanden hebben mijn onheil vernomen; zij verheugen zich, dat U het gedaan hebt, dat U hebt doen komen de dag die U had aangekondigd - dat zij mogen worden zoals ik,

²² dat al hun boosheid voor uw aangezicht zal komen! Doe aan hen, zo-

als U aan mij hebt gedaan vanwege al mijn overtredingen, want talrijk zijn mijn zuchten en mijn hart is ziek.

Tweede klaaglied: Jeruzalem onder Gods toorn

² ¹ Hoe hult **JHWH** in zijn toorn de dochter van Sion in een sluier van wolken! Van de hemel heeft Hij de luister van Israël ter aarde geworpen, Hij heeft niet gedacht aan zijn voetbank op de dag van zijn toorn.

² **JHWH** heeft meedogenloos vernietigd al de landerijen van Jakob. In zijn woede heeft Hij neergeworpen de vestingen van de dochter van Juda; Hij heeft ter aarde gestoten en ontwijd het koninkrijk met zijn vorsten.

³ In zijn brandende toorn heeft Hij alle hoornen van Israël afgehakt. Hij heeft zijn rechterhand teruggetrokken bij de nadering van de vijand; ja, tegen Jakob is Hij ontbrand als een vlamvend vuur, dat rondom verteert.

⁴ Hij heeft zijn boog gespannen als een vijand, zijn rechterhand opgeheven als een tegenstander; Hij heeft gedood al wat een lust van de ogen was; in de tent van de dochter van Sion heeft Hij zijn grimmigheid uitgespot als vuur.

⁵ **JHWH** is als een vijand geworden. Hij heeft Israël verslonden, al zijn paleizen vernietigd, zijn vestingen vernield, en bij de dochter van Juda vermenigvuldigd geklaagd en gekreund.

⁶ Hij heeft zijn tent omvergehaald als was het een omheining, zijn plaats van samenkomst heeft Hij vernield. **JHWH** heeft in Sion doen vergeten feesttijden en Sjabbat, en in zijn grimmige toorn versmaad koning en priester.

⁷ **JHWH** heeft zijn altaar verworpen, zijn heiligdom ontwijd, Hij heeft overgegeven in de macht van de vijand de muren van haar paleizen. Zij hebben in

het huis van **JHWH** getierd als op een feestdag.

⁸**JHWH** had besloten te verwoesten de muur van Sions dochter. Hij spande het meetsnoer en weerhield zijn hand niet van vernietiging. Voormuur en wal dompelde Hij in rouw, tezamen zakten zij ineen.

⁹Haar poorten zijn in de aarde verzonken, haar grendels heeft Hij vernield en verbroken; haar koning en haar vorsten bevinden zich onder de volken, onderwijs van de *Torah* is er niet meer; ook vinden haar profeten geen gezicht bij **JHWH**.

¹⁰Zwijgend zitten ter aarde de oudsten van de dochter van Sion; stof hebben zij op hun hoofd gestrooid, met rouwgewaad zich omgord. Het hoofd buigen naar de aarde de jonkvrouwen van Jeruzalem.

¹¹Mijn ogen zijn verteerd door tranen, mijn binnenste is vol onrust, mijn hartenbloed is ter aarde uitgestort om de ondergang van de dochter van mijn volk, omdat kinderen en zuigelingen versmachten op de pleinen van de stad.

¹²Aan hun moeders vragen zij: waar is koren en wijn? terwijl zij versmachten, als verslagenen, op de pleinen van de stad, terwijl hun leven wegstroomt aan de borst van hun moeders.

¹³Wat zal ik u voorhouden, waarmee u vergelijken, o dochter van Jeruzalem? Wat met u gelijkstellen om u te troosten, o jonkvrouw, dochter van Sion? Want groot als de zee is uw breuk; wie kan u genezing brengen?

¹⁴Uw profeten hebben voor u gezien wat leeg was en hol, zij hebben uw ongerechtigheid niet onthuld om uw lot nog te keren, zij hebben voor u orakels gezien, nietszeggend en misleidend.

¹⁵Over u slaan de handen in elkaar allen die voorbijtrekken, zij fluiten en

schudden hun hoofd over de dochter van Jeruzalem: is dit de stad, die genoemd werd de volmaakte in schoonheid, de vreugde van de hele aarde?

¹⁶Tegen u sperren honend de mond open al uw vijanden, zij fluiten en knerssen de tanden, zij zeggen: wij hebben haar vernietigd, ja, dit is de dag, waarop wij gehoopt hebben, wij beleven, wij zien hem.

¹⁷**JHWH** heeft volvoerd wat Hij Zich had voorgenomen, Hij heeft in vervulling doen gaan, wat Hij gesproken heeft, wat Hij sinds de dagen van weleer heeft bevolen; meedogenloos heeft Hij neergeworpen, Hij heeft de vijand over u vrolijk gemaakt, de hoorn van uw tegenstanders verhoogd.

¹⁸Het hart (van het volk) schreeuwt tot de Heer. - O, muur van Sions dochter, laat tranen neerstromen als een beek bij dag en bij nacht, gun uzelf geen rust, laat uw oogappel niet rusten!

¹⁹Sta op, kerm in de nacht bij het begin van iedere nachtwake, stort uw hart uit als water voor het aangezicht van de Heer, hef tot Hem uw handen omhoog ter wille van het leven van uw kinderen, die van honger versmachten op de hoek van elke straat.

²⁰Zie, **JHWH**, en kijk wie U dit hebt aangedaan! Moeten vrouwen haar eigen kinderen eten, de kinderen, die zij koesteren? Moeten in het heiligdom van **JHWH** priester en profeet gedood worden?

²¹Op de straten liggen ter aarde knaap en grijsaard; mijn jonkvrouwen en mijn jonge mensen zijn gevallen door het zwaard. Op de dag van uw toorn hebt U hen gedood, U hebt hen geslacht en niet gespaard.

²²Als voor een feestdag riep U samen wat mij van alle kanten deed schrikken; op de dag van de toorn van **JHWH** was er niemand die ontkwam of behouden

bleef. Hen die ik had verzorgd en grootgebracht, heeft mijn vijand verdelgd.

Derde klaaglied: Ellende en vertroosting

3 ¹Ik ben de man die *ellende* heeft gezien door de roede van zijn boosheid.

²Mij heeft Hij gevoerd en doen gaan in duisternis en donkerheid.

³Waarlijk, tegen mij keert Hij telkens weer zijn hand, de hele dag.

⁴Hij heeft mijn vlees en mijn huid doen wegteren, mijn beenderen gebroken.

⁵Hij heeft aan alle zijden tegen mij opgehoopt vergif en moeite.

⁶Hij heeft mij in duistere plaatsen doen wonen als de doden van vroeger.

⁷Hij heeft mij iedere uitgang versperd, mij in zware koperen kettingen geklonken.

⁸Zelfs als ik schreeuw en om hulp roep, versmaadt Hij mijn gebed.

⁹Hij heeft mijn weg versperd met steenblokken, mijn paden onbegaanbaar gemaakt.

¹⁰Hij is mij een loerende beer, een leeuw in verborgen schuilhoeken.

¹¹Hij laat mij geen uitweg, en verscheurt mij, Hij heeft mij geslagen met verbijstering,

¹²Hij heeft zijn boog gespannen en mij gesteld tot doelwit voor zijn pijl.

¹³Hij heeft in mijn nieren doen doorringen de pijlen uit zijn koker.

¹⁴Ik ben een belachelijk mens geworden voor heel mijn volk, hun spotlied heel de dag.

¹⁵Hij heeft mij met bittere kruiden verzadigd en mij alsem te drinken gegeven.

¹⁶Hij liet mij de tanden op kiezel stukbijten, Hij drukte mij neer in het stof.

¹⁷U hebt mijn ziel het heil doen miszen, ik ben vergeten wat het goede is.

¹⁸Ik dacht: vergaan is mijn kracht, vervlogen is mijn hoop op **JHWH**.

¹⁹Denk aan mijn ellende en omzwerping, aan de alsem en het vergif.

²⁰Zo vaak mijn ziel dit denkt, buigt zij zich neer in mij.

²¹Dit zal ik terug doen keren in mijn hart, daarom zal ik hopen:

²²Het zijn de gunstbewijzen van **JHWH**, dat wij niet omgekomen zijn, want zijn barmhartigheden houden niet op,

²³elke morgen zijn zij nieuw, groot is uw trouw!

²⁴Mijn ziel zegt: Mijn deel is **JHWH**, daarom zal ik op Hem hopen.

²⁵Goed is **JHWH** voor wie Hem verwachten, voor de ziel die Hem zoekt;

²⁶goed is het, in stilheid te wachten op het heil van **JHWH**;

²⁷goed is het voor de man, dat hij een juk in zijn jeugd draagt.

²⁸Hij zit eenzaam en zwijgt stil, als Hij het hem heeft opgelegd.

²⁹Hij drukt zijn mond in het stof, misschien is er hoop.

³⁰Hij biedt de wang aan wie hem slaat, hij zal worden verzadigd van smaadt.

³¹Want niet voor eeuwig verstoot de Heer.

³²Want als Hij bedroefd heeft, ontfermt Hij Zich naar de grootheid van zijn gunstbewijzen.

³³Immers niet van harte *kwelt* en bedroeft Hij de mensenkinderen.

³⁴Dat men onder zijn voeten vertrappt alle gevangenen van de aarde,

³⁵dat men het recht van een man buigt voor het aangezicht van de Allerhoogste,

³⁶dat men een mens in zijn rechtszaak verongelijkt, zou **JHWH** dat niet zien?

³⁷Wie is het, die spreekt en het is er, wanneer **JHWH** het niet gebiedt?

³⁸Komt niet uit de mond van de Allerhoogste het kwade en het goede?

³⁹Wat klaagt dan een mens in het leven! Laat ieder klagen over zijn zonde.

⁴⁰ Laten wij onze wegen doorzoeken en doorvorsen en ons bekeren tot **JHWH**.
⁴¹ Laten wij met de handen ons hart opheffen tot God in de hemel:
⁴² Wij hebben overtreden en zijn weer spannend geweest - U hebt niet vergeven.
⁴³ U hebt U in toorn gehuld, U hebt ons vervolgd, ons meedogenloos gedood.
⁴⁴ U hebt U gehuld in een wolk, ondoordringbaar voor het gebed.
⁴⁵ U hebt ons gemaakt tot verachtelijk uitvaagsel te midden van de volkeren.
⁴⁶ Tegen ons hebben hun mond opengesperd al onze vijanden.
⁴⁷ Schrik en strik zijn over ons gekomen, verderf en breuk.
⁴⁸ Waterbeken vloeien uit mijn oog om de ondergang van de dochter van mijn volk.
⁴⁹ Mijn oog baadt in tranen, zonder ophouden, zonder rust te nemen,
⁵⁰ totdat **JHWH** neerziet en omlaag kijkt vanuit de hemel.
⁵¹ Mijn oog doet mij pijn om al de dochters van mijn stad.
⁵² Fel hebben zij mij, als een vogel, opgejaagd, die mij vijandig zijn zonder oorzaak.
⁵³ Zij hebben mijn leven in een put ver-smoord en stenen op mij geworpen.
⁵⁴ Wateren stroomden over mijn hoofd; ik dacht: ik ben verloren.
⁵⁵ Ik roep uw naam aan, o **JHWH**, uit het onderste van de put.
⁵⁶ U hoort mijn stem: verberg uw oor niet voor mijn zuchten, mijn huilen om hulp.
⁵⁷ U bent nabij op de dag, dat ik U aan-roep, U zegt: Wees niet bang.
⁵⁸ U voert, o Heer, mijn rechtsgeding, U verlost mijn leven.
⁵⁹ U ziet, o **JHWH**, mijn verongelijking, ach, verschaf mij recht.

⁶⁰ U ziet al hun wraakzucht, al hun overleggingen tegen mij.
⁶¹ U hoort, o **JHWH**, hun smaad, al hun overleggingen tegen mij,
⁶² de taal van wie tegen mij opstaan, en hun gemompel tegen mij, de hele dag.
⁶³ Zie hun zitten en hun opstaan: Ik ben hun spotlied.
⁶⁴ U zult hun vergelden, o **JHWH**, naar het werk van hun handen.
⁶⁵ U zult hun geest verblinden - uw vloek over hen!
⁶⁶ U zult hen in toorn vervolgen en vernietigen van onder de hemel van **JHWH**.

*Vierde klaaglied: Druk in
plaats van heerlijkheid*

4 ¹ Hoe is het goud verdonkerd, is het goede ontluisterd, fijn goud! De heilige stenen zijn weggeworpen op de hoek van elke straat.
² De kinderen van Sion, zo kostbaar, eens opwegend tegen gelouterd goud, hoe zijn zij geacht als aarden kruiken, het werk van pottenbakkershanden!
³ Zelfs jakhalzen reiken de borst, zij zogen haar jongen; de dochter van mijn volk is hardvochtig geworden als struisvogels in de woestijn.
⁴ De tong van de zuigeling kleefde van dorst aan zijn gehemelte; kinderen vroegen om brood, niemand gaf het hun.
⁵ Zij, die gewend zijn om lekkernijen te eten, versmachtten op de straten; die op karmozijn waren verzorgd, omarmden de ashoop.
^{6(A)} Want de ongerechtigheid van de dochter van mijn volk was groter dan de zonde van Sodom, dat, als in een oogwenk, ondersteboven gekeerd is, zonder dat iemand de hand eraan sloeg.

(A) 4:6 Gen. 19:24.

⁷Reiner dan sneeuw waren haar vorsten, zij waren witter dan melk, roder van lichaam dan koralen, als lazuraarsteen was hun voorkomen.

⁸Nu werd hun gestalte zwarter dan roet, zij werden niet herkend op de straten, hun huid was verschrompeld om hun gebeente, was dor geworden als hout.

⁹Beter verging het hun die vielen door het zwaard, dan die geveld werden door de honger: doorboord immers kwijnden zij weg, daar de akker niets opbracht.

¹⁰(A) De handen van vrouwen met een gevoelig hart kookten haar kinderen; dezen waren haar tot voedsel bij de ondergang van de dochter van mijn volk.

¹¹**JHWH** heeft zijn grimmigheid uitgevierd, uitgegoten zijn brandende toorn. Ja, Hij heeft een vuur ontstoken in Sion, dat haar grondvesten verteerde.

¹²De koningen van de aarde hadden het niet geloofd, noch al de bewoners van de wereld, dat een tegenstander of vijand zou komen binnen de poorten van Jeruzalem.

¹³Het is om de zonden van haar profeten, de ongerechtigheden van haar priesters, die in haar midden het bloed van rechtvaardigen vergoten.

¹⁴Zij wankelden als blinden op de straten, bevuurd met bloed; wat zij niet aanroeren mochten, raakten zij aan met hun kleren.

¹⁵Wijkt! Onrein! riep men hun toe, wijkt, wijkt, raakt niet aan! Dat zij vluchten, ja rondzwerven; dat men onder de volkeren zal zeggen: Zij mogen hier niet langer blijven!

¹⁶**JHWH** zelf heeft hen verstrooid; Hij slaat geen acht meer op hen. De priesters heeft men niet ontzien, aan grijsaards geen genade bewezen.

¹⁷Altijd door smachtten onze ogen naar hulp voor ons - vergeefs; op onze wachttorens zagen wij uit naar een volk, dat niet kon verlossen.

¹⁸Zij belaagden ons bij elke stap, zodat wij over onze pleinen niet gaan konden; ons einde was nabij, onze dagen waren vervuld, ja, ons einde was gekomen!

¹⁹Onze vervolgers waren sneller dan arenden van de hemel, zij achtervolgden ons op de bergen, zij loerden op ons in de woestijn.

²⁰Onze levensadem, de gezalfde van **JHWH**, werd in hun valkuilen gevangen, hij, van wie wij dachten: in zijn schaduw zullen wij leven onder de volkeren.

²¹Verblijd en verheug u maar, u dochter van Edom, u, die woont in het land Us - ook tot u zal de beker komen, u zult dronken worden en u uitkleden.

²²Uw ongerechtigheid, o dochter van Sion, heeft een einde, Hij zal u niet weer in ballingschap doen gaan. Uw ongerechtigheid, o dochter van Edom, zal Hij bezoeken, uw zonden openbaar maken.

Vijfde klaaglied: Gebed om uitredding voor het bezochte land

5¹Gedenk, **JHWH**, wat ons is overkomen; kijk toch; zie onze smaad.

²Ons erfdeel is vervallen aan vreemden, onze huizen aan vreemdelingen.

³Wezen zijn wij geworden, vaderloos, onze moeders werden als weduwen.

⁴Ons water moeten wij drinken voor geld, ons hout ontvangen wij tegen betaling.

⁵Wij worden op de nek gezeten door onze vervolgers, wij zwoegen, maar rust gunt men ons niet.

⁶Naar Egypte strekken wij de hand uit, naar Assur, om verzadiging met brood.

(A) 4:10 Deut. 28:57; Eze. 5:10.

⁷Onze vaders hebben gezondigd, zij zijn niet meer, wij dragen hun ongerechtigheden.

⁸Knechten heersen over ons, niemand rukt ons uit hun hand.

⁹Met levensgevaar moeten wij ons brood halen vanwege het zwaard van de woestijn.

¹⁰Onze huid gloeit als een oven door de brand van de honger.

¹¹Vrouwen *verkrachten* zij in Sion, meisjes in de steden van Juda.

¹²Vorsten zijn door hun hand opgehangen, het aangezicht van ouden wordt niet geëerd.

¹³Jonge mensen moeten de molensteen dragen en knapen struikelen onder de houtlast.

¹⁴De ouden zijn weg uit de poort, de jonge mensen staken hun snarenspeel.

¹⁵Verdwenen is de blijdschap van ons hart, veranderd in rouw onze reidans.

¹⁶De kroon van ons hoofd is gevallen, wee ons, dat wij gezondigd hebben!

¹⁷Hierom is ons hart ziek, hierom zijn onze ogen verduisterd:

¹⁸om de berg Sion, die woest ligt, waarop de vossen ronddwalen.

¹⁹U, **JHWH**, zetelt tot in eeuwigheid, uw troon staat van geslacht tot geslacht.

²⁰Waarom zou U ons voor altijd vergeten, ons verlaten tot in lengte van dagen?

²¹Breng ons, **JHWH**, tot U weer, dan zullen wij terugkeren. Vernieuw onze dagen zoals van ouds!

²²Of zou U ons geheel en al verwerpen? Zou U al te zwaar tegen ons toornen?

Ezechiël

Hebreeuws: *Je-chez-qeel* (God zal versterken)

Het roepingsvisioen van Ezechiël

1 ^(A) In het dertigste jaar, in de vierde maand, op de vijfde van de maand, toen ik te midden van de ballingen aan de rivier de Kebar was, werd de hemel geopend en zag ik gezichten van Godswege. ^(B) Op de vijfde van de maand - het was het vijfde jaar van de ballingschap van koning Jojakin - ³ kwam het woord van **JHWH** tot de priester Ezechiël, de zoon van Buzi, in het land van de Chaldeeën, aan de rivier de Kebar; de hand van **JHWH** was daar op hem.

⁴ En ik zag en zie, een stormwind kwam uit het noorden, een zware wolk met flikkerend vuur en omgeven door een glans; daarbinnen, midden in het vuur, was wat er uitzag als blinkend metaal. ⁵ ^(C) En in het midden daarvan was wat leek op vier wezens; en dit was hun voorkomen: zij hadden de gedaante van een mens, ⁶ ieder had vier aangezichten en ieder van hen vier vleugels. ⁷ Wat hun benen aangaat, deze waren recht; en hun voetzolen waren als die van een kalf en fonkelden als gepolijst koper. ⁸ Onder hun vleugels waren mensenhanden aan hun vier zijden. En wat de aangezichten en de vleugels van die vier betreft, ⁹ hun vleugels waren met elkaar verbonden. Zij keerden zich niet om als zij gingen; zij gingen ieder recht voor zich uit. ¹⁰ ^(D) En wat hun aangezichten betreft, die geleken bij alle vier aan de rechterzijde op dat van een mens en dat van een leeuw; bij alle vier ter linkerzijde op dat van een rund; ook

hadden alle vier het aangezicht van een arend. ¹¹ Hun vleugels waren naar boven uitgespreid; ieder had er twee die met elkaar verbonden waren; en twee bedekten hun lichaam. ¹² En zij gingen ieder recht voor zich uit; waarheen de geest wilde gaan, gingen zij; zij keerden zich niet om als zij gingen. ¹³ ^(E) En wat de gedaante van de wezens betreft, hun aanblik was als die van brandende vuurkolen, als van fakkels - zich bewegend tussen de wezens; en het vuur glansde en bliksemen schoten daaruit. ¹⁴ De wezens snelden heen en weer als bliksemschichten.

¹⁵ ^(F) En ik zag naar de wezens en zie, op de grond naast de wezens, aan de voorzijde van alle vier, was een rad. ¹⁶ De aanblik en het maaksel van de raderen was als de schittering van een turkoois; zij hadden alle vier eenzelfde vorm; hun aanblik en maaksel was, alsof er een rad was midden in een rad. ¹⁷ Als zij gingen, konden zij naar alle vier zijden gaan; zij keerden zich niet om als zij gingen. ¹⁸ ^(G) Hun velgen waren hoog en ontzagwekkend; en bij alle vier waren deze velgen rondom vol ogen. ¹⁹ Als de wezens gingen, gingen de raderen naast hen; en als de wezens zich van de grond verhieven, verhieven zich ook de raderen. ²⁰ Waarheen de geest wilde gaan, gingen zij - waarheen de geest wilde gaan; en de raderen verhieven zich tegelijk met hen; want de geest van de wezens was ook in de raderen. ²¹ Als anderen gingen, gingen dezen; als anderen stilstonden, stonden dezen stil; als anderen zich van de

^(A) 1:1 Opb. 19:11. ^(B) 1:2 2Kon. 24:10-16; 2Kron. 36:9,10. ^(C) 1:5 Opb. 4:6. ^(D) 1:10 Eze. 10:14; Opb. 4:7. ^(E) 1:13 Opb. 4:5. ^(F) 1:15 Eze. 10:9-13. ^(G) 1:18 Opb. 4:8.

grond verhieven, verhieven zich de raderen tegelijk met hen, want de geest van de wezens was ook in de raderen.

^{22(A)} Boven de hoofden van de wezens was wat leek op een uitspansel als ontzagwekkend ijskristal, uitgespreid boven over hun hoofden. ²³ En onder het uitspansel stonden hun vleugels recht naar elkaar uitgestrekt; ieder had er twee, die van voren en van achteren zijn lichaam bedekten. ^{24(B)} Als zij gingen, hoorde ik het geruis van hun vleugels als het gebruik van vele wateren, als de stem van de Almachtige: een dreunend geluid als van een leger; als zij stilstonden, lieten zij hun vleugels hangen. ²⁵ En een stem klonk van boven het uitspansel dat boven hun hoofden was; als zij stilstonden, lieten zij hun vleugels hangen. ^{26(C)} Boven het uitspansel boven hun hoofden was wat er uitzag als lazuursteen, dat de vorm had van een troon; en daarboven, op wat leek op een troon, een gedaante, die eruitzag als een mens. ^{27(D)} En ik zag iets schitteren als metaal; vanaf wat op zijn middel leek naar boven toe als vuur omvat door een hulsel; en vanaf wat op zijn middel leek naar beneden toe, zag ik iets als vuur omgeven door een glans. ²⁸ Zoals de aanblik is van de boog, die in de regentijd in de wolken verschijnt, zo was de aanblik van die omhullende glans. Aldus was het voorkomen van de verschijning van de heerlijkheid van **JHWH**. Toen ik haar zag, viel ik op mijn aangezicht, en ik hoorde de stem van iemand, die sprak.

Ezechiëls opdracht

2 ¹ Hij zei tot mij: Mensenkind, sta op uw voeten, opdat Ik met u zal spreken. ² Zodra Hij tot mij sprak, kwam de

geest in mij en deed mij op mijn voeten staan en ik hoorde Hem, die tot mij sprak.

³ Hij zei tot mij: Mensenkind, Ik zend u tot de Israëlieten, de opstandige volken die tegen Mij in opstand gekomen zijn; zij en hun vaderen zijn van Mij afgevallen tot op deze eigen dag; ⁴ zelfs de kinderen zijn stug van aangezicht en hebben hun hart verhard. Ik zend u tot hen, en u zult tot hen zeggen: Zo zegt de Heer **JHWH**. ⁵ En zij, of zij horen dan wel het nalaten - want zij zijn een weerspanning geslacht - zullen weten, dat er in hun midden een profeet is geweest. ⁶ En u, mensenzoon, wees niet bang voor hen noch voor hun woorden, al groeien er netels en doornen bij u en al woont u bij schorpioenen; wees niet bang voor hun woorden noch beangst voor hun blik, want zij zijn een weerspanning geslacht. ⁷ Maar u, spreek mijn woorden tot hen, of zij horen dan wel het nalaten, want zij zijn weerspanning. ⁸ En u, mensenzoon, hoor wat Ik tot u zeg; wees niet weerspanning zoals het weerspanning geslacht; doe uw mond open en eet wat ik u geef.

^{9(E)} Toen zag ik en zie, een hand was naar mij uitgestrekt; en zie, daarin was een boekrol. ¹⁰ En Hij rolde ze voor mij open; zij was beschreven aan de voorzijde en aan de achterzijde: daarop waren klaagliederen geschreven, gezucht en gemjammer.

3 ^{1(F)} Hij zei tot mij: Mensenkind, eet wat u hier voor u ziet; eet deze rol en ga heen, spreek tot het huis Israël. ² Toen opende ik mijn mond, en Hij gaf mij die rol te eten. ³ En Hij zei tot mij: Mensenkind, laat uw buik deze rol die Ik u geef, in zich opnemen en vul er uw binnenste

(A) 1:22 Opb. 4:6. (B) 1:24 Opb. 1:4-15; 19:6.

(E) 2:9 Opb. 5:1. (F) 3:1 Opb. 10:9,10.

(C) 1:26 Eze. 10:1; Opb. 4:2,3.

(D) 1:27 Eze. 8:2.

mee. Toen at ik die op, en zij was in mijn mond zoet als honing.

⁴Hij zei tot mij: Mensenkind, ga, begeef u naar het huis van Israël en spreek tot hen met mijn woorden. ⁵Want u wordt niet gezonden tot een volk met een onbegrijpelijke spraak en zware tongval, maar tot het huis van Israël; ⁶niet tot vele volken met een onbegrijpelijke spraak en zware tongval, wier woorden u niet verstaat. Indien Ik u tot hen zond, zij zouden naar u luisteren. ⁷Maar het huis van Israël zal naar u niet willen luisteren, omdat zij naar Mij niet willen luisteren, want het hele huis van Israël heeft een hard voorhoofd en een stug hart. ⁸Zie, Ik maak uw gezicht even hard als dat van hen, en uw voorhoofd even hard als dat van hen. ⁹Als diamant, harder dan steen, maak Ik uw voorhoofd; vrees hen dan niet en wees niet beangst voor hun blik, want zij zijn een weerspanning geslacht.

¹⁰Hij zei tot mij: Mensenkind, neem al de woorden die Ik tot u spreken zal, in uw hart op en hoor ze aan met uw oren. ¹¹Ga, begeef u naar de ballingen, uw volksgenoten, spreek tot hen en zeg hun: Zo zegt de Heer **JHWH** -, of zij horen dan wel het nalaten.

¹²Toen hief de Geest mij op, en ik hoorde achter mij het geluid van een geweldig gedruis - geprezen zij de heerlijkheid van **JHWH** in zijn woonplaats: ¹³het geruis van de vleugels van de wezens, die elkaar raakten, en het gerasel van de raderen daarnaast; het geluid van een geweldig gedruis. ¹⁴En de Geest hief mij op en nam mij weg, en ik ging heen, ontdaan door de beroering van mijn geest, met de hand van **JHWH** zwaar op mij. ¹⁵Ik kwam bij de ballingen in Tel-Aviev, die aan de rivier de Kebar woonden, en waar zij woonden, bleef ik zeven dagen onder hen, verbijsterd.

Ezechiël tot wachter aangesteld

¹⁶Na verloop van zeven dagen kwam het woord van **JHWH** tot mij: ¹⁷Mensenkind, u heb Ik tot wachter over het huis van Israël aangesteld. Wanneer u een woord uit mijn mond hoort, zult u hen uit mijn naam waarschuwen. ¹⁸Als Ik tot de goddeloze zeg: u zult zeker sterven - en u waarschuwt hem niet en spreekt niet om de goddeloze voor zijn goddeloze weg te waarschuwen om hem in het leven te behouden, dan zal die goddeloze in zijn eigen ongerechtigheid sterven, maar van zijn bloed zal Ik u rekenschap vragen. ¹⁹Maar als u de goddeloze waarschuwt en hij bekeert zich niet van zijn goddeloosheid en van zijn goddeloze weg, dan zal hij in zijn eigen ongerechtigheid sterven; maar u hebt uw leven gered.

²⁰En als een rechtvaardige zich afkeert van zijn gerechtigheid en onrecht doet, en Ik een struikelblok voor hem neerleg, dan zal hij sterven; omdat u hem niet gewaarschuwd hebt, zal hij in zijn zonde sterven, en met de gerechte daden die hij gedaan heeft, zal geen rekening gehouden worden; maar van zijn bloed zal Ik u rekenschap vragen. ²¹Maar als u de rechtvaardige waarschuwt, opdat hij niet zondige, en hij zondigt niet, dan zal hij zeker leven, want hij heeft zich laten waarschuwen; en u hebt uw leven gered.

*Tweede verschijning van de heerlijkheid van **JHWH***

²²De hand van **JHWH** was daar op mij, en Hij zei tot mij: Sta op, ga naar het dal, daar zal Ik tot u spreken. ²³Toen stond ik op en ging naar het dal; en zie, daar stond de heerlijkheid van **JHWH** gelijk aan de heerlijkheid die ik aan de rivier de Kebar gezien had; en ik viel op mijn aangezicht.

²⁴Maar de geest kwam in mij en deed mij op mijn voeten staan, en Hij sprak mij aan en zei tot mij: Ga naar binnen, sluit u op in uw huis. ²⁵Mensenkind, zie, men zal touwen om u heen slaan en u daarmee binden, zodat u zich onder hen niet kunt begeven. ²⁶En uw tong zal Ik aan uw verhemelte doen kleven: u zult stom zijn en hun niet tot een bestraffer zijn, want zij zijn een weerspannig geslacht. ²⁷Maar als Ik tot u spreken zal, dan zal Ik uw mond openen, en u zult tot hen zeggen: Zo zegt de Heer **JHWH**. Laat wie horen wil, horen. En laat wie het nalaten wil, het nalaten. Want zij zijn een weerspannig geslacht.

*Het beleg van Jeruzalem
zinnebeeldig voorgesteld*

4 ¹U, mensenzoon, neem u een tichelsteen, leg die vóór u en teken daarop een stad, Jeruzalem. ²En breng haar in staat van belegering: bouw een schans tegen haar, werp een wal op tegen haar, sla legerkampen tegen haar op, breng aan alle kanten stormrammen tegen haar in stelling. ³En u, neem u een ijzeren bakplaat en zet die als een ijzeren muur tussen u en de stad. Richt uw blikken vast op haar, zodat zij in staat van belegering komt; en beleger haar. Dit zal voor het huis van Israël een teken zijn. ⁴En u, ga op uw linkerzijde liggen en leg daarop de ongerechtigheid van het huis van Israël; naar het getal van de dagen dat u daarop liggen zult, zult u hun ongerechtigheid dragen. ⁵En Ik leg u de jaren van hun ongerechtigheid op, naar het getal van de dagen: driehonderd en negentig dagen. Zo zult u de ongerechtigheid van het huis van Israël dragen. ⁶Als u dit hebt volbracht, zult u opnieuw gaan liggen, op uw rechterzijde; dan zult u de ongerechtigheid dragen van het huis van Juda: veertig dagen; voor elk jaar

leg Ik u een dag op. ⁷U zult uw blikken vast op het belegerde Jeruzalem richten, met ontblote arm, en ertegen profeteren. ⁸En zie, Ik zal touwen om u heen slaan, zodat u zich niet van de ene op de andere zijde kunt keren, totdat u de dagen van uw belegering ten einde hebt gebracht.

⁹En u, neem tarwe, gerst, bonen, linzen, gierst en spelt, doe ze in een pot en maak er brood van; zolang u op uw zijde ligt, driehonderd en negentig dagen, zult u dit eten. ¹⁰En het voedsel dat u eten zult, zal afgewogen zijn: twintig sikkels per dag; op vaste tijden moet u die eten. ¹¹Ook een afgemeten hoeveelheid water zult u drinken: een zesde van een hin; op vaste tijden moet u dat drinken. ¹²Als een gerstekoeck zult u dat alles eten en u zult die koeken voor hun ogen bakken op de gedroogde uitwerpselen van mensen.

¹³**JHWH** zei: Zo zullen de Israëlieten hun brood onrein eten onder de volken, naar wier land Ik hen zal verstoten.

¹⁴Maar ik zei: Ach, Heer **JHWH**! Zie, ik ben nooit verontreinigd geweest; van mijn jeugd aan tot nu toe heb ik nooit aas noch het verscheurde gegeten of is er verfoeilijk vlees in mijn mond gekomen. ¹⁵Toen zei Hij tot mij: Zie, Ik sta u toe rundermest te gebruiken in plaats van menselijke uitwerpselen: bereid dan daarop uw brood.

¹⁶Daarna zei Hij tot mij: Mensenkind, zie, Ik verbreek de staf van het brood in Jeruzalem - en zij zullen brood eten, in afgewogen hoeveelheid, met zorgen; water zullen zij drinken, in afgemeten hoeveelheid, in stomme pijn - ¹⁷opdat zij aan brood en water gebrek hebben, met elkaar verbijsterd staan en in hun ongerechtigheid wegteren.

5 ¹En u, mensenzoon, neem een scherp zwaard, dat u gebruiken moet als het scheermes van een barbier;

beweeg het over uw hoofd en over uw baard; neem dan een weegschaal en verdeel de haren. ²Een derde deel zult u midden in de stad met vuur verbranden, wanneer de dagen van de belegering ten einde zijn; en een derde deel zult u nemen en daar met het zwaard omheen slaan; en een derde deel zult u in de wind strooien, want achter hen zal Ik het zwaard trekken. ³Dan zult u enkele van die haren nemen en die vastbinden in de uiteinden (van uw kleding).⁽¹⁾ ⁴En u zult er nog enige nemen, die midden in het vuur werpen en met vuur verbranden; daaruit zal vuur voortkomen tegen het hele huis Israël.

⁵Zo zegt de Heer **JHWH**: Dit is Jeruzalem. Midden onder de volken heb Ik het gesteld, met landen eromheen. ⁶Maar het was goddeloos weerspanning tegen mijn verordeningen, meer dan de volken, en tegen mijn inzettingen, meer dan de landen eromheen; want mijn verordeningen hebben zij verworpen en volgens mijn inzettingen hebben zij niet gewandeld. ⁷Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: Omdat u weerspanniger geweest bent dan de volken rondom u, niet gewandeld hebt volgens mijn inzettingen en mijn verordeningen niet opgevolgd, ja zelfs niet gehandeld naar de verordeningen van de volken rondom u - ⁸daarom zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, Ik zàl u, ja Ik! Ik zal in uw midden gerichten voltrekken voor de ogen van de volken. ⁹Ik zal wegens al uw gruwelen aan u doen wat Ik nog nooit gedaan heb en nooit meer zo doen zal. ¹⁰(A) Daarom zullen vaders in uw midden hun kinderen opeten, en kinderen zullen hun vaders opeten. Ik zal gerichten aan u voltrekken en al wat

er nog van u overblijft, zal Ik naar alle windstreken verstrooien.

¹¹Daarom, zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, voorwaar, omdat u mijn heiligdom verontreinigd hebt door al uw afschuwelijkheden en door al uw gruwelen, daarom zal Ik Mij onttrekken, Ik zal niets ontzien en Ik zal geen medelijden hebben. ¹²Een derde deel van u zal door de pest sterven en door de honger omkomen in uw midden; een derde deel om u heen zal door het zwaard vallen; een derde deel zal Ik naar alle windstreken verstrooien en achter hen zal Ik het zwaard trekken. ¹³Zo zal mijn toorn ten volle worden uitgestort en zal Ik mijn grimmigheid aan hen stillen en Mij wreken. En zij zullen weten, dat Ik, **JHWH**, in mijn jaloezie gesproken heb, wanneer Ik mijn grimmigheid ten volle over hen heb gebracht. ¹⁴Ik zal u maken tot een puinhoop en tot een smaad onder de volken rondom u voor de ogen van iedere voorbijganger. ¹⁵Zo zult u worden tot smaad en hoon, tot een waarschuwing en een voorwerp van ontzetting voor de volken rondom u, wanneer Ik aan u gerichten zal voltrekken in toorn en grimmigheid en grimmige straffen. Ik, **JHWH**, heb het gesproken. ¹⁶Wanneer Ik op hen de boze pijlen van de honger afschiet, die verderven zullen, en die Ik afschieten zal om u te verderven, dan zal Ik de honger over u doen toenemen en de staf van het brood voor u verbreken. ¹⁷(B) Ik zal honger en verscheurende dieren over u doen komen, die u van kinderen zullen beroven; pest en bloedvergieten zullen over u komen, en het zwaard zal Ik over u brengen. Ik, **JHWH**, heb het gesproken.

⁽¹⁾ 5:3 dat is de plaats waar de gedenkkwasten zitten, zie Numeri 15:38.

(A) 5:10 Klg. 4:10. (B) 5:17 Opb. 6:8.

Tegen de bergen van Israël

6¹ Het woord van **JHWH** kwam tot mij: **2** Mensenkind, richt uw blikken op de bergen van Israël, **3** profeteer tegen hen en zeg: bergen van Israël, hoort het woord van de Heer **JHWH**: zo zegt de Heer **JHWH** tot de bergen en de heuvelen, tot de beekbeddingen en de dalen: zie, Ik breng het zwaard over u en uw hoogten zal Ik vernietigen. **4** Uw altaren zullen verwoest worden en uw wierookaltaren verbroken, en Ik zal uw gedoden neerwerpen vóór uw afgoden. **5** Ik zal de lijken van de Israëlieten vóór hun afgoden werpen en uw beenderen strooien rondom uw altaren. **6** Overal waar u woont, zullen de steden verwoest worden en de hoogten een wildernis worden, opdat uw altaren verwoest en verlaten, uw afgoden verbroken en vernietigd, uw wierookaltaren afgehaakt en uw maakfels verdelgd worden. **7** De gedoden zullen in uw midden blijven liggen, en u zult weten, dat Ik **JHWH** ben.

8 Maar Ik zal een rest doen overblijven, doordat enigen van u, aan het zwaard ontkomen, onder de volken zullen wonen, wanneer u in de landen verstrooid wordt. **9** Dan zullen onder de volken, naar wier gebied zij gevangelijk zullen zijn weggevoerd, uw ontcomenen aan Mij denken, als Ik hun ontuchtig hart verbroken heb, dat van Mij is afgeweken, en hun ogen die overspelig naar hun afgoden lonkten; dan zullen zij van zichzelf walgen om het kwaad, dat zij in al hun gruwelen gedaan hebben. **10** En zij zullen weten, dat Ik, **JHWH**, niet zonder grond gezegd heb hun dit onheil te zullen aandoen.

11 Zo spreekt de Heer **JHWH**: Sla in uw hand, stamp met uw voet en roep: Wee! over al de boze gruwelen van het huis van Israël, want door het zwaard, door

de honger en door de pest zullen zij vallen. **12** Wie ver weg is, zal sterven door de pest; wie dichtbij is, zal vallen door het zwaard; wie overgebleven en gespaard is, zal sterven door de honger; Ik zal mijn woede ten volle over hen brengen. **13** U zult weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer hun doden te midden van hun afgoden rondom hun altaren liggen op elke hoge heuvel, op alle bergtoppen, onder elke groene boom en onder elke schaduwrijke terebint, ter plaatse waar zij al hun afgoden een liefelijke reuk hebben bereid. **14** Ik zal mijn hand tegen hen uitstrekken en het land tot woestheid en verwoesting maken, van de Woestijn af tot Ribla, waar zij ook maar wonen; en zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben.

Het einde komt

7¹ et woord van **JHWH** kwam tot mij: **2** u nu, mensenzoon, zo zegt de Heer **JHWH** over het land van Israël: het einde komt! Het einde over de vier hoeken van het land! **3** Nu breekt het einde voor u aan, want Ik zal mijn boosheid tegen u loslaten, Ik zal u richten volgens uw wandel en al uw gruwelen aan u vergelden. **4** Ik zal u niet ontzien en geen medelijden hebben, maar Ik zal uw wandel aan u vergelden, uw gruwelen zullen op u neerkomen, en u zult weten, dat Ik **JHWH** ben.

5 Zo zegt de Heer **JHWH**: Onheil op onheil! Zie, het komt! **6** Er komt een einde; het einde komt! Het wordt wakker over u! Zie, het komt! **7** De vloek komt over u, inwoner van het land! De tijd komt! De dag is nabij. Verwarring en geen vreugdegeroep op de bergen! **8** Nu zal Ik wel dra mijn woede over u uitstorten en mijn toorn ten volle over u brengen, Ik zal u oordelen volgens uw wandel en al uw verschrikkelijke wandaden aan u vergelden. **9** Ik zal niets ontzien en geen medelijden hebben; naar uw wandel zal Ik

u vergelden, en uw wandaden zullen op u neerkomen. En u zult weten, dat Ik, **JHWH**, het ben, die slaat.

¹⁰Zie, de dag! Zie, het komt; de doem voltrekt zich; de staf bloeit; de overmoed spruit uit. ¹¹Het geweld is opgeschoten tot een staf van goddeloosheid. Niets zal er van hen overblijven, noch van hun rumoer, noch van hun getier; verdwijnen zal al hun praal.

¹²De tijd komt! De dag nadert! Laat de koper zich niet verheugen en de verkoper niet treuren, want toornfloed komt over heel hun rumoerige menigte.

¹³Want de verkoper zal tot het verkochte niet terugkeren, ook al zouden beiden dan nog in leven zijn, want de profetie tegen heel hun rumoerige menigte is onherroepelijk, en niemand, voor wie de ongerechtigheid zijn lust en zijn leven is, zal zich handhaven.

¹⁴Blaast maar op de trompet en maakt alles gereed, er is echter niemand die ten strijde trekt; want mijn toornfloed is over heel hun rumoerige menigte.

¹⁵Het zwaard buiten, de pest en de honger binnen! Wie op het veld is, zal door het zwaard sterven; en wie in de stad is, die zullen door de honger en de pest verteren. ¹⁶Al zouden enigen van hen ontkomen, dan zullen zij op de bergen zijn als duiven uit de dalen, allen klagende, ieder om eigen ongerechtigheid.

¹⁷Alle handen zullen slap worden en alle knieën van water druipen.

¹⁸Zij zullen zich met rouwgewaden omgorden, schrik zal hen overdekken, op alle gezichten zal schaamte zijn, op ieders hoofd een kale plek. ¹⁹Hun zilver zullen zij op straat werpen en hun goud zal een voorwerp van afschuw zijn; hun zilver en goud zullen hen niet kunnen redden op de dag van de boosheid van **JHWH**; zij zullen zich daarmee niet

kunnen verzadigen, noch daarmee hun binnenste kunnen vullen, want het is hun een struikelblok tot ongerechtigheid geweest. ²⁰Daarvan hebben zij de sierlijke pracht tot hoogmoed aangewend; daarvan hebben zij hun gruwelijke beelden, hun afschuwelijkheden, gemaakt; daarom zal Ik dat voor hen maken tot een voorwerp van afschuw, ²¹Ik zal het aan de vreemden ten roof en aan de goddelozen van de aarde ten buit geven, opdat zij het ontheiligen. ²²Ik zal mijn aangezicht van hen afwenden en men zal mijn kleinood ontheiligen: geweldenaars zullen er binnendringen en het ontheiligen.

²³Maak een ketting gereed, want het land is vol bloedschuld en de stad vol geweld. ²⁴Ik zal de kwaadaardigste volken doen komen en deze zullen hun huizen in bezit nemen; Ik zal een einde maken aan de trots van de machtigen, en hun heiligdommen zullen ontheilgd worden. ²⁵Angst komt; dan zullen zij behoud zoeken, maar het is er niet. ²⁶Ramp op ramp zal komen, gerucht op gerucht zich verbreiden. Zij zullen een gezicht verlangen van een profeet, aan de priester zal een aanwijzing ontbreken en raad aan de oudsten. ²⁷De koning zal rouw bedrijven en de vorst zal zich in ontzetting hullen en de handen van het volk van het land zullen van schrik verlamd zijn. Overeenkomstig hun wandel zal Ik hun doen, naar hun gedrag zal Ik recht over hen spreken. En zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben.

Afgodendienst in Jeruzalems tempel

8¹In het zesde jaar, in de zesde maand, op de vijfde van de maand, toen ik in mijn huis zat en de oudsten van Juda vóór mij zaten, viel daar de

hand van de Heer **JHWH** op mij. ^{2(A)} En ik zag en zie, daar was een gedaante, als van vuur; vanaf wat op zijn lendenen leek naar beneden was vuur; en vanaf zijn lendenen naar boven had het de aanblik van een lichtgloed, schitterend als metaal. ³ En Hij strekte iets uit, dat de vorm had van een hand, en greep mij bij een lok van mijn hoofdhaar. Toen hief de Geest mij op tussen aarde en hemel en bracht mij in gezichten van God naar Jeruzalem, bij de ingang van de binnenste poort, die op het noorden uitziет, waar het afgodsbeeld zich bevond, het voorwerp van jaloezie, dat jaloezie opwekt. ^{4(B)} En zie, daar was de heerlijkheid van de God van Israël, gelijk aan de verschijning die ik in het dal gezien had. ⁵ Hij zei tot mij: Mensenkind, richt uw blik naar het noorden! Toen richtte ik mijn blik naar het noorden, en zie, ten noorden van de poort bij het altaar stond aan de ingang dat afgodsbeeld, het voorwerp van jaloezie. ⁶ En Hij zei tot mij: Mensenkind, ziet u wat zij doen? de verschrikkelijke dingen die het huis van Israël hier doet, zodat Ik ver van mijn heiligdom moet blijven? Maar nog meer grote verschrikkingen zult u zien.

⁷ Toen bracht Hij mij naar de ingang van de voorhof en ik zag en zie, er was een gat in de muur. ⁸ Hij zei tot mij: Mensenkind, breek toch door de muur heen. Toen brak ik door de muur heen en zie, daar was een deur. ⁹ Hij zei tot mij: Ga naar binnen en zie de boze wandaden die zij hier bedrijven. ¹⁰ En ik ging naar binnen en zag en zie, daar waren allerlei afbeeldingen van gruwelen - kruipende dieren en beesten - en van al de afgoden van het huis van Israël, als graveerwerk

op de muur, overal in het rond; ¹¹ en zeventig mannen uit de oudsten van het huis van Israël met Jaāzanja, de zoon van Safan, in hun midden, stonden daarvóór; ieder had zijn wierookvat in de hand, en de geurende wolk van het reukwerk steeg op. ¹² Hij zei tot mij: Hebt u gezien, mensenzoon, wat de oudsten van het huis van Israël in het donker doen, ieder in zijn kamer met afbeeldingen? Want zij denken: **JHWH** ziet ons niet; **JHWH** heeft het land verlaten. ¹³ En Hij zei tot mij: Nog meer wandaden die zij bedrijven, zult u zien.

¹⁴ Daarop bracht Hij mij naar de ingang van de poort van het huis van **JHWH** aan de noordzijde; en zie, daar zaten vrouwen, die over Tammuz huilden. ¹⁵ Hij zei tot mij: Hebt u dat gezien, mensenzoon? Nog grotere wandaden dan deze zult u zien.

¹⁶ Toen bracht Hij mij naar de binnenste voorhof van het huis van **JHWH**. En zie, aan de ingang van de tempel van **JHWH**, tussen de voorhal en het altaar, waren ongeveer vijftientwintig mannen, met hun rug naar de tempel van **JHWH** en met hun gezicht naar het oosten, en zij bogen zich in de richting van het oosten neer voor de zon. ¹⁷ Hij zei tot mij: Hebt u dat gezien, mensenzoon? Was het voor het huis Juda nog niet genoeg om de verschrikkelijke dingen te doen, die zij hier bedrijven, dat zij ook het land met geweld vullen en Mij telkens weer boos maken? En zie, zij houden een wijnrank bij hun neus. ¹⁸ Daarom zal Ik in grimmigheid met hen handelen. Ik zal niet ontzien en geen medelijden hebben. Al roepen zij met luide stem aan mijn oren, toch zal Ik naar hen niet horen.

(A) 8:2 Eze. 1:27. (B) 8:4 Eze. 1:28.

*Het oordeel over de
inwoners van Jeruzalem*

9¹En Hij riep met luide stem (bestemd) voor mijn oren: Treedt nader, u, die aan de stad de straf voltrekken moet, ieder met zijn verdelgingswapen in de hand! - ²En zie, zes mannen kwamen van de kant van de Bovenpoort, die op het noorden uitziет, ieder met zijn vernietigingswapen in de hand, en één man onder hen was in linnen gekleed en droeg een schrijfkoker aan zijn zijde; zij kwamen nader en gingen staan naast het koperen altaar. ³De heerlijkheid van de God van Israël nu had zich opgeheven van de cherub waarop zij rustte, en zich begeven naar de dorpel van de tempel, en Hij riep de man die in linnen gekleed was en de schrijfkoker aan zijn zijde droeg.

⁴(A) En **JHWH** zei tot hem: Trek midden door de stad, midden door Jeruzalem, en maak een teken op de voorhoofden van de mannen die zuchten en kermen over al de verschrikkelijke dingen die daar gedaan worden. ⁵Tot de anderen zei Hij terwijl ik het hoorde: Trekt achter hem aan door de stad en slaat neer. Ontziet niet en hebt geen medelijden. ⁶Grijsaards, jonge mannen en jonge meisjes, kleine kinderen en vrouwen, moet u doden en uitroeien; maar niemand die het teken draagt, mag u aanraken; bij mijn heiligdom moet u beginnen. Toen begonnen zij bij de mannen, de oudsten, die zich vóór de tempel bevonden. ⁷En Hij zei tot hen: Verontreinigt de tempel en vult de voorhoven met doden. Gaat heen. Gaat heen en slaat neer in de stad.

⁸Toen zij nu bezig waren met neer te slaan, - ik was achtergebleven - wierp ik

mij op mijn aangezicht, schreeuwde het uit en zei: Ach, Heer **JHWH**, gaat U nu heel het overblijfsel van Israël uitroeien door uw grimmigheid uit te gieten over Jeruzalem? ⁹En Hij zei tot mij: De ongerechtigheid van het huis van Israël en van Juda is uitermate groot, zodat het land van bloedschuld vol is, en de stad vol van rechtsverkrachting, want zij denken: **JHWH** heeft het land verlaten, en: **JHWH** ziet het niet. ¹⁰Daarom zal Ik ook niet ontzien en geen medelijden hebben; hun wandel zal Ik op hun eigen hoofd doen neerkomen.

¹¹En zie, de man die in linnen gekleed was en de schrijfkoker aan zijn zijde droeg, bracht bericht: Ik heb gedaan zoals U mij bevolen had.

10¹(B) En ik zag en zie, op het uitspansel boven het hoofd van de cherubs was iets als lazuursteen, gelijkend op de vorm van een troon, die zich daarboven vertoonde. ²(C) En Hij zei tot de man die in linnen gekleed was: Ga tussen de wielen onder de cherub en vul uw handen met vurige kolen van tussen de cherubs en strooi die uit over de stad. En voor mijn ogen ging hij daarheen.

³De cherubs nu stonden aan de rechterzijde van de tempel, toen de man erheen ging; en een wolk vervulde de binnenste voorhof. ⁴Toen verhief zich de heerlijkheid van **JHWH** van boven de cherub en begaf zich naar de dorpel van de tempel, en de tempel werd vervuld met de wolk, en de voorhof was vol van de glans van de heerlijkheid van **JHWH**. ⁵Het geruis van de vleugels van de cherubs werd gehoord tot aan de buitenste voorhof, als de stem van God, de Almachtige, wanneer Hij spreekt. ⁶Nadat Hij de man die in linnen gekleed was, bevolen had: Neem vuur van

(A) 9:4 Opb. 7:3; 9:4; 14:1. (B) 10:1 Eze. 1:26; Opb. 4:2. (C) 10:2 Opb. 8:5.

tussen de wielen, van tussen de cherubs - ging deze naast één van de raderen staan. ⁷Daarop strekte een cherub zijn hand uit van tussen de cherubs naar het vuur tussen de cherubs, nam daarvan en legde het in de handen van hem die in linnen gekleed was; deze nam het en ging heen. ⁸Want bij de cherubs was onder hun vleugels iets zichtbaar, dat de vorm had van een mensenhand.

^{9(A)} En ik zag en zie, er bevonden zich vier raderen naast de cherubs, naast elke cherub een rad. De aanblik van de raderen was als schitterend turkoois. ¹⁰En wat hun voorkomen betreft: zij hadden alle vier eenzelfde vorm, alsof er een rad was midden in een rad. ¹¹Als zij gingen, konden zij naar alle vier zijden gaan; zij keerden zich niet om als zij gingen. Naar de plaats waarheen de voorste zich wendde, volgden zij hem, zonder zich om te keren als zij gingen. ^{12(B)} Hun hele lichaam - hun rug, hun handen, hun vleugels - en de raderen waren rondom vol ogen; alle vier hadden zij hun rad. ¹³Wat de raderen betreft, zij werden, terwijl ik het hoorde, Werveling genoemd. ^{14(C)} Ieder had vier aangezichten. Het eerste gezicht was dat van een cherub, en het tweede dat van een mens, het derde was het aangezicht van een leeuw, het vierde dat van een arend.

¹⁵Toen verhieven zich de cherubs. Dit was hetzelfde wezen, dat ik gezien had aan de rivier de Kebar. ¹⁶Als de cherubs gingen, gingen de raderen aan hun zijde; als de cherubs hun vleugels ophieven om op te stijgen boven de aarde, weken de raderen niet van hun zijde. ¹⁷Als de anderen stilstonden, stonden dezen stil; als de anderen zich verhieven, verhieven zich dezen met hen, want zij hadden de geest van de wezens in zich.

¹⁸Toen ging de heerlijkheid van **JHWH** weg van de dorpel van de tempel en ging staan boven de cherubs. ¹⁹De cherubs hieven hun vleugels op, onder het heengaan verhieven zij zich voor mijn ogen van de grond, en de raderen met hen. Bij de ingang van de Oostpoort van het huis van **JHWH** hielden zij stil, en de heerlijkheid van de God van Israël was boven over hen. ²⁰Dit was hetzelfde wezen, dat ik gezien had onder de God van Israël aan de rivier de Kebar, en ik begreep, dat het cherubs waren. ²¹Ieder had vier aangezichten, ieder had vier vleugels en iets wat op mensenhanden leek, was onder hun vleugels. ²²Wat het voorkomen van hun aangezichten betreft, het waren dezelfde aangezichten, die ik gezien had aan de rivier de Kebar; het was hun verschijning, zij waren het zelf. Zij gingen, ieder recht voor zich uit.

Het oordeel over de vorsten

11 ¹Toen hief de Geest mij op en bracht mij naar de Oostpoort van het huis van **JHWH**, die op het oosten uit-ziet. En zie, bij de ingang van de poort waren vijftientwintig mannen; onder hen zag ik Jaāzanja, de zoon van Azzur, en Pelatja, de zoon van Benaja, de vorsten van het volk.

²Hij zei tot mij: Mensenkind, dit zijn de mannen die ongerechtigheid uitdenken en slechte raad geven in deze stad; ³die zeggen: het komt nooit aan de orde huizen te herbouwen, dit is de pot en wij zijn het vlees. ⁴Daarom, profeteer tegen hen, profeteer, mensenzoon!

⁵Toen viel de Geest van **JHWH** op mij, en Hij zei tot mij: Spreek: zo zegt **JHWH**: aldus hebt u gesproken, huis van Israël, en wat in uw geest opkomt, is Mij bekend. ⁶U hebt in deze stad velen ge-

(A) 10:9 Eze. 1:15-21. (B) 10:12 Opb. 4:8. (C) 10:14 Eze. 1:10; Opb. 4:7.

dood en haar straten met doden gevuld. ⁷Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, degenen die u in haar gedood hebt, die zijn het vlees, en zij is de pot, maar u zal Ik uit haar midden weghalen. ⁸U vreest het zwaard - het zwaard zal Ik over u brengen, luidt het woord van de Heer **JHWH**. ⁹Ik zal u uit haar midden weghalen, u overgeven in de macht van vreemden en oordelen aan u voltrekken. ¹⁰Door het zwaard zult u vallen; in het gebied van Israël zal Ik over u oordelen; en u zult weten, dat Ik **JHWH** ben. ¹¹Zij zal u niet tot een pot zijn, zodat u in haar het vlees zou zijn; in het gebied van Israël zal Ik over u rechtspreken. ¹²En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben, naar wiens inzettingen u niet gewandeld hebt, en aan wiens verordeningen u niet voldaan hebt: naar de zeden van de volken rondom u hebt u gehandeld.

¹³Terwijl ik profeteerde, stierf Pelatja, de zoon van Benaja. Toen wierp ik mij op mijn aangezicht, schreeuwde luidkeels en zei: Ach Heer **JHWH**, wilt U een einde maken aan het overblijfsel van Israël?

¹⁴Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ¹⁵Mensenkind, het zijn uw broeders, uw broeders, uw verwanten en het hele huis van Israël in zijn geheel, tot wie de inwoners van Jeruzalem zeggen: blijft verre van **JHWH**, aan ons is dit land in bezit gegeven. ¹⁶Daarom spreek: zo zegt de Heer **JHWH**: hoewel Ik hen weggedreven heb onder de volken en in de landen heb verstrooid, zodat Ik hun slechts weinig ten heiligdom geweest ben in de landen waar zij gekomen zijn, ¹⁷daarom spreek: zo zegt de Heer **JHWH**: Ik zal u bijeenbrengen uit de volken en u bijeenbrengen uit de landen waarin u verstrooid bent, en Ik zal u het land Israël geven; ¹⁸zij zullen daar komen en daaruit ver-

wijderen al zijn afschuwelijkheden en al zijn verschrikkelijke dingen; ^{19(A)} Ik zal hun één hart geven en een nieuwe geest in hun binnenste, en Ik zal het hart van steen uit hun lichaam verwijderen en hun een hart van vlees geven, ²⁰opdat zij naar mijn inzettingen zullen wandelen en ijverig mijn verordeningen onderhouden; zij zullen Mij tot een volk en Ik zal hun tot een God zijn. ²¹Maar de wandel van hen die hun hart hebben overgeleverd aan hun afschuwelijkheden en verschrikkelijke dingen, zal Ik op hun hoofd doen neerkomen, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

^{22(B)} Toen verhieven de cherubs hun vleugels met de raderen naast zich, terwijl de heerlijkheid van de God van Israël boven over hen was; ²³de heerlijkheid van **JHWH** steeg op uit het midden van de stad en plaatste zich op de berg die ten oosten van de stad ligt. ²⁴En de Geest hief mij op en bracht mij naar het land van de Chaldeeën, naar de ballingen, in een gezicht door de Geest van God; en toen het gezicht dat ik gezien had, van mij opgetrokken was, ²⁵bracht ik aan de ballingen alles over wat **JHWH** mij had doen zien.

De ballingschap zinnebeeldig voorgesteld

12 ¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ^{2(C)} Mensenkind, u woont te midden van een weerspannig geslacht; van hen die ogen hebben om te zien, maar niet zien; die oren hebben om te horen, maar niet horen, want zij zijn een weerspannig geslacht. ³En u, mensenzoon, breng in gereedheid wat u voor een ballingschap nodig hebt, en trek in ballingschap bij dag, voor hun ogen; voor hun ogen moet u uit uw woonplaats wegtrekken naar een andere plaats. Mis-

(A) 11:19 Eze. 36:26-28. (B) 11:22 Eze. 43:2-5. (C) 12:2 Jes. 6:9,10; Jer. 5:21; Mar. 8:18.

schien zullen zij tot inzicht komen, want zij zijn een weerspanning geslacht. ⁴Breng wat u nodig hebt als het pak van een balling, bij dag, voor hun ogen, naar buiten, en zelf zult u bij avond naar buiten komen terwijl zij ernaar kijken, als iemand die in ballingschap gaat. ⁵Maak voor hun ogen een gat in de muur en ga daardoor naar buiten. ⁶U zult (uw pak) voor hun ogen op uw schouder laden; bij dikke duisternis zult u het wegbrengen; uw gezicht zult u bedekken, zodat u de grond niet ziet. Want Ik stel u tot een zinnebeeld voor het huis van Israël.

⁷Toen deed ik, zoals mij bevolen was: wat ik nodig had, bracht ik bij dag naar buiten als het pak van een balling en in de avond maakte ik met mijn hand een gat in de muur; bij dikke duisternis bracht ik het weg; voor hun ogen laadde ik het op mijn schouder.

⁸En 's morgens kwam het woord van **JHWH** tot mij: ⁹Mensenkind, heeft het huis van Israël, dat weerspanning geslacht, niet tot u gezegd: wat doet u? ¹⁰Zeg tot hen: zo zegt de Heer **JHWH**: op de vorst in Jeruzalem slaat deze Godsspraak en op het hele huis van Israël, dat daar woont. ¹¹Zeg: ik ben voor u een zinnebeeld; zoals ik gedaan heb, zo zal aan hen geschieden: in ballingschap, in gevangenschap zullen zij gaan; ¹²en de vorst onder hen zal bij dikke duisternis zijn pak op zijn schouder laden en naar buiten trekken; in de muur zal men een gat maken om hem daar doorheen te laten; zijn gezicht zal hij bedekken, omdat hij met zijn oog deze grond niet zal weerzien. ^{13(A)} Ik zal mijn net over hem uitspreiden en hij zal in mijn strik gevangen worden; Ik zal hem naar Babel, het land van de Chaldeeën, brengen, maar hij zal dat niet zien; en daar

zal hij sterven. ¹⁴Allen die hem omgeven, zijn helpers en al zijn krijgsbenden, zal Ik naar alle windstreken verstrooien, en achter hen zal Ik het zwaard trekken. ¹⁵En zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer Ik hen onder de volken verspreid en over de landen verstrooi. ¹⁶Maar Ik zal van hen een klein aantal mannen het zwaard, de honger en de pest doen overleven, opdat zij al hun verschrikkelijke daden vertellen onder de volken in wier gebied zij komen; en zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben.

¹⁷Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ¹⁸Mensenkind, eet uw brood met beving en drink uw water met siddering en zorgen, ¹⁹en zeg tot het volk van het land: zo zegt de Heer **JHWH** over de inwoners van Jeruzalem op Israëls bodem: hun brood zullen zij met zorgen eten en hun water drinken in stomme pijn - opdat hun land, beroofd van al wat het heeft, een woestenij zal worden vanwege het geweld van allen die het bewonen. ²⁰De bewoonde steden zullen tot puin en het land zal tot een woestenij worden; en u zult weten, dat Ik **JHWH** ben.

Het oordeel is nabij

²¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²²Mensenkind, wat is dat voor een zegswijze bij u in het land van Israël: de tijd verstrikt, maar geen enkel gezicht komt uit? ²³Daarom zeg tot hen: zo zegt de Heer **JHWH**: Ik zal aan deze zegswijze een einde maken, en men zal ze niet langer gebruiken in Israël. Zeg daarentegen tot hen: de tijd is nabij en de vervulling van elk gezicht! ²⁴Want er zal geen bedrieglijk gezicht noch verleidende waarzeggerij meer zijn onder het huis van Israël. ²⁵Ik, **JHWH**, zal het woord spreken, dat Ik spreken zal, en het zal in ver-

(A) 12:13 2Kon. 25:7; Jer. 52:11.

vulling gaan; niet langer zal het worden uitgesteld. Want in uw dagen, weerspannig geslacht, zal Ik een woord spreken en Ik zal het ten uitvoer brengen ook, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

²⁶Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²⁷Mensenkind, zie, het huis van Israël zegt: het gezicht dat hij ziet, heeft betrekking op een verwijderde toekomst, en hij profeteert over verre tijden. ²⁸Daarom zeg tot hen: zo zegt de Heer **JHWH**: geen van mijn woorden zal nog langer worden uitgesteld. Het woord dat Ik spreken zal, zal in vervulling gaan, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

Tegen de valse profeten

13 ¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²Mensenkind, profeteer tegen de profeterende profeten van Israël en zeg tot hen die naar eigen inzicht profeteren: hoort het woord van **JHWH**. ³Zo zegt de Heer **JHWH**: Wee de dwaze profeten, die hun eigen geest volgen, zonder iets gezien te hebben. - ⁴Als vossen in bouwvallen zijn uw profeten, Israël. - ⁵U bent niet op de bressen gaan staan en u hebt geen muur opgetrokken om het huis van Israël, opdat het op de dag van **JHWH** zou kunnen standhouden in de strijd. ⁶Bedrieglijke dingen en leugenachtige waarzeggerij hebben zij gezien, die zeggen: zo luidt het woord van **JHWH** - terwijl **JHWH** hen niet gezonden heeft; en dan wachten zij nog op de vervulling van het woord! ⁷Hebt u dan geen bedrieglijk gezicht gezien en leugenachtige waarzeggerij gesproken, toen u zei: zo luidt het woord van **JHWH** - terwijl Ik niet gesproken had?

⁸Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, omdat u bedrieglijke dingen gesproken en leugen gezien hebt, daarom zie, Ik zal

u! luidt het woord van de Heer **JHWH**. ⁹Mijn hand zal zijn tegen de profeten die bedrieglijke dingen zien en leugen waarzeggen; tot de kring van mijn volk zullen zij niet behoren, in het boek van het huis van Israël niet ingeschreven worden, en in het land van Israël niet komen, en u zult weten, dat Ik de Heer **JHWH** ben.

^{10(A)} Omdat, ja omdat zij mijn volk hebben doen dwalen door te zeggen: vrede! zonder dat er vrede is -, als het een muur bouwt, zie, dan bepleisteren zij die met kalk; ¹¹zeg tot hen die met kalk pleisteren: toch zal hij vallen! Er zal een stromende regen komen, en u, hagelstenen, zult neervallen, en een stormwind zal losbreken. ¹²Als dan de muur gevallen is, zal dan niet tot u gezegd worden: waar is de kalk waarmee u gepleisterd hebt? ¹³Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, ja, Ik zal een stormwind doen losbreken in mijn grimmigheid en stromende regen zal er zijn in mijn toorn, en hagelstenen - in grimmigheid, tot vernietiging toe. ¹⁴Ik zal de muur die u met kalk bepleisterd hebt, neerhalen en ter aarde werpen, en zijn fundament zal worden blootgelegd; (de stad) zal vallen en u zult daarin omkomen. En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben. ¹⁵Zo zal Ik mijn grimmigheid ten volle uitstorten over de muur en over hen die hem met kalk bepleisteren, en Ik zal tot u zeggen: weg is de muur en weg zijn zij die hem bepleisterden: ¹⁶de profeten van Israël, die tot Jeruzalem profeteerden en daarvoor een gezicht van vrede zagen, zonder dat er vrede is -, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

Tegen de valse profetessen

¹⁷En u, mensenzoon, richt u tegen de dochters van uw volk, die naar eigen inzicht profeteren; profeteer tegen haar,

(A) **13:10** Jer. 6:14; 8:11.

¹⁸en zeg: Zo zegt de Heer **JHWH**: wee haar, die toverbanden binden om alle polsen en die sluiers winden om het hoofd van groot en klein, om zielen te vangen! Zou u zielen vangen van mijn volk en uw eigen zielen in het leven behouden? ¹⁹U ontheiligt Mij bij mijn volk voor handen vol gerst en voor brokken brood, om zielen te doden die niet ster-ven moesten, en om zielen in het leven te behouden, die niet moesten blijven le-ven, doordat u mijn volk beliegt, dat naar leugen hoort.

²⁰Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, zie, Ik keer Mij tegen uw toverbanden, waar-mee u de zielen als vogels vangt, Ik zal ze van uw armen rukken, en de zielen vrijlaten, die u als vogels vangt. ²¹Ik zal uw sluiers verscheuren en mijn volk uit uw hand redden, het zal niet langer tot een prooi in uw handen zijn. En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben. ²²Omdat u het hart van de rechtvaardige bedroefd hebt met leugen, terwijl Ik hem geen pijn aan-deed, en de handen van de goddeloze gesterkt hebt, opdat hij zich niet van zijn boze weg zou bekeren en leven - ²³daarom zult u niet langer bedrieglijke dingen zien en waarzeggerij plegen; Ik zal mijn volk uit uw hand redden. En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben.

Tegen de afgodendienaars

14¹Toen mannen uit de oudsten van Israël tot mij kwamen en zich voor mij neerzetten, ²kwam het woord van **JHWH** tot mij: ³Mensenkind, deze mannen dragen hun afgoden in het hart en hebben vlak voor zich gesteld wat hun een struikelblok tot ongerechtigheid is; zou Ik Mij dan nog door hen laten raad-plegen? ⁴Daarom spreek en zeg tot hen: zo zegt de Heer **JHWH**: ieder uit het huis van Israël, die zijn afgoden in het hart draagt, en vlak voor zich stelt wat hem

een struikelblok tot ongerechtigheid is, en dan tot de profeet komt - Ik, **JHWH**, zal hem bij zijn komst *antwoorden* met zijn vele afgoden, ⁵opdat Ik het huis van Israël in het hart grijp, dat zich met zijn afgoden in zijn geheel van Mij heeft afgewend.

⁶Daarom zeg tot het huis van Israël: Zo zegt de Heer **JHWH**: bekeert u, keert u af van uw afgoden en keert u af van al uw gruwelen. ⁷Want ieder uit het huis van Israël en uit de vreemdelingen die in Israël verblijven, die van Mij afvallig wordt, die zijn afgoden in het hart draagt en vlak voor zich stelt wat hem een strui-kelblok tot ongerechtigheid is, en dan tot de profeet komt, om Mij door hem te raadplegen - Ik, **JHWH**, zal hem zelf *antwoorden*. ⁸Ik zal mijn aangezicht te-gen die man richten, hem tot een teken en een spreekwoord maken en hem uit-roeien uit het midden van mijn volk. En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben.

⁹Wanneer een profeet een bedrieglijke uitspraak doet, dan bedrieg Ik, **JHWH**, die profeet en Ik zal mijn hand tegen hem uitstrekken en hem uitroeien uit het midden van mijn volk Israël. ¹⁰Zij zullen hun ongerechtigheid dragen - de onge-rechtigheid van de profeet is even groot als die van de raadpleger -, ¹¹opdat het huis van Israël niet meer van Mij zal af-wijken, en zij zich niet meer verontreini-gen met al hun overtredingen. Dan zul-len zij Mij tot een volk zijn en Ik zal hun tot een God zijn, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

De drie rechtvaardigen en de vier oordelen

¹²Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ¹³Mensenkind, wanneer een land tegen Mij gezondigd heeft door ontrouw te worden, en Ik mijn hand daartegen uit-strek, het de staf van het brood verbreek

en er hongersnood zend en daar mens en dier uitroei, ¹⁴ en er zouden daar deze drie mannen zijn: Noach, Daniël en Job, dan zouden dezen door hun gerechtigheid slechts zichzelf redden, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

¹⁵ Wanneer Ik wilde dieren in het land doe omzwerven, die het van kinderen be-roven, en het tot een woestenij wordt, zodat niemand erdoorheen trekt vanwege de wilde dieren, ¹⁶ en die drie mannen zouden daar zijn - zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, zij zouden zonen noch dochters redden. Zijzelf alleen zouden gered worden, maar het land zou een woestenij worden.

¹⁷ Of ik breng het zwaard over het land en zeg: Zwaard, u zult in het land rond-trekken; en Ik roei daar mens en dier uit, ¹⁸ en die drie mannen zouden daar zijn - zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, zij zouden zonen noch dochters redden. Zijzelf alleen zouden gered worden.

¹⁹ Of Ik zend de pest in het land en stort er mijn woede bloedig over uit om daar mens en dier uit te roeien, ²⁰ en Noach, Daniël en Job waren daar - zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, zij zouden zoon noch dochter redden. Zij zouden door hun gerechtigheid alleen zichzelf redden.

²¹ (A) Maar zo zegt de Heer **JHWH**: En toch, al zend Ik ook mijn vier zware oordelen: het zwaard, de honger, de wilde dieren en de pest, naar Jeruzalem om daar mens en dier uit te roeien, ²² zie, dan zullen er daar overblijven, die ontkomen, die eruit geleid worden, zonen zo-wel als dochters; zie, zij zullen tot u uitgaan, u zult hun handel en wandel zien en getroost worden over het onheil dat Ik over Jeruzalem heb doen komen, al

wat Ik daarover heb doen komen. ²³ Ja, zij zullen u troosten, wanneer u hun handel en wandel zult zien. En u zult weten, dat Ik niet zonder oorzaak gedaan heb al wat Ik daar gedaan heb, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

*Jeruzalem, de onnutte
wijnstok, verworpen*

15 ¹ Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ² Mensenkind, wat heeft het hout van de wijnstok vóór op alle ander takken dragend hout tussen de bomen van het woud? ³ Neemt men daarvan hout om dat tot iets te verwerken of maakt men daarvan een pin om er van alles aan op te hangen? ⁴ Zie, het wordt tot voedsel aan het vuur gegeven; het vuur heeft de beide uiteinden verteerd, het middenstuk brandt: deugt het nog om verwerkt te worden? ⁵ Zelfs toen het nog gaaf was, werd het niet tot iets verwerkt; hoeveel te minder, als het vuur het verteerd heeft, en het verbrand is; zal het dan nog tot iets worden verwerkt?

⁶ Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: zo als Ik onder de bomen van het woud het hout van de wijnstok tot voedsel aan het vuur gegeven heb, zó zal Ik de inwoners van Jeruzalem overgeven. ⁷ Ik zal mijn aangezicht tegen hen richten; al zijn zij aan het vuur ontkomen, toch zal het vuur hen verteren. En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer Ik mijn aangezicht tegen hen keer ⁸ en het land tot een woestijn maak, omdat zij ontrouw geworden zijn, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

Het ontrouwe Jeruzalem

16 ¹ Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ² Mensenkind, doe Jeruzalem haar verschrikkelijke daden kennen ³ en zeg: zo spreekt de Heer

(A) 14:21 Opb. 6:8.

JHWH tot Jeruzalem: u bent naar afkomst en geboorte uit het land van de Kanaänieten; uw vader was een Amoriet en uw moeder een Hethitische. ⁴Wat uw geboorte aangaat: toen u geboren was, werd uw navelstreng niet afgesneden en werd u niet tot uw reiniging met water gewassen; ook werd u niet met zout ingewreven noch in windsels gewikkeld. ⁵Geen oog zag met ontferming op u neer om uit medelijden één van deze dingen aan u te doen, maar u werd weggeworpen op het veld, omdat men geen waarde hechtte aan uw leven, toen u geboren was.

⁶Toen kwam Ik voorbij u, en Ik zag u trappelen in het bloed van uw geboorte en Ik zei tot u, in uw bloed: leef; ja, Ik zei tot u, in uw bloed: leef. ⁷Ik deed u opgroeien als het veldgewas, u groeide op en werd groot en kwam tot volle schoonheid; uw borsten werden stevig en uw haar groeide; maar u was naakt en bloot. ⁸Toen kwam Ik voorbij u en zag u, en zie, de tijd van de liefde was voor u gekomen; Ik spreidde het uiteinde van mijn kleed⁽¹⁾ over u en bedekte uw naaktheid, Ik ging onder ede een verbond met u aan, luidt het woord van de Heer **JHWH**; zo werd u de mijne. ⁹Toen waste Ik u met water, spoelde het bloed van u af en zalfde u met olie. ¹⁰Ik bekleedde u met een kleurig geborduurd gewaad, schoeide u met het kostbaarste leer, wond u een fijn linnen hoofddoek om en hulde u in zijde. ¹¹Ik tooide u met sieraden, deed armbanden aan uw armen en een ketting om uw hals. ¹²Ik gaf u een ring voor uw neus, oorringen voor uw oren en een sierlijke kroon op het hoofd. ¹³U tooide u met goud en zilver, uw kleding was fijn linnen en zijde en kleurig geborduurd gewaad. u at fijn meel, honing en

olie, en u werd uitermate schoon, ja, het koningschap waardig. ¹⁴Zo ging er een roep van u uit onder de volken vanwege uw schoonheid, want die was volmaakt, dank zij de sieraden waarmee Ik u getooid had, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

¹⁵Maar u hebt op uw schoonheid vertrouwd en ontucht gepleegd, trots op uw beroemdheid, en u hebt aan iedere voorbijganger uw ontucht opgedrongen: het zou voor hem zijn. ¹⁶U hebt van uw klederen genomen, de hoogten kleurig gemaakt en daarop ontucht gepleegd; nooit is zo iets voorgekomen en nooit zal het weer geschieden. ¹⁷Ook hebt u uw sieraden van goud en zilver, dat Ik u gegeven had, genomen en u daarvan beelden van mannen gemaakt en daarmee ontucht gepleegd. ¹⁸U hebt uw kleurig geborduurde gewaden genomen en hen daarin gehuld; mijn olie en mijn reukwerk hebt u hun voorgezet. ¹⁹Het voedsel dat Ik u gegeven had - fijn meel, olie en honing gaf Ik u te eten - hebt u hun tot een liefelijke reuk voorgezet. Zelfs is het zover gekomen, luidt het woord van de Heer **JHWH**, ²⁰dat u de zonen en dochters die u Mij gebaard had, genomen en ten offer gebracht hebt, hun tot voedsel. Was uw ontucht niet voldoende, ²¹dat u ook mijn zonen geslacht hebt en die hebt overgegeven door ze voor hen te verbranden? ²²Bij al uw verschrikkelijke daden en uw ontucht hebt u niet gedacht aan de dagen van uw jeugd, toen u naakt en bloot was en lag te trappelen in uw bloed.

²³En na al uw boosheid - wee, wee u! luidt het woord van de Heer **JHWH** - ²⁴hebt u zich een verhoging gebouwd en een hoogte op elk plein gemaakt. ²⁵Op elk kruispunt hebt u uw hoogte

⁽¹⁾ 16:8 dat is de plaats waar de gedenkkwasten zitten, zie Numeri 15:38.

gebouwd, uw schoonheid weggeschonken, u aan iedere voorbijganger schaamteloos aangeboden en veel ontucht gepleegd. ²⁶Ook hebt u ontucht gepleegd met de Egyptenaren, uw wellustige buren; veel ontucht hebt u gepleegd, waarmee u Mij hebt gekrenkt. ²⁷Maar zie, Ik heb mijn hand tegen u uitgestrekt, het u toegewezen deel verkleind en u overgegeven aan wat zij die u haten denken dat goed is: de dochters van de Filistijnen, die zich schamen over uw schandelijke levenswijze. ²⁸Bovendien hebt u ontucht gepleegd met de Assyriërs, omdat u niet te bevredigen was; ja, u hebt ontucht met hen gepleegd en toch bent u niet bevredigd geworden. ²⁹Eveneens hebt u veel ontucht gepleegd met het handelsland Chaldea, maar ook daardoor werd u niet bevredigd. ³⁰Hoe werd u door hartstocht verteerd, luidt het woord van de Heer **JHWH**, dat u dit alles gedaan hebt, het werk van een brutale hoer, ³¹dat u uw verhoging gebouwd hebt op elk kruispunt en uw verhevenheid gemaakt op elk plein. Toch hebt u zich zelfs niet als een hoer gedragen, omdat u het loon van een hoer versmaadde. ³²Zo'n overspelige vrouw, die vreemden aanhaalt, terwijl zij gehuwd is! ³³Aan alle hoeren geeft men geschenken, maar u gaf zelf geschenken aan al uw minnaars en lokte hen daarmee om van alle kanten naar u toe te komen en ontucht met u te plegen. ³⁴Zo was het bij u in uw ontucht juist omgekeerd als bij andere vrouwen; want men liep u niet als hoer achterna, maar, terwijl u zelf het loon van een hoer gaf, werd er aan u geen gegeven. Zo was het met u juist omgekeerd.

³⁵Daarom, hoer, hoor het woord van **JHWH**. ³⁶Zo zegt de Heer **JHWH**: Omdat uw eer prijsgegeven en uw schaamte ontbloot werd bij uw ontucht met uw minnaars en met al uw gruwelijke afgoden,

en om het bloed van uw zonen die u hun gegeven hebt - ³⁷daarom zie, Ik ga al de minnaars die u behaagd hebt, bijeenbrengen, allen die u hebt liefgehad zowel als allen van wie u een afkeer gekregen hebt: Ik zal hen van alle kanten tegen u bijeenbrengen en Ik zal uw schaamte voor hen ontbloten, zodat zij heel uw schaamte zien. ³⁸Ik zal u oordelen naar wat men gewoon is om met overspeelsters en bloedvergietsters te doen; Ik zal u maken tot een voorwerp van bloedige grimmigheid en jaloezie. ³⁹Ik zal u in hun macht overgeven, zij zullen uw verhoging neerhalen en uw verheven plaatsen slechten, zij zullen u uw klederen uittrekken, uw sieraden wegnemen en u naakt en bloot doen staan. ⁴⁰Zij zullen een menigte tegen u doen optrekken, die u zal stenigen en met zwaarden neerhakken, ⁴¹en ook uw huizen met vuur zal verbranden en gericht en aan u voltrekken voor de ogen van vele vrouwen. Ik zal u met de ontucht doen ophouden, en ook het loon van een hoer zult u niet meer geven. ⁴²Daardoor zal Ik mijn grimmigheid tegen u tot bedaren doen komen en mijn jaloezie zal van u wijken; dan zal Ik tot rust komen en niet langer vertoornd zijn. ⁴³Omdat u niet gedacht hebt aan de dagen van uw jeugd, maar door dit alles Mij tot toorn hebt geprikkeld, zal Ik uw wandel op uw hoofd doen neerkomen, luidt het woord van de Heer **JHWH**. Want hebt u niet naast al uw verschrikkelijke daden deze schandelijke ontucht bedreven?

⁴⁴Zie, iedere spreukendichter zal over u deze spreuk gebruiken: zo moeder, zo dochter. ⁴⁵U bent de dochter van uw moeder, die een afkeer had van haar man en haar zonen, u bent de zuster van uw zusters, die een afkeer hadden van haar mannen en zonen. Uw moeder was een Hethitische en uw vader een

Amoriet. ⁴⁶Uw grote zuster was Samaria, die met haar dochters ten noorden van u woonde; en uw kleine zuster die ten zuiden van u woonde, was Sodom met haar dochters. ⁴⁷Maar u hebt zelfs niet gewandeld in haar wegen en naar haar verschrikkelijke daden gedaan; het duurde niet lang, of u was erger dan zij in heel uw gedrag. ⁴⁸Zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, voorzeker, uw zuster Sodom, samen met haar dochters, heeft niet gedaan wat u gedaan hebt, samen met uw dochters. ⁴⁹Zie, dit was de ongerechtigheid van uw zuster Sodom: in trots, overdaad en zorgeloze rust leefde zij met haar dochters zonder de *ellendige* en de arme te ondersteunen. ⁵⁰Hoogmoedig waren zij en bedreven verschrikkelijke daden voor mijn aangezicht. Daarom vaagde Ik ze weg, zodra Ik het zag. ⁵¹En Samaria heeft nog niet de helft van uw zonden gedaan; u hebt meer verschrikkelijke dingen gedaan dan zij. Zo hebt u uw zusters onschuldig doen schijnen door al de gruwelen die u bedreven hebt. ⁵²Draag dan uw schande, u die het oordeel over uw zusters gunstiger hebt doen worden; door uw zonden, waarin u nog erger hebt gehandeld dan zij, zijn zij minder schuldig dan u. Schaam u dan en draag uw schande, omdat u uw zusters onschuldig hebt doen schijnen. ⁵³En Ik zal een keer brengen in haar lot, het lot van Sodom en haar dochters en het lot van Samaria en haar dochters; en tevens zal Ik een keer brengen in uw lot, ⁵⁴opdat u uw schande draagt en u beschaamd voelt over alles wat u gedaan hebt, waardoor u haar troost hebt verschaft. ⁵⁵Uw zusters, Sodom en haar dochters, zullen terugkeren tot haar vorige staat; Samaria en haar dochters zullen terugkeren tot haar vorige staat; en u en uw dochters zult eveneens terugkeren tot uw vorige

staat. ⁵⁶Evenals de naam van uw zuster Sodom nooit over uw lippen kwam in de dagen van uw trots, ⁵⁷voordat uw slechtheid openbaar werd, zo is het nu de tijd, waarop u een voorwerp van smaad bent voor de dochters van Aram en al zijn buren, voor de dochters van de Filistijnen, die leedvermaak over u hebben, overal om u heen. ⁵⁸Uw schanddaden en uw verschrikkingen - u zult ze dragen, luidt het woord van **JHWH**.

⁵⁹Want, zo zegt de Heer **JHWH**: Ik zal u doen, zoals u gedaan hebt, die de eed gering hebt geacht door het verbond te verbreken. ⁶⁰Maar ik zal mijn verbond met u uit de dagen van uw jeugd gedenken, en een eeuwig verbond met u oprichten. ⁶¹Dan zult u terugdenken aan uw gedrag en u schamen, wanneer u zowel uw grote als uw kleine zusters zult ontvangen, en Ik u die tot dochters geven zal, hoewel niet op grond van het met u gesloten verbond. ⁶²Ik zal mijn verbond met u oprichten; en u zult weten, dat Ik **JHWH** ben, ⁶³opdat u de herinnering bewaart en u schaamt en u wegens uw schande uw mond niet meer opendoet - wanneer Ik voor u verzoening doe voor alles wat u gedaan hebt, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

*De trouwbreuk van Sedekia
zinnebeeldig voorgesteld*

17¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²Mensenkind, geef een raad-
sel op, leg een gelijkenis voor aan het
huis van Israël ³en zeg: Zo zegt de
Heer **JHWH**: de grote arend met machtige
vleugels, breed van vlucht, rijk aan slag-
pennen, en veelkleurig, kwam naar de
Libanon en rukte de top van een ceder af.
⁴Het bovenste van de jonge takjes brak
hij af en bracht het naar een handels-
land; hij legde het neer in een stad van
kooplieden. ⁵Toen nam hij één van de

spruiten van het land, plantte die in een zaaiveld, waar veel water was, zette die uit als een wilg, ⁶ zodat hij uitsproot en tot een wijnstok met brede takken werd, laag groeiend, opdat naar hem zijn ranken gekeerd zouden zijn, en zijn wortels onder hem zouden blijven; zo werd hij tot een wijnstok, maakte takken en schoot twijgen.

⁷ Maar er was nog een andere grote arend met machtige vleugels en veel slagpennen. En zie, de wijnstok strekte zijn wortels naar hem uit en deed zijn ranken naar hem toegroeien, opdat deze hem zou te drinken zou geven en niet het bed, waarop hij geplant was. ⁸ Toch was hij geplant op een goed veld, waar rijkelijk water was, om ranken te schieten en vrucht te dragen en een prachtige wijnstok te worden.

⁹ Zeg: Zo zegt de Heer **JHWH**: zal dat gelukken? Zal men niet zijn wortels uitrukken en zijn vrucht aftrekken, zodat al zijn uitgesproten bladeren verdorren? Hij zal verdorren en noch een sterke arm noch veel volk zal er nodig zijn om hem van zijn wortels af te rukken. ¹⁰ Want zie, hij is wel geplant, maar zal het gelukken? Zal hij niet geheel verdorren, als de oostenwind hem aanraakt, verdorren op het bed waarop hij uitgesproten is?

¹¹ En het woord van **JHWH** kwam tot mij: ^{12(A)} Zeg toch tot het weerspannige geslacht: weet u niet, wat dit betekent? Zeg dan: zie, de koning van Babel kwam te Jeruzalem, nam er de koning en de vorsten weg en voerde ze naar zijn woonplaats in Babel. ¹³ Vervolgens nam hij een lid van het koninklijke geslacht, sloot een verbond met hem en deed hem een eed zweren; ook nam hij de machtigen van het land weg. ¹⁴ Zo zou het een onbeduidend koninkrijk zijn en

het hoofd niet kunnen opsteken, maar het verbond moeten houden om te blijven bestaan. ¹⁵ Maar hij kwam in opstand tegen hem door boden naar Egypte te zenden, opdat dit hem paarden en veel krijgsvolk zou leveren. Zal dat hem gelukken? Zou wie zo iets doet, ontkomen? Zou hij het verbond verbreken en ontkomen?

¹⁶ Zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, in de woonplaats van de koning, die hem tot koning gemaakt heeft, tegenover wie hij de eed veracht en het verbond verbroken heeft, bij hem, in Babel zal hij sterven. ¹⁷ Ook zal Farao niet met een grote legermacht en een talrijke menigte hem bijstaan in de strijd, wanneer men een wal opwerpt en een schans bouwt om velen van het leven te beroven. ¹⁸ Ja, hij heeft de eed veracht door het verbond te verbreken; zie, hoewel hij er de hand op gegeven had, heeft hij dat alles toch gedaan; hij zal niet ontkomen.

¹⁹ Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, zo waar Ik leef, de eed, bij Mij gezworen, die hij veracht, en het verbond, in mijn naam gesloten, dat hij verbroken heeft, zal Ik op zijn hoofd doen neerkomen. ²⁰ Ik zal mijn net over hem uitspreiden, en hij zal in mijn strik gevangen worden, Ik zal hem naar Babel voeren en daar over hem rechtspreken wegens de ontrouw die hij tegenover Mij gepleegd heeft. ²¹ Alle vluchtelingen van al zijn krijgsbenden zullen door het zwaard vallen, en de degenen die overblijven zullen naar alle windstreken uiteengereven worden. En u zult weten, dat Ik, **JHWH**, het gesproken heb.

²² Zo zegt de Heer **JHWH**: Dan zal Ik zelf van de top van de hoge ceder (een twijgje) nemen en dat in de grond zetten;

(A) 17:12 2Kon. 24:15-20; 2Kron. 36:10-13.

van de bovenste van de jonge takjes zal Ik een twijgje plukken en Ik zelf zal dat planten op een hoge en verheven berg; ²³op de hoge berg van Israël zal Ik het planten, en het zal takken dragen, vrucht voortbrengen en tot een prachtige ceder worden. En allerlei soorten vogels zullen onder hem wonen; in de schaduw van zijn takken zullen zij wonen. ²⁴Alle bomen van het veld zullen weten, dat Ik, **JHWH**, de hoge boom vernederd en de nederige verhoogd heb, de sappige boom heb doen verdorren en de dorre heb doen opkomen. Ik, **JHWH**, heb het gesproken en Ik zal het doen.

Ieder mens persoonlijk verantwoordelijk

18¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ^{2(A)}Hoe komt u er toch toe, dit spreekwoord te gebruiken in het land van Israël: de vaders hebben onrijpe druiven gegeten en de tanden van de kinderen zijn slee geworden? ³Zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, u zult dit spreekwoord in Israël niet meer gebruiken. ⁴Zie, alle zielen zijn van Mij, zowel de ziel van de vader als die van de zoon zijn van Mij; de ziel die zondigt, die zal sterven.

⁵Wanneer nu iemand rechtvaardig is en naar recht en gerechtigheid handelt, ⁶op de bergen geen offermaaltijd houdt en zijn ogen niet opslaat naar de afgoden van het huis van Israël, de vrouw van zijn naaste niet onteert en geen gemeenschap heeft met een vrouw die haar maandelijkse onreinheid heeft, ⁷niemand onderdrukt, de schuldenaar zijn pand teruggeeft, geen roof pleegt, zijn brood aan de hongerige geeft en de naakte met kleding dekt, ⁸niet tegen rente uitleent noch woekerwinst neemt, zich van onrecht onthoudt, eer-

lijk bij geschillen de rechtvaardigheid in acht neemt, ^{9(B)}naar mijn inzettingen wandelt en mijn verordeningen in acht neemt door te tonen dat u trouw bent - zo iemand is rechtvaardig; hij zal voorzeker leven, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

¹⁰Maar verwekt hij een zoon, die een rover is, een bloedvergieter, en die, helaas, één van deze dingen doet - ¹¹hoewel hijzelf er geen van deed - ook op de bergen een offermaaltijd houdt, de vrouw van zijn naaste onteert, ¹²de *el-lendige* en de arme onderdrukt, roof pleegt, het pand niet teruggeeft en zijn ogen opslaat naar de afgoden, gruwelen doet, ¹³tegen rente uitleent en woekerwinst neemt - zou zo iemand leven? Hij zal niet leven. Al deze verschrikkelijke dingen heeft hij gedaan; hij zal voorzeker ter dood gebracht worden. Zijn bloedschuld rust op hemzelf.

¹⁴En zie, hij verwekt een zoon, en deze ziet al de zonden die zijn vader doet; hij ziet ze, maar doet iets dergelijks niet: ¹⁵op de bergen houdt hij geen offermaaltijd en zijn ogen slaat hij niet op naar de afgoden van het huis van Israël, de vrouw van zijn naaste onteert hij niet, ¹⁶hij *onderdrukt* niemand, neemt geen pand en pleegt geen roof; hij geeft zijn brood aan de hongerige en de naakte dekt hij met kleding; ¹⁷hij onthoudt zich van onrecht, rente en woekerwinst neemt hij niet, hij voert mijn verordeningen uit en wandelt naar mijn inzettingen - deze zal niet sterven om de ongerechtigheid van zijn vader; hij zal voorzeker leven. ¹⁸Zijn vader, omdat hij zich aan afpersing schuldig maakt, zijn naaste beroofd en te midden van zijn volksgenoten gedaan heeft wat

(A) 18:2 Jer. 31:29. (B) 18:9 Lev. 18:5.

niet goed is, zie, die zal sterven om zijn ongerechtigheid.

¹⁹Maar u zegt: Waarom draagt de zoon niet mede de ongerechtigheid van de vader? Die zoon heeft immers naar recht en gerechtigheid gehandeld; hij heeft al mijn inzetten ijverig onderhouden; hij zal voorzeker leven. ^{20(A)} De ziel die zondigt, die zal sterven. Een zoon zal niet mede de ongerechtigheid van de vader dragen, en een vader zal niet mede de ongerechtigheid van de zoon dragen. De gerechtigheid van de rechtvaardige zal alleen rusten op hemzelf en de goddeloosheid van de goddeloze zal alleen rusten op hemzelf.

²¹Maar wanneer de goddeloze zich bekeert van alle zonden die hij begaan heeft, al mijn inzetten onderhoudt en naar recht en gerechtigheid handelt, dan zal hij voorzeker leven; hij zal niet sterven. ²²Geen van de overtredingen die hij begaan heeft, zal hem worden toegerekend; om de gerechtigheid die hij in acht genomen heeft, zal hij leven. ²³Zou Ik een welgevallen hebben aan de dood van de goddeloze? luidt het woord van de Heer **JHWH**. Niet veeleer hieraan, dat hij zich bekeert van zijn wegen en leeft?

²⁴Maar wanneer een rechtvaardige zich afkeert van zijn rechtvaardige wandel en onrecht doet, naar al de verschrikkelijke dingen handelt, die de goddeloze doet - zal hij dan leven? Met geen van zijn rechtvaardige daden zal rekening gehouden worden. Om de ontrouw die hij gepleegd, en om de zonde die hij gedaan heeft, daarom zal hij sterven.

²⁵Maar u zegt: De weg van **JHWH** is niet recht. Hoort toch, huis van Israël, is mijn weg niet recht? Zijn niet veeleer uw wegen niet recht? ²⁶Wanneer een rechtvaardige zich afkeert van zijn rechtvaar-

dige wandel en onrecht doet en daarom sterft, dan sterft hij om het onrecht dat hij gedaan heeft. ²⁷Maar als een goddeloze zich bekeert van zijn goddeloze daden, en naar recht en gerechtigheid handelt, dan zal hij het leven behouden. ²⁸Immers, hij is tot inzicht gekomen en heeft zich bekeerd van alle overtredingen die hij begaan heeft. Hij zal voorzeker leven; hij zal niet sterven. ²⁹Maar het huis van Israël zegt: De weg van **JHWH** is niet recht. Zijn mijn wegen niet recht, huis van Israël? Zijn niet veeleer uw wegen niet recht?

³⁰Daarom zal Ik u oordelen, huis van Israël, ieder naar zijn eigen wegen, luidt het woord van de Heer **JHWH**. Bekeert u en keert u af van al uw overtredingen, dan zal u dat niet een struikelblok tot ongerechtigheid worden. ³¹Werpt alle overtredingen die u begaan hebt, van u weg, en vernieuwt uw hart en uw geest. Waarom toch zou u sterven, huis van Israël? ³²Want Ik heb geen welgevallen aan de dood van wie sterven moet, luidt het woord van de Heer **JHWH**; daarom bekeert u, opdat u leeft.

Klaaglied over de vorsten van Israël

19¹En u, hef een klaaglied aan over de vorsten van Israël, ²en zeg: Hoe was uw moeder een leeuwin onder de leeuwen! Tussen jonge leeuwen legde zij zich neer, haar welpen bracht zij groot.

³Een van haar welpen kweekte zij op, hij werd een jonge leeuw, hij leerde zijn prooi verscheuren, zelfs mensen verslond hij!

⁴De volken hoorden van hem getuigen - in hun valkuil werd hij gevangen en met haken brachten zij hem naar het land Egypte.

(A) 18:20 Deut. 24:16.

⁵Toen zij zag, dat haar hoop uitbleef, ja, was verloren gegaan, nam zij een andere van haar welpen en maakte hem tot jonge leeuw.

⁶Trots liep hij rond tussen de leeuwen, hij was een jonge leeuw, verscheuren leerde hij zijn prooi, zelfs mensen verslond hij!

⁷Hij onteerde hun weduwen en verwoestte hun steden; de hele aarde werd van schrik vervuld om zijn machtig gebrul.

⁸Nu keerden de volken zich tegen hem, uit de landstroken van rondom; hun net spreidden zij over hem uit, in hun valkuil werd hij gevangen.

⁹Zij sloten hem op in een kooi, met haken bedwongen, naar Babels koning voerden zij hem en brachten hem in een sterke burcht, opdat zijn gebrul niet meer zou worden gehoord op de bergen van Israël.

¹⁰Uw moeder - in de tijd van uw bloei was zij als een wijnstok, aan het water geplant, die vruchten ging dragen en ranken schoot door het overvloedige water.

¹¹Hij kreeg sterke takken: tot heersersstaven werden zij. Eén daarvan schoot ver omhoog boven de dichte twijgen uit en viel op door zijn hoogte, zijn welige ranken.

¹²Maar in boosheid werd (die wijnstok) uitgerukt, neergeworpen ter aarde. De wind uit het oosten verdroogde zijn vruchten; ze vielen af en droogden uit. Zijn sterke tak - een vuur verteerde hem!

¹³Nu is hij geplant in de woestijn, in een land van dorheid en dorst.

¹⁴Vuur ging er uit van zijn tak, dat twijg en vrucht verteerde. Geen sterke tak heeft hij meer over, geen staf tot heersen! Dit is een klaaglied en het is tot een klaaglied geworden.

De les van de geschiedenis

20¹In het zevende jaar, in de vijfde maand, op de tiende van de maand, kwamen er mannen uit de oudsten van Israël om **JHWH** om raad te vragen, en zetten zich voor mij neer.

²Toen kwam het woord van **JHWH** tot mij: ³Mensenkind, spreek met de oudsten van Israël en zeg tot hen: zo zegt de Heer **JHWH**: bent u gekomen om Mij om raad te vragen? Zo waar Ik leef, Ik laat Mij door u niet raadplegen, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

⁴Wilt u hen (rechtmatig) oordelen, wilt u oordelen, mensenzoon? Maak hun de verschrikkelijke daden van hun vaders bekend, ^{5(A)} en zeg tot hen: zo zegt de Heer **JHWH**: in de tijd toen Ik Israël uitverkoos, zwoer Ik een eed aan het geslacht van het huis van Jakob en Ik maakte Mij aan hen bekend in het land Egypte; ja, Ik zwoer hun een eed, zeggende: Ik ben **JHWH**, uw God.

⁶In die dagen zwoer Ik hun, dat Ik hen uit het land Egypte zou leiden naar een land dat Ik voor hen uitgezocht had, vloeiende van melk en honing; een sieraad is het onder alle landen. ⁷En Ik zei tot hen: Laat ieder de verschrikkingen wegwerpen, waarop zijn ogen gevestigd zijn; verontreinigt u niet met de afgoden van Egypte. Ik ben **JHWH**, uw God.

⁸Maar zij waren rebels tegen Mij en wilden naar Mij niet luisteren; niemand wierp de gruwelen weg, waarop zijn ogen gevestigd waren, en de afgoden van Egypte verlieten zij niet, zodat Ik overwoog mijn woede over hen uit te storten, mijn toorn ten volle over hen te brengen in het land Egypte. ⁹Maar Ik heb gehandeld ter wille van mijn naam, om die niet te ontheiligen voor de ogen van de volken in wier midden zij woonden, voor

(A) 20:5 Ex. 6:2-8.

wier ogen Ik Mij aan hen had bekendgemaakt door hen uit het land Egypte te leiden.

¹⁰ Ik leidde hen uit het land Egypte en bracht hen in de woestijn. ^{11(A)} Ik gaf hun mijn inzettingen en maakte hun mijn verordeningen bekend - de mens die ze opvolgt, zal daardoor leven. ^{12(B)} Ook gaf Ik hun mijn Sjabbatten als een teken tussen Mij en hen, opdat zij zouden weten, dat Ik, **JHWH**, hen heilig. ¹³ Maar het huis van Israël was weerspannig tegen Mij in de woestijn; zij wandelden niet naar mijn inzettingen en verwierpen mijn verordeningen - de mens die ze opvolgt, zal daardoor leven. Mijn ten ontheiligden zij ten zeerste, zodat Ik overwoog mijn grimmigheid in de woestijn over hen uit te storten ter vernietiging. ¹⁴ Maar Ik heb gehandeld ter wille van mijn naam, om die niet te ontheiligen voor de ogen van de volken voor wier ogen Ik hen had uitgeleid. ^{15(C)} Toch zwoer Ik hun in de woestijn, dat Ik hen niet zou brengen naar het land dat Ik hun gegeven had, vloeiende van melk en honing - een sieraad is het onder alle landen -, ¹⁶ omdat zij mijn verordeningen verwierpen, niet naar mijn inzettingen wandelden en mijn Sjabbatten ontheiligden, want hun hart ging uit naar hun afgoden. ¹⁷ Maar Ik ontzag hen, zodat Ik hen niet verdief en geen einde aan hen maakte in de woestijn.

¹⁸ Toen zei Ik tot hun zonen in de woestijn: Wandelt niet naar de inzettingen van uw vaderen, onderhoudt hun verordeningen niet en verontreinigt u niet met hun afgoden. ¹⁹ Ik ben **JHWH**, uw God, wandelt naar mijn inzettingen en onderhoudt ijverig mijn verordeningen. ²⁰ Heiligt mijn Sjabbatten, dan zullen deze een teken zijn tussen Mij en u, opdat u weet,

dat Ik, **JHWH**, uw God ben. ²¹ Maar die zonen waren weerspannig tegen Mij; zij wandelden niet naar mijn inzettingen en onderhielden geen enkele van mijn verordeningen - de mens die ze opvolgt, zal daardoor leven. Mijn Sjabbatten ontheiligden zij, zodat Ik overwoog mijn boosheid over hen uit te storten, mijn toorn ten volle over hen te doen komen in de woestijn. ²² Maar Ik trok mijn hand terug en handelde ter wille van mijn naam, om die niet te ontheiligen voor de ogen van de volken voor wier ogen Ik hen had uitgeleid. ^{23(D)} Toch zwoer Ik in de woestijn, dat Ik hen zou verstrooien onder de volken en verspreiden over de landen, ²⁴ omdat zij mijn verordeningen niet opvolgden, mijn inzettingen verwierpen, mijn Sjabbatten ontheiligden en omdat hun ogen gevestigd waren op de afgoden van hun vaderen. ²⁵ Toen gaf Ik hun zelf inzettingen die niet goed waren, en verordeningen waardoor zij niet zouden leven. ²⁶ Ik verontreinigde hen door hun offergaven - doordat zij alle eerstgeborenen door het vuur lieten gaan - om hen te verbijsteren, en opdat zij zouden weten, dat Ik **JHWH** ben.

²⁷ Daarom, mensenzoon, spreek tot het huis van Israël, en zeg tot hen: Zo zegt de Heer **JHWH**: ook hiermee hebben uw vaderen Mij gelasterd, dat zij Mij ontrouw geworden zijn. ²⁸ Toen Ik hen gebracht had naar het land dat Ik gezworen had hun te zullen geven, keken zij naar elke hoge heuvel en naar elke bladerrijke boom en offerden daar hun offers, brachten daar hun ergerlijke offergaven, bereidden daar hun liefelijke reuk en plengden er hun plengoffers. ²⁹ En Ik zei tot hen: Wat is dat voor een hoogte, waarheen u opgaat? Daarom wordt zij Hoogte genoemd tot op de huidige dag.

(A) 20:11 Lev. 18:5. (B) 20:12 Ex. 31:13-17. (C) 20:15 Num. 14:26-35. (D) 20:23 Lev. 26:33.

³⁰Daarom zeg tot het huis van Israël: Zo zegt de Heer **JHWH**: zult u zich op de wijze van uw vaders verontreinigen en hun gruwelen overspelig nalopen? ³¹Ja, door uw offergaven te brengen - uw zonen door het vuur te laten gaan - verontreinigt u zich aan al uw afgoden, tot heden toe, en zou Ik Mij dan door u laten raadplegen, huis van Israël? Zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, Ik laat Mij door u niet raadplegen. ³²En wat u in de zin gekomen is, zal zeker niet gebeuren, namelijk dat u zegt: wij willen aan de volken gelijk worden, gelijk aan de geslachten van de landen, door hout en steen te dienen.

³³Zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, met sterke hand, met uitgestrekte arm en met uitgestorte boosheid zal Ik over u heersen. ³⁴Ik zal u voeren uit het midden van de volken en u bijeenbrengen uit de landen waarin u verstrooid bent, met sterke hand, met uitgestrekte arm en met uitgestorte boosheid. ³⁵Ik zal u brengen naar de woestijn van de volken en daar met u in het oordeel treden, van aangezicht tot aangezicht. ³⁶Zoals Ik met uw vaders in het oordeel ben getreden in de woestijn van het land Egypte, zo zal Ik ook met u in het oordeel treden, luidt het woord van de Heer **JHWH**. ³⁷Ik zal u onder de herdersstaf doen doorgaan en u brengen in de band van het verbond. ³⁸Ik zal de weerspanningen uit u uitzeven en hen die tegen Mij overtreden hebben; wel zal Ik hen leiden uit het land waarin zij als vreemdelingen verblijven, maar in het land van Israël zullen zij niet komen. En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben.

³⁹En u, huis van Israël, zo zegt de Heer **JHWH**, welaan, laat ieder zijn afgoden maar dienen! Maar later, dan zult u naar Mij luisteren en mijn heilige naam niet meer ontheiligen met uw offergaven en

uw afgoden. ⁴⁰Want op mijn heilige berg, op de hoge berg van Israël, luidt het woord van de Heer **JHWH**, daar zal het hele huis van Israël in zijn geheel Mij in het land dienen. Daar zal Ik behagen in hen hebben en daar zal Ik heffingen van u vorderen en het beste van uw gaven, bij alles wat u heiligt. ⁴¹Als in een liefelijke reuk zal Ik behagen in u hebben, wanneer Ik u voer uit het midden van de volken. Dan zal Ik u uit de landen waarin u verstrooid bent, bijeenbrengen en Mij aan u de Heilige betonen voor de ogen van de volken. ⁴²En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben, als Ik u in het land van Israël brengen zal, in het land dat Ik gezworen heb aan uw vaders te geven. ⁴³Daar zult u terugdenken aan alle handel en wandel, waarmee u zich verontreinigt hebt, en van uzelf walgen om al de slechte daden die u bedreven hebt. ⁴⁴En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer Ik ter wille van mijn naam niet met u doen zal naar uw verkeerde wandel en naar uw verdorven handel, huis van Israël, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

Het vuur in het Zuiderland

⁴⁵Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ⁴⁶Mensenkind, keer uw gezicht naar het zuiden, laat uw woorden stromen tegen de Zuiderstreek, profeteer tegen het woudgebied, het Zuiderland, ⁴⁷en zeg tot het woud van het Zuiderland: Hoor het woord van **JHWH**: zo zegt de Heer **JHWH**: zie, Ik steek een vuur in u aan, dat elke groene boom en elke dorre boom in u zal verteren. De laaiende vlam zal niet uitdoven, maar van het zuiden tot het noorden zullen alle aangezichten erdoor verschroeid worden. ⁴⁸En al wat leeft zal zien, dat Ik, **JHWH**, ze ontstoken heb; zij zal niet uitdoven. ⁴⁹Toen zei ik: Ach, Heer **JHWH**, men zegt van mij: spreekt hij niet enkel in raadsels?

*Het zwaard van **JHWH** tegen Jeruzalem*

21¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²Mensenkind, keer uw gezicht naar Jeruzalem, laat uw woorden stromen tegen de heiligdommen, profeteer tegen het land van Israël, ³en zeg tot het land van Israël: Zo zegt **JHWH**: zie, Ik zál u! Ik zal mijn zwaard uit de schede trekken en onder u uitroeien zowel de rechtvaardige als de goddeloze. ⁴Omdat Ik zowel de rechtvaardige als de goddeloze onder u zal uitroeien, daarom zal mijn zwaard de schede verlaten tegen al wat leeft, van zuid tot noord. ⁵En al wat leeft zal weten, dat Ik, **JHWH**, mijn zwaard uit de schede getrokken heb; het zal daarin niet weerkeren.

⁶En u, mensenzoon, zucht als een gebroken man; ja, zucht in hun bijzijn van bittere pijn. ⁷Wanneer zij dan tot u zeggen: Waarover zucht u? zult u antwoorden: Over de boodschap die komt en waarbij het hart van een ieder zal wegsmelten, alle handen zullen verslappen, elke geest zal bang worden en alle knieën van water zullen druipen. Zie, het komt en het gebeurt, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

⁸Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ⁹Mensenkind, profeteer en zeg: Zo zegt **JHWH**: zeg: een zwaard, een zwaard! ¹⁰Het is gescherpt en ook gewet. Om een bloedbad te kunnen aanrichten is het gescherpt, om als een bliksem te kunnen flikkeren is het gewet. Zouden wij ons dan verheugen? - De staf van mijn zoon veracht alle hout. - ¹¹Ja, men liet het wetten, om het ter hand te nemen; het is gescherpt en gewet, het zwaard, om in moordenaarshand te worden gegeven. ¹²Schreeuw het uit en jammer, mensenzoon, want dit is gericht tegen mijn volk; het is gericht tegen alle vorstten van Israël; aan het zwaard zullen zij

overgeleverd worden, zij en mijn volk. Daarom, sla u op de heup. ¹³Want de proef is geleverd; en hoe zal het zijn, als ook de staf die veracht, er niet meer zijn zal? luidt het woord van de Heer **JHWH**. ¹⁴En u, mensenzoon, profeteer en klap in de handen, opdat het zwaard verdubbeld en verdrievoudigd zal worden. Moordend is dat zwaard, een zwaard van grote moord, dat om hen heen suist, ¹⁵opdat het hart siddert en velen neergeveld worden. Bij al hun poorten heb Ik voor het zwaard een slachtplaats gemaakt. Ach, het is gemaakt om te bliksemen; het is gescherpt ter slachting. ¹⁶Snijd scherp; keer u naar rechts; val aan; keer u naar links; overal waarheen uw snede gericht is. ¹⁷En Ik zelf zal in de handen klappen en mijn grimmigheid laten uitwoeden. Ik, **JHWH**, heb het gesproken.

¹⁸Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ¹⁹En u, mensenzoon, teken twee wegen, waarlangs het zwaard van de koning van Babel komen kan; van hetzelfde land zullen beide uitgaan. En zet een richting-aanwijzer; zet er een aan het begin van de weg die naar een stad leidt; ²⁰teken een weg, opdat het zwaard kan komen tegen Rabba van de Ammonieten en ook tegen Juda, naar het versterkte Jeruzalem. ²¹Want de koning van Babel zal aan de tweesprong staan, aan het begin van de twee wegen en waarzeggerij plegen; hij zal de pijlen schudden; hij zal de terafim raadplegen; hij zal de lever bekijken. ²²In zijn rechterhand zal het lot zijn, dat Jeruzalem aanwijst, om er stormrammen op te stellen, om er de mond te openen tot moordgeschreeuw, er de stem te verheffen tot een oorlogskreet, om er stormrammen op te stellen tegen de poorten, een wal op te werpen en een schans te bouwen. ²³Wel is dit in hun ogen een bedrieglijke waarzeggerij -

dure eden zwoeren zij - maar hij zal hun ongerechtigheid in herinnering brengen, opdat zij gegrepen worden.

²⁴Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, omdat u uw ongerechtigheid in herinnering brengt, waardoor uw overtredingen openbaar worden, zodat uw zonden zichtbaar zijn in al uw handelingen - omdat men zich u herinnert, zult u met (stevige) hand gegrepen worden. ²⁵En u onheilige, goddeloze, vorst van Israël, wiens dag komt ten tijde van de eindafrekening, ²⁶zo zegt de Heer **JHWH**: Neem weg die tulband! zet af die kroon! Zo zal het niet blijven. Verhoog wat laag is; verlaag wat hoog is. ²⁷Een puinhoop, een puinhoop, een puinhoop zal Ik ze maken. Maar ook zo zal het niet blijven. Totdat hij komt, die er recht op heeft en aan wie Ik het geven zal.

*Het zwaard van **JHWH**
tegen de Ammonieten*

²⁸U mensenzoon, profeteer en zeg: Zo zegt de Heer **JHWH** over de Ammonieten en over hun gesmaad; zeg: zwaard, zwaard, ontbloot om te slachten, gewet om toe te slaan, om te bliksemen - ²⁹terwijl men voor u bedrieglijke dingen ziet en u leugens voorspelt - om u te zetten op de halzen van goddelozen, onheiligen, van wie de dag komt ten tijde van de eindafrekening - ³⁰Steek het zwaard weer in de schede. In de plaats waar u geschapen bent, in uw land van herkomst zal Ik u richten. ³¹Ik zal mijn grimmigheid over u uitstorten; met het vuur van mijn boosheid zal Ik tegen u blazen en u overgeven in de macht van redeloze mensen die verderf smeden. ³²Voedsel zult u zijn voor het vuur; midden in het land zal uw bloed stromen, en aan u

zal niet meer gedacht worden, want Ik, **JHWH**, heb het gesproken.

Jeruzalems zonden

22 ¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²u mensenzoon, wilt u recht spreken, wilt u de bloedstad oordelen? Houd haar dan al haar verschrikkelijke daden voor. ³Zeg: Zo zegt de Heer **JHWH**: o stad, die in haar midden bloed vergiet, zodat haar tijd komt, en die zich afgoden maakt om zich te verontreinigen; ⁴door het bloed dat u vergiet, bent u schuldig; door de afgoden die u maakt, bent u onrein; u hebt uw dagen nabij gebracht en de grens van uw jaren bereikt. Daarom zal Ik u maken tot een voorwerp van smaad voor de volken en van spot voor alle landen. ⁵Zij, die dicht bij u en die ver van u gelegen zijn, zullen de spot met u drijven, u, berucht om uw onreinheid en vol van wanorde! ⁶Zie, de vorsten van Israël zijn er ieder op uit zoveel mogelijk bloed te vergieten. ⁷(A) In u veracht men vader en moeder; in u doet men de vreemdeling geweld aan, bij u onderdrukt men de wees en de weduwe. ⁸(B) Mijn heilige dingen veracht u, mijn Sjabbatten ontheiligt u. ⁹In uw midden zijn lasteraars er op uit om bloed te vergieten en bij u houdt men offermaaltijden op de bergen; ontucht pleegt men in u. ¹⁰(C) In u ontbloot men de schaamte van zijn vader; in u *verkracht* men een vrouw, die onrein is door haar maandelijkse afzondering. ¹¹De één bedrijft een gruwelijke zonde met de vrouw van zijn naaste; een ander onteert zijn schoondochter door ontucht; weer een ander *verkracht* in u zijn zuster, de dochter van zijn vader. ¹²(D) In u neemt men geschenken aan om bloed te vergieten; rente en woekerwinst

(A) 22:7 a Ex. 20:12; Deut. 5:16. 22:7 b Ex. 22:20,21; Deut. 24:17. (B) 22:8 Lev. 19:30; 26:2.
(C) 22:10 Lev. 18:7-20. (D) 22:12 Ex. 23:8; Deut. 16:19; Ex. 22:24; Lev. 25:36,37; Deut. 23:20.

neemt u en met geweld zet u uw naaste af, maar Mij vergeet u, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

¹³Zie nu, Ik sla Mij in de hand om de onrechtmatige winst die u gemaakt hebt, en om het bloed dat in u vergoten is. ¹⁴Zal uw hart standvastig en zullen uw handen sterk blijven ten tijde dat Ik met u afreken? Ik, **JHWH**, heb het gesproken en Ik zal het doen. ¹⁵Ik zal u verstrooien onder de volken en verspreiden over de landen, en Ik zal uw onreinheid geheel van u wegdoen. ¹⁶Zo zult u door uw eigen toedoen voor het oog van de volken ontwijld worden, en u zult weten, dat Ik **JHWH** ben.

¹⁷Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ¹⁸Mensenkind, het huis van Israël is Mij tot schuim geworden; allen zijn zij koper, tin, ijzer en lood in de smeltoven; stukken zilverschuim zijn zij geworden. ¹⁹Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: Omdat u allen tot schuim geworden bent, daarom, zie, zal Ik u bijeenbrengen in Jeruzalem. ²⁰Zoals zilver, koper, ijzer, lood en tin in de smeltoven bijeengebracht wordt en daaronder het vuur wordt aangeblazen, om het te smelten, zo zal Ik u bijeenbrengen in mijn toorn en in mijn grimmigheid, en Ik zal u erin werpen en smelten. ²¹Ja, Ik zal u verzamelen en onder u het vuur van mijn boosheid aanblazen, en u zult daarin gesmolten worden. ²²Zoals zilver in de smeltoven gesmolten wordt, zo zult u daarin gesmolten worden; en u zult weten, dat Ik, **JHWH**, mijn grimmigheid over u heb uitgestort.

²³Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²⁴Mensenkind, zeg tot het land: u bent een land, dat niet bevochtigd noch door regen is bevloeid in de dagen van de toorn; ²⁵waar de vorsten zijn als een

brullende leeuw, die zijn prooi verscheurt: mensen verslinden zij, schatten en kostbaarheden roven zij weg, het aantal weduwen vermeerderen zij er. ²⁶(A) Zijn priesters doen mijn *Torah* geweld aan en ontwijden mijn heilige dingen; tussen heilig en onheilig maken zij geen onderscheid, het verschil tussen onrein en rein onderwijzen zij niet, en voor mijn Sjabbatten sluiten zij hun ogen; zo word Ik te midden van hen ontheiligd. ²⁷De oversten zijn er als roofgierige wolven, die bloed vergieten en mensen in het verderf storten om zichzelf te bevoorstellen. ²⁸En zijn profeten bepleisteren voor hen met kalk: zij schouwen bedrieglijke dingen en voorspellen leugen; zij zeggen: Zo zegt de Heer **JHWH** - terwijl **JHWH** niet gesproken heeft. ²⁹Het volk van het land maakt zich schuldig aan afpersing en pleegt roof; het onderdrukt de *ellendige* en de arme, en de vreemdeling doet het tegen alle recht geweld aan. ³⁰Ik heb onder hen gezocht naar iemand, die een muur zou kunnen optrekken en voor mijn aangezicht op de bres zou kunnen staan ten behoeve van het land, zodat Ik het niet zou verwoesten, maar Ik heb hem niet gevonden. ³¹Daarom heb Ik mijn boosheid over hen uitgestort; met het vuur van mijn woede heb Ik hen verteerd; hun wandel heb Ik op hun hoofd doen neerkomen - luidt het woord van de Heer **JHWH**.

Ohola en Oholiba

23 ¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²Mensenkind, er waren eens twee vrouwen, dochters van één moeder. ³Zij pleegden ontucht in Egypte; in haar jeugd pleegden zij ontucht; daar werd haar boezem betast en streeelde men haar maagdelijke borsten. ⁴De naam van

(A) 22:26 Lev. 10:10.

de oudste was Ohola en die van haar zuster Oholiba. Zij werden de mijne en brachten zonen en dochters ter wereld. Wat haar namen betreft, Ohola is Samaria en Oholiba is Jeruzalem.

⁵En Ohola pleegde overspel terwijl zij mijn vrouw was; zij hunkerde naar haar minnaars, naar Assur: ⁶hovelingen, bekleed met blauwpurper, landvoogden en stadhouders, hoofd voor hoofd begeerlijke jonge mannen, ruiters te paard. ⁷En zij bedreef haar ontucht met hen allen, de keur van Assurs zonen; met allen, naar wie zij hunkerde, met al hun afgoden, verontreinigde zij zich. ⁸Daarbij heeft zij de ontucht uit haar Egyptische tijd niet opgegeven, want in haar jeugd heeft men haar beslapen, haar maagdelijke borsten gestreeld en ontucht over haar uitgestort. ⁹Daarom heb Ik haar overgegeven in de macht van haar minnaars, in de macht van Assurs zonen, naar wie zij gehunkerd had. ¹⁰Dezen hebben haar schaamte ontbloot, haar zonen en dochters weggenomen en haar zelf met het zwaard gedood. Zo is zij tot een spreekwoord geworden onder de vrouwen, want gericht waren aan haar voltrokken.

¹¹Hoewel haar zuster Oholiba dit zag, ontbrandde zij toch in nog feller hartstocht dan haar zuster en pleegde nog erger ontucht dan zij. ¹²Naar Assurs zonen hunkerde zij: landvoogden en stadhouders, hovelingen, sierlijk uitgedost, ruiters te paard, aantrekkelijke jonge mannen, hoofd voor hoofd. ¹³En Ik zag, dat zij zich verontreinigde; beiden gingen dezelfde weg. ¹⁴Ja, zij pleegde nog meer ontucht; immers, zij zag mannen op de muur getekend, afbeeldingen van Chaldeeën, met menie getekend, ¹⁵aan de heupen met een gordel omgord, met een overhangende tulband op het hoofd; allen er uitzien als rid-

ders, die lijken op mensen uit Babel van de Chaldeeën, hun geboorteland. ¹⁶Zodra zij hen zag, hunkerde zij naar hen, en zond boden tot hen naar Chaldea. ¹⁷En er kwamen Babyloniërs tot haar om liefdesgemeenschap met haar te hebben; zij onteerden haar met hun ontucht, en toen zij door hen onteerd was, keerde zij zich van hen af. ¹⁸Openlijk pleegde zij haar ontucht; zij ontblootte haar schaamte, zodat Ik een afkeer van haar kreeg, zoals Ik een afkeer van haar zusster gekregen had. ¹⁹Ja, zij pleegde nog meer ontucht, denkende aan de dagen van haar jeugd, toen zij ontucht pleegde in het land Egypte. ²⁰Zij hunkerde naar haar minnaars, die zinnelijk waren als ezels en onstuimig in hun drift als paarden. ²¹Ja, u hebt naar de ontucht van uw jeugd gezocht, toen de Egyptenaren uw boezem streelden ter wille van uw jonge borsten.

²²Daarom, Oholiba, zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, Ik zet de minnaars tegen u op, van wie u zich afgekeerd hebt; van alle kanten zal Ik hen tegen u doen optrekken: ²³Babyloniërs en alle Chaldeeën, Pekod, Soa en Koa, met hen alle Assyriërs: begeerlijke jonge mannen, hoofd voor hoofd landvoogden en stadhouders, ridders en aanzienlijken, allen te paard. ²⁴Zij zullen tegen u optrekken met tal van wagens en voertuigen en met een menigte van volken; grote en kleine schilden en helmen zullen zij van alle kanten tegen u aanvoeren. Dan zal Ik hun de rechtszaak voorleggen, en zij zullen recht over u spreken volgens hun gebruiken. ²⁵Ik zal u mijn jaloezie doen voelen, en zij zullen grimmig met u afrekenen; neus en oren zullen zij u afsnijden, en wat van u overblijft, zal door het zwaard vallen. Zij zullen uw zonen en dochters wegnemen en wat van u overblijft, zal door het vuur worden verteerd.

²⁶ Zij zullen u uw klederen uittrekken en uw sieraden ontnemen. ²⁷ Dan zal Ik een eind maken aan uw ontucht en aan uw hoerij uit het land Egypte, zodat u uw ogen naar hen niet meer zult opslaan en aan Egypte niet meer zult denken.

²⁸ Want zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, Ik geef u over in de macht van hen die u haat, in de macht van hen van wie u zich afgekeerd hebt. ²⁹ Zij zullen u met haat bejegenen, al wat u bezit wegnemen en u naakt en bloot achterlaten; uw ontuchtige schaamte zal ontbloot worden - uw ontucht en uw hoerij. ³⁰ Dat zal men u aandoen wegens uw overspel met de volken, omdat u zich verontreinigd hebt met hun afgoden. ³¹ U hebt de weg van uw zuster bewandeld; daarom zal Ik u haar beker in de hand geven.

³² Zo zegt de Heer **JHWH**: De beker van uw zuster zult u drinken, die diepe en wijde en boordevolle beker, u zult worden uitgelachen en bespot. ³³ Met dronkenschap en zorgen zult u vervuld worden; een beker van huivering en ontzetting is de beker van uw zuster Samaria. ³⁴ U zult hem tot de bodem toe uitdrinken, zijn scherven stuk bijten en uw borsten openrijten - want Ik heb het gesproken, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

³⁵ Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, omdat u Mij vergeten en Mij achter uw rug geworpen hebt, draag dan ook uw ontucht en uw hoerij!

³⁶ En **JHWH** zei tot mij: Mensenkind, wilt u Ohola en Oholiba richten? Houd haar dan haar gruwelen voor, ³⁷ want zij hebben overspel bedreven en er kleeft bloed aan haar handen; met haar afgoden hebben zij overspel bedreven en zij hebben hun ook de zonen die zij Mij geboord hadden, tot voedsel gewijd. ³⁸ Bovendien hebben zij Mij dit aangedaan: verontreinigd hebben zij in die tijd mijn

heiligdom, mijn Sjabbatten ontheiligd. ³⁹ Terwijl zij hun zonen voor hun afgoden geslacht hadden, kwamen zij op diezelfde dag naar mijn heiligdom, zodat zij het ontheiligden; ja, zo deden zij in mijn huis. ⁴⁰ Zelfs hebben zij mannen doen komen uit een ver land; nauwelijks was hun een bode gezonden of zij kwamen, degenen, voor wie u zich gebaad, uw ogen geverfd en u met sieraden getooid had; ⁴¹ u zat op een pronkbed, en daarvoor stond de tafel toebe-reid, waarop u mijn wierook en mijn olie had gezet. ⁴² Er was het gedruis van een zorgeloze menigte, en dronkaards uit de woestijn mengden zich onder mannen uit de elite van het volk. Zij deden armbanden aan hun armen en zetten een sierlijke kroon op hun hoofd. ⁴³ Toen dacht Ik: Bedrijft die uitgebloei-de vrouw nog overspel? Zal men zelfs met haar nog ontucht plegen? ⁴⁴ Men ging naar haar als naar een hoer; zo ging men naar Ohola en Oholiba, die ontuchtige vrouwen. ⁴⁵ Maar rechtschapen mannen zullen haar richten volgens het recht dat toegepast wordt op vrouwen die overspel doen, en op vrouwen die bloed vergieten, want overspeelsters zijn zij en bloed kleeft er aan haar handen.

⁴⁶ Want zo zegt de Heer **JHWH**: Doe een menigte tegen haar optrekken en geef haar over ter mishandeling en ter plundering; ⁴⁷ deze menigte zal haar stenigen en haar met zwaarden in stukken hakken, haar zonen en haar dochters doden, en haar huizen met vuur verbranden. ⁴⁸ En Ik zal aan de ontucht in het land een eind maken; alle vrouwen zullen de waarschuwing ter harte nemen, om niet te doen naar uw ontucht. ⁴⁹ Uw ontucht zal men over u brengen, en u zult de zonden van uw afgoderij dragen. En u zult weten, dat Ik de Heer **JHWH** ben.

Jeruzalem een roestige pot

24¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij in het negende jaar, in de tiende maand, op de tiende van de maand: ^{2(A)}Mensenkind, schrijf de naam van deze dag op, deze dag: vandaag heeft de koning van Babel zich op Jeruzalem geworpen.

³Houd nu aan het weerspannige geslacht een gelijkenis voor en zeg tot hen: Zo zegt de Heer **JHWH**: zet de pot op, zet op! Giet er water in. ⁴Doe de stukken vlees erin, alle goede stukken, lende en schouder; vul hem met de beste beenderen, ⁵neem het beste van het kleinvee. Stapel het hout eronder op. Laat het heel heet worden, zodat ook de beenderen gaan koken.

⁶Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: wee de bloedstad, de pot waarin roest is en waar de roest niet van is afgegaan. Haal stuk voor stuk eruit, zonder dat het lot erover valt. ⁷Want het vergoten bloed blijft in haar; op een kale rots heeft zij het gestort; zij heeft het niet op de aarde uitgegoten om het door stof te doen bedekken. ⁸Om grimmigheid te verwekken en wraak te nemen heb Ik het vergoten bloed op een kale rots gestreken, zodat het niet bedekt kon worden.

⁹Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: wee de bloedstad! Ikzelf wil de vuurhaard groot maken. ¹⁰Maak een grote stapel hout; ontsteek het vuur; laat het vlees gaar worden, doe het vleesnat koken, laat de beenderen verbranden. ¹¹Zet de pot leeg op de kolen, dat hij heet wordt en zijn koper gloeiend, opdat wat er onrein in is, zal wegsmelten en de roest zal verdwijnen. ¹²Hij heeft alle moeite vergeefs doen blijven, zijn dikke roestlaag ging er niet af; in het vuur met zijn roest!

¹³Om uw ontuchtige onreinheid, omdat Ik u heb willen reinigen, maar u zich niet reinigen liet, daarom zult u niet meer rein worden van uw onreinheid, totdat Ik mijn grimmigheid tegen u heb laten woeden. ¹⁴Ik, **JHWH**, heb het gesproken. Het zal komen, en Ik zal het doen. Ik zal noch ophouden noch sparen noch medelijden tonen. Naar uw handel en wandel zal men u oordelen, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

Geen rouw over de val van Jeruzalem

¹⁵Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ¹⁶Mensenkind, zie, Ik neem de lust van uw ogen door een plotselinge slag van u weg, maar u zult geen dodenklacht aanheffen, u zult niet huilen noch tranen storten. ¹⁷Kerm in stilte; dodenrouw zult u niet bedrijven; bind uw hoofddoek om, doe uw schoenen aan uw voeten, bedek uw bovenlip niet, en eet het brood niet, dat de mensen u brengen. ¹⁸'s Morgens nu sprak ik tot het volk, 's avonds stierf mijn vrouw. En op de volgende morgen deed ik, zoals mij bevolen was. ¹⁹Toen zei het volk tot mij: Wilt u ons niet meedelen, wat het ons te zeggen heeft, dat u dit doet? ²⁰Daarop zei ik tot hen: Het woord van **JHWH** is tot mij gekomen: ²¹zeg tot het huis van Israël: zo zegt de Heer **JHWH**: zie, Ik ontheilig mijn heiligdom, uw sterkte, waarop u trots bent, de lust van uw ogen en het verlangen van uw ziel; uw zonen en dochters, die u achtergelaten hebt, zullen door het zwaard vallen. ²²En u zult doen, zoals ik gedaan heb: uw bovenlip zult u niet bedekken en het brood niet eten, dat de mensen u brengen, ²³uw hoofddoeken zult u om het hoofd dragen en uw schoenen aan de voeten. U zult geen dodenklacht aanheffen noch huilen, maar weg-

(A) 24:2 2Kon. 25:1; Jer. 52:4.

kwijnen in uw ongerechtigheid en de één tegen de ander jammeren. ²⁴Ezechiël zal u tot een zinnebeeld zijn; juist zoals hij doet, zult u doen, wanneer het komt; en u zult weten, dat Ik de Heer **JHWH** ben.

²⁵En wat u betreft, mensenzoon, voorwaar, in de tijd waarin Ik hun sterkte van hen zal wegnemen, de luister waarin zij zich verheugen, de lust van hun ogen en het verlangen van hun ziel, hun zonen en dochters, - ²⁶in die dagen zal een vluchteling tot u komen om het u te boodschappen. ²⁷Op die dag zal uw mond geopend worden bij de komst van de vluchteling; dan zult u spreken en niet meer stom zijn. Zo zult u hun tot een zinnebeeld zijn, en zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben.

Profetie tegen de Ammonieten

25 ^{1(A)} Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²Mensenkind, keer uw gezicht naar de Ammonieten, profeteer tegen hen, ³zeg tot de Ammonieten: hoort het woord van de Heer **JHWH**: zo zegt de Heer **JHWH**: omdat u ha! geroepen hebt over mijn heiligdom, toen het ontwaard werd, en over het land van Israël, toen het verwoest werd, en over het huis van Juda, toen het in ballingschap ging, ⁴daarom, zie, Ik geef u aan de stammen van het Oosten ten eigendom; die zullen hun tentenkampen in u opslaan en in u hun verblijfplaatsen kiezen; die zullen uw vruchten opeten, die zullen uw melk opdrinken. ⁵Ik zal Rabba tot een weide voor kamelen maken en de (steden der) Ammonieten tot een rustplaats voor kleinvee; en u zult weten, dat Ik **JHWH** ben.

⁶Want zo zegt de Heer **JHWH**: Omdat u in de handen geklapt en met uw voeten gestampt hebt en u vol bitter leedvermaak vrolijk gemaakt hebt over het land van Israël, ⁷daarom, zie, Ik strek mijn hand tegen u uit, en zal u ten buit geven aan de volken, u uitroeien uit de natiën en u doen verdwijnen uit de rij van de landen; Ik zal u vernietigen. En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben.

Profetie tegen Moab

^{8(B)} Zo zegt de Heer **JHWH**: Omdat Moab en Seir gezegd hebben: zie, het huis van Juda is als alle andere volken, ⁹daarom, zie, Ik zal de berghellingen van Moab doen blootliggen, zodat er geen steden meer zijn, geen enkele uitgezonderd - het sieraad van het land: Bet-Hajjesimot, Baäl-Meon en Kirjataim. ¹⁰Aan de stammen van het Oosten zal Ik het in bezit geven, tezamen met het gebied van de Ammonieten, zodat onder de volken niet meer aan de Ammonieten gedacht zal worden, ¹¹en Ik aan Moab gericht voltrekken zal; en zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben.

Profetie tegen Edom

^{12(C)} Zo zegt de Heer **JHWH**: Omdat Edom wraakzuchtig gehandeld heeft tegen het huis van Juda, en het een zware schuld op zich geladen heeft door zich op hen te wreken, ¹³daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: Ik strek mijn hand uit tegen Edom en zal er mens en dier uitroeien; Ik zal het tot een puinhoop maken van Teman af tot Dedan toe; door het zwaard zullen zij vallen. ¹⁴En mijn wraak op Edom zal Ik leggen in de hand van mijn volk Israël; dat zal Edom behandelen

(A) **25:1** Jer. 49:1-6; Eze. 21:33-37; Amos 1:13-15; Zef. 2:8-11. (B) **25:8** Jes. 15:1-16:14; 25:10-12; Jer. 48:1-47; Amos 2:1-3; Zef. 2:8-11. (C) **25:12** Jes. 34:5-17; 63:1-6; Jer. 49:7-22; Eze. 35:1-15; Amos 1:11,12; Ob. 1:1-14; Mal. 1:2-5.

naar de eis van mijn toorn en van mijn grimmigheid; zij zullen mijn wraak leren kennen, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

Profetie tegen de Filistijnen

15(A) Zo zegt de Heer **JHWH**: Omdat de Filistijnen wraakzuchtig gehandeld hebben door met bitter leedvermaak wraak te nemen en in eeuwigdurende vijandschap te verdelen, **16** daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: zie, Ik strek mijn hand uit tegen de Filistijnen, Ik zal die Keretieten uitroeien en zelfs het overblijfsel aan het strand van de zee te gronde richten; **17** Ik zal geweldige wraak aan hen oefenen met grimmige straffen. En zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer Ik mijn wraak over hen breng.

Profetie tegen Tyrus

26 **1(B)** In het elfde jaar nu, op de eerste van de maand, kwam het woord van **JHWH** tot mij: **2** Mensenkind, omdat Tyrus van Jeruzalem gezegd heeft: ha! verbroken is zij, die deur van de volken; naar mijn kant staat zij open; nu zij vernield is, krijg ik volop; **3** daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: zie, Ik zal u, Tyrus! Vele volken duw Ik tegen u op, zoals de zee haar golven opstuwt. **4** Die zullen de muren van Tyrus vernielen en zijn torens omverhalen; ook het puin zal Ik eruit wegvegen en het maken tot een kale rots. **5** Een droogplaats voor netten zal het worden midden in de zee, want Ik heb het gesproken, luidt het woord van de Heer **JHWH**. Het zal de volken ten buit worden **6** en de dochters op het vasteland zullen met het

zwaard gedood worden; en zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben.

7 Want zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, tegen Tyrus breng Ik van uit het noorden Nebukadressar, de koning van Babel, de koning der koningen, met paarden, wagens, ruiters en met een geweldige menigte voetvolk. **8** Uw dochters op het vasteland zal hij met het zwaard doden. Hij zal tegen u een schans oprichten, een wal opwerpen en een schilddak opstellen. **9** Het gebeuk van zijn stormrammen zal hij tegen uw muren richten en uw torens met zijn breekijzers afbreken. **10** De menigte van zijn paarden zal u met stofwolken overdekken. Van het rumoer van de ruiters, van de wielen en van de strijdagens zullen uw muren schudden, als hij uw poorten binnentrekt, zoals men binnentrekt in een veroverde stad. **11** Met de hoeven van zijn paarden zal hij al uw straten stukstampen; uw inwoners zal hij met het zwaard doden, uw sterke zuilen zullen ter aarde vallen. **12** Uw bezit zullen zij roven en uw handelswaren buitmaken, uw muren omverhalen, uw kostbare huizen afbreken, uw stenen, balken en puin in het water werpen. **13(C)** Ik zal een einde maken aan het geklank van uw liederen, het geluid van uw citers zal niet langer worden gehoord. **14** Ik zal u maken tot een kale rots; een droogplaats voor netten zult u worden, u zult niet meer worden herbouwd. Want Ik, **JHWH**, heb het gesproken, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

15 Zo zegt de Heer **JHWH** tot Tyrus: Zullen de kustlanden niet beven van het gedreun van uw val, als de gewonden kermen en de moord in uw midden woedt? **16(D)** Ja, alle vorsten van de zee zullen

(A) 25:15 Jes. 14:29-31; Jer. 47:1-7; Joël 3:4-8; Amos 1:6-8; Zef. 2:4-7; Zac. 9:5-7. **(B)** 26:1 Jes. 23:1-18; Joël 3:4-8; Amos 1:9,10; Zac. 9:1-4; Mat. 11:21,22; Luk. 10:13,14. **(C)** 26:13 Opb. 18:22. **(D)** 26:16 Opb. 18:9,10.

van hun tronen afdalen, hun mantels afleggen en hun kleurig geborduurd kleeding uittrekken; in schrik zullen zij zich hullen; zij zullen op de grond gaan zitten en voortdurend beven in ontzetting over u. ¹⁷Dan zullen zij een klaaglied over u aanheffen en tot u zeggen: Hoe bent u, o volkrijke, uit de zee verdwenen, u hoog geroemde stad, die machtig was ter zee, zij en haar inwoners, die schrik inboezemden aan alle omwonenden. ¹⁸Nu sidderen de kustlanden in de dagen van uw val; ja, de kustlanden aan de zee zijn ontzet vanwege uw ondergang.

¹⁹Want zo zegt de Heer **JHWH**: Wanneer Ik u maken zal tot een verwoeste stad, als de steden die ontvolkt zijn; wanneer Ik de vloed over u zal doen opkomen en de grote wateren u zullen bedekken, ²⁰dan zal Ik u doen neerdalen met hen die in het graf neerdalen bij de mensen van de voortijd; Ik zal u doen wonen in de onderwereld bij de puinhopen uit de voortijd, met hen die in het graf neerdalen, opdat u niet meer bewoond wordt, en niet meer herrijst in het land van de levenden. ²¹(A) Tot een voorwerp van verschrikking zal Ik u maken en u zult niet meer zijn. Dan zult u gezocht, maar in eeuwigheid niet meer gevonden worden, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

Klaaglied over Tyrus

27¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²U, mensenzoon, hef een klaaglied aan over Tyrus, ³en zeg tot Tyrus, dat gelegen is aan de toegangen tot de zee, dat als de koopstad van de volken op vele kustlanden handel drijft: zo zegt de Heer **JHWH**: Tyrus, u dacht: volmaakt mooi ben ik.

⁴Midden in zee lag uw gebied, uw bouwmeesters maakten u van een volkomen schoonheid.

⁵Cipressen van de Senir gebruikten zij voor de bouw van uw hele romp; een ceder haalden zij van de Libanon om er uw mast van te vervaardigen.

⁶Eiken van Basan gebruikten zij om uw roeiriemen te maken. Uw dek maakten zij van ivoor, gevat in dennenhout uit de kustlanden van de Kittiers.

⁷Kleurig geborduurd fijn linnen uit Egypte was uw zeildoek: tot zeil diende het u. Blauwpurper en roodpurper uit de kustlanden van Elisa was uw bedekking.

⁸Inwoners van Sidon en Arwad waren uw roeiers; uw bekwaamste mannen, o Tyrus, waren aan boord: uw matrozen waren zij.

⁹De oudsten en wijzen van Gebal voeren op u als scheepstimmerlieden. Alle zeeschepen met hun bemanning lagen in u om uw koopwaar te ruilen. ¹⁰Perzen, Lydiërs en Puteeërs dienden in uw leger als uw strijders; schild en helm hingen zij binnen u op; zij zetten u luister bij. ¹¹Mannen uit Arwad en Chelek stonden overal op uw muren, en Gammadieten op uw torens; hun schilden hingen zij overal aan uw muren; zij maakten uw schoonheid volkomen.

¹²Tarsis dreef handel met u, vanwege de overvloed aan allerlei goederen; zilver, ijzer, tin en lood leverde het voor uw waren. ¹³Jawan, Tubal en Mesek handelden met u; slaven en koperwerk leverden zij voor uw koopwaar. ¹⁴Uit Bet-Togarma leverde men paarden, rijdieren en muil dieren voor uw waren. ¹⁵De Dedanieten dreven handel met u; talrijke kustlanden waren uw afzetgebied; ivoor en ebbenhout brachten zij u als schatting. ¹⁶Aram dreef handel met u

(A) 26:21 Opb. 18:21.

ter wille van uw vele maaksels; hematiet, roodpurper, kleurig geborduurde gewaden, linnen, parelmoer en robijnen leverden zij u voor uw produkten. ¹⁷Juda en het land Israël dreven handel met u; tarwe van Minnit, mirre, honing, olie en balsem leverden zij voor uw koopwaren. ¹⁸Damascus dreef handel met u om uw vele maaksels, vanwege de overvloed aan vele goederen, om wijn van Chelbon en wol van Sachar. ¹⁹Wedan en Jawan uit Uzzal leverden gesmeed ijzer voor uw produkten; kassie en kalmoes waren onderdeel van uw koopwaren. ²⁰Dedan dreef handel met u in dekkleden voor ruiters; ²¹Arabië en al de vorsten van Kedar stonden met u in handelsverkeer; zij dreven handel met u in lammeren, rammen en bokken. ²²De kooplieden van Seba en Rama dreven handel met u: het fijnste van alle specerijen, allerlei edelgesteente en goud leverden zij voor uw waren. ²³Haran, Kanne en Eden, de kooplieden van Seba, Assur, Kilmad dreven handel met u. ²⁴Zij handelden met u op uw markt in staatsiegewaden, blauwpurperen en kleurig geborduurde mantels, in bont geweven tapijten, in gevlochten kabeltouwen. ²⁵(A) Schepen van Tarsis brachten u de koopwaar aan. Volgeladen en zwaar bevracht lag u midden in de zee.

²⁶Op wijde wateren brachten u uw roeiers - de oostenwind verbreekt u midden in zee.

²⁷Uw rijkdom en uw waren, uw koopwaar, uw schepelingen en matrozen, uw scheepstimmerlieden en handelaars, en al uw strijders die zich op u bevinden, ja heel de bemanning die aan boord is - zij zinken weg in het hart van de zee, op de dag van uw ondergang.

²⁸Van het angstgeschreeuw van uw matrozen beven de opgezweeptе golven.

²⁹Nu verlaten hun schepen allen die de riemen hanteren, de schepelingen, al de zeevaarders: zij gaan aan land.

³⁰Luid treuren zij over u en jammeren bitter, zij werpen stof op hun hoofd en wentelen zich in as.

³¹Omwille van u scheren zij zich kaal en omgorden zij zich met rouwgewaad; in bitter leed in hun ziel huilen zij over u - een bittere rouwklacht!

³²Jammerend heffen zij een klaaglied over u aan, een klaagzang zingen zij over u: wie is als Tyrus, de verwoeste, midden in de zee?

³³Toen uw waren kwamen van de zee, hebt u vele volken verzadigd; met uw vele goederen en uw koopwaren hebt u de koningen van de aarde rijk gemaakt.

³⁴Nu bent u in stukken gebroken, weggevaagd van de zee, verzwolgen in waterdiepten; uw koopwaar en al uw opvaarenden - weggezonken zijn zij met u.

³⁵Alle bewoners van de kustlanden ontzetten zich over u; hun koningen zijn door huivering bevangen, verwrongen is hun gezicht.

³⁶De kooplieden onder de volken fluiten u uit, een verschrikking bent u geworden, verdwenen bent u - voor altijd!

Profetie over de vorst van Tyrus

28¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²Mensenkind, zeg tot de vorst van Tyrus: zo zegt de Heer **JHWH**: omdat uw hart hoogmoedig geworden is en u zegt: ik ben een god, een godenwoning bewoon ik midden in zee, - terwijl u een mens bent en geen god - en u in uw hart uzelf gelijkstelt met een god; ³voorzeker, u bent wijzer dan Daniël, geen geheim is voor u verbor-

(A) 27:25 Opb. 18:11-19.

gen; ⁴ door uw wijsheid en uw inzicht hebt u zich een vermogen verworven en goud en zilver verzameld in uw schatkamers; ⁵ door uw wijs beleid bij de handel hebt u uw vermogen vermeerderd, en uw hart is trots geworden op uw vermogen. ⁶ Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, omdat u in uw hart uzelf gelijkgesteld hebt met een god, ⁷ daarom, zie, Ik breng vreemdelingen over u, de gewelddadigste van de volken; die zullen hun zwaarden trekken tegen de luister van uw wijsheid en uw glans ontwijden. ⁸ In het graf zullen zij u doen neerdalen, u zult de bittere dood van de gesneuvelden sterven, midden in zee. ⁹ Zult u dan nog zeggen: ik ben een god - terwijl u een mens bent en geen god - als u staat tegenover hem die u doodt en in de macht bent van wie u neerslaan? ¹⁰ De dood van de onbesnedenen zult u sterven door de hand van vreemdelingen, want Ik heb het gesproken, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

Klaaglied over de vorst van Tyrus

¹¹ Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ¹² Mensenkind, hef een klaaglied aan over de koning van Tyrus en zeg tot hem: zo zegt de Heer **JHWH**: Volmaakt bent u van gestalte, vol van wijsheid, volkomen schoon.

¹³ In Eden was u, Gods hof; allerlei edelgesteente overdekte u: rode jaspis, chrysoliet en prasem, turkoois, chrysopraas en nefriet, lazuursteen, hematiet en malachiet. Van goud was het werkstuk, waarin zij waren gevat en aan u vastgemaakt; toen u geschapen werd, waren zij gereed.

¹⁴ U was een beschermende cherub met uitgespreide vleugels; Ik had u een plaats gegeven: u was op de heilige berg van de

goden, wandelend te midden van vlam-mende stenen.

¹⁵ Onberispelijk was u in uw wandel, vanaf de dag dat u geschapen werd, totdat er onrecht in u werd gevonden: ¹⁶ door uw uitgebreide handel bent u vervuld geraakt met geweld en kwam u tot zonde. Van de berg van de goden verbande Ik u en deed u weg, u beschermende cherub, van tussen de vlam-mende stenen.

¹⁷ Uw hart was trots op uw schoonheid, met uw luister hebt u ook uw wijsheid te niet doen gaan. Ter aarde wierp Ik u neer, en maakte u tot een schouwspel voor koningen om met leedvermaak naar u te zien.

¹⁸ Door uw vele ongerechtigheden, door het onrecht bij uw koophandel, hebt u uw heiligdommen ontwijd. Vuur deed Ik oplaaien uit uw midden - dat verteerde u! Ik maakte u tot as op de grond voor de ogen van allen die u zagen.

¹⁹ Allen die onder de volken u kennen, ontzetten zich over u; een verschrikking bent u geworden, verdwenen bent u - voor altijd!

Profetie tegen Sidon

^{20(A)} Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²¹ Mensenkind, keer uw gezicht naar Sidon, profeteer daartegen en zeg: ²² zo zegt de Heer **JHWH**: zie, Ik zàl u, Sidon! In uw midden zal Ik Mij verheerlijken; en zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer Ik gericht en aan die stad voltrek en Mij aan haar de Heilige betoon. ²³ Ik zal daarin de pest zenden, bloed op haar straten; doden zullen daar vallen door het zwaard dat aan alle kanten tegen haar gericht is. En zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben. ²⁴ Maar het huis

(A) **28:20** Joël 3:4-8; Zac. 9:1,2; Mat. 11:21,22; Luk. 10:13,14.

van Israël zal geen stekende doorn noch pijnlijke distel meer hebben onder alle omwonenden die hen verachten. En zij zullen weten, dat Ik de Heer **JHWH** ben.

²⁵ Zo zegt de Heer **JHWH**: Als Ik het huis van Israël bijeen verzamel uit de natiën, in wier land zij verstrooid zijn, dan zal Ik Mij voor de ogen van de volken aan hen de Heilige betonen, en zij zullen wonen in hun land, dat Ik aan mijn knecht Jakob gegeven heb. ²⁶ Zij zullen daar veilig wonen en huizen bouwen en wijngaarden planten; ja veilig zullen zij wonen, terwijl Ik oordelen voltrek aan allen uit hun omgeving, die hen veracht hebben. En zij zullen weten, dat Ik, **JHWH**, hun God ben.

Profetie tegen Egypte

29 ^{1(A)} In het tiende jaar, in de tiende maand, op de twaalfde van de maand, kwam het woord van **JHWH** tot mij: ² Mensenkind, keer uw gezicht naar Farao, de koning van Egypte, en profeteer tegen hem en tegen geheel Egypte. ³ Spreek en zeg: zo zegt de Heer **JHWH**: zie, Ik zàl u, Farao, koning van Egypte! U machtig monster, dat ligt te midden van uw Nijlarmen, dat zegt: van mij zijn mijn Nijlarmen, zelf heb ik ze voor mij gemaakt.

⁴ Haken ga Ik slaan in uw kaken, de vissen van uw Nijlarmen zal Ik aan uw schubben doen vastkleven; dan zal Ik u ophalen uit uw Nijlarmen met al de vissen van uw Nijlarmen, die aan uw schubben vastkleven; ⁵ en Ik zal u neerwerpen in de woestijn, u met al de vissen van uw Nijlarmen. Op het open veld zult u neervallen; u zult niet opgeraapt noch weggehaald worden; aan de dieren van de aarde en aan de vogels van de hemel geef Ik u tot voedsel. ^{6(B)} En alle in-

woners van Egypte zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, want zij zijn voor het huis van Israël een rietstaf: ⁷ grijpt dit u met de hand vast, dan knakt u en scheurt bij u allen de schouder open; leunen zij op u, dan breekt u en brengt de heup van hen allen aan het wankelen. ⁸ Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, zie, Ik breng een zwaard over u, Ik ga mens en dier uit u uitroeien, ⁹ zodat het land Egypte wordt tot een woestenij en een puinhoop, en zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben. Omdat u gezegd hebt: van mij is de Nijl, zelf heb ik hem gemaakt, ¹⁰ zie, daarom keer Ik Mij tegen u en tegen uw Nijlarmen en zal Ik het land Egypte tot een volkomen puinhoop maken, een wildernis van Migdol af tot Syene toe, tot aan de grens van Ethiopië. ¹¹ Geen mensenvoet zal erdoorheen trekken, zelfs geen dierenpoot zal erdoorheen trekken; het zal onbewoond blijven, veertig jaar. ¹² Ik zal het land Egypte maken tot een woestenij te midden van verwoeste landen; zijn steden zullen een woestenij zijn te midden van verdelgde steden, veertig jaar; Ik zal de Egyptenaren onder de volken verstrooien en hen verspreiden over de landen.

¹³ Want zo zegt de Heer **JHWH**: na verloop van veertig jaar zal Ik de Egyptenaren bijeen verzamelen uit de volken, in wier land zij verstrooid zijn. ¹⁴ En Ik zal een keer brengen in het lot van de Egyptenaren en hen doen terugkeren naar het land Patros, naar hun land van herkomst, en daar zullen zij een onbeduidend koninkrijk zijn. ¹⁵ Het zal het onbeduidendste onder de koninkrijken zijn, zodat het zich niet meer boven de volken verheffen kan. Ik zal hen klein maken, zodat zij niet heersen over de volken. ¹⁶ Dan zal het niet meer het

(A) 29:1 Jes. 19:1-25; Jer. 46:2-26. (B) 29:6 Jes. 36:6.

vertrouwen kunnen uitmaken van het huis van Israël, een vertrouwen, dat aan schuld herinnert, wanneer zij zich achter hen scharen. En zij zullen weten, dat Ik de Heer **JHWH** ben.

¹⁷In het zevenentwintigste jaar, in de eerste maand, op de eerste van de maand, kwam het woord van **JHWH** tot mij: ¹⁸Mensenkind, Nebukadressar, de koning van Babel, heeft zijn leger een zware strijd laten voeren tegen Tyrus: alle hoofden zijn kaal geworden en alle schouders ontveld, maar noch hem noch zijn leger is uit Tyrus enig loon ten deel gevallen voor de strijd die hij daartegen gevoerd heeft. ¹⁹Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, zie, ik ga aan Nebukadressar, de koning van Babel, het land Egypte geven, om daaruit de rijkdom weg te voeren, buit te behalen en roof te plegen: dat zal het loon zijn voor zijn leger. ²⁰Als vergoeding voor zijn dienst zal Ik hem het land Egypte geven, want zij hebben voor Mij gewerkt, luidt het woord van de Heer **JHWH**. ²¹In die dagen zal Ik voor het huis van Israël een hoorn doen opkomen, en aan u zal Ik vrijmoedigheid geven om te midden van hen te spreken. En zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben.

Het oordeel over Egypte

30 ¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²Mensenkind, profeteer en zeg: zo zegt de Heer **JHWH**: jammer: ach, die dag! ³Want nabij is de dag, ja, nabij is een dag van **JHWH**, een dag van wolken, het uur van de volken zal het zijn. ⁴Een zwaard zal in Egypte komen; siddering zal er zijn in Ethiopië, wanneer er doden vallen in Egypte, en wanneer men zijn rijkdom wegneemt en zijn fundamenten worden vernield. ⁵Ethiopië, Put, Lud, heel de gemengde bevolking, Kub en de zonen van het met hen verbon-

den land zullen met hen door het zwaard vallen.

⁶Zo zegt **JHWH**: Zij die Egypte steunen, zullen vallen; zijn trotse kracht zal neerzinken. Van Migdol tot Syene toe zullen zij daar door het zwaard vallen, luidt het woord van de Heer **JHWH**. ⁷Verwoest zal het liggen te midden van verwoeste landen, zijn steden te midden van verdelgde steden. ⁸En zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer Ik vuur breng in Egypte en al zijn helpers vernietigd worden. ⁹In die dagen zullen boden van Mij uitgaan op schepen, om het onbezorgde Ethiopië schrik aan te jagen, en er zal siddering onder hen zijn op de dag van Egypte. Want zie - het komt!

¹⁰Zo zegt de Heer **JHWH**: Ja, Ik zal een einde maken aan de drommen van Egypte door de hand van Nebukadressar, de koning van Babel. ¹¹Hij en zijn volk, de gewelddadigste van de volken, worden aangevoerd om het land te verwoesten; zij zullen hun zwaarden tegen Egypte trekken en het land met doden vullen. ¹²Ik zal de Nijlarmen droogleggen en het land aan booswichten overgeven; Ik zal het land, met al wat erop is, verwoesten door de hand van vreemden. Ik, **JHWH**, heb het gesproken.

¹³Zo zegt de Heer **JHWH**: Ja, Ik zal de afgoden vernietigen en de schijngoden uit Nof doen verdwijnen; er zal geen Egyptische vorst meer zijn. En Ik zal vrees brengen over het land Egypte, ¹⁴Patros verwoesten, vuur leggen in Soan en gerichten voltrekken aan No. ¹⁵Ik zal mijn grimmigheid uitstorten over Sin, de vesting van Egypte, en Ik zal de menigte van No uitroeien. ¹⁶Vuur zal Ik leggen in Egypte. Sin zal hevig beven; in No zullen bressen geslagen worden; en wat Nof betreft: vijanden bij dag! ¹⁷De jonge mannen van Awen en Pi-Beset zullen door het zwaard vallen en

zij zelf zullen in gevangenschap gaan. ¹⁸In Tachpanches zal de dag verduisterd worden, wanneer Ik daar de Egyptische macht verbreek. Vernietigd wordt daarin zijn trotse sterkte; een wolk zal het bedekken en zijn dochters zullen in gevangenschap gaan. ¹⁹Zo zal Ik gerichten voltrekken aan Egypte; en zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben.

²⁰In het elfde jaar, in de eerste maand, op de zevende van de maand, kwam het woord van **JHWH** tot mij: ²¹Mensenkind, de arm van Farao, de koning van Egypte, heb Ik gebroken; zie, hij zal niet ter genezing verbonden worden door hem met een zwachtel te omwikkelen, zodat hij weer sterk genoeg wordt om het zwaard te grijpen. ²²Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, zie Ik keer Mij tegen Farao, de koning van Egypte, en breek zijn armen, zowel de gezonde als de gebroken, en Ik doe hem het zwaard uit de hand vallen. ²³Ik zal de Egyptenaren verstrooien onder de volken en hen verspreiden over de landen. ²⁴De armen van de koning van Babel zal Ik sterk maken en mijn zwaard in zijn hand geven, maar de armen van Farao zal Ik breken, zodat hij voor hem kermen zal met het gekerm van een dodelijk gewonde. ²⁵Ja, de armen van de koning van Babel maak Ik sterk, maar de armen van Farao zullen neerzinken; en zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer Ik mijn zwaard in de hand van de koning van Babel geef en hij het over het land Egypte zwaait. ²⁶Ik zal de Egyptenaren verstrooien onder de volken en hen verspreiden over de landen. En zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben.

*Assur, waarschuwend
voorbeeld voor Egypte*

31 ¹In het elfde jaar, in de derde maand, op de eerste van de maand, kwam het woord van **JHWH** tot mij: ²Mensenkind, zeg tot Farao, de koning van Egypte, en tot zijn mensenmenigte: aan wie bent u in uw grootheid gelijk? ³Zie, Assur was een ceder op de Libanon, mooi van takken, met schaduwwijk loof, hoog van stam; zijn top reikte tot in de wolken. ⁴Water maakte hem groot, de vloed uit de diepte deed hem hoog worden; die liet zijn stromen vloeien rondom de plaats waar hij geplant was, en deed zijn geulen uitgaan naar alle bomen van het veld. ⁵Daardoor werd zijn stam hoger dan alle andere bomen van het veld; zijn twijgen werden talrijk en zijn takken lang door de overvloed van water, terwijl hij opschoot. ⁶In zijn twijgen nestelden alle vogels van de hemel, onder zijn takken wierpen alle dieren van het veld hun jongen, in zijn schaduw woonden alle grote volken. ⁷Mooi was hij door zijn grootte, door de lengte van zijn takken, want zijn wortel reikte tot aan een overvloed van water. ⁸(A) Ceders in Gods tuin evenaarden hem niet, cipressen waren niet te vergelijken met zijn twijgen, en platanen haalden niet bij zijn takken; geen boom in Gods tuin was hem gelijk in schoonheid. ⁹Mooi had Ik hem gemaakt met zijn overvloed van takken; alle bomen van Eden die in Gods tuin stonden, waren jaloers op hem.

¹⁰Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, omdat hij hoog van stam geworden was en zijn top tot in de wolken had gestoken, en omdat zijn hart hoogmoedig was geworden op zijn hoogte, ¹¹daarom

(A) 31:8 Gen. 2:9.

gaf Ik hem over aan een machtige onder de volken, die hem ten volle deed naar zijn goddeloosheid; Ik verstootte hem.

¹²Vreemden, de gewelddadigste van de volken, velden hem en deden hem neerstorten; op de bergen en in alle dalen vielen zijn takken, zijn twijgen braken in alle beekbeddingen van de aarde, alle volken van de aarde trokken weg uit zijn schaduw en lieten hem liggen.

¹³Alle vogels van de hemel zetten zich neer op zijn omgevallen stam, en tussen zijn takken legerden alle dieren van het veld - ¹⁴opdat geen boom aan het water zich meer hoogmoedig zal opstellen op zijn hoogte of zijn top tot in de wolken steekt, en opdat de waterdrinkers in hun trots zich niet verbeelden in eigen kracht te kunnen staan. Want zij zijn allen aan de dood overgegeven, om naar de onderwereld te gaan, te midden van de mensenzooneren, naar hen die in het graf zijn neergedaald.

¹⁵Zo zegt de Heer **JHWH**: In de tijd toen hij neerdaalde in het dodenrijk, hulde Ik omwille van hem de vloed in rouw en hield zijn stromen tegen, zodat de overvloed van water ophield; omwille van hem hulde Ik de Libanon in een rouwkleed; omwille van hem versmachtten alle bomen van het veld. ¹⁶Door het gedreun van zijn val deed Ik de volken beven, toen Ik hem deed neerdalen in het dodenrijk, bij hen die in het graf zijn neergedaald. Maar in de onderwereld troostten zich alle bomen van Eden, de keur en het mooiste van de Libanon, alle waterdrinkers. ¹⁷Ook zij waren met hem in het dodenrijk neergedaald, naar hen die met het zwaard gedood zijn, zijn helpers die in zijn schaduw hadden gewoond te midden van de volken.

¹⁸Aan wie onder de bomen van Eden bent u dan in heerlijkheid en grootheid gelijk? Met de bomen van Eden zult u neergeworpen worden in de onderwereld, liggen te midden van onbesnedenen, bij hen die met het zwaard gedood zijn. Zo gaat het Farao met zijn hele mensenmenigte, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

Klaaglied over Farao

32 ¹In het twaalfde jaar, in de twaalfde maand, op de eerste van de maand, kwam het woord van **JHWH** tot mij: ²Mensenkind, hef een klaaglied aan over Farao, de koning van Egypte, en zeg tot hem: Jonge leeuw onder de volken - tot zwijgen bent u gebracht! U was als een zeemonster: in uw stromen liet u het borrelen, met uw poten bracht u het water in beroering en deed zijn stromen troebel worden.

³Zo zegt de Heer **JHWH**: Mijn vangnet spreid Ik over u uit door een menigte van vele volken, - zij halen u op in mijn net!

⁴Ik werp u ter aarde neer, slinger u weg op het open veld. Alle vogels van de hemel doe Ik op u neerstrijken, de dieren van de hele aarde zullen zich aan u verzadigen.

⁵Uw vlees leg Ik op de bergen, de dalen vul Ik met uw afval. ⁶Ik doordrenk het land met uw lijkvocht, met uw bloed, tot aan de bergen toe; de beekbeddingen worden door u gevuld.

⁷(A) Wanneer Ik u uitblus, omsluiert Ik de hemel en verduister Ik de sterren, de zon overdek Ik met wolken, en de maan doet haar licht niet schijnen.

⁸Al de stralende lichten aan de hemel verduister Ik omwille van u: duisternis breng Ik over uw land - luidt het woord van de Heer **JHWH**.

(A) **32:7** Jes. 13:10; Mat. 24:29; Mar. 13:24,25; Luk. 21:25; Opb. 6:12,13; 8:12.

⁹Verontrusten zal Ik het hart van vele volken, wanneer Ik uw ondergang bekend maak onder de volken, in landen die u niet hebt gekend.

¹⁰Ja, vele volken zal Ik over u in ontzetting brengen, hun koningen zullen om u met huivering bevangen zijn, als Ik voor hun ogen mijn zwaard zwaai; onafgebroken zullen zij beven, ieder voor zijn eigen leven, op de dag van uw val.

¹¹Want zo zegt de Heer **JHWH**: over u komt het zwaard van de koning van Babel; ¹²uw menigte vel Ik neer door het zwaard van helden, allen tezamen de gewelddadigste van de volken; zij verwoesten de pracht van Egypte, heel zijn menigte wordt verdelgd.

¹³Al zijn vee doe Ik verdwijnen van bij de grote wateren: geen mensenvoet brengt ze meer in beroering, geen dierenhoef maakt ze meer troebel;

¹⁴dan maak Ik het water ervan weer helder en doe de stromen vloeien als olie, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

¹⁵Als Ik van Egypte een woestenij maak, als het land beroofd wordt van al wat zich daarop bevindt, als Ik allen die het bewonen neerviel, dan zullen zij weten dat Ik **JHWH** ben.

¹⁶Een klaaglied is dit: men moet het zingen; de dochters van de volken moeten het zingen; over Egypte en over heel zijn menigte moeten zij het zingen, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

¹⁷In het twaalfde jaar, op de vijftiende van de maand, kwam het woord van **JHWH** tot mij: ¹⁸Mensenkind, hef een jammerklacht aan over de menigte van Egypte; doe die neerdalen - u en de dochters van geweldige volken - in de onderwereld, bij hen die in het graf zijn neergedaald! ¹⁹Wie gaat u in liefelijkheid te boven? Daal neer om te worden gelegd bij onbesnedenen! ²⁰Zij zullen vallen tussen hen die door het zwaard

zijn gevelde. Een zwaard is gegeven: sleept (Egypte) weg met heel zijn menigte! ²¹Vanuit het dodenrijk zullen de machtige helden hem en zijn helpers toeroepen: Zij zijn neergedaald, daar liggen zij, de onbesnedenen, gevelde door het zwaard.

²²Daar is Assur met heel zijn menigte, zijn grafsteden rondom hem; zij allen liggen verslagen, gevallen door het zwaard. ²³Zijn graven liggen achter in het graf, zijn menigte rondom zijn graf; zij allen liggen verslagen door het zwaard, zij, die schrik verspreid hebben in het land van de levenden.

²⁴Daar is Elam met heel zijn menigte, rondom zijn graf; zij allen liggen verslagen, gevallen door het zwaard, zij, die onbesneden zijn neergedaald in de onderwereld, zij, die schrik voor zich hebben verspreid in het land van de levenden; zij dragen nu hun smaad bij hen die in het graf zijn neergedaald. ²⁵Te midden van de verslagenen is hem een rustplaats bereid, met heel zijn menigte rondom zijn graf, zij allen, onbesneden, gevelde door het zwaard. Voorwaar, de schrik voor hen was verspreid in het land van de levenden; zij dragen nu hun smaad bij hen die in het graf zijn neergedaald; te midden van de verslagenen zijn zij gelegd.

²⁶Daar is Mesek-Tubal met heel zijn menigte, zijn grafsteden rondom hem; zij allen, onbesneden, gevelde door het zwaard. Voorwaar, zij hebben schrik voor zich verspreid in het land van de levenden. ²⁷De gevallen onder de onbesnedenen liggen niet bij de helden, die in hun wapenrusting in het dodenrijk zijn neergedaald, wier zwaard men onder hun hoofd heeft gelegd en wier ongerechtigheden op hun gebeente liggen. Voorwaar, de schrik voor deze helden heerste in het land van de levenden.

²⁸Maar u - te midden van onbesnedenen zult u verbrijzeld neerliggen bij hen die zijn geveld door het zwaard.

²⁹Daar is Edom, zijn koningen en al zijn vorsten, die, in weerwil van hun macht, zijn gelegd bij hen die zijn geveld door het zwaard. Ook zij liggen bij onbesnedenen, bij hen die in het graf zijn neergedaald.

³⁰Daar zijn de vorsten van het Noorden, zij allen, en alle Sidoniërs; bij de verslagenen zijn zij neergedaald, beschaamd, ondanks de schrik voor hun macht. Zij liggen, de onbesnedenen, bij hen die zijn geveld door het zwaard, en dragen hun smaad bij hen die in het graf zijn neergedaald.

³¹Dezen zal Farao zien: getroost zal hij zijn over heel zijn menigte. Geveld door het zwaard zijn Farao en zijn hele legermacht, luidt het woord van de Heer **JHWH**. ³²Want mijn schrik verspreid Ik in het land van de levenden; daarom wordt hij gelegd bij onbesnedenen, bij hen die zijn geveld door het zwaard: hij, Farao, met heel zijn menigte, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

Ezechiël opnieuw tot wachter aangesteld

33 ¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²Mensenkind, spreek tot uw volksgenoten en zeg tot hen: wanneer Ik over een land het zwaard breng, en de inwoners van dat land hebben uit hun midden iemand gekozen en tot wachter aangesteld, ³en deze ziet het zwaard over dat land komen, en blaast op de sjofar en waarschuwt het volk - ⁴als dan iemand wel het geluid van de sjofar hoort, maar zich niet laat waarschuwen, en het zwaard komt en rukt hem weg, dan komt zijn bloed over zijn eigen hoofd. ⁵Hij heeft het geluid van de sjofar gehoord, maar zich niet laten waarschuwen; zijn bloed komt over hemzelf; als

hij zich had laten waarschuwen, zou hij zijn leven hebben gered. ⁶Maar wanneer de wachter het zwaard ziet komen, maar niet op de sjofar blaast, zodat het volk niet gewaarschuwd wordt - en het zwaard komt en rukt iemand van hen weg, dan wordt hij wel weggerukt in zijn eigen ongerechtigheid, maar van zijn bloed zal Ik de wachter rekenschap vragen.

⁷U nu, mensenzoon, u heb Ik tot wachter over het huis van Israël aangesteld. Wanneer u een woord uit mijn mond hoort, zult u hen uit mijn naam waarschuwen. ⁸Als Ik tot de goddeloze zeg: Goddeloze, u zult zeker sterven, - maar u spreekt niet om de goddeloze te waarschuwen voor zijn weg, dan zal die goddeloze in zijn eigen ongerechtigheid sterven, maar van zijn bloed zal Ik u rekenschap vragen. ⁹Maar als u een goddeloze waarschuwt om zich van zijn weg te bekeren, maar hij bekeert zich daarvan niet, dan zal hij in zijn eigen ongerechtigheid sterven, maar u hebt uw leven gered.

¹⁰U nu, mensenzoon, zeg tot het huis van Israël: Aldus zegt u: onze overtredingen en onze zonden rusten op ons en daardoor teren wij weg - hoe zouden wij dan leven? ¹¹Zeg tot hen: zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, Ik heb geen behagen in de dood van de goddeloze, maar veeleer daarin, dat de goddeloze zich bekeert van zijn weg en leeft. Bekeert u, bekeert u van uw boze wegen. Want waarom zou u sterven, huis van Israël?

¹²U nu, mensenzoon, zeg tot uw volksgenoten: Zijn gerechtigheid zal de rechtvaardige niet redden, wanneer hij tot overtreding komt; en door zijn goddeloosheid zal de goddeloze niet ten val komen, wanneer hij zich van zijn goddeloosheid bekeert. En wanneer hij zon-

dig, zal de rechtvaardige door zijn gerechtigheid niet kunnen leven. ¹³Wanneer Ik tot de rechtvaardige zeg, dat hij zeker leven zal, maar hij vertrouwt op zijn gerechtigheid en doet onrecht, dan zal met geen van zijn gerechte daden rekening gehouden worden, maar om het onrecht dat hij deed, zal hij sterven.

¹⁴En wanneer Ik tot de goddeloze zeg: u zult zeker sterven, maar hij bekeert zich van zijn zonde en handelt naar recht en gerechtigheid - ¹⁵de goddeloze geeft een pand terug, vergoedt het geroofde, wandelt naar de inzettingen die doen leven, zodat hij geen onrecht meer bedrijft - hij zal zeker leven, hij zal niet sterven. ¹⁶Geen van de zonden die hij gedaan heeft, zal hem meer worden toegerekend; hij heeft naar recht en gerechtigheid gehandeld, hij zal zeker leven.

¹⁷Uw volksgenoten zeggen: de weg van **JHWH** is niet recht, terwijl hun eigen weg niet recht is. ¹⁸Wanneer een rechtvaardige zich van zijn rechtvaardige wandel afkeert en onrecht doet, dan zal hij daarvoor sterven. ¹⁹Maar wanneer een goddeloze zich van zijn goddeloosheid bekeert en naar recht en gerechtigheid handelt, dan zal hij daarom leven. ²⁰Maar u zegt: De weg van **JHWH** is niet recht. Ik zal u richten, ieder naar zijn eigen wegen, huis van Israël.

De tijding van Jeruzalems val

²¹(A) In het twaalfde jaar van onze ballingschap, in de tiende maand, op de vijfde van de maand, kwam een vluchteling uit Jeruzalem tot mij met de tijding: De stad is gevallen! ²²De hand van **JHWH** nu was op mij geweest op de avond voor de komst van de vluchteling; tegen de tijd dat deze 's morgens tot mij kwam,

opende Hij mijn mond. Toen was mijn mond geopend en was ik niet meer stom.

²³En het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²⁴Mensenkind, de bewoners van die puinhopen in het land van Israël zeggen: Abraham was maar alleen en hij bezat het land; wij zijn velen, aan ons is het land in bezit gegeven.

²⁵Daarom, zeg tot hen: Zo zegt de Heer **JHWH**: u eet (vlees) met het bloed, u heft uw ogen op naar de afgoden en u vergiet bloed - zou u dan het land bezitten?

²⁶U steunt op uw zwaard, u bedrijft een gruwel, ieder van u onteert de vrouw van zijn naaste - zou u dan het land bezitten? ²⁷Zó zult u tot hen zeggen: zo zegt de Heer **JHWH**: zo waar Ik leef - wie in de puinhopen zijn, zullen door het zwaard vallen; wie op het open veld zijn, zal Ik aan de dieren tot voedsel geven; en wie in de burchten en de holen zijn, zullen sterven aan de pest. ²⁸Ik zal het land maken tot een oord van woestheid en verwoesting, zijn trotse macht zal vernietigd worden, en de bergen van Israël zullen een woestenij worden, zodat niemand erdoor trekt. ²⁹En zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer Ik het land tot een oord van woestheid en verwoesting maak, vanwege al de gruwelen die zij gedaan hebben.

³⁰U nu, mensenzoon, uw volksgenoten spreken onderling over u bij de muren en aan de deuren van de huizen; de één zegt tot de ander, ieder tot zijn naaste: Kom toch mee en hoor, welk woord er van **JHWH** is uitgegaan. ³¹En zij komen bij u als in een volksoploop, zetten zich voor u neer, als mijn volk, en horen uw woorden, maar doen er niet naar; woorden van liefde zijn in hun mond, maar hun hart gaat uit naar hun woekerwinst. ³²Zie, u bent voor hen als een liefdeslied,

(A) 33:21 2Kon. 25:3-10; Jer. 39:2-8; 52:4-14.

mooi van klank, passend bij snarenspeel. Zij horen uw woorden, maar doen er in het geheel niet naar. ³³Maar als het komt - en het komt! - dan zullen zij weten, dat er in hun midden een profeet is geweest.

JHWH zelf de Goede Herder van zijn volk

34 ¹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²Mensenkind, profeteer tegen de herders van Israël, profeteer en zeg tot hen, tot die herders: zo zegt de Heer **JHWH**: wee de herders van Israël, die zichzelf weiden! Moeten de herders niet de schapen weiden? ³Het vet eet u, met de wol kleedt u zich, het gemeste slacht u, maar de schapen weidt u niet; ⁴zwakke versterkt u niet, zieke geneest u niet, gewonde verbindt u niet, afgedwaalde haalt u niet terug, verlorene zoekt u niet, maar u heerst over hen met hardheid en geweld. ⁵(A) Zij raken verstrooid, omdat er geen herder is, en worden tot voedsel voor al de dieren van het veld; zo raken zij verstrooid. ⁶Mijn schapen dwalen rond op alle bergen en op elke hoge heuvel; over de hele aarde zijn mijn schapen verstrooid zonder dat er iemand is die naar hen vraagt of ze zoekt.

⁷Daarom, u herders, hoort het woord van **JHWH**. ⁸Zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, omdat mijn schapen tot een prooi geworden zijn, omdat mijn schapen tot voedsel geworden zijn voor al de dieren van het veld doordat er geen herder is - want mijn herders vragen niet naar mijn schapen; de herders weiden zichzelf, maar mijn schapen weiden zij niet - ⁹daarom, u herders, hoort het woord van **JHWH**. ¹⁰Zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, Ik zal die herders! Ik eis mijn schapen van hen terug, en Ik zal een eind maken aan dat

schapenweiden van hen. De herders zullen niet langer zichzelf weiden, Ik zal mijn schapen uit hun mond redden, zodat die hun niet meer tot voedsel dienen.

¹¹Want zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, Ik zal zélf naar mijn schapen vragen en naar hen omzien; ¹²zoals een herder naar zijn kudde omziet, wanneer hij te midden van zijn verspreide schapen is, zo zal Ik naar mijn schapen omzien en ze redden uit alle plaatsen waar zij verstrooid zijn geraakt op de dag van wolken en duisternis. ¹³Ik zal ze midden uit de volken doen uittrekken, uit de landen bijeen verzamelen en ze naar hun eigen land brengen; Ik zal ze weiden op de bergen van Israël, bij de beekbeddingen en in alle bewoonde streken van het land. ¹⁴In een goede weide zal Ik ze weiden, en op de hoge bergen van Israël zal hun weideplaats zijn. Daar zullen zij zich leggen op een goede weideplaats en zullen zij in een vette weide grazen, op de bergen van Israël. ¹⁵Ik zelf zal mijn schapen weiden, Ik zelf zal ze doen neerliggen, luidt het woord van de Heer **JHWH**; ¹⁶de verlorene zal Ik zoeken en de afgedwaalde terughalen; de gewonde zal Ik verbinden en de zieke versterken, maar de vette en krachtige zal Ik verdelgen. Ik zal ze weiden zoals het behoort. ¹⁷En u, mijn schapen, zo zegt de Heer **JHWH**, zie, Ik zal rechtspreken tussen het ene schaap en het andere, tussen de rammen en de bokken. ¹⁸Is het u niet genoeg, dat u de beste weide afweidt en de rest van de weiden met uw hoeven vertreedt; dat u het helderste water drinkt en wat overblijft met uw hoeven vertroebelt? ¹⁹Moeten mijn schapen dan afweiden wat uw hoeven hebben vertreden en drinken wat uw hoeven hebben vertroebeld?

(A) 34:5 Num. 27:17; 1Kon. 22:17; Mat. 9:36; Mar. 6:34.

²⁰Daarom, zo zegt de Heer **JHWH** tegen hen: Zie, Ikzelf ga rechtspreken tussen de vette en de magere schapen; ²¹omdat u al wat zwak is, met flank en schouder wegdringt en met de hoorns stoot totdat u ze naar buiten gedreven hebt, ²²zal Ik mijn schapen verlossen, opdat zij niet langer tot een prooi zijn; Ik zal rechtspreken tussen het ene schaap en het andere. ²³(A) Dan zal Ik één herder over hen aanstellen, die hen weiden zal: mijn knecht David. Die zal hen weiden, die zal hun herder zijn. ²⁴(B) Ik, **JHWH**, zal hun tot een God zijn, en mijn knecht David zal vorst zijn in hun midden. Ik, **JHWH**, heb het gesproken. ²⁵Ik zal met hen een vredesverbond sluiten en de wilde dieren uit het land wegdoen, zodat zij veilig kunnen wonen in de steppe en slapen in de bossen. ²⁶Ik zal die, ja al wat rondom mijn heuvel ligt, tot een zegen stellen; Ik zal de regen doen neerdalen op zijn tijd, zegen brengende regens zullen het zijn; ²⁷de bomen van het veld zullen hun vrucht geven en het land zijn opbrengst. Veilig zullen zij in hun land leven. En zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer Ik de stangen van hun juk verbreek en hen bevrijd uit de macht van wie hen knechten. ²⁸Dan zullen zij de volken niet langer tot een prooi zijn; de wilde dieren van de aarde zullen hen niet meer verslinden, maar zij zullen veilig wonen, zonder dat iemand hen opschrikt. ²⁹Ik zal voor hen een plantengroei doen opschieten, waarvan men overal spreekt, zodat niemand in het land meer door honger zal worden weggerukt en zij de smaad van de volken niet langer te dragen hebben. ³⁰En zij zullen weten, dat Ik **JHWH**, hun God, met hen ben, en dat zij, het huis van Israël, mijn volk zijn, luidt

het woord van de Heer **JHWH**. ³¹U toch bent mijn schapen, de schapen die Ik weid; u bent mensen en Ik ben uw God, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

*De wraak van **JHWH** over Edom*

35 ¹(C) Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²Mensenkind, keer uw gezicht naar het gebergte Seir, profeteer daartegen ³en zeg: zo zegt de Heer **JHWH**: zie, Ik zal u, gebergte Seir! Ik strek mijn hand tegen u uit en maak u tot een oord van woestheid en verwoesting. ⁴Tot een puinhoop zal Ik uw steden maken, een woestenij zult u worden, en u zult weten, dat Ik **JHWH** ben. ⁵Omdat u een eeuwige vijandschap hebt gekoesterd en u de Israëlieten hebt overgeleverd aan het geweld van het zwaard ten tijde van hun onheil, ten tijde van de eindafrekening, ⁶daarom, zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, tot bloed zal Ik u maken en bloed zal u vervolgen; daar u het vergieten van bloed niet hebt geschuwd, zal bloed u vervolgen. ⁷Ik zal het gebergte Seir tot een oord van woestheid en verwoesting maken en daar uitroeien al wie er komt of gaat. ⁸Zijn bergen zal Ik met gevallen overdekken. Op uw heuvels, in uw dalen en in al uw beekbeddingen zullen zij vallen, die door het zwaard zijn geveld. ⁹Tot een eeuwige woestenij zal Ik u maken; uw steden zullen niet meer bewoond worden; en u zult weten, dat Ik **JHWH** ben.

¹⁰Omdat u gezegd hebt: Die beide volken en die beide landen zullen mij toebehooren; wij nemen ze in bezit - hoewel **JHWH** daar was - ¹¹daarom, zo waar Ik leef, luidt het woord van de Heer **JHWH**, met dezelfde toorn en jaloezie waarmee

(A) 34:23 Opb. 7:17. (B) 34:24 Eze. 37:24. (C) 35:1 Jes. 34:5-17; 63:1-6; Jer. 49:7-22; Eze. 25:12-14; Amos 1:11,12; Ob. 1:1-14; Mal. 1:2-5.

u hen in uw haat behandeld hebt, zal Ik ook handelen en Mij onder hen doen kennen, wanneer Ik u richten zal. ¹²En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben. Ik heb al de lasteringen gehoord, die u tegen de bergen van Israël gesproken hebt: zij zijn verwoest; zij zijn ons gegeven om ons te voeden! ¹³Ja, u hebt een hoge toon tegen Mij aangeslagen en grote woorden tegen Mij opeengestapeld - Ik heb het wel gehoord. ¹⁴Zo zegt de Heer **JHWH**: Tot vreugde van de hele aarde zal Ik van u een woestenij maken; ¹⁵zoals u zich verheugt omdat het erfdeel van het huis van Israël verwoest is, zó zal Ik aan u doen: een woestenij zult u worden, u gebergte Seir, ja Edom geheel en al. En men zal weten, dat Ik **JHWH** ben.

Israël hersteld en gelouterd

36 ¹U nu, mensenzoon, profeteer over de bergen van Israël en zeg: Bergen van Israël, hoort het woord van **JHWH**. ²Zo zegt de Heer **JHWH**: omdat uw vijand gezegd heeft: Ha, eeuwige hoogten zijn in ons bezit gekomen, ³daarom profeteer en zeg: zo zegt de Heer **JHWH**: juist omdat men u van alle kanten verwoest en vertreden heeft, omdat u het bezit zou worden van het overblijfsel van de volken, en omdat u in opspraak gebracht en belasterd bent door de mensen - ⁴daarom, bergen van Israël, hoort het woord van de Heer **JHWH**. Zo zegt de Heer **JHWH** tot de bergen, de heuvels, de beekbeddingen en de dalen, tot de woeste puinhopen en de ontvolkte steden, die voor het overblijfsel van de omwonende volken tot buit en tot een voorwerp van spot geworden zijn, ⁵daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, voorwaar, in het vuur van mijn jaloezie heb Ik gesproken tot het overblijfsel van de volken en tot geheel Edom, die met hartgrondige vreugde en diepe minachting

mijn land voor zichzelf ten erfdeel hadden bestemd om het volkomen uit te plunderen; ⁶daarom, profeteer over het land van Israël en zeg tot de bergen en de heuvels, tot de beekbeddingen en de dalen: zo zegt de Heer **JHWH**: zie, Ik spreek in mijn jaloezie en in mijn grimmigheid: omdat u de smaad van de volken gedragen hebt, ⁷daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, zweer Ik: voorwaar, de volken die rondom u wonen, zullen zelf hun smaad dragen.

⁸Maar u, bergen van Israël, zult uw takken voortbrengen en uw vruchten dragen voor mijn volk Israël, want nabij is zijn komst. ⁹Want zie, Ik kom bij u en keer Mij tot u, u zult bewerkt en bezaaid worden. ¹⁰Ik zal de mensen op u talrijk maken: het hele huis van Israël; de steden zullen weer bewoond en de puinhopen herbouwd worden. ¹¹Ja, Ik zal mensen en dieren op u talrijk maken, zij zullen zich vermenigvuldigen en vruchtbaar zijn; Ik zal u bevolken als vanouds en u weldoen meer dan vroeger; en u zult weten, dat Ik **JHWH** ben. ¹²Ik zal mensen op u doen verkeren, en wel mijn volk Israël, die zullen u in bezit krijgen; u zult hun tot een erfdeel zijn en hen niet langer van kinderen beroven. ¹³Zo zegt de Heer **JHWH**: Omdat men van u zegt: een mensenverslinder bent u, (een land), dat zijn volk van kinderen berooft, ¹⁴daarom zult u geen mensen meer verslinden en uw volk niet meer van kinderen beroven, luidt het woord van de Heer **JHWH**. ¹⁵Ik zal u de hoon van de volken niet meer doen horen, de smaad van de natiën zult u niet meer dragen, en u zult uw volk niet meer van kinderen beroven, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

¹⁶Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ¹⁷Mensenkind, toen het huis Israël nog in zijn land woonde, heeft het dat ver-

ontreinigd door zijn handel en wandel. Als de maandelijkse onreinheid, zo was hun wandel in mijn ogen. ¹⁸Daarom stortte Ik mijn grimmigheid over hen uit vanwege het bloed dat zij in het land vergoten hadden, en omdat zij het verontreinigd hadden door hun afgoden. ¹⁹Ik verstrooide hen onder de volken, zodat zij over de landen verspreid raakten; naar hun handel en wandel sprak Ik recht over hen. ²⁰En bij alle volken waar zij kwamen, ontheiligden zij mijn heilige naam, doordat men van hen zei: Dezen zijn het volk van **JHWH**, maar toch moesten zij weg uit zijn land. ²¹Dit deed Mij verdriet om mijn heilige naam, die het huis van Israël ontheiligd had onder de volken in wier gebied zij gekomen waren.

²²Daarom, zeg tot het huis van Israël: Zo zegt de Heer **JHWH**: niet omwille van u doe Ik het, o huis Israël, maar om mijn heilige naam, die u ontheiligd hebt onder de volken in wier gebied u gekomen bent. ²³Ik zal mijn grote naam die onder de volken ontheiligd is, die u te midden van hen ontheiligd hebt, heiligen; en de volken zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, luidt het woord van de Heer **JHWH**, wanneer Ik Mij voor hun ogen aan u de Heilige zal betonen. ²⁴Ik zal u weghalen uit de volken en u bijeenbrengen uit alle landen, en Ik zal u brengen naar uw eigen land; ²⁵Ik zal rein water over u sprenkelen, en u zult rein worden; van al uw onreinheden en van al uw afgoden zal Ik u reinigen; ^{26(A)} een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven. ²⁷Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven en maken, dat u naar mijn inzettingen wandelt en ijverig mijn

verordeningen onderhoudt. ²⁸U zult wonen in het land dat Ik uw vaderen gegeven heb; u zult Mij tot een volk zijn en Ik zal u tot een God zijn. ²⁹Ik zal u van al uw onreinheden verlossen, Ik zal het koren roepen en het vermeerderen, en geen hongersnood over u brengen. ³⁰Ja, Ik zal de vrucht van de bomen en de opbrengst van het veld vermeerderen, opdat u niet meer de smaad van hongersnood te dragen krijgt onder de volken. ³¹Dan zult u terugdenken aan uw boze wandel en aan uw handelwijze, die niet goed was, en u zult van uzelf walgen om uw ongerechtigheden en uw verschrikkelijke daden. ³²Niet omwille van u doe Ik het, luidt het woord van de Heer **JHWH**; weet dat wel! Schaamt u en wordt schaamrood over uw wandel, huis Israël.

³³Zo spreekt de Heer **JHWH**: Wanneer Ik u reinig van al uw ongerechtigheden, zal Ik de steden weer bevolken en zullen de puinhopen herbouwd worden; ³⁴het verwoeste land zal weer worden bewerkt, in plaats van een woestenij te zijn voor het oog van iedere voorbijganger. ³⁵En men zal zeggen: Dit land dat verwoest was, is geworden als de hof van Eden; de steden die, verwoest en vernield, in puin lagen, zijn weer versterkt en bewoond. ³⁶Dan zullen de volken die om u heen overgebleven zijn, weten, dat Ik, **JHWH**, herbouwd heb wat vernield was en beplant heb wat verwoest was. Ik, **JHWH**, heb het gesproken en Ik zal het doen.

³⁷Zo zegt de Heer **JHWH**: Ook dit zal Ik Mij door het huis Israël laten afsmecken om hun te doen: Ik zal hen zo talrijk aan mensen maken als een kudde schapen; ³⁸zo vol als met een kudde offer-schapen, als met de kudde schapen op Jeruzalems feesten, zó vol zullen de ver-

(A) 36:26 Eze. 11:19,20.

woeste steden zijn met mensenkudden. En zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben.

Het herstel van Israël

37¹De hand van **JHWH** kwam op mij, en **JHWH** voerde mij in de geest naar buiten en zette mij neer in een dal; dat was vol beenderen.² Hij deed mij daar aan alle kanten omheen lopen en zie, zij lagen in grote menigte door het dal verspreid, en zie, zij waren zeer dor.³ En Hij zei tot mij: Mensenkind, kunnen deze beenderen weer gaan leven? En ik zei: Heer **JHWH**, U weet het.⁴ Toen zei Hij tot mij: Profeteer over deze beenderen en zeg tot hen: u dorre beenderen, hoort het woord van **JHWH**.⁵ Zo spreekt de Heer **JHWH** tot deze beenderen: Zie, Ik breng geest in u, en u zult weer gaan leven;⁶ Ik zal spieren op u leggen, vlees op u doen komen, u met een huid overtrekken en geest in u brengen, zodat u weer leeft; en u zult weten, dat Ik **JHWH** ben.

⁷Ik nu profeteerde zoals mij was opgedragen, en zodra ik profeteerde, ontstond er een geruis, en zie, een beweging, en de beenderen voegden zich aaneen zoals zij bij elkaar hoorden;⁸ ik zag toe, en zie, er kwamen spieren op, en vlees, en er trok een huid overheen; maar geest was er nog niet in hen.

⁹Daarop zei Hij tot mij: Profeteer tot de geest, profeteer, mensenzoon, en zeg tot de geest: Zo zegt de Heer **JHWH**: kom van de vier windstreken, o geest, en blaas in deze doden, zodat zij weer gaan leven.^{10(A)} Toen profeteerde ik, zoals Hij mij had opgedragen; en de geest kwam in hen en zij herleefden en gingen op hun voeten staan, een geweldig groot leger.

¹¹Voorts zei Hij tot mij: Mensenkind, deze beenderen zijn het hele huis Israël.

Zie, zij zeggen: Onze beenderen zijn verdord en onze hoop is vervlogen; het is met ons gedaan.¹² Daarom profeteer en zeg tot hen: Zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, Ik open uw graven en zal u uit uw graven doen opkomen, o mijn volk, en u brengen naar het land Israël.¹³ En u zult weten, dat Ik **JHWH** ben, wanneer Ik uw graven open en u uit uw graven doe opkomen, o mijn volk.¹⁴ Ik zal mijn Geest in u geven, zodat u herleeft en Ik zal u doen wonen in uw land; en u zult weten, dat Ik, **JHWH**, het gesproken en gedaan heb, luidt het woord van **JHWH**.

De hereniging van Israël en Juda

¹⁵Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ¹⁶u mensenzoon, neem een stuk hout en schrijf daarop: voor Juda en de Israëlieten die daarbij behoren; neem dan een ander stuk hout en schrijf daarop: voor Jozef - het stuk hout van Efraïm - en het hele huis Israël dat daarbij behoort;¹⁷ voeg ze dan aan elkaar tot één stuk hout, zodat zij in uw hand tot één worden.

¹⁸Wanneer nu uw volksgenoten u vragen: Wilt u ons niet meedelen, wat u daarmee bedoelt? ¹⁹zeg dan tot hen: Zo zegt de Heer **JHWH**: Zie, Ik neem het stuk hout van Jozef - dat aan Efraïm toebehoort - en van de stammen van Israël die daarbij horen, en Ik voeg het bij het stuk van Juda en maak ze tot één stuk hout, zodat zij één zijn in mijn hand.

²⁰Terwijl de stukken hout die u beschreven hebt, voor hun ogen in uw hand zijn, ²¹zeg dan tot hen: Zo zegt de Heer **JHWH**: zie, Ik haal de Israëlieten weg uit de volken naar wier gebied zij gegaan zijn; Ik zal hen van alle kanten bijeen verzamelen en hen naar hun land brengen.²² En Ik zal hen tot één volk maken in

(A) 37:10 Opb. 11:11.

het land, op de bergen van Israël, en één koning zal over hen allen koning zijn; niet langer zullen zij twee volken zijn en niet langer verdeeld in twee koninkrijken. ²³ Niet langer zullen zij zich verontreinigen met hun afgoden, hun gruwelen en al hun overtredingen, maar Ik zal hen verlossen van alle afvalligheid waarmee zij gezondigd hebben, en hen reinigen, zodat zij Mij tot een volk zullen zijn en Ik hun tot een God zal zijn.

²⁴(A) En mijn knecht David zal koning over hen zijn; één herder zal er voor hen allen zijn. Zij zullen naar mijn verordeningen wandelen en ijverig mijn inzettingen onderhouden. ²⁵ Zij zullen wonen in het land dat Ik aan mijn knecht Jakob gegeven heb en waarin hun vaders gewoond hebben; ja, zij zullen daarin wonen, zij, hun kinderen en hun kleinkinderen, tot in eeuwigheid, en mijn knecht David zal hun voor eeuwig tot vorst zijn. ²⁶ Ik zal met hen een vredesverbond sluiten, een eeuwig verbond met hen zal het zijn; Ik zal hun een plaats geven, hen vermeerderen en mijn heiligdom voor eeuwig te midden van hen stellen. ²⁷(B) Mijn woning zal bij hen zijn; Ik zal hun tot een God zijn, en zij zullen Mij tot een volk zijn. ²⁸ En de volken zullen weten, dat Ik, **JHWH**, het ben die Israël heilig, doordat mijn heiligdom voor eeuwig te midden van hen staat.

De overwinning over Gog

38 ¹ Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ²(C) Mensenkind, richt uw aangezicht tegen Gog in het land Magog, de grootvorst van Mesek en Tubal; profeteer tegen hem, ³ en zeg: zo zegt de Heer **JHWH**: zie, ik zàl u, Gog, grootvorst van Mesek en Tubal! ⁴ Ik zal u komen halen, haken slaan in uw kaken en u doen

uittrekken met uw hele leger: paarden en ruiters, allen volledig uitgerust, een grote menigte, met grote en kleine schilden, allen vertrouwd met het zwaard; ⁵ ook Perzen, Ethiopiërs en Puteeërs, allen met schild en helm; ⁶ Gomer en al zijn krijgsbenden; Bet-Togarma ver in het noorden met al zijn krijgsbenden - vele volken met u. ⁷ Maak u gereed en rust u toe, u met al de menigten die zich bij u gevoegd hebben; wees u hun tot een leidsman. ⁸ Na geruime tijd zult u een bevel ontvangen; in toekomstige jaren zult u optrekken tegen het land dat zich van de strijd heeft hersteld, (een volk) dat uit het gebied van vele volken bijeengebracht is op de bergen van Israël die tot een blijvende wildernis waren geworden, maar het is uit de volken uitgeleid; zij wonen allen in gerustheid. ⁹ Dan zult u optrekken als een opkomend onweer; u zult zijn als een wolk die de aarde bedekt, u met al uw krijgsbenden, en vele volken met u.

¹⁰ Zo zegt de Heer **JHWH**: In die dagen zullen er plannen in uw hart opkomen; u zult een boze aanslag beramen, - ¹¹ u zult zeggen: ik zal optrekken tegen een land van dorpen, een overval plegen op vreedzame mensen, die in gerustheid wonen, allen zonder muur, grendels of poorten - ¹² om buit te maken en roof te plegen, om uw hand te keren tegen de weer bewoonde puinhopen en tegen een natie die uit het gebied van de volken bijeengebracht is, die bezit en goed heeft verworven, die op de navel van de aarde woont. ¹³ Seba, Dedan, de handelaars en al de machtigen van Tarsis zullen tot u zeggen: Komt u om buit te maken; hebt u uw menigte bijeengeroepen om roof te plegen, om zilver en goud weg te slepen,

(A) 37:24 Eze. 34:24. (B) 37:27 2Cor. 6:16; Opb. 21:3. (C) 38:2 Opb. 20:8.

om bezit en goed te bemachtigen, om een grote buit te maken?

¹⁴Daarom, profeteer, mensenzoon, en zeg tot Gog: Zo zegt de Heer **JHWH**: zult u het niet opmerken, in die dagen als mijn volk Israël in gerustheid woont?

¹⁵Dan zult u komen uit uw woonplaats uit het verre noorden, u en vele volken met u, allen ruiters, een grote menigte en een talrijk leger, ¹⁶en u zult optrekken tegen mijn volk Israël als een wolk die het land bedekt. In de laatste dagen zal het geschieden, dat Ik u doe optrekken tegen mijn land, opdat de volken Mij leren kennen, wanneer Ik Mij voor hun ogen aan u, o Gog, de Heilige betonen zal.

¹⁷Zo zegt de Heer **JHWH**: bent u het, van wie Ik in vroegere dagen gesproken heb door de dienst van mijn knechten, de profeten van Israël, welke in die dagen jarenlang geprofeteerd hebben, dat Ik u tegen hen zou doen optrekken?

¹⁸Maar in die dagen, wanneer Gog komt in het land van Israël, luidt het woord van de Heer **JHWH**, dan zal mijn grimmigheid opstijgen in mijn neus, ¹⁹en in mijn jaloezie, in het vuur van mijn boosheid, zal Ik spreken: Waarlijk, in die dagen zal een zware aardbeving het land van Israël teisteren. ²⁰Ja, beven zullen voor Mij de vissen van de zee, de vogels van de hemel, de dieren van het veld en al de kruipende dieren die op de aardbodem kruipen en alle mensen die op de aarde leven; de bergen zullen neerstorten, de bergwanden zullen vallen, elke muur zal ter aarde storten. ²¹Dan zal Ik op al mijn bergen het zwaard tegen hem oproepen, luidt het woord van de Heer **JHWH**; het zwaard van de één zal tegen de ander zijn. ²²Ik zal met hem in het oordeel treden door pest en door bloed; stromende regen en hagelstenen, vuur en zwavel zal Ik doen neerregenen op hem, op zijn krijgsbenden en op de

vele volken die met hem zijn; ²³Ik zal Mij groot en heilig betonen en Mij doen kennen voor de ogen van vele volken; en zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben.

39 ¹U nu, mensenzoon, profeteer tegen Gog en zeg: Zo zegt de Heer **JHWH**: zie, Ik zàl u, Gog, grootvorst van Mesek en Tubal! ²Ik zal u komen halen en u voortdrijven, u doen optrekken uit het verre noorden en brengen op de bergen van Israël. ³Dan zal Ik de boog uit uw linkerhand slaan en de pijlen uit uw rechterhand doen vallen. ⁴Op de bergen van Israël zult u vallen, u met al uw krijgsbenden en de volken die met u zijn; aan roofvogels, allerlei soorten vogels, en aan de dieren van het veld zal Ik u tot voedsel geven; ⁵op het open veld zult u vallen, want Ik heb het gesproken, luidt het woord van de Heer **JHWH**. ⁶Ik zal vuur werpen in Magog en onder hen die in gerustheid de kustlanden bewonen; en zij zullen weten, dat Ik **JHWH** ben. ⁷Ik zal mijn heilige naam bekendmaken onder mijn volk Israël; Ik zal mijn heilige naam niet meer laten ontheiligen; en de volken zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, heilig in Israël. ⁸Zie, het komt, het zal geschieden, luidt het woord van de Heer **JHWH**; dit is de dag, waarvan Ik gesproken heb.

⁹Dan zullen de inwoners van de steden van Israël uitgaan en de brand steken in het wapentuig: kleine en grote schilden, bogen en pijlen, knotsen en speren - zeven jaar lang zullen zij daarmee hun vuur stoken. ¹⁰Zij zullen geen hout van het veld halen of in de bossen hakken, want met dat wapentuig zullen zij hun vuur stoken. Zo zullen zij hun berovers beroven en hun plunders uitplunderen, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

¹¹In die dagen zal Ik aan Gog een plaats geven, waar zijn graf zal zijn in Israël: het dal van degenen die doortrekken, ten oosten van de zee; en dat zal de weg ver-

sperrén aan wie erdoor willen trekken. Daar zal men Gog met heel zijn menigte begraven en men zal het noemen: het dal van Gogs menigte. ¹²Het huis van Israël zal hen begraven om het land te reinigen, zeven maanden lang; ¹³ja, het hele volk van het land zal begraven, en dat zal hun tot roem strekken op de dag dat Ik Mij verheerlijkt, luidt het woord van de Heer **JHWH**. ¹⁴Men zal mannen aanstellen met de vaste taak het land door te gaan om te begraven wie van degene die doortrekken op het land waren blijven liggen, en het te reinigen. Na verloop van zeven maanden zullen zij een onderzoek instellen; ¹⁵als zij dan het land doorgaan, en één van hen ziet mensenbeenderen, dan zal hij daar een merkteken bij zetten, totdat de grafdelvers ze begraven hebben in het dal van Gogs menigte - ¹⁶ook zal er een naam van een stad zijn: Menigte -; zij zullen het land reinigen.

¹⁷(A) U nu, mensenzoon, zo zegt de Heer **JHWH**: zeg tot allerlei soorten vogels en tot al de dieren van het veld: verzamelt u en komt, verenigt u van alle kanten bij het slachtoffer dat Ik voor u slacht, een groot slachtoffer, op de bergen van Israël; eet vlees en drinkt bloed. ¹⁸Vlees van helden zult u eten en bloed van de vorsten van de aarde zult u drinken; rammen, lammeren, bokken, stieren, alles mestvee van Basan. ¹⁹Tot verzadiging toe zult u vet eten, tot dronkenschap toe bloed drinken van het slachtoffer dat Ik voor u geslacht heb; ²⁰ja, u zult u aan mijn tafel verzadigen, aan paarden en ruiters, aan helden en allerlei strijders, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

²¹Zo zal Ik mijn heerlijkheid onder de volken brengen, en zullen alle volken het oordeel zien dat Ik voltrokken heb, en de hand die Ik op hen heb gelegd. ²²Het huis van Israël zal weten, dat Ik **JHWH** hun God ben, van die dag af en voortaan. ²³En de volken zullen weten, dat het huis van Israël om zijn ongerechtigheid in ballingschap is gegaan; omdat zij Mij ontrouw geworden waren, had Ik mijn aangezicht voor hen verborgen en hen overgegeven in de macht van hun tegenstanders, zodat zij allen door het zwaard vielen. ²⁴Naar hun onreinheid en hun overtredingen heb Ik hen behandeld en mijn aangezicht voor hen verborgen.

²⁵Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, nu zal Ik een keer brengen in het lot van Jakob en Mij ontfermen over het hele huis van Israël, en ijverig opkomen voor mijn heilige naam. ²⁶Zij zullen de smaad en al de ontrouw, waarmee zij Mij ontrouw geweest zijn, vergeten, wanneer zij weer in hun land wonen, veilig, zonder dat iemand hen opschrikt. ²⁷Als Ik hen uit het gebied van de volken terugbreng en hen uit de landen van hun vijanden verzamel, dan zal Ik Mij voor het oog van de talrijke volken aan hen de Heilige betonen.

²⁸En zij zullen weten, dat Ik **JHWH** hun God ben, zowel wanneer Ik hen in ballingschap wegvoer onder de volken, als wanneer Ik hen weer in hun eigen land verzamel, zonder dat Ik iemand van hen daarginds achterlaat. ²⁹En Ik zal mijn aangezicht niet meer voor hen verbergen, wanneer Ik mijn Geest over het huis Israël heb uitgestort, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

(A) 39:17 Opb. 19:17,18.

*De poorten en voorhoven
van de nieuwe tempel*

40¹In het vijftiengste jaar van onze ballingschap, in de aanvang van het jaar, op de tiende van de maand, in het veertiende jaar, nadat de stad was gevallen, op diezelfde dag, was de hand van **JHWH** op mij en Hij bracht mij daarheen: ²(A) in gezichten van God bracht Hij mij naar het land van Israël en zette mij neer op een zeer hoge berg; daarop was iets als een stad gebouwd aan de zuidzijde. ³(B) Toen Hij mij daarheen gebracht had, zie, daar bevond zich een man, die er uitzag als was hij van koper, met een linnen snoer en een meetroede in zijn hand; hij stond in de poort. ⁴De man sprak tot mij: Mensenkind, zie met uw ogen en hoor met uw oren en richt uw opmerkzaamheid op alles wat ik u zal laten zien; want opdat ik u dit zou laten zien, bent u hierheen gebracht. Verkondig alles wat u zien zult, aan het huis Israël. ⁵(C) En zie, daar liep aan de buitenzijde een muur rondom het hele gebouw. De man nu had in zijn hand een meetroede van zes ellen - elk van een gewone el en een handbreedte -; en hij mat de dikte van het muurwerk: één roede, en de hoogte: één roede.

⁶Toen kwam hij tot de poort die gericht was naar het oosten, besteeg de trappen daarvan en mat de dorpel van die poort: één roede breed en de andere dorpel: één roede breed. ⁷En elke kamer was één roede lang en één roede breed, en tussen de kamers was er vijf el; de dorpel van de poort langs de voorhal van de poort aan de binnenzijde was één roede.

⁸Vervolgens mat hij de voorhal van de poort aan de binnenzijde: één roede.

⁹En hij mat de voorhal van de poort: acht el, en haar muurvlakken: twee el; de voorhal van de poort lag aan de binnenzijde. ¹⁰En de kamers van de poort, die aan de oostzijde was, waren drie aan weerszijden; alle drie hadden dezelfde afmeting, ook de muurvlakken aan weerszijden hadden dezelfde afmeting. ¹¹Daarop mat hij de breedte van de ingang van de poort: tien el; de lengte van de poort: dertien el; ¹²en er was een afscheiding, voor aan de kamers, van één el, en één el was de afscheiding aan de andere zijde, terwijl (elke) kamer zes el in het vierkant was. ¹³Ook mat hij de poort, van het dak van de ene kamer tot het dak van de andere kamer, een breedte van vijftieng el, ingang tegenover ingang. ¹⁴Zo deed hij ook met de pilaren, zestig el, en bij de pilaren bevond zich de voorhof geheel rondom de poort. ¹⁵En van de voorkant van de poort, van de ingang af tot aan de voorkant van de voorhal van de binnenste poort: vijftig el. ¹⁶En er waren gesloten vensters van latwerk aan de kamers en aan haar muurvlakken, binnenwaarts gericht, in de poort aan alle zijden; zo ook aan de voorhallen; en vensters waren aan alle zijden binnenwaarts gericht, en aan de muurvlakken waren palmen.

¹⁷Toen bracht hij mij naar de buitenste voorhof en zie, daar waren vertrekken, en een plaveisel was er gemaakt, heel de voorhof rond; dertig vertrekken bevonden zich op het plaveisel. ¹⁸Het plaveisel nu lag aan de zijkant van de poorten overeenkomend met de lengte van de poorten, het benedenste plaveisel. ¹⁹Daarna mat hij de afstand van de voorkant van de benedenste poort tot de voorkant van de binnenste voorhof aan de buitenzijde: honderd el, aan de oost-

(A) 40:2 Opb. 21:10. (B) 40:3 Opb. 11:1; 21:15. (C) 40:5 1Kon. 6:1-38; 2Kron. 3:1-9.

zijde en aan de noordzijde. ²⁰Ook van de poort, die naar het noorden gericht was, aan de buitenste voorhof, mat hij de lengte en de breedte. ²¹Haar kamers, drie aan weerszijden, haar muurvlakken en haar voorhal hadden dezelfde afmeting als de eerste poort, vijftig el lang en vijfentwintig el breed. ²²Ook haar vensters en haar voorhal en haar palmen hadden dezelfde afmeting als bij de poort, die naar het oosten gericht was; langs zeven treden steeg men naar haar op en dan lag de voorhal daarvóór. ²³Ook was er een poort aan de binnenste voorhof tegenover de poort naar het noorden, evenals naar het oosten; hij mat van poort tot poort: honderd el.

²⁴Toen leidde hij mij naar het zuiden, en zie, daar was een poort, die naar het zuiden gericht was. Hij mat haar muurvlakken en haar voorhal: dezelfde afmetingen. ²⁵Zij had, evenals haar voorhal, vensters aan alle zijden, gelijk aan de vorige vensters; vijftig el was de lengte en vijfentwintig el de breedte; ²⁶zeven treden voerden tot haar op; de voorhal lag dan daarvóór, en zij had palmen aan weerszijden aan haar muurvlakken. ²⁷Ook was er een poort aan de binnenste voorhof, aan de zuidzijde; hij mat van poort tot poort aan de zuidzijde: honderd el.

²⁸Daarop bracht hij mij naar de binnenste voorhof door de Zuidpoort, en hij mat de Zuidpoort: dezelfde afmetingen. ²⁹Ook haar kamers en haar muurvlakken en haar voorhal hadden dezelfde afmetingen; zij had, evenals haar voorhal, vensters aan alle zijden; vijftig el was de lengte en vijfentwintig el de breedte - ³⁰en er waren voorhallen aan alle zijden, vijfentwintig el lang en vijf el breed - ³¹haar voorhal lag aan de kant van de buitenste voorhof, en er waren palmen

aan de muurvlakken daarvan, en acht treden telde haar opgang.

³²Toen bracht hij mij naar de binnenste voorhof aan de oostzijde en hij mat de poort: dezelfde afmetingen, ³³haar kamers, haar muurvlakken en haar voorhal: dezelfde afmetingen. Evenals haar voorhal had zij vensters aan alle zijden; zij was vijftig el lang en vijfentwintig el breed. ³⁴Haar voorhal was aan de buitenste voorhof; aan de muurvlakken daarvan waren palmen aan weerszijden, en acht treden telde haar opgang. ³⁵Vervolgens bracht hij mij naar de Noordpoort; hij mat haar: dezelfde afmetingen, ³⁶haar kamers, haar muurvlakken en haar voorhal; zij had vensters aan alle zijden; zij was vijftig el lang en vijfentwintig el breed; ³⁷haar voorhal lag aan de buitenste voorhof; er waren aan weerszijden palmen aan haar muurvlakken; acht treden telde haar opgang.

³⁸Ook was er een vertrek, waarvan de ingang zich bij de muurvlakken van de poorten bevond; daar spoelde men het brandoffer af. ³⁹In de voorhal van de poort stonden aan weerszijden twee tafels om daarop het brandoffer, het zondoffer en het schuldoffer te slachten. ⁴⁰Aan de zijkant, aan de buitenkant, als men naar de ingang van de poort opsteeg noordwaarts, waren twee tafels, en aan de andere zijkant van de voorhal van de poort eveneens twee tafels. ⁴¹Er waren vier tafels aan elke zijkant van de poort: acht tafels, waarop men slachtte. ⁴²De vier tafels van het brandoffer waren van gehouwen stenen, anderhalve el lang en anderhalve el breed en één el hoog; daarop legde men de gereedschappen waarmee men het brandoffer en het slachtoffer slachtte. ⁴³Haken van één handbreedte waren aan alle zijden aan het gebouw bevestigd; op de tafels kwam het vlees van de offergave.

⁴⁴Aan de buitenzijde van de binnenste poort waren twee vertrekken in de binnenste voorhof, één aan de zijkant van de Noordpoort met de voorzijde op het zuiden en één aan de zijkant van de Zuidpoort met de voorzijde op het noorden. ⁴⁵Hij sprak tot mij: Dit vertrek met de voorzijde op het zuiden, is voor de priesters die in de tempel dienst doen, ⁴⁶en het vertrek met de voorzijde op het noorden, is voor de priesters die bij het altaar dienst doen; en wel de zonen van Sadok, die uit de zonen van Levi tot **JHWH** naderen om Hem te dienen.

⁴⁷Daarna mat hij de voorhof; de lengte was honderd el en de breedte honderd el, een vierkant; en het altaar stond vóór het huis.

Het nieuwe tempelhuis

⁴⁸Toen bracht hij mij naar de voorhal van het huis en mat het muurvlak van de voorhal, vijf el aan weerszijden, en de breedte van de poort, drie el aan weerszijden. ⁴⁹De lengte van de hal was twintig el en de breedte elf el, en wel bij de treden langs welke men tot haar opsteeg. En tegen de muurvlakken stonden aan weerszijden zuilen.

41 ¹Daarop bracht hij mij naar de hoofdzaal en hij mat de muurvlakken, zes el breed aan weerszijden - de breedte van de tent. ²De breedte van de ingang was tien el, en de zijkanten van de ingang waren vijf el aan weerszijden. Ook mat hij de lengte (van de hoofdzaal): veertig el, en de breedte: twintig el. ³Toen ging hij naar het binnenvertrek en hij mat het muurvlak van de ingang: twee el, en de ingang: zes el, en de breedte naast de ingang: zeven el. ⁴Vervolgens mat hij de lengte (van het binnenvertrek): twintig el, en de breedte: twintig el, langs de hoofdzaal; en hij zei tot mij: Dit is het Heilige van de heiligen.

⁵Toen mat hij de muur van het huis: zes el (dik), en de breedte van de ombouw: vier el, overal rondom het huis. ⁶De zijvertrekken lagen in drie verdiepingen boven elkaar, in rijen van dertig; en er waren in de muur van het huis rondom inspruingen voor de zijvertrekken, opdat die gesteund zouden worden, want zij werden niet bevestigd in de muur van het huis; ⁷en de omgevende zijvertrekken werden op elke hogere verdieping breder; de ombouw van het huis rees steeds hoger rondom het huis; zo kreeg het huis een verbreding naar boven toe, en men steeg uit de onderste verdieping naar de bovenste door de middelste.

⁸Ik zag aan het huis rondom een verhoogd terras als onderbouw van de zijvertrekken; dit was een volle roede hoog: zes el, tot aan de aansluiting. ⁹De dikte van de muur aan de buitenzijde van de uitbouw was vijf el, evenzo de breedte van het vrijstaand gedeelte (van het terras). Tussen de zijvertrekken aan het huis ¹⁰en de dienstvertrekken was een breedte van twintig el, overal rondom het huis. ¹¹De ingangen van de zijvertrekken kwamen uit op het vrijstaand gedeelte: één ingang op het noorden en één ingang op het zuiden; en de breedte van het vrijstaand gedeelte was overal vijf el.

¹²Het bouwwerk dat langs het plein aan de westzijde lag, had een breedte van zeventig el, terwijl de muur van het bouwwerk overal vijf el breed was; en de lengte ervan was negentig el.

¹³En hij mat het huis; de lengte was honderd el; en ook van het plein met het bouwwerk en zijn muren was de lengte honderd el. ¹⁴De breedte van de voorkant van het huis en van het plein op het oosten was eveneens honderd el.

¹⁵Hij mat ook de lengte van het bouwwerk langs het plein, aan het achtereinde

De priestervertrekken

daarvan, en zijn galerijen aan weerszijden: honderd el; en hij mat het binnenste van de tempel en de voorhallen van de voorhof; ¹⁶de drempel, de vensters van latwerk en de galerijen rondom alle drie - tegenover de drempel was aan alle zijden een houten beschot -, de grond tot aan de vensters die bedekt waren, ¹⁷de ruimte boven de ingang tot aan het binnenste vertrek toe, en buiten aan de hele muur, geheel rondom, van binnen en van buiten. ¹⁸Er waren cherubs en palmen aangebracht, telkens een palm tussen twee cherubs, en iedere cherub had twee aangezichten: ¹⁹het aangezicht van een mens naar de palm aan de ene kant en het aangezicht van een leeuw naar de palm aan de andere kant. Die waren aan alle kanten aan het hele huis aangebracht. ²⁰Van de grond tot boven de ingang waren de cherubs en de palmen aangebracht, en wel aan de muur van de tempel. ²¹De tempel had viervoudige deurposten. En de voorkant van het heilige had hetzelfde voorkomen.

²²Het altaar was van hout, drie el hoog en zijn lengte was twee el; en de hoeken daarvan, het voetstuk en de wanden waren van hout. En hij zei tot mij: Dit is de tafel die voor het aangezicht van **JHWH** staat. ²³De tempel had evenals het heilige twee deuren. ²⁴De deuren hadden twee deurvleugels, twee draaiende deurvleugels, twee deurvleugels aan de ene deur en twee aan de andere. ²⁵Ook hierop, op de deuren van de tempel, waren cherubs en palmen aangebracht, zoals op de muren aangebracht waren. En er was een houten afdak van buiten vóór de voorhal. ²⁶En vensters van latwerk en palmen bevonden zich aan weerszijden aan de zijkanten van de voorhal, aan de zijvertrekken van het huis en aan de afdaken.

42 ¹Daarop leidde hij mij naar buiten, naar de buitenste voorhof in noordelijke richting en bracht mij naar de vertrekken, die zich tegenover het plein en tegenover het bouwwerk bevonden, aan de noordkant, ²over een lengte van honderd el, langs de noordelijke ingang en een breedte van vijftig el. ³Langs de twintig el van de binnenste voorhof en langs het plaveisel van de buitenste voorhof lag galerij tegenover galerij in drie verdiepingen. ⁴Voor de vertrekken langs liep naar binnen toe een gang van tien el breed en honderd el lang, en de ingangen kwamen uit op het noorden. ⁵De bovenste vertrekken echter waren minder diep, want de galerijen namen daarvan meer ruimte weg dan van de onderste en van de middelste van het bouwwerk. ⁶Want zij lagen in drie verdiepingen en hadden geen zuilen, zoals de zuilen van de voorhoven; daarom was er van de onderste en middelste iets afgenomen, van de grond af. ⁷En er was een muur, die buiten evenwijdig liep met de vertrekken, in de richting van de buitenste voorhof, langs de vertrekken, vijftig el lang. ⁸Want de lengte van de vertrekken die aan de buitenste voorhof lagen, was vijftig el; maar van die tegenover het heiligdom honderd el. ⁹En beneden deze vertrekken lag de ingang aan de oostzijde, wanneer men uit de buitenste voorhof daarheen ging. ¹⁰In de breedte van de muur van de voorhof aan de zuidzijde, langs het plein en langs het bouwwerk, bevonden zich eveneens vertrekken. ¹¹Er liep een weg daarvoor langs, en zij zagen er evenzo uit als de vertrekken die aan de noordzijde waren; zij waren even lang als breed en hadden geheel dezelfde uitgangen en inrichtingen; ¹²en zoals de ingangen van deze, zo

waren ook de ingangen van de vertrekkers aan de zuidzijde; er was een deur aan het begin van de weg, de weg langs de bijbehorende muur, aan de oostkant, als men binnenging.

¹³En hij zei tot mij: De vertrekkers aan de noordzijde en de vertrekkers aan de zuidzijde, die langs het plein liggen, dat zijn de heilige vertrekkers, waar de priesters die **JHWH** het naaste staan, het allerheiligste zullen eten; men zal het allerheiligste daarheen brengen, het spijsoffer, het zondoffer en het schuldoffer, want die plaats is heilig. ¹⁴Wanneer de priesters binnenkomen, dan zullen zij niet uit het heiligdom naar de buitenste voorhof gaan, dan nadat zij dáár hun klederen hebben afgelegd, waarin zij dienst hebben gedaan, want die zijn heilig. Zij zullen andere klederen aantrekken en dan mogen zij naderen tot de ruimte die voor het volk bestemd is.

Het heilige gebied

¹⁵Toen hij nu gereed was met het meten van het binnenste van het huis, leidde hij mij naar buiten in de richting van de poort die naar het oosten gericht was, en nam de maat aan alle zijden. ¹⁶Hij mat de oostelijke zijde met de meetroede: vijfhonderd roeden, met de meetroede rondom; ¹⁷en hij mat de noordelijke zijde: vijfhonderd roeden, met de meetroede rondom; ¹⁸de zuidelijke zijde mat hij: vijfhonderd roeden, met de meetroede; ¹⁹hij keerde zich naar de westelijke zijde en mat: vijfhonderd roeden, met de meetroede. ²⁰Langs de vier zijden nam hij de maat; er was een muur geheel rondom, vijfhonderd lang en vijfhonderd breed, om scheiding te maken tussen wat heilig en niet heilig is.

JHWH keert terug tot zijn tempel

43 ¹Toen leidde hij mij naar de poort; het was de poort die gericht was naar het oosten. ^{2(A)}En zie, de heerlijkheid van de God van Israël kwam uit oostelijke richting, er was een geluid als het gedruis van vele wateren en de aarde straalde vanwege zijn heerlijkheid. ³Het gezicht dat ik zag, was als het gezicht dat ik gezien had, toen Hij kwam om de stad te vernielen, en het waren gezichten als het gezicht dat ik gezien had bij de rivier de Kebar. Ik viel op mijn aangezicht. ⁴En de heerlijkheid van **JHWH** ging het huis binnen door de poort die naar het oosten gericht was, ⁵en de Geest nam mij op en bracht mij naar de binnenste voorhof, en zie, de heerlijkheid van **JHWH** vervulde het huis.

⁶Toen hoorde ik Hem uit de tempel tot mij spreken, terwijl de man naast mij stond, ⁷en Hij zei tot mij: Mensenkind, (dit is) de plaats van mijn troon en de plaats van mijn voetzolen, waar Ik wonen zal onder de Israëlieten tot in eeuwigheid; het huis van Israël zal mijn heilige naam niet meer verontreinigen, zij noch hun koningen, met hun onttucht en met de lijken van hun koningen na hun dood. ⁸Doordat zij hun drempel naast mijn drempel gezet hadden en hun deurpost naast mijn deurpost, zodat (alleen) de muur tussen Mij en hen was, verontreinigden zij mijn heilige naam met de gruwelen die zij bedreven, en daarom verteerde Ik hen in mijn toorn. ⁹Nu zullen zij hun onttucht en de lijken van hun koningen ver van Mij houden, zodat Ik onder hen wonen kan tot in eeuwigheid.

¹⁰U nu, mensenzoon, vertel het huis Israël van de tempel - opdat zij zich scha-

(A) 43:2 Eze. 10:3,4,18,19; 11:22,23; Opb. 1:15.

men over hun ongerechtigheden - en laten zij het model nameten, ¹¹ en als zij zich schamen over alles wat zij gedaan hebben, maak hun dan bekend de vorm van de tempel en zijn inrichting, zijn uitgangen en zijn ingangen, al zijn vormen, al zijn voorschriften, al zijn vormen en al zijn onderwijzingen, en schrijf die op voor hun ogen, opdat zij al de vormen en voorschriften ervan zullen doen.

Het altaar en zijn inwijding

¹² Dit is de *Onderwijzing* over het huis: op de top van de berg zal zijn hele gebied aan alle kanten allerheiligst zijn. Zie, dit is de *Onderwijzing* over het huis. ¹³ (A) Dit nu zijn de maten van het altaar in ellen, elk van een gewone el en een handbreedte: zijn geul is een el diep en een el breed en de opstaande rand langs de buitenkant eromheen is één span hoog. En dit is de onderbouw van het altaar: ¹⁴ van de geul in de grond tot de onderste omloop is het twee el, en de breedte één el. En van de kleine omloop tot de grote omloop is het vier el; en de breedte één el. ¹⁵ De vuurhaard is vier el en van de vuurhaard steken naar boven de vier hoorns uit. ¹⁶ En de vuurhaard is twaalf el lang bij twaalf el breed, vierkant naar zijn vier zijden. ¹⁷ De omloop is veertien (el) lang bij veertien (el) breed naar zijn vier zijden; de opstaande rand eromheen is een halve el en zijn geul is een el in het rond, en zijn trappen zijn naar het oosten gekeerd.

¹⁸ (B) Daarop zei Hij tot mij: Mensenkind, zo zegt de Heer **JHWH**: dit zijn de inzettingen van het altaar: op het moment dat het voltooid is om er het brandoffer op te offeren en er bloed op te sprengelen, ¹⁹ zult u aan de Levitische priesters die behoren tot het nageslacht

van Sadok, die Mij het naaste zijn - luidt het woord van de Heer **JHWH** - om Mij te dienen, een jonge stier tot een zondoffer geven; ²⁰ en u zult van zijn bloed iets nemen en het strijken aan de vier hoorns en aan de vier hoeken van de omloop en aan de opstaande rand rondom; zo zult u het ontzondigen en er verzoening over doen. ²¹ Vervolgens zult u de stier van het zondoffer nemen en men zal hem verbranden op de daartoe bestemde plaats van het huis, buiten het heiligdom. ²² Op de tweede dag zult u een gave geitenbok tot een zondoffer brengen en men zal het altaar ontzondigen, zoals men het met de stier ontzondigd heeft. ²³ Wanneer u de ontzondiging voleindigd hebt, dan zult u een gave jonge stier en een gave ram uit het kleinvee brengen. ²⁴ U zult ze voor het aangezicht van **JHWH** brengen, en de priesters zullen zout op hen strooien en ze offeren als een brandoffer voor **JHWH**. ²⁵ Zeven dagen zult u dagelijks een bok als zondoffer bereiden; ook zal men een jonge stier en een ram uit het kleinvee, beide gaaf, bereiden. ²⁶ Zeven dagen zal men over het altaar verzoening doen en het reinigen en wijden. ²⁷ En wanneer men die dagen voleindigd heeft, dan zullen de priesters op de achtste dag en daarna, op het altaar uw brandoffers en uw vredeoffers bereiden, en Ik zal een behagen in u hebben, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

De vorst en de priesters

44 ¹ Toen bracht hij mij terug naar de buitenste poort van het heiligdom, die op het oosten uitzag; deze was gesloten. ² En **JHWH** zei tot mij: Deze poort zal gesloten blijven; zij zal niet geopend worden en niemand mag

(A) 43:13 Ex. 27:1,2; 2Kron. 4:1. (B) 43:18 Ex. 29:35-37.

daardoor binnengaan, want **JHWH**, de God van Israël, is daardoor binnengaan; daarom moet zij gesloten blijven. ³Wat de vorst betreft, omdat hij vorst is, mag hij daarin gaan zitten om te eten voor het aangezicht van **JHWH**; door de voorhal van de poort zal hij naar binnen gaan en langs dezelfde weg naar buiten gaan. ⁴Daarop bracht hij mij naar de Noordpoort, naar de voorkant van het huis; ik zag, zie, de heerlijkheid van **JHWH** vervulde het huis van **JHWH**; en ik viel op mijn aangezicht. ⁵Toen zei **JHWH** tot mij: Mensenkind, let aandachtig op, zie met uw ogen en hoor met uw oren alles wat Ik tot u spreek over al de inzettingen en onderwijzingen van het huis van **JHWH**; let aandachtig op het betreden van het huis door al de toegangen van het heiligdom, ⁶en zeg dan tot de weerspannigen, tot het huis van Israël: Zo zegt de Heer **JHWH**: u hebt meer dan genoeg gruwelen bedreven, huis van Israël, ⁷doordat u vreemdelingen, onbesnedenen van hart en onbesnedenen van lichaam, hebt binnengebracht om in mijn heiligdom te zijn, om mijn huis te ontheiligen, terwijl u het voor Mij bestemde voedsel, vet en bloed, bracht, zodat zij mijn verbond schonden - boven al uw gruwelen. ⁸En u hebt zelf voor mijn heilige (voorwerpen) geen zorg gedragen, maar u hebt hen aangesteld om voor u mijn dienst in mijn heiligdom waar te nemen.

⁹Zo zegt de Heer **JHWH**: Geen vreemdeling, onbesneden van hart en onbesneden van lichaam, zal mijn heiligdom binnengaan, geen vreemdeling onder de Israëlieten. ¹⁰Maar wat betreft de Levieten die zich ver van Mij verwijderd hebben, toen Israël afdwaalde - zij zullen immers van Mij afgedwaald achter

hun afgoden aan - zij zullen hun ongerechtigheid dragen: ¹¹zij zullen in mijn heiligdom dienst doen als wachters bij de poorten van het huis en als dienaren van het huis; zij zullen voor het volk het brandoffer en het slachtoffer slachten en hun tot beschikking staan om hen te dienen. ¹²Omdat zij hen gediend hebben voor het aangezicht van hun afgoden, en voor het huis van Israël een struikelblok tot ongerechtigheid geweest zijn, daarom heb Ik mijn hand (onder ede) tegen hen opgeheven, luidt het woord van de Heer **JHWH**, dat zij hun ongerechtigheid zullen dragen. ¹³Zij zullen tot Mij niet naderen om Mij als priester te dienen en om te naderen tot al mijn heilige, ja tot de allerheiligste dingen; maar zij zullen hun smaad dragen en de gruwelen die zij bedreven hebben. ¹⁴Dus zal Ik hen aanstellen om voor het huis zorg te dragen, voor de hele dienst daarvan en voor alles wat daarin te doen valt.

¹⁵Maar de Levitische priesters, de zonen van Sadok, die de dienst in mijn heiligdom in acht genomen hebben, toen de Israëlieten van Mij afdwaalden, die zullen tot Mij naderen om Mij te dienen, en zij zullen in mijn dienst staan om Mij vet en bloed te brengen, luidt het woord van de Heer **JHWH**. ¹⁶Die zullen mijn heiligdom binnengaan, en die zullen tot mijn tafel naderen om Mij te dienen, en zij zullen mijn dienst waarnemen.

^{17(A)} Wanneer zij dan de poorten van de binnenste voorhof ingaan, zullen zij linnen klederen aantrekken; zij mogen geen wol dragen, als zij dienst doen in de poorten van de binnenste voorhof of in het huis. ¹⁸Linnen hoofddoeken zullen op hun hoofd zijn en linnen broeken aan hun heupen, zij zullen zich niet omgorden met iets dat doet zweten. ^{19(B)}

(A) 44:17 Ex. 28:39-43; Lev. 16:4. (B) 44:19 Lev. 16:23.

En wanneer zij uitgaan naar de buitenste voorhof tot het volk, dan zullen zij hun klederen waarin zij dienst gedaan hebben, uittrekken en die neerleggen in de vertrekken van het heiligdom, en andere klederen aantrekken, opdat zij door hun klederen het volk niet heiligen. ^{20(A)} Ook zullen zij hun hoofdhaar niet scheren noch het hoofdhaar vrij laten groeien, maar zij zullen hun hoofdhaar knippen. ^{21(B)} Geen van de priesters zal wijn drinken, wanneer zij de binnenste voorhof zullen ingaan. ^{22(C)} Zij zullen zich geen weduwe of een verstotene tot vrouw nemen; maar meisjes uit de nakomelingschap van het huis van Israël, of een weduwe die de weduwe van een priester is, mogen zij nemen. ^{23(D)} En zij zullen mijn volk het onderscheid leren tussen heilig en niet heilig en het onderscheid doen kennen tussen onrein en rein. ²⁴ Ook bij een geschil zullen zij optreden om recht te spreken; naar mijn verordeningen zullen zij dat beslechten; mijn *Torah* en mijn inzettingen zullen zij op al mijn feesttijden onderhouden en mijn Sjabbatten zullen zij heiligen. ^{25(E)} Niemand van hen mag bij een dode komen, waardoor hij zich zou verontreinigen; slechts aan vader of moeder, zoon of dochter, broeder of zuster die aan geen man heeft toebehoord, mogen zij zich verontreinigen. ²⁶ Men zal na zijn reiniging voor hem zeven dagen aftellen, ²⁷ en op de dag dat hij (weer) het heiligdom, de binnenste voorhof, binnengaat om in mijn heiligdom dienst te doen, zal hij zijn zondoffer brengen, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

^{28(F)} Dit zal hun tot erfdeel zijn: Ik ben hun erfdeel; een bezitting in Israël mag u hun niet geven: Ik ben hun bezitting.

^{29(G)} Het spijsoffer, het zondoffer en het schuldoffer mogen zij eten, en al wat in Israël met de ban getroffen wordt, dat zal voor hen zijn; ³⁰ het beste van alle eerstelingen van wat ook, en elke heffing van welke van al uw heffingen ook, zal voor de priesters zijn; ook het beste van uw gerstemeel zult u de priester geven om zegen te doen rusten op uw huis. ^{31(H)} Niets wat gestorven of verscheurd is, van vogels of van vee, zullen de priesters eten.

Verdeling van het land

45 ¹ Wanneer u nu het land door het lot als erfdeel toewijst, zult u **JHWH** bij wijze van heffing geven een heilig stuk van het land; lang vijftigduizend (el) en breed twintigduizend (el); dit zal in zijn hele omvang heilig zijn. ² Hiervan zal voor het heiligdom bestemd zijn vijfhonderd bij vijfhonderd (el), een vierkant rondom, en vijftig el als open veld daaromheen. ³ Van dat afgemeten terrein zult u een lengte van vijftigduizend (el) en een breedte van tienduizend (el) afmeten; daarin zal het heiligdom komen te liggen als het allerheiligste; ⁴ dit zal een heilig stuk van het land zijn; het zal voor de priesters zijn, die het heiligdom bedienen, die naderen om **JHWH** te dienen; en het is bestemd voor hen als plaats voor huizen en als een gewijde plaats voor het heiligdom. ⁵ Vijftigduizend (el) lengte en tienduizend (el) breedte zal voor de Levieten zijn, die het huis verzorgen, hun tot een bezitting, tot steden ter bewoning. ⁶ Tot bezitting van de stad zult u bestemmen vijfduizend (el) breedte en vijftigduizend (el) lengte, evenwijdig aan de heilige heffing; dat zal voor

(A) 44:20 Lev. 21:5. (B) 44:21 Lev. 10:9. (C) 44:22 Lev. 21:7,13,14. (D) 44:23 Lev. 10:10. (E) 44:25 Lev. 21:1-4. (F) 44:28 Num. 18:20. (G) 44:29 Num. 18:8-19. (H) 44:31 Lev. 22:8.

het hele huis van Israël zijn. ⁷Wat de vorst betreft, ter weerszijden van de heilige heffing en van de bezitting van de stad, langs de heilige heffing en langs de bezitting van de stad, aan de westzijde westwaarts en aan de oostzijde oostwaarts - en de lengte moet overeenkomen met een van de andere delen, van de westgrens tot de oostgrens - ⁸zal zijn gebied zijn, tot een bezitting in Israël, zodat mijn vorsten mijn volk niet meer onderdrukken, maar het land overlaten aan het huis van Israël, naar hun stammen.

Plichten en rechten van de vorst

⁹Zo zegt de Heer **JHWH**: Het is meer dan genoeg geweest, vorsten van Israël. Laat af van geweld en onderdrukking, handelt naar recht en gerechtigheid; ontlast mijn volk van uw afpersingen, luidt het woord van de Heer **JHWH**. ¹⁰(A) U zult een zuivere weegschaal hebben, een zuivere efa en een zuivere bath; ¹¹de efa en de bath zullen één geijkte maat hebben, zodat een bath een tiende van een homer bevat, en een efa een tiende van een homer; naar de homer moet de ijking ervan zijn - ¹²de sikkal is twintig gera; twintig sikkals, vijftientwintig sikkals en vijftien sikkals zal u een mine zijn.

¹³Dit nu is de heffing die u (de vorst) geven zult: een zesde efa van een homer tarwe en een zesde efa van een homer gerst; ¹⁴en het recht op de olie, de bath olie, bedraagt een tiende bath van elke kor - tien bath een homer, want tien bath is een homer - .(1) ¹⁵Voorts één stuk kleinvee van elke kudde van tweehonderd uit de waterrijke weiden van Israël, tot spijsoffer, brandoffer en vredeoffers,

om over hen verzoening te doen, luidt het woord van de Heer **JHWH**. ¹⁶Al het volk van het land zal bijdragen aan deze heffing voor de vorst in Israël. ¹⁷Maar op de vorst rust de plicht van de brandoffers, het spijsoffer en het plengoffer, op de feesten, de nieuwemaansdagen en de Sabbatten, op al de hoogtijden⁽²⁾ van het huis van Israël. Hij zal het zondoffer en het spijsoffer, het brandoffer en de vredeoffers brengen, om verzoening te doen voor het hele huis van Israël.

Feesten en offers

¹⁸Zo zegt de Heer **JHWH**: In de eerste maand, op de eerste van de maand, zult u een gave jonge stier nemen en daarmee het heiligdom ontzondigen. ¹⁹De priester zal daartoe iets van het bloed van het zondoffer nemen en dat strijken aan de post van het huis, aan de vier hoeken van de omloop van het altaar en aan de post van de poort van de binnenste voorhof. ²⁰U zult net zo doen op de zevende van de maand ter wille van hen die onopzettelijk en onwetend zondigen; en u zult verzoening doen voor het huis.

²¹(B) In de eerste maand, op de veertiende dag van de maand, zult u het Pèsach vieren; gedurende het feest van zeven dagen zullen ongezuurde broden gegeten worden. ²²Op die dag zal de vorst voor zichzelf en voor al het volk van het land een stier als zondoffer bereiden. ²³En gedurende de zeven dagen van het feest zal hij zeven dagen lang dagelijks als brandoffer voor **JHWH** zeven stieren en zeven rammen bereiden, alle gaaf, en als zondoffer dagelijks een geitenbok; ²⁴als spijsoffer zal hij een efa bij

(1) **45:14** 1 kor is circa 425 liter; een bath is circa 25 liter; een homer is circa 220 liter.

(2) **45:17** Hebreeuws: de Moadiem, d.w.z. door God vastgestelde tijdstippen van ontmoeting, ook wel Bijbelse feesten genoemd.

(A) **45:10** Lev. 19:36. (B) **45:21** Ex. 12:1-20; Num. 28:16-25.

elke stier en een efa bij elke ram bereiden en een hin olie bij elke efa.

^{25(A)} Ook in de zevende (maand), op de vijftiende dag van de maand, op het (Loofhutten)feest, zal hij het bereiden; zeven dagen lang net zo, zowel het zondoffer als het brandoffer, het spijsoffer zowel als de olie.

46¹ Zo zegt de Heer **JHWH**: De poort van de binnenste voorhof, die op het oosten uitziет, zal op de zes werkdagen gesloten blijven, maar op de Sjabbatdag geopend worden; ook op de nieuwemaansdag zal zij geopend worden. ² De vorst zal van buiten af door de voorhal van de poort naar binnen gaan, en bij de post van de poort blijven staan; dan zullen de priesters zijn brandoffer en zijn vredeoffer bereiden, waarna hij zich zal neerbuigen op de drempel van de poort, en dan naar buiten gaan. De poort mag tot de avond niet gesloten worden. ³ Het volk van het land echter zal zich op de Sjabbatten en de nieuwemaansdagen bij de ingang van die poort voor het aangezicht van **JHWH** neerbuigen.

⁴ Het brandoffer dat de vorst **JHWH** brengt, zal op de Sjabbatdag bestaan uit zes gave schapen en een gave ram; ⁵ en als spijsoffer een efa bij elke ram en bij de schapen een spijsoffer als hij bij machte is te geven, en een hin olie bij elke efa. ⁶ Op de nieuwemaansdag zullen het zijn een gave, jonge stier, zes schapen en een ram, alle gaaf; ⁷ en als spijsoffer zal hij een efa bij elke stier en een efa bij elke ram bereiden en bij de schapen naardat zijn vermogen toereikend is, en een hin olie bij elke efa.

⁸ Wanneer nu de vorst naar binnen gaat, zal hij door de voorhal van de poort naar binnen gaan en langs dezelfde weg naar buiten gaan. ⁹ Maar wanneer het volk van het land op de feesttijden voor het aangezicht van **JHWH** komt, dan zal wie door de Noordpoort binnengekomen is om zich neer te buigen, door de Zuidpoort naar buiten gaan en wie door de Zuidpoort binnengekomen is, zal door de Noordpoort naar buiten gaan. Hij zal niet door dezelfde poort terugkeren als waardoor hij binnenkwam, maar door die welke er recht tegenover ligt, naar buiten gaan. ¹⁰ De vorst zal, als zij naar binnen gaan, in hun midden naar binnen gaan, en als zij naar buiten gaan, zal hij ook naar buiten gaan.

¹¹ Ook op de feesten en op de hoogtijden ⁽¹⁾ zal het spijsoffer een efa bij elke stier en een efa bij elke ram zijn, en bij de schapen zoveel als hij bij machte is te geven; voorts een hin olie bij elke efa.

¹² Wanneer de vorst een vrijwillig offer bereidt, een brandoffer of een vredeoffer als vrijwillige gave aan **JHWH**, dan zal men de poort die op het oosten uitziет, voor hem openen, en hij zal zijn brandoffer en zijn vredeoffer bereiden, zoals hij het op de Sjabbatdag doet; en nadat hij naar buiten gegaan is, zal men de poort na zijn vertrek sluiten.

¹³ Een eenjarig, gaaf schaap zult u **JHWH** dagelijks tot een brandoffer bereiden; elke morgen zult u het bereiden; ¹⁴ als spijsoffer zult u daar elke morgen bij doen een zesde efa en een derde hin olie om het fijn meel te bevochtigen; het is een spijsoffer voor **JHWH**, - altyddurende, vaste inzettingen. ¹⁵ En bereidt

⁽¹⁾ **46:11** Hebreeuws: de Moadiem, d.w.z. door God vastgestelde tijdstippen van ontmoeting, ook wel Bijbelse feesten genoemd.

^(A) **45:25** Lev. 23:33-36; Num. 29:12-38.

het schaap, het spijsoffer en de olie elke morgen toe als een dagelijks brandoffer.

¹⁶ Zo zegt de Heer **JHWH**: Wanneer de vorst een geschenk aan één van zijn zonen geeft, dan is het zijn erfdeel; aan zijn zonen zal het toebehoren, het is hun bezit als erfdeel; ^{17(A)} maar wanneer hij een geschenk uit zijn erfdeel aan één van zijn dienaren geeft, zal het hem toebehoren tot het jaar van de vrijlating en dan tot de vorst terugkeren; voorwaar, het is zijn eigen erfdeel, aan zijn zonen zal het blijven toebehoren. ¹⁸ De vorst mag echter niets nemen uit het erfdeel van het volk door het uit zijn bezit te verdrijven; hij zal van zijn eigen bezit zijn zonen doen erven, opdat niemand van mijn volk uit zijn bezitting verdreven zal worden.

¹⁹ Toen bracht hij mij door de ingang, die zich terzijde van de poort bevindt, naar de priestervertrekken van het heiligdom, die op het noorden uitzien, en zie, daar was een ruimte aan de achterkant ervan, westwaarts. ²⁰ Hij zei tot mij: Dit is de plaats waar de priesters het schuldoffer en het zondoffer koken, waar zij het spijsoffer bakken, opdat zij het niet naar buiten behoeven te dragen naar de buitenste voorhof, waardoor zij het volk zouden heiligen. ²¹ Daarop bracht hij mij naar buiten, naar de buitenste voorhof, en voerde mij naar de vier hoeken van de voorhof, en zie, in elke hoek van de voorhof was een besloten ruimte. ²² In de vier hoeken van de voorhof waren afgesloten ruimten, veertig (el) lang en dertig (el) breed; alle vier hoekruimten hadden dezelfde afmeting. ²³ Alle vier waren omgeven door een muurtje, en onder aan de muurtjes waren rondom kookgelegenheden aangebracht. ²⁴ Hij zei tot mij: Dit zijn de

keukens, waar de dienaren van het huis het slachtoffer van het volk koken.

De tempelbeek

47 ^{1(B)} Toen bracht hij mij terug naar de ingang van het huis; zie, er stroomde water onder de drempel van het huis uit, oostwaarts, want de voorzijde van het huis was op het oosten; het water vloeiده onder de rechter zijkant van het huis vandaan, ten zuiden van het altaar. ² En hij leidde mij door de Noordpoort en hij voerde mij toen buitenom naar de buitenste poort, naar (de poort) die op het oosten uitzag; en zie, daar borrelde water op uit de rechter zijkant.

³ Nadat de man uitgegaan was naar het oosten met een meetsnoer in zijn hand, mat hij duizend el en deed mij door het water gaan; het water reikte tot aan de enkels. ⁴ Hij mat weer duizend (el) en deed mij door het water gaan; het water reikte tot aan de knieën. Hij mat weer duizend (el) en deed mij erdoor gaan; het water reikte tot aan de heupen. ⁵ Hij mat nog eens duizend (el); nu was het een beek geworden, die ik niet doorwaden kon, want het water was zo hoog, dat men erin zwemmen kon, een beek die men niet kon doorwaden.

⁶ Toen zei hij tot mij: Hebt u het gezien, mensenzoon? Daarop deed hij mij teruggaan langs de oever van de beek. ⁷ Toen ik terugkeerde, zie, langs de oever van de beek stonden aan weerszijden zeer veel bomen. ⁸ Hij zei tot mij: Dit water stroomt naar de oostelijke landstreek, vloeit af naar de Vlakte en komt in de zee; in de zee wordt het uitgestort, zodat haar water gezond wordt. ⁹ En alle levende wezens die er wemelen, zullen leven, overal waar de beek komt, en er zal

(A) 46:17 Lev. 25:10. (B) 47:1 Zac. 14:8; Joh. 7:38; Opb. 22:1.

zeer veel vis zijn, want als dit water daarheen komt, dan wordt (het water van de zee) gezond. Overal waar de beek komt, zal alles leven. ¹⁰Vissers zullen erlangs staan van Engedi tot En-Eglaim; het zal een plaats zijn om de netten uit te spreiden, en de vissen erin zullen van allerlei soort zijn, zoals de vissen van de grote zee, zeer talrijk. ¹¹Maar de moerassen en poelen ervan zullen niet gezond worden; zij zijn aan het zout prijsgegeven.

¹²(A) Langs de beek zullen op haar oevers aan weerszijden allerlei vruchtbomen opschieten, waarvan de bladeren niet verwelken en de vrucht niet opraakt; elke maand zullen zij vrucht dragen, omdat hun water uit het heiligdom komt; hun vruchten zullen tot voedsel zijn en hun bladeren tot geneesmiddel.

De grenzen van het land

¹³Zo zegt de Heer **JHWH**: Dit is de grens, waarbinnen u het land als erfdeel zult verdelen onder de twaalf stammen van Israël; Jozef ontvangt twee delen. ¹⁴U zult het als erfdeel ontvangen, de één zowel als de ander, omdat Ik gezworen heb, dat Ik het aan uw vaders zou geven, en dit land zal u als erfdeel toevallen. ¹⁵Dit nu is de grens van het land: aan de noordzijde van de grote zee af, langs Chetlon, totdat men komt te Sedad, ¹⁶Hamat, Berota, Sibraïm, dat tussen het gebied van Damascus en dat van Hamat ligt, en het middelste Chaser, dat op de grens van Hauran ligt, ¹⁷zodat de grens loopt van de zee tot Chasar-Enon, het gebied van Damascus, en in het Noorden noordwaarts is Hamat de grens. Dit is de noordzijde.

¹⁸En de oostzijde: van tussen Hauran en Damascus, van tussen Gilead en het land van Israël, langs de Jordaan, zult u

tot aan de oostelijke zee de grens bepalen. Dit is de oostzijde.

¹⁹En de zuidzijde: zuidwaarts van Tamar tot het water van Meribat-Kades, naar de beek, naar de grote zee. Dit is de zuidzijde tegen het Zuiderland.

²⁰En de westzijde: de grote zee van de grens af tegenover de weg naar Hamat. Dit is de westzijde.

De verdeling van het land

²¹Dit land nu zult u onder u verdelen naar de stammen van Israël; ²²u zult het tot een erfdeel verloten onder u en onder de vreemdelingen die onder u verblijven en die onder u kinderen verwekt hebben; dezen zult u als onder de Israëlieten geboren beschouwen; zij zullen met u een erfdeel bij loting toegewezen krijgen onder de stammen van Israël; ²³in de stam waarbij de vreemdeling verblijft, daar zult u hem zijn erfdeel geven, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

48 ¹Dit nu zijn de namen van de stammen. Van het noordelijke einde, langs de weg van Chetlon, totdat men komt te Hamat en Chasar-Enon, terwijl het gebied van Damascus noordwaarts ligt, ter zijde van Hamat, van de oostzijde tot de zee: Dan één deel; ²naast het gebied van Dan van de oostzijde tot de westzijde: Aser één deel; ³naast het gebied van Aser van de oostzijde tot de westzijde: Naftali één deel; ⁴naast het gebied van Naftali van de oostzijde tot de westzijde: Manasse één deel; ⁵naast het gebied van Manasse van de oostzijde tot de westzijde: Efraïm één deel; ⁶naast het gebied van Efraïm van de oostzijde tot de westzijde: Ruben één deel; ⁷naast het gebied van Ruben van de oostzijde tot de westzijde: Juda één deel; ⁸en naast het gebied van Juda, van

(A) 47:12 Opb. 22:2.

de oostzijde tot de westzijde, moet de heffing liggen, die u zult geven: vijfentwintigduizend (el) breed en de lengte als een van de delen van de oostzijde tot de westzijde, en het heiligdom zal in het midden daarvan zijn.

⁹De heffing welke u **JHWH** geven zult, zal vijfentwintigduizend (el) lang en tien-duizend (el) breed zijn. ¹⁰En voor de volgenden zal de heilige heffing zijn; voor de priesters: noordwaarts vijfentwintigduizend (el) en westwaarts een breedte van tienduizend (el); oostwaarts is de breedte tienduizend (el) en zuidwaarts is de lengte vijfentwintigduizend (el); en het heiligdom van **JHWH** zal in het midden ervan liggen. ¹¹Het geheiligde deel zal zijn voor de priesters, uit de zonen van Sadok, die mijn dienst in acht genomen hebben, die niet afgedwaald zijn, toen de Israëlieten afdwaalden, zoals de Levieten afgedwaald zijn; ¹²voor hen zal het een heffing zijn uit de heffing van het land, een allerheiligst gebied naast dat van de Levieten.

¹³De Levieten krijgen, evenwijdig aan het gebied van de priesters, een lengte van vijfentwintigduizend (el) en een breedte van tienduizend (el). De hele lengte is vijfentwintigduizend (el) en de breedte tienduizend (el); ¹⁴zij mogen daarvan niets verkopen noch verruilen; zij mogen het beste deel van het land niet aan anderen overdragen, want het is **JHWH** heilig.

¹⁵Maar vijfdruizend (el), het overschot in de breedte langs de vijfentwintigduizend, dat is niet heilig, maar bestemd voor de stad, tot woonplaats en tot open veld, en de stad zal in het midden daarvan liggen. ¹⁶Dit zullen haar afmetingen zijn: de noordzijde vierduizend vijfhonderd (el), de zuidzijde vierduizend vijfhonderd, de oostzijde vierduizend vijfhonderd en de west-

zijde vierduizend vijfhonderd; ¹⁷en de stad zal een open veld hebben: noordwaarts tweehonderd vijftig (el), zuidwaarts tweehonderd vijftig, oostwaarts tweehonderd vijftig en westwaarts tweehonderd vijftig. ¹⁸Het overschot in de lengte evenwijdig aan de heilige heffing: tienduizend (el) oostwaarts en tienduizend westwaarts; dat zal evenwijdig zijn aan de heilige heffing, en de opbrengst daarvan zal zijn tot onderhoud van hen die in de stad arbeiden. ¹⁹Zij die in de stad arbeiden uit alle stammen van Israël, zullen dit bewerken. ²⁰De hele heffing zal vijfentwintigduizend bij vijfentwintigduizend (el) zijn; als een vierkant moet u de heilige heffing bepalen met inbegrip van het bezit van de stad.

²¹Het overige echter is voor de vorst: het gebied aan weerszijden van de heilige heffing en het bezit van de stad, langs de vijfentwintigduizend (el) van de heffing tot aan de oostgrens, en westwaarts langs de vijfentwintigduizend (el) tot aan de westgrens, evenwijdig aan de stamgebieden, zal voor de vorst zijn. En de heilige heffing en het heiligdom van het huis zullen in het midden daarvan zijn. ²²Uitgezonderd het bezit van de Levieten en het bezit van de stad, die liggen tussen wat van de vorst is, zal wat tussen de grens van Juda en die van Benjamin ligt, voor de vorst zijn.

²³Wat nu de overige stammen betreft, van de oostzijde tot de westzijde: Benjamin één deel; ²⁴naast het gebied van Benjamin, van de oostzijde tot de westzijde: Simeon één deel; ²⁵naast het gebied van Simeon, van de oostzijde tot de westzijde: Issakar één deel; ²⁶naast het gebied van Issakar, van de oostzijde tot de westzijde: Zebulon één deel; ²⁷naast het gebied van Zebulon, van de oostzijde tot de westzijde: Gad één deel; ²⁸en naast het gebied van Gad

aan de zuidzijde, naar het zuiden toe, loopt de grens van Tamar over het water van Meribat-Kades, langs de beek tot de grote zee. ²⁹Dit is het land, dat u ten erfdeel moet verloten onder de stammen van Israël, en dit zijn hun delen, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

De heilige stad

^{30(A)} En dit zijn de uitgangen van de stad: aan de noordzijde, die vierduizend vijfhonderd (el) lang is, - ³¹de poorten van de stad dragen de namen van de stammen van Israël - drie poorten op het noorden: een Rubenpoort, een Judapoort

en een Levipoort; ³²aan de oostzijde, die vierduizend vijfhonderd (el) lang is, ook drie poorten: een Jozefpoort, een Benjaminpoort en een Danpoort; ³³aan de zuidzijde, die vierduizend vijfhonderd (el) lang is, ook drie poorten: een Simeonpoort, een Issakarpoot en een Zebulonpoort; ³⁴en aan de westzijde, die vierduizend vijfhonderd (el) lang is, eveneens drie poorten: een Gadpoort, een Aserpoort en een Naftalipoort. ³⁵De omtrek is achttien duizend (el) en de naam van de stad zal voortaan zijn: **JHWH** is aldaar.

(A) 48:30 Opb. 21:12,13.

Daniël

Hebreeuws: Dani-eel (Mijn rechter is God)

Daniël komt aan het Babylonische hof

1 ^{1(A)} In het derde jaar van de regering van Jojakim, de koning van Juda, kwam Nebukadnessar, de koning van Babel, naar Jeruzalem en belegerde het; ^{2(B)} en **JHWH** gaf Jojakim, de koning van Juda, in zijn macht, en ook een deel van de voorwerpen van het huis van God, en hij bracht ze naar het land Sinear, in de tempel van zijn god; de voorwerpen bracht hij in de schatkamer van zijn god.

³ Toen beval de koning Aspenaz, het hoofd van zijn hovelingen, enige Israëlieten te laten komen, uit het koninklijk geslacht en uit de edelen, ⁴ Jonge mannen zonder enig gebrek, mooi van uiterlijk, ervaren in allerlei wijsheid, in het bezit van kennis, met inzicht in wetenschap, geschikt om dienst te doen in het paleis van de koning, en hen te onderwijzen in de geschriften en de taal van de Chaldeeën. ⁵ En de koning stelde voor hen een dagelijks rantsoen vast van de koninklijke tafel en van de wijn, die hij gewoon was te drinken. Zo liet hij hen gedurende drie jaren opvoeden, na verloop waarvan zij bij de koning dienst moesten doen.

⁶ Nu waren er onder hen enige Judeeërs: Daniël, Chananja, Misaël en Azarja; ⁷ de overste van de hovelingen gaf hun andere namen: Daniël noemde hij Beltesassar, Chananja Sadrak, Misaël Mesak en Azarja Abednego. ⁸ Daniël nu nam zich voor, zich niet te verontreinigen met het koninklijke

voedsel of met de wijn die de koning gewoon was te drinken; en hij vroeg aan de overste van de hovelingen, of hij zich niet zou hoeven te verontreinigen. ⁹ Toen schonk God aan Daniël gunst en barmhartigheid bij de overste van de hovelingen; ¹⁰ maar de overste van de hovelingen zei tot Daniël: Ik ben bang, dat mijn heer, de koning, die uw voedsel en drank vastgesteld heeft, uw uiterlijk misschien minder welvarend zou vinden dan dat van de overige knapen van uw leeftijd, en dat u daardoor mijn hoofd met schuld zou beladen bij de koning. ¹¹ Daarop zei Daniël tot de kamerdienaar, die de overste van de hovelingen aan Daniël, Chananja, Misaël en Azarja had toegevoegd: ¹² Neem toch met uw dienaren gedurende tien dagen de proef: laat men ons groenten te eten en water te drinken geven; ¹³ laat dan ons uiterlijk met dat van de jonge mannen die het koninklijke voedsel eten, door u vergeleken worden, en doe dan met uw dienaren naar uw bevinding. ¹⁴ Hij deed wat zij vroegen en nam met hen gedurende tien dagen de proef, ¹⁵ en na verloop van tien dagen bleek hun uiterlijk mooier en zagen zij er welvarender uit dan al de knapen die van het koninklijke voedsel gegeten hadden. ¹⁶ Voortaan nam de kamerdienaar hun voedsel en de wijn die zij drinken moesten, weg en gaf hun groenten. ¹⁷ En aan deze vier jonge mannen gaf God kennis en verstand van allerlei geschriften en wijsheid, terwijl

(A) 1:1 2Kon. 24:1; 2Kron. 36:5-7. (B) 1:2 2Kon. 20:17,18; 24:10-16; 2Kron. 36:10; Jes. 39:7,8.

Daniël inzicht had in allerlei gezichten en dromen.

¹⁸Na verloop nu van de dagen die de koning had vastgesteld voor men hen ten hove zou doen verschijnen, bracht de overste van de hovelingen hen in de tegenwoordigheid van Nebukadnessar.

¹⁹De koning sprak met hen; en onder die allen werd niemand gevonden zoals Daniël, Chananja, Misaël en Azarja, en dezen traden in dienst bij de koning. ²⁰In elke zaak, waarbij het aankwam op wijs inzicht en waarover de koning hen ondervroeg, bevond hij hen tienmaal voortreffelijker dan al de geleerden, al de bezweerders in zijn hele rijk.

²¹Daniël bleef daar tot het eerste jaar van koning Kores.

De droom van Nebukadnessar

2¹In het tweede jaar nu van de regering van Nebukadnessar had Nebukadnessar een droom, waardoor zijn geest verontrust werd en het met zijn slaap gedaan was. ²Toen gebod de koning, dat men de geleerden, de bezweerders, de tovenaars en de Chaldeeën zou roepen, om de koning zijn droom te verklaren; en zij kwamen en stonden vóór de koning. ³De koning zei tot hen: Ik heb een droom gehad, en mijn geest is verontrust, zodat ik die droom wil begrijpen. ⁴Toen spraken de Chaldeeën tot de koning: [Aramees] O, koning, leef in eeuwigheid! Zeg uw dienaren de droom en wij zullen de uitlegging te kennen geven. ⁵De koning gaf de Chaldeeën ten antwoord: Het besluit staat bij mij vast; indien u mij de droom met zijn uitlegging niet bekendmaakt, zult u in stukken gehakt worden en uw huizen zullen tot een puinhoop worden gemaakt, ⁶maar indien u de droom met zijn uitlegging te

kennen kunt geven, zult u geschenken en gaven en grote eer van mij ontvangen; geeft mij dus de droom met zijn uitlegging te kennen. ⁷Zij gaven opnieuw ten antwoord: Laat de koning zijn dienaren de droom vertellen, dan zullen wij de uitlegging te kennen geven. ⁸De koning gaf ten antwoord: Ik begrijp heel goed, dat u tijd probeert te winnen, omdat u ziet, dat het besluit bij mij vaststaat, ⁹dat één vonnis u treft, indien u mij de droom niet kunt bekendmaken; en u hebt afgesproken mij iets leugenachtigs en slechts te zeggen, totdat de toestand zich wijzigt. Zegt mij dus de droom, opdat ik weet, dat u mij de uitlegging ervan kunt te kennen geven. ¹⁰De Chaldeeën gaven de koning ten antwoord: Er is geen mens op de aardbodem die dat wat de koning vraagt te kennen kan geven; daarom heeft dan ook geen koning, hoe groot en machtig ook, iets dergelijks van enige geleerde of bezweerder of Chaldeeër gevraagd. ¹¹Wat de koning vraagt, is te zwaar, en er is niemand anders, die het de koning zal kunnen te kennen geven dan de goden, die echter niet bij de stervelingen wonen. ¹²De koning werd hierover boos, heel boos, en hij beval al de wijzen van Babel ter dood te brengen. ¹³Toen het bevel werd uitgevaardigd, dat de wijzen gedood zouden worden, liepen ook Daniël en zijn metgezellen gevaar gedood te worden.

¹⁴Toen richtte zich Daniël op verstandige en gepaste wijze tot Arjok, de overste van de koninklijke lijfwacht, die uitgetrokken was om de wijzen van Babel te doden; ¹⁵hij nam het woord en zei tot Arjok, de koninklijke machthebber: Waarom is dit strenge bevel door de koning uitgevaardigd? Daarop maakte Arjok Daniël de zaak bekend.

¹⁶Toen ging Daniël tot de koning en verzocht, dat deze hem enige tijd zou gunnen om de uitlegging aan de koning te kennen te geven. ¹⁷Daarop ging Daniël naar zijn huis en maakte zijn vrienden Chananja, Misaël en Azarja de zaak bekend, ¹⁸en (zei) dat zij barmhartigheid moesten smeken van de God van de hemel betreffende deze verborgenheid - opdat men Daniël en zijn vrienden niet ter dood zou brengen met de overige wijzen van Babel.

¹⁹Toen werd de verborgenheid in de nacht aan Daniël in een visioen geopenbaard. Daarop loofde Daniël de God van de hemel; ²⁰Daniël hief aan en zei: Geprezen zij de naam van God van eeuwigheid tot eeuwigheid, want Hem behoort de wijsheid en de kracht! ²¹Hij toch verandert tijden en stonden, Hij zet koningen af en stelt koningen aan, Hij verleent wijsheid aan wijzen en kennis aan hen die inzicht hebben. ²²Hij openbaart ondoorgrondelijke en verborgen dingen, Hij weet wat in het duister is, en het licht woont bij Hem. ²³U, o God van mijn vaderen, loof en roem ik, omdat U mij wijsheid en kracht verleent hebt, en mij nu hebt bekendgemaakt wat wij van U gesmeekt hebben, daar U ons immers de zaak van de koning hebt bekendgemaakt.

²⁴Daarom ging Daniël naar Arjok, aan wie de koning had opgedragen de wijzen van Babel ter dood te brengen; hij ging en sprak aldus tot hem: Breng de wijzen van Babel niet ter dood, leid mij tot de koning en ik zal de koning de uitlegging te kennen geven. ²⁵Toen bracht Arjok Daniël haastig tot de koning en zei als volgt tot hem: Ik heb een man gevonden onder de ballingen van Juda, die de koning de uitlegging kan bekendmaken. ²⁶De koning richtte het woord tot Daniël, wiens naam Beltesassar was:

bent u in staat mij de droom die ik gezien heb, met zijn uitlegging bekend te maken? ²⁷Daniël gaf de koning ten antwoord: De verborgenheid waarnaar de koning vraagt, kunnen geen wijzen, bezweerders, geleerden of waarzeggers de koning te kennen geven. ²⁸Maar er is een God in de hemel, die verborgenheden openbaart; Hij heeft de koning Nebukadnessar bekendgemaakt wat in de toekomstige dagen gebeuren zal. Uw droom en de gezichten die u op uw bed voor ogen kwamen, waren deze: ²⁹bij u, o koning, kwamen, terwijl u op uw bed lag, gedachten op over wat er na deze gebeuren zou, en Hij, die verborgenheden openbaart, heeft u bekendgemaakt wat er gebeuren zal. ³⁰Mij nu is deze verborgenheid geopenbaard, niet door een wijsheid, die ik zou bezitten boven alle levenden, maar opdat de uitlegging de koning bekend zou worden gemaakt, en dat u de gedachten van uw hart zou kennen. ³¹U, o koning, had een gezicht, en zie, er was een groot beeld! Dit beeld was hoog, en de glans ervan was buitengewoon; het stond vóór u, en de aanblik ervan was schrikwekkend. ³²Het hoofd van dat beeld was van zuiver goud, zijn borst en armen waren van zilver, zijn buik en lendenen van koper, ³³zijn benen van ijzer, zijn voeten deels van ijzer deels van leem. ³⁴Terwijl u bleef toezien, raakte, zonder toedoen van mensenheden, een steen los, die het beeld trof aan de voeten van ijzer en leem en deze verbrijzelde; ³⁵toen werden tegelijkertijd het ijzer, het leem, het koper, het zilver en het goud verbrijzeld, en zij werden zoals kaf op een dorsvloer in de zomer, en de wind voerde ze mee, zodat er geen spoor meer van te vinden was; maar de steen die het beeld getroffen had, werd tot een grote berg, die de hele aarde vulde.

³⁶Dit is de droom, en de uitlegging daarvan zullen wij de koning zeggen: ³⁷U, o koning, koning der koningen, aan wie de God van de hemel het koningschap, macht, sterkte en eer geschonken heeft, ³⁸ja, in uw hand heeft Hij de mensenkinderen, waar zij ook wonen, de dieren van het veld en de vogels van de hemel gegeven, en die Hij tot heerser over die alle heeft gemaakt - u bent dat gouden hoofd. ³⁹Maar na u zal een ander koninkrijk ontstaan, minder belangrijk dan dat van u; en, weer een ander, een derde koninkrijk, van koper, dat heersen zal over de hele aarde; ⁴⁰en een vierde koninkrijk zal hard zijn als ijzer; juist zoals ijzer alles verbrijzelt en vermorzelt; en zoals ijzer, dat verbrijzelt, zal dit die allen verbrijzelen en vermorzelen. ⁴¹En dat u de voeten en de tenen gezien hebt deels van pottenbakkersleem en deels van ijzer, betekent, dat dit een verdeeld koninkrijk zijn zal: wel zal het iets van de hardheid van het ijzer aan zich hebben, juist zoals u gezien hebt ijzer gemengd met kleiachtig leem, ⁴²en de tenen van de voeten deels van ijzer en deels van leem; gedeeltelijk zal dat koninkrijk hard zijn, en gedeeltelijk zal het broos zijn.

⁴³Dat u gezien hebt ijzer vermengd met kleiachtig leem, betekent: zij zullen zich door huwelijksgemeenschap vermengen, maar met elkaar geen samenhangend geheel vormen, zoals ijzer zich niet vermengt met leem. ⁴⁴Maar in de dagen van die koningen zal de God van de hemel een koninkrijk oprichten, dat in eeuwigheid niet zal te gronde gaan, en waarvan de heerschappij op geen ander volk meer zal overgaan: het zal al die koninkrijken verbrijzelen en daaraan een einde maken, maar zelf zal het bestaan in eeuwigheid, ⁴⁵juist zoals u gezien hebt, dat zonder toedoen van

mensenhanden een steen van de berg losraakte en het ijzer, het koper, het leem, het zilver en het goud verbrijzelde. De grote God heeft de koning bekendgemaakt wat na dezen zal geschieden; de droom is waarachtig en zijn uitlegging betrouwbaar. ⁴⁶Toen wierp koning Nebukadnessar zich op zijn aangezicht, en aanbad Daniël; ook beval hij een offer en reukwerk aan hem op te dragen. ⁴⁷De koning gaf Daniël ten antwoord: In waarheid, uw God is de God van de goden en de Heer van de koningen, en Hij openbaart verborgenheden: daarom hebt u deze verborgenheid kunnen openbaren. ⁴⁸Toen verhief de koning Daniël en schonk hem vele, grote geschenken; ja, hij maakte hem tot heerser over het hele gewest Babel en tot opperhoofd over alle wijzen van Babel. ⁴⁹Op Daniëls verzoek droeg de koning het bestuur van het gewest Babel op aan Sadrak, Mesak en Abednego, terwijl Daniël aan het hof van de koning bleef.

De mannen in de brandende oven

3¹Koning Nebukadnessar maakte een gouden beeld, waarvan de hoogte zestig en de breedte zes el bedroeg; hij stelde het op in de vlakte Dura in het gewest Babel. ²En koning Nebukadnessar liet de stadhouders, de oversten, de landvoogden, de staatsraden, de schatbewaarders, de rechters, de bewindvoerders, ja alle bestuurders van de gewesten bijeenroepen, om de inwijding bij te wonen van het beeld, dat koning Nebukadnessar had opgericht. ³Toen kwamen de stadhouders, de oversten, de landvoogden, de staatsraden, de schatbewaarders, de rechters, de bewindvoerders, ja alle bestuurders van de gewesten bijeen voor de inwijding van het beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht, en zij stelden zich op vóór het

beeld dat Nebukadnessar had opgericht. ⁴En een heraut riep met luide stem: Aldus wordt u bevolen, u volken, natiën en talen: ⁵zodra u hoort het geluid van hoorn, fluit, citer, luit, harp, doedelzak en allerlei soort van muziekinstrumenten, zult u zich ter aarde werpen en het gouden beeld aanbidden, dat koning Nebukadnessar heeft opgericht; ⁶en ieder die zich niet ter aarde werpt en aanbidt, zal ogenblikkelijk in de brandende vuuroven geworpen worden. ⁷Daarom wierpen alle volken, natiën en tongen zich ter aarde, zodra zij het geluid van hoorn, fluit, citer, luit, harp en allerlei soort van muziekinstrumenten hoorden, en aanbaden het gouden beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht.

⁸Op datzelfde moment traden Chaldeese mannen met een beschuldiging daarover tegen de Judeeërs naar voren. ⁹Zij namen het woord en zeiden tot koning Nebukadnessar: O koning, leef in eeuwigheid! ¹⁰U, o koning, hebt bevel gegeven, dat iedereen die het geluid hoort van hoorn, fluit, citer, luit, harp, doedelzak en allerlei soort van muziekinstrumenten, zich ter aarde werpen zal en het gouden beeld aanbidden, ¹¹en dat ieder die zich niet ter aarde neerwerpt en aanbidt, in de brandende vuuroven zal geworpen worden. ¹²Er zijn Judeese mannen, aan wie u het bestuur van het gewest Babel hebt opgedragen: Sadrak, Mesak en Abednego; deze mannen hebben zich aan u, o koning, niet gestoord: uw goden vereren zij niet, en het gouden beeld dat u hebt opgericht, aanbidden zij niet.

¹³Daarop gebood Nebukadnessar in toorn en woede Sadrak, Mesak en Abednego te halen. Toen die mannen vóór de koning gebracht waren, ¹⁴nam Nebukadnessar het woord en zei

tot hen: Is het met opzet, Sadrak, Mesak en Abednego, dat u mijn goden niet vereert en het gouden beeld dat ik heb opgericht, niet wilt aanbidden? ¹⁵Nu dan, indien u bereid bent, zodra u het geluid van hoorn, fluit, citer, luit, harp, doedelzak en allerlei soort van muziekinstrumenten hoort, u ter aarde te werpen en het beeld te aanbidden, dat ik gemaakt heb, maar indien u niet aanbidt, zult u ogenblikkelijk in de brandende vuuroven geworpen worden; en wie is de god, die u uit mijn hand zou kunnen bevrijden? ¹⁶Toen antwoordden Sadrak, Mesak en Abednego de koning Nebukadnessar: Wij achten het niet nodig u hierop enig antwoord te geven. ¹⁷Indien onze God, die wij vereren, in staat is ons te bevrijden, dan zal Hij ons uit de brandende vuuroven, en uit uw macht, o koning, bevrijden; ¹⁸maar zelfs indien niet - het zij u bekend, o koning, dat wij uw goden niet vereren, en het gouden beeld dat u hebt opgericht, niet aanbidden.

¹⁹Toen werd Nebukadnessar vervuld met boosheid, en zijn gelaatsuitdrukking veranderde tegen Sadrak, Mesak en Abednego; hij antwoordde en gebood, dat men de oven zevenmaal heter zou stoken dan gewoonlijk, ²⁰en aan enige mannen, van de sterksten uit zijn leger, gaf hij bevel Sadrak, Mesak en Abednego te binden en in de brandende vuuroven te werpen. ²¹Toen werden die mannen gebonden, met hun mantels, broeken, mutsen en overige klederen aan, en in de brandende vuuroven geworpen. ²²Omdat nu het bevel van de koning streng was en de oven bovenmatig was opgestookt, doodde de vlam van het vuur de mannen die Sadrak, Mesak en Abednego naar boven gebracht hadden. ²³En die drie mannen, Sadrak, Mesak en

Abednego, vielen gebonden in de brandende vuuroven.

²⁴Toen schrok koning Nebukadnessar en stond ogenblikkelijk op; hij nam het woord en zei tot zijn raadsheren: Hebben wij niet drie mannen gebonden in het vuur geworpen? Zij antwoordden de koning: Zeker, o koning. ²⁵Hij zei: Zie, ik zie vier mannen vrij wandelen midden in het vuur, en zij hebben geen letsel, en het uiterlijk van de vierde lijkt op dat van een zoon van de goden! ²⁶Toen trad Nebukadnessar op de deur van de brandende vuuroven toe; hij nam het woord en zei: Sadrak, Mesak en Abednego, u dienaars van de allerhoogste God, treedt naar buiten en komt hier! Toen kwamen Sadrak, Mesak en Abednego uit het vuur. ²⁷En de stadhouders, de oversten, de landvoogden en de raadsheren van de koning kwamen bijeen; zij zagen, dat het vuur geen macht had gehad over de lichamen van deze mannen, dat hun hoofdhaar niet was geschroeid, dat hun mantels ongeschonden gebleven waren, ja, dat er zelfs geen brandlucht aan hen gekomen was.

²⁸Nebukadnessar hief aan en zei: Geloofd zij de God van Sadrak, Mesak en Abednego! Hij heeft zijn engel gezonden en zijn dienaren bevrijd, die zich op Hem hebben verlaten, het bevel van de koning hebben overtreden, en hun lichamen prijsgegeven, omdat zij geen enkele god willen vereren of aanbidden dan alleen hun God. ²⁹Daarom wordt door mij een gebod uitgevaardigd, dat ieder, tot welk volk, tot welke natie of taal hij ook behoort, die enig oneerbiedig woord spreekt tegen de God van Sadrak, Mesak en Abednego, in stukken gehouwen en dat zijn huis tot een puinhoop gemaakt zal worden, omdat er geen andere god is, die zó verlossen kan.

³⁰Toen bewees de koning Sadrak, Mesak en Abednego bijzondere gunst, in het gewest Babel.

De boodschap van Nebukadnessar: zijn waanzin

4 ¹Koning Nebukadnessar aan alle volken, natiën en talen, die op de hele aarde wonen: uw vrede zij groot! ²Het leek mij goed de tekenen en wonderen die de allerhoogste God aan mij gedaan heeft te verkondigen; ³hoe groot zijn zijn tekenen en hoe machtig zijn wonderen! Zijn koningschap is een eeuwig koningschap, en zijn heerschappij van geslacht tot geslacht! ⁴Ik, Nebukadnessar, bevond mij rustig in mijn huis en in goede welstand in mijn paleis; ⁵daar zag ik een droom, die mij beangstigde; en droombeelden op mijn bed en gezichten die mij voor ogen kwamen, verontrustten mij! ⁶Toen werd door mij bevel gegeven, dat men al de wijzen van Babel tot mij zou brengen, opdat zij mij de uitlegging van de droom zouden bekendmaken. ⁷Daarop kwamen de geleerden, de bezweerders, de Chaldeeën en de waarzeggers, en ik vertelde hun de droom, maar zij konden mij zijn uitlegging niet bekendmaken. ⁸Maar ten laatste kwam tot mij Daniël, naar de naam van mijn god Beltesassar genoemd, in wie de geest van de heilige goden woont, en ik vertelde hem de droom: ⁹Beltesassar, u hoofd van de geleerden, van wie ik weet, dat de geest van de heilige goden in u woont, en dat geen enkele verborgenheid u moeite veroorzaakt, vertel mij de gezichten van mijn droom die ik gezien heb, namelijk de uitlegging daarvan. ¹⁰Wat de gezichten betreft, die mij op mijn bed voor ogen kwamen, ik zag: er stond een boom midden op de aarde, van grote hoogte; ¹¹die boom was groot en sterk, zijn

hoogte reikte tot aan de hemel, en hij was te zien tot aan het einde van de hele aarde; ¹²zijn loof was mooi en zijn vrucht zo overvloedig, dat hij voedsel bood voor allen; onder hem zochten de dieren van het veld schaduw en in zijn takken nestelden de vogels van de hemel, en al wat leeft werd door hem gevoed. ¹³Ik zag in de gezichten die mij op mijn bed voor ogen kwamen, en zie, een wachter, een heilige, daalde uit de hemel neer; ¹⁴hij riep luid en sprak aldus: Hakt de boom om en kapt zijn takken, verwijder zijn loof en verstrooit zijn vruchten; de dieren vluchten van onder hem weg en de vogels uit zijn takken; ¹⁵laat echter zijn wortelstomp in de aarde staan, en wel omsloten door een band van ijzer en koper, in het jonge groen van het veld; en door de dauw van de hemel wordt hij bevochtigd en hij heeft met de dieren zijn deel aan het gras van de aarde; ¹⁶zijn hart zal worden veranderd zodat het niet meer een mensenhart is; een dierenhart zal hem worden gegeven; en zeven tijden zullen over hem voorbijgaan. ¹⁷Dit bevel berust op het besluit van de wachters en deze zaak op het woord van de heiligen, opdat de levenden mogen weten, dat de Allerhoogste macht heeft over het koningschap van de mensen en dat geeft aan wie Hij wil, ja, zelfs de nederigste onder de mensen daarin aanstelt. ¹⁸Deze droom heb ik, koning Nebukadnessar, gezien; u nu, Beltesassar, zeg mij de uitlegging, omdat alle wijzen uit mijn koninkrijk mij de uitlegging niet kunnen bekendmaken; maar u bent ertoe in staat, daar de geest van de heilige goden in u woont.

¹⁹Toen stond Daniël, wiens naam Beltesassar is, voor een ogenblik verbijsterd en zijn gedachten verontrustten hem. De koning zei: Beltesassar, laat de droom en de uitlegging u niet ver-

ontrusten. Beltesassar antwoordde: Mijn heer, mag de droom hun gelden, die u haten, en zijn uitlegging uw tegenstanders. ²⁰De boom die u gezien hebt, die groot en sterk was, zijn hoogte reikte tot de hemel en die over de hele aarde te zien was, ²¹waarvan het loof mooi en waarvan de vrucht zo overvloedig was, dat hij voedsel bood voor alle dieren die in het veld verbleven en voor de vogels van de hemel die hun nesten in de takken hadden - ²²dat bent u, o koning, die groot en sterk bent geworden, wiens grootheid zo is toegenomen, dat zij tot aan de hemel reikt, en wiens heerschappij zich uitstrekt tot aan het einde van de aarde. ²³Dat nu de koning een wachter, een heilige, heeft zien neerdalen uit de hemel, die zei: Hakt de boom om en vernietigt hem, laat evenwel zijn wortelstomp in de aarde staan, en wel omsloten door een band van ijzer en koper, in het jonge groen van het veld, en door de dauw van de hemel zal hij worden bevochtigd, en zijn deel zij met de dieren van het veld, totdat zeven tijden over hem zijn voorbijgegaan - ²⁴dit is de uitlegging, o koning, en dit is het besluit van de Allerhoogste over mijn heer, de koning: ²⁵men zal u verstoten uit de gemeenschap van de mensen en uw verblijf zal zijn bij de dieren van het veld; men zal u gras te eten geven als de runderen en u door de dauw van de hemel laten bevochtigen; en zeven tijden zullen over u voorbijgaan, totdat u erkent, dat de Allerhoogste macht heeft over het koningschap van de mensen en dat geeft aan wie Hij wil. ²⁶Dat men echter zei de wortelstomp van de boom te laten staan, betekent: uw koningschap zal langdurig zijn van het ogenblik af, dat u erkent, dat de hemel de heerschappij heeft. ²⁷Daarom, o koning, laat mijn raad u aangenaam zijn: wis uw zonden

uit door rechtvaardigheid en uw onge-rechtigheden door ontferming tegenover ellendigen - of er misschien verlenging van uw rust mag zijn.

²⁸Dit alles overkwam koning Nebukadnessar. ²⁹Na verloop van twaalf maanden, toen hij aan het wandelen was op het koninklijk paleis in Babel, ³⁰nam de koning het woord en zei: Is dit niet het grote Babel, dat ik gebouwd heb tot een koninklijke woonplaats door de sterkte van mijn macht en tot eer van mijn majesteit? ³¹Nog was dat woord in de mond van de koning, toen er een stem klonk uit de hemel: U wordt aangezegd, o koning Nebukadnessar: het koningschap is van u geweken, ³²men verstoot u uit de gemeenschap van de mensen en uw verblijf is bij de dieren van het veld; gras zal men u te eten geven als aan de runderen; en zeven tijden zullen over u voorbijgaan, totdat u erkent, dat de Allerhoogste macht heeft over het koningschap van de mensen en dat geeft aan wie Hij wil. ³³Op hetzelfde ogenblik ging dat woord aan Nebukadnessar in vervulling, en hij werd uit de gemeenschap van de mensen verstoten en at gras als de runderen, en door de dauw van de hemel werd zijn lichaam bevochtigd, totdat zijn haar lang werd als (de veren) van de arenden en zijn nagels als die van de vogels.

³⁴Maar na verloop van de gestelde tijd sloeg ik, Nebukadnessar, mijn ogen op naar de hemel, en mijn verstand keerde in mij terug. Toen prees ik de Allerhoogste en roemde en verheerlijkte ik de eeuwig Levende, omdat zijn heerschappij een eeuwige heerschappij is en zijn koningschap van geslacht tot geslacht. ³⁵Ja, alle bewoners van de aarde worden als niets geacht; Hij doet naar zijn wil met het hemelse leger en de bewo-

ners van de aarde: en niemand is er, die zijn hand kan weerhouden of tot Hem kan zeggen: wat doet U? ³⁶Op hetzelfde moment, dat mijn verstand in mij terugkeerde, keerden ook, tot roem van mijn koningschap, mijn majesteit en mijn luister tot mij terug; mijn raadsheeren en machthebbers zochten mij weer op, ik werd in mijn koningschap hersteld, ja, grotere heerlijkheid dan vroeger werd mij geschonken. ³⁷Nu roem, verhef en verheerlijk ik, Nebukadnessar, de Koning van de hemel, wiens werken alle waarheid en wiens paden recht zijn, en die hen die in hoogmoed wandelen, kan vernederen.

Het schrift op de wand

5 ¹Koning Belsassar richtte een grote maaltijd aan voor zijn machthebbers, duizend in getal; en in tegenwoordigheid van die duizend was hij aan het wijndrinken. ²Belsassar beval bij het genot van de wijn, dat men de gouden en zilveren voorwerpen zou brengen, die zijn vader Nebukadnessar uit de tempel te Jeruzalem had weggevoerd, opdat de koning en zijn machthebbers, zijn vrouwen en zijn bijvrouwen daaruit zouden drinken. ³Daarop bracht men de gouden voorwerpen die uit de tempel, het huis van God te Jeruzalem, waren weggevoerd, en de koning en zijn machthebbers, zijn vrouwen en zijn bijvrouwen, dronken daaruit; ⁴zij dronken wijn en roemden de goden van goud en zilver, koper, ijzer, hout en steen.

⁵Terzelfder tijd verschenen vingers van een mensenhand, die tegenover de luchter op de kalk van de wand van het koninklijk paleis schreven, en de koning zag de rug van de hand, die aan het schrijven was. ⁶Toen verschoot de koning van kleur, en zijn gedachten veront-rustten hem, zijn heupgewrichten wer-

den los en zijn knieën stootten tegen elkaar. ⁷En de koning riep met luide stem, dat men de bezweerders, Chaldeeën en waarzeggers zou doen komen. De koning nam het woord en zei tot de wijzen van Babel: Ieder die dit schrift kan lezen en mij de uitlegging daarvan kan te kennen geven, zal met purper bekleed worden, een gouden ketting zal om zijn hals gehangen worden, en hij zal als de derde in het koninkrijk heersen.

⁸Toen waren al de wijzen van de koning, die gekomen waren, niet in staat het schrift te lezen en de uitlegging daarvan de koning bekend te maken. ⁹Daarop werd koning Belsassar ten eerste ontsteld en hij verschoot van kleur; ook zijn machthebbers waren ontzet. ¹⁰Naar aanleiding van de woorden van de koning en zijn machthebbers trad de koningin de feestzaal binnen. De koningin nam het woord en zei: O, koning, leef in eeuwigheid! Laten uw gedachten u niet verontrusten, en laat uw kleur niet verschieten: ¹¹er is een man in uw koninkrijk, in wie de geest van de heilige goden woont, en in wie in de dagen van uw vader verlichting, verstand en wijsheid, als de wijsheid van de goden, gevonden werd; hem heeft koning Nebukadnessar, uw vader, tot hoofd van de geleerden, bezweerders, Chaldeeën en waarzeggers aangesteld, - uw vader, o koning. ¹²Omdat dan een uitnemende geest en kennis en verstand, uitlegging van dromen, onthulling van verborgenheden en ontwarring van knopen in hem gevonden wordt, in Daniël, aan wie de koning de naam Beltesassar gegeven heeft, laat dan nu Daniël geroepen worden en hij zal de uitlegging te kennen geven.

¹³Toen werd Daniël tot de koning gebracht. De koning nam het woord en zei tot Daniël: bent u die Daniël, die tot de

ballingen van Juda behoort, welke de koning, mijn vader, uit Juda heeft weggevoerd? ¹⁴Nu, ik heb van u gehoord, dat de geest van de goden in u woont, en dat verlichting, verstand en wijsheid in bijzondere mate in u gevonden worden. ¹⁵En nu zijn tot mij gebracht de wijzen, de bezweerders, opdat zij dit schrift zouden lezen en mij de uitlegging daarvan zouden bekendmaken, maar zij zijn niet in staat de uitlegging van de woorden te kennen te geven; ¹⁶maar ik heb van u gehoord, dat u uitleggingen kunt geven en knopen ontwarren; nu dan, indien u het schrift kunt lezen en mij de uitlegging daarvan kunt bekendmaken, dan zult u met purper bekleed worden en een gouden ketting zal om uw hals gehangen worden, en u zult als de derde in het koninkrijk heersen.

¹⁷Daarop antwoordde Daniël de koning: Behoud uw geschenken, en schenk uw gaven aan een ander; toch zal ik het schrift voor de koning lezen en hem de uitlegging bekendmaken. ¹⁸O koning, God, de Allerhoogste, heeft uw vader Nebukadnessar koninklijke macht, grootheid, eer en majesteit geschonken, ¹⁹en ten gevolge van de grootheid die Hij hem geschonken had, leefden alle volken, natiën en talen voor hem in angst en beven; wie hij wilde, doodde hij, en wie hij wilde, liet hij leven; wie hij wilde, verhoogde hij, en wie hij wilde, vernederde hij. ²⁰Maar toen zijn hart zich verhief en zijn geest zich verhardde, zodat hij overmoedig werd, is hij van zijn koninklijke troon gestoten, en heeft men de eer van hem weggenomen; ²¹ja, uit de gemeenschap van de mensen werd hij verstoten en zijn hart werd aan dat van de dieren gelijk, en bij de wilde ezels was zijn verblijfplaats; men gaf hem gras te eten als aan de runderen en door de dauw van de hemel werd zijn lichaam bevochtigd, tot-

dat hij erkende, dat God, de Allerhoogste, macht heeft over het koningschap van de mensen en daarin aanstelt wie Hij wil. ²²U echter, zijn zoon Belsassar, hebt uw hart niet *verootmoedigd*, hoewel u dit alles wist, ²³maar u hebt u tegen de Heer van de hemel verheven: men heeft de voorwerpen uit zijn tempel voor u gebracht, en u en uw machthebbers, uw gemalinnen en uw bijvrouwen hebben daaruit wijn gedronken; u hebt de goden geroemd van zilver en goud, koper, ijzer, hout en steen, die niet zien of horen of kennis hebben, maar de God, in wiens hand uw adem is en die al uw paden beschikt, Hem hebt u niet verheerlijkt. ²⁴Toen is door Hem de rug van een hand gezonden en dat schrift geschreven. ²⁵Dit is het schrift, dat geschreven is: Mene, mene, tekkel ufarsin. ²⁶Dit is de uitlegging van de woorden: Mene: God heeft uw koningschap geteld en er een einde aan gemaakt; ²⁷Tekel: u bent in de weegschaal gewogen en te licht bevonden; ²⁸Peres: uw koninkrijk is gebroken en aan de Meden en Perzen gegeven.

²⁹Toen bekleedde men Daniël, op bevel van Belsassar, met purper en hing hem een gouden ketting om de hals, en men riep over hem uit, dat hij de derde heerser in het koninkrijk zou zijn.

³⁰In dezelfde nacht werd Belsassar, de koning van de Chaldeeën, gedood.

Daniël in de leeuwenkuil

6¹Darius, de Meder, ontving het koningschap, toen hij tweeënzestig jaar oud was. ²Het behaagde Darius over het koninkrijk honderd en twintig stadhouders aan te stellen, die over het hele koninkrijk verdeeld zouden zijn; ³en over hen drie rijksbestuurders, van welke Daniël er een was; aan hen moesten die stadhouders rekenschap geven, opdat de koning geen schade zou lijden.

⁴Toen overtrof deze Daniël de rijksbestuurders en de stadhouders, doordat een uitnemende geest in hem was; en de koning was van plan hem over het hele koninkrijk te stellen.

⁵Daarop trachtten de rijksbestuurders en de stadhouders een grond voor een aanklacht tegen Daniël te vinden voor wat betreft het rijksbewind, maar zij konden geen enkele grond voor een aanklacht of iets verkeers vinden, omdat hij getrouw was en er geen verzuim of iets verkeers bij hem gevonden werd.

⁶Toen zeiden die mannen: Wij zullen tegen deze Daniël geen enkele grond voor een aanklacht vinden, tenzij wij iets tegen hem vinden in de dienst van zijn God.

⁷Daarop drongen die rijksbestuurders en stadhouders onstuimig bij de koning aan en zeiden tot hem: O koning Darius, leef in eeuwigheid! ⁸Alle rijksbestuurders van het koninkrijk, oversten, stadhouders, raadsheren en landvoogden hebben zich beraden, dat een koninklijk besluit behoort te worden uitgevaardigd en een verbod vastgesteld, dat ieder die binnen dertig dagen een verzoek richt tot enige god of mens behalve tot u, o koning, in de leeuwenkuil zal worden geworpen. ⁹Vaardig dan nu, o koning, dat verbod uit en schrijf een bevelschrift, dat onveranderlijk is, naar de wet van de Meden en Perzen, die niet kan worden herroepen. ¹⁰Dus schreef koning Darius dat bevelschrift met dat verbod.

¹¹Zodra Daniël vernomen had, dat het bevelschrift geschreven was, ging hij naar zijn huis; nu had hij in zijn bovenvertrek open vensters aan de kant van Jeruzalem; en driemaal per dag boog hij zich neer op zijn knieën en bad en loofde zijn God, juist zoals hij dat tevoren gewoon was te doen. ¹²Toen snelden die

mannen toe en vonden Daniël biddende en smekende tot zijn God.

¹³Daarop naderden zij tot de koning en spraken tot hem over het koninklijk verbod: Hebt u niet een verbod uitgevaardigd, dat ieder mens, die binnen dertig dagen een verzoek richt tot enige god of mens behalve tot u, o koning, in de leeuwenkuil zal worden geworpen? De koning antwoordde: De zaak staat vast naar de wet van de Meden en Perzen, die niet kan worden herroepen. ¹⁴Toen zeiden zij tot de koning: Daniël, een van de ballingen uit Juda, heeft geen acht geslagen op u, o koning, noch op het verbod dat u hebt uitgevaardigd, maar driemaal per dag verricht hij zijn gebed. ¹⁵Zodra de koning de zaak gehoord had, mishaagde zij hem ten zeerste, en hij zon op middelen om Daniël te bevrijden, ja, tot zonsondergang gaf hij zich moeite om hem te redden. ¹⁶Toen drongen die mannen onstuimig bij de koning aan en zeiden tot hem: Weet, o koning, dat het een wet van Meden en Perzen is, dat geen enkel verbod of besluit, dat de koning heeft uitgevaardigd, veranderd kan worden. ¹⁷Daarop gaf de koning bevel en men haalde Daniël en wierp hem in de leeuwenkuil. De koning nam het woord en zei tot Daniël: Mag uw God, die u zo volhardend dient, u bevrijden! ¹⁸En er werd een steen gebracht en op de opening van de kuil gelegd, en de koning verzegelde die met zijn zegelring en met de zegelring van zijn machthebbers, opdat er niets zou worden veranderd met betrekking tot Daniël.

¹⁹Toen ging de koning naar zijn paleis en bracht de nacht vastend door; en hij liet niets tot afleiding voor zich brengen, en hij kon niet in slaap komen.

²⁰Bij het ochtendkrieken, toen het licht werd, stond de koning op en ging inderhaast naar de leeuwenkuil, ²¹en toen

hij nabij de kuil kwam, riep hij Daniël toe met droeve stem; de koning nam het woord en zei tot Daniël: Daniël, u dienaar van de levende God, heeft uw God, die u zo volhardend dient, u van de leeuwen kunnen bevrijden? ²²Toen sprak Daniël tot de koning: O, koning, leef in eeuwigheid! ²³Mijn God heeft zijn engel gezonden en de muil van de leeuwen toegesloten, en zij hebben mij geen kwaad gedaan, omdat ik voor Hem onschuldig ben bevonden; maar ook tegen u, o koning, heb ik geen misdaad begaan. ²⁴Toen werd de koning ten zeerste verheugd en hij gaf bevel, dat men Daniël uit de kuil zou optrekken; Daniël werd uit de kuil opgetrokken, en geen enkele letsel werd aan hem gevonden, omdat hij op zijn God had vertrouwd. ²⁵En de koning gaf bevel, en men haalde die mannen die de aanklacht tegen Daniël ingebracht hadden en wierp hen in de leeuwenkuil, hen, hun kinderen en hun vrouwen, en zij hadden de bodem van de kuil nog niet bereikt, of de leeuwen maakten zich van hen meester; zelfs al hun beenderen vermorzelden zij.

²⁶Daarna schreef koning Darius aan alle volken, natiën en talen, die de hele aarde bewonen: Uw vrede zij groot! ²⁷Door mij wordt bevel gegeven, dat men in het hele machtsgebied van mijn koninkrijk voor de God van Daniël ontzag zal hebben en beven; want Hij is de levende God, die blijft in eeuwigheid; zijn koningschap is onverderfelijk en zijn heerschappij duurt tot het einde; ²⁸Hij bevrijdt en redt, en doet tekenen en wonderen in hemel en op aarde, Hij, die Daniël uit de macht van de leeuwen heeft bevrijd. ²⁹En deze Daniël stond in hoog aanzien onder het koningschap van Darius en onder het koningschap van Kores, de Pers.

Het droomgezicht van de vier dieren

7¹In het eerste jaar van Belsassar, de koning van Babel, zag Daniël een droom en gezichten die hem op zijn bed voor ogen kwamen. Toen schreef hij de droom op.

²Begin van het bericht. Daniël hief aan en zei: Ik had in de nacht een gezicht en zie, de vier winden van de hemel (windstroken) brachten de grote zee in beroering, ³(A) en vier grote dieren stegen uit de zee op, het ene verschillend van het andere. ⁴(B) Het eerste leek op een leeuw, en het had adelaarsvleugels. Terwijl ik bleef toezien, werden het de vleugels uitgerukt, en werd het van de grond opgeheven en op twee voeten overeind gezet als een mens, en werd het een mensenhart gegeven. ⁵En zie, een ander dier, het tweede, leek op een beer; het richtte zich op de ene zijde op, en drie ribben waren in zijn muil tussen zijn tanden; en men sprak tegen hem aldus: sta op, eet veel vlees.

⁶Daarna zag ik, en zie, een ander dier, zoals een panter; het had vier vogelvleugels op zijn rug en vier koppen. En aan hem werd heerschappij gegeven.

⁷(C) Daarna zag ik in de nachtgezichten en zie, een vierde dier, vreselijk, schrikwekkend en geweldig sterk; het had grote, ijzeren tanden: het at en vermaalde, en wat overbleef, vertrad het met zijn poten; en dit dier verschilde van alle vorige, en het had tien hoorns. ⁸(D) Terwijl ik op die hoorns lette, zie, daar-tussen kwam een andere kleine hoorn omhoog, en drie van de vorige hoorns werden daarvoor uitgerukt; en zie, in die

hoorn waren ogen als mensenogen en een mond vol grootspraak.

⁹(E) Terwijl ik bleef toekijken, werden tronen opgesteld, en een Oude van dagen zette Zich neer; zijn kleed was wit als sneeuw en zijn hoofdhaar blank als wol; zijn troon bestond uit vuurvlammen, de raderen daarvan uit laaiend vuur; ¹⁰(F) en een stroom van vuur welde op en vloeide voor hem uit; duizendmaal duizenden dienden hem en tienduizend maal tienduizenden stonden vóór hem. Het gerechtshof opende een zitting en de boeken werden geopend.

¹¹Toen keek ik toe vanwege het geluid van de grote woorden welke de hoorn sprak; terwijl ik bleef toekijken, werd het dier gedood, zijn lichaam werd vernietigd en prijsgegeven aan de brand van het vuur. ¹²Ook aan de overige dieren werd de heerschappij ontnomen, en hun werd een levensduur gegeven tot tijd en wijle. ¹³(G) Ik bleef toekijken in de nachtgezichten en zie, met de wolken van de hemel kwam iemand zoals een mensenzoon; hij begaf zich tot de Oude van dagen, en men leidde hem voor deze; ¹⁴(H) en hem werd heerschappij gegeven en eer en koninklijke macht, en alle volken, natiën en talen dienden hem. Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet zal vergaan, en zijn koningschap is een, dat onverderfelijk is.

¹⁵De geest van mij, Daniël, was ontroerd in mijn binnenste, en de gezichten die mij voor ogen waren gekomen, ontstelden mij. ¹⁶Ik naderde een van hen die daar stonden, en vroeg hem de ware zin van dit alles, en hij sprak tot mij en gaf mij de uitlegging daarvan te kennen: ¹⁷die grote dieren, die vier, zijn vier ko-

(A) 7:3 Opb. 13:1; 17:8. (B) 7:4 Opb. 13:2. (C) 7:7 Opb. 12:3; 13:1. (D) 7:8 Opb. 13:5,6. (E) 7:9 a Opb. 20:4. 7:9 b Opb. 1:14. (F) 7:10 a Opb. 5:11. 7:10 b Opb. 20:12. (G) 7:13 Mat. 24:30; 26:64; Mar. 13:26; 14:62; Luk. 21:27; Opb. 1:7,13; 14:14. (H) 7:14 Opb. 11:15.

ningen die uit de aarde zullen opkomen; ^{18(A)} daarna zullen de heiligen van de Allerhoogste het koningschap ontvangen, en zij zullen het koningschap bezitten tot in eeuwigheid, ja, tot in eeuwigheid van de eeuwigheden.

¹⁹ Toen wilde ik de ware zin weten van het vierde dier, dat van die alle verschilde, dat buitengewoon vreselijk was met zijn ijzeren tanden en zijn kope-ren klauwen, dat at en vermaalde en wat overbleef met zijn poten vertrad, ²⁰ en van de tien hoorns, welke op zijn kop waren, en van die andere, die zich verhief en waarvoor er drie uitvielen, terwijl deze hoorn met ogen en een mond vol grootspraak, er groter uitzag dan de andere. ^{21(B)} Ik zag, dat die hoorn strijd voerde tegen de heiligen en hen overwon, ^{22(C)} totdat de Oude van dagen kwam en recht verschaft werd aan de heiligen van de Allerhoogste en de tijd naderde, dat de heiligen het koningschap in bezit kregen.

²³ Hij sprak aldus: Dat vierde dier is het vierde koninkrijk, dat op aarde zal zijn, dat verschillen zal van alle (andere) koninkrijken, en dat de hele aarde zal verslinden en haar zal vertreden en vermorzelen. ^{24(D)} En de tien hoorns - uit dat koninkrijk zullen tien koningen opstaan, en na hen zal een ander opstaan; die zal van de vorige verschillen en drie koningen ten val brengen. ^{25(E)} Hij zal woorden spreken tegen de Allerhoogste, en de heiligen van de Allerhoogste te gronde richten; hij zal er op uit zijn tijden en *Torah* te veranderen, en zij zullen in zijn macht gegeven worden voor een tijd en tijden en een halve tijd; ²⁶ dan zal het gerechtshof een zitting openen en men zal hem de heerschappij ontnemen

en hem verdelgen en vernietigen tot het einde. ^{27(F)} En het koningschap, de macht en de grootheid van de koninkrijken onder de hele hemel zal gegeven worden aan het volk van de heiligen van de Allerhoogste: zijn koningschap is een eeuwig koningschap, en alle machten zullen het dienen en gehoorzamen.

²⁸ Hier eindigt het bericht. Wat mij, Daniël, betreft, mijn gedachten ontstelden mij zeer, zodat mijn gelaatskleur verschoot; en ik bewaarde deze woorden in mijn hart.

Het gezicht van de ram en de bok

8 ¹ In het derde jaar van de regering van koning Belsassar verscheen mij, Daniël, een gezicht, na het gezicht, dat mij eerder verschenen was. ² Ik zag in het gezicht - ik bevond mij, toen ik dat zag, in de burcht Susan, die in het gewest Elam ligt - ik zag in het gezicht, dat ik mij bevond bij de stroom de Ulai. ³ Toen ik mijn ogen opsloeg, zag ik, en zie, een ram stond voor de stroom; hij had twee hoorns, en die hoorns waren hoog, de ene echter was hoger dan de andere, en de hoogste rees het laatst op. ⁴ Ik zag de ram stoten naar het westen, naar het noorden en naar het zuiden, en geen enkel dier kon tegen hem standhouden; er was niemand die redden kon uit zijn macht, en hij deed naar zijn welgevallen en maakte zich groot.

⁵ Maar terwijl ik nauwkeurig acht gaf, zie, daar kwam een geitenbok van uit het westen over de hele aarde zonder de aarde aan te raken; en de bok had een opvallende hoorn tussen zijn ogen. ⁶ En hij kwam tot de ram met de twee hoorns, die ik voor de stroom had zien staan, en rende op hem toe in zijn grim-

(A) 7:18 Opb. 22:5. (B) 7:21 Opb. 13:7. (C) 7:22 Opb. 20:4. (D) 7:24 Opb. 17:12. (E) 7:25 Opb. 12:14; 13:5,6. (F) 7:27 a Opb. 20:4. 7:27 b Opb. 22:5.

mige kracht; ⁷ik zag, dat hij tot vlak bij de ram kwam; verbitterd stootte hij de ram, brak zijn beide hoorns, en er was geen kracht in de ram om tegen hem stand te houden; hij wierp hem ter aarde en vertrad hem, en er was niemand die de ram uit zijn macht redde.

⁸De geitenbok nu maakte zich bovenmate groot, maar toen hij machtig werd, brak de grote hoorn af, en vier opvallende hoorns rezen in zijn plaats op, naar de vier windstreken van de hemel.

⁹En uit één daarvan kwam weer een hoorn voort, die klein begon, maar die zeer groot werd tegen het zuiden, tegen het oosten en tegen het Sieraad(land), ^{10(A)}ja, zijn grootheid reikte tot aan het leger van de hemel, en hij deed er van het leger, namelijk van de sterren, ter aarde vallen, en vertrapte ze. ¹¹Zelfs tegen de vorst van het leger maakte hij zich groot, en Hem werd het dagelijks offer ontnomen en zijn heilige woning werd neergeworpen. ¹²En een offerdienst werd in overtreding ingesteld tegenover het dagelijks offer; en hij wierp de waarheid ter aarde, en wat hij ook deed, gelukte hem.

¹³Toen hoorde ik een heilige spreken, en een andere heilige zei tot degene die gesproken had: Hoelang zal dit gezicht gelden - het dagelijks offer en de ontzettende overtreding, het prijsgeven van het heiligdom en het vertrappen van de menigte? ¹⁴En hij zei tot mij: Tweeduizend driehonderd avonden en morgens; dan zal het heiligdom in rechten worden hersteld.

¹⁵Toen ik, Daniël, het gezicht zag en het probeerde te begrijpen, zie, daar stond iemand voor mij, die er uitzag als een man, ^{16(B)}en ik hoorde een menselijke stem over de Ulai, welke zei: Gabriël, doe deze het gezicht begrijpen.

¹⁷En hij kwam tot waar ik stond, en toen hij kwam, schrok ik en wierp mij op mijn aangezicht, maar hij zei tot mij: Begrijp, mensenkind, dat het gezicht doelt op de tijd van het einde. ¹⁸Toen hij nu met mij sprak, viel ik bezwijmd op mijn aangezicht ter aarde; hij echter raakte mij aan en deed mij overeind staan, ¹⁹en zei: Zie, ik maak u bekend wat gebeuren zal in het laatst van de toorn; want het doelt op het tijdstip van het einde.

²⁰De ram die u gezien hebt, met de twee hoorns, doelt op de koningen van de Meden en Perzen, ²¹en de harige geitenbok op de koning van Griekenland, en de grote hoorn die tussen zijn ogen stond, dat is de eerste koning. ²²En dat die afbraak en er vier in zijn plaats kwamen te staan: vier koninkrijken zullen uit het volk ontstaan, maar zonder zijn kracht. ²³En in het laatst van hun koningschap, als de boosdoeners de maat hebben volgemaakt, zal er een koning opstaan, hard van aangezicht en ervaren in listen. ²⁴En zijn kracht zal sterk zijn - maar niet door eigen kracht - en op ontstellende wijze zal hij verderf brengen, en wat hij onderneemt zal hem gelukken; machtigen zal hij verderven, ook het volk van de heiligen. ²⁵En door zijn sluwheid zal hij het bedrog dat hij aanwendt, doen gelukken; hij zal zich in zijn hart verheffen, en onverwachts velen verderven. Ook tegen de Vorst van de vorsten zal hij optreden, maar zonder mensenhanden zal hij vernietigd worden.

²⁶En het gezicht van de avonden en de morgens, waarvan gesproken werd, dat is waarheid. U nu, houd het gezicht verborgen, want het ziet op een verre toekomst.

(A) 8:10 Opb. 12:4. (B) 8:16 Luk. 1:19,26.

²⁷En ik, Daniël, was uitgeput en was enige dagen ziek; daarna stond ik op en verrichtte de dienst bij de koning. En ik was verbijsterd over het gezicht, maar niemand merkte het.

De openbaring over de zeventig weken

9¹In het eerste jaar van Darius, de zoon van Ahasveros, uit het geslacht van de Meden, die koning geworden was over het koninkrijk van de Chaldeeën - ^{2(A)}in het eerste jaar van zijn koningschap lette ik, Daniël, in de boeken (de Bijbel) op het getal van de jaren, waarover het woord van **JHWH** tot de profeet Jeremia gekomen was, dat Hij over de puinhopen van Jeruzalem zeventig jaar zou doen verlopen. ³En ik richtte mijn aangezicht tot **JHWH** God om te bidden en te smeken, in vasten en in zak en as. ⁴En ik bad tot **JHWH**, mijn God, en deed schuldbelijdenis en zei: Ach Heer, u grote en geweldige God, die vasthoudt aan het verbond en de goedheid tegenover hen die U liefhebben en uw geboden bewaren; ⁵wij hebben gezondigd en misdreven, wij hebben goddeloos gehandeld en zijn weerspannig geweest; wij zijn afgeweken van uw geboden en van uw verordeningen, ⁶en wij hebben niet geluisterd naar uw knechten, de profeten, die in uw naam gesproken hebben tot onze koningen, onze vorsten en onze vaders, en tot het hele volk van het land. ⁷Bij U, Heer, is de gerechtigheid, maar bij ons een beschaamd gezicht, zoals nu op deze dag, bij de mannen van Juda, de inwoners van Jeruzalem en bij geheel Israël, bij hen die dichtbij en die veraf wonen in al de landen waarheen u hen hebt verstoten om de ontrouw die zij tegenover U hebben gepleegd. ⁸**JHWH**, bij ons is een beschaamd

gezicht, bij onze koningen, onze vorsten en onze vaders, want wij hebben tegen U gezondigd. ⁹Bij **JHWH**, onze God, is barmhartigheid en vergeving, hoewel wij tegen Hem weerspannig zijn geweest, ¹⁰niet geluisterd hebben naar de stem van **JHWH**, onze God, en niet gewandeld hebben naar de Onderwijzingen die Hij ons gegeven heeft door de dienst van zijn knechten, de profeten. ¹¹Ja, geheel Israël heeft uw *Torah* overtreden en is afgeweken door niet te luisteren naar uw stem. Daarom is over ons uitgestort de met een eed bekrachtigde vloek, welke geschreven staat in de *Torah* van Mozes, de knecht van God, want wij hebben tegen Hem gezondigd. ¹²En Hij heeft de woorden bevestigd, die Hij gesproken had over ons en over onze regeerders, die ons bestuurden, door zulk een groot onheil over ons te brengen, als er nergens geweest is onder de hele hemel, behalve in Jeruzalem. ¹³Zoals geschreven staat in de *Torah* van Mozes, is al dit onheil over ons gekomen, en wij hebben **JHWH**, onze God, niet van gedachten doen veranderen door ons te bekeren van onze ongerechtigheden en acht te slaan op uw waarheid. ¹⁴Daarom was **JHWH** wakker om het onheil over ons te brengen; want **JHWH**, onze God, is rechtvaardig in al de werken die Hij doet, maar wij hebben niet geluisterd naar zijn stem. ¹⁵Nu dan, Heer, onze God, die uw volk uit het land Egypte hebt geleid met een sterke hand en U een naam hebt gemaakt, zoals tegenwoordig, - wij hebben gezondigd, wij hebben goddeloos gehandeld. ¹⁶Heer, mogen naar al uw gerechtigheid uw toorn en uw grimmigheid zich toch afwenden van uw stad Jeruzalem, uw heilige berg; want om onze zonden en om de ongerechtighe-

(A) 9:2 Jer. 25:11; 29:10.

den van onze vaderen zijn Jeruzalem en uw volk tot een smaad geworden voor allen om ons heen. ¹⁷Nu dan, hoor, o onze God, naar het gebed van uw knecht en naar zijn smeking en doe uw aangezicht lichten over uw verwoest heilighdom, - omwille van **JHWH**. ¹⁸Neig, mijn God, uw oor en hoor; open uw ogen en zie onze verwoestingen en de stad waarover uw naam is uitgeroepen; want niet op grond van onze gerechtigheden storten wij onze smeekgebeden voor U uit, maar op grond van uw grote barmhertigheden. ¹⁹O Heer, hoor! o Heer, vergeef! O Heer, merk op! Treed handelend op; wacht niet langer omwille van Uzelf, mijn God, want uw naam is uitgeroepen over uw stad en over uw volk.

²⁰Terwijl ik nog sprak en bad en mijn zonde en de zonde van mijn volk Israël beleet, en mijn smeking over de heilige berg van mijn God uitstortte voor **JHWH**, mijn God, - ²¹(A) terwijl ik nog sprak in het gebed, kwam de man Gabriël, die ik tevoren gezien had in het gezicht, in snelle vlucht tot vlak bij mij op de tijd van het avondoffer. ²²En hij begon mij te onderwijzen en sprak met mij en zei: Daniël, nu ben ik uitgegaan om u een klaar inzicht te geven. ²³Bij het begin van uw smeekgebed is er een woord uitgegaan, en ik ben gekomen om het u mee te delen, want u bent zeer bemind. Let dus op het woord en sla acht op het gezicht.

²⁴Zeventig weken zijn bepaald over uw volk en uw heilige stad, om de overtreding te voleindigen, de zonde af te sluiten, de ongerechtigheid te verzoenen, en om eeuwige gerechtigheid te brengen, gezicht en profeet te bezegelen en

iets allerheiligst te zalven. ²⁵Weet dan en versta: vanaf het ogenblik, dat het woord uitging om Jeruzalem te herstellen en te herbouwen tot op een gezalfde, een vorst, zijn zeven weken; en tweeënzestig weken lang zal het hersteld en herbouwd blijven, met plein en gracht, maar in de druk van de tijden. ²⁶En na de tweeënzestig weken zal een gezalfde worden uitgeroeid,⁽¹⁾ terwijl er niets tegen hem is; en het volk van een vorst die komen zal, zal de stad en het heilighdom te gronde richten, maar zijn einde zal zijn in de overstroming; en tot het einde toe zal er strijd zijn: verwoestingen, waartoe vast besloten is. ²⁷(B) En hij zal het verbond voor velen zwaar maken, een week lang; in de helft van de week zal hij slachtoffer en spijsoffer doen ophouden; en op een vleugel van gruwelen zal een verwoester komen, en wel tot aan de voleinding toe, en waartoe vast besloten is, dat zal zich uitstorten over wat woest is.

De toekomst van Daniëls volk

10¹In het derde jaar van Kores, de koning van de Perzen, werd aan Daniël, die Beltesassar genoemd werd, een woord geopenbaard; dat woord was waarheid en sprak van grote nood. En hij gaf acht op dat woord en had aandacht voor het gezicht.

²In die dagen bracht ik, Daniël, drie volle weken door met rouw bedrijven; ³smakelijk voedsel at ik niet, vlees noch wijn kwamen in mijn mond en ik zalfde mij in het geheel niet, tot er drie volle weken verlopen waren. ⁴Op de vierentwintigste dag nu van de eerste maand, ter-

(1) 9:26 Het woord "uitgeroeid" is in het Hebreeuws "karat". Dat woord betekent ook "snijden" in de zin van "een verbond snijden" = een dier offeren. Dus, "een gezalfde zal worden uitgeroeid" kan je ook lezen als "een gezalfde zal worden geofferd".

(A) 9:21 Luk. 1:19,26. (B) 9:27 Dan. 11:31; 12:11; Mat. 24:15; Mar. 13:14.

wijl ik mij aan de oever van de grote rivier, dat is de Tigris, bevond, ^{5(A)} sloeg ik mijn ogen op en zie, daar zag ik een man in linnen klederen gekleed en de lendenen omgord met goud van Ufaz; ⁶ zijn lichaam was als turkoois, zijn gezicht schitterde zoals de bliksem, zijn ogen waren als vurige fakkels, zijn armen en voeten glanzend van gepolijst koper, en het geluid van zijn woorden als het gedruis van een menigte. ⁷ Alleen ik, Daniël, zag dat gezicht, maar de mannen die bij mij waren, zagen het niet; maar een grote schrik overviel hen, zodat zij vluchtten en zich verborgen; ⁸ zo bleef ik alleen over. Toen ik dat grote gezicht zag, bleef er in mij geen kracht meer; alle kleur week van mijn gezicht, en ik had geen kracht meer over. ⁹ Toen hoorde ik het geluid van zijn woorden, en toen ik het geluid van zijn woorden hoorde, viel ik bezwijmd op mijn aangezicht, met mijn aangezicht ter aarde. ¹⁰ En zie, een hand raakte mij aan en deed mij op knieën en handen sidderend oprijzen. ¹¹ En hij zei tot mij: Daniël, u zeer beminde man, let op de woorden die ik tot u spreek, en ga rechtop staan, want nu ben ik tot u gezonden. Toen hij dit tot mij sprak, stond ik bevende op. ¹² En hij zei tot mij: Wees niet bang, Daniël, want van de eerste dag af, dat u uw hart erop gezet had om inzicht te verkrijgen en om u voor uw God te *verootmoedigen*, zijn uw woorden gehoord, en ik ben gekomen op uw woorden. ^{13(B)} Maar de vorst van het koninkrijk van de Perzen stond eenentwintig dagen tegenover mij; maar zie, Michaël, een van de voornaamste vorsten, kwam mij te hulp, zodat ik daar, bij de koningen van de Perzen, de overhand behield; ¹⁴ en ik ben gekomen om u te verstaan te geven wat uw volk in

het laatst van de dagen overkomen zal; want opnieuw is het een gezicht over de toekomst.

¹⁵ Toen hij op deze wijze met mij sprak, boog ik mijn gezicht ter aarde en was verstomd. ¹⁶ Maar zie, iets als een menselijke gedaante raakte mijn lippen aan; toen opende ik mijn mond en begon te spreken, en ik zei tot hem die vóór mij stond: Mijn heer, vanwege het gezicht hebben mij weëen overvallen, en ik heb geen kracht meer over. ¹⁷ Hoe kan ik, de knecht van mijn heer, spreken met u, mijnheer? Ik heb immers geen kracht meer en alle adem is mij benomen. ¹⁸ Toen raakte hij, die er uitzag als een mens, mij opnieuw aan en gaf mij kracht ¹⁹ en hij zei: Wees niet bang, u zeer beminde man, vrede zij u, wees sterk, ja, wees sterk! En terwijl hij met mij sprak, werd ik gesterkt en ik zei: Mijn heer spreekt, want u hebt mij kracht gegeven.

²⁰ Toen zei hij: Weet u, waarom ik tot u gekomen ben? Ik moet direct terugkeren om met de vorst van de Perzen te strijden, en zodra ik uitgegaan ben, zie, dan zal de vorst van Griekenland komen -; ²¹ toch zal ik u meedelen wat geschreven staat in het boek van de waarheid. - En niet één staat vastberaden naast mij en tegen hen, behalve uw vorst Michaël.

11 ¹ Ik echter, ik stond in het eerste jaar van Darius de Meder hèm tot een helper en toevlucht - ² Nu dan, ik zal u de waarheid bekendmaken. Zie, nog drie koningen zullen in Perzië opstaan, en de vierde zal grotere rijkdom bezitten dan alle anderen, en als hij sterk geworden is door zijn rijkdom, zal hij alles in beweging brengen tegen het koninkrijk van Griekenland. ³ En er zal een heldhaftige koning opstaan, die met grote heer-

(A) 10:5 Oph. 1:13-15; 2:18; 19:12. (B) 10:13 Oph. 12:7.

schappij zal regeren en zal doen wat hij denkt dat goed is. ⁴Maar nauwelijks is hij opgestaan, of zijn koninkrijk zal verbroken worden en verdeeld naar de vier windstreken van de hemel; maar niet aan zijn nakomelingen, en zonder de macht waarmee hij heerste; want zijn koninkrijk zal uiteengerukt worden en aan anderen dan dezen komen.

⁵Dan zal de koning van het Zuiden sterk worden, maar een van zijn oversten zal hem in sterkte overtreffen en heersen; zijn heerschappij zal een grote heerschappij zijn. ⁶En na verloop van jaren zullen zij zich verbinden: de dochter van de koning van het Zuiden zal komen tot de koning van het Noorden om een vergelijk te treffen, maar zij zal de sterkte van haar macht niet behouden, evenmin zal zijn macht standhouden; zij zal worden prijsgegeven, zo ook degenen die haar brachten, hij die haar verwekte, en hij die haar verwierf. ⁷En in die tijden zal een spruit uit haar wortels in zijn plaats oprijzen, en deze zal oprukken tegen het leger, de burcht van de koning van het Noorden binnentrekken, en overwinnend daartegen optreden. ⁸Ja, zelfs hun goden met hun gegoten beelden, met hun kostbare voorwerpen, zilver en goud, zal hij als buit naar Egypte voeren; hij zal enige jaren zich van strijd tegen de koning van het Noorden onthouden, ⁹daarna zal deze het koninkrijk van de koning van het Zuiden binnenvallen, maar naar zijn eigen land moeten terugkeren.

¹⁰Dan zullen zijn zonen zich ten strijde toerusten en een menigte grote legers verzamelen; een van hen zal tegen hem oprukken, als een overstroming steeds verder om zich heen grijpen, en bij een hernieuwde stormloop tot aan zijn vesting komen. ¹¹Dan zal de koning van het Zuiden verbitterd worden en uit-

trekken en strijden met de koning van het Noorden, en deze zal een grote menigte op de been brengen, maar die menigte zal in zijn macht worden overgegeven. ¹²En wanneer die menigte is weggevaagd, zal zijn hart zich verheffen; wel zal hij tienduizenden neervellen, maar toch niet sterk zijn. ¹³En opnieuw zal de koning van het Noorden een menigte op de been brengen, groter dan de eerste, en na een tijdsverloop van jaren zal hij tegen hem oprukken met een groot en een geweldige toegerust leger. ¹⁴In die tijden nu zullen velen opstaan tegen de koning van het Zuiden; ook zullen gewelddadige mensen uit uw volk zich verheffen om een gezicht tot werkelijkheid te maken, maar zij zullen struikelen. ¹⁵En de koning van het Noorden zal komen, een wal opwerpen en een versterkte stad innemen; de strijdkrachten van het Zuiden zullen geen stand kunnen houden, noch ook de keurtroepen, ja, er zal geen kracht zijn om stand te houden. ¹⁶En hij die tegen hem optrekt, zal doen wat hij denkt dat goed is, en niemand zal voor hem standhouden; hij zal vaste voet krijgen in het Sieraadland en vernietiging zal in zijn hand zijn. ¹⁷Dan zal hij ernaar streven om de macht te verwerven over het hele koninkrijk van de ander en hij zal een vergelijk met hem treffen; een vrouw zal hij hem geven om het rijk te gronde te richten, maar dit zal niet slagen en hem niet tot voordeel zijn. ¹⁸En hij zal zijn aangezicht keren tegen de kustlanden en er vele veroveren, maar een bevelhebber zal hem met zijn smaad doen ophouden zonder dat hij hem zijn smaad vergelden kan. ¹⁹Daarna zal hij zijn aangezicht keren naar de burchten van zijn eigen land - maar hij zal struikelen en vallen en niet meer gevonden worden.

²⁰In zijn plaats zal iemand opstaan, die een afperser rondzendt door het heerlijkste deel van het koninkrijk, maar binnen enkele dagen zal hij verbroken worden, maar niet door toorn, noch door strijd. ²¹En in zijn plaats zal een veracht man opstaan, wie men de koninklijke waardigheid niet had toegedacht; onverwachts echter zal hij komen en zich meester maken van het koningschap door slinkse streken; ²²alles overstromende strijdkrachten zullen voor zijn aangezicht weggespoeld en vernietigd worden, ja, ook een vorst van het verbond. ²³En wanneer men met hem een verbond heeft aangegaan, zal hij bedrog plegen; zo zal hij omhoog komen en sterk worden, met weinig volk. ²⁴Onverwachts zal hij in de vruchtbaarste streken van het landschap komen, en doen wat zijn vaderen noch zijn voorvaderen gedaan hebben: roof en buit en bezit zal hij voor zijn mannen uitstrooien; ook tegen de versterkte plaatsen zal hij plannen beramen - maar slechts voor een tijd.

²⁵Ook zal hij zijn kracht en zijn moed richten tegen de koning van het Zuiden met een groot leger, en de koning van het Zuiden zal zich ten strijde toerusten met een uitermate groot en sterk leger, maar hij zal geen stand kunnen houden, want men zal plannen tegen hem beramen; ²⁶zijn eigen tafelgenoten zullen hem afbreuk doen en zijn leger zal wegspoelen, en er zullen vele verslagenen vallen. ²⁷En die beide koningen zullen kwaad in de zin hebben, en aan één tafel gezeten, zullen zij leugens spreken, maar het zal niet gelukken, want nog toeft het einde tot de vastgestelde tijd. ²⁸Dan zal hij naar zijn land terugkeren met rijke have, en zijn hart zal zijn te-

gen het heilig verbond; zo zal hij doen en naar zijn land terugkeren.

²⁹Op de bestemde tijd zal hij opnieuw in het Zuiden binnenvallen, maar de laatste keer zal het niet zijn zoals de eerste: ³⁰er zullen schepen van de Kittiers tegen hem komen, zodat hij afgeschrikt wordt; maar op de terugweg zal hij kwaad worden tegen het heilig verbond en tot daden overgaan; en, teruggekeerd, zal hij zijn belangstelling wijden aan hen die het heilig verbond verzaken. ³¹(A) Dan zullen strijdmachten door hem op de been gebracht worden; zij zullen het heiligdom, de vesting, ontheiligen, het dagelijks offer doen ophouden en een gruwel oprichten, die verwoesting brengt. ³²En degenen die zich misgaan tegen het verbond, zal hij door vleierijen tot afval bewegen, maar het volk dat zijn God kent, zal sterk zijn en daden doen. ³³En de verstandigen onder het volk zullen velen tot inzicht brengen, maar zij zullen een tijdlang struikelen door zwaard en vuur, door gevangenschap en beroving.

³⁴Maar, terwijl zij struikelen, zullen zij een kleine hulp vinden; dan zullen velen zich in huichelachtigheid bij hen aansluiten. ³⁵Sommige van de verstandigen zullen struikelen, opdat er onder hen loutering, schifting en zuivering teweeggebracht zal worden, tot aan de eindtijd; want deze toeft nog tot de vastgestelde tijd.

³⁶(B) En de koning zal doen wat hij denkt dat goed is; hij zal zich hoogmoedig opstellen en zich verheffen tegen elke god, zelfs tegen de God van de goden zal hij ongehoorde woorden spreken, en hij zal voorspoedig zijn, totdat de maat van de boosheid vol is; want wat vastbesloten is, gebeurt. ³⁷Ook op

(A) 11:31 Dan. 9:27; 12:11; Mat. 24:15; Mar. 13:14.

(B) 11:36 a 2Th. 2:3,4. 11:36 b Opb. 13:5,6.

de goden van zijn vaderen zal hij geen acht slaan; op de lieveling van de vrouwen noch op enige andere god zal hij acht slaan, want tegen alle zal hij zich verheffen. ³⁸Maar in hun plaats zal hij de god van de vestingen vereren: de god die zijn vaderen niet gekend hebben, zal hij vereren met goud en zilver en edelgesteenten en kostbaarheden. ³⁹En hij zal optreden tegen de versterkte vestingen met de hulp van de vreemde god; ieder die deze erkent, zal tot grote eer komen; hij zal hen tot heersers maken over velen en grond aan hen toedelen als beloning.

⁴⁰Maar in de eindtijd zal met hem de koning van het Zuiden in botsing komen, en de koning van het Noorden zal op deze aanstormen met wagens en ruiters en vele schepen; en hij zal de landen binnenvallen, en als een overstroming steeds verder om zich heen grijpen. ⁴¹Ook het Sieraadland zal hij binnenvallen, en velen zullen struikelen; maar aan zijn macht zullen ontkomen: Edom, Moab en de keur van de Ammonieten. ⁴²En hij zal zijn hand uitstrekken tegen de landen, en het land Egypte zal niet ontkomen, ⁴³maar hij zal de schatten bemachtigen van goud en zilver en alle kostbaarheden van Egypte; en Libiërs en Ethiopiërs zullen in zijn gevolg zijn. ⁴⁴Maar geruchten uit het oosten en uit het noorden zullen hem ontstellen, zodat hij in grote grimmigheid zal uittrekken om velen te verdelgen en te vernietigen. ⁴⁵Hij zal zijn staatsieten opslaan tussen de zee en de berg van het heilig Sieraad - maar dan komt hij aan zijn einde, zonder dat iemand hem helpt.

12 ^{1(A)} In die tijd zal Michaël opstaan, de grote vorst, die de zo-

nen van uw volk terzijde staat; en er zal een tijd van grote benauwdheid zijn, zoals er niet geweest is sinds er volken bestaan, tot op die tijd toe. Maar in die tijd zal uw volk ontkomen: al wie in het boek geschreven wordt bevonden. ^{2(B)} Velen van hen die slapen in het stof van de aarde, zullen ontwaaken, dezen tot eeuwig leven en anderen tot versmading, tot eeuwig afgrijzen. ³En de verstandigen zullen stralen als de glans van de hemel, en die velen tot gerechtigheid hebben gebracht als de sterren, voor eeuwig en altijd. ^{4(C)} Maar u, Daniël, houd de woorden verborgen, en verzegel het boek tot de eindtijd; velen zullen onderzoek doen, en de kennis zal vermeerderen.

⁵En ik, Daniël, zag en zie, daar stonden twee anderen, de één aan deze oever van de rivier, en de ander aan de andere oever van de rivier, ⁶en de één zei tot de man die met linnen klederen bekleed was en zich boven het water van de rivier bevond: hoelang toeft het einde van deze wonderbare dingen? ^{7(D)} Toen hoorde ik de man die met linnen klederen bekleed was en zich boven het water van de rivier bevond, zweren bij Hem die eeuwig leeft, terwijl hij zijn rechter- en zijn linkerhand naar de hemel hief: Een tijd, tijden en een halve tijd; en wanneer er een einde komt aan het verbrijzelen van de macht van het heilige volk, dan zullen al deze dingen voleindigd zijn.

⁸Ik nu hoorde het wel, maar begreep het niet en zei: Mijn heer, waarop zullen deze dingen uitlopen? ⁹Maar hij zei: Ga heen, Daniël, want deze dingen blijven verborgen en verzegeld tot de eindtijd. ^{10(E)} Velen zullen zich laten reinigen en zuiveren en louteren, maar de goddelo-

(A) 12:1 a Opb. 12:7. 12:1 b Mat. 24:21; Mar. 13:19; Opb. 7:14; 12:7. (B) 12:2 Jes. 26:19; Mat. 25:46; Joh. 5:29. (C) 12:4 Opb. 22:10. (D) 12:7 a Opb. 10:5. 12:7 b Opb. 12:14. (E) 12:10 Opb. 22:11.

zen zullen goddeloos handelen; en geen van de goddelozen zal het begrijpen, maar de verstandigen zullen het begrijpen. ¹¹(A) En van de tijd af dat het dagelijks offer wordt gestaakt en een gruwel wordt opgericht, die verwoesting brengt, zijn het duizend tweehonderd en negen-

tig dagen; ¹²gezegend is hij die blijft wachten en duizend driehonderd vijftig dagen bereikt. ¹³Maar u, ga het einde tegen, en u zult rusten en opstaan tot uw bestemming aan het einde van de dagen.

(A) **12:11** Dan. 9:27; 11:31; Mat. 24:15; Mar. 13:14.

Hosea

Hebreeuws: *Hò-sjee-à (Redding)*

De geboorte van de drie kinderen van Gomer

1 ^{1(A)} Het woord van **JHWH**, dat tot Hosea, de zoon van Beëri, kwam, in de dagen van Uzzia, Jotam, Achaz en Jechizkia, koningen van Juda, en in de dagen van Jerobeam, de zoon van Joas, koning van Israël.

² Het begin van het spreken van **JHWH** door Hosea. **JHWH** zei tot Hosea: Ga heen, neem u een ontuchtige vrouw en kinderen uit een ontuchtige geboren, want het land keert zich in schandelijke ontucht van **JHWH** af.

³ Toen ging hij heen en trouwde Gomer, de dochter van Diblaïm, en zij werd zwanger en baarde hem een zoon. ^{4(B)} **JHWH** zei tot hem: Noem hem Jizreël, want het zal niet lang meer duren of Ik zal de bloedschuld van Jizreël bezoeken aan Jehu's huis, en een einde maken aan het koninkrijk van het huis van Israël. ⁵ In die dagen zal het geschieden, dat Ik de boog van Israël zal verbreken in het dal van Jizreël.

⁶ Zij werd opnieuw zwanger en baarde een dochter; Hij zei tot hem: Noem haar Lo-Ruchama, want Ik zal Mij voortaan niet meer over het huis van Israël ontfermen, dat Ik hun iets vergeven zou. ⁷ Maar over het huis van Juda zal Ik mij ontfermen, en hen verlossen als **JHWH**, hun God. Maar Ik zal hen niet verlossen door boog of zwaard of oorlogstuig, door paarden of door ruiters.

⁸ Nadat zij Lo-Ruchama niet meer de borst gaf, werd zij zwanger en baarde een zoon. ⁹ Toen zei Hij: Noem hem Lo-Ammi, want u bent mijn volk niet en Ik zal niet van u zijn. ¹⁰ Eens echter zullen de kinderen van Israël talrijk zijn als het zand van de zee, dat niet te meten of te tellen is. En ter plaatse waar tot hen gezegd wordt: u bent mijn volk niet - zullen zij genoemd worden kinderen van de levende God. ¹¹ Dan zullen de kinderen van Juda en de kinderen van Israël zich bijeen verzamelen, één hoofd over zich stellen, en optrekken uit het land; want groot zal de dag van Jizreël zijn. ¹² Zegt tot uw broeders: Ammi, en tot uw zusters: Ruchama.

De verwerping van Israël en herstel

2 ^{14(C)} Klaagt uw moeder aan, klaagt haar aan, want zij is mijn vrouw niet, en Ik ben haar man niet. Laat zij haar ontucht van haar gezicht verwijderen en haar overspel van haar borsten, ² anders zal Ik haar naakt uitkleden en haar laten staan als op de dag dat zij geboren werd, haar maken als een woestijn, haar doen worden als een dor land, en haar doen sterven van dorst; ³ en over haar kinderen zal Ik Mij niet ontfermen, omdat zij uit ontucht geboren zijn. ⁴ Want hun moeder heeft ontucht bedreven; zij, die van hen zwanger geweest is, heeft schandelijk gehandeld. Want zij zei: Ik wil achter mijn minnaars aan gaan, die

(A) **1:1 a** 2Kon. 15:1-7; 2Kron. 26:1-23. **1:1 b** 2Kon. 15:32-38; 2Kron. 27:1-8. **1:1 c** 2Kon. 16:1-20; 2Kron. 28:1-27. **1:1 d** 2Kon. 18:1-20:21; 2Kron. 29:1-32:33. **1:1 e** 2Kon. 14:23-29. (B) **1:4** 2Kon. 10:11. (C) **2:1** Rom. 9:26.

mij mijn brood en water, mijn wol en vlas, mijn olie en drank geven.

⁵Daarom, zie, Ik ga uw weg met doorren versperren, Ik ga tegen haar een muur oprichten, zodat zij haar paden niet vinden kan. ⁶Dan zal zij haar minnaars nalopen, maar hen niet bereiken; hen zoeken, maar niet vinden. Dan zal zij zeggen: ik wil heengaan en terugkeren tot mijn eerste man, want toen had ik het beter dan nu.

⁷Zij echter beseft niet, dat Ik het ben, die haar het koren, de most en de olie heb gegeven, die haar het zilver rijkelijk geschonken heb en het goud, dat zij voor de Baäl gebruikt hebben. ⁸Daarom zal Ik mijn koren weer wegnemen in de oogsttijd, en mijn most in zijn seizoen, en wegrukken mijn wol en mijn vlas, die haar naaktheid moeten bedekken. ⁹Nu dan, Ik wil haar schaamte ontbloten voor de ogen van haar minnaars en niemand zal haar uit mijn hand redden. ¹⁰Ik zal doen ophouden al haar vreugde, haar feest, haar Nieuwemaansdag en haar Sjabbat, ja, al haar Feesten. ⁽¹⁾¹¹Dan zal Ik haar wijnstok en haar vijgenboom verwoesten, waarvan zij zei: Die zijn het loon, dat mijn minnaars mij gaven. Ik zal ze maken tot een woud, en de dieren van het veld zullen ze afvreten. ¹²Zo zal Ik over haar bezoeken de dagen, waarop zij voor de Baäls het offer ontstak, zich tooide met ring en halssieraad en achter haar minnaars aan ging, maar Mij vergat, luidt het woord van **JHWH**.

¹³Daarom zie, Ik zal haar lokken, en haar leiden in de woestijn, en spreken tot haar hart. ¹⁴Ik zal haar aldaar haar wijngaarden geven, en het dal Achor maken

tot een deur van hoop. Dan zal zij daar *zingen* als in de dagen van haar jeugd, als in de tijd toen zij uit Egypte trok.

¹⁵En het zal in die dagen geschieden, luidt het woord van **JHWH**, dat u Mij noemen zult: mijn man, en niet meer: mijn Baäl. ¹⁶Ja, Ik zal de namen van de Baäls verwijderen uit haar mond; hun naam zal niet meer genoemd worden. ⁽²⁾ ^{17(A)}In die dagen zal Ik voor hen een verbond sluiten met de dieren van het veld, de vogels van de hemel en de kruipende dieren van de aarde. Dan zal Ik boog en zwaard en oorlogstuig in het land verbreken, en hen veilig doen wonen.

¹⁸Ik zal u Mij tot bruid werven voor eeuwig: Ik zal u Mij tot bruid werven door gerechtigheid en recht, door goedheid en ontferming; ¹⁹Ik zal u Mij tot bruid werven door trouw; en u zult **JHWH** kennen.

²⁰Het zal in die dagen geschieden, dat Ik *verhoren* zal, luidt het woord van **JHWH**: Ik zal de hemel *verhoren*, en die zal de aarde *verhoren*, ²¹en de aarde zal het koren, de most en de olie *verhoren*, en die zullen Jizreël *verhoren*. ²²Dan zal Ik haar voor Mij zaaien in het land, en Mij ontfermen over Lo-Ruchama, en tot Lo-Ammi zeggen: u bent mijn volk. En hij zal zeggen: Mijn God!

Aangenomen, maar afgezonderd

3 ¹**JHWH** zei tot mij: Ga weer heen, be-
min een vrouw, die zich door een ander laat beminnen en overspelig is, zoals **JHWH** de Israëlieten bemint, die zich tot andere goden wenden en minnaars zijn van druivenkoeken.

⁽¹⁾ **2:10** "Feesten" is in het Hebreeuws "moadiem", en dat zijn: Gods Feesten, of: de bijbelse Feesten, of: Gods afgesproken Tijden". Zie ook de bijlage hierover achterin deze Bijbel. ⁽²⁾ **2:16** Zie ook Exodus 23:13b.

^(A) **2:17** Joz. 7:24-26.

²Toen kocht ik haar voor vijftien zilverstukken en anderhalve homer gerst. ³En ik zei tot haar: Vele dagen zult u blijven zitten; u zult geen ontucht bedrijven, geen man toebehoren; en ook ik zal tot u niet komen.

⁴Want vele dagen zullen de Israëlieten blijven zitten zonder koning en zonder vorst, zonder offer en zonder gewijde steen, zonder efod of terafim. ⁵Daarna zullen de Israëlieten zich bekeren, en **JHWH**, hun God, zoeken, en David, hun koning, en met ontzag komen tot **JHWH** en tot zijn goedheid - in de dagen van de toekomst.

*Tegen ontrouwe priesters
en een ontrouw volk*

4 ¹Hoort het woord van **JHWH**, u Israëlieten, want **JHWH** heeft een rechtsgeding met de bewoners van het land, omdat er geen trouw, geen liefde en geen kennis van God is in het land. ²Vloeken, liegen, moorden, stelen en huwelijken verbreken! Men pleegt geweld, bloedbad volgt op bloedbad. ³Daarom treurt het land, en al wat erin woont verwilt, zowel de dieren van het veld als de vogels van de hemel; ja, zelfs de visen van de zee komen om.

⁴Laat maar niemand een aanklacht inbrengen en laat maar niemand een terechtwijzing uiten, aangezien mijn aanklacht u geldt, o priester! ⁵u zult struikelen bij dag, en met u zal ook de profeet struikelen bij nacht, en verdelgen zal Ik uw moeder. ⁶Mijn volk gaat te gronde door het gebrek aan kennis. Omdat u de kennis verworpen hebt, verwerp Ik u, dat u geen priester meer voor Mij zult zijn; daar u de *Torah* van uw God vergeten hebt, zal ook Ik uw zonen vergeten.

⁷Hoe talrijker zij werden, des te meer zondigden zij tegen Mij. Hun eer zal Ik

in schande veranderen. ⁸Van de zonde van mijn volk eten zij, en op zijn ongerechtigheid zetten zij hun zinnen. ⁹En het wordt: zo priester zo volk. Daarom zal Ik zijn wandel aan hem bezoeken en hem zijn handel vergelden. ¹⁰Dan zullen zij eten, maar niet verzadigd worden; zij zullen ontucht bedrijven, maar niet talrijk worden; want zij hebben nagelaten **JHWH** te vereren.

¹¹Ontucht, wijn en most nemen het verstand weg. ¹²Mijn volk raadpleegt zijn hout, en zijn staf moet het voorlichten. Want een geest van ontucht doet hen dwalen, zodat zij zich in ontucht aan hun God onttrekken. ¹³Op de toppen van de bergen slachten zij offers en op de heuvelen ontsteken zij die, onder eik, populier en terebint, omdat de schaduw ervan aangenaam is. Daarom bedrijven uw dochters ontucht en plegen uw schoondochters overspel. ¹⁴Ik zal de ontucht die zij bedrijven uw dochters niet aandoen, noch aan uw schoondochters het overspel dat zij plegen. Want zij zelf zonderen zich af met hoeren, en brengen offers met aan ontucht gewijden. Zo komt het volk dat geen inzicht heeft, ten val.

¹⁵Indien u, o Israël, al ontucht bedrijft, laat dan toch Juda geen schuld op zich laden! Komt dus niet naar Gilgal, en gaat niet naar Bet-Awen, en zweert er niet: zo waar **JHWH** leeft! ¹⁶Want Israël is weerspannig als een weerspannige koe. Zou **JHWH** hen nu weiden als een schaap in het ruime veld? ¹⁷Efraïm is aan beelden gehecht. ¹⁸Laat hem geworden! Is hun roes geweken, dan bedrijven zij schaamteloos ontucht. Vurig houden hun schilden van schande. ¹⁹Een wind heeft hen met zijn vleugels omsloten, en zij zullen beschaamd uitkomen met hun offers.

*Israël met zijn leidslieden
bedreigd wegens ontrouw*

5¹ Hoort dit, u priesters, en merk op, u huis Israël, en neig het oor, u huis van de koning! Want u gaat het oordeel aan, omdat u een strik bent geworden voor Mispa, en een uitgespannen net op de Tabor. ²De afvalligen hebben een diepe valkuil gemaakt; terwijl Ik door hen allen aan de kant ben geschoven. ³Ik ken Efraïm, en Israël is voor Mij niet verborgen. Waarlijk, nu hebt u, o Efraïm, ontucht gepleegd; Israël heeft zich verontreinigd.

⁴Hun daden laten niet toe, dat zij zich bekeren tot hun God. Want een geest van ontucht woont in hen, en **JHWH** kennen zij niet. ⁵De hoogmoed van Israël *getuigt* openlijk tegen hem. Israël en Efraïm zullen struikelen door hun ongerechtigheid. Ook Juda struikelt met hen. ⁶Hun kleinvee en hun runderen zullen zij brengen om **JHWH** te zoeken, maar zij zullen Hem niet vinden: Hij onttrekt Zich aan hen! ⁷Tegen **JHWH** hebben zij trouweloos gehandeld, want zij hebben bastaardkinderen verwekt. Nu kan (elke) nieuwe maan hen verteren met hun bezittingen.

Genezing alleen door bekering

⁸Blaast de sjofar in Gibeā, de trompet in Rama! Maakt alarm in Bet-Awen! Achter u, Benjamin! ⁹Tot een woestenij zal Efraïm worden in de dagen van bestraffing. Over de stammen van Israël maak Ik bekend wat vast besloten is. ¹⁰De vorsten van Juda zijn als zij die de grenzen verleggen. Op hen zal Ik mijn boosheid uitgieten als water.

¹¹Verdrukt is Efraïm, verpletterd door het recht, omdat hij heeft verkozen het

ijdele te volgen. ¹²Daarom ben Ik voor Efraïm als een mot, en als een beeneter voor het huis van Juda. ¹³Toen Efraïm zijn ziekte zag, en Juda zijn gezwel, ging Efraïm naar Assur en zond boden naar koning Strijdlust. Deze echter kan u geen genezing schenken, en zal het gezwel van u niet wegnemen. ¹⁴Want Ik ben als een leeuw voor Efraïm, en als een jonge leeuw voor het huis van Juda. Ik, Ik zal verscheuren en heengaan; ¹⁵Ik zal wegnemen, zonder dat iemand redden kan. Ik zal heengaan, Ik wil weerkeren naar mijn plaats, totdat zij zich schuldig voelen en mijn aangezicht zoeken; wanneer het hun bang te moede is, zullen zij verlangend naar Mij uitzien.

6¹ Komt, laat ons terugkeren tot **JHWH**! Want Hij heeft verscheurd, en zal ons genezen; Hij heeft geslagen, en zal ons verbinden. ²Hij zal ons na twee dagen doen herleven, op de derde dag zal Hij ons oprichten, en wij zullen leven voor zijn aangezicht. ³Ja, wij willen **JHWH** kennen, ernaar jagen Hem te kennen. Zo zeker als de dageraad is zijn opgang. Dan komt Hij tot ons als de regen, als de late regen, die het land besproeit.

Een volk van boosdoeners

⁴Wat zal Ik u aandoen, o Efraïm? Wat zal Ik u aandoen, o Juda? Immers uw liefde is als een morgenwolk, en als een dauw die in de vroege vergaat. ⁵Daarom heb Ik er door de profeten op ingehakt, heb Ik hen gedood door de woorden van mijn mond. Mijn oordelen over u waren een doorbrekend licht. ^{6(A)}Want in liefde heb Ik behagen en niet in slachtoffer, in kennis van God en niet in brandoffers.

⁷Maar zij hebben als Adam het verbond overtreden; daar zijn zij trouwe-

(A) 6:6 Mat. 9:13; 12:7.

loos tegenover Mij geweest. ⁸Gilead is een stad van misdadigers, vol bloedsporen. ⁹Zoals een troep bandieten ligt een priestermenigte op de loer; zij moorden op de weg naar Sichem. Waarlijk, wandaden bedrijven zij. ¹⁰In het huis Israël heb Ik afschuwelijke dingen gezien: daar is Efraïms ontucht; Israël heeft zich verontreinigd.

¹¹Ook voor u, Juda, is een oogst weggelegd, wanneer Ik in het lot van mijn volk een keer brengen zal.

Efraïm bekeert zich niet

7 ¹Zodra Ik Israël genees, worden Efraïms ongerechtigheid en de boosheden van Samaria onthuld. Want zij plegen bedrog: de dief dringt binnen, de bende plundert buiten. ²En zij denken er niet aan, dat Ik al hun kwaad in gedachten houd. Nu omringen hen hun daden; zij zijn vóór mijn aangezicht.

³Met hun boosheid verheugen zij de koning en met hun leugens de vorsten. ⁴Zij allen zijn overspelig, zij zijn te vergelijken met een oven, die blijft branden, ook al is de bakker opgehouden met stoken, omdat hij het deeg kneedt, tot dat het doorzuurd is. ⁵Op de feestdag van onze koning maken zij de vorsten ziek van verhitte door wijn. Hij wisselt handslag met gewetenloze mensen.

⁶Maar zij stoken hun hart als een oven met hun arglist; al slaapt bij hen de bakker de hele nacht, 's morgens brandt (de oven) als een vlamvend vuur; ⁷zij allen gloeien als een oven. Zij verteren hun regeerders, al hun koningen zijn gevallen. Niemand onder hen roept tot Mij.

⁸Efraïm vermenst zich met de volken. Efraïm is een koek die niet gekeerd is. ⁹Vreemden hebben zijn kracht verteerd, maar hij beseft het niet. Zelfs ligt grijsheid over hem gesprenkeld, maar hij beseft het niet. ¹⁰En de hoogmoed van

Israël *getuigt* openlijk tegen hem. Maar zij hebben zich niet bekeerd tot **JHWH**, hun God, en hebben Hem ondanks dit alles niet gezocht.

¹¹Efraïm is geworden als een onnozele duif, zonder verstand. Egypte roepen zij te hulp, naar Assur trekken zij. ¹²Zodra zij gaan, span Ik mijn net over hen uit. Als de vogels van de hemel haal Ik hen neer. Zodra hun zwerm rumoerig wordt, neem Ik ze gevangen.

¹³Wee over hen, omdat zij van Mij zijn weggevloden! Verwoesting over hen, omdat zij van Mij zijn afgevallen! Hoewel Ik hen verlost, hebben zij tegen Mij leugens gesproken. ¹⁴En zij roepen niet tot Mij met hun hart, wanneer zij jammeren op hun bed. Om koren en most kerven zij zich; zij zijn weerspanning tegen Mij. ¹⁵Ofschoon Ik hen onderwijs en hun armen sterk, bedenken zij telkens kwaad tegen Mij. ¹⁶Zij keren zich, maar niet naar omhoog; zij zijn geworden als een bedrieglijke boog. Door het zwaard zullen hun vorsten vallen wegens de heftigheid van hun tong. Daarover spot men met hen in het land Egypte.

Efraïms naderende ondergang

8 ¹De sjofar aan uw mond! Als een arend (komt het) tegen het huis van **JHWH**! Omdat zij mijn verbond hebben overtreden en tegen mijn *Torah* hebben gerebelleerd. ²Tot Mij roepen zij: Mijn God! Wij, Israël, kennen U! ³Maar Israël verfoeit het goede - de vijand achtervolgt hem.

⁴Zij hebben koningen aangesteld, maar buiten Mij om; vorsten, zonder dat Ik ervan wist. Van hun zilver en hun goud hebben zij zich afgodsbeelden gemaakt tot hun verderf. ⁵Verfoeilijk is uw kalf, o Samaria! - Mijn toorn is tegen hen ontbrand. Hoelang nog zal hun reiniging onmogelijk zijn? - ⁶Voorwaar, ook dit is uit

Israël, het is het maaksel van een werkmeester, een god is het niet. Voorwaar, tot splinters zal dat kalf van Samaria worden.

⁷Want zij zaaien wind en oogsten storm: tot rijpheid komt het koren niet, het is een gewas dat geen meel voortbrengt; en brengt het al iets voort, dan verslinden vreemden het.

⁸Israël is verslonden. Nu zijn zij onder de (heiden)volken geworden als een voorwerp waar niemand behagen in schept, ⁹omdat zij naar Assur getrokken zijn. Een wilde ezel houdt zich afgezonderd, maar Efraïm reikt liefdesgeschenken uit. ¹⁰Zelfs al zouden zij die onder de (heiden)volken ontvangen, Ik zal hen nu bijeenbrengen; zij hebben weinig te hopen van de uitspraak van de koning van de vorsten.

¹¹Voorwaar, vele altaren heeft Efraïm opgericht om te zondigen; de altaren hebben hun gediend om te zondigen. ¹²Al schrijf Ik hun tienduizendvoudig mijn Onderwijzingen voor, toch worden deze geacht als die van een vreemde. ¹³Offergaven brengen zij, vlees, en zij eten het. **JHWH** heeft in hen geen behagen; nu gedenkt Hij hun ongerechtigheid en straft hun zonden: zij zullen terugkeren naar Egypte.

¹⁴Ja, Israël heeft zijn Maker vergeten, en heeft paleizen gebouwd, terwijl Juda talrijke versterkte steden maakte. Maar Ik zal een vuur in zijn steden werpen; dat zal haar burchten verteren.

Geen offerdienst in vreemde landen

9¹Verheug u niet, Israël, al juichend, als de volkeren, want u bent overspelig van uw God afgeweken, u hebt het

loon van de ontucht liefgehad op alle dorsvloeren van het koren. ²Dorsvloer noch perskuip zal hen voeden, de most zal hen teleurstellen. ³Zij zullen in het land van **JHWH** niet blijven, maar Efraïm zal naar Egypte terugkeren, en in Assur zullen zij het onreine eten. ⁴Zij zullen voor **JHWH** geen wijn uitgieten en hun slachtoffers zullen Hem niet aangenaam zijn; zij zijn voor hen als treurbrood; allen die het eten, verontreinigen zich, want hun brood dient voor hen zelf; het zal in het huis van **JHWH** niet komen. ⁵Wat zult u doen op een hoogtijdag⁽¹⁾ en op een feestdag van **JHWH**? ⁶Want zie, al zijn zij aan de verwoesting ontkomen, Egypte zal hen verzamelen, Memphis⁽²⁾ hen begraven. Onkruid zal hun zilveren kostbaarheden overwoekeren, dorens zullen in hun tenten opschieten.

⁷(A) Gekomen zijn de dagen van de bezoeking, gekomen de dagen van de vergelding. Israël zal het ervaren. Dwaas is de profeet, waanzinnig de man van de geest, wegens de grootte van uw ongerechtigheid en omdat er grote vijandschap is. ⁸De wachter over Efraïm bij mijn God, de profeet - een strik van een vogelvanger is op al zijn wegen, vijandschap in het huis van zijn God.

⁹(B) Zij hebben diep verdorven gehandeld, als in de dagen van Gibeä: Hij zal denken aan hun ongerechtigheid, hun zonden bezoeken.

Efraïm ontvolkt

¹⁰(C) Als druiven in de woestijn vond Ik Israël; als vroege vijgen, als eerste opbrengst aan de vijgenboom, zag Ik uw vaderen. Zij echter gingen naar Baäl-

(1) 9:5 Hebreeuws: de Moadiem, d.w.z. door God vastgestelde tijdstippen van ontmoeting, ook wel Bijbelse feesten genoemd. (2) 9:6 Een belangrijke stad in het oude Egypte

(A) 9:7 Luk. 21:22. (B) 9:9 Richt. 19:1-30. (C) 9:10 Num. 25:1-5.

Peor en wijdden zich aan de schandegod; daardoor werden zij even gruwelijk als het voorwerp van hun liefde. ¹¹Efraïms heerlijkheid zal wegvliegen als de vogels: geen geboorte, geen moederschoot, en geen ontvangenis meer. ¹²Ja, al brengen zij zonen groot, Ik zal hen kinderloos maken, zodat er geen mens meer zijn zal. Ja, ook wee hun, wanneer Ik van hen wijk. ¹³Efraïm, zoals Ik het gezien had, was een Tyrus, geplant in een landouw; maar nu moet Efraïm zijn zonen uitleveren aan de moordenaar. ¹⁴Geef hun, **JHWH**, wat U maar wilt: geef hun een kinderloze schoot en verdroogde borsten.

¹⁵Al hun boosheid is in Gilgal, daar heb Ik ze dan ook gehaat; wegens hun boze handelingen zal Ik ze uit mijn huis verdrijven. Ik zal ze niet meer liefhebben: al hun vorsten zijn opstandelingen. ¹⁶Efraïm is geslagen, hun wortel is verdord; vrucht zullen zij niet zetten. Wanneer zij nog kinderen zouden voortbrengen, zal Ik de lievelingen van hun buik doden. - ¹⁷Mijn God zal hen verwerpen, omdat zij naar Hem niet geluisterd hebben; en zij zullen dwalende zijn onder de volken.

Beeldendienst te schande gemaakt

10¹ Israël is een welige wijnstok, die zijn vruchten voortbrengt; naarmate hij meer vrucht verkreeg, maakte hij meer altaren; naarmate het zijn land beter ging, maakte hij mooiere gewijde stenen. ²Bedrieglijk was hun hart, nu zullen zij voor hun schuld moeten betalen: Hij zal hun altaren verwoesten, hun gewijde stenen vernielen. ³Nu zeggen zij wel: Wij hebben geen koning - maar, wanneer wij geen ontzag voor **JHWH** hebben,

wat zou dan de koning voor ons kunnen doen?

⁴Zij spreken holle woorden: zweren valse eden, sluiten maar verbonden. En het oordeel schiet op als een gifplant in de voren van de akker. ⁵Om dat kalf van Bet-Awen zijn de inwoners van Samaria bezorgd; ja, daarover treurt het volk, daarover maken de afgodspriesters misbaar, omdat de heerlijkheid daarvan is geweken. ⁶Ja, het wordt zelf naar Assur gebracht als een geschenk voor koning Strijdlust. Schande zal Efraïm op zich laden, en Israël zal beschaamd uitkomen met zijn overleggingen. ⁷Verdelgd wordt Samaria; zijn koning wordt als een splinter op het watervlak. ^{8(A)} En verwoest worden de hoogten van Awen, van Israëls zonde. Doornen en distels zullen hun altaren overwoekeren. En zij zullen zeggen tot de bergen: Bedekt ons, en tot de heuvelen: Valt op ons!

De zonde van Gibeā wordt Israël aangerekend

^{9(B)} Sinds de dagen van Gibeā hebt u gezondigd, Israël. Daarbij zijn zij blijven staan; zou hen te Gibeā de strijd tegen de goddelozen niet bereiken, ¹⁰naar mijn verlangen? Ja, Ik zal hen tuchtigen, en volken zullen tegen hen verzameld worden, terwijl zij getuchtigd zullen worden om hun beide zonden.

***JHWH** in Efraïm teleurgesteld*

¹¹Efraïm was een afgerichte jonge koe, die gewillig dorste; Ik heb haar schone hals gespaard. Ik ga Efraïm inspannen, Juda zal ploegen, Jakob eggen. ^{12(C)} Zaaït in gerechtigheid, oogst in liefde, ontgint u nieuw land. ⁽¹⁾ Dan is het tijd om **JHWH**

⁽¹⁾ 10:12 In het Hebreeuws staat hier "braakliggend land".

^(A) 10:8 Luk. 23:30; Opb. 6:16. ^(B) 10:9 Richt. 19:1-30. ^(C) 10:12 Jer. 4:3.

te vragen, totdat Hij komt en voor u gerechtigheid laat regenen.

¹³U hebt goddeloosheid gepleegd, misdaad geoogst; de vrucht van leugen hebt u gegeten, omdat u hebt vertrouwd op uw eigen weg, op uw vele helden.

¹⁴Daarom zal krijgsrumoer zich tegen uw volk verheffen, en al uw vestingen zullen worden verwoest, zoals Salman Bet-Arbel verwoestte, in de dagen van de strijd, toen moeder en kinderen werden verpletterd. ¹⁵Dat heeft Betel u aangedaan, vanwege uw diepe verdorvenheid. In de morgenstond wordt de koning van Israël voorgoed vernietigd.

Liefde en oordeel van JHWH

11 ^{1(A)}Toen Israël een kind was, heb Ik het liefgehad, en uit Egypte heb Ik mijn zoon geroepen. ²Hoe meer men hen riep, des te meer dwaalden zij weg: aan de Baäls offerden zij en aan de gesneden beelden brachten zij reukoffers. ³En Ik leerde Efraïm lopen; Ik nam hen op mijn armen, maar zij erkenden niet, dat Ik hen genas. ⁴Met banden van mensen trok ik hen, met koorden van liefde; Ik was hun als degenen die het juk van hun kinnebak hieven. Ik neigde Mij tot hem, gaf hem te eten.

⁵Zal hij niet naar het land Egypte terugkeren? Ja, Assur zal zijn koning zijn, omdat zij geweigerd hebben zich te bekeren.

⁶Het zwaard zal zijn steden treffen en zijn grendels vernietigen en verteren, wegens hun overleggingen.

De ontferming roemt tegen het oordeel

⁷Ja, mijn volk volhardt in het afdwalen van Mij. - En al roepen zij tot Hem omhoog, Hij zal hen zeker niet opheffen.

^{8(B)}Hoe zou Ik u prijsgeven, Efraïm, u overleveren, Israël? Hoe zou Ik u prijsgeven als Adma, u maken als Seboïm? Mijn hart keert zich om in Mij, ten volle wordt mijn ontferming opgewekt. ⁹Ik zal mijn brandende toorn niet ten uitvoer brengen. Ik zal Efraïm niet verder verderen. Want Ik ben God en geen mens, heilig in uw midden, en Ik zal niet komen in toorn gloed. ¹⁰Zij zullen achter JHWH aan gaan, als een leeuw zal Hij brullen. Wanneer Hij brult, dan zullen zonen uit het westen bevend komen. ¹¹Zij zullen bevend komen als een vogel uit Egypte, als een duif uit het land Assur, en Ik zal hen doen wonen in hun huizen, luidt het woord van JHWH.

Efraïm en zijn stamvader Jakob

12 ¹Met leugen heeft Efraïm Mij omringd, met bedrog het huis van Israël - terwijl Juda zich voortdurend bandeloos gedraagt tegenover God en tegenover de Hoogheilige, die getrouw is. ²Efraïm weidt wind, en jaagt de hele dag de oostenwind na, het vermeerdert leugen en verwoesting. Zij sluiten een verbond met Assur, en er wordt olie naar Egypte gebracht.

³JHWH heeft een rechtsgeding met Juda; Hij gaat Jakob straffen voor zijn wandel, naar zijn daden zal Hij hem vergelden. ^{4(C)}In de moederschoot bedroog hij zijn broer, en in zijn mannelijke kracht streed hij met God. ^{5(D)}Hij streed tegen een engel en overwon. Hij hilde en smeekte Hem om genade. Te Betel vond hij Hem, en daar sprak Hij met ons, ⁶namelijk JHWH God van de legermachten, wiens naam JHWH is. ⁷U dan, keer tot uw God terug, bewaar liefde en recht en wacht voortdurend op uw God.

(A) 11:1 Ex. 4:22; Mat. 2:15. (B) 11:8 Deut. 29:22. (C) 12:4 Gen. 25:26; 32:25-27. (D) 12:5 Gen. 28:10-22.

⁸Kanaän - in zijn hand is een bedrieglijke weegschaal, afpersen is zijn lust. ⁹Maar Efraïm zegt: Waarlijk, ik ben rijk geworden, ik heb mij rijkdom verworven; in al mijn vermogen vindt men bij mij geen ongerechtigheid die zonde zou zijn.

^{10(A)} Maar Ik ben **JHWH**, uw God, van het land Egypte af. Ik zal u weer doen wonen in tenten als in de dagen van de samenkomst. ¹¹En Ik zal tot de profeten spreken en Ik zal veel gezichten geven, en door de dienst van profeten zal Ik in gelijkenissen spreken.

¹²Gilead had afgoden, zij zijn tot louter niets geworden; heeft men in Gilgal stieren geofferd, ook hun altaren zullen als steenhopen worden in de voren van het veld.

^{13(B)} Jakob vluchtte naar het veld van Aram, en Israël diende om een vrouw en om een vrouw was hij veehoeder. ^{14(C)} Door een profeet heeft **JHWH** Israël uit Egypte gevoerd, en door een profeet werd het gehoed.

¹⁵Efraïm heeft (Hem) erg bitter en boos gemaakt, maar zijn Heer zal zijn bloedschuld op hem doen neerkomen, en hem zijn smaad vergelden.

*De toorn van **JHWH** treft Efraïm*

13¹Zodra Efraïm sprak, was er schrik, hij was verheven in Israël; maar hij maakte zich schuldig door de Baäl, en stierf weg. ²Ook nu gaan zij voort met zondigen en maken zich gegoten beelden van hun zilver, afgodsbeelden, naar eigen inzicht, alles het werk van metaalbewerkers. Men zegt van hen: De mensen die offeren, kussen kalveren. ³Daarom zullen zij worden als een morgenwolk, als dauw die in de vroege

vergaat, als kaf dat van de dorsvloer wegstuift, en als rook uit het venster. ⁴Maar Ik ben **JHWH**, uw God, van het land Egypte af; een God naast Mij kent u niet en een verlosser buiten Mij is er niet. ^{5(D)} Ik heb u in de woestijn gekend, in een verschroeid land. ⁶Toen zij weidden, werden zij verzadigd; toen zij verzadigd waren, verhief zich hun hart; daarom vergaten zij Mij. ⁷Zo ben Ik hun als een leeuw geworden, loer ik als een panter op de weg. ⁸Ik val hen aan als een van jongen beroofde berin, Ik rijt hun borstkas open, en verslind ze dan als een leeuwin; de dieren van het veld verscheuren hen. ⁹Het is uw verderf, Israël, dat u zich keert tegen Mij, uw helper. ^{10(E)} Waar is toch uw koning, dat hij u zou verlossen in al uw steden, en waar zijn uw regeerders - u die zei: Geef mij een koning en vorsten! ^{11(F)} Ik geef u een koning in mijn toorn, en Ik neem hem weg in mijn boosheid. ¹²Wel bevaard is Efraïms ongerechtigheid, weggeborgen zijn zonde. ¹³Geboorteweëën gaan hem vooraf: maar het is een onverstandig kind; wanneer de tijd daar is, komt het niet ter wereld. ^{14(G)} Zou Ik hen uit de macht van het dodenrijk bevrijden, van de dood loskopen? Dood, waar zijn uw pestziekten, dodenrijk, waar is uw verderf? Mijn oog kent geen medelijden. ¹⁵Ook wanneer hij tussen broeders zou opbloeien, zou toch de oostenwind, de wind van **JHWH**, opstekend uit de woestijn, komen, zodat zijn bron zou opdrogen en zijn waterput droog zou worden; die zal de voorraad van alle kostbaarheden plunderen.

14¹Samaria moet boeten, omdat het weerspanning is geweest tegen zijn God. Door het zwaard zullen zij vallen,

(A) 12:10 Lev. 23:42,43.

(B) 12:13 Gen. 29:1-20.

(C) 12:14 Ex. 12:50,51.

(D) 13:5 Deut. 8:11-17.

(E) 13:10 1Sam. 8:5,6.

(F) 13:11 a 1Sam. 10:17-24.

13:11 b 1Sam. 15:26.

(G) 13:14 1Cor. 15:55.

hun kleine kinderen zullen worden verpletterd, hun zwangere vrouwen zullen worden opengereten.

Bekering en belofte

²Bekeer u, Israël, tot **JHWH**, uw God, want door uw ongerechtigheid bent u gestruikeld. ³Komt met woorden van schuldbelijdenis, bekeert u tot **JHWH**, zegt tot Hem: Vergeef de ongerechtigheid geheel en al, en wees genadig; wij bieden als offerstieren de belijdenis van onze lippen. ⁴Assur zal ons niet verlossen, op paarden zullen wij niet rijden. En wij zullen niet meer tot het werk van onze handen zeggen: U bent onze god! Want de wees krijgt van U barmhartigheid.

⁵Ik zal hun afkerigheid genezen, Ik zal hen vrijwillig liefhebben, want mijn toorn keert zich van hen af. ⁶Ik zal zijn

als de dauw voor Israël, hij zal bloeien als een lelie, en zijn wortels uitstrekken als de Libanon. ⁷Zijn loten zullen uitlopen; zijn pracht zal zijn als die van een olijfboom en zijn geur als die van de Libanon. ⁸Zij die in zijn schaduw wonen, zullen weer koren verbouwen. Ja, zij zullen bloeien als een wijnstok, beroemd als de wijn van de Libanon.

⁹Efraïm, wat heb Ik nog met de afgoden te doen? - Ik zal hem *antwoorden* en hem aanzien. - Ik ben als een altijdgroene cipres, aan Mij is uw vrucht te danken.

Naschrift

¹⁰Laat hij die wijs is, achtgeven op deze dingen; wie verstandig is, erkent ze. Want de wegen van **JHWH** zijn recht: rechtvaardigen wandelen daarop, maar overtreders struikelen er.

Joël

Hebreeuws: Jò-eel (*JHWH is God*)

*Sprinkhanenplaag als aankondiging
van de dag van JHWH*

1 ¹ Het woord van **JHWH**, dat kwam tot Joël, de zoon van Petuël.

² Hoort dit, u oudsten, en neemt ter ore, alle inwoners van het land. Is zo iets gebeurd in uw dagen of in de dagen van uw vaders? ³ Vertelt daarvan aan uw kinderen; laten uw kinderen het aan hun kinderen vertellen en hun kinderen weer aan het volgende geslacht. ⁴ Wat de knager had overgelaten, heeft de sprinkhaan afgevreten; wat de sprinkhaan had overgelaten, heeft de verslinder afgevreten; en wat de verslinder had overgelaten, heeft de kaalvreter afgevreten.

⁵ Wordt wakker, u dronkaards en huilt, en jammert allen, u wijndrinkers, om de nieuwe wijn, want hij is van uw mond weggerukt. ^{6(A)} Want een volk is tegen mijn land opgetrokken, machtig en ontelbaar; zijn tanden zijn leeuwentanden en het heeft hoektanden van een leeuwin. ⁷ Het heeft mijn wijnstok tot een voorwerp van ontzetting en mijn vijgenboom tot een geknakte stam gemaakt; het heeft de schors geheel en al afgeschild en weggegooid; zijn ranken zijn wit geworden. ⁸ Jammer als een maagd, met een rouwgewaad omgord, wegens de verloofde van haar jeugd. ⁹ Spijsoffer en plengoffer zijn ontruikt aan het huis van **JHWH**; de priesters, de dienaren van **JHWH**, treuren. ¹⁰ Verwoest is het veld; de aardbodem treurt, want het koren is verwoest, de most verdroogd, de olie weggeslonken. ¹¹ De landbouwers

zijn verslagen, de wijngaardeniers jammeren, over de tarwe en over de gerst, want de oogst van het veld is verloren gegaan. ¹² De wijnstok is verdord en de vijgenboom is verwelkt; granaatap-pelboom, ook palm en appelboom, alle bomen van het veld zijn verdord. Voorwaar, de blijdschap is beschaamd van de mensenkinderen weggevlucht.

¹³ Omgordt u en klaagt, u priesters; treurt, u dienaren van het altaar; komt, overnacht in rouwgewaden, u dienaren van mijn God, want aan het huis van uw God zijn spijsoffer en plengoffer onthouden. ¹⁴ Heiligt een vasten, roept een plechtige samenkomst bijeen; u oudsten, breng alle inwoners van het land tot het huis van **JHWH**, uw God, bijeen en roept luid tot **JHWH**.

^{15(B)} Wee die dag, want nabij is de dag van **JHWH**; als een verwoesting komt hij van de Almachtige. ¹⁶ Is niet voor onze ogen het voedsel weggedaan, uit het huis van onze God vreugde en gejuich? ¹⁷ Verschrompeld zijn de zaadkorrels onder haar aardkluiten; verwoest zijn de voorraadschuren; gescheurd staan de korenbakken, want het koren is verdroogd. ¹⁸ Hoe kreunt het vee! De kudden van runderen dwalen rond, want er is voor hen geen weide; ook de schapenkudden lijden zwaar. ¹⁹ Tot U, **JHWH**, roep ik, want een vuur heeft de weiden van de woestijn verteerd, en een vlam heeft alle bomen van het veld verzengd. ²⁰ Zelfs de dieren van het veld zien smachtend tot U op, want de waterbeken zijn uitgedroogd

(A) 1:6 Opb. 9:8. (B) 1:15 Jes. 13:6.

en een vuur heeft de weiden van de woestijn verteerd.

2¹ Blaast de sjofar op Sion en maakt alarm op mijn heilige berg! Dat alle inwoners van het land sidderen, want de dag van **JHWH** komt. Want hij is nabij! **2**² Een dag van duisternis en van donkerheid, een dag van wolken en van dikke duisternis. Als morgenrood uitgespreid over de bergen, is een talrijk en machtig volk; zoiets is er van ouds niet geweest en zal er na hem niet meer zijn tot de tijd van de verste geslachten. **3**³ Voor hem uit verteert een vuur en achter hem laat een vlam; als de hof van Eden is het land vóór hem, en achter hem is het een woeste wildernis; en ook is er aan hem niet te ontkomen. **4**^(A) Zijn aanblik is als die van paarden; als rossen rennen zij. **5** Als ratelende wagens op de toppen van de bergen springen zij; als het geknetter van een vuurvlam, die stoppelen verteert; als een machtig volk, in slagorde geschaard tot de strijd. **6**⁶ Voor zijn aangezicht beven de volken; alle gezichten verbleken van angst.

7⁷ Als helden rennen zij, als strijders beklimmen zij de muur, en zij gaan voort, ieder op zijn eigen wegen; zij lopen niet door elkaar heen, **8**⁸ en de één verdringt de ander niet; iedere strijder gaat zijn eigen weg, en tussen de wapens door dringen zij voort; zij laten geen bres in hun rijen ontstaan.

9⁹ Zij stormen op de stad aan; zij rennen op de muur; zij klimmen in de huizen; zij komen door de vensters als een dief. **10**^(B) Voor hun aangezicht siddert de aarde, beeft de hemel; de zon en de maan worden zwart en de sterren trekken hun glans in. **11**^(C) En **JHWH** verheft zijn stem voor zijn strijdmacht heen, want zijn leger is zeer talrijk; want machtig is (het le-

ger) dat zijn woord volbrengt; want groot is de dag van **JHWH** en zeer ontzagwekkend! Wie zal hem verdragen?

Oproep tot bekering en boete

12¹² Maar ook nu nog luidt het woord van **JHWH**: Bekeert u tot Mij met uw hele hart, en met vasten en met gejammer en met rouwklacht. **13**¹³ Scheurt uw hart en niet uw klederen en bekeert u tot **JHWH**, uw God. Want genadig en barmhartig is Hij, geduldig en groot van goedheid, berouw hebbende over het onheil. **14**¹⁴ Wie weet, of Hij Zich niet afwendt en berouw heeft en een zegen achter Zich laat overblijven, tot een spijsoffer en een plengoffer voor **JHWH**, uw God.

15¹⁵ Blaast de sjofar op Sion, heiligt een vasten, roept een plechtige samenkomst bijeen. **16**¹⁶ Verzamelt het volk, heiligt de gemeente, roept de ouden bijeen, verzamelt de kinderen en de zuigelingen; laat de bruidegom uit zijn kamer treden en de bruid uit haar bruidsvertrek. **17**¹⁷ Laat de priesters, de dienaren van **JHWH**, tussen de voorhal en het altaar treuren en zeggen: Spaar, **JHWH**, uw volk en geef uw erfdeel niet prijs aan de smaad, zodat de volken met hen zouden spotten. Waarom zou men onder de volken zeggen: Waar is hun God?

*Het antwoord van **JHWH** op gebed en boete*

18¹⁸ Toen nam **JHWH** het op voor zijn land en Hij kreeg medelijden met zijn volk. **19**¹⁹ **JHWH** antwoordde zijn volk: Zie, Ik zal u koren, most en olie zenden, zodat u daarmee verzadigd wordt, en Ik zal u niet meer prijsgeven tot een smaad onder de volken. **20**²⁰ Ik zal van u wegdrijven die uit het Noorden en hem verjagen naar een dor en woest land, zijn

^(A) 2:4 Opb. 9:7-9. ^(B) 2:10 Opb. 8:12. ^(C) 2:11 Opb. 6:17.

voorhoede naar de oostelijke zee en zijn achterhoede naar de westelijke zee, en zijn stank zal opstijgen en zijn vuile lucht zal opstijgen, want hij heeft grote dingen gedaan. ²¹Wees niet bang, o land, jubel en verheug u, want **JHWH** heeft grote dingen gedaan. ²²Weest niet bang, u dieren van het veld, want de weiden van de woestijn zijn groen, want de bomen dragen hun vrucht, vijgenboom en wijnstok geven hun rijkdom.

²³En u, kinderen van Sion, juicht en verheugt u in **JHWH**, uw God, want Hij geeft u de leraar ter gerechtigheid; ja, regenstromen laat Hij voor u neerdalen, vroege regen en late regen, zoals voorheen. ²⁴De dorsvloeren zullen vol koren zijn en de perskuipen van most en olie overstromen. ²⁵Ik zal u vergoeden de jaren, toen de sprinkhaan (alles) opvrat, de verslinder en de kaalvreter en de knager, mijn groot leger dat Ik op u afzond. ²⁶U zult volop en tot verzadiging eten, en u zult loven de naam van **JHWH**, uw God, die wonderbaar met u gehandeld heeft; mijn volk zal nooit meer te schande worden. ²⁷Dan zult u weten, dat Ik in het midden van Israël ben, en dat Ik, **JHWH**, uw God ben, en niemand anders; mijn volk zal nooit meer te schande worden.

*De dag van **JHWH***

²⁸Daarna zal het geschieden, dat Ik mijn Geest zal uitstorten op al wat leeft, en uw zonen en uw dochters zullen profeteren; uw ouden zullen dromen dromen; uw jonge mensen zullen gezichten zien. ²⁹Ook op de dienstknechten en op de dienstmeisjes zal Ik in die dagen mijn Geest uitstorten. ³⁰Ik zal wonderen geven in de hemel en op de aarde, bloed en vuur en rookzuilen. ³¹De zon zal ver-

anderd worden in duisternis en de maan in bloed, voordat de grote en ontzagwekkende dag van **JHWH** komt. ³²En het zal geschieden, dat ieder die de naam van **JHWH** aanroept, behouden zal worden, want op de berg Sion en te Jeruzalem zal ontkoming zijn, zoals **JHWH** gezegd heeft; en tot de ontkomenen zullen zij behoren, die **JHWH** zal roepen.

Het oordeel over de vijanden van Israël

3 ¹Want zie, in die dagen en in die tijd, wanneer Ik een keer zal brennen in het lot van Juda en van Jeruzalem, ²zal Ik alle volken verzamelen en afvoeren naar het dal van Josafat, en Ik zal aldaar met hen in het oordeel treden vanwege mijn volk en mijn erfdeel Israël, dat zij onder de volken verstrooid hebben, terwijl zij mijn land verdeelden, ³en over mijn volk het lot wierpen, en een jongen gaven voor een hoer en een meisje verkochten voor wijn, opdat zij konden drinken.

⁴(A) En voorts, wat wilt u van Mij, u Tyrus en Sidon en alle landstreken van Filistea? Wilt u Mij vergelding bewijzen? Maar indien u het Mij vergelden wilt, snel, heel snel zal Ik de vergelding op uw eigen hoofd doen neerdalen. ⁵(B) Want u hebt mijn zilver en mijn goud weggenomen, mijn kostbare schatten naar uw tempels gebracht, ⁶en de kinderen van Juda en van Jeruzalem hebt u verkocht aan de Ioniërs, om hen ver van hun gebied weg te voeren. ⁷Zie, Ik zal hen doen opstaan uit de plaats waarheen u hen verkocht hebt, en Ik zal de vergelding op uw eigen hoofd doen neerdalen: ⁸Ik zal uw zonen en uw dochters verkopen in de hand van de kinderen van Juda, en dezen zullen hen verkopen aan de Sabeeërs,

(A) 3:4 Mat. 24:29; Mar. 13:24,25; Luk. 21:25; Opb. 6:12,13. (B) 3:5 Hand. 2:17-21; Rom. 10:13.

naar een ver verwijderd volk, want **JHWH** heeft het gesproken.

*De zegen voor het volk van **JHWH***

⁹Roept dit uit onder de volken: Heiligt de oorlog, doet de helden opstaan; dat alle strijders aantreden, oprukken! ¹⁰Smeedt uw ploegscharen tot zwaarden en uw snoeimessen tot speren; laat de zwakke zeggen: Ik ben een held. ¹¹Maakt u op en komt, alle volken van rondom, en verzamelt u. Doe, o **JHWH**, uw helden daarheen afdalen. ¹²Laat de volken opstaan en oprukken naar het dal van Josafat, want daar zal Ik zitten om alle volken van rondom te richten. ¹³Slaat de sikkel erin, want de oogst is rijp. Komt, treedt, want de perskuip is vol; de wijnbakken stromen over. Want hun boosheid is groot.

¹⁴Menigten, menigten in het dal van de beslissing, want nabij is de dag van **JHWH** in het dal van de beslissing.

¹⁵De zon en de maan worden zwart en de sterren trekken haar glans in.

¹⁶En **JHWH** brult uit Sion en verheft

zijn stem uit Jeruzalem, zodat hemel en aarde beven. Maar **JHWH** is een schuilplaats voor zijn volk en een vesting voor de kinderen van Israël. ¹⁷En u zult weten, dat Ik, **JHWH**, uw God ben, die woon op Sion, mijn heilige berg, en Jeruzalem zal een heiligdom zijn, en vreemdelingen zullen er niet meer doortrekken.

¹⁸In die dagen zal het geschieden, dat de bergen van nieuwe wijn zullen druipen en de heuvelen van melk zullen vloeien en alle beken van Juda van water zullen stromen; een bron zal ontspringen uit het huis van **JHWH** en zal het dal van Sittim voorzien van water. ¹⁹Egypte zal tot een woestenij worden, en Edom tot een woeste wildernis, vanwege het geweld de kinderen van Juda aangedaan, in wier land zij onschuldig bloed hebben vergoten. ²⁰Maar Juda zal blijven tot in eeuwigheid, en Jeruzalem van geslacht tot geslacht. ²¹En Ik zal hun bloed onschuldig verklaren, dat Ik niet onschuldig verklaard had. En **JHWH** zal blijven wonen op Sion.

Amos

Hebreeuws: Amos (Lastdrager)

Aankondiging van het oordeel over Israël en haar buren

1 ^{1(A)} De woorden, die Amos, een van de schapenfokkers uit Tekoa, gezien heeft over Israël in de dagen van Uzzia, koning van Juda, en in de dagen van Jerobeam, zoon van Joas, koning van Israël, twee jaar vóór de aardbeving.

^{2(B)} Hij zei: **JHWH** brult uit Sion en uit Jeruzalem verheft Hij zijn stem, zodat de weiden van de herders treuren en de top van de Karmel verdort.

^{3(C)} Zo zegt **JHWH**: Om drie overtredingen van Damascus, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij Gilead met ijzeren dorssleden gedorst hebben, ⁴ zal Ik vuur werpen in Hazaëls huis, zodat het Benhadads burchten verteert, ⁵ en zal Ik de grendel van Damascus verbreken, en de inwoners uitroeien uit Bikat-Awen, en de scepterdrager uit Bet-Eden, en Arams bevolking zal in ballingschap gaan naar Kir, - zegt **JHWH**.

^{6(D)} Zo zegt **JHWH**: Om drie overtredingen van Gaza, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij een hele bevolking hebben weggevoerd om die aan Edom uit te leveren, ⁷ zal Ik vuur werpen binnen de muur van Gaza, zodat het zijn burchten verteert, ⁸ en zal Ik de inwoners uit Asdod uitroeien en de scepterdrager uit Askelon, en zal Ik mijn hand keren tegen Ekron, zodat de rest van de

Filistijnen te gronde gaat, - zegt de Heer **JHWH**.

^{9(E)} Zo zegt **JHWH**: Om drie overtredingen van Tyrus, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij een hele bevolking aan Edom hebben uitgeleverd en aan geen broederbond hebben gedacht, ¹⁰ zal Ik vuur werpen binnen de muur van Tyrus, zodat het zijn burchten verteert.

^{11(F)} Zo zegt **JHWH**: Om drie overtredingen van Edom, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat hij zijn broeder met het zwaard heeft vervolgd en zijn medelijden heeft verstikt, zodat zijn toorn eeuwig verscheurt en hij zijn boosheid altijd blijft koesteren, ¹² zal Ik vuur werpen in Teman, zodat het Bosra's burchten verteert.

^{13(G)} Zo zegt **JHWH**: Om drie overtredingen van de Ammonieten, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij de zwangere vrouwen van Gilead hebben opengereten, ten einde hun eigen gebied uit te breiden, ¹⁴ zal Ik een vuur ontsteken binnen de muur van Rabba, zodat het zijn burchten verteert, onder krijgsgescreuw in de dagen van de strijd, bij stormgehuil in de dagen van de orkaan, ¹⁵ en hun koning zal in ballingschap gaan, hij samen met zijn vorsten, - zegt **JHWH**.

2 ^{1(H)} Zo zegt **JHWH**: Om drie overtredingen van Moab, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat hij het ge-

(A) **1:1 a** 2Kon. 15:1-7; 2Kron. 26:1-23. **1:1 b** 2Kon. 14:23-29. (B) **1:2** Joël 3:16. (C) **1:3** Jes. 17:1-3; Jer. 49:23-27; Zac. 9:1. (D) **1:6** Jes. 14:29-31; Jer. 47:1-7; Eze. 25:15-17; Joël 3:4-8; Zef. 2:4-7; Zac. 9:5-7. (E) **1:9** Jes. 23:1-18; Eze. 26:1-28:19; Joël 3:4-8; Zac. 9:1-4; Mat. 11:21,22; Luk. 10:13,14. (F) **1:11** Jes. 34:5-17; 63:1-6; Jer. 49:7-22; Eze. 25:12-14; 35:1-15; Ob. 1:1-14; Mal. 1:2-5. (G) **1:13** Jer. 49:1-6; Eze. 21:33-37; 25:1-7; Zef. 2:8-11. (H) **2:1** Jes. 15:1-16:14; 25:10-12; Jer. 48:1-47; Eze. 25:8-11; Zef. 2:8-11.

beente van Edoms koning tot kalk verbrand heeft, ² zal Ik vuur werpen in Moab, zodat het Keriots burchten verteert, en omkomen zal Moab in het slaggewoel, onder krijgsgeschreeuw, bij trompetgeschal, ³ en Ik zal uit zijn midden de heerser uitroeien en al zijn vorsten met hem doden, - zegt **JHWH**.

⁴ Zo zegt **JHWH**: Om drie overtredingen van Juda, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij de *Torah* van **JHWH** verworpen en zijn inzettingen niet onderhouden hebben, maar hun leugengoden, die hun vaderen al achternalieten, hen hebben verleid, ⁵ zal Ik vuur werpen in Juda, zodat het Jeruzalems burchten verteert.

⁶ Zo zegt **JHWH**: Om drie overtredingen van Israël, ja om vier, zal Ik het niet herroepen. Omdat zij de rechtvaardige voor geld verkopen en de arme om een paar schoenen - ⁷ zij die ernaar snakken, dat stof van de aarde op het hoofd van de geringen is, en die de weg van de weerlozen ombuigen; en een man en zijn vader gaan naar hetzelfde meisje, om mijn heilige naam te ontwijden; ⁸ op klederen die niet van hen zijn strekken zij zich uit naast elk altaar, en de wijn van de beboeten drinken zij in hun godshuizen; ⁹(A) en Ik had nog wel de Amoriet verdelgd voor hun aangezicht, al was hij dan hoog als de ceders en sterk als de eiken; ja Ik roeide zijn vrucht uit van boven en zijn wortels beneden; ¹⁰ en Ik had u nog wel uit het land Egypte gevoerd en u veertig jaren in de woestijn geleid, opdat u het land van de Amorieten in bezit zou nemen; ¹¹(B) en uit uw zonen verwekte Ik er tot profeten en uit uw jonge mannen tot nazireeërs. Is dat soms niet zo, u Israëlieten? luidt het woord

van **JHWH**. ¹² Maar u gaf de nazireeërs wijn te drinken, en gebod de profeten: u mag niet profeteren! ¹³ Zie, Ik maak, dat het onder u zal kraken, zoals een wagen kraakt, van schoven overvol. ¹⁴ Dan zal aan de snelle de vlucht afgesneden zijn, de sterke zal zijn kracht niet kunnen ontplooien en de krijgsheld zal er het leven niet afbrengen. ¹⁵ Ook de boogschutter zal niet standhouden en de snelvoetige zal niet ontkomen en de ruiter zal het er niet levend afbrengen. ¹⁶ Ja, de dapperste onder de helden zal in die dagen naakt wegvlugten, luidt het woord van **JHWH**.

Het profetische woord

3 ¹ Hoort dit woord, dat **JHWH** over u spreekt, u Israëlieten, over het hele geslacht dat Ik uit het land Egypte heb gevoerd: ² U alleen heb Ik gekend uit alle geslachten van het aardrijk; daarom zal Ik al uw ongerechtigheden aan u bezoeken. ³ Gaan er twee tezamen, zonder dat zij het eens geworden zijn? ⁴ Brult een leeuw in het woud, zonder dat hij prooi heeft? Laat een jonge leeuw zijn gegrom horen uit zijn hol, tenzij hij iets heeft gevangen? ⁵ Schiet een vogel neer op het klapnet op de aarde, zonder dat er een lokaas voor hem is? Vliegt het klapnet op van de grond, zonder dat het iets vangt? ⁶ Wordt de sjofar in een stad geblazen, zonder dat de inwoners opschrikken? gebeurt er een ramp in een stad, zonder dat **JHWH** die bewerkt? ⁷ Voorzeker, de Heer **JHWH** doet geen ding, of Hij openbaart zijn raad aan zijn knechten, de profeten. ⁸ De leeuw heeft gebruld, - wie zou niet vrezen? De Heer **JHWH** heeft gesproken, - wie zou niet profeteren?

(A) 2:9 Deut. 3:8-11. (B) 2:11 Num. 6:1-8.

De straf op de ongerechtigheid van Israël

⁹Doet het horen op de burchten in Asdod en op de burchten in het land Egypte, en zegt: Verzamelt u op Samaria's bergen en ziet de grote verwarring in zijn midden en de verdrukking die men er vindt. ¹⁰Ja, zij weten niet van recht doen, luidt het woord van **JHWH**, zij, die geweld en onderdrukking opstapelen in hun burchten. ¹¹Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**: De vijand! En rondom het land! Uw sterkte haalt hij van u neer; en uw burchten worden leeggeplunderd! ¹²Zo zegt **JHWH**: Zoals een herder uit de muil van een leeuw twee schenkels redt of een lapje van een oor, zo zullen de Israëlieten gered worden, zij die daar in Samaria zitten in de hoek van het rustbed en op het zachte kleed van de divan.

¹³Hoort, en zeg tegen het huis van Jakob, luidt het woord van de Heer **JHWH** God van de legermachten: ^{14(A)}Voorwaar, in de tijd dat Ik de overtredingen van Israël aan hen bezoek, zal Ik ook bezoeking doen aan Betels altaren, zodat de hoornen van het altaar afgehakt worden en ter aarde vallen. ¹⁵Dan zal Ik het winterhuis tegelijk met het zomerhuis neerslaan en de ivoren huizen zullen te gronde gaan, ja vele huizen zullen hun einde vinden, luidt het woord van **JHWH**.

Tegen de vrouwen van Samaria

4¹Hoort dit woord, u koeien van Basan, die woont op de berg van Samaria, u, die geringen verdrukt en armen vertrappt, die zegt tot uw heren: Breng aan, dat wij drinken! ²de Heer **JHWH** heeft gezworen bij zijn heiligheid: Voorwaar, zie, dagen zullen over u komen, dat men u met angels zal optrek-

ken en wie van u overblijven met vishaken. ³Door de bressen zult u uitgaan, elk recht voor zich heen, en u zult weggesleept worden naar Haharmon, luidt het woord van **JHWH**.

De offerdienst van Israël

⁴Komt naar Betel en pleegt afval, naar Gilgal - vermeerderd de afval! Brengt 's morgens uw slachtoffers, op de derde dag uw tienden! ⁵Ontsteekt een lofoffer van het gezuurde en roept vrijwillige offers uit; doet het horen! Zo wilt u het immers graag, o Israëlieten, luidt het woord van de Heer **JHWH**.

De onbekeerlijkheid van Israël

⁶Ik echter, Ik heb u gegeven reinheid van tanden in al uw steden en broodbrek in al uw woonplaatsen. Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd, luidt het woord van **JHWH**. ⁷En Ik, Ik heb u de regen onthouden, toen het nog drie maanden vóór de oogst was; en Ik liet het regenen op de ene stad, maar op de andere stad liet Ik het niet regenen; de ene akker werd beregend, en de andere, waarop geen regen viel, droogde uit. ⁸En twee, drie steden wankelden naar één stad om water te drinken, maar zij werden niet verzadigd. Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd, luidt het woord van **JHWH**. ⁹Ik heb u geslagen met brandkoren en met honingdauw, uw hoven en wijngaarden heb Ik doen verdorren; uw vijgenbomen en olijfbomen vrat de sprinkhaan op. Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd, luidt het woord van **JHWH**. ¹⁰Ik heb onder u de pest gezonden, zoals in Egypte. Ik heb uw jonge manschappen met het zwaard gedood bij het buitmaken van uw paarden. En de stank van uw legerplaats deed Ik opstijgen in uw neus.

(A) 3:14 2Kon. 23:15.

Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd, luidt het woord van **JHWH**. ^{11(A)} Ik heb onder u een omkering aangericht, zoals God Sodom en Gomorra omgekeerd heeft, zodat u gelijk bent geworden aan een brandhout uit het vuur gerukt. Toch hebt u zich niet tot Mij bekeerd, luidt het woord van **JHWH**. ¹² Daarom zal Ik aldus met u doen, o Israël. Omdat Ik dan dit met u doen zal, - bereid u om uw God te ontmoeten, o Israël. ¹³ Want zie, Hij, die de bergen formeert en de wind schept, en de mens te kennen geeft wat zijn overleg is, die de dageraad tot donkerheid maakt, en voortschrijdt over de hoogten van de aarde, - **JHWH** God van de legermachten, is zijn naam.

Een klaaglied over Israël

⁵ ¹ Hoort dit woord, dat Ik over u aanhef, een klaaglied, huis van Israël:

² Gevallen is zij, zij zal niet weer opstaan de jonkvrouw van Israël, neergeworpen ligt zij op haar bodem, niemand richt haar op.

³ Want zo zegt de Heer **JHWH**: De stad die met duizend uittrekt, zal er honderd overhouden, en die met honderd uittrekt, zal er tien overhouden voor het huis van Israël.

De weg ten leven

⁴ Want zo zegt **JHWH** tot het huis van Israël: Zoekt Mij en leeft. ⁵ Maar zoekt Betel toch niet, en komt niet naar Gilgal, en trekt niet naar Berseba. Want Gilgal wordt onherroepelijk weggevoerd en Betel gaat teniet. ⁶ Zoekt **JHWH** en leeft, opdat Hij niet als een vuur zal varren in het huis van Jozef en het zal verteren, terwijl er geen blusser zal zijn voor Betel.

Tegen de rechtsverkrachting

⁷ O, zij die het recht in alsem verkeeren, en de gerechtigheid ter aarde neerwerpen! ^{8(B)} Hij, die Pleiaden en Orion heeft gemaakt; Hij, die donkerheid verkeert in ochtend, en die de dag tot nacht verduistert; Hij, die het water van de zee heeft opgeroepen en uitgegoten over de oppervlakte van de aarde, - **JHWH** is zijn naam! ⁹ Hij, die verwoesting doet opflitsen over de sterkte, zodat verwoesting over de vesting komt. ¹⁰ Zij haten in de poort wie opkomt voor het recht, en verafschuwen wie spreekt in oprechtheid. ¹¹ Daarom, omdat u de geringe vertrappt en hem geschenken in koren afperst, - ook al hebt u huizen van gehouwen steen gebouwd, u zult er niet in wonen; ook al hebt u kostelijke wijngaarden geplant, u zult er de wijn niet van drinken. ¹² Want Ik weet, dat uw overtredingen vele zijn, en uw zonden talrijk, - u die de rechtvaardige benauwt, die losgeld aanneemt, en die de armen in de poort terzijde dringt. ¹³ Daarom zwijgt de verstandige in die tijd, want het is een boze tijd.

Leven en dood

¹⁴ Zoekt het goede en niet het kwade, opdat u leeft en aldus **JHWH** God van de legermachten, met u zal zijn, zoals u zegt. ¹⁵ Haat het kwade en hebt het goede lief, en houdt het recht hoog in de poort; misschien zal **JHWH** God van de legermachten, Jozefs rest genadig zijn. ¹⁶ Daarom, zo zegt **JHWH** God van de legermachten, de Heer: Op alle pleinen rouwklacht, en op alle straten zegt men: Ach, ach! Men roept de landman op tot rouw en (verlangt) misbaar van hen die klaagzangen kennen. ¹⁷ En in alle wijn-

(A) 4:11 Gen. 19:24. (B) 5:8 Job 9:9; 38:31.

gaarden zal men jammeren, wanneer Ik door uw midden heen ga, - zegt **JHWH**.

*De dag van **JHWH***

¹⁸Wee hun, die verlangen naar de dag van **JHWH**! Wat toch zal de dag van **JHWH** voor u zijn? Duisternis is hij, en geen licht! ¹⁹Zoals wanneer iemand vlucht voor een leeuw, en een beer overvalt hem; en hij komt naar huis en leunt met zijn hand aan de muur, en hem bijt een slang! ²⁰Duisternis zal immers de dag van **JHWH** zijn en geen licht, ja donker en zonder glans.

***JHWH** haat de feesten en de offerdienst van Israël*

²¹(A) Ik haat, Ik veracht uw feesten, en kan uw samenkomsten niet luchten. ²²Ja, als u Mij brandoffers brengt, en uw spijsoffers, heb Ik daaraan geen welgevallen, en uw vredeoffer van mestkalveren wil Ik niet aanzien. ²³Doe van Mij weg het getier van uw liederen, het getokkel van uw harpen wil Ik niet horen. ²⁴Maar laat het recht als water golven, en gerechtigheid als een altijd vloeiende beek.

²⁵(B) Hebt u Mij slachtoffers en spijsoffers gebracht in de woestijn, veertig jaar, huis van Israël, ²⁶en tevens gedragen Sikkoet, uw koning, en Kewan, uw stergod, uw beelden die u zich gemaakt hebt?

²⁷Dus zal Ik u in ballingschap voeren, - voorbij Damascus - zegt **JHWH**, wiens naam is God van de legermachten.

Valse gerustheid en haar gevolgen

6¹Wee de zorgelozen op Sion, en die zich veilig voelen op de berg van Samaria, de besten van de keur van de volken, tot wie het huis Israël komt!

²Trekt over naar Kalne en ziet, en gaat vandaar naar het grote Hamat en daalt af naar Gat van de Filistijnen. Zijn zij beter dan deze koninkrijken? Is hun gebied groter dan dat van u?

³U, die de boze dag ver weg stelt, en de zetel van het geweld nabij brengt, ⁴die neerligt op ivoren bedden, en omhangt op uw divans, die lammeren uit de kudde opeet en kalveren midden uit de stal, ⁵die joelt bij het geluid van de harp, die zoals David muziekinstrumenten voor u uitdenkt, ⁶die uit plengvaten drinkt, vol wijn, en met de voortreffelijkste olie u zalft, maar om de verbreking van Jozef u niet bekommert! ⁷Daarom zullen zij nu in ballingschap gaan aan de spits van de ballingen, en uit is het met het getier van wie zo omhangen.

⁸De Heer **JHWH** heeft gezworen bij Zichzelf, luidt het woord van **JHWH** God van de legermachten: Ik verafschuw de hoogmoed van Jakob en haat zijn paleizen; ja prijsgeven zal Ik de stad met al wat erin is. ⁹Ook al zouden dan tien mannen overblijven in een en hetzelfde huis, - zij zullen sterven. ¹⁰Neemt zijn oom hem op of die hem verbrandt, om het gebeente uit het huis weg te ruimen, dan zal hij zeggen tot wie achter in het huis is: Is daar nog iemand bij u? en als deze zegt: Niemand, dan zal hij zeggen: Stil! Want het is niet om er de naam van **JHWH** bij te noemen.

Aankondiging van het oordeel over alle volksgroepen

¹¹Want zie, **JHWH** geeft bevel - dan slaat men het grote huis aan puin en het kleine huis aan splinters.

¹²Rennen soms paarden op een rots, of ploegt men met runderen de zee, dat u het recht in venijn verkeert en de vrucht

(A) 5:21 Jes. 1:11-14. (B) 5:25 Hand. 7:42,43.

van de gerechtigheid in alsem; ¹³u, die u verheugt over Lo-Debar, die zegt: Hebben wij niet door onze kracht Karnaïm voor ons veroverd? ¹⁴Voorwaar, zie, Ik verwek over u, huis van Israël, luidt het woord van **JHWH** God van de legersmachten, een volk dat u zal verdrukken van de weg naar Hamat tot de beek van de Araba.

Eerste visioen: Sprinkhanen

7 ¹Aldus deed de Heer **JHWH** mij zien: Zie, Hij was bezig sprinkhanen te vormen, toen het nagras begon op te komen. En zie, het was het nagras na de afmaaiing voor de koning. ²En toen zij op het punt stonden het kruid van het land volledig af te vreten, zei ik: de Heer **JHWH**, vergeef toch! Hoe zou Jakob staande kunnen blijven? Hij is immers klein! ³Dit berouwde **JHWH**. Het zal niet geschieden, zei **JHWH**.

Tweede visioen: Een verterend vuur

⁴Aldus deed de Heer **JHWH** mij zien: Zie, de Heer **JHWH** riep een vuur op om te straffen. Dat verteerde de grote vloed en zou ook het bouwland verteren. ⁵Maar ik zei: Heer **JHWH**, houd toch op! Hoe zou Jakob staande kunnen blijven? Hij is immers klein! ⁶Dit berouwde **JHWH**. Ook dit zal niet geschieden, zei de Heer **JHWH**.

Derde visioen: Het paslood

⁷Aldus deed Hij mij zien: Zie, **JHWH** stond bij een loodrechte muur, met een paslood in zijn hand. ⁸Toen zei **JHWH** tot mij: Wat ziet u, Amos? En ik zei: Een paslood. Daarop zei de Heer: Zie, Ik ga het paslood aanleggen in het midden van Israël, mijn volk; Ik zal het voortaan niet meer sparen. ⁹Isaaks hoogten zullen verwoest en van Israël heiligdommen ver-

nield worden, en tegen Jerobeams huis zal Ik optreden met het zwaard.

De verdrijving van Amos

¹⁰Toen zond Amasja, de priester van Betel, aan Jerobeam, de koning van Israël, deze boodschap: Amos smeedt een samenzwering tegen u te midden van het huis van Israël; het land zal al zijn woorden niet kunnen verdragen. ¹¹Want zo heeft Amos gezegd: Door het zwaard zal Jerobeam sterven, en Israël zal voorzeker in ballingschap wegtrekken uit zijn land. ¹²Vervolgens zei Amasja tot Amos: Ziener! ga heen, vlucht naar het land van Juda; eet daar brood, en profeteer daar. ¹³Maar in Betel mag u voortaan niet meer profeteren, want dit is een koninklijk heiligdom en het is een rijkstempel. ¹⁴Maar Amos *antwoordde* Amasja: Ik ben geen profeet en ik ben geen profetenzoon, maar ik ben veehouder en kweker van moerbeivijgen. ¹⁵Maar **JHWH** nam mij achter de schapen vandaan, en **JHWH** zei tot mij: Ga heen, profeteer tegen mijn volk Israël. ¹⁶Nu dan, hoor het woord van **JHWH**. U zegt: u mag tegen Israël niet profeteren, noch tegen Isaaks huis uw woorden laten stromen. ¹⁷Daarom, zo zegt **JHWH**: Uw vrouw zal in de stad overspel bedrijven, uw zonen en uw dochters zullen vallen door het zwaard, uw akker zal met het meetsnoer verdeeld worden, u zelf zult op onreine bodem sterven, en Israël zal voorzeker in ballingschap wegtrekken uit zijn land.

Vierde visioen: Een korf met fruit

8 ¹Aldus deed de Heer **JHWH** mij zien: Zie, een korf met rijpe vruchten. ²Toen zei Hij: Wat ziet u, Amos? En ik zei: Een korf met rijpe vruchten. Daarop zei **JHWH** tot mij: Rijp is het einde voor Israël, mijn volk. Ik zal het voortaan niet

meer sparen. ³De tempelzangen worden tot een rouwklacht op die dag, luidt het woord van de Heer **JHWH**. Talrijk zijn de lijken! Op allerlei plaatsen werpt Hij ze neer! Stil!

Strafrede tegen afpersing

⁴Hoort dit, u die fel bent op de arme, om de *weerlozen* van het land te vernietigen, ⁵denkend: Wanneer is de nieuwe maan voorbij, dat wij koren kunnen verkopen, en de Sjabbat, dat wij graan te koop kunnen bieden, met verkleining van de efa, met vergroting van de sikkel, met bedrieglijk gebruik van een valse weegschaal, ⁶om de geringen te kopen voor geld en de arme om een paar schoenen; en wij verkopen afval voor graan! ⁷Gezwoeren heeft **JHWH** bij de heerlijkheid van Jakob: Voorwaar, Ik zal in eeuwigheid niet een van hun daden vergeten!

⁸Zou hiervan de aarde niet beven, zodat al wie erop woont rouw bedrijft? Zou ze niet geheel en al oprijzen als de Nijl en opgezweept worden en weer inzinken als de rivier van Egypte?

Een dag van zonsverduistering en rouwklacht

⁹In die dagen zal het geschieden, luidt het woord van de Heer **JHWH**, dat Ik op de middag de zon zal doen schuilgaan en bij klaarlichte dag het land in het donker zal zetten. ¹⁰Dan zal Ik uw feesten in rouw verkeren, en al uw liederen in klaagzang. Dan zal Ik rouwgewaad brengen op alle heupen en kaalheid op elk hoofd. En Ik zal het maken als de rouw over een enig geborene en het einde ervan als een bittere dag.

Honger en dorst

¹¹Zie, de dagen komen, luidt het woord van de Heer **JHWH**, dat Ik een honger

in het land zal zenden - geen honger naar brood, en geen dorst naar water, maar om de woorden van **JHWH** te horen. ¹²Dan zullen zij zwerven van zee tot zee, en van het noorden naar het oosten zullen zij dwalen, om te zoeken het woord van **JHWH**; maar vinden zullen zij het niet. ¹³In die dagen zullen de schone meisjes en de strijdbare jonge mannen in onmacht vallen van dorst, ¹⁴die zweren bij wat de schuld van Samaria is, die zeggen: Zo waar uw god leeft, o Dan! en: Zo waar de bedevaart naar Berseba leeft! Ja, zij zullen vallen en niet weer opstaan.

Vijfde visioen: Het beslissende oordeel

⁹¹Ik zag **JHWH** staan bij het altaar, en Hij zei: Sla het kapiteel, zodat de drempels beven, en breek ze stuk op het hoofd van allen, en wie van hen overblijven, zal Ik doden met het zwaard. Niet één van hen zal ontluchten, niemand van hen zal ontkomen. ²Al groeven zij door tot in het dodenrijk, mijn hand zou hen vandaar weghalen; al klommen zij op ten hemel, Ik zal hen vandaar omhoog trekken! ³Al verscholen zij zich op de top van de Karmel, Ik zou hen daar opsporen en weghalen; al verborgen zij zich voor mijn ogen op de bodem van de zee, Ik zou vandaar een slang gebieden hen te bijten! ⁴Al gingen zij voor hun vijanden uit in gevangenschap, Ik zou vandaar het zwaard gebieden hen om te brengen. Zo richt Ik op hen mijn oog, ten kwade en niet ten goede. ⁵Ja, de Heer **JHWH** van de legermachten, die de aarde aanroert en zij wankelt, zodat al wie erop wonen klagen, en zij geheel en al oprijst als de Nijl, en inzinkt als de rivier van Egypte; ⁶die in de hemel zijn opperzalen heeft gebouwd en zijn gewelf op aarde heeft gegrondvest, die het water van de zee heeft opgeroepen

en uitgegoten over de oppervlakte van de aarde - **JHWH** is zijn naam.

*Uitverkiezing geen vrijbrief
voor een zondig leven*

⁷Bent u voor Mij niet gelijk aan de kinderen van de Ethiopiërs, o kinderen van Israël? luidt het woord van **JHWH**. Heb Ik Israël niet uit het land Egypte gevoerd en de Filistijnen uit Kaftor en de Arameeërs uit Kir? ⁸Zie, de ogen van de Heer **JHWH** zijn tegen het zondige koninkrijk, en Ik zal het verdelgen van de aardbodem. Evenwel zal Ik het huis van Jakob niet geheel en al verdelgen, luidt het woord van **JHWH**. ⁹Want zie, Ik geef bevel, en Ik schud het huis van Israël onder al de volken, zoals men met een zeef schudt, en geen steentje zal ter aarde vallen. ¹⁰Door het zwaard zullen zij sterven, al de zondaren van mijn volk, die zeggen: u mag het kwaad niet nader brengen en het ons niet tegemoet voeren.

De onverbreekelijke belofte van redding

^{11(A)} In die dagen zal Ik de vervallen hut van David weer oprichten, Ik zal haar scheuren dichten en wat daarvan is ingestort, overeind zetten; Ik zal haar herbouwen als in de dagen van ouds, ¹²opdat zij beërven de rest van Edom en van al de volken over wie mijn naam is uitgeroepen, luidt het woord van **JHWH**, die dit doet. ¹³Zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat de ploeger zich aansluit bij de maaier en de druiventreder bij hem die het zaad strooit; dan zullen de bergen druipen van nieuwe wijn en al de heuvelen daarvan overvloeien. ¹⁴Ik zal een keer brengen in het lot van mijn volk Israël: verwoeste steden zullen zij herbouwen en bewonen; wijngaarden zullen zij planten en de wijn ervan drinken; boomgaarden zullen zij aanleggen en de vrucht daarvan eten.

¹⁵Dan zal Ik hen planten in hun grond, en zij zullen niet meer worden uitgerukt uit de grond die Ik hun gegeven heb, zegt **JHWH**, uw God.

(A) 9:11 Hand. 15:16-18.

Obadja

Hebreeuws: *Ovadjah* (Dienstknecht van **JHWH**)

Profetie over Edom

1 ¹Gezicht van Obadja. Zo zegt de Heer **JHWH** over Edom - een boodschap hebben wij van **JHWH** gehoord, een bode is onder de volken gezonden: komt, laat ons daartegen optrekken ten strijde -:

²Zie, Ik maak u klein onder de volken: u wordt diep veracht. ³De overmoed van uw hart heeft u misleid, u, die woont in rotskloven, in uw hoge woning; die bij uzelf zegt: Wie zal mij ter aarde neerhalen? ⁴Al zou u uw nest zo hoog bouwen als de gier, ja, al was het geplaatst tussen de sterren, vandaar zal Ik u neerhalen, luidt het woord van **JHWH**. ⁵Indien er dieven tot u kwamen of nachtelijke rovers - hoe wordt u vernietigd! - zouden zij niet stelen zoveel hun genoeg was? Indien druivenlezers tot u kwamen, zouden zij geen nalezingen overlaten? ⁶Hoe wordt Esau doorzocht, worden zijn verborgen schatten opgespoord! ⁷Naar de grens zenden u al uw bondgenoten; u misleiden, uw vrienden zijn u de baas; wie uw brood eten, leggen u een valstrik. - Er is geen inzicht bij hem.

⁸Zal Ik niet in die dagen, luidt het woord van **JHWH**, de wijzen uit Edom doen vergaan, en het inzicht uit het gebergte van Esau? ⁹Ook uw helden, o Teman, zullen verschrikt staan, opdat alle mannen van het gebergte van Esau door moord zullen worden uitgeroeid. ¹⁰Wegens de gewelddaad aan uw broeder Jakob zal schande u bedekken, en u zult voor altijd worden uitgeroeid.

¹¹In de tijd, dat u afzijdig stond, in de tijd, dat vreemden zijn leger gevangen namen en buitenlanders zijn poort binnenkwamen en over Jeruzalem het lot wierpen, was ook u als een van hen. ¹²Zie niet met leedvermaak die dag van uw broeder, de dag van zijn onheil, en maak u niet vrolijk over de kinderen van Juda op de dag van hun ondergang; en zet geen grote mond op in de dagen van hun benauwdheid; ¹³kom niet in de poort van mijn volk in de dagen van hun ongeluk; u, zie niet met leedvermaak zijn onheil, in de dagen van zijn ongeluk; en strek de hand niet uit naar zijn bezit in de dagen van zijn ongeluk; ¹⁴(A) en sta niet op het kruispunt om zijn vluchtelingen uit te roeien, en lever zijn ontkomenen niet over in de dagen van de benauwdheid.

¹⁵Want nabij is de dag van **JHWH** over alle volken; zoals u gedaan hebt, zal u gedaan worden, uw daad zal op uw eigen hoofd terugvallen. ¹⁶Ja, zoals u gedronken hebt op mijn heilige berg, zullen alle volken zonder ophouden drinken; ja, zij zullen gulzig drinken, en zij zullen worden, als hadden zij nooit bestaan.

¹⁷Maar op de berg Sion zal er ontkoming zijn, en die zal een heiligdom zijn; en het huis van Jakob zal zijn bezittingen weer in bezit nemen. ¹⁸Het huis van Jakob zal het vuur zijn, het huis van Jozef de vlam, en het huis van Esau de stoppels: zij zullen hen in brand steken en verteren, en van het huis van Esau zal niemand ontkomen; want **JHWH** heeft het gesproken. ¹⁹Dan zal het Zuiderland

(A) **1:14** Jes. 34:5-17; 63:1-6; Jer. 49:7-22; Eze. 25:12-14; 35:1-15; Amos 1:11,12; Mal. 1:2-5.

het gebergte van Esau in bezit nemen, en de Laagte het land van de Filistijnen; zij zullen het veld van Efraïm en het veld van Samaria in bezit nemen, en Benjamin Gilead; ²⁰ de ballingen van dit leger van de Israëlieten het land van de Kanaänieten tot Sarefat toe; en de ballin-

gen van Jeruzalem, die zich in Sefarad bevinden, zullen de steden van het Zuiden in bezit nemen. ²¹ Verlossers zullen de berg Sion bestijgen om over het gebergte van Esau oordeel te oefenen, en het koningschap zal zijn aan **JHWH**.

Jona

Hebreeuws: Jonah (Duif)

De roeping van Jona en zijn vlucht

1 ^{1(A)} Het woord van **JHWH** kwam tot Jona, de zoon van Amittai: ²Maak u op, ga naar Nineve, de grote stad, en verkondig haar (mijn boodschap), want haar boosheid is opgestegen voor mijn aangezicht. ³Maar Jona maakte zich op om te vluchten naar Tarsis, weg van het aangezicht van **JHWH**, en hij ging naar Jafo en vond een schip, dat naar Tarsis zou gaan; hij betaalde de vrachtprijs daarvan en ging scheep om met hen naar Tarsis te gaan, weg van het aangezicht van **JHWH**. ⁴Maar **JHWH** wierp een hevige wind op de zee en er ontstond een zware storm op de zee, zodat het schip dreigde te worden stukgeslagen. ⁵De schepelingen werden bang en riepen ieder tot zijn god, en zij wierpen de lading die in het schip was, in zee om het daardoor lichter te maken. Jona echter was in het ruim van het schip afgedaald, en hij had zich daar neergelegd en was in een diepe slaap gevallen. ⁶En de kapitein kwam bij hem en zei tot hem: Hoe kunt u zó vast slapen! Sta op, roep tot uw god, misschien zal die god aan ons denken, zodat wij niet vergaan. ⁷En zij zeiden tot elkaar: Komt, laat ons het lot werpen, opdat wij te weten komen door wiens schuld dit onheil ons treft. Zij wierpen het lot en het lot viel op Jona. ⁸Toen zeiden zij tot hem: Deel ons toch mee, door wiens schuld dit onheil ons treft; wat is uw bedrijf en vanwaar komt u, wat is uw land en van welk volk bent u? ⁹En hij zei tot hen: Ik ben een Hebreeër en ik heb ontzag voor

JHWH, de God van de hemel, die de zee en het droge gemaakt heeft. ¹⁰Toen werden die mannen zeer bang en zij zeiden tot hem: Wat hebt u toch gedaan? want die mannen wisten, dat hij op de vlucht was, weg van het aangezicht van **JHWH**, want dat had hij hun verteld. ¹¹En zij vroegen hem: Wat zullen wij met u doen, opdat de zee zal ophouden tegen ons te woeden, want de zee wordt hoe langer hoe onstuimiger. ¹²Hij antwoordde hun: Neem mij op en gooi mij in de zee, en de zee zal ophouden tegen u te woeden. Want ik weet, dat door mijn schuld deze zware storm tegen u is opgestoken.

¹³Maar de mannen roeiden om (het schip) weer aan land te brengen, maar zij waren daartoe niet in staat, omdat de zee hoe langer hoe onstuimiger tegen hen werd. ¹⁴Toen riepen zij tot **JHWH** en zeiden: Ach, **JHWH**, laat ons toch niet vergaan om het leven van deze man en leg geen onschuldig bloed op ons, want U, **JHWH**, hebt gedaan zoals U het goed vond. ¹⁵Daarna namen zij Jona op en gooiden hem in de zee, en de zee hield op met woeden. ¹⁶En de mannen hadden groot ontzag voor **JHWH**, en zij slachtten **JHWH** een offer en deden geloften.

¹⁷En **JHWH** stuurde een grote vis om Jona op te slokken; en Jona was in het ingewand van de vis drie dagen en drie nachten.

Jona's dankgebed

2 ^{1(B)} En Jona bad tot **JHWH**, zijn God, uit het ingewand van de vis. ²Hij zei: Ik riep uit mijn nood tot **JHWH** en Hij

(A) 1:1 2Kon. 14:25. (B) 2:1 Mat. 12:40.

antwoordde mij; uit het binnenste van het dodenrijk schreeuwde ik, U hoorde mijn stem. ³U had mij geworpen in de diepte, in het hart van de zee, en een waterstroom omving mij; al uw brandingen en uw golven gingen over mij heen. ⁴En ik, ik zei: verstoten ben ik uit uw ogen, zou ik ooit weer uw heilige tempel zien? ⁵Wateren omringden mij, zij bedreigden mijn leven, de diepte omving mij, met zeewier was mijn hoofd omwonden. ⁶Tot de grondvesten van de bergen zonk ik neer; de grendels van de aarde waren voor altijd achter mij. Toen trok U mijn leven uit het graf omhoog, o, **JHWH**, mijn God! ⁷Toen ik helemaal aan het eind van mijn latijn was, dacht ik aan **JHWH**, en mijn gebed kwam tot U in uw heilige tempel. ⁸Zij die nietige afgoden dienen, geven Hem prijs, die goed voor hen is. ⁹Maar ik, met lofzegging wil ik aan U offeren; wat ik beloofd heb, wil ik betalen; de redding is van **JHWH**.

¹⁰En **JHWH** sprak tot de vis en deze spuwde Jona uit op het droge.

*Jona's prediking te
Nineve en haar uitwerking*

3 ¹Het woord van **JHWH** kwam voor de tweede keer tot Jona: ²Maak u op, ga naar Nineve, de grote stad, en breng haar de boodschap, die Ik tot u spreken zal. ³Toen maakte Jona zich op en ging naar Nineve, overeenkomstig het woord van **JHWH**. Nineve nu was een geweldig grote stad, van drie dagreizen. ^{4(A)} En Jona begon de stad in te gaan, één dagreis, en hij preekte en zei: Nog veertig dagen en Nineve wordt ondersteboven gekeerd! ⁵En de mannen van Nineve geloofden God en riepen een vasten uit en kleedden zich, van groot tot klein, met

rouwgewaden. ⁶Toen het woord de koning van Nineve bereikte, stond hij op van zijn troon, legde zijn opperkleed af, trok een rouwgewaad aan en zette zich neer in de as. ⁷En men riep uit en zei in Nineve op bevel van de koning en van zijn groten: Mens en dier, runderen en schapen mogen niets nuttigen, niet grazen en geen water drinken. ⁸Zij moeten gehuld zijn in rouwgewaden, mens en dier, en met kracht tot God roepen en zich bekeren, een ieder van zijn boze weg, en van het onrecht dat aan hun handen kleeft. ⁹Wie weet, God mocht Zich omkeren en berouw krijgen en zijn brandende toorn laten varen, zodat wij niet te gronde gaan. ¹⁰Toen God zag wat zij deden, hoe zij zich bekeerden van hun boze weg⁽¹⁾, berouwde het God over het kwaad dat Hij bedreigd had hun te zullen aandoen, en Hij deed het niet.

Jona door God terechtgewezen

4 ¹Maar dit vond Jona zeer onaangenaam en hij werd boos. ^{2(B)} En hij bad tot **JHWH** en zei: Ach, **JHWH**, heb ik dat niet gezegd, toen ik nog in mijn land was? Daarom heb ik het willen voorkomen door naar Tarsis te vluchten, want ik wist, dat U een genadig en barmhartig God bent, geduldig, groot van goedheid, Die berouw heeft over het kwaad. ^{3(C)} Nu dan, **JHWH**, neem toch mijn leven van mij, want het is mij beter te sterven dan te leven. ⁴Maar **JHWH** zei: bent u terecht zo boos geworden? ⁵Jona nu was buiten de stad gegaan en had zich ten oosten van de stad neergezet; hij had daar voor zich een hut gebouwd en was daaronder gaan zitten in de schaduw, totdat hij zou zien wat er met de stad gebeurde. ⁶En **JHWH** God voorzag

⁽¹⁾ **3:10** Zie 2 Kronieken 7:14.

^(A) **3:4** Mat. 12:41; Luk. 11:32. ^(B) **4:2** Ex. 34:6. ^(C) **4:3** 1Kon. 19:4.

in een wonderboom, die boven Jona opschoot om tot schaduw te zijn boven zijn hoofd, om hem van zijn ongenoe-gen af te brengen. En Jona verheugde zich zeer over de wonderboom. ⁷Maar de volgende dag, bij het aanbreken van de morgenstond, zorgde God voor een worm, die de wonderboom stak, zodat deze verdorde. ⁸En het gebeurde, zodra de zon opging, dat God een gloeiende oostenwind beschikte en de zon stak op het hoofd van Jona, zodat hij geheel uitgeput neerzonk en wenste dat hij sterven mocht, zeggende: Het is mij beter te

sterven dan te leven. ⁹Maar God vroeg Jona: bent u terecht boos over de wonderboom? En hij antwoordde: Terecht ben ik boos, ten dode toe. ¹⁰Toen zei **JHWH**: u wilde de wonderboom sparen, waarvoor u zich geen moeite hebt gegeven en die u niet hebt doen groeien, die in één nacht is ontstaan en in één nacht is vergaan. ¹¹Zou Ik dan Nineve niet sparen, de grote stad, waarin meer dan honderdtwintigduizend mensen zijn, die het onderscheid niet kennen tussen hun rechterhand en hun linkerhand, ⁽¹⁾en ook nog veel vee?

⁽¹⁾ **4:11** Zie Matteüs 6:3.

Micha

Hebreeuws: Mie-gah (Wie is Hem gelijk?)

Aankondiging van het oordeel over Samaria en Jeruzalem

1 ^{1(A)} Het woord van **JHWH**, dat tot Micha, de Morastiet, kwam in de dagen van Jotam, Achaz, Jechizkia, koningen van Juda, hetwelk hij gezien heeft over Samaria en Jeruzalem.

² Hoort, u volkeren allemaal; merk op, u aarde en haar volheid, opdat de Heer **JHWH** getuige zij tegen u, **JHWH** uit zijn heilige tempel. ³ Want zie, **JHWH** gaat uit van zijn woning, en Hij daalt neer en treedt op de hoogten van de aarde. ⁴ De bergen versmelten onder Hem en de dalen splijten, als was voor het vuur, als water dat van een helling afstroomt. ⁵ Om de overtreding van Jakob is dit alles en om de zonden van het huis van Israël. Wat is de overtreding van Jakob? Is het niet Samaria? En wat (de zonde van) Juda's hoogten? Is het niet Jeruzalem? ⁶ Daarom zal Ik Samaria maken tot een puinhoop op het veld, tot een oord om wijngaarden te planten; Ik zal zijn stenen in het dal neerstorten en zijn fundamenten blootleggen. ⁷ Al zijn gesneden beelden zullen stukgeslagen worden, en al zijn offergaven met vuur verbrand worden, en al zijn afgodsbeelden zal Ik vergruizelen, want van hoerenloon heeft het ze bijeengebracht en zij zullen weer tot hoerenloon worden.

Klaaglied van de profeet

⁸ Hierover wil ik mijn verdriet uiten en jammeren, wil ik blootsvoets gaan en

naakt, zal ik jammerklachten uitstoten als de jakhalzen en rouwkreten als de struisvogels, ⁹ omdat zijn wonden ongeneeslijk zijn, omdat het tot Juda is doorgedrongen, en reikt tot de poort van mijn volk, tot Jeruzalem.

¹⁰ Verkondigt het niet te Gat, huilt er zelfs niet! Wentel u binnen Afra in het stof. ¹¹ Trek voorbij, bevolking van Safir, in smadelijke naaktheid. De bevolking van Saänan waagt zich niet naar buiten. Het gejammer van Bet-Haësel verhindert u daar te blijven, ¹² want de bevolking van Marot beeft van angst om het goede; want onheil is van **JHWH** neergedaald tot de poort van Jeruzalem. ¹³ Span de paarden voor de wagen, bevolking van Lakis. Het begin van de zonde is zij voor Sions dochter; immers in u zijn de overtredingen van Israël gevonden. ¹⁴ Geef daarom afscheidsgeschenken aan Moreset-Gat. De huizen van Akzib zullen een misleiding worden de koningen van Israël tot een leugenbeek. ¹⁵ Nogmaals zal Ik een veroveraar over u brengen, bevolking van Maresa; tot Adullam zal de heerlijkheid van Israël komen. ¹⁶ Maak u kaal en scheer u om uw troetelkinderen; maak u een kale plek, zo groot als van een gier, omdat zij van u weggaan in ballingschap.

Wee de gewelddadige machthebbers

2 ¹ Wee hun die ongerechtigheid bedenken en kwaad smeden op hun bedden, die het uitvoeren bij het morgenlicht, omdat het in de macht van hun hand is. ² Verlangen zij akkers, zij roven

(A) **1:1 a** 2Kon. 15:32-38; 2Kron. 27:1-7. **1:1 b** 2Kon. 16:1-20; 2Kron. 28:1-27. **1:1 c** 2Kon. 18:1-20:21; 2Kron. 29:1-32:33.

die, en huizen, zij nemen die. Zo verdrukken zij de man en zijn huis, de mens en zijn erfdeel. ³Daarom, zo zegt **JHWH**, zie Ik ga tegen dit geslacht een kwaad bedenken, waaruit u uw halzen niet zult trekken en waarbij u niet rechtop zult gaan, want het zal een boze tijd zijn. ⁴In die dagen zal men over u een spreuk aanheffen en jammerend een klaagzang zingen: Het is gedaan, zal men zeggen, eenmaal zijn wij vernietigd. Het erfdeel van mijn volk doet Hij in vreemde handen overgaan. Hoe ontnemt Hij het mij! Aan de afvalligen deelt Hij onze akkers uit. ⁵Daarom zult u niemand hebben, die volgens het lot het meetsnoer uitwerpt in de gemeente van **JHWH**.

De valse profeten

⁶Profeteert niet, profeteren zij, men mag hiervan niet profeteren. Er komt geen eind aan de beschimpingen.

⁷Mag dat gezegd worden, huis van Jakob, is **JHWH** zo kort van geduld, is dit zijn handelwijze? Zijn mijn woorden niet vriendelijk tegenover de oprechte van wandel? ⁸Maar sinds lang treedt mijn volk als vijand op; u rukt de mantel weg van het kleed bij argeloze voorbijgangers, die terugkeren van de strijd. ⁹De vrouwen onder mijn volk verdrijft u uit de woning van haar geluk, van haar kinderen neemt u mijn heerlijkheid weg, voor altijd. ¹⁰Staat op en vertrekt, want dit is geen rustplaats; doordat het (land) onrein is, brengt het verderf teweeg, ja, een voortwoekerend verderf. ¹¹Als er maar iemand is die wind naloopt en leugens spreekt: Ik profeteer u van wijn en bedwelvende drank - dan zou hij de profeet van dit volk zijn.

Verkondiging van redding

¹²Voorzeker zal Ik u, o Jakob, in uw geheel bijeenbrengen, voorzeker verza-

melen het overblijfsel van Israël. Ik zal hen bijeenbrengen als schapen in een kooi, als een kudde in het midden van de weide. Het zal er gonzen van mensen. ¹³De doorbreker trekt vóór hen op; zij breken door en trekken door de poort en gaan daardoor uit; en hun koning trekt vóór hen uit, en **JHWH** aan hun spits.

Tegen de leiders van het volk

3 ¹En ik zei: Hoort toch, hoofden van Jakob en leidslieden van het huis van Israël, moest u het recht niet kennen? ²u die het goede haat en het kwade liefhebt, die de mensen de huid afstroopt en het vlees van hun gebeente; ³ja, die het vlees van mijn volk eet, en hun de huid aftrekt, en hun beenderen breekt en ze uiteenlegt als vlees in een pot of in een ketel. ⁴Dan zullen zij roepen tot **JHWH**, maar Hij zal hun niet *antwoorden*, en Hij zal zijn aangezicht voor hen verbergen in die tijd, omdat zij slecht hebben gehandeld.

⁵Zo zegt **JHWH** over de profeten die mijn volk verleiden; die, als zij iets met hun tanden te bijten krijgen, heil verkondigen, maar aan hem die hun niets in de mond steekt, de oorlog verklaren: ⁶Daarom zal het nacht voor u worden, zonder gezicht; duisternis, zonder waarzegging; de zon zal ondergaan over de profeten, en de dag zal over hen verdonkerd worden. ⁷En de zieners zullen beschaamd worden, en de waarzeggers teleurgesteld, en zij zullen allen hun snor bedekken, omdat er geen *antwoord* van God komt.

⁸Ik daarentegen ben vol van kracht, van de Geest van **JHWH**, en van recht en van sterkte, om Jakob zijn overtreding aan te zeggen en Israël zijn zonde.

⁹Hoort dit toch, hoofden van het huis van Jakob en leidslieden van het huis van Israël, die het recht verafschuwt en al

het rechte krom maakt, ¹⁰die Sion bouwt met bloed en Jeruzalem met onrecht. ¹¹De hoofden spreken er recht voor geschenken, en de priesters geven er onderwijs om loon, en de profeten plegen er waarzeggerij voor geld, en daarbij steunen zij op **JHWH** en zeggen: Is **JHWH** niet in ons midden? Ons zal geen kwaad overkomen!

¹²(A) Daarom zal omwille van u Sion als een akker worden omgeploegd, en Jeruzalem zal worden tot steenhopen, ja de tempelberg tot woudhoogten.

Het komende Vrederijk

4 ¹En het zal gebeuren in het laatste van de dagen: dan zal de berg van het huis van **JHWH** vaststaan als de hoogste van de bergen, en hij zal verheven zijn boven de heuvelen. En volkeren zullen daar naar toe stromen, ²en vele natiën zullen optrekken en zeggen: Komt, laten wij opgaan naar de berg van **JHWH**, naar het huis van de God van Jakob, opdat Hij ons zal leren over zijn wegen en opdat wij zijn paden bewandelen. Want uit Sion zal de *Torah* uitgaan en het woord van **JHWH** uit Jeruzalem. ³(B) En Hij zal richten tussen vele volkeren en rechtspreken over machtige natiën tot in verre landen. Dan zullen zij hun zwaarden tot ploegscharen omsmeden en hun speren tot snoeimessen; geen volk zal tegen een ander volk het zwaard opheffen, en zij zullen de oorlog niet meer leren. ⁴(C) Maar zij zullen zitten, een ieder onder zijn wijnstok en onder zijn vijgenboom, zonder dat iemand hen opschrikt; want de mond van **JHWH** van de legerschachten heeft het gesproken. ⁵Want alle volkeren wandelen elk in de naam van zijn god, maar wij zullen wandelen in de

naam van **JHWH**, onze God, voor altijd en eeuwig.

Jeruzalem in nood, maar bestemd tot heerlijkheid

⁶In die dagen, luidt het woord van **JHWH**, zal Ik het kreupele verzamelen en het verstrooide bijeenbrengen, en degenen over wie Ik kwaad heb doen komen. ⁷En Ik zal het kreupele stellen tot een overblijfsel en het verdrevene tot een machtig volk, en **JHWH** zal Koning over hen zijn op de berg Sion, van nu aan tot in eeuwigheid. ⁸En u, Migdal-Eder (schaapstoren), Ofel van de dochter Sions, tot u zal naderen en komen de heerschappij van voorheen, het koningschap van de dochter van Jeruzalem.

⁹Nu, waarom schreeuwt u zo luid? Is er geen koning bij u? Of is uw raadsman omgekomen, dat weeën als van een barendende u hebben aangegrepen? ¹⁰Krimp ineen en schreeuw het uit, dochter Sions, als een barendende; want nu zult u uittrekken uit de stad en verblijven op het veld, en u zult naar Babel komen. Daar zult u bevrijd worden; daar zal **JHWH** u verlossen uit de macht van uw vijanden. ¹¹Wel zijn nu vele volkeren tegen u vergaderd, die zeggen: Laat zij verontreinigd worden, en mogen onze ogen zich aan Sion verlustigen! ¹²Maar zij kennen de gedachten van **JHWH** niet en verstaan zijn raadgeving niet, dat Hij hen verzamelt als schoven op de dorsvloer. ¹³Sta op en dors, u dochter van Sion; want Ik zal uw hoorn van ijzer maken en uw hoeven van koper, en u zult vele volkeren verbrijzelen en u zult hun onrechtmatige voordeel in de ban doen en aan **JHWH** wijden, en hun vermogen aan **JHWH** van de hele aarde.

(A) 3:12 Jer. 26:18. (B) 4:3 Jes. 2:4; Joël 3:10. (C) 4:4 Zac. 3:10.

¹⁴Nu mag u zich in benden verenigen, u bendegenoten. Een belegeringswal heeft men tegen ons opgeworpen. Met de roede zal men de richter van Israël op het kinnebakken slaan.

Voorzegging van de Messias en zijn Rijk

5 ^{1(A)} En u, Betlehem Efrata, al bent u klein onder de geslachten van Juda, uit u zal Mij voortkomen die een Heerser zal zijn over Israël en wiens oorsprong is van ouds, van de dagen van de eeuwigheid. ²Daarom zal Hij hen prijsgeven tot de tijd, dat zij die baren zal, gebaard heeft. Dan zal het overblijfsel van zijn broeders terugkeren met de Israëlieten. ³Dan zal Hij staan en hen weiden in de kracht van **JHWH**, in de majesteit van de naam van **JHWH**, van zijn God; en zij zullen rustig wonen, want nu zal Hij groot zijn tot aan de einden van de aarde, ⁴en Hij zal vrede zijn. Wanneer Assur in ons land komt, en wanneer hij onze paleizen betreedt, dan zullen wij tegen hem zeven herders stellen en acht vorstten uit de mensen, ^{5(B)} die het land Assur zullen weiden met het zwaard en het land van Nimrod in zijn poorten. En Hij zal bevrijden van Assur, wanneer die in ons land komt en wanneer hij ons gebied betreedt.

⁶En het overblijfsel van Jakob zal te midden van vele volkeren zijn als dauw van **JHWH**, als regenstromen op het groene kruid, dat niet wacht op een mens, noch op mensenkinderen wacht. ⁷En het overblijfsel van Jakob zal zijn onder de natiën, te midden van vele volkeren als een leeuw onder de dieren van het woud, als een jonge leeuw onder de schaapskudden, die, wanneer hij er binnendringt, neerslaat en verscheurt, zon-

der dat iemand redt. ⁸Uw hand zal verheven zijn boven uw tegenstanders, en al uw vijanden zullen worden uitgeroeid.

⁹In die dagen zal het geschieden, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik uw paarden uit uw midden zal uitroeien en dat Ik uw strijdswagens zal vernietigen. ¹⁰Ik zal de steden van uw land uitroeien en al uw vestingen afbreken. ¹¹Ook zal Ik de toverijen uit uw hand uitroeien, en u zult geen waarzeggers meer hebben. ¹²Ik zal uw gesneden beelden en uw gewijde stenen uit uw midden uitroeien, en u zult u niet meer neerbuigen voor het werk van uw handen. ¹³Ook zal Ik uw gewijde palen uit uw midden uitrukken en uw steden verwoesten. ¹⁴En Ik zal in toorn en boosheid wraak oefenen over de volkeren die geen gehoor gegeven hebben.

*Het rechtsgeding van **JHWH***

6 ¹Hoort toch wat **JHWH** zegt: Sta op, treed als aanklager op ten aanhoren van de bergen, en laat de heuvelen uw stem vernemen. ²Hoort, u bergen, de aanklacht van **JHWH**, ook u, onwrikbare grondvesten van de aarde. Want **JHWH** heeft een aanklacht tegen zijn volk, en met Israël wil Hij een rechtszaak aangaan.

³Mijn volk, wat heb Ik u aangedaan en waarmee heb Ik u vermoeid? *Getuig* tegen Mij! ^{4(C)} Immers heb Ik u gevoerd uit het land Egypte en uit het slavenhuis heb Ik u verlost, en Ik zond voor u heen Mozes, Aäron en Mirjam. ^{5(D)} Mijn volk, gedenk toch wat Balak, de koning van Moab, beraamde en wat Bileam, de zoon van Beor, hem *antwoordde* - van Sittim tot Gilgal, opdat u het volle recht van **JHWH** mag erkennen.

(A) 5:1 Mat. 2:6; Joh. 7:42. (B) 5:5 Gen. 10:8-11. (C) 6:4 a Ex. 12:50,51. 6:4 b Ex. 4:10-16. 6:4 c Ex. 15:20. (D) 6:5 a Num. 22:2-24:25. 6:5 b Joz. 3:1-4:19.

⁶ Waarmee zal ik **JHWH** tegemoet treden en mij buigen voor God in den hoge? Zal ik Hem tegemoet treden met brandoffers, met eenjarige kalveren?

⁷ Zal **JHWH** welgevallen hebben aan duizenden rammen, aan tienduizenden oliebeken? Zal ik mijn eerstgeborene geven voor mijn overtreding, de vrucht van mijn schoot voor de zonde van mijn ziel?

⁸ Hij heeft u bekendgemaakt, o mens, wat goed is en wat **JHWH** van u vraagt: niet anders dan recht te doen en getrouwheid lief te hebben, en *ootmoedig* te wandelen met uw God.

Jeruzalems zonde en het oordeel van God

⁹ Hoort! **JHWH** roept tot de stad - en heilzaam is het ontzag voor uw naam te hebben -: Luistert naar de roede en naar wie haar besteld heeft. ¹⁰ Zijn er niet nog in het huis van de goddeloze schatten van goddeloosheid en een verfoeide, schrale efa?⁽¹⁾ ¹¹ Zou Ik rechtvaardig zijn bij een weegschaal van de goddeloosheid en bij een buidel vol valse gewichten? ¹² Haar rijken zijn vol geweld, en haar inwoners spreken leugen, en hun tong in hun mond is bedrog.

¹³ Ik echter maak u ziek, Ik sla u, Ik richt verwoesting aan wegens uw zonden. ¹⁴ U zult eten en niet verzadigd worden, maar de honger in uw binnenste zal blijven; u zult iets wegbrengen, maar het niet redden; en wat u redt, zal Ik aan het zwaard prijsgeven. ¹⁵ U zult zaaien, maar niet maaien; u zult olijven treden, maar u niet met olie zalven; en most, maar geen wijn drinken. ^{16(A)} Want de inzettingen van Omri worden onderhouden en al de werken van het huis van Achab, en u wandelt in hun plannen, opdat Ik u zou overgeven tot een voorwerp van ontzet-

ting en haar inwoners tot een aanfluiting; zo zult u de smaad van mijn volk dragen.

De grote ongerechtigheid

⁷ ¹ Wee mij, want het is mij gegaan als bij de inzameling van het fruit, bij de nalezing van de wijnoogst: geen druif om te eten, geen vijg waarnaar mijn hart begeert. ² De vrome is verdwenen uit het land en een oprechte is er onder de mensen niet. Allen loeren zij op bloed; ieder tracht zijn broeder in het net te vangen. ³ Tot kwaad doen staan de handen goed; de vorst eist en de rechter laat zich betalen, en de grote, die spreekt naar eigen believen; en zo zetten zij de zaak in elkaar. ⁴ De beste van hen is als een doornstruik en de meest oprechte erger dan een heg met stekels. De dag van uw wachters, uw bezoeking, komt! Dan zal er voor hen ontzetting zijn. ⁵ Vertrouwt de metgezel niet, verlaat u niet op de vriend; behoed de deuren van uw mond voor haar die aan uw boezem ligt. ^{6(B)} Want de zoon minacht de vader; de dochter staat op tegen haar moeder, de schoondochter tegen haar schoonmoeder; de huisgenoten van de mensen zijn zijn vijanden.

Sions verlossing

⁷ Maar ik zal uitzien naar **JHWH**, ik zal wachten op de God van mijn redding; mijn God zal mij horen. ⁸ Verheug u niet over mij, mijn vijandin: al ben ik gevallen, ik zal weer opstaan; al zit ik in het duister, **JHWH** zal mij tot licht zijn. ⁹ De boosheid van **JHWH** zal ik dragen - want ik heb tegen Hem gezondigd - totdat Hij mijn zaak verdedigt en mij recht verschaft; Hij zal mij uitleiden in

⁽¹⁾ **6:10** Een efa is circa 40 liter.

^(A) **6:16 a** 1Kon. 16:23-28. **6:16 b** 1Kon. 16:29-34; 21:25,26. ^(B) **7:6** Mat. 10:35,36; Luk. 12:53.

het licht; ik zal zien, hoe Hij gerechtigheid oefent. ¹⁰Mijn vijandin zal het zien, en schaamte zal haar bedekken, haar die tot mij zei: Waar is **JHWH**, uw God? Mijn ogen zullen op haar neerzien. Nu zal zij vertreden worden, als slijk van de straten. ¹¹Op de dag dat men uw muren herbouwt, op die dag zal de grens ruim zijn; ¹²die dag, waarop men tot u komen zal van Assur tot Egypte, en van Egypte tot de Rivier, en van zee tot zee, en van berg tot berg. ¹³Maar de aarde zal tot een woestenij worden vanwege haar bewoners, om het resultaat van hun handelingen.

Gebed en lof

¹⁴Weid uw volk met uw staf, de schapen van uw erfdeel, die eenzaam wonen in een woud, te midden van een vruchtbare landstreek. Laat hen weiden in Basan en in Gilead, als in de dagen van ouds. ¹⁵Evenals in de dagen, toen u uittrok uit het land Egypte, zal Ik hem won-

deren doen zien. ¹⁶De volken zullen het zien en beschaamd worden, beroofd van al hun kracht; zij zullen de hand op de mond leggen, hun oren zullen doof worden. ¹⁷Zij zullen stof eten als een slang, als kruipende dieren van de aarde; zij zullen bevend uit hun burchten komen, sidderend zullen zij komen tot **JHWH**, onze God, en zij zullen voor ontzag voor U hebben.

¹⁸Wie is een God als U, die de ongerechtigheid vergeeft en de overtreding van het overblijfsel van zijn erfdeel voorbijgaat, die zijn toorn niet voor eeuwig behoudt, maar een welbehagen heeft in goedheid! ¹⁹Hij zal Zich opnieuw over ons ontfermen, Hij zal onze ongerechtigheden wegdoen. Ja, u zult al onze zonden werpen in de diepten van de zee. ²⁰U zult trouw bewijzen aan Jakob, goedheid aan Abraham, zoals U van vroegere dagen af aan onze vaders hebt gezworen.

Nahum

Hebreeuws: Na-choem (Troost)

Dreiging en troost

1 ^{1(A)} Godsspraak over Nineve. Boek van het gezicht van Nahum, de Elkosiet.

²Een jaloers God en een wreker is **JHWH**, een wreker is **JHWH** en vol van grimmigheid; een wreker is **JHWH** voor zijn tegenstanders, en toornen blijft Hij tegen zijn vijanden. ³**JHWH** is geduldig, maar groot van kracht, en **JHWH** laat zeker niet ongestraft. In wervelwind en storm is zijn weg, wolken zijn het stof van zijn voeten. ⁴Hij dreigt de zee en doet haar opdrogen, alle rivieren legt Hij droog. Basan en Karmel teren weg, het groen van de Libanon verwelkt. ⁵De bergen beven voor Hem en de heuvelen versmelten; de aarde rijst voor Hem op, ja, de wereld en al haar bewoners. ⁶Wie kan standhouden voor zijn boosheid? wie staande blijven bij zijn brandende toorn? Zijn grimmigheid stort zich uit als vuur en de rotsen springen voor Hem aan stukken. ⁷**JHWH** is goed, een sterkte in de dagen van de benauwdheid; Hij kent hen die bij Hem schuilen. ⁸Maar met een overstromende vloed maakt Hij haar plaats geheel teniet, en zijn vijanden vervolgt Hij, de duisternis in. ⁹Wat u ook tegen **JHWH** bedenkt, vernietiging brengt Hij teweeg; geen tweemaal verheft zich de benauwdheid. ¹⁰Want, verward als zij zijn zoals doornen, en beschonken als ware dronkaards, zij worden als droge stoppelen geheel en al verteerd.

¹¹Uit u is voortgekomen een die kwaad bedacht tegen **JHWH**, een die slechte plannen beraamde. ¹²Zo zegt **JHWH**: Al zijn zij ook in volle kracht en nog zo talrijk, toch zullen zij zó afgemaaid worden, dat zij vergaan; al heb Ik u *verootmoedigd*, Ik zal u niet meer *verootmoedigen*, ¹³maar nu zal Ik zijn juk van u afnemen en verbreken, en uw banden zal Ik verscheuren. ¹⁴Tegen u echter gebiedt **JHWH**: Uw naam zal niet meer voortgeplant worden; uit het huis van uw goden zal Ik uitroeien de gesneden en de gegoten beelden. Uw graf zal Ik bereiden, want u bent te licht bevonden. ¹⁵Zie, op de bergen de voeten van de vreugdebode die heil verkondigt. Vier, o Juda, uw feesten, betaal uw geloften! Want voortaan zullen slechte personen niet meer door u heentrekken, zij zijn geheel en al uitgeroeid.

Nineve veroverd en verwoest

2 ^{1(B)} De verstrooier trekt tegen u op; bewaak de vesting, zie uit langs de weg, maak de lendenen vast, versterk u met alle macht! ²Want **JHWH** herstelt de heerlijkheid van Jakob, zoals de heerlijkheid van Israël; want plundersaars hebben hen geplunderd en hun ranken vernield.

³Het schild van zijn helden is rood van kleur, de dapperen zijn in scharlaken gekleed; in de vuurglans van het staal staan de wagens op de dag van zijn toerusting, en de lansen worden gezwaaid. ⁴Langs de wegen razen de wagens, zij vliegen over de vlakten; hun aanblik is als van

(A) 1:1 Jes. 10:5-34; 14:24-27; Zef. 2:13-15. (B) 2:1 Jes. 52:7.

fakkels, als bliksemschichten schieten zij voort.

⁵Hij denkt aan zijn geweldigen - zij struikelen in hun vaart; zij haasten zich naar haar muur - en opgericht is het stormdak. ⁶De poorten van de rivieren openen zich, en het paleis zinkt ineen. ⁷En het is beslist: zij wordt ontbloot, weggevoerd en haar slavinnen klagen als met duivenstem, terwijl zij zich slaan op de borst. ⁸En Nineve was als een vijver vol wateren, zolang het bestaat; nu lopen deze weg. Staat, staat! maar niemand keert zich om. ⁹Rooft zilver, rooft goud! eindeloos is de voorraad, een overvloed van allerlei kostbaarheden. ¹⁰Woestheid, woestenij, verwoesting! en verslagen harten en knikkende knieën; kramp in alle lendenen en het aangezicht van hen allen van kleur beroofd.

¹¹Waar is nu het leger van de leeuwen, de plaats waar de jonge leeuwen gevoed werden, waar de leeuw rondliep en de leeuwin, de leeuwenwelp, door niemand opgeschrikt? ¹²Waar is de leeuw die roofde voor zijn welpen en wurgde voor zijn leeuwinnen, die zijn holen vulde met roof en zijn legers met het verscheurde? ¹³Zie, Ik zál u! luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, Ik doe uw wagens in rook opgaan; het zwaard zal uw jonge leeuwen verteren, en uw roof zal Ik van de aarde verdelen; en de stem van uw gezanten zal niet meer gehoord worden.

Het wee over de bloedstad

3¹Wee de bloedstad, enkel leugen, vol van verscheuring, zonder ophouden rovend! ²Hoor, zweepgeklap! hoor, wielengeratel! en jagende paarden en opspringende wagens, ³steigerende ros-

sen en vlammeende zwaarden en bliksemende lansen, en tal van verslagenen, een menigte doden, en eindeloos veel lijken; men struikelt over hun lijken, ⁴vanwege de vele hoererijen van de hoer, uitnemend in bevalligheid, meesters in toverkunsten, terwijl zij volken verkoopt door haar hoererijen, en geslachten door haar toverkunsten. ⁵Zie, Ik zál u! luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, Ik til de uiteinden (van uw kleding)⁽¹⁾ op tot aan uw aangezicht, en Ik laat aan de volken uw naaktheid zien, aan de koninkrijken uw schaamte. ⁶Ik werp vuil op u, Ik maak u te schande en stel u ten toon, ⁷zodat al wie u ziet, van u wegvluicht en zegt: Verwoest is Nineve! Wie zal haar beklagen? waar zal ik troosters voor u zoeken?

⁸Bent u beter dan No-Amon, dat gelegen was aan de stromen, door water omgeven, van wie de voorwal een zee, en van wie de muur water was? ⁹Ethiopiërs en Egyptenaren waren zijn kracht en dat zonder getal, Putieten en Libiërs waren u tot hulp. ¹⁰Toch is het als gevangene in ballingschap gegaan, toch zijn zijn zuielingen verpletterd op alle hoeken van de straten; over zijn aanzienlijken heeft men het lot geworpen, en al zijn groten zijn in boeien geklonken.

¹¹Ook u zult dronken worden, u zult beneveld zijn, ook u zult een schuilplaats zoeken tegen de vijand. ¹²Al uw vestingen zijn vijgenbomen met vroegrijpe vruchten; worden zij geschud, dan vallen zij de eter in de mond. ¹³Zie, uw manschappen binnen u zijn vrouwen; voor uw vijanden hebben de poorten van uw land zich wijd geopend; het vuur heeft uw grendelbomen verteerd.

¹⁴Schep u water voor de belegering, versterk uw vestingwerken; ga in de

⁽¹⁾ 3:5 dat is de plaats waar de gedenkkwasten zitten, zie Numeri 15:38.

klei, treed het leem, grijp de steenvorm aan! ¹⁵Dáár zal het vuur u verteren, het zwaard u verdelgen, u verteren zo als de verslinder. Wees zo talrijk als verslinders, zo talrijk als sprinkhanen - ¹⁶u hebt uw kooplieden talrijker gemaakt dan de sterren van de hemel - verslinders ontplooien de vleugels en vliegen weg. ¹⁷Uw aanzienlijken zijn als sprinkhanen, uw ambtenaren als een zwerm sprinkhanen, die zich, zolang het

koud is, op de muren legeren; als de zon opgaat, vliegen zij weg, en onbekend is hun plaats. Waar zijn zij? ¹⁸Uw herders sluimeren, koning van Assur, uw geweldigen liggen terneer; uw volk is verstrooid op de bergen, zonder dat iemand het verzamelt. ¹⁹Geen herstel is er voor uw breuk, ongeneeslijk is uw wond. Allen die dit bericht over u horen, klappen over u in de handen, want over wie is uw boosheid niet voortdurend heengegaan?

Habakuk

Hebreeuws: Chà-và-qoeq (Omhelzing)

Het strafgericht door de Chaldeeën

1 ¹De godsspraak, die de profeet Habakuk gezien heeft.

²Hoelang, **JHWH**, roep ik om hulp, en U hoort niet; schreeuw ik tot U: geweld! en U verlost niet? ³Waarom doet U mij ongerechtigheid zien, en ziet U ellende? Ja, onderdrukking en geweld zijn voor mijn ogen, en er is ruzie, en tweedracht verheft zich. ⁴Daarom verliest de *Torah* haar kracht, en nimmer komt het recht tevoorschijn, want de goddeloze omsingelt de rechtvaardige, daarom komt het recht verdraaid tevoorschijn.

⁵(A) Ziet onder de volken en let op, en verbaast u, ontzet u, want Ik doe een werk in uw dagen, dat u niet zou geloven, wanneer het verteld wordt. ⁶(B) Want zie, Ik verwek de Chaldeeën, dat grimmige en onstuimige volk, dat de breedten van de aarde doortrekt om woonsteden in bezit te nemen, die niet van hen zijn. ⁷Verschrikkelijk en vreselijk is het, zijn recht en zijn hoogmoed gaan van hemzelf uit. ⁸Zijn paarden zijn vlugger dan panthers, en sneller dan avondwolven; zijn rossen en zijn ruiters komen aan in galop, zij komen van verre aangevlogen als een arend, die toeschiet om te verslinden. ⁹Heel dat volk komt om geweld te bedrijven, het aanstormen van zijn voorhoede is een oostenwind, en het verzamelt gevangenen als zand. ¹⁰Met koningen drijft het de spot en machthebbers zijn belachelijk voor hem. Het licht om elke vesting, het werpt er aarde tegenop en neemt haar in. ¹¹Dan snelt het voort

als de wind en trekt verder; zo maakt hij zich schuldig, zijn kracht is zijn god.

¹²Bent u niet vanouds, **JHWH**, mijn God, mijn Heilige? Wij sterven niet. **JHWH**, tot een oordeel hebt U hem gesteld, en, o Rots! om te tuchtigen hebt U hem bestemd. ¹³U, die te rein van ogen bent om het kwaad te zien, en die het onrecht niet kunt zien, waarom ziet U de trouwelozen en zwijgt U, als de goddeloze hem verslindt die rechtvaardiger is dan hij, ¹⁴zodat U de mensen maakt als vissen van de zee, als de kruipende dieren, die geen heerser hebben? ¹⁵Hen allen trekt hij op met de haak, sleept ze in zijn net en brengt ze bijeen in zijn vangnet; daarom is hij verheugd en hij jubelt. ¹⁶Daarom slacht hij offers voor zijn net en ontsteekt ze voor zijn vangnet; want daardoor is zijn deel rijk en zijn voedsel overvloedig. ¹⁷Zal hij daarom zijn net leggen, en voortdurend volken doden zonder medelijden?

Het oordeel over de Chaldeeën

2 ¹Ik wil gaan staan op mijn wachttorens en mij stellen op de wal, ik wil uitzien naar wat Hij tot mij spreken zal, en wat ik moet antwoorden op mijn klacht. ²Toen *antwoordde* **JHWH** mij: Schrijf het gezicht op en zet het duidelijk op borden, opdat men het in het voorbijlopen zal kunnen lezen. ³(C) Want wel wacht het gezicht nog tot de bestemde tijd, maar het spoedt zich zonder falen naar het einde; als het even duurt wacht er dan op, want komen zal het zeker; uitblijven zal het niet. ⁴(D)

(A) 1:5 Hand. 13:41. (B) 1:6 2Kon. 24:2. (C) 2:3 Heb. 10:37. (D) 2:4 Rom. 1:17; Gal. 3:11; Heb. 10:38.

Zie, opgeblazen, niet recht, is zijn ziel in hem, maar de rechtvaardige zal door zijn geloof leven.

⁵Voorzeker, de bedrieglijke trotsaard is een opschepper, maar hij houdt geen stand, hij spert zijn muil open als het dodenrijk en is onverzadigbaar als de dood, zodat hij alle volken tot zich verzamelt en alle natiën tot zich bijeenbrengt. ⁶Zullen die allen niet een spreuk over hem opheffen, en een spotlied, raadsels, en zeggen:

Wee hem die zich verrijkt met wat niet van hem is, tot hoelang? en die schulden op zich laadt! ⁷Zullen niet plotseling opstaan zij die u bijten, en wakker worden zij die u schrik aanjagen, zodat u hun zult worden tot een zekere buit? ⁸Omdat u vele volken geplunderd hebt, zal al wat van de volken overgebleven is, u plunderen, vanwege het vergoten mensenbloed en vanwege het geweld het land, de stad en al haar inwoners, aangedaan.

⁹Wee hem die onrechtmatige winst bijeenbrengt voor zijn huis, om zijn nest te maken in de hoogte, ten einde zich te redden uit de greep van het onheil! ¹⁰U hebt schande tegen uw huis beraamd, (toen u het voornemen had) vele volken te verdelen; dus bent u uw leven kwijt geraakt. ¹¹Want de steen schreeuwt uit de muur, en de balk *antwoordt* hem uit het houtwerk.

¹²Wee hem die de stad met bloed bouwt, en de vesting op onrecht grondvest! ¹³Ziet, is het niet van **JHWH** van de legermachten, dat de volken zich vermoeien voor het vuur en de natiën zich afmatten voor niets? ¹⁴(A) Want de aarde zal vol worden van de kennis van de heerlijkheid van **JHWH**, zoals de wateren die de bodem van de zee bedekken.

¹⁵Wee hem die zijn naaste doet drinken en er uw gif bijmengt, en hem ook dronken maakt om hun naaktheid te zien! ¹⁶u hebt u verzadigd met schande in plaats van met eer, drink u nu ook en ontbloot u. Tot u zal zich wenden de beker van de rechterhand van **JHWH**, en grote schande zal komen over uw heerlijkheid. ¹⁷Want het geweld, de Libanon aangedaan, zal u bedekken, en het uitroeien van de dieren zal u doen schrikken, vanwege het vergoten mensenbloed en het geweld het land, de stad en al haar inwoners, aangedaan. ¹⁸Welk voordeel biedt het gesneden beeld, daar zijn maker het gemaakt heeft; het gegoten beeld, dat een leugenleraar is, daar de maker op zijn maaksel vertrouwt, terwijl het stomme afgoden zijn, die hij maakt?

¹⁹Wee hem die tot een stuk hout zegt: Ontwaak, en tot een stomme steen: Word wakker. Zou die onderwijzen? Zie, hij is gevat in goud en zilver, maar er is volstrekt geen geest in hem.

²⁰Maar **JHWH** is in zijn heilige tempel. Zwijg voor Hem, u hele de aarde!

Het gebed van de profeet

3 ¹Het gebed van Habakuk, de profeet. Op Sigjonot.

²**JHWH**, ik heb de tijding over U vernomen, ik ben, **JHWH**, met ontzag voor uw werk vervuld; roep het in het leven in de loop van de jaren, maak het openbaar in de loop van de jaren; gedenk in de toorn aan ontferming!

³God komt van Teman en de Heilige van het gebergte Paran. sela

Zijn majesteit bedekt de hemel, en de aarde is vol van zijn lof.

⁴Er is een glans als van zonlicht, lichtstralen heeft Hij aan zijn zijde en daar is het omhulsel van zijn kracht.

(A) 2:14 Jes. 11:9.

⁵Voor Hem uit gaat de pest en vurige plaag volgt Hem op de voet.

⁶Hij staat en doet de aarde schud-den; Hij ziet rond en doet de volken van schrik opspringen, de aloude bergen liggen verpletterd, de eeuwige heuvelen zinken ineen; de eeuwenoude wegen zijn van hem.

⁷Ik zie de tenten van Kusan onder druk, de tentkleden van het land van Midjan sidderen.

⁸Is tegen de rivieren, o **JHWH**, is tegen de rivieren uw toorn ontbrand, of tegen de zee uw boosheid, dat U rijdt op uw paarden, op uw zegewagens?

⁹Reeds is uw boog ontbloot, U hebt U voorzien van pijlen in overvloed, sela

U splijt de aarde tot rivieren, ¹⁰de bergen zien U, zij beven, stromen van water trekken voorbij, de watervloed verheft zijn stem, hij steekt zijn handen omhoog.

¹¹De zon, de maan treden terug in haar woning, wegens het licht van uw voortsnellende pijlen, wegens de glans van uw bliksemende speer.

¹²Met boosheid doorloopt U de aarde, in toorn vertrapt u de (heiden)volken.

¹³U trekt uit tot redding van uw volk, tot redding van uw gezalfde. U verbrijzelt het bovenste van het huis van de

goddelozen huis en ontbloot het fundament tot de laatste steen. sela

¹⁴U doorsteekt met zijn eigen pijlen het hoofd van zijn strijders, die aanstormen om mij te verstrooien met een gejuich, om de *ellendige* in een schuilhoek te verslinden.

¹⁵U betreedt met uw paarden de zee, de schuimende vloed van de grote wateren.

¹⁶Toen ik het hoorde, beefde mijn binnenste; op het gerucht daarvan sidderden mijn lippen; bederf kwam in mijn gebeente en ik beefde op de plaats waar ik stond; toch zal ik rustig afwachten de dag van de benauwdheid, wanneer die aanbreken zal voor het volk dat ons met benden aanvalt.

¹⁷Al zou de vijgenboom niet bloeien, en er geen opbrengst aan de wijnstokken zijn, de vrucht van de olijfboom teleurstellen; al zouden de akkers geen voedsel opleveren, de schapen uit de kooi verdreven zijn en er geen runderen in de stallen zijn,

¹⁸toch zal ik juichen in **JHWH**, jubelen in de God van mijn heil.

^{19(A)} **JHWH** Heer is mijn kracht: Hij maakt mijn voeten als die van de hinden, Hij doet mij treden op mijn hoogten. Voor de koorleider. Met snarenspeel.

(A) 3:19 2Sam. 22:34; Ps. 18:34.

Sefanja

Hebreeuws: Tse-fan-jah (JHWH heeft verborgen)

Het oordeel op de dag van JHWH

1 ^{1(A)} Het woord van **JHWH**, dat kwam tot Sefanja, de zoon van Kusi, de zoon van Gedalja, de zoon van Amarja, de zoon van Hizkia, in de dagen van Josia, de zoon van Amon, de koning van Juda.

²Volkomen zal Ik alles van de aardbodem wegvagen, luidt het woord van **JHWH**. ³Ik zal wegvagen mens en dier, Ik zal wegvagen de vogels van de hemel en de vissen van de zee, en de ergernissen met de goddelozen; ja, Ik zal de mensen van de aardbodem uitroeien, luidt het woord van **JHWH**. ⁴Ik zal mijn hand uitstrekken tegen Juda en tegen alle inwoners van Jeruzalem, en Ik zal uit deze plaats uitroeien het overblijfsel van Baäl en de naam van de afgodsdienaren met de priesters, ⁵en hen die op de daken zich neerbuigen voor het leger van de hemel, en die zich neerbuigen en zweren bij **JHWH** en zweren bij hun Moloch; ⁶ook hen die van **JHWH** afvallen, en die **JHWH** niet zoeken en ook niet naar Hem vragen.

⁷Zwijg voor het aangezicht van de Heer **JHWH**, want nabij is de dag van **JHWH**; want **JHWH** heeft een offermaal bereid; Hij heeft zijn genodigden geheiligd. ⁸Het zal gebeuren in de dagen van het offermaal van **JHWH**, dat Ik bezoeking zal doen over de vorsten en over de koningszonen en over allen die uitheemse kleding dragen. ⁹Ook zal Ik in die dagen bezoeking doen over allen die over de drempel springen, die het huis

van hun heren vullen met geweld en bedrog.

¹⁰Het zal gebeuren in die dagen, luidt het woord van **JHWH**, dat er een luid geschreeuw zal zijn uit de Vispoort en een gekerm uit de Nieuwe stad en een luid geluid van vernietiging vanuit de heuvels. ¹¹Huilt, u inwoners van de Magteesj (vijzel), want al het kramersvolk gaat te gronde en alle geldwegers worden uitgeroeid.

¹²Het zal in die tijd geschieden, dat Ik Jeruzalem met lampen zal doorzoeken; Ik zal bezoeking doen over de mannen die dik geworden zijn op hun droesem, en die bij zichzelf denken: **JHWH** doet geen goed en Hij doet geen kwaad. ¹³Hun rijkdommen zullen zijn ter plundering en hun huizen ter verwoesting. Al bouwen zij huizen, zij zullen ze niet bewonen; al planten zij wijngaarden, zij zullen de wijn daarvan niet drinken.

¹⁴Nabij is de grote dag van **JHWH**, nabij en hij nadert haastig. Hoort, de dag van **JHWH**; bitter schreeuwt dan de held. ¹⁵Die dag is een dag van boosheid, een dag van benauwdheid en van angst, een dag van vernieling en van vernietiging, een dag van duisternis en van donkerheid, een dag van wolken en van dikke duisternis, ¹⁶een dag van sjofargeschal en van krijgsgeschreeuw tegen de versterkte steden en tegen de hoge hoektorens. ¹⁷Dan zal Ik de mensen benauwen, zodat zij gaan als blinden, want zij hebben tegen **JHWH** gezondigd, en hun bloed zal worden uitgestort als stof en hun ingewand als drek. ¹⁸Noch hun

(A) 1:1 2Kon. 22:1-23:30; 2Kron. 34:1-35:27.

zilver, noch hun goud zal hen kunnen redden op de dag van de boosheid van **JHWH**. Door het vuur van zijn jaloezie zal de hele aarde verteerd worden, want vernietiging, ja, een verschrikkelijk einde zal Hij alle inwoners van de aarde bereiden.

*Verootmoedigt u voordat
het oordeel komt*

2¹ Komt tot uzelf, ja, komt tot inkeer, u ongewenst volk, ² voordat het besluit tot uitvoering komt - als kaf gaat een dag voorbij - voordat over u komt de brandende toorn van **JHWH**, voordat over u komt de dag van de toorn van **JHWH**. ³ Zoekt **JHWH**, alle *ootmoedigen* van het land, u die zijn verordening volbrengt; zoekt gerechtigheid, zoekt *ootmoed*; misschien zult u geborgen worden op de dag van de toorn van **JHWH**.

⁴(A) Want Gaza zal verlaten zijn, en Askelon tot een woestenij worden, Asdod zal men op de middag verdrijven, en Ekron zal onworteld worden. ⁵ Wee u, bewoners van de zeekust, volk van de Keretieten! Het woord van **JHWH** is tegen u, Kanaän, land van de Filistijnen, en Ik zal u te gronde richten, zodat er geen inwoner meer zal zijn. ⁶ De zeekust zal worden tot weideplaatsen, tot putten van de herders en tot kooien voor schapen. ⁷ De kust zal ten deel vallen aan het overblijfsel van het huis van Juda; daarop zullen zij weiden; in de huizen van Askelon zullen zij zich 's avonds legeren, want **JHWH**, hun God, zal acht op hen slaan en een keer in hun lot brengen. ⁸(B) Ik heb gehoord het gesmaad van Moab en het gehoon van de Ammonieten, waarmee zij mijn volk

smaadden en arrogant zijn geworden tegen hun gebied. ⁹(C) Daarom, zo waar Ik leef, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, de God van Israël, voorwaar, Moab zal aan Sodom gelijk worden, en de Ammonieten aan Gomorra, een veld van distels en een zoutgroeve en een woestenij tot in eeuwigheid. Het overblijfsel van mijn volk zal hen plunderen en de rest van mijn natie zal hen erfelijk bezitten. ¹⁰ Dit zal hun overkomen voor hun overmoed, want zij hebben gesmaad en zich verheven tegen het volk van **JHWH** van de legermachten. ¹¹ Ontzagwekkend zal **JHWH** tegen hen zijn, want Hij zal alle goden van de aarde doen wegteren, en voor Hem zullen zich neerbuigen, ieder uit zijn plaats, alle kustlanden van de volken.

¹²(D) Ook u, Ethiopiërs, zult met mijn zwaard doorstoken worden. ¹³(E) En Hij zal zijn hand tegen het Noorden uitstrekken, Hij zal Assur te gronde richten en Nineve tot een wildernis maken, dor als een woestijn. ¹⁴ Kudden zullen zich daar legeren, alle dieren die in troepen leven; zowel pelikaan als roerdomp zullen overnachten op zijn kapitelen; hoort, hoe het giert door het venster; verwoesting is op de drempel, want men heeft het cederwerk vernield. ¹⁵ Dit is de uitgelaten stad, die zo onbezorgd woonde, die bij zichzelf zei: Ik ben het en niemand anders. Hoe is zij tot een woestenij geworden, een rustplaats voor de wilde dieren! Ieder die haar voorbijgaat, zal fluiten, met de hand schudden.

Jeruzalem onbekeerlijkheid verweten

3¹ Wee u, weerspannige, bevuilde, verdrukkende stad! ² Zij hoort naar geen

(A) **2:4** Jes. 14:29-31; Jer. 47:1-7; Eze. 25:15-17; Joël 3:4-8; Amos 1:6-8; Zac. 9:5-7. (B) **2:8 a** Jes. 15:1-16:14; 25:10-12; Jer. 48:1-47; Eze. 25:8-11; Amos 1:13-15. **2:8 c** Jer. 49:1-6; Eze. 21:33-37; 25:1-7; Amos 1:13-15. (C) **2:9** Gen. 19:24. (D) **2:12** Jes. 18:1-7. (E) **2:13** Jes. 10:5-34; 14:24-27; Nah. 1:1-3:19.

roepstem, zij neemt geen tuchtiging aan; op **JHWH** vertrouwt zij niet, tot haar God nadert zij niet. ³Haar vorsten in haar midden zijn brullende leeuwen; haar rechters zijn avondwolven, zij laten niets over tot de morgen. ⁴Haar profeten zijn woordenkramers, mannen die trouweloos handelen; haar priesters ontwijden het heilige, zij doen de *Torah* geweld aan.

⁵**JHWH** is rechtvaardig in haar midden; Hij doet geen onrecht; elke morgen geeft Hij zijn recht; als het licht wordt, blijft het niet uit. Maar de verkeerde weet van geen schaamte. ⁶Ik heb volken uitgeroeid; hun hoektorens zijn vernield; Ik heb hun straten verwoest, zodat niemand er meer door gaat; hun steden liggen in puin, zonder mensen, zonder inwoners.

⁷Ik zei: Heb toch ontzag voor Mij, neem tuchtiging aan; dan zal haar woning niet uitgeroeid worden volgens alles waarmee Ik over haar bezoeking zal doen. Evenwel, zij waren er vroeg bij om al hun boze daden te bedrijven. ⁸Daarom, wacht op Mij, luidt het woord van **JHWH**, op de dag dat Ik zal opstaan tot de buit; want mijn vonnis is, volken bijeen te brengen, koninkrijken te verzamelen, over hen mijn boosheid uit te gieten, heel mijn brandende toorn, want door het vuur van mijn jaloezie zal de hele aarde verteerd worden.

Belofte van redding

⁹Maar dan zal Ik de volken andere, reine lippen geven, opdat zij allen de naam van **JHWH** aanroepen; opdat zij Hem dienen met eenparige schouder. ¹⁰Van de andere zijde van de rivieren van Ethiopië zullen mijn aanbidders, mijn verstrooiden, mijn offer brengen.

¹¹In die dagen zult u zich niet behoeven te schamen over al de daden waarmee u tegen Mij hebt overtreden, want dan zal Ik uit uw midden zij die hoogmoedig juichen verwijderen. En voortaan zult u niet meer overmoedig zijn op mijn heilige berg.

¹²En Ik zal in uw midden overlaten een *ellendig* en gering volk, en wie schuilen bij de naam van **JHWH**. ^{13(A)} Het overblijfsel van Israël zal geen onrecht doen noch leugen spreken, en in hun mond zal geen bedrog worden gevonden, want zij zullen weiden en neerliggen, zonder dat iemand hen verschrikt.

¹⁴Jubel, dochter van Sion; juich, Israël; verheug u en wees vrolijk met uw hele hart, dochter van Jeruzalem! ¹⁵**JHWH** heeft uw oordelen weggenomen, Hij heeft uw vijand weggevaagd. De Koning van Israël, **JHWH**, is in uw midden; u zult geen kwaad meer vrezen. ¹⁶In die dagen zal tot Jeruzalem gezegd worden: Wees niet bang, Sion, laten uw handen niet slap worden. ¹⁷**JHWH**, uw God, is in uw midden, een held, die verlost. Hij zal Zich over u met vreugde verheugen; Hij zal zwijgen in zijn liefde; Hij zal over u juichen met gejubel.

¹⁸Wie bedroefd zijn, ver van de feestvergadering, zal Ik samenbrengen; zij behoren toch bij u. Als een last drukt de smaad op hen. ¹⁹Zie, Ik zal in die tijd afrekenen met allen die u hebben *onderdrukt*, maar Ik zal het hinkende verlossen en het verstrooide zal Ik verzamelen; Ik zal tot een lof en tot een naam stellen hen, wier schande was over de hele aarde. ²⁰In die tijd zal Ik u doen komen, namelijk ten tijde dat Ik u verzamelen zal. Want Ik zal u stellen tot een naam en tot een lof onder alle volken van de aarde, wanneer Ik voor uw ogen een

(A) 3:13 Opb. 14:5.

keer zal gebracht hebben in uw lot, zegt
JHWH.

Haggai

Hebreeuws: Chag-gai (Feestelijk)⁽¹⁾.

Aansporing om de tempel te herbouwen

1^(A) In het tweede jaar van koning Darius, in de zesde maand, op de eerste dag van die maand, kwam het woord van **JHWH** door de dienst van de profeet Haggai tot Zerubbabel, de zoon van Sealtiel, de landvoogd van Juda, en tot Jozua, de zoon van Josadak, de hogepriester, aldus: ² Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Dit volk zegt: de tijd is nog niet gekomen, de tijd, dat het huis van **JHWH** zal worden herbouwd.

³ En het woord van **JHWH** kwam door de dienst van de profeet Haggai aldus: ⁴ Is het voor ú de tijd om in uw kunstig betimmerde huizen te wonen, terwijl dit huis verwoest ligt? ⁵ Nu dan, zo zegt **JHWH** van de legermachten, bedenkt wat u overkomen is. ⁶ U hebt veel gezaaid, maar weinig binnengehaald; u hebt gegeten, maar zonder dat u verzadigd werd; u hebt gedronken, maar zonder dat u voldaan werd; u hebt u gekleed, maar zonder dat u warm werd; en wie zich voor loon verhuurde, ontving zijn loon in een doorboorde buidel.

⁷ Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Bedenkt wat u ervaren hebt. ⁸ Beklimt het gebergte, haalt hout en herbouwt dit huis; dan zal Ik er welgevallen aan hebben en verheerlijkt worden, zegt **JHWH**. ⁹ U hebt op veel gerekend, maar zie, het liep op weinig uit, en toen u het binnengehaald had, blies Ik erin. Waarom dat? luidt het woord van **JHWH** van de le-

germachten. Om mijn huis, dat verwoest ligt, terwijl u draaft, ieder voor zijn eigen huis. ¹⁰ Daarom heeft de hemel over u de dauw ingehouden en de aarde haar opbrengst. ¹¹ Ook riep Ik een droogte over het land en de bergen, over het koren, de most (nieuwe wijn), de olie en wat de aardbodem voortbrengt, over mens en dier en alle arbeid van de handen.

¹² Toen hoorden Zerubbabel, de zoon van Sealtiel, en Jozua, de zoon van Josadak, de hogepriester, en al het overblijfsel van het volk naar de stem van **JHWH**, hun God, en naar de woorden waarmee **JHWH**, hun God, de profeet Haggai gezonden had, en het volk was vol ontzag voor het aangezicht van **JHWH**. ¹³ En Haggai, de bode van **JHWH**, zei, krachtens de boodschap van **JHWH**, tot het volk: Ik ben met u, luidt het woord van **JHWH**. ¹⁴ En **JHWH** wekte de geest op van Zerubbabel, de zoon van Sealtiel, de landvoogd van Juda, en de geest van Jozua, de zoon van Josadak, de hogepriester, en de geest van al het overblijfsel van het volk, zodat zij kwamen en het werk begonnen aan het huis van **JHWH** van de legermachten, hun God,

2¹ op de vierentwintigste dag van de zesde maand in het tweede jaar van koning Darius.

De heerlijkheid van de nieuwe tempel

² In de zevende maand, op de eenentwintigste van die maand⁽²⁾, kwam het woord van **JHWH** door de dienst van

⁽¹⁾ 1:0 De g uit te spreken als in het Engelse woord "good"
Loofhuttenfeest, zie Leviticus 23:33-36

⁽²⁾ 2:2 Dat is de 7e dag van het

^(A) 1:1 Ezra 4:24-5:2; 6:14.

de profeet Haggai aldus: ^{3(A)} Zeg tot Zerubbabel, de zoon van Sealtiel, de landvoogd van Juda, en tot Jozua, de zoon van Josadak, de hogepriester, en tot het overblijfsel van het volk: ⁴ Wie onder u is overgebleven, die dit huis in zijn vroegere heerlijkheid gezien heeft? Hoe ziet u het nu? Is het niet, daarbij vergeleken, als niets in uw ogen? ^{5(B)} Maar nu, wees sterk, Zerubbabel, luidt het woord van **JHWH**, en wees sterk, Jozua, zoon van Josadak, hogepriester, en wees sterk, al u volk van het land, luidt het woord van **JHWH**, en gaat aan het werk, want Ik ben met u, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, ^{6(C)} overeenkomstig het woord dat Ik u beloofd heb, toen u uit Egypte uittrok, en mijn Geest in uw midden stond: weest niet bang.

⁷ Want zo zegt **JHWH** van de legermachten: Een ogenblik nog, een kort moment, dan zal Ik de hemel en de aarde, de zee en het droge doen beven. ⁸ Ja, Ik zal alle volken doen beven en de kostbaarheden van alle volken zullen komen en Ik zal dit huis met heerlijkheid vervullen, zegt **JHWH** van de legermachten. ⁹ Van Mij is het zilver en van Mij is het goud, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten. ¹⁰ De toekomstige heerlijkheid van dit huis zal groter zijn dan de vorige, zegt **JHWH** van de legermachten; op deze plaats zal Ik heil geven, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten.

Belofte van zegen na tempelbouw

¹¹ Op de vierentwintigste dag van de negende maand in het tweede jaar van Darius kwam het woord van **JHWH** tot

de profeet Haggai aldus: ¹² Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Vraag toch de priesters om onderwijs in de *Torah*, ^{13(D)} en zeg: wanneer iemand heilig vlees in het uiteinde van zijn kleeft⁽¹⁾ draagt en hij raakt met dat uiteinde brood, moes, wijn, olie of enige ander voedsel aan, wordt dit dan heilig? De priesters *antwoordden*: Neen. ¹⁴ En Haggai *antwoordde*: Indien iemand onrein is geworden door een lijk, of iets van al deze dingen aanraakt, wordt het dan onrein? De priesters antwoordden: Het wordt onrein. ¹⁵ Toen *antwoordde* Haggai: Zo staat het met dit volk en zo staat het met deze natie voor mijn aangezicht, luidt het woord van **JHWH**, en zo staat het met al het werk van hun handen, en wat zij daar offeren, dat is onrein. ¹⁶ Nu dan, bedenkt toch wat aan deze dag is voorafgegaan: voordat steen op steen gelegd werd aan de tempel van **JHWH**, ¹⁷ voordat deze dingen gebeurden: kwam men bij een hoop van twintig maten, dan waren er slechts tien; kwam men bij de wijnpers om vijftig maten uit de bak te scheppen, dan waren er slechts twintig. ¹⁸ Ik sloeg u met brandkoren en met honingdauw, en al het werk van uw handen met hagel, maar er was bij u geen gedachte aan Mij, luidt het woord van **JHWH**. ¹⁹ Bedenkt toch wat voorafgegaan is aan deze dag, de vierentwintigste van de negende maand, van de dag aan, waarop de tempel van **JHWH** gegrondvest werd. ²⁰ Bedenkt: Is er nog zaad in de schuur? Ja, ook de wijnstok, de vijgenboom, de granaatappelboom en de olijfboom hebben niet gedragen. Van deze dag aan zal Ik zegenen.

⁽¹⁾ 2:13 dat is de plaats waar de gedenkkwasten zitten, zie Numeri 15:38.

^(A) 2:3 Ezra 3:12. ^(B) 2:5 Ex. 29:45,46. ^(C) 2:6 Heb. 12:26. ^(D) 2:13 Num. 19:11-22.

Belofte aan Zerubbabel

²¹ Het woord van **JHWH** kwam voor de tweede keer tot Haggai op de vierentwintigste van de maand, aldus: ²² Zeg tot Zerubbabel, de landvoogd van Juda: ²³ Ik zal de hemel en de aarde doen beven, Ik zal de troon van de koninkrijken omverwerpen, de kracht van de koninkrijken van de volken verdelen, de wagens en wie daarop rijden, om-

verwerpen en de paarden en hun ruiters zullen neerstorten, ieder door het zwaard van de ander. ²⁴ In die dagen, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, zal Ik u, Zerubbabel, zoon van Sealtiel, mijn knecht, nemen, luidt het woord van **JHWH**, en Ik zal u tot een zegelring maken, want u heb Ik uitverkoren, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten.

Zacharia

Hebreeuws: Ze-gar-jah (**JHWH** gedenkt)

Oproep tot bekering

1 ^{1(A)} In de achtste maand, in het tweede jaar van Darius, kwam het woord van **JHWH** tot de profeet Zacharia, de zoon van Berekja, de zoon van Iddo: **2** **JHWH** is op uw vaderen zeer boos geweest, **3** maar zeg tot hen: zo zegt **JHWH** van de legermachten: bekeert u tot Mij, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, dan zal Ik tot u terugkeren, zegt **JHWH** van de legermachten. **4** Weest niet gelijk aan uw vaderen, tot wie de vroegere profeten gepredikt hebben: zo zegt **JHWH** van de legermachten: bekeert u toch van uw boze handel en wandel; maar zij luisterden niet en sloegen op Mij geen acht, luidt het woord van **JHWH**. **5** Uw vaderen, waar zijn zij? En de profeten, leven zij eeuwig? **6** Mijn woorden evenwel en mijn inzettingen, die Ik mijn knechten, de profeten, geboden had, hebben die uw vaderen niet achterhaald, zodat zij tot inkeer kwamen en zeiden: Zoals **JHWH** van de legermachten Zich voorgenomen had ons te doen naar onze handel en wandel, zo heeft Hij met ons gedaan?

Het eerste gezicht: de ruiters

7 Op de vierentwintigste dag van de elfde maand, dat is de maand Sebat, in het tweede jaar van Darius, kwam het woord van **JHWH** tot de profeet Zacharia, de zoon van Berekja, de zoon van Iddo: **8** ^(B) Deze nacht heb ik een gezicht gehad: zie, een man, gezeten op een rood paard, en staande tussen de mirten in de diepte,

en achter hem rode, voskleurige en witte paarden. **9** Toen vroeg ik: Wat betekent dit, mijn heer? en de engel die met mij sprak, zei tot mij: Ik zal u tonen, wat dit betekent. **10** Hierop *antwoordde* de man die tussen de mirten stond, en zei: Dit zijn zij, die **JHWH** heeft gezonden om de aarde te doorkruisen. **11** En zij *antwoordden* de Engel van **JHWH**, die tussen de mirten stond, en zeiden: Wij hebben de aarde doorkruist en zie, de hele aarde verkeert in volkomen rust.

12 Toen *antwoordde* de Engel van **JHWH** en zei: **JHWH** van de legermachten, hoe lang nog zult U zonder ontferming zijn over Jeruzalem en over de steden van Juda, waarop U nu al zeventig jaren toornig bent? **13** **JHWH** *antwoordde* daarop de engel die met mij sprak, met goede woorden, troostrijke woorden. **14** Vervolgens zei tot mij de engel die met mij sprak: Verkondig: zo zegt **JHWH** van de legermachten: Ik ben voor Jeruzalem en voor Sion in grote ijver ontbrand, **15** maar Ik ben zeer boos op de overmoedige volken, die, terwijl Ik maar een weinig vertoerd was, meehielpen ten kwade. **16** Daarom, zo zegt **JHWH**: Ik keer in ontferming tot Jeruzalem weer; mijn huis zal daarin gebouwd worden, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, en het meetsnoer zal over Jeruzalem gespannen worden. **17** Predik verder: Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Opnieuw zullen mijn steden overvloeien van het goede; nóg zal **JHWH** Sion troosten, Jeruzalem nóg verkiezen.

^(A) 1:1 Ezra 4:24-5:1; 6:14. ^(B) 1:8 a Opb. 6:4. 1:8 b Opb. 6:2.

*Het tweede gezicht: de
hoorns en de smeden*

¹⁸En ik sloeg mijn ogen op en ik zag toe, en zie, vier hoorns. ¹⁹Toen vroeg ik de engel die met mij sprak: Wat betekent dit? Hij zei daarop tot mij: Dit zijn de hoorns die Juda, Israël en Jeruzalem verstrooid hebben. ²⁰Vervolgens deed **JHWH** mij vier smeden zien. ²¹Toen vroeg ik: Wat komen deze doen? En hij zei: Dat waren dus de hoorns die Juda zo verstrooid hebben, dat niemand zijn hoofd kon opheffen; maar zij zijn gekomen om hen schrik aan te jagen, om neer te slaan de hoorns van de volken, die hun horen hebben verheven tegen het land Juda, om het te verstrooien.

*Het derde gezicht: de
man met het meetsnoer*

2¹En ik sloeg mijn ogen op en ik zag toe, en zie, een man met een meetsnoer in de hand. ²Toen vroeg ik: Waar gaat u heen? En hij antwoordde mij: Ik ga Jeruzalem opmeten en zien hoe groot zijn breedte en lengte zal zijn. ³En zie, toen de engel die met mij sprak, naar voren trad, ging een andere engel hem tegevoet, tot wie hij zei: ⁴Snel heen, spreek tot die jongeman: als een open plaats zal Jeruzalem daar liggen vanwege de menigte van mensen en vee daarin. ⁵En Ik zelf, luidt het woord van **JHWH**, zal haar een vurige muur zijn rondom, en heerlijkheid binnen in haar.

God te midden van zijn volk

⁶Op, Op! Vlucht uit het Noorderland! luidt het woord van **JHWH**, want naar de vier windstreken van de hemel heb Ik u uiteengedreven, luidt het woord van **JHWH**. ⁷Op, redt u naar Sion, u die woont

bij de dochter van Babel. ⁸Want, zo zegt **JHWH** van de legermachten, wiens heerlijkheid mij gezonden heeft, over de volken die u uitgeplunderd hebben - want wie u aanraakt, raakt zijn oogappel aan - : ⁹voorwaar, zie, Ik beweeg mijn hand tegen hen, en zij zullen hun knechten ten buit worden. Dan zult u weten, dat **JHWH** van de legermachten mij gezonden heeft. ¹⁰Jubel en verheug u, u dochter van Sion! want zie, Ik kom in uw midden wonen, luidt het woord van **JHWH**, ¹¹en vele volken zullen in die dagen gemeenschap zoeken met **JHWH** en zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal in uw midden wonen. Dan zult u weten, dat **JHWH** van de legermachten mij tot u gezonden heeft. ¹²En **JHWH** zal Juda op de heilige bodem als zijn erfdeel in bezit nemen en Hij zal Jeruzalem nog verkiezen. ¹³Zwijg, al wat leeft, voor het aangezicht van **JHWH**, want Hij maakt Zich op uit zijn heilige woning.

*Het vierde gezicht:
Jozua gerechtvaardigd*

3^{1(A)} Vervolgens deed Hij mij de hogepriester Jozua zien, staande vóór de Engel van **JHWH**, terwijl de satan aan zijn rechterhand stond om hem aan te klagen. ^{2(B)} **JHWH** echter zei tot de satan: **JHWH** zal u bestraffen, satan, ja **JHWH**, die Jeruzalem verkiest, zal u bestraffen; is deze niet een brandhout uit het vuur gerukt? ³Jozua nu was met vuile klederen bekleed, terwijl hij voor de Engel stond.

⁴Toen *antwoordde* hij en zei tot hen die vóór Hem stonden: Doet hem de vuile klederen uit. Hij zei tot hem: Zie, Ik neem uw ongerechtigheid van u weg, Ik trek u feestkleding aan. ⁵Ik nu zei: Laat ze een reine tulband op zijn hoofd zetten.

(A) 3:1 a Ezra 5:2. 3:1 b Opb. 12:10. (B) 3:2 Judas 1:9.

Toen zetten zij een reine tulband op zijn hoofd en trokken hem een staatsiege-waad aan, terwijl de Engel van **JHWH** erbij stond.

⁶Hierop vermaande de Engel van **JHWH** Jozua: ⁷Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Indien u in mijn wegen wandelt en de door Mij opgedragen taak waarneemt, dan zult u zowel mijn huis richten als mijn voorhoven bewaken, en Ik zal u doen verkeren onder hen die hier staan. ^{8(A)} Hoor toch, u hogepriester Jozua, u en uw gezellen die vóór u zitten - zij zijn immers mannen die ten wonderteken dienen - voorwaar, zie, Ik zal mijn knecht, de Spruit, doen komen; ⁹voorwaar zie, van de steen die Ik vóór Jozua neerleg - op die ene steen zijn zeven ogen - zal Ik zelf het graveersel graveren, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, en Ik zal op één dag de ongerechtigheid van dit land wegdoen. ^{10(B)} In die dagen, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, zult u elkaar nodigen onder de wijnstok en onder de vijgenboom.

*Het vijfde gezicht: de kandelaar
en de twee olijfbomen*

4 ¹De engel die met mij sprak, kwam terug en wekte mij zoals men iemand uit de slaap wekt. ²Hij zei tot mij: Wat ziet u? Daarop antwoordde ik: Ik zie daar een kandelaar, geheel van goud, met een oliehouder aan zijn top; hij heeft zeven lampen, en telkens zeven toevoerbuizen voor de lampen erbovenop; ^{3(C)} en twee olijfbomen steken boven hem uit, de ene rechts en de andere links van de oliehouder. ⁴Ik *antwoorde* en vroeg de engel die met mij sprak: Wat bete-

kent dit, mijn heer? ⁵Toen *antwoorde* de engel die met mij sprak: Weet u niet, wat dit betekent? Ik zei: Neen, mijn heer. ⁶Hij *antwoorde* mij: Dit is het woord van **JHWH** tot Zerubbabel: niet door kracht noch geweld, maar door mijn Geest! zegt **JHWH** van de legermachten. ⁷Wie bent u, grote berg? Voor het aangezicht van Zerubbabel wordt u een vlakte; hij zal de gevelsteen ⁽¹⁾naar voren brengen onder het gejubel: heil, heil zij hem!

⁸En het woord van **JHWH** kwam tot mij: ⁹De handen van Zerubbabel hebben dit huis gegrondvest, zijn handen zullen het ook voltooien, en u zult weten, dat **JHWH** van de legermachten mij tot u gezonden heeft. ^{10(D) (E)}Want wie veracht de dag van de kleine dingen? Zij zullen zich verheugen, als zij het paslood zien in de hand van Zerubbabel. - Deze zeven zijn de ogen van **JHWH**, die de hele aarde doorlopen.

^{11(F)} Ik *antwoorde* en vroeg hem: Wat betekenen deze twee olijfbomen rechts en links van de kandelaar? ¹²Voor de tweede keer *antwoorde* ik en vroeg hem: Wat betekenen de twee olijftakken, die door twee gouden buizen het goud van zich doen uitvloeien? ¹³En hij zei tot mij: Weet u niet, wat zij betekenen? Ik *antwoorde*: Neen, mijn heer. ¹⁴Toen zei hij: Zij zijn de twee gezalfden die vóór **JHWH** van de hele aarde staan.

Het zesde gezicht: de vliegende boekrol

5 ¹Opnieuw sloeg ik mijn ogen op, ik zag toe en zie, een vliegende boekrol. ²Hij zei tot mij: Wat ziet u? Ik *antwoorde*: Ik zie een vliegende boekrol, die twintig el lang en tien el breed is.

⁽¹⁾ 4:7 ook: sluitsteen

^(A) 3:8 Jer. 23:5; 33:15; Zac. 6:12. ^(B) 3:10 Mic. 4:4. ^(C) 4:3 Opb. 11:4. ^(D) 4:10 Ezra 5:2. ^(E) 4:10 Opb. 5:6. ^(F) 4:11 Opb. 11:4.

³Toen zei hij tot mij: Dit is de vloek die uitgaat over het hele land: volgens deze wordt ieder die steelt, van dit ogenblik af weggevaagd en volgens deze wordt ieder die (vals) zweert, van dit ogenblik af weggevaagd.

⁴Ik heb die doen uitgaan, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, en hij komt tot het huis van de dief, en tot het huis van hem die bij mijn naam vals zweert, en hij overnacht in zijn huis en vernietigt het, zowel zijn houtwerk als zijn stenen.

Het zevende gezicht: de vrouw in de efa

⁵Hierop kwam de engel die met mij sprak, nader en zei tot mij: Sla toch uw ogen op en zie, wat daar naar voren komt. ⁶Ik vroeg: Wat is dat? Hij antwoordde: Dat is een efa, die daar naar voren komt. Hij vervolgde: Zo zien zij er uit in het hele land. ⁷En zie, het loden dek-sel werd opgelicht en daar zat een vrouw in de efa. ⁸En hij zei: Dat is de goddeloosheid. Toen wierp hij haar in de efa neer en wierp het loden gewicht op de opening daarvan. ⁹Toen ik mijn ogen op-sloeg, zag ik en zie, twee vrouwen kwamen naar voren, met de wind in haar vleugels; zij hadden namelijk vleugels als van een ooievaar. En zij droegen de efa weg tussen hemel en aarde. ¹⁰Toen vroeg ik de engel die met mij sprak: Waarheen brengen zij die efa? ¹¹Hij antwoordde mij: Naar het land Sinear, om daar voor haar een huis te bouwen. Is dit gereed, dan zetten zij haar daar op haar plaats.

Het achtste gezicht: de vier wagens

6¹Opnieuw sloeg ik mijn ogen op, ik zag toe en zie, daar kwamen vier wagens naar voren tussen twee bergen.

Die bergen nu waren van koper. ²(A) Voor de eerste wagen stonden rode paarden, voor de tweede zwarte, ³(B) voor de derde witte en voor de vierde gevlekte; sterke paarden. ⁴En ik antwoordde en vroeg de engel die met mij sprak: Wat betekent dit, mijn heer? ⁵(C) De engel antwoordde mij: Deze gaan uit naar de vier windstreken van de hemel, van hun standplaats bij **JHWH** van de hele aarde. ⁶Die met de zwarte paarden gaat uit naar het Noorderland, de witte gaan uit, hen achterna, en de gevlekte gaan naar het Zuiderland. ⁷De sterke paarden kwamen opzetten; zij verlangden weg te gaan om de aarde te doorkruisen, en hij zei: Gaat heen, doorkruist de aarde. Toen doorkruisten zij de aarde. ⁸Hierop riep hij mij toe en sprak tot mij: Zie, die uitgegaan zijn naar het Noorderland brengen mijn Geest in het Noorderland tot rust.

De kroon voor Jozua; de aankondiging van de Spruit

⁹Het woord van **JHWH** kwam tot mij: ¹⁰Neem gaven van de weggevoerden, van Cheldai, van Tobia en van Jedaja, en u, kom nog heden, kom in het huis van Josia, de zoon van Sefanja, waar zij, uit Babel komende, hun intrek genomen hebben - ¹¹neem dan zilver en goud en maak een kroon en zet die op het hoofd van de hogepriester Jozua, de zoon van Josadak, ¹²(D) en zeg tot hem: Zo zegt **JHWH** van de legermachten: zie, een man, wiens naam is Spruit. Deze zal uit zijn plaats uitspruiten en Hij zal de tempel van **JHWH** bouwen. ¹³Ja, Hij zal de tempel van **JHWH** bouwen en Hij zal met majesteit bekleed zijn en als heerser zitten op zijn troon; en Hij zal priester zijn op zijn troon; vredesberaad zal er tussen hen beiden zijn. ¹⁴En de kroon zal tot

(A) 6:2 a Opb. 6:4. 6:2 b Opb. 6:5. (B) 6:3 Opb. 6:2. (C) 6:5 Opb. 7:1. (D) 6:12 Jer. 23:5; 33:15; Zac. 3:8.

herinnering blijven aan Chelem, Tobia, Jedaja en Chen, de zoon van Sefanja, in de tempel van **JHWH**.

¹⁵Die verre zijn, zullen aan de tempel van **JHWH** komen bouwen en u zult weten, dat **JHWH** van de legermachten mij tot u gezonden heeft. Dit zal geschieden, indien u aandachtig luistert naar de stem van **JHWH**, uw God.

Geen vasten, maar gehoorzaamheid

7¹In het vierde jaar van koning Darius, op de vierde van de negende maand, in Kislew, kwam het woord van **JHWH** tot Zacharia.

²Betel had Sareser en Regem-Melek met zijn mannen gezonden om de gunst van **JHWH** te zoeken, ³en om te vragen aan de priesters die tot het huis van **JHWH** van de legermachten behoorden, en aan de profeten: Moet ik in de vijfde maand huilen en vasten, zoals ik dit nu al zoveel jaren gedaan heb? ⁴Toen kwam het woord van **JHWH** van de legermachten tot mij: ⁵Zeg tot al het volk van het land en tot de priesters: wanneer u in de vijfde en zevende maand hebt gevast en geklaagd nu al zeventig jaren lang, hebt u dan inderdaad voor Mij gevast? ⁶En wanneer u eet en drinkt, eet en drinkt u dan niet voor uzelf? ⁷Ging het niet zo met de woorden welke **JHWH** door de vroegere profeten heeft uitgeroepen, toen Jeruzalem met de steden er rond omheen nog bewoond was en rust had en het Zuiden en de Laagte nog bewoond waren - ⁸ook tot Zacharia is het woord van **JHWH** gekomen -: ⁹zo zegt **JHWH** van de legermachten: spreekt eerlijk recht en bewijst elkaar liefde en barmhartigheid; ¹⁰verdrukt weduwe noch wees, bijwoner noch *arme*, en beraamt niet in uw hart elkaars onheil? ¹¹Maar zij weigerden te luisteren, zetten hun schouder er dwars

tegenin en stopten hun oren toe om niet te horen; ¹²hun hart maakten zij als diamant, om niet te horen naar de onderwijzing en de woorden die **JHWH** van de legermachten door zijn Geest, door de dienst van de vroegere profeten, had doen overbrengen. Daarop kwam er een grote toorn van **JHWH** van de legermachten. ¹³En zoals Hij riep zonder dat zij gehoor gaven, zo ook zullen zij roepen zonder dat Ik gehoor geef, zei **JHWH** van de legermachten. ¹⁴Ik zal hen als een stormwind heendrijven naar allerlei volken die zij niet kennen, en achter hen zal het land verwoest worden, zodat niemand daarin heen en weer trekt. Aldus hebben zij het lieflijke land tot een woestinijs gemaakt.

Beloften van redding

8¹Het woord van **JHWH** van de legermachten gebeurde aldus: ²Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Ik ben voor Sion in grote ijver ontbrand; in gloeiende ijver ben Ik ervoor ontbrand.

³Zo zegt **JHWH**: Ik keer weer tot Sion en Ik woon binnen Jeruzalem; Jeruzalem zal de stad van de waarheid, en de berg van **JHWH** van de legermachten zal de berg van de heiligheid genoemd worden.

⁴Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Er zullen weer oude mannen en vrouwen op de pleinen van Jeruzalem zitten, ieder met een stok in de hand vanwege zijn hoge leeftijd. ⁵Ook zullen de pleinen van de stad vol zijn van jongens en meisjes, die daar spelen.

⁶Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Al zal dit in de ogen van het overblijfsel van dit volk in die dagen te wonderlijk zijn, zou het dan ook in mijn ogen te wonderlijk zijn? luidt het woord van **JHWH** van de legermachten.

⁷Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Zie, Ik verlos mijn volk uit het land

van de opgang en uit dat van de ondergang van de zon; ⁸Ik breng hen terug en zij zullen binnen Jeruzalem wonen. Zij zullen Mij tot een volk en Ik zal hun tot een God zijn, in waarheid en in gerechtigheid.

⁹Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Laten uw handen sterk zijn, u, die in deze dagen uit de mond van de profeten deze woorden hoort, uit de tijd toen het huis van **JHWH** van de legermachten, de tempel, gegrondvest werd, om te worden gebouwd. ¹⁰Want vóór die tijd was er voor geen mens iets te verdienen en het vee leverde niets op; ook was de gaande en de komende man niet veilig voor de vijand; ja, Ik zette alle mensen tegen elkaar op. ¹¹Maar nu ben Ik voor het overblijfsel van dit volk niet meer zoals in de vorige dagen, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten. ¹²Want het zaad is goed, de wijnstok geeft zijn vrucht, het land geeft zijn opbrengst en de hemel geeft zijn dauw; en Ik doe het overblijfsel van dit volk dit alles beërven. ¹³Zoals u onder de volken een vervloeking geweest bent, o huis van Juda en huis van Israël, zo zult u, doordat Ik u heil schenk, een zegen worden; vreest niet, laten uw handen sterk zijn.

¹⁴Want zo zegt **JHWH** van de legermachten: Zoals Ik Mij voorgenomen had u kwaad te doen, toen uw vaderen Mij vertoornden, zegt **JHWH** van de legermachten, en het Mij niet berouwde, ¹⁵zo heb Ik in deze dagen Mij weer voorgenomen Jeruzalem en het huis van Juda wél te doen; vreest niet!

¹⁶(A) Dit moet u doen: spreekt waarheid onder elkaar, oefent eerlijke en heilzame rechtspraak uit in uw poorten;

¹⁷beraamt in uw hart elkaars onheil niet, en hebt geen valse eed lief, want dit alles haat Ik, luidt het woord van **JHWH**.

¹⁸Ook kwam het woord van **JHWH** van de legermachten tot mij: ¹⁹Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Het vasten van de vierde, vijfde, zevende en tiende maand zal voor het huis van Juda worden tot vrolijkheid en vreugde, ja tot vreugdefeesten; hebt dan de waarheid en de vrede lief.

²⁰Zo zegt **JHWH** van de legermachten: Opnieuw zullen er volken komen en inwoners van vele steden, ²¹en de inwoners van de ene zullen zich begeven naar die van de andere, en zeggen: Laten wij toch heengaan om de gunst van **JHWH** af te smeken en om **JHWH** van de legermachten te zoeken; ook ik wil gaan. ²²Ja, vele natiën en machtige volken zullen komen om **JHWH** van de legermachten te Jeruzalem te zoeken en de gunst van **JHWH** af te smeken.

²³Zo zegt **JHWH** van de legermachten: In die dagen zullen tien mannen uit volken van allerlei taal vastgrijpen, ja vastgrijpen de hoek van het kleed van een Judeese man, ⁽¹⁾en zeggen: wij willen met u gaan, want wij hebben gehoord, dat God met u is.

JHWH en de buren van Israël

9 ¹(B) ^(C)Godsspraak, het woord van **JHWH**.

Hij is in het land Chadrak, en Damascus is zijn verblijfplaats; want **JHWH** slaat het oog op andere mensen zowel als op alle stammen van Israël; ²ja, ook op Hamat, dat daaraan grenst, op Tyrus met Sidon, al is het nog zo wijs, ³en al heeft Tyrus zich een

(1) 8:23 Zie Numeri 15:37:41 aan de hoeken van het kleed waren de gedenkkwasten bevestigd

(A) 8:16 Efez. 4:25. (B) 9:1 Jes. 17:1-3; Jer. 49:23-27; Amos 1:3-5. (C) 9:1 Jes. 23:1-18; Eze. 26:1-28:26; Joël 3:4-8; Amos 1:9,10; Mat. 11:21,22; Luk. 10:13,14.

wal gebouwd en zilver opgehoopt als stof, en goud als slijk van de straten. ⁴(A) Zie, **JHWH** zal het veroveren, en zijn voormuur neerslaan in de zee, en zelf zal het met vuur worden verteerd.

⁵(A) Askelon zal het zien en vrezen, ook Gaza, en het zal hevig beven, en Ekron, omdat zijn verwachting zal beschaamd worden; dan zal de koning uit Gaza verdwijnen en Askelon zal onbewoond zijn. ⁶Dan zal een bastaardvolk in Asdod wonen, en Ik zal de trots van de Filistijnen uitroeien. ⁷Ik zal hem het bloed uit de mond verwijderen en de gruwelen van tussen zijn tanden, en dan zal ook hij overblijven voor onze God, zodat hij zal zijn als een stamhoofd in Juda, en Ekron als een Jebusiet. ⁸Ik zal Mij rondom mijn huis legeren als een wacht tegen de heen en weer trekkende legers, en geen onderdrukker zal meer tegen hen optrekken, want nu zie Ik het met mijn eigen ogen.

Sions koning

⁹(B) Jubel luid, u dochter van Sion; juich, u dochter van Jeruzalem! Zie, uw koning komt tot u, hij is rechtvaardig en zegevierend, *nederig*, en rijdende op een ezel, op een ezelshengst, een ezelinnenveulen. ¹⁰(C) Dan zal Ik de wagens uit Efraïm en de paarden uit Jeruzalem tenietdoen, ook de strijdboog wordt tenietgedaan; en hij zal de volken vrede verkondigen, en zijn heerschappij zal zich uitstrekken van zee tot zee, en van de Rivier tot de einden van de aarde.

Bevrijding en overwinning

¹¹(D) Ook laat Ik ter wille van uw eigen verbondsbloed de gevangenen onder u vrij uit de put, waarin geen water is. ¹²Keert terug naar de burcht, u ge-

vangenen, die hoop mag koesteren; nog heden verkondig Ik: dubbel zal Ik u vergelding doen. ¹³Want Ik span Mij Juda, op de boog leg Ik Efraïm, en wek uw kinderen, o Sion, op tegen uw kinderen, o Griekenland, en maak u als het zwaard van een held. ¹⁴Dan zal **JHWH** hun verschijnen, en zijn pijl zal als de bliksem uitschieten, en de Heer **JHWH** zal de sjofar blazen en optrekken in zuiderstormen. ¹⁵**JHWH** van de legermachten zal hen beschutten, zodat zij verslinden, ja de slingerstenen vertreden; zij zullen drinken, tekeer gaan als van wijn, en vol worden als een sprengbekken, als de hoeken van het altaar. ¹⁶Zo zal **JHWH**, hun God, hen in die dagen verlossen als de kudde die zijn volk immers is, ja zij zijn kroonjuwelen, die zullen blinken in zijn land. ¹⁷Waarlijk, hoe groot is zijn goedheid, ja, hoe groot zijn schoonheid! Het koren doet jonge mensen, en de most jonkvrouwen voorspoedig opgroeien.

*Alleen **JHWH** geeft regen*

10 ¹Vraagt van **JHWH** regen ten tijde van de late regen. **JHWH** maakt de bliksemschichten; een stortregen zal Hij hun geven, voor iedereen gewas op het veld. ²(E) Want de terafim spreken ijdelheid, de waarzeggers schouwen leugen, bedrieglijke dromen spreken zij, nietswaardige troost bieden zij. Daarom trekken zij voort als een kudde die *in nood* is, omdat zij geen herder heeft.

Overwinning en terugkeer

³Tegen de herders is mijn toorn ontbrand, en aan de bokken zal Ik bezoeking doen; maar **JHWH** van de legermachten bezoekt zijn kudde, het huis

(A) 9:5 Jes. 14:29-31; Jer. 47:1-7; Eze. 25:15-17; Joël 3:4-8; Amos 1:6-8; Zef. 2:4-7. (B) 9:9 Mat. 21:5; Joh. 12:15. (C) 9:10 Ps. 72:8. (D) 9:11 Ex. 24:8. (E) 10:2 Mat. 9:36; Mar. 6:34.

van Juda, en maakt hen als zijn prachtig ros in de strijd. ⁴Uit hen komt de hoeksteen, uit hen de tentpin, uit hen de strijdboog, uit hen komen alle machthebbers tezamen voort, ⁵en zij zijn als helden, die door het slijk van de straten treden in de strijd; ja, zij strijden, omdat **JHWH** met hen is, maar die op paarden rijden, komen beschaamd te staan.

⁶Zo zal Ik het huis van Juda sterken en het huis van Jozef verlossen; ja, Ik zal hen terugbrengen, omdat Ik Mij over hen ontferm, en zij zullen worden, alsof Ik hen niet verworpen had. Want Ik ben **JHWH**, hun God, en Ik zal hen *antwoorden*. ⁷Dan zullen zij zijn als een held van Efraïm, en hun hart zal zich verheugen als van wijn; ook zullen hun zonen het zien en zich verheugen, hun hart zal jubelen in **JHWH**. ⁸Ik zal hen tot Mij fluiten en hen bijeenbrengen, want Ik bevrijd hen, en zij zullen even talrijk worden als zij waren. ⁹Wel zaai Ik hen onder de volken, maar in verre streken zullen zij aan Mij denken; zo zullen zij leven met hun kinderen, en terugkeren. ¹⁰Ja, Ik zal hen terugbrengen uit het land Egypte, en hen uit Assur bijeenbrengen; Ik zal hen brengen naar het land Gilead en de Libanon; maar dit zal voor hen niet toereikend zijn. ¹¹Dan zal men in benauwdheid door de zee trekken, en in de zee de golven slaan; en alle diepten van de Nijl zullen uitdrogen. Zo zal de trots van Assur neerstorten, en de scepter van Egypte zal verdwijnen. ¹²Ik zal hen sterken in **JHWH**, en in zijn naam zullen zij wandelen, luidt het woord van **JHWH**.

Verwoesting van Libanon en Basan

11 ¹Open uw deuren, o Libanon, opdat het vuur uw ceders zal verteren! ²Jammer, u cipres, omdat de ceder gevallen is, en de geweldige bo-

men verwoest zijn; jammert, u eiken van Basan, omdat het ondoordringbare woud is neergestort. ³Hoor, het gejammer van de herders, omdat hun heerlijkheid verwoest is; hoor, het gebrul van de jonge leeuwen, omdat de pronk van de Jordaan verwoest is.

De twee herders

⁴Zo zei **JHWH**, mijn God: Weid de slachtschapen; ⁵hun kopers slachten ze zonder dat zij zich schuldig voelen; hun verkopers zeggen: geprezen zij **JHWH**, omdat ik rijk word; hun herders sparen ze niet. ⁶Want Ik zal de bewoners van de aarde niet langer sparen, luidt het woord van **JHWH**; zie, Ik lever de mensen over, allen in de macht van hun naaste en in de macht van hun koning; en zij zullen de aarde tot een woestenij maken, en Ik zal hen uit hun macht niet redden.

⁷Daarom heb ik de slachtschapen ge-weid - daarom zijn zij de *ellendigste* onder de schapen - en ik heb twee staven genomen, de ene heb ik genoemd Lieflijkheid, en de andere Samenbinding; zo heb ik de kudde geweid. ⁸Drie herders heb ik in één maand verdelgd, omdat ik tegenover hen mijn geduld verloren had, terwijl zij ook een afkeer hadden van mij. ⁹Daarop heb ik gezegd: ik wil u niet langer weiden; wat sterven gaat, zal sterven, en wat verdelgd dreigt te worden, zal worden verdelgd, en de overblijvenden mogen elkaars vlees eten. ¹⁰Toen heb ik mijn staf Lieflijkheid genomen en die verbroken, tenietdoende mijn verbond, dat ik met alle volken gesloten had. ¹¹Dus werd het in die dagen verbroken; zo hebben de *el-lendigste* onder de schapen, die op mij letten, bemerkt, dat dit een woord van **JHWH** was.

¹²(A) En ik heb tot hen gezegd: Indien het goed is in uw ogen, geeft mijn loon, maar indien niet, laat het. Toen wogen zij mijn loon af: dertig zilverstukken.⁽¹⁾ ¹³Maar **JHWH** zei tot mij: Werp dat de pottenbakker toe; een heerlijke prijs waarop Ik door hen geschat ben! En ik heb de dertig zilverstukken genomen en die in het huis van **JHWH** de pottenbakker toegeworpen.⁽²⁾ ¹⁴Daarop heb ik mijn tweede staf, Samenbinding, verbroken, tenietdoende de broederschap tussen Juda en Israël.

¹⁵Toen zei **JHWH** tot mij: Neem u nog eens de uitrusting van een dwaze herder; ¹⁶want zie, Ik stel een herder in het land: naar wat verdelgd dreigt te worden, zal hij niet omzien; het verstrooide zal hij niet opzoeken, het gewonde zal hij niet trachten te helen, het uitgeputte zal hij niet verzorgen; maar het vlees van de vette beesten zal hij eten, en hun hoeven zal hij afrukken. ¹⁷Wee de nietswaardige herder, die de schapen verlaat: het zwaard over zijn arm en zijn rechteroog! Verdorren zal zijn arm, verduisterd worden zijn rechteroog.

Belegering en bevrijding van Jeruzalem

12¹Godsspraak, het woord van **JHWH**, over Israël.

Aldus luidt het woord van **JHWH**, die de hemel uitspant en de aarde grondvest, en de geest van de mensen in zijn binnenste formeert. ²Zie, Ik maak Jeruzalem tot een schaal van de bedwelling voor alle volken in het rond; ja ook tegen Juda zal het gaan bij de belegering van Jeruzalem. ³In die dagen zal Ik Jeruzalem maken tot een steen, die alle natiën moeten heffen; allen die hem heffen, zullen zich ernstig verwonden. En

alle volkeren van de aarde zullen zich daarheen verzamelen.

⁴In die dagen, luidt het woord van **JHWH**, zal Ik alle paarden treffen met verbijstering, en hun berijders met krankzinnigheid; over het huis Juda zal Ik mijn ogen openhouden, maar alle paarden van de natiën zal Ik treffen met blindheid. ⁵Dan zullen de stamhoofden van Juda bij zichzelf zeggen: Een sterke macht zijn mij de inwoners van Jeruzalem door **JHWH** van de legermachten, hun God. ⁶In die dagen zal Ik de stamhoofden van Juda maken als een vuurbekken tussen het hout, en als een vuurfakkel tussen de garven; dan zullen zij rechts en links alle natiën in het rond verteren; en Jeruzalem zal blijven voortbestaan op zijn eigen plaats, te Jeruzalem. ⁷Ook zal **JHWH** de tenten van Juda allereerst verlossen, opdat de trots van het huis van David en van de inwoners van Jeruzalem zich niet zal verheffen tegen Juda. ⁸In die dagen zal **JHWH** de inwoners van Jeruzalem beschutten, en wie onder hen struikelt, zal in die dagen zijn als David, en het huis van David als God, als de Engel van **JHWH** voor hun aangezicht. ⁹In die dagen zal Ik zoeken te verdelgen alle volken die tegen Jeruzalem oprukken.

Rouwklacht over hij die doorstoken is

¹⁰(B) Ik zal over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem uitgieten de Geest van genade en gebeden; zij zullen hem zien, die zij doorstoken hebben, en over hem een rouwklacht aanheffen als de rouwklacht over een enig kind, ja, zij zullen over hem bitter leed dragen als het leed om een eerstgeborene. ¹¹In die dagen zal in Jeruzalem de

(1) 11:12 Zie Matteüs 26:15. (2) 11:13 Zie Matteüs 27:3-7.

(A) 11:12 Mat. 27:9,10; 26:15. (B) 12:10 Joh. 19:37; Opb. 1:7; Mat. 24:20; Opb. 1:7.

rouwklacht groot zijn, zoals de rouwklacht van Hadadrimmon in het dal van Megiddo; ¹² het land zal een rouwklacht aanheffen, alle geslachten afzonderlijk; het geslacht van het huis van David afzonderlijk en hun vrouwen afzonderlijk, het geslacht van het huis van Natan afzonderlijk en hun vrouwen afzonderlijk, ¹³ het geslacht van het huis van Levi afzonderlijk en hun vrouwen afzonderlijk, het geslacht van Simi afzonderlijk en hun vrouwen afzonderlijk; ¹⁴ alle overige geslachten, alle geslachten afzonderlijk en hun vrouwen afzonderlijk.

*Uitroeijing van afgoderij
en valse profeten*

13 ¹In die dagen zal er een bron ontsloten zijn voor het huis van David en voor de inwoners van Jeruzalem ter ontzondiging en reiniging. ²En Ik zal in die dagen, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten, de namen van de afgoden uit het land uitroeien, zodat niet meer aan hen gedacht zal worden; ook de profeten en de onreine geest zal Ik uit het land wegdoen. ³Wanneer dan nog iemand als profeet optreedt, zullen zijn vader en zijn moeder, die hem verwekt hebben, tot hem zeggen: u zult niet blijven leven, omdat u leugens gesproken hebt in de naam van **JHWH**; ja, zijn vader en zijn moeder, die hem verwekt hebben, zullen hem doorsteken, wanneer hij als profeet optreedt. ⁴In die dagen zullen de profeten beschaamd staan, ieder om wat hij schouwt, wanneer hij als profeet optreedt, en zij zullen geen haren mantel aantrekken om leugens te vertellen. ⁵Maar ieder zal zeggen: Ik ben geen profeet, ik ben een man die

de akker bebouwt, want iemand heeft mij gekocht in mijn jeugd. ⁶En als men tot hem zegt: Wat zijn dat voor wonden tussen uw handen? dan zal hij zeggen: Daarmee ben ik geslagen in het huis van mijn vrienden.

De herder geslagen, de kudde verstrooid

^{7(A)} Zwaard, waak op tegen mijn herder, tegen de man die mijn metgezel is, luidt het woord van **JHWH** van de legermachten; sla die herder, zodat de schapen verstrooid worden; en Ik zal mijn hand keren tegen de kleinen. ⁽¹⁾

⁸In het hele land, luidt het woord van **JHWH**, zullen twee derden uitgeroeid worden en de geest geven, maar een derde zal daarin overblijven.

⁹Dat derde deel zal Ik in het vuur brennen, en Ik zal hen smelten, zoals men zilver smelt, ja hen louteren, zoals men goud loutert. Zij zullen mijn naam aanroepen en Ik zal hen *antwoorden*. Ik zeg: Dat is mijn volk; en zij zullen zeggen: **JHWH** is mijn God.

*De openbaring van **JHWH** op de Olijfberg*

14 ¹Zie, er komt een dag voor **JHWH**, waarop de buit, op u behaald, binnen uw muren verdeeld zal worden. ²Dan zal Ik alle volken tegen Jeruzalem tot de strijd bijeenbrengen; de stad zal genomen worden, de huizen zullen worden geplunderd en de vrouwen geschonden. De helft van de stad zal wegtrekken in ballingschap, maar de rest van het volk zal in de stad niet uitgeroeid worden. ³Dan zal **JHWH** uittrekken om tegen die volken te strijden, zoals Hij vroeger streed, in de dagen van de krijg; ⁴zijn voeten zullen in die dagen staan op de Olijfberg, die vóór Jeruzalem ligt aan de

⁽¹⁾ 13:7 Zie Matteüs 26:31, 56.

^(A) 13:7 Mat. 26:31; Mar. 14:27.

oostzijde; dan zal de Olijfberg midden-door splijten, oostwaarts en westwaarts, tot een zeer groot dal, en de ene helft van de berg zal noordwaarts wijken en de andere helft zuidwaarts; ⁵ en u zult de vlucht nemen in het dal van mijn bergen, want het dal van de bergen zal reiken tot Asel; ja, u zult de vlucht nemen, zoals u de vlucht genomen hebt voor de aardbeving in de dagen van Uzzia, de koning van Juda. En **JHWH**, mijn God, zal komen, alle heiligen met Hem. ⁶ En op die dag zal er geen licht zijn, de kostelijke (glans) zal afnemen; ⁷ ja, het zal één dag zijn - die is bij **JHWH** bekend - geen dag en geen nacht; maar ten tijde van de avond zal er licht zijn.

*Het koningschap van **JHWH***

⁸(A) Dan zullen in die dagen levende wateren uit Jeruzalem stromen, de helft daarvan naar de oostelijke en de helft naar de westelijke zee; in de zomer zowel als in de winter zal dat geschieden. ⁹ En **JHWH** zal koning worden over de hele aarde; in die dagen zal **JHWH** de enige zijn, en zijn naam de enige. ¹⁰ Het hele land zal worden als de Vlake van Geba tot Rimmon, zuidelijk van Jeruzalem; maar dit zal verhoogd worden en op zijn plaats blijven bestaan, van de Benjaminpoort tot de plaats van de vroegere poort, tot de Hoekpoort, en van de Chananeltoren tot de koninklijke perskuipen; ¹¹(B) men zal het bewonen, en er zal geen ban meer zijn, maar Jeruzalem zal veilig gelegen zijn.

¹² Dan zal dit de plaag zijn, waarmee **JHWH** alle volken zal treffen, die tegen Jeruzalem zijn uitgerukt: Hij zal ieders vlees, terwijl hij nog op zijn voeten staat, doen wegteren, en ieders ogen zullen wegteren in hun kassen, en ieders tong

zal wegteren in zijn mond. ¹³ Ja, in die dagen zal er onder hen een grote, door **JHWH** bewerkte, ontsteltenis zijn, en ieder zal de hand van een ander grijpen, en ieders hand zal zich tegen die van een ander verheffen. ¹⁴ Ja, ook Juda zal tegen Jeruzalem strijden, terwijl het vermogen van alle omwonende volken bijeengebracht wordt: goud, zilver en klederen in zeer grote menigte. ¹⁵ En voor de paarden, de muil dieren, de kamelen, de ezels en alle dieren die zich in die legers bevinden, zal er een plaag zijn gelijk aan deze plaag.

¹⁶(C) Allen, die zijn overgebleven van al de volken, die tegen Jeruzalem zijn opgerukt, zullen van jaar tot jaar heentrekken om zich neer te buigen voor de Koning, **JHWH** van de legermachten, en het Loofhuttenfeest te vieren. ¹⁷ Maar wie uit de geslachten van de aarde niet naar Jeruzalem zal heentrekken om zich voor de Koning, **JHWH** van de legermachten, neer te buigen, op hem zal geen regen vallen, ¹⁸ en indien het geslacht van de Egyptenaren niet zal heentrekken en komen, op wie geen (regen) valt, dan zal toch komen de plaag waarmee **JHWH** de volken zal treffen, die niet heentrekken om het Loofhuttenfeest te vieren. ¹⁹ Dit zal de straf zijn van de Egyptenaren en van alle volken die niet heentrekken om het Loofhuttenfeest te vieren.

²⁰ In die dagen zal op de bellen van de paarden staan: **JHWH** heilig; en de potten in het huis van **JHWH** zullen zijn als de sprengbekkens vóór het altaar; ²¹ ja, alle potten in Jeruzalem en in Juda zullen **JHWH** van de legermachten heilig zijn, zodat alle offeraars kunnen komen en die gebruiken om daarin te koken. En er zal in die dagen geen Kanaäniet

(A) 14:8 Eze. 47:1; Joh. 7:38; Opb. 22:1. (B) 14:11 Opb. 22:3. (C) 14:16 Lev. 23:39-43.

meer zijn in het huis van **JHWH** van de legermachten.

Maleachi

Hebreeuws: Mal-agi (Mijn boodschapper/gezondene)

*De verkiezende liefde
van JHWH voor Israël*

1 ¹Een godsspraak. Het woord van **JHWH** tot Israël door de dienst van Maleachi.

^{2(A)} ^(B)Ik heb u liefgehad, zegt **JHWH**. En dan zegt u: Waarin hebt U ons uw liefde betoond? Was niet Esau de broer van Jakob? luidt het woord van **JHWH**.

³Toch heb Ik Jakob liefgehad, maar Esau heb Ik gehaat; Ik heb zijn bergen tot een woestenij gemaakt en zijn erfdeel aan de jakhalzen van de woestijn prijsgegeven. ⁴Wanneer Edom zegt: Wij zijn verwoest, maar wij zullen de puinhopen weer opbouwen - zo zegt **JHWH** van de legermachten: Laten dezen bouwen, maar Ik zal afbreken; men zal het noemen: gebied van de goddeloosheid, en: het volk waarop **JHWH** voor eeuwig toorn. ⁵Als uw ogen het zien, zult u zeggen: Groot is **JHWH**, ook buiten het gebied van Israël.

Onheilige offeraars

⁶Een zoon eert zijn vader en een knecht zijn heer. Indien Ik nu een vader ben, waar is de eerbied voor Mij? en indien Ik een heer ben, waar is het ontzag voor Mij? zegt **JHWH** van de legermachten tot u, o priesters, die mijn naam veracht. En dan zegt u: Waarmee verachten wij uw naam? ⁷U brengt minderwaardige spijsoffers op mijn altaar. En dan zegt u: Waarmee hebben wij U minderwaardig behandeld? Doordat u zegt:

de tafel van **JHWH**, zij is verachtelijk. ^{8(C)} Want, wanneer u een blind dier ten offer brengt, is dat niet erg? Wanneer u een kreupel of ziek dier brengt, is dat niet erg? Biedt dat eens uw landvoogd aan; zal hij welgevallen aan u hebben of u goed gezind zijn? zegt **JHWH** van de legermachten.

⁹Welnu, tracht het aangezicht van God maar te vermurwen, dat Hij ons genadig zal zijn! Van uw kant is zo gehandeld; zal Hij dan iemand van u goed gezind zijn? zegt **JHWH** van de legermachten.

¹⁰Was er maar iemand onder u, die de deuren sloot, opdat u niet tevergeefs mijn altaar zou ontsteken! Ik heb geen welgevallen aan u, zegt **JHWH** van de legermachten, en in een offer van uw hand schep Ik geen behagen. ¹¹Want van waar de zon opkomt tot waar zij ondergaat, is mijn naam groot onder de volken, op allerlei manieren wordt mijn naam reukwerk gebracht en een rein spijsoffer, want groot is mijn naam onder de volken, zegt **JHWH** van de legermachten.

¹²Maar u ontheiligt hem door te zeggen: De tafel van **JHWH**, zij is minderwaardig, en wat zij oplevert, haar voedsel, is verachtelijk. ¹³En dan zegt u: Zie, wat is het een moeite! u haalt er de neus voor op, zegt **JHWH** van de legermachten; u brengt het geroofde, het kreupele en het zieke. Als u dat offer brengt, zou Ik het uit uw hand met welgevallen aannemen? zegt **JHWH**. ¹⁴Vervloekt is ook de bedrieger, die in zijn kudde een mannelijk dier heeft en die

(A) 1:2 Rom. 9:13. (B) 1:2 Jes. 34:5-17; 63:1-6; Jer. 49:7-22; Eze. 25:12-14; 35:1-15; Amos 1:11,12; Ob. 1:1-14. (C) 1:8 Deut. 15:21.

dat wel belooft, maar **JHWH** toch een ondeugdelijk dier ten offer brengt! Want een groot Koning ben Ik, zegt **JHWH** van de legermachten, en mijn naam is ontzagwekkend onder de volken.

*Bedreiging tegen de
onwaardige priesters*

2 ¹Nu dan, u geldt, o priesters, deze aanzegging: ²Indien u niet hoort, en indien u het niet ter harte neemt mijn naam eer te geven, zegt **JHWH** van de legermachten, dan zal Ik onder u een vloek zenden en uw zegeningen in vloek veranderen; ja, Ik heb ze reeds in vloek verkeerd, omdat u het niet ter harte genomen hebt. ³Zie, Ik zal uw nageslacht bedreigen en mest op uw gezicht werpen, het mest van uw feesten, ja, men zal u daarheen slepen. ⁴(A) Dan zult u inzien, dat Ik u deze aanzegging gezonden heb, opdat mijn verbond met Levi zal zijn, zegt **JHWH** van de legermachten. ⁵(B) Mijn verbond met hem was: leven en vrede; Ik heb ze hem gegeven tot godsvrucht, opdat hij ontzag voor Mij zou hebben en voor mijn naam beven. ⁶Betrouwbaar onderwijs in de *Torah* was in zijn mond en ongerechtigheid werd op zijn lippen niet gevonden. In vrede en in oprechtheid wandelde hij met Mij en velen bracht hij van ongerechtigheid terug. ⁷Want de lippen van de priester bewaren kennis en uit zijn mond zoekt men onderwijs in de *Torah*, want een bode van **JHWH** van de legermachten is hij.

⁸U evenwel bent van de weg afgeweken; u hebt door het onderwijs in de *Torah* velen doen struikelen; u hebt het verbond met Levi tenietgedaan, zegt **JHWH** van de legermachten. ⁹Zo heb Ik u ook veracht en vernederd voor het hele volk, omdat u mijn wegen niet onderhoudt en

bij het onderwijs in de *Torah* de persoon aanziet.

Veroordeling van ontrouw in het huwelijk

¹⁰Hebben wij niet allen één Vader? Heeft niet één God ons geschapen? Waarom zijn wij dan trouweloos tegenover elkaar en ontheiligen het verbond van onze vadersen? ¹¹Juda is trouweloos geweest en een gruweldaad is bedreven in Israël en in Jeruzalem, want Juda heeft het heilige van **JHWH**, dat Hij liefheeft, ontheiligd, en heeft de dochter van een vreemde god getrouwd. ¹²Laat **JHWH** de man uitroeien, die zulke dingen doet, waakzaam en *bezig*, uit de tenten van Jakob, ook al brengt hij offer aan **JHWH** van de legermachten.

¹³In de tweede plaats doet u dit: u bedekt met tranen het altaar van **JHWH**, onder gekerm en gezucht, omdat Hij Zich niet meer tot het offer wendt, noch het uit uw hand aanneemt als Hem aange-naam. ¹⁴En dan zegt u: Waarom? Omdat **JHWH** getuige geweest is tussen u en de vrouw van uw jeugd, aan wie u ontrouw geworden bent, terwijl zij toch uw gezellin en uw wettige vrouw is. ¹⁵Niet één doet zo, die voldoende geest bezit, want wat zoekt die éne? Het zaad van God. Weest dan op uw hoede voor uw hartstocht, en dat men niet ontrouw zal worden aan de vrouw van zijn jeugd. ¹⁶Want Ik haat de echtscheiding, zegt **JHWH**, de God van Israël, en dat men zijn gewaad met geweld overdekt, zegt **JHWH** van de legermachten. Daarom, weest op uw hoede voor uw hartstocht en weest niet ontrouw.

***JHWH** komt om recht te spreken*

¹⁷u vermoet **JHWH** met uw woorden. En dan zegt u: Waarmee vermoeien wij

(A) 2:4 Num. 3:11-13. (B) 2:5 Num. 25:12.

Hem? Doordat u zegt: Ieder die kwaad doet, is goed in de ogen van **JHWH** en aan hen heeft Hij een welgevallen; waar is anders de God van het recht?

3 ^{1(A)} Zie, Ik zend mijn engel (boodschapper), die voor mijn aangezicht de weg zal bereiden; plotseling zal tot zijn tempel komen de Heer die u zoekt, namelijk de Engel van het verbond, waar uw verlangen naar uitgaat. Zie, Hij komt, zegt **JHWH** van de legermachten.

^{2(B)} Maar wie kan de dag van zijn komst verdragen, en wie zal bestaan, als Hij verschijnt? Want Hij zal zijn als het vuur van de smelter en als het loog van de blekers. ³ Hij zal zitten, het zilver smeltend en reinigend. Hij zal de zonen van Levi reinigen, Hij zal hen louteren als goud en als zilver, opdat zij **JHWH** in gerechtigheid offer brengen. ⁴ Dan zal het offer van Juda en van Jeruzalem **JHWH** aangenaam zijn als in de dagen van ouds en als in vroegere jaren. ⁵ Ik zal tot u naderen om recht te spreken; Ik zal een snelle aanklager zijn tegen de tovenaars, tegen de echtbrekers, tegen hen die meened plegen, tegen hen die het loon van de dagloner drukken, weduwe en wees verdrukken, en de vreemdeling verdringen, maar geen ontzag voor Mij hebben, zegt **JHWH** van de legermachten.

Oproep tot bekering

⁶ Voorwaar, Ik, **JHWH**, ben niet veranderd, en u kinderen van Jakob, bent niet verteerd. ⁷ Van de dagen van uw vaderen af bent u afgeweken van mijn inzettingen en hebt ze niet onderhouden. Keert terug tot Mij, dan zal Ik tot u terugkeren, zegt **JHWH** van de legermachten. En dan zegt u: In welk opzicht moeten wij terugkeren?

⁸ Mag een mens God beroven? Toch berooft u Mij. En dan zegt u: Waarin beroven wij U? In de tienden en de heffing. ⁹ Met de vloek bent u vervloekt, en Mij berooft u, u volk in zijn geheel. ^{10(C)} Breng de hele tiende naar de voorraadkamer, opdat er voedsel zal zijn in mijn huis; beproeft Mij toch daarmee, zegt **JHWH** van de legermachten, of Ik dan niet voor u de vensters van de hemel zal openen en zegen in overvloed over u uitgieten. ¹¹ Dan zal Ik, u ten goede, de afvreter dreigen, opdat hij de vrucht van uw land niet zal verderven en opdat de wijnstok op het veld voor u niet zonder vrucht zal zijn, zegt **JHWH** van de legermachten. ¹² En alle volken zullen u gelukkig prijzen, omdat u een aangenaam land van welbehagen bent, zegt **JHWH** van de legermachten.

Het onderscheid tussen de rechtvaardige en de goddeloze

¹³ Hoogmoedig zijn uw woorden over Mij, zegt **JHWH**. En dan zegt u: Wat hebben wij dan onder elkaar over U gesproken? ¹⁴ U zegt: Nutteloos is het God te dienen; wat gewin geeft het, dat wij zijn geboden onderhouden en dat wij in rouw gaan voor het aangezicht van **JHWH** van de legermachten? ¹⁵ En nu, wij prijzen de trotse mensen gelukkig; niet alleen worden zij gebouwd, terwijl zij goddeloosheid bedrijven, maar ook verzoeken zij God, en ontkomen.

¹⁶ Dan spreken zij die ontzag voor **JHWH** hebben, onder elkaar, ieder tot zijn naaste: **JHWH** bemerkte het toch en hoorde het en er werd een gedenkboek voor zijn aangezicht geschreven, ten goede van hen die ontzag voor **JHWH** hebben en zijn naam in ere houden.

(A) 3:1 Mat. 11:10; Mar. 1:2; Luk. 1:76; 7:27. 18:21-24; Deut. 12:6; 14:22-29; Neh. 13:12.

(B) 3:2 Joël 2:11; Opb. 6:17.

(C) 3:10 Lev. 27:30; Num.

¹⁷Zij zullen Mij ten eigendom zijn, zegt **JHWH** van de legermachten, op de dag die Ik bereiden zal. En Ik zal hen sparen, zoals iemand zijn zoon spaart, die hem dient. ¹⁸Dan zult u tot inkeer komen en het onderscheid zien tussen de rechtvaardige en de goddeloze; tussen wie God dient, en wie Hem niet dient.

*De dag van **JHWH***

4¹Want zie, de dag komt, brandend als een oven! Dan zullen alle overmoedigen en allen die goddeloosheid bedrijven, zijn als stoppels, en de dag die komt, zal hen in brand steken - zegt **JHWH** van de legermachten - welke hun wortel noch tak zal overlaten. ²Maar voor u, die ontzag hebt voor mijn naam, zal de zon van de gerechtigheid op-

gaan, en er zal genezing zijn onder haar vleugels; u zult uitgaan en springen als kalveren uit de stal. ³U zult de goddelozen vertreden, want tot stof zullen zij zijn onder uw voetzolen op de dag die Ik bereiden zal, zegt **JHWH** van de legermachten.

⁴Gedenkt de *Torah* van Mozes, mijn knecht, die Ik hem op Horeb geboden heb voor heel Israël, inzettingen en verordeningen.

⁵Zie, Ik zend u de profeet Elia, voordat de grote en ontzagwekkende dag van **JHWH** komt. ⁶Hij zal het hart van de vaders terugvoeren tot de kinderen en het hart van de kinderen tot hun vaders, opdat Ik niet zal kome en het land zal treffen met de ban.

Matteüs

Geslachtsregister

1 ¹ Geslachtsregister van **Jesjoea**, de Messias, de zoon van David, de zoon van Abraham.

² Abraham verwekte Isaak, Isaak verwekte Jakob, Jakob verwekte Juda en zijn broers, ³ Juda verwekte Peres en Zerach bij Tamar, Peres verwekte Chesron, Chesron verwekte Aram, ⁴ Aram verwekte Amminadab, Amminadab verwekte Nachson, Nachson verwekte Salmon, ⁵ Salmon verwekte Boaz bij Rachab, Boaz verwekte Obed bij Ruth, Obed verwekte Isai, ^{6(A)} Isai verwekte David, de koning.

David verwekte Salomo bij de vrouw van Uria, ⁷ Salomo verwekte Rechabeam, Rechabeam verwekte Abia, Abia verwekte Asa, ⁸ Asa verwekte Josafat, Josafat verwekte Joram, Joram verwekte Uzzia, ⁹ Uzzia verwekte Jotam, Jotam verwekte Achaz, Achaz verwekte Hizkia, ¹⁰ Hizkia verwekte Manasse, Manasse verwekte Amon, Amon verwekte Josia, ¹¹ Josia verwekte Jechonja en zijn broers ten tijde van de Babylonische ballingschap.

¹² Na de Babylonische ballingschap verwekte Jechonja Sealtiel, Sealtiel verwekte Zerubbabel, ¹³ Zerubbabel verwekte Abihud, Abihud verwekte Eljakim, Eljakim verwekte Azor, ¹⁴ Azor verwekte Sadok, Sadok verwekte Achim, Achim verwekte Eliud, ¹⁵ Eliud verwekte

Eleazar, Eleazar verwekte Mattan, Mattan verwekte Jakob, ¹⁶ Jakob verwekte Jozef, de man van Maria, uit wie **Jesjoea** geboren is, degene die de Messias wordt genoemd.

¹⁷ Al de geslachten dan van Abraham tot David zijn veertien geslachten en van David tot de Babylonische ballingschap veertien geslachten en van de Babylonische ballingschap tot de Messias veertien geslachten.

De zwangerschap van Maria

^{18(B)} De geboorte van **Jesjoea**, de Messias, gebeurde als volgt. Terwijl zijn moeder Maria ondertrouwd was met Jozef, bleek zij, nog voordat zij tot elkaar waren gekomen, zwanger te zijn uit de heilige Geest. ¹⁹ Daar nu Jozef, haar man, rechtschapen was en haar niet in opspraak wilde brengen, was hij van plan in stilte van haar te scheiden. ²⁰ Toen die overweging bij hem opkwam, zie, een engel van **JHWH** verscheen hem in de droom en zei: Jozef, zoon van David, schroom niet Maria, uw vrouw, tot u te nemen, want wat in haar verwekt is, is uit de heilige Geest. ^{21(C)} Zij zal een zoon baren en u zult Hem de naam **Jesjoea**⁽¹⁾ geven. Want Hij is het, die zijn volk zal redden van hun zonden. ²² Dit alles is gebeurd, opdat vervuld zou worden wat **JHWH** door de profeet gesproken heeft⁽²⁾, toen hij zei: ^{23(D)} Zie, de maagd⁽³⁾ zal zwanger worden en een

(1) 1:21 in werkelijkheid is zijn Hebreeuwse naam "**Jehosjoea**". Dat betekent: **JHWH** redt, dus beide namen van God en zijn Zoon in ÉÉN. In deze **JHWH**-bijbel gebruiken we verder de naam **Jesjoea** En dat betekent "Hij redt". (2) 1:22 Zie Jesaja 7:14 (3) 1:23 In Jesaja 7:14 wordt zij "jonge vrouw" genoemd.

(A) 1:6 2Kon. 24:14,15; 2Kron. 36:10; Jer. 27:20. (B) 1:18 Luk. 1:27. (C) 1:21 Luk. 1:31. (D) 1:23 Jes. 7:14.

zoon baren, en men zal Hem de naam Immanuël geven, wat betekent: God met ons.

²⁴Toen Jozef uit zijn slaap ontwaakt was, deed hij, zoals de engel van **JHWH** hem bevolen had en hij nam zijn vrouw tot zich. ²⁵(A) En hij had geen gemeenschap met haar, voordat zij een zoon gebaard had. En hij gaf Hem de naam **Jesjoea**.

De wijzen ⁽¹⁾uit het Oosten

2¹Toen nu **Jesjoea** geboren was te Betlehem in Judea, in de dagen van koning Herodes, zie, wijzen uit het Oosten kwamen te Jeruzalem, ²en vroegen: Waar is de Koning van de Joden, die geboren is? Want wij hebben zijn ster in het Oosten gezien en wij zijn gekomen om Hem hulde te bewijzen. ³Toen koning Herodes hiervan hoorde, ontstelde hij en heel Jeruzalem met hem. ⁴En hij liet al de overpriesters en schriftgeleerden van het volk bijeenbrengen en probeerde van hen te vernemen, waar de Messias geboren zou worden. ⁵Zij zeiden tot hem: Te Betlehem in Judea, want aldus staat geschreven door de profeet: ⁶(B) En u, Betlehem, land van Juda, bent zeker niet de minste onder de leiders van Juda, want uit u zal een leidsman voortkomen, die mijn volk Israël weiden zal. ⁽²⁾

⁷Toen riep Herodes de wijzen in het geheim (tot zich) en deed bij hen nauwkeurig navraag naar de tijd, dat de ster geschenen had. ⁸En hij liet hen naar Betlehem gaan, en zei: Gaat en doet nauwkeurig onderzoek naar dat kind; en zodra u het vindt, bericht het mij, opdat ook ik hem hulde ga bewijzen. ⁹Zij hoorden de koning aan en reisden weg; en

zie, de ster, die zij hadden gezien in het Oosten, ging hun voor, totdat zij kwam en stond boven de plaats, waar het kind was. ¹⁰Toen zij de ster zagen, verheugden zij zich met zeer grote vreugde. ¹¹En zij gingen het huis binnen en zagen het kind met Maria, zijn moeder, en zij vielen neer en bewezen hem hulde. En zij namen hun kostbaarheden en boden hem geschenken aan: goud en wierook en mirre. ¹²En door God in de droom gewaarschuwd om niet tot Herodes terug te keren, trokken zij langs een andere weg naar hun land terug.

De vlucht naar Egypte - De kindermoord

¹³Toen zij weggetrokken waren, zie, een engel van **JHWH** verschijnt Jozef in de droom en zegt: Sta op, neem het kind en zijn moeder en vlucht naar Egypte, en blijf aldaar, totdat Ik het u zeg; want Herodes zal alles in het werk stellen om het kind om te brengen. ¹⁴Hij stond op en hij nam in de nacht het kind en zijn moeder en week uit naar Egypte, ¹⁵(C) en daar bleef hij tot de dood van Herodes, opdat vervuld zou worden wat **JHWH** door de profeet gesproken heeft, toen hij zei: Uit Egypte heb Ik mijn Zoon geroepen. ⁽³⁾

¹⁶Toen Herodes zag, dat hij door de wijzen misleid was, ontstak hij in hevige woede en zond bevel om in Betlehem en het hele gebied daarvan al de jongens van twee jaar oud en daar beneden om te brengen, in overeenstemming met de tijd, die hij bij de wijzen had uitgezocht. ¹⁷Toen werd vervuld het woord, gesproken door de profeet Jeremia, toen hij zei: ¹⁸(D) Een stem is te Rama gehoord, gekerm en veel geklaag: Rachel huilend

(1) 2:0 In de grondtekst staat hier "magiers". (2) 2:6 Zie Micha 5:1. (3) 2:15 Zie Hosea 11:1

(A) 1:25 Luk. 2:21. (B) 2:6 Mic. 5:1. (C) 2:15 Hos. 11:1. (D) 2:18 Jer. 31:15.

om haar kinderen, weigert zich te laten troosten, omdat zij er niet meer zijn.⁽¹⁾

De terugkeer

¹⁹Toen Herodes gestorven was, zie, een engel van **JHWH** verschijnt in een droom aan Jozef in Egypte, ²⁰en zegt: Sta op, neem het kind en zijn moeder en reis naar het land Israël, want zij, die het kind naar het leven stonden, zijn gestorven. ²¹En hij stond op en hij nam het kind en zijn moeder en kwam in het land Israël. ²²Toen hij echter hoorde, dat Archelaüs koning over Judea was in de plaats van zijn vader Herodes, was hij bang daarheen te gaan. En door God in de droom gewaarschuwd, ging hij naar het gebied van Galilea, ^{23(A)} en, daar gekomen, vestigde hij zich in een stad, genaamd Nazaret, opdat in vervulling zou gaan wat door de profeten gesproken is, dat Hij Nazoreeër zou heten.

Johannes de Doper

3¹In die dagen trad Johannes de Doper op en hij preekte in de woestijn van Judea, ^{2(B)} en zei: Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen. ^{3(C)} Hij toch is het, van wie door de profeet Jesaja gesproken werd, toen hij zei: De stem van een, die roept in de woestijn: Bereidt de weg van **JHWH**, maakt recht zijn paden.

^{4(D)} Hij nu, Johannes, droeg een kleed van kameelhaar en een leren gordel om zijn middel; en zijn voedsel bestond uit sprinkhanen en wilde honing. ⁵Toen liep Jeruzalem en heel Judea en de hele Jordaanstreek tot hem uit, ⁶en zij lieten zich in de rivier, de Jordaan, door hem dopen, onder belijdenis van hun zonden.

^{7(E)} Toen hij nu zag, dat vele van de Farizeeën en Sadduceeën tot de doop kwamen, zei hij tot hen: Addereengebroed, wie heeft u laten weten om de komende toorn te ontgaan? ⁸Brengt dan vrucht voort, die aan de bekering beantwoordt; ^{9(F)} en beeldt u niet in, dat u bij uzelf kunt zeggen: Wij hebben Abraham tot vader, want ik zeg u, dat God bij machte is om uit deze stenen voor Abraham kinderen te verwekken. ^{10(G)} Reeds ligt de bijl aan de wortel van de bomen: iedere boom dan, die geen goede vruchten voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. ¹¹Ik doop u met water tot bekering, maar Hij, die na mij komt, is sterker dan ik; ik ben niet waardig Hem zijn schoenen na te dragen; die zal u dopen met de heilige Geest en met vuur. ¹²De wan is in zijn hand en Hij zal zijn dorsvloer geheel zuiveren en zijn graan in de schuur bijeenbrengen, maar het kaf zal Hij verbranden met onuitblusbaar vuur.

De doop van Jesjoea

¹³Toen kwam **Jesjoea** uit Galilea naar de Jordaan tot Johannes, om Zich door hem te laten dopen⁽²⁾. ¹⁴Maar deze trachtte Hem daarvan terug te houden en zei: Ik heb nodig door U gedoopt te worden en komt U tot mij?

¹⁵**Jesjoea** echter antwoordde en zei tot hem: Laat Mij nu gedoopt worden, want aldus past het Ons alle gerechtigheid te vervullen. Toen liet hij Hem de doop ondergaan. ¹⁶Direct nadat **Jesjoea** gedoopt was, steeg Hij op uit het water. En zie, de hemelen openden zich, en hij zag de Geest van God neerdalen als een duif en

⁽¹⁾ 2:18 Zie Jeremia 31:15 ⁽²⁾ 3:13 Grieks: baptizó, dat is letterlijk: "onderdompelen."

^(A) 2:23 Mar. 1:24; Luk. 2:39; Joh. 1:45. ^(B) 3:2 Mat. 4:17; Mar. 1:15. ^(C) 3:3 Jes. 40:3. ^(D) 3:4 2Kon. 1:8. ^(E) 3:7 Mat. 12:34; 23:33. ^(F) 3:9 Joh. 8:33. ^(G) 3:10 Mat. 7:19.

op Hem komen. ^{17(A)} En zie, een stem uit de hemelen zei: Deze is mijn Zoon, de geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb.

De verzoeking in de woestijn

4 ^{1(B)} Toen werd **Jesjoea** door de Geest naar de woestijn geleid om verzocht te worden door de duivel. ² En nadat Hij veertig dagen en veertig nachten gevast had, kreeg Hij op het laatst honger. ³ En de verzoeker kwam en zei tot Hem: Indien U de Zoon van God bent, zeg dan, dat deze stenen broden worden. ^{4(C)} Maar Hij antwoordde en zei: Er staat geschreven: Niet alleen van brood zal de mens leven, maar van elk woord, dat uit de mond van God uitgaat. ⁽¹⁾

⁵ Toen nam de duivel Hem mee naar de heilige stad en hij stelde Hem op de rand van het dak van de tempel, ^{6(D)} en zei tot Hem: Indien U de Zoon van God bent, werp Uzelf dan naar beneden; er staat immers geschreven: Aan zijn engelen zal Hij opdracht geven over u, en op de handen zullen zij u dragen, opdat u uw voet niet aan een steen stoot.

^{7(E)} **Jesjoea** zei tot hem: Er staat ook geschreven: U zult **JHWH**, uw God, niet verzoeken.

⁸ Opnieuw nam de duivel Hem mee naar een zeer hoge berg en hij toonde Hem al de koninkrijken van de wereld en hun heerlijkheid, ⁹ en zei tot Hem: Dit alles zal ik U geven, indien U Zich neerwerpt en mij aanbidt. ^{10(F)} Toen zei **Jesjoea** tot hem: Ga weg, satan! ⁽²⁾ Er staat immers geschreven: u zult **JHWH** uw God aanbidden en Hem alleen dienen. ¹¹ Toen

liet de duivel Hem met rust en zie, engelen kwamen en dienden Hem.

Het eerste optreden te Kafarnaüm

^{12(G)} Toen Hij hoorde, dat Johannes overgeleverd was, trok Hij Zich terug naar Galilea. ^{13(H)} En Hij verliet Nazaret en ging wonen te Kafarnaüm, aan de zee, in het gebied van Zebulon en Naftali, ¹⁴ opdat vervuld zou worden het woord, door de profeet Jesaja gesproken, toen hij zei: ¹⁵ Het land Zebulon en het land Naftali, aan de zeeweg, over de Jordaan, Galilea van de heidenen: ⁽³⁾ ¹⁶ het volk, ⁽⁴⁾ dat in duisternis gezeten is, heeft een groot licht gezien, en voor hen, die gezeten zijn in het land van dodelijke duisternis, is een licht opgegaan.

^{17(I)} Van toen aan begon **Jesjoea** te preken en te zeggen: Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen.

De roeping van de eerste discipelen

¹⁸ Toen Hij nu langs de zee van Galilea ging, zag Hij twee broers, Simon, die Petrus genoemd wordt, en Andreas, zijn broer, een net in zee werpen; want zij waren vissers. ¹⁹ En Hij zei tot hen: Komt achter Mij en Ik zal u vissers van mensen maken. ²⁰ Zij nu lieten direct hun netten liggen en volgden Hem.

²¹ En toen Hij vandaar verder was gegaan, zag Hij nog twee broers, Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes, zijn broer, in het schip met hun vader Zebedeüs, terwijl ze bezig waren hun netten in orde te brengen, en Hij riep

⁽¹⁾ **4:4** Zie Deuteronomium 8:3.

⁽²⁾ **4:10** satan is het Hebreeuwse woord voor tegenstander.

⁽³⁾ **4:15** Opvallend dat een deel van het land Israël toch "het Galilea van niet-Israël" wordt genoemd.

⁽⁴⁾ **4:14-16** Grieks: "ethnon" = "volken", daar worden meestal niet-Joodse volken mee bedoeld. Zie ook Jesaja 8:23-9:1.

^(A) **3:17** Gen. 22:2; Ps. 2:7; Jes. 42:1; Mat. 12:18; 17:5; Mar. 1:11; Luk. 9:35. ^(B) **4:1** Heb. 2:18; 4:15.

^(C) **4:4** Deut. 8:3. ^(D) **4:6** Ps. 91:11,12. ^(E) **4:7** Deut. 6:16. ^(F) **4:10** Deut. 6:13. ^(G) **4:12** Mat. 14:3;

Mar. 6:17; Luk. 3:19,20. ^(H) **4:13** Joh. 2:12. ^(I) **4:17** Mat. 3:2.

hen. ²² Zij lieten dan direct het schip en hun vader achter en volgden Hem.

De eerste genezingen

²³ ^(A) En Hij trok rond in heel Galilea en leerde in hun synagogen en verkondigde het evangelie van het Koninkrijk en genas alle ziekte en alle kwaal onder het volk. ²⁴ En het gerucht van Hem drong door tot in heel Syrië; en men bracht tot Hem allen, die ernstig ongesteld waren, gekweld door allerlei ziekten en pijnen, bezeten en maanzieken en verlamden, en Hij genas hen. ²⁵ En Hem volgden vele menigten uit Galilea en Dekapolis en Jeruzalem en Judea en het Overjordaanse.

De zaligsprekingen

⁵ ¹ Toen Hij nu de menigten zag, ging Hij de berg op en nadat Hij was gaan zitten, kwamen zijn discipelen tot Hem. ² En Hij opende zijn mond en leerde hen, zeggende:

³ Gezegend zijn de armen van geest, want van hen is het Koninkrijk der hemelen.

⁴ ^(B) Gezegend zijn zij die treuren, want zij zullen vertroost worden.

⁵ ^(C) Gezegend zijn de zachtmoedigen, ⁽¹⁾ want zij zullen de aarde beërven.

⁶ ^(D) Gezegend zijn zij die honger en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.

⁷ Gezegend zijn de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ontvangen.

⁸ ^(E) Gezegend zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien.

⁹ Gezegend zijn de vredestiters, want zij zullen kinderen van God genoemd worden.

¹⁰ ^(F) Gezegend zijn de vervolgd en omwille van de gerechtigheid, want van hen is het Koninkrijk der hemelen.

¹¹ ^(G) Gezegend bent u, wanneer men u smaadt en vervolgt en liegende allerlei kwaad van u spreekt vanwege Mij. ¹² ^(H) Verblijdt u en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen; want net zo hebben zij de profeten vóór u vervolgd.

De discipelen en de wereld

¹³ ^(I) U bent het zout der aarde; indien nu het zout zijn kracht verliest, waarmee zal het gezouten worden? Het deugt nergens meer toe dan om weggeworpen en door de mensen vertrapt te worden.

¹⁴ ^(J) U bent het licht van de wereld. Een stad, die op een berg ligt, kan niet verborgen blijven. ¹⁵ ^(K) Ook steekt men geen lamp aan en zet haar onder de korenmaat, maar op de standaard, en zij schijnt voor allen, die in het huis zijn. ¹⁶ ^(L) Laat zo uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader, die in de hemelen is, verheerlijken.

Jesjoea en de Torah

¹⁷ Meent niet, dat Ik gekomen ben om de *Torah* of de *Profeten* ⁽²⁾ te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen. ¹⁸ ^(M) Want voor-

⁽¹⁾ **5:5** In het Grieks is dit woord nauw verwant aan "oetmoedigen". ⁽²⁾ **5:17** De Joodse bijbel, TeNaCh genaamd, bestaat uit drie gedeelten, De *Torah*, de *Nevi'im* (*Profeten*) en de *CHetoeviem* (*Geschriften, Psalmen*). Christenen noemen die drie gedeelten het Oude, of Eerste, Testament. Zie ook Matteüs 7:12 en Lukas 24:44.

^(A) **4:23** Mat. 9:35; Mar. 1:39. ^(B) **5:4** Jes. 61:2. ^(C) **5:5** Ps. 37:11. ^(D) **5:6** Jes. 55:1,2. ^(E) **5:8** Ps. 24:3,4. ^(F) **5:10** 1Pet. 3:14. ^(G) **5:11** 1Pet. 4:14. ^(H) **5:12** 2Kron. 36:16; Hand. 7:52. ^(I) **5:13** Mar. 9:50; Luk. 14:34,35. ^(J) **5:14** Joh. 8:12; 9:5. ^(K) **5:15** Mar. 4:21; Luk. 8:16; 11:33. ^(L) **5:16** 1Pet. 2:12. ^(M) **5:18** Luk. 16:17.

waar, Ik zeg u: Voordat de hemel en de aarde vergaan, zal er niet één jota of één tittel vergaan van de *Torah*, voordat alles zal zijn gebeurd. ¹⁹ Wie dan één van de kleinste van deze geboden ontbindt en de mensen zo leert, zal zeer klein heten in het Koninkrijk der hemelen; maar wie ze doet en leert, die zal groot heten in het Koninkrijk der hemelen. ²⁰ Want Ik zeg u: Indien uw gerechtigheid niet overvloedig is, meer dan die van de schriftgeleerden en Farizeeën, zult u het Koninkrijk der hemelen voorzeker niet binnengaan.

²¹ (A) U hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is: U zult niet doodslaan; en: Wie doodslag pleegt, zal vervallen aan het gerecht. ²² Maar Ik zeg u: Een ieder, die in toorn leeft tegen zijn broeder, zal vervallen aan het gerecht. Wie tot zijn broeder zegt: Leeghoofd, zal vervallen aan de Hoge Raad⁽¹⁾, en wie zegt: Dwaas, zal vervallen aan het vuur van de hel.⁽²⁾ ²³ Wanneer u dan uw gave brengt naar het altaar en u daar herinnert, dat uw broeder iets tegen u heeft, ²⁴ laat uw gave daar, vóór het altaar, en ga eerst heen, verzoen u met uw broeder en kom en offer daarna uw gave. ²⁵ Wees vriendelijk tegenover uw tegenpartij, tijdig, terwijl u nog met hem onderweg bent, opdat uw tegenpartij u niet aan de rechter zal overleveren en de rechter aan zijn dienaar en u in de gevangenis wordt geworpen. ²⁶ Voorwaar, Ik zeg u: U zult daar voorzeker niet uitkomen, voordat u de laatste penning hebt betaald.

²⁷ (B) U hebt gehoord, dat er gezegd is: U zult niet echtbreken. ²⁸ Maar Ik zeg u: Een ieder, die een vrouw aanziet om haar te begeren, heeft in zijn hart al echtbreuk

met haar gepleegd. ²⁹ (C) Indien dan uw rechteroog u tot zonde zou verleiden, ruk het uit en werp het van u, want het is beter voor u, dat één van uw leden verloren gaat en niet uw hele lichaam in de hel geworpen zal worden. ³⁰ (D) En indien uw rechterhand u tot zonde zou verleiden, hak haar af en werp haar van u; want het is beter voor u, dat één van uw leden verloren gaat en niet uw hele lichaam naar de hel gaat.

³¹ (E) Er is ook gezegd: Al wie zijn vrouw wegzendt, moet haar een scheidbrief geven. ³² (F) Maar Ik zeg u: Een ieder, die zijn vrouw wegzendt om een andere reden dan ontucht, maakt, dat er echtbreuk met haar gepleegd wordt; en al wie een weggezonden man of vrouw trouwt, pleegt echtbreuk.

³³ (G) Opnieuw hebt u gehoord, dat tot de ouden gezegd is: U zult uw eed niet breken, maar tegenover **JHWH** uw eden nakomen. ³⁴ (H) Maar Ik zeg u, in het geheel niet te zweren: bij de hemel niet, omdat hij de troon van God is; ³⁵ (I) bij de aarde niet, omdat zij de voetbank van zijn voeten is; bij Jeruzalem niet, omdat het de stad van de grote Koning is; ³⁶ ook bij uw hoofd zult u niet zweren, omdat u niet één haar wit kunt maken of zwart. ³⁷ Laat het ja, dat u zegt, ja zijn, en het neen, neen; wat daar bovenuit gaat, is uit de boze.

³⁸ (J) U hebt gehoord, dat er gezegd is: Oog om oog en tand om tand. ³⁹ Maar Ik zeg u, de boze niet te weerstaan, maar wie u een slag geeft op de rechterwang, keer hem ook de andere toe; ⁴⁰ en wil iemand met u rechten en uw hemd nemen, laat hem ook uw mantel; ⁴¹ en zal iemand

(1) 5:22 Grieks: "Sanhedrin". (2) 5:22 Zie ook 1 Johannes 3:15.

(A) 5:21 Ex. 20:13; Deut. 5:17. (B) 5:27 Ex. 20:14; Deut. 5:18. (C) 5:29 Mat. 18:9; Mar. 9:47. (D) 5:30 Mat. 18:8; Mar. 9:43. (E) 5:31 Deut. 24:1-4; Mat. 19:7; Mar. 10:4. (F) 5:32 Mat. 19:9; Mar. 10:11,12; Luk. 16:18; 1Cor. 7:10,11. (G) 5:33 a Lev. 19:12. 5:33 b Num. 30:3; Deut. 23:22. (H) 5:34 a Jak. 5:12. 5:34 b Jes. 66:1; Mat. 23:22. (I) 5:35 a Jes. 66:1. 5:35 b Ps. 48:3. (J) 5:38 Ex. 21:24; Lev. 24:20; Deut. 19:21.

u voor één mijl dwingen, ga er twee met hem. ⁴²Geef hem, die van u vraagt, en wijs hem niet af, die van u lenen wil.

⁴³U hebt gehoord, dat er gezegd is: U zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult u haten. ⁴⁴Maar Ik zeg u: Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen, ⁴⁵opdat u kinderen mag zijn van uw Vader, die in de hemelen is; want Hij laat zijn zon opgaan over bozen en goeden en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. ⁴⁶Want indien u liefhebt, die u liefhebben, wat voor loon hebt u? Doen ook de tollenaars niet hetzelfde? ⁴⁷En indien u alleen uw broeders groet, waarin doet u meer dan het gewone? Doen ook de (heiden)volken niet hetzelfde?

⁴⁸(A) U dan zult volmaakt zijn, zoals uw hemelse Vader volmaakt is.

Het geven van giften aan armen

6 ¹(B) Ziet toe, dat u uw gerechtigheid niet doet voor de mensen, om door hen opgemerkt te worden; want dan hebt u geen loon bij uw Vader, die in de hemelen is. ²Wanneer u dan giften geeft, laat het niet voor u uitbazuinen, zoals de huichelaars doen in de synagogen en op de straten, om door de mensen geroemd te worden. Voorwaar, Ik zeg u, zij hebben hun loon al. ³Maar laat, als u giften geeft, uw linkerhand niet weten wat uw rechter doet, ⁽¹⁾ ⁴opdat uw gift in het verborgene is, en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u vergelden.

Het bidden

⁵(C) En wanneer u bidt, zult u niet zijn als de huichelaars, want zij staan graag in de synagogen en op de hoeken van de pleinen te bidden, om zich aan de men-

sen te vertonen. Voorwaar, Ik zeg u, zij hebben hun loon al. ⁶Maar u, wanneer u bidt, ga in uw binnenkamer, sluit uw deur en bid tot uw Vader in het verborgene; en uw Vader, die in het verborgene ziet, zal het u vergelden. ⁷En gebruik bij uw bidden geen omhaal van woorden, zoals de volken; want zij menen door hun veelheid van woorden verhoord te zullen worden. ⁸Wordt hun dan niet gelijk, want [God] uw Vader weet, wat u nodig hebt, voordat u Hem bidt.

⁹Bidt u dan aldus: Onze Vader Die in de hemelen is, laat uw naam⁽²⁾ worden geheiligd;

¹⁰uw Koninkrijk kome; uw wil geschiede, zoals in de hemel zo ook op de aarde.

¹¹Geef ons heden ons dagelijks brood;

¹²en vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaren vergeven;

¹³en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze. [Want van U is het Koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid tot in de eeuwigheid. Amen.]

¹⁴(D) Want indien u de mensen hun overtredingen vergeeft, zal uw hemelse Vader ook u vergeven; ¹⁵maar indien u de mensen niet vergeeft, zal ook uw Vader uw overtredingen niet vergeven.

Het vasten

¹⁶En wanneer u vast, toon dan niet, zoals de huichelaars, een somber gezicht; want zij maken hun aangezicht ontoonbaar, om zich aan de mensen te vertonen, wanneer zij vasten. Voorwaar, Ik zeg u, zij hebben hun loon al. ¹⁷Maar u, zalf uw hoofd, als u vast, en was uw gezicht, ¹⁸om u niet bij uw vasten aan de mensen te vertonen, maar aan uw Vader, die in het verborgene is; en uw Va-

(1) 6:3 Zie Jona 4:11. (2) 6:9 De naam van onze hemelse Vader is **JHWH**, zie Exodus 3:15.

(A) 5:48 Lev. 19:2; Deut. 18:13. (B) 6:1 Mat. 23:5. (C) 6:5 Luk. 18:10-14. (D) 6:14 Mar. 11:25,26.

der, die in het verborgene ziet, zal het u vergelden.

De ware schat

19(A) Verzamel u geen schatten op aarde, waar mot en roest ze ontoonbaar maakt en waar dieven inbreken en stelen; **20** maar verzamel u schatten in de hemel, waar noch mot noch roest ze ontoonbaar maakt en waar geen dieven inbreken of stelen. **21** Want, waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn.

22 De lamp van het lichaam is het oog. Indien dan uw oog zuiver is, zal heel uw lichaam verlicht zijn; **23** maar indien uw oog slecht is, zal heel uw lichaam duister zijn. Indien nu wat licht in u is, duisternis is, hoe groot is dan de duisternis!

24 Niemand kan twee heren dienen, want hij zal of de ene haten en de andere liefhebben, of zich aan de ene hechten en de andere minachten; u kunt niet God dienen én Mammon.

Bezorgdheid

25 Daarom zeg Ik u: Wees niet bezorgd over uw leven, wat u zult eten [of drinken], of over uw lichaam, waarmee u het zult kleden. Is het leven niet meer dan het voedsel en het lichaam meer dan de kleding? **26** Kijk naar de vogels van de hemel: zij zaaien niet en maaien niet en brengen niet bijeen in schuren, en toch voedt uw hemelse Vader die; gaat u ze niet ver te boven? **27** Wie van u kan door bezorgd te zijn één el aan zijn lengte toevoegen? **28** En wat bent u bezorgd over kleding? Let op de leliën van het veld, hoe zij groeien: **29(B)** zij arbeiden niet en spinnen niet; en Ik zeg u, dat zelfs Salomo in al zijn heerlijkheid niet bekleed was als een van deze. **30** Indien nu God het gras van het veld, dat er heden

is en morgen in de oven geworpen wordt, zó bekleedt, zal Hij u niet veel meer kleden, kleingelovigen? **31** Maakt u dan niet bezorgd, zeggende: Wat zullen wij eten, of wat zullen wij drinken, of waarmee zullen wij ons kleden? **32** Want naar al deze dingen gaat het zoeken van de (heiden)volken uit. Want uw hemelse Vader weet, dat u dit alles nodig hebt. **33** Maar zoekt eerst Zijn Koninkrijk en Zijn gerechtigheid en dit alles zal u bovendien geschonken worden. **34** Maakt u dan niet bezorgd tegen de dag van morgen, want de dag van morgen zal zijn eigen zorgen hebben; elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.

Niet oordelen

7¹ Oordeelt niet, opdat u niet geoordeeld wordt; **2(C)** want met het oordeel, waarmee u oordeelt, zult u geoordeeld worden, en met de maat, waarmee u meet, zult u gemeten worden. **3** Wat ziet u de splinter in het oog van uw broeder, maar de balk in uw eigen oog merkt u niet op? **4** Hoe zult u dan tot uw broeder zeggen: Laat mij de splinter uit uw oog wegdoen, terwijl, zie, de balk in uw oog is? **5** Huichelaar, doe eerst de balk uit uw oog weg, dan zult u scherp kunnen zien om de splinter uit het oog van uw broeder weg te doen.

6 Geeft het heilige niet aan de honden en werpt uw parels niet voor de zwijnen, opdat zij die niet vertrappen met hun poten en, zich omkerende, u verscheuren.

Gebedsverhoring

7 Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en u zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden.

(A) 6:19 Jak. 5:2,3. (B) 6:29 1Kon. 10:4-7; 2Kron. 9:3-6. (C) 7:2 Mar. 4:24.

⁸Want een ieder, die bidt, ontvangt, en wie zoekt, vindt, en wie klopt, hem zal opengedaan worden. ⁹Of welk mens onder u zal, als zijn zoon hem om brood vraagt, hem een steen geven? ¹⁰Of als hij een vis vraagt, zal hij hem toch geen slang geven? ¹¹Indien dan u, hoewel u slecht bent, goede gaven weet te geven aan uw kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader in de hemel het goede geven aan hen, die Hem daarom bidden.

¹²(A) Alles nu wat u wilt, dat u de mensen doen, doet u hun ook net zo: want dit is de *Torah* en de *Profeten*. (1)

Ingaan in het Koninkrijk der hemelen

¹³Gaat in door de enge poort, want wijd is [de poort] en breed de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die daardoor ingaan; ¹⁴want eng is de poort, en smal de weg, die ten leven leidt, en weinigen zijn er, die hem vinden.

¹⁵Wacht u voor de valse profeten, die in schapenvacht tot u komen, maar van binnen zijn zij roofgierige wolven. ¹⁶Aan hun vruchten zult u hen kennen: men leest toch geen druiven van dorens of vijgen van distels?

¹⁷Zo brengt iedere goede boom goede vruchten voort, maar de slechte boom brengt slechte vruchten voort. ¹⁸Een goede boom kan geen slechte vruchten dragen, of een slechte boom goede vruchten dragen. ¹⁹(B) Iedere boom, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen. ²⁰(C) Zo zult u hen dan aan hun vruchten kennen.

²¹Niet een ieder, die tot Mij zegt: Heer, Heer, zal het Koninkrijk der hemelen binnengaan, maar wie doet de wil van

mijn Vader, die in de hemel is. ²²Velen zullen in die dagen tot Mij zeggen: Heer, Heer, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd en in uw naam boze geesten uitgedreven en in uw naam vele krachten gedaan? ²³(D) En dan zal Ik hun openlijk zeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, u werkers die zonder Gods *Torah* leven.

*De woorden van **Jesjoea** horen EN DOEN*

²⁴Een ieder nu, die deze mijn woorden hoort en ze doet, zal lijken op een verstandig man, die zijn huis bouwde op de rots. ²⁵En de regen viel neer en de stromen kwamen en de winden waaiden en stortten zich op dat huis, en het viel niet in, want het was op de rots gegrondvest. ²⁶En een ieder, die deze mijn woorden hoort en ze niet doet, zal lijken op een dwaas man, die zijn huis bouwde op het zand. ²⁷En de regen viel neer en de stromen kwamen en de winden waaiden en sloegen tegen dat huis, en het viel in, en zijn val was groot.

Indruk op de menigten

²⁸(E) En het gebeurde, toen **Jesjoea** deze woorden geëindigd had, dat de menigten versteld stonden over zijn leer, ²⁹want Hij leerde hen als gezaghebbende en niet als hun schriftgeleerden.

De genezing van een melaatse

8¹Nadat Hij nu van de berg was afgedaald, volgden Hem vele menigten. ²En zie, een melaatse kwam tot Hem en viel voor Hem neer, zeggende: Heer, indien U wilt, kunt U mij reinigen. ³En Hij strekte de hand uit en raakte hem aan en zei: Ik wil het, word rein. En direct

(1) 7:12 Zie de voetnoot bij Matteüs 5:17.

(A) 7:12 Luk. 6:31. (B) 7:19 Mat. 3:10; Luk. 3:9. (C) 7:20 Mat. 12:33. (D) 7:23 Ps. 6:9. (E) 7:28 Mar. 1:22; Luk. 4:32.

werd hij rein van zijn melaatsheid. ^{4(A)} En **Jesjoea** zei tot hem: Zie toe, dat u het aan niemand zegt, maar ga heen, toon u aan de priester en offer de gave, die Mozes heeft voorgeschreven, hun tot een getuigenis.

De hoofdman te Kafarnaüm

⁵Toen Hij nu Kafarnaüm binnenging, kwam een hoofdman tot Hem met een verzoek, ⁶en zei: Heer, mijn knecht ligt thuis, verlamd, met hevige pijn. ⁷Hij zei tot hem: Zal Ik komen en hem genezen? ⁸Maar de hoofdman antwoordde en zei: Heer, ik ben niet waard, dat U onder mijn dak komt, maar spreek slechts een woord en mijn knecht zal herstellen. ⁹Want ik ben zelf een ondergeschikte met soldaten onder mij, en ik zeg tot de één: Ga heen, en hij gaat heen, en tot een ander: Kom, en hij komt, en tot mijn slaaf: Doe dit, en hij doet het. ¹⁰Toen **Jesjoea** dit hoorde, verwonderde Hij Zich en zei tot hen, die Hem volgden: Voorwaar, zeg Ik u, bij niemand in Israël heb Ik een zó groot geloof gevonden! ^{11(B)} Ik zeg u, dat er velen zullen komen van oost en west en zullen aanliggen met Abraham en Isaak en Jakob in het Koninkrijk der hemelen; ^{12(C)} maar de kinderen van het Koninkrijk zullen uitgeworpen worden in de buitenste duisternis; daar zal het gekerm zijn en het tandengeknars. ¹³En **Jesjoea** zei tot de hoofdman: Ga heen, er zal gebeuren wat u gelooft. En de knecht genas, juist op dat uur.

Genezingen

¹⁴En **Jesjoea** kwam in het huis van Petrus en zag zijn schoonmoeder met

koorts in bed liggen. ¹⁵En Hij pakte haar hand en de koorts verliet haar, en zij stond op en diende Hem.

¹⁶Toen het nu avond werd, bracht men vele bezetenen⁽¹⁾ tot Hem; en Hij dreef de geesten uit met zijn woord en die ernstig ongesteld waren genas Hij allen, ^{17(D)} opdat vervuld zou worden, wat gesproken werd door de profeet Jesaja, toen hij zei: Hij heeft onze zwakheden op Zich genomen en onze ziekten heeft Hij gedragen.⁽²⁾

*Het volgen van **Jesjoea***

¹⁸Toen **Jesjoea** een menigte rondom Zich zag, beval Hij te vertrekken naar de overkant. ¹⁹En er kwam een schriftgeleerde tot Hem en zei: Meester,⁽³⁾ ik zal U volgen, waar U ook heengaat. ²⁰En **Jesjoea** zei tot hem: De vossen hebben holen en de vogels van de hemel nesten, maar de Mensenzoon heeft geen plaats om het hoofd neer te leggen. ²¹Een ander echter, een van zijn discipelen, zei tot Hem: Heer, sta mij toe eerst heen te gaan en mijn vader te begraven. ²²Maar **Jesjoea** zei tot hem: Volg Mij en laat de doden hun doden begraven.

De storm op het meer

²³En toen Hij in het schip ging, volgden zijn discipelen Hem. ²⁴En zie, de zee werd heel stormachtig, zodat de golven over het schip sloegen; maar Hij sliep. ²⁵En zij kwamen en maakten Hem wakker en zeiden: Heer, help ons, wij vergaan! ²⁶En Hij zei tot hen: Waarom bent u bang, kleingelovigen? Toen stond Hij op en bestrafte de winden en de zee, en het werd volkomen stil. ²⁷En de mensen verwonderden zich en zeiden: Wat voor

⁽¹⁾ 8:16 Grieks: "gedemoniseerden". ⁽²⁾ 8:17 Zie Jesaja 53:4 ⁽³⁾ 8:19 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 8:4 Lev. 14:1-32. ^(B) 8:11 Luk. 13:29. ^(C) 8:12 Mat. 22:13; 25:30; Luk. 13:28. ^(D) 8:17 Jes. 53:4.

iemand is dit, dat ook de winden en de zee Hem gehoorzaam zijn?

De genezing van twee bezetenen

²⁸Nadat Hij aan de overkant in het land van de Gadarenen was gekomen, kwamen Hem twee bezetenen uit de grafsteden tegemoet, zeer gevaarlijke, zodat niemand langs die weg kon voorbijgaan. ²⁹En zie, zij schreeuwden, zeggende: Wat hebt U met ons te maken, Zoon van God? Bent U hier gekomen om ons vóór de tijd te pijnigen?

³⁰Nu werd er ver van hen een grote kudde zwijnen gehoord. ³¹De boze geesten smeekten Hem en zeiden: Indien U ons uitdrijft, laat ons dan in de kudde zwijnen varen. ³²En Hij zei tot hen: Gaat heen! Zij voeren uit en gingen in de zwijnen; en zie, de hele kudde stormde langs de helling de zee in en zij kwamen om in het water. ³³En de hoeders namen de vlucht en kwamen in de stad en vertelden alles, ook van de bezetenen. ³⁴En zie, de hele stad liep uit, **Jesjoea** tegemoet, en toen zij Hem zagen, drongen zij er bij Hem op aan hun gebied te verlaten.

De genezing van een verlamde

⁹¹En toen Hij in een schip was gegaan, stak Hij over en Hij kwam in zijn eigen stad. En zie, men bracht een verlamde, die op een bed lag, tot Hem. ²En daar **Jesjoea** hun geloof zag, zei Hij tot de verlamde: Houd moed, mijn kind, uw zonden worden vergeven. ³En zie, sommige van de schriftgeleerden zeiden bij zichzelf: Deze lastert God. ⁴En daar **Jesjoea** hun gedachten kende, zei Hij: Waarom denkt u kwaad in uw hart? ⁵Want wat is makkelijker om te zeggen:

Uw zonden worden vergeven, of te zeggen: Sta op en wandel? ⁶Maar, opdat u mag weten dat de Mensenzoon macht heeft op aarde zonden te vergeven, zei Hij tot de verlamde: Sta op, neem uw bed op en ga naar uw huis. ⁷En hij stond op en ging naar huis. ⁸Toen de mensen dit zagen, hadden zij ontzag voor God en zij verheerlijkten Hem, die zulk een macht aan de mensen gegeven had.

De roeping van Matteüs

⁹En vandaar verder gaande zag **Jesjoea** iemand die Matteüs heette bij het tolhuis zitten, en Hij zei tot hem: Volg Mij. En hij stond op en volgde Hem. ¹⁰(A) En het gebeurde toen Hij in het huis aanlag, zie, vele tollenaars en zondaars kwamen en lagen mede aan met **Jesjoea** en zijn discipelen. ¹¹En toen de Farizeeën dit zagen, zeiden zij tot zijn discipelen: Waarom eet uw meester⁽¹⁾ met de tollenaars en zondaars? ¹²Hij hoorde het en zei: Zij, die gezond zijn, hebben geen geneesheer nodig, maar zij, die ziek zijn. ¹³(B) Gaat heen en leert, wat het betekent: Barmhertigheid wil Ik en geen offer; want Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.

Het vasten

¹⁴Toen kwamen de discipelen van Johannes tot Hem en vroegen: Waarom vasten wij en de Farizeeën wél, maar uw discipelen niet? ¹⁵**Jesjoea** zei tot hen: Kunnen soms bruiloftsgasten treuren, zolang de bruidegom bij hen is? Er zullen echter dagen komen, dat de bruidegom van hen weggenomen is, en dan zullen zij vasten. ¹⁶En niemand zet een niet-gekrompen lap op een oud kledingstuk; want de ingezette lap scheurt iets af van

(1) 9:11 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

(A) 9:10 Luk. 15:1,2. (B) 9:13 a Mat. 12:7. 9:13 b Hos. 6:6.

het kledingstuk en de scheur wordt erger. ¹⁷ Ook doet men nieuwe wijn niet in oude zakken; anders barsten de zakken en de wijn loopt weg en de zakken gaan verloren; maar men doet nieuwe wijn in nieuwe zakken en beide blijven samen behouden.

Het dochtertje van Jairus en de bloedvloeiende vrouw

¹⁸ Terwijl Hij dit tot hen sprak, zie, een overste (van de synagoge) kwam tot Hem en viel voor Hem neer, en zei: Mijn dochter is zo juist gestorven, maar kom en leg uw hand op haar en zij zal leven. ¹⁹ En **Jesjoea** stond op en volgde hem met zijn discipelen.

²⁰ En zie, een vrouw, die al twaalf jaren aan bloedvloeiingen leed, kwam van achteren tot Hem en raakte de kwast van zijn kleed aan⁽¹⁾. ²¹ Want, zei zij bij zichzelf, indien ik slechts zijn kleed aanraak, zal ik behouden zijn. ²² Maar **Jesjoea** keerde Zich om, zag haar en zei: Houd moed, dochter, uw geloof heeft u behouden. En de vrouw was behouden/genezen van dat ogenblik af.

²³ En toen **Jesjoea** in het huis van de overste kwam en de fluitspelers en het misbaar van de menigte zag, ²⁴ zei Hij: Gaat heen, want het meisje is niet gestorven, maar het slaapt. En zij lachten Hem uit. ²⁵ Toen de menigte uitgedreven was, ging Hij binnen en vatte haar hand en het meisje ontwaakte. ²⁶ En de roep hierover ging in die hele streek uit.

Genezingen

²⁷ En terwijl **Jesjoea** vandaar verder ging, volgden Hem twee blinden, al roepende en zeggende: Heb medelijden met

ons, Zoon van David! ²⁸ En toen Hij het huis was binnengegaan, kwamen de blinden tot Hem, en **Jesjoea** zei tot hen: Gelooft u, dat Ik dit doen kan? Zij zeiden tot Hem: Ja, Heer. ²⁹ Toen raakte Hij hun ogen aan en zei: Er zal gebeuren wat u gelooft. ³⁰ En hun ogen gingen open. En **Jesjoea** verbood hun ten strengste en zei: Ziet toe, niemand mag dit weten! ³¹ Maar zij gingen heen en maakten Hem in die hele streek bekend.

³² Terwijl zij heengingen, zie, men bracht een doofstomme bezetene bij Hem. ³³ En nadat de boze geest was uitgedreven, sprak de doofstomme. En de menigten verbaasden zich en zeiden: Zo iets is nog nooit in Israël voorgekomen! ^{34(A)} Maar de Farizeeën zeiden: Door de overste van de boze geesten drijft Hij de geesten uit.

De aard van het werk van Jesjoea

^{35(B)} En **Jesjoea** ging alle steden en dorpen langs en leerde in hun synagogen en verkondigde het evangelie van het Koninkrijk en genas alle ziekte en alle kwaal. ^{36(C)} Toen Hij de menigten zag, werd Hij met ontferming over hen bewogen, daar zij voortgejaagd en afgemat waren, als schapen die geen herder hebben. ^{37(D)} Toen zei Hij tot zijn discipelen: De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig. ³⁸ Bidt daarom de Heer van de oogst, dat Hij arbeiders zal uitzenden in zijn oogst.

De roeping en uitzending van de discipelen

10 ¹ En Hij riep zijn twaalf discipelen tot Zich en gaf hun macht over onreine geesten om die uit te drijven

⁽¹⁾ 9:20 Zie Numeri 15:37-41

^(A) 9:34 Mat. 10:25; 12:24; Mar. 3:22; Luk. 11:15. ^(B) 9:35 Mat. 4:23; Mar. 1:39; Luk. 4:44. ^(C) 9:36 Num. 27:17; 1Kon. 22:17; 2Kron. 18:16; Eze. 34:5; Mar. 6:34. ^(D) 9:37 Luk. 10:2.

en om elke ziekte en elke kwaal te genezen. ²En dit zijn de namen van de twaalf apostelen: vooreerst Simon, genaamd Petrus, en Andreas, zijn broer; en Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes, zijn broer; ³Filippus en Bartolomeüs; Tomas en Matteüs, de tollenaar; Jakobus, de zoon van Alfeüs en Taddeüs; ⁴Simon de Zeloot en Judas Iskariot, die Hem ook verraden heeft.

⁵Deze twaalf heeft **Jesjoea** uitgezonden en Hij gebod hun, zeggende: Wijkt niet af op een weg naar niet-Joden, gaat geen stad van Samaritanen binnen; ⁶begeeft u liever tot de verloren schapen van het huis Israël. ⁷Gaat en predikt en zegt: Het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen. ⁸Geneest zieken, wekt doden op, reinigt melaatsen, drijft boze geesten uit. Om niet hebt u het ontvangen, geeft het om niet.

⁹Voorziet u niet van goud of zilver of koper in uw gordels, ^{10(A)} van geen reiszak voor onderweg, geen twee hemden, geen sandalen, geen staf, want de arbeider is zijn voedsel waard. ¹¹Welke stad of welk dorp u ook binnenkomt, onderzoek wie het daarin waard is, en blijft daar tot uw vertrek. ¹²Als u het huis binnentreedt, geeft het de vredegroet; ¹³en indien het huis het waard is, zo zal uw vrede daarover komen; maar indien niet, dan keert uw vrede tot u terug. ^{14(B)} En indien iemand u niet ontvangt of uw woorden niet hoort, verlaat dat huis of die stad en schudt het stof van uw voeten af. ^{15(C)} Voorwaar, Ik zeg u, het zal voor het land van Sodom en Gomorra draaglijker zijn in de dag van het oordeel dan voor die stad.

^{16(D)} Zie, Ik zend u als schapen midden onder wolven; weest dan voorzichtig als slangen en argeloos als duiven.

^{17(E)} Maar wacht u voor de mensen; want zij zullen u overleveren aan de gerechtshoven en zij zullen u geselen in hun synagogen; ¹⁸u zult ook geleid worden voor stadhouders en koningen omwille van Mij, tot een getuigenis voor hen en voor de (heiden)volken. ¹⁹Wanneer zij u overleveren, maakt u dan niet bezorgd, hoe of wat u spreken zult; want het zal u op dat moment gegeven worden wat u spreken moet; ²⁰want u bent het niet, die spreekt, maar het is de Geest van uw Vader, die in u spreekt.

^{21(F)} Een broeder zal zijn broeder overleveren tot de dood en een vader zijn kind, en kinderen zullen opstaan tegen hun ouders en hen ter dood brengen. ^{22(G)} En u zult door allen gehaat worden omwille van mijn naam; maar wie volhardt tot het einde, die zal behouden worden. ²³Wanneer men u vervolgt in deze stad, vlucht naar de andere; want voorwaar, Ik zeg u, u zult niet alle steden van Israël zijn rondgekomen, voordat de Mensenzoon komt.

^{24(H)} Een discipel staat niet boven zijn meester, of een slaaf boven zijn heer. ^{25(I)} Het is genoeg voor de discipel te worden als zijn meester, en voor de slaaf als zijn heer. Indien men aan de heer van het huis de naam Beëlzebul heeft gegeven, hoeveel te meer aan zijn huisgenoten! ^{26(J)} Weest dan niet bang voor hen, want er is niets bedekt, of het zal geopenbaard worden, en verborgen, of het zal bekend worden. ²⁷Wat Ik u zeg in het donker, zegt het in het licht; wat

(A) 10:10 1Cor. 9:14; 1Ti. 5:18. (B) 10:14 Hand. 13:51. (C) 10:15 a Mat. 11:24. 10:15 b Gen. 19:24-28; Luk. 10:4-12. (D) 10:16 Luk. 10:3. (E) 10:17 Mar. 13:9-11; Luk. 12:11,12; 21:12-15. (F) 10:21 Mar. 13:12; Luk. 21:16. (G) 10:22 a Mat. 24:9; Mar. 13:13; Luk. 21:17. 10:22 b Mat. 24:13; Mar. 13:13. (H) 10:24 a Luk. 6:40. 10:24 b Joh. 13:16; 15:20. (I) 10:25 Mat. 9:34; 12:24; Mar. 3:22; Luk. 11:15. (J) 10:26 Mar. 4:22; Luk. 8:17.

u hoort in het oor, predikt het van de daken. ²⁸En weest niet bang voor hen, die wél het lichaam doden, maar de ziel niet kunnen doden; weest veeleer bang voor Hem, die beide, ziel en lichaam, kan doen sterven in de hel. ²⁹Worden niet twee mussen te koop aangeboden voor een duit? En niet één daarvan zal ter aarde vallen zonder uw Vader. ³⁰En de haren van uw hoofd zijn ook alle geteld. ³¹Weest dan niet bang: u gaat vele mussen te boven.

³²Een ieder dan, die Mij belijden zal voor de mensen, hem zal ook Ik belijden voor mijn Vader, die in de hemelen is; ³³(A) maar al wie Mij verloochenen zal voor de mensen, die zal ook Ik verloochenen voor mijn Vader, die in de hemelen is.

³⁴Meent niet, dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard. ³⁵(B) Want Ik ben gekomen om tweedracht te brengen tussen een man en zijn vader en tussen een dochter en haar moeder en tussen een schoon- dochter en haar schoonmoeder; ³⁶en iemands huisgenoten zullen zijn vijanden zijn.

³⁷Wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mij niet waard; en wie zoon of dochter liefheeft boven Mij, is Mij niet waard; ³⁸(C) en wie zijn kruis niet opneemt en achter Mij gaat, is Mij niet waardig. ³⁹(D) Wie zijn leven vindt, zal het verliezen, maar wie zijn leven verliest omwille van Mij, zal het vinden.

⁴⁰(E) Wie u ontvangt, ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. ⁴¹Wie een profeet ontvangt als profeet, zal het loon van een

profeet ontvangen; en wie een rechtvaardige ontvangt als rechtvaardige, zal het loon van een rechtvaardige ontvangen. ⁴²En wie één van deze kleinen, omdat hij een discipel is, ook maar een beker koud water te drinken geeft, voorwaar, Ik zeg u, zijn loon zal hem zeker niet ontgaan.

11 ¹En het gebeurde, toen **Jesjoea** zijn bevelen aan zijn twaalf discipelen ten einde had gebracht, dat Hij vandaar vertrok om te leren en te preken in hun steden.

Jesjoea en Johannes de Doper

²Johannes nu hoorde in de gevangenis de werken van de Messias en liet Hem door zijn discipelen de vraag overbrengen: ³Bent U het, die komen zou, of hebben wij een ander te verwachten? ⁴En **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Gaat heen en boodschapt Johannes wat u hoort en ziet: ⁵(F) blinden worden ziende en lammen wandelen, melaatsen worden gereinigd en doven horen en doden worden opgewekt en armen ontvangen het evangelie. ⁶En gezegend is hij die aan Mij geen aanstoot neemt.

⁷Terwijl dezen heengingen, begon **Jesjoea** tot de menigten te zeggen van Johannes: Wat bent u in de woestijn gaan zien? Een riet, door de wind bewogen? ⁸Maar wat bent u gaan zien? Een mens in weelderige kleding? Zie, die weelderige kleding dragen, zijn aan de hoven van de koningen. ⁹Maar waarom bent u dan gegaan? Om een profeet te zien? Ja, Ik zeg u, zelfs meer dan een profeet. ¹⁰(G) Deze is het, van wie geschreven staat: Zie, Ik zend mijn bode voor uw aangezicht uit, die uw weg voor U heen bereiden zal.

(A) 10:33 2Ti. 2:12. (B) 10:35 Mic. 7:6. (C) 10:38 Mat. 16:24; Mar. 8:34; Luk. 9:23. (D) 10:39 Mat. 16:25; Mar. 8:35; Luk. 9:24; 17:33; Joh. 12:25. (E) 10:40 a Luk. 10:16; Joh. 13:20. 10:40 b Mar. 9:37; Luk. 9:48. (F) 11:5 a Jes. 35:5,6. 11:5 b Jes. 61:1. (G) 11:10 Mal. 3:1.

¹¹ Voorwaar, Ik zeg u, onder hen, die uit vrouwen geboren zijn, is er niemand opgestaan, groter dan Johannes de Doper, maar de kleinste in het Koninkrijk der hemelen is groter dan hij. ¹²(A) Sinds de dagen van Johannes de Doper tot nu toe breekt het Koninkrijk der hemelen zich met geweld baan en geweldenaars grijpen ernaar. ¹³ Want al de *Profeten* en de *Torah* hebben geprofeteerd tot Johannes toe; ¹⁴(B) en indien u het wilt aanvaarden: Hij is Elia, die komen zou. ¹⁵ Wie oren heeft, laat die horen!

Strafrede tegen de tijdgenoten

¹⁶ Maar waarmee zal Ik dit geslacht vergelijken? Het is gelijk aan kinderen, die op de markten zitten en de anderen toeroepen: ¹⁷ Wij hebben voor u op de fluit gespeeld en u hebt niet gedanst; wij hebben klaagliederen gezongen en u hebt geen misbaar gemaakt.

¹⁸ Want Johannes is gekomen, niet etende en niet drinkende, en zij zeggen: Hij heeft een boze geest. ¹⁹ De Mensenzoon is gekomen, wél etende en drinkende, en zij zeggen: Zie, een vraatzuchtig mens en een wijnrinker, een vriend van tollenaars en zondaars. En de wijsheid is gerechtvaardigd op grond van haar werken.

²⁰ Toen begon Hij de steden, waarin de meeste krachten door Hem verricht waren, te verwijten, dat zij zich niet bekeerd hadden: ²¹(C) Wee u, Chorazin, wee u, Betsaïda! Want indien in Tyrus en Sidon die krachten waren gebeurd, welke in u gebeurd zijn, al lang zouden zij zich in zak en as bekeerd hebben. ²² Maar Ik zeg u, het zal voor Tyrus en Sidon draaglijker zijn in de dag van het oordeel dan

voor u. ²³(D) En u, Kafarnaüm, zult u tot de hemelen verheven worden? Tot het dodenrijk zult u neerdalen; want indien in Sodom de krachten waren gebeurd, die in u gebeurd zijn, het zou gebleven zijn tot de dag van heden. ²⁴(E) Maar Ik zeg u, het zal voor het land van Sodom draaglijker zijn in de dag van het oordeel dan voor u.

Dankzegging en uitnodiging van Jesjoea

²⁵ In die tijd hief **Jesjoea** aan en zei: Ik dank U, Vader, Heer van de hemel en van de aarde, dat U deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, maar aan kinderen geopenbaard. ²⁶ Ja, Vader, want zo hebt U er behagen in gehad.

²⁷(F) Alle dingen zijn Mij overgegeven door mijn Vader en niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon en wie de Zoon het wil openbaren.

²⁸ Komt tot Mij, allen, die vermoeid en belast bent, en Ik zal u rust geven; ²⁹(G) neemt mijn juk op u en leert van Mij, want Ik ben zachtmoedig en *nederig* van hart, en u zult rust vinden voor uw zielen; ³⁰ want mijn juk is zacht en mijn last is licht.

Aren plukken op Sjabbat

12 ¹(H) In die tijd ging **Jesjoea** op de Sjabbat door de korenvelden en zijn discipelen kregen honger en begonnen aren te plukken en te eten. ² Maar toen de Farizeeën dit zagen, zeiden zij tot Hem: Zie, uw discipelen doen wat men op Sjabbat niet mag doen. ³(I) En Hij zei tot hen: Hebt u niet gelezen wat David gedaan heeft, toen hij en die met hem waren honger kregen? ⁴(J) Hoe hij

(A) 11:12 Luk. 16:16. (B) 11:14 Mal. 3:23; Mat. 17:10-13; Mar. 9:11-13. (C) 11:21 Jes. 23:1-18; Eze. 26:1-28:26; Joël 3:4-8; Amos 1:9,10; Zac. 9:2-4. (D) 11:23 a Jes. 14:13-15. 11:23 b Gen. 19:24-28. (E) 11:24 Mat. 10:15; Luk. 10:12. (F) 11:27 a Joh. 3:35. 11:27 b Joh. 1:18; 10:15. (G) 11:29 Jer. 6:16. (H) 12:1 Deut. 23:26. (I) 12:3 1Sam. 21:2-7. (J) 12:4 Lev. 24:9.

het huis van God binnengegaan is en zij de toonbroden hebben gegeten, waarvan hij noch die met hem waren mochten eten, maar alleen de priesters? ^{5(A)} Of hebt u niet gelezen in de *Torah*, dat op de Sjabbat de priesters in de tempel de Sjabbat schenden zonder schuldig te zijn? ⁶ Maar Ik zeg u: Meer dan de tempel is hier. ^{7(B)} Indien u geweten had, wat het zeggen wil: Barmhartigheid wil Ik en geen offer, dan zou u geen onschuldigen hebben veroordeeld. ⁸ Want de Mensenzoon is Heer over de Sjabbat. ⁽¹⁾

Een genezing op Sjabbat

⁹ En Hij vertrok van die plaats en ging in hun synagoge. ¹⁰ En zie, daar was een mens met een verschrompelde hand. En zij legden Hem de vraag voor, of het geoorloofd is op de Sjabbat te genezen, om Hem te kunnen aanklagen. ^{11(C)} Maar Hij zei tot hen: Wie zou er onder u zijn, die één schaap heeft en die, als dit op een Sjabbat in een put valt, het niet zal grijpen en eruit trekken? ¹² Hoeveel gaat niet een mens een schaap te boven? Daarom is het geoorloofd op de Sjabbat wél te doen. ¹³ Toen zei Hij tot die mens: Strek uw hand uit. En hij strekte haar uit en zij werd weer gezond zoals de andere. ¹⁴ En de Farizeeën gingen heen en spannen tegen Hem samen ten einde Hem om te brengen.

De profetie vervuld

¹⁵ Maar **Jesjoea** doorzag het en ging vandaar weg. En velen volgden Hem en Hij genas hen allen, ¹⁶ en Hij verbood hun ten strengste Hem bekend te maken, ¹⁷ opdat vervuld zou worden het woord, gesproken door de profeet Jesaja, toen

hij zei: ^{18(D)} Zie, mijn knecht, die Ik verkozen heb, mijn geliefde, in wie mijn ziel een welbehagen heeft; Ik zal mijn Geest op Hem leggen en Hij zal de (heiden)volken het oordeel verkondigen.

¹⁹ Hij zal geen ruzie maken of schreeuwen, en niemand zal op de pleinen zijn stem horen.

²⁰ Het geknakte riet zal Hij niet verbreken en de walmende vlaspit zal Hij niet uitdoven, voordat Hij het oordeel tot overwinning heeft gebracht.

²¹ En op zijn naam zullen de (heiden)volken hopen. ⁽²⁾

Jesjoea en Beëlzebul

²² Toen bracht men een bezetene tot Hem, die blind en stom was. En Hij genas hem, zodat de stomme sprak en zag. ²³ En al de menigten waren buiten zichzelf en zeiden: Dit is toch niet de Zoon van David? ^{24(E)} Maar de Farizeeën hoorden het en zeiden: Deze drijft de boze geesten slechts uit door Beëlzebul, de overste van de geesten. ²⁵ Maar Hij kende hun gedachten en zei tot hen: Ieder koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is, gaat ten onder, en geen stad of huis, tegen zichzelf verdeeld, zal standhouden. ²⁶ En indien de satan de satan uitdrijft, is hij tegen zichzelf verdeeld; hoe zal dan zijn koninkrijk kunnen standhouden? ²⁷ En indien Ik door Beëlzebul de boze geesten uitdrijf, door wie doen uw zonen het dan? Daarom zullen zij rechters over u zijn. ²⁸ Maar indien Ik door de Geest van God de boze geesten uitdrijf, dan is het Koninkrijk van God over u gekomen. ²⁹ Of hoe kan iemand het huis van de sterke binnengaan en zijn huisraad roven, als hij niet eerst die

⁽¹⁾ 12:8 Zie ook Lukas 6:5. ⁽²⁾ 3:17-21 Zie Jesaja 42:1-4

^(A) 12:5 Num. 28:9,10. ^(B) 12:7 a Mat. 9:13. 12:7 b Hos. 6:6. ^(C) 12:11 Luk. 14:5. ^(D) 12:18 Jes. 42:1-4. ^(E) 12:24 Mat. 9:34; 10:25.

sterke heeft gebonden? Dan zal hij zijn huis plunderen. ^{30(A)} Wie met Mij niet is, die is tegen Mij, en wie met Mij niet bijeenbrengt, die verstrootit.

³¹ Daarom zeg Ik u: Alle zonde en lastering zal de mensen vergeven worden, maar de lastering van de Geest zal niet vergeven worden. ^{32(B)} Spreekt iemand een woord tegen de Mensenzoon, het zal hem vergeven worden; maar spreekt iemand tegen de heilige Geest, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw, noch in de toekomst. ^{33(C)} Acht de boom goed, maar dan ook zijn vrucht, of acht de boom slecht, maar dan ook zijn vrucht, want aan zijn vrucht kent men de boom. ^{34(D)} Adderengebloed, hoe kunt u, die slecht bent, iets goeds zeggen? Want uit de overvloed van het hart spreekt de mond. ³⁵ Een goed mens brengt uit zijn goede schat goede dingen voort, en een slecht mens uit zijn boze schat boze dingen. ³⁶ Maar Ik zeg u: van elk hoogmoedig woord, dat de mensen zullen spreken, zullen zij rekenschap geven op de dag van het oordeel, ³⁷ want naar uw woorden zult u gerechtvaardigd worden, en naar uw woorden zult u veroordeeld worden.

De vraag om een teken

^{38(E)} Toen antwoordden Hem enige van de schriftgeleerden en Farizeeën en zeiden: Meester, ⁽¹⁾ wij zouden wel een teken van U willen zien. ^{39(F)} Maar Hij antwoordde hun en zei: Een boos en overspelig geslacht verlangt een teken, maar het zal geen teken ontvangen dan het teken van Jona, de profeet. ^{40(G)} Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in

de buik van het zeemonster was, zo zal de Mensenzoon in het hart van de aarde zijn, drie dagen en drie nachten. ⁽²⁾ ^{41(H)} De mannen van Nineve zullen in het oordeel opstaan met dit geslacht en het veroordelen; want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona en zie, meer dan Jona is hier. ^{42(I)} De koningin van het Zuiden zal in het oordeel optreden met dit geslacht en het veroordelen, want zij is gekomen van de einden van de aarde om de wijsheid van Salomo te horen, en zie, meer dan Salomo is hier.

⁴³ Zodra de onreine geest van de mens is uitgevaren, gaat hij door dorre plaatsen om rust te zoeken, maar hij vindt die niet. ⁴⁴ Dan zegt hij: Ik zal terugkeren naar mijn huis, waar ik ben uitgevaren; en als hij komt, vindt hij het leegstaan [en] geveegd en op orde. ⁴⁵ Dan trekt hij heen en neemt zeven andere geesten mee, bozer dan hijzelf; en zij komen binnen en wonen daar. En het wordt met die mens in het einde erger dan in het begin. Zo zal het ook gaan met dit boze geslacht.

Jesjoea en zijn verwanten

⁴⁶ Terwijl Hij nog tot de menigten sprak, zie, zijn moeder en broers stonden buiten en probeerden Hem te spreken te krijgen. ⁴⁷ [En iemand zei tot Hem: Zie, uw moeder en uw broers staan buiten en trachten U te spreken te krijgen.] ⁴⁸ Maar Hij antwoordde de boodschapper en zei: Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broers? ⁴⁹ En Hij strekte zijn hand uit over zijn discipelen en zei: Ziedaar mijn moeder en mijn broeders. ⁵⁰ Want al wie doet de wil van mijn Vader, die

⁽¹⁾ 12:38 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

⁽²⁾ 12:40 Dus kan Jesjoea niet vrijdagmiddag zijn gestorven en heel vroeg op de 1e dag der week zijn opgestaan.

^(A) 12:30 Mar. 9:40. ^(B) 12:32 Luk. 12:10. ^(C) 12:33 Mat. 7:20; Luk. 6:44. ^(D) 12:34 a Mat. 3:7; 23:33; Luk. 3:7. 12:34 b Mat. 15:18; Luk. 6:45. ^(E) 12:38 Mat. 16:1; Mar. 8:11; Luk. 11:16. ^(F) 12:39 Mat. 16:4; Mar. 8:12. ^(G) 12:40 Jona 2:1. ^(H) 12:41 Jona 3:5. ^(I) 12:42 1Kon. 10:1-10; 2Kron. 9:1-12.

in de hemelen is, die is mijn broeder en zuster en moeder.

De gelijkenis van de zaaier

13¹Op die dag ging **Jesjoea** het huis uit en Hij zat bij de zee. ^{2(A)} En vele menigten vergaderden zich bij Hem, zodat Hij in een schip ging en daar neerzat, en de hele menigte stond op de oever. ³En Hij sprak tot hen vele dingen in gelijkenissen en zei: Zie, een zaaier ging uit om te zaaien. ⁴En bij het zaaien viel een deel langs de weg en de vogels kwamen en aten het op. ⁵Een ander deel viel op de steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had, en direct schoot het op, omdat het geen diepe aarde had, ⁶maar toen de zon opkwam, verschroeide het en omdat het geen wortel had, verdorde het. ⁷Een ander deel viel op de dorens en de dorens kwamen op en verstikten het. ⁸Een ander deel viel in goede aarde en het gaf vrucht, deels honderd-, deels zestig-, deels dertigvoudig. ⁹Wie oren heeft, laat hij horen!

Het doel van de gelijkenissen

¹⁰En de discipelen kwamen en zeiden tot Hem: Waarom spreekt U tot hen in gelijkenissen? ¹¹Hij antwoordde hun en zei: Omdat het u gegeven is de geheimenissen van het Koninkrijk der hemelen te kennen, maar hun is dat niet gegeven. ^{12(B)} Want wie heeft, hem zal gegeven worden en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal hem ontnomen worden. ¹³Daarom spreek Ik tot hen in gelijkenissen, omdat zij ziende niet zien en horende niet horen of begrijpen. ^{14(C)} En aan hen wordt de profetie van Jesaja vervuld, die zegt:

met het gehoor zult u horen en u zult het zeker niet verstaan, en ziende zult u zien en u zult het zeker niet opmerken; ¹⁵want het hart van dit volk is vet geworden, en hun oren zijn hardhorend geworden, en hun ogen hebben zij toegesloten, opdat zij niet zien met hun ogen, en met hun oren niet horen, en met hun hart niet verstaan en zich bekeren, en Ik hen zou genezen.⁽¹⁾

^{16(D)} Maar uw ogen zijn gezegend, omdat zij zien en uw oren, omdat zij horen. ¹⁷Voorwaar, Ik zeg u: Vele profeten en rechtvaardigen hebben verlangd te zien wat u ziet, en zij hebben het niet gezien, en te horen wat u hoort, en zij hebben het niet gehoord.

De uitlegging van de gelijkenis van de zaaier

¹⁸U nu, hoort de gelijkenis van de zaaier.

¹⁹Bij een ieder, die het woord van het Koninkrijk hoort en het niet verstaat, komt de boze en rooft wat in zijn hart gezaaid is: dat is de langs de weg gezaaide. ²⁰De op steenachtige plaatsen gezaaide is hij, die het woord hoort en het direct met blijdschap aanneemt; ²¹maar hij heeft geen wortel in zich, maar is iemand van het ogenblik; wanneer echter verdrukking of vervolging komt omwille van het woord, komt hij direct ten val. ²²De in de dorens gezaaide is hij, die het woord hoort, en de zorg van de wereld en het bedrog van de rijkdom verstikt het woord en hij wordt onvruchtbaar. ²³De in goede aarde gezaaide is hij, die het woord hoort en verstaat, die dan ook vrucht draagt en ople-

⁽¹⁾ 13:14-15 Zie Jesaja 6:9-10

^(A) 13:2 Luk. 5:1-3. ^(B) 13:12 Mat. 25:29; Mar. 4:25; Luk. 8:18; 19:26. ^(C) 13:14 Jes. 6:9,10. ^(D) 13:16 Luk. 10:23,24.

vert, deels honderd-, deels zestig-, deels dertigvoudig.

Andere gelijkenissen

²⁴Nog een gelijkenis hield Hij hun voor en Hij zei: Het Koninkrijk der hemelen komt overeen met iemand, die goed zaad gezaaid had in zijn akker. ²⁵Maar terwijl de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide er onkruid overheen, midden tussen het koren, en ging weg. ²⁶Toen het graan opkwam en vrucht zette, kwam ook het onkruid tevoorschijn. ²⁷Daarna kwamen de slaven van de eigenaar en zeiden tot hem: Heer, hebt u niet goed zaad in uw akker gezaaid? Hoe komt hij dan aan onkruid? ²⁸Hij zei tot hen: Dat heeft een vijandig mens gedaan. ²⁹De slaven zeiden tot hem: Wilt u dan, dat wij het bijeenhalen? Hij zei: Neen, want bij het bijeenhalen van het onkruid zou u tevens het koren kunnen uittrekken. ³⁰Laat beide samen opgroeien tot de oogst. En in de oogsttijd zal ik tot de maaiers zeggen: Haalt eerst het onkruid bijeen en bindt het in bossen om het te verbranden, maar brengt het koren bijeen in mijn schuur.

³¹Nog een gelijkenis hield Hij hun voor en Hij zei: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mosterdsaadje, dat iemand nam en in zijn akker zaaide. ³²Het is wel het kleinste van alle zaden, maar als het volgroeid is, is het groter dan de tuingewassen en het wordt een boom, zodat de vogels van de hemel in zijn takken kunnen nestelen.

³³Nog een gelijkenis sprak Hij tot hen: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een zuurdesem, welke een vrouw nam en in drie maten meel deed, totdat het geheel doorzuurd was.

³⁴Dit alles zei **Jesjoea** in gelijkenissen tot de menigten en zonder gelijkenis zei Hij niets tot hen, ³⁵(A) opdat vervuld zou worden het woord, gesproken door de profeet, toen hij zei: Ik zal mijn mond opendoen met gelijkenissen, Ik zal verkondigen wat sinds de grondlegging van de wereld verborgen gebleven is.⁽¹⁾

Onderwijs der discipelen

³⁶Toen liet Hij de menigten gaan en ging naar huis. En zijn discipelen kwamen bij Hem en zeiden: Maak ons de gelijkenis van het onkruid in de akker duidelijk. ³⁷Hij antwoordde en zei: Die het goede zaad zaait, is de Mensenzoon; ³⁸de akker is de wereld; het goede zaad, dat zijn de kinderen van het Koninkrijk; ³⁹het onkruid zijn de kinderen van de boze; de vijand, die het gezaaid heeft, is de duivel; de oogst is de voleinding van de wereld; de maaiers zijn de engelen. ⁴⁰Zoals nu het onkruid verzameld wordt en met vuur verbrand, zo zal het gaan bij de voleinding van de wereld. ⁴¹De Mensenzoon zal zijn engelen uitzenden en zij zullen uit zijn Koninkrijk verzamelen al wat tot zonde verleidt en hen, die de ongerechtigheid bedrijven, ⁴²en zij zullen hen in de vurige oven werpen; daar zal het gekerm zijn en het tandengeknars. ⁴³Dan zullen de rechtvaardigen stralen als de zon in het Koninkrijk van hun Vader. Wie oren heeft, laat hij horen!

Nogmaals gelijkenissen

⁴⁴Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een schat, verborgen in een akker, die een mens ontdekte en verborg, en in zijn blijdschap erover gaat hij heen en verkoopt al wat hij heeft en koopt die akker.

⁽¹⁾ 13:35 Zie Psalm 78:2

(A) 13:35 Ps. 78:2.

⁴⁵Evenzo is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman, die mooie parels zocht. ⁴⁶Toen hij een kostbare parel gevonden had, ging hij heen en verkocht alles wat hij had, en kocht die.

⁴⁷Evenzo is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een sleepnet, neergelaten in de zee, dat van alles bijeenbrengt.

⁴⁸Wanneer het vol is, haalt men het op de oever, en zet zich neer en verzamelt het goede in vaten, maar het ondeugdelijke werpt men weg. ⁴⁹Zó zal het gaan bij de voleinding van de wereld. De engelen zullen uitgaan om de bozen uit het midden van de rechtvaardigen af te zonderen, ⁵⁰en zij zullen hen in de vurige oven werpen; daar zal het gekerm zijn en het tandengeknars.

⁵¹Hebt u dit alles begrepen? Zij zeiden tot Hem: Ja. ⁵²Hij zei tot hen: Daarom is iedere schriftgeleerde, die een discipel geworden is van het Koninkrijk der hemelen, gelijk aan een heer van het huis, die uit zijn voorraad nieuwe en oude dingen tevoorschijn brengt.

Jesjoea en zijn vaderstad

⁵³En het gebeurde, toen **Jesjoea** deze gelijkenissen ten einde gebracht had, dat Hij vandaar wegging. ⁵⁴En in zijn vaderstad gekomen, leerde Hij hen in hun synagoge, zodat zij versteld stonden en zeiden: Vanwaar heeft Hij die wijsheid en die krachten? ⁵⁵Is dit niet de zoon van de timmerman? Heet zijn moeder niet Maria en zijn broers Jakobus en Jozef en Simon en Judas? ⁵⁶En behoren zijn zussen niet allen bij ons? Vanwaar heeft Hij dan dit alles? ⁵⁷(A) En zij namen aanstoot aan Hem. Maar **Jesjoea** zei tot hen: Een profeet is alleen in zijn vaderstad en in zijn huis ongeëerd. ⁵⁸En Hij deed daar niet vele krachten wegens hun ongeloof.

De dood van Johannes de Doper

14 ¹In die tijd hoorde Herodes, de viervorst, wat van **Jesjoea** verteld werd, ²en hij zei tot zijn dienaars: Dat is Johannes de Doper; hij is opgewekt uit de doden en daarom werken die krachten in hem.

³(B) Want Herodes had Johannes laten grijpen, geboeid en in de gevangenis gezet, ter wille van Herodias, de vrouw van zijn broeder Filippus; ⁴(C) want Johannes zei tot hem: U mag haar niet hebben. ⁵En hoewel hij hem ter dood wilde brengen, was hij bang voor de menigte, omdat zij hem voor een profeet hielden. ⁶Maar op de verjaardag van Herodes danste de dochter van Herodias in hun midden en zij behaagde Herodes, ⁷waarop hij haar onder ede toezegde om haar te geven, wat zij maar vragen zou. ⁸En zij, opgestoot door haar moeder, zei: Geef mij hier op een schotel het hoofd van Johannes de Doper. ⁹En de koning werd bedroefd, maar om zijn eden, en om hen die mede aanlagen, beval hij het haar te geven, ¹⁰en hij liet Johannes in de gevangenis onthoofden. ¹¹En zijn hoofd werd op een schotel gebracht en aan het meisje gegeven en zij bracht het aan haar moeder. ¹²En zijn discipelen kwamen en namen zijn lijk weg en begroeven hem; en zij gingen heen en berichtten het aan **Jesjoea**.

De eerste wonderbare spijziging

¹³Toen **Jesjoea** dit hoorde, trok Hij Zich vandaar in een schip terug naar een eenzame plaats, alleen. En toen de menigten dit hoorden, volgden zij Hem te voet uit de steden.

¹⁴En toen Hij uit het schip ging, zag Hij een grote menigte, en Hij werd met

(A) 13:57 Joh. 4:44. (B) 14:3 Luk. 3:19,20. (C) 14:4 Lev. 18:16; 20:21.

ontferming over hen bewogen en genas hun zieken. ¹⁵Bij het vallen van de avond kwamen de discipelen tot Hem en zeiden: De plaats (hier) is eenzaam en de tijd is reeds verstreken; zend dan de menigten weg, dan kunnen zij naar de dorpen gaan om voedsel voor zich te kopen. ¹⁶Maar **Jesjoea** zei tot hen: Zij behoeven niet weg te gaan, geeft u hun te eten. ¹⁷Zij zeiden tot Hem: Wij hebben hier niets dan vijf broden en twee vissen. ¹⁸Hij zei: Brengt Mij die hier. ¹⁹En Hij beval de menigten, dat zij in het gras zouden gaan zitten, nam de vijf broden en de twee vissen, en Hij zag op naar de hemel, zegende ze, brak de broden en gaf ze aan zijn discipelen en de discipelen gaven ze aan de menigten. ²⁰En zij aten allen en werden verzadigd en zij raapten het overschot van de brokken op, twaalf manden vol. ²¹Zij, die gegeten hadden, waren ongeveer vijfduizend mannen, vrouwen en kinderen niet meegerekend.

Jesjoea gaande over het meer

²²En [direct] dwong Hij de discipelen in het schip te gaan en Hem vooruit te varen naar de overkant, totdat Hij de menigten zou hebben weggezonden. ²³En toen Hij de menigten weggezonden had, ging Hij de berg op om in de eenzaamheid te bidden. Bij het vallen van de avond was Hij daar alleen. ²⁴Maar het schip was al vele stadiën van het land verwijderd, geteisterd door de golven, want de wind was tegen. ²⁵In de vierde nachtwake kwam Hij tot hen, gaande over de zee. ²⁶Toen de discipelen Hem over de zee zagen gaan, werden zij verbijsterd en zeiden: Het is een spook! En zij schreeuwden van angst. ²⁷Direct

sprak [**Jesjoea**] hen aan en zei: Houdt moed, **IK BEN** het⁽¹⁾, weest niet bang! ²⁸Petrus antwoordde Hem en zei: Heer, als U het bent, beveel mij dan tot U te komen over het water. ²⁹En Hij zei: Kom! En Petrus ging uit het schip en liep over het water en ging naar **Jesjoea**. ³⁰Maar toen hij zag op de wind, werd hij bang en begon te zinken en hij schreeuwde: Heer, red mij! ³¹Direct stak **Jesjoea** hem de hand toe en greep hem en zei tot hem: Kleingelovige, waarom bent u gaan twijfelen? ³²En toen zij in het schip geklommen waren, ging de wind liggen. ³³Die in het schip waren, vielen voor hem neer en zeiden: Waarlijk, U bent de Zoon van God!

Genezing in Genesaret

³⁴En toen zij overgestoken waren, kwamen zij in Gennesaret aan land. ³⁵En zodra de mannen van die plaats Hem herkend hadden, zonden zij bericht in die hele omgeving, en men bracht tot Hem allen, die ernstig ongesteld waren, ³⁶en zij smeekten Hem, dat zij alleen maar de kwast van zijn kleed⁽²⁾ mochten aanraken. En allen, die Hem aanraakten, werden behouden.

Een twistgesprek met de Farizeeën

15¹Toen kwamen uit Jeruzalem Farizeeën en schriftgeleerden tot **Jesjoea** en vroegen: ²Waarom overtreden uw discipelen de overlevering van de ouden? ³Immers, zij wassen hun handen niet, wanneer zij brood eten. Hij antwoordde hun en zei: Waarom overtreedt ook u ter wille van uw overlevering (zelfs) het gebod van God? ^{4(A)}Want God heeft gezegd: Eer uw vader en uw moeder, en: Wie vader of moeder

⁽¹⁾ 14:27 Het woordje "het" staat niet in de grondtekst, zie Exodus 3:14. ⁽²⁾ 14:36 Zie Numeri 15:37-41.

^(A) 15:4 a Ex. 20:12; Deut. 5:16. 15:4 b Ex. 21:17; Lev. 20:9.

vervloekt, zal de dood sterven. ⁵Maar u zegt: Wie tot zijn vader of zijn moeder zegt: Het is offergave, al wat u van mij had kunnen trekken, hoeft zijn vader of zijn moeder niet te eren. ⁶Zo hebt u het woord van God van kracht beroofd ter wille van uw overlevering. ⁷Huichelaars, terecht heeft Jesaja over u geprofeteerd, zeggende: ^{8(A)} Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich ver van Mij. ⁹Tevergeefs eren zij Mij, omdat zij leringen leren, die geboden van mensen zijn.

Rein en onrein

¹⁰En toen Hij de menigte tot Zich roepen had, zei Hij tot hen: Hoort en verstaat! ¹¹Niet wat de mond binnengaat, maakt de mens onrein, maar wat de mond uitkomt, dat maakt de mens onrein.

¹²Toen kwamen zijn discipelen en zeiden tot Hem: Weet U, dat de Farizeeën, toen zij dit woord hoorden, er aanstoot aan namen? ¹³Hij antwoordde hun en zei: Elke plant, die mijn hemelse Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden. ^{14(B)} Laat hen gaan, blinden zijn zij, die blinden leiden. Indien een blinde een blinde leidt, zullen zij beiden in een put vallen.

¹⁵Petrus antwoordde en zei tot Hem: Verklaar ons de gelijkenis. ¹⁶Hij zei: Kunt ook u dat niet begrijpen? ¹⁷Begrijpt u niet, dat alles wat de mond binnengaat, in de buik komt en op de juiste plaats verdwijnt? ^{18(C)} Maar wat de mond uitgaat, komt uit het hart, en dat maakt de mens onrein. ¹⁹Want uit het hart komen boze overleggingen, moord, echtbreuk, hoererij, diefstal, leugenachtige getuigenissen, godslasteringen. ²⁰Dat zijn de

dingen, die een mens onrein maken, maar het eten met ongewassen handen maakt een mens niet onrein.

De Kanaänese vrouw

²¹En **Jesjoea** ging vandaar en trok Zich terug naar de omgeving van Tyrus en Sidon. ²²En zie, een Kanaänese vrouw uit dat gebied kwam en riep: Heb medelijden met mij, Heer, Zoon van David, mijn dochter is ernstig bezeten. ²³Hij echter antwoordde haar geen woord, en zijn discipelen kwamen bij Hem en vroegen Hem, zeggende: Zend haar weg, want zij roept ons na. ²⁴Hij echter antwoordde en zei: Ik ben ⁽¹⁾gezonden tot de verloren schapen van het huis Israël. ²⁵Maar zij kwam en viel voor Hem neer en zei: Heer, help mij! ²⁶Hij echter antwoordde en zei: Het is niet goed het brood van de kinderen te nemen en het de honden voor te werpen. ²⁷Maar zij zei: Zeker, Heer, ook de honden eten immers van de kruimels, die van de tafel van hun meesters vallen. ²⁸Toen antwoordde **Jesjoea** en zei tot haar: O, vrouw, groot is uw geloof, er zal gebeuren wat u wenst! En haar dochter was genezen van dat ogenblik af.

Tweede wonderbare spijziging

²⁹En **Jesjoea** vertrok vandaar, en Hij ging langs de zee van Galilea en ging de berg op, en Hij zette Zich daar neer. ³⁰En vele menigten kwamen bij Hem, die lammen, kreupelen, blinden, stommen en vele anderen bij zich hadden, en zij legden die aan zijn voeten neer. ³¹En Hij genas hen, zodat de menigte zich verwonderde, want zij zagen stommen spreken, kreupelen gezond, lam-

⁽¹⁾ 15:24 In de grondtekst komt "slechts" niet voor.

^(A) 15:8 Jes. 29:13. ^(B) 15:14 Luk. 6:39. ^(C) 15:18 Mat. 12:34.

men lopen en blinden zien. En zij verheerlijkten de God van Israël.

³²Maar **Jesjoea** riep zijn discipelen tot Zich en zei: Ik heb medelijden met de menigte, want zij zijn nu al drie dagen bij Mij gebleven en hebben niets te eten. En zonder voedsel wegzenden wil Ik hen niet, zij mochten eens onderweg bezwijken. ³³En zijn discipelen zeiden tot Hem: Hoe komen wij in een eenzame streek aan zoveel broden, dat wij zulk een menigte verzadigen kunnen? ³⁴En **Jesjoea** zei tot hen: Hoeveel broden hebt u? Zij zeiden: Zeven en enkele visjes. ³⁵En Hij gaf aan de menigte bevel, dat zij op de grond zouden gaan zitten. ³⁶Daarna nam Hij de zeven broden en de vissen, dankte en brak ze, en Hij gaf ze aan zijn discipelen en de discipelen gaven ze aan de menigten. ³⁷En zij aten allen en werden verzadigd, en zij raapten het overschot van de brokken op, zeven korven vol. ³⁸Zij, die gegeten hadden, waren vierduizend mannen, vrouwen en kinderen niet meegerekend.

³⁹En nadat Hij de menigte weggezonden had, ging Hij in het schip en vertrok naar het gebied van Magadan.

De vraag om een teken

16^{1(A)} En de Farizeeën en Sadduceeën kwamen tot Hem en vroegen, om Hem te verzoeken, dat Hij hun een teken uit de hemel zou tonen. ²Hij antwoordde hun en zei: [Bij het vallen van de avond, zegt u: Goed weer, want de lucht ziet rood. ³En 's morgens: Vandaag ruw weer, want de lucht ziet somber rood. Het aanzien van de lucht weet u te onderscheiden, maar de tekenen van de tijden niet?] ^{4(B)} Een

boos en overspelig geslacht verlangt een teken, en het zal geen teken ontvangen dan het teken van Jona. En Hij verliet hen en ging heen.

De zuurdesem der Farizeeën en Sadduceeën

⁵En toen de discipelen naar de overkant gingen, hadden zij vergeten broden mee te nemen. ^{6(C)} **Jesjoea** zei tot hen: Ziet toe en wacht u voor de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën. ⁷Zij bespraken dit onder elkaar en zeiden: Dat is, omdat wij geen broden meegenomen hebben. ⁸Toen **Jesjoea** dat bemerkte, zei Hij: Waarom spreekt u met elkaar erover, kleingelovigen, dat u geen broden hebt? ^{9(D)} Ziet u het nog niet in en herinnert u zich niet de vijf broden van de vijfduizend en hoeveel mannen u meenam? ^{10(E)} Of de zeven broden van de vierduizend en hoeveel korven u meenam? ¹¹Hoe begrijpt u niet, dat Ik u niet van broden sprak? Maar wacht u voor de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën. ¹²Toen zagen zij in, dat Hij hun niet gezegd had zich te wachten voor de zuurdesem [van de broden], maar voor de leer van de Farizeeën en Sadduceeën.

De belijdenis van Petrus

¹³Toen **Jesjoea** in de omgeving van Caesarea Filippi gekomen was, vroeg Hij zijn discipelen en zei: Wie zeggen de mensen, dat de Mensenzoon is? ^{14(F)} En zij zeiden: Sommigen: Johannes de Doper; anderen: Elia; weer anderen: Jeremia, of één van de profeten. ¹⁵Hij zei tot hen: Maar u, wie zegt u, dat Ik ben? ^{16(G)} Simon Petrus antwoordde en zei: U

(A) 16:1 Mat. 12:38; Luk. 11:16. (B) 16:4 Mat. 12:39; Luk. 11:29. (C) 16:6 Luk. 12:1. (D) 16:9 Mat. 14:17-21. (E) 16:10 Mat. 15:34-38. (F) 16:14 Mat. 14:1,2; Mar. 6:14,15; Luk. 9:7,8. (G) 16:16 Joh. 6:68,69.

bent DE Messias, de Zoon van de levende God! ¹⁷ **Jesjoea** antwoordde en zei: Gezegd bent u, Simon Barjona, want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. ¹⁸ En Ik zeg u, dat u Petrus bent, en op deze petra zal Ik mijn gemeente bouwen en de poorten van het dodenrijk zullen haar niet overweldigen. ¹⁹ ^(A) Ik zal u de sleutels geven van het Koninkrijk der hemelen, en wat u op aarde binden zult, zal gebonden zijn in de hemelen, en wat u op aarde ontbinden zult, zal ontbonden zijn in de hemelen. ²⁰ Toen verbood Hij met nadruk zijn discipelen aan iemand te zeggen: Hij is DE Messias.

*De eerste aankondiging van het
lijden - Bestrafing van Petrus*

²¹ Van toen aan begon **Jesjoea** de Messias zijn discipelen te tonen, dat Hij naar Jeruzalem moest gaan en veel moest lijden van de zijde van de oudsten en overpriesters en schriftgeleerden en gedood worden en op de derde dag opgewekt worden. ²² En Petrus nam Hem terzijde en begon Hem te bestraffen, zeggende: Laat God dat voorkomen, Heer, dat zal U zeker niet overkomen! ²³ Maar Hij keerde Zich om en zei tot Petrus: Ga weg, achter Mij, satan; u bent Mij een aanstoot, want u bent niet bedacht op de dingen van God, maar op die van de mensen. ²⁴ ^(B) Toen zei **Jesjoea** tot zijn discipelen: Indien iemand achter Mij wil komen, laat die zichzelf verloochen en zijn kruis op nemen en Mij volgen. ²⁵ ^(C) Want ieder, die zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar ieder, die zijn leven verloren heeft omwille van Mij, die zal het vinden. ²⁶ Want wat

zou het een mens baten, als hij de hele wereld won, maar schade leed aan zijn ziel? Of wat zal een mens geven in ruil voor zijn leven? ²⁷ ^(D) Want de Mensenzoon zal komen in de heerlijkheid van zijn Vader, met zijn engelen, en dan zal Hij een ieder vergelden naar zijn daden. ²⁸ Voorwaar, Ik zeg u: Er zijn sommigen onder degenen, die hier staan, die de dood voorzeker niet zullen proeven, voordat zij de Mensenzoon hebben zien komen in zijn koninklijke waardigheid.

De verheerlijking op de berg

17 ¹ En zes dagen later nam **Jesjoea** Petrus en Jakobus en zijn broer Johannes mee en Hij leidde hen een hoge berg op, in de eenzaamheid. ² En zijn gedaante veranderde voor hun ogen en zijn gezicht straalde zoals de zon en zijn kleding werd wit als het licht. ³ En zie, hun verschenen Mozes en Elia, die met Hem spraken. ⁴ Petrus antwoordde en zei tot **Jesjoea**: Heer, het is goed, dat wij hier zijn; indien U het wilt, zal ik hier drie tenten opslaan, voor U een, en voor Mozes een, en voor Elia een. ⁵ ^(E) ^(F) Terwijl hij nog sprak, zie, daar overschaduwde hen een lichtende wolk, en zie, een stem uit de wolk zei: Deze is mijn Zoon, de geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb; hoort naar Hem! ⁶ Toen de discipelen dit hoorden, wierpen zij zich op hun aangezicht ter aarde en werden zeer bang. ⁷ En **Jesjoea** kwam bij hen, raakte hen aan en zei: Staat op en weest niet bang. ⁸ Toen zij hun ogen opsloegen, zagen zij niemand dan **Jesjoea** alleen.

⁹ En terwijl zij van de berg afdaalden, gebod **Jesjoea** hun, zeggende: Vertelt

^(A) 16:19 Mat. 18:18; Joh. 20:23. ^(B) 16:24 Mat. 10:38; Luk. 14:27. ^(C) 16:25 Mat. 10:39; Luk. 17:33; Joh. 12:25. ^(D) 16:27 a Mat. 25:31. 16:27 b Ps. 62:13; Rom. 2:6. ^(E) 17:5 a Gen. 22:2; Ps. 2:7; Jes. 42:1; Mat. 3:17; 12:18; Mar. 1:11; Luk. 3:22. 17:5 b Deut. 18:15. ^(F) 17:5 c 2Pet. 1:17,18.

niemand dit gezicht, voordat de Mensenzoon uit de doden is opgewekt.

^{10(A)} En de discipelen vroegen Hem en zeiden: Hoe kunnen dan de schriftgeleerden zeggen, dat Elia eerst moet komen? ¹¹ Hij antwoordde en zei: ^{12(B)} Elia zal wel komen en alles herstellen, maar Ik zeg u, dat Elia al gekomen is en zij hebben hem niet erkend, maar met hem gedaan al wat zij wilden. Zó zal ook de Mensenzoon door hen moeten lijden. ¹³ Toen begrepen de discipelen, dat Hij over Johannes de Doper tot hen gesproken had.

De genezing van een maanzieke

¹⁴ En toen zij bij de menigte gekomen waren, kwam iemand tot Hem, knielde voor Hem neer, en zei: ¹⁵ Heer, heb medelijden met mijn zoon, want hij is maanziek en hij is er slecht aan toe; want dikwijls valt hij in het vuur en dikwijls in het water. ¹⁶ En ik heb hem naar uw discipelen gebracht en zij hebben hem niet kunnen genezen. ¹⁷ **Jesjoea** antwoordde en zei: O, ongelovig en verkeerd geslacht, hoelang zal Ik nog bij u zijn? Hoelang zal Ik u nog verdragen? Breng hem hier bij Mij. ¹⁸ En **Jesjoea** bestrafte hem en de boze geest ging van hem uit, en de knaap was genezen van dat ogenblik af. ¹⁹ Toen kwamen de discipelen bij **Jesjoea** en zeiden, toen zij met Hem alleen waren: Waarom hebben wij hem niet kunnen uitdrijven? ^{20(C)} Hij zei tot hen: Vanwege uw kleingeloof. Want voorwaar, Ik zeg u, indien u een geloof hebt als een mosterdzaad, zult u tot deze berg zeggen: Verplaats u vanhier daarheen en hij zal zich verplaatsen en niets zal u onmogelijk zijn. ²¹ [Maar dit geslacht vaart niet uit dan door bidden en vasten.]

De tweede aankondiging van het lijden

²² Terwijl zij samen in Galilea verkeerden, zei **Jesjoea** tot hen: De Mensenzoon zal overgeleverd worden in de handen van de mensen, ²³ en zij zullen Hem ter dood brengen en op de derde dag zal Hij opgewekt worden. En zij werden zeer bedroefd.

Jesjoea en het hoofdgeld

^{24(D)} Toen zij te Kafarnaüm kwamen, traden de ontvangers van het hoofdgeld op Petrus toe en zeiden: Betaalt uw Meester⁽¹⁾ het hoofdgeld niet? Hij zei: Zeker wel. ²⁵ En toen hij thuiskwam, was **Jesjoea** hem vóór met de vraag: Wat vindt u, Simon? van wie heffen aardse koningen rechten of belasting? van hun zonen of van de vreemden? ²⁶ Toen hij zei: van de vreemden, sprak **Jesjoea** tot hem: Zo zijn dus de zonen vrij. ²⁷ Maar opdat wij hun geen aanstoot geven, ga u naar de zee, werp een vishaak uit en de eerste vis, die bovenkomt, grijp die. En wanneer u zijn bek opendoet, zult u een zilverstuk vinden. Neem dat en geeft het hun voor Mij en voor u.

De grootste in het Koninkrijk der hemelen - Verleiding

18 ^{1(E)} Op dat ogenblik kwamen de discipelen bij **Jesjoea** en vroegen: Wie is wel de grootste in het Koninkrijk der hemelen? ² En Hij riep een kind tot Zich, plaatste dat in hun midden, ^{3(F)} en zei: Voorwaar, Ik zeg u, wanneer u zich niet bekeert en wordt als de kinderen, zult u het Koninkrijk der hemelen voorzeker niet binnengaan. ⁴ Wie nu *zichzelf gering zal achten* als dit kind, die is de

⁽¹⁾ 17:24 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 17:10 Mal. 3:23. ^(B) 17:12 Mat. 11:14. ^(C) 17:20 Mat. 21:21; Mar. 11:23; 1Cor. 13:2. ^(D) 17:24 Ex. 30:13; 38:26. ^(E) 18:1 Luk. 22:24. ^(F) 18:3 Mar. 10:15; Luk. 18:17.

grootste in het Koninkrijk der hemelen. ⁵En een ieder, die zulk een kind ontvangt in mijn naam, ontvangt Mij. ⁶Maar een ieder, die één van deze kleinen, die in Mij geloven, tot zonde verleidt, het zou beter voor hem zijn, dat een molensteen om zijn hals was gehangen en hij verzwolgen was in de diepte van de zee.

⁷Wee de wereld om de verleidingen tot zonde. Want er moeten verleidingen komen, maar wee die mens, door wie de verleiding komt.

⁸(A) Indien uw hand of uw voet u tot zonde verleidt, hak hem af en werp hem weg. Het is beter voor u verminkt of kreupel tot het (eeuwige) leven in te gaan, dan met twee handen of twee voeten in het eeuwige vuur geworpen te worden. ⁹(B) En indien uw oog u tot zonde verleidt, ruk het uit en werp het van u. Het is beter voor u met één oog tot het (eeuwige) leven in te gaan, dan met twee ogen in het vuur van de hel geworpen te worden.

¹⁰(C) Ziet toe, dat u niet één van deze kleinen veracht. Want Ik zeg u, dat hun engelen in de hemelen voortdurend het aangezicht zien van mijn Vader, die in de hemelen is. ¹¹[Want de Mensenzoon is gekomen om het verlorene te behouden.]

Het verloren schaap

¹²Wat denkt u? Indien een mens in het bezit is gekomen van honderd schapen en één ervan raakt verdwaald, zal hij dan niet de negenennegentig op de bergen laten en heengaan om het verdwaalde schaap te zoeken? ¹³En gebeurt het, dat hij het vindt, voorwaar, Ik zeg u, dat hij zich over dat ene meer verheugt dan over de negenennegentig, die niet ver-

dwaald waren. ¹⁴Zó bestaat bij uw Vader, die in de hemelen is, de wil niet, dat één van deze kleinen verloren gaat.

Zonde van een broeder - Binden en ontbinden

¹⁵(D) Indien uw broeder zondigt, ga heen, bestraf hem onder vier ogen. ¹⁶(E) Indien hij naar u luistert, hebt u uw broeder gewonnen. Indien hij niet luistert, neem dan nog een of twee met u mee, opdat op de verklaring van twee getuigen of van drie elke zaak zal vast staan. ¹⁷Indien hij naar hen niet luistert, zeg het dan aan de gemeente. Indien hij naar de gemeente niet luistert, dan zal hij u als de heidenen en de tollenaar zijn.

¹⁸(F) Voorwaar, Ik zeg u, al wat u op aarde bindt, zal gebonden zijn in de hemelen, en al wat u op aarde ontbindt, zal ontbonden zijn in de hemelen.

¹⁹Opnieuw, [voorwaar] Ik zeg u, dat, als twee van u op de aarde iets eenparig zullen verlangen, het hun zal ten deel vallen van mijn Vader, die in de hemelen is. ²⁰Want waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in hun midden.

Vergeving

²¹(G) Toen kwam Petrus bij Hem en zei: Heer, hoeveel maal zal mijn broeder tegen mij zondigen en moet ik hem vergeven? ²²(H) Tot zevenmaal toe? **Jesjoea** zei tot hem: Ik zeg u, niet tot zevenmaal toe, maar tot zeventig maal zevenmaal.

²³Daarom is het Koninkrijk der hemelen te vergelijken met een koning, die afrekening wilde houden met zijn slaven. ²⁴Toen hij begon te rekenen, werd er één voor hem geleid, die tienduizend talen-

(A) 18:8 Mat. 5:30. (B) 18:9 Mat. 5:29. (C) 18:10 Luk. 19:10. (D) 18:15 Luk. 17:3. (E) 18:16 Deut. 19:15. (F) 18:18 Mat. 16:19; Joh. 20:23. (G) 18:21 Luk. 17:3,4. (H) 18:22 Gen. 4:24.

ten schuldig was.⁽¹⁾ ²⁵Omdat hij niet bij machte was te betalen, beval zijn heer hem te verkopen, met zijn vrouw en kinderen en al wat hij bezat, opdat er betaald kon worden. ²⁶De slaaf wierp zich neer als smekeling en zei: Heb geduld met mij en ik zal u alles betalen. ²⁷De heer van die slaaf kreeg medelijden met hem en hij liet hem vrij en schold hem de schuld kwijt. ²⁸Toen die slaaf wegging, trof hij een van zijn medeslaven aan, die hem honderd schellingen⁽²⁾ schuldig was, en hij greep hem bij de keel en zei: Betaal wat u schuldig bent. ²⁹De medeslaaf nu wierp zich voor hem neer en bad hem dringend, zeggende: Heb geduld met mij en ik zal u betalen. ³⁰Maar hij wilde niet, maar ging heen en zette hem gevangen, totdat hij het verschuldigde zou betaald hebben. ³¹Toen nu zijn medeslaven zagen, wat er gebeurd was, werden zij zeer verdrietig en gingen hun heer meedelen al wat er gebeurd was. ³²Toen ontbood zijn heer hem en zei tot hem: Slechte slaaf, al die schuld heb ik u kwijtgescholden, daar u het mij dringend had gevraagd. ³³Had ook u geen medelijden moeten hebben met uw medeslaaf, zoals ook ik medelijden had met u? ³⁴En zijn meester werd boos en gaf hem in handen van de folteraars, totdat hij hem al het verschuldigde zou betaald hebben. ³⁵Zo zal ook mijn hemelse Vader u doen, indien u niet, een ieder zijn broeder, van harte vergeeft.

De echtscheiding

19¹En het gebeurde, toen **Jesjoea** deze woorden geëindigd had, dat

Hij uit Galilea vertrok, en Hij kwam over de Jordaan in het gebied van Judea. ²En vele menigten volgden Hem en Hij genas hen aldaar. ³En er kwamen Farizeeën tot Hem om Hem te verzoeken, en zij zeiden: Is het geoorloofd zijn vrouw weg te zenden om allerlei redenen? ⁴(A) Hij antwoordde en zei: Hebt u niet gelezen, dat de Schepper hen vanaf het begin als man en vrouw heeft gemaakt? ⁵(B) En Hij zei: Daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen en die twee zullen tot één vlees zijn. ⁶Zo zijn zij niet meer twee, maar één vlees. Wat dan God samengevoegd heeft, laat de mens dat niet scheiden. ⁷(C) Zij zeiden tot Hem: Waarom heeft Mozes dan bevolen een scheidbrief te geven en haar (daarmee) weg te zenden? ⁸Hij zei tot hen: Mozes heeft u met het oog op de hardheid van uw harten toegestaan uw vrouwen weg te zenden, maar vanaf het begin is het zo niet geweest. ⁹(D) Maar Ik zeg u: Wie zijn vrouw wegzendt om een andere reden dan hoererij en een andere trouwt, pleegt echtbreuk. ¹⁰De discipelen zeiden tot Hem: Indien voor een man de zaak met zijn vrouw zó staat, is het niet raadzaam te trouwen. ¹¹Maar Hij zei tot hen: Niet allen begrijpen dit woord, alleen zij, aan wie het gegeven is. ¹²Er zijn immers ontmanden, die zo uit de moederschoot geboren zijn, en er zijn ontmanden, die door de mensen ontmand zijn, en er zijn ontmanden, die zichzelf ontmand hebben, ter wille van het Koninkrijk der hemelen. Laten zij die dat kunnen begrijpen, het begrijpen.

(1) **18:24** 10.000 talenten staat gelijk aan 140.000 jaarlonen. (2) **18:28** 100 schellingen staat gelijk aan ongeveer 100 daglonen.

(A) **19:4** Gen. 1:27; 5:2. (B) **19:5** Gen. 2:24. (C) **19:7** Deut. 24:1-4; Mat. 5:31. (D) **19:9** Mat. 5:32; 1Cor. 7:10,11.

Jesjoea zegent de kinderen

¹³Toen werden kinderen tot Hem gebracht, opdat Hij hun de handen zou opleggen en bidden; maar de discipelen bestraften hen. ¹⁴Maar **Jesjoea** zei: Laat de kinderen begaan en verhindert ze niet tot Mij te komen, want voor zulke mensen is het Koninkrijk der hemelen. ¹⁵En Hij legde hun de handen op en vertrok vandaar.

De rijke jongeling

¹⁶En zie, iemand kwam tot Hem en zei: Meester, ⁽¹⁾ wat voor goed moet ik doen om het eeuwige leven te verwerven? ¹⁷Hij zei tot hem: Wat vraagt u Mij naar het goede? Eén is de Goede. Maar indien u het (eeuwige) leven wilt binnengaan, onderhoud de geboden. ^{18(A)} Hij zei tot Hem: Welke? **Jesjoea** zei: Deze: U zult niet doodslaan, u zult niet echtbreken, u zult niet stelen, u zult geen vals getuigenis geven, ^{19(B)} eer uw vader en uw moeder, en u zult uw naaste liefhebben als uzelf. ²⁰De jongeman zei tot Hem: Dat alles heb ik in acht genomen; waarin schiet ik nog te kort? ²¹**Jesjoea** zei tot hem: Indien u volmaakt wilt zijn, ga heen, verkoop uw bezit en geef het aan de armen, en u zult een schat in de hemelen hebben, en kom hier, volg Mij. ²²Toen de jongeman [dit] woord hoorde, ging hij bedroefd heen, want hij bezat vele goederen.

²³**Jesjoea** zei tot zijn discipelen: Voorwaar, Ik zeg u, een rijke zal moeilijk het Koninkrijk der hemelen binnengaan. ²⁴Opnieuw zeg Ik u, het is gemakkelijker, dat een kameel gaat door het oog

van een naald dan dat een rijke het Koninkrijk van God binnengaat. ²⁵Toen de discipelen dit hoorden, waren zij zeer verslagen en zeiden: Wie kan dan behouden worden? ²⁶**Jesjoea** zag hen aan en zei: Bij de mensen is dit onmogelijk, maar bij God zijn alle dingen mogelijk.

Het loon voor het volgen van Jesjoea

²⁷Daarop antwoordde Petrus en zei tot Hem: Zie, wij hebben alles prijsgegeven en zijn U gevolgd; wat zal dan ons deel zijn? ^{28(C)} **Jesjoea** zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, u, die Mij gevolgd bent, zult in de wedergeboorte, wanneer de Mensenzoon op de troon van zijn heerlijkheid zal zitten, ook op twaalf tronen zitten om de twaalf stammen van Israël te richten. ²⁹En een ieder, die huizen of broeders of zusters of vader of moeder of kinderen of akkers heeft prijsgegeven om mijn naam, zal vele malen meer terugontvangen en het eeuwige leven erven.

^{30(D)} Maar vele eersten zullen de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten.

De gelijkenis van de arbeiders in de wijngaard

20¹Want het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een heer van het huis, die 's morgens vroeg arbeiders voor zijn wijngaard ging huren. ²Toen hij het met de arbeiders eens geworden was voor een schelling per dag, zond hij hen in zijn wijngaard. ³En omstreeks het derde uur ging hij naar buiten en zag nog anderen werkloos op de markt staan, ⁴en hij zei tot hen: Gaat ook u in de wijngaard en wat billijk is zal ik

⁽¹⁾ **19:16** Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) **19:18 a** Ex. 20:13; Deut. 5:17. **19:18 b** Ex. 20:14; Deut. 5:18. **19:18 c** Ex. 20:15; Deut. 5:19. **19:18 d** Ex. 20:16; Deut. 5:20. ^(B) **19:19 a** Ex. 20:12; Deut. 5:16. **19:19 b** Lev. 19:18. ^(C) **19:28 a** Mat. 25:31. **19:28 b** Luk. 22:30. ^(D) **19:30** Mat. 20:16; Luk. 13:30.

u geven. En zij gingen. ⁵Omstreeks het zesde en het negende uur ging hij weer naar buiten en handelde evenzo. ⁶Toen hij omstreeks het elfde uur naar buiten ging, vond hij nog anderen staan en zei tot hen: Waarom staat u hier de hele dag werkloos? ⁷Zij zeiden tot hem: Omdat niemand ons gehuurd heeft. Hij zei tot hen: Gaat ook u in de wijngaard. ^{8(A)}Toen de avond viel, zei de heer van de wijngaard tot zijn opzichter: Roep de arbeiders en betaal het loon uit, te beginnen bij de laatsten, tot de eersten. ⁹Toen zij, die omstreeks het elfde uur gehuurd waren, kwamen, ontvingen zij ieder een schelling. ¹⁰En toen de eersten kwamen, meenden dezen, dat zij meer zouden ontvangen. En zij ontvingen eveneens ieder een schelling. ¹¹Toen zij die ontvingen, mopperden zij tegen de heer van het huis, ¹²en zij zeiden: Deze laatsten hebben één uur gewerkt en u hebt hen met ons, die een zware dag en de hitte hebben doorstaan, gelijkgesteld. ¹³Maar hij antwoordde één van hen en zei: Vriend, ik doe u geen onrecht. Bent u het niet met mij eens geworden voor een schelling? ¹⁴Neem wat van u is en ga heen; ik wil deze laatsten hetzelfde geven als u. ¹⁵Staat het mij niet vrij met wat van Mij is te doen, wat ik wil? Of is uw oog boos, omdat ik goed ben?

^{16(B)} Zo zullen de laatsten de eersten en de eersten de laatsten zijn.

De derde aankondiging van het lijden

¹⁷Toen **Jesjoea** zou opgaan naar Jeruzalem, nam Hij de twaalfen terzijde, en onderweg sprak Hij tot hen: ¹⁸Zie, wij gaan op naar Jeruzalem en de Mensenzoon zal overgeleverd worden aan de overpriesters en schriftgeleerden

en zij zullen Hem ter dood veroordelen. ¹⁹En zij zullen Hem overleveren aan de (heiden)volken om Hem te bespotten en te geselen en te kruisigen, en op de derde dag zal Hij opgewekt worden.

Niet heersen, maar dienen

²⁰Toen kwam de moeder van de zonen van Zebedeüs tot Hem, met haar zonen, en zij boog zich voor Hem neer, om iets van Hem te vragen. ²¹Hij zei tot haar: Wat wilt u? Zij zei tot Hem: Zeg, dat deze mijn twee zonen mogen zitten, één aan uw rechterzijde en één aan uw linkerzijde in uw Koninkrijk. ²²En **Jesjoea** antwoordde en zei: U weet niet wat u vraagt. Kunt u de beker drinken, die Ik zal drinken? Zij zeiden tot Hem: Wij kunnen het. ²³Hij zei tot hen: Mijn beker zult u wel drinken, maar het zitten aan mijn rechterzijde en linkerzijde staat niet aan Mij te geven, maar het is voor hen, voor wie het bereid is door mijn Vader. ²⁴En toen de tien dit hoorden, namen zij het de beide broeders kwalijk. ^{25(C)} Maar **Jesjoea** riep hen tot Zich en zei: U weet, dat de regeerders van de volken heerschappij over hen voeren en de rijksgroten oefenen macht over hen. ^{26(D)} Zo is het onder u niet. Maar wie onder u groot wil worden, zal uw dienaar zijn, ²⁷en wie onder u de eerste wil zijn, zal uw slaaf zijn; ²⁸zoals de Mensenzoon niet gekomen is om Zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen.

De genezing van twee blinden

²⁹En toen zij uit Jericho gingen, volgde Hem een grote menigte. ³⁰En zie, twee blinden, die aan de weg zaten, riepen, toen zij hoorden, dat **Jesjoea** voorbij-

(A) 20:8 Lev. 19:13; Deut. 24:15. (B) 20:16 Mat. 19:30; Mar. 10:31; Luk. 13:30. (C) 20:25 Luk. 22:25,26.

(D) 20:26 Mat. 23:11; Mar. 9:35; Luk. 22:26.

ging, zeggende: Heer, heb medelijden met ons, Zoon van David! ³¹En de menigte bestrafte hen, dat zij zwijgen zouden. Maar zij riepen te meer, zeggende: Heer, heb medelijden met ons, Zoon van David! ³²En **Jesjoea** stond stil, riep hen en zei: Wat wilt u, dat Ik u doen zal? ³³Zij zeiden tot Hem: Heer, dat onze ogen geopend worden. ³⁴**Jesjoea** werd met ontferming bewogen en raakte hun ogen aan, en direct werden zij ziende en zij volgden Hem.

De intocht in Jeruzalem

21 ¹En toen zij Jeruzalem naderden en te Betfage kwamen, aan de Olijfberg, toen zond **Jesjoea** twee discipelen uit, tot wie Hij zei: ²Gaat naar het dorp, dat tegenover u ligt, en direct zult u een ezelin vastgebonden vinden, en een veulen⁽¹⁾ bij haar. Maakt haar los en brengt haar tot Mij. ³En indien iemand u iets erover mocht zeggen, zegt dan: de Heer heeft ze nodig. Hij zal ze direct (terug) zenden.

⁴Dit is gebeurd, opdat vervuld zou worden wat gesproken is door de profeet, toen hij zei:

⁵(A) Zegt aan de dochter van Sion: Zie, uw Koning komt tot u, zachtmoedig en rijdend op een ezel, en op een veulen, het jong van een lastdier.⁽²⁾

⁶Nadat de discipelen heengegaan waren en gedaan hadden, zoals **Jesjoea** hun had opgedragen, ⁷brachten zij de ezelin en het veulen en zij legden hun klederen erop, en Hij ging daarop zitten. ⁸En het merendeel van de menigte spreidde hun klederen op de weg, anderen sloegen takken van de bomen en spreidden die op de weg. ⁹(B) En de menigten, die vóór

Hem uit gingen en die volgden, riepen, zeggende: Hosanna de Zoon van David, gezegend Hij, die komt in de naam van **JHWH**, Hosanna in de hoogste hemelen!

¹⁰En toen Hij Jeruzalem binnenging, kwam de hele stad in rep en roer en zei: Wie is dit? ¹¹En de menigten zeiden: Dit is de profeet **Jesjoea**, van Nazaret in Galilea.

Jesjoea in de tempel

¹²En **Jesjoea** ging de tempel binnen en dreef allen uit, die verkochten en kochten in de tempel, en de tafels van de wisselaars keerde Hij om en de stoelen van hen, die de duiven verkochten, ¹³(C) en Hij zei tot hen: Er staat geschreven: Mijn huis zal een huis van gebed heten,⁽³⁾ maar u maakt het tot een rovershol.

¹⁴En in de tempel kwamen blinden en lammen tot Hem en Hij genas hen. ¹⁵Toen de overpriesters en de schriftgeleerden de wonderwerken zagen, die Hij deed, en de kinderen, die in de tempel riepen, zeggende: Hosanna de Zoon van David! namen zij dat kwalijk, ¹⁶(D) en zij zeiden tot Hem: Hoort U wat dezen zeggen? **Jesjoea** zei tot hen: Ja; hebt u nooit gelezen: Uit de mond van kleine kinderen en zuigelingen hebt U lof bereid?

¹⁷En Hij verliet hen en ging buiten de stad, naar Betanië, en overnachtte daar.

De vervloeking van de vijgenboom

¹⁸'s Morgens vroeg, bij zijn terugkeer naar de stad, werd Hij hongerig. ¹⁹En daar Hij een vijgenboom aan de weg zag staan, ging Hij erheen, maar Hij vond niets daaraan, dan alleen bladeren. En Hij zei tot hem: Er zal nooit meer enige vrucht aan u groeien, in eeuwig-

(1) 21:2 Volgens Zacharia 9:9 een mannelijk ezelsveulen. (2) 21:4-5 Zie Zacharia 9:9 (3) 21:13 Zie Jesaja 56:7.

(A) 21:5 Zac. 9:9. (B) 21:9 Ps. 118:25,26. (C) 21:13 Jes. 56:7; Jer. 7:11. (D) 21:16 Ps. 8:3.

heid! En direct verdorde de vijgenboom.
²⁰En toen de discipelen dat zagen, verwonderden zij zich en zeiden: Hoe is de vijgenboom zo direct verdord? ²¹(A) Maar **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, indien u geloof hebt en niet twijfelt, zult u niet alleen doen wat met de vijgenboom is gebeurd, maar zelfs indien u tot deze berg zegt: Hef u op enwerp u in de zee, het zal gebeuren.
²²En al wat u in het gebed gelovig vragen zult, zult u ontvangen.

*De vraag naar de
bevoegdheid van **Jesjoea***

²³En toen Hij de tempel was binnengegaan, naderden de overpriesters en de oudsten van het volk Hem, terwijl Hij leerde, en zij zeiden: Krachtens welke bevoegdheid doet U deze dingen? En wie heeft U deze bevoegdheid gegeven?
²⁴**Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Ik zal u ook een vraag stellen en indien u Mij daarop antwoord geeft, zal Ik u ook zeggen, krachtens welke bevoegdheid Ik deze dingen doe. ²⁵Vanwaar was de doop van Johannes? Uit de hemel of uit de mensen? En zij overlegden onder elkaar en spraken: Indien wij zeggen: Uit de hemel, zal Hij tot ons zeggen: Waarom hebt u hem dan niet geloofd? ²⁶Maar indien wij zeggen: Uit de mensen, zijn wij bang voor de menigte, want zij houden allen Johannes voor een profeet. ²⁷En zij antwoordden en zeiden tot **Jesjoea**: Wij weten het niet. Hij van zijn kant zei tot hen: Dan zeg Ik u ook niet, krachtens welke bevoegdheid Ik deze dingen doe.

De gelijkenis van de twee zonen

²⁸Wat denkt u? Iemand had twee kinderen. Hij ging naar de eerste en zei:

Kind, ga en werk vandaag in de wijngaard. ²⁹En hij antwoordde en zei: Ja, heer, maar hij ging niet. ³⁰Hij ging naar de tweede en sprak evenzo. En deze antwoordde en zei: Ik wil niet, maar later kreeg hij berouw en ging toch. ³¹Wie van de twee heeft de wil van zijn vader gedaan? Zij zeiden: De laatste. **Jesjoea** zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, de tollenaars en de hoeren gaan u voor in het Koninkrijk van God. ³²(B) Want Johannes heeft u de weg van de gerechtigheid gewezen en u hebt hem niet geloofd. De tollenaars en de hoeren echter hebben hem geloofd, maar hoewel u dat zag, hebt u later geen berouw gekregen en ook in hem geloofd.

*De gelijkenis van
de onrechtvaardige pachters*

³³(C) Hoort een andere gelijkenis. Er was een heer van het huis, die een wijngaard plantte, en er een heg omheen zette, en er een wijnpers in groef en een toren bouwde; en hij verhuurde die aan pachters en ging naar het buitenland. ³⁴Toen nu de tijd van de vruchten naderde, zond hij zijn slaven naar die pachters om zijn vruchten in ontvangst te nemen. ³⁵Maar de pachters grepen zijn slaven, sloegen de ene, doodden de andere en stenigden een derde. ³⁶Hij zond weer andere slaven, nog meer dan eerst, en zij behandelden hen op dezelfde wijze. ³⁷Ten laatste zond hij zijn zoon tot hen, zeggende: Mijn zoon zullen zij ontzien. ³⁸Maar toen de pachters de zoon zagen, zeiden zij tot elkaar: Dit is de erfgenaam, komt, laten wij hem doden om zijn erfenis aan ons te brengen. ³⁹En zij grepen hem en wierpen hem buiten de wijngaard en doodden hem. ⁴⁰Wanneer nu de heer van de wijngaard komt, wat zal hij met die pachters

(A) 21:21 Mat. 17:20; 1Cor. 13:2. (B) 21:32 Luk. 3:12; 7:29,30. (C) 21:33 Jes. 5:1,2.

doen? ⁴¹ Zij zeiden tot Hem: Een kwade dood zal hij die kwaden doen sterven en de wijngaard zal hij verhuuren aan andere pachters, die hem de vruchten op tijd zullen afleveren. ^{42(A)} **Jesjoea** zei tot hen: Hebt u nooit gelezen in de Schriften⁽¹⁾: De steen, die de bouwlieden afgekeurd hadden, deze is tot een hoeksteen geworden; van **JHWH** is dit gebeurd, en het is wonderlijk in onze ogen?⁽²⁾

⁴³ Daarom, Ik zeg u, dat het Koninkrijk van God van u zal weggenomen worden en het zal gegeven worden aan een (heiden)volk, dat de vruchten daarvan opbrengt. ⁴⁴ [En wie op deze steen valt, zal verpletterd worden, en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen.] ⁴⁵ En toen de overpriesters en de Farizeeën zijn gelijkenissen hadden gehoord, begrepen zij, dat Hij hen bedoelde. ⁴⁶ En hoewel zij Hem trachtten te grijpen, waren zij bang voor de menigten, daar die Hem voor een profeet hielden.

Het koninklijke bruiloftsmaal

22 ¹ En **Jesjoea** antwoordde en sprak opnieuw in gelijkenissen tot hen en zei: ² Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan een koning, die voor zijn zoon een bruiloft aanrichtte. ³ En hij zond zijn slaven uit om de ter bruiloft genodigden te roepen, maar zij wilden niet komen. ⁴ Opnieuw zond hij andere slaven uit, met de boodschap: Zegt de genodigden: Zie, ik heb mijn maaltijd bereid, mijn ossen en gemeste beesten zijn geslacht en alles is gereed; komt tot de bruiloft. ⁵ Maar zij sloegen er geen acht op en gingen heen, de één naar zijn akker, de ander naar zijn zaken. ⁶ De overigen grepen zijn slaven, en zij mishandelden en

doodden hen. ⁷ En de koning werd boos, en hij zond zijn legers uit en verdelgde die moordenaars en stak hun stad in brand. ⁸ Toen zei hij tot zijn slaven: De bruiloft is wel gereed, maar de genodigden waren het niet waard. ⁹ Gaat daarom naar de kruispunten van de wegen en nodigt allen, die u aantreft, tot de bruiloft. ¹⁰ En die slaven gingen naar de wegen en verzamelden allen, die zij aantroffen, zowel slechten als goeden. En de bruiloftsmaal werd vol met hen, die aanlagen. ¹¹ Toen de koning binnentrad om hen, die aanlagen, te overzien, zag hij daar iemand, die geen bruiloftskleed aan had. ¹² En hij zei tot hem: Vriend, hoe bent u hier gekomen zonder bruiloftskleed? En hij verstomde. ^{13(B)} Toen zei de koning tot de bedienden: Bindt hem aan handen en voeten en werpt hem uit in de buitenste duisternis; daar zal het gekerm zijn en het tandengeknars.

¹⁴ Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.

Het recht van de keizer

¹⁵ Toen gingen de Farizeeën heen en overlegden, hoe zij Hem in een strikvraag konden vangen. ¹⁶ En zij zonden tot Hem hun leerlingen, met de Herodianen, die zeiden: Meester,⁽³⁾ wij weten, dat U waarachtig bent en de weg van God in waarheid leert en dat U Zich aan niemand stoort; want U ziet de mensen niet naar de ogen. ¹⁷ Zeg ons dan, wat denkt U? Is het geoorloofd de keizer belasting te betalen of niet? ¹⁸ Maar **Jesjoea** doorzag hun valsheid en zei: Wat zoekt u Mij, huichelaars? ¹⁹ Toont Mij het geldstuk voor de belasting. Zij brachten Hem een schelling. ²⁰ En Hij zei tot hen:

⁽¹⁾ 21:42 "De Schriften" zijn de boeken van het eerste Testament. ⁽²⁾ 21:42 Zie Psalm 118:22-23, Handelingen 4:11. ⁽³⁾ 22:16 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 21:42 Ps. 118:22,23. ^(B) 22:13 Mat. 8:12; 25:30; Luk. 13:28.

Wiens afbeelding en opschrift is dit? ²¹ Zij zeiden: van de keizer. Toen zei Hij tot hen: Geeft dan de keizer wat van de keizer is, en aan God wat van God is. ²² Toen zij dit hoorden, verwonderden zij zich en zij lieten Hem verder ongemoeid en gingen weg.

De vraag naar de opstanding

^{23(A)} Op die dag kwamen enige Sadduceeën tot Hem, die beweren, dat er geen opstanding is, en zij ondervroegen Hem, ^{24(B)} en zij zeiden: Meester, ⁽¹⁾ Mozes heeft gezegd, indien iemand sterft zonder kinderen, zal zijn broer zijn vrouw trouwen en voor zijn broer nakomelingschap verwekken. ²⁵ Nu waren er bij ons zeven broers. En de eerste huwde en stierf daarop, en daar hij geen nakomelingschap had, liet hij zijn vrouw na aan zijn broer. ²⁶ Eveneens de tweede en de derde tot de zevende toe. ²⁷ Het laatst van allen stierf de vrouw. ²⁸ Van wie van de zeven zal zij dan in de opstanding de vrouw zijn? Want allen hebben haar tot vrouw gehad. ²⁹ **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: U dwaalt, want u kent de Schriften ⁽²⁾ niet noch de kracht van God. ³⁰ Immers, in de opstanding huwen zij niet en worden zij niet ten huwelijk genomen, maar zij zijn als engelen in de hemel. ³¹ Wat nu de opstanding van de doden betreft, hebt u niet gelezen, wat door God tot u gesproken is, toen Hij zei: ^{32(C)} **IK BEN** de God van Abraham, en de God van Isaak, en de God van Jakob? ⁽³⁾ ³³ Hij is niet een God van doden, maar van levenden. En de

menigten, die dat hoorden, stonden versteld over zijn leer.

Het grote gebod

³⁴ Toen de Farizeeën gehoord hadden, dat Hij de Sadduceeën tot zwijgen had gebracht, kwamen zij bijeen, ³⁵ en één van hen, een *Torah* geleerde, vroeg, om Hem te verzoeken: ³⁶ Meester, ⁽⁴⁾ wat is het grote gebod in de *Torah*? ^{37(D)} Hij zei tot hem: U zult **JHWH**, uw God, liefhebben met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand. ³⁸ Dit is het grote en eerste gebod. ^{39(E)} Het tweede, daaraan gelijk, is: U zult uw naaste liefhebben als uzelf. ^{40(F)} Aan deze twee geboden hangt de hele *Torah* en de *Propheten*.

Davids Zoon en Heer

⁴¹ Toen de Farizeeën bijeen waren, vroeg **Jesjoea** hun, ⁴² zeggende: Wat denkt u van de Messias? Wiens zoon is Hij? Zij zeiden tot Hem: Davids Zoon. ⁴³ Hij zei tot hen: Hoe kan David Hem dan door de Geest zijn Heer noemen, als hij zegt:

^{44(G)} **JHWH** heeft gezegd tot mijn Heer: Zet U aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden onder uw voeten gelegd heb.

⁴⁵ Indien David Hem dus Heer noemt, hoe kan Hij dan zijn zoon zijn? ⁴⁶ En niemand kon Hem daarop iets antwoorden en evenmin durfde iemand van die dag af Hem meer iets vragen.

Rede tegen de schriftgeleerden en Farizeeën

23 ¹ Toen sprak **Jesjoea** tot de menigten en tot zijn discipelen,

⁽¹⁾ 22:24 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer. van het eerste Testament. ⁽³⁾ 22:32 Zie Exodus 3:14-15.

⁽²⁾ 22:29 "De Schriften" zijn de boeken ⁽⁴⁾ 22:36 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 22:23 Hand. 23:8. ^(B) 22:24 Deut. 25:5. ^(C) 22:32 Ex. 3:6. ^(D) 22:37 Deut. 6:5. ^(E) 22:39 Lev. 19:18. ^(F) 22:40 Luk. 10:25-28. ^(G) 22:44 Ps. 110:1.

² zeggende: De schriftgeleerden en de Farizeeën hebben zich gezet op de stoel van Mozes. ³ Alles dan, wat zij u ook zeggen, doet dat en onderhoudt dat, maar doet niet naar hun werken, want zij zeggen het wel, maar doen het niet. ⁴ Zij binden zware lasten bijeen en leggen die op de schouders van de mensen, maar zelf willen zij ze met hun vinger niet verroeren. ⁵ (A) Al hun werken doen zij om in het oog te lopen bij de mensen, want zij maken hun gebedsriemen breed en hun kwasten ⁽¹⁾ groot, ⁶ zij houden van de eerste plaats bij de maaltijden en van de erezetels in de synagogen, ⁷ en van de begroetingen op de markten en om door de mensen rabbi genoemd te worden. U zult u niet rabbi ⁽²⁾ laten noemen; ⁸ want één is uw Meester ⁽³⁾ en u bent allen broeders. ⁹ En u zult op aarde niemand uw vader noemen, want één is uw Vader, Hij, die in de hemelen is. ¹⁰ Laat u ook geen leidslieden noemen, want één is uw Leidsman, de Messias. ¹¹ (B) Maar wie de grootste onder u is, zal uw dienaar zijn.

¹² (C) Al wie zichzelf zal verhogen, zal *verootmoedigd* worden en al wie zichzelf zal *verootmoedigen*, zal verhoogd worden.

¹³ Maar wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, u huichelaars, want u sluit het Koninkrijk der hemelen toe voor de mensen. Immers, u gaat er niet binnen en die trachten binnen te gaan, laat u niet toe daarin te komen.

¹⁴ [Wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, u huichelaars, want u eet de huizen van de weduwen op, terwijl u voor de schijn lange gebeden

uitspreekt. Daarom zult u zwaarder oordeel ontvangen.]

¹⁵ Wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, u huichelaars, want u trekt zee en land rond, om één bekeerling te maken, en wanneer hij het wordt, maakt u van hem een kind van de hel, tweemaal zo erg als u het zelf bent.

¹⁶ Wee u, blinde wegwijzers, die zegt: Heeft iemand bij de tempel gezworen, dat betekent niets; maar heeft iemand bij het goud van de tempel gezworen, dan is hij gebonden. ¹⁷ U dwazen en blinden, wat toch is meer, het goud of de tempel, die het goud geheiligd heeft? ¹⁸ En heeft iemand bij het altaar gezworen, dat betekent niets; maar heeft iemand bij de gave, die daarop ligt, gezworen, dan is hij gebonden. ¹⁹ U blinden, immers, wat is meer, de gave of het altaar, dat de gave heiligt? ²⁰ Wie dus gezworen heeft bij het altaar, zweert daarbij en bij alles, wat erop ligt. ²¹ En wie gezworen heeft bij de tempel, zweert daarbij en bij Hem, die erin woont. ²² (D) En wie gezworen heeft bij de hemel, zweert bij de troon van God en bij Hem, die daarop gezeten is. ⁽⁴⁾

²³ (E) Wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, u huichelaars, want u geeft tienden van de munt, de dille en de komijn en u hebt het gewichtigste van de *Torah* verwaarloosd: het oordeel en de barmhartigheid en de trouw. ²⁴ Dit moest men doen en het andere niet nalaten. U blinde wegwijzers, die de mug uitzeeft, maar de kameel in zijn geheel doorslikt.

²⁵ Wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, u huichelaars, want u reinigt de buitenzijde van de beker en van

(1) 23:5 Zie Numeri 15:37-41. (2) 23:7 Rabbi betekent: mijn leraar/onderwijzer. (3) 23:8 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer. (4) 23:2 Zie Matteüs 5:34-37 en Jacobus 5:12.

(A) 23:5 a Mat. 6:1. 23:5 b Deut. 6:8. (B) 23:11 Mat. 20:26,27; Mar. 9:35; 10:43,44; Luk. 22:26.

(C) 23:12 Luk. 14:11; 18:14. (D) 23:22 Jes. 66:1. (E) 23:23 Lev. 27:30.

de schotel, maar van binnen zijn zij vol roof en onmatigheid. ²⁶U blinde Farizeeër, reinig eerst de inhoud van de beker; dan zal hij ook van buiten rein worden.

²⁷(A) Wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, u huichelaars, want u lijkt op gewitte graven, die van buiten wel mooi schijnen, maar van binnen vol zijn van doodsbeenderen en allerlei onreinheid. ²⁸Zo ook u, van buiten schijnt u de mensen wel rechtvaardig, maar van binnen bent u vol huichelarij en verachting van de *Torah*.

²⁹Wee u, schriftgeleerden en Farizeeën, u huichelaars, want u bouwt de grafsteden van de profeten en verfraait de gedenktekens van de rechtvaardigen, ³⁰en u zegt: Indien wij geleefd hadden in de dagen van onze vaders, zouden wij niet met hen hebben meegedaan ten opzichte van het bloed van de profeten. ³¹U getuigt dus van uzelf, dat u zonen bent van de moordenaars van de profeten. ³²Maakt ook u de maat van uw vaders vol! ³³(B) Slangen, addereengebroed, hoe zult u ontkomen aan het oordeel van de hel? ³⁴Daarom, zie, Ik zend tot u profeten en wijzen en schriftgeleerden. Van hen zult u sommigen doden en kruisigen en van hen zult u anderen geselen in uw synagogen en vervolgen van stad tot stad, ³⁵(C) opdat al het rechtvaardige bloed over u zal komen, dat vergoten werd op de aarde, van het bloed van Abel, de rechtvaardige, tot het bloed van Zacharias, de zoon van Beregja, die u vermoord hebt tussen het tempelhuis en het altaar. ³⁶Voorwaar, Ik zeg u: Al deze dingen zullen komen over dit geslacht.

³⁷Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt, en stenigt, wie tot u gezonden zijn, hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen bijeenbrengen, zoals een hen haar kuikens onder haar vleugels bijeenbrengt, en u hebt niet gewild. ³⁸(D) Zie, uw huis wordt aan u overgelaten. ³⁹(E) Want Ik zeg u, u zult Mij van nu aan niet meer zien, totdat u zegt: Gezegend Hij, die komt in de naam van **JHWH**!

Rede over de laatste dingen

24 ¹En **Jesjoea** ging de tempel uit en vertrok. En zijn discipelen kwamen tot Hem om Hem op de gebouwen van de tempel te wijzen. ²En Hij antwoordde en zei tot hen: Ziet u dit alles niet? Voorwaar, Ik zeg u, er zal hier geen steen op de andere gelaten worden, die niet zal worden weggebroken.

³Toen Hij op de Olijfberg gezeten was, kwamen zijn discipelen alleen tot Hem en zeiden: Zeg ons wanneer zal dat geschieden, en wat is het teken van uw komst en van de voleinding van de wereld? ⁴En **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Ziet toe, dat niemand u zal verleiden! ⁵Want velen zullen komen onder mijn naam en zeggen: Ik ben de Messias, en zij zullen velen verleiden. ⁶Ook zult u horen van oorlogen en van geruchten van oorlogen. Ziet toe, weest niet verontrust; want dat moet gebeuren, maar het einde is het nog niet. ⁷Want volk zal opstaan tegen volk, en koninkrijk tegen koninkrijk, en er zullen nu hier, dan daar, hongersnoden en aardbevingen zijn. ⁸Maar dat alles is het begin van de weeën. ⁹(F) Dan zullen zij u overleveren aan verdrukking en zij zullen u doden, en u zult door alle (heiden)volken gehaat worden omwille van mijn naam.

(A) 23:27 Hand. 23:3. (B) 23:33 Mat. 3:7; 12:34; Luk. 3:7. (C) 23:35 a Gen. 4:8. 23:35 b 2Kron. 24:20,21. (D) 23:38 Jer. 22:5. (E) 23:39 Ps. 118:26. (F) 24:9 Mat. 10:22.

¹⁰ En dan zullen velen ten val komen en zij zullen elkaar overleveren en elkaar haten. ¹¹ En vele valse profeten zullen opstaan en velen zullen zij verleiden. ¹² En omdat de verachting van de *Torah* toeneemt, zal de liefde van de meesten verkillen. ¹³ ^(A) Maar wie volhardt tot het einde, die zal behouden worden. ¹⁴ En dit evangelie van het Koninkrijk zal in de hele wereld verkondigd worden tot een getuigenis voor alle volken, en dan zal het einde gekomen zijn.

¹⁵ ^(B) Wanneer u dan de gruwel der verwoesting, waarvan door de profeet Daniël gesproken is, op de heilige plaats ziet staan - wie het leest, laat die er acht op geven - laten dan wie in Judea zijn, ¹⁶ vluchten naar de bergen. ¹⁷ ^(C) Laat wie op het dak is, niet naar beneden gaan om zijn huisraad mee te nemen, en laat wie in het veld is, ¹⁸ niet terugkeren om zijn kleed mee te nemen. ¹⁹ Wee de vrouwen die zwanger zijn en zij die in die dagen nog een baby aan de borst hebben. ²⁰ Bidt, dat uw vlucht niet in de winter zal vallen en niet op een Sjabbat. ²¹ ^(D) Want er zal dan een grote verdrukking zijn, zoals er niet geweest is van het begin van de wereld tot nu toe en ook nooit meer zijn zal. ²² En indien die dagen niet ingekort werden, zou geen vlees behouden worden; maar ter wille van de uitverkorenen zullen die dagen worden ingekort. ²³ Indien dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Messias, of: hier, gelooft het niet. ²⁴ Want er zullen valse Messiasen en valse profeten opstaan en zij zullen grote tekenen en wonderen doen, zodat zij, als het mogelijk zou zijn, ook de uitverkorenen zouden verleiden. ²⁵ Zie, Ik heb het u voorzgd. ²⁶ ^(E) Indien men

dan tot u zegt: Zie, Hij is in de woestijn, gaat er niet heen; zie, Hij is in de binnenkamer, gelooft het niet. ²⁷ Want zoals de bliksem komt van het oosten en licht tot het westen, zo zal de komst van de Mensenzoon zijn. ²⁸ ^(F) Waar het aas is, daar zullen de gieren zich verzamelen.

²⁹ ^(G) Direct na de verdrukking van die dagen zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar glans niet geven en de sterren zullen van de hemel vallen en de hemelse machten zullen wankelen. ³⁰ ^(H) En dan zal het teken van de Mensenzoon verschijnen aan de hemel en dan zullen alle stammen van de aarde zich op de borst slaan en zij zullen de Mensenzoon zien komen op de wolken van de hemel, met grote macht en heerlijkheid. ³¹ En Hij zal zijn engelen uitzenden met luid bazuingeschal en zij zullen zijn uitverkorenen verzamelen uit de vier windstreken, van het ene uiterste van de hemel tot het andere.

³² Leert dan van de vijgenboom deze les: Wanneer zijn hout al week wordt en de bladeren doet opkomen, weet u daaraan, dat de zomer nabij is. ³³ Zo moet ook u, wanneer u dit alles ziet, weten, dat het nabij is, voor de deur. ³⁴ Voorwaar, Ik zeg u, dit geslacht zal zeker niet voorbijgaan, voordat dit alles gebeurt. ³⁵ De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen zeker niet voorbijgaan.

³⁶ Maar van die dag en van dat uur weet niemand, ook de engelen van de hemelen niet, ook de Zoon niet, maar de Vader alleen. ³⁷ ^(I) Want zoals het was in de dagen van Noach, zo zal de komst van de Mensenzoon zijn. ³⁸ Want zoals zij in [die] dagen vóór de zondvloed waren,

^(A) 24:13 Mat. 10:22. ^(B) 24:15 Dan. 9:27; 11:31; 12:11. ^(C) 24:17 Luk. 17:31. ^(D) 24:21 Dan. 12:1; Opb. 7:14. ^(E) 24:26 Luk. 17:23,24. ^(F) 24:28 Luk. 17:37. ^(G) 24:29 a Jes. 13:10; Joël 2:10; 3:4; 3:15; Opb. 6:12. ^(H) 24:29 b Jes. 13:10; Eze. 32:7; Joël 2:10; 3:15. ^(I) 24:29 c Jes. 34:4; Opb. 6:13. ^(H) 24:30 Dan. 7:13; Zac. 12:10-14; Opb. 1:7. ^(I) 24:37 Gen. 6:5-8.

etende en drinkende, huwende en ten huwelijk gevende, tot op de dag, waarop Noach in de ark ging, ^{39(A)} en zij niets bemerkten, voordat de zondvloed kwam en hen allen wegnam, zo zal ook de komst van de Mensenzoon zijn. ⁴⁰ Dan zullen er twee in het veld zijn, één zal aangenomen worden en één achtergelaten worden; ⁴¹ twee vrouwen zullen aan het malen zijn met de molen, één zal aangenomen worden, en één achtergelaten worden. ⁴² Waakt dan, want u weet niet, op welke dag uw Heer komt.

^{43(B)} Maar weet dit: Als de heer van het huis geweten had, in welke nachtwake de dief zou komen, hij zou gewaakt hebben en in zijn huis niet hebben laten inbreken. ⁴⁴ Daarom, weest ook u bereid, want op een uur, dat u het niet verwacht, komt de Mensenzoon.

⁴⁵ Wie is dan de trouwe en verstandige slaaf, die de heer over zijn dienstvolk gesteld heeft om hun op tijd voedsel te geven? ⁴⁶ Gezegend is die slaaf, die zijn heer bij zijn komst zó bezig zal vinden. ⁴⁷ Voorwaar, Ik zeg u, dat hij hem over al zijn bezit zal stellen. ⁴⁸ Maar als die slaaf slecht was, en in zijn hart zou zeggen: ⁴⁹ Mijn heer blijft uit, en hij zou beginnen zijn medeslaven te slaan en met de dronkaards zou eten en drinken, ⁵⁰ dan zal de heer van die slaaf komen op een dag, dat hij het niet verwacht, en op een uur, ⁵¹ dat hij het niet weet, en hij zal hem folteren en hem in het lot van de huichelaars doen delen. Daar zal het gekerm zijn en het tandengeknars.

De wijze en de dwaze maagden

25 ^{1(C)} Dan zal het Koninkrijk der hemelen vergeleken worden met tien meisjes, die hun lampen namen

en uittrokken, de bruidegom tegemoet. ² En vijf van hen waren dwaas en vijf waren wijs. ³ Want de dwaze (meisjes) namen hun lampen mee, maar geen olie; ⁴ maar de wijze (meisjes) namen olie in hun kruiken, met hun lampen. ⁵ Terwijl de bruidegom uitbleef, werden zij allen slaperig en sliepen in. ⁶ En midden in de nacht klonk een geroep: De bruidegom, zie, gaat uit hem tegemoet! ⁷ Toen stonden al die meisjes op en brachten hun lampen in orde. ⁸ En de dwaze zeiden tot de wijze: Geeft ons van uw olie, want onze lampen gaan uit. ⁹ Maar de wijze antwoordden en zeiden: Neen, er mocht niet genoeg zijn voor ons en voor u; gaat liever naar de verkopers en koopt voor uzelf. ¹⁰ Maar terwijl ze heengingen om te kopen, kwam de bruidegom, en die gereed waren, gingen met hem de bruilofts-zaal binnen, en de deur werd gesloten. ^{11(D)} Later kwamen ook de andere meisjes en zeiden: Heer, heer, doe ons open! ¹² Maar hij antwoordde en zei: Voorwaar, ik zeg u, ik ken u niet. ¹³ Waakt dan, want u weet de dag noch het uur waarop de Mensenzoon komt.

De gelijkenis van de talenten

^{14(E)} Want het is als een mens, die bij zijn vertrek naar het buitenland zijn slaven riep en hun zijn bezit toevertrouwde. ¹⁵ En de één gaf hij vijf talenten, een ander twee, een derde één, een ieder naar zijn bekwaamheid, en hij reisde naar het buitenland. ¹⁶ Direct ging hij, die de vijf talenten ontvangen had, op weg, en hij deed er zaken mee en verdiende er vijf bij. ¹⁷ Evenzo verdiende hij, die de twee talenten had, er twee bij. ¹⁸ Maar hij, die het ene talent ontvangen had, ging heen en groef een gat

(A) 24:39 Gen. 7:6-24. (B) 24:43 Luk. 12:39,40. (C) 25:1 Luk. 12:35. (D) 25:11 Luk. 13:25. (E) 25:14 Luk. 19:11-27.

in de grond en verborg het geld van zijn heer. ¹⁹En na lange tijd kwam de heer van die slaven en hield afrekening met hen. ²⁰En die de vijf talenten ontvangen had, trad toe en bracht nog vijf talenten bovendien, zeggende: Heer, vijf talenten hebt u mij toevertrouwd; zie, ik heb er vijf talenten bij verdiend. ²¹Zijn heer zei tot hem. Wèl gedaan, u goede en getrouwe slaaf, over weinig bent u getrouw geweest, over veel zal ik u stellen; ga in tot het feest van uw heer. ²²Die met de twee talenten trad ook toe en zei: Heer, twee talenten hebt u mij toevertrouwd; zie, ik heb er twee talenten bij verdiend. ²³Zijn heer zei tot hem: Wèl gedaan, u goede en getrouwe slaaf, over weinig bent u getrouw geweest, over veel zal ik u stellen; ga in tot het feest van uw heer. ²⁴Nu kwam ook hij, die het ene talent ontvangen had, en zei: Heer, ik wist van u, dat u een streng mens bent, die maait, waar u niet gezaaid hebt, en die bijeenbrengt van plaatsen, waar u niet hebt uitgestrooid. ²⁵En ik was bang en ben heengegaan en heb uw talent in de grond verborgen; hier hebt u het uwe. ²⁶En zijn heer antwoordde en zei tot hem: U slechte en luie slaaf, wist u, dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb en bijeenbreng van plaatsen, waar ik niet heb uitgestrooid? ²⁷Dan had u mijn geld aan de bankiers moeten geven en ik zou bij mijn komst mijn eigendom met rente opgevraagd hebben. ²⁸Neemt hem dan het talent af en geeft het aan hem, die de tien talenten heeft. ²⁹(A) Want aan een ieder, die heeft, zal gegeven worden en hij zal overvloedig hebben. Maar wie niet heeft, ook wat hij heeft, zal hem ontnomen worden. ³⁰(B) En werpt de onnutte slaaf

uit in de buitenste duisternis. Daar zal het gekerm zijn en het tandengeknars.

Het oordeel van de Mensenzoon

³¹(C) Wanneer dan de Mensenzoon komt in zijn heerlijkheid en al de engelen met Hem, dan zal Hij plaats nemen op de troon van zijn heerlijkheid. ³²En al de volken zullen vóór Hem verzameld worden, en Hij zal ze van elkaar scheiden, zoals de herder de schapen scheidt van de bokken, ³³en Hij zal de schapen zetten aan zijn rechterhand en de bokken aan zijn linkerhand. ³⁴Dan zal de Koning tot hen, die aan zijn rechterhand zijn, zeggen: Komt, u gezegenden van mijn Vader, beërft het Koninkrijk, dat voor u bestemd is van de grondlegging van de wereld af. ³⁵Want Ik heb honger geleden en u hebt Mij te eten gegeven. Ik heb dorst geleden en u hebt Mij te drinken gegeven, Ik ben een vreemdeling geweest en u hebt Mij gehuisvest, ³⁶naakt en u hebt Mij gekleed, ziek en u hebt Mij bezocht; Ik ben in de gevangenis geweest en u bent tot Mij gekomen. ³⁷Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden, zeggende: Heer, wanneer hebben wij U hongerig gezien en hebben wij U gevoed, of dorstig en hebben wij U te drinken gegeven? ³⁸Wanneer hebben wij U als vreemdeling gezien en hebben U gehuisvest, of naakt, en hebben U gekleed? ³⁹Wanneer hebben wij U ziek of in de gevangenis gezien en zijn tot U gekomen? ⁴⁰En de Koning zal hun antwoorden en zeggen: Voorwaar, Ik zeg u, in zoverre u dit aan één van deze mijn minste broeders hebt gedaan, hebt u het Mij gedaan. ⁴¹Dan zal Hij ook tot hen, die aan zijn linkerhand zijn, zeggen: Gaat weg van Mij, u vervloekten, naar het

(A) 25:29 Mat. 13:12; Mar. 4:25; Luk. 8:18. (B) 25:30 Mat. 8:12; 22:13; Luk. 13:28. (C) 25:31 a Mat. 16:27. 25:31 c Mat. 19:28.

eeuwige vuur, dat voor de duivel en zijn engelen bereid is. ⁴² Want Ik heb honger geleden en u hebt Mij niet te eten gegeven, Ik heb dorst geleden en u hebt Mij niet te drinken gegeven; ⁴³ Ik ben een vreemdeling geweest en u hebt Mij niet gehuisvest, naakt en u hebt Mij niet gekleed, ziek en in de gevangenis en u hebt Mij niet bezocht. ⁴⁴ Dan zullen ook zij Hem antwoorden en zeggen: Heer, wanneer hebben wij U hongrig gezien, of dorstig, of als vreemdeling, of naakt of ziek, of in de gevangenis, en hebben wij U niet gediend? ⁴⁵ Dan zal Hij hun antwoorden en zeggen: Voorwaar, Ik zeg u, in zoverre u dit aan één van deze minsten niet gedaan hebt, hebt u het ook aan Mij niet gedaan. ^{46(A)} En dezen zullen heengaan naar de eeuwige straf, maar de rechtvaardigen naar het eeuwige leven.

*De vierde aankondiging van het lijden -
Besluit om **Jesjoea** te doden*

26 ¹ En het gebeurde, toen **Jesjoea** al deze woorden geëindigd had, dat Hij tot zijn discipelen zei: ^{2(B)} U weet, dat het over twee dagen Pèsach is, en alsdan wordt de Mensenzoon overgeleverd om gekruisigd te worden. ³ Toen kwamen de overpriesters en de oudsten van het volk bijeen in het paleis van de hogepriester, genaamd Kajafas, ⁴ en zij beraamden een plan om **Jesjoea** door list in handen te krijgen en te doden. ⁵ Maar zij zeiden: Niet op het feest, opdat er geen opschudding onder het volk zal ontstaan.

De zalving en het verraad

⁶ Toen **Jesjoea** te Betanië was, in het huis van Simon de melaatse, ^{7(C)} kwam een vrouw tot Hem met een albasten

kruijk vol kostbare mirre en goot die uit over zijn hoofd, terwijl Hij aanlag. ⁸ Toen de discipelen dit zagen, waren zij verontwaardigd en zeiden: Waartoe die verkwisting? ⁹ Want deze (mirre) had duur verkocht en aan de armen gegeven kunnen worden. ¹⁰ Maar **Jesjoea** merkte het op en zei tot hen: Waarom valt u deze vrouw lastig? Want zij heeft een goede daad aan Mij verricht. ^{11(D)} De armen hebt u immers altijd bij u, maar Mij hebt u niet altijd. ¹² Want toen zij deze mirre over mijn lichaam uitgoot, heeft zij dat gedaan om mijn begrafenis voor te bereiden. ¹³ Voorwaar, Ik zeg u, overal waar dit evangelie verkondigd zal worden in de hele wereld, zal ook tot haar herinnering gesproken worden van wat zij gedaan heeft. ¹⁴ Toen ging één van de twaalven, genaamd Judas Iskariot, naar de overpriesters, ^{15(E)} en hij zei: Wat wilt u mij geven? Dan zal ik Hem u overleveren. ¹⁶ En zij stelden hem dertig zilverlingen ter hand. ⁽¹⁾ En van toen af zocht hij een goede gelegenheid om Hem over te leveren.

*De voorbereiding van de Pèsachmaaltijd
- Het verraad voorzegt*

¹⁷ Op de eerste dag van het Feest van de Ongezuurde Broden, kwamen de discipelen bij **Jesjoea** en zeiden: Waar wilt U, dat wij voor U het Pèsach voorbereiden om te eten? ¹⁸ Hij zei: Gaat naar de stad tot die-en-die en zegt tot hem: De Meester zegt: Mijn tijd is nabij; bij u houd Ik met mijn discipelen het Pèsach. ¹⁹ En de discipelen deden, zoals **Jesjoea** hun had opgedragen, en zij maakten het Pèsach gereed.

⁽¹⁾ 26:16 Zie Zacharia 11:12.

^(A) 25:46 Dan. 12:2. ^(B) 26:2 Ex. 12:1-27. ^(C) 26:7 Luk. 7:37,38. ^(D) 26:11 Deut. 15:11. ^(E) 26:15 Zac. 11:12.

²⁰Toen het avond geworden was, lag Hij aan met de twaalf [discipelen]. ²¹En terwijl zij aten, zei Hij: Voorwaar, Ik zeg u, dat een van u Mij verraden zal.⁽¹⁾ ²²En zeer bedroefd, begonnen zij, een voor een, tot Hem te zeggen: Ik ben het toch niet, Heer? ^{23(A)}Hij antwoordde hun en zei: Die zijn hand met Mij in de schotel heeft gedoopt, die zal Mij verraden. ²⁴De Mensenzoon gaat wel heen zoals van Hem geschreven staat, maar wee die mens, door wie de Mensenzoon verraden wordt. ²⁵Het zou voor die mens goed zijn geweest, als hij niet geboren was. Judas, zijn verrader, antwoordde en zei: Ik ben het toch niet, Rabbi? Hij zei tot hem: U hebt het gezegd.

*De laatste Pèsachmaaltijd van **Jesjoea***

²⁶En terwijl zij aten, nam **Jesjoea** een brood, sprak de zegen uit, brak het en gaf het aan zijn discipelen en zei: Neemt, eet, dit is mijn lichaam. ²⁷En Hij nam een beker, sprak de dankzegging uit en gaf hun die en zei: Drinkt allen daaruit. ^{28(B)}Want dit is mijn bloed van het verbond, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden. ²⁹Maar Ik zeg u, Ik zal van nu aan voorzeker niet meer van deze vrucht van de wijnstok drinken, tot op die dag, dat Ik haar met u nieuw zal drinken in het Koninkrijk van mijn Vader.

De verloochening voorzegd

³⁰En na de lofzang gezongen te hebben vertrokken zij naar de Olijfberg.

^{31(C)}Toen zei **Jesjoea** tot hen: U zult allen aan Mij aanstoot nemen in deze nacht. Want er staat geschreven: Ik zal de herder slaan en de schapen van de kudde

zullen verstrooid worden.⁽²⁾ ^{32(D)}Maar nadat Ik zal zijn opgewekt, zal Ik u voor- gaan naar Galilea. ³³Petrus antwoordde en zei tot Hem: Al zouden allen aanstoot aan U nemen, ik nooit! ³⁴**Jesjoea** zei tot hem: Voorwaar, Ik zeg u, in deze nacht, voordat de haan kraait, zult u Mij drie- maal verloochenen.⁽³⁾ ³⁵Petrus zei tot Hem: Zelfs al moest ik met U sterven, ik zal U voorzeker niet verloochenen. Zo spraken ook al de discipelen.

Gethsémane

³⁶Toen ging **Jesjoea** met hen naar een plaats, genaamd Getsémane, en Hij zei tot de discipelen: Zet u hier neer, terwijl Ik heenga om daar te bidden. ³⁷En Hij nam Petrus en de twee zonen van Zebedeüs mee en Hij begon bedroefd en beangst te worden. ³⁸Toen zei Hij tot hen: Mijn ziel is zeer bedroefd, bijna dodelijk; blijft hier en waakt met Mij. ³⁹En Hij ging een weinig verder en Hij wierp Zich met het aangezicht ter aarde en bad, zeggende: Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze beker Mij voorbij- gaan; maar niet zoals Ik wil, maar zoals U wilt.⁽⁴⁾ ⁴⁰En Hij kwam bij zijn disci- pelen en vond hen slapende, en Hij zei tot Petrus: waren jullie zo weinig bij machte één uur met Mij te waken? ⁴¹Waakt en bidt, dat u niet in verzoeking komt; de geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak. ⁴²Opnieuw, voor de tweede keer, ging Hij heen en bad, zeggende: Mijn Va- der, indien deze beker niet kan voorbij- gaan, tenzij dan dat Ik die zal drinken, uw wil geschiede! ⁴³En toen Hij terug- kwam, vond Hij hen slapende, want hun ogen waren bezwaard. ⁴⁴En Hij liet hen

⁽¹⁾ 26:21 Zie Psalm 41:10. ⁽²⁾ 26:31 Zie 26:56 en Zacharia 13:7. ⁽³⁾ 26:34 Zie Psalm 41:10. ⁽⁴⁾ 26:39 Zie Johannes 12:27b en 18:11b.

^(A) 26:23 Ps. 41:10. ^(B) 26:28 a Ex. 24:8. 26:28 b Jer. 31:31-34. ^(C) 26:31 Zac. 13:7. ^(D) 26:32 Mat. 28:16.

daar en ging opnieuw heen en bad voor de derde keer, opnieuw dezelfde woorden sprekende. ⁴⁵Toen kwam Hij bij de discipelen en zei tot hen: Slaapt nu maar en rust. Zie, het uur is nabijgekomen, en de Mensenzoon wordt overgeleverd in de handen van zondaren. ⁴⁶Staat op, laten wij gaan. Zie, die Mij overlevert, is nabij.

De gevangenneming

⁴⁷En terwijl Hij nog sprak, zie, daar was Judas, één van de twaalven, en met hem een grote menigte met zwaarden en stokken, gezonden vanwege de overpriesters en oudsten van het volk. ⁴⁸En die Hem overleverde had hun een teken gegeven, zeggende: Die ik zal kussen, die is het; grijpt Hem. ⁴⁹En direct trad hij op **Jesjoea** toe en zei: Wees gegroet, Rabbi, en hij kuste Hem. ⁵⁰Maar **Jesjoea** zei tot hem: Vriend, waartoe bent u hier? Toen traden zij toe, sloegen de handen aan **Jesjoea** en grepen Hem. ⁵¹En zie, één van die bij **Jesjoea** waren, strekte zijn hand uit, trok zijn zwaard en hij trof de slaaf van de hogepriester en sloeg hem het oor af. ⁵²Toen zei **Jesjoea** tot hem: Breng uw zwaard weer op zijn plaats, want allen, die naar het zwaard grijpen, zullen door het zwaard omkomen. ⁵³Of meent u, dat Ik mijn Vader niet kan aanroepen en Hij zal Mij direct meer dan twaalf legioenen engelen terzijde stellen? ⁵⁴Hoe zouden dan de Schriften⁽¹⁾ in vervulling gaan, die zeggen, dat het aldus moet gebeuren?

⁵⁵(A) Op dat ogenblik sprak **Jesjoea** tot de menigten: Als tegen een rover bent u uitgetrokken met zwaarden en stokken om Mij gevangen te nemen? Dageelijks zat Ik in de tempel te leren, maar

u hebt Mij niet gegrepen. ⁵⁶Maar dit alles is gebeurd, opdat de schriften van de *Profeten* in vervulling zouden gaan. Toen lieten al de discipelen Hem alleen en vluchtten.⁽²⁾

Voor de Raad

⁵⁷Die nu **Jesjoea** gegrepen hadden, leidden Hem weg naar Kajafas, de hogepriester, bij wie de schriftgeleerden en oudsten bijeengekomen waren. ⁵⁸En Petrus volgde Hem van verre tot aan de hof van de hogepriester, en binnengekomen zijnde, ging hij tussen de dienaars zitten om de afloop te zien.

⁵⁹De overpriesters en de hele Raad trachtten een vals getuigenis tegen **Jesjoea** te vinden om Hem ter dood te brengen, maar zij vonden er geen, ⁶⁰hoewel er vele valse getuigen optraden. ⁶¹(B) Maar ten laatste traden er twee op, die verklaarden: Deze heeft gezegd: Ik kan de tempel van God afbreken en binnen drie dagen opbouwen. ⁶²En de hogepriester stond op en zei tot Hem: Geeft U geen antwoord; wat getuigen dezen tegen U? ⁶³Maar **Jesjoea** bleef zwijgen. En de hogepriester zei tot Hem: Ik bezweer U bij de levende God, dat U ons zegt, of U bent de Messias, de Zoon van God. ⁶⁴(C) **Jesjoea** zei tot hem: U hebt het gezegd. Maar Ik zeg u, van nu aan zult u de Mensenzoon zien, gezeten aan de rechterhand van de Macht en komende op de wolken van de hemel. ⁶⁵(D) Toen scheurde de hogepriester zijn klederen en zei: Hij heeft God gelasterd! Waar toe hebben wij nog getuigen nodig? Zie, nu hebt u de godslastering gehoord. Wat denkt u? ⁶⁶Zij antwoordden en zeiden: Hij verdient de dood.

(1) 26:54 "De Schriften" zijn de boeken van het eerste Testament. (2) 26:56 Zie 26:31, Zacharia 13:7.

(A) 26:55 Luk. 19:47; 21:37. (B) 26:61 Joh. 2:19. (C) 26:64 Dan. 7:13. (D) 26:65 Lev. 24:16.

⁶⁷(A) Toen spuwden zij Hem in het aangezicht en sloegen Hem met vuisten;⁽¹⁾ ⁶⁸anderen sloegen Hem in het gezicht en zeiden: Profeteer ons, Messias, wie is het, die u geslagen heeft?

Jesjoea door Petrus verloochend

⁶⁹Petrus zat buiten in de hof en er kwam een slavin naar hem toe, die zei: Ook u was bij **Jesjoea**, de Galileeër. ⁷⁰Maar hij loochende het ten aanhoren van allen en zei: Ik weet niet, wat u zegt. ⁷¹Toen hij naar het portaal ging, zag een andere hem en zij zei tot hen, die daar waren: Die man was bij **Jesjoea**, de Nazoreeër. ⁷²En opnieuw loochende hij het met een eed: Ik ken de mens niet. ⁷³Even later kwamen zij, die daar stonden, naar Petrus toe en zeiden: Waarlijk, ook u behoort tot hen, want ook uw uitspraak verraadt u. ⁷⁴Toen begon hij zich te vervloeken en te zweren: Ik ken de mens niet. ⁷⁵En direct kraaide een haan. En Petrus herinnerde zich het woord, dat **Jesjoea** gesproken had: Eer de haan kraait, zult u Mij driemaal verloochenen. En hij ging naar buiten en hilde bitter.

Naar Pilatus – dood van Judas

27¹²⁵ Toen het nu morgen geworden was, namen al de overpriesters en de oudsten van het volk het besluit tegen **Jesjoea** om Hem te doden. ²En zij boeiden Hem, leidden Hem weg en zij leverden Hem over aan Pilatus, de stadhouder.

³(B) Toen kreeg Judas, die Hem verraaden had, berouw, daar hij zag, dat Hij veroordeeld was, en hij bracht de dertig zilverlingen aan de overpriesters en oudsten terug, ⁴en hij sprak: Ik heb gezon-

digd, onschuldig bloed verraden! Maar zij zeiden: Wat gaat ons dit aan? U moet zelf maar zien wat ervan komt! ⁵En de zilverlingen in de tempel werpende, verwijderde hij zich; daarop ging hij heen en hing zichzelf op. ⁶De overpriesters namen de zilverlingen en zeiden: Wij mogen die niet in de offerkist doen, want het is bloedgeld. ⁷En zij namen het besluit daarvoor het land van de pottenbakker te kopen als begraafplaats voor de vreemdelingen.⁽²⁾ ⁸Daarom heet dat land Bloedakker, tot heden toe. ⁹(C) Toen werd vervuld wat gesproken is door de profeet Jeremia, toen hij zei: En zij namen de dertig zilverlingen, de geschatte waarde van de geschatte, die zij geschat hadden van de kinderen van Israël, ¹⁰en gaven die voor het land van de pottenbakker, zoals **JHWH** mij had opgedragen.⁽³⁾

De veroordeling

¹¹**Jesjoea** dan werd voor de stadhouder gebracht. En de stadhouder ondervroeg Hem en zei: Bent U de Koning van de Joden? **Jesjoea** zei: U zegt het. ¹²En op de beschuldiging, die de overpriesters en oudsten tegen Hem inbrachten, antwoordde Hij niets. ¹³Toen zei Pilatus tot Hem: Hoort U niet, hoeveel zij tegen U getuigen? ¹⁴En Hij antwoordde hem op geen enkele vraag, zodat de stadhouder zich zeer verwonderde.

¹⁵Nu was de stadhouder bij elk feest gewoon een gevangene, volgens de keuze van de menigte, los te laten. ¹⁶Zij hadden toen een berucht gevangene, genaamd Barabbas⁽⁴⁾. ¹⁷Daar zij nu toch bijeen waren, zei Pilatus tot hen: Wie wilt u, dat ik u zal los-

(1) 26:67 Zie 27:30, Jesaja 50:6. (2) 27:3-7 Zie Zacharia 11:13. (3) 27:10 Zie Zacharia 11:13. (4) 27:16 In de grondtekst staat "Jezus Barabbas", vertaald is dat "Jezus, zoon van de vader".

(A) 26:67 Jes. 50:6. (B) 27:3 Hand. 1:18,19. (C) 27:9 Zac. 11:12,13.

laten, (Jezus) Barabbas of **Jesjoea**, die de Messias wordt genoemd? ¹⁸Want hij wist, dat zij Hem uit nijd hadden overgeleverd.

¹⁹Terwijl hij nu op de rechterstoel zat, zond zijn vrouw hem de boodschap: Bemoei u toch niet met die rechtvaardige, want ik heb heden in een droom veel om Hem geleden.

²⁰Maar de overpriesters en de oudsten overreedden de menigten, dat zij om Barabbas zouden vragen, maar **Jesjoea** zouden laten ter dood brengen.

²¹De stadhouder antwoordde en zei tot hen: Wie van die twee wilt u, dat ik u loslaat? Zij zeiden: Barabbas. ²²Pilatus zei tot hen: Wat moet ik dan doen met **Jesjoea**, die de Messias wordt genoemd? Zij zeiden allen: Hij moet gekruisigd worden! ²³Hij zei: Wat heeft Hij dan toch voor kwaad gedaan? Zij schreeuwden des te meer: Hij moet gekruisigd worden! ²⁴(A) Toen Pilatus zag, dat niets baatte, maar dat er veeleer oproer ontstond, nam hij water, waste zich de handen voor de ogen van de menigte en zei: Ik ben onschuldig aan zijn bloed; u moet zelf maar zien, wat ervan komt. ²⁵En al het volk antwoordde en zei: Zijn bloed mag over ons en over onze kinderen komen! ²⁶Toen liet hij hun Barabbas los, maar **Jesjoea** geselde hij en hij gaf Hem over om gekruisigd te worden.

De bespotting

²⁷Toen namen de soldaten van de stadhouder **Jesjoea** mee naar het gerechtsgebouw en riepen de hele afdeling bij Hem samen. ²⁸En zij trokken Hem zijn klederen uit en deden Hem een scharlaken mantel om; ²⁹ook vlochten zij van

doornen een kroon en zetten die op zijn hoofd en gaven Hem een riet in zijn rechterhand. Toen vielen zij voor Hem op de knieën en spotten, zeggende: Wees gegroet, u Koning van de Joden! ³⁰En zij spuwden naar Hem en namen het riet en sloegen Hem ermee op het hoofd. ⁽¹⁾ ³¹En toen zij Hem bespotten hadden, ⁽²⁾ trokken zij Hem de mantel uit en deden Hem zijn klederen aan en zij leidden Hem weg om Hem te kruisigen. ³²Toen zij heengingen, troffen zij iemand uit Cyrene aan, Simon genaamd; die zij dwongen om zijn kruis te dragen.

De kruisiging

³³En zij kwamen aan een plaats, genaamd Golgota, dat is de zogenaamde Schedelplaats, ³⁴(B) en zij gaven Hem wijn, vermengd met gal, te drinken. En toen Hij die proefde, wilde Hij niet drinken. ³⁵(C) Nadat zij Hem gekruisigd hadden, verdeelden zij zijn klederen door het lot te werpen, ³⁶en daar zittende bewaakten zij Hem. ³⁷En boven zijn hoofd brachten zij op schrift de beschuldiging tegen Hem aan: Dit is **Jesjoea**, de Koning van de Joden.

³⁸Toen werden met Hem twee rovers gekruisigd, één aan zijn rechterzijde en één aan zijn linkerzijde.

³⁹(D) En de voorbijgangers spraken lastertaal tegen Hem, schudden hun hoofd ⁴⁰(E) en zeiden: U, die de tempel afbreekt en in drie dagen opbouwt, red Uzelf, indien U de Zoon van God bent, en kom af van het kruis! ⁴¹Evenzo spotten de overpriesters samen met de schriftgeleerden en oudsten en zij zeiden: ⁴²Anderen heeft Hij gered, Zichzelf kan Hij niet redden. Hij is Koning van Israël; laat

(1) 27:30 Zie 26:67, Jesaja 50:6. (2) 27:31 Zie Psalm 22:8.

(A) 27:24 Deut. 21:6-9.

(B) 27:34 Ps. 69:22.

(C) 27:35 Ps. 22:19.

(D) 27:39 Ps. 22:8; 109:25.

(E) 27:40 Mat. 26:61; Joh. 2:19.

Hij nu van het kruis afkomen en wij zullen aan Hem geloven. ⁴³(A) Hij heeft zijn vertrouwen op God gesteld; laat die Hem nu verlossen, indien Hij een welgevalen in Hem heeft; want Hij heeft gezegd: **IK BEN** de Zoon van God. ⁴⁴Op dezelfde wijze hoonden de rovers, die met Hem gekruisigd waren, Hem ook. ⁽¹⁾

*Het sterven van **Jesjoea***

⁴⁵En van het zesde uur af kwam er duisternis over het hele land tot het negende uur. ⁴⁶(B) Omstreeks het negende uur riep **Jesjoea** met luide stem, zeggende: Eli, Eli, lama sabachtani? Dat is: Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten? ⁴⁷En sommige van de omstanders, dit horende, zeiden: Hij roept Elia. ⁴⁸(C) En direct liep een van hen toe en nam een spons, doordrenkte die met zure wijn, stak ze op een riet en gaf Hem te drinken. ⁽²⁾ ⁴⁹Maar de anderen zeiden: Stil, laat ons zien, of Elia komt om Hem te redden. ⁵⁰**Jesjoea** riep opnieuw met luide stem en gaf de geest.

⁵¹(D) En zie, het voorhangsel van de tempel scheurde van boven tot beneden in tweeën, en de aarde beefde, en de rotsen scheurden, ⁵²en de graven gingen open en vele lichamen van de ontslapen heiligen werden opgewekt. ⁵³En zij gingen uit de graven na zijn opstanding en kwamen in de heilige stad, waar zij aan velen verschenen.

⁵⁴De hoofdman en zij, die met hem **Jesjoea** bewaakten, zagen de aardbeving en wat er plaats had en zij werden zeer bang en zeiden: Waarlijk dit was een Zoon van God.

⁵⁵(E) En daar waren vele vrouwen, die uit de verte toekeken, welke **Jesjoea** ge-

volgd waren uit Galilea, om Hem te dienen. ⁵⁶Tot dezen behoorden Maria van Magdala, en Maria, de moeder van Jakobus en Jozef, en de moeder van de zonen van Zebedeüs.

De begrafenis

⁵⁷Toen het nu avond geworden was, kwam een rijk man van Arimatea, genaamd Jozef, die eveneens een discipel van **Jesjoea** geworden was. ⁵⁸Deze ging naar Pilatus en vroeg hem om het lichaam van **Jesjoea**. Toen beval Pilatus het hem te geven. ⁵⁹En Jozef nam het lichaam en wikkelde het in zuiver linnen, ⁶⁰en hij legde het in zijn nieuw graf, dat hij in de rots had laten uithouwen, en na een grote steen voor de ingang van het graf te hebben gewenteld, ging hij heen.

⁶¹En daar waren Maria van Magdala en de andere Maria, gezeten tegenover het graf.

De wacht bij het graf

⁶²De volgende dag, dat is na de Voorbereiding, kwamen de overpriesters en de Farizeeën gezamenlijk tot Pilatus, ⁶³(F) en zij zeiden: Heer, wij hebben ons herinnerd, dat die verleider bij zijn leven gezegd heeft: Na drie dagen word Ik opgewekt. ⁶⁴Geef daarom bevel het graf te verzekeren tot de derde dag; anders konden zijn discipelen Hem komen stellen, en tot het volk zeggen: Hij is opgewekt uit de doden, en de laatste dwaling zou erger zijn dan de eerste. ⁶⁵Pilatus zei tot hen: Hier hebt u een wacht, gaat heen en verzekert het naar uw beste weten. ⁶⁶Zij gingen heen en verzekerden het graf met de wacht, na de steen verzegeld te hebben.

(1) 27:39-44 Zie Psalm 22:8. (2) 27:48 Zie Psalm 69:22.

(A) 27:43 Ps. 22:9. (B) 27:46 Ps. 22:2. (C) 27:48 Ps. 69:22. (D) 27:51 Ex. 26:31-33. (E) 27:55 Luk. 8:2,3. (F) 27:63 Mat. 16:21; 17:23; 20:19; Mar. 8:31; 9:31; 10:33,34; Luk. 9:22; 18:31-33.

De opstanding

28¹Laat na de Sjabbat, tegen het aanbreken van de eerste dag van de week, gingen Maria van Magdala en de andere Maria het graf bezien. ²En zie, er kwam een grote aardbeving, want een engel van **JHWH** daalde uit de hemel neer en kwam nader, en hij wentelde de steen weg en zette zich daarop. ³Zijn uiterlijk was als een bliksem en zijn kleding wit als sneeuw. ⁴En de bewakers werden heel angstig voor hem en zij werden als doden. ⁵Maar de engel antwoordde en zei tot de vrouwen: Weest u niet bang; want ik weet, dat u **Jesjoea** zoekt, de gekruisigde. ⁶Hij is hier niet, want Hij is opgewekt, zoals Hij gezegd heeft; komt, ziet de plaats, waar Hij gelegen heeft. ⁷En gaat direct op weg en zegt zijn discipelen, dat Hij is opgewekt uit de doden. En zie, Hij gaat u voor naar Galilea; daar zult u Hem zien. Zie, ik heb het u gezegd. ⁸En zij gingen direct weg van het graf, met ontzag en grote blijdschap, en liepen haastig voort om het zijn discipelen te berichten. ⁹En zie, **Jesjoea** kwam hen tegemoet en zei: Weest gegroet. Zij naderden Hem en grepen zijn voeten en zij aanbaden Hem. ¹⁰Toen zei **Jesjoea** tot hen: Weest niet bang. Gaat heen en bericht mijn broeders, dat zij naar Galilea gaan, en daar zullen zij Mij zien.

De leugen van de Joodse Raad

¹¹Toen zij onderweg waren, zie, enigen van de wacht kwamen in de stad om de overpriesters al het gebeurde te vertellen. ¹²En in een vergadering met de oudsten kwamen zij tot een besluit en zij gaven de soldaten veel geld, ¹³en zij zeiden: Zeg dat zijn discipelen 's nachts zijn gekomen en Hem hebben gestolen, terwijl wij sliepen. ¹⁴En indien dit de stadhouder ter ore komt, wij zullen het in orde brengen en maken, dat u buiten moeite blijft. ¹⁵En zij namen het geld aan en deden zoals hun gezegd was. En dit gerucht is tot op de huidige dag onder de Joden verspreid.

De Grote Opdracht

¹⁶(A) En de elf discipelen vertrokken naar Galilea, naar de berg, waar **Jesjoea** hen had opgedragen te komen. ¹⁷En toen zij Hem zagen, aanbaden zij, maar sommigen twijfelden. ¹⁸En **Jesjoea** trad naderbij en sprak tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle macht in de hemel en op [de] aarde. ¹⁹(B) Gaat dan heen, maakt al de volken tot mijn discipelen en doopt hen in de naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb. ²⁰En zie, Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding van de wereld.

(A) 28:16 Mat. 26:32; Mar. 14:28. (B) 28:19 Hand. 1:8.

Markus

Johannes de Doper

1 ¹Begin van het Evangelie van **Jesjoea** de Messias, Zoon van God

^{2(A)} Zoals geschreven staat bij de profeet Jesaja:

Zie, Ik zend mijn bode voor uw aangezicht uit, die uw weg bereiden zal; ^{3(B)} de stem van een, die roept in de woestijn: Bereidt de weg van **JHWH**, maakt recht zijn paden, ⁴gebeurde het, dat Johannes doopte in de woestijn en de doop van bekering, tot vergeving van zonden preekte. ⁵En het hele Joodse land liep tot hem uit en alle inwoners van Jeruzalem, en zij lieten zich door hem dopen in de rivier de Jordaan onder belijdenis van hun zonden. ⁽¹⁾ ^{6(C)} En Johannes was gekleed met kameelhaar en met een lederen gordel om zijn lendenen, en hij at sprinkhanen en wilde honing. ⁷En hij preekte en zei: Na mij komt, die sterker is dan ik, wiens schoenriem ik niet waardig ben, terwijl ik neerbuk, los te maken. ⁸Ik heb u gedoopt met water, maar Hij zal u dopen met de heilige Geest.

De doop en de verzoeking in de woestijn

⁹En het gebeurde in die dagen, dat **Jesjoea** Nazaret in Galilea verliet en Zich door Johannes in de Jordaan liet dopen.

¹⁰En direct, toen Hij uit het water opsteeg, zag Hij de hemelen scheuren en de Geest als een duif op Zich neerdalen.

^{11(D)} En een stem [kwam] uit de hemelen:

U bent mijn Zoon, de geliefde; in U heb Ik mijn welbehagen.

¹²En direct dreef de Geest Hem uit naar de woestijn. ¹³En Hij werd in de woestijn veertig dagen verzocht door de satan⁽²⁾ en Hij was bij de wilde dieren, en de engelen dienden Hem.

***Jesjoea** naar Galilea - De roeping van de eerste discipelen*

¹⁴En nadat Johannes was overgeleverd, ging **Jesjoea** naar Galilea om het evangelie van God te preken, ^{15(E)} [en Hij zei]: De tijd is vervuld en het Koninkrijk van God is nabijgekomen. Bekeert u en gelooft het evangelie.

¹⁶En toen Hij langs de zee van Galilea ging, zag Hij Simon en Andreas, de broer van Simon, in de zee staan en het net uitwerpen, want zij waren vissers. ¹⁷En **Jesjoea** zei tot hen: Komt achter Mij en Ik zal maken, dat u vissers van mensen wordt. ¹⁸En zij lieten direct hun netten liggen en volgden Hem. ¹⁹En een weinig verder gegaan zijnde, zag Hij Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes zijn broer, terwijl dezen bezig waren in het schip hun netten in orde te brengen. ²⁰En direct riep Hij hen. En zij lieten hun vader Zebedeüs in het schip achter met de dagloners en gingen heen, Hem achterna.

In de synagoge te Kafarnaüm

²¹En zij kwamen te Kafarnaüm en direct op de Sjabbat ging Hij naar de

⁽¹⁾ 1:5 Zie 1 Johannes 1:9. ⁽²⁾ 1:13 Het Hebreeuwse werkwoord "satan" betekent "tegenstaan" en het bijbehorende zelfstandige naamwoord betekent "tegenstander".

^(A) 1:2 Mal. 3:1. ^(B) 1:3 Jes. 40:3. ^(C) 1:6 2Kon. 1:8. ^(D) 1:11 Gen. 22:2; Ps. 2:7; Jes. 42:1; Mat. 3:17; 12:18; Mar. 9:7; Luk. 3:22. ^(E) 1:15 Mat. 3:2.

synagoge en leerde. ^{22(A)} En zij stonden versteld over zijn leer, want Hij leerde hen als gezaghebbende, en niet zoals de schriftgeleerden.

²³ En direct was er in hun synagoge een mens met een onreine geest en hij schreeuwde luid, ²⁴ zeggende: Wat hebt U met ons te maken, **Jesjoea** van Nazaret? Bent U gekomen om ons te verdelgen? Ik weet wel, wie U bent: de heilige van God. ²⁵ En **Jesjoea** bestrafte hem [zeggende]: Zwijg stil en ga uit van hem. ²⁶ En de onreine geest deed hem stuiptrekken en ging onder groot geschreeuw van hem uit. ²⁷ En allen werden zeer verbaasd, zodat zij elkaar vroegen, zeggende: Wat is dit? Een nieuwe leer met gezag! Ook de onreine geesten geeft Hij bevelen en zij gehoorzamen Hem! ²⁸ En het gerucht van Hem drong direct overal door in de hele omgeving van Galilea.

In het huis van Petrus

²⁹ En direct, uit de synagoge, gingen zij in het huis van Simon en Andreas met Jakobus en Johannes. ³⁰ En de schoonmoeder van Simon lag met koorts in bed en direct spraken zij met Hem over haar. ³¹ En Hij kwam naderbij, pakte haar hand en richtte haar op. En de koorts verliet haar en zij diende hen.

³² Toen het nu avond werd en de zon onderging, brachten zij tot Hem allen, die ernstig ongesteld waren, en degenen die door demonen bezeten waren. ³³ En de hele stad was te hoop gelopen bij de deur. ³⁴ En Hij genas velen, die ernstig ongesteld waren door allerlei ziekten, en vele boze geesten dreef Hij uit en Hij liet de geesten niet toe te spreken, omdat zij Hem kenden.

³⁵ En vroeg, nog diep in de nacht, stond Hij op en ging naar buiten en Hij ging heen naar een eenzame plaats en bad aldaar. ³⁶ Maar Simon en die met hem waren, gingen Hem achterna, ³⁷ en zij vonden Hem en zeiden tot Hem: Allen zoeken U. ³⁸ En Hij zei tot hen: Laten wij elders heengaan, naar de naburige plaatsen, opdat Ik ook daar zal preken; want daartoe ben Ik uitgegaan. ^{39(B)} En Hij ging preken in hun synagogen in heel Galilea, en de boze geesten dreef Hij uit.

De genezing van een melaatse

⁴⁰ En een melaatse kwam tot Hem, die voor Hem op de knieën viel, en smeekende tot Hem zei: Indien U wilt, kunt U mij reinigen. ⁴¹ En met barmhartigheid bewogen, strekte Hij zijn hand uit, raakte hem aan en zei tot hem: Ik wil het, word rein! ⁴² En direct verliet hem de melaatsheid en hij werd rein. ⁴³ En met een strenge vermaning zond Hij hem direct weg, ^{44(C)} en Hij zei tot hem: Zie toe, dat u niemand iets zegt, maar ga heen, toon u aan de priester en offer voor uw reiniging wat Mozes heeft voorgeschreven, hun tot een getuigenis. ⁴⁵ Maar toen hij was weggegaan, begon hij het telkens weer te verkondigen, en het gebeurde bekend te maken, zodat Hij niet meer openlijk de stad kon binnenkomen, maar Zich buiten in eenzame plaatsen ophield. En zij kwamen tot Hem van alle kanten.

De genezing van een verlamde

2 ¹ En toen Hij weer te Kafarnaüm gekomen was, hoorde men na enige dagen, dat Hij thuis was. ² En velen kwamen bijeen, zodat zelfs de ruimte bij de deur hen niet meer kon bevatten, en Hij sprak het woord tot hen. ³ En zij kwamen en brachten een verlamde tot Hem,

(A) 1:22 Mat. 7:28,29. (B) 1:39 Mat. 4:23; 9:35. (C) 1:44 Lev. 14:1-32.

die door vier mannen gedragen werd. ⁴En daar zij deze niet tot Hem konden brengen vanwege de menigte, namen zij de dakbedekking weg boven de plaats, waar Hij was, en na het dak opengebroken te hebben, lieten zij de matras neer, waarop de verlamde lag. ⁵En daar **Jesjoea** hun geloof zag, zei Hij tot de verlamde: Kind, uw zonden zijn vergeven. ⁶Nu zaten daar enige van de schriftgeleerden en zij overlegden in hun harten: ⁷Wat spreekt deze aldus? Hij lastert God. Wie kan zonden vergeven dan God alleen? ⁸En **Jesjoea** doorzag direct in zijn geest, dat zij aldus in zichzelf overlegden, en Hij zei tot hen: Waarom overlegt u deze dingen in uw harten? ⁹Wat is gemakkelijker, tot de verlamde te zeggen: Uw zonden zijn vergeven, of te zeggen: Sta op en neem uw matras op en wandel? ¹⁰Maar, opdat u mag weten, dat de Mensenzoon macht heeft op aarde zonden te vergeven - zei Hij tot de verlamde: ¹¹Tot u zeg Ik, sta op, neem uw matras op en ga naar uw huis. ¹²En hij stond op, nam direct zijn matras op en ging voor ieders oog naar buiten, zodat zij allen ontzet waren en God verheerlijkten, zeggende: Zoiets hebben wij nog nooit gezien!

De roeping van Levi

¹³En Hij ging weer naar buiten, langs de zee, en de hele menigte kwam tot Hem en Hij leerde hen. ¹⁴En voorbijgaande zag Hij Levi, de zoon van Alfeüs, bij het tolhuis zitten, en Hij zei tot hem: Volg Mij. En hij stond op en volgde Hem.

¹⁵En het gebeurde, toen Hij aanlag in zijn huis, dat vele tollenaars en zondaars mede aanlagen met **Jesjoea** en zijn discipelen; want zij waren talrijk en zij volgden Hem. ¹⁶En toen de schriftgeleerden

van de Farizeeën Hem met de zondaars en tollenaars zagen eten, zeiden zij tot zijn discipelen: Waarom eet Hij met de tollenaars en zondaars? ¹⁷En **Jesjoea** hoorde het en zei tot hen: Zij, die gezond zijn, hebben geen geneesheer nodig, maar zij, die ziek zijn. Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.

Het vasten

¹⁸En de discipelen van Johannes en de Farizeeën hielden hun vasten. En zij kwamen en zeiden tot Hem: Waarom vasten de discipelen van Johannes en de discipelen van de Farizeeën wél, maar uw discipelen niet? ¹⁹En **Jesjoea** zei tot hen: Kunnen bruiloftsgasten dan vasten, terwijl de bruidegom bij hen is? Zolang zij de bruidegom bij zich hebben, kunnen zij niet vasten. ²⁰Er zullen echter dagen komen, dat de bruidegom van hen weggenomen is en dan zullen zij vasten, in die dagen.

²¹Niemand naait een niet-gekrompen lap op een oud kledingstuk, anders scheurt de ingezette lap er iets af - het nieuwe van het oude - en de scheur wordt erger. ²²En niemand doet nieuwe wijn in oude zakken; anders zal de wijn de zakken doen barsten en de wijn gaat verloren met de zakken. [Maar nieuwe wijn doet men in nieuwe zakken.]

Aren plukken op de Sjabbat

²³(A) En het gebeurde, dat Hij op de Sjabbat door de korenvelden ging en zijn discipelen begonnen onder het gaan aren te plukken. ²⁴En de Farizeeën zeiden tot Hem: Zie, waarom doen zij op de Sjabbat wat niet mag? ²⁵En Hij zei tot hen: Hebt u nooit gelezen wat David gedaan heeft, toen de nood drong en hij

(A) 2:23 Deut. 23:26.

en die met hem waren, honger kregen? ^{26(A)} [Hoe] hij onder het hogepriesterschap van Abjatar het huis van God binnengegaan is en de toonbroden gegeten heeft, waarvan niemand mag eten dan de priesters, en hij ze ook aan degenen, die met hem waren, gegeven heeft? ²⁷ En Hij zei tot hen: De Sjabbat is gemaakt om de mens, en niet de mens om de Sjabbat. ²⁸ Zo is de Mensenzoon Heer, ook over de Sjabbat.

Een genezing op de Sjabbat

3 ¹ En Hij ging opnieuw een synagoge binnen en daar was een mens met een verschrompelde hand; ² en zij letten op Hem, of Hij hem op de Sjabbat genezen zou, om Hem te kunnen aanklagen. ³ En Hij zei tot de mens met de verschrompelde hand: Kom in het midden staan. ⁴ En Hij zei tot hen: Is het geoorloofd op de Sjabbat goed te doen of kwaad te doen, een leven te redden of te doden? Maar zij zwegen stil. ⁵ En nadat Hij hen, zeer bedroefd over de verharding van hun hart, rondom Zich met toorn had aangezien, zei Hij tot de mens: Strek uw hand uit! En hij strekte haar uit en zijn hand werd weer gezond. ⁶ En de Farizeeën gingen heen en pleegden direct met de Herodianen overleg tegen Hem ten einde Hem om te brengen.

Jesjoea en de onreine geesten

⁷ En **Jesjoea** trok Zich met zijn discipelen terug naar de zee. En een talrijke menigte uit Galilea ging mee. ⁸ Ook uit Judea en uit Jeruzalem en uit Idumea en het Overjordaanse en de streken van Tyrus en Sidon kwam een talrijke menigte tot Hem, daar zij hoorden, hoeveel Hij deed. ^{9(B)} En Hij zei tot zijn discipelen, dat een scheepje in zijn nabijheid

moest blijven met het oog op de menigte, opdat zij Hem niet zouden verdringen. ¹⁰ Want Hij genas velen, zodat allen, die kwalen hadden, op Hem aandrongen om Hem te kunnen aanraken. ¹¹ En de onreine geesten wierpen zich voor Hem neer, telkens als zij Hem zagen, en zij schreeuwden, zeggende: U bent de Zoon van God. ¹² En herhaaldelijk verbood Hij hun Hem bekend te maken.

De twaalf apostelen

¹³ En Hij ging de berg op en riep tot Zich, wie Hij zelf wilde, en zij kwamen tot Hem. ¹⁴ En Hij stelde er twaalf aan, opdat zij met Hem zouden zijn en opdat Hij hen zou uitzenden om te preken, ¹⁵ en om macht te hebben boze geesten uit te drijven. ¹⁶ En Hij stelde de twaalfen aan, en aan Simon gaf Hij de bijnaam Petrus, ¹⁷ en Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes, de broer van Jakobus, en Hij gaf hun de bijnaam Boanerges, dat is zonen van de donder, en ¹⁸ Andreas en Filippus en Bartolomeüs en Matteüs en Tomas en Jakobus, de zoon van Alfeüs en Taddeüs en Simon de Zeloot en Judas Iskariot, ¹⁹ die Hem ook verraden heeft.

Jesjoea en Beëlzebul

²⁰ En zij gingen een huis binnen; en er verzamelde zich weer een menigte, zodat zij zelfs geen brood konden eten. ²¹ En toen zijn naastbestaanden dit hoorden, gingen zij heen om Hem te halen, want zij zeiden: Hij is niet bij zijn zinnen. ^{22(C)} En de schriftgeleerden, die van Jeruzalem gekomen waren, zeiden: Hij heeft Beëlzebul, en door de overste van de boze geesten drijft Hij de geesten uit. ²³ En Hij riep hen tot Zich en sprak tot hen in gelijkenissen: Hoe kan de satan

(A) 2:26 a Lev. 24:9. 2:26 b 1Sam. 21:2-7. (B) 3:9 Mar. 4:1; Luk. 5:1-3. (C) 3:22 Mat. 9:34; 10:25.

de satan uitdrijven? ²⁴En indien een koninkrijk tegen zichzelf verdeeld is, kan dat koninkrijk zich niet staande houden. ²⁵En indien een huis tegen zichzelf verdeeld is, zal dat huis niet kunnen bestaan. ²⁶En indien de satan opstaat tegen zichzelf en verdeeld is, kan hij niet bestaan, maar is hij aan zijn einde. ²⁷Maar niemand kan het huis van de sterke binnengaan en zijn huis plunderen, als hij niet eerst die sterke heeft gebonden, en dan zal hij zijn huis plunderen. ²⁸Voorwaar, Ik zeg u, dat alle zonden aan de kinderen van de mensen zullen vergeven worden, ook de godslasteringen, welke zij gesproken mogen hebben; ^{29(A)} maar wie gelasterd heeft tegen de heilige Geest, heeft geen vergeving in eeuwigheid, maar staat schuldig aan eeuwige zonde. ³⁰Immers, zij zeiden: Hij heeft een onreine geest.

Jesjoea en zijn familie

³¹En zijn moeder en zijn broers kwamen, en buiten staande zonden zij iemand tot Hem om Hem te roepen. ³²En een menigte zat rondom Hem en zij zeiden tot Hem: Zie, uw moeder en uw broers en uw zussen staan buiten en zoeken U. ³³En Hij antwoordde en zei tot hen: Wie zijn mijn moeder en broers? ³⁴En rondziende over degenen, die in een kring rondom Hem zaten, zei Hij: Zie, mijn moeder en mijn broeders. ³⁵Want wie ook maar de wil van God doet, die is mijn broeder en zuster en moeder.

De gelijkenis van de zaaier

4 ^{1(B)} En opnieuw begon Hij te leren bij de zee. En een zeer grote menigte verzamelde zich bij Hem, zodat hij in een schip op zee ging zitten, en

de hele menigte was bij de zee op het land. ²En Hij leerde hun vele dingen in gelijkenissen, en Hij zei tot hen in zijn onderwijs: ³Hoort. Zie, een zaaier ging uit om te zaaien. ⁴En het gebeurde bij het zaaien, dat een deel langs de weg viel, en de vogels kwamen en aten het op. ⁵Een ander deel viel op steenachtige bodem, waar het niet veel aarde had, en direct schoot het op, omdat het geen diepe aarde had. ⁶Maar toen de zon opging, verschroefde het, en omdat het geen wortel had, verdorde het. ⁷En een ander deel viel in de dorens en de dorens kwamen op en verstikten het en het gaf geen vrucht. ⁸En het overige viel in goede aarde en terwijl er loten opkwamen gaf het vrucht, en het droeg tot dertig-, zestig- en honderdvoud toe. ⁹En Hij zei: Wie oren heeft om te horen, laat hij horen.

¹⁰En toen Hij (met hen) alleen was, vroegen zij die in zijn omgeving waren met de twaalfen, Hem naar de gelijkenissen. ¹¹En Hij zei tot hen: U is gegeven het geheimenis van het Koninkrijk van God, maar tot hen, die buiten staan, komt alles in gelijkenissen, ^{12(C)} dat zij ziende zien en niet bemerken, en horende horen en niet verstaan, opdat zij zich niet bekeren en hun vergeven zal worden.

¹³En Hij zei tot hen: Weet u niet, wat deze gelijkenis betekent, en hoe zult u dan al de gelijkenissen begrijpen? ¹⁴De zaaier zaait het woord. ¹⁵Dit zijn degenen, die langs de weg zijn: waar het woord gezaaid wordt, en zodra zij het horen, komt direct de satan en neemt het woord, dat in hen gezaaid is, weg. ¹⁶En evenzo zijn, die op steenachtige plaatsen gezaaid worden, degenen, die, zodra zij het woord horen, het direct met blijdschap aannemen. ¹⁷Maar zij

(A) 3:29 Luk. 12:10. (B) 4:1 Luk. 5:1-3. (C) 4:12 Jes. 6:9,10.

hebben geen wortel in zich, maar zijn mensen van het ogenblik; wanneer later verdrukking of vervolging komt omwille van het woord, komen zij direct ten val. ¹⁸ En een ander deel zijn degenen, die in de dorens gezaaid worden: dit zijn zij, die het woord horen, ¹⁹ maar de zorgen van de wereld en het bedrog van de rijkdom en de verlangens naar al het andere komen erbij en verstikken het woord en het wordt onvruchtbaar. ²⁰ En dit zijn degenen, die in goede aarde gezaaid zijn: zij, die het woord horen en in zich opnemen en vrucht dragen, dertig- en zestig- en honderdvoud.

Het ware horen

²¹ (A) En Hij zei tot hen: De lamp komt toch niet om onder de korenmaat of onder het bed gezet te worden? Is het niet om op de standaard gezet te worden? ²² (B) Want er is niets verborgen, dan om geopenbaard te worden, of aan het oog onttrokken, dan om in het openbaar te komen. ²³ Indien iemand oren heeft om te horen, laat die horen.

²⁴ (C) En Hij zei tot hen: Ziet toe, wat u hoort. Met de maat, waarmee u meet, zal u gemeten worden, en u zal boven die maat gegeven worden. ²⁵ (D) Want wie heeft, hem zal gegeven worden; en wie niet heeft, ook wat hij heeft zal hem ontnomen worden.

De groei van het Koninkrijk van God

²⁶ En Hij zei: Zo is het Koninkrijk van God, als een mens, die zaad werpt in de aarde, ²⁷ en slaapt en opstaat, nacht en dag, en het zaad komt op en groeit, zonder dat hij zelf weet hoe. ²⁸ De grond brengt vanzelf vrucht voort; eerst een

halm, daarna een aar, daarna het volle koren in de aar. ²⁹ (E) Wanneer dan de vrucht rijp is, laat hij er direct de sikkel in slaan, omdat de oogsttijd aangebroken is.

³⁰ En Hij zei: Hoe zullen wij het Koninkrijk van God afbeelden, of onder welke gelijkenis zullen wij het brengen?

³¹ [Het is als een] mosterdzaadje, dat, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, het kleinste is van alle zaden op de aarde, ³² en toch, als het gezaaid is, opkomt en groter wordt dan alle tuingewassen, en grote takken maakt, zodat in zijn schaduw de vogels van de hemel kunnen nestelen.

³³ En in vele dergelijke gelijkenissen sprak Hij het woord tot hen, naardat zij het konden horen, ³⁴ en zonder gelijkenis sprak Hij tot hen niet, maar afzonderlijk aan zijn discipelen verklaarde Hij alles.

De storm op het meer

³⁵ En Hij zei tot hen op die dag, toen het laat geworden was: Laten wij oversteken naar de overkant. ³⁶ En zij lieten de menigte achter en namen Hem, zoals Hij was, in het schip mee, en er waren andere schepen bij Hem. ³⁷ En er stak een zware stormwind op en de golven sloegen in het schip, zodat het schip reeds vol liep. ³⁸ Maar Hij zelf lag op het achterschip tegen het kussen te slapen. En zij maakten Hem wakker en zeiden tot Hem: Meester, ⁽¹⁾ trekt U er zich niets van aan, dat wij vergaan? ³⁹ En Hij, wakker geworden, bestrafte de wind en zei tot de zee: Zwijg, wees stil! En de wind ging liggen en het werd volkomen stil. ⁴⁰ En Hij zei tot hen: Waarom bent u zó bang? Hoe

(1) 4:38 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

(A) 4:21 Mat. 5:15; Luk. 11:33. (B) 4:22 Mat. 10:26; Luk. 12:2. (C) 4:24 Mat. 7:2; Luk. 6:38. (D) 4:25 Mat. 13:12; 25:29; Luk. 19:26. (E) 4:29 Joël 3:13.

hebt u geen geloof? ⁴¹En zij werden bovenmate bang en zeiden tot elkaar: Wie is toch deze, dat ook de wind en de zee Hem gehoorzaam zijn?

De genezing van een bezetene

5¹En zij kwamen aan de overkant van de zee in het land van de Gerasenen. ²En toen Hij uit het schip ging, kwam Hem [direct] uit de grafsteden een mens tegemoet met een onreine geest, ³die verblijf hield in de graven, en niemand had hem meer kunnen binden zelfs niet met een ketting, ⁴want hij was dikwijls met voetboeien en kettingen gebonden geweest en de kettingen waren door hem stukgetrokken en de voetboeien vernield, en niemand was bij machte hem te bedwingen. ⁵En voortdurend, nacht en dag, was hij in de graven en in de bergen, terwijl hij schreeuwde en zichzelf met stenen sloeg. ⁶En toen hij **Jesjoea** uit de verte zag, liep hij toe, viel voor Hem neer, ⁷en zei, roepende met luide stem: Wat hebt U met mij te maken, **Jesjoea**, Zoon van de allerhoogste God? Ik bezweer U bij God, dat U mij niet pijnigt. ⁸Want Hij zei tot hem: Onreine geest, ga uit van deze mens. ⁹En Hij vroeg hem: Hoe is uw naam? ¹⁰En hij zei tot Hem: Mijn naam is Legioen, want wij zijn talrijk. En hij smeekte Hem dringend hen niet buiten het land te zenden. ¹¹Nu werd daar bij de berg een grote kudde zwijnen gehoord. ¹²En zij smeekten Hem, zeggende: Zend ons in de varkens, dat wij daarin varen. ¹³En Hij stond het hun toe. En de onreine geesten gingen uit en voeren in de zwijnen; en de kudde, ongeveer tweeduizend, stormde langs de helling de zee in en zij verdrinken in de zee. ¹⁴En die ze hoedden, namen de vlucht en berichtten het in de

stad en op het land. En de mensen gingen zien, wat er gebeurd was. ¹⁵En zij kwamen bij **Jesjoea** en zagen de bezetene zitten, gekleed en goed bij zijn verstand, hem, die het legioen gehad had; en zij werden bang. ¹⁶En die het hadden gezien, vertelden hun, hoe het met de bezetene gegaan was en ook van de zwijnen. ¹⁷En zij begonnen er bij Hem op aan te dringen, dat Hij uit hun gebied weg zou gaan. ¹⁸En toen Hij in het schip ging, smeekte de bezetene Hem, dat hij bij Hem mocht blijven. ¹⁹Maar Hij stond het hem niet toe, maar Hij zei tot hem: Ga naar uw huis tot hen die bij u horen en bericht hun al wat de Heer in zijn ontferming u gedaan heeft. ²⁰En hij ging weg en begon in de Dekapolis te verkondigen al wat **Jesjoea** voor hem had gedaan, en allen verwonderden zich.

Het dochttertje van Jairus - De bloedvloeiende vrouw

²¹En toen **Jesjoea** met het schip weer overgestoken was naar de overkant, verzamelde zich een grote menigte bij Hem; en Hij was bij de zee.

²²En er kwam een van de oversten van de synagoge, genaamd Jairus, en toen deze Hem zag, wierp hij zich neer aan zijn voeten, ²³en hij smeekte Hem dringend, zeggende: Mijn dochttertje ligt op sterven; kom toch en leg haar de handen op, dan zal zij behouden⁽¹⁾ worden en in leven blijven. ²⁴En Hij ging met hem mee en een grote menigte volgde Hem en zij drongen tegen Hem op.

²⁵En een vrouw, die twaalf jaar aan bloedvloeiingen geleden had, ²⁶en veel doorstaan had van vele dokters en al wat zij had daaraan ten koste had gelegd en geen baat had gevonden, maar veeleer achteruit was gegaan, ²⁷had ge-

⁽¹⁾ 5:23 Het Griekse werkwoord "sozo" betekent zowel "genezen" als "behouden".

hoord, wat er van **Jesjoea** verteld werd, en zij kwam tussen de menigte en raakte van achter zijn kleed aan. ²⁸Want zij zei: Indien ik slechts zijn klederen kan aanraken, zal ik behouden zijn. ²⁹En direct droogde de bron van haar bloed op en zij bemerkte aan haar lichaam, dat zij van haar kwaal genezen was. ³⁰En **Jesjoea** bemerkte direct bij Zichzelf de kracht, die van Hem uitgegaan was, en Hij keerde Zich om in de menigte, en zei: Wie heeft mijn klederen aangeraakt? ³¹En zijn discipelen zeiden tot Hem: U ziet, dat de menigte tegen U opdringt en U zegt: Wie heeft Mij aangeraakt? ³²En Hij keek rond om te zien, wie dat gedaan had. ³³De vrouw nu, bang en bevende, wetende wat met haar gebeurd was, kwam en wierp zich voor Hem neer en zei Hem de volle waarheid. ³⁴En Hij zei tot haar: Dochter, uw geloof heeft u behouden; ⁽¹⁾ga heen in vrede en wees genezen van uw kwaal.

³⁵Terwijl Hij nog sprak, kwam men uit het huis van de overste van de synagoge hem zeggen: Uw dochter is gestorven; waarom valt u de Meester nog lastig? ³⁶Maar **Jesjoea** luisterde niet naar wat gezegd werd, maar Hij zei tot de overste van de synagoge: Wees niet bang, geloof alleen. ³⁷En Hij stond niemand toe met Hem mee te gaan, behalve Petrus en Jakobus en Johannes, de broer van Jakobus. ³⁸En zij kwamen in het huis van de overste van de synagoge en Hij zag het misbaar en mensen, die luid huilten en jammerden. ³⁹En binnengekomen, zei Hij tot hen: Waarom maakt u misbaar en huilt u? Het kind is niet gestorven, maar het slaapt. ⁴⁰En zij lachten Hem uit. Maar Hij dreef hen allen het huis uit en nam de vader van het kind

en de moeder en die bij Hem waren mee en Hij ging het vertrek binnen, waar het kind lag. ⁴¹En Hij pakte de hand van het kind en zei tot haar: Talita koem, wat betekent: Meisje, ik zeg u, sta op! ⁴²En het meisje stond onmiddellijk op en het kon lopen; want het was twaalf jaar. En zij ontzetten zich direct bovenmate. ⁴³En Hij gebod hun nadrukkelijk, dat niemand dit te weten zou komen en zei, dat men haar te eten zou geven.

De verwerping te Nazaret

6 ¹En Hij vertrok vandaar en kwam in zijn vaderstad, en zijn discipelen volgden Hem. ²En toen de Sjabbat aangebroken was, begon Hij te leren in de synagoge. En zeer velen van die Hem hoorden, stonden versteld en zeiden: Waar heeft Hij deze dingen vandaan en wat is dat voor een wijsheid, die Hem gegeven is? En zulke krachten, als door zijn handen gebeuren? ³Is dit niet de timmerman, de zoon van Maria, en de broer van Jakobus en Jozef en Judas en Simon? En behoren zijn zussen hier niet bij ons? En zij namen aanstoot aan Hem. ⁴(A) En **Jesjoea** zei tot hen: Een profeet is alleen in zijn vaderstad en onder zijn verwanten en in zijn huis ongeëerd. ⁵En Hij kon daar geen enkele kracht doen; alleen genas Hij enige zieken door handoplegging. ⁶En Hij verwonderde Zich over hun ongeloof. En Hij ging de omliggende dorpen rond en leerde.

De uitzending van de discipelen

⁷En Hij riep de twaalfen tot Zich en begon hen uit te zenden, twee aan twee, en gaf hun macht over de onreine geesten. ⁸En Hij gebod hun niets mee te nemen voor onderweg, dan alleen een

(1) 5:34 Zie de voetnoot bij 5:23. Zie ook Matteüs 9:20-22

(A) 6:4 Joh. 4:44.

staf; geen brood, geen reiszak, geen geld in de gordel, ⁹ maar wél sandalen aan de voeten te dragen en: trekt niet twee hemden aan. ¹⁰ En Hij zei tot hen: Als u eenmaal ergens een huis bent binnengegaan, blijft daar dan, totdat u vandaar vertrekt. ¹¹ ^(A) En indien een plaats u niet ontvangt en zij niet naar u luisteren, gaat daarvandaan en schudt het stof af, dat aan uw voeten is, hun tot een getuigenis.

¹² En zij vertrokken en preekten, dat zij zich zouden bekeren. ¹³ ^(B) En zij dreven vele boze geesten uit en zalfden vele zieken met olie en genazen hen.

De dood van Johannes de Doper

¹⁴ ^(C) En koning Herodes hoorde van Hem, want zijn naam was bekend geworden; en men zei: Johannes de Doper is opgewekt uit de doden en daarom werken die krachten in Hem. ¹⁵ Anderen zeiden: Het is Elia, weer anderen: Een profeet als een van de profeten. ¹⁶ Toen dan Herodes van Hem hoorde, zei hij: Johannes, die ik onthoofd heb, die is opgewekt. ¹⁷ ^(D) Want hij, Herodes, had Johannes laten grijpen en geboeid gevangen gezet, ter wille van Herodias, de vrouw van zijn broer Filippus, omdat hij haar tot vrouw genomen had. ¹⁸ Want Johannes had tot Herodes gezegd: U mag de vrouw van uw broer niet hebben. ¹⁹ Herodias had het op hem voorzien en wilde hem doden, maar zij kon dit niet, ²⁰ want Herodes had ontzag voor Johannes, daar hij wist, dat hij een rechtvaardig en heilig man was; en hij beschermde hem en als hij hem gehoord had, was hij in grote verlegenheid, maar hij hoorde hem graag. ²¹ En toen er een bepaalde dag gekomen was en Herodes op zijn verjaardag een

maaltijd aanrichtte voor zijn hoogwaardigheidsbekleders, zijn legeroversten en de voornaamsten van Galilea, ²² en de dochter van Herodias binnenkwam en danste, behaagde zij Herodes en hun, die mede aanlagen. En de koning zei tot het meisje: Vraag van mij, wat u maar wilt en ik zal het u geven. ²³ En hij zwoer haar: Wat u mij ook maar vragen zult, zal ik u geven, tot de helft van mijn koninkrijk. ²⁴ En zij ging heen en zei tot haar moeder: Wat zal ik vragen? En deze zei: Het hoofd van Johannes de Doper. ²⁵ En direct ging zij haastig naar binnen tot de koning en vroeg, zeggende: Ik wil, dat u mij onmiddellijk op een schotel geeft het hoofd van Johannes de Doper. ²⁶ En ofschoon de koning zeer bedroefd werd, wilde hij het haar om zijn eden en om hen, die aanlagen, niet weigeren. ²⁷ En direct zond de koning een scherprechter met de opdracht het hoofd te brengen. En deze ging heen en onthoofdde hem in de gevangenis, ²⁸ en hij bracht het hoofd op een schotel en gaf het aan het meisje en het meisje gaf het aan haar moeder. ²⁹ En toen zijn discipelen het hoorden, kwamen zij en namen zijn lijk weg en legden het in een graf.

De terugkeer van de discipelen - De wonderbare spijziging van de 5000

³⁰ En de apostelen kwamen weer samen bij **Jesjoea** en berichtten Hem al wat zij gedaan en geleerd hadden. ³¹ En Hij zei tot hen: Komt hier en gaat (met Mij) alleen naar een eenzame plaats en rust een weinig. Want er waren velen, die kwamen en gingen, en zij hadden zelfs geen tijd om te eten. ³² En zij vertrokken in het schip naar een eenzame plaats, alleen. ³³ En zij zagen hen wegvaren en velen let-

^(A) 6:11 Hand. 13:51; Luk. 10:4-11.

^(B) 6:13 Jak. 5:14.

^(C) 6:14 Mat. 16:14; Mar. 8:28; Luk. 9:19.

^(D) 6:17 Luk. 3:19,20.

ten erop, en zij liepen te voet uit al de steden daarheen en waren er vóór hen.

^{34(A)} En toen Hij uit het schip ging, zag Hij een grote menigte en werd met ontferming over hen bewogen, omdat zij waren als schapen, die geen herder hebben, en Hij begon hun vele dingen te leren.

³⁵ En toen het al laat geworden was, kwamen zijn discipelen tot Hem en zeiden: De plaats (hier) is eenzaam en het is al laat. ³⁶ Zend hen weg, dan kunnen zij naar de gehuchten en dorpen in de omgeving gaan om voedsel voor zich te kopen. ³⁷ Maar Hij antwoordde hun en zei: Geef u hun te eten. En zij zeiden tot Hem: Zul len wij dan voor tweehonderd schellingen brood gaan kopen en hun te eten geven? ³⁸ Hij zei tot hen: Hoeveel broden hebt u? Gaat eens zien! En toen zij het nagegaan hadden, zeiden zij: Vijf, en twee vissen. ³⁹ En Hij droeg hun op, dat allen groepsgewijze moesten gaan zitten op het groene gras. ⁴⁰ En zij gingen zitten in groepen van honderd en van vijftig. ⁴¹ En Hij nam de vijf broden en de twee vissen, zag op naar de hemel, sprak de zegen uit en brak de broden en gaf ze aan de discipelen, dat die ze hun zouden voorzetten, en de twee vissen verdeelde Hij onder allen. ⁴² En zij aten allen en werden verzadigd. ⁴³ En zij raapten de brokken op, twaalf manden vol, en ook van de vissen. ⁴⁴ En die de broden gegeten hadden, waren vijfduizend mannen.

Jesjoea gaande over het meer

⁴⁵ En direct dwong Hij zijn discipelen in het schip te gaan en Hem vooruit te varen naar de overkant, naar Betsaïda, terwijl Hij zelf de menigte wegzond.

⁴⁶ En toen Hij afscheid van hen genomen had, ging Hij naar de berg om te bidden. ⁴⁷ En bij het vallen van de avond was het schip midden op de zee, en Hij was alleen aan land. ⁴⁸ En toen Hij zag, dat zij zich aftobden om vooruit te komen bij het varen - want zij hadden de wind tegen - kwam Hij omstreeks de vierde nachtwake tot hen, gaande over de zee; en Hij wilde hen voorbijgaan. ⁴⁹ Toen zij Hem over de zee zagen gaan, meenden zij, dat het een spook was en zij schreeuwden luid. ⁵⁰ Want zij allen zagen Hem en werden verbijsterd. Maar direct sprak Hij met hen en zei tot hen: Houdt moed, **IK BEN** het⁽¹⁾, weest niet bang! ⁵¹ En Hij klom bij hen in het schip en de wind ging liggen. En zij waren innerlijk bovenmate ontsteld, ⁵² want zij waren bij de broden niet tot inzicht gekomen, maar hun hart was verhard.

Genezing in Gennésaret

⁵³ En overgestoken zijnde naar het land, kwamen zij in Gennésaret, en legden daar aan. ⁵⁴ En toen zij van boord gingen, herkenden de mensen Hem direct, ⁵⁵ en zij liepen die hele streek af en begonnen degenen, die ernstig ongesteld waren, op matrassen rond te dragen naar de plaats, waar zij hoorden dat Hij was. ⁵⁶ En waar Hij ook kwam in dorpen of steden of gehuchten, daar legden zij de zieken op de markten en smeekten Hem, dat zij slechts de kwast van zijn kleed⁽²⁾ mochten aanraken. En allen, die Hem aanraakten, werden gezond.

Twistgesprekken met de Farizeeën

7¹ En de Farizeeën verzamelden zich bij Hem met sommige van de schriftgeleerden, die van Jeruzalem gekomen

⁽¹⁾ 6:50 Het woordje "het" staat niet in de grondtekst - zie Exodus 3:14. ⁽²⁾ 6:56 Zie Numeri 15:37-41.

^(A) 6:34 Num. 27:17; 1Kon. 22:17; 2Kron. 18:16; Eze. 34:5; Mat. 9:36.

waren. ²En toen zij zagen, dat sommige van zijn discipelen met onreine, dat is ongewassen, handen hun brood aten - ³want de Farizeeën en al de Joden eten niet zonder eerst een handwassing verricht te hebben, daarmee vasthoudende aan de overlevering van de ouden, ⁴en van de markt komende eten zij niet dan na zich gereinigd te hebben; en vele andere dingen zijn er, waaraan zij zich volgens overlevering houden, bijvoorbeeld het onderdompelen van bekken en kannen en koperwerk, - ⁵toen vroegen de Farizeeën en de schriftgeleerden Hem: Waarom wandelen uw discipelen niet naar de overlevering van de ouden, maar eten zij met onreine handen hun brood? ^{6(A)} Maar Hij zei tot hen: Terecht heeft Jesaja van u, huichelaars, geprofeteerd, zoals er geschreven staat: Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is verre van Mij. ⁷Tevergeefs eren zij Mij, omdat zij leringen leren, die geboden van mensen zijn.

⁸U verwaarloost het gebod van God en houdt u aan de overlevering van de mensen. ⁹En Hij zei tot hen: Het gebod van God stelt u wel fraai buiten werking om úw overlevering in stand te houden. ^{10(B)} Want Mozes heeft gezegd: Eer uw vader en uw moeder, en: Wie vader of moeder vervloekt, zal de dood sterven. ¹¹Maar u zegt: Indien een mens tot zijn vader of moeder zegt: Het is korban, dat is "offer", al wat u van mij had kunnen trekken, ¹²dan laat u hem niet toe ook nog maar iets voor zijn vader of moeder te doen. ^(C) ¹³En zo maakt u het woord van God krachteloos door uw overlevering, die u overgeleverd hebt. En dergelijke dingen doet u vele.

¹⁴En toen Hij de menigte opnieuw tot Zich geroepen had, zei Hij tot hen: Hoort

allen naar Mij en verstaat wél: ¹⁵Niets, dat van buiten de mens in hem komt, kan hem onrein maken, maar wat uit de mens naar buiten komt, dat is het, wat hem onrein maakt. ¹⁶[Indien iemand oren heeft om te horen, laat hij horen.]

¹⁷En toen Hij van de menigte thuis kwam, vroegen zijn discipelen Hem naar de gelijkenis. ¹⁸En Hij zei tot hen: Bent ook u zo onbevattelijk? Begrijpt u niet, dat alles wat van buiten in de mens komt, hem niet onrein kan maken, ¹⁹omdat het niet in zijn hart komt, maar in de buik, en er op de juiste plaats uitgaat? En zó verklaarde Hij al het voedsel rein. ²⁰En Hij zei: Wat uit de mens naar buiten komt, dat maakt de mens onrein. ²¹Want van binnenuit, uit het hart van de mensen, komen de kwade overleggingen, hoererij, ²²diefstal, moord, echtbreuk, hebzucht, boosheid, list, onmatigheid, een boos oog, godslastering, overmoed, onverstand. ²³Al die slechte dingen komen van binnen uit naar buiten en maken de mens onrein.

De Syrofenicische vrouw

²⁴En Hij stond op en vertrok vandaar naar het gebied van Tyrus. En toen Hij een huis was binnengegaan, wilde Hij niet, dat iemand het wist; maar Hij kon niet verborgen blijven. ²⁵Want direct hoorde een vrouw van Hem, haar dochtertje had een onreine geest; en zij kwam tot Hem en viel Hem te voet. ²⁶Deze vrouw was een Griekse, een Syrofenicische van geboorte. ²⁷En zij vroeg Hem de boze geest uit haar dochter te drijven. En Hij zei tot haar: Laat eerst de kinderen verzadigd worden want het is niet goed het brood van de kinderen te nemen en het de honden voor te werpen. ²⁸Maar zij antwoordde

(A) 7:6 Jes. 29:13. (B) 7:10 a Ex. 20:12; Deut. 5:16. 7:10 b Ex. 21:17; Lev. 20:9. (C) 7:12 Spr. 28:24.

en zei tot Hem: Zeker, Heer, de honden eten immers ook onder de tafel van de kruimels van de kinderen. ²⁹En Hij zei tot haar: Om dit woord, ga heen, de boze geest is uit uw dochter gevaren. ³⁰En toen zij naar huis gegaan was, vond zij het kind in bed liggen en de boze geest uitgevaren.

De genezing van een doofstomme

³¹En toen Hij weer uit het gebied van Tyrus vertrokken was, kwam Hij door Sidon naar de zee van Galilea, midden in het gebied van Dekapolis.

³²En zij brachten tot Hem een dove, die moeilijk sprak, en smeekten Hem deze de hand op te leggen. ³³Hij nam hem terzijde, buiten de menigte, en stak zijn vingers in zijn oren, spuwde, raakte zijn tong aan, ³⁴en Hij zag op naar de hemel en zuchtte en zei tot hem: Effata, dat is: wordt geopend! ³⁵En zijn oren werden geopend en direct werd de band van zijn tong los en hij sprak goed. ³⁶En Hij gebod hun het niemand te zeggen. Maar hoe meer Hij het hun gebod, des te meer maakten zij het bekend. ³⁷En zij waren buiten zichzelf van verbazing en zeiden: Hij heeft alles wél gemaakt, ook de doven doet Hij horen en de stommen spreken.

De wonderbare spijziging van de 4000

8¹In die dagen, toen er weer een grote menigte bijeen was en zij niets te eten hadden, riep Hij zijn discipelen tot Zich en zei tot hen: ²Ik heb medelijden met de menigte, want zij zijn nu al drie dagen bij Mij gebleven en hebben niets te eten; ³en indien Ik hen zonder voedsel naar huis laat gaan, zullen zij onderweg bezwijken, en sommigen van hen zijn van ver weg. ⁴En zijn discipelen ant-

woordden Hem: Vanwaar zal iemand dezen hier in een eenzame streek met broden kunnen verzadigen? ⁵En Hij vroeg hun: Hoeveel broden hebt u? Zij zeiden: Zeven. ⁶En Hij gaf aan de menigte bevel op de grond te gaan zitten. En Hij nam de zeven broden, dankte, brak ze en gaf ze aan zijn discipelen om ze hun voor te zetten, en zij zetten ze voor aan de menigte. ⁷En zij hadden enkele visjes; en nadat Hij daarbij de zegen had uitgesproken, zei Hij, dat zij ook die moesten voorzetten. ⁸En zij aten en werden verzadigd en zij raaptten het overschot van de brokken op, zeven korven. ⁹En het waren er ongeveer vierduizend en Hij zond hen weg. ¹⁰En direct ging Hij met zijn discipelen in het schip en kwam in het gebied van Dalmanuta.

De vraag om een teken - De zuurdesem van de Farizeeën

¹¹(A) En de Farizeeën liepen uit en begonnen met Hem te redetwisten; en zij verlangden van Hem een teken uit de hemel, om Hem te verzoeken. ¹²(B) En Hij, diep zuchtend in zijn geest, zei: Waartoe begeert dit geslacht een teken? Voorwaar, Ik zeg u: Aan dit geslacht zal voorzeker geen teken gegeven worden! ¹³En Hij liet hen alleen en Hij ging weer scheep en vertrok naar de overkant.

¹⁴En zij hadden vergeten broden mee te nemen, en behalve één brood hadden zij niets bij zich in het schip. ¹⁵(C) En Hij gebod hun, zeggende: Ziet toe, wacht u voor de zuurdesem van de Farizeeën en de zuurdesem van Herodes. ¹⁶En zij spraken erover onder elkaar, dat zij geen broden hadden. ¹⁷En toen Hij dat bemerkte, zei Hij tot hen: Waarom spreekt u erover, dat u geen broden hebt? Verstaat u nog niet en begrijpt u niet? Hebt

(A) 8:11 Mat. 12:38; Luk. 11:16. (B) 8:12 Mat. 12:39; Luk. 11:29. (C) 8:15 Luk. 12:1.

u een verhard hart? ^{18(A)} Hebt u ogen en ziet u niet; hebt u oren en hoort u niet? ¹⁹ En herinnert u zich niet, toen Ik de vijf broden brak voor de vijftuizend, hoeveel manden vol brokken u hebt opgeraapt? En zij zeiden tot Hem: Twaalf. ²⁰ En bij de zeven voor de vierduizend, hoeveel korven vol brokken u hebt opgeraapt? En zij zeiden: Zeven. ²¹ En Hij zei tot hen: Begrijpt u nóg niet?

De blinde te Betsaïda

²² En zij kwamen te Betsaïda. En zij brachten een blinde tot Hem en smeekten Hem deze aan te raken. ²³ En Hij vatte de blinde bij de hand en bracht hem buiten het dorp, en Hij spuwde in zijn ogen, legde hem de handen op en vroeg hem: Ziet u iets? ²⁴ En hij zag op en zei: Ik zie de mensen, want ik zie hen als bomen wandelen. ²⁵ Vervolgens legde Hij weer de handen op zijn ogen, en hij zag duidelijk en was hersteld. En hij zag voortaan alles scherp. ²⁶ En Hij zond hem naar huis en zei: Ga het dorp zelfs niet in.

De belijdenis van Petrus - De eerste aankondiging van het lijden

²⁷ En **Jesjoea** vertrok met zijn discipelen naar de dorpen van Caesarea Filippi. En onderweg vroeg Hij zijn discipelen en sprak tot hen: Wie zeggen de mensen, dat Ik ben? ^{28(B)} Zij antwoordden en zeiden: Johannes de Doper; en anderen: Elia; weer anderen: Eén van de profeten. ^{29(C)} En Hij vroeg hun: Maar u, wie zegt u, dat Ik ben? Petrus antwoordde en zei: U bent DE Messias. ³⁰ En Hij verbood hun nadrukkelijk met iemand hierover te spreken.

³¹ En Hij begon hen te leren, dat de Mensenzoon veel moest lijden en verworpen worden door de oudsten en de overpriesters en de schriftgeleerden, en gedood worden en na drie dagen opstaan. ³² Hij sprak dit woord vrijuit. En Petrus nam Hem terzijde en begon Hem te bestraffen. ³³ Maar Hij keerde Zich om en, ziende naar zijn discipelen, bestrafte Hij Petrus en zei: Ga weg, achter Mij, satan; u bent niet bedacht op de dingen van God, maar op die van de mensen.

^{34(D)} En Hij riep de menigte, met zijn discipelen, tot Zich en zei tot hen: Indien iemand achter Mij wil komen, laat die zichzelf verloochenen en zijn kruis opnemen en Mij volgen. ^{35(E)} Want ieder, die zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar ieder, die zijn leven verliezen zal omwille van Mij en omwille van het evangelie, die zal het behouden. ³⁶ Want wat baat het een mens de hele wereld te winnen en aan zijn ziel schade te lijden? ³⁷ Want wat zou een mens kunnen geven in ruil voor zijn leven? ³⁸ Want wie zich voor Mij en voor mijn woorden schaamt in dit overspelig en zondig geslacht, de Mensenzoon zal Zich ook voor hem schamen, wanneer Hij komt in de heerlijkheid van zijn Vader, met de heilige engelen.

9 ¹ En Hij zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u: Er zijn sommigen onder degenen, die hier staan, die de dood voorzeker niet zullen proeven, voordat zij zien, dat het Koninkrijk van God gekomen is met kracht.

De verheerlijking op de berg

^{2(F)} En zes dagen later nam **Jesjoea** Petrus en Jakobus en Johannes mee en leidde hen een hoge berg op, hen alleen.

(A) 8:18 Jer. 5:21; Eze. 12:2; Mar. 4:12. (B) 8:28 Mar. 6:14,15; Luk. 9:7,8. (C) 8:29 Joh. 6:68,69.
(D) 8:34 Mat. 10:38; Luk. 14:27. (E) 8:35 Mat. 10:39; Luk. 17:33; Joh. 12:25. (F) 9:2 2Pet. 1:17,18.

En zijn gedaante veranderde voor hun ogen, ³en zijn klederen werden schitterend, hel wit, zoals geen voller op aarde ze kan maken. ⁴En hun verscheen Elia met Mozes en zij waren in gesprek met **Jesjoea**. ⁵En Petrus antwoordde en zei tot **Jesjoea**: Rabbi, het is goed, dat wij hier zijn, laten wij drie tenten opslaan, voor U een, en voor Mozes een, en voor Elia een. ⁶Want hij wist niet, wat hij antwoorden moest, want zij waren zeer bang. ^{7(A)} En er kwam een wolk, die hen overschaduwde, en er klonk een stem uit de wolk: Deze is mijn Zoon, de geliefde, hoort naar Hem. ⁸En opeens, rondkijkende, zagen zij niemand meer bij zich dan **Jesjoea** alleen.

⁹En terwijl zij van de berg afdaalden, verbood Hij hun, dat zij iemand zouden vertellen, wat zij gezien hadden, voordat de Mensenzoon uit de doden zou zijn opgestaan. ¹⁰En zij hielden dit woord vast en trachtten onder elkaar te weten te komen, wat het was, uit de doden opstaan. ^{11(B)} En zij vroegen Hem en zeiden: Waarom zeggen de schriftgeleerden, dat Elia eerst moet komen? ¹²Hij zei tot hen: Elia komt wel eerst en herstelt alles; maar hoe staat er dan geschreven van de Mensenzoon, dat Hij veel moet lijden, en dat Hij veracht zal worden? ¹³Maar Ik zeg u: ook is Elia gekomen, en zij hebben met hem gedaan wat zij wilden, zoals van hem geschreven staat.

De genezing van een bezeten knaap

¹⁴En toen zij bij de discipelen kwamen, zagen zij een grote menigte om hen heen, en schriftgeleerden met hen aan het redetwisten. ¹⁵En direct, toen de hele menigte Hem zag, waren zij zeer verbaasd, en zij liepen op Hem toe en begroetten Hem. ¹⁶En Hij vroeg hun:

Waarom bent u met hen aan het redetwisten? ¹⁷En één uit de menigte antwoordde Hem: Meester, ik heb mijn zoon tot U gebracht, die een stomme geest heeft. ¹⁸En waar hij hem aangrijpt, werpt hij hem op de grond; en hij heeft het schuim op de mond, en hij knerst met zijn tanden en verstijft. En ik heb uw discipelen gezegd, dat zij hem zouden uitdrijven, en zij hebben het niet gekund. ¹⁹En Hij antwoordde hun en zei: O, ongelovig geslacht, hoelang zal Ik nog bij u zijn? Hoelang zal Ik u nog verdragen? Brengt hem tot Mij. ²⁰En zij brachten hem tot Hem. En toen de geest Hem zag, deed hij hem direct stuip trekken en, op de grond gevallen, wentelde hij zich, al schuimende. ²¹En Hij vroeg zijn vader: Hoelang is het al, dat dit hem overkomt? ²²Hij zei: Van zijn kindsheid af; en dikwijls heeft hij hem ook in het vuur en in het water gedreven om hem een ongeluk te doen krijgen. Maar als U iets kunt doen, help ons en heb medelijden met ons! ²³**Jesjoea** zei tot hem: Als U kunt! Alle dingen zijn mogelijk voor wie gelooft. ²⁴Direct riep de vader van de knaap uit en zei: Ik geloof, kom mijn ongelooft te hulp! ²⁵En toen **Jesjoea** zag, dat de menigte samenstroomde, bestraftte Hij de onreine geest en zei tot hem: U, stomme en dove geest, Ik beveel u: ga van hem uit en kom niet meer in hem. ²⁶En hij ging uit onder geschreeuw en hevige stuip trekkingen. En hij werd als een dode, zodat men algemeen zei, dat hij gestorven was. ²⁷Maar **Jesjoea** pakte zijn hand, richtte hem op, en hij stond op. ²⁸En toen Hij een huis was binnengegaan, vroegen zijn discipelen Hem, terwijl zij met Hem alleen waren: Waarom hebben wij hem niet kunnen uitdrijven? ²⁹En Hij zei tot hen: Dit geslacht kan

(A) 9:7 Mat. 3:17; Mar. 1:11; Luk. 3:22. (B) 9:11 Mal. 3:23; Mat. 11:14.

door niets uitvaren, tenzij door gebed en vasten.

De tweede aankondiging van het lijden - Strijd om de voorrang

³⁰ En zij gingen vandaar weg en reisden door Galilea. En Hij wilde niet, dat iemand het te weten kwam. ³¹ Want Hij onderwees zijn discipelen en zei tot hen: De Mensenzoon wordt overgeleverd in de handen van de mensen en zij zullen Hem ter dood brengen en drie dagen na⁽¹⁾ zijn dood zal Hij opstaan. ³² Maar zij begrepen dit woord niet en durfden Hem er niet naar te vragen.

³³ En zij kwamen te Kafarnaüm. En toen Hij thuis gekomen was, vroeg Hij hun: Waarover was u onderweg in gesprek? ³⁴(A) En zij zwegen, want zij hadden onderweg met elkaar erover gesproken, wie de meeste was. ³⁵(B) En Hij ging zitten, riep de twaalven en zei tot hen: Indien iemand de eerste wil zijn, die zal de allerlaatste zijn en de dienaar van allen. ³⁶ En Hij nam een kind en plaatste dat in hun midden, omarmde het en zei tot hen: ³⁷(C) Wie één van zulke kinderen ontvangt in mijn naam, die ontvangt Mij. En wie Mij ontvangt, ontvangt niet Mij, maar Hem, die Mij gezonden heeft.

Verleiding tot zonde

³⁸ Johannes zei tot Hem: Meester⁽²⁾, wij hebben iemand, die ons niet volgt, in uw naam boze geesten zien uitdrijven, en wij wilden het hem beletten, omdat hij ons niet volgde. ³⁹ Maar **Jesjoea** zei: verhindert het hem niet; want er is niemand, die een kracht doen zal in mijn naam en kort daarna smadelijk van Mij zal kun-

nen spreken. ⁴⁰(D) Want wie niet tégen ons is, is vóór ons. ⁴¹(E) Want wie u een beker water te drinken geeft, in de naam van de Messias, omdat u (discipelen) van Hem bent, voorwaar, Ik zeg u, dat hem zijn loon voorzeker niet zal ontgaan.

⁴² En wie één van deze kleinen, die geloven, tot zonde verleidt, het zou beter voor hem zijn, dat een molensteen om zijn hals was gedaan en hij in de zee was geworpen.

⁴³(F) En indien uw hand u tot zonde verleidt, hak haar af. Het is beter, dat u verminkt ten leven ingaat, dan dat u met uw twee handen naar de hel gaat, in het onuitblusbare vuur, ⁴⁴[waar hun worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgeblust.] ⁴⁵ En indien uw voet u tot zonde zou verleiden, hak hem af. Het is beter, dat u kreupel ten leven ingaat, dan dat u met uw twee voeten in de hel geworpen wordt, ⁴⁶[waar hun worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgeblust]. ⁴⁷(G) En indien uw oog u tot zonde zou verleiden, ruk het uit. Het is beter, dat u met één oog het Koninkrijk van God binnengaat, dan dat u met twee ogen in de hel geworpen wordt, ⁴⁸(H) waar hun worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgeblust.

⁴⁹ Want een ieder zal met vuur gezouten worden. ⁵⁰(I) Het zout is goed; indien het zout echter zoutloos wordt, waarmee zult u het smaak geven? Hebt zout in uzelf en houdt vrede onder elkaar.

Naar Jeruzalem - Gesprekken op de reis

10¹ En Hij stond op en vertrok vandaar naar het gebied van Judea en het Overjordanse, en weer kwamen de

(1) 9:31 Zie Matteüs 12:40. (2) 9:38 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

(A) 9:34 Luk. 22:24. (B) 9:35 Mat. 20:26,27; 23:11; Mar. 10:43,44; Luk. 22:26. (C) 9:37 Mat. 10:40; Luk. 10:16; Joh. 13:20. (D) 9:40 Mat. 12:30; Luk. 11:23. (E) 9:41 Mat. 10:42. (F) 9:43 Mat. 5:30.

(G) 9:47 Mat. 5:29. (H) 9:48 Jes. 66:24. (I) 9:50 Mat. 5:13; Luk. 14:34,35.

menigten bij Hem samen en weer leerde Hij hen, zoals Hij gewoon was.

²En er kwamen Farizeeën tot Hem en vroegen Hem, om Hem te verzoeken: Is het een man toegestaan zijn vrouw weg te zenden? ³Hij antwoordde en zei tot hen: Wat heeft Mozes u geboden? ^{4(A)} Zij zeiden: Mozes heeft toegestaan een scheidbrief te schrijven en haar (daarmee) weg te zenden. ⁵Jesjoea zei tot hen: Met het oog op de hardheid van uw harten heeft hij u dat gebod geschreven. ^{6(B)} Maar van het begin van de schepping heeft Hij hen als man en vrouw gemaakt; ^{7(C)} daarom zal een man zijn vader en moeder verlaten, en die twee zullen tot één vlees zijn. ⁸Zo zijn zij niet meer twee, maar één vlees. ⁹Wat dan God samengevoegd heeft, laat de mens dat niet scheiden. ¹⁰En thuis vroegen de discipelen Hem weer naar die zaak. ^{11(D)} En Hij zei tot hen: Wie zijn vrouw wegzendt en een andere trouwt, pleegt echtbreuk ten opzichte van haar; ¹² en indien zij haar man verlaat en een ander trouwt, pleegt zij echtbreuk.

Jesjoea zegent de kinderen

¹³En zij brachten de kinderen tot Hem, opdat Hij ze zou aanraken; maar de discipelen bestrafden hen. ¹⁴Toen Jesjoea dat zag, nam Hij het zeer kwalijk en zei tot hen: Laat de kinderen tot Mij komen, verhindert ze niet; want voor hen is het Koninkrijk van God. ^{15(E)} Voorwaar, Ik zeg u: Wie het Koninkrijk van God niet ontvangt als een kind, zal het voorzeker niet binnengaan. ¹⁶En Hij omarmde hen en terwijl hij hun de handen oplegde, zegende Hij ze.

De rijke jongeling

¹⁷En toen Hij op weg ging, liep iemand op Hem toe, viel op de knieën en vroeg Hem: Goede Meester⁽¹⁾, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven? ¹⁸En Jesjoea zei tot hem: Waarom noemt u Mij goed? Niemand is goed dan God alleen. ^{19(F)} U kent de geboden: U zult niet doodslaan, u zult geen overspel plegen, u zult niet stelen, u zult geen vals getuigenis geven, u zult niet bedriegen, eer uw vader en moeder. ²⁰Hij zei tot Hem: Meester⁽²⁾, dat alles heb ik in acht genomen van mijn jeugd af. ²¹En Jesjoea, hem aanziende, kreeg hem lief en zei tot hem: Eén ding ontbreekt u, ga heen, verkoop al wat u hebt en geef het aan de armen, en u zult een schat in de hemel hebben, en kom hier, volg Mij. ²²Maar zijn gezicht betrok bij dat woord en hij ging bedroefd heen, want hij bezat vele goederen.

²³En Jesjoea, rondziende, zei tot zijn discipelen: Hoe moeilijk zullen zij, die geld hebben, het Koninkrijk van God binnengaan. ²⁴En zijn discipelen waren zeer verbaasd over zijn woorden, maar Jesjoea antwoordde weer en zei tot hen: Kinderen, hoe moeilijk is het om het Koninkrijk van God binnen te gaan. ²⁵Het is gemakkelijker dat een kameel gaat door het oog van een naald, dan dat een rijke het Koninkrijk van God binnengaat. ²⁶En zij waren nog meer verslagen en zeiden tot elkaar: Maar wie kan dan behouden worden? ²⁷Jesjoea zag hen aan en zei: Bij mensen is het onmogelijk, maar niet bij God; want alle dingen zijn mogelijk bij God.

⁽¹⁾ 10:17 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

⁽²⁾ 10:20 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 10:4 Deut. 24:1-4; Mat. 5:31. ^(B) 10:6 Gen. 1:27, 5:2. ^(C) 10:7 Gen. 2:24. ^(D) 10:11 Mat. 5:32; 1 Cor. 7:10,11. ^(E) 10:15 Mat. 18:3. ^(F) 10:19 a Ex. 20:13; Deut. 5:17. 10:19 b Ex. 20:14; Deut. 5:18. 10:19 c Ex. 20:15; Deut. 5:19. 10:19 d Ex. 20:16; Deut. 5:20. 10:19 e Ex. 20:12; Deut. 5:16.

*Het loon voor het volgen van **Jesjoea***

²⁸ Petrus begon tot Hem te zeggen: Zie, wij hebben alles prijsgegeven en zijn U gevolgd. ²⁹ **Jesjoea** zei: Voorwaar, Ik zeg u, er is niemand, die huis of broers of zussen of moeder of vader of kinderen of akkers heeft prijsgegeven om Mij en om het evangelie, ³⁰ of hij ontvangt honderdvoudig terug: nu, in deze tijd, huizen en broeders en zusters en moeders en kinderen en akkers, met vervolgingen, en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven. ³¹ (A) Maar vele eersten zullen de laatsten zijn en de laatsten de eersten.

De derde aankondiging van het lijden

³² Zij waren onderweg, opgaande naar Jeruzalem, en **Jesjoea** ging vóór hen uit, en zij waren verbaasd en zij, die volgden, waren bang. En opnieuw nam Hij de twaalfen terzijde en begon tot hen te spreken over wat over Hem zou komen: ³³ Zie, wij gaan op naar Jeruzalem en de Mensenzoon zal overgeleverd worden aan de overpriesters en de schriftgeleerden en zij zullen Hem ter dood veroordelen. En zij zullen Hem overleveren aan de niet-Joden, ³⁴ en zij zullen Hem bespotten en Hem bespuwen en Hem geselen en doden, en na drie dagen⁽¹⁾ zal Hij opstaan.

Niet heersen, maar dienen

³⁵ En Jakobus en Johannes, de [twee] zonen van Zebedeüs, kwamen tot Hem en zeiden tot Hem: Meester⁽²⁾, wij wilden wel dat U ons deed, wat wij U zullen vragen. ³⁶ Hij zei tot hen: Wat wilt u, dat Ik u doen zal? ³⁷ Zij zeiden tot Hem: Geef ons, dat wij de één aan uw rechterzijde en

de andere aan uw linkerzijde mogen zitten in uw heerlijkheid. ³⁸ (B) Maar **Jesjoea** zei tot hen: U weet niet, wat u vraagt. Kunt u de beker drinken, die Ik drink, of met de doop gedoopt worden, waarmee Ik gedoopt word? ³⁹ Zij zeiden tot Hem: Wij kunnen het. **Jesjoea** zei tot hen: De beker, die Ik drink, zult u drinken en met de doop, waarmee Ik gedoopt word, zult u gedoopt worden, ⁴⁰ maar het zitten aan mijn rechterzijde of linkerzijde, staat niet aan Mij te geven, maar het is voor hen, voor wie het bestemd is.

⁴¹ En toen de tien dit hoorden, begonnen zij het Jakobus en Johannes kwelijk te nemen. ⁴² (C) En **Jesjoea** riep hen tot Zich en zei tot hen: U weet, dat zij, die regeerders van de volken heten, heerschappij over hen voeren, en hun rijks-groten oefenen macht over hen. ⁴³ (D) Zó is het echter onder u niet. ⁴⁴ Maar wie groot wil worden onder u, zal uw dienaar zijn; en wie onder u de eerste wil zijn, zal de slaaf van allen zijn. ⁴⁵ Want ook de Mensenzoon is niet gekomen om Zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen.

De genezing van Bartimeüs

⁴⁶ En zij kwamen te Jericho. En toen Hij met zijn discipelen en een talrijke menigte uit Jericho vertrok, zat de zoon van Timeüs, Bartimeüs, een blinde bedelaar, aan de weg. ⁴⁷ En toen hij hoorde, dat het **Jesjoea** van Nazaret was, begon hij te roepen en te zeggen: Zoon van David, **Jesjoea**, heb medelijden met mij! ⁴⁸ En velen bestrafden hem, opdat hij zwijgen zou. Maar hij riep des te meer: Zoon van David, heb medelijden met mij! ⁴⁹ En **Jesjoea** stond stil en zei: Roept

(1) 9:31 Zie Matteüs 12:40. (2) 10:35 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

(A) 10:31 Mat. 20:16; Luk. 13:30. (B) 10:38 Luk. 12:50. (C) 10:42 Luk. 22:25,26. (D) 10:43 Mat. 23:11; Mar. 9:35; Luk. 22:26.

hem. En zij riepen de blinde en zeiden tot hem: Houd moed, sta op, Hij roept u. ⁵⁰Toen wierp hij zijn mantel af, sprong op en ging naar **Jesjoea**. ⁵¹En **Jesjoea** antwoordde en zei tot hem: Wat wilt u, dat Ik u doen zal? De blinde zei tot Hem: Rabboeni⁽¹⁾, dat ik weer mag gaan zien! ⁵²En **Jesjoea** zei tot hem: Ga heen, uw geloof heeft u behouden. En direct kon hij weer zien en volgde Hem op de weg.

De intocht in Jeruzalem

11 ¹En toen zij dicht bij Jeruzalem kwamen, bij Betfage en Betanië aan de Olijfberg, zond Hij twee van zijn discipelen uit, ²en zei tot hen: Gaat naar het dorp, dat tegenover u ligt, en direct, als u er binnenkomt, zult u een ezelsveulen vastgebonden vinden, waarop nog nooit een mens heeft gezeten; maakt het los en brengt het hier. ³En indien iemand tot u zegt: Wat doet u daar? zegt dan: De Heer heeft het nodig en direct zendt Hij het weer hierheen. ⁴En zij gingen heen en vonden een ezelsveulen vastgebonden bij de deur buiten aan de weg, en zij maakten het los. ⁵En sommigen van degenen, die daar stonden, zeiden tot hen: Wat doet u daar, dat u dat veulen losmaakt? ⁶Zij spraken tot hen, zoals **Jesjoea** gezegd had, en zij lieten hen begaan. ⁷En zij brachten het ezelsveulen tot **Jesjoea** en legden hun klederen daarop en Hij ging erop zitten. ⁸En velen spreidden hun klederen op de weg en anderen groen, dat zij van het veld plukten. ^{9(A)} En die voorgingen en die volgden riepen:

¹⁰Hosanna! Gezegend Hij, die komt in de naam van **JHWH**; ⁽²⁾ gezegend het

komende rijk van onze vader David; Hosanna in de hoogste hemelen!

De reiniging van de tempel - De verdorde vijgenboom

¹¹En Hij kwam te Jeruzalem in de tempel. En nadat Hij rondom alles overzien had, vertrok Hij, toen het al laat op de dag was, naar Betanië, met de twaalven.

¹²En de volgende dag, toen zij van Betanië kwamen, werd Hij hongerig. ¹³En toen Hij van verre een vijgenboom zag, die bladeren had, ging Hij daarheen om te zien of Hij er ook iets aan vinden zou. En erbij gekomen, vond Hij er niets aan dan bladeren; want het was de tijd niet voor vijgen. ¹⁴En Hij antwoordde en zei tot hem: Nooit zal iemand meer van uw vrucht eten in eeuwigheid! En zijn discipelen hoorden het.

¹⁵En zij kwamen te Jeruzalem.

En Hij ging de tempel binnen en begon hen, die in de tempel verkochten en kochten, uit te drijven en de tafels van de wisselaars en de stoelen van hen, die de duiven verkochten, keerde Hij om, ¹⁶en Hij liet niet toe, dat iemand enig voorwerp door de tempel droeg; ¹⁷en Hij leerde en sprak tot hen: Staat er niet geschreven, dat mijn huis een huis van gebed zal heten voor alle volken? ^(B) ¹⁸Maar u hebt het tot een rovershol gemaakt. ^(C)En de overpriesters en de schriftgeleerden hoorden het en zochten, hoe zij Hem zouden kunnen ombrengen, want zij waren bang voor Hem, omdat de hele menigte versted stond over zijn leer. ¹⁹En toen het laat werd, gingen zij de stad uit, naar buiten.

²⁰En toen zij 's morgens vroeg langs de vijgenboom kwamen, zagen zij, dat

⁽¹⁾ 10:51 Rabboeni is Hebreeuws voor "mijn meester" (leraar/onderwijzer). 118:26a.

⁽²⁾ 11:10 Zie Psalm

^(A) 11:9 Ps. 118:25,26. ^(B) 11:17 Jes. 56:7. ^(C) 11:18 Jer. 7:11.

hij van de wortel af verdord was. ²¹En Petrus herinnerde het zich en zei tot Hem: Rabbi, zie de vijgenboom, die U vervloekt hebt, is verdord. ²²En **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Hebt geloof in God. ²³(A) Voorwaar, Ik zeg u, wie tot deze berg zou zeggen, hef u op enwerp u in de zee, en in zijn hart niet zou twijfelen, maar geloven, dat wat hij zegt gebeurt, het zal hem gebeuren. ²⁴Daarom zeg Ik u, al wat u bidt en begeert, gelooft, dat u het hebt ontvangen, en het zal gebeuren. ²⁵(B) En wanneer u staat te bidden, vergeeft wat u tegen iemand mocht hebben, opdat ook uw Vader in de hemelen uw overtredingen zal vergeven. ²⁶[Indien u echter niet vergeeft, zal ook uw Vader, die in de hemelen is, uw overtredingen niet vergeven.]

*De vraag naar de
bevoegdheid van **Jesjoea***

²⁷En zij kwamen weer te Jeruzalem. En terwijl Hij in de tempel wandelde, kwamen de overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten tot Hem, ²⁸en zeiden tot Hem: Krachtens welke bevoegdheid doet U deze dingen? Of wie heeft U de bevoegdheid gegeven om deze dingen te doen? ²⁹**Jesjoea** zei tot hen: Ik zal u één vraag stellen; geeft Mij daarop antwoord, dan zal Ik u zeggen, krachtens welke bevoegdheid Ik deze dingen doe. ³⁰De doop van Johannes, was die uit de hemel of uit de mensen? Antwoordt Mij daarop. ³¹En zij overlegden onder elkaar en zeiden: Indien wij zeggen: Uit de hemel, zal Hij zeggen: Waarom hebt u hem dan niet geloofd? ³²Zeggen wij echter: Uit de mensen . . . Zij waren namelijk bang voor de mensen, want allen hielden Johannes inderdaad voor een profeet. ³³En zij antwoordden en zeiden tot

Jesjoea: Wij weten het niet. En **Jesjoea** zei tot hen: Dan zeg Ik u ook niet, krachtens welke bevoegdheid Ik deze dingen doe.

*De gelijkenis van
de onrechtvaardige pachters*

12 ¹(C) En Hij begon tot hen in gelijkenissen te spreken. Een mens plantte een wijngaard en zette er een heg omheen en groef een wijnpersbak en bouwde een toren en hij verhuurde die aan pachters, en ging naar het buitenland. ²En hij zond op zijn tijd een slaaf naar de pachters om van hen (zijn deel) van de vruchten van de wijngaard in ontvangst te nemen. ³En zij grepen hem, sloegen hem en zonden hem met lege handen weg. ⁴En weer zond hij tot hen een andere slaaf en die sloegen zij op het hoofd en behandelden zij smadelijk. ⁵En hij zond een andere en die doodden zij, en nog vele anderen, die zij òf sloegen òf doodden. ⁶Toen had hij nog één over, zijn geliefde zoon. En ten laatste zond hij deze tot hen, zeggende: Mijn zoon zullen zij ontzien. ⁷Maar die pachters zeiden tot elkaar: Dit is de erfgenaam; komt, laten wij hem doden en de erfenis zal aan ons komen. ⁸En zij grepen en doodden hem en wierpen hem buiten de wijngaard. ⁹Wat zal de heer van de wijngaard doen? Hij zal komen en de pachters ombrengen en de wijngaard aan anderen geven. ¹⁰(D) Hebt u ook dit schriftwoord niet gelezen: De steen, die de bouwlieden afgekeurd hadden, deze is tot een hoeksteen geworden;

¹¹van **JHWH** is dit gebeurd, en het is wonderlijk in onze ogen.

¹²En zij trachtten Hem te grijpen, maar zij waren bang voor de menigte; want zij begrepen, dat Hij met het oog op hen die

(A) 11:23 Mat. 17:20; 1Cor. 13:2. (B) 11:25 Mat. 6:14,15. (C) 12:1 Jes. 5:1,2. (D) 12:10 Ps. 118:22,23.

gelijkenis gesproken had. En zij lieten Hem verder ongemoeid en gingen weg.

Het recht van de keizer

¹³ En zij zonden tot Hem enige van de Farizeeën en van de Herodianen om Hem in een strikvraag te vangen. ¹⁴ En zij kwamen en zeiden tot Hem: Meester⁽¹⁾, wij weten, dat U waarachtig bent en dat U Zich aan niemand stoort; want U ziet de mensen niet naar de ogen, maar U leert de weg van God in waarheid. Is het geoorloofd de keizer belasting te betalen of niet? Zullen wij betalen of niet betalen? ¹⁵ Terwijl Hij hun huichelarij zag, zei tot hen: Wat verzoekt u Mij? Brengt Mij een schelling, en laat Ik die zien. ¹⁶ En zij brachten er één. En Hij zei tot hen: Wiens afbeelding en opschrift is dit? Zij zeiden tot Hem: Van de keizer. ¹⁷ **Jesjoea** zei tot hen: Geeft dan de keizer wat van de keizer is, en aan God wat van God is. En zij verwonderden zich zeer over Hem.

De vraag naar de opstanding

^{18(A)} En er kwamen Sadduceeën tot Hem, die beweren, dat er geen opstanding is, en zij ondervroegen Hem en zeiden: ^{19(B)} Meester,⁽²⁾ Mozes heeft ons voorgeschreven, indien iemands broer sterft en een vrouw nalaat, maar geen kind achterlaat, dat dan zijn broer de vrouw moet nemen en voor zijn broer nakomelingschap verwekken. ²⁰ Nu waren er zeven broers. En de eerste nam een vrouw en liet bij zijn sterven geen nakomelingschap achter. ²¹ En de tweede nam haar en stierf zonder nakomelingschap na te laten. En de derde evenzo. ²² En geen van die zeven liet nakomeling-

schap achter. Het laatste van allen stierf ook de vrouw. ²³ In de opstanding, wanneer zij opstaan, van wie van hen zal zij dan de vrouw zijn? Want alle zeven hebben haar tot vrouw gehad. ²⁴ **Jesjoea** sprak tot hen: Dwaalt u niet daarom, dat u de Schriften⁽³⁾ niet kent noch de kracht van God? ²⁵ Want wanneer zij uit de doden opstaan, huwen zij niet, en worden zij niet ten huwelijk genomen, maar zij zijn als engelen in de hemelen. ^{26(C)} Wat nu de doden betreft, dat zij opgewekt worden, hebt u niet gelezen in het boek van Mozes, bij de braamstruik, hoe God tot hem sprak, zeggende: Ik ben de God van Abraham en de God van Isaak en de God van Jakob? ²⁷ Hij is niet een God van doden, maar van levenden. U dwaalt wel zeer.

Het grote gebod

²⁸ En één van de schriftgeleerden die tot Hem kwam, hoorde dat zij een twistgesprek met elkaar hadden, en overtuigd, dat Hij hun goed geantwoord had, vroeg hij Hem: Welk gebod is het eerste van alle? ^{29(D)} **Jesjoea** antwoordde: ³⁰ Het eerste is: Hoor, Israël, **JHWH**, onze God, **JHWH** is één, en u zult **JHWH**, uw God, liefhebben uit heel uw hart en uit heel uw ziel en uit heel uw verstand en uit heel uw kracht. ^{31(E)} Het tweede is dit: U zult uw naaste liefhebben als uzelf. Een ander gebod, groter dan deze, bestaat niet. ^{32(F)} En de schriftgeleerde zei tot Hem: Inderdaad, Meester⁽⁴⁾, naar waarheid hebt U gezegd, dat Hij één is en dat er geen ander is dan Hij. ^{33(G)} En Hem lief te hebben uit heel het hart en uit heel het verstand en uit heel

⁽¹⁾ 12:14 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer. ⁽²⁾ 12:19 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer. ⁽³⁾ 12:24 "De Schriften" zijn de boeken van het Eerste Testament. ⁽⁴⁾ 12:32 Meester, in de betekenis van Leraar.

^(A) 12:18 Hand. 23:8. ^(B) 12:19 Deut. 25:5. ^(C) 12:26 Ex. 3:6. ^(D) 12:29 Deut. 6:4,5. ^(E) 12:31 Lev. 19:18. ^(F) 12:32 Deut. 4:35. ^(G) 12:33 Hos. 6:6.

de kracht, en de naaste lief te hebben als zichzelf, is meer dan alle brandoffers en slachtoffers. ^{34(A)} En **Jesjoea**, ziende, dat hij verstandig geantwoord had, zei tot hem: U bent niet verre van het Koninkrijk van God. En niemand durfde Hem meer iets vragen.

Dauids Zoon en Heer

³⁵ En **Jesjoea** antwoordde bij zijn onderwijs in de tempel en zei: Hoe zeggen de schriftgeleerden, dat de Messias een zoon van David is? ^{36(B)} David zelf heeft door de heilige Geest gezegd: **JHWH** heeft gezegd tot mijn Heer: Zet U aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden onder uw voeten gelegd heb.

³⁷ David zelf noemt Hem Heer, en hoe kan Hij dan zijn zoon zijn? En het merendeel van de menigte hoorde Hem graag.

Waarschuwing tegen de schriftgeleerden

³⁸ En Hij zei in zijn onderwijs: Wacht u voor de schriftgeleerden, die gesteld zijn op het wandelen in lange gewaden en op begroetingen op de markten, ³⁹ en op erezetels in de synagogen en eerste plaatsen bij de maaltijden, ⁴⁰ die de huizen van de weduwen opeten en voor de schijn lange gebeden uitspreken: dezen zullen een zwaarder oordeel ontvangen.

Het penningske van de weduwe

⁴¹ En Hij ging tegenover de offerkist zitten en zag met aandacht, hoe de menigte kopergeld wierp in de offerkist. En vele rijken wierpen er veel in. ⁴² En er kwam een arme weduwe, die er twee muntjes in wierp, dat is ruim één cent. ⁴³ En Hij riep zijn discipelen en zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, deze arme we-

duwe heeft het meeste in de offerkist geworpen van allen, die er iets in geworpen hebben. ⁴⁴ Want allen hebben erin geworpen van hun overvloed, maar zij heeft van haar armoede erin geworpen, al wat zij had, haar hele levensonderhoud.

Rede over de laatste dingen

13 ¹ En toen Hij uit de tempel ging, zei een van zijn discipelen tot Hem: Meester⁽¹⁾, zie, welke stenen en welke gebouwen! ² En **Jesjoea** zei tot hem: Ziet u deze grote gebouwen? Er zal geen steen op de andere gelaten worden, die niet zal worden weggebroken.

³ En toen Hij op de helling van de Olijfberg gezeten was, tegenover de tempel, vroegen Petrus en Jakobus en Johannes en Andreas Hem afzonderlijk: ⁴ Zeg ons, wanneer zal dat gebeuren en wat is het teken, wanneer al deze dingen in vervulling zullen gaan? ⁵ **Jesjoea** begon tot hen te zeggen: Ziet toe, dat niemand u verleidt. ⁶ Velen zullen komen onder mijn naam en zeggen: Ik ben het, en zij zullen velen verleiden. ⁷ Maar wanneer u hoort van oorlogen en geruchten van oorlogen, weest dan niet ongerust. Dat moet gebeuren, maar het einde is het nog niet. ⁸ Want volk zal opstaan tegen volk en koninkrijk tegen koninkrijk. Er zullen nu hier, dan daar, aardbevingen zijn en er zullen hongersnoden zijn. Dat is het begin van de weeën.

^{9(C)} Maar u, ziet toe op uzelf. Zij zullen u overleveren aan gerechtshoven, en in synagogen zult u geselsd worden en voor stadhouders en koningen zult u gesteld worden omwille van Mij, tot een getuigenis voor hen. ¹⁰ En aan alle volken moet eerst het evangelie geprekeet worden. ¹¹ En wanneer zij u wegvoeren om

⁽¹⁾ 13:1 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 12:34 Luk. 10:25-28. ^(B) 12:36 Ps. 110:1. ^(C) 13:9 Mat. 10:17-20; Luk. 12:11,12.

u over te leveren, weest dan niet van tevoren bezorgd wat u zeggen moet, maar zegt wat u in dat uur gegeven wordt; want u bent het niet, die spreekt, maar de heilige Geest. ¹²En een broeder zal zijn broeder overleveren tot de dood en een vader zijn kind; en kinderen zullen opstaan tegen hun ouders en hen ter dood brengen. ¹³(A) En u zult door allen gehaat worden omwille van mijn naam. Maar wie volhardt tot het einde, die zal behouden worden.

¹⁴(B) Wanneer u dan de gruwel der verwoesting ziet staan, (op een plaats) waar hij niet hoort - laat die het leest, er acht op geven - laten dan die in Judea zijn, vluchten naar de bergen. ¹⁵(C) Laat wie op het dak is, niet naar beneden gaan en niet naar binnen gaan om iets uit zijn huis mee te nemen, ¹⁶en wie in het veld is, niet zal terugkeren om zijn kleeid mee te nemen. ¹⁷Wee hen die zwanger zijn en nog een baby aan de borst hebben in die dagen! ¹⁸Bid, dat het niet in de winter zal vallen. ¹⁹(D) Want die dagen zullen zo een verdrukking brengen als er niet geweest is van het begin van de schepping, die God geschapen heeft, tot nu toe, en ook nooit meer zijn zal. ²⁰En indien de Heer die dagen niet had ingekort, zou geen mens behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen, die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen ingekort. ²¹Indien dan iemand tot u zegt: Zie, hier is de Messias, zie, Hij is daar, gelooft het niet. ²²Want er zullen valse messiasen en valse profeten opstaan en zij zullen tekenen en wonderen doen om, als het mogelijk zou zijn,

de uitverkorenen te verleiden. ²³Maar u, ziet toe: Ik heb het u alles voorspeld.

²⁴(E) Maar in die dagen, na de verdrukking, zal de zon verduisterd worden en de maan zal haar glans niet geven. ²⁵(F) En de sterren zullen van de hemel vallen en de hemelse machten zullen wankelen. ²⁶(G) En dan zullen zij de Mensenzoon zien komen op de wolken, met grote macht en heerlijkheid. ²⁷En dan zal Hij zijn engelen uitzenden en zijn uitverkorenen verzamelen uit de vier windstreken, van het uiterste van de aarde tot het uiterste van de hemel.

²⁸Leert dan van de vijgenboom deze les: Wanneer zijn hout reeds week wordt en de bladeren doet opkomen, weet u daaraan, dat de zomer nabij is. ²⁹Zo moet u ook, wanneer u dit ziet gebeuren, weten, dat het nabij is, voor de deur. ³⁰Voorwaar, Ik zeg u, dit geslacht zal zeker niet voorbijgaan, voordat dit alles gebeurt. ³¹De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen niet voorbijgaan. ³²(H) Maar van die dag of van dat uur weet niemand, ook de engelen in de hemel niet, ook de Zoon niet, alleen de Vader.

³³Ziet toe, blijft waakzaam. Want u weet niet, wanneer het de tijd is. ³⁴(I) Zoals een mens, die naar het buitenland ging, zijn huis overliet en aan zijn slaven volmacht gaf, aan ieder zijn werk, en de deurwachter opdroeg te waken. ³⁵Waakt dan, want u weet niet, wanneer de heer van het huis komen zal, laat in de avond of te middernacht, bij het hanengekraai of 's morgens vroeg, ³⁶opdat hij niet, als hij plotseling komt, u slapende zal vinden. ³⁷Wat Ik u zeg, zeg Ik allen: Waakt!

(A) 13:13 Mat. 10:22. (B) 13:14 Dan. 9:27; 11:31; 12:11. (C) 13:15 Luk. 17:31. (D) 13:19 Dan. 12:1; Opb. 7:14. (E) 13:24 a Jes. 13:10; Joël 2:10; 3:4; 4:15; Opb. 6:12.; 13:24 b Jes. 13:10; Eze. 32:7. (F) 13:25 a Jes. 34:4; Opb. 6:13. 13:25 b Joël 2:10. (G) 13:26 Dan. 7:13; Opb. 1:7. (H) 13:32 Mat. 24:36. (I) 13:34 Luk. 12:36-38.

De zalving en het verraad

14^{1(A)} Nu was het over twee dagen Pèsach en het Feest van de Ongezuurde Broden. En de overpriesters en de schriftgeleerden zochten, hoe zij Hem door list in handen zouden krijgen en doden.² Want zij zeiden: Niet op het feest, opdat er geen opschudding onder het volk zal komen.⁽¹⁾

^{3(B)} En toen Hij te Betanië was in het huis van Simon de melaatse, kwam, terwijl Hij aan tafel aanlag, een vrouw met een albasten kruik vol echte, kostbare nardusmirre; en zij brak de albasten kruik en goot (de mirre) over zijn hoofd.⁴ En sommigen spraken verontwaardigd tot elkaar: Waartoe dient die verkwisting van de mirre? ⁵ Want deze mirre had voor meer dan driehonderd schellingen verkocht en aan de armen gegeven kunnen worden. En zij waren zeer verstoord tegen haar. ⁶ Maar **Jesjoea** zei: Laat haar begaan; waarom valt u haar lastig? Zij heeft een goede daad aan Mij verricht. ^{7(C)} De armen hebt u immers altijd bij u en u kunt hun weldoen, wanneer u maar wilt; maar Mij hebt u niet altijd. ⁸ Zij heeft gedaan, wat zij kon; van tevoren heeft zij mijn lichaam gezalfd voor de begrafenis. ⁹ Voorwaar, Ik zeg u, overal waar het evangelie verkondigd zal worden, over de hele wereld, zal ook tot haar herinnering gesproken worden van wat zij gedaan heeft.

¹⁰ En Judas Iskariot, die een van de twaalfen was, ging heen naar de overpriesters om Hem aan hen over te leveren. ¹¹ Toen zij dat hoorden, verheugden zij zich en beloofden hem geld te geven.

En hij zocht, hoe hij Hem bij een goede gelegenheid kon overleveren.

De voorbereiding van de Pèsachmaaltijd - Het verraad voorzegd

¹² En op de eerste dag van het Feest van de Ongezuurde Broden, waarop men gewoon was het Pèsach te slachten, zeiden zijn discipelen tot Hem: Waar wilt U, dat wij heengaan en voorbereidingen treffen, opdat U het Pèsach kunt eten? ¹³ En Hij zond twee van zijn discipelen uit en zei tot hen: Gaat naar de stad en er zal u een man tegenkomen, die een kruik water draagt; volgt hem, ¹⁴ en zegt tot de heer van het huis, waar hij binnengaat: De meester⁽²⁾ zegt: Waar is voor Mij het vertrek, waar Ik met mijn discipelen het Pèsach kan eten? ¹⁵ En hij zal u een grote bovenzaal wijzen, van al het nodige voorzien. Maakt het daar voor ons gereed. ¹⁶ En de discipelen gingen heen en kwamen in de stad en vonden het, zoals Hij hun gezegd had en zij maakten het Pèsach gereed.

¹⁷ En toen het avond geworden was, kwam Hij met de twaalfen. ^{18(D)} En terwijl zij aanlagen en aten, zei **Jesjoea**: Voorwaar, Ik zeg u, dat een van u Mij verraden zal; een die met Mij eet. ¹⁹ Zij begonnen bedroefd te worden en één voor één tot Hem te zeggen: Ik toch niet? ²⁰ En Hij zei tot hen: Eén van de twaalfen, die met Mij in de [ene] schotel indoopt. ²¹ Want de Mensenzoon gaat wel heen zoals van Hem geschreven staat, maar wee die mens, door wie de Mensenzoon verraden wordt. Het zou voor die mens goed zijn, als hij niet was geboren.

⁽¹⁾ 14:2 Terwijl er in Gods heilsplan al eeuwen geleden is besloten dat **Jesjoea** juist wel op het Pèsachfeest zou sterven - zie Exodus 12:6. ⁽²⁾ 14:14 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 14:1 Ex. 12:1-27. ^(B) 14:3 Luk. 7:37,38. ^(C) 14:7 Deut. 15:11. ^(D) 14:18 Ps. 41:10.

De maaltijd van Jesjoea

²²En terwijl zij aten, nam Hij een brood, sprak de zegen uit, brak het, gaf het hun en zei: Neemt, dit is mijn lichaam. ²³En Hij nam een beker, sprak de dankzegging uit, en gaf hun die en zij dronken allen daaruit. ^{24(A)}En Hij zei tot hen: Dit is mijn bloed van het verbond, dat voor velen vergoten wordt. ²⁵Voorwaar, Ik zeg u, Ik zal voorzeker niet meer van de vrucht van de wijnstok drinken, tot op die dag, dat Ik haar nieuw zal drinken, in het Koninkrijk van God.

De verloochening voorzegd

²⁶En na de lofzang gezongen te hebben, vertrokken zij naar de Olijfberg. ^{27(B)}En **Jesjoea** zei tot hen: U zult allen aanstoot aan Mij nemen, want er staat geschreven: Ik zal de herder slaan en de schapen zullen verstrooid worden. ⁽¹⁾^{28(C)}Maar nadat Ik zal opgewekt zijn, zal Ik u voorgaan naar Galilea. ²⁹En Petrus zei tot Hem: Al zouden allen aanstoot aan U nemen, ik zeker niet! ³⁰En **Jesjoea** zei tot hem: Voorwaar, Ik zeg u, heden, in deze nacht, voordat de haan tweemaal kraait, zult u Mij driemaal verloochenen. ³¹Hij zei steeds heftiger: Al moest ik met U sterven, ik zal U voorzeker niet verloochenen. Evenzo spraken zij ook allen.

Getsemane

³²En zij gingen naar een plaats, genaamd Getsémane, en Hij zei tot zijn discipelen: Zet u hier neer, terwijl Ik bid. ³³En Hij nam Petrus en Jakobus en Johannes mee. En Hij begon zeer ontsteld en beangst te worden, ³⁴en Hij zei tot hen: Mijn ziel is zeer bedroefd, tot stervens toe; blijft hier en waakt.

³⁵En Hij ging een weinig verder, en Hij wierp Zich ter aarde en bad, dat, indien het mogelijk zou zijn, dat uur aan Hem zou voorbijgaan, ³⁶en Hij zei: Abba, Vader, alles is U mogelijk, neem deze beker van Mij weg. ⁽²⁾Maar niet wat Ik wil, maar wat U wilt. ³⁷En Hij kwam en vond hen slapende, en Hij zei tot Petrus: Simon, slaapt u? was u niet bij machte één uur te waken? ³⁸Waakt en bidt, dat u niet in verzoeking komt; de geest is wel gewillig, maar het vlees is zwak. ³⁹En opnieuw ging Hij heen en bad, dezelfde woorden sprekende. ⁴⁰En toen Hij terugkwam, vond Hij hen slapende, want hun ogen waren zeer bezwaard; en zij wisten niet, wat zij Hem zouden antwoorden. ⁴¹En Hij kwam voor de derde keer en zei tot hen: Slaapt nu maar en rust. Het is genoeg. Het uur is gekomen, zie, de Mensenzoon wordt overgeleverd in de handen van de zondaren. ⁴²Staat op, laten wij gaan. Zie, die Mij overlevert, is nabij.

De gevangenneming

⁴³En direct, terwijl Hij nog sprak, daar kwam Judas aan, één van de twaalven, en met hem een menigte met zwaarden en stokken, gezonden vanwege de overpriesters en de schriftgeleerden en de oudsten. ⁴⁴En die Hem overleverde, had hun een afgesproken teken gegeven, zeggende: Die ik zal kussen, die is het; grijpt Hem en leidt Hem welverzekerd weg. ⁴⁵En hij kwam en trad direct op Hem toe en zei: Rabbi, en kuste Hem. ⁴⁶En zij sloegen de handen aan Hem en grepen Hem. ⁴⁷Een van de omstanders trok zijn zwaard en hij trof de slaaf van de hogepriester en sloeg hem het oor af. ⁴⁸En **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Als tegen een rover bent u uitgetrokken

(1) 14:27 Zie Zacharia 13:7. (2) 14:36 Zie Johannes 12:27b en 18:11b en Hebreeën 5:7.

(A) 14:24 a Ex. 24:8. 14:24 b Jer. 31:31-34. (B) 14:27 Zac. 13:7. (C) 14:28 Mat. 28:16.

met zwaarden en stokken, om Mij gevangen te nemen? ^{49(A)} Dagelijks was Ik bij u, terwijl Ik u onderwees in de tempel, maar u hebt Mij niet gegrepen; maar de Schriften⁽¹⁾ moeten in vervulling gaan. ⁵⁰ En zij lieten Hem alleen en vluchtten allen.

⁵¹ En een jonge man, die een linnen kleed om het naakte lichaam geslagen had, liep mee, Hem achterna, en zij grepen hem. ⁵² Maar hij liet het laken in hun handen en nam naakt de vlucht.

Voor de Raad

⁵³ En zij leidden **Jesjoea** weg naar de hogepriester, en al de overpriesters en oudsten en schriftgeleerden kwamen bijeen. ⁵⁴ En Petrus volgde Hem van verre tot binnen de hof van de hogepriester en hij zat daar tussen de dienaars, terwijl hij zich warmde bij het vuur.

⁵⁵ De overpriesters nu en de hele Raad trachtten een getuigenverklaring tegen **Jesjoea** te vinden om Hem ter dood te kunnen brengen; maar zij vonden er geen. ⁵⁶ Want velen legden een vals getuigenis tegen Hem af, maar hun getuigenissen stemden niet overeen. ⁵⁷ En er stonden enigen op, die een vals getuigenis tegen Hem aflegden, ^{58(B)} zeggende: Wij hebben Hem horen zeggen: Ik zal deze tempel, die met handen gemaakt is, afbreken, en binnen drie dagen een andere, niet met handen gemaakt, bouwen. ⁵⁹ Maar ook zó stemde hun getuigenis niet overeen. ⁶⁰ En de hogepriester stond op en hij trad naar voren en ondervroeg **Jesjoea** en zei: Geeft U niets ten antwoord? Wat getuigen dezen tegen U? ⁶¹ Maar Hij bleef zwijgen en gaf niets ten antwoord. Opnieuw ondervroeg de ho-

gepriester Hem en zei tot Hem: Bent U DE Messias, de Zoon van de Gezegende? ^{62(C)} En **Jesjoea** zei: **IK BEN** het⁽²⁾ en u zult de Mensenzoon zien, gezeten aan de rechterhand van de macht (van God) en komende met de wolken van de hemel. ⁶³ De hogepriester scheurde zijn klederen en zei: Waartoe hebben wij nog getuigen nodig? ^{64(D)} U hebt de godslastering gehoord: wat is uw oordeel? En zij allen veroordeelden Hem als schuldig tot de dood.

⁶⁵ En sommigen begonnen Hem te bespuwen en zijn gezicht te bedekken en Hem met vuisten te slaan en tot Hem te zeggen: Profeteer nu! En de dienaars sloegen Hem in het gezicht.

Jesjoea door Petrus verloochend

⁶⁶ En terwijl Petrus beneden in de hof was, kwam daar een van de slavinnen van de hogepriester. ⁶⁷ En toen zij Petrus zag, terwijl hij zich warmde, keek zij hem aan en zei tot hem: Ook u was bij die Nazarener, bij **Jesjoea**! ⁶⁸ Maar hij loochende het en zei: Ik weet niet en begrijp niet, wat u zegt. En hij ging naar buiten, naar het voorportaal. ⁶⁹ En toen de slavin hem in het oog kreeg, begon zij opnieuw tot de omstanders te zeggen: Die man behoort tot hen. ⁷⁰ Maar hij loochende het opnieuw. En even later zeiden de omstanders weer tot Petrus: Inderdaad, u behoort tot hen; want u bent ook een Galileeër. ⁷¹ Maar hij begon zich te vervloeken en te zweren: Ik ken die mens niet, over wie u spreekt. ⁷² En direct kraaide de haan voor de tweede maal. En Petrus herinnerde zich het woord, dat **Jesjoea** tot hem gesproken had: Eer de haan tweemaal gekraaid

⁽¹⁾ 14:49 "De Schriften" zijn de boeken van het eerste Testament. ⁽²⁾ 14:62 Het woordje "het" staat niet in de grondtekst - zie Exodus 3:14.

^(A) 14:49 Luk. 19:47; 21:37. ^(B) 14:58 Joh. 2:19. ^(C) 14:62 Dan. 7:13. ^(D) 14:64 Lev. 24:16.

heeft, zult u Mij driemaal verloochenen. En hij begon te huilen.

Jesjoea voor Pilatus

15¹En direct, 's morgens vroeg, stelden de overpriesters met de oudsten en schriftgeleerden, de hele Raad, een besluit vast, en zij boeiden **Jesjoea** en zij leidden Hem weg en leverden Hem over aan Pilatus. ²En Pilatus ondervroeg Hem: Bent U de Koning van de Joden? En Hij antwoordde hem en zei: U zegt het. ³En de overpriesters brachten vele beschuldigingen tegen Hem in. ⁴En Pilatus vroeg Hem opnieuw [en zei]: Geeft U niets ten antwoord? Zie, hoeveel beschuldigingen zij tegen U inbrengen. ⁵Maar **Jesjoea** gaf hem niets meer ten antwoord, zodat Pilatus zich verwonderde.

Jesjoea en Barabbas⁽¹⁾

⁶En bij elk feest liet hij hun een gevangene los, voor wie zij dit vroegen. ⁷Nu was er iemand, genaamd Barabbas, gevangengezet met de oproermakers, die in het oproer een moord begaan hadden. ⁸En de menigte kwam naar voren en begon te eisen, dat hij hun deed, zoals hij gewoon was. ⁹Pilatus antwoordde en zei tot hen: Wilt u, dat ik u de Koning van de Joden loslaat? ¹⁰Want hij bemerkte, dat de overpriesters Hem uit nijd overgeleverd hadden. ¹¹Maar de overpriesters zetten de menigte op, dat hij hun liever Barabbas zou loslaten. ¹²Pilatus antwoordde en zei opnieuw tot hen: Wat moet ik dan doen met Hem, die u de Koning van de Joden noemt? ¹³En zij schreeuwden opnieuw: Kruisig Hem! ¹⁴Pilatus zei tot hen: Wat heeft Hij

dan voor kwaad gedaan? Zij schreeuwden des te meer: Kruisig Hem!

¹⁵Pilatus oordeelde het geraden de menigte haar zin te geven en hij liet hun daarom Barabbas los en gaf **Jesjoea**, na Hem gegegeld te hebben, over om gekruisigd te worden.

De bespotting

¹⁶De soldaten nu leidden Hem weg tot binnen het hof, dat is het gerechtsgebouw, en riepen de hele afdeling bijeen. ¹⁷En zij trokken Hem een purperen kleed aan en zetten Hem een kroon op, die zij van doornen gevlochten hadden. ¹⁸En zij begonnen Hem te begroeten: Wees gegroet, U Koning van de Joden! ¹⁹En zij sloegen Hem met een riet op het hoofd en bespuwden Hem en zij vielen op de knieën en bewezen Hem hulde. ²⁰En toen zij Hem bespot hadden, trokken zij Hem het purperen kleed uit en deden Hem zijn klederen aan.

En zij leidden Hem weg om Hem te kruisigen. ²¹(A) En zij presten een voorbijganger om zijn kruis te dragen, een zekere Simon van Cyrene, die van het land kwam, de vader van Alexander en Rufus.

De kruisiging

²²En zij brachten Hem op de plaats Golgota, wat betekent Schedelplaats. ²³En zij gaven Hem wijn, met mirre gemengd, maar Hij nam die niet. ⁽²⁾ ²⁴(B) En zij kruisigden Hem en verdeelden zijn klederen door het lot te werpen, wat ieder ervan krijgen zou. ²⁵Het was het derde uur, toen zij Hem kruisigden. ⁽³⁾ ²⁶En het opschrift, dat de beschuldiging tegen Hem vermeldde, luidde: De Koning van de Joden.

(1) 15:6 Zie Matteüs 27:16. (2) 15:23 Zie 14:25. (3) 15:25 Dat was 's ochtends om 9:00 uur.

(A) 15:21 Rom. 16:13. (B) 15:24 Ps. 22:19.

27(A) En met Hem kruisigden zij twee rovers, één aan zijn rechterzijde en één aan zijn linkerzijde. **28** [En het schriftwoord is vervuld geworden, dat zegt: En Hij is met de misdadigers gerekend. ⁽¹⁾]

29(B) En de voorbijgangers spraken lastertaal tegen Hem, schuddend hun hoofd en zeiden: Ha, U, die de tempel afbreekt en in drie dagen opbouwt, **30** red Uzelf, kom af van het kruis! **31** Evenzo spotten de overpriesters onder elkaar samen met de schriftgeleerden, en zij zeiden: Anderen heeft Hij gered, Zichzelf kan Hij niet redden. **32** Laat de Messias, de Koning van Israël, nu afkomen van het kruis, dat wij het zien en geloven. Ook die met Hem gekruisigd waren hoonden Hem.

*Het sterven van **Jesjoea***

33 En toen het zesde uur aangebroken was kwam er duisternis over het hele land tot het negende uur. **34(C)** En op het negende uur riep **Jesjoea** met luide stem: Eloï, Eloï, lama sabachtani, wat betekent: Mijn God, mijn God, waarom hebt U Mij verlaten? **35** En sommige van de omstanders, dit horende, zeiden: Zie, Hij roept Elia. **36(D)** En iemand liep toe, doordrenkte een spons met zure wijn, stak ze op een riet en gaf Hem te drinken, zeggende: Stil, laat ons zien, of Elia komt om Hem eraf te nemen. **37** En **Jesjoea** slaakte een luide kreet en gaf de geest.

38(E) En het voorhangsel van de tempel scheurde in tweeën van boven tot beneden. **39** Toen de hoofdman, die tegenover Hem stond, zag, dat Hij zó de geest gegeven had, zei hij: Waarlijk, deze mens was een Zoon van God.

40(F) Er waren ook vrouwen, die uit de verte toekeken, onder wie ook Maria

van Magdala en Maria, de moeder van Jakobus, de jongere, en van Joses, en Salome, **41** die, toen Hij in Galilea was, Hem volgden en Hem dienden, en vele andere vrouwen, die met Hem opgegaan waren naar Jeruzalem.

De begrafenis

42 En toen het al avond geworden was, kwam, omdat het voorbereiding, dat is de voorsjabbat was, **43** Jozef van Arimatea, een aanzienlijk lid van de Raad, die ook zelf het Koninkrijk van God verwachtte; en hij waagde het naar Pilatus te gaan en het lichaam van **Jesjoea** te vragen. **44** En Pilatus vond het vreemd, dat Hij al gestorven zou zijn, en hij ontbood de hoofdman en vroeg hem, of Hij al lang gestorven was. **45** En toen hij het van de hoofdman gehoord had, schonk hij het lichaam aan Jozef. **46** En deze kocht linnen en hij nam Hem van het kruis af, wikkelde Hem in het linnen en legde Hem in een graf, dat in een rots uitgehouwen was, en hij rolde een steen voor de ingang van het graf. **47** Maria van Magdala en Maria, de moeder van Joses, zagen, waar Hij was neergelegd.

De opstanding

16 ¹En toen de Sjabbat voorbij was, kochten Maria van Magdala en Maria, (de moeder) van Jakobus, en Salome specerijen om Hem te gaan zalven. ²En zeer vroeg op de eerste dag van de week, toen de zon opging, gingen zij naar het graf. ³En zij zeiden tot elkaar: Wie zal voor ons de steen van de ingang van het graf weggrollen? ⁴En toen zij opzagen, zagen zij, dat de steen weggerold

⁽¹⁾ **15:28** Zie Jesaja 53:12

^(A) **15:27** Jes. 53:12. ^(B) **15:29 a** Ps. 22:8; 109:25. **15:29 b** Mar. 14:58; Joh. 2:19. ^(C) **15:34** Ps. 22:2.

^(D) **15:36** Ps. 69:22. ^(E) **15:38** Ex. 26:31-33. ^(F) **15:40** Luk. 8:2,3.

was; want hij was zeer groot. ⁵En toen zij in het graf waren gegaan, zagen zij een jongeman zitten aan de rechterzijde, bekleed met een wit gewaad, en zij schrokken hevig. ⁶Hij zei tot haar: Schrik niet. U zoekt **Jesjoea**, de Nazarener, de gekruisigde. Hij is opgewekt, Hij is niet hier; zie de plaats, waar zij Hem gelegd hadden. ⁷(A) Maar gaat heen, zegt zijn discipelen en Petrus, dat Hij u voorgaat naar Galilea; daar zult u Hem zien, zoals Hij u gezegd heeft. ⁸En zij gingen naar buiten en vluchtten van het graf, want siddering en ontzetting hadden hen bevangen. En zij zeiden niemand iets, want zij waren bang.

*Versijningen van **Jesjoea***

⁹[Toen Hij vroeg in de morgen op de eerste dag van de week opgestaan was, verscheen Hij eerst aan Maria van Magdala, van wie Hij zeven boze geesten uitgedreven had. ¹⁰Zij ging heen en berichtte het hun, welke bij Hem geweest waren, die treurden en huilden. ¹¹En toen zij hoorden, dat Hij leefde en door haar gezien was, geloofden zij het niet.

¹²Daarna verscheen Hij in een andere gedaante aan twee van hen op de weg, terwijl zij zich naar het land begaven.⁽¹⁾

¹³En ook die gingen heen om het aan de anderen te berichten. En ook die geloofden zij niet.

¹⁴Daarna verscheen Hij aan de elfen zelf, terwijl zij aanlagen, en Hij verweet hun hun ongeloof en hardheid van hart, omdat zij hen niet geloofden, die Hem gezien hadden, nadat Hij opgewekt was. ¹⁵(B) En Hij zei tot hen: Gaat heen in de hele wereld, verkondigt het evangelie aan de hele schepping. ¹⁶Wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden, maar wie niet gelooft, zal veroordeeld worden. ¹⁷Als tekenen zullen deze dingen de gelovigen volgen: in mijn naam zullen zij boze geesten uitdrijven, in nieuwe talen zullen zij spreken, ¹⁸slangen zullen zij opnemen, en zelfs indien zij iets dodelijks drinken, zal het hun geen schade doen; op zieken zullen zij de handen leggen en zij zullen genezen worden.

¹⁹(C) De Heer [**Jesjoea**] dan werd, nadat Hij tot hen gesproken had, opgenomen in de hemel en heeft Zich gezet aan de rechterhand van God. ²⁰Maar zij gingen heen en preekten overal, terwijl de Heer meewerkte en het woord bevestigde door de tekenen/wonderen, die erop volgden.]

(1) 16:12 Zie Lukas 24:13-35.

(A) 16:7 Mat. 26:32; Mar. 14:28. (B) 16:15 Hand. 1:8. (C) 16:19 Hand. 1:9-11.

Lukas

Inleiding

1 ¹Aangezien velen geprobeerd hebben een verhaal op te stellen over de zaken, die onder ons hebben plaatsgevonden, ²zoals ons hebben overgeleverd degenen, die van het begin aan ooggetuigen en dienaren van het woord geweest zijn, ³ben ook ik tot het besluit gekomen, na alles van meet aan nauwkeurig te hebben nagegaan, dit in geregelde orde voor u te boek te stellen, hoogedele Teofilus, ⁴opdat u de betrouwbaarheid zou erkennen van de zaken, waarin u bent onderwezen.

De geboorteaankondiging van Johannes

⁵(A) Er was in de dagen van Herodes, de koning van Judea, een priester, genaamd Zacharias, behorende tot de afdeling van Abia, en zijn vrouw was uit de dochters van Aäron en haar naam was Elisabet. ⁶Zij waren beiden rechtvaardig voor God en leefden naar alle geboden en eisen van **JHWH** onberispelijk. ⁷En zij waren kinderloos, omdat Elisabet onvruchtbaar was, en zij waren beiden op hoge leeftijd gekomen.

⁸En het gebeurde, toen hij de priesterdienst voor God verrichtte, dat zijn afdeling aan de beurt was, ⁹dat hij door het lot werd aangewezen, volgens de regel van de priesterdienst, om de tempel van **JHWH** binnen te gaan en het reukoffer te brengen. ¹⁰En de hele volksmenigte was buiten in gebed op het uur van het reukoffer. ¹¹En hem verscheen een engel van **JHWH**, staande aan de rechterzijde van het reukofferaltaar. ¹²En Zacharias

ontroerde bij dat gezicht, en vrees beving hem. ¹³Maar de engel zei tot hem: Wees niet bang, Zacharias, want uw gebed is verhoord en uw vrouw Elisabet zal u een zoon baren en u zult hem de naam Johannes geven. ¹⁴En blijdschap en vreugde zal uw deel zijn en velen zullen zich over zijn geboorte verheugen. ¹⁵(B) Want hij zal groot zijn voor **JHWH** en wijn en sterke drank zal hij niet drinken en met de heilige Geest zal hij vervuld worden, reeds van de schoot van zijn moeder aan, ¹⁶en velen van de kinderen van Israël zal hij bekeren tot **JHWH**, hun God. ¹⁷(C) En hij zal voor zijn aangezicht uitgaan in de geest en de kracht van Elia, om de harten van de vaders te keren tot de kinderen en de ongehoorzamen tot de gezindheid van de rechtvaardigen, om voor **JHWH** een wel toegerust volk te bereiden. ¹⁸En Zacharias zei tot de engel: Waaraan zal ik dit weten? Want ik ben een oud man en mijn vrouw is op hoge leeftijd gekomen. ¹⁹(D) En de engel antwoordde en zei tot hem: Ik ben Gabriël, die voor het aangezicht van God sta, en ik ben uitgezonden om tot u te spreken en u deze blijde boodschap te verkondigen. ²⁰En zie, u zult zwijgen en niet kunnen spreken, tot de dag toe, dat deze dingen zullen plaatsvinden, omdat u mijn woorden niet geloofd hebt, die op hun tijd in vervulling zullen gaan. ²¹En het volk stond op Zacharias te wachten en zij verwonderden zich, dat hij zo lang in de tempel bleef. ²²Toen hij dan naar buiten kwam, kon hij niet tot hen spreken en zij begrepen, dat hij in de tempel een

(A) 1:5 1Kron. 24:10. (B) 1:15 Num. 6:3. (C) 1:17 Mal. 3:23,24. (D) 1:19 Dan. 8:16; 9:21.

gezicht gezien had. En hij wenkte hun toe en bleef stom. ²³ En het gebeurde, toen de dagen van zijn dienst vervuld waren, dat hij vertrok naar zijn huis.

²⁴ Na die dagen werd Elisabet, zijn vrouw, zwanger, en zij verborg zich vijf maanden, want, zei zij: ²⁵ Aldus heeft **JHWH** aan mij gedaan in de dagen, waarin Hij op mij neerzag om mijn smaad onder de mensen weg te nemen.

*De geboorteaankondiging van **Jesjoea***

²⁶ In de zesde maand nu werd de engel Gabriël van God gezonden naar een stad in Galilea, genaamd Nazaret, ²⁷ (A) tot een maagd, die ondertrouwd was met een man, genaamd Jozef, uit het huis van David, en de naam van de maagd was Maria. ²⁸ En toen hij bij haar binnengekomen was, zei hij: Wees gegroet, u begenadigde, **JHWH** is met u. ²⁹ Zij ontroerde bij dat woord en overlegde, welke de betekenis van die groet mocht zijn. ³⁰ En de engel zei tot haar: Wees niet bang, Maria; want u hebt genade gevonden bij God. ³¹ (B) En zie, u zult zwanger worden en een zoon baren, en u zult Hem de naam **Jesjoea** geven. ³² (C) Deze zal groot zijn en Zoon van de Allerhoogste genoemd worden, en **JHWH** God zal Hem de troon van zijn vader David geven, ³³ en Hij zal als koning over het huis van Jakob heersen tot in eeuwigheid, en zijn koningschap zal geen einde nemen. ³⁴ En Maria zei tot de engel: Hoe zal dat gebeuren, daar ik geen omgang met een man heb? ³⁵ En de engel antwoordde en zei tot haar: De heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschadu-

wen; daarom zal ook het heilige, dat verwekt wordt, Zoon van God genoemd worden. ³⁶ En zie, Elisabet, uw verwante⁽¹⁾, is eveneens zwanger van een zoon in haar ouderdom en dit is al de zesde maand voor haar, die onvruchtbaar heette. ³⁷ (D) Want geen woord, dat van God komt, zal krachteloos zijn. ³⁸ En Maria zei: Zie, de dienaress van **JHWH**; mij zal gebeuren naar uw woord. En de engel ging van haar heen.

Maria en Elisabet - De lofzang van Maria

³⁹ Maria dan maakte zich op in die dagen en reisde met spoed naar het bergland, naar een stad van Juda. ⁴⁰ En zij ging het huis van Zacharias binnen en groette Elisabet. ⁴¹ En toen Elisabet de groet van Maria hoorde, gebeurde het, dat het kind opsprong in haar schoot, en Elisabet werd vervuld met de heilige Geest. ⁴² En zij riep uit met luide stem en sprak: Gezegend bent u onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uw schoot. ⁴³ En waaraan heb ik dit te danken, dat de moeder van mijn Heer tot mij komt? ⁴⁴ Want zie, toen het geluid van uw groet in mijn oren klonk, sprong het kind van vreugde op in mijn schoot. ⁴⁵ En gezegend is zij, die geloofd heeft, want wat door **JHWH** tot haar gezegd is, zal volbracht worden.

⁴⁶ En Maria zei: Mijn ziel maakt groot **JHWH**, ⁴⁷ en mijn geest heeft zich verheugd over God, mijn Heiland, ⁴⁸ (E) omdat Hij heeft omgezien naar de lage staat van zijn dienaress.

Want zie, van nu aan zullen mij gezegend prijzen alle geslachten, ⁴⁹ omdat de Machtige grote dingen aan mij

(1) **1:36** Grieks: "syngenis", dat is "bloedverwante. (Dat zou kunnen inhouden dat Maria ook uit de dochters van Aäron is, zie vers 1:5).

(A) **1:27** Mat. 1:18. (B) **1:31** Mat. 1:21. (C) **1:32** 2Sam. 7:12,13,16; Jes. 9:6. (D) **1:37** Gen. 18:14.

(E) **1:48** 1Sam. 1:11.

gedaan heeft. En heilig is zijn naam, ⁵⁰ en zijn barmhartigheid is van geslacht tot geslacht voor wie ontzag voor Hem hebben.

⁵¹ Hij heeft een krachtig werk gedaan door zijn arm, en Hij heeft hoogmoedige mensen in de overlegging van hun harten verstrooid; ^{52(A)} Hij heeft machtigen van de troon gestort en eenvoudigen verhoogd, ⁵³ hongerige mensen heeft Hij met goederen vervuld en rijken heeft Hij leeg weggezonden.

⁵⁴ Hij heeft Zich Israël, zijn knecht, aangetrokken, om te gedenken aan barmhartigheid, - ^{55(B)} zoals Hij gesproken heeft tot onze vaders - voor Abraham en zijn nageslacht in eeuwigheid.

⁵⁶ En Maria bleef ongeveer drie maanden bij haar en keerde terug naar haar huis.

De geboorte van Johannes - De lofzang van Zacharias

⁵⁷ Toen voor Elisabet de tijd vervuld was, dat zij baren zou, bracht zij een zoon ter wereld. ⁵⁸ En haar burens en nabestaanden hoorden, dat **JHWH** zijn barmhartigheid aan haar had grootgemaakt, en zij verheugden zich met haar.

^{59(C)} En het gebeurde, toen de achtste dag was aangebroken, dat zij kwamen om het kind te besnijden, en zij wilden het naar de naam van zijn vader Zacharias noemen. ⁶⁰ Maar zijn moeder antwoordde en zei: Neen, hij moet Johannes genoemd worden. ⁶¹ En zij zeiden tot haar: Er is toch niemand in uw familie, die die naam draagt. ⁶² En zij bevestigden zijn vader, dat hij beslissen zou, hoe hij het kind genoemd wilde hebben. ⁶³ En hij vroeg om een schrijftafeltje en schreef deze woorden: Johannes is zijn naam. En zij verwonderden zich allen.

⁶⁴ En direct werd zijn mond geopend en zijn tong (losgemaakt), en hij sprak, God lovende.

⁶⁵ En over allen, die in hun nabijheid woonden, kwam ontzag, en in het hele bergland van Judea werden al deze dingen besproken. ⁶⁶ En allen die het hoorden, namen het ter harte en zeiden: Wat zal er van dit kind worden? Want de hand van **JHWH** was met hem.

⁶⁷ En zijn vader Zacharias werd vervuld met de heilige Geest en profeteerde, zeggende:

⁶⁸ Geloofd zij **JHWH**, de God van Israël, want Hij heeft omgezien naar zijn volk en heeft het verlossing gebracht,

⁶⁹ en heeft ons een hoorn van redding opgericht, in het huis van David, zijn knecht,

⁷⁰ - zoals Hij gesproken heeft door de mond van zijn heilige profeten van vroeger -

⁷¹ om ons te redden van onze vijanden en uit de hand van allen, die ons haten, ⁷² om barmhartigheid te betonen aan onze vaders en zijn heilig verbond te gedenken, ⁷³ de eed, die Hij zwoer aan Abraham, onze vader,

⁷⁴ dat Hij ons zou geven, zonder vrees, uit de hand van de vijanden verlost,

⁷⁵ Hem te dienen in heiligheid en gerechtigheid voor zijn aangezicht, al onze dagen.

^{76(D)} En U, kind, zult een profeet van de Allerhoogste heten; want u zult uitgaan voor het aangezicht van **JHWH**, om zijn wegen te bereiden,

⁷⁷ om aan zijn volk te geven kennis van heil in de vergeving van hun zonden,

⁷⁸ door de innerlijke barmhartigheid van onze God, waarmee de Opgang uit de hoogte naar ons zal omzien,

(A) 1:52 Job 5:11; 12:19. (B) 1:55 Gen. 17:7; 1Sam. 2:1-10. (C) 1:59 Lev. 12:3. (D) 1:76 Mal. 3:1.

^{79(A)} om hen te beschijnen, die gezeten zijn in dodelijke duisternis, om onze voeten te richten op de weg van vrede.

⁸⁰ Het kind nu groeide op en werd gestrekt door de Geest. En hij verbleef in de woestijnen tot op de dag, dat hij zich aan Israël vertoonde.

*De geboorte van **Jesjoea***

2¹ En het gebeurde in die dagen, dat er een bevel uitging vanwege keizer Augustus, dat het hele rijk moest worden ingeschreven. ² Deze inschrijving had voor het eerst plaats, toen Quirinius het bewind over Syrië voerde. ³ En zij gingen allen op reis om zich te laten inschrijven, ieder naar zijn eigen stad.

⁴ Ook Jozef trok op van Galilea, uit de stad Nazaret, naar Judea, naar de stad van David, die Betlehem heet, omdat hij uit het huis en het geslacht van David was, ⁵ om zich te laten inschrijven met Maria, zijn ondertrouwde vrouw, welke zwanger was.

⁶ En het gebeurde, toen zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zou, ⁷ en zij baarde haar eerstgeboren zoon en wikkeld Hem in doeken en legde Hem in een kribbe, omdat voor hen geen plaats was in de herberg.

De herders

⁸ En er waren herders in diezelfde landstreek, die zich ophielden in het veld en 's nachts de wacht hielden over hun kudde. ⁹ En opeens stond een engel van **JHWH** bij hen en de heerlijkheid van **JHWH** omstraalde hen, en zij werden heel bang. ¹⁰ En de engel zei tot hen: Weest niet bang, want zie, ik verkondig u grote blijdschap, die heel het volk ten deel zal vallen: ¹¹ Heden is U de Heiland geboren, namelijk DE Messias, de Heer,

in de stad van David. ¹² En dit zal u het teken zijn: U zult een kind vinden in doeken gewikkeld en liggende in een kribbe. ¹³ En plotseling was er bij de engel een grote hemelse legermacht, die God loofde, zeggende:

¹⁴ Ere zij God in de hoge, en vrede op aarde bij mensen van welbehagen.

¹⁵ En het gebeurde, toen de engelen van hen heengevaren waren naar de hemel, dat de herders tot elkaar spraken: Laten wij dan naar Betlehem gaan om te zien wat gebeurd is en ons door **JHWH** is bekendgemaakt. ¹⁶ En zij gingen haastig en vonden Maria en Jozef, en het kind liggende in de kribbe. ¹⁷ En toen zij het gezien hadden, maakten zij bekend wat tot hen gesproken was over dit kind. ¹⁸ En allen, die ervan hoorden, verbaasden zich over wat door de herders tot hen gezegd werd. ¹⁹ Maar Maria bewaarde al deze woorden, die overwegende in haar hart. ²⁰ En de herders keerden terug, God lovende en prijzende om alles wat zij hadden gehoord en gezien, zoals het hun gezegd was.

De besnijdenis

^{21(B)} En toen acht dagen vervuld waren, zodat zij Hem moesten besnijden, ontving Hij ook de naam **Jesjoea**, die door de engel genoemd was, voordat Hij in de moederschoot was ontvangen.

Simeon en Hanna

²² En toen de dagen van hun reiniging volgens de *Torah* van Mozes vervuld waren, brachten zij Hem naar Jeruzalem om Hem aan **JHWH** voor te stellen, ^{23(C)} zoals geschreven staat in de *Torah* van **JHWH**: Al het eerstgeborene van het mannelijke geslacht zal heilig heten voor **JHWH**, ^{24(D)} en om een offer te bren-

(A) 1:79 Jes. 9:1. (B) 2:21 a Lev. 12:3. 2:21 b Luk. 1:31. (C) 2:23 Ex. 13:2,12. (D) 2:24 Lev. 12:6-8.

gen overeenkomstig wat in de *Torah* van **JHWH** gezegd is, een paar tortelduiven of twee jonge duiven.

²⁵ En zie, er was een man te Jeruzalem, wiens naam was Simeon, en deze man was rechtvaardig en vroom, en hij verwachtte de vertroosting van Israël, en de heilige Geest was op hem. ²⁶ En hem was door de heilige Geest een godsspraak gegeven, dat hij de dood niet zou zien, voordat hij de Gezalfde (de Messias) van **JHWH** gezien had. ²⁷ En hij kwam door de Geest in de tempel. En toen de ouders het kind **Jesjoea** binnenbrachten om met Hem te doen overeenkomstig de gewoonte van de *Torah*, ²⁸ nam ook hij het in zijn armen en hij loofde God en zei:

²⁹ Nu laat U, **JHWH**, uw dienstknecht gaan in vrede, naar uw woord, ³⁰ want mijn ogen hebben uw heil gezien, ³¹ dat U bereid hebt voor het aangezicht van alle volken:

³² (A) licht tot openbaring voor de (heiden)volken en heerlijkheid voor uw volk Israël.

³³ En zijn vader en zijn moeder stonden verwonderd over wat van Hem gezegd werd. ³⁴ En Simeon zegende hen en zei tot Maria, zijn moeder: Zie, deze is gesteld tot een val en opstanding van velen in Israël en tot een teken, dat weersproken wordt ³⁵ - en door uw eigen ziel zal een zwaard gaan -, opdat de overleggingen uit vele harten openbaar worden.

³⁶ Ook was daar Hanna, een profetes, een dochter van Fanuël, uit de stam Aser. Zij was op hoge leeftijd gekomen, nadat zij met haar man na haar huwelijksdag zeven jaren had geleefd, ³⁷ en nu was zij weduwe, ongeveer vierentachtig jaar oud, en zij diende God onafgebroken in de tempel, met vasten en bidden, nacht

en dag. ³⁸ En zij kwam op datzelfde ogenblik daarbij staan, en zij loofde mede God en sprak over Hem tot allen, die voor Jeruzalem verlossing verwachtten.

³⁹ (B) En toen zij alles volbracht hadden, wat volgens de *Torah* van **JHWH** te doen was, keerden zij terug naar Galilea, naar hun stad Nazaret.

*De twaalfjarige **Jesjoea** in de tempel*

⁴⁰ Het kind groeide op en werd krachtig, en het werd vervuld met wijsheid, en de genade van God was op Hem.

⁴¹ (C) En zijn ouders reisden elk jaar naar Jeruzalem, op het Pèsachfeest. ⁴² En toen Hij twaalf jaar was geworden en zij, zoals dit bij het feest gebruikelijk was, optrokken, ⁴³ en de feestdagen voleindigd hadden, bleef het kind **Jesjoea** bij hun terugreis te Jeruzalem achter, en zijn ouders merkten het niet op. ⁴⁴ Daar zij vermoedden, dat Hij bij het reisgezelschap was, gingen zij één dagreis ver en zochten Hem onder de verwanten en bekenden. ⁴⁵ En toen zij Hem niet vonden, keerden zij terug naar Jeruzalem, Hem zoekende. ⁴⁶ En het gebeurde na drie dagen, dat zij Hem vonden in de tempel, waar Hij zat te midden van de leraren, terwijl Hij naar hen hoorde en hun vragen stelde. ⁴⁷ Allen nu, die Hem hoorden, waren verbaasd over zijn verstand en zijn antwoorden. ⁴⁸ En toen zij Hem zagen, stonden zij versteld en zijn moeder zei tot Hem: Kind, waarom hebt U ons dit aangedaan? Zie, uw vader en ik zoeken U met pijn in ons hart! ⁴⁹ En Hij zei tot hen: Waarom hebt u naar Mij gezocht? Wist u niet, dat Ik *bezig* moet *zijn* met de dingen van mijn Vader? ⁵⁰ En zij begrepen het woord niet, dat Hij tot hen sprak. ⁵¹ En Hij ging met hen terug en

(A) 2:32 Jes. 42:6; 49:6; 52:10. (B) 2:39 Mat. 2:23. (C) 2:41 Ex. 12:1-27; Deut. 16:1-8.

kwam te Nazaret en was hun *onderdanig*. En zijn moeder bewaarde al deze woorden in haar hart.

^{52(A)} En **Jesjoea** nam toe in wijsheid en grootte en genade bij God en mensen.

Johannes de Doper

3¹In het vijftiende jaar van de regering van keizer Tiberius, toen Pontius Pilatus stadhouder over Judea was, en Herodes viervorst over Galilea, en zijn broeder Filippus viervorst over Iturea en het land Trachonitis, en Lysanias viervorst over Abilene, ²onder de hogepriesters Annas en Kajafas, kwam het woord van God tot Johannes, de zoon van Zacharias, in de woestijn. ³En hij kwam in de hele Jordaanstreek en preekte de doop van bekering tot vergeving van zonden, ^{4(B)} zoals geschreven staat in het boek van de woorden van de profeet Jesaja: De stem van een, die roept in de woestijn: Bereidt de weg van **JHWH**, maakt recht zijn paden. ⁵Alle kloof zal gevuld worden en alle berg en heuvel zal *vlak worden gemaakt*, en de krommingen zullen recht en de oneffen wegen geëffend worden, ⁶en alle vlees zal het heil van God zien.

^{7(C)} Hij sprak dan tot de menigte, die uitliep om zich door hem te laten dopen: Adderengebroed, wie heeft u een wenk gegeven om de komende toorn te ontgaan? ^{8(D)} Brengt dan vruchten voort, die aan de bekering beantwoorden. En gaat niet bij uzelf zeggen: Wij hebben Abraham tot vader; want ik zeg u, dat God bij machte is uit deze stenen Abraham kinderen te verwekken. ^{9(E)}

Ook ligt reeds de bijl aan de wortel van de bomen. Iedere boom dan, die geen goede vruchten voortbrengt, wordt uitgehouwen en in het vuur geworpen.

¹⁰En de menigte vroeg hem, zeggende: Wat moeten wij dan doen? ¹¹Hij antwoordde en zei: Laat wie een dubbel stel klederen heeft, dat delen met wie er geen heeft, en wie voedsel heeft, doet evenzo. ^{12(F)} Er kwamen ook tollenaars om zich te laten dopen en zij zeiden tot hem: Meester⁽¹⁾, wat moeten wij doen? ¹³Hij zei tot hen: Vordert niet meer dan u voorgeschreven is. ¹⁴En ook die in krijgsdienst waren, vroegen hem, zeggende: En wat moeten wij doen? En hij zei tot hen: Plundert niemand uit en perst niets af en weest tevreden met uw soldij.

¹⁵Toen nu het volk in afwachting was en allen in hun hart overlegden over Johannes, of hij misschien DE Messias was, ¹⁶antwoordde Johannes en zei tot allen: Ik doop u met water, maar Hij komt, die sterker is dan ik, wiens schoenriem ik niet waardig ben los te maken; die zal u dopen met de heilige Geest en met vuur. ¹⁷De wan is in zijn hand om zijn dorsvloer geheel te zuiveren en het graan in zijn schuur bijeen te brengen, maar het kaf zal Hij verbranden met onuitblusbaar vuur.

¹⁸Met nog vele andere vermaningen bracht hij aan het volk het evangelie. ^{19(G)} Toen echter de viervorst Herodes door hem bestraft werd om Herodias, de vrouw van zijn broer, en om alle wandaden, die Herodes bedreven had, ²⁰heeft hij dit nog bij al het andere gevoegd, dat hij Johannes in de gevangenis sloot.

⁽¹⁾ 3:12 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 2:52 1Sam. 2:26; Spr. 3:4. ^(B) 3:4 Jes. 40:3-5. ^(C) 3:7 Mat. 12:34; 23:33. ^(D) 3:8 Joh. 8:33.

^(E) 3:9 Mat. 7:19. ^(F) 3:12 Luk. 7:29. ^(G) 3:19 Mat. 14:3,4; Mar. 6:17,18.

*De doop van **Jesjoea***

²¹En het gebeurde, terwijl al het volk gedoopt werd, dat, toen ook **Jesjoea** gedoopt werd en in gebed was, de hemel zich opende, ^{22(A)} en de heilige Geest in lichamelijke gedaante als een duif op Hem neerdaalde, en dat er een stem kwam uit de hemel: U bent mijn Zoon, de geliefde, in U heb Ik mijn welbehagen.

Geslachtsregister

²³En Hij, **Jesjoea**, was, toen Hij optrad, ongeveer dertig jaar, een zoon, naar men meende, van Jozef, de zoon van Eli, ²⁴de zoon van Mattat, de zoon van Levi, de zoon van Melchi, de zoon van Jannai, de zoon van Jozef, ²⁵de zoon van Mattatias, de zoon van Amos, de zoon van Naüm, de zoon van Hesli, de zoon van Naggai, ²⁶de zoon van Maät, de zoon van Mattatias, de zoon van Semeïn, de zoon van Josek, de zoon van Joda, ²⁷de zoon van Joanan, de zoon van Resa, de zoon van Zerubbabel, de zoon van Sealtiel, de zoon van Neri, ²⁸de zoon van Melchi, de zoon van Addi, de zoon van Kosam, de zoon van Elmadan, de zoon van Er, ²⁹de zoon van Jozua, de zoon van Eliëzer, de zoon van Jorim, de zoon van Mattat, de zoon van Levi, ³⁰de zoon van Simeon, de zoon van Juda, de zoon van Jozef, de zoon van Jonan, de zoon van Eljakim, ³¹de zoon van Melea, de zoon van Menna, de zoon van Mattatta, de zoon van Natan, de zoon van David, ³²de zoon van Isai, de zoon van Obed, de zoon van Boaz, de zoon van Salma, de zoon van Nachson, ³³de zoon van Amminadab, de zoon van Admin, de zoon van Arni, de zoon van

Chesron, de zoon van Peres, de zoon van Juda, ³⁴de zoon van Jakob, de zoon van Isaak, de zoon van Abraham, de zoon van Terach, de zoon van Nachor, ³⁵de zoon van Serug, de zoon van Reü, de zoon van Peleg, de zoon van Eber, de zoon van Selach, ³⁶de zoon van Kenan, de zoon van Arpaksad, de zoon van Sem, de zoon van Noach, de zoon van Lamech, ³⁷de zoon van Metuselach, de zoon van Henoch, de zoon van Jered, de zoon van Mahalalel, de zoon van Kenan, ³⁸de zoon van Enos, de zoon van Set, de zoon van Adam, de zoon van God.

De verzoeking in de woestijn

4 ¹**Jesjoea** nu, vol van de heilige Geest, keerde terug van de Jordaan en werd door de Geest geleid in de woestijn, ²waar Hij veertig dagen verzocht werd door de duivel.

En Hij at niets in die dagen en toen zij voorbij waren, kreeg Hij honger. ³En de duivel zei tot Hem: Indien U de Zoon van God bent, zeg dan tot deze steen, dat hij brood zal worden. ^{4(B)}En **Jesjoea** antwoordde hem: Er staat geschreven: Niet alleen van brood zal de mens leven.⁽¹⁾

⁵En hij voerde Hem op een hoogte en toonde Hem al de koninkrijken van de wereld in een moment. ⁶En de duivel zei tot Hem: U zal ik al deze macht geven en hun heerlijkheid, want zij is mij overgegeven, en ik geef haar wie ik wil. ⁷Indien U mij dan aanbidt, zal zij geheel van U zijn. ^{8(C)}En **Jesjoea** antwoordde en zei tot hem: Er staat geschreven: U zult **JHWH**, uw God, aanbidden en Hem alleen dienen.⁽²⁾

⁹En hij leidde Hem naar Jeruzalem en stelde Hem op de rand van het dak van

⁽¹⁾ **4:4** Zie Deuteronomium 8:3. ⁽²⁾ **4:8** Zie Deuteronomium 6:13.

^(A) **3:22** Gen. 22:2; Ps. 2:7; Jes. 42:1; Mat. 3:17; Mar. 1:11; Luk. 9:35. ^(B) **4:4** Deut. 8:3. ^(C) **4:8** Deut. 6:13.

de tempel en hij zei tot Hem: Indien U de Zoon van God bent, werp Uzelf dan vanhier naar beneden; ^{10(A)} want er staat geschreven: Aan zijn engelen zal Hij opdracht geven over u om u te behoeden, ^{11(B)} en: Op de handen zullen zij u dragen, opdat u uw voet niet aan een steen stoot. ¹² En **Jesjoea** antwoordde en zei tot hem: Er is gezegd: U zult **JHWH**, uw God, niet verzoeken.⁽¹⁾

¹³ En toen de duivel alle verzoeking ten einde had gebracht, week hij van Hem tot een bestemde tijd.

In de synagoge te Nazaret

¹⁴ En **Jesjoea** keerde in de kracht van de Geest terug naar Galilea. En de roep over Hem ging uit door de hele streek. ¹⁵ En Hij leerde in hun synagogen en werd door allen geprezen.

¹⁶ En hij kwam te Nazaret, waar Hij opgevoed was, en Hij ging volgens zijn gewoonte op de Sjabbatdag naar de synagoge en stond op om voor te lezen. ¹⁷ En Hem werd het boek van de profeet Jesaja ter hand gesteld en toen Hij het boek geopend had, vond Hij de plaats, waar geschreven is:

^{18(C)} De Geest van de Heer **JHWH** is op Mij, daarom, dat Hij Mij gezalfd heeft, om aan armen⁽²⁾ het evangelie te brengen; ¹⁹ en Hij heeft Mij gezonden om aan gevangenen loslating te verkondigen en aan blinden het gezicht, om verbrokenen heen te zenden in vrijheid, om te verkondigen het aangename jaar van **JHWH**.⁽³⁾

²⁰ Daarna sloot Hij het boek, gaf het aan de dienaar terug en ging zitten. ²¹ En de ogen van allen in de synagoge waren op Hem gericht. En Hij begon

tot hen te zeggen: Heden is dit schriftwoord voor uw oren vervuld. ²² En allen betuigden hun instemming met Hem en verwonderden zich over de woorden van genade, die van zijn lippen kwamen en zij zeiden: Is dit niet de zoon van Jozef? ²³ En Hij zei tot hen: U zult ongetwijfeld deze spreuk tot Mij zeggen: Geneesheer, genees Uzelf! Doe alle dingen, waarvan wij gehoord hebben, dat zij te Kafarnaüm gebeurd zijn, ook hier, in uw vaderstad. ^{24(D)} Maar Hij zei: Voorwaar, Ik zeg u, geen profeet is aangenaam in zijn vaderstad. ^{25(E)} Maar Ik zeg u naar waarheid, er waren vele weduwen in de dagen van Elia in Israël, toen de hemel drie jaren en zes maanden lang gesloten bleef en er grote hongersnood was over het hele land, ^{26(F)} en tot geen van haar werd Elia gezonden, maar wel naar Sarepta, bij Sidon, tot een vrouw, die weduwe was. ^{27(G)} En er waren vele meelaatsen in Israël ten tijde van de profeet Elisa, en geen van hen werd gereinigd, maar wel Naäman de Syriër. ²⁸ En allen in de synagoge werden met toorn vervuld, toen zij dit hoorden. ²⁹ Zij stonden op en wierpen Hem de stad uit en voerden Hem tot aan de rand van de berg, waarop hun stad gebouwd was, om Hem van de steilte te storten. ³⁰ Maar Hij ging midden tussen hen door en vertrok.

Genezingen

³¹ En hij daalde af naar Kafarnaüm, een stad in Galilea, en Hij leerde hen geregeld op de Sjabbat. ^{32(H)} En zij stonden versteld over zijn leer, want zijn woord was met gezag. ³³ En in de synagoge was iemand met een boze, onreine geest

⁽¹⁾ 4:10-11 Zie Psalm 91:11-12.

⁽²⁾ 4:18 In Jesaja 61:1 staat *ootmoedigen* in plaats van armen.

⁽³⁾ 4:17-19 Zie Jesaja 61:1-2

^(A) 4:10 Ps. 91:11,12. ^(B) 4:12 Zie Deut. 6:16. ^(C) 4:18 Jes. 61:1,2. ^(D) 4:24 Joh. 4:44. ^(E) 4:25 1Kon. 17:1. ^(F) 4:26 1Kon. 17:8-16. ^(G) 4:27 2Kon. 5:1-14. ^(H) 4:32 Mat. 7:28,29.

³⁴ en hij schreeuwde met luide stem: Ha, wat hebt U met ons te maken, **Jesjoea** van Nazaret? Bent U gekomen om ons te verdelgen? Ik weet wel, wie U bent: de heilige van God. ³⁵ En **Jesjoea** bestrafte hem en zei: Zwijg stil en vaar uit van hem. En de boze geest wierp hem in het midden neer en voer van hem uit zonder hem enig kwaad te doen. ³⁶ En er kwam verbazing over allen en zij spraken erover tot elkaar en zeiden: Wat voor spreken is dit? Want Hij legt met gezag en macht aan de onreine geesten zijn bevelen op en zij varen uit. ³⁷ En er ging een roep van Hem uit naar alle plaatsen in de omtrek.

³⁸ Daarna stond Hij op en ging van de synagoge naar het huis van Simon. De schoonmoeder van Simon nu was bevangen door zware koorts en zij riepen zijn hulp voor haar in. ³⁹ En hij ging aan het hoofdeinde staan en bestrafte de koorts en deze verliet haar. Onmiddellijk stond zij op en diende hen.

⁴⁰ Toen de zon onderging, brachten allen, die zieken hadden, lijdende aan allerlei kwalen, dezen tot Hem. Hij legde ieder van hen afzonderlijk de handen op en genas hen. ⁴¹ Van velen voeren ook boze geesten uit, roepende en zeggende: U bent de Zoon van God. En Hij bestrafte hen en liet hun niet toe te spreken, omdat zij wisten, dat Hij DE Messias was.

De taak van Jesjoea

⁴² En toen het dag geworden was, vertrok Hij en ging naar een eenzame plaats. En de menigten zochten Hem en kwamen tot Hem en trachtten Hem tegen te houden, opdat Hij niet van hen zou heengaan. ⁴³ Maar Hij sprak tot hen: Ook aan de andere steden moet Ik het evangelie van het Koninkrijk van God verkon-

digen, want daartoe ben Ik uitgezonden. ⁴⁴ En Hij preekte in de synagogen van Judea.

De wonderbare visvangst

5 ^{1(A)} En het gebeurde, toen de menigte op Hem aandrong en naar het woord van God hoorde, dat Hij zelf aan de oever van het meer Gennesaret stond, en Hij zag twee schepen aan de oever liggen. ² De vissers waren eruit gegaan en spoelden de netten. ³ Hij ging in één van de schepen, dat van Simon, en vroeg hem de zee in te gaan, niet ver van de oever. En Hij zette Zich neer en leerde de menigten van het schip uit. ⁴ Toen Hij opgehouden had met spreken, zei Hij tot Simon: Ga naar diep water en zet uw netten uit om te vissen. ^{5(B)} En Simon antwoordde en zei: Meester⁽¹⁾, de hele nacht door hebben wij hard gewerkt en niets gevangen, maar op uw woord zal ik de netten uitzetten. ^{6(C)} En toen zij dit gedaan hadden, haalden zij een grote menigte vissen binnen, en hun netten dreigden te scheuren. ⁷ En zij wenkten hun makkers in het andere schip, dat zij hen zouden komen helpen. En dezen kwamen en zij vulden beide schepen, tot zinkens toe. ⁸ Toen Simon Petrus dit zag, viel hij neer aan de knieën van **Jesjoea** en zei: Ga uit van mij, want ik ben een zondig mens, Heer. ⁹ Want verbazing had hem en allen, die bij hem waren, aangegrepen over de vangst van de vissen, welke zij gevangen hadden; ¹⁰ evenzo ook Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeüs, die metgezellen van Simon waren. En **Jesjoea** zei tot Simon: Wees niet bang, van nu aan zult u mensen vangen. ¹¹ En zij trokken de schepen op

⁽¹⁾ 5:5 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 5:1 Mat. 13:1,2; Mar. 3:9,10; 4:1. ^(B) 5:5 Joh. 21:3. ^(C) 5:6 Joh. 21:6.

het land en lieten alles achter en volgden Hem.

De genezing van een melaatse

¹²En het gebeurde, toen Hij in een van de steden was, zie, daar was een man, vol melaatsheid. Toen hij **Jesjoea** zag, wierp hij zich op zijn aangezicht en smeekte Hem, zeggende: Heer, indien U wilt, kunt U mij reinigen. ¹³En Hij strekte de hand uit, raakte hem aan en zei: Ik wil het, word rein. En direct verliet hem de melaatsheid. ¹⁴(A) En Hij gebod hem het aan niemand te zeggen, maar (zei Hij) ga heen, toon u aan de priester en breng het offer voor uw reiniging, zoals Mozes voorgeschreven heeft, hun tot een getuigenis. ¹⁵Maar het gerucht over Hem ging steeds verder rond en vele menigten stroomden samen om te horen en zich te laten genezen van hun ziekten. ¹⁶Maar Hij trok Zich terug in de eenzame plaatsen om te bidden.

De genezing van een verlamde

¹⁷En het gebeurde op een van die dagen, terwijl Hij bezig was te leren, dat er ook Farizeeën en *torah*geleerden zaten, die gekomen waren uit alle dorpen van Galilea en Judea en uit Jeruzalem. En er was kracht van de Heer, zodat Hij kon genezen. ¹⁸En zie, daar kwamen (enige) mannen met een verlamde op een bed, en zij trachtten hem binnen te dragen en [hem] vóór Hem te leggen. ¹⁹En toen zij geen gelegenheid vonden om hem binnen te dragen, vanwege de menigte, gingen zij het dak op en lieten hem met zijn bed door de tegels in het midden neer, vlak vóór **Jesjoea**. ²⁰En hun geloof ziende, zei Hij: Mens, uw zonden zijn

u vergeven. ²¹En de schriftgeleerden en de Farizeeën begonnen te overleggen en zeiden: Wie is deze, die (zulke) godslasterlijke dingen zegt? Wie kan zonden vergeven dan God alleen? ²²Maar **Jesjoea** doorzag hun overleggingen en antwoordde en zei tot hen: Wat overlegt u in uw harten? ²³Wat is gemakkelijker, te zeggen: Uw zonden zijn u vergeven, of te zeggen: Sta op en wandel? ²⁴Maar, opdat u mag weten, dat de Mensenzoon macht heeft op aarde zonden te vergeven - zei Hij tot de verlamde: Tot u zeg Ik, sta op, neem uw bed op en ga naar uw huis. ²⁵En onmiddellijk stond hij voor hun ogen op, nam wat, waar hij op gelegen had, mee en ging naar zijn huis, God verheerlijkende. ²⁶En ontzetting beving allen en zij verheerlijkten God, en werden met ontzag vervuld, zeggende: Wij hebben heden zeer wonderlijke⁽¹⁾ dingen gezien.

De roeping van Levi

²⁷En daarna vertrok Hij en zag een tollenaar, Levi genaamd, bij zijn tolhuis zitten en Hij zei tot hem: Volg Mij. ²⁸En hij liet alles achter, stond op en volgde Hem. ²⁹En Levi richtte een grote maaltijd voor Hem aan in zijn huis, en er was een grote menigte tollenaars en anderen, die met hen aan tafel waren. ³⁰(B) En de Farizeeën en hun schriftgeleerden mopperden tegen zijn discipelen en zeiden: Waarom eet en drinkt u met de tollenaars en zondaars? ³¹En **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Zij, die gezond zijn, hebben geen geneesheer nodig, maar zij, die ziek zijn. ³²Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars, tot bekering.

(1) 5:26 Letterlijk: paradoxale.

(A) 5:14 Lev. 14:1-32. (B) 5:30 Luk. 15:1,2.

Het vasten

³³Maar zij zeiden tot Hem: De discipelen van Johannes vasten dikwijls en doen hun gebeden, en zo ook die van de Farizeeën, maar die van U eten en drinken. ³⁴**Jesjoea** zei tot hen: Kunt u soms de bruiloftsgasten laten vasten, terwijl de bruidegom bij hen is? ³⁵Maar er zullen (andere) dagen komen, en wanneer de bruidegom van hen weggenomen is, dan zullen zij vasten, in die dagen.

³⁶Hij sprak ook een gelijkenis tot hen: Niemand scheurt een lap van een nieuw kledingstuk af om die op een oud kledingstuk te zetten. Anders zal hij niet alleen het nieuwe scheuren, maar de lap van het nieuwe zal ook niet passen bij het oude. ³⁷En niemand doet nieuwe wijn in oude zakken; anders zal de nieuwe wijn de zakken scheuren en weglopen en de zakken gaan verloren; ³⁸maar nieuwe wijn moet men in nieuwe zakken doen. ³⁹En niemand, die oude gedronken heeft, wil jonge, want hij zegt: De oude is voortreffelijk.

Aren plukken op de Sjabbat

6^{1(A)} Het gebeurde op een Sjabbat, dat Hij door korenvelden ging en zijn discipelen plukten aren en aten die, ze stuk wrijvende met hun handen. ²Maar sommige van de Farizeeën zeiden: Waarom doet u wat op Sjabbat niet mag? ³En **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Hebt u dan ook dit niet gelezen, wat David gedaan heeft, toen hij en die met hem waren honger kregen? ^{4(B)} Hoe hij het huis van God binnengegaan is en de toonbroden heeft genomen en ervan gegeten heeft en gegeven aan die met hem waren, waarvan niemand mag eten dan

alleen de priesters? ⁵En Hij zei tot hen: De Mensenzoon is Heer over de Sjabbat.⁽¹⁾

Een genezing op de Sjabbat

⁶Op een andere Sjabbat gebeurde het, dat Hij in de synagoge ging en leerde. En daar was iemand, wiens rechterhand verschrompeld was. ⁷De schriftgeleerden en de Farizeeën letten op Hem, of Hij op de Sjabbat genas, om een aanklacht tegen Hem te vinden. ⁸Maar Hij kende hun overleggingen en zei tot de man, wiens hand verschrompeld was: Sta op en ga in het midden staan. Hij stond op en ging staan. ⁹En **Jesjoea** sprak tot hen: Ik leg u de vraag voor, of het geoorloofd is op de Sjabbat goed te doen of kwaad te doen, een leven te redden of verloren te doen gaan. ¹⁰Toen zag Hij hen allen rondom Zich aan en zei tot hem: Strek uw hand uit. Hij deed het en zijn hand werd weer gezond. ¹¹En zij raakten volkomen hun verstand kwijt en spraken er met elkaar over, wat zij **Jesjoea** doen zouden.

De twaalf apostelen

¹²En het gebeurde in die dagen, dat Hij naar het gebergte ging om te bidden, en Hij bracht de nacht door in het gebed tot God. ¹³En toen het dag geworden was, riep Hij zijn discipelen tot Zich en koos er twaalf uit, die Hij ook apostelen noemde:⁽²⁾ ¹⁴Simon, die Hij ook Petrus noemde, en Andreas, zijn broer, en Jakobus en Johannes, en Filippus en Bartolomeüs, ¹⁵en Matteüs en Tomas, [en] Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Simon, bijgenaamd de Zeloet, en Judas, de zoon van Jakobus, ¹⁶en Judas Iskariot, die de verrader geworden is. ¹⁷En Hij daalde met

⁽¹⁾ 6:5 Zie ook Matteüs 12:8. ⁽²⁾ 6:13 Letterlijk: gezondenen.

^(A) 6:1 Deut. 23:26. ^(B) 6:4 Lev. 24:9; 1Sam. 21:2-7.

hen af en bleef staan op een vlakke plaats en (daar) was een grote menigte van zijn discipelen en een grote menigte van volk uit het hele Joodse land en Jeruzalem en van Tyrus en Sidon aan de zee, ¹⁸die gekomen waren om Hem te horen en genezen te worden van hun ziekten; en die gekweld werden door onreine geesten werden genezen. ¹⁹En de hele menigte trachtte Hem aan te raken, omdat er kracht van Hem uitging en Hij allen genas.

Zaligsprekingen en bedreigingen

²⁰En Hij hief zijn ogen op naar zijn discipelen en zei: Gezegend bent u armen, want van u is het Koninkrijk van God.

²¹Gezegend bent u, die nu hongert, want u zult verzadigd worden. Gezegend bent u, die nu huilt, want u zult lachen.

²²(A) Gezegend bent u, wanneer u de mensen haten en wanneer zij u uitstoten, en smaden en uw naam als slecht verwerpen ter wille van de Mensenzoon.

²³(B) Verheugt u in die dagen en springt op van vreugde, want, zie, uw loon is groot in de hemel; immers, op dezelfde wijze hebben hun vaders met de profeten gehandeld.

²⁴Maar wee u, u rijken, want u hebt uw vertroosting al.

²⁵Wee u, die nu overvloed hebt, want u zult hongeren. Wee u, die nu lacht, want u zult verdriet hebben en huilen.

²⁶Wee u, wanneer alle mensen wél van u spreken; immers, op dezelfde wijze hebben hun vaders met de valse profeten gehandeld.

De wet van de liefde

²⁷Maar tot u, die Mij hoort, zeg ik: Hebt uw vijanden lief, doet wel dege-

nen, die u haten; ²⁸zegent wie u vervloeken; bidt voor wie u smadelijk behandelen. ²⁹Slaat iemand u op uw wang, keer hem ook de andere toe, neemt iemand u uw mantel af, laat hem ook het hemd nemen. ³⁰Vraagt iemand iets van u, geef het hem; neemt iemand wat van u is, vraag het niet terug. ³¹(C) En zoals u wilt, dat u de mensen doen, doet u hun evenzo. ³²En indien u liefhebt, die u liefhebben, wat hebt u vóór? Immers, ook de zondaars hebben lief, die hen liefhebben. ³³Want indien u goed doet aan wie u goed doen, wat hebt u vóór? Ook de zondaars doen dat. ³⁴En indien u leent aan hen, van wie u hoopt iets te ontvangen, wat hebt u vóór? Ook zondaars lenen aan zondaars om evenveel terug te ontvangen. ³⁵Neen, hebt uw vijanden lief, en doet hun goed en leent zonder op vergelding te hopen, en uw loon zal groot zijn en u zult kinderen van de Allerhoogste zijn, want Hij is goed voor ondankbare en boze mensen.

³⁶Weest barmhartig, zoals uw Vader barmhartig is. ³⁷En oordeelt niet en u zult niet geoordeeld worden. En veroordeelt niet en u zult niet veroordeeld worden; laat los en u zult losgelaten worden. ³⁸Geef en u zal gegeven worden: een goede, gedrukte, geschudde, overlopende maat zal men in uw schoot geven. Want met de maat, waarmee u meet, zal u ook gemeten worden.

Balk en splinter

³⁹(D) Hij sprak ook een gelijkenis tot hen: Kan een blinde een blinde geleiden? Zullen zij niet beiden in een put vallen?

⁴⁰(E) Een discipel staat niet boven zijn meester, maar al wie volleerd is, zal zijn als zijn meester.

(A) 6:22 1Pet. 4:14. (B) 6:23 2Kron. 36:16; Hand. 7:52. (C) 6:31 Mat. 7:12. (D) 6:39 Mat. 15:14.
(E) 6:40 Mat. 10:24,25; Joh. 13:16; 15:20.

⁴¹ Wat ziet u de splinter in het oog van uw broeder, maar de balk in uw eigen oog bemerkt u niet? ⁴² Hoe kunt u tot uw broeder zeggen: Broeder, laat mij de splinter, die in uw oog is, wegdoen, terwijl u de balk, die in uw eigen oog is, niet ziet? Huichelaar, doe eerst de balk weg uit uw oog en dan zult u scherp kunnen zien om de splinter in het oog van uw broeder weg te doen.

Boom en vrucht

⁴³ Immers, er is geen goede boom, die slechte vrucht voortbrengt, noch ook een slechte boom, die goede vrucht voortbrengt. ⁴⁴(A) Want elke boom wordt aan zijn eigen vrucht gekend. Want van dorens leest men geen vijgen, en van een braamstruik oogst men geen druif. ⁴⁵(B) Een goed mens brengt uit de goede schat van zijn hart het goede voort en een slecht mens brengt uit de boze schat het boze voort. Want waar het hart vol van is, daarvan spreekt de mond.

Twéeërlei fundament

⁴⁶ Wat noemt u Mij Heer, Heer, en doet niet wat Ik zeg? ⁴⁷ Een ieder, die tot Mij komt en mijn woorden hoort en ze doet, Ik zal u tonen aan wie hij gelijk is. ⁴⁸ Hij is gelijk aan iemand, die bij het bouwen van een huis diep gegraven en het fundament op de rots gelegd heeft. Toen een watervloed kwam en de stroom tegen dat huis aansloeg, kon hij het niet aan het wankelen brengen, omdat het goed gebouwd was. ⁴⁹ Maar wie hoort en het niet doet, is gelijk aan iemand, die een huis op de grond bouwt zonder fundament. Toen de stroom daar tegenaan sloeg, stortte het direct in en het huis werd één grote bouwval.

De hoofdman van Kafarnaüm

7¹ Nadat Hij al zijn woorden ten aanhoren van het volk voleindigd had, ging Hij Kafarnaüm binnen. ² Een slaaf nu van een hoofdman, die deze op hoge prijs stelde, was ernstig ongesteld en lag op sterven. ³ Toen hij van **Jesjoea** hoorde, zond hij enige oudsten van de Joden tot Hem met het verzoek te komen en zijn slaaf in het leven te behouden. ⁴ Zij kwamen dan tot **Jesjoea** en drongen zeer bij Hem aan, want, zeiden zij, hij is waard, dat U dit voor hem doet; ⁵ want hij heeft ons volk lief en onze synagoge heeft hij gebouwd. ⁶ En **Jesjoea** ging met hen mee. Toen Hij niet ver meer van het huis was, zond de hoofdman vrienden om tot Hem te zeggen: Heer, doe geen moeite, want ik ben niet waard, dat U onder mijn dak komt; ⁷ daarom heb ik ook mijzelf niet waardig geacht tot U te komen, maar spreek een woord en mijn knecht moet herstellen. ⁸ Want ik neem zelf een ondergeschikte plaats in met soldaten onder mij, en ik zeg tot de één: Ga heen, en hij gaat heen, en tot een ander: Kom, en hij komt, en tot mijn slaaf: Doe dit, en hij doet het. ⁹ Toen **Jesjoea** dit hoorde, verwonderde Hij Zich over hem, en Zich kerende tot de menigte, die Hem volgde, sprak Hij: Ik zeg u, zelfs in Israël heb Ik een zó groot geloof niet gevonden! ¹⁰ En toen zij, die gezonden waren, terugkwamen in het huis, vonden zij de slaaf gezond.

De opwekking van de jongeling te Naïn

¹¹ En het gebeurde kort daarna, dat Hij reisde naar een stad, genaamd Naïn. En zijn discipelen reisden met Hem, en een grote menigte. ¹² Toen Hij dicht bij de stadspoort gekomen was, zie, een dode

(A) 6:44 Mat. 12:33. (B) 6:45 Mat. 12:34.

werd uitgedragen, de enige zoon van zijn moeder, die weduwe was, en veel volk uit de stad was bij haar. ¹³En toen de Heer haar zag, werd Hij met ontferming over haar bewogen en Hij zei tot haar: Huil niet. ¹⁴En naderbij gekomen raakte Hij de baar aan - de dragers stonden stil - en zei: Jongeman, Ik zeg u, sta op! ¹⁵En de dode ging overeind zitten en begon te spreken, en Hij gaf hem aan zijn moeder. ¹⁶En vrees beving hen allen en zij verheerlijkten God, zeggende: Een groot profeet is onder ons opgestaan, en: God heeft naar zijn volk omgezien. ¹⁷En dit gerucht over Hem breidde zich in het hele Joodse land uit en in de hele omtrek.

Jesjoea en Johannes de Doper

¹⁸En de discipelen van Johannes boodschapten hem al deze dingen. ¹⁹En Johannes riep een tweetal van zijn discipelen tot zich en zond hen naar de Heer om te zeggen: Bent U het, die komen zou, of hebben wij een ander te verwachten? ²⁰Toen de mannen bij Hem gekomen waren, zeiden zij: Johannes de Doper heeft ons tot U gezonden, om te zeggen: Bent U het, die komen zou, of hebben wij een ander te verwachten? ²¹Op dat ogenblik genas Hij velen van ziekten en plagen en boze geesten en aan vele blinden schonk Hij het gezicht. ^{22(A)} En Hij antwoordde en zei tot hen: Gaat heen en boodschapt Johannes wat u gezien en gehoord hebt: Blinden worden ziende, lammen wandelen, melaatsen worden gereinigd en doven horen, doden worden opgewekt, armen ontvangen het evangelie; ²³en gezegend is wie aan Mij geen aanstoot neemt.

²⁴Toen de boden van Johannes vertrokken waren, begon Hij tot de menigten te zeggen van Johannes: Wat bent u

in de woestijn gaan zien? Een riet, door de wind bewogen? ²⁵Maar wat bent u gaan zien? Een mens in weelderige klederen gekleed? Zie, die schitterend gekleed gaan en overdadig leven, zijn in de paleizen. ²⁶Maar wat bent u gaan zien? Een profeet? Ja, Ik zeg u, zelfs meer dan een profeet. ^{27(B)} Deze is het, van wie geschreven staat: Zie, Ik zend mijn bode voor uw aangezicht uit, die uw weg voor u heen bereiden zal.

²⁸Ik zeg u, onder hen, die uit vrouwen geboren zijn, is niemand groter dan Johannes, maar de kleinste in het Koninkrijk van God is groter dan hij. ^{29(C)} En toen al het volk dit hoorde, en ook de tollenaars, hebben zij God gerechtvaardigd, daar zij met de doop van Johannes gedoopt waren. ³⁰Maar de Farizeeën en de *torah*geleerden verwierpen voor zichzelf de raad van God, daar zij niet door hem gedoopt waren.

³¹Waarmee zal Ik dan de mensen van dit geslacht vergelijken en waaraan zijn zij gelijk? ³²Zij zijn gelijk aan kinderen, die op de markt zitten en elkaar toeroepen het bekende: Wij hebben voor u op de fluit gespeeld en u hebt niet gedanst; wij hebben klaagliederen gezongen en u hebt niet gehuild.

³³Want Johannes de Doper is gekomen, geen brood etende of wijn drinkende, en u zegt: Hij heeft een boze geest! ³⁴De Mensenzoon is gekomen, wél etende en drinkende, en u zegt: Zie, een vraatzuchtig mens en een wijndrinker, een vriend van tollenaars en zondaars! ³⁵En de wijsheid is gerechtvaardigd door al haar kinderen.

Jesjoea door de zondares gezalfd

³⁶Een van de Farizeeën nodigde Hem om bij hem te komen eten; en Hij kwam

(A) 7:22 a Jes. 35:5,6. 7:22 b Jes. 61:1. (B) 7:27 Mal. 3:1. (C) 7:29 Mat. 21:32; Luk. 3:12.

in het huis van de Farizeeër en ging aanliggen. ^{37(A)} En zie een vrouw, die in de stad als zondares bekend stond, bemerkte, dat Hij aan tafel was in het huis van de Farizeeër. En zij bracht een albasten kruik met mirre, ³⁸ en zij ging huilende achter Hem staan, bij zijn voeten, en begon met haar tranen zijn voeten nat te maken en droogde ze af met haar hoofdhaar, en kuste zijn voeten en zalfde ze met de mirre. ³⁹ Toen de Farizeeër, die Hem genodigd had, dat zag, zei hij bij zichzelf: Indien deze [de] profeet ⁽¹⁾ was, zou Hij wel weten, wie en wat deze vrouw is, die Hem aanraakt: dat zij een zondares is. ⁴⁰ En **Jesjoea** antwoordde en zei tot hem: Simon, Ik heb u iets te zeggen. Hij zei: Meester, ⁽²⁾ zeg het.

⁴¹ Een schuldeiser had twee schuldenaars. De één was hem vijfhonderd schellingen schuldig, de ander vijftig. ⁽³⁾ ⁴² Toen zij niet konden betalen, schonk hij het hun beiden. Wie van hen zal hem dan het meest liefhebben? ⁴³ Simon antwoordde en zei: Ik veronderstel, hij, aan wie hij het meeste geschonken heeft. Hij zei tot hem: U hebt juist geoordeeld. ⁴⁴ En Zich naar de vrouw toegerende, zei Hij tot Simon: Ziet u deze vrouw? Ik ben in uw huis gekomen; water voor mijn voeten hebt u Mij niet gegeven, maar zij heeft met tranen mijn voeten nat gemaakt en ze met haar haren afgedroogd. ⁴⁵ Een kus hebt u Mij niet gegeven, maar zij heeft, van dat Ik binnengekomen ben, niet opgehouden mijn voeten te kussen. ⁴⁶ Met olie hebt u mijn hoofd niet gezalfd, maar zij heeft met mirre mijn voeten gezalfd. ⁴⁷ Daarom zeg Ik u: Haar zonden zijn haar vergeven, al waren zij vele, want zij betoonde veel liefde; maar

wie weinig vergeven wordt, die betoont weinig liefde. ⁴⁸ En Hij zei tot haar: Uw zonden zijn u vergeven. ⁴⁹ En die met Hem aan tafel waren, begonnen bij zichzelf te zeggen: Wie is deze, dat Hij zelfs de zonden vergeeft? ⁵⁰ En Hij zei tot de vrouw: Uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede!

*De vrouwen die **Jesjoea** dienden*

8 ¹ En het gebeurde kort daarna, dat Hij van stad tot stad en van dorp tot dorp trok, verkondigende het evangelie van het Koninkrijk van God, en de twaalfen met Hem, ^{2(B)} en enige vrouwen, die genezen waren van boze geesten en van ziekten: Maria, met de bijnaam: van Magdala, van wie zeven boze geesten uitgegaan waren, ³ en Johanna, de vrouw van Chusas, de rentmeester van Herodes, en Susanna en vele andere, die hen dienden met wat zij bezaten.

De gelijkenis van de zaaier

⁴ Toen er nu veel volk samenstroomde en uit elke stad mensen tot Hem kwamen, sprak Hij door een gelijkenis: ⁵ Een zaaier ging uit om zijn zaad te zaaien. En bij het zaaien viel een deel langs de weg en het werd vertrapt en de vogels van de hemel aten het op. ⁶ En een ander deel viel op de rotsbodem, en toen het opkwam, verdorde het, omdat het geen vochtigheid had. ⁷ En een ander deel viel midden tussen de dorens, en de dorens kwamen tegelijk op en verstikten het. ⁸ Een ander deel viel in goede aarde, en toen dat opgekomen was, bracht het honderdvoudige vrucht voort. Dit zeggende, riep Hij: Wie oren heeft om te horen, laat die horen.

⁽¹⁾ 7:39 Met "de profeet" wordt gerefereerd aan Deuteronomium 18:15 en 18. ⁽²⁾ 7:40 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer. ⁽³⁾ 7:41 Een schelling is ongeveer een dagloon.

^(A) 7:37 Mat. 26:7; Mar. 14:3; Joh. 12:3. ^(B) 8:2 Mat. 27:55,56; Mar. 15:40,41; Luk. 23:49.

⁹ Zijn discipelen vroegen Hem, wat de bedoeling van deze gelijkenis was. ¹⁰(A) En Hij zei: U is het gegeven de geheimenissen van het Koninkrijk van God te kennen, maar aan de anderen (worden zij verteld) in gelijkenissen, opdat zij ziende niet zien en horende niet begripen. ¹¹ Dit is de gelijkenis: Het zaad is het woord van God. ¹² Die langs de weg, zijn zij, die het gehoord hebben; daarna komt de duivel en neemt het woord uit hun hart weg, opdat zij niet zouden geloven en behouden worden. ¹³ Die op de rotsbodem, zijn zij, die het woord, zodra zij het horen, met blijdschap ontvangen; en dezen hebben geen wortel, zij geloven voor een tijd en in een tijd van beproeving worden zij afvallig. ¹⁴ Wat in de dorens viel, dat zijn zij, die het gehoord hebben; en gaandeweg worden zij door zorgen en rijkdom en de plezierige dingen van het leven verstikt en zij brengen het niet tot vrucht. ¹⁵ Dat in goede aarde, dat zijn zij, die met een goed en vroom hart het woord hebben gehoord, dat vasthouden en vrucht dragen in volharding.

Het ware horen

¹⁶(B) Niemand steekt een lamp aan en bedekt die met een vat of zet haar onder een bed, maar hij zet haar op een standaard, opdat wie binnentreden het licht mogen zien. ¹⁷(C) Want er is niets verborgen, dat niet aan het licht zal komen, en niets geheim, dat niet zal bekend worden en aan het licht komen. ¹⁸(D) Ziet dan toe, hoe u hoort. Want wie heeft, hem zal gegeven worden, en wie niet heeft, ook wat hij meent te hebben, zal hem ontnomen worden.

Jesjoea en zijn verwanten

¹⁹ Zijn moeder en broers kwamen tot Hem en zij konden Hem niet bereiken vanwege de menigte. ²⁰ Men boodschapte Hem: Uw moeder en uw broers staan buiten en willen U zien. ²¹ Hij antwoordde echter en zei tot hen: Mijn moeder en mijn broeders zijn de mensen, die het woord van God horen en doen.

De storm op het meer

²² En het gebeurde op één van die dagen, dat Hij in een schip ging met zijn discipelen, en Hij zei tot hen: Laten wij oversteken naar de overkant van het meer; en zij staken van wal. ²³ Maar tijdens het varen, viel Hij in slaap. En er sloeg een stormvlaag neer op het meer en zij kregen water in en verkeerden in nood. ²⁴ Toen kwamen zij en maakten Hem wakker en zeiden: Meester, Meester, wij vergaan! En Hij, wakker geworden, bestrafte de wind en de wilde wateren. En zij kwamen tot rust en het werd stil. ²⁵ En Hij zei tot hen: Waar was uw geloof? En zij werden bang en zeiden met verbazing tot elkaar: Wie is toch deze, dat Hij ook aan de winden en aan het water bevelen geeft en zij Hem gehoorzaam zijn?

De genezing van een bezetene

²⁶ En zij voeren naar het land van de Gerasenen, dat tegenover Galilea ligt. ²⁷ Toen Hij aan land gegaan was, kwam Hem een man uit de stad tegemoet, die door boze geesten was bezeten, sinds lang had hij geen mantel meer aan en woonde niet in een huis, maar in de graven. ²⁸ Toen hij nu **Jesjoea** zag, stootte hij een kreet uit en hij viel aan zijn voe-

(A) 8:10 Jes. 6:9. (B) 8:16 Mat. 5:15; Luk. 11:33. (C) 8:17 Mat. 10:26; Luk. 12:2. (D) 8:18 Mat. 25:29; Luk. 19:26.

ten en sprak met luide stem: Wat hebt U met mij te maken, **Jesjoea**, Zoon van de allerhoogste God? Ik smeeek U, dat U mij niet pijnigt. ²⁹Want Hij gaf de onreine geest bevel van de man uit te varen. Want vele keren had de geest hem met geweld meegesleurd, en om hem te bewaken werd hij met kettingen en voetboeien geboeid, maar hij brak de boeien stuk en werd door de geest naar eenzame streken gedreven. ³⁰En **Jesjoea** vroeg hem: Wat is uw naam? Hij zei: Legioen; want vele geesten waren in hem gevaren. ³¹En zij smeekten Hem, dat Hij hun niet zou bevelen om in de afgrond te varen. ³²Nu werd op de berg een talrijke kudde zwijnen gehoed; en zij smeekten Hem, dat Hij hun zou toestaan daarin te varen. En Hij stond het hun toe. ³³En de geesten voeren uit die mens en voeren in de zwijnen en de kudde stormde langs de helling het meer in en verdronk. ³⁴Toen de hoeders zagen wat er gebeurd was, namen zij de vlucht en berichtten het in de stad en op het land. ³⁵En de mensen liepen uit om te zien wat gebeurd was, en zij kwamen bij **Jesjoea** en vonden de mens, van wie de boze geesten uitgevaren waren, aan de voeten van **Jesjoea** zitten, gekleed en goed bij zijn verstand, en zij werden bang. ³⁶En zij, die het gezien hadden, vertelden hun, hoe de bezetene genezen was. ³⁷En de hele bevolking van de streek van de Gerasenen vroeg Hem, of Hij van hen wilde weggaan, want zij waren heel bang geworden. En Hij ging in het schip en keerde terug. ³⁸En de man, van wie de boze geesten uitgevaren waren, verzocht Hem bij Hem te mogen blijven. Maar Hij liet hem heengaan en zei: ³⁹Keer terug naar uw huis en verhaal al wat God u gedaan heeft. En hij ging de hele stad door

verkondigen al wat **Jesjoea** hem gedaan had.

Het dochtertje van Jairus - De bloedvloeiende vrouw

⁴⁰Toen **Jesjoea** terugkeerde, wachtte de menigte Hem op, want zij zagen allen naar Hem uit. ⁴¹En zie, er kwam een man, genaamd Jairus, en deze was een overste van de synagoge. En hij viel neer aan de voeten van **Jesjoea** en smeekte Hem naar zijn huis te komen, ⁴²omdat zijn enige dochter, die ongeveer twaalf jaar oud was, op sterven lag. Terwijl Hij erheen ging, drongen de menigten op Hem aan. ⁴³En een vrouw, die sinds twaalf jaren aan bloedvloeiing leed en door niemand kon genezen worden, ⁴⁴kwam van achteren tot Hem en raakte de kwast van zijn kleed⁽¹⁾ aan, en direct hield haar vloeiing op. ⁴⁵En **Jesjoea** zei: Wie is het, die Mij heeft aangeraakt? En terwijl allen het ontkenden, zei Petrus: Meester⁽²⁾, de menigten drukken en verdringen U. ⁴⁶Maar **Jesjoea** zei: Iemand heeft Mij aangeraakt, want Ik heb kracht van Mij voelen uitgaan. ⁴⁷Toen de vrouw zag, dat zij niet onopgemerkt bleef, kwam zij bevende nader, viel voor Hem neer en vertelde Hem, voor al het volk, om welke reden zij Hem aangeraakt had en dat zij direct beter was geworden. ⁴⁸En Hij zei tot haar: Dochter, uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede.

⁴⁹Terwijl Hij nog sprak, kwam er iemand van de overste van de synagoge met de boodschap: Uw dochter is gestorven, val de Meester niet meer lastig! ⁵⁰Maar **Jesjoea** hoorde het en antwoordde hem: Wees niet bang, geloof alleen, en zij zal behouden worden. ⁵¹Toen Hij bij het huis aangekomen was, stond Hij niemand toe met Hem naar

⁽¹⁾ 8:44 Zie Numeri 15:37-41. ⁽²⁾ 8:45 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

binnen te gaan dan Petrus, Johannes en Jakobus en de vader van het kind en de moeder. ⁵²Allen nu huilden en jammerden over haar. Maar Hij sprak: Huilt niet; zij is niet gestorven, maar zij slaapt. ⁵³En zij lachten Hem uit, omdat zij wisten, dat zij gestorven was. ⁵⁴Maar Hij vatte haar hand en riep, zeggende: Kind, sta op! ⁵⁵En haar geest keerde terug en zij stond dadelijk op en Hij beval, dat men haar te eten zou geven. ⁵⁶En haar ouders stonden versteld, maar Hij verbood hun tot iemand te spreken over wat gebeurd was.

De uitzending van de twaalf apostelen

9¹Toen riep Hij de twaalf samen en gaf hun macht en gezag over alle boze geesten en om ziekten te genezen. ²En Hij zond hen uit om het Koninkrijk van God te verkondigen en genezingen te doen, ³en Hij zei tot hen: Neemt niets mee voor onderweg, geen staf of reiszak, geen brood of zilvergeld, en hebt ook niet twee hemden bij u. ⁴En komt u ergens in een huis, blijft daar en reist vandaar verder. ^{5(A)}En zijn er, die u niet willen ontvangen, gaat dan weg uit die stad en schudt het stof af van uw voeten tot een getuigenis tegen hen. ⁶Zij gingen heen en trokken de dorpen langs, terwijl zij overal het evangelie verkondigden en genezingen deden.

Herodes en Jesjoea

^{7(B)} Herodes, de viervorst, hoorde alles wat er gebeurd was en wist niet wat ervan te denken, omdat door sommigen gezegd werd, dat Johannes uit de doden was opgewekt, ⁸door sommigen, dat Elia verschenen was, door anderen, dat een van de oude profeten was opgestaan. ⁹Maar Herodes zei: Johannes heb ik zelf

laten onthoofden. Wie zou deze zijn, van wie ik zulke dingen hoor? En hij trachtte Hem te zien te krijgen.

De spijziging van de vijfduizend

¹⁰En toen de apostelen teruggekeerd waren, vertelden zij Hem alles, wat zij gedaan hadden. En Hij nam hen mee en trok Zich, met hen alleen, terug naar een stad, genaamd Betsaida. ¹¹Maar de menigten bemerkten het en volgden Hem. En Hij ontving hen en sprak tot hen over het Koninkrijk van God, en die genezing nodig hadden, maakte Hij gezond.

¹²En de dag begon te dalen; en de twaalf kwamen bij Hem en zeiden tot Hem: Zend de menigte weg, opdat zij naar de dorpen en hoeven in de omtrek gaan om onderdak en voedsel te vinden, want wij zijn hier in een eenzame plaats. ¹³Maar Hij zei tot hen: Geeft u hun te eten. Zij zeiden: Wij hebben niet meer dan vijf broden en twee vissen, of wij zouden moeten heengaan om voor al dit volk voedsel te kopen. ¹⁴Want er waren ongeveer vijfduizend man. En Hij zei tot zijn discipelen: Laat hen gaan zitten in groepen van ongeveer vijftig. ¹⁵En zij deden het en lieten hen allen neerzitten. ¹⁶Toen nam Hij de vijf broden en de twee vissen, en Hij zag op naar de hemel, sprak de zegen uit en brak ze, en Hij gaf ze aan de discipelen om ze aan de menigte voor te zetten. ¹⁷En zij aten en werden allen verzadigd en het overschot werd door hen opgeraapt: twaalf manden met brokken.

De belijdenis van Petrus - De eerste aankondiging van het lijden

¹⁸En het gebeurde, terwijl Hij in het gebed alleen was, dat de discipelen in zijn nabijheid waren en Hij vroeg hun

(A) 9:5 Hand. 13:51; Luk. 10:4-11. (B) 9:7 Mat. 16:14; Mar. 8:28; Luk. 9:19.

en zei: Wie zeggen de menigten, dat Ik ben? ^{19(A)} Zij antwoordden en zeiden: Johannes de Doper, anderen: Elia, weer anderen, dat één van de oude profeten was opgestaan. ^{20(B)} Hij zei tot hen: Maar u, wie zegt u, dat Ik ben? Petrus antwoordde en zei: DE Messias van God. ²¹ En Hij vermaande hen nadrukkelijk en droeg hun op om dit aan niemand te zeggen. ²² En Hij zei: De Mensenzoon moet veel lijden en verworpen worden door de oudsten en overpriesters en schriftgeleerden en gedood worden en op de derde dag worden opgewekt.

^{23(C)} Hij zei tot allen: Indien iemand achter Mij wil komen, laat die zichzelf verloochen en dagelijks zijn kruis opnemen en Mij volgen. ^{24(D)} Want ieder, die zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen; maar ieder, die zijn leven verloren heeft omwille van Mij, die zal het behouden. ²⁵ Want wat baat het een mens, als hij de hele wereld wint, maar zichzelf verliest of zelf schade lijdt? ²⁶ Want ieder, die zich voor Mij en voor mijn woorden zal schamen, voor hem zal de Mensenzoon Zich schamen, wanneer Hij komt in zijn heerlijkheid en die van de Vader en de heilige engelen. ²⁷ Ik zeg u in waarheid, er zijn sommigen onder degenen die hier staan, welke voorzeker de dood niet zullen smaken, voordat zij het Koninkrijk van God gezien hebben.

De verheerlijking op de berg

²⁸ En het gebeurde ongeveer acht dagen na deze woorden, dat Hij Petrus en Johannes en Jakobus meenam en de berg opging om te bidden. ²⁹ En het gebeurde,

terwijl Hij in het gebed was, dat het aanzien van zijn gezicht anders werd, en zijn kleding werd stralend wit. ³⁰ En zie, twee mannen spraken met Hem, en wel Mozes en Elia. ³¹ Dezen, in heerlijkheid verschenen, spraken over zijn uitgang, die Hij te Jeruzalem zou volbrengen. ³² En Petrus en die met hem waren, werden door slaap overmand en, toen zij ontwaakten, zagen zij zijn heerlijkheid, en de twee mannen, die bij Hem stonden. ³³ En het gebeurde, toen dezen Hem verlieten, dat Petrus tot **Jesjoea** zei: Meester⁽¹⁾, het is goed, dat wij hier zijn, laten wij drie tenten opslaan, voor U één, en voor Mozes één, en voor Elia één; want hij wist niet, wat hij zei. ³⁴ En terwijl hij dit zei, kwam er een wolk, en overschaduwde hen. En zij werden bang, toen die de wolk ingingen. ^{35(E)} En er klonk een stem uit de wolk, die zei: Deze is mijn Zoon, de uitverkorene, hoort naar Hem. ³⁶ En terwijl die stem klonk, was **Jesjoea** alleen. En zij zwegen en vertelden in die dagen aan niemand iets van wat zij gezien hadden.

De genezing van een bezeten knaap

³⁷ En het gebeurde, toen zij de volgende dag van de berg afdaalden, dat een grote menigte Hem tegemoet kwam. ³⁸ En zie, een man uit de menigte riep, zeggende: Meester,⁽²⁾ ik smeeek U naar mijn zoon om te zien, want hij is mijn enige, ³⁹ en zie, een geest grijpt hem en dan schreeuwt hij plotseling en hij doet hem stuiptrekken, dat hem het schuim op de mond staat, en als hij hem mishandelt, laat hij hem nauwelijks los. ⁴⁰ En ik heb uw discipelen gesmeekt hem uit te

⁽¹⁾ 9:33 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

⁽²⁾ 9:38 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 9:19 Mat. 14:1,2; Mar. 6:14,15; Luk. 9:7,8.

^(B) 9:20 Joh. 6:68,69.

^(C) 9:23 Mat. 10:38; Luk. 14:27.

^(D) 9:24 Mat. 10:39; Luk. 17:33; Joh. 12:25.

^(E) 9:35 Jes. 42:1; Mat. 3:17; 12:18; Mar. 1:11; Luk. 3:22; 2Pet. 1:17,18.

drijven en zij hebben het niet gekund. ⁴¹ **Jesjoea** antwoordde en zei: O ongelovig en verkeerd geslacht, hoelang zal Ik nog bij u zijn en u verdragen? Breng uw zoon hier. ⁴² En nog terwijl hij naderbij kwam, wierp de boze geest hem op de grond en deed hem stuiptrekken. Maar **Jesjoea** bestrafte de onreine geest en Hij genas de knaap en gaf hem terug aan zijn vader. ⁴³ En allen stonden verslagen over de majesteit van God.

De tweede aankondiging van het lijden

Toen allen zich verwonderden over alles, wat Hij deed, zei Hij tot zijn discipelen: ⁴⁴ Knoopt u deze woorden in uw oren, want de Mensenzoon zal overgeleverd worden in de handen van de mensen. ⁴⁵ Maar zij begrepen dit woord niet en het was voor hen verborgen, zodat zij het niet verstonden. En zij durfden Hem niet naar dit woord vragen.

De strijd om de voorrang

⁴⁶ (A) Er kwam ook een overlegging bij hen op, wie van hen de meeste was. ⁴⁷ Maar **Jesjoea** kende de overlegging van hun hart, en Hij nam een kind en plaatste dat bij Zich, ⁴⁸ (B) en Hij zei tot hen: Een ieder, die dit kind ontvangt in mijn naam, ontvangt Mij: en een ieder, die Mij ontvangt, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft. Want wie onder u allen de minste is, die is groot.

⁴⁹ Johannes antwoordde en zei: Meester, wij hebben iemand in uw naam boze geesten zien uitdrijven en wij wilden het hem beletten, omdat hij U niet met ons volgt. ⁵⁰ **Jesjoea** zei tot hem: verhindert het niet, want wie niet tegen u is, is vóór u.

Jesjoea en de Samaritanen

⁵¹ En het gebeurde, toen de dagen van zijn opname in vervulling gingen, dat Hij zijn aangezicht richtte om naar Jeruzalem te reizen, ⁵² en Hij zond boden voor Zich uit. En zij gingen heen en kwamen in een dorp van de Samaritanen om alles voor Hem gereed te maken. ⁵³ En zij ontvingen Hem niet, omdat zijn aangezicht gericht was naar Jeruzalem. ⁵⁴ (C) Toen de discipelen Jakobus en Johannes dit bemerkten, zeiden zij: Heer, wilt U, dat wij zeggen, dat vuur van de hemel zal neerdalen om hen te vertieren? ⁵⁵ Maar Hij keerde Zich om en bestrafte hen. ⁵⁶ En zij gingen naar een ander dorp.

Het volgen van Jesjoea

⁵⁷ En toen zij op weg waren, zei iemand tot Hem: Ik zal U volgen, waar U ook heengaat. ⁵⁸ En **Jesjoea** zei tot hem: De vossen hebben hollen en de vogels van de hemel nesten, maar de Mensenzoon heeft geen plaats om het hoofd neer te leggen.

⁵⁹ En Hij zei tot een ander: Volg Mij. Maar deze zei: Sta mij toe eerst heen te gaan en mijn vader te begraven. ⁶⁰ Maar Hij zei tot hem: Laat de doden hun doden begraven; maar ga u heen en verkondig het Koninkrijk van God.

⁶¹ (D) En weer een ander zei: Ik zal U volgen, Heer, maar laat mij eerst afscheid nemen van mijn huisgenoten. ⁶² Maar **Jesjoea** zei [tot hem]: Niemand, die de hand aan de ploeg slaat en ziet naar wat achter hem ligt, is geschikt voor het Koninkrijk van God.

(A) 9:46 Luk. 22:24. (B) 9:48 Mat. 10:40; Luk. 10:16; Joh. 13:20. (C) 9:54 2Kon. 1:9-16. (D) 9:61 1Kon. 19:20.

De uitzending van de zeventig

10¹Daarna wees de Heer nog [tweeën]zeventig aan en Hij zond hen twee aan twee voor Zich uit naar alle steden en plaatsen, waar Hij zelf komen zou. ²(A) En Hij zei tot hen: De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig. Bidt daarom de Heer van de oogst, dat Hij arbeiders zal uitzenden in zijn oogst. ³(B) Gaat heen, zie, Ik zend u als lammeren midden onder wolven. ⁴Draagt geen beurs of reiszak of sandalen, en groet niemand onderweg. ⁵Welk huis u ook binnentreedt, zegt eerst: Vrede zij dit huis. ⁶En indien daar een zoon van vrede is, dan zal uw vrede op hem rusten, maar zo niet, dan zal hij tot u terugkeren. ⁷(C) Blijft in dat huis, eet en drinkt wat men u geeft, want de arbeider is zijn loon waard. Gaat niet van het ene huis naar het andere. ⁸En als u in een stad komt, waar men u ontvangt, eet wat u wordt voorgezet, ⁹en geneest de zieken, die er zijn, en zegt tot hen: Het Koninkrijk van God is nabij u gekomen. ¹⁰(D) Maar als u in een stad komt, waar men u niet ontvangt, gaat naar buiten op haar straten en zegt: ¹¹(E) Ook het stof van uw stad, dat aan onze voeten kleeft, wissen wij af tegen u; maar weet dit, dat het Koninkrijk van God nabijgekomen is. ¹²(F) Ik zeg u, dat het voor Sodom in die dag draaglijker zal zijn dan voor die stad.

¹³(G) Wee u, Chorazin, wee u, Betsaida, want indien in Tyrus en Sidon die krachten waren gebeurd, welke in u gebeurd zijn, zouden zij zich al lang, in zak en as gezeten, bekeerd hebben. ¹⁴Maar

het zal voor Tyrus en Sidon draaglijker zijn in het oordeel dan voor u. ¹⁵(H) En u, Kafarnaüm, zult u tot de hemel verheven worden? Tot het dodenrijk zult u neerdalen.

¹⁶(I) Wie naar u hoort, hoort naar Mij; en wie u verwerpt, verwerpt Mij; en wie Mij verwerpt, verwerpt Hem, die Mij gezonden heeft.

¹⁷En de [tweeën]zeventig zijn teruggekeerd met blijdschap en zeiden: Heer, ook de boze geesten onderwerpen zich aan ons in uw naam. ¹⁸En Hij zei tot hen: Ik zag de satan als een bliksem uit de hemel vallen. ¹⁹(J) Zie, Ik heb u macht gegeven om op slangen en schorpioenen te treden en tegen de hele legermacht van de vijand; en niets zal u enig kwaad doen. ²⁰Evenwel, verheugt u niet hierover, dat de geesten zich aan u onderwerpen, maar verheugt u, dat uw namen staan opgetekend in de hemelen.

*Dankzegging en
zaligspreking van Jesjoea*

²¹Tegelijkertijd verheugde Hij Zich door de heilige Geest en zei: Ik dank U, Vader, Heer van de hemel en van de aarde, dat U deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, maar aan kinderen geopenbaard. Ja, Vader, want zo is het een welbehagen geweest voor U. ²²(K) Alle dingen zijn Mij overgegeven door mijn Vader en niemand weet, wie de Zoon is, dan de Vader, en wie de Vader is, dan de Zoon, en wie de Zoon het wil openbaren.

²³En Zich afzonderlijk tot de discipelen kerende, zei Hij: Gezegend zijn de ogen, die zien, wat u ziet. ²⁴Want Ik zeg

(A) 10:2 Mat. 9:37,38. (B) 10:3 Mat. 10:16. (C) 10:7 1Cor. 9:14; 1Ti. 5:18. (D) 10:10 Hand. 13:51.
(E) 10:11 Mat. 10:7-14; Mar. 6:8-11; Luk. 9:3-5. (F) 10:12 a Gen. 19:24-28; Mat. 11:24. 10:12 b Mat. 10:15. (G) 10:13 Jes. 23:1-18; Eze. 26:1-28:26; Joël 3:4-8; Amos 1:9,10; Zac. 9:2-4. (H) 10:15 Jes. 14:13-15. (I) 10:16 Mat. 10:40; Mar. 9:37; Luk. 9:48; Joh. 13:20. (J) 10:19 Ps. 91:13. (K) 10:22 a Joh. 3:35. 10:22 b Joh. 10:15.

u: Vele profeten en koningen hebben willen zien, wat u ziet, en zij hebben het niet gezien, en horen, wat u hoort, en zij hebben het niet gehoord.

*De gelijkenis van
de barmhartige Samaritaan*

²⁵(A) En zie, een *torah*geleerde stond op om Hem te verzoeken en zei: Meester⁽¹⁾, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven? ²⁶En Hij zei tot hem: Wat staat in de *Torah* geschreven? Hoe leest u? ²⁷(B) Hij antwoordde en zei: U zult **JHWH**, uw God, liefhebben uit heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf. ²⁸(C) En Hij zei tot hem: U hebt juist geantwoord; doe dat en u zult leven. ²⁹Maar hij wilde zich rechtvaardigen en zei tot **Jesjoea**: En wie is mijn naaste? ³⁰Daarop hernam **Jesjoea** en zei: Een zeker mens daalde af van Jeruzalem naar Jericho en viel in de handen van rovers, die hem niet alleen uitschudden, maar ook slagen gaven en weggingen, terwijl zij hem halfdood lieten liggen.

³¹Bij geval daalde een priester af langs die weg; en deze zag hem, maar ging aan de overzijde voorbij. ³²Evenzo ging ook een Leviet langs die plaats, en hij zag hem en ging aan de overzijde voorbij. ³³(D) Maar een Samaritaan, die op reis was, kwam in zijn nabijheid, en toen hij hem zag, werd hij met ontferming bewogen. ³⁴En hij ging naar hem toe, verbond zijn wonden, goot er olie en wijn op; en hij zette hem op zijn eigen rijdier, bracht hem naar een herberg en verzorgde hem. ³⁵En de volgende dag stelde

hij de waard twee schellingen⁽²⁾ ter hand en zei: Verzorg hem en mocht u meer kosten hebben, dan zal ik ze u vergoeden, op mijn terugreis. ³⁶Wie van deze drie denkt u, dat de naaste geweest is van de man, die in handen van de rovers was gevallen? ³⁷Hij zei: Die hem barmhartigheid bewezen heeft. En **Jesjoea** zei tot hem: Ga heen, doe u evenzo.

Maria en Marta

³⁸(E) Terwijl zij op reis waren, kwam Hij in een zeker dorp. En een vrouw, Marta geheten, ontving Hem in haar huis. ³⁹En deze had een zuster, genaamd Maria, die, aan de voeten van de Heer gezeten, naar zijn woord luisterde. ⁴⁰Marta echter werd in beslag genomen door het vele bedienen. En zij ging bij Hem staan en zei: Heer, trekt U het U niet aan, dat mijn zuster mij alleen laat dienen? Zeg haar dan, dat zij mij komt helpen. ⁴¹Maar de Heer antwoordde en zei tot haar: Marta, Marta, u maakt u bezorgd en druk over vele dingen,⁽³⁾ ⁴²maar weinige zijn nodig of maar één; want Maria heeft het goede deel uitgekozen, dat van haar niet zal worden weggenomen.

Het bidden

11 ¹En het gebeurde, terwijl Hij er gens in gebed was, dat een van zijn discipelen, toen Hij ophield, tot Hem zei: Heer, leer ons bidden, zoals ook Johannes zijn discipelen geleerd heeft. ²Hij zei tot hen: Wanneer u bidt, zegt: Vader, laat uw naam worden geheiligd; laat uw Koninkrijk komen; ³geef ons heden ons dagelijks brood; ⁴en vergeef ons onze zonden, want ook wijzelf vergeven

(1) 10:25 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer. (2) 10:35 Een schelling is ongeveer een dagloon. (3) 10:41 Zie Matteüs 6:33 en Lukas 12:22-34.

(A) 10:25 Mat. 22:35-40; Mar. 12:28-34. (B) 10:27 a Deut. 6:5. 10:27 b Lev. 19:18. (C) 10:28 Lev. 18:5. (D) 10:33 2Kron. 28:15. (E) 10:38 Joh. 11:1.

een ieder, die ons iets schuldig is; en leid ons niet in verzoeking.

⁵En Hij zei tot hen: Wie van u zal een vriend hebben, die midden in de nacht bij hem komt en tot hem zegt: Vriend, leen mij drie broden, ⁶want een vriend van mij is op zijn reis bij mij aangekomen en ik heb niets om hem voor te zetten; ⁷en dat dan hij, die binnen is, zou antwoorden en zeggen: Val mij niet lastig, de deur is al gesloten en mijn kinderen en ik zijn naar bed; ik kan niet opstaan om ze u te geven. ⁸Ik zeg u, zelfs al zou hij niet opstaan en ze geven, omdat hij zijn vriend was, om zijn onbeschaamdheid zou hij opstaan en hem geven, zoveel hij nodig heeft.

⁹En Ik zeg u: Bidt en u zal gegeven worden; zoekt en u zult vinden; klopt en u zal opengedaan worden. ¹⁰Want een ieder, die bidt, ontvangt en wie zoekt, vindt en wie klopt, hem zal opengedaan worden. ¹¹Is er soms een vader onder u, die, als zijn zoon hem om een vis vraagt, hem voor een vis een slang zal geven? ¹²Of als hij om een ei vraagt, hem een schorpioen zal geven? ¹³Indien dan u, hoewel u slecht bent, goede gaven weet te geven aan uw kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader uit de hemelen de heilige Geest geven aan hen, die Hem daarom bidden?

Jesjoea en de boze geesten

¹⁴En Hij was bezig een boze geest uit te drijven en deze was stom. En het gebeurde, toen de geest uitgevaren was, dat de stomme sprak. En de menigten verwonderden zich. ¹⁵(A) Maar sommigen van hen zeiden: Door Beëlzebul, de overste van de boze geesten, drijft Hij de geesten uit. ¹⁶(B) Anderen verlangden, om Hem te verzoeken, van Hem een te-

ken uit de hemel. ¹⁷Maar Hij kende hun gedachten en zei tot hen: Ieder koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is, gaat ten onder, en het ene huis valt op het andere. ¹⁸Indien ook de satan tegen zichzelf verdeeld is, hoe zal zijn koninkrijk kunnen standhouden? Want u zegt, dat Ik door Beëlzebul de boze geesten uitdrijf. ¹⁹Indien Ik door Beëlzebul de boze geesten uitdrijf, door wie doen uw zonen het dan? Daarom zullen zij rechters over u zijn. ²⁰Maar indien Ik door de vinger van God de boze geesten uitdrijf, dan is het Koninkrijk van God over u gekomen. ²¹Wanneer een sterke, goed gewapende man zijn eigen hof bewaakt, is zijn bezit in veiligheid. ²²Maar wanneer iemand, die sterker is dan hij, hem aanvalt en hem overwint, rooft deze zijn wapenrusting, waarop hij vertrouwde, en verdeelt zijn buit.

²³(C) Wie met Mij niet is, die is tegen Mij en wie met Mij niet bijeenbrengt, die verstrooit.

²⁴Zodra de onreine geest van de mens is uitgevaren, gaat hij door dorre plaatsen om rust te zoeken, en als hij die niet vindt, zegt hij: Ik zal terugkeren naar mijn huis, waar ik ben uitgevaren. ²⁵En als hij komt, vindt hij het geveegd en op orde. ²⁶Dan trekt hij heen en neemt zeven andere geesten mee, bozer dan hij zelf; en zij komen binnen en wonen daar. En het wordt met die mens in het einde erger dan in het begin.

²⁷En het gebeurde, toen Hij deze dingen sprak, dat een vrouw uit de menigte haar stem verhief en tot Hem zei: Gezegend is de schoot, die U heeft gedragen, en de borsten die U te drinken hebben gegeven. ²⁸Maar Hij zei: Zeker, gezegend zijn zij, die het woord van God horen en het bewaren.

(A) 11:15 Mat. 9:34; 10:25. (B) 11:16 Mat. 12:38; 16:1; Mar. 8:11. (C) 11:23 Mar. 9:40.

De vraag om een teken

²⁹(A) Toen de menigten te hoop liepen, begon Hij te zeggen: Dit geslacht is een boos geslacht. Het begeert een teken, maar het zal geen teken ontvangen dan het teken van Jona. ³⁰(B) Want zoals Jona voor de Ninevieten ten teken geworden is, zo zal ook de Mensenzoon het zijn voor dit geslacht. ³¹(C) De koningin van het Zuiden zal in het oordeel optreden met de mannen van dit geslacht en hen veroordelen, want zij is gekomen van de einden van de aarde om de wijsheid van Salomo te horen, en zie, meer dan Salomo is hier. ³²(D) De mannen van Nineve zullen in het oordeel opstaan met dit geslacht en het veroordelen, want zij hebben zich bekeerd op de prediking van Jona, en zie, meer dan Jona is hier.

De lamp van het lichaam

³³(E) Niemand steekt een lamp aan en zet die in de kelder of onder de korenmaat, maar op de standaard, opdat wie binnentreden het licht zien. ³⁴De lamp van het lichaam is uw oog. Indien dan uw oog zuiver is, is ook uw hele lichaam verlicht, maar wanneer het slecht is, is ook uw lichaam duister. ³⁵Zie dan toe, dat wat licht in u is niet duisternis zal zijn. ³⁶Indien dan uw lichaam geheel verlicht en geen deel duister is, zal het geheel verlicht zijn, evenals wanneer de lamp u met haar schijnsel verlicht.

Wee over de Farizeeën en de torahgeleerden

³⁷Terwijl Hij sprak, nodigde een Farizeeër Hem om bij hem te komen eten. En Hij kwam binnen en ging

aanliggen. ³⁸De Farizeeër verwonderde zich, toen hij zag, dat Hij Zich vóór het eten niet eerst waste. ³⁹Maar de Heer zei tot hem: En u dan, u Farizeeën, de buitenzijde van de beker en de schotel reinigt u, maar van binnen bent u vol roof en slechtheid. ⁴⁰Onverstandigen, heeft Hij, die de buitenzijde gemaakt heeft, ook niet de binnenzijde gemaakt? ⁴¹Maar geeft de inhoud als gift en zie, alles is u rein. ⁴²(F) Maar wee u, Farizeeën, want u geeft tienden van de munt en de ruit en van alle kruiden, en u gaat voorbij aan het oordeel en de liefde van God. Dit moest men doen en het andere niet nalaten. ⁴³Wee u, Farizeeën, want u bent gesteld op de ereplaats in de synagogen en op de begroetingen op de markten. ⁴⁴Wee u, want u bent als de onzichtbare graven: de mensen, die er overheen lopen, weten het niet.

⁴⁵Een van de torahgeleerden antwoordde en zei tot Hem: Meester, ⁽¹⁾door dit te zeggen, beledigt U ook óns. ⁴⁶Maar Hij zei: Wee ook u, torahgeleerden, want u legt de mensen ondraaglijke lasten op, en zelf raakt u die lasten niet met één van uw vingers aan. ⁴⁷Wee u, want u bouwt de grafsteden van de profeten, maar uw vaderen hebben hen gedood. ⁴⁸Zo bent u dan getuigen, dat u instemt met de daden van uw vaderen, want zij hebben hen gedood en u bouwt! ⁴⁹Daarom zegt ook de wijsheid van God: Ik zal tot hen zenden profeten en apostelen en van hen zullen zij sommigen doden en vervolgen, ⁵⁰opdat van dit geslacht zal worden afgeëist het bloed van al de profeten, dat vergoten is sinds de grondvesting van de wereld,

⁽¹⁾ 11:45 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

(A) 11:29 Mat. 16:4; Mar. 8:12. (B) 11:30 Jona 3:4. (C) 11:31 1Kon. 10:1-10; 2Kron. 9:1-12. (D) 11:32 Jona 3:5. (E) 11:33 Mat. 5:15; Mar. 4:21; Luk. 8:16. (F) 11:42 Lev. 27:30.

51(A) van het bloed van Abel tot het bloed van Zacharias, die omgebracht is tussen het altaar en het tempelhuis. Ja, Ik zeg u, het zal afgeëist worden van dit geslacht. **52** Wee u, *torah*geleerden, want u hebt de sleutel van de kennis weggenomen; zelf bent u niet binnengegaan en hen, die trachtten binnen te gaan, hebt u tegengehouden.

53 En toen Hij van die plaats vertrok, begonnen de schriftgeleerden en de Farizeeën Hem heftig aan te vallen en Hem uit te vragen over vele dingen, **54** Hem een strik spannende om Hem te vangen in iets, dat Hij Zich zou laten ontvallen.

Rede tot de discipelen

12 **1(B)** Toen intussen duizenden mensen waren bijeengekomen, zodat zij elkaar verdrongen, begon Hij te spreken, in de eerste plaats tot zijn discipelen: Wacht u voor de zuurdesem, dat is de huichelarij, van de Farizeeën. **2(C)** Er is niets bedekt, of het zal geopenbaard worden, en verborgen, of het zal bekend worden. **3** Daarom, al wat u in het donker gesproken hebt, zal in het licht gehoord worden en wat u aan het oor gezegd hebt, in de binnenkamer, zal van de daken gepredikt worden. **4** Ik zeg u, mijn vrienden, weest niet bang voor hen, die het lichaam doden en daarna niets meer kunnen doen. **5** Ik zal u tonen, voor wie u ontzag moet hebben. Hebt ontzag voor Hem, die, nadat Hij gedood heeft, macht heeft om in de hel te werpen. Voorwaar, Ik zeg u, hebt ontzag voor Hem! **6** Worden niet vijf mussen verkocht voor twee duiten, en niet één van die is vergeten

voor God. **7** Ja, zelfs de haren van uw hoofd zijn alle geteld. Weest niet bang: u gaat vele mussen te boven. **8** Ik zeg u: Een ieder, die Mij belijden zal voor de mensen, hem zal ook de Mensenzoon belijden voor de engelen van God; **9** maar wie Mij verloochenen zal voor de mensen, die zal verloochend worden voor de engelen van God. **10(D)** En een ieder, die een woord zal spreken tegen de Mensenzoon, het zal hem vergeven worden; maar wie tegen de heilige Geest zal lasteren, het zal hem niet vergeven worden. **11(E)** Wanneer zij u brengen voor de synagogen en voor de overheden en de machthebbers, maakt u niet bezorgd, hoe of wat u ter verdediging moet spreken. **12** Want de heilige Geest zal u op het juiste ogenblik leren, wat u zeggen moet.

De rijke dwaas

13 Iemand uit de menigte zei tot Hem: Meester, **(1)** zeg tot mijn broer, dat hij de erfenis met mij deelt. **14** Hij echter zei tot hem: Mens, wie heeft Mij tot rechter of scheidsman over u aangesteld? **15** Hij zei tot hen: Ziet toe, dat u zich wacht voor alle hebzucht, want ook als iemand overvloed heeft, behoort zijn leven niet tot zijn bezit.

16 En Hij sprak tot hen een gelijkenis en zei: Het land van een rijk man had veel opgebracht. **17** En hij overlegde bij zichzelf en zei: Wat moet ik doen, want ik heb geen ruimte om mijn vruchten te bergen. **18** En hij zei: Dit zal ik doen: ik zal mijn schuren afbreken en grotere bouwen en ik zal daarin al het koren en al mijn goederen bergen. **19** En ik zal tot mijn ziel zeggen: Ziel, u hebt vele goederen lig-

(1) 12:13 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

(A) 11:51 a Gen. 4:8. 11:51 b 2Kron. 24:20,21. **(B)** 12:1 Mat. 16:6; Mar. 8:15. **(C)** 12:2 Mar. 4:22; Luk. 8:17. **(D)** 12:10 Mat. 12:32; Mar. 3:29. **(E)** 12:11 Mat. 10:19,20; Mar. 13:11; Luk. 21:14,15.

gen, opgetast voor vele jaren, houd rust, eet, drink en wees vrolijk. ²⁰Maar God zei tot hem: U dwaas, in deze eigen nacht wordt uw ziel van u afgeëist en wat u gereedgemaakt hebt, voor wie zal het zijn? ²¹Zó vergaat het hem, die voor zichzelf schatten verzamelt en niet rijk is in God.

Bezorgdheid

²²En Hij zei tot zijn discipelen: Daarom zeg Ik u: Weest niet bezorgd over uw leven, wat u zult eten of over uw lichaam, waarmee u zich zult kleden. ²³Want het leven is meer dan het voedsel en het lichaam meer dan de kleding. ²⁴Let op de raven, zij zaaien niet en zij maaien niet, zij hebben geen voorraadkamer of schuur, en toch voedt God ze. Hoe ver gaat u de vogels te boven! ²⁵Wie van u kan door bezorgd te zijn een el aan zijn lengte toevoegen? ²⁶Indien u dan zelfs het geringste niet kunt, wat zult u zich bezorgd maken om het overige? ^{27(A)}Let op de leliën, hoe zij spinnen noch weven, en Ik zeg u, dat zelfs Salomo in al zijn heerlijkheid niet bekleed was als een van deze. ²⁸Indien nu God het gras op het veld, dat er heden is en morgen in de oven geworpen wordt, zó bekleedt, hoeveel te meer u, kleingelovigen? ²⁹En u, zoekt niet wat u eten of drinken zult en weest niet verontrust, ³⁰want naar al deze dingen gaat het zoeken van de (heiden)volken van de wereld uit. Maar uw Vader weet, dat u deze dingen nodig hebt. ³¹Maar zoekt zijn Koninkrijk, en die dingen zullen u bovendien geschonken worden.

³²Wees niet bang, u kleine kudde! Want het heeft uw Vader behaagd u het Koninkrijk te geven.

³³Verkoopt uw bezittingen om giften te geven. Maakt u beurzen, die niet oud worden, een schat, die nooit opdraakt, in de hemelen, waar geen dief bij komt en geen mot ze schaadt. ³⁴Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn.

Waakzaamheid

^{35(B)} Laten uw lendenen omgord zijn en uw lampen brandende. ^{36(C)} En u, weest gelijk aan mensen, die op hun heer wachten, wanneer hij van de bruiloft weerkeert, om hem, als hij komt en klopt, direct te kunnen opendoen. ³⁷Gezegend zijn die slaven, die waken wanneer hun heer komt. Voorwaar, Ik zeg u, hij zal zich omgorden en hen aan tafel nodigen, en bij hen komen om hen te bedienen. ³⁸En wanneer hij in de tweede of in de derde nachtwake komt en hen zó aantreft, gezegend zijn zij. ^{39(D)} Maar weet dit: Als de heer van het huis geweten had, op welk uur de dief zou komen, hij zou in zijn huis niet hebben laten inbreken. ⁴⁰Weest ook u bereid, want op een uur, dat u het niet verwacht, komt de Mensenzoon.

⁴¹En Petrus zei: Heer, zegt U met het oog op ons deze gelijkenis, of ook met het oog op allen? ⁴²En de Heer zei: Wie is dan de trouwe, de verstandige rentmeester, die de heer over zijn bedienden zal stellen om hun op tijd hun deel te geven? ⁴³Gezegend is die slaaf, die zijn heer bij zijn komst zó bezig zal vinden. ⁴⁴Waarlijk, Ik zeg u, dat hij hem over al zijn bezit zal stellen. ⁴⁵Maar als die slaaf in zijn hart zou zeggen: Mijn heer blijft lang uit, en hij zou beginnen de slaven en slavinnen te slaan, en te eten, en te drinken en dronken te zijn, ⁴⁶dan zal de heer van die slaaf komen op een dag, dat hij het

(A) 12:27 1Kon. 10:4-7; 2Kron. 9:3-6. (B) 12:35 Mat. 25:1-13. (C) 12:36 Mar. 13:34-36. (D) 12:39 Mat. 24:43,44.

niet verwacht en op een uur, dat hij niet weet, en hij zal hem folteren en hem in het lot van de trouwelozen doen delen. ⁴⁷Die slaaf nu, die de wil van zijn heer kende en geen voorbereidingen heeft getroffen, of niet gedaan heeft naar de wil van zijn heer, zal vele slagen ontvangen. ⁴⁸Wie echter die wil niet heeft gekend en dingen heeft gedaan, die slagen verdienen, zal er weinige ontvangen. Van een ieder, wie veel gegeven is, zal veel geëist worden, en aan wie veel is toevertrouwd, van hem zal des te meer worden gevraagd.

Tekenen van de tijden

⁴⁹Vuur ben Ik komen werpen op de aarde en wat is mijn wil, als het al ontstoken is? ⁵⁰(A) Ik moet gedoopt worden met een doop, en hoe beklemmt het Mij, totdat het volbracht is. ⁵¹Meent u, dat Ik gekomen ben om vrede op aarde te brengen? Neen, zeg Ik u, veeleer verdeeldheid. ⁵²Want van nu aan zullen vijf in één huis verdeeld zijn, drie tegen twee en twee tegen drie. Zij zullen verdeeld zijn, ⁵³(B) vader tegen zoon en zoon tegen vader, moeder tegen dochter en dochter tegen moeder, schoonmoeder tegen haar schoondochter en schoondochter tegen schoonmoeder.

⁵⁴Hij zei ook tot de menigten: Wanneer u een wolk ziet opkomen in het westen, zegt u dadelijk: Er komt regen, en het gebeurt. ⁵⁵En wanneer u de zuidenwind ziet waaien, zegt u: Er zal hitte komen, en het gebeurt. ⁵⁶Huichelaars, het aanzien van aarde en hemel weet u te onderkennen, waarom onderkent u deze tijd niet?

⁵⁷En waarom ook oordeelt u niet uit uzelf wat recht is? ⁵⁸Want, als u met uw tegenpartij naar de overheid gaat, geef u dan onderweg moeite om van hem

af te komen; anders zal hij u voor de rechter sleuren en de rechter zal u de gerechtsdienaar overgeven en de gerechtsdienaar zal u in de gevangenis werpen. ⁵⁹Ik zeg u, u zult daar voorzeker niet uitkomen, vóórdat u ook de laatste cent hebt betaald.

Schuld en lijden

13 ¹In diezelfde tijd kwamen einigen tot Hem met het bericht over de Galileeërs, van wie Pilatus hun bloed met hun offers vermengd had. ²En Hij antwoordde en zei tot hen: Meent u, dat deze Galileeërs groter zondaars waren dan alle andere Galileeërs, omdat zij dit lot hebben ondergaan? ³Neen, zeg Ik u, maar als u zich niet bekeert, zult u allen evenzo omkomen. ⁴Of meent u, dat die achttien, op wie de toren bij Siloam viel en die erdoor gedood werden, schuldig waren dan alle andere mensen, die in Jeruzalem wonen? ⁵Neen, zeg Ik u, maar als u zich niet bekeert, zult u allen net zo omkomen.

De onvruchtbare vijgenboom

⁶En Hij sprak deze gelijkenis: Iemand bezat een vijgenboom, die in zijn wijngaard was geplant, en hij kwam om vrucht daaraan te zoeken en vond er geen. ⁷En hij zei tot de wijngaardenier: Zie, het is nu al drie jaar, dat ik vrucht aan deze vijgenboom kom zoeken en ik vind ze niet. Hak hem om! Waarom zou hij de grond nutteloos beslaan? ⁸Hij antwoordde en zei tot hem: Heer, laat hem nog dit jaar staan, ik zal er eerst nog eens omheen graven en er mest bij brengen, ⁹en indien hij in het komende jaar vrucht draagt, (dan is het goed,) maar anders, dan moet u hem omhakken.

(A) 12:50 Mar. 10:38. (B) 12:53 Mic. 7:6.

Een genezing op Sjabbat

¹⁰Hij was bezig te leren in een van de synagogen op Sjabbat. ¹¹En zie, er was een vrouw, die al achttien jaren een geest van zwakheid had en verkromd was en zich in het geheel niet kon oprichten. ¹²Toen **Jesjoea** haar zag, sprak Hij haar toe en zei tot haar: Vrouw, u bent verlost van uw zwakheid; ¹³en Hij legde haar de handen op, en direct richtte zij zich op en zij verheerlijkte God. ¹⁴(A) Maar de overste van de synagoge, het kwalijk nemende, dat **Jesjoea** op de Sjabbat genas, antwoordde en zei tot de menigte: Zes dagen zijn er, waarop gewerkt moet worden, komt dán om u te laten genezen en niet op de Sjabbatdag. ¹⁵Maar de Heer antwoordde hem en zei: Huichelaars, maakt ieder van u niet op de Sjabbat zijn os of zijn ezel van de kribbe los en leidt hem weg om hem te laten drinken? ¹⁶Moest deze vrouw, die een dochter van Abraham is, welke de satan, zie, achttien jaar gebonden had, niet losgemaakt worden van deze band op de Sjabbatdag? ¹⁷En toen Hij dit zei, schaamden zich al zijn tegenstanders, en de hele menigte verheugde zich over al de heerlijke dingen, die door Hem gebeurden.

Gelijkenissen van het Koninkrijk

¹⁸Hij zei dan: Waaraan is het Koninkrijk van God gelijk en waarmee zal Ik het vergelijken? ¹⁹Het is gelijk aan een mosterdzaadje, dat iemand nam en in zijn tuin zaaide, en het groeide en werd een boom, en de vogels van de hemel nestelden in zijn takken. ²⁰En opnieuw sprak Hij: Waarmee zal Ik het Koninkrijk van God vergelijken? ²¹Het is gelijk aan een

zuurdesem, welke een vrouw nam en in drie maten meel deed, totdat het geheel doorzuurd was.

Wie behouden worden

²²En Hij trok verder langs steden en dorpen, terwijl Hij al prekende naar Jeruzalem reisde.

²³En iemand zei tot Hem: Heer, zijn het weinigen, die behouden worden? ²⁴Hij zei tot hen: Strijdt om in te gaan door de enge poort, want velen, zeg Ik u, zullen trachten in te gaan, maar het niet kunnen. ²⁵Van het ogenblik af, dat de heer van het huis is opgestaan en de deur gesloten heeft, zult u beginnen buiten te staan en aan de deur te kloppen, zeggende: Heer, doe ons open, en Hij zal antwoorden en tot u zeggen: Ik weet niet, vanwaar u bent. ²⁶Dan zult u beginnen te zeggen: Wij hebben voor uw ogen gegeten en gedronken en in onze straten hebt U geleerd. ²⁷(B) En Hij zal tot u spreken, zeggende: Ik weet niet, vanwaar u bent; gaat weg van Mij, alle u werkers van de ongerechtigheid. ²⁸(C) Daar zal het gekerm zijn en het tandengeknars, wanneer u Abraham en Isaak en Jakob zult zien en al de profeten in het Koninkrijk van God, maar uzelf buitengeworpen. ²⁹En zij zullen komen van oost en west en van noord en zuid en zullen aanliggen in het Koninkrijk van God. ³⁰(D) En zie, er zijn laatsten, die de eersten zullen zijn en er zijn eersten, die de laatsten zullen zijn.

Jesjoea moet sterven te Jeruzalem

³¹Op dezelfde tijd kwamen enige Farizeeën en zeiden tot Hem: Ga heen en vertrek van hier, want Herodes wil U doden. ³²En Hij zei tot hen: Gaat heen en

(A) 13:14 Ex. 20:9,10; Deut. 5:13,14.

(B) 13:27 Ps. 6:9.

(C) 13:28 Mat. 22:13; 25:30; 8:11,12.

(D) 13:30 Mat. 19:30; 20:16; Mar. 10:31.

zegt die vos: Zie, Ik drijf boze geesten uit en volbreng genezingen, heden en morgen, en op de derde dag ben Ik gereed. ³³Maar Ik moet heden en morgen en de volgende dag reizen, want het gaat niet aan, dat een profeet buiten Jeruzalem omkomt. ³⁴Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt, en stenigt wie tot u gezonden zijn, hoe dikwijls heb Ik uw kinderen bijeen willen brengen, zoals een hen haar kuikens onder haar vleugels, en u hebt niet gewild. ³⁵Zie, uw huis wordt aan u overgelaten. Maar Ik zeg u, u zult Mij niet meer zien tot het ogenblik komt, dat u zegt: Gezegend Hij, die komt in de naam van **JHWH**! ^(A)

*De genezing van een
waterzuchtige op Sjabbat*

14 ¹En het gebeurde, toen Hij op Sjabbat in het huis van een van de hoofden van de Farizeeën kwam om brood te eten, dat zij nauwkeurig acht op Hem sloegen. ²En zie, er stond een waterzuchtig mens vóór Hem. ³En **Jesjoea** antwoordde en zei tot de *torah*geleerden en Farizeeën, zeggende: Is het geoorloofd op de Sjabbat te genezen of niet? ⁴En zij hielden zich stil. En Hij vatte hem bij de hand en Hij genas hem en liet hem gaan. ⁵ ^(B)En Hij zei tot hen: Als een zoon of een os van iemand van u in een put valt, wie zal hem er dan niet direct uittrekken (ook) op de Sjabbatdag? ⁶En zij waren niet in staat iets daartegen in te brengen.

De hoogste en laagste plaats

⁷Hij sprak tot de genodigden een gelijkenis, omdat Hij bemerkte, hoe zij de eerste plaatsen uitkozen, en zei tot hen: ⁸ ^(C)Wanneer u door iemand op een bruiloft genodigd bent, ga dan niet op de

eerste plaats aanliggen. Misschien is er iemand, voornamer dan u, door hem genodigd; ⁹en dan zou hij, die u en hem genodigd heeft, komen en tot u zeggen: Maak plaats voor deze, en dan zou u tot uw schande de laatste plaats moeten gaan innemen. ¹⁰Maar wanneer u genodigd bent, ga dan, als u erheen gaat, op de laatste plaats aanliggen. Dan zal misschien hij, die u genodigd heeft, wanneer hij binnenkomt, tot u zeggen: Vriend, kom meer naar voren. Dan zal dat u tot eer zijn tegenover allen, die met u aanliggen. ¹¹ ^(D)Want een ieder, die zichzelf verhoogt, zal *verootmoedigd* worden en wie zichzelf *verootmoedigt*, zal verhoogd worden.

Wie men moet nodigen

¹²Hij zei ook tot degene die Hem had uitgenodigd: Wanneer u een middag- of avondmaaltijd bereidt, roep dan niet uw vrienden of uw broeders of uw familie of uw rijke burens; die zouden immers op hun beurt u ook kunnen uitnodigen en u zou terugbetaling ontvangen. ¹³Maar wanneer u een gastmaal bereidt, nodig dan bedelaars, misvormden, lammen en blinden. ¹⁴En u zult gezegend zijn, omdat zij niets hebben om u terug te betalen. Want het zal u terugbetaald worden bij de opstanding van de rechtvaardigen.

De gelijkenis van de verontschuldigen

¹⁵Toen iemand van de disgenoten dat hoorde, zei hij tot Hem: Gezegend is hij die brood zal eten in het Koninkrijk van God. ¹⁶Hij zei tot hem: Iemand bereidde een grote maaltijd aan en nodigde velen uit. ¹⁷En hij zond zijn slaaf uit tegen het uur van de maaltijd om tot de genodigden te zeggen: Komt, want het is nu gereed. ¹⁸En zij begonnen zich allen op-

^(A) 13:35 Ps. 118:26. ^(B) 14:5 Mat. 12:11. ^(C) 14:8 Spr. 25:6,7. ^(D) 14:11 Mat. 23:12; Luk. 18:14.

eens te verontschuldigen. De eerste zei tot hem: Ik heb een akker gekocht en ik moet die noodzakelijk gaan bezien; ik verzoek u, houd mij voor verontschuldigd. ¹⁹En een ander zei: Ik heb vijf span ossen gekocht en ik ga die keuren; ik verzoek u, houd mij voor verontschuldigd. ²⁰Weer een ander zei: Ik heb een vrouw getrouwd en daarom kan ik niet komen. ²¹En de slaaf kwam terug en berichtte zijn heer deze dingen. Toen werd de heer van het huis boos en zei tot zijn slaaf: Ga direct de straten en stegen van de stad in en breng de bedelaars en misvormden en blinden en lammen hier. ²²En de slaaf zei: Heer, wat u hebt opgedragen, is gebeurd en nog is er plaats. ²³En de heer zei tot de slaaf: Ga de wegen en de paden op en dwing hen binnen te komen, want mijn huis moet vol worden. ²⁴Want ik zeg u: Niemand van die mannen, welke genodigd waren, zal van mijn maaltijd proeven.

Alles verlaten omwille van Jesjoea

²⁵Vele menigten reisden met Hem mee, en terwijl Hij zich omkeerde zei Hij tot hen: ²⁶(A) Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn vader en moeder en vrouw en kinderen en broers en zussen, ja zelfs zijn eigen leven, die kan mijn discipel niet zijn. ²⁷(B) Wie niet zijn kruis draagt en achter Mij komt, kan mijn discipel niet zijn.

²⁸Want wie van u, die een toren wil bouwen, zet zich niet eerst neer om de kosten te berekenen, of hij het werk zal kunnen volbrengen? ²⁹Anders zouden, als hij de fundering gemaakt had, en het werk niet kon voltooien, allen, die het zagen, beginnen hem te bespotten, ³⁰zeggende: Die man begon te bouwen, maar hij kon het niet voltooien.

³¹Of, welke koning, die tegen een andere koning wil optrekken om met hem tot een treffen te komen, zet zich niet eerst neer om te overleggen, of hij in staat is met tienduizend man iemand te ontmoeten, die met twintigduizend tegen hem optrekt? ³²En zo niet, dan zendt hij, als de ander nog veraf is, een gezantschap en vraagt om de vredesvoorwaarden. ³³Zo zal dus niemand van u, die niet afstand doet van al wat hij heeft, mijn discipel kunnen zijn.

³⁴Het zout is wel goed, maar wanneer zelfs het zout zijn kracht verliest, waarmee zal het smakelijk gemaakt worden? ³⁵Noch voor het land, noch voor de mesthoop is het geschikt: men werpt het weg. Wie oren heeft om te horen, laat die horen!

De gelijkenis van het verloren schaap en de verloren penning

15 ¹(C) Al de tollenaars nu en de zondaars waren gewoon om tot Hem te komen om naar Hem te luisteren. ²En de Farizeeën en de schriftgeleerden mopperden en spraken: Deze ontvangt zondaars en eet met hen. ³En Hij sprak deze gelijkenis tot hen en zei: ⁴Wie van u, die honderd schapen heeft en er één van verliest, laat niet de negenennegentig in de wildernis achter en gaat het verloren schaap zoeken, totdat hij het vindt? ⁵En als hij het vindt, tilt hij het met blijdschap op zijn schouders, ⁶en thuisgekomen, roept hij zijn vrienden en burens bijeen en zegt tot hen: Weest blij met mij, want ik heb mijn schaap gevonden, dat verloren was. ⁷Ik zeg u, dat er alzo blijdschap zal zijn in de hemel over één zondaar, die zich bekeert, meer dan over negenennegentig

(A) 14:26 Mat. 10:37. (B) 14:27 Mat. 10:38; 16:24; Mar. 8:34; Luk. 9:23. (C) 15:1 Luk. 5:29,30.

rechtvaardigen, die geen bekering nodig hebben.

⁸Of welke vrouw, die tien schellingen heeft, en er één verliest, steekt niet een lamp aan en veegt het huis en zoekt zorgvuldig, totdat zij hem vindt? ⁹En als zij hem gevonden heeft, roept zij haar vriendinnen en buren bijeen en zegt: Weest blij met mij, want ik heb de schelling gevonden, die ik verloren had. ¹⁰Zo is er, zeg Ik u, blijdschap bij de engelen van God over één zondaar, die zich bekeert.

De gelijkenis van de verloren zoon

¹¹En Hij zei: Iemand had twee zonen. ¹²De jongste van hen zei tot zijn vader: Vader, geef mij het deel van ons vermogen, dat mij toekomt. En hij verdeelde het bezit onder hen. ¹³En weinige dagen later verkocht de jongste zoon alles en ging op reis naar een ver land, waar hij zijn vermogen verkwistte in een leven van overdaad. ¹⁴Toen hij er alles doorgebracht had, kwam er een zware hongersnood over dat land en hij begon gebrek te lijden. ¹⁵En hij trok er op uit en drong zich op aan een van de burgers van dat land en die zond hem naar het veld om zijn varkens te hoeden. ¹⁶En hij verlangde zijn buik te vullen met de schillen, die de varkens aten, maar niemand gaf ze hem. ¹⁷Toen kwam hij tot zichzelf en zei: Hoeveel dagloners van mijn vader hebben brood in overvloed en ik kom hier om van de honger. ¹⁸Ik zal opstaan en naar mijn vader gaan en tot hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u, ¹⁹ik ben niet meer waard uw zoon te heten; stel mij gelijk met een van uw dagloners. ²⁰En hij stond op en keerde naar zijn vader terug. En toen hij nog veraf was, zag zijn vader hem en werd met ontferming bewogen. En hij liep hem tegemoet, viel hem

om de hals en kuste hem. ²¹En de zoon zei tot hem: Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en voor u, ik ben niet meer waard uw zoon te heten. ²²Maar de vader zei tot zijn slaven: Brengt vlug het beste kleed hier en trekt het hem aan en doet hem een ring aan zijn hand en schoenen aan zijn voeten. ²³En haalt het gemeste kalf en slacht het, en laten wij een feestmaal hebben, ²⁴want mijn zoon hier was dood en is weer levend geworden, hij was verloren en is gevonden. En zij begonnen feest te vieren. ²⁵Zijn oudste zoon was op het land, en toen hij dicht bij huis kwam, hoorde hij muziek en dans. ²⁶En hij riep een van de knechten tot zich en vroeg, wat er te doen was. ²⁷Deze zei tot hem: Uw broer is gekomen en uw vader heeft het gemeste kalf laten slachten, omdat hij hem gezond en wel terug heeft. ²⁸Maar hij werd boos en wilde niet naar binnen gaan. Toen kwam zijn vader naar buiten en drong bij hem aan. ²⁹Maar hij antwoordde en zei tot zijn vader: Zie, zovele jaren ben ik al in uw dienst en nooit heb ik uw gebod overtreden, maar mij hebt u nooit een geitenbokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren. ³⁰Maar nu die zoon van u gekomen is, die uw bezit heeft opgemaakt met slechte vrouwen, hebt u voor hem het gemeste kalf laten slachten. ³¹Maar hij zei tot hem: Kind, u bent altijd bij mij en al het mijne is van u. ³²Wij moesten feestvieren en vrolijk zijn, want uw broer hier was dood en is levend geworden, hij was verloren en is gevonden.

De gelijkenis van de onrechtvaardige rentmeester

16¹Hij zei ook tot zijn discipelen: Er was een rijk man, die een rentmeester had. Van deze werd hem aangebracht, dat hij zijn bezit verkwistte.

²En hij liet hem roepen en zei tot hem: Wat hoor ik daar van u? Doe verantwoord-ing van uw beheer, want u kunt niet langer rentmeester blijven. ³De rentmeester zei bij zichzelf: Wat moet ik doen? Want mijn heer ontnemt mij mijn rentmeesterschap. Spitten kan ik niet, voor bedelen schaam ik mij. ⁴Ik weet, wat ik doen zal, opdat zij mij, wanneer ik uit mijn rentmeesterschap ontzet ben, in huis zullen nemen. ⁵En hij ontbood de schuldenaars van zijn heer één voor één bij zich. Hij zei tot de eerste: Hoeveel bent u mijn heer schuldig? ⁶Hij zei: Honderd vaten olie. Hij zei tot hem: Hier hebt u uw schuldbekentenis, ga vlug zitten en schrijf vijftig. ⁷Daarna zei hij tot de tweede: En hoeveel bent u schuldig? Hij zei: Honderd zakken tarwe. Hij zei tot hem: Hier hebt u uw schuldbekentenis, schrijf tachtig. ⁸En de heer prees de onrechtvaardige rentmeester, dat hij met overleg gehandeld had, want de kinderen van deze wereld gaan ten aanzien van hun geslacht met veel meer overleg te werk dan de kinderen van het licht.

⁹En Ik zeg u: Maakt u vrienden met behulp van de onrechtvaardige Mammon, opdat, wanneer deze u ontvalt, men u zal opnemen in de eeuwige tenten.

Trouw in het beheer - Vermaningen

¹⁰Wie in zeer weinig trouw is, is ook in veel trouw. En wie in zeer weinig onrechtvaardig is, is ook in veel onrechtvaardig. ¹¹Indien u dus niet getrouw geweest bent ten aanzien van de onrechtvaardige Mammon, wie zal u dan het ware goed toevertrouwen? ¹²En indien u niet getrouw geweest bent ten aanzien van het goed van een ander, wie zal u het onze geven?

^{13(A)} Geen slaaf kan twee heren dienen, want hij zal òf de ene haten en de andere liefhebben, òf zich aan de ene hechten en de andere minachten; u kunt niet God dienen én Mammon. ¹⁴Dit alles hoorden de Farizeeën, die geldzuchtig waren, en zij bespotten Hem. ¹⁵En Hij zei tot hen: U bent het, die voor rechtvaardig wilt doorgaan voor de mensen, maar God kent uw harten. Want wat hoog is bij mensen, is een gruwel voor God.

^{16(B)} De *Torah* en de *Profeten* gaan tot Johannes; sinds die tijd wordt het evangelie gepredikt van het Koninkrijk van God en ieder dringt zich erin. ^{17(C)} Gemakkelijker zouden hemel en aarde vergaan, dan dat er van de *Torah* één tittel zou vallen.

^{18(D)} En ieder, die zijn vrouw wegzendt, en een andere trouwt, pleegt echtbreuk; en wie een vrouw, die door haar man weggezonden is, trouwt, pleegt echtbreuk.

De rijke man en de arme Lazarus

¹⁹En er was een rijk man, die gekleed ging in purper en fijn linnen en elke dag schitterend feest hield. ²⁰En er was een bedelaar, Lazarus genaamd, vol zweren, ²¹neergelegd bij zijn voorportaal, die verlangde zijn honger te stillen met wat van de tafel van de rijke afviel; zelfs kwamen de honden zijn zweren likken. ²²Het gebeurde, dat de arme stierf en door de engelen gedragen werd in Abrahams schoot. ²³Ook de rijke stierf en hij werd begraven. En toen hij in het dodenrijk zijn ogen opsloeg onder de pijnigingen, zag hij Abraham van verre en Lazarus in zijn schoot. ²⁴En hij riep en zei: Vader Abraham, heb medelijden met mij en zend Lazarus, opdat hij de top van zijn vinger in water zal dopen

(A) 16:13 Mat. 6:24. (B) 16:16 Mat. 11:12,13. (C) 16:17 Mat. 5:18. (D) 16:18 Mat. 5:32; 1Cor. 7:10,11.

en mijn tong zal verkoelen, want ik lijdt pijn in deze vlam. ²⁵Maar Abraham zei: Kind, herinner u, hoe u het goede tijdens uw leven hebt ontvangen en Lazarus nu op dezelfde manier het kwade; nu wordt hij hier vertroost en u lijdt pijn. ²⁶En bij dit alles, er is tussen ons en u een onoverkomelijke kloof, opdat zij, die vanhier tot u zouden willen gaan, dit niet zouden kunnen, en zij vandaar niet aan onze kant zouden kunnen komen. ²⁷Maar hij zei: Dan vraag ik u, vader, dat u hem naar het huis van mijn vader zendt, want ik heb vijf broers. ²⁸Laat zij hen dan ernstig waarschuwen, dat ook zij niet in deze plaats van de pijniging komen. ²⁹Maar Abraham zei: Zij hebben *Mozes en de Profeten*, naar hen moeten zij luisteren. ³⁰Maar hij zei: Neen, vader Abraham, maar indien iemand van de doden tot hen komt, zullen zij zich bekeren. ³¹Maar hij zei tot hem: Indien zij naar *Mozes en de Profeten* niet luisteren, zullen zij ook, indien iemand uit de doden opstaat, zich niet laten gezegen.

Verskillende vermaningen

17 ¹Hij zei tot zijn discipelen: Het is onmogelijk, dat er geen verleidingen komen, maar wee hem, door wie zij komen! ²Het zou beter voor hem zijn, als een molensteen om zijn hals gedaan was en hij in de zee was geworpen, dan dat hij één van deze kleinen tot zonde zou verleiden.

³(A) Ziet toe op uzelf! Indien uw broeder zondigt, bestraf hem, en indien hij berouw heeft, vergeef hem. ⁴En zelfs indien hij zevenmaal per dag tegen u zondigt en zevenmaal tot u terugkomt en zegt: Ik heb berouw, zult u het hem vergeven.

⁵En de apostelen zeiden tot de Heer: Geef ons meer geloof. ⁶De Heer zei: Indien u een geloof had als een mosterdzaad, en u zou tot deze moerbeiboom zeggen: Word ontworteld en in de zee geplant, dan zou hij u gehoorzamen.

Heer en knecht

⁷Wie van u zal tot zijn slaaf, die voor hem ploegt of het vee hoedt, als hij van het land thuiskomt, zeggen: Kom direct hier aan tafel? ⁸Zal hij niet veeleer tot hem zeggen: Maak mijn maaltijd gereed, schort uw kleren op en bedien mij, tot ik klaar ben met eten en drinken, en daarna kunt u eten en drinken? ⁹Zal hij de slaaf soms danken, omdat hij deed wat hem bevolen was? ¹⁰Zo moet ook u, nadat u alles gedaan hebt wat u bevolen is, zeggen: Wij zijn onnutte slaven; wij hebben gedaan, wat wij moesten doen.

De tien melaatsen

¹¹En het gebeurde gedurende zijn reis naar Jeruzalem, dat Hij dwars door Samaria en Galilea trok. ¹²En toen Hij een zeker dorp binnenging, kwamen Hem tien melaatse mannen tegemoet, die op een afstand bleven staan. ¹³En zij verhieven hun stem en zeiden: **Jesjoea**, Meester, ⁽¹⁾heb medelijden met ons! ¹⁴(B) En Hij zag hen aan en zei tot hen: Gaat heen, toont u aan de priesters. En het gebeurde, terwijl zij heengingen, dat zij gereinigd werden. ¹⁵En één van hen keerde terug, toen hij zag, dat hij genezen was, met luide stem God verheerlijkende, ¹⁶en hij wierp zich op zijn aangezicht voor zijn voeten om Hem te danken. En dit was een Samaritaan. ¹⁷En **Jesjoea** antwoordde en zei: Zijn niet alle tien rein geworden? Waar zijn de ne-

(1) 17:13 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

(A) 17:3 Mat. 18:15. (B) 17:14 Lev. 14:1-32.

gen anderen? ¹⁸ Waren er dan geen anderen om terug te keren en God eer te geven, dan deze vreemdeling? ¹⁹ En Hij zei tot hem: Sta op, ga heen, uw geloof heeft u behouden.

De dag van de Mensenzoon

²⁰ En op de vraag van de Farizeeën, wanneer het Koninkrijk van God komen zou, antwoordde Hij hun en zei: Het Koninkrijk van God komt niet zó, dat het te berekenen is; ²¹ ook zal men niet zeggen: zie, hier is het of daar! Want zie, het Koninkrijk van God is bij u.

²² En Hij zei tot zijn discipelen: Er zullen dagen komen, dat u zult verlangen één van de dagen van de Mensenzoon te zien en u die niet zult zien. ²³ En men zal tot u zeggen: Zie, daar is het; zie, hier is het! Gaat er niet heen, en loopt het niet na. ²⁴ Want zoals de bliksem flitst en van de ene kant van de hemel tot de andere kant licht, zó zal de Mensenzoon zijn op zijn dag. ²⁵ Maar eerst moet Hij veel lijden en verworpen worden door dit geslacht. ^{26(A)} En zoals het gebeurde in de dagen van Noach, zó zal het ook zijn in de dagen van de Mensenzoon: ^{27(B)} zij aten, zij dronken, zij huwden, en zij werden ten huwelijk genomen tot op de dag, waarop Noach in de ark ging en de zondvloed kwam en allen verdelgde. ^{28(C)} Op dezelfde wijze als het gebeurde in de dagen van Lot: zij aten, zij dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten, zij bouwden. ²⁹ Maar op de dag, waarop Lot uit Sodom ging, regende vuur en zwavel van de hemel en verdelgde hen allen. ³⁰ Op dezelfde wijze zal het gaan op de dag, waarop de Mensenzoon geopenbaard wordt. ^{31(D)} Wie op die dag op het dak zal zijn, terwijl zijn

huisraad in huis is, ga niet naar beneden om het te halen, en wie in het veld is evenzo, laat hij niet terugkeren. ^{32(E)} Denkt aan de vrouw van Lot! ^{33(F)} Ieder, die zijn leven zal trachten te behouden, die zal het verliezen, maar ieder, die het verliezen zal, die zal het vernieuwen. ³⁴ Ik zeg u, in die nacht zullen er twee in één bed zijn, de één zal aangenomen, de ander achtergelaten worden. ³⁵ Twee vrouwen zullen samen bezig zijn met malen, de ene zal aangenomen, de andere achtergelaten worden. ³⁶ [Twee zullen op het land zijn, de één zal aangenomen, de ander achtergelaten worden.] ³⁷ En zij antwoordden en zeiden tot Hem: Waar, Heer? Hij zei tot hen: Waar het lichaam is, daar zullen ook de gieren zich verzamelen.

De gelijkenis over altijd bidden en niet verslappen

18 ¹ Hij sprak een gelijkenis tot hen met het oog daarop, dat zij altijd moesten bidden en niet verslappen. ² En Hij zei: Er was in een stad een rechter, die zich om God niet bekommerde en zich aan geen mens stoorde. ³ En er was een weduwe in die stad, die telkens tot hem kwam en zei: Verschaf mij recht tegenover mijn tegenpartij. ⁴ En een tijdlang wilde hij niet, maar daarna sprak hij bij zichzelf: Al bekommer ik mij niet om God en al stoor ik mij aan geen mens, toch zal ik, ⁵ omdat deze weduwe het mij moeilijk maakt, haar recht verschaffen; anders komt zij mij ten slotte nog in het gezicht slaan. ⁶ En de Heer zei: Hoort, wat de onrechtvaardige rechter zegt. ⁷ Zal God dan zijn uitverkorenen geen recht verschaffen, die dag en nacht tot Hem roepen, en

(A) 17:26 Gen. 6:5-8. (B) 17:27 Gen. 7:6-24. (C) 17:28 Gen. 18:20-19:25. (D) 17:31 Mat. 24:17,18; Mar. 13:15,16. (E) 17:32 Gen. 19:26. (F) 17:33 Mat. 10:39; 16:25; Mar. 8:35; Luk. 9:24; Joh. 12:25.

laat Hij hen wachten? ⁸Ik zeg u, dat Hij hun spoedig recht zal verschaffen. Maar, als de Mensenzoon komt, zal Hij dan het geloof vinden op aarde?

Wees niet hoogmoedig, maar ootmoedig

⁹Hij sprak ook met het oog op sommigen, die van zichzelf vertrouwden, dat zij rechtvaardig waren en al de anderen verachtten, deze gelijkenis: ¹⁰Twee mensen gingen op naar de tempel om te bidden; de één was een Farizeeër, de ander een tollenaar. ¹¹De Farizeeër stond en bad dit bij zichzelf: O God, ik dank U, dat ik niet zó ben als de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, echtbrekers, of ook als deze tollenaar; ¹²ik vast tweemaal per week, ik geef tienden van al mijn inkomsten. ¹³De tollenaar stond van verre en wilde zelfs zijn ogen niet opheffen naar de hemel, maar hij sloeg zich op de borst en zei: O God, wees mij, zondaar, genadig! ^{14(A)} Ik zeg u: Deze keerde, in tegenstelling met de ander, gerechtvaardigd naar huis terug. Want een ieder, die zichzelf verhoogt, zal *verootmoedigd* worden, maar wie zichzelf *verootmoedigt*, zal verhoogd worden.

Jesjoea zegent de kinderen

¹⁵Zij brachten ook hun kleine kinderen tot Hem, opdat Hij ze zou aanraken. Toen de discipelen dat zagen, bestraften zij hen. ¹⁶Maar **Jesjoea** riep ze tot Zich en zei: Laat de kinderen tot Mij komen en verhindert ze niet; want voor zulke mensen is het Koninkrijk van God. ¹⁷Voorwaar, Ik zeg u: Wie het Koninkrijk van God niet ontvangt als een kind, zal het voorzeker niet binnengaan.

De rijke jongeling

¹⁸En een hooggeplaatst man vroeg Hem en zei: Goede Meester⁽¹⁾, wat moet ik doen om het eeuwige leven te beërven? ¹⁹**Jesjoea** zei tot hem: Waarom noemt u Mij goed? Niemand is goed dan God alleen. ^{20(B)} U kent de geboden: U zult niet echtbreken, u zult niet doodslaan, u zult niet stelen, u zult geen vals getuigenis geven, eer uw vader en moeder. ²¹Hij zei: Dat alles heb ik van jongs af in acht genomen. ²²Toen **Jesjoea** dat hoorde, zei Hij tot hem: Nog één ding komt u te kort: verkoop alles wat u bezit, en verdeel het onder de armen, en u zult een schat hebben in de hemel, en kom hier, volg Mij. ²³Toen hij dat hoorde, werd hij diep bedroefd, want hij was zeer rijk. ²⁴En **Jesjoea** zag hem aan en zei: Hoe moeilijk kunnen zij, die geld hebben, in het Koninkrijk van God ingaan. ²⁵Want het is gemakkelijker, dat een kameel gaat door het oog van een naald, dan dat een rijke het Koninkrijk van God binnengaat. ²⁶En die dit hoorden, zeiden tot Hem: Maar wie kan dan behouden worden? ²⁷Hij zei tot hen: Wat bij mensen onmogelijk is, is mogelijk bij God.

*Het loon voor het volgen van **Jesjoea***

²⁸En Petrus zei: Zie, wij hebben het onze prijsgegeven en zijn U gevolgd. ²⁹En Hij zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, er is niemand, die huis of vrouw of broers of ouders of kinderen heeft prijsgegeven om het Koninkrijk van God, ³⁰of hij zal vele malen meer ontvangen in deze tijd en in de toekomstende eeuw het eeuwige leven.

(1) **18:18** Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

(A) **18:14** Mat. 23:12; Luk. 14:11. (B) **18:20 a** Ex. 20:14; Deut. 5:18. **18:20 b** Ex. 20:13; Deut. 5:17. **18:20 c** Ex. 20:15; Deut. 5:19. **18:20 d** Ex. 20:16; Deut. 5:20. **18:20 e** Ex. 20:12; Deut. 5:16.

De derde aankondiging van het lijden

³¹Hij nam de twaalfen terzijde en sprak tot hen: Zie, wij gaan op naar Jeruzalem, en al wat door de profeten geschreven is, zal aan de Mensenzoon volbracht worden. ³²Want Hij zal overgeleverd worden aan de niet-Joden en bespot en gesmaad en bespuwd worden, ³³en zij zullen Hem geselen en doden, en op de derde dag zal Hij opstaan. ³⁴En zij begrepen niets van deze dingen en dit woord bleef hun duister en zij wisten niet, waarvan gesproken werd.

De genezing van Bartimeüs

³⁵Het gebeurde nu, toen Hij in de nabijheid van Jericho kwam, dat een blinde aan de weg zat te bedelen. ³⁶Toen deze hoorde, dat er een menigte voorbijging, vroeg hij, wat dit was. ³⁷En zij vertelden hem, dat **Jesjoea** de Nazoreeër voorbijkwam. ³⁸En hij riep en zei: **Jesjoea**, Zoon van David, heb medelijden met mij! ³⁹En die vooraan liepen, bestraften hem, dat hij zwijgen zou. Maar hij schreeuwde des te meer: Zoon van David, heb medelijden met mij! ⁴⁰**Jesjoea** nu stond stil en liet hem bij Zich brengen. Toen hij naderbij gekomen was, ⁴¹vroeg Hij hem: Wat wilt u, dat Ik u doen zal? Hij zei: Heer, dat ik ziende zal worden! ⁴²En **Jesjoea** zei tot hem: Word ziende; uw geloof heeft u behouden/genezen. ⁴³En direct werd hij ziende en hij volgde Hem, God lovende. En al het volk zag het en gaf aan God lof.

Zacheüs

19¹En Hij kwam Jericho binnen en ging erdoor. ²En zie, er was een man, Zacheüs geheten, die oppertolenaar was, en hij was rijk. ³En hij trachtte te zien, wie **Jesjoea** was, en slaagde er

niet in vanwege de menigte, want hij was klein van gestalte. ⁴En hij liep hard vooruit en klom in een wilde vijgenboom om Hem te zien, want Hij zou daarlangs komen. ⁵En toen **Jesjoea** bij die plaats kwam, keek Hij naar boven en zei tot hem: Zacheüs, kom vlug naar beneden, want vandaag moet Ik in uw huis verblijven. ⁶En hij kwam vlug naar beneden en ontving Hem met blijdschap. ⁷En toen zij het zagen, mopperden zij allen en zeiden: Hij is bij een zondig man binnengegaan om zijn intrek te nemen. ⁸Maar Zacheüs ging staan en zei tot de Heer: Zie, de helft van mijn bezit, Heer, geef ik de armen, en indien ik iemand iets heb afgeperst, vergoed ik het viervoudig. ⁹En **Jesjoea** zei tot hem: Heden is aan dit huis redding geschonken, omdat ook deze een zoon van Abraham is. ^{10(A)}Want de Mensenzoon is gekomen om het verlorene te zoeken en te redden.

De gelijkenis van de ponden

¹¹Toen zij daarnaar luisterden, sprak Hij nog een gelijkenis uit, omdat Hij dicht bij Jeruzalem was en zij meenden, dat het Koninkrijk van God snel openbaar zou worden. ¹²Hij zei dan: Een man van hoge geboorte trok naar een ver land om voor zich de koninklijke waardigheid in ontvangst te nemen en (daarna) terug te keren. ¹³En hij riep tien van zijn slaven en gaf hun tien ponden en zei tot hen: Drijft handel, totdat ik terugkom. ¹⁴Maar zijn burgers haatten hem en zonden hem een gezantschap achterna met de boodschap: Wij willen niet, dat deze koning over ons wordt. ¹⁵En het gebeurde, toen hij terugkwam, nadat hij de koninklijke waardigheid verkregen had, dat hij die slaven, aan welke hij het geld gegeven had, bij zich liet

(A) 19:10 Mat. 18:11.

roepen om te weten, wat ieder met zijn handel bereikt had. ¹⁶En de eerste verscheen en zei: Heer, uw pond heeft tien ponden winst gemaakt. ¹⁷En hij zei tot hem: Voortreffelijk, goede slaaf; omdat u in het minste getrouw geweest bent, heb gezag over tien steden. ¹⁸De tweede kwam en zei: Uw pond, heer, heeft vijf ponden opgebracht. ¹⁹Hij zei ook tot hem: En u, wees heer over vijf steden. ²⁰En de volgende kwam en zei: Heer, hier is uw pond, dat ik in een doek weggeborgen en bewaard heb. ²¹Want ik was bang voor u, omdat u een streng mens bent; u neemt weg wat u niet hebt uitgezet en u maait wat u niet gezaaid hebt. ²²Hij zei tot hem: Uit uw eigen mond zal ik u oordelen, slechte slaaf. U wist, dat ik een streng mens ben, die wegneemt wat ik niet heb uitgezet en maai wat ik niet gezaaid heb. ²³Waarom hebt u dan mijn geld niet bij de bank gegeven? Dan zou ik het bij mijn komst met rente opgevraagd hebben. ²⁴En hij zei tot degenen, die bij hem stonden: Neemt hem het pond af en geeft het hem, die de tien ponden heeft. ²⁵En zij zeiden tot hem: Heer, hij heeft al tien ponden. ²⁶(A) Ik zeg u, aan een ieder, die heeft, zal gegeven worden, en hem, die niet heeft, zal ontnomen worden ook wat hij heeft. ²⁷(B) Maar die vijanden van mij, die niet wilden, dat ik over hen koning werd, brengt hen hier en slacht ze voor mijn ogen.

De intocht in Jeruzalem

²⁸En toen Hij dit gezegd had, ging Hij hun voor om op te gaan naar Jeruzalem.

²⁹En het gebeurde, toen Hij dicht bij Betfage en Betanië kwam, bij de berg, genaamd Olijfberg, dat Hij twee van zijn discipelen uitzond, ³⁰en zei: Gaat naar

het dorp hiertegenover en als u het binnenkomt, zult u daar een veulen vastgebonden vinden, waarop nog nooit iemand gezeten heeft; maakt het los en brengt het hier. ³¹En indien iemand u vraagt: Waarom maakt u het los? zegt dan: De Heer heeft het nodig. ³²En zij, die uitgezonden waren, gingen heen en vonden het, zoals Hij hun gezegd had. ³³Toen zij het veulen losmaakten, zeiden de eigenaars tot hen: Waarom maakt u het veulen los? ³⁴En zij zeiden: De Heer heeft het nodig. ³⁵En zij brachten het tot **Jesjoea**, en wierpen hun klederen over het veulen en hielpen **Jesjoea** er op. ³⁶En terwijl Hij voorttrok, spreidden zij hun klederen op de weg. ³⁷Toen Hij reeds dichterbij kwam, aan de glooiing van de Olijfberg, begon de hele menigte van de discipelen vol blijdschap God te prijzen, met luide stem, om al de krachten, die zij gezien hadden, ³⁸en zij zeiden: Gezegend Hij, die komt, de Koning, in de naam van **JHWH**; ^(C) in de hemel vrede en ere in de hoogste hemelen. ³⁹En enige van de Farizeeën uit de menigte zeiden tot Hem: Meester ⁽¹⁾, bestraf uw discipelen. ⁴⁰En Hij antwoordde en zei: Ik zeg u, indien zij zouden zwijgen, zouden de stenen roepen.

⁴¹En toen Hij nog dichterbij gekomen was en de stad zag, huilde Hij over haar, ⁴²en zei: Och, of u ook op deze dag zou zien wat tot uw vrede dient; maar nu is het verborgen voor uw ogen. ⁴³Want er zullen dagen over u komen, waarin uw vijanden een bolwerk tegen u zullen opwerpen ⁴⁴en u omsingelen en u van alle zijden in het nauw brengen, en zij zullen u en uw kinderen in u vertreden en zij zullen in u geen steen op de andere la-

⁽¹⁾ 19:39 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 19:26 Mat. 13:12; Mar. 4:25; Luk. 8:18. ^(B) 19:27 Mat. 25:14-30. ^(C) 19:38 Ps. 118:26.

ten, omdat u de tijd niet hebt opgemerkt, dat God naar u omzag.

De tempelreiniging

⁴⁵En Hij ging de tempel binnen en begon de kooplieden uit te drijven, ⁴⁶en Hij zei tot hen: Er staat geschreven: En mijn huis zal een gebedshuis zijn, maar u hebt het tot een rovershol gemaakt.⁽¹⁾ ^{47(A)}En Hij leerde dagelijks in de tempel. De overpriesters en schriftgeleerden, evenals de voornaamsten van het volk, zochten gelegenheid Hem om te brengen, ⁴⁸maar zij vonden niets dat zij zouden kunnen doen, want al het volk hing aan zijn lippen.

*De vraag naar de bevoegdheid van **Jesjoea***

20¹En het gebeurde op een van de dagen, waarop Hij het volk in de tempel leerde en het evangelie verkondigde, dat de overpriesters en schriftgeleerden met de oudsten daarbij kwamen staan, ²en zij spraken tot Hem zeggende: Zeg ons, krachtens welke bevoegdheid doet U deze dingen, of wie is het, die U deze bevoegdheid gegeven heeft? ³Hij antwoordde en zei tot hen: Ik zal u ook een vraag stellen: Zegt Mij: ⁴De doop van Johannes, was die uit de hemel of uit de mensen? ⁵Zij overlegden samen en spraken: Indien wij zeggen: Uit de hemel, zal Hij zeggen: waarom hebt u hem dan niet geloofd? ⁶Maar indien wij zeggen: uit de mensen, dan zal het volk als één man ons stenen, want het is ervan overtuigd, dat Johannes een profeet was. ⁷En zij antwoordden, dat zij niet wisten, vanwaar deze was. ⁸En **Jesjoea** zei tot hen: Dan

zeg Ik u ook niet, krachtens welke bevoegdheid Ik deze dingen doe.

De gelijkenis van de onrechtvaardige pachters

^{9(B)}Hij begon tot het volk deze gelijkenis te spreken: Iemand plantte een wijngaard en hij verhuurde die aan pachters en ging geruime tijd naar het buitenland. ¹⁰En toen het de tijd was, zond hij een slaaf tot de pachters, opdat zij hem van de vrucht van de wijngaard zouden geven. Maar de pachters sloegen hem en zonden hem met lege handen weg. ¹¹Maar hij ging voort en zond een andere slaaf. Zij sloegen ook die, behandelden hem smadelijk en zonden hem met lege handen weg. ¹²En hij ging voort en zond een derde. Zij verwonden ook die en wierpen hem buiten de wijngaard. ¹³Toen zei de heer van de wijngaard: Wat moet ik doen? Ik zal mijn geliefde zoon zenden; die zullen zij wel ontzien. ¹⁴Maar toen de pachters hem zagen, overlegden zij met elkaar en zeiden: Dit is de erfgenaam: laten wij hem doden, opdat de erfenis voor ons zal zijn. ¹⁵En zij wierpen hem buiten de wijngaard en doodden hem. Wat zal dan de heer van de wijngaard met hen doen? ¹⁶Hij zal komen en die pachters ombrengen en de wijngaard aan anderen geven. Maar toen zij dat hoorden, zeiden zij: Dat nooit! ^{17(C)}Maar Hij zag hen aan en zei: Wat betekent dan dit, dat er geschreven is: De steen, die de bouwlieden afgekeurd hadden, deze is tot een hoeksteen geworden?

¹⁸En ieder, die op die steen valt, zal verpletterd worden; en op wie hij valt, die zal hij vermorzelen.

⁽¹⁾ 19:46 Zie Jesaja 56:7, Jeremia 7:11.

^(A) 19:47 Luk. 21:37. ^(B) 20:9 Jes. 5:1. ^(C) 20:17 Ps. 118:22.

¹⁹En de schriftgeleerden en overpriesters trachtten op hetzelfde ogenblik de hand aan Hem te slaan, maar zij waren bang voor het volk. Want zij begrepen, dat Hij deze gelijkenis met het oog op hen gesproken had.

Het recht van de keizer

²⁰En om Hem na te gaan zonden zij spionnen uit, die zich voordeden als vrome mensen, om Hem op een woord te pakken, ten einde Hem te kunnen overleveren aan het gezag en de beschikking van de stadhouder. ²¹En zij vroegen Hem en zeiden: Meester, ⁽¹⁾wij weten, dat U rechtuit spreekt en leert en niemand naar de ogen ziet, maar in waarheid de weg van God leert; ²²is het ons geoorloofd de keizer belasting te betalen of niet? ²³Maar Hij doorzag hun sluwheid en zei tot hen: ²⁴Toont Mij een schelling; wiens afbeelding en opschrift staat erop? Zij zeiden: Van de keizer. ²⁵En Hij zei tot hen: Geeft dan aan de keizer wat van de keizer is, en aan God wat van God is. ²⁶En zij konden tegenover het volk op geen woord van Hem vat krijgen. En zij verwonderden zich over zijn antwoord en hielden zich stil.

De vraag naar de opstanding

²⁷(A) En tot Hem kwamen enige van de Sadduceeën, die ontkennen, dat er een opstanding is, en zij ondervroegen Hem, ²⁸(B) en zeiden: Meester, ⁽²⁾Mozes heeft ons voorgeschreven, indien iemands broer getrouwd is en kinderloos sterft, dat dan zijn broer de vrouw nemen moet en voor zijn broer nageslacht verwekken. ²⁹Nu waren er zeven broers. En de eerste nam een vrouw en

stierf kinderloos. ³⁰En de tweede nam haar, ³¹en de derde, en zo alle zeven, en zij stierven zonder kinderen na te laten. ³²Eindelijk stierf ook de vrouw. ³³Die vrouw dan, van wie van hen zal zij in de opstanding de vrouw zijn? Want alle zeven hebben haar tot vrouw gehad. ³⁴En **Jesjoea** zei tot hen: De kinderen van deze eeuw huwen en worden ten huwelijk genomen, ³⁵maar die waardig gekeurd zijn deel te verkrijgen aan die eeuw en aan de opstanding uit de doden, huwen niet en worden niet ten huwelijk genomen. ³⁶Want zij kunnen niet meer sterven; immers, zij zijn aan de engelen gelijk en zij zijn kinderen van God, omdat zij kinderen van de opstanding zijn. ³⁷Maar dat de doden opgewekt worden, heeft ook Mozes bij de braamstruik aangeduid, waar hij **JHWH** de God van Abraham en de God van Isaak en de God van Jakob noemt. ^(C) ³⁸Hij is niet een God van doden, maar van levenden, want voor Hem leven zij allen. ³⁹Enige van de schriftgeleerden antwoordden en zeiden: Meester, ⁽³⁾U hebt goed gesproken. ⁴⁰Want zij durfden Hem niets meer vragen.

David's Zoon en Heer

⁴¹Maar Hij zei tot hen: Hoe kan men zeggen, dat de Messias een zoon van David is? ⁴²(D) Want David zelf zegt in het boek van de Psalmen: **JHWH** heeft gezegd tot mijn Heer: Zet U aan mijn rechterhand, ⁴³totdat Ik uw vijanden gemaakt heb tot een voetbank voor uw voeten.

⁴⁴David noemt Hem dus Heer; hoe kan Hij dan zijn zoon zijn?

(1) 20:21 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer. (2) 20:28 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer. (3) 20:39 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

(A) 20:27 Hand. 23:8. (B) 20:28 Deut. 25:5. (C) 20:37 Ex. 3:6. (D) 20:42 Ps. 110:1.

Waarschuwing tegen de schriftgeleerden

⁴⁵Terwijl al het volk het hoorde, zei Hij tot de discipelen: ⁴⁶Wacht u voor de schriftgeleerden, die gesteld zijn op het wandelen in lange gewaden en houden van begroetingen op de markten, erezetels in de synagogen en eerste plaatsen bij de maaltijden; ⁴⁷die de huizen van de weduwen opeten en voor de schijn lange gebeden uitspreken; dezen zullen een zwaarder oordeel ontvangen.

Het penningske van de weduwe

21 ¹Toen Hij opkeek, zag Hij de rijken hun gaven in de offerkist werpen. ²Hij zag ook een arme weduwe twee koperstukjes daarin werpen, ³en zei: Waarlijk, Ik zeg u, deze arme weduwe heeft meer dan allen daarin geworpen. ⁴Want deze allen hebben van hun overvloed iets bij de gaven geworpen, maar zij heeft van haar armoede haar hele levensonderhoud erin geworpen.

Rede over de laatste dingen

⁵En toen sommigen van de tempel zeiden, dat hij met schone stenen en wijgeschenken versierd was, sprak Hij: ⁶Wat u daar ziet - er zullen dagen komen, waarin geen steen op de andere zal gelaten worden, die niet zal worden weggebroken. ⁷En zij vroegen Hem en zeiden: Meester, ⁽¹⁾wanneer zal dit dan gebeuren? En wat is het teken, dat deze dingen zullen gebeuren? ⁸Hij zei: Ziet toe, dat u zich niet laat verleiden. Want velen zullen komen onder mijn naam en zeggen: Ik ben het, en: De tijd is nabij. Gaat hen niet achterna. ⁹En wanneer u hoort van oorlogen en onlusten, laat u niet beangstigen. Want die dingen moeten eerst ge-

beuren, maar dat is nog niet direct het einde.

¹⁰Toen zei Hij tot hen: Volk zal opstaan tegen volk en koninkrijk tegen koninkrijk, ¹¹en er zullen grote aardbevingen, en nu hier, dan daar pestziekten en hongersnoden zijn, en ook vreselijke dingen en grote tekenen van de hemel. ¹²Maar vóór dit alles zullen zij de handen aan u slaan en u vervolgen, door u over te leveren in de synagogen en gevangenissen, en u voor koningen en stadhouders te leiden omwille van mijn naam. ¹³Het zal voor u hierop uitlopen, dat u zult getuigen. ¹⁴^(A)Neemt u daarom in uw hart voor, niet vooraf te bedenken, hoe u zich zult verdedigen. ¹⁵Want Ik zal u mond en wijsheid geven, welke al uw tegenstanders niet zullen kunnen weerstaan of weerleggen. ¹⁶En u zult overgeleverd worden zelfs door ouders en broers en verwanten en vrienden, en zij zullen sommigen van u doden, ¹⁷en u zult door allen gehaat worden omwille van mijn naam. ¹⁸Maar geen haar van uw hoofd zal verloren gaan; ¹⁹door uw volharding zult u uw leven verkrijgen.

²⁰Zodra u nu Jeruzalem door legerkampen omsingeld ziet, weet dan, dat zijn verwoesting nabij is. ²¹Laten dan die in Judea zijn, vluchten naar de bergen, en die binnen de stad zijn, de wijk nemen, en die op het land zijn, er niet binnengaan, ²²^(B)want dit zijn de dagen van vergelding, waarin alles wat geschreven is, in vervulling gaat. ⁽²⁾ ²³Wee de vrouwen die zwanger zijn en vrouwen die de borst geven in die dagen! Want er zal grote nood zijn over het land en toorn over dit volk, ²⁴en zij zullen vallen door de scherpste van het zwaard en als ge-

⁽¹⁾ 21:7 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer. ⁽²⁾ 21:22 Zie Hosea 9:7

^(A) 21:14 Luk. 12:11,12. ^(B) 21:22 Hos. 9:7.

vangenen weggevoerd worden onder alle (heiden)volken, en Jeruzalem zal door (heiden)volken vertrapt worden, totdat de tijden van de (heiden)volken zullen vervuld zijn.

^{25(A)} En er zullen tekenen zijn aan zon en maan en sterren, en op de aarde radeloze angst onder de volken vanwege het bulderen van zee en branding, ²⁶ terwijl de mensen bezwijmen van vrees en angst voor de dingen, die over de wereld komen. Want de hemelse machten zullen wankelen. ^{27(B)} En dan zullen zij de Mensenzoon zien komen op een wolk, met grote macht en heerlijkheid. ²⁸ Wanneer deze dingen beginnen te gebeuren, richt u op en heft uw hoofden omhoog, want uw verlossing komt naderbij.

²⁹ En Hij sprak een gelijkenis tot hen: Let op de vijgenboom en op al de bomen. ³⁰ Zodra zij uitlopen, weet u uit uzelf, omdat u het ziet, dat de zomer al nabij is. ³¹ Zo moet ook u, wanneer u dit ziet gebeuren, weten, dat het Koninkrijk van God nabij is. ³² Voorwaar, Ik zeg u, dit geslacht zal zeker niet voorbijgaan, voordat alles gebeurt. ³³ De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen zeker niet voorbijgaan.

³⁴ Ziet toe op uzelf, dat uw hart nimmer bezwaard zal worden door roes en dronkenschap en zorgen voor levensonderhoud, en die dag niet plotseling over u zal komen, als een strik. ³⁵ Want hij zal komen over allen, die gezeten zijn op het oppervlak van de hele aarde. ³⁶ Waakt altijd, biddende, dat u in staat mag zijn te ontkomen aan alles wat gebeuren zal, en gesteld te worden voor het aangezicht van de Mensenzoon.

^{37(C)} Overdag leerde Hij in de tempel, maar de nachten bracht Hij buiten door op de berg, Olijfberg genaamd. ³⁸ En al het volk kwam 's morgens vroeg tot Hem in de tempel om Hem te horen.

Het verraad van Judas

22 ^{1(D)} Het Feest nu van de Ongezuurde Broden, dat Pèsach genoemd wordt, naderde. ² En de overpriesters en de schriftgeleerden zochten, hoe zij Hem uit de weg konden ruimen, want zij waren bang voor het volk. ³ En de satan voer in Judas, genaamd Iskariot, die tot het getal van de twaalfven behoorde. ⁴ En hij ging heen en besprak met de overpriesters en hoofdlieden, hoe hij Hem aan hen zou overleveren. ⁵ En zij verheugden zich en kwamen overeen hem geld te geven. ⁶ En hij stemde daarmee in en zocht een goede gelegenheid om Hem, buiten de menigte om, aan hen over te leveren.

De voorbereiding van de Pèsachmaaltijd

⁷ De Dag van de Ongezuurde Broden kwam, waarop het Pèsach moest geslacht worden. ⁸ En Hij zond Petrus en Johannes uit, zeggende: Gaat heen, maakt het Pèsach voor ons gereed, opdat wij het kunnen eten. ⁹ En zij zeiden tot Hem: Waar wilt U, dat wij het gereed maken? ¹⁰ Hij zei tot hen: Zie, wanneer u de stad inkomt, zal u een man tegenkomen, die een kruik water draagt. Volgt Hem in het huis, dat hij binnengaat, ¹¹ en zegt dan tot de heer van dat huis: De Meester ⁽¹⁾ zegt u: Waar is het vertrek, waar Ik met mijn discipelen het Pèsach kan eten? ¹² En hij zal u een grote bovenzaal wijzen, van alles voor-

⁽¹⁾ 22:11 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 21:25 Jes. 13:10; Eze. 32:7; Joël 3:4; Opb. 6:12,13. ^(B) 21:27 Dan. 7:13; Opb. 1:7. ^(C) 21:37 Luk. 19:47. ^(D) 22:1 Ex. 12:1-27.

zien: maakt het daar gereed. ¹³En zij gingen heen en vonden het zoals Hij hun gezegd had, en zij maakten het Pèsach gereed.

*De laatste Pèsachmaaltijd van
Jesjoea - Het verraad voorzegt*

¹⁴En toen het uur aangebroken was, ging Hij aanliggen en de apostelen met Hem. ¹⁵En Hij zei tot hen: Ik heb vurig verlangd dit Pèsach met u te eten, voordat Ik lijd. ¹⁶Want Ik zeg u, dat Ik het voorzeker niet meer eten zal, voordat het vervuld is in het Koninkrijk van God. ¹⁷En Hij nam een beker op, sprak de dankzegging uit en zei: Neemt deze en laat hem bij u rondgaan. ¹⁸Want Ik zeg u, Ik zal van nu aan voorzeker niet van de vrucht van de wijnstok drinken, voordat het Koninkrijk van God gekomen is. ¹⁹En Hij nam een brood, sprak de dankzegging uit, brak het en gaf het hun, zeggende: Dit is mijn lichaam, dat voor u gegeven wordt; doet dit tot mijn herinnering. ^{20(A)} Evenzo de beker, na de maaltijd, zeggende: Deze beker is het vernieuwde verbond in mijn bloed, die voor u uitgesproken wordt.

^{21(B)} Maar zie, de hand van hem, die Mij verraadt, is met Mij aan de tafel. ²²Want de Mensenzoon gaat wel heen, naar wat beschikt is, maar wee die mens, door wie Hij verraden wordt! ²³En zij kregen er onder elkaar woorden over, wie van hen het wel zijn kon, die dat zou doen.

*Gesprekken bij de laatste
Pèsachmaaltijd van Jesjoea*

^{24(C)} Er ontstond ook onenigheid onder hen over de vraag, wie van hen als

de eerste moest gelden. ²⁵Hij zei tot hen: De koningen van de volken voeren heerschappij over hen en hun machthebbers worden weldoeners genoemd. ^{26(D)} Maar u niet alzo, maar laat de eerste onder u worden als de jongste en de leider als de dienaar. ^{27(E)} Want wie is de eerste: die aanligt, of die dient? Is het niet, die aanligt? Maar Ik ben in uw midden als dienaar. ²⁸U bent het, die steeds bij Mij gebleven bent in mijn verzoeken. ²⁹En Ik stel u het Koninkrijk ter beschikking, zoals mijn Vader het Mij ter beschikking heeft gesteld, ^{30(F)} opdat u aan mijn tafel eet en drinkt in mijn Koninkrijk. En u zult zitten op tronen om de twaalf stammen van Israël te richten. ³¹Simon, Simon, zie, de satan heeft verlangd u allen te zeven als de tarwe, ³²maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet zou bezwijken. En u, als u eenmaal tot bekering gekomen bent, versterk dan uw broeders. ³³Hij zei tot Hem: Heer, met U ben ik bereid ook gevangenis en dood in te gaan! ³⁴Maar Hij zei: Ik zeg u Petrus, de haan zal heden niet kraaien, voordat u driemaal zult geloochend hebben, dat u Mij kent.

^{35(G)} En Hij zei tot hen: Toen Ik u uitzond zonder beurs of reiszak of sandalen, hebt u toen aan iets gebrek gehad? Zij zeiden: Aan niets. ³⁶Hij zei tot hen: Maar nu, wie een beurs heeft, laat hij die nemen, zo ook een reiszak; en wie er geen heeft, laat hij zijn mantel verkopen en een zwaard kopen. ^{37(H)} Want Ik zeg u, dat dit woord, dat geschreven is, aan Mij in vervulling moet gaan: En Hij is onder de misdadigers gerekend. Want wat over Mij geschreven is, komt tot een

(A) 22:20 Jer. 31:31-34. (B) 22:21 Ps. 41:10. (C) 22:24 Mat. 18:1; Mar. 9:34; Luk. 9:46. (D) 22:26 Mat. 23:11; Mar. 9:35; Mat. 20:25-27; Mar. 10:42-44. (E) 22:27 Joh. 13:12-15. (F) 22:30 Mat. 19:28. (G) 22:35 Mat. 10:9,10; Mar. 6:8,9; Luk. 9:3; 10:4. (H) 22:37 Jes. 53:12.

einde.⁽¹⁾ ³⁸ Zij zeiden: Heer, zie, hier zijn twee zwaarden! Hij zei tot hen: Het is voldoende.

Gethsemane

³⁹ En Hij verliet de stad en ging, zoals Hij gewoon was, naar de Olijfberg. En ook zijn discipelen volgden Hem. ⁴⁰ En toen Hij aan die plaats gekomen was, zei Hij tot hen: Bidt, dat u niet in verzoeking komt. ⁴¹ En Hij zonderde Zich van hen af, ongeveer een steenworp ver, knielde neer en bad ⁴² deze woorden: Vader, indien U wilt, neem deze beker van Mij weg;⁽²⁾ maar niet mijn wil, maar die van U zal gebeuren! ⁴³ En Hem verscheen een engel uit de hemel om Hem kracht te geven. ⁴⁴ En Hij werd dodelijk beangst en bad des te vuriger. En zijn zweet werd als bloeddruuppels, die op de aarde vielen. ⁴⁵ En Hij stond op van het gebed en ging tot zijn discipelen en Hij vond hen slapende van droefheid. ⁴⁶ En Hij zei tot hen: Waarom slaapt u? Staat op, bidt, dat u niet in verzoeking komt.

De gevangenneming

⁴⁷ Terwijl Hij nog sprak, zie, daar kwam een menigte en hij, die Judas genoemd werd, één van de twaalfen, liep voor hen uit en hij naderde **Jesjoea** om Hem te kussen. ⁴⁸ En **Jesjoea** zei tot hem: Judas, verraadst u de Mensenzoon met een kus? ⁴⁹ Toen zij, die bij Hem waren, zagen wat er ging gebeuren, zeiden zij: Heer, willen wij met het zwaard erop slaan? ⁵⁰ En iemand van hen trof de slaaf van de hogepriester en sloeg hem het rechteroor af. ⁵¹ Maar **Jesjoea** antwoordde en zei: Laat het hierbij. En Hij raakte het oor aan en genas hem.

⁵² **Jesjoea** dan zei tot de overpriesters en hoofdlieden van de tempel en oudsten, die op Hem afgekomen waren: Als tegen een rover bent u uitgetrokken met zwaarden en stokken? ⁵³ ^(A) Terwijl Ik dagelijks bij u was in de tempel, hebt u geen hand naar Mij uitgestoken. Maar dit is uw uur en de macht van de duisternis.

Jesjoea door Petrus verloochend

⁵⁴ Toen zij Hem gevangengenomen hadden, voerden zij Hem weg en leidden Hem naar het huis van de hogepriester. En Petrus volgde van verre. ⁵⁵ Toen zij een vuur hadden aangelegd, midden in de hof, en bij elkaar zaten, ging Petrus tussen hen in zitten. ⁵⁶ En bij het licht van het vuur zag een slavin hem zitten en zij keek hem scherp aan en zei: Ook die was bij Hem! ⁵⁷ Maar hij ontkende het en zei: Vrouw, ik ken Hem niet! ⁵⁸ En even daarna zag een ander hem en zei: Ook u behoort tot hen! Maar Petrus zei: Mens, ik niet! ⁵⁹ En ongeveer een uur later verzekerde een ander en zei: Inderdaad, ook die man was bij Hem, want hij is een Galileëer! ⁶⁰ Maar Petrus zei: Mens, ik weet niet, wat u zegt! En direct, terwijl hij nog sprak, kraaide een haan. ⁶¹ En de Heer keerde Zich om en zag Petrus aan. En Petrus herinnerde zich het woord van de Heer, hoe Hij tot hem gezegd had: Eer de haan heden kraait, zult u Mij driemaal verloochenen. ⁶² En hij ging naar buiten en huilde bitter.

Voor de Raad

⁶³ En de mannen, die Hem vasthielden, bespotten Hem en sloegen Hem; ⁶⁴ en zij wierpen een doek over zijn hoofd en vroegen en zeiden: Profeteer, wie is het,

⁽¹⁾ 22:37 Zie Jesaja 53:12 ⁽²⁾ 22:42 Zie Johannes 12:27b en 18:11b en Hebréeën 5:7.

^(A) 22:53 Luk. 19:47; 21:37.

die U geslagen heeft? ⁶⁵ En nog meer lasterlijke taal spraken zij tegen Hem.

⁶⁶ En toen het dag geworden was, kwam de Raad van de oudsten van het volk bijeen, overpriesters en schriftgeleerden, en zij leidden Hem voor hun Raad, ⁶⁷ en zeiden: Indien U DE Messias bent, zeg het ons dan. Hij zei tot hen: Al zei Ik het u, u zou het toch niet geloven; ⁶⁸ en al zou Ik u vragen, u zou toch niet antwoorden. ⁶⁹ Van nu aan zal de Mensenzoon zijn gezeten aan de rechterhand van God. ⁷⁰ En zij zeiden allen: Bent U dan de Zoon van God? Hij zei tot hen: U zegt zelf, dat IK het BEN⁽¹⁾. ⁷¹ En zij zeiden: Wat hebben wij verder voor getuigenis nodig? Zelf hebben wij het immers uit zijn mond gehoord.

Voor Pilatus

23 ¹ En de hele menigte van hen stond op en leidde Hem voor Pilatus. ² En zij begonnen Hem te beschuldigen en zeiden: Wij hebben bevonden, dat deze ons volk verleidt, doordat Hij verbiedt de keizer belasting te betalen, en van Zichzelf zegt, dat Hij DE Messias, de Koning is. ³ Pilatus vroeg Hem en zei: Bent U de Koning van de Joden? Hij antwoordde hem en zei: U zegt het. ⁴ Pilatus zei tot de overpriesters en de menigten: Ik vind niets strafbaars in deze mens. ⁵ Maar zij hielden vol, zeggende: Hij maakt het volk oproerig met zijn leren door heel Judea, reeds van het begin af, van Galilea tot hiertoe. ⁶ Toen Pilatus dit hoorde, vroeg hij, of die man een Galileeër was, ⁷ en toen hij begreep, dat Hij uit het gebied van Herodes was, zond hij Hem door naar Herodes, die in die dagen ook te Jeruzalem was.

Voor Herodes

⁸ Toen Herodes **Jesjoea** zag, was hij heel blij. Want hij had Hem al geruime tijd willen zien, omdat hij van Hem hoorde, en hij hoopte een of ander teken door Hem te zien gebeuren. ⁹ Hij ondervroeg Hem met vele woorden, maar Hij antwoordde hem niets. ¹⁰ En de overpriesters en de schriftgeleerden stonden Hem heftig te beschuldigen. ¹¹ En Herodes met zijn krijgsmacht smaadde en bespote Hem, en hij deed Hem een schitterend kleed om en zond Hem zó naar Pilatus terug. ¹² En Herodes en Pilatus werden op diezelfde dag met elkaar bevriend; vóór die tijd immers leefden zij in vijandschap met elkaar.

Weer voor Pilatus

¹³ Pilatus nu riep de overpriesters en de oversten en het volk bijeen en zei tot hen: ¹⁴ U hebt deze mens bij mij gebracht als iemand, die het volk afvallig maakt, en zie, ik heb Hem in uw tegenwoordigheid verhoord en in deze mens geen enkele grond gevonden voor datgene, waarvan u Hem beschuldigt. ¹⁵ En ook Herodes niet; want hij heeft Hem tot ons teruggezonden. En zie, er is niets door Hem gedaan, dat de dood verdient. ¹⁶ Ik zal Hem dus geselen en dan loslaten. ¹⁷ [Want hij was verplicht hun op het feest iemand los te laten.] ¹⁸ Maar zij schreeuwden als één man, zeggende: Weg met Hem, laat ons Barabbas los!⁽²⁾ ¹⁹ En deze was wegens een oproer, dat in de stad was voorgevallen, en een doodslag gevangengezet. ²⁰ Maar Pilatus richtte zich opnieuw met luide stem tot hen, omdat hij **Jesjoea** wenste los te laten. ²¹ Maar zij riepen terug en zei-

⁽¹⁾ 22:70 Het woordje "het" staat niet in de grondtekst - zie Exodus 3:14. ⁽²⁾ 23:18 Zie Matteüs 27:16.

den: Kruisig Hem, kruisig Hem! ²² Hij zei voor de derde maal tot hen: Wat heeft deze dan toch voor kwaad gedaan? Ik heb niets in Hem gevonden, waarop de doodstraf staat. Ik zal Hem dus gese-
len en dan loslaten! ²³ Maar zij drongen aan en eisten onder luid geschreeuw, dat Hij gekruisigd zou worden, en hun geschreeuw werd al sterker. ²⁴ En Pilatus besliste, dat aan hun eis moest worden voldaan. ²⁵ En hij liet de man los, die wegens oproer en doodslag was gevangen-
gezet, die zij eisten, maar **Jesjoea** gaf hij over aan hun wil.

Jesjoea naar het kruis geleid

²⁶ En toen zij Hem wegleidden, grepen zij een zekere Simon van Cyrene, die van het land kwam, en legden hem het kruis op om het achter **Jesjoea** aan te dragen. ²⁷ En Hem volgde een grote menigte van volk en van vrouwen, die zich op de borst sloegen en over Hem treurden. ²⁸ En **Jesjoea** keerde Zich tot haar en zei: Dochters van Jeruzalem, huilt niet over Mij, maar huilt over uzelf en over uw kinderen, ²⁹ want zie, er komen dagen, waarop men zeggen zal: Gezegend zijn de onvruchtbaren, en de schoot, die geen kinderen heeft gebaard, en de borsten, die geen melk hebben gegeven. ³⁰ (A) Dan zal men beginnen te zeggen tot de bergen: Valt op ons, en tot de heuvelen: Bedekt ons. ³¹ Want indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal met het dorre gebeuren?

³² Er werden ook nog twee misdadigers weggeleid, om met Hem te worden terechtgesteld.

De kruisiging

³³ En toen zij aan de plaats gekomen waren, die Schedel genoemd wordt, kruisigden zij Hem daar en ook de misdadigers, de ene aan zijn rechterzijde en de andere aan zijn linkerzijde. ³⁴ (B) En **Jesjoea** zei: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen. En zij wierpen het lot om zijn klederen te verdelen. ³⁵ (C) En het volk stond erbij en zag toe. Ook de oversten hoonden en zeiden: Anderen heeft Hij gered, laat Hij nu Zichzelf redden, indien Hij DE Messias van God is, de uitverkorene! ³⁶ (D) Ook de soldaten kwamen naderbij om Hem te bespotten en brachten Hem zure wijn, ³⁷ en zeiden: Indien U de Koning van de Joden bent, red dan Uzelf! ³⁸ Er was ook een opschrift boven Hem: Dit is de Koning der Joden.

³⁹ Eén van de gehangen misdadigers lasterde Hem: bent U niet DE Messias? Red Uzelf en ons! ⁴⁰ Maar de andere antwoordde en zei, hem bestraffende: Vreest zelfs u God niet, nu u hetzelfde vonnis ontvangen hebt? ⁴¹ En wij terecht, want wij ontvangen vergelding, naar wat wij gedaan hebben, maar deze heeft niets onbehoorlijks gedaan. ⁴² En hij zei: **Jesjoea**, denk aan mij, wanneer U in uw Koninkrijk komt. ⁴³ En Hij zei tot hem: Voorwaar, Ik zeg u, heden zult u met Mij in het paradijs zijn.

Het sterven van Jesjoea

⁴⁴ (E) En het was al ongeveer het zesde uur en er kwam duisternis over het hele land tot het negende uur, ⁴⁵ want de zon werd verduisterd. En het voorhangsel van de tempel scheurde middeendoor. ⁴⁶ (F) En **Jesjoea** riep met luide

(A) 23:30 Hos. 10:8; Opb. 6:16.

(B) 23:34 Ps. 22:19.

(C) 23:35 Ps. 22:8.

(D) 23:36 Ps. 69:22.

(E) 23:44 Ex. 26:31-33. (F) 23:46 Ps. 31:6.

stem: Vader, in uw handen beveel Ik mijn geest. En toen Hij dat gezegd had, gaf Hij de geest. ⁴⁷Toen de hoofdman zag, wat er gebeurde, verheerlijkte hij God, zeggende: Inderdaad, deze mens was rechtvaardig! ⁴⁸En al de menigten, die voor dit schouwspel samengekomen waren, keerden terug, toen zij gezien hadden, wat er gebeurd was, en sloegen zich op de borst. ^{49(A)} Al zijn bekenden nu stonden van verre, ook vrouwen, die Hem van Galilea gevolgd waren en dit aanzagen.

De begrafenis

⁵⁰En zie, een man, genaamd Jozef, die raadsheer was, een goed en rechtvaardig man ⁵¹- deze had niet ingestemd met hun raad en bedrijf -, van Arimatea, een stad van de Joden, die het Koninkrijk van God verwachtte, ⁵²deze ging naar Pilatus en vroeg hem om het lichaam van **Jesjoea**. ⁵³En na het te hebben afgenomen, wikkelde hij het in linnen en legde Hem in een rotsgraf, waarin nog nooit iemand gelegd was. ⁵⁴En het was de dag van de voorbereiding en de Sjabbat brak aan.

⁵⁵En de vrouwen, die met Hem uit Galilea gekomen waren, volgden en zij bezagen het graf en hoe zijn lichaam gelegd werd; ^{56(B)} en toen zij teruggekeerd waren, maakten zij specerijen en mirre gereed. En op de Sjabbat rustten zij naar het gebod,

De opstanding

24 ¹Maar op de eerste dag van de week gingen zij al vroeg in de morgenstond met de specerijen, die zij klaargemaakt hadden, naar het graf. ²Zij vonden de steen van het graf afgewenteld, ³en toen zij er ingegaan wa-

ren, vonden zij het lichaam van de Heer **Jesjoea** niet. ⁴En het gebeurde, terwijl zij daarover in verlegenheid waren, dat, zie, twee mannen in een blinkend gewaad bij hen stonden. ⁵En toen zij zeer verschrikt werden en hun aangezicht ter aarde bogen, zeiden deze mannen tot hen: Wat zoekt u de levende bij de doden? ^{6(C)} Hij is hier niet, maar Hij is opgewekt. Herinnert u, hoe Hij, toen Hij nog in Galilea was, tot u gesproken heeft, ⁷zeggend, dat de Mensenzoon moest overgeleverd worden in de handen van zondige mensen en gekruisigd worden en op de derde dag opstaan. ⁸En zij herinnerden zich zijn woorden, ⁹en teruggekeerd van het graf, boodschappen zij dit alles aan de elven en aan al de anderen. ¹⁰Dit waren dan Maria van Magdala, en Johanna, en Maria, (de moeder) van Jakobus. En de anderen, die met hen waren, vertelden dit aan de apostelen. ¹¹En deze woorden schenen hun dwaas gepraat en zij geloofden hen niet. ¹²[Maar Petrus stond op en liep snel naar het graf. En toen hij zich bukte, zag hij alleen de windsels. En hij ging weg, bij zichzelf verbaasd over wat er mocht gebeurd zijn.]

De Emmaüsgangers

¹³En zie, twee van hen waren juist op die dag op weg naar een dorp, zestig stadiën van Jeruzalem verwijderd, genaamd Emmaüs, ¹⁴en zij spraken met elkaar over al wat voorgevallen was. ¹⁵En het gebeurde, terwijl zij daarover spraken en van gedachten wisselden, dat **Jesjoea** zelf bij hen kwam en met hen meeging. ¹⁶Maar hun ogen waren bevangen, zodat zij Hem niet herkenden. ¹⁷Hij zei tot hen: Wat zijn dit voor gesprekken, die u al wandelende met elkaar voert?

(A) **23:49** Luk. 8:2,3. (B) **23:56** Ex. 20:10; Deut. 5:14. (C) **24:6** Mat. 16:21; 17:22,23; 20:18,19; Mar. 8:31; 9:31; 10:33,34; Luk. 9:22; 18:31-33.

En zij bleven met somber gezicht staan. ¹⁸Eén dan van hen, genaamd Kleopas, antwoordde en zei tot Hem: Bent U de enige vreemdeling in Jeruzalem, dat U niet weet wat daar deze dagen gebeurd is? ¹⁹En Hij zei tot hen: Wat dan? Zij zeiden tot Hem: Wat gebeurd is met **Jesjoea** de Nazarener, een man, die een profeet was, machtig in werk en woord voor God en het hele volk, ²⁰en hoe Hem onze overpriesters en oversten overgegeven hebben om Hem ter dood te veroordelen en Hem gekruisigd hebben. ²¹Wij echter leefden in de hoop, dat Hij het was, die Israël verlossen zou. Maar met dit al is het nu al de derde dag, sinds dit gebeurd is. ²²Maar ook hebben enige vrouwen uit ons midden ons doen ontstellen: zij waren in de vroegte bij het graf geweest ²³en hadden zijn lichaam niet gevonden en zijn toen komen zeggen, dat zij ook een verschijning van engelen gezien hadden, die zeiden, dat Hij leeft. ²⁴En einigen van de onzen zijn naar het graf gegaan en hebben het zo bevonden, als de vrouwen ook gezegd hadden, maar Hém hebben zij niet gezien. ²⁵En Hij zei tot hen: O, onverstandigen en tragen van hart, dat u niet gelooft alles wat de profeten gesproken hebben! ²⁶Moest de Messias dit niet lijden om in zijn heerlijkheid in te gaan? ²⁷En Hij begon bij *Mozes* en bij al de *Profeten* en legde hun uit, wat in al de *Schriften*⁽¹⁾ op Hem betrekking had.

²⁸En zij naderden het dorp, waar zij heengingen, en Hij deed, alsof Hij verder zou gaan. ²⁹En zij drongen sterk bij Hem aan en zeiden: Blijf bij ons, want het is tegen de avond en de dag is reeds gedaald. En Hij ging binnen om bij hen te blijven. ³⁰En het gebeurde, toen Hij met

hen aanlag, dat Hij het brood nam, de zegen uitsprak, het brak en hun aanreikte. ³¹En hun ogen werden geopend en zij herkenden Hem; en Hij verdween uit hun midden. ³²En zij zeiden tot elkaar: Was ons hart niet brandende in ons, terwijl Hij onderweg tot ons sprak en ons de *Schriften*⁽²⁾ opende?

³³En zij stonden op en keerden op hetzelfde moment terug naar Jeruzalem en zij vonden de elven en die bij hen waren, vergaderd, ³⁴en dezen zeiden: De Heer is waarlijk (uit de dood) opgewekt en is aan Simon verschenen. ³⁵En zij vertelden wat onderweg gebeurd was en hoe Hij door hen herkend was bij het breken van het brood.

*Verschijningen van **Jesjoea***

³⁶En terwijl zij hierover spraken, stond Hij zelf in hun midden; ³⁷en zij werden ontzet en verschrikt en meenden een geest te zien. ³⁸Maar Hij zei tot hen: Waarom bent u ontsteld en waarom komen er overwegingen op in uw hart? ³⁹Ziet mijn handen en mijn voeten, dat **IK** het zelf **BEN**⁽³⁾; betast Mij en ziet, dat een geest geen vlees en beenderen heeft, zoals u ziet, dat Ik heb. ⁴⁰[En bij dit woord toonde Hij hun zijn handen en voeten.] ⁴¹En toen zij het van blijdschap nog niet geloofden en zich verwonderden, zei Hij tot hen: Hebt u hier iets te eten? ⁴²Zij reikten Hem een stuk van een gebakken vis toe. ⁴³En Hij nam het en at het voor hun ogen.

⁴⁴Hij zei tot hen: Dit zijn mijn woorden, die Ik tot u sprak, toen Ik nog bij u was, dat alles wat over Mij geschreven staat in de *Torah* van Mozes en de *Profeten* en de *Psalmen* moet vervuld

⁽¹⁾ 24:27 "De *Schriften*" zijn de boeken van het eerste Testament. ⁽²⁾ 24:32 zie de voetnoot bij vers 27. ⁽³⁾ 24:39 De woorden "het zelf" staan niet in de grondtekst - zie Exodus 3:14.

worden.⁽¹⁾ ⁴⁵Toen opende Hij hun verstand, zodat zij de Schriften⁽²⁾ begrepen. ⁴⁶En Hij zei tot hen: Aldus staat er geschreven, dat de Messias moest lijden⁽³⁾ en op de derde dag opstaan uit de doden, ⁴⁷en dat in zijn naam gepredikt moest worden bekering tot vergeving van de zonden aan alle volken, te beginnen bij Jeruzalem. ⁴⁸U bent getuigen van deze dingen. ⁴⁹(A) En zie, Ik doe de belofte van mijn Vader op u komen. Maar u moet in

de stad blijven, totdat u bekleed wordt met kracht uit den hoge.

⁵⁰(B) En Hij leidde hen naar buiten tot bij Betanië en Hij hief de handen omhoog en zegende hen. ⁵¹En het gebeurde, terwijl Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde. ⁵²En zij keerden terug naar Jeruzalem met grote blijdschap, ⁵³en zij waren voortdurend in de tempel, lovende God.

(1) 24:44 Zie de voetnoot bij Matteüs 5:17. (2) 24:45 zie de voetnoot bij vers 27. (3) 24:46 Zie Jesaja 53:1-12

(A) 24:49 Hand. 1:4. (B) 24:50 Hand. 1:9-11.

Johannes

*In het begin was het Woord en
het Woord is Mens geworden*

1 ¹In het begin was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God. ²Dit was in het begin bij God. ³Alle dingen zijn door het Woord ontstaan en zonder dit is geen ding ontstaan, dat ontstaan is. ⁴In het Woord was leven en het leven was het licht van de mensen; ⁵en het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet gegrepen. ⁶(A) Er trad een mens op, van God gezonden, wiens naam was Johannes; ⁷deze kwam als getuige om van het licht te getuigen, opdat allen door hem geloven zouden. ⁸Hij was het licht niet, maar was om te getuigen van het licht. ⁹Het waarachtige licht, dat ieder mens verlicht, was komende in de wereld. ¹⁰Hij was in de wereld, en de wereld is door Hem ontstaan, en de wereld heeft Hem niet gekend. ¹¹Hij kwam tot degenen die van hem zijn, en die hebben Hem niet aangenomen. ¹²Maar allen, die Hem aangenomen hebben, hun heeft Hij macht gegeven om kinderen van God te worden, hun, die in zijn naam geloven; ¹³die niet uit bloed, noch uit de wil van een mens, noch uit de wil van een man, maar uit God geboren zijn.

¹⁴Het Woord is mens geworden en het heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid gezien, een heerlijkheid als van de eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid. ¹⁵Johannes heeft van Hem getuigd en heeft geroepen, zeggende: Deze was het, van wie ik

zei: Die na mij komt, is vóór mij geweest, want Hij was er eerder dan ik. ¹⁶Immers uit zijn volheid hebben wij allen ontvangen zelfs genade op genade; ¹⁷want de *Torah* is door Mozes gegeven, de genade en de waarheid zijn door **Jesjoea** de Messias gekomen.

¹⁸Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, die aan de boezem van de Vader is, die heeft Hem doen kennen.

*Het getuigenis van
Johannes over zichzelf*

¹⁹En dit was het getuigenis van Johannes, toen de Joden uit Jeruzalem priesters en Levieten tot hem zonden om hem te vragen: Wie bent u? ²⁰En hij beleed en ontkende het niet; en hij beleed: Ik ben niet DE Messias. ²¹(B) En zij vroegen hem: Wat dan? Bent u Elia? En hij zei: Ik ben het niet. Bent u DE profeet?(¹) En hij antwoordde: Neen. ²²Zij zeiden dan tot hem: Wie bent u? Wij moeten toch antwoord geven aan hen, die ons gezonden hebben; wat zegt u van uzelf? ²³(C) Hij zei: Ik ben de stem van een die roept in de woestijn: Maakt recht de weg van **JHWH**, zoals de profeet Jesaja gesproken heeft.

²⁴En er waren sommigen afgezonden uit de Farizeeën. ²⁵En zij vroegen hem en zeiden tot hem: Waarom doopt u dan, indien u DE Messias niet bent, noch Elia, noch DE Profeet? ²⁶Johannes antwoordde hun en zei: Ik doop met water; midden onder u staat Hij, van wie u niet weet, ²⁷Hij, die na mij komt, wiens

(1) 1:21 Zie Deuteronomium 18:15-19.

(A) 1:6 Mat. 3:1; Mar. 1:4; Luk. 3:1,2. (B) 1:21 a Mal. 3:23. 1:21 b Deut. 18:15,18. (C) 1:23 Jes. 40:3.

schoenriem ik niet waardig ben los te maken.

²⁸ Dit gebeurde te Betanië over de Jordaan, waar Johannes doopte.

*Johannes wijst op **Jesjoea***

²⁹ De volgende dag zag hij **Jesjoea** tot zich komen en zei: Zie, het lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt.

³⁰ Deze is het, van wie ik zei: Na mij komt een man, die vóór mij geweest is, want Hij was er eerder dan ik⁽¹⁾. ³¹ En zelf wist ik niet van Hem, maar opdat Hij aan Israël zou geopenbaard worden, daarom kwam ik dopen met water.

³² En Johannes getuigde en zei: Ik heb gezien, dat de Geest neerdaalde als een duif uit de hemel, en Hij bleef op Hem.

³³ En ik kende Hem niet, maar Hij, die mij gezonden had om te dopen met water, die had tot mij gezegd: Op wie u de Geest ziet neerdalen en op Hem blijven, deze is het, die met de heilige Geest doopt.

³⁴ En ik heb gezien en getuigd, dat deze de Zoon van God is.

*De eerste discipelen van **Jesjoea***

³⁵ De volgende dag stond Johannes daar weer met twee van zijn discipelen.

³⁶ En toen hij **Jesjoea** zag gaan, zei hij: Zie, het lam van God! ³⁷ En de twee discipelen hoorden hem dat zeggen en volgden **Jesjoea**. ³⁸ Maar **Jesjoea** keerde Zich om en zag, dat zij Hem volgden, en Hij zei tot hen: ³⁹ Wat zoekt u? Zij zeiden tot Hem: Rabbi - wat, vertaald, wil zeggen: mijn Meester⁽²⁾ -, waar houdt U verblijf? ⁴⁰ Hij sprak tot hen: Komt en u zult het zien. Zij kwamen dan en zagen, waar Hij verblijf hield, en zij ble-

ven die dag bij Hem; het was omstreeks het tiende uur. ⁴¹ Andreas, de broer van Simon Petrus, was een van de twee, die het van Johannes gehoord hadden en Hem gevolgd waren; ⁴² deze vond eerst zijn broer Simon en zei tot hem: Wij hebben gevonden de Messias, wat vertaald is: Christus⁽³⁾. ⁴³ Hij leidde hem tot **Jesjoea**. **Jesjoea** zag hem aan en zei: U bent Simon, de zoon van Johannes, u zult heten Kefas, wat vertaald wordt met Petrus.

⁴⁴ De volgende dag wilde Hij naar Galilea vertrekken en Hij vond Filippus. En **Jesjoea** zei tot hem: Volg Mij.

⁴⁵ Filippus nu was uit Betsaida, de stad van Andreas en Petrus. ⁴⁶ Filippus vond Natanaël en zei tot hem: Wij hebben Hem gevonden, van wie Mozes in de *Torah* en de *Profeten* geschreven heben, **Jesjoea**, de zoon van Jozef, uit Nazaret.

⁴⁷ En Natanaël zei tot hem: Kan uit Nazaret iets goeds komen? Filippus zei tot hem: Kom en zie. ⁴⁸ **Jesjoea** zag Natanaël tot Zich komen en zei van hem: Zie, waarlijk een Israëliet, in wie geen bedrog is!

⁴⁹ Natanaël zei tot Hem: Vanwaar kent U mij? **Jesjoea** antwoordde en zei tot hem: Eer Filippus u riep, zag Ik u onder de vijgenboom. ⁵⁰ Natanaël antwoordde Hem: Rabbi, U bent de Zoon van God, U bent de Koning van Israël! ^{51(A)}

Jesjoea antwoordde en zei tot hem: Omdat Ik tot u gezegd heb: Ik zag u onder de vijgenboom, gelooft u? U zult grotere dingen zien dan deze. ⁵² En Hij zei tot hem: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u allen, u zult de hemel open zien en de engelen van God opstijgen en neerdalen op de Mensenzoon.

(1) 1:30 Letterlijk: want vóór mij was Hij. (2) 1:39 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

(3) 1:42 Zowel het Griekse "Christus" als het Hebreeuwse "Messias" betekenen "Gezalfde"

(A) 1:51 Gen. 28:12.

De bruiloft te Kana

2¹ En op de derde dag was er een bruiloft te Kana in Galilea en de moeder van **Jesjoea** was daar; ² en ook **Jesjoea** en zijn discipelen waren ter bruiloft genodigd. ³ En toen er gebrek aan wijn kwam, zei de moeder van **Jesjoea** tot Hem: Zij hebben geen wijn. ⁴ En **Jesjoea** zei tot haar: Vrouw, wat heb Ik met u van doen? Mijn uur is nog niet gekomen. ⁵ Zijn moeder zei tot hen, die bedienden: Wat Hij u ook zegt, doet dat! ⁶ Nu waren daar zes stenen watervaten neergezet volgens het reinigingsgebruik van de Joden, elk met een inhoud van twee of drie metreten.⁽¹⁾ ⁷ **Jesjoea** zei tot hen: Vult de vaten met water. En zij vulden ze tot de rand. ⁸ En Hij zei tot hen: Schept nu en brengt het aan de leider van het feest. En zij brachten het. ⁹ Toen nu de leider van het feest het water proefde, dat wijn geworden was - en hij wist niet, waar deze vandaan kwam, maar de bedienden, die het water geschept hadden, wisten het - riep de leider van het feest de bruidegom, en hij zei tot hem: ¹⁰ Iedereen zet eerst de goede wijn op en als er goed gedronken is, de mindere; u echter hebt de goede wijn tot dit ogenblik bewaard.

¹¹ Dit heeft **Jesjoea** gedaan als begin van zijn tekenen te Kana in Galilea en Hij heeft zijn heerlijkheid geopenbaard, en zijn discipelen geloofden in Hem.

Kort verblijf te Kafarnaüm

¹²(A) Daarna daalde Hij af naar Kafarnaüm, Hij, zijn moeder, zijn broers en zijn discipelen, en zij bleven daar niet vele dagen.

De tempelreiniging

¹³(B) En het Pèsach van de Joden was nabij en **Jesjoea** ging op naar Jeruzalem. ¹⁴ En Hij vond in de tempel de verkopers van runderen en schapen en duiven, en de wisselaars, die daar zaten. ¹⁵ En Hij maakte een zweep van touw en dreef allen uit de tempel, de schapen en de runderen; en het geld van de wisselaars wierp Hij op de grond en hun tafels keerde Hij om. ¹⁶ En tot de duivenverkopers zei Hij: Neemt dit alles hier vandaan, maakt het huis van mijn Vader niet tot een verkoophuis. ¹⁷(C) En zijn discipelen herinnerden zich, dat er geschreven is: De ijver voor uw huis zal Mij verteren. ¹⁸ De Joden dan antwoordden en zeiden tot Hem: Welk teken toont U ons, dat U dit mag doen? ¹⁹(D) **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Breekt deze tempel af en binnen drie dagen zal Ik hem doen herrijzen. ²⁰ De Joden dan zeiden: Zesenvertig jaren is over deze tempel gebouwd en U zult hem binnen drie dagen doen herrijzen? ²¹ Maar Hij sprak van de tempel van zijn lichaam. ²² Toen Hij dan opgewekt was uit de doden, herinnerden zijn discipelen zich, dat Hij dit gezegd had, en zij geloofden de Schrift en het woord, dat **Jesjoea** gesproken had.

²³ En terwijl Hij te Jeruzalem was, tijdens Pèsach, geloofden velen in zijn naam, doordat zij zijn tekenen zagen, die Hij deed; ²⁴ maar **Jesjoea** zelf vertrouwde Zichzelf hun niet toe, omdat Hij hen allen kende ²⁵ en omdat het voor Hem niet nodig was, dat iemand van de mens getuigde; want Hij wist zelf, wat in de mens was.

(1) 2:6 Twee of drie metreten is ongeveer 100 liter.

(A) 2:12 Mat. 4:13. (B) 2:13 Ex. 12:1-27. (C) 2:17 Ps. 69:10. (D) 2:19 Mat. 26:61; 27:40; Mar. 14:58; 15:29.

Het gesprek met Nikodemus

3¹ En er was iemand uit de Farizeeën, wiens naam was Nikodemus, een overste van de Joden; ² deze kwam 's nachts tot Hem en zei tot Hem: Rabbi, wij weten, dat U van God gekomen bent als leraar; want niemand kan die tekenen doen, welke U doet, tenzij God met Hem is. ³ **Jesjoea** antwoordde en zei tot hem: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand opnieuw geboren wordt, kan hij het Koninkrijk van God niet zien. ⁴ Nikodemus zei tot Hem: Hoe kan een mens geboren worden, als hij oud is? Kan hij dan voor de tweede maal in de moederschoot ingaan en geboren worden? ⁵ **Jesjoea** antwoordde: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest, kan hij het Koninkrijk van God niet binnengaan. ⁶ Wat uit het vlees geboren is, is vlees, en wat uit de Geest geboren is, is geest. ⁷ Verwonder u niet, dat Ik u gezegd heb: u moet opnieuw geboren worden. ⁸ De wind blaast, waarheen hij wil, en u hoort zijn geluid, maar u weet niet, vanwaar hij komt of waar hij heengaat; zó is een ieder, die uit de Geest geboren is. ⁹ Nikodemus antwoordde en zei tot Hem: Hoe kan dit gebeuren? ¹⁰ **Jesjoea** antwoordde en zei tot hem: U bent de leraar van Israël, en deze dingen begrijpt u niet? ¹¹ Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: wij spreken van wat wij weten en wij getuigen van wat wij gezien hebben, en u neemt ons getuigenis niet aan. ¹² Indien Ik u allen van het aardse gesproken heb, zonder dat u gelooft, hoe zult u geloven, wanneer Ik u van het hemelse spreek? ¹³ En niemand is opgevaren naar de hemel, dan die uit de hemel neergedaald is, de Mensenzoon.

¹⁴(A) En zoals Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, zó moet ook de Mensenzoon verhoogd worden, ¹⁵ opdat een ieder, die gelooft, in Hem eeuwig leven zal hebben. ¹⁶ Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn enig geboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder, die in Hem gelooft, niet verloren zal gaan, maar eeuwig leven zal hebben. ¹⁷ Want God heeft zijn Zoon niet in de wereld gezonden, opdat Hij de wereld zal veroordelen, maar opdat de wereld door Hem behouden zal worden. ¹⁸ Wie in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld; wie niet gelooft, is al veroordeeld, omdat hij niet heeft geloofd in de naam van de enig geboren Zoon van God. ¹⁹ Dit is het oordeel, dat het licht in de wereld gekomen is en de mensen de duisternis liever gehad hebben dan het licht, want hun werken waren boos. ²⁰ Want een ieder, die kwaad bedrijft, haat het licht, en gaat niet tot het licht, opdat zijn werken niet aan de dag komen; ²¹ maar wie de waarheid doet, gaat tot het licht, opdat van zijn werken zal blijken, dat zij in God verricht zijn.

*Het getuigenis van Johannes over **Jesjoea***

²² Daarna ging **Jesjoea** met zijn discipelen naar het land van Judea en Hij verbleef daar met hen en doopte. ²³ Maar ook Johannes doopte, te Enon bij Salim, omdat daar veel water was, en de mensen kwamen daar en lieten zich dopen; ²⁴(B) want Johannes was nog niet in de gevangenis geworpen.

²⁵ Er ontstond dan een geschil tussen de discipelen van Johannes met een Jood over de reiniging. ²⁶ En zij kwamen tot Johannes en zeiden tot hem: Rabbi, die met u was aan de overzijde van de Jordaan en van wie u getuigd

(A) 3:14 Num. 21:9. (B) 3:24 Mat. 14:3; Mar. 6:17; Luk. 3:19,20.

hebt, zie, die doopt en allen gaan tot Hem. ²⁷Johannes antwoordde en zei: Geen mens kan iets aannemen, of het moet hem uit de hemel gegeven zijn. ^{28(A)} U kunt zelf van mij getuigen, dat ik gezegd heb: Ik ben niet DE Messias, maar ik ben voor Hem uit gezonden. ²⁹Die de bruid heeft, is de bruidegom; maar de vriend van de bruidegom, die erbij staat en naar hem luistert, verheugt zich met blijdschap over de stem van de bruidegom. Zo is dan deze mijn blijdschap vervuld. ³⁰Hij moet meer worden, ik moet minder worden.

³¹Die van boven komt, is boven allen; wie uit de aarde is, is uit de aarde en spreekt van de aarde. ³²Die uit de hemel komt, is boven allen; wat Hij gezien en gehoord heeft, dat getuigt Hij en zijn getuigenis neemt niemand aan. ³³Wie zijn getuigenis aanvaardt, heeft bezegeld, dat God waarachtig is. ³⁴Want Hij, die God gezonden heeft, die spreekt de woorden van God, want Hij geeft de Geest niet met mate. ^{35(B)} De Vader heeft de Zoon lief en heeft Hem alles in handen gegeven. ³⁶Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven; maar wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn van God blijft op hem.

Het gesprek met de Samaritaanse vrouw

4¹Toen nu de Heer vernam, dat de Farizeeën gehoord hadden, dat **Jesjoea** meer discipelen maakte en doopte dan Johannes, ²- ofschoon **Jesjoea** niet zelf doopte, maar zijn discipelen - ³verliet Hij Judea en vertrok weer naar Galilea.

⁴En Hij moest door Samaria gaan. ^{5(C)} Hij kwam dan in een stad van Samaria, genaamd Sichar, dicht bij het veld, dat

Jakob aan zijn zoon Jozef gegeven had; daar was de bron van Jakob. ⁶**Jesjoea** nu was vermoeid van de tocht en bleef zo bij de bron zitten; het was ongeveer het zesde uur. ⁷Er kwam een vrouw uit Samaria om water te putten. **Jesjoea** zei tot haar: Geef Mij te drinken. ⁸Want zijn discipelen waren naar de stad gegaan om voedsel te kopen. ^{9(D)} De Samaritaanse vrouw dan zei tot Hem: Hoe kunt u, als Jood, van mij, een Samaritaanse vrouw, te drinken vragen? [Want Joden gaan niet om met Samaritanen.] ¹⁰**Jesjoea** antwoordde en zei tot haar: Indien u wist van de gave van God en wie het is, die tot u zegt: Geef Mij te drinken, u zou het Hem gevraagd hebben en Hij zou u levend water hebben gegeven. ¹¹Zij zei tot Hem: Heer, U hebt geen emmer en de put is diep; hoe komt U dan aan het levende water? ¹²Bent U soms meer dan onze vader Jakob, die ons de put gegeven en zelf eruit gedronken heeft met zijn zonen en zijn kudden? ¹³**Jesjoea** antwoordde en zei tot haar: Een ieder, die van dit water drinkt, zal weer dorst krijgen; ¹⁴maar wie gedronken heeft van het water, dat Ik hem zal geven, zal geen dorst krijgen in eeuwigheid, maar het water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden tot een fontein van water, dat springt tot eeuwig leven. ¹⁵De vrouw zei tot Hem: Heer, geef mij dit water, opdat ik geen dorst heb en niet hierheen hoef te gaan om te putten. ¹⁶Hij zei tot haar: Ga heen, roep uw man en kom hier. ¹⁷De vrouw antwoordde en zei: Ik heb geen man. **Jesjoea** zei tot haar: Terecht zegt u: ik heb geen man; ¹⁸want u hebt vijf mannen gehad en die u nu hebt, is uw man niet; hierin hebt u de waarheid gesproken. ¹⁹De vrouw zei tot Hem: Heer,

(A) 3:28 Joh. 1:20. (B) 3:35 Mat. 11:27; Luk. 10:22. (C) 4:5 Gen. 33:19; Joz. 24:32. (D) 4:9 Ezra 4:1-5; Neh. 3:33,34.

ik zie, dat U een profeet bent. ²⁰Onze vaders hebben op deze berg aanbeden en u zegt, dat te Jeruzalem de plaats is, waar men moet aanbidden. ²¹**Jesjoea** zei tot haar: Geloof Mij, vrouw, het uur komt, dat u noch op deze berg, noch te Jeruzalem de Vader zult aanbidden. ²²U aanbidt, wat u niet weet; wij aanbidden, wat wij weten, want het heil is uit de Joden; ²³maar het uur komt en is nu, dat de waarachtige aanbidders de Vader aanbidden zullen in geest en in waarheid; want de Vader zoekt zulke aanbidders; ²⁴God is Geest en wie Hem aanbidden, moeten aanbidden in geest en in waarheid. ²⁵De vrouw zei tot Hem: Ik weet, dat de Messias komt, die Christus wordt genoemd: wanneer Hij komt, zal Hij ons alles verkondigen. ²⁶**Jesjoea** zei tot haar: Ik, die met u spreek, ben het. ⁽¹⁾

²⁷En daarop kwamen zijn discipelen en waren verbaasd, dat Hij met een vrouw in gesprek was, en toch zei niemand: Wat zoekt U, of: Waarom spreekt U met haar? ²⁸De vrouw dan liet haar kruik staan, en ging naar de stad en zei tot de mensen: ²⁹Komt mee en ziet een mens, die gezegd heeft alles wat ik gedaan heb: zou deze niet DE Messias zijn? ³⁰Zij gingen de stad uit en kwamen tot Hem.

³¹Intussen vroegen zijn discipelen Hem, zeggende: Rabbi, eet. ³²Hij zei echter tot hen: Ik heb een voedsel te eten, waarvan u niet weet. ³³De discipelen dan zeiden tot elkaar: Iemand heeft Hem toch niet te eten gebracht? ³⁴**Jesjoea** zei tot hen: Mijn voedsel is de wil te doen van degene, die Mij gezonden heeft, en zijn werk te volbrengen. ³⁵Zegt u niet: Nog vier maanden, dan komt de oogst? Zie, Ik zeg u, slaat uw ogen op en bekijkt

de velden, dat zij wit zijn om te oogsten. ³⁶Reeds ontvangt de maaier loon en verzamelt hij vrucht tot eeuwig leven, opdat de zaaier zich tegelijk met de maaier zal verheugen. ³⁷Want hier is de spreuk waarachtig: De één zaait, de ander maait. ³⁸Ik heb u uitgezonden om datgene te maaien, wat u geen arbeid heeft gekost; anderen hebben gearbeid en u hebt de vrucht van hun arbeid geplukt.

³⁹En uit die stad geloofden velen van de Samaritanen in Hem om het woord van de vrouw, die getuigde: Hij heeft mij gezegd alles wat ik gedaan heb. ⁴⁰Toen dan de Samaritanen tot Hem kwamen, verzochten zij Hem bij hen te blijven; en Hij bleef daar twee dagen. ⁴¹En nog veel meer werden er gelovig om zijn woord, ⁴²en zij zeiden tot de vrouw: Wij geloven niet meer om wat u zegt, want wij zelf hebben Hem gehoord en weten, dat deze waarlijk de Heiland van de wereld is.

De terugkeer naar Galilea

⁴³En na die twee dagen vertrok Hij vandaar naar Galilea, ^{44(A)}want **Jesjoea** zelf had getuigd, dat een profeet in zijn vaderland niet geëerd wordt. ^{45(B)}Toen Hij dan in Galilea kwam, ontvingen de Galileeërs Hem, omdat zij gezien hadden, al wat Hij te Jeruzalem op het feest gedaan had, want zij waren ook zelf naar het feest geweest.

De zoon van de hoveling

^{46(C)}Hij kwam dan weer te Kana in Galilea, waar Hij het water tot wijn gemaakt had. En er was te Kafarnaüm een hoveling, wiens zoon ziek was. ⁴⁷Toen deze hoorde, dat **Jesjoea** uit Judea naar

⁽¹⁾ 4:26 Letterlijk staat hier: "**IK BEN** tot u sprekende". Zie Exodus 3:14, zie ook de toelichting hierop in de Bijlagen achter in deze Bijbel.

^(A) 4:44 Mat. 13:57; Mar. 6:4; Luk. 4:24. ^(B) 4:45 Joh. 2:23. ^(C) 4:46 Joh. 2:1-11.

Galilea gekomen was, ging hij tot Hem en verzocht Hem te komen en zijn zoon te genezen; want deze lag op sterven. **48** **Jesjoea** zei dan tot hem: Indien u geen tekenen en wonderen ziet, zult u niet geloven. **49** De hoveling zei tot Hem: Heer, kom af, voordat mijn kind sterft. **50** **Jesjoea** zei tot hem: Ga heen, uw zoon leeft! De man geloofde het woord, dat **Jesjoea** tot hem sprak, en ging heen. **51** En reeds terwijl hij afdaalde, kwamen zijn slaven hem tegemoet en zeiden, dat zijn kind leefde. **52** Hij vroeg hun naar het uur, waarop de beterschap was ingetreden; zij zeiden tot hem: Gisteren op het zevende uur werd hij vrij van koorts. **53** De vader dan bemerkte, dat het dat uur was, waarop **Jesjoea** tot hem gezegd had: Uw zoon leeft, en hij werd zelf gelovig en zijn hele huis.

54 En dit deed **Jesjoea** weer als tweede teken, toen Hij uit Judea naar Galilea gekomen was.

Een genezing op Sjabbat

5 ¹Daarna was er een feest van de Joden⁽¹⁾ en **Jesjoea** ging op naar Jeruzalem. ²Nu is er te Jeruzalem bij de Schaapspoort een bad, dat in het Hebreeuws de bijnaam Bethesda draagt, met vijf zuilengangen. ³Daarin lag een menigte zieken, blinden, verlamden en verschrompelden, [die wachtten op de beweging van het water. ⁴Want van tijd tot tijd daalde een engel van **JHWH** neer in het bad; dan bewoog het water; wie er dan het eerst in kwam na de beweging van het water, werd gezond, wat voor ziekte hij ook had.] ⁵En daar was een man, die al achtendertig jaar lang ziek geweest was. ⁶Hem zag **Jesjoea** liggen en daar Hij wist, dat hij daar al lange tijd

was, zei Hij tot hem: Wilt u gezond worden? ⁷De zieke antwoordde Hem: Heer, ik heb geen mens om mij, zodra er beweging komt in het water, in het bad te werpen; en terwijl ik onderweg ben, daalt een ander vóór mij af. ⁸**Jesjoea** zei tot hem: Sta op, neem uw matras op en wandel. ⁹En direct werd de man gezond en nam zijn matras op en ging heen.

Nu was het Sjabbat op die dag. ¹⁰(A) De Joden dan zeiden tot degene die genezen is: Het is Sjabbat en dan mag u uw matras niet dragen. ¹¹Maar hij antwoordde hun: Die mij gezond gemaakt heeft, die heeft tot mij gezegd: Neem uw matras op en ga heen. ¹²Zij vroegen hem: Wie is de mens, die tot u gezegd heeft: Neem uw matras op en ga heen? ¹³En degene die genezen is wist niet, wie het was; want **Jesjoea** was ontweken, omdat er een (grote) menigte op die plaats was. ¹⁴Daarna vond **Jesjoea** hem in de tempel en zei tot hem: Zie, u bent gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet iets ergers zal overkomen. ¹⁵De man ging heen en zei tot de Joden, dat het **Jesjoea** was, die hem gezond gemaakt had. ¹⁶En daarom wilden de Joden **Jesjoea** vervolgen, omdat Hij deze dingen op Sjabbat deed. ¹⁷Maar Hij antwoordde hun: Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook. ¹⁸Hierom dan trachtten de Joden des te meer Hem te doden, omdat Hij niet alleen de Sjabbat schond, maar ook God zijn eigen Vader noemde en Zich dus met God gelijkstelde.

*Het getuigenis van **Jesjoea** over Zichzelf*

¹⁹**Jesjoea** dan antwoordde en zei tot hen: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, de Zoon kan niets doen van Zichzelf, of Hij moet het de Vader zien doen; want wat

(1) **5:1** Zie 6:4

(A) **5:10** Neh. 13:19; Jer. 17:21.

deze doet, dat doet ook de Zoon evenzo. ²⁰Want de Vader heeft de Zoon lief en toont Hem al wat Hij zelf doet, en Hij zal Hem grotere werken tonen dan deze, opdat u zich verwondert. ²¹Want zoals de Vader de doden opwekt en doet leven, zo doet ook de Zoon leven, wie Hij wil. ²²Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft het hele oordeel aan de Zoon gegeven, ²³opdat allen de Zoon eren zoals zij de Vader eren. Wie de Zoon niet eert, eert ook de Vader niet, die Hem gezonden heeft.

²⁴Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, wie mijn woord hoort en Hem gelooft, die Mij gezonden heeft, heeft eeuwig leven en komt niet in het oordeel, want hij is overgegaan uit de dood in het leven. ²⁵Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, het uur komt en is nu, dat de doden naar de stem van de Zoon van God zullen horen, en die haar horen, zullen leven. ²⁶Want zoals de Vader leven heeft in Zichzelf, heeft Hij ook de Zoon gegeven, leven te hebben in Zichzelf. ²⁷En Hij heeft Hem macht gegeven om recht te spreken, omdat Hij de Mensenzoon is. ²⁸Verwondert u hierover niet, want het uur komt, dat allen, die in de graven zijn, naar zijn stem zullen horen, ^{29(A)} en zij zullen uitgaan, wie het goede gedaan hebben, tot de opstanding ten leven, wie het kwade gedaan hebben, tot de opstanding ten oordeel.

³⁰Ik kan van Mijzelf niets doen; zoals Ik hoor, oordeel Ik, en mijn oordeel is rechtvaardig, want Ik zoek niet mijn wil, maar de wil van Hem, die Mij gezonden heeft. ³¹Indien Ik getuig van Mijzelf, is mijn getuigenis niet waar; ³²een ander is het, die van Mij getuigt, en Ik weet, dat het getuigenis, dat Hij van Mij aflegt, waar is. ^{33(B)} U hebt tot Johannes

gezonden en hij heeft van de waarheid getuigd; ³⁴maar Ik hoef het getuigenis van een mens niet, maar Ik zeg dit, opdat u behouden wordt. ³⁵Hij was de brandende en schijnende lamp en u hebt u een tijdlang in zijn licht willen verheugen. ³⁶Maar Ik heb een getuigenis, gewichtiger dan dat van Johannes; want de werken, die Mij de Vader gegeven heeft om te volbrengen, juist die werken, die Ik doe, getuigen van Mij, dat de Vader Mij gezonden heeft. ^{37(C)} En de Vader, die Mij gezonden heeft, die heeft van Mij getuigenis gegeven. U hebt nooit zijn stem gehoord of zijn gedaante gezien, ³⁸en zijn woord hebt u niet blijvend in u, want die Hij gezonden heeft, gelooft u niet. ³⁹U onderzoekt de Schriften⁽¹⁾, want u meent daarin eeuwig leven te hebben, en deze zijn het, welke van Mij getuigen, ⁴⁰en toch wilt u niet tot Mij komen om leven te hebben.

⁴¹Eer van mensen hoef Ik niet, ⁴²maar Ik ken u: u hebt de liefde van God niet in uzelf. ⁴³Ik ben gekomen in de naam van mijn Vader en u neemt Mij niet aan; indien een ander komt in zijn eigen naam, die zult u aannemen. ⁴⁴Hoe kunt u tot geloof komen, u, die eer van elkaar nodig hebt en de eer, die van de enige God komt, niet zoekt? ⁴⁵Denkt niet, dat Ik u zal aanklagen bij de Vader; uw aanklager is Mozes, op wie u uw hoop gevestigd hebt. ⁴⁶Want indien u Mozes geloofde, zou u ook Mij geloven, want hij heeft van Mij geschreven. ⁴⁷Maar indien u zijn geschriften niet gelooft, hoe zult u mijn woorden geloven?

De spijziging van de vijfduizend

6¹Daarna vertrok **Jesjoea** naar de overzijde van de zee van Tiberias in

⁽¹⁾ 5:39 "De Schriften" zijn de boeken van het eerste Testament.

^(A) 5:29 Dan. 12:2. ^(B) 5:33 Joh. 1:19-27; 3:27-30. ^(C) 5:37 Mat. 3:17; Mar. 1:11; Luk. 3:22.

Galilea. ²En Hem volgde een grote menigte, omdat zij de tekenen zagen, die Hij aan zieken verrichtte. ³En **Jesjoea** ging de berg op en zat daar neer met zijn discipelen. ⁴En het Pèsach, het feest van de Joden, was nabij. ⁵Toen **Jesjoea** dan de ogen opsloeg en zag, dat een grote menigte tot Hem kwam, zei Hij tot Filippus: Waar zullen wij broden kopen, dat dezen kunnen eten? ⁶Maar dit zei Hij om hem op de proef te stellen, want Hij wist zelf, wat Hij doen zou. ⁷Filippus antwoordde Hem: Tweehonderd schellingen brood is voor dezen niet genoeg, als ieder een kleine hoeveelheid zal krijgen. ⁸Een van zijn discipelen, Andreas, de broer van Simon Petrus, zei tot Hem: ⁹Hier is een jongen, die vijf gerstenbroden en twee vissen heeft; maar wat betekent dit voor zovelen? ¹⁰**Jesjoea** zei: Laat de mensen gaan zitten. Nu was er veel gras op die plaats. De ongeveer vijfduizend mannen gingen dus zitten. ¹¹**Jesjoea** dan nam de broden, dankte en verdeelde ze onder hen, die daar zaten, en ook de vissen, zoveel zij wensten. ¹²En toen zij verzadigd waren, zei Hij tot zijn discipelen: Verzamelt de overgebleven brokken, opdat niets verloren zal gaan. ¹³Zij verzamelden die dus en vulden twaalf korven met brokken van de vijf gerstenbroden, die overgeschoten waren, nadat men gegeten had. ¹⁴Toen dan de mensen zagen, welk teken Hij verricht had, zeiden zij: Deze is waarlijk DE profeet, die in de wereld komen zou. ⁽¹⁾

¹⁵Daar **Jesjoea** merkte, dat zij zouden komen en Hem met geweld meevoeren om Hem koning te maken, trok Hij Zich weer terug in de bergen, geheel alleen.

***Jesjoea** gaande over het meer*

¹⁶En toen het avond geworden was, gingen zijn discipelen naar de zee en begaven zich in een schip over de zee naar Kafarnaüm. ¹⁷En het was al donker geworden en **Jesjoea** was nog niet tot hen gekomen, ¹⁸en de zee werd onstuimig, daar er een harde wind woei. ¹⁹Toen zij dan vijftientwintig of dertig stadiën ⁽²⁾ hadden geroeid, zagen zij **Jesjoea** over de zee gaan en dicht bij het schip komen, en zij werden bang. ²⁰Maar Hij zei tot hen: **IK BEN** het ⁽³⁾, weest niet bang. ²¹Zij wilden Hem dan in het schip nemen en direct bereikte het schip het land, waar zij heengingen.

Het brood van eeuwig leven

²²De volgende dag zag de menigte, die aan de andere zijde van de zee stond, dat daar geen ander scheepje was geweest dan één, en dat **Jesjoea** niet met zijn discipelen in dit schip gegaan was, maar dat zijn discipelen alleen waren weggevaaren. ²³Maar er kwamen andere scheepjes uit Tiberias bij de plaats, waar zij het brood gegeten hadden, nadat de Heer gedankt had. ²⁴Toen dan de menigte zag, dat **Jesjoea** daar niet was en ook zijn discipelen niet, gingen ook zij in de scheepjes en kwamen te Kafarnaüm om **Jesjoea** te zoeken. ²⁵En toen zij Hem aan de overkant van de zee vonden, zeiden zij tot Hem: Rabbi, wanneer bent U hier gekomen? ²⁶**Jesjoea** antwoordde hun en zei: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, u zoekt Mij, niet omdat u tekenen gezien hebt, maar omdat u van de broden gegeten hebt en verzadigd bent. ²⁷Werkt niet om het voedsel, dat vergaat, maar om het voedsel, dat blijft tot in het eeuwige le-

⁽¹⁾ 6:14 Zie Deuteronomium 18:15 en 18. ⁽²⁾ 6:19 25 of 30 stadiën is ongeveer 5 kilometer. ⁽³⁾ 6:20 In de grondtekst komt het woordje "het" niet voor, zie Exodus 3:14.

ven, welke de Mensenzoon u geven zal; want op Hem heeft God, de Vader, zijn zegel gedrukt. ²⁸ Zij zeiden dan tot Hem: Wat moeten wij doen, opdat wij de werken van God mogen werken? ²⁹ **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Dit is het werk van God, dat u gelooft in Hem, die Hij gezonden heeft. ³⁰ Zij zeiden dan tot Hem: Wat voor teken doet U dan, opdat wij mogen zien en U geloven? Wat voor werk doet U? ³¹ (A) Onze vaders hebben het manna in de woestijn gegeten, zoals geschreven is: Brood uit de hemel gaf Hij hun te eten. ⁽¹⁾

³² **Jesjoea** zei dan tot hen: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, niet Mozes heeft u het brood uit de hemel gegeven, maar mijn Vader geeft u het ware brood uit de hemel; ³³ want dát is het brood van God, dat uit de hemel neerdaalt en aan de wereld het leven geeft. ³⁴ Zij zeiden dan tot Hem: Heer, geef ons altijd dit brood. ³⁵ **Jesjoea** zei tot hen: **IK BEN** het brood van leven; wie tot Mij komt, zal nooit meer honger hebben en wie in Mij gelooft, zal nooit meer dorst hebben. ³⁶ Maar Ik heb u gezegd, dat u niet gelooft, ook al hebt u Mij gezien. ³⁷ Alles wat Mij de Vader geeft, zal tot Mij komen, en wie tot Mij komt, zal Ik zeker niet uitwerpen. ³⁸ Want Ik ben van de hemel neergedaald, niet om mijn wil te doen, maar de wil van Hem, die Mij gezonden heeft. ³⁹ En dit is de wil van Hem, die Mij gezonden heeft, dat Ik van alles wat Hij Mij gegeven heeft, niets verloren zal laten gaan, maar het zal opwekken op de jongste dag. ⁴⁰ Want dit is de wil van mijn Vader, dat een ieder, die naar de Zoon kijkt en in Hem gelooft, eeuwig leven zal hebben, en Ik zal hem opwekken op de jongste dag.

⁴¹ De Joden dan mopperden over Hem, omdat Hij gezegd had: **IK BEN** het brood, dat uit de hemel is neergedaald, ⁴² en zij zeiden: Is dit niet **Jesjoea**, de zoon van Jozef, van wie wij zijn vader en moeder kennen? Hoe zegt Hij nu: **IK BEN** uit de hemel neergedaald? ⁴³ **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Moppert niet onder elkaar.

⁴⁴ Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader, die Mij gezonden heeft, hem zal trekken, en Ik zal hem opwekken op de jongste dag. ⁴⁵ (B) Er is geschreven in de *Profeten*: En zij zullen allen door God geleerd zijn. Een ieder, die het van de Vader gehoord en geleerd heeft, komt tot Mij. ⁴⁶ Niet, dat iemand de Vader gezien heeft; alleen die van God komt, die heeft de Vader gezien. ⁴⁷ Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Wie gelooft, heeft eeuwig leven.

⁴⁸ **IK BEN** het Brood van het Leven. ⁴⁹ Uw vaders hebben in de woestijn het manna gegeten en *zij* zijn gestorven; ⁵⁰ dit is het brood, dat uit de hemel neerdaalt, opdat wie ervan eet, *niet* zal sterven. ⁵¹ **IK BEN** het levende brood, dat uit de hemel is neergedaald. Indien iemand van dit brood eet, zal hij in eeuwigheid leven; en het brood, dat Ik geven zal, is mijn vlees, voor het leven van de wereld.

⁵² De Joden dan streden onderling en zeiden: Hoe kan deze ons zijn vlees te eten geven? ⁵³ **Jesjoea** dan zei tot hen: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, tenzij u het vlees van de Mensenzoon eet en zijn bloed drinkt, hebt u geen leven in uzelf. ⁵⁴ Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven en Ik zal hem opwekken op de jongste dag. ⁵⁵ Want mijn vlees is waarlijk voedsel en mijn bloed is ware drank. ⁵⁶ Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, blijft in Mij en Ik

(1) 6:31 Zie Exodus 16:4, Nehemia 9:15, Psalm 105:40.

(A) 6:31 Ex. 16:4,15; Ps. 78:24. (B) 6:45 Jes. 54:13.

in hem. ⁵⁷ Zoals de levende Vader Mij gezonden heeft en Ik leef door de Vader, zo zal ook hij, die Mij eet, leven door Mij. ⁵⁸ Dit is het brood, dat uit de hemel is neergedaald; niet zoals de vaders gegeten hebben en gestorven zijn; wie dit brood eet, zal in eeuwigheid leven. ⁵⁹ Dit zei Hij, lerende in de synagoge te Kafarnaüm.

De afval in Galilea

⁶⁰ Vele dan van zijn discipelen hoorden dit en zeiden: Deze rede is hard; wie kan haar aanhoren? ⁶¹ **Jesjoea** nu wist bij Zichzelf, dat zijn discipelen hierover mopperden, en Hij zei tot hen: Geeft u dit aanstoot? ⁶² Wat dan, indien u de Mensenzoon daarheen zag opvaren, waar Hij tevoren was? ⁶³ De Geest is het, die levend maakt, het vlees doet geen nut; de woorden, die Ik tot u gesproken heb, zijn geest en zijn leven. ⁶⁴ Maar er zijn sommigen onder u, die niet geloven. Want **Jesjoea** wist vanaf het begin, wie het waren, die niet geloofden, en wie het was, die Hem verraden zou. ⁶⁵ En Hij zei: Daarom heb Ik u gezegd, dat niemand tot Mij komen kan, tenzij het hem van de Vader is gegeven.

⁶⁶ Van toen af keerden vele van zijn discipelen Hem de rug toe en gingen niet langer met Hem mee.

De belijdenis van Petrus

⁶⁷ **Jesjoea** zei dan tot de twaalfen: U wilt toch ook niet weggaan? ⁶⁸ ^(A) Simon Petrus antwoordde Hem: Heer, tot wie zullen wij heengaan? U hebt woorden van eeuwig leven; ⁶⁹ en wij hebben geloofd en erkend, dat U bent de Heilige van God. ⁷⁰ **Jesjoea** antwoordde hun: Heb Ik niet u twaalfen uitgekozen? En één van u is een duivel. ⁷¹ Hij bedoelde Judas,

de zoon van Simon Iskariot; want die zou Hem verraden, één uit de twaalfen.

*Het ongeloof van de broers van **Jesjoea***

7 ¹ En daarna trok **Jesjoea** rond in Galilea; want Hij wilde Zich in Judea niet ophouden, omdat de Joden Hem trachtten te doden. ² ^(B) Nu was het feest van de Joden, Loofhutten, nabij. ³ Zijn broers dan zeiden tot Hem: Ga vanhier en reis naar Judea, opdat ook uw discipelen uw werken zien, die U doet. ⁴ Want niemand doet iets in het verborgen en tracht tegelijk zelf de aandacht te trekken. Indien U zulke dingen doet, maak, dat U bekend wordt aan de wereld. ⁵ Want zelfs zijn broers geloofden niet in Hem. ⁶ **Jesjoea** dan zei tot hen: Mijn tijd is nog niet gekomen, maar uw tijd is steeds bereid. ⁷ U kan de wereld niet haten, maar Mij haat zij, omdat Ik van haar getuig, dat haar werken boos zijn. ⁸ Gaat u op naar het feest; Ik ga [nog] niet op naar dit feest, omdat mijn tijd nog niet vervuld is. ⁹ En nadat Hij dit tot hen gezegd had, bleef Hij in Galilea.

Verschillend oordeel

¹⁰ Maar toen zijn broers opgegaan waren naar het feest, toen ging Hij zelf ook op, niet openlijk, maar als in het verborgen. ¹¹ De Joden dan zochten Hem op het feest en zeiden: Waar is Hij? ¹² En er was veel gemompel over Hem onder de menigten; sommigen zeiden: Hij is goed, anderen zeiden: Neen, maar Hij verleidt het volk. ¹³ Toch sprak niemand vrijuit over Hem, uit vrees voor de Joden.

*Wat **Jesjoea** van Zichzelf getuigde*

¹⁴ Maar toen het feest al op de helft was, ging **Jesjoea** op naar de tempel en leerde. ¹⁵ De Joden dan verbaasden

^(A) 6:68 Mat. 16:16; Mar. 8:29; Luk. 9:20. ^(B) 7:2 Lev. 23:34; Deut. 16:13.

zich en zeiden: Hoe is deze zo geleerd zonder onderwijs te hebben ontvangen? ¹⁶ **Jesjoea** antwoordde hun en zei: Mijn leer is niet van Mij, maar van Hem, die Mij gezonden heeft; ¹⁷ indien iemand Zijn wil wil doen, zal hij van deze leer weten, of zij van God komt, dan of Ik uit Mijzelf spreek. ¹⁸ Wie uit zichzelf spreekt, zoekt zijn eigen eer, maar wie de eer zoekt van zijn zender, die is waar en er is geen onrecht in hem. ¹⁹ Heeft Mozes u niet de *Torah* gegeven? En niemand van u doet de *Torah*. Waartoe tracht u Mij te doden? ²⁰ De menigte antwoordde: U bent bezeten; wie tracht U te doden? ²¹ **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Eén werk heb Ik verricht en u verwondert u allen. ²² (A) Daarom: Mozes heeft u de besnijdenis gegeven - niet, dat zij van Mozes komt, maar van de vaders - en u besnijdt een mens op Sjabbat. ²³ (B) Als een mens op Sjabbat de besnijdenis ontvangt, opdat de *Torah* van Mozes niet verbroken zal worden, bent u dan op Mij vertoornd, omdat Ik op Sjabbat een hele mens gezond gemaakt heb? ²⁴ Oordeelt niet naar het aanzien, maar oordeelt met een rechtvaardig oordeel.

Nieuw verschil van oordeel

²⁵ Sommigen dan van de inwoners van Jeruzalem zeiden: Is deze het niet, die zij trachten te doden? ²⁶ En zie, Hij spreekt vrijuit en zij zeggen Hem niets. Zouden waarlijk onze oversten hebben ingezien, dat deze DE Messias is? ²⁷ Van deze echter weten wij, vanwaar Hij is, maar wanneer de Messias komt, weet niemand, vanwaar Hij is. ²⁸ **Jesjoea** dan riep, terwijl Hij in de tempel leerde, en sprak: Mij kent u en u weet, vanwaar **IK BEN**; en

Ik ben niet van Mijzelf gekomen, maar er is een Waarachtige, die Mij gezonden heeft en die u niet kent. ²⁹ Ik ken Hem, want Ik kom van Hem en Hij heeft Mij gezonden.

³⁰ Zij trachtten Hem dan te grijpen, maar niemand sloeg de hand aan Hem, want zijn uur was nog niet gekomen.

³¹ En uit de menigte kwamen velen tot geloof in Hem en zij zeiden: Zal de Messias, wanneer Hij komt, soms meer tekenen doen dan deze gedaan heeft?

³² De Farizeeën hoorden de menigte dit over Hem mompelen en de overpriesters en de Farizeeën zonden dienaars om Hem te grijpen. ³³ **Jesjoea** dan zei: Nog korte tijd ben Ik bij u en dan ga Ik heen tot Hem, die Mij gezonden heeft. ³⁴ U zult Mij zoeken en niet vinden en waar Ik ben, kunt u niet komen.

³⁵ De Joden dan zeiden tot elkaar: Waar zal deze heengaan, dat wij Hem niet zullen kunnen vinden? Hij is toch niet van plan naar de Griekse verstrooiing te gaan en de Grieken te leren? ³⁶ Wat is dit voor een woord, dat Hij gesproken heeft: U zult Mij zoeken en niet vinden, en: Waar Ik ben, kunt u niet komen?

Het water van de Geest

³⁷ (C) En op de laatste, de grote dag van het feest⁽¹⁾, stond **Jesjoea** en riep, zeggende: Indien iemand dorst heeft, laat hij tot Mij komen en drinken! ³⁸ (D) Wie in Mij gelooft, zoals de Schrift zegt, stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien. ³⁹ Dit zei Hij van de Geest, welke zij, die tot geloof in Hem kwamen, ontvangen zouden; want de Geest was er nog niet, omdat **Jesjoea** nog niet verheerlijkt was.

(1) 7:37 Hier verwijst **Jesjoea** naar de 8e dag van het Loofhuttenfeest; zie Leviticus 23:36, 39.

(A) 7:22 a Lev. 12:3. 7:22 b Gen. 17:10. (B) 7:23 Joh. 5:9. (C) 7:37 Lev. 23:36. (D) 7:38 Eze. 47:1; Zac. 14:8.

⁴⁰ Sommigen dan uit de menigte, die naar deze woorden geluisterd hadden, spraken: Deze is waarlijk DE profeet.⁽¹⁾
⁴¹ Anderen zeiden: Deze is DE Messias; weer anderen zeiden: De Messias komt toch niet uit Galilea? ⁴²(A) Zegt de Schrift niet, dat de Messias komt uit het geslacht van David en van het dorp Betlehem, waar David was?⁽²⁾ ⁴³ Er ontstond dan verdeeldheid bij de menigte om Hem; ⁴⁴ en sommigen van hen wilden Hem grijpen, maar niemand sloeg de handen aan Hem.

Jesjoea door Nikodemus verdedigd

⁴⁵ De dienaars dan gingen naar de overpriesters en Farizeeën en die zeiden tot hen: Waarom hebt u Hem niet meegebracht? ⁴⁶ De dienaars nu antwoordden hun: Nooit heeft een mens zó gesproken, als deze mens spreekt! ⁴⁷ De Farizeeën dan antwoordden hun: Bent u soms ook verleid? ⁴⁸ Heeft soms één van de oversten in Hem geloofd, of van de Farizeeën? ⁴⁹ Maar die menigte, die de *Torah* niet kent, vervloekt zijn zij! ⁵⁰(B) Nikodemus, die vroeger tot Hem was gekomen, een van hen, zei tot hen: ⁵¹ Veroordeelt onze *Torah* dan een mens, tenzij men zich eerst van hem op de hoogte gesteld heeft en kennis genomen van wat hij doet? ⁵² Zij antwoordden en zeiden tot hem: Bent u soms ook uit Galilea? Ga maar na en zie, dat uit Galilea geen profeet opstaat.

De overspelige vrouw

⁵³ [En zij begaven zich een ieder naar zijn huis,

8¹ maar **Jesjoea** begaf Zich naar de Olijfberg.

² En 's morgens vroeg was Hij weer aanwezig in de tempel, en al het volk kwam tot Hem en Hij zette Zich neer en leerde hen. ³ En de schriftgeleerden en de Farizeeën brachten een vrouw, op overspel betrapt, en zij stelden haar in het midden en zeiden tot Hem: ⁴ Meester⁽³⁾, deze vrouw is op heterdaad betrapt bij het plegen van overspel; ⁵(C) en in de *Torah* heeft Mozes ons bevolen zulke mensen te stenigen; U dan, wat zegt U? ⁶ En dit zeiden zij om Hem in verzoeking te brengen, opdat zij iets hadden om Hem aan te klagen. Maar **Jesjoea** bukte neer en schreef met de vinger op de grond⁽⁴⁾. ⁷ Maar toen zij Hem bleven vragen, richtte Hij Zich op en zei tot hen: Laat wie van u zonder zonde is het eerst een steen naar haar werpen. ⁸ En weer bukte Hij neer en schreef op de grond⁽⁵⁾. ⁹ Maar toen zij dit hoorden, gingen zij één voor één weg, te beginnen bij de oudsten, en zij lieten **Jesjoea** alleen en de vrouw in het midden. ¹⁰ En **Jesjoea** richtte Zich op en zei tot haar: Vrouw, waar zijn zij? Heeft niemand u veroordeeld? ¹¹ En zij zei: Niemand, Heer. En **Jesjoea** zei: Ook Ik veroordeel u niet. Ga heen, zondig van nu af niet meer!

Het licht van de wereld

¹²(D) Opnieuw dan sprak **Jesjoea** tot hen en zei: **IK BEN** het licht van de wereld; wie Mij volgt, zal nimmer in de duisternis wandelen, maar hij zal het licht van eeuwig leven hebben. ¹³(E) De Farizeeën dan zeiden tot Hem: U getuigt van Uzelf, uw getuigenis is niet waar.

(1) 7:40 Zie Deuteronomium 18:15-19. (2) 7:42 Zie Matteüs 2:5-6 en Lukas 2:4-7. (3) 8:4 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer. (4) 8:6 Zie Jeremia 17:13 (5) 8:8 Idem.

(A) 7:42 2Sam. 7:12; Mic. 5:1. (B) 7:50 Joh. 3:1,2. (C) 8:5 Lev. 20:10; Deut. 22:22-24. (D) 8:12 Mat. 5:14; Joh. 9:5. (E) 8:13 Joh. 5:31.

¹⁴ **Jesjoea** antwoordde en zei tot hen: Ook al getuig Ik van Mijzelf, toch is mijn getuigenis waar, want Ik weet, vanwaar Ik gekomen ben en waar Ik heenga; maar u weet niet, vanwaar Ik kom of waar Ik heenga. ¹⁵ U oordeelt naar het vlees, Ik oordeel niemand, ¹⁶ en indien Ik al oordeel, dan is mijn oordeel waarachtig, want Ik ben niet alleen, maar Ik en die Mij gezonden heeft. ^{17(A)} En ook in uw *Torah* staat geschreven, dat het getuigenis van twee mensen waar is; ¹⁸ **IK BEN** het⁽¹⁾, die van Mijzelf getuig, en ook de Vader, die Mij gezonden heeft, getuigt van Mij. ¹⁹ Zij dan zeiden tot Hem: Waar is uw Vader? **Jesjoea** antwoordde: Noch Mij, noch mijn Vader kent u: Indien u Mij kende, zou u ook mijn Vader kennen.

²⁰ Deze woorden sprak **Jesjoea** bij de schatkamer, lerende in de tempel; en niemand greep Hem, want zijn uur was nog niet gekomen.

Twistgesprek met de Joden

²¹ Hij zei dan opnieuw tot hen: Ik ga heen en u zult Mij zoeken en in uw zonde zult u sterven; waar Ik heenga, kunt u niet komen. ²² De Joden dan zeiden: Hij zal toch geen zelfmoord plegen, dat Hij zegt: waar Ik heenga, kunt u niet komen? ²³ En Hij zei tot hen: U bent van beneden, **IK BEN** van boven; u bent van deze wereld, **IK BEN** niet van deze wereld. ²⁴ Ik heb u dan gezegd, dat u in uw zonden zult sterven; want indien u niet gelooft, dat **IK** het **BEN**⁽²⁾, zult u in uw zonden sterven. ²⁵ Zij dan zeiden tot Hem: Wie bent U? **Jesjoea** zei tot hen: Wat spreek Ik eigenlijk nog met u? ²⁶ Ik heb veel over u te zeggen en te oordelen; maar die Mij gezonden heeft, is waar, en

wat Ik van Hem gehoord heb, dat spreek Ik tot de wereld. ²⁷ Zij hadden niet begrepen, dat Hij tot hen van de Vader sprak. ²⁸ **Jesjoea** dan zei: Wanneer u de Mensenzoon verhoogd hebt, zult u inzien, dat **IK** het **BEN**⁽³⁾ en niets uit Mijzelf doe, maar dat Ik dit spreek, zoals de Vader Mij geleerd heeft. ²⁹ En die Mij gezonden heeft, is met Mij. Hij heeft Mij niet alleen gelaten, want Ik doe altijd wat Hem behaagt.

De verdediging van Jesjoea

³⁰ Toen Hij dit sprak, geloofden velen in Hem. ³¹ **Jesjoea** dan zei tot de Joden, die in Hem geloofden: Als u in mijn woord blijft, bent u ware discipelen van Mij ³² en u zult de waarheid begrijpen, en de waarheid zal u vrijmaken. ^{33(B)} Zij antwoordden Hem: Wij zijn Abrahams nageslacht en zijn nooit iemands slaven geweest; hoe zegt U dan: u zult vrij worden? ³⁴ **Jesjoea** antwoordde hun: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, een ieder, die de zonde doet, is een slaaf van de zonde. ³⁵ En de slaaf blijft niet eeuwig in het huis, de zoon blijft er eeuwig. ³⁶ Wanneer dan de Zoon u vrijgemaakt heeft, zult u werkelijk vrij zijn.

³⁷ Ik weet, dat u Abrahams nageslacht bent; maar u tracht Mij te doden, omdat mijn woord bij u geen gehoor vindt. ³⁸ Wat Ik gezien heb bij de Vader, spreek Ik; zo doet ook u, wat u van uw vader gehoord hebt. ³⁹ Zij antwoordden en zeiden tot Hem: Onze vader is Abraham. **Jesjoea** zei tot hen: Indien u kinderen van Abraham bent, doet dan de werken van Abraham; ⁴⁰ maar nu tracht u Mij te doden, een mens, die u de waarheid gezegd heeft, welke Ik van God gehoord heb; dit deed Abraham niet. ⁴¹ U doet

(1) 8:18 het woordje "het" komt niet in de grondtekst voor. (2) 8:24 het woordje "het" komt niet in de grondtekst voor. (3) 8:28 Idem.

(A) 8:17 Deut. 19:15. (B) 8:33 Mat. 3:9; Luk. 3:8.

de werken van uw vader. Zij zeiden tot Hem: Wij zijn niet uit hoererij geboren, wij hebben één Vader, God. ⁴² **Jesjoea** zei tot hen: Indien God uw Vader was, zou u Mij liefhebben, want Ik ben van God uitgegaan en gekomen; want Ik ben niet van Mijzelf gekomen, maar Hij heeft Mij gezonden. ⁴³ Waarom begrijpt u niet wat Ik zeg? Omdat u mijn woord niet kunt horen. ⁴⁴ U hebt de duivel tot vader en wilt de verlangens van uw vader doen. Die was een mensenmoorder vanaf het begin en staat niet in de waarheid, want er is in hem geen waarheid. Wanneer hij de leugen spreekt, spreekt hij naar zijn aard, want hij is een leugenaar en de vader van de leugen. ⁴⁵ Maar omdat Ik u de waarheid zeg - Mij gelooft u niet. ⁴⁶ Wie van u overtuigt Mij van zonde? Als Ik waarheid spreek, waarom gelooft u Mij niet? ⁴⁷ Wie uit God is, hoort de woorden van God; daarom hoort u niet, omdat u niet uit God bent.

⁴⁸ De Joden antwoordden en zeiden tot Hem: Zeggen wij niet terecht, dat U een Samaritaan bent en bezeten bent? ⁴⁹ **Jesjoea** antwoordde: Ik ben niet bezeten, maar Ik eer mijn Vader, en u ont-eert Mij. ⁵⁰ Maar Ik zoek niet mijn eer; Eén is er, die haar zoekt en die oordeelt. ⁵¹ Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, indien iemand mijn woord bewaard heeft, hij zal de dood in eeuwigheid niet zien. ⁵² De Joden zeiden tot Hem: Nu weten wij, dat U bezeten bent. Abraham is gestorven en ook de profeten, en U zegt: indien iemand mijn woord bewaard heeft, zal hij de dood in eeuwigheid niet smaken. ⁵³ U bent toch niet meer dan onze vader Abraham, die gestorven is? Ook de profeten zijn gestorven; voor wie houdt U Uzelf? ⁵⁴ **Jesjoea** antwoordde: Als Ik

Mijzelf eer, betekent mijn eer niets; mijn Vader is het, die Mij eert, van wie u zegt: Hij is onze God, ⁵⁵ en u kent Hem niet, maar Ik ken Hem. En indien Ik zei: Ik ken Hem niet, dan zou Ik u gelijk zijn, een leugenaar; maar Ik ken Hem en zijn woord leef Ik na. ⁵⁶ Uw vader Abraham heeft zich erop verheugd mijn dag te zien en hij heeft die gezien en zich verblijd. ⁵⁷ De Joden dan zeiden tot Hem: U bent nog geen vijftig jaar en hebt U Abraham gezien? ⁵⁸ **Jesjoea** zei tot hen: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Eer Abraham was, ben Ik. ⁽¹⁾ ⁵⁹ Zij namen dan stenen op om naar Hem te werpen; maar **Jesjoea** verborg Zich en verliet de tempel.

De blindgeborene

⁹ ¹ En voorbijgaande zag Hij een man, die sinds zijn geboorte blind was. ² En zijn discipelen vroegen Hem en zeiden: Rabbi, wie heeft gezondigd, deze of zijn ouders, dat hij blind geboren is? ³ **Jesjoea** antwoordde: Noch deze heeft gezondigd noch zijn ouders, maar de werken van God moesten in hem openbaar worden. ⁴ Wij moeten werken de werken van degene, die Mij gezonden heeft, zolang het dag is; er komt een nacht, waarin niemand werken kan. ⁵ ^(A) Zolang Ik in de wereld ben, ben Ik het licht van de wereld. ⁶ Na dit gezegd te hebben, spuwde Hij op de grond en maakte slijk van dit speeksel en Hij legde hem het slijk op de ogen, ⁷ en zei tot hem: Ga heen, was u in het badwater Siloam, wat vertaald wordt door: uitgezonden. Hij dan ging heen, waste zich en kwam ziende terug. ⁸ De burenen dan en zij, die hem vroeger als bedelaar gekend hadden, zeiden: Is hij dat niet, die

⁽¹⁾ 8:58 In de grondtekst staat er **IK BEN**.

^(A) 9:5 Mat. 5:14; Joh. 8:12.

zat te bedelen? ⁹Sommigen zeiden: Hij is het; anderen zeiden: Neen, maar hij lijkt op hem. Hij zei: ik ben het. ¹⁰Zij dan zeiden tot hem: Hoe zijn [dan] uw ogen geopend? ¹¹Hij antwoordde: De mens, die **Jesjoea** genoemd wordt, maakte slijk, streek het op mijn ogen en zei tot mij: Ga heen naar Siloam en was u. Ik ging dan heen en toen ik mij gewassen had, werd ik ziende. ¹²En zij zeiden tot hem: Waar is Hij? Hij zei: Ik weet het niet.

¹³Zij brachten hem, die vroeger blind geweest was, naar de Farizeeën. ¹⁴Nu was het Sjabbat op de dag, dat **Jesjoea** het slijk maakte en zijn ogen opende. ¹⁵Opnieuw vroegen hem ook de Farizeeën, hoe hij ziende was geworden. En hij zei tot hen: Hij legde slijk op mijn ogen, ik waste mij, en nu kan ik zien. ¹⁶Sommige dan van de Farizeeën zeiden: Deze mens komt niet van God, want Hij houdt de Sjabbat niet. Anderen zeiden: Hoe kan een zondig mens zulke tekenen doen? En er was verdeeldheid onder hen. ¹⁷Zij dan zeiden nog eens tot de blinde: Wat zegt u van Hem, daar Hij uw ogen geopend heeft? En hij zei: Hij is een profeet. ¹⁸De Joden dan geloofden niet van hem, dat hij blind geweest en ziende geworden was, totdat zij de ouders geroepen hadden van hem, die ziende was geworden, ¹⁹en zij vroegen hun en zeiden: Is dit uw zoon, van wie u zegt, dat hij blind geboren is? Hoe kan hij dan nu zien? ²⁰Zijn ouders antwoordden en zeiden: Wij weten, dat dit onze zoon is, en dat hij blind geboren is; ²¹maar hoe hij nu zien kan, weten wij niet, en wie zijn ogen geopend heeft, wij weten het niet; vraagt het hemzelf, hij heeft zijn leeftijd, hij zal voor zichzelf spreken. ²²Dit zeiden zijn ouders, omdat zij bang waren voor de Joden, want de Joden waren reeds overeengekomen,

dat, indien iemand mocht belijden, dat Hij de Messias was, hij uit de synagoge zou worden gebannen. ²³Daarom zeiden zijn ouders: Hij heeft zijn leeftijd, vraagt het hemzelf.

²⁴Zij riepen dan voor de tweede keer de man, die blind geweest was, en zeiden tot hem: Geef aan God de eer; wij weten, dat deze mens een zondaar is. ²⁵Hij dan antwoordde: Of Hij een zondaar is, weet ik niet; één ding weet ik, dat ik, die blind was, nu zien kan. ²⁶Zij dan zeiden tot hem: Wat heeft Hij aan u gedaan? Hoe heeft Hij uw ogen geopend? ²⁷Hij antwoordde hun: Ik heb het u al gezegd, en u hebt er niet naar gehoord; waarom wilt u het opnieuw horen? Wilt u soms ook discipelen van Hem worden? ²⁸En zij scholden hem uit en zeiden: U bent een discipel van Hem, maar wij zijn discipelen van Mozes; ²⁹wij weten, dat God tot Mozes gesproken heeft, maar van deze weten wij niet, vanwaar Hij komt. ³⁰De man antwoordde en zei tot hen: Hierin is toch iets wonderlijks, dat u niet weet, vanwaar Hij komt, maar mijn ogen heeft Hij geopend. ³¹Wij weten, dat God naar zondaars niet hoort, maar is iemand godvruchtig, en doet hij zijn wil, die verhoort Hij. ³²Van eeuwigheid is het niet gehoord, dat iemand de ogen van een blindgeborene geopend heeft. ³³Als deze niet van God was gekomen, Hij had niets kunnen doen. ³⁴Zij antwoordden en zeiden tot hem: U bent geheel in zonden geboren en wilt u ons leren? En zij wierpen hem uit.

³⁵**Jesjoea** hoorde, dat zij hem uitgeworpen hadden, en Hij zei, toen Hij hem aantrof: Geloofst u in de Mensenzoon? ³⁶Hij antwoordde en zei: En wie is Hij, Heer, dat ik in Hem mag geloven? ³⁷**Jesjoea** zei tot hem: U hebt Hem niet slechts gezien, maar die met u spreekt, die is het. ³⁸Hij zei: Ik geloof, Heer, en hij

wierp zich voor Hem neer. ³⁹En **Jesjoea** zei: Tot een oordeel ben Ik in deze wereld gekomen, opdat wie niet zien, zien mogen, en wie zien, blind worden.

⁴⁰Dit hoorden sommigen uit de Farizeeën, die bij Hem waren, en zij zeiden tot Hem: Zijn wij soms ook blind? ⁴¹**Jesjoea** zei tot hen: Indien u blind was, zou u geen zonde hebben; maar nu zegt u: Wij zien; daarom blijft uw zonde.

De goede Herder

10¹Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, wie niet door de deur de schaapskooi binnenkomt, maar op een andere plaats inklimt, die is een dief en een rover; ²maar wie door de deur binnenkomt, is de herder van de schapen. ³Voor hem doet de deurwachter open en de schapen horen naar zijn stem en hij roept zijn eigen schapen bij name en voert ze naar buiten. ⁴Wanneer hij zijn eigen schapen alle naar buiten gebracht heeft, gaat hij voor ze uit en de schapen volgen hem, omdat zij zijn stem kennen; ⁵maar een vreemde zullen zij voorzeker niet volgen, maar zij zullen van hem weglopen, omdat zij de stem van de vreemden niet kennen.

⁶In dit beeld sprak **Jesjoea** tot hen, maar zij begrepen niet, wat het was, dat Hij tot hen sprak.

⁷**Jesjoea** zei dan nogmaals: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: **IK BEN** de deur van de schapen. ⁸Allen, die vóór Mij gekomen zijn, zijn dieven en rovers, maar de schapen hebben naar hen niet gehoord. ⁹**IK BEN** de deur; als iemand door Mij binnenkomt, zal hij behouden worden; en hij zal ingaan en uitgaan en weide vinden. ¹⁰De dief komt niet dan om te stelen en te slachten en te verdelgen; Ik

ben gekomen, opdat zij leven hebben en overvloed.

¹¹**IK BEN** de goede Herder. De goede herder zet zijn leven in voor zijn schapen; ¹²maar wie huurling is en geen herder, wie de schapen niet toebehoren, ziet de wolf aankomen, laat de schapen in de steek en vlucht - en de wolf roofd ze en jaagt ze uiteen - ¹³want hij is een huurling en de schapen gaan hem niet ter harte. ^{14(A)}**IK BEN** de goede Herder en Ik ken de mijne en de mijne kennen Mij, ¹⁵zoals Mij de Vader kent en Ik de Vader ken, en Ik zet mijn leven in voor de schapen. ¹⁶Nog andere schapen heb Ik, die niet van deze stal zijn; ook die moet Ik leiden en zij zullen naar mijn stem horen en het zal worden één kudde, één Herder. ¹⁷Hierom heeft Mij de Vader lief, omdat Ik mijn leven afleg om het weer te nemen. ¹⁸Niemand ontnemt het Mij, maar Ik leg het uit Mijzelf af. Ik heb macht het af te leggen en macht het weer te nemen; dit gebod heb Ik van mijn Vader ontvangen.

¹⁹Er ontstond opnieuw verdeeldheid onder de Joden om die woorden. ²⁰En velen van hen zeiden: Hij is bezeten en waanzinnig; waarom luistert u naar Hem? ²¹Anderen zeiden: Dit zijn geen woorden voor een bezetene, een boze geest kan toch de ogen van blinden niet openen?

Jesjoea in de tempel

²²Toen kwam het Vernieuwingsfeest te Jeruzalem; het was winter. ²³En **Jesjoea** wandelde in de tempel, in de zuilengang van Salomo. ²⁴De Joden dan omringden Hem en zeiden tot Hem: Hoelang houdt U onze ziel nog in spanning? Indien U DE Messias bent, zeg het ons ronduit. ²⁵**Jesjoea** antwoordde hun: Ik heb het u

(A) 10:14 Mat. 11:27; Luk. 10:22.

gezegd en u gelooft het niet; de werken, die Ik doe in de naam van mijn Vader, die getuigen van Mij; ²⁶ maar u gelooft niet, omdat u niet tot mijn schapen behoort. ²⁷ Mijn schapen horen naar mijn stem en Ik ken ze en zij volgen Mij, ²⁸ en Ik geef hun eeuwig leven en zij zullen voorzeker niet verloren gaan in eeuwigheid en niemand zal ze uit mijn hand roven. ²⁹ Wat mijn Vader Mij gegeven heeft, gaat alles te boven en niemand kan iets roven uit de hand van mijn Vader. ³⁰ Ik en de Vader zijn één.

³¹ De Joden droegen weer stenen aan om Hem te stenigen. ³² **Jesjoea** antwoordde hun: Ik heb u vele goede werken doen zien vanwege mijn Vader; om welke van die werken wilt u Mij steni-gen? ³³ ^(A) De Joden antwoordden Hem: Niet om een goed werk willen wij U steni-gen, maar om godslastering en omdat U, een mens, Uzelf God maakt. ³⁴ ^(B) **Jesjoea** antwoordde hun: Is er niet geschreven in uw *Torah*: Ik heb gezegd: U bent goden? ³⁵ Als Hij hén goden genoemd heeft, tot wie het woord van God gekomen is, en de Schrift niet kan gebroken worden, ³⁶ zegt u dan tot Hem, die de Vader geheilgd en in de wereld gezonden heeft: U lastert, omdat Ik heb gezegd: **IK BEN** de Zoon van God? ³⁷ Indien Ik de werken van mijn Vader niet doe, gelooft Mij niet, ³⁸ maar indien Ik ze doe en u Mij toch niet gelooft, gelooft dan de werken, opdat u weten en erkennen mag, dat de Vader in Mij is en Ik in de Vader.

³⁹ Zij trachtten Hem dan weer te grijpen, maar Hij ontkwam uit hun handen.

Velen geloofden in Hem

⁴⁰ ^(C) En Hij vertrok weer naar de overzijde van de Jordaan, naar de plaats, waar Johannes de eerste maal doopte,

en Hij bleef daar. ⁴¹ En velen kwamen tot Hem en zeiden: Johannes deed wel geen enkel teken, maar al wat Johannes van deze zei, was waar. ⁴² En velen daar geloofden in Hem.

De opwekking van Lazarus

11 ¹ ^(D) Er was iemand ziek, Lazarus van Betanië, het dorp van Maria en haar zus Marta. ² ^(E) Maria was het, die de Heer gezalfd had met mirre en zijn voeten met haar haren had afgedroogd. En haar broer Lazarus was ziek. ³ Zijn zussen dan zonden Hem bericht: Heer, zie, die U liefhebt, is ziek. ⁴ Toen **Jesjoea** het hoorde, zei Hij: Deze ziekte is niet dodelijk, maar tot eer van God, opdat de Zoon van God erdoor verheerlijkt zal worden. ⁵ **Jesjoea** nu had Marta en haar zus en Lazarus lief. ⁶ Toen Hij dan hoorde, dat hij ziek was, bleef Hij daarop nog twee dagen ter plaatse, waar Hij was; ⁷ daarna echter zei Hij tot zijn discipelen: Laten wij weer naar Judea gaan. ⁸ De discipelen zeiden tot Hem: Rabbi, onlangs trachtten de Joden U te steni-gen en gaat U weer daarheen? ⁹ **Jesjoea** antwoordde: Gaan er geen twaalf uren in een dag? Als iemand overdag loopt, stoot hij zich niet, omdat hij het licht van deze wereld kan zien; ¹⁰ maar wanneer iemand bij nacht loopt, stoot hij zich, omdat het licht niet in hem is. ¹¹ Zo sprak Hij en daarna zei Hij tot hen: Lazarus, onze vriend, is ingeslapen, maar Ik ga daarheen om hem uit de slaap te wekken. ¹² De discipelen zeiden dan tot Hem: Heer, als hij slaapt, zal hij herstellen. ¹³ Maar **Jesjoea** had het bedoeld van zijn dood; zij echter meenden, dat Hij het van de rust van de slaap bedoelde. ¹⁴ Toen zei **Jesjoea** ronduit tot hen: Lazarus is gestorven, ¹⁵ en het verheugt Mij om u, dat

^(A) 10:33 Lev. 24:16. ^(B) 10:34 Ps. 82:6. ^(C) 10:40 Joh. 1:28. ^(D) 11:1 Luk. 10:38,39. ^(E) 11:2 Joh. 12:3.

Ik daar niet geweest ben, opdat u tot geloof komt; maar laten wij tot hem gaan. ¹⁶Tomas dan, genaamd Didymus, zei tot zijn medediscipelen: Laten wij ook gaan om met Hem te sterven.

¹⁷Toen **Jesjoea** dan aankwam, bevond Hij, dat hij al vier dagen in het graf lag. ¹⁸Betanië nu was dicht bij Jeruzalem gelegen, op een afstand van ongeveer vijftien stadiën. ⁽¹⁾ ¹⁹Velen uit de Joden waren tot Marta en Maria gekomen om hen te troosten over hun broer. ²⁰Toen nu Marta hoorde, dat **Jesjoea** kwam, ging zij Hem tegemoet, maar Maria bleef in huis zitten. ²¹Marta dan zei tot **Jesjoea**: Heer, indien U hier geweest was, zou mijn broer niet gestorven zijn. ²²Ook nu weet ik, dat God U geven zal al wat U van God begeert. ²³**Jesjoea** zei tot haar: Uw broer zal opstaan. ²⁴Marta zei tot Hem: Ik weet, dat hij zal opstaan bij de opstanding op de jongste dag. ²⁵**Jesjoea** zei tot haar: **IK BEN** de opstanding en het leven; wie in Mij gelooft, zal leven, ook al is hij gestorven, ²⁶en een ieder, die leeft en in Mij gelooft, zal in eeuwigheid niet sterven; gelooft u dat? ²⁷Zij zei tot Hem: Ja, Heer, ik heb geloofd, dat U DE Messias bent, de Zoon van God, die in de wereld komen zou. ²⁸En na deze woorden ging zij heen en riep haar zus Maria in stilte en zei: Daar is de Meester en Hij roept u. ²⁹En toen zij dat hoorde, stond zij heel snel op en ging tot Hem; ³⁰**Jesjoea** echter was nog niet in het dorp gekomen, maar bevond Zich nog op de plaats, waar Marta Hem ontmoet had. ³¹De Joden dan, die met haar in het huis waren en haar troostten, zagen Maria heel snel opstaan en naar buiten gaan en zij volgden haar, vermoedende, dat zij naar het graf ging om daar te huilen. ³²Toen Maria dan kwam, waar

Jesjoea was en Hem zag, viel zij Hem te voet en zei tot Hem: Heer, indien U hier geweest was, zou mijn broer niet gestorven zijn.

³³Toen **Jesjoea** haar dan zag huilen en ook de Joden, die met haar meegekomen waren, zag huilen, werd Hij boos in de geest en diep ontroerd, ³⁴en Hij zei: Waar hebt u hem gelegd? Zij zeiden tot Hem: Heer, kom en zie. ³⁵**Jesjoea** hilde. ³⁶De Joden dan zeiden: Zie, hoe lief Hij hem had! ³⁷Maar sommigen van hen zeiden: Had Hij, die de ogen van de blinde heeft geopend, niet kunnen maken, dat ook deze niet stierf? ³⁸**Jesjoea** dan, opnieuw bij Zichzelf verontwaardigd, ging naar het graf; dit nu was een spelonk en er lag een steen tegenaan. ³⁹**Jesjoea** zei: Neemt de steen weg! Marta, de zus van de gestorvene, zei tot Hem: Heer, er is reeds een lijklicht, want het is al de vierde dag. ⁴⁰**Jesjoea** zei tot haar: Heb Ik u niet gezegd, dat u, indien u gelooft, de heerlijkheid van God zien zult? ⁴¹Zij namen dan de steen weg. En **Jesjoea** sloeg de ogen opwaarts en zei: Vader, Ik dank U, dat U Mij verhoord hebt. ⁴²Zelf wist Ik, dat U Mij altijd verhoort, maar ter wille van de menigte, die rondom Mij staat, heb Ik gesproken, opdat zij geloven, dat U Mij gezonden hebt. ⁴³En na dit gezegd te hebben, riep Hij met luide stem: Lazarus, kom naar buiten! ⁴⁴De gestorvene kwam naar buiten, de voeten en de handen gebonden met grafdoeken, en er was een zweetdoek om zijn gezicht gebonden. **Jesjoea** zei tot hen: Maakt hem los en laat hem heengaan.

*Het besluit om **Jesjoea** te doden*

⁴⁵Velen van de Joden dan, die tot Maria gekomen waren en gezien hadden wat Hij gedaan had, geloofden in Hem;

⁽¹⁾ 11:18 15 stadiën is ruim 2,5 kilometer.

⁴⁶ maar sommigen van hen begaven zich naar de Farizeeën en zeiden hun, wat **Jesjoea** gedaan had. ⁴⁷ De overpriesters en de Farizeeën dan riepen de Raad samen en zeiden: Wat doen wij, want deze mens doet vele tekenen? ⁴⁸ Als wij Hem zo zijn gang laten gaan, zullen allen in Hem geloven en de Romeinen zullen komen en ons zowel onze plaats als ons volk ontnemen. ⁴⁹ Maar één van hen, Kajafas, de hogepriester van dat jaar, zei tot hen: U weet niets, ⁵⁰ en u beseft niet, dat het in uw belang is, dat één mens sterft voor het volk en niet het hele volk verloren gaat. ⁵¹ Maar dit zei hij niet uit zichzelf, maar als hogepriester van dat jaar profeteerde hij, dat **Jesjoea** zou sterven voor het volk, ⁵² en niet alleen voor het volk, maar om ook de verstrooide kinderen van God bijeen te brengen. ⁵³ Sinds die dag dan overlegden zij om Hem te doden.

⁵⁴ **Jesjoea** dan bewoog Zich niet meer vrij onder de Joden, maar vertrok vandaar naar de landstreek dicht bij de woestijn, naar een stad, Efraïm genaamd, en Hij bleef daar met zijn discipelen.

⁵⁵ Nu was het Pèsach van de Joden nabij en velen van het land gingen op naar Jeruzalem, nog vóór het Pèsach, om zich te reinigen. ⁵⁶ Zij zochten dan naar **Jesjoea** en spraken onder elkaar, terwijl zij in de tempel stonden: Wat denkt u? Zou Hij wel op het feest komen? ⁵⁷ De overpriesters en de Farizeeën nu hadden voorschriften gegeven, dat, indien iemand wist, waar Hij zich bevond, hij het zou aangeven, opdat zij Hem konden grijpen.

De zalving te Betanië

12 ¹ **Jesjoea** dan kwam zes dagen vóór het Pèsach te Betanië, waar

Lazarus was, die **Jesjoea** uit de doden had opgewekt. ² Zij richtten daar dan een maaltijd voor Hem aan en Marta bediende, en Lazarus was één van hen, die met Hem aan tafel waren. ³ (A) Maria dan nam een pond echte, kostbare nardusmirre, en zij zalfde de voeten van **Jesjoea** en droogde zijn voeten af met haar haren; en de geur van de mirre verspreidde zich door het hele huis. ⁴ Maar Judas Iskariot, één van zijn discipelen, die Hem verraden zou, zei: ⁵ Waarom is deze mirre niet voor driehonderd schellingen verkocht en aan de armen gegeven? ⁶ Maar dit zei hij niet, omdat hij zich om de armen bekommerde, maar omdat hij een dief was en als beheerder van de kas de inkomsten wegnam. ⁷ **Jesjoea** dan zei: Laat haar begaan en het bewaren voor de dag van mijn begrafenis; ⁸ (B) want de armen hebt u altijd bij u, maar Mij hebt u niet altijd.

⁹ De grote menigte uit de Joden dan kwam te weten, dat Hij daar was, en zij kwamen niet alleen om **Jesjoea**, maar ook opdat zij Lazarus zouden zien, die Hij uit de doden had opgewekt. ¹⁰ En de overpriesters overlegden om ook Lazarus te doden, ¹¹ daar vele van de Joden ter wille van hém kwamen en in **Jesjoea** geloofden.

De intocht in Jeruzalem

¹² De volgende dag, toen de grote menigte, die voor het (Pèsach)feest gekomen was, hoorde, dat **Jesjoea** naar Jeruzalem kwam, ¹³ (C) namen zij palmtakken, gingen uit Hem tegemoet, en riepen: Hosanna, gezegend Hij, die komt in de naam van **JHWH!** en: De koning van Israël!

¹⁴ En **Jesjoea** vond een jonge ezel en Hij ging erop zitten, zoals geschreven is:

(A) 12:3 Luk. 7:37,38. (B) 12:8 Deut. 15:11. (C) 12:13 Ps. 118:25,26.

15(A) Wees niet bang, dochter van Sion, zie, uw Koning komt, gezeten op het veulen van een ezel.

16 Dit begrepen zijn discipelen aanvankelijk niet, maar toen **Jesjoea** verheerlijkt was, toen herinnerden zij zich, dat dit met het oog op Hem geschreven was en dat zij dit met Hem gedaan hadden. **17** De menigte dan, die bij Hem was geweest, toen Hij Lazarus uit het graf geroepen en hem uit de doden opgewekt had, getuigde daarvan. **18** Daarom ging de menigte Hem ook tegemoet, omdat zij gehoord hadden, dat Hij dit teken gedaan had. **19** De Farizeeën dan zeiden tot elkaar: U ziet voor uw ogen, dat u niets bereikt; zie, de hele wereld loopt Hem na.

***Jesjoea** verkondigt zijn dood*

20 Er waren enige Grieken onder hen, die opgingen om op het (Pèsach)feest te aanbidden: **21** dezen dan gingen tot Filippus, die van Betsaida in Galilea was, en vroegen hem en zeiden: Heer, wij zouden **Jesjoea** wel willen zien. **22** Filippus ging en zei het aan Andreas; Andreas en Filippus gingen en zeiden het aan **Jesjoea**. **23** Maar **Jesjoea** antwoordde hun en zei: Het uur is gekomen, dat de Mensenzoon verheerlijkt moet worden. **24** Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, indien de graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft zij op zichzelf; maar indien zij sterft, brengt zij veel vrucht voort. **25(B)** Wie zijn leven liefheeft, maakt dat het verloren gaat, maar wie zijn leven haat in deze wereld, zal het bewaren tot eeuwig leven. **26** Indien iemand Mij wil dienen, laat hij Mij volgen, en waar Ik ben, daar zal ook mijn dienaar zijn. Indien iemand Mij dienen wil, de Vader zal

hem eren. **27** Nu is mijn ziel ontroerd, en wat zal Ik zeggen? Vader, verlos Mij uit dit uur! Maar hiertoe ben Ik in dit uur gekomen. **28** Vader, verheerlijk uw naam! Toen kwam een stem uit de hemel: Ik heb hem verheerlijkt, en Ik zal hem nogmaals verheerlijken! **29** De menigte dan, die daar stond en toehoorde, zei dat er een donderslag geweest was; anderen zeiden: Een engel heeft tot Hem gesproken. **30** **Jesjoea** antwoordde en zei: Niet om Mij is die stem er geweest, maar om u. **31** Nu gaat er een oordeel over deze wereld; nu zal de overste van deze wereld buitengeworpen worden; **32** en als Ik van de aarde verhoogd ben, zal Ik allen tot Mij trekken. **33** En dit zei Hij om aan te duiden, welke dood Hij sterven zou. **34(C)** De menigte dan antwoordde Hem: Wij hebben uit de *Torah* gehoord, dat de Messias tot in eeuwigheid blijft; hoe kunt U dan zeggen, dat de Mensenzoon moet verhoogd worden? Wie is deze Mensenzoon? **35** **Jesjoea** dan zei tot hen: Nog een korte tijd is het licht onder u. Wandelt, terwijl u het licht hebt, opdat de duisternis u niet zal overvallen; en wie in de duisternis wandelt, weet niet, waar hij heengaat. **36** Geloofd in het licht zolang u het licht hebt, opdat u kinderen van het licht mag zijn. Dit sprak **Jesjoea** en Hij ging heen en verborg Zich voor hen.

*Voor of tegen **Jesjoea***

37 En hoewel Hij zovele tekenen voor hun ogen gedaan had, geloofden zij niet in Hem, **38(D)** opdat het woord van de profeet Jesaja vervuld werd, dat hij sprak: **JHWH**, wie heeft geloofd, wat hij van ons hoorde? En aan wie is de arm van **JHWH** geopenbaard?⁽¹⁾ **39** Hierom konden

⁽¹⁾ **12:38** Zie Jesaja 53:1

^(A) **12:15** Zac. 9:9. ^(B) **12:25** Mat. 10:39; 16:25; Mar. 8:35; Luk. 9:24; 17:33. ^(C) **12:34** Ps. 110:4; Jes. 9:6; Eze. 37:25; Dan. 7:14. ^(D) **12:38** Jes. 53:1.

De voetwassing

zij niet geloven, omdat Jesaja elders gezegd heeft: ^{40(A)} Hij heeft hun ogen verblind en hun hart verhard, dat zij niet met hun ogen zien, met hun hart begrijpen en zich bekeren, en Ik hen zou genezen. ⁽¹⁾ ⁴¹ Dit zei Jesaja, omdat hij zijn heerlijkheid zag en van Hem sprak. ⁴² En toch geloofden zelfs uit de oversten velen in Hem, maar ter wille van de Farizeeën kwamen zij er niet voor uit, om niet uit de synagoge te worden gebannen; ⁴³ want zij waren gesteld op de eer van de mensen, meer dan op de eer van God.

De zending van Jesjoea

⁴⁴ **Jesjoea** riep en zei: Wie in Mij gelooft, gelooft niet in Mij, maar in Hem, die Mij gezonden heeft; ⁴⁵ en wie Mij ziet, ziet Hem, die Mij gezonden heeft. ⁴⁶ Ik ben als een licht in de wereld gekomen, opdat een ieder, die in Mij gelooft, niet in de duisternis zal blijven. ⁴⁷ En indien iemand naar mijn woorden hoort, maar ze niet bewaart, Ik oordeel hem niet, want Ik ben niet gekomen om de wereld te oordelen, maar om de wereld te behouden. ⁴⁸ Wie Mij verwerpt en mijn woorden niet aanneemt, heeft één, die hem oordeelt: het woord, dat Ik heb gesproken, dat zal hem oordelen op de jongste dag. ⁴⁹ Want Ik heb niet uit Mijzelf gesproken, maar de Vader, die Mij heeft gezonden, heeft zelf Mij een gebod gegeven, wat Ik zeggen en spreken moet. ⁵⁰ En Ik weet, dat zijn gebod eeuwig leven is. Wat Ik dan spreek, spreek Ik zó, als de Vader Mij gezegd heeft.

13 ¹ En vóór het Pèsachfeest, toen **Jesjoea** wist, dat zijn tijd gekomen was om uit deze wereld over te gaan tot de Vader, heeft Hij de zijnen, die Hij in de wereld liefhad, liefgehad tot het einde. ² En onder de maaltijd, toen de duivel reeds Judas, Simons zoon Iskariot, in het hart had gegeven Hem te verraden, ³ stond Hij, wetende, dat de Vader Hem alles in handen had gegeven en dat Hij van God uitgegaan was en tot God heenging, van de maaltijd op, ⁴ en Hij legde zijn klederen af en nam een linnen doek en omgordde Zich daarmee. ⁵ Daarna deed Hij water in het bekken en begon de voeten van de discipelen te wassen, en af te drogen met de doek, waarmee Hij omgord was. ⁶ Hij kwam dan bij Simon Petrus. Deze zei tot Hem: Heer, wilt U mij de voeten wassen? ⁷ **Jesjoea** antwoordde en zei tot hem: Wat Ik doe, weet u nu niet, maar u zult het later begrijpen. ⁸ Petrus zei tot Hem: U zult mijn voeten niet wassen in eeuwigheid! **Jesjoea** antwoordde hem: Indien Ik u niet was, hebt u geen deel aan Mij. ⁹ Simon Petrus zei tot Hem: Heer, niet alleen mijn voeten, maar ook de handen en het hoofd! ¹⁰ **Jesjoea** zei tot hem: Wie gebaad heeft, hoeft zich [alleen de voeten] te laten wassen, want hij is geheel rein; en u bent rein, maar niet allen. ¹¹ Want Hij wist, wie Hem verraden zou; daarom zei Hij: U bent niet allen rein.

^{12(B)} Toen Hij dan hun voeten gewassen had en zijn klederen aangedaan en weer plaats genomen had, zei Hij tot hen: Begrijpt u wat Ik u gedaan heb? ¹³ U noemt Mij Meester ⁽²⁾ en Heer, en u zegt dat te

⁽¹⁾ 12:40 Zie Jesaja 6:10 ⁽²⁾ 13:13 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

^(A) 12:40 Jes. 6:10. ^(B) 13:12 Luk. 22:27.

recht, want **IK BEN** het⁽¹⁾. ¹⁴Indien nu Ik, uw Heer en Meester (Grieks: leraar), u de voeten gewassen heb, behoort ook u elkaar de voeten te wassen; ¹⁵want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat ook u doet, zoals Ik u gedaan heb. ^{16(A)}Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, een slaaf staat niet boven zijn heer, noch een gezant boven zijn zender. ¹⁷Indien u dit weet, gezegend bent u, als u het doet.

^{18(B)}Ik spreek niet van u allen; Ik weet, wie Ik heb uitgekozen; maar het schriftwoord moet vervuld worden: Hij, die mijn brood eet, heeft zijn hiel tegen Mij opgeheven.⁽²⁾ ¹⁹Nu reeds zeg Ik het u, voordat het gebeurt, opdat u, wanneer het gebeurt, gelooft, dat **IK** het **BEN** ⁽³⁾.

^{20(C)}Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Wie ontvangt, die Ik zend, ontvangt Mij, en wie Mij ontvangt, ontvangt Hem, die Mij gezonden heeft.

Jesjoea waarschuwt Judas

²¹Na deze woorden werd **Jesjoea** ontroerd in de geest en Hij getuigde en zei: Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: één van u zal Mij verraden. ²²De discipelen zagen elkaar aan, onzeker, over wie Hij sprak. ²³Eén van de discipelen, degene die **Jesjoea** liefhad, lag vlak naast **Jesjoea**; ²⁴hem dan gaf Simon Petrus een wenk en zei tot hem: Zeg, wie het is, van wie Hij spreekt. ²⁵Deze, zich direct aan de borst van **Jesjoea** werpende, zei tot Hem: Heer, wie is het? ²⁶**Jesjoea** dan antwoordde: Die is het, voor wie Ik het stuk brood indoop en aan wie Ik het geef. Hij doopte dan [het] stuk brood in en nam het en gaf het aan Judas, de zoon van Simon Iskariot. ²⁷En na dit stuk brood,

toen voer de satan in hem. **Jesjoea** dan zei tot hem: Wat u doen wilt, doe het met spoed. ²⁸Maar niemand van degenen die aan tafel lagen begreep, waartoe Hij hem dit zei. ²⁹Want sommigen meenden, dat **Jesjoea**, omdat Judas de kas hield, tot hem zei: Koop wat wij nodig hebben voor het feest, of dat hij iets aan de armen moest geven. ³⁰Hij nam dan het stuk brood en vertrok direct. En het was nacht.

Afscheidsworden

³¹Toen hij dan heengegaan was, zei **Jesjoea**: Nu is de Mensenzoon verheerlijkt en God is in Hem verheerlijkt. ³²Als God in Hem verheerlijkt is, zal God ook Hem in Zich verheerlijken, en Hem direct verheerlijken. ^{33(D)}Kinderen, nog een korte tijd ben Ik bij u; u zult Mij zoeken en, zoals Ik de Joden gezegd heb: Waar Ik heenga, kunt u niet komen, zo spreek Ik nu ook tot u.

^{34(E)}Een nieuw gebod geef Ik u, dat u elkaar liefhebt; zoals Ik u liefgehad heb, dat u ook elkaar liefhebt. ³⁵Hieraan zullen allen weten, dat u discipelen van Mij bent, indien u liefde hebt onder elkaar.

Jesjoea waarschuwt Petrus

³⁶Simon Petrus zei tot Hem: Heer, waar gaat U heen? **Jesjoea** antwoordde: Waar Ik heenga, kunt u Mij nu niet volgen, maar u zult later volgen. ³⁷Petrus zei tot Hem: Heer, waarom kan ik U nu niet volgen? Ik zal mijn leven voor U inzetten! ³⁸**Jesjoea** antwoordde: Uw leven zult u voor Mij inzetten? Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, de haan zal niet kraaien, voordat u Mij driemaal verloochend hebt.

⁽¹⁾ 13:13 Het woordje "het" staat niet in de grondtekst - zie Exodus 3:14. ⁽²⁾ 13:18 Zie Psalm 41:10

⁽³⁾ 13:19 het woordje "het" komt niet in de griekse grondtekst voor.

^(A) 13:16 Mat. 10:24; Luk. 6:40; Joh. 15:20. ^(B) 13:18 Ps. 41:10. ^(C) 13:20 Mat. 10:40; Mar. 9:37; Luk.

9:48; 10:16. ^(D) 13:33 Joh. 7:34. ^(E) 13:34 Joh. 15:12,17; 1Joh. 3:23; 2Joh. 1:5.

Het huis van de Vader

14¹Laat uw hart niet verontrust worden; u gelooft in God, gelooft ook in Mij. ²In het huis van mijn Vader zijn vele woningen - anders zou Ik het u gezegd hebben - want Ik ga heen om u plaats te bereiden; ³en wanneer Ik heen-gegaan ben en u plaats bereid heb, kom Ik weer en zal u tot Mij nemen, opdat ook u zijn mag, waar **IK BEN**.

⁴En waar Ik heenga, daarheen weet u de weg. ⁵Tomas zei tot Hem: Heer, wij weten niet, waar U heengaat; hoe weten wij dan de weg? ⁶**Jesjoea** zei tot hem: **IK BEN** de weg en de waarheid en het leven; niemand komt tot de Vader dan door Mij. ⁷Indien u Mij kende, zou u ook mijn Vader gekend hebben. Van nu aan kent u Hem en hebt u Hem gezien.

⁸Filippus zei tot Hem: Heer, toon ons de Vader en het is ons genoeg. ⁹**Jesjoea** zei tot hem: Ben Ik zolang bij u, Filippus, en kent u Mij niet? Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien; hoe zegt u dan: Toon ons de Vader? ¹⁰Gelooft u niet, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is? De woorden, die Ik tot u spreek, zeg Ik uit Mijzelf niet; maar de Vader, die in Mij blijft, doet zijn werken. ¹¹Gelooft Mij, dat Ik in de Vader ben en de Vader in Mij is: of anders, gelooft om de werken zelf. ¹²Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, wie in Mij gelooft, de werken, die Ik doe, zal hij ook doen, en grotere nog dan deze, want Ik ga tot de Vader; ¹³en wat u ook vraagt in mijn naam, Ik zal het doen, opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt zal worden. ¹⁴Indien u Mij iets vraagt in mijn naam, Ik zal het doen.

Jesjoea belooft de Trooster

¹⁵Wanneer u Mij liefhebt, zult u mijn geboden naleven. ¹⁶En Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Troos-

ter geven om tot in eeuwigheid bij u te zijn, ¹⁷de Geest van de waarheid, die de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet Hem niet en kent Hem niet; maar u kent Hem, want Hij blijft bij u en zal in u zijn.

¹⁸Ik zal u niet als wezen achterlaten. Ik kom tot u. ¹⁹Nog een korte tijd en de wereld ziet Mij niet meer, maar u ziet Mij, want Ik leef en u zult leven. ²⁰In die dagen zult u weten, dat Ik in mijn Vader ben en u in Mij en Ik in u.

²¹Wie mijn geboden heeft en ze be-waart, die is het, die Mij liefheeft; en wie Mij liefheeft, zal geliefd worden door mijn Vader en Ik zal hem liefhebben en Mijzelf aan hem openbaren. ²²Judas, niet Iskariot, zei tot Hem: Heer, en hoe komt het, dat U Uzelf aan ons zult openbaren en niet aan de wereld? ²³**Jesjoea** antwoordde en zei tot hem: Indien iemand Mij liefheeft, zal hij mijn woord naleven en mijn Vader zal hem liefhebben en Wij zullen tot hem komen en bij hem wonen. ²⁴Wie Mij niet liefheeft leeft mijn woorden niet na en het woord, dat u hoort, is niet van Mij, maar van de Vader, die Mij gezonden heeft.

²⁵Dit heb Ik tot u gesproken, terwijl Ik nog bij u verblijf; ²⁶maar de Trooster, de heilige Geest, die de Vader zenden zal in mijn naam, die zal u alles leren en u te binnen brengen al wat Ik u gezegd heb.

²⁷Vrede laat Ik u, mijn vrede geef Ik u; niet zoals de wereld die geeft, geef Ik hem u. Laat uw hart niet ontroerd of moedeloos worden. ²⁸U hebt gehoord, dat Ik tot u gezegd heb: Ik ga heen en kom tot u. Indien u Mij liefhad, zou u zich verheugd hebben, omdat Ik tot de Vader ga, want de Vader is meer dan Ik. ²⁹En nu heb Ik het u gezegd, voordat het gebeurt, opdat u geloven mag, wanneer het gebeurt. ³⁰Niet veel zal Ik meer met u spreken, want de overste van de wereld komt en heeft aan Mij niets, ³¹maar de

wereld moet weten, dat Ik de Vader liefheb en zó doe, als Mij de Vader geboden heeft. Staat op, laten wij vanhier gaan.

De ware wijnstok

15 ¹**IK BEN** de ware wijnstok en mijn Vader is de landman.⁽¹⁾ ²Elke rank aan Mij, die geen vrucht draagt, neemt Hij weg, en elke die wel vrucht draagt, reinigt (Grieks: snoeit) Hij, opdat zij meer vrucht zal dragen. ³U bent nu rein (Grieks: gesnoeid) door het woord, dat Ik tot u gesproken heb; blijft in Mij, zoals Ik in u. ⁴Evenals de rank geen vrucht kan dragen uit zichzelf, als zij niet aan de wijnstok blijft, zo ook u niet, indien u in Mij niet blijft. ⁵**IK BEN** de wijnstok, u bent de ranken. Wie in Mij blijft, zoals Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt u niets doen. ⁶Wie in Mij niet blijft, is buitengeworpen als de rank en is verdord, en men verzamelt ze en werpt ze in het vuur en zij worden verbrand. ⁷Indien u in Mij blijft en mijn woorden in u blijven, vraagt wat u maar wilt, en het zal u geworden. ⁸Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat u veel vrucht draagt en u zult mijn discipelen zijn.⁽²⁾

Het gebod van de liefde

⁹Zoals de Vader Mij heeft liefgehad, heb ook Ik u liefgehad; blijft in mijn liefde. ¹⁰Indien u mijn geboden naleeft, zult u in mijn liefde blijven, zoals Ik de geboden van mijn Vader heb nageleefd en blijf in zijn liefde.

¹¹Dit heb Ik tot u gesproken, opdat mijn blijdschap in u zij en uw blijdschap vervuld zal worden. ¹²(A) Dit is mijn gebod, dat u elkaar liefhebt, zoals Ik u heb liefgehad. ¹³Niemand heeft grotere

liefde, dan dat hij zijn leven inzet voor zijn vrienden. ¹⁴U bent mijn vrienden, indien u doet, wat Ik u gebied. ¹⁵Ik noem u niet meer slaven, want de slaaf weet niet, wat zijn heer doet; maar u heb Ik vrienden genoemd, omdat Ik alles, wat Ik van mijn Vader gehoord heb, u heb bekend gemaakt. ¹⁶Niet u hebt Mij, maar Ik heb u uitgekozen en u aangewezen, opdat u zou heengaan en vrucht dragen en uw vrucht zou blijven, opdat de Vader u alles zal geven, wat u Hem bidt in mijn naam. ¹⁷Dit gebied Ik u, dat u elkaar liefhebt.

De haat van de wereld

¹⁸Indien de wereld u haat, weet dan, dat zij Mij eerder dan u heeft gehaat. ¹⁹Indien u van de wereld was, zou de wereld het hare liefhebben, maar omdat u van de wereld niet bent, maar Ik u uit de wereld uitgekozen heb, daarom haat u de wereld. ²⁰(B) Gedenkt het woord, dat Ik tot u gesproken heb: Een slaaf staat niet boven zijn heer. Indien zij Mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen; indien zij mijn woord nageleefd hebben, zij zullen ook uw woord naleven. ²¹Maar dit alles zullen zij u aandoen om mijn naam, want zij kennen Hem niet, die Mij gezonden heeft. ²²Indien Ik niet gekomen was en tot hen gesproken had, zij zouden geen zonde hebben, maar nu hebben zij geen voorwendsel voor hun zonde. ²³Wie Mij haat, haat ook mijn Vader. ²⁴Indien Ik niet de werken onder hen gedaan had, die niemand anders gedaan heeft, zouden zij geen zonde hebben; maar nu hebben zij, hoewel zij gezien hebben, toch Mij en mijn Vader gehaat. ²⁵(C) Maar het woord moet ver-

(1) 15:1-8 Zie Psalm 80:9+15. (2) 15:8 Zie Jeremia 17:8.

(A) 15:12 Joh. 13:34; 15:17; 1Joh. 3:23; 2Joh. 1:5. (B) 15:20 Mat. 10:24; Luk. 6:40; Joh. 13:16. (C) 15:25 Ps. 35:19; 69:5.

vuld worden, dat in hun *Torah* geschreven is: Zij hebben Mij zonder reden gehaat.⁽¹⁾

²⁶Wanneer de Trooster komt, die Ik u zenden zal van de Vader, de Geest van de Waarheid, die van de Vader uitgaat, zal deze van Mij getuigen; ²⁷en u moet ook getuigen, want u bent van het begin aan met Mij.

Volharden

16¹Dit heb Ik tot u gesproken, opdat u niet ten val komt. ²Men zal u uit de synagoge bannen; ja, het uur komt, dat een ieder, die u doodt, zal menen God een heilige dienst te bewijzen. ³En dit zullen zij doen, omdat zij noch de Vader, noch Mij kennen. ⁴Maar deze dingen heb Ik tot u gesproken, opdat, wanneer hun uur komt, u zich mag herinneren, dat Ik ze u gezegd heb. Maar dit heb Ik u niet van het begin aan gezegd, omdat Ik bij u was.

Het werk van de Trooster

⁵En nu ga Ik heen tot Hem, die Mij gezonden heeft, en niemand van u vraagt Mij: Waar gaat U heen? ⁶Maar omdat Ik dit tot u gesproken heb, heeft droefheid uw hart vervuld. ⁷Maar Ik zeg u de waarheid: Het is beter voor u, dat Ik heenga. Want indien Ik niet heenga, kan de Trooster niet tot u komen, maar indien Ik heenga, zal Ik Hem tot u zenden. ⁸En als Hij komt, zal Hij de wereld overtuigen van zonde en van gerechtigheid en van oordeel; ⁹van zonde, omdat zij in Mij niet geloven; ¹⁰van gerechtigheid, omdat Ik heenga tot de Vader en u Mij niet langer ziet; ¹¹van oordeel, omdat de overste van deze wereld geoordeeld is.

¹²Nog veel heb Ik u te zeggen, maar u kunt het nu niet dragen; ¹³maar wanneer

Hij komt, de Geest van de waarheid, zal Hij u de weg wijzen tot de volle waarheid; want Hij zal niet uit Zichzelf spreken, maar al wat Hij hoort, zal Hij spreken en de toekomst zal Hij u verkondigen. ¹⁴Hij zal Mij verheerlijken, want Hij zal het uit het mijne nemen en het u verkondigen. ¹⁵Al wat de Vader heeft, is het mijne; daarom zei Ik: Hij neemt uit het mijne en zal het u verkondigen.

Voorbijgaande droefheid

¹⁶Nog een korte tijd en u ziet Mij niet meer, en nogmaals een korte tijd en u zult Mij zien. ¹⁷Sommige van zijn discipelen dan zeiden tot elkaar: Wat betekent dit, dat Hij tot ons zegt: Nog een korte tijd en u ziet Mij niet en nogmaals een korte tijd en u zult Mij zien? En: Ik ga heen tot de Vader? ¹⁸Zij zeiden dan: Wat is dit, dat Hij zegt: Nog een korte tijd? Wij weten niet, wat Hij bedoelt. ¹⁹Jesjoea merkte, dat zij Hem iets wilden vragen en zei tot hen: Redeneert u hierover met elkaar, dat Ik zei: Nog een korte tijd en u ziet Mij niet en nogmaals een korte tijd en u zult Mij zien? ²⁰Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, u zult huilen en jammeren, maar de wereld zal zich verheugen; u zult u bedroeven, maar uw droefheid zal tot blijdschap worden. ²¹Een vrouw, die baart, heeft droefheid, omdat haar uur gekomen is; maar wanneer zij het kind ter wereld heeft gebracht, denkt zij niet meer aan haar benauwdheid, uit vreugde, dat een mens ter wereld is gekomen. ²²Ook u hebt dan nu wel droefheid, maar Ik zal u weerzien en uw hart zal zich verheugen en niemand ontnemt u uw blijdschap. ²³En in die dagen zult u Mij niets vragen. Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, als u de Vader om iets bidt, zal Hij het u geven in mijn

⁽¹⁾ 15:25 Zie Psalm 35:19, 69:5

naam. ²⁴Tot nog toe hebt u niet om iets gebeden in mijn naam; bidt en u zult ontvangen, opdat uw blijdschap vervuld zal zijn.

²⁵Dit heb Ik in beelden tot u gesproken; er komt een uur, dat Ik niet meer in beelden tot u zal spreken, maar u vrijuit over de Vader spreken zal. ²⁶In die dagen zult u in mijn naam bidden en Ik zeg u niet, dat Ik de Vader voor u vragen zal, ²⁷want de Vader zelf heeft u lief, omdat u Mij hebt liefgehad en geloofd hebt, dat Ik van God ben uitgegaan. ²⁸Ik ben van de Vader uitgegaan en in de wereld gekomen; Ik verlaat de wereld weer en ga tot de Vader.

²⁹Zijn discipelen zeiden: Zie, nu spreekt U vrijuit, zonder beeldspraak te gebruiken. ³⁰Nu weten wij, dat U alles weet en niet nodig hebt, dat iemand U vraagt; hierom geloven wij, dat U van God bent uitgegaan. ³¹**Jesjoea** antwoordde hun: Geloof u nu? ³²Zie, het uur komt en is gekomen, dat u verstrooid wordt, een ieder naar het zijne en Mij alleen laat. En toch ben Ik niet alleen, want de Vader is met Mij. ³³Dit heb Ik tot u gesproken, opdat u in Mij vrede hebt. In de wereld lijdt u verdrukking, maar houdt goede moed, Ik heb de wereld overwonnen.

Het Hogepriesterlijk gebed

17 ¹Dit sprak **Jesjoea** en Hij hief zijn ogen ten hemel en zei: Vader, het uur is gekomen; verheerlijk uw Zoon, opdat uw Zoon U zal verheerlijken, ²zoals U Hem macht hebt gegeven over alle vlees, om aan al wat U Hem gegeven hebt, eeuwig leven te schenken. ³Dit nu is het eeuwige leven, dat zij U kennen, de enige waarachtige God, en **Jesjoea** de Messias,

die U gezonden hebt. ⁴Ik heb U verheerlijkt op de aarde door het werk te voleindigen, dat U Mij te doen gegeven hebt. ⁵En nu, verheerlijk U Mij, Vader, bij Uzelf met de heerlijkheid, die Ik bij U had, voordat de wereld er was.

⁶Ik heb uw naam geopenbaard aan de mensen, die U Mij uit de wereld gegeven hebt. Zij behoorden U toe en U hebt hen Mij gegeven en zij hebben uw woord bewaard. ⁷Nu weten zij, dat al wat U Mij gegeven hebt, van U komt, ⁸want de woorden, die U Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven en zij hebben ze aangenomen en in waarheid erkend, dat Ik van U ben uitgegaan, en zij hebben geloofd, dat U Mij gezonden hebt. ⁹Ik bid voor hen; niet voor de wereld bid Ik U, maar voor hen, die U Mij gegeven hebt, want zij zijn van U, ¹⁰en alles wat van Mij is, is van U en alles wat van U is, is van Mij, en Ik ben in hen verheerlijkt. ¹¹En Ik ben niet meer in de wereld, maar zij zijn in de wereld en Ik kom tot U. Heilige Vader, bewaar hen in uw naam, welke U Mij gegeven hebt, dat zij één zijn zoals Wij. ^{12(A)}Zolang Ik bij hen was, bewaarde Ik hen in uw naam, welke U Mij gegeven hebt, en Ik heb over hen gewaakt en niemand uit hen is verloren gegaan, dan de zoon van het verderf, opdat de Schrift vervuld werd. ⁽¹⁾ ¹³Maar nu kom Ik tot U en Ik spreek dit in de wereld, opdat zij ten volle mijn blijdschap in zichzelf mogen hebben. ¹⁴Ik heb hun uw woord gegeven en de wereld heeft hen gehaat, omdat zij niet uit de wereld zijn, zoals Ik niet uit de wereld ben. ¹⁵Ik bid niet, dat U hen uit de wereld wegneemt, maar dat U hen bewaart voor de boze. ¹⁶Zij zijn niet uit de wereld, zoals Ik niet uit de wereld ben. ¹⁷Heilig hen in uw waarheid; uw woord

⁽¹⁾ 17:12 Zie Psalm 34:22

^(A) 17:12 Ps. 41:10; Joh. 13:18.

is de waarheid. ¹⁸ Zoals U Mij gezonden hebt in de wereld, heb ook Ik hen gezonden in de wereld; ¹⁹ en Ik heilig Mijzelf voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid.

²⁰ En Ik bid niet alleen voor dezen, maar ook voor hen, die door hun woord in Mij geloven, ²¹ opdat zij allen één zijn, zoals U, Vader, in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons zijn; opdat de wereld zal geloven, dat U Mij gezonden hebt. ²² En de heerlijkheid, die U Mij gegeven hebt, heb Ik hun gegeven, opdat zij één zijn, zoals Wij één zijn: ²³ Ik in hen en U in Mij, dat zij volmaakt zijn tot één, opdat de wereld zal erkennen, dat U Mij gezonden hebt, en dat U hen liefgehad hebt, zoals U Mij liefgehad hebt.

²⁴ Vader, wat U Mij gegeven hebt - Ik wil, dat, waar Ik ben, ook zij bij Mij zijn, om mijn heerlijkheid te zien, die U Mij gegeven hebt, want U hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging van de wereld. ²⁵ Rechtvaardige Vader, de wereld kent U niet, maar Ik ken U, en dezen weten, dat U Mij gezonden hebt; ²⁶ en Ik heb hun uw naam bekend gemaakt en Ik zal hem bekend maken, opdat de liefde, waarmee U Mij liefgehad hebt, in hen zij en Ik in hen.

De gevangenneming

18 ¹ Na dit gezegd te hebben, ging **Jesjoea** met zijn discipelen naar de overzijde van de beek Kidron, waar een hof was, die Hij met zijn discipelen binnenging. ² En ook Judas, zijn verrader, wist die plaats, omdat **Jesjoea** daar dikwijls was samengekomen met zijn discipelen. ³ Judas dan kwam daar, die een afdeling soldaten tot zijn beschikking had gekregen en dienaars van de overpriesters en de Farizeeën, voorzien van

lantaarns, fakkels en wapens. ⁴ **Jesjoea** dan, alles wetende, wat over Hem komen zou, kwam naar voren en zei tot hen: Wie zoekt u? ⁵ Zij antwoordden Hem: **Jesjoea** de Nazoreeër. Hij zei tot hen: **IK BEN** het⁽¹⁾. En ook Judas, zijn verrader, stond bij hen. ⁶ Toen Hij dan tot hen zei: **IK BEN** het⁽²⁾, deinsden zij terug en vielen ter aarde. ⁷ Opnieuw dan stelde Hij hun de vraag: Wie zoekt u? En zij zeiden: **Jesjoea**, de Nazoreeër. ⁸ **Jesjoea** antwoordde: Ik zei u, dat **IK** het **BEN**⁽³⁾. Indien u dan Mij zoekt, laat dezen heengaan; ⁹ opdat het woord vervuld werd, dat Hij gesproken had: Wie U Mij gegeven hebt, uit hen heb Ik niemand laten verloren gaan. ¹⁰ Simon Petrus dan, die een zwaard had, trok het, en hij trof de slaaf van de hogepriester en sloeg hem het rechteroor af; de naam nu van de slaaf was Malchus. ¹¹ ^(A) **Jesjoea** dan zei tot Petrus: Steek het zwaard in de schede; de beker, die de Vader Mij gegeven heeft, zou Ik die niet drinken?

***Jesjoea** voor Annas - De verloochening door Petrus*

¹² De afdeling soldaten dan en de overste en de dienaars van de Joden namen **Jesjoea** gevangen, boeiden Hem, ¹³ en brachten Hem eerst voor Annas, want hij was de schoonvader van Kajafas, die dat jaar hogepriester was; ¹⁴ ^(B) en Kajafas was het, die de Joden de raad had gegeven: Het is nuttig, dat één mens sterft ten behoeve van het volk.

¹⁵ En Simon Petrus en een andere discipel volgden **Jesjoea**. En die discipel was een bekende van de hogepriester en hij ging met **Jesjoea** het paleis van de hogepriester binnen, ¹⁶ maar Petrus stond buiten aan de poort. De andere disci-

⁽¹⁾ 18:5 Het woordje "het" staat niet in de grondtekst - zie Exodus 3:14. ⁽²⁾ 18:6 Idem. ⁽³⁾ 18:8 Idem.

^(A) 18:11 Mat. 26:39; Mar. 14:36; Luk. 22:42. ^(B) 18:14 Joh. 11:49,50.

pel dan, de bekende van de hogepriester, kwam naar buiten, en hij sprak met de portierster en bracht Petrus binnen. ¹⁷De slavin dan, die portierster was, zei tot Petrus: U behoort toch ook niet tot de discipelen van deze mens? Hij zei: Ik niet! ¹⁸De slaven en de dienaars stonden zich te warmen bij een kolenvuur, dat zij aangelegd hadden, want het was koud, en ook Petrus stond zich bij hen te warmen.

¹⁹De hogepriester dan vroeg **Jesjoea** naar zijn discipelen en naar zijn leer. ²⁰**Jesjoea** antwoordde hem: Ik heb vrijuit tot de wereld gesproken; Ik heb voortdurend in de synagoge geleerd en in de tempel, waar al de Joden bijeenkomen, en in het verborgen heb Ik niets gesproken. ²¹Waarom vraagt u Mij? Vraag hun, die gehoord hebben, wat Ik tot hen gesproken heb; zie, dezen weten, wat Ik gezegd heb. ²²En toen Hij dit zei, gaf een van de dienaars, die erbij stond, **Jesjoea** een slag in het gezicht en zei: Antwoordt U zó de hogepriester? ²³**Jesjoea** antwoordde hem: Indien Ik verkeerd gesproken heb, geef aan wat verkeerd was, maar indien het goed was, waarom slaat u Mij? ²⁴Annas dan zond Hem geboeid naar Kajafas, de hogepriester.

²⁵En Simon Petrus stond zich te warmen. Zij zeiden dan tot hem: U behoort toch ook niet tot zijn discipelen? Hij ontkende het en zei: Ik niet! ²⁶Een van de slaven van de hogepriester, een verwant van hem, wiens oor Petrus had afgeslagen, zei: Zag ik u niet in de hof met Hem? ²⁷Petrus dan ontkende het opnieuw en direct daarop kraaide een haan.

***Jesjoea** voor Pilatus*

²⁸Zij brachten **Jesjoea** dan van Kajafas naar het gerechtsgebouw. En het was

vroeg in de morgen; maar zelf gingen zij het gerechtsgebouw niet binnen, om zich niet te verontreinigen, maar het Pèsach te kunnen eten. ²⁹Pilatus dan kwam tot hen naar buiten en zei: Welke aanklacht brengt u tegen deze mens in? ³⁰Zij antwoordden en zeiden tot hem: Indien Hij geen boosdoener was, zouden wij Hem niet aan u overleveren! ³¹Pilatus dan zei tot hen: Neemt u Hem en oordeelt Hem naar uw *Torah*. De Joden dan zeiden tot hem: Het is ons niet geoorloofd iemand ter dood te brengen; ³²(A) opdat het woord van **Jesjoea** vervuld werd, dat Hij gezegd had, aanduidende, welke dood Hij sterven zou.

³³Pilatus dan keerde terug in het gerechtsgebouw en riep **Jesjoea** en zei tot Hem: Bent U de Koning van de Joden? ³⁴**Jesjoea** antwoordde: Zegt u dit uit uzelf of hebben anderen u over Mij gesproken? ³⁵Pilatus antwoordde: Ben ik soms een Jood? Uw volk en de overpriesters hebben U aan mij overgeleverd; wat hebt U gedaan? ³⁶**Jesjoea** antwoordde: Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld; indien mijn Koninkrijk van deze wereld geweest was, zouden mijn dienaars gestreden hebben, opdat Ik niet aan de Joden zou worden overgeleverd; nu echter is mijn Koninkrijk niet van hier. ³⁷Pilatus dan zei tot Hem: Bent U dus toch een koning? **Jesjoea** antwoordde: U zegt, dat Ik koning ben. Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik voor de waarheid zou getuigen; een ieder, die uit de waarheid is, hoort naar mijn stem. ³⁸Pilatus zei tot Hem: Wat is waarheid? En na dit gezegd te hebben, kwam hij weer naar buiten tot de Joden en zei tot hen: Ik vind geen schuld in Hem.

(A) 18:32 Joh. 3:14; 12:32.

Jesjoea of Barabbas

³⁹Maar bij u bestaat het gebruik, dat ik u op Pèsach iemand loslaat: wilt u dan, dat ik u de Koning van de Joden loslaat? ⁴⁰Zij schreeuwden dan opnieuw en zeiden: Hem niet, maar Barabbas! En Barabbas was een rover.⁽¹⁾

Zie, de mens

19¹Toen nam dan Pilatus **Jesjoea** en liet Hem geselen. ²En de soldaten vlochten een kroon van doornen, zetten die op zijn hoofd en deden Hem een purperen kleed om, ³en zij traden op Hem toe en zeiden: Gegroet, Koning van de Joden! En zij gaven Hem slagen in het gezicht.

⁴En Pilatus kwam opnieuw naar buiten en zei tot hen: Zie, ik breng Hem voor u naar buiten, opdat u weet, dat ik geen schuld in Hem vind. ⁵**Jesjoea** dan kwam naar buiten met de doornenkroon en het purperen kleed. En (Pilatus) zei tot hen: Zie, de mens! ⁶Toen dan de overpriesters en hun dienaars Hem zagen, schreeuwden zij en zeiden: Kruisigen, kruisigen! Pilatus zei tot hen: Neemt u Hem en kruisigt Hem: want ik vind geen schuld in Hem. ⁷De Joden antwoordden hem: Wij hebben een *Torah* en naar die *Torah* moet Hij sterven, want Hij heeft Zichzelf Zoon van God gemaakt.

⁸Toen Pilatus dan dit woord hoorde, werd hij nog meer bang, ⁹en hij ging weer het gerechtsgebouw binnen en zei tot **Jesjoea**: Waar bent U vandaan? Maar **Jesjoea** gaf hem geen antwoord. ¹⁰Pilatus dan zei tot Hem: Spreekt U niet tot mij? Weet U niet, dat ik macht heb U los te laten, maar ook macht om U te kruisigen? ¹¹**Jesjoea** antwoordde: U

zou geen macht tegen Mij hebben, indien het u niet van boven gegeven zou zijn: daarom heeft hij, die Mij aan u heeft overgeleverd, groter zonde. ¹²Van toen af trachtte Pilatus Hem los te laten, maar de Joden schreeuwden en zeiden: Indien u deze loslaat, bent u geen vriend van de keizer; een ieder, die zich koning maakt, verzet zich tegen de keizer.

¹³Pilatus dan hoorde deze woorden en hij liet **Jesjoea** naar buiten brengen en zette zich op de rechterstoel, op de plaats, genaamd Litostrotos, in het Hebreeuws Gabbata. ¹⁴En het was Voorbereiding voor het Pèsach, ongeveer het zesde uur, en hij zei tot de Joden: Zie, uw koning! ¹⁵Zij dan schreeuwden: Weg met Hem! Weg met Hem! Kruisig Hem! Pilatus zei tot hen: Moet ik uw koning kruisigen? De overpriesters antwoordden: Wij hebben geen koning, alleen de keizer! ¹⁶Toen gaf hij Hem aan hen over om gekruisigd te worden.

De kruisiging

¹⁷Zij dan namen **Jesjoea**, en Hij, zelf zijn kruis dragende, ging naar de zogenaamde Schedelplaats, in het Hebreeuws genaamd Golgota, ¹⁸waar zij Hem kruisigden en met Hem twee anderen, aan weerszijden één, en **Jesjoea** in het midden. ¹⁹En Pilatus liet ook een opschrift schrijven en op het kruis plaatsen; er was geschreven: **Jesjoea**, de Nazoreër, de Koning van de Joden.⁽²⁾ ²⁰Dit opschrift dan lazen vele van de Joden, want de plaats, waar **Jesjoea** gekruisigd werd, was dicht bij de stad, en het was geschreven in het Hebreeuws, in het Latijn en in het Grieks. ²¹De overpriesters van de Joden dan zeiden tot Pilatus: Schrijf niet: De Koning van de Joden, maar dat Hij ge-

⁽¹⁾ 18:40 Zie Matteüs 27:16. ⁽²⁾ 19:19 De eerste letters van deze woorden in het Latijn vormen de bekende afkorting INRI, maar in het Hebreeuws vormen zij het acroniem **JHWH**.

zegt heeft: **IK BEN** de Koning der Joden.
²² Pilatus antwoordde: Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven.

²³ Toen dan de soldaten **Jesjoea** gekruisigd hadden, namen zij zijn klederen en maakten daarvan vier delen, voor iedere soldaat één deel, en zijn onderkleed. Dit kleed nu was zonder naad, aan één stuk geweven. ²⁴ Zij zeiden dan tot elkaar: Laten wij dit kleed niet scheuren, maar erom loten, voor wie het zijn zal; zodat het schriftwoord vervuld werd: Zij hebben mijn klederen onder elkaar verdeeld en over mijn kleed hebben zij het lot geworpen.⁽¹⁾ Dit hebben dan de soldaten gedaan.

²⁵ En bij het kruis van **Jesjoea** stonden zijn moeder en de zus van zijn moeder, Maria van Klopas en Maria van Magdala. ²⁶ Toen dan **Jesjoea** zijn moeder zag en de discipel, die Hij liefhad, bij haar staande, zei Hij tot zijn moeder: Vrouw, zie, uw zoon. ²⁷ Daarna zei Hij tot de discipel: Zie, uw moeder. En van dat uur af nam de discipel haar bij zich in huis.

*Het sterven van **Jesjoea***

²⁸ Hierna zei **Jesjoea**, daar Hij wist, dat alles reeds volbracht was, opdat de Schrift vervuld zou worden: Mij dorst!⁽²⁾
²⁹ Er stond een kruik vol zure wijn; zij staken dan een spons, doordrenkt met zure wijn, op een hysopstengel en brachten die aan zijn mond.⁽³⁾ ³⁰ Toen **Jesjoea** dan de zure wijn genomen had, zei Hij: Het is volbracht! En Hij boog het hoofd en gaf de geest.

³¹ De Joden dan, daar het Voorbereiding was en de lichamen niet op Sjabbat aan het kruis mochten blijven - want de

dag van die Sjabbat was groot - vroegen Pilatus, dat hun benen gebroken en zij weggenomen zouden worden. ³² De soldaten dan kwamen en braken de benen van de eerste en van de andere, die met Hem gekruisigd waren; ³³ maar toen zij bij **Jesjoea** gekomen waren en zagen, dat Hij al gestorven was, braken zij zijn benen niet, ³⁴ maar een van de soldaten stak met een speer in zijn zijde en direct kwam er bloed en water uit. ³⁵ En die het gezien heeft, heeft ervan getuigd en zijn getuigenis is waarachtig en hij weet, dat hij de waarheid spreekt, opdat ook u gelooft. ³⁶(A) Want dit is gebeurd, opdat het schriftwoord zou vervuld worden: Geen been van Hem zal verbrijzeld worden.⁽⁴⁾ ³⁷(B) En weer zegt een ander schriftwoord: Zij zullen zien op Hem, die zij doorstoken hebben.⁽⁵⁾

De begrafenis

³⁸ En daarna vroeg Jozef van Arimatea, een discipel van **Jesjoea**, maar in het verborgen uit angst voor de Joden, aan Pilatus het lichaam van **Jesjoea** te mogen wegnemen; en Pilatus stond het toe. Hij kwam dan en nam zijn lichaam weg. ³⁹(C) En ook kwam Nikodemus, die de eerste maal 's nachts tot Hem gekomen was, en hij bracht een mengsel mee van mirre en aloë, ongeveer honderd pond. ⁴⁰ Zij namen dan het lichaam van **Jesjoea** en wikkelden het in linnen windsels met de specerijen, zoals het bij de Joden gebruikelijk is te begraven. ⁴¹ En er was ter plaatse, waar Hij gekruisigd was, een hof en in die hof een nieuw graf, waarin nog nooit iemand was bijgezet; ⁴² daar dan legden zij **Jesjoea** neer wegens de Voor-

(1) 19:24 Zie Psalm 22:19 (2) 19:28 Zie Psalm 22:16 (3) 19:29 Zie Psalm 69:22 (4) 19:36 Zie Exodus 12:46, Psalm 34:21. (5) 19:37 Zie Zacharia 12:10

(A) 19:36 Ex. 12:46; Num. 9:12; Ps. 34:21. (B) 19:37 Zac. 12:10; Oph. 1:7. (C) 19:39 Joh. 3:1,2.

bereiding van de Joden, omdat het graf dichtbij was.

De opstanding en de eerste verschijning

20¹En op de eerste dag van de week ging Maria van Magdala vroeg, terwijl het nog donker was, naar het graf en zij zag de steen van het graf weggenomen. ²Ogenblikkelijk kwam zij dan bij Simon Petrus en bij de andere discipel, die **Jesjoea** liefhad, en zei tot hen: Zij hebben de Heer weggenomen uit het graf en wij weten niet, waar zij Hem hebben neergelegd.

³Petrus dan ging op weg en ook de andere discipel en zij begaven zich naar het graf; ⁴en die twee liepen samen snel voort; en de andere discipel liep vooruit, sneller dan Petrus, en kwam het eerst aan het graf, ⁵en zich vooroverbuigende, zag hij de linnen windsels liggen; hij ging echter niet naar binnen. ⁶Simon Petrus dan kwam ook, hem volgende, en hij ging het graf binnen en zag de windsels liggen, ⁷maar de zweetdoek, die op zijn hoofd geweest was, zag hij niet bij de windsels liggen, maar opgerold, terzijde op een andere plaats. ⁸Toen ging ook de andere discipel, die het eerst aan het graf gekomen was, naar binnen, en hij zag het en geloofde; ⁹want zij kenden de Schrift nog niet, dat Hij uit de doden moest opstaan. ¹⁰De discipelen dan gingen weer naar huis.

¹¹En Maria stond buiten dicht bij het graf, huilende. Terwijl zij dan hilde, boog zij zich voorover naar het graf, ¹²en zij zag twee engelen zitten, in witte klederen, een aan het hoofdeinde en een aan het voeteneinde, waar het lichaam van **Jesjoea** gelegen had. ¹³En zij zeiden tot haar: Vrouw, waarom huilt u? Zij

zei tot hen: Omdat zij mijn Heer weggenomen hebben en ik weet niet, waar zij Hem neergelegd hebben. ¹⁴Na deze woorden keerde zij zich om en zag **Jesjoea** staan, maar zij wist niet, dat het **Jesjoea** was. ¹⁵**Jesjoea** zei tot haar: Vrouw, waarom huilt u? Wie zoekt u? Zij meende, dat het de hovenier was, en zei tot Hem: Heer, als u Hem weggedragen hebt, zeg mij dan, waar u Hem hebt neergelegd en ik zal Hem wegemen. ¹⁶**Jesjoea** zei tot haar: Maria! Zij keerde zich om en zei tot Hem in het Hebreeuws: Rabboeni, dat wil zeggen: Meester!⁽¹⁾ ¹⁷**Jesjoea** zei tot haar: Houd Mij niet vast, want Ik ben nog niet opgevaren naar de Vader; maar ga naar mijn broeders en zeg hun: Ik vaar op naar mijn Vader en uw Vader, naar mijn God en uw God. ¹⁸Maria van Magdala ging heen en boodschapte de discipelen, dat zij de Heer had gezien en dat Hij haar dit gezegd had.

De verschijning aan de discipelen

¹⁹Toen het dan avond was op die eerste dag van de week en ter plaatse, waar de discipelen zich bevonden, de deuren gesloten waren uit vrees voor de Joden, kwam **Jesjoea** en stond in hun midden en zei tot hen: Vrede zij u! ²⁰En na dit gezegd te hebben toonde Hij hun zijn handen en zijn zijde. De discipelen dan waren verheugd, toen zij de Heer zagen. ²¹[**Jesjoea**] dan zei nogmaals tot hen: Vrede zij u! Zoals de Vader Mij gezonden heeft, zend Ik ook u. ²²En na dit gezegd te hebben, blies Hij op hen en zei tot hen: Ontvangt de heilige Geest. ²³(A) Wie u hun zonden kwijtscheldt, die zijn ze kwijtgescholden; wie u ze toerekent, die zijn ze toegerekend.

(1) 20:16 Meester in de betekenis van Leraar/Onderwijzer.

(A) 20:23 Mat. 16:19; 18:18.

De verschijning aan Tomas

²⁴En Tomas, een van de twaalf discipelen, genaamd Didymus, was niet met hen, toen **Jesjoea** daar kwam. ²⁵De andere discipelen dan zeiden tot hem: Wij hebben de Heer gezien! Maar hij zei tot hen: Indien ik in zijn handen niet zie het teken van de spijkers en mijn vinger niet steek in de plaats van de spijkers en mijn hand niet steek in zijn zijde, zal ik zeker niet geloven.

²⁶En na acht dagen waren zijn discipelen weer in het huis en Tomas met hen. **Jesjoea** kwam, terwijl de deuren gesloten waren, en Hij stond in hun midden en zei: Vrede zij u! ²⁷Daarna zei Hij tot Tomas: Breng uw vinger hier en zie mijn handen en breng uw hand en steek die in mijn zijde, en wees niet ongelovig, maar gelovig. ²⁸Tomas antwoordde en zei tot Hem: Mijn Heer en mijn God! ²⁹**Jesjoea** zei tot hem: Omdat u Mij gezien hebt, hebt u geloofd? Gezegend zijn zij, die niet gezien hebben en toch geloven.

Eerste slot

³⁰**Jesjoea** heeft nog wel vele andere tekenen voor de ogen van zijn discipelen gedaan, die niet beschreven zijn in dit boek, ³¹maar deze zijn geschreven, opdat u gelooft, dat **Jesjoea** DE Messias is, de Zoon van God, en opdat u, gelovende, het leven hebt in zijn naam.

De verschijning aan het meer van Tiberias

21 ¹Hierna openbaarde **Jesjoea** Zich opnieuw aan de discipelen bij de zee van Tiberias en Hij openbaarde Zich aldus. ²Daar waren bijeen Simon Petrus, Tomas, genaamd Didymus, Natanaël van

Kana in Galilea, de zonen van Zebedeüs en nog twee van zijn discipelen. ^{3(A)} Simon Petrus zei tot hen: Ik ga vissen. Zij zeiden tot hem: Wij gaan met u mee. Zij vertrokken en gingen scheep, en in die nacht vingen zij niets. ⁴Toen het reeds morgen werd, stond **Jesjoea** aan de oever; de discipelen wisten echter niet, dat het **Jesjoea** was. ⁵**Jesjoea** zei tot hen: Kinderen, hebt u ook wat brood en vis? Zij antwoordden Hem: Neen. ^{6(B)} Hij nu zei tot hen: Werpt uw net uit aan de rechterzijde van het schip en u zult vinden. Zij wierpen het (net) uit en konden het niet meer trekken vanwege de menigte van de vissen. ⁷Die discipel dan, die **Jesjoea** liefhad, zei tot Petrus: Het is de Heer. Simon Petrus dan, toen hij hoorde, dat het de Heer was, sloeg zijn opperkleed om, want hij was ongekleed, en wierp zich in zee; ⁸maar de andere discipelen kwamen met het schip, want zij waren niet ver van het land, slechts ongeveer tweehonderd el (ca. 100 meter), en zij sleepten het net met de vissen. ⁹Toen zij dan aan land gekomen waren, zagen zij een kolenvuur liggen en vis daarop en brood. ¹⁰**Jesjoea** zei tot hen: Brengt van de vissen, die u nu gevangen hebt. ¹¹Simon Petrus ging aan boord en sleepte het net aan land, vol grote vissen, honderd drieënvijftig; en hoewel er zoveel waren, scheurde het net niet. ¹²**Jesjoea** zei tot hen: Komt en houdt de maaltijd. Niemand van de discipelen durfde Hem de vraag stellen: Wie bent U? Want zij wisten, dat het de Heer was. ¹³**Jesjoea** kwam en Hij nam het brood en gaf het hun en evenzo de vis. ¹⁴Dit was al de derde maal, dat **Jesjoea** na zijn opwekking uit de doden zich aan zijn discipelen geopenbaard heeft.

(A) 21:3 Luk. 5:5. (B) 21:6 Luk. 5:6.

Petrus opnieuw in dienst genomen

¹⁵Toen zij dan de maaltijd gehouden hadden, zei **Jesjoea** tot Simon Petrus: Simon, zoon van Johannes, hebt u Mij echt lief, meer dan de anderen? Hij zei tot Hem: Ja Heer, U weet, dat ik U liefheb. Hij zei tot hem: Weid mijn lammeren. ¹⁶Hij zei voor de tweede maal weer tot hem: Simon, zoon van Johannes, hebt u Mij echt lief? En hij zei tot Hem: Ja Heer, U weet het, dat ik U liefheb. Hij zei tot hem: Hoed mijn schapen. ¹⁷Hij zei voor de derde keer tot hem: Simon, zoon van Johannes, hebt u Mij lief? Petrus werd bedroefd, dat Hij voor de derde maal tot hem zei: Hebt u Mij lief? En hij zei tot Hem: Heer, U weet alles, U weet, dat ik U liefheb. **Jesjoea** zei tot hem: Weid mijn schapen. ¹⁸Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: Toen u jonger was, omgordde u uzelf en u ging, waar u wilde, maar wanneer u eenmaal oud wordt, zult u uw handen uitstrekken en een ander zal u omgorden en u brengen, waar u niet wilt. ¹⁹En dit zei Hij om te kennen te geven, met welke dood hij God verheerlij-

ken zou. En dit gezegd hebbende, sprak Hij tot hem: Volg Mij. ²⁰(A) En Petrus, zich omdraaiende, zag de discipel volgen, die **Jesjoea** liefhad, die zich bij de maaltijd aan zijn borst geworpen had en gezegd had: Heer, wie is het die U ver-raadt? ²¹Toen hij deze zag, zei Petrus tot **Jesjoea**: Heer, maar wat zal met deze gebeuren? ²²**Jesjoea** zei tot hem: Indien Ik wil, dat hij blijft, totdat Ik kom, wat gaat het u aan? Volg u Mij. ²³Dit gerucht ging dan uit onder de broeders, dat die discipel niet sterven zou; maar **Jesjoea** had niet tot hem gezegd, dat hij niet zou sterven, maar: Indien Ik wil, dat hij blijft, totdat Ik kom, wat gaat het u aan?

Slot

²⁴Dit is de discipel, die van deze dingen getuigt en die deze beschreven heeft en wij weten, dat zijn getuigenis waar is.

²⁵Er zijn echter nog vele andere dingen, die **Jesjoea** gedaan heeft; indien deze één voor één beschreven werden, dan zou, naar ik meen, de wereld zelf de boeken, die geschreven werden, niet kunnen bevatten.

(A) 21:20 Joh. 13:25.

Handelingen

De hemelvaart

1 ^{1(A)} Mijn eerste boek heb ik gemaakt, Theofilus, over al wat **Jesjoea** begonnen is te doen en te leren, ² tot de dag dat Hij werd opgenomen, nadat Hij aan de apostelen, die Hij had uitgekozen, door de heilige Geest zijn bevelen had gegeven; ³ aan wie Hij Zich ook na zijn lijdens met vele kentekenen levend heeft vertoond, veertig dagen lang hun verschijnende en tot hen sprekende over al wat het Koninkrijk van God betreft. ^{4(B)} En terwijl Hij met hen aanzat, gebod Hij hun Jeruzalem niet te verlaten, maar te blijven wachten op de belofte van de Vader, die u (zei Hij) van Mij gehoord hebt. ^{5(C)} Want Johannes doopte met water, maar u zult met de heilige Geest gedoopt worden, niet vele dagen na deze. ⁶ Zij dan, die daar bijeengekomen waren, vroegen Hem en zeiden: Heer, herstelt U in deze tijd het koningschap voor Israël? ⁷ Hij zei tot hen: Het is niet uw zaak de tijden of gelegenheden te weten, waarover de Vader de beschikking aan Zich gehouden heeft, ^{8(D)} maar u zult kracht ontvangen, wanneer de heilige Geest over u komt, en u zult mijn getuigen zijn te Jeruzalem en in heel Judea en Samaria en tot het uiterste van de aarde. ^{9(E)} En nadat Hij dit gesproken had, werd Hij opgenomen, terwijl zij het zagen, en een wolk ontrok Hem aan hun ogen. ¹⁰ En toen zij naar de hemel staarden, terwijl Hij omhoog voer, zie, twee mannen in witte klederen ston-

den bij hen, ¹¹ die ook zeiden: Galileese mannen, wat staat u daar en ziet op naar de hemel? Deze **Jesjoea**, die van u opgenomen is naar de hemel, zal op dezelfde wijze wederkomen, als u Hem naar de hemel hebt zien varen.

De lege plaats van Judas vervuld

¹² Toen keerden zij terug naar Jeruzalem van de berg, genaamd de Olijfberg, die dicht bij Jeruzalem is, een sjabbatsreis daarvandaan. ^{13(F)} En toen zij in de stad gekomen waren, gingen zij naar de bovenzaal, waar zij verblijf hielden: Petrus en Johannes en Jakobus en Andreas, Filippus en Tomas, Bartolomeüs en Matteüs, Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Simon de Zeloot en Judas, de zoon van Jakobus.

¹⁴ Deze allen bleven eendrachtig volharden in het gebed, met enige vrouwen en Maria, de moeder van **Jesjoea**, en met zijn broeders.

¹⁵ En in die dagen stond Petrus op onder de broeders - en er was een groep van ongeveer honderd twintig personen bijeen - en hij sprak: ¹⁶ Mannen broeders, het schriftwoord moest in vervulling gaan, dat de heilige Geest voorheen bij monde van David gesproken heeft over Judas die de gids is geweest van hen, die **Jesjoea** gevangen namen; ¹⁷ want hij werd tot ons getal gerekend en had aandeel aan deze bediening gekregen. ^{18(G)} Deze nu heeft een stuk grond verkregen voor het loon van zijn ongerechtigheid en terwijl hij voorover

(A) 1:1 Luk. 1:1-4. (B) 1:4 Luk. 24:49. (C) 1:5 Mat. 3:11; Mar. 1:8; Luk. 3:16; Joh. 1:33. (D) 1:8 Mat. 28:19; Mar. 16:15; Luk. 24:47,48. (E) 1:9 Mar. 16:19; Luk. 24:50,51. (F) 1:13 Mat. 10:2-4; Mar. 3:16-19; Luk. 6:14-16. (G) 1:18 Mat. 27:3-8.

gestort is, is hij midden opengereten en al zijn ingewanden zijn naar buiten gekomen; ¹⁹ en het is bekend geworden aan allen, die te Jeruzalem wonen, zodat dat stuk land in hun eigen taal Akeldama, dat wil zeggen, bloedgrond, heet. ²⁰ Want er staat geschreven in het boek van de Psalmen: Laat zijn plaats woest worden en laat er niemand zijn, die erop woont, en: Laat een ander het opzicht nemen, dat hij had. ⁽¹⁾

²¹ ^(A) Er moet dan van de mannen, die zich bij ons hebben aangesloten in al de tijd, dat de Heer **Jesjoea** bij ons in- en uitgegaan is, ²² te beginnen met de doop van Johannes tot de dag, dat Hij van ons werd opgenomen, één van hen met ons getuige worden van zijn opstanding.

²³ En zij stelden er twee voor: Jozef, genaamd Barsabbas, die de bijnaam Justus had, en Mattias. ²⁴ En zij baden en zeiden: Wijs U, Heer, die alle harten kent, die ene aan, die U van deze twee hebt uitgekozen, ²⁵ om de plaats van deze dienst en dit apostelschap in te nemen, waarvan Judas vervallen is om naar zijn eigen plaats te gaan. ²⁶ En zij lieten hen loten en het lot viel op Mattias en hij werd gekozen verklaard bij de elf apostelen.

*Pinksterfeest (Hebreeuws:
Sjavoet = Wekenfeest)*

² ^(B) En toen het Wekenfeest aanbrak, waren allen tezamen bijeen. ² En plotseling kwam er uit de hemel een geluid als van een geweldige windvlaag en vulde het hele huis, waar zij gezeten waren; ³ en er vertoonden zich aan hen tongen als van vuur, die zich verdeelden, en het zette zich op ieder van hen; ⁴ en zij werden allen vervuld met de hei-

lige Geest en begonnen met andere talen te spreken, zoals de Geest het hun gaf uit te spreken.

⁵ Nu waren er Joden te Jeruzalem woonachtig, vrome mannen uit alle volken onder de hemel; ⁶ en toen dit geluid gekomen was, liep de menigte te hoop en verbaasde zich, want een ieder hoorde hen in zijn eigen taal spreken. ⁷ En buiten zichzelf van verwondering zeiden zij: Zie, zijn niet al dezen, die daar spreken, Galileeërs? ⁸ En hoe horen wij hen dan een ieder in onze eigen taal, waarin wij geboren zijn? ⁹ Parten, Meden, Elamieten, inwoners van Mesopotamië, Judea en Kapadocië, Pontus en Asia, ¹⁰ Frygië en Pamfylië, Egypte en de streken van Libië bij Cyrene, en hier verblijvende Romeinen, zowel Joden als Jodengenoten, ¹¹ Kretenzen en Arabieren, wij horen hen in onze eigen taal van de grote daden van God spreken. ¹² En zij waren allen buiten zichzelf en geheel met de zaak verlegen, en zij zeiden de één tot de ander: Wat wil dit toch zeggen? ¹³ Maar anderen zeiden spottend: Zij hebben te veel zoete wijn gehad!

De rede van Petrus

¹⁴ Maar Petrus stond met de elfen op, en hij verhief zijn stem en sprak hen toe:

U Joden en allen, die te Jeruzalem woonachtig bent, dit zij u bekend en neemt mijn woorden ter ore. ¹⁵ Want deze mensen zijn niet dronken, zoals u veronderstelt, want het is het derde uur van de dag (9 uur 's ochtends); ¹⁶ maar dit is het, waarvan gesproken is door de profeet Joël:

⁽¹⁾ **1:20** Zie Psalm 69:26, 109:8.

^(A) **1:21 a** Mat. 3:16; Mar. 1:9; Luk. 3:21. **1:21 b** Mar. 16:19; Luk. 24:51. ^(B) **2:1** Lev. 23:15-21; Deut. 16:9-11.

^{17(A)} En het zal zijn in de laatste dagen, zegt God, dat Ik zal uitstorten van mijn Geest op alle vlees; en uw zonen en uw dochters zullen profeteren, en uw jonge mensen zullen gezichten zien, en uw ouden zullen dromen dromen:

¹⁸ ja, zelfs op mijn dienstknechten en mijn dienstmeisjes zal Ik in die dagen van mijn Geest uitstorten en zij zullen profeteren.

¹⁹ En Ik zal wonderen geven in de hemel boven en tekenen op de aarde beneden: bloed en vuur en rookwalm.

²⁰ De zon zal veranderen in duisternis en de maan in bloed, voordat de grote en luisterrijke dag van de Heer komt.

²¹ En het zal zijn, dat al wie de naam van **JHWH** aanroept, behouden zal worden.

²² Mannen van Israël, hoort deze woorden: **Jesjoea**, de Nazoreeër, een man u van Godswege aangewezen door krachten, wonderen en tekenen, die God door Hem in uw midden verricht heeft, zoals u zelf weet, ^{23(B)} deze, naar de bepaalde raad en voorkennis van God uitgeleverd, hebt u door de handen van mensen die zonder Gods *Torah* leven, aan het kruis genageld en gedood. ^{24(C)} God evenwel heeft Hem opgewekt, want Hij verbrak de weën van de dood, omdat het niet mogelijk was, dat Hij door hem werd vastgehouden.

^{25(D)} Want David zegt van Hem: Ik zag **JHWH** altijd voor mij; want Hij is aan mijn rechterhand, opdat ik niet wankelen zou.

²⁶ Daarom is mijn hart verheugd en mijn tong verblijd, ja, ook mijn vlees zal nog een schuilplaats vinden in hoop, ²⁷ omdat U mijn ziel niet aan het doden-

rijk zult overlaten, noch uw heilige ontbinding doen zien.

²⁸ U hebt mij wegen ten leven doen kennen; U zult mij vervullen met vreugde voor uw aangezicht.

²⁹ Mannen broeders, men mag vrijuit tot u zeggen van de aartsvader David, dat hij én gestorven én begraven is, en zijn graf is bij ons tot op deze dag.

^{30(E)} Daar hij nu een profeet was en wist, dat God hem onder ede gezworen had een uit de vrucht van zijn lendenen op zijn troon te doen zitten, ³¹ heeft hij in de toekomst gezien en gesproken van de opstanding van de Messias,

dat Hij niet aan het dodenrijk is overgelaten, noch zijn vlees ontbinding heeft gezien. ³² Deze **Jesjoea** heeft God opgewekt, waarvan wij allen getuigen zijn.

³³ Nu Hij dan door de rechterhand van God verhoogd is en de belofte van de heilige Geest van de Vader ontvangen heeft, heeft Hij dit uitgestort, wat u én ziet én hoort. ^{34(F)} Want David is niet opgevaren naar de hemel, maar hij zegt zelf: **JHWH** heeft gezegd tot mijn Heer: Zet U aan mijn rechterhand, ³⁵ totdat Ik uw vijanden gemaakt heb tot een voetbank voor uw voeten.

³⁶ Dus moet ook het hele huis Israël zeker weten, dat God Hem én tot Heer én tot Messias gemaakt heeft, deze **Jesjoea**, die u gekruisigd hebt.

³⁷ Toen zij dit hoorden, werden zij diep in hun hart getroffen, en zij zeiden tot Petrus en de andere apostelen: Wat moeten wij doen, mannen broeders?

³⁸ En Petrus antwoordde hun: Bekeert u en laat een ieder van u zich dopen op de naam van **Jesjoea** de Messias, tot vergeving van uw zonden, en u zult de gave van de heilige Geest ontvangen. ³⁹ Want

(A) 2:17 Joël 3:1-5. (B) 2:23 Mat. 27:35; Mar. 15:24; Luk. 23:33; Joh. 19:18. (C) 2:24 Mat. 28:5,6; Mar. 16:6; Luk. 24:5. (D) 2:25 Ps. 16:8-11. (E) 2:30 Ps. 132:11; 2Sam. 7:12,13. (F) 2:34 Ps. 110:1.

voor u is de belofte en voor uw kinderen en voor allen, die verre zijn, zovelen als **JHWH**, onze God, ertoe roepen zal. ⁴⁰En met nog meer andere woorden getuigde hij, en hij vermaande hen, zeggende: Laat u behouden uit dit verkeerde geslacht.

Het leven van de eerste gemeente

⁴¹Zij dan, die zijn woord aanvaardden, lieten zich dopen en op die dag werden ongeveer drieduizend mensen toegevoegd. ⁴²En zij bleven volharden bij het onderwijs van de apostelen en de gemeenschap, het breken van het brood en de gebeden.

⁴³En er kwam ontzag bij allen en vele wonderen en tekenen gebeurden door de apostelen. ⁴⁴(A) En allen, die tot het geloof gekomen en bijeen gekomen waren, hadden alles gemeenschappelijk; ⁴⁵en telkens waren er, die hun bezittingen en goederen verkochten en ze uitdeelden aan allen, die er behoefte aan hadden; ⁴⁶en voortdurend waren zij elke dag eendrachtig in de tempel, braken het brood aan huis en gebruikten hun maaltijden met blijdschap en eenvoud van hart, ⁴⁷en zij loofden God en stonden in de gunst bij het hele volk. En de Heer voegde dagelijks toe aan de kring, die behouden werden.

De genezing van een verlamde

3¹Petrus nu en Johannes gingen op naar de tempel tegen het uur van het gebed, dat is het negende. ²En een man, die verlamd was van de schoot van zijn moeder aan, zodat hij gedragen moest worden, zetten zij dagelijks bij de poort van de tempel, genaamd de Schone, om een gift te vragen van de tempelgangers.

³Toen deze zag, dat Petrus en Johannes de tempel zouden binnengaan, verzocht hij om een gift. ⁴En Petrus zag hem scherp aan, met Johannes, en zei: Zie naar ons. ⁵En hij hield zijn blik op hen gevestigd in de verwachting iets van hen te ontvangen. ⁶Maar Petrus zei: Zilver en goud bezit ik niet, maar wat ik heb geef ik u; in de naam van **Jesjoea** de Messias, de Nazoreeër: Wandel! ⁷En hij greep hem bij de rechterhand en richtte hem op, en direct werden zijn voeten en enkels stevig, ⁸en hij sprong op en stond en liep heen en weer en hij ging met hen de tempel binnen, lopende en springende en God lovende. ⁹En al het volk zag hem lopen en God loven; ¹⁰en men herkende hem als degene, die om een gift gezeten had aan de Schone Poort van de tempel; en zij werden met verbazing en ontzetting vervuld, over wat met hem gebeurd was.

De rede van Petrus

¹¹En toen hij Petrus en Johannes vasthield, liep al het volk rondom hen te hoop in de zogenaamde zuilengang van Salomo, vol verbazing. ¹²En Petrus zag het en antwoordde het volk: Mannen van Israël, wat verwondert u zich hierover, of wat staart u ons aan, alsof wij door eigen kracht of godsvrucht deze hadden doen lopen? ¹³(B) De God van Abraham en Isaak en Jakob, de God van onze vaders, heeft zijn knecht **Jesjoea** verheerlijkt, die u hebt overgeleverd en verloochend ten overstaan van Pilatus, ofschoon deze oordeelde, dat men Hem moest loslaten. ¹⁴(C) Maar u hebt de Heilige en Rechtvaardige verloochend en verlangd, dat u een man, die een moordenaar was, geschonken zou worden; ¹⁵en de Leidsman

(A) 2:44 Hand. 4:32-35. (B) 3:13 Ex. 3:15. (C) 3:14 Mat. 27:15-23; Mar. 15:6-14; Luk. 23:13-23; Joh. 19:12-15.

ten leven hebt u gedood, maar God heeft Hem opgewekt uit de doden, waarvan wij getuigen zijn. ¹⁶En op het geloof in zijn naam heeft zijn naam deze, die u ziet en kent, sterk gemaakt; en het geloof door Hem heeft hem dit volkomen herstel gegeven in tegenwoordigheid van u allen. ¹⁷En nu, broeders, ik weet, dat u uit onkunde hebt gehandeld, zoals ook uw oversten; ¹⁸maar zo heeft God in vervulling doen gaan wat Hij bij monde van alle profeten tevoren geboodschapt had, dat zijn Messias moest lijden. ¹⁹Komt dan tot berouw en bekering, opdat uw zonden uitgedelgd worden, opdat er tijden van verademing mogen komen van het aangezicht van **JHWH**, ²⁰en Hij de Messias, die voor u tevoren bestemd was, **Jesjoea**, zal zenden; ²¹Hem moest de hemel opnemen tot de tijden van de wederoprichting van alle dingen, waarvan God gesproken heeft bij monde van zijn heilige profeten, van vroeger. ²²(**A**) Mozes toch heeft gezegd: **JHWH** God zal u een profeet doen opstaan uit uw broeders, zoals mij: naar hem zult u horen in alles wat hij tot u spreken zal; ²³(**B**) en het zal gebeuren, dat elk mens, die naar deze profeet niet hoort, uit het volk zal worden uitgeroeid. ²⁴En al de profeten, van Samuël af en vervolgens, zovelen er hebben gesproken, hebben ook deze dagen aangekondigd. ²⁵(**C**) U bent de zonen van de profeten en van het verbond, dat God met uw vaders gemaakt heeft, toen Hij tot Abraham zei: En in uw nageslacht zullen alle stammen van de aarde gezegend worden. ²⁶God heeft in de eerste plaats voor u zijn Knecht doen opstaan en Hem tot u gezonden, om u te zegenen, door een ieder van u af te brengen van zijn boosheden.

Petrus en Johannes voor de Raad

4 ¹En terwijl zij tot het volk spraken, overvielen hen de priesters, de hoofdman van de tempel en de Sadduceeën, ²zeer verontwaardigd, omdat zij het volk leerden en in **Jesjoea** de opstanding uit de doden verkondigden; ³en zij sloegen de handen aan hen en stelden hen in bewaring tot de volgende dag, want het was al avond. ⁴Maar velen van hen, die het woord gehoord hadden, werden gelovig, en het getal van de mannen werd ongeveer vijfduizend.

⁵En het gebeurde tegen de volgende dag, dat hun oversten en hun oudsten en hun schriftgeleerden bijeenkwamen te Jeruzalem, ⁶en Annas, de hogepriester, en Kajafas, Johannes, Alexander en allen, die tot het hogepriesterlijk geslacht behoorden; ⁷en toen zij hen hadden laten voorkomen, wilden zij van hen weten: Door welke kracht of door welke naam hebt u dit gedaan? ⁸Toen zei Petrus, vervuld met de heilige Geest, tot hen: Oversten van het volk en oudsten, ⁹indien wij nu in verhoor genomen worden ter zake van een weldaad aan een zieke, waardoor hij gezond geworden is, ¹⁰dan moet aan u allen en het hele volk van Israël bekend zijn, dat door de naam van **Jesjoea** de Messias, de Nazoreeër, die u gekruisigd hebt, maar die God heeft opgewekt uit de doden, dat door die naam deze hier gezond voor u staat. ¹¹(**D**) Dit is de steen, door u, de bouwlieden, versmaad, die ondanks dat tot hoeksteen is geworden. ¹²En de behoudenis is in niemand anders, want er is ook onder de hemel geen andere naam aan de mensen ge-

(**1**) **4:11** Zie Psalm 118:22-23, Matteüs 21:42.

(**A**) **3:22** Deut. 18:15,18. (**B**) **3:23** Deut. 18:19. (**C**) **3:25** Gen. 22:18. (**D**) **4:11** Ps. 118:22.

geven, waardoor wij moeten behouden worden.⁽¹⁾

¹³Toen zij nu de vrijmoedigheid van Petrus en Johannes zagen en bemerkten hadden, dat zij ongeletterde en eenvoudige mensen uit het volk waren, verwonderden zij zich, en zij herkenden hen, dat zij met **Jesjoea** geweest waren; ¹⁴en daar zij degene die genezen was bij hen zagen staan, konden zij er niets tegen inbrengen. ¹⁵En na hun geboden te hebben buiten de raadzaal te gaan, overlegden zij met elkaar, ¹⁶en zij zeiden: Wat moeten wij met deze mensen beginnen? Want dat er een kennelijk wonderteken door hen verricht is, is duidelijk aan allen, die te Jeruzalem wonen, en wij kunnen het niet loochenen; ¹⁷maar om te voorkomen, dat het nog meer onder het volk verbreid wordt, laat ons hun dreigend gebieden tot niemand meer te spreken op gezag van deze naam. ¹⁸En toen zij hen binnengeroepen hadden, bevalen zij hun in het geheel niet meer te spreken over of te leren op gezag van de naam van **Jesjoea**. ¹⁹Maar Petrus en Johannes antwoordden en zeiden tot hen: Beslist zelf, of het recht is voor God, meer aan u dan aan God gehoor te geven; ²⁰want wij kunnen niet nalaten te spreken van wat wij gezien en gehoord hebben. ²¹Maar zij dreigden nog meer, maar lieten hen vrij, daar zij geen vorm konden vinden om hen te straffen - en wel om het volk; want allen verheerlijkten God om wat er gebeurd was; ²²want de mens, aan wie dit teken van de genezing verricht was, was boven de veertig jaar.

²³En toen zij vrijgelaten waren, gingen zij naar hun eigen mensen en deelden hun mee al wat de overpriesters en oudsten tot hen gezegd hadden. ²⁴(A) En toen dezen het hoorden, verhieven zij eenparig hun stem tot God en zeiden: U, **JHWH**, bent het, die de hemel, de aarde, de zee en al wat daarin is geschapen hebt; ²⁵(B) die door de heilige Geest bij monde van onze vader David, uw knecht, gezegd hebt: Waarom hebben de volken gewoed en de volken ijdele raad bedacht? ²⁶De koningen van de aarde hebben zich opgesteld en de oversten zijn tezamen vergaderd tegen **JHWH** en tegen zijn Gezalfde.

²⁷(C) Want inderdaad zijn in deze stad vergaderd tegen uw heilige knecht **Jesjoea**, die U gezalfd hebt, Herodes zowel als Pontius Pilatus met de heidenen⁽²⁾ en de volken van Israël⁽³⁾, ²⁸om te doen al wat uw hand en uw raad tevoren bepaald had, dat gebeuren zou. ²⁹En nu, **JHWH**, let op hun bedreigingen en geef uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid uw woord te spreken, ³⁰doordat U uw hand uitstrekt tot genezing, en dat tekenen en wonderen gebeuren door de naam van uw heilige knecht **Jesjoea**. ³¹En terwijl zij baden, werd de plaats, waar zij vergaderd waren, bewogen; en zij werden allen vervuld met de heilige Geest en spraken het woord van God met vrijmoedigheid.

Het leven van de gemeente

³²(D) En de menigte van hen, die tot het geloof gekomen waren, was één van hart en ziel, en ook niet één zei, dat iets van wat hij bezat zijn persoonlijk eigen-

(1) 4:12 Bedenk dat de Hebreeuwse naam **Jehosjoea**, **JHWH**redt" betekent. (2) 4:27 Grieks: ethnesin = volken, d.w.z. niet-Joodse volken (3) 4:27 Zie Psalm 2:1-2

(A) 4:24 Ex. 20:11; Neh. 9:6; Ps. 146:6. (B) 4:25 Ps. 2:1,2. (C) 4:27 a Luk. 23:7-11. 4:27 b Mat. 27:1,2; Mar. 15:1; Luk. 23:1; Joh. 18:28,29. (D) 4:32 Hand. 2:44,45.

dom was, maar zij hadden alles gemeenschappelijk. ³³En met grote kracht gaven de apostelen hun getuigenis van de opstanding van de Heer **Jesjoea**, en er was grote genade over hen allen. ³⁴Want er was ook niet één arm onder hen; want allen, die eigenaars waren van stukken grond of van huizen, verkochten die en brachten de opbrengst van de verkoop en legden die aan de voeten van de apostelen; ³⁵en aan een ieder werd uitgedeeld naar dat hij nodig had.

³⁶En Jozef, die van de apostelen de bijnaam Barnabas gekregen had - wat betekent: zoon van de vertroosting -, een Leviet, uit Cyprus afkomstig, ³⁷die eigenaar was van een akker, verkocht die en bracht het geld en legde het aan de voeten van de apostelen.

Ananias en Saffira

5¹En een zeker man, met name Ananias, met zijn vrouw Saffira, verkocht een eigendom, ²hield iets van de opbrengst achter, met medeweten van zijn vrouw, en bracht een zeker deel en legde het aan de voeten van de apostelen. ³Maar Petrus zei: Ananias, waarom heeft de satan uw hart vervuld om de heilige Geest te bedriegen en iets achter te houden van de opbrengst van het stuk land? ⁴Als het onverkocht gebleven was, bleef het dan niet van u, en was, na de verkoop, de opbrengst niet tot uw beschikking? Hoe kon u aan deze daad in uw hart plaats geven? U hebt niet tegen mensen gelogen, maar tegen God. ⁵En bij het horen van deze woorden viel Ananias neer en blies de adem uit. En een grote vrees kwam over allen, die het hoorden. ⁶En de jonge mannen stonden op en legden hem af, en zij droegen hem uit en begroeven hem.

⁷En het gebeurde na verloop van ongeveer drie uur, dat zijn vrouw binnen-

kwam, onkundig van wat er gebeurd was. ⁸En Petrus antwoordde haar: Zeg mij, hebt u het stuk land voor zoveel verkocht? En zij zei: Ja, voor zoveel. ⁹En Petrus zei tot haar: Hoe hebt u kunnen overeenkomen om de Geest van **JHWH** te verzoeken? Zie, de voeten van hen, die uw man hebben begraven, zijn aan de deur en zij zullen ook u uitdragen. ¹⁰En zij viel direct neer voor zijn voeten en blies de adem uit; en de jonge mannen kwamen binnen en vonden haar dood en zij droegen haar uit en begroeven haar bij haar man. ¹¹En een grote vrees kwam over de hele gemeente en over allen, die dit hoorden.

Tekenen en wonderen

¹²En door de handen van de apostelen gebeurden vele tekenen en wonderen onder het volk; en zij waren allen eendrachtig bijeen in de zuilengang van Salomo. ¹³Maar van de anderen durfde niemand zich bij hen aansluiten, maar het volk stelde hen hoog. ¹⁴En des te meer werden er toegevoegd, die (in) de Heer geloofden, tal van mannen zowel als vrouwen, ¹⁵zo zelfs, dat men de zieken op straat droeg en op bedden en matrassen legde, opdat, wanneer Petrus voorbijkwam, ook maar zijn schaduw op iemand van hen zou vallen. ¹⁶En ook de menigte uit de steden rondom Jeruzalem stroomde toe en bracht zieken en degenen die door onreine geesten werden gekweld mee. En zij werden allen genezen.

Gevangenneming en bevrijding van de apostelen

¹⁷Maar de hogepriester stond op en allen, die met hem waren - de zogenaamde partij van de Sadduceeën - en zij werden vervuld met jaloezie, ¹⁸en zij sloegen de handen aan de apostelen en zetten hen in het huis van bewaring. ¹⁹Maar

een engel van **JHWH** opende 's nachts de deuren van de gevangenis en leidde hen naar buiten en zei: ²⁰Gaat heen, gaat in de tempel staan en spreekt tot het volk al deze woorden van leven.

²¹En zij gaven daaraan gehoor en gingen tegen de ochtend de tempel binnen en leerden. Toen nu de hogepriester was aangekomen en die met hem waren, riepen zij de Raad bijeen, de hele vergadering van de oudsten van de kinderen van Israël, en zij zonden dienaars naar de kerker om hen te laten voorkomen. ²²Maar de dienaars, daar aangekomen, vonden hen niet in de gevangenis. En zij keerden terug en brachten het bericht mee: ²³Wij vonden wél de kerker zeer zorgvuldig gesloten en de wachters voor de deuren op hun post, maar, toen wij hem openden, vonden wij er niemand in. ²⁴Toen nu de hoofdman van de tempel en de overpriesters deze woorden hoorden, waren zij erover in verlegenheid, wat daarvan komen zou. ²⁵Maar er kwam iemand tot hen met het bericht: Zie, de mannen, die u hebt gevangengezet, staan in de tempel en zij leren het volk.

*Het verhoor van de apostelen -
De raad van Gamaliël*

²⁶Toen ging de hoofdman met zijn dienaren erheen en nam hen mee, maar niet met geweld, want zij waren bang, dat het volk hen stenigen zou; ²⁷en toen zij hen gebracht hadden, leidden zij hen voor de Raad. En de hogepriester ondervroeg hen, zeggende: ^{28(A)} Wij hebben u nadrukkelijk verboden in deze naam te leren; en zie, u hebt Jeruzalem vervuld met uw leer en u wilt het bloed van deze mens op ons doen neerkomen. ²⁹Maar Petrus en de apostelen antwoordden en

zeiden: Men moet God meer gehoorzamen dan de mensen. ³⁰De God van onze vaders heeft **Jesjoea** opgewekt, die u hebt gehangen aan een hout en omgebracht; ³¹Hem heeft God door zijn rechterhand verhoogd, tot een Leidsman en Heiland om Israël bekering en vergeving van zonden te schenken. ³²En wij zijn getuigen van deze dingen en ook de heilige Geest, die God hun gegeven heeft, die Hem gehoorzaam zijn. ³³Toen zij dit hoorden, ontstaken zij in woede en wilden hen ter dood laten brengen.

³⁴Maar een zeker Farizeeër in de Raad, genaamd Gamaliël, een *Torah*geleerde, in ere bij het hele volk, stond op en verzocht de mensen een ogenblik buiten te doen staan, ³⁵en hij zei tot hen: Mannen van Israël, overweegt wel, wat u met deze mensen zult doen! ³⁶Want vóór deze dagen stond Teudas op, die beweerde, dat hij iets was, en een aantal van ongeveer vierhonderd man sloot zich bij hem aan; maar hij werd gedood en zijn hele aanhang viel uiteen en verliep. ³⁷Na hem stond Judas de Galileeër op, in de dagen van de inschrijving, en kreeg vele afvalligen op zijn hand, maar ook deze is omgekomen en zijn hele aanhang is uiteengeslagen. ³⁸En nu zeg ik u: Laat u niet in met deze mensen en laat hen hun gang gaan; want indien dit streven of dit werk uit mensen is, zal het vernietigd worden, ³⁹maar indien het uit God is, zult u hen niet kunnen vernietigen; het mocht eens blijken, dat u tegen God strijdt. En zij lieten zich door hem gezeggen, ⁴⁰en na de apostelen geroepen te hebben, lieten zij hen geselen en verboden hun te spreken in de naam van **Jesjoea**, en gaven hun de vrijheid.

⁴¹Zij dan gingen uit de Raad weg, verheugd, dat zij verwaardigd waren ter

(A) 5:28 Mat. 27:25.

wille van de naam smadelijk behandeld te zijn; ⁴²en zonder ophouden, iedere dag, leerden zij in de tempel en aan huis, en verkondigden het evangelie, dat **Jesjoea** de Messias is.

Aanstelling van de zeven - Stefanus

6¹En toen in die dagen de discipelen talrijker werden, ontstond er gemopper bij de Grieks sprekenden tegen de Hebreëen, omdat hun weduwen bij de dagelijkse verzorging verwaarloosd werden. ²En de twaalven riepen de menigte van de discipelen bijeen en zeiden: Het bevredigt niet, dat wij met veronachtzaming van het woord van God de tafels bedienen. ³Ziet dan uit, broeders, naar zeven mannen onder u, die goed bekend staan, vol van Geest en wijsheid, opdat wij hen voor deze taak aanstellen; ⁴maar wij zullen ons houden aan het gebed en de bediening van het woord. ⁵En dit voorstel vond bijval bij de hele menigte, en zij kozen Stefanus, een man vol van geloof en heilige Geest, Filippus, Prochorus, Nikanor, Timon, Parmenas en Nikolaüs, een Jodengenoot uit Antiochië; ⁶hen stelden zij voor de apostelen, die, na gebeden te hebben, hun de handen oplegden.

⁷En het woord van God breidde zich verder uit en het getal van de discipelen te Jeruzalem nam zeer toe en een talrijke menigte van de priesters gaf gehoor aan het geloof.

⁸En Stefanus, vol van genade en kracht, deed wonderen en grote tekenen onder het volk. ⁹Maar er stonden sommigen op van hen, die waren van de zogenaamde synagoge van de Libertijnen, van de Cyreneeërs en van de Alexandrijnen en van de Joden uit Cilicië en Asia en rede-

twistten met Stefanus, ¹⁰en zij waren niet bij machte de wijsheid en de Geest, waardoor hij sprak, te weerstaan. ¹¹Toen schoven zij mannen naar voren, die zeiden: Wij hebben hem lasterlijke woorden tegen Mozes en God horen spreken. ¹²En zij brachten zowel het volk als de oudsten en de schriftgeleerden in opschudding; en op hem aandringende, sleepten zij hem mee en leidden hem voor de Raad, ¹³en voerden valse getuigen aan, die zeiden: Deze mens spreekt onophoudelijk lasterlijke woorden tegen [deze] heilige plaats en de *Torah*, ¹⁴want wij hebben hem horen zeggen, dat deze **Jesjoea**, de Nazoreeër, deze plaats zal afbreken en de zeden veranderen, die Mozes ons heeft overgeleverd. ¹⁵En allen, die in de Raad zitting hadden, zagen, toen zij hem aanstaarden, zijn gezicht als het gezicht van een engel.

Stefanus verdedigt zich

7¹En de hogepriester zei: Is dat zo? ²(A) En hij zei: U, mannen broeders en vaders, hoort toe. De God van de heerlijkheid is verschenen aan onze vader Abraham, toen hij nog in Mesopotamië was, voordat hij in Haran ging wonen, ³en Hij zei tot hem: Verlaat uw land en uw bloedverwanten en kom hier naar het land, dat Ik u wijzen zal. ⁴(B) Toen vertrok hij uit het land van de Chaldeeën en vestigde zich in Haran. En nadat zijn vader gestorven was, bracht Hij hem vandaar over naar dit land, waar u nu woont; ⁵(C) en Hij gaf hem geen erfdeel daarin, zelfs niet één voet, maar Hij beloofde het hem en zijn nakomelingschap tot een bezitting te geven, ofschoon hij geen kinderen had. ⁶(D) En God sprak aldus, dat zijn nakomelingen bijwoners zou-

(A) 7:2 Gen. 12:1. (B) 7:4 a Gen. 11:31. 7:4 b Gen. 12:4. (C) 7:5 Gen. 12:7; 13:15; 15:18; 17:8. (D) 7:6 Gen. 15:13,14.

den zijn in een vreemd land en dat zij hen knechten en mishandelen zouden vierhonderd jaren; ^{7(A)} maar het volk, dat zij dienen zullen, zal Ik oordelen, sprak God, en daarna zullen zij uittrekken en Mij vereren aan deze plaats. ^{8(B)} En Hij gaf hem het verbond van de besnijdenis; en aldus verwekte hij Isaak en besneed hem op de achtste dag; en Isaak verwekte Jakob en Jakob de twaalf aartsvaders. ^{9(C)} En de aartsvaders verkochten uit jaloezie Jozef naar Egypte, maar God was met hem, ^{10(D)} en verlostte hem uit al zijn verdrukkingen en gaf hem genade en wijsheid tegenover Farao, de koning van Egypte, die hem aanstelde tot hoofd over Egypte en over zijn hele huis. ^{11(E)} En er kwam hongersnood over heel Egypte en Kanaän en grote verdrukking, en onze vaders vonden geen voedsel. ¹² Maar toen Jakob hoorde, dat er koren was in Egypte, zond hij onze vaders de eerste maal daarheen; ^{13(F)} en bij de tweede maal maakte Jozef zich aan zijn broeders bekend en Jozefs afkomst werd aan Farao openbaar. ^{14(G)} En Jozef zond heen om zijn vader Jakob te laten komen en al zijn bloedverwanten, vijfenzeventig mensen. ^{15(H)} En Jakob trok af naar Egypte, en hijzelf stierf, en onze vaders; ^{16(I)} en zij werden overgebracht naar Sichem en bijgezet in het graf, dat Abraham voor geld van de zonen van Hemor te Sichem gekocht had. ^{17(J)} Maar naarmate de tijd van de belofte, waarmee God Zich aan Abraham verbonden had, naderde, vermeerderde het volk en vermenigvuldigde zich in Egypte, ¹⁸ totdat er over Egypte een andere koning

aan het bewind kwam, die Jozef niet gekend had. ^{19(K)} Deze nam list te baat tegenover ons geslacht en handelde slecht met de vaders, en liet hen hun zuielingen te vondeling leggen, opdat het volk zich niet zou voortplanten. ^{20(L)} In die tijd werd Mozes geboren en hij was mooi voor God; drie maanden werd hij opgevoed in het huis van zijn vader. ^{21(M)} En toen hij te vondeling was gelegd, nam de dochter van Farao hem aan en liet hem als haar eigen zoon opvoeden. ²² En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid van de Egyptenaren en was machtig in zijn woorden en werken.

^{23(N)} Toen hij nu de leeftijd van veertig jaar bereikt had, kwam het in zijn hart op, naar zijn broeders, de kinderen van Israël, om te zien. ²⁴ En toen hij er een onrechtvaardig zag behandelen, beschermde hij hem en nam het voor hem op, die mishandeld werd, door de Egyptenaar neer te slaan. ²⁵ Hij meende, dat zijn broeders zouden inzien, dat God hun door zijn hand verlossing wilde geven, maar zij zagen het niet in. ²⁶ En de volgende dag vertoonde hij zich weer onder hen, terwijl zij aan het vechten waren, en hij maande hen tot vrede, zeggende: Mannen, u bent broeders, waarom doet u elkaar onrecht? ²⁷ Maar hij, die zijn naaste onrecht deed, stootte hem van zich af en zei: Wie heeft u tot overste en rechter over ons aangesteld? ²⁸ Wilt u mij soms ombrengen, zoals u gisteren de Egyptenaar hebt omgebracht? ^{29(O)} En Mozes vluchtte op dit woord en werd een bijwoner in het land Midjan, waar hij twee zonen verwekte.

(A) 7:7 Ex. 3:12. (B) 7:8 a Gen. 17:10-14. 7:8 b Gen. 21:2-4. 7:8 c Gen. 25:26. 7:8 d Gen. 29:31-35:18. (C) 7:9 a Gen. 37:11. 7:9 b Gen. 37:28. 7:9 c Gen. 39:2,21. (D) 7:10 Gen. 41:39-41. (E) 7:11 Gen. 42:1,2. (F) 7:13 a Gen. 45:1. 7:13 b Gen. 45:16. (G) 7:14 a Gen. 45:9,10,17,18. 7:14 b Gen. 46:27. (H) 7:15 a Gen. 46:1-7. 7:15 b Gen. 49:33. (I) 7:16 Gen. 23:3-16; 33:19; 50:7-13; Joz. 24:32. (J) 7:17 Ex. 1:7,8. (K) 7:19 a Ex. 1:10,11. 7:19 b Ex. 1:22. (L) 7:20 Ex. 2:2. (M) 7:21 Ex. 2:3-10. (N) 7:23 Ex. 2:11-15. (O) 7:29 Ex. 18:3,4.

30(A) En toen er veertig jaren voorbijgegaan waren, verscheen hem in de woestijn van de berg Sinai een engel in de vlam van een brandende braamstruik.

31 En toen Mozes dit zag, verwonderde hij zich over het gezicht, en toen hij erheen ging om het te onderzoeken, kwam een stem van **JHWH** (tot hem): **32** Ik ben de God van uw vaders, de God van Abraham en Isaak en Jakob. En bevend van schrik durfde Mozes het niet onderzoeken. **33** En **JHWH** zei tot hem: Doe uw schoenen van uw voeten, want de plaats, waar u staat, is heilige grond. **34** Ik heb de mishandeling van mijn volk in Egypte zeer wel gezien en Ik heb zijn zuchten gehoord en ben neergedaald om hen te verlossen; en nu, kom hier, laat Ik u naar Egypte zenden.

35(B) Deze Mozes, die zij verloochend hadden door te zeggen: Wie heeft u tot overste en rechter aangesteld, heeft God als een overste en bevrijder gezonden, met de macht van de engel, die hem verschenen was in de braamstruik. **36(C)** Deze heeft hen uitgeleid onder het verichten van wonderen en tekenen in het land Egypte, in de Rode zee en in de woestijn, veertig jaren lang. **37(D)** Dit is die Mozes, die tot de kinderen van Israël gezegd heeft: Een profeet zoals mij zal God u uit uw broeders doen opstaan.

38(E) Deze is het, die in de vergadering in de woestijn met de engel was, die tot hem sprak op de Sinai, en met onze vaders; en hij ontving levende woorden om die u te geven. **39** En onze vaders wilden hem niet gehoorzamen, maar stootten hem van zich af en keerden zich in hun hart naar Egypte, **40(F)** zeggende tot Aäron: Maak ons goden, die vóór ons uit

zullen gaan; want deze Mozes, die ons uit het land Egypte geleid heeft, wij weten niet, wat er van hem geworden is.

41(G) En zij maakten een kalf in die dagen en brachten een offer aan die afgod en verheugden zich over de werken van hun handen. **42(H)** En God keerde Zich af en gaf hen over om het hemelse leger te vereren, zoals geschreven staat in het boek van de profeten: Hebt u Mij ook slachtoffers en offers gebracht, veertig jaren in de woestijn, o huis van Israël?

43 Hebt u niet de tent van Moloch gedragen en de ster van de god Romfa, de afbeeldingen, die u gemaakt had om die te aanbidden? En Ik zal u overbrengen, nog verder dan Babylon.

44(I) De tent van de getuigenis hadden onze vaders in de woestijn, zoals Hij het geboden had, die tot Mozes zei, dat hij haar moest maken naar het voorbeeld, dat hij gezien had. **45(J)** Onze vaders namen die over en met Jozua brachten zij haar verder, bij de onderwerping van de volken, welke God heeft verdreven voor onze vaders, (in het land), tot de dagen van David. **46(K)** Deze heeft genade gevonden bij God en gevraagd een woonplaats te mogen vinden voor het huis van Jakob. **47(L)** Maar (pas) Salomo bouwde Hem een huis. **48** De Allerhoogste echter woont niet in wat men met handen maakt, zoals de profeet zegt: **49(M)** De hemel is Mij ten troon, en de aarde een voetbank van mijn voeten. Wat voor huis zult u Mij bouwen, zegt **JHWH**, of wat is de plaats van mijn rust? **50** Heeft niet mijn hand dit alles gemaakt?

51(N) Hardnekkigen en onbesnedenen van hart en oren, u verzet u altijd te

(A) 7:30 Ex. 3:1-10. (B) 7:35 Ex. 2:14. (C) 7:36 a Ex. 7:3. 7:36 b Ex. 14:21. 7:36 c Num. 14:33. (D) 7:37 Deut. 18:15,18. (E) 7:38 Ex. 19:1-20:17; Deut. 5:1-33. (F) 7:40 Ex. 32:1. (G) 7:41 Ex. 32:2-6. (H) 7:42 Amos 5:25-27. (I) 7:44 Ex. 25:9,40. (J) 7:45 Joz. 3:14-17. (K) 7:46 2Sam. 7:1-16; 1Kron. 17:1-14. (L) 7:47 1Kon. 6:1-38; 2Kron. 3:1-17. (M) 7:49 Jes. 66:1,2. (N) 7:51 Jes. 63:10.

gen de heilige Geest; zoals uw vaderen, zo ook u. ⁵²Wie van de profeten hebben uw vaderen niet vervolgd? Zelfs hebben zij hen gedood, die geprofeteerd hebben van de komst van de Rechtvaardige, van wie u nu verraders en moordenaars bent geworden, ⁵³u, die de *Torah* ontvangen hebt op beschikking van engelen, maar haar niet hebt gehouden.

De dood van Stefanus - Saulus

⁵⁴Toen zij dit hoorden, sneed het hun door het hart en zij knersten de tanden tegen hem. ⁵⁵Maar hij, vol van de heilige Geest, sloeg de ogen op naar de hemel en zag de heerlijkheid van God en **Jesjoea**, staande aan de rechterhand van God, ⁵⁶En hij zei: Zie, ik zie de hemelen geopend en de Mensenzoon, staande aan de rechterhand van God. ⁵⁷Maar zij begonnen luidkeels te schreeuwen, stopten hun oren toe en stormden als één man op hem los; ⁵⁸en zij wierpen hem de stad uit en stenigden hem. En de getuigen legden hun mantels af aan de voeten van een jonge man, Saulus genaamd. ⁵⁹En zij stenigden Stefanus, die de Heer aanriep, zeggende: Heer **Jesjoea**, ontvang mijn geest. ⁶⁰En op de knieën vallende, riep hij met luide stem: Heer, reken hun deze zonde niet toe! En met deze woorden ontsliep hij. En Saulus stemde in met zijn terechtstelling.

8²⁶ ¹En er ontstond in die dagen een zware vervolging tegen de gemeente te Jeruzalem; en allen werden verstrooid over de streken van Judea en Samaria, met uitzondering van de apostelen. ²En vrome mannen droegen Stefanus in een graf en bedreven grote rouw over hem. ^{3(A)} En Saulus verwoestte de gemeente, en hij ging het ene huis na het

andere binnen en sleurde mannen en vrouwen mee, en hij leverde hen over in de gevangenis.

Filippus te Samaria - Simon de tovenaars

⁴Zij dan, die verstrooid werden, trokken het land door, het evangelie verkondigende. ⁵En Filippus daalde af naar de stad van Samaria en preekte hun de Messias. ⁶En toen de menigten Filippus hoorden en tekenen zagen, die hij deed, hielden zij zich eenparig aan wat door hem gezegd werd. ⁷Want van velen, die onreine geesten hadden, gingen deze onder luid geroep uit en vele verlamden en kreupelen werden genezen; ⁸en er kwam grote blijdschap in die stad.

⁹En een man, met name Simon, was reeds vóór deze tijd in de stad bezig met toverij, waardoor hij het volk van Samaria verbijsterde, en hij beweerde van zichzelf, dat hij iets groots was; ¹⁰en allen, van klein tot groot, hielden zich aan hem en zeiden: Deze is wat genoemd wordt de grote kracht van God. ¹¹En zij hielden zich aan hem, omdat hij reeds lange tijd hen door toverijen verbijsterd had. ¹²Toen zij echter geloof schonken aan Filippus, die het evangelie van het Koninkrijk van God en van de naam van **Jesjoea** de Messias preekte, lieten zij zich dopen, zowel mannen als vrouwen. ¹³En ook Simon zelf kwam tot geloof, en na gedoopt te zijn, bleef hij voortdurend bij Filippus, verbijsterd door de tekenen en grote krachten, die hij zag gebeuren. ¹⁴Toen nu de apostelen te Jeruzalem hoorden, dat Samaria het woord van God had aanvaard, zonden zij tot hen Petrus en Johannes, ¹⁵die, daar aangekomen, voor hen baden, dat zij de heilige Geest mochten ontvangen. ¹⁶Want deze was nog over niemand van

(A) 8:3 Hand. 22:4,5; 26:9-11.

hen gekomen, maar zij waren alleen gedoopt in de naam van de Heer **Jesjoea**.¹⁷ Toen legden zij hun de handen op en zij ontvingen de heilige Geest.¹⁸ En toen Simon zag, dat door de handoplegging van de apostelen de Geest werd gegeven, bood hij hun geld aan,¹⁹ en zei: Geef ook mij deze macht, opdat, als ik iemand de handen opleg, hij de heilige Geest zal ontvangen.²⁰ Maar Petrus zei tot hem: Uw geld zij met u tot verderf, daar u gemeend hebt de gave van God voor geld te kunnen verwerven.²¹ U hebt part noch deel aan deze zaak, want uw hart is niet recht voor God.²² Bekeer u van deze uw boosheid en bid **JHWH**, of deze toeleg van uw hart u vergeven mag worden;²³ want ik zie, dat u gekomen bent tot een gal van bitterheid en een warnet van ongerechtigheid.²⁴ Maar Simon antwoordde en zei: Bidt u voor mij tot **JHWH**, dat mij niets zal overkomen van dat wat u gezegd hebt.

²⁵ Toen zij dan het woord van de Heer betuigd en gesproken hadden, keerden zij terug naar Jeruzalem en verkondigden het evangelie aan vele dorpen van de Samaritanen.

De kamerling uit Ethiopië

²⁶ En een engel van **JHWH** sprak tot Filippus en zei: Sta op en ga tegen de middag de weg op, die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza. Deze is eenzaam.²⁷ En hij stond op en ging. En zie, een Ethiopiër, een kamerling, een rijksgrote van Kandake, de koningin van de Ethiopiërs, haar opperschatbewaarder, was naar Jeruzalem gegaan om te aanbidden;²⁸ en hij was op de terugweg en las, in zijn wagen gezeten, de profeet Jesaja.²⁹ En de Geest zei tot Filippus: Treed toe en voeg u bij deze wagen.

³⁰ En Filippus liep snel erheen en hoorde hem de profeet Jesaja lezen en zei: Begrijpt u wat u leest?³¹ En hij zei: Hoe zou ik dit kunnen, als niet iemand mij de weg wijst? En hij verzocht Filippus in te stappen en naast hem te komen zitten.³² ^(A) En het gedeelte van de Schrift, dat hij las, was dit: Zoals een schaap werd Hij ter slachting geleid; en zoals een lam stemloos is tegenover de scheerder, zo doet Hij zijn mond niet open.

³³ In de *verootmoediging* werd zijn oordeel weggenomen: wie zal zijn afkomst vertellen? Want zijn leven wordt van de aarde weggenomen.

³⁴ En de kamerling antwoordde, en zei tot Filippus: Ik vraag u, van wie zegt de profeet dit? van zichzelf of van iemand anders?³⁵ En Filippus opende zijn mond, en uitgaande van dat schriftwoord, preekte hij hem **Jesjoea**.³⁶ En terwijl zij onderweg waren, kwamen zij bij een water, en de kamerling zei: Zie, daar is water; wat is ertegen, dat ik gedoopt word?³⁷ [En hij zei: Indien u met uw hele hart gelooft, is het toegestaan. En hij antwoordde en zei: Ik geloof, dat **Jesjoea** de Messias de Zoon van God is.]³⁸ En hij liet de wagen stilhouden en beiden daalden af in het water, zowel Filippus als de kamerling, en hij doopte hem.³⁹ En toen zij uit het water gekomen waren, nam de Geest van de Heer Filippus weg en de kamerling zag hem niet meer, want hij ging zijn weg met blijdschap.⁴⁰ Maar Filippus bleek te Asdod te zijn; en hij trok rond om het evangelie te preken aan alle steden, totdat hij te Caesarea kwam.

De bekering van Saulus

9¹ En Saulus, nog dreiging en moord blazende tegen de discipelen van de Heer, ging naar de hogepriester,

^(A) 8:32 Jes. 53:7,8.

²en vroeg van hem brieven naar Damascus voor de synagogen, om, als hij mannen en vrouwen, die van die weg waren, zou vinden, hen als gevangenen naar Jeruzalem te brengen.

³En terwijl hij daarheen op weg was, gebeurde het, toen hij Damascus naderde, dat hem plotseling licht uit de hemel omstraalde; ⁴en ter aarde gevallen, hoorde hij een stem tot zich zeggen: Saul, Saul, waarom vervolgt u Mij? ⁵En hij zei: Wie bent u, Heer? En Hij zei: Ik ben **Jesjoea**, die u vervolgt. ⁶Maar sta op en ga de stad binnen en daar zal u gezegd worden, wat u doen moet. ⁷En de mannen, die met hem reisden, stonden sprakeloos, daar zij wel de stem hoorden, maar niemand zagen. ⁸En Saulus stond op van de grond en hoewel hij zijn ogen open had, kon hij niets zien, en zij leidden hem bij de hand en brachten hem naar Damascus. ⁹En hij kon drie dagen lang niet zien, en hij at of dronk niet.

¹⁰Nu was er te Damascus een discipel, genaamd Ananias; en de Heer zei tot hem in een gezicht: Ananias! En hij zei: Zie, hier ben ik, Heer. ¹¹En de Heer zei tot hem: Sta op en ga naar de straat, die de Rechte heet, en vraag bij het huis van Judas naar iemand uit Tarsus, genaamd Saulus, want zie, hij is in gebed ¹²en hij heeft [in een gezicht] een man, genaamd Ananias, zien binnenkomen en hem de handen opleggen, opdat hij weer zien kon. ¹³En Ananias antwoordde: Heer, ik heb van velen over deze man gehoord, hoeveel kwaad hij uw heiligen te Jeruzalem aangedaan heeft; ¹⁴en hier heeft hij volmacht van de overpriesters om allen, die uw naam aanroepen, gevangen te nemen. ¹⁵Maar de Heer zei tot hem: Ga, want deze is Mij een uitverkoren werktuig om mijn naam te

brengen voor volken en koningen en [de] kinderen van Israël; ¹⁶want Ik zal hem tonen, hoeveel hij lijden moet ter wille van mijn naam. ¹⁷En Ananias ging heen en kwam in het huis, en hij legde hem de handen op en zei: Saul, broeder, de Heer heeft mij gezonden, **Jesjoea**, die u verschenen is op de weg, waarlangs u gekomen bent, opdat u weer zou zien en met de heilige Geest vervuld worden. ¹⁸En direct vielen hem als schubben van de ogen en hij kon weer zien, en hij stond op en werd gedoopt; ¹⁹en toen hij voedsel genomen had, werd hij versterkt.

Saulus in de broederkring

En het gebeurde, toen Saulus enige dagen bij de discipelen te Damascus was, ²⁰dat hij direct in de synagogen verkondigde, dat **Jesjoea** de Zoon van God is. ²¹En allen, die het hoorden, stonden verbaasd en zeiden: Is dit niet de man, die te Jeruzalem de mensen, die deze naam aanriepen, uitroeide, en die hier gekomen is met het doel hen als gevangenen voor de overpriesters te brengen? ²²Maar Saulus trad steeds krachtiger op en bracht de Joden, die te Damascus woonden, in verwarring door te bewijzen, dat deze de Messias is.

²³(A) En toen er verscheidene dagen verlopen waren, beraamden de Joden het plan hem te vermoorden, ²⁴maar hun toeleg kwam ter kennis van Saulus. En zij hielden dag en nacht de wacht bij de poorten om hem te vermoorden; ²⁵maar zijn discipelen namen hem en lieten hem 's nachts in een mand over de muur zakken.

²⁶En te Jeruzalem aangekomen, trachtte hij zich bij de discipelen te voegen, maar allen schuwden hem, daar zij niet konden geloven, dat hij

(A) 9:23 2Cor. 11:32,33.

een discipel was. ²⁷Barnabas nam hem echter onder zijn hoede en bracht hem bij de apostelen en vertelde hun, hoe hij onderweg de Heer had gezien, en dat deze tot hem gesproken had, en hoe hij te Damascus vrijmoedig was opgetreden in de naam van **Jesjoea**. ²⁸En hij bleef met hen ingaan en uitgaan te Jeruzalem, ²⁹en vrijmoedig optreden in de naam van de Heer, en hij sprak en redetwistte met de Grieks-sprekende Joden; maar dezen trachtten hem om te brengen. ³⁰Maar toen de broeders dit te weten kwamen, brachten zij hem naar Caesarea en lieten hem vandaar naar Tarsus vertrekken.

³¹De gemeente dan door heel Judea, Galilea en Samaria had vrede; zij werd opgebouwd en wandelde in het ontzag voor **JHWH**, en zij nam in aantal toe door de bijstand van de heilige Geest.

Eneas en Dorkas

³²En het gebeurde, toen Petrus overal rondreisde, dat hij ook bij de heiligen kwam, die te Lydda woonden. ³³Daar vond hij een man, genaamd Eneas, een verlamde, die al acht jaren bedlegerig was geweest. ³⁴En Petrus zei tot hem: Eneas, **Jesjoea** de Messias geneest u; sta op en maak zelf uw bed op. En hij stond onmiddellijk op. ³⁵En alle bewoners van Lydda en Saron zagen hem en bekeerden zich tot de Heer.

³⁶En er was te Joppe een discipelin, genaamd Tabita, wat, vertaald, betekent Dorkas. Deze was overvloedig in goede werken en giften, die zij gaf. ³⁷En het gebeurde in die dagen, dat zij ziek werd en stierf; en na haar gewassen te hebben, legde men haar in een bovenzaal. ³⁸En daar Lydda dicht bij Joppe lag, zonden de discipelen, toen zij hoorden, dat Petrus daar was, twee mannen tot hem met het verzoek: Kom zonder treuzelen

tot ons. ³⁹En Petrus stond op en ging met hen mee. Toen hij daar aangekomen was, bracht men hem naar de bovenzaal en al de weduwen kwamen bij hem staan, en lieten hem onder tranen al de lijfrokken en mantels zien, die Dorkas, toen zij nog bij hen was, gemaakt had. ⁴⁰Maar Petrus zond hen allen naar buiten en knielde neer en bad. En hij keerde zich tot het lichaam en zei: Tabita, sta op! En zij opende haar ogen en zag Petrus en ging overeind zitten, ⁴¹en hij gaf haar de hand en richtte haar op; toen riep hij de heiligen en de weduwen en stelde haar levend voor hen. ⁴²En het werd bekend door heel Joppe en velen kwamen tot geloof in de Heer. ⁴³En het gebeurde, dat hij verscheidene dagen te Joppe bleef bij een zekere Simon, een leerlooier.

Cornelius

10 ¹En er was te Caesarea iemand, genaamd Cornelius, een hoofdman van de zogenaamde Italiaanse afdeling, ²een godvruchtig man, een ver eerder van God met zijn hele huis, die vele giften aan het volk gaf en geregeld tot God bad. ³Hij zag in een gezicht, omstreeks het negende uur van de dag, duidelijk een engel van God bij zich binnenkomen en tot hem zeggen: Cornelius! ⁴Hij staarde hem aan en werd zeer bang en zei: Wat is er, heer! En hij zei tot hem: Uw gebeden en uw giften zijn bij God in gedachten gekomen. ⁵En nu, zend mannen naar Joppe en nodig een zekere Simon uit, die bijgenaamd wordt Petrus: ⁶deze is de gast van een Simon, een leerlooier, wiens huis bij de zee ligt. ⁷Zodra de engel, die tot hem sprak, weggegaan was, riep hij twee van zijn huisslaven en een godvruchtige soldaat uit degenen, die voortdurend bij hem waren; ⁸en nadat hij hun alles uitgelegd had, zond hij hen naar Joppe.

⁹De volgende dag, terwijl dezen onderweg waren en de stad naderden, ging Petrus omstreeks het zesde uur op het dak, om zijn gebed te verrichten. ¹⁰En hij werd hongerig en verlangde te eten, en terwijl men iets gereed maakte, kwam hij in geestvervoering, ¹¹en hij zag de hemel geopend en een voorwerp neerdalen in de vorm van een groot laken, dat aan de vier hoeken neergelaten werd op de aarde; ¹²hierin bevonden zich allerlei viervoetige en kruipende dieren van de aarde en allerlei vogels van de hemel. ¹³En er kwam een stem tot hem: Sta op, Petrus, slacht en eet! ¹⁴Maar Petrus zei: Zeker niet, Heer, want ik heb nog nooit iets gegeten, dat onheilig of onrein was. ¹⁵En nogmaals voor de tweede keer, kwam een stem tot hem: Wat God rein verklaard heeft, mag u niet voor onheilig houden. ¹⁶En dit gebeurde tot drie maal toe, en direct werd het voorwerp weer opgenomen in de hemel.

¹⁷Terwijl Petrus bij zichzelf in onzekerheid was, wat het gezicht, dat hij gezien had, betekenen mocht, zie, daar waren de mannen, die door Cornelius gezonden waren, bij hun navraag naar het huis van Simon aan het voorportaal gekomen, ¹⁸en zij trachtten na geroepen te hebben te weten te komen, of Simon, bijgenaamd Petrus, daar verblijf hield.

¹⁹En terwijl Petrus nog steeds over het gezicht nadacht, zei de Geest: Zie, twee mannen zoeken naar u; ²⁰sta dan op, ga naar beneden en reis, zonder bezwaar te maken, met hen mee, want Ik heb hen gezonden. ²¹En Petrus ging naar beneden en zei tot de mannen: Zie, ik ben, die u zoekt; wat is de reden van uw komst? ²²En zij zeiden: Cornelius, een hoofdman, een rechtvaardig man en vereerder van God, die goed bekend staat bij het

hele volk van de Joden, heeft door een heilige engel een godsspraak ontvangen om u in zijn huis te nodigen en te horen wat u zeggen zult. ²³Hij nodigde hen binnen en ontving hen gastvrij.

En de volgende dag stond hij op en vertrok met hen, en enige van de broeders uit Joppe gingen met hem mee. ²⁴En de volgende dag kwam hij te Caesarea aan. En Cornelius wachtte op hen, terwijl hij zijn bloedverwanten en beste vrienden had bijeengeroepen. ²⁵En toen het gebeurde, dat Petrus binnentrad, kwam Cornelius hem tegemoet, viel hem te voet en bewees hem eer. ²⁶Maar Petrus richtte hem op en zei: Sta op, ik ben zelf ook een mens. ²⁷En terwijl hij zich met hem onderhield, kwam hij binnen en vond er velen bijeen; ²⁸en hij sprak tot hen: U weet, hoe het een Jood verboden is zich te voegen bij of te gaan tot een niet-Jood; maar mij heeft God doen zien, dat ik niemand onheilig of onrein mag noemen. ²⁹Daarom ben ik ook zonder tegenspreken op uw uitnodiging gekomen. Ik zou nu wel willen weten, om welke reden u mij uitgenodigd hebt. ³⁰En Cornelius zei: Juist vóór vier dagen, van dit ogenblik af gerekend, was ik op het negende uur thuis in gebed; ³¹en zie, een man stond voor mij in een blinkend kleed, en hij zei: Cornelius, uw gebed is verhoord en aan uw giften is voor God gedacht geworden. ³²Zend dan iemand naar Joppe en ontbied Simon, die bijgenaamd wordt Petrus; deze is als gast in het huis van Simon, een leerlooier, aan de zee. ³³Ik heb dan direct iemand tot u gezonden en u hebt er wél aan gedaan hier te komen. Wij zijn dan nu allen aanwezig voor het aangezicht van God, om te horen al wat u door de Heer opgedragen is.

^{34(A)} En Petrus opende zijn mond en zei: Inderdaad merk ik, dat er bij God geen aanneming van personen is, ³⁵ maar onder elk volk is wie Hem vereert en gerechtigheid werkt, Hem aangenaam, ³⁶ naar het woord, dat Hij heeft doen brengen aan de kinderen van Israël om vrede te verkondigen door **Jesjoea** de Messias. Deze is Heer van allen. ³⁷ U weet van de dingen, die gebeurd zijn door het hele Joodse land, te beginnen in Galilea, na de doop, die Johannes verkondigde, ³⁸ van **Jesjoea** van Nazaret, hoe God Hem met de heilige Geest en met kracht heeft gezalfd. Hij is rondgegaan, terwijl Hij allen genas en weldeed, die door de duivel overweldigd waren; want God was met Hem. ³⁹ En wij zijn getuigen van al wat Hij gedaan heeft in het land van de Joden zowel als te Jeruzalem; en zij hebben Hem gedood door Hem te hangen aan een hout. ⁴⁰ Hem heeft God op de derde dag opgewekt en heeft gegeven, dat Hij verscheen, ⁴¹ niet aan het hele volk, maar aan de getuigen, die door God tevoren gekozen waren, aan ons, die met Hem gegeten en gedronken hebben, nadat Hij uit de doden was opgestaan; ⁴² en Hij heeft ons geboden het volk te prediken en te kennen te geven, dat Hij het is, die door God is aangesteld tot rechter over levenden en doden. ⁴³ Van Hem getuigen alle profeten, dat een ieder, die in Hem gelooft, vergeving van zonden ontvangt door zijn naam.

⁴⁴ Terwijl Petrus deze woorden nog sprak, viel de heilige Geest op allen, die het woord hoorden. ⁴⁵ En al de gelovigen uit de besnijdenis, die met Petrus waren meegekomen, stonden verbaasd, dat de gave van de heilige Geest ook over de niet-Joden was uitgestort, ⁴⁶ want zij hoorden hen spreken in talen/tongen en

God grootmaken. Toen merkte Petrus op: ⁴⁷ Zou iemand het water kunnen weren, om deze mensen te dopen, die evenals wij de heilige Geest hebben ontvangen? ⁴⁸ En hij beval hen te dopen in de naam van **Jesjoea** de Messias. Toen verzochten zij hem nog enige dagen te blijven.

Petrus verdedigt de doop van Cornelius

11 ¹ De apostelen nu en de broeders in Judea hoorden, dat ook de volken het woord van God aangenomen hadden.

² En toen Petrus naar Jeruzalem gegaan was, verschilden zij, die uit het besneden volk waren, met hem van mening, ³ en zij zeiden: U bent binnengegaan bij onbesnedenen en hebt met hen gegeten. ⁴ Maar Petrus begon hun alles in geregelde orde uiteen te zetten en zei: ⁵ Ik was in de stad Joppe in gebed en zag in zinsverrukking een gezicht: een voorwerp daalde neer in de vorm van een groot laken, dat aan de vier hoeken uit de hemel werd neergelaten, en het kwam vlak bij mij. ⁶ Toen ik er scherp naar keek, merkte ik op en zag ik de viervoetige dieren van de aarde, de wilde en de kruipende dieren en de vogels van de hemel. ⁷ En ik hoorde ook een stem tot mij zeggen: Sta op, Petrus, slacht en eet! ⁸ Maar ik zei: Zeker niet, Heer, want nog nooit is iets, dat onheilig of onrein was, in mijn mond gekomen. ⁹ Maar voor de tweede keer antwoordde mij een stem uit de hemel: Wat God rein verklaard heeft, mag u niet voor onheilig houden. ¹⁰ En dit gebeurde tot driemaal toe; en alles werd weer opgetrokken in de hemel. ¹¹ En zie, direct daarop bleven drie mannen voor het huis staan, waarin wij waren, die uit Caesarea tot mij wa-

(A) 10:34 Deut. 10:17.

ren gezonden. ¹²En de Geest zei tot mij, dat ik met hen moest meegaan zonder bezwaar te maken. En met mij gingen ook deze zes broeders, en wij zijn het huis van die man binnengegaan; ¹³en hij heeft ons meegedeeld, hoe hij een engel in zijn huis had zien staan, die tot hem zei: Zend iemand naar Joppe en nodig Simon uit, die bijgenaamd wordt Petrus; ¹⁴deze zal woorden tot u spreken, waardoor u en uw hele huis behouden zult worden. ¹⁵En toen ik begonnen was te spreken, viel de heilige Geest op hen, evenals in het begin ook op ons. ^{16(A)}En ik herinnerde mij het woord van de Heer, hoe Hij zei: Johannes doopte wel met water, maar u zult met de heilige Geest gedoopt worden. ¹⁷Indien nu God hun op volkomen gelijke wijze als ons de gave heeft gegeven op het geloof in de Heer **Jesjoea** de Messias, hoe zou ik dan bij machte geweest zijn God tegen te houden? ¹⁸En toen zij dit gehoord hadden, kwamen zij tot rust en verheerlijkten God, zeggende: Zo heeft dan God ook de niet-Joden de bekering ten leven geschonken.

Barnabas en Saulus naar Antiochië

^{19(B)} Zij dan, die verstrooid werden door de verdrukking, welke in verband met Stefanus plaats vond, trokken verder tot Fenicië, Cyprus en Antiochië toe, zonder tot iemand het woord te spreken dan alleen tot de Joden.

²⁰Maar er waren onder hen enige Cyprische en Cyreense mannen, die, te Antiochië gekomen, ook tot de Grieken spraken en hun de Heer **Jesjoea** predikten. ²¹En de hand van de Heer was met hen, en een groot aantal kwam tot het geloof en bekeerde zich tot de Heer.

²²En het bericht daarvan kwam de gemeente van Jeruzalem ter ore en zij vaardigden Barnabas af naar Antiochië.

²³Toen deze aankwam en de genade van God zag, verheugde hij zich en wekte allen op om naar het voornemen van hun hart de Heer trouw te blijven; ²⁴want hij was een goed man, vol van de heilige Geest en van geloof. En een grote menigte werd de Heer toegevoegd. ²⁵En hij vertrok naar Tarsus om Saulus te zoeken; en toen hij hem gevonden had, bracht hij hem naar Antiochië. ²⁶En het gebeurde, dat zij een vol jaar in de gemeente gastvrij ontvangen werden en een grote menigte onderwezen en dat de discipelen het eerst te Antiochië christenen genoemd werden.

²⁷En in die dagen kwamen profeten van Jeruzalem te Antiochië; ^{28(C)} en één uit hen, genaamd Agabus, stond op en gaf door de Geest te kennen, dat een grote hongersnood zou komen over het hele rijk, die dan ook gekomen is onder Claudius. ²⁹En de discipelen besloten, dat elk van hen naar draagkracht iets zenden zou tot ondersteuning van de broeders, die in Judea woonden; ³⁰Dit deden zij dan ook en zij zonden het aan de oudsten door de hand van Barnabas en Saulus.

De dood van Jakobus - De bevrijding van Petrus

12¹En omstreeks die tijd sloeg koning Herodes de hand aan sommigen van de gemeente om hun kwaad te doen. ²En hij liet Jakobus, de broeder van Johannes, ter dood brengen met het zwaard; ³en toen hij zag, dat dit de Joden aangenaam was, ging hij voort en nam ook Petrus in hechtenis. Nu waren het de dagen van de Ongezuurde Broden.

(A) 11:16 Hand. 1:5. (B) 11:19 Hand. 8:1-4. (C) 11:28 Hand. 21:10.

⁴(A) En hij liet hem grijpen en zette hem gevangen, onder bewaking van vier viertallen soldaten, met het voornemen hem na het Pèsachfeest voor het volk te brengen. ⁵Petrus dan werd in de gevangenis in bewaring gehouden, maar door de gemeente werd voortdurend tot God voor hem gebeden.

⁶Toen nu Herodes van plan was hem te doen voorkomen, lag Petrus die nacht te slapen tussen twee soldaten, geboeid met twee kettingen, en schildwachten hielden voor de deur van de gevangenis de wacht. ⁷En zie, een engel van **JHWH** stond bij hem en er scheen licht in het vertrek, en hij stootte Petrus in zijn zijde om hem te wekken en zei: Sta snel op! En de kettingen vielen van zijn handen. ⁸En de engel zei tot hem: Omgord u en bind uw sandalen aan. En hij deed aldus. En hij zei tot hem: Sla uw mantel om en volg mij. ⁹En hij volgde hem naar buiten en hij wist niet, dat het werkelijkheid was, wat door de engel gedaan werd, maar hij meende een gezicht te zien. ¹⁰En toen zij langs de eerste en de tweede wacht gegaan waren, kwamen zij aan de ijzeren poort, die naar de stad leidde, welke vanzelf voor hen openging. En buiten gekomen, gingen zij één straat ver en direct daarna verliet de engel hem. ¹¹En Petrus, tot zichzelf gekomen, zei: Nu weet ik waarlijk, dat **JHWH** zijn engel uitgezonden heeft en mij gerukt heeft uit de hand van Herodes en uit al wat het volk van de Joden verwachtte. ¹²En na een ogenblik van overleg, ging hij naar het huis van Maria, de moeder van Johannes, bijgenaamd Marcus, waar velen vergaderd waren in gebed. ¹³En toen hij aan de deur van het voorportaal klopte, kwam een slavin, met name Rode, voor om te ho-

ren wat er was; ¹⁴en toen zij de stem van Petrus herkende, deed zij van blijdschap het voorportaal niet open, maar liep naar binnen om mee te delen, dat Petrus voor het portaal stond. ¹⁵En zij zeiden tot haar: U spreekt wartaal. Maar zij bleef volhouden, dat het zo was. En zij zeiden: Het is zijn engel. ¹⁶Maar Petrus bleef kloppen en toen zij opengedaan hadden, zagen zij hem en waren verbijsterd. ¹⁷En hij wenkte met zijn hand, dat zij zwijgen moesten, en vertelde hun, hoe de Heer hem uit de gevangenis had geleid en hij zei: Bericht dit aan Jakobus en de broeders. En hij vertrok en reisde naar een andere plaats.

¹⁸En toen het dag geworden was, kwam er geen kleine opschudding onder de soldaten, wat er toch met Petrus gebeurd was.

¹⁹En toen Herodes nasporingen naar hem had laten doen, maar hem niet vond, nam hij de schildwachten in verhoor en liet hen wegleiden; en hij vertrok van Judea naar Caesarea en verbleef aldaar.

De dood van Herodes

²⁰En hij was hevig vertoornd op de Tyriërs en de Sidoniërs; maar zij kwamen als één man tot hem en wisten Blastus, de kamerheer van de koning, voor zich te winnen en zij verzochten om vrede, daar hun land voor zijn voeding van dat van de koning afhankelijk was. ²¹En op een bepaalde dag hield Herodes, in een koninklijk kleeid op de troon gezeten, een rede tot hen; ²²en het volk juichte hem toe: De stem van een god en niet van een mens! ²³En direct sloeg hem een engel van **JHWH**, omdat hij God de eer niet gaf; en hij werd door wormen gegeten en blies de adem uit.

(A) 12:4 Ex. 12:1-27.

De uitzending van Barnabas en Saulus

²⁴En het woord van de Heer nam toe en breidde zich uit. ²⁵Barnabas nu en Saulus keerden terug uit Jeruzalem na hun liefdedienst te hebben volbracht, en namen ook Johannes, bijgenaamd Marcus, mee.

13¹Nu waren er te Antiochië in de gemeente aldaar profeten en leraars, namelijk: Barnabas, Simeon, genaamd Niger, Lucius van Cyrene, Manaën, de broer van Herodes, de viervorst, en Saulus.

²En terwijl zij vastten bij de dienst van de Heer, zei de heilige Geest: Zondert Mij nu Barnabas en Saulus af voor het werk, waartoe Ik hen geroepen heb. ³Toen vastten en baden zij, en legden hun de handen op en lieten hen gaan.

⁴Dezen dan, door de heilige Geest uitgezonden, trokken naar Seleucië en voeren vandaar naar Cyprus; ⁵en te Salamis gekomen, verkondigden zij het woord van God in de synagogen van de Joden; en zij hadden ook Johannes tot helper.

⁶En na het hele eiland doorgetrokken te zijn tot aan Pafos, troffen zij een zekere tovenaars aan, een valse profeet, een Jood, wiens naam was Bar Jesjoea; ⁷hij hield zich op bij de landvoogd Sergius Paulus, een verstandig man. Deze verlangde het woord van God te horen en liet Barnabas en Saulus tot zich roepen. ⁸Maar Elymas, de tovenaars, want zo wordt zijn naam vertaald, verzette zich tegen hen en trachtte de landvoogd van het geloof afkerig te maken. ⁹Maar Saulus, anders gezegd Paulus, vervuld met de heilige Geest, zag hem scherp aan, en zei: ¹⁰Zoon van de duivel, vol van allerlei list en streken, vijand

van alle gerechtigheid, zult u niet ophouden de rechte wegen van **JHWH** te verdraaien? ¹¹En nu, zie, de hand van de Heer keert zich tegen u, en u zult een tijd lang blind zijn en de zon niet zien. En direct viel op hem donkerheid en duisternis, en rondtastende zocht hij iemand om hem bij de hand te leiden. ¹²Toen de landvoogd zag, wat er gebeurd was, kwam hij tot geloof, zeer getroffen door de leer van de Heer.

Naar Antiochië in Pisidië

¹³Paulus en die met hem waren, voeren af van Pafos en kwamen te Perge in Pamfylië; maar Johannes scheidde zich van hen af en keerde weer naar Jeruzalem.

¹⁴Maar zelf gingen zij van Perge verder en kwamen te Antiochië in Pisidië, en op de Sabbatdag in de synagoge gegaan zijnde, namen zij plaats. ¹⁵En na de voorlezing van de *Torah* en de *Profeeten* lieten de oversten van de synagoge hun vragen: Mannen broeders, indien u een woord van opwekking voor het volk hebt, spreekt het dan. ¹⁶En Paulus stond op, wenkte met zijn hand en zei: Mannen van Israël en vereerders van God, luistert. ^{17(A)} De God van dit volk Israël heeft onze vaders uitverkoren en het volk verhoogd, toen zij bijwoners waren in het land Egypte, en Hij heeft hen met hoge arm daaruit gevoerd, ^{18(B)} en Hij heeft gedurende een tijd van omstreeks veertig jaren in de woestijn hun eigenaardigheden verdragen; ^{19(C)} en na zeven volken uitgeroeid te hebben in het land Kanaän, heeft Hij hun land aan hen ten erfdeel gegeven, ^{20(D)} omstreeks vierhonderd vijftig jaren lang. En daarna gaf Hij hun richters tot op de profeet

(A) 13:17 a Ex. 1:7. 13:17 b Ex. 12:51. (B) 13:18 Num. 14:34; Deut. 1:31. (C) 13:19 a Deut. 7:1. 13:19 b Joz. 14:1. (D) 13:20 a Richt. 2:16. 13:20 b 1Sam. 3:20.

Samuël. ^{21(A)} En van toen af vroegen zij om een koning en God gaf hun Saul, de zoon van Kis, een man uit de stam Benjamin, veertig jaren lang; ^{22(B)} en nadat Hij deze verworpen had, verwekte Hij hun David als koning, wie Hij ook dit getuigenis gaf: Ik heb David, de zoon van Isai, gevonden, een man naar mijn hart, die al mijn bevelen zal volbrengen. ²³ Uit zijn geslacht heeft God naar de belofte voor Israël de Heiland **Jesjoea** doen komen, ^{24(C)} nadat Johannes eerst, vóór zijn optreden, aan het hele volk Israël een doop van bekering gepredikt had. ²⁵ En toen hij zijn loopbaan volbracht, zei Johannes: Wat u meent, dat ik ben, ben ik niet, maar zie, na mij komt Hij, wie ik niet waardig ben de schoenen van zijn voeten los te maken.

²⁶ Mannen broeders, zonen van het geslacht van Abraham, en vereerders van God onder u, tot ons is deze heilsoodschap gezonden. ²⁷ Want die te Jeruzalem wonen en hun oversten hebben Hem niet erkend en zij hebben de uitspraken van de profeten, die elke Sjabbat worden voorgelezen, door hun oordeel vervuld, ^{28(D)} en hoewel zij geen grond voor doodstraf konden vinden, hebben zij Pilatus gevraagd Hem ter dood te brengen; ^{29(E)} en toen zij alles volbracht hadden, wat van Hem geschreven stond, namen zij Hem af van het hout en legden Hem in een graf. ³⁰ Maar God heeft Hem uit de doden opgewekt; ^{31(F)} en Hij is gedurende vele dagen verschenen aan hen, die met Hem van Galilea naar Jeruzalem opgegaan waren,

die [nu] getuigen van Hem zijn bij het volk. ^{32(G)} En wij verkondigen u, dat God de belofte, die aan de vaders gedaan is, aan ons, hun kinderen, vervuld heeft door **Jesjoea** op te wekken, ³³ zoals in de tweede psalm geschreven staat: Mijn zoon bent u; Ik heb U heden verwekt. ^{34(H)} En dat Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, zonder dat Hij weer tot ontbinding zal terugkeren, heeft Hij aldus gezegd: Ik zal U het heilige van David geven, dat betrouwbaar is; ^{35(I)} en daarom zegt Hij ook in een andere psalm: U zult uw Heilige geen ontbinding doen zien. ³⁶ Want David is, na voor zijn geslacht de raad van God gediend te hebben, ontslapen en bij zijn vaders bijgezet, en hij heeft wél ontbinding gezien; ³⁷ maar Hij, die God heeft opgewekt, heeft geen ontbinding gezien. ³⁸ Zo zij u dan bekend, mannen broeders, dat door Hem u vergeving van zonden verkondigd wordt; ³⁹ ook van alles, waarvan u niet gerechtvaardigd kon worden door de *Torah* van Mozes, wordt ieder, die gelooft, gerechtvaardigd door Hem. ⁴⁰ Ziet dan toe, dat u niet zal overkomen, wat in de profeten gezegd is:

^{41(I)} Ziet, verachters, en verwondert u en verdwijnt; want Ik werk een werk in uw dagen, een werk, dat u voorzeker niet zult geloven, als iemand het u vertelt⁽¹⁾.

⁴² En toen zij vertrokken, verzochten zij hun tegen de eerstvolgende Sjabbat weer deze woorden te spreken. ⁴³ En na het uitgaan van de synagoge, volgden vele van de Joden en de vereerders van God, die Jodengenoten waren, Paulus en

⁽¹⁾ **13:41** Zie Habakkuk 1:5 "Ziet onder de heidenen en let op, en verbaast u, ontzet u, want Ik doe een werk in uw dagen, dat u niet zou geloven, wanneer het verteld wordt".

^(A) **13:21 a** 1Sam. 8:5. **13:21 b** 1Sam. 10:21. ^(B) **13:22 a** 1Sam. 13:14. **13:22 b** 1Sam. 16:12; Ps. 89:21. ^(C) **13:24** Mar. 1:4; Luk. 3:3. **13:25 a** Joh. 1:20. **13:25 b** Mat. 3:11; Mar. 1:7; Luk. 3:16; Joh. 1:27. ^(D) **13:28** Mat. 27:22,23; Mar. 15:13,14; Luk. 23:21-23; Joh. 19:15. ^(E) **13:29** Mat. 27:57-61; Mar. 15:42-47; Luk. 23:50-56; Joh. 19:38-42. ^(F) **13:31** Hand. 1:3. ^(G) **13:32** Ps. 2:7. ^(H) **13:34** Jes. 55:3. ^(I) **13:35** Ps. 16:10. ^(J) **13:41** Hab. 1:5.

Barnabas, die dan ook tot hen spraken en bij hen aandrongen om te blijven bij de genade van God.

⁴⁴En de volgende Sjabbat kwam bijna de hele stad bijeen om het woord van God te horen. ⁴⁵Maar toen de Joden de menigten zagen, werden zij vervuld met nijd en spraken, lasterende, tegen wat door Paulus gezegd werd. ⁴⁶Maar Paulus en Barnabas zeiden vrijmoedig: Het was nodig, dat eerst tot u het woord van God werd gesproken, maar nu u het verstoort en u het eeuwige leven niet waardig keurt, zie, nu wenden wij ons tot de volken. ^{47(A)}Want zo heeft ons **JHWH** geboden: Ik heb u gesteld tot een licht van de volken, opdat u tot heil zou zijn tot aan het uiterste van de aarde.

⁴⁸Toen nu de volken dit hoorden, verheugden zij zich en verheerlijkten het woord van de Heer; en allen, die bestemd waren tot eeuwig leven, kwamen tot geloof; ⁴⁹en het woord van de Heer breidde zich door het hele land uit.

Naar Ikonium, Lystra en Derbe

⁵⁰Maar de Joden stookten de aanzienlijke vrouwen, die God vereerden, en de voornaamsten van de stad op, en zij verwekten een vervolging tegen Paulus en Barnabas en dreven hen uit hun gebied. ^{51(B)}Maar zij schudden het stof van hun voeten af tegen hen en gingen naar Ikonium; ⁵²en de discipelen werden vervuld met blijdschap en met de heilige Geest.

14¹En het gebeurde ook te Ikonium, dat zij in de synagoge van de Joden gingen en zo spraken, dat er een grote menigte, zowel van Joden als van Grieken, ging geloven. ²Maar de Joden, die hun geen gehoor gaven, prikkelden en verbitterden de zielen van de niet-

Joden tegen de broeders. ³Zij verkeerden daar dan geruime tijd, vrijmoedig sprekende in vertrouwen op de Heer, die getuigenis gaf aan het woord van zijn genade en tekenen en wonderen door hun handen deed gebeuren. ⁴Maar er ontstond verdeeldheid onder het volk in de stad: sommigen waren voor de Joden, anderen voor de apostelen. ⁵En toen er een oploep kwam, zowel van niet-Joden als van Joden met hun oversten, om hen te mishandelen en te stenigen, ⁶namen zij, terwijl zij de toestand overzagen, de wijk naar de steden van Lykaonië, Lystra en Derbe en omgeving, ⁷en verkondigden daar een tijd lang het evangelie.

⁸En er woonde te Lystra een man, die geen macht over zijn voeten had, hij was vanaf zijn geboorte verlamd en had dus nooit kunnen lopen. ⁹Deze man luisterde naar Paulus, wanneer hij sprak, en Paulus keek hem scherp aan en zag, dat hij geloof had om genezing te vinden, ¹⁰en hij zei met luide stem: Ga recht op uw voeten staan! En hij sprong overeind en liep heen en weer. ¹¹En toen de menigten zagen, wat Paulus gedaan had, verhieven zij hun stem en zeiden in het Lykaonisch: De goden zijn, in mensengedaante, tot ons neergedaald; ¹²en zij noemden Barnabas Zeus en Paulus Hermes, omdat hij het was, die het woord voerde. ¹³En de priester van Zeus-voor-de-stad bracht stieren en kransen aan bij het poortgebouw en wilde met de menigten offeren. ¹⁴Maar toen de apostelen Barnabas en Paulus dat hoorden, scheurden zij hun mantels en sprongen naar voren onder de menigte, ^{15(C)}uitroepende: Mannen, wat doet u daar? Ook wij zijn maar zwakke mensen zoals u en verkondigen u, dat u zich van dit nutteloze voornemen moet

(A) **13:47** Jes. 42:6; 49:6. (B) **13:51** Mat. 10:14; Mar. 6:11; Luk. 9:5; 10:11. (C) **14:15** Ex. 20:11; Ps. 146:6.

bekeren tot de levende God, die de hemelen, de aarde, de zee en al wat erin is gemaakt heeft. ¹⁶Hij heeft ten tijde van de geslachten, die achter ons liggen, alle volken op hun eigen wegen laten gaan, ¹⁷en toch heeft Hij Zich niet onbetuigd gelaten door wél te doen, door u van de hemel regen en vruchtbare tijden te geven en aan uw harten overvloed van eten en vrolijkheid te schenken. ¹⁸En hoewel zij zo spraken, konden zij ternauwernood de menigten weerhouden aan hen te offeren.

¹⁹Maar er kwamen Joden van Antiochië en Ikonium en zij praatten de menigten om en stenigden Paulus en sleepten hem de stad uit, terwijl zij dachten dat hij dood was. ²⁰Maar toen de discipelen hem omringd hadden, stond hij op en ging de stad binnen. En de volgende dag vertrok hij met Barnabas naar Derbe.

Terug naar Antiochië

²¹En toen zij aan die stad het evangelie verkondigd en er verscheidene discipelen gemaakt hadden, keerden zij terug naar Lystra, Ikonium en Antiochië, ²²om de zielen van de discipelen te versterken en hen te vermanen om te blijven bij het geloof, en dat wij door vele verdrukkingen het Koninkrijk van God moeten binnengaan. ²³En nadat zij voor hen in elke gemeente oudsten hadden aangewezen, droegen zij hen onder bidden en vasten aan **JHWH** op, in wie zij geloofd hadden. ²⁴En na een tocht door Pisidië kwamen zij in Pamfylië; ²⁵en zij spraken het woord te Perge en trokken naar Attalia; ²⁶en vandaar voeren zij naar Antiochië, waar zij aan de genade van God waren opgedragen voor het werk, dat zij volbracht hadden. ²⁷En daar aangekomen, riepen zij de gemeente bijeen

en gaven verslag van al wat God met hen gedaan had, en dat Hij ook voor de (heiden)volken een deur van het geloof had geopend. ²⁸En zij verbleven daar geruime tijd met de discipelen.

De vergadering te Jeruzalem

15 ^{1(A)} En sommigen, uit Judea gekomen, leerden de broeders: Indien u zich niet besnijden laat naar het gebruik van Mozes, kunt u niet behouden worden. ²En toen er van de zijde van Paulus en Barnabas geen gering verzet en tegenspraak tegen hen ontstond, droegen zij Paulus en Barnabas en nog einigen van hen op naar de apostelen en oudsten te Jeruzalem te gaan naar aanleiding van dit geschil.

³Zij reisden dan, nadat hun door de gemeenten uitgeleide gedaan was, door Fenicië en Samaria, en bereidden met hun verhaal van de bekering van de volken al de broeders grote blijdschap. ⁴En te Jeruzalem aangekomen, werden zij door de gemeente, de apostelen en de oudsten ontvangen en vermeldde al wat God met hen gedaan had.

⁵Maar er stonden uit de partij van de Farizeeën einigen op, die gelovig geworden waren, en zeiden, dat men hen moest besnijden en gebieden de *Torah* van Mozes te houden.

⁶En de apostelen en de oudsten vergaderden om deze aangelegenheid te overwegen. ^{7(B)} En toen daarover veel verschil van mening rees, stond Petrus op en zei tot hen: Mannen broeders, u weet, dat God van de aanvang af mij onder u heeft verkozen, opdat door mijn mond de volken het woord van het evangelie zouden horen en geloven. ^{8(C)} En God, die de harten kent, heeft getuigd door hun de heilige Geest te geven evenals ook aan ons,

(A) 15:1 Lev. 12:3. (B) 15:7 Hand. 10:1-43. (C) 15:8 Hand. 10:44; 2:4.

⁹ zonder enig onderscheid te maken tussen ons en hen, door het geloof hun hart reinigende. ¹⁰ Nu dan, wat stelt u God op de proef door een juk op de hals van de discipelen te leggen, dat noch onze vaderen, noch wij hebben kunnen dragen? ¹¹ Maar door de genade van de Heer **Jesjoea** geloven wij behouden te worden op dezelfde wijze als zij.

¹² En de hele vergadering werd stil en zij hoorden Barnabas en Paulus vertellen welke tekenen en wonderen God door hen onder de heidenen had gedaan. ¹³ En nadat dezen uitgesproken waren, nam Jakobus het woord en zei: Mannen broeders, hoort naar mij! ¹⁴ Simeon heeft uiteengezet, hoe God vanaf het begin erop bedacht is geweest een volk voor zijn naam uit de volken bijeen te brengen. ¹⁵ En hiermee stemmen overeen de woorden van de profeten, zoals geschreven staat: ^{16(A)} Daarna zal Ik terugkeren en de vervallen hut van David weer opbouwen, en wat daarvan is ingestort, zal Ik weer opbouwen, en Ik zal haar weer oprichten, ¹⁷ opdat het overige deel van de mensen zal zoeken, en alle heidenen, over welke mijn naam is uitgeroepen, spreekt **JHWH**, die deze dingen doet, ¹⁸ welke van eeuwigheid bekend zijn.

¹⁹ Daarom ben ik van oordeel, dat men hen, die zich uit de volken tot God bekeken, niet verder moet lastig vallen, ^{20(B)} maar hun aanschrijven, dat zij zich hebben te onthouden van wat door de afgoden bevuild is, van hoererij, van het verstikte en van bloed. ²¹ Immers Mozes heeft van vroeger in iedere stad mensen, die hem preken, daar hij elke Sjabbat in de synagogen wordt voorgelezen.

Het antwoord aan Antiochië

²² Toen besloten de apostelen en de oudsten met de hele gemeente mannen uit hun midden te kiezen en met Paulus en Barnabas naar Antiochië te zenden: Judas, genaamd Barsabbas, en Silas, mannen van aanzien onder de broeders. ²³ En men schreef door hun bemiddeling: De apostelen en oudsten groeten als broeders de broeders uit de volken in Antiochië, Syrië en Cilicië. ²⁴ Aangezien wij gehoord hebben, dat enigen uit ons midden u met hun woorden hebben verontrust, uw zielen in verwarring brengende, hoewel wij hun niets geboden hadden, ²⁵ hebben wij eenstemmig besloten mannen te kiezen om die tot u te zenden met onze geliefden, Barnabas en Paulus, ²⁶ mensen, die hun leven hebben overgehad voor de naam van onze Heer **Jesjoea** de Messias. ²⁷ Wij hebben dan Judas en Silas gezonden, die zelf ook mondeling van hetzelfde u in kennis zullen stellen. ²⁸ Want het heeft de heilige Geest en ons goed gedacht, u verder geen last op te leggen dan dit noodzakelijke: ²⁹ onthouding van wat de afgoden geofferd is, van bloed, van het verstikte en van hoererij; indien u zich hiervoor wacht, zult u wél doen. Vaarwel!

³⁰ Toen men afscheid van hen genomen had, kwamen zij te Antiochië aan, riepen de vergadering bijeen en overlegden de brief. ³¹ En toen zij die gelezen hadden, verheugden zij zich over de bemoediging. ³² Judas en Silas, die zelf ook profeten waren, bemoedigden en versterkten de broeders met vele woorden. ³³ En toen zij daar een tijd lang geweest waren, werden zij door de broeders met de vredegroet gezonden tot degenen, die hen

(A) 15:16 Amos 9:11,12. (B) 15:20 a Ex. 34:15-17. 15:20 b Lev. 18:6-23. 15:20 b Lev. 17:10-16.

hadden afgevaardigd. ³⁴[Maar Silas besloot op hen te wachten.]

Paulus neemt afstand van Barnabas

³⁵En Paulus en Barnabas bleven te Antiochië en leerden en verkondigden met vele anderen het woord van de Heer.

³⁶Maar na enige dagen zei Paulus tot Barnabas: Laten wij toch terugkeren tot onze broeders in iedere stad, waar wij het woord van de Heer verkondigd hebben, om te zien, hoe het hun gaat.

³⁷En Barnabas wilde ook Johannes, genaamd Marcus, meenemen; ^{38(A)} maar Paulus bleef van oordeel, dat men niet iemand bij zich moest hebben, die hen na Pamfylië had verlaten en zich niet met hen tot het werk had begeven. ³⁹En er ontstond een verbittering, zodat zij uiteengingen en Barnabas met Marcus naar Cyprus voer. ⁴⁰Maar Paulus koos zich Silas en vertrok, door de broeders aan de genade van de Heer opgedragen; ⁴¹en hij ging door Syrië en Cilicië en versterkte de gemeenten.

Timoteüs

16¹En hij kwam ook te Derbe en te Lystra. En zie, er was daar een zeker discipel, genaamd Timoteüs, de zoon van een gelovige Joodse vrouw, maar van een Griekse vader, ²en hij stond goed bekend bij de broeders van Lystra en Ikonium. ³Paulus wilde, dat deze met hem zou gaan en hij nam hem tot zich en besneed hem ter wille van de Joden in die plaatsen, want iedereen wist, dat zijn vader een Griek was.

Door Macedonië

⁴En toen zij de steden langs reisden, gaven zij hun de beslissingen, die door

de apostelen en de oudsten te Jeruzalem genomen waren, om die te onderhouden.

⁵De gemeenten dan werden bevestigd in het geloof en namen dagelijks in zielelental toe.

⁶En zij gingen door het Frygisch-Galatische land, maar werden door de heilige Geest verhinderd het woord in Asia te spreken; ⁷en bij Mysië gekomen, probeerden zij naar Bitynië te reizen, maar de Geest van **Jesjoea** liet het hun niet toe; ⁸en toen zij Mysië voorbij waren, kwamen zij te Troas.

⁹En Paulus kreeg in de nacht een gezicht; er stond een Macedonisch man, die hem toeriep: Steek over naar Macedonië en help ons. ¹⁰Toen hij het gezicht gezien had, zochten wij dadelijk gelegenheid om naar Macedonië te vertrekken, daar wij eruit opmaakten, dat God ons had geroepen om hun het evangelie te verkondigen.

¹¹En van Troas afgevaren, koersten wij recht op Samotrake aan en de volgende dag naar Neapolis; ¹²en vandaar naar Filippi, dat de eerste stad is van dit deel van Macedonië, een (Romeinse) kolonie. En wij verbleven enkele dagen in die stad. ¹³En op de Sjabbatdag gingen wij de poort uit, de rivier langs, waar wij verwachtten, dat een gebedsplaats zou zijn; en neergezeten, spraken wij tot de vrouwen, die samengekomen waren. ¹⁴En een zekere vrouw, met name Lydia, een purperverkoopster uit de stad Tyatira, die God vereerde, hoorde toe, en de Heer opende haar hart, zodat zij aandacht schonk aan wat door Paulus gezegd werd. ¹⁵En toen zij gedoopt was en haar huis, nodigde zij ons uit, zeggende: Indien u van oordeel bent, dat ik de Heer getrouw ben, neemt dan uw in-

(A) 15:38 Hand. 13:13.

trek in mijn huis. En zij drong er bij ons op aan.

¹⁶En het gebeurde, toen wij naar de gebedsplaats gingen, dat een zekere slaavin, die een waarzeggende geest had, ons tegenkwam, welke aan haar eigenaars met waarzeggen veel voordeel aanbracht. ¹⁷Deze liep Paulus en ons achterna, luid roepende: Deze mensen zijn dienstknechten van de allerhoogste God, die u de weg tot behoud boodschappen. ¹⁸En dit deed zij vele dagen lang. Maar toen Paulus daar genoeg van kreeg, keerde hij zich tot de geest en zei: Ik gelast u in de naam van **Jesjoea** de Messias van haar uit te gaan. En hij ging uit op datzelfde uur.

De gevangengewaarde van Filippi

¹⁹Toen nu haar eigenaars zagen, dat hun kans op voordeel verdwenen was, grepen zij Paulus en Silas en sleurden hen naar de markt voor de overheid, ²⁰en toen zij hen bij de hoofdlieden gebracht hadden, zeiden zij: Deze mensen brengen onze stad in rep en roer, daar zij Joden zijn, ²¹en zij verkondigen zeden, die wij als Romeinen niet mogen aanvaarden of volgen. ²²Ook de menigte schoolde tegen hen samen en de hoofdlieden scheurden hun de kleding van het lijf en lieten hen met de roede geselen; ²³en na hun vele slagen gegeven te hebben, wierpen zij hen in de gevangenis met bevel aan de bewaarder hen zorgvuldig te bewaken. ²⁴Daar deze zulk een bevel ontvangen had, zette hij hen in de binnenste kerker en sloot hun voeten zorgvuldig in het blok. ²⁵Maar omstreeks middernacht baden Paulus en Silas en zongen Gods lof, en de gevangenen luisterden naar hen. ²⁶Maar plotseeling kwam er een zware aardbeving, zodat de grondvesten van de gevangenis schudden; en direct gingen alle deuren

open en de boeien van allen raakten los. ²⁷En de bewaarder, uit zijn slaap opgeschrikt, zag de deuren van de gevangenis openstaan, trok zijn zwaard en was op het punt zelfmoord te plegen, in de waan, dat de gevangenen ontsnapt waren. ²⁸Maar Paulus riep met luide stem: Doe uzelf geen kwaad, want wij zijn allen hier! ²⁹En hij liet licht brengen, sprong naar binnen en wierp zich, bevende over al zijn leden, voor Paulus en Silas neer. ³⁰En hij leidde hen naar buiten en zei: Heren, wat moet ik doen om behouden te worden? ³¹En zij zeiden: Stel uw vertrouwen op de Heer **Jesjoea** en u zult behouden worden, u en uw huis. ³²En zij spraken het woord van God tot hem in tegenwoordigheid van allen, die in zijn huis waren. ³³En in datzelfde uur van de nacht nam hij hen mee om hun striemen af te wassen, en hij liet zichzelf en al de zijnen direct dopen; ³⁴en hij bracht hen naar boven in zijn huis en richtte een tafel aan, en hij verheugde zich, dat hij met zijn hele huis tot het geloof in God gekomen was.

³⁵En toen het dag was geworden, zonden de hoofdlieden de gerechtsdienaren om te zeggen: Laat die mensen vrij. ³⁶En de bewaarder deelde dit bericht aan Paulus mee: De hoofdlieden hebben doen weten, dat u moet vrijgelaten worden; vertrekt dan nu en gaat heen in vrede. ³⁷Maar Paulus zei tot hen: Zij hebben ons, hoewel wij Romeinen zijn, zonder vorm van proces in het openbaar geselsd en in de gevangenis gezet, en willen zij ons er nu ongemerkt uitzetten? Geen sprake van; laten zij zelf komen en ons eruit leiden. ³⁸En de boden brachten deze woorden over aan de hoofdlieden. En dezen werden bang, toen zij hoorden, dat het Romeinen waren; ³⁹en zij kwamen het hun verzoeken, en toen zij hen de gevangenis uitgeleid hadden, vroe-

gen zij hun de stad te verlaten. ⁴⁰En uit de gevangenis gekomen, gingen zij naar Lydia, en zij zagen de broeders en spraken hen bemoedigend toe en vertrokken.

Paulus te Tessalonica en Berea

17¹En hun weg nemende over Amfipolis en Apollonia, kwamen zij te Tessalonica, waar een synagoge van de Joden was. ²En Paulus ging, zoals hij gewoon was, daar binnen en behandelde drie Sjabbatten achtereenvolgend met hen gedeelten uit de Schriften⁽¹⁾, ³door aanhalingen uitleggende, dat de Messias moest lijden en opstaan uit de doden, en dat deze de Messias is, die **Jesjoea**, die ik (zei hij) u predik. ⁴En enigen van hen lieten zich overtuigen en sloten zich bij Paulus en Silas aan, en ook een grote menigte Grieken, die God vereerden, en tal van voorname vrouwen.

⁵Maar de Joden werden jaloers en namen enkelen van het minste straatvolk te hulp, veroorzaakten een oploep, en brachten de stad in rep en roer; en zij stormden op het huis van Jason aan met de bedoeling hen voor de volksvergadering te brengen. ⁶Maar toen zij hen niet vonden, sleurden zij Jason en enige broeders voor de stadsbestuurders, en schreeuwden: Dezen, die de wereld in opschudding gebracht hebben, zijn ook hier gekomen, ⁷en Jason heeft hen in zijn huis opgenomen. En zij handelen allen in strijd met de geboden van de keizer door te beweren, dat er een andere koning, **Jesjoea**, is. ⁸En zij maakten de bevolking en de stadsbestuurders, die dit hoorden, ongerust. ⁹Maar toen dezen van Jason en de anderen een borgtocht hadden ontvangen, lieten zij hen vrij.

¹⁰Maar de broeders zonden direct in de nacht Paulus en Silas naar Berea, die, daar aangekomen, naar de synagoge van de Joden gingen; ¹¹en dezen onderscheidten zich gunstig van die te Tessalonica, daar zij het woord met alle bereidwilligheid aannamen en dagelijks de Schriften⁽²⁾ nagingen, of deze dingen zo waren. ¹²Velen dan van hen kwamen tot het geloof, en van de aanzienlijke Griekse vrouwen en mannen niet weinigen.

¹³Maar toen de Joden uit Tessalonica merkten, dat het woord van God ook te Berea door Paulus werd verkondigd, kwamen zij ook daar de menigten opzetten en verontrusten. ¹⁴Maar de broeders lieten toen direct Paulus vertrekken in de richting van de zee, maar Silas en Timoteüs bleven daar achter.

Paulus te Athene

¹⁵En de begeleiders van Paulus brachten hem te Athene en vertrokken met de opdracht aan Silas en Timoteüs om zo spoedig mogelijk bij hem te komen.

¹⁶En terwijl Paulus te Athene op hen wachtte, werd zijn geest in hem geprikkeld, toen hij zag, dat de stad zo vol afgodsbeelden was. ¹⁷Hij hield daarom in de synagoge samensprekingen met de Joden en met hen, die God vereerden, en op de markt dagelijks met hen, die hij er aantrof. ¹⁸En ook enige van de Epikureïsche en Stoïcijnse wijsgeeren maakten ruzie met hem en sommigen zeiden: Wat zou die betweter willen beweren? Maar anderen: Hij schijnt een verkondiger van vreemde goden te zijn; want hij bracht het evangelie van **Jesjoea** en van de opstanding. ¹⁹En zij namen hem mee en brachten hem naar

⁽¹⁾ 17:2 "De Schriften" zijn de boeken van het eerste Testament. ⁽²⁾ 17:11 Idem.

de Areopagus en zeiden: Zouden wij ook mogen vernemen, wat dit voor een nieuwe leer is, waarvan u spreekt? ²⁰Want u brengt ons enige vreemde dingen ten gehore; wij wensten dan wel te weten, wat dit zeggen wil. ²¹Alle Atheners nu en de vreemdelingen, die zich daar ophielden, hadden voor niets anders tijd over dan om iets nieuws te zeggen of te horen.

²²En Paulus, voor de Areopagus staande, zei: Mannen van Athene, ik zie voor mijn ogen, dat u in elk opzicht buitengewoon ontzag voor godheden hebt; ²³want toen ik door uw stad liep en de voorwerpen van uw verering bezag, heb ik ook een altaar gevonden met het opschrift: Aan een onbekende god. Wat u dan, zonder het te kennen, vereert, dat verkondig ik u. ^{24(A)} De God, die de wereld gemaakt heeft en al wat daarin is, die een Heer is van hemel en aarde, woont niet in tempels met handen gemaakt, ²⁵en laat Zich ook niet door mensenhanden dienen, alsof Hij nog iets nodig had, daar Hij zelf aan allen leven en adem en alles geeft. ²⁶Hij heeft uit één enkele het hele menselijke geslacht gemaakt om op de hele oppervlakte van de aarde te wonen en Hij heeft de hun toegemeten tijden en de grenzen van hun woonplaatsen bepaald, ²⁷opdat zij God zouden zoeken, of zij Hem al tastende vinden mochten, hoewel Hij niet ver is van een ieder van ons. ²⁸Want in Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij, zoals ook enige van uw dichters hebben gezegd: Want wij zijn ook van zijn geslacht.

²⁹Daar wij dan van het geslacht van God zijn, moeten wij niet menen, dat de godheid gelijk is aan goud of zilver of steen door menselijke kunstvaardigheid

gesneden of bedacht. ³⁰God dan verkondigt, met voorbijzien van de tijden van de onwetendheid, heden aan de mensen, dat zij allen overal tot bekering moeten komen; ³¹omdat Hij een dag heeft bepaald, waarop Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen door een man, die Hij aangewezen heeft, waarvan Hij voor allen het bewijs geleverd heeft door Hem uit de doden op te wekken. ³²Toen zij nu van een opstanding van doden hoorden, spotten sommigen, maar anderen zeiden: Wij zullen u hierover nog wel eens horen. ³³Aldus vertrok Paulus uit hun midden. ³⁴Maar enige mannen sloten zich bij hem aan, en kwamen tot geloof, onder wie ook Dionysius, de Areopagiet, en een vrouw, genaamd Damaris, en anderen met hen.

Paulus te Korinte

18 ¹Daarna verliet hij Athene en kwam te Korinte. ²En hij vond daar een Jood, genaamd Aquila, van geboorte uit Pontus, die juist uit Italië gekomen was met Priscilla, zijn vrouw, omdat Claudius bevolen had, dat alle Joden Rome zouden verlaten; en hij kwam bij hen. ³En omdat hij hetzelfde handwerk uitoefende, bleef hij bij hen, en zij werkten samen, want zij waren tentenmakers van hun handwerk. ⁴En hij hield elke Sjabbat besprekingen in de synagoge en trachtte Joden en Grieken te overtuigen. ⁵En toen Silas en Timoteüs uit Macedonië kwamen, wijdde Paulus zich geheel aan de prediking, waarin hij de Joden betuigde, dat **Jesjoea** de Messias is. ⁶Maar toen dezen zich verzetten en lasterden, schudde hij zijn kleren uit en zei tot hen: Uw bloed zij op uw hoofd; ik ben er rein van, voortaan zal ik mij tot de volken wenden. ⁷En hij

(A) 17:24 1Kon. 8:27; Jes. 42:5; Hand. 7:48.

vertrok vandaar en kwam in het huis van iemand, genaamd Titius Justus, die God vereerde, zijn huis stond naast de synagoge. ⁸En Crispus, de overste van de synagoge, kwam tot geloof in de Heer met zijn hele huis, en vele van de Korintiërs, die hem hoorden, geloofden en lieten zich dopen.

⁹En de Heer zei in de nacht door een gezicht tot Paulus: Wees niet bang, maar spreek en zwijg niet; ¹⁰want Ik ben met u en niemand zal het op u toeleggen om u kwaad te doen, want Ik heb veel volk in deze stad. ¹¹En hij woonde daar een jaar en zes maanden en leerde onder hen het woord van God. ¹²Maar toen Gallio landvoogd van Achaje was, keerden zich de Joden als één man tegen Paulus en brachten hem voor de rechterstoel, ¹³en zeiden: Deze tracht de mensen te overreden om God op onwettige wijze te vereren. ¹⁴En toen Paulus op het punt stond zijn mond te openen, zei Gallio tot de Joden: Indien er sprake was van enige onrechtmatigheid of misdrijf, zou ik u, o Joden, uit de aard van de zaak ontvankelijk verklaard hebben; ¹⁵maar nu het geschillen zijn over een woord en namen en de *Torah*, die bij u geldt, moet u het zelf maar uitmaken; hierover wil ik geen rechter zijn. ¹⁶En hij joeg hen van zijn rechterstoel weg. ¹⁷En allen grepen Sostenes, de overste van de synagoge, en zij sloegen hem vóór de rechterstoel; maar Gallio trok er zich niets van aan.

Paulus naar het Oosten - Apollos

^{18(A)} En nadat Paulus daar nog verscheidene dagen was gebleven, nam hij afscheid van de broeders en voer weg naar Syrië, vergezeld door Priscilla en

Aquila, nadat hij te Kenchreeën zijn hoofdhaar had laten afknippen, want hij stond onder een gelofte. ¹⁹En zij kwamen te Efeze aan en hen daar achterlatende, ging hij zelf naar de synagoge en hield besprekingen met de Joden. ²⁰Hun verzoek echter om langer te blijven willigde hij niet in, ²¹maar hij nam afscheid en zei: Zo God wil, kom ik bij u terug. En hij vertrok over zee van Efeze. ²²En hij kwam te Caesarea, ging aan land en groette de gemeente en ging naar Antiochië. ²³En toen hij daar een tijd lang geweest was, ging hij weer weg en reisde achtereenvolgens het land van Galatië en Frygië door om alle discipelen te versterken.

²⁴En een zekere Jood, genaamd Apollos, geboren in Alexandrië, een geleerd man, doorkneed in de Schriften⁽¹⁾, kwam te Efeze. ²⁵Deze was ingelicht over de weg van de Heer en, vurig van geest, sprak en leerde hij nauwkeurig wat op **Jesjoea** betrekking had, ofschoon hij alleen wist van de doop van Johannes. ²⁶En deze begon vrijmoedig op te treden in de synagoge. En toen Priscilla en Aquila hem hoorden, namen zij hem tot zich en legden hem de weg van God nauwkeuriger uit. ²⁷En toen hij naar Achaje wilde oversteken, moedigden de broeders hem daartoe aan en schreven aan de discipelen, dat zij hem vriendelijk moesten ontvangen. Deze, daar aangekomen, was door (Gods) genade van veel nut voor hen, die geloofden. ²⁸Want onvermoeid bestreed hij de Joden in het openbaar en bewees uit de Schriften⁽²⁾, dat **Jesjoea** de Messias is.

⁽¹⁾ 18:24 "De Schriften" zijn de boeken van het eerste Testament. ⁽²⁾ 18:28 Idem.

^(A) 18:18 Num. 6:18.

*Paulus te Efeze**De zonen van Skevas*

19¹En terwijl Apollos te Korinte was, gebeurde het, dat Paulus, na door de bovenlanden gereisd te zijn, te Efeze kwam, en daar enige discipelen vond. ²En hij zei tot hen: Hebt u de heilige Geest ontvangen, toen u tot geloof kwam? Maar zij zeiden tot hem: Wij hebben zelfs niet gehoord, dat er een heilige Geest is. ³En hij zei tot hen: Waarin bent u dan gedoopt? En zij zeiden: In de doop van Johannes. ⁴(A) Maar Paulus zei: Johannes doopte een doop van bekering en zei tot het volk, dat zij moesten geloven in Hem, die na hem kwam, dat is in **Jesjoea**. ⁵En toen zij dit hoorden, lieten zij zich dopen in de naam van de Heer **Jesjoea**. ⁶En toen Paulus hun de handen oplegde, kwam de heilige Geest over hen, en zij spraken in tongen en profeteerden. ⁷En het waren in het geheel ongeveer twaalf mannen.

⁸En Paulus ging naar de synagoge en trad drie maanden lang vrijmoedig op, om hen door besprekingen te overtuigen over het Koninkrijk van God. ⁹Maar toen sommigen verhard en ongehoorzaam bleven en ten aanhoren van de menigte kwaad bleven spreken van de weg, maakte hij zich van hen los en zonderde zijn discipelen af, terwijl hij dagelijks besprekingen hield in de gehoorzaal van Tyrannus. ¹⁰En dit ging twee jaar lang zo voort, zodat allen, die in Asia woonden, het woord van de Heer hoorden, Joden zowel als Grieken.

¹¹En God deed buitengewone krachten door de handen van Paulus, ¹²zodat ook zweetdoeken of gordeldoeken van zijn lichaam aan de zieken gebracht werden en hun kwalen van hen weken en de boze geesten uitvoeren.

¹³En ook enige van de rondreizende Joodse geestenbezweerders waagden het over hen, die zulke boze geesten hadden, de naam van de Heer **Jesjoea** te noemen met de woorden: Ik bezweer u bij de **Jesjoea**, die Paulus predikt. ¹⁴Het waren nu zeven zonen van een zekere Skevas, een Joodse overpriester, die dit deden. ¹⁵Maar de boze geest antwoordde en zei tot hen: **Jesjoea** ken ik en van Paulus weet ik, maar wie bent u? ¹⁶En de mens, in wie de boze geest was, sprong op hen af, overweldigde hen tezamen en bleek zoveel sterker dan zij, dat zij zonder kleren en gewond uit dat huis moesten vluchten. ¹⁷En dit werd bekend aan allen, Joden en Grieken, die te Efeze woonden, en vrees overviel hen allen, en de naam van de Heer **Jesjoea** werd grootgemaakt; ¹⁸en velen van hen, die gelovig geworden waren, kwamen hun schuld belijden en uitspreken wat zij gedaan hadden. ¹⁹En enigen van degenen, die toverkunsten hadden uitgeoefend, brachten hun boeken bijeen en verbrandden ze voor het oog van iedereen. En men berekende de waarde ervan en stelde die vast op vijftigduizend zilverstukken. ²⁰Zo nam het woord van de Heer krachtig toe en het werd sterker.

Demetrius de zilversmid

²¹En toen dit alles voorbij was, nam Paulus zich voor door Macedonië en Achaje naar Jeruzalem te reizen, en hij zei: Als ik daar geweest ben, moet ik ook Rome zien. ²²En hij zond twee van zijn helpers, Timoteüs en Erastus, naar Macedonië, maar hij bleef zelf nog een tijd lang in Asia.

(A) 19:4 Mat. 3:11; Mar. 1:4,7,8; Luk. 3:4,16; Joh. 1:26,27.

²³En omstreeks dat tijdstip ontstond er een grote opschudding over de weg. ²⁴Want iemand, genaamd Demetrius, een zilversmid, die zilveren Artemis-tempels vervaardigde, verschaftte aan de mannen van het vak grote inkomsten. ²⁵Hij riep dezen bijeen, met de werklieden in dit vak, en zei: Mannen, u weet, dat wij aan dit werk onze welvaart danken, ²⁶en u ziet en hoort, dat deze Paulus een talrijke menigte, niet alleen van Efeze, maar ook van bijna heel Asia, overgehaald en afkerig gemaakt heeft door te zeggen, dat goden, die met handen worden gemaakt, geen goden zijn; ²⁷en wij lopen niet alleen gevaar, dat deze tak van arbeid niet meer in tel zal zijn, maar ook, dat het heiligdom van de grote godin Artemis van geen betekenis meer geacht zal worden, en dat zij ook van haar luister beroofd zal worden, zij, die door heel Asia en de hele wereld als godin wordt vereerd. ²⁸Toen zij nu dit hoorden, riepen zij in heftige opwinding: Groot is de Artemis van de Efeziërs! ²⁹En de stad werd een en al verwarring en zij stormden als één man naar het theater en sleurden Gajus en Aristarchus, Macedonische reisgenoten van Paulus, mee. ³⁰En toen Paulus zich onder het volk wilde begeven, lieten de discipelen hem dit niet toe; ³¹zelfs zonden enige van de oversten van Asia, die hem welgezind waren, hem de waarschuwing, zich niet in het theater te wagen. ³²Nu riep de één dit, de ander dat, want de volksvergadering was verward en de meesten wisten niet eens, waartoe zij samengekomen waren. ³³En uit de menigte gaf men inlichtingen aan Alexander, die de Joden naar voren geschoven hadden, en Alexander wenkte met de hand en wilde een verdedigingsrede houden voor het volk. ³⁴Maar toen zij merkten, dat hij een Jood was, ging

er een geroep van allen op, wel twee uren lang: Groot is de Artemis van de Efeziërs! ³⁵Maar de secretaris van de stad bracht de menigte tot kalmte, doordat hij zei: Mannen van Efeze! Wie ter wereld weet niet, dat de stad van de Efeziërs de tempelbewaarster is van de grote Artemis en van het beeld, dat uit de hemel is gevallen? ³⁶Daar dit nu buiten kijf is, hebt u zich kalm te houden en niets overhaast te doen. ³⁷Want u hebt deze mannen opgebracht, zonder dat zij tempelrovers zijn, of onze godin lasteren. ³⁸Indien daarom Demetrius en zijn vakgenoten iets tegen iemand hebben in te brengen, er worden rechtszittingen gehouden en er zijn landvoogden; laten zij een aanklacht tegen elkaar indienen. ³⁹En indien u nog iets meer te verlangen hebt, zal dit in de wettige volksvergadering worden beslist. ⁴⁰Want wij lopen gevaar van oproer te worden aangeklaagd om de dag van heden, daar er geen enkele reden is aan te voeren, waarover wij verantwoording zullen kunnen afleggen, terzake van deze samenschooling. En met deze woorden ontbond hij de volksvergadering.

Van Macedonië naar Troas

20¹Nadat nu de opschudding was bedaard, riep Paulus de discipelen tot zich en sprak hen bemoedigend toe. Daarop nam hij afscheid en begaf zich op reis naar Macedonië. ²En nadat hij die streken doorreisde en hen uitvoerig toegesproken had, kwam hij in Griekenland. ³En toen hij daar drie maanden was gebleven en de Joden een aanslag tegen hem smeedden, terwijl hij op het punt stond om over zee naar Syrië te gaan, kwam hij tot het besluit door Macedonië terug te keren. ⁴En Sopater, de zoon van Pyrrus, uit Berea, en van de Tessalonicenzen

Aristarchus en Secundus, en Gajus uit Derbe en Timoteüs, en uit Asia Tychikus en Trofimus, vergezelden hem. ⁵Dezen waren echter vooruitgereisd en wachtten ons te Troas op. ⁶Maar wij voeren na de dagen van de Ongezuurde Broden van Filippi af en kwamen binnen vijf dagen bij hen te Troas aan, waar wij zeven dagen doorbrachten.

⁷En toen wij op de eerste dag van de week samengekomen waren om brood te breken, hield Paulus een rede tot hen en, daar hij van plan was de volgende dag te vertrekken, zette hij zijn rede voort tot middernacht. ⁸En er waren verscheidene lampen in de bovenzaal, waar wij vergaderd waren. ⁹En een zekere jonge man, genaamd Eutychus, zat in de vensterbank, en door een diepe slaap bevangen, viel hij, toen Paulus zo lang sprak, door de slaap overmand, van de derde verdieping naar beneden en werd dood opgenomen. ¹⁰Maar Paulus kwam naar beneden, wierp zich op hem, en sloeg de armen om hem heen, en zei: Maakt geen misbaar, want er is leven in hem. ¹¹En bovengekomen, brak hij brood en at, en hij sprak nog lang met hen, tot de morgenstond, en zo vertrok hij. ¹²En zij brachten de jongen levend weg, en werden buitengewoon bemoedigd.

De oudsten van Efeze te Milete

¹³Maar wij gingen vooruit aan boord en voeren naar Assus om Paulus daar op te nemen, want zo had hij het beschikt, daar hij zelf te voet wilde gaan. ¹⁴En toen hij zich te Assus bij ons voegde, namen wij hem aan boord en gingen naar Mitylene; ¹⁵en, vandaar weggevaren, kwamen wij de volgende dag voor Chios en de daaropvolgende staken

wij over naar Samos, en de dag daarna kwamen wij te Milete. ¹⁶Want Paulus had zich voorgenomen Efeze voorbij te varen om geen tijd in Asia te verliezen, want hij haastte zich om, zo mogelijk, op Sjavoet (Wekenfeest) te Jeruzalem te zijn.

¹⁷Maar hij zond iemand van Milete naar Efeze en ontbood de oudsten van de gemeente; ¹⁸en toen zij bij hem gekomen waren, zei hij tot hen: U weet, hoe ik van de eerste dag aan, dat ik in Asia voet aan wal zette, al die tijd onder u verkeerd heb, ¹⁹terwijl ik de Heer diende met alle *ootmoed* ⁽¹⁾, onder tranen en beproevingen, die mij overkwamen door de aanslagen van de Joden; ²⁰hoe ik niets nagelaten heb van dat wat nuttig was om u te verkondigen en te leren in het openbaar en binnenshuis, ²¹en ik heb Joden en Grieken opgeroepen zich te bekeren tot God en te geloven in onze Heer **Jesjoea**. ²²En zie, nu reis ik, gebonden door de Geest, naar Jeruzalem, niet wetende wat mij daar overkomen zal, ²³behalve dat de heilige Geest mij van stad tot stad betuigt en zegt, dat mij boeien en verdrukkingen te wachten staan. ²⁴(A) Maar ik tel mijn leven niet en acht het niet kostbaar voor mijzelf, als ik slechts mijn loopbaan ten einde mag brengen en de bediening, die ik van de Heer **Jesjoea** ontvangen heb om het evangelie van Gods genade te betuigen. ²⁵En nu, zie, ik weet, dat u allen, onder wie ik rondgereisd heb met de prediking van het Koninkrijk, mijn aangezicht niet meer zien zult. ²⁶Daarom verklaar ik u op de dag van heden, dat ik rein ben van het bloed van allen; ²⁷want ik heb niet nagelaten u al de raad van God te verkondigen. ²⁸Ziet dan toe op uzelf en op de hele kudde, waar-

⁽¹⁾ 20:19 "Ootmoed" is het tegenovergestelde van "hoogmoed".

^(A) 20:24 2Ti. 4:7.

over de heilige Geest u tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente van God te weiden, die Hij Zich door het bloed van zijn eigen Zoon verworven heeft. ²⁹Zelf weet ik, dat na mijn heengaan grimmige wolven bij u zullen binnenkomen, die de kudde niet zullen sparen; ³⁰en uit uw eigen midden zullen mannen opstaan, die verkeerde dingen spreken om de discipelen achter zich aan te trekken. ³¹Waakt dan en herinnert u, dat ik drie jaren lang nacht en dag niet heb opgehouden ieder afzonderlijk onder tranen terecht te wijzen. ³²En nu, ik draag u op aan de Heer en het woord van zijn genade, aan Hem, die bij machte is te bouwen en het erfdeel te geven onder alle geheiligden. ³³Ik heb niemands zilver of goud of kleding verlangd; ³⁴zelf weet u, dat deze handen in mijn behoeften en in die van hen, die bij mij waren, hebben voorzien. ³⁵Ik heb u in alles getoond, dat men door zo te arbeiden zich de zwakken moet aantrekken en zich de woorden van de Heer **Jesjoea** herinneren, die zelf gezegd heeft: Het is beter te geven dan te ontvangen. ³⁶En toen hij dit gezegd had, boog hij de knieën en heeft hij met hen allen gebeden. ³⁷En zij barstten allen in groot gejammer uit en vielen Paulus om de hals en kusten hem herhaaldelijk, ³⁸het meest bedroefd over het woord, dat hij gesproken had, dat zij zijn aangezicht niet meer zien zouden. En zij deden hem uitgeleide naar het schip.

Paulus te Tyrus en te Caesarea

21 ¹En het gebeurde, toen wij in zee gestoken waren, nadat wij ons van hen hadden losgescheurd, dat wij recht op Kos aankoersten en de dag daarna op Rodos en vandaar op

Patara. ²En nadat wij een schip gevonden hadden, dat naar Fenicië zou oversteken, gingen wij aan boord en voeren af. ³En toen wij Cyprus in zicht gekregen hadden en het links hadden laten liggen, voeren wij naar Syrië en kwamen te Tyrus aan, want daar zou het schip zijn lading lossen. ⁴En wij vonden de discipelen en bleven daar zeven dagen. Dezen zeiden Paulus door de Geest, dat hij zich niet naar Jeruzalem moest inschepen. ⁵Toen het nu zover was, dat wij de dagen hadden voleindigd, gingen wij vandaar verder op reis, terwijl zij ons allen met vrouwen en kinderen uitgeleide deden tot buiten de stad; en op het strand knielden wij neer, baden en ⁶namen afscheid van elkaar. Wij gingen aan boord en zij keerden naar huis terug.

⁷Na afloop van de vaart van Tyrus uit kwamen wij te Ptolemaïs aan, begroetten de broeders en bleven één dag bij hen. ^{8(A)}En de volgende dag gingen wij vandaar en kwamen te Caesarea; en gekomen in het huis van Filippus, de evangelist, die behoorde tot de zeven, bleven wij bij hem. ⁹Deze had vier ongehuwde dochters, die profetessen waren.

^{10(B)}En toen wij daar verscheidene dagen bleven, kwam uit Judea een zeker profeet, genaamd Agabus. ¹¹Toen deze bij ons gekomen was, nam hij de gordel van Paulus, en zich voeten en handen bindende, zei hij: Dit zegt de heilige Geest: De man, van wie deze gordel is, zullen de Joden te Jeruzalem zo binden en uitleveren in de handen van de volken. ¹²Toen wij dit hoorden, verzochten zowel wij als de broeders daar ter plaatse hem, niet op te gaan naar Jeruzalem. ¹³Toen antwoordde Paulus: Wat doet u, dat u huilt en mijn hart week maakt? Want ik voor mij ben be-

(A) 21:8 Hand. 6:5; 8:5. (B) 21:10 Hand. 11:28.

reid, niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor de naam van de Heer **Jesjoea**. ¹⁴En toen hij niet te overreden was, hielden wij ons stil en zeiden: Laat de wil van de Heer geschieden.

Te Jeruzalem

¹⁵En na die dagen maakten wij ons reisvaardig en gingen op naar Jeruzalem; ¹⁶en met ons gingen ook enige van de discipelen uit Caesarea mee, die ons brachten bij een zekere Mnason van Cyprus, een van de eerste discipelen, wiens gasten wij zouden zijn.

¹⁷En toen wij te Jeruzalem kwamen, heetten de broeders ons van harte welkom. ¹⁸En de volgende dag ging Paulus met ons Jakobus bezoeken, en alle oudsten waren daarbij aanwezig. ¹⁹En toen hij hen begroet had, vertelde hij in bijzonderheden, wat God onder de (heiden)volken door zijn dienst had verricht. ²⁰En zij loofden God, toen zij dit hoorden, en zeiden tot hem: U ziet, broeder, hoeveel duizenden er onder de Joden gelovig zijn geworden en allen zijn zij ijverraars voor de *Torah*; ²¹nu heeft men hun van u verteld, dat u alle Joden onder de volken afval van Mozes leert, door te zeggen, dat zij hun kinderen niet behoeven te besnijden, noch naar de gebruiken te leven. ²²Wat is dan het geval? Zij zullen stellig horen, dat u aangekomen bent. ²³(A) Doe daarom wat wij u zeggen: Er zijn vier mannen bij ons, die een gelofte op zich genomen hebben; ²⁴neem hen mee, heilig u met hen en draag de kosten voor hen, opdat zij hun hoofd kunnen laten scheren; dan zullen allen merken, dat van alles, wat men hun van u verteld heeft, niets waar is, maar dat u ook zelf meegaat in het onderhouden van de *To-*

rah. ²⁵(B) Maar over de volken, die tot het geloof gekomen zijn, hebben wij als ons oordeel geschreven, dat zij zich hebben te wachten voor wat de afgoden geofferd is, voor bloed, voor het verstikte en voor hoererij. ²⁶Toen nam Paulus die mannen mee, en hij heiligde zich de volgende dag met hen, ging in de tempel en deed aangifte, dat de dagen van de heiliging zouden duren, totdat voor ieder van hen het offer gebracht was.

Paulus gevangengenomen

²⁷Toen nu de zeven dagen nagenoeg om waren, zagen de Joden uit Asia hem in de tempel, en brachten al het volk in opschudding en zij sloegen de handen aan hem, ²⁸al schreeuwende: Help, mannen van Israël! Dit is de mens, die tegen het volk, de *Torah* en deze plaats overal allen leert, en nu heeft hij ook nog Grieken in de tempel gebracht en deze heilige plaats ontwijd! ²⁹(C) Want zij hadden al eerder Trofimus uit Efeze met hem in de stad gezien, en zij meenden, dat Paulus hem in de tempel had gebracht. ³⁰En de hele stad kwam in rep en roer, het volk liep te hoop en zij grepen Paulus en sleurden hem de tempel uit; en direct werden de poorten gesloten.

³¹En terwijl zij hem probeerden te vermoorden, kwam er een bericht binnen bij de overste van de bezetting, dat heel Jeruzalem in opschudding was; ³²deze nam onmiddellijk soldaten en hoofdlie-den, en trok op hen af. Toen zij nu de overste en de soldaten zagen, hielden zij op Paulus te slaan. ³³Toen naderde de overste, liet hem grijpen, en met twee kettingen boeien, en deed er onderzoek naar, wie hij was en wat hij gedaan had. ³⁴En uit de menigte riep de één dit, de ander dat hem toe; en toen hij door het

(A) 21:23 Num. 6:13-21. (B) 21:25 Hand. 15:29. (C) 21:29 Hand. 20:4.

rumoer de ware toedracht niet te weten kon komen, liet hij hem naar de kazerne brengen. ³⁵En toen hij bij de trappen gekomen was, gebeurde het, dat hij door de soldaten moest gedragen worden wegens het opdringen van de menigte; ³⁶want de volksmenigte volgde, al schreeuwende: Weg met hem!

³⁷En toen Paulus de kazerne zou worden binnengedragen, zei hij tot de overste: Mag ik u iets zeggen? En hij zei: Kent u dan Grieks? ³⁸Bent u dan niet de Egyptenaar, die deze dagen oproer maakte en de vierduizend bandieten deed uittrekken naar de woestijn? ³⁹Maar Paulus zei: Ik ben een Jood uit Tarsus, burger van een welbekende stad in Cilicië; ik vraag u verlof tot het volk te mogen spreken.

Rede tot de Joden

⁴⁰En toen hij dit toegestaan had, wenkte Paulus, boven aan de trappen staande, het volk met zijn hand; en toen het heel stil geworden was, sprak hij hen in de Hebreeuwse taal toe en zei:

22 ¹Mannen broeders en vaders, luistert naar wat ik nu ter verdediging tot u ga zeggen. ²Toen zij nu hoorden, dat hij hen in de Hebreeuwse taal toesprak, hielden zij zich te meer stil. En hij zei: ³(A) Ik ben een Jood, te Tarsus in Cilicië geboren, maar in deze stad opgevoed, aan de voeten van Gamaliël opgeleid met nauwgezette inachtneming van de *Torah* van onze vaders, een ijveraar voor God evenals u allen heden bent. ⁴(B) En ik heb deze weg ten dode toe vervolgd door mannen en vrouwen in boeien te slaan en gevangen te zetten, ⁵zoals ook de hogepriester van mij getuigen kan en de hele Raad van de oudsten, van wie ik ook met brieven aan de broeders

naar Damascus gereisd ben, om ook hen, die daar waren, geboeid naar Jeruzalem te brengen, opdat zij gestraft zouden worden.

⁶Maar het gebeurde mij, toen ik op mijn reis dicht bij Damascus gekomen was, dat plotseling omstreeks de middag uit de hemel een fel licht mij omstraalde, ⁷en ik viel op de grond en hoorde een stem tot mij zeggen: Saul, Saul, waarom vervolgt u Mij? ⁸En ik antwoordde: Wie bent u, Heer? En Hij zei tot mij: Ik ben **Jesjoea**, de Nazoreeër, die u vervolgt. ⁹En zij, die met mij waren, zagen wél het licht, maar de stem van Hem, die tot mij sprak, hoorden zij niet. ¹⁰En ik zei: Heer, wat moet ik doen? En de Heer zei tot mij: Sta op en reis naar Damascus, en daar zal u gezegd worden al wat u opgelegd is om te doen. ¹¹En daar ik vanwege de glans van dat licht niet meer kon zien, werd ik bij de hand geleid door hen, die met mij waren, en ik kwam te Damascus. ¹²En een zekere Ananias, een godvruchtig man naar de *Torah*, van wie alle Joden, die daar woonden, een goed getuigenis gaven, ¹³kwam tot mij, ging bij mij staan en zei tot mij: Saul, broeder, word weer ziende! En op hetzelfde ogenblik werd ik weer ziende en zag hem. ¹⁴En hij zei: De God van onze vaders heeft u voorbestemd om zijn wil te leren kennen en de Rechtvaardige te zien en een stem uit zijn mond te horen; ¹⁵want u moet getuige voor Hem zijn bij alle mensen, van wat u gezien en gehoord hebt. ¹⁶En nu, wat aarzelt u nog? Sta op, laat u dopen en uw zonden afwassen, onder aanroeping van zijn naam. ¹⁷En het overkwam mij, toen ik te Jeruzalem was teruggekeerd en in de tempel aanbad, dat ik in geestvervoering geraakte, ¹⁸en dat ik

(A) 22:3 Hand. 5:34-39. (B) 22:4 Hand. 8:3; 26:9-11.

Hem zag, die tot mij zei: Haast u en vertrek spoedig uit Jeruzalem, want zij zullen van u geen getuigenis over Mij aan nemen. ¹⁹En ik zei: Heer, zij weten zelf, dat ik het was, die hen, die in U geloofden, liet gevangen zetten en in de synagogen geselen; ^{20(A)} en toen het bloed van uw getuige Stefanus vergoten werd, werkte ik daaraan met volle instemming mee en bewaarde de kleren van hen, die hem doodden. ²¹En Hij zei tot mij: Ga heen, want Ik zal u uitzenden, ver weg, naar de volken.

²²Zij hoorden hem aan tot dit woord toe; maar toen verhieven zij hun stem en riepen: Weg van de aarde met zo iemand: want hij behoort niet te blijven leven!

In de kazerne

²³En toen zij schreeuwden, met hun kleren zwaaiden en stof in de lucht wierpen, ²⁴beval de overste hem in de kazerne te brengen en zei hem onder geseling in verhoor te nemen, ten einde erachter te komen, om welke reden zij zo tegen hem tekeer gingen. ²⁵En toen men hem met de riemen in de houding strekte, zei Paulus tot de hoofdman, die erbij stond: Mag u een Romein, en dat zonder dat hij een vonnis heeft, geselen? ²⁶Toen de hoofdman dit hoorde, ging hij naar de overste, berichtte het hem en zei: Wat gaat u doen? Want deze man is een Romein. ²⁷En de overste ging erheen en zei tot hem: Zeg mij, bent u een Romein? En hij zei: Ja. ²⁸En de overste antwoordde: Ik heb dit burgerrecht voor een grote som verkregen. Maar Paulus zei: Maar ik bezit het door geboorte. ²⁹Dadelijk hielden dan zij, die hem gerechtelijk moesten onderzoeken, op; en

ook de overste werd bang, nu hij merkte, dat hij een Romein was en hij hem had laten binden.

Voor de Raad

³⁰En de volgende dag liet hij, daar hij nauwkeurig wilde weten, waarvan hij door de Joden beschuldigd werd, hem de boeien afnemen, en hij beval de overpriesters en de hele Raad bijeen te komen. En hij bracht Paulus uit de kazerne en stelde hem voor hen.

23 ¹En Paulus, de ogen op de Raad gericht, zei: Mannen broeders, ik voor mij heb een volkomen zuiver geweten voor God over mijn gedrag in het openbaar tot op deze dag. ²Maar de hogepriester Ananias beval hun, die naast hem stonden, hem op de mond te slaan. ^{3(B)} Toen zei Paulus tot hem: God mag u slaan, u gewitte wand! En u, zit u over mij recht te spreken naar de *Torah* en beveelt u tegen de *Torah* mij te slaan? ⁴Maar de omstanders zeiden: Scheldt u de hogepriester van God uit? ^{5(C)} En Paulus zei: Ik wist niet, broeders, dat het de hogepriester was, want er staat geschreven: van een overste van uw volk zult u geen kwaad spreken. ⁽¹⁾ ^{6(D)} En daar Paulus wist, dat het ene deel behoorde tot de Sadduceeën en het andere tot de Farizeeën, riep hij in de Raad: Mannen broeders, ik ben een Farizeeër, een zoon van Farizeeën, ik sta terecht om de hoop en de opstanding van de doden. ⁷En toen hij dit zei, kwam er tweedracht tussen de Farizeeën en de Sadduceeën en de menigte werd verdeeld. ^{8(E)} Want de Sadduceeën zeggen, dat er geen opstanding is, noch engel of geest, maar de Farizeeën belijden zowel het een als

(1) 23:5 Zie Exodus 22:27

(A) 22:20 Hand. 7:58. (B) 23:3 Mat. 23:27,28.

(C) 23:5 Ex. 22:27.

(D) 23:6 Hand. 26:5; Filip. 3:5.

(E) 23:8 Mat. 22:23; Mar. 12:18; Luk. 20:27.

het ander. ⁹En er ontstond groot geschreeuw, en sommige van de schriftgeleerden van de groep van de Farizeeën stonden op en streden heftig en zeiden: Wij vinden geen kwaad in deze mens! En indien nu eens een geest tot hem heeft gesproken, of een engel! ¹⁰En toen er grote tweedracht ontstond, was de overste bang, dat Paulus door hen zou worden verscheurd, en hij liet de soldaten komen om hem uit hun midden weg te halen en naar de kazerne te brengen.

¹¹En de volgende nacht stond de Heer bij hem en zei: Houd moed, want zoals u te Jeruzalem van Mij getuigd hebt, moet u ook te Rome getuigen.

Een samenzwering van de Joden

¹²En toen het dag was geworden, maakten de Joden een complot en vervloekten zichzelf met de gelofte, dat zij niet zouden eten of drinken, voordat zij Paulus hadden gedood. ¹³En het waren er meer dan veertig, die deze samenzwering maakten; ¹⁴dezen gingen naar de overpriesters en de oudsten en zeiden: Wij hebben onszelf met een vloek verbonden om niets te nuttigen, voordat wij Paulus gedood hebben. ¹⁵Geeft u nu de overste, met de Raad, duidelijk te verstaan, dat hij hem voor u moet brengen, alsof u nauwkeuriger van zijn zaak op de hoogte wilde komen; dan nemen wij op ons hem uit de weg te ruimen, voordat hij nog dichtbij is.

¹⁶Maar de zoon van de zus van Paulus hoorde van deze hinderlaag en hij vervoegde zich aan de kazerne, en binnengegaan zijnde bracht hij het aan Paulus over. ¹⁷En Paulus riep een van de hoofdlieden en zei: Breng deze jongeman naar de overste, want hij heeft hem iets te melden. ¹⁸Deze nam hem mee en bracht hem bij de overste en zei: Paulus, de gevangene, heeft mij geroepen, en ver-

zocht deze jongeman bij u te brengen, daar hij u iets te zeggen heeft. ¹⁹De overste nu nam hem bij de hand en ging terzijde en vroeg hem: Wat hebt u mij te melden? ²⁰En hij zei: De Joden hebben afgesproken om van u te verlangen, dat u Paulus morgen voor de Raad brengt, daar deze op een bepaald punt nauwkeuriger over hem wil worden ingelicht. ²¹Maar laat u niet door hen ompraten, want meer dan veertig mannen uit hun midden loeren op hem. Zij hebben zich met een vervloeking verbonden te eten noch te drinken, voordat zij hem omgebracht hebben; en nu staan zij gereed en wachten slechts op uw toezegging. ²²De overste dan liet de jongeman gaan en beval hem: Laat u tegen niemand erover uit, dat u mij dit hebt te kennen gegeven.

Paulus naar Caesarea overgebracht

²³En hij riep een tweetal hoofdlieden bij zich en zei: Laat tweehonderd soldaten zich gereed houden om naar Caesarea te trekken en zeventig ruiters en tweehonderd lansdragers omtrent het derde uur van de nacht; ²⁴en laat men rijdieren voorbrengen om Paulus daarop te zetten en veilig over te brengen naar stadhouder Felix. ²⁵En hij schreef een brief van de volgende inhoud: ²⁶Claudius Lysias groet de hoogedele stadhouder Felix.

²⁷Daar deze man door de Joden gevangen genomen was en door hen omgebracht zou worden, ben ik tussenbeide gekomen met mijn manschappen en heb hem buiten hun bereik gebracht, daar ik vernomen had, dat hij een Romein was; ²⁸en verlangende te weten te komen, waarvan zij hem beschuldigden, bracht ik hem in hun Raad. ²⁹Het bleek mij, dat hij werd beschuldigd over vragen van hun *Torah*, maar er was geen aanklacht,

waarop dood of gevangenschap staat. ³⁰En daar mij was aangebracht, dat er een aanslag tegen deze man zou worden gepleegd, liet ik hem onmiddellijk naar u brengen en heb ik ook de aanklagers gelast in uw tegenwoordigheid te zeggen, wat zij tegen hem hebben.

³¹De soldaten dan namen Paulus over, zoals hun bevolen was, en brachten hem 's nachts naar Antipatris; ³²en de volgende dag lieten zij de ruiters met hem verder trekken en keerden naar de kazerne terug. ³³Toen de anderen te Caesarea kwamen en de brief aan de stadhouder overhandigd hadden, brachten zij ook Paulus voor hem. ³⁴En na die gelezen te hebben, vroeg de stadhouder hem, uit welke provincie hij was, en toen hij vernam dat hij uit Cilicië was, ³⁵zei hij: Ik zal u nader in verhoor nemen, zodra ook uw beschuldigers hier gekomen zijn. En hij beval hem in het paleis van Herodes in bewaring te houden.

Paulus voor Felix

24¹En vijf dagen daarna kwam de hogepriester Ananias met enige oudsten en een advocaat, Tertullus, om tegen Paulus bij de stadhouder hun klachten in te dienen. ²En toen hij voorgeroepen was, begon Tertullus zijn beschuldiging met te zeggen: ³Dat wij door uw toedoen grote vrede genieten en dat er verbeteringen voor dit volk tot stand komen door uw beleid, hoogedele Felix, erkennen wij ten volle en overal met grote erkentelijkheid. ⁴Maar om u niet te lang op te houden, verzoek ik u, met uw bekende welwillendheid ons een ogenblik te willen aanhoren. ⁵Want wij hebben gevonden, dat deze man een pest is, iemand, die opstanden verwekt onder alle Joden over de hele wereld, een

eerste voorstander van de sekte van de Nazoreeërs; ⁶die ook een poging heeft gewaagd om de tempel te ontwijden, en die wij in hechtenis hebben genomen, [en naar onze *Torah* wilden oordelen. ⁷Maar de overste Lysias is tussenbeide gekomen en heeft hem met groot geweld buiten ons bereik gebracht, ⁸en bevolen, dat de aanklagers zich tot u zouden wenden]. U zult zelf, wanneer u hem in verhoor neemt over al deze dingen, wel van hem te weten kunnen komen, waarvan wij hem beschuldigen. ⁹En ook de Joden sloten zich bij de beschuldiging aan, door te bevestigen, dat dit alles zo was.

¹⁰Maar Paulus antwoordde, toen de stadhouder hem een wenk gaf om te spreken: Daar ik weet, dat u sinds vele jaren rechter over dit volk bent, verdedig ik mijn zaak met goede moed. ¹¹U kunt u immers ervan vergewissen, dat het niet langer dan twaalf dagen geleden is, dat ik naar Jeruzalem ben gegaan om te aanbidden. ¹²En zij hebben mij noch in de tempel aangetroffen, terwijl ik met iemand sprak of een volksoploop veroorzaakte, noch in de synagogen, noch ergens in de stad; ¹³en zij kunnen niets, waarvan zij mij nu beschuldigen, voor u bewijzen. ¹⁴Maar dit erken ik voor u, dat ik naar die weg, die zij een sekte noemen, inderdaad de God van de vaders vereer, gelovende al wat in de *Torah* en in de *Profeten* geschreven staat, ¹⁵terwijl ik van God hoop, zoals ook dezen zelf het verwachten, dat er een opstanding van rechtvaardigen en onrechtvaardigen zal zijn. ¹⁶En hierin oefen ik mijzelf, altijd een onergerlijk geweten te hebben voor God en de mensen. ^{17(A)} En na verloop van vele jaren ben ik gekomen om giften voor mijn volk te brengen en offers,

(A) 24:17 Hand. 21:17-28.

¹⁸waarmee men mij, geheiligd zijnde, in de tempel bezig vond, zonder volksoploop of opschudding. Maar enige Joden uit Asia ¹⁹- die moesten hier voor u staan en hun aanklacht indienen, indien zij iets tegen mij hebben. ²⁰Of laten dezen hier zelf zeggen, wat voor misdrijf zij hebben gevonden, toen ik voor de Raad stond, ^{21(A)} of het moest zijn dit ene woord, dat ik, in hun midden staande, uitriep: Ter zake van de opstanding van doden sta ik heden voor u terecht!

²²Maar Felix, die zeer goed van de weg op de hoogte was, verdaagde hun zaak en zei: Zodra de overste Lysias komt, zal ik in uw zaak een beslissing nemen; ²³en hij beval de hoofdman hem in bewaring te houden, maar minder streng, en niemand van de zijnen te beletten hem van dienst te zijn.

²⁴En na enige dagen kwam Felix daar met Drusilla, zijn vrouw, die een Jodin was, en hij liet Paulus roepen en hoorde hem over het geloof in **Jesjoea** de Messias. ²⁵Maar toen hij sprak over rechtvaardigheid en bescheidenheid en het toekomstig oordeel, werd Felix bang en antwoordde: Ga voor heden heen; wanneer ik nog eens gelegenheid heb, zal ik u wel weer ontbieden; ²⁶en tegelijkertijd hoopte hij, dat hem door Paulus geld zou worden aangeboden. Dit was ook de reden, dat hij hem telkens weer liet komen en zich met hem onderhield.

²⁷Maar toen de termijn van twee jaar voorbij was, kreeg Felix tot opvolger Porcius Festus; en daar Felix de Joden een gunst wilde bewijzen, liet hij Paulus in gevangenschap achter.

Paulus voor Festus

25 ¹Festus hield dan zijn intocht in zijn provincie en ging drie da-

gen later van Caesarea naar Jeruzalem. ²En de overpriesters en de voornaamsten van de Joden dienden klachten tegen Paulus bij hem in, ³en verwachtten van hem een gunst ten nadele van Paulus, verlangende, dat hij hem naar Jeruzalem zou laten komen, daar zij een aanslag smeedden om hem onderweg om te brengen. ⁴Maar Festus antwoordde, dat Paulus te Caesarea in bewaring bleef en dat hij zelf binnenkort (daarheen) zou vertrekken. ⁵Laten dan, zei hij, zij, die onder u bevoegd zijn, meereizen en, als er iets onbehoorlijks in deze man is, hem beschuldigen.

⁶En na een verblijf bij hen van niet meer dan acht of tien dagen vertrok hij naar Caesarea, zette zich de volgende dag op de rechterstoel en beval Paulus vóór te brengen. ⁷En toen hij vóórkwam, omringden hem de Joden, die uit Jeruzalem gekomen waren, en brachten vele zware beschuldigingen in, die zij niet konden bewijzen, ⁸terwijl Paulus zich aldus verdedigde: Ik heb noch tegen de *Torah* van de Joden noch tegen de tempel, noch tegen de keizer iets misdreven. ⁹Maar Festus, die de Joden een gunst wilde bewijzen, antwoordde en zei tot Paulus: Wilt u naar Jeruzalem gaan en dáár in mijn bijzijn terechtstaan in deze zaak? ¹⁰En Paulus zei: Ik sta voor de keizerlijke rechtbank, en dáár moet ik terechtstaan. Tegen de Joden heb ik niets misdreven, zoals ook u zeer wel inziet. ¹¹Indien ik echter schuldig ben en een halsmisdad gepleegd heb, verzet ik mij niet tegen een doodvonnis; maar indien er niets waar is van datgene, waarvan de-zen mij beschuldigen, dan kan niemand mij bij wijze van gunst aan hen uitleveren: ik beroep mij op de keizer! ¹²Toen antwoordde Festus, na overleg met zijn

(A) **24:21** Hand. 23:6.

Raad: Op de keizer hebt u zich beroepen, naar de keizer zult u gaan!

Paulus voor Agrippa

¹³En toen enige dagen verlopen waren, kwamen koning Agrippa en Bernice te Caesarea om Festus te begroeten. ¹⁴En gedurende de vele dagen, die zij daar doorbrachten, legde Festus aan de koning de zaak van Paulus voor, en zei: Er is door Felix een man gevangen achtergelaten, ¹⁵tegen wie de overpriesters en de oudsten van de Joden, toen ik te Jeruzalem was, klachten ingediend hebben en wiens veroordeling zij verzochten. ¹⁶Ik antwoordde hun, dat Romeinen niet de gewoonte hebben, een mens bij wijze van gunst uit te leveren; de beschuldigde moet eerst zijn aanklagers tegenover zich zien en de gelegenheid krijgen zich tegen de aanklacht te verdedigen. ¹⁷Daar zij nu hierheen meegekomen waren, heb ik zonder uitsstel de dag daarop mij op de rechterstoel gezet en bevolen de man vóór te brengen. ¹⁸En de aanklagers, die rondom hem stonden, brachten geen enkele beschuldiging in over de boze dingen, die ik vermoedde, ¹⁹maar zij hadden met hem enige twistpunten over hun eigen godsdienst en over een zekere **Jesjoea**, die dood is, van wie Paulus beweerde, dat Hij leeft. ²⁰En daar ik met het onderzoek hiervan verlegen was, vroeg ik, of hij naar Jeruzalem wilde gaan, om daar over deze dingen terecht te staan. ²¹Maar toen Paulus in hoger beroep kwam, om tot de beslissing van Zijne Majesteit in bewaring te worden gehouden, beval ik, dat hij zou worden bewaard, totdat ik hem naar de keizer kon zenden. ²²En Agrippa zei tot Festus: Ik zou zelf die man ook wel willen horen. En hij zei: Morgen zult u hem horen.

²³Toen dan de volgende dag Agrippa en Bernice gekomen waren met grote praal en de gehoorzaal waren binnengegaan met de oversten en de mannen, die de voornaamsten van de stad waren, werd Paulus op bevel van Festus vóórgebracht. ²⁴En Festus zei: Koning Agrippa en u allen, die met ons hier aanwezig bent, u ziet hier iemand, terzake van wie de hele menigte van de Joden zich te Jeruzalem en hier tot mij gewend heeft, roepende, dat hij niet langer moest blijven leven. ²⁵Maar het bleek mij, dat hij geen halsmisdaad had gepleegd, en daar hij zelf zich op Zijne Majesteit beriep, besloot ik hem (naar de keizer) te zenden. ²⁶Maar ik heb niets stelligs over hem aan mijn heer te schrijven; daarom heb ik hem vóór u laten komen, en voornamelijk vóór ú, koning Agrippa, om, nadat het onderzoek heeft plaats gehad, iets te kunnen schrijven; ²⁷want het lijkt mij ongerijmd, als men een gevangene (naar de keizer) zendt, ook niet de punten van beschuldiging tegen hem kenbaar te maken.

Paulus verantwoordt zich voor Agrippa

26¹En Agrippa zei tot Paulus: Het is u vergund voor uzelf te spreken. Toen strekte Paulus zijn hand uit en verantwoordde zich: ²Ik heb mijzelf gelukkig geacht, koning Agrippa, dat ik mij heden voor u zal mogen verantwoorden over alle punten, waarop ik door de Joden word beschuldigd, ³daar u vooral een kenner bent van alle gewoonten en twistpunten bij de Joden; daarom verzoek ik u mij geduldig te willen aanhoren.

⁴Mijn leven dan van jongsaf, dat ik van het begin aan geleid heb onder mijn volk

en te Jeruzalem, kennen alle Joden, ^{5(A)} daar zij sinds lange tijd van mij weten, indien zij het slechts willen getuigen, dat ik naar de meest nauwgezette partij van onze godsdienst, als Farizeeër, geleefd heb. ⁶En nu sta ik voor het gerecht om mijn hoop op de belofte, die door God aan onze vaders gedaan is; ⁷welke onze twaalf stammen, door voortdurend nacht en dag God te vereren, hopen te bereiken. Om deze hoop, o koning, word ik door Joden aangeklaagd. ⁸Waarom wordt het bij u ongelofelijk geacht, als God doden opwekt? ^{9(B)} Ik voor mij was tot de slotsom gekomen, dat ik tegen de naam van **Jesjoea**, de Nazoreeër, fel moest optreden, ¹⁰wat ik dan ook gedaan heb te Jeruzalem; en ik heb vele van de heiligen in gevangenis opgesloten, waartoe ik de macht van de overpriesters ontvangen had; en als zij zouden omgebracht worden, heb ik mijn stem eraan gegeven. ¹¹En in alle synagogen trachtte ik hen dikwijls door toepassing van straffen tot lastering te dwingen en in tomeloze woede tegen hen heb ik hen vervolgd, tot zelfs in de buitenlandse steden.

¹²En toen ik onder die omstandigheden naar Damascus reisde met volmacht en opdracht van de overpriesters, ¹³zag ik, o koning, midden op de dag onderweg een licht, schitterender dan de glans van de zon, van de hemel mij en hen, die met mij reisden, omstralen; ¹⁴en toen wij allen ter aarde vielen, hoorde ik een stem tot mij spreken in de Hebreeuwse taal: Saul, Saul, waarom vervolgt u Mij? Het valt u zwaar tegen de prikkels achteruit te slaan. ¹⁵En ik zei: Wie bent u, Heer? En de Heer zei: Ik ben **Jesjoea**, die u vervolgt. ¹⁶Maar richt u op

en sta op uw voeten; want hiertoe ben Ik u verschenen om u aan te wijzen als dienaar en getuige daarvan, dat u Mij gezien hebt en dat Ik aan u verschijnen zal, ¹⁷u verkiezende uit dit volk en de volken, waarheen Ik u zend, ¹⁸om hun ogen te openen tot bekering uit de duisternis tot het licht en van de macht van de satan tot God, opdat zij vergeving van zonden en een erfdeel onder de geheiligden zouden ontvangen door het geloof in Mij.

¹⁹Daarom, koning Agrippa, ben ik dat hemelse gezicht niet ongehoorzaam geweest, ^{20(C)} maar ik heb eerst hun, die te Damascus waren, en te Jeruzalem en in het hele Joodse land en de (heiden)volken verkondigd, dat zij zich met berouw zouden bekeren tot God en werken doen, die met hun berouw in overeenstemming zijn. ²¹Hierom hebben de Joden mij in de tempel gegrepen en geprobeerd mij om te brengen. ²²Als een getuige, die hulp van God heeft ontvangen tot op deze dag, sta ik dus hier voor klein en groot, zonder iets anders te zeggen dan wat de profeten en Mozes gesproken hebben, dat gebeuren zou, ^{23(D)} namelijk, dat de Messias zou lijden, en dat Hij als eerste uit de opstanding van de doden het licht zou aankondigen en aan het volk en aan de (heiden)volken.

²⁴En terwijl hij dit tot zijn verdediging aanvoerde, zei Festus met luide stem: U spreekt wartaal, Paulus, uw vele studie brengt u in de war. ²⁵Maar Paulus zei: Hoogedele Festus, ik spreek geen wartaal, maar nuchtere waarheid. ²⁶Want de koning weet van deze dingen en tot hem spreek ik vrijmoedig, want ik kan niet geloven, dat hem iets van deze dingen onbekend is; dit is immers niet in een uit-

(A) 26:5 Hand. 23:6; Filip. 3:5. (B) 26:9 Hand. 8:3; 22:4,5. (C) 26:20 Hand. 9:20,28,29. (D) 26:23 a 1Cor. 15:20. 26:23 b Jes. 42:6; 49:6.

hoek gebeurd. ²⁷Koning Agrippa, gelooft u de profeten? Ik weet, dat u ze gelooft! ²⁸Maar Agrippa zei tot Paulus: U wilt mij wel spoedig als christen laten optreden! ²⁹En Paulus zei: Ik zou God wel willen bidden, dat én spoedig én voorgoed, niet alleen u, maar ook allen, die mij hebben horen, ook zo werden als ik, behalve deze boeien.

³⁰En de koning stond op en de stadhouder en Bernice en die met hen hadden plaats genomen; ³¹en ter zijde gegaan, spraken zij onder elkaar: Deze man is aan niets schuldig, waarop dood of gevangenschap staat. ³²En Agrippa zei tot Festus: Deze mens had vrij kunnen zijn, als hij zich niet op de keizer had beroepen.

Paulus naar Rome

27 ¹En toen het beslist was, dat wij naar Italië zouden afvaren, vertrouwde men Paulus en enige andere gevangenen toe aan een hoofdman, genaamd Julius, van de keizerlijke afdeling. ²En op een schip uit Adramyttium, dat naar de kustplaatsen van Asia zou varen, kozen wij zee, met Aristarchus, een Macedoniër uit Tessalonica, bij ons. ³En de volgende dag gingen wij te Sidon aan land en Julius behandelde Paulus vriendelijk en stond hem toe naar zijn vrienden te gaan om zich te laten verzorgen. ⁴En vandaar afgevaren, voeren wij onder Cyprus langs, omdat de winden tegen waren; ⁵wij staken de volle zee bij Cilicië en Pamfylië over en kwamen te Myra in Lycië aan.

⁶En daar vond de hoofdman een schip uit Alexandrië, dat naar Italië voer, en hij liet ons daarop overgaan. ⁷En daar wij verscheidene dagen lang weinig vor-

derden en met moeite ter hoogte van Knidus konden komen, daar de wind ons niet gunstig was, voeren wij onder Kreta langs ter hoogte van Salmoné; ⁸en daar met moeite voorbijkomende, bereikten wij een plaats, Goede Rede geheten, waar de stad Lasea dichtbij lag.

⁹En toen door het vele tijdverlies de vaart reeds bedenkelijk werd, daar ook het vasten⁽¹⁾ al achter de rug was, waar-schuwde Paulus hen ¹⁰met deze woorden: Mannen, ik zie, dat de vaart met ongerief en grote averij gepaard zal gaan, niet alleen wat lading en schip, maar ook wat ons leven aangaat. ¹¹Maar de hoofdman stelde meer vertrouwen in de stuurman en de schipper dan in de woorden van Paulus. ¹²En daar de haven niet geschikt was om te overwinteren, raadde aan het merendeel aan, vandaar zee te kiezen om zo mogelijk Feniks, een haven op Kreta, beschermd liggende naar het zuidwesten en het noordwesten, te bereiken, ten einde daar te overwinteren. ¹³En toen er een zachte zuidenwind opstak en zij meenden hun doel te hebben bereikt, lichtten zij het anker en hielden zo dicht mogelijk langs de kust van Kreta aan.

De schipbreuk

¹⁴Maar kort daarop sloeg vandaar een stormwind neer, de zogenaamde Eurakylon; ¹⁵en toen het schip werd meegesleurd en het de kop niet in de wind kon houden, moesten wij het opgeven en dreven weg. ¹⁶Maar wij schoten in de luwte van een eilandje, Klauda geheten, waar wij nog moeite hadden de sloep meester te worden; ¹⁷nadat ze haar opgehesen hadden, namen zij hulpmiddelen te baat door het schip te on-

⁽¹⁾ 27:9 Het kan zijn dat met "het vasten" Jom haKipoeriem wordt bedoeld (zie voetnoot 1 bij Leviticus 23:27).

dergorden; en daar zij bang waren op de Syrte te worden geworpen, haalden zij het tuig neer en lieten zich zo drijven. ¹⁸En daar wij vreselijk noodweer hadden, wierpen zij de volgende dag lading over boord, ¹⁹en de derde dag gaven zij eigenhandig het scheepstuig prijs. ²⁰En toen zich verscheidene dagen zon noch sterren vertoonden, en zwaar noodweer ons bedreigde, werd ons ten slotte alle hoop op redding benomen.

²¹En nadat zij lang zonder eten waren gebleven, ging Paulus in hun midden staan en zei: Mannen, had men maar naar mij geluisterd om niet van Kreta weg te varen en zich dit ongerief en deze averij te besparen! ²²Maar ook nu wek ik u op moed te houden, want het leven van niemand van uw zal verloren gaan, alleen maar het schip. ²³Want deze nacht heeft een engel van de God, wie ik toebehoor en die ik vereer, bij mij gestaan, ²⁴en hij heeft gezegd: Wees niet bang, Paulus, want u moet voor de keizer staan; en zie, allen, die met u varen, heeft God u geschonken. ²⁵Daarom, mannen, houdt moed, want dit vertrouwen heb ik op God, dat het zo zal gaan, als mij gezegd is. ²⁶Maar wij moeten op een of ander eiland stranden.

²⁷Toen nu de veertiende nacht was aangebroken, dat wij in de Adriatische Zee rondzwalkten, vermoedde het scheepsvolk midden in de nacht, dat er land naderde. ²⁸En zij peilden met het lood twintig vadem en iets verder peilden zij vijftien vadem, ²⁹en uit vrees om tegen de klippen geslagen te worden, wierpen zij vier ankers van het achterschip uit en baden, dat het dag mocht worden.

³⁰Maar toen het scheepsvolk uit het schip trachtte weg te komen en de sloep te water liet onder voorwendsel dat zij van het voorschip ankers wilden uit-

brengen, ³¹zei Paulus tot de hoofdman en zijn soldaten: Indien zij niet aan boord blijven, kunt u niet gered worden. ³²Toen kapten de soldaten de touwen van de sloep en lieten haar in zee vallen.

³³En tegen dat het dag zou worden, spoorde Paulus hen allen aan voedsel te nemen en zei: Het duurt nu al veertien dagen, dat u maar blijft afwachten zonder eten en niets genuttigd hebt. ³⁴Daarom spoor ik u aan voedsel te nemen, want dit is goed voor uw redding; want van niemand van u zal ook maar een haar van zijn hoofd verloren gaan. ³⁵En terwijl hij dit zei, nam hij brood, dankte God in ieders tegenwoordigheid, brak het en begon te eten. ³⁶En allen werden goedsmoeds en nuttigden eveneens voedsel. ³⁷Wij waren nu in het geheel aan boord met tweehonderd zesenzeventig man. ³⁸En toen zij van voedsel verzadigd waren, maakten zij het schip lichter door het graan in zee te werpen.

³⁹En toen het dag werd, herkenden zij het land niet, maar zij merkten een inham op, die een strand had, en zij overlegden, zo mogelijk het schip daarop te doen lopen. ⁴⁰En zij haalden de ankers op en lieten zich voor de zee wegdrijven, terwijl zij meteen de roerbanden losmaakten, het voorzeil voor de wind hesen en op het strand aanhielden. ⁴¹Maar zij kwamen terecht op een uitstekende bank en raakten met het schip aan de grond. En het voorschip bleef onwrikbaar vastzitten, maar het achterschip brak af door het geweld (van de golven).

⁴²De soldaten nu waren van plan de gevangenen te doden, opdat niet iemand met zwemmen zou ontsnappen; ⁴³maar de hoofdman, die Paulus wilde sparen, vrijdelde hun voornemen en beval, dat wie zwemmen konden, het eerst overboord zouden springen om aan land

te komen; ⁴⁴en de overigen deels op planken, deels op wrakhout. En zo gebeurde het, dat allen behouden aan land kwamen.

Paulus op Malta

28¹En eerst toen wij in veiligheid waren, vernamen wij, dat het eiland Malta heette. ²En de inlanders bewezen ons buitengewone menslievendheid, want zij staken een groot vuur aan en haalden er ons allen bij om de dreigende regen en om de koude. ³En toen Paulus een bos dor hout bijeengehaald had en op het vuur legde, kwam er door de hitte een adder uit en beet zich vast aan zijn hand. ⁴En toen de inlanders het dier aan zijn hand zagen hangen, zeiden zij tot elkaar: Deze man is zeker een moordenaar, die de wraakgodin niet wil laten leven, nu hij aan de zee ontkomen is. ⁵Maar hij schudde het dier af in het vuur, zonder enig letsel te ondervinden; ⁶zij echter verwachtten, dat hij zou opzwellen of plotseling dood neervallen. Maar toen zij na lang wachten zagen, dat zich niets ongewoons bij hem voordeed, sloeg hun mening om en zeiden zij, dat hij een god was.

⁷En in de omgeving van die plaats lag een landgoed van de bestuurder van het eiland, Publius genaamd, die ons opnam en ons drie dagen vriendelijk gastvrijheid verleende. ⁸Nu gebeurde het, dat de vader van Publius met ingewandskoortsen op bed lag; en Paulus ging tot hem en deed een gebed, en hij legde hem de handen op en genas hem. ⁹En toen dit gebeurd was, kwamen ook de anderen op het eiland, die ziekten hadden, en werden genezen; ¹⁰en zij vereerden ons ook met vele eerbewijzen en toen wij weer

uitzeilden, voorzagen zij nog in wat wij nodig hadden.

Paulus te Rome

¹¹Na drie maanden nu zeilden wij uit met een schip uit Alexandrië, dat op het eiland overwinterd had, en de Dioskuren als kenteken voerde. ¹²En te Syracuse aangekomen, bleven wij daar drie dagen, ¹³vanwaar wij, na langs het eiland te zijn gevaren, te Regium aankwamen; en toen na één dag de wind zuid werd, kwamen wij reeds de tweede te Puteoli aan. ¹⁴Hier vonden wij broeders en wij werden uitgenodigd zeven dagen bij hen te blijven. En zo gingen wij naar Rome. ¹⁵En vandaar kwamen de broeders, die van onze aangelegenheden gehoord hadden, ons tot Forum Appii en Tres Tabernae tegemoet, en toen Paulus hen zag, dankte hij God en greep moed.

¹⁶En toen wij te Rome aangekomen waren, kreeg Paulus verlof op zichzelf te wonen met de soldaat die hem bewaakte.

¹⁷En het gebeurde na drie dagen, dat Paulus de voormannen van de Joden samenriep, en toen zij bijeen gekomen waren, zei hij tot hen: Mannen broeders, ofschoon ik niets gedaan heb tegen ons volk of de voorvaderlijke gewoonten, ben ik uit Jeruzalem als gevangene overgeleverd in de handen van de Romeinen, ¹⁸die na onderzoek mij wilden vrijlaten, omdat er bij mij van geen halsmisdaad sprake was. ^{19(A)}Maar toen de Joden in verzet gingen, werd ik genoodzaakt mij op de keizer te beroepen; niet, dat ik mijn volk van iets wilde beschuldigen. ²⁰Daarom heb ik verzocht u te zien en toe te spreken, want om de hoop van Israël draag ik deze ketting. ²¹Maar zij zeiden tot hem: Wij voor ons hebben geen brieven over u uit Judea ontvangen,

(A) 28:19 Hand. 25:11.

en ook is niemand van de broeders iets kwaads van u komen boodschappen of spreken. ²²Maar wij stellen het wel op prijs van u te vernemen, welke uw denkbeelden zijn, want wat deze sekte betreft, ons is bekend, dat zij overal tegenspraak vindt.

²³En nadat zij een dag met hem hadden afgesproken, kwamen verscheidenen tot hem in zijn verblijf, wie hij met nadruk het Koninkrijk van God voorstelde, terwijl hij probeerde hen te overtuigen ten opzichte van **Jesjoea**, uit de *Torah* van Mozes en de *Profeten*, van de vroege morgen tot de avond toe.

²⁴En sommigen gaven wel gehoor aan wat gezegd werd, maar anderen bleven ongelovig; ²⁵en zonder het eens geworden te zijn, gingen zij uiteen, nadat Paulus dit ene woord gesproken had: Te recht heeft de heilige Geest door de profeet Jesaja tot uw vaderen gesproken, ^{26(A)} zeggende: Ga heen tot dit volk en

zeg: Met het gehoor zult u horen en u zult het zeker niet verstaan, en ziende zult u zien en u zult het zeker niet opmerken; ²⁷want het hart van dit volk is vet geworden, en hun oren zijn hardhorend geworden, en hun ogen hebben zij toegesloten, opdat zij niet zien met hun ogen en met hun oren niet horen en met hun hart niet verstaan en zij zich bekeren, en Ik hen zou genezen.

²⁸Het zij u dan bekend, dat dit heil van God aan de (heiden)volken gezonden is; die zullen dan ook horen! ²⁹[En nadat hij dit gezegd had, gingen de Joden al ruzie makende heen.]

³⁰En hij bleef de volle termijn van twee jaar in zijn eigen gehuurde woning, en ontving allen, die tot hem kwamen, ³¹predikende het Koninkrijk van God, en onderwijs gevende over de Heer **Jesjoea** de Messias met alle vrijmoedigheid, zonder enige belemmering.

^(A) 28:26 Jes. 6:9,10.

Romeinen

Schrijver - Lezers - Groet

1 ¹Paulus, een dienstknecht van **Jesjoea** de Messias, een geroepen apostel, afgezonderd tot verkondiging van het evangelie van God, ²dat Hij tevoren door zijn profeten beloofd had in de heilige Schriften⁽¹⁾ - ³over zijn Zoon, voortgekomen uit het geslacht van David naar het vlees, ⁴naar de geest van heiligheid door zijn opstanding uit de doden is Hij verklaard Gods Zoon te zijn in kracht, **Jesjoea** de Messias, onze Heer - ⁵door wie wij genade en het apostelschap ontvangen hebben om gehoorzaamheid van het geloof te bewerken voor zijn naam onder al de volken, ⁶tot welke ook u behoort, geroepenen van **Jesjoea** de Messias - ⁷aan alle geliefden van God, geroepen heiligen, die te Rome zijn: genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer **Jesjoea** de Messias.

*Paulus verlangt naar
zijn broeders in Rome*

⁸In de eerste plaats dank ik mijn God door **Jesjoea** de Messias over u allen, omdat in de hele wereld van uw geloof gesproken wordt. ⁹Want God, die ik met mijn geest dien in het evangelie van zijn Zoon, is mijn getuige, hoe ik onophoudelijk u altijd bij mijn gebeden gedenk, ¹⁰biddend, of mij eindelijk door de wil van God eens een weg gebaad mag worden om tot u te komen. ¹¹Want ik verlang u te zien om u enige geestelijke gave mee te delen tot uw versterking, ¹²dat is

te zeggen: onder u mede bemoedigd te worden door elkaars geloof, van u zowel als van mij. ¹³(A) Maar ik stel er prijs op, broeders, dat u weet, dat ik dikwijls het voornemen heb opgevat tot u te komen - waarin ik tot nu toe verhinderd ben - om ook onder u enige vrucht te hebben, evenals onder de andere volken. ¹⁴Van Grieken en niet-Grieken, van wijzen en onwetenden ben ik een schuldenaar. ¹⁵Vandaar mijn bereidheid om ook u te Rome het evangelie te brengen.

De kern van de brief

¹⁶(B) Want ik schaam mij het evangelie niet; want het is de kracht van God tot behoud voor een ieder die gelooft, eerst voor de Jood, maar ook voor de Griek. ¹⁷(C) Want gerechtigheid van God wordt daarin geopenbaard uit geloof tot geloof, zoals geschreven staat: De rechtvaardige zal uit geloof leven.

*God kennen en Hem
toch niet verheerlijken*

¹⁸Want toorn van God openbaart zich van de hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid van mensen, die de waarheid in ongerechtigheid ten onder houden, ¹⁹daarom dat wat van God gekend kan worden in hen openbaar is, want God heeft het hun geopenbaard. ²⁰Want wat van Hem niet gezien kan worden, zijn eeuwige kracht en goddelijkheid, wordt sinds de schepping van de wereld uit zijn werken met het verstand doorzien, zodat zij geen verontschuldiging hebben. ²¹(D) Immers, hoe-

(1) 1:2 "De heilige Schriften" zijn de boeken van het eerste Testament.

(A) 1:13 Hand. 19:21. (B) 1:16 Mar. 8:38. (C) 1:17 Hab. 2:4. (D) 1:21 Efez. 4:17,18.

wel zij God kenden, hebben zij Hem niet als God verheerlijkt of gedankt, maar hun overleggingen zijn op niets uitgelopen, en het is duister geworden in hun onverstandig hart. ²²Bewerende wijs te zijn, zijn zij dwaas geworden, ^{23(A)} en zij hebben de majesteit van de onvergankelijke God vervangen door wat lijkt op het beeld van een vergankelijk mens, van vogels, van viervoetige en van kruipende dieren.

²⁴Daarom heeft God hen in hun hartsichten overgegeven aan onreinheid, zodat bij hen het lichaam onteerd wordt. ²⁵Zij immers hadden de waarheid van God vervangen door de leugen en het schepsel vereerd en gediend boven de Schepper, die te prijzen is tot in eeuwigheid. Amen. ²⁶Daarom heeft God hen overgegeven aan schandelijke lusten, want hun vrouwen hebben de natuurlijke omgang vervangen door de tegen-natuurlijke. ²⁷Eveneens hebben de mannen de natuurlijke omgang met de vrouw opgegeven, en zijn in wellust voor elkaar ontbrand, als mannen met mannen schandelijkheid bedrijvende en daardoor het welverdiende loon voor hun afdwaling in zichzelf ontvangende.

²⁸En daar zij het verwerpelijk achten God te erkennen, heeft God hen overgegeven aan een verwerpelijk denken om te doen wat niet betaamt: ²⁹vervuld van allerlei onrechtvaardigheid, boosheid, hebzucht en slechtheid, vol nijd, moord, ruzie, list en kwaad-aardigheid; ³⁰oorblazers, lasteraars, haters van God, verwaande en overmoe-dige mensen, grootsprekers, vindingrijk in het kwaad, hun ouders ongehoorzaam; ³¹onverstandig, ongedurig, zonder hart of barmhartigheid. ³²Immers,

hoewel zij de rechtseis van God kenden, namelijk, dat zij, die zulke dingen bedrijven, de dood verdienen, doen zij ze niet alleen zelf, maar schenken ook nog hun bijval aan wie ze bedrijven.

*Verdrukking en heerlijkheid
over Jood en Griek*

2 ^{1(B)}Daarom bent u, o mens, wie u ook bent, niet te verontschuldigen, wanneer u oordeelt. Want waarin u een ander oordeelt, veroordeelt u uzelf; want u, die oordeelt, bedrijft dezelfde dingen. ²Wij weten echter, dat het oordeel van God onpartijdig gaat over hen, die zulke dingen bedrijven. ³Rekent u misschien hierop, o mens, die oordeelt over hen, die zulke dingen bedrijven, en ze zelf doet, dat u het oordeel van God ontgaan zult? ⁴Of veracht u de rijkdom van zijn goedheid, verdraagzaamheid en geduld, en beseft u niet, dat de goedheid van God u tot bekering leidt? ⁵Maar in uw weerbarstigheid en u niet innerlijk willen bekeren hoopt u zich toorn op tegen de dag van de toorn en van de openbaring van het rechtvaardig oordeel van God, ^{6(C)} die een ieder vergelden zal naar zijn werken: ⁷hun, die, in het goeddoen volhardende, heerlijkheid, eer en onvergankelijkheid zoeken, het eeuwige leven; ⁸maar hun, die zichzelf zoeken, van de waarheid ongehoorzaam en van de ongerechtigheid gehoorzaam zijn, wacht toorn en boosheid. ⁹Verdrukking en benauwdheid (zal komen) over ieder levend mens, die het kwade bewerkt, eerst de Jood en ook de Griek; ¹⁰maar heerlijkheid, eer en vrede over ieder, die het goede werkt, eerst de Jood en ook de Griek. ^{11(D)} Want er is geen aanzien des persoons bij God.

(A) 1:23 Deut. 4:16-18. (B) 2:1 Mat. 7:1; Luk. 6:37. (C) 2:6 Ps. 62:13; Spr. 24:12. (D) 2:11 Deut. 10:17.

*Zij die de Torah doen
worden gerechtvaardigd*

¹²Want allen, die zonder *Torah* gezondigd hebben, zullen ook zonder *Torah* verloren gaan; en allen, die onder de *Torah* gezondigd hebben, zullen door de *Torah* geoordeeld worden; ¹³want niet de hoorders van de *Torah* zijn rechtvaardig bij God, maar de daders van de *Torah* zullen gerechtvaardigd worden. ¹⁴Wanneer toch volken, die de *Torah* niet hebben, van nature doen wat de *Torah* gebiedt, dan zijn dezen, ofschoon zonder *Torah*, zichzelf tot *Torah*; ¹⁵immers, zij tonen, dat het werk van de *Torah* in hun harten geschreven is, terwijl hun geweten mede getuigt en hun gedachten elkaar onderling aanklagen of ook verontschuldigen, ¹⁶in de tijd, wanneer God het in de mensen verborgene oordeelt volgens mijn evangelie, door **Jesjoea** de Messias.

¹⁷Indien u zich dan Jood laat noemen, steunt op de *Torah*, u beroemt op God, ¹⁸zijn wil kent, weet te onderscheiden waarop het aankomt, daar u onderwijs in de *Torah* geniet, ¹⁹en u overtuigd houdt, dat u een leidsman van blinden bent, een licht voor hen, die in duisternis zijn, ²⁰een opvoeder van onverstandigen en een leermeester van onmondigen, daar u in de *Torah* de belichaming van de kennis en van de waarheid bezit, - ²¹hoe nu, u, die een ander onderwijst, onderwijst u uzelf niet? U, die predikt, dat men niet stelen mag, steelt u? ²²Die overspel verbiedt, doet u overspel? Die gruwet van de afgoden, pleegt u tempelroof? ²³Die u op de *Torah* beroemt, onteert u God door uw overtreden van de *Torah*? ^{24(A)} Want de naam van God wordt om u gelasterd

onder de (heiden)volken, zoals geschreven staat.

De ware besnijdenis is die van het hart

²⁵Want besneden te zijn heeft wel betekenis, indien u de *Torah* volbrengt, maar indien u een overtreder van de *Torah* bent, is uw besnijdenis tot onbesnedenheid geworden. ²⁶Zal dan, indien de onbesnedenene de eisen van de *Torah* in acht neemt, zijn onbesnedenheid niet voor besnijdenis gelden? ²⁷Dan zal de van nature onbesnedenene, doordat hij de *Torah* volbrengt, u oordelen, die, hoewel in het bezit van letter en besnijdenis, een overtreder van de *Torah* bent. ²⁸Want niet hij is een Jood, die het uiterlijk is, en niet dát is besnijdenis, wat uiterlijk, aan het vlees, gebeurt, ^{29(B)} maar hij is een Jood, die het in het verborgen is, en de (ware) besnijdenis is die van het hart, naar de Geest, niet naar de letter. Dan komt zijn lof niet van mensen, maar van God.

De Joodse voorrechten en Gods trouw

3 ¹Wat is dan het voorrecht van de Jood, of wat is het nut van de besnijdenis? ²In elk opzicht heel veel. In de eerste plaats, dat hun de woorden van God zijn toevertrouwd. ³Wat toch is het geval? Als sommigen ontrouw geworden zijn, zal dan hun ontrouw de trouw van God tenietdoen? ^{4(C)} Volstrekt niet! Maar het blijft: God waarachtig en ieder mens leugenachtig, zoals geschreven staat: Opdat U gerechtvaardigd wordt in uw woorden, en overwint in uw rechtsgedingen.

⁵Maar indien onze onrechtvaardigheid Gods rechtvaardigheid bevestigt, wat zullen wij dan zeggen? Is God, die zijn toorn doet voelen - ik spreek op mense-

(A) 2:24 Jes. 52:5. (B) 2:29 Deut. 30:6. (C) 3:4 Ps. 51:6.

lijke wijze - soms onrechtvaardig? ⁶Volstrekt niet! Hoe zal God anders de wereld oordelen? ⁷Maar, indien de waarachtigheid van God door mijn leugen des te overvloediger is gebleken tot zijn heerlijkheid, waarom word ik dan nog als zondaar geoordeeld? ⁸Het is toch niet, zoals men van ons lastert en sommigen ons laten zeggen: Laten wij het kwade doen, opdat het goede eruit zal voortkomen? Het oordeel over dezen is welverdiend.

Alle mensen zondaars

⁹Wat dan? Worden anderen boven ons gesteld? In geen enkel opzicht; wij hebben immers tevoren Joden zowel als Grieken beschuldigd, dat zij allen onder de zonde zijn, ^{10(A)} zoals geschreven staat: Niemand is rechtvaardig, ook niet één, ¹¹er is niemand, die verstandig is, niemand, die God ernstig zoekt; ¹²allen zijn afgeweken, tezamen zijn zij onnut geworden; er is niemand, die doet wat goed is, zelfs niet één.

^{13(B)} Hun keel is een open graf, met hun tong plegen zij bedrog, addergif is onder hun lippen; ^{14(C)} hun mond is van vloek en bitterheid vol; ^{15(D)} Snel zijn hun voeten om bloed te vergieten, ¹⁶verwoesting en ellende zijn op hun wegen, ¹⁷en de weg van vrede kennen zij niet. ^{18(E)} Het ontzag voor God staat hun niet voor ogen.

¹⁹Nu weten wij, dat de *Torah*, bij al wat zij zegt, tot hén spreekt, die onder de *Torah* zijn, opdat alle mond gestopt en de hele wereld in Gods ogen straf zou moeten krijgen, ^{20(F)} daarom, dat uit werken van de *Torah* geen vlees voor Hem gerechtvaardigd zal worden, want de *Torah* doet zonde kennen.

*De gerechtigheid van
God en de dood van **Jesjoea***

²¹Nu is echter, buiten de *Torah* om, gerechtigheid van God openbaar geworden, waarvan de *Torah* en de *Profeten* getuigen, ^{22(G)} en wel gerechtigheid van God door het geloof van [**Jesjoea**] de Messias, voor allen, die geloven; want er is geen onderscheid. ²³Want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid van God, ²⁴en worden om niet gerechtvaardigd uit zijn genade, door de verlossing in **Jesjoea** de Messias. ²⁵Hem heeft God voorgesteld als middel tot verzoening door het geloof, in zijn bloed, om zijn rechtvaardigheid te tonen, daar Hij de zonden, die tevoren onder de verdraagzaamheid van God gepleegd waren, had laten geworden - ²⁶om zijn rechtvaardigheid te tonen, in de tegenwoordige tijd, zodat Hijzelf rechtvaardig is, ook als Hij hem rechtvaardigt, die uit het geloof in **Jesjoea** is.

²⁷Waar blijft het roemen dan? Het is uitgesloten. Door welke wet? Die van de werken? Neen, maar door de wet van geloof. ²⁸Want wij zijn van oordeel, dat de mens door geloof gerechtvaardigd wordt, zonder werken van de *Torah*. ²⁹Of is God alleen de God van de Joden? Niet ook van de volken? Zeker, ook van de volken. ^{30(H)} Indien er namelijk één God is, die de besnedenen rechtvaardigen zal uit het geloof en de onbesnedenen door het geloof.

*Abraham door het
geloof gerechtvaardigd*

³¹Stellen wij dan door het geloof de *Torah* buiten werking? Volstrekt niet; veel eer bevestigen wij de *Torah*.

(A) 3:10 Ps. 14:1-3; 53:2-4. (B) 3:13 a Ps. 5:10. 3:13 b Ps. 140:4. (C) 3:14 Ps. 10:7. (D) 3:15 Jes. 59:7,8. (E) 3:18 Ps. 36:2. (F) 3:20 Ps. 143:2; Gal. 2:16. (G) 3:22 Gal. 2:16. (H) 3:30 Deut. 6:4; Gal. 3:20.

4¹ Wat zullen wij dan zeggen over datgene wat Abraham, onze voorvader naar het vlees, heeft gevonden? ² Want indien Abraham uit werken gerechtvaardigd is, dan heeft hij roem, maar niet bij God. ³(A) Want wat zegt het schriftwoord? Abraham gelóofde God en het werd hem tot gerechtigheid gerekend. ⁴ Nu wordt hem die werkt, het loon niet toegerekend uit genade, maar krachtens verplichting. ⁵ Hem echter, die niet werkt, maar zijn geloof vestigt op Hem, die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot gerechtigheid, ⁶ zoals ook David de mens gezegend noemt, aan wie God gerechtigheid toerekent zonder werken: ⁷(B) Gezegend zijn zij, van wie de ongerechtigheden vergeven en van wie de zonden bedekt zijn⁽¹⁾. ⁸ Gezegend is de man, aan wie **JHWH** zijn zonde volstrekt niet zal toerekenen.

⁹ Geldt deze zegening dan de besnedenen of ook de onbesnedenen? Wij zeggen immers: Het geloof werd Abraham tot gerechtigheid gerekend. ¹⁰ Hoe werd het hem dan toegerekend? Was hij toen besneden of onbesneden? Niet besneden, maar onbesneden. ¹¹(C) En het teken van de besnijdenis ontving hij als het zegel van de gerechtigheid van dat geloof, dat hij in zijn onbesneden staat bezat. Zo kon hij een vader zijn van alle onbesneden gelovigen, opdat hun [de] gerechtigheid zou worden toegerekend, ¹² en een vader van de besnedenen, voor hen namelijk, die niet alleen uit het besneden volk zijn, maar die ook treden in het voetspoor van het geloof, dat onze vader Abraham in zijn onbesneden staat bezat.

¹³(D) Want niet door de *Torah* had Abraham of zijn nageslacht de belofte, dat hij een erfgenaam van de wereld zou zijn, maar door gerechtigheid van het geloof. ¹⁴(E) Want indien zij, die het van de *Torah* verwachten, erfgenamen zijn, dan is het geloof zonder inhoud en de belofte zonder gevolg. ¹⁵ De *Torah* immers bewerkt toorn; waar echter geen *Torah* is, is ook geen overtreding.

¹⁶(F) Daarom is het (alles) uit geloof, opdat het zou zijn naar genade, en dus de belofte zou gelden voor al het nageslacht, niet alleen voor wie uit de *Torah*, maar ook voor wie uit het geloof van Abraham zijn, die de vader van ons allen is, ¹⁷(G) zoals geschreven staat: Tot een vader van vele volken heb Ik u gesteld - voor het aangezicht van die God, in wie hij geloofde, die de doden levend maakt en het niet zijnde tot werkelijkheid roept. ¹⁸(H) En hij heeft tegen hoop op hoop geloofd, dat hij een vader van vele volken zou worden, volgens wat gezegd was: Zo zal uw nageslacht zijn. ¹⁹(I) En zonder te verflauwen in het geloof heeft hij opgemerkt, dat zijn eigen lichaam verstorven was, daar hij ongeveer honderd jaar oud was, en dat Sara's moederschoot was gestorven; ²⁰ maar aan de belofte van God heeft hij niet getwijfeld door ongeloof, maar hij werd versterkt in zijn geloof en gaf God eer, ²¹ in de volle zekerheid, dat Hij bij machte was wat Hij beloofd had ook te volbrengen. ²² Daarom [ook] werd het hem gerekend tot gerechtigheid.

²³ Echter niet omwille van hem alleen werd geschreven: het werd hem toegerekend, ²⁴ maar ook omwille van ons, wie het zal worden toegerekend, ons,

(1) 4:7 Zie Psalm 32:1

(A) 4:3 Gen. 15:6; Gal. 3:6. (B) 4:7 Ps. 32:1,2. (C) 4:11 Gen. 17:10. (D) 4:13 Gen. 17:4-6; 22:17,18; Gal. 3:29. (E) 4:14 Gal. 3:18. (F) 4:16 Gal. 3:7. (G) 4:17 Gen. 17:5. (H) 4:18 Gen. 15:5. (I) 4:19 Gen. 17:17.

die ons geloof vestigen op Hem, die **Jesjoea**, onze Heer, uit de doden opgewekt heeft, ^{25(A)} die is overgeleverd om onze overtredingen en opgewekt om onze rechtvaardiging.

De vrucht van de rechtvaardiging

5 ¹Wij dan, gerechtvaardigd uit het geloof, hebben vrede met God door onze Heer **Jesjoea** de Messias, ² door wie wij ook de toegang hebben verkregen [in het geloof] tot deze genade, waarin wij staan, en roemen in de hoop op de heerlijkheid van God. ³ En niet alleen (hierin), maar wij roemen ook in de verdrukkingen, daar wij weten, dat de verdrukking volharding uitwerkt, ⁴ en de volharding beproefdheid, en de beproefdheid hoop; ⁵ en de hoop maakt niet beschaamd, omdat de liefde van God in onze harten uitgestort is door de heilige Geest, die ons gegeven is, ⁶ zo zeker als de Messias, toen wij nog zwak waren, op zijn tijd voor goddelozen is gestorven. ⁷ Want niet licht zal iemand voor een rechtvaardige sterven - maar misschien heeft iemand nog de moed voor een goede te sterven - ⁸ God echter bewijst zijn liefde tegenover ons, doordat de Messias, toen wij nog zondaren waren, voor ons gestorven is. ⁹ Veel meer zullen wij om die reden, nu wij door zijn bloed zijn gerechtvaardigd, door Hem behouden worden van de toorn. ¹⁰ Want als wij, toen wij vijanden waren, met God verzoend zijn door de dood van zijn Zoon, zullen wij veel meer, nu wij verzoend zijn, behouden worden, doordat Hij leeft; ¹¹ en dát niet alleen, maar wij roemen zelfs in God door onze Heer **Jesjoea** [Messias], door wie wij nu de verzoening ontvangen hebben.

Adam en de Messias

^{12(B)} Daarom, zoals door één mens de zonde de wereld is binnengekomen en door de zonde de dood, zo is ook de dood tot alle mensen doorgegaan, omdat allen gezondigd hebben; ¹³ want al vóór de *Torah* was er zonde in de wereld. Maar zonde wordt niet toegerekend, als er geen *Torah* is. ¹⁴ Toch heeft de dood als koning geheerst van Adam tot Mozes, ook over hen, die niet gezondigd hadden op een gelijke wijze als Adam zondigde, die een beeld is van de komende.

¹⁵ Maar het is met de genadegave niet zo als met de overtreding; want, indien door de overtreding van die ene zeer velen gestorven zijn, veel meer is de genade van God en de gave, bestaande in de genade van de ene mens, **Jesjoea** de Messias, voor zeer velen overvloedig geworden. ¹⁶ En het is met het geschenk niet zo als door het zondigen van één; want het oordeel leidde van één overtreding tot veroordeling, maar de genadegave van vele overtredingen tot rechtvaardiging. ¹⁷ Want, indien door de overtreding van de ene de dood als koning is gaan heersen door die ene, veel meer zullen zij, die de overvloed van genade en van de gave van de gerechtigheid ontvangen, leven en als koningen heersen door de ene, **Jesjoea** de Messias.

¹⁸ Daarom, zoals het door één daad van overtreding voor alle mensen tot veroordeling gekomen is, zo komt het ook door één daad van gerechtigheid voor alle mensen tot rechtvaardiging ten leven. ¹⁹ Want, zoals door de ongehoorzaamheid van één mens zeer velen zondaren geworden zijn, zo zullen ook door de gehoorzaamheid van één zeer velen rechtvaardigen worden. ²⁰ Maar de *To*

(A) 4:25 Jes. 53:4,5. (B) 5:12 Gen. 3:6.

rah is er bijgekomen, zodat de overtreding toenam; waar evenwel de zonde toenam, is de genade meer dan overvloedig geworden, ²¹ opdat, zoals de zonde als koning heerste in de dood, zo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid tot eeuwig leven door **Jesjoea** de Messias, onze Heer.

Met de Messias gestorven en opgewekt

6 ¹ Wat zullen wij dan zeggen? Mogen wij bij de zonde blijven, opdat de genade zal toenemen? ² Volstrekt niet! Immers, hoe zullen wij, die door de zonde gestorven zijn, daarin nog leven? ³ Of weet u niet, dat wij allen, die in **Jesjoea** de Messias gedoopt zijn, in zijn dood gedoopt zijn? ^{4(A)} Wij zijn dan met Hem begraven door de doop in de dood, opdat, zoals de Messias uit de doden opgewekt is door de majesteit van de Vader, zo ook wij in nieuwheid van leven zouden wandelen. ⁵ Want indien wij samengegroeid zijn met wat gelijk is aan zijn dood, zullen wij het ook zijn (met wat gelijk is) aan zijn opstanding; ⁶ dit weten wij immers, dat onze oude mens mede gekruisigd is, opdat aan het lichaam van de zonde zijn kracht zou ontnomen worden en wij niet langer slaven van de zonde zouden zijn; ⁷ want wie gestorven is, is rehtens vrij van de zonde. ⁸ Indien wij dan met de Messias gestorven zijn, geloven wij, dat wij ook met Hem zullen leven, ⁹ daar wij weten, dat de Messias, nu Hij uit de doden is opgewekt, niet meer sterft: de dood voert geen heerschappij meer over Hem. ¹⁰ Want wat zijn dood betreft, is Hij voor de zonde eens voor altijd gestorven; wat zijn leven betreft, leeft Hij voor God. ¹¹ Zo moet het ook voor u vaststaan, dat u wél dood bent voor de zonde, maar

levend voor God in **Jesjoea** de Messias. ¹² Laat dan de zonde niet langer als koning heersen in uw sterfelijk lichaam, zodat u aan zijn verlangens zou gehoorzamen, ¹³ en stelt uw leden niet langer als wapens van de ongerechtigheid ten dienste van de zonde, maar stelt u ten dienste van God, als mensen, die dood zijn geweest, maar nu leven, en stelt uw leden als wapens van de gerechtigheid ten dienste van God. ¹⁴ Immers, de zonde zal over u geen heerschappij voeren, want u bent niet onder de *Torah* / *Onderwijzing*, maar onder de genade.

Tweeërlei dienst

¹⁵ Wat dan? Zullen wij zondigen, omdat wij niet onder de *Torah*, maar onder de genade zijn? Volstrekt niet! ¹⁶ Weet u niet, dat u hem, in wiens dienst u zich stelt als slaven ter gehoorzaamheid, ook moet gehoorzamen als slaven, hetzij dan van de zonde tot de dood, hetzij van de gehoorzaamheid tot gerechtigheid? ¹⁷ Maar God zij dank: u wás slaven van de zonde, maar u bént van harte gehoorzaam geworden aan die vorm van onderwijs, die u overgeleverd is; ¹⁸ en, vrijgemaakt van de zonde, bent u in dienst gekomen van de gerechtigheid. ¹⁹ Ik zeg dit van menselijk standpunt om de zwakte van uw vlees. Want zoals u uw leden gesteld hebt ten dienste van de onreinheid en van de wetteloosheid tot wetteloosheid, zo stelt nu uw leden ten dienste van de gerechtigheid tot heiliging. ²⁰ Want toen u slaven was van de zonde, was u vrij van de gerechtigheid. ²¹ Wat voor vrucht had u toen? Dingen, waarover u zich nu schaamt; immers, het einde daarvan is de dood. ²² Maar nu, vrijgemaakt van de zonde en een dienst-knecht van God geworden, hebt u tot

(A) 6:4 Kol. 2:12.

vrucht uw heiliging en als einddoel het eeuwige leven. ²³ Want het loon, dat de zonde geeft, is de dood, maar de genade, die God schenkt, is het eeuwige leven in **Jesjoea** de Messias, onze Heer.

De betekenis van de Torah

7¹ Of weet u niet, broeders, - ik spreek immers tot wie de *Torah* kennen - dat de *Torah* heerschappij voert over de mens, zolang hij leeft? ² Want de gehuwde vrouw is door de *Torah* aan haar man gebonden, zolang deze leeft; wanneer echter de man sterft, is zij ontslagen van de *Torah*, die haar aan die man bond. ³ Zo zal zij dan, indien zij bij het leven van haar man een ander tot man neemt, echtbreekster heten; wanneer echter de man sterft, is zij vrij van de *Torah*, zodat zij geen echtbreekster is, indien zij zich aan een andere man geeft. ⁴ Bijgevolg, mijn broeders, bent ook u dood voor de *Torah* door het lichaam van de Messias om het eigendom te worden van een ander, van Hem, die uit de doden opgewekt is, opdat wij voor God vrucht zouden dragen. ⁵ Want toen wij in het vlees waren, werkten de zondige hartstochten, die door de *Torah* geprikkeld worden, in onze leden, om voor de dood vrucht te dragen; ⁶ maar nu zijn wij van de *Torah* ontslagen, dood voor haar, die ons gevangen hield, zodat wij dienen in de nieuwe staat van de Geest en niet in de oude staat van de letter.

^{7(A)} Wat zullen wij dan zeggen? Is de *Torah* zonde? Volstrekt niet! Ja, ik zou de zonde niet hebben leren kennen, tenzij door de *Torah*; immers, ook van de begeerlijkheid zou ik niet geweten hebben, indien de *Torah* niet zei: u zult niet begeren. ⁸ Maar uitgaande van het gebod,

wekte de zonde in mij allerlei begeerlijkheid op; want zonder *Torah* is de zonde dood. ⁹ Ik heb vroeger geleefd zonder *Torah*; toen echter het gebod kwam, begon de zonde te leven, maar ik begon te sterven, ¹⁰ en het gebod dat ten leven moest leiden, bleek voor mij juist ten dode te zijn; ^{11(B)} want de zonde heeft uitgaande van het gebod, mij misleid en door middel daarvan gedood. ¹² Zo is dan de *Torah* heilig, en ook het gebod is heilig en rechtvaardig en goed.

Strijd van Torah en zonde

¹³ Is dan het goede mijn dood geworden? Volstrekt niet! Maar de zonde heeft, opdat zij zou blijken zonde te zijn, door het goede mijn dood bewerkt, opdat de zonde bij uitstek zondig zou worden door het gebod. ¹⁴ Wij weten immers, dat de *Torah* geestelijk is; ik echter ben vlees, verkocht onder de zonde. ^{15(C)} Want wat ik uitwerk, weet ik niet; want ik doe niet wat ik wens, maar waar ik een afkeer van heb, dat doe ik. ¹⁶ Indien ik nu wat ik niet wens, toch doe, stem ik toe, dat de *Torah* goed is. ¹⁷ Maar dan bewerk ik het niet meer, maar de zonde, die in mij woont. ¹⁸ Want ik weet, dat in mij, dat wil zeggen in mijn vlees, geen goed woont. Immers, het wensen is wel bij mij aanwezig, maar het goede uitwerken, kan ik niet. ¹⁹ Want niet wat ik wens, het goede, doe ik, maar wat ik niet wens, het kwade, dát doe ik. ²⁰ Indien ik nu datgene doe, wat ik niet wens, dan bewerk ik het niet meer, maar de zonde, die in mij woont. ²¹ Zo vind ik dan deze regel: als ik het goede wens te doen, is het kwade bij mij aanwezig; ²² want naar de inwendige mens verlustig ik mij in de *Torah* van God, ²³ maar in mijn leden zie ik een andere wet, die strijd voert tegen de wet

(A) 7:7 Ex. 20:17; Deut. 5:21. (B) 7:11 Gen. 3:13. (C) 7:15 Gal. 5:17.

van mijn verstand en mij tot krijgsgevangene maakt van de wet van zonde, die in mijn leden is. ²⁴Ik, ellendig mens! Wie zal mij verlossen uit het lichaam van deze dood? ²⁵God zij dank door **Jesjoea** de Messias, onze Heer!

²⁶Daarom ben ik zelf met mijn verstand dienstbaar aan de *Torah* van God, maar met mijn vlees aan de wet van de zonde.

Het leven door de Geest

8 ¹Zo is er dan nu geen veroordeling voor hen, die in **Jesjoea** de Messias zijn. ²Want de wet van de Geest van leven heeft u in **Jesjoea** de Messias vrijgemaakt, van de wet van zonde en dood. ³Want wat de *Torah* niet kon, omdat zij zwak was door het vlees - God heeft, door zijn eigen Zoon te zenden in een vlees, aan dat van de zonde gelijk, en wel om de zonde, de zonde veroordeeld in het vlees, ⁴opdat de eis van de *Torah* vervuld zou worden in ons, die niet naar het vlees wandelen, maar naar de Geest. ⁵Want zij, die naar het vlees zijn, hebben de gezindheid van het vlees, en zij, die naar de Geest zijn, hebben de gezindheid van de Geest. ⁶Want de gezindheid van het vlees is de dood, maar de gezindheid van de Geest is leven en vrede. ⁷Daarom dat de gezindheid van het vlees vijandschap is tegen God; want het onderwerpt zich niet aan de *Torah* van God; trouwens, het kan dat ook niet: ⁸zij, die in het vlees zijn, kunnen God niet behagen. ⁹U daarentegen bent niet in het vlees, maar in de Geest, althans, indien de Geest van God in u woont. Indien iemand echter de Geest van de Messias niet heeft, die behoort Hem niet toe. ¹⁰Indien de Messias in u is, dan is wel het lichaam dood vanwege de zonde,

maar de geest is leven vanwege de gerechtigheid. ¹¹(A) En indien de Geest van Hem, die **Jesjoea** uit de doden heeft opgewekt, in u woont, dan zal Hij, die **Jesjoea** de Messias uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken door zijn Geest, die in u woont.

¹²Daarom, broeders, zijn wij schuldenaars, maar niet van het vlees, om naar het vlees te leven. ¹³Want indien u naar het vlees leeft, zult u sterven; maar indien u door de Geest de werkingen van het lichaam doodt, zult u leven. ¹⁴Want allen, die door de Geest van God geleid worden, zijn zonen van God. ¹⁵(B) Want u hebt niet ontvangen een geest van slavernij om opnieuw te vrezen, maar u hebt ontvangen de Geest van het zoonschap, door welke wij roepen: Abba, Vader. ¹⁶Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen van God zijn. ¹⁷Zijn wij nu kinderen, dan zijn wij ook erfgenamen: erfgenamen van God, en mede-erfgenamen van de Messias; immers, indien wij delen in zijn lijden, is dat om ook te delen in zijn verheerlijking.

De hoop van Gods kinderen

¹⁸Want ik ben er zeker van, dat het lijden van de tegenwoordige tijd niet opweegt tegen de heerlijkheid, die over ons geopenbaard zal worden. ¹⁹Want met reikhalzend verlangen wacht de schepping op het openbaar worden van de zonen van God. ²⁰(C) Want de schepping is aan de vruchteloosheid onderworpen, niet vrijwillig, maar om (de wil van) Hem, die haar daaraan onderworpen heeft, ²¹in de hoop echter, omdat ook de schepping zelf van de dienstbaarheid aan de vergankelijkheid zal bevrijd worden tot de vrijheid van de heerlijk-

(A) 8:11 1Cor. 3:16. (B) 8:15 Gal. 4:5-7; Mar. 14:36; Gal. 4:6. (C) 8:20 Gen. 3:17-19.

heid van de kinderen van God. ²² Want wij weten, dat tot nu toe de hele schepping in al haar delen zucht en in barrensnoed is. ^{23(A)} En niet alleen zij, maar ook wij zelf, [wij,] die de Geest als eerste gaven ontvangen hebben, zuchten bij onszelf in de verwachting van het zoonschap: de verlossing van ons lichaam. ²⁴ Want in die hoop zijn wij behouden. Maar hoop, die gezien wordt, is geen hoop, want hoe zal men hopen op wat men ziet? ²⁵ Indien wij echter hopen op wat wij niet zien, verwachten wij het met volharding. ²⁶ En zo komt ook de Geest onze zwakheid te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen naar behoren, maar de Geest zelf pleit voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen. ²⁷ En Hij, die de harten doorzoekt, weet de bedoeling van de Geest, dat Hij namelijk naar de wil van God voor heiligen pleit. ²⁸ Wij weten nu, dat [God] alle dingen doet meewerken ten goede voor hen, die God liefhebben, die volgens zijn voornemen geroepen zijn. ²⁹ Want die Hij tevoren gekend heeft, heeft Hij ook tevoren bestemd tot gelijkvormigheid aan het beeld van zijn Zoon, opdat Hij de eerstgeborene zou zijn onder vele broeders; ³⁰ en die Hij tevoren bestemd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt.

De zekerheid van het geloof

³¹ Wat zullen wij dan van deze dingen zeggen? Als God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn? ³² Hoe zal Hij, die zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard, maar voor ons allen overgegeven heeft, ons met Hem ook niet alle dingen schen-

ken? ³³ Wie zal uitverkorenen van God beschuldigen? God is het, die rechtvaardigt; ³⁴ wie zal veroordelen? **Jesjoea** de Messias is de gestorvene, wat meer is, de opgewekte, die aan de rechterhand van God is, die ook voor ons pleit. ³⁵ Wie zal ons scheiden van de liefde van de Messias? Verdrukking of benauwdheid, of vervolging of honger, of naaktheid, of gevaar, of het zwaard? ^{36(B)} Zoals geschreven staat: Omwille van U worden wij de hele dag gedood, wij zijn gerekend als slachtschapen.

³⁷ Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem, die ons heeft liefgehad. ³⁸ Want ik ben verzekerd, dat noch dood noch leven, noch engelen noch machten, noch heden noch toekomst, noch krachten, ³⁹ noch hoogte noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde van God, welke is in **Jesjoea** de Messias, onze Heer.

De verkiezing van Israël

9 ¹ Ik spreek de waarheid in de Messias, ik lieg niet, want mijn geweten betuigt mij dit mede door de heilige Geest: ² ik heb een groot verdriet en een voortdurend hartzeer. ³ Want zelf zou ik wel wensen van de Messias verbannen te zijn ten behoeve van mijn broeders, mijn verwanten naar het vlees; ^{4(C)} immers, zij zijn Israëlieten, van hen is de aanneming tot zonen en de heerlijkheid en de verbonden en de *Torah* en de eredienst en de beloften: ⁵ van hen zijn de vaders en uit hen is, wat het vlees betreft, de Messias, die is boven alles, God, te prijzen tot in eeuwigheid! Amen.

⁶ Maar het is niet mogelijk, dat het woord van God zou vervallen zijn. Want

(A) 8:23 2Cor. 5:2-4. (B) 8:36 Ps. 44:23. (C) 9:4 Ex. 4:22.

niet allen, die van Israël afstammen, zijn Israël, ^{7(A)} en zij zijn ook niet allen kinderen, omdat zij nageslacht van Abraham zijn, maar: Door Isaak zal men van nageslacht van u spreken. ⁸ Dat wil zeggen: niet de kinderen van het vlees zijn kinderen van God, maar de kinderen van de belofte gelden voor nageslacht. ^{9(B)} Want er ligt een belofte in dit woord: omstreeks deze tijd zal Ik komen en Sara zal een zoon hebben. ¹⁰ Maar dit niet alleen; daar is ook Rebekka, bevrucht van één man, onze vader Isaak. ^{11(C)} Want toen de kinderen nog niet geboren waren en goed noch kwaad hadden gedaan - opdat het verkiezend voornemen van God zou blijven, niet op grond van werken, maar op grond daarvan, dat Hij riep, - ¹² werd tot haar gezegd: De oudste zal de jongste dienstbaar zijn, ^{13(D)} zoals geschreven staat: Jakob heb Ik liefgehad, maar Esau heb Ik gehaat.⁽¹⁾

¹⁴ Wat zullen wij dan zeggen: Zou er onrechtvaardigheid zijn bij God? Volstrekt niet! ^{15(E)} Want Hij zegt tot Mozes: Over wie Ik Mij ontferm, zal Ik Mij ontfermen, en tegenover wie Ik barmhartig ben, zal Ik barmhartig zijn. ¹⁶ Het hangt dus niet daarvan af, of iemand wil, dan wel of iemand loopt, maar van God, die Zich ontfermt. ^{17(F)} Want het schriftwoord zegt tot Farao: Daartoe heb Ik u doen opstaan, opdat Ik in u mijn kracht zou tonen en mijn naam verbreid zou worden over de hele aarde.⁽²⁾ ¹⁸ Hij ontfermt Zich dus over wie Hij wil en Hij verhardt wie Hij wil.

¹⁹ U zult nu tot mij zeggen: Wat heeft Hij dan nog aan te merken? Want wie

weerstaat zijn wil? ^{20(G)} Maar u, o mens! wie bent u, dat u God zou tegenspreken? Zal het geboetseerde soms tot zijn boetseerder zeggen: Waarom hebt u mij zo gemaakt? ²¹ Of heeft de pottenbakker niet de vrije beschikking over het leem om uit dezelfde klomp het ene voorwerp te vervaardigen tot eervol, het andere tot alledaags gebruik? ²² En als God nu terwijl Hij zijn toorn wil tonen en zijn kracht bekendmaken, de voorwerpen van de toorn, die tot verderf toebe-reid waren, met veel geduld verdragen heeft - ²³ juist om de rijkdom van zijn heerlijkheid bekend te maken over de voorwerpen van ontferming, die Hij tot heerlijkheid heeft voorbereid? ²⁴ En dat zijn wij, die Hij geroepen heeft, niet alleen uit de Joden, maar ook uit de volken, ^{25(H)} zoals Hij ook bij Hosea zegt: Ik zal niet-mijn-volk noemen: mijn-volk, en de niet-geliefde: geliefde.

^{26(I)} En het zal gebeuren op de plaats, waar [tot hen] gezegd was: u bent mijn volk niet, daar zullen zij genoemd worden: zonen van de levende God.

^{27(J)} En Jesaja roept over Israël uit: Al was het getal van de kinderen van Israël als het zand van de zee, het overschot zal behouden worden; ²⁸ want wat Hij gesproken heeft, zal **JHWH** doen op de aarde, volledig en snel.

^{29(K)} En zoals Jesaja tevoren gezegd had: Indien **JHWH** Tsevaot⁽³⁾ ons geen zaad overgelaten had, wij zouden als Sodom geworden zijn en wij zouden aan Gomorra gelijk gemaakt zijn.⁽⁴⁾

⁽¹⁾ 9:13 Zie Maleachi 1:3 ⁽²⁾ 9:17 Zie Exodus 9:16 ⁽³⁾ 9:29 Tsevaot betekent: van de legermachten.

⁽⁴⁾ 9:29 Zie Jesaja 1:9.

^(A) 9:7 Gen. 21:12. ^(B) 9:9 Gen. 18:10. ^(C) 9:11 Gen. 25:23. ^(D) 9:13 Mal. 1:2,3. ^(E) 9:15 Ex. 33:19.

^(F) 9:17 Ex. 9:16. ^(G) 9:20 Jes. 29:16; 45:9. ^(H) 9:25 Hos. 2:25. ^(I) 9:26 Hos. 2:1. ^(J) 9:27 Jes.

10:22,23. ^(K) 9:29 Jes. 1:9.

*Gerechtigheid door geloof,
niet door werken*

³⁰ Wat zullen wij dan zeggen? Dit: volken, die geen gerechtigheid najaagden, hebben gerechtigheid verkregen, namelijk gerechtigheid, die uit geloof is; ³¹ maar Israël, hoewel het een *Torah* ter gerechtigheid najaagde, is aan de *Torah* niet toegekomen. ³² Waarom niet? Omdat het hierbij niet uitging van geloof, maar van vermeende werken. Zij hebben zich gestoten aan de steen van aanstoot, ^{33 (A)} zoals geschreven staat: Zie, Ik leg in Sion een steen van aanstoot en een rots van ergernis, en wie op hem zijn geloof bouwt, zal niet beschaamd uitkomen.

10 ¹ Broeders, het verlangen van mijn hart en mijn gebed voor hun behoud gaan tot God uit. ² Want ik getuig van hen, dat zij ijver voor God bezitten, maar zonder verstand. ³ Want onbekend met Gods gerechtigheid en trachtende hun eigen gerechtigheid te doen gelden, hebben zij zich aan de gerechtigheid van God niet onderworpen.

De gerechtigheid uit het geloof

⁴ Want de Messias is het einddoel⁽¹⁾ van de *Torah*, tot gerechtigheid voor een ieder, die gelooft. ^{5 (B)} Want Mozes schrijft: De mens, die de gerechtigheid naar de *Torah* doet, zal daardoor leven. ^{6 (C)} Maar de gerechtigheid uit het geloof spreekt aldus: Zeg niet in uw hart: Wie zal tot de hemel opklimmen? namelijk om de Messias te doen afdalen; ⁷ of: Wie zal in de afgrond neerdalen? namelijk om de Messias uit de doden te doen opkomen. ⁸ Maar wat zegt zij? Nabij u is het woord,

in uw mond en in uw hart, namelijk het woord van het geloof, dat wij preken. ⁹ Want indien u met uw mond belijdt, dat **Jesjoea** Heer is, en met uw hart gelooft, dat God Hem uit de doden heeft opgewekt, zult u behouden worden; ¹⁰ want met het hart gelooft men tot gerechtigheid en met de mond belijdt men tot behoudenis. ^{11 (D)} Immers het schriftwoord zegt: Al wie op Hem zijn geloof bouwt, zal niet beschaamd uitkomen. ¹² Want er is geen onderscheid tussen Jood en Griek. Immers, één en dezelfde is Heer over allen, rijk voor allen, die Hem aanroepen; ^{13 (E)} want: al wie de naam **JHWH** aanroept, zal behouden worden.

¹⁴ Hoe zullen zij dan Hem aanroepen, in wie zij niet geloofd hebben? Hoe geloven in Hem, van wie zij niet gehoord hebben? Hoe horen zonder prediker? ^{15 (F)} En hoe zal men preken zonder gezonden te zijn? Zoals geschreven staat: Hoe liefelijk zijn de voeten van hen, die een goede boodschap brengen.

De ongelovigheid van Israël

^{16 (G)} Maar niet allen hebben aan het evangelie gehoor gegeven. Want Jesaja zegt: **JHWH**, wie heeft geloofd wat hij van ons hoorde? ¹⁷ Zo is dan het geloof uit het horen, en het horen door het woord van de Messias. ^{18 (H)} Maar ik vraag: hebben zij het dan niet gehoord? Zeer zeker: Over de hele aarde is hun geluid uitgegaan en tot de einden van de wereld hun woorden.

^{19 (I)} Maar ik vraag: heeft Israël het dan niet begrepen? Vooreerst zegt Mozes: Ik zal u jaloers maken op wat geen volk is, boos op een onverstandig volk.

⁽¹⁾ 10:4 Jesjoea is niet het "einde" van de *Torah*, maar het "eindDOEL".

^(A) 9:33 Jes. 28:16. ^(B) 10:5 Lev. 18:5. ^(C) 10:6 Deut. 30:12-14. ^(D) 10:11 Jes. 28:16. ^(E) 10:13 Joël 3:5. ^(F) 10:15 Jes. 52:7. ^(G) 10:16 Jes. 53:1. ^(H) 10:18 Ps. 19:5. ^(I) 10:19 Deut. 32:21.

20(A) En Jesaja waagt het te zeggen: Ik ben gevonden door wie Mij niet zochten, Ik ben openbaar geworden aan wie naar Mij niet vroegen.

21(B) Maar van Israël zegt hij: De hele dag heb Ik mijn handen uitgestrekt naar een ongehoorzaam en tegensprekend volk.

Israël slechts gedeeltelijk verworpen

11 ^{1(C)} Ik vraag dan: God heeft zijn volk toch niet verstoten? Volstrekt niet! Ik ben immers zelf een Israëliet, uit het nageslacht van Abraham, van de stam Benjamin. ² God heeft zijn volk niet verstoten, dat Hij tevoren gekend heeft. Of weet u niet, wat het schriftwoord zegt in (de geschiedenis van) Elia, als hij Israël bij God aanklaagt: ^{3(D)} **JHWH**, uw profeten hebben zij gedood, uw altaren hebben zij omvergehaald; ik ben alleen overgebleven en mij staan zij naar het leven. ^{4(E)} Maar wat zegt de godsspraak tot hem? Ik heb Mij zeventuizend man doen overblijven, die hun knie voor Baäl niet hebben gebogen. ⁵ Zo is er dan ook in de tegenwoordige tijd een overblijfsel gelaten naar de verkiezing van de genade. ⁶ Indien het nu door genade is, dan is het niet meer uit werken; anders is de genade geen genade meer. ⁷ Wat dan? Wat Israël najaagt, heeft het niet verkregen, maar het uitverkoren deel heeft het verkregen, en de overigen zijn verhard, ^{8(F)} zoals geschreven staat: God gaf hun een geest van diepe slaap, ogen om niet te zien en oren om niet te horen, tot de dag van heden⁽¹⁾.

9(G) En David zegt: Laat hun tafel tot een strik en een net worden, en tot een aanstoot en vergelding voor hen.

¹⁰ Laten hun ogen verduisterd worden, zodat zij niet zien, en doe hun rug voor goed zich krommen.

De struikeling van Israël - Het heil van de heidenen

¹¹ Ik vraag dan: zij zijn toch niet zo gestruikeld, dat zij wel vallen moesten? Volstrekt niet! Door hun val is het heil tot de (heiden)volken gekomen, om hen tot jaloezie op te wekken. ¹² Betekent nu hun val rijkdom voor de wereld en hun tekort rijkdom voor de volken, hoeveel te meer hun volheid!

¹³ Ik spreek tot u, (heiden)volken. Juist omdat ik apostel van de (heiden)volken ben, acht ik dit de heerlijkheid van mijn bediening, ¹⁴ dat ik zo mogelijk de jaloezie van mijn vlees (en bloed) mocht opwekken, en enigen uit hen behouden. ¹⁵ Want, indien hun verwerping de verzoening van de wereld is, wat zal hun aanneming anders zijn dan leven uit de doden? ¹⁶ Zijn de eerstelingen heilig, dan ook het deeg, en is de wortel heilig, dan ook de takken. ¹⁷ Indien nu enkele van de takken weggebroken zijn en u als wilde loot daartussen geënt bent en aan de saprijke wortel van de olijf deel hebt gekregen, ¹⁸ beroem u dan niet tegen de takken! Indien u zich ertegen beroemt - niet ú draagt de wortel, maar de wortel draagt ú. ¹⁹ U zult dan zeggen: er zijn takken weggebroken, opdat ik als loot geënt zou worden. ²⁰ Goed! Zij zijn om hun ongeloof weggebroken en u staat door het geloof. Wees niet hoogmoedig, maar heb ontzag! ²¹ Want indien God de

⁽¹⁾ **11:8** Zie Jesaja 29:10, Ezechiël 12:2

^(A) **10:20** Jes. 65:1. ^(B) **10:21** Jes. 65:2. ^(C) **11:1** Filip. 3:5. ^(D) **11:3** 1Kon. 19:10,14. ^(E) **11:4** 1Kon. 19:18. ^(F) **11:8** Deut. 29:3; Jes. 29:10. ^(G) **11:9** Ps. 69:23,24.

natuurlijke takken niet gespaard heeft, Hij zal ook u niet sparen. ²² Let dan op de goedheid van God en zijn gestrengheid: over de gevallen gestrengheid, maar over u goedheid van God, indien u bij de goedheid blijft; anders zult ook u weggekap worden. ²³ Maar ook zij zullen, wanneer zij niet bij hun ongeloof blijven, weer geënt worden; God is immers bij machte hen opnieuw te enten. ²⁴ Want indien u uit de wilde olijf, waartoe u naar uw natuur behoort, weggekap en tegen uw natuur op de edele olijf geënt bent, hoeveel te meer zullen dezen, naar hun natuur, op hun eigen olijf geënt worden.

Heel Israël zal behouden worden

²⁵ Want, broeders, opdat u niet eigenwijs zou zijn, wil ik u niet onkundig laten van dit geheimenis: een gedeeltelijke verharding is over Israël gekomen, totdat de volheid van de volken binnengaat, ²⁶ (A) en aldus zal heel Israël behouden worden, zoals geschreven staat: De Verlosser zal uit Sion komen, Hij zal de goddeloosheden van Jakob afwenden. ²⁷ (B) En dit is mijn verbond met hen, wanneer Ik hun zonden wegneem.

²⁸ Zij zijn naar het evangelie vijanden omwille van U, naar de verkiezing zijn zij geliefden omwille van de vaders. ²⁹ Want God heeft geen berouw over zijn genadegaven en zijn roeping. ³⁰ Want evenals u vroeger aan God ongehoorzaam was, maar nu ontferming hebt gevonden door hun ongehoorzaamheid, ³¹ zo zijn ook dezen ⁽¹⁾ nu ongehoorzaam geworden, opdat door de u betoonde ontferming ook zij nu ontferming zouden vinden. ³² Want God heeft hen allen

onder ongehoorzaamheid besloten, om Zich over hen allen te ontfermen.

³³ (C) O diepte van rijkdom, van wijsheid en van kennis van God, hoe ondoorgrondelijk zijn zijn beschikkingen en hoe onnaspeurlijk zijn wegen!

³⁴ (D) Want: wie heeft de zin van **JHWH** gekend? Of wie is Hem tot raadsman geweest?

³⁵ (E) Of wie heeft Hem eerst iets gegeven, waarvoor hij vergoeding ontvangen moet?

³⁶ (F) Want uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen: Hem zij de heerlijkheid tot in eeuwigheid! Amen.

Het ware offer

12 ¹ Ik vermaan u dan, broeders, met beroep op de barmhartigheden van God, dat u uw lichamen stelt tot een levend, heilig en voor God aangenaam offer: dit is uw redelijke eredienst. ² En wordt niet gelijkvormig aan deze wereld, maar wordt hervormd door de vernieuwing van uw denken, opdat u mag erkennen wat de wil van God is, het goede, aangename en dat wat volkomen is.

³ Want krachtens de genade, die mij geschonken is, zeg ik een ieder onder u: koestert geen gedachten, hoger dan u voegen, maar gedachten tot bedachtzaamheid, naar de mate van het geloof, dat God een ieder in het bijzonder heeft toebedeeld. ⁴ (G) Want, zoals wij in één lichaam vele leden hebben, en de leden niet alle dezelfde werkzaamheden hebben, ⁵ zo zijn wij, hoewel velen, één lichaam in de Messias, maar ieder afzonderlijk leden ten opzichte van elkaar.

(1) 11:31 De Israëlieten.

(A) 11:26 Jes. 59:20,21. (B) 11:27 Jes. 27:9. (C) 11:33 Jes. 55:8. (D) 11:34 Jes. 40:13. (E) 11:35 Job 41:3. (F) 11:36 1Cor. 8:6. (G) 12:4 1Cor. 12:12.

^{6(A)} Wij hebben nu gaven, onderscheiden naar de genade, die ons gegeven is: ⁷profetie, naar gelang van ons geloof; wie dient, in het dienen; wie onderwijst, in het onderwijzen; ⁸wie vermaant, in het vermanen; wie meedeelt, in eenvoud; wie leiding geeft, in ijver; wie barmhertigheid bewijst, in blijmoedigheid.

Opwekking tot liefde

⁹Laat de liefde oprecht zijn. Weest afkerig van het kwade, gehecht aan het goede. ¹⁰Weest in broederliefde elkaar genegen, in eerbetoon elkaar ten voorbeeld, ¹¹volhardend in ijver, vurig van geest, dient de Heer. ¹²Weest blij in de hoop, geduldig in de verdrukking, volhardend in het gebed, ¹³bijdragend in de noden van de heiligen, legt u toe op de gastvrijheid. ^{14(B)} Zegent wie u vervolgen, zegent en vervloekt niet. ¹⁵Weest blij met de blijden, huilt met hen die huilen. ^{16(C)} Weest onderling eensgezind, niet zinnende op hoge dingen, maar voegt u in het eenvoudige. Weest niet eigenwijs. ¹⁷Vergeldt niemand kwaad met kwaad; hebt het goede voor met alle mensen. ¹⁸Houdt zo mogelijk, voor zover het van u afhangt, vrede met alle mensen. ^{19(D)} Wreekt uzelf niet, geliefden, maar laat plaats voor de toorn, want er staat geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, spreekt **JHWH**. ^{20(E)} Maar, indien uw vijand honger heeft, geef hem te eten; indien hij dorst heeft, geef hem te drinken, want zo zult u vurige kolen op zijn hoofd stapelen. ²¹Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede.

Eert de overheid

13 ¹Ieder mens moet zich onderwerpen aan de overheden, die boven hem staan. Want er is geen overheid dan door God en die er zijn, zijn door God gesteld. ²Wie zich dus tegen de overheid verzet, weerstaat de instelling van God, en wie dit doen, zullen een oordeel over zich brengen. ³Want, als iemand goed handelt, hoeft hij niet bang te zijn voor de overheidspersonen, maar wel, als hij verkeerd handelt. Wilt u zonder vrees voor de overheid zijn? Doe het goede, en u zult lof van haar ontvangen. ⁴Zij staat immers in dienst van God, u ten goede. Maar indien u kwaad doet, wees dan bang; want zij draagt het zwaard niet vergeefs; zij staat immers in dienst van God als toornende wreekster voor hem, die kwaad bedrijft. ⁵Daarom is het nodig zich te onderwerpen, niet slechts om de toorn, maar ook omwille van het geweten. ^{6(F)} Daarom brengt u toch ook belastingen op; want zij zijn dienaren van God, die juist op dit punt voortdurend letten. ⁷Betaalt aan allen het verschuldigde, belasting aan wie belasting, tol aan wie tol, ontzag aan wie ontzag, eerbetoon aan wie eer toekomt.

De liefde is de vervulling van de Torah

⁸Weest niemand iets schuldig dan elkaar lief te hebben; want wie de ander liefheeft, heeft de *Torah* vervuld. ^{9(G)} Want de geboden: u zult niet echtbreken, u zult niet doodslaan, u zult niet stelen, u zult niet verlangen en welk ander gebod er ook is, worden samengevat in dit woord: u zult uw naaste liefhebben als uzelf. ¹⁰De liefde doet de naaste geen

(A) 12:6 1Cor. 12:4-11. (B) 12:14 Mat. 5:44; Luk. 6:28. (C) 12:16 Spr. 3:7. (D) 12:19 Deut. 32:35.
(E) 12:20 Spr. 25:21,22. (F) 13:6 Mat. 22:21; Mar. 12:17; Luk. 20:25. (G) 13:9 a Ex. 20:14; Deut. 5:18.
13:9 b Ex. 20:13; Deut. 5:17. 13:9 c Ex. 20:15; Deut. 5:19. 13:9 d Ex. 20:17; Deut. 5:21. 13:9 e Lev. 19:18.

kwaad; daarom is de liefde de vervulling van de *Torah*.

¹¹U verstaat immers de tijd wel, dat het nu voor u het uur is om uit de slaap te ontwaken. Want het heil is ons nu meer nabij, dan toen wij tot geloof kwamen.

¹²De nacht is ver gevorderd, de dag is nabij. Laten wij dan de werken van de duisternis afleggen en aandoen de wapens van het licht! ¹³Laten wij, als bij lichte dag, eerbaar wandelen, niet in brasserijen en drinkgelagen, niet in wellust en losbandigheid, niet in ruzie en rijd!

¹⁴Maar doet de Heer **Jesjoea** de Messias aan en wijdt geen zorg aan het vlees, zodat begeerten worden opgewekt.

Verdraagzaamheid

14 ^{1(A)}Aanvaardt de zwakke in het geloof, maar niet om overwegingen te beoordelen. ²De één gelooft, dat hij alles eten mag, maar de zwakke eet plantaardig voedsel. ³Laat wie wél eet, hem niet minachten, die niet eet, en laat wie niet eet, hem niet oordelen, die wél eet, want God heeft hem aanvaard. ⁴Wie bent u, dat u de knecht van een ander oordeelt? Of hij staat of valt, gaat zijn eigen heer aan. Maar hij zal staande blijven, want de Heer is bij machte hem vast te doen staan. ⁵De één [immers] stelt de ene dag boven de andere, de ander stelt ze alle gelijk. Ieder zij voor zijn eigen besef ten volle overtuigd. ⁶Wie aan een bepaalde dag hecht, doet het om de Heer, en wie eet, doet het om de Heer, want hij dankt God; en wie niet eet, laat het na om de Heer en ook hij dankt God. ⁷Want niemand van ons leeft voor zichzelf, en niemand sterft voor zichzelf; ⁸want als wij leven, het is voor de Heer, en als wij sterven, het is voor de Heer.

Hetzij wij dan leven, hetzij wij sterven, wij zijn van de Heer. ⁹Want hiertoe is de Messias gestorven en levend geworden, opdat Hij én over doden én over levenden heerschappij voeren zou. ^{10(B)}U echter, wat oordeelt u uw broeder? Of ook u, wat minacht u uw broeder? Want wij zullen allen gesteld worden voor de rechterstoel van God. ^{11(C)}Want er staat geschreven: (Zo waarachtig als) Ik leef, spreekt **JHWH**: voor Mij zal alle knie zich buigen, en alle tong zal God loven. ⁽¹⁾

¹²Zo zal [dan] een ieder van ons voor zichzelf rekenschap geven [aan God].

Geen aanstoot geven

¹³Laten wij dan niet langer elkaar oordelen, maar komt liever tot dit oordeel: uw broeder geen aanstoot of ergernis te geven. ¹⁴Ik weet en ben overtuigd in de Heer **Jesjoea**, dat niets uit zichzelf onrein is; alleen voor hem, die iets onrein acht, is het onrein. ¹⁵Want indien uw broeder door iets, dat u eet, gegriefd wordt, wandelt u niet meer naar de eis van de liefde. Breng niet door uw eten hem tot verderf, voor wie de Messias gestorven is. ¹⁶Laat van het goede, dat u hebt, geen kwaad gezegd kunnen worden. ¹⁷Want het Koninkrijk van God bestaat niet in eten en drinken, maar in rechtvaardigheid, vrede en blijdschap, door de heilige Geest. ¹⁸Want wie door deze Geest een dienstknecht is van de Messias, is aangenaam bij God, en in achting bij de mensen. ¹⁹Zo laten wij dan najagen wat de vrede en de onderlinge opbouw bevordert. ²⁰Breek niet ter wille van voedsel het werk van God af; alles is wel rein, maar het is verkeerd voor een mens, als hij door zijn eten tot aanstoot is. ²¹Het is goed geen vlees te eten of

⁽¹⁾ 14:11 Zie Jesaja 45:23

^(A) 14:1 Kol. 2:16. ^(B) 14:10 2Cor. 5:10. ^(C) 14:11 Jes. 45:23.

wijn te drinken, noch iets, waaraan uw broeder zich stoot. ²²Houd u het geloof, dat u hebt bij uzelf voor het aangezicht van God. Gezegend is hij, die zich geen verwijten maakt bij wat hij goed acht. ²³Maar wie twijfelt, wanneer hij eet, is veroordeeld, omdat hij het niet uit geloof doet. En al wat niet uit geloof is, is zonde.

Zwakken en sterken

15 ¹Wij, die sterk zijn, moeten de gevoeligheden van de zwakken verdragen en niet onszelf behagen. ²Laat ieder van ons trachten zijn naaste te behagen, ten goede, tot opbouw, ³(A) want ook de Messias heeft Zichzelf niet behaagd, maar, zoals geschreven staat: De smaadwoorden van hen, die U smaden, kwamen op Mij neer. ⁴Al wat namelijk tevoren geschreven is, werd tot ons onderwijs geschreven, opdat wij in de weg van de volharding en van de vertroosting van de Schriften⁽¹⁾ de hoop zouden vasthouden. ⁵Mag nu de God van volharding en van vertroosting u geven eensgezind van hetzelfde gevoelen te zijn naar (het voorbeeld van) **Jesjoea** de Messias, ⁶opdat u eendrachtig uit één mond de God en Vader van onze Heer **Jesjoea** de Messias mag verheerlijken.

⁷Daarom, aanvaardt elkaar, zoals ook de Messias ons aanvaard heeft tot heerlijkheid van God. ⁸Ik bedoel namelijk, dat de Messias ter wille van de waarachtigheid van God een dienaar van besnedenen geweest is, om de beloften, aan de vaders gedaan, te bevestigen, ⁹(B) en dat de (heiden)volken God ter wille van zijn ontferming gaan verheerlijken, zoals geschreven staat: Daarom zal ik U lo-

ven onder de (heiden)volken en uw naam met snarenspeel prijzen.

¹⁰(C) En verder zegt Hij: Verheugt u, heidenen, met zijn volk.

¹¹(D) En verder: Looft, al u heidenen, **JHWH**, en laten alle volken Hem prijzen.

¹²(E) En verder zegt Jesaja: Komen zal de wortel van Isaï, en Hij, die opstaat, om over de volken te regeren; op Hem zullen de volken hopen.

¹³Mag de God nu van hoop u vervullen met louter vreugde en vrede in uw geloof, om overvloedig te zijn in de hoop, door de kracht van de heilige Geest.

Persoonlijke mededelingen

¹⁴Ik heb echter, mijn broeders, zelf al de overtuiging van u, dat u zelf reeds vol van goedheid bent, vervuld met al de kennis, in staat ook elkaar terecht te wijzen. ¹⁵Toch heb ik u hier en daar bij wijze van herinnering ietwat vrijmoedig geschreven, krachtens de mij van God geschonken genade, ¹⁶om een dienaar van **Jesjoea** de Messias voor de volken te zijn in de heilige dienst van het evangelie van God, opdat de offergave van de volken (God) aangenaam zou zijn, geheiligd door de heilige Geest. ¹⁷Mijn roem bij God is dan ook in **Jesjoea** de Messias. ¹⁸Want ik zal het niet wagen van iets anders te spreken dan van wat de Messias door mij bewerkt heeft, om volken tot gehoorzaamheid te brengen door woord en daad, ¹⁹door kracht van tekenen en wonderen, door de kracht van de Geest. Zo heb ik, van Jeruzalem uit rondreizende tot Illyrië toe, de prediking van het Evangelie van de Messias volbracht. ²⁰Ik stelde er mijn eer in het te verkondigen, maar zo, dat ik niet (optrad), waar

(1) **15:4** "De Schriften" zijn de boeken van het eerste Testament.

(A) **15:3** Ps. 69:10. (B) **15:9** 2Sam. 22:50; Ps. 18:50. (C) **15:10** Deut. 32:43. (D) **15:11** Ps. 117:1.

(E) **15:12** Jes. 11:10.

de naam van de Messias al genoemd was, om niet op het fundament van een ander te bouwen, ^{21(A)} maar (om te handelen) naar wat geschreven staat: zij, aan wie niets van Hem is verkondigd, zullen Hem zien en wie het niet gehoord hebben, zullen het verstaan⁽¹⁾.

^{22(B)} Daarom werd ik dan ook verschillende keren verhinderd tot u te komen. ²³ Maar nu, nu mij in deze streken geen arbeidsveld meer overblijft en ik sinds tal van jaren verlangend ben tot u te komen, ²⁴ zodra ik naar Spanje reis - ik hoop u namelijk op mijn doorreis met eigen ogen te zien en door u voortgeholpen te worden voor mijn tocht daarheen, wanneer ik eerst enigszins van u genoten heb. ^{25(C)} Maar nu ben ik op reis naar Jeruzalem ten dienste van de heiligen. ²⁶ Want Macedonië en Achaje hebben goedgevonden een handreiking te doen aan de armen onder de heiligen te Jeruzalem. ^{27(D)} Zij hebben het immers goedgevonden, maar zijn het ook tegenover hen verplicht, want indien de volken aan hun geestelijke goederen deel hebben gekregen, behoren zij ook met hun stoffelijke goederen hen te dienen. ²⁸ Wanneer ik dat dan heb gedaan en hun deze opbrengst afgedragen heb, zal ik over uw stad naar Spanje reizen. ²⁹ En ik weet, dat ik bij mijn komst bij u met een volle zegen van de Messias zal komen.

³⁰ Maar, [broeders,] ik vermaan u bij onze Heer **Jesjoea** de Messias en bij de liefde van de Geest, om samen met mij te worstelen in de gebeden voor mij tot God, ³¹ opdat ik zal worden behoed voor de weerspanningen in Judea, en dat mijn dienstbetoon voor Jeruzalem gunstig zal worden opgenomen door de heiligen,

³² opdat ik, in blijdschap tot u gekomen met Gods wil, mij tezamen met u verwikken mag. ³³ De God van vrede nu mag met u allen zijn! Amen.

Groeten

16 ¹Ik beveel Febe, onze zuster, [tevens] dienaar van de gemeente te Kenchreeën, bij u aan, ² dat u haar ontvangt in de Heer op een wijze, de heiligen waardig, en haar bijstaat, indien zij u in het een of ander mocht nodig hebben. Want zij zelf heeft velen, ook mij persoonlijk, bijstand verleend.

^{3(E)} Groet Prisca en Aquila, mijn medearbeiders in **Jesjoea** de Messias, ⁴ mensen, die voor mijn leven hun hals gewaagd hebben. Niet ik alleen ben hun dankbaar, maar ook al de heidengemeenten - ⁵ en hun gemeente aan huis. Groet mijn geliefde Epenetus, de eersteling voor de Messias uit Asia. ⁶ Groet Maria, iemand, die zich veel moeite voor u heeft gegeven. ⁷ Groet Andronikus en Junias, mijn stamgenoten en medegevangenen, mannen onder de apostelen in aanzien, die al vóór mij in de Messias geweest zijn. ⁸ Groet Ampliatus, mijn geliefde in de Heer. ⁹ Groet Urbanus, onze medewerker in de Messias, en mijn geliefde Stachys. ¹⁰ Groet Apelles, die in de Messias beproefd gebleken is. Groet hen, die behoren tot de kring van Aristobulus. ¹¹ Groet mijn stamgenoot Herodion. Groet hen, die behoren tot de kring van Narcissus, die in de Heer zijn. ¹² Groet Tryfena en Tryfosa, vrouwen, die zich moeite gegeven hebben in de Heer. Groet de geliefde Persis, die zich veel moeite gegeven heeft in de Heer. ^{13(F)} Groet Rufus, de uitverko-

⁽¹⁾ 15:21 Zie Jesaja 52:15

^(A) 15:21 Jes. 52:15. ^(B) 15:22 Rom. 1:13. ^(C) 15:25 1Cor. 16:1-4. ^(D) 15:27 1Cor. 9:11. ^(E) 16:3 Hand. 18:2. ^(F) 16:13 Mar. 15:21.

rene in de Heer, met zijn moeder, die ook voor mij een moeder is. ¹⁴Groet Asynkritus, Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas, en de broeders bij hen. ¹⁵Groet Filologus, en Julia, Nereus met zijn zusster, en Olympas, en ook al de heiligen, die bij hen zijn. ¹⁶Groet elkaar met de heilige kus. U groeten al de gemeenten van de Messias.

Waarschuwing - Lofzegging

¹⁷Maar ik vermaan u, broeders, dat u hen in het oog houdt, die, in afwijking van het onderwijs, dat u hebt ontvangen, de onenigheden en de verleidingen veroorzaken, en mijdt hen. ¹⁸Want zulke mensen dienen niet onze Heer de Messias, maar hun eigen buik, en misleiden door hun schoonklinkende en vrome taal de harten van de argelozen. ¹⁹Want uw gehoorzaamheid is bij allen bekend geworden. Over u verheug ik mij dus, maar ik wil, dat u niet alleen wijs bent tot het goede, maar ook onbesmet van het kwade. ²⁰De God nu van vrede zal

weldra de satan onder uw voeten vertreden. De genade van onze Heer **Jesjoea** zij met u!

²¹(A) Mijn medearbeider Timoteüs en mijn stamgenoten Lucius, Jason en Sosipater, groeten u. ²²Ik, Tertius, die de brief op schrift gebracht heb, groet u in de Heer. ²³(B) Gajus, wiens gastvrijheid ik en de hele gemeente genieten, laat u groeten. U groet Erastus, de stadsrentmeester, en Quartus, de broeder. ²⁴[De genade van onze Heer **Jesjoea** de Messias zij met u allen. Amen.]

²⁵Hem nu, die bij machte is u te versterken - naar mijn evangelie en de prediking van **Jesjoea** de Messias, naar de openbaring van het geheimenis, eeuwenlang verzwegen, ²⁶maar nu geopenbaard en door profetische schriften volgens bevel van de eeuwige God tot bewerking van gehoorzaamheid van het geloof bekendgemaakt onder alle volken - ²⁷Aan Hem, de alleen wijze God, zij, door **Jesjoea** de Messias, de heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen.

(A) 16:21 Hand. 16:1. (B) 16:23 a Hand. 19:29; 1Cor. 1:14. 16:23 b 2Ti. 4:20.

1 Korintiërs

Schrijver - Lezers - Groet - Dankzegging

1 ¹Paulus, een geroepen apostel van **Jesjoea** de Messias door de wil van God, en Sostenes, de broeder, ²(**A**) aan de gemeente van God te Korinte, aan de geheiligden in **Jesjoea** de Messias, de geroepen heiligen met allen, die op allerlei manieren de naam van onze Heer **Jesjoea** de Messias aanroepen, hun en onze (Heer): ³genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer **Jesjoea** de Messias.

⁴Ik dank God altijd over u, vanwege de genade van God, die u in **Jesjoea** de Messias geschonken is; ⁵want in elk opzicht bent u rijk geworden in Hem: in alle woord en alle kennis, ⁶zoals het getuigenis over de Messias onder u bevestigt is, ⁷zodat u ten aanzien van geen enkele genadegave te kort komt, terwijl u uitziet naar de openbaring van onze Heer **Jesjoea** de Messias. ⁸Hij zal u ook bevestigen tot het einde toe, zodat u onberispelijk zult zijn op de dag van onze Heer **Jesjoea** [Messias]. ⁹God is getrouw, door wie u bent geroepen tot gemeenschap met zijn Zoon **Jesjoea** de Messias, onze Heer.

Partijchap

¹⁰Maar ik vermaan u, broeders, bij de naam van onze Heer **Jesjoea** de Messias: weest allen eenstemmig en laten er geen scheuringen onder u zijn; weest vast aaneengesloten, één van zin en één van gevoelen. ¹¹Mij is namelijk over u, mijn broeders, meegedeeld door de (huisge-

noten) van Chloë, dat er strijdpunten onder u zijn. ¹²(**B**) Ik bedoel dit, dat ieder van u zijn leus heeft: Ik ben van Paulus! En ik van Apollos! En ik van Kefas! En ik van de Messias! ¹³Is de Messias gedeeld? Is Paulus dan voor u gekruisigd, of bent u in de naam van Paulus gedoopt? ¹⁴(**C**) Ik ben dankbaar, dat ik niemand van u gedoopt heb dan Crispus en Gajus; ¹⁵zodat niemand kan zeggen, dat u in mijn naam gedoopt bent. ¹⁶(**D**) Ook heb ik nog het gezin van Stefanus gedoopt; verder weet ik niet, dat ik nog iemand gedoopt heb. ¹⁷Want de Messias heeft mij niet gezonden om te dopen, maar om het evangelie te verkondigen, en dat niet met wijsheid van woorden, om niet het kruis van de Messias tot een holle klank te maken.

Goddelijke tegenover wereldse wijsheid

¹⁸Want het woord van het kruis is wel voor hen, die verloren gaan, een dwaasheid, maar voor ons, die behouden worden, is het een kracht van God. ¹⁹(**E**) Want er staat geschreven: Verderven zal Ik de wijsheid van de wijzen, en het verstand van de verstandigen zal Ik nutteloos maken.

²⁰(**F**) Waar blijft de wijze? Waar de schriftgeleerde? Waar de redetwister van deze tijd? Heeft God niet de wijsheid van de wereld tot dwaasheid gemaakt? ²¹Want daar de wereld in de wijsheid van God door haar wijsheid God niet gekend heeft, heeft het God behaagd door de dwaasheid van de prediking te redden hen, die geloven. ²²Immers, de Joden verlangen tekenen en de Grieken zoe-

(**A**) 1:2 Hand. 18:1. (**B**) 1:12 Hand. 18:24. (**C**) 1:14 a Hand. 18:8. 1:14 b Hand. 19:29; Rom. 16:23.
(**D**) 1:16 1Cor. 16:15. (**E**) 1:19 Jes. 29:14. (**F**) 1:20 a Job 12:17; Jes. 19:12; 33:18. 1:20 b Jes. 44:25.

ken wijsheid, ²³ maar wij preken een gekruisigde Messias, voor Joden een aanstoot, voor de (heiden)volken een dwaasheid, ²⁴ maar voor hen, die geroepen zijn, Joden zowel als Grieken, (preken wij) de Messias, de kracht van God en de wijsheid van God. ²⁵ Want het dwaze van God is wijzer dan de mensen en het zwakke van God is sterker dan de mensen.

²⁶ Ziet slechts, broeders, wat u was, toen u geroepen werd: niet vele wijzen naar het vlees, niet vele invloedrijken, niet vele aanzienlijken. ²⁷ Integendeel, wat voor de wereld dwaas is, heeft God uitverkoren om de wijzen te beschamen, en wat voor de wereld zwak is, heeft God uitverkoren om wat sterk is te beschamen; ²⁸ en wat voor de wereld onaanzienlijk en veracht is, heeft God uitverkoren, dat, wat niets is, om aan wat wél iets is, zijn kracht te ontnemen, ²⁹ opdat geen vlees zou roemen voor God. ³⁰ Maar uit Hem is het, dat u in **Jesjoea** de Messias bent, die ons van God is geworden: wijsheid, rechtvaardigheid, heiliging en verlossing, ^{31(A)} opdat het zal zijn, zoals geschreven staat: Laat hij die roemt, roemen in **JHWH**.

2 ¹ Ook ben ik, toen ik tot u kwam, broeders, niet met schittering van woorden of wijsheid u het getuigenis van God komen brengen. ² Want ik had niet besloten iets te weten onder u, dan **Jesjoea** de Messias die gekruisigd is. ^{3(B)} Ook kwam ik in zwakheid, met veel vrees en beven tot u; ⁴ mijn spreken en mijn prediking kwam ook niet met meeslepende woorden van wijsheid, maar met betoon van geest en kracht, ⁵ opdat uw geloof niet zou rusten op wijsheid van mensen, maar op kracht van God.

De ware wijsheid

⁶ Toch spreken wij wijsheid bij hen, die daarvoor rijp zijn, een wijsheid echter niet van deze eeuw, noch van de beheersers van deze eeuw, hun macht gaat teniet, ⁷ maar wat wij spreken, als een geheimenis, is de verborgen wijsheid van God, die God (reeds) van eeuwigheid voorbeschikt heeft tot onze heerlijkheid. ⁸ En geen van de beheersers van deze eeuw heeft van haar geweten, want indien zij van haar geweten hadden, zouden zij de Heer van de heerlijkheid niet gekruisigd hebben.

^{9(C)} Maar, zoals geschreven staat: Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en wat in geen mensenhart is opgekomen, al wat God heeft bereid voor degenen, die Hem liefhebben.

¹⁰ Want ons heeft God het geopenbaard door de Geest. Want de Geest doorzoekt alle dingen, zelfs de diepten van God. ¹¹ Wie toch onder de mensen weet, wat in een mens is, dan de eigen geest van de mens, die in hem is? Zo weet ook niemand, wat in God is, dan de Geest van God. ¹² Wij nu hebben niet de geest van de wereld ontvangen, maar de Geest uit God, opdat wij zouden weten, wat ons door God in genade geschonken is. ¹³ Hiervan spreken wij dan ook met woorden, die niet door menselijke wijsheid, maar door de Geest geleerd zijn, zodat wij het geestelijke met het geestelijke vergelijken. ¹⁴ Maar een ongeestelijk mens aanvaardt niet wat van de Geest van God is, want het is hem dwaasheid en hij kan het niet begrijpen, omdat het (alleen) geestelijk is te beoordelen. ¹⁵ Maar de geestelijke mens beoordeelt alle dingen, zelf echter wordt hij door niemand beoordeeld. ^{16(D)} Want wie

(A) 1:31 Jer. 9:23. (B) 2:3 Hand. 18:9. (C) 2:9 Jes. 64:3. (D) 2:16 Jes. 40:13.

kent de zin van de Heer, dat hij Hem zou voorlichten? Maar wij hebben de zin van de Messias.

Tweedracht

3¹ En ik, broeders, kon niet tot u spreken als tot geestelijke mensen, maar slechts als tot vleeselijke (mensen), nog onmondigen in de Messias. ²(A) Melk heb ik u gegeven, geen vast voedsel, want dat kon u nog niet verdragen. Ja, dat kunt u ook nu [nog] niet, ³want u bent nog vleeselijk. Want als er onder u ruzie is, bent u dan niet vleeselijk, en leeft u niet als (onveranderde) mensen? ⁴(B) Want wanneer de één zegt: Ik ben van Paulus; en de ander: Ik van Apollos; bent u dan niet (onveranderde) mensen? ⁵ Wat is dan Apollos? Of wat is Paulus? Dienaren, door wie u tot geloof gekomen bent, en wel zoals de Heer dit aan een ieder geschonken heeft. ⁶(C) Ik heb geplant, Apollos heeft begoten, maar God gaf de groei. ⁷ Daarom, noch wie plant, noch wie begiet, betekent iets, maar God, die de groei geeft. ⁸ Wie plant en wie begiet, staan gelijk; alleen zal elk zijn eigen loon krijgen naar zijn eigen werk. ⁹ Want Gods medearbeiders zijn wij; Gods akker, Gods bouwwerk bent u.

Fundament en gebouw

¹⁰ Naar de genade van God, die mij gegeven is, heb ik als een kundig bouwmeester het fundament gelegd, waarop een ander voortbouwt. Maar ieder zie wel toe, hoe hij daarop bouwt. ¹¹ Want een ander fundament, dan dat er ligt, namelijk **Jesjoea** de Messias, kan niemand leggen. ¹² Is er iemand, die op dit fundament bouwt met goud, zilver,

kostbaar gesteente, hout, hooi, of stro, ¹³ ieders werk zal aan het licht komen. Want de dag zal het doen blijken, omdat hij met vuur verschijnt, en hoedanig ieders werk is, dat zal het vuur uitmaken. ¹⁴ Indien het werk, dat hij erop gebouwd heeft, standhoudt, zal hij loon ontvangen, ¹⁵ maar indien iemands werk verbrandt, zal hij schade lijden, maar hij zelf zal gered worden, maar als door vuur heen.

¹⁶(D) Weet u niet, dat u Gods tempel bent en dat de Geest van God in u woont? ¹⁷ Zo iemand Gods tempel schendt, God zal hem schenden. Want de tempel van God, en dat bent u, is heilig!

¹⁸ Laat niemand zichzelf misleiden! Indien iemand onder u meent wijs te zijn in deze tijd, laat hij dwaas worden, om wijs te worden. ¹⁹(E) Want de wijsheid van deze wereld is dwaasheid voor God. Want er staat geschreven: Die de wijzen vangt in hun sluwheid⁽¹⁾; ²⁰(F) en elders: De Heer weet, dat de overleggingen van de wijzen vruchteloos zijn⁽²⁾.

²¹ Daarom, laat niemand zich beroemen op mensen; alles is immers van u: ²² hetzij Paulus, Apollos of Kefas, hetzij wereld, leven of dood, hetzij heden of toekomst, het is alles van u; ²³ maar u bent van de Messias, en de Messias is van God.

De enige Rechter

4¹ Zo moet men ons beschouwen: als dienaren van de Messias, aan wie het beheer van de geheimenissen van God is toevertrouwd. ² Voor zulke beheerders is dit tenslotte het vereiste: betrouwbaar te blijken. ³ Nu raakt het mij zeer weinig, of ik al door u of door enig menselijk

(1) 3:19 Zie Job 5:13a (2) 3:20 Psalm 94:11

(A) 3:2 Heb. 5:12,13. (B) 3:4 1Cor. 1:12. (C) 3:6 a Hand. 18:4-11. 3:6 b Hand. 18:24-28. (D) 3:16 1Cor. 6:19; 2Cor. 6:16. (E) 3:19 Job 5:13. (F) 3:20 Ps. 94:11.

recht word beoordeeld. Ja, ook mijzelf beoordeel ik niet. ⁴Want ik ben mij van niets bewust, maar daardoor ben ik niet gerechtvaardigd; Hij, die mij beoordeelt is de Heer. ⁵Daarom, velt geen oordeel vóór de tijd, dat de Heer komt, die ook wat in de duisternis verborgen is, aan het licht zal brengen en de overleggingen van de harten openbaar zal maken. En dan zal elk zijn lof van God ontvangen.

Weest nederig

⁶Dit, broeders, heb ik op mijzelf en Apollos overgebracht omwille van U, opdat u uit ons (voorbeeld) zou leren niet te gaan boven wat geschreven staat, opdat niet iemand van u zich vóór de één en tegen de ander zal opblazen. ⁷Want wie onderscheidt u? En wat hebt u, dat u niet ontvangen hebt? En indien u het dan ontvangen hebt, wat beroemt u zich, alsof u het niet ontvangen had? ⁸Reeds bent u verzadigd, reeds bent u rijk geworden, zonder ons hebt u zich koning gemaakt. Ja, was het maar zo, dat u koning geworden was; dan waren ook wij met u koning geworden. ⁹Want het schijnt mij toe, dat God ons, apostelen, de laatste plaats heeft aangewezen als ten dode gedoemden, want wij zijn een schouwspel geworden voor de wereld, voor engelen en mensen. ¹⁰Wij zijn dwaas omwille van de Messias, maar u bent verstandig in de Messias; wij zijn zwak, maar u bent sterk; u bent in aanzien, maar wij zijn niet in ere. ¹¹Tot op dit ogenblik verduren wij honger, dorst, naaktheid, vuistslagen en een zwervend leven; ¹²(A) wij verrichten zware handenarbeid; worden wij gescholden, wij zegenen; worden wij vervolgd, wij verdragen; ¹³worden wij gelasterd, wij blijven vriendelijk; wij zijn als het uitvaagsel van de wereld gewor-

den, als voetveeg van allen, tot op dit ogenblik toe.

¹⁴Dit schrijf ik niet om u beschaamd te maken, maar om u als mijn geliefde kinderen terecht te wijzen. ¹⁵Want al had u duizenden opvoeders in de Messias, u hebt niet vele vaders. Immers, ik heb u in **Jesjoea** de Messias door het evangelie verwekt. ¹⁶(B) Ik vermaan u dus: volgt mijn voorbeeld.

¹⁷Juist hierom heb ik Timoteüs tot u gezonden, die mij een geliefd en trouw kind is in de Heer. Hij zal u mijn wegen in de Messias [**Jesjoea**] in gedachten brengen, zoals ik die overal in elke gemeente leer. ¹⁸Maar sommigen hebben zich opgeblazen, in de waan, dat ik niet tot u komen zou; ¹⁹maar spoedig zal ik tot u komen, zo de Heer wil. Dan zal ik mij vergewissen, niet van het woord van die opgeblazen mannen, maar van hun kracht. ²⁰Want het Koninkrijk van God bestaat niet in woorden, maar in kracht. ²¹Wat wilt u? Moet ik met de roede tot u komen, of met liefde en in een geest van zachtmoedigheid?

Grove zonde in de gemeente

5 ¹(C) Inderdaad men spreekt van hoererij onder u, en zulk een hoererij, als zelfs onder de (heiden)volken niet (voorkomt), dat iemand leeft met de vrouw van zijn vader. ²En u bent opgeblazen in plaats van u veeleer te bedroeven, en dus de bedrijver van die daad uit uw midden te verwijderen? ³Want van mijn kant heb ik, hoewel lichamenlijk niet, maar naar de geest wél aanwezig, reeds, als aanwezig, vonnis geveld over hem, die op zulk een wijze zo iets heeft begaan. ⁴Wanneer wij vergaderd zijn, u en mijn geest met de kracht van onze Heer **Jesjoea**, ⁵leveren wij in de naam van de Heer **Jesjoea** die

(A) 4:12 Hand. 18:3. (B) 4:16 1Cor. 11:1; Filip. 3:17. (C) 5:1 Deut. 23:1.

man aan de satan over tot verderf van zijn vlees, opdat zijn geest behouden zal worden in de dag van de Heer.

^{6(A)} Uw roem deugt niet. Weet u niet, dat een weinig zuurdeeg het hele deeg zuur maakt? ^{7(B)} Doet het oude zuurdeeg weg, opdat u een vers deeg mag zijn; u bent immers ongezuurd. Want ook ons Pèsachlam is geslacht: de Messias. ^{8(C)} Laten wij daarom feest vieren, niet met oud zuurdeeg, noch met zuurdeeg van slechtheid en boosheid, maar met het ongezuurde brood van reinheid en waarheid.

⁹ Ik schreef u al in mijn brief, dat u niet moest omgaan met hoereerders; ¹⁰ niet met de hoereerders uit deze wereld in het algemeen of met de geldgierigen en oplichters of afgodendienaars, want dan zou men wel uit de wereld moeten gaan. ¹¹ Nu evenwel schrijf ik u, dat u niet moet omgaan met iemand, die, al heet hij een broeder, een hoereerder, geldgierige, afgodendienaar, lasteraar, dronkaard, of oplichter is; met zo iemand moet u zelfs niet samen eten. ^{12(D)} Staat het soms aan mij, hen te oordelen, die buiten zijn? Oordeelt ook u niet (alleen) hen, die in uw kring zijn? ¹³ Hen, die buiten zijn, zal God oordelen. Doet, wie niet deugt, uit uw midden weg.

Recht zoeken bij ongelovigen

6 ¹ Durft iemand van u, wanneer hij iets heeft met een ander, recht te zoeken bij de onrechtvaardigen en niet bij de heiligen? ² Of weet u niet, dat de heiligen de wereld zullen oordelen? En indien bij u het oordeel over de wereld berust, bent u dan onbevoegd voor de meest onbetekenende rechtspraak? ³ Weet u niet, dat wij over engelen oor-

delen zullen? Hoeveel te meer dan over alledaagse dingen? ⁴ Indien u over alledaagse geschillen recht wilt laten spreken, laat u dan hen zitting nemen, die in de gemeente niet in tel zijn? ⁵ Ik zeg het om u te beschamen. Is er dan bij u geen enkele wijze man, die uitspraak zal kunnen doen tussen broeders? ⁶ Zoekt nu de ene broeder recht tegen de andere, en dat bij de ongelovigen? ⁷ Maar dan is de zaak voor u reeds geheel verloren, dat u tegen elkaar rechtszaken hebt. Waarom lijdt u niet liever onrecht? Waarom laat u zich niet liever te kort doen? ⁸ Maar zelf doet u onrecht en doet u te kort, en dat aan broeders. ⁹ Of weet u niet, dat onrechtvaardigen het Koninkrijk van God niet zullen beërven? ¹⁰ Dwaalt niet! Hoereerders, afgodendienaars, overspelers, schandjongens, knapenschenders, dieven, geldgierigen, dronkaards, lasteraars of oplichters, zullen het Koninkrijk van God niet beërven. ¹¹ En sommigen van u zijn dat geweest. Maar u hebt u laten afwassen, maar u bent geheiligd, maar u bent gerechtvaardigd door de naam van de Heer **Jesjoea** de Messias en door de Geest van onze God.

Vrij, niet losbandig

^{12(E)} Alles is mij geoorloofd, maar niet alles is nuttig. Alles is mij geoorloofd, maar ik zal mij door niets laten knechten. ¹³ Het voedsel is voor de maag en de maag voor het voedsel, en God zal zowel het een als het ander teniet doen. Maar het lichaam is niet voor de hoerrij, maar voor de Heer, en de Heer voor het lichaam. ¹⁴ God heeft niet alleen de Heer opgewekt, maar zal ook ons opwekken door zijn kracht. ¹⁵ Weet u niet, dat uw lichamen leden van de Messias zijn?

(A) 5:6 Gal. 5:9. (B) 5:7 Ex. 12:5. (C) 5:8 Ex. 13:7; Deut. 16:3. (D) 5:12 Deut. 13:6; 17:7. (E) 6:12 1Cor. 10:23.

Zal ik dan leden van de Messias wegnemen om er leden van een hoer van te maken? Volstrekt niet! ^{16(A)} Of weet u niet, dat wie zich aan een hoer hecht, één lichaam (met haar) is? Want, zegt Hij, die twee zullen tot één vlees zijn. ¹⁷ Maar die zich aan de Heer hecht, is één geest (met Hem). ¹⁸ Verlaat de hoerrij. Elke andere zonde, die een mens doet, gaat buiten zijn eigen lichaam om. Maar door hoerrij bezondigt men zich aan zijn eigen lichaam. ^{19(B)} Of weet u niet, dat uw lichaam een tempel is van de Heilige Geest, die in u woont, die u van God ontvangen hebt, en dat u niet van uzelf bent? ²⁰ Want u bent gekocht en betaald. Verheerlijkt dan God met uw lichaam.

Over het huwelijk

⁷ ¹ Wat nu de punten betreft, waarover u mij geschreven hebt, het is goed voor een mens niet aan een vrouw verbonden te zijn, ² maar met het oog op de gevallen van hoerrij moet ieder zijn eigen vrouw hebben en iedere vrouw haar eigen man. ³ De man dient tegenover de vrouw zijn (echtelijke) verplichtingen na te komen en evenzo de vrouw tegenover haar man. ⁴ De vrouw heeft niet zelf over haar lichaam te beschikken, maar haar man; en eveneens heeft de man niet zelf over zijn lichaam te beschikken, maar zijn vrouw. ⁵ Onthoudt dat elkaar niet, tenzij met onderling goedvinden (en) voor een bepaalde tijd, om u te wijden aan het gebed, maar om daarna weer samen te komen, opdat niet de satan u zal verzoeken wegens [uw] gemis aan zelfbeheersing. ⁶ Dit zeg ik om u tegemoet te komen, niet om u te bevelen. ⁷ Ik zou wel willen, dat alle mensen waren, zoals ikzelf. Maar iedereen heeft van

God zijn bijzondere gave, de één deze, de ander die.

⁸ Maar tot de ongehuwden en de weduwen zeg ik: Het is goed voor hen, indien zij blijven, zoals ik. ⁹ Indien zij zich echter niet kunnen beheersen, laten zij dan trouwen. Want het is beter te trouwen dan van begeerte te branden.

Gebondenheid en vrijheid

^{10(C)} Maar hun, die getrouwd zijn, bevel ik niet, maar de Heer, dat een vrouw haar man niet mag verlaten - ¹¹ is dit tóch gebeurd, dan moet zij ongehuwd blijven of zich met haar man verzoenen - en een man moet zijn vrouw niet verstoten.

¹² Maar tot de overigen zeg ik, niet de Heer: heeft een broeder een ongelovige vrouw, die erin bewilligt met hem samen te wonen, dan moet hij haar niet verstoten. ¹³ En een vrouw moet, als zij een ongelovige man heeft, en deze erin bewilligt met haar samen te wonen, die man niet verstoten. ¹⁴ Want de ongelovige man is geheiligd in zijn vrouw en de ongelovige vrouw is geheiligd in de broeder. Anders zouden immers uw kinderen onrein zijn, maar nu zijn zij heilig. ¹⁵ Maar indien de ongelovige haar verlaat, laat hij haar verlaten. De broeder of zuster is in dit geval niet gebonden; tot vrede heeft God u geroepen. ¹⁶ Want hoe kunt u weten, vrouw, dat u uw man zult redden? Of hoe kunt u weten, man, dat u uw vrouw zult redden?

¹⁷ Alleen, laat ieder zo leven, als de Heer hem toebedeeld heeft, zoals God hem geroepen heeft. Zo schrijf ik het in alle gemeenten voor. ¹⁸ Is iemand als besnedene geroepen, laat hij het niet verhelpen; is iemand als onbesnedene geroepen, laat hij zich niet besnijden. ¹⁹ (Want) besneden zijn betekent

(A) 6:16 Gen. 2:24. (B) 6:19 1Cor. 3:16; 2Cor. 6:16. (C) 7:10 Mat. 5:32; 19:9; Mar. 10:11,12; Luk. 16:18.

niets, en onbesneden zijn betekent niets, maar wél het houden van Gods geboden. ²⁰Laat ieder bij die roeping blijven, waarin hij was, toen hij geroepen werd. ²¹Bent u als slaaf geroepen, bekommer u daarover niet, maar als u ook vrij kunt worden, maak er dan zeker gebruik van. ²²Want de slaaf, die in de Heer geroepen werd, is een vrijgelatene van de Heer; evenzo is hij, die als vrije geroepen werd, een slaaf van de Messias. U bent gekocht en betaald. ²³Weest geen slaven van mensen. ²⁴Broeders, laat iedereen voor God in die toestand blijven, waarin hij werd geroepen.

De ongehuwden

²⁵Voor de jongedochters heb ik geen bevel van de Heer. Maar ik geef mijn mening, als iemand, die door de ontferming van de Heer trouw is.

²⁶Ik acht dus om de bestaande nood dit goed, dat het voor een mens goed is, zo te zijn. ²⁷Bent u aan een vrouw verbonden? Zoek geen scheiding. Hebt u geen vrouw meer? Zoek er geen. ²⁸Maar ook wanneer u trouwt, dan doet u daarmee geen kwaad, en wanneer een jongedochter trouwt, dan doet ook zij daarmee geen kwaad. Maar wél staat zulke mensen verdrukking voor het vlees te wachten, die ik u graag besparen zou.

²⁹Dit bedoel ik, broeders: de tijd is kort. Ten slotte, laten zij, die een vrouw hebben, zijn als zonder vrouw; ³⁰die huilen, als huilden zij niet; die blij zijn, als waren zij niet blij; die kopen, als zouden zij er niets van behouden; ³¹die van de wereld gebruik maken, als zouden zij haar niet tot het einde toe gebruiken. Want het uiterlijk van deze wereld is bezig te verdwijnen.

³²En ik wilde wel, dat u zonder zorgen was. Wie niet getrouwd is, wijdt zijn zorgen aan de zaak van de Heer, hoe hij

de Heer zal behagen. ³³Maar hij, die getrouwd is, wijdt zijn zorgen aan aardse zaken, hoe hij zijn vrouw zal behagen, en hij is verdeeld. ³⁴Zowel zij, die geen man meer heeft, als de jongedochter, wijdt haar zorgen aan de zaak van de Heer, om heilig te zijn naar lichaam en geest. Maar zij, die getrouwd is, wijdt haar zorgen aan aardse zaken, om haar man te behagen. ³⁵Dit zeg ik in uw eigen belang, niet om u een strik om te werpen, maar lettende op de betamelijkheid en de onverdeelde toewijding aan de Heer.

³⁶Vindt nu iemand, dat hij tegenover zijn jongedochter niet betamelijk handelt, indien zij al wat ouder wordt, en het zo behoort te gebeuren, laat hij doen, wat hij wil; het is geen zonde, laten zij trouwen. ³⁷Maar hij, die, in zijn innerlijk vast overtuigd, niet genoodzaakt wordt en macht heeft over zijn wil en hier toe bij zichzelf besloten heeft, zijn jongedochter ongerept te laten blijven, zal goed doen. ³⁸Wie dus zijn jongedochter uithuwelijkt, doet goed, en wie haar niet uithuwelijkt, doet beter.

³⁹Een vrouw is gebonden, zolang haar man leeft; maar indien haar man is ontslapen, is zij vrij om te trouwen, met wie zij wil, mits in de Heer. ⁴⁰Toch is zij naar mijn mening gelukkiger, indien zij blijft, zoals zij is; en ik meen ook de Geest van God te hebben.

Het eten van offervlees

8 ¹Wat het offervlees aangaat, wij weten, dat wij allen kennis bezitten. De kennis maakt opgeblazen, maar de liefde bouwt op. ²Indien iemand zich inbeeldt enige kennis verworven te hebben, dan heeft hij nog niet leren kennen, zoals het behoort; ³maar heeft iemand God lief, dan is deze door Hem gekend.

⁴Wat nu het eten van offervlees betreft, wij weten, dat er geen afgod in de we-

reld bestaat en dat er geen God is dan Eén. ⁵Want al zijn er zogenaamde goden, hetzij in de hemel, hetzij op de aarde - en werkelijk zijn er goden in menigte en heren in menigte - ⁶voor ons toch is er maar één God, de Vader, uit wie alle dingen zijn en tot wie wij zijn, en één Heer, **Jesjoea** de Messias, door wie alle dingen zijn, en wij door Hem.

⁷Maar niet bij allen is die kennis. Want sommigen, in hun geweten nog niet los van de afgod, eten (dit vlees) als afgodenofer en hun geweten, dat zwak is, wordt erdoor besmet. ⁸Nu zal wat wij eten, ons niet bij God brengen; eten wij niet, wij zijn er niet minder om; eten wij wél, wij zijn er niet meer om. ⁹Maar ziet toe, dat deze bevoegdheid van u niet tot aanstoot voor de zwakken zal worden. ¹⁰Want indien iemand u, die kennis hebt, (aan tafel) ziet aanliggen in een afgodentempel, zal hij met zijn zwak geweten dan niet gestijfd worden tot het eten van offervlees? ¹¹Dan gaat er immers iemand, die zwak is, ten gevolge van uw kennis verloren, een broeder, voor wie de Messias is gestorven. ¹²Door zó tegen de broeders te zondigen, en hun zwakke geweten te kwetsen, zondigt u tegen de Messias. ¹³Daarom, indien wat ik eet, mijn broeder aanstoot geeft, wil ik in eeuwigheid geen vlees meer eten, om mijn broeder geen aanstoot te geven.

Rechten van de apostelen

9 ¹Ben ik niet vrij? Ben ik geen apostel? Heb ik niet **Jesjoea**, onze Heer, gezien? Bent u niet mijn werk in de Heer? ²Indien ik voor anderen geen apostel ben, voor u toch zeker wél; want het zegel op mijn apostelschap bent u in de Heer.

³Dit is mijn verdediging tegen hen, die zich een oordeel over mij aanmatigen. ⁴Hebben wij geen bevoegdheid om te eten en te drinken? ⁵Hebben wij geen bevoegdheid om een zuster als vrouw mee te nemen zoals ook de andere apostelen en de broeders van de Heer en Kefas? ⁶Of hebben alleen ik en Barnabas geen bevoegdheid om vrij te blijven van handenarbeid? ⁷Wie doet ooit dienst in het leger en betaalt zijn eigen soldij? Wie plant een wijngaard zonder van de vrucht daarvan te eten? Of wie weidt een kudde en geniet niet van de melk van de kudde? ⁸Spreek ik hier soms van menselijk standpunt, of spreekt ook de *Torah* niet van deze dingen? ⁹(A) Want in de *Torah* van Mozes staat geschreven: U zult een dorsende os niet muilbanden. Bemoeit God Zich soms met de ossen? ¹⁰Of zegt Hij dit in elk geval omwille van ons? Ja, omwille van ons werd het geschreven, omdat de ploeger moet ploegen met hoop, en wie dorst (moet dorsten) in de hoop zijn deel te ontvangen. ¹¹(B) Indien wij het zijn, die voor u het geestelijke gezaaid hebben, is het dan te veel, dat wij van u het stoffelijke zouden oogsten? ¹²Indien anderen deel hebben aan de bevoegdheid over u, wij niet veel meer?

Maar wij hebben van deze bevoegdheid geen gebruik gemaakt, maar wij verdragen alles om geen hindernis voor het evangelie van de Messias op te werpen. ¹³(C) Weet u niet, dat zij, die in het heilighdom de dienst verrichten, van het heilighdom eten, en zij, die het altaar bedienen, hun deel ontvangen van het altaar? ¹⁴(D) Zo heeft de Heer ook voor de verkondigers van het evangelie de regel gesteld, dat zij van het evangelie leven.

(A) 9:9 Deut. 25:4; 1Ti. 5:18. (B) 9:11 Rom. 15:27. (C) 9:13 Deut. 18:1. (D) 9:14 Mat. 10:10; Luk. 10:7.

Paulus maakt geen gebruik van zijn recht

¹⁵Ik voor mij heb hier echter in het geheel geen gebruik van gemaakt. Dit schrijf ik echter niet, opdat het zo op mij toegepast zou worden, want het zou voor mij dan beter zijn te sterven - neen, mijn roem zal niemand belemmeren! ¹⁶Want indien ik het evangelie verkondig, heb ik geen stof tot roemen. Immers, ik ben ertoe genooddaakt. Want wee mij, indien ik het evangelie niet verkondig! ¹⁷Want doe ik dit gewillig, dan heb ik aanspraak op loon; maar doe ik het niet uit eigen beweging, de taak blijft mij toch opgedragen. ¹⁸Wat is dan mijn loon? Dit: door mijn evangelieprediking het evangelie om niet te mogen brengen, en zo van mijn bevoegdheid als evangelieprediker geen gebruik te maken.

¹⁹Want hoewel ik vrij sta tegenover allen, heb ik mij allen dienstbaar gemaakt, om er zoveel mogelijk te winnen; ²⁰en ik ben voor de Joden geworden als een Jood, om Joden te winnen; hun, die onder de *Torah* staan, als onder de *Torah* - hoewel persoonlijk niet onder de *Torah* - om hen, die onder de *Torah* staan, te winnen; ²¹hun, die zonder *Torah* zijn, ben ik geworden als zonder *Torah* - hoewel niet zonder de *Torah* van God, want ik sta onder de *Torah* van de Messias - om hen, die zonder *Torah* zijn, te winnen. ²²Ik ben voor de zwakken zwak geworden, om de zwakken te winnen; voor allen ben ik alles geweest, om in elk geval enigen te redden. ²³Alles doe ik ter wille van het evangelie, om er zelf ook deel aan te verkrijgen.

²⁴Weet u niet, dat zij, die in de renbaan lopen, allen wel lopen, maar dat slechts

één de prijs kan ontvangen? Loopt dan zó, dat u die behaalt! ²⁵En al wie aan een wedstrijd deelneemt, beheerst zich in alles; zij om een vergankelijke erekrans te verkrijgen, wij om een onvergankelijke. ²⁶Ik loop dan ook niet zo maar blindelings en ik ben geen vuistvechter, die zo maar in de lucht slaat. ²⁷Neen, ik tuchtig mijn lichaam en houd het in bedwang, om niet, na anderen gepredikt te hebben, misschien zelf afgewezen te worden.

De gebeurtenissen van het volk Israël zijn voor ons ten voorbeeld

10 ^{1(A)}Want ik stel er prijs op, broeders, dat u weet, dat onze vaders allen onder de wolk waren, allen door de zee heengingen, ²allen zich in Mozes lieten dopen in de wolk en in de zee, ^{3(B)}allen hetzelfde geestelijke voedsel aten, ^{4(C)}en allen dezelfde geestelijke drank dronken, want zij dronken uit een geestelijke rots, welke met hen meeding, en die rots was de Messias. ^{5(D)}En toch heeft God in het merendeel van hen geen welgevallen gehad, want zij werden neergelveld in de woestijn.

^{6(E)}Deze gebeurtenissen zijn ons ten voorbeeld gebeurd, opdat wij geen lust tot het kwade zouden hebben, zoals zij die hadden. ^{7(F)}Wordt ook geen afgodendienaars zoals sommigen van hen, zoals geschreven staat: Het volk zette zich neer om te eten en te drinken, en zij stonden op om te dansen. ^{8(G)}En laten wij geen hoererij plegen, zoals sommigen van hen deden, en er vielen op één dag drieëntwintigduizend man. ^{9(H)}En laten wij de Heer niet verzoeken, zoals sommigen van hen deden, en zij kwamen om door de slangen. ^{10(I)}En mop-

(A) 10:1 a Ex. 13:21,22. (B) 10:3 Ex. 16:35. (C) 10:4 Ex. 17:6; Num. 20:11.
(D) 10:5 Num. 14:29,30. (E) 10:6 Num. 11:4. (F) 10:7 Ex. 32:6. (G) 10:8 Num. 25:1-18. (H) 10:9 Num. 21:5,6. (I) 10:10 Num. 17:6-14.

pert niet, zoals sommigen van hen deden, en zij kwamen om door de verderfengel. ¹¹Dit is hun overkomen tot een voorbeeld (voor ons) en het is opgetekend ter waarschuwing voor ons, over wie het einde van de eeuwen gekomen is.

¹²Daarom, wie meent te staan, zie toe, dat hij niet zal vallen. ¹³U hebt geen bovenmenselijke verzoeking te doorstaan. En God is getrouw, die niet zal toestaan, dat u boven wat u aankunt verzocht wordt, want Hij zal met de verzoeking ook voor de uitkomst zorgen, zodat u er tegen bestand bent.

*De maaltijd van **Jesjoea***

¹⁴Daarom dan, mijn geliefden, ontvlucht de afgoderij! ¹⁵Ik spreek immers tot verstandige mensen; beoordeelt dan zelf, wat ik zeg. ^{16(A)}Is niet de beker van de dankzegging, waarover wij de dankzegging uitspreken, een gemeenschap met het bloed van de Messias? Is niet het brood, dat wij breken, een gemeenschap met het lichaam van de Messias? ¹⁷Omdat het één brood is, zijn wij, hoe velen ook, één lichaam; wij hebben immers allen deel aan het ene brood. ^{18(B)}Ziet, hoe het gaat bij het Israël naar het vlees: hebben niet zij, die de offers eten, gemeenschap met het altaar? ¹⁹Wat wil ik hiermee dan zeggen? Dat een afgodenoffer iets is, of dat een afgod iets is? ^{20(C)}Integendeel, dat hun offeren een offeren is aan boze geesten en niet aan God en ik wil niet, dat u in gemeenschap komt met de boze geesten. ²¹U kunt niet de beker van de Heer drinken én de beker van de boze geesten, u kunt niet aan de tafel van de Heer deel hebben én aan de tafel van de boze geesten. ^{22(D)}Of willen

wij de Heer tot jaloezie wekken? Zijn wij soms sterker dan Hij?

Liefde tegenover zwakken

^{23(E)}Alles is geoorloofd, maar niet alles is nuttig. Alles is geoorloofd, maar niet alles bouwt op. ²⁴Laat niemand het zijne zoeken, maar dat wat van de anderen is.

²⁵Al wat in de vleeshal te koop is, mag u eten, zonder navraag te doen uit gewetensbezwaar, ^{26(F)}want de aarde en haar volheid is van de Heer. ²⁷Indien één van de ongelovigen u uitnodigt en u wenst te gaan, eet dan alles, wat u wordt voorgezet, zonder dat u navraag doet uit gewetensbezwaar. ²⁸Maar indien iemand tot u zegt: Dat is gewijd vlees, eet het dan niet, om hem, die u dat te kennen gaf, én om het geweten. ²⁹Ik bedoel nu niet uw eigen geweten, maar dat van die ander. Want waartoe zou mijn vrijheid beoordeeld worden door het geweten van een ander? ³⁰Indien ik onder dankzegging van iets gebruik maak, hoe kan men kwaad van mij spreken over iets, waarvoor ik dankzeg?

³¹Of u dus eet of drinkt, of wat ook doet, doet het alles tot eer van God. ³²Geeft noch aan Joden, noch aan Grieken, noch aan de gemeente van God aanstoot; ³³zoals ook ik allen in alles ter wille ben, niet om mijn eigen belang te zoeken, maar dat van zeer velen, opdat zij behouden worden.

11 ^{1(G)}Wordt mijn navolgers, zoals ook ik de Messias navolg.

Het haar van de vrouw

²Ik prijs het in u, dat u in alles aan mij blijft denken en aan de overleveringen zó vasthoudt, als ik ze u overgegeven heb.

(A) 10:16 Mat. 26:26-28; Mar. 14:22-24; Luk. 22:19,20. (B) 10:18 Lev. 7:6. (C) 10:20 Deut. 32:17.

(D) 10:22 Deut. 32:21. (E) 10:23 1Cor. 6:12. (F) 10:26 Ps. 24:1. (G) 11:1 1Cor. 4:16; Filip. 3:17.

³Ik wil echter, dat u dit weet: het hoofd van iedere man is de Messias, het hoofd van de vrouw is de man, en het hoofd van de Messias is God. ⁴Iedere man, die bidt of profeteert met gedekt hoofd, doet zijn hoofd schande aan. ⁵Maar iedere vrouw, die zonder hoofdbedekking bidt of profeteert, doet haar hoofd schande aan, want zij staat gelijk met ene, die kaalgeschoren is. ⁶Want indien een vrouw zich het hoofd niet dekt, moet zij zich ook maar het haar laten afknippen. Maar indien het een schande is voor een vrouw, als zij zich het haar laat afknippen of zich kaal laat scheren, dan moet zij zich dekken. ^{7(A)} Want een man moet het hoofd niet dekken: hij is het beeld en de heerlijkheid van God, maar de vrouw is de heerlijkheid van de man. ^{8(B)} Want de man is niet uit de vrouw, maar de vrouw uit de man. ⁹De man is immers niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om de man. ¹⁰Daarom moet de vrouw een macht op het hoofd hebben vanwege de engelen. ¹¹En toch, in de Heer is evenmin de vrouw zonder man iets, als de man zonder vrouw. ¹²Want zoals de vrouw uit de man is, zo is ook de man door de vrouw; alles is echter uit God. ¹³Oordeelt zelf: is het voegzaam, dat een vrouw met ongedekt hoofd tot God bidt? ¹⁴Leert de natuur zelf u niet, dat, indien een man lang haar draagt, dit een schande voor hem is, ¹⁵maar dat, indien een vrouw lang haar draagt, dit een eer voor haar is? Immers, het haar is haar tot een sluier gegeven.

¹⁶Maar, indien het er iemand om te doen is gelijk te hebben, wij hebben zulk een gewoonte niet, en evenmin de gemeenten van God.

*Misbruiken bij de maaltijd van **Jesjoea***

¹⁷Nu ik dit voorschrijf, moet ik er (tevens mijn) afkeuring over uitspreken, dat uw samenkomsten niet tot zegen, maar tot schade zijn. ¹⁸Want vooreerst is er, naar ik hoor, wanneer u als gemeente samenkomt, verdeeldheid onder u, en gedeeltelijk geloof ik dit. ¹⁹Want scheuringen moeten er wel onder u zijn, daaruit zal blijken, wie onder u de toets kunnen doorstaan.

²⁰Wanneer u dan bijeenkomt, is dat niet het eten van de maaltijd van de Heer; ²¹want bij het eten neemt ieder vooraf zijn eigen deel, zodat de één hongerig is en de ander dronken. ²²Hebt u dan geen huizen om te eten en te drinken? Of minacht u (zozeer) de gemeente van God, dat u de armen beschaamd maakt? Wat zal ik tot u zeggen? Zal ik u prijzen? Op dit punt prijs ik niet. ²³Want zelf heb ik bij overlevering van de Heer ontvangen, wat ik u weer overgegeven heb, dat de Heer **Jesjoea** in de nacht, waarin Hij werd overgeleverd, een brood nam, ²⁴de dankzegging uitsprak, het brak en zei: Dit is mijn lichaam voor u, doet dit ter herinnering aan Mij. ^{25(C)} Evenzo ook de beker, nadat de maaltijd afgelopen was, en Hij zei: Deze beker is het vernieuwde verbond in mijn bloed, doet dit, zo dikwijls u die drinkt, om Mij te gedenken. ²⁶Want zo dikwijls u dit brood eet en de beker drinkt, verkondigt u de dood van de Heer, totdat Hij komt. ²⁷Wie dus op onwaardige wijze het brood eet of de beker van de Heer drinkt, zal zich bezondigen aan het lichaam en bloed van de Heer. ²⁸Maar laat ieder zichzelf beproeven en dan eten van het brood en drinken uit de beker. ²⁹Want wie eet en drinkt, eet en drinkt tot zijn eigen

(A) 11:7 Gen. 1:26,27. (B) 11:8 Gen. 2:18-23. (C) 11:25 a Ex. 24:8; Jer. 31:31-34. 11:25 b Ex. 24:6-8.

oordeel, als hij het lichaam niet onderscheidt. ³⁰Daarom zijn er onder u velen zwak en ziekelijk en er ontslapen velen. ³¹Indien wij echter onszelf beoordeelden, zouden wij niet onder het oordeel komen. ³²Maar onder het oordeel van de Heer worden wij getuchtigd, opdat wij niet met de wereld zouden veroordeeld worden. ³³Daarom, mijn broeders, als u samenkomt om te eten, wacht op elkaar. ³⁴Heeft iemand honger, laat hij thuis eten, opdat u niet tot uw oordeel bijeenkomt. Het overige zal ik regelen, wanneer ik kom.

Vele gaven, één Geest

12 ¹Ten aanzien van de uitingen van de geest, broeders, wil ik u niet onkundig laten. ²U weet, dat u, toen u nog ongelovig was, u blindelings naar de stomme afgoden liet heendrijven. ³Daarom maak ik u bekend, dat niemand, door de Geest van God sprekende, zegt: Vervloekt is **Jesjoea**; en dat niemand kan zeggen: **Jesjoea** is Heer, dan door de heilige Geest.

^{4(A)} Er is verscheidenheid in genadegaven, maar het is dezelfde Geest; ⁵en er is verscheidenheid in bedieningen, maar het is dezelfde Heer; ⁶en er is verscheidenheid in werkingen, maar het is dezelfde God, die alles in allen werkt. ⁷Maar aan een ieder wordt de openbaring van de Geest gegeven tot welzijn van allen. ⁸Want aan de één wordt door de Geest gegeven met wijsheid te spreken, en aan de ander met kennis te spreken krachtens dezelfde Geest; ⁹aan de één geloof door dezelfde Geest en aan de ander gaven van genezingen door die ene Geest; ¹⁰aan de één werking van krachten, aan de ander profetie; aan de één het onderscheiden van geesten, en

aan de ander allerlei tongen, en aan weer een ander vertolking van tongen. ¹¹Maar dit alles werkt één en dezelfde Geest, die een ieder in het bijzonder toedeelt, zoals Hij wil.

Allen leden van één lichaam

^{12(B)} Want zoals het lichaam één is en vele leden heeft, en al de leden van het lichaam, hoe vele ook, één lichaam vormen, zo ook de Messias; ¹³want door één Geest zijn wij allen tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij slaven, hetzij vrije mensen, en allen zijn wij met één Geest vervuld. ¹⁴Want het lichaam bestaat toch ook niet uit één lid, maar uit vele leden. ¹⁵Indien de voet zeggen zou: omdat ik niet de hand ben, behoor ik niet tot het lichaam, behoort hij daarom niet tot het lichaam? ¹⁶En indien het oor zeggen zou: omdat ik niet het oog ben, behoor ik niet tot het lichaam, behoort het daarom niet tot het lichaam? ¹⁷Als het lichaam geheel en al oog was, waar bleef het gehoor? Als het geheel en al gehoor was, waar bleef de reuk? ¹⁸Nu heeft God echter de leden, elk in het bijzonder, hun plaats in het lichaam aangewezen, zoals Hij heeft gewild. ¹⁹Indien zij alle één lid vormden, waar bleef het lichaam? ²⁰Maar nu zijn er wel vele leden, maar slechts één lichaam. ²¹En het oog kan niet zeggen tot de hand: ik heb u niet nodig, of ook het hoofd tot de voeten: ik heb u niet nodig. ²²Ja, veeleer zijn die leden van het lichaam, welke het zwakst schijnen, noodzakelijk, ²³en juist die delen van het lichaam, welke wij minder in ere houden, bekleden wij meer eervol, en onze minder edele leden worden met groter eer behandeld, ²⁴maar onze edele leden hebben dat niet nodig. God heeft even-

(A) 12:4 Rom. 12:6-8. (B) 12:12 Rom. 12:4,5.

wel het lichaam zó samengesteld, dat Hij meer eer gaf aan wat misdeeld was, ²⁵ opdat er geen verdeeldheid in het lichaam zou zijn, maar de leden in gelijke mate voor elkaar zouden zorgen. ²⁶ Als één lid lijdt, lijden alle leden mee, als één lid eer ontvangt, delen alle leden in de vreugde. ²⁷ U nu bent het lichaam van de Messias en ieder voor zijn deel leden.

^{28(A)} En God heeft sommigen aange-steld in de gemeente, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraars, verder krachten, daarna gaven van genezing, (bekwaamheid) om te helpen, om te besturen, en verscheidenheid van tongen. ²⁹ Zijn zij soms allen apostelen? Allen profeten? Allen leraars? Allen krachten? ³⁰ Hebben soms allen gaven van genezing? Spreken soms allen in tongen? Vertolken zij soms allen? ³¹ Streeft dan naar de hoogste gaven. En ik wijs u een weg, die nog veel verder omhoog voert.

De liefde

13 ¹ Al zou ik met de tongen van de mensen en van de engelen spreken, maar ik had de liefde niet, ik zou schallend koper zijn of een rinkelende cimbaal.

^{2(B)} Al zou het zijn, dat ik profetische gaven had, en alle geheimenissen en alles, wat te weten is, wist, en al het geloof had, zodat ik bergen zou verzetten, maar ik had de liefde niet, ik zou niets zijn.

³ Al zou het zijn, dat ik al wat ik heb tot voedsel uitdeelde, en al zou het zijn, dat ik mijn lichaam gaf om te worden verbrand, maar had de liefde niet, het baatte mij niets.

⁴ De liefde is geduldig, de liefde is goedertieren, zij is niet jaloers, de liefde schept niet op, zij is niet opgeblazen,

⁵ zij kwetst niemands gevoel, zij zoekt zichzelf niet, zij wordt niet verbitterd, zij rekent het kwade niet toe.

⁶ Zij is niet blij over ongerechtigheid, maar zij is blij met de waarheid.

⁷ Alles bedekt zij, alles gelooft zij, alles hoopt zij, alles verdraagt zij.

⁸ De liefde vergaat nooit; maar profetieën, zij zullen afgedaan hebben; tongen, zij zullen verstommen; kennis, zij zal afgedaan hebben.

⁹ Want onvolkomen is ons kennen en onvolkomen ons profeteren.

¹⁰ Maar, als het volmaakte komt, zal het onvolmaakte afgedaan hebben.

¹¹ Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, voelde ik als een kind, overlegde ik als een kind. Nu ik een man ben geworden, heb ik afgelegd wat kinderlijk was.

¹² Want nu zien wij nog door een spiegel, in raadsels, maar straks van aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik onvolkomen, maar dan zal ik ten volle kennen, zoals ik zelf gekend ben.

¹³ Zo blijven dan: Geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de meeste van deze is de liefde.

Tongen en profetieën

14 ¹ Jaagt de liefde na en streeft naar de gaven van de Geest, maar vooral naar het profeteren. ² Want wie in een tong spreekt, spreekt niet tot mensen, maar tot God, want niemand verstaat het; door de Geest spreekt hij geheimenissen. ³ Maar wie profeteert, spreekt voor de mensen opbouwend, vermanend en bemoedigend. ⁴ Wie in een tong spreekt, bouwt zichzelf op, maar wie profeteert, bouwt de gemeente op. ⁵ Ik wilde wel, dat u allen in tongen sprak, maar liever nog, dat u profeteerde. Wie profeteert, is meer dan wie in tongen

(A) 12:28 Efez. 4:11. (B) 13:2 Mat. 17:20; 21:21; Mar. 11:23.

spreekt, tenzij hij het ook uitlegt, zodat de gemeente opbouw ontvangt. ⁶En nu, broeders, als ik tot u kom en spreek in tongen, wat nut zal ik u brengen, als ik mij niet tot u richt, of met een openbaring, of met kennis, of met profetie, of met onderwijs? ⁷Hoe toch zal men zelfs bij onbezielde dingen, die geluid geven, fluit of citer, als zij geen verschil in toon doen horen, te weten komen wat op de fluit of de citer gespeeld wordt? ⁸Immers, indien de bazuin een onduidelijk geluid geeft, wie zal zich gereed maken tot de strijd? ⁹Evenzo, indien u met uw tong geen verstaanbare volzin spreekt, hoe zal men het gesprokene begrijpen? U zou immers in de lucht spreken? ¹⁰Er zijn wie weet hoe vele soorten van klanken in de wereld en niets is zonder zijn eigen klank. ¹¹Indien ik nu de betekenis van een klank niet ken, zal ik voor iemand, die spreekt, een vreemde zijn en de spreker zal voor mij een vreemde zijn. ¹²Zo moet ook u, omdat u naar geestelijke gaven streeft, trachten uit te munten tot opbouw van de gemeente.

¹³Daarom moet hij, die in een tong spreekt, bidden, dat hij het mag uitlegen. ¹⁴Want indien ik bid in een tong, bidt mijn geest wel, maar mijn verstand blijft onvruchtbaar. ¹⁵Hoe staat het dan? Ik zal bidden met mijn geest, maar ook bidden met mijn verstand; ik zal lofzingen met mijn geest, maar ook lofzingen met mijn verstand. ¹⁶Want anders, indien u een zegen uitspreekt met uw geest, hoe zal iemand, die als toehoorder aanwezig is, op uw dankzegging zijn amen spreken? Hij weet immers niet, wat u zegt. ¹⁷Want u dankt wel goed, maar de ander wordt er niet door gesticht. ¹⁸Ik dank God, dat ik meer dan u allen

in tongen spreek; ¹⁹maar in de gemeente wil ik liever vijf woorden met mijn verstand spreken, om ook anderen te onderwijzen, dan duizenden woorden in een tong.

²⁰Broeders, weest geen kinderen in het verstand, maar in de boosheid; wordt in het verstand volwassen. ²¹(A) In de *Torah* staat geschreven: Door mensen van een andere taal en door lippen van vreemden zal Ik tot dit volk spreken, en toch zullen zij naar Mij niet luisteren, zegt de Heer. ²²Daarom zijn de tongen een teken niet voor hen, die geloven, maar voor de ongelovigen; de profetie echter is niet voor de ongelovigen, maar voor hen, die geloven.

²³Indien dan de hele gemeente bijeengekomen is en allen in tongen spreken, en er komen toehoorders of ongelovigen binnen, zullen zij niet zeggen, dat u wartaal spreekt? ²⁴Maar als allen profeteren en er komt een ongelovige of toehoorder binnen, dan wordt hij door allen weerlegd, wordt hij door allen doorgrond, ²⁵het verborgene van zijn hart komt aan het licht en hij zal zich ter aarde werpen, God aanbidden en belijden, dat God inderdaad in uw midden is.

Orde in de gemeente

²⁶Hoe staat het dan, broeders? Telkens als u samenkomt, heeft ieder iets: een psalm of een lering of een openbaring of een tong of een uitlegging; dat alles moet tot opbouw gebeuren. ²⁷Indien er in tongen spreken, laten het er twee, ten hoogste drie zijn, ieder op zijn beurt, en laat één uitleg geven. ²⁸Is er echter geen uitlegger, dan moet men zwijgen in de gemeente, maar tot zichzelf en tot God spreken. ²⁹Wat de profeten betreft, twee of drie mogen het woord voeren, en de

(A) 14:21 Jes. 28:11,12.

anderen moeten het beoordelen. ³⁰Maar indien aan een ander, die daar gezeten is, een openbaring ten deel valt, moet de eerste zwijgen. ³¹Want u kunt alleen één voor één profeteren, opdat allen lering en allen opwekking erdoor ontvangen. ³²En de geesten van de profeten zijn aan de profeten onderworpen, ³³want God is geen God van wanorde, maar van vrede.

³⁴Zoals in alle gemeenten van de heiligen moeten de vrouwen in de gemeenten zwijgen; want het is haar niet vergund te spreken, maar zij moeten ondergeschikt blijven, zoals ook de *Torah* zegt. ³⁵En als zij iets willen te weten komen, moeten zij thuis haar mannen om opheldering vragen; want het staat lelijk voor een vrouw te spreken in de gemeente. ³⁶Of is het woord van God bij u begonnen? Of heeft het alleen u bereikt?

³⁷Indien iemand meent een profeet of geestelijk mens te zijn, laat hij dan wél weten, dat wat ik u schrijf, een gebod van de Heer is. ³⁸Maar als iemand hiermee niet rekt, dan wordt met hem niet gerekend.

³⁹Zo dan, mijn broeders, streeft ernaar te profeteren, en belemmert het spreken in tongen niet. ⁴⁰Laat alles betamelijk en in goede orde gebeuren.

De opstanding van de Messias

15 ¹Ik maak u bekend, broeders, het evangelie, dat ik u verkondigd heb, dat u ook ontvangen hebt, waarin u ook staat, ²waardoor u ook behouden wordt, indien u het zó vasthoudt, als ik het u verkondigd heb, tenzij u tevergeefs tot geloof zou gekomen zijn. ^{3(A)}Want vóór alle dingen heb ik u overgegeven, wat ik zelf ontvangen heb: de Messias

is gestorven voor onze zonden, naar de Schriften⁽¹⁾, ^{4(B)} en Hij is begraven en op de derde dag opgewekt, naar de Schriften⁽²⁾, ^{5(C)} en Hij is verschenen aan Kefas, daarna aan de twaalfen. ⁶Vervolgens is Hij verschenen aan meer dan vijfhonderd broeders tegelijk, van wie het merendeel nu nog in leven is, maar sommigen zijn ontslapen. ⁷Vervolgens is Hij verschenen aan Jakobus, daarna aan al de apostelen; ^{8(D)} maar het allerlaatst is Hij ook aan mij verschenen, als aan een ontijdig geborene.

^{9(E)} Want ik ben de geringste van de apostelen, niet waard een apostel te heten, omdat ik de gemeente van God vervolgd heb. ¹⁰Maar door de genade van God ben ik, wat ik ben, en zijn genade aan mij is niet vergeefs geweest, want ik heb meer gearbeid dan zij allen, maar niet ik, maar de genade van God, die met mij is. ¹¹Daarom dan, ik of zij, zó preken wij, en zó bent u tot het geloof gekomen.

De betekenis van de opstanding van de Messias

¹²Indien nu van de Messias gepredikt wordt, dat Hij uit de doden is opgewekt, hoe komen sommigen onder u ertoe te zeggen, dat er geen opstanding van de doden is? ¹³Indien er geen opstanding van de doden is, dan is ook de Messias niet opgewekt. ¹⁴En indien de Messias niet is opgewekt, dan is immers onze prediking zonder inhoud, en zonder inhoud is ook uw geloof. ¹⁵Dan blijken wij ook valse getuigen van God te zijn, want dan hebben wij tegen God in getuigd, dat Hij de Messias opgewekt heeft, die Hij toch niet heeft opgewekt, indien er geen doden opgewekt worden. ¹⁶Immers, in-

(1) 15:3 "De Schriften" zijn de boeken van het eerste Testament. (2) 15:4 Idem.

(A) 15:3 Jes. 53:5-12. (B) 15:4 Ps. 16:8-10; Mat. 12:40; Hand. 2:24-32. (C) 15:5 a Luk. 24:34. 15:5 b Mat. 28:16,17; Mar. 16:14; Luk. 24:36; Joh. 20:19. (D) 15:8 Hand. 9:3-6. (E) 15:9 Hand. 8:3.

dien er geen doden opgewekt worden, dan is de Messias ook niet opgewekt; ¹⁷en indien de Messias niet is opgewekt, dan is uw geloof zonder vrucht, dan bent u nog in uw zonden. ¹⁸Dan zijn ook zij, die in de Messias ontslapen zijn, verloren. ¹⁹Indien wij alleen voor dit leven onze hoop op de Messias gebouwd hebben, zijn wij de beklagenswaardigste van alle mensen.

²⁰Nu echter is de Messias opgewekt uit de doden, als eersteling van hen, die ontslapen zijn. ²¹Omdat dus de dood er is door één mens, is ook de opstanding van de doden door één mens. ²²Want evenals in Adam allen sterven, zo zullen ook in de Messias allen levend gemaakt worden.

²³Maar ieder in zijn eigen rangorde: de Messias als eersteling, vervolgens die van de Messias zijn bij zijn komst; ²⁴daarna het einde, wanneer Hij het koningschap aan God de Vader overdraagt, wanneer Hij alle heerschappij, alle macht en kracht onttroond zal hebben. ²⁵(A) Want Hij moet als koning heersen, totdat Hij al zijn vijanden onder zijn voeten gelegd heeft. ²⁶De laatste vijand, die ontroond wordt, is de dood, ²⁷(B) want alles heeft Hij aan zijn voeten onderworpen. Maar wanneer Hij zegt, dat alles onderworpen is, is blijkbaar Hij uitgezonderd, die Hem alles onderworpen heeft. ²⁸Wanneer alles Hem onderworpen is, zal ook de Zoon zelf Zich onderwerpen aan Hem, die Hem alles onderworpen heeft, opdat God alles in allen zal zijn.

²⁹Wat zullen anders zij doen, die zich voor de doden laten dopen? Indien er in het geheel geen doden opgewekt worden, waarom laten zij zich nog voor hen dopen? ³⁰Waarom zijn ook wijzelf van uur tot uur in gevaar? ³¹Zowaar als ik,

broeders, op u roem draag in **Jesjoea** de Messias, onze Heer, ik sterf elke dag. ³²(C) Indien ik te Efeze, naar de mens, met wilde dieren gevochten heb, wat baat het mij? Indien er geen doden worden opgewekt, laten wij eten en drinken, want morgen sterven wij. ³³Misleidt uzelf niet; slechte omgang bederft goede zeden. ³⁴Komt tot de rechte nuchterheid en zondigt niet langer, want sommigen hebben geen besef van God. Tot uw beschaming moet ik dit zeggen.

Het opstandingslichaam

³⁵Maar, zal iemand zeggen, hoe worden de doden opgewekt? En met wat voor lichaam komen zij? ³⁶Dwaas! Wat u zelf zaait, wordt niet levend, of het moet gestorven zijn, ³⁷en als u zaait, zaait u niet het toekomstige lichaam, maar slechts een korrel, bijvoorbeeld van koren, of van iets anders. ³⁸Maar God geeft er een lichaam aan, zoals Hij dat gewild heeft, en wel aan elk zaad zijn eigen lichaam. ³⁹Alle vlees is niet hetzelfde, maar dat van mensen is anders dan dat van beesten, en het vlees van vogels weer anders dan dat van vissen. ⁴⁰Er zijn hemelse en aardse lichamen, maar de glans van de hemelse is anders dan die van de aardse. ⁴¹De glans van de zon is anders dan die van de maan en van de sterren, want de ene ster verschilt van de andere in glans. ⁴²Zo is het ook met de opstanding van de doden. Er wordt gezaaid in vergankelijkheid, en opgewekt in onvergankelijkheid; ⁴³er wordt gezaaid in oneer, en opgewekt in heerlijkheid; er wordt gezaaid in zwakheid, en opgewekt in kracht. ⁴⁴Er wordt een natuurlijk lichaam gezaaid, en een geestelijk lichaam opgewekt.

(A) 15:25 Ps. 110:1. (B) 15:27 Ps. 8:7. (C) 15:32 Jes. 22:13.

Is er een natuurlijk lichaam, dan bestaat er ook een geestelijk lichaam. ⁴⁵(A) Aldus staat er ook geschreven: de eerste mens, Adam, werd een levende ziel; de laatste Adam een levendmakende geest. ⁴⁶Maar het geestelijke komt niet eerst, maar het natuurlijke, en daarna het geestelijke. ⁴⁷De eerste mens is uit de aarde, stoffelijk, de tweede mens is uit de hemel. ⁴⁸Zoals de stoffelijke is, zijn ook de stoffelijken, en zoals de hemelse is, zijn ook de hemelsen. ⁴⁹En zoals wij het beeld van de stoffelijke gedragen hebben, zo zullen wij het beeld van de hemelse dragen.

Het einde

⁵⁰Dit spreek ik evenwel uit, broeders: vlees en bloed kunnen het Koninkrijk van God niet beërven en het vergankelijke beërft de onvergankelijkheid niet. ⁵¹(B) Zie, ik deel u een geheimenis mee. Allen zullen wij niet ontslapen, maar allen zullen wij veranderd worden, ⁵²in een ondeelbaar ogenblik, bij de laatste bazuin, want de bazuin zal klinken en de doden zullen onvergankelijk opgewekt worden en wij zullen veranderd worden. ⁵³Want dit vergankelijke moet onvergankelijkheid aandoen en dit sterfelijke moet onsterfelijke aandoen.

⁵⁴(C) En zodra dit vergankelijke onvergankelijkheid aangedaan heeft, en dit sterfelijke onsterfelijke aangedaan heeft, zal het woord werkelijkheid worden, dat geschreven is: De dood is verzvolgen in de overwinning.

⁵⁵(D) Dood, waar is uw overwinning? Dood, waar is uw prikkel?

⁵⁶De prikkel van de dood is de zonde en de kracht van de zonde blijkt uit de *Torah*. ⁵⁷Maar God zij dank, die ons de overwinning geeft door onze Heer **Jesjoea** de Messias.

⁵⁸Daarom, mijn geliefde broeders, weest standvastig, onwankelbaar, altijd overvloedig in het werk van de Heer, wetende, dat uw arbeid niet vergeefs is in de Heer.

Collecte en reisplannen

16 ¹(E) Wat nu de inzameling voor de heiligen betreft, doet ook u, evenals ik het in de gemeenten van Galatië geregeld heb: ²laat elke eerste dag van de week ieder van u naar vermogen thuis iets wegleggen, en hij spaart dit op, opdat er niet eerst na mijn komst inzamelingen moeten gehouden worden. ³Wanneer ik dan aangekomen ben, zal ik hen, die u daarvoor geschikt acht, met brieven zenden om uw liefdegave te Jeruzalem af te dragen. ⁴Mocht het echter van belang zijn, dat ik ook de reis maak, dan zullen zij met mij reizen.

⁵(F) En ik zal tot u komen, wanneer ik Macedonië doorgereisd ben, want ik zal de reis door Macedonië doen, ⁶maar dan zal ik mij mogelijk bij u langer ophouden, misschien wel de winter doorbrengen, zodat u mij kunt voorthelpen, wanneer ik verder reis. ⁷Want ik wil u nu niet in het voorbijgaan bezoeken, want ik hoop enige tijd bij u te blijven, als de Heer het toestaat. ⁸(G) (H) Maar ik zal nog tot Sjavoeot (Wekenfeest) te Efeze blijven; ⁹want mij is een grote en machtige deur geopend en er zijn vele tegenstanders.

(A) 15:45 Gen. 2:7. (B) 15:51 1Th. 4:15-17. (C) 15:54 Jes. 25:8. (D) 15:55 Hos. 13:14. (E) 16:1 Rom. 15:25,26. (F) 16:5 Hand. 19:21. (G) 16:8 Lev. 23:15-21; Deut. 16:9-11. (H) 16:8 Hand. 19:8-10.

Persoonlijke mededelingen

^{10(A)} Wanneer Timoteüs komt, zorgt er dan voor, dat hij bij u niet afgeschrikt wordt, want hij doet het werk van de Heer evenals ik; ¹¹ laat niemand hem dan geringschatten. Maar helpt hem voort in vrede, opdat hij tot mij komen kan, want ik wacht op hem met de broeders.

¹² En wat broeder Apollos aangaat, hem heb ik herhaaldelijk verzocht met de broeders tot u te gaan, maar hij wenste bepaald niet nu te gaan, maar hij zal gaan, zodra het hem gelegen komt.

¹³ Blijft waakzaam, weest standvastig in het geloof, handelt als mannen, weest sterk! ¹⁴ Laat alles bij u in liefde plaatsvinden.

^{15(B)} Nog een verzoek, broeders: u weet van het huis van Stefanus, dat het een eersteling van Achaje is en dat zij zich

ten dienste van de heiligen hebben opgesteld. ¹⁶ Voegt u dan ook onder zulke mensen, en onder ieder, die meewerkt en arbeidt. ¹⁷ Ik verheug mij over de komst van Stefanus, Fortunatus en Achaïkus, want wat van uw kant nog ontbrak, hebben dezen aangevuld; ¹⁸ want zij hebben mijn geest en die van u verkwikt. Erkent dan zulke mensen.

^{19(C)} U groeten de gemeenten van Asia. Vele groeten in de Heer van Aquila en Prisca en van de gemeente bij hen aan huis. ²⁰ U groeten al de broeders. Groet elkaar met de heilige kus.

²¹ Een eigenhandige groet van mij, Paulus. ²² Indien iemand de Heer niet liefheeft, hij zij vervloekt. Maranata! ²³ De genade van de Heer **Jesjoea** zij met u. ²⁴ Mijn liefde is met u allen in **Jesjoea** de Messias.

(A) 16:10 1Cor. 4:17. (B) 16:15 1Cor. 1:16. (C) 16:19 Hand. 18:2.

2 Korintiërs

Schrijver - Lezers - Groet - Dankzegging

1 ^{1(A)} Paulus, door de wil van God een apostel van **Jesjoea** de Messias, en Timoteüs, de broeder, aan de gemeente van God, die te Korinte is, met al de heiligen in geheel Achaje: ² genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer **Jesjoea** de Messias.

³ Geloofd zij de God en Vader van onze Heer **Jesjoea** de Messias, de Vader van de barmhartigheden en de God van ieders vertroosting, ⁴ die ons troost in al onze druk, zodat wij hen, die in allerlei druk zijn, troosten kunnen met de troost, waarmee wijzelf door God vertroost worden. ⁵ Want zoals het lijden van de Messias overvloedig over ons komt, zo valt ons door de Messias ook overvloedig vertroosting ten deel. ⁶ Worden wij verdrukt, het is u tot troost en heil; worden wij getroost, het is u tot een troost, die zijn kracht toont in het doorstaan van hetzelfde lijden, dat ook wij ondergaan. ⁷ En onze hoop voor u is wél gegrond, want wij weten, dat u evenzeer aan de vertroosting deel hebt als aan het lijden.

^{8(B)} Want wij willen u niet onkundig laten, broeders, van de verdrukking, die ons in Asia overkomen is: bovenmate en boven vermogen hebben wij een zware last te dragen gehad, zodat wij zelfs aan ons leven wanhoopten; ⁹ ja, voor eigen besef achtten wij ons als ter dood verwezen, opdat wij niet op onszelf vertrouwen zouden stellen, maar op God, die de doden opwekt. ¹⁰ En Hij heeft ons uit zulk een groot doodsgevaar verlost en

zal ons verlossen: op Hem hebben wij onze hoop gevestigd, [dat] Hij ons ook verder verlossen zal, ¹¹ terwijl ook u ons te hulp komt met uw voorbede, opdat uit de mond van velen voor de ons geschonken genade, veelvuldig dank zal worden gebracht voor ons.

Het verwijt van lichtvaardigheid

¹² Want dit is onze roem, het getuigenis van ons geweten, dat wij in heiligheid en reinheid van God, niet in vleselijke wijsheid, maar in de genade van God, in de wereld verkeerd hebben, in het bijzonder ten opzichte van u. ¹³ Want wij schrijven u niets anders dan wat u leest of ook begrijpt, ja, ik hoop, dat u het volkomen zult begrijpen, ¹⁴ zoals u al gedeeltelijk van ons hebt begrepen: dat wij uw roem zijn, evenals u de onze op de dag van onze Heer **Jesjoea**.

¹⁵ En in dit vertrouwen had ik mij vorgenommen (al) vroeger tot u te komen, opdat u voor de tweede keer een genadegift mocht ontvangen, ^{16(C)} en ik had over uw stad naar Macedonië willen gaan, om van Macedonië weer tot u te komen en door u voortgeholpen te worden voor mijn reis naar Judea. ¹⁷ Heb ik dan door mij dit voor te nemen in lichtvaardigheid gehandeld? Of, indien ik plannen maak, doe ik dit dan naar het vlees, zodat het bij mij tegelijk is: ja ja, en neen neen? ¹⁸ Bij de trouw van God: ons spreken tot u is niet: ja en neen! ^{19(D)} Immers, de Zoon van God, **Jesjoea** de Messias, die in uw midden verkondigd is door ons, door mij, door Silvanus en door Timoteüs, was niet: ja en neen, maar in Hem was het:

(A) 1:1 Hand. 18:1. (B) 1:8 1Cor. 15:32. (C) 1:16 Hand. 19:21. (D) 1:19 Hand. 18:5.

Ja. ²⁰Want hoeveel beloften van God er ook zijn, in Hem is het: Ja; daarom is ook door Hem het: Amen, tot eer van God door ons. ²¹Hij nu, die ons met u bevestigt in de Gezalftde (= de Messias) en ons heeft gezalfd, is God, ²²die ook zijn zegel op ons gedrukt en de Geest tot onderpand in onze harten gegeven heeft.

²³Maar ik roep God aan tot getuige over mijn ziel, dat ik om u te sparen niet meer naar Korinte ben gekomen. ²⁴Niet, dat wij heerschappij voeren over uw geloof; neen, wij zijn medewerkers aan uw blijdschap, want door het geloof staat u vast.

2 ¹Dit heb ik mij echter stellig voorgenomen: niet weer in droefheid tot u te komen. ²Want indien ik het ben, die u bedroefd maak, wie anders kan mij dan blij stemmen dan hij, die door mij in droefheid verkeert? ³En nu was dit juist de bedoeling van mijn schrijven, dat ik bij mijn komst niet droevig gestemd zou worden door hen, over wie ik mij moest verheugen. Immers, ik vertrouw van u allen, dat mijn blijdschap ook de blijdschap van u allen is. ⁴Want in zware druk en met een beklemd hart heb ik onder vele tranen u geschreven, niet opdat u zou bedroefd worden, maar opdat u de liefde zou kennen, die ik in overvloedige mate voor u koester.

Vergeving voor een schuldige

⁵Maar indien iemand droefheid veroorzaakt heeft, dan heeft hij niet mij bedroefd, maar enigszins - om mij niet te sterk uit te drukken - u allen. ⁶Voor zo iemand is het al genoeg, dat het merendeel (van u) hem berispt heeft, ⁷zodat u nu integendeel hem vergeving moet schenken en hem vertroosten, opdat hij niet door overmatige bedroefdheid overstelpt zal

worden. ⁸Daarom spoor ik u aan te besluiten hem liefde te betonen, ⁹want ook dit was het doel van mijn schrijven, dat ik zou weten, of ik op u rekenen kon, dat u in alles gehoorzaam was. ¹⁰Wie u nu iets vergeeft, die vergeef ik het ook; want heb ik iets vergeven, gesteld dat ik iets vergeven heb, dan was het omwille van U voor het aangezicht van de Messias, opdat de satan op ons geen voordeel mocht behalen. ¹¹Want zijn gedachten zijn ons niet onbekend.

¹²(A) Toen ik nu te Troas was gekomen om het evangelie van de Messias te preken, en mij een deur geopend was in de Heer, heb ik geen rust gehad voor mijn geest, omdat ik mijn broeder Titus niet aantrof; ¹³maar ik nam afscheid van hen en vertrok naar Macedonië.

¹⁴Maar God zij gedankt, die ons voor altijd in de Messias doet zegevieren en de reuk van zijn kennis op allerlei manieren door ons verspreidt, ¹⁵want wij zijn voor God een geur van de Messias onder hen, die gered worden, en onder hen, die verloren gaan; ¹⁶voor dezen een doods-lucht ten dode, voor anderen een levensgeur tot leven. En wie is tot zo een taak bekwaam? ¹⁷Want wij zijn niet als zovelen, die winst maken uit het woord van God, maar wij spreken in de Messias uit zuivere bedoelingen, ja, op gezag van God en voor Gods aangezicht.

Het Eerste en het Vernieuwde Verbond

3 ¹Gaan wij weer onszelf aanprijzen? Of hebben wij soms, zoals sommigen, aanbevelingsbrieven bij u of van u nodig? ²Onze brief bent u, geschreven in onze harten, kenbaar en leesbaar voor alle mensen, ³(B) daar u toont een brief van de Messias te zijn, door onze dienst opgesteld, niet met inkt geschre-

(A) 2:12 Hand. 20:1. (B) 3:3 a Ex. 24:12. 3:3 b Jer. 31:33; Eze. 11:19; 36:26.

ven, maar met de Geest van de levende God, niet op tafelen van steen, maar op tafelen van vlees, in de harten.

⁴ Zo een vertrouwen hebben wij door de Messias op God. ⁵ Niet dat wij uit onszelf bekwaam zijn iets als ons werk in rekening te brengen, maar onze bekwaamheid is Gods werk, ^{6(A)} die ons ook bekwaam gemaakt heeft om dienaars te zijn van een vernieuwd verbond, niet van de letter, maar van de Geest, want de letter doodt, maar de Geest maakt levend.

^{7(B)} Indien nu de bediening van de dood, met letters op stenen (tafelen) gegrift, gepaard ging met zo'n heerlijkheid, dat de kinderen van Israël de blik niet op het aangezicht van Mozes konden vestigen, om de heerlijkheid van zijn aangezicht, die toch verdwijnen moest, ⁸ hoe zal niet nog meer de bediening van de Geest in heerlijkheid zijn? ⁹ Want indien de bediening, die veroordeling brengt, heerlijkheid was, veel meer is de bediening, die rechtvaardigheid brengt, overvloedig in heerlijkheid. ¹⁰ Immers, zelfs wat verheerlijkt was, is beperkt verheerlijkt, omdat deze heerlijkheid het te boven gaat. ¹¹ Want als het verdwijnende met heerlijkheid gepaard ging, veel meer is dan het blijvende in heerlijkheid.

¹² Nu wij zo een verwachting hebben, treden wij met volle vrijmoedigheid op, ^{13(C)} geheel anders dan Mozes, die een bedekking voor zijn gezicht deed, opdat de kinderen van Israël geen blik zouden slaan op het einddoel van wat moest verdwijnen. ¹⁴ Maar hun gedachten werden verhard. Want tot nu toe blijft dezelfde bedekking over de voorlezing van het vroegere verbond zonder weggenomen te worden, omdat zij⁽¹⁾ in de Messias ver-

dwijnt. ¹⁵ Ja, tot nu toe ligt, telkens wanneer Mozes voorgelezen wordt, een bedekking over hun hart, ^{16(D)} maar telkens wanneer iemand zich tot de Heer bekeerd heeft, wordt de bedekking weggenomen. ¹⁷ **JHWH** nu is de Geest; en waar de Geest van **JHWH** is, is vrijheid. ¹⁸ En wij allen, die met een aangezicht, waarop geen bedekking meer is, de heerlijkheid van **JHWH** weerspiegelen, veranderen naar hetzelfde beeld van heerlijkheid tot heerlijkheid, immers door **JHWH**, die Geest is.

De schat in aarden vaten

4 ¹ Daarom, nu wij deze bediening hebben, die ons door barmhartigheid is toevertrouwd, verliezen wij de moed niet, ² maar hebben wij verworpen alle schandelijke praktijken, die het daglicht niet kunnen verdragen, daar wij niet met sluwheid omgaan of het woord van God vervalsen, maar de waarheid aan het licht brengen en zo bij elk menselijk geweten onze eigen aanbeveling zijn voor het oog van God. ³ Indien dan nog ons evangelie bedekt is, is het bedekt bij hen, die verloren gaan, ⁴ ongelovigen, bij wie de god van deze eeuw hun overleggingen met blindheid heeft geslagen, zodat zij het licht niet zien van het evangelie van de heerlijkheid van de Messias, die het beeld van God is. ⁵ Want wij preken niet onszelf, maar **Jesjoea** de Messias als Heer, en onszelf als uw dienaren omwille van **Jesjoea**. ^{6(E)} Want de God, die gesproken heeft: Licht zal schijnen uit het duister, heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te verlichten met de kennis van de heerlijkheid van God in het aangezicht van de Messias.

⁽¹⁾ 3:14 In de grondtekst komt "slechts" niet voor.

^(A) 3:6 Jer. 31:31. ^(B) 3:7 Ex. 34:29. ^(C) 3:13 Ex. 34:33. ^(D) 3:16 Ex. 34:34. ^(E) 4:6 Gen. 1:3.

⁷Maar wij hebben deze schat in aarden vaten, zodat de kracht, die alles te boven gaat, van God is en niet van ons: ⁸in alles zijn wij in de druk, maar niet in het nauw; om raad verlegen, maar niet radeloos; ⁹vervolgd, maar niet verlaten; ter aarde geworpen, maar niet verloren; ¹⁰altijd het sterven van **Jesjoea** in het lichaam bij ons dragende, opdat ook het leven van **Jesjoea** zich in ons lichaam zal openbaren. ¹¹Want voortdurend worden wij, die leven, aan de dood overgeleverd, omwille van **Jesjoea**, opdat ook het leven van **Jesjoea** zich in ons sterfelijk vlees zal openbaren. ¹²Zo werkt dan de dood in ons, maar het leven in u. ¹³(A) Maar nu wij dezelfde Geest van het geloof hebben, zoals geschreven staat: Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken, geloven ook wij, en daarom spreken wij ook. ¹⁴Immers, wij weten, dat Hij, die de Heer **Jesjoea** opgewekt heeft, ook ons met **Jesjoea** zal opwekken en met u vóór Zich stellen. ¹⁵Want het gebeurt alles omwille van U, opdat de genade zal toenemen en door steeds meer mensen overvloediger dank zal worden gebracht tot eer van God.

Goede moed, ook bij het sterven

¹⁶Daarom verliezen wij de moed niet, maar al vervalt ook onze uiterlijke mens, toch wordt de innerlijke van dag tot dag vernieuwd. ¹⁷Want de lichte last van de verdrukking van een ogenblik bewerkt voor ons een alles verre te boven gaand eeuwig gewicht van heerlijkheid, ¹⁸daar wij niet zien op het zichtbare, maar op het onzichtbare; want het zichtbare is tijdelijk, maar het onzichtbare is eeuwig. ⁵¹Want wij weten, dat, als het aardse lichaam, waarin wij wonen, wordt afgebroken, wij een gebouw van God heb-

ben, in de hemelen, niet met handen gemaakt, een eeuwig huis. ²Want hierom zuchten wij: wij strekken ons ernaar uit met onze woonplaats uit de hemelen overkleed te worden, ³als wij maar bekleed, en niet naakt, zullen bevonden worden. ⁴Want wij, die nog in een tent wonen, zuchten bezwaard, omdat wij niet ontkleed, maar overkleed willen worden, opdat het sterfelijke door het leven zal worden verslonden. ⁵God is het, die ons juist daartoe bereid heeft en die ons de Geest tot onderpand gegeven heeft.

⁶Daarom zijn wij altijd vol goede moed, ook al weten wij, dat wij, zolang wij in het lichaam ons verblijf hebben, ver van **JHWH** in het vreemde zijn ⁷- want wij wandelen in geloof, niet in zien - ⁸maar wij zijn vol goede moed en wij verlangen te meer ons verblijf in het lichaam te verlaten en bij de Heer onze intrek te nemen. ⁹Daarom stellen wij er een eer in, hetzij thuis, hetzij in het vreemde, Hem aangenaam te zijn. ¹⁰(B) Want wij moeten allen voor de rechterstoel van de Messias openbaar worden, opdat een ieder zal wegdragen wat hij in zijn lichaam verricht heeft, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad.

Het ambt van de verzoening

¹¹Daar wij dan weten, hoezeer we ontzag voor **JHWH** horen te hebben, trachten wij de mensen te overtuigen; voor God echter is onze bedoeling openbaar en, naar ik hoop, is het ook in uw weten openbaar. ¹²Wij prijzen ons niet opnieuw bij u aan, maar wij geven u gelegenheid tot roem over ons, opdat u niet verlegen staat tegenover hen, die roem zoeken door uiterlijkheden, maar niet door het hart. ¹³Want hetzij wij in geest-

(A) 4:13 Ps. 116:10. (B) 5:10 Rom. 14:10.

vervoering kwamen, het was in dienst van God, hetzij wij nuchter van zin zijn, het is ter wille van u. ¹⁴Want de liefde van de Messias dringt ons, ¹⁵daar wij tot het inzicht gekomen zijn, dat één voor allen gestorven is. Dus zijn zij allen gestorven. En voor allen is Hij gestorven, opdat zij, die leven, niet meer voor zichzelf zouden leven, maar voor Hem, die voor hen gestorven is en opgewekt.

¹⁶Zo kennen wij dan van nu aan niemand naar het vlees. Als wij al de Messias naar het vlees gekend hebben, nu niet meer. ¹⁷Zo is dan wie in de Messias is een nieuwe schepping; het oude is voorbijgegaan, zie, het nieuwe is gekomen. ¹⁸En dit alles is uit God, die door de Messias ons met Zich verzoend heeft en ons de bediening van de verzoening gegeven heeft, ¹⁹welke immers hierin bestaat, dat God in de Messias de wereld met Zichzelf verzoende, door hun hun overtredingen niet toe te rekenen, en dat Hij ons het woord van de verzoening heeft toevertrouwd.

²⁰Wij zijn dus gezanten van de Messias, alsof God door onze mond u vermaande; in naam van de Messias vragen wij u: laat u met God verzoenen. ²¹Hem, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij Gods gerechtigheid in Hem zouden worden.

Paulus in zijn dienstwerk

6¹Maar als medewerkers (van God) vermanen wij u ook de genade van God niet tevergeefs te ontvangen, ^{2(A)}want Hij zegt: ten tijde van het welbehagen heb Ik u verhoord en in de dagen van het heil ben Ik u te hulp gekomen; zie, nú is het de tijd van het welbehagen

zie, nú is het de dag van het heil. ³Wij geven in geen enkel opzicht enige aanstoot, opdat onze bediening niet gesmaad zal worden, ⁴maar wij doen onszelf in alles kennen als dienaren van God: in veel geduld, in verdrukkingen, in noden, in benauwdheden, ^{5(B)}in slagen, in gevangenschappen, in oproeren, in moeiten, in nachten zonder slaap, in dagen zonder eten, ⁶in reinheid, in kennis, in geduld, in rechtschapenheid, in de heilige Geest, in oprechte liefde, ⁷in de prediking van de waarheid, in de kracht van God; met de wapens van de gerechtigheid in de rechterhand en in de linkerhand; ⁸onder eer en smaad, in kwaad gerucht en goed gerucht; als verleiders en toch betrouwbaar; ⁹als niet bekend en toch wél bekend; als stervend en zie, wij leven; als getuchtigd, maar niet tot de dood; ¹⁰als bedroefd, maar altijd blij; als arm, maar velen rijk makend; als niets hebbend en toch alles bezittend.

Geen heidense smetten

¹¹Onze mond heeft zich tegen u geopend, Korintiërs, ons hart staat wijd open; ¹²bij ons vindt u niet te weinig ruimte, maar in uw binnenste is het te eng. ¹³Maar dan ook samen hetzelfde, - ik spreek als tot mijn kinderen - u moet ook ruimer worden.

¹⁴Vormt geen ongelijk span met ongelovigen, want wat heeft gerechtigheid gemeen met wetteloosheid⁽¹⁾, of welke gemeenschap heeft het licht met de duisternis? ¹⁵Welke overeenstemming is er tussen de Messias en Belial, of welk deel heeft een gelovige samen met een ongelovige? ^{16(C)}Welke gemeenschappelijke grondslag heeft de tempel van God met afgoden? Wij toch zijn de tempel van de

⁽¹⁾ 6:14 D.w.z. leven zonder Gods Torah.

^(A) 6:2 Jes. 49:8. ^(B) 6:5 Hand. 16:23. ^(C) 6:16 a 1Cor. 3:16; 6:19. 6:16 b Lev. 26:12; Eze. 37:27.

levende God, zoals God gesproken heeft: Ik zal onder hen wonen en wandelen, en Ik zal hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn.

^{17(A)} Daarom gaat weg uit hun midden, en scheidt u af, spreekt **JHWH**, en houdt niet vast aan het onreine. ^{18(B)} En Ik zal u aannemen, en Ik zal u tot Vader zijn en u zult Mij tot zonen en dochters zijn, zegt **JHWH**, de Almachtige.

7¹ Daar wij nu deze beloften bezitten, geliefden, laten wij ons reinigen van alle bevuiling van het lichaam en van de geest, en zo onze heiligheid volmaken met ontzag voor God.

Blijdschap na droefheid

²Gunt ons plaats: wij hebben niemand verongelijkt, niemand te gronde gericht, van niemand voordeel getrokken. ³Ik zeg dit niet om u te veroordelen; ik heb immers al gezegd, dat u ons zó na aan het hart ligt, dat wij met u zouden willen sterven en leven. ⁴Groot is mijn vrijmoedigheid tegenover u, en groot ook mijn roemen over u; ik ben vervuld van die troost, overstelpt van die blijdschap bij al onze druk.

^{5(C)} Want toen wij in Macedonië kwamen, had ons vlees geen rust of duur, maar wij waren van alle kanten in de druk: van buiten strijd, van binnen vrees. ⁶Maar God, die de *nederigen* troost, heeft ons getroost door de komst van Titus, ⁷en niet alleen door zijn komst, maar ook door de troost, waarmee hij vertroost werd bij u, want hij deed ons verslag van uw verlangen, uw treuren, uw ijver voor mij, zodat ik mij nog meer verheugde.

⁸Want al heb ik u door mijn brief bedroefd, ik heb er geen spijt van. Mocht ik er spijt van gehad hebben, ik zie, dat die brief u eventueel dan toch slechts tijdelijk heeft bedroefd; ⁹nu verheugt het mij, niet, dat u bedroefd bent geworden, maar dat de droefheid u tot inkeer heeft gebracht; want u bent bedroefd geworden naar Gods wil, zodat u geen enkel nadeel van ons hebt geleden. ¹⁰Want de droefheid naar Gods wil brengt zonder berouw inkeer tot heil, maar de droefheid van de wereld brengt de dood. ¹¹Want zie toch, wat juist deze ervaring van droefheid naar Gods wil u gebracht heeft: welk een ernst, meer nog, verontschuldiging, verontwaardiging, vrees, verlangen, ijver, bestraffing. U hebt op alle gebied doen blijken, dat u zuiver stond in deze zaak. ¹²Daarom, indien ik u al geschreven heb, dan was het niet om hem die onrecht begaan had, of om hem die onrecht geleden had, maar opdat uw zorg voor ons bij u openbaar zou worden voor het aangezicht van God. ¹³Daarom zijn wij vertroost.

En bij de troost, die ons ten deel gevallen is, zijn wij meer dan verheugd over de blijdschap van Titus, daar zijn geest door u allen verkwikt is. ¹⁴Want als ik bij hem enigszins over u geroemd heb, dan ben ik niet beschaamd gemaakt, maar zoals wij ook u in alles de waarheid gezegd hebben, zo is ook ons roemen (over u) bij Titus waarheid gebleken. ¹⁵En zijn genegenheid gaat des te meer naar u uit, wanneer hij zich de gehoorzaamheid van u allen herinnert, hoe u hem met ontzag en beven hebt ontvangen. ¹⁶Het verheugt mij, dat ik in elk opzicht over u gerust kan zijn.

(A) 6:17 Jes. 52:11. (B) 6:18 2Sam. 7:14; 1Kron. 17:13; Jes. 43:6; Jer. 31:9. (C) 7:5 2Cor. 2:13.

Opwekking tot offervaardigheid

8^{1(A)} Wij maken u de genade van God bekend, broeders, die aan de gemeenten van Macedonië geschonken is. ²Want, doordat zij beproefd zijn gebleken in veel verdrukking, hebben hun overvloedige blijdschap en diepe armoede nog overvloedig de rijkdom van hun mildheid bevorderd; ³want (zij deden), dat getuig ik, wat zij konden, ja meer dan dat, ⁴en zij vroegen, met alle aandrang, uit eigen beweging van ons de gunst, deel te mogen nemen aan het dienstbetoon voor de heiligen, ⁵en zij gaven zich - zoals wij niet hadden durven verwachten - eerst aan de Heer en door de wil van God ook aan ons; ⁶met dit gevolg, dat wij bij Titus erop aandrongen om, zoals hij vroeger een begin ermee gemaakt had, nu ook dit liefdewerk bij u tot een goed einddoel te brengen. ⁷Welnu, zoals u in alles overvloedig bent, in geloof, in spreken, in kennis, in volkomen toewijding en in de liefde, die van ons tot u uitgegaan is, zo weest dan ook in dit liefdewerk overvloedig.

⁸Ik geef dit niet als een bevel, maar ik tracht aan die toewijding van anderen ook de echtheid van uw liefde te toetsen. ⁹U kent immers de genade van onze Heer **Jesjoea** [Messias], dat Hij omwille van u arm is geworden, terwijl Hij rijk was, opdat u door zijn armoede rijk zou worden. ¹⁰En ik geef op dit punt mijn mening, want dit is voor u nuttig; u hebt immers al vroeger, het vorige jaar, een begin gemaakt, niet alleen met de uitvoering, maar ook met het willen; ¹¹voltooit nu dan ook de uitvoering, opdat met de maat van uw bereidwilligheid ook de voltooiing uit wat u hebt zal overeenstem-

men. ¹²Want als de bereidvaardigheid aanwezig is, is zij welkom naar wat zij heeft, niet naar wat zij niet heeft. ¹³Want niet om anderen verlichting te schenken, wordt het u zwaar gemaakt, ¹⁴maar uit het oogpunt van billijkheid komt uw overvloed voor het ogenblik hun gebrek ten goede, opdat hun overvloed wederkerig uw gebrek ten goede zou komen en er zodoende gelijkheid is, ^{15(B)} zoals er geschreven staat: die veel (verzameld had), had niet over en die weinig (verzameld had), had niet te kort.

Zending van Titus

¹⁶Maar God zij gedankt, die dezelfde toewijding voor u in het hart van Titus geeft, ¹⁷daar hij wel een opwekking van mij ontving, maar in zijn grote toewijding uit eigen beweging naar u is vertrokken. ¹⁸En wij zonden de broeder met hem mee, van wie de lof om zijn evangeliewerk door al de gemeenten (verbreid is). ¹⁹En dat niet alleen; hij is ook door de gemeenten als onze reisgenoot aangewezen bij dit liefdewerk, dat door ons tot eer van de Heer zelf en om onze bereidvaardigheid te tonen wordt verricht. ²⁰Hierdoor voorkomen wij verdachtmaking bij deze overvloedige opbrengst, die door onze handen gaat; ^{21(C)}want wij zijn bedacht op wat behoorlijk is, niet alleen voor het oog van de Heer, maar ook voor dat van de mensen. ²²Wij zonden met hen onze broeder mee, wiens toewijding in vele zaken wij dikwijls hebben leren waarderen, maar die nu nog veel meer toegewijd is door zijn groot vertrouwen in u. ²³Enerzijds, wat Titus betreft, hij is mijn medestander en mijn medewerker bij u, anderzijds zijn onze broeders afgevaardigden van de gemeenten en een

(A) 8:1 Rom. 15:26. (B) 8:15 Ex. 16:18. (C) 8:21 Spr. 3:4.

eer van de Messias. ²⁴ Geeft hun dus voor de ogen van de gemeenten het bewijs van uw liefde en van ons roemen over u.

De collecte voor Jeruzalem

9 ¹ Want om u nog te schrijven over de dienst, die u de heiligen betoont, acht ik overbodig; ² want ik weet van uw bereidvaardigheid, op grond waarvan ik bij de Macedoniërs over u roem, dat Achaje sinds verleden jaar gereed staat, en uw ijver heeft de meesten (tot navolging) geprikkeld. ³ Maar ik zend deze broeders, opdat onze roem over u in deze aangelegenheid niet ongegrond zal blijken, maar u gereed mag zijn, zoals ik erover sprak, ⁴ opdat niet, indien er Macedoniërs met mij zouden meekomen en zij u niet gereed zouden vinden, wij - om niet te zeggen: u - in deze stellige verwachting zouden beschaamd worden. ⁵ Ik achtte het dus noodzakelijk de broeders op te wekken, van tevoren tot u te gaan en uw vroeger toegezegde milde gave vooraf in gereedheid te brengen, zodat zij klaar ligt als een milde gave en niet als een afgeperste gift.

⁶ (Bedenk) dit: wie zuinig zaait, zal ook zuinig oogsten, en wie mild zaait, zal ook mild oogsten. ⁷ En laat ieder doen, naardat hij zich in zijn hart heeft voorgenoemen, niet met tegenzin of gedwongen, want God heeft de blijmoedige gever lief. ⁸ En God is bij machte alle genade in u overvloedig te schenken, opdat u, in alle opzichten altijd van alles genoegzaam voorzien, in alle goed werk overvloedig mag zijn, ^{9(A)} zoals geschreven staat: Hij heeft uitgedeeld, aan de armen gegeven, zijn gerechtigheid blijft in eeuwigheid.

^{10(B)} Hij nu, die zaad verschaft aan de zaaier en brood tot voedsel, zal u uw zaaisel verschaffen en vermeerderen, en

de vrucht van uw gerechtigheid doen opschieten, ¹¹ terwijl u in alles verrijkt wordt tot alle onbekrompenheid, welke door onze bemiddeling dankzegging aan God bewerkt. ¹² Want het dienstbetoon met deze ondersteuning draagt niet alleen bij tot wat de heiligen nodig hebben, maar het is ook overvloedig door vele dankzeggingen aan God. ¹³ Want door dit duidelijk blijk van hulpbetoon prijzen zij God om uw gehoorzaam belijden van het evangelie van de Messias en om uw onbekrompen delen met hen en met allen, ¹⁴ terwijl zij ook in hun gebed het verlangen naar u uitspreken om de buitengewone genade van God, die op u rust. ¹⁵ Aan God de dank voor zijn onuitsprekelijke gave!

*Het optreden van Paulus
tegenover zijn tegenstanders*

10 ¹ Maar ik, Paulus, doe een beroep op u bij de zachtmoedigheid en de vriendelijkheid van de Messias, ik, die in persoonlijk verkeer *schuchter* ben, maar op een afstand een groot woord heb tegen u; ² ik zou (u) echter willen vragen, dat ik bij mijn komst geen groot woord zal moeten hebben in dat zelfvertrouwen, dat ik meen mij te kunnen voorloven tegenover sommigen, die van mening zijn, dat wij naar het vlees leven.

³ Want al leven wij in het vlees, wij trekken niet ten strijde naar het vlees, ⁴ want de wapens van onze veldtocht zijn niet vleselijk, maar krachtig voor God tot het slechten van bolwerken, ⁵ zodat wij de redeneringen en elke schans, die opgevoerd wordt tegen de kennis van God, neerhalen, elk bedenkfel als krijgsvangene brengen onder de gehoorzaamheid aan de Messias, ⁶ en gereed staan,

(A) 9:9 Ps. 112:9. (B) 9:10 Jes. 55:10.

zodra uw gehoorzaamheid volkomen is, alle ongehoorzaamheid te straffen.

⁷U ziet aan, wat voor ogen is. Indien iemand de vaste overtuiging heeft van de Messias te zijn, laat hij dan toch ook bij zichzelf overwegen, dat, even goed als hij van de Messias is, wij ook van de Messias zijn. ⁸Want al ging ik nog iets verder in het roemen op onze bevoegdheid, die de Heer gegeven heeft om u op te bouwen en niet om af te breken, ik zou niet beschaamd uitkomen. ⁹Anders kon het de schijn hebben, dat ik u met mijn brieven vrees wilde aanjagen. ¹⁰Want zijn brieven, zegt men, zijn wel gewichtig en krachtig, maar zijn persoonlijke verschijning is zwak en zijn spreken betekent niets. ¹¹Laat, wie zo iets zegt, bedenken, dat wij van dichtbij, als het op daden aankomt, zó zijn, als wij uit de verte door onze brieven spreken.

Het oordeel van Paulus over zichzelf

¹²Want wij durven ons niet te tellen onder, of te stellen naast, sommigen van hen, die zichzelf aanprijzen. Maar zij meten zich af naar en vergelijken zich met zichzelf, zonder het zelf te begrijpen. ¹³Wij daarentegen zullen in ons roemen de perken niet te buiten gaan, maar binnen de perken van de regel, die God ons als beperking gesteld heeft, ook u bereiken. ⁽¹⁾ ¹⁴Immers, daar wij niet in de mening verkeren, dat wij u niet kunnen bereiken, overschatten wij onszelf niet, want wij zijn met het evangelie van de Messias reeds aan u toe, ¹⁵zonder de perken te buiten te gaan door te roemen op de arbeid van anderen. Maar wij hebben goede hoop, dat wij, als uw geloof blijft toenemen, onder u, ons houdende

aan onze regel, een grote naam zullen krijgen, ¹⁶zodat wij nog verder dan bij u het evangelie zullen mogen brengen, zonder ons te beroemen op wat naar de regel, die aan anderen is gesteld, tot stand was gebracht.

¹⁷(A) Maar laat hij die roemt, roemen in de Heer; ¹⁸want niet wie zichzelf aanbeveelt, maar wie van de Heer een aanbeveling ontvangt, heeft de proef doorstaan.

11 ¹Och, verdroeg u een weinig onverstand van mij! Maar dat doet u ook. ²Want met een ijver van God waak ik over u, want ik heb u verbonden aan één man, om u als een reine maagd voor de Messias te stellen. ³(B) Maar ik vrees, dat misschien, zoals de slang met haar sluwheid Eva verleidde, uw gedachten van de eenvoudige [en pure] toewijding aan de Messias afgetrokken zullen worden. ⁴Want indien de eerste de beste een andere **Jesjoea** predikt, die wij niet hebben gepredikt, of u een andere geest ontvangt, die u niet hebt ontvangen, of een ander evangelie, dat u niet hebt aangenomen, dan verdraagt u dat zeer wel. ⁵Ik acht toch volstrekt niet te hebben ondergedaan voor die niet te vergelijken apostelen. ⁶Ben ik dan al onervaren in het spreken, in kennis ben ik het niet, maar wij hebben die in alle betekenissen en in alle opzichten bij u openbaar gemaakt.

De belangeloosheid van Paulus

⁷Of heb ik er verkeerd aan gedaan, dat ik, om u te verhogen, mijzelf *verootmoedigde* door u om niet het evangelie van God te verkondigen? ⁸Andere gemeenten heb ik beroofd door vergoeding aan te nemen om u van dienst te

(1) 10:13 "... binnen de perken van de regel, die God ons als beperking gesteld heeft, ..." is beter vertaald met "... naar de maatstaf van de taak die God ons heeft toebedeeld".

(A) 10:17 Jer. 9:23. (B) 11:3 Gen. 3:1-5,13.

kunnen zijn, en toen ik bij u was en gebrek kreeg, ben ik niemand lastig gevallen, ^{9(A)} want wat mij ontbrak, hebben de broeders, die uit Macedonië kwamen, aangevuld en in elk opzicht heb ik mij ervoor gewacht u tot last te zijn, en dit zal ik blijven doen. ¹⁰ Zo zeker als de waarheid van de Messias in mij is: dit roemen zal mij niet worden verhinderd in de streken van Achaje. ¹¹ Waarom niet? Omdat ik u niet liefheb? God weet het.

¹² Maar wat ik doe, zal ik blijven doen, om hun de gelegenheid af te snijden, die er één zoeken, zodat zij in wat, waarin zij roemen, blijken te zijn zoals ook wij. ¹³ Want zulke mensen zijn schijn-apostelen, bedrieglijke arbeiders, die zich voordoen als apostelen van de Messias. ¹⁴ Geen wonder ook! Immers, de satan zelf doet zich voor als een engel van licht. ¹⁵ Het is dus niets bijzonders, indien ook zijn dienaren zich voordoen als dienaren van de gerechtigheid; maar hun einde zal zijn naar hun werken.

¹⁶ Nog eens: niemand houdt mij voor onverstandig; of anders: aanvaardt mij als een onverstandige; dan kan ik ook een weinig roemen. ¹⁷ Wat ik zeg, zeg ik niet naar de Heer, maar als in onverstand, aangenomen, dat wij mogen roemen. ¹⁸ Daar velen roemen naar het vlees, zal ook ik eens roemen. ¹⁹ U hebt immers graag geduld met onverstandigen, omdat u zo verstandig bent: ²⁰ u verdraagt het immers, als iemand u als slaven gebruikt, als iemand u opeet, als iemand beslag op u legt, als iemand groot doet, als iemand u in het gezicht slaat. ²¹ Tot mijn schande moet ik erkennen, dat wij te zwak geweest zijn. En toch, wanneer iemand iets durft - ik spreek in onverstand - dan durf ik ook.

²² Hebreeën zijn zij? Ik ook. Israëlieten zijn zij? Ik ook. Nageslacht van Abraham zijn zij? Ik ook. ^{23(B)} Dienaren van de Messias zijn zij? - ik spreek tegen mijn verstand in - ik nog meer: in moeiten veel vaker, in gevangenschap veel vaker, in slagen maar al te zeer, in doodsgevaren vele keren. ^{24(C)} Van de Joden heb ik vijfmaal de veertig-min-één-slagen ontvangen, ^{25(D)} driemaal ben ik met de roede gegeseld, eens ben ik gestenigd, driemaal heb ik schipbreuk geleden, een etmaal heb ik doorgebracht in volle zee; ^{26(E)} telkens op reis, in gevaar door rivieren, in gevaar door rovers, in gevaar door volksgenoten, in gevaar door volken, in gevaar in de stad, in gevaar in de woestijn, in gevaar op zee, in gevaar onder valse broeders; ²⁷ in moeite en inspanning, tal van nachten zonder slaap, in honger en dorst, tal van dagen zonder eten, in koude en naaktheid; ²⁸ (en dan), afgezien van de dingen, die er verder nog zijn, mijn dagelijkse beslomming, de zorg voor al de gemeenten. ²⁹ Indien iemand zwak is, zou ik het dan niet zijn? Indien iemand aanstoot neemt, zou ik dan niet in brand staan?

Stof tot roemen

³⁰ Moet er geroemd worden, dan zal ik van mijn zwakheid roemen. ³¹ De God en Vader van onze Heer **Jesjoea**, geprezen zij Hij in eeuwigheid, weet, dat ik niet lieg. ^{32(F)} Te Damascus liet de stadhouder van koning Aretas de stad van de Damasceners bewaken, om mij te grijpen, ³³ en door een venster in de muur werd ik in een mand neergelaten en ik ontkwam aan zijn handen.

12 ¹ Er moet geroemd worden; het dient wel tot niets, maar ik zal ko-

(A) 11:9 Filip. 4:15-18. (B) 11:23 Hand. 16:23. (C) 11:24 Deut. 25:3. (D) 11:25 a Hand. 16:22. 11:25 b Hand. 14:19. (E) 11:26 a Hand. 9:23. 11:26 b Hand. 14:5. (F) 11:32 Hand. 9:23-25.

men op gezichten en openbaringen van de Heer. ²Ik weet van een mens in de Messias, veertien jaar is het geleden - of het in het lichaam was, weet ik niet, of dat het buiten het lichaam was, weet ik niet, God weet het - dat die persoon weggevoerd werd tot in de derde hemel. ³En ik weet van die persoon - of het in het lichaam of buiten het lichaam was, weet ik niet, God weet het - ⁴dat hij weggevoerd werd naar het paradijs en onuitsprekelijke woorden gehoord heeft, die het een mens niet geoorloofd is uit te spreken. ⁵Over die persoon zal ik roemen, maar over mijzelf zal ik niet roemen, of het moest zijn in mijn zwakheden. ⁶Want als ik wil roemen, zal ik niet onverstandig zijn, want ik zal de waarheid zeggen; maar ik onthoud mij ervan, opdat men mij niet meer zal toekennen dan wat men van mij ziet en hoort, ⁷en ook om het buitengewone van de openbaringen. Daarom is mij, opdat ik mij niet te zeer zou verheffen, een doorn in het vlees gegeven, een engel van de satan, om mij met vuisten te slaan, opdat ik mij niet te zeer zou verheffen. ⁸Driemaal heb ik **JHWH** hierover gebeden, dat hij van mij zou aflaten. ⁹En Hij heeft tot mij gezegd: Mijn genade is u genoeg, want de kracht openbaart zich eerst ten volle in zwakheid. Zeer graag zal ik dus in zwakheden nog meer roemen, opdat de kracht van de Messias over mij zal komen. ¹⁰Daarom verheug ik mij in zwakheden, smaadheden, noden, vervolgingen, benauwdheden ter wille van de Messias, want als ik zwak ben, dan ben ik machtig.

De ongerustheid van Paulus

¹¹Ik ben onverstandig geworden; u hebt mij ertoe genoodzaakt, want ik had door u aanbevolen moeten worden. Immers, in geen enkel opzicht heb ik on-

dergedaan voor die niet te vergelijken apostelen, ook al ben ik niets. ¹²De tekenen van een apostel zijn bij u verricht met alle volharding, door tekenen, wonderen en krachten. ¹³Want waarin bent u achtergesteld bij de overige gemeenten, dan alleen hierin, dat ik u niet persoonlijk ben lastig gevallen? Vergeeft mij dit onrecht.

¹⁴Zie, het is nu de derde maal, dat ik gereed sta tot u te komen, en ik zal u niet lastig vallen; want het is mij niet te doen om wat van u is, maar om uzelf. Immers, kinderen behoren niet voor hun ouders te sparen, maar ouders voor hun kinderen. ¹⁵Ik voor mij zal heel graag offers brengen, ja, mijzelf opofferen voor uw zielen. Ontvang ik soms minder liefde, naarmate ik u meer liefheb? ¹⁶Het zij zo; tot overlast ben ik u niet geweest, ik ben nu eenmaal sluw, met list heb ik u gevangen. ¹⁷Heb ik mij dan ten koste van u bevoordeeld door iemand van hen, die ik tot u zond? ¹⁸Ik heb Titus verzocht (te gaan) en die broeder met hem meegezonden. Heeft Titus zich dan ten koste van u bevoordeeld? Hebben wij niet in dezelfde geest, in hetzelfde spoor gewandeld?

¹⁹Al lang meent u, dat wij ons bij u willen verdedigen. Maar wij spreken voor het aangezicht van God in de Messias, en dat alles, geliefden, tot uw opbouw. ²⁰Want ik ben bang, dat ik misschien bij mijn komst u niet zó zal vinden, als ik wens, en zelf door u zó zal gevonden worden, als u niet wenst. Ik vrees voor ruzie, jaloezie, opwellingen van toorn, van zelfzucht, voor laster, kwaadsprekerij, hoogmoed en ongeregelde heden. ²¹Ik ben bang, dat, als ik weer kom, mijn God mij bij u *verootmoedigen* zal en dat ik zal hebben te treuren om velen van hen, die vroeger in de zonde geleefd hebben en nog niet tot berouw zijn gekomen

over de onreinheid, hoererij en ontucht, die zij gepleegd hebben.

Laatste vermaningen - Groet

13 ^{1(A)} Dit is nu de derde maal, dat ik tot u kom: op de verklaring van twee getuigen of van drie zal iedere zaak vaststaan. ²Ik heb hen, die vroeger in zonde geleefd hebben, en al de overigen vooraf gewaarschuwd en waarschuwen hen nog, evenals toen ik de tweede maal bij u was, nu uit de verte, dat ik, als ik nog eens kom, niets zal ontzien; ³u zoekt nu eenmaal het bewijs, dat de Messias in mij spreekt, die ten opzichte van u niet zwak, maar onder u krachtig is. ⁴Welnu, Hij is gekruisigd uit zwakheid, maar Hij leeft uit de kracht van God. Welnu, wij zijn zwak in Hem, maar wij zullen met Hem leven voor u uit de kracht van God.

⁵Stelt uzelf op de proef, of u wel in het geloof bent, onderzoekt uzelf. Of bent u niet zo zeker van uzelf, dat **Jesjoea** de Messias in u is? Want anders bent u verwerpelijk. ⁶Ik hoop echter, dat u zult inzien, dat wij niet verwerpelijk zijn.

⁷Ja, wij bidden tot God, dat u geen enkel kwaad zult doen, niet opdat wij betrouwbaar mogen blijken, maar opdat u het goede zou doen, al zijn wij dan ook verwerpelijk. ⁸Want wij kunnen niets inbrengen tegen de waarheid, maar wel voor de waarheid. ⁹Want wij verheugen ons, als u krachtig bent, al zijn wij zwak; want dit bidden wij, dat het met u geheel in orde komt.

¹⁰Hierom schrijf ik dit uit de verte, om bij mijn komst niet streng te moeten optreden naar de bevoegdheid, die de Heer mij heeft gegeven om op te bouwen en niet om af te breken.

¹¹Overigens, broeders, weest blij, laat u terecht brengen, laat u vermanen, weest eensgezind, houdt vrede, en de God van liefde en van vrede zal met u zijn.

¹²Groet elkaar met de heilige kus. U groeten al de heiligen.

¹³Mag de genade van de Heer **Jesjoea** de Messias, en de liefde van God, en de gemeenschap van de heilige Geest met u allen zijn.

(A) 13:1 Deut. 17:6; 19:15.

Galaten

Schrijver - Lezers - Groet

1¹Paulus, een apostel, niet vanwege mensen, noch door een mens, maar door **Jesjoea** de Messias, en God, de Vader, die Hem opgewekt heeft uit de doden, ²en al de broeders, die bij mij zijn, aan de gemeenten van Galatië: ³genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer **Jesjoea** de Messias, ⁴die Zichzelf gegeven heeft voor onze zonden, om ons te trekken uit de tegenwoordige boze wereld, naar de wil van onze God en Vader, ⁵aan wie de heerlijkheid zal zijn in alle eeuwigheid! Amen.

Er is maar één evangelie

⁶Het verbaast mij, dat u zich zo snel van degene, die u door de genade van de Messias geroepen heeft, laat afbrengen tot een ander evangelie, ⁷en dat is geen evangelie. Er zijn echter sommigen, die u in verwarring brengen en het evangelie van de Messias willen verdraaien. ⁸Maar ook al zouden wij, of een engel uit de hemel, [u] een evangelie verkondigen, afwijkend van wat wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt! ⁹Zoals wij vroeger al gezegd hebben, zeg ik nu nog eens: indien iemand u een evangelie predikt, afwijkend van wat u ontvangen hebt, die zij vervloekt!

¹⁰Probeer ik nu mensen te winnen, of God? Of zoek ik mensen te behagen? Indien ik nog mensen trachtte te behagen, zou ik geen dienstknecht van de Messias zijn.

Hoe Paulus apostel werd

¹¹Want ik maak u bekend, broeders, dat het evangelie, dat door mij verkondigd is, niet is naar de mens. ¹²Want ik heb het ook niet van een mens ontvangen of geleerd, maar door openbaring van **Jesjoea** de Messias. ¹³(A) Want u hebt gehoord van mijn vroegere wandel in het Jodendom: ik heb de gemeente van God bovenmate vervolgd en geprobeerd haar uit te roeien, ¹⁴(B) en in het Jodendom heb ik het verder gebracht dan vele van (mijn) tijdgenoten onder mijn volk, als hartstochtelijk ijveraar voor mijn voorvaderlijke overleveringen.

¹⁵(C) Maar toen het Hem, die mij van de schoot van mijn moeder aan afgezonderd en door zijn genade geroepen heeft, behaagd had, ¹⁶zijn Zoon in mij te openbaren, opdat ik Hem onder de (heiden)volken verkondigen zou, ben ik geen ogenblik te rade gegaan met vlees en bloed; ¹⁷ook ben ik niet naar Jeruzalem gereisd tot hen, die al vóór mij apostelen waren, maar ik ben naar Arabië vertrokken en vandaar naar Damascus teruggekeerd.

¹⁸(D) Daarop ging ik drie jaar later naar Jeruzalem, om Kefas te bezoeken, en ik bleef vijftien dagen bij hem; ¹⁹en ik zag geen ander van de apostelen dan Jakobus, de broer van de Heer. ²⁰Wat ik u schrijf, zie, voor het aangezicht van God, ik lieg niet. ²¹Daarna ben ik gegaan naar de streken van Syrië en van Cilicië. ²²En ik was aan de gemeenten van de Messias in Judea van aanzien onbekend.

(A) 1:13 Hand. 8:3; 22:4,5; 26:9-11.

(B) 1:14 Hand. 22:3.

(C) 1:15 Hand. 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18.

(D) 1:18 Hand. 9:26-30.

²³Alleen hoorden zij telkens: hij, die ons vroeger vervolgde, verkondigt nu het geloof, dat hij tevoren trachtte uit te roeien. ²⁴En zij verheerlijkten God in mij.

Paulus door de apostelen erkend

2 ^{1(A)} Daarna ging ik na verloop van veertien jaar weer naar Jeruzalem met Barnabas en nam ook Titus mee; ²en ik ging op grond van een openbaring. En ik legde hun het evangelie voor, dat ik onder de (heiden)volken verkondig, afzonderlijk echter aan hen, die in aanzien waren, opdat ik niet vruchteloos liep of gelopen had. ³Maar zelfs Titus, die bij mij was, werd, ofschoon hij een Griek was, toch niet gedwongen zich te laten besnijden; ⁴en dat met het oog op de binnengedrongen valse broeders, mensen, die waren binnengeslopen, om onze vrijheid, die wij in **Jesjoea** de Messias hebben, te bespieden, en zo ons tot slavernij te brengen. ⁵Wij zijn voor hen geen ogenblik -- uit de weg gegaan, opdat de waarheid van het evangelie ook verder bij u zou blijven. ^{6(B)} Maar wat hen betreft, die in zeker aanzien waren - wat zij vroeger geweest mogen zijn, doet er voor mij niets toe: God ziet de persoon niet aan - mij immers hebben zij, die in aanzien waren, verder niets opgelegd. ⁷Maar integendeel: toen zij zagen, dat mij de prediking van het evangelie aan de onbesnedenen toevertrouwd was, zoals aan Petrus die aan de besnedenen, ⁸- immers Hij, die Petrus kracht gaf om apostel te zijn voor de besnedenen, gaf die kracht ook aan mij voor de volken, ⁹- en toen zij de genade, die mij geschonken was, opmerkten, reikten Jakobus, Kefas en Johannes, die voor steunpilaren golden, mij en Barnabas de broederhand:

wij zouden naar de volken, zij naar de besnedenen gaan. ¹⁰Alleen moesten wij de armen blijven gedenken, en ik heb mij dan ook beijverd dat vooral te doen.

Paulus tegenover Petrus

¹¹Maar toen Kefas te Antiochië gekomen was, heb ik mij openlijk tegen hem verzet, omdat het ongelijk aan zijn kant was. ¹²Want voordat sommigen uit de kring van Jakobus gekomen waren, at hij met de volken aan één tafel, maar toen zij kwamen, trok hij zich terug en sonderde zich af uit vrees voor de besnedenen. ¹³En [ook] de overige Joden huichelden met hem mee, zodat zelfs Barnabas zich liet meeslepen door hun huichelarij. ¹⁴Maar toen ik zag, dat zij niet de rechte weg bewandelden naar de waarheid van het evangelie, zei ik tot Kefas ten aanhoren van allen: Indien u, die een Jood bent, naar niet-Joods en niet naar Joods gebruik leeft, hoe kunt u dan de niet-Joden dwingen zich als Joden te gedragen?

De hoofdzaak, ook voor christenen uit de Joden

¹⁵Wij, geboren Joden, en geen zondaars uit de volken, ^{16(C)}wetende, dat de mens niet gerechtvaardigd wordt uit werken van de *Torah*, maar door het geloof in **Jesjoea** de Messias, zijn ook zelf tot het geloof in **Jesjoea** de Messias gekomen, om gerechtvaardigd te worden uit het geloof in de Messias en niet uit werken van de *Torah*. Want uit werken van de *Torah* zal geen vlees gerechtvaardigd worden. ¹⁷Maar indien wij, trachtende in de Messias gerechtvaardigd te worden, ook zelf zijn gebleken zondaars te zijn, staat de Messias dan in dienst van de zonde? Volstrekt niet. ¹⁸Immers, indien ik wat ik afgebroken heb, weer opbouw,

(A) 2:1 Hand. 11:30; 15:2. (B) 2:6 Deut. 10:17. (C) 2:16 a Ps. 143:2; Rom. 3:20. 2:16 b Rom. 3:22.

bewijs ik daardoor, dat ik zelf een overtreder ben. ¹⁹ Want ik ben door de *Torah* voor de *Torah* gestorven om voor God te leven. ²⁰ Met de Messias ben ik gekruisigd, en toch leef ik, (dat is), niet meer mijn ik, maar de Messias leeft in mij. En voor zover ik nu (nog) in het vlees leef, leef ik door het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en Zich voor mij heeft overgegeven.

²¹ Ik ontnem aan de genade van God haar kracht niet; want indien er gerechtigheid door de *Torah* is, dan is de Messias tevergeefs gestorven.

De rechtvaardigheid door het geloof

3 ¹ O, onverstandige Galaten, wie heeft u betoverd, wie **Jesjoea** de Messias toch als gekruisigde voor de ogen geschilderd is? ² Dit alleen zou ik van u willen weten: Hebt u de Geest ontvangen ten gevolge van werken van de *wet*⁽¹⁾, of van de prediking van het geloof? ³ Bent u zó onverstandig? U bent begonnen met de Geest, eindigt u nu met het vlees? ⁴ Was het dan tevergeefs, dat u zoveel hebt ondervonden? Was het maar tevergeefs! ⁵ Die u de Geest schenkt en krachten onder u werkt, (doet Hij dit) ten gevolge van werken van de *Torah*, of van de prediking van het geloof?

⁶(A) Op dezelfde wijze heeft ook Abraham God geloofd en het is hem tot gerechtigheid gerekend. ⁷(B) U bemerkt dus, dat zij, die uit het geloof zijn, kinderen van Abraham zijn. ⁸(C) En de Schrift, die tevoren zag, dat God de volken uit geloof rechtvaardigt, heeft tevoren aan Abraham het evangelie verkondigd: In u zullen alle volken geze-

gend worden. ⁹ Zij, die uit het geloof zijn, worden dus gezegend tezamen met de gelovige Abraham.

¹⁰(D) Want allen, die het van werken van de *Torah* verwachten, liggen onder de vloek; want er staat geschreven: Vervloekt is een ieder, die zich niet houdt aan alles, wat geschreven is in het boek van de *Torah*, om dat te doen. ¹¹(E) En dat door de *Torah* niemand voor God gerechtvaardigd wordt, is duidelijk; immers, de rechtvaardige zal uit geloof leven. ¹²(F) Maar bij de *Torah* gaat het niet om geloof, maar: wie dat doet, zal daardoor leven. ¹³(G) De Messias heeft ons vrijgekocht van de vloek van de *Torah* door voor ons een vloek te worden; want er staat geschreven: Vervloekt is een ieder, die aan een hout (Grieks: kruis) hangt.⁽²⁾ ¹⁴ Zo is de zegen van Abraham tot de volken gekomen in **Jesjoea** de Messias, opdat wij de belofte van de Geest ontvangen zouden door het geloof.

De Torah of de belofte?

¹⁵ Broeders, ik spreek op menselijke wijze: zelfs het testament van een mens, dat rechtskracht verkregen heeft - niemand kan het ongeldig maken of er iets aan toevoegen. ¹⁶ Nu werden aan Abraham de beloften gedaan en aan zijn zaad. Hij zegt niet: en aan zijn zaden, in het meervoud, maar in het enkelvoud: en aan uw zaad, dat wil zeggen: aan de Messias. ¹⁷(H) Ik bedoel dit: de *Torah*, die vierhonderd dertig jaar later is gekomen, maakt het testament, waaraan door God tevoren rechtskracht verleend was, niet ongeldig, zodat zij de belofte haar

⁽¹⁾ 3:2 *wet* is de vertaling van het Hebreeuwse woord *Torah*, maar dat betekent in werkelijkheid "(Gods) Onderwijzingen" ⁽²⁾ 3:13 Zie Deuteronomium 21:23.

(A) 3:6 Gen. 15:6; Rom. 4:3. (B) 3:7 Rom. 4:16. (C) 3:8 Gen. 12:3. (D) 3:10 Deut. 27:26. (E) 3:11 Hab. 2:4. (F) 3:12 Lev. 18:5. (G) 3:13 Deut. 21:23. (H) 3:17 Ex. 12:40.

kracht zou doen verliezen. ^{18(A)} Immers, als de erfenis van de *Torah* afhangt, dan niet van de belofte; en juist door een belofte heeft God aan Abraham zijn gunst bewezen.

¹⁹ Waartoe dient dan de *Torah*? Om de overtredingen te doen blijken is zij erbij gevoegd, totdat het zaad zou komen, waarop de belofte sloeg, en zij is op last van (God) door engelen in de hand van een middelaar gegeven. ²⁰ Een middelaar is niet (de vertegenwoordiger) van één; God echter is één. ²¹ Is de *Torah* dan in strijd met de beloften [van God]? Volstrekt niet! Want indien er een *Torah* gegeven was, die levend kon maken, dan zou inderdaad uit een *Torah* de gerechtigheid voortgekomen zijn. ²² Neen, de Schrift heeft alles besloten onder de zonde, opdat ten gevolge van het geloof in **Jesjoea** de Messias de belofte het deel zou worden van hen, die geloven.

²³ Maar voordat dit geloof kwam, werden wij onder de *Torah* in verzekerde bewaring gehouden met het oog op het geloof, dat geopenbaard zou worden. ²⁴ De *Torah* is dus een tuchtmeester voor ons geweest tot de Messias, opdat wij uit geloof gerechtvaardigd zouden worden. ²⁵ Nu echter het geloof gekomen is, zijn wij niet meer onder de tuchtmeester.

²⁶ Want u bent allen zonen van God, door het geloof, in **Jesjoea** de Messias. ²⁷ Want u allen, die in de Messias gedoopt bent, hebt u met de Messias bekleed. ²⁸ Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, van slaaf of vrije, van mannelijk en vrouwelijk: u allen bent immers één in **Jesjoea** de Messias. ^{29(B)} Indien u nu van de Messias bent, dan bent u zaad van Abraham, en naar de belofte erfgenamen.

Geen dienstbaarheid meer

4 ¹ Ik bedoel dit: zolang de erfgenaam onmondig is, verschilt hij in niets van een slaaf, al is hij ook eigenaar van alles; ² maar hij staat onder voogdij en toezicht tot op het tijdstip, dat door zijn vader tevoren bepaald was. ³ Zo bleven ook wij, zolang wij onmondig waren, onderworpen aan de wereldgeesten. ⁴ Maar toen de volheid van de tijd gekomen was, heeft God zijn Zoon uitgezonden, geboren uit een vrouw, geboren onder de *Torah*, ^{5(C)} om hen, die onder de *Torah* waren, vrij te kopen, opdat wij het recht van zonen zouden verkrijgen.

⁶ En, dat u zonen bent - God heeft de Geest van zijn Zoon uitgezonden in onze harten, die roept: Abba, Vader. ⁷ U bent dus niet meer slaaf, maar zoon; indien u zoon bent, dan bent u ook erfgenaam door God.

⁸ Maar in de tijd, dat u God niet kende, hebt u goden gediend, die het in wezen niet zijn. ⁹ Nu u echter God hebt leren kennen, ja, meer nog, door God gekend bent, hoe kunt u nu terugkeren tot die zwakke en armelijke wereldgeesten, waaraan u zich weer van meet aan dienstbaar wilt maken? ¹⁰ Dagen, maanden, vaste tijden en jaren neemt u waar. ¹¹ Ik vrees, dat ik mij misschien tevergeefs voor u in gespannen heb.

Een dringend verzoek

¹² Weest zoals ik, bid ik u, broeders, omdat ook ik ben zoals u. U hebt mij in geen enkel opzicht verongelijkt. ¹³ Ja, u weet, dat ik aan u de eerste maal, omdat ik ziek geworden was, het evangelie verkondigd heb, ¹⁴ en toch hebt u de verzoeking, die er voor u in mijn lichamelijke toestand gelegen was, niet als iets

(A) 3:18 Rom. 4:14. (B) 3:29 Rom. 4:13. (C) 4:5 Rom. 8:15-17.

verachtelijks beschouwd of ertegen gespuwd, maar u hebt mij ontvangen als een bode van God, (ja), als **Jesjoea** de Messias. ¹⁵U hebt u toen gelukkig geprezen; wat is daarvan over? Want ik kan van u getuigen, dat u, ware het mogelijk geweest, uw ogen uitgerukt en ze mij gegeven zou hebben. ¹⁶Ben ik dus een vijand van u geworden, nu ik u de waarheid zeg? ¹⁷Zij zijn vol ijver voor u, maar niet op de juiste wijze, want zij willen u buitensluiten, opdat u vol ijver voor hen zou zijn. ¹⁸Nu is het goed, dat er ijver getoond wordt in het goede, mits altijd en niet alleen, wanneer ik bij u ben, ¹⁹mijn kinderen, ter wille van wie ik opnieuw weeën doorsta, totdat de Messias in u gestalte verkregen heeft; ²⁰ik zou wensen, dat ik op dit ogenblik bij u was en op een andere toon kon spreken, want ik ben in zorg over u.

Hagar en Sara

²¹Zegt mij, u, die onder de *Torah* wilt staan, luistert u niet naar de *Torah*? ²²(A) Er staat immers geschreven, dat Abraham twee zonen had, één bij de slavin en één bij de vrije. ²³Maar die van de slavin was naar het vlees verwekt, maar die van de vrije door de belofte. ²⁴Dit is iets, waarin een diepere zin ligt. Want dit zijn twee bedelingen: de ene van de berg Sinäi, die slaven baart, dit is Hagar. ²⁵Het (woord) Hagar betekent de berg Sinäi in Arabië. Het staat op één lijn met het tegenwoordige Jeruzalem, want dat is met zijn kinderen in slavernij. ²⁶Maar het hemelse Jeruzalem is vrij; en dat is onze moeder. ²⁷(B) Want er staat geschreven: Verheug u, u onvruchtbare, die niet baart, breek uit en roep, u die geen weeën kent; want talrijker zijn de kinderen van

de eenzame dan van haar, die een man heeft.

²⁸En u, broeders, bent, evenals Isaak, kinderen van de belofte. ²⁹(C) Maar zoals destijds hij, die naar het vlees verwekt was, hem, die naar de Geest verwekt was, vervolgde, zo ook nu. ³⁰(D) Maar wat zegt het schriftwoord? Zend de slavin weg met haar zoon, want de zoon van de slavin zal in geen geval erven met de zoon van de vrije. ³¹Daarom, broeders, zijn wij geen kinderen van een slavin, maar van de vrije.

De christelijke vrijheid

5 ¹Opdat wij werkelijk vrij zouden zijn, heeft de Messias ons vrijgemaakt. Houdt dus stand en laat u niet weer een slavenjuk opleggen.

²Zie, ik, Paulus, zeg u: indien u zich laat besnijden, zal de Messias u geen nut doen. ³Nogmaals betuig ik aan ieder, die zich laat besnijden, dat hij verplicht is de hele *Torah* na te komen. ⁴U bent los van de Messias, als u door de *Torah* gerechtigheid verwacht; buiten de genade staat u. ⁵Wij immers verwachten door de Geest uit het geloof de gerechtigheid, waarop wij hopen. ⁶Want in **Jesjoea** de Messias vermag noch besnijdenis iets, noch onbesneden zijn, maar geloof, door liefde werkende.

⁷U liep goed. Wie is u in de weg gekomen, dat u aan de waarheid niet meer gehoorzaamt? ⁸Die overreding kwam niet van Hem, die u roept. ⁹(E) Een weinig zuurdeeg maakt het hele deeg zuur. ¹⁰Ik voor mij ben van u overtuigd in de Heer, dat u geen andere mening zult hebben. Maar wie u in verwarring brengt, zal zijn straf hebben te dragen, wie hij ook zij.

(A) 4:22 a Gen. 16:15. 4:22 b Gen. 21:2. (B) 4:27 Jes. 54:1. (C) 4:29 Gen. 21:9. (D) 4:30 Gen. 21:10. (E) 5:9 1Cor. 5:6.

¹¹ Wat mij echter betreft, broeders, indien ik nog de besnijdenis predik, waarom word ik dan nog vervolgd? Dan is immers het aanstotelijke van het kruis van kracht beroofd. ¹² Zij moesten zich maar laten snijden, die u verontrusten!

Vlees of Geest

¹³ Want u bent geroepen, broeders, om vrij te zijn; (gebruikt) echter die vrijheid niet als een aanleiding voor het vlees, maar dient elkaar door de liefde. ^{14(A)} Want de hele *Torah* is in één woord vervuld, in dit: u zult uw naaste liefhebben als uzelf. ¹⁵ Indien u echter elkaar bijt en vereet, ziet dan toe, dat u niet door elkaar verslonden wordt.

¹⁶ Dit bedoel ik: wandelt door de Geest en voldoet niet aan het verlangen van het vlees. ^{17(B)} Want het verlangen van het vlees gaat in tegen de Geest en dat van de Geest tegen het vlees - want deze staan tegenover elkaar - zodat u niet doet wat u maar wenst. ¹⁸ Indien u zich echter door de Geest laat leiden, dan bent u niet onder de wet (= *Torah*) (van zonde en dood). ¹⁹ Het is duidelijk, wat de werken van het vlees zijn: hoerij, onreinheid, losbandigheid, ²⁰ afgoderij, toverij, veten, ruzie, jaloezie, uitbarstingen van toorn, zelfzucht, tweedracht, partijschappen, ²¹ nijd, dronkenschap, brasserijen en dergelijke, waarvoor ik u waarschuw, zoals ik u gewaarschuwd heb, dat wie dergelijke dingen bedrijven, het Koninkrijk van God niet zullen beërven. ²² Maar de vrucht van de Geest is liefde, blijdschap, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid, zelfbeheersing. ²³ Tegen zodanige mensen is de *Torah* niet. ²⁴ Want

wie **Jesjoea** de Messias toebehoren, hebben het vlees met zijn hartstochten en begeerten gekruisigd.

²⁵ Indien wij door de Geest leven, laten wij ook door de Geest het spoor houden.

²⁶ Wij moeten niet verwaand zijn, elkaar tartend, elkaar benijddend.

Steunt elkaar

6 ¹ Broeders, zelfs indien iemand op een overtreding betrapt wordt, helpt u, die geestelijk bent, hem terecht in een geest van zachtmoedigheid, ziende op uzelf; u mocht ook eens in verzoeking komen.

² Verdraagt elkaars moeilijkheden; zó zult u de *Torah* van de Messias vervullen.

³ Want indien iemand zich verbeeldt, dat hij iets is, en het niet is, dan vergist hij zich zeer. ⁴ Ieder moet zijn eigen werk toetsen; dan zal hij slechts voor zichzelf stof tot roem hebben en niet voor een ander. ⁵ Want ieder zal zijn eigen last dragen.

⁶ En laat hij, die onderwezen wordt in het woord, van alle goed meedelen aan wie dat onderwijs geeft.

⁷ Dwaalt niet, God laat niet met Zich spotten. Want wat een mens zaait, zal hij ook oogsten. ⁸ Want wie op (de akker van) zijn vlees zaait, zal uit zijn vlees verderf oogsten, maar wie op (de akker van) de Geest zaait, zal uit de Geest eeuwig leven oogsten. ⁹ Laten wij niet moe worden goed te doen, want, wanneer het eenmaal tijd is, zullen wij oogsten, als wij niet verslappen.

¹⁰ Laten wij dus, daar wij de gelegenheid hebben, doen wat goed is voor allen, maar inzonderheid voor onze geloofsgenoten.

(A) 5:14 Lev. 19:18. (B) 5:17 Rom. 7:15-23.

Laatste waarschuwing en groet

¹¹ Ziet, met hoe grote letters ik u eigenhandig schrijf!

¹² Allen, die zich uiterlijk goed willen voordoen, trachten u te dwingen tot de besnijdenis, alleen om niet vervolgd te worden ter wille van het kruis van **[Jesjoea]** de Messias. ¹³ Want zij, die zich laten besnijden, houden zelf niet eens de *Torah*, maar zij willen, dat u zich laat besnijden, opdat zij op uw vlees roem kunnen dragen. ¹⁴ Maar ik mag ervoor bewaard blijven te roemen anders dan in het kruis van onze Heer **Jesjoea** de

Messias, door wie de wereld mij gekruisigd is en ik van de wereld. ¹⁵ Want besneden zijn of niet besneden zijn betekent niets, maar of men een nieuwe schepping is. ¹⁶ En allen, die zich naar die regel zullen richten - vrede en barmhertigheid mag over hen komen, en ook over het Israël van God.

¹⁷ Overigens laat niemand mij lastig vallen, want ik draag de littekens van **Jesjoea** in mijn lichaam.

¹⁸ Mag de genade van onze Heer **Jesjoea** de Messias met uw geest zijn, broeders! Amen.

Efeziërs

Schrijver - Lezers - Groet

1 ^(A) Paulus, door de wil van God een apostel van **Jesjoea** de Messias, aan de heiligen en gelovigen in **Jesjoea** de Messias, die [te Efeze] zijn; ² genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer **Jesjoea** de Messias.

Rijkdom van de uitverkorenen

³ Gezegend zij de God en Vader van onze Heer **Jesjoea** de Messias, die ons met allerlei geestelijke zegen in de hemelse gewesten gezegend heeft in de Messias. ⁴ Hij heeft ons immers in Hem uitverkoren vóór de grondlegging van de wereld, opdat wij heilig en onberispelijk zouden zijn voor zijn aangezicht. ⁵ In liefde heeft Hij ons tevoren ertoe bestemd als zonen van Hem te worden aangenomen door **Jesjoea** de Messias, naar het welbehagen van zijn wil, ⁶ tot lof van de heerlijkheid van zijn genade, waarmee Hij ons begenadigd heeft in de Geliefde. ⁷ ^(B) En in Hem hebben wij de verlossing door zijn bloed, de vergeving van de overtredingen, naar de rijkdom van zijn genade, ⁸ welke Hij ons overvloedig heeft bewezen in alle wijsheid en verstand, ⁹ door ons het geheimenis van zijn wil te doen kennen, in overeenstemming met het welbehagen, dat Hij Zich in Hem had voorgenomen, ¹⁰ om, ter voorbereiding van de volheid van de tijden, al wat in de hemelen en op de aarde is onder één hoofd, dat is de Messias, samen te vatten, ¹¹ in Hem, in wie wij ook het erfdeel ontvangen hebben, waartoe wij tevoren bestemd waren krachtens het

voornemen van Hem, die in alles werkt naar de raad van zijn wil, ¹² opdat wij zouden zijn tot lof van zijn heerlijkheid, wij, die al tevoren onze hoop op de Messias hadden gebouwd. ¹³ In Hem bent ook u, nadat u het woord van de waarheid, het evangelie van uw behoud, hebt gehoord; in Hem bent u, toen u gelovig werd, ook verzegeld met de heilige Geest van de belofte, ¹⁴ die een onderpand is van onze erfenis, tot verlossing van het volk, dat Hij Zich verworven heeft, tot lof van zijn heerlijkheid.

Voorbede

¹⁵ Daarom houd ook ik, gehoord hebbende van uw geloof in de Heer **Jesjoea** en van uw liefde tot al de heiligen, ¹⁶ niet op te danken, u gedenkende bij mijn gebeden, ¹⁷ opdat de God van onze Heer **Jesjoea** de Messias, de Vader van de heerlijkheid, u de Geest van wijsheid en van openbaring zal geven om Hem recht te kennen: ¹⁸ verlichte ogen [van uw] harten, zodat u weet, welke hoop zijn roeping wekt, hoe rijk de heerlijkheid is van zijn erfenis bij de heiligen, ¹⁹ en hoe overweldigend groot zijn kracht is aan ons, die geloven, naar de werking van de sterkte van zijn macht, ²⁰ ^(C) die Hij heeft gewerkt in de Messias, door Hem uit de doden op te wekken en Hem te zetten aan zijn rechterhand in de hemelse gewesten, ²¹ boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij en alle naam, die genoemd wordt niet alleen in deze, maar ook in de toekomstende eeuw. ²² ^(D) En Hij heeft alles onder zijn voeten gesteld en Hem als hoofd boven al wat

^(A) 1:1 Hand. 18:19-21; 19:1. ^(B) 1:7 Kol. 1:14. ^(C) 1:20 Ps. 110:1. ^(D) 1:22 Ps. 8:7; Kol. 1:18.

is, gegeven aan de gemeente, ²³ die zijn lichaam is, vervuld met Hem, die alles in allen volmaakt.

Alles is genade

2 ^{1(A)} Ook u, hoewel u dood was door uw overtredingen en zonden, ² waarin u vroeger gewandeld hebt overeenkomstig de loop van deze wereld, overeenkomstig de overste van de machten in de hemelse gewesten, van de geest, die nu werkzaam is in de kinderen van de ongehoorzaamheid, ³ - trouwens, ook wij allen hebben vroeger daarin geleefd, in de verlangens van ons vlees, handelende naar de wil van het vlees en van de gedachten, en wij waren van nature, evenzeer als de overigen, kinderen van de toorn -, ⁴ God echter, die rijk is aan ontferming, heeft, om zijn grote liefde, waarmee Hij ons heeft liefgehad, ⁵ ons, hoewel wij dood waren door de overtredingen, mede levend gemaakt met de Messias, - door genade bent u behouden -, ⁶ en heeft ons mede opgewekt en ons mede een plaats gegeven in de hemelse gewesten, in **Jesjoea** de Messias, ⁷ om in de komende eeuwen de overweldigende rijkdom van zijn genade te tonen naar (zijn) goedheid over ons in **Jesjoea** de Messias. ⁸ Want door genade bent u behouden, door het geloof, en dat niet uit uzelf: het is een gave van God; ⁹ niet uit (eigen) werken, opdat niemand zal roemen. ¹⁰ Want zijn maaksel zijn wij, in **Jesjoea** de Messias geschapen om goede werken te doen, die God van tevoren bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen.

De eenheid van de gemeente

¹¹ Bedenkt daarom dat u, die vroeger ongelovigen was naar het vlees, en onbesneden genoemd werd door de zogenaamde besnijdenis, die werk van mensenheden aan het vlees is, ¹² dat u in die tijd zonder de Messias was, uitgesloten van het burgerrecht van Israël en vreemd aan de verbonden van de belofte, zonder hoop en zonder God in de wereld. ¹³ Maar nu in **Jesjoea** de Messias bent u, die vroeger veraf was, dichtbij gekomen door het bloed van de Messias.

¹⁴ Want Hij is onze vrede, die de twee één heeft gemaakt en de tussenmuur, die scheiding maakte, de vijandschap, weggebroken heeft, ^{15(B)} doordat Hij in zijn vlees de *Torah* van de geboden, in inzettingen bestaande, buiten werking gesteld heeft, om in Zichzelf, vrede makende, de twee tot één nieuwe mens te scheppen, ^{16(C)} en de twee, tot één lichaam verbonden, weer met God te verzoenen door het kruis, waaraan Hij de vijandschap gedood heeft. ^{17(D)} En bij zijn komst heeft Hij vrede verkondigd aan u, die veraf was, en vrede aan hen, die dichtbij waren; ¹⁸ want door Hem hebben wij beiden in één Geest de toegang tot de Vader. ¹⁹ Zo bent u dan geen vreemdelingen en bijwoners meer, maar medeburgers van de heiligen en huisgenoten van God, ²⁰ gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, terwijl **Jesjoea** de Messias zelf de hoeksteen is. ²¹ In Hem groeit elk bouwwerk, goed ineensluitend, op tot een tempel, heilig in de Heer, ²² in wie ook u mede gebouwd wordt tot een woonplaats van God in de Geest.

(A) 2:1 Kol. 2:13. (B) 2:15 Kol. 2:14. (C) 2:16 Kol. 1:20. (D) 2:17 Jes. 57:19.

De roeping van de (ongelovige) volken

3¹Daarom is het, dat ik, Paulus, die ter wille van **Jesjoea** de Messias voor u, volken, in gevangenschap ben; ²- u hebt immers gehoord van de bediening door Gods genade mij met het oog op u gegeven: ³dat mij door openbaring het geheimenis bekendgemaakt is, zoals ik boven in het kort daarvan schreef. ⁴(A) Daarna kunt u bij het lezen u een begrip vormen van mijn inzicht in het geheimenis van de Messias, ⁵dat ten tijde van vroegere geslachten niet bekend is geworden aan de kinderen van de mensen, zoals het nu door de Geest geopenbaard is aan de heiligen, zijn apostelen en profeten: ⁶(dit geheimenis), dat de volken mede-erfgenamen zijn, medeleden en medegenoten van de belofte in **Jesjoea** de Messias door het evangelie, ⁷waarvan ik een dienaar geworden ben naar de genadegave van God, die mij geschonken is naar de werking van zijn kracht. ⁸Mij, verreweg de geringste van alle heiligen, is deze genade te beurt gevallen, om aan de (heiden)volken de onnaspeurlijke rijkdom van de Messias te verkondigen, ⁹en in het licht te stellen (wat) de bediening van het geheimenis (inhoudt), dat eeuwenlang verborgen is gebleven in God, de Schepper van alle dingen, ¹⁰opdat nu door middel van de gemeente aan de overheden en de machten in de hemelse gewesten de veelkleurige wijsheid van God bekend zou worden, ¹¹naar het eeuwige voornemen, dat Hij in **Jesjoea** de Messias, onze Heer, heeft uitgevoerd, ¹²in wie wij de vrijmoedigheid en de toegang met vertrouwen hebben door het geloof in Hem. ¹³Daarom verzoek ik u met aandrang, de moed niet op te geven bij mijn verdruk-

kingen omwille van U, want die zijn een eer voor u.

De grote liefde van de Messias

¹⁴Om die reden buig ik mijn knieën voor de Vader, ¹⁵naar wie alle geslachten in de hemelen en op de aarde genoemd wordt, ¹⁶opdat Hij u zal geven, naar de rijkdom van zijn heerlijkheid, met kracht gesterkt te worden door zijn Geest in de inwendige mens, ¹⁷opdat de Messias door het geloof in uw harten woning zal maken. Geworteld en gegrond in de liefde, ¹⁸zult u dan samen met alle heiligen, in staat zijn te begrijpen, hoe groot de breedte en lengte en hoogte en diepte is, ¹⁹en te kennen de liefde van de Messias, die de kennis te boven gaat, opdat u vervuld wordt tot alle volheid van God.

²⁰Hem nu, die volgens de kracht, welke in ons werkt, bij machte is oneindig veel meer te doen dan wij bidden of beseffen, ²¹Hem zij de heerlijkheid in de gemeente en in **Jesjoea** de Messias tot in alle geslachten, van eeuwigheid tot eeuwigheid! Amen.

*Eenheid en verscheidenheid
in de gemeente*

4¹Als gevangene in de Heer, vermaan ik u dan te wandelen waardig de roeping, waarmee u geroepen bent, ²(B) met alle *nederigheid* en zachtmoedigheid, met geduld, en elkaar in liefde te verdragen, ³en ijverig de eenheid van de Geest te bewaren door de vredesband: ⁴één lichaam en één Geest, zoals u ook geroepen bent in de ene hoop van uw roeping, ⁵één Heer, één geloof, één doop, ⁶één God en Vader van allen, die is boven allen en door allen en in allen.

(A) 3:4 Kol. 1:26,27. (B) 4:2 Kol. 3:12,13.

⁷Maar aan een ieder van ons afzonderlijk is de genade gegeven, naar de mate, waarin de Messias haar schenkt. ^{8(A)}Daarom heet het: opgevaren naar den hoge voerde Hij krijgsgevangenen mee, gaven gaf Hij aan de mensen.

⁹Wat betekent dit: Hij is opgevaren, anders dan dat Hij ook neergedaald is naar de lagere, aardse gewesten? ¹⁰Hij, die neergedaald is, Hij is het ook, die is opgevaren ver boven alle hemelen, om alles tot volheid te brengen. ¹¹En Hij heeft zowel apostelen als profeten gegeven, zowel evangelisten als herders en leraars, ¹²om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van de Messias, ¹³totdat wij allen de eenheid van het geloof en de volle kennis van de Zoon van God bereikt hebben, de mannelijke rijpheid, de maat van de groei der volheid van de Messias. ¹⁴Dan zijn wij niet meer onmondig, op en neer, heen en weer geslingerd onder invloed van allerlei wind van leer, door het valse spel van de mensen, in hun sluwheid, die tot dwaling verleidt, ¹⁵maar dan groeien wij, ons aan de waarheid houdende, in liefde in elk opzicht naar Hem toe, die het hoofd is, de Messias. ^{16(B)}En aan Hem ontleent het hele lichaam als een welsluitend geheel en bijeengehouden door de dienst van al zijn geledingen naar de kracht, die elk lid op zijn wijze oefent, deze groei van het lichaam, om zichzelf op te bouwen in de liefde.

De nieuwe levenswandel

¹⁷Dit zeg ik dan en betuig ik in de Heer, dat u niet langer mag wandelen zoals ook de volken wandelen, in de ijdelheid van hun denken, ¹⁸verduisterd in hun verstand, vervreemd van het leven

van God om de onwetendheid, die in hen heerst, om de verharding van hun hart. ¹⁹Zij hebben zich immers in hun verdoving overgegeven aan de losbandigheid om gretig winst te slaan uit allerlei onreinheid. ²⁰Maar u geheel anders: u hebt de Messias leren kennen. ²¹U toch hebt van Hem gehoord en bent in Hem onderwezen, zoals dit de waarheid is in **Jesjoea**, ^{22(C)} dat u, wat uw vroegere wandel betreft, de oude mens, die naar zijn misleidende verlangens zal verderven, aflegt, ²³ dat uw geest (van) denken wordt hernieuwd, ^{24(D)} en de nieuwe mens aandoet, die naar (de wil van) God geschapen is in waarachtige gerechtigheid en heiligheid.

^{25(E)} Legt daarom de leugen af en spreekt waarheid, ieder met zijn naaste, omdat wij leden zijn van elkaar. ^{26(F)} Gerookt u in toorn, zondigt dan niet: de zon mag niet over een opwelling van uw toorn ondergaan; ²⁷ en geeft de duivel geen voet. ²⁸ Laat, wie een dief was, niet meer stelen, maar zich liever inspannen om met zijn handen goed werk te verrichten, opdat hij iets kan meedelen aan de arme. ²⁹ Laat geen onrein woord uit uw mond komen, maar als u een goed (woord) hebt, tot opbouw, waar dit nuttig is, opdat zij, die het horen, genade ontvangen. ³⁰ En bedroeft de heilige Geest van God niet, door wie u verzegeld bent tegen de dag van de verlossing. ³¹ Laat alle bitterheid, boosheid, toorn, getier en gevloek uit uw midden worden gebannen, evenals alle kwaadaardigheid. ^{32(G)} Maar weest tegenover elkaar vriendelijk, barmhartig, elkaar vergevend, zoals God in de Messias u vergeving geschonken heeft.

(A) 4:8 Ps. 68:19. (B) 4:16 Kol. 2:19. (C) 4:22 Kol. 3:9. (D) 4:24 a Kol. 3:10. 4:24 b Gen. 1:26.
(E) 4:25 Zac. 8:16. (F) 4:26 Ps. 4:5. (G) 4:32 Kol. 3:13.

Vermaningen

5¹Weest dan navolgers van God, als geliefde kinderen, ^{2(A)} en wandelt in de liefde, zoals ook de Messias u heeft liefgehad en Zich voor ons heeft overgegeven als offergave en slachtoffer, God tot een welriekende reuk.

³Maar van hoererij en allerlei onreinheid of hebzucht mag onder u zelfs geen sprake zijn, zoals het heiligen betaamt, ⁴en evenmin van onwelvoegelijkheid en zotte of losse taal, die geen pas geven, maar veeleer van dankzegging. ⁵Want hiervan moet u doordrongen zijn, dat in geen geval een hoereerder, onreine of geldgierige, dat is een afgodendienaar, erfdeel heeft in het Koninkrijk van de Messias en God.

⁶Laat niemand u misleiden met drogredenen, want door zulke dingen komt de toorn van God over de kinderen van de ongehoorzaamheid. ⁷Doet dan niet met hen mee. ⁸Want u was vroeger duisternis, maar nu bent u licht in de Heer; wandelt als kinderen van het licht, ⁹want de vrucht van het licht bestaat in pure goedheid en gerechtigheid en waarheid -, ¹⁰en toetst wat de Heer behaagt. ¹¹En neemt geen deel aan de onvruchtbare werken van de duisternis, maar ontmaskert ze veeleer, ¹²want het is zelfs schandelijk om te noemen, wat in het verborgene door hen wordt verricht; ¹³maar als dat alles door het licht ontmaskerd wordt, komt het aan de dag; want al wat aan de dag komt is licht.

¹⁴Daarom heet het: Ontwaak, u die slaapt, en sta op uit de doden, en de Messias zal over u lichten.

¹⁵Ziet dus nauwlettend toe, hoe u wandelt, niet als onwijken, maar als wij-

zen, ^{16(B)} u de gelegenheid ten nutte makende, want de dagen zijn kwaad. ¹⁷Weest daarom niet onverstandig, maar tracht te begrijpen, wat de wil van de Heer is. ¹⁸En bedrinkt u niet aan wijn, waarin bandeloosheid is, maar wordt vervuld met de Geest, ^{19(C)} en spreekt onder elkaar in psalmen, lofzangen en geestelijke liederen, en zingt en jubelt de Heer van harte, ²⁰dankt altijd in de naam van onze Heer **Jesjoea** de Messias, God de Vader, voor alles, ²¹en weest elkaar onderdanig in het ontzag voor de Messias.

Het huwelijksleven

^{22(D)} Vrouwen, weest aan uw man onderdanig als aan de Heer, ²³want de man is het hoofd van zijn vrouw, evenals de Messias het Hoofd is van zijn gemeente; Hij is het, die zijn lichaam in stand houdt. ²⁴Welnu, zoals de gemeente onderdanig is aan de Messias, zo ook de vrouw aan haar man, in alles.

^{25(E)} Mannen, hebt uw vrouw lief, evenals de Messias zijn gemeente heeft liefgehad en Zich voor haar overgegeven heeft, ²⁶om haar te heiligen, haar reinigende door het waterbad met het Woord, ²⁷en zo zelf de gemeente voor Zich te plaatsen, stralend, zonder vlek of rimpel of iets dergelijks, zó dat zij heilig is en onbesmet. ²⁸Zo zijn [ook] de mannen verplicht hun vrouw lief te hebben als hun eigen lichaam. Wie zijn eigen vrouw liefheeft, heeft zichzelf lief; ²⁹want niemand haat ooit zijn eigen vlees, maar hij voedt het en koestert het, zoals de Messias de gemeente, ³⁰omdat wij leden zijn van zijn lichaam. ^{31(F)} Daarom zal een man [zijn] vader en [zijn] moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen, en die

(A) 5:2 Ex. 29:18; Ps. 40:7.

(B) 5:16 Kol. 4:5.

(C) 5:19 Kol. 3:16,17.

(D) 5:22 Kol. 3:18; 1Pet. 3:1.

(E) 5:25 Kol. 3:19; 1Pet. 3:7.

(F) 5:31 Gen. 2:24.

twee zullen tot één vlees zijn. ³² Dit geheimenis is groot, maar ik spreek met het oog op de Messias en [op] de gemeente. ³³ Intussen ook u, laat ieder voor zich zijn eigen vrouw zó liefhebben als zichzelf en de vrouw moet ontzag hebben voor haar man.

Gehoorzaamheid

6 ^{1(A)} Kinderen, weest uw ouders gehoorzaam [in de Heer], want dat is recht. ^{2(B)} Eer uw vader en uw moeder - dit is immers het eerste gebod, met een belofte - ³ opdat het u wel zal gaan en u lang leeft op aarde.

^{4(C)} En u, vaders, verbittert uw kinderen niet, maar voedt hen op in de tucht en in de terechtwijzing van de Heer.

^{5(D)} Slaven, weest uw heren naar het vlees gehoorzaam met ontzag en beven, in eenvoud van uw hart, als aan de Messias, ⁶ niet met ogendienst, om mensen te behagen, maar door als slaven van de Messias de wil van God van harte te doen, ⁷ en bereidwillig dienstbaar te zijn als aan de Heer en niet aan mensen. ⁸ U weet immers, dat een ieder, hetzij slaaf, hetzij vrije, al het goede, dat hij gedaan heeft, van de Heer zal terugontvangen.

^{9(E)} En u, heren, handelt evenzo tegenover hen; laat het dreigen na. U weet immers, dat hun en uw Heer in de hemelen is, en bij Hem is geen aanzien des persoons.

De geestelijke wapenrusting

¹⁰ Voorts, weest krachtig in de Heer en in de sterkte van zijn macht. ¹¹ Doet de wapenrusting van God aan, om te kunnen standhouden tegen de verleidingen

van de duivel; ¹² want wij hebben niet te worstelen tegen bloed en vlees, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers van deze duisternis, tegen de boze geesten in de hemelse gewesten. ¹³ Neemt daarom de wapenrusting van God, om weerstand te kunnen bieden in de boze dag en om, uw taak geheel vervuld hebbende, stand te houden. ^{14(F)} Stelt u dan op, uw lendenen omgord met de waarheid, bekleed met het pantser van de gerechtigheid, ^{15(G)} de voeten geschoeid met de bereidvaardigheid van het evangelie van vrede; ¹⁶ neemt bij dit alles het schild van het geloof ter hand, waarmee u al de brandende pijlen van de boze zult kunnen doven; ^{17(H)} en neemt de helm van het heil aan en het zwaard van de Geest, dat is het Woord van God. ¹⁸ En bidt daarbij met aanhoudend bidden en smeken bij elke gelegenheid in de Geest, daartoe wakende met alle volharding en smeking voor alle heiligen; ¹⁹ ook voor mij, dat mij bij het openen van mijn mond het woord geschonken zal worden, om vrijmoedig het geheimenis van het evangelie bekend te maken, ²⁰ waarvoor ik een gezant ben in ketenen. Dan zal ik daartoe vrijmoedig kunnen optreden, zoals ik behoor te spreken.

Mededeling - Groet c

^{21(I)} Opdat ook u van mij mag weten, hoe het mij gaat, zal Tychikus, mijn geliefde broeder en getrouwe dienaar in de Heer, u alles bekendmaken. ²² Met dit doel heb ik hem tot u gezonden, dat u onze omstandigheden zou weten en hij uw harten zou vertroosten.

(A) 6:1 Kol. 3:20. (B) 6:2 Ex. 20:12; Deut. 5:16. (C) 6:4 Kol. 3:21. (D) 6:5 Kol. 3:22-25. (E) 6:9 a Kol. 4:1. 6:9 b Deut. 10:17; Kol. 3:25. (F) 6:14 a Jes. 11:5. 6:14 b Jes. 59:17. (G) 6:15 Jes. 52:7. (H) 6:17 Jes. 59:17. (I) 6:21 Hand. 20:4; 2Ti. 4:12; Kol. 4:7,8.

²³Vrede zij de broeders en liefde met
geloof, van God, de Vader, en van de Heer
Jesjoea de Messias. ²⁴Mag de genade
zijn met allen, die onze Heer **Jesjoea** de
Messias onvergankelijk liefhebben.

Filippenzen

*Schrijver - Lezers - Groet -
Dankzegging en gebed*

*De zegen van de
gevangenschap van Paulus*

1 ^{1(A)} Paulus en Timoteüs, dienstknechten van **Jesjoea** de Messias, aan al de heiligen in **Jesjoea** de Messias, die te Filippi zijn, tezamen met hun opzieners en diakenen; ² genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer **Jesjoea** de Messias.

³ Ik dank mijn God, zo dikwijls ik u gedenk; ⁴ immers, in al mijn gebeden bid ik telkens voor u allen met blijdschap, ⁵ wegens uw deelhebben aan de prediking van het evangelie, van de eerste dag af tot nu toe. ⁶ Hiervan toch ben ik ten volle overtuigd, dat Hij, die in u een goed werk is begonnen, dit tot het einde toe zal voortzetten, tot de dag van **Jesjoea** de Messias. ⁷ Zó van u allen te denken spreekt voor mij dan ook vanzelf, omdat ik u op het hart draag, daar u allen, zowel bij mijn gevangenschap als bij mijn verdediging en bevestiging van het evangelie, deelgenoten bent van de mij verleende genade. ⁸ God toch is mijn getuige, hoezeer ik met de ontferming van **Jesjoea** de Messias naar u allen verlang.

⁹ En dit bid ik, dat uw liefde nog steeds meer overvloedig mag zijn in helder inzicht en alle fijngevoeligheid, ¹⁰ om te onderscheiden, waarop het aankomt. Dan zult u rein en onberispelijk zijn tegen de dag van de Messias, ¹¹ vervuld van de vrucht van gerechtigheid, welke door **Jesjoea** de Messias is, tot eer en prijs van God.

¹² Ik wil, dat u weet, broeders, dat wat ik ervaren heb, mij des te meer tot bevordering van de evangelieprediking heeft gestrekt. ^{13(B)} Daardoor toch is aan het hele hof en aan al de overigen duidelijk geworden, dat ik in gevangenschap ben omwille van de Messias, ¹⁴ en het merendeel van de broeders in de Heer heeft door mijn gevangenschap vertrouwen gekregen om met des te meer moed onbevreesd het woord van God te spreken. ¹⁵ Sommigen preken de Messias wel uit nijd en ruzie, maar anderen doen het met goede bedoeling. ¹⁶ Dezen verkondigen de Messias uit liefde, daar zij weten, dat ik tot verdediging van het evangelie gesteld ben, ¹⁷ maar anderen uit eigenbelang, met de onzuivere bedoeling, mij de gevangenschap zwaar te maken.

¹⁸ Wat doet het ertoe? In elk geval, hetzij met een bijoormerk, hetzij in oprechtheid, wordt de Messias verkondigd; en daarin verheug ik mij, en zal ik mij ook verheugen. ¹⁹ Want ik weet, dat dit mij tot behoud zal strekken door uw gebed en de bijstand van de Geest van **Jesjoea** de Messias, ²⁰ naar mijn vurig verlangen en hopen, dat ik in geen enkel opzicht beschaamd zal staan, maar dat met alle vrijmoedigheid, zoals steeds, ook nú de Messias zal worden grootgemaakt in mijn lichaam, hetzij door mijn leven, hetzij door mijn dood. ²¹ Want het leven is mij de Messias en het sterven gewin. ²² Indien ik in het vlees blijf leven, betekent dat voor mij werken met

(A) 1:1 Hand. 16:12. (B) 1:13 Hand. 28:30.

vrucht, en wat ik moet kiezen, weet ik niet. ²³ Van beide zijden word ik gedrongen: ik verlang heen te gaan en met de Messias te zijn, want dit is verreweg het beste; ²⁴ maar nog in het vlees te blijven is meer nodig omwille van U. ²⁵ En in deze overtuiging weet ik, dat ik zal blijven en voortdurend bij u allen zijn, opdat u verder mag komen en u in het geloof verheugen. ²⁶ Dan zult u ruimschoots reden hebben om over mij te roemen in **Jesjoea** de Messias, wanneer ik weer bij u kom.

*Volharding in de
gezindheid van de Messias*

²⁷ Alleen, gedraagt u waardig het evangelie van de Messias, opdat, hetzij ik kom en u zie, hetzij ik afwezig blijf, ik van u mag horen, dat u vaststaat in één geest, één van ziel medestrijdende voor het geloof aan het evangelie, ²⁸ zonder dat u zich in enig opzicht door de tegenstanders laat beangstigen. Hierin is voor hen een aanwijzing van hun verderf, maar van uw behoud, en dat van Godswege. ²⁹ Want aan u is de genade verleend, voor de Messias, niet alleen in Hem te geloven, maar ook voor Hem te lijden, ^{30(A)} in dezelfde strijd, die u eens van mij hebt gezien en nu van mij hoort.

2 ¹ Indien er dan enig beroep (op u gedaan mag worden) in de Messias, indien er enige bemoediging is van de liefde, indien er enige gemeenschap is van de geest, indien er enige ontferming en barmhartigheid is, ² maakt (dan) mijn blijdschap volkomen door eensgezind te zijn, één in liefdebetoon, één van ziel, één in streven, ³ zonder zelfzucht of ijdel eerbejag; maar laat in *ootmoedigheid* de

één de ander uitnemender achten dan zichzelf; en laat ieder niet slechts op zijn eigen belang letten, ⁴ maar laat ieder ook op dat van anderen letten. ⁵ Laat die gezindheid bij u zijn, welke ook in **Jesjoea** de Messias was, ⁶ die, in de gestalte van God zijnde, het God gelijk zijn niet als een roof heeft geacht, ⁷ maar Zichzelf ontledigd heeft, en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen, en aan de mensen gelijk geworden is. ⁸ En in zijn uiterlijk als een mens bevonden, heeft Hij Zich *verootmoedigd* en is gehoorzaam geworden tot de dood, ja, tot de dood van het kruis. ⁹ Daarom heeft God Hem ook uitermate verhoogd en Hem **de naam boven alle naam** geschonken, ⁽¹⁾ ^{10(B)} opdat in de naam van **Jesjoea** zich alle knie zou buigen van hen, die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, ¹¹ en alle tong zou belijden: **Jesjoea** de Messias is Heer, tot eer van God, de Vader!

¹² Daarom, mijn geliefden, zoals u altijd gehoorzaam bent geweest, blijft, niet alleen zoals in mijn tegenwoordigheid, maar nu des te meer bij mijn afwezigheid, uw behoudenis bewerken met ontzag en beven, ¹³ want God is het, die om zijn welbehagen zowel het willen als het werken in u werkt. ¹⁴ Doet alles zonder mopperen of bedenkingen, ^{15(C)} opdat u onberispelijk en onbesmet mag zijn, onbesproken kinderen van God te midden van een ontaard en verkeerd geslacht, waaronder u schijnt als lichtende sterren in de wereld, ¹⁶ terwijl u het Woord van het Leven vasthoudt, voor mij tot roem tegen de dag van de Messias, dat ik niet vruchteloos (mijn wedloop) gelopen, noch vruchteloos mij ingespannen heb.

(1) 2:9 "De naam boven alle naam" is "**Jehosjoea**", wat "**JHWH** redt" betekent; zie ook pagina 7 van de inleiding voorin deze Bijbel, onder punt 1.

(A) 1:30 Hand. 16:19-40. (B) 2:10 Jes. 45:23. (C) 2:15 Deut. 32:5.

¹⁷ Maar ook indien ik uitgegoten word bij het offer en de dienst aan God van uw geloof, verheug ik mij, en ik verblijd mij met u allen. ¹⁸ Verheugt u zich evenzo en verblijdt u met mij.

*Aanbeveling van
Timoteüs en Epafroditus*

¹⁹ Ik hoop in de Heer **Jesjoea** Timoteüs spoedig tot u te zenden, opdat ook ik opgewekt mag zijn, wanneer ik vernomen heb, hoe het u gaat. ²⁰ Want ik heb niemand die zó één van geest (met u) is, om uw belangen getrouw te behartigen; ²¹ want allen zoeken zij hun eigen belang, niet de zaak van **Jesjoea** de Messias. ²² Zijn beproefde trouw kent u echter, dat hij, zoals een kind zijn vader, mij in de dienst van het evangelie heeft geholpen. ²³ Hem hoop ik direct te zenden, zodra ik zie, hoe het met mijn zaak loopt; ²⁴ ik vertrouw echter in de Heer, dat ik ook zelf spoedig komen zal.

²⁵ Maar ik achtte het noodzakelijk, Epafroditus tot u te zenden, mijn broeder en medearbeider en medestrijder, die uw afgevaardigde was om mij te helpen in wat ik nodig had. ²⁶ Immers, hij was vol verlangen naar u allen en ook in zorg, omdat u gehoord had, dat hij ziek was. ²⁷ Hij is ook ziek geweest, de dood nabij, maar God heeft Zich over hem ontfermd, en niet alleen over hem, maar ook over mij, opdat ik niet droefheid op droefheid zou hebben. ²⁸ Ik zend hem dan met te meer spoed, opdat u, als u hem ziet, u weer verheugen mag en ik minder zorg mag hebben. ²⁹ Ontvangt hem dan in de Heer met alle blijdschap en houdt mannen zoals hij in ere. ³⁰ Want om het werk van de Messias is hij de dood nabijgekomen en hij heeft zijn leven gewaagd om aan te vullen wat

nog aan uw dienstbetoon tegenover mij ontbrak.

3 ¹ Overigens, mijn broeders, verheugt u in de Heer! Hetzelfde aan u te schrijven is voor mij niet verdrietig en voor u is het veilig.

De ware gerechtigheid

² Let op de honden, let op de slechte arbeiders, let op de versnijdenis! ³ Want wij zijn de besnijdenis, die door de Geest van God Hem dienen, die in **Jesjoea** de Messias roemen en niet op vlees vertrouwen. ⁴ Ofschoon ik voor mij wel reden zou hebben om ook op vlees vertrouwen te stellen.

Indien een ander meent op vlees te kunnen vertrouwen, ik nog meer: ⁵ ^(A) besneden op de achtste dag, uit het volk Israël, van de stam Benjamin, ⁶ ^(B) een Hebreeër uit de Hebreeën, naar de *Torah* een Farizeeër, naar mijn ijver een vervolger van de gemeente, naar de gerechtigheid van de *Torah* onberispelijk. ⁷ Maar alles wat mij winst was, heb ik omwille van de Messias schade geacht. ⁸ Voorzeker, ik acht zelfs alles schade, omdat de kennis van **Jesjoea** de Messias, mijn Heer, dat alles te boven gaat. Omwille van Hem heb ik dit alles prijsgegeven en houd het voor vuilnis, opdat ik de Messias mag winnen, ⁹ en in Hem mag blijken niet een eigen gerechtigheid, uit de *Torah*, te bezitten, maar de gerechtigheid door het geloof in de Messias, welke uit God is op de grond van het geloof. ¹⁰ (Dit alles) om Hem te kennen en de kracht van zijn opstanding en de gemeenschap aan zijn lijden, of ik, aan zijn dood gelijkvormig wordende, ¹¹ zou mogen komen tot de opstanding uit de doden.

^(A) 3:5 a Rom. 11:1. **3:5 b** Hand. 23:6; 26:5. ^(B) 3:6 Hand. 8:3; 22:4; 26:9-11.

¹²Niet, dat ik het al zou verkregen hebben of al volmaakt zou zijn, maar ik jaag ernaar, of ik het ook grijpen mocht, omdat ik ook door **Jesjoea** de Messias gegrepen ben. ¹³Broeders, ik voor mij acht niet, dat ik het al gegrepen heb, ¹⁴maar één ding (doe ik): vergetende wat achter mij ligt en mij uitstreckende naar wat vóór mij ligt, jaag ik naar het doel, om de prijs van de roeping van God, die van boven is, in **Jesjoea** de Messias.

¹⁵Laten wij dan allen, die volmaakt zijn, aldus gezind zijn. En indien u op enig punt anders gezind bent, God zal u ook dat openbaren; ¹⁶maar wat wij bereikt hebben, in dat spoor dan ook verder!

Het voorbeeld van Paulus - Vermaningen

^{17(A)} Weest allen mijn navolgers, broeders, en ziet op hen, die evenzo wandelen, zoals u ons tot voorbeeld hebt. ¹⁸Want velen wandelen - ik heb het u dikwijls van hen gezegd, maar nu zeg ik het ook huilende - als vijanden van het kruis van de Messias. ¹⁹Hun einde is het verderf, hun God is de buik, hun eer stellen zij in hun schande, zij zijn aardsgezind. ²⁰Want wij zijn burgers van een rijk in de hemelen, waaruit wij ook de Heer **Jesjoea** de Messias als verlosser verwachten, ²¹die ons *verootmoe-digd* lichaam veranderen zal, zodat het aan zijn verheerlijkt lichaam gelijkvormig wordt, naar de kracht, waarmee Hij ook alle dingen Zich kan onderwerpen.

4 ¹Daarom, mijn geliefde broeders, naar wie mijn verlangen uitgaat, mijn blijdschap en kroon, staat alzo vast in de Heer, geliefden!

²Euodia vermaan ik en Syntyche vermaan ik, eensgezind te zijn in de Heer.

³Ja, ik vraag ook u, mijn trouwe metge-

zel: wees hen behulpzaam. Want zij hebben tezamen met mij in de prediking van het evangelie gestreden, naast Clemens en mijn overige medearbeiders, hun namen staan in het Boek van (eeuwig) Leven.

⁴Verheugt u in de Heer voor altijd! Opnieuw zal ik zeggen: verheugt u!

⁵Uw vriendelijkheid zij alle mensen bekend. De Heer is nabij. ⁶Weest in geen ding bezorgd, maar laten bij alles uw wensen door gebed en smeking met dankzegging bekend worden bij God.

⁷En de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw gedachten behoeden in **Jesjoea** de Messias.

⁸Voorts, broeders, al wat waar, al wat waardig, al wat rechtvaardig is, al wat rein, al wat beminnelijk, al wat welluidend is, al wat deugd heet en lof verdient, bedenkt dat; ⁹wat u geleerd en overgeleverd is, wat u van mij gehoord en gezien hebt, breng dat in toepassing en de God van vrede zal met u zijn.

Dank voor liefdegaven - Groeten

¹⁰Ik heb er mij zeer over verheugd in de Heer, dat u nu eindelijk uw belangstelling in mij hebt kunnen verlevendigen, omdat u wel belangstelling had, maar niet de gelegenheid. ¹¹Niet dat ik dit zeg, als zou ik gebrek lijden; want ik heb geleerd met de omstandigheden, waarin ik verkeer, genoeg te nemen.

¹²Ik weet wat *armoede* is en ik weet wat overvloed is. In elk opzicht en in alle dingen ben ik ingewijd, zowel in verza-digd worden als in honger lijden, zowel in overvloed als in gebrek. ¹³Ik kan alle dingen doen in Hem, die mij kracht geeft. ¹⁴Toch hebt u er goed aan gedaan, te delen in mijn verdrukking. ¹⁵U weet het zelf ook wel, Filippenzen; in het be-

(A) 3:17 1Cor. 4:16; 11:1.

gin van mijn evangelieprediking, toen ik uit Macedonië vertrok, heeft geen enkele gemeente met mij in rekening van uitgave en ontvangst gestaan dan u alleen. ¹⁶(A) Want ook te Tessalonica hebt u mij meerdere keren ondersteuning gezonden. ¹⁷Niet, dat het mij om de gave te doen zou zijn, maar het is mij te doen om de opbrengst, die als een te goed op uw rekening aangroeit. ¹⁸(B) Nu is alles voldaan en ik ben rijkelijk voorzien; alles is aangezuiverd, nu ik van Epafroditus het door u gezondene ont-

vangen heb, een welriekend, een aangenaam, God welgevallig offer. ¹⁹Mijn God zal in alles wat u nodig hebt naar zijn rijkdom heerlijk voorzien, in **Jesjoea** de Messias. ²⁰Onze God en Vader nu zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen.

²¹Groet iedere heilige in **Jesjoea** de Messias. U groeten de broeders, die bij mij zijn. ²²U groeten al de heiligen, in het bijzonder die aan het huis van de keizer verbonden zijn.

²³De genade van de Heer **Jesjoea** de Messias zal met uw geest zijn.

(A) 4:16 Hand. 17:1; 2Cor. 11:9. (B) 4:18 Ex. 29:18.

Kolossenzen

*Schrijver - Lezers - Groet -
Dankzegging en gebed*

1 ¹Paulus, door de wil van God een apostel van **Jesjoea** de Messias, en Timoteüs onze broeder, ²aan de heilige en gelovige broeders in de Messias te Kolosse: genade en vrede zij u van God, onze Vader.

³Wij danken God, de Vader van onze Heer **Jesjoea** [Messias], altijd bij ons bidden voor u, ⁴daar wij gehoord hebben van uw geloof in **Jesjoea** de Messias en van de liefde, die u al de heiligen toedraagt, ⁵om de hoop, die voor u is weggelegd in de hemelen. Daarvan hebt u tevoren gehoord in de prediking van de waarheid, het evangelie, ⁶dat tot u gekomen is. Immers, in de hele wereld draagt het vrucht en groeit het op, zoals ook bij u, sinds de dag, dat u het gehoord hebt en de genade van God in waarheid hebt leren kennen; ⁷(A) zoals u het vernomen hebt van Epafras, onze geliefde mededienstknecht, die voor u een getrouw dienaar van de Messias is, ⁸en ons ook kenbaar gemaakt heeft uw liefde in de Geest.

⁹Daarom houden ook wij sinds de dag, dat wij dit gehoord hebben, niet op voor u te bidden en te vragen, dat u met de rechte kennis van zijn wil vervuld mag worden, in alle wijsheid en geestelijk inzicht, ¹⁰om de Heer waardig te wandelen, Hem in alles te behagen, in alle goed werk vrucht te dragen en op te wassen in de rechte kennis van God. ¹¹Zo wordt u met alle kracht bekrachtigd naar de macht van zijn heerlijkheid tot

alle volharding en geduld, ¹²en dankt u met blijdschap de Vader, die u toebereid heeft voor het erfdeel van de heiligen in het licht. ¹³Hij heeft ons verlost uit de macht van de duisternis en overgebracht in het Koninkrijk van de Zoon van zijn liefde, ¹⁴(B) in wie wij de verlossing hebben door zijn bloed, de vergeving van de zonden.

De voorrang van de Messias

¹⁵Hij is het beeld van de onzichtbare God, de eerstgeborene van de hele schepping, ¹⁶want in Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, de zichtbare en de onzichtbare, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten; alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen; ¹⁷en Hij is vóór alles en alle dingen hebben hun bestaan in Hem; ¹⁸(C) en Hij is het hoofd van het lichaam, de gemeente. Hij is het begin, de eerstgeborene uit de doden, zodat Hij onder alles de eerste geworden is. ¹⁹Want het heeft de hele volheid behaagd in Hem woning te maken, ²⁰(D) en door Hem, vrede gemaakt hebbende door het bloed van zijn kruis, alle dingen weer met Zich te verzoenen, door Hem, hetzij wat op de aarde, hetzij wat in de hemelen is.

²¹Ook u, die vroeger vervreemd en vijandig gezind was, wat bleek uit uw boze werken, heeft Hij nu weer verzoend, ²²in zijn vleselijke lichaam, door de dood, om u heilig en onbesmet en onberispelijk vóór Zich te stellen, ²³indien u slechts wel gegrond en standvas-

(A) 1:7 Kol. 4:12; Filem. 1:23. (B) 1:14 Efez. 1:7. (C) 1:18 Efez. 1:22,23. (D) 1:20 Efez. 2:16.

tig blijft in het geloof en u niet laat afbrengen van de hoop van het evangelie, dat u gehoord hebt en dat verkondigd is in de hele schepping onder de hemel, en waarvan ik, Paulus, een dienaar geworden ben.

Het ambt en het lijden van Paulus

²⁴Nu verheug ik mij over wat ik omwille van U lijd, en vul ik in mijn vlees aan wat ontbreekt aan de verdrukkingen van de Messias, ten behoeve van zijn lichaam, dat is de gemeente. ²⁵Haar dienaar ben ik geworden krachtens de bediening, die mij door God is toevertrouwd, om onder u het woord van God tot zijn volle recht te doen komen, ²⁶het geheimenis, dat eeuwen en geslachten lang verborgen is geweest, maar nu geopenbaard aan zijn heiligen. ²⁷Hun heeft God willen bekendmaken, hoe rijk de heerlijkheid van dit geheimenis is onder de (heiden)volken: de Messias onder u, de hoop van de heerlijkheid. ²⁸Hem verkondigen wij, wanneer wij ieder mens terechtwijzen en ieder mens onderwijzen in alle wijsheid, om ieder mens in de Messias volmaakt te doen zijn. ²⁹Hiervoor span ik mij ook in, onder zware strijd, naar zijn werking, die in mij werkt met kracht.

2 ¹Want ik stel er prijs op, dat u weet, hoe zware strijd ik te voeren heb voor u, en voor hen, die te Laodicea zijn en voor allen, die mijn aangezicht niet hebben gezien in het vlees, ²opdat hun harten getroost en zij in de liefde verenigd worden tot alle rijkdom van een volledig inzicht, en zij het geheimenis van God mogen kennen, de Messias, ³in wie al de schatten van de wijsheid en kennis verborgen zijn.

Gevaarlijke wijsheid

⁴Dit zeg ik, opdat niemand u met bedriegelijke redenen zal misleiden. ⁵Want al ben ik naar het vlees afwezig, naar de geest ben ik bij u en ik zie met blijdschap de orde, die bij u heerst, en de hechtheid van uw geloof in de Messias.

⁶Nu u **Jesjoea** de Messias, de Heer, aanvaard hebt, wandelt in Hem, ⁷geworteld en dan opgebouwd wordend in Hem, bevestigd wordend in het geloof, zoals u geleerd is, overvloeiende in dankzegging.

⁸Ziet toe, dat niemand u zal meeslepen door zijn wijsbegeerte en door zinloos bedrog in overeenstemming met de overlevering van de mensen, met de wereldgeesten en niet met de Messias, ⁹want in Hem woont al de volheid van de godheid lichamelijk; ¹⁰en u hebt de volheid verkregen in Hem, die het hoofd is van alle overheid en macht. ¹¹In Hem bent u ook met een besnijdenis, die geen werk van mensenhanden is, besneden door het afleggen van het vleselijke lichaam, in de besnijdenis van de Messias, ^{12(A)}daar u met Hem begraven bent in de doop. In Hem bent u ook mede opgewekt door het geloof aan de werking van God, die Hem uit de doden heeft opgewekt. ^{13(B)}Ook u heeft Hij, hoewel u dood was door uw overtredingen en onbesnedenheid naar het vlees, levend gemaakt met Hem, toen Hij ons al onze overtredingen kwijtschold, ^{14(C)}door het bewijsstuk uit te wissen, dat door zijn inzettingen tegen ons getuigde en ons bedreigde. En dat heeft Hij weggedaan door het aan het kruis te nagelen: ¹⁵Hij heeft de overheden en machten ontwapend en openlijk tentoongesteld en zo over hen gezegevierd.

(A) 2:12 Rom. 6:4. (B) 2:13 Efez. 2:1-5. (C) 2:14 Efez. 2:15.

De dwaasheid van menselijke inzetten

16(A) Laat dan niemand u blijven oordelen over eten en drinken of op het stuk van een feestdag, nieuwe maan of Sjabbat, **17** dingen, die ⁽¹⁾ een schaduw zijn van wat komen moest, terwijl de werkelijkheid van de Messias is. **18** Laat niemand u de prijs doen missen door *zelfvernedering* en engelenverering, als ingewijde in wat hij heeft gezien, zonder reden opgeblazen door zijn vleselijk denken, **19(B)** terwijl hij zich niet houdt aan het hoofd, waaruit het hele lichaam, door pezen en banden ondersteund en samengehouden, zijn goddelijke groei ontvangt.

20 Indien u met de Messias afgestorven bent aan de wereldgeesten, waartoe laat u zich, alsof u in de wereld leefde, geboden opleggen: **21** raak niet, smaak niet, roer niet aan; **22** dat alles zijn dingen, die door het gebruik verloren gaan, zoals het gaat met voorschriften en leringen van mensen. **23** Dit toch is, al staat het in een roep van wijsheid met zijn godsdienst naar eigen inzicht, zijn *nederigheid* en zijn kastijding van het lichaam, zonder enige waarde (en dient slechts) tot bevrediging van het vlees.

3 ^(1C) Indien u dan met de Messias opgewekt bent, zoekt de dingen, die boven zijn, waar de Messias is, gezeten aan de rechterhand van God. **2** Bedenkt de dingen, die boven zijn, niet die op de aarde zijn. **3** Want u bent gestorven en uw leven is verborgen met de Messias in God. **4** Wanneer de Messias verschijnt, die ons leven is, zult ook u met Hem verschijnen in heerlijkheid.

Het nieuwe leven

5 Doodt dan de leden, die op de aarde zijn: hoererij, onreinheid, hartstocht, boze begeerte en de hebzucht, die niet anders is dan afgoderij, **6** om welke dingen de toorn van God komt. **7** Daarin hebt ook u vroeger gewandeld, toen u erin leefde. **8** Maar nu moet ook u dit alles wegdoen: toorn, heftigheid, kwaad-aardigheid, laster en vuile taal uit uw mond. **9(D)** Liegt niet meer tegen elkaar, daar u de oude mens met zijn praktijken afgelegd, **10(E)** en de nieuwe aangedaan hebt, die vernieuwd wordt tot volle kennis naar het beeld van zijn Schepper, **11** waarbij geen onderscheid is tussen Griek en Jood, besneden of onbesneden, barbaar en Skyth, slaaf en vrije, maar alles en in allen is de Messias.

12(F) Doet dan aan, als door God uitverkoren heiligen en geliefden, innerlijke ontferming, goedheid, *nederigheid*, zachtmoedigheid en geduld. **13(G)** Verdraagt elkaar en vergeeft elkaar, indien de één tegen de ander een grief heeft; zoals ook de Heer u vergeven heeft, doet ook u evenzo. **14** En doet bij dit alles de liefde aan, als de band van de volmaaktheid. **15** En mag de vrede van de Messias, tot welke u immers in één lichaam geroepen bent, regeren in uw harten; en weest dankbaar. **16(H)** Laat het woord van de Messias rijkelijk in u wonen, zodat u in alle wijsheid elkaar leert en terechtwijst en met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen zingende, God dank brengt in uw harten. **17** En al wat u doet met woord of werk, doet het alles in de naam van de Heer **Jesjoea**, God, de Vader, dankende door Hem!

⁽¹⁾ **2:17** In de grondtekst komt "slechts" niet voor.

^(A) **2:16** Rom. 14:1-6. ^(B) **2:19** Efez. 4:16. ^(C) **3:1** Ps. 110:1. ^(D) **3:9** Efez. 4:22. ^(E) **3:10 a** Efez. 4:24. **3:10 b** Gen. 1:26. ^(F) **3:12** Efez. 4:2. ^(G) **3:13** Efez. 4:32. ^(H) **3:16** Efez. 5:19,20.

De christelijke huisregels

18(A) Vrouwen, weest uw man onderdanig, zoals het betaamt in de Heer.

19(B) Mannen, hebt uw vrouw lief en weest niet ruw tegen haar.

20(C) Kinderen, gehoorzaamt uw ouders in alles, want dit is aangenaam in de Heer.

21(D) Vaders, prikkelt uw kinderen niet, opdat zij niet moedeloos worden.

22(E) Slaven, gehoorzaamt uw heren naar het vlees in alles, niet om mensen plezier te doen en om hen naar de ogen te zien, maar met eenvoud van het hart in ontzag voor **JHWH**. **23** Wat u ook doet, verricht uw werk van harte, als voor de Heer en niet voor mensen; **24** u weet toch, dat u van de Heer tot vergelding de erfenis zult ontvangen. U dient de Messias als heer. **25(F)** Want wie onrecht doet, zal zijn onrecht terugontvangen, en er is geen aanzien des persoons.

4 **1(G)** Heren, betracht tegenover uw slaven recht en billijkheid; u weet toch, dat ook u een heer in de hemel hebt.

2 Volhardt in het gebed, weest daarbij waakzaam en dankt **3** en bidt tevens voor ons, dat God een deur voor ons woord zal openen, om te spreken van het geheimenis van de Messias, ter wille waarvan ik ook gevangen zit. **4** Dan zal ik het zó in het licht stellen, als ik het behoor te spreken.

5(H) Gedraagt u als wijzen ten opzichte van hen die buiten staan, maakt u de gelegenheid ten nutte. **6** Laat uw spreken altijd aangenaam zijn, niet zouteloos⁽¹⁾; u

moet weten, hoe u aan ieder het juiste antwoord moet geven.

Besluit en groet

7(I) Van al mijn omstandigheden zal Tychikus, mijn geliefde broeder en getrouwe dienaar en mededienstknecht in de Heer, u op de hoogte brengen. **8** Ik heb hem juist daarom tot u gezonden, dat u zou vernemen, hoe het met ons staat en dat hij uw hart zal vertroosten, **9(J)** samen met Onesimus, mijn getrouwe en geliefde broeder, die één van u is. Zij zullen u van alle omstandigheden hier op de hoogte brengen.

10(K) Aristarchus, mijn medegevangene, laat u groeten, en Marcus, de neef van Barnabas - over hem hebt u opdracht gekregen; ontvangt hem, indien hij bij u mocht komen - **11** en Jesjoea, genaamd Justus, de enigen uit de besnedenen, die mijn medewerkers zijn voor het Koninkrijk van God, en die mij dan ook tot troost zijn geweest. **12(L)** Epafraas laat u groeten, die één van u is, een dienstknecht van **Jesjoea** de Messias, altijd in zijn gebeden voor u worstelende, dat u mag staan, volmaakt en verzekerd bij alles wat God wil. **13** Want ik kan van hem getuigen, dat hij zich veel moeite heeft gegeven voor u en voor hen, die te Laodicea en te Hiërapolis zijn. **14(M)** De geliefde geneesheer Lucas en ook Demas laten u groeten.

15 Groet de broeders te Laodicea; ook Nymfa met de gemeente bij haar aan huis. **16** En wanneer deze brief bij u is voorgelezen, zorgt dan, dat hij ook in de

⁽¹⁾ **4:6** Letterlijk staat er "niet met zout voorbereid".

(A) 3:18 Efez. 5:22; 1Pet. 3:1. **(B)** 3:19 Efez. 5:25; 1Pet. 3:7. **(C)** 3:20 Efez. 6:1. **(D)** 3:21 Efez. 6:4. **(E)** 3:22 Efez. 6:5-8. **(F)** 3:25 Deut. 10:17; Efez. 6:9. **(G)** 4:1 Efez. 6:9. **(H)** 4:5 Efez. 5:16. **(I)** 4:7 Hand. 20:4; 2Ti. 4:12; Efez. 6:21,22. **(J)** 4:9 Filem. 1:10-12. **(K)** 4:10 a Hand. 19:29; 27:2; Filem. 1:24. **4:10 b** Hand. 12:12,25; 13:13; 15:37-39. **(L)** 4:12 Kol. 1:7; Filem. 1:23. **(M)** 4:14 a 2Ti. 4:11; Filem. 1:24. **4:14 b** 2Ti. 4:10; Filem. 1:24.

gemeente te Laodicea voorgelezen wordt en dat ook u die van Laodicea u laat voorlezen. ¹⁷(A) En zegt tot Archippus: Zorg dat u de bediening, die u in de Heer aanvaard hebt, ook vervult.

¹⁸Een eigenhandige groet van mij, Paulus. Gedenkt mijn gevangenschap. Mag de genade met u zijn.

(A) **4:17** Filem. 1:2.

1 Tessalonicenzen

*Schrijver - Lezers - Groet - De
vrucht van de prediking*

1 ^{1(A)} Paulus, Silvanus en Timoteüs aan de gemeente van de Tessalonicenzen in God, de Vader, en de Heer **Jesjoea** de Messias: genade zij u en vrede!

²Wij danken God altijd om u allen, wanneer wij u gedenken bij onze gebeden, ³onophoudelijk denkende aan het werk van uw geloof, de inspanning van uw liefde en de volharding van uw hoop op onze Heer **Jesjoea** de Messias voor het oog van onze God en Vader. ⁴Immers, dat u, door God geliefde broeders, verkozen bent, weten wij, ⁵omdat onze evangelieprediking niet slechts in woorden tot u gekomen is, maar ook in kracht en in de heilige Geest en in grote volheid; u weet trouwens, hoe wij bij u geweest zijn omwille van u. ^{6(B)} En u bent navolgers geworden van ons en van de Heer en u hebt het woord onder zware verdrukking met blijdschap van de heilige Geest aangenomen, ⁷zodat u een voorbeeld geworden bent voor alle gelovigen in Macedonië en in Achaje. ⁸Want uit uw midden heeft het woord van de Heer weerklonken niet alleen in Macedonië en Achaje, maar op allerlei manieren is uw geloof, dat zich op God richt, bekend geworden, zodat wij daarvan niets behoeven te zeggen. ⁹Want zelf vertellen zij van ons, hoe wij bij u ontvangen zijn en hoe u zich van de afgoden tot God bekeerd hebt, om de levende en waarachtige God te dienen, ¹⁰en uit de hemelen zijn Zoon te verwachten, die Hij

uit de doden opgewekt heeft, **Jesjoea**, die ons verlost van de komende toorn.

Het optreden van Paulus

2 ¹Want zelf weet u, broeders, dat ons komen bij u niet zonder vrucht is geweest. ^{2(C)} Immers, ondanks de mishandeling en de smaad, die wij, zoals u weet, te Filippi tevoren ondergaan hadden, hebben wij u, in onze God vrijmoedig, onder zware strijd het evangelie van God gebracht. ³Want ons vermanen komt niet voort uit dwaling, noch uit onzuivere bedoeling; het gaat ook niet met list gepaard. ⁴Integendeel, daar God ons waardig heeft gekeurd om ons het evangelie toe te vertrouwen, spreken wij, niet om mensen te behagen, maar God, die onze harten keurt. ⁵Want wij hebben ons nooit afgegeven met vleitaal, zoals u weet, of met (enig) baatzuchtig voorwendsel; God is getuige! ⁶Ook zochten wij geen eer bij mensen, noch van u, noch van anderen, hoewel wij als apostelen van de Messias ons hadden kunnen laten gelden; ⁷maar wij gedroegen ons in uw midden vriendelijk, zoals een moeder haar eigen kinderen koestert. ⁸Zo waren wij, in onze grote genegenheid voor u, bereid u niet alleen het evangelie van God, maar ook ons eigen leven mee te delen, daarom, dat u ons lief geworden was. ⁹Want u herinnert u, broeders, onze moeite en inspanning. Terwijl wij nacht en dag werkten, om niemand van u lastig te vallen, hebben wij u het evangelie van God gepredikt. ¹⁰U bent getuigen, en God, hoe vroom, rechtvaardig en onberispelijk wij ons bij u, die ge-

(A) 1:1 Hand. 17:1. (B) 1:6 Hand. 17:5-9. (C) 2:2 a Hand. 16:19-24. 2:2 b Hand. 17:1-9.

looft, gedragen hebben. ¹¹U weet trouwens, hoe wij, als een vader zijn eigen kinderen, u hoofd voor hoofd vermaanden, aanmoedigden, ¹²en betuigden te blijven wandelen, God waardig, die u roept tot zijn eigen Koninkrijk en heerlijkheid.

Vreugde over de gemeente

¹³En hierom danken ook wij God onophoudelijk, dat u, toen u het gepredikte woord van God van ons hebt ontvangen, het hebt aangenomen niet als een woord van mensen, maar, wat het inderdaad is, als een woord van God, dat ook werkzaam is in u, die gelooft. ¹⁴(A) Want u, broeders, bent navolgers geworden van de gemeenten van God in **Jesjoea** de Messias, die in Judea zijn, omdat ook u hetzelfde te verduren hebt gehad van uw eigen volksgenoten als zij van de Joden, ¹⁵(B) die zelfs de Heer **Jesjoea** en de profeten gedood en ons tot het uiterste vervolgd hebben, die God niet behagen en tegen alle mensen ingaan, ¹⁶daar zij ons verhinderen tot de (heiden)volken te spreken tot hun behoud, waardoor zij voor altijd (de maat) van hun zonden vol maken. De toorn is over hen gekomen tot het einde.

¹⁷Maar wij, broeders, die een tijdlang naar het oog, niet naar het hart, van u beroofd zijn geweest, hebben met zeer veel ijver en groot verlangen verlangd uw aangezicht te zien. ¹⁸Wij, of liever: ik, Paulus, heb namelijk meerdere keren tot u willen komen, maar de satan heeft het ons belet. ¹⁹Want wie is onze hoop of blijdschap of erekrans voor onze Heer **Jesjoea** bij zijn komst, wie anders dan u? ²⁰Ja, u bent onze eer en blijdschap.

Goede berichten door Timoteüs

3 ¹(C) Daarom hebben wij, - want wij konden het niet langer uithouden, - besloten alleen te Athene achter te blijven, ²en wij hebben Timoteüs, onze broeder, en een medewerker van God in het evangelie van de Messias, gezonden om u te versterken en u te vermanen over uw geloof, ³dat niemand zou wankelen onder deze verdrukkingen. U weet immers zelf, dat wij daartoe bestemd zijn; ⁴want ook toen wij bij u waren, zeiden wij u al, dat wij zouden verdrukt worden, zoals u ook weet, dat gebeurd is. ⁵Daarom kon ik het ook niet langer uithouden en zond hem zodat ik zekerheid van uw geloof zou krijgen, of de verzoeker u misschien verzocht had en onze inspanning vruchteloos zou geworden zijn.

⁶(D) Maar nu echter Timoteüs van u tot ons is teruggekeerd en ons goede tijding heeft gebracht van uw geloof en uw liefde, en dat u ons altijd in goede herinnering houdt, even verlangend om ons te zien als wij u, ⁷zijn wij dan ook, broeders, bij al onze nood en druk, vertroost over u door uw geloof, ⁸want nu leven wij, als u staat in de Heer. ⁹Want welke dank kunnen wij God over u vergelden voor al de blijdschap, waarmee wij ons om u verheugen voor onze God? ¹⁰Nacht en dag bidden wij vurig, dat wij uw aangezicht mogen zien en voltooiën wat nog aan uw geloof ontbreekt.

¹¹Mag Hij, onze God en Vader, en onze Heer **Jesjoea**, ons de weg tot u banen; ¹²en mag de Heer u doen toenemen en overvloedig worden in de liefde tot elkaar en tot allen - zoals ook wij gezind zijn tegenover u -, ¹³om uw harten te

(A) 2:14 Hand. 17:5. (B) 2:15 Hand. 9:23,29; 13:45,50; 14:2,5,19; 17:5,13; 18:12. (C) 3:1 Hand. 17:15.

(D) 3:6 Hand. 18:5.

versterken, zodat zij onberispelijk zijn in heiligheid voor onze God en Vader bij de komst van onze Heer **Jesjoea** met al zijn heiligen.

Vermaning tot heilige wandel

4¹ Voorts dan broeders, vragen en vermanen wij in de Heer **Jesjoea**, zoals u van ons hebt ontvangen, hoe nodig het is dat u wandelt en God behaagt, zoals u (al) wandelt, opdat u nog meer overvloedig zult zijn. ² Want u weet, welke voorschriften wij u gegeven hebben door de Heer **Jesjoea**. ³ Want dit wil God: uw heiliging, dat u zich onthoudt van de hoerij, ⁴ dat ieder van u in heiliging en eerbaarheid zijn vrouw weet te verwerven, ⁵ niet in hartstochtelijke begeerlijkheid, zoals ook de volken, die van God niet weten, ⁶ en dat men zijn broeder niet slecht zal behandelen of bedriegen in deze zaak, want de Heer is een wreker van dit alles, zoals wij u ook vroeger gezegd en nadrukkelijk betuigd hebben. ⁷ Want God heeft ons niet geroepen tot onreinheid, maar in heiliging. ⁸ Daarom, wie dit verwerpt, verwerpt niet een mens, maar God, die u immers ook zijn heilige Geest geeft.

⁹ Over de broederliefde is het niet nodig u te schrijven; immers, u hebt zelf van God geleerd elkaar lief te hebben; ¹⁰ u doet dat dan ook ten aanzien van alle broeders in geheel Macedonië.

Maar wij vermanen u, broeders, dit nog veel meer te doen, ¹¹ en er een eer in te stellen rustig te blijven en uw eigen zaken te behartigen en met uw handen te werken, zoals wij u bevolen hebben, ¹² opdat u zich behoorlijk gedraagt ten aanzien van hen, die buiten staan, zonder iets nodig te hebben.

De komst van de Heer

¹³ Maar wij willen u niet onkundig laten, broeders, wat betreft hen, die ontslapen, opdat u niet bedroefd bent, zoals de andere (mensen), die geen hoop hebben. ¹⁴ Want indien wij geloven, dat **Jesjoea** gestorven en opgestaan is, zal God ook zó hen, die ontslapen zijn, door **Jesjoea** terugbrengen met Hem.

^{15(A)} Want dit zeggen wij u met een woord van de Heer: wij, levenden, die achterblijven tot de komst van de Heer, zullen in geen geval de ontslapenen voorgaan, ¹⁶ want de Heer zelf zal op een teken, bij het roepen van een aartsengel en bij het geklank van een bazuin van God, neerdalen van de hemel, en zij, die in de Messias gestorven zijn, zullen het eerst opstaan; ¹⁷ daarna zullen wij, levenden, die achterbleven, samen met hen op de wolken in een oogwenk weggevoerd worden, de Heer tegemoet in de lucht, en zó zullen wij altijd met de Heer zijn.

¹⁸ Vermaant elkaar dus met deze woorden.

Waakzaamheid

5¹ Maar over de tijden en gelegenheden, broeders, is het niet nodig, dat u geschreven wordt: ^{2(B)} immers, u weet zelf zeer goed, dat de dag van de Heer zó komt, als een dief in de nacht. ³ Terwijl zij zeggen: het is (alles) vrede en rust, overkomt hun, als de weeën een zwangere vrouw, een plotseling verderf, en zij zullen zeker niet ontkomen. ⁴ Maar u, broeders, bent niet in de duisternis, zodat die dag u als een dief overvallen zou: ⁵ want u bent allen kinderen van het licht en kinderen van de dag. Wij behoren niet aan nacht of duisternis toe;

(A) 4:15 1Cor. 15:51,52. (B) 5:2 Mat. 24:43; Luk. 12:39; 2Pet. 3:10.

⁶laten wij dan ook niet slapen zoals de anderen, maar wakker en nuchter zijn. ⁷Want die slapen, slapen 's nachts en die zich bedrinken, zijn 's nachts dronken, ^{8(A)}maar laten wij, die de dag toebehooren, nuchter zijn, toegerust met het harnas van geloof en liefde en met de helm van de hoop; ⁹want God heeft ons niet gesteld tot toorn, maar tot het verkrijgen van rijke zegen door onze Heer **Jesjoea** de Messias, ¹⁰die voor ons gestorven is, opdat wij, hetzij wij waken, hetzij wij slapen, tezamen met Hem zouden leven. ¹¹Vermaant daarom elkaar en bouwt elkaar op, zoals u dit ook doet.

Vermaningen - Groet

¹²Wij verzoeken u, broeders, hen, die onder u zich moeite getroosten, die u leiden in de Heer en u terechtwijzen, te erkennen, ¹³en hen zeer hoog te schatten in liefde, om hun werk. Houdt vrede onder elkaar.

¹⁴Wij vermanen u, broeders, wijst de ongeregelde terecht, beurt de kleinmoedigen op, komt op voor de zwakken, hebt geduld met allen. ¹⁵Ziet toe, dat nie-

mand kwaad met kwaad zal vergelden, maar jaagt altijd het goede na, tegenover elkaar en tegenover allen.

¹⁶Verheugt u altijd, ¹⁷bidt zonder ophouden, ¹⁸dankt onder alles, want dat is de wil van God in **Jesjoea** de Messias ten opzichte van u.

¹⁹Dooft de Geest niet uit, ²⁰veracht de profetieën niet, ²¹maar toetst alles en behoudt het goede.

²²Onthoudt u van alle soort van kwaad.

²³En mag Hij, de God van vrede, u geheel en al heiligen, en mag geheel uw geest, ziel en lichaam bij de komst van onze Heer **Jesjoea** de Messias blijken in alle delen onberispelijk bewaard te zijn.

²⁴Die u roept, is getrouw; Hij zal het ook doen.

²⁵Broeders, bidt [ook] voor ons.

²⁶Groet al de broeders met een heilige kus.

²⁷Ik bezweer u bij de Heer, dat deze brief aan alle broeders voorgelezen zal worden.

²⁸Mag de genade van onze Heer **Jesjoea** de Messias met u zijn.

(A) 5:8 Jes. 59:17; Efez. 6:13-17.

2 Tessalonicenzen

*Schrijver - Lezers - Groet -
Dankzegging en gebed*

1 ^{1(A)} Paulus, Silvanus en Timoteüs aan de gemeente van de Tessalonicenzen in God, onze Vader, en de Heer **Jesjoea** de Messias: ² genade zij u en vrede van God, de Vader, en van de Heer **Jesjoea** de Messias.

³ Wij behoren God altijd om u te danken, broeders, zoals gepast is, omdat uw geloof zeer toeneemt en de liefde van u allen tegenover elkaar sterker wordt, ⁴ zodat wij zelf over u roemen bij de gemeenten van God, vanwege uw volharding en uw geloof onder al uw vervolgingen en de verdrukkingen, die u doorstaat: ⁵ een bewijs van het rechtvaardige oordeel van God, dat u het Koninkrijk van God waardig geacht bent, voor hetwelk u ook lijdt, ⁶ indien het inderdaad recht is bij God, aan uw verdrukkers verdrukking te vergelden, ⁷ en aan u, die verdrukt wordt, verkwikking te samen met ons, bij de openbaring van de Heer **Jesjoea** van de hemel met de engelen van zijn kracht, ⁸ in vlammend vuur, als Hij straf oefent over hen, die God niet kennen en het evangelie van onze Heer **Jesjoea** niet gehoorzamen. ^{9(B)} Dezen zullen boeten met een eeuwig verderf, ver van het aangezicht van de Heer en van de heerlijkheid van zijn sterkte, ¹⁰ wanneer Hij komt, om op die dag verheerlijkt te worden in zijn heiligen en met verbazing gezien te worden in allen, die tot geloof gekomen zijn; want ons getuigenis heeft geloof gevonden bij u.

¹¹ Hiertoe bidden wij ook altijd voor u, dat onze God u de roeping waardig zal achten en met kracht alle welgevalen in het goede en het werk van het geloof zal volmaken, ¹² opdat de naam van onze Heer **Jesjoea** in u verheerlijkt zal worden, en u in Hem, naar de genade van onze God en van de Heer **Jesjoea** de Messias.

De wederkomst van de Heer

2 ^{1(C)} Maar wij verzoeken u, broeders, met betrekking tot de komst van [onze] Heer **Jesjoea** de Messias en onze vereniging met Hem, ² dat u niet spoedig uw bezinning verliest of in onrust verkeert, hetzij door een geestesuiting, hetzij door een prediking, hetzij door een brief, die van ons afkomstig zou zijn, alsof de dag van de Heer (reeds) aanbrak. ³ Laat niemand u misleiden, op welke wijze ook, want eerst moet de afval komen en de mens van de wetteloosheid ⁽¹⁾ zich openbaren, de zoon van het verderf, ^{4(D)} de tegenstander, die zich verheft tegen al wat God of voorwerp van verering heet, zodat hij zich in de tempel van God zet, om aan zich te laten zien, dat hij een god is.

⁵ Herinnert u zich niet, dat ik, toen ik nog bij u was, u dit meermalen gezegd heb? ⁶ En u weet nu wel, wat hem weerhoudt, totdat hij zich openbaart op zijn tijd. ⁷ Want het geheimenis van de wetteloosheid ⁽²⁾ is al in werking; (wacht) slechts totdat hij, die op het ogenblik nog weerhoudt, verwijderd

⁽¹⁾ 2:3 D.w.z. hij die zonder Gods *Torah* leeft. ⁽²⁾ 2:7 zie de voetnoot bij 2:3.

^(A) 1:1 Hand. 17:1. ^(B) 1:9 Jes. 2:10. ^(C) 2:1 1Th. 4:15-17. ^(D) 2:4 Dan. 11:36; Eze. 28:2.

is. ^{8(A)} Dan zal de wetteloze⁽¹⁾ zich openbaren; de Heer [**Jesjoea**] zal hem doden door de adem van zijn mond en machteloos maken door zijn verschijning, als Hij komt. ^{9(B)} Daarentegen is zijn komst naar de werking van de satan met allerlei krachten, tekenen en bedrieglijke wonderen, ¹⁰ en met allerlei verlokkende ongerechtigheid, voor hen, die verloren gaan, omdat zij de liefde tot de waarheid niet aanvaard hebben, waardoor zij hadden kunnen behouden worden. ¹¹ En daarom zendt God hun een dwaling, die bewerkt, dat zij de leugen geloven, ¹² opdat allen worden geoordeeld, die de waarheid niet geloofd hebben, maar een welgevallen hebben gehad in de ongerechtigheid.

¹³ Maar wij behoren God altijd om u te danken, door de Heer geliefde broeders, dat God u als eerstelingen voor Zich heeft verkozen tot behoudenis, in heiliging door de Geest en geloof in de waarheid. ¹⁴ Daartoe heeft Hij u ook door ons evangelie geroepen tot het verkrijgen van de heerlijkheid van onze Heer **Jesjoea** de Messias.

¹⁵ Zo dan, broeders, staat vast en houdt u aan de overleveringen, die u door ons, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, geleerd zijn.

¹⁶ En Hij, onze Heer **Jesjoea** de Messias, en God, onze Vader, die ons heeft liefgehad en ons eeuwige troost en goede hoop door zijn genade verleend heeft, ¹⁷ mag uw harten troosten, en ze sterk maken in alle goed werk en woord.

Bidden en werken - Groet

3 ¹ Voorts, broeders, bidt voor ons, dat het woord van de Heer snelle voortgang zal hebben en verheerlijkt zal wor-

den, evenals bij u, ² en dat wij bewaard blijven voor de wargeesten en slechte mensen; want trouw vindt men niet bij allen.

³ Maar wél getrouw is de Heer, die u sterken zal en u bewaren voor de boze. ⁴ En wij vertrouwen in de Heer van u, dat u, wat wij (u) bevelen, [niet alleen] doet, maar ook zult doen.

⁵ Mag de Heer uw harten neigen tot de liefde van God en tot de volharding van de Messias. ⁶ Maar wij bevelen u, broeders, in de naam van de Heer **Jesjoea** de Messias, dat u zich onttrekt aan elke broeder, die zich ongeregeld gedraagt, in strijd met de overlevering, die u van ons ontvangen hebt. ⁷ U weet immers zelf, hoe ons voorbeeld behoort gevolgd te worden, daar wij bij u niet van de regel afgeweken zijn, ⁸ noch gegeven brood bij iemand hebben gegeten; maar met moeite en inspanning werkten wij dag en nacht, om niemand van u lastig te vallen; ⁹ niet, dat wij er geen bevoegdheid toe hebben, maar om ons u tot een voorbeeld ter navolging te stellen. ¹⁰ Want ook toen wij bij u waren, hebben wij u dit bevolen: Wil iemand niet werken, dan zal hij ook niet eten. ¹¹ Wij horen namelijk, dat sommigen onder u zich ongeregeld gedragen, door geen werk te verrichten, maar bezig te zijn met wat geen werk is; ¹² zulke mensen bevelen wij en wij vermanen hen in de Heer **Jesjoea** de Messias, dat zij rustig bij hun werk blijven en hun eigen brood eten.

¹³ En u, broeders, wordt niet moe te doen wat goed is. ¹⁴ Als iemand niet luistert naar wat wij door onze brief zeggen, tekent hem en gaat niet met hem om, opdat hij beschaamd zal worden; ¹⁵ houdt

(1) 2:8 zie de voetnoot bij 2:3.

(A) 2:8 Jes. 11:4. (B) 2:9 Mat. 24:24.

2 Tessalonicenzen 3:16-18

hem echter niet voor een vijand, maar wijst hem terecht als een broeder.

¹⁶En mag Hij, de Heer van vrede, u de vrede geven, voortdurend, in elk opzicht. De Heer zij met u allen.

¹⁷Een eigenhandige groet van mij, Paulus. Dit is een waarmerk in elke brief: zó schrijf ik. ¹⁸Mag de genade van onze Heer **Jesjoea** de Messias met u allen zijn.

1 Timoteüs

Schrijver - Lezer - Groet - Dwaalleraars

Gods genade aan Paulus

1 ¹Paulus, een apostel van **Jesjoea** de Messias naar de opdracht van God, onze Heiland, en van **Jesjoea** de Messias, onze hoop, ^{2(A)} aan Timoteüs, mijn waar kind in het geloof: genade, barmhartigheid en vrede zij u van God, de Vader, en van **Jesjoea** de Messias, onze Heer.

³Doe, zoals ik u bij mijn reis naar Macedonië aangeraden heb: blijf nog te Efeze, om sommigen te bevelen geen andere leer te brengen, ⁴noch zich bezig te houden met fabels en eindeloze geslachtsregisters, die veeleer moeilijkheden ten gevolge hebben dan door God gegeven leiding in het geloof. ⁵En het doel van (alle) vermaning is liefde uit een rein hart, uit een goed geweten en een oprecht geloof. ⁶Door dit spoor te verlaten zijn sommigen vervallen tot onnodig gepraat; ⁷zij willen leraars van de *Torah* zijn, zonder ook maar te beseffen wat zij zeggen of waarover zij zo stellig spreken. ⁸Wij weten, dat de *Torah* goed is, indien iemand haar wettig toepast, ⁹wel wetend, dat de *Torah* niet gesteld is voor de rechtvaardige, maar voor wettelozen en tuchtelozen, voor goddelozen en zondaars, voor onverlaten en onheiligen, voor vadermoorders en moedermoorders en doodslagers, ¹⁰hoereerders, knapenschenders, zielverkopers, leugenaars, meinedigen, en al wat verder ingaat tegen de gezonde leer, ¹¹in overeenstemming met het evangelie van de heerlijkheid van de zalige God, dat mij is toevertrouwd.

¹²Ik breng dank aan Hem, die mij kracht gegeven heeft, **Jesjoea** de Messias, onze Heer, dat Hij mij getrouw geacht heeft, daar Hij mij in de bediening gesteld heeft, ^{13(B)} hoewel ik vroeger een godslasteraar en een vervolger en een geweldenaar was. Maar mij is ontferming bewezen, omdat ik het in mijn onwetendheid, uit ongeloof, gedaan heb, ¹⁴en zeer overvloedig is de genade van onze Heer geweest, met het geloof en de liefde in **Jesjoea** de Messias. ¹⁵Dit is een getrouw woord en alle aanneming waard, dat **Jesjoea** de Messias in de wereld gekomen is om zondaren te behouden, onder welke ik een eerste plaats inneem. ¹⁶Maar hiertoe is mij ontferming bewezen, dat **Jesjoea** de Messias in de eerste plaats in mij zijn grote geduld zou bewijzen tot een voorbeeld voor hen, die later op Hem zouden vertrouwen tot eeuwig leven.

¹⁷De Koning der eeuwen, de onvergankelijke, de onzienlijke, de enige God, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen.

¹⁸Deze opdracht vertrouw ik u toe, mijn kind Timoteüs, overeenkomstig de profetieën, die vroeger over u zijn uitgesproken, opdat u, u daarnaar richtend, de goede strijd strijdt ¹⁹met geloof en met een goed geweten. Omdat sommigen dit hebben verworpen, heeft hun geloof schipbreuk geleden. ²⁰Tot hen behoren Hymeneüs en Alexander, die ik aan de satan heb overgegeven, opdat hun het lasteren zal worden afgeleerd.

(A) 1:2 Hand. 16:1. (B) 1:13 Hand. 8:3; 9:4,5.

Voorschriften

2¹ Ik vermaan u dan allereerst smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen te doen voor alle mensen, ²voor koningen en alle hooggeplaatsten, opdat wij een stil en rustig leven mogen leiden in alle godsvrucht en waardigheid. ³Dit is goed en aangenaam voor God, onze Heiland, ⁴die wil, dat alle mensen behouden worden en tot erkenenis van de waarheid komen. ⁵Want er is één God en ook één middelaar tussen God en mensen, de mens **Jesjoea** de Messias, ⁶die Zich gegeven heeft tot een losprijs voor allen; en daarvan wordt getuigd op de juiste tijd. ⁷(A) En ik ben daartoe als een verkondiger en een apostel gesteld - ik spreek waarheid en geen leugen - als een leermeester van de volken in geloof en waarheid.

⁸Ik wil dan, dat de mannen op iedere plaats bidden met opheffing van heilige handen, zonder toorn en ruzie.

⁹(B) Evenzo, dat de vrouwen zich sieren met waardige klederdracht, zedig en bescheiden, niet met haarvlechten en goud of parels en kostbare kleding, ¹⁰maar - zó immers betaamt het vrouwen, die voor haar godsvrucht uitkomen - door goede werken. ¹¹Een vrouw moet zich rustig, in alle onderdanigheid, laten onderwijzen, ¹²maar ik sta niet toe, dat een vrouw onderwijs geeft of gezag over de man heeft; zij moet zich rustig houden. ¹³(C) Want eerst is Adam geformeerd, en daarna Eva. ¹⁴(D) En Adam heeft zich niet laten verleiden, maar de vrouw is door de verleiding in overtreding gevallen; ¹⁵maar zij zal behouden worden, kinderen ter wereld brengende, indien

zij blijft in geloof, liefde en heiliging, met bescheidenheid.

Opzieners en diakenen

3¹ Dit is een betrouwbaar woord: indien iemand staat naar het opzienersambt, dan begeert hij een voortreffelijke taak. ²(E) Een opziener dan moet zijn onbesproken, de man van één vrouw, nuchter, bezadigd, beschaafd, gastvrij, bekwaam om te onderwijzen, ³niet aan de wijn verslaafd, niet opvliegend, maar vriendelijk, niet strijdlustig of geldzuchtig, ⁴een goed bestuurder van zijn eigen huis, die met alle waardigheid zijn kinderen onder tucht houdt; ⁵indien echter iemand zijn eigen huis niet weet te besturen, hoe zal hij voor de gemeente van God zorgen? ⁶Hij mag niet een pas bekeerde zijn, opdat hij niet door opgeblazenheid in het oordeel van de duivel zal vallen. ⁷Hij moet ook gunstig bekend zijn bij de buitenstaanders, opdat hij niet in opspraak zal komen en in een strik van de duivel zal vallen.

⁸Evenzo moeten de diakenen waardig zijn, niet met twee tongen sprekende, niet verzot op veel wijn, niet op winstbejag uit, ⁹maar het geheimenis van het geloof bewarend in een rein geweten. ¹⁰Laten ook dezen eerst op de proef gesteld worden, om daarna, als zij onberispelijk blijken, hun dienst te vervullen. ¹¹Evenzo moeten (hun) vrouwen zijn: waardig, geen kwaadspreeksters, nuchter, betrouwbaar in alles. ¹²Diakenen moeten mannen van één vrouw zijn, hun kinderen en hun eigen huis goed besturen. ¹³Want zij, die hun dienst goed hebben vervuld, verwerven zich een ereplaats en veel vrijmoedigheid om te

(A) 2:7 2Ti. 1:11. (B) 2:9 1Pet. 3:3. (C) 2:13 a Gen. 2:7. 2:13 b Gen. 2:21,22. (D) 2:14 Gen. 3:1-6. (E) 3:2 Titus 1:6-9.

spreken door het geloof in **Jesjoea** de Messias.

¹⁴Dit schrijf ik u, hoewel ik vrij spoedig tot u hoop te komen. ¹⁵Mocht ik nog uitblijven, dan weet u, hoe men zich behoort te gedragen in het huis van God, dat is de gemeente van de levende God, een pijler en fundament van de waarheid. ¹⁶En buiten twijfel, groot is het geheimenis van de godsvrucht: Die Zich geopenbaard heeft in het vlees, is gerechtvaardigd door de Geest, is verschenen aan de engelen, is verkondigd onder de (heiden)volken, geloofd in de wereld, opgenomen in heerlijkheid.

De taak van Timoteüs

4¹Maar de Geest zegt nadrukkelijk, dat in latere tijden sommigen zullen afvallen van het geloof, doordat zij dwaalgeesten en leringen van boze geesten volgen, ²door de huichelarij van leugensprekers, die in hun eigen geweten gebrandmerkt zijn, ³het huwelijk verbieden en het genot van spijzen, welke God toch geschapen heeft om met dankzegging te worden gebruikt door de gelovigen, die tot erkenning van de waarheid gekomen zijn. ⁴Want alles wat God geschapen heeft, is goed en niets daarvan is verwerpelijk, als het met dankzegging aanvaard wordt: ⁵want het wordt geheiligd door het woord van God en door gebed.

⁶Als u dit de broeders voorhoudt, zult u een goed dienaar van **Jesjoea** de Messias zijn, wél onderlegd in de woorden van het geloof en van de goede leer, die u gevolgd bent; ⁷maar wees afkerig van onheilige praat van oude vrouwen. Oefen u in de godsvrucht. ⁸Want de oefening van het lichaam is van weinig nut, maar de godsvrucht is nuttig tot alles, daar zij een belofte inhoudt van leven, in heden en toekomst. ⁹Dit is

een betrouwbaar woord en alle aanneeming waard. ¹⁰Ja, hierom getroosten wij ons moeite en grote inspanning, omdat wij onze hoop gevestigd hebben op de levende God, die een Heiland is voor alle mensen, in het bijzonder voor de gelovigen.

¹¹Beveel en leer dit. ¹²Niemand schatte u gering om uw jeugdige leeftijd, maar wees een voorbeeld voor de gelovigen in woord, in wandel, in liefde, in geloof en in reinheid. ¹³In afwachting van mijn komst moet u zich toeleggen op het voorlezen, het vermanen en het leren. ¹⁴Veronachtzaam de gave in u niet, die u krachtens een profetenwoord geschonken is onder handoplegging van de gezamenlijke oudsten. ¹⁵Behartig deze dingen, leef erin, opdat aan allen zal blijken, dat u vooruitgaat. ¹⁶Zie toe op uzelf en op de leer, volhard in deze dingen; want door dit te doen zult u zowel uzelf als hen, die u horen, behouden.

De weduwen

5¹Word niet heftig tegen een oude man, maar vermaan hem als een vader; doe het jonge mannen als broeders, ²oude vrouwen als moeders, jonge vrouwen als zusters, in alle reinheid.

³Houd als weduwen in ere, wie waarlijk weduwen zijn. ⁴Maar indien een weduwe kinderen of kleinkinderen heeft, laten zij dan eerst aan eigen familie godsvrucht tonen en aan het vorig geslacht vergelden wat zij hun te danken hebben, want dit is aangenaam voor God. ⁵Een ware weduwe dan, die alleen staat, heeft haar hoop op God gevestigd en volhardt in haar smekingen en gebeden dag en nacht; ⁶maar zij, die een los leven leidt, is levend dood. ⁷Ook deze dingen moet u bevelen, opdat zij onberispelijk blijven. ⁸Maar indien iemand voor degenen die eigen zijn, en om precies

te zijn de huisgenoten, niet zorgt, dan heeft die (persoon) zijn of haar geloof verloochend en is zo erger dan een ongelovige.⁹ Als weduwe komt in aanmerking iemand van zestig jaar of ouder, die de vrouw geweest is van één man;¹⁰ inzake goede werken moet van haar getuigd kunnen worden, dat zij kinderen grootgebracht heeft, gastvrijheid bewezen, de voeten van de heiligen gewassen, verdrukten ondersteund en alle goed werk behartigd heeft.¹¹ Maar wijs jonge weduwen af, want wanneer de zinnen haar van de Messias aftrekken, willen zij huwen,¹² en halen een oordeel over zich, omdat zij haar eerste trouw hebben verzaakt.¹³ Maar tegelijk wennen zij zich eraan de huizen rond te gaan bij gebrek aan bezigheid, en niet alleen zonder bezigheid, maar ook bezig met praatjes en al te bezig met het spreken over onbehoorlijke dingen.¹⁴ Ik wil daarom, dat de jonge weduwen huwen, kinderen krijgen, hun huis besturen, en niet door lasterpraat aan de tegenpartij vat op zich geven.¹⁵ Want reeds zijn sommigen afgeweken, de satan achterna.¹⁶ Indien een gelovige vrouw weduwen bij zich heeft, laat zij die ondersteunen, zodat de gemeente er niet door bezwaard wordt; dan kan deze de werkelijke weduwen ondersteunen.

De oudsten - Vermaningen

¹⁷ De oudsten, die goede leiding geven, komt dubbel eerbewijs toe, vooral hun, die zich belasten met prediking en onderwijs.^{18(A)} Immers, de Schrift zegt: U zult een dorsende os niet muilbanden, en: De arbeider is zijn loon waard.^{19(B)} U moet geen klacht tegen een oudste aannemen, tenzij er twee of drie getuigen zijn.

²⁰ Wie in zonde leven, moet u in ieders tegenwoordigheid bestraffen, opdat ook de overigen ontzag hebben.

²¹ Ik betuig u voor God en voor **Jesjoea** de Messias en voor de uitverkoren engelen, dat u daaraan de hand houdt, zonder vooroordeel en zonder iets te doen uit vooringenomenheid.²² Leg niemand overhaast de handen op, heb ook geen deel aan de zonden van anderen, houd u rein.

²³ Drink voortaan niet (alleen) water, maar gebruik een weinig wijn voor uw maag en voor uw gedurige ongesteldheden.

²⁴ Van sommige mensen zijn de zonden zo duidelijk, dat zij voor hen uitgaan naar het oordeel, bij anderen komen zij achteraan.²⁵ Zo zijn ook de goede werken direct duidelijk, en die, waarmee het anders gesteld is, kunnen niet verborgen blijven.

6¹ Allen, die onder een slavenjuk zijn, moeten hun meesters alle eer waardig achten, opdat de naam van God en de leer geen smaad lijden.

² Zij, die gelovige meesters hebben, moeten hen niet geringschatten, omdat zij broeders zijn, maar des te betere slaven zijn, omdat (hun meesters) gelovigen en geliefden zijn, die ijverig bezig zijn om wél te doen.

Het gevaar van rijkdom

Leer en vermaan in deze zin.³ Indien iemand een andere leer verkondigt en zich niet voegt naar de gezonde woorden van onze Heer **Jesjoea** de Messias en de leer van de godsvrucht,⁴ dan is hij opgeblazen, hoewel hij niets weet, en heeft hij een zwak voor geschillen en haarkloverijen, een bron van nijd, ruzie, lasteringen, kwade vermoedens,

(A) 5:18 a Deut. 25:4. 5:18 b Mat. 10:10; Luk. 10:7. (B) 5:19 Deut. 17:6; 19:15.

⁵en geharrewar bij mensen die niet helder meer zijn van denken en het spoor van de waarheid bijster geraakt zijn, daar zij de godsvrucht als iets winstgevends beschouwen. ⁶Nu brengt inderdaad de godsvrucht grote winst, (indien zij samengaat) met tevredenheid. ⁷Want wij hebben niets op de wereld meegebracht; wij kunnen er ook niets uit meenemen. ⁸Als wij echter onderhoud en onderdak hebben, dan moet ons dat genoeg zijn. ⁹Maar wie rijk willen zijn, vallen in verzoeking, in een strik, en in vele dwaze en schadelijke verlangens, die de mensen doen wegzinken in verderf en ondergang. ¹⁰Want de wortel van alle kwaad is de geldzucht. Door daarnaar te haken zijn sommigen van het geloof afgedwaald en hebben zich met vele pijnen doorboord.

¹¹U integendeel, o mens van God, ontvlucht deze dingen, maar jaag naar gerechtigheid, godsvrucht, geloof, liefde, volharding en zachtzinnigheid. ¹²Strijd de goede strijd van het geloof, grijp het eeuwige leven, waartoe u geroepen bent en de goede belijdenis afgelegd hebt voor vele getuigen. ¹³(A) Ik beveel voor God, die alle leven wekt, en voor **Jesjoea** de Messias, die de goede belijdenis voor

Pontius Pilatus betuigd heeft, ¹⁴dat u dit gebod onbevlekt en onberispelijk handhaaft tot de verschijning van onze Heer **Jesjoea** de Messias, ¹⁵welke op zijn tijd de gezegende en enige Heerser zal doen zien, de Koning der koningen en de Heer der heren, ¹⁶die alleen onsterfelijkheid heeft en een ontoegankelijk licht bewoont, die geen van de mensen gezien heeft of zien kan. Hem zij eer en eeuwige kracht! Amen.

¹⁷Hun, die rijk zijn in de tegenwoordige wereld, moet u bevelen niet hooghartig te zijn, en hun hoop gevestigd te houden niet op onzekere rijkdom, maar op God, die ons alles rijkelijk geeft om te gebruiken, ¹⁸om wél te doen, rijk te zijn in goede werken, vrijgevig en mededeelzaam, ¹⁹waardoor zij zich een vaste grondslag voor de toekomst verzekeren om het ware leven te grijpen.

²⁰O Timoteüs, bewaar wat u is toevertrouwd, houd u buiten het bereik van de onheilige, holle klanken en de tegenstellingen van de ten onrechte zo genoemde kennis. ²¹Sommigen, die woordvoerders daarvan zijn, zijn het spoor van het geloof bijster geraakt. Mag de genade met u allen zijn.

(A) 6:13 Joh. 18:37.

2 Timoteüs

Schrijver - Lezer - Groet

1 ¹Paulus, een apostel van **Jesjoea** de Messias door de wil van God naar de belofte van het leven in **Jesjoea** de Messias, ^{2(A)} aan Timoteüs, mijn geliefd kind: genade, barmhartigheid en vrede zij u van God, de Vader, en van **Jesjoea** de Messias, onze Heer.

Dankzegging - Vermaning tot volharding

³Ik breng dank aan God, die ik, evenals mijn voorouders, met een rein geweten dien, dat ik u onophoudelijk mag gedenken in mijn gebeden, nacht en dag; ⁴immers, als ik denk aan uw tranen, verlang ik u te zien om met blijdschap vervuld te worden; ^{5(B)} en dan komt mij voor de geest uw oprechte geloof, zoals het eerst gewoond heeft in uw grootmoeder Loïs en uw moeder Eunike, en ook - daarvan ben ik overtuigd - (woont) in u. ⁶Om die reden herinner ik u eraan, de gave van God aan te wakkeren, die door mijn handoplegging in u is. ⁷Want God heeft ons niet gegeven een geest van lachhartigheid, maar van kracht, van liefde en van bezonnenheid. ⁸Schaam u dus niet voor het getuigenis van onze Heer of voor mij, zijn gevangene, maar wees mede bereid voor het evangelie te lijden in de kracht van God, ⁹die ons behouden heeft en geroepen met een heilige roeping, niet naar onze werken, maar naar zijn eigen voornemen en de genade, die ons in **Jesjoea** de Messias gegeven is vóór eeuwige tijden, ¹⁰maar die nu geopenbaard is door de verschijning van onze Heiland, **Jesjoea** de Messias, die de

dood van zijn kracht heeft beroofd en onvergankelijk leven aan het licht gebracht heeft door het evangelie. ^{11(C)} En ik ben daartoe aangesteld als verkondiger, apostel en leraar. ¹²Om die reden draag ik ook dit lijden en ik schaam mij daarvoor niet, want ik weet, op wie ik mijn vertrouwen heb gevestigd, en ik ben ervan overtuigd, dat Hij bij machte is, wat Hij mij toevertrouwd heeft, te bewaren tot die dag. ¹³Neem tot voorbeeld de gezonde woorden, die u van mij gehoord hebt, in het geloof en de liefde, die in **Jesjoea** de Messias is. ¹⁴Bewaar door de heilige Geest, die in ons woont, het goede, dat u is toevertrouwd.

¹⁵Dit weet u, dat allen in Asia zich van mij hebben afgekeerd, onder anderen Fygelus en Hermogenes. ¹⁶Mag de Heer barmhartigheid bewijzen aan het huis van Onesiforus, daar hij mij dikwijls heeft verkwikt en zich voor mijn kettingen niet heeft geschaamd. ¹⁷Integendeel, toen hij te Rome gekomen was, heeft hij mij ijverig gezocht en mij ook gevonden; ¹⁸mag de Heer hem geven, dat hij barmhartigheid bij de Heer zal vinden op die dag - en hoeveel goede diensten hij te Efeze bewezen heeft, weet u zelf het best.

De dienst van Timoteüs

2 ¹U dan, mijn kind, wees krachtig in de genade van **Jesjoea** de Messias, ²en wat u van mij gehoord hebt onder vele getuigen, vertrouw dat toe aan vertrouwde mensen, die bekwaam zullen zijn om ook anderen te onderwijzen.

(A) 1:2 Hand. 16:1. (B) 1:5 Hand. 16:1. (C) 1:11 1Ti. 2:7.

³Lijd met de anderen als een goed soldaat van **Jesjoea** de Messias. ⁴Tijdens de veldtocht wordt geen soldaat gemoeid in de zorg voor zijn onderhoud; hij heeft (slechts) hem te voldoen, door wie hij aangeworven is. ⁵En is iemand een kampvechter, dan ontvangt hij de krans alleen, als hij volgens de regels van de kamp heeft gestreden. ⁶De landman, die de zware arbeid verricht, moet het eerst van de vruchten genieten. ⁷Let wel op wat ik zeg, want de Heer zal u in alles inzicht geven. ⁸Gedenk, dat **Jesjoea** de Messias uit de doden is opgewekt, uit het geslacht van David, naar mijn evangelie, ⁹waarvoor ik kwaad lijd en zelfs boeien draag als een misdadiger. Maar het woord van God is niet geboeid. ¹⁰Om deze reden wil ik alles verdragen, om de uitverkorenen, opdat ook zij het heil in **Jesjoea** de Messias verkrijgen met eeuwige heerlijkheid. ¹¹Het woord is betrouwbaar: immers, indien wij met Hem gestorven zijn, zullen wij ook met Hem leven; ¹²(A) indien wij volharden, zullen wij ook met Hem als koningen heersen; indien wij Hem zullen verloochenen, zal ook Hij ons verloochenen; ¹³indien wij ontrouw zijn, Hij blijft getrouw, want Zichzelf verloochenen kan Hij niet.

De houding tegenover de dwaalleraars

¹⁴Blijf dit in herinnering brengen en betuig in de tegenwoordigheid van God, dat men geen woordenstrijd moet voeren, die geen enkel nut heeft, (ja) verderf brengt aan wie ernaar horen. ¹⁵Maak er ernst mee u wél beproefd ten dienste van God te stellen, als een arbeider, die zich niet hoeft te schamen, maar rechte voren trekt bij het brengen van het woord van de waarheid. ¹⁶Maar vermijd de onheilige, holle klanken; want zij zullen

de goddeloosheid nog verder drijven, ¹⁷en hun woord zal voortwoekeren als de kanker. Tot hen behoren Hymeneüs en Filetus, ¹⁸die uit het spoor van de waarheid geraakt zijn met hun bewering, dat de opstanding al heeft plaatsgehad, waardoor zij het geloof van sommigen afbreken. ¹⁹(B) En toch staat ongeschokt het hechte fundament van God met dit merk: De Heer kent de zijnen, en: Laat een ieder, die de naam van **JHWH** noemt, breken met de ongerechtigheid. ²⁰Maar in een groot huis zijn niet alleen voorwerpen van goud en van zilver, maar ook van hout en van aardewerk, en wel deels met eervolle, deels met minder eervolle bestemming; ²¹indien iemand zich nu hiervan gereinigt heeft, zal hij een voorwerp zijn met eervolle bestemming, geheiligd, bruikbaar voor de eigenaar, voor iedere goede taak gereed. ²²Schuw de verlangens van de jeugd en jaag naar gerechtigheid, naar trouw, naar liefde en vrede met hen, die de Heer aanroepen uit een rein hart. ²³Maar wees afkerig van de dwaze en onverstandige strijdvrage; u weet immers, dat zij onenigheid teweegbrengen; ²⁴en een dienstknecht van de Heer moet niet strijden, maar vriendelijk zijn tegenover allen, bekwaam om te onderwijzen, geduldig, ²⁵met zachtmoedigheid de dwarsdrijvers bestraffende. Het kon zijn, dat God hun gaf zich tot erkenntenis van de waarheid te keren ²⁶en, ontnuchterd, zich te wenden tot de wil van Hem, (losgekomen) uit de strik van de duivel, die hen gevangen hield.

Tekenen van de dwaalleraars

3 ¹Weet wel, dat er in de laatste dagen zware tijden zullen komen: ²want de mensen zullen zelfzuchtig zijn, geldgierig, pochers, brutaal, kwaadsprekers,

(A) 2:12 Mat. 10:33; Luk. 12:9. (B) 2:19 Num. 16:5.

aan hun ouders ongehoorzaam, ondankebaar, onheilig, ³ liefdeloos, trouweloos, lasteraars, onmatig, onhandelbaar, afkeurig van het goede, ⁴ verraderlijk, roekeloos, opgeblazen, met meer liefde voor genot dan voor God, ⁵ die met een schijn van godsvrucht de kracht daarvan verloochend hebben; houd ook dezen op een afstand. ⁶ Want tot hen behoren zij, die zich in de huizen indringen en vrouwtjes weten in te palmen, die met zonden beladen zijn en gedreven worden door allerlei verlangens, ⁷ die zich altijd laten leren, zonder ooit tot erkentenis van de waarheid te kunnen komen. ^{8(A)} Zoals Jannes en Jambres, de tegenstanders van Mozes, staan ook dezen de waarheid tegen; het denken van deze mensen is bedorven, en hun geloof kan de toets niet doorstaan. ⁹ Maar zij zullen het niet veel verder brengen, want hun onzinnigheid zal aan allen overduidelijk worden, zoals ook bij anderen het geval was.

¹⁰ U daarentegen hebt volle aandacht geschonken aan mijn onderwijs, wijze van doen, bedoeling, geloof, geduld, liefde, volharding, ^{11(B)c} vervolgingen en lijden, zoals mij getroffen hebben te Antiochië, te Ikonium en te Lystra. Al die vervolgingen heb ik doorstaan en de Heer heeft mij uit alle gered. ¹² Trouwens, allen, die in **Jesjoea** de Messias godvruchtig willen leven, zullen vervolgd worden. ¹³ Maar slechte mensen en bedriegers zullen van kwaad tot erger komen; zij verleiden en worden verleid.

*Het nut van de heilige Schriften⁽¹⁾
- De naaste toekomst*

¹⁴ Blijf u echter bij wat u geleerd en vertrouwd is, wél bewust van wie u het

hebt geleerd, ¹⁵ en dat u van kindsbeen af de heilige Schriften⁽²⁾ kent, die u wijs kunnen maken tot rijke zegen door het geloof in **Jesjoea** de Messias. ¹⁶ Elk van God ingegeven schriftwoord is ook nuttig om te onderwijzen, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de gerechtigheid, ¹⁷ opdat de mens van God volkomen zal zijn, tot alle goed werk volkomen toegerust.

4 ¹ Ik betuig u nadrukkelijk voor God en **Jesjoea** de Messias, die levenden en doden zal oordelen, met beroep zowel op zijn verschijning als op zijn koningschap: ² verkondig het woord, dring erop aan, gelegen of ongelegen, weerleg, bestraf en bemoedig met alle geduld en onderwijzing. ³ Want er komt een tijd, dat (de mensen) de gezonde leer niet (meer) zullen verdragen, maar omdat hun gehoor verwend is, naar hun eigen begeerte zich (tal van) leraars zullen bijeenhalen, ⁴ dat zij hun oor van de waarheid zullen afkeren en zich naar de verdichtseis keren. ⁵ Blijf u echter nuchter onder alles, aanvaard het lijden, doe het werk van een evangelist, verricht uw dienst ten volle.

⁶ Want wat mij aangaat, reeds word ik als plengoffer geofferd en het tijdstip van mijn verscheiden staat voor de deur. ⁷ Ik heb de goede strijd gestreden, ik heb mijn loop tot het einddoel gebracht, ik heb het geloof behouden; ⁸ voorts ligt voor mij gereed de krans van de rechtvaardigheid, welke in die dagen de Heer, de rechtvaardige Rechter, mij zal geven, maar niet alleen mij, maar ook allen, die zijn verschijning hebben liefgehad.

⁽¹⁾ 3:13 "De heilige Schriften" zijn de boeken van het eerste Testament. ⁽²⁾ 3:15 Idem.

^(A) 3:8 Ex. 7:11. ^(B) 3:11 a Hand. 13:14-52. 3:11 b Hand. 14:1-7. ^c 3:11 Hand. 14:8-20.

Laatste vermaningen

⁹Doe uw best spoedig tot mij te komen. ^{10(A)} Want Demas heeft mij uit liefde voor de tegenwoordige wereld verlaten. Hij is naar Tessalonica vertrokken, Crescens naar Galatië, Titus naar Dalmatië. ^{11(B)} Alleen Lucas is nog bij mij. Haal Marcus af en breng hem mee, want hij is mij van veel nut voor de dienst.

^{12(C)} Tychikus heb ik naar Efeze gezonden. ^{13(D)} Als u komt, breng dan de mantel mee, die ik te Troas bij Karpus liet liggen, en ook de boeken, vooral de perkamenten.

^{14(E)} Alexander, de koperslager, heeft mij veel kwaad berokkend: de Heer zal hem vergelden naar zijn werken.

¹⁵Neem u zich ook voor hem in acht, want hij heeft onze woorden zeer tegengewerkt.

¹⁶Bij mijn eerste verdediging heeft niemand mij bijgestaan, maar allen hebben mij in de steek gelaten - laat het hun niet worden toegerekend; ¹⁷maar de Heer heeft mij terzijde gestaan en kracht gegeven, zodat door mij de verkondiging tot haar recht gekomen is en al de volken haar hebben kunnen horen; en ik ben uit de muil van de leeuw verlost. ¹⁸De Heer zal mij beveiligen tegen alle boze opzet en behouden in zijn hemels Koninkrijk brengen. Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid! Amen.

^{19(F)} Groet Prisca en Aquila en het huis van Onesiforus.

^{20(G)} Erastus is te Korinte gebleven, Trofimius heb ik ziek achtergelaten te Milete.

²¹Doe uw best vóór de winter te komen. Eubulus, Pudens, Linus, Claudia en alle broeders laten u groeten.

²²Mag de Heer met uw geest zijn. Mag de genade met u allen zijn.

(A) 4:10 a Kol. 4:14; Filem. 1:24. 4:10 b 2Cor. 8:23; Gal. 2:3; Titus 1:4. (B) 4:11 a Kol. 4:14; Filem. 1:24. 4:11 b Hand. 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Kol. 4:10; Filem. 1:24. (C) 4:12 Hand. 20:4; Efez. 6:21,22; Kol. 4:7,8. (D) 4:13 Hand. 20:6. (E) 4:14 a 1Ti. 1:20. 4:14 b Ps. 62:13; Rom. 2:6. (F) 4:19 a Hand. 18:2. 4:19 b 2Ti. 1:16,17. (G) 4:20 a Hand. 19:22; Rom. 16:23. 4:20 b Hand. 20:4; 21:29.

Titus

Schrijver - Lezer - Groet

1¹Paulus, een dienstknecht van God, een apostel van **Jesjoea** de Messias, naar het geloof van de uitverkorenen van God en de erkenning van de waarheid, die naar de godsvrucht is, ²in de hoop van het eeuwig leven, dat God, die niet liegt, vóór eeuwige tijden beloofd heeft, terwijl Hij op zijn tijd zijn woord heeft openbaar gemaakt in de verkondiging, ³die mij is toevertrouwd in opdracht van God, onze Heiland: ⁴(A) aan Titus, mijn waar kind volgens (ons) gemeenschappelijk geloof: genade zij u en vrede van God, de Vader, en van **Jesjoea** de Messias, onze Heiland.

De taak van Titus op Kreta

⁵Ik heb u op Kreta achtergelaten met de bedoeling, dat u in orde zou brengen wat nog verbetering behoeft, en dat u, zoals ik u opdroeg, in alle steden als oudsten zou aanstellen mannen, ⁶(B) die onberispelijk zijn, één vrouw hebben, die gelovige kinderen hebben, die niet in opspraak zijn wegens losbandigheid of van geen tucht willen weten. ⁷Want een opziener moet onberispelijk zijn als een beheerder van het huis van God, niet aanmatigend, niet driftig, niet aan de wijn verslaafd, niet opvliegend, niet op oneerlijke winst uit, ⁸maar gastvrij, met liefde voor wat goed is, bezadigd, rechtvaardig, vroom, bescheiden, ⁹zich houdende aan het betrouwbare woord naar de leer, zodat hij ook in staat is te vermanen op grond van de gezonde leer en de tegenstanders te weerleggen.

¹⁰Want velen willen van geen tucht weten: het zijn praters zonder inhoud en misleiders, vooral die uit het besneden volk zijn. ¹¹Men moet hun de mond snoeren, daar zij hele gezinnen ondersteboven keren en, om oneerlijke winst te maken, onbehoorlijke dingen leren. ¹²Iemand uit hun kring, hun eigen profeet, heeft gezegd: Leugenaars zijn de Kretenzen altijd, beesten en vadsige buiken.

¹³Dit getuigenis is waar. Daarom, weerleg hen kortweg, opdat zij gezond mogen zijn in het geloof, ¹⁴en niet het oor lenen aan wat Joden hebben verzonnen en geboden van mensen, die zich van de waarheid afkeren. ¹⁵Alles is rein voor de reinen, maar voor hen, die besmet en onbetrouwbaar zijn, is niets rein. Maar bij hen zijn zowel het denken als het geweten besmet. ¹⁶Zij belijden wel, dat zij God kennen, maar met hun werken verloochenen zij Hem, daar zij verfoeilijk en ongehoorzaam zijn en niet deugen voor enig goed werk.

Plicht en genade

2¹Maar u, kom uit voor wat met de gezonde leer strookt.

²Oude mannen moeten nuchter zijn, waardig, bezadigd, gezond in het geloof, de liefde en de volharding. ³Oude vrouwen eveneens, priesterlijk in haar optreden, niet kwaadsprekend, niet verslaafd aan veel wijn, in het goede onderwijzende, ⁴zodat zij de jonge vrouwen opwekken man en kinderen lief te hebben, ⁵bezadigd, kuis, huishoudelijk, goed en aan haar man onderdanig te zijn, op-

(A) 1:4 2Cor. 8:23; Gal. 2:3; 2Ti. 4:10. (B) 1:6 1Ti. 3:2-7.

dat het woord van God niet gelasterd zal worden.

⁶Vermaan evenzo de jonge mannen bezadigd te zijn in alles, ⁷houd (hun) in uzelf een voorbeeld voor van goede werken, zuiverheid in de leer, waardigheid, ⁸een gezonde prediking, waarop niets valt aan te merken, opdat de tegenstander tot zijn beschaming niets ongunstigs van ons zal hebben te zeggen.

⁹De slaven moeten hun meesters onderdanig zijn in alles, het hun naar de zin maken zonder tegenspraak, ¹⁰of oneerlijkheid, maar alle goede trouw bewijzen, om de leer van God, onze Heiland, in alles tot sieraad te strekken.

¹¹Want de genade van God is verschenen, heilbrengend voor alle mensen, ¹²om ons op te voeden, zodat wij, de goddeloosheid en wereldse verlangens verzakende, bezadigd, rechtvaardig en godvruchtig in deze wereld leven, ¹³verwachtende de gezegende hoop en de verschijning van de heerlijkheid van onze grote God en Heiland, **Jesjoea** de Messias, ^{14(A)} die Zich voor ons heeft gegeven om ons vrij te maken van alle ongerechtigheid, en voor Zich te reinigen een eigen volk, volijverig in goede werken.

¹⁵Spreek hiervan, vermaan en weersleg met alle nadruk: niemand mag u verachten.

Laatste vermaningen

3¹Herinner hen eraan, dat zij zich aan overheid en gezag onderwerpen, gehoorzaam, tot alle goed werk bereid zijn, ²geen lastertaal uiten, niet strijden, vriendelijk zijn en alle zachtmoedigheid bewijzen aan alle mensen.

³Want vroeger waren ook wij verdwaasd, ongehoorzaam, dwalende, verslaafd aan allerlei verlangens en zingenot, levende in boosheid en nijd, hatelijk en elkaar hatende. ⁴Maar toen de goedheid en mensenliefde van onze Heiland (en) God verscheen, ⁵heeft Hij, niet om werken van de gerechtigheid, die wij zouden gedaan hebben, maar naar zijn ontferming ons gered door het bad van de wedergeboorte en van de vernieuwing door de heilige Geest, ⁶die Hij rijkelijk over ons heeft uitgestort door **Jesjoea** de Messias, onze Heiland, ⁷opdat wij, gerechtvaardigd door zijn genade, erfgenamen zouden worden overeenkomstig de hoop van eeuwig leven.

⁸Dit is een getrouw woord en ik wil, dat u op dit punt een krachtig getuigenis geeft, opdat zij, die hun vertrouwen op God gebouwd hebben, ervoor zorgen vooraan te staan in goede werken. Die zijn mooi en voor de mensen nuttig; ⁹maar dwaze vragen, geslachtsregisters, ruzie, en strijd over de *Torah* moet u ontwijken, want dat is nutteloos en doeleloos. ¹⁰Een mens, die scheuring maakt, moet u, na hem meerdere keren terechtgewezen te hebben, afwijzen; ¹¹u weet immers, dat zo iemand het spoor geheel bijster is, en dat hij zondigt, terwijl hij zichzelf veroordeelt.

^{12(B)} Doe uw best, zodra ik Artemas of Tychikus tot u zend, tot mij te komen te Nikopolis, want ik heb besloten daar de winter door te brengen.

^{13(C)} Help Zenas, de *Torah*geleerde, en Apollos met alle ijver voort, opdat hun niets zal ontbreken. ¹⁴En laten ook de onzen leren vóór te gaan in goede werken, ter voorziening in wat noodzakelijk is, opdat zij niet onvruchtbaar zijn.

(A) 2:14 a Ps. 130:8. 2:14 b Ex. 19:5; Deut. 4:20; 7:6; 14:2; 1Pet. 2:9. (B) 3:12 Hand. 20:4; Efez. 6:21,22; Kol. 4:7,8; 2Ti. 4:12. (C) 3:13 Hand. 18:24; 1Cor. 16:12.

¹⁵Allen, die bij mij zijn, laten u groeten. Groet hen, die ons in het geloof liefhebben. De genade zij met u allen.

Filemon

Schrijver - Lezers - Groet

1 ¹Paulus, een gevangene van **Jesjoea** de Messias, en Timoteüs, de broeder, aan de geliefde Filemon, onze medearbeider, ^{2(A)} aan Apfia, de zuster, aan Archippus, onze medestrijder, en aan de gemeente bij u aan huis: ³genade zij u en vrede van God, onze Vader, en van de Heer **Jesjoea** de Messias.

Dankzegging

⁴Ik dank mijn God altijd, als ik u in mijn gebeden gedenk, ⁵daar ik hoor van uw liefde en van uw trouw, die u hebt tegenover de Heer **Jesjoea** en al de heiligen, ⁶(biddende), dat uw gemeenschap in het geloof zich werkzaam zal tonen in een grondig kennen van al het goede, dat in ons naar de Messias uitgaat. ⁷Want ik heb veel vreugde en troost genoten in uw liefde, omdat het hart van de heiligen door u verkwikt is, broeder.

Over Onesimus

⁸Daarom, al zou ik volle vrijmoedigheid in de Messias hebben om u te gelasten wat betaamt, ⁹toch geef ik ter wille van de liefde de voorkeur aan een verzoek. Nu het zó met mij is, dat ik, Paulus, een oud man ben, nu bovendien een gevangene van **Jesjoea** de Messias, ^{10(B)} kom ik u een verzoek doen voor mijn kind, dat ik in mijn gevangenschap verwekt heb, Onesimus, ¹¹die vroeger onbruikbaar voor u was, maar nu zeer bruikbaar is, zowel voor u als voor mij. ¹²En ik zend hem, dat wil zeggen mijn

hart, aan u terug. ¹³Ik voor mij had hem wel bij mij willen houden, opdat hij mij namens u zou dienen in mijn gevangenschap ter wille van het evangelie, ¹⁴maar ik heb niets buiten uw voorkennis willen doen, opdat het goede wat u doet, niet uit dwang, maar vrijwillig zal zijn. ¹⁵Want hij is misschien wel daarom een tijdlang weg geweest, opdat u hem voor goed zou terug hebben, ¹⁶nu niet meer als slaaf, maar als meer dan slaaf, als een geliefde broeder, in hoge mate voor mij, hoeveel te meer dan voor u, zowel in het vlees als in de Heer. ¹⁷Indien u zich dus met mij verbonden weet, neem hem dan op, zoals u het mij zou doen. ¹⁸En, mocht hij u schade berokkend hebben of iets schuldig zijn, breng dat mij in rekening. ¹⁹Ik, Paulus, schrijf het eigenhandig; ik zal het betalen, om niet te zeggen, dat u mij nog meer schuldig bent: uzelf! ²⁰Ja, broeder, laat mij dit voordeel van u hebben in de Heer, verkwik mijn innerlijk, in de Messias.

Slot en groeten

²¹Ik schrijf u in het goede vertrouwen, dat u mij gehoor zult geven. Immers, ik weet, dat u zelfs meer zult doen dan ik zeg. ²²Maak tevens ook huisvesting voor mij gereed, want ik hoop, dankzij uw gebeden, aan u te worden teruggegeven.

^{23(C)} Epafra, mijn medegevangene in **Jesjoea** de Messias, laat u groeten, ^{24(D)} en Marcus, Aristarchus, Demas en Lucas, mijn medewerkers.

²⁵Mag de genade van de Heer **Jesjoea** de Messias met de geest van u allen zijn.

(A) 1:2 Kol. 4:17. (B) 1:10 Kol. 4:9. (C) 1:23 Kol. 1:7; 4:12. (D) 1:24 a Hand. 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Kol. 4:10. 1:24 b Hand. 19:29; 27:2; Kol. 4:10. 1:24 c Kol. 4:14; 2Ti. 4:10. 1:24 d Kol. 4:14; 2Ti. 4:11.

Hebreeën

De Zoon boven de engelen

1¹ Nadat God vroeger vele malen en op vele wijzen tot de vaderen gesproken had in de profeten, heeft Hij nu in het laatst van de dagen tot ons gesproken in de Zoon,² die Hij gesteld heeft tot erfgenaam van alle dingen, door wie Hij ook de wereld geschapen heeft.³ Deze, de afstraling van zijn heerlijkheid en de afdruk van zijn wezen, die alle dingen draagt door het woord van zijn kracht, heeft, na de reiniging van de zonden tot stand gebracht te hebben, Zich gezet aan de rechterhand van de majesteit in de hoge,⁴ zoveel machtiger geworden dan de engelen, als Hij uitnemender naam boven hen als erfdeel ontvangen heeft.

^{5(A)} Immers, tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd: Mijn Zoon bent u; Ik heb U heden verwekt? En opnieuw: Ik zal Hem tot Vader zijn, en Hij zal Mij tot Zoon zijn.

^{6(B)} En wanneer Hij opnieuw de eerstgeborene in de wereld brengt, spreekt Hij: En Hem moeten alle engelen van God hulden.

^{7(C)} En van de engelen zegt Hij: Die zijn engelen maakt tot winden en zijn dienaars tot een vuurvlam;^{8(D)} maar van de Zoon: Uw troon, o God, is in alle eeuwigheid en de scepter van de rechtmatigheid is de scepter van zijn koningschap.

⁹ Gerechtigheid hebt U liefgehad en ongerechtigheid hebt U gehaat; daarom heeft U, o God, uw God met vreugdeolie gezalfd boven uw deelgenoten.

^{10(E)} En: U, Heer, hebt in het begin de aarde gegrondvest, en de hemelen zijn het werk van uw handen;

¹¹ die zullen vergaan, maar U blijft; en zij zullen alle als een kleed verslijten,

¹² en als een mantel zult U ze oprollen, als een kleed zullen zij ook verwisseld worden; maar U bent dezelfde en uw jaren zullen niet ophouden.

^{13(F)} En tot wie van de engelen heeft Hij ooit gezegd: Zet U aan mijn rechterhand, totdat Ik uw vijanden gemaakt heb tot een voetbank voor uw voeten?

¹⁴ Zijn zij niet allen dienende geesten, die uitgezonden worden ten dienste van hen, die het heil zullen beërven?

2¹ Daarom moeten wij te meer aandacht schenken aan wat wij gehoord hebben, opdat wij niet afdrijven.² Want indien het woord, door bemiddeling van engelen gesproken, van kracht is gebleken, en elke overtreding en ongehoorzaamheid rechtmatige vergelding heeft ontvangen,³ hoe zullen wij dan ontkomen, indien wij geen ernst maken met zulk een heil, dat allereerst verkondigd is door de Heer, en door hen, die het gehoord hebben, op betrouwbare wijze ons is overgeleverd,⁴ terwijl ook God getuigenis daaraan geeft door tekenen en wonderen en allerlei krachten en door de heilige Geest toe te delen naar zijn wil.

Jesjoea beneden de engelen gesteld

⁵ Want niet aan engelen heeft Hij de toekomstige wereld, waarvan wij spreken, onderworpen.^{6(G)} Maar, iemand heeft ergens betuigd, zeggende: Wat is

(A) 1:5 a Ps. 2:7. 1:5 b 2Sam. 7:14; 1Kron. 17:13. (B) 1:6 Deut. 32:43. (C) 1:7 Ps. 104:4. (D) 1:8 Ps. 45:7,8. (E) 1:10 Ps. 102:26-28. (F) 1:13 Ps. 110:1. (G) 2:6 Ps. 8:5-7.

de mens, dat U hem gedenkt, of de zoon van de mensen, dat U naar hem omziet?

⁷U hebt hem voor een korte tijd beneden de engelen gesteld, met heerlijkheid en eer hebt U hem gekroond,

⁸alle dingen hebt U onder zijn voeten onderworpen. Want bij dit: alle dingen [hem] onderworpen, heeft Hij niets uitgezonderd, dat hem niet onderworpen zou zijn. Maar nu zien wij nog niet, dat hem alle dingen onderworpen zijn; ⁹maar wij zien **Jesjoea**, die voor een korte tijd beneden de engelen gesteld was vanwege het lijden van de dood, opdat Hij door de genade van God voor een ieder de dood zou smaken, met heerlijkheid en eer gekroond.

¹⁰Want het voegde Hem, om wie en door wie alle dingen bestaan, dat Hij, om vele zonen tot heerlijkheid te brengen, de Leidsman van hun behoudenis door lijden heen zou volmaken. ¹¹Want Hij, die heiligt, en zij, die geheilgd worden, zijn allen uit één; daarom schaamt Hij Zich niet hen broeders te noemen, ¹²(A) en Hij zegt:

Uw naam zal ik aan mijn broeders verkondigen, in het midden van de gemeente zal ik U lofzingen; ¹³(B) en opnieuw: Ik zal op Hem vertrouwen, en opnieuw: Ziehier ik en de kinderen, die God mij gegeven heeft.

¹⁴Daar nu de kinderen aan bloed en vlees deel hebben, heeft ook Hij op gelijke wijze daaraan deel gekregen, opdat Hij door zijn dood hem, die de macht over de dood had, de duivel, zou onttroten, ¹⁵en allen zou bevrijden, die gedurende hun hele leven door angst voor de dood tot slavernij gedoemd waren. ¹⁶(C) Want over de engelen ontfermt Hij Zich niet, maar Hij ontfermt Zich over het na-

geslacht van Abraham. ¹⁷Daarom moest Hij in alle opzichten aan zijn broeders gelijk worden, opdat Hij een barmhartig en getrouw hogepriester zou worden bij God, om de zonden van het volk te verzoenen. ¹⁸Want doordat Hij zelf in verzoeking en geleden heeft, kan Hij hun, die verzocht worden, te hulp komen.

Jesjoea boven Mozes verheven

3 ¹Daarom, heilige broeders, deelgenoten van de hemelse roeping, richt uw oog op de apostel en hogepriester van onze belijdenis, **Jesjoea**, ²(D) die getrouw is tegenover Hem, die Hem heeft aangesteld, evenals ook Mozes getrouw was in [geheel] zijn huis. ³Want Hij is zoveel groter heerlijkheid dan Mozes waardig gekeurd, als de bouwmeester hoger eer geniet dan het huis. ⁴Want elk huis wordt door iemand gebouwd, maar de bouwmeester van alles is God. ⁵Nu was Mozes wel getrouw in geheel zijn huis als dienaar om te getuigen van wat gesproken zou worden, ⁶maar de Messias als Zoon over zijn huis. Zijn huis zijn wij, indien wij de vrijmoedigheid en de hoop, waarin wij roemen, [tot het einde onverwikt] vasthouden.

Gevaar van afval

⁷(E) Daarom, zoals de heilige Geest zegt: Heden, indien u zijn stem hoort, ⁸verhardt uw harten niet, zoals bij de verbittering, in de dagen van de verzoeking in de woestijn, ⁹waar uw vaders Mij verzochten door Mij op de proef te stellen, hoewel zij mijn werken zagen, veertig jaren lang; ¹⁰daarom heb Ik een afkeer gekregen van dit geslacht en Ik heb gezegd: Altijd dwalen zij met hun hart, en zij hebben mijn wegen niet gekend,

(A) 2:12 Ps. 22:23. (B) 2:13 a Jes. 8:17. 2:13 b Jes. 8:18. (C) 2:16 Jes. 41:8,9. (D) 3:2 Num. 12:7. (E) 3:7 Ps. 95:7-11.

¹¹ zodat Ik gezworen heb in mijn toorn: Nooit zullen zij tot mijn rust ingaan!^(A)

¹² Ziet toe, broeders, dat er bij niemand van u een boos, ongelovig hart zal zijn, door af te vallen van de levende God, ¹³ maar vermaant elkaar dagelijks, zo lang men nog van een heden kan spreken, opdat niemand van u zich zal verharderen door de misleiding van de zonde; ¹⁴ want wij hebben deel gekregen aan de Messias, mits wij het begin van onze verzekerdheid tot het einde onverwikt vasthouden.

¹⁵ ^(B) Als er gezegd wordt: Heden, indien u zijn stem hoort, verhardt uw harten niet zoals bij de verbittering. ¹⁶ ^(C) Wie waren het dan, die, hoewel zij (de stem) gehoord hadden, (God) verbitterden? Waren dat niet allen, die onder Mozes uit Egypte waren uitgegaan? ¹⁷ En van wie heeft Hij een afkeer gehad, veertig jaren lang? Was het niet van hen, die gezondigd hadden, terwijl hun lijken in de woestijn lagen? ¹⁸ Aan wie anders heeft Hij gezworen, dat zij tot zijn rust niet zouden ingaan, dan aan hen, die ongehoorzaam geweest waren? ¹⁹ Zo zien wij, dat zij niet konden ingaan wegens hun ongeloof.

De rust, die God geeft

4 ¹ Laten wij daarom op onze hoede zijn, dat niemand van u, terwijl nog een belofte van tot zijn rust in te gaan bestaat, de indruk zou wekken achter te blijven. ² Want ook ons is het evangelie verkondigd evenals hun, maar het woord van de prediking was hun niet van nut, omdat het niet met geloof gepaard ging bij hen, die het hoorden. ³ ^(D) Want wij gaan tot [de] rust in, wij, die tot

geloof gekomen zijn, zoals Hij gesproken heeft: zoals Ik gezworen heb in mijn toorn: Nooit zullen zij tot mijn rust ingaan, en toch waren zijn werken van de grondlegging van de wereld af gereed. ⁴ ^(E) Want Hij heeft ergens van de zevende dag (Sabbat) aldus gesproken: En God *stopte* (Hebreeuws: sjabbatte) op de zevende dag van al zijn werken; ⁵ ^(F) en hier opnieuw: Nooit zullen zij tot mijn rust ingaan. ⁶ Aangezien nog te wachten is, dat sommigen tot die rust zullen ingaan, en zij, die het evangelie eerst ontvangen hebben, niet ingegaan zijn wegens hun ongehoorzaamheid, ⁷ ^(G) stelt Hij opnieuw een dag vast, heden, als Hij door David na zo lange tijd spreekt, zoals boven gezegd werd: Heden, indien u zijn stem hoort, verhardt uw harten niet.

⁸ ^(H) Want indien Jozua hen in de rust gebracht had, zou Hij niet (meer) over een andere, latere dag gesproken hebben. ⁹ Er blijft dus een sjabbatsrust voor het volk van God. ¹⁰ ^(I) Want wie tot zijn rust is ingegaan, is ook zelf tot rust gekomen van zijn werken, evenals God van zijn werken.

¹¹ Laten wij er dus ernst mee maken om tot die rust in te gaan, opdat niemand ten val zal komen door dit voorbeeld van ongehoorzaamheid te volgen.

¹² Want het woord van God is levend en krachtig en scherper dan enig tweesnijdend zwaard en het dringt door, zó diep, dat het vaneenscheidt ziel en geest, gewrichten en merg, en het schift overleggingen en gedachten van het hart; ¹³ en geen schepsel is voor Hem verbor-gen, want alle dingen liggen open en ontbloot voor de ogen van Hem, voor wie wij rekenschap hebben af te leggen.

^(A) 3:11 Num. 14:21-23. ^(B) 3:15 Ps. 95:7,8. ^(C) 3:16 Num. 14:1-35. ^(D) 4:3 Ps. 95:11. ^(E) 4:4 Gen. 2:2. ^(F) 4:5 Ps. 95:11. ^(G) 4:7 Ps. 95:7,8. ^(H) 4:8 Deut. 31:7; Joz. 22:4. ^(I) 4:10 Gen. 2:2.

Jesjoea als hogepriester

¹⁴Daar wij nu een grote hogepriester hebben, die de hemelen is doorgegaan, **Jesjoea**, de Zoon van God, laten wij aan die belijdenis vasthouden. ¹⁵Want wij hebben geen hogepriester, die niet kan meevoelen met onze zwakheden, maar een, die in alle dingen op gelijke wijze (als wij) is verzocht geweest, maar zonder te zondigen. ¹⁶Laten wij daarom met vrijmoedigheid toegaan tot de troon van genade, opdat wij barmhartigheid ontvangen en genade vinden om hulp te verkrijgen te gelegener tijd.

5 ¹Want elke hogepriester, die uit de mensen genomen wordt, treedt voor de mensen op bij God, om gaven en offers te brengen voor de zonden. ²Hij kan tegemoetkomend zijn tegenover zij die onwetend en dwalend zijn, daar hij ook zelf met zwakheid omvangen is, ^{3(A)} die hem verplicht evenzeer als voor het volk, voor zichzelf offers voor de zonden te brengen. ^{4(B)} En niemand matigt zichzelf die waardigheid aan, maar men wordt ertoe geroepen door God, zoals immers ook Aäron. ^{5(C)} Zo heeft ook de Messias Zichzelf niet de eer toegekend hogepriester te worden, maar Hij, die tot Hem sprak: Mijn Zoon bent U; Ik heb U heden verwekt; ^{6(D)} zoals Hij ook op een andere plaats spreekt: U bent priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchisedek.

⁷Tijdens zijn dagen in het vlees heeft Hij gebeden en smekingen onder sterk groep en tranen geofferd aan Hem, die Hem uit de dood kon redden, en Hij is verhoord uit zijn angst, ⁽¹⁾ ⁸ en zo heeft Hij, hoewel Hij de Zoon was, de gehoorzaamheid geleerd uit wat Hij heeft geleden, ⁹ en toen Hij het einddoel had

bereikt, is Hij voor allen, die Hem gehoorzamen, een oorzaak van eeuwig heil geworden, ¹⁰ door God aangesproken als hogepriester naar de ordening van Melchisedek.

Waarschuwing tegen verachtering

¹¹Hierover hebben wij veel te zeggen, maar het is moeilijk uit te leggen, omdat u traag bent geworden in het horen. ^{12(E)} Want hoewel u, naar de tijd gerekend, leraars behoorde te zijn, hebt u weer nodig, dat men u de eerste beginnelen van de uitspraken van God leert, en u hebt nog melk nodig (en) geen vast voedsel. ¹³Want ieder, die nog van melk leeft, heeft geen weet van de rechte prediking: hij is nog een zuigeling. ¹⁴Maar het vaste voedsel is voor de volwassenen, die door het gebruik hun zinnen geoefend hebben in het onderscheiden van goed en kwaad.

6 ¹Laten wij daarom het eerste onderwijs over de Messias laten rusten en ons richten op het volkomene, zonder opnieuw het fundament te leggen van bekering van dode werken en van geloof in God, ² van een leer van dopen en van oplegging van de handen, van opstanding van de doden en van een eeuwig oordeel; ³ en dat zullen wij doen, indien God het vergunt.

⁴Want het is onmogelijk, degenen, die eens verlicht zijn geweest, van de hemelse gave genoten hebben en deel gekregen hebben aan de heilige Geest, ⁵ en het goede woord van God en de krachten van de toekomstende eeuw gesmaakt hebben, ⁶ en daarna afgefallen zijn, weer opnieuw tot bekering te brengen, daar zij wat hen betreft de Zoon van God opnieuw kruisigen en tot een bespotting maken. ⁷Want de grond, die de

(1) 5:7 Zie Matteüs 26:39, Markus 14:36, Lukas 22:42.

(A) 5:3 Lev. 9:7. (B) 5:4 Ex. 28:1. (C) 5:5 Ps. 2:7. (D) 5:6 Ps. 110:4. (E) 5:12 1Cor. 3:2.

regen, welke er telkens op valt, indrinkt en gewas voortbrengt, geschikt voor hen, ter wille van wie hij ook bewerkt wordt, ontvangt zegen van God; ^{8(A)} maar als hij doornen en distels draagt, is hij ondeugdelijk en niet ver van de vervloeking, die uitloopt op verbranding.

Volharding in de hoop

⁹Maar wat u betreft, geliefden, ook al spreken wij zo, wij zijn overtuigd van iets krachtigers, waaraan uw heil hangt. ¹⁰Want God is niet onrechtvaardig, dat Hij uw werk zou vergeten en de liefde, die u voor zijn naam getoond hebt door de diensten, welke u de heiligen bewezen hebt en nog bewijst. ¹¹Maar het is ons verlangen, dat ieder van u dezelfde ijver blijft betonen tot de verwezenlijking van de hoop tot het einddoel toe, ¹²opdat u niet traag wordt, maar navolgers mag zijn van hen, die door geloof en geduld de beloften beërven.

¹³Want toen God aan Abraham zijn belofte deed, zwoer Hij, omdat Hij bij niemand hoger kon zweren, bij Zichzelf, ^{14(B)} zeggende: Voorzeker zal Ik u zegenen en Ik zal u zeker vermeerderen. ¹⁵En zó, door geduld te oefenen, heeft deze het belofte verkregen. ¹⁶Want mensen zweren bij wie hoger is, en de eed dient hun tot bekrachtiging, als einde van alle tegenspraak. ¹⁷Daarom heeft God, toen Hij des te nadrukkelijker aan de erfgenamen van de belofte het onveranderlijke van zijn raad wilde doen blijken, Zich onder ede verbonden, ¹⁸opdat door twee onveranderlijke dingen, waarbij het onmogelijk is, dat God liegen zou, wij, die (tot Hem de) toevlucht genomen hebben, een krachtige aansporing zouden hebben om de hoop te grijp-

pen, die voor ons ligt. ^{19(C)} Haar hebben wij als een anker van de ziel, dat veilig en vast is, en dat reikt tot binnen het voorhangsel, ^{20(D)} waarheen **Jesjoea** voor ons als voorloper is binnengegaan naar de ordening van Melchisedek hogepriester geworden in eeuwigheid.

De Messias en Melchisedek

7 ^{1(E)} Want deze Melchisedek, koning van Salem, priester van de allerhoogste God, die Abraham bij zijn terugkeer na het verslaan van de koningen tegemoet kwam en hem zeggende, ²aan wie ook Abraham een tiende van alles gegeven heeft, is vooreerst, volgens de uitlegging (van zijn naam): koning van de gerechtigheid, vervolgens ook: koning van Salem, dat is: koning van vrede; ³zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsregister, zonder begin van dagen of einde van het leven, en, aan de Zoon van God gelijkgesteld, blijft hij priester voor altijd.

⁴Merkt dan op, hoe groot deze is, aan wie de aartsvader Abraham een tiende gegeven heeft van het beste van de buit. ^{5(F)} Nu hebben zij, die uit de zonen van Levi het priesterambt verkrijgen, volgens de *Torah* wel de opdracht tienden te heffen van het volk, dat is, van hun broeders, hoewel dezen uit de lendenen van Abraham zijn voortgekomen; ⁶maar hij, die zich niet tot hun geslacht kon rekenen, heeft van Abraham tienden genomen en een zegen gegeven aan de drager van de beloften. ⁷Nu is het niet tegen te spreken, dat het mindere door het meerdere wordt gezegend. ⁸En hier ontvangen sterfelijke mensen tienden, maar dáár iemand, van wie wordt getuigd, dat hij leeft. ⁹Ja, om zo te zeggen, is zelfs

(A) 6:8 Gen. 3:17,18. (B) 6:14 Gen. 22:16,17. (C) 6:19 Lev. 16:2. (D) 6:20 Ps. 110:4. (E) 7:1 Gen. 14:17-20. (F) 7:5 Num. 18:21.

Levi, die tienden heft, door Abraham aan het tiendrecht (van een ander) onderworpen, ¹⁰want hij was nog in de lendenen van zijn vader, toen Melchisedek deze tegemoet kwam.

*De Messias is een
hogere priester dan Aäron*

¹¹Indien nu het Levitische priesterschap het volmaakte gebracht had, immers, daaronder heeft het volk de *Torah* ontvangen - waarom was het dan nog nodig, dat een andere priester naar de ordening van Melchisedek opstond, van wie niet gezegd werd, dat hij naar de ordening van Aäron is? ¹²Want uit een verandering van priesterschap volgt noodzakelijk ook een verandering van *Torah*. ¹³Want Hij, van wie aldus wordt gesproken, heeft behoord tot een andere stam, waaruit niemand met het altaar te doen had: ¹⁴het is immers duidelijk, dat onze Heer uit Juda is voortgekomen, ten aanzien van welke stam Mozes met geen woord van priesters gerept heeft. ¹⁵En nog veel duidelijker wordt het, als naar het evenbeeld van Melchisedek een andere priester opstaat, ¹⁶die dit niet geworden is krachtens de *Torah*, met een voorschrift betreffende vleeselijke (afkomst), maar krachtens een onvernietigbaar leven. ^{17(A)}Want van Hem wordt getuigd: U bent priester in eeuwigheid naar de ordening van Melchisedek. ¹⁸Want een vroeger voorschrift wordt wel afgeschaft, als het zonder kracht en nut is, ¹⁹- immers de *Torah* heeft in geen enkel opzicht het volmaakte gebracht - maar nu wordt een sterkere hoop gewekt, waardoor wij nader tot God komen. ²⁰En in zoverre het niet zonder een plechtige eed plaats had - want anderen zijn zonder eed priester gewor-

den, ^{21(B)} maar déze met een eed bij monde van Hem, die tot Hem sprak: **JHWH** heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: U bent priester in eeuwigheid - ²²in zoverre is **Jesjoea** ook van een krachtiger verbond borg geworden. ²³En van hen zijn er veel meer priester geworden, omdat zij door de dood verhinderd werden het te blijven, ²⁴maar Hij heeft, juist doordat Hij in eeuwigheid blijft, een priesterschap, dat op geen ander kan overgaan. ²⁵Daarom kan Hij ook volkomen behouden, wie door Hem tot God gaan, daar Hij altijd leeft om voor hen te pleiten. ²⁶Immers, zulk een hogepriester hadden wij ook nodig: heilig, zonder schuld of smet, gescheiden van de zondaren en boven de hemelen verheven; ^{27(C)} die niet, zoals de hogepriesters, van dag tot dag eerst offers voor zijn eigen zonden hoeft te brengen en daarna voor die van het volk, want dit laatste heeft Hij eens voor altijd gedaan, toen Hij Zichzelf ten offer bracht. ²⁸Want de *Torah* stelt als hogepriester mensen, die met zwakheid behept zijn, maar het plechtige woord van de eed, die na de *Torah* kwam, stelt de Zoon, die in eeuwigheid volmaakt is.

*De hogepriester van het
vernieuwde verbond*

8 ^{1(D)}De hoofdzaak van ons onderwerp is, dat wij zulk een hogepriester hebben, die gezeten is aan de rechterzijde van de troon van de majesteit in de hemelen, ²terwijl Hij zijn bediening verricht in het heilighdom, in de ware tabernakel, die de Heer opgericht heeft, en niet een mens.

³Want iedere hogepriester treedt op om gaven en offers te brengen, en om die reden was het noodzakelijk, dat ook

(A) 7:17 Ps. 110:4. (B) 7:21 Ps. 110:4. (C) 7:27 Lev. 9:7. (D) 8:1 Ps. 110:1.

deze iets had om te offeren. ⁴Indien Hij nu op aarde was, dan zou Hij niet eens priester zijn, daar er (hier reeds) zijn om volgens de *Torah* de gaven te offeren. ^{5(A)}Dezen verrichten ⁽¹⁾ hun werk bij een afbeelding en schaduw van het hemelse, volgens de godsspraak, die Mozes ontving, toen hij de tabernakel zou gereedmaken. Zie toe, zegt Hij immers, dat u alles maakt naar het voorbeeld, dat u getoond werd op de berg. ⁶Nu echter heeft Hij een zoveel verhevener bediening verkregen, als Hij de middelaar is van een krachtiger verbond, waarvan de rechtskracht op sterkere beloften berust. ⁷Want indien dat eerste onberispelijk was geweest, zou er geen plaats zijn gezocht voor een tweede. ⁸Want Hij berispt hen, als Hij zegt: Zie, er komen dagen, spreekt de Heer, dat Ik voor het huis Israël en het huis Juda een vernieuwd verbond tot stand zal brengen, ⁹niet zoals het verbond, dat Ik met hun vaders maakte in de dagen, dat Ik hen bij de hand nam om hen uit het land Egypte te leiden, want zij hebben zich niet gehouden aan mijn verbond en Ik heb Mij niet meer om hen bekommerd, spreekt de Heer.

¹⁰Want dit is het verbond, waarmee Ik Mij verbinden zal aan het huis Israël na die dagen, spreekt de Heer: Ik zal mijn wetten in hun verstand leggen, en Ik zal die in hun harten schrijven, en Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn.

¹¹En niet langer zullen zij een ieder zijn medeburger, en een ieder zijn broeder leren, zeggende: Ken de Heer, want

allen zullen zij Mij kennen, van de kleinste tot de grootste onder hen.

¹²Want Ik zal genadig zijn over hun ongerechtigheden, en hun zonden zal Ik niet meer gedenken. ^(B)

¹³Als Hij spreekt van een vernieuwd (verbond), heeft Hij daarmee het eerste voor verouderd verklaard. En wat verouderd en verjaart, is niet ver van verdwijning.

Het heiligdom op aarde en in de hemel

⁹¹Nu had ook wel het eerste (verbond) bepalingen voor de offerdienst en een heiligdom voor deze wereld. ^{2(C)}Want er was een tent ingericht, de voorste, waarin de kandelaar en de tafel met de toonbroden stonden; deze werd het heilige genoemd; ^{3(D)} en achter het tweede voorhangsel was een tent, genaamd het heilige der heiligen, ^{4(E)} met een gouden reukofferaltaar en de ark van het verbond, rondom met goud overtrokken, waarin zich bevonden een gouden kruik met het manna, de staf van Aäron, die gebloed had, en de tafelen van het verbond; ^{5(F)} daarboven waren de cherubs van de heerlijkheid, die het verzoendeksel overschaduwden; hierover kunnen wij nu niet in bijzonderheden treden. ^{6(G)} Dit was dan aldus ingericht, en de priesters kwamen bij het vervullen van hun werk voortdurend in de voorste tent, ^{7(H)} maar in de tweede alleen de hogepriester, eenmaal in het jaar, niet zonder bloed, dat hij offerde voor zichzelf en voor de zonden door het volk in onwetendheid gedaan. ⁸Daarmee gaf de heilige Geest te kennen, dat de weg naar het heiligdom nog niet openlag, zolang

⁽¹⁾ 8:5 In de grondtekst komt "slechts" niet voor.

(A) 8:5 Ex. 25:40. (B) 8:8-12 Jer. 31:31-34. (C) 9:2 a Ex. 26:1-30. 9:2 b Ex. 25:31-40. 9:2 c Ex. 25:23-30. (D) 9:3 Ex. 26:31-33. (E) 9:4 a Ex. 30:1-6. 9:4 b Ex. 25:10-16. 9:4 c Ex. 16:33. 9:4 d Num. 17:23-25. 9:4 e Ex. 25:16; Deut. 10:3-5. (F) 9:5 Ex. 25:18-22. (G) 9:6 Num. 18:2-6. (H) 9:7 Lev. 16:2-34, Hebreeën 10:3.

de eerste tent nog bestond.⁹ Dit was een zinnebeeld voor de tegenwoordige tijd, in zoverre gaven en offers gebracht werden, die niet bij machte waren hem, die (God daarmee) dient, voor zijn besef te volmaken,¹⁰ daar zij met hun spijsen en dranken en onderscheiden wassingen⁽¹⁾ bepalingen voor het vlees zijn, opgelegd tot de tijd van het herstel.

De nieuwe ordening

¹¹ Maar de Messias, opgetreden als hogepriester van de goederen, die gekomen zijn, is door de grotere en meer volmaakte tabernakel, niet met handen gemaakt, dat is, niet van deze schepping,¹² en dat niet met het bloed van bokken en kalveren, maar met zijn eigen bloed, eens voor altijd binnengegaan in het heiligdom, waardoor Hij een eeuwige verlossing verwierf.^{13(A)} Want als (reeds) het bloed van bokken en stieren en de besprenging met de as van de vaarsen, die verontreinigd zijn, heiligt, zodat zij naar het vlees gereinigd worden,¹⁴ hoeveel te meer zal het bloed van de Messias, die door de eeuwige Geest Zichzelf als een smetteloos offer aan God gebracht heeft, ons geweten reinigen van dode werken, om de levende God te dienen? ¹⁵ En daarom is Hij de middelaar van een vernieuwd verbond, opdat, nu Hij de dood had ondergaan om te bevrijden van de overtredingen onder het eerste verbond, de geroepen de belofte van de eeuwige erfenis ontvangen zouden.

¹⁶ Want waar een testament is, moet noodzakelijk van de dood van de erflater melding gemaakt worden; ¹⁷ een testament toch wordt alleen van kracht, in-

dien er iemand gestorven is, daar het nog geen gevolg heeft, zolang de erflater leeft.¹⁸ Daarom is ook het eerste (verbond) niet zonder bloed ingewijd.^{19(B)} Want nadat door Mozes elk gebod volgens de *Torah* aan al het volk was meegegeeld, nam hij het bloed van de kalveren en van de bokken met water, scharlaken wol en hysop en besprengde het boek zelf en al het volk,²⁰ zeggende: Dit is het bloed van het verbond, dat God u heeft voorgeschreven.^{21(C)} En ook de tabernakel en al het gereedschap voor de offerdienst besprengde hij evenzo met bloed.^{22(D)} En nagenoeg alles wordt volgens de *Torah* met bloed gereinigd, en zonder bloedstorting gebeurt er geen vergeving.²³ Noodzakelijk moesten dus hiermee de afbeeldingen van de hemelse dingen gereinigd worden, maar de hemelse dingen zelf met offers die krachtiger zijn dan deze.²⁴ Want de Messias is niet binnengegaan in een heiligdom met handen gemaakt, een afbeelding van het ware, maar in de hemel zelf, om nu, ons ten goede, voor het aangezicht van God te verschijnen; ²⁵ ook niet om Zichzelf dikwijls te offeren, zoals de hogepriester jaarlijks met ander bloed dan zijn eigen bloed in het heiligdom gaat, ²⁶ want dan had Hij dikwijls moeten lijden sinds de grondlegging van de wereld; maar nu is Hij eenmaal, bij de voleinding van de eeuwen, verschenen om door zijn offer de zonde weg te doen.²⁷ En zoals het voor de mensen besloten is, eenmaal te sterven en daarna het oordeel, ^{28(E)} zo zal ook de Messias, nadat Hij Zich eenmaal geofferd heeft om de zonden van velen op Zich te nemen, voor de tweede

⁽¹⁾ 9:10 In de grondtekst komt "slechts" niet voor.

^(A) 9:13 a Lev. 16:15,16. 9:13 b Num. 19:9,17-19. ^(B) 9:19 Ex. 24:6-8. ^(C) 9:21 Lev. 8:15. ^(D) 9:22 Lev. 17:11. ^(E) 9:28 Jes. 53:12.

keer zonder zonde gezien worden door hen, die Hem tot hun heil verwachten.

Het volmaakte offer

10¹Want daar de *Torah* ⁽¹⁾een schaduw heeft van de toekomstige goederen, niet de gestalte van die dingen zelf, is zij nimmer in staat ieder jaar met dezelfde offers, die onafgebroken gebracht worden, degenen, die toetreden, te volmaken. ²Immers, zou anders het offeren daarvan niet opgehouden zijn, doordat degenen, die die bediening verrichten, na eenmaal gereinigd te zijn, geen enkele besef van zonden meer hadden? ³Maar door die offers werden ieder jaar de zonden in gedachten gebracht; ^(A)⁴want het is onmogelijk, dat het bloed van stieren of bokken zonden zou wegnemen.

⁵^(B) Daarom zegt Hij bij zijn komst in de wereld: Slachtoffer en offergave hebt U niet gewild, maar U hebt Mij een lichaam bereid;

⁶in brandoffers en zondoffers hebt U geen behagen gehad.

⁷Toen zei Ik: zie, hier ben Ik - in de boekrol staat van Mij geschreven - om uw wil, o God, te doen.

⁸In de aanhef zegt Hij: Slachtoffers en offergaven, brandoffers en zondoffers, hebt U niet gewild, noch daarin een behagen gehad, hoewel zij naar de *Torah* gebracht worden. ⁹(Maar) daarna heeft Hij gezegd: Zie, hier ben Ik om uw wil te doen. Hij heft het eerste op, om het tweede te laten gelden. ¹⁰Krachtens die wil zijn wij eens voor altijd geheiligd door het offer van het lichaam van **Jesjoea** de Messias.

¹¹^(C) Voorts staat elke priester dagelijks in zijn bediening om telkens dezelfde offers te brengen, die nimmer de zonden kunnen wegnemen; ¹²^(D) deze echter is, na één offer voor de zonden te hebben gebracht, voor altijd gezeten aan de rechterhand van God, ¹³voorts wachtende, totdat zijn vijanden gemaakt worden tot een voetbank voor zijn voeten. ¹⁴Want door één offer heeft Hij voor altijd hen volmaakt, die geheiligd worden.

¹⁵En ook de heilige Geest geeft ons daarvan getuigenis, ¹⁶^(E) want nadat Hij gezegd had: Dit is het verbond, waarmee Ik Mij aan hen verbinden zal na die dagen, zegt **JHWH**:

Ik zal mijn onderwijzingen in hun harten leggen,

en die ook in hun verstand schrijven,

¹⁷^(F) en hun zonden en ongerechtigheden zal Ik niet meer gedenken.

¹⁸Waar dan voor deze dingen vergiving bestaat, is er geen zondoffer meer (nodig).

Standvastigheid

¹⁹Daar wij dan, broeders, volle vrijmoedigheid bezitten om in te gaan in het heiligdom door het bloed van **Jesjoea**, ²⁰langs de nieuwe en levende weg, die Hij ons ingewijd heeft, door het voorhangsel, dat is, zijn vlees, ²¹en wij een grote priester over het huis van God hebben, ²²^(G) laten wij toetreden met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid van het geloof, met een hart, dat door besprenging gezuiverd is van besef van kwaad, en met een lichaam, dat gewassen is met zuiver water. ²³Laten wij de belijdenis van wat wij hopen onwankel-

⁽¹⁾ **10:1** In de grondtekst komt "slechts" niet voor.

^(A) **10:3** Hebreeën 9:7. ^(B) **10:5** Ps. 40:7-9. ^(C) **10:11** Ex. 29:38. ^(D) **10:12** Ps. 110:1. ^(E) **10:16** Jer. 31:33. ^(F) **10:17** Jer. 31:34. ^(G) **10:22** Lev. 8:30; Eze. 36:25.

baar vasthouden, want Hij, die beloofd heeft, is getrouw. ²⁴En laten wij op elkaar acht geven om elkaar aan te vuren tot liefde en goede werken. ²⁵Wij moeten onze eigen bijeenkomst niet verzuimen, zoals sommigen dat gewoon zijn, maar elkaar aansporen, en dat des te meer, naarmate u de dag ziet naderen.

²⁶Want indien wij opzettelijk zondigen, nadat wij tot erkenning van de waarheid gekomen zijn, blijft er geen offer voor de zonden meer over, ²⁷(A) maar een vreselijk uitzicht op het oordeel en de felheid van een vuur, dat de weer-spannigen zal verteren. ²⁸(B) Indien iemand de *Torah* van Mozes terzijde heeft gesteld, wordt hij zonder medelijden gedood op het getuigenis van twee of drie personen. ²⁹(C) Hoeveel zwaarder straf, meent u, zal hij verdienen, die de Zoon van God met voeten heeft getreden, het bloed van het verbond, waardoor hij geheilgd was, onrein geacht en de Geest van de genade gesmaad heeft? ³⁰(D) Want wij weten, wie gezegd heeft: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden! En opnieuw: De Heer zal zijn volk oordelen. ³¹Vreselijk is het, te vallen in de handen van de levende God!

³²Herinnert u de dagen van weleer, toen u, na verlicht te zijn, zo vaak lijden doorworsteld hebt, ³³hetzij zelf een schouwspel van smaad en verdrukking, hetzij deelnemende aan het lot van hen, die in zulk een toestand verkeerden. ³⁴Want u hebt met de gevangenen medegeleden en de roof van uw bezit blijmoedig aanvaard, want u wist, dat uzelf een sterker en blijvend bezit hebt.

³⁵Geeft dan uw vrijmoedigheid niet prijs, die een ruime vergelding heeft te

wachten. ³⁶Want u hebt volharding nodig, om, de wil van God doende, te verkrijgen wat beloofd is.

³⁷(E) Want nog een korte, korte tijd, en Hij, die komt, zal er zijn en niet op Zich laten wachten,

³⁸en mijn rechtvaardige zal uit geloof leven; maar als hij nalatig wordt, dan heeft mijn ziel in hem geen behagen.

³⁹Maar wij hebben niets van doen met nalatigheid, die tot verderf leidt, maar met geloof, dat de ziel behoudt.

Geloofsgetuigen

11 ¹Het geloof nu is de zekerheid van de dingen, die men hoopt, en het bewijs van de dingen, die men niet ziet. ²Want door dit (geloof) is aan de ouden een getuigenis gegeven.

³(F) Door het geloof begrijpen wij, dat de wereld door het woord van God tot stand gebracht is, zodat het zichtbare niet ontstaan is uit het waarneembare.

⁴(G) Door het geloof heeft Abel God een beter offer gebracht dan Kain; hierdoor werd van hem getuigd, dat hij rechtvaardig was, daar God getuigenis gaf aan zijn gaven, en hierdoor spreekt hij nog, nadat hij gestorven is.

⁵(H) Door het geloof is Henoch weggenomen zodat hij de dood niet zag, en hij werd niet meer gevonden, want God had hem weggenomen. Want vóórdat hij werd weggenomen, is van hem getuigd, dat hij God aangenaam was geweest; ⁶maar zonder geloof is het onmogelijk (Hem) aangenaam te zijn. Want wie tot God komt, moet geloven, dat Hij bestaat en een beloner is voor wie Hem ernstig zoeken.

(A) 10:27 Jes. 26:11. (B) 10:28 Deut. 17:6; 19:15. (C) 10:29 Ex. 24:8. (D) 10:30 a Deut. 32:35. 10:30 b Deut. 32:36. (E) 10:37 Hab. 2:3,4. (F) 11:3 Gen. 1:1; Ps. 33:6,9; Joh. 1:3. (G) 11:4 Gen. 4:3-10. (H) 11:5 Gen. 5:21-24.

^{7(A)} Door het geloof heeft Noach, nadat hij een godsspraak ontvangen had over iets, dat nog niet gezien werd, eerbiedig de ark toebereid tot redding van zijn huisgezin; en door dat (geloof) heeft hij de wereld veroordeeld en is hij een erfgenaam geworden van de gerechtigheid, die aan het geloof beantwoordt.

^{8(B)} Door het geloof is Abraham, toen hij geroepen werd, in gehoorzaamheid getrokken naar een plaats, die hij ter erfenis zou ontvangen, en hij vertrok, zonder te weten waar hij komen zou.

^{9(C)} Door het geloof heeft hij gewoond in het land van de belofte, als in een vreemd land, waar hij in tenten woonde met Isaak en Jakob, die mede-erfgenamen waren van dezelfde belofte; ¹⁰ want hij verwachtte de stad met fundamenten, waarvan God de ontwerper en bouwmeester is.

^{11(D)} Door het geloof heeft ook Sara kracht ontvangen om moeder te worden, en dat ondanks haar hoge leeftijd, daar zij Hem, die het beloofd had, betrouwbaar achtte. ^{12(E)} Daarom zijn er dan ook uit één man, en wel een verstorvene, voortgekomen als de sterren van de hemel in menigte en zoals het zand aan de oever van de zee, dat ontelbaar is.

^{13(F)} In (dat) geloof zijn deze allen gestorven, zonder de beloften verkregen te hebben; slechts uit de verte hebben zij die gezien en begroet, en zij hebben beleiden, dat zij vreemdelingen en bijwoners waren op aarde. ¹⁴ Want wie zulke dingen zeggen, geven te kennen, dat zij een vaderland zoeken. ¹⁵ En als zij hadden gedacht aan het vaderland, dat zij verlaten hadden, zouden zij gelegenheid gehad hebben terug te keren; ¹⁶ maar nu

verlangen zij naar een krachtiger, dat is een hemels, vaderland. Daarom schaamt God Zich voor hen niet hun God te heten, want Hij had hun een stad bereid.

^{17(G)} Door het geloof heeft Abraham, toen hij verzocht werd, Isaak ten offer gebracht, en hij, die de beloften aanvaard had, wilde zijn enige zoon offeren, ^{18(H)} hij, tot wie gezegd was: Door Isaak zal men van nageslacht van u spreken. Hij heeft overwogen, dat God bij machte was hem zelfs uit de doden op te wekken, ¹⁹ en daaruit heeft hij hem ook bij wijze van spreken teruggekregen.

^{20(I)} Door het geloof heeft Isaak aan Jakob en Esau zijn zegen gegeven, ook voor de toekomst.

^{21(J)} Door het geloof heeft Jakob bij zijn sterven ieder van de zonen van Jozef gezegend en hij heeft aanbeden, (leunende) op het uiteinde van zijn staf.

^{22(K)} Door het geloof heeft Jozef aan het einde van zijn leven gewaagd van de uittocht van de kinderen van Israël en voorschriften gegeven over zijn gebeente.

^{23(L)} Door het geloof is Mozes na zijn geboorte drie maanden door zijn ouders verborgen gehouden, omdat zij zagen, dat hij een mooi kind was, en zij zijn niet bang geweest voor het bevel van de koning.

^{24(M)} Door het geloof heeft Mozes, volwassen geworden, geweigerd door te gaan voor een zoon van Farao's dochter, ²⁵ maar hij heeft liever met het volk van God kwaad verdragen, dan tijdelijk van de zonde te genieten; ²⁶ en hij heeft de smaad van de Messias groter rijkdom geacht dan de schatten van Egypte, want hij hield de blik gericht op de vergelding.

(A) 11:7 Gen. 6:13-22. (B) 11:8 Gen. 12:1-5. (C) 11:9 Gen. 35:27. (D) 11:11 Gen. 18:11-14; 21:2.
(E) 11:12 Gen. 15:5; 22:17; 32:13. (F) 11:13 Gen. 23:4; 1Kron. 29:15; Ps. 39:13. (G) 11:17 Gen. 22:1-14.
(H) 11:18 Gen. 21:12. (I) 11:20 Gen. 27:27-29,39,40. (J) 11:21 a Gen. 48:1-20. 11:21 b Gen. 47:31.
(K) 11:22 Gen. 50:24,25; Ex. 13:19. (L) 11:23 a Ex. 2:2. 11:23 b Ex. 1:22. (M) 11:24 Ex. 2:10-12.

²⁷ Door het geloof heeft hij Egypte verlaten, zonder bang te zijn voor de toorn van de koning. Want hij bleef standvastig, als ziende de Onzienlijke.

²⁸ (A) Door het geloof heeft hij Pèsach gehouden en het bloed doen aanbrengen, opdat de verderver hun eerstgeboeren niet zou aanraken.

²⁹ (B) Door het geloof zijn zij door de Rode Zee gegaan als over droog land, terwijl de Egyptenaren, toen zij het ook beproefden, verzwolgen werden.

³⁰ (C) Door het geloof zijn de muren van Jericho neergestort, nadat (het volk) er zeven dagen lang omheen getrokken was.

³¹ (D) Door het geloof is Rachab, de hoer, niet met de ongehoorzamen omgekomen, daar zij de verspieters met vrede had opgenomen.

³² (E) En wat moet ik nog verder aanvoeren? Immers, de tijd zou mij ontbreken, als ik ging vertellen van Gideon, Barak, Simson, Jefta, David en Samuël en de profeten, ³³ (F) die door het geloof koninkrijken onderworpen, gerechtigheid geoefend, de vervulling van de belofte verkregen hebben, muilen van leeuwen dichtgesnoerd, ³⁴ (G) de kracht van het vuur gedooft hebben. Zij zijn aan scherpe zwaarden ontkomen, in zwakheid hebben zij kracht ontvangen, zij zijn in de oorlog sterk geworden en hebben vijandige legers doen afdeinen.

³⁵ (H) Vrouwen hebben haar doden uit de opstanding terugontvangen, anderen hebben zich laten folteren en van geen bevrijding willen weten, opdat zij aan een sterkere opstanding deel mochten hebben. ³⁶ (I) Anderen weer hebben hoon

en geselslagen verduurd, daarenboven nog boeien en gevangenschap. ³⁷ (J) Zij zijn gestenigd, op zware proef gesteld, doormidden gezaagd, met het zwaard vermoord; zij hebben rondgezworven in schapenvachten en geitenvellen, onder ontbering, verdrukking en mishandeling ³⁸ - de wereld was hen niet waardig - zij hebben rondgedoold door woestijnen, en bergen, in spelonken en de holen van de aarde.

³⁹ Ook deze allen, hoewel door het geloof een getuigenis aan hen gegeven is, hebben het beloofde niet verkregen, ⁴⁰ daar God iets beters met ons voor had, zodat zij niet zonder ons tot de volmaaktheid konden komen.

Opwekking tot trouw

12 ¹ Daarom dan, laten ook wij, nu wij zulk een grote wolk van getuigen rondom ons hebben, afleggen alle last en de zonde, die ons zo licht in de weg staat, en met volharding de wedloop lopen, die vóór ons ligt. ² Laat ons oog daarbij (alleen) gericht zijn op **Jesjoea**, de leidsman en voleinder van het geloof, die, om de vreugde, welke vóór Hem lag, het kruis op Zich genomen heeft, de schande niet achtende, en gezeten is aan de rechterzijde van de troon van God. ³ Vestigt uw aandacht dan op Hem, die zulk een tegenspraak van de zondaren tegen Zich heeft verdragen, opdat u niet door matheid van ziel verslapt.

⁴ U hebt nog niet ten bloede toe weerstand geboden in uw worsteling tegen de zonde, ⁵ (K) en u hebt de vermaning vergeten, die tot u als tot zonen spreekt:

(A) 11:28 Ex. 12:21-30. (B) 11:29 Ex. 14:21-31. (C) 11:30 Joz. 6:12-21. (D) 11:31 a Joz. 6:22-25. 11:31 b Joz. 2:1-21. (E) 11:32 a Richt. 6:11-8:32. 11:32 b Richt. 4:6-5:31. 11:32 c Richt. 13:2-16:31. 11:32 d Richt. 11:1-12:7. 11:32 e 1Sam. 16:1-1Kon. 2:11. 11:32 f 1Sam. 1:1-25:1. (F) 11:33 Dan. 6:2-28. (G) 11:34 Dan. 3:1-30. (H) 11:35 1Kon. 17:17-24; 2Kon. 4:25-37. (I) 11:36 1Kon. 22:26,27; 2Kron. 18:25,26; Jer. 20:2; 37:15; 38:6. (J) 11:37 2Kron. 24:21. (K) 12:5 Job 5:17; Spr. 3:11,12.

Mijn zoon, acht de tuchtiging van **JHWH** niet gering,

en verslap niet, als u door Hem bestraft wordt, ⁶want wie Hij liefheeft, tuchtigt **JHWH**, en Hij kastijdt iedere zoon, die Hij aanneemt.

⁷Als tuchtiging hebt u dit te dragen: God behandelt u als zonen. Want is er wel een zoon, die door zijn vader niet getuchtigd wordt? ⁸Blijft u echter vrij van de tuchtiging, welke allen ondergaan hebben, dan bent u bastaards, en geen zonen. ⁹Voorts, de tuchtiging van onze vaders naar het vlees hebben wij ondergaan en wij zagen tegen hen op; zullen wij ons dan niet nog veel meer onderwerpen aan de Vader van de geesten, en leven? ¹⁰Want zij hebben ons voor weinige dagen naar hun beste weten getuchtigd, maar Hij doet het tot ons nut, opdat wij deel verkrijgen aan zijn heiligheid. ¹¹Want alle tucht schijnt op het ogenblik zelf geen vreugde, maar pijn te brengen, maar later brengt zij hun, die erdoor geoefend zijn, een vreedzame vrucht, die bestaat in gerechtigheid.

¹²(A) Heft dan de slappe handen op en strekt de knikkende knieën, ¹³(B) en maakt een recht spoor met uw voeten, opdat wat kreupel is niet uit het lid zal geraken, maar veeleer zal genezen.

¹⁴Jaagt naar vrede met allen en naar de heiliging, zonder welke niemand de Heer zal zien. ¹⁵(C) Ziet daarbij toe, dat niemand de genade van God veracht, dat er geen bittere wortel zal opschieten en verwarring zal stichten, en daardoor zeer velen zouden besmet worden. ¹⁶(D) Laat niemand een hoereerder zijn, of onverschillig als Esau, die voor voedsel zijn eerstgeboorterecht verkocht. ¹⁷(E) Want

u weet, dat hij later, toen hij (toch) de zegen wilde erven, afgewezen werd, want toen vond hij geen plaats voor berouw, hoewel hij het onder tranen zocht.

Grote verantwoordelijkheid

¹⁸(F) Want u bent niet genaderd tot een tastbaar en brandend vuur, tot donkerheid, duisternis en stormwind, ¹⁹tot het geklank van een bazuin en tot het geluid van een stem, bij het horen waarvan zij verzochten, dat niet verder tot hen gesproken werd; ²⁰(G) want zij konden dit bevel niet dragen: Zelfs als een dier de berg aanraakt, zal het worden gestenigd. ²¹(H) En zó ontzagwekkend was het verschijnsel, dat Mozes zei: Ik ben enkel ontzag en beving. ²²Maar u bent genaderd tot de berg Sion, tot de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem, en tot tienduizendtallen van engelen, ²³en tot een feestelijke en plechtige vergadering van eerstgeborenen, die ingeschreven zijn in de hemelen, en tot God, de Rechter over allen, en tot de geesten van de rechtvaardigen, die de voleinding bereikt hebben, ²⁴(I) en tot **Jesjoea**, de middelaar van een vernieuwd verbond, en tot het bloed van de besprenging, dat krachtiger spreekt dan Abel.

²⁵(J) Ziet dan toe, dat u Hem, die spreekt, niet afwijst. Want als anderen niet ontkomen zijn, toen zij Hem afwezen, die zijn godsspraak op aarde deed horen, hoeveel te minder wij, als wij ons afwenden van Hem, die uit de hemelen (spreekt). ²⁶(K) Toen heeft zijn stem de aarde doen wankelen, maar nu heeft Hij een belofte gegeven, zeggende: Nog eenmaal zal Ik niet de aarde, maar ook de hemel doen beven. ²⁷Dit: nog eenmaal,

(A) 12:12 Jes. 35:3. (B) 12:13 Spr. 4:26. (C) 12:15 Deut. 29:17. (D) 12:16 Gen. 25:29-34.

(E) 12:17 Gen. 27:30-40. (F) 12:18 Ex. 19:16-22; 20:18-21; Deut. 4:11,12; 5:22-27. (G) 12:20 Ex.

19:12,13. (H) 12:21 Deut. 9:19. (I) 12:24 Gen. 4:10. (J) 12:25 Ex. 20:22. (K) 12:26 Hag. 2:6.

doelt op een verandering van de wankelende dingen als van iets, dat⁽¹⁾ geschapen is, opdat zal blijven, wat niet wankel is.

²⁸ Laten wij daarom, omdat wij een onwankelbaar koninkrijk ontvangen, dankbaar zijn en hierdoor God vereren op een Hem welbehaaglijke wijze met eerbied en ontzag, ^{29(A)} want onze God is een verterend vuur.

Vermaningen

13 ¹ Laat de broederlijke liefde blijven.

^{2(B)} Vergeet de herbergzaamheid niet, want daardoor hebben sommigen, zonder het te weten, engelen geherbergd.

³ Denkt aan de gevangenen, alsof u met hen gevangen was; aan hen, die mishandeld worden, als (mensen), die ook zelf een lichaam hebt.

⁴ Laat het huwelijk in ere zijn bij allen en het bed onbevlekt, want hoereerders en echtbrekers zal God oordelen.

^{5(C)} Laat uw wijze van doen onbaatzuchtig zijn, weest tevreden met wat u hebt. Want Hij heeft gezegd: Ik zal u zeker niet begeven, Ik zal u zeker niet verlaten. ^{6(D)} Daarom kunnen wij met vertrouwen zeggen: De Heer is mij een helper, ik zal niet bang zijn; wat zou een mens mij doen?

⁷ Houdt uw voorgangers in gedachten, die het woord van God tot u hebben gesproken; let op het einde van hun wandel en volgt hun geloof na.

⁸ **Jesjoea** de Messias is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid.

⁹ Laat u niet meeslepen door allerlei vreemde leringen; want het is goed, dat het hart zijn vastheid vindt in genade en niet in voedsel: wie het hierin

zochten, hebben er geen baat bij gevonden. ¹⁰ Wij hebben een altaar, waarvan zij, die de bediening in de tabernakel verrichten, niet mogen eten. ^{11(E)} Want van de dieren, waarvan het bloed als zondoffer door de hogepriester in het heiligdom werd gebracht, werd het lichaam buiten de legerplaats verbrand. ¹² Daarom heeft ook **Jesjoea**, om zijn volk door zijn eigen bloed te heiligen, buiten de poort geleden. ¹³ Laten wij daarom tot Hem uitgaan buiten de legerplaats en zijn smaad dragen. ¹⁴ Want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige.

¹⁵ Laten wij dan door Hem God voortdurend een loffer brengen, namelijk de vrucht van onze lippen, die zijn naam belijden. ¹⁶ En vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid niet, want in zulke offers heeft God een welgevallen.

¹⁷ Gehoorzaamt uw voorgangers en onderwerpt u (aan hen), want zij zijn het, die waken over uw zielen, daar zij reenschap zullen moeten afleggen. Laten zij het met vreugde kunnen doen en niet al zuchtende, want dat zou u geen nut doen.

¹⁸ Bidt voor ons, want wij vertrouwen, dat wij een goed geweten hebben, daar wij in alle opzichten de rechte weg willen gaan. ¹⁹ Met des te meer nadruk vermaan ik (u) dit te doen, opdat ik u te eerder teruggegeven mag worden.

²⁰ Mag nu de God van vrede, die onze Heer **Jesjoea**, de grote Herder van de schapen door het bloed van een eeuwig verbond heeft teruggebracht uit de doden, ²¹ u bevestigen in al het goede, om zijn wil te doen, terwijl Hij aan ons zal doen wat in zijn ogen wenselijk is

(1) 12:27 In de grondtekst komt "slechts" niet voor.

(A) 12:29 Deut. 4:24. (B) 13:2 Gen. 18:1-8; 19:1-3. (C) 13:5 Deut. 31:6,8; Joz. 1:5. (D) 13:6 Ps. 118:6.

(E) 13:11 Lev. 16:27.

door **Jesjoea** de Messias. Hem zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.

²² Ik vermaan u, broeders, houdt mij dit woord van vermaning ten goede, want ik schrijf u maar kort.

²³ Weet, dat onze broeder Timoteüs in vrijheid gesteld is; als hij spoedig komt, zal ik met hem u bezoeken.

²⁴ Groet al uw voorgangers en al de heiligen. De broeders uit Italië laten u groeten.

²⁵ Mag de genade met u allen zijn.

Jakobus

Schrijver - Lezers - Groet - Verzoeken

1 ^{1(A)} Jakobus, een dienstknecht van God en van de Heer **Jesjoea** de Messias, groet de twaalf stammen in de verstrooiing.

²Houdt het voor enkel vreugde, mijn broeders, wanneer u in allerlei verzoeken valt, ³want u weet, dat het beproeven van uw geloof volharding uitwerkt. ⁴Maar die volharding moet volkomen doorwerken, zodat u volkomen en onberispelijk bent en in niets te kort schiet.

⁵Indien echter iemand van u in wijsheid te kort schiet, laat hij daarom God bidden, die aan allen geeft, eenvoudigweg en zonder verwijt; en zij zal hem gegeven worden. ⁶Maar hij moet bidden in geloof, in geen enkel opzicht twijfelende, want wie twijfelt, lijkt op een golf van de zee, die door de wind aangedreven en opgejaagd wordt. ⁷Want zulk een mens moet niet menen, dat hij iets van de Heer zal ontvangen, ⁸innerlijk verdeeld als hij is, ongedurig op al zijn wegen.

⁹Laat de *geringe* broeder roemen in zijn hoogheid, ^{10(B)} maar de rijke in zijn *geringheid*, want als een bloem in het gras zal hij vergaan. ¹¹Want de zon komt op met haar hitte en doet het gras verdorren, en zijn bloem valt af en de schoonheid van haar uiterlijk verdwijnt; zó zal ook de rijke met zijn ondernemingen verwelken.

Het doel van de verzoeken

¹²Gezegend is de man, die in verzoeking volhardt, want, wanneer hij de

proef heeft doorstaan, zal hij de kroon van het leven ontvangen, die Hij beloofd heeft aan wie Hem liefhebben.

¹³Laat niemand, als hij verzocht wordt, zeggen: Ik word van Godswegen verzocht. Want God kan door het kwade niet verzocht worden en Hijzelf brengt ook niemand in verzoeking. ¹⁴Maar zo vaak iemand verzocht wordt, komt dit voort uit de zuiging en verlokking van zijn eigen begeerte. ¹⁵Daarna, als die begeerte bevrucht is, baart zij zonde; en als de zonde volgroeid is, brengt zij de dood voort.

¹⁶Dwaalt niet, mijn geliefde broeders.

¹⁷Iedere gave, die goed, en elk geschenk, dat volmaakt is, daalt van boven neer, van de Vader van de lichten, bij wie geen verandering is of zweem van ommekeer. ¹⁸Naar zijn raadsbesluit heeft Hij ons voortgebracht door het woord van de waarheid, om in zekere zin eerstelingen te zijn onder zijn schepselen.

Hoorders of daders

¹⁹Weet (dit) wel, mijn geliefde broeders: ieder mens moet snel zijn om te horen, langzaam om te spreken, langzaam tot toorn; ²⁰want de toorn van een man brengt geen gerechtigheid voor God voort. ²¹Legt dus af alle vuilheid en alle uitwas van boosheid en neemt met zachtaardigheid het in u geplante woord aan, dat uw zielen kan behouden. ²²En weest daders van het woord en niet alleen hoorders: dan zou u uzelf misleiden. ²³Want wie hoorder is van het woord en niet dader, die lijkt op een

(A) 1:1 Mat. 13:55; Mar. 6:3; Hand. 15:13; Gal. 1:19. (B) 1:10 Jes. 40:6,7.

man, die het gezicht, waarmee hij geboren is, in een spiegel beschouwt; ²⁴want hij heeft zich beschouwd, is heengegaan en heeft direct vergeten, hoe hij er uitzag. ²⁵Maar wie zich verdiept in de volmaakte *Torah*, die van de vrijheid, en daarbij blijft, niet als een vergeetachtige hoorder, maar als een werkelijk dader, die zal gezegd zijn in zijn doen.

²⁶Indien iemand meent godsdienstig te zijn en daarbij zijn tong niet in toom houdt, maar zijn hart misleidt, zijn godsdienst is waardeloos. ²⁷Zuivere en onbevleete godsdienst voor God, de Vader, is: omzien naar wezen en weduwen in hun druk en zichzelf onbesmet van de wereld bewaren.

Geen aanzien des persoons

2¹Mijn broeders, houdt uw geloof in onze Heer van de heerlijkheid, **Jesjoea** de Messias, vrij van aanzien des persoons. ²Want stel, er kwam in uw vergadering een man binnen met een gouden ring aan zijn vinger en in prachtige kleding, en er kwam ook een arme binnen in schamele kleding, ³en u zou opzien tegen de man met de prachtige kleding en zeggen: neemt u hier deze goede plaats, maar tot de arme zou u zeggen: ga u daar staan, of ga beneden bij mijn voetbank zitten, ⁴zou u dan geen onderscheid maken onder elkaar en optreden als rechters, die zich door verkeerde overwegingen laten leiden?

⁵Hooft, mijn geliefde broeders! Heeft God niet de armen naar de wereld uitgevonden om rijk te zijn in het geloof en erfgenamen van het Koninkrijk, dat Hij beloofd heeft aan wie Hem liefhebben? ⁶Maar ú hebt de arme smadelijk behandeld. Zijn het niet de rijken, die u geweld aandoen en die u voor de rechtbanken

slepen? ⁷Zijn zij het niet, die de goede naam, welke over u aangeroepen is, lasteren? ^{8(A)}Indien u echter de koninklijke *Torah* vervult naar het schriftwoord: U zult uw naaste liefhebben als uzelf, dan doet u wél. ⁹Maar indien u met aanzien des persoons handelt, doet u zonde en wordt u door de *Torah* overtuigd van overtreding. ¹⁰Want wie de hele *Torah* houdt, maar op één punt struikelt, is schuldig geworden aan alle (geboden). ^{11(B)}Want Hij, die gezegd heeft: U zult niet echtbreken, heeft ook gezegd: U zult niet doodslaan. Indien u nu geen echtbreuk pleegt, maar wel doodslag, bent u toch een overtreder van de *Torah* geworden. ¹²Spreekt zó en handelt zó als (mensen past), die door de *Torah* van de vrijheid zullen geoordeeld worden. ¹³Want onbarmhartig zal het oordeel zijn over hem, die geen barmhartigheid bewezen heeft; barmhartigheid (echter) roemt tegen het oordeel.

Dood geloof

¹⁴Wat baat het, mijn broeders, of iemand al beweert geloof te hebben, als hij geen werken heeft? Kan dát geloof hem behouden? ¹⁵Stel, dat een broeder of zuster gebrek heeft aan kleding en aan dagelijks voedsel, ¹⁶en iemand van u zegt tot hen: Gaat heen in vrede, houdt u warm en eet goed, zonder hen echter van het nodige voor het lichaam te voorzien, wat baat dit? ¹⁷Zo is het ook met het geloof: indien het niet met werken gepaard gaat, is het, op zichzelf genomen, dood. ¹⁸Maar, zal iemand zeggen: U hebt geloof en ik heb werken. Toon mij dan uw geloof zonder de werken, en ik zal u mijn geloof tonen uit mijn werken. ¹⁹U gelooft, dat God één is? Daaraan doet u wél, (maar) dat geloven de boze

(A) 2:8 Lev. 19:18. (B) 2:11 a Ex. 20:14; Deut. 5:18. 2:11 b Ex. 20:13; Deut. 5:17.

geesten ook en zij sidderen. ²⁰Wilt u weten, u dwaze mens, dat het geloof zonder de werken niets uitwerkt? ²¹(A) Is onze vader Abraham niet uit werken gerechtvaardigd, toen hij zijn zoon Isaak op het altaar legde? ²²Daaruit kunt u zien, dat zijn geloof samenwerkte met zijn werken, en dat dit geloof pas volkomen werd uit de werken; ²³(B) en het schriftwoord werd vervuld, dat zegt: Abraham geloofde God en het werd hem tot gerechtigheid gerekend, en hij werd een vriend van God genoemd. ²⁴U ziet, dat een mens gerechtvaardigd wordt uit werken en niet slechts uit geloof. ²⁵(C) En is niet evenzo Rachab, de hoer, uit werken gerechtvaardigd, toen zij de boodschappers in huis nam en langs een andere weg liet heengaan? ²⁶Want zoals het lichaam zonder geest dood is, zo is ook het geloof zonder werken dood.

De zonden van de tong

3 ¹Laat niet zovelen van u leraars zijn, mijn broeders; u weet immers, dat wij er des te strenger om geoordeeld zullen worden. ²Want wij struikelen allen in allerlei opzicht; wie in zijn spreken niet struikelt, is een volmaakt man, in staat zelfs zijn hele lichaam in toom te houden. ³Als wij paarden de toom in de bek leggen, zodat zij ons gehoorzamen, kunnen wij ook hun hele lichaam besturen. ⁴Zie, ook de schepen, ofschoon zij zo groot zijn en door sterke winden voortgedreven worden, worden door een zeer klein roer gestuurd, waarheen maar het believe van de stuurman wil. ⁵Zo is ook de tong een klein lid en voert toch een hoge toon. Zie, hoe weinig vuur een groot bos in brand steekt. ⁶Ook de tong is een vuur, zij is de wereld van de onge-

rechtigheid; de tong neemt haar plaats in onder onze leden, als iets, dat het hele lichaam bevuilt en het rad van de geboorte in vlam zet, terwijl zij zelf in vlam gezet wordt door de hel. ⁷Want alle soorten van wilde dieren en vogels, van kruipende dieren en zeedieren worden bedwongen en zijn bedwongen door de menselijke natuur, ⁸maar de tong kan geen mens bedwingen. Zij is een onberekenbaar kwaad, vol dodelijk venijn. ⁹(D) Met haar loven wij de Heer en Vader en met haar vervloeken wij de mensen, die naar de gelijkenis van God geschapen zijn: ¹⁰uit dezelfde mond komt zegening en vervloeking voort. Dit moet, mijn broeders, niet zo zijn. ¹¹Doet soms een bron uit dezelfde ader zoet en bitter water opwellen? ¹²Kan soms, mijn broeders, een vijgenboom olijven of een wijnstok vijgen opleveren? Evenmin kan een zilte bron zoet water geven.

De hemelse wijsheid

¹³Wie is wijs en verstandig onder u? Laat hij uit zijn goede wandel zijn werken tonen met wijze zachtmoedigheid. ¹⁴Indien u echter bittere jaloezie en zelfzucht in uw hart hebt, beroemt u dan niet en liegt niet tegen de waarheid. ¹⁵Dat is niet de wijsheid, die van boven komt, maar zij is aards, ongeestelijk, duivels; ¹⁶want waar jaloezie en zelfzucht heerst, daar is wanorde en allerlei kwade praktijk. ¹⁷Maar de wijsheid van boven is vooreerst rein, vervolgens vreedzaam, vriendelijk, gezeglijk, vol van ontferming en goede vruchten, onpartijdig en oprecht. ¹⁸Maar gerechtigheid is een vrucht, die in vrede wordt gezaaid voor hen, die vrede stichten.

(A) 2:21 Gen. 22:1-14. (B) 2:23 a Gen. 15:6. 2:23 b 2Kron. 20:7; Jes. 41:8. (C) 2:25 Joz. 2:1-21. (D) 3:9 Gen. 1:26.

Hartstocht en wereldliefde

4¹ Waaruit komt bij u strijden en vechten voort? Is het niet hieruit: uit uw hartstochten, die in uw leden zich ten strijde toerusten? ²U begeert, maar u hebt niet; u bent moorddadig en jaloers en u kunt er niets mee verkrijgen; u vecht en u strijdt. U hebt niets, omdat u niet bidt. ³(Of,) u bidt wel, maar u ontvangt niet, doordat u verkeerd bidt, om het in uw hartstochten door te brengen. ⁴Overspeligen, weet u niet, dat de vriendschap met de wereld vijandschap tegen God is? Wie dus een vriend van de wereld wil zijn, wordt metterdaad een vijand van God. ⁵Of meent u, dat het schriftwoord zonder reden zegt: De geest, die Hij in ons deed wonen, begeert Hij met jaloersheid? ⁶(A) Maar Hij geeft dan ook des te grotere genade. Daarom heet het: God weerstaat de hoogmoedigen, maar aan de *ootmoedigen* geeft Hij genade. ⁷Onderwerpt u dus aan God, maar biedt weerstand aan de duivel, en hij zal van u wegvluchten. ⁸Nadert tot God, en Hij zal tot u naderen. Reinigt uw handen, zondaars, en zuivert uw harten, u, die innerlijk verdeeld bent. ⁹Beseft uw *ellende*, treurt en huilt; uw gelach moet veranderen in treurigheid, en uw vreugde in neerslachtigheid. ¹⁰*Verootmoedigt* u voor **JHWH**, en Hij zal u verhogen.

Lasterpraat

¹¹Spreekt geen kwaad van elkaar, broeders. Wie van zijn broeder kwaad spreekt of hem oordeelt, spreekt kwaad van de *Torah* en oordeelt haar; en indien u de *Torah* oordeelt, bent u geen dader, maar een rechter van de *Torah*. ¹²Eén is de gever van zijn *Torah* en Hij is rechter,

Hij, die de macht heeft om te behouden en te verderven. Maar wie bent u, dat u uw naaste oordeelt?

Het voorbehoud van Jakobus

¹³(B) Welaan dan, u, die zegt: Vandaag of morgen gaan wij op reis naar die en die stad, wij zullen er een jaar doorbrengen, zaken doen en winst maken; ¹⁴u, die niet (eens) weet, hoe morgen uw leven zijn zal! Want u bent een damp, die voor een korte tijd verschijnt en daarna verdwijnt; ¹⁵in plaats van te zeggen: Indien de Heer wil, zullen wij leven en dit of dat doen. ¹⁶Maar nu roemt u in uw grootspraak; al zulk roemen is verkeerd. ¹⁷Als iemand dan weet goed te doen en het niet doet, is het hem tot zonde.

Het gevaar van rijkdom

5¹ Welaan dan, u rijken, huilt en maakt misbaar over de rampen, die u zult ervaren. ²(C) Uw rijkdom is verrot, uw klederen zijn door de mot aangevreten, ³uw goud en zilver is verroest, en het roest ervan zal tegen u getuigen en uw vlees verteren als vuur. U bent schatten gaan opleggen, terwijl het de laatste dagen zijn. ⁴(D) Zie, het loon, dat door u is ingehouden van de arbeiders, die uw landen hebben gemaaid, schreeuwt, en het geroep van hen, die uw oogst hebben binnengehaald, is doorgedrongen tot de oren van **JHWH** van de legermachten. ⁵U hebt op aarde weelderig geleefd en u te goed gedaan, u hebt uw hart vetgemest in de slachttijd. ⁶U hebt de rechtvaardige veroordeeld, ja vermoord; er is geen verweer tegen u.

Geduld in het lijden

⁷Hebt dus geduld, broeders, tot de komst van de Heer! Zie, de landman

(A) 4:6 Spr. 3:34. (B) 4:13 Spr. 27:1. (C) 5:2 Mat. 6:19. (D) 5:4 Deut. 24:14,15.

wacht op de kostelijke vrucht van het land en heeft geduld, totdat de vroege en late regen erop gevallen is. ⁸Oefent ook u geduld, sterkt uw harten, want de komst van de Heer is nabij. ⁹Broeders, zucht niet tegen elkaar, opdat u niet onder het oordeel valt; zie, de Rechter staat voor de deur. ¹⁰Broeders, neemt tot een voorbeeld van volharding en geduld de profeten, die in de naam van de Heer hebben gesproken. ^{11(A)}Zie, wij prijzen hen gezegend, die volhard hebben; u hebt van de volharding van Job gehoord en u hebt uit het einde, dat de Heer deed volgen, gezien, dat de Heer rijk is aan barmhertigheid en ontferming.

De eed - De voorbede

^{12(B)} Maar vooral, mijn broeders, zweert niet, noch bij de hemel, noch bij de aarde, noch welke andere eed ook. Laat ja bij u ja zijn en neen neen, opdat u niet onder het oordeel valt.

¹³Heeft iemand onder u leed te dragen? Laat hij bidden. Is iemand blij te moede? Laat hij lofzingen. ^{14(C)} Is er ie-

mand bij u ziek? Laat hij dan de oudsten van de gemeente tot zich roepen, opdat zij over hem een gebed uitspreken en hem met olie zalven in de naam van de Heer. ¹⁵En het gelovige gebed zal de lijder gezond maken, en de Heer zal hem oprichten. En als hij zonden heeft gedaan, zal hem vergeving geschonken worden. ¹⁶Belijdt daarom elkaar uw zonden en bidt voor elkaar, opdat u genezing ontvangt. Het gebed van een rechtvaardige vermag veel, doordat er kracht aan verleend wordt. ^{17(D)} Elia was een mens zoals wij en hij bad een gebed, dat het niet regenen zou, en het regende niet op het land, drie jaar en zes maanden lang; ^{18(E)} en hij bad opnieuw, en de hemel gaf regen en de aarde deed haar vrucht opkomen.

¹⁹Mijn broeders, indien bij u iemand van de waarheid afdwaalt, en een ander brengt hem tot inkeer, ^{20(F)} weet dan, dat, wie een zondaar van zijn dwaalweg terugbrengt, zijn ziel van de dood zal behouden en tal van zonden bedekken.

(A) 5:11 a Job 1:21,22; 2:10. 5:11 b Ps. 103:8. (B) 5:12 Mat. 5:34-37. (C) 5:14 Mar. 6:13. (D) 5:17 1Kon. 17:1; 18:1. (E) 5:18 1Kon. 18:42-45. (F) 5:20 Spr. 10:12; 1Pet. 4:8.

1 Petrus

Schrijver - Lezers - Groet

1 ¹Petrus, een apostel van **Jesjoea** de Messias, aan de vreemdelingen, die in de verstrooiing zijn in Pontus, Galatië, Kappadocië, Asia en Bitynië, ²de uitverkorenen naar de voorkennis van God, de Vader, in heiliging door de Geest, tot gehoorzaamheid en besprenging met het bloed van **Jesjoea** de Messias: mag genade en vrede u worden vermenigvuldigd.

Hoop, geloof en liefde

³Geloofd zij de God en Vader van onze Heer **Jesjoea** de Messias, die ons naar zijn grote barmhartigheid door de opstanding van **Jesjoea** de Messias uit de doden heeft doen wedergeboren worden tot een levende hoop, ⁴tot een onvergankelijke, onbevleete en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen weggelegd is voor u, ⁵die in de kracht van God bewaard wordt door het geloof tot de rijke zegen, welke gereed ligt om geopenbaard te worden in de laatste tijd. ⁶Verheugt u daarin, ook al wordt u nu, indien het moet zijn, voor korte tijd door allerlei verzoekingingen bedroefd, ⁷opdat de echtheid van uw geloof, kostbaarder dan vergankelijk goud, dat door vuur beproefd wordt, tot lof en heerlijkheid en eer blijkt te zijn bij de openbaring van **Jesjoea** de Messias. ⁸Hem hebt u lief, zonder Hem gezien te hebben; in Hem gelooft u, zonder Hem nu te zien, en u verheugt u met een onuitsprekelijke en verheerlijkte vreugde, ⁹daar u het einddoel van het geloof bereikt, dat

is de zaligheid van de zielen. ¹⁰Naar deze zaligheid hebben de profeten gezocht en gevorst, die van de voor u bestemde genade geprofeteerd hebben, ¹¹terwijl zij er achter probeerden te komen, op welke of hoedanige tijd de Geest van de Messias in hen doelde, toen Hij vooraf getuigenis gaf van al het lijden, dat over de Messias zou komen, en van al de heerlijkheid daarna. ¹²Hun werd geopenbaard, dat zij niet zichzelf, maar u dienden met die dingen, welke u nu verkondigd zijn bij monde van hen, die door de heilige Geest, die van de hemel gezonden is, u het evangelie hebben gebracht, in welke dingen zelfs engelen verlangen een blik te slaan.

Heiligheid en broederliefde

¹³Omgordt dus de lendenen van uw verstand, weest nuchter, en vestigt uw hoop volkomen op de genade, die u gebracht wordt door de openbaring van **Jesjoea** de Messias. ¹⁴Voegt u, als gehoorzame kinderen, niet naar de verlangens uit de tijd van uw onwetendheid, ¹⁵maar zoals Hij, die u geroepen heeft, heilig is, wordt uzelf ook zo heilig in al uw wandel; ^{16(A)}er staat immers geschreven: Weest heilig, want Ik ben heilig. ¹⁷En indien u Hem als Vader aanroept, die zonder aanzien des persoons naar ieders werk oordeelt, wandelt dan met ontzag gedurende de tijd van uw vreemdelingschap, ¹⁸in het besef dat u niet met vergankelijke dingen, zilver of goud, bent vrijgekocht van uw nutteloze wandel, die (u) van de vaders overgeleverd is, ¹⁹maar met het kostbare bloed

(A) 1:16 Lev. 11:44,45; 19:2.

van de Messias, als van een onberispelijk en vlekkeloos lam. ²⁰Hij was van tevoren gekend, vóór de grondlegging van de wereld, maar is bij het einde van de tijden geopenbaard ter wille van u, ²¹die door Hem gelooft in God, die Hem opgewekt heeft uit de doden en Hem heerlijkheid gegeven heeft, zodat uw geloof tevens hoop is op God.

²²Nu u uw zielen door gehoorzaamheid aan de waarheid gereinigd hebt tot oprechte broederliefde, hebt dan elkaar van harte en voortdurend lief, ²³als wedergeborenen niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en blijvende woord van God.

²⁴(A) Want: Alle vlees is als gras en al zijn heerlijkheid als een bloem in het gras; het gras verdort en de bloem valt af, ²⁵maar het woord van **JHWH** blijft tot in de eeuwigheid. Dit nu is het woord, dat u als evangelie verkondigd is.

Jesjoea de Messias de hoeksteen

2¹Legt dan af alle kwaadwilligheid, alle bedrog, huichelarij, jaloezie en alle kwaadsprekerij, ²en verlangt als pasgeboren kinderen naar de redelijke, onvervalste melk, opdat u daardoor mag opgroeien tot rijke zegen, ³(B) indien u geproefd hebt, dat de Heer goed is. ⁴En komt tot Hem, de levende steen, door de mensen wel verworpen, maar bij God uitverkoren en kostbaar, ⁵en laat u ook zelf als levende stenen gebruiken voor de bouw van een geestelijk huis, om een heilig priesterschap te vormen, tot het brengen van geestelijke offers, die God aangenaam zijn door **Jesjoea** de Messias. ⁶(C) Daarom staat er in een schriftwoord: Zie, Ik leg in Sion een uit-

verkoren en kostbare hoeksteen, en wie op Hem zijn geloof bouwt, zal niet beschaamd uitkomen.

⁷(D) U dan, die gelooft, geldt dit kostbare, maar voor de ongelovigen geldt: De steen, die de bouwlieden afgekeurd hadden, die is geworden tot een hoeksteen en een steen waar men aanstoot aan neemt en een rots van ergernis, ⁸(E) voor hen, die zich daaraan, in hun ongehoorzaamheid aan het woord, stoten, waar toe zij ook bestemd zijn. ⁹(F) U echter bent een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilige natie, een volk (God) ten eigendom, om de grote daden te verkondigen van Hem, die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht: ¹⁰(G) u, eens niet zijn volk, nu echter volk van God, eens zonder ontferming, nu in zijn ontferming aangenomen.

Vermaningen

¹¹Geliefden, ik vermaan u als bijwoners en vreemdelingen, dat u zich onthoudt van de vleselijke verlangens, die strijd voeren tegen uw ziel; ¹²en dat u een goede wandel leidt onder de (heiden)volken, opdat zij, terwijl zij nader toezien op datgene, waarin zij u als boosdoeners belasteren, op grond van uw goede werken God mogen verheerlijken in dagen van bezoeking.

¹³Onderwerpt u aan alle menselijke instellingen, omwille van de Heer: het zij aan de keizer, als opperheer, ¹⁴het zij aan stadhouders, als door hem gezonden tot bestraffing van boosdoeners, maar tot lof van wie goed doen. ¹⁵Want zó is het de wil van God, dat u door goed te doen de mond snoert aan de on-

(A) 1:24 Jes. 40:6-8. (B) 2:3 Ps. 34:9. (C) 2:6 Jes. 28:16. (D) 2:7 Ps. 118:22. (E) 2:8 Jes. 8:14,15.

(F) 2:9 a Ex. 19:5,6; Jes. 43:20. 2:9 b Ex. 19:5; Deut. 4:20; 7:6; 14:2; Titus 2:14. 2:9 c Jes. 43:21. 2:9 d Jes. 9:1. (G) 2:10 Hos. 2:25.

wetendheid van de onverstandige mensen, ¹⁶als vrije mensen en niet als mannen, die de vrijheid misbruiken tot dek-mantel voor hun kwaadwilligheid, maar als dienaren van God. ¹⁷Eert allen, hebt de broeders en zusters lief, hebt ontzag voor God, eert de keizer.

¹⁸U, huisslaven, weest met alle ontzag aan uw meester onderdanig, niet alleen de goede en vriendelijke, maar ook de verkeerde. ¹⁹Want dit is genade, indien iemand, omdat hij met God rekening houdt, leed verdraagt, dat hij ten onrechte lijdt. ²⁰Want mag dát roem heten, als u slagen moet verduren, omdat u kwaad doet? Maar als u goed doet en dan lijden moet verduren, dát is genade bij God. ²¹Want hiertoe bent u geroepen, daar ook de Messias voor u geleden heeft en u een voorbeeld heeft nagelaten, opdat u in zijn voetstappen zou treden; ²²(A) Hij die geen zonde gedaan heeft en in wiens mond geen bedrog is gevonden; ²³(B) die, als Hij gescholden werd, niet terugschold en als Hij leed, niet dreigde, maar het overgaf aan Hem, die rechtvaardig oordeelt; ²⁴(C) die Zelf onze zonden in zijn lichaam op het hout gebracht heeft, opdat wij, aan de zonden afgestorven, voor de gerechtigheid zouden leven; en door zijn striemen bent u genezen. ²⁵Want u was dwalende als schapen, maar nu hebt u zich bekeerd tot de herder en hoeder van uw zielen.

Het huwelijk

3 ¹(D) Ook u, vrouwen, weest uw mannen onderdanig, opdat, ook indien sommigen aan het woord niet gehoorzaam zijn, zij door de wandel van hun vrouwen zonder woorden gewon-

nen worden, ²doordat zij uw reine wandel met ontzag voor God opmerken. ³(E) Laat uw sieraad niet uitwendig zijn: het vlechten van haar, het omhangen van goud of het dragen van gewaden, ⁴maar de verborgen mens van uw hart, met de onvergankelijke (tooi) van een zachtmoedige en stille geest, die kostbaar is in het oog van God. ⁵Want aldus tooiden zich vroeger ook de heilige vrouwen, die hoopten op God, onderdanig aan haar mannen, ⁶(F) zoals Sara Abraham gehoorzaamde en hem heer noemde; en haar dochters bent u, als u goed doet en u geen schrik laat aanjagen.

⁷(G) Ook u, mannen, leeft verstandig met uw vrouwen, als met broos vaatwerk, en bewijst haar eer, daar zij ook mede-erfgenamen zijn van de genade van het leven, opdat uw gebeden niet belemmerd worden.

Liefde en vrede

⁸Ten slotte, weest allen eensgezind, medelijdend, hebt de broeders lief, weest barmhartig en *oetmoedig*, ⁹en vergeldt geen kwaad met kwaad of laster met laster, maar zegent integendeel, terwijl u hiertoe geroepen bent, dat u zegen zou beërven.

¹⁰(H) Want: laat wie het leven wil liefhebben en goede dagen zien, zijn tong weerhouden van het kwade, en zijn lippen van bedrog te spreken;

¹¹laat hij van het kwade afwijken en het goede doen, laat hij de vrede zoeken en die najagen, ¹²want de ogen van **JHWH** zijn op de rechtvaardigen, en zijn oren tot hun smeking, maar het aangezicht van **JHWH** is tegen hen, die het kwade doen.

(A) 2:22 Jes. 53:9. (B) 2:23 Jes. 53:7. (C) 2:24 Jes. 53:5,6. (D) 3:1 Efez. 5:22; Kol. 3:18. (E) 3:3 1Ti. 2:9. (F) 3:6 Gen. 18:12. (G) 3:7 Efez. 5:25; Kol. 3:19. (H) 3:10 Ps. 34:13-17.

Geduldig lijden

¹³En wie zal u kwaad doen, als u zich beijvert voor het goede? ¹⁴(A) Al moest u lijden om de gerechtigheid, toch bent u gezegend. Maar weest niet bang voor hun dreiging, en laat u geen schrik aanjagen. ¹⁵Maar heiligt de Messias in uw harten als Heer, altijd bereid tot verantwoording aan al wie u rekenschap vraagt van de hoop, die in u is, maar met zachtheid en ontzag, ¹⁶en met een goed geweten, opdat bij al het kwaad, dat men van u spreekt, zij, die uw goede wandel in de Messias smaden, beschaamd gemaakt worden. ¹⁷Want het is beter te lijden, indien de wil van God dit eist, terwijl u goed doet dan terwijl u kwaad doet. ¹⁸Want ook de Messias is eenmaal om de zonden gestorven als rechtvaardige voor onrechtvaardigen, opdat Hij u tot God zou brengen: Hij, die gedood is naar het vlees, maar levend gemaakt naar de geest, ¹⁹in welke Hij ook heengegaan is en gepredikt heeft aan de geesten in de gevangenis, ²⁰(B) die vroeger ongehoorzaam geweest waren, toen God geduldig bleef wachten, in de dagen van Noach, terwijl de ark in gereedheid werd gebracht, waarin weinigen, dat is acht mensen, door het water heen gered werden. ²¹Als tegenbeeld daarvan redt u nu de doop, die niet is een afleggen van lichamelijke onreinheid, maar een gebed van een goed geweten tot God, door de opstanding van **Jesjoea** de Messias, ²²die naar de hemel is gegaan en aan de rechterhand van God is, terwijl engelen en machten en krachten Hem onderworpen zijn.

4¹Daar de Messias dan naar het vlees geleden heeft, moet ook u zich wapenen met dezelfde gedachte, dat, wie

naar het vlees geleden heeft, onttrokken is aan de zonde, ²om niet meer naar de verlangens van mensen, maar naar de wil van God de tijd, die nog rest in het vlees, te leven. ³Want er is tijd genoeg voorbijgegaan met het volbrengen van de wil van de volken, toen u wandelde in allerlei losbandigheid, verlangens, dronkenschap, brassen, drinken en onzedelijke afgoderij. ⁴Daarom bevreedt het hen, dat u zich niet met hen stort in diezelfde poel van liederlijkheid, en zij belasten u; ⁵maar zij zullen daarvan rekenschap moeten geven aan Hem, die gereed staat om levenden en doden te oordelen. ⁶Want daartoe is ook aan doden het evangelie gebracht, opdat zij wél, naar de mens, wat het vlees aangaat, zouden geoordeeld worden, doch, naar God, wat de geest betreft, zouden leven.

Het christelijk leven

⁷Het einde van alle dingen is nabijgekomen. Komt dus tot bezinning en wordt nuchter, opdat u kunt bidden. ⁸(C) Hebt bovenal voortdurende liefde tegenover elkaar, want de liefde bedekt tal van zonden. ⁹Weest gastvrij tegenover elkaar, zonder mopperen. ¹⁰Dient elkaar, een ieder naar de genadegave, die hij ontvangen heeft, als goede rentmeesters over de vele genade van God. ¹¹Spreek iemand, laten het woorden zijn als van God; dient iemand, laat het zijn als uit kracht, door God verleend, opdat in alles God verheerlijkt zal worden door **Jesjoea** de Messias, aan wie de heerlijkheid is en de kracht, in alle eeuwigheid! Amen.

¹²Geliefden, laat de vuurgloed, die tot beproeving dient, u niet bevreedden, alsof u iets vreemds zou overkomen. ¹³Integendeel, verheugt u naarmate u deel hebt aan het lijden van de Messias,

(A) 3:14 Mat. 5:10; Jes. 8:12,13. (B) 3:20 Gen. 6:1-7:24. (C) 4:8 Spr. 10:12.

opdat u zich ook met vreugde zult mogen verheugen bij de openbaring van zijn heerlijkheid. ¹⁴Indien u door de naam van de Messias smaad lijdt, bent u gezegend, daar de Geest van de heerlijkheid en de Geest van God op u rust. ¹⁵Laat dus niemand van u moeten lijden als moordenaar, of dief, of boosdoener, of als een bemoeial. ¹⁶Indien hij echter als christen lijdt, laat hij zich dan niet schamen, maar God verheerlijken onder die naam. ¹⁷Want het is nu de tijd, dat het oordeel begint bij het huis van God; als het bij ons begint, wat zal het einde zijn van hen, die ongehoorzaam blijven aan het evangelie van God? ¹⁸(A) En indien de rechtvaardige ternauwernood behouden wordt, waar zal dan de goddeloze en zondaar verschijnen? ¹⁹Laten daarom ook zij, die naar de wil van God lijden, hun zielen aan de getrouwe Schepper overgeven, steeds het goede doende.

Vermaning en groet

5 ¹De oudsten onder u vermaan ik dan als mede oudste en getuige van het lijden van de Messias, die ook een deelgenoot ben van de heerlijkheid, welke zal geopenbaard worden: ²(B) hoedt de kudde van God, die bij u is, niet gedwongen, maar uit vrije beweging, naar de wil van God, niet uit schandelijke winzucht, maar uit bereidwilligheid, ³niet als heerschappij voerend over wat u ten deel gevallen is, maar als voorbeelden van de

kudde. ⁴En wanneer de opperherder verschijnt, zult u de onverwelkelijke krans van de heerlijkheid verwerven.

⁵(C) Evenzo u, jongeren, onderwerpt u aan de oudsten. Omgordt u allen tegenover elkaar met *nederigheid*, want God weerstaat de hoogmoedigen, maar de *nederigen* geeft Hij genade.

⁶(D) *Verootmoedigt* u dan onder de machtige hand van God, opdat Hij u op zijn tijd zal verhogen. ⁷Werpt al uw zorgen op Hem, want Hij zorgt voor u.

⁸Wordt nuchter en waakzaam. Uw tegenpartij, de duivel, gaat rond als een brullende leeuw, zoekende wie hij zal verslinden. ⁹Biedt hem weerstand, vast in het geloof, wetende, dat aan uw broederschap in de wereld hetzelfde lijden wordt toegemeten.

¹⁰Maar de God van alle genade, die u in de Messias geroepen heeft tot zijn eeuwige heerlijkheid, Hij zal u, na een korte tijd van lijden, volmaken, bevestigen, sterken en grondvesten. ¹¹Hem zij de kracht in alle eeuwigheid! Amen. ¹²(E) Door Silvanus, die, naar ik meen, voor u een betrouwbaar broeder is, heb ik in het kort geschreven om u te bemoedigen en te betuigen, dat dit de ware genade van God is; daarin moet u vaststaan.

¹³(F) Zij die met u zijn uitverkoren in babilon, en mijn zoon Marcus, groeten u. ¹⁴Groet elkaar met de kus van de liefde. Mag er vrede zijn met u allen die in de Messias bent.

(A) 4:18 Spr. 11:31. (B) 5:2 Joh. 21:15-17. (C) 5:5 Spr. 3:34. (D) 5:6 Mat. 23:12; Luk. 14:11; 18:14. (E) 5:12 Hand. 15:22,40. (F) 5:13 Hand. 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Kol. 4:10; Filem. 1:24.

2 Petrus

Schrijver - Lezers - Groet

1 ¹ Simeon Petrus, een dienstknecht en apostel van **Jesjoea** de Messias, aan hen, die een even kostbaar geloof als wij hebben verkregen door de gerechtigheid van onze God en Heiland, **Jesjoea** de Messias; ² mag genade en vrede u worden vermenigvuldigd door de kennis van God en van **Jesjoea**, onze Heer.

Voorrecht en taak van de gelovigen

³ Zijn goddelijke kracht immers heeft ons alles gegeven, wat tot leven en godsvrucht strekt, door de kennis van Hem, die ons geroepen heeft door zijn heerlijkheid en macht; ⁴ door deze hebben wij kostbare en zeer grote beloften ontvangen, opdat u daardoor deel zou hebben aan de goddelijke natuur, ontkomen aan het verderf, dat door de begeerte in de wereld heerst. ⁵ Maar ondersteunt om deze reden met betoon van alle ijver door uw geloof de deugd, door de deugd de kennis, ⁶ door de kennis de zelfbeheersing, door de zelfbeheersing de volharding, door de volharding de godsvrucht, ⁷ door de godsvrucht de broederliefde en door de broederliefde de liefde (tegenover allen). ⁸ Want als deze dingen bij u aanwezig zijn en overvloedig worden, laten zij u niet zonder werk of vrucht voor de kennis van onze Heer **Jesjoea** de Messias. ⁹ Want bij wie zij niet zijn, die is verblind in zijn bijziendheid, daar hij de reiniging van zijn vroegere zonden heeft vergeten. ¹⁰ Beijvert u daarom des te meer, broeders, om uw roeping en verkiezing te beves-

tigen; want als u dit doet, zult u nooit struikelen. ¹¹ Want zó zal u rijkelijk worden verleend de toegang tot het eeuwige Koninkrijk van onze Heer en Heiland, **Jesjoea** de Messias.

De zekerheid van het geloof

¹² Daarom zal het steeds mijn voorneemen zijn u hieraan te herinneren, hoewel u het weet en in de waarheid, die bij u is, versterkt bent. ¹³ Ik acht het mijn plicht, zolang ik in deze tent ben, u door herinnering wakker te houden, ¹⁴ want ik weet, dat het afleggen van mijn tent spoedig komt, zoals ook onze Heer **Jesjoea** de Messias mij heeft doen weten. ¹⁵ Maar ik zal er ijverig voor zorgen, dat u ook na mijn heengaan telkens weer aan deze dingen kunt denken. ¹⁶ Want wij zijn geen vernuftig gevonden verzinsels nagevolgd, toen wij u de kracht en de komst van onze Heer **Jesjoea** de Messias hebben verkondigd, maar wij zijn ooggetuigen geweest van zijn majesteit. ^{17(A)} Want Hij heeft van God, de Vader, eer en heerlijkheid ontvangen, toen zulk een stem van de hoogwaardige heerlijkheid tot Hem kwam: Deze is mijn Zoon, mijn geliefde, in wie Ik mijn welbehagen heb. ¹⁸ En deze stem hebben ook wij uit de hemel horen komen, toen wij met Hem op de heilige berg waren. ¹⁹ En wij achten het profetische woord (daarom) des te vaster, en u doet wél, er acht op te geven als op een lamp, die schijnt in een duistere plaats, totdat de dag aanbreekt en de morgenster opgaat in uw harten. ²⁰ Dit moet u vooral weten, dat geen profetie van de Schrift een eigenmachtige

(A) 1:17 Mat. 17:1-5; Mar. 9:2-7; Luk. 9:28-35.

uitlegging toelaat; ²¹want nooit is profetie voortgekomen uit de wil van een mens, maar, door de heilige Geest gedreven, hebben mensen van Godswege gesproken.

De dwaalleraars

2¹Toch zijn er ook valse profeten onder het volk geweest, zoals ook onder u valse leraars zullen komen, die verderfelijke ketterijen zullen doen binnensluipen, zelfs de Heerser, die hen gekocht heeft, verloochenende en een plotseling verderf over zichzelf brengend. ²En velen zullen hun losbandigheden navolgen, zodat door hun schuld de weg van de waarheid gelasterd zal worden; ³en zij zullen uit hebzucht met verzonnen redeneringen u als koopwaar behandelen; maar het oordeel houdt zich al lang met hen bezig en hun verderf sluimert niet. ⁴Want indien God engelen, die gezondigd hadden, niet gespaard heeft, maar hen, door hen in de afgrond te werpen, aan de diepste duisternis heeft overgegeven om hen tot het oordeel te bewaren; ⁵(A) en (God) de wereld van de voortijd niet gespaard heeft, maar Noach, de prediker van de gerechtigheid, met zeven anderen bewaard heeft, toen Hij de zondvloed over de wereld van de goddelozen bracht; ⁶(B) en (God) de steden Sodom en Gomorra tot as verbrand, tot omkering gedoemd en ten voorbeeld gesteld heeft voor hen, die goddeloos zouden leven, ⁷(C) maar (Hij)de rechtvaardige Lot, die zwaar te lijden had onder de losbandige wandel van die zedelozen, heeft behouden ⁸- want deze rechtvaardige heeft, onder hen wonende, dag aan dag zijn rechtvaardige ziel gekweld door het zien en horen van hun tegen alle *Torah* ingaande werken - ⁹dan weet

de Heer de godvruchtigen uit de verzoeking te verlossen en de onrechtvaardigen te bewaren om hen op de dag van het oordeel te straffen, ¹⁰vooral hen, die, begerig naar onreinheid, het vlees volgen en heerschappij verachten. Zulke hoogmoedigen, vol van zelfbehagen, schromen niet de heerlijkheden te lasteren, ¹¹terwijl engelen, hun meerderen in sterkte en macht, bij de Heer geen smadelijk oordeel tegen deze inbrengen. ¹²Zij daarentegen, als redeloze wezens, van nature voortgebracht om gevangen en verdelgd te worden, lasteren datgene, waarvan zij geen verstand hebben, en zullen in hun verdelging ook verdelgd worden, ¹³onrecht ontmoetende tot loon voor hun onrecht. Zij achten het een genot op klaarlichte dag te zwelgen; schandvlekken en smetten zijn zij, die in hun bedriegerijen zwelgen, als zij met u feesten; ¹⁴zij hebben ogen, die altijd uitzien naar een overspelster en nooit ophouden met zondigen; zij verlokken onstandvastige zielen, hun hart is volleerd in hebzucht; kinderen van de vervloeking zijn zij. ¹⁵(D) Doordat zij de rechte weg verlaten hebben, zijn zij verdwaald en de weg opgegaan van Bileam, de zoon van Beor, die het loon van de ongerechtigheid liefhad, ¹⁶maar een terechtwijzing kreeg voor zijn ongerechtigheid: het stomme lastdier, dat met mensenstem sprak, heeft de dwaasheid van de profeet verhinderd. ¹⁷Deze mensen zijn bronnen zonder water, nevelen, door een windvlaag voortgejaagd, voor wie de donkerste duisternis is weggelegd. ¹⁸Want met holle, hoogdravende klanken verlokken zij door vleeselijke verlangens en door ongebondenheid hen, die zich ternauwernood aan degenen, die in dwaling verkeren, ont-

(A) 2:5 Gen. 6:1-7:24. (B) 2:6 Gen. 19:24. (C) 2:7 Gen. 19:1-16. (D) 2:15 Num. 22:4-35.

trekken. ¹⁹Vrijheid spiegelen zij hun voor, hoewel zij zelf slaven van het verderf zijn; immers, door wie men overmeesterd is, zijn slaaf is men. ²⁰Want indien zij, aan de bevuiling van de wereld ontsnapt zijn, door de erkenning van de Heer en Heiland **Jesjoea** de Messias, toch weer erin verstrikt raken en erdoor overmeesterd worden, dan is hun laatste toestand erger dan de eerste. ²¹Het zou immers beter voor hen geweest zijn, geen kennis verkregen te hebben van de weg van de gerechtigheid, dan met die kennis zich af te keren van het heilige gebod dat hun overgeleverd is. ^{22(A)} Zij hebben ervaren, wat een waar spreekwoord zegt: Een hond, die teruggekeerd is naar zijn uitbraaksel, of: een gewassen zeug naar de modderpoel.

*De dag van **JHWH***

3 ¹Dit is al de tweede brief, geliefden, die ik u schrijf; in beide tracht ik uw zuiver besef door herinnering wakker te houden, ²om aan de woorden te denken, die door de heilige profeten tevoren gesproken zijn, en aan het gebod van uw apostelen van de Heer en Heiland. ^{3(B)} Dit vooral moet u weten, dat er in de laatste dagen spotters met spotternij zullen komen, die naar hun eigen verlangens wandelen, ⁴en zeggen: Waar blijft de belofte van zijn komst? Want sinds de vaders ontslapen zijn, blijft alles zó, als het van het begin van de schepping af geweest is. ^{5(C)} Want willens en wetens ontgaat hun, dat door het woord van God de hemelen er sinds lang geweest zijn en de aarde, die uit en door het water bestaat, ^{6(D)} waardoor de toenmalige wereld is vergaan, verzvolgen door het water. ⁷Maar

de tegenwoordige hemelen en de aarde zijn door hetzelfde woord als een schat weggelegd, voor het vuur bewaard tegen de dag van het oordeel en van de ondergang van de goddeloze mensen.

^{8(E)} Maar dit ene mag u niet ontgaan, geliefden, dat één dag bij **JHWH** is als duizend jaar en duizend jaar als één dag. ⁹**JHWH** aarzelt niet met de belofte, al zijn er, die denken van wel, maar Hij is geduldig tegenover u, daar Hij niet wil, dat sommigen verloren gaan, maar dat allen tot bekering komen.

^{10(F)} Maar de dag van **JHWH** zal komen als een dief. Op die dag zullen de hemelen met gedruis voorbijgaan en de elementen door vuur vergaan, en de aarde en de werken daarop zullen gevonden worden.

¹¹Daar al deze dingen aldus vergaan, hoedanig behoort u dan te zijn in heilige wandel en godsvrucht, ¹²vol verwachting u spoedende naar de komst van de dag van God, ter wille waarvan de hemelen brandende zullen vergaan en de elementen in vuur zullen wegsmelten. ^{13(G)} Wij verwachten echter naar zijn belofte nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont.

¹⁴Daarom, geliefden, beijvert u in deze verwachting, onbevlekt en onberispelijk te blijken voor Hem in vrede, ¹⁵en houdt het geduld van onze Heer voor rijke zegen, zoals ook onze geliefde broeder Paulus naar de hem gegeven wijsheid u geschreven heeft, ¹⁶evenals in alle brieven, wanneer hij over deze dingen spreekt. Daarin is een en ander moeilijk te begrijpen, wat de onkundige en onstandvastige mensen tot hun eigen

(A) 2:22 Spr. 26:11. (B) 3:3 Judas 1:18. (C) 3:5 Gen. 1:6-9. (D) 3:6 Gen. 7:11. (E) 3:8 Ps. 90:4. (F) 3:10 Mat. 24:43; Luk. 12:39; 1Th. 5:2; Oph. 16:15. (G) 3:13 Jes. 65:17; 66:22; Oph. 21:1.

verderf verdraaien, evenals trouwens de overige Schriften⁽¹⁾.

Slot

¹⁷ Geliefden, daar u het nu van tevoren weet, weest op uw hoede, dat u niet, door de dwaling van de onrechtvaardi-

gen meegesleept, afvalt van uw eigen standvastigheid; ¹⁸ maar groei in de genade en in de kennis van onze Heer en Heiland, **Jesjoea** de Messias. Hem zij de heerlijkheid, zowel nu als tot de dag van de eeuwigheid.

⁽¹⁾ **3:16** "De Schriften" zijn de boeken van het eerste Testament.

1 Johannes

Het getuigenis van Johannes

1 ^(A) Wat was vanaf het begin, wat wij gehoord hebben, wat wij gezien hebben met onze ogen, wat wij gezien hebben en onze handen getast hebben van het Woord van het Leven ^(B) - het leven toch is geopenbaard en wij hebben gezien en getuigen en verkondigen u het eeuwige leven, dat bij de Vader was en aan ons geopenbaard is - ³ wat wij gezien en gehoord hebben, verkondigen wij ook u, opdat ook u met ons gemeenschap zou hebben. En ónze gemeenschap is met de Vader en met zijn Zoon **Jesjoea** de Messias. ⁴ En deze dingen schrijven wij, opdat onze blijdschap volkomen zal zijn.

De wandel in het licht

⁵ En dit is de verkondiging, die wij van Hem gehoord hebben en u verkondigen: God is licht en in Hem is in het geheel geen duisternis. ⁶ Indien wij zeggen, dat wij gemeenschap met Hem hebben en in de duisternis wandelen, dan liegen wij en doen de waarheid niet; ⁷ maar indien wij in het licht wandelen, zoals Hij in het licht is, hebben wij gemeenschap met elkaar; en het bloed van **Jesjoea**, zijn Zoon, reinigt ons van alle zonde. ⁸ Indien wij zeggen, dat wij geen zonde hebben, misleiden wij onszelf en de waarheid is in ons niet. ⁹ Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en rechtvaardig, om ons de zonden te vergeven en ons te reinigen van alle ongerechtigheid. ⁽¹⁾ ¹⁰ Indien wij zeggen, dat wij niet gezondigd

hebben, maken wij Hem tot een leugenaar en zijn woord is in ons niet.

2 ¹ Mijn kinderen, dit schrijf ik u, opdat u niet tot zonde komt. En als iemand gezondigd heeft, wij hebben een voorpraak bij de Vader, **Jesjoea** de Messias, de Rechtvaardige; ² en Hij is een verzoening voor onze zonden en niet alleen voor de onze, maar ook voor die van de hele wereld.

Het bewaren van de geboden van de Messias

³ En hieraan onderkennen wij, dat wij Hem kennen: indien wij zijn geboden naleven. ⁴ Wie zegt: Ik ken Hem, en zijn geboden niet naleeft, is een leugenaar en in die is de waarheid niet; ⁵ maar wie zijn woord (wel) in acht neemt, in die is waarlijk de liefde van God volmaakt. Hieraan onderkennen wij, dat wij in Hem zijn. ⁶ Wie zegt, dat hij in Hem blijft, behoort ook zelf zó te wandelen, als Hij gewandeld heeft.

De broederliefde

⁷ ^(C) Geliefden, ik schrijf u geen nieuw gebod, maar een oud gebod, dat u vanaf het begin gehad hebt. Dit oude gebod is het woord, dat u gehoord hebt. ⁸ Toch schrijf ik u een nieuw gebod, want - wat waarheid is in Hem en in u - de duisternis gaat voorbij en het waarachtige licht schijnt reeds. ⁹ Wie zegt in het licht te zijn en zijn broeder haat, die is in de duisternis tot nu toe. ¹⁰ Wie zijn broeder liefheeft, blijft in het licht en in hem is niets aanstotelijks; ¹¹ maar wie zijn broe-

⁽¹⁾ 1:9 Zie Leviticus 16:21; Psalm 51:4+11; Jesaja 59:2.

^(A) 1:1 Joh. 1:1. ^(B) 1:2 Joh. 1:14. ^(C) 2:7 Joh. 13:34.

der haat, is in de duisternis en wandelt in de duisternis, en hij weet niet waar hij heengaat, want de duisternis heeft zijn ogen verblind.

De gezindheid van de wereld

¹²Ik schrijf u, kinderen, want de zonden zijn u vergeven omwille van zijn naam. ¹³Ik schrijf u, vaders, want u kent Hem, die vanaf het begin is. Ik schrijf u, jonge mensen, want u hebt de boze overwonnen. Ik heb u geschreven, kinderen, want u kent de Vader. ¹⁴Ik heb u geschreven, vaders, want u kent Hem, die vanaf het begin is. Ik heb u geschreven, jonge mensen, want u bent sterk en het woord van God blijft in u en u hebt de boze overwonnen. ¹⁵Hebt de wereld niet lief en wat in de wereld is. Indien iemand de wereld liefheeft, de liefde van de Vader is niet in hem. ¹⁶Want al wat in de wereld is: het verlangen van het lichaam, het verlangen van de ogen en een hoogmoedig leven, is niet uit de Vader, maar uit de wereld. ¹⁷En de wereld gaat voorbij en haar verlangens, maar wie de wil van God doet, blijft tot in eeuwigheid.

De antichrist

¹⁸Kinderen, het is het laatste uur; en zoals u gehoord hebt, dat er een antichrist komt, zijn er nu ook vele antichristen opgestaan, en daaraan onderkennen wij, dat het het laatste uur is. ¹⁹Zij zijn van ons uitgegaan, maar zij waren uit ons niet; want indien zij uit ons geweest waren, zouden zij bij ons gebleven zijn: maar aan hen moest openbaar worden, dat niet allen uit ons zijn. ²⁰U hebt een zalving van de Heilige en u weet dat allen. ²¹Ik heb u niet geschreven, omdat u de waarheid niet weet, maar omdat u haar weet en omdat geen leugen uit de

waarheid is. ²²Wie is de leugenaar dan wie loochent, dat **Jesjoea** de Messias is? Dit is de antichrist, die de Vader en de Zoon loochent. ²³Een ieder, die de Zoon loochent, heeft ook de Vader niet. Wie de Zoon belijdt, heeft ook de Vader. ²⁴Wat u betreft, wat u vanaf het begin gehoord hebt, moet in u blijven. Indien in u blijft, wat u vanaf het begin gehoord hebt, dan zult u ook in de Zoon en [in] de Vader blijven. ²⁵En dit is de belofte, die Hij zelf ons beloofd heeft: het eeuwige leven.

²⁶Dit heb ik u geschreven over hen, die u misleiden. ²⁷En wat u betreft, de zalving, die u van Hem ontvangen hebt, blijft op u, en u hebt het niet nodig, dat iemand u leert; maar, zoals zijn zalving u leert over alle dingen, en waarachtig is en geen leugen, blijft in Hem, zoals zij u geleerd heeft.

Het kind van God zijn

²⁸En nu, kinderen, blijft in Hem, opdat wij, als Hij zal geopenbaard worden, vrijmoedigheid hebben en voor Hem niet beschaamd staan bij zijn komst. ²⁹Als u weet, dat Hij rechtvaardig is, erkent dan ook, dat een ieder, die de rechtvaardigheid doet, uit Hem geboren is.

3 ^{1(A)}Ziet, welk een liefde ons de Vader heeft gegeven, dat wij kinderen van God genoemd worden, en wij zijn het (ook). Daarom kent de wereld ons niet, omdat zij Hem niet kent. ²Geliefden, nu zijn wij kinderen van God en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen; (maar) wij weten, dat, als Hij geopenbaard zal worden, wij Hem gelijk zullen zijn; want wij zullen Hem zien, zoals Hij is. ³En een ieder, die deze hoop op Hem heeft, reinigt zich, zoals Hij rein is. ⁴Ieder, die de zonde doet, doet ook de wetteloosheid, en de zonde is wetteloos-

(A) 3:1 Joh. 1:12.

heid⁽¹⁾. ^{5(A)} En u weet, dat Hij geopenbaard is, opdat Hij de zonden zou wegnemen, en in Hem is geen zonde. ⁶Een ieder, die in Hem blijft, zondigt niet; een ieder, die zondigt, heeft Hem niet gezien en heeft Hem niet gekend.

⁷Kinderen, laat niemand u misleiden. Wie de rechtvaardigheid doet, is rechtvaardig, zoals Hij rechtvaardig is; ⁸wie de zonde doet is uit de duivel, want de duivel zondigt vanaf het begin. Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard, opdat Hij de werken van de duivel verbreeken zou.

⁹Een ieder, die uit God geboren is, doet geen zonde; want het zaad (van God) blijft in hem en hij kan niet zondigen, want hij is uit God geboren. ¹⁰Hieraan zijn de kinderen van God en de kinderen van de duivel kenbaar: een ieder, die de rechtvaardigheid niet doet, is niet uit God, evenmin als wie zijn broeder niet liefheeft.

De hand van de liefde

^{11(B)} Want dit is de verkondiging, die u vanaf het begin gehoord hebt: dat wij elkaar zouden liefhebben; ^{12(C)} niet zoals Kain: hij was uit de boze en vermoordde zijn broer. En waarom vermoordde hij hem? Omdat zijn werken boos waren en die van zijn broer rechtvaardig. ¹³Verwondert u niet, broeders, wanneer de wereld u haat. ^{14(D)} Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit de dood in het leven, omdat wij de broeders liefhebben. Wie niet liefheeft, blijft in de dood. ¹⁵Een ieder, die zijn broeder haat,⁽²⁾ is een mensensmoorder en u weet, dat geen mensensmoorder eeuwig leven blijvend in zich heeft. ¹⁶Hieraan hebben wij de liefde

leren kennen, dat Hij zijn leven voor ons heeft ingezet; ook wij behoren dan voor de broeders ons leven in te zetten. ¹⁷Wie nu in de wereld een bestaan heeft en zijn broeder gebrek ziet lijden, maar zijn binnenste voor hem toesluit, hoe blijft de liefde van God in hem?

De verzekerdheid

¹⁸Kinderen, laten wij liefhebben niet met het woord of met de tong, maar met de daad en in waarheid. ¹⁹Hieraan zullen wij weten, dat wij uit de waarheid zijn en voor Hem ons hart overtuigen, ²⁰dat, indien ons hart (ons) veroordeelt, God meerder is dan ons hart en kennis heeft van alle dingen. ²¹Geliefden, als ons hart ons niet veroordeelt, hebben wij vrijmoedigheid tegenover God, ²²en ontvangen wij van Hem al wat wij bidden, daar wij zijn geboden bewaren en doen wat aangenaam is voor zijn aangezicht. ^{23(E)} En dit is zijn gebod: dat wij geloven in de naam van zijn Zoon **Jesjoea** de Messias en elkaar liefhebben, zoals Hij ons geboden heeft. ²⁴En wie zijn geboden bewaart, blijft in Hem en Hij in hem. En hieraan onderkennen wij, dat Hij in ons blijft: aan de Geest, die Hij ons gegeven heeft.

Het beproeven van de geesten

4 ¹Geliefden, vertrouwt niet iedere geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn; want vele valse profeten zijn in de wereld uitgegaan. ²Hieraan onderkent u de Geest van God: iedere geest, die belijdt, dat **Jesjoea** de Messias in het vlees gekomen is, is uit God; ³en iedere geest, die **Jesjoea** niet belijdt, is niet uit God. En dit is de geest van de antichrist,

⁽¹⁾ 3:4 (2 x) d.w.z. zonder Gods Torah ⁽²⁾ 3:15 Zie ook Matteüs 5:22.

^(A) 3:5 Joh. 1:29. ^(B) 3:11 Joh. 13:34. ^(C) 3:12 Gen. 4:8. ^(D) 3:14 Joh. 5:24. ^(E) 3:23 Joh. 13:34; 15:12,17.

waarvan u gehoord hebt, dat hij komen zal, en hij is nu al in de wereld. ⁴U bent uit God, kinderen, en u hebt hen overwonnen; want Hij, die in u is, is meerder dan die in de wereld is. ⁵Zij zijn uit de wereld; daarom spreken zij uit de wereld en hoort de wereld naar hen. ⁶Wij zijn uit God; wie God kent, hoort naar ons; wie uit God niet is, hoort naar ons niet. Hieraan onderkennen wij de Geest van de waarheid en de geest van de dwaling.

De werking van de liefde van God in ons

⁷Geliefden, laten wij elkaar liefhebben, want de liefde is uit God; en een ieder, die liefheeft, is uit God geboren en kent God. ⁸Wie niet liefheeft, kent God niet, want God is liefde. ⁹Hierin is de liefde van God tegenover ons geopenbaard, dat God zijn enig geboren Zoon gezonden heeft in de wereld, opdat wij zouden leven door Hem. ¹⁰Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons heeft liefgehad en zijn Zoon gezonden heeft als een verzoening voor onze zonden. ¹¹Geliefden, indien God ons zó heeft liefgehad, behoren ook wij elkaar lief te hebben. ¹²(A) Niemand heeft ooit God gezien; indien wij elkaar liefhebben, blijft God in ons en zijn liefde is in ons volmaakt geworden.

¹³Hieraan onderkennen wij, dat wij in Hem blijven en Hij in ons, dat Hij ons van zijn Geest gegeven heeft. ¹⁴En wij hebben gezien en getuigen, dat de Vader de Zoon gezonden heeft als Heiland van de wereld. ¹⁵Al wie belijdt, dat **Jesjoea** de Zoon van God is - God blijft in hem en hij in God. ¹⁶En wij hebben de liefde onderkend en geloofd, die God tegenover ons heeft. God is liefde, en wie in de liefde blijft, blijft in God en God blijft in hem.

¹⁷Hierin is de liefde bij ons volmaakt geworden, dat wij vrijmoedigheid hebben op de dag van het oordeel, want zoals Hij is, zijn ook wij in deze wereld. ¹⁸Er is in de liefde geen vrees, maar de volmaakte liefde drijft de vrees uit; want de vrees houdt verband met straf en wie vreest, is niet volmaakt in de liefde. ¹⁹Wij hebben lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad. ²⁰Indien iemand zegt: Ik heb God lief, maar zijn broeder haat, dan is hij een leugenaar; want wie zijn broeder, die hij gezien heeft, niet liefheeft, kan (ook) God, die hij niet gezien heeft, niet liefhebben. ²¹En dit gebod hebben wij van Hem: Wie God liefheeft, moet ook zijn broeder liefhebben.

*Het overwinnend geloof
in **Jesjoea** Messias*

5 ¹Een ieder, die gelooft, dat **Jesjoea** de Messias is, is uit God geboren; en ieder, die Hem liefheeft, die deed geboren worden, heeft (ook) degene lief, die uit Hem geboren is. ²Hieraan onderkennen wij, dat wij de kinderen van God liefhebben, wanneer wij God liefhebben en zijn geboden doen. ³(B) Want dit is de liefde van God, dat wij zijn geboden bewaren. En zijn geboden zijn niet zwaar, ⁴want al wat uit God geboren is, overwint de wereld; en dit is de overwinning, die de wereld overwonnen heeft: ons geloof. ⁵Wie is het, die de wereld overwint, dan wie gelooft, dat **Jesjoea** de Zoon van God is? ⁶Dit is Hij, die gekomen is door water en bloed, **Jesjoea** de Messias, niet slechts met water, maar met het water en met het bloed. En de Geest is het, die getuigt, omdat de Geest de waarheid is. ⁷Want drie zijn er, die getuigen [in de hemel: de Vader, het Woord, en de heilige Geest; en deze drie zijn één. ⁸En drie

(A) 4:12 Joh. 1:18. (B) 5:3 Joh. 14:15.

zijn er, die getuigen op de aarde]: de Geest en het water en het bloed, en de drie zijn tot één. ⁹Indien wij het getuigenis van de mensen aannemen, het getuigenis van God is meerder, want dit is het getuigenis van God, dat Hij van zijn Zoon getuigd heeft. ¹⁰Wie in de Zoon van God gelooft, heeft het getuigenis in zich; wie God niet gelooft, heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, omdat hij niet geloofd heeft in het getuigenis, dat God getuigd heeft van zijn Zoon. ¹¹(A) En dit is het getuigenis: God heeft ons eeuwig leven gegeven en dit leven is in zijn Zoon. ¹²Wie de Zoon heeft, heeft het leven; wie de Zoon van God niet heeft, heeft het leven niet.

Slot

¹³Dit heb ik u geschreven, die gelooft in de naam van de Zoon van God, opdat u weet, dat u eeuwig leven hebt.

¹⁴En dit is de vrijmoedigheid, die wij tegenover Hem hebben, dat Hij, indien wij iets bidden naar zijn wil, ons ver-

hoort. ¹⁵En indien wij weten, dat Hij ons verhoort, wat wij ook bidden, weten wij, dat wij de gebeden (verkregen) hebben, die wij van Hem hebben gevraagd.

¹⁶Als iemand zijn broeder ziet zondigen, een zonde niet tot de dood, moet hij bidden en God zal hem het leven geven, hun namelijk, die zondigen niet tot de dood. Er bestaat zonde tot de dood: daarvoor zeg ik niet, dat hij moet vragen. ¹⁷Alle ongerechtigheid is zonde, en er bestaat zonde niet tot de dood.

¹⁸Wij weten, dat een ieder, die uit God geboren is, niet zondigt; want Hij, die uit God geboren werd, bewaart hem, en de boze heeft geen vat op hem. ¹⁹Wij weten, dat wij uit God zijn en de hele wereld in het kwaad ligt. ²⁰Maar wij weten, dat de Zoon van God gekomen is en ons inzicht gegeven heeft om de Waarachtige te kennen; en wij zijn in de Waarachtige, in zijn Zoon **Jesjoea** de Messias. Dit is de waarachtige God en het eeuwige leven.

²¹Kinderen, wacht u voor de afgoden.

(A) 5:11 Joh. 3:36.

2 Johannes

Schrijver - Lezers - Groet

1¹De oudste aan de uitverkoren vrouw en haar kinderen, die ik in waarheid liefheb, en niet alleen ik, maar ook allen, die de waarheid hebben leren kennen, ²omwille van de waarheid, die in ons blijft en met ons zijn zal tot in eeuwigheid: ³genade, barmhartigheid en vrede zal met ons zijn van God, de Vader, en van **Jesjoea** de Messias, de Zoon van de Vader, in waarheid en liefde.

Waarheid en liefde

⁴Het heeft mij zeer verheugd, dat ik onder uw kinderen gevonden heb, die in de waarheid wandelen, zoals wij een gebod van de Vader hebben ontvangen. ⁵(A) En nu vraag ik u, vrouw, niet alsof ik u een nieuw gebod zou schrijven, maar wat wij vanaf het begin gehad hebben: dat wij elkaar liefhebben. ⁶En dit is de liefde, dat wij naar zijn geboden wandelen. Dit is het gebod, zoals u het vanaf het begin gehoord hebt, dat u daarin moet wandelen.

Standvastigheid tegenover misleiders - Slot

⁷Want er zijn vele misleiders uitgegaan in de wereld, die de komst van **Jesjoea** de Messias in het vlees niet belijden. Dit is de misleider en de antichrist. ⁸Let op uzelf, dat u niet verliest wat wij verrijcht hebben, maar uw loon ten volle ontvangt. ⁹Een ieder, die verder gaat en niet blijft in de leer van de Messias, heeft God niet; wie in die leer blijft, deze heeft zowel de Vader als de Zoon. ¹⁰Indien iemand tot u komt en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in uw huis en heet hem niet welkom. ¹¹Want wie hem welkom heet, heeft deel aan zijn boze werken.

¹²Ik heb u veel te schrijven, maar ik wilde dit niet doen met papier en inkt, maar ik hoop tot u te komen en van mond tot mond te spreken, opdat onze blijdschap volkomen zij.

¹³U groeten de kinderen van uw uitverkoren zuster.

(A) 1:5 Joh. 13:34; 15:12,17.

3 Johannes

Schrijver en lezer - Gajus

1 ^{1(A)} De oudste aan de geliefde Gajus, die ik in waarheid liefheb.

² Geliefde, ik bid, dat het u in alles wél zal gaan en u gezond bent, zoals het uw ziel wél gaat. ³ Want het heeft mij zeer verheugd, als er broeders kwamen en van uw waarheid een goed getuigenis gaven, zoals u dan ook in de waarheid wandelt. ⁴ Grotere blijdschap ken ik niet, dan dat ik hoor, dat mijn kinderen in de waarheid wandelen.

⁵ Geliefde, u handelt trouw in alles wat u aan de broeders doet, en dat nog wel aan vreemdelingen, ⁶ die in tegenwoordigheid van de gemeente getuigd hebben van uw liefde; indien u hen voort helpt, zoals het God waardig is, zult u wél doen; ⁷ want zij zijn uitgegaan ter wille van de naam, zonder iets van de volken aan te nemen. ⁸ Wij behoren dus zulke mannen te ontvangen, opdat wij mogen samenwerken voor de waarheid.

Diotrefes en Demetrius - Slot

⁹ Ik heb aan de gemeente een en ander geschreven; maar Diotrefes, die onder hen de eerste tracht te zijn, ontvangt ons niet. ¹⁰ Daarom zal ik, als ik kom, herinneren aan zijn werken, die hij doet, daar hij met boze woorden tegen ons zwetst; en hiermee nog niet voldaan, ontvangt hij zelf de broeders niet en weerhoudt ook hen, die het wel willen doen, en hij werpt hen uit de gemeente.

¹¹ Geliefde, volg het kwade niet na, maar het goede. Wie goed doet, is uit God, (maar) wie kwaad doet, heeft God niet gezien. ¹² Van Demetrius is een goed getuigenis gegeven door allen en door de waarheid zelf; en ook wij geven een goed getuigenis en u weet, dat ons getuigenis waar is.

¹³ Ik had veel aan u te schrijven, maar ik wil u niet schrijven met inkt en pen; ¹⁴ maar ik hoop u spoedig te zien; dan zullen wij van mond tot mond spreken.

¹⁵ Vrede zij u! De vrienden groeten u. Groet de vrienden bij name.

(A) 1:1 Hand. 19:29; Rom. 16:23; 1Cor. 1:14.

Judas

Schrijver - Lezers - Groet

1 ^{1(A)} Judas, een dienstknecht van **Jesjoea** de Messias en een broer van Jakobus, aan de geroepenen, die in God, de Vader, geliefd en voor **Jesjoea** de Messias bewaard zijn: ² dat barmhartigheid, vrede en liefde u vermenigvuldigd mogen worden.

De dwaalleraars

³ Geliefden, daar ik mij in alle opzichten beijver u te schrijven over ons gemeenschappelijk heil, zie ik mij genoodzaakt het te doen met de vermaning, tot het uiterste te strijden voor het geloof, dat eenmaal de heiligen overgeleverd is. ⁴ Want er zijn zekere mensen binnengeslopen - reeds lang tevoren tot dit oordeel opgeschreven - goddelozen, die de genade van onze God in losbandigheid veranderen en onze enige Heerser en Heer, **Jesjoea** de Messias, verloochenen.

^{5(B)} Maar ik wil u te binnen brengen - u hebt het immers alles eens en voor goed vernomen - dat de Heer een volk uit het land Egypte verlost heeft, maar een andere keer hen, die niet tot geloof gekomen waren, verdeld heeft; ⁶ en dat Hij engelen, die aan hun oorsprong ontrouw werden en hun eigen woning verlieten, voor het oordeel van de grote dag met eeuwige banden onder donkerheid heeft bewaard gehouden; ^{7(C)} zoals Sodom en Gomorra en de steden in hun nabijheid, die op gelijke wijze als

de anderen haar hoererij hebben botgevierd en ander vlees achternagelopen zijn, daar liggen als voorbeeld, onder een straf van eeuwig vuur.

⁸ Evenzo bevuilen ook deze zieners van dromen hun lichaam, verwerpen wat heerschappij heet en lasteren de heerlijkheden.

^{9(D)} Maar Michaël, de aartsengel, durfde, toen hij met de duivel aan het twisten was over het lichaam van Mozes, geen smadelijk oordeel uitbrengen, maar hij zei: **JHWH** zal u straffen! ¹⁰ Zij echter lasteren al wat zij niet kennen en in wat zij, zoals de redeloze wezens, van nature weten, ligt hun verderf. ^{11(E)} Wee hun, want zij zijn de weg van Kaïn opgegaan, zij zijn voor de verleiding van een Bileamsloon bezwiken en door het verzet van een Korach ten onder gegaan.

¹² Deze zijn de schandvlekken bij uw liefdemalen, zij, die zonder terughoudendheid samen feesten om zichzelf te weiden; wolken, die geen water geven, daar zij door winden voorbij gejaagd worden; bomen, die in de late herfst geen vrucht geven; tweemaal gestorven zijn zij en ontworteld; ¹³ wilde golven van de zee, die hun eigen schande opschuimen; dwaalsterren. Voor hen is de donkerste duisternis voor eeuwig weggelegd.

^{14(F)} Ook over hen heeft Henoch, de zevende van Adam af, geprofeteerd, zeggende: Zie, **JHWH** is gekomen met zijn heilige tienduizenden, ¹⁵ om over allen het vonnis uit te spreken en alle godde-

(A) 1:1 Mat. 13:55; Mar. 6:3. (B) 1:5 a Ex. 12:51. 1:5 b Num. 14:29,30. (C) 1:7 Gen. 19:1-24. (D) 1:9 a Dan. 10:13,21; 12:1; Opb. 12:7. 1:9 b Deut. 34:6. 1:9 c Zac. 3:2. (E) 1:11 a Gen. 4:3-8. 1:11 b Num. 22:1-35. 1:11 c Num. 16:1-35. (F) 1:14 Gen. 5:18,21-24.

lozen te straffen voor al hun goddeloze werken, die zij goddeloos gedaan hebben, en voor al de harde taal, die de goddeloze zondaars tegen Hem gesproken hebben.

¹⁶ Dit zijn degene die mopperen, mokkend om hun lot, wandelende naar hun verlangens, maar hun mond spreekt hoogdravend, als zij omwille van het voordeel (de mensen) in hun gezicht vleien.

De roeping van de lezers - Slot

¹⁷ U echter, geliefden, herinnert u de woorden, die vóór dezen gesproken zijn door de apostelen van onze Heer **Jesjoea** de Messias, ^{18(A)} dat zij tot u hebben gezegd: Aan het einde van de tijd zullen er spotters komen, die naar hun eigen goddeloze verlangens zullen wandelen. ¹⁹ Zij zijn het, die scheuringen maken,

natuurlijke mensen, die de Geest niet hebben. ²⁰ Maar u, geliefden, bewaart uzelf in de liefde van God, door uzelf op te bouwen in uw allerheiligst geloof en door te bidden in de heilige Geest, ²¹ terwijl u de ontferming verwacht van onze Heer **Jesjoea** de Messias tot eeuwig leven. ²² En weest ook barmhartig tegenover sommigen, die twijfelen, ²³ redt hen door hen uit het vuur te rukken, maar weest tegenover anderen barmhartig in vrees, uit afkeer zelfs van het kleed, dat door het vlees bevekt is.

²⁴ Hem nu, die u voor struikelen kan behoeden en onberispelijk doet staan voor zijn heerlijkheid in grote vreugde, ²⁵ de enige God, onze Heiland, zij door **Jesjoea** de Messias, onze Heer, heerlijkheid, majesteit, kracht en macht vóór alle eeuwigheid, én nu én in alle eeuwigheden! Amen.

(A) 1:18 2Pet. 3:3.

De Openbaring van **Jesjoea**

Opschrift en Aanhef

1 ¹Openbaring van **Jesjoea** de Messias, welke God Hem gegeven heeft om zijn dienstknechten te tonen wat wel-dra moet gebeuren, en welke Hij door de zending van zijn engel aan zijn dienstknecht Johannes heeft te kennen gegeven. ²Deze heeft van het woord van God getuigd en van het getuigenis van **Jesjoea** de Messias, alles wat hij gezien heeft.

³Gezegend is hij, die voorleest, en zij, die horen de woorden van de profetie, en en acht slaan op wat daarin geschreven staat, want de tijd is nabij.

⁴(A) Johannes aan de zeven gemeenten in Asia: genade zij u en vrede van Hem, die is en die was en die komt, en van de zeven geesten, die voor zijn troon zijn, ⁵(B) en van **Jesjoea** de Messias, de getrouwe getuige, de eerstgeborene van de doden en de overste van de koningen van de aarde.

Hem, die ons liefheeft en ons, door zijn bloed, uit onze zonden heeft verlost ⁶(C) - en Hij heeft ons tot een koninkrijk, tot priesters voor zijn God en Vader gemaakt - Hem zij de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheden! Amen.

⁷(D) Zie, Hij komt met de wolken en elk oog zal Hem zien, ook zij, die Hem hebben doorstoken; en alle stammen van de aarde zullen over Hem jammeren. Ja, amen.

⁸(E) Ik ben de alfa en de omega, zegt **JHWH** God, die is en die was en die komt, de Almachtige.

De verschijning op Patmos

⁹Ik, Johannes, uw broeder en deelgenoot in de verdrukking en in het Koninkrijk en de volharding in **Jesjoea**, was op het eiland, genaamd Patmos, om het woord van God en het getuigenis van **Jesjoea**. ¹⁰Ik kwam in geestvervoering op de dag van **JHWH**, en ik hoorde achter mij een luide stem, als van een bazuin, ¹¹zeggende:⁽¹⁾ Wat u ziet, schrijf dat in een boek en zend het aan de zeven gemeenten: naar Efeze, en naar Smyrna, en naar Pergamum, en naar Tyatira, en naar Sardes, en naar Filadelfia en naar Laodicea.

¹²En ik keerde mij om om de stem te zien, die met mij sprak. En toen ik mij omkeerde, zag ik zeven gouden kandelaars, ¹³(F) en te midden van de kandelaars iemand als een mensenzoon, bekleed met een tot de voeten reikend gewaad, en aan de borsten omgord met een gouden gordel; ¹⁴(G) en zijn hoofd en zijn haren waren wit als witte wol, als sneeuw, en zijn ogen als een vuurvlam; ¹⁵(H) en zijn voeten waren zoals koperbrons, als in een oven gloeiend gemaakt, en zijn stem was als een geluid van vele wateren. ¹⁶En Hij had zeven sterren in zijn rechterhand en uit zijn mond kwam een tweesnijdend scherp zwaard; en zijn

(1) 1:11 in de Statenvertaling staat er achter "zeggende:" "Ik ben de Alfa en de Omega, de Eerste en de Laatste;"

(A) 1:4 a Ex. 3:14. 1:4 b Opb. 4:5. (B) 1:5 a Jes. 55:4. 1:5 b Ps. 89:28. (C) 1:6 Ex. 19:6; Opb. 5:10. (D) 1:7 a Dan. 7:13; Mat. 24:30; Mar. 13:26; Luk. 21:27; 1Th. 4:17. 1:7 b Zac. 12:10; Joh. 19:34,37. 1:7 c Zac. 12:10; Mat. 24:30. (E) 1:8 a Opb. 22:13. 1:8 b Ex. 3:14. (F) 1:13 a Dan. 7:13. 1:13 b Dan. 10:5. (G) 1:14 Dan. 7:9; 10:6. (H) 1:15 Eze. 1:24; 43:2.

aanzien was zoals de zon schijnt in haar kracht.

17(A) En toen ik Hem zag, viel ik als dood voor zijn voeten; en Hij legde zijn rechterhand op mij en zei: Wees niet bang, Ik ben de eerste en de laatste, **18** en de levende, en Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend tot in alle eeuwigheden, en Ik heb de sleutels van de dood en het dodenrijk. **19** Schrijf dan wat u gezien hebt en wat is en wat na deze gebeuren zal. **20** Het geheimenis van de zeven sterren, die u gezien hebt in mijn rechterhand, en de zeven gouden kandelaars: de zeven sterren zijn de engelen van de zeven gemeenten, en de kandelaars zijn de zeven gemeenten.

Aan Efeze

2¹ Schrijf aan de engel van de gemeente te Efeze:

Dit zegt Hij, die de zeven sterren in zijn rechterhand houdt, die tussen de zeven gouden kandelaars wandelt: **2** Ik weet uw werken en inspanning en uw volharding en dat u de kwaden niet kunt verdragen en hen op de proef gesteld hebt, die zeggen, dat zij apostelen zijn, maar het niet zijn, en dat u hen leugenaars hebt bevonden; **3** en u hebt volharding en hebt verdragen omwille van mijn naam en u bent niet moe geworden. **4** Maar Ik heb tegen u, dat u uw eerste liefde verzaakt hebt. **5** Gedenk dan, van welke hoogte u gevallen bent en bekeer u en doe (weer) uw eerste werken. Maar zo niet, dan kom Ik tot u en Ik zal uw kandelaar van zijn plaats wegnemen, indien u zich niet bekeert. **6** Maar dit hebt u, dat u de werken van de Nikolaïeten haat, welke ook Ik haat.

7(B) Wie een oor heeft, laat die horen, wat de Geest tot de gemeenten zegt. Wie overwint, hem zal Ik geven te eten van de Boom van Leven die in het paradijs van God is.

Aan Smyrna

8(C) En schrijf aan de engel van de gemeente te Smyrna: Dit zegt de eerste en de laatste, die dood geweest is en levend geworden: **9** Ik weet uw verdrukking en armoede, hoewel u rijk bent, en de laster van hen, die zeggen, dat zij Joden zijn, maar het niet zijn, maar een synagoge van de satan. **10** Wees niet bang voor wat u lijden zult. Zie, de duivel zal sommigen van u in de gevangenis werpen, opdat u verzocht wordt, en u zult een verdrukking hebben van tien dagen. Wees getrouw tot de dood en Ik zal u geven de levenskroon.

11(D) Wie een oor heeft, laat die horen, wat de Geest tot de gemeenten zegt. Wie overwint, zal van de tweede dood geen schade lijden.

Aan Pergamum

12 En schrijf aan de engel van de gemeente te Pergamum: Dit zegt Hij, die het tweesnijdende scherpe zwaard heeft: **13** Ik weet, waar u woont, dáár waar de troon van de satan is; en u houdt vast aan mijn naam en hebt het geloof in Mij niet verloochend, ook niet in de dagen van Antipas, mijn getuige, mijn getrouwe, die gedood werd bij u, waar de satan woont. **14(E)** Maar Ik heb enkele dingen tegen u: dat u daar sommigen hebt, die vasthouden aan de leer van Bileam, die Balak leerde de kinderen van Israël een strik te spannen, dat zij afgodenof-

(A) 1:17 Jes. 44:6; 48:12; Opb. 2:8; 22:13.

(B) 2:7 a Gen. 2:9; Opb. 22:2.

2:7 b Eze. 28:13; 31:8.

(C) 2:8 Jes. 44:6; 48:12; Opb. 1:17; 22:13.

(D) 2:11 Opb. 20:14; 21:8.

(E) 2:14 a Num. 22:5,7; 31:16;

Deut. 23:5. 2:14 b Num. 25:1-3.

fers zouden eten en hoereren. ¹⁵ Zo hebt ook u sommigen, die op gelijke wijze aan de leer van de Nikolaïeten vasthouden.

¹⁶ Bekeer u dan; maar zo niet, dan kom Ik spoedig tot u en Ik zal strijd tegen hen voeren met het zwaard van mijn mond.

¹⁷ (A) Wie een oor heeft, laat die horen, wat de Geest tot de gemeenten zegt. Wie overwint, hem zal Ik geven van het verborgen manna, en Ik zal hem een witte steen geven en op die steen een nieuwe naam geschreven, welke niemand weet, dan die hem ontvangt.

Aan Tyatira

¹⁸ En schrijf aan de engel van de gemeente te Tyatira: Dit zegt de Zoon van God, die ogen heeft als een vuurvlam en zijn voeten zijn als koperbrons:

¹⁹ Ik weet uw werken en liefde, en geloof en dienstbetoon, en uw volharding en uw laatste werken, die meer zijn dan de eerste. ²⁰ (B) Maar Ik heb tegen u, dat u de vrouw Izebel laat begaan, die zegt, dat zij een profetes is, en zij leert en verleidt mijn knechten om te hoereren en afgodenoffers te eten. ²¹ En Ik heb haar tijd gegeven om zich te bekeren, maar zij wil zich niet bekeren van haar hoerij.

²² Zie, Ik werp haar op het ziekbed en hen, die met haar overspel bedrijven, breng Ik in grote verdrukking, indien zij zich niet van haar werken bekeren. ²³ (C) En haar kinderen zal Ik de dood doen sterven en alle gemeenten zullen inzien, dat Ik het ben, die nieren en harten doorzoek; en Ik zal u vergelden, een ieder naar uw werken. ²⁴ Maar Ik zeg tot u allen, die voorts te Tyatira bent, en deze leer niet hebt en die niet, zoals zij zeggen, de diepten van de satan hebt le-

ren kennen: Ik leg u geen andere last op. ²⁵ Maar wat u hebt, houdt dat vast, totdat Ik gekomen ben.

²⁶ (D) En wie overwint en mijn werken tot het einde toe bewaart, hem zal Ik macht geven over de heidenen; ²⁷ en hij zal hen hoeden met een ijzeren staf, als aardewerk worden zij verbrijzeld, zoals ook Ik van mijn Vader ontvangen heb, ²⁸ en Ik zal hem de morgenster geven.

²⁹ Wie een oor heeft, laat die horen, wat de Geest tot de gemeenten zegt.

Aan Sardes

3 ¹ En schrijf aan de engel van de gemeente te Sardes: Dit zegt Hij, die de zeven Geesten van God en de zeven sterren heeft: Ik weet uw werken, dat u de naam hebt, dat u leeft, maar u bent dood.

² Word wakker en versterk het overige, dat dreigde te sterven, want Ik heb geen van uw werken vol bevonden voor mijn God. ³ (E) Bedenk dan, hoe u het ontvangen en gehoord hebt, en bewaar het en bekeer u. Indien u dan niet wakker wordt, zal Ik komen als een dief, en u zult niet weten, op welk uur Ik u zal overvallen. ⁴ Maar u hebt enkele personen te Sardes, die hun klederen niet hebben bevuild, en zij zullen met Mij in witte klederen wandelen, omdat zij het waardig zijn.

⁵ (F) Wie overwint, zal aldus bekleed worden met witte klederen; en Ik zal zijn naam zeker niet uitwissen uit het Boek van (eeuwig) Leven, maar Ik zal zijn naam belijden voor mijn Vader en voor zijn engelen.

⁶ Wie een oor heeft, laat die horen, wat de Geest tot de gemeenten zegt.

(A) 2:17 a Ex. 16:14,15; 16:33,34; Joh. 6:48-50. 2:17 b Jes. 62:2; 65:15. (B) 2:20 1Kon. 16:31; 2Kon. 9:22,30. (C) 2:23 a Ps. 7:10; Jer. 17:10. 2:23 b Ps. 62:13. (D) 2:26 Ps. 2:8,9. (E) 3:3 Mat. 24:43,44; Luk. 12:39,40; Opb. 16:15. (F) 3:5 a Ex. 32:32,33; Ps. 69:29; Opb. 20:12. 3:5 b Mat. 10:32; Luk. 12:8.

Aan Filadelfia

^{7(A)} En schrijf aan de engel van de gemeente te Filadelfia: Dit zegt de Heilige, die Waarachtige, die de sleutel van David heeft, die opent en niemand zal sluiten, en Hij sluit en niemand opent. ⁸ Ik weet uw werken: zie, Ik heb een geopende deur voor uw aangezicht gegeven, die niemand kan sluiten; want u hebt kleine kracht, maar u hebt mijn woord bewaard en mijn naam niet verloochend. ^{9(B)} Zie, Ik geef sommigen uit de synagoge van de satan, van hen, die zeggen, dat zij Joden zijn en het niet zijn, maar liegen; zie, Ik zal maken, dat zij zullen komen en zich neerwerpen voor uw voeten, en erkennen, dat Ik u heb liefgehad. ¹⁰ Omdat u het bevel bewaard hebt om Mij te blijven verwachten, zal ook Ik u bewaren voor het uur van de verzoeking, die over de hele wereld komen zal, om te verzoeken hen, die op de aarde wonen. ¹¹ Ik kom spoedig; houd vast wat u hebt, opdat niemand uw kroon zal nemen.

^{12(C)} Wie overwint, hem zal Ik maken tot een zuil in de tempel van mijn God en hij zal niet meer daaruit gaan; en Ik zal op hem schrijven de naam van mijn God en de naam van de stad van mijn van God, het nieuwe Jeruzalem, dat uit de hemel neerdaalt van mijn God, en mijn nieuwe naam.

¹³ Wie een oor heeft, laat die horen, wat de Geest tot de gemeenten zegt.

Aan Laodicea

^{14(D)} En schrijf aan de engel van de gemeente te Laodicea: Dit zegt de Amen, de getrouwe en waarachtige getuige, het begin van de schepping van God: ¹⁵ Ik weet uw werken, dat u niet koud bent, en niet

heet. Was u maar koud of heet! ¹⁶ Zo dan, omdat u lauw bent en niet heet, en niet koud, zal Ik u uit mijn mond spugen. ¹⁷ Omdat u zegt: Ik ben rijk en ik heb mij verrijkt en heb aan niets gebrek, en u weet niet, dat u bent de ellendige en jammerlijke en arme en blinde en naakte, ¹⁸ raad Ik u aan van Mij te kopen goud, dat in het vuur gelouterd is, opdat u rijk mag worden, en witte klederen, opdat u die aandoet en de schande van uw naaktheid niet zichtbaar zal worden; en ogenzalf om uw oogleden te bestrijken, opdat u zien mag. ^{19(E)} Allen, die Ik liefheb, bestraf Ik en tuchtig Ik; wees dan ijverig en bekeer u.

²⁰ Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop. Indien iemand naar mijn stem hoort en de deur opent, Ik zal bij hem binnenkomen en maaltijd met hem houden en hij met Mij.

²¹ Wie overwint, hem zal Ik geven met Mij te zitten op mijn troon, zoals ook Ik heb overwonnen en gezeten ben met mijn Vader op zijn troon.

²² Wie een oor heeft, laat die horen, wat de Geest tot de gemeenten zegt.

*De vierentwintig oudsten
en de vier dieren*

4 ¹ Na deze dingen zag ik, en zie, er was een deur geopend in de hemel; en de eerste stem, die ik gehoord had, alsof een bazuin met mij sprak, zei: Klim hierheen op en ik zal u tonen, wat na deze gebeuren moet. ^{2(F)} Direct kwam ik in geestvervoering en zie, er stond een troon in de hemel en iemand was op die troon gezeten. ³ En die erop gezeten was, was van aanzien zoals de diamant en sardius; en een regenboog was rondom de troon, van aanzien zoals de smaragd.

(A) 3:7 Jes. 22:22; Job 12:14. (B) 3:9 a Jes. 49:23; 60:14. 3:9 b Jes. 43:4. (C) 3:12 a Opb. 21:2. 3:12 b Jes. 62:2; 65:15. (D) 3:14 Spr. 8:22. (E) 3:19 Spr. 3:12; 6:23; Heb. 12:6. (F) 4:2 Eze. 1:26-28; 10:1.

⁴En rondom de troon waren vierentwintig tronen, en op die tronen waren vierentwintig oudsten gezeten, in witte klederen gekleed en met gouden kronen op hun hoofden. ^{5(A)} En van de troon gingen bliksemstralen, stemmen en donderslagen uit; en zeven vurige fakkels brandden voor de troon; dit zijn de zeven Geesten van God. ^{6(B)} En voor de troon was als een glazen zee, kristal gelijk. En midden in de troon en rondom de troon waren vier dieren, vol ogen van voren en van achteren. ⁷En het eerste dier was zoals een leeuw, en het tweede dier zoals een rund, en het derde dier had een gezicht als van een mens, en het vierde dier was zoals een vliegende arend. ^{8(C)} En de vier dieren hadden elk voor zich zes vleugels en waren rondom en van binnen vol ogen en zij hadden dag en nacht geen rust, zeggende: Heilig, heilig, heilig is **JHWH** God, de Almachtige, die was en die is en die komt.

⁹En wanneer de dieren heerlijkheid, eer en dankzegging zullen brengen aan Hem, die op de troon gezeten is en tot in alle eeuwigheden leeft, ¹⁰zullen de vierentwintig oudsten zich neerwerpen voor Hem, die op de troon gezeten is en Hem aanbidden, die tot in alle eeuwigheden leeft, en zij zullen hun kronen voor de troon werpen, zeggende:

¹¹U, onze **JHWH** en God, bent waardig te ontvangen de heerlijkheid, de eer en de macht; want U hebt alles geschapen, en om uw wil was het en werd het geschapen.

De verzegelde boekrol en het Lam

5 ^{1(D)} En ik zag in de rechterhand van Hem, die op de troon zat, een boek-

rol, beschreven van binnen en van buiten, goed verzegeld met zeven zegels. ²En ik zag een sterke engel, die met luide stem uitriep: Wie is waardig de boekrol te openen en haar zegels te verbreken? ³En niemand in de hemel, noch op de aarde, noch onder de aarde kon de boekrol openen of haar inzien. ⁴En ik huilde erg, omdat niemand waardig was gebleken de boekrol te openen of die in te zien. ^{5(E)} En één uit de oudsten zei tot mij: Huil niet; zie, de leeuw uit de stam Juda, de wortel van David, heeft overwonnen om de boekrol en haar zeven zegels te openen.

^{6(F)} En ik zag in het midden van de troon en van de vier dieren en te midden van de oudsten een lam staan, als geslacht, met zeven hoorns en zeven ogen; dit zijn de zeven Geesten van God, uitgezonden over de hele aarde. ⁷En het kwam en heeft (de rol) aangenomen uit de rechterhand van Hem, die op de troon gezeten was.

^{8(G)} En toen het de boekrol nam, wierpen de vier dieren en de vierentwintig oudsten zich voor het Lam neer, hebbende elk een citer en gouden schalen, vol reukwerk; dit zijn de gebeden van de heiligen. ^{9(H)} En zij zongen een nieuw gezang, zeggende:

U bent waardig de boekrol te nemen en haar zegels te openen; want U bent geslacht en U hebt (hen) voor God gekocht met uw bloed, uit elke stam en taal en volk en natie; ^{10(I)} en U hebt hen voor onze God gemaakt tot een koninkrijk en tot priesters, en zij zullen als koningen heersen op de aarde.

^{11(J)} En ik zag, en ik hoorde een stem van vele engelen rondom de troon, en

(A) 4:5 a Ex. 19:16; Opb. 8:5; 11:19; 16:18. 4:5 b Eze. 1:13. 4:5 c Opb. 1:4; Zac. 4:2. (B) 4:6 Eze. 1:22; 1:5-10; 10:14. (C) 4:8 a Eze. 1:18; 10:12. 4:8 b Jes. 6:2,3. (D) 5:1 Eze. 2:9,10; Jes. 29:11. (E) 5:5 a Gen. 49:9. 5:5 b Jes. 11:1,10. (F) 5:6 a Jes. 53:7. 5:6 b Zac. 4:10. (G) 5:8 Ps. 141:2. (H) 5:9 Ps. 33:3; 98:1; Jes. 42:10. (I) 5:10 Ex. 19:6; Opb. 1:6. (J) 5:11 Dan. 7:10.

van de dieren en de oudsten; en hun getal was tienduizenden tienduizendtal-
len en duizenden duizendtallen, ¹² zeg-
gende met luide stem: Het Lam, dat ge-
slacht is, is waardig te ontvangen de
macht en de rijkdom, en de wijsheid en
de sterkte, en de eer en de heerlijkheid
en de lof.

¹³ En elk schepsel in de hemel en op
de aarde en onder de aarde en op de
zee en alles wat daarin is, hoorde ik
zeggen: Hem, die op de troon gezeten
is, en het Lam zij de lof en de eer en
de heerlijkheid en de kracht tot in alle
eeuwigheden.

¹⁴ En de vier dieren zeiden: Amen.
En de oudsten wierpen zich neer en
aanbaden.

De eerste zes zegels geopend

6 ¹ En ik zag, toen het Lam één van de
zeven zegels opende, en ik hoorde
één van de vier dieren zeggen met een
stem als van een donderslag: Kom! ² ^(A)
En ik zag, en zie, een wit paard, en die
erop zat, had een boog en hem werd een
kroon gegeven, en hij trok uit, overwin-
nende en om te overwinnen.

³ En toen Hij het tweede zegel opende,
hoorde ik het tweede dier zeggen: Kom!
⁴ ^(B) En een tweede, een rossig paard,
kwam, en hem, die erop zat, werd ge-
geven de vrede van de aarde weg te ne-
men, en dat zij elkaar zouden slachten,
en hem werd een groot zwaard gegeven.

⁵ ^(C) En toen Hij het derde zegel opende,
hoorde ik het derde dier zeggen: Kom!
En ik zag, en zie, een zwart paard, en
die erop zat had een weegschaal in zijn
hand. ⁶ En ik hoorde als een stem te mid-
den van de vier dieren zeggen: Een maat

tarwe voor een schelling en drie maten
gerst voor een schelling; en breng geen
schade toe aan de olie en de wijn.

⁷ En toen Hij het vierde zegel opende,
hoorde ik de stem van het vierde dier
zeggen: Kom! ⁸ ^(D) En ik zag, en zie, een
vaal paard, en die daarop zat, zijn naam
was [de] dood, en het dodenrijk volgde
achter hem. En hun werd macht gegeven
over het vierde deel van de aarde om te
doden, met het zwaard, met de honger,
met de zwarte dood en door de wilde die-
ren van de aarde.

⁹ En toen Hij het vijfde zegel opende,
zag ik onder het altaar de zielen van hen,
die geslacht waren om het woord van
God en om het getuigenis, dat zij had-
den. ¹⁰ En zij riepen met luide stem en
zeiden: Tot hoelang, o heilige en waar-
achtige Heerser, oordeelt en wreekt U
ons bloed niet aan hen, die op de aarde
wonen? ¹¹ En aan elk van hen werd een
wit gewaad gegeven, en hun werd ge-
zegd, dat zij nog een korte tijd moes-
ten rusten, totdat ook het getal vol zou
zijn van hun mededienstknechten en
hun broeders, die gedood zouden wor-
den evenals zij.

¹² ^(E) En ik zag, toen Hij het zesde ze-
gel opende, en daar gebeurde een grote
aardbeving en de zon werd zwart als
een haren zak en de maan werd geheel
als bloed. ¹³ ^(F) En de sterren van de he-
mel vielen op de aarde, zoals een vijgen-
boom zijn wintervijgen laat vallen, wan-
neer hij door een harde wind geschud
wordt. ¹⁴ ^(G) En de hemel week terug als
een boekrol, die wordt opgerold, en alle
berg en eiland werd van zijn plaats ge-
rukt. ¹⁵ ^(H) En de koningen van de aarde
en de groten en de oversten over dui-

^(A) 6:2 Zac. 1:8; 6:3,6. ^(B) 6:4 Zac. 1:8; 6:2. ^(C) 6:5 Zac. 6:2,6. ^(D) 6:8 Eze. 14:21. ^(E) 6:12 a Opb. 11:13; 16:18. **6:12 b** Jes. 13:10; Joël 2:10; 3:4; 4:15; Mat. 24:29; Mar. 13:24,25; Luk. 21:25. ^(F) 6:13 Jes. 34:4. ^(G) 6:14 Opb. 16:20. ^(H) 6:15 Jes. 2:19,21.

zend en de rijken en de machtigen en iedere slaaf en vrije verborgen zich in de holen en de rotsen van de bergen; ^{16(A)} en zij zeiden tot de bergen en tot de rotsen: Val op ons en verberg ons voor het aangezicht van Hem, die gezeten is op de troon, en voor de toorn van het Lam; ^{17(B)} want de grote dag van hun toorn is gekomen en wie kan bestaan?

De verzegelden uit Israël

7 ^{1(C)} Daarna zag ik vier engelen staan aan de vier hoeken van de aarde, die de vier winden van de aarde vasthiel- den, opdat er geen wind zou waaien over de aarde, of over de zee, of over enige boom. ² En ik zag een andere engel op- komen van de opgang van de zon, heb- bende het zegel van de levende God; en hij riep met luide stem tot de vier enge- len, aan wie gegeven was aan de aarde en de zee schade toe te brengen, ^{3(D)} en hij zei: Breng geen schade toe aan de aarde, noch aan de zee, noch aan de bomen, voordat wij de knechten van onze God aan hun voorhoofd verzegeld hebben.

⁴ En ik hoorde het getal van hen, die verzegeld waren: honderdvierenveer- tigduizend⁽¹⁾ waren verzegeld uit alle stammen van de kinderen van Israël. ⁵ Uit de stam Juda twaalfduizend ver- zegelden, uit de stam Ruben twaalfdui- zend, uit de stam Gad twaalfduizend, ⁶ uit de stam Aser twaalfduizend, uit de stam Naftali twaalfduizend, uit de stam Manasse twaalfduizend, ⁷ uit de stam Simeon twaalfduizend, uit de stam Levi twaalfduizend, uit de stam Issakar twaalfduizend, ⁸ uit de stam Zebulon twaalfduizend, uit de stam Jozef twaalf-

duizend, uit de stam Benjamin twaalf- duizend verzegelden.

De menigte, die niemand tellen kan

⁹ Daarna zag ik, en zie, een grote me- nigte, die niemand tellen kon, uit alle volk en stammen en natiën en talen ston- den voor de troon en voor het Lam, be- kleed met witte gewaden en met palm- takken in hun handen.

¹⁰ En zij riepen met luide stem en zei- den: De zaligheid is van onze God, die op de troon gezeten is, en van het Lam!

¹¹ En al de engelen stonden rondom de troon en de oudsten en de vier dieren, en zij wierpen zich op hun aangezicht voor de troon en aanbaden God, ¹² zeggende: Amen, de lof en de heerlijkheid, en de wijsheid en de dankzegging, en de eer en de macht en de sterkte is voor onze God tot in alle eeuwigheden! Amen.

¹³ En een van de oudsten antwoordde en zei tot mij: Wie zijn dezen, die be- kleed zijn met de witte gewaden, en van- waar zijn zij gekomen? ^{14(E)} En ik sprak tot hem: Mijn heer, u weet het. En hij zei tot mij: Dezen zijn het, die komen uit de grote verdrukking; en zij hebben hun ge- waden gewassen en die wit gemaakt in het bloed van het Lam. ¹⁵ Daarom zijn zij voor de troon van God en zij ver- eren Hem dag en nacht in zijn tempel; en Hij, die op de troon gezeten is, zal zijn tent over hen uitspreiden. ^{16(F)} Zij zullen niet meer hongeren en niet meer dors- ten, ook zal de zon niet op hen vallen, noch enige hitte, ^{17(G)} want het Lam, dat in het midden van de troon is, zal hen weiden en hen voeren naar waterbron-

⁽¹⁾ **7:4** Zie ook Openbaring 14:1+3.

^(A) **6:16** Hos. 10:8; Luk. 23:30. ^(B) **6:17** Joël 2:11; Mal. 3:2. ^(C) **7:1** Jer. 49:36; Dan. 7:2; Zac. 6:5.

^(D) **7:3** Eze. 9:4,6. ^(E) **7:14** Dan. 12:1; Mat. 24:21; Mar. 13:19. ^(F) **7:16** Jes. 49:10. ^(G) **7:17 a** Ps. 23:1; Eze. 34:23. **7:17 b** Ps. 23:2; Jes. 49:10. **7:17 c** Jes. 25:8.

nen van leven; en God zal alle tranen van hun ogen afwissen.

Het zevende zegel - De vier bazuinen

8¹En toen Hij het zevende zegel opende, kwam er een stilte in de hemel, ongeveer een half uur lang. ²En ik zag de zeven engelen, die voor God staan, en hun werden zeven bazuinen gegeven.

³(A) En er kwam een andere engel, die met een gouden wierookvat bij het altaar ging staan, en hem werd veel reukwerk geschonken om het te geven, met de gebeden van alle heiligen, op het gouden altaar voor de troon. ⁴En de rook van het reukwerk, met de gebeden van de heiligen, steeg uit de hand van de engel voor Gods aangezicht op. ⁵(B) En de engel nam het wierookvat en vulde dat met het vuur van het altaar, en wierp (het vuur) op de aarde; en er kwamen donderslagen en stemmen en bliksemstralen en aardbeving.

⁶En de zeven engelen, die de zeven bazuinen hadden, maakten zich gereed om te bazuinen.

⁷(C) En de eerste blies de bazuin, en er kwam hagel en vuur, vermengd met bloed, en het werd op de aarde geworpen; en het derde deel van de aarde verbrandde en het derde deel van de bomen verbrandde en al het groene gras verbrandde.

⁸En de tweede engel blies de bazuin, en er werd iets als een grote berg, brandend van vuur, in de zee geworpen, en het derde deel van de zee werd bloed, ⁹en het derde deel van de schepselen in de zee, die leven hadden, stierf, en het derde deel van de schepen verging.

¹⁰(D) En de derde engel blies de bazuin, en er viel een grote ster, brandend als een fakkel, uit de hemel, en zij viel op het derde deel van de rivieren en op de bronnen van de wateren. ¹¹(E) En de naam van de ster wordt genoemd Alsem. En het derde deel van de wateren werd alsem en vele van de mensen stierven van het water, omdat het bitter geworden was.

¹²(F) En de vierde engel blies de bazuin, en het derde deel van de zon werd getroffen en het derde deel van de maan en het derde deel van de sterren, zodat het derde deel daarvan verduisterd werd, en de dag voor het derde deel geen licht had en de nacht net zo.

¹³En ik zag en hoorde een arend vliegen in het midden van de hemel, die met luide stem zei: Wee, wee, wee hun, die op de aarde wonen, vanwege de overige stemmen van de bazuin van de drie engelen die nog bazuinen zullen!

De vijfde bazuin

9¹En de vijfde engel blies de bazuin, en ik zag een ster, uit de hemel op de aarde gevallen, en haar werd de sleutel van de put van de afgrond gegeven. ²(G) En zij opende de put van de afgrond en er steeg rook op uit de put, als de rook van een grote oven; en de zon en de hemel werden verduisterd door de rook van de put. ³(H) En uit de rook kwamen sprinkhanen op de aarde tevoorschijn en hun werd macht gegeven, zoals de schorpioenen van de aarde macht hebben. ⁴(I) En hun werd gezegd, dat zij aan het gras van de aarde geen schade zouden toebrengen, noch aan enig gewas, noch aan enige boom, maar alleen aan de mensen, die het zegel van God niet op hun

(A) 8:3 a Amos 9:1. 8:3 b Ex. 30:1,3. (B) 8:5 a Lev. 16:12; Eze. 10:2. 8:5 b Ex. 19:16; Opb. 11:19; 16:18. (C) 8:7 Ex. 9:23-25; Eze. 38:22. (D) 8:10 Jes. 14:12. (E) 8:11 Jer. 9:14. (F) 8:12 Jes. 13:10; Eze. 32:7; Joël 2:10; 3:4; 4:15. (G) 9:2 Gen. 19:28. (H) 9:3 Ex. 10:12-15. (I) 9:4 Eze. 9:4.

voorhoofden hadden. ⁵En hun werd gegeven, dat zij hen niet zouden doden, maar dat de mensen zouden gepijnigd worden, vijf maanden lang; en hun pijniging was als de pijniging door een schorpioen, wanneer hij een mens steekt. ⁶(A) En in die dagen zullen de mensen de dood zoeken, maar hem zeker niet vinden, en zij zullen verlangen te sterven, maar de dood vlucht van hen weg. ⁷(B) En de gedaante van de sprinkhanen was als van paarden, die uitgerust zijn tot de oorlog; en op hun koppen waren kransen als van goud en hun aangezichten waren als aangezichten van mensen; ⁸(C) en zij hadden haar als vrouwenhaar en hun tanden waren als die van leeuwen; ⁹(D) en zij hadden borstschilden als ijzeren harnassen en het gedruis van hun vleugels was als het gedruis van wagens, wanneer vele paarden ten strijde draven. ¹⁰En zij hadden staarten als schorpioenen en angels, en in hun staarten was hun macht om de mensen schade toe te brengen, vijf maanden lang. ¹¹Zij hadden over zich als koning de engel van de afgrond; zijn naam is in het Hebreeuws Abaddon en in het Grieks heeft hij tot naam Apollyon.

¹²Het eerste wee is voorbijgegaan: zie, nog twee weeën komen hierna.

De zesde bazuin

¹³(E) En de zesde engel blies de bazuin, en ik hoorde een stem uit de vier hoorns van het gouden altaar, dat voor God staat, ¹⁴zeggende tot de zesde engel, die de bazuin had: Laat de vier engelen los, die bij de grote rivier, de Eufraat, gebonden zijn. ¹⁵En de vier engelen, die tegen het uur en de dag en de maand en het jaar waren gereed gehouden, werden los-

gelaten om het derde deel van de mensen te doden. ¹⁶En het getal van het leger van de ruitery was tweemaal tienduizend tienduizendtallen; ik hoorde hun aantal. ¹⁷En aldus zag ik in dit gezicht de paarden en hen, die erop gezeten waren: zij hadden rossige en blauwe en zwavelkleurige harnassen, en de koppen van de paarden waren als leeuwenkoppen, en uit hun bek kwam vuur en rook en zwavel. ¹⁸Door deze drie plagen werd het derde deel van de mensen gedood: door het vuur en de rook en de zwavel, die uit hun bek kwamen. ¹⁹Want de macht van de paarden ligt in hun bek en in hun staarten. Want hun staarten zijn als slangen, met koppen, en daarmee brengen zij schade toe. ²⁰(F) En wie van de mensen overgebleven waren, die niet gedood waren door deze plagen, bekeerden zich toch niet van de werken van hun handen, om de boze geesten niet (meer) te aanbidden en de gouden, zilveren, koperen, stenen en houten afgoden, die niet kunnen zien, noch horen of gaan; ²¹en zij bekeerden zich niet van hun moorden, noch van hun toverijen, noch van hun hoererij, noch van hun dieverijen.

Het geopende boek

10 ¹En ik zag een andere sterke engel neerdalen uit de hemel, bekleed met een wolk, en de regenboog was op zijn hoofd en zijn gezicht was als de zon en zijn voeten waren als zuilen van vuur, ²en hij had in zijn hand een geopend boekje en hij zette zijn rechtervoet op de zee en de linker op de aarde, ³en hij riep met luide stem, zoals een leeuw brult, en toen hij riep, lieten de zeven donderslagen hun stemmen horen.

(A) 9:6 Job 3:21; Jer. 8:3. (B) 9:7 Joël 2:4. (C) 9:8 Joël 1:6. (D) 9:9 Joël 2:5. (E) 9:13 Ex. 30:1-3. (F) 9:20 Ps. 115:4-7; 135:15-17; Dan. 5:23.

⁴En toen de zeven donderslagen gesproken hadden, wilde ik het opschrijven, maar ik hoorde een stem uit de hemel zeggen: Verzegel wat de zeven donderslagen gesproken hebben en schrijf het niet op.

⁵(A) En de engel, die ik zag staan op de zee en op de aarde, hief zijn rechterhand op naar de hemel, ⁶en zwoer bij Hem, die leeft tot in alle eeuwigheden, die de hemel geschapen heeft en wat daarin is en de aarde en wat daarop is en de zee en wat daarin is: er zal geen uitstel meer zijn, ⁷maar in de dagen van de stem van de zevende engel, wanneer hij bazuinen zal, is ook voleindigd het geheimenis van God, zoals Hij zijn knechten, de profeten, heeft verkondigd.

⁸(B) En de stem, die ik gehoord had uit de hemel, (hoorde ik) opnieuw met mij spreken en zij zei: Ga heen, neem het boek, dat geopend ligt in de hand van de engel, die op de zee en op de aarde staat. ⁹En ik ging heen tot de engel en zei tot hem, dat hij mij het boekje zou geven. En hij zei tot mij: Neem het en eet het op, en het zal uw buik bitter maken, maar in uw mond zal het zoet zijn als honing. ¹⁰En ik nam het boekje uit de hand van de engel en at het op, en het was in mijn mond zoet als honing, maar toen ik het gegeten had, werd mijn buik bitter. ¹¹En er werd tot mij gezegd: U moet opnieuw profeteren over vele natiën en volken en talen en koningen.

De twee getuigen

11 ¹(C) En mij werd een riet gegeven, zoals een staf, met de woorden: Sta op en meet de tempel van God en het altaar en hen, die daarin aanbidden. ²(D)

Maar laat de voorhof, die buiten de tempel is, erbuiten, en meet die niet; want hij is aan de (heiden)volken gegeven; en zij zullen de heilige stad vertreden, tweeënvertig maanden lang. ³En Ik zal mijn twee getuigen opdracht geven om, met een zak bekleed, te profeteren, twaalfhonderd zestig dagen lang. ⁴(E) Dit zijn de twee olijfbomen en de twee kandelaars, die voor het aangezicht van **JHWH** van de aarde staan. ⁵En indien iemand hun schade wil toebrengen, komt er vuur uit hun mond en het verslindt hun vijanden; en indien iemand hun schade wil toebrengen, moet hij zó de dood vinden. ⁶(F) Dezen hebben de macht de hemel te sluiten, zodat er geen regen valt gedurende de dagen van hun profeteren; en zij hebben macht over de wateren, om die in bloed te veranderen en om de aarde te slaan met allerlei plagen, zo dikwijls zij willen.

⁷(G) En wanneer zij hun getuigenis zullen voleindigd hebben, zal het beest, dat uit de afgrond opkomt, hun de oorlog aandoen en het zal hen overwinnen en hen doden. ⁸(H) En hun lijk (zal liggen) op de straat van de grote stad, die geestelijk genaamd wordt Sodom en Egypte, alwaar ook hun Heer gekruisigd werd. ⁹En uit de volken en stammen en talen en natiën zijn er, die hun lijk zien, drie en een halve dag, en zij laten niet toe, dat hun lijken in een graf worden bijgezet. ¹⁰En zij, die op de aarde wonen, zijn blij en verheugd over hen en zullen elkaar geschenken zenden, omdat deze twee profeten hen, die op de aarde wonen, gepijnigd hadden.

¹¹(I) En na [die] drie en een halve dag voer een levensgeest uit God in hen, en

(A) 10:5 Ex. 20:11; Deut. 32:40; Dan. 12:7; Amos 3:7. (B) 10:8 Eze. 2:8-3:3. (C) 11:1 Eze. 40:3; Zac. 2:5,6. (D) 11:2 Luk. 21:24. (E) 11:4 Zac. 4:3,11-14. (F) 11:6 a 1Kon. 17:1. 11:6 b Ex. 7:17-19. 11:6 c 1Sam. 4:8. (G) 11:7 a Dan. 7:7; Opb. 13:5-7; 17:8. 11:7 b Dan. 7:21. (H) 11:8 Jes. 1:9,10. (I) 11:11 Eze. 37:10.

zij gingen op hun voeten staan en grote vrees viel op (allen), die hen zagen. ^{12(A)} En zij hoorden een luide stem uit de hemel tot hen zeggen: Klimt hierheen op! En zij klommen naar de hemel op in de wolk, en hun vijanden zagen hen.

^{13(B)} En op dat moment kwam er een grote aardbeving en een tiende deel van de stad stortte in, en zeventuizend personen werden door de aardbeving gedood, en de overigen werden zeer bang en gaven de God van de hemel eer.

¹⁴ Het tweede wee is voorbijgegaan: zie, het derde wee komt spoedig.

*De zevende bazuin -
De lofzang van de oudsten*

^{15(C)} En de zevende engel blies de bazuin en luide stemmen klonken in de hemel, zeggende: Het koningschap over de wereld is gekomen aan onze **JHWH** en aan zijn Gezalfde, en Hij zal als koning heersen tot in alle eeuwigheden.

¹⁶ En de vierentwintig oudsten, die voor God op hun tronen gezeten waren, wierpen zich op hun aangezicht en aanbaden God, ¹⁷ zeggende:

Wij danken U, **JHWH** God, Almachtige, die is en die was, dat U uw grote macht hebt opgenomen en het koningschap hebt aanvaard; ^{18(D)} en de volkeren waren boos geworden, maar uw toorn is gekomen en de tijd voor de doden om geoordeeld te worden en om het loon te geven aan uw knechten, profeten, en aan de heiligen en aan hen, die ontzag voor uw naam hebben, aan de kleinen en de groten en om te verderven wie de aarde verderven.

^{19(E)} En de tempel van God, die in de hemel is, ging open en de ark van zijn

verbond werd zichtbaar in zijn tempel, en er kwamen bliksemstralen en stemmen en donderslagen en aardbeving en zware hagel.

De vrouw en de draak

12 ¹ En er werd een groot teken in de hemel gezien: een vrouw, met de zon bekleed, met de maan onder haar voeten en een krans van twaalf sterren op haar hoofd; ² en zij was zwanger en schreeuwde in haar weeën en in haar pijn om te baren. ^{3(F)} En er werd een ander teken in de hemel gezien, en zie, een grote rossige draak met zeven koppen en tien hoorns, en op zijn koppen zeven kronen. ^{4(G)} En zijn staart sleepte een derde van de sterren van de hemel mee en wierp die op de aarde.

En de draak stond voor de vrouw, die baren zou, om, zodra zij haar kind gebaard had, dit te verslinden. ^{5(H)} En zij baarde een zoon, een mannelijk wezen, dat alle volken zal hoeden met een ijzeren staf; en haar kind werd plotse-ling weggevoerd naar God en zijn troon. ⁶ En de vrouw vluchtte naar de woestijn, waar zij een plaats heeft, door God bereid, opdat zij daar twaalfhonderd zestig dagen onderhouden zou worden.

De draak overwonnen

^{7(I)} En er kwam oorlog in de hemel; Michaël en zijn engelen hadden oorlog te voeren tegen de draak; ook de draak en zijn engelen voerden oorlog, ⁸ maar hij kon geen standhouden, en hun plaats werd in de hemel niet meer gevonden. ^{9(J)} En de grote draak werd (op de aarde) geworpen, de oude slang, die genaamd wordt duivel en de satan, die de hele we-

(A) 11:12 2Kon. 2:11. (B) 11:13 Opb. 6:12; 16:18. (C) 11:15 Ex. 15:18; Dan. 2:44; 7:14,27. (D) 11:18 a Ps. 2:5; 110:5. 11:18 b Ps. 115:13. (E) 11:19 a Opb. 8:5; 16:18. 11:19 b Opb. 16:21. (F) 12:3 Dan. 7:7. (G) 12:4 Dan. 8:10. (H) 12:5 a Jes. 66:7. 12:5 b Ps. 2:9. (I) 12:7 Dan. 10:13,21; 12:1; Judas 1:9. (J) 12:9 a Gen. 3:1. 12:9 b Luk. 10:18.

Het beest uit de zee

reld verleidt; hij werd op de aarde geworpen en zijn engelen met hem. ^{10(A)} En ik hoorde een luide stem in de hemel zeggen:

Nu is verschenen het heil en de kracht en het koningschap van onze God en de macht van zijn Gezalfde; want de aanklager van onze broeders, die hen dag en nacht aanklaagde voor onze God, is neergeworpen. ¹¹ En zij hebben hem overwonnen door het bloed van het Lam en door het woord van hun getuigenis, en zij hebben hun leven niet liefgehad, tot in de dood. ¹² Daarom, verheugt u, u hemelen en wie daarin wonen. Wee de aarde en de zee, want de duivel is tot u neergedaald in grote grimmigheid, wetende, dat hij weinig tijd heeft.

De draak vervolgt de vrouw

¹³ En toen de draak zag, dat hij op de aarde was geworpen, vervolgde hij de vrouw, die het mannelijke kind gebaard had. ^{14(B)} En aan de vrouw werden de twee vleugels van de grote arend gegeven om naar de woestijn te vliegen, naar haar plaats, waar zij onderhouden wordt buiten het gezicht van de slang, een tijd en tijden en een halve tijd. ¹⁵ En de slang wierp uit haar bek water achter de vrouw als een stroom, om haar door de stroom te laten meesleuren. ¹⁶ En de aarde kwam de vrouw te hulp en de aarde opende haar mond en verzwoeg de stroom, die de draak uit zijn bek had geworpen. ¹⁷ En de draak werd boos op de vrouw en ging heen om oorlog te voeren tegen de overigen van haar nageslacht, die de geboden van God bewaren en het getuigenis van **Jesjoea** hebben; ¹⁸ en hij bleef staan op het zand van de zee.

13 ^{1(C)} En ik zag uit de zee een beest opkomen met tien hoorns en zeven koppen; en op zijn hoorns tien kronen en op zijn koppen namen van godslastering. ^{2(D)} En het beest, dat ik zag, was zoals een luipaard, en zijn poten als van een beer en zijn muil als de muil van een leeuw. En de draak gaf hem zijn kracht en zijn troon en grote macht. ³ En (ik zag) een van zijn koppen als dodelijk gewond, en zijn dodelijke wond genas; en de hele aarde ging het beest met verbazing achterna, ⁴ en zij aanbaden de draak, omdat hij aan het beest de macht gegeven had, en zij aanbaden het beest, zeggende: Wie is aan het beest gelijk? en: Wie kan er oorlog tegen voeren? ^{5(E)} En hem werd een mond gegeven, die grote woorden en godslasteringen spreekt; en hem werd macht gegeven dit tweeënveertig maanden lang te doen. ⁶ En (het beest) opende zijn mond tot lasteringen tegen God, om zijn naam te lasteren en zijn tent en hen, die in de hemel wonen. ^{7(F)} En hem werd gegeven om tegen de heiligen oorlog te voeren en hen te overwinnen; en hem werd macht gegeven over elke stam en natie en taal en volk. ^{8(G)} En allen, die op de aarde wonen, zullen het (beest) aanbidden, ieder, wiens naam niet geschreven is in het Boek van (eeuwig) Leven van het Lam, dat geslacht is, sinds de grondlegging van de wereld.

⁹ Indien iemand een oor heeft, laat hij horen. ^{10(H)} Indien iemand in gevangenschap voert, dan gaat hij in gevangenschap; indien iemand met het zwaard zal doden, dan moet hij zelf met het zwaard

(A) 12:10 Job 1:9-11; Zac. 3:1. (B) 12:14 Dan. 7:25; 12:7. (C) 13:1 a Dan. 7:3. 13:1 b Opb. 17:3,7-12. (D) 13:2 Dan. 7:4-6. (E) 13:5 Dan. 7:8,25; 11:36. (F) 13:7 Dan. 7:21. (G) 13:8 Ps. 69:29. (H) 13:10 Jer. 15:2; 43:11.

gedood worden. Hier blijkt de volharding en het geloof van de heiligen.

Het beest uit de aarde

¹¹En ik zag een ander beest opkomen uit de aarde en het had twee hoorns als die van het Lam, en het sprak als de draak. ¹²En het oefent al de macht van het eerste beest voor zijn ogen uit. En het bewerkt, dat de aarde en zij, die daarop wonen, het eerste beest zullen aanbidden, van wie de dodelijke wond genezen was. ¹³En het doet grote tekenen, zodat het zelfs vuur uit de hemel doet neerdalen op de aarde voor de ogen van de mensen. ¹⁴En het verleidt hen, die op de aarde wonen, wegens de tekenen, die hem gegeven zijn te doen voor de ogen van het beest. En het zegt tot hen, die op de aarde wonen, dat zij een beeld moeten maken voor het beest, dat de wond van het zwaard had en (weer) levend geworden is. ¹⁵En hem werd gegeven om aan het beeld van het beest een geest te schenken, zodat het beeld van het beest ook zou spreken, en maken dat allen, die het beeld van het beest niet aanbaden, gedood werden. ¹⁶En het maakt, dat aan allen, de kleinen en de groten, de rijken en de armen, de vrije mensen en de slaven, een merkteken gegeven wordt op hun rechterhand of op hun voorhoofd, ¹⁷[en] dat niemand kan kopen of verkopen, dan wie het merkteken, de naam van het beest, of het getal van zijn naam heeft.

¹⁸Hier is de wijsheid: laat wie verstand heeft, het getal van het beest berekenen, want het is een getal van een mens, en zijn getal is zeshonderd zesenzestig.

Het Lam en zijn vrijgekochten

14 ^{1(A)}En ik zag en zie, het Lam stond op de berg Sion en met Hem honderdvierenveertigduizend, bij wie op hun voorhoofden zijn naam en de naam van zijn Vader geschreven stonden. ²En ik hoorde een stem uit de hemel als de stem van vele wateren en als de stem van zware donder. En de stem, die ik hoorde, was als van citerspellers, die op hun citers speelden; ³en zij zongen een nieuw gezang vóór de troon en vóór de vier dieren en de oudsten; en niemand kon het gezang leren dan de honderdvierenveertigduizend^(B), de losgekochten van de aarde. ⁴Dezen zijn het, die zich niet met vrouwen hebben bevlekt, want zij zijn maagdelijk. Dezen zijn het, die het Lam volgen, waar Hij ook heengaat. Dezen zijn gekocht uit de mensen als eerstelingen voor God en het Lam. ^{5(C)}En in hun mond is geen leugen gevonden; zij zijn onberispelijk.

De aankondiging van het oordeel

⁶En ik zag een andere engel vliegen in het midden van de hemel en hij had een eeuwig evangelie, om dat te verkondigen aan hen, die op de aarde gezeten zijn en aan alle volk en stam en taal en natie; ⁷en hij zei met luide stem: Hebt ontzag voor God en geeft Hem eer, want het uur van zijn oordeel is gekomen, en aanbidt Hem, die de hemel en de aarde en de zee en de waterbronnen gemaakt heeft.

^{8(D)}En een andere, een tweede engel, volgde, zeggende: Gevallen, gevallen is het grote Babylon, dat van de wijn van de hartstocht van haar hoerij al de volkeren heeft doen drinken. ⁹En een andere engel, een derde, volgde hen, zeggende met luide stem: Indien iemand het

(A) 14:1 Eze. 9:4; Opb. 7:4. (B) 14:3 Opb. 7:4. (C) 14:5 Zef. 3:13. (D) 14:8 Jes. 21:9; Jer. 51:8; Opb. 18:2.

beest en zijn beeld aanbidt en het merkteken op zijn voorhoofd of op zijn hand ontvangt, ^{10(A)} die zal ook drinken van de wijn van Gods grimmigheid, die ongemengd is toe bereid in de beker van zijn toorn; en hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel voor de ogen van de heilige engelen en van het Lam. ^{11(B)} En de rook van hun pijniging stijgt op in alle eeuwigheden, en zij hebben geen rust, dag en nacht, die het beest en zijn beeld aanbidden, en al wie het merkteken van zijn naam ontvangt.

¹² Hier blijkt de volharding van de heiligen, die de geboden van God en het geloof in **Jesjoea** bewaren.

¹³ En ik hoorde een stem uit de hemel zeggen: Schrijf, gezegend zijn de doden, die in de Heer sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, dat zij rusten van hun moeiten, want hun werken volgen hen na.

De oogst

^{14(C)} En ik zag en zie, een witte wolk, en op de wolk iemand gezeten als een mensenzoon met een gouden kroon op zijn hoofd en een scherpe sikkel in zijn hand. ^{15(D)} En een andere engel kwam uit de tempel en riep met luide stem tot Hem, die op de wolk gezeten was: Zend uw sikkel uit en maai, want het uur om te maaien is gekomen, want de oogst van de aarde is geheel rijp geworden. ¹⁶ En Hij, die op de wolk gezeten was, zond zijn sikkel uit op de aarde, en de aarde werd gemaaid.

¹⁷ En een andere engel kwam uit de tempel, die in de hemel is, ook hij met een scherpe sikkel. ¹⁸ En een andere engel kwam uit het altaar; deze had macht

over het vuur en hij riep met luide stem tot hem, die de scherpe sikkel had, zeggende: Zend uw scherpe sikkel uit en oogst de trossen van de wijngaard van de aarde, want zijn druiven zijn rijp. ¹⁹ En de engel wierp zijn sikkel op de aarde en oogstte van de wijngaard van de aarde en wierp het in de grote persbak van de grimmigheid van God. ^{20(E)} En de persbak werd getreden buiten de stad, en er kwam bloed uit de persbak tot aan de tomen van de paarden, zestienhonderd stadiën ver.

Het lied van de overwinnaars

15 ¹ En ik zag een ander teken in de hemel, groot en wonderbaar: zeven engelen, die de zeven laatste plagen hadden, want daarmee is de grimmigheid van God voleindigd.

² En ik zag (iets) als een zee van glas met vuur vermengd, en de overwinnaars van het beest en van zijn beeld en van het getal van zijn naam, staande aan de glazen zee, met de citers van God. ^{3(F)} En zij zingen het lied van Mozes, de knecht van God, en het lied van het Lam, zeggende:

Groot en wonderbaar zijn uw werken, **JHWH** God, Almachtige; rechtvaardig en waarachtig zijn uw wegen, U, Koning van de volken! ^{4(G)} Wie zou geen ontzag hebben, **JHWH**, en uw naam niet verheerlijken? Immers, U alleen bent heilig. Want alle volken zullen komen en zullen voor U neervallen in aanbidding, omdat uw gerichten openbaar zijn geworden.

De zeven schalen van Gods grimmigheid

^{5(H)} En daarna zag ik, en de tempel van de tent van de getuigenis in de hemel ging open; ⁶ en de zeven engelen,

(A) 14:10 a Jes. 51:17. 14:10 b Gen. 19:24; Eze. 38:22. (B) 14:11 Jes. 34:10. (C) 14:14 Dan. 7:13.
(D) 14:15 Joël 3:13. (E) 14:20 Jes. 63:3; Klg. 1:15; Opb. 19:15. (F) 15:3 Ex. 15:1. (G) 15:4 a Jer. 10:7.
15:4 b Ps. 86:9. (H) 15:5 Ex. 38:21.

die de zeven plagen hadden, kwamen uit de tempel, bekleed met rein en blinkend linnen en de borst omgord met een gouden gordel. ⁷En een van de vier dieren gaf aan de zeven engelen zeven gouden schalen, vol van de grimmigheid van God, die leeft tot in alle eeuwigheden. ^{8(A)} En de tempel werd vervuld met rook vanwege de heerlijkheid van God en vanwege zijn kracht; en niemand kon de tempel binnengaan, voordat de zeven plagen van de zeven engelen voleindigd waren.

De zeven plagen

16 ¹En ik hoorde een luide stem uit de tempel zeggen tot de zeven engelen: Gaat heen en giet de zeven schalen van de grimmigheid van God uit op de aarde.

^{2(B)} En de eerste ging heen en goot zijn schaal uit op de aarde, en er kwam een boos en kwaadaardig gezwel aan de mensen, die het merkteken van het beest hadden en die zijn beeld aanbaden.

³En de tweede goot zijn schaal uit in de zee, en zij werd bloed als van een dode, en alle levende wezens, die in de zee waren, stierven.

^{4(C)} En de derde goot zijn schaal uit in de rivieren en in de waterbronnen, en (het water) werd bloed.

⁵En ik hoorde de engel van de wateren zeggen: Rechtvaardig bent U, die bent en die was, U Heilige, dat U dit oordeel hebt geveeld. ⁶Omdat zij het bloed van de heiligen en van de profeten vergoten hebben, hebt U hun ook bloed te drinken gegeven; zij hebben het verdiend!

⁷En ik hoorde het altaar zeggen: Ja, **JHWH** God, Almachtige, uw oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig.

⁸En de vierde goot zijn schaal uit over de zon en haar werd gegeven de mensen te verzengen met vuur. ⁹En de mensen werden verzengd door de grote hitte en zij lasterden de naam van God, die de macht heeft over deze plagen, en zij bekeerden zich niet om Hem eer te geven.

^{10(D)} En de vijfde goot zijn schaal uit over de troon van het beest, en zijn rijk werd verduisterd, en zij kauwden op hun tong van pijn, ¹¹en zij lasterden de God van de hemel vanwege hun pijnen en vanwege hun gezwollen, en zij bekeerden zich niet van hun werken.

^{12(E)} En de zesde goot zijn schaal uit op de grote rivier, de Eufraat, en zijn water droogde op, zodat de weg bereid werd voor de koningen, die van de opgang van de zon komen.

¹³En ik zag uit de bek van de draak en uit de bek van het beest en uit de mond van de valse profeet drie onreine geesten komen, als kikvorsen; ¹⁴want het zijn geesten van duivelen, die tekenen doen, welke uitgaan naar de koningen van de hele wereld, om hen te verzamelen tot de oorlog op de grote dag van de almachtige God.

^{15(F)} Zie, Ik kom als een dief. Gezegd is hij, die waakt en zijn klederen bewaart, opdat hij niet naakt zal wandelen en zijn schaamte niet gezien zal worden. ^{16(G)} En hij verzamelde hen op de plaats, die in het Hebreeuws genoemd wordt Harmagedon.

¹⁷En de zevende goot zijn schaal uit in de lucht en er kwam een luide stem uit de tempel, van de troon, zeggende:

(A) 15:8 Ex. 40:34; 1Kon. 8:10,11; 2Kron. 5:13,14; Jes. 6:4. (B) 16:2 Ex. 9:10. (C) 16:4 Ex. 7:17-21; Ps. 78:44. (D) 16:10 Ex. 10:21. (E) 16:12 Jes. 11:15. (F) 16:15 Mat. 24:43,44; Luk. 12:39,40; Opb. 3:3. (G) 16:16 2Kon. 23:29; Zac. 12:11.

Het is gebeurd. ^{18(A)} En er kwamen bliksemstralen en stemmen en donderslagen, en er vond een grote aardbeving plaats, zo groot als er geen geweest is, sinds een mens op de aarde was: zó hevig was deze aardbeving, zó groot. ^{19(B)} En de grote stad viel in drie stukken uiteen en de steden van de volken stortten in. En het grote Babylon werd voor God in gedachten gebracht, om daaraan de beker met de wijn van de grimmigheid van zijn toorn te geven. ^{20(C)} En alle eilanden vluchtten weg en bergen werden niet (meer) gevonden. ^{21(D)} En grote hagel(stenen), een talent zwaar, vielen uit de hemel op de mensen, en de mensen lasterden God vanwege de plaag van de hagel, want de plaag daarvan was zeer groot.

Het oordeel over Babylon

17 ^{1(E)} En één van de zeven engelen, die de zeven schalen hadden, kwam en sprak met mij, zeggende: Kom hier, ik zal u tonen het oordeel over de grote hoer, die zit aan vele wateren, ^{2(F)} met wie de koningen van de aarde gehoe-reerd hebben, en zij, die op de aarde wonen, zijn dronken geworden van de wijn van haar hoererij. ^{3(G)} En hij voerde mij in de geest weg naar een woestijn. En ik zag een vrouw zitten op een scharlaken-rood beest, dat vol was van godslasterlijke namen, en het had zeven koppen en tien hoorns. ^{4(H)} En de vrouw was gehuld in purper en scharlaken en rijk versierd met goud, edelgesteente en parels, en zij had in haar hand een gouden beker, vol gruwelen, en de onreinheden van haar hoererij. ⁵ En op haar voorhoofd was een naam geschreven, een geheimenis: het

grote Babylon, moeder van de hoeren en van de gruwelen van de aarde. ⁶ En ik zag de vrouw dronken van het bloed van de heiligen en van het bloed van de getuigen van **Jesjoea**.

En ik verbaasde mij, toen ik haar zag, met grote verbazing. ⁷ En de engel zei tot mij: Waarom verbaast u zich? Ik zal u het geheimenis van de vrouw zeggen en van het beest met de zeven koppen en tien hoorns, dat haar draagt.

^{8(I)} Het beest, dat u zag, was en is niet, en het zal opkomen uit de afgrond en het zal vernietigd worden; en zij, die op de aarde wonen, van wie hun naam niet geschreven is in het Boek van (eeuwig) Leven van de grondlegging van de wereld af, zullen zich verbazen, als zij zien, dat het beest was en niet is en er toch zal zijn. ⁹ Hier is het verstand, dat wijsheid heeft: De zeven koppen zijn zeven bergen, waarop de vrouw gezeten is. ¹⁰ Ook zijn het zeven koningen: vijf ervan zijn gevallen, een is er nog en de andere is nog niet gekomen, en wanneer hij komt, moet hij korte tijd blijven. ¹¹ En het beest, dat was en niet is, is zelf ook de achtste, maar het is uit de zeven en het zal vernietigd worden. ^{12(J)} En de tien hoorns, die u zag, zijn tien koningen, die nog geen koningschap hebben ontvangen, maar één uur ontvangen zij macht als koningen, met het beest. ¹³ Dezen zijn één van zin en geven hun kracht en macht aan het beest. ¹⁴ Dezen zullen oorlog voeren tegen het Lam, maar het Lam zal hen overwinnen - want Hij is de Heer van alle heren en de Koning van alle koningen - en zij, die met Hem zijn, de geroepenen en uitverkorenen en gelovigen. ¹⁵ En hij zei tot mij: De wa-

(A) 16:18 Opb. 8:5; 11:13,19. (B) 16:19 Jes. 51:17. (C) 16:20 Opb. 6:14. (D) 16:21 Ex. 9:23; Opb. 11:19. (E) 17:1 Jer. 51:13. (F) 17:2 Jes. 23:17; Jer. 51:7. (G) 17:3 Opb. 13:1. (H) 17:4 Jer. 51:7. (I) 17:8 a Dan. 7:7; Opb. 11:7. 17:8 b Ps. 69:29. (J) 17:12 Dan. 7:24.

teren, die u zag, waarop de hoer gezeten is, zijn natiën en menigten en volken en talen. ¹⁶En de tien hoorns, die u zag, en het beest, dezen zullen de hoer haten, en zij zullen haar berooid maken en naakt, haar vlees eten en haar met vuur verbranden. ¹⁷Want God heeft in hun hart gegeven zijn zin te volbrengen en dit eensgezind te doen en hun koningschap aan het beest te geven, totdat de woorden van God zullen voleindigd zijn. ¹⁸En de vrouw, die u zag, is de grote stad, die het koningschap heeft over de koningen van de aarde.

De val van Babylon

18¹Hierna zag ik een andere engel, die grote macht had, neerdalen uit de hemel, en de aarde werd door zijn lichtglans verlicht. ²(A) En hij riep met sterke stem, zeggende: Gevallen, gevallen is de grote (stad) Babylon en zij is geworden een woonplaats van duivelen, een schuilplaats van alle onreine geesten en een schuilplaats van alle onreine en verfoeide vogels, ³(B) omdat van de wijn van de hartstocht van haar hoerij al de volken gedronken hebben en de koningen van de aarde met haar gehoereerd hebben en de kooplieden van de aarde rijk geworden zijn uit de macht van haar weelderigheid.

⁴(C) En ik hoorde een andere stem uit de hemel zeggen: Ga uit van haar, mijn volk, opdat u geen gemeenschap hebt aan haar zonden en niet ontvangt van haar plagen. ⁵(D) Want haar zonden hebben zich opgehoopt tot aan de hemel en God heeft aan haar ongerechtigheid gedacht. ⁶(E) Vergeld haar, zoals ook zij vergolden heeft, en geef haar dubbel naar haar

werken; meng haar het dubbele in de beker, die zij gemengd heeft; ⁷(F) geef haar zoveel pijniging en rouw, als zij heerlijkheid en weelde genoten heeft. Want zij zegt in haar hart: Ik troon als koningin, ik ben geen weduwe en geen rouw zal ik zien. ⁸Daarom zullen haar plagen op één dag komen: dood en rouw en hongersnood, en zij zal met vuur verbrand worden; want sterk is **JHWH** God, die haar geoordeeld heeft. ⁹(G) En de koningen van de aarde, die met haar gehoereerd hebben en weelderig geweest zijn, zullen over haar huilen en jammeren, wanneer zij de rook van haar verbranding zien, ¹⁰van verre staande uit vrees voor haar pijniging, zeggende: Wee, wee, u grote stad, Babylon, u sterke stad, want in één uur is uw oordeel gekomen. ¹¹(H) En de kooplieden van de aarde jammeren en bedrijven rouw over haar, omdat niemand meer hun lading koopt, ¹²(I) lading van goud, zilver, edelgesteente en parels, van fijn linnen, purper, zijde en scharlaken; allerlei welruikend hout, allerlei snijwerk van ivoor en allerlei voorwerpen van het kostbaarste hout, van koper, ijzer en marmer, ¹³kaneel, specerij, reukwerk, mirre, wierook, wijn, olie, bloem en tarwe, lastdieren, schapen; (lading) van paarden en wagens en van lichamen; en zielen van mensen. ¹⁴En het fruit, waarnaar uw ziel begeerig was, is van u weggegaan en al wat kostelijk en schitterend was, is voor u verloren en het zal nooit meer gevonden worden. ¹⁵(J) De kooplieden in deze dingen, die aan haar rijk geworden waren, zullen van verre staan uit vrees voor haar pijniging, huilend en rouw bedrijvend, ¹⁶en zeggende: Wee, wee, die grote

(A) **18:2 a** Jes. 21:9; Jer. 51:8; Opb. 14:8. - **18:2 b** Jes. 13:21; Jer. 50:39. (B) **18:3** Jes. 23:17; Jer. 51:7.
(C) **18:4** Jes. 48:20; Jer. 50:8; 51:6,45. (D) **18:5** Gen. 18:20,21; Jer. 51:9. (E) **18:6** Ps. 137:8; Jer. 50:29.
(F) **18:7** Jes. 47:7-9. (G) **18:9** Eze. 26:16,17. (H) **18:11** Eze. 27:31,36. (I) **18:12** Eze. 27:12,13,22.
(J) **18:15** Eze. 27:31,36.

stad, die gehuld was in fijn linnen, purper en scharlaken, en rijk versierd was met goud en edelgesteente en parels, want in één uur is al die zo grote rijkdom verwoest! ^{17(A)} En iedere stuurman en iedere kustvaarder en de zeelieden en allen, die de zee bevaren, bleven van verre staan, ^{18(B)} en riepen, toen zij de rook van haar verbranding zagen, zeggende: Welke stad was aan deze grote stad gelijk! ^{19(C)} En zij wierpen stof op hun hoofden en riepen, al jammerend en rouw bedrijvend, zeggende: Wee, wee die grote stad, waarin allen, die schepen op zee hadden, door haar kostbaarheden rijk geworden zijn, want zij is in één uur verwoest!

^{20(D)} Wees vrolijk over haar, u hemel en u heiligen, en u apostelen en profeten, want God heeft uw rechtszaak tegen haar berecht. ^{21(E)} En een sterke engel nam een steen op als een grote molensteen en wierp hem in de zee, zeggende: Zó zal Babylon met geweld geworpen worden, de grote stad, en zij zal nooit meer gevonden worden. ^{22(F)} ^(G) En geen stem van citerspelers en zangers, van fluitspelers of bazuinblazers zal meer in u gehoord worden, en niemand, die enige kunst beoefent, zal meer in u gevonden worden, en geen geluid van de molen zal meer in u gehoord worden. ²³ En geen lamplicht zal meer in u schijnen, en geen stem van bruidegom en bruid zal meer in u gehoord worden, want uw kooplieden waren de machthebbers van de aarde, want door uw toverij werden alle volken verleid; ^{24(H)} en in haar werd gevonden het bloed van profeten en heiligen en van allen, die geslacht zijn op de aarde.

Een lied op de val van Babylon

19 ¹Hierna hoorde ik als een luide stem van een grote menigte in de hemel zeggen: Hallelu**JaH**! Het heil en de heerlijkheid en de macht zijn van onze God, ^{2(I)} want waarachtig en rechtvaardig zijn zijn oordelen, want Hij heeft de grote hoer geoordeeld, die de aarde met haar hoererij verdierf, en Hij heeft het bloed van zijn knechten van haar hand geëist.

^{3(J)} En zij zeiden voor de tweede keer: Hallelu**JaH**! En haar rook stijgt op tot in alle eeuwigheden. ⁴ En de vierentwintig oudsten en de vier dieren wierpen zich neer en aanbaden God, die op de troon gezeten is, en zij zeiden: Amen, hallelu**JaH**. ^{5(K)} En een stem ging uit van de troon, zeggende: Looft onze God, al zijn knechten die ontzag voor Hem hebben, u kleinen en u groten!

De bruiloft van het Lam

^{6(L)} En ik hoorde als een stem van een grote menigte en als een stem van vele wateren en als een stem van zware donderslagen, zeggende:

Hallelu**JaH**! Want **JHWH**, onze God, de Almachtige, heeft het koningschap aanvaard. ⁷ Laten wij blij zijn en vreugde bedrijven en Hem de eer geven, want de bruiloft van het Lam is gekomen en zijn vrouw heeft zich gereedgemaakt; ⁸ en haar is gegeven zich met blinkend en smetteloos fijn linnen te kleden, want dit fijne linnen zijn de rechtvaardige daden van de heiligen.

^{9(M)} En hij zei tot mij: Schrijf, gezegend zijn zij, die genodigd zijn tot het bruiloftsmaal van het Lam. En hij zei tot

(A) 18:17 Jes. 23:14; Eze. 27:26-30. (B) 18:18 Eze. 27:32. (C) 18:19 Eze. 27:30-34. (D) 18:20 Deut. 32:43; Jer. 51:48. (E) 18:21 a Jer. 51:63,64. 18:21 b Eze. 26:21. (F) 18:22 Eze. 26:13; Jes. 24:8. (G) 18:22 Jer. 7:34; 25:10. (H) 18:24 Jer. 51:49. (I) 19:2 Deut. 32:43; 2Kon. 9:7. (J) 19:3 Jes. 34:10. (K) 19:5 Ps. 115:13. (L) 19:6 a Eze. 1:24. 19:6 b Ps. 93:1; 97:1; 99:1. (M) 19:9 Mat. 22:2,3.

mij: Dit zijn de waarachtige woorden van God. ¹⁰En ik wierp mij neer voor zijn voeten om hem te aanbidden, maar hij zei tot mij: Doe dit niet! Ik ben een mededienstknecht van u en uw broeders, die het getuigenis van **Jesjoea** hebben; aanbid God! Want het getuigenis van **Jesjoea** is de geest van de profetie.

Het Woord van God

¹¹(A) En ik zag de hemel geopend, en zie, een wit paard; en Hij, die daarop zat, wordt genoemd Getrouw en Waarachtig, en Hij velt vonnis en voert oorlog in gerechtigheid. ¹²(B) En zijn ogen waren een vuurvlam en op zijn hoofd waren vele kronen en Hij droeg een geschreven naam, die niemand weet dan Hijzelf. ¹³En Hij was bekleed met een kleed, dat in bloed geverfd was, en zijn naam is genoemd: het Woord van God. ¹⁴En de legermachten, die in de hemel zijn, volgden Hem op witte paarden, gehuld in wit en smetteloos fijn linnen. ¹⁵(C) En uit zijn mond komt een scherp zwaard, om daarmee de volken te slaan. En Hijzelf zal hen hoeden met een ijzeren staf en Hijzelf treedt de persbak van de wijn van de grimmigheid van Gods toorn, van de Almachtige. ¹⁶En Hij heeft op zijn kleed en op zijn dij geschreven de naam: Koning van alle koningen en Heer van alle heren.

Het beest en zijn profeet overwonnen

¹⁷(D) En ik zag een engel staan op de zon en hij riep met luide stem en zei tot alle vogels, die in het midden van de hemel vlogen: Komt, verzamelt u tot de grote maaltijd van God, ¹⁸om te eten het vlees van koningen en het vlees van oversten over duizend en het vlees van ster-

ken en het vlees van paarden en van hen, die daarop zitten, en het vlees van allen, vrije mensen en slaven, kleinen en groten.

¹⁹En ik zag het beest en de koningen van de aarde en hun legermachten verzameld om de oorlog te voeren tegen Hem, die op het paard zat, en tegen zijn leger. ²⁰(E) En het beest werd gegrepen en met hem de valse profeet, die de tekenen voor zijn ogen gedaan had, waardoor hij hen verleidde, die het merkteken van het beest ontvangen hadden en die zijn beeld aanbaden; levend werden zij beiden geworpen in de vuurpoel, die van zwavel brandt. ²¹En de overigen werden gedood met het zwaard, dat kwam uit de mond van Hem, die op het paard zat; en al de vogels werden verzadigd van hun vlees.

Het duizendjarig rijk

20¹En ik zag een engel neerdalen uit de hemel met de sleutel van de afgrond en een grote ketting in zijn hand; ²(F) en hij greep de draak, de oude slang, dat is de duivel en de satan, en hij bond hem duizend jaren, ³en hij wierp hem in de afgrond en sloot en verzegelde die boven hem, opdat hij de volken niet meer zou verleiden, voordat de duizend jaren voleindigd waren; daarna moet hij voor een korte tijd worden losgelaten.

⁴(G) En ik zag tronen, en zij zetten zich daarop, en het oordeel werd hun gegeven; en (ik zag) de zielen van hen, die onthoofd waren om het getuigenis van **Jesjoea** en om het woord van God, en die noch het beest noch zijn beeld hadden aanbeden en die het merkteken niet op hun voorhoofd en op hun hand ont-

(A) 19:11 a Eze. 1:1. 19:11 b Ps. 96:13; Jes. 11:4. (B) 19:12 Dan. 10:6. (C) 19:15 a Ps. 2:9. 19:15 b Jes. 63:3; Joël 3:13; Opb. 14:20. (D) 19:17 Eze. 39:17-20. (E) 19:20 Opb. 13:1-18. (F) 20:2 Gen. 3:1. (G) 20:4 Dan. 7:9,22.

vangen hadden; en zij werden weer levend en heersten als koningen met de Messias, duizend jaren lang. ⁵De overige doden werden niet weer levend, voordat de duizend jaren voleindigd waren.

Dit is de eerste opstanding. ⁶Gezegend en heilig is hij, die deel heeft aan de eerste opstanding: over hen heeft de tweede dood geen macht, maar zij zullen priesters van God en van de Messias zijn en zij zullen met Hem als koningen heersen, [die] duizend jaren.

De satan veroordeeld

⁷En wanneer de duizend jaren voleindigd zijn, zal de satan uit zijn gevangenis worden losgelaten, ^{8(A)} en hij zal uitgaan om de volken aan de vier hoeken van de aarde te verleiden, Gog en Magog, om hen tot de oorlog te verzamelen, en hun getal is als het zand van de zee. ⁹En zij kwamen op over de breedte van de aarde en omsingelden de legerplaats van de heiligen en de geliefde stad; en vuur daalde neer uit de hemel en verslond hen, ¹⁰ en de duivel, die hen verleide, werd geworpen in de poel van vuur en zwavel, waar ook het beest en de valse profeet zijn, en zij zullen dag en nacht gepijnigd worden in alle eeuwenheden.

Het laatste oordeel

^{11(B)} En ik zag een grote witte troon en Hem, die daarop gezeten was, voor wiens aangezicht de aarde en de hemel vluchtten, en geen plaats werd voor hen gevonden. ¹²En ik zag de doden, de groten en de kleinen, staande voor de troon, en er werden boeken geopend. En nog een ander boek werd geopend, het Boek

van (eeuwig) ¹³En de zee gaf de doden, die in haar waren, en de dood en het dodenrijk gaven de doden, die in hen waren, en zij werden geoordeeld, een ieder naar zijn werken. ¹⁴En de dood en het dodenrijk werden in de vuurpoel geworpen. Dat is de tweede dood: de vuurpoel. ¹⁵En wanneer iemand niet bevonden werd geschreven te zijn in het Boek van (eeuwig) Leven, werd hij geworpen in de vuurpoel.

De nieuwe hemelen en de nieuwe aarde

21 ^{1(C)} En ik zag de nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbijgegaan, en de zee was niet meer. ^{2(D)} En ik zag de heilige stad, een nieuw Jeruzalem, neerdalende uit de hemel, van God, getooid als een bruid, die voor haar man versierd is. ^{3(E)} En ik hoorde een luide stem van de troon zeggen: Zie, de tent van God is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn volken zijn en God zelf zal bij hen zijn, ^{4(F)} en Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal er niet meer zijn, noch rouw, noch geklaag, noch moeite zal er meer zijn, want de eerste dingen zijn voorbijgegaan. ⁵En Hij, die op de troon gezeten is, zei: Zie, Ik maak alle dingen nieuw. En Hij zei: Schrijf, want deze woorden zijn getrouw en waarachtig. ^{6(G)} En Hij sprak tot mij: Zij zijn gebeurd. Ik ben de alfa en de omega, het begin en het einde. Ik zal de dorstige geven uit de bron levend water om niet. ^{7(H)} Wie overwint, zal deze dingen beërven, en Ik zal hem een God zijn en hij zal Mij een zoon zijn. ⁸Maar de lafhartigen, de ongelovigen, degenen

(A) 20:8 a Eze. 7:2. 20:8 b Eze. 38:2,9,15. (B) 20:11 Dan. 7:9,10. (C) 21:1 Jes. 65:17; 66:22; 2Pet. 3:13. (D) 21:2 a Jes. 52:1. 21:2 b Opb. 3:12. (E) 21:3 Eze. 37:27; Lev. 26:11,12. (F) 21:4 a Jes. 25:8. 21:4 b Jes. 35:10; 65:19. (G) 21:6 Jes. 55:1. (H) 21:7 2Sam. 7:14; Ps. 89:27,28.

die zich misdragen, de moordenaars, de hoereerders, de tovenaars, de afgodendienaars en alle leugenaars - hun deel is in de poel, die brandt van vuur en zwavel: dit is de tweede dood.

Het nieuwe Jeruzalem

⁹En er kwam een van de zeven engelen met de zeven schalen, die vol waren van de laatste zeven plagen, en hij sprak met mij, zeggende: Kom hier, ik zal u tonen de bruid, de vrouw van het Lam. ^{10(A)} En hij voerde mij weg in de geest op een grote en hoge berg en toonde mij de heilige stad, Jeruzalem, neerdalende uit de hemel, van God; ¹¹en zij had de heerlijkheid van God, en haar glans leek op een zeer kostbaar gesteente, als de kristalheldere diamant. ^{12(B)} En zij had een grote en hoge muur en zij had twaalf poorten en op de poorten twaalf engelen, en namen op (de poorten) geschreven, welke zijn die van de twaalf stammen van de kinderen van Israël. ¹³Naar het oosten waren drie poorten en naar het noorden drie poorten en naar het zuiden drie poorten en naar het westen drie poorten. ¹⁴En de muur van de stad had twaalf fundamenten en daarop de twaalf namen van de twaalf apostelen van het Lam.

^{15(C)} En hij, die met mij sprak, had een gouden meetstok om de stad op te meten, en haar poorten en haar muur. ¹⁶En de stad lag in het vierkant en haar lengte was even groot als haar breedte; en hij mat de stad op met de stok: twaalfduizend stadiën; haar lengte en haar breedte en haar hoogte waren gelijk. ¹⁷En hij mat haar muur op: honderd vierenveertig el, mensenmaat, die enge-

lenmaat is. ^{18(D)} En de bouwstof van haar muur was diamant; en de stad was zuiver goud, zoals zuiver glas. ¹⁹En de fundamenten van de muur van de stad waren met allerlei edelgesteente versierd. Het eerste fundament was diamant, het tweede lazursteen, het derde robijn, het vierde smaragd, ²⁰het vijfde sardonyx, het zesde sardius, het zevende topaas, het achtste beril, het negende chrysoliet, het tiende chrysopaas, het elfde saffier, het twaalfde amethyst. ²¹En de twaalf poorten waren twaalf parels: iedere poort afzonderlijk was uit één parel, en de straat van de stad was zuiver goud, zoals doorschijnend glas.

²²En een tempel zag ik in haar niet, want **JHWH** God, de Almachtige, is haar tempel, en het Lam. ^{23(E)} En de stad heeft de zon en de maan niet nodig, dat die haar beschijnen, want de heerlijkheid van God verlicht haar en haar lamp is het Lam. ^{24(F)} En de volken zullen bij haar licht wandelen en de koningen van de aarde brengen hun heerlijkheid in haar; ^{25(G)} en haar poorten zullen overdag nooit gesloten worden, want daar zal geen nacht zijn; ²⁶en de heerlijkheid en de eer van de volken zullen in haar gebracht worden. ^{27(H)} En in haar zal niets onreins binnenkomen, en niemand, die gruwel en leugen doet, maar alleen zij, die geschreven zijn in het Boek van (eeuwig) Leven van het Lam.

22 ^{1(I)} 19 En hij toonde mij een rivier van levenswater, helder als kristal, ontspringende uit de troon van God en van het Lam. ^{2(J)} Midden op haar straat en aan weerszijden van de rivier staan de Bomen van Leven, die twaalfmaal vrucht dragen, Zij geven ie-

(A) 21:10 Eze. 40:2. (B) 21:12 Eze. 48:30-35. (C) 21:15 Eze. 40:3. (D) 21:18 Jes. 54:11,12. (E) 21:23 Jes. 60:19,20. (F) 21:24 Jes. 60:3. (G) 21:25 Jes. 60:11. (H) 21:27 Jes. 52:1; Eze. 44:9. (I) 22:1 Eze. 47:1; Zac. 14:8. (J) 22:2 Gen. 2:9.

dere maand hun vrucht en de bladeren van de bomen zijn tot genezing van de volkeren. ^{3(A)} En niets vervloekts zal er meer zijn. En de troon van God en van het Lam zal daarin zijn en zijn dienstknechten zullen Hem vereren, ⁴ en zij zullen zijn aangezicht zien en zijn naam zal op hun voorhoofden zijn. ^{5(B)} En er zal geen nacht meer zijn en zij hebben geen licht van een lamp of licht van de zon nodig, want **JHWH** God zal hen verlichten en zij zullen als koningen heersen tot in alle eeuwigheden.

Slot

⁶ En Hij zei tot mij: Deze woorden zijn getrouw en waarachtig, en **JHWH**, de God van de geesten van de profeten, heeft zijn engel gezonden om zijn knechten te tonen wat weldra gebeuren moet. ⁷ En zie, Ik kom spoedig. Gezegend is hij, die de woorden van de profetie van dit boek bewaart!

⁸ En ik, Johannes, ben het die deze dingen hoorde en zag. En toen ik ze gehoord en gezien had, wierp ik mij neer voor de voeten van de engel, die ze mij toonde, om te aanbidden. ⁹ Maar hij zei tot mij: Doe dat niet! Ik ben een mededienstknecht van u en van uw broeders, de profeten, en van hen, die de woorden van dit boek bewaren; aanbid God!

¹⁰ En hij zei tot mij: Verzegel de woorden van de profetie van dit boek niet, want de tijd is nabij. ^{11(C)} Wie onrecht doet, laat hij nog meer onrecht doen; wie

vuil is, laat hij nog vuiler worden; wie rechtvaardig is, laat hij nog meer rechtvaardigheid bewijzen; wie heilig is, laat hij nog meer geheiligd worden.

^{12(D)} Zie, Ik kom spoedig en mijn loon is bij Mij om een ieder te vergelden, naar dat zijn werk is. ^{13(E)} **IK BEN** de alfa en de omega, de eerste en de laatste, het begin en het einde.⁽¹⁾ ^{14(F)} Gezegend zijn zij, die hun gewaden wassen,⁽²⁾ opdat zij recht mogen hebben op de Boom van Leven en door de poorten ingaan in de stad. ¹⁵ Buiten zijn de honden en de tovenaars, de hoereerders, de moordenaars, de afgodendienaars en ieder, die de leugen liefheeft en doet.

^{16(G)} Ik, **Jesjoea**, heb mijn engel gezonden, om u allen dit te betuigen voor de gemeenten. **IK BEN** de wortel en het geslacht van David, de blinkende Morgenster.

^{17(H)} En de Geest en de bruid zeggen: Kom! En wie het hoort zal zeggen: Kom! En laat wie dorst heeft, komen, en laat wie dat wil, het levenswater nemen om niet.

^{18(I)} Ik betuig aan een ieder, die de woorden van de profetie van dit boek hoort: Indien iemand hieraan toevoegt, God zal hem toevoegen de plagen, die in dit boek beschreven zijn; ¹⁹ en indien iemand afneemt van de woorden van het boek van deze profetie, God zal zijn deel afnemen van de Boom van (eeuwig) Leven en van de heilige stad, welke in dit boek beschreven zijn.⁽³⁾

⁽¹⁾ 22:13 De alfa en de omega zijn de eerste en laatste letter van het Griekse alfabet. Zie hierover ook de voetnoot bij Genesis 1:1 ⁽²⁾ 22:14 "die hun gewaden wassen", in een ander Grieks handschrift staat hier "die zijn geboden doen", zie ook de Statenvertaling. ⁽³⁾ 22:18-19 Zie ook Deuteronomium 4:2, 12:32 en Spreuken 30:6.

^(A) 22:3 Zac. 14:11; Gen. 3:17. ^(B) 22:5 a Jes. 60:19. 22:5 b Dan. 7:18. ^(C) 22:11 Dan. 12:10. ^(D) 22:12 a Jes. 40:10; 62:11. 22:12 b Ps. 28:4; Jes. 40:10; Jer. 17:10. ^(E) 22:13 a Opb. 1:8. 22:13 b Jes. 44:6; 48:12; Opb. 1:17; 2:8. ^(F) 22:14 Gen. 2:9; 3:22. ^(G) 22:16 Jes. 11:1,10. ^(H) 22:17 Jes. 55:1. ^(I) 22:18 Deut. 4:2; 13:1.

De Openbaring van Jesjoea 22:20-21

²⁰Hij, die deze dingen getuigt, zegt:
Ja, Ik kom spoedig. Amen, kom, Heer
Jesjoea!

²¹De genade van onze Heer **Jesjoea** de
Messias is met u allen.

Aanvullende overzichten bij de **JHWH**-bijbel

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
De Hebreeuwse “Bijbel”, de Tenach	4
Over Gods naam JHWH	6
Bijbelteksten over de naam JHWH	7
Bijbelteksten over de naam JHWH met een toevoeging	11
De IK BEN - uitspraken van Jesjoea	13
Bijbelteksten over Paulus en de *wet*	15
De Bijbelse Feesten (Hebreeuws: Moadiem)	20
Overige Feesten	23
Verklarende Woordenlijst	24

De Hebreeuwse “Bijbel”, de Tenach

De Hebreeuwse Bijbel bestaat uit de boeken van het Eerste Verbond. De Joden noemen dat de TeNaCH, d.w.z.

Torah, de eerste vijf boeken van de Bijbel

Nevi'iem, de (vroeg en late) Profeten

Chetoeviem, de Geschriften (Psalmen, Spreuken, ed.)

Nederlandse en Hebreeuwse namen van de bijbelboeken

Torah - De Onderwijzing (“wet” is een onjuiste vertaling)

Genesis - Be-ré-sjiet - In begin

Exodus - Sje-mot - Namen

Leviticus - Waj-jiq-ra - En Hij riep

Numeri - Be-mid-bar - In woestijn/wildernis

Deuteronomium - De-va-riem - Woorden

Nevi'iem - De Profeten

Vroege profeten

Jozua - Je-ho-sjoe-a - letterlijke betekenis: **JHWH** redt

Richteren - Sjof-tiem

Samuël - Sje-moe-eel

Koningen - Me-la-giem

Late profeten

Jesaja - Je-sjà-jahoe

Jeremia - Jir-me-jahoe

Ezechiël - Je-chez-geel

Hosea - Hò-sjéa

Joël - Jò-eel

Amos - A-mos

Obadja - O-vad-Ja

Jona - Jo-nah

Micha - Mi-gah

Nahum - Na-choem

Habakkuk - Chà-vaq-qoek

Zefanja - Tse-fan-jah

Haggai - Chağ-ğai

Zacharia - Ze-gar-jah

Maleachi - Mal-agie

Chetoeviem - De Geschriften

Psalmen - Te-hil-liem

Spreuken - Misj-lé

Job - Ie-jov

Hooglied - Sjier hà-sjieriem

Rut - Roet

Klaagliederen - Eej-gah

Prediker - Qò-hè-let

Ester - Es-teer

Daniël - Da-ni-jeel

Ezra - Ez-ra

Nehemia - Ne-chem-jah

Kronieken - Div-reej haj-ja-miem

Opmerking over de naam **JHWH** in de Tenach

In elke Hebreeuwstalige Tenach staat de naam **JHWH** uiteraard wel.

Dat is in het Hebreeuws: “jod-heh-wav-heh”.

Alleen, Joden spreken die naam niet uit wanneer zij de Tenach lezen. Dan zeggen zij: Adonai (Heer), of: ha-sjeem (de naam).

Over Gods naam JHWH

Inleiding

Wat ik heel verdrietig vind, is dat onze hemelse Vader in **Exodus 3:15** aangeeft dat Hij **JHWH** genoemd wil worden. En dat wij, gelovigen, die naam al ruim 20 eeuwen niet uitspreken.

Waarom?

Omdat ruim 200 jaar voor Christus de toenmalige bijbelvertalers de naam **JHWH** hebben wegvertaald uit hun vertaling. En vele vertalingen daarna zijn gebaseerd op die eerste bijbelvertaling, de Septuaginta.

De motivatie daarvan was, dat die naam te heilig is om uit te spreken. Dat botst met Gods eigen wens om wél zo te willen worden aangesproken.

En tegenwoordig wordt ook vaak het motief van de uitspraak aangehaald. Men zegt dan dat we niet weten hoe we die naam zouden moeten uitspreken.

Welke klinkers bij de naam **JHWH** horen om te weten hoe je die naam moet uitspreken, is onbekend en is ook niet meer te achterhalen.

Omdat alle klinkers ademtochten zijn geloof ikzelf dat het niet uitmaakt welke klinkers je gebruikt, zolang de medeklinkers van de naam **JHWH** maar worden gedragen op onze adem. En het Hebreeuwse woord voor adem is ROEACH, wat ook geest/Geest betekent. Wanneer wij die naam uitademen worden de 4 medeklinkers **J H W H** gedragen op de adem van Gods Geest.

God Zelf vindt zijn naam zo belangrijk, dat zijn naam bijna **7000 !** keer voorkomt in de Hebreeuwse grondtekst van het Eerste testament. Gods naam **JHWH** is daarmee een zeer dikke rode draad door de hele bijbel en dus ook door de hele geschiedenis van het volk Israël. Ook al spreken zij die naam tegenwoordig niet meer uit.

In Exodus 20:7 zegt God dat wij zijn naam niet ijdel (= onnodig) mogen gebruiken. Er staat niet dat wij Gods naam niet mogen gebruiken.

Integendeel, in Exodus 23:13 zegt God dat wij de naam van andere goden niet mogen uitspreken.

De naam Jezus/Jesjoea

Voor de naam Jezus is gekozen voor **Jesjoea**. Dat is Aramees en betekent “Hij redt”. In het Hebreeuws is zijn naam **Jehosjoea**, en dat betekent “**JHWH** redt”.

Je kan dan ook zeggen: **Jehosjoea** is gelijk aan **JHWH** en **Jesjoea**, dat is “de naam boven alle naam” (Filippenzen 2:9).

Bijbelteksten over de naam **JHWH** en over het heiligen en ontheiligen van Zijn naam

Lees bijbelteksten altijd in hun context !

In **Genesis 4:26** komt de naam **JHWH** voor de eerste keer voor:

En ook aan Set werd een zoon geboren, en hij noemde hem Enos. Toen begon men de naam van **JHWH** aan te roepen.

Genesis 12: 8 >> Toen brak hij (Abram) vandaar op naar het gebergte ten oosten van Betel, en hij spande zijn tent, met Betel tegen het westen en Ai tegen het oosten, en hij bouwde daar een altaar voor **JHWH** en riep de naam van **JHWH** aan.

Exodus 3:14-15 >> de twee basisteksten over Gods naam

14 Toen Mozes aan God vroeg naar zijn naam, zei God: **IK BEN**, die **IK BEN**.

En Hij zei: Aldus zult u tot de Israëlieten zeggen: “**IK BEN**” (Hebreeuws: **ÈHJH**) heeft mij tot u gezonden.

15 Voorts zei God tot Mozes: Aldus zult u tot de Israëlieten zeggen: **JHWH** (Vertaald naar het Nederlands is dat: **HIJ IS of HIJ ZAL ZIJN**), de God van uw vaders, de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob, heeft mij tot u gezonden; dit is mijn naam voor eeuwig en zo wil Ik aangeropen (letterlijk: gedacht) worden van geslacht tot geslacht.

Exodus 6:1-2 >> 1 Voorts sprak God tot Mozes en zei tot hem: Ik ben **JHWH**. 2 Ik ben aan Abraham, Isaak en Jakob verschenen als God de Almachtige, maar met mijn naam **JHWH** ben Ik hun niet bekend geweest.

Exodus 20: 7 >> U zult de naam van **JHWH**, uw God, niet ijdel (= onnodig) gebruiken, want **JHWH** zal niet onschuldig houden wie zijn naam ijdel gebruikt.

Zie ook Deuteronomium 5:11.

Exodus 34:14 >> Want u zult u niet neerbuigen voor een andere god, immers **JHWH**, wiens naam Naijverige is, is een naijverig God.

Naijverig betekent “jaloers”. Maar er zijn twee vormen van jaloezie,

1° je wilt iets hebben wat een ander heeft en

2° je wilt iets beschermen wat al van jou is. Dát is na-ijverig.

Leviticus 18:21 >> En u zult geen van uw kinderen overgeven, om het aan de Moloch te wijden, opdat u de naam van uw God niet ontwijdt. Ik ben **JHWH**.
(Zie ook Leviticus 20:3)

Leviticus 19:12 >> U zult bij mijn naam niet vals zweren en zo de naam van uw God ontheiligen: Ik ben **JHWH**.

Leviticus 20:3 >> Ook zal Ik mijn aangezicht tegen die man keren en hem uit het midden van zijn volk uitroeien, omdat hij van zijn kinderen aan de Moloch gegeven heeft, om mijn heiligdom te verontreinigen en mijn heilige naam te ontwijden.

Leviticus 21:6 >> Heilig zullen zij hun God zijn en de naam van hun God zullen zij niet ontheiligen, want zij brengen de vuuroffers van **JHWH**, de spijs van hun God, daarom zullen zij heilig zijn.

Leviticus 22:1-2, 32 >> 1 **JHWH** sprak tot Mozes: 2 Spreek tot Aäron en zijn zonen, dat zij, om mijn heilige naam niet te ontheiligen, zich in acht nemen ten aanzien van de heilige gaven die de Israëlieten Mij heiligen: Ik ben **JHWH**.

32 En ontheiligt mijn heilige naam niet, zodat Ik geheiligd zal worden in het midden van de Israëlieten: Ik ben **JHWH**, die u heilig,

Leviticus 24:16 >> Wie de naam van **JHWH** lastert, zal zeker ter dood gebracht worden: de gehele vergadering zal hem stenigen: zowel een vreemdeling als een geboren Israëliet, zal, wanneer hij de Naam lastert, ter dood gebracht worden.

Numeri 6:22-27 >>

JHWH nu sprak tot Mozes: Spreek tot Aäron en zijn zonen: Zó zult u de Israëlieten zegenen:

JHWH zegent u en behoedt u;

JHWH doet zijn aangezicht over u lichten en is u genadig;

JHWH verheft zijn aangezicht over u en geeft u vrede.

Zo zullen zij mijn **naam** op de Israëlieten leggen, en Ik zal hen zegenen.

Deuteronomium 5:11 >> U zult de naam van **JHWH**, uw God, niet ijdel (onnodig) gebruiken, want **JHWH** zal niet onschuldig houden wie zijn naam ijdel (= onnodig) gebruikt. Zie ook Exodus 20:7.

Deuteronomium 10:8 >> Toen zonderde **JHWH** de stam der Levieten af om de ark van het verbond van **JHWH** te dragen, vóór **JHWH** te staan om Hem te dienen, en in zijn naam te zegenen tot op deze dag.

Deuteronomium 12:4b >> Maar de plaats, die **JHWH**, uw God, uit het gebied van al uw stammen verkiezen zal om daar zijn naam te vestigen, om daar te wonen, die zult gij zoeken en daarheen zult gij gaan.

1 **Koningen 9:3** >> En **JHWH** zei tot hem: Ik heb uw gebed en uw smeking gehoord, die u voor mijn aangezicht opgezonden hebt; Ik heb dit huis dat u gebouwd hebt, geheiligd door mijn naam daar voor altijd te vestigen, en mijn ogen en mijn hart zullen daar te allen tijde zijn.

2 Kronieken 6:1 >> Hoe Salomo het in dit hele hoofdstuk steeds heeft over het bouwen van een huis voor de náám van God, en dat Gods náám in dat huis, de tempel, zal wonen.

Psalm 29:2 >> geeft **JHWH** de heerlijkheid van zijn naam, buig u neer voor **JHWH** in heilige feestdos.

Psalm 83:18-19 >> 18 Laten zij voor altijd beschaamd en verschrikt worden, schaamrood worden en te gronde gaan, 19 opdat zij weten, dat alleen uw naam is: **JHWH**, de allerhoogste over de hele aarde.

Psalm 118:26 >> Gezegend hij, die komt in de naam van **JHWH**.

Psalm 135:3, 13 >> 3 Looft **JHWH**, want **JHWH** is goed, psalmzingt zijn naam, want die is liefelijk,

Jesaja 12:4 >> En u zult in die dagen zeggen: Looft **JHWH**, roept zijn naam aan, maakt onder de volken zijn daden bekend, vermeldt, dat zijn naam verheven is.

Jesaja 42:8 >> Ik ben **JHWH**, dat is mijn naam, en mijn eer zal Ik aan geen ander geven noch mijn lof aan de gesneden beelden.

Jesaja 56:6 >> En de vreemdelingen (= niet-Israëlieten) die zich bij **JHWH** aansloten om Hem te dienen, en om de naam van **JHWH** lief te hebben, om Hem tot knechten te zijn, allen die de Sjabbat onderhouden, zodat zij hem niet ontheiligen, en die vasthouden aan mijn verbond;

Jeremia 23:26-27 >> 26 Tot hoelang? – is er iets in het hart van de profeten, die leugen profeteren en profeten zijn van de bedriegerij van hun hart; 27 die erop bedacht zijn mijn volk mijn naam te doen vergeten ! door hun dromen, die zij elkaar vertellen, evenals hun vaders mijn naam hebben vergeten door de Baäl?

Ezechiël 36:20-23 >>

20 En bij alle volken waar zij kwamen, ontheiligden zij mijn heilige naam, doordat men van hen zei: Dezen zijn het volk van **JHWH**, maar toch moesten zij weg uit zijn land.

21 Dit deed Mij leed om mijn heilige naam, die het huis van Israël ontheiligd had onder de volken in het gebied waarvan zij gekomen waren.

22 Daarom, zeg tot het huis Israël: Zo zegt de Heer **JHWH**: niet om uwentwil doe Ik het, o huis Israël, maar om mijn heilige naam, die u ontheiligd hebt onder de volken in wier gebied u gekomen ben.

23 Ik zal mijn grote naam die onder de volken ontheiligd is, die u te midden van hen ontheiligd hebt, heiligen; en de volken zullen weten, dat Ik de **JHWH** ben, luidt het woord van de Heer **JHWH**, wanneer Ik Mij voor hun ogen aan u de Heilige zal betonen.

Ezechiël 39:7, 25 >>

Ik zal mijn heilige naam bekendmaken onder mijn volk Israël; Ik zal mijn heilige naam niet meer laten ontheiligen; en de volken zullen weten, dat Ik **JHWH** ben, heilig in Israël.

Daarom, zo zegt de Heer **JHWH**, nu zal Ik een keer brengen in het lot van Jakob en Mij ontfermen over het hele huis van Israël, en ijverig opkomen voor mijn heilige naam.

Joël 2:32 >> En het zal geschieden, dat ieder die de naam van **JHWH** aanroept, behouden zal worden, want op de berg Sion en te Jeruzalem zal ontkoming zijn, zoals **JHWH** gezegd heeft; en tot de ontkomenen zullen zij behoren, die **JHWH** zal roepen. Zie ook **Handelingen 4:12**.

Sefanja 3:9 >> Maar dan zal Ik de volken andere, reine lippen geven, opdat zij *al-***len** de naam van **JHWH** aanroepen; opdat zij Hem dienen met eenparige schouder.

Lukas 11:2, Matteüs 6:9 >>

2 Hij zei tot hen: Wanneer u bidt, zegt: Vader, *laat uw naam worden geheiligd*; laat uw Koninkrijk komen;

Openbaring 15:4a >> Wie zou niet vrezen, **JHWH**, en uw naam niet verheerlijken? Immers, U alleen bent heilig.

Bijbelteksten over de naam JHWH met een toevoeging

JHWH È-LÒ-HIEM = JHWH God

Genesis 2:4 (en nog vele andere teksten) >>

Dit is de geschiedenis van de hemel en de aarde, toen zij geschapen werden. In de tijd, dat **JHWH** God aarde en hemel maakte,

JHWH JIR-ÈH = JHWH VOORZIET (of: **JHWH** zal voorzien)

Genesis 22:7-8, 14 >>

7 Toen sprak Isaak tot zijn vader Abraham en zei: Mijn vader, en deze zei: Hier ben ik, mijn zoon. En hij zei: Hier is het vuur en het hout, maar waar is het lam ten brandoffer?

8 En Abraham zei: God zal Zichzelf voorzien (Hebreeuws: ji-rèh) van een lam ten brandoffer, mijn zoon. Zo gingen die beiden tezamen.

14 En Abraham noemde die plaats: **JHWH JIR-ÈH** zal erin voorzien; waarom nog heden gezegd wordt: Op de berg van **JHWH** zal erin voorzien worden.

JHWH NIS-SI = JHWH MIJN BANIER

Exodus 17:15 >>

Toen bouwde Mozes een altaar en noemde het: **JHWH** is mijn banier. 16 En hij zei: De hand op de troon van **JHWH**! **JHWH** heeft een strijd tegen Amalek, van geslacht tot geslacht.

QÒ-DESJ leJHWH = HEILIGHEID AAN JHWH

Exodus 28:36-37 >>

36 Ook zult u een plaat van louter goud maken en daarop graveren als zegelgraveerwerk: **JHWH** heilig.

37 U zult haar aan een blauwpurperen snoer bevestigen, en zij zal zich bevinden op de tulband, aan de voorkant van de tulband.

Zacharia 14:20 >>

In die dagen zal op de bellen van de paarden staan: **JHWH** Heilig; en de potten in het huis van **JHWH** zullen zijn als de sprengbekkens vóór het altaar;

JHWH SJALOOM = JHWH (is) VREDE

Richteren 6:24 >>

Toen bouwde Gideon daar een altaar voor **JHWH** en noemde dat: **JHWH** is vrede. Het staat tot op de huidige dag nog in Ofra van de Abiëzrieten.

JHWH TSÉ-VA-OT = JHWH (van de hemelse) legers

1 Samuël 1:3 >>

Hij nu ging van jaar tot jaar uit zijn stad om **JHWH** van de (hemelse) legers te Silo te aanbidden en Hem offers te brengen. Daar waren priesters van **JHWH**, de beide zonen van Eli, Chofni en Pinechas.

JHWH RÔ-IE = JHWH MIJN HERDER

Psalm 23:1 >>

Een psalm van David. **JHWH** is mijn herder, mij ontbreekt niets (of: ik zal niet ontbreken);

JHWH MACH-SI = JHWH mijn toevlucht/schuilplaats

Psalm 91:2 >>

2 Ik zeg tot **JHWH**: Mijn toevlucht en mijn vesting, mijn God, op wie ik vertrouw.

JHWH CHAN-NOEN = JHWH (is) GENADIG

Psalm 116:5 >>

Genadig is **JHWH** en rechtvaardig, onze God is een Ontfermer.

JHWH TSID-QÉ-NOE = JHWH ONZE GERECHTIGHEID

Jeremia 23:6 >>

In zijn dagen zal Juda behouden worden en Israël veilig wonen; en dit is zijn naam, waarmee men hem zal noemen: **JHWH** onze gerechtigheid.

JHWH SJAM-MAH = JHWH (is) DAAR

Ezechiël 48:35 >>

De omtrek is achttienduizend (el) en de naam van de stad zal voortaan zijn: **JHWH** is aldaar.

De IK BEN - uitspraken van Jesjoea

IK BEN is de naam van God, zie Exodus 3:14

In onderstaande teksten staat soms “Ik ben het”, maar in de Griekse grondtekst staat er dan alleen “Ik ben”.

(Teksten waar “Ik ben” een hulpwerkwoord is, worden hier niet vermeld).

Matteüs 11:29 >> Neemt mijn juk op u en leert van Mij, want **IK BEN** zachtmoedig en nederig van hart, en u zult rust vinden voor uw zielen;

Matteüs 14:27 >> Direct sprak [**Jesjoea**] hen aan en zei: Houdt moed, **IK BEN** (Grieks: ~~het~~), weest niet bang!

Markus 6:50 >> Want allen zagen zij Hem en werden verbijsterd. Maar direct sprak Hij met hen en zei tot hen: Houdt moed, **IK BEN** (Grieks: ~~het~~), weest niet bang!

Markus 14:62 >> En Jesjoea zei: **IK BEN** (Grieks: ~~het~~) en u zult de Mensenzoon zien, gezeten aan de rechterhand van de Macht en komende met de wolken van de hemel.

Lukas 22:70 >> En zij zeiden allen: Bent U dan de Zoon van God? Hij zei tot hen: U zegt zelf, dat **IK** (Grieks: ~~het~~) **BEN**.

Lukas 24:39 >> Ziet mijn handen en mijn voeten, dat **IK** (Grieks: ~~het-zelf~~) **BEN**; betast Mij en ziet, dat een geest geen vlees en beenderen heeft, zoals u ziet, dat Ik heb.

Johannes 6:20, 35, 48, 51a >>

20 Maar Hij zei tot hen: **IK BEN** (Grieks: ~~het~~), weest niet bang.

35 Jesjoea zei tot hen: **IK BEN** het brood van (eeuwig) leven; wie tot Mij komt, zal nooit meer honger hebben en wie in Mij gelooft, zal nooit meer dorst hebben.

48 **IK BEN** het brood van (eeuwig) leven.

51a **Jesjoea** zei tot hen: **IK BEN** het brood van (eeuwig) leven; dat uit de hemelen is neergedaald.

Johannes 8:12a, 18, 23 >>

12a Opnieuw dan sprak **Jesjoea** tot hen en zei: **Ik BEN** het licht van de wereld;

18 **IK BEN** het, die van Mijzelf getuig, en ook de Vader, die Mij gezonden heeft, getuigt van Mij.

23 En Hij zei tot hen: U bent van beneden, **IK BEN** van boven; u bent van deze wereld, **IK BEN** niet van deze wereld.

Johannes 10:9a, 11a, 36b >>

9 **IK BEN** de deur; als iemand door Mij binnenkomt, zal hij behouden worden;

11 **IK BEN** de goede herder.

36b **Jesjoea** heeft gezegd: **IK BEN** de Zoon van God.

Johannes 11:25a >> **Jesjoea** zei tot haar: **IK BEN** de opstanding en het leven;
Johannes 13:13 >> U noemt Mij Meester (1) en Heer, en u zegt dat terecht, want **IK BEN** (Grieks: ~~het~~).
Johannes 14:6 >> **Jesjoea** zei tot hem: **IK BEN** de weg en de waarheid en het leven; niemand komt tot de Vader dan door Mij.
Johannes 15:1 >> **IK BEN** de ware wijnstok en mijn Vader is de landman.
Johannes 18:5-8 >> 5 Zij antwoordden Hem: **Jesjoea** de Nazoreeër. Hij zei tot hen: **IK BEN** (Grieks: ~~het~~). En ook Judas, zijn verrader, stond bij hen. 6 Toen Hij dan tot hen zei: **IK BEN** (Grieks: ~~het~~), deinsden zij terug en vielen ter aarde. 7 Opnieuw dan stelde Hij hun de vraag: Wie zoekt u? En zij zeiden: **Jesjoea**, de Nazoreeër. 8 Jesjoea antwoordde: Ik zei u, dat **IK** (Grieks: ~~het~~) **BEN**. Indien u dan Mij zoekt, laat dezen heengaan;
Johannes 19:21 >> **Jesjoea** heeft gezegd: **IK BEN** de Koning der Joden.

Het Woord is **IK BEN** en
Het Woord is Mens geworden,
Jesjoea is het Woord
Johannes 1:14

(1) Meester in de betekenis van Leraar, Onderwijzer.

Bijbelteksten over Paulus en de *wet*

Wet staat tussen * *, omdat het een onjuiste vertaling is van het Hebreeuwse woord “*Torah*” dat “Onderwijzing” betekent en dan specifiek “Vaderlijke onderwijzing”)

Zie ook voorin deze **JHWH**-bijbel onder Toelichting op de **JHWH**-bijbel, punt 3)

Voor de herkenbaarheid wordt in dit overzicht “Paulus en de *wet*” nog wel het woord *wet* gebruikt

Lees bijbelteksten altijd in hun context !

Inleiding

Paulus lijkt zichzelf tegen te spreken over hoe wij met de *wet* moeten omgaan. Aan de ene kant zegt hij dat wij niet meer onder de *wet* zijn, aan de andere kant zegt hij dat hij de *wet* niet buiten werking stelt, dat hij de *wet* bevestigt en zich zelfs verlustigt in de *wet*.

Deze ogenschijnlijke tegenspraak komt omdat hij het over verschillende wetten heeft:

Romeinen 3:31; 7:22+26; 8:7	De wet van God
Romeinen 7:23+26	De wet van zonde
Romeinen 8:2	De wet van zonde en van dood
Romeinen 8:2	De wet van de Geest van het leven
Romeinen 3:27	De wet van geloof
Romeinen 9:31	De wet van gerechtigheid
1 Corintiërs 9:21	De wet van God en de wet van de Messias

Helaas geeft Paulus niet altijd duidelijk aan over welke *wet* hij het heeft. Daarom is zijn onderwijs over de *wet* moeilijk te begrijpen.

Dat heeft Petrus ook al opgemerkt:

2 Petrus 3:15-16 >> 15 en houdt het geduld van onze Heer voor zaligheid, zoals ook onze geliefde broeder Paulus naar de hem gegeven wijsheid u geschreven heeft, 16 evenals in alle brieven, wanneer hij over deze dingen spreekt. Daarin is een en

ander moeilijk te begrijpen, wat de onkundige en onstandvastige mensen tot hun eigen verderf verdraaien, evenals trouwens de overige schriften.

Paulus maakt onder andere onderscheid tussen “de wet van zonde en van dood” en “de wet van de Geest van leven”.

We zijn niet meer onder “de wet van zonde en dood”, maar wel degelijk onder “de wet van Geest van Leven”.

Paulus spreekt in zijn tijd voornamelijk tegen Joden die van huis uit ijveraars voor de *wet* zijn. Die konden (bijna) niet geloven dat je zonder *wet* gerechtvaardigd (behouden) kon worden.

Daarom stelt Paulus nadrukkelijk “maar u bent voor uw rechtvaardiging niet meer onder de *wet* (van zonde en dood) omdat u nu gelooft in de rechtvaardiging door geloof in **Jesjoea**”.

Romeinen 3:21+28 >> 21 Thans is echter buiten *wet* om gerechtigheid van God openbaar geworden en wel gerechtigheid van God door het geloof in **Jesjoea** de Messias. 28 Want wij zijn van oordeel, dat de mens door geloof gerechtvaardigd wordt, zonder werken der *wet*.

Maar in de loop der eeuwen is dat “**niet meer onder de wet**” een eigen leven gaan leiden. Al dan niet geïnspireerd door de vervangingsleer.

En nu in onze tijd hebben wij als christenen, die denken dat wij “**niet meer onder de wet zijn**”, op onze beurt moeite om te geloven dat de *wet* nog wel degelijk geldig is, zij het niet voor onze rechtvaardiging/redding.

Waarom zou God anders de *wet* (*de Torah*) onder het vernieuwde verbond **IN** ons hart hebben geschreven”? Zie Jeremia 31:33.

De bijbelteksten:

Handelingen 24:14 >> Maar dit erken ik voor u (Felix) . . . gelovende al hetgeen in de **Wet* en in de Profeten* staat geschreven.

Romeinen 2:13 >> want niet de hoorders van *wet* zijn rechtvaardig bij God, maar de daders van de *wet* zullen gerechtvaardigd worden.

Romeinen 3:20 >> daarom dat uit werken der *wet* geen mens voor Hem gerechtvaardigd zal worden.

Romeinen 3:28 >> Want wij zijn van oordeel, dat de mens door geloof gerechtvaardigd wordt, zonder werken der *wet*.

Romeinen 3:31 >> Stellen wij dan door het geloof de *wet* buiten werking? Volstrekt niet, veeleer bevestigen wij de *Torah*.

Romeinen 5:13 >> want reeds vóór de *wet* was er zonde in de wereld. Maar zonde wordt niet toegerekend, als er geen *wet* is.

Romeinen 6:14 >> Immers, de zonde zal over u geen heerschappij voeren, want u bent niet onder de *wet*, maar onder de genade.

Romeinen 6:15 >> Wat dan? Zullen wij zondigen, omdat wij niet onder de *wet*, maar onder de genade zijn? Volstrekt niet!

Romeinen 7:4 >> Bijgevolg, mijn broeders, bent ook u dood voor de *wet* door het lichaam van de Messias om het eigendom te worden van een ander, van Hem, die uit de doden opgewekt is, opdat wij vrucht voor God zouden dragen.

Romeinen 7:12 >> Zo is dan de *wet* heilig, en ook het gebod is heilig en rechtvaardig en goed.

Romeinen 7:22 >> Ik verlustig mij in de *wet* van God

Romeinen 7:23 >> maar in mijn leden zie ik een andere *wet*, die strijd voert tegen de *wet* van mijn verstand en mij tot krijgsgevangene maakt van de *wet* der zonde, die in mijn lichaam is.

Romeinen 7:26 >> Dus ben ik zelf met mijn verstand dienstbaar aan de *wet* van God, maar met mijn lichaam aan de *wet* der zonde.

Romeinen 8:2 >> Want de *wet* van de Geest van leven heeft u in Messias **Jesjoea** vrijgemaakt van de *wet* van zonde en van dood.

Romeinen 8:7 >> De gezindheid van de mens is vijandschap tegen God, want het onderwerpt zich niet aan de *wet* van God.

Romeinen 9:6a >> Maar het is niet mogelijk dat het woord van God vervallen zou zijn.

Romeinen 10:4 >> Want de Messias is het eindDOEL van de *wet*, tot gerechtigheid voor een ieder die gelooft.

Romeinen 10:5 >> De mens die de gerechtigheid naar de *wet* doet, zal daardoor leven.

Efeziërs 2:14-16 >> 14 Want Hij is onze vrede, die de twee één heeft gemaakt en de tussenmuur**, die scheiding maakte, de vijandschap, weggebroken heeft, 15 doordat Hij in zijn vlees de *wet* der geboden, in inzettingen bestaande, buiten werking gesteld heeft***, om in Zichzelf, vrede makende, de twee tot één nieuwe mens te scheppen,

16 en de twee, tot één lichaam verbonden, weer met God te verzoenen door het kruis, waaraan Hij de vijandschap gedood heeft.

** de tussenmuur was een fysieke muur in de voorhof van de tempel om Joden en niet-Joden gescheiden te houden. Dat was geen gebod van God in de Torah, maar was een door mensen ingestelde traditie.

*** **Jesjoea** kan nooit de *Torah*/*wet* buiten werking hebben gesteld. Dat zou botsen met wat hij zegt in de volgende verzen:

Matteüs 5:17-19 >> 17 Meent niet, dat Ik gekomen ben om de *Wet* of de *Profeten* te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen. 18 Want voorwaar, Ik zeg u: Eer de hemel en de aarde vergaat, zal er niet één jota of één tittel vergaan van de *Torah* (*Wet*), eer alles zal zijn geschied.

19 Wie dan één van de kleinste van deze geboden ontbindt en de mensen zo leert, zal zeer klein heten in het Koninkrijk der hemelen; doch wie ze doet en leert, die zal groot heten in het Koninkrijk der hemelen.

1 Corintiërs 9:21 >> hun, die zonder *Torah* zijn, ben ik geworden als zonder *Torah* - hoewel niet zonder *de Torah* van God, want ik sta onder *de Torah* van de Messias - om hen, die zonder *Torah* zijn, te winnen.

Jeremia 31:31-33 >> Hierin leert Vader **JHWH** dat wij niet meer **ONDER** de wet zijn, maar dat de wet **IN** ons (hart) is.

31 Zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik met het huis van Israël en het huis van Juda een nieuw verbond sluiten zal. 32 Niet zoals het verbond, dat Ik met hun vaders gesloten heb ten dage dat Ik hen bij de hand nam, om hen uit het land Egypte te leiden: mijn verbond, dat zij verbroken hebben, hoewel Ik met hen getrouwd was, luidt het woord van **JHWH**. 33 Maar dít is het verbond, dat Ik met het huis van Israël sluiten zal na deze dagen, luidt het woord van **JHWH**: Ik zal mijn *Torah* **IN** hun binnenste leggen en die **IN** hun hart schrijven, Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn.

Paulus zegt:
Stellen wij dan door het geloof
de *wet*/*Torah* (*Onderwijzing*)
buiten werking?
Volstrekt niet; veeleer bevestigen wij
de *wet*/*Torah* (*Onderwijzing*).
Romeinen 3:31

Want de *wet* van de Geest van leven
heeft u in **Jesjoea** de Messias vrijgemaakt
van de *wet* van zonde en van dood.
Romeinen 8:2

De Bijbelse Feesten (Hebreeuws: Moadiem)

Ook wel “Gods Feesten” genaamd, omdat God het in Leviticus 23:2 Zelf heeft over “Mijn Feesten”.

In het Hebreeuws: is het Mo-adiem (enkelvoud: Mo-eed). Met als betekenis: “door God vastgestelde tijdstippen van ontmoeting”.

Soms worden Gods Feesten ook wel ten onrechte “Joodse” Feesten genoemd. Dat suggereert dat ze alleen voor de Joden gelden. Die beperking staat niet in de Bijbel. Ze zijn bestemd voor alle Bijbelgelovigen.

Er zijn overigens wel enkele specifieke Joodse Feesten. Zie hierna.

De Moadiem worden vooral in Leviticus 23 beschreven.

- De wekelijkse Sjabbat
- De jaarlijkse Feesten

Voorjaar

1. Pèsach
2. Het Feest van de Ongezuurde Broden (Hebreeuws: Chag haMatsot)
3. Dag van de Eerstelingen (Hebreeuws: Jom haBikoeriem)
4. Het Wekenfeest (Hebreeuws: Sjavoet)

Najaar

5. Dag van Bazuingeschal (Hebreeuws: Jom Teroea)
6. Dag van Verzoeningen (Hebreeuws: Jom haKippoeriem)
7. Loofhuttenfeest (H: Soekot)

De Moadiem vormen de profetische ruggengraat van Gods heilsplan met deze wereld. Daarom is het zo belangrijk om de Moadiem in acht te nemen, te vieren.

De voorjaarsfeesten zijn vervuld, de najaarsfeesten zullen nog worden vervuld.

De wekelijkse Sjabbat

Genesis 2:2-3

Exodus 16:4-5, 20:8-11, 23:12, 31:12-17, 34:21, 35:2-3.

En nog vele andere teksten in beide Testamenten.

In **Jesaja 56:6** staat dat de vreemdeling (de niet-Israëliet/niet-Jood) ook de Sjabbat in acht mag nemen.

Overigens, het Hebreeuwse woord sjabbat

- is een werkwoord dat “ophouden” of “stoppen” betekent
- is de naam van de 7e dag der week, de enige dag met een (bijbelse) naam
- duidt ook op andere feestdagen waarop men wordt geacht niet te werken

De zeven jaarlijkse Feesten

1. Pèsach

Exodus 12:1-28 en 43-51, 13:3-10, 23:15, 34:18 en 25, Deuteronomium 16:1-8. En andere teksten.

Deze dag is een profetische heenwijzing naar het offer dat **Jesjoea** met zijn eigen leven bracht.

De eerste van de jaarlijkse moadiem wordt gevierd op de 14e van de eerste maand van het bijbelse jaar, nl. de maand Aviev.

Niet te verwarren met Pasen, want dat is een door de Kerk ingesteld feest, geen bijbels feest.

2. Feest van de Ongezuurde Broden (Hebreeuws: *Chag haMatsot*)

Zie de teksten bij Pèsach.

Het ongezuurde brood is een profetische heenwijzing naar de zondeloosheid van **Jesjoea**.

Dit Feest wordt aansluitend op Pèsach gevierd, d.w.z. van de 15e t/m 21e dag van de maand Aviev.

3. Dag van de Eerstelingen (Hebreeuws: *Jom haBikoeriem*)

Exodus 23:16a, 34:22a, Leviticus 23:9-14, Numeri 28:26, Markus 16:2-6, 1 Korintiërs 15:20 en 23.

Deze dag is een profetische heenwijzing naar de dag dat **Jesjoea** als Eersteling uit de dood opstond.

Deze dag wordt op een 1^e dag der week, tijdens of kort na het Feest van de Ongezuurde Broden, gevierd.

4. Wekenfeest (Hebreeuws: Sjavoet)

Exodus 23:16, 34:22, Leviticus 23:16-22, Numeri 28:26-31, Deuteronomium 16:9-12, Hand. 2.

Dit Feest is een profetische heenwijzing naar de uitstorting van de Heilige Geest op Pinksteren.

Dit Feest wordt ongeveer 50 dagen na Pèsach gevierd.

5. Dag van Bazuingeschal (Hebreeuws: Jom Teroea)

Leviticus 23:23-25, Numeri 10:9, 1 Tessalonicenzen 4:6. En andere teksten.

Deze dag is een profetische heenwijzing naar het blazen van de bazuinen bij de wederkomst van **Jesjoea** de Messias. Deze dag wordt gevierd op de 1e dag van de 7^e maand.

6. Dag van Verzoeningen (Hebreeuws: Jom haKipoeriem)

Voornamelijk Leviticus 23.

Deze dag wordt meestal Jom Kipoer of Grote Verzoendag genoemd. De bijbelse naam is echter Jom haKipoeriem en betekent Dag van Verzoeningen (meervoud). Deze dag is een profetische heenwijzing dat alle zonden van Gods volk Israël zullen worden verzoend.

Deze dag wordt gevierd op de 10^e dag van de 7^e maand.

7. Loofhuttenfeest (Hebreeuws: Soekot)

Exodus 23:16, 34:22, Leviticus 23:33-43, Numeri 29:12-38, Deuteronomium 16:13-15, 31:10-11, Zacharia 14:16. En nog andere teksten.

Dit Feest is een profetische heenwijzing naar de eindtijd.

Dit Feest wordt gevierd op de 15e t/m 22e dag van de 7e maand.

De 8e dag wordt ook wel **de Slotdag (Hebreeuws: Sjemini Atsèret)** genoemd.

Overige Feesten

die niet als Moadiem in Leviticus 23 worden genoemd

NieuweMaansDag (Hebreeuws: Rosj Chò-desj)

De Hebreeuwse kalender kent 12 of 13 maanden per jaar van elk 29,5 dagen.

De eerste dag van elke nieuwe maand wordt als een feest gevierd.

Numeri 10:10, 28:11-15, 1 Samuël 20:5, 2 Koningen 4:23, Nehemia 10:33, Jesaja 1:14, 66:23, Hosea 2:10

De NieuweMaansDag wordt meerdere keren in één adem met één of meer Moadiem genoemd.

Het Lotenfeest (Hebreeuws: Poeriem)

Dit is een door Mordechai en Ester ingesteld Feest, **Ester 9:18-32**, maar geen onderdeel van de door God ingestelde Moadiem.

Feest van de tempelvernieuwing (H: Chanoeka)

Specifieke Joodse feesten

- **Chanoeka.** Dit feest, een Joodse traditie, wordt wel één keer in de Bijbel genoemd, namelijk in **Johannes 10:22** >> Toen kwam het Vernieuwingsfeest te Jeruzalem.
- Er staat niet bij dat **Jesjoea** dat feest vierde, wel dat Hij in die tijd in de tempel was.
- In de Bijbel geeft God aan Mozes de opdracht om een 7-armige kandelaar, de Menora, te maken (**Exodus 25:31-40 en 37:17-24**). De 9-armige kandelaar, de Chanoekia, komt in de Bijbel niet voor.
- **Lag Ba-omer**, de 33^e dag van de Omertelling
- Rosj haSjana, Joodse nieuwjaarsdag op de 1^e dag van de 7^e maand (die dag is door God aangewezen als Jom Teroea, zie hierboven)
- **Simchat Torah**, Vreugde van de *wet*, op de laatste dag van het Loofhuttenfeest
- Verschillende feestdagen die te maken met alle gebeurtenissen rond het uitroepen van de staat Israël in 1948 en daarna.

Verklarende Woordenlijst

Efraïm (= dubbele vrucht)

De naam van de jongste zoon van Jozef.

Hij krijgt later van Jakob de eerstgeboorte-zegen.

Na de scheuring van het rijk (**1 Koningen 12:1-24**) worden de Noordelijke 10 stammen vaak aangeduid als *Israël* of *Efraïm*.

HEER of HERE of HEERE

Dit zijn aanspreektitels, geen namen. Men heeft in onze vertalingen ten onrechte Gods heilige naam **JHWH** vervangen door een aanspreektitel.

Zie de uitgebreide toelichting op het gebruik van de naam van God voorin deze **JHWH**-bijbel en in het overzicht "**Bijbelteksten over de naam JHWH** en het heiligen en ontheiligen van die naam

Heil

Dit is een vertaling van het Hebreeuwse woord "jesjoea" en betekent "redding of Hij redt". Het komt circa 100 keer voor in het "Eerste Testament".

Israël

Na de worsteling van Jakob met God in Pniël, verandert God de naam van Jakob in *Israël* (**Genesis 32:22-32**).

Het is ook de naam geworden van al het nageslacht van Jakob, d.w.z. de gezamenlijk 12 stammen van het volk *Israël*.

Na de scheuring van het rijk (**1 Koningen 12:1-24**) worden de Noordelijke 10 stammen vaak aangeduid als *Israël* of *Efraïm*.

Jesjoea en Jehosjoea

Jezus is de vertaling van het Griekse woord Iesous.

In het Hebreeuws is zijn naam **Jehosjoea**. Dat betekent "**JHWH** redt".

In het Aramees is zijn naam **Jesjoea**. Dat betekent "Hij redt".

In deze **JHWH**-bijbel gebruiken we de naam **Jesjoea**.

De naam Jozua is in het Hebreeuws ook *Jehosjoea*.

De naam Jésjoea komt ook enkele keren bij andere personen in de Bijbel voor.

JHWH en JH

De naam van God. Zie de uitgebreide toelichting op deze naam in het Voorwoord van deze **JHWH**-bijbel.

Jozua

Zie **Jesjoea en Jehosjoea**

Levensadem

Genesis 2:7 >> toen formeerde **JHWH** God de mens van stof uit de aardbodem en blies de *levensadem* (H: Nisjmat chaj-jim) in zijn neus; alzo werd de mens tot een levend wezen.

Er wordt dus onderscheid gemaakt tussen Roe-ach = geest/adem en nesjama = (levens)adem.

Mo-eed, Moadiem

Zie hiervoor “De Bijbelse Feesten”

Offeren

Dit is het Hebreeuwse woord “qarav”. Dat heeft twee betekenissen, namelijk “naderen” en “offeren”. Daarom betekent “offeren aan God” ook “naderen tot God”.

Perikoop

Bijbelvertalers, zoals het NBG, hebben de bijbel onderverdeeld in (ruim 2000) perikopen. Dat zijn bijbelgedeelten die één thema behandelen of één verhaal vormen. Een ander woord voor perikoop is paragraaf.

Sjabbat

Zie “De Bijbelse Feesten (Hebreeuws: Moadiem)”

Testament

De meeste Bijbels zijn verdeeld in het Oude en het Nieuwe Testament.

De woorden Oud en Nieuw suggereren dat het Oude niet meer geldt, en dat daarvoor het Nieuwe in de plaats is gekomen.

Dat is niet bijbels.

God spreekt door middel van de profeet Jeremia het volgende:

*31 Zie, de dagen komen, luidt het woord van **JHWH**, dat Ik met het huis van Israël en het huis van Juda een vernieuwd verbond sluiten zal. 32 Niet zoals het verbond, dat Ik met hun vadersen gesloten heb ten dage dat Ik hen bij de hand nam, om hen uit het land Egypte te leiden: mijn verbond, dat zij verbroken hebben, hoewel Ik met hen getrouwd was, luidt het woord van **JHWH**.*

*33 Maar dít is het verbond, dat Ik met het huis van Israël sluiten zal na deze dagen, luidt het woord van **JHWH**: Ik zal mijn Torah **IN** hun binnenste leggen en die **IN** hun hart schrijven, Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn (Jeremia 31:31-33).*

En God spreekt door middel van de profeet Ezechiël het volgende:

*26 een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven. 27 Mijn Geest zal Ik **IN** uw binnenste geven en maken, dat u naar mijn inzettingen wandelt en ijverig mijn verordeningen onderhoudt.*

Er is sprake van een vernieuwd verbond, d.w.z. hetzelfde (zogenaamd oude) verbond, maar dan in een vernieuwde vorm.

Dat is vergelijkbaar met de uitdrukking “nieuwe maan”. In werkelijkheid is er niet echt een nieuwe maan, maar dezelfde maan in een nieuwe verschijning.

Het Eerste Verbond, op tafels van steen, wordt in het **Vernieuwde Verbond** **IN** onze “vleselijke” harten geschreven.

Torah

Het Hebreeuwse woord "*torah*" betekent (vaderlijke) Onderwijzing.

Terwijl het in onze vertalingen altijd als “wet” wordt vertaald.

"wet" is dus een foutieve vertaling en zet ons allemaal op het verkeerde been. Bij "wet" denk je aan: dat moet je doen en anders krijg je straf". Bij “Vaderlijke Onderwijzing” denk je dat helemaal niet. Daar denk je eerder aan een liefhebbende Vader die zijn kinderen onderwijst hoe het je goed kan gaan in dit leven. En zo is het ook bij onze hemelse Vader.

Deuteronomium 4:40 >> Onderhoud dan zijn inzettingen en zijn geboden, die ik u heden opleg, opdat het u en uw kinderen na u wèl zal gaan en opdat u lang leeft in het land, dat **JHWH**, uw God, u geven zal voor altijd.

Zie ook de toelichting in het Voorwoord van de **JHWH**-bijbel.

Tsevaot

JHWH Tsevaot betekent **JHWH** van de (hemelse) legers, of legermachten).

Verootmoedigen / vernederen

Verootmoediging is gebaseerd op het woord “ootmoed”, wat oorspronkelijk “nulmoed” betekent. Ootmoed is het tegenovergestelde van “hoogmoed”.

Verootmoediging is een zeer dikke rode draad door de hele Bijbel, het komt honderden keren voor, maar het wordt op verschillende manieren weergegeven. Bijvoorbeeld met vernederen, verdrukken, e.d. Er is een aparte woordstudie hierover verkrijgbaar.

In deze **JHWH**-bijbel zijn alle “ootmoed”-woorden groen gedrukt. Lees daarover de toelichting voorin deze Bijbel.

Volk(en)

Er zijn twee Hebreeuwse woorden voor volk, namelijk *am* en *goy*, meervoud: *amim* en *goyim*.

Am wordt meestal gebruikt voor het volk Israël en soms voor andere volken die in God geloven.

Goy wordt meestal gebruikt voor niet-Israël-, of niet-Joodse, volken, cq. volken die niet in de God van de Bijbel geloven, ook wel heidenen genoemd. Er staat *meestal* omdat dit onderscheid niet voor 100% opgaat.

Jesjoea zegt:

Menselijke overleveringen leiden tot:

- 1) verwaarlozing van het gebod van God
- 2) stellen Gods geboden buiten werking
- 3) maken Gods Woord krachteloos!

Matteüs 15:6; Markus 7:8-9, 13